Strategia
Integrată de
Dezvoltare
Urbană
a Zonei Metropolitane
Cluj

ORIZONT 2030 ȘI 2050

PRIMĂRIA ȘI
CONSILIUL LOCAL
CLUJ-NAPOCA

THE WORLD BANK

ROMÂNIA

Acord privind Serviciile de Asistență Tehnică Rambursabile pentru Programul de Dezvoltare Urbană a Municipiului Cluj-Napoca (P172384)

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Zonei Metropolitane Cluj

Orizont 2030 și 2050

Martie 2021

PRIMĂRIA ȘI CONSILIUL LOCAL CLUJ-NAPOCA

THE WORLD BANK IBRD • IDA

Proiect cofinantat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

www.poca.ro

Cuprins

Raport privind planificarea strategică, planificarea și gestionarea investițiilor de capital.

CAPITOLUL 1. Cuvânt înainte al Primarului Municipiului Cluj-Napoca

CAPITOLUL 2. Cuprins

CAPITOLUL 3. Introducere/1

3.1. **Istoricul și contextul planificării strategice la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane**/4

3.2. **Ce este SIDU și care este scopul elaborării sale?**/10

3.3. **Care sunt principiile de bază în elaborarea SIDU ZMC 2021-2027 și cum au fost transpuse efectiv în metodologia de planificare?**/11

3.4. **Structura SIDU**/12

3.5. **Analiza strategiilor de dezvoltare pentru 2014-2023**/13

3.5.1. Stadiul implementării proiectelor incluse în SIDU ZMC 2014-2020 (cu termen de implementare 2016-2023)/15

3.5.2. Stadiul implementării proiectelor incluse în Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020/19

CAPITOLUL 4. Principalele performanțe ale Municipiului și Zonei Metropolitane Cluj-Napoca în perioada de programare 2014-2020/25

4.1. **Contextul teritorial**/27

4.2. **Demografie**/27

4.3. **Economie și inovare**/27

4.4. **Accesibilitate și mobilitate**/28

4.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/30

4.6. **Spații publice și regenerare urbană**/31

4.7. **Locuire**/31

4.8. **Educație și formare pe tot parcursul vieții (în lucru)**/32

4.9. **Sănătate și wellbeing**/33

4.10. **Incluziune socială**/33

4.11. **Cultură, patrimoniu și industrii creative**/34

4.12. **Sport, tineret, turism și recreere**/35

4.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/37

4.14. **Capacitate administrativă**/38

CAPITOLUL 5. Principalele provocări cu care se confruntă în prezent Municipiul și Zona Metropolitană Cluj-Napoca/41

5.1. **Contextul teritorial**/43
5.2. **Demografie**/44
5.3. **Economie și inovare**/44
5.4. **Accesibilitate și mobilitate**/45
5.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/47
5.6. **Spații publice și regenerare urbană**/48
5.7. **Locuire**/49
5.8. **Educație și formare pe tot parcursul vieții**/49
5.9. **Sănătate și wellbeing**/51
5.10. **Incluziune socială**/51
5.11. **Cultură, patrimoniu și industrii creative**/52
5.12. **Sport, tineret, turism și recreere**/53
5.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/53
5.14. **Capacitate administrativă**/54

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. **Context teritorial**/61
6.1.1. Amplasarea în teritoriul național și regional/61
6.1.2. Scurt istoric/63
6.1.3. Relieful și geologia/64
6.1.4. Clima/67
6.1.5. Hidrografia/67
6.1.6. Solurile/68
6.1.7. Vegetația naturală/68
6.1.8. Resursele naturale/69

6.2. **Demografie**/73
6.2.1. Numărul și dinamica populației/73
6.2.2. Structura populației/77

6.3. **Economie și inovare**/93
6.3.1. ZONA METROPOLITANĂ CLUJ – un ecosistem metropolitan de inovare/93
6.3.1.1. O economie în transformare/93
6.3.2. O economie inovatoare și digitalizată/117
6.3.2.1. Metropola inovării/117
6.3.2.2. Metropola clusterelor inovatoare/123
6.3.2.3. Metropola ecosistemului vibrant de startup-uri tech/125
6.3.3. O economie bazată pe talente/127
6.3.3.1. Metropola cu o populație înalt calificată/127
6.3.3.2. Metropola echipelor de succes/132
6.3.4. O economie cu structuri variate de sprijin pentru afaceri/138
6.3.4.1. Metropola clădirilor de birouri și spațiilor de co-working ofertante/138
6.3.4.2. Metropola parcurilor industriale și tehnologice competitive/141

6.4. **Mobilitate urbană și metropolitană durabilă**/149
6.4.1. Analiza infrastructurii și serviciilor de transport public din ZMC/149
6.4.1.1. Cadrul instituțional/149
6.4.1.2. Infrastructura și serviciile de transport public/150
6.4.1.3. Cererea pentru servicii de transport public/166
6.4.2. Infrastructura pentru transport motorizat/172
6.4.2.1. Accesibilitatea/conectivitatea ZMC în context european, național, regional și județean/172
6.4.2.2. Mobilitatea motorizată la nivelul ZMC/174
6.4.2.3. Mobilitatea motorizată la nivelul municipiului Cluj-Napoca/185
6.4.3. Infrastructura pentru transport nemotorizat/191
6.4.3.1. Mobilitatea pietonală/191
6.4.4. Managementul traficului/207
6.4.5. Siguranța în trafic/210
6.4.6. Politica de parcare/213
6.4.7. Accesibilitatea feroviară/219
6.4.8. Accesibilitatea aeriană/223
6.4.9. Cluj Carbon Neutral City/227

6.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/233
6.5.1. Infrastructura și serviciile de alimentare cu apă potabilă/233
6.5.2. Infrastructura și serviciile de colectare și epurare a apelor uzate/242
6.5.3. Infrastructura și serviciile de alimentare cu gaze naturale/249
6.5.4. Infrastructura și serviciile de alimentare cu energie termică/252
6.5.5. Infrastructura și serviciile de producere, transport și distribuție a energiei electrice/255
6.5.6. Infrastructura și serviciile de iluminat public/257
6.5.7. Infrastructura și serviciile de telecomunicații/259

6.6. **Regenerarea urbană**/267
6.6.1. Introducere/267
6.6.1.1. Argument și referințe/267
6.6.1.2. Metoda de cercetare și bibliografie/268
6.6.2. Model teoretic pentru realizarea regenerării urbane sustenabile/269
6.6.2.1. Elemente supraordonatoare ale regenerării urbane sustenabile/269
6.6.2.2. Principii fundamentale ale regenerării urbane sustenabile/270
6.6.2.3. Exemplificarea și aplicarea principiilor regenerării urbane sustenabile/272
6.6.3. Analiză situație existentă/291
6.6.3.1. Context general Zona Metropolitană Cluj-Napoca/291
6.6.3.2. Analiză situație existentă în cartierele municipiului Cluj-Napoca/297
6.6.3.3. Analiză situație existentă în Florești/349
6.6.3.4. Analiză situație existentă în localitățile Baciu, Gilău, Chinteni, Apahida/351
6.6.3.5. Analiză situație existentă în Luna de Sus, Dezmir, Sânicoară, Jucu, Răscruci, Bonțida/358
6.6.4. Concluzii și recomandări generale/365

6.7. **Locuirea**/371
6.7.1. Locuirea la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca/373
6.7.1.1. Contextul european/373
6.7.1.2. Contextul național, regional și județean/374
6.7.1.3. Locuirea în Zona Metropolitană Cluj/379
6.7.2. Analiza imobiliară/397
6.7.2.1. Contextul european/397
6.7.2.2. Piața rezidențială/403
6.7.3. Concluzii și recomandări/428

Anexa 1. Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca/430
Anexa 2. Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca/444
Anexa 3. Index informativ dezvoltări noi 2019 – 2021 cu unități disponibile la vânzare (în baza informațiilor disponibile)/447

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465
6.8.1. Rețeaua școlară/467
6.8.2. Populația școlară/470
6.8.3. „Navetismul școlar"/473
6.8.4. Personalul didactic/475
6.8.5. Învățământul antreprescolar/478
6.8.6. Învățământul preșcolar/482
6.8.7. Învățământul primar și gimnazial/483
6.8.8. Învățământul professional/485
6.8.9. Învățământul liceal/487
6.8.10. Învățământul postliceal și de maiștri/491
6.8.11. Învățământul special/492
6.8.12. Învățământul particular și alternativ/493
6.8.13. Infrastructura educațională preuniversitară și investițiile în educație/494
6.8.14. Activități extrașcolare/497
6.8.15. Calitatea studiilor/498
6.8.16. Programe educaționale și sociale/501
6.8.16.1. Programele Junior Achievement România/502
6.8.16.2. Programul "Școli-ambasador ale Parlamentului European"/502
6.8.16.3. Proiectul ROSE/502
6.8.16.4. Programele MADE FOR EUROPE/503
6.8.16.5. Programul „Școală după Școală"/503
6.8.16.6. Transport public pentru elevi/504
6.8.17. Absenteismsul și abandonul școlar/505
6.8.18. Învățământul superior/507

6.9. Sănătate și wellbeing/517
6.9.1. Rețeaua de unități sanitare/519
6.9.2. Asistența medicală spitalicească/523
6.9.3. Asistența medicală de urgență/530
6.9.4. Asistența medicală în ambulatorii/531
6.9.5. Asistența medicală primară/533
6.9.6. Asistența medicală școlară și studențească/534
6.9.7. Asistența medicală comunitară/535
6.9.8. Starea de sănătate a populației și speranța de viață/536
6.9.9. Sănătatea publică/539
6.9.10. Analiza multisectorială a serviciilor integrate de sănătate/542
6.9.10.1. Introducere/542
6.9.10.2. Analiza prioritățiilor serviciilor esențiale de sănătate publică pentru zona metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030/547
6.9.10.3. Analiza liniilor de dezvoltare strategice a zonei metropolitane Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 utilizând inițiativa Healthy Cities a Organizației Mondiale a Sănătății/558
6.9.10.4. Priorități identificate de actorii cheie strategici în domeniul sănătății prin evaluarea calitativă participativă, pentru anii 2021-2030 referitoare la sănătatea fizică și sau mentală din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/567

6.10. Incluziune socială/575
6.10.1. Calitatea vieții în municipiul Cluj-Napoca comparativ cu alte orașe europene/577
6.10.1.1. Compoziția populației/579
6.10.1.2. Satisfacția cu viața/580
6.10.1.3. Satisfacția cu serviciile publice/581
6.10.1.4. Sărăcia și marginalizarea socială/587
6.10.2. Comunități marginalizate/591

6.10.2.1. Metodologia de identificare a zonelor marginalizate din România/593
6.10.2.2. Zone dezavantajate din Cluj-Napoca în datele de la Recensământul din 2011/594
6.10.2.3. Zone urbane marginalizate din Cluj-Napoca/597
6.10.3. Infrastructura și serviciile sociale/629
6.10.3.1. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în strategiile existente/629
6.10.3.2. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în viitoarele documente strategice la nivel european și național/631
6.10.3.3. Grupuri vulnerabile și servicii sociale din județul Cluj/640
6.10.4. Locuirea socială în municipiul Cluj-Napoca/676
6.10.4.1. Locuirea socială în context/676
6.10.4.2. Sectorul de locuire socială din Cluj-Napoca/677
6.10.4.3. Alte tipuri de ajutor financiar pentru locuire/684
Referințe bibliografice/686

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695
6.11.1. Cultura în Zona Metropolitană Cluj. Diagnoză/697
6.11.1.1. Dimensiunea și specificul culturii clujene/697
6.11.1.2. Infrastructura culturală/702
6.11.1.3. Condițiile socio-economice ale muncii culturale/706
6.11.1.4. Participare culturală, consum cultural/707
6.11.1.5. Vitalitate culturală. Poziționare în context național și European/712
6.11.1.6. Analiza nevoilor și priorităților sectorului cultural/717
6.11.1.7. Impactul pandemiei Covid-19 asupra sectorului cultural/718
6.11.2. Artă și Cultură/721
6.11.2.1. Arte vizuale/721
6.11.2.2. Artele Spectacolului/722
6.11.2.3. Muzica clasică/723
6.11.2.4. Patrimoniu/723
6.11.2.5. Arta în spațiul public și intervențiile culturale/728
6.11.2.6. Evenimente și festivaluri/729
6.11.2.7. Educație artistică/733
6.11.3. Industrii Culturale și Creative/734
6.11.3.1. Film/736
6.11.3.2. Design/738
6.11.3.3. Industria muzicală/738
6.11.3.4. Edituri și publicații/739
6.11.4. Contribuția culturii la dezvoltarea Zonei Metropolitane Cluj/739
6.11.5. Turism/742
6.11.5.1. Valorificarea turistică actuală și circulația turistică/742
6.11.5.2. Amenajările turistice/743
6.11.5.3. Circulația turistică/745
6.11.5.4. Tipologia turistică/747

6.12. Tineret și sport/753
6.12.1. Sport/755
6.12.1.1. Structuri sportive/755
6.12.2. Tineret/759
6.12.2.1. Profilul Tânărului Clujean (2020)/759
6.12.2.2. „Studiu interdisciplinar privind evaluarea nevoilor și oportunităților tinerilor din Cluj-Napoca" (LEAP)/768

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775
6.13.1. Antropizarea accelerată și impactul asupra mediului/777
6.13.2. Calitatea aerului și poluarea fonică/782
6.13.2.1. Calitatea aerului/783
6.13.2.2. Concentrații medii anuale/785
6.13.2.3. Poluarea fonică/789
6.13.3. Starea și calitatea resursei de apă/790

6.13.4. Patrimoniul natural, ariile naturale protejate și spațiile verzi/802
6.13.4.1. Ariile naturale protejate/802
6.13.4.2. Spațiile verzi/811
6.13.5. Calitatea solurilor și siturile contaminate/827
6.13.5.1. Terenurile degradate/827
6.13.5.2. Starea și calitatea solurilor/833
6.13.5.3. Siturile contaminate/835
6.13.6. Gestionarea deșeurilor/836
6.13.7. Creșterea eficienței energetice și a surselor de energie regenerabilă/841
6.13.8. Riscuri și schimbări climatice/855
6.13.8.1. Informații generale, surse de date și metode utilizate/855
6.13.8.2. Analiza fenomenelor climatice de risc și a schimbărilor identificate în evoluția acestora/862
6.14. Capacitate administrativă/885
6.14.1. Analiza resurselor bugetare locale/887
6.14.1.1. Analiza comparativă – poli de creștere/887
6.14.1.2. Analiza cheltuielilor bugetului local al municipiului Cluj-Napoca/908
6.14.1.3. Analiza comparativă – comune ZMC/913
6.14.1.4. Situația financiară a regiilor și a societăților comerciale din subordinea municipalității Cluj-Napoca/921
6.14.2. Guvernanță participativă în Cluj-Napoca (perioada analizată 2004-2019)/996
6.14.2.1. Metodologia utilizată/927
6.14.2.2. Evoluția procesului de guvernanță participativă în municipiul Cluj-Napoca (2004-2019)/927
6.14.2.3. URBACT III - Innovato-R Cluj-Napoca/942
6.14.2.4. Concluzii, recomandări și scenarii de viitor/944
6.14.3. Zona Metropolitană Cluj (ZM CLUJ)/945
6.14.3.1. Descriere generală/945
6.14.3.2. Cercetări empirice la nivelul ZM Cluj/950
6.14.3.3. Regultate principale obținute/956
6.14.4. Analiza resursei umane a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/962
6.14.4.1. Evoluția numărului de angajați/962
6.14.4.2. Posturi ocupate în cadrul Serviciilor subordonate Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca/965
6.14.4.3. Posturi vacante/967
6.14.4.4. Deficitul de personal/968
6.14.4.5. Legislație și proceduri – probleme generate în recrutarea, selecția și gestionarea resursei umane/971
6.14.4.6. Formare profesională/972
6.14.4.7. Analiza relației dintre departamente/973
6.14.4.8. Rolul Administratorului public/974
6.14.5. Digitalizarea în Cluj-Napoca/976
6.14.5.1. Contextul național/976
6.14.5.2. Care sunt avantajele Clujului/977
6.14.5.3. Situația actuală în ceea ce privește digitalizarea primăriei Cluj-Napoca/978
6.14.5.4. O comparație cu situația din Estonia/980

CAPITOLUL 7. Analiza SWOT/983

CAPITOLUL 8. Context strategic/997

8.1. Contextul Strategic Global și European/999
8.1.1. Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă/999
8.1.2. Acordul de la Paris/1001
8.1.3. Noua Agendă Urbană (2016)/1001
8.1.4. Agenda Urbană pentru UE (Pactul de la Amsterdam, 2016)/1002
8.1.5. Pactul Verde European/1004
8.1.6. Noua Cartă de la Leipzig/1005
8.1.7. Politica de coeziune a UE 2021-2027/1006
8.1.8. Mecanismul de Redresare și Reziliență/1006
8.1.9. Programul Europa Digitală/1007
8.1.10. Programul Orizont Europa/1008
8.1.11. Inițiativa Urbană Europeană (2021-2027)/1008
8.1.12. Programul URBACT 2021-2027/1010

8.2. Contextul Strategic Național/1011
8.2.1. Politica Urbană a României/1011
8.2.2. Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni/1008
8.2.3. Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027/1014
8.2.4. Alte documente strategice de la nivel național/1022
8.2.5. Planul de Redresare și Reziliență al României (PNRR)/1023
8.2.6. Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"/1027
8.3. Contextul Strategic Regional/1028
8.3.1. Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Vest 2021-2027/1028
8.3.2. Strategia de Specializare Inteligentă pentru Regiunea Nord-Vest (RIS 3)/1037
8.4. Contextul Strategic Județean, Metropolitan și Local/1037
8.4.1. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean și Strategia de Dezvoltare Spațială a Județului Cluj pentru perioada 2020-2030/1037
8.4.2. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă Cluj-Napoca 2021-2030/1039
8.4.3. Strategia de transformare digitală a municipiului Cluj-Napoca/1042
8.4.4. Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca – perioada 2020-2024/1044
8.4.5. Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în municipiul Cluj-Napoca/1044
8.4.6. Strategia Locală a Serviciului de Alimentare cu Energie Termică a Consumatorilor din municipiul Cluj-Napoca/1045
8.4.7. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor documente de politică de la nivel european, național și județean/1046
8.4.8. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor strategii/planuri sectoriale de la nivel municipal / metropolitan/1053

CAPITOLUL 9. Viziunea și țintele de dezvoltare pentru anul 2050/1059
9.1. Contextul definirii viziunii/1061
9.2. Viziunea propriu-zisă a municipiului și zonei metropolitane/1064

CAPITOLUL 10. Obiective și priorități de dezvoltare/1067
10.1. Obiectivul general al SIDU Cluj-Napoca pentru anul 2030/1069
10.2. Obiective specifice și priorități de investiții pentru perioada 2021-2030/1069

CAPITOLUL 11. Planul de acțiune pentru perioada 2021-2030/1079
11.1. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1081
11.2. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1083
11.3. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 1/1084
11.4. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1101
11.5. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1102
11.6. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 2/1203
11.7. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1109
11.8. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1110
11.9. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 3/1112
11.10. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1137
11.11. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1140

11.12. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 4/1143
11.13. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1169
11.14. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1170
11.15. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 5/1171
11.16. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1177
11.17. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1178
11.18. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 6/1179

Proiecte mapate detaliu/1187

PROPUNERE LISTĂ PROIECTE PRIORITARE/1235

CAPITOLUL 12. Indicatori/1255

12.1. Mecanismul de implementare propus pentru implementarea SIDU/1257
12.2. Pașii necesari pentru facilitarea implementării SIDU 2021-2030/1261
12.3. Metodologia de monitorizare și evaluare a SIDU 2021-2030/1263
12.3.1. Indicatorii de realizare imediată (output) – la nivel de prioritate de investiții/1266
12.3.2. Indicatorii de rezultat – la nivel de obiectiv specific/1274
12.3.3. Indicatori de impact – la nivel strategic / de SIDU/1278

CAPITOLUL 13. Planificare participativă și comunicare/1281

Metodologie/1283

13.1. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de analiză a situației existente / identificare a problemelor / nevoilor de dezvoltare, a punctelor tari, slabe, oportunităților și amenințărilor de la nivel municipal și metropolitan/1285
13.1.1. Context teritorial/1285
13.1.2. Demografie/1287
13.1.3. Economie și inovare/1289
13.1.4. Accesibilitate și mobilitate/1292
13.1.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/1295
13.1.6. Spații publice și regenerare urbană/1296
13.1.7. Locuire/1298
13.1.8. Educație și formare pe tot parcursul vieții/1303
13.1.9. Sănătate și wellbeing/1305
13.1.10. Incluziune socială/1307
13.1.11. Cultură, patrimoniu și industrii creative/1308
13.1.12. Sport și recreere/1310
13.1.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/1311
13.1.14. Capacitate administrativă/1313
13.2. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de definire a viziunii, obiectivelor, priorităților și a planului de acțiune pentru dezvoltarea locală și metropolitană în perioada 2021-2030/1316
13.2.1. Cele 8 dezbateri sectoriale pe tema SIDU organizate sub egida CIIC/1316
13.2.2. Sondajul de opinie pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU/1324
13.2.3. Sondajul online (SurveyMonkey) pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU/1328

13.3. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de consultare publică cu privire la SIDU/1329
13.3.1. Concluziile dezbaterii publice din data de 15 noiembrie 2021/1329
13.3.2. Punctele de vedere transmise în scris/prin email/1330

CAPITOLUL 14. Managementul riscurilor/1333

14.1. Managamentul riscurilor sociale/1335
14.1.1. Considerarea potențialului impact social negativ al proiectelor publice/1335
14.1.2. Atenție pentru persoane cu dizabilități și pentru părinți cu cărucioare/1335
14.1.3. Atenție pentru copii/1336
14.1.4. Exproprieri/1336
14.1.5. Protecția muncii/1337
14.1.6. Protecția comunității/1337
14.1.7. Implicarea comunităților marginalizate/1337
14.1.8. Considerarea nevoilor comunităților marginalizate în proiectele de infrastructură publică/1338
14.1.9. Accesul la locuire/1338
14.2. Managamentul riscurilor de mediu/1338
14.2.1. Utilizarea eficientă a resurselor și prevenirea și managementul poluării/1338
14.2.2. Conservarea zonelor cu biodiversitate și gestiunea sustenabilă a resurselor naturale/1339
14.2.3. Accesul facil și echitabil al comunității la zone verzi-albastre/1339
14.3. Managementul riscurilor economice/1339
14.3.1. Sustenabilitatea financiară/1339
14.3.2. Scenarii privind costurile/1340
14.3.3. Diverse și neprevăzute/1340
14.4. Managementul riscurilor ce țin de patrimoniu construit/1340
14.5. Managementul riscurilor ce țin de capacitatea administrativă și maturitatea instituțiilor/1340
14.5.1. Colaborare metropolitană/1340
14.5.2. Capacitatea redusă de planificare și implementare a proiectelor de investiții/1341
14.5.3. Lipsa unor competențe în domenii cheie/1341

MATRICEA Riscurilor/1341

LISTA DE FIGURI

3. Introducere

FIGURA 1. Ritmul de creștere al PIB-ului pentru selecție de orașe din UE/3

FIGURA 2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: „serviciile administrative ale orașului (meu) ajută în mod eficient oamenii"/5

5. Principalele provocări cu care se confruntă în prezent Municipiul și Zona Metropolitană Cluj-Napoca

FIGURA 3. Timpi de deplasare către București, pe baza infrastructurii actuale (sus) și propuse în PATN (jos)/43

6. Analiza situației existente

6.1. Context teritorial

FIGURA 4. Poziționarea ZMC în context regional și național/61

FIGURA 5. Poziționarea Clujului în contextul teritorial al Europei Centrale și de Est/62

FIGURA 6. Reprezentare grafică a cetății fortificate a Clujului la începutul secolului al XIX-lea/63

FIGURA 7. Harta municipiului Cluj-Napoca în anul 1902/64

FIGURA 8. Cartiere colorate în funcție de anul estimat al construcției/65

FIGURA 9. Conformația reliefului de la nivelul ZMC/66

6.2. Demografie

FIGURA 10. Populația cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, la 1 ianuarie 2020/73

FIGURA 11. Dinamica populației cu domiciliul în ZMC, în perioada 2010-2020/74

FIGURA 12. Dinamica populației cu domiciliul în perioada 2010-2020, la nivel de UAT componente ale ZMC/75

FIGURA 13. Structura populației cu domiciliul în ZMC, pe grupe mari de vârstă, în perioada 2010-2020/78

FIGURA 14. Piramida vârstelor populației cu domiciliul în ZMC, în anul 2020/79

FIGURA 15. Structura pe grupe mari de vârsta și pe UAT-uri componente ale ZMC a populației cu domiciliul, în anul 2020/81

FIGURA 16. Dinamica numărului de nașteri, decese și a sporului natural la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/82

FIGURA 17. Valoarea sporului natural al populației la nivel de UAT componente ale ZMC, în anul 2019 (date provizorii)/83

FIGURA 18. Dinamica numărului de căsătorii și de divorțuri de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/84

FIGURA 19. Soldul migrației interne și numărul de locuințe nou-construite în perioada 2010-2019/85

FIGURA 20. Soldul cumulat al migrației interne cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, în perioada 2010-2019/86

FIGURA 21. Soldul migrației externe cu domiciliul, la nivelul ZMC în perioada 2010-2019/87

FIGURA 22. Ponderea persoanelor plecate în străinătate recenzate în 2011 în totalul populației stabile, la nivel de UAT componente ale ZMC/88

6.3. Economie și inovare

FIGURA 23. Caracteristicile unui „Oraș de nota 10" în accepțiunea respondenților/94

FIGURA 24. Valoarea Produsului Intern Brut în județul Cluj, Zona Metropolitană Cluj-Napoca și Municipiul Cluj-Napoca (mil. euro)/95

FIGURA 25. PIB-ul local estimat pentru localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj, cu excepția municipiului Cluj-Napoca, 2018 (mil. euro)/96

FIGURA 26. Benchmarking teritorial: PIB/locuitor la nivelul zonelor metropolitane din UE, 2013-2017/96

FIGURA 27. Structura Valorii Adăugate Brute la nivelul Zonei Metropolitane Cluj, 2013-2017/98

FIGURA 28. Activitățile economice cu un coeficient de localizare pe baza output-ului supraunitar în Zona Metropolitană Cluj, 2017/99

FIGURA 29. Dinamica salariului mediu net lunar, la nivelul principalelor județe din România, în 2008-2019/100

FIGURA 30. Dinamica salariului mediu net lunar din județul Cluj, pe principalele activități economice, 2008-2019/101

FIGURA 31. Activități economice cu amprentă locală mare și cu salarii peste media națională/101

FIGURA 32. Indicatorii companiilor din Zona Metropolitană Cleuj, 2009 vs. 2018, 2019/102

FIGURA 33. Densitatea companiilor/1.000 locuitori din Municipiul Cluj-Napoca în comparație cu a altor centre economice din România, în procente, 2018 și 2019/103

FIGURA 34. Densitatea antreprenorială în Zona Metropolitană, 2019/104

FIGURA 35. Structura unităților locale active economic din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2019/105

FIGURA 36. Cifra de afaceri a firmelor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, în anul 2019/106

FIGURA 37. Repartiția cifrei de afaceri și a salariaților, 2018/108

FIGURA 38. Distribuția firmelor active pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca, 2018/109

FIGURA 39. Distribuția salariaților pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca/110

FIGURA 40. Densitatea companiilor active din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/111

FIGURA 41. Topul exportatorilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/113

FIGURA 42. Structura exporturilor de servicii, situație comparativă în milioane euro/114

FIGURA 43. Numărul de salariați care lucrau în firmele cu capital străin, 2007 vs. 2018, 2019/115

FIGURA 44. Principalii investitori străini din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/116

FIGURA 45. Top 15 companii străine (cifra de afaceri și nr. de angajați), 2018/117

FIGURA 46. Actorii cu activitate de cercetare-dezvoltare, inovare – publici și privați (extras din aceștia) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/119

FIGURA 47. Concentrarea firmelor high-tech (conform definiției de mai sus) în cartierele Municipiului Cluj-Napoca/120

FIGURA 48. Activitățile de cercetare fundamentală derulate în unitățile din ZMC care au activitate de R&D/121

FIGURA 49. Clusterele din Transilvania, cu sediul în Cluj-Napoca/124

FIGURA 50. Exemple de startup-uri din Municipiul Cluj-Napoca/126

FIGURA 51. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în principalele centre urbane din România, procente/128

FIGURA 52. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, procente/128

FIGURA 53. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane/129

FIGURA 54. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat), din principalele centre universitare, în anul 2018/130

FIGURA 55. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat) pe județe, pe grupe de specializări, în anul 2018/131

FIGURA 56. Structura ocupării forței de muncă din ZMC pe cele 9 grupe mari, conform COR, procent/133

FIGURA 57. Structura ocupării forței de muncă din centrele urbane, pe cele 9 grupe mari, conform COR 9 grupe, procent/134

FIGURA 58. Numărul mediu al salariaților în Județul Cluj, Zona Metropolitană și Municipiul Cluj-Napoca, 2000-2019/134

FIGURA 59. Structura ocupațiilor forței de muncă din Zona Metropolitană pe cele 9 grupe mari, conform COR/135

FIGURA 60. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2018 și 2019/136

FIGURA 61. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe diviziuni CAEN cu pondere mare, 2018/137

FIGURA 62. Piața spațiilor de birouri în București, Brașov, Cluj-Napoca, Timișoara, Iași/139

FIGURA 63. Birourile existente, în curs și spațiile de co-working/140

FIGURA 64. Parcurile industriale și platformele logistice private/143

6.4. *Mobilitatea urbană și metropolitană durabilă*

FIGURA 65. Structura rețelei de transport public/150

FIGURA 66. Sectoarele cu benzi dedicate transportului public/152

FIGURA 67. Rețeaua de transport "Autobuze școlare pentru elevi/153

FIGURA 68. Tipul de amenajare al stațiilor de transport public la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj/154

FIGURA 69. Zona de influență a stațiilor de transport public în comun la nivel UAT pe distanțe de 400m și 800m/155

FIGURA 70. Accesibilitatea transportului public (2020)/156

FIGURA 71. Distanța medie/localitate până la cea mai apropiată stație de transport public (2020)/158

FIGURA 72. Distanța medie/cartier până la cea mai apropiată stație de transport public (2020)/158

FIGURA 73. Distribuția stațiilor de transport public în comun pe cartierele din Cluj-Napoca/159

FIGURA 74. Masa urbană a Zonei Metropolitane Cluj, în 2000 (sus) și 2019 (jos)/160

FIGURA 75. Analiză a accesibilității tramei stradale din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/161

FIGURA 76. Trama stradală existentă în ZMC (stânga) și propunere de reconfigurare a tramei stradale (dreapta – în albastru)/161

FIGURA 77. Accesibilitatea ZMC cu trama stradală existentă (stânga) și cu o tramă stradală ajustată (dreapta)/162

FIGURA 78. Profile stradale în Cartierul Europa/162

FIGURA 79. Rute de transport public la nivel metropolitan în ZMC/164

FIGURA 80. Ruta propusă pentru trenul metropolitan/165

FIGURA 81. Numărul de călătorii realizate de CTP/167

FIGURA 82. Structura călătoriilor și tipul transportului public/167

FIGURA 83. Frecvența zilnică a autobuzelor în Zona Metropolitană Cluj/168

FIGURA 84. Localizarea autogărilor din Cluj-Napoca/170

FIGURA 85. Localizarea Zonei Metropolitane Cluj în context european, național, regional, județean/173

FIGURA 86. Rețeaua rutieră majoră la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj/175

FIGURA 87. Drumurile județene de la nivelul ZMC după tipul de îmbrăcăminte, la nivelul anului 2020/176

FIGURA 88. Accesibilitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul/178

FIGURA 89. Accesibilitatea atractorului urban Iulius Mall-FESGA/179

FIGURA 90. Traseul centurii metropolitan/179

FIGURA 91. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 1 și 2/180

FIGURA 92. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 3, 4 și 5/181

FIGURA 93. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 6, 7 și 8/182

FIGURA 94. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 9, 10, 11 și 12/183

FIGURA 95. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 13, 14 și 15/184

FIGURA 96. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 16, 17, 18 și 19/185

FIGURA 97. Distribuția îmbrăcămintii străzilor din municipiul Cluj-Napoca/187

FIGURA 98. Nivelul de serviciu al rețelei de străzi în anul 2020/188

FIGURA 99. Drumuri propuse pentru realizare sau reabilitare (Cluj-Napoca)/189

FIGURA 100. Walk score pentru cartierele din municipiul Cluj-Napoca/194

FIGURA 101. Piața Lucian Blaga, 2022/195

FIGURA 102. Distanța medie până la unitățile preșcolare la nivel de cartier/196

FIGURA 103. Distanța medie în regim pedestru până la unitățile școlare primare și gimnaziale la nivel de cartier/196

FIGURA 104. Distanța medie până la unitățile școlare liceale în regim pietonal/197

FIGURA 105. Investiții pentru circulația pietonală/198

FIGURA 106. Străzi nemodernizate/200

FIGURA 107. Rețeaua regională de piste de biciclete din Bruxelles/201

FIGURA 108. Autostradă pentru biciclete în Danemarca/202

FIGURA 109. Rețeaua de piste pentru biciclete existentă/205

FIGURA 110. Trasee transport persoane cu dizabilități/207

FIGURA 111. Regelementarea ingtersecțiilor pe arterele majore de circulație/209

FIGURA 112. Dinamica accidentelor rutiere la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2011-2019/210

FIGURA 113. Dinamica accidentelor rutiere la nivelul comunelor din ZMC, în perioada 2011-2019/211

FIGURA 114. Zonele cu o concentrare ridicată a accidentelor rutiere/212

FIGURA 115. Butoni reflectorizanți în curbă deosebit de periculoasă/213

FIGURA 116. Parcările de mare capacitate din municipiul Cluj-Napoca, în anul 2020/214

FIGURA 117. Locurile de parcare din Municipiul Cluj-Napoca/218

FIGURA 118. Durata călătoriei cu trenul între stațiile din ZMC și frecvența zilnică a acestora pentru fiecare stație/221

FIGURA 119. Izocrone de accesibilitate tren+bicicletă la Gara Cluj-Napoca/222

FIGURA 120. Evoluția numărului de pasageri în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019/223

FIGURA 121. Legăturile aeriene ale Aeroportului Internațional Cluj-Napoca și tipul acestora/224

FIGURA 122. Evoluția cantității de marfă transportată în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019/226

6.5. *Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice*

FIGURA 123. Lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile din ZMC, în perioada 2010-2019/234

FIGURA 124. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile, la nivel de UAT componentă a ZMC, în anul 2019/235

FIGURA 125. Satele din ZMC care nu beneficiau de sisteme centralizate funcționale de alimentare cu apă potabilă în anul 2019/236

FIGURA 126. Dinamica consumului de apă (mii mc) de la nivelul ZMC, în perioada 2011-2019/237

FIGURA 127. Consumul mediu de apă potabilă al clienților casnici (mc/an/persoană cu domiciliul) la nivelul UAT-urilor componente ale ZMC în anul 2019/238

FIGURA 128. Consumul mediu total de apă potabilă (mc/an/persoană cu domiciliul) în principalele orașe din România, în anul 2019/239

FIGURA 129. Comparație tarif apă Operatori Regionali (RON/mc)/240

FIGURA 130. Localitățile vizate de investiții realizate în rețeaua de alimentare cu apă potabilă prin proiectele derulate cu finanțare POIM 2014-2020 și PNDL/242

FIGURA 131. Lungimea rețelei simple de canalizare de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/243

FIGURA 132. Localitățile din ZMC care sunt vizate de investiții PNDL, PNDR și POIM în rețele de ape uzate/245

FIGURA 133. Comparație tarif canalizare-epurare Operatori Regionali/246

FIGURA 134. Sistemele de apă potabilă (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040/247

FIGURA 135. Clusterele de tartare a apei uzate (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040/248

FIGURA 136. Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale din ZMC, în perioada 2010-2019/249

FIGURA 137. Evoluția consumului de gaze naturale de la nivelul ZMC, pe categorii de consumatori, în perioada 2010-2019/250

FIGURA 138. Localitățile din ZMC deservite de rețea de distribuție a gazelor naturale în anul 2019/251

FIGURA 139. Consumul de energie termică de la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/252

FIGURA 140. Zonele de acoperire ale SACET Cluj-Napoca/253

FIGURA 141. Localitățile din ZMC cu un procent al locuințelor neracordate la rețeaua de energie electrică mai mare de 3%, la recensământul din 2011/256

FIGURA 142. Străzile/zonele care au beneficiat de lucrări de montare de corpuri de iluminat public de tip LED cu fonduri din Programul de Cooperare Elvețiano-Român, respectiv de stații de încărcare electrică/258

FIGURA 143. Localitățile din ZMC care nu erau deservite în anul 2019 de niciun operator de telecomunicații fixe/260

FIGURA 144. Străzile din municipiul Cluj-Napoca, care beneficiază de rețea de fibră optică subterană/261

6.6. Regenerarea urbană

FIGURA 145. Componentele principiale ale regenerării urbane sustenabile/271

FIGURA 146. Asigurarea coridoarelor verzi/273

FIGURA 147. Identificarea unor zone de dotări la nivelul cartierului/274

FIGURA 148. Analiza lizibilității existente/275

FIGURA 149. Configurarea unor noi insule urbane/276

FIGURA 150. Crearea unor noi centre secundare/277

FIGURA 151. Spațiul privat/278

FIGURA 152. Plan existent și ierarhizarea spațiilor deschise/279

FIGURA 153. Plan propus și vedere de sus a propunerii/280

FIGURA 154. Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul municipiului/282

FIGURA 155. Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul zonei/283

FIGURA 156. Sistemul verde-albastru propus pentru Masterplan Sopor/284

FIGURA 157. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor/285

FIGURA 158. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor în raport cu sistemul verde-albastru propus/286

FIGURA 159. Ierarhizarea spațiilor private și spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor/286

FIGURA 160. Ierarhizarea spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor/287

FIGURA 161. Exemplu pentru organizarea domeniul privat al insulei urbane în propunerea pentru Masterplan Sopor/288

FIGURA 162. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor/289

FIGURA 163. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor/289

FIGURA 164. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde, scaur mineral al cartierului în propunerea pentru Masterplan Sopor/290

FIGURA 165. Zona Metropolitană Cluj – Perimetru construit, circulații/291

FIGURA 166. Zona Metropolitană Cluj – Cadru natural/292

FIGURA 167. Zona Metropolitană Cluj – schemă structurală pentru zona urbană/293

FIGURA 168. Municipul Cluj-Napoca– marcarea bazinului hidrografic din intravilan și marile suprafețe industriale distribuite în lungul căii ferate/282

FIGURA 169. Municipul Cluj-Napoca– marcarea P.U.Z.-urilor de Regenerare Urbană aprobate sau în curs de realizare/296

FIGURA 170. Cartiere Centru și Gruia/298

FIGURA 171. Cartierul Grigorescu/301

FIGURA 172. Cartierele Mănăștur și Plopilor/304

FIGURA 173. Cartierul Mărăști/308

FIGURA 174. Cartierul Bulgaria/311

FIGURA 175. Cartierul Dâmbul Rotund Vest/313

FIGURA 176. Cartierul Dâmbu Rotund Est/316

FIGURA 177. Cartierul Iris Vest/319

FIGURA 178. Cartierul Iris Est/323

FIGURA 179. Cartierul Someșeni/326

FIGURA 180. Cartierul Someșeni Est/329

FIGURA 181. Cartierele Zorilor, Europa, Andrei Mureșanu, Bună Ziua/331

FIGURA 182. Cartierul Gheorgheni/335

FIGURA 183. Cartierele Între Lacuri și Sopor/338

FIGURA 184. Cartierul Borhanci/340

FIGURA 185. Cartierul Becaș/342

FIGURA 186. Cartierul Făget Nord/344

FIGURA 187. Cartierul Făget Sud/346

FIGURA 188. Cartierul Iris Nord/348

FIGURA 189. Cartierul Florești Est/350

FIGURA 190. Localitatea Baciu/353

FIGURA 191. Localitatea Gilau/354

FIGURA 192. Localitatea Chinteni/355

FIGURA 193. Localitatea Apahida/356

FIGURA 194. Localitatea Apahida Nord/357

FIGURA 195 Localitatea Luna de Sus/358

FIGURA 196. Localitatea Dezmir/359

FIGURA 197. Localitatea Sânicoară/360

FIGURA 198. Localitatea Jucu de Jos și Jucu de Mijloc/361

FIGURA 199. Localitatea Jucu de Sus/362

FIGURA 200. Localitatea Răscruci /363

FIGURA 201. Localitatea Bonțida/364

6.7. Locuirea

FIGURA 202. Nivelul de ușurința în a găsi locuințe la prețuri rezonabile, la nivelul capitalelor UE/373

FIGURA 203. Distribuția populației după modul de proprietate asupra locuințelor, în anul 2017/374

FIGURA 204. Dinamica locuințelor terminate – evoluție comparativă 2019 / 2018 cu 2008, la nivel național, regional și județean/375

FIGURA 205. Locuințe terminate – evoluție comparativă 2018 / 2017 între polii de creștere și municipiul București/376

FIGURA 206. Dinamica suprafeței locuibile desfășurate totale– evoluție anuală (față de anul precedent) la nivel național, la nivelul Regiunii Nor-Vest și a județului Cluj/377

FIGURA 207. Valoarea a suprafeței locuibile/rezident, la nivelul municipiilor Cluj-Napoca, București și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018/377

FIGURA 208. Locuințe în proprietate publică, la nivelul municipiilor reședință de județ și județelor aferente municipiilor Cluj-Napoca, București (inclusiv județul Ilfov) și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018/378

FIGURA 209. Evoluția principalilor indicator ai ZM (2018 versus 2012) și evoluția acestora/379

FIGURA 210. Suprafața intravilanului (hectare, 2018) și evoluția acesteia în perioada 2005-2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Sibiu și Constanța/380

FIGURA 211. Evoluția zonei construite (inclusiv dezvoltările rezidențiale și de logistică) - 2015 versus 2006 în ZM Cluj-Napoca/381

FIGURA 212. Proporția de persoane în locuințe colective din totalul rezidenților într-o localitate, 2011/382

FIGURA 213. Locuințe terminate la sfârșitul anului – evoluție 2008-2018 pentru localitățile componente ZM/383

FIGURA 214. Numărul total al locuințelor construite între 2011 și 2018, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/384

FIGURA 215. Numărul clădirilor de locuit după perioadele de construcție conform RGPL, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/386

FIGURA 216. Locuințe existente pentru anii 1990, 2002, 2011 și 2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Constanța, Brașov, Craiova, Ploiești și Sibiu/387

FIGURA 217. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința e prea mică/389

FIGURA 218. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința are probleme cu utilitățile (apă, canalizare, electricitate, gaz)/392

FIGURA 219. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – RATA DE DEFICIENȚĂ IN DOTAREA URBANĂ/393

FIGURA 220. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele privind gradul de acoperire al dotărilor elementare și secundare (așa cum au fost definite în metodologia de anchetă)/393

FIGURA 221. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele la întrebarea Ce fel de probleme aveți (dacă este cazul) cu locuința în care stați acum? Vă rugăm să dați o notă de la 1 (cel mai puțin grav), la 10 (cel mai grav) pentru următoarele criterii-comparație/394

FIGURA 222. Planșa de reglementare urbanistică a zonei Sopor/395

FIGURA 223. Dezvoltări noi în perioada 2011 – 2019 și amplasamentele celor mai mari PUZ-uri aprobate (în vigoare sau nu) pentru municipiul Cluj-Napoca și comunele Baciu și Florești/396

FIGURA 224. Prețul mediu pe metru pătrat pentru un apartament în principalele orașe Europene în semestrul I, 2019 (calcule www.statista.com și pentru București calculele proprii)/398

FIGURA 225. Valoarea medie lunară a chiriei pentru un apartament de două camere (cu utilitățile incluse) în principalele orașe Europene în 2018 (calcule www.statista.com)/399

FIGURA 226. Valoarea chiriilor prime în spațiile de birouri în Europa, S2 2019/400

FIGURA 227. Indicatori demografici, teritoriali, economici și de forță de muncă pentru zonele metropolitane Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/401

FIGURA 228. Indicatori imobiliari rezidențiali (cost chirie lunară, costul mediu pe metru pătrat la vânzare), indicatori macro economici (salariu mediu lunar și rata dobânzii anuale la creditele ipotecare) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/402

FIGURA 229. Indicatori imobiliari pentru segmentele birouri, comercial și industrial – logistică (stocuri existente 2019 și chirii) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/402

FIGURA 230. Prețurile medii pe mp util pentru apartamente în principalele orașe din România în T1 2020/403

FIGURA 231. Evoluția anuală a prețurilor medii pe mp util pentru apartamente/403

FIGURA 232. Valorile chiriilor medii lunare (pentru un apartament de 2 camere construit în perioada 1980-2000) în T1 2020/404

FIGURA 233. Cererea pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente)/405

FIGURA 234. Oferta pentru proprietăți rezidențiale la vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca/406

FIGURA 235. Oferta pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca/407

FIGURA 236. Evoluția prețurilor medii la vânzare după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019/408

FIGURA 237. Prețuri medii la vânzare și după anul construcției pentru tipurile diferite de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019/410

FIGURA 238. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după numărul apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/414

FIGURA 239. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după prețul la vânzare al apartamentelor (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/415

FIGURA 240. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate la nivel național/ pe județe, în perioada 2009-2019/416

FIGURA 241. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate pe județe, în 2020 T1/416

FIGURA 242. Evoluția tuturor unităților individuale (apartamente) tranzacționate pe județe, în perioada 2017 - 2019 T1/417

FIGURA 243. Evoluția principalilor indicatori de tranzacționate pe analizați în perioada 2013 – 2018/418

FIGURA 244. Numărul tranzacțiilor cu terenuri din Cluj-Napoca efectuate în 2018/420

FIGURA 245. Numărul tranzacțiilor cu case din Cluj-Napoca efectuate în 2018/421

FIGURA 246. Numărul tranzacțiilor cu apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018/422

FIGURA 247. Prețul mediu al tranzacțiilor pentru apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018/422

FIGURA 248. Evoluție prețuri medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu, după suprafața terenurilor/425

FIGURA 249. Prețul mediu la vânzare pe metru pătrat (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019/425

FIGURA 250. Media chiriei (euro/lună), în zona metropolitană Cluj-Napoca, în T1 2020/426

FIGURA 251. Media chiriei (euro/lună), în municipiul Cluj-Napoca, pe cartiere în T1 2020/427

FIGURA 252. Infrastructura de transport propusă în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/428

FIGURA 253. Scor indice analiză pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (accesibilitate și dotări)/440

FIGURA 254. Scor indice percepție locuitori pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (prelucrarea rezultatelor din ancheta tip sondaj efectuat la nivelul zonei metropolitane, 2019)/441

FIGURA 255. Scor index atractivitate pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (integrarea tuturor criteriilor)/442

FIGURA 256. Scor index atractivitate la nivel metropolitan (integrarea tuturor criteriilor)/446

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții

FIGURA 257. Distribuția spațială a numărului de unități de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, anul 2018-2019/468

FIGURA 258. Distribuția spațială a populație școlarizate în Aria Periurbană Cluj și cartierele din Cluj-Napoca, 2018/472

FIGURA 259. Numărul de copii/elevi/cadru didactic, pe niveluri de studii și UAT-uri, în anul 2019/477

FIGURA 260. Distribuția spațială a nou născuților în Aria Periurbană Cluj și în cartierele din Cluj-Napoca, 2017/478

FIGURA 261. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul antrepreșcolar, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/481

FIGURA 262. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul preșcolar, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/482

FIGURA 263. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul primar și gimnazial, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/484

FIGURA 264. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul profesional, în perioada 2014-2019/486

FIGURA 265. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul liceal, în perioada 2014-2019/491

FIGURA 266. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul postliceal, în perioada 2014-2019/492

FIGURA 267. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul special, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/293

FIGURA 268. Dinamica elementelor de infrastructură educațională din ZMC, în perioada 2014-2019/495

FIGURA 269. Școlile cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la Evaluarea Națională din 2020/498

FIGURA 270. Liceele din Cluj-Napoca care au înregistrat o promovabilitate de 100% la examenul de Bacalaureat din anul 2020/499

FIGURA 271. Harta liceelor cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la examenul de Bacalaureat din anul 2020/499

FIGURA 272. Rețeaua de transport public pentru elevi din municipiul Cluj-Napoca/504

FIGURA 273. Unitățile de învățământ din ZMC cu cea mai ridicată și cea mai scăzută rată a absenteismului în anul școlar 2018-2019/506

FIGURA 274. Evoluția numărului de studenți (nivel licență, masterat, doctorat) din învățământul universitar public și privat, în perioada 2014-2019/508

FIGURA 275. Evoluția numărului de studenți în funcție de forma de învățământ, în perioada 2014-2019/509

FIGURA 276. Evoluția numărului de studenți în funcție de nivelul de studii, în perioada 2014-2019/509

FIGURA 277. Structura absolvenților de studii superioare, pe grupe de specializări ISCED, în perioada 2014-2018/510

FIGURA 278. Numărul de studenți străini înscriși la universitățile clujene, în perioada 2014-2019/510

FIGURA 279. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul universitar, în perioada 2014-2019/511

6.9. Sănătate și wellbeing

FIGURA 280. Dinamica numărului de unități sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019/520

FIGURA 281. Numărul de furnizori de servicii medicale, pe tipuri, care au încheiate contracte cu CAS, în anul 2020/522

FIGURA 282. Amplasarea unităților sanitare cu paturi pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca/526

FIGURA 283. Numărul de paturi în unitățile sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019/527

FIGURA 284. Sursa de proveniență a pacienților tratați în spitalele din județul Cluj/528

FIGURA 285. Localizarea noilor sanitare cu paturi propuse spre construire în ZMC în perioada 2021-2027/529

FIGURA 286. Numărul ambulatoriilor private care au încheiat contract cu CAS Cluj în anul 2020, pe specialități/532

FIGURA 287. Numărul mediu de locuitori cu domiciliul/medic de familie în ZMC, în anul 2020/534

FIGURA 288. Structura deceselor înregistrate la nivelul județului Cluj în perioada 2010-2019, funcție de cauza acestora/536

FIGURA 289. Dinamica numărului de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 1 an, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/537

FIGURA 290. Dinamica numărului de născuți morți, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/538

FIGURA 291. Speranța de viață (ani) a populației județului Cluj, pe medii de reziденță și sexe, în perioada 2010-2019/539

FIGURA 292. Dinamica numărului de îmbolnăviri profesionale de la nivelul județului Cluj, în perioada 2010-2019/541

FIGURA 293. Rolul reprezentanților în cadrul instituției pe care o reprezintă/546

FIGURA 294. Numărul de instituții în funcție de domeniul de activitate și numărul total de membrii/547

FIGURA 295. Harta priorităților identificate de actorii cheie strategici pentru sistemul local de sănătate/568

6.10. Incluziune socială

FIGURA 296. Raportul de dependență a populației – comparație cu orașele europene (2018)/579

FIGURA 297. Satisfacția globală cu viața/580

FIGURA 298. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu școlile din oraș (%)/581

FIGURA 299. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu serviciile medicale din oraș (% din total populație)/582

FIGURA 300. Gradul de satisfacție cu transportul public din oraș (% din total populație)/582

FIGURA 301. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu spațiile verzi din oraș (% din total populație)/583

FIGURA 302. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu nivelul zgomotului și calitatea aerului din oraș (% din total populație)/584

FIGURA 303. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu facilitățile sportive și facilitățile culturale din oraș (% din total populație)/585

FIGURA 304. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu curățenia din oraș (% din total populație)/585

FIGURA 305. Sentimentul de siguranță ca locuitor al orașului (% din total populație)/586

FIGURA 306. Sunteți satisfăcut(ă) să trăiți în acest oraș? (% din total populație)/587

FIGURA 307. Între accesul la o locuință bună și dificultăți la plata facturilor (% din total populație)/588

FIGURA 308. Între accesul la o locuință bună și accesul la un loc bun de muncă (% din total populație)/589

FIGURA 309. Între accesul la un loc bun de muncă și satisfacția populației cu situația financiară a gospodăriei (% din total populație)/590

FIGURA 310. Exemple de interacțiune în teritoriu între sectoarele de recensământ și comunitățile propriu-zise/592

FIGURA 311. Distribuția populației după tipul ariei de reziденță, în 2011 (% din populația stabilă)/595

FIGURA 312. Rata marginalizării la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori/597

FIGURA 313. Ponderea copiilor în total populație din ZUM-urile de la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori/598

FIGURA 314. Ponderea persoanelor de etnie roma în total populație în ZUM-urile din municipiile de peste 200 mii locuitori/598

FIGURA 315. Harta zonelor urbane marginalizate din municipiul Cluj-Napoca/599

FIGURA 316. Tipologia ZUM-urilor din Cluj-Napoca conform datelor RPL 2011/601

FIGURA 317. Strada Traian/603
FIGURA 318. Strada Traian/603
FIGURA 319. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Stephenson)/605
FIGURA 320. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Gării)/608
FIGURA 321. Strada George Byron – locuințe cu cameră și bucătărie/608
FIGURA 322. Strada George Byron – fostele cămine muncitorești/609
FIGURA 323. Strada Meșterul Manole nr. 2/611
FIGURA 324. Strada Meșterul Manole nr. 2 cu blocurile noi construite în apropiere/612
FIGURA 325. Bulevardul Muncii nr. 7/612
FIGURA 326. Dallas/615
FIGURA 327. Rampa/617
FIGURA 328. Comunitatea Coastei/619
FIGURA 329. Cantonului/621
FIGURA 330. Distribuția cantinelor sociale din ZMC, pe localități și forme de proprietate (număr)/645
FIGURA 331. Distribuția cantinelor sociale din județul Cluj, pe capacitate și număr de beneficiari (număr)/645
FIGURA 332. Distribuția serviciilor sociale pentru prevenirea separării copilului de familie din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)/648
FIGURA 333. Distribuția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în funcție de tipul de handicap, în județul Cluj și în țară (%)/652
FIGURA 334. Distribuția copiilor în protecție specială între servicii rezidențiale și servicii de tip familial la nivel național și în județul Cluj, în perioada 2013-2019 (%)/654
FIGURA 335. Serviciile rezidențiale pentru copiii fără dizabilități în protecție specială, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)/656
FIGURA 336. Cazurile raportate de copii cu unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate, în județul Cluj, 2014-2019/662
FIGURA 337. Cazuri confirmate de abuz, neglijare, exploatare asupra copilului în județul Cluj (număr)/663
FIGURA 338. Copiii care au săvârșit o faptă penală și răspund penal sau nu, în județul Cluj și în țară (număr)/664
FIGURA 339. Distribuția adulților cu dizabilități care trăiesc în familii sau în instituții, pe tipuri de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)/667
FIGURA 340. Serviciile sociale pentru persoane adulte cu dizabilități, din Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)/668
FIGURA 341. Serviciile sociale pentru persoane vârstnice, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități din ZMC, în 2020 (număr)/671
FIGURA 342. Gruparea locuințelor sociale în municipiul Cluj-Napoca/678
FIGURA 343. Solicitări de locuințe sociale în municipiul Cluj-Napoca/679
FIGURA 344. Sprijinul acordat pentru plata chiriei/685

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism

FIGURA 345. Distribuția spațiilor culturale în Zona Metropolitană Cluj/699
FIGURA 346. Numărul organizațiilor culturale din Cluj-Napoca și Zona Metropolitană/699
FIGURA 347. Distribuția pe domenii a finanțării nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pe baza Legii 350/2005 în 2019/701
FIGURA 348. Distribuția fondurilor nerambursabile pentru cultură pe tipuri de activități (2019) – comparație cu Ciclul de producție culturală (UNESCO)/701
FIGURA 349. Distribuția bibliotecilor publice în Cluj-Napoca/705

FIGURA 350. Distribuția bibliotecilor publice în Zona Metropolitană Cluj/705
FIGURA 351. Distribuția spațială a căminelor culturale din județul Cluj/706
FIGURA 352. Evoluția numărului de cititori activi din biblioteci în perioada 2011-2018/708
FIGURA 353. Vizitatori în muzee și colecții publice în Cluj-Napoca/709
FIGURA 354. Vizitatori in muzee si colecții publice în Cluj-Napoca și ZMC în 2018/709
FIGURA 355. Spectatori și auditori la reprezentații artistice în Cluj-Napoca/710
FIGURA 356. Frecvența participării la spectacole în ultimele 18 luni (an de referință 2019)/710
FIGURA 357. Gradul de satisfacție în legătură cu diferite aspecte ale calității vieții în județul Cluj/711
FIGURA 358. Percepția asupra principalelor avantaje de a locui în județul Cluj/712
FIGURA 359. Scorurile obținute de Cluj-Napoca pentru sub-indicii care descriu vitalitatea culturală/713
FIGURA 360. Performanța orașelor pentru dimensiunile care descriu economia creativă/713
FIGURA 361. Indicele general al performanței culturale/714
FIGURA 362. Indicele general al performanței culturale pentru 9 orașe din țări post-comuniste/715
FIGURA 363. Scoruri pentru dimensiunile care descriu intensitatea vieții culturale/715
FIGURA 364. Scoruri pentru dimensiunile care descriu economia creativă/716
FIGURA 365. Scoruri pentru dimensiunile care descriu mediul favorizant/716
FIGURA 366. Scorul CCCM total și scorurile CCCM pe cele trei componente, ale orașelor din aceeași categorie de PIB și număr de locuitori/717
FIGURA 367. Estimarea impactului economic asupra sectorului cultural la nivel național/718
FIGURA 368. Proporția organizațiilor culturale care avut evenimente anulate în prima lună a pandemiei/719
FIGURA 369. Distribuția monumentelor de patrimoniu în Zona Metropolitană Cluj/724
FIGURA 370. Distribuția teritorială a Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, după tipul lor/725
FIGURA 371. Starea Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, în toamna anului 2019/726
FIGURA 372. Locurile de desfășurare ale festivalurilor din Cluj-Napoca în 2019/730
FIGURA 373. Distribuția festivalurilor în Zona Metropolitană Cluj în 2019/732
FIGURA 374. Numărul manifestărilor în spațiul public autorizate în Cluj-Napoca în 2018 și 2019/733
FIGURA 375. Evoluția cifrei de afaceri a firmelor din sectorul industriilor culturale în ZMC în perioada 2008 - 2018/735
FIGURA 376. Evoluția numărului mediu de salariați din industriile culturale în ZMC între 2008 – 2018/736
FIGURA 377. Abordări ale relației dintre cultură și dezvoltare/740
FIGURA 378. Numărul de unități de cazare turistică în Zona Metropolitană Cluj/743
FIGURA 379. Ponderea unităților de cazare din ZMC la nivelul județului Cluj, a celor din Cluj-Napoca din totalul unităților din ZMC și a celor din Cluj-Napoca raportate la județ/744
FIGURA 380. Evoluția capacității de cazare turistică în Cluj-Napoca/744
FIGURA 381. Ponderea locurilor din tipurile de unități de cazare din Cluj-Napoca în 2019/744
FIGURA 382. Unități de alimentație publică în ZMC, Cluj-Napoca și județul Cluj/745
FIGURA 383. Numărul sosirilor și cel al înnoptărilor în unități de cazare don ZMC/746
FIGURA 384. Numărul sosirilor, al înnoptărilor și durata medie a ședерii în ZMC/746
FIGURA 385. Numărul turiștilor din Cluj-Napoca, pe naționalități, în 2018/747
FIGURA 386. Scopul principal al călătoriei turiștilor străini/749

6.12. Sport și tineret

FIGURA 387. Cuantumul finanțărilor nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pentru sport 2014-2019/756

6.13. Mediu riscuri și schimbări climatice

FIGURA 388. Densitatea populației în UAT din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2020/778

FIGURA 389. Dinamica densității zonelor construite în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2006-2015)/779

FIGURA 390. Evoluția și dinamica antropizării teritoriului în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2008-2020)/780

FIGURA 391. Distribuția impacturilor asupra mediului natural și socioeconomic în ZMCN/781

FIGURA 392. Distribuția unităților ce se supun Directivei 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC) în ZMCN/783

FIGURA 393. Concentrațiile medii anuale ale pulberilor în suspensie PM10 din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/785

FIGURA 394. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de sulf (SO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/786

FIGURA 395. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de azot (NO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/787

FIGURA 396. Concentrațiile medii anuale ale ozonului (O_3) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/787

FIGURA 397. Harta zonelor liniștite din municipiul Cluj-Napoca/790

FIGURA 398. Rețeaua hidrografică din zona metropolitană Cluj-Napoca/791

FIGURA 399. Starea ecologică a apelor de suprafață (2018) din ZMCN/793

FIGURA 400. Zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole la nivelul ZMCN/794

FIGURA 401. Cantitatea totală de apă potabilă distribuită consumatorilor în ZMCN/796

FIGURA 402. Stațiile de epurare a apei existente în ZMCN/797

FIGURA 403. Ariile naturale protejate (SCI și SPA) din rețeaua Natura 2000 la nivelul ZMCN/805

FIGURA 404. Arii naturale protejate IUCN III și IV la nivelul ZMCN/806

FIGURA 405. Arii naturale protejate de interes județean la nivelul ZMCN/807

FIGURA 406. Ariile naturale protejate din ZMCN și suprapunerea lor teritorială/808

FIGURA 407. Harta județelor cu structurile județene ale ANANP neoperaționalizate încă (ANANP, 2020)/809

FIGURA 408. Harta situațiilor potențial conflictuale în proximitatea sau interiorul ariilor naturale protejate/810

FIGURA 409. Situația implementării planurilor de management în ariile naturale protejate din ZMCN/811

FIGURA 410. Suprafața parcurilor urbane, la nivel național/812

FIGURA 411. Spații verzi urbane, la nivel național/813

FIGURA 412. Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: Cât de mulțumiți sunteți de spațiile verzi din oraș?/814

FIGURA 413. Distribuția spațiilor verzi în municipiul Cluj-Napoca (PUG Cluj-Napoca, 2014)/817

FIGURA 414. Distribuția și fragmentarea zonelor naturale din municipiul Cluj-Napoca/818

FIGURA 415. Localizarea pădurii parc Făget 1.0 (Făgetul Clujului) (Primăria și UBB Cluj-Napoca, 2020)/819

FIGURA 416. Fragmentarea peisajului: starea și tendințele în perioada 2009-2015 în ZMCN/820

FIGURA 417. Distribuția și accesibilitatea spațiilor verzi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/822

FIGURA 418. Distribuția și accesibilitatea spațiilor albastre în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/823

FIGURA 419. Harta densității coronamentului pădurilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/824

FIGURA 420. Harta suprafețelor forestiere din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/825

FIGURA 421. Harta suprafețelor forestiere (păduri de foioase și de conifere) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/826

FIGURA 422. Harta distribuției alunecărilor de teren din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/828

FIGURA 423. Harta distribuției alunecărilor de teren din UAT Cluj-Napoca/829

FIGURA 424. Harta susceptibilității la alunecări de teren în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2020)/830

FIGURA 425. Harta susceptibilității la alunecări de teren în municipiul Cluj-Napoca (2020)/831

FIGURA 426. Terenurile degradate și neproductive în ZMCN (Corine Land Cover/CLC 2018)/832

FIGURA 427. Harta siturilor contaminate din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2018)/836

FIGURA 428. Zone de gestiune a deșeurilor în județul Cluj (conform SMID Cluj)/838

FIGURA 429. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile/845

FIGURA 430. Zonele cu potențial solar în România/850

FIGURA 431. Potențialul fotovoltaic (KWh/KWp/zi) în cadrul ZMCN/851

FIGURA 432. Zonele cu potențial eolian în România/852

FIGURA 433. Potențialul eolian în cadrul ZMCN - densitatea puterii vântului la 50m altitudine (W/mp)/853

FIGURA 434. Potențialul energetic al biomasei în România/854

FIGURA 435. Străzile, zonele și clădirile iluminate cu tehnologie LED și stațiile de încărcare electrică pentru autovehicule în zona municipiului Cluj-Napoca/855

FIGURA 436. Cantități de gaze cu effect de seră generate în municipiile și orașele din România/856

FIGURA 437. Repartiția modală în orașele mari din România (orașe reședință de județ)/857

FIGURA 438. Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că orașul dvs. este dedicat luptei împotriva schimbării climatice (eficiență energetică, transport ecologic)/858

FIGURA 439. Temperatura medie anuală a aerului (Tmed) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/862

FIGURA 440. Temperaturile maxime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TXm (stânga) și valorile maxime absolut3 - TXx (dreapta)/863

FIGURA 441. Temperaturile minime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TNm (stânga) și valorile minime absolute - TNn (dreapta)/864

FIGURA 442. Durata medie a unui val de căldură - HWD (stânga) și durata medie cumulată a valurilor de căldură într-un an - HWF (dreapta) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/865

FIGURA 443. Durata medie a unui val de frig – CWD (stânga) și cea cumulată a valurilor de frig într-un an – CWF (dreapta), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/866

FIGURA 444. Intensitatea medie anuală a valurilor de frig (CWM) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/867

FIGURA 445. Numărul mediu anual de zile de vară (SU25) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/867

FIGURA 446. Numărul mediu anual de zile tropicale (TXGE30) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/868

FIGURA 447. Numărul mediu anual de zile caniculare (TXGE35) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/869

FIGURA 448. Ponderea numărului mediu anual de zile foarte calde (TX90p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)/870

FIGURA 449. Numărul mediu anual de zile cu îngheț (FD) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/871

FIGURA 450. Ponderea numărului mediu anual de nopți reci (TN10p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)/872

FIGURA 451. Lungimea sezonului de vegetație (GSL) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/873

FIGURA 452. Suma medie anuală a temperaturilor eficiente pentru vegetație (GDDgrow10) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/874

FIGURA 453. Numărul mediu (stânga) și maxim (dreapta) anual de zile consecutive fără precipitații semnificative (CDD), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/875

FIGURA 454. Numărul mediu anual de zile cu precipitații foarte abundente (R20) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/876

FIGURA 455. Cantitatea medie multianuală de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative (PRCPTOT) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/an)/877

FIGURA 456. Cantitatea medie multianuală a cantităților maxime de precipitații cumulate într-o singură zi (Rx1day) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/zi)/878

6.14. *Capacitate administrativă*

FIGURA 457. Venituri pe cap de locuitor (medie 2014-2019), lei/888

FIGURA 458. Evoluția veniturilor proprii pe cap de locuitor/889

FIGURA 459. Procentul cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii/890

FIGURA 460. Valoarea subvențiilor pe locuitor 2014-2019 (lei)/892

FIGURA 461. Structura cheltuielilor – clasificația economică (valori totale ele perioadei 2014-2018)/894

FIGURA 462. Structura cheltuielilor autorităților locale (alocări totale, perioada 2014-2018)/895

FIGURA 463. Autonomie financiară (venituri proprii + proiecte cu finanțare nerambursabilă) / venituri totale (%)/901

FIGURA 464. Cheltuielile secțiunii de dezvoltare, lei/locuitor/902

FIGURA 465. Totalul cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (2014-2019) lei/locuitor/904

FIGURA 466. Cheltuieli de capital / locuitor (total 2014-2019)/904

FIGURA 467. Structura cheltuielilor bugetului municipiului Cluj-Napoca, 2019/909

FIGURA 468. Cheltuieli în domeniul transporturilor (valori totale, 2016-2019, lei)/910

FIGURA 469. Cheltuieli în domeniul învățământului (2019, lei)/911

FIGURA 470. Gradul de autofinanțare/914

FIGURA 471. Sume provenite din subvenții de la nivel central (lei, 2014-2018)/915

FIGURA 472. Structura cheltuielilor după destinație (clasificație funcțională)/916

FIGURA 473. Structura cheltuielilor (clasificație economică)/916

FIGURA 474. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (valori totale, lei, 2014-2018)/917

FIGURA 475. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (lei/locuitor, total 2014-2018)/918

FIGURA 476. Cheltuieli de capital ca procent în cheltuieli totale (2014-2018)/918

FIGURA 477. Cheltuieli cu asigurări și asistență socială (lei/locuitor, 2014-2018)/919

FIGURA 478. Cheltuieli cu cultură, recreere și religie (lei/locuitor, 2014-2018)/920

FIGURA 479. Compoziția Zonei Metropolitane Cluj în anul 2020/945

FIGURA 480. Inelele (coroanele) de localități din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/946

FIGURA 481. Zonele metropolitane și zonele urbane funcționale din România/947

FIGURA 482. Frecvența deplasărilor în Cluj-Napoca/956

FIGURA 483. Numărul de copii care fac naveta la școlile din Cluj-Napoca/957

FIGURA 484. Satisfacția privind nivelul de trai/958

FIGURA 485. Participarea la activități culturale/959

FIGURA 486. Aprecierea infrastructurii de apă și canalizare/959

FIGURA 487. Aprecierea locuințelor sociale/960

FIGURA 488. Aprecierea parcurilor și a spațiilor verzi/960

FIGURA 489. Aprecierea infrastructurii sportive/961

FIGURA 490. Aprecierea spațiilor publice pentru agrement și relaxare/961

FIGURA 491. Evoluția generală a numărului de angajați din Primăria Municipiului Cluj-Napoca/963

FIGURA 492. Evoluția nr. de posturi ocupate în cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/964

FIGURA 493. Evoluția numărului de funcții publice din cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/965

FIGURA 494. Evoluția numărului de angajați în cadrul serviciilor publice subordonate primăriei/966

FIGURA 495. Prezentare comparativă a evoluției numărului de posturi în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca/968

FIGURA 496. Prezentarea comparativă a evoluției numărului de posturi din cadrul serviciilor subordonate primăriei/968

FIGURA 497. Evoluția deficitului de personal din cadrul compartimentelor primăriei (%)/969

FIGURA 498. Evoluția deficitului de personal din cadrul serviciilor subordonate/970

13. Planificare participativă și comunicare

FIGURA 499. Atractivitatea municipiului Cluj-Napoca în context teritorial/1285

FIGURA 500. Atractivitatea cartierelor în context teritorial/1286

FIGURA 501. Atractivitatea migrațională a Zonei metropolitane Cluj-Napoca/1287

FIGURA 502. Percepția factorilor de atractivitate migrațională/1289

FIGURA 503. Indicele dotării urbane în Cluj-Napoca/1290

FIGURA 504. Poziționare municipiului Cluj-Napoca în ierarhia percepției privind mediul de afaceri/1291

FIGURA 505. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier/1293

FIGURA 506. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier (continuare)/1294

FIGURA 507. Rata de echipare urbană a municipiului Cluj-Napoca/1295

FIGURA 508. Prioritizarea intervențiilor în domeniul amenajării spațiilor urbane/1297

FIGURA 509. Dinamica fluxurilor intenției de mutare/1298

FIGURA 510. Atractivitatea locuirii/1270

FIGURA 511. Motivele schimbării locuinței/1271

FIGURA 512. Prioritatea dotărilor cu grădinițe/1273

FIGURA 513. Priorități investiționale în Cluj-Napoca/1304

FIGURA 514. Cuprinderea educației continue/1305

FIGURA 515. Aprecierea stării de sănătate/1306

FIGURA 516. Indicatori ai dotării în domeniul sănătății/1306

FIGURA 517. Nevoia de servicii sociale/1308

FIGURA 518. Atractivitatea obiectivelor culturale/1309

FIGURA 519. Ierarhia atractivității obiectivelor turistice/1310

FIGURA 520. Necesitatea suplimentării terenurilor sportive/1311

FIGURA 521. Nevoia de intervenții in domeniul ecologizării/1312

FIGURA 522. Perspectiva privind calitatea vieții/1313

FIGURA 523. Necesitatea dotării cu centre pentru taxe și impozite/1314

FIGURA 524. Ierarhia urbană a calității administrative/1315

LISTA DE TABELE

3. *Introducere*

TABEL 1. Diferența dintre propuneri și potențial într-o selecție de SIDU-ri 2014-2023/15

TABEL 2. Stadiul implementării proiectelor din lista de proiecte prioritare a SIDU Cluj 2014-2023, propuse pentru finanțare pe Axa 4 a POR 2014-2020/17

6. *Analiza situației existente*

6.3. Economie și inovare

TABEL 3. Firmele mari (după nr. de angajați) cu profil industrial din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2019/104

TABEL 4. Companiile cu cele mai mari valori ale Cifrei de Afaceri din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018/107

TABEL 5. Topul hashtag-urilor recurente asociate termenului de "innovation" în România /120

TABEL 6. Investiții de venture capital în câteva orașe din lume (milioane dolari), situație comparativă/125

TABEL 7. Angajatori mari din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018/138

6.4. Mobilitatea urbană și metropolitană durabilă

TABEL 8. Ponderea populație din orașele mari din România la mai puțin de 5 minute de o stație de transport public/157

TABEL 9. Cota modală a transportului public în oraș/zone metropolitane europene/166

TABEL 10. Numărul traseelor din zona metropolitană oferite de Compania d,e Transport Public Cluj-Napoca/169

TABEL 11. Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul/177

TABEL 12. Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Iulius Mall-FESGA/178

TABEL 13. Procentul străzilor modernizate din polii de creștere ai României/185

TABEL 14. Podurile existente peste Someșul Mic de pe raza municipiului Cluj-Napoca/190

TABEL 15. Ponderea localizării instituțiilor publice față de stații de închiriere de biciclete (%) după accesibilitate/205

TABEL 16. Parking-uri publice și private în funcțiune din Municipiul Cluj-Napoca, la sfârșitul anului 2020/216

6.7. Locuirea

TABEL 17. Dinamica locuințelor și a populației în Zona Metropolitană Cluj-Napoca 2018 versus 2010/385

TABEL 18. Evoluția suprafeței locuibile/locuință în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018/388

TABEL 19. Evoluția numărului mediu de camere/locuință, în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018/390

TABEL 20. Evoluția anuală (față de anul precedent) a prețurilor medii după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019/408

TABEL 21. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, pe tipuri de apartament și în funcție de etajul la care se află în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/408

TABEL 22. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, după perioada construcției, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/409

TABEL 23. Structura tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018/417

TABEL 24. Valoarea tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018 (euro)/418

TABEL 25. Evoluție preturi medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu/424

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții

TABEL 26. Distribuția unităților de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de studii, în anul școlar 2018-2019/467

TABEL 27. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019/471

TABEL 28. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, în funcție de nivelul de instruire, în perioada 2014-2019/471

TABEL 29. Populația de vârstă școlară și populația înmatriculată în unități de învățământ la nivelul UAT-urilor din ZMC, în anul 2019/474

TABEL 30. Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019/475

TABEL 31. Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de educație, în perioada 2014-2019/476

TABEL 32. Distribuția numărului anual de nașteri/484

TABEL 33. Oferta educațională a liceelor din ZMC în anul școlar 2020/2021/488

TABEL 34. Elevii care au obținut premii la olimpiadele INTERNAȚIONALE/500

TABEL 35. Total Premii/Calificați Loturile Naționale/501

TABEL 36. Lista proiecte finanțate prin POCU 2014-2020/501

TABEL 37. Lista elevilor premiați la etapa Națională a concursului „MADE FOR EUROPE"/503

6.9. Sănătate și wellbeing

TABEL 38. Instituțiile reprezentate la evaluarea participativă/545

TABEL 39. Rezultatele modelului de priorități bazat pe cele 10 servicii esențiale/549

TABEL 40. Serviciul esențial 1 - Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica probleme de sănătate/551

TABEL 41. Serviciul esențial 2 - Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate/552

TABEL 42. Serviciul esențial 3 - Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate/552

TABEL 43. Serviciul esențial 4 - Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate/553

TABEL 44. Serviciul esențial 5 - Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății/554

TABEL 45. Serviciul esențial 6 – Accesul populației la serviciile de sănătate/554

TABEL 46. Serviciul esențial 7 – Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale/556

TABEL 47. Serviciul esențial 8 – Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale/556

TABEL 48. Serviciul esențial 9 - Cercetarea pentru noi informații și soluții inovatoare la problemele de sănătate/556

TABEL 49. Serviciul esențial 10 - Evaluarea și optimizarea calității vieții, a nivelului de optimism, de emoții sănătoase și a nivelului de fericire ale populației/557

TABEL 50. Rezultatele modelului de priorități bazat pe liniile de dezvoltare ale orașelor sănătoase/561

TABEL 51. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 1 - Calitatea, curățenia și siguranța mediului (inclusiv calitatea locuințelor)/562

TABEL 52. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 2 - Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban din zona metropolitană Cluj/563

TABEL 53. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 3 - Sprijinul comunitar și formarea unei comunități participative/563

TABEL 54. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 4 - Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea/564

TABEL 55. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 5 - Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă)/565

TABEL 56. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 6 - Accesul populației la experiențe și resurse diverse/565

TABEL 57. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 7 - Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne și performante/566

TABEL 58. Prioritățile identificate pentru serviciile de sănătate la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți/569

TABEL 59. Prioritățile identificate pentru planificarea la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți/570

TABEL 60. Prioritățile identificate pentru ecosistemul local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți /571

6.10. Incluziune socială

TABEL 61. Praguri urbane la nivel național, pe indicatori cheie (%)/593

TABEL 62. Profilul celor 5 ZUM conform datelor RPL 2011/600

TABEL 63. Tematica obiectivelor strategice pentru perioada 2014-2020/630

TABEL 64. Prioritățile POIDS/635

TABEL 65. Grupurile vulnerabile din municipiul Cluj-Napoca, Zona Metropolitană Cluj și județul Cluj/640

TABEL 66. Evoluția numărului de beneficiari plătiți – alocație pentru susținerea familiei și venit minim garantat, în județul Cluj și localitățile componente ZMC/644

TABEL 67. Numărul și proporția copiilor (separați de familie) aflați în sistemul de protecție specială/647

TABEL 68. Numărul și proporția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în județul Cluj și în țară/651

TABEL 69. Distribuția copiilor în protecție specială în județul Cluj între servicii rezidențiale și servicii de tip familial, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 31 decembrie 2019/655

TABEL 70. Personalul angajat de DGASPC pentru protecția copilului, în Cluj, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 30 octombrie 2020/657

TABEL 71. Numărul copiilor cu CES, pe ani școlari/661

TABEL 72. Adulții cu dizabilități în județul Cluj și în țară/666

TABEL 73. Distribuția adulților cu dizabilități pe grade de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)/667

TABEL 74. Serviciile sociale pentru alte grupuri vulnerabile, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)/673

TABEL 75. Priorități POIDS și măsuri/ intervenții recomandate/675

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism

TABEL 76. Estimarea valorii financiare anuale a sectorului cultural și creativ din Cluj-Napoca/700

TABEL 77. Alocări financiare de la bugetul local Cluj-Napoca pentru domeniul cultural/700

TABEL 78. Lista principalelor spații destinate artei și culturii în Cluj-Napoca/703

TABEL 79. Cititori activi la biblioteci în ZMC în perioada 2011-2018/708

TABEL 80. Audiența spațiilor de spectacole și a muzeelor publice/708

TABEL 81. Estimarea publicului activităților și evenimentelor culturale din Cluj-Napoca în 2019/711

TABEL 82. Poziționarea comparativă a municipiului Cluj-Napoca din punct de vedere a șase dimensiuni care descriu vitalitatea culturală /708

TABEL 83. Bunurile culturale mobile din Județul Cluj, care fac parte din Patrimoniul Cultural Național/727

TABEL 84. Industriile culturale în Cluj-Napoca și în comunele din Zona Metropolitană Cluj în 2018/735

TABEL 85. Indicatori ai dinamicii sectorului film 2008-2018 în Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj/737

TABEL 86. Capacitatea de cazare în funcție de tipul unității de cazare/744

6.12. Sport și tineret

TABEL 87. Forme de asociere sportivă în județul Cluj/755

6.13. Mediu riscuri și schimbări climatice

TABEL 88. Indicatori monitorizați în funcție de tipul stației/784

TABEL 89. Concentrațiile medii anuale ale monoxidului de carbon (CO) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/788

TABEL 90. Concentrațiile medii anuale ale benzenului (C6H6) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/788

TABEL 91. Amplasarea stațiilor de măsurare a nivelului de zgomot în ZMCN/789

TABEL 92. Valorile medii anuale la stațiile de măsurare a zgomotului din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2014-2018/789

TABEL 93. Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile în ZMCN/795

TABEL 94. Consumul anual de apă pe locuitor (mc/loc.) la nivelul localităților din ZMCN (2018)/796

TABEL 95. Concentrația medie lunară a indicatorilor apei uzate evacuate în emisar din stația de epurare Cluj-Napoca în anul 2016/798

TABEL 96. Date privind colectarea de apă uzată în zona metropolitană Cluj-Napoca la nivelul C.A.Someș/799

TABEL 97. Lista investițiilor derulate prin fondul IID de către Compania de Apă Someș /800

TABEL 98. Monumentele naturii (UICN III) și rezervațiile naturale (UICN IV) de pe teritoriul ZMCN/803

TABEL 99. Situri de Interes Comunitar (SCI) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN/804

TABEL 100. Situri de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN/805

TABEL 101. Suprafața terenurilor degradate și neproductive în ZMCN în anul 2018/833

TABEL 102. Centralizator privind situația clădirilor eficientizate energetic din Cluj-Napoca, mai 2020/843

TABEL 103. Centralizator privind consumul de energie electrică și gaz metan pentru clădirile publice (2016)/843

TABEL 104. Cantitatea totală de gaze naturale distribuite (mii m^3) în localitățile ZMCN/843

TABEL 105. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile aflate în diferite faze de execuție și exploatare în ZMCN/844

TABEL 106. Indici de extreme termice și pluviometrice utilizați (după Alexander and Harold, 2016, modificat și completat)/860

TABEL 107. Numărul mediu lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)/879

TABEL 108. Numărul maxim lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)/879

TABEL 109. Pantele tendințelor calculate pentru valorile anuale în zile/deceniu/881

6.14. Capacitate administrativă

TABEL 110. Evoluția veniturilor totale ale bugetelor locale (lei)/888

TABEL 111. Venituri proprii/locuitor, evoluții/890

TABEL 112. Venituri provenite de la nivel central (lei/locuitor)/891

TABEL 113. Evoluția cheltuielilor totale ale bugetelor locale (lei)/892

TABEL 114. Cheltuieli totale ale bugetelor locale (lei/locuitor)/893
TABEL 115. Evoluția cheltuielilor cu învățământul /locuitor (lei)/896
TABEL 116. Evoluția cheltuielilor cu asistența socială /locuitor (lei) – clasificația funcțională/897
TABEL 117. Evoluția cheltuielilor cu transportul/locuitor (lei)/897
TABEL 118. Grad de autofinanțare (lei)/898
TABEL 119. Impozite pe proprietate/total venituri/899
TABEL 120. Impozite pe proprietate/locuitor (lei)/899
TABEL 121. Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări ca procent în venituri totale/900
TABEL 122. Venituri provenite de la nivel central/total venituri/901
TABEL 123. Procentul cheltuielilor secțiunii de dezvoltare în total cheltuieli/902
TABEL 124. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (euro)/903
TABEL 125. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (lei/locuitor)/903
TABEL 126. Rezultat operațional (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale)/905
TABEL 127. Marja operațională - (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale) /Venituri operaționale/906
TABEL 128. Rezultatul exercițiului (Venituri totale- Cheltuieli totale)/906
TABEL 129. Gradul de îndatorare al municipalităților (%)/907
TABEL 130. Ponderea cheltuielilor cu datoria publică (dobânzi + rambursări de credite) în venituri proprii/907
TABEL 131. Raport surplus operațional / cheltuieli cu datoria publică/908
TABEL 132. Servicii publice generale – cheltuieli (2016-2019, lei)/910
TABEL 133. Asigurări și asistență socială– cheltuieli (2016-2019, lei)/911
TABEL 134. Cheltuieli în domeniul "Locuințe, servicii și dezvoltare publică" (2016-2019, lei)/912
TABEL 135. Evoluția Veniturilor totale (lei)/913
TABEL 136. Cheltuieli de personal/venituri proprii recurente (2019)/921
TABEL 137. Indicatorii financiari (lei) ai Cluj Innovation Park S.A./921
TABEL 138. Indicatorii financiari (lei) ai S.C. Sala Polivalentă S.A./922
TABEL 139. Indicatorii financiari (lei) ai Termoficare Napoca S.A./922
TABEL 140. Indicatori bilanțieri ai Termoficare Napoca S.A. (valori în lei)/923
TABEL 141. Indicatorii financiari (lei) ai C.T.P. Cluj-Napoca/924
TABEL 142. Indicatori bilanțieri ai C.T.P. Cluj-Napoca (valori în lei)/925
TABEL 143. Indicatorii financiari (lei) ai R.A.D.P. Cluj-Napoca/925
TABEL 144. Indicatori bilanțieri ai R.A.D.P. Cluj-Napoca (valori în lei)/926
TABEL 145. Analiză comparativă programe de bugetare participativă/932
TABEL 146. Eficacitatea instrumentului de Bugetare Participativă în Cluj-Napoca, perioada 2017, 2018/934
TABEL 147. Dimensiuni de analiză strategică și grupuri de lucru, Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, 2014-2020/935
TABEL 148. Dimensiuni ale adoptării inovației în sectorul public (adaptat OECD, 2014)/938
TABEL 149. Posturi ocupate la Primăria municipiului Cluj-Napoca (compartimentele primăriei)/964

LISTA DE CASETE

6.10. Incluziune socială

CASETA 1. Perspectiva locatarilor de pe strada Stephenson, nr. 15/606
CASETA 2. Acțiuni desfășurate prin proiectul LERI pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire ale rezidenților de pe strada Stephenson nr. 15/607
CASETA 3. Locuirea în strada Meșter Manole – fragment interviu locatar/610
CASETA 4. Relația cu vecinii în strada Meșterul Manole – fragment interviu locatar/611
CASETA 5. Recomandări de intervenție în colonia Dallas/616
CASETA 6. Recomandări de intervenție în comunitatea de pe Rampă/618
CASETA 7. Recomandări de intervenție în comunitatea Colina (Coastei)/620
CASETA 8. Recomandări de intervenție în comunitatea Cantonului/622
CASETA 9. Pata 2 pe scurt/623
CASETA 10. Principalele rezultate declarate ale proiectului Pata-Cluj/624
CASETA 11. Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii „ALMA" Pata Rât – Fundația Dezvoltarea Popoarelor Cluj/626
CASETA 12. Propuneri priorități naționale de investiții 2021-2027 în domeniul incluziunii sociale/633
CASETA 13. Centru de consiliere și sprijin pentru părinți și copii/651
CASETA 14. Centrul de Servicii Socio Medicale/653
CASETA 15. Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj/659
CASETA 16. Centru de zi pentru persoane adulte cu handicap/668
CASETA 17. Caracteristici definitorii ale politicilor de locuire socială din România/677
CASETA 18. Proiecte de locuințe sociale care au fost abandonate/679
CASETA 19. Criterii de alocare a locuințelor sociale – practica la nivel național/681

CAPITOLUL 3.

Introducere

CAPITOLUL 3. Introducere/1

3.1. Istoricul și contextul planificării strategice la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane/4

3.2. Ce este SIDU și care este scopul elaborării sale?/10

3.3. Care sunt principiile de bază în elaborarea SIDU ZMC 2021-2027 și cum au fost transpuse efectiv în metodologia de planificare?/11

3.4. Structura SIDU/12

3.5. Analiza strategiilor de dezvoltare pentru 2014-2023/13

3.5.1. Stadiul implementării proiectelor incluse în SIDU ZMC 2014-2020 (cu termen de implementare 2016-2023)/15

3.5.2. Stadiul implementării proiectelor incluse în Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020/19

FIGURA 1. Ritmul de creștere al PIB-ului pentru selecție de orașe din UE/3

FIGURA 2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: „serviciile administrative ale orașului (meu) ajută în mod eficient oamenii"/5

TABEL 1. Diferența dintre propuneri și potențial într-o selecție de SIDU-ri 2014-2023/15

TABEL 2. Stadiul implementării proiectelor din lista de proiecte prioritare a SIDU Cluj 2014-2023, propuse pentru finanțare pe Axa 4 a POR 2014-2020/17

Cele mai recente date ale EuroStat (a se vedea figura de mai jos) indică faptul că Zona Metropolitană Cluj-Napoca este arealul urban din UE cu cea mai rapidă creștere economică între 2000 și 2017. Practic, în acest interval economia Clujului a crescut de peste 3,3 ori. Acest ritm de creștere a venit nu numai cu efecte pozitive, ci și cu o serie de externalități negative – dezvoltare urbană haotică, poluare, congestie, creștere a prețurilor și a costului vieții. Adresarea acestor efecte negative și susținerea unui ritm de creștere alert necesită o planificare atentă în anii ce urmează și este absolut necesară gândirea unui schelet care să permită Zonei Metropolitane Cluj-Napoca să se dezvolte într-un mod incluziv, competitiv și sustenabil.

FIGURA 1. Ritmul de creștere al PIB-ului pentru selecție de orașe din UE

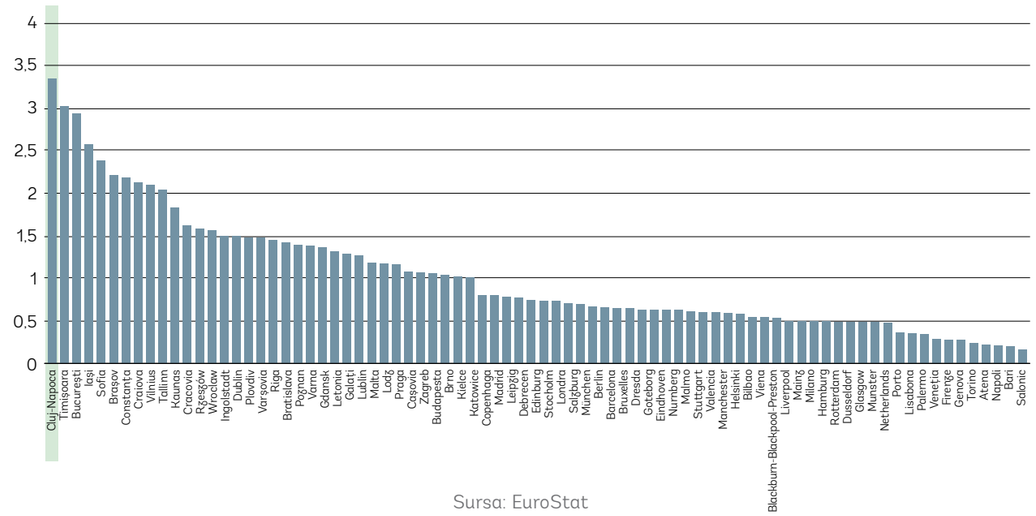

Sursa: EuroStat

O strategie integrată de dezvoltare pentru zona metropolitană este astfel un imperativ. Decizii bune luate acum, pot aduce dividende 100 ani de acum încolo. Lipsa unor intervenții strategice acum pot anula rapid progresele făcute în ultimii ani. Orașele cu cea mai ridicată calitate a vieții la nivel global, de la Viena la Vancouver sau Copenhaga[1], sunt orașe unde planificarea strategică este un exercițiu zilnic, nu unul exersat odată la 10 ani.

Ca atare, o strategie de dezvoltare trebuie să fie un document viu și folosit în mod curent de toți actorii relevanți din zona metropolitană. Acești actori trebuie să se regăsească în strategie, iar aceasta înseamnă că ei trebuie să participe la elaborarea ei, să se implice activ în implementarea și monitorizarea ei, și să ceară actualizarea ei atunci când realitățile zilei o cer.

Secțiunile următoare vor include o scurtă trecere în revistă a eforturilor de planificare strategică de la nivelul Clujului și vor prezenta abordarea și structura pentru acest nou efort de planificare strategică.

[1] Vedeți: https://mobilityexchange.mercer.com/Insights/quality-of-living-rankings

3.1. Istoricul și contextul planificării strategice la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane

Conform Barometrului Urban realizat în anul 2020 de către MLPDA în parteneriat cu Banca Mondială pe un eșantion reprezentativ la nivel național, Cluj-Napoca este perceput de cetățenii orașelor românești ca fiind, detașat (20% dintre respondenți), localitatea din România (care are cea mai bună administrație, cu respect pentru opiniile cetățenilor și atenție față de nevoile acestora.

Vă rog să vă gândiți la orașele din România că fiind aflate într-o competiție, iar dvs. sunteți una/unul din membrii juriului. Vă rog să numiți un „oraș de notă 10" din România sub aspectul:

.....Bună administrare, cu respect pentru opiniile cetățenilor și atenție față de nevoile lor

Total: 106 orașe menționate; % la nivel național

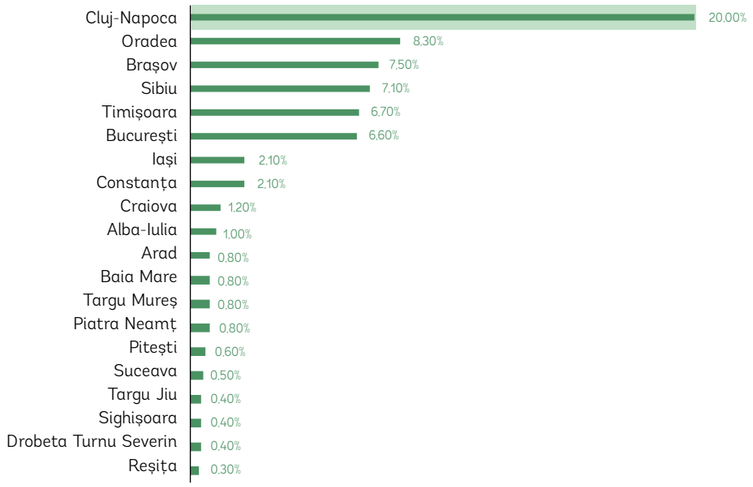

Sursa: Barometrul Urban

Același Barometru indică faptul că 69% dintre cetățenii municipiului Cluj-Napoca consideră că serviciile administrației locale ajută în mod eficient oameni, cu 3% mai mulți decât în 2015. Această valoare poziționează Clujul pe locul 2 la nivel național (după Oradea) în rândul celor 41 de orașe incluse în analiză, respectiv pe locul 1 în topul polilor de creștere.

Aceste performanțe sunt remarcabile mai ales în contextul în care imaginea municipiului Cluj-Napoca a fost până în anul 2004 una de oraș închis, dovadă fiind declinul demografic și volumul foarte redus al investițiilor străine realizate până la acel moment, raportat la orașe de talie similară din România (de ex. Timișoara sau Brașov).

Unul dintre principalii vectori ai schimbării de optică adus de administrația instalată în anul 2004 asupra dezvoltării orașului a fost trecerea la o deschidere a acesteia către actorii din comunitate, în vederea implementării unui proces de planificare participativă. Un rol esențial de catalizator în acest sens l-a avut Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC) din cadrul Universității Babeș-Bolyai (UBB). Aceasta a început colaborarea cu administrația locală încă din anul 2007, când a fost elaborată ***prima strategie de dezvoltare a municipiului*** de după aderarea la

Uniunea Europeană. Totodată, acest document strategic este și primul pentru a cărei realizare au fost organizate de către FSPAC și Primărie grupuri de lucru cu experți pentru identificarea principalelor probleme/nevoi ale comunității și stabilirea direcțiilor de dezvoltare pentru orizontul 2013.

FIGURA 2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: „serviciile administrative ale orașului (meu) ajută în mod eficient oamenii"

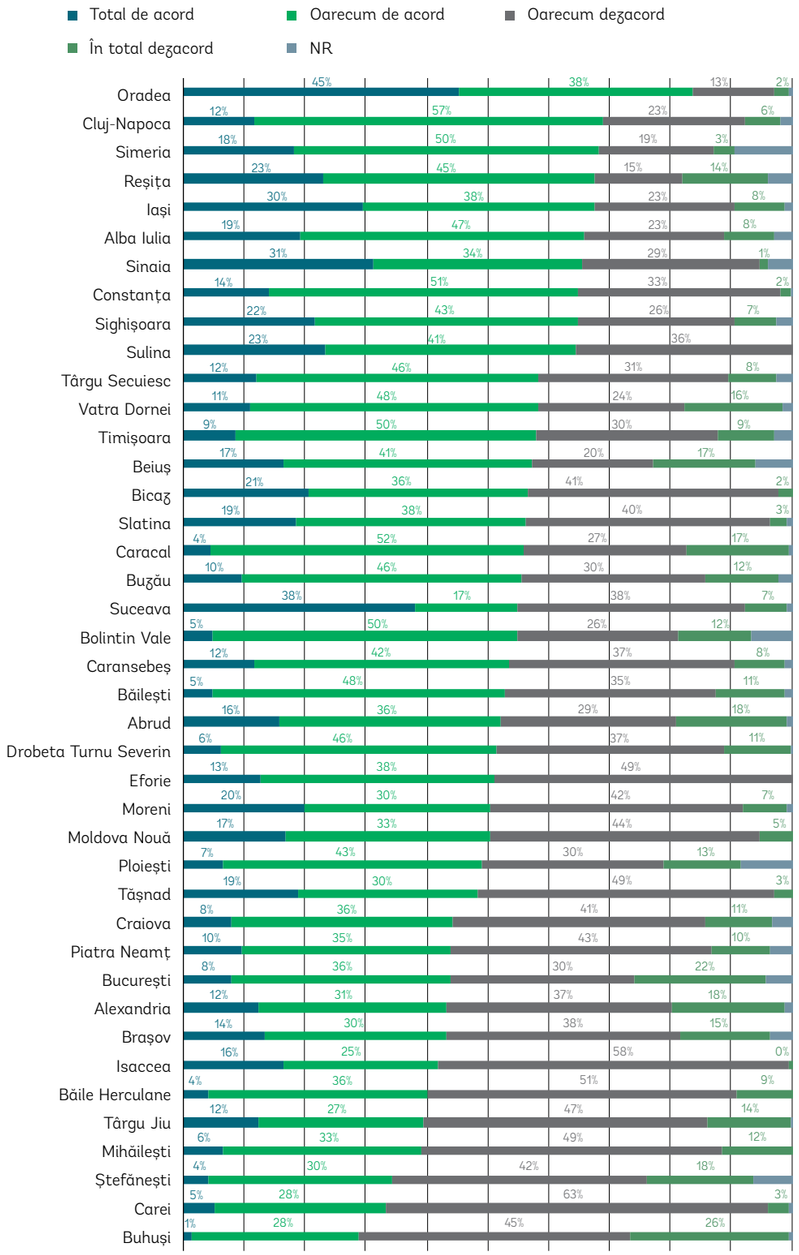

Sursa: Barometrul Urban

Practic, în această primă etapă de inițiere a planificării participative au apărut primele oportunități reale de implicare a stakeholderilor locali în procesul de planificare a dezvoltării orașului și chiar în implementarea unor măsuri de rezolvare a unor probleme reale ale comunității, s-a deschis drumul inițiativelor care încurajau participarea sectorului non-guvernamental și privat etc., ceea ce a condus la creșterea treptată a încrederii reciproce între părțile implicate.

Un exemplu concret în acest sens este concursul de soluții desfășurat în două etape pentru ***reamenajarea Bd. Eroilor și a Pieței Unirii***, unul dintre primele demersuri de acest tip realizate de o administrație din România, câștigat de firma Planwerk în parteneriat cu un birou de arhitectură din Germania. Acesta a schimbat practic fața principalei artere din oraș, în urma unor dezbateri publice îndelungate care au implicat diferite categorii de actori locali și nu numai.

Sursa: www.planwerkcluj.org

Un alt exemplu specific acestei perioade este procesul de actualizare a ***Planului Urbanistic General*** al Municipiului, realizat de un consorțiu local format din Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca și companii private. Acesta a fost, de facto, primul document de planificare urbanistică a orașului realizat în urma unui amplu proces de consultare cu specialiști, dar și cu publicul larg. Practic, procesul a început în anul 2009 și s-a finalizat doar în 2014, prin aprobarea acestuia în Consiliul Local. La acel moment, și chiar și astăzi, Clujul este printre puținele orașe mari din România care dispune de un asemenea plan actualizat în ultimii 20 de ani.

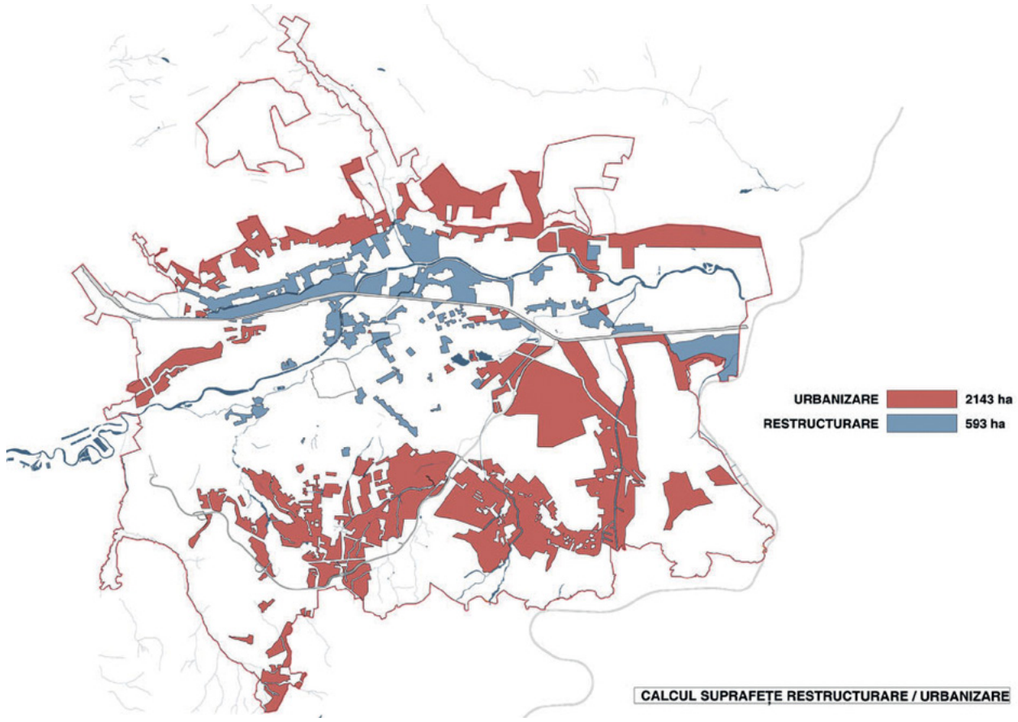

Sursa: PUG Cluj-Napoca

Tot în această perioadă a fost înființată **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj-Napoca (ADI ZMC)**, care reunește municipiul și comunele din jurul acestuia. Deși acest demers de formalizare a cooperării între UAT-urile componente a fost practic impus de către autoritățile care gestionau fondurile europene post-aderare, el a reprezentat un moment de cotitură în tranziția de la planificarea locală la cea metropolitană, proces de lungă durată, care se consolidează și în prezent. Rezultatul concret a fost elaborarea **Planului Integrat de Dezvoltare Urbană (PIDU) al Polului de Creștere Cluj-Napoca 2007-2013**, un document care a stat la baza atragerii a peste 80 de mil. Euro fonduri europene din POR 2007-2013. Chiar dacă doar o mică parte din aceste fonduri au ajuns să fie investite în proiecte amplasate dincolo de granițele administrative ale orașului, ADI ZMC a continua să existe până în prezent, chiar să se extindă teritorial și să își lărgească portofoliul de proiecte.

Al doilea pas major în direcția consolidării unei culturi a colaborării și cooperării, implicit și a planificării strategice de tip participativ la nivelul municipiului Cluj-Napoca a fost elaborarea ***Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020.*** Modelul de elaborare a strategiei a fost unul complet inovativ pentru contextul românesc post-decembrist. Sub coordonarea FSPAC, s-au organizat 28 de grupuri de lucru, care au acoperit 8 dimensiuni strategice și care au fost formate din voluntari proveniți din rândurile tuturor actorilor relevanți. Administrația locală a avut rol de facilitator, în timp ce dezvoltarea a fost văzută ca rezultat al manifestării a 3 factori cheie: participarea, universitatea și inovația.

Sursa: SIDU 2014-2020

În aceeași perioadă a fost elaborată, de această dată în urma unei proceduri de achiziție publică derulată de Biroul Coordonator Pol de Creștere din cadrul ADR Nord-Vest, **Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană a Polului de Creștere Cluj-Napoca 2014-2020**. Aceasta venea practic în continuarea PIDU 2007-2013, acoperea inclusiv teritoriul metropolitan (spre deosebire de strategia municipiului) și constituia o precondiție pentru accesarea fondurilor nerambursabile din POR 2014-2020, Axa Prioritară 4. Și în acest caz efortul de planificare a unor unul de tip participativ, fiind organizate numeroase grupuri de lucru și dezbateri publice, inclusiv în comunele care alcătuiesc ADI ZMC. Documentul și-a arătat utilitatea practică, în condițiile în care municipiul Cluj-Napoca a atras finanțări nerambursabile de peste 100 mil. Euro din POR 2014-2020. Totuși, ca și în cazul PIDU, aceste proiecte au fost concentrate pe teritoriul administrativ al municipiului, nu și în comunele învecinate, unde s-au resimțit doar indirect beneficiile fondurilor atrase.

Practic, elaborarea acestui document a reprezentat momentul intrării în cea de-a doua etapă de transformare a procesului de transformare a administrației locale, în care au fost formalizate forme și structuri de cooperare, s-a extins numărul de oportunități de lucru în comun între stakeholderi, s-au experimentat noi instrumente etc. Rezultatul a fost o creștere a capitalului de încredere între actori și o întipărire a abordării participative în mentalul colectiv.

Astfel, s-au format și operaționalizat 8 **clustere** în diferite domenii (IT&C, industrii creative, energie regenerabilă, agroalimentar, mobilă etc.), recunoscute și medaliate la nivel internațional, care reunesc universități, institute de cercetare, administrații, companii, consultanți etc. Acestea au ajuns chiar să furnizeze asistență tehnică municipalității pentru implementarea unor soluții inovative, de ex. prin **Consiliul Consultativ pentru Antreprenoriat în Inovare și IT**.

Cluj-Napoca a fost primul oraș din România care a implementat un proces de **Bugetare Participativă**, model replicat ulterior în peste 40 de localități urbane din România. Prin acest proces deschis, incluziv și transparent, locuitorii orașului au putut să se implice direct în modul în care sunt cheltuite o parte dintre fondurile bugetului local, prin formularea de idei și inițiative publice, pentru care au trebuit să obțină susținerea comunității. Multe dintre acestea au fost deja puse în practică, exemple concrete fiind sistemul de transport public școlar, supra-iluminarea intersecțiilor, montarea de toalete ecologice etc., în timp ce altele sunt în faza de pregătire sau în curs de implementare. Modelul a fost replicat la nivel local și în cadrul proiectului **Cluj Capitala Europeană a Tineretului**, care a implementat un instrument similar pentru tineri (Youth Participatory Budget 2015).

Alte exemple de succes constau în înființarea **Centrului Cultural Clujean (CCC)**, un exemplu foarte bun de delegare a autorității către o entitate non-guvernamentală, formată din peste 100 de actori locali: organizații și instituții culturale, universități, asociații ale mediului de afaceri, ale societății civile, administrația locală și regională. Înființarea sa este strâns legată de proiectul Cluj Capitală Europeană a Culturii 2021, titlu care a fost în final obținut de Timișoara – ceea ce a demonstrat o capacitate deosebită a comunității de a învața și din eșecuri și de a le valorifica ca pe o oportunitate de a continua colaborarea. Astăzi, CCC derulează programe în mai multe domenii: dezvoltare culturală, comunitară, urbană, formulare de politici și este unul dintre principalii vectori ai schimbării.

Centrul de Inovare și Imaginație Civică (CIIC) este o altă inițiativă unică în România, care a consolidat procesul de planificare participativă la nivel local, fiind concepută ca un laborator permanent de colaborare între actorii din comunitate. Între 2017 și 2020, acesta a găzduit zeci de dezbateri privind dezvoltarea orașului, în cadrul cărora au fost testate idei și proiecte inovative. Cele mai vizibile evenimente au fost cele legate de concursurile de soluții pentru reabilitarea diferitelor spații publice din municipiu, devenite o adevărată practică la nivel local. În mod evident, CIIC a fost și principalul partener în procesul de elaborare a SIDU 2021-2030, acesta fiind cadrul pentru derularea majorității proceselor de consultare, inclusiv în mediul online.

Divizia de Inovare Urbană, prima de acest fel din România, este un program de cercetare-dezvoltare derulat de CCC în parteneriat cu CIIC, care își propune să adune laolaltă resurse din societatea civilă, sectorul academic, cultural, de afaceri și din administrația locală pentru a găsi soluții la provocările locale din domeniul mobilității urbane, rezilienței și viitorului muncii.

Concursurile internaționale de soluții, implementate de Primărie (și, mai recent, și de Consiliul Județean Cluj) în parteneriat cu Ordinul Arhitecților din România, au devenit un adevărat modus operând la nivel local. Practic, majoritatea investițiilor de amploare din ultimii 4-5 ani s-au realizat în baza unor competiții între echipe de arhitecți-urbaniști locali și din toate colțurile lumii, ceea ce a condus nu doar la o calitate net superioară a documentațiilor, cât și la oferirea unui context nou pentru ample dezbateri publice în care s-au implicat atât experți, cât și beneficiarii final. Un exemplu este concursul pentru elaborare PUZ Cartierul Sopor, primul de acest gen din România, care vizează punerea bazelor solide ale construcției unui mega-cartier în partea de est a orașului, a reamenajării malurilor Someșului și a unor spații verzi / de agrement de referință, a reabilitării unor zone din centrul istoric, a unor obiective de patrimoniu (de ex. Turnul Pompierilor) etc.

3.2. Ce este SIDU și care este scopul elaborării sale?

Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) a Municipiului și a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca (ZMC) este principalul document de planificare strategică de la nivelul teritoriilor sus-menționate pentru perioada 2021-2030. Practic, aceasta reunește sub umbrela unei viziuni comune de dezvoltare, agreată și asumată de toți actorii relevanți din ecosistemul local (administrație, mediul academic, mediul de afaceri, mediul non-guvernamental și societatea civilă etc.), prioritățile de intervenție pentru următorul an din toate domeniile, de la mobilitate, regenerare urbană, digitalizare, educație, sănătate sau incluziune, până la guvernanță locală și metropolitană.

După cum am indicat în subcapitolul anterior, SIDU ZMC 2021-2030 vine în completarea documentelor de planificare strategică realizate în perioadele de programare 2007-2013 și 2014-2020, care s-au concretizat deja în investiții de peste 200 mil. Euro, finanțate din fonduri europene, prin Programul Operațional Regional (POR). Necesitatea elaborării acestei strategii provine, în principal, din faptul că municipiul Cluj-Napoca și zona sa metropolitană vor beneficia de noi finanțări nerambursabile substanțiale din POR 2021-2027 (și nu numai), a căror accesare este condiționată de existența unei SIDU care să identifice și să prioritizeze nevoile și direcțiile de dezvoltare ale teritoriului analizat. Atragerea unui volum cât mai mare de fonduri europene este crucială pentru dezvoltarea zonei, în contextul în care veniturile proprii și fondurile guvernamentale sunt insuficiente și vulnerabile în contextul pandemiei instalate în anul 2020.

În altă ordine de idei, SIDU nu este doar o condiționalitate pentru atragerea de fonduri europene, ci și un instrument de orientare a investițiilor publice și private de la nivelul întregului teritoriu metropolitan, în jurul unei viziuni și a unor ținte asumate pentru anul 2030 de către toți actorii relevanți. Așadar, investițiile propuse spre realizare din fonduri europene sunt văzute din perspectiva rolului lor de catalizator al celor finanțate din alte surse, precum și a efectului lor multiplicator asupra comunităților.

Nu în ultimul rând, SIDU se dorește un document integrator al tuturor eforturilor de planificare participativă derulate la nivel metropolitan în perioada 2014-2020, care s-au concretizat deja în strategii și planuri sectoriale, planuri urbanistice zonale și documentații tehnico-economice, în concursuri de soluții și dezbateri publice etc.

3.3. Care sunt principiile de bază în elaborarea SIDU ZMC 2021-2027 și cum au fost transpuse efectiv în metodologia de planificare?

Principiile de bază avute în vedere de-a lungul întregului proces de elaborare a documentului strategic pentru perioada 2021-2027 au fost:

- Fiecare cetățean al Zonei Metropolitane este un potențial agent de schimbare și trebuie ascultat. Practic, primul pas în elaborarea SIDU a fost cel de consultare al populației din întreaga zonă metropolitană, defalcată pe un eșantion reprezentativ pentru fiecare comună și pentru fiecare cartier al municipiului, cu privire la nevoile de dezvoltare și prioritățile de intervenție din perspectiva sa. De asemenea, a fost realizat un sondaj pe un eșantion reprezentativ la nivel național cu privire la atractivitatea Clujului, completat ulterior de datele din Barometrul Urban realizat de MLPDA în colaborare cu Banca Mondială.
- SIDU nu este strategia Primăriei, ci a orașului și a zonei metropolitane, fiind scrisă de clujeni pentru clujeni. Concret, acest lucru a însemnat organizarea unor serii de dezbateri online (via Zoom), sub tutela CIIC, care au abordat temele majore ale efortului de planificare: regenerare urbană; mediu, riscuri și schimbări climatice; educație etc. La acestea au participat sute de experți, reprezentanți ai mass-media, ai sectorului universitar, privat, non-guvernamental, civic, dar și cetățeni care și-au exprimat în mod complet transparent (dezbaterile fiind transmise live pe site și conturile de Social Media) punctele de vedere și soluțiile. La acestea se adaugă utilizarea continuă, pe durata a peste nouă luni, a contului de Facebook al CIIC și al SIDU pentru colectarea de feedback din partea publicului larg, procesul de peer-review al documentelor realizat de distinși experți din mediul academic cu experiență în domeniul planificării etc. Contribuția acestora a fost una extrem de valoroasă și se regăsește în prioritățile stabilite la nivel metropolitan pentru anul 2030. Așadar, SIDU a fost scrisă într-o proporție covârșitoare de membrii comunității care cunosc cel mai bine realitățile locale, ca și în perioada anterioară de programare, în timp ce experții "externi" au avut doar rolul de facilitator.
- SIDU pleacă de la ceea ce se face deja bine în municipiu și în ZMC pentru a defini prioritățile de viitor: Acest principiu este unul complet justificat de faptul că municipiul Cluj-Napoca a fost, detașat, orașul din România care s-a dezvoltat cel mai rapid în perioada de programare 2014-2020, respectiv cu cea mai ridicată atractivitate și calitate a vieții din țară, după cum o confirmă mai multe studii ale Băncii Mondiale ("Orașe Magnet. Migrație și navetism în România" - 2017, "Barometrul Urban" - 2020) și ale Comisiei Europene (Raportul privind Calitatea Vieții în Orașele Europene, 2020). În plus, între momentul elaborării SIDU 2014-2020 și cel prezent, orașul a trecut printr-un amplu proces de consolidare a capacității de planificare participativă (de ex. concursurile de soluții și dezbaterile CIIC privind regenerarea urbană a diferitelor zone; numeroasele exerciții de bugetare participativă; înființarea CCC și a Diviziei de Inovare Urbană etc.; strategiile și planurile sectoriale în domeniul digitalizării, reducerii poluării etc.), care s-a materializat atât într-un volum fără precedent de investiții deja finalizate, cât și într-un portofoliu vast de proiecte viitoare mature. Din această perspectivă, rolul SIDU a fost, din nou, unul mai degrabă de integrare.
- Dezvoltarea nu este un proces care vizează doar centrul municipiului, ci și cartierele și comunele din jur, unde trăiesc cei mai mulți cetățeni. Practic, în comparație cu cele două perioade de programare anterioare, când investițiile s-au concentrat în nucleul central și semicentral al orașului (evident, cu excepțiile de rigoare, a se vedea proiectul de reabilitare a liniei de tramvai,

de reabilitare de unități de învățământ etc.), SIDU 2021-2027 propune tranziția treptată a focusului către cartiere și arealul metropolitan, unde trăiesc peste 80% dintre clujeni. Acesta este și motivul pentru care prima etapă din cadrul procesului de planificare a constat din realizarea unei anchete sociologice fără precedent la nivel de cartier și de comună din ZMC.

- Dezvoltarea Clujului nu poate face abstracție de trendurile și direcțiile prioritare de la nivel global, european, național și regional. Concret, acest lucru a presupus o mediere pentru găsirea unui echilibru între adresarea nevoilor imediate ale cetățenilor (de ex. reducerea ambuteiajelor din trafic și suplimentarea numărului de locuri de parcare) și obiectivele globale și europene (de ex. de atingere a neutralității din punct de vedere al climei până în anul 2050), transpuse inclusiv în documentele de planificare de la nivel național (de ex. Acordul de Parteneriat, programele operaționale) și regional (Planul de Dezvoltare Regională Nord-Vest 2021-2027). Acest demers are și rațiuni cât se poate de pragmatice, având în vedere faptul că fondurile europene disponibile pentru perioada 2021-2027 au o concentrare tematică clară, în jurul a 5 obiective majore, care vizează inovarea, digitalizarea și transformarea economică, reducerea emisiilor de carbon și tranziția energetică, creșterea conectivității, promovarea incluziunii sociale, respectiv dezvoltarea locală/urbană integrată, cu primele două teme concentrând circa 65% dintre resursele financiare alocate.
- Viziune de dezvoltare ambițioasă, care să poziționeze Clujul în cursa globală a dezvoltării urbane. În condițiile în care Cluj-Napoca este deja apreciat ca orașul din România cu cea mai ridicată calitate a vieții, principalii săi competitori în atragerea de talente și investiții sunt orașe de talie similară din Europa, dar și din alte zone ale lumii. Această viziune este justificată de mobilitatea tot mai ridicată a capitalului și a forței de muncă, digitalizarea și globalizarea făcând practic posibil noilor generații să locuiască într-un oraș de pe un continent și să lucreze la distanță pentru o companie cu sediul pe un altul. Așadar, orașele care reușesc să rămână deschise, incluzive și să păstreze o calitate ridicată a vieții vor câștiga competiția tot mai acerbă pentru dezvoltare. În acest context global, Clujul nu are nevoie de o strategie de conservare a nivelului actual de dezvoltare, ci de ținte și mai ambițioase, care să permită menținerea sau chiar creșterea dinamicii din prezent.

3.4. Structura SIDU

Structura SIDU 2014-2020 este, în pofida volumului mare de informații, una destul de intuitivă:

- Secțiunile 1 și 2 prezintă o sinteză a principalelor performanțe înregistrate de municipiu și zona sa metropolitană în perioada de programare 2014-2020, respectiv a principalelor probleme/constrângeri de dezvoltare care necesită adresate în perioada de programare 2021-2027, acestea din urmă fiind grupate pe cele 5 obiective tematice ale Politicii de Coeziune a UE, respectiv pe cele 6 priorități ale POR Nord-Vest 2021-2027. Informațiile din această sinteză se regăsesc detaliate în Secțiunea 3 a documentului.
- Secțiunea 3 cuprinde o analiză detaliată, de tip diagnostic, a tuturor domeniilor de la nivel municipal și metropolitan care sunt vizate de intervenții în perioada 2021-2027, în scopul identificării principalelor nevoi și probleme de la nivelul fiecăruia dintre acestea. Analiza a fost realizată în așa-numita "etapă de birou", de către experții Băncii Mondiale, pe baza colectării, procesării și interpretării de date statistice cât mai recente și din surse oficiale, de documente (analize, studii, planuri, strategii, documentații tehnico-economice, rapoarte etc.) deja existente, dar și a cercetărilor realizate la nivel local, metropolitan și național. De asemenea, această

secțiune cuprinde numeroase reprezentări cartografice ale situației existente, realizate în format vectorial (GIS).

- Secțiunea 4 este reprezentată de Analiza SWOT (puncte tari, slabe, oportunități și amenințări), având ca punct de plecare informațiile cuprinse în secțiunea anterioară de analiză.
- Secțiunea 5 cuprinde o analiză a contextului strategic, fiind practic o sinteză a principalelor a liniilor directoare din diferite strategii și planuri deja elaborate la nivelul UE, al României, al regiunii Nord-Vest, al județului Cluj și al zonei metropolitane/municipiului Cluj-Napoca, respectiv a modului în care acestea au fost transpuse în viziunea și obiectivele SIDU ZMC 2021-2027.
- Secțiunea 6 stabilește viziunea și țintele subsecvente de dezvoltare a municipiului și a zonei sale metropolitane pe termen lung (2050), plecând practic de la analiza SWOT și de la liniile directoare de la nivelurile superioare, corelate cu rezultatele dezbaterilor cu actorii din comunitate.
- Secțiunea 7 cuprinde prezentarea obiectivelor strategice, a priorităților de intervenție și a măsurilor subsumate viziunii și țintelor de dezvoltare definite la secțiunea anterioară. În plus, în această secțiune este modalitatea în care obiectivele și prioritățile SIDU sunt corelate cu cele de la nivel european, național și regional, cu accent pe POR 2021-2027, respectiv modul în care acestea adresează punctele tari, slabe, oportunitățile și amenințările din analiza SWOT.
- Secțiunea 8 cuprinde planul de acțiune al SIDU, adică portofoliul de proiecte prioritare al municipiului și al zonei metropolitane pentru orizontul 2030. Practic, în această secțiune va fi prezentată lista lungă de proiecte care se subscriu strategie integrate și vor fi finanțate din diferite surse (fonduri europene, guvernamentale, buget local și împrumuturi, contractate de UAT-uri, PPP, fonduri ale universităților, clusterelor, companiilor private etc.), respectiv o listă scurtă de proiecte prioritare, propuse spre finanțare din POR 2021-2027.
- Secțiunea 9 include informații cu privire la modalitatea de implementare a strategiei (de ex. arhitectura instituțională, resursele alocate, pașii de urmat etc.), de diseminare a acesteia ulterior aprobării, de monitorizare și evaluare (metodologie, indicatori utilizați, ținte).
- Secțiunea 10 cuprinde o prezentare detaliată a instrumentelor de planificare participativă utilizate pe durata elaborării SIDU (dezbateri, consultări online, campanii de comunicare etc.)
- Anexele cuprind informații suplimentare și suport care nu au fost incluse în celelalte secțiuni din rațiuni de economie de spațiu.

3.5. Analiza strategiilor de dezvoltare pentru 2014-2023

Această secțiune include o analiză a celor două documente strategice care au ghidat dezvoltarea Clujului și a zonei sale metropolitane în ultimii ani:

- Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020, elaborată într-un mod inovativ cu implicarea experților și a societății civile din Cluj-Napoca, sub coordonarea Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării.
- Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2014-2020 pentru Zona Metropolitană Cluj, elaborată după metodologia propusă de Autoritatea de Management a Programului Operațional Regional (POR) 2014-2020, și necesară pentru a atrage fonduri europene alocate pentru orașe pe Axa 4 a POR.

Această analiză vine ca o fundație și un liant pentru noul SIDU 2021-2030. Metodologic, evaluarea succesului unei strategii de dezvoltare se face de obicei pe două paliere. Pe de o parte, se analizează "output-rile", mai exact ce s-a implementat. Pe de altă parte, și mult mai important, se analizează impactul efectiv – mai exact, cum s-au schimbat o serie de indicatori socio-economici cheie în perioada de implementare a strategiei. O analiză a "output-urilor", sau a proiectelor/programelor implementate într-o anumită perioadă, presupune că o strategie se termină cu o listă realistă de proiecte prioritare. O analiză a impactului presupune că strategia are definiți o serie de indicatori de impact clari.

Din păcate, bună parte a strategiilor de dezvoltare nu includ nici liste de proiecte prioritare, nici indicatori de impact. Atunci când există o listă cu proiecte/programe propuse, aceasta tinde să fie o listă de dorințe – de cele mai multe ori, fără o estimare a bugetului pe proiect/program (fără de care nu se poate face o prioritizare eficientă). Pentru a permite o planificare mai bună la nivel local, Banca Mondială a elaborat o bază de date cu toate proiectele propuse in SIDU-rile urbane existente pentru perioada de implementare 2014-2023, și a estimat bugetele pentru proiectele propuse în aceste SIDU-ri. De asemenea, s-a făcut o estimare a potențialului efectiv de a efectua investiții de capital pe perioada 2014-2023, folosind datele detaliate disponibile pe execuțiile bugetare începând cu anul 1999. Acest buget estimat pleacă de la ideea că majoritatea investițiilor presupun și cheltuieli de operare și mentenanță, și ca atare portofoliul de investiții de capital trebuie ajustat în funcție de capacitatea de a acoperi aceste cheltuieli. Tabelul de mai jos include orașele cu cele mai mari propuneri făcute în SIDU-l lor (București nu avea SIDU când această analiză a fost făcută) și bugetul propus pentru investiții de capital pe 2014-2023. După cum se vede, propunerile depășesc cu mult potențialul efectiv – și este bine că avem această situație. Planificarea strategică trebuie însă făcută pornind de la potențialul efectiv, nu de la lista de dorințe.

Pregătirea unei liste de proiecte prioritare presupune cel puțin trei elemente esențiale: 1) definirea unei perioade clare de implementare (acest SIDU acoperă perioada 2021-2030); 2) identificarea unui buget pentru investiții de capital pentru perioada de implementare (în cazul Clujului, bugetul estimat pentru 2021-2030 este de aproximativ €550 milioane); 3) pregătirea unei liste de proiecte prioritare. Bineînțeles, lista de proiecte prioritare poate să includă proiecte a căror buget total depășește estimarea pe bugetul de investiții de capital (majoritatea municipiilor mari din România au investiții de capital sub acest estimativ pe 2007-2015[2]), dar dacă acest lucru se întâmplă este recomandat ca aceste proiecte să beneficieze de o sursă de finanțare externă (de ex. fonduri europene, bugetul de stat) și să presupună cheltuieli de operare și mentenanță reduse (de ex. păduri urbane) sau să fie generatoare de venit (de ex. parcări auto). De asemenea, trebuie menționat ca un număr mare de proiecte dintr-un SIDU, mai ales proiectele majore și complexe, este finalizat de obicei pe finalul perioadei de implementare, căci fiecare proiect/program trebuie să treacă mai întâi prin faza de proiectare, coordonare cu alte proiecte, implementare și recepție.

În ceea ce privește indicatorii de impact, fiecare comunitate trebuie să definească pentru sine care sunt prioritățile majore pe termen mediu și lung. Comisia Europeană are un set clar de indicatori de impact, și bună parte dintre orașele din România încearcă să se racordeze la acești indicatori, iar Ministerul Dezvoltării elaborează Politica Urbană a României, care de asemenea include o serie de indicatori de impact propuși pentru orașele românești. Nu este întotdeauna clar dacă un proiect dintr-o strategie de dezvoltare ajută la atingerea unui rezultat definit și dorit de o comunitate, dar este important ca energiile locale să fie direcționate către atingerea unor ținte bine definite.

[2] Vedeți: Cristea, Marius și alții. 2017. ***Orașe Magnet: Migrație și Navetism în România.*** Banca Mondială

TABEL 1. Diferența dintre propuneri și potențial într-o selecție de SIDU-ri 2014-2023

Localitate	Bugetul estimat pentru proiectele listate în SIDU 2014-2023	Bugetul estimat pentru investiții de capital pentru 2014-2023	Diferență între propus și potențial real
Timișoara	€ 1,850,853,170	€ 417,469,040	€ 1,433,384,130
Cluj-Napoca	€ 1,814,045,080	€ 419,765,525	€ 1,394,279,555
Iași	€ 1,262,759,436	€ 293,573,282	€ 969,186,154
Târgu Mureș	€ 1,071,820,018	€ 184,351,885	€ 887,468,133
Sibiu	€ 1,005,049,020	€ 213,315,669	€ 791,733,351
Bacău	€ 928,999,089	€ 188,467,721	€ 740,531,368
Drobeta Turnu Severin	€ 905,425,536	€ 87,125,205	€ 818,300,331
Giurgiu	€ 815,738,895	€ 52,048,111	€ 763,690,784
Craiova	€ 811,686,110	€ 274,330,186	€ 537,355,924
Constanța	€ 811,351,756	€ 347,545,474	€ 463,806,282
Arad	€ 785,945,230	€ 232,769,605	€ 553,175,625
Alba-Iulia	€ 698,516,761	€ 79,335,483	€ 619,181,278
Oradea	€ 660,150,023	€ 225,901,162	€ 434,248,861
Tulcea	€ 644,495,262	€ 82,633,476	€ 561,861,786
Ploiești	€ 635,362,000	€ 271,826,657	€ 363,535,343
Brașov	€ 597,985,000	€ 351,355,206	€ 246,629,794
Bistrița	€ 588,486,900	€ 82,485,241	€ 506,001,659
Baia Mare	€ 523,610,000	€ 121,925,796	€ 401,684,204
Buzău	€ 483,890,000	€ 137,931,058	€ 345,958,942
Târgoviște	€ 476,740,000	€ 98,853,981	€ 377,886,019

3.5.1. Stadiul implementării proiectelor incluse în SIDU ZMC 2014-2020 (cu termen de implementare 2016-2023)

O evaluare a stadiului implementării proiectelor incluse în SIDU ZMC 2014-2020 trebuie, ca atare, să țină cont de câteva aspecte:

1. SIDU 2014-2020 cuprinde două liste de proiecte distincte:
   - o listă lungă de proiecte, neprioritizate, cu un număr de 338 de poziții și un buget total de aproximativ 1,8 miliarde Euro, care au ca beneficiari diferite entități publice (CJ, primării, universități, ministere etc.), de drept privat (companii, lăcașuri de cult, ONG-uri), de tip asociativ (de ex. ADI-uri) etc.
   - o listă scurtă de proiect prioritare, prioritizate, propuse spre finanțare din POR 2014-2020, Axa Prioritară nr. 4 dedicată dezvoltării urbane sustenabile.

Dat fiind faptul că prima listă este una comprehensivă, nu a făcut obiectul unei prioritizări prealabile și cuprinde diferite categorii de beneficiari, nu a fost fezabilă evaluarea stadiului de implementare al fiecărui proiect până la momentul prezent. Stadiul implementării proiectelor prioritare propuse spre finanțare din POR 2014-2020, Axa Prioritară nr. 4, la momentul ianuarie 2021, este prezentat mai jos.

2. SIDU 2014-2023 are ca termen final de implementare anul 2023 (a se vedea subcapitolul 12.4.1. din SIDU 2021-2030, denumit Plan de Acțiune), prin urmare demersul de evaluare a stadiului implementării proiectelor la momentul elaborării SIDU 2021-2030 are un caracter orientativ și oferă o platformă pentru începerea procesului de planificare pentru următoarea perioadă de implementare – 2021-2030. De asemenea, implementarea proiectelor finanțate din Axa 4 a POR 2014-2020 a început din anul 2018, pe fondul întârzierilor înregistrate la nivel central cu privire la implementarea programului, și se va finaliza în anul 2023. Experiența perioadelor anterioare de programare ne indică faptul că cele mai multe proiecte se finalizează în a doua parte a acestui interval, așadar în perioada 2020-2023. Astfel, orice demers de evaluare finală a stadiului implementării, și mai ales a impactului, își are sensul doar după anul 2023 (când de altfel se realizează și evaluarea finală a POR.

3. SIDU 2014-2020 nu prevede ținte intermediare sau finale cuantificabile pentru indicatorii de monitorizare cuprinși în document (a se vedea subcapitolul 12.5.1. "Indicatori pentru monitorizarea și evaluarea SIDU" din documentul supus analizei). Prin urmare, este imposibil de avansat un indicator de tipul „gradul de implementare al proiectelor din SIDU este de X% în prezent", ci cel mult poate fi determinat, cu unele limitări evidente (proiecte nu sunt comparabile în termeni de complexitate), ponderea proiectelor din lista SIDU care au fost implementate sau nu până în prezent. Mai exact, este posibilă numai o analiză pe "output-uri", nu și pe impact.

4. O strategie de dezvoltare, și cu atât mai mult o listă de proiecte prioritare, reprezintă un "document viu", din rațiuni obiective. Pe durata de implementare de 7-10 ani a unui astfel de document pot apărea modificări la nivelul configurației programelor de finanțare (de ex. realocări de fonduri, schimbări ale condițiilor de eligibilitate etc.), dar și ale nevoilor locale (de ex. apariția pandemiei a condus la apariția unor linii de finanțare din programele existente dedicate dotării spitalelor cu aparatură medicală pentru asistența bolnavilor Covid-19 sau a școlilor cu tablete și alte echipamente pentru învățământul la distanță) care nu puteau fi prevăzute la momentul elaborării SIDU 2014-2020. Ca atare, după cum se poate observa și din tabelul de mai jos, în timp ce unele proiecte din lista inițială nu au fost (încă) implementate, au apărut și proiecte noi/extinse. Concret, Bd. 21 Decembrie nu era inclus ca proiect distinct în portofoliul SIDU, deși contractul de execuție a fost atribuit în anul 2020, iar lucrările vor începe în primăvara anului 2021. De asemenea, au fost achiziționate mult mai multe tramvaie, troleibuze sau autobuze electrice decât în estimarea inițială, pe fondul creșterii numărului de rute deservite și a celui de pasageri. Exemplele de astfel de cazuri sunt nenumărate. Așadar, chiar și demersul de a determina un procent din numărul total de proiecte prevăzute inițial în portofoliul prioritar al SIDU trebuie privit cu circumspecție. O soluție mai bună din acest punct de vedere, este stabilirea unor ținte cuantificabile pentru viitor la nivel de domeniu/obiectiv specific (de ex. reducerea cotei modale a transportului cu autoturismul personal), care poate fi atins printr-un mix flexibil de proiecte, ce se pot adapta la nevoi ce apar pe parcursul duratei de implementare (de ex. pandemia a schimbat comportamentul de deplasare al multor cetățeni, care au devenit mai precauți în a folosi transportul public).

TABEL 2. Stadiul implementării proiectelor din lista de proiecte prioritare a SIDU Cluj 2014-2023, propuse pentru finanțare pe Axa 4 a POR 2014-2020

Denumire proiect	Stadiul implementării proiectului la 31.01.2021
P&R (Muncii, Aurel Vlaicu, Gheorgheni, Frunzișului, Bucium, Billa)	În implementare P&R Aeroport În pregătire P&R zona Mănăștur
Înnoirea flotei TP 2020 – 16 tramvaie	În implementare (24 tramvaie)
Înnoirea flotei TP 2020 – 20 troleibuze	Finalizat (50 troleibuze)
Înnoirea flotei TP 2020 – 20 autobuze electrice	Finalizat (30 autobuze electrice)
Sistem alimentare troleibuze – Etapa 1	Neimplementat
Înlocuirea rețelei de contact pentru tramvaie – Etapa 1	Neimplementat
Modernizarea depoului de tramvai Grigore Ignat	Neimplementat
Spălătorie ecologică în terminalul Bucium	Neimplementat
Extindere troleibuz Zorilor	Neimplementat
Extindere troleibuz Mehedinți	Neimplementat
Extindere troleibuz Calea Florești – Str. Bucium	Neimplementat
Extindere troleibuz Liviu Rebreanu	În pregătire
Extindere troleibuz Între Lacuri	Neimplementat
Extindere sistem de închiriat biciclete "Cluj Bike" – etapa II	Neimplementat
Reabilitare și extindere zona pietonală Piața Lucian Blaga – Str. Napoca – Str. Petru Maior – Str. Emil Isac și amenajare piste de biciclete	Finalizat
Reabilitare și extindere zonă pietonală Piața Avram Iancu	Neimplementat
Reabilitare și extindere zonă pietonală Piața Unirii	Finalizat
Reabilitare și extindere zonă pietonală și velo Cuza Vodă	Parțial finalizat (scuar CEC)
Reabilitare și extindere zonă pietonală și velo Str. Regele Ferdinand	Finalizat
Pietonalizare Str. Mihail Kogălniceanu, străzile adiacente și Str. Universității	În implementare (cuprinde în plus și str. Iuliu Maniu)
Modernizare – creare shared space Str. Tipografiei	Finalizat (exceptând un tronson în implementare)
Creșterea și îmbunătățirea spațiului pietonal în zona urbană și crearea de piste de biciclete	Parțial finalizat și în implementare (de ex. Bd. 21 Decembrie, str. Molnar Piuariu, străzile din zona Parcului Central, str. Bună Ziua etc.)
Proiect integrat de revitalizare a culoarului Someșului	În implementare
Îmbunătățire acces la stații TP, urban	Finalizat (dotare stații cu panouri dinamice de informare)
Modernizare și extindere TP în comun în ZMC (Etapa II)	Parțial finalizat (extindere rute în comunele din inelul I + Gilău din inelul II)

Denumire proiect	Stadiul implementării proiectului la 31.01.2021
Benzi dedicate pentru TP în municipiul Cluj-Napoca	Parțial finalizat (de ex. Piața Cipariu-Ștefan cel Mare-Avram Iancu, Calea Florești, Ferdinand, 21 Decembrie etc.), parțial în pregătire (de ex. Calea Mănăștur)
Amenajarea de coridoare pietonale	Neimplementat
Reabilitarea Parcului Feroviarilor	În implementare
Reabilitarea Parcului Oașului	În implementare
Reabilitare și amenajare spații verzi în zona metropolitană	În implementare: Parcul Caragiale, Parcul Operei În pregătire: Parcul Est Neimplementat: Parcul Detunata, Parcul Someș – Florești
Reabilitare Dealul Cetățuia	În pregătire
Crearea Parcului "La Terenuri"	În implementare
Parcul Tineretului – "Pădurea Clujenilor"	În implementare
Zonă de recreere pentru clujeni – Între Lacuri	Finalizat
Regenerarea fizică, economică și socială a comunităților marginalizate din municipiul Cluj-Napoca (zonele 1-5)	Parțial finalizat, parțial în implementare (proiectele Pata 1 și 2)
Reabilitare și modernizare Str. Valea Fânaților	Neimplementat
Infrastructură de învățământ: noi grădinițe și facilități în Cluj-Napoca	Extindere și Modernizare grădinițe "Floare de Iris" și "Căsuța Poveștilor"
Creșă str. Grigore Alexandrescu	Finalizat
Creșă str. Donath	Finalizat
Creșă Cartier Mărăști	Neimplementat
Creșă Cartier Mănăștur	În implementare (str. MezIad)
Creșă Cartier Bună Ziua	Finalizat (str. Th. Capidan)
Creșă Cartier Zorilor	Neimplementat
Creșă zona Centru	Neimplementat
Creșă Cartier Andrei Mureșanu	Neimplementat
Creșa Cartier Între Lacuri	Neimplementat
Reabilitare Colegiul Tehnic "Ana Aslan" (Terapia)	În implementare
Reabilitare Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior"	Neimplementat
Reabilitare Liceul Tehnologic "Alexandru Borza"	Neimplementat
Reabilitare + extensie ateliere Liceul "Aurel Vlaicu"	Neimplementat

3.5.2. Stadiul implementării proiectelor incluse în Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020

Cu privire la Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca, acest document strategic care a făcut obiectul unui proces de planificare participativă cu o amploare fără precedent în România, s-a finalizat cu o listă de programe operaționale sectoriale și o listă de proiecte prioritare ajustate la bugetul estimat pentru investiții de capital în perioada 2014-2023, mai exact 441 mil. Euro. Proiectele prioritare respective sunt prezentate în tabelul de mai jos, împreună cu stadiul implementării lor la nivelul lunii ianuarie 2021.

Denumire proiect/măsură prioritară	Stadiul implementării proiectului/ măsurii la 31.01.2021
Elaborarea și implementarea strategiei CLLD Pata Rât	Neimplementat sub forma CLLD (proiect depus și respins la finanțare) Finalizat proiect PATA 1 În implementare proiect PATA 2
Furnizarea de servicii sociale pentru grupurile vulnerabile, cu accent pe serviciile de tip non-rezidențial și de îngrijire la domiciliu, în parteneriat cu mediul ONG	Finalizat: contracte încheiate cu ONG-uri pentru servicii sociale din sfera protecției vârstnicilor, copiilor, persoanelor cu dizabilități etc. În implementare: bloc locuințe sociale Ghimeșului, achiziție apartamente de pe piața liberă, subvenții pentru chirie, bone, "O masă caldă" etc.
Complex Cultural și Sportiv Gheorgheni	Baza Sportivă Gheorgheni (finalizat)
Aqua Park Grigorescu	Proiect în pregătire (locația nu a fost stabilită încă)
Amenajare terenuri / facilități de sport la unitățile de învățământ	Parțial finalizat (de ex. sală de sport Colegiul "Gh. Șincai", amenajare curți, terenuri și alei la 33 de unități de învățământ)
Construcția de noi creșe și grădinițe	Parțial finalizat (creșe noi Grigorescu, Mănăștur, Zorilor; extindere creșe "Scufița Roșie" și "Motanul Încălțat") Parțial în implementare (extindere grădinițe "Căsuța Poveștilor" și "Floare de Iris" Parțial în pregătire (de ex. creșe : Parcul Feroviarilor, Edmond Nicolau, Someșeni; grădinițe: "Parfum de Tei", Gării)
Reabilitare, modernizare și dotare unități de învățământ existente	Parțial finalizat (reabilitare licee: Avram Iancu, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Sigismund Toduță; școli: Bob, Ion Agârbiceanu etc.) Parțial în implementare (de ex. licee: Ana Aslan, Onisifor Ghibu, Seminarul Teologic Ortodox, Maranatha; școli: Nicolae Iorga, Iuliu Hatieganu, Ion Creangă etc.) Parțial în pregătire (de ex. licee: Nicolae Bălcescu,
Dezvoltarea de noi produse educaționale și adaptarea curriculei la nevoile angajatorilor (cooperare universități – licee – clustere – companii)	Masterate UBB/UTCN- Bosch, UBB – NTT DATA etc. Peste 500 de locuri pe an în clase de învățământ profesional dual dezvoltate în parteneriat cu companiile
Organizarea de stagii de practică, de programe de mentorat și acordarea de burse pentru elevi și studenți, în cooperare cu mediul de afaceri local	În implementare proiecte POCU 2014-2020 la nivelul universităților

Denumire proiect/măsură prioritară	Stadiul implementării proiectului/ măsurii la 31.01.2021
Construcția Cluj Innovation City	Finalizat: CREIC și TEAM În implementare: Drum acces Lomb, Parc Fotovoltaic și Eolian În pregătire: Science Museum, Centrul Info-Bio-Nano Tehnologii în Sănătate în parteneriat cu UBB
Construcția unui centru expozițional și de conferințe regional	Neimplementat
Înființarea de noi clustere (de ex. industrii culturale și creative) și sprijinirea clusterelor și a structurilor asociative de business de la nivel local (cluburi, hub-uri, business angels etc.)	Finalizat: 6 clustere funcționale, Conferința Internațională a Clusterelor În pregătire: Fond local de inovare
Acțiuni-suport de stimulare a investițiilor și a antreprenorilor locali (atragerea de investitori, servicii-suport de afaceri și programe de incubare în cadrul TEAM ZMC și CREIC, schemă de minimis, asigurare drumuri de acces și utilități, negociere reconversie brownfields etc.), cu precădere în domeniile de specializare inteligentă (IT&C, industrii creative, servicii financiare și outsourcing, medicină, educație etc.)	Finalizat: CREIC și TEAM În implementare: Incubator de afaceri CREIC, Drum de acces Lomb, contracte de restructurare zone brownfield conform PUG pentru funcțiuni mixte, schemă de minimis pentru clădiri de birouri verzi etc.
Extindere/reabilitare/modernizare străzi, piețe publice și zone pietonale, inclusiv cu implementarea sistemului "shared space", cu precădere în zona centrală și în noile zone rezidențiale	Finalizate: Piața Unirii, Piața Lucian Blaga, Str. Ferdinand, Emil Isac, Petru Maior, Napoca, Tipografiei, Emil Isac, Molnar Piuariu etc. În implementare: 21 Decembrie, Universității, Kogălniceanu, Iuliu Maniu etc. În pregătire: zona Pieței 14 Iulie, Pieței Mărăști, Expo Transilvania etc.
Modernizare poduri și reconstrucția podului Nemților (Casa Tranzit)	Finalizate: Podul N, Podul Fabricii În implementare: Răsăritului, Porțelanului În pregătire: Locomotivei, Garibaldi etc.
Construcția Centurii Ocolitoare Cluj-Napoca Sud (Mănăștur-Someșeni) – etapa I	În pregătire: variantă de ocolire și drumuri de legătură
Construcția Drumului Expres Grigorescu-Gilău – etapa I	În pregătire: variantă de ocolire și drumuri de legătură
Supratraversare CF Tăietura Turcului	În pregătire: inclusiv în SF Electrificare CF Cluj-Oradea
Construcția Pasajului Subteran Sens Giratoriu Mărăști	Neimplementat, se studiază altă soluție în cadrul proiectului de regenerare a zonei Piața Mărăști
Construcția de pasaje și pasarele pietonale	Neimplementat
Construcția de parking-uri sub- și supraterane în zonele de congestie a traficului	Finalizate: Hașdeu, Mogoșoaia, Primăverii (2) În pregătire: Azuga-Albac, Gh. Dima, BCU, Bibliotecii, IRA etc.
Desființarea bateriilor de garaje și amenajarea de parcări rezidențiale în marile ansambluri de locuințe colective	Parțial finalizat: 1500 demolate În implementare: 1000 cu somații În pregătire: alte cartiere

Denumire proiect/măsură prioritară	Stadiul implementării proiectului/ măsurii la 31.01.2021
Implementarea unui nou sistem de parcări european, fără abonamente în parcările din centru, parteneriat cu asociațiile de proprietari pentru alocarea parcărilor rezidențiale, parcare gratuită timp de 30 minute la instituțiile publice	Finalizat (politică tarifară parcări publice zona I, inclusiv senzori de parcare)
Implementare proiect integrat de amenajare în scop de agrement a râului Someș și a Canalului Morii (decolmatare, amenajări hidrotehnice și de maluri, zone pietonale, piste de biciclete, iluminat public, mobilier urban, mici ambarcațiuni de agrement etc.)	În implementare
Regenerarea urbană integrată a marilor ansambluri de locuințe din municipiu (spații interstițiale și centre de cartier	În implementare (program multi-anual de amenajare alei, accese + amenajare spații eliberate de bateriile de garaje – de ex. Între Lacuri). Elaborat PUZ pentru Cartierul Gheorgheni și propuneri pentru elaborare PUZ pentru Mănăștur și Mărăști.
Reabilitarea, consolidarea și refațadizarea clădirilor publice din zona centrală și din piețele principale (contribuția municipalității / credite pentru proprietarii privați)	În implementare (Supraimpozitare 500%, circa 600 de clădiri refațadizate)
Parcul Gheorgheni Est	În pregătire (proiectare)
Parcul Feroviarilor	În pregătire (achiziție publică)
Parcul Mănăștur	În implementare (La Terenuri) În pregătire (Parcul Primăverii)
Cetățuie	În pregătire (proiectare)
Cimitir Someșeni	Finalizat
Extinderea sistemului de bike-sharing și de piste de biciclete în cartierele care nu beneficiază de astfel de facilități	Parțial finalizat: piste noi pe străzile reabilitate (de ex. Ferdinand, Emil Isac, Petru Maior, Piața Lucian Blaga, Napoca, Bună Ziua etc.) Parțial în implementare: 21 Decembrie Neimplementat: extindere bike sharing
Achiziționarea de mijloace de transport în comun ecologice – autobuze/troleibuze/tramvaie, cu toate facilitățile necesare (e-ticketing, monitorizare GPS și video, punte joasă, aer condiționat etc.)	Finalizat (24 tramvaie, 70 de troleibuze, 75 autobuze etc.) În pregătire: circa 70 de vehicule noi (autobuze electrice, cu hidrogen, troleibuze), autobuz autonom
Delimitarea de benzi dedicate transportului public pe principalele artere din municipiu	Finalizat (Ferdinand, Calea Florești, Piața Cipariu-Avram Iancu, 21 Dec) În pregătire: Calea Mănăștur
Modernizarea sistemului de iluminat public, prin extinderea tehnologiei pe LED pe principalele artere și implementarea sistemelor flexibile de reglare a luminozității / sisteme DALI	Parțial finalizat: 22 de străzi, Parcul Central, hale și parking-uri

Denumire proiect/măsură prioritară	Stadiul implementării proiectului/ măsurii la 31.01.2021
Reabilitarea termică a clădirilor publice din municipiu, inclusiv reabilitarea instalațiilor de încălzire	Parțial finalizat (de ex. Spitalul Clujana, Colegiul Sigismund Toduță)
Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe din municipiu, inclusiv reabilitarea instalațiilor de încălzire	În implementare: 2500 de apartamente prin POR 2014-2020 În pregătire: minim 5000 de apartamente prin POR 2021-2027
Extinderea facilităților de tip „e-administrație" la nivelul administrației publice locale (de ex. semnătură și arhivă electronică, comunicare prin SMS etc.)	Finalizat (funcționarul public "Antonia", semnătură electronică, sistem de scannere, aplicații etc.) În implementare: Strategia de digitalizare
Implementarea unui sistem de senzori pentru monitorizarea poluării, zgomotului, traficului și parcărilor (sistem "Internet of Things – IOT");	Parțial finalizat: senzori parcare în zona centrală În pregătire: rețea senzori monitorizare calitate aer (inițiativă cetățenească)
Implementarea unui sistem de carduri electronice (smart cards) pentru cetățeni, care să le asigure accesul la diferite servicii publice	Parțial finalizat: de ex. carduri CTP În pregătire: au fost identificate soluții mai noi prin strategia de digitalizare
Amenajarea de hotspot-uri wifi în toată zona centrală și în punctele de convergență/atracție pentru locuitori, vizitatori și turiști	Finalizat: rețea de circa 50 de hotspot-uri
Înființarea Autorității Metropolitane de Transport și încheierea contractelor de servicii publice cu operatorii de transport în comun	Finalizat: sistem de transport public metropolitan funcțional, contract de servicii publice încheiat cu CTP
Funcționalizarea ADI ZMC în vederea extinderii gamei de servicii furnizate membrilor (informare, consultanță, scriere de proiecte, management de proiecte etc.);	Parțial finalizat: 6 proiecte finalizate Parțial în implementare: 6 proiecte în derulare + pregătire PMUD
Sprijinirea asociațiilor de proprietari și întărirea colaborării cu aceștia, cu precădere în domeniul parcărilor rezidențiale, a reabilitării termice și a întreținerii spațiilor dintre blocuri	Parțial finalizat: aplicații în implementare și pregătire pentru reabilitarea a circa 7500 de apartamente
Implementarea conceptului de democrație participativă	Finalizat (bugetare participativă, CIIC)
Angajarea unui city manager	Finalizat
Întărirea capacității de implementare a noului PUG	Parțial finalizat: concursuri de soluții pentru majoritatea investițiilor publice, CTATU funcțional Parțial în implementare: sistem GIS și bancă de date urbane
Construcția Centrului Cultural "Transilvania"	Neimplementat
Reabilitarea, modernizarea și dotarea spațiilor culturale existente (Teatrul/Opera Română, Opera Maghiară, Casa de Cultură a Studenților etc.)	Parțial finalizat: reabilitare Casa de Cultură a Studenților Parțial în pregătire: reabilitarea Teatrului Național Neimplementat: reabilitarea Operei Maghiare

Denumire proiect/măsură prioritară	Stadiul implementării proiectului/ măsurii la 31.01.2021
Programul "Cluj Capitală Culturală Europeană"	Parțial finalizat: Candidatura depusă (locul II) Parțial în implementare: programul se implementează prin CCC și finanțări nerambursabile alocate în baza Legii nr. 350/2005
Consolidarea, reabilitarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu cultural și istoric	Parțial finalizat: Muzeul de Artă, Reduta, Biserica Reformată Parțial în implementare: Biserica Sf. Mihail, Biserica Bob, Biserica Evanghelică Luterană, Turnul Pompierilor etc.
City Branding	Parțial implementat: logo
Reabilitarea, modernizarea și dotarea spitalelor din municipiu, inclusiv a ambulatoriilor integrate, inclusiv în vederea implementării corespunzătoare a circuitelor funcționale medicale	Finalizat: reabilitare termică și ambulatoriu Spitalul Clujana, program multi-anual de dotare unități spitalicești cu aparatură medicală + Covid-19 În implementare: reabilitare ambulatorii Spital Clinic de Boli Infecțioase și Spital Clinic de Recuperare, dotare ambulatorii spitale din subordinea CJ În pregătire: Spitalul Metropolitan, Spital Monobloc Pediatric, Centrul Integrat de Transplant
Promovarea transportului nemotorizat	Neimplementat
Extinderea iluminatului public în zone neacoperite	Finalizat: program multianual Neimplementat: străzi private
Îngrijirea clădirilor abandonate	În pregătire: reabilitare imobile Piața Unirii 2, Iuliu Maniu 3, Memorandumului 11-13, Samuil Micu 2

Documentul nu a fost gândit la nivel metropolitan, ci la nivel de municipalitate, și nu include o secțiune dedicată monitorizării și implementării strategiei, care să cuprindă indicatori sau ținte cuantificabile pentru un anumit orizont de timp. Ca atare, nu este posibilă o analiză a impactului strategiei, deși se știe că pe mai multe dimensiuni strategice asumate de strategie, Clujul a avut o performanță pozitivă. De exemplu, PIB-ul, numărul de salariați, salariul mediu, performanța elevilor la bacalaureat, performanța universităților clujene, eforturile colaborative, percepția locuitorilor Clujului privind calitatea vieții, percepția locuitorilor României privind atractivitatea Clujului, au cunoscut toate o performanță pozitivă în ultimii ani. Pe de altă parte, există alți indicatori (de exemplu: prețurile imobiliare, poluarea aerului, expansiunea urbană necontrolată), unde Clujul a avut o dinamică mai puțin pozitivă.

Unul din scopurile principale ale SIDU 2014-2020 este să încurajeze continuare lucrurilor ce au mers bine în Cluj în ultimii, și să adreseze problemele ce au apărut, înainte ca aceste probleme să fie mult mai dificil de adresat.

CAPITOLUL 4.

Principalele performanțe ale Municipiului și Zonei Metropolitane Cluj-Napoca în perioada de programare 2014-2020

CAPITOLUL 4. Principalele performanțe ale Municipiului și Zonei Metropolitane Cluj-Napoca în perioada de programare 2014-2020/25

4.1. **Contextul teritorial**/27

4.2. **Demografie**/27

4.3. **Economie și inovare**/27

4.4. **Accesibilitate și mobilitate**/28

4.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/30

4.6. **Spații publice și regenerare urbană**/31

4.7. **Locuire**/31

4.8. **Educație și formare pe tot parcursul vieții (în lucru)**/32

4.9. **Sănătate și wellbeing**/33

4.10. **Incluziune socială**/33

4.11. **Cultură, patrimoniu și industrii creative**/34

4.12. **Sport, tineret, turism și recreere**/35

4.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/37

4.14. **Capacitate administrativă**/38

4.1. Contextul teritorial

- Consolidarea poziției secunde în ierarhia urbană a României, după București, și a celei de principal centru polarizator al Transilvaniei - reflectată în dinamica demografică, economică, imobiliară etc. accentuată. În plus, orașul se bucură de o imagine favorabilă în rândul românilor, dar și a străinilor, dovadă fiind numărul tot mai mare de studenți veniți din afara țării
- Aria de polarizare a polului de creștere Cluj-Napoca s-a extins, mai ales pe fondul creșterii numărului de studenți și a locurilor de muncă în sectoarele de servicii cu valoare adăugată. Astfel, pe lângă județele puternic polarizate în mod tradițional (CJ, SJ, AB, BN, MS, MM), fluxurile de migrație sunt în creștere și dinspre SM, BH, AR, HD, SB, BV, SV, BT, NT, BC etc.
- Dezvoltarea Aeroportului Internațional "Avram Iancu", care a ajuns în 2019 la aproape 3 milioane de pasageri, precum și proiectele de infrastructură mare de transport în curs de pe principalele coridoare de dezvoltare îndreptate către ZMC (autostrăzile Deva/Sibiu - Alba Iulia - Cluj-Napoca, Târgu Mureș - Cluj-Napoca, Ungaria - Oradea - Zalău - Cluj-Napoca) sporesc rolul central al zonei în context regional.

4.2. Demografie

- Creșterea continuă a populației Zonei Metropolitane Cluj: între 2014 și 2020, populația cu domiciliul a crescut cu 7,7%, în timp ce la nivelul țării aceasta a scăzut cu 0,8%. De asemenea, creșterea demografică a ZMC a fost aproape dublă față de cea a regiunii București-Ilfov (+4,2%), fiind atribuibilă aproape exclusiv soldului pozitiv al migrației interne, care depășește 5.000 de persoane pe an (locul II la nivel național după Capitală, cu circa 20.000 de persoane/an).
- Numărul copiilor (0-14 ani) care locuiesc oficial în ZMC a crescut cu 18,3% în ultimii 7 ani, pe fondul creșterii natalității. Ponderea lor în totalul populației cu domiciliul era în 2020 de 15,2%, față de 14,6% la nivel național și 14,4% în regiunea București-Ilfov.
- Durata medie a vieții în municipiul Cluj-Napoca era estimată la 78,5 ani în 2019, în creștere cu peste 1 an față de 2014, peste media națională (76 ani) și cea din Capitală (78,3 ani). Rata mortalității infantile a fost în 2019 de 5,2/1000, sub media națională (6,1).

4.3. Economie și inovare

- Între 2014 și 2017, PIB-ul nominal al județului Cluj a crescut cu 44% (în lei), față de o creștere 28% la nivel național și 31% la nivelul regiunii București-Ilfov, ceea ce l-a poziționat pe locul II la nivel național, depășind după o lungă perioadă de timp Timișul. Creșterea economică a fost generată de dinamica rapidă a valorii adăugate din domeniul IT (+93%), al serviciilor pentru întreprinderi - cu precădere BPO (+75%), al serviciilor cultural-recreative, personale și pentru gospodării (+53%), al comerțului, transporturilor și HORECA (+50%). Ponderea sectorului IT în economia județului Cluj a ajuns la 14%, procent chiar mai ridicat la nivelul ZMC și comparabil cu contribuția comerțului, devenind principalul exportator din areal.

- Numărul de locuri de muncă din ZMC a crescut între 2014 și 2018 cu 30.000 (+19%), față de o creștere de 12% la nivel național, respectiv de 18% în regiunea București-Ilfov. Salariul mediu net lunar a fost de 3449 de lei, în creștere cu 86% față de 2014, poziționează Clujul pe locul 2 la nivel național, la doar 13 puncte procentuale diferență de București. Sectoarele care au generat cele mai multe locuri de muncă au fost IT&C (peste 9.000), comerț, sănătate și servicii sociale, hoteluri și restaurante, respectiv servicii pentru întreprinderi (preponderent BPO). Salarii medii nete lunare de peste 1.000 Euro/net, comparabile cu cele din București, se plătesc în domeniul serviciilor IT, transporturilor aeriene, asigurărilor, editării de software, serviciilor bancare, ingineriei și administrației publice/apărării.
- În comparație cu alte centre urbane mari din țară, Clujul păstrează încă un echilibru sănătos între sectorul corporatist (al firmelor cu capital străin) și cel antreprenorial local, inclusiv în domeniul IT. Astfel, în ZMC funcționează peste 27.000 de unități locale active, adică o firmă activă economic la fiecare 16 locuitori, comparativ cu o medie de 1/37 la nivel național și de 1/18 la nivelul regiunii București-Ilfov. Brandurile clujene din diferite domenii (al serviciilor bancare, al festivalurilor, al restaurantelor, al industriei alimentare, farmaceutice, cosmetice, textile etc.), au o puternică prezență pe piața regională, națională, dar și europeană. Spiritul antreprenorial dezvoltat este vizibil în numărul tot mai mare de spații de coworking, hub-uri de afaceri, incubatoare și acceleratoare publice și private, dar și de finanțări acordate start-up-urilor și IMM-urilor din fonduri europene și guvernamentale.
- Clujul este hub-ul clusterelor inovative din România și chiar din Europa de Est, în prezent fiind active aici 7 astfel de entități în domenii precum IT, industria mobilei, cea agroalimentară, industriile creative și energia. La Cluj-Napoca au fost organizate în ultimii ani cele mai mari evenimente din domeniul inovării și start-up-urilor găzduite de România, precum Conferința Open Innovation 2.0 în 2017, Conferința Internațională a Clusterelor din Transilvania în 2019 etc. De asemenea, Clujul este singurul oraș din România care a activat o Divizie de Inovare Urbană, creată de Centrul Cultural Clujean în parteneriat cu Centrul de Inovare și Imaginație Civică din Primăria Cluj-Napoca. Și în domeniul infrastructurii-suport pentru inovare, proiectul se bucură de o infrastructură bine dezvoltată, atât la nivelul administrației locale (de ex. Centrul Regional de Excelență pentru Industrii Creative, Centrul TEAM ZMC, TETAROM), al celui universitar (mai ales la USAMV, UTCN și UBB), respectiv privat (clustere, companii cu departamente proprii de cercetare). Nu în ultimul rând, Clujul este în anul 2020 în finala competiției pentru titlul de Capitală Europeană a Inovării în 2020, alături de o companie selectă de orașe, precum Viena, Valencia sau Milano.

4.4. Accesibilitate și mobilitate

- Aeroportul Internațional "Avram Iancu" Cluj-Napoca a înregistrat în anul 2019 un număr de 2,92 mil. pasageri, de 2,5 ori mai mulți decât în 2014, devenind detașat al doilea cel mai mare aeroport din țară, după cel din Otopeni. Orașul este legat direct, prin zeci de zboruri directe, cu Bucureștiul, respectiv cu cele mai importante hub-uri aeriene din Europa (Londra, Munchen, Paris, Frankfurt) și chiar din Orientul Apropiat (Istanbul, Tel Aviv, Dubai).
- Cluj-Napoca beneficiază de un sistem extins și performant de transport public, care acoperă de mai mulți ani inclusiv primul inel de localități din ZMC, totalizând 60 de linii în municipiu și 26 către comunele din jur. Acesta a fost folosit în 2019 de circa 192 mil. de călători (o medie de peste 500.000 de călătorii pe zi), dintre care 17 mil. în zona metropolitană, cifră care a crescut continuu în ultimii ani. Parcul de vehicule a trecut prin etape succesive de modernizare, orașul

fiind primul din România care a utilizat la scară largă autobuzele electrice pentru transportul public. De asemenea, stațiile au fost modernizate, multe dispunând de panouri de informare electronice pentru pasageri, iar rețeaua de benzi dedicate a fost extinsă pe mai multe străzi, în special pe relația est-vest. Clujul are cel mai extins sistem de transport public al elevilor din România, 12 trasee legând cartierele de unitățile de învățământ din zona centrală. În prezent, se află în curs de elaborare documentații tehnico-economice pentru înființarea trenului metropolitan și a liniei de metrou care să deservească ZMC.

- Zona centrală a orașului, precum și unele proiecte-pilot din cartiere, au beneficiat de investiții publice susținute în promovarea mobilității urbane durabile, intervențiile fiind realizate preponderent în urma unor concursuri internaționale de soluții care au condus la intervenții inovative ce pot deveni bune practici la nivel național și internațional (de ex. Str. Molnar Piuariu - prima stradă smart din România, Str. Regele Ferdinand etc.). Astfel de intervenții integrate, care promovează utilizarea deplasărilor cu transportul public, cel electric, bicicleta sau pe jos sunt în curs de implementare / pregătire a implementării în mai multe zone din oraș, preponderent cu fonduri europene prin POR 2014-2020. Orașul are un sistem public de bike sharing funcțional, cu peste 15.000 de carduri emise pentru utilizatori. De asemenea, acesta beneficiază de primul sistem de ridesharing din România, respectiv de servicii de taximetrie la standarde satisfăcătoare de calitate, noul regulament adoptat de Consiliul Local în acest sens promovând inclusiv utilizarea de taximetre ecologice.
- Cluj-Napoca este orașul din România care a investit cele mai mari sume în construcția de parking-uri multietajate, atât în zona centrală (de ex. sediul Primăriei, Sala Polivalentă), cât și în marile ansambluri de locuințe (de ex. Mănăștur, Mărăști, Gheorgheni), numărul acestora fiind în continuă creștere. De asemenea, orașul implementează de mai mulți ani o politică de parcare de inspirație occidentală care descurajează utilizarea, mai ales pe termen lung, vehiculelor personale în zona centrală și care generează venituri însemnate la bugetul local. După ce a instalat parcometre moderne pe majoritatea străzilor din zona centrală și semi-centrală, care se alimentează inclusiv cu energie regenerabilă și permit diferite modalități de plată (inclusiv card contactless) și a pus la dispoziția publicului aplicații de parcare (Cluj Parking, TPark etc.), panouri stradale de informare dinamică cu privire la numărul de locuri libere din parking-urile multietajate publice și private, orașul implementează acum senzori pentru parcare plasați în carosabil care vor permite informarea precisă cu privire la numărul de locuri de parcare libere din parcările la sol.
- Cu fonduri europene și guvernamentale, au fost modernizate sau sunt în curs de modernizare drumuri comunale, străzi și poduri în comunele Aiton, Apahida, Baciu, Bonțida, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Florești, Gilău, Gârbău, Jucu, Sânpaul, Tureni și Vultureni.
- Autoritățile locale au derulat în ultimii ani o politică amplă de creștere a siguranței și accesibilității deplasărilor pietonale. Astfel, aproximativ 120 de treceri de pietoni au fost suprailuminate, proiect propus și votat de cetățeni în cadrul procesului de bugetare participativă. Numărul de treceri de pietoni semaforizate a crescut continuu. De asemenea, peste 50 de intersecții au fost dotate cu semnal cu sonor, un număr similar fiind dotate cu marcaj tactil pentru persoanele cu deficiențe de vedere.

4.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice

- Zona Metropolitană Cluj-Napoca beneficiază de o infrastructură tehnico-edilitară relativ bine dezvoltată și care nu generează probleme majore cu privire la calitatea și continuitatea serviciilor comunitare de utilități publice (apă-canal, termoficare, alimentare cu gaze naturale și energie electrică, iluminat public, telecomunicații). Operatorii de profil (CAS, E.ON, ELECTRICA TRANSILVANIA NORD etc.), fie ei publici sau privați au derulat investiții continue pentru extinderea și modernizarea rețelelor.
- Cu fonduri POIM 2014-2020, Compania de Apă Someș derulează în prezent un proiect major de investiții ce vizează, printre altele, modernizarea stației de tratare a apei potabile de la Gilău, reabilitarea sursei de apă Florești, construcția unei conducte de aducțiune care să lege Cluj-Napoca de județul Sălaj (prin comunele Chinteni și Vultureni), extinderea rețelei de apă-canal din comunele Bonțida, Chinteni, Cojocna, Vultureni, Florești, Baciu, Apahida, Feleacu. Din aceeași sursă de finanțare, Compania de Apă Arieș extinde rețelele din Aiton, Tureni, Ciurila și Petrești de Jos. La acestea se adaugă proiectele PNDL din sfera infrastructurii de apă și apă uzată din comunele Apahida, Baciu, Bonțida, Chinteni, Cojocna, Feleacu, Gârbău, Jucu, Săvădisla, Sânpaul, dar și investiții complementare realizate de primării pentru a acoperi zonele necuprinse în proiectele sus-menționate.
- Rețeaua de alimentare cu gaze naturale a fost extinsă permanent și reabilitată cu fondurile celor doi operatori privați principali care activează în acest domeniu (E.ON/DELGAZ GRID și CPL Concordia), inclusiv prin accesarea de fonduri europene.
- Sistemul centralizat de termoficare, operat de o societate din subordinea Consiliului Local, deservește circa 25% dintre apartamentele din oraș, agenți economici și instituții publice cu centrale termice de cvartal și puncte termice cu cazane pe bază de gaz natural. Subvențiile pentru diferența de preț plătite anual de municipalitate pentru aceste servicii sunt destul de reduse în comparație cu alte orașe mari (sub 6 mil. Euro în 2019, adică 40% din totalul încasărilor operatorului). De menționat este și faptul că în cadrul unui PPP (CCNE), o parte dintre energia termică este produsă în sistem de cogenerare de mică capacitate (la nivel de centrală de cvartal).
- Serviciile de iluminat public s-au îmbunătățit considerabil din perspectiva gradului de acoperire, inclusiv în comunele din jurul orașului. Unele comune au reușit chiar să treacă complet la tehnologia LED.
- Rețeaua de transport, ca și cea de distribuție (medie și joasă tensiune) a energiei electrice este în curs de modernizare cu fondurile proprii ale operatorilor TRANSELECTRICA, respectiv SDEE Transilvania Nord. Stațiile de transformare Baciu, Nadăș, Cluj Nord, ca și LEA MT care leagă Turda de Cluj-Napoca sunt în curs de modernizare, iar lucrările la cea de la Cluj-Napoca Est, Gădălin sau Jucu au fost deja recepționate. Operatorul de transport are în plan noi investiții pe termen mediu și lung.
- Infrastructura și serviciile de telecomunicații de la nivelul ZMC se ridică la cele mai înalte standarde de calitate din Uniunea Europeană, dovadă fiind aria largă de extindere a serviciilor 4G (la nivelul ZMC). Cluj-Napoca este unul dintre puținele orașe mari din țară unde operatorii de telefonie mobilă au instalat puncte de emisie-recepție 5G la nivel experimental, infrastructura de profil urmând să se extindă rapid după atribuirea licențelor pentru frecvențe de către autoritățile centrale. Primăria a implementat o rețea de circa 50 de hotspot-uri care permit accesul gratuit la Internet în spații publice, unele dintre acestea fiind realizate cu fonduri europene în cadrul programului WiFi4EU.

4.6. Spații publice și regenerare urbană

- Cluj-Napoca este singurul oraș mare din România în care majoritatea inițiativelor de regenerare urbană a unor spații publice emblematice (parcuri, străzi, zone pietonale, piețe etc.), iar mai nou și clădiri de interes public (de ex. extinderea sediului CJ, construcția centrului de transplant – ultimul având cel mai mare buget alocat vreodată unei proceduri de acest tip în România) sau PUZ-uri pentru noi cartiere (Sopor – primul și singurul de acest tip din România) au la bază concursuri internaționale de soluții. Cele mai multe dintre rezultatele acestor competiții sunt în curs de implementare sau de pregătire a implementării cu fonduri europene (în special, prin POR 2014-2020).
- Dacă până în anul 2018, inițiativele de regenerare urbană au fost concentrate aproape exclusiv în zona centrală/semicentrală, care a devenit un pol de atracție incontestabil pentru locuitori și vizitatori, se observă în ultimii ani o reorientare treptată a acestora către marile ansambluri de locuințe (de ex. Str. Molnar Piuariu în cartierul Mărăști, Baza Sportivă "La Terenuri" din Cartierul Mănăștur). În plus, multe investiții de acest tip aflate în curs de pregătire sunt amplasate în cartiere (de ex. modernizări de parcuri: Armătura, Farmec; înființări de parcuri noi: Pădurea Clujenilor, Zorilor, Bună Ziua, Parcul Est etc.; PUZ Cartier Sopor).
- Intervențiile de regenerare din zona centrală au avut un caracter integrat, generând culoare de mobilitate urbană durabilă și o imagine relativ unitară a zonei. Astfel, investițiile derulate în perioada de programare 2007-2013 (de ex. Piața Unirii, Bd. Eroilor, Str. Horea, Str. George Barițiu, Splaiul Independenței, Parcul Central, Piața Muzeului, Str. Avram Iancu, Str. I.C. Brătianu, Str. Andrei Șaguna etc.) au fost continuate în perioada 2014-2020 cu proiecte similare (de ex. Str. Regele Ferdinand, Str. Emil Isac, Str. Petru Maior, Str. Napoca, Piața Lucian Blaga, Str. Tipografiei etc.)

4.7. Locuire

- În perioada 2014-2019, la nivelul ZMC s-au ridicat peste 31.800 de locuințe noi, ceea ce echivalează cu o creștere a fondului locativ de aproape 15% în doar 6 ani, adică o medie de 2% pe an, cel mai ridicat din România (spre comparație, în cazul regiunii București-Ilfov fondul construit a crescut cu doar 5,3%, adică cu sub 1% pe an, în același interval). Ritmul construcției de locuințe noi l-a depășit pe cel al creșterii populației cu domiciliul în ZMC încă din anul 2016, ceea ce denotă un potențial mai ridicat de satisfacere a nevoii de locuire din zonă.
- Adoptarea noului PUG al municipiului Cluj-Napoca la sfârșitul anului 2014 a adus un plus de disciplină în activitatea de autorizare a noilor proiecte rezidențiale, a consolidat rolul Comisiei Tehnice de Amenajare a Teritoriului și Urbanism și a adus noi instrumente la îndemâna administrației publice locale, cel mai relevant fiind contractele de restructurare urbană încheiate cu dezvoltatorii privați. Astfel, adoptarea noilor funcțiuni propuse de aceștia de către Consiliul Local a putut fi condiționată de realizarea unor obiective de interes public în acele zone (tramă stradală, spații verzi, locuri de joacă, piațete, unități de învățământ etc.). Per ansamblu, instrumentul s-a dovedit unul de succes.
- Unele aspecte ale infrastructurii publice din zonele de locuit (atât de blocuri, cât și de case individuale) au cunoscut îmbunătățiri evidente, de la modernizarea aleilor de acces, a trotuarelor, a punctelor gospodărești, a mobilierului urban, a corpurilor de iluminat etc., până la amenajarea de parking-uri supraetajate în anumite zone.

4.8. Educație și formare pe tot parcursul vieții (în lucru)

- Județul Cluj, implicit și ZMC, au înregistrat constant în ultimii ani cea mai ridicată promovabilitate din țară la Evaluarea Națională și Bacalaureat, ceea ce denotă un nivel de pregătire al elevilor mult peste medie. În topul primelor 10 unități de învățământ din România funcție de media notelor la Evaluarea Națională 2020, se află un liceu din Cluj-Napoca (Colegiul Național "Emil Racoviță – locul 5, media 9,65), la egalitate cu București. În altă ordine de idei, în topul primelor 10 unități de învățământ din România funcție de media notelor la examenul de Bacalaureat din anul 2020, se regăsesc 4 licee din Cluj-Napoca (Colegiul Național "Emil Racoviță – locul 2, Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu" – locul 4, Liceul Teoretic "Avram Iancu" – locul 7 și Colegiul Național "Gheorghe Șincai" – locul 10) – din nou la egalitate cu Capitala.
- Cluj-Napoca și-a consolidat poziția de cel mai mare centru universitar din afara Bucureștiului, ajungând la un număr total de aproape 70.000 de studenți la nivel licență, masterat și doctorat în anul 2019. Numărul acestora a crescut cu 6,4% între 2014 și 2019, mai mult decât în oricare alt mare centru universitar din țară (+2,4% în București, +5% în Timișoara, -1% în Iași). Numărul de studenți străini a ajuns la peste 5.200, cu 43% mai mulți decât în 2014, valoare comparabilă cu cea din București (6.300 de studenți străini) și Iași (5.700), unde dinamica a fost mai lentă (+27%, respectiv +32%).
- Numărul copiilor și elevilor care învață în unități private a crescut cu 29% în ultimii 6 ani, ajungând la peste 11.500. În Cluj-Napoca funcționează singura școală privată din România acreditată Cambridge, cu predare exclusiv în limba engleză și 700 de elevi din 30 de țări de pe 5 continente. La acestea se adaugă numeroase alte școli internaționale cu predare în limba engleză, grădinițe, școli, licee, școli postliceale private cu predare în limba română, maghiară sau germană.
- Populația școlară de la nivelul ZMC a crescut între 2014 și 2019 cu 8,6%, mai ales pe fondul creșterii numărului de copii înscriși în creșe (+38%), grădinițe (+14%) și școli (+18%) – rezultat direct al creșterii natalității din ultimele două decenii, dar și a investițiilor în infrastructură. Spre comparație, la nivel național s-a înregistrat o scădere de peste 5%, iar în București-Ilfov creșterea a fost de 6,3%.
- Infrastructura educațională din ZMC s-a extins și îmbunătățit considerabil în perioada 2014-2019. Astfel, numărul de săli de creșă a crescut cu 32%, cel de săli de grădiniță cu 14%, iar numărul de săli de clasă în școlile gimnaziale cu 9%. Astfel, cu fonduri de la bugetele locale, dar și din programe guvernamentale și europene, au fost construite noi creșe în Cluj-Napoca, Florești și Gilău, noi grădinițe în Apahida, Baciu, Bonțida, Florești, Gilău, o nouă școală în Florești, au fost extinse, reabilitate și modernizate unități de învățământ preuniversitar în Cluj-Napoca, Apahida, Borșa, Căianu, Chinteni, Sânpaul, unele licee din Cluj-Napoca, au fost construite săli de educație fizică etc.
- Municipiul Cluj-Napoca dispune de un sistem de transport școlar cu autobuze dedicate pe 12 trasee care leagă cartierele de zona centrală, proiect realizat în premieră în România. În contextul pandemiei de Covid-19 din anul 2020, Primăria Cluj-Napoca a fost prima din țară care a achiziționat peste 2.000 de tablete pentru elevii provenind din familii cu venituri modeste, astfel încât aceștia să poată participa la cursurile online. De asemenea, orașul a păstrat o politică coerentă de acordare de burse de merit, performanță, studiu și sociale pentru circa 16.000 de elevi/an, a investit în dotarea școlilor cu rețele de calculatoare, acces la internet, table inteligente etc.

- Universitatea "Babeș-Bolyai" este singura din România care se află în topul primelor 1000 de instituții de învățământ din lume, conform Topului Shanghai – cel mai prestigios din lume, domeniile cele mai bine plasate fiind ingineria și știința energiei, matematica, științele pământului și fizica (pozițiile 300-500 în lume). Un rol important în acest sens l-au avut investițiile derulate de universități în facilități educaționale și de cercetare, precum și parteneriatele cu mediul de afaceri, care au condus la apariția de noi programe de studiu (mai ales la nivel masterat).

4.9. Sănătate și wellbeing

- Cluj-Napoca are cea mai ridicată speranță de viață dintre orașele mari din România (aproape 79 de ani în 2019), cu perspective de atingere a mediei UE de 81 de ani în următorii 5-10 ani. O contribuție decisivă în acest sens o are rețeaua foarte extinsă de unități sanitare, atât publice, cât și private – unele dintre acestea fiind adevărate centre de excelență la nivel național, prin activitatea institutelor medicale de profil (oncologie, cardiologie, urologie și transplant renal, gastroenterologie).
- Primăria Cluj-Napoca a investit continuu, atât din fonduri proprii cât și din fonduri europene, în reabilitarea, modernizarea și dotarea Spitalului Clinic Municipal Clujana, singurul din subordinea sa, care a devenit o unitate medicală de performanță. De asemenea, CJ Cluj a atras un volum impresionant de fonduri europene pentru reabilitarea, modernizarea și dotarea spitalelor din subordinea sa. De asemenea, CJ Cluj a demarat procedurile pentru construcția Spitalului Monobloc de Copii și a Centrului Integrat de Transplant. În mod similar, Ministerul Sănătății a obținut fonduri europene demararea proiectului de construcție a Spitalului Regional de Urgență din comuna Florești care va deveni cea mai importantă unitate sanitară din Transilvania.
- Primăria Cluj-Napoca a crescut continuu bugetul alocat sănătății, mai ales în vederea acordării de sprijin financiar pentru spitalele din oraș care nu se află în subordinea sa (reparații, investiții, dotări), pentru SMURD (asigurare hrană pentru voluntari, dotări etc.). Și în mediul rural s-au realizat unele investiții cu fonduri guvernamentale, fiind reabilitate și/sau dotate dispensarele din Aiton, Căianu, Sânpaul sau chiar construite unele noi (Cojocna, Petrești de Jos). La Chinteni este în curs de implementare un proiect mai complex, care va include și un punct de lucru ISU-SMURD.
- Rețeaua de asistență medicală școlară a Primăriei Cluj-Napoca a fost extinsă și cuprinde peste 130 de cabinete de medicină generală și stomatologică pentru elevi, care joacă un rol important în prevenția bolilor transmisibile, combaterea factorilor de risc la adresa sănătății, promovarea igienei etc. Astfel de servicii se furnizează și de către Primăria Florești.

4.10. Incluziune socială

- Conform Atlasului Zonelor Rurale Marginalizate din România, în comunele din ZMC există doar două comunități marginalizate: satul Livada din comuna Petrești de Jos și satul Sumurducu din comuna Sânpaul – ambele numărând sub 100 de persoane, din care o parte importantă sunt de etnie romă.
- Primăria Cluj-Napoca derulează de mai mulți ani o serie de programe sociale care vizează, cu precădere: ajutoare pentru plata chiriei pentru persoane singure și singure/familiilor marginalizate social; îngrijire la domiciliu pentru bătrâni; îngrijire stomatologică pentru clujenii cu venituri reduse; tichetele acordate în cadrul programului social „Alimente"; cantina de ajutor

social – cu mai multe puncte de lucru în oraș; programele de transport dedicat (elevii cu nevoi speciale; persoanele cu dizabilități); programe de tip "Școală după Școală" și acordarea de ghiozdane rechizite gratuite pentru elevii proveniți din familii cu venituri reduse; acordarea de sprijin financiar pentru angajarea de bone; servicii de recuperare pentru copii cu afecțiuni neuropsihomotorii și musculare, inclusiv servicii-suport pentru părinții lor; servicii de găzduire temporară și de primire în regim de urgență pentru persoanele fără locuință; servicii de prevenire și combatere a violenței domestice; servicii de protecție pentru copii aflați în situații de risc, inclusiv în centrul de zi; servicii de protecție pentru persoane adulte cu dizabilități (de ex. asistenți personali), persoane vârstnice (centre de zi).

- Aproape 2% din populația municipiului (circa 6.000 de persoane) primește beneficii sociale acordate în sistem integrat (suport financiar, integrare socio-profesională, acces la servicii de sănătate, sprijin pentru plata chiriei) de către administrația locală. Recent, administrația locală a demarat și un program de extindere a fondului de locuințe sociale, prin construcție (de ex. pe Str. Ghimeșului) sau achiziție.
- DGASPC, instituție din subordinea CJ Cluj, joacă un rol important în furnizarea de servicii sociale, administrând la nivelul ZMC (Cluj-Napoca, Florești, Apahida, Jucu) centre și servicii sociale pentru copii cu dizabilități, abuzați sau în situații de risc, tineri care au părăsit sistemul de protecție sau care au dizabilități, victime ale traficului de persoane și ale violenței domestice, copiii străzii, cuplul mamă-copil, persoanele adulte cu dizabilități sau Alzheimer, copiii cu autism etc.
- Pe lângă furnizorii publici, la nivelul zonei și a municipiului activează și multe asociații și fundații care prestează servicii sociale pentru diferite grupuri-țintă de beneficiari. Peste 20 dintre acestea se bucură de sprijinul financiar al Primăriei Cluj-Napoca, unele fiind inovative (de ex. Căsuța Părinților – cazare pentru părinții copiilor cu afecțiuni oncologice internați la Cluj, The Beard Mobile – primul taxi comunitar, Universitatea Vârstei a 3-a – cursuri pentru vârstnici, Seniorii Digitali – alfabetizare IT pentru vârstnici etc.). DGASPC Cluj are, la rândul său, încheiate convenții de colaborare cu circa 20 de ONG-uri care furnizează servicii sociale. Și unele primării din comunele amplasate în ZMC furnizează servicii sociale pentru cetățeni în parteneriat cu asociații (de ex. îngrijire la domiciliu în comuna Apahida).
- Primăria Cluj-Napoca, prin Direcția de Asistență Socială și Medicală, respectiv ADI ZMC implementează un număr mare de proiecte internaționale care vizează incluziunea socială a unor categorii de locuitori expuși riscului de excluziune: copii și tineri cu deficiențe de auz, văz, abuzați și neglijați, tineri cu dizabilități și oportunități reduse, tineri cu sindrom Down, persoane care locuiesc în condiții improprii, victime ale violenței domestice etc. Dintre acestea se remarcă proiectul „Intervenții integrate replicabile pentru locuire incluzivă și combaterea marginalizării în Zona Metropolitană Cluj - Pata 2" – implementat cu fonduri SEE.

4.11. Cultură, patrimoniu și industrii creative

- Cluj-Napoca este, conform studiului "Vitalitatea Culturală a Orașelor din România" realizat de INCFC, orașul din România (exceptând Capitala) cu cea mai bogată viață culturală, înregistrând o poziționare bună mai ales din perspectiva resurselor umane din domeniu, a dezvoltării sectorului de industrii creative și a participării culturale. Evenimente culturale de amploare, precum Festivalul Internațional de Film Transilvania (TIFF), Zilele Culturale Maghiare, Jazz in the Park, Untold, Electric Castle, Toamna Muzicală Clujeană, Zilele Clujului etc. au devenit adevărați ambasadori ai orașului, crescându-i notorietatea pe plan național și internațional și atrăgând după ele dezvoltarea turismului.

- Primăria Cluj-Napoca subvenționează anual sectorul cultural independent și instituțiile de cultură din oraș, pe baza unei competiții deschise de proiecte, bugetul alocat în acest sens. ajungând la circa 2,5 mil. Euro. Inițiative private, precum Fabrica de Pensule sau Centrul de Interes au devenit bune practici apreciate la nivelul României și chiar al Europei de Est. Centrul Cultural Clujean - o organizație non-guvernamentală de cultură și dezvoltare urbană creată cu scopul de a implementa programul cu care orașul a candidat pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021, reunește 95 de membri (organizații și instituții culturale, universități, cluburi de afaceri, instituții ale administrației locale etc.) a devenit un adevărat catalizator al transformării orașului, extinzându-și gama de activități către proiecte din domeniile: arta contemporană, bunăstarea emoțională și mentală, educația culturală și artistică, regenerarea urbană, conectarea comunităților, incluziunea socială, industriile culturale, dezvoltarea rurală, etnografia lumilor imaginate, creșterea capacității sectorului cultural, inovare socială și urbană, cooperarea internațională, cercetarea și dezvoltarea de politici culturale și de oraș.
- Infrastructura culturală din municipiu s-a dezvoltat continuu în ultimii ani, prin reabilitarea clădirii Casinoului și înființarea Centrului de Cultură Urbană, a cinematografelor Dacia și Mărăști, a Bastionului Croitorilor și la care se va adăuga curând și Turnul Pompierilor – monument istoric. De asemenea, spațiile publice reabilitate, precum Piața Unirii, găzduiesc o multitudine de evenimente culturale în aer liber, la fel ca și Sală Polivalentă, Cluj Arena și, mai nou, Centrul Regional pentru Industrii Creative. Nu în ultimul rând, o serie de instituții (de ex. universitățile, muzeele etc.) și chiar entități private și-au pus la dispoziție facilitățile pentru activități culturale (de ex. proiecții de film în cadrul TIFF). În unele comunele din jurul Clujului, precum Apahida, Bonțida, Petrești de Jos, Săvădisla, Sânpaul, Vultureni, s-au derulat cu fonduri guvernamentale și europene proiecte de reabilitare, modernizare și dotare a căminelor culturale. La acestea se adaugă investițiile realizate de la bugetele locale, care au vizat cămine culturale, lăcașuri de cult și capele mortuare, dar și pe cele cu fonduri europene din sfera patrimoniului construit (reabilitarea Bisericii Romano-Catolice Sf. Mihail, a Castelului din Gilău, a Bisericii Greco-Catolice Bob, a Bisericii Episcopale Lutherane, Castelul Banffy de la Răscruci etc.).
- Infrastructura muzeală din Cluj-Napoca s-a îmbunătățit, fiind derulate lucrări de reabilitare, modernizare și dotare la clădirea Reduta (Muzeul Etnografic al Transilvaniei) și Palatul Banffy (Muzeul de Artă). CJ Cluj are în derulare un amplu proiect de dezvoltare a Parcului Etnografic "Romulus Vuia" – primul muzeu în aer liber din România, cu 52 de obiective muzeale, care cuprinde și amenajarea Pădurii Hoia-Baciu. Clădirea Hintz, în care funcționează Colecția de Istorie a Farmaciei, se află la rândul ei în proces de reabilitare.
- Primăria Cluj-Napoca implementează, încă din anul 2016, un amplu proces de promovare a refacerii fațadelor degradate din zona centrului istoric al orașului, bazat pe inspecții, controale, măsuri de supraimpozitare cu 500%, executarea de intervenții de urgență, reparații la imobilele municipalității – care au vizat până acum peste 600 de imobile. Monumentele de for public din municipiu au beneficiat în ultimii ani de lucrări de reparații, curățare, restaurare și conservare (statui, busturi, plăci comemorative), iar rămășițele zidului cetății a fost curățate și puse în valoare pe mai multe tronsoane.

4.12. Sport, tineret, turism și recreere

- Cluj-Napoca a devenit în ultimii ani capitala neoficială a sportului românesc, construcția complexului format din Cluj Arena și Sala Polivalentă facilitând organizarea aici a majorității competițiilor sportive de referință din țară (meciurile Fed Cup și Cupa Davis, ale Campionatului European de Baschet, cele preliminarii CE și CM de handbal feminin, cele din cadrul Trofeului

Carpați, cele ale Echipei Naționale de Fotbal, Campionatele Internaționale de Atletism, Cupa Mondială de Gimnastică Ritmică, Campionatele Internaționale de Tenis de Masă, Cupa Europeană de Judo etc.). Mai mult, municipiul a fost desemnat în anul 2018 Orașul European al Sportului, aici fiind organizat anual și Sports Festival.

- Clubul de fotbal CFR 1907 Cluj-Napoca a câștigat în anul 2020, pentru al treilea an consecutiv, campionatul de fotbal din România, iar Clubul Universitatea ("U") Cluj, cu o tradiție îndelungată, activează în Liga a 2-a, aspirând la promovare în primul eșalon. Clubul de baschet masculin U-BT a câștigat în anul 2020 Cupa României, pentru a 4-a oară în ultimii 5 ani.
- Primăria Cluj-Napoca alocă anual finanțări nerambursabile de circa 2,5 mil. Euro pentru asociațiile, federațiile și cluburile sportive, numărul de beneficiari fiind de peste 40 în anul 2019. Concomitent, instituția sprijină și sportul de masă, de ex. prin susținerea Ligii Liceelor Clujene, care vizează diferite sporturi (baschet, fotbal, volei), precum și a unor proiecte de tip "Fugi în curtea școlii", care implică utilizarea infrastructurii sportive din curțile mai multor unități de învățământ în weekend. Majoritatea parcurilor din oraș au fost dotate cu aparate de fitness în aer liber, care se bucură de o largă apreciere în rândul clujenilor.
- În Cluj-Napoca a fost construită cu sprijin guvernamental Baza Sportivă Gheorgheni, cu o suprafață de peste 9 ha, un modern complex sportiv, în timp ce facilități similare se află în construcție și în cartierul Mănăștur, în zona "La Terenuri". De asemenea, Primăria a investit în construcția sau modernizarea mai multor săli de sport și a modernizat Bazinul Olimpic Grigorescu. UBB a modernizat Parcul Sportiv "Iuliu Hațieganu", care are o suprafață de circa 25 ha și facilități complexe, iar UTCN a demarat construcția unui teren multifuncțional în apropierea Complexului de Natație "Universitas". Cu fonduri guvernamentale au fost construite săli de educație fizică în comunele Chinteni, Sânpaul, Tureni.
- Investițiile private în baze și centre sportive și de agrement s-au intensificat, mai ales în ceea ce privește sălile de fitness, terenurile de fotbal sintetice, terenurile de tenis, piscinele/ștrandurile etc.
- Cluj-Napoca a fost în anul 2015 Capitala Europeană a Tineretului, ceea ce a constituit un punct de cotitură în transformarea orașului, cu multiple beneficii de imagine, culturale, sociale și chiar economice. Acest titlu a unit organizații și comunități (de ex. Federația SHARE), le-a apropiat de administrația locală și a pus în evidență valoarea tinerilor, mai ales în contextul în care aceștia au o pondere ridicată în populația orașului, prin numărul mare de studenți. Festivalul UNTOLD este unul dintre exemplele concrete de rezultate ale proiectelor de tineret implementate în respectivul an, impactul său fiind unul impresionant încă din primul an de organizare. Per ansamblu, au fost organizate peste 1.100 de evenimente și 3.500 de activități, fiind înregistrați 5.400 de voluntari și peste 1.100.000 de participanți. Orașul a înființat recent un Comitet Consultativ de Tineret și are în curs de amenajare un Centru de Tineret – propunere rezultată și votată în cadrul procesului de bugetare participativă.
- Numărul de unități de cazare din ZMC a crescut cu 46% în perioada 2014-2019, pe fondul numeroaselor investiții private în hoteluri și pensiuni (unele aflate încă în curs), în timp ce numărul turiștilor cazați a crescut cu 54%, ajungând la 554.000 în 2019, adică 1,2 turiști/locuitor, față de 0,9 turiști/locuitor în cazul regiunii București-Ilfov. Această performanță este de apreciat în contextul în care zona nu dispune de resurse turistice naturale deosebite, precum accesul la mare sau stațiuni montane, ca în cazul Constanței sau Brașovului. În plus, numărul de turiști străini cazați a crescut cu 85% în același interval, Clujul devenind a patra destinație din țară pentru aceștia, după București, Brașov și Sibiu.

Peste 12.000 de turiști au apelat în anul 2019 la serviciile Centrului de Informare Turistică a Municipiului, la care se adaugă și cei care au vizitat Centru Național de Informare și Promovare Turistică al CJ Cluj. Serviciile au fost duse mai aproape de vizitatori, inclusiv prin amplasarea de infopoint-uri turistice și elaborarea / distribuirea de materiale de promovare personalizate pentru evenimentele de amploare (de ex. Untold, Electric Castle, Zilele Clujului etc.), prin promovarea online (pagina www.visitclujnapoca.ro), participarea la târgurile internaționale de turism (de ex. Berlin, Paris), realizarea de filme de promovare, implicarea în proiecte inovative interne și internaționale (de ex. turismul pentru persoanele cu dizabilități), organizarea de evenimente (de ex. Treasure Hunt, Zilele Centrului Istoric etc.), organizarea de tururi ghidate gratuite (în parteneriat cu Asociația Cluj Guided Tours), promovarea turistică VR etc.

Numărul de locuri de joacă pentru copii a ajuns la aproape 300 de amplasamente, care sunt corespunzător întreținute, modernizate și dotate, la care se adaugă locuri de joacă pentru câinii cu stăpâni.

4.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice

- Cluj-Napoca implementează cea mai ambițioasă politică de dezvoltare și reabilitare a infrastructurii verzi din România, care vizează spații verzi suplimentare de 112 ha și 100.000 de arbori nou plantați în următorul deceniu. Astfel, mai multe spații verzi din oraș (de ex. Parcul Feroviarilor, Parcul Caragiale, Cetățuia, malurile Someșului și Parcul Armătura etc.) au beneficiat deja de concursuri internaționale de soluții pentru amenajare, reabilitare și modernizare, proiectele fiind în diferite stadii de implementare. De asemenea, Primăria a demarat proceduri de expropriere pentru a amenaja parcuri în zonele deficitare (de ex. Zorilor, Bună Ziua) și are în pregătire noi concursuri de soluții pentru acestea (de ex. Parcul Est). Nu în ultimul rând, Primăria are încheiat un contract-cadru pentru livrarea de arbori cu balot, ducând o politică coerentă de amplasare a acestora pe toate străzile și în toate spațiile publice vizate de lucrări de reabilitare.
- Primăria Cluj-Napoca a fost prima din România care a implementat un program de adopție a spațiilor verzi pe o perioadă de către companii private, acestea implicându-se financiar și creativ în reamenajarea lor, în schimbul unei recunoașteri publice. Până în prezent, nu mai puțin de 28 de companii au adoptat astfel de spații.
- Cluj-Napoca a câștigat în anul 2019 premiul "Energy Efficiency Program of the Year" în cadrul Galei Energy CEO Forum&Awards pentru înnoirea flotei de mijloace de transport public cu autobuze electrice, troleibuze și tramvaie, astfel încât 40% din parcul de vehicule e deja electric. Primăria, împreună cu UTCN și cu Centrul de Resurse pentru Eficiență Energetică și Schimbări Climatice au primit un premiu și în cadrul European Energy Service Award 2019, organizat de către Convenția Primarilor privind Clima și Energia, pentru Programul de Îmbunătățire a Eficienței Energetice care vizează clădirile din administrarea municipalității, cu precădere cele cu destinație educațională.
- Aproape 90% din rețea de iluminat public folosește corpuri de iluminat instalate pe bază de studii luminotehnice și care respectă standardele din domeniu. Cu sprijinul fondurilor europene, norvegiene, de la bugetul de stat și local, peste 80 de străzi și zone beneficiază de corpuri de iluminat cu tehnologie LED, la care se adaugă peste 150 de treceri de pietoni nesemaforizate suprailuminate (acțiune-pilot implementată în urma procesului de bugetare participativă), iluminatul interior din parking-uri, Parcul Central și din halele agroalimentare. Tot orașul beneficiază de un sistem inteligent de automatizare a iluminatului public, în corelare cu nivelul de iluminare naturală.

- Regulamentul privind organizarea și executarea serviciului de transport în regim de taxi recent aprobat prevede emiterea de noi autorizații doar pentru vehiculele electrice și trecerea din 2022 la o flotă de vehicule cu normă minimă de poluare Euro5. Rețeaua de stații de încărcare electrică a fost extinsă, fiind prevăzute noi astfel de facilități în diferite zone publice. Nu în ultimul rând, sistemul de termoficare este încă funcțional și bazat pe centrale termice de cvartal, operatorul din subordinea Primăriei executând lucrări de investiții pentru reabilitarea rețelelor de distribuție, respectiv pentru reconversia punctelor termice în centrale de cvartal.
- Începând cu anul 2019, municipiul a implementat un sistem de colectare a deșeurilor pe 4 fracții, investind sume semnificative în amenajarea de platforme subterane (aproape 300 la număr), amenajarea de containere-clopot și puncte de colectare selectivă din construcție metalică în locuri intens populate (peste 120), puncte de colectare a DEEE, stații automate de tip SIGUREC Public, puncte de colectare a deșeurilor voluminoase, baraj plutitor din țeavă corugată pentru colectarea deșeurilor din râul Someș etc. În prezent, primăria derulează un proiect-pilot de amenajare de platforme subterane pentru colectare selectivă cu acces doar pe bază de cartelă. O altă premieră națională, rezultată în urma procesului de bugetare participativă, este legată de amplasarea în spațiul public a unor sisteme inteligente de colectare selectivă a deșeurilor stradale, dotate cu panouri solare, sistem de indicare prin wireless a gradului de umplere și compactoare.
- Sistemul de toalete publice a fost extins, cuprinzând aproape 30 de toalete ecologice în parcuri, zone de agrement și spații publice intens circulate și 18 toalete în zona marginalizată de pe Str. Cantonului, care se află într-o stare satisfăcătoare. În urma procesului de bugetare participativă, au fost achiziționate 4 toalete automate, adaptate pentru persoanele cu dizabilități, respectiv o toaletă modulară.
- Municipiul a adoptat un Plan integrat de calitate a aerului pentru indicatorii oxizi de azot și pulberi în suspensie, respectiv varianta actualizată a Planului de acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot.
- Comunele din ZMC au derulat, la rândul lor, diferite intervenții pentru îmbunătățirea factorilor de mediu. Spre exemplu, în comuna Florești a fost amenajat un modern parc de joacă și agrement pe 1,5 ha, dezvoltatorii rezidențiali fiind obligați să amenajeze platforme subterane de colectare selectivă. Măsuri cu privire la colectarea selectivă a deșeurilor pe fracții s-au implementat și în comuna Baciu, Apahida, Chinteni, Gilău etc., cu investiții din partea autorităților locale. Nu în ultimul rând, în majoritatea comunelor au fost derulate sau se află în curs lucrări de extindere a rețelelor de canalizare și epurare a apelor uzate.

4.14. Capacitate administrativă

- Din perspectiva planificării strategice a dezvoltării, municipiul Cluj-Napoca a beneficiat de pe urma unei abordări inovative și coerente, bazată pe o implicare reală și susținută a întregii comunități (universități, clustere și hub-uri/asociații de afaceri, arhitecți și urbaniști, ONG-uri, cetățeni etc.) Aceasta a avut ca punct de plecare elaborarea strategiei de dezvoltare a orașului pentru perioada 2014-2020, care a fost realizată pe bază de voluntariat, sub egida CPMG, și a implicat organizarea și funcționalizarea a 28 de grupuri tematice. Ulterior, inițiativele-pilot implementate în premieră la nivel național, precum bugetarea participativă, Centrul de Inovare și Imaginație Civică (CIIC) sau numeroasele concursuri internaționale de soluții pentru regenerare / dezvoltare urbană, au consolidat nivelul de implicare a unui număr tot mai mare de actori locali în procesul decizional. În anul 2019, municipiul a obținut premiul de excelență în domeniul guvernării locale participative în cadrul Galei Asociației Municipiilor din România. CIIC și procesul de bugetare participativă au fost premiate și în cadrul Galei Premiilor Participării Publice.

- În domeniul planificării spațiale / urbanistice, aprobarea noului PUG în anul 2014, precum și consolidarea rolului Comisiei Tehnice de Amenajare a Teritoriului și Urbanism au atras după sine o creștere a disciplinei în activitatea de autorizare a construcțiilor, dar și noi instrumente de negociere între administrația locală și dezvoltatori, cu beneficii pentru comunitate.
- Bugetul municipiului a crescut cu 34% între 2014 și 2020, cu precădere pe fondul impozitelor pe venit colectate de la un număr tot mai mare de persoane active cu câștiguri peste medie, dar și a atragerii unui volum sporit de finanțări nerambursabile (peste 20% din totalul bugetului pe anul 2020. În plus, circa 40% din bugetul aprobat pentru anul 2020 (circa 140 mil. Euro) este direcționat către investiții, un nivel record în istoria orașului. Gradul de îndatorare al municipiului este unul destul de scăzut (5-6%) raportat la limita de 30% din veniturile proprii, ceea ce oferă un spațiu bugetar larg pentru contractarea de împrumuturi în vederea realizării de mari investiții publice. De altfel, în 2020 Primăria a demarat procedurile pentru contractarea unui împrumut în valoare de 300 mil. lei pe o perioadă de 15 ani, direcționat în principal către construcția Centrului Cultural Transilvania, unde va fi și sediul Filarmonicii. Și la nivelul comunelor din ZMC cu o funcție economică puternică, mai ales Jucu – unde funcționează un parc industrial public cu mii de angajați și Apahida – unde există o platformă industrială privată, veniturile proprii sunt însemnate raportat la numărul de locuitori (circa 6 mil. Euro programate pentru anul 2020), ceea ce permite realizarea de investiții importante din fonduri proprii.
- Cluj-Napoca este recunoscut ca un avanpost al digitizării administrației publice locale, obținând în anul 2017 premiul de excelență în acest domeniu în cadrul Galei Asociației Municipiilor din România. Primăria municipiului a implementat primul funcționar public virtual din România, denumit Antonia, care poate prelua aproape 100 de cereri online și care a procesat peste 10.000 de astfel de documente în anul 2019, acesta fiind în curs de dezvoltare prin proiectul POCA "ANTO-CIIC". Site-ul WEB al Primăriei este unul modern, care permite funcțiuni inedite, precum monitorizarea traseului mașinilor de salubritate, iar instituția editează și un newsletter online. Nu în ultimul rând, Primăria a lansat numeroase aplicații pentru cetățeni, precum cele de parcare sau de sesizări – cu un număr mare de utilizatori activi.
- Cluj-Napoca este singurul municipiu din România care elaborează anual un Ghid imobiliar local realizat pe baza tranzacțiilor reale efectuate în piață, împreună cu o echipă de experți evaluatori membri ai ANEVAR și cu o firmă privată de consultanță și evaluare.
- Activitatea de cooperări interne și internaționale a municipiului s-a intensificat în ultimii ani prin eforturile Primăriei, dovadă fiind vizitele tot mai multor ambasadori și reprezentanți diplomatici, creșterea numărului de consulate onorifice ale diferitelor țări, a numărului de orașe înfrățite (Koln, Dijon, Suwon, Ungheni, Ningbo, Columbia, Carolina de Sud), ai universităților de prestigiu din lume etc. În 2019, orașul a găzduit conferința COTER din cadrul Comitetului European al Regiunilor – cel mai mare eveniment organizat în afara Bucureștiului în cadrul Președinția României la Consiliul Uniunii Europene. Primarul municipiului este o prezență activă în cadrul lucrărilor Comitetului European al Regiunilor.
- Primăria Cluj-Napoca implementează proiectul POCA 2014-2020 "ANTO-CIIC" care vizează măsuri de adaptare a structurilor administrative existente, optimizarea proceselor orientate către cetățeni prin crearea accesului online la serviciile administrației publice locale, utilizarea CIIC în procesul de planificare strategică a inovării sociale, creșterea transparenței decizionale și simplificarea procedurilor.

CAPITOLUL 5.

Principalele provocări cu care se confruntă în prezent municipiul și zona metropolitană Cluj-Napoca

CAPITOLUL 5. Principalele provocări cu care se confruntă în prezent Municipiul și Zona Metropolitană Cluj-Napoca/41

5.1. **Contextul teritorial**/43

5.2. **Demografie**/44

5.3. **Economie și inovare**/44

5.4. **Accesibilitate și mobilitate**/45

5.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/47

5.6. **Spații publice și regenerare urbană**/48

5.7. **Locuire**/49

5.8. **Educație și formare pe tot parcursul vieții**/49

5.9. **Sănătate și wellbeing**/51

5.10. **Incluziune socială**/51

5.11. **Cultură, patrimoniu și industrii creative**/52

5.12. **Sport, tineret, turism și recreere**/53

5.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/53

5.14. **Capacitate administrativă**/54

FIGURA 3. Timpi de deplasare către București, pe baza infrastructurii actuale (sus) și propuse în PATN (jos)/43

5.1. Contextul teritorial

Capacitatea de polarizare a municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane este în prezent sub-exploatată din cauza lipsei unor conexiuni rapide de transport rutier și pe calea ferată către Europa Centrală (Autostrada Transilvania, finalizată doar parțial, respectiv calea ferată neelectrificată și cu restricții de viteză Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihorului, aflată în faza de pregătire a modernizării), dar și către alte regiuni din țară (de ex. zona Moldovei, autostrada Târgu Mureș – Iași fiind doar la faza de proiect, iar calea ferată către Suceava, via Dej, având un grad de uzură ridicat, ceea ce conduce la o viteză comercială redusă a trenurilor). Utilizând infrastructura rutieră actuală, o călătorie cu mașina până la București, ar lua 6-7 ore. Dacă s-ar implementa infrastructura inclusă în Planul Național de Amenajare a teritoriului (în mare presupunând aceleași coridoare rutiere ca și Masterplanul General de Transport), durata călătorie de la Cluj la București s-ar reduce la 3-4 ore. În mod similar, datorită deteriorării și învechirii rețelei de cale ferată, timpul de deplasare cu trenul de la Cluj-Napoca la București a crescut de la aproximativ 8 ore acum 20 ani, la 11-12 ore în 2020. Reabilitarea rețelei feroviare și creșterea vitezei de rulare a trenurilor, poate duce la o folosire mai frecventă a trenului ca mijloc de deplasare către București. Pe de altă parte, transportul aerian pe ruta Cluj-București, a crescut constant în anii trecuți, cu 7-8 curse fiind disponibile zilnic pe această rută, înainte de pandemie.

FIGURA 3. **Timpi de deplasare către București, pe baza infrastructurii actuale (sus) și propuse în PATN (jos)**

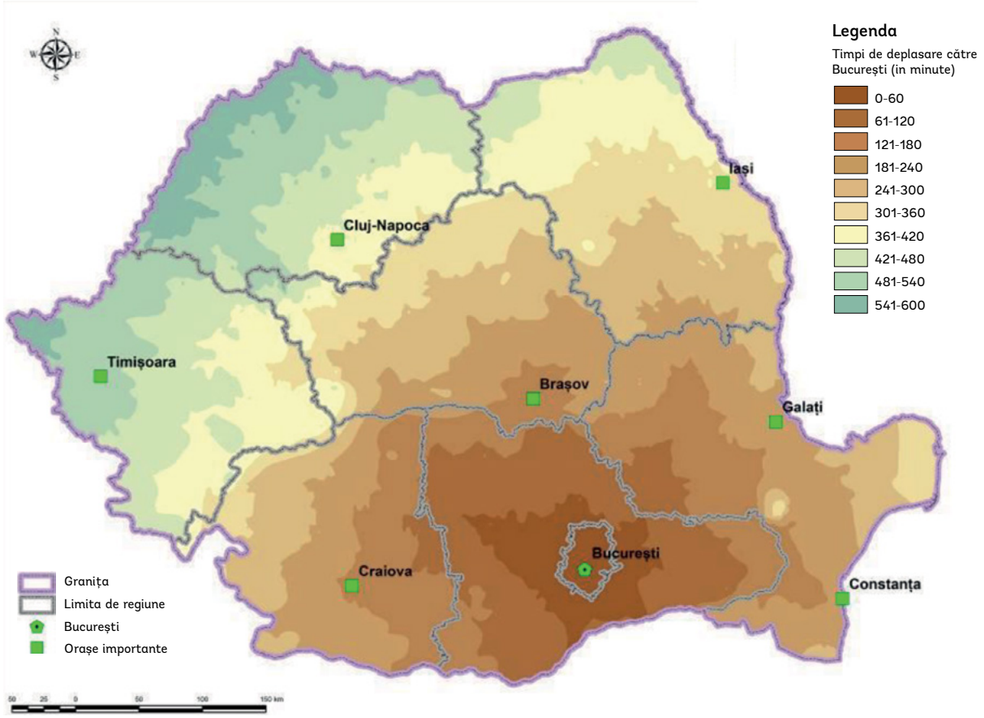

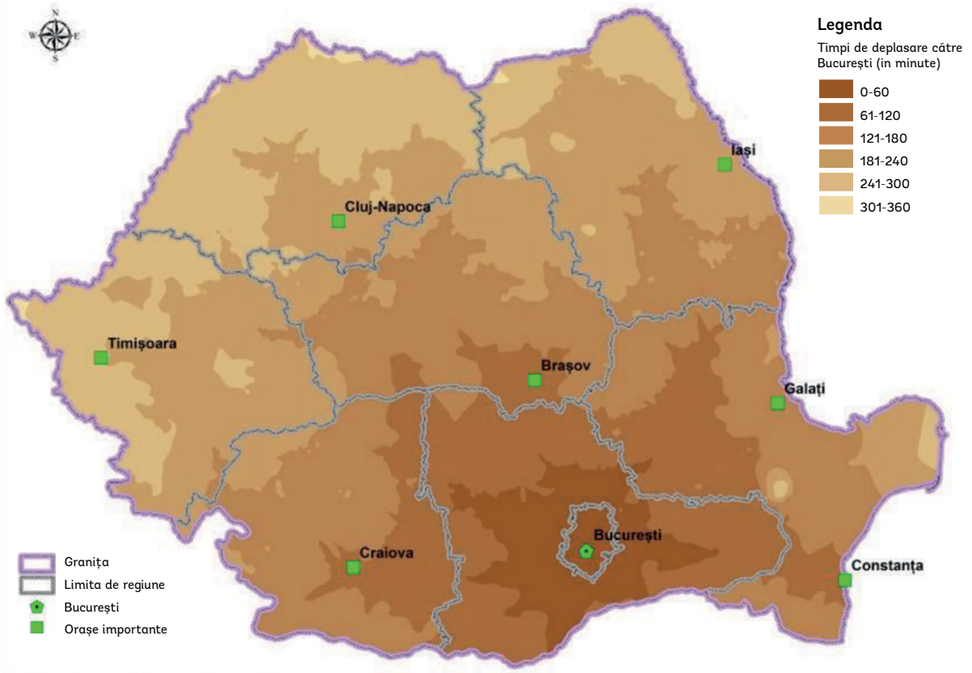

Sursa: Orașe Competitive. 2013. Banca Mondială [Raport pregătit pentru Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului

5.2. Demografie

1. Creșterea speranței de viață, precum și afluxul de forță de muncă din perioada comunistă a industrializării și urbanizării dirijate de către autorități, au condus la o sporire accentuată a numărului de persoane vârstnice, ceea ce conduce, implicit, la o cerere suplimentară de servicii sociale (de ex. îngrijiri la domiciliu), medicale, la nevoia de adaptare a infrastructurii pentru nevoile acestei categorii de vârstă etc.

2. Ultimii ani au marcat un trend negativ al numărului de căsătorii, care ar putea afecta în viitor și trendul crescător al numărului de nașteri, în condițiile în care cele mai multe dintre acestea se produc în rândul persoanelor căsătorite. Unul dintre factorii care conduc la amânarea căsătoriei și a nașterii este legată și de dificultățile pe care le întâmpină cuplurile tinere în procurarea unei locuințe, pe fondul faptului că prețurile medii ale acestora sunt cele mai ridicate din țară.

5.3. Economie și inovare

1. Deși este al doilea centru economic și universitar al țării, precum și una dintre principalele destinații interne pentru turismul de afaceri, Cluj-Napoca nu dispune în prezent de un centru modern și cu capacitate mare pentru organizarea de târguri, expoziții și conferințe.

2. Universitățile clujene dispun de o infrastructură de cercetare-dezvoltare și inovare extinsă și relativ competitivă pe plan național și chiar european, însă modul de administrare și valorificare a acesteia lasă încă de dorit. Printre cauzele acestui fenomen sunt insuficienta dezvoltare a serviciilor de transfer tehnologic, respectiv a oficiilor de legătura cu mediul de afaceri.

3. Centrele TEAM ZMC și CREIC din zona Lomb sunt finalizate și beneficiază de facilități moderne specifice infrastructurilor de afaceri și inovare, însă lipsa unui drum de acces modernizat la acestea face ca potențialul lor să fie doar parțial valorificat. De asemenea, la nivelul ZMC există încă un deficit de spații industriale și logistice, în pofida existenței unor rezerve de teren propice pentru astfel de dezvoltări (de ex. de-a lungul DN 1F în zona Rădaia-Nădășelu, în jurul parcului industrial TETAROM III din Jucu, în zona fostei organizări de șantier a Bechtel din zona A3-Săvădisla, TETAROM IV Feleacu etc.).

4. Nivelul salariului mediu net lunar a crescut accentuat în ultimii ani, însă continuă să existe discrepanțe mari între sectoare, extremele fiind industria IT&C, cu valori comparabil cu cele din Europa de Vest, respectiv industria ușoară sau serviciile cu valoare adăugată scăzută (de ex. HORECA, curățenie, pază etc.), unde acestea nu depășesc cu mult salariu minim. Aceste sectoare se confruntă, prin urmare, cu dificultăți în a recruta și menține personalul, nivelul de salarizare fiind adesea inferior costului vieții. Repercusiunile pe termen lung pot fi legate de un fenomen de segregare socială, dar și de dificultăți în asigurarea deservirii populației, agenților economici sau turiștilor cu anumite servicii care implică aportul personalului cu studii medii. În plus, pandemia instalată în anul 2020 a accentuat necesitatea de a crește flexibilitatea forței de muncă (schimbarea programului de lucru, telemuncă etc.) și de a o pregăti pentru provocările viitorului (digitalizare, robotizare etc.).

5. Infrastructura și serviciile de sprijin pentru start-up-uri sunt încă slab dezvoltate în raport cu rata foarte ridicată a antreprenoriatului de la nivelul ZMC. În plus, pandemia din anul 2020 a afectat sectorul IMM de la nivel metropolitan (numărul de înmatriculări de noi firme a scăzut cu 16% în primele 9 luni din 2020, iar al celor intrate în insolvență a crescut cu 35%), chiar dacă este încă dificil de evaluat care a fost impactul total al recesiunii globale asociate Covid-19 la nivelul fiecărui sector. Acest lucru indică necesitatea de consolidare a ecosistemului care sprijină antreprenoriatul local. În plus, ponderea IMM inovative rămâne încă modest, dovadă fiind și numărul mic de brevete de invenție raportat, respectiv nivelul redus al cheltuielilor acestora cu activitatea de CDI.

5.4. Accesibilitate și mobilitate:

1. Valorile foarte ridicate ale traficului motorizat, care conduc la formarea de ambuteiaje tot mai frecvente și pe un interval orar tot mai extins. Studiile de fundamentare din cadrul PATJ Cluj indică faptul că valorile de trafic pe direcția Turda-Tureni-Cluj-Napoca-Florești-Gilău depășesc cu 100-200% clasa tehnică a DN 1, atât în prezent, cât și în prognozele de viitor, fiind specifice unei autostrăzi cu 3 benzi. Același volum se înregistrează și pe direcția centru-aeroport (DN 1C), centru-Baciu-Rădaia. Alte relații de transport care depășesc cu mult clasa de trafic sunt centru-Gheorgheni-Borhanci, respectiv Dâmbu Rotund-Iris. Cauza principală este legată de creșterea populației și a ratei de motorizare, cu precădere pe fondul creșterii importului de autovehicule second-hand, în comparație cu infrastructura de transport existentă, dar și a faptului că există încă bine împământenită în rândul cetățenilor o cultură a utilizării automobilului. În plus, zona centrală a orașului continuă să fie parcursă de către traficul de tranzit, cu precădere pe relația est-vest, pe fondul ratei ridicate a navetismului forței de muncă, a populației școlare etc.

2. Alternativele neatractive de utilizare a transportului public, dincolo de inelul I de localități din ZMC, unde se află comunități cu o populație numeroasă (de ex. Gilău), parcuri industriale cu o concentrare mare de agenți economici și locuri de muncă (de ex. Jucu), zone turistice și de agrement (de ex. Cojocna, Bonțida), noduri de transport (de ex. Nădășelu – comuna Sânpaul) etc. În prezent, pentru deplasarea către acestea cetățenii sunt nevoiți să schimbe mijloace de transport ale unor operatori diferiți, fiecare cu propria politică de tarifare, cu puncte de îmbarcare/debarcare care nu coincid etc. Situația este acutizată de faptul că municipiul nu dispune de un terminal public modern pentru aceste curse, autogările private existente fiind subdimensionate și neconcepute ca facilități multimodale.

3. Traseele de transport metropolitan sunt deservite în prezent doar de autobuze, care circulă doar parțial pe benzi dedicate, astfel încât durata călătoriei este afectată de viteza redusă de rulare a acestora în trafic, mai ales la orele de vârf și pe traseele care ajung până în zona centrală. Potențialul de extindere a rețelei de transport electric sau a unui alt tip de sistem de transport rapid pe relația est-vest (către Apahida-Jucu, respectiv Florești-Gilău), cea mai solicitată, nu a fost încă valorificat. Parcul de autobuze, troleibuze și tramvaie este doar parțial înnoit, în exploatare existând și vehicule uzate fizic și moral, care generează emisii ridicate de noxe. De asemenea, sistemul de benzi dedicate din interiorul municipiului este incomplet pe axa est-vest (de ex. Calea Moților, Calea Mănăștur, Str. Aurel Vlaicu, Str. Traian Vuia).

4. Culoarul căii ferate, dimensionat pentru un trafic feroviar mult mai ridicat decât cel din prezent, este subutilizat pentru transportul public local și metropolitan. Deși există trenuri de persoane care folosesc acest culoar, orarul acestora, condițiile oferite, lipsa unui sistem de tarifare integrat cu celelalte mijloace de transport public și dispunerea stațiilor nu le fac atractive pe rute scurte, ci mai degrabă pentru navetiștii care vin de la distanțe mai mari (de ex. Huedin, Gherla, Aghireșu etc.). Deși situate în imediata proximitate a căii ferate, zone economice (Tetarom I, zona Clujana/1 Mai, Tetarom III etc.), ca și zone rezidențiale (de ex. Baciu, Mărăști, Apahida etc.) nu sunt de facto deservite de această rețea, care poate deveni o adevărată coloană vertebrală pentru dezvoltarea teritoriului metropolitan, mai ales în contextul în care este vizată de un proiect de electrificare cu fonduri europene. În plus, traseul în sine al căii ferate, ca și al Someșului rămâne și acum mai degrabă o barieră, în condițiile în care nu este însoțit de un coridor de transport multimodal (rutier, velo, pietonal), după cum este prevăzut și în PUG existent, pe relația nord-vest / sud-est care ar crea o alternativă viabilă la tranzitarea zonei centrale.

5. Conectivitatea municipiului și a zonei metropolitane la Autostrada Transilvania este una deficitară, accesul la aceasta realizându-se în prezent prin doar două noduri situate în extremitatea vestică (Nădășelu și Gilău-Vest), fără nicio conexiune în zona de sud-est și de sud (până la nodul de la Turda), aceste areale fiind, inclusiv din acest motiv, slab dezvoltate socio-economic și în declin demografic.

6. Mai multe poduri și pasaje din municipiu și din zona metropolitană se află într-o stare precară și necesită lucrări de reabilitare și punere în siguranță. De asemenea, mobilitatea este încă limitată de unele bariere naturale și antropice (mai ales cursuri de apă și linii de cale ferată), în condițiile numărului mic de traversări și/sau a capacității limitate a acestora.

7. Numărul de locuri de parcare din municipiu și chiar din comunele învecinate este foarte limitat în comparație cu volumul parcului auto existent, situație resimțită mai ales la nivelul parcărilor rezidențiale din marile ansambluri de locuințe, în zona centrală, respectiv în jurul unor instituții de interes public (de ex. spitale cu adresabilitate regională). În plus, municipiul nu dispune în prezent de nicio facilitate publică de tip Park&Ride de-a lungul principalelor artere de penetrație, în pofida numărului mare de persoane care practică naveta sau deplasările ocazionale către acesta.

8. Deși numărul utilizatorilor de biciclete și trotinete din municipiu a crescut vizibil în ultimii ani, infrastructura velo s-a extins relativ lent și rămâne discontinuă, un exemplu relevant din această perspectivă fiind lipsa unor piste între Florești, Apahida, Baciu, Chinteni etc. și Cluj-Napoca (deși relieful o permite), între cartierele Mănăștur, Zorilor, Bună Ziua, Borhanci etc. și zona centrală. În plus, chiar și unele dintre pistele existente sunt degradate și nu oferă siguranță ridicată utilizatorilor de astfel de mijloace de deplasare (de ex. pe Str. Dorobanților), în timp ce altele sunt utilizate în comun cu sistemul de transport public (de ex. Bd. Nicolae Titulescu), fiind adesea evitate de către bicicliști. Sistemul de bike sharing, deși funcțional, are o capacitate limitată, dovadă fiind sistarea emiterii de noi carduri pentru utilizatori, și nu oferă premisele necesare pentru implementarea conceptului mobility-as-a-service (MAAS, mai ales în ceea ce privește corelarea spațială cu stațiile de transport public). Nu în ultimul rând, parcările pentru biciclete sunt încă reduse ca număr, mai ales în afara străzilor / zonelor publice care au beneficiat recent de reabilitare.

9. Accesibilitatea persoanelor cu dizabilități la infrastructuri și servicii publice s-a îmbunătățit în ultimul deceniu, dar continuă să înregistreze deficiențe la nivelul unor clădiri de interes general, spații publice, treceri de pietoni, trotuare etc. De asemenea, și infrastructura sportivă pentru aceste persoane este precară.

10. Soluțiile de management, siguranță și informatizare a traficului existente la nivel local (de ex. senzori pentru parcare, semafoare inteligente, camere de monitorizare, aplicații mobile, senzori de parcare, panouri dinamice de informare a șoferilor care caută un loc de parcare, a utilizatorilor de transport public etc.) necesită extindere la nivelul întregului municipiu și a zonei metropolitane (de ex. sistemul de ticketing), în vederea potențării beneficiilor acestora și a integrării lor.

11. Aeroportul Internațional Cluj-Napoca a atins aproape 3 mil. de pasageri în anul 2019, însă capacitatea sa este limitată, pasagerii fiind adesea nevoiți să aștepte în picioare în terminalele de plecări. Parcarea aeroportului are, la rândul ei, o capacitate limitată, fiind frecvent ocupată în proporție de 100%. În plus, mijloacele de transport public nu au încă acces în incinta aeroportului, stațiile fiind amplasate în afara acestuia, implicând deplasarea pasagerilor cu bagaje prin parcare.

5.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice

1. La nivelul municipiului Cluj-Napoca există conducte de alimentare cu apă și de canalizare construite în perioada comunistă și chiar în cea interbelică din prefabricate de beton și oțel/fontă care conduc la pierderi de apă ce ajung să fie suportate financiar de către consumatorul final. De asemenea, în zonele periferice ale orașului și în comunele din ZMC rețelele de apă și apă uzată acoperă doar o parte din rețeaua stradală, multe gospodării fiind nevoite să-și asigure consumul din surse proprii, cu o calitate incertă a apei de băut, respectiv să folosească puțuri seci și fose septice/bazine vidanjabile care pot conduce la poluarea apelor subterane. Sursele de apă utilizate de rețelele publică, ca și conductele de aducțiune, stațiile de pompare, rezervoarele de înmagazinare necesită, la rândul lor, investiții de reabilitare, modernizare și chiar extindere pentru a putea deservi o populație în creștere, mai ales în comunele cu o creștere rapidă a numărului de locuințe. O altă problemă este legată de faptul că peste 80% din rețeaua de canalizare existentă este în sistem unitar, astfel că apele pluviale ajung să suprasolicite infrastructura și să fie epurate inutil, cu costuri ridicate.

2. Aproximativ 11% dintre corpurile de iluminat public din municipiu sunt instalate înainte de 2007 și nu pot garanta respectarea standardelor din domeniu. De asemenea, peste 70% din corpurile pe bază de vapori de sodiu respectă standardele privind luminanța, dar nu sunt la fel de eficiente energetic și de durabile ca cele de tip LED. Deficiențe există și la nivelul rețelei de alimentare, cea mai mare parte fiind încă în administrarea distribuitorului de energie și foarte uzată. Nu în ultimul rând, în mare parte din comunele din jur există nu doar un necesar de îmbunătățire a performanței energetice a sistemului de iluminat public, ci și de extindere a acestuia, cu precădere în noile zone rezidențiale, concomitent cu extinderea rețelei de distribuție a energiei electrice.

3. Reducerea drastică a numărului de apartamente racordate la sistemul centralizat de termoficare, precum și imperativele de reducere a emisiilor cu gaze de efect de seră, respectiv de creștere a eficienței energetice, implică necesitatea de a regândi infrastructura de profil existentă, cu accent pe transformarea punctelor termice în centrale de cvartal și modernizarea acestora, înlocuirea contoarelor, reabilitarea rețelei primare de distribuție, modernizarea sistemelor de încălzire din clădirile publice, instalarea de unități de producere a necesarului de energie din surse regenerabile, implementarea standardelor nZEB, furnizarea de agent de răcire, extinderea serviciilor la nivelul comunelor învecinate etc.

4. Mai multe comune din ZMC, inclusiv dintre cele care fac obiectul unor dezvoltări imobiliare intense, nu sunt în prezent racordate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, ceea ce le afectează atractivitatea și creează disconfort proprietarilor.

5. Ritmul lucrărilor de extindere a sistemului de canalizație subterană a cablurilor din municipiu a fost unul destul de lent, astfel încât multe străzi și clădiri publice sunt încă împânzite de rețele aeriene de cabluri, afectând negativ peisajul urban.

5.6. Spații publice și regenerare urbană

1. Deși mai multe zone din municipiu au beneficiat sau beneficiază de intervenții de reabilitare / regenerare a spațiilor publice, există încă ansambluri de locuințe cu o populație numeroasă (de ex. Zorilor, Mărăști, Între Lacuri, Iris, Grigorescu etc.) care nu beneficiază de un centru de cartier atractiv, cu facilități moderne de interes public (spații de relaxare, socializare, de promenadă și de circulații velo, de practicare a mișcării în aer liber și de joacă etc.). Pentru unele dintre aceste intervenții sunt deja în curs de realizare / de pregătire caiete de sarcini pentru elaborarea documentațiilor tehnico-economice.

2. Cele mai multe dintre zonele rezidențiale noi, care se dezvoltă preponderent în zonele periferice ale municipiului (de ex. Sopor, Borhanci, Becaș etc.), nu au la bază un plan urbanistic zonal care să asigure o creștere durabilă și o bună deservire cu facilități/dotări de interes general (infrastructură de transport, utilități tehnico-edilitare, educațională, de recreere etc.).

3. Cluj-Napoca este unul dintre municipiile din România cu cel mai mare număr de garaje din tablă construite după 1990 pe spațiul public din jurul blocurilor de locuințe. Deși multe dintre bateriile de garaje au fost ridicate legal și fac obiectul unor impozite locale plătite de către proprietari, acestea sunt extrem de inestetice, ocupă o suprafață mai mare decât un loc de parcare la sol și adesea și-au pierdut destinația inițială, devenind spațiu de depozitare pentru diferite bunuri.

4. La nivelul municipiului există încă o suprafață extinsă de platforme industriale construit în perioada comunistă sau chiar la începutul secolului trecut, care sunt complet sau parțial abandonate/ subutilizate (de ex. Remarul, Armătura, Unirea, Clujana, CUG etc.). Acestea au potențialul de a fi reconvertite funcțional ca zone mixte, mai ales în contextul în care sunt amplasate în zone bine deservite de infrastructura de transport public, cea tehnico-edilitară etc.

5.7. Locuire

1. Eficiența energetică redusă a blocurilor de locuințe din Cluj-Napoca care au fost construite în perioada comunistă și care găzduiesc aproape 100.000 de apartamente reprezintă una dintre principalele surse de emisii de gaze cu efect de seră, de costuri suplimentare pentru proprietari, dar și de aspect inestetic al cartierelor rezidențiale. Spre deosebire de alte orașe din țară (precum București), administrația locală din Cluj-Napoca a lăsat mare parte (exceptând blocurile reabilitate cu fonduri guvernamentale și europene, reduse totuși ca pondere în totalul fondului locativ – circa 2.500 de apartamente în perioada de programare 2014-2020, adică 2-3% din total) din sarcina reabilitării blocurilor în responsabilitatea proprietarilor. Deși această opțiune a avut unele externalități pozitive (responsabilizarea proprietarilor, reducerea presiunii asupra bugetului local etc.), cele mai multe intervenții realizate de proprietari au rezultat în lucrări executate doar parțial (au existat proprietari care nu au dorit să contribuie financiar), cu materiale de calitate îndoielnică, neunitare și neintegrate din punct de vedere peisagistic etc.

2. Municipiul Cluj-Napoca se confruntă, inclusiv pe fondul faptului că este orașul cu cele mai ridicate prețuri ale locuințelor din România, cu un risc tot mai ridicat de excluziune de la locuire de calitate. În prezent, stocul de locuințe publice al municipalității este foarte redus în comparație cu numărul cererilor venite din partea cetățenilor care nu își permit achiziționarea sau închirierea unei locuințe decente de pe piața liberă. Demersurile Primăriei de a construi și achiziționa noi locuințe publice s-au concretizat până în prezent într-o creștere lentă a stocului, fiind necesară astfel implementarea unei soluții de subvenționare a chiriei, de care beneficiază însă un număr destul de restrâns de persoane. Acest lucru poate conduce, pe termen mediu și lung, la pierderea treptată a atractivității orașului pentru noi locuitori, mai ales pentru cei cu ocupații care sunt remunerate sub nivelul salariului mediu, cu implicații grave asupra dinamicii demografice, pieței muncii, mixității sociale etc.

3. Creșterea continuă și accentuată a prețurilor la locuințe din ultimii ani, precum și fenomene precum vânzarea la stadiul de proiect a unor unități locative, indică, printre altele, un volum insuficient al ofertei venite din partea dezvoltatorilor. Una dintre cauzele acestei stări de fapt este și deficitul de terenuri care sunt supuse procesului de urbanizare/reurbanizare (de ex. stocul de terenuri neconstruite din zona de sud-est a municipiului, abandonarea unor proiecte în PPP în zona Lomb, Borhanci și Cartierul Tineretului, reconversia doar parțială a fostelor platforme industriale pentru funcțiuni mixte etc. – de ex. coridorul industrial de-a lungul căii ferate, platforma CUG), care nu au permis implementarea conceptului de oraș compact, ci au încurajat mai degrabă suburbanizarea, cu externalități negative (formare de ambuteiaje, calitate precară a construcțiilor noi, lipsa infrastructurii tehnico-edilitare, a spațiilor publice și a celor verzi, a facilităților educaționale etc.).

5.8. Educație și formare pe tot parcursul vieții

1. Pe fondul creșterii natalității din ultimii 10-15 ani, dar și a suburbanizării (navetismul copiilor și elevilor din comunele învecinate), infrastructura educațională din municipiul Cluj-Napoca și dintr-o serie de comune cu o pondere ridicată a populației tinere (mai ales Florești și Apahida) a devenit insuficientă. Cele mai mari deficiențe se înregistrează la nivelul antepreșcolar, ponderea copiilor înscriși în creșe fiind de sub 50% din numărul total al celor născuți într-un an (cohortă). De asemenea, extinderea perimetrului construit al respectivelor localități a făcut ca distribuția teritorială a unităților de învățământ să nu mai fie corelată cu cea a populației de vârstă școlară,

situație resimțită mai ales în Florești și în cartierele noi din Cluj-Napoca (de ex. Bună Ziua, Europa, Borhanci, Sopor etc.), ceea ce a pus o presiune suplimentară pe infrastructura de transport. O analiză a raportului dintre populația de vârstă școlară și elevii înscriși efectiv în diferitele forme de învățământ indică o carență majoră de infrastructură școlară în toate localitățile din primul inel din jurul municipiului Cluj-Napoca - de la creșe, la școli primare, școli gimnaziale și licee.

2. Chiar și la nivelul unităților de învățământ existente în ZMC există unele deficiențe, legate mai ales de faptul că acestea au fost proiectate preponderent în perioada comunistă și nu mai corespund standardelor actuale ale procesului educațional. În plus, există încă unități de învățământ care funcționează în clădiri retrocedate pentru care se plătește chirie, în spații improprii, nereabilitate termic, fără săli de sport, locuri de joacă, laboratoare de științe corespunzător dotate, cu risc de producere a accidentelor rutiere pe străzile adiacente etc. Școlile "bine cotate" din zona centrală și chiar din cartierele municipiului sunt supra-aglomerate, impunând nevoia de a organiza învățarea în schimburi, cu efecte negative asupra calității actului educațional.

3. În condițiile creșterii numărului de studenți și de cadre didactice din ultimii ani, dar și a noilor standarde și bune practici internaționale privind calitatea procesului educațional, infrastructura universităților clujene a devenit insuficientă. Cele mai multe dintre acestea au început proiecte punctuale de extindere în diferite zone ale orașului, ceea ce implică deplasarea studenților și a cadrelor didactice între locații și nu încurajează utilizarea în comun a facilităților educaționale și de cercetare de către instituțiile de învățământ superior. În plus, unele facultăți funcționează în condiții improprii sau chiar în spații care au fost retrocedate.

4. Între unitățile de învățământ preuniversitar de la nivelul ZMC există diferențe majore cu privire la performanțele elevilor la examenele de Evaluare Națională și Bacalaureat. Astfel, în timp ce școlile bine cotate din zona centrală a municipiului sunt printre cele mai performante din țară, cele din cartierele periferice și mai ales din comunele din ZMC înregistrează medii foarte mici, la care se adaugă și presiunea unor fenomene precum absenteismul și riscul de abandon școlar. Diferențe majore există și între liceele teoretice și cele cu profil tehnologic, care au ajuns mai degrabă un debușeu pentru elevii care obțin note mici la Evaluarea Națională decât o opțiune de traseu profesional.

5. Deși la nivel local există o ofertă bogată de locuri în clase de învățământ profesional, preponderent în sistem dual și în parteneriat cu companiile locale, interesul elevilor pentru această formă de învățământ este încă redusă (circa 80% dintre absolvenții de gimnaziu se îndreaptă către licee, preponderent teoretice, vocaționale și de servicii). Acest lucru conduce la acutizarea de personal calificat pentru sectorul industriei, construcțiilor sau a unor servicii cu valoare adăugată mai modestă.

6. Colaborarea dintre universitățile clujene, precum și între acestea și companiile private, respectiv administrația locală a cunoscut progrese remarcabile în ultimii ani, concretizate în înființarea primului cluster educațional din țară, dar și în numeroase programe noi de studiu. Totuși, se resimt încă deficiențe cu privire la corelarea ofertei de studii a acestora, existând specializări similare, care se concurează reciproc în loc să se complementeze, la mai multe universități din municipiu.

5.9. Sănătate și wellbeing

1. Calitatea actului medical de la nivelul Clujului atrage pacienți din întreaga zonă a Transilvaniei și chiar din alte regiuni istorice ale României, însă infrastructura sanitară publică continuă să prezinte deficiențe majore, mai ales din perspectiva clădirilor. Astfel, majoritatea spitalelor/clinicilor, chiar și UPU din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență sau Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii, funcționează în sistem pavilionar (mai ales pe str. Clinicilor, Str. Pasteur), în clădiri construite chiar și cu 150 de ani în urmă, care nu mai corespund standardelor din domeniu. Acest lucru implică faptul că pacienții și personalul medical sunt nevoiți să se deplaseze de la o clădire la alta pentru a putea primi un diagnostic complet și o îngrijire corespunzătoare. În plus, amplasarea acestora în zona centrală, cu trafic congestionat, conduce adesea la creșterea timpilor de deplasare a ambulanțelor, dar și la dificultăți în amenajarea unor facilități de tip heliport. Cele mai multe dintre spitale funcționează în clădiri nereabilitate termic (de ex. Spitalul Clinic de Recuperare, Spitalul Clinic de Boli Infecțioase etc.), cu un aspect degradat și consumuri ridicate de energie.

2. Deși autoritățile județene și locale au investit sume considerabile în extinderea, reabilitarea și dotarea cu aparatură modernă a majorității ambulatoriilor integrate din municipiu, o pondere ridicată a cetățenilor continuă să se adreseze serviciilor de urgență pentru afecțiuni minore, conducând la suprasolicitarea sistemelor de ambulanță și a unităților de primire a urgențelor, care au o capacitate și un număr de personal limitat. În altă ordine de idei, asistență medicală comunitară (prin mediatori sanitari și asistenți medicali comunitari, mai ales în comunitățile de romi, cu un număr mare de persoane neasigurate), cea primară din comunele învecinate (pe fondul numărului mic de medici de familie) și cea asigurată prin centrele de permanență (în condițiile în care în ZMC funcționează doar două) este deficitară, ceea ce amplifică presiunea pe sistemul de urgență. Acest lucru conduce la timpi ridicați de așteptare în unitățile de primire a urgențelor și la frecvente nemulțumiri în rândul pacienților.

3. Ultimii ani au marcat, inclusiv pe fondul creșterii cu circa 20% a numărului de persoane vârstnice, o tendință de creștere a morbidității populației, cu o incidență ridicată a unor afecțiuni care ar putea fi prevenite și diagnosticate timpuriu, ceea ce ar conduce la scăderea presiunii asupra activității unităților medicale, a serviciilor de urgență etc. Așadar, impactul acțiunilor de educație sanitară și de promovare a unui stil de viață sănătos, a celor de prevenție și screening pentru afecțiunile cele mai frecvente este încă unul nesatisfăcător raportat la performanțele altor țări din U.E.

4. Deși unele investiții private recente au adus o oarecare creștere a ofertei pentru persoanele cu venituri peste medie, capacitatea serviciilor de spitalizare de zi, de recuperare și de îngrijiri paliative rămâne una limitată în raport cu trendul crescător al populației vârstnice, ceea ce va conduce la implicații sociale majore în următoarele decenii.

5.10. Incluziune socială

1. Deși a beneficiat de intervenții publice și private numeroase, cu precădere în ultimul deceniu, zona marginalizată Pata Rât continuă să facă obiectul uneia dintre cele mai evidente și complexe fenomene de excluziune socială din România, care merge de la accesul la piața muncii, până la locuire, educație, sănătate, servicii sociale, cultură etc. În plus, construcția noului depozit ecologic de deșeuri din zonă va conduce, cel mai probabil, la dispariția unei surse importante de venituri de subzistență pentru locuitorii din această zonă, acutizând fenomenul de excluziune și de sărăcie. Și alte zone punctuale din municipiu și din comunele învecinate, ce-i drept reduse ca număr și extindere teritorială, continuă să prezinte caracteristicile unor focare de sărăcie care vizează mai ales populația de etnie romă.

2. La nivelul municipiului și al ZMC există un număr tot mai ridicat de persoane cu dizabilități și de persoane vârstnice singure, dependente, adesea imobilizate la pat, care necesită servicii sociale specifice, mai ales din sfera centrelor de îngrijire la domiciliu, a celor de recuperare de zi, dar și a celor rezidențiale pentru persoane vârstnice. Alte categorii de beneficiari pentru care există încă o ofertă limitată a serviciilor de asistență sunt, spre exemplu, persoanele cu diferite adicții (alcool, droguri), victimele violenței domestice, dar și persoanele cu dizabilități care necesită asistenți personali, domeniu în care numărul celor calificați este încă redus. În comunele din jur, cele mai multe compartimente de asistență socială din cadrul primăriilor derulează doar activități legate de plata unor prestații sociale, nefiind acreditate ca furnizori de servicii sociale, inclusiv pe fondul lipsei personalului de specialitate și a fondurilor de la bugetul local pentru asigurarea acestora. De asemenea, acestea nu au încheiate, cu câteva excepții, acorduri cu furnizori privați pentru subvenționarea serviciilor oferite către beneficiarii de la nivel local.

3. În cadrul Barometrului Urban 2020, 97% dintre clujeni au răspuns că sunt fericiți să trăiască în Cluj-Napoca - cel mai ridicat procent dintre orașele incluse în studiu. În același timp, 75% dintre clujeni au spus că este dificil să găsească o locuință la un preț rezonabil. O problemă aparte o reprezintă locuințele sociale, cu un stoc sub-dezvoltat, raportat la cererile depuse la Primărie anual. Mai mult, este foarte probabil ca nevoia de locuințe sociale să fie mai mare decât cererea efectivă. Atlasul Zonelor Urban Marginalizate din România arată că încă din 2011 (la momentul Recensământului), peste 10% din populația Clujului era marginalizată pe locuire. Un capitol separat a fost elaborat, ca atare, pe tema locuirii în acest SIDU. În paralel, însă, se elaborează Strategia pe Locuire a Clujului – prima astfel de strategie elaborată la nivel local în România.

5.11. Cultură, patrimoniu și industrii creative

1. Deși ultimii ani au adus progrese remarcabile în domeniul protecției și conservării patrimoniului construit, la nivelul municipiului și a comunelor din ZMC există monumente istorice aflate în proprietate publică și privată care se află într-o stare avansată de degradare, unele fiind chiar amenințate cu dispariția în lipsa unor intervenții de consolidare. Procesul de refațadizare a clădirilor din zona centrală a fost, în multe cazuri, unul superficial, care nu a cuprins și acoperișurile, subsolurile, tâmplăria, curțile și fațadele interioare, instalațiile etc.

2. Muzeele din municipiu au înregistrat în ultimii ani un aflux tot mai mare de vizitatori, însă infrastructura lor rămâne deficitară (de ex. Parcul Etnografic "Romulus Vuia"), la fel ca și acțiunile de digitizare a patrimoniului. Spre exemplu, la nivel local nu există un muzeu al personalităților clujene sau un muzeu al științei.

3. Municipiul Cluj-Napoca se confruntă cu un deficit de spații publice cu destinație culturală, exemple fiind lipsa unei săli de spectacole de mari dimensiuni pentru filarmonică sau pentru un centru de artă contemporană. Aceeași situație se înregistrează și în mediul rural, unde căminele culturale sunt folosite mai degrabă în scopul organizării de evenimente de viață (căsătorii, botezuri etc.), fiind adesea degradate și necorespunzător dotate.

4. Volumul finanțărilor nerambursabile acordate de către Primărie actorilor independenți din sectorul cultural și de industrii creative, precum și celor din domeniul sportului sau tineretului a crescut în ultimii ani, dar rămâne insuficient, dovadă fiind numărul mare de cereri de finanțare care nu pot fi onorate.

5.12. Sport, tineret, turism și recreere

1. În raport cu volumul populației (oficiale), de aproape jumătate de milion de locuitori, facilitățile publice sportive și de agrement din ZMC sunt relativ restrânse (de ex. lipsa unui Aquapark de mari dimensiuni). În comunele din ZMC aceste facilități publice sunt aproape inexistente sau necorespunzătoare, fie că vorbim de spații de relaxare și socializare, locuri de joacă pentru copii, zone de picnic, baze sportive, bazine de înot, săli de sport etc.

2. În pofida faptului că municipiul Cluj-Napoca a fost Capitala Europeană a Tineretului în anul 2015, organizațiile din domeniu, grupurile informale de tineret și tinerii din ZMC, în general, nu dispun de un centru dedicat lor, corespunzător amenajat și dotat.

3. Ritmul de creștere a circulației turistice de la nivelul ZMC a încetinit în anul 2019, iar pandemia din anul 2020 a afectat puternic acest sector, al cărui volum de activitate s-a redus la mai puțin de jumătate pe fondul restricțiilor de circulației, a anulării marilor festivaluri etc. Așadar, a devenit incert câți dintre operatorii din domeniul turismului vor mai supraviețui acestei reduceri de activitate fără precedent în ultimele decenii și care va fi impactul pe termen mediu și lung asupra comportamentului turistic. Chiar și înainte de pandemie se putea totuși constata ca ponderea turiștilor străini este încă redusă (sub 30% din total), iar durata medie a sejurului turistic nu trece de 2 zile, situație specifică turismului de afaceri, de weekend sau de tranzit.

5.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice

1. Administrațiile locale au investit sume importante în reabilitarea termică a clădirilor de interes public (sedii administrative, unități de învățământ etc.), însă continuă să existente astfel de imobile nereabilitate și cu fațade degradate (de ex. spitale, licee etc.), unde se înregistrează consumuri energetice ridicate, suportate din fonduri publice. În plus, chiar și în cazul clădirilor reabilitate termic, intervențiile nu au fost însoțite de componenta de producere, cel puțin parțială, a necesarului de energie din surse regenerabile (de ex. panouri fotovoltaice, pompe de căldură etc.).

2. Distribuția rețelei de spații verzi de la nivelul ZMC este una deficitară în prezent. Astfel, în comune precum Florești sau în cartiere precum Zorilor, Bună Ziua, Mărăști, Între Lacuri, Sopor, Borhanci etc. există puține spații verzi deschise publicului larg. În plus, chiar și o parte dintre parcurile și zonele verzi existente sunt degradate din perspectiva vegetației, a dotărilor, a accesibilității, exemple relevante în acest sens fiind Parcul Feroviarilor, zona Cetățuia, Parcul Armătura, Parcul Caragiale, Parcul Farmec, Parcul Ștefan cel Mare, Parcul Primăverii etc. Nu în ultimul rând, există terenuri degradate, abandonate, precum și păduri în zona intravilană care ar putea fi amenajate ca spații verzi, de agrement și de petrecere a timpului liber, precum Pădurea Făget, Pădurea Hoia etc.

3. La nivelul ZMC, deși există condiții favorabile în acest sens, nu putem vorbi despre existența unor coridoare verzi-albastre bine consolidate și integrate, cu precădere de-a lungul numeroaselor cursuri de apă. Exemple concrete în acest sens sunt râul Someș, ale căror amenajări din zona cartierului Grigorescu nu se continuă cu cele de pe teritoriul comunei Florești sau Apahida, dar nici cu cele din alte cartiere ale municipiului (de ex. Parcul Feroviarilor, Parcul Armătura etc.). În mod similar, râul Nadăș, pârâiele Becaș, Popii, Calvaria, Valea Chintăului etc. nu sunt amenajate sub forma unor astfel de coridoare care să lege cartiere din interiorul municipiului, dar și localități din ZMC. Situația cea mai problematică este legată de cursul Canalului Morii, care traversează o mare parte din intravilanului municipiului, inclusiv centrale și semicentrale, dar care este parțial acoperit cu plăci de beton și chiar construcții temporare (de ex. str. Bariției, Str. Argeș) și neînsoțit de trasee pietonale sau velo.

4. Subiectul calității aerului din municipiu este, în prezent, unul care naște controverse între diferitele surse de date citate, una dintre principalele cauze fiind lipsa unei rețele extinse de stații de monitorizare, care să furnizeze informații complete, de-a lungul întregului an. Totuși, este de netăgăduit faptul că numărul în creștere al populației, creșterea accentuată a parcului auto, alcătuit preponderent din vehicule second-hand importate din alte țări U.E., ritmul susținut al activității de construcții etc. au un impact negativ asupra calității aerului respirat, chiar și fără depășirea unor praguri-limită. Demersurile administrației locale de a descuraja traficul motorizat în favoarea transportului public și a celui nemotorizat reprezintă un punct de plecare încurajator, dar care încă își face lent resimțite efectele. Astfel, conform Studiului „Calitatea vieții în orașele europene – 2020" al Comisiei Europene, circa 50% dintre locuitorii municipiului au declarat că utilizează, în general, autoturismul propriu pentru deplasarea într-o zi obișnuită, peste media europeană și chiar cea din București.

5. Poluarea apelor rămâne încă un subiect de actualitate la nivelul ZMC, cele mai importante surse fiind depozitările ilegale de deșeuri de pe malurile/din albiile cursurilor de apă (de ex. râul Someș, Canalul Morii etc.), respectiv lipsa unor sisteme centralizate de epurare a apelor uzate în localitățile rurale din ZMC.

6. Sistemul integrat de management al deșeurilor de la nivelul județului, implicit și al ZMC, nu este încă complet finalizat, deși depozitul ecologic de deșeuri din zona Pata Rât a fost dat în folosință în anul 2020. În prezent, se derulează operațiuni de relocare a deșeurilor de pe platforma temporară care a funcționat aproape 5 ani în celula noului depozit ecologic, ceea ce, în anumite condiții meteo, produce o poluare olfactivă la nivelul multor zone din municipiu. De asemenea, sistemul de pubele îngropate pentru colectare selectivă acoperă doar o parte dintre punctele gospodărești aferente blocurile, accentuând poluarea olfactivă. Nu în ultimul rând, ponderea deșeurilor colectate selectiv și reciclabile rămâne modestă, fiind necesare măsuri suplimentare de informare, conștientizare și chiar de coerciție pentru cetățeni/asociațiile de proprietari, dar și de extindere a infrastructurii de colectare.

7. La nivelul municipiului nu există încă o politică coerentă de încurajare a fațadelor și acoperișurilor verzi, precum și a altor măsuri care să contribuie la contracararea fenomenului insulelor de căldură urbană care se formează în zonele cu un grad ridicat de acoperire a terenurilor cu construcții.

8. În municipiul Cluj-Napoca, ca și în comunele din ZMC, există areale relativ extinse expuse riscului de inundații și, mai ales, de alunecări de teren (de ex. zona Lomb, zona Parcului Etnografic, zona Maramureșului etc.).

9. Nivelul poluării fonice depășește pragurile-limită în mai multe zone intens circulate din municipiu.

5.14. Capacitate administrativă

1. Eforturile de digitalizare din ultimii ani ale administrației locale poziționează Cluj-Napoca pe o poziție fruntașă la nivel național, însă acestea nu acoperă decât o mică parte din activitatea Primăriei și din sfera serviciilor publice furnizate cetățenilor, mediului de afaceri și turiștilor, după cum indică și strategia recent aprobată pentru acest sector. În plus, beneficiile digitalizării nu se resimt decât într-o foarte mică măsură în comunele din ZMC, care pun la dispoziție cel mult facilitatea de plată online a taxelor și impozitelor locale, prin platforma Ghișeul.ro.

2. Primăria Cluj-Napoca, ca și celelalte primării din ZMC, nu dispun de un sistem GIS, respectiv de registre de spații verzi actualizate, care să permită o gestiune informată a activelor publice, bazată pe o bancă de date urbane comprehensivă, eventual integrată la nivelul ZMC.

3. Interesul cetățenilor pentru mecanismul de bugetare participativă a fost în scădere în ultimii ani, lucru concretizat în numărul de persoane care au votat proiectele propuse.

4. Colaborarea între UAT-uri la nivelul ADI Zona Metropolitană se află încă într-o fază incipientă prin raportare la alte structuri asociative (de ex. GAL-urile din mediul rural), singurul domeniu în care s-a înregistrat un progres evident fiind cel al transportului public metropolitan, respectiv a unor servicii comunitare de utilități publice (apă-canal, management deșeuri). Totuși, aceste UAT-uri nu dispun încă de un mecanism de planificare teritorială integrată, esențială pentru o dezvoltare sustenabilă a întregii zone, ceea ce conduce adesea la imposibilitatea punerii în practică a unor proiecte cu impact metropolitan (de ex. noi drumuri, trasee de transport public, coridoare verzi-albastre etc.).

CAPITOLUL 6.

Analiza situației existente

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.1. Context teritorial

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.1.1. Amplasarea în teritoriul național și regional/61
6.1.2. Scurt istoric/63
6.1.3. Relieful și geologia/64
6.1.4. Clima/67
6.1.5. Hidrografia/67
6.1.6. Solurile/68
6.1.7. Vegetația naturală/68
6.1.8. Resursele naturale/69

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 4. Poziționarea ZMC în context regional și național/61

FIGURA 5. Poziționarea Clujului în contextul teritorial al Europei Centrale și de Est/62

FIGURA 6. Reprezentare grafică a cetății fortificate a Clujului la începutul secolului al XIX-lea/63

FIGURA 7. Harta municipiului Cluj-Napoca în anul 1902/64

FIGURA 8. Cartiere colorate în funcție de anul estimat al construcției/65

FIGURA 9. Conformația reliefului de la nivelul ZMC/66

6.1. Context teritorial

6.1.1. Amplasarea în teritoriul național și regional

Zona Metropolitană Cluj-Napoca (ZMC) se află în partea de nord-vest a țării, făcând parte din județul Cluj (regiune clasificată NUTS 3 conform Comisiei Europene), regiunea de dezvoltare Nord-Vest (NUTS 2), respectiv din Macroregiunea 1 (NUTS 1). Aceasta se află în regiunea geografică și istorică a Transilvaniei, fiind în prezent principala aglomerare urbană și cel mai important centru polarizator de la nivelul acestuia, municipiul Cluj-Napoca deținând de altfel titlul informal de capitală a Transilvaniei.

FIGURA 4. Poziționarea ZMC în context regional și național

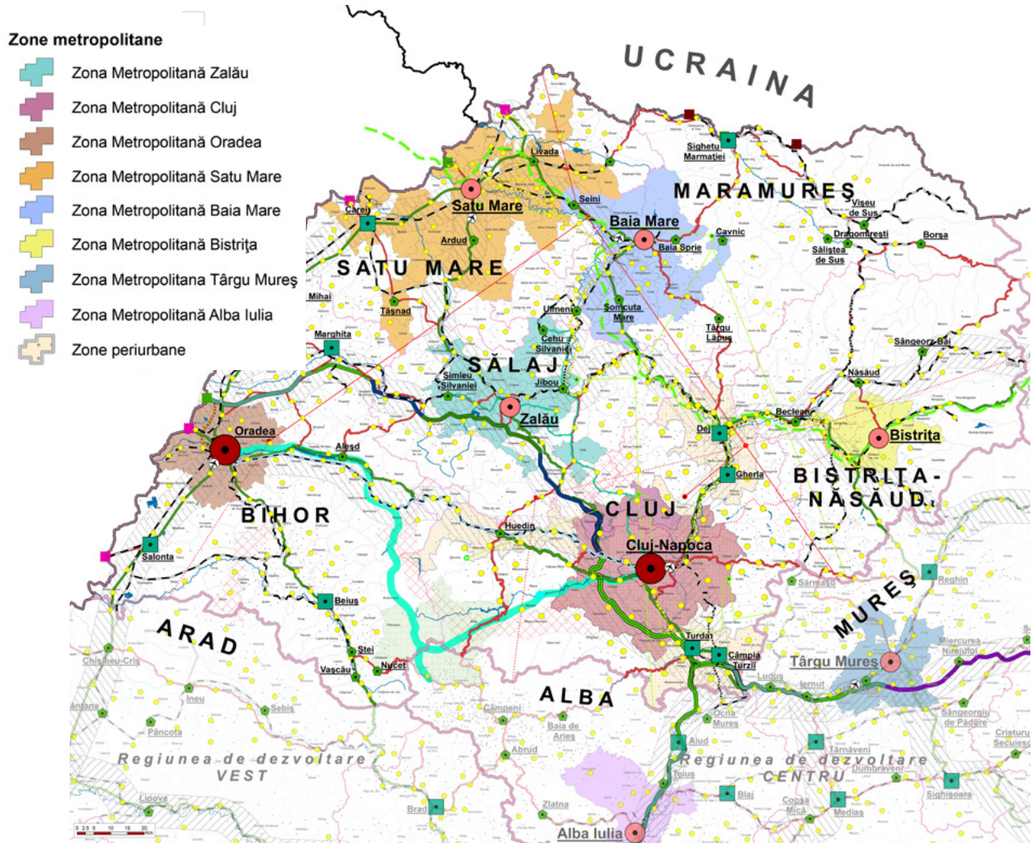

Sursa: PATJ Cluj

Principalele coridoare de comunicații și dezvoltare care converg către ZMC sunt cele care vin dinspre Ungaria, via Oradea/Zalău, dinspre sudul Transilvaniei, Banat, Oltenia și Muntenia – via Turda, respectiv dinspre Moldova, via Dej/Turda. Coridorul care leagă Clujul de zona centrală a Europei este în curs de consolidare, prin construcția tronsoanelor lipsă din Autostrada Transilvania și proiectul de electrificare a căii ferate Cluj-Oradea-Episcopia Bihor. Coridorul care leagă Clujul de zona Moldovei este, vizat, la rândul său, de investiții pentru componenta sa rutieră (finalizarea tronsonului din Autostrada Transilvania care leagă Câmpia Turzii de Târgu Mureș, respectiv construcția Autostrăzii Unirii, între Târgu Mureș – Iași – granița cu Republica Moldova), dar nu și pentru cea feroviară (linia CF Cluj-Dej-Salva-Suceava). În fine, coridorul care leagă Clujul de partea de sud a țării, dar și de Banat este vizat în prezent de lucrări de construcție a autostrăzilor dintre Turda și Sebeș, Deva și Lugoj, Sibiu și Pitești, respectiv Sibiu și Brașov, cu continuare pe Valea Prahovei. Și în acest caz, rămâne fără o soluție concretă pe termen scurt legătura feroviară între Cluj și Teiuș.

FIGURA 5. **Poziționarea Clujului în contextul teritorial al Europei Centrale și de Est**

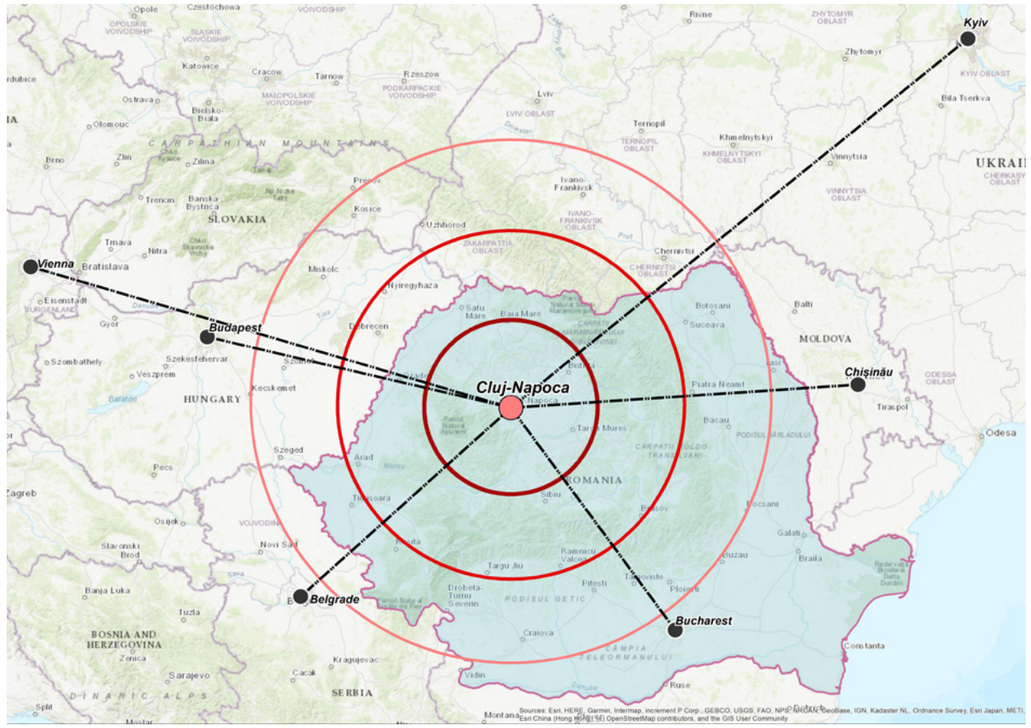

Sursa: PATJ Cluj

În altă ordine de idei, Cluj-Napoca și zona sa metropolitană este cel mai important centru urban din perimetrul delimitat de capitalele central și sud-est europene (București, Budapesta, Belgrad, Sofia, Kiev, Chișinău), context în care are potențialul să devină un hub transnațional al Europei Centrale și de Est. Finalizarea proiectelor de infrastructură rutieră și feroviară sus-menționate, concomitent cu dezvoltarea Aeroportului Internațional Cluj-Napoca vor contribui decisiv la atingerea acestui țel.

6.1.2. Scurt istoric

Din punct de vedere istoric, teritoriul metropolitan a făcut parte din Dacia, apoi din Imperiul Roman, Voievodatul Transilvaniei, Regatul Ungariei, Principatul Transilvaniei, Imperiul Austro-Ungar, devenind parte a României Mari după Unirea din 1918 (cu excepția perioadei 1940-1944, când a făcut parte din Ungaria). Acest lucru și-a pus amprenta asupra caracterului multietnic și multiconfesional al populației din zonă, care a păstrat mereu un caracter cosmopolit.

Clujul a fost capitală oficială a Marelui Principat al Transilvaniei între 1790 și 1848, respectiv între 1861-1867. Cu toate acestea, așezarea este una mult mai veche, aici existând una dintre cele mai importante localități din Dacia (Napuca), distrusă după cuceririle romane și transformată în cetatea Napoca, care dă și parte din denumirea actuală a municipiului. Această așezare de tip urban corespundea, în linii generale, zonei centrale a orașului din prezent. Vestigii ale așezării romane se regăsesc și astăzi în zona centrală a municipiului (Piața Unirii, Piața Muzeului).

FIGURA 6. **Reprezentare grafică a cetății fortificate a Clujului la începutul secolului al XIX-lea**

Sursa: www.skyscrapetcity.com

După retragerea romanilor, cetatea Napoca a decăzut, aici fiind menționată 800 de ani mai târziu o așezare medievală fortificată de mai mici dimensiuni denumită Castrum Clus (de unde se presupune că vine și denumirea de Cluj). Această așezare a dobândit statul urban doar în secolul al XV-lea, când Sigismund de Luxemburg a acordat Clujului statutul de Oraș Liber Regesc. Populația era reprezentată mai ales de coloniști sași și de maghiari, care se ocupau cu agricultura, meșteșugăritul și comerțul. În această perioadă începe și ridicarea zidurilor cetății, a bastioanelor

și a turnurilor de apărare, care închideau o incintă de peste 40 ha. Dintre cele 20 de turnuri și porți aflate în administrarea breslelor meșteșugărești, se mai păstrează astăzi doar Turnul Lăcătușilor (Pompierilor), Turnul Croitorilor și o parte din Bastionul Pantofarilor, precum și fragmente de zid (pe str. Potaissa și Baba Novac), restul fiind demolate în secolul al XIX-lea.

În secolul al XV-lea și al XVI-lea Clujul a cunoscut o dezvoltare accelerată, mai ales sub domnia lui Matei/Matia Corvin (***Hunyadi Mátyás*** în maghiară), născut în Cluj și rege al Ungariei între 1458 și 1490, respectiv a Dinastei Báthory. În această perioadă s-a construit Biserica Romano-Catolică "Sf. Mihail", s-a înființat Universitatea din Cluj (1581), au fost ridicate numeroase locuințe private în ton cu arhitectura europeană de la acel moment, au activat cărturari renumiți (de ex. Gáspár Heltai) și au proliferat noi religii (luteranism, calvinism, unitarianism etc.) într-un climat de toleranță, dovadă fiind faptul că bisericile se păstrează și astăzi în bună stare de conservare. În timpul dominației austriece, Clujul a devenit capitala Transilvaniei, beneficiind de investiții importante pentru modernizare. În secolul al XIX-lea se observă o creștere a populației românești, dovadă fiind și mișcările revoluționare de la 1848. După 1867, orașul și împrejurimile reintră în componența Regatului Ungariei, devenind al doilea cel mai important centru urban al acestuia după Budapesta. În această perioadă sunt ridicate clădiri publice impozante, precum sediul UBB, Biblioteca Central Universitară, Liceul Unitarian, Teatrul Național, Palatul Justiției, Palatul Primăriei, Palatul de Finanțe etc. și este construită rețeaua de căi ferate către Oradea-Budapesta, respectiv către Alba Iulia. În perioada interbelică, Clujul a continuat să se dezvolte sub noua administrație românească, ajungând la peste 100.000 de locuitori în anii 30, față de doar 50.000 în 1900, cei mai mulți de etnie maghiară (47%) și români (35%), la care se adăugau grupuri etnice mai mici de evrei (13%), germani (2%), romi (1%) etc.

FIGURA 7. Harta municipiului Cluj-Napoca în anul 1902 (Posner)

Sursa: www.http://ishm.elte.hu/hun/hunkarta/mfttt-kartografiai-szakosztaly/ppt/2015-04-28-bezs.pdf

În perioada 1940-1944, în urma Dictatului de la Viena, Clujul reintră sub administrație maghiară și este confruntat cu fenomenul deportării evreilor, care a condus la reducerea de aproape 10 ori a ponderii acestora în populația totală. Instaurarea regimului comunist a fost însoțită de un amplu proces de industrializare și urbanizare, care a condus la triplarea populației orașului până în 1989. Această creștere s-a realizat mai ales prin aportul populației de etnie română din satele din regiune, aceasta depășind numărul etnicilor maghiari la sfârșitul anilor 50% și ajungând la peste 2/3 din totalul populației în anii 80. În această perioadă orașul a trecut printr-un proces complex de sistematizare, fiind construite noi cartiere cu circa 100.000 de apartamente (de ex. Mănăștur, Gheorgheni, Grigorescu, Zorilor, Mărăști etc.), platforme industriale (de ex. CUG), unități medicale, de învățământ, sociale etc. Totuși, în comparație cu orașele din alte regiuni ale țării, intervențiile asupra zonei centrale au fost mai puțin agresive (Piața Mihai Viteazu, Magazinul Central, Casa de Cultură a Studenților etc.), astfel încât aceasta își păstrează aproape neatinsă arhitectura din perioada interbelică.

FIGURA 8. Cartiere colorate în funcție de anul estimat al construcției:

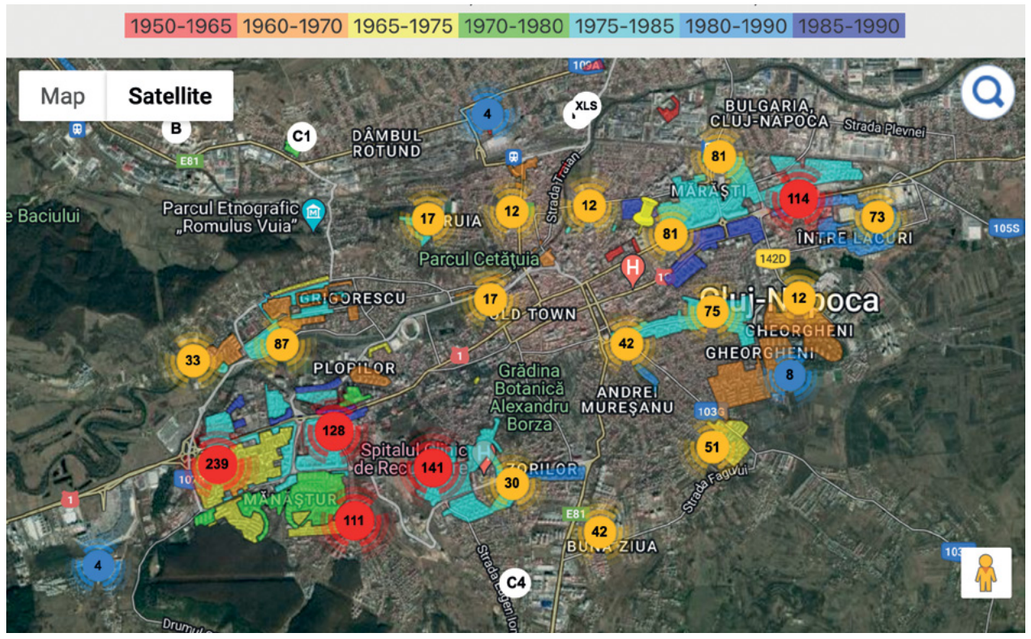

Sursa: www.teoalida.ro

Municipiul a cunoscut un declin socio-economic mai ales în a doua jumătate a anilor 90 și începutul anilor 2000, pe fondul dispariției unor întreprinderi dezvoltate în perioada comunistă, a unei administrații care nu a favorizat atragerea de investiții străine și a contextul economic problematic de la nivel național. Începând cu a doua jumătate a anilor 2000, orașul a reintrat pe o pantă puternic ascendentă, dovadă fiind faptul că numărul locurilor de muncă a crescut de la 115.000 în 2004 la 132.000 în 2008, respectiv la peste 170.000 în prezent, nivel similar cu cel de la nivelul anului 1989. Poziționarea geografică, viziunea administrației locale, rolul universităților și a unităților medicale, al societății civile, al antreprenorilor locali au fost factori importanți în revitalizarea municipiului, care a devenit cel mai atractiv din România, conform Barometrului Urban realizat de MLPDA și Banca Mondială în anul 2020.

Specific ultimilor 20 de ani este și fenomenul puternic de suburbanizare, care a condus la apariția a zecii de mii de locuințe, centre comerciale, sedii de firme, facilități de agrement etc. în comunele din jurul orașului, care beneficiau de multe terenuri disponibile la prețuri mai reduse ca în oraș, dar și de o infrastructură slab dezvoltată. Aceste comune își păstrează rolul de unități administrativ-teritoriale de sine stătătoare, deși granița cu teritoriul municipiului a devenit aproape invizibilă, iar cei mai mulți locuitori studiază sau lucrează în acesta. Totuși, înființarea ADI Zona Metropolitană Cluj-Napoca a reprezentat un important pas înainte în direcția cooperării, planificării și chiar implementării în comun de investiții și servicii publice, dovadă fiind funcționarea cu succes a sistemului de transport public metropolitan.

6.1.3. Relieful și geologia

Zona Metropolitană Cluj-Napoca are un relief foarte variat, în contextul în care este amplasată în zona de contact dintre Munții Apuseni, Podișul Someșan și Câmpia Transilvaniei. Astfel, altitudinea variază între 260 m în Culoarul Someșului Mic (zona Răscruci) și 1400 m în Masivul Gilău. Totuși, cea mai mare parte a teritoriului are un aspect colinar, cu Dealurile Căpușului, Clujului și Dejului la nord de râul Someș, Dealurile Sicului în partea de est, Dealul Feleacului în partea de sud. La acestea se mai adaugă Depresiunea Iara-Vlaha-Hășdate, la contactul dintre Munții Apuseni și Dealul Feleacului, pe unde trece și Autostrada Transilvania. Conformația reliefului a condus la concentrarea populației, a activităților economice și a infrastructurii de transport pe Culoarul Someșului (între Gilău și Bonțida), care are un aspect aproape plat și care constituie principala axă de dezvoltare a ZMC.

FIGURA 9. Conformația reliefului de la nivelul ZMC

Sursa: Planșă proprie

Din punct de vedere geologic, zona montană (Masivul Gilău) are un substrat format din șisturi cristaline și intruziuni granitice, care generează un relief masiv, greoi, cu culmi prelungi și aplatizate, respectiv văi cu adâncimi mari și versanți prelungi. Dealul Feleacului este o măgură de șisturi cristaline acoperită de sedimente miocene, oligocene și eocene, ca atare ajunge la înălțimi de peste 800 m și este brăzdat de văi longitudinale puternic adâncite în depozitele sedimentare. Dealurile Clujului sunt alcătuite din calcare, marne, gipsuri, argile și alte formațiuni monoclinale palogene și miocene, ca atare acesta se prezintă sub forma unor interfluvii lungi, orientate nord-vest, separate de văi asimetrice care se îndreaptă către Culoarul Someșului. Straturile de roci dure sunt vizibile în cazul fronturilor de cuestă (de ex. între râurile Căpuș, Someșul Mic și Nadeș, care se continuă până în zona Hoia-Gruia din Cluj-Napoca), pe când cele marno-argiloase au stimulat alunecările/gradările de teren, relativ noi și superficiale. Culoarul Someșului are un fundament sedimentar (nisipuri, pietrișuri), format treptat din aluviunile depuse de râu și afluenții săi, dispunând astfel de terase extinse, desfășurate monolateral sau bilateral, cu terenurile agricole fertile, dar și cu o densitate foarte ridicată a populației. Câmpia Transilvania este formată din roci moi (argile, marne, nisipuri), dominând asimetriile dominate de monoclin.

Așadar, prin raportare la zonele de câmpie, terenurile de fundare din arealul metropolitan sunt relativ dificile, dovadă fiind și dificultățile întâmpinate la implementarea unor proiecte de investiții (de ex. extinderea Parcului Industrial TETAROM I, construcția drumului de acces în zona Lomb, a depozitului ecologic de deșeuri din zona Pata Rât sau construcția centurii de sud-est – toate afectate de alunecări de teren).

6.1.4. Clima

Climatul specific teritoriului ZMC este unul de tip temperat-continental, cu unele influențe oceanice dată fiind circulația preponderent vestică a vânturilor. Acestea aduc un plus de precipitații și descărcări electrice în sezonul cald, respectiv precipitații mai bogate și temperaturi mai ridicate în sezonul rece. Acestea sunt responsabile, în principal, și de crearea unor condiții favorabile producerii de inundații, cum s-a întâmplat în 1970, 1975, 1985, 2006, 2008, 2010 etc. Masele de aer polar, care vin dinspre nordul teritoriului, au de asemenea o frecvență ridicată, antrenând răcirea vremii, creșterea umezelii, a nebulozității, intensificarea vântului, chiar și viscole. În schimb masele de aer tropical ajung mai greu în zonă, ca atare aceasta este mai puțin expusă temperaturilor ridicate și secetei în comparație cu zona extra-carpatică.

Relieful joacă însă un rol esențial în distribuția parametrilor climatici în teritoriu. Zonele montane și de dealuri înalte se caracterizează prin temperaturi, umiditate și presiune atmosferică scăzută, de o nebulozitate sporită vara, de un cer mult mai senin iarna și de viteze mai ridicate ale vântului. Astfel, temperatura medie anuală crește de la 6-7°C în Munții Gilăului la circa 9-10°C în Culoarul Someșului, în timp de volumul precipitațiilor scade de la 800-900 mm la 550-600 mm, inclusiv pe fondul fenomenului de foehnizare. Zonele depresionare oferă adăpost față de circulația maselor de aer și diminuează radiația solară, astfel încât masele de aer rece se concentrează pe fundul acestora (așa-numitul fenomen de inversiune termică), mai ales în sezonul rece. Încălzirea suprafețelor se face diferit la nivelul ZMC, funcție de orientarea pantelor, conducând la apariția fenomenelor de convecție termică și de turbulențe.

6.1.5. Hidrografia

Teritoriul ZMC se suprapune peste două bazine hidrografice majore, respectiv Someșul și Arieșul.

Cel mai important curs de apă de la nivelul ZMC este Someșul Mic, format din contopirea Someșului Cald și a Someșului Rece, pe teritoriul comunei Gilău. Cursul Someșului Cald a fost puternic modificat, prin amenajarea a 4 lacuri de acumulare prevăzute cu centrale hidroelectrice, care asigură și alimentarea cu apă a celor mai multe localități din ZMC. Someșul Rece are drenajul afectat de aducțiunile subterane care transportă apa la acumulările de pe Someșul Cald, formând totuși o frumoasă deltă în capătul amonte al Lacului Gilău. După ieșirea din zona montană, Someșul Mic traversează alte două acumulări pe teritoriul comunei Florești, după care nu mai este amenajat energetic și primește diferiți afluenți cu debite și bazine hidrografice mai importante pe partea stângă (Nadăș, Lujerdiu, Borșa), decât pe partea dreaptă (Gădălin, Fizeș). O parte dintre afluenți au caracter semipermanent sau intermitent (de ex. Chinteni, Valea Caldă, Murători, Becaș etc.), cu debite mult sub 1mc/s. Cele mai mari valori ale scurgerii lichide se înregistrează în lunile martie-aprilie (topirea zăpezilor), urmate de perioada mai-iunie pe fondul ploilor abundente, când există și riscul cel mai ridicat de producere a unor viituri.

În partea de sud a ZMC, cursurile de apă sunt tributare Arieșului, cel mai important afluent al acestuia fiind râul Iara, care alimentează prin aducțiuni lacurile de acumulare de pe Someșului Cald, ceea ce îi afectează debitul. Restul afluenților (Hășdate, Valea Racilor etc.) sunt de mai mică importanță.

Lacurile de la nivelul ZMC sunt reprezentate mai ales de salba de acumulări antropice de pe râul Someșul Cald, cu rol energetic, de alimentare cu apă, turistic și de agrement. La aceste se adaugă lacurile sărate de la Cojocna, utilizate în scop turistic, lacurile din Parcul Central "Simion Bărnuțiu" și din zona Gheorgheni, folosite în scop de agrement, lacul Chinteni, lacul Câmpenești, iazurile de pe valea Hășdate și Valea Racilor, utilizate mai ales în scop de pescuit

Resursele cele mai importante de apă freatică sunt concentrate în depozitele cuaternare din Culoarul Someșului, respectiv în depresiunile Iara și Hășdate, la care se adaugă rezerve mai reduse în lungul afluenților Someșului din Dealurile Clujului și Câmpia Transilvaniei (Căpuș, Nadăș, Borșa, Gădălin etc.). În cazul acesteia din urmă, apele freatice, ca și de cele de mare adâncime, au un grad ridicat de mineralizare pe fondul concentrației mari de carbonat de calciu, sulfați și impurități de natură biologică, fiind improprii consumului. Resursele de ape încărcate cu minerale și gaze dizolvate, cu proprietăți terapeutice, se regăsesc în zona Cojocna, Someșeni (Cluj-Napoca) și Jucu – ape clorurate.

6.1.6. Solurile

Distribuția tipurilor de soluri variază semnificativ funcție de treapta de relief peste care se suprapun, substratul geologic și condițiile climatice. Astfel, în partea de est a ZMC, care face parte din Câmpia Transilvaniei, predomină cernoziomurile favorabile culturilor de cereale (porumb, grâu, orz, sfeclă de zahăr, floarea soarelui etc.). Acestea sunt afectate de eroziune și, uneori, chiar de secetă. În partea de sud predomină luvosolurile și rendzinele, favorabile culturilor de toamnă (grâu, orzoaică, ovăz, secară) și practicării zootehniei. În zona de vest, montană, solurile sunt brune, puternic erodate și cu fertilitate redusă, fiind mai degrabă favorabile practicării zootehniei. În zona Podișului Someșan solurile sunt variate (faeoziomuri, luvisoluri, cernoziomuri etc.) și au o fertilitate medie, fiind expuse eroziunii și alunecărilor de teren, context în care sunt favorabile zootehniei, pomiculturii, cerealelor păioase, porumbului și plantelor tehnice (de ex. in). Culoarul Someșului dispune de soluri aluviale și lacoviști, cu o fertilitate ridicată, favorabile culturilor de grâu, porumb, legume, cartofi, sfeclă de zahăr.

La nivelul ZMC nu există zone amenajate pentru irigații, în schimb există lucrări de desecare și de combatere a eroziunii solurilor, de ex. pe Valea Zăpodiei, Valea Hășdate, Valea Soporului, Valea Cojocnei, Valea Căianului, Fâneața Vacilor etc.

6.1.7. Vegetația naturală

Etajele de vegetație variază la nivelul teritoriului metropolitan funcție de forma de relief și de condițiile climatice. Astfel, în zona montană predomină asociațiile de păduri, preponderent de foioase (îndeosebi fag) și de amestec cu conifere (mai ales molid), și pajiști secundare, instalate în urma defrișării pădurilor. În zona deluroasă predomină pădurile de cvernicee (stejar) și pășunile/fânețele secundare, tot aici fiind întâlnită vegetație tipică zonelor silvostepice și stepice (strat ierbos și arbustiv xerofit). Pantele însorit ale versanților au o vegetație săracă, în contextul în care stratul argilos nu permite infiltrarea facilă a apei din precipitații, care se scurge înspre văi și antrenează eroziunea.

În prezent, la nivelul ZMC se remarcă o tendință tot mai evidentă de antropizare a zonelor cu vegetație naturală, în vederea extinderii perimetrelor construite (de ex. zona Făget, zona Hoia). Aceasta este acutizată de fenomenul tăierilor ilegale de lemn din păduri (mai ales în zona montană) și de deficitul de vegetație forestieră din partea de sud-est a teritoriului metropolitan (de ex. Bonțida, Jucu, Cojocna, Căianu, Aiton).

6.1.8. Resursele naturale

Resursele naturale de care se bucură teritoriul metropolitan sunt relativ diversificate, însă acestea nu sunt valorificate decât într-o mică măsură. Dintre acestea putem menționa:

- Resursele hidroenergetice (valorificate prin salba de lacuri de pe Someșul Cald și Someșul Mic – cu o capacitate totală instalată de 280 MW)
- Resursele de apă de suprafață și subterana (valorificate mai ales prin stațiile de tratare de la Gilău și Florești, precum și prin alte mici sisteme locale)
- Resursele hidrominerale (valorificate doar parțial la Cojocna, dar subexploatate în zona Someșeni, Jucu)
- Resursele forestiere (valorificate prin diferite unități de exploatare forestieră și de prelucrare primară a lemnului)
- Resursele cinegetice și piscicole (fonduri de vânătoare, iazuri, lacuri, cursuri de apă)
- Resursele de terenuri agricole (subexploatate în prezent, pe fondul reorientării forței de muncă către sectorul serviciilor, a fărâmițării proprietăților, a scoaterii unor terenuri din circuitul agricol, a lipsei unor structuri asociative puternice etc.)
- Resursele de materiale de construcții (cuarț, feldspat în zona Someșul Rece; dacite și andezite în zona Stolna, Gilău; calcare și dolomite în zona Tureni; nisipuri caoline în zona Popești, Mera, Gârbău și Topa Mică; sare în zona Cojocna; balast în albia Someșului Mic; tuf vulcanic în zona Apahida; argilă în zona Cluj-Napoca etc.) – valorificate parțial.
- Resurse de gaze naturale (în zona Cojocna)
- Resurse de fier (în zona Vlaha-Săvădisla) – nevalorificate.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.2. Demografie

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.2.1. Numărul și dinamica populației/73

6.2.2. Structura populației/77

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 10. Populația cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, la 1 ianuarie 2020/73

FIGURA 11. Dinamica populației cu domiciliul în ZMC, în perioada 2010-2020/74

FIGURA 12. Dinamica populației cu domiciliul în perioada 2010-2020, la nivel de UAT componente ale ZMC/75

FIGURA 13. Structura populației cu domiciliul în ZMC, pe grupe mari de vârstă, în perioada 2010-2020/78

FIGURA 14. Piramida vârstelor populației cu domiciliul în ZMC, în anul 2020/79

FIGURA 15. Structura pe grupe mari de vârsta și pe UAT-uri componente ale ZMC a populației cu domiciliul, în anul 2020/81

FIGURA 16. Dinamica numărului de nașteri, decese și a sporului natural la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/82

FIGURA 17. Valoarea sporului natural al populației la nivel de UAT componente ale ZMC, în anul 2019 (date provizorii)/83

FIGURA 18. Dinamica numărului de căsătorii și de divorțuri de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/84

FIGURA 19. Soldul migrației interne și numărul de locuințe nou-construite în perioada 2010-2019/85

FIGURA 20. Soldul cumulat al migrației interne cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, în perioada 2010-2019/86

FIGURA 21. Soldul migrației externe cu domiciliul, la nivelul ZMC în perioada 2010-2019/87

FIGURA 22. Ponderea persoanelor plecate în străinătate recenzate în 2011 în totalul populației stabile, la nivel de UAT componente ale ZMC/88

6.2. Demografie

6.2.1. Numărul și dinamica populației

FIGURA 10. Populația cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, la 1 ianuarie 2020

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Cele mai recente date puse la dispoziție de către INS, indică faptul că la 1 ianuarie 2020 populația care avea domiciliul în UAT componente ale ZMC era de 445.600 de persoane, ceea ce reprezenta peste 60% din populația județului Cluj, 17% din cea a regiunii Nord-Vest, respectiv 2% din populația României. Din totalul locuitorilor, 327.272 (73%) domiciliau în municipiul Cluj-Napoca, iar 118.328 (27%) în comunele din jurul acestuia. Totuși, mărimea acestora varia semnificativ, de la 1.004 locuitori în cazul comunei Aiton, la 41.503 în cel al comunei Florești – ultima fiind mai populată decât toate celelalte municipii din județ, având o populație similară cu unele reședințe de județ din România (de ex. Miercurea Ciuc). Peste 10.000 de locuitori cu domiciliul se înregistrau și în comunele Baciu (12.282) și Apahida (14.467), care erau mai mari decât orașul Huedin și numeroase alte orașe mici sau chiar municipii (de ex. Beiuș) din țară. În schimb, în ZMC existau și comune care nu mai îndeplinesc pragul minimal din PATN – Secțiunea a IV-a "Rețeaua de localități" de 1.500 de locuitori acest rang: Aiton (1.004), Borșa (1.313), Petrești de Jos (1.474) și Vultureni (1.397).

Populația cu domiciliul a ZMC a crescut într-un ritm alert în ultimul deceniu, respectiv cu peste 12% în intervalul 2010-2020, adică cu o medie de 1,2% pe an. În plus, ritmul mediu anual de creștere a crescut de la 1% în perioada 2010-2015 la 1,3% în perioada 2015-2020. Spre comparație, populația cu domiciliul a regiunii București-Ilfov a crescut cu doar 5% în perioada 2010-2020, adică cu o medie de 0,5% pe an, iar în intervalul 2015-2020 cu un ritm mediu anual de 0,9%. Aceste performanțe vin în contextul în care populația cu domiciliul în România a scăzut cu 1,5% în ultimii 10 ani. Practic, datele reconfirmă rolul de orașe-magnet ale principalilor poli de creștere din România (a se vedea studiul Băncii Mondiale: "Orașe Magnet. Migrație și navetism în România – care poziționează Cluj-Napoca în topul orașelor din țară în care românii ar dori să se mute).

FIGURA 11. Dinamica populației cu domiciliul în ZMC, în perioada 2010-2020

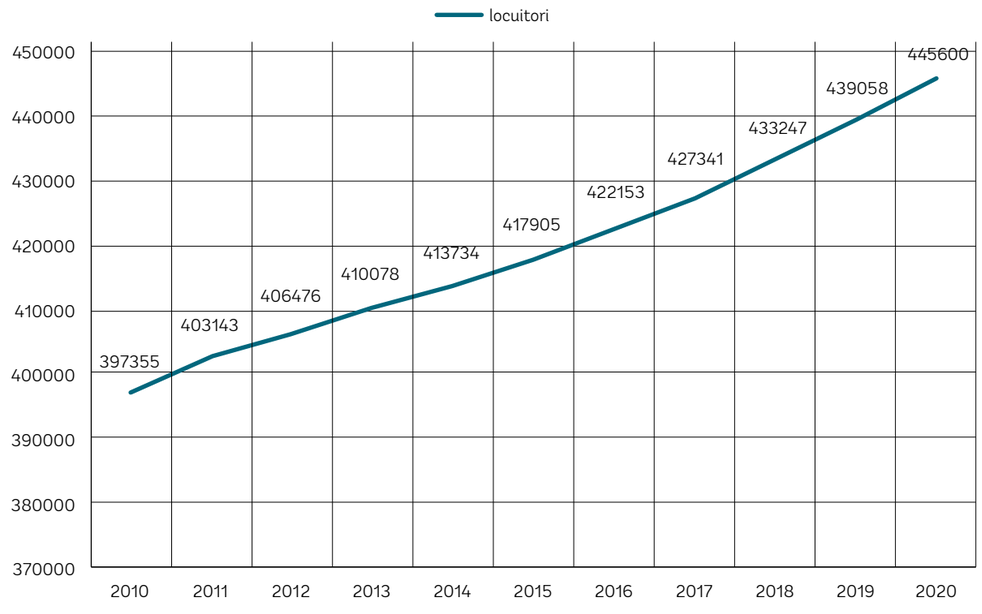

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În interiorul ZMC, ultimii 10 ani au marcat intensificarea fenomenului de suburbanizare, vizibil mai ales în comunele alipite de municipiul Cluj-Napoca, care au devenit adevărate cartiere-dormitor ale orașului, dincolo de granițele administrative rămase neschimbate din anul 1968. Fenomenul a fost amplificat de prețurile de prețurile mai scăzute ale locuințelor și terenurilor din aceste comune, de existența unor suprafețe disponibile de mari dimensiuni pentru noi dezvoltări rezidențiale, de dorința unor locuitori de a se bucura mai mult de apropierea de natură etc.

Astfel, în timp ce populația cu domiciliul în municipiul Cluj-Napoca a crescut lent față de anul 2010 (+2,8%, adică o medie de 0,3%/an), în comuna Florești a crescut de 3,6 ori, în Apahida cu 51%, în Baciu cu 40%, în Chinteni cu 23%, în Jucu cu 16%, în Feleacu cu 15%, iar în Gilău cu 11%. Comunele din ZMC cu o accesibilitate mai redusă sau mai puțin atractive pentru dezvoltări rezidențiale din varii motive, au înregistrat însă scăderi ale populației: Borșa (-16%), Petrești de Jos (-13%), Aiton (-12%), Tureni (-10%), Gârbău (-8%), Căianu (-6%), Sânpaul (-5%). În cazul comunelor Bonțida, Cojocna, Săvădisla, Vultureni se observă o tendință de stabilizare a populației.

FIGURA 12. Dinamica populației cu domiciliul în perioada 2010-2020, la nivel de UAT componente ale ZMC

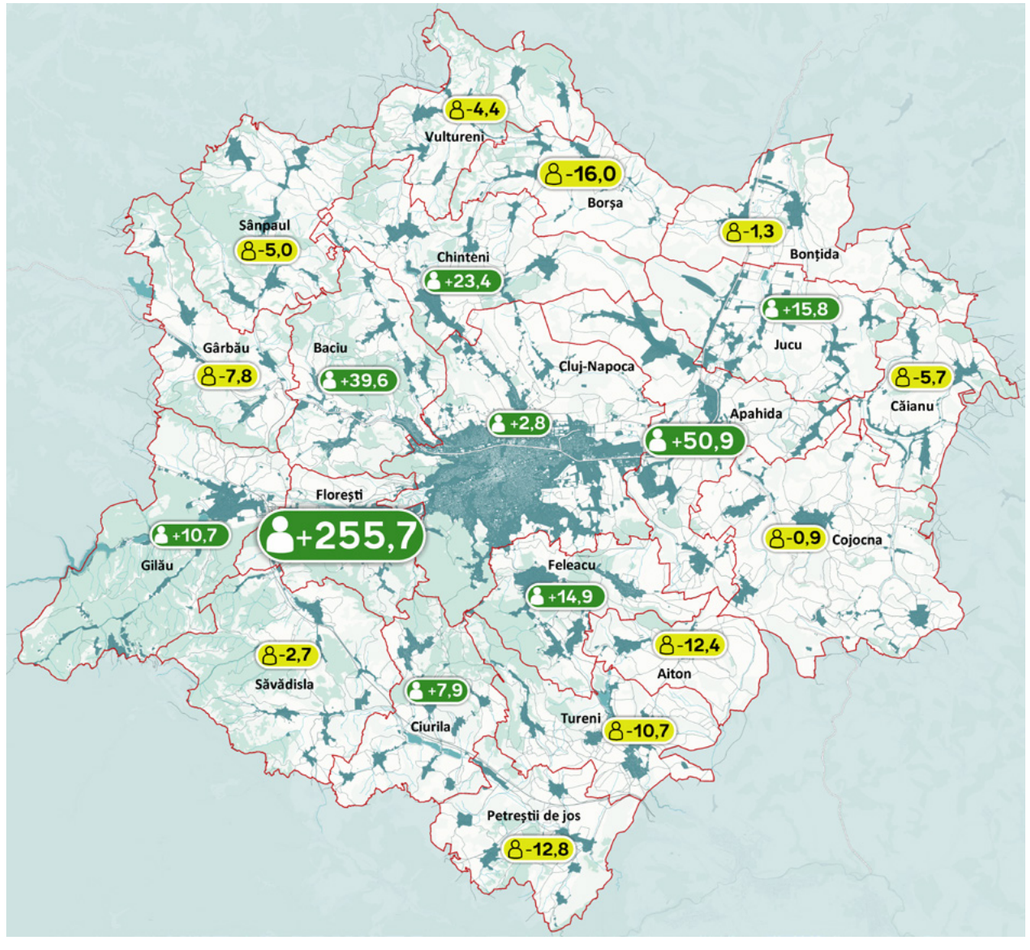

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Finalizarea unor proiecte de infrastructură de transport aflate în faza de pregătire (de ex. trenul metropolitan, metroul, centura metropolitană, extinderea Autostrăzii Transilvania către granița cu județul Sălaj, modernizarea drumurilor județene și crearea de noi legături între UAT-uri, extinderea sistemului de transport public către inelul II de localități etc.), concomitent cu menținerea atractivității Clujului în context regional și național, respectiv cu epuizarea treptată a stocului de terenuri din comunele din inelul I, este de așteptat să antreneze o revitalizare demografică a comunelor din ZMC aflate în fază de stagnare sau chiar scădere.

Totuși, în cazul specific al României (afectată de un amplu fenomen de migrație externă și internă "informală", adică fără operarea de mențiuni în cartea de identitate) trebuie făcută o distincție clară între cei doi indicatori utilizați de INS pentru determinarea numărului de locuitori: populația cu domiciliul (legală) și populația rezidentă (stabilă). Astfel, primul indicator se obține pe bază de date administrative, care sunt colectate relativ facil de două ori pe an, indicând numărul de persoane care au înscris în cartea de identitate domiciliul în respectiva UAT, indiferent unde locuiesc de facto la un moment dat. Populația rezidentă se referă, dimpotrivă, la numărul de persoane care locuiesc efectiv în acea UAT la acel moment, indiferent unde au domiciliul înscris în cartea de identitate. În acest caz, date (teoretic) exhaustive se pot obține doar cu ocazia recensămintelor, care au loc o dată la 10 ani (cel mai recent a fost realizat în 2011, iar următorul este programat pentru anul 2021).

Dacă în majoritatea zonelor din țară populația cu domiciliul este mult mai numeroasă decât cea efectiv rezidentă, în marile centre urbane și în zonele lor metropolitane situația este exact inversă. Astfel, la recensământul din 2011 populația rezidentă/stabilă a ZMC era de 418.153 de locuitori, iar cea cu domiciliul de puțin peste 405.000, rezultând un plus de circa 13.000 de persoane (3,2%), determinat cu precădere de studenții care vin la Cluj-Napoca. În schimb, la nivel național populația rezidentă era cu 10% mai redusă decât cea cu domiciliul, principala explicație fiind fenomenul de migrație externă. Așadar, deși inclusiv zona Cluj-Napoca este afectată de migrația externă (la un nivel totuși mai redus decât alte zone din țară), aceasta este compensată în totalitate de fluxurile de populație tânără venită aici din afara arealului.

În ipoteza în care acest surplus s-a menținut (numărul de studenți a rămas, de altfel, aproximativ același) sau chiar a crescut (numărul de salariați din municipiul Cluj-Napoca a crescut cu aproape 50.000 între 2011 și 2019) și plecând de la cei 445.000 de locuitori certi cu domiciliul din 2020, putem estima ca populația rezidentă a ZMC variază între 460.000 și 500.000 de locuitori în prezent. Valoarea exactă va fi însă determinată doar la recensământul din 2021, ale cărui rezultate definitive vor fi însă disponibile, cel mai probabil, doar în anul 2023.

La nivel de UAT, recensământul din 2011 a indicat faptul că în municipiul Cluj-Napoca populația cu domiciliul era similară cu cea rezidentă. Deși orașul atrage anual un număr foarte mare de noi locuitori (dintre care doar o parte își schimbă și domiciliul), acesta pierde și mulți locuitori prin mutarea acestora în comunele din jur (suburbanizare), în multe cazuri fără ca mutarea să se opereze și în domiciliul înscris în cartea de identitate. Mai mult, cu precădere în cazul părinților păstrarea domiciliului în municipiu după mutarea efectivă este stimulată de posibilitatea de a-și înscrie copilul la unitățile de învățământ din oraș. În aceste condiții, putem estima că populația rezidentă a orașului este în prezent de circa 330.000-340.000 de locuitori.

În cazul comunelor din ZMC, caracteristica generală la momentul celui mai recent recensământ ea dată de faptul că populația rezidentă era mai numeroasă decât cea cu domiciliul. Această situație este specifică mai ales în rândul comunelor din inelul I (Florești, Baciu, Apahida, Chinteni, Feleacu etc.), unde mulți foști locuitori ai orașului s-au mutat recent, fără însă a-și preschimba și documentele de identitate din varii motive. În cazul comunei Florești, diferența la recensământul din 2011 era de peste 5.000 de persoane. Cel mai probabil această diferență este și mai mare în prezent, astfel încât populația stabilă din comuna Florești a depășit pragul de 50.000 de locuitori, iar Apahida pe cel de 15.000 de locuitori.

6.2.2. Structura populației

Structura pe sexe a populației cu domiciliul în ZMC indică faptul că 211.675 (47,5% din total) erau de sex masculin, iar 233.925 (52,5%) de sex feminin. Procentul de feminizare al populației era mai accentuat decât cel de la nivel național (51,2%) și în creștere față de anul 2010 (52,2%). Explicațiile pentru acest fenomen de creștere a ponderii persoanelor de sex feminin sunt date de două tendințe majore:

- pe de o parte, fenomenul de migrație internă antrenează tradițional mai mult femeile decât bărbații. Așadar, zonele care atrag migranți, în principal cele urbane, au o pondere mai ridicată a populației de sex feminin, iar cele cu exod de populației au o pondere mai ridicată a bărbaților, care sunt mai stabili din perspectiva mobilității teritoriale. Dovadă stă faptul că 55,4% dintre persoanele care s-au mutat în orașele din România în 2019 erau de sex feminin, situație care este specifică și municipiului Cluj-Napoca (cu o pondere a populației feminine de 53,1%) și comunelor din jur cu un bilanț semnificativ al migrației interne (52,1% în Florești, 51,8% în Baciu).

- pe de altă parte, femeile au o speranță de viață cu circa 6 ani mai ridicată decât a bărbaților, context în care acestea reprezintă circa 60% din totalul populației care a trecut de vârsta de 65 de ani. Astfel, pe măsură ce fenomenul de îmbătrânire demografică se accentuează, inclusiv la nivelul ZMC, ponderea femeilor în totalul populației crește. Așadar, orizontul anului 2030 va aduce, cel mai probabil, o creștere la aproape 53% a ponderii femeilor în totalul populației.

Este totuși important de menționat că numărul de nou-născuți băieți rămâne mai mare decât al fetelor. Astfel, 50,9% dintre copii cu vârsta de 0-4 ani de la nivelul ZMC erau de sex masculin, situație specifică și pentru grupele de vârstă 5-9 ani (51,6%), 10-14 ani (51,3%) și 15-19 ani (50,9%).

Structura pe vârste a populației cu domiciliul în ZMC indica pentru anul 2020 o pondere a tinerilor (0-14 ani) de 15,2%, a adulților (15-64 de ani) de 68,3%, respectiv a vârstnicilor (peste 65 de ani) de 16,5%. Spre comparație, în anul 2010 ponderea tinerilor era de 12,8%, cel al populației adulte de 72,9%, iar cel al vârstnicilor de 14,3%. Așadar, la nivelul ZMC avem de a face cu următoarele fenomene demografice cu impact major asupra întregii dinamici socio-economice:

- creștere a coeficientului de îmbătrânire demografică (numărul persoanelor în vârstă de peste 65 ani la 100 de locuitori). În termeni procentuali creșterea este 2,2 puncte procentuale față de anul 2010, atenuată fiind de tendința de creștere accentuată a bazei de raportare, însă în termeni absoluți aceasta ajunge la 20,6% în doar 10 ani. Acest lucru pune o presiune suplimentară pe sistemele de servicii sociale (de ex. pensii, îngrijiri la domiciliu – mai ales în contextul speranței de viață mai ridicată a femeilor, care conduce la creșterea numărului de persoane văduve, fără aparținători, cu o vârstă înaintată) sau medicale (creșterea numărului de bolnavi cronici, a cererii pentru servicii medicale în sistem de urgență, ambulatoriu, spitalizare etc.).

- creștere a ratei de dependență demografică a tinerilor și vârstnicilor (număr de copii, respectiv de vârstnici la 100 de persoane apte de muncă), determinată atât de creșterea cu 2,4 puncte procentuale a ponderii copiilor, cât și a creșterii cu 2,2 puncte procentuale a celei vârstnice. Implicații sunt, de această dată, mai degrabă economice și se reflectă în deficitele sistemelor de pensii și asigurări sociale.

FIGURA 13. Structura populației cu domiciliul în ZMC, pe grupe mari de vârstă, în perioada 2010-2020

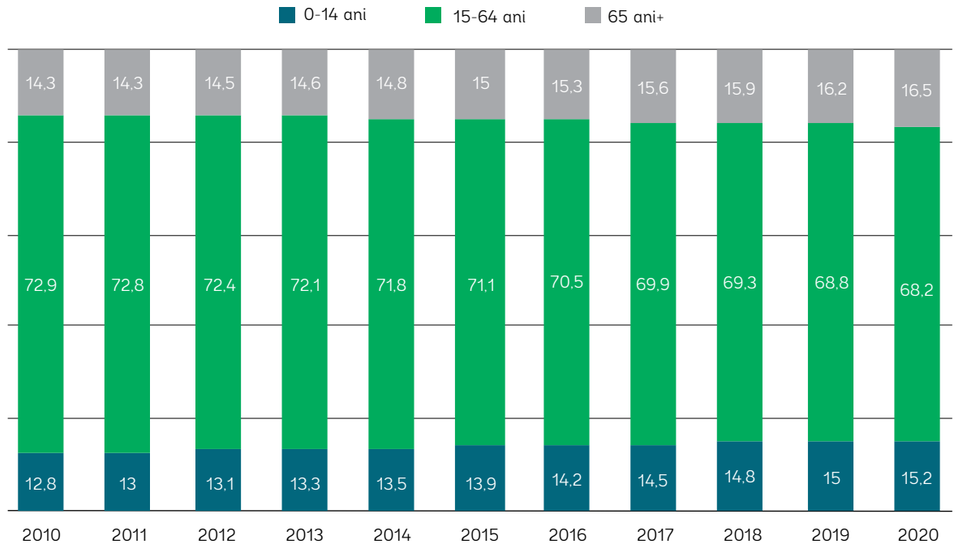

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Piramida vârstelor populației cu domiciliul în ZMC oglindește impactul numeroșilor factori care au modelat dinamica și structura demografică a arealului în ultimele decenii, după cum urmează:

- cei mai mulți locuitori au ZMC au între 30 și 45 de ani în prezent, fiind așadar născuți în anii 70-80 ai secolului trecut, când încă se resimțeau puternic efectele politicii pro-nataliste ale regimului comunist (interzicerea avorturilor). Pe lângă rata ridicată a natalității, în acest interval de vârstă intră și mulți migranți din alte zone ale țării (preponderent din orașe mici și mijlocii) stabiliți în ultimii 10-15 de ani, odată cu consolidarea municipiului Cluj-Napoca ca centru universitar și economic puternic.
- un număr mare de locuitori au vârsta cuprinsă între 45 și 70 de ani, aceștia fiind, în general, persoane care aparțin generației "decreteilor" (după decretul dat de autoritățile comuniste în anul 1966 care interzicea avorturile), dar și persoane născute în anii 50 care au migrat masiv din mediul rural în perioada de intensă industrializare și urbanizare (1965-1980).
- un număr mic de locuitori cu vârsta de peste 70 ani, așadar născuți în anii 30-40, mai ales în cazul bărbaților, atât ca urmare a ratei mai ridicate a mortalității, cât și a faptului că înainte de 1960 municipiul nu a atras volume la fel de mari de populație din zonele rurale ca în perioada industrializării.
- un număr mic de tineri cu vârsta de 15-24 de ani, pe fondul declinului socio-economic al orașului din anii 90 și prima jumătate a anilor 2000. Totuși, în realitate această grupă de vârstă este mult subreprezentată în statisticile cu privire la populația cu domiciliul pentru că aceasta cuprinde un număr foarte mare de studenți veniți din alte zone ale țării și chiar rămași aici după finalizarea studiilor, care nu au încă resurse pentru a-și cumpăra o locuință în zona Cluj-Napoca și care locuiesc cu chirie sau în cămine studențești, fără a opera modificarea domiciliului în cartea de identitate. Acest lucru se întâmplă, cel mai adesea, doar în jurul vârstei

de 30 de ani. La recensământul din 2011, grupa 20-24 de ani reunea cel mai mare număr de locuitori ai municipiului Cluj-Napoca (13,8% din populația rezidentă, față de doar 6,6% din cea cu domiciliul), situație care persistă și în prezent, în condițiile în care numărul de studenți s-a menținut constant în ultimii 10 ani. Această valoare face ca Cluj-Napoca orașul cu cea mai tânără populație rezidentă din țară.

- un număr mic, dar în creștere, de copii cu vârsta de 0-14 ani. Tendința de creștere este explicabilă prin numărul mare de persoane cu vârsta actuală de 30-40 de ani stabilite în zona municipiului, însă numărul copiilor rămâne mai redus decât al persoanelor care ating vârsta de pensionare (60-64 de ani).

FIGURA 14. Piramida vârstelor populației cu domiciliul în ZMC, în anul 2020

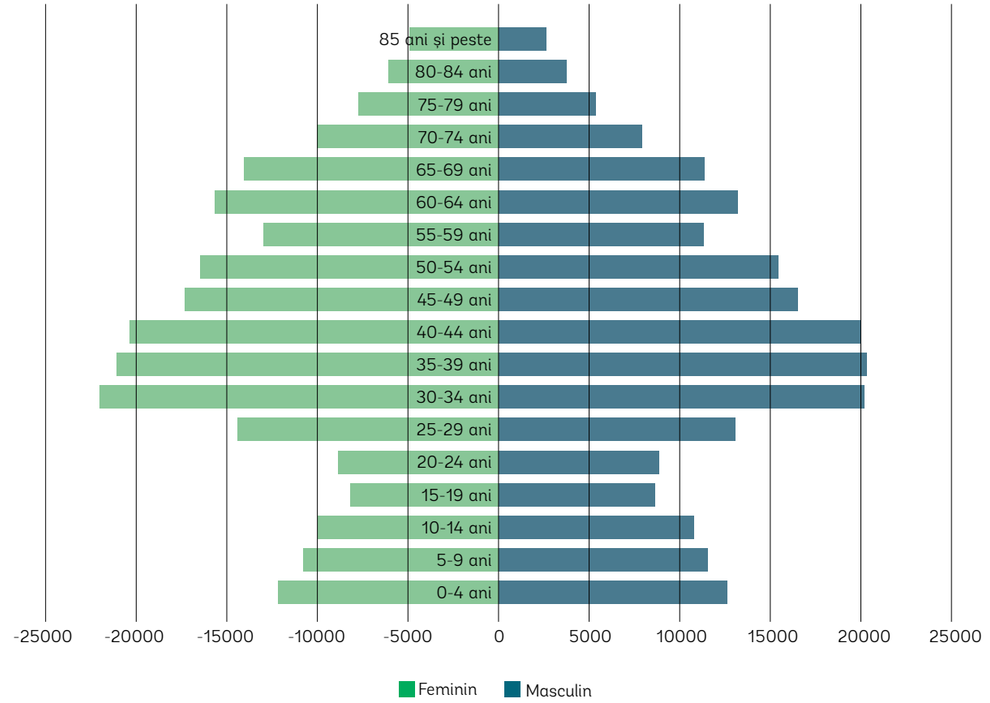

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Configurația actuală a piramidei vârstelor după domiciliu, cu luarea în considerare a faptului că grupele 15-29 de ani reunesc un număr mult mai mare de persoane rezidente care nu și-au preschimbat cărțile de identitate (mai ales studenți și absolvenți care lucrează în oraș dar nu au încă o locuință proprie) ne permite să tragem unele concluzii legate de dinamica demografică a ZMC în următorul deceniu:

- generația anilor 50, una numeroasă prin prisma aportului de populație rurală din perioada comunistă, va trece de pragul de 70-75 de ani, ceea ce va conduce, concomitent cu creșterea speranței de viață, la o accentuare a fenomenului îmbătrânirii demografice, cu precădere la nivelul municipiului Cluj-Napoca;

- generația ”decreților”, din nou foarte numeroasă va atinge treptat vârsta de pensionare în jurul anului 2030, producând un dezechilibru dificil de compensat de generația ”Z” (cei născuți în anii 2000), actualmente studenți, pe piața muncii. Prin urmare, retenția absolvenților de studii universitare în zonă după finalizarea studiilor este vitală pentru menținerea vitalității municipiului și a zonei sale metropolitane.

- generația anilor 70-80 va progresa treptat către vârsta de 40-55 de ani, care va ajunge să fie foarte bine reprezentată la nivel local. Astfel, aceștia vor ieși treptat din zona fertilă a populației, după ce au susținut creșterea demografică din ultimul deceniu, dar și din cea din maximă afirmare a antreprenoriatului.

- generația anilor 1990-2000 (sau generația ”Z”), mai restrânsă numeric decât cea din perioada comunistă, va juca rolul principal în menținerea natalității, dar și în domeniul antreprenoriatului. Așadar, politicile publice ale municipiului și zonei metropolitane ar trebui dirijate către susținerea acesteia, atât pe componenta de retenție și prevenire a emigrației, cât și pe cea de atragere de noi talente din țară și străinătate (mai ales în contextul în care aceștia sunt mai mobili teritoriali și par să fie mai înclinați către amânarea căsătoriei și a nașterii), în care universitățile sau o politică coerentă a locuirii joacă un rol central.

- generația post 2000 (sau ”Alpha”), de asemenea restrânsă numeric, va fi reprezentată cu precădere de tinerii veniți din diferite zone ale țării pentru a studia la Cluj-Napoca, de adolescenți și de copii. Această generație vine cu oportunitățile și provocările sale specifice: competențele digitale extrem de bine dezvoltate (copii care utilizează de la vârste extrem de fragede smartphone-uri, tablete etc.), spirit antreprenorial și apetit pentru risc mai dezvoltat, o creștere a incidenței obezității, alergiei, astmului, bolilor autoimune, anxietății, cerințe educaționale noi etc. Pentru această generație, este extrem de important ca municipiul și zona metropolitană să se reinventeze permanent pentru a rămâne atractiv în competiția globală, punând în centrul dezvoltării sale inovația și digitalizarea.

Mobilitatea teritorială crescândă a populației din ultimul deceniu a condus la diferențe semnificative între structura populației pe vârstă la nivel de UAT. Astfel, comunele care au beneficiat masiv de fenomenul de suburbanizare, înregistrează un raport supraunitar între numărul de copii și cel de vârstnici (Apahida, Baciu, Chinteni, Florești), cu perspective favorabile de creștere demografică și în următorul deceniu. Spre exemplu, în comuna Florești peste 21% dintre locuitori au sub 15 ani, în timp ce doar 7% au trecut de 65 de ani. În schimb, comunele mai îndepărtate de municipiu și/ sau mai greu accesibile, unde fenomenul de suburbanizare (încă) nu s-a resimțit puternic, precum Aiton, Borșa, Căianu, Gârbău, Petrești de Jos, Săvădisla, Tureni, Vultureni înregistrează chiar și de 2-3 ori mai mulți vârstnici decât copii, fiind așadar afectate de un fenomen accentuat de îmbătrânire demografică, care nu poate fi compensat decât prin migrație internă.

Structura etnică a populației ZMC poate fi determinată doar la recensăminte, pe bază de autodeclarare. La recensământul din 2011, 76,5% dintre locuitorii arealului s-au declarat de etnie română, 15,7% de etnie maghiară, 0,8% de etnie romă, 1% de altă etnie, iar pentru 6% dintre locuitori informația nu a putut fi colectată din cauza faptului că persoana recenzată nu se afla la reședință. La nivel de UAT se poate observa faptul că populația de etnie română este majoritară în municipiul Cluj-Napoca și în toate comunele, exceptând Săvădisla, unde predomină etnia maghiară (52% din total). Etnicii maghiari dețin o pondere ridicată și în comunele Gârbău (44%), Căianu (36%), Baciu (30%), Tureni (25%), Feleacu (23%). La nivel de sat situația este și mai nuanțată, existând sate cu populație majoritar maghiară în comunele care, per ansamblu, sunt locuite preponderent de etnici români (de ex. Luna de Sus în comuna Florești; Vișlea și Turea în comuna Gârbău; Chidea în

comuna Vultureni; Vișea în comuna Jucu; Tureni în comuna Tureni; Mera în comuna Baciu; Bodrog în comuna Apahida; Gheorgheni în comuna Feleacu), dar și viceversa (de ex. Finișel, Hășdate, Lita, Stolna, Vălișoara în comuna Săvădisla). Ponderea etnicilor romi este mai ridicată în comunele Sânpaul (11%), Cojocna (9%) și Bonțida (6%), cu mențiunea că în acest caz o parte din locuitorii romi s-au declarat de etnie română, ceea ce poate denatura numărul lor real.

Datele Serviciului pentru Imigrări Cluj indică faptul că numărul străinilor cu drept de reședință în județ a depășit cifra de 10.000 în anul 2019, dintre care 2/3 provin din alte State Membre UE, iar restul din state terțe. Cele mai multe dintre acestea locuiesc în Cluj-Napoca și provin din Franța, Italia, Germania, Republica Moldova, Tunisia, Israel, Maroc și Bulgaria. Principalele scopuri pentru care străinii s-au stabilit în județ sunt studiile, urmate de cele familiale (căsătorie, reîntregirea familiei) și angajare. În Cluj-Napoca studiază în prezent aproape 5.000 de studenți străini, ponderea acestora apropiindu-se de 10% din totalul studenților, respectiv de 1,5% din populația stabilă a orașului.

FIGURA 15. Structura pe grupe mari de vârsta și pe UAT-uri componente ale ZMC a populației cu domiciliul, în anul 2020

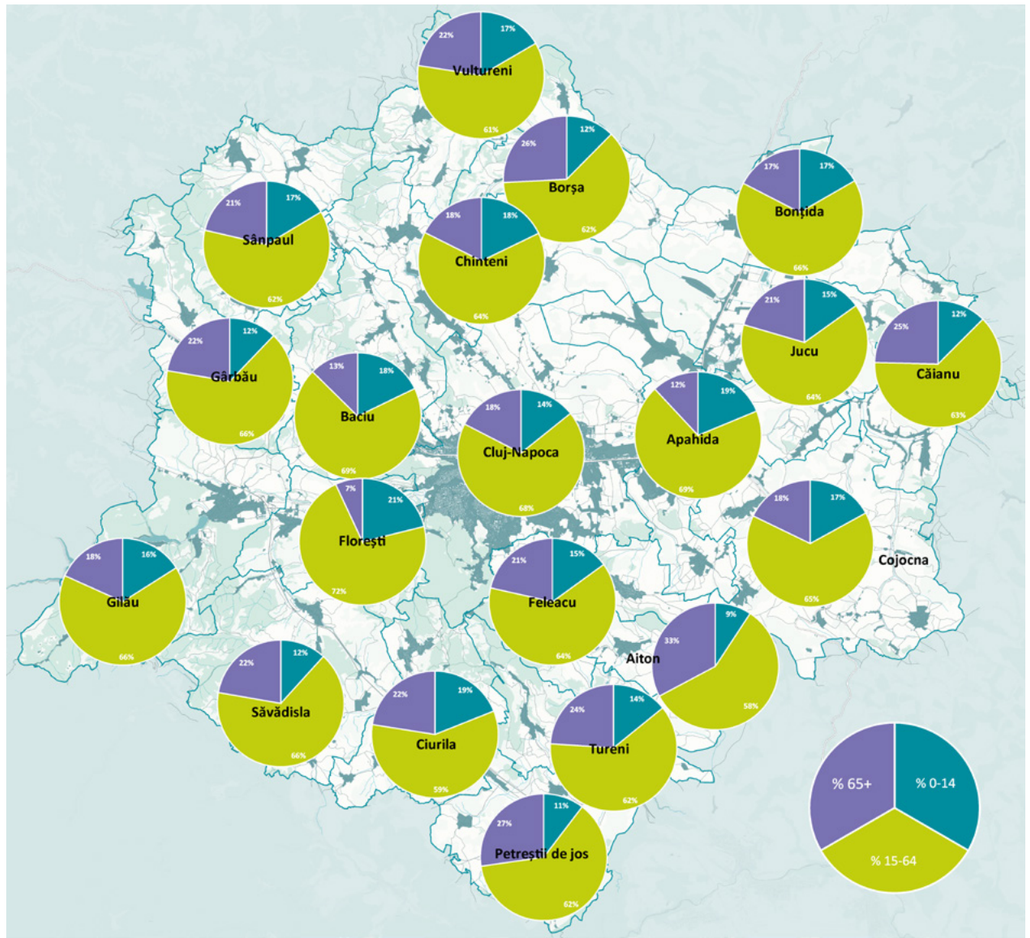

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Structura confesională a populației ZMC este caracterizează de diversitate. Astfel, la recensământul din 2011, 66% dintre locuitori s-au declarat ortodocși, 10,6% reformați, 4,3% romano-catolici, 4% greco-catolici, 2,7% penticostali, 1,2% baptiști, 0,8% unitarieni, 0,7% Martori ai lui Iehova, 0,4% adventiști etc., în timp ce pentru 7% informația nu a putut fi colectată de către recenzori. Cu excepția comunelor Gârbău și Săvădisla, populația de confesiune ortodoxă este majoritară în UAT componente ale ZMC. O pondere mai ridicată a reformaților, romano-catolicilor și unitarienilor se regăsesc în comunele cu o pondere ridicată a populației de etnie maghiară (Săvădisla, Tureni, Gârbău, Cojocna, Bonțida, Baciu etc.). Greco-catolicii au o pondere ridicată în comuna Aiton (24%) și Borșa (11%). Cultele neoprotestante au adepți în toate localitățile, cu o pondere mai ridicată în Ciurila (13% penticostali, 3% martori ai lui Iehova), Căianu (15% adventiști, 4% martori ai lui Iehova, 1% penticostali), Feleacu (7% penticostali), Jucu (5% penticostali, 3% martori ai lui Iehova, 1% baptiști), Tureni (5% penticostali, 6% martori ai lui Iehova) etc. Adepții cultelor musulman, evanghelic, evanghelic luteran, mozaic, ortodox sârb, evanghelic de confesiune augustană, creștin de rit vechi, creștin după Evanghelie etc. sunt în număr mic și concentrați în municipiul Cluj-Napoca.

Sporul natural al populației ZMC s-a menținut pozitiv în ultimii 10 ani, chiar dacă s-a situat la valori modeste (sub 1000 de persoane/an). La nivelul anului 2019, rata natalității a fost de 10,9‰, peste media națională (8,5‰), regională (9,3‰) și cea de la nivelul regiunii București-Ilfov (9,4‰). Numărul de nașteri a crescut continuu în intervalul 2011-2017, mai ales pe fondul stabilirii în ZMC a unui număr mare de tineri, în timp ce anii 2018-2019 au marcat o ușoară scădere a natalității. Datele pentru acești ultimi doi ani ai intervalului nu sunt încă finale și vor mai suferi unele revizuiri, însă fenomenul de creștere a natalității pare să se fi stopat, o explicație fiind faptul că generația femeilor născute în anii 90, implicit a potențialelor mame cu vârsta de 20-29 de ani, este mai redusă decât cea a femeilor născute în anii 70-80 (30-49 de ani), care ies treptat din zona fertilă a populației. Dacă la nivel metropolitan influxul de populație tânără venită din alte zone ale țării a atenuat până în prezent această reducere a contigentului de femei fertile, la nivel național se observă în ultimii ani o scădere a natalității la valori minime istorice. Astfel, pe termen mediu ne putem aștepta la o stagnare sau chiar scădere a ratei natalității.

FIGURA 16. Dinamica numărului de nașteri, decese și a sporului natural la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019

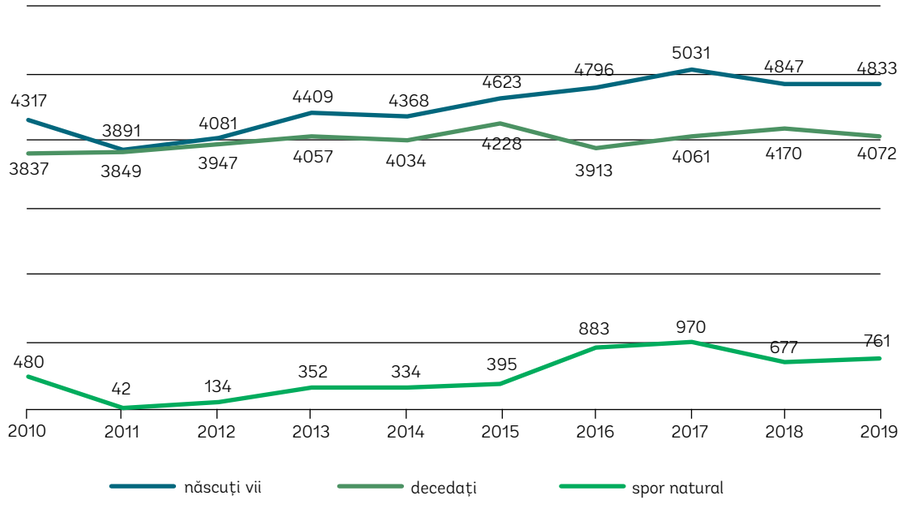

Sursa: INS. Bază de date TEMPO Online

Rata mortalității generale a fost în anul 2019 de 9,1‰, mult sub media națională (11,7‰), regională (11,1‰) și a regiunii București-Ilfov (10,1‰). Numărul de decese s-a stabilizat în jurul valorii de 4.000 pe an, în pofida faptului că populația cu domiciliul în ZMC a crescut cu 12%, dintre care cea vârstnică a crescut cu peste 20%. Motivul este legat de creșterea continuă a speranței de viață, cea mai ridicată din mediul urban din România. Totuși, este de așteptat ca pe termen mediu accentuarea îmbătrânirii demografice să mai fie complet compensată de creșterea speranței de viață, context în care ne putem aștepta la o creștere a ratei mortalității.

Sporul natural al populației ZMC a fost în anul 2019, pe baza datelor provizorii colectate de INS, de 1,8‰ (datele definitive îl vor situa, cel mai probabil în jurul valorii de 2‰), cu o tendință de ușoară scădere în ultimii 2 ani pe baza tendințelor menționate mai sus. Deși ZMC este una dintre puținele areale din țară care încă mai are un spor natural pozitiv, valorile acestuia sunt destul de fragile în contextul îmbătrânirii demografice care începe să se manifeste și în teritoriul metropolitan. Așadar, continuarea atragerii de populație tânără din alte zone ale României, ca și din alte țări este vitală pentru menținerea balanței naturale pozitive.

FIGURA 17. Valoarea sporului natural al populației la nivel de UAT componente ale ZMC, în anul 2019 (date provizorii)

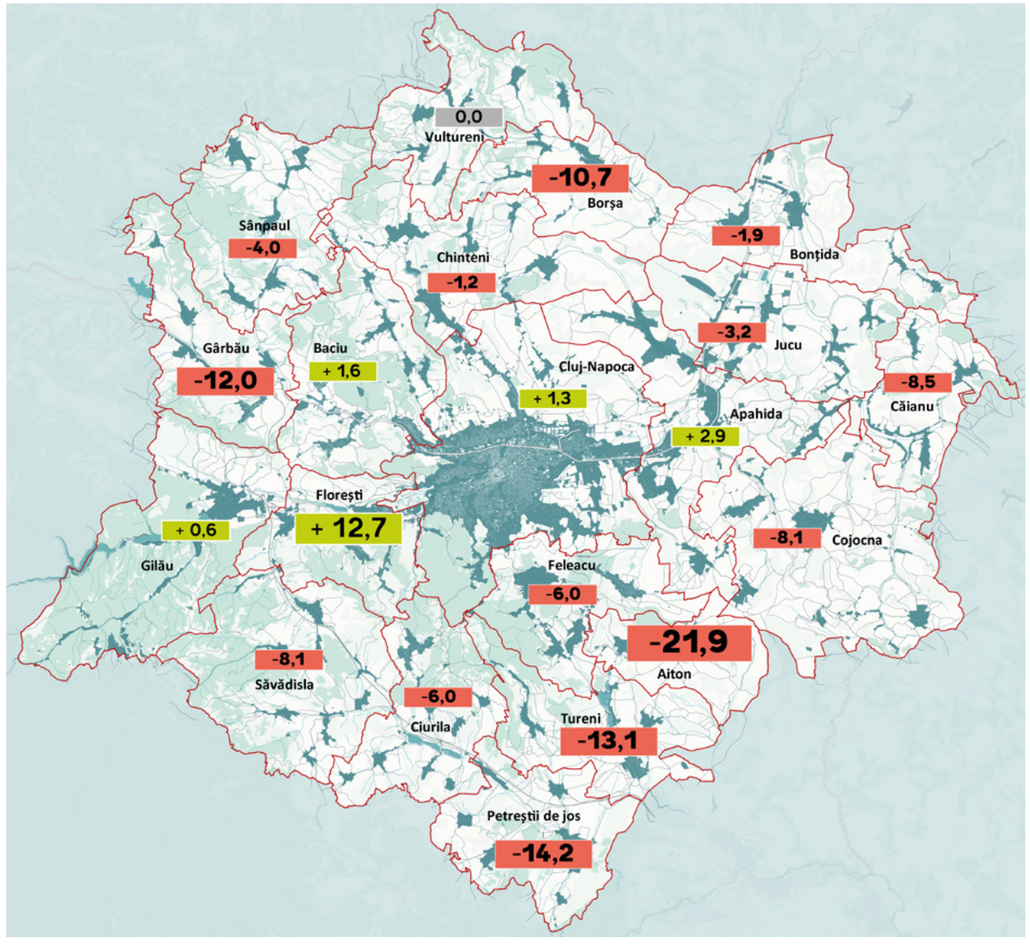

Sursa: INS. Bază de date TEMPO Online

La nivel de UAT, valorile sporului natural variază semnificativ, fiind strâns legate de structura pe vârste a populației. Astfel, comunele alipite de municipiul Cluj-Napoca, care au beneficiat puternic de fenomenul de suburbanizare sub forma unui influx masiv de populație tânără, înregistrează cele mai ridicate valori ale sporului natural (+12,7‰ în Florești, +2,9‰ în Apahida, +1,6‰ în Baciu). Așadar, comuna Florești câștigă anual peste 500 de noi locuitori doar pe baza diferenței dintre nașteri și decese. Valori pozitive ale sporului natural se înregistrează și în municipiul Cluj-Napoca (+1,3‰) și în comuna Gilău (+0,6‰) – acestea urmând să fie revizuite în sus cu ocazia publicării datelor definitive pentru anul 2019. În altă ordine de idei, comunele mai greu accesibile și/sau mai îndepărtate de oraș, care au o populație îmbătrânită încă din perioada comunistă pe fondul migrației forței de muncă locale către Cluj-Napoca și alte centre urbane din județ, înregistrează o balanță negativă a sporului natural de-a dreptul îngrijorătoare (-21,9‰ în Aiton, -14,2‰ în Petrești de Jos, -13,1‰ în Tureni, -12‰ în Gârbău, -10,7‰ în Borșa etc.).

FIGURA 18. **Dinamica numărului de căsătorii și de divorțuri de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019**

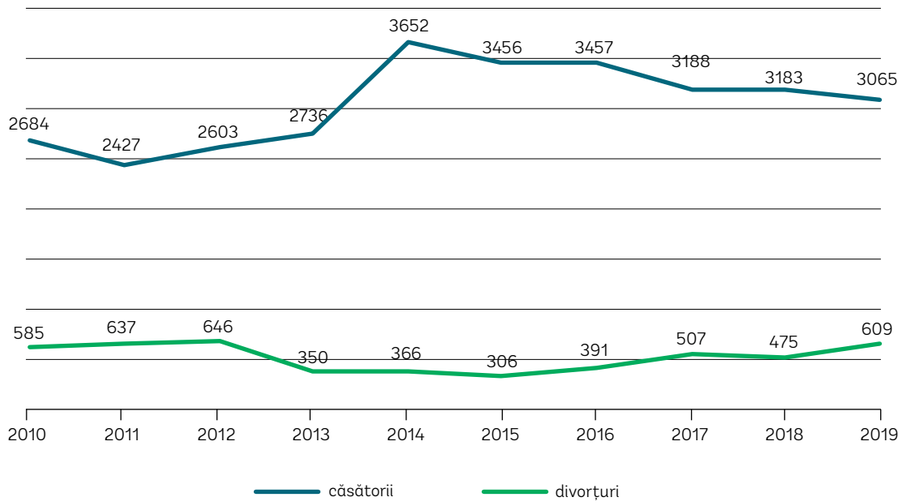

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Rata nupțialității la nivelul ZMC a cunoscut o scădere continuă în intervalul 2014-2019, perioadă în care numărul de căsătorii a scăzut cu circa 20%. Cu toate acestea, rata nupțialității în anul 2019 a fost de 6,9‰, peste media națională și regională (5,8‰), respectiv de la nivelul regiunii București-Ilfov (6,8‰). Tendința de scădere a ratei nupțialității poate fi explicată din mai multe perspective: demografice (generația născută în anii 90, mult mai puțin numeroasă decât cea născută în anii 90, a atras după sine și o scădere a numărului de căsătorii la vârsta de 20-30 de ani); economice (costul ridicat al vieții, cu precădere al locuințelor, poate constitui un impediment pentru formarea de noi familii); sociale (tinerii sunt tot mai interesați de dezvoltarea personală și de carieră, ceea ce conduce la fenomenul de amânare a căsătoriei și a nașterii – vârsta medie la prima căsătorie ajungând la aproape 33 de ani pentru bărbați și 30 de ani pentru femei, cu circa 2,5 ani în plus față de anul 2010); administrative (căsătoriile sunt raportate după ultimul domiciliu al soților, așadar pentru unele cupluri care trăiesc de facto în Cluj-Napoca este posibil ca actul căsătoriei să se raporteze statistic în județul de baștină); fiscale (creșterea bruscă a numărului de căsătorii din anul 2014 poate avea ca explicație acordarea unor stimulente financiare pentru tinerele cupluri, al căror efect s-a epuizat în timp).

Rata divorțialității la nivelul ZMC a avut o tendință de stagnare la nivelul ZMC în ultimii 10 ani, înregistrând în anul 2019 o valoare de 1,37‰, egală cu media națională și regională (1,36‰), respectiv ușor mai ridicată decât în regiunea București-Ilfov (1,32‰). Peste 77% dintre divorțuri s-au produs în anul 2019 în rândul cuplurilor fără copii, procent mult mai ridicat decât cel din anul 2010 (57%). De asemenea, ultimii ani au marcat o creștere accentuată (de 4 ori între 2015 și 2019) a divorțurilor în comuna Florești, locuită preponderent de persoane cu vârsta de 25-40 de ani, ceea ce confirmă faptul că divorțurile se produc mai ales la cuplurile tinere, în primii ani de căsnicie, înainte de nașterea unui copil.

Soldul migrației interne cu domiciliul la nivelul ZMC a înregistrat în ultimii ani valori ridicate și în creștere, confirmând astfel rolul de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca. În anul 2019 soldul migrației interne cu schimbare de domiciliu a fost de +5.757 de persoane, cel mai ridicat din ultimul deceniu, consolidându-și astfel rolul de principal motor al creșterii demografice, dacă luăm în calcul că sporul natural a fost în același an de doar 761 de persoane.

Analiza relației dintre soldul migrației interne și dinamica construcției de noi locuințe indică faptul că acestea sunt interdependente, achiziția unei locuințe fiind un element vital pentru stabilizarea populației venite din alte zone ale țării în arealul metropolitan. Sporul migratoriu cu domiciliu a atins în anul 2010 valoarea de peste 5.000 de persoane, în contextul în care anul 2009 marcase un număr de peste 6.500 de locuințe noi livrate pe piață, nivel care nu a mai fost atins până în anul 2018, când soldul migrației interne a ajuns, la rândul lui, din nou peste pragul de 5.000 de persoane. În perioada 2011-2015, atât construcția de locuințe noi, cât și balanța migratorie internă au atins valori minime.

FIGURA 19. **Soldul migrației interne și numărul de locuințe nou-construite în perioada 2010-2019**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

La nivel de UAT, este de remarcat faptul că fenomenul de suburbanizare a făcut ca Floreștiul să înregistreze un sold al migrației interne superior, în termeni absoluți, municipiului Cluj-Napoca încă de la mijlocul anilor 2000. Astfel, comuna câștigă anual între 2.000 și 3.000 de locuitori noi, majoritatea tineri, cei mai mulți având domiciliul anterior chiar în municipiu. Următorul beneficiar al suburbanizării este comuna Apahida (circa 500/600 de locuitori noi/pe an), urmată de comunele Baciu (300/400), Jucu (100/200), Feleacu și Chinteni (100). Singurele comune care au pierdut locuitori prin migrația internă între 2010 și 2019 au fost Borșa și Tureni, însă balanța negativă a fost de ordinul a câteva zeci de persoane. Așadar, suburbanizarea a fost gură de oxigen pentru comunele din jurul Clujului care se confruntă cu un fenomen accentuat de îmbătrânire demografică, evitându-se astfel riscul unei depopulări rapide (elocvent în acest sens este cazul comunei Ciurila, cu o populație foarte îmbătrânită în urmă cu 10-15 ani, dar care a beneficiat de o infuzie de aproape 250 de locuitori noi doar prin migrație, începând să înregistreze o creștere a populației totale; situații asemănătoare se prefigurează în viitor și pentru comunele Vultureni și Aiton).

FIGURA 20. Soldul cumulat al migrației interne cu domiciliul, la nivel de UAT componente ale ZMC, în perioada 2010-2019

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Soldul migrației externe cu domiciliul la nivelul ZMC este unul echilibrat în prezent, neafectând volumul total al populației cu domiciliul, dar care este irelevant pentru o analiză exhaustivă a fenomenului, în condițiile în care plecarea din țară / sosirea în țară sunt arareori însoțite de modificarea domiciliului din documentul de identitate. Prin urmare cele 500 de persoane care vin din străinătate și se stabilesc cu domiciliul în ZMC provin preponderent tineri din Republica Moldova, care vin să studieze în municipiu și rămân aici. Anul 2014 a marcat o valoare excepțională, de peste 2.300 de străini stabiliți cu domiciliul în Cluj-Napoca, aceștia fiind tot cetățeni moldoveni care au obținut și cetățenia română și locuiesc doar scriptic în oraș, fenomen care încă se produce pe scară largă în orașele și comunele de pe granița de est a României (Iași, Vaslui, Huși, Hârlău, Galați etc.).

FIGURA 21. Soldul migrației externe cu domiciliul, la nivelul ZMC în perioada 2010-2019

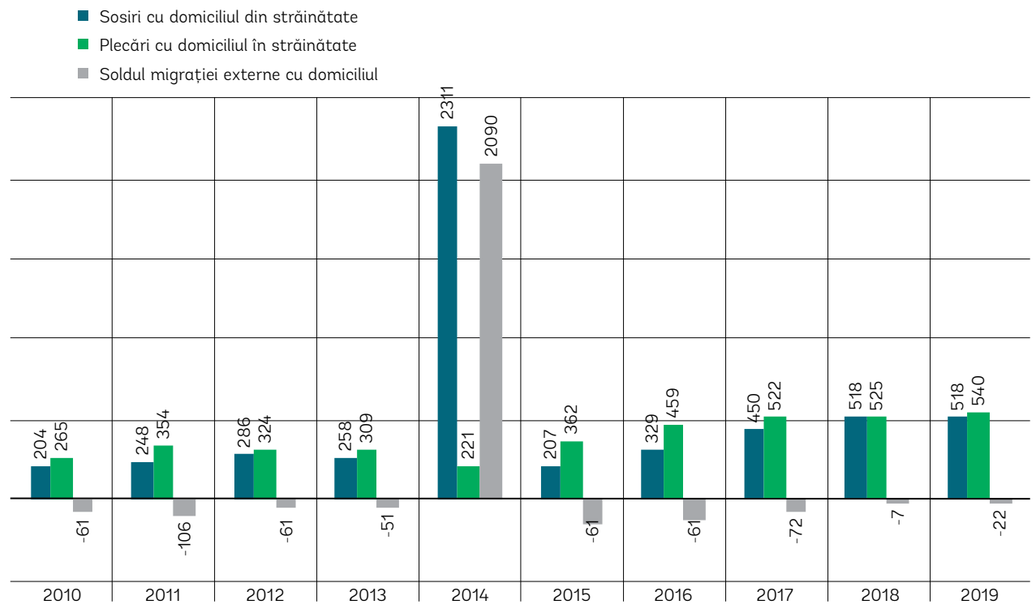

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Volumul migrației temporare în străinătate a populației de la nivelul ZMC este foarte dificil de cuantificat din rațiunile expuse mai sus, respectiv faptul că plecarea pe o anumită perioadă de timp nu impune modificarea domiciliului sau chiar a reședinței în cartea de identitate. Cele mai recente estimări în acest sens sunt cele de la recensământul din 2011, când au fost recenzate aproape 15.000 de persoane cu domiciliul în ZMC care erau plecate în străinătate, adică un procent de 3,8% din populația totală, sub media națională de 5%. În mod evident, aceste cifre nu echivalează cu totalul celor plecați în străinătate, putând fi recenzate doar acele persoane despre care au putut fi obținute relații de la rudele rămase în țară (soț/soție, copii, părinți etc.). În realitate, este posibil că până la 10% din populația cu domiciliul în ZMC să locuiască efectiv în străinătate, însă date mai concludente în acest sens vor fi obținute doar la recensământul din anul 2021.

FIGURA 22. Ponderea persoanelor plecate în străinătate recenzate în 2011 în totalul populației stabile, la nivel de UAT componente ale ZMC

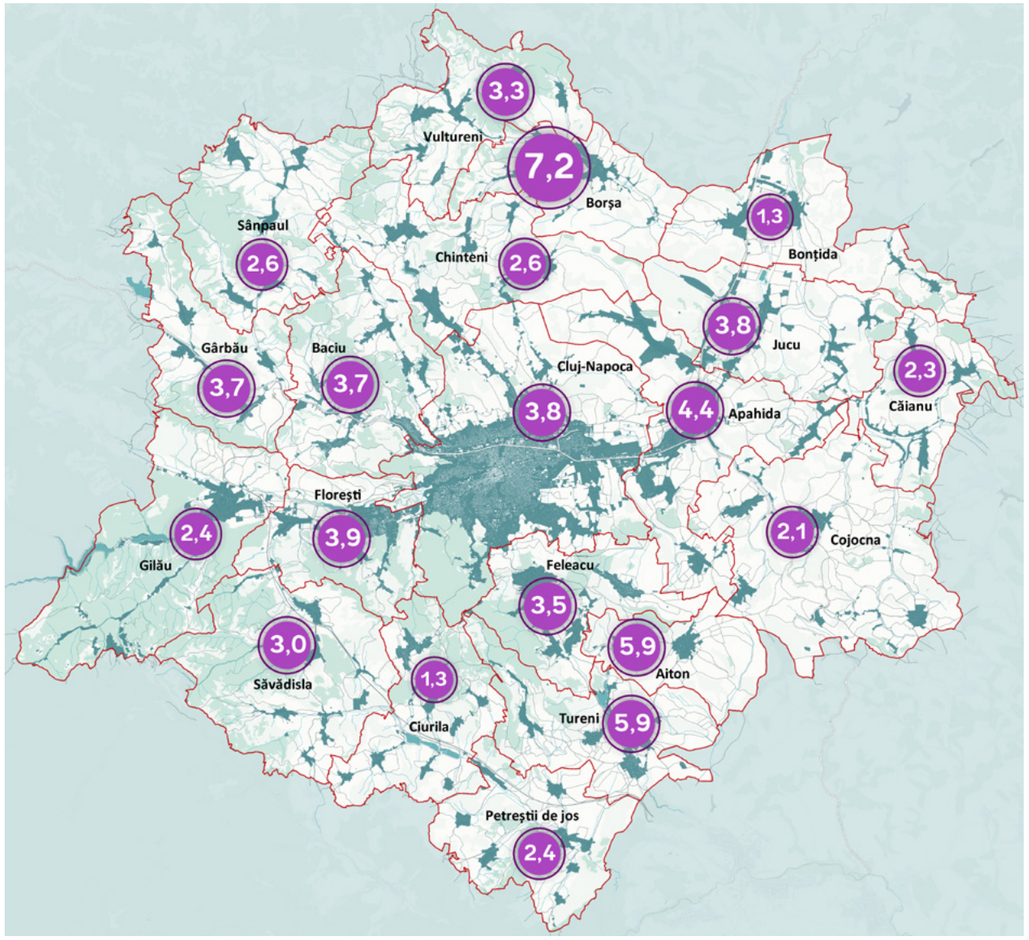

Sursa: INS. Rezultatele RGPL 2011

La nivel de UAT nu există particularități deosebite. Cele mai ridicate rate ale emigrației erau raportate în comunele Borșa, Tureni și Aiton, fără a depăși însă 10% din totalul locuitorilor. La polul opus se regăseau comunele Ciurila și Bonțida – ambele cu sub 2%. Comunele Săvădisla și Sânpaul erau singurele în care predominau persoanele plecate pe termen scurt (sub 1 an), în timp ce în restul UAT-urilor erau raportate mai multe plecări în străinătate pe o perioadă de peste 1 an.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61
6.2. Demografie/73
6.3. Economie și inovare/93
6.3.1. ZONA METROPOLITANĂ CLUJ – un ecosistem metropolitan de inovare/93
6.3.1.1. O economie în transformare/93
6.3.2. O economie inovatoare și digitalizată/117
6.3.2.1. Metropola inovării/117
6.3.2.2. Metropola clusterelor inovatoare/123
6.3.2.3. Metropola ecosistemului vibrant de startup-uri tech/125
6.3.3. O economie bazată pe talente/127
6.3.3.1. Metropola cu o populație înalt calificată/127
6.3.3.2. Metropola echipelor de succes/132
6.3.4. O economie cu structuri variate de sprijin pentru afaceri/138
6.3.4.1. Metropola clădirilor de birouri și spațiilor de co-working ofertante/138
6.3.4.2. Metropola parcurilor industriale și tehnologice competitive/141
6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149
6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233
6.6. Regenerarea urbană/267
6.7. Locuirea/371
6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465
6.9. Sănătate și wellbeing/517
6.10. Incluziune socială/575
6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695
6.12. Tineret și sport/753
6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775
6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 23. Caracteristicile unui „Oraș de nota 10" în accepțiunea respondenților/94
FIGURA 24. Valoarea Produsului Intern Brut în județul Cluj, Zona Metropolitană Cluj-Napoca și Municipiul Cluj-Napoca (mil. euro)/95
FIGURA 25. PIB-ul local estimat pentru localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj, cu excepția municipiului Cluj-Napoca, 2018 (mil. euro)/96
FIGURA 26. Benchmarking teritorial: PIB/locuitor la nivelul zonelor metropolitane din UE, 2013-2017/96
FIGURA 27. Structura Valorii Adăugate Brute la nivelul Zonei Metropolitane Cluj, 2013-2017/98
FIGURA 28. Activitățile economice cu un coeficient de localizare pe bază output-ului supraunitar în Zona Metropolitană Cluj, 2017/99
FIGURA 29. Dinamica salariului mediu net lunar, la nivelul principalelor județe din România, în 2008-2019/100
FIGURA 30. Dinamica salariului mediu net lunar din județul Cluj, pe principalele activități economice, 2008-2019/101
FIGURA 31. Activități economice cu amprentă locală mare și cu salarii peste media națională/101
FIGURA 32. Indicatorii companiilor din Zona Metropolitană Cleuj, 2009 vs. 2018, 2019/102
FIGURA 33. Densitatea companiilor/1.000 locuitori din Municipiul Cluj-Napoca în comparație cu a altor centre economice din România, în procente, 2018 și 2019/103
FIGURA 34. Densitatea antreprenorială în Zona Metropolitană, 2019/104
FIGURA 35. Structura unităților locale active economic din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2019/105
FIGURA 36. Cifra de afaceri a firmelor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, în anul 2019/106

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.3. Economie și inovare

FIGURA 37. Repartiția cifrei de afaceri și a salariaților, 2018/108
FIGURA 38. Distribuția firmelor active pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca, 2018/109
FIGURA 39. Distribuția salariaților pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca/110
FIGURA 40. Densitatea companiilor active din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/111
FIGURA 41. Topul exportatorilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/113
FIGURA 42. Structura exporturilor de servicii, situație comparativă în milioane euro/114
FIGURA 43. Numărul de salariați care lucrau în firmele cu capital străin, 2007 vs. 2018, 2019/115
FIGURA 44. Principalii investitori străini din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/116
FIGURA 45. Top 15 companii străine (cifra de afaceri și nr. de angajați), 2018/117
FIGURA 46. Actorii cu activitate de cercetare-dezvoltare, inovare – publici și privați (extras din aceștia) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/119
FIGURA 47. Concentrarea firmelor high-tech (conform definiției de mai sus) în cartierele Municipiului Cluj-Napoca/120
FIGURA 48. Activitățile de cercetare fundamentală derulate în unitățile din ZMC care au activitate de R&D/121
FIGURA 49. Clusterele din Transilvania, cu sediul în Cluj-Napoca/124
FIGURA 50. Exemple de startup-uri din Municipiul Cluj-Napoca/126
FIGURA 51. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în principalele centre urbane din România, procente/128
FIGURA 52. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, procente/128
FIGURA 53. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane/129
FIGURA 54. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat), din principalele centre universitare, în anul 2018/130
FIGURA 55. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat) pe județe, pe grupe de specializări, în anul 2018/131
FIGURA 56. Structura ocupării forței de muncă din ZMC pe cele 9 grupe mari, conform COR, procent/133
FIGURA 57. Structura ocupării forței de muncă din centrele urbane, pe cele 9 grupe mari, conform COR 9 grupe, procent/134
FIGURA 58. Numărul mediu al salariaților în Județul Cluj, Zona Metropolitană și Municipiul Cluj-Napoca, 2000-2019/134
FIGURA 59. Structura ocupațiilor forței de muncă din Zona Metropolitană pe cele 9 grupe mari, conform COR/135
FIGURA 60. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2018 și 2019/136
FIGURA 61. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe diviziuni CAEN cu pondere mare, 2018/137
FIGURA 62. Piața spațiilor de birouri în București, Brașov, Cluj-Napoca, Timișoara, Iași/139
FIGURA 63. Birourile existente, în curs și spațiile de co-working/140
FIGURA 64. Parcurile industriale și platformele logistice private/143

TABEL 3. Firmele mari (după nr. de angajați) cu profil industrial din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2019/104
TABEL 4. Companiile cu cele mai mari valori ale Cifrei de Afaceri din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018/107
TABEL 5. Topul hashtag-urilor recurente asociate termenului de "innovation" în România /120
TABEL 6. Investiții de venture capital în câteva orașe din lume (milioane dolari), situație comparativă/125
TABEL 7. Angajatori mari din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018/138

6.3. Economie și inovare

6.3.1. ZONA METROPOLITANĂ CLUJ – un ecosistem metropolitan de inovare

6.3.1.1. O economie în transformare

Metropolele sunt hub-uri economice, dezvoltând cu precădere serviciile, comerțul și industria prelucrătoare. Serviciile suport pentru afaceri, parcurile tehnologice sau eco-industriale, clusterele inovatoare sau hub-urile tech se dezvoltă în metropole pentru a profita din plin de efectele de aglomerare. Mobilitatea factorilor de producție, pe lângă libera circulație a mărfurilor și serviciilor peste granițe, conduc la o urbanizare rapidă, dezvoltând nevoia pentru spații verzi, inteligente, servicii suport, infrastructură esențială și locuințe accesibile pentru populație. Astfel, corelația dintre competitivitate și dezvoltarea spațială are implicații pentru guvernanța urbană prin faptul că îmbunătățește avantajele de localizare și asigură disponibilitatea angajaților, managerilor și antreprenorilor cu înaltă calificare.

În lupta pentru a atrage cât mai mult capital uman, metropolele trebuie să fie conștiente de avantajele competitive pe care le au și să le valorifice pe măsură, în paralel cu rezolvarea celor mai stringente probleme cu care se confruntă.

Sondajul realizat de Banca Mondială pe tema atractivității Zonei Metropolitane Cluj-Napoca a scos la iveală că orașe precum Paris, Londra, Viena, Roma sau Budapesta sunt considerate de nota 10.

Conform acestui studiu, Cluj-Napoca întrunește majoritatea criteriilor de mai sus, aflându-se în topul preferințelor respondenților, mai exact pe locul 2, după Brașov. Cluj-Napoca e un magnet, fiind pentru peste 20% dintre respondenți un oraș în care s-ar muta în următorii 5 ani. Metropola este:

- **magnet pentru tinerele talente** (mai ales pentru tinerii cu vârste de până la 29 de ani);
- **magnet pentru specialiști și antreprenori** (este locul potrivit/preferat de cei cu venituri ridicate, angajați sau lucrători pe cont propriu);
- **magnet pentru persoanele calificate** (persoane cu studii universitare sau post-universitare ar alege Zona Metropolitană Cluj-Napoca).

Aceștia ar alege să se mute în metropolă pentru calitatea ridicată a vieții (locuințe, infrastructură, mediu, evenimente culturale/artistice, siguranță), pentru că este un oraș tânăr, occidental și plin de viață unde își pot găsi un loc de muncă bine plătit, având acces la servicii medicale și educaționale de calitate, dar și pentru că este în vogă în acest moment, beneficiind de o promovare intensă la nivel național.

În calitate de turiști, respondenții au apreciat mai ales obiectivele turistice din oraș (muzeele, grădinile și parcurile, spațiile culturale), infrastructura și serviciile publice (calitatea străzilor

și trotuarelor, a transportului în comun), frumusețea orașului, arhitectura lui, atmosfera și oportunitățile de petrecere a timpului liber, evenimentele culturale și artistice (TIFF, UNTOLD – este și festivalul care se bucură de o mai mare notorietate la nivel național, mai ales pentru că stilul de muzică promovat este unul de masă, Electric Castle, Jazz in the Park etc.) etc.

FIGURA 23. Caracteristicile unui „Oraș de nota 10" în accepțiunea respondenților

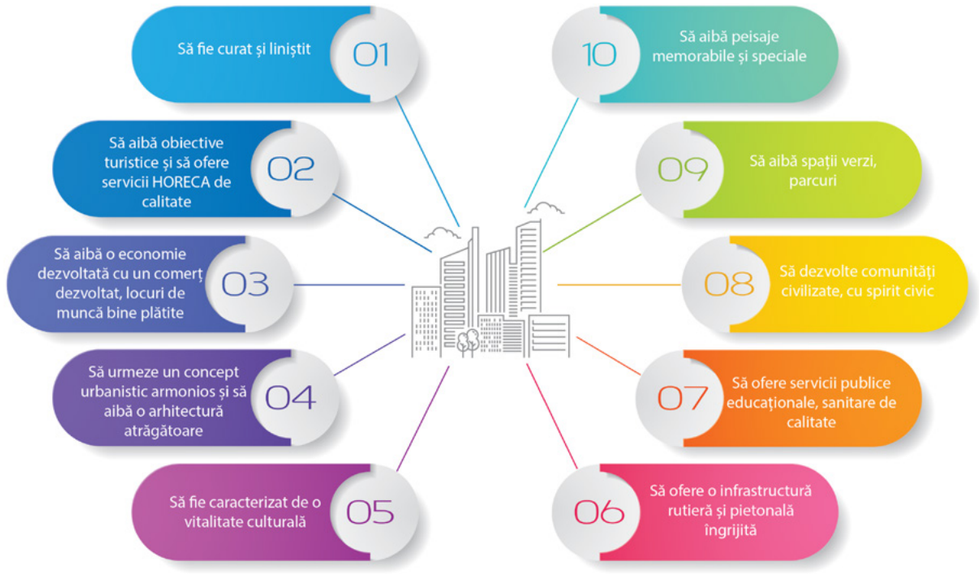

Sursa: „Atractivitate Cluj-Napoca", sondaj realizat de Banca Mondială, 2020

Metropola în care performanța economică se reflectă în bunăstare

Zona Metropolitană Cluj are o structură economică specializată. Administrația locală poate să încurajeze acele activități economice prin care se diferențiază, cu o pondere mare a valorii adăugate în producție și, de asemenea, să promoveze Zona Metropolitană Cluj-Napoca către investitorii străini sau autohtoni din aceste domenii.

Zona Metropolitană își croiește în mod agil drumul spre economia viitorului, o economie bazată pe o cunoaștere de tip ICC (Inovativ, Creativ, Competitiv), la baza ascensiunii stând cei trei piloni creionați deja în cadrul strategiei de dezvoltare aferentă perioadei 2014-2020[3] și însușiți de toți stakeholderii din metropolă. Elemente precum "Inovația", "Universitatea" și "Participarea" reprezintă în continuare motoarele dezvoltării metropolitane. Acestora li se mai pot adăuga alte două componente, care fac un upgrade al structurii deja bine-definite și anume "Laborator viu" și "Ecosistem".

[3] https://files.primariaclujnapoca.ro/dezbatere_publica/strategia-de-dezvoltare-a-Municipiului-Cluj-Napoca.pdf, strategia elaborată de Cluj Management and Planning Group.

Conform celor mai recente statistici publicate de Institutul Național de Statistică, Produsul Intern Brut (PIB)[4] al județului Cluj a fost în anul 2018 de aproximativ 47 miliarde lei (9.64 miliarde euro), în creștere nominală cu 3% (în euro) față de anul precedent. Ritmul de creștere economică al județului s-a situat mult peste media națională, astfel încât Clujul a ajuns să contribuie cu 5% la PIB-ul României, față de 3.98% în 2008 și 3.76% în anul 2000.

Anul 2017 a marcat o nouă premieră, în sensul în care județul Cluj a înregistrat un PIB mai mare decât cel al județului Timiș, principalul său competitor economic, pentru prima dată după anul 2002. Astfel, Clujul s-a așezat confortabil pe poziția secundă în topul motoarelor economice ale României, după Municipiul București, care are o contribuție la PIB-ul național de 24%, adică de aproximativ 5 ori mai mare decât a Clujului. În condițiile în care Municipiul Cluj-Napoca generează peste 75% din veniturile județului, nu e greșită afirmația conform căreia este cel mai mare contribuitor la nivel județean. Conform estimărilor realizate, Produs Intern Brut al Municipiului Cluj-Napoca atinge valoarea de 7.300 milioane euro[5] în anul 2018, în timp ce PIB-ul Zonei Metropolitane Cluj a fost estimat la 8.450 milioane euro[6]. Menținerea trendului de creștere demonstrat în anul 2017, coroborat cu estimările PIB-ului pentru 2018, conferă Zonei Metropolitane Cluj-Napoca locul al doilea, după București, în context național.

FIGURA 24. Valoarea Produsului Intern Brut în județul Cluj, Zona Metropolitană Cluj-Napoca și Municipiul Cluj-Napoca (mil. euro)

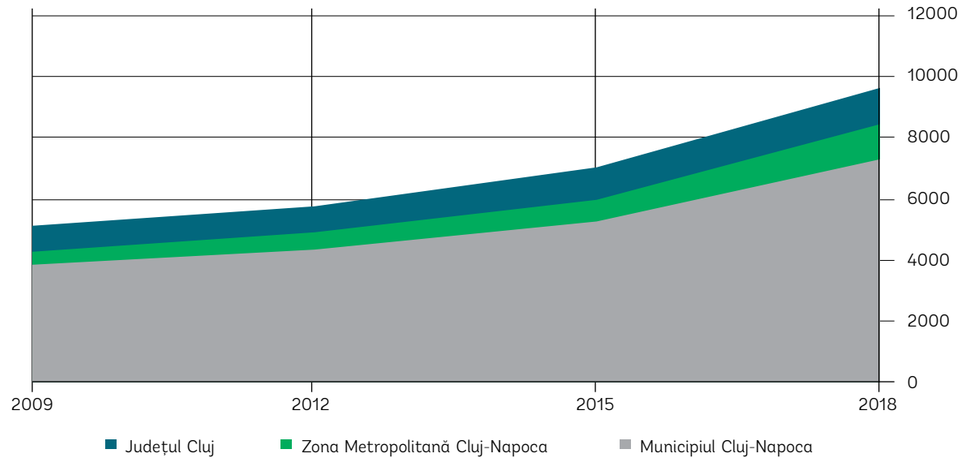

Sursa: INS, Comisia Națională de Prognoză și BNR[7]

[4] Economia s-a transformat, poate că și modul în care îi calculăm creșterea și "volumul", respectiv "valoarea" ar trebui să se schimbe. Ceea ce contează acum sunt "ideile, nu bunurile – mintea, nu materia – biții, nu atomii – interacțiunile, nu tranzacțiile." (The Second Machine Age) Există foarte multe sectoare ale economiei care nu sunt prezente în statisticile oficiale: bunuri digitale gratuite, sharing economy etc. Mulți economiști consideră că PIB-ul nu mai cuantifică nivelul de trai. Volumul bunurilor digitale gratuite nu sunt luate în considerare în calculul PIB-ului, iar acestea devin din ce în ce mai importante în Economia Informației sau Economia bazată pe inovare. Prezenta analiză continuă direcțiile strategice rezultate în cadrul strategiei anterioare, aferente perioadei 2014-2020, și se focusează pe dezvoltarea Zonei Metropolitane ca o economie bazată pe cunoaștere de tip ICC (Inovativ, Creativ, Competitiv). Luând în considerare provocările multiple cărora trebuie să le facem față în următorii ani, este extrem de important să privim în perspectivă, iar caracteristicile economiei bazate pe cunoaștere să fie adoptate în paralel cu cele ale unei economii regenerative, care pot fi potențate mai ales într-un ecosistem bine pus la punct.

[5] În acest caz, estimarea Produsului Intern Brut la nivel de localitate sau zonă metropolitană s-a făcut pe baza corelării cu cifra de afaceri a unităților locale active, neavând alte date la dispoziție la nivelul teritorial analizat.

[6] "Economia Zonei Metropolitane", Centrul Interdisciplinar de Știința Datelor, 2020.

[7] Valoarea aferentă anului 2018 pentru județul Cluj este cea prezentată de Comisia Națională de Prognoză, în raportul "Prognoza în profil teritorial", iar valorile în euro au fost estimate folosind cursul mediu anual publicat de BNR. Datele pentru Municipiul Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj-Napoca aferente anului 2018 sunt estimate.

În ceea ce privește PIB-ul local[8], se observă că cea mai mare valoare, conform estimărilor, se înregistrează în Florești, excluzând Municipiul Cluj-Napoca.

FIGURA 25. PIB-ul local estimat pentru localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj, cu excepția municipiului Cluj-Napoca, 2018 (mil. euro)

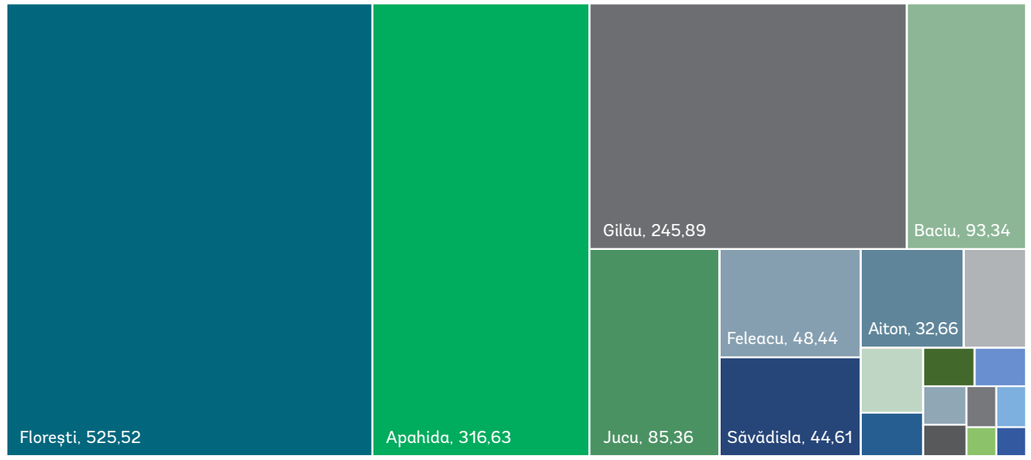

Sursa: INS și ANAF, estimări pe baza calculelor proprii

Produsul Intern Brut pe cap de locuitor din media UE este un indicator care compară foarte bine nivelul de dezvoltare, iar alocarea fondurilor structurale și de investiții ține cont de acesta, în cazul regiunilor mai puțin dezvoltate (cu PIB pe cap de locuitor <75% din media UE) și al celor de tranziție (cu PIB pe cap de locuitor între 75-90% din media UE). Pentru PIB-ul pe cap de locuitor la nivelul zonelor metropolitane din UE, valorile în termeni PPS au fost exprimate ca procent din media UE stabilită la 100%.

FIGURA 26. Benchmarking teritorial: PIB/locuitor la nivelul zonelor metropolitane[9] din UE, 2013-2017

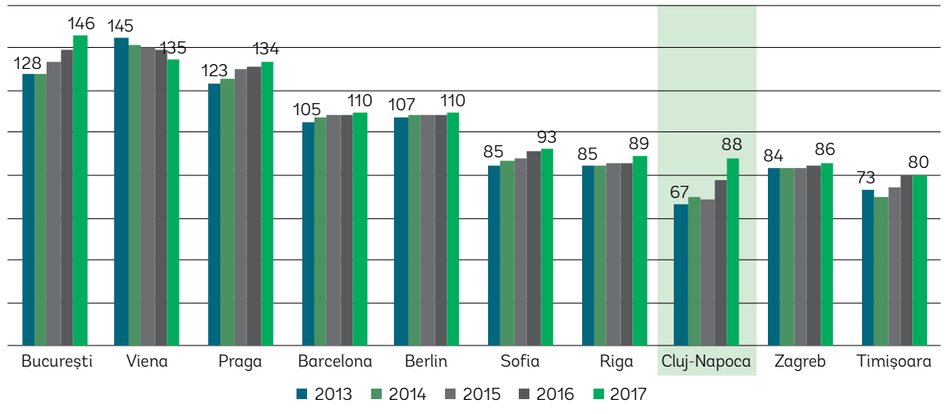

Sursa: Eurostat, 2021

[8] Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Cluj, 2020. În mod evident, așa cum am precizat și mai sus, rezultatele trebuie privite cu rezervă, întrucât calculul PIB-ului este unul mai complex. Lipsa datelor reprezintă o problemă pentru nivelul teritorial dorit, astfel încât am recurs la indicatorii care erau disponibili pentru a putea estima o valoare la nivel local (nu există date nici pentru calculul PIB-ului prin metoda cheltuielilor sau a veniturilor, nici prin metoda de producție).

[9] Trebuie menționat că statisticile Eurostat asimilează ariile metropolitan cu nivelul NUTS III (județe) sau le consideră aglomerări cu cel puțin 250.000 de locuitori.

Analizând modificările PIB-ului/locuitor în raport cu media UE pentru perioada 2013-2017 (ultimele date disponibile pe Eurostat), constatăm că acest indicator aferent Zonei Metropolitane Cluj-Napoca (și tratându-l cu rezerva că statisticile Eurostat pentru zonele metropolitane se referă mai degrabă la teritoriile NUTS III) a înregistrat o ajustare de 21 puncte procentuale în intervalul de analiză, pe baza datelor din standardul puterii de cumpărare (PPS) în raport cu media UE. Valoarea indicatorului a ajuns în 2017 la 88% din media UE, în creștere față de anul 2013.

PIB-ul/cap de locuitor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca este similar cu al altor zone metropolitane din UE, în creștere de la un an la altul, ceea ce semnifică un standard de viață ridicat.

Estimările mai recente ale acestui indicator pot diferi în funcție de datele folosite, în condițiile în care la nivelul teritorial analizat nu există foarte multe informații statistice. Astfel, estimările Centrului Interdisciplinar pentru Știința Datelor arată că PIB-ul/cap de locuitor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca reprezintă aproximativ 12.000 euro/locuitor în anul 2018, iar în Municipiul Cluj-Napoca 10.283 euro/locuitor[10]. Valorile sunt similare cu cele ale altor zone metropolitane: Sofia- 13.000 euro/locuitor, Zagreb – 16.000 euro, Riga – 17.000 euro/locuitor, dar la mare distanță față de altele: Praga – 25.000 euro/locuitor, Barcelona – 29.000 euro, Berlin – 34.000 euro/locuitor, Viena – 44.000 euro/locuitor.[11]

Metropola „high-value”

Pentru un nivel de trai ridicat și pentru o economie reziliență este de preferat să fie susținute acele activități cu o pondere mare a valorii adăugate brute în producție și, deci, cu consumuri intermediare mici.

Valoarea Adăugată Brută este un indicator macroeconomic foarte important mai ales la nivel sectorial, întrucât demonstrează care sunt acele sectoare cu o amprentă mare asupra economiei locale. Ultimele statistici realizate la nivelul zonelor metropolitane din UE se raportează la anul 2016 și sunt realizate de Eurostat.

Conform Eurostat, Zona Metropolitană Cluj-Napoca a înregistrat creșteri ale valorii adăugate brute în comerț, IT&C, servicii financiare, activități profesionale, științifice și tehnice, industrii creative și culturale. Creșterile nu sunt validate numai la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, ci trendul pozitiv se menține și la nivelul Zonei Metropolitane Timișoara, spre exemplu. În anumite situații, din analiza datelor, trendul este chiar mai pronunțat în cazul anumitor industrii (ex. în cazul industriilor creative și culturale creșterea a fost mult mai accentuată în Timișoara[12], în condițiile unei contribuții mai mari în cazul Clujului la formarea Valorii Adăugate Brute).

În valori absolute, estimarea valorii adăugate brute pentru anul 2018 la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca este de 7.639 milioane euro, iar pentru Municipiul Cluj-Napoca de 6.534 milioane euro, valori în creștere față de datele oficiale din anul 2016, cu peste 6%.

[10] Aceste estimări trebuie privite cu rezervă, întrucât nu țin cont de metodele tradiționale de calcul a PIB-ului, ci îl privește în strânsă corelare cu cifra de afaceri și veniturile companiilor cu sediul social în ZMC.

[11] Pe baza datelor de la INS ce iau în calcul distribuția unităților locale active în teritoriu (am inclus în analiză și punctele de lucru, atelierele, fabricile, birourile întreprinderilor), am estimat un PIB/cap de locuitor în Municipiul Cluj-Napoca de peste 22.000 euro, pentru anul 2018, ceea ce reprezintă 73% din media UE estimată de Eurostat (30.200 euro/cap de locuitor). Folosind metoda Atlas a Băncii Mondiale, Municipiul Cluj-Napoca a înregistrat un GNI/cap de locuitor, estimat pentru 2018, de 25.248 (US dollars), fiind plasat în categoria orașelor cu venituri mari.

[12] A fost analizată contribuția sectoarelor la valoarea adăugată brută în intervalul 2013-2017. Pentru comparație, am luat în calcul Municipiul București și Timișoara. În cazul industriilor creative și culturale, în valoare absolută, creșterea este mai accentuată în Timișoara – 80% comparativ cu Cluj-Napoca – 70%, în intervalul 2013-2017.

FIGURA 27. Structura Valorii Adăugate Brute la nivelul Zonei Metropolitane Cluj, 2013-2017

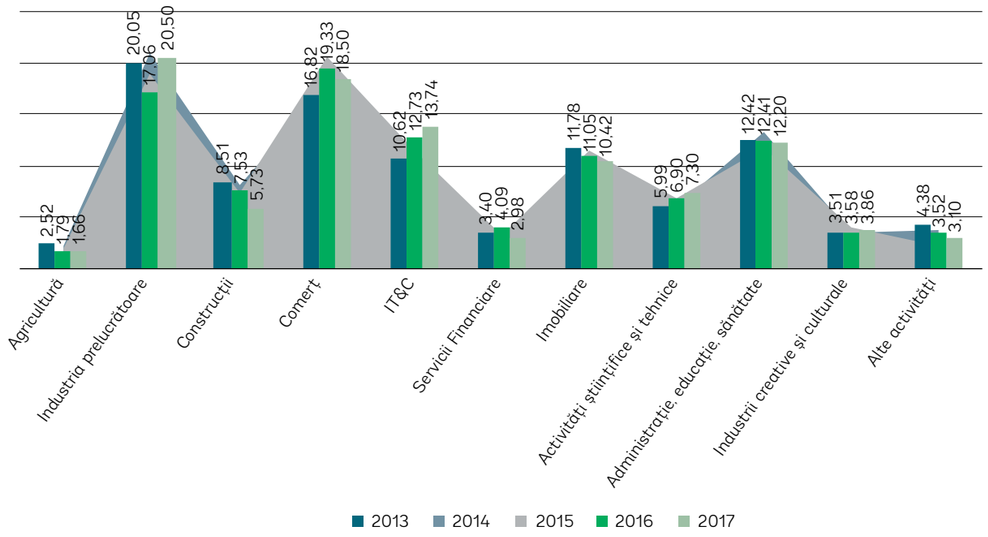

Sursa: Eurostat, 2021

Mergând mai departe, nu este suficient să analizăm doar valoarea adăugată brută. Ceea ce este și mai important, este analiza **ponderii valorii adăugate brute în producție**[13] deoarece arată care sunt activitățile economice cu consumuri intermediare reduse și care sunt acelea care au un impact economic local cu creșteri salariale mai mari în viitor. În acest clasament, se poziționează (lăsând la o parte activitățile suport de tipul administrație publică și apărare, sănătate sau învățământ) tranzacțiile imobiliare, activitățile de spectacole, culturale și recreative (municipiul s-a poziționat pe locul 16 din 50 de orașe evaluate pentru scorul economiei creative), IT&C și activitățile profesionale, științifice și tehnice.[14]

În categoria ramurilor industriale cu o pondere mare a Valorii Adăugate Brute în producție (peste 35%) se numără: fabricarea mobilei, fabricarea materialelor de construcții, fabricarea produselor farmaceutice, fabricarea produselor textile, industria alimentară, fabricarea calculatoarelor, fabricarea mașinilor, utilajelor, echipamentelor, lemn și hârtie, echipamente electrice.[15] **O pondere mare a valorii adăugate în total producție semnifică salarii și profituri mari, cu consumuri intermediare mici (IT&C este o activitate cu un consum intermediar mic care presupune mai ales plata chiriilor pentru clădirile de birouri, a computerelor, a utilităților – energie etc., domeniu care a adoptat cel mai rapid telemunca, de la începutul izbucnirii pandemiei COVID-19 și până în prezent)**.

[13] Producția se referă la toate produsele fabricate și serviciile prestate într-o anumită perioadă. Valoarea adăugată brută este soldul contului de producție, deci valoarea nou creată în procesul de producție. A nu se confunda ponderea VAB în producție cu VAB, fiind două elemente distincte. În mod evident, unele ramuri industriale nu au VAB mari, dar au în schimb o pondere mare a VAB în producție, asta însemnând că se bazează pe consumuri intermediare mai reduse (poate în cazul acestor ramuri, materiile prime provin din producția internă (în cazul mobilei, spre exemplu) și nu din import, cum e cazul industriei auto).
[14] În cazul serviciilor, au fost enumerate cele cu peste 50% pondere a VAB în producție.
[15] Calculele au fost realizate pe baza datelor din Anuarul Statistic al României 2019.

Este important să vedem dacă Zona Metropolitană Cluj-Napoca are un output sectorial mai mare față de media națională. Astfel, vom folosi **coeficientul de localizare** care se bazează pe outputul total. Un coeficient de localizare mare indică faptul că Zona Metropolitană Cluj-Napoca este specializată într-un anumit sector. De asemenea, că sectorul este concentrat în zona analizată.

Dacă Zona Metropolitană Cluj-Napoca are o structură care diferă semnificativ față de cea a României, atunci este specializată. Pentru măsurarea specializării ZMC, ne uităm la valorile LQ. Dacă ZMC are majoritatea valorilor apropiate de 1, atunci are o structură similară cu cea națională. Dacă ZMC are multe valori ale LQ peste 1, este considerată o zonă specializată.

FIGURA 28. Activitățile economice cu un coeficient de localizare pe baza output-ului supraunitar în Zona Metropolitană Cluj, 2017

Sursa: Calcule proprii, INS – Tempo Online și Anuarul Statistic

Zona Metropolitană Cluj are o structură economică specializată și concentrată mai ales în activitățile economice din figura de mai sus, luând în calcul coeficientul de localizare pe bază de output. Specializarea, în această situație, contribuie la o diferențiere, iar diferențierea alimentează avantajele competitive.

Este important de menționat că activitățile cu o pondere mare a valorii adăugate brute în producție și, deci, cu consumuri intermediari mici sunt mult mai rezistente la șocurile economice (ex. crize economice, financiare), astfel că structura economiei locale este mult mai robustă.

Câștigul salarial ridicat reprezintă un alt avantaj competitiv al Clujului, care reușește să atragă talente din întreaga țară.

După cum afirmam mai sus, în general activitățile economice cu o pondere mare a valorii adăugate în producție oferă și salarii competitive. Salariul mediu net lunar în județul Cluj în anul 2019 a fost de 3.449 lei, cu 463 lei mai mare comparativ cu media națională și cu 668 lei mai mare decât cea regională. Față de anul 2008, acesta s-a triplat în termeni nominali, Clujul având cel mai ridicat ritm de creștere de la nivel național. Datele prezentate sunt la nivel județean, însă dacă ne-am raporta la nivelul municipiului Cluj-Napoca, cel mai probabil, salariul de aici ar fi mai mare decât cel din București. Câștigul salarial reprezintă, așadar, un alt avantaj competitiv al Clujului, atrăgând forță de muncă din întreaga țară.

FIGURA 29. Dinamica salariului mediu net lunar, la nivelul principalelor județe din România, în 2008-2019

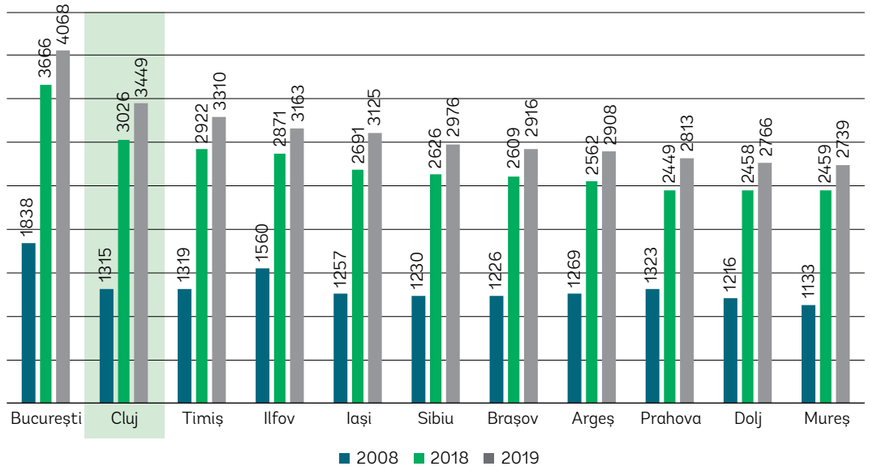

Sursa: INS. Tempo Online, 2021

La nivelul anului 2019, cele mai mari salarii din județul Cluj erau deținute de salariații din domeniul serviciilor anexe extracției minereurilor metalifere (11.301 de lei), produse de cocserie (7.820 lei)[16], transporturi aeriene (6.898 lei), activități de editare (5.983 lei), asigurări (5.235 lei), intermedieri financiare (4.935 lei), fabricarea calculatoarelor (4.853 lei), extracție petrol și gaze (4.753 lei) etc. Spre deosebire de 2018, anul 2019 vine cu câteva schimbări în ceea ce privește nivelul salarial, astfel că cele mai tentante și bine plătite joburi sunt: activitățile de servicii în tehnologia informației (7.620 lei), transporturile aeriene (7.490 lei), activitățile de editare (6.611 lei), activitățile de asigurări (5.912 lei) și industria calculatoarelor (5.232 lei).

Cu excepția industriei extractive, se observă că cele mai mari salarii se înregistrează în servicii, în activități economice cu consumuri intermediare reduse, în general. De asemenea, industria pare să fie din ce în ce mai puțin atractivă din perspectiva salariilor, competitivitatea prin cost nu mai reprezintă un avantaj pentru companiile care activează în domenii cu valoare adăugată scăzută, cu un conținut tehnologic redus și cu o dezvoltare care se bazează mai ales pe costul ieftin al muncii și consumuri intermediare care, în multe cazuri, provin din import. Axarea pe brandurile proprii obligă producătorii să facă un salt mare peste prima treaptă a competitivității (salarii mici) și să ajungă pe trepte superioare bazate pe calitate, diferențiere și inovație. Astfel, pentru a rămâne competitive, companiile trebuie să introducă, chiar și în industriile tradiționale, produse cu valoare adăugată mai mare.[17]

[16] Sunt înregistrate, într-adevăr, salarii mari în activitățile de prelucrare a țițeiului, dar numărul de angajați din Zona Metropolitană Cluj-Napoca este extrem de redus, astfel că nu e relevantă raportarea la acestea.
[17] Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Cluj, 2020

FIGURA 30. Dinamica salariului mediu net lunar din județul Cluj, pe principalele activități economice, 2008-2019

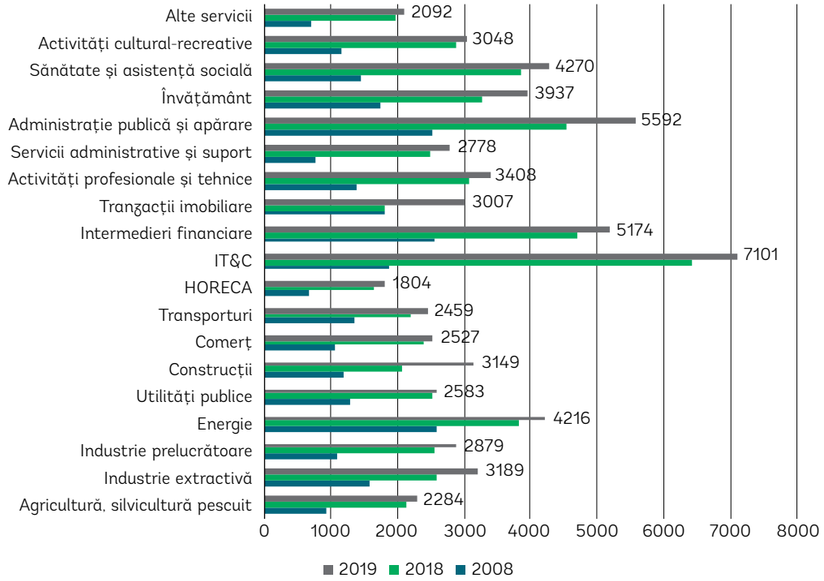

Sursa: INS. Tempo Online, 2021

Clujul înregistrează, în majoritatea activităților economice, salarii peste media națională: transporturi aeriene (1.935 lei), fabricarea calculatoarelor (1.916 lei), activități de editare (1.291 lei), activități de servicii în tehnologia informației (876 lei), fabricarea hârtiei (653 lei), administrație publică (644 lei), tranzacții imobiliare (526 lei), sănătate (553 lei), învățământ (541 lei) etc..

FIGURA 31. Activități economice cu amprentă locală mare și cu salarii peste media națională

Sursa: Calcule proprii

Metropola diversității antreprenoriale

Efervescența antreprenorială demonstrează un apetit ridicat al locuitorilor pentru această activitate, apetit care trebuie susținut prin infrastructură și servicii suport.

În anul 2018, în Municipiul Cluj-Napoca au fost înregistrate peste 28 mii de companii[18], ceea ce reprezintă 80% din numărul acestui indicator la nivel județean și peste 84% din numărul înregistrat în Zona Metropolitană, în creștere față de ponderea înregistrată în anul 2009[19]. În anul 2019, numărul companiilor care au depus un bilanț a scăzut la 26 mii, reprezentând 83% din numărul acestora de la nivel metropolitan, respectiv 82% din numărul total al întreprinderilor active din județul Cluj. Pe durata pandemiei instalate în anul 2020, s-a înregistrat o scădere a numărului de întreprinderi nou-înființate și o creștere a numărului de insolvențe în rândul celor existente.

Din totalul firmelor active economic din Municipiul Cluj-Napoca, circa 25% nu au avut niciun salariat și nici cifră de afaceri în anul 2018, situație similară și la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, unde se remarcă o pondere a companiilor fără rezultate economice de 41%, iar majoritatea dintre acestea activează în servicii. La nivel metropolitan, peste 1% erau companii mijlocii și mari, 6% erau întreprinderi mici și 52% sunt microîntreprinderi (93% dacă încadrăm și companiile fără salariați și cifră de afaceri în categoria microîntreprinderilor).

Efervescența antreprenorială, demonstrată prin indicatorii companiilor din zona metropolitană, arată creșteri între anii 2009-2019, pentru majoritatea indicatorilor, ceea ce semnifică venituri medii în creștere la nivel de companii și o productivitate a muncii în creștere.

FIGURA 32. Indicatorii companiilor din Zona Metropolitană Cluj, 2009 vs. 2018, 2019

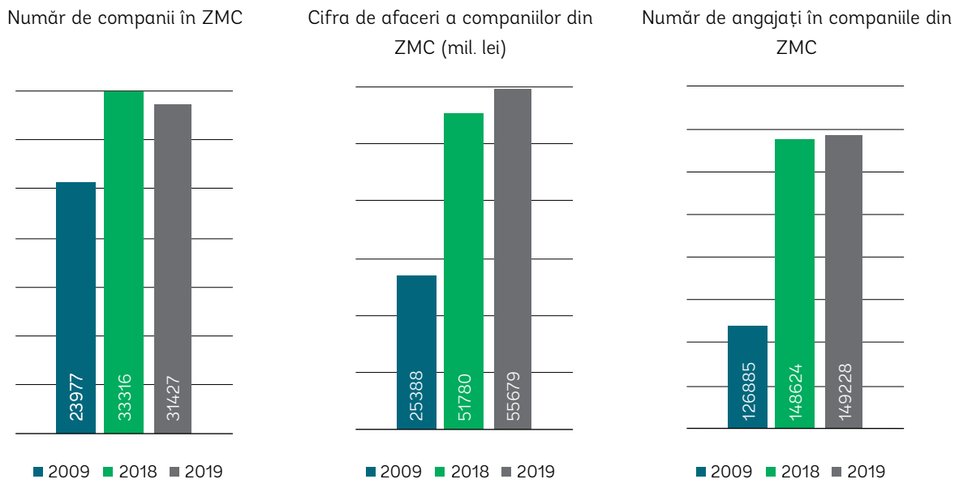

Sursa: ListăFirme, 2021

[18] Conform INS, unitatea locală este o întreprindere sau o parte a acesteia (atelier, fabrică, depozit, birou etc.) situată la o adresă identificabilă.
[19] Statistica ia în calcul acei agenți economici care au depus situațiile financiare, neincluzându-i pe cei care nu au depus situațiile financiare, precum și alte entități de tipul întreprinderilor individuale, persoanelor fizice autorizate, reprezentanții fiscali, organizațiile cu scop lucrativ, cooperativele de credit.

Municipiul Cluj-Napoca are cel mai ridicat spirit antreprenorial[20] din România, demonstrat prin densitatea companiilor active economic la 1.000 de locuitori. Populația Zonei Metropolitane Cluj-Napoca reprezintă 2% din totalul național, iar numărul de companii reprezintă 4% din totalul național, ceea ce demonstrează o efervescență antreprenorială, un apetit ridicat al locuitorilor pentru afaceri proprii, dar și un ecosistem de afaceri favorizant care trebuie susținut în continuare prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor suport.

FIGURA 33. Densitatea companiilor/1.000 locuitori din Municipiul Cluj-Napoca în comparație cu a altor centre economice din România, în procente, 2018 și 2019

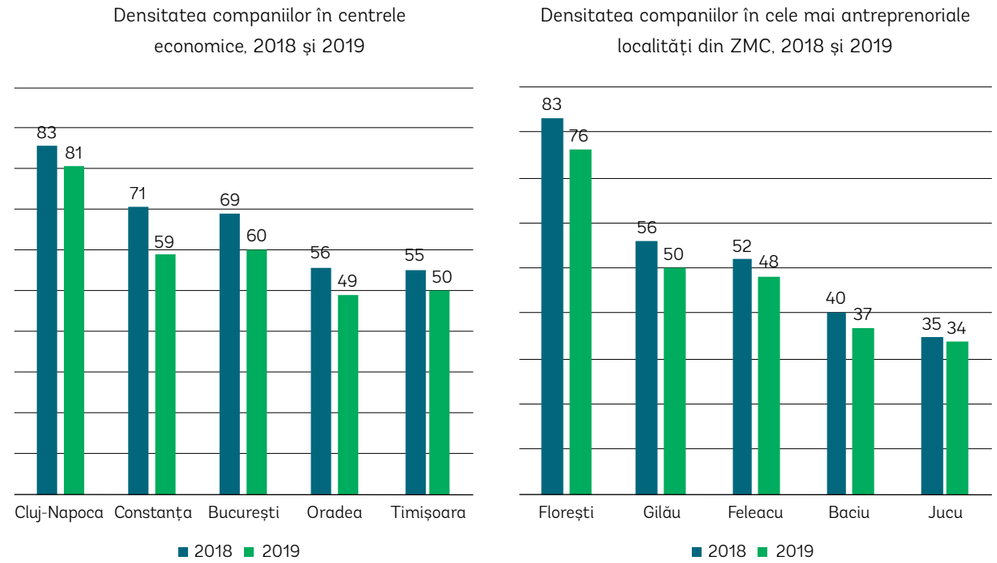

Sursa: ListăFirme, 2021

Pe principalele activități ale economiei, cele mai multe unități locale active economic din Zona Metropolitană Cluj-Napoca au fost înregistrate în comerț; activități profesionale, științifice și tehnice, construcții; industria prelucrătoare și transporturi și depozitare.

Din cele 76 companii mari[21] (cu peste 250 de angajați) care își desfășoară activitatea în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, cele mai multe activează în servicii. Pe lângă asta, un număr de 15 firme mari activează în industria prelucrătoare a zonei metropolitane. În tabelul de mai jos sunt prezentate companiile mari cu profil industrial din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, conform datelor primite de la INS, luând în calcul distribuția angajaților și a cifrei de afaceri pe unități locale active, nu doar pe sediul social. Dintre acestea, se va putea observa că doar câteva au capital autohton (Cosm-Fan Carmangerie, Jolidon Import Export SRL, Farmec, Remarul 16 Februarie).

[20] Antreprenorialul este un motor al inovării, fiind și prima sursă a creșterii locurilor de muncă. În America pare să fie singura sursă care creează joburi noi, conform studiului realizat de Ewing Marion Kauffman Foundation, "Kauffman Index of entrepreneurial activity", 2012.
[21] Au fost luate în calcul unitățile locale active, care deși nu au sediul social în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, au fabrici sau birouri care angajează forță de muncă locală și generează venituri la nivel local.

FIGURA 34. Densitatea antreprenorială în Zona Metropolitană, 2019

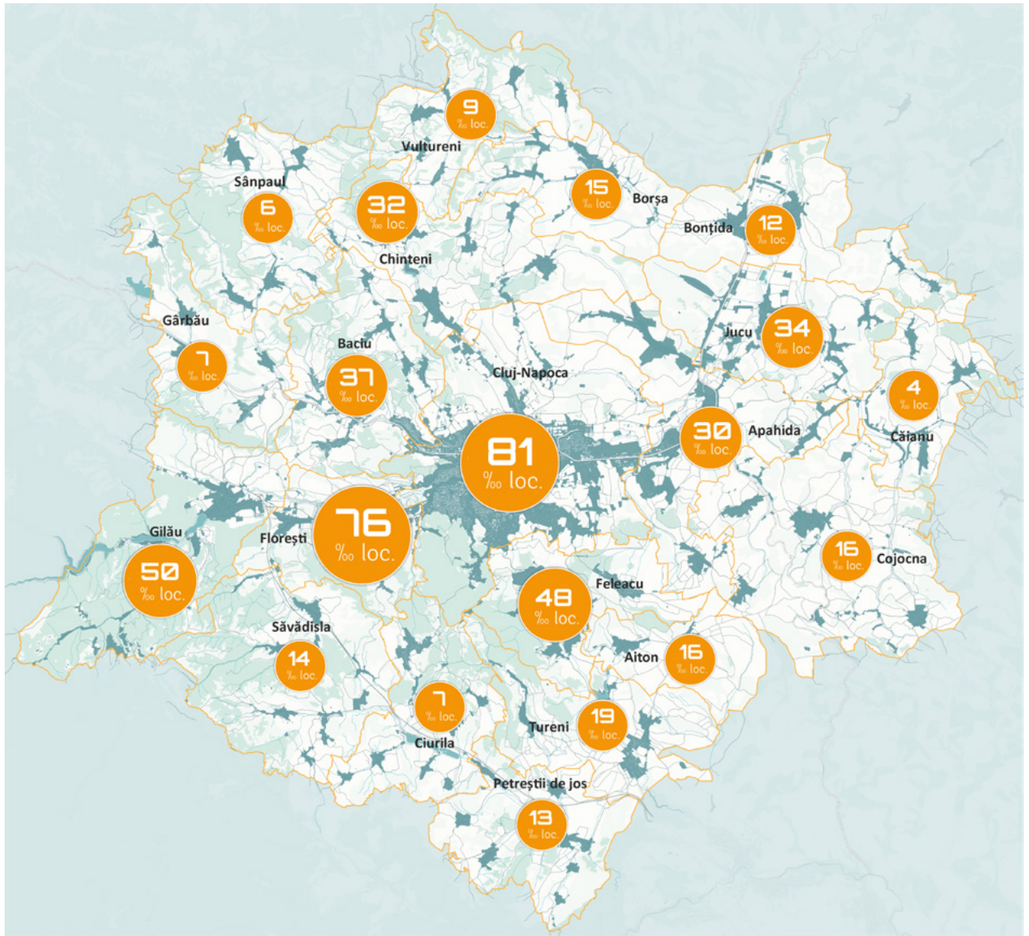

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, pe baza datelor ListăFirme

TABEL 3. Firmele mari (după nr. de angajați) cu profil industrial din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2019

Industria alimentară	MOLDOVAN CARMANGERIE SRL
Industria textilă	JOLIDON IMPORT EXPORT SRL
Industria mobilei	ECOLOR SRL
Industria chimică	FARMEC SA
Industria farmaceutică	TERAPIA SA
Industria produselor din minerale nemetalice	SANEX SA
Industria construcțiilor metalice	CSI România
	GORMET
Industria calculatoarelor și a produselor electronice	EMERSON SRL
Industria echipamentelor electrice	DE'LONGHI ROMÂNIA SRL
	2 CONNECT ROMÂNIA
Industria mijloacelor de transport	REMARUL 16 FEBRUARIE SA
	ROBERT BOSCH SRL
	FUJIKURA AUTOMOTIVE ROMANIA SRL
	ECKERLE AUTOMOTIVE SRL

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la ITM și INS, solicitare oficială, 2020

FIGURA 35. Structura unităților locale active economic din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2019

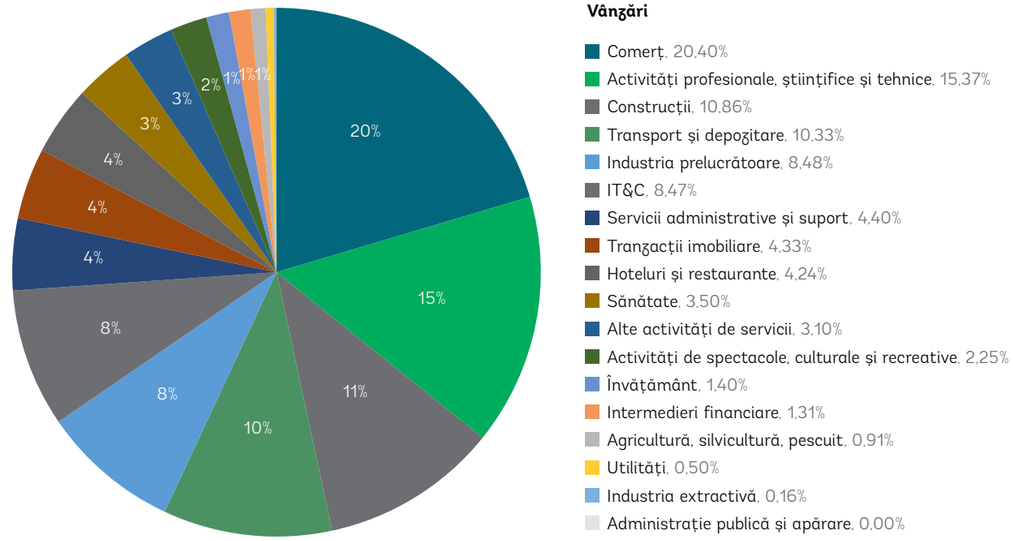

Sursa: ListăFirme, 2021

Angajații din industria prelucrătoare par să fie acaparați în proporție de peste 81% în companiile localizate în municipiul Cluj-Napoca. Există totuși peste 7.000 angajați care lucrează în diverse ramuri ale industriei prelucrătoare localizate în afara municipiului, în raza comunelor Zonei Metropolitane (Apahida, Jucu etc.).

Cifra de afaceri a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca a atins, în anul 2018, valoarea de 12 miliarde euro (companiile mari din Zona Metropolitană contribuie cu 30%), clasându-se după Municipiul București și Timișoara, în ierarhia națională. Este generată, în proporție de peste 87% de companiile localizate în Municipiul Cluj-Napoca. În anul 2019, se înregistrează o creștere a acestui indicator cu aproximativ 8%, față de 2018, poziționând metropola după Municipiul București. În graficul de mai jos este prezentată distribuția cifrei de afaceri a ZMC pe principalele activități economice.

FIGURA 36. Cifra de afaceri a firmelor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, în anul 2019

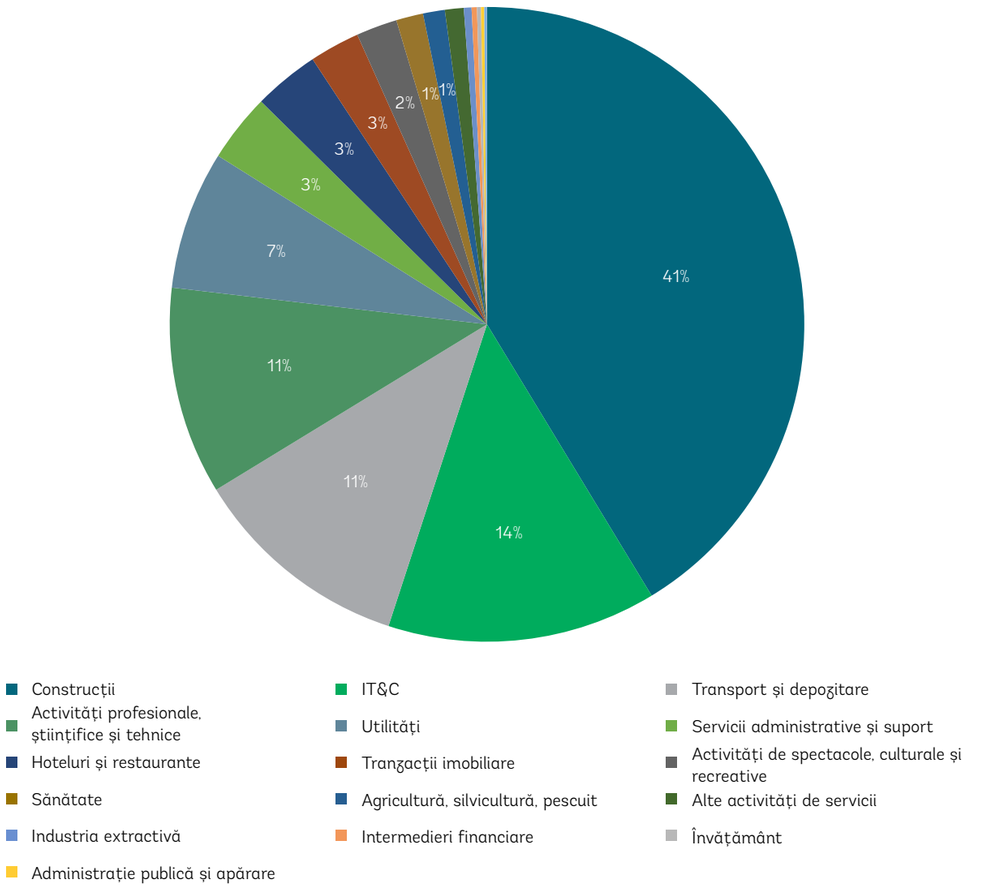

Sursa: ListăFirme, 2021

Se poate nota o creștere cu 800 milioane euro comparativ cu anul 2018, fiind generată în continuare în cea mai mare parte de firmele din comerț. La nivel de diviziune CAEN, cele mai mari cifre de afaceri sunt generate din activități de comerț cu amănuntul al carburanților, activități de realizare a softului la comandă, transporturi rutiere de mărfuri, lucrări de construcții etc.

Companiile cu cele mai mari valori ale cifrei de afaceri pentru anul 2018 din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, conform distribuției unităților locale active, sunt prezentate în tabelul de mai jos:

TABEL 4. Companiile cu cele mai mari valori ale Cifrei de Afaceri din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018

Unitate locală activă	Descriere	Estimare (mil. euro)
ROBERT BOSCH SRL	Sediu subunitate	467
ELECTRICA FURNIZARE SA	Sediu subunitate	266
DE'LONGHI ROMANIA SRL	Sediu social	261
INTER CARS ROMANIA SRL	Sediu social	208
EMERSON SRL	Sediu social	195
CARRION EXPEDITION SRL	Sediu social	167
TERAPIA SA	Sediu social	156
OMV PETROM MARKETING SRL	Sediu subunitate	137
VOS LOGISTICS CARGO SA	Sediu social	110
SC ENDAVA ROMANIA SRL	Sediu social	107
KAUFLAND ROMANIA SCS	Sediu subunitate	102
LUKOIL ROMANIA SRL	Sediu subunitate	96
PROFI ROM FOOD SRL	Sediu subunitate	87
DRDP CLUJ	Sediu subunitate	78
ECOLOR SRL	Sediu subunitate	74
EAST GRAIN SRL	Sediu social	68

Sursa: INS, Cifra de afaceri pe unități locale active

Densitatea oamenilor și a firmelor și efectele aglomerării joacă un rol critic, deoarece pare să existe o corelație pozitivă între dimensiunea și densitatea orașului și creșterea organică a ecosistemelor metropolitane de inovare. Densitatea urbană a devenit unul dintre cei mai importanți factori ai propagării companiilor și startup-urilor high-tech și al atragerii investițiilor de tip venture capital (capital de risc). Realitatea arată că valoarea capitalului de risc investită în startup-uri este puternic corelată cu densitatea populației dintr-o anumită metropolă, dar mai ales cu concentrarea industriei high-tech.

FIGURA 37. Repartiția cifrei de afaceri și a salariaților, 2018

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, pe baza datelor INS, unități locale active

Din perspectiva localizării companiilor, conform Centrului Interdisciplinar pentru Știința Datelor, acestea sunt hiper-concentrate spațial, cele mai multe dintre autoritățile și instituțiile publice sunt localizate în centrul orașului, iar distribuția numărului de firme este dependentă de distribuția densităților de populație din oraș, cele mai multe firme fiind înregistrate în Centru, Mănăștur, Mărăști, Gheorgheni, Zorilor, Între Lacuri etc. Cele mai puține sunt localizate în cartierele mai îndepărtate de centrul orașului: Sopor, Becaș, Făget, Borhanci etc.

FIGURA 38. Distribuția firmelor active pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca, 2018

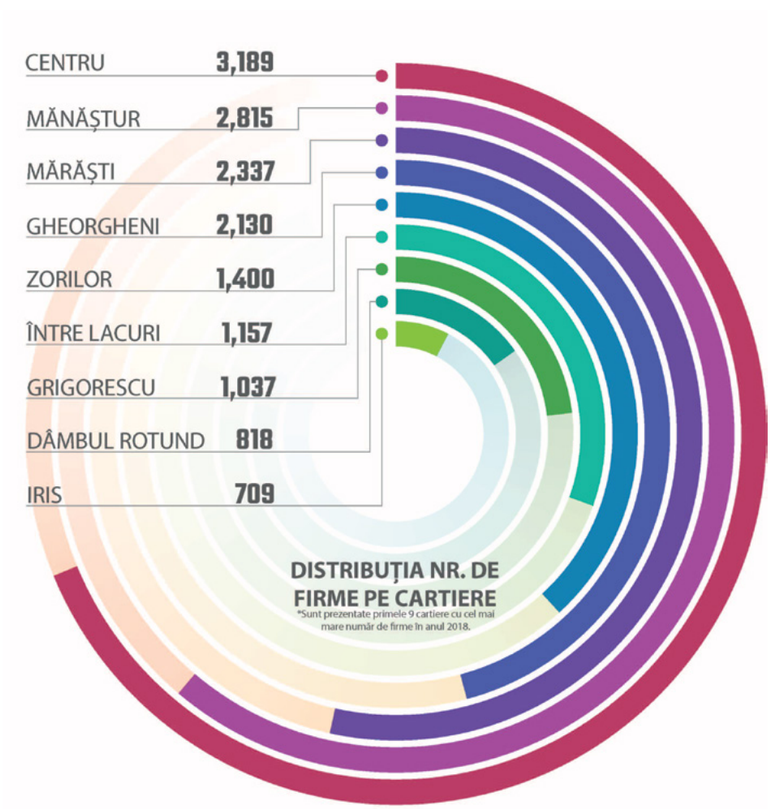

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Centrul Interdisciplinar pentru Știința Datelor22

Concentrările cele mai mari de oameni angajați sunt în Centru (aici își au sediul și multe universități), însă în cartierele Mărăști și Gheorgheni pare că se concentrează cei mai mulți salariați, o mare parte din ei lucrând în IT&C, R&D, servicii suport pentru afaceri și inginerie etc. În corelare cu spațiile de birouri și cele de co-working, se observă că cele mai multe deservesc teritoriul central, unde se și conturează ecosistemul urban de inovare principal al municipiului Cluj-Napoca, și zonele care încep să formeze noua economie metropolitană, unde își au sediul cele mai multe clădiri de birouri clasa A din oraș.

[22] Statistica Centrului Interdisciplinar pentru Știința Datelor se bazează pe datele din bilanțurile operatorilor economici, 2008-2018, Ministerul Finanțelor Publice.

FIGURA 39. Distribuția salariaților pe cartierele din Municipiul Cluj-Napoca

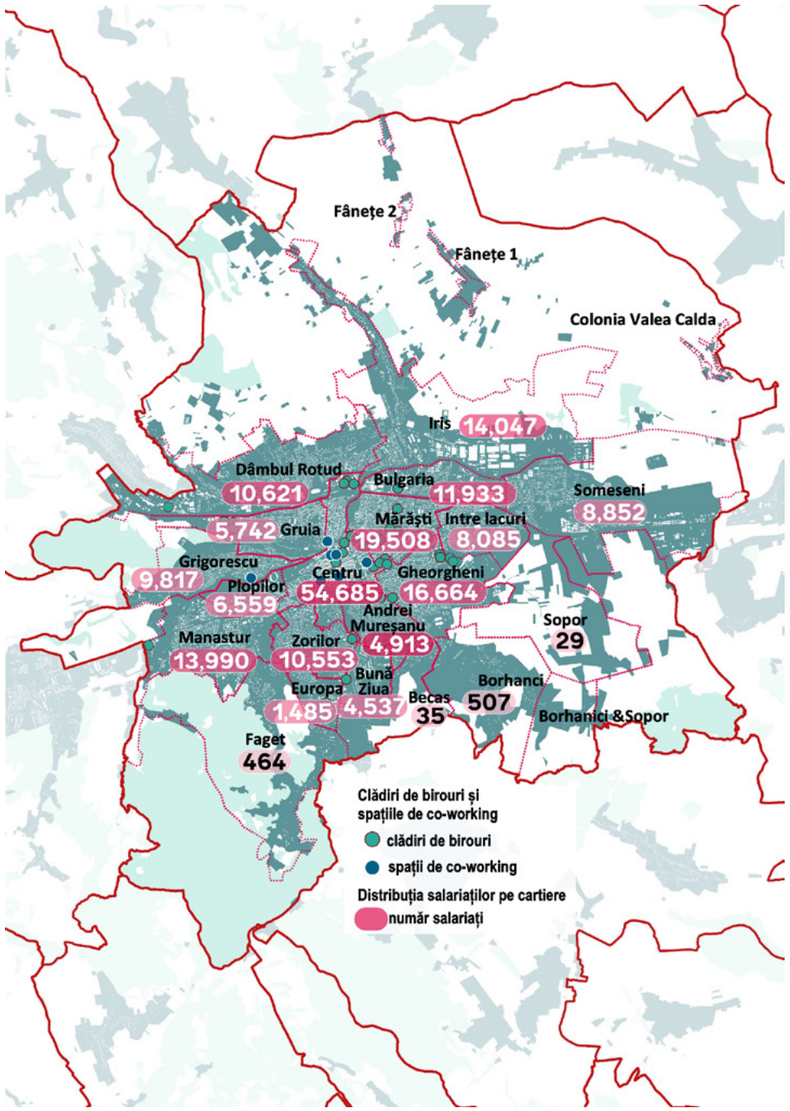

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, pe baza datelor CSID

La nivel teritorial, cele mai multe companii, după Municipiul Cluj-Napoca, se înregistrează în Florești, Gilău, Baciu, Apahida, Feleacu, Jucu etc.. Cele mai multe firme active de la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca se înregistrau în activități profesionale, științifice și tehnice, comerț, construcții, transport și depozitare și IT&C.

FIGURA 40. Densitatea companiilor active din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

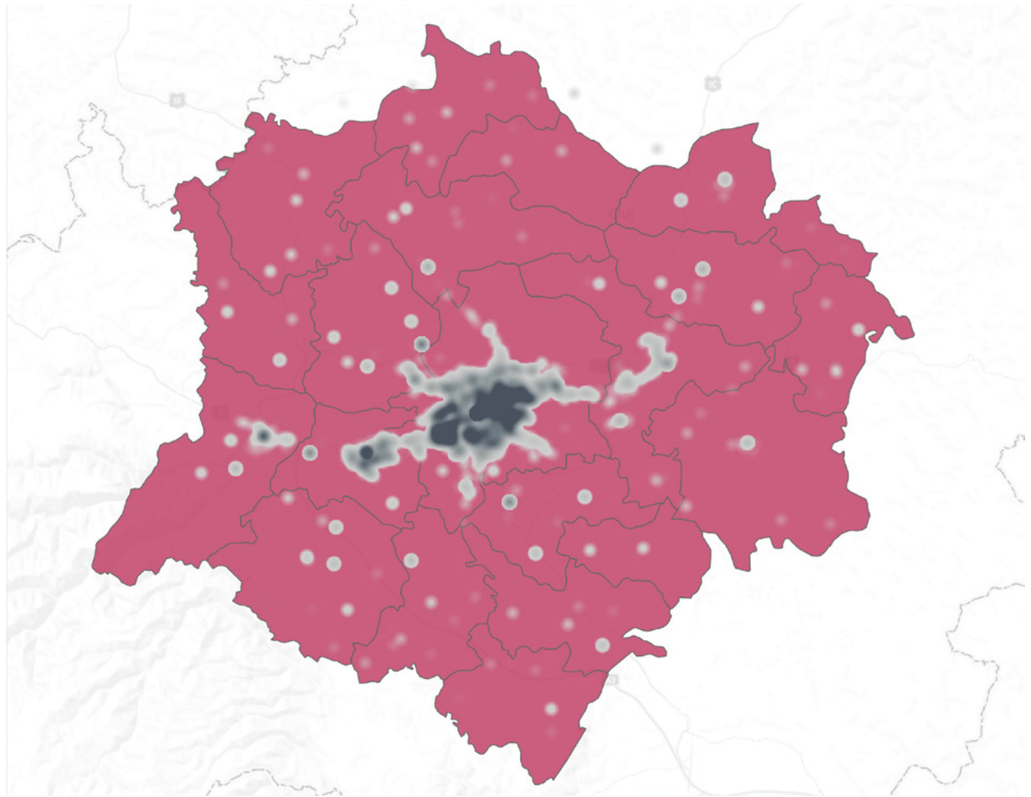

Sursa: Hartă realizată de Centrul Interdisciplinar de Știința Datelor

Administrația publică locală trebuie să sprijine dezvoltarea echilibrată a ecosistemului local antreprenorial atât autohton, cât și străin.

O estimare grosieră în funcție de capital arată că din cele 26 de mii de companii din Municipiul Cluj-Napoca, aproximativ 80% au capital autohton, astfel mediul antreprenorial se bazează semnificativ pe antreprenorii locali, aspect ce diferențiază Municipiul și Zona Metropolitană Cluj-Napoca de restul centrelor urbane din România.

Clujul a format o serie de branduri cu notorietate internațională în cosmetice (ex. Gerovital, produs de Farmec SA Cluj, are peste 50 de ani de tradiție), în domeniul bancar și al asigurărilor (Banca Transilvania), în domeniul televiziunii prin cablu (fostul Astral, preluat de UPC), al ingineriei electrice (Electrogrup, Energobit), al lenjeriei (Jolidon, unul dintre cele mai cunoscute branduri românești de fashion), al lactatelor (Napolact – brand românesc al companiei FrieslandCampina), încălțămintei (Clujana – încă din anul 1911) etc. Totodată, ecosistemul s-a bucurat de prezența companiilor locale de IT, care au dominat net piața locală: Softvision, Fortech, EBS, Brinel etc. sau de servicii: Trilulilu – cel mai mare brand din online-ul românesc și cea mai mare platformă online de user-generated content, Untold – cel mai mare festival de muzică de masă, SaladBox – lanț internațional de restaurante etc..

Administrația publică locală face eforturi de a se conecta permanent cu mediul de afaceri, un exemplu în acest sens fiind reprezentat de constituirea Consiliului Consultativ pentru Antreprenoriat și Inovare în IT, format din specialiști din domeniu, membri ai clusterelor Transilvania IT Cluster și Cluj IT. Acest exemplu ar putea fi replicat în mai multe sectoare economice, câtă vreme există interes și din partea companiilor.

Metropola în care ”giganți” mondiali aleg să facă afaceri

Pentru a fi mai competitiv, Municipiul Cluj-Napoca trebuie să își dezvolte componenta de comerț exterior și să își crească ponderea exporturilor în totalul global. Cu cât produsele exportate vor avea o valoare adăugată mai mare și vor fi mai complexe, cu atât performanța economică, cu impact asupra competitivității, va fi mai mare.[23]

Exporturile și investițiile străine directe sunt căi principale prin care resurse adiționale pot fi atrase din afară. Județul Cluj nu este un exportator de bunuri, lider în topul național. Contribuie doar cu 2.5% la exporturile României și se poziționează pe locul 13 la nivel național după județe mult mai industrializate: Timiș, Argeș, Arad, Brașov, Sibiu, Ilfov, Dolj, Alba, Prahova, Constanța. Orașele care au exporturi de bunuri mari nu sunt și cele mai atractive, acestea trag mulți navetiști, dar nu și migranți definitivi. De cealaltă parte, județul Cluj se poziționează pe locul 13 la nivel național în ceea ce privește exporturile de bunuri, încă pe primul loc în ceea ce privește numărul relativ de migranți atrași.[24]

În topul primilor 100 exportatori din regiunea Nord-Vest, județul Cluj este reprezentat prin 33 de companii, din care 22 sunt localizate în Zona Metropolitană Cluj-Napoca.[25]

Majoritatea exportatorilor au background industrial, iar structura bunurilor exportate este dată de profilul de activitate, poziționând pe primele locuri, exporturile de ***mașini și echipamente electrice și electrocasnice***, ***produse minerale***, ***articolele din metal***, ***materiale plastice și cauciuc***, ***mijloace și materiale de transport***, ***produse chimice*** etc[26].

Structura importurilor județului Cluj este similară cu cea a exporturilor, cea mai mare pondere o aveau ***mașinile, aparatele și echipamentele electrice***, ***produsele minerale***, ***articolele din metale***, ***materialele plastice, mijlocele și materialele de transport*** etc.. Principalii importatori sunt SC MOL România Petroleum Products SRL, SC De'Longhi România SRL, SC Inter Cars România SRL, SC Emerson SRL, Unix Auto SRL, SC Fujikura Automotive România SRL, SC Eckerle Automotive SRL, SC Terapia SA.[27]

[23] Nu doar Municipiul Cluj-Napoca sau Zona Metropolitană Cluj-Napoca, ci întreaga țară este dependentă de piețe externe, mai ales de cele ale țărilor dezvoltate, astfel accesul la piețele de desfacere mari este obligatoriu pentru a susține creșterea. Peste 75% din exporturile României sunt îndreptate către piețele UE.
[24] "România Metropolitană", Banca Mondială, 2019
[25] Datele privind comerțul internațional de bunuri sunt stabilite în funcție de sediul social din Registrul Statistic al Întreprinderilor (REGIS) al agenților economici care au realizat exporturile/importurile de bunuri. Fiecare operator economic care realizează schimburi de bunuri cu alte state membre ale UE ce depășesc un anumit prag valoric are obligația de a furniza date pentru sistemul statistic. În completarea chestionarului pentru furnizorii de informații statistice Intrastat, operatorii trebuie să ofere date despre sediul executiv al unității, adică acela unde se desfășoară efectiv activitatea și să declare dacă acesta coincide cu sediul administrativ (social). În cazul în care cele două nu coincid, atunci operatorii trebuie să declare adresa sediului executiv unde unitatea își desfășoară efectiv activitatea. În majoritatea cazurilor, conform rezultatelor obținute, putem trage concluzia că aceștia declară adresa sediului social. Spre exemplu, Robert Bosch are sediul administrativ în București și o fabric/un punct de lucru în Cluj. Exporturile pe care le realizează de la sediul executiv al unității din Cluj, conform acestui chestionar, pot fi raportate la nivelul județului Cluj, dar cu toate acestea sunt declarate la Municipiul București, unde compania are și un birou de vânzări.
[26] Sunt luate în calcul datele înregistrate la nivelul județului Cluj, întrucât nu există statistică oficială la nivel de municipii sau orașe.
[27] Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Cluj, 2020

FIGURA 41. Topul exportatorilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

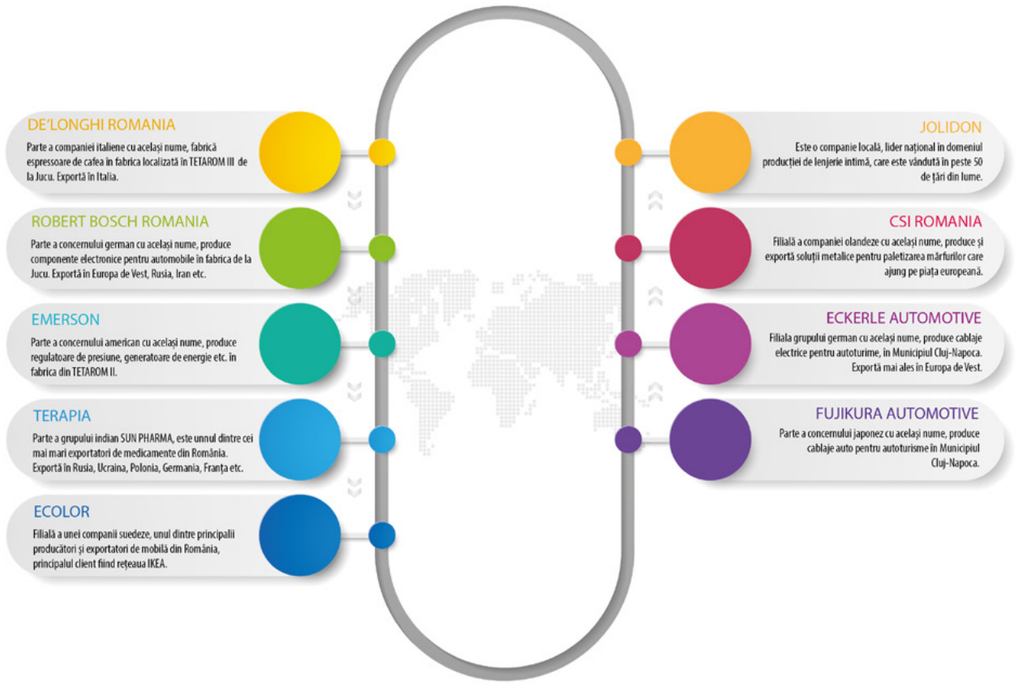

Sursa: Prelucrare proprie după Top 100 Exportatori, Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri

Balanța comercială este pozitivă pentru următoarele secțiuni de mărfuri conform Nomenclatorului Combinat, în anul 2019: mărfuri și produse diverse, produse vegetale, încălțăminte, produse din lemn.

În ceea ce privește **indicatorul RCA (Balassa)**, acesta raportează exporturile înregistrate la nivelul unei categorii de produse la valorile totale ale exporturilor, făcând în același timp corelația între nivelul județean și cel național.[28] Analizând valorile indicatorului RCA pentru intervalul 2011-2019, se remarcă faptul că nivelul exporturilor indică un număr mai ridicat de produse ce prezintă avantaje comparative la nivelul județului Cluj. Pe întreg intervalul de analiză, cele mai ridicate valori ale indicatorului au fost obținute pentru produse cu o valoare adăugată redusă, intensive în materii prime, ceea ce poziționează exporturile județului la începutul lanțurilor de valoare globală (se exportă materie primă sau produse slab procesate și se importă produse procesate și mai complexe)[29]: umbrele, pastă din lemn, plută și articole din plută, hârtie și articole din acestea etc., ceea ce nu prezintă un insight care să poată să fie valorificat prin politici de susținere din partea autorităților, ci demonstrează faptul că în categoria bunurilor cu o valoare adăugată mai mare se poziționează alte județe din vestul, centrul și sudul țării, Clujul conducând clasamentul la comerțul exterior cu servicii.

[28] Formula de calcul utilizată este RCA=(Xij/Xit)/(Xnj/Xnt), unde Xij = exportul produsului j la nivel județean, Xit = valoarea totală a exporturilor la nivel județean, Xnj = exportul produsului j la nivel național și Xnt = valoarea totală a exporturilor la nivel național. O valoare supraunitară indică un avantaj comparativ al respectivei categorii de produse.
[29] Trebuie menționat un aspect important: complexitatea produselor exportate este conectată de complexitatea economică. Complexitatea produselor din domenii precum industria chimică, mașini & echipamente (sunt considerate cele mai complexe industrii) este determinată mai ales de acele organizații care au o concentrare mare a angajaților înalt calificați. (The Atlas of Economic Complexity – Mapping paths to prosperity) Pentru a fi competitiv pe termen lung, Clujul trebuie să înceapă să producă și să exporte produse complexe și cu consumuri intermediare mai reduse.

Din păcate, acest indicator (Balassa) nu ține seama de implicațiile altor factori de producție precum: consumul de forță de muncă, dotarea tehnologică, dotarea cu materii prime autohtone, eforturi investiționale, factori care nu pot fi măsurați. Cu toate acestea, el reflectă măsura în care, la nivel județean, se valorifică avantajele relative de cost, fiind relevant prin prisma focusării asupra grupelor de produse în care județul Cluj este specializat și în care merită să investească pe viitor pentru obținerea unor avantaje pe termen lung. De reținut este că avantajele comparative pe care un județ le poate dobândi și care determină gradul de specializare se pot pierde, mai ales ca urmare a competiției de pe piața europeană; ele nu sunt păstrate la nesfârșit fără o susținere cu caracter investițional.

Conform Băncii Naționale a României, comerțul cu servicii înregistrează o balanță comercială pozitivă la nivel de țară, pentru majoritatea tipurilor de servicii[30]. Județul Cluj contribuie în medie cu 9% la exporturile naționale de servicii, iar în intervalul de timp pentru care există date, s-a constatat o creștere semnificativă a contribuției (de la 5.6% în 2013 la 9% în 2017) acestuia. Clujul ocupă poziția a doua după Municipiul București la nivel național, din perspectiva exporturilor de servicii (de telecomunicații, informaționale și informatice).[31] Ponderea exporturilor de servicii în total exporturi este de peste 55%.

FIGURA 42. Structura exporturilor de servicii, situație comparativă în milioane euro

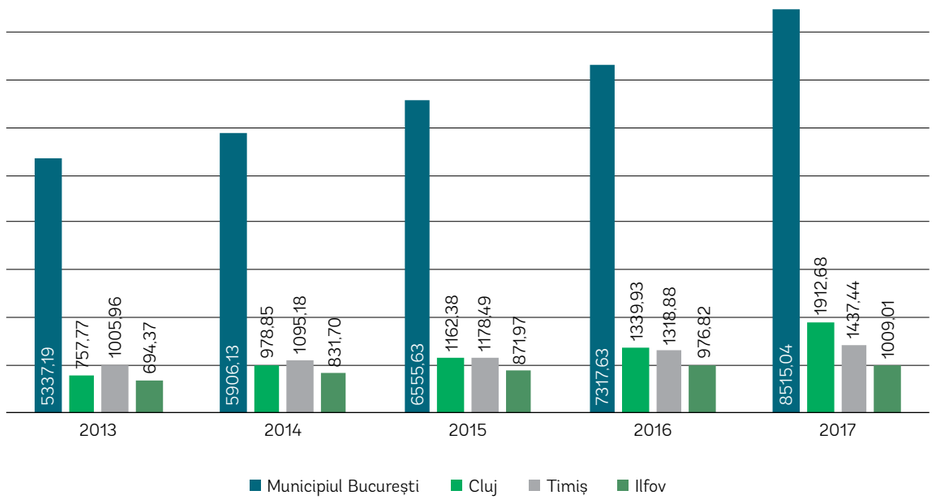

Sursa: Banca Națională a României, 2019

Studiul realizat de Centrul Interdisciplinar pentru Știința Datelor indică poziția de hub Central și Est-European pe care o are Municipiul Cluj-Napoca prin adoptarea noilor forme de globalizare prin externalizarea operațiunilor. Municipiul se remarcă mai ales în servicii intensive în cunoaștere: IT&C, servicii suport pentru afaceri, cercetare-dezvoltare și inginerie, respectiv servicii financiare.

[30] Aici intră servicii de telecomunicații, informatice și informaționale.
[31] Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Cluj, 2020

Investițiile străine din Zona Metropolitană Cluj-Napoca se aliniază profilului economic al zonei fiind orientate mai ales către sectorul terțiar și mai puțin spre cel industrial. Astfel, volumul investițiilor este redus. Zona Metropolitană Cluj-Napoca nu s-a mai bucurat de ceva timp de investiții străine remarcabile, ultimii investitori mari care au fost atrași în zonă fiind BOSCH și DE'LONGHI.

Din perspectiva investițiilor străine directe, conform ONRC, județul Cluj își menține poziția a treia după numărul de firme cu participare străină la capitalul social și poziția a noua din perspectiva valorii capitalului străin subscris. Județul a atras 1.72% din fondurile totale investite de străini în companiile românești, o pondere relativ mică comparativ cu cele din alte județe. O posibilă explicație stă în faptul că investițiile struăine din Cluj au vizat mai ales sectorul terțiar (IT&C, outsourcing, comerț etc.), în detrimentul sectorului industrial, investiții care au necesitat consumuri intermediare mai mici, respectiv eforturi investiționale inițiale (de ex. achiziții de terenuri, construcții de spații industriale/logistice etc.) mai reduse. Valoarea capitalului investit nu reflectă realitatea, întrucât o bună parte din companiile străine au sediul într-o anumită locație, dar dețin puncte de lucru – de obicei, fabrici – în mai multe zone din țară.

Un indicator care însă reflectă mai bine impactul investițiilor străine este numărul de angajați din companiile cu capital străin. Din păcate, și acest indicator este colectat doar la nivel județean. Astfel, în anul 2019, 53.896 de angajați lucrau în companiile cu capital străin din județul Cluj, ceea ce îl plasa pe locul al II-lea, la nivel național, după Municipiul București, devansând și județul Timiș din acest punct de vedere. Astfel, peste 22% din angajații județului Cluj lucrează pentru firme cu capital străin.

FIGURA 43. Numărul de salariați care lucrau în firmele cu capital străin, 2007 vs. 2018, 2019

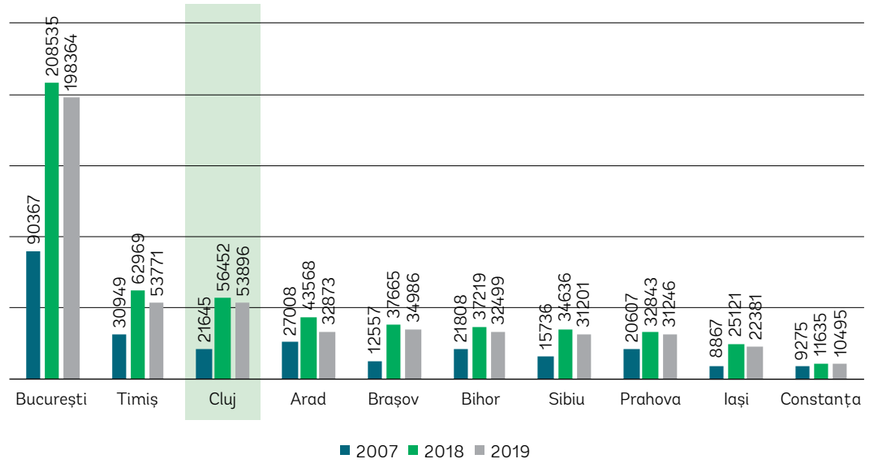

Sursa: INS. Tempo Online, 2021

Principalii investitori străini din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, din perspectiva cifrei de afaceri realizate și a numărului de salariați sunt:

FIGURA 44. Principalii investitori străini din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

Sursa: ONRC

După cum se poate observa, investițiile străine din industrie, prezentate mai sus, targetează ramuri industriale cu o valoare adăugată medie spre ridicată (industria auto, echipamente electrice, medicamente), software, servicii administrative și suport, comerț, transporturi rutiere etc. Totuși, trebuie menționat că ultimele investiții străine de anvergură au fost realizate în anul 2012 (Bosch și De'Longhi), fiind atrase în parcurile industriale TETAROM din subordinea Consiliului Județean Cluj. Activitatea de promovare a ZMC în scopul atragerii de investitori străini ar trebui intensificată și sprijinită prin servicii dedicate, mai ales dacă se găsesc soluții la o serie de probleme care o blochează în prezent: disponibilitatea terenurilor propice pentru investiții, finalizarea proiectelor majore de infrastructură etc.[32] Biroul de Relații Externe și Investitori al Primăriei ar trebuie să fie proactiv în atragerea investitorilor, mai ales în contextul în care concurența pentru aceștia între țările și orașele europene se intensifică din cauza pandemiei COVID-19 care a modificat lanțurile de valoare globale; multe companii, mai ales din sfera producției, își vor internaliza facilitățile de producție sau le vor reorienta dinspre China către alte locații din Europa (orașele pot privi acest aspect ca pe o oportunitate și pot să își dezvolte propunerea de valoare în această direcție, identificând profilul investitorilor doriți, în concordanță cu viziunea și dezvoltând pachete integrate de servicii atractive).

[32] Administrația publică locală, prin Biroul de Relații Externe și investitori al Primăriei, primește frecvent delegații de investitori care au vizitat ZMC din țări precum Coreea de Sud, China, Franța, Germania, SUA, Olanda, Irlanda, Ungaria etc. Totodată, pentru creșterea vizibilității Clujului, a fost creată platforma www.clujbusiness.ro, prin intermediul căreia investitorii pot primi răspunsuri rapide la întrebările pe care le au. Acest instrument merită dezvoltat în continuare, iar knowledge-ul existent ar trebui conectat și la alte platforme de investiții online (cum e cea dezvoltată de ADR Nord-Vest) astfel încât impactul să fie potențat și accelerat, iar eforturile și resursele să nu se dubleze.

FIGURA 45. Top 15 companii străine (cifra de afaceri și nr. de angajați), 2018

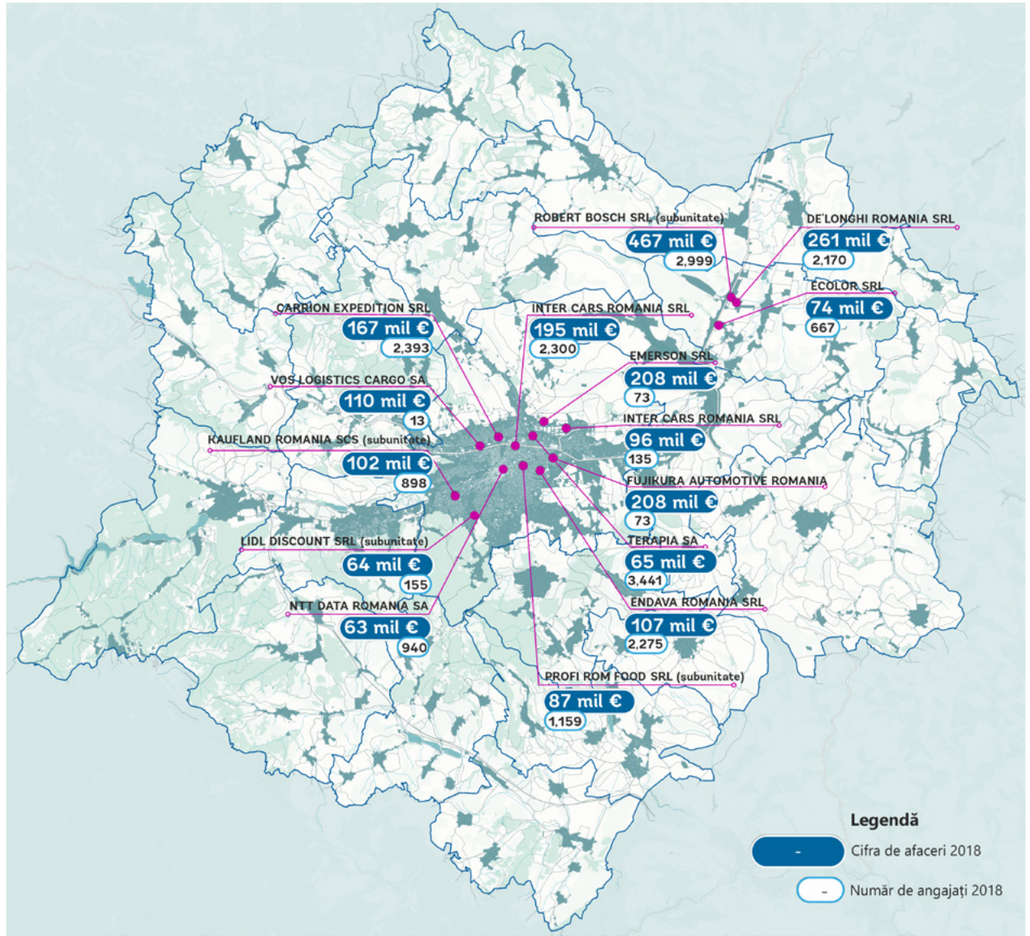

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, pe baza datelor ONRC și INS

6.3.2. O economie inovatoare și digitalizată

6.3.2.1. Metropola inovării

Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare[33], transpusă prin indicatorii specifici, poziționează România la coada clasamentului european[34]. Totuși, din rezultatele obținute la nivel de țară, municipiul Cluj-Napoca contribuie cel mai mult, după Capitală. Susținută de aproape 3.450 de angajați (cercetători, tehnicieni și asimilați) specializați, în corelare cu statutul de mare centru universitar regional pe care Clujul îl are, metropola mai poate să absoarbă cercetători cu condiția promovării profesiei încă din clasele mici.

[33] Inovarea, în accepțiunea acestui studiu, este transformarea knowledge-ului în bani. Este strâns legată de creșterea productivității. Productivitatea este văzută ca o modalitate prin care societățile devin mai "înstărite" – pentru a crește nivelul de trai, companiile și angajații trebuie să obțină outputuri mai mari din aceleași cantități de inputuri. Aici intervine inovarea. Definiția schumpeteriană este, de asemenea, agreată. Noile industrii sunt descoperite de antreprenori, mai degrabă decât de politicieni sau de cercetători.

[34] European Innovation Scoreboard 2019 - https://ec.europa.eu/growth/sites/growth/files/ris2019.pdf

Indicatorii de cercetare-dezvoltare și inovare (CDI) demonstrează o performanță modestă. La o încercare de identificare a actorilor cheie care derulează activități de CDI fie prin proiecte cu finanțare europeană, fie din alte surse și cu alte resurse, Municipiul Cluj-Napoca se poate bucura de prezența și activitatea unui institut național de cercetare-dezvoltare, a 5 filiale ale unor institute naționale de cercetare-dezvoltare, a 5 institute și a unui centru de cercetare aparținând Academiei Române, a unei filiale a Academiei de Științe Medicale și, nu în ultimul rând, a 6 universități publice acreditate cu o diversitate a domeniilor de cercetare. Pe lângă aceste entități publice de interes național, ecosistemul de cercetare-dezvoltare și inovare include și 8 unități și instituții de drept public.[35]

În ceea ce privește actorii privați[36], numărul e mai puțin important, câtă vreme aceștia nu reușesc să transforme decât parțial rezultatele cercetărilor în inovare și nici să obțină venituri din comercializarea lor. O mare parte din aceste companii supraviețuiesc cu ajutorul fondurilor europene. Cu toate acestea, sunt aproximativ 91 de unități locale active în Zona Metropolitană Cluj-Napoca cu activitate de cercetare-dezvoltare, poziționând metropola pe locul 2 după Capitală (București - 416) și mult peste celelalte centre urbane.[37] Pe lângă aceste companii cu activitate principală de cercetare-dezvoltare, mai putem menționa firmele care dezvoltă produse noi prin intermediul unor structuri interne dedicate. În general, această caracteristică se regăsește în cadrul firmelor mari. Dintre acestea merită amintite Farmec, Bosch – Centrul de Inginerie Cluj-Napoca, Terapia, Plantextrakt etc.[38]

Pentru a închide bucla ecosistemului, trebuie menționat că în Municipiul Cluj-Napoca există și câteva ONG-uri care au activitate de cercetare-dezvoltare, cu accent mai ales pe sănătate sau știință și tehnologie. Local, există toate ingredientele necesare pentru a face un shift de paradigmă – de la "Made in Cluj-Napoca" la "Invented in Cluj-Napoca".

Pentru că toate informațiile enumerate mai sus nu ne arată "volumul de inovare real" din Zona Metropolitană Cluj-Napoca și pentru că nu numai firmele care au CAEN de cercetare-dezvoltare fac inovare, am încercat să identificăm și o altă variantă prin care să radiografiem entitățile private care realizează produse și servicii inovatoare[39]. Firmele care pot să inoveze, indiferent de tipul inovării, sunt acelea care, în principiu, realizează activități de proiectare de produse, nu doar de producție/ manufactură sau de servicii și care, de cele mai multe ori, au un nucleu important de angajați STEM, dar nu numai (angajații creativi sunt de asemenea cheie în inovare). Ideea de la care s-a pornit este ca în firma respectivă să existe cel puțin un grup de ingineri care proiectează produsele ce urmează să fie comercializate. Nu au fost luate în calcul firmele care realizează doar produse proiectate de alții, fie din țară, fie din străinătate. Astfel, pe baza acestor criterii, au fost identificate peste 201 de firme high-tech și intensive în cunoaștere[40] din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, care fac inovare conform criteriilor de mai sus. Pe scurt, lista cuprinde companii de IT, de design și producție, care deservesc mai multe industrii avansate: biotech, medtech & farma; aerospace; agrotech; cleantech; electronice & telecomunicații; energie; fintech; proptech; web; materiale avansate; procese industriale și inginerie; transport; sisteme electromecanice și de control. Acestea sunt noile industrii la care trebuie să ne raportăm în viitor, creionând deja noile lanțuri de valoare.

[35] Echipamentele de R&D din universități și institute nu sunt folosite la capacitate maximă și nici nu sunt puse la dispoziția mediului privat, mai ales a IMM-urilor, care nu își permit să investească în laboratoare și echipamente proprii de R&D.
[36] Aici ne referim la companiile care au CAEN de cercetare-dezvoltare: 7211 – CD în biotehnologie, 7219 – CD în științe naturale și inginerie, 7220 – CD în științe sociale și umaniste.
[37] Conform INS, 2020, solicitare oficială.
[38] Conform KPMG ("Cercetare, dezvoltare și inovare – Stimulente fiscale și creșterea economică în România"), în România sunt în vigoare 3 tipuri de facilități fiscale pentru stimularea investițiilor private în activități de cercetare-dezvoltare: deducerea suplimentară la calculul profitului impozabil a cheltuielilor eligibile de cercetare-dezvoltare, scutirea de impozit pentru venitul salarial obținut de angajații implicați în activități de cercetare, dezvoltare și inovare și scutirea de impozit pe profit pentru contribuabilii care desfășoară activități de cercetare-dezvoltare, inovare. Acest tip de facilități s-ar putea aplica pentru următoarele tipuri de activități: cercetare aplicativă, pregătirea dezvoltării unui produs (definirea tehnică și validarea produsului inovativ), dezvoltarea experimentală (proiectare, realizare prototip, testare, validare etc.), suport tehnic inginerie în etapa de industrializare. Din păcate, aceste facilități sunt incluse în Codul Fiscal, însă nu au norme metodologice de aplicare, astfel că nu sunt folosite de companii.
[39] Mai ales companiile din IT&C, pe care le considerăm intensive în cunoaștere – Knowledge intensive companies (după KIS european), dezvoltă frecvent produse și servicii inovatoare, care însă nu sunt surprinse în statisticile oficiale ce țin de inovare.
[40] Lista este un document viu, fiind în continuă actualizare. De la ultima analiză a acestei categorii, am inclus și intensivitatea în cunoaștere, nu doar în tehnologie, ca factor ce definește companiile generatoare de inovare.

FIGURA 46. Actorii cu activitate de cercetare-dezvoltare, inovare – publici și privați (extras din aceștia) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

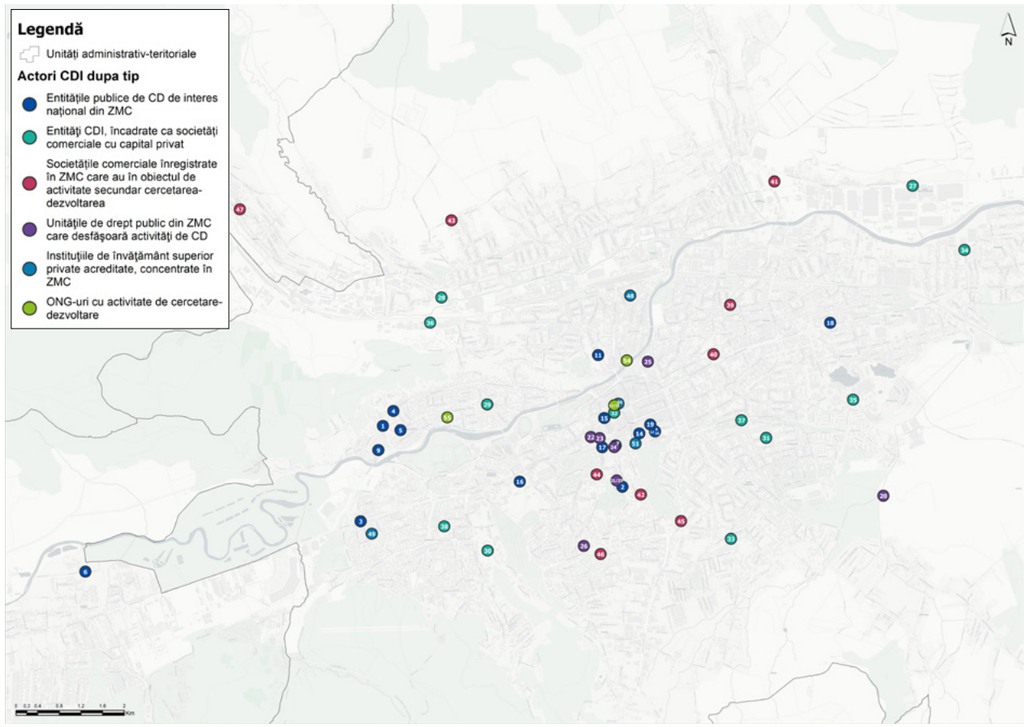

Nr. Crt.	Instituția	Adresa
1	INCDTIM – Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Tehnologii Izotopice și Moleculare	Str. Donat nr. 67-103, Cluj-Napoca
2	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Științe Biologice	Str. Republicii nr. 48, Cluj-Napoca
3	INCERC – Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Construcții și Economia Construcțiilor	Calea. Florești, nr. 117
4	INCD pentru Optoelectronică INOE 2000 Filiala ICIA Cluj-Napoca	Str. Donath, nr. 67
5	IGR – Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Geologie, Geofizică, Geochimie și Teledetecție	Fântânele, nr 30
6	INMA – Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Mașini și Instalații destinate Agriculturii și Industriei Alimentare	Str. Tineretului, nr 57
7	Institutul Arhiva de Folclor a Academiei Române	Str. Republicii nr.9
8	Institutul de Arheologie și Istoria Artei /"Vasile Pârvan"	str. M. Kogălniceanu, nr. 12-14
9	Institutul de Calcul "Tiberiu Popoviciu"	Str. Fântânele nr. 57
10	Institutul de Istorie "George Barițiu"	Str. M. Kogălniceanu nr. 12-14
11	Institutul de Lingvistică și Istorie Literară "Sextil Pușcariu"	Str. Emil Racoviță, nr. 21
12	Centrul de Studii Transilvane	str. Mihail Kogalniceanu nr. 12-14
13	Academia de Științe Medicale	Str. Republicii, nr. 34-36
14	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (UBB)	Str. Mihail Kogălniceanu, nr. 1
15	Universitatea Tehnică Cluj-Napoca (UTCN)	Str. Memorandumului, nr. 28
16	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca (USAMV)	Str. Calea Mănăștur, nr. 3-5
17	Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu" Cluj-Napoca (UMF)	Str. Victor Babeș, nr. 8
18	Universitatea de Arte și Design Cluj-Napoca (UAD)	Str. Aurel Vlaicu, nr. 17-19
19	Academia de Muzică „Gheorghe Dima"	Str. Ion I. C. Brătianu, nr. 12
20	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură (SCDP) Cluj-Napoca	str. Horticultorilor, nr. 5
21	Institutul Oncologic "Prof. Dr. Ioan Chiricuță" Cluj-Napoca	Str. Republicii,nr. 34-36
22	Institutul Inimii de Urgență pentru Boli Cardiovasculare „Nicolae Stăncioiu"	Str. Calea Moților, nr. 19-21
23	Institutul de Urologie si Transplant Renal	Str. Clinicilor, nr. 2
24	Spitalul Universitar/ Clinic CF Cluj (fostul Spital CFR)	Str. Republicii, nr. 16-20
25	Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie "Prof. Dr. Octavian Fodor"	Str. Croitorilor, nr. 19
26	Spitalul Clinic de Recuperare Cluj-Napoca	Str. Viilor, 46-50

Nr. Crt.	Instituția	Adresa
27	Institutul de Cercetare și Proiectare Tehnologică TEHNOMAG CUG	Bulevardul Muncii, nr. 18
28	MINESA Institutul de Cercetări și Proiectări Miniere SA	Str. Vladimirescu Tudor, 15-17
29	COGNITROM SRL	Str. Piața 14 Iulie, nr. 18
30	KYNETYX HT SRL	Str. Frunzișului, nr. 34
31	BITNET CENTRUL DE CERCETĂRI SENZORI & SISTEME SRL	Str. Vasile Lupu, nr. 56
32	TRANSARCHAEO SRL	Str. Memorandumului 10 A
33	PROPLANTA SRL	Str. Trifoiului, nr. 12G
34	SMART FURNITURE SRL	Str. Branului, nr. 53
35	MODIS COMPETENCE CENTER SRL	STR. ALEXANDRU VAIDA VOEVOD NR. 53B
36	Braintronix srl	Strada Taietura Turcului no. 47 C1., Parc Industrial Tetarom I
37	CICADA TECHNOLOGIES SRL	Bulevardul Nicolae Titulescu 18, Cluj-Napoca
38	SC CENCIRA CENTRUL DE CERCETARE ȘI INOVARE AGROALIMENTARĂ	Str. Ion Meșter, nr. 6/66
39	FARMEC SA	Str. Henri Barbusse, nr. 16
40	BOSCH – Centrul de Inginerie	Str. Bulevardul 21 Decembrie 1989, nr. 77
41	TERAPIA RANBAXY SA/ SUNPharma Ranbaxy	Str. Fabricii, nr. 124
42	Tehno Electro Medical Company SRL / TEMCO	Str. Republicii, nr. 65-67
43	CENTRUL DE MEDIU ȘI SĂNĂTATE SRL	Str. Busuiocului, nr. 58
44	ELECTRONIC APRIL APARATURĂ ELECTRONICĂ SPECIALĂ SRL	Str. Louis Pasteur, nr. 3 - 5
45	CBC LABORATORIES SA / CORD Blood Center	Str. Eftimie Murgu, nr. 2
46	GENETIC CENTER SRL/ Genetic Center Romania	Str. Observatorului, nr. 109
47	PLANTEXTRAKT SRL	Baciu
48	Universitatea Dimitrie Cantemir	Str. Burebista nr. 2
49	Universitatea Bogdan Vodă	Str. Grigore Alexandrescu, nr. 26A
50	Universitatea Sapientia	str. Matei Corvin nr. 4
51	Institutul Teologic Protestant	Piața Avram Iancu, nr. 13
52	Institutul Român de Știință și Tehnologie (RIST)	Str. Virgil Fulicea, nr. 3
53	Centrul pentru Cercetări Cognitive și Neuronale (Coneural)	Str. Virgil Fulicea nr. 3
54	Asociația de Caritate Darius	Str. Dacia, nr. 9
55	Solutions of artificial intelligence applications SAIA	Str. Alexandru Vlahuță, Bl. Lama C/45

Sursa: Cercetare proprie

FIGURA 47. Concentrarea firmelor high-tech (conform definiției de mai sus) în cartierele Municipiului Cluj-Napoca

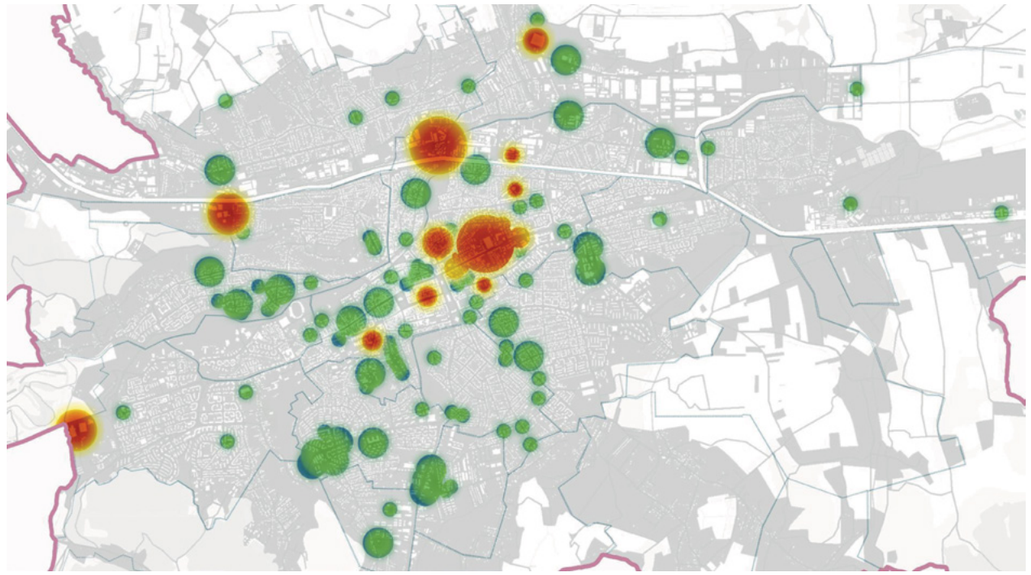

Sursa: Prelucrare proprie după adresa sediilor companiilor

Cele mai mari concentrări de firme high-tech se regăsesc pe Bulevardul 21 Decembrie 1989, str. Ploiești, str. Victor Babeș, Strada Gării, Bulevardul Muncii, Calea Florești, ceea ce înseamnă că Mărăștiul, zona centrală, Gruia, Mănăștur sunt cartierele care concentrează cele mai multe companii high-tech. Există o corelație pozitivă între localizarea acestor companii și poziționarea clădirilor de birouri clasa A din oraș. E clar că în aceste zone trebuie gândite și spații de interacțiune, huburi în care persoanele din aceste firme să se întâlnească, stimulând "coliziunile", generatoare de idei inovatoare. Totodată, administrația mai poate gândi concursuri pe cartiere dedicate companiilor high- tech pentru a crea mici comunități de cartier. În aceste zone de concentrare, urmând modelul Berlinului, trebuie să existe cafenele, baruri, locuri care să stimuleze interacțiunile și coliziunile între oameni.

La nivel național, inovarea este des atribuită Bucureștiului sau Clujului, atunci când vine vorba despre postările pe rețelele sociale. Analizând de câte ori este folosit termenul "innovation" pe Twitter de către utilizatori din România, am ajuns la următoarele rezultate:

- 430 de tweeturi despre "innovation" au fost postate în anul 2020 de către 110 utilizatori unici alături de alte zeci de hashtag-uri, generând peste 2 milioane de reacții în total.

TABEL 5. Topul hashtag-urilor recurente asociate termenului de "innovation" în România

#innovation	430 tweets	#investing	27
#technology	74	#architecture	24
#fintech	42	#marketplace	23
#digital	42	#business	22
#startup	35	#future	22
#design	29	#artificialintelligence	13

Sursa: Analiză proprie pe baza mediatoolkit.com

În analiza frecvenței apariției termenului de "inovare", cu toate că rezultatele erau mai puține, "Cluj-Napoca" îi era asociat frecvent, iar unul dintre utilizatorii Twitter care a postat mult pe acest subiect fiind chiar primarul Emil Boc (top influencer în promovarea termenului de inovare).

Cercetarea derulată în unitățile din Municipiul Cluj-Napoca care au activitate de cercetare-dezvoltare (principală sau secundară) sunt grupate în tabelul de mai jos în funcție de domeniul științific:

FIGURA 48. Activitățile de cercetare fundamentală derulate în unitățile din ZMC care au activitate de R&D

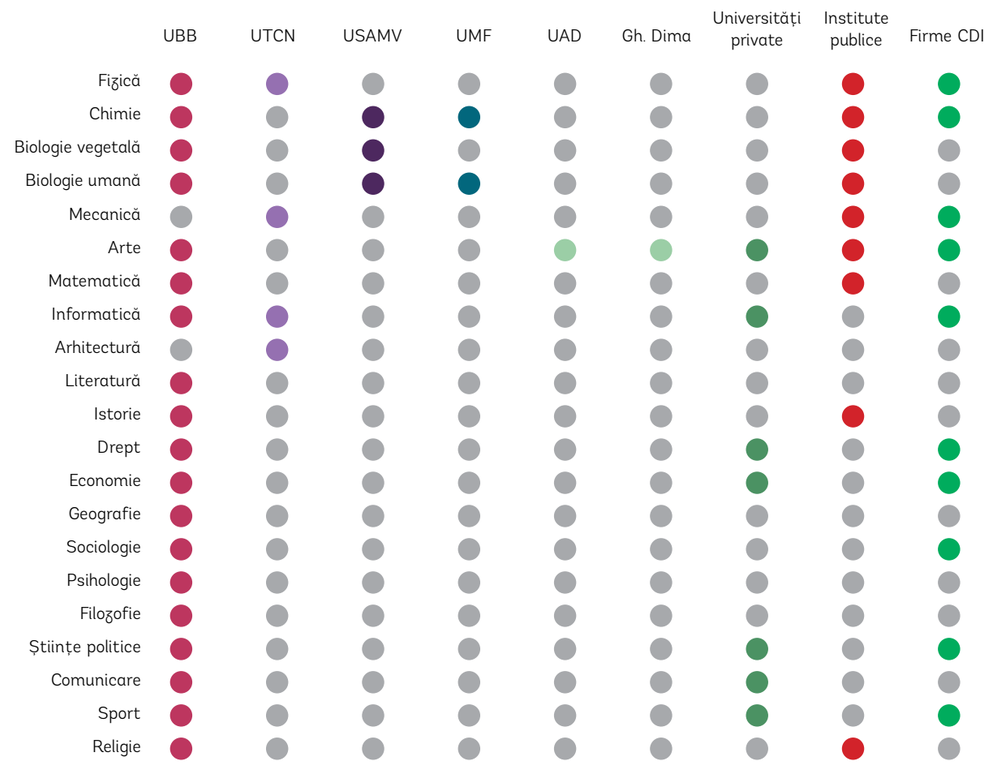

Sursa: PATJ Cluj

O privire în detaliu a domeniilor scoate în evidență câteva nișe de cercetare ale entităților prezentate: agroalimentar, biotehnologii, energie, mediu, IT&C, materiale și știința materialelor, nanotehnologii, tehnologii avansate și fizică moleculară, mașini și echipamente și sănătate umană.[41] Colectivele de cercetare din Zona Metropolitană Cluj-Napoca reușesc să-și breveteze rezultatele care, uneori, ajung și în producție. Exemplele de brevete, de dată recentă 2017-2018, vin să demonstreze interesul pentru activitatea de CDI a colectivelor din universitățile, institutele sau companiile clujene și competențele existente în cadrul universităților, avantaj ce a stat de multe ori la baza deciziei unor investitori de a-și localiza investiția în Cluj-Napoca (mai ales a celor din industria auto). Brevetele pot avea aplicabilitate multiplă, de aceea este important să privim trans-disciplinar utilitatea lor.[42] Câteva exemple sunt redate mai jos:

- **Agroalimentar:** procedeu de obținere a unei compoziții pe bază de produse apicole pentru suplimente alimentare și produse de cofetărie (Prisaca Transilvană); procedeu de obținere a unui produs pe bază de semințe oleaginoase integrale (USAMV);
- **Cosmetice și suplimente alimentare:** metodă de îmbogățire cu seleniu organic a usturoiului de cultură (Transvital Cosmetics); cremă biocompatibilă multifuncțională (UMF Cluj-Napoca);

[41] Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest
[42] Brevetele date ca exemple au fost preluate din buletinele oficiale de proprietate intelectuală OSIM pentru anii 2017, 2018.

- **Materiale noi:** procedeu de obținere a unui material compozit cu proprietăți dirijate și material compozit obținut prin acesta (ICPT Tehnomag CUG); procedeu și material compozit pentru realizarea plăcilor sintetice ornamentale (UTCN); procedeu de obținere a unor compozite pe bază de aerogel cu metale nobile cu dublă funcționalitate;
- **Eficiență energetică:** sistem de izolare termică activă și cogenerare de energie electrică și termică (TEHNOMAG SA);
- **Mașini și echipamente:** sistem de control al traficului vehiculelor pe o bandă; dispozitiv de atenuare a vibrațiilor, atașat pe sistemul mână-braț al operatorului uman; sistem jantă cu motor electric încorporat pentru vehicule electrice (UTCN);
- **Sănătate umană:** echipament și procedeu pentru procesarea soluțiilor apoase cu aplicații în infecțiile intra-abdominale severe; procedeu in vitro de obținere concomitentă a progenitorilor hepatocitari și pancreatici din celulele stem izolate din placenta umană (UMF Cluj-Napoca);
- **IT&C:** dispozitiv electronic pentru rezolvarea problemei NP complete de tip subset-sum folosind un dispozitiv electronic (UBB) etc..

Companiile Farmec și Terapia au, de asemenea, foarte multe brevete obținute pentru majoritatea produselor pe care le comercializează[43]. Farmec a reușit să dea dovadă de agilitate în producție și să producă dezinfectanți în perioada pandemiei COVID-19. De asemenea, clusterul de mobilă a depus cerere EUIPO pentru a breveta un prototip de scaun inteligent, rezultat în urma unui proiect de cercetare finanțat de Ministerul Educației și Cercetării, în colaborare cu partenerul industrial Antares.

Abordarea de viitor trebuie să țină cont de principiile specializării inteligente fructificând avantajele intersecției dintre competitivitate și cercetare-dezvoltare. Conform Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest, domeniile cu astfel de potențial sunt: agroalimentar, cosmetice și suplimente alimentare, sănătate, materiale noi, tehnologii avansate de producție, IT&C. Ținând cont că majoritatea actorilor de cercetare-dezvoltare sunt concentrați în ZMC, aceste domenii rămân relevante și pentru metropola Cluj-Napoca, astfel încât susținerea lor de către autoritatea publică poate să contribuie la diferențierea propusă prin teoria specializării inteligente, la scară globală.

În ceea ce privește transferul tehnologic, lipsesc serviciile ce țin de faza de implementare: living labs, fablabs / protolabs, linii pilot, linii de demonstrare, fabricație pre-serie, validare de produse/certificare, co-creare în sistem de inovare deschisă.

Intermediarii rezultatelor cercetării sunt entitățile de transfer tehnologic. Chiar dacă o parte din entitățile existente, acreditate sau nu, sunt formate în cadrul universităților, transferul rezultatelor cercetării către industrie este în continuare limitat, în ciuda inițiativelor de sprijinire a acestei activități, chiar și prin intermediul fondurilor europene (Programul Operațional Regional – Axa 1). Serviciile oferite de aceste entități nu acoperă toate fazele transferului tehnologic[44], mai exact lipsesc serviciile ce țin de faza de implementare: living labs, fablabs / protolabs, linii pilot, linii demo, fabricație pre-serie, validare de produse/certificare, co-creare în sistem de inovare deschisă. De asemenea, conform aceluiași studiu, oferta de servicii de transfer tehnologic nu este adaptată nevoilor companiilor care au ambiții de internaționalizare și de diversificare a portofoliului de produse.

[43] Există câteva companii clujene care fac cercetare, însă nu au brevetate rezultatele: Bosch, prin Centrul de Inginerie realizează cercetări în conducere automatizată, mobilitate electrică, IoT, Industria 4.0; Porsche realizează cercetări în inginerie auto etc.
[44] "Analysis of needs, offers and gaps for innovation and technology transfer services for companies in the North-West Region of Romania", Jonathan Loeffler

Numărul brevetelor de invenție nu este foarte mare, dar arată o tendință de creștere de la un an la altul, astfel că în intervalul 2014-2019, au fost obținute 156 de brevete[45] de către instituții localizate în județul Cluj. În anul 2018, din cele 38 de brevete obține de actorii de CD din județ, 8 au reprezentat rezultatul activității colectivelor de cercetare din cadrul universităților[46] (UBB Cluj-Napoca, UTCN, USAMV Cluj-Napoca și UMF Cluj-Napoca), iar restul au rezultat din activitatea de cercetare din anumite firme cu departamente de CD (ex. FARMEC SA etc.) sau au fost obținute de cercetătorii din institutele de cercetare (INCDTIM, ICIA-CENTI, ICPT TEHNOMAG etc.).

În anul 2019 au fost eliberate doar 23 de brevete de invenție la nivelului județului Cluj, dintr-un total de 357 de brevete eliberate la nivel național (doar 6% eliberate în numele unor actori de R&D din județ, în condițiile în care, după Municipiul București, județul Cluj se află pe locul 2 din perspectiva intensității R&D). Universitățile de top din țară - UTCN și UBB - au obținut câte 8 brevete de invenție fiecare, celelalte 7 fiind obținute fie de companii, persoane fizice sau institute de cercetare. Performanța modestă arată o anumită specificitate a pieței locale, care și pe partea de inovare, este caracterizată de externalizare, multe din produsele finale ale activităților de cercetare-dezvoltare nefiind înregistrate local, ci la firma mamă care are sediul în altă țară.[47]

6.3.2.2. Metropola clusterelor inovatoare

Structurile de tip cluster au fost înființate la nivelul regiunii de dezvoltare Nord-Vest, dar cu epicentrul în Municipiul Cluj-Napoca, ca urmare a implementării Strategiei Regionale de Inovare a Regiunii Nord-Vest 2007-2013. Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest a avut un rol important în acest proces, contribuind la înființarea acestor clustere și susținându-le de-a lungul timpului. Astfel, încă din 2012, au început să fie create clustere în sectoarele regionale prioritare: mobilă, IT&C, energii regenerabile.

Clusterele prezentate mai jos sunt considerate regionale, dar majoritatea sunt concentrate în județul Cluj, în special în Municipiul Cluj-Napoca. Clusterul Mobilier Transilvan , Clusterul Cluj IT și Clusterul Romanian New Materials au și membri din afara județului Cluj, și chiar din afara regiunii. În momentul de față, clusterele existente numără aproximativ 500 de entități membre, în total.

Nu toate clusterele au același nivel de maturitate economică, dar desfășoară multe proiecte în colaborare, mai ales prin intermediul **Consorțiului Clusterelor din Transilvania.** Acest consorțiu organizează anual Conferința Internațională a Clusterelor din Transilvania, ediția din 2019 fiind a 5-a, evenimentul reunind experți în managementul clusterelor din întreaga lume. Această conferință susține direcția de dezvoltare a Municipiului: hub puternic al inovării, oraș al clusterelor, centru de excelență pentru industriile creative cu o impresionantă vitalitate culturală.

[45] "Analysis of needs, offers and gaps for innovation and technology transfer services for companies in the North-West Region of Romania", Jonathan Loeffler
[46] Conform Raportului Anual al OSIM, 2018
[47] https://osim.ro/despre-osim/statistici-publicate-in-2020/ - Brevete de invenție acordate universităților. În anul 2019, se constată o creștere a numărului de brevete obținute de universități (16 brevete ale UTCN și UBB).

FIGURA 49. **Clusterele din Transilvania, cu sediul în Cluj-Napoca**

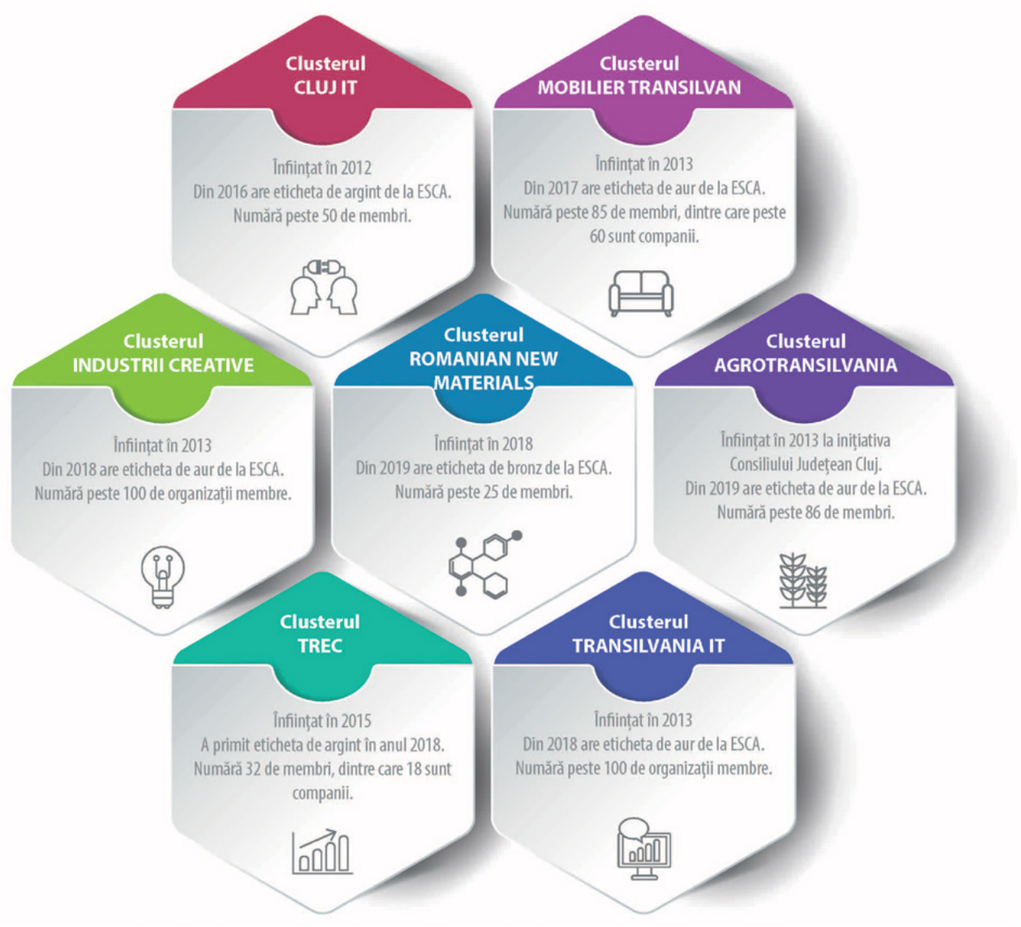

Sursa: PATJ Cluj, 2020

Un alt proiect de viitor pe care clusterele îl dezvoltă în parteneriat este **Centrul de Inovare Digitală Transilvania (Transilvania Digital Innovation Hub)** care are ca scop identificarea unor proiecte de colaborare pentru digitalizarea tuturor părților interesate, cum ar fi: companii, grupuri care activează în diverse domenii (industrii creative, agricultură, industria mobilei, eficiență energetică), institute de cercetare și companii de soft, universități. Nevoia de digitalizare și alte insight-uri esențiale care vor fi valorificate prin Transilvania Digital Innovation Hub au reieșit în urma unui studiu realizat pentru Transilvania IT Cluster, cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Cluj-Napoca. Studiul a subliniat o serie de avantaje ale digitalizării, dar a punctat și câteva obstacole ale acestui "instrument", printre care: costurile mari, lipsa resurselor umane specializate, lipsa potențialului digitalizării în anumite domenii, precum și reticența companiilor, clienți ai digitalizării, față de beneficiile acestui proces[48]. În Strategia de Transformare Digitală Cluj-Napoca, tehnologia este considerată un facilitator pentru îndeplinirea nevoilor și dorințelor comunității – oamenii vor

[48] România se situează pe locul 26 din cele 28 de state membre ale UE în cadrul Indicelui economiei și societății digitale (DESI) pentru anul 2020: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/romania, așadar e nevoie de sprijin continuu și sinergic pentru a îmbunătăți acest rezultat.

o calitate mai bună a vieții, care poate fi obținută cu ajutorul tehnologiei, astfel transformarea digitală trebuie să fie centrată pe cetățean, trebuie să implice toți actorii relevanți din IT&C și trebuie să asigure integrarea serviciilor.

6.3.2.3. Metropola ecosistemului vibrant de startup-uri tech

Densitatea urbană a devenit unul dintre cei mai importanți factori ai propagării companiilor și startup-urilor high-tech și al atragerii investițiilor de tip venture capital (capital de risc). Realitatea arată că valoarea capitalului de risc investită în startup-uri este mai puternic corelată cu densitatea populației comparativ cu concentrarea populației educate sau a persoanelor creative dintr-o anumită metropolă. Este, însă, mai puțin corelată cu densitatea populației comparativ cu concentrarea industriei high-tech.

TABEL 6. **Investiții de venture capital în câteva orașe din lume (milioane dolari), situație comparativă**

Metropolă	Valoarea investițiilor de VC în 2012	Valoarea investițiilor de VC în 2019[49]
San Francisco	6.471	43.500
Boston	3.144	2.800
New York	2.106	14.400
Londra	842	9.700
Beijing	758	16.000
Paris	449	3.300
Berlin	1.458 (2010-2012)	4.500
Tel Aviv	2.780 (2010-2012)	6.900
România (București, Cluj-Napoca, Timișoara, Brașov)	5.801	19.513

Capitalul de risc este dependent de urban și se localizează în zonele cu cele mai multe caracteristici urbane. Cu peste 1.5 milioane de dolari atrași, epicentrul investițiilor de venture capital din Silicon Valley este Palo Alto, în jurul Universității Stanford. În UK, pe lângă Londra, cele mai multe investiții sunt atrase în Edinburgh și Cambridge, cu renumitul Silicon Fen, regiunea cu o densitate foarte mare a companiilor high-tech. În România, cele mai multe fonduri de investiții aleg în principal, startup-urile din București și Cluj-Napoca.

Mergând mai departe, Beijing, Shanghai, Mumbai, Toronto, Paris etc. reprezintă, de asemenea, locații extrem de atrăgătoare și ofertante pentru investițiile de capital de risc în startup-uri și companii high-tech. Huburi urbane de startup-uri se conturează și în Amsterdam, Berlin, Munich, Tel Aviv, Tallinn etc.

Ce caracteristici contribuie la atractivitate? Potrivit lui Richard Florida, Berlin a devenit un centru urban high-tech datorită unor aspecte conexe, ca de exemplu: a locuințelor ieftine, restaurantelor și barurilor și a cafenelelor numeroase. Startup-urile & companiile high-tech și metropolele sunt co-dependente. Zonele urbane sunt caracterizate de diversitate, energie creativă și culturală, viață socială vibrantă și un apetit crescut pentru ideile noi, reprezentând deci o sursă de inspirație și o platformă de inovare în sine pentru aspiranții la titulatura de fondatori de startup-uri. Faptul că startup-urile nu necesită spațiu generos pentru a-și desfășura activitatea, le permite concentrarea în zonele centrale, vibrante.

Efervescența culturală și creativă a metropolelor influențează pozitiv apariția startup-urilor high-tech. Exemple ca Londra, San Francisco, Seattle, Austin, New York sunt dovada vie a faptului că înainte de a deveni centre urbane high-tech, au fost centre culturale, cu industrii creative dezvoltate. Cluj-Napoca începe să devină o metropolă relevantă în industria muzicală, mai ales odată cu apariția festivalurilor de muzică (Untold, Electric Castle etc.). Varietatea genurilor muzicale este importantă, iar ceea ce se constată este că numărul de trupe de metal raportat la populație este mai mare în Cluj-Napoca comparativ cu cel din București, însă similar cu cel din Timișoara. Acest rezultat depinde în mare parte de dimensiunea pieței de consumatori de acest gen muzical, ceea

[49] https://blog.dealroom.co/wp-content/uploads/2020/01/2019-A-record-year-for-VC-investment-in-the-UK.pdf

ce însemnă că metropola are o populație numeroasă, mai ales tânără, care preferă concertele rock/metal. Înainte de a fi tech, Cluj-Napoca a fost cultural (similar Londra, New York sau Los Angeles, dar la un alt nivel), însă combinația dintre cele două nu poate să fie decât câștigătoare.

O chestiune importantă vizează legătura dintre startup-urile urbane high-tech care se stabilesc în orașe și contribuie la creșterea prețurilor locuințelor (ex. Londra, New York, San Francisco, Boston etc.), respectiv la apariția inegalităților sociale. Concentrarea investițiilor de capital de risc și a unui număr mare al startup-urilor determină, în multe cazuri, adâncirea inegalităților în materie de venituri. Clujul este metropola care susține scena startup-urilor. Ecosistemul este în plină expansiune, angrenând din ce în ce mai multe organizații suport; multe evenimente și conferințe de amploare au fost organizate în ultimii 2 ani în metropolă dedicate startup-urilor; un număr ridicat de programe de pre-accelerare, accelerare și de incubare prin care este sprijinită dezvoltarea startup-urilor. Cluj-Napoca poate fi considerat Silicon Valley al Transilvaniei, deoarece se remarcă printr-o activitate efervescentă a companiilor IT și a startup-urilor tech care au idei inovatoare și competitive la nivel mondial. În Cluj-Napoca, se află primul unicorn din România (UiPath), devenind cel mai valoros startup în domeniul inteligenței artificiale din întreaga lume. În anul 2019, aproximativ 3 milioane de euro au fost investiți în startup-urile localizate în Municipiul Cluj-Napoca, cele care au atras cei mai mulți bani fiind cele din fintech și e-commerce. Mai jos sunt redate câteva exemple de startup-uri din metropolă:

FIGURA 50. Exemple de startup-uri din Municipiul Cluj-Napoca

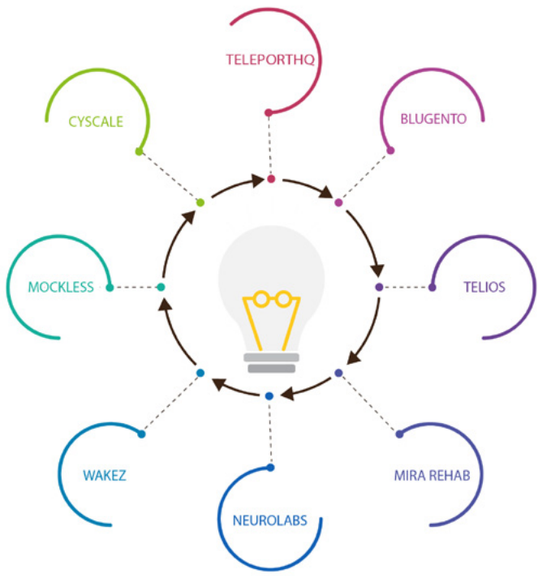

Sursa: Cercetare proprie

Chiar dacă foarte multe organizații sprijină acest ecosistem (ClujHub, Cluj Startups, Silicon Forest, Innovating Society, Activize, INNO – rethinking business networks etc.) nu există încă o evidență clară a numărului[50], domeniilor sau a stadiului în care se află startup-urile, mai ales cele tech, în timp real (startup-urile sunt caracterizate prin dinamicitate).ONG-ul ROTSA, conturat la nivel național, vine în sprijinul startup-urilor tech clujene și își propune să le promoveze și reprezinte interesele, facilitându-le, totodată, comunicarea și crearea de conexiuni și parteneriate cu alți actori ai ecosistemului. Cum tărâmul startup-urilor este încă neexplorat, mai ales din punct de vedere legislativ, ONG-ul vine cu propuneri de proiecte pilot care să ofere: standardizarea startup-urilor, incubarea lor prin platforme online de incubare, dezvoltarea unor rețele puternice de mentori sau a unei academii de business angels.

[50] Unii specialiști consideră că un startup este o companie cu un istoric de funcționare între 1 și 3 ani, alții că este o companie care a înregistrat, în primii 3 ani succesivi de la înființare, creșteri anuale ale veniturilor de minim 20%. Potrivit Centrului Interdisciplinar pentru Știința Datelor, în ultimii opt ani s-au înființat anual 102 startup-uri în Cluj-Napoca și 129 de startup-uri în Zona Metropolitană. În anul 2018, în Zona Metropolitană își desfășurau activitatea 901 startup-uri, cele mai multe dintre acestea activând în IT&C. Cele care reprezintă un interes puternic sunt startup-urile tech, care sunt competitive la nivel global și au șanse mari de scalare. Din păcate, acestea se abat de la definițiile prezentate mai sus și sunt greu de urmărit sau de încadrat din punct de vedere statistic într-o anumită categorie. Viteza cu care acestea se dezvoltă sau dispar ar implica și un proces de culegere de date extrem de agil care să se adapteze caracteristicilor.

Un "***observator metropolitan de startup-uri***", agreat de toți stakeholderii cheie, care să le inventarieze și să le promoveze continuu, ar fi de bun augur Incontestabil este că Municipiul Cluj-Napoca se află printre primele orașe europene care au aderat la inițiativa Startup City Europe Partnership (SCEP), un proiect care își propune să creeze un sistem suport pentru orașele din Europa având ca obiectiv strategic dezvoltarea economică bazată pe inovare, organizând Startup Europe Summit 2019 în parteneriat cu Comisia Europeană și Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale. Interesul pentru scena startup-urilor tech și antreprenoriat s-a păstrat astfel că, în cadrul ultimului eveniment de anvergură din 2020 – Startup City – comunitatea de startup-uri, împreună cu organizațiile suport, au elaborat un manifest privind valorile și misiunea comună a ecosistemului de startup-uri. Unul din obiectivele acestui manifest este să conecteze inițiativele antreprenoriale existente în fiecare universitate prin intermediul unei entități inter-organizaționale. Acest lucru este în curs de implementare prin intermediul **GIPIA** (Grupul Inter-universitar Pentru Inovare și Antreprenoriat), un grup dedicat formării interdisciplinare și încurajării colaborării în cercetare și dezvoltarea business-urilor studenților, precum și finanțării proiectelor inovatoare, cu accent pe domeniul sănătății. Acest grup contribuie la conturarea unei viziuni referitoare la dezvoltarea **universității metropolitane**, care să valorifice avantajele competitive pe care zona metropolitană le are, unul fiind și în domeniul health.

6.3.3. O economie bazată pe talente

6.3.3.1. Metropola cu o populație înalt calificată

În contextul îmbătrânirii demografice galopante în majoritatea zonelor din Europa, Clujul este în top 3 cele mai tinere orașe din Europa, în condițiile în care 1/3 din populație este formată din studenți, chiar dacă nu toți au domiciliul în Cluj, dar sunt rezidenți. Ecosistemul metropolitan de inovare a fost creat prin valorificarea talentelor disponibile. Elementul cheie care-i conferă succesul sunt oamenii talentați din Cluj-Napoca, din clustere, fără aceștia ecosistemul nu s-ar fi putut dezvolta. Zona Metropolitană va reprezenta în continuare un pol de inovare și va deveni unul din hub-urile de inovare digitală – profitând de prezența universităților de prestigiu care furnizează programe axate pe nanotehnologii, inteligență artificială, iar acestea vor crea viitorul joburilor bine plătite. Administrația publică locală colaborarea îndeaproape cu universitățile clujene pentru a pune bazele viitorului, astfel că, în parteneriat cu UBB se va crea un centru în nanotehnologii, iar în parteneriat cu UMF se va dezvolta un centru de excelență în e-health.

Municipiul Cluj-Napoca se remarcă printr-o populație calificată, cu peste 32% din populația stabilă cu vârsta de peste 10 ani având studii superioare, conform datelor Recensământului din 2011. În raport cu celelalte orașe mari din țară, Clujul are cea mai instruită forță de muncă dintre centrele regionale, fiind depășit doar de Capitală (34%). Cel mai probabil, post-recensământ, trendul pozitiv s-a accentuat, iar ponderea persoanelor cu studii superioare a ajuns la aproximativ 40% din totalul populației.

FIGURA 51. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în principalele centre urbane din România, procente

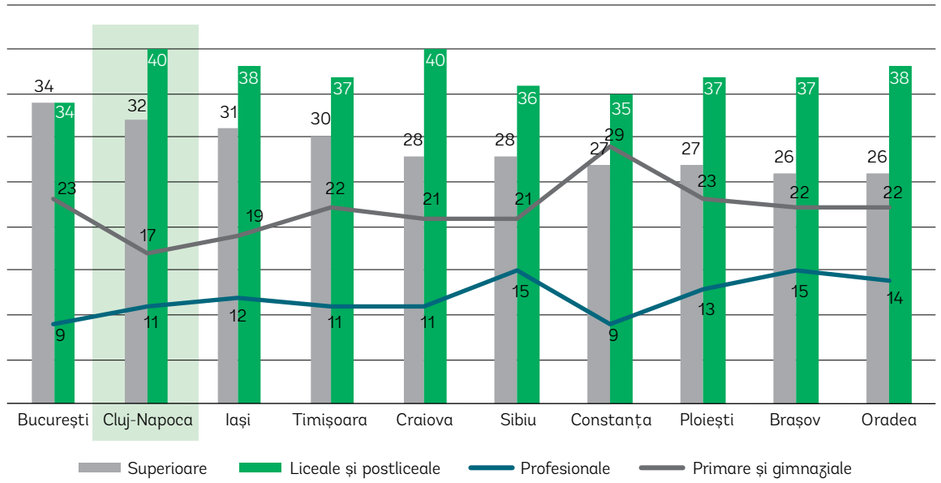

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului General al Populației și Locuințelor din 2011

În ceea ce privește situația din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, se remarcă două tipuri de unități teritoriale: unele cu un nivel de instruire al populației mai ridicat (Florești[51], Baciu, Apahida, Chinteni, Feleacu, Ciurila, Săvădisla, Aiton) care au perspective de a atrage mai ales investitori din industrii cu o valoare adăugată mai ridicată ce oferă și salarii generoase, iar altele cu un nivel de instruire mai scăzut (Sânpaul, Aghireș, Gilău, Jucu, Bonțida, Tureni) care sunt mai potrivite pentru investițiile cu o valoare adăugată mai redusă: transport și depozitare, industria prelucrătoare slab intensivă tehnologic etc.

FIGURA 52. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, procente

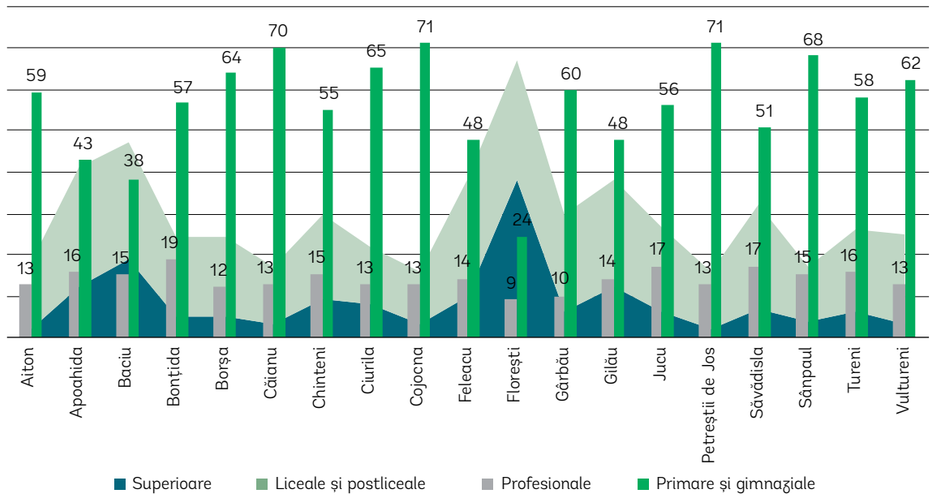

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului General al Populației și Locuințelor din 2011

[51] Florești are cel mai ridicat procent al populației cu studii superioare dintre toate UAT-urile din România.

Trebuie menționat că, în anumite comune, ponderea populației cu studii superioare este ridicată (Baciu sau Florești); în cazul comunei Florești ponderea o depășește pe cea din Cluj-Napoca. Acest lucru se leagă mai ales de faptul că media de vârstă a populației din Florești este de sub 35 de ani, și acestea practică navetismul dinspre localitatea de domiciliu spre municipiu (aceștia sunt în general foști locuitori ai municipiului care s-au mutat în comuna Florești).[52]

FIGURA 53. Structura populației în funcție de nivelul de studii absolvite, în localitățile componente ale Zonei Metropolitane

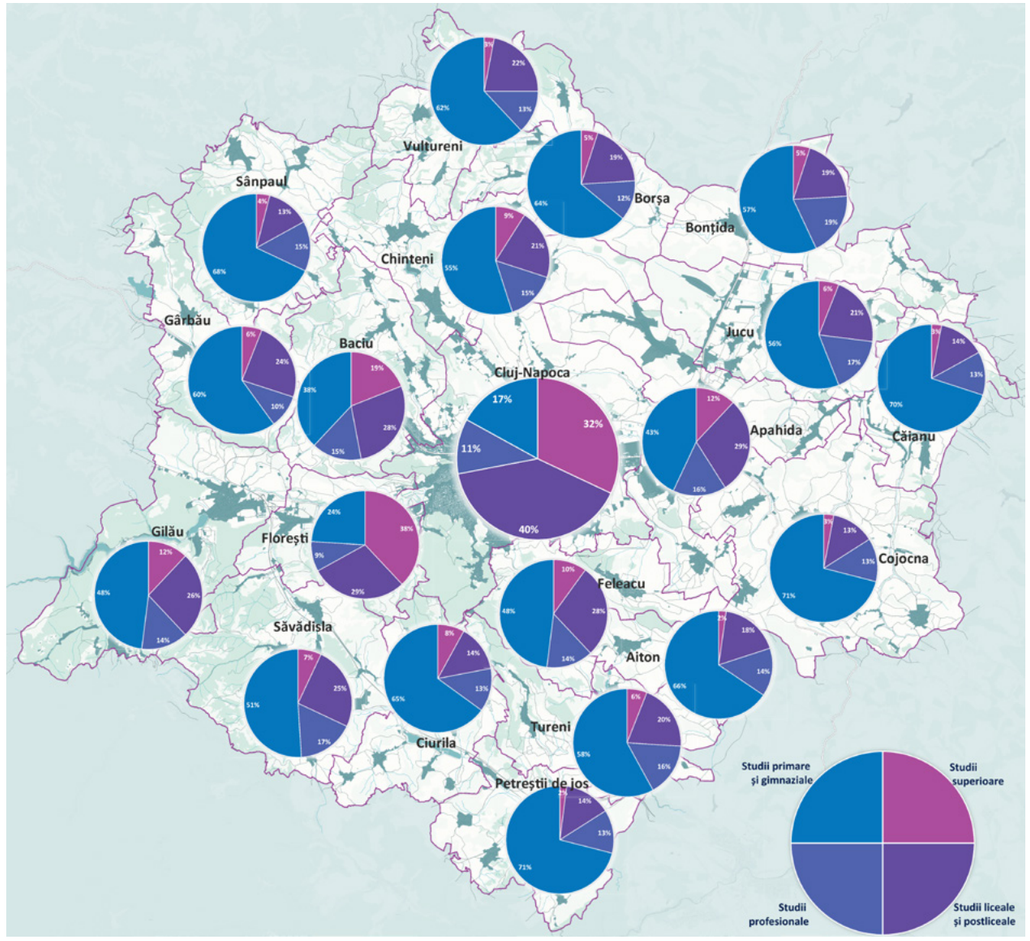

Sursa: Echipa Băncii Mondiale

Profilul Zonei Metropolitane din perspectiva populației cu studii superioare se bazează în proporție de peste 32% pe specialiști STEM (32% - științe, tehnologie, inginerie, matematică), specialiști în economie (22%), în științe umaniste (13%), respectiv în medicină (10%).[53]

[52] Banca Mondială. 2016. "Orașe Magnet. Migrație și navetism în România" (link: http://documents.worldbank.org/curated/en/327451497949480572/Magnet-cities-migration-and-commuting-in-Romania)
[53] RPL 2011

În anul 2018, centrul universitar Cluj-Napoca a înregistrat un număr de 14.339 studenți care au absolvit învățământul universitar (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale), dintre care 13.742 absolvenți ai universităților de stat, iar 597 ai universităților private. Majoritatea au absolvit studii de licență și doar o pondere redusă, studii de doctorat. Aceștia au reprezentat puțin peste 11% din totalul absolvenților de învățământ superior din România, plasând în continuare Clujul pe locul 2 la nivel național în topul centrelor universitare, după București.

FIGURA 54. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat), din principalele centre universitare, în anul 2018

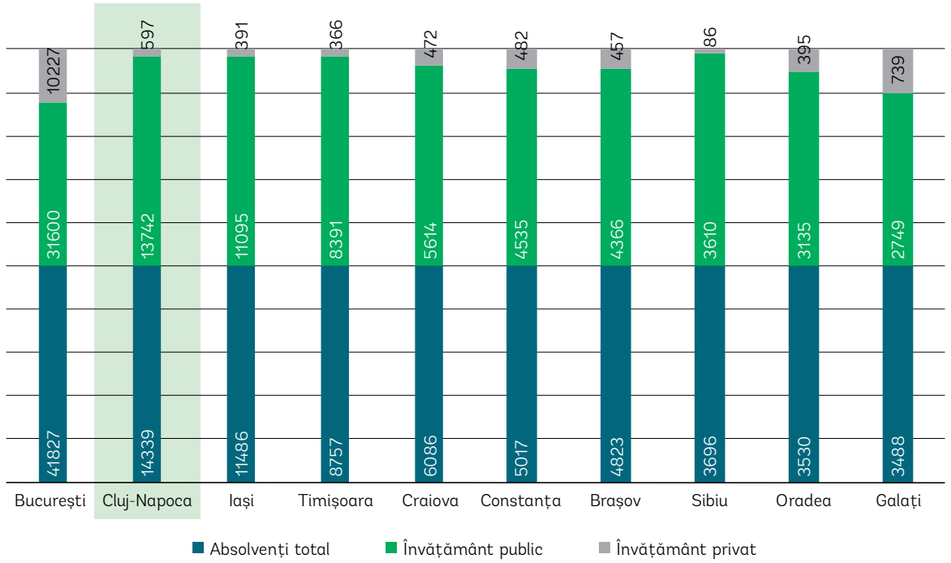

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online, 2021

Conform studiului "Orașe Magnet. Migrație și navetism în România", elaborat de Banca Mondială, unul dintre factorii de magnetism al centrelor urbane din România sunt universitățile, care atrag talentele din zona pe care o polarizează. Un nivel ridicat de concentrare a talentelor atrage mai departe investiții, mai ales în domenii cu valoare adăugată ridicată, precum IT&C, servicii financiare, activități științifice, profesionale și tehnice, industrii creative care au o amprentă puternică asupra economiei locale etc..

Universitățile sunt un factor de atracție și pentru studenții străini, mai ales în domeniul medical. Internaționalizarea acestora ar trebuie să reprezinte o prioritate și pentru administrația publică locală. În anul 2017, centrele universitare reuneau aproape 30.000 de studenți străini înscriși la nivel licență, masterat și doctorat. Cei mai mulți dintre aceștia erau înmatriculați la universitățile din București, Iași, Cluj-Napoca – fiecare cu circa 5.000 de studenți. În cazul Clujului, majoritatea studenților străini provin mai ales din Franța, Germania, Suedia, Republica Moldova, până la Tunisia sau Israel, ceea ce oferă un puternic caracter cosmopolit orașului. Prezența studenților străini aduce beneficii întregii economii locale, mai ales prin impactul pe care îl are asupra domeniului imobiliar.[54]

[54] Prețurile de vânzare și de închiriere a locuințelor sunt cele mai ridicate din țară, devenind prohibitive pentru unele categorii de populație (studenți, familii tinere, persoane cu studii și venituri medii etc.), ceea ce afectează negativ atractivitatea de ansamblu a orașului și poate antrena un cerc vicios al stagnării economice și demografice. Pe de altă parte, decalajul dintre cerere și ofertă face ca locuințele noi să fie realizate în grabă, în scop speculativ și cu sacrificarea unor principii estetice și de urbanism.

Cei mai mulți absolvenți de studii superioare din centrul universitar Cluj-Napoca sunt specializați în domeniile STEM (IT&C, inginerie, matematică și statistică) – 33%, drept-business-administrație (18%), științe sociale, jurnalism și informații (16%), arte și științe umaniste (11%) și sănătate (11%). La polul opus se aflau absolvenții din domeniul științelor educației, serviciilor și agriculturii.

FIGURA 55. Numărul absolvenților de studii superioare (nivel licență, masterat, doctorat) pe județe, pe grupe de specializări, în anul 2018

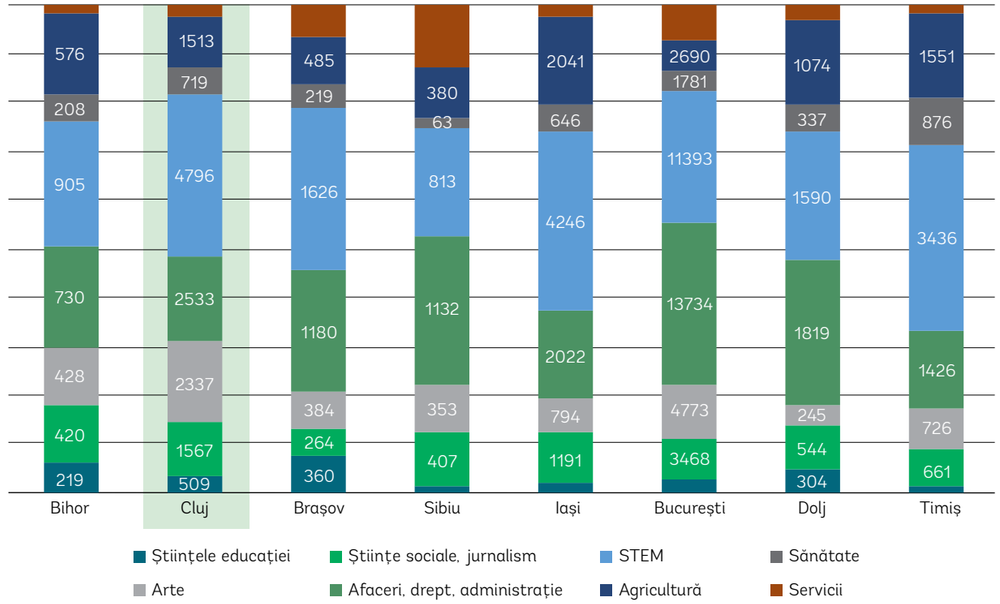

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online, 2021

În anul 2018, cei mai mulți studenți din județul Cluj au absolvit specializări STEM (mai ales inginerie și construcții), plasând județul pe locul 2 în clasamentul național, după Municipiul București. Tot pe locul 2 se poziționează și din perspectiva absolvenților de științe ale educației, arte, științe sociale, afaceri & drept & administrație, iar pe locul 3 din perspectiva numărul de absolvenți în specializările ce țin de agricultură și servicii. Între anii 2017-2018, numărul absolvenților din domeniul medical a avut un ritm de creștere mai temperat comparativ cu cel înregistrat în celelalte centre universitare, Clujul plasându-se pe locul 4 în context național, deși are un pol de health foarte bine dezvoltat, iar universitatea este puternic internaționalizată având un număr important de studenți străini.

Din categoria absolvenților STEM, județul Cluj se plasează pe locul 2 după Capitală din perspectiva absolvenților de IT&C și de matematică & statistică, la mare diferență față de situația înregistrată în celelalte județe. De precizat este, însă, faptul că numărul absolvenților din IT&C din județul Cluj înregistrează cel mai rapid ritm de creștere din țară (aproximativ 55%), între 2014-2018, devansând cu mult Bucureștiul din acest punct de vedere. În același interval pentru care există date disponibile, județul Cluj mai înregistrează creșteri, plasându-se pe primul loc din perspectiva ritmului de creștere, pentru: științele educației (+74%), științe sociale, jurnalism (6%). Practic, Clujul înregistrează 1 absolvent IT&C la 138 de locuitori, spre deosebire de București unde 1 absolvent de IT&C se raportează la 810 locuitori. Cu alte cuvinte, 1 din 10 absolvenți din Cluj este IT-ist, comparativ cu Bucureștiul, unde 1 absolvent din 16 este IT-ist.

Avantajele competitive ale centrului universitar Cluj-Napoca se valideaţă prin numărul mare de absolvenţi din domeniul IT&C (peste 1000/an universitar), poziţionându-se în continuare pe locul 2, după Bucureşti. De remarcat performanţa Clujului în ceea ce priveşte angajaţii STEM, poziţionându-se pe locul doi la nivel naţional, după Bucureşti. Astfel, putem afirma că Clujul este specializat mai ales în ştiinţe, matematică, tehnologie şi inginerie, o caracteristică ce poate să atragă investitori din sfera industrială, cu o componentă puternică de robotizare sau automatizare.

Cu toate astea, cererea pentru absolvenţii din IT&C, spre exemplu, nu este pe deplin satisfăcută[55]. Tinerii din acest domeniu sunt recrutaţi din primii ani de facultate de companiile din IT, această situaţie punând în dificultate universităţile (aproximativ 1 din 5 studenţi de anul 1 abandonează studiile). Din acest motiv, trebuie gândite măsuri flexibile prin care tinerii să poată să aibă un job part-time, fiind condiţionaţi totuşi de finalizarea studiilor. Pentru eficienţă, în cadrul unor campusuri special create, aceste facilităţi pot fi gândite la pachet.

Toate universităţile clujene oferă facilităţi de cazare tinerilor: UBB are 17 cămine studenţeşti amplasate în complexurile Haşdeu şi Economica, UTCN are trei grupuri de cămine amplasate în complexurile Mărăşti şi Observator, UMF are şapte cămine amplasate în complexurile Haşdeu şi Observator, USAMV are cinci cămine amplasate în complexurile Agronomia şi Haşdeu, iar UAD administrează două cămine pe strada Albac şi pe strada Al. Vaida Voevod. Campusurile pun la dispoziţie peste 15.000 de locuri de cazare pentru tinerele talente din centrul universitar Cluj-Napoca. Cu toate acestea, cererea nu este acoperită[56], în Cluj-Napoca existând circa 80.000 de studenţi înscrişi, cu o cerere pentru locuri de cazare din partea a cel puţin 20.000 dintre aceştia. De asemenea, campusurile nu sunt trans-disciplinare şi nici nu sunt însoţite de servicii dedicate studenţilor prin care să se creeze comunităţi ştiinţifice şi inovatoare (susţinute de fablabs, living labs etc.).

6.3.3.2. Metropola echipelor de succes

Indicele Krugman[57] compară structurile specializărilor economice a două unităţi teritoriale diferite. Acest indice ia valori între 0, dacă unitatea teritorială analizată are o distribuţie a angajaţilor pe sectoare similară cu cea a unităţii teritoriale de referinţă, şi 2, dacă aceasta are o distribuţie neuniformă şi foarte diferită a angajaţilor pe sectoare.[58]

Conform rezultatelor obţinute luând în calcul rezultatele RPL 2011, Zona Metropolitană Cluj-Napoca are o structură a forţei de muncă distribuită similar (Krugman Index – 0.59) pe sectoare comparativ cu ce se înregistrează la nivelul întregii ţări. Spre deosebire de ZMC, rezultatele obţinute pentru Municipiul Cluj-Napoca arată un nivel de diferenţiere mai ridicat (0.9), cu o distribuţie diferită faţă de nivelul naţional. Diferenţa dintre cele 2 unităţi teritoriale este dată mai ales de distribuţia angajaţilor la nivelul sectorului terţiar. În caz concret, Zona Metropolitană Cluj-Napoca este mai specializată în activităţile de servicii în tehnologia informaţiei comparativ cu România, dar mai puţin specializată faţă de Municipiul Cluj-Napoca.

[55] Un aspect important de menţionat, care a rezultat la nivel naţional, dar e foarte probabil ca, în unele cazuri, să se manifeste şi la nivelul zonei metropolitane, este că România apare în fruntea clasamentului DESI 2020 în ceea ce priveşte indicatorul referitor la dificultatea ocupării unor posturi care se bazează pe specialişti IT&C.
[56] Căminele au fost dimensionate la nivelul populaţiei studenţeşti din perioada comunistă care era mult mai redusă.
[57] Indicele Krugman se poate calcula la orice nivel teritorial. Spre exemplu, prin intermediul acestui indicator s-a stabilit faptul că Finlanda este mai specializată în IT&C comparativ cu orice altă ţară din Vestul Europei, cu toate că ponderea acestui sector în totalul înregistrat la nivelul Finlandei este mică.
[58] În cazul de faţă, unităţile teritoriale analizate au fost Municipiul Cluj-Napoca şi Zona Metropolitană Cluj-Napoca, fiind raportate la unitatea de referinţă – România.

Zona Metropolitană Cluj-Napoca se caracterizează printr-o pondere scăzută a şomerilor înregistraţi în totalul resurselor de muncă de 1.8% pentru anul 2019, cu Municipiul Cluj-Napoca, care înregistrează una dintre cele mai reduse rate la nivel naţional – 0.3% şi, la polul opus, cu Ciurila cu o pondere mare de 7.7% înregistrată în acelaşi an (în valori absolute - 60 de persoane şomere). În unele comune, cum ar fi Aiton, Ciurila, Petreştii de Jos, Vultureni, populaţia este îmbătrânită, iar cea aptă de muncă este redusă. Conform datelor de la Recensământul din 2011, existau încă resurse subutilizate de forţă de muncă în comune precum Gilău, Cojocna, Gârbău, Săvădisla, Chinteni.[59]

Conform RPL 2011, sectorul terţiar acapara cei mai mulţi angajaţi, mai ales comerţul (19%), dar şi învăţământul (8%) sau sănătatea (8%). Din figura de mai jos se poate observa că majoritatea angajaţilor erau specialişti cu studii superioare în diverse domenii de activitate (aproximativ 30%), respectiv lucrători cu studii medii în domeniul serviciilor (17%), conform clasificărilor COR.

FIGURA 56. Structura ocupării forţei de muncă din ZMC pe cele 9 grupe mari, conform COR, procent

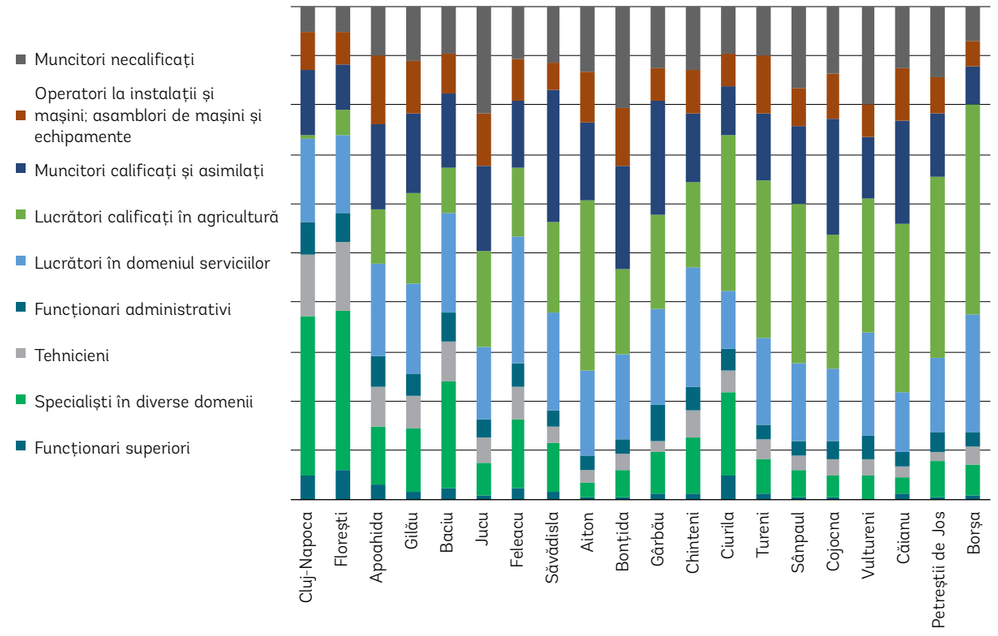

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului General al Populaţiei şi Locuinţelor din 2011

Comparativ cu ceilalţi poli de creştere, Cluj-Napoca se află pe locul al doilea după Bucureşti în ceea ce priveşte funcţionarii superiori, membri ai corpului legislativ; specialiştii din diverse domenii de activitate; funcţionarii administrativi. Nu se poate compara nici cu Constanţa la numărul lucrătorilor în domeniul serviciilor (are mai puţin cu aproximativ 2.000 de persoane), nici cu Braşov sau Galaţi la cel al muncitorilor necalificaţi, la mare distanţă faţă de Bucureşti (7.509 în Cluj-Napoca vs. 48.417 în Bucureşti). Această distribuţie se reflectă încă în structura economică a Municipiului Cluj-Napoca.

[59] Informaţii statistice de dată recentă despre structura ocupaţională a populaţiei Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, la nivel de localitate, nu există. Din acest motiv, suntem nevoiţi să apelăm la datele RPL 2011, conform căruia zona metropolitană avea o populaţie în vârstă de muncă de 291.800 de persoane, însă doar 190.600 erau efectiv încadrate pe piaţa muncii.

FIGURA 57. Structura ocupării forței de muncă din centrele urbane, pe cele 9 grupe mari, conform COR 9 grupe, procent

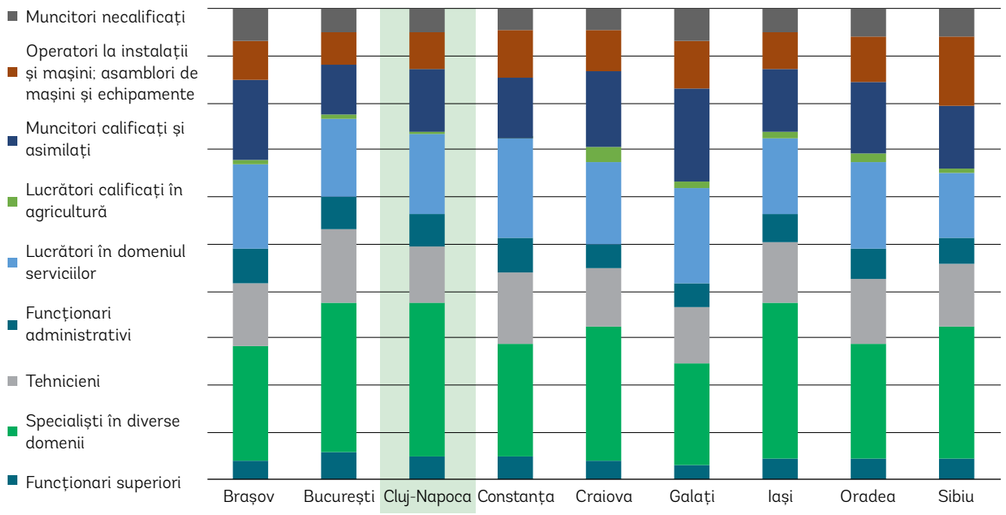

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale Recensământului General al Populației și Locuințelor din 2011

Datele INS aferente anului 2019 indică un număr de 199.328 de salariați la nivelul zonei metropolitane, în creștere cu 76% față de anul 2000 și cu 71% față de 2005, cel mai rapid ritm de creștere din țară.

FIGURA 58. Numărul mediu al salariaților în Județul Cluj, Zona Metropolitană și Municipiul Cluj-Napoca, 2000-2019

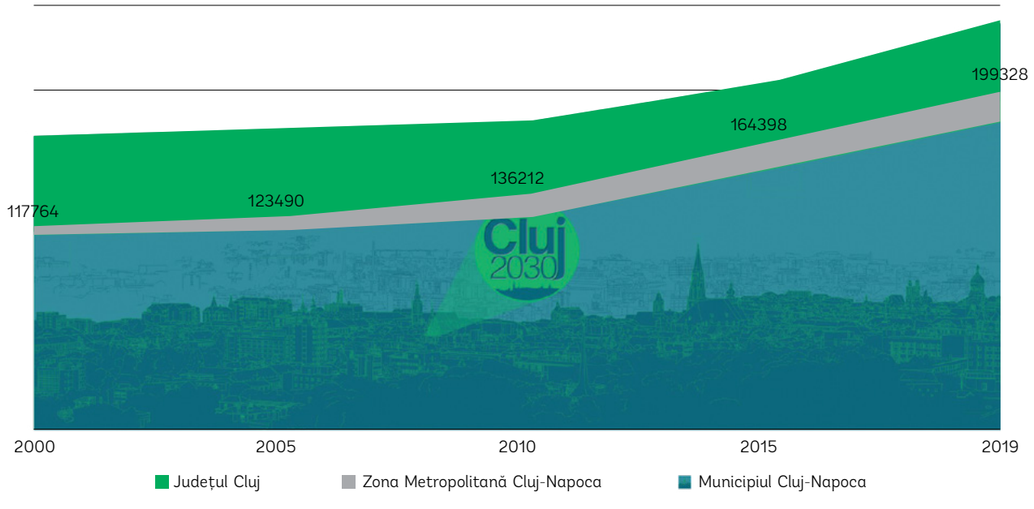

Sursa: INS, Tempo Online 2021

La nivel metropolitan și din perspectiva specificului activităților, industria prelucrătoare asigura 16% din locurile de muncă, mai ales în ramurile industriei ușoare (confecții, pielărie), alimentare și construcțiilor metalice și produselor din metal. Sectorul de construcții contribuia cu 8% la ocupare, iar agricultura cu doar 4%, conform RPL 2011[60].

FIGURA 59. Structura ocupațiilor forței de muncă din Zona Metropolitană pe cele 9 grupe mari, conform COR

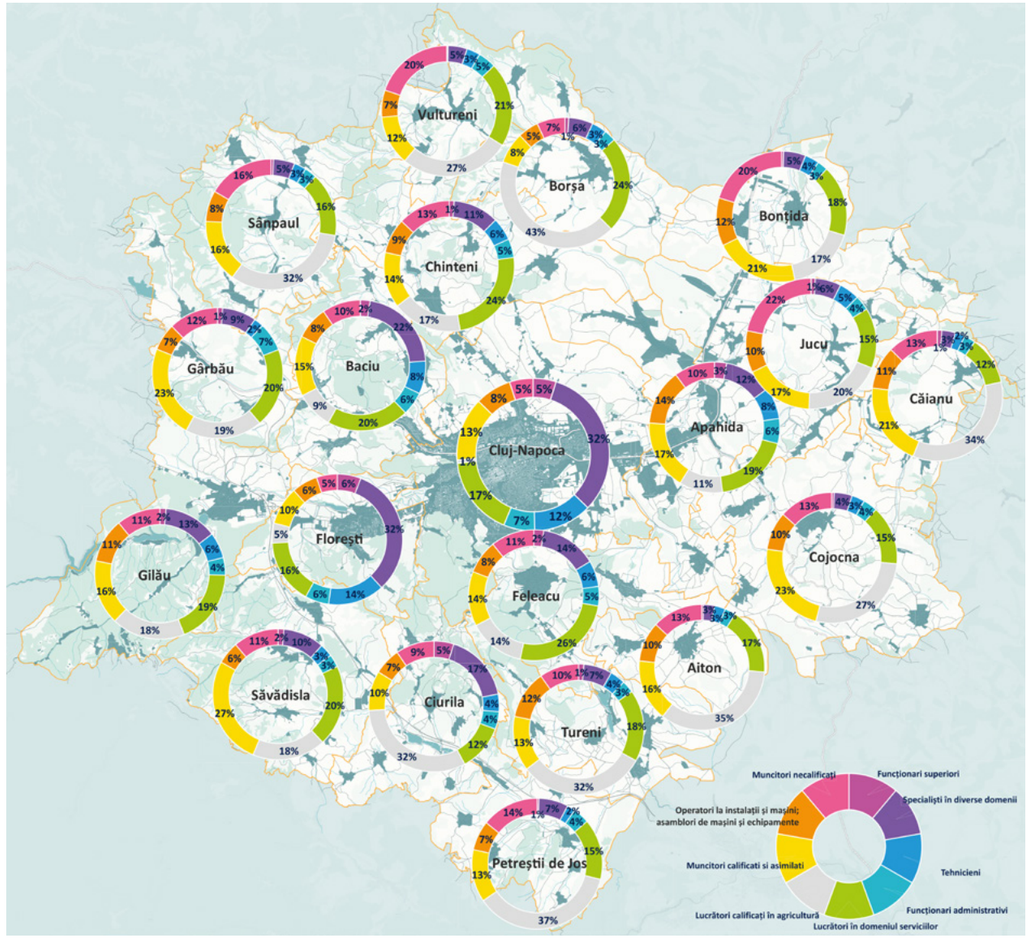

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, pe baza datelor RPL 2011

Zona Metropolitană Cluj-Napoca se poate lăuda cu o dublare a ponderii angajaților din industriile inovatoare și o triplare a angajaților din serviciile intensive în cunoștințe high-tech, în intervalul 2011 - 2019.

Atât în anul 2018, cât și în anul 2019, industria prelucrătoare se remarcă prin cea mai mare pondere a angajaților la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, luând în calcul distribuția salariaților inclusiv la nivelul unităților locale active.

[60] Situația actualizată o vom avea la Recensământul Populației în 2021. Până atunci, ne vom folosi de datele RPL 2011.

FIGURA 60. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe principalele activități economice, 2018 și 2019

Sursa: INS, Structura salariaților pe unități locale active și ListăFirme

Analizând mai în detaliu structura angajării pe unități locale active, în anul 2018, distribuția salariaților din Zona Metropolitană Cluj-Napoca pe activități economice este prezentată mai jos (sunt selectate doar cele care au ponderi semnificative de peste 2% din numărul total de salariați).

Pentru anul 2019, situația se schimbă puțin, cu excepția activității de realizare a softului la comandă, care se poziționează în continuare pe primul loc (12%) din perspectiva salariaților, urmată de transporturi rutiere de mărfuri și lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale (3.92%), restaurante (3%), echipamente electrice și electronice (2.51%), instrumente și dispozitive pentru măsurare și control (1.75%), call-center (1.72%), activități de inginerie și consultanță tehnică (1.68%), distribuția energiei electrice (1.47%), și așa mai departe.

Alte insight-uri care completează graficul de mai sus și întăresc profilul ocupațional al Zonei Metropolitane Cluj-Napoca: peste ***34.000 de angajați lucrează în comerț***, peste ***23.000 de angajați*** (13% din total) sunt angrenați în ***activități de IT&C***, peste ***16.000 în construcții***, peste ***12.000 de angajați în activitățile de servicii suport*** (care include Business Process Outsourcing, Shared Service Centers, Call Centers), peste ***9.600 în activități profesionale, științifice și tehnice***, aproape ***8.000 în industria auto***, peste ***7.200 angajați în restaurante*** (nu e de mirare că Clujul a devenit orașul cu cea mai mare densitate de cafenele, restaurante, baruri din România) etc.[61]

[61] Pentru majoritatea activităților se poate raporta o creștere față de rezultatele de la recensământul din 2011, dar cea mai accentuată este în IT&C, unde are loc o dublare a forței de muncă. Restul activităților enumerate înregistrează stagnări sau creșteri ușoare. Datele se raportează la anul 2018 și prezintă realitatea din teritoriu, întrucât țin cont de unitățile locale active.

FIGURA 61. Structura salariaților Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, pe diviziuni CAEN cu pondere mare, 2018

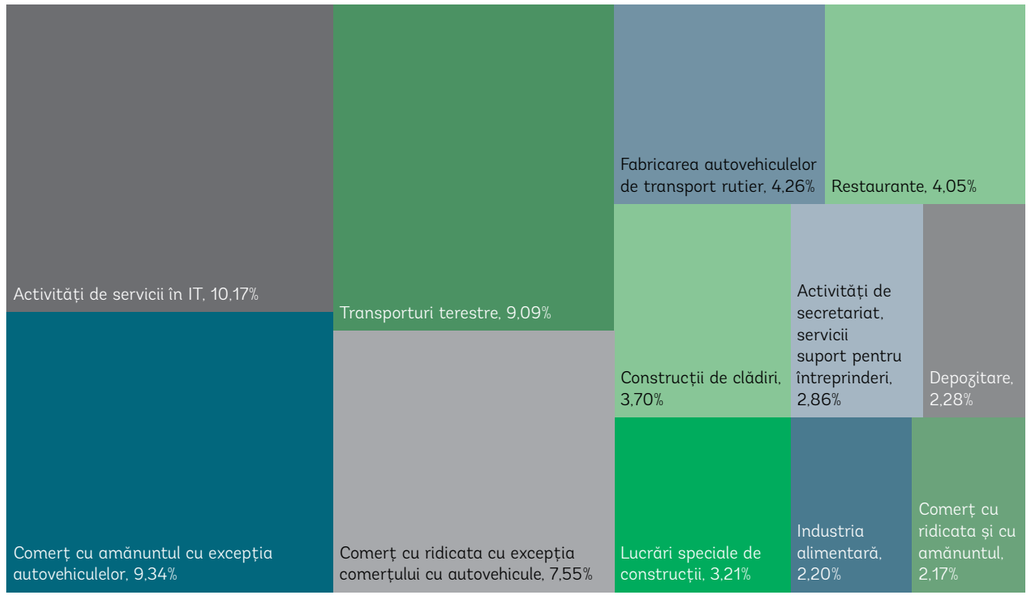

Sursa: INS, Structura salariaților pe unități locale active

Conform ANAF, în ultimii 10 ani, cele mai multe locuri de muncă au fost scoase la bătaie de[62] SC Carrion Expedition SRL, SC Emerson SA, SC De'Longhi Romania SRL, Banca Transilvania, Endava Romania SRL, Eckerle Automotive, Sykes Enterprises Eastern Europe, Robert Bosch, Fujikura SA, Arobs Transilvania Software, Skiptrans SRL, Softvision SRL, Unix Auto SRL, Kaufland Romania, Yardy Call Center SRL, Spitalul Clinic Județean, Regia Autonomă a Domeniului Public Cluj. Majoritatea companiilor care înregistrează creșteri de angajați, pe fondul creșterii business-ului, sunt companii străine care activează atât în industrie, cât și în servicii.

La nivel metropolitan, trebuie menționată dublarea ponderii angajaților din industriile inovatoare, atingând, în 2019, valoarea de 12.000 de angajați, și triplarea angajaților din serviciile intensive în cunoștințe de înaltă tehnologie.[63] Aceste activități sunt considerate specializate în angajați STEM, și, pe cale de consecință, au și cele mai mari șanse să facă inovare, indiferent de tipul ei. Astfel, industriile inovatoare sunt cele cu o intensitate tehnologică medie spre ridicată și ridicată (Eurostat), respectiv serviciile high-tech. Serviciile intensive în cunoștințe de înaltă tehnologie au crescut de la 5.400 la aproximativ 21.000 de angajați, reprezentând aproape 11% din numărul total de angajați din Zona Metropolitană.

Cei mai mari angajatori, care apreciază Zona Metropolitană Cluj-Napoca mai ales pentru calitatea forței de muncă, sunt prezentați în tabelul de mai jos.

[62] Menționăm că în enumerarea de la ANAF se regăseau și companii care s-au închis între timp sau și-au diminuat considerabil activitatea: Nokia, Bechtel International.

[63] Acest indicator poate fi asimilat industriilor intensive în tehnologie, care sunt considerate specializate în angajați STEM, și, pe cale de consecință, au și cele mai mari șanse să facă inovare, indiferent de tipul ei. Astfel, industriile inovatoare sunt cele cu o intensitate tehnologică medie spre ridicată și ridicată (Eurostat). Conform acestei abordări, s-a calculat procentul angajaților angrenați în companiile cu CAEN-urile: 20, 21, 26, 27, 28, 29 și 30 și s-a obținut ponderea forței de muncă în industriile inovatoare la nivel local. Serviciile intensive în cunoștințe de înaltă tehnologie targetează activitățile CAEN – 59, 60, 61, 62, 63, 72.

TABEL 7. Angajatori mari din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2018

Angajatori mari	Descriere	Formă proprietate
Universitatea Babeș-Bolyai	Sediu social	Stat
Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca	Sediu social	Stat
Spitalul Clinic Județean De Urgență Cluj-Napoca	Sediu social	Stat
SC Fujikura Automotive Romania SRL	Sediu social	Privată
Compania Națională De Căi Ferate CFR SA	Sediu subunitate	Stat
SC Robert Bosch SRL	Sediu subunitate	Privată
Carrion Expedition SRL	Sediu social	Privată
Emerson SRL	Sediu social	Privată
SC Endava Romania SRL	Sediu social	Privată
SC De'longhi Romania SRL	Sediu social	Privată
SRTFC Cluj	Sediu subunitate	Stat
Univeristatea De Medicină Și Farmacie	Sediu social	Stat
SC Softvision SRL	Sediu social	Privată
SC Compania De Transport Public Cluj-Napoca SA	Sediu social	Stat
SC Profi Rom Food SRL	Sediu subunitate	Privată
SC Compania de Apă Someș SA	Sediu social	Stat
Sykes Eee SRL	Sediu social	Privată
SC Eckerle Automotive SRL	Sediu social	Privată
SC NTT Data Romania SA	Sediu social	Privată

Sursa: INS, Structura salariaților pe unități locale active64 și ITM, situația la iulie 2019

6.3.4. O economie cu structuri variate de sprijin pentru afaceri

6.3.4.1. Metropola clădirilor de birouri și spațiilor de co-working ofertante

Cluj-Napoca este cel mai important hub dedicat clădirilor de birouri, după București, potrivit Forbes. La sfârșitul primului semestru al anului precedent, un stoc de 282.000 de metri pătrați de clădiri de birouri moderne era disponibil la Cluj-Napoca, potrivit companiei de consultanță imobiliară Cushman & Wakefield Echinox. Dacă în 2013, stocul de birouri din Cluj-Napoca a fost de aproximativ 150.000 mp, în 2019 stocul ar putea ajunge la aproximativ 400.000 mp. Majoritatea spațiilor de birouri se află în apropierea principalelor centre comerciale, astfel încât angajații să aibă acces la o gamă variată de opțiuni de shopping, acces la servicii diverse sau la alte activități de petrecere a timpului liber.[65]

[64] Sunt luați în calcul salariații din mediul privat. Baza de date de la Institutul Național de Statistică nu include indicatorii tuturor entităților publice. De asemenea, pe lângă angajatorii menționați mai sunt și alții care nu au fost cuprinși în analiză din cauza lipsei datelor. De exemplu, Banca Transilvania a cărui număr de angajați din Zona Metropolitană Cluj-Napoca îl putem doar estima la peste 2.000, fiind unul dintre cei mai importanți angajatori din metropolă.

[65] Anul 2019 a fost unul efervescent în acest domeniu: un maxim istoric de locuințe finalizate și tranzacții de sute de milioane de euro pe piața locală a spațiilor de birouri, dar și a proiectelor logistice/industrial. Piața clujeană prezintă interes și pentru alți jucători mari din țară și din străinătate care vor să investească în zonă. Costul locuirii tinde să devină o problemă.

Clujul a devenit cea mai importantă piață din afara Bucureștiului, cu o rată de neocupare de aproximativ 7%. Randamentul clădirilor de birouri la sfârșitul anului 2018 a fost de 7.25% în București, Cluj, dar și la nivel național, comparativ cu 4.50% - Cehia, 4.75% - Polonia, 5.75% - Ungaria, 6% - Slovacia.[66]

FIGURA 62. Piața spațiilor de birouri în București, Brașov, Cluj-Napoca, Timișoara, Iași

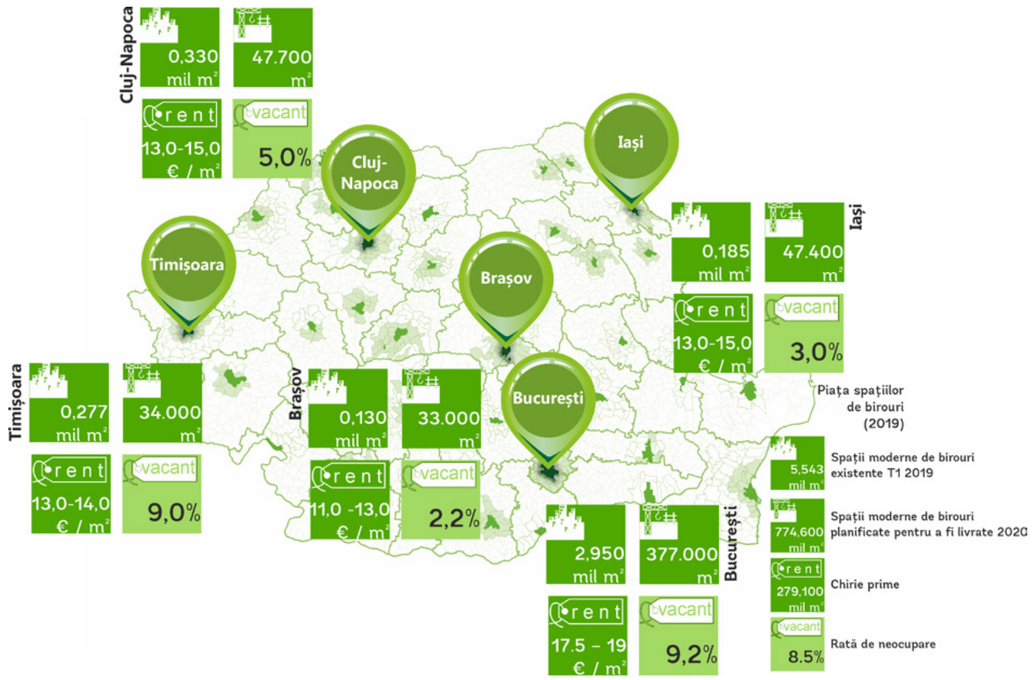

Sursa: Prelucrare date din Cushman & Wakefield I Echinox, H1 2019 și INS Tempo online / Raport analiză imobiliară SIDU București, 2020

Cele mai reprezentative clădiri de birouri din Cluj sunt The Office I, II și III (54.000 mp), Liberty Technology Park I și II (22.000 mp), United Business Centre Riviera I și II (21.000 mp), Iulius Business Center (cu o suprafață totală de 8.000 mp, grad de ocupare de 100%) și Vivido (7.000 mp).

Record Park este unul dintre cele mai noi proiecte de birouri moderne din Cluj-Napoca, de aproximativ 12.000 mp, care include și un hub de inovare. Acesta se află la 700 m de centrul orașului.

Alte clădiri de birouri importante sunt gazde ale business-urilor din IT&C, BPO, sănătate sau financiar, recunoscute mai ales la nivelul municipiului Cluj-Napoca: Maestro Business Center (10.000 mp), Central Business Plaza, Novis Plaza Office (14.000 mp), Sigma Business Center (26.000 mp), City Business Center, Silver Business Center (3.567 mp), Cluj Business Campus (CBC Office I și II – 23.000 mp, suprafața totală 51.678 mp). Un alt proiect imobiliar recent, dezvoltat tot în Municipiul Cluj-Napoca, este Hexagon Offices & Apartments, proiect deținut de Kesz Group. Are o suprafață totală de 25000 mp, construită pentru a acoperi cererea a 1.600 spații de lucru și 52 de apartamente în regim hotelier. Elementul de diferențiere îl reprezintă posibilitatea de personalizare și compartimentare a spațiului, la cerere. Din cei 15.000 mp disponibili pentru închiriere, 5.000 mp sunt deja ocupați (30% rată de ocupare).

[66] Conform Băncii Mondiale, orașele în care s-a construit cel mai mult sunt și cele cu cea mai scumpă piață imobiliară, aspect ce sugerează că oferta nu răspunde adecvat cererii.

Din cele 61 de spații de co-working existente în România, conform coworker.com, 8 sunt localizate în Cluj-Napoca, ocupând astfel a doua poziție după București, din perspectiva acestui indicator. Acestea sunt: ClujHub, Silicon Forest, ZAIN, Wilson Office, CO-ERA, The Guild Hall, Cluj Cowork, Chaos Cowork Cluj.

FIGURA 63. Birourile existente, în curs și spațiile de co-working

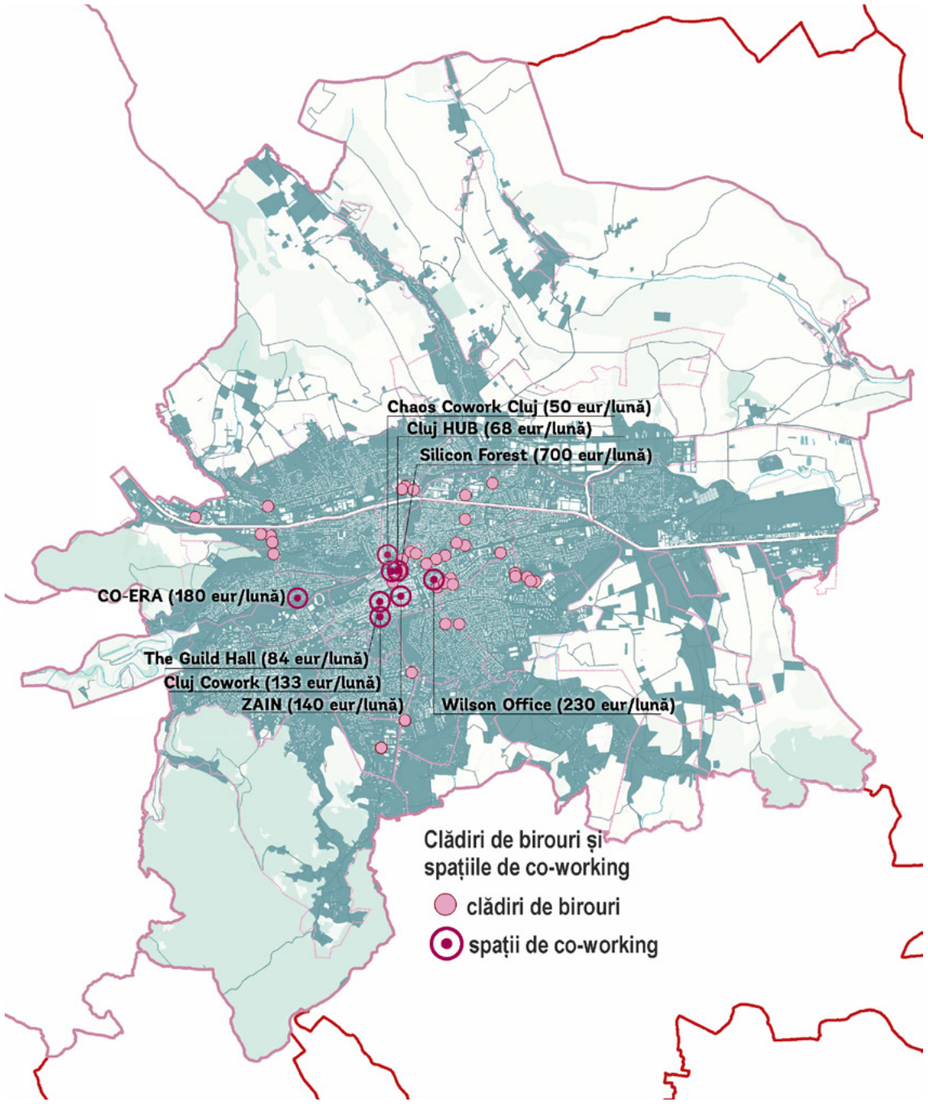

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, cercetare proprie pe baza datelor coworker.com

6.3.4.2. Metropola parcurilor industriale și tehnologice competitive

La acest moment, nu există terenuri industriale de mari dimensiuni în parcurile industriale publice din Zona Metropolitană Cluj-Napoca, care să fie puse la dispoziția unor potențiali investitori din industrii avansate.

Din cele 90 de parcuri industriale existente la nivel național, constituite conform O.G. nr. 65/2001 și L. nr. 186/2013, în județul Cluj sunt localizate 10 dintre acestea, iar 4 se regăsesc în Zona Metropolitană Cluj-Napoca. Majoritatea infrastructurilor de sprijinire a afacerilor, de tipul parcurilor industriale, sunt dispuse de-a lungul culoarului Someșului, astfel că mobilitatea metropolitană reprezintă o temă prioritară în abordările viitoare ale culoarului Someșului, acesta din urmă putând primi rolul de traseu colector, atît la nivelul întregului municipiu (mobilitate urbană, agrement), cât și la cel metropolitan (navetism).

Centrul Regional de Excelență pentru Industrii Creative (CREIC) și Centrul de sprijinire a afacerilor în Tehnologie, Evoluție, Antreprenoriat, Microîntreprinderi – Zona Metropolitană Cluj-Napoca (TEAM-ZMC), ambele localizate în zona Lomb, au fost date în folosință în anul 2019.

Cluj Innovation Park este compania creată de Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca cu scopul de a gestiona și dezvolta CREIC și TEAM. Pe o suprafață de 17.000 mp, are birouri disponibile, spații de colaborare, un studio de film, diverse facilități pentru companii și artiști creativi[67], laboratoare, producție la scară mică etc. La finalul anului 2019, au fost semnate 24 de contracte de închiriere (spații de birou, hală de producție, spații suport) și superficie (parcele de teren). Rezidenții desfășoară activități din domeniile: educație, industria cinematografică și de divertisment, producție mobilier, industria auto, industria farmaceutică, industrii creative și culturale, industria construcțiilor metalice. În prezent, halele TEAM sunt ocupate în proporție de 100%, parcelele de teren sunt ocupate în proporție de 92%, iar CREIC – 30%.

Se intenționează ca investițiile realizate deja în această zonă să fie punctul de plecare pentru dezvoltarea unui mini-orășel destinat inovării (Cluj Innovation City), cu funcțiuni mixte (economice, de interes public, rezidențiale, recreative etc.), ce include și un Muzeu al Științei || Muzeul Viitorului, pentru care Primăria a organizat o serie de concursuri de soluții. Acesta va fi dezvoltat similar cu ce există și în alte orașe europene, având pe lângă scop educațional, și unul turistic.

TETAROM SA este o structură de afaceri înființată în 2011 de către Consiliul Județean Cluj, ce are în administrare 3 parcuri industriale de 206 ha care sunt 100% ocupate. Parcurile industriale TETAROM generează 8% din cifra de afaceri totală a județului Cluj și peste 500 de milioane euro investiții în cele 3 parcuri. Pe lângă acestea, în parcurile industriale își desfășoară activitatea peste 12.000 de angajați. Suprafețele sunt următoarele: TETAROM I are o suprafață de 320.000 mp, TETAROM II – 120.000 mp și sunt localizate în Municipiul Cluj-Napoca, TETAROM III – 1.540.000 mp, fiind localizat în Jucu, TETAROM IV are o suprafață de 85 ha, este situat în Feleacu, dar este în curs de dezvoltare[68]. Parcul Științific și Tehnologic TETAPOLIS este situat în continuarea Parcului Industrial TETAROM I, are o suprafață de 8.5 ha, fiind în proces de urbanizare. Printre clienții TETAROM menționăm Robert Bosch, De'Longhi, Emerson etc.

[67] Conform Raportului de activitate 2020, administrația publică locală susține investitorii privați prin acordarea unor facilități fiscale prin schemă de ajutor de minimis pentru investitorii din parcurile industriale și pentru susținerea construirii de clădiri cu clasa energetică "A".
[68] Parcul Industrial TETAROM V este în faza de proiect, fiind proiectat la Luna (nu face parte din ZMC).

Pe lângă aceste parcuri industriale publice, Zona Metropolitană este un hub al platformelor logistice și industriale private, printre care CTPark Cluj (localizat la intersecția drumurilor Est-Vest E60, ruta principală dinspre Vest și Nord-Sud A3 - Luna de Sus, Florești) cu un grad de ocupare de peste 55%; parcul industrial privat Nervia din Apahida, cu un grad de ocupare de 100%; TRC Park Cluj by Transilvania Construcții, localizat în TETAROM III, cu un grad de ocupare de 100%; Urbano Cluj Vest din zona Florești-Gilău, investiție proaspătă cu o suprafață de 2.4 ha. În mod evident, efervescența antreprenorială din Zona Metropolitană Cluj-Napoca atrage investitori din real estate, astfel că mai sunt anunțate investiții private în construcția de parcuri industriale și logistice și în perioada următoare, printre care se numără și cea anunțată de Warehouses De Pauw România SRL. Rămâne importantă dezvoltarea infrastructurii de transport în zona parcurilor industriale și în periferie pentru a favoriza dezvoltarea de birouri și în aceste zone (consecință: decongestionarea centrului municipiului).[69] Administrația publică locală poate încuraja dezvoltarea economiei regenerative, influențând modelul tradițional, liniar de business care predomină în prezent, prin dezvoltarea unor infrastructuri de sprijinire a afacerilor care promovează principii circulare. Un exemplu în acest sens este Park 20 | 20, un parc de afaceri din Olanda, "cradle-to-cradle", inspirat de biomimetism, construit cu materiale reciclabile, dotat cu un sistem energetic integrat, instalații de tratare a apei și acoperișuri care colectează energia solară, depozitează și filtrează apa etc. O abordare de acest tip ar putea să stimuleze companiile din parc să dezvolte un business model individual circular, dar prin apartenența la un ecosistem, să beneficieze și de avantajele unui model de business integrat.

De asemenea, administrația publică mai poate să sprijine alternativele regenerative prin impozite și reglementări, luând rolul unui investitor care "grăbește" transformarea industrială, accelerând implementarea unor măsuri circulare la nivel de companii. Mulți economiști discută despre trecerea de la impozitarea forței de muncă la cea a resurselor neregenerabile, acțiune care poate fi stimulată prin acordarea unor subvenții pentru energii regenerabile și pentru investiții eficiente din punct de vedere al utilizării resurselor. Astfel de măsuri luate de administrații ar putea reorienta focusul

[69] Concluzie rezultată în cadrul evenimentului regional "Industrial Development" organizat de AHK – Camera de Comerț și Industrie Româno-Germană, în colaborare cu Primăria Municipiului Cluj-Napoca și NTT Data, în octombrie 2020.

FIGURA 64. Parcurile industriale și platformele logistice private

Sursa: Echipa Băncii Mondiale, cercetare proprie

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.4.1. Analiza infrastructurii și serviciilor de transport public din ZMC/149

6.4.1.1. Cadrul instituțional/149

6.4.1.2. Infrastructura și serviciile de transport public/150

6.4.1.3. Cererea pentru servicii de transport public/166

6.4.2. Infrastructura pentru transport motorizat/172

6.4.2.1. Accesibilitatea/conectivitatea ZMC în context european, național, regional și județean/172

6.4.2.2. Mobilitatea motorizată la nivelul ZMC/174

6.4.2.3. Mobilitatea motorizată la nivelul municipiului Cluj-Napoca/185

6.4.3. Infrastructura pentru transport nemotorizat/191

6.4.3.1. Mobilitatea pietonală/191

6.4.4. Managementul traficului/207

6.4.5. Siguranța în trafic/210

6.4.6. Politica de parcare/213

6.4.7. Accesibilitatea feroviară/219

6.4.8. Accesibilitatea aeriană/223

6.4.9. Cluj Carbon Neutral City/227

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 65. Structura rețelei de transport public/150

FIGURA 66. Sectoarele cu benzi dedicate transportului public/152

FIGURA 67. Rețeaua de transport "Autobuze școlare pentru elevi/153

FIGURA 68. Tipul de amenajare al stațiilor de transport public la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj/154

FIGURA 69. Zona de influență a stațiilor de transport public în comun la nivel UAT pe distanțe de 400m și 800m/155

FIGURA 70. Accesibilitatea transportului public (2020)/156

FIGURA 71. Distanța medie/localitate până la cea mai apropiată stație de transport public (2020)/158

FIGURA 72. Distanța medie/cartier până la cea mai apropiată stație de transport public (2020)/158

FIGURA 73. Distribuția stațiilor de transport public în comun pe cartierele din Cluj-Napoca/159

FIGURA 74. Masa urbană a Zonei Metropolitane Cluj, în 2000 (sus) și 2019 (jos)/160

FIGURA 75. Analiză a accesibilității tramei stradale din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/161

FIGURA 76. Trama stradală existentă în ZMC (stânga) și propunere de reconfigurare a tramei stradale (dreapta – în albastru)/161

FIGURA 77. Accesibilitatea ZMC cu trama stradală existentă (stânga) și cu o tramă stradală ajustată (dreapta)/162

FIGURA 78. Profile stradale în Cartierul Europa/162

FIGURA 79. Rute de transport public la nivel metropolitan în ZMC/164

FIGURA 80. Ruta propusă pentru trenul metropolitan/165

FIGURA 81. Numărul de călătorii realizate de CTP/167

FIGURA 82. Structura călătoriilor și tipul transportului public/167

FIGURA 83. Frecvența zilnică a autobuzelor în Zona Metropolitană Cluj/168

FIGURA 84. Localizarea autogărilor din Cluj-Napoca/170

FIGURA 85. Localizarea Zonei Metropolitane Cluj în context european, național, regional, județean/173

FIGURA 86. Rețeaua rutieră majoră la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj/175

FIGURA 87. Drumurile județene de la nivelul ZMC după tipul de îmbrăcăminte, la nivelul anului 2020/176

FIGURA 88. Accesibilitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul/178

FIGURA 89. Accesibilitatea atractorului urban Iulius Mall-FESGA/179

FIGURA 90. Traseul centurii metropolitan/179

FIGURA 91. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 1 și 2/180

FIGURA 92. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 3, 4 și 5/181

FIGURA 93. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 6, 7 și 8/182

FIGURA 94. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 9, 10, 11 și 12/183

FIGURA 95. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 13, 14 și 15/184

FIGURA 96. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 16, 17, 18 și 19/185

FIGURA 97. Distribuția îmbrăcămintii străzilor din municipiul Cluj-Napoca/187

FIGURA 98. Nivelul de serviciu al rețelei de străzi în anul 2020/188

FIGURA 99. Drumuri propuse pentru realizare sau reabilitare (Cluj-Napoca)/189

FIGURA 100. Walk score pentru cartierele din municipiul Cluj-Napoca/194

FIGURA 101. Piața Lucian Blaga, 2022/195

FIGURA 102. Distanța medie până la unitățile preșcolare la nivel de cartier/196

FIGURA 103. Distanța medie în regim pedestru până la unitățile școlare primare și gimnaziale la nivel de cartier/196

FIGURA 104. Distanța medie până la unitățile școlare liceale în regim pietonal/197

FIGURA 105. Investiții pentru circulația pietonală/198

FIGURA 106. Străzi nemodernizate/200

FIGURA 107. Rețeaua regională de piste de biciclete din Bruxelles/201

FIGURA 108. Autostradă pentru biciclete în Danemarca/202

FIGURA 109. Rețeaua de piste pentru biciclete existentă/205

FIGURA 110. Trasee transport persoane cu dizabilități/207

FIGURA 111. Regelementarea ingtersecțiilor pe arterele majore de circulație/209

FIGURA 112. Dinamica accidentelor rutiere la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2011-2019/210

FIGURA 113. Dinamica accidentelor rutiere la nivelul comunelor din ZMC, în perioada 2011-2019/211

FIGURA 114. Zonele cu o concentrare ridicată a accidentelor rutiere/212

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.4. Mobilitatea urbană și metropolitană durabilă

FIGURA 115. Butoni reflectorizanți în curbă deosebit de periculoasă/213

FIGURA 116. Parcările de mare capacitate din municipiul Cluj-Napoca, în anul 2020/214

FIGURA 117. Locurile de parcare din Municipiul Cluj-Napoca/218

FIGURA 118. Durata călătoriei cu trenul între stațiile din ZMC și frecvența zilnică a acestora pentru fiecare stație/221

FIGURA 119. Izocrone de accesibilitate tren+bicicletă la Gara Cluj-Napoca/222

FIGURA 120. Evoluția numărului de pasageri în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019/223

FIGURA 121. Legăturile aeriene ale Aeroportului Internațional Cluj-Napoca și tipul acestora/224

FIGURA 122. Evoluția cantității de marfă transportată în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019/226

TABEL 8. Ponderea populație din orașele mari din România la mai puțin de 5 minute de o stație de transport public/157

TABEL 9. Cota modală a transportului public în orașe/zone metropolitane europene/166

TABEL 10. Numărul traseelor din zona metropolitană oferite de Compania d¸e Transport Public Cluj-Napoca/169

TABEL 11. Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul/177

TABEL 12. Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Iulius Mall-FESGA/178

TABEL 13. Procentul străzilor modernizate din polii de creștere ai României/185

TABEL 14. Podurile existente peste Someșul Mic de pe raza municipiului Cluj-Napoca/190

TABEL 15. Ponderea localizării instituțiilor publice față de stații de închiriere de biciclete (%) după accesibilitate/205

TABEL 16. Parking-uri publice și private în funcțiune din Municipiul Cluj-Napoca, la sfârșitul anului 2020/216

6.4. Mobilitatea urbană și metropolitană durabilă

6.4.1. Analiza infrastructurii și serviciilor de transport public din ZMC

6.4.1.1. Cadrul instituțional

În vederea asigurării serviciilor de transport public la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, a fost constituită, încă din anul 2013, Asociația Metropolitană de Transport Public Cluj (AMTPC), din care fac parte în prezent Municipiul Cluj-Napoca și 6 comune (Florești, Chinteni, Apahida, Baciu, Ciurila și Feleacu) din inelul I al ZMC, unde există rute de transport public operate de CTP. Asociația îndeplinește rolul de planificare strategică (de ex. a traseelor), coordonare (de ex. a investițiilor în infrastructura de profil), reglementare (inclusiv a sistemului de tarifare), concesionare a serviciului către operatori, autorizare (de ex. a operatorilor), finanțare și monitorizare a serviciilor de transport public de la nivelul zonei, prin delegarea voluntară a competențelor în domeniu de către UAT-urile componente.

AMTPC a atribuit pentru 10 ani (2018-2028), prin delegare directă, Companiei de Transport Public Cluj-Napoca (CTP) - al cărei acționar majoritar este Municipiul Cluj-Napoca, furnizarea serviciului de transport public de persoane prin curse regulate la nivelul teritoriului indicat mai sus. În acest sens, a fost încheiat un contract de servicii publice, în conformitate cu Regulamentul CE nr. 1370/2007, care a implicat anterior (anul 2013) și transformarea acesteia din regie autonomă în societate comercială pe acțiuni.

În ceea ce privește restul de 14 comune care fac parte din ADI ZMC, dar nu și din AMTPC, serviciile de transport public de persoane prin curse regulate se furnizează de către diferiți operatori privați, stabiliți prin procedură competitivă pentru fiecare traseu în parte, în baza Programului de transport public de persoane prin curse regulate, care se elaborează o dată la 5 ani de către CJ Cluj. Cel în vigoare în prezent a fost elaborat pentru perioada 2014-2019, dar a fost prelungit ulterior până la sfârșitul anului 2021. Acesta cuprinde informații precise despre stațiile de plecare, intermediare, de sosire, numărul de kilometri, numărul obligatoriu de curse/zi, capacitatea minimă de transport/cursă, numărul de vehicule necesare, programul de circulație, zilele de circulație etc. Elaborarea, actualizarea periodică, implementarea (prin concesionarea traseelor) și monitorizarea acestui program se face de către Consiliul Județean Cluj, în timp ce licențierea operatorilor și a vehiculelor cade în sarcina unor instituții de la nivelul administrației centrale.

În plus, în baza legislației în vigoare, UAT-urile componente ale ZMC sunt responsabile de reglementarea, implementarea și monitorizarea serviciilor de transport în regim de taxi. Practic, acestea stabilesc numărul maxim de autorizații pentru operatorii din domeniu (cu respectarea pragului legal de maxim 4 taxiuri la 1.000 de locuitori), criteriile minimale pentru operatori și vehicule, punctele de staționare, pragurile maximale de tarifare etc. În cazul municipiului Cluj-Napoca, acest regulament a fost adoptat în anul 2019, fiind valabil până în anul 2025. Acesta aduce o serie de noutăți, în sensul sporirii numărului maxim de autorizații ce pot fi emise cu 31, până la un prag de 2.500, însă doar pentru vehicule electrice. De asemenea, orice autorizație retrasă va fi convertită în autorizație pentru același tip de vehicule, iar regulamentul încurajează utilizarea vehiculelor noi, în proprietatea operatorilor cu experiență pe piața locală, cu aer condiționat, airbag-uri pentru toți pasagerii, care sunt prevăzute cu POS și GPS, care stau în activitate cel puțin 8h/zi.

6.4.1.2. Infrastructura și serviciile de transport public

Municipiul Cluj-Napoca beneficiază de transport public de persoane pe raza localității și pe diferite distanțe în 6 comune din zona sa metropolitană. Compania care deservește cu servicii de transport public populația acestor UAT-uri, respectiv CTP, dispune de facilități proprii și are un plan de dezvoltare al flotei și al traseelor în conformitate cu politicile naționale și europene de mobilitate urbană, transport nepoluant și consum de combustibili convenționali redus.

FIGURA 65. Structura rețelei de transport public

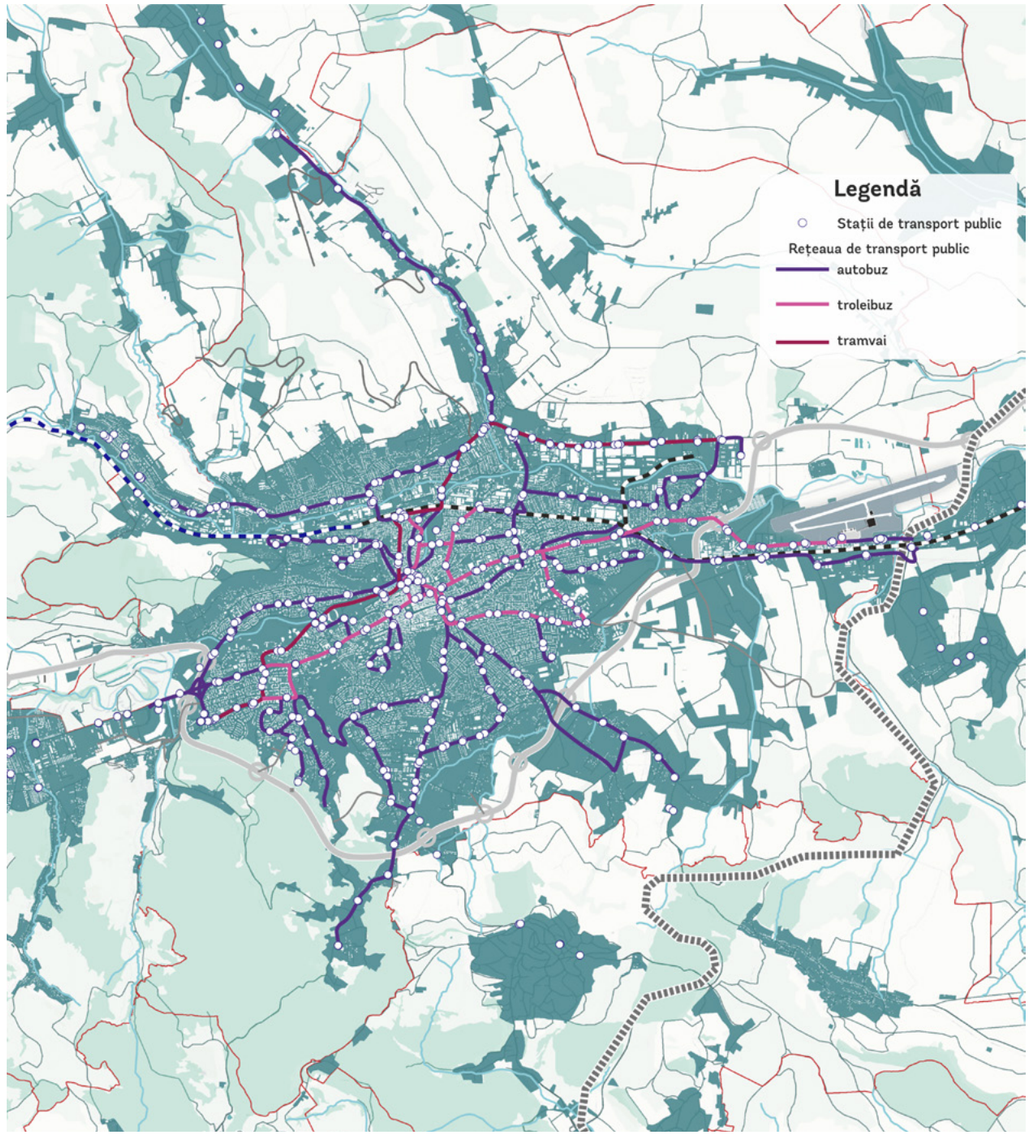

Sursa: Compania de Transport Public

Cu un total de 49 de linii de autobuz urbane și 1 de microbuze în lungime totală de circa 700 km, 11 linii de troleibuz (peste 110 km) și 4 linii de tramvai (74 km), la care se adaugă 28 de linii din zona metropolitană (circa 660 km)[70], sistemul transportul public din Municipiul Cluj-Napoca este într-un proces de continuă extindere, reconfigurare și modernizare, cu accent pe promovarea utilizării mijloacelor de transport public nepoluant. În ultimii ani se remarcă și extinderea spre zonele metropolitane, dar care sunt totuși mai slab deservite de liniile de transport public, comparativ cu spațiul urban.

În contextul extinderii transportului nepoluant, în luna noiembrie 2020 s-au inaugurat 4 noi trasee de troleibuz (dintre care una prin reconversia a două trasee deservite anterior de autobuze), prin reabilitarea rețelei deja existente. De asemenea, municipalitatea și CTP au în vedere, pe termen scurt, extinderea rețelei de troleibuz în cartierul Gheorgheni (Liviu Rebreanu – Băișoara).

Conform PMUD, sistemul de transport public metropolitan gestionat de operatorul Compania de Transport Public Cluj-Napoca (CTP) asigură o bună deservire doar în localitățile aflate pe principalele coridoare de transport, mai ales Florești (5-10 minute), Baciu (10-20 minute), Chinteni (10 minute) sau Apahida (20 minute). Deși în comunele Jucu și Bonțida sunt localizați unii din cei mai mari angajatori din județ care atrag zilnic mii de angajați, acestea nu sunt încă deservite de transportul public metropolitan. Localitățile cu o populație și dinamică de dezvoltare mai redusă au o deservire precară întrucât frecvența mijloacelor de transport este de peste 60 de minute. Acest aspect este vizibil și în numărul călătorilor, liniile către Feiurdeni, Măcicașu, Mera, Pata, Gheorgheni sau Corpadea sunt utilizate de mai puțin de 250 de călători / zi (măsurători 21.10.2020). În anumite cazuri, cum ar fi cel al liniilor 67, 72, 79 sau 88 (și nu numai), extinderea lor cu 2-3 km ar permite deservirea a încă unei comune, mărind astfel bazinul de posibili clienți cu câteva mii de pasageri (calculând populația totală a comunei).

Transportul public metropolitan are un sistem de tarifare integrat constituit pe 6 zone tarifare, stabilit în funcție de cererea de transport și de apropierea față de Cluj-Napoca. Astfel prețul unui bilet variază între 4 lei și 10 lei pentru Corpadea, Măcicașu, Sânmartin iar prețul unui abonament lunar variază între 115 și 160 lei. Există bilete care permit contra unui mic cost suplimentar (1 leu) utilizarea oricărei linii de transport public din Cluj-Napoca iar la abonamente se poate include gratuit o linie de transport urban. În ceea ce privește accesul la date, liniile CTP sunt integrate în aplicația Tranzy astfel încât locuitorii zonei metropolitane să își poată planifica cu ușurință rutele către Cluj-Napoca. Pentru majoritatea comunelor din zona metropolitană serviciul de transport public reprezintă un motiv foarte important pentru apartenența la această structură asociativă.

În interiorul orașului s-a recurs la fluidizarea transportului public prin implementarea benzilor dedicate exclusiv autobuzelor și troleibuzelor (Bulevardul 21 Decembrie 1989 – dublu sens, Piața Avram Iancu, Piața Ștefan cel Mare, Piața Cipariu, Calea Florești, Bulevardul Nicolae Titulescu, Memorandumului – dublu sens, Regele Ferdinand). Totuși, un coridor continuu de benzi dedicate pe relația est-vest, cea mai tranzitată din municipiu, nu există încă, lipsind tronsoanele dintre Primărie și zona Billa Mănăștur, respectiv între Biserica Sf. Petru și Aeroport, fără a mai lua în calcul că pe Calea Florești banda există pe un singur sens, respectiv legăturile cu Florești și Apahida. Municipalitatea are în vedere completarea acestui traseu dedicat prin mai multe intervenții, cea mai matură vizând Calea Mănăștur. Pe relația nord-sud, traseul de benzi dedicate cuprinde doar segmentul central (Piața Cipariu – Piața Ștefan cel Mare – Piața Avram Iancu – Bd. 21 Decembrie 1989 – Str. Regele Ferdinand) dar nu și legăturile către Gară/Baciu, respectiv către Calea Turzii / Zorilor / Bună Ziua / Borhanci.

[70] Site-ul web al Companiei de Transport Public, noiembrie 2020

FIGURA 66. Sectoarele cu benzi dedicate transportului public

Zona centrală - stadiul actual al pistelor de bicicleta si benzilor dedicate

De menționat aici este și faptul că, în vederea fluidizării traficului, CTP oferă servicii de transport public dedicate, precum: 3 linii de autobuz spre centre comerciale (Vivo și Cora), 14 trasee (a se vedea figura de mai jos) pentru transport elevi în Municipiul Cluj-Napoca (prin proiectul „Autobuze școlare pentru elevi" prin care s-au introdus mijloace de transport destinate exclusiv transportului de elevi din ciclul primar, din cartierele municipiului la unitățile de învățământ din zona centrală), la care se adaugă cele 6 trasee de transport elevi în Florești. CTP a lansat în anul 2020 procedura de achiziție a unui număr de 10 autobuze școlare, cu câte 30 de locuri fiecare, în vederea extinderii traseelor din oraș (Dâmbu Rotund, Iris, Gruia), costurile serviciului fiind acoperite integral de către municipalitate. În anul 2018 au fost transportați 24.000 de elevi, iar în 2019 circa 108.000 elevi. Cu toate că sistemul de transport școlar s-a dovedit o reușită, acesta se adresează momentan doar elevilor din ciclul primar, nu și din cel gimnazial sau liceal, care pot folosi doar liniile deschise publicului larg. Primăriile rurale asigură, la rândul lor, transportul cu microbuze școlare al copiilor și elevilor, flota existentă (pusă la dispoziție de administrația centrală) necesitând însă măsuri de extindere și înlocuire.

Alături de aceste ameliorări ale mobilității urbane și congestiei traficului, s-au operat și îmbunătățiri tehnice, rezultând în prezent un transport public de calitate, care oferă alternative de smart ticketing și care contribuie la reducerea poluării urbane printr-o flotă de circa 370 de vehicule, dintre care peste 50% electrice (autobuze electrice, troleibuze, tramvaie), iar 2/3 recent achiziționate.

Flota CTP a trecut în perioada 2015-2020 printr-un proces de înnoire a parcului auto utilizat pentru transportul călătorilor, care se află încă în curs. Materialul rulant de care dispunea în trecut CTP, constituit în special din vehicule mai vechi achiziționate second-hand (multe dintre ele păstrând încă însemnele proprietarului anterior)[71], a fost înlocuit treptat cu vehicule moderne, de ultimă generație, mai eficiente, ceea ce a condus la reducerea efectivului flotei, crescând astfel gradul de utilizare atât pentru autobuze, cât și pentru troleibuze, procentajele calculate devenind rezonabile pentru funcționarea în condiții de congestie ridicată.

[71] PMUD, 2015

FIGURA 67. Rețeaua de transport "Autobuze școlare pentru elevi

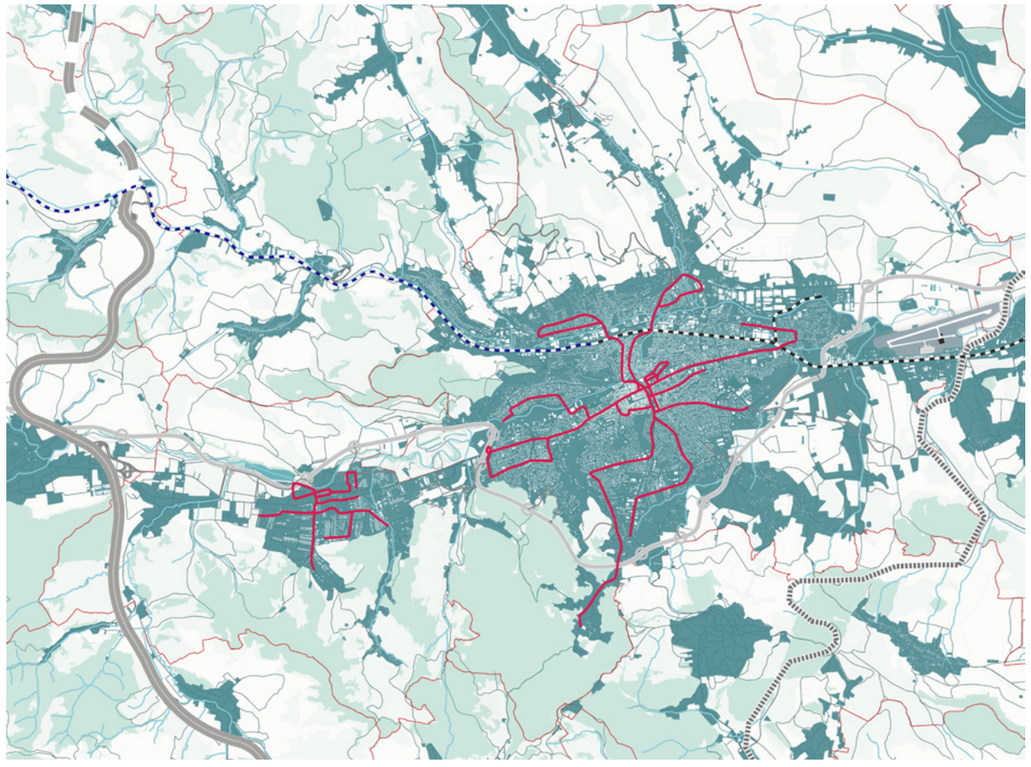

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Astfel, la nivelului anului 2020, CTP dispunea de 41 de autobuze electrice (30 achiziționate cu fonduri POR 2014-2020 și 11 cu fonduri elvețiene), 75 de autobuze noi Euro 6 (60 obișnuite și 15 articulate), 10 autobuze noi pentru transport școlar Euro 6, 70 de troleibuze noi (50 achiziționate tot cu fonduri POR și 20 cu fonduri de la bugetul local) și 8 tramvaie moderne (4 achiziționate prin POR 2007-2013 și 4 prin POR 2014-2020, la care se vor mai adăuga încă 20 care vor intra în circulație până la sfârșitul anului 2021). Din flota actuală, doar 57 de autobuze și 10 troleibuze sunt mai vechi de 10 ani. Conform PMUD, în prezent, 52% din mijloacele de transport în comune active pe raza municipiului Cluj-Napoca sunt electrice (tramvai, troleibuz sau autobuz electric). Astfel, municipiul Cluj-Napoca este lider la nivel național, între orașele mari (peste 200.000 locuitori) în ceea ce privește electrificarea flotei de transport în comun. Administrația locală și-a asumat public ținta de a avea o flotă de transport public complet electrică până la sfârșitul perioadei de programare 2021-2027, ceea ce implică continuarea investițiilor în înnoirea/modernizarea parcului de vehicule. Astfel, este prevăzută achiziția de noi troleibuze, autobuze electrice și de autobuze cu hidrogen. Aceste noi vehicule de transport public sunt mai prietenoase cu persoanele cu dizabilități și cu părinții cu copii în cărucior.

Principalele culoare de transport sunt distribuite în cadrul unei rețea preponderent radială, arterele majore de circulație, aflate în prelungirea drumurilor naționale care converg în oraș, întâlnindu-se în zona centrală, orașul nebeneficiind de inele de circulație complet funcționale. Stațiile de transport în comun sunt localizate cel mai adesea în spații de lângă carosabil (în unele cazuri fiind prevăzute

cu refugiu), oferind acces la principalele obiective de interes public. Acestea sunt în număr total de 445 în limita spațiului urban, dispuse majoritar pe direcția est-vest, direcție dată și de numărul de stații din comunele învecinate, din primul inel al zonei metropolitane (60 în Florești, 57 în Apahida, comparativ cu 50 în Baciu, 41 în Feleacu, 36 în Chinteni și doar 8 în Ciurila).

FIGURA 68. Tipul de amenajare al stațiilor de transport public la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj

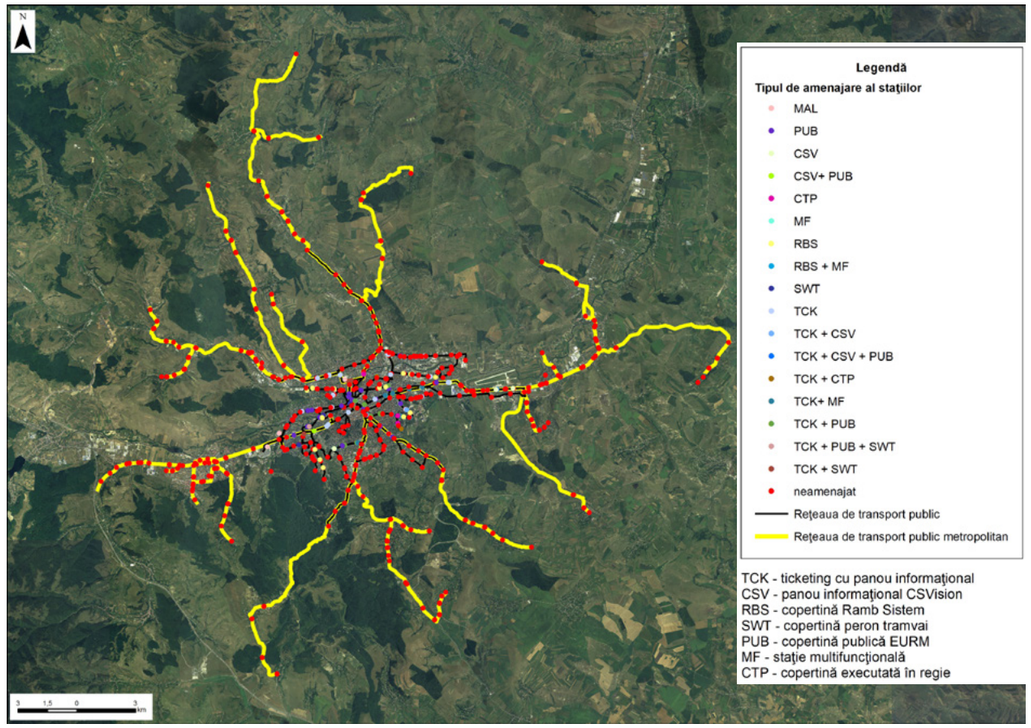

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de CTP Cluj-Napoca

Conform informațiilor oferite de către Compania de Transport Public Cluj-Napoca, la nivelul municipiului, 127 de stații de transport în comun au amenajări speciale, după cum urmează:

- 5 stații cu sistem ticketing cu panou informațional și copertină peron tramvai
- 13 stații cu sistem ticketing cu panou informațional și copertină publică EURM
- 15 stații multifuncționale cu sistem ticketing cu panou informațional
- 2 stații cu sistem ticketing cu panou informațional și copertină executată în regie proprie
- 3 stații cu sistem ticketing cu panou informațional și panou informațional CSVision
- 1 stație cu sistem ticketing cu panou informațional, copertină publică EURM și copertină peron tramvai
- 20 stații cu sistem de ticketing cu panou informațional
- 6 stații cu copertină peron tramvai
- 1 stație multifuncțională cu copertină Ramb Sistem

- 19 stații cu copertină Ramb Sistem
- 22 stații cu copertină publică EURM
- 2 stații multifuncționale
- 4 stații cu copertină executată în regie
- 3 stații cu panou informațional CSVision și copertină publică EURM
- 5 stații cu panou informațional CSVision
- 6 stații MAL

FIGURA 69. Zona de influență a stațiilor de transport public în comun la nivel UAT pe distanțe de 400m și 800m

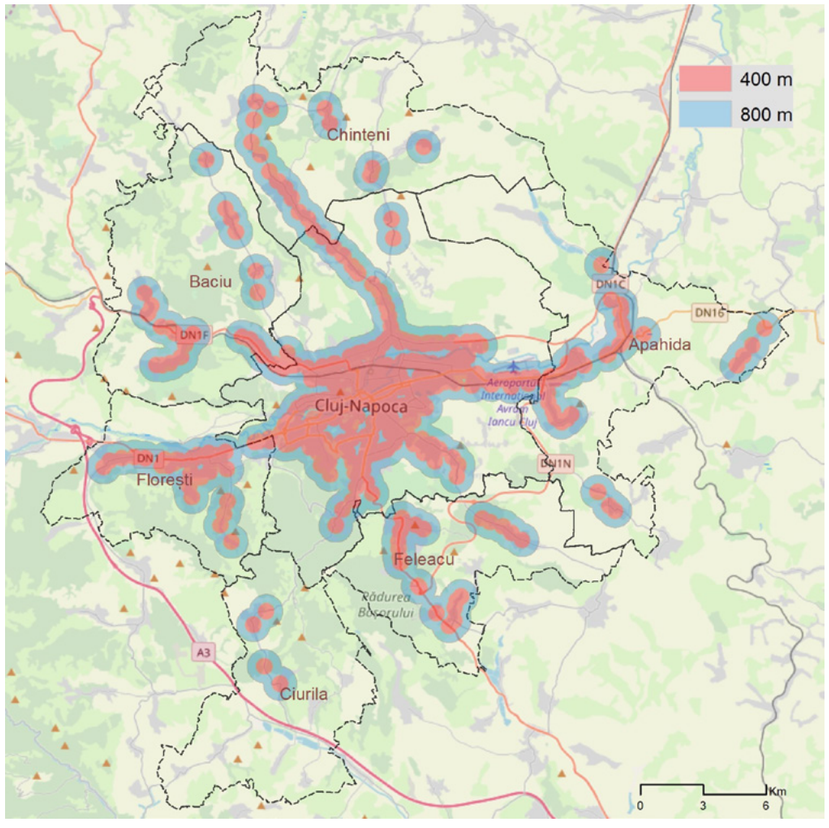

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Programul de modernizare a stațiilor este prevăzut a continuat și în anul 2020 pe cele două direcții majore: digitalizare/modernizare – montarea a 64 de sisteme de ticketing[72] și transport verde/ modernizare – achiziția și montarea a 18 stații cu acoperiș verde. Cu toate acestea, sistemul de ticketing funcționează în prezent doar pe teritoriul municipiului, nu și în comunele deservite de linii metropolitane. Este important, de asemenea, ca stațiile de transport public să fie mai prietenoase cu persoanele cu dizabilități și cu părinții tineri, incluzând, de exemplu, zone speciale de îmbarcare.

[72] Primăria Municipiului Cluj-Napoca (https://files.primariaclujnapoca.ro/proiect_hotarare/2020/02/25/3.pdf)

La nivelul municipiului, rețeaua de transport public acoperă relativ omogen teritoriul, deservind centrul, toate cartierele principale (inclusiv dezvoltările noi), precum și celelalte puncte de interes major, precum gara (cu autobuze, tramvaie, troleibuze) și aeroportul (cu autobuze și troleibuz). Una dintre problemele semnalate în dezbaterile ocazionate de elaborarea SIDU a fost distanța uneori prea mare (700-800 m) între stațiile urbane, care face dificil accesul la transport public în special pentru persoanele vârstnice. De asemenea, rutele de transport în comun tind să conveargă către centru, fiind necesară schimbarea vehiculului în multe cazuri pentru traversarea municipiului.

FIGURA 70. Accesibilitatea transportului public (2020)

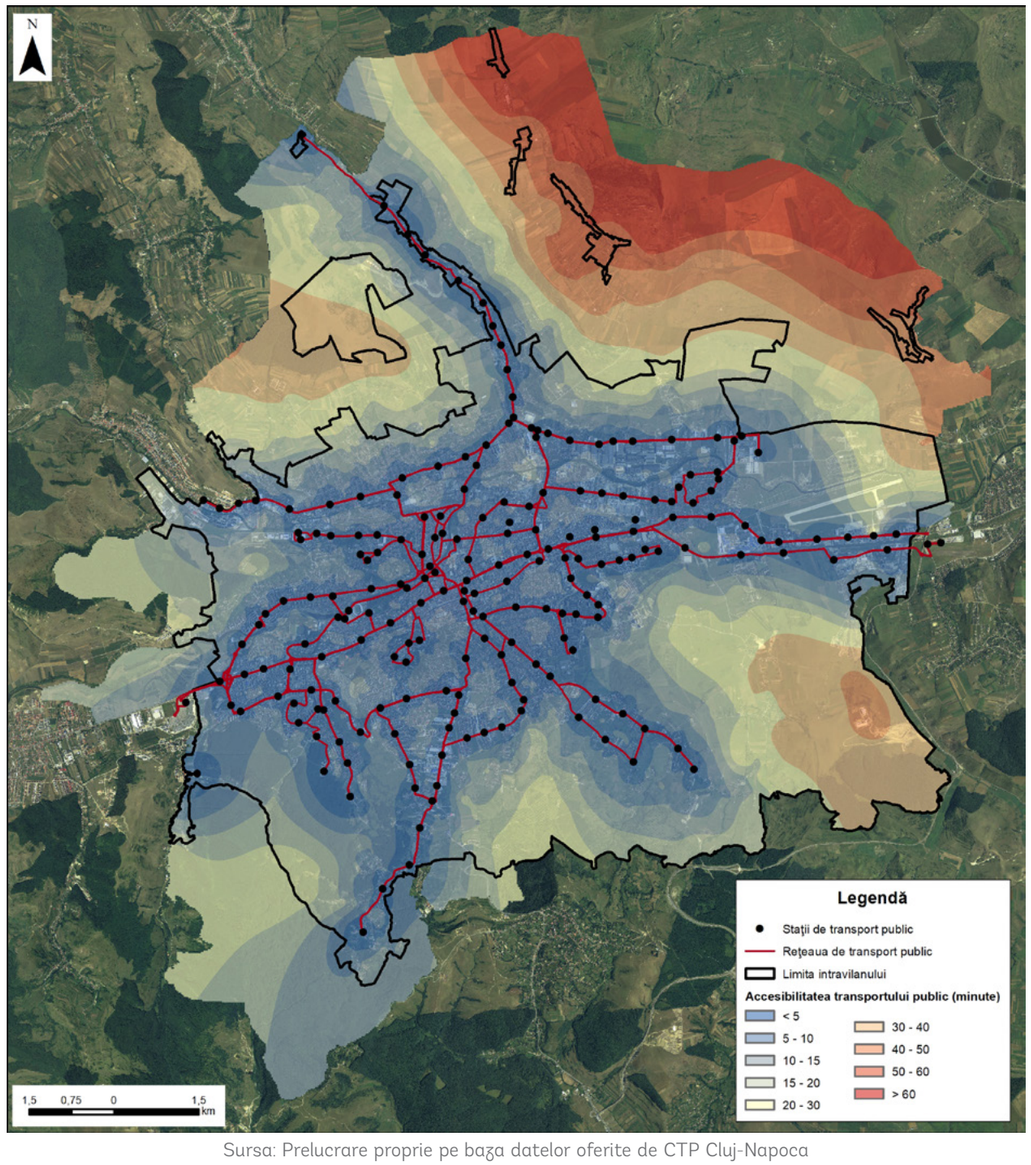

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de CTP Cluj-Napoca

Conform PMUD, la nivelul rețelei de transport public apar deficiențe mai ales pe legăturile diagonale. Majoritatea liniilor se opresc în zona centrală sau la gară și nu își continuă parcursul către celelalte cartiere. Această problemă este vizibilă mai ales pe relația nord-sud (Bună Ziua – Bulgaria / Muncii) dar și pe alte legături cum ar fi Dâmbul Rotund – Gheorgheni. De asemenea, apar suprapuneri de linii (parțiale sau totale) cum ar fi liniile 4, 5 și 8 / 6 și 7. De asemenea, în lipsa unor noduri intermodale la marginea orașului, transportul public metropolitan și județean pătrunde până aproape de zona centrală Piața Cipariu / Gara CFR și se suprapune peste liniile de transport public local.

Actuala rețea de transport public local deservește cu bine cele mai dense zone ale municipiului Cluj-Napoca. Deservirea este precară doar în zonele de expansiune dezvoltate recent precum: Bună Ziua (parțial), Sopor, Dâmbul Rotund (partea de nord) sau Iris. Deservirea precară a acestor zone este cauzată de o densitate încă redusă a populației și a locurilor de muncă dar și de lipsa unei trame stradale bine configurate care să permită integrarea unor linii de transport public

Delimitarea zonei de influență a stațiilor de transport public din Municipiul Cluj-Napoca scoate în evidență o accesibilitate foarte bună a acestora (figura 70), dată de un procent de peste 85% (32.119 – 86,2%) dintre clădirile cu funcție rezidențială care se află la o distanță mai mică de 400 m față de cea mai apropiată stație aparținând transportului public în comun. Aproximativ 82% din populația Clujului este la o distanță mai mică de 5 minut față de o stație de transport public – o performanță bună comparat cu alte orașe din România.

TABEL 8. Ponderea populație din orașele mari din România la mai puțin de 5 minute de o stație de transport public

Localitate	Populație	Ponderea populație la o distanță de 5 minute de o stație de transport public
București	1,883,425	82%
Cluj-Napoca	324,576	82%
Timișoara	319,279	87%
Iași	290,422	76%
Constanța	283,872	85%
Craiova	269,506	79%
Brașov	253,200	88%
Galați	249,432	86%
Ploiești	209,945	62%
Oradea	196,367	76%
Brăila	180,302	80%
Arad	159,074	63%
Pitești	155,383	60%
Sibiu	147,245	78%
Bacău	144,307	53%
Târgu Mureș	134,290	84%
Baia Mare	123,738	75%
Buzău	115,494	77%
Botoșani	106,847	72%

Sursa: Politica Urbană a României

La polul opus, analiza scoate în evidență un procent de doar 2,5% (947) din clădirile destinate locuirii care se află la mai mult de 10 minute de mers pe jos (respectiv la o distanță mai mare de 800 m) până la cea mai apropiată stație. Important de menționat aici că una din probleme cele mai mari de accesibilitate la sistemul de transport public apare la nivelul comunității marginalizate de la Pata Rât.

FIGURA 71. Distanța medie/localitate până la cea mai apropiată stație de transport public, în metri (2020)

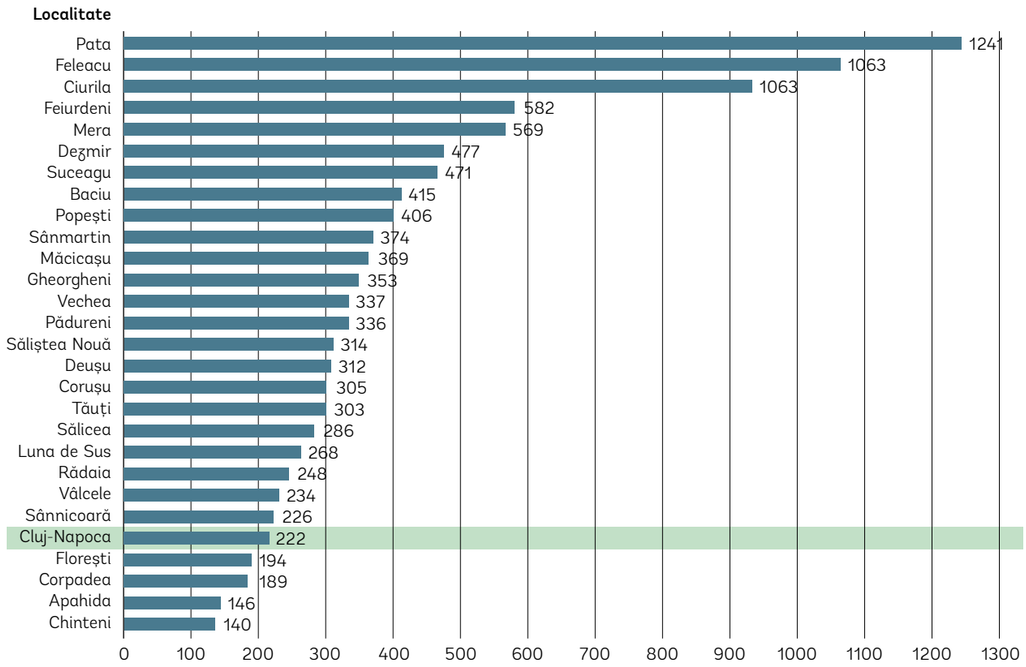

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de CTP Cluj-Napoca

FIGURA 72. Distanța medie/cartier până la cea mai apropiată stație de transport public, în metri (2020)

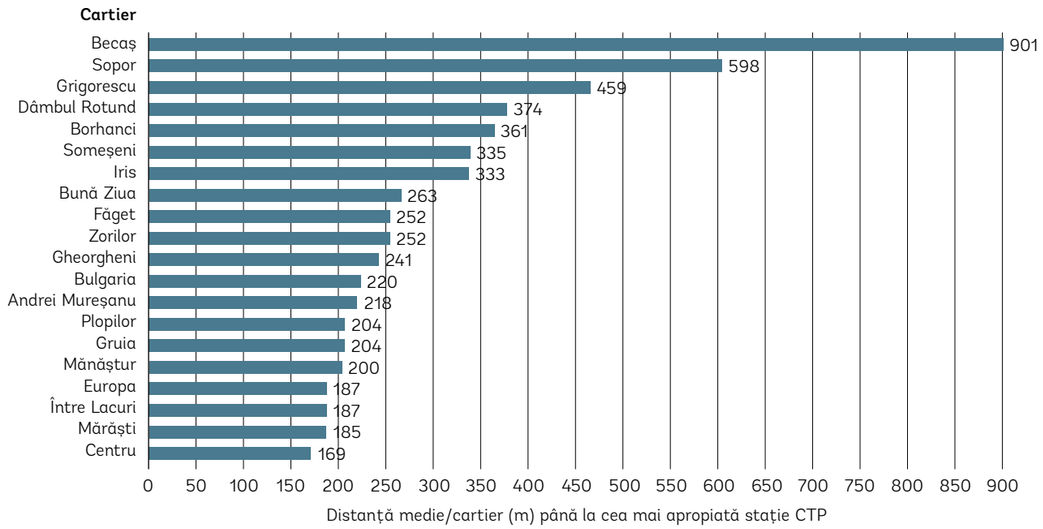

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de CTP Cluj-Napoca

La nivelul cartierelor din spațiul urban, accesibilitatea transportului public în comun prin prisma amplasării stațiilor are o variație semnificativă în teritoriu (figura 68). Se remarcă cartierul Iris, care în definirea actuală a cartierelor ocupă suprafața cea mare, cu cel mai mare număr de stații (74, reprezentând 17,66% din totalul stațiilor din spațiul urban), urmat de zona centrală cu un total de 49 de stații (1,69%). Un număr mare de stații sunt distribuite și în cartiere rezidențiale mari precum Mănăștur (43 – 10,26%), Someșeni (38 – 9,06%) și Gheorgheni (27 – 6,44%).

FIGURA 73. Distribuția stațiilor de transport public în comun pe cartierele din Cluj-Napoca

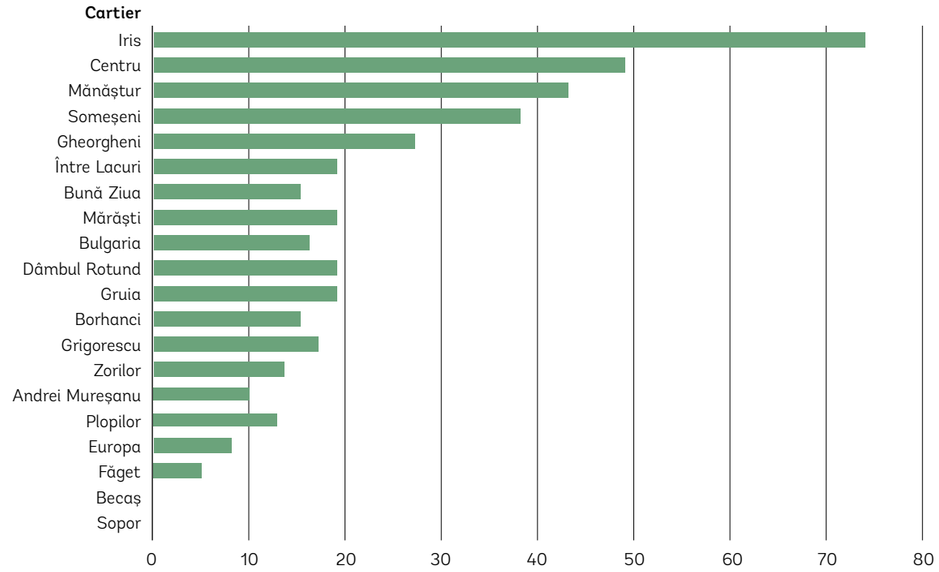

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de CTP Cluj-Napoca

O slabă accesibilitate a transportului public în comun este remarcată în special la nivelul cartierelor noi, situate la periferia spațiului urban, acestea neavând la acest moment o conectivitate foarte bună cu restul municipiului. În această categorie se înscriu cartierele Becaș și Sopor (fără nici o stație de transport public), dar și Europa, Făget sau Andrei Mureșanu în limitele cărora există mai puțin de 10 stații. Slaba conectivitate a acestor cartiere noi indică nu numai nevoia extinderii sistemului de transport public, ci și planificarea spațială deficitară, căci multe dintre străzile din aceste cartiere sunt sub-dimensionate și nu permit extinderea eficientă a transportului public. Hârțile de mai jos arată modul în care s-a extins orașul în ultimii ani. Practic masa urbană la nivelul zonei metropolitane s-a dublat între 2000 și 2019. Expansiunea urbană a fost în mare parte necontrolată, cu o tramă stradală impropriu configurată.

FIGURA 74. Masa urbană a Zonei Metropolitane Cluj, în 2000 (sus) și 2019 (jos)

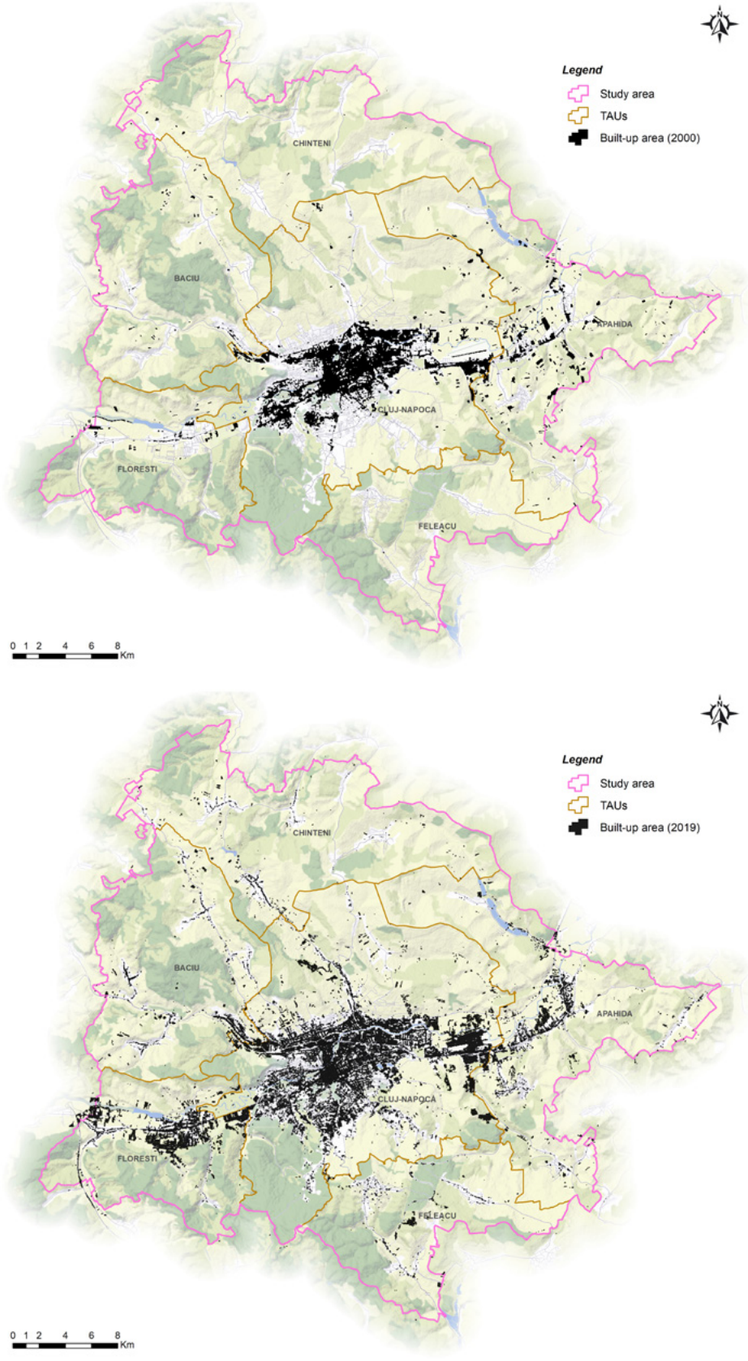

Sursa: Bogdan Dolean

Harta de mai jos arată modul în care este configurată trama stradală în Zona Metropolitană Cluj-Napoca în acest moment, și cât de accesibile sunt diferitele zone ale orașului – de la o accesibilitate bună pe coridorul est-vest (în roșu și galben) la o accesibilitate scăzută în zonele periferice (în albastru).

FIGURA 75. Analiză a accesibilității tramei stradale din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

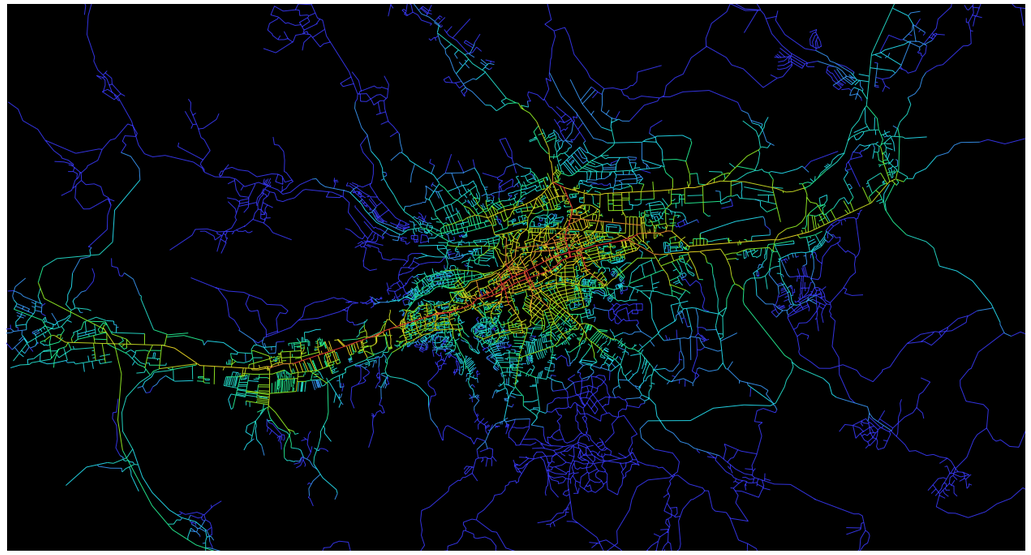

Sursa: SpaceSyntax

Pentru a vedea dacă o configurare mai bună a tramei stradale ar duce și la o accesibilizare mai bună a cartierelor periferice ale Clujului, mai ales cartierele noi, sistemul de modelare SpaceSyntax a fost folosit pentru o simulare. Harta de mai jos include o propunere de reconfigurare a tramei stradale, cu scopul de a vedea dacă o astfel de reconfigurare aduce beneficii în ceea ce privește accesibilitatea.

FIGURA 76. Trama stradală existentă în ZMC (stânga) și propunere de reconfigurare a tramei stradale (dreapta, în albastru)

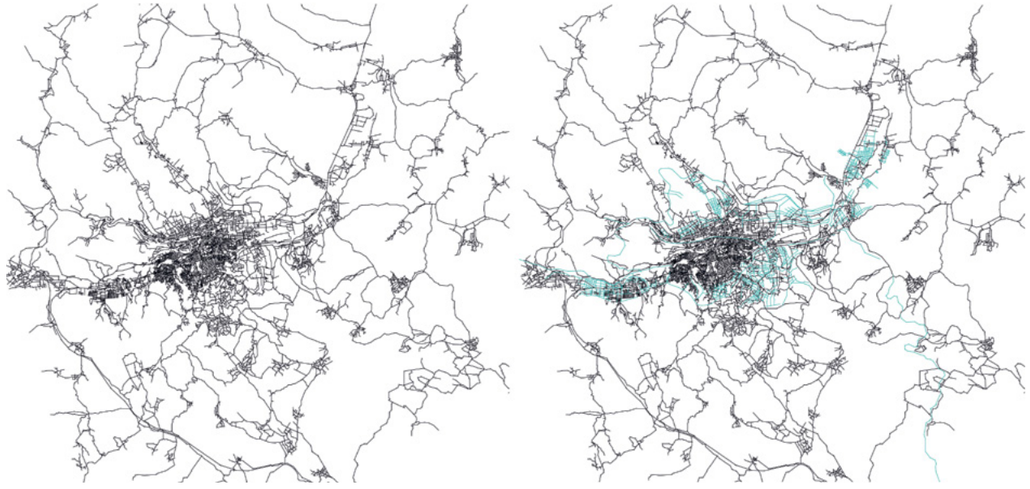

Sursa: SpaceSyntax

Așa cum se poate vedea din setul de hărți de mai jos, această reconfigurare a tramei stradale vine cu o îmbunătățire clară a accesibilității în zonele periferice ale Clujului. Mai mult, o astfel de reconfigurare poate permite și o expansiune mai controlată și mai sustenabilă a orașului, cu beneficii clare de mediu și pe calitatea vieții.

FIGURA 77. Accesibilitatea ZMC cu trama stradală existentă (stânga) și cu o tramă stradală ajustată (dreapta)

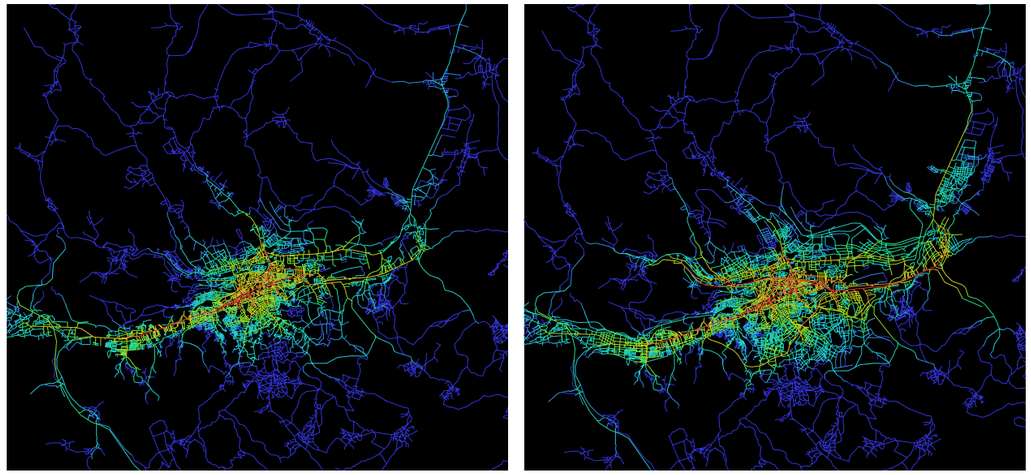

Sursa: SpaceSyntax

Bineînțeles, chiar dacă se va investi major într-o tramă stradală mai bine dimensionată și mai bine gândită, nu prea se pot face multe pentru a remedia greșelile făcute deja. Imaginile de mai jos arată profilul câtorva străzi din Cartierul Europa. Este evident că aceste străzi nu pot fi reconfigurate și este aproape imposibil ca ele să acomodeze un transport public de calitate.

FIGURA 78. Profile stradale în Cartierul Europa

Sursa: Google Maps

Dispunerea pe axa Someșului (direcția est-vest) și distribuția în cadrul cartierelor vechi, face ca accesibilitatea stațiilor să fie foarte ridicată în acestea, în timp ce cartierele mărginașe aparținând dezvoltării recente sunt deficitare în ceea ce privește accesul la transportul public. Serviciile de transport public deservesc în procente ridicate populația concentrată în centrul orașului și respectiv de-a lungul axei Someșului din cadrul teritoriului analizat. Deși cartierele rezidențiale noi, repartizate marginal, prezintă valori foarte scăzute ale accesibilității, se remarcă o accesibilitate foarte ridicată a transportului public în comun din spațiul urban, cu peste 85% din spațiile rezidențiale și 82% din populație situate la mai puțin de 5 minute durată de parcurs în regim pietonal față de cea mai apropiată stație.

Introducerea unor noi trasee pentru mijloacele de transport în comun a dus la o îmbunătățire a accesibilității în anumite areale din oraș. Cu toate acestea, noile trasee dublează unele din traseele existente, singura diferență fiind dată de crearea unei legături directe între cartiere. Pentru crearea unui sistem de transport care să vină în întâmpinarea cerințelor și nevoilor populației locale este necesară introducerea de noi trasee în arealele locuite cu un nivel mai redus al accesibilității transportului public (precum zona nordică a cartierului Zorilor), dar și creșterea frecvenței mijloacelor de transport în comun alături de modificarea orarelor de circulație pentru evitarea supraaglomerării unor stații cu mijloace de transport care se deplasează în aceeași direcție.

În ceea ce privește decongestionarea traficului urban din zonele centrale și semi-centrale frecventate de un procent ridicat de populație, Primăria Cluj-Napoca și-a îndreptat atenția în ultimii ani în mod deosebit asupra transportului în comun, stabilindu-se necesitatea creării unor benzi de circulație dedicate acestui tip de transport în zona centrală, respectiv introducerea unor trasee care să conecteze cartierele clujene. Eficiența benzilor dedicate transportului public în fluidizarea traficului urban reiese dintr-o creștere a vitezei de deplasare a mijloacelor de transport în comun cu circa 6,5 km/h[73].

Pentru creșterea atractivității și eficienței transportului public în comun și reducerea traficului cu autoturismul personal, se recomandă segregarea fizică a benzilor dedicate transportului public și în alte sectoare ale orașului (precum Piața 14 Iulie, Calea Moților – Platinia - Grădini Mănăștur), dar și implementarea de restricții de trafic care să permită circulația mijloacelor de transport în comun cu prioritate în intersecții și la semafoare[74].

Conform PMUD, cea mai mare frecvență a mijloacelor de transport în comun se înregistrează pe coridorul est – vest, principala coloană de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca și a zonei metropolitane. Pe acest coridor se înregistrează, de regulă, zilnic peste 127000 de călătorii cu transportul public[75], doar pe segmentul Moților – Piața Mărăști călătoresc zilnic peste 25000 de pasageri. Astfel, pe acest coridor, pe legătura centru – Mănăștur și centru – Gară sosește câte un mijloc de transport în comun la fiecare 2 minute. Cartierele Gheorgheni, Dâmbul Rotund (central) și zorilor beneficiază de o frecvență ridicată (sub 6 min) a mijloacelor de transport public. Zonele cele mai problematice sunt cartierele noi dezvoltate cum ar fi Borhanci, Europa sau Făget (30-60 min). Există însă probleme cu frecvența și în cartiere deja consacrate cum ar fi Gruia (peste 20 min) sau partea centrală (zona căminelor studențești) din cartierul Zorilor care este deservită de o singură cursă pe zi ce conectează cartierul cu Gara CFR. Luând în considerare frecvența, majoritatea liniilor de transport public ar fi pretabile pentru amenajarea de benzi dedicate.

[73] Vrabie, A., Petrovici, N., Man, T., Mare, C. (2018), ***Pact pentru mobilitate***
[74] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[75] Număr călătorii validate în 21.10.2020 pe toate liniile care traversează orașul în lungul coridorului est-vest (inclusiv linii care merg către gară).

În ceea ce privește serviciile de transport public din zona metropolitană, nivelul accesibilității mult mai ridicat în comunele primului inel al Zonei Metropolitane Cluj (Apahida, Baciu, Chinteni, Ciurila, Feleacu, Florești) se datorează localizării localităților, pe de-o parte, dar și frecvenței mijloacelor de transport public. Astfel, cea mai bine deservită de transportul în comun este comuna Florești, urmată de Apahida și Baciu. Harta de mai jos arată toate rutele operate la nivel metropolitan.

FIGURA 79. Rute de transport public la nivel metropolitan în ZMC

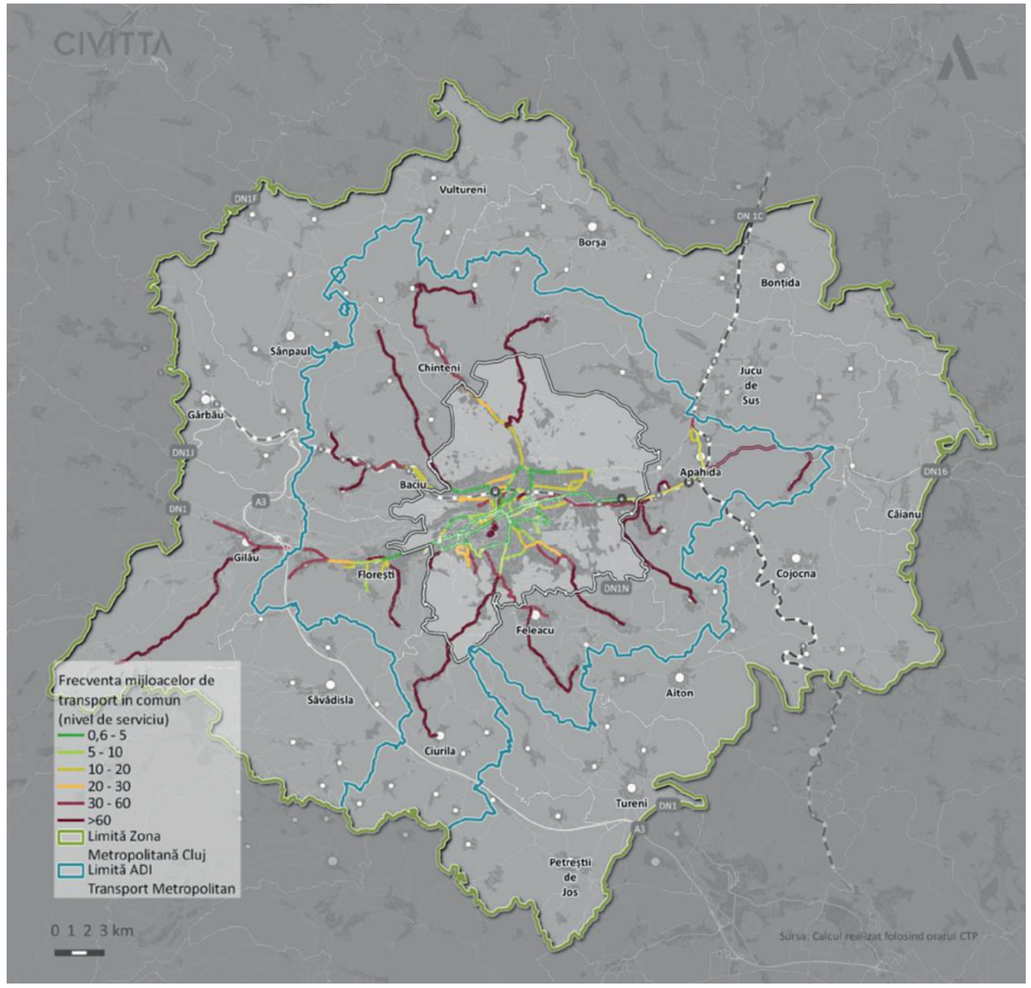

Sursa: PMUD

.Problemele generate de traficul din ultimii ani și dezvoltarea socio-economică de pe axa vest-est a Zonei Metropolitane Cluj au determinat autoritățile să se orienteze spre posibilitatea de implementare a unui sistem de transport rapid. În cadrul PMUD, apare printre altele ca și propunere realizarea unui sistem de tren metropolitan între Sânpaul și Apahida, cu oprire și în zona aeroportului.

În anul 2020, Primăria Municipiului Cluj-Napoca, în parteneriat cu alte comune din ZMC (Gilău, Florești, Baciu, Apahida, Jucu și Bonțida), a demarat pregătirea documentației necesare pentru realizarea unui sistem rapid de transport, utilizând infrastructura feroviară dedicată existentă, între halta Nădășel și stația Bonțida, pe o lungime de circa 43 km, însă cu realizarea unor lucrări de reamenajare. În ceea ce privește punctele de oprire, proiectul prevede să se păstreze punctele de oprire actuale, dar să se creeze și stații noi (Baciu, Tetarom I/Tetapolis, pod IRA), respectiv să fie relocată stația Cluj-Napoca Est mai aproape de aeroport și halta Clujana. Totodată, proiectul presupune și îmbunătățirea condițiilor oferite călătorilor, prin reamanejarea stațiilor (bănci, coșuri de gunoi, toalete, puncte de procurare a legitimațiilor de călătorie, zone de protecție față de intemperii), respectiv crearea unor parcări de timp „park&ride" de mici dimensiuni, acolo unde spațiul permite acest lucru.

În cadrul aceluiași studiu, demarat de către Primăria Municipiului Cluj-Napoca, pentru îmbunătățirea transportului pe axa vest-est a zonei metropolitane (Gilău – Florești Sud – Mănăștur – centru Cluj-Napoca – Mărăști) se intenționează realizarea unei legături de transport rapid pe cale dedicată. Într-o primă etapă ar urma ca această rută rapidă (parțial subterană, de tip metrou) să deservească centrul zonei de sud a comunei Florești, viitorul spital regional de urgență, centrul comercial Vivo, cartierul Mănăștur, centrul municipiului Cluj-Napoca și zona Aurel Vlaicu/Pod IRA, pe o lungime totală de 14,4 km, cu 14 stații. Ulterior, în cadrul celei de-a doua etape, ar urma ca traseul acestei legături să se prelungească până în comuna Gilău. Deocamdată, în cadrul primei etape, locuitorilor comunei Gilău ar urma să li se asigure legături de autobuz între Gilău și capetele ambelor sisteme de transport rapid (Florești și Nădășel). Proiectul se află în prezent la stadiul de studiu de prefezabilitate.

FIGURA 80. Ruta propusă pentru trenul metropolitan

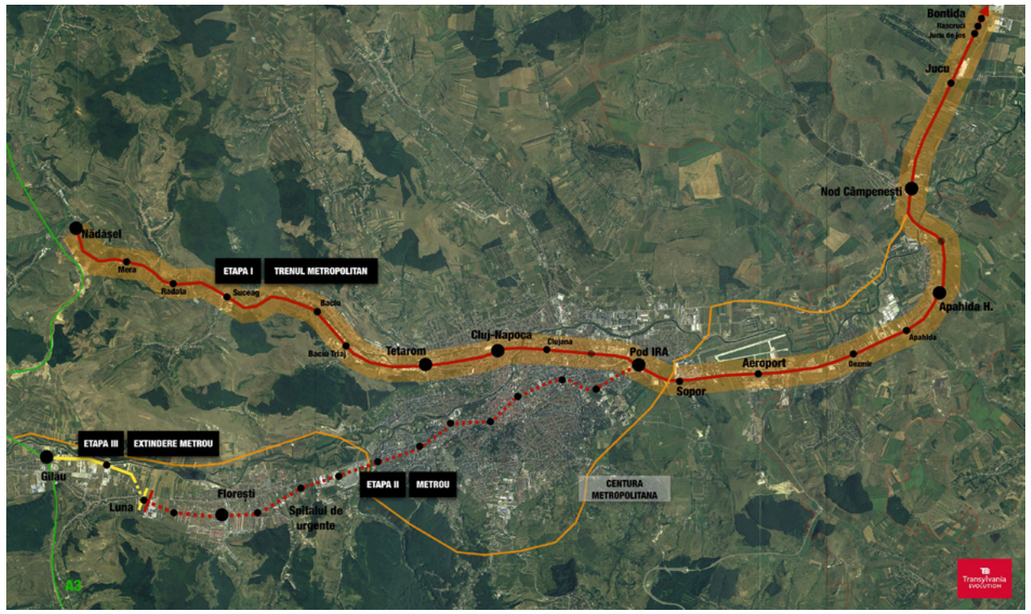

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Pentru ambele proiecte, municipalitatea a inițiat demersuri pentru atragerea de fonduri europene, termenele de finalizare avansate până în prezent fiind 2023/2024 pentru trenul metropolitan, respectiv în jur de 2030/2031 în cazul liniei transport rapid între Florești și Bonțida.

6.4.1.3. Cererea pentru servicii de transport public

Dezvoltarea transportului public se înscrie în tendința internațională de încurajare a utilizării sistemelor de transport sustenabile care pun accentul pe utilizarea unor moduri de transport puțin sau deloc poluante prin descurajarea utilizării transportului cu autoturismul personal și încurajarea transportului nemotorizat. În multe zone metropolitane de la nivel european, similare ZMCN din punct de vedere al numărului de locuitori, dar și în orașe, se observă o variație destul de mare a cotei modale aparținând transportului public. Aceste variații sunt strict dependente de câțiva factori: existența sistemelor de transport public, existența facilităților specifice transportului nemotorizat, nevoile și percepțiile specifice privind transportul într-o zonă, politicile și proiectele de infrastructură existente, ora din zi, scopul călătoriei și vârsta utilizatorului ș.a.m.d.

Cota modală (modal split, modal-share) este procentul de călători care utilizează un anumit tip de transport sau numărul de călătorii care sunt efectuate cu acest tip.

Ponderea modală este o componentă importantă în dezvoltarea transportului durabil într-un oraș sau regiune. În ultimii ani, multe orașe și-au stabilit obiective de cotă modală pentru moduri de transport echilibrate și durabile, respectiv minim 30% din deplasări să fie nemotorizate (mersul cu bicicleta și mersul pe jos) și minim 30% din transport să fie transport public. Aceste obiective reflectă dorința unei schimbări modale sau o schimbare între moduri și, de obicei, cuprinde o creștere a proporției călătoriilor efectuate cu moduri de transport durabile.

TABEL 9. Cota modală a transportului public în orașe/zone metropolitane europene

Localitate/ Zonă metropolitană	Pieton	Transport nemotorizat	Transport public	Autoturism personal
	%			
Düsseldorf (Germania)	27	11	22	40
Bremen (Germania)	25	23	16	36
Gdansk (Polonia)	20.8	5.9	32.1	41.2
Utrecht (Olanda)	3	34	24	39
Tallinn (Estonia)	11	2	35	48
Bari (Italia)	3	1	20	76
Lyon (Franța)	34	2	19	45

Sursa: EPOMM, 2020[77]

La nivel național, cota modală a transportului public pentru orașele poli de creștere este aproximativ aceeași (Cluj-Napoca 32,1%, Brașov – 34%, Constanța – 34%), în timp ce planurile de mobilitate urbană durabilă (2015-2017) scot în evidență valori similare și pentru deplasările pietonale (Cluj-Napoca – 34%, Brașov – 33%, Constanța – 33%, Timișoara – 34%), diferențe mai importante apărând, în special infrastructurii transportului public, în cadrul modurilor de transport (Cluj-Napoca: 65% autobuz, 27% troleibuz, 9% tramvai; Timișoara: 32% autobuz, 19% troleibuz, 49% tramvai; Constanța – 34% autobuz, 25.22% minibus).[76]

Analizând cota modală a celor trei moduri de transport pentru Cluj-Napoca și ZMCN, dar și flota CTP de la momentul analizei, modelul de transport indica faptul că aceasta era în 2015 încă net în favoarea transportului non-electric. Modernizarea parcului auto al CTP, extinderea unor trasee în zona metropolitană, adoptarea soluțiilor digitale în sistemul de ticketing și apariția unor trasee noi spre zone nedeservite a determinat creșterea gradului de utilizare a transportului public în ZMCN.

[76] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[77] Epomm – Modal share data for more than 300 Cities with more or less than 100.000 inhabitants

Solicitarea pentru transportul public în ZMCN este în creștere din 2014 – 181.980.000 călători, la 190.485.685 (2018) și 196.369.412 (2019). Pentru anul 2020 CTP a estimat o creștere de 3,08% față de anul 2019, până la 202 milioane de călătorii, însă acest deziderat nu a fost atins din cauza restricțiilor impuse de pandemie. Prin urmare, acesta a fost primul an cu o scădere semnificativă, de circa 20%, a numărului de pasageri transportați. Dintre aceste călătorii, în lunile ianuarie și februarie 2020, 9,01% au fost realizate prin achiziționarea biletelor de călătorie, în timp ce peste 90% au utilizate sistemele de taxare bazate pe utilizarea cardului contactless ca suport pentru achiziționarea și validarea titlurilor de călătorie în rețeaua de transport public din Zona Metropolitană Cluj.

FIGURA 81. Numărul de călătorii realizate de CTP

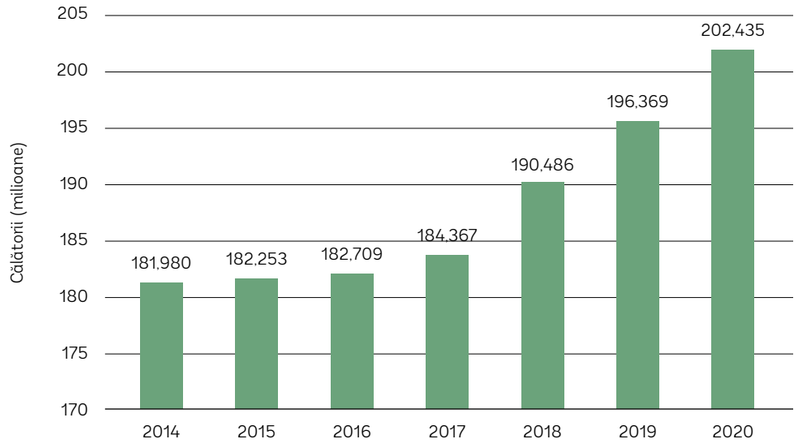

Sursa: PMUD[78], CTP[79]

FIGURA 82. Structura călătoriilor și tipul transportului public

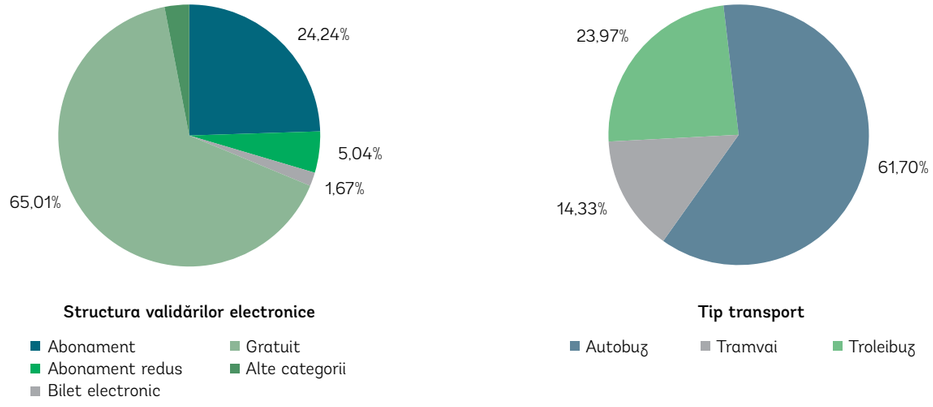

Sursa: Primăria Municipiului Cluj-Napoca

[78] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[79] Compania de Transport Public Cluj

Analiza validărilor electronice ale cardurilor și a biletelor electronice pune în evidență modul de utilizare a transportului public în ZMCN atât din perspectiva structurii călătoriilor, dar și a tipului de transport utilizat. Astfel, deși procentul de călătorii efectuate cu autobuze s-a modificat doar cu circa -3% față de anul 2015, datorită schimbării flotei CTP prin achiziționarea autobuzelor electrice și retragerea din circulație a celor depășite tehnologic, gradul de utilizare a transportului electric a crescut. Același lucru reiese și din analiza ponderii deplasărilor cu tramvaiul care a crescut cu circa 5% față de anul 2015.

O mare parte dintre rutele de transport public, asigurate de operatori privați se suprapun peste rutele asigurate de CTP în Zona Metropolitană Cluj, astfel că locuitorii comunelor Florești și Apahida beneficiază de un număr însemnat de mijloace de transport public spre și dinspre Cluj-Napoca. Cele mai multe mijloace de transport în comun în zona metropolitană, asigurate de CTP Cluj-Napoca sunt întâlnite pe segmentul intersecție strada Avram Iancu – strada Eroilor (Florești) și Nod N (Cluj-Napoca), peste 120 autobuze/zi.

Frecvența cea mai mare a mijloacelor de transport pentru ZMC asigurate de CTP, în partea estică a municipiului Cluj-Napoca, este întâlnită pe segmentul Centura Vâlcele-Apahida – Penny Market (Apahida), circa 60 autobuze/zi. Pe acest ultim segment amintit, se adaugă zilnic încă 110 mijloace de transport public asigurate de operatori privați.

FIGURA 83. Frecvența zilnică a autobuzelor în Zona Metropolitană Cluj

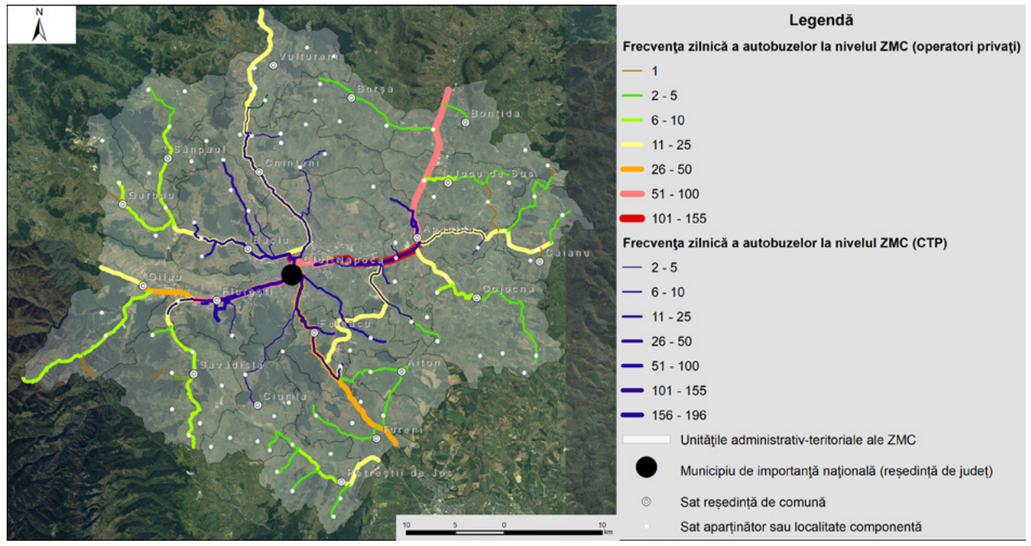

Sursa: Prelucrare proprie pe baza programului de transport public prin curse regulate la nivel județean (CJ Cluj) și a orarelor CTP)

Potrivit figurii de mai sus, un număr însemnat de mijloace de transport public aparținând operatorilor privați, care se deplasează în cea mai mare parte până la Dej sau Gherla, sunt între Apahida și Bonțida (66-80 autobuze/microbuze), respectiv între Feleacu și Tureni (circa 50 mijloace de transport), care asigură deplasarea până la Turda. În ceea ce privește legătura Cluj-Napoca – Gilău, în cursul unei zile lucrătoare, populația beneficiază de circa 45 de mijloace de transport public.

Numărul traseelor oferite de către Compania de Transport Public Cluj-Napoca în zona metropolitană a suferit ușoare modificări în comparație cu prezările din studiul anterior realizat[80] (tabelul de mai jos). Astfel, a crescut numărul traseelor în comuna Apahida, pe fondul dezvoltării imobiliare, dar și în comuna Baciu, în timp ce în restul comunelor numărul traseelor a rămas neschimbat.

TABEL 10. Numărul traseelor din zona metropolitană oferite de Compania de Transport Public Cluj-Napoca

Destinația	Numărul traseelor	
	Strategia integrată 2014 – 2020	Prezent (2020)
Apahida	5	7
Baciu	4	5
Chinteni	4	4
Ciurila	1	1
Feleacu	3	3
Florești	6	6

Sursa: Strategia integrată pentru 2014-2020 Cluj Metropolitan; ctpcj.ro

În urma unui sondaj de opinie realizat pentru PATJ Cluj (2019), în ceea ce privește calitatea legăturilor și infrastructurilor de transport din Zona Metropolitană Cluj, pe o scală de la 1 la 10 s-a obținut o medie de 6,35, medie care se situează pe penultima poziție, cu alte cuvinte populația are unele nemulțumri legate de transport. Având în vedere mijloacele de transport utilizate adesea pentru deplasările în afara localității de domiciliu a reieșit că 59% din populația repondentă din arealul de studiu folosește autoturismul. În cadrul aceluiași sondaj, populația din zona metropolitană a declarat că este nemulțumită de calitatea transportului cu trenul, media rezultată fiind de 6,02. Alte nemulțumiri sunt legate și de tariful practicat pentru transportul în comun, astfel nota obținută pentru prețul biletelor transportului în comun interurban este de 6,27 (10 – foarte mulțumit). La nivelul zonei metropolitane, principalul punct slab (factor de blocaj) este traficul aglomerat, conform rezultatelor obținute prin sondaj.

Creșterea numărului de locuitori în unele comune, localizarea unor mari companii în areale exterioare municipiului, lipsa rutelor de transport care să asigure legătura rapidă între localitățile primului inel al Zonei Metropolitane Cluj, respectiv neajunsurile sistemului actual de transport în comun din zona metropolitană, îngreunează accesul și tranzitarea municipiului, motiv pentru care devine necesară realizarea unor rute de transport public rapid care să asigure deplasarea directă între comunele limitrofe municipiului reședință de județ, cel puțin pe axa est-vest, într-o primă fază.

Un indicator relevant pentru cererea de transport public din ZMC este numărul traseelor și frecvența curselor existente. Astfel, potrivit celor amintite anterior și figurii 12, este recomandată extinderea rețelei publice de transport, cel puțin într-o primă etapă, până în comuna Gilău, comună aparținătoare celui de-al doilea inel al ZMC, iar într-o etapă ulterioară și în alte comune, precum Jucu sau Bonțida. În paralel, trebuie descurajată utilizarea automobilului și asigurată crearea condițiilor optime pentru călătorile cu mijloacele de transport în comun.

[80] Strategia integrată pentru 2014-2020 Cluj Metropolitan

La nivelul municipiului Cluj-Napoca există 3 autogări: autogara Fany (Str. Giordano Bruno, nr. 1-3), autogara Beta (Str. Giordano Bruno, nr. 1-3) și autogara Sens Vest (Str. Căii Ferate, f.n). Cu toate acestea, cursele regulate Cluj-Napoca – Turda au ca punct de plecare-sosire Piața Mihai Viteazu (latura nordică), ceea ce îngreunează circulația în zonă. De asemenea, punctul de plecare-sosire al curselor regulate Cluj-Napoca – Gherla, nu este amplasat corepunzător (Parcare ExpoTransilvania), autobuzele și microbuzele aglomerând traficul în respectiva zonă. Ultimele două puncte de transport amintite, cu trasee la nivel județean, nu pot fi denumite autogări în adevăratul sens al cuvântului. De altfel, niciuna dintre autogări nu este conectată direct cu gara, iar conform actualului sistem de transport din oraș, populația este nevoită să facă trecerea de la operatorii privați la operatorul public, ceea ce presupune costuri suplimentare.

FIGURA 84. Localizarea autogărilor din Cluj-Napoca

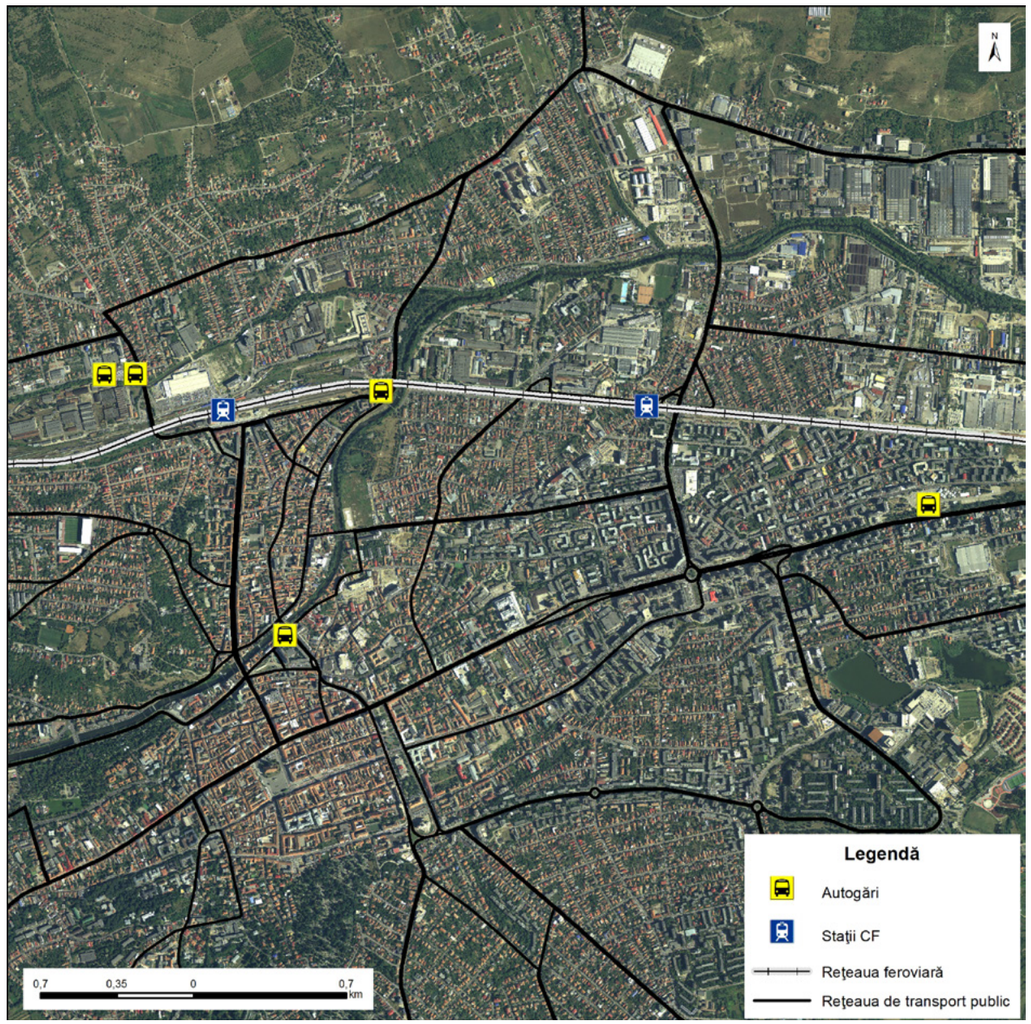

Având în vedere neajunsurile legate de amplasare, prețul călătoriei etc., se recomandă realizarea unei singure autogări, în imediata vecinătate a gării, care să deservească toți operatorii privați inter și intrajudețeni, iar populația să poată beneficia atât de serviciile autogării, cât și de serviciile gării și cele ale transportului public din oraș.

De menționat aici este și faptul că Primăria Cluj-Napoca, împreună cu CTP, au lansat în octombrie 2020 o nouă aplicație de mobilitate urbană – TRANZY – care integrează transportul public și sistemul de bike sharing, aducând astfel servicii noi față de aplicația CTP deja existentă, care va fi însă dezinstalată. Noua aplicație este disponibilă în română și engleză și reprezintă un pas important în integrarea serviciilor de mobilitate din municipiu.

Conform PMUD, costul utilizării serviciilor de transport public din municipiul Cluj-Napoca este comparabil cu cel din alte orașe mari din țară. Biletul achiziționat este valabil pentru 60 minute și permite călătoria pe toate liniile urbane operate de către CTP. În acest fel este facilitat transferul între mai multe linii de transport public. Costul unui abonament pe toate liniile variază între 138 lei (nominal) sau 168 lei (nenominal). În celelalte centre urbane mari din România, costurile unui abonament sunt de regulă sub 110 lei pe toate liniile.

Pentru persoane vulnerabile cum ar fi elevi, studenți, pensionari, șomeri sau persoane cu dizabilități există un set de gratuități. De asemenea, există și reduceri pentru studenți și donatori.

- Abonament gratuit elevi 120 călătorii pe lună, Cluj-Napoca
- Abonament gratuit studenți[81] 120 călătorii pe lună, Cluj-Napoca
- Abonament gratuit, toate liniile 12 luni, Cluj-Napoca, PENSIONARI
- Abonament gratuit, 1 linie 12 luni, Cluj-Napoca, PENSIONARI
- Abonament gratuit, 1 linie 1 lună, Cluj-Napoca, ȘOMERI
- Abonament gratuit, toate liniile 12 luni, persoane cu dizabilități
- Abonament gratuit, toate liniile 12 luni, asistent persoane cu dizabilități
- Abonament gratuit, toate liniile 12 luni, persoane cu dizabilități + însoțitor;
- Abonament gratuit, nenominalizat, toate liniile 12 luni, însoțitori persoană cu dizabilități

Conform PMUD, operatorul de transport public oferă și o serie de servicii speciale. De exemplu pe liniile 35, 43, 43B, 46B sau 50 o parte din autobuze sunt echipate cu un suport pentru biciclete de trei locuri (omologat). Cu toate acestea, amplasarea a suportului în spatele autobuzului face dificilă comunicarea cu șoferul. Acesta nu poate vedea mereu când un biciclist montează bicicleta și când a terminat, motiv pentru care plecarea din stație este îngreunată. Mai mult de atât, utilitatea acestui serviciu este cea mai mare pe trasee lungi cum ar fi cele spre localităților din zona metropolitană, în special zone de agrement cum ar fi lacul Tarnița, Pădurea Făget etc.

[81] Doar studenți bugetari, având vârsta de maxim 26 ani sau studenții zi-taxa ai Universității Babeș-Bolyai, având vârsta de maxim 26 ani, orfani sau proveniți de la casele de copii.

6.4.2. Infrastructura pentru transport motorizat

6.4.2.1. Accesibilitatea/conectivitatea ZMC în context european, național, regional și județean

Sistemul de transport existent în ZMCN realizează conectivitatea cu principalele orașe europene, iar localizarea ZMCN pe axe majore de transport fiind cea care a contribuit la dezvoltarea pieței interne prin crearea condițiilor pentru creșterea volumului investițiilor, promovarea transportului durabil și a coeziunii in rețeaua de drumuri europene. La ora actuală transporturile reprezintă motorul economiei, la nivel național și european, iar dezvoltarea și susținerea unei economii sustenabile presupune asigurarea unei infrastructuri corespunzătoare care să permită atât conexiunea adecvată la rețeaua TEN-T, cât și creșterea accesibilității regionale

Contrar necesităților, la ora actuală pe cea mai mare parte din rețeaua drumurilor care sunt integrate în Rețeaua Trans-Europeana de Transport (TEN-T) pe teritoriul României și implicit și în ZMCN, în soluția existentă nu se asigură capacități de circulație corespunzătoare și nici condiții optime de siguranță la nivelul desfășurării circulației rutiere.

Din punct de vedere al localizării, Zona Metropolitană Cluj este conectată la rețelele majore de transport naționale și internaționale datorită rețelei de drumuri europene care face legătura între municipiul Cluj-Napoca și celelalte localități cu rang similar.

De altfel, configurația spațială a infrastructurii rutiere din județul Cluj are un puternic caracter centripet[82], punându-se în evidență trei noduri de convergență. Cel mai important nod rutier al județului este municipiul Cluj-Napoca înspre care converg toate cele patru drumuri europene (E60, E81, E576, E58) iar două dintre acestea (E60 și E81) se intersectează cu autostrada A3 prin nodurile Gilău și Nădășelu. Al doilea nod rutier ca importanță al județului este municipiul Turda unde se intersectează două drumuri europene (E60 și E81) și un drum național secundar (DN75) cu autostrăzile A3 și A10. Al treilea nod important al județului este municipiul Dej unde se intersectează două drumuri europene (E576 și E58) cu un drum național secundar (DN 18B). Alături de aceste trei noduri principale, pe teritoriul județului se mai individualizează și un nod rutier secundar, pe teritoriul orașului Huedin, aici intersectându-se un drum european (E60) cu două drumuri naționale (DN1R și DN1G).

Accesul la autostrada A3 din zona metropolitană Cluj-Napoca este relativ dificil datorită tranzitării localității Florești (cea mai populată localitate rurală din România) și a celui mai intens circulat segment de drum la nivel național, cu frecvente congestii și ambuteiaje, ceea ce ridică probleme de tranzit. Față de nodul rutier Gilău, cea mai mare parte a orașului Cluj-Napoca se situează în izocrona de 30 de minute, inclusiv parcurile industriale Tetarom I și II. Aeroportul și parcul industrial Tetarom III sunt în izocrona de 40 de minute. Privind accesul la nodul rutier Turda, accesul este și mai puțin convenabil. Dacă ne raportăm la toate unitățile administrative-teritoriale din ZMCN izocronele de acces la A3 cresc foarte mult. Soluțiile de îmbunătățire a accesului la A3 sunt construcția centurii metropolitane (Drumul TransRegio Feleac), aflat la stadiul SF și care urmează să fie depus spre finanțare din fonduri europene, construcția unui drum de expres între DN1 și A3 în zona Turda-Mărtinești – aflat la stadiul de elaborare a SF și PT, la care s-ar putea adăuga un nou nod rutier pe A3 în zona Ciurila (o idee mai veche, dar care nu s-a materializat nici măcar la nivel de studii).

[82] PATJ Cluj, Studiu de fundamentare privind transportul și comunicațiile

FIGURA 85. Localizarea Zonei Metropolitane Cluj în context european, național, regional, județean

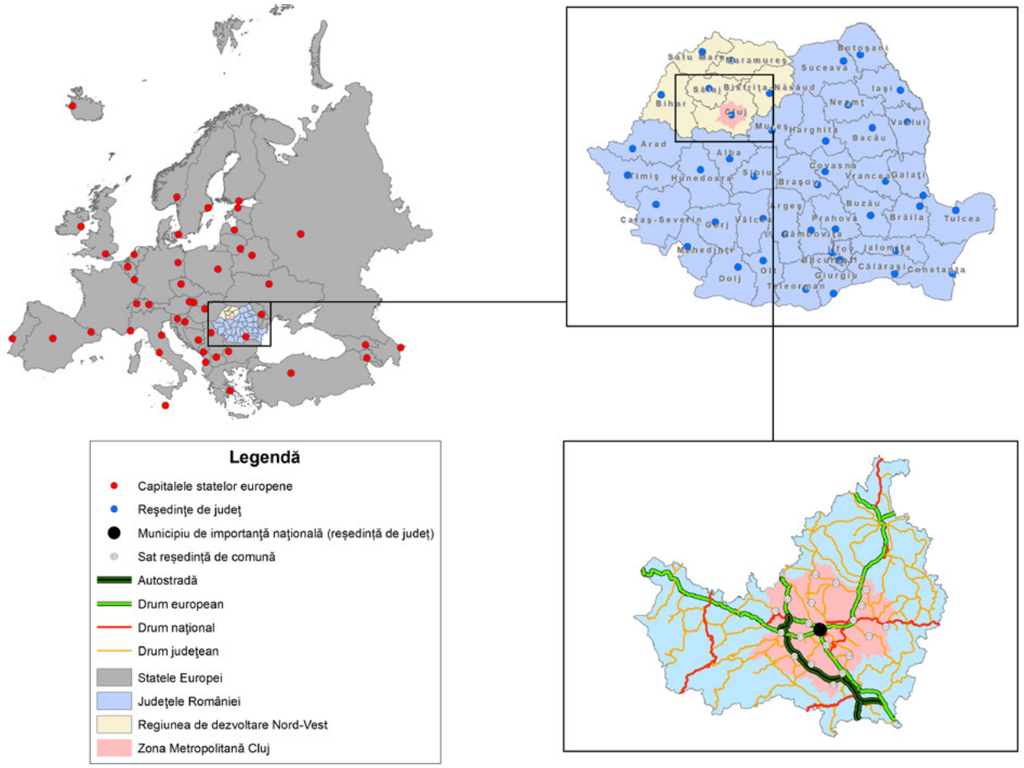

Cluj-Napoca are legături rutiere interurbane pe drumuri naționale aflate în general în stare bună sau medie (DN 16 Apahida-Reghin: secțiunile din Mureș și Bistrița Năsăud în prezent în proces de reabilitare parțială, iar cea din județul Cluj se află într-o stare relativ bună; DN 75 Turda-Câmpeni: secțiunea din județul Cluj se află într-o stare bună, însă cea de pe teritoriul județului Alba necesită lucrări ample de reabilitare). Din punctul de vedere al capacității, DN 15 spre Târgu Mureș, DN 1 spre Alba Iulia și DN1 spre Oradea sunt congestionate, în vreme ce DN 1C spre Dej (și de asemenea DN 17 până la Bistrița) depășesc și ele limita capacității. Pentru primele 3 relații de transport se află în diferite stadii proiecte de construcție de autostrăzi (A3, respectiv A10), care vor decongestiona semnificativ traficul de pe drumurile naționale. În schimb, proiectul drumului expres care leagă Cluj-Napoca de Dej (iar de acolo cu Baia Mare/Satu Mare, respectiv Bistrița/Suceava) se află într-un stadiu incipient, fiind puțin probabilă realizarea lui înainte de sfârșitul perioadei de programare 2021-2027.

Dezvoltările recente la nivelul infrastructurii au mai redus presiunea pe rețeaua rutieră și au fost materializate prin darea în folosință la sfârșitul anului 2008 a 41 km din Autostrada Transilvania (A3) sectorul Turda-Gilău și în anul 2010 încă 11 km între Turda și Câmpia Turzii, iar în 2018 aceasta crește la 68 km prin extinderea A3 până la Nădășelu și adăugarea unui sector din A10, între limita județului Alba și Turda. Accesibilitatea regională va crește și mai mult pe măsură ce lotul Câmpia Turzii – Chețani, respectiv Nădășelu-Zimbor-Poarta Sălajului vor fi date în folosință (primul în 2021, al doilea în 2023). Totuși, termenul la care întreaga distanță până la granița de vest va fi parcursă pe autostradă rămâne incert (procedurile de achiziție pentru proiectarea și execuția tronsoanelor Poarta Sălajului – Nușfalău, respectiv Suplacu de Barcău – Chiribiș fiind încă în curs în toamna anului 2020), un orizont realist fiind anul 2025.

Pentru ZMCN, în ciuda existenței autostrăzii Gilău – Câmpia Turzii și a centurii Apahida – Vâlcele, există încă multe relații pentru care tranzitul rutier este problematic[83]. Cele mai slab deservite relații de tranzit sunt pe direcția vest – est, între perechile de drumuri DN 1F și DN1 (spre vest) pe de o parte, respectiv DN 1C și DN 16 pe de altă parte. Traficul de tranzit și de trecere pe aceste relații traversează zona ultracentrală a orașului sau, alternativ, axa vest – est din partea de nord a orașului. De altfel, drumurile principale din ZMCN au capacitate de trafic depășită[84] cu 100%, 200%, chiar 300% și traficul de pe acestea e specific autostrăzilor cu două sau trei benzi, ceea ce impune realizarea unor proiecte metropolitane majore de infrastructură, care să preia parțial fluxul de trafic. Cele mai mari probleme de trafic se înregistrează pe:

- DN 1 – sectorul Tureni – Cluj-Napoca – valorile traficului sunt depășite cu 100% față de clasa tehnică a drumului atât la nivelul anului 2020, cât și pentru prognoze (2025 și 2030), valorile fiind specifice unui drum de tip autostradă cu 2 benzi; Cluj-Napoca – sectorul intravilan integral – valorile traficului sunt depășite cu 100% și 200% față de clasa tehnică a drumului atât la nivelul anului 2020, cât și pentru prognoze (2025 și 2030), valorile fiind specifice unui drum de tip autostradă cu 3 benzi; Cluj-Napoca – Florești – în 2015, valorile traficului depășeau cu 200% capacitatea drumului, iar începând cu 2020 valorile cresc cu 300% față de clasa tehnică a drumului actual; Florești – Gilău – valorile traficului sunt depășite cu 100% față de clasa tehnică a drumului atât la nivelul anului 2020, cât și pentru prognoze (2025 și 2030), ceea ce reclamă finalizarea centurilor metropolitane și extinderea transportului public metropolitan în toate localitățile din inelul 1 al ZMCN.
- DN 1C – pe sectoarele: Cluj-Napoca – sectorul intravilan integral (centru, cartier Mărăști, cartier Someșeni, până la zona aeroportului) – la nivelul anului 2020, cât și pentru prognoze (2025 și 2030) valorile traficului sunt depășite cu 200% față de clasa tehnică a drumului, valorile fiind specifice unui drum de tip autostradă cu 3 benzi; Fundătura – Gherla – Nima – Dej – valorile traficului sunt depășite cu 100% față de clasa tehnică a drumului atât la nivelul anului 2020, cât și pentru prognoze (2025 și 2030), ceea ce reclamă construcția unui drum expres sau autostradă cu două benzi pe sectorul Cluj-Napoca – Dej.
- DN 1F – pe sectoarele: Cluj-Napoca (sectorul intravilan integral) – Baciu – Rădaia – la nivelul anului 2020 valorile traficului sunt depășite cu 100%, iar pentru prognoze (2025 și 2030) valorile traficului vor depăși cu 200% capacitatea tehnică actuală a drumului.

6.4.2.2. Mobilitatea motorizată la nivelul ZMC

Zona Metropolitană Cluj este traversată de drumul european E60 (Constanța - București – Oradea – Budapesta – Brest), drumul european E81 care leagă Ucraina de România (Muncaci – Halmeu – Cluj-Napoca – București – Constanța) și drumul european E576 (Cluj-Napoca – Suceava). De altfel, teritoriul ZMC este traversat și de o parte din autostrada A3, respectiv drumurile naționale DN 1, DN 1C (E 576), DN 1F (E81), DN 1J, DN 1N, DN 16, VAC, VOCNE și VTCJ.

Accesul în municipiul Cluj-Napoca se realizează, după cum urmează:

- DN 1 (E60), dinspre Florești
- Strada Donath, dinspre Florești
- DN 1F, dinspre Baciu
- DN 1C, dinspre Apahida

[83] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[84] PATJ Cluj, Studiu de fundamentare privind transportul și comunicațiile

- VOCNE, dinspre Apahida
- Calea Dezmirului, dinspre Apahida
- DJ 105S, dinspre Pata
- DJ 103G, dinspre Gheorgheni
- DN 1 (E81), dinspre Feleacu
- DJ 103U, dinspre Ciurila
- DJ 107R, dinspre Ciurila
- DJ 105T, dinspre Popești
- DC 142B, dinspre Popești
- DJ 109A, dinspre Chinteni

FIGURA 86. Rețeaua rutieră majoră la nivelul municipiului Cluj-Napoca și a Zonei Metropolitane Cluj

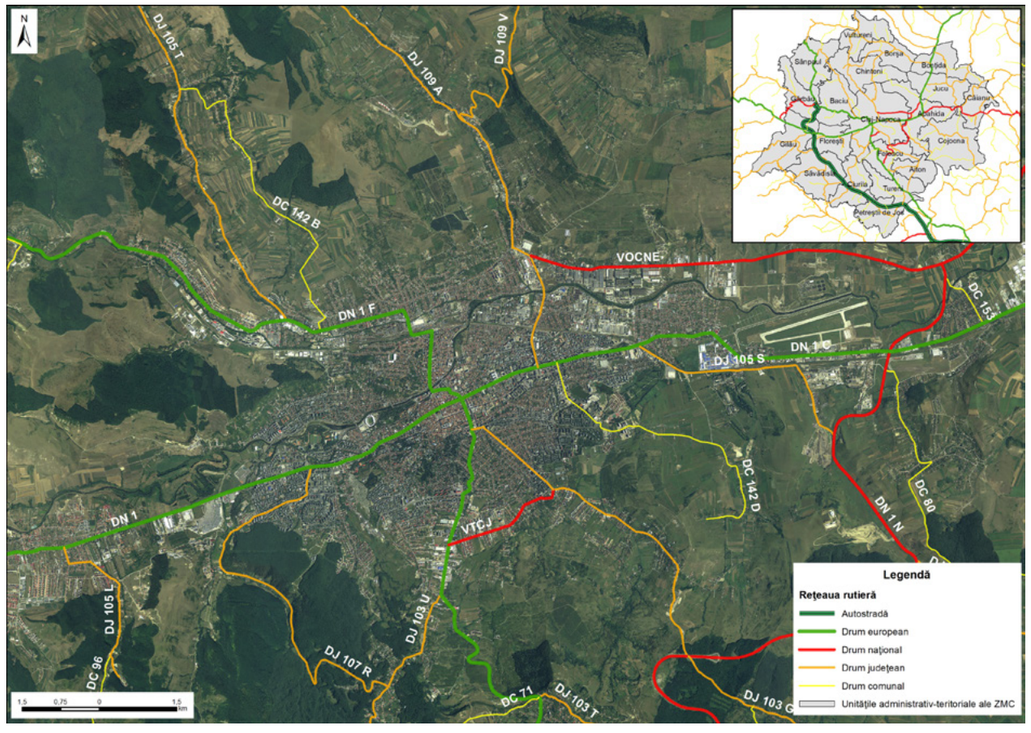

Cu privire la rețeaua de drumuri județene care deservesc Zona Metropolitană Cluj, există încă tronsoane care sunt betonate (DJ 109, DJ 107P), pietruite (mai extinse pe DJ 161, DJ 103M, DJ 103G) sau chiar de pământ (DJ 107R). Totuși, acestea din urmă deservesc zone puțin populate, principalele așezări rurale fiind conectate prin drumuri cu îmbrăcăminte asfaltică. În altă ordine de idei, cele mai multe dintre aceste drumuri sunt vizate în prezent de investiții pentru reabilitare și întreținere periodică derulate de către CJ Cluj, care este administratorul infrastructurii județene de transport.

FIGURA 87. Drumurile județene de la nivelul ZMC după tipul de îmbrăcăminte, la nivelul anului 2020

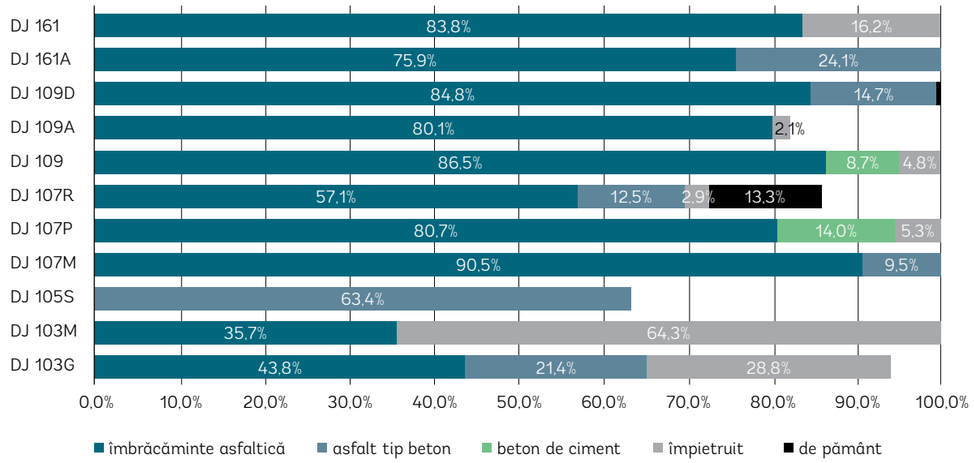

Sursa: PMUD, pe baza datelor furnizate de Direcția de Administrare a Domeniului Public și Privat din cadrul CJ Cluj

Din punct de vedere social-economic în municipiul Cluj-Napoca se remarcă existența a două arii polarizatoare importante: Zona Piața Mihai Viteazul – cu funcții comerciale, administrative și de business și zona Iulius Mall-FSEGA – cu funcții mixte (educaționale, comerciale, administrative și de servicii). Aceste areale constituie principalii atractori urbani spre care gravitează fluxurile de deplasare din oraș. Impactul importanței lor este vizibil și se manifestă prin aglomerări tot mai mari și prin creșterea densității activităților polarizatoare, ceea ce conduce la concluzia că în următorii ani tendința de concentrare se va intensifica, generând fluxuri de trafic în creștere, timpi de deplasare mai mari și un număr mai ridicat de accidente produse de toți participanții la trafic.

În acest context, centura metropolitană poate prelua o parte din fluxurile de mașini, în special cele care nu se deplasează spre zona centrală, oferind totodată timpi de acces relativ buni (chiar mai buni în unele situații) ,cu impact pozitiv pentru mobilitatea populației.

În urma modelării accesibilității bazate pe datele din PMUD[85] și pe analiza angajatorilor activi din județul Cluj în anul 2018, raportat la Zona Piața Mihai Viteazul, se remarcă faptul că:

- Izocrona de 5 minute cuprinde în mare parte centrul orașului incluzând și zonele rezidențiale vechi (vechile cartiere) cu infrastructura specifică perioadei de construcție, care nu permite în general viteze foarte mari de deplasare. Cu toate acestea, în perioada actuală se remarcă o tendința de aglomerare a acestei zone, atât din punct de vedere al numărului de firme, cât și al numărului de salariați. Este zona cea mai activă din punct de vedere economic atrăgând numărul maxim de salariați și totodată este zona pentru care construcția centurii metropolitane nu va produce un impact direct în ipoteza în care vitezele de deplasare se păstrează constante (această ipoteză se bazează pe atingerea capacității maxime de transport pentru multe sectoare de străzi din zona centrală, fără posibilitate de extindere/modernizare datorită caracterului de zonă protejată) (Sursa: PMUD Cluj-Napoca, 2015).

[85] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)

- Principalele avantaje produse de centura metropolitană încep să fie vizibile din perspectiva accesibilității în izocrona de 5-10 minute, care, datorită extinderii în special spre partea sudică a orașului, include atât părți importante din zonele rezidențiale existente, cât și o parte din rezidențialul edificat după 2005. Și din perspectiva activităților economice centura va oferi o accesibilitate mai mare, pe areale reduse depășind teritoriul administrativ-teritorial al municipiului Cluj-Napoca pe direcția Florești și Baciu.
- Deși din perspectiva numărului de salariați care își desfășoară activitatea în izocronele de 10-15 minute și 15-20 minute accesibilitatea generată de centura metropolitană nu produce efecte remarcabile (crește numărul cu circa 1.100 salariați), din punct de vedere spațial sunt intervalele temporale cu cea mai vizibilă modificare spațială. Astfel, după implementare, proiectul va oferi accesibilitate mai ridicată pentru principalele zone rezidențiale din afara municipiului Cluj-Napoca (sunt incluse în izocrone parțial sau total localitățile Florești, Baciu și Apahida) și cel mai adesea depășesc primul inel de unități administrativ-teritoriale din jurul orașului.
- Datorită creșterii accesibilității în urma implementării proiectului centurii metropolitane, izocronele de 25-30, 30-35, 35-40 și cea de peste 45 de minute au o acoperire spațială mai redusă la nivelul primului inel de unități administrativ-teritoriale, realizându-se practic trecerea spre cel de-al doilea inel de comune de la nivelul zonei Metropolitane Cluj. În consecință și numărul firmelor și al salariaților este mult mai redus.
- Accesibilitatea cea mai redusă este înregistrată în comune tranzitate de Autostrada Transilvania (Ciurila, Tureni) datorită conectivității reduse cu rețeaua rutieră prin lipsa unor puncte de intrare/ieșire.

TABEL 11. Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul

Izocrona (min)	Salariati - situația existentă	Firme - situația existentă	Salariați - situația propusă	Firme - situația propusă
0-5	129.219	9.792	129.219	9.792
5-10	81.087	9.481	81.136	9.496
10-15	20.825	2.306	20.986	2.312
15-20	6.094	810	7.093	936
20-25	2.074	313	865	166
25-30	308	74	308	74
30-35	66	16	66	16
35-40	109	19	116	21
40-45	7	2	11	3
> 45	18	5	0	0

FIGURA 88. **Accesibilitatea atractorului urban Piața Mihai Viteazul**
(stânga – situația existentă; dreapta – după finalizarea centurii)

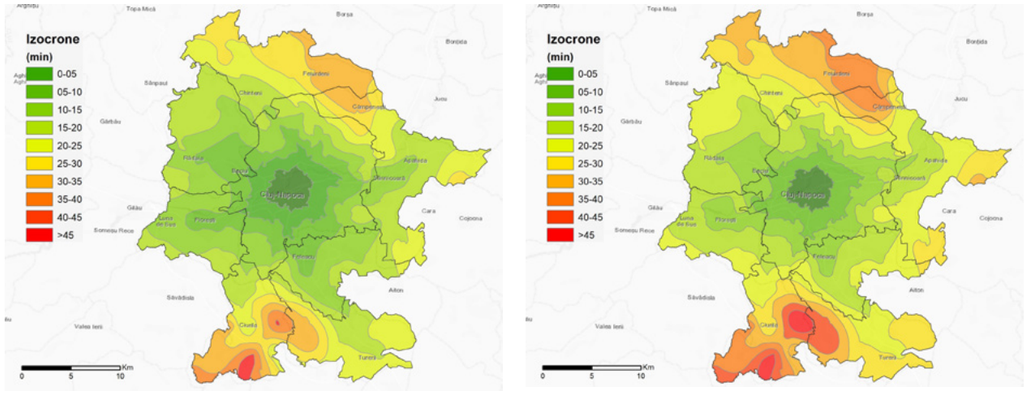

Raportată la atractorul urban Iulius Mall-FSEGA accesibilitatea are tendințe similare, izocronele determinate pentru situația existentă și situația rezultată după implementarea proiectului având doar variații rezultate din poziționarea zonei polarizatoare la nivelul orașului. Izocronele de 10-15 minute și 15-20 minute își modifică substanțial aria de acoperire, accesibilitatea crescând practic atât pentru spațiul urban, cât și pentru localitățile limitrofe, în special pentru partea sudică a arealului analizat. Similar, valorile cele mai scăzute ale accesibilității sunt înregistrate tot în Ciurila și Tureni.

TABEL 12. **Sinteza activităților economice din proximitatea atractorului urban Iulius Mall-FESGA**

Izocrona (min)	Salariați - situația existentă	Firme - situația existentă	Salariați - situația propusă	Firme - situația propusă
0-5	75.100	6.796	75.100	6.796
5-10	108.006	7.882	112.095	8.034
10-15	39.658	5.252	40.995	5.549
15-20	14.305	2.335	8.915	1.887
20-25	2.061	396	2.164	435
25-30	416	103	340	76
30-35	118	26	64	15
35-40	67	16	109	19
40-45	51	5	7	2
> 45	18	5	11	3

FIGURA 89. **Accesibilitatea atractorului urban Iulius Mall-FSEGA**
(stânga – situația existentă; dreapta – după finalizarea centurii)

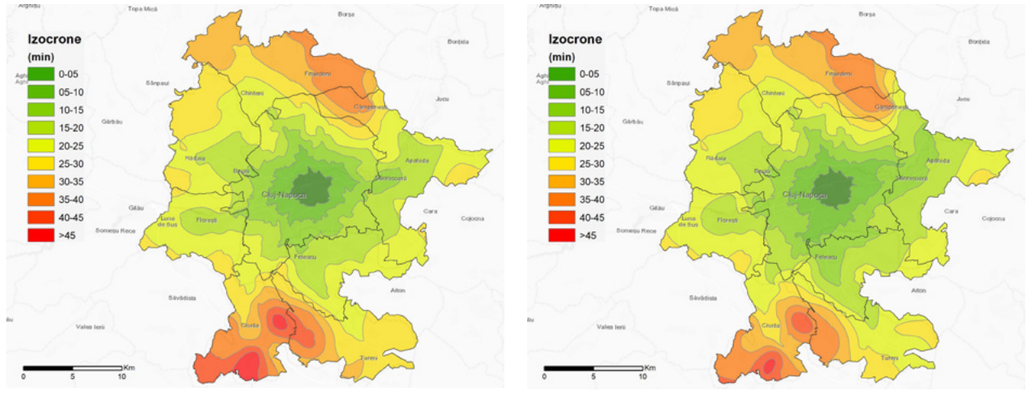

Centura metropolitană Cluj (Drum TR35 Trans-Regio Feleac) face parte din proiectul privind modernizarea / dezvoltarea rețelei rutiere, îmbunătățirea competitivității economice a României prin construcția de variante de ocolire (conform standardului definit prin M.P.G.T.: autostrăzi/ drumuri expres/drumuri naționale / TRANSREGIO și EUROTRANS) care asigura o conexiune adecvată la rețeaua TEN-T sau creșterea accesibilității regionale. Acest lucru asigură dezvoltarea infrastructurii de transport care facilitează integrarea economică în UE, contribuind astfel la dezvoltarea pieței interne cu scopul de a crea condițiile pentru creșterea volumului investițiilor, promovarea transportului durabil și a coeziunii în rețeaua de drumuri europene.

FIGURA 90. **Traseul centurii metropolitan**

Scopul proiectului este asigurarea de capacitate de circulație necesară și condiții corespunzătoare de circulație aferente conexiunilor cu rețeaua rutieră TEN-T cu efecte negative minime la nivelul mediului și ale ocupării terenurilor, dar mai ales îmbunătățirea condițiilor de circulație la nivel de rețea rutieră națională și locală de transport, inclusiv sub aspect de siguranță rutieră, reducerea emisiilor poluante și reducerea costurilor de operare.

Primăria Cluj-Napoca, în asociere cu Comuna Gilău, Comuna Florești, Comuna Apahida și C.N.A.I.R SA, a demarat proiectul centurii vizând generarea unor efecte socio-economice pozitive prin micșorarea distanțelor și dezvoltarea regională prin mărirea zonei de influență economică gravitațională a municipiului asupra localităților mai mici "satelitare". Aceasta presupune construcția unui drum cu două benzi pe sens, separator median, intersecții denivelate și acces integral controlat, format din două tronsoane, lungime totală 38.30 km (în faza de proiect acest drum nu este dublat de facilități pentru piste de biciclete). Drumul TR35 va asigura legătura între drumurile europene, E60, E81,E576, iar această centură va fi inclusă în rețeaua de drumuri naționale și europene.

În afara de drumurile clasificate, DN, DJ și DC, se vor avea, de asemenea, în vedere drumurile vicinale, forestiere sau agricole întâlnite, ca și accesele la proprietățile adiacente coridorului care vor fi secționate de traseul drumului. Se va avea în vedere ca supratraversările sau subtraversările să fie dimensionate astfel încât să nu existe ocoliri mai mari de doi kilometri pentru a nu perturba activitățiile agrozootehnice, forestiere sau umane din zonă. Legăturile și conexiunile la infrastructura rutieră existentă vor fi realizate prin 20 de noduri.

FIGURA 91. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 1 și 2

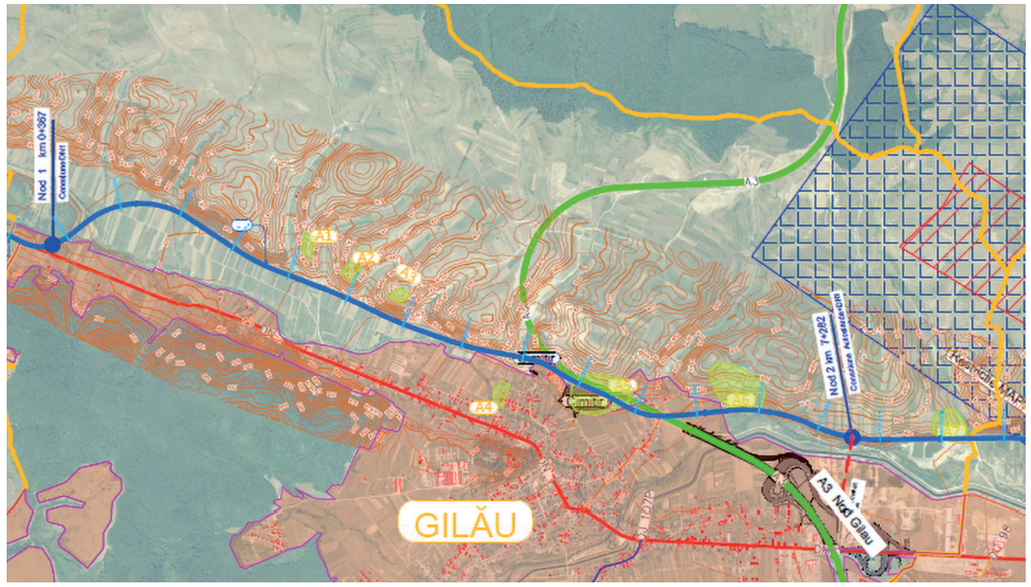

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Nod 1 – UAT Gilău - este situat la km 0 al proiectului și realizează conexiunea cu DN1, în apropiere de ieșirea vestică din localitate.

Nod 2 – UAT Gilău zona A3 - situat la km 7.2 al proiectului și realizează conexiunea cu DN1 și cu A3 în zona nodului existent cu A3.

FIGURA 92. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 3, 4 și 5

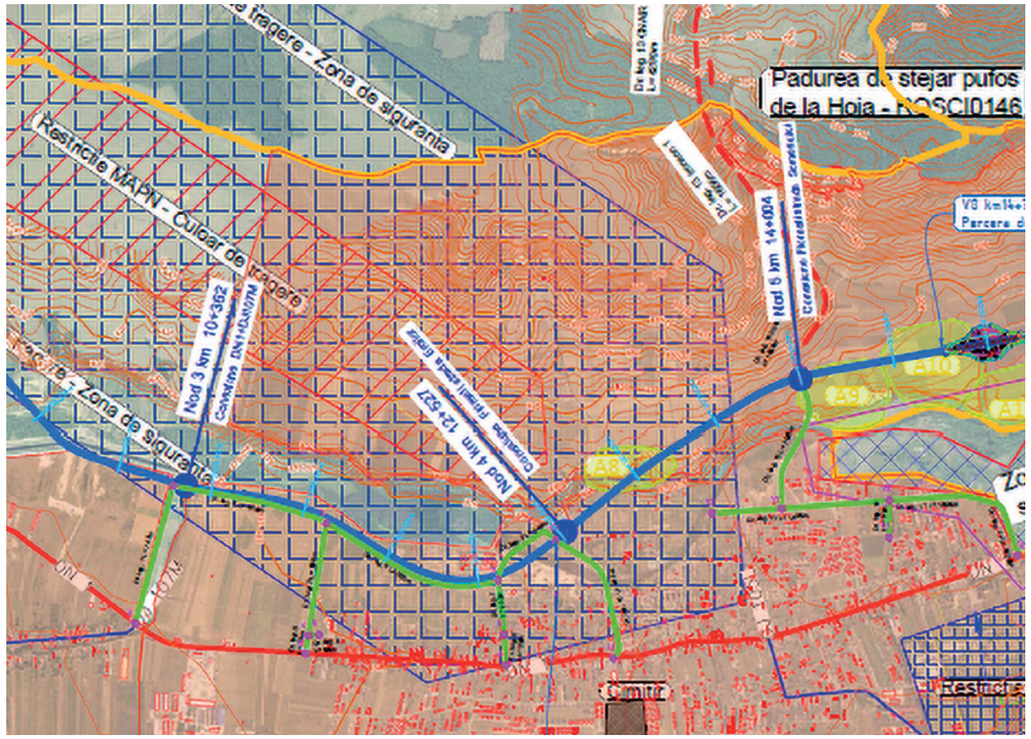

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Nod 3 – la intersecția DN1 cu DJ107M (spre Băișoara), situat la km 10.3 al proiectului, conexiunea cu DN1 fiind în zona sensului giratoriu cu DJ107M (spre Luna de Sus, Vlaha, Săvădisla, Lita, Liteni, Băișoara).

Nod 4 – Florești, str. Eroilor, situat la km 12.5 al proiectului realizează conexiunea cu DN1 în zona giratoriului de pe str. Eroilor.

Nod 5 – situat la km 14 al proiectului realizează conexiunea cu str. Someșului din Florești. Va face conexiunea cu viitorul drum de legătura directă între Florești si Baciu peste pădurea Hoia (L= 4.2 km).

FIGURA 93. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 6, 7 și 8

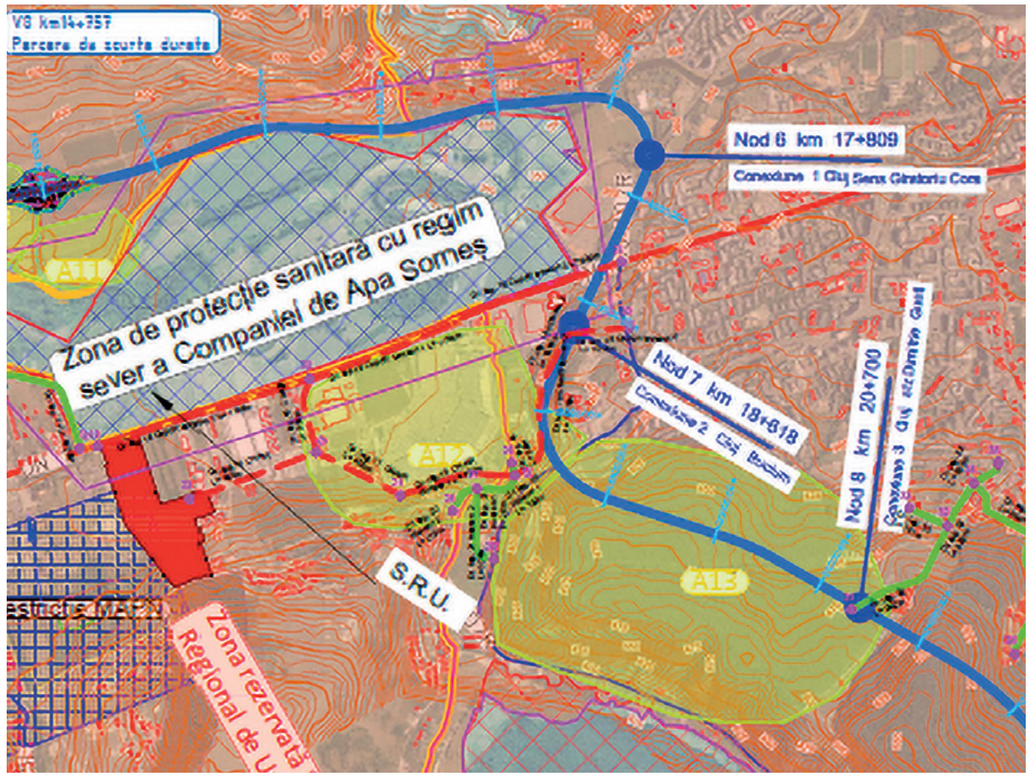

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Nod 6 – pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 17.8 al proiectului în giratoriul Cora, asigură conexiunea cu orașul pe axa Someșului, dar și reconectarea la DN1-Calea Florești.

Nod 7 – pe teritoriul UAT Cluj-Napoca în zona Bucium - situat la km 18.6 al proiectului, realizând conexiunea cu Spitalul Regional de Urgență prin spatele complexului Vivo.

Nod 8 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 20.7 al proiectului la intersecția cu str. Dimitrie Gusti, realizează conexiunea în cartierul Mănăștur, în proximitatea zonei de La Terenuri.

Nod 9 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 23 al proiectului realizează conexiunea cu str. Câmpului și cu drumul de legătură spre str. Frunzișului cu descărcare în curba de la magazinul LIDL.

Nod 10 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 24 al proiectului face conexiunea cu DN1 Calea Turzii în zona obeliscului de intrare în oraș.

Nod 11 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 25.5 al proiectului face conexiunea printr-un drum nou Bună Ziua pe str. Mihail Românul

FIGURA 94. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 9, 10, 11 și 12

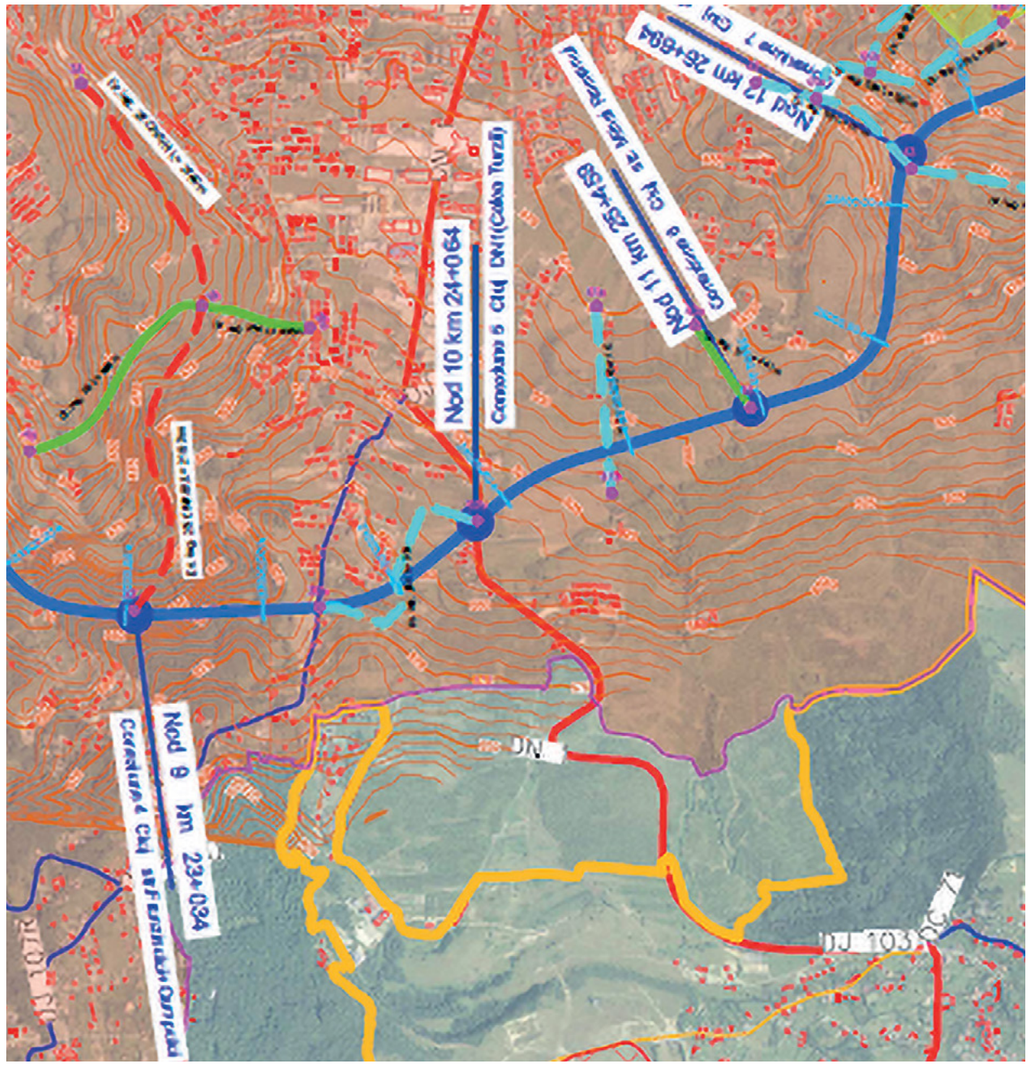

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Nod 12 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 26.6 al proiectului face conexiune prin drum nou spre Bună Ziua, str. Măcești.

FIGURA 95. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 13, 14 și 15

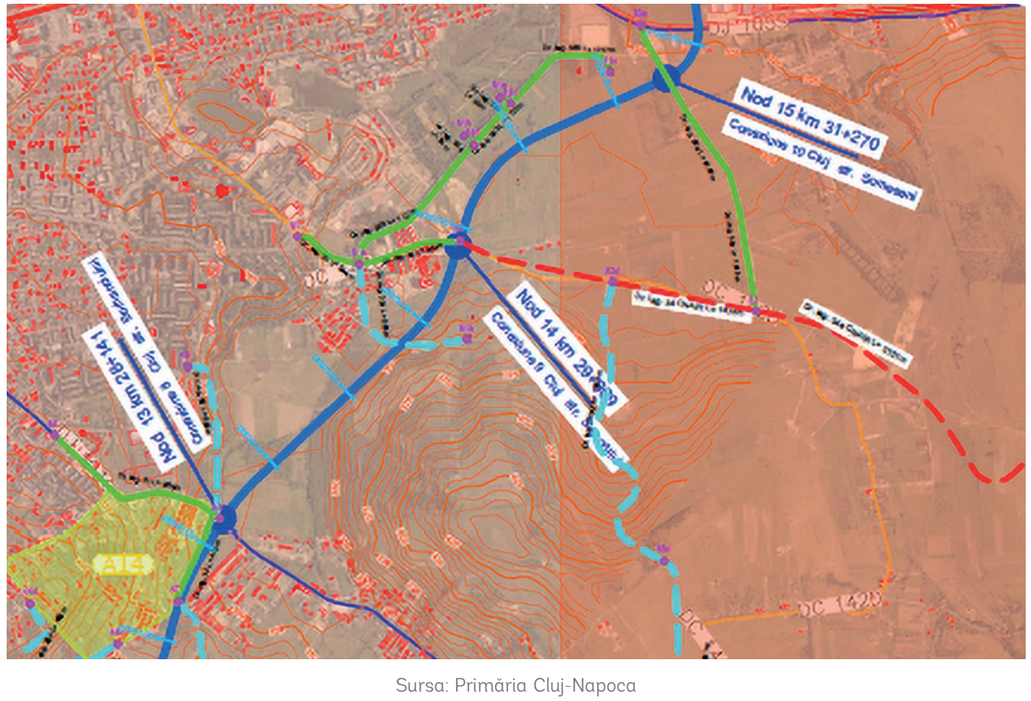

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Nod 13 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 28.1 al proiectului face conexiunea cu cartierul Borhanci pe str. Borhanciului (ceea ce impune lărgirea str. Borhanci până la intersecția cu str. Lăcrămioarelor).

Nod 14 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 29.9 al proiectului realizează conexiunea directă cu str. Soporului, în estul zonei rezidențiale.

Nod 15 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 31.2, face conexiunea cu str. Someșeni între complexul comercial Selgros și Parcul Logistic Transilvania.

Nod 16 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 32.5 face conexiunea cu str. Traian Vuia în zona Parcului Logistic Transilvania. Va genera o posibilă zonă de congestie datorită distanței reduse față de nodul 15.

Nod 17 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la km 34.2 al proiectului realizează conexiunea directă cu B-dul Muncii după depoul de tramvaie și zona Emerson suprapunându-se spre est pe traseul B-dul Muncii.

Nod 18 - pe teritoriul UAT Cluj-Napoca – situat la 37.9 km al proiectului face conexiunea directă cu Centura Apahida-Vâlcele în giratoriul existent (zona OMV, Sub Coastă).

Nod 19 – pe teritoriul UAT Apahida - situat la km 39.9 al proiectului face conexiunea peste Someș (printr-un pod nou) cu parcul logistic.

Nod 20 – pe teritoriul UAT Apahida – situat la km 41.5 al proiectului face legătura cu DN1C.

FIGURA 96. Centura metropolitană. Noduri și drumuri de legătură – Nodul 16, 17, 18 și 19

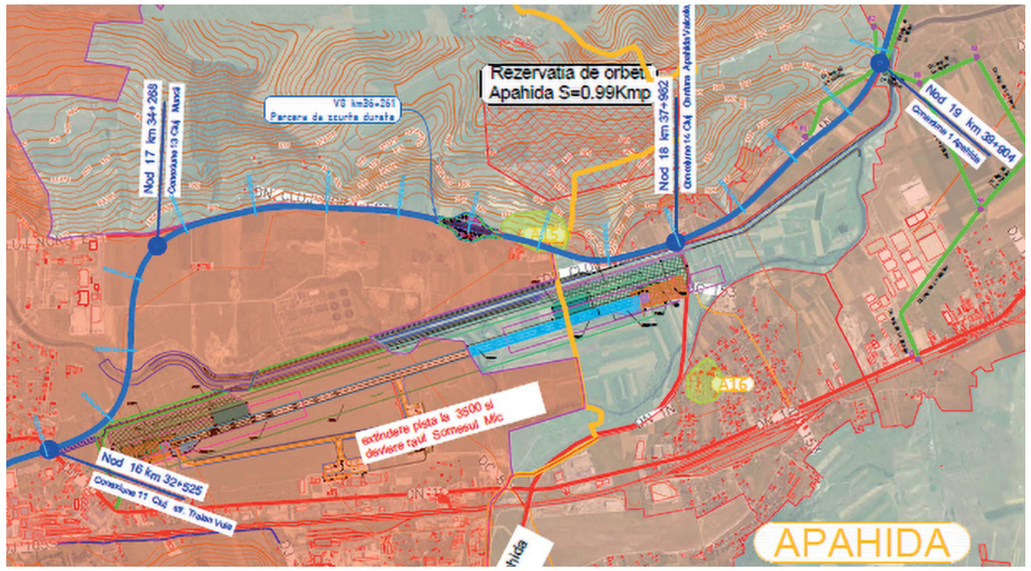

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

6.4.2.3. Mobilitatea motorizată la nivelul municipiului Cluj-Napoca

Municipiul Cluj-Napoca beneficiază de o deservire infrastructurală modernă, drept urmare, conform datelor la nivelul anului 2019, este cel mai performant pol de creștere din România din acest punct de vedere. Cu alte cuvinte, la nivelul municipiului, în 2018, erau 403 km de străzi orășenești, din care 386 km modernizați, adică un procent de circa 96%. O comparație cu ceilalți poli de creștere din România (tabelul 13), scoate în evidență orașul clujean, situat în fruntea clasamentului, fiind urmat îndeaproape de municipiile Ploiești și Timișoara cu aproximativ 94% din străzi modernizate. Din același punct de vedere, pe ultima poziție se situează municipiul Iași, cu circa 73% din străzi modernizate.

Comparativ cu alte orașe europene de aceeași talie, se reflectă nevoia de modernizare, flexibilizare, densificare, conectivitate, care să contribuie la creșterea accesibilității interne și externe a orașului.

Pe de altă parte, în privința lungimii străzilor orășenești, cu cei 403 km, municipiul Cluj-Napoca se află pe cea de-a șasea poziție dintre polii de creștere ai țării.

TABEL 13. Procentul străzilor modernizate din polii de creștere ai României

Polul de creștere	Lungimea străzilor orășenești (km)	Lungimea străzilor orășenești modernizate (km)	Procentul străzilor modernizate (%)
Cluj-Napoca	403	386	95,78
Ploiești	326	308	94,48
Timișoara	655	618	94,35
Brașov	506	458	90,51
Craiova	409	352	86,06
Constanța	511	432	84,54
Iași	510	373	73,14

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de INSSE (Tempo Online) (2018)

Potrivit figurii 97, cea mai mare parte a străzilor din cartierele realizate înainte de 1990 sunt asfaltate sau betonate, în timp ce străzile din zonele nou construite din partea sudică, nordică și sud-estică sunt parțial sau deloc asfaltate, astfel că accesul este destul de greoi, iar în funcție de condițiile atmosferice în unele perioade o parte dintre drumuri pot fi impracticabile, acestea fiind în mare parte de pământ. În cele mai multe cazuri aceste străzi se află în proprietate privată, context în care municipalitatea nu poate interveni cu lucrări publice decât după transferul acestora în proprietatea sa, prin donație pe bază de act notarial. Totuși, puțini proprietari (de ex. pe Str. Edgar Quinet, Str. George Bibescu, Str. Nichita Stănescu) au fost dispuși să renunțe proprietățile lor pentru asfaltarea străzilor de către Primărie, context în care municipalitatea ia în considerare măsuri coercitive, precum supraimpozitarea acestor proprietăți, principalul motiv invocat fiind poluarea aerului cu particule de praf.

În privința străzilor asfaltate din oraș, nu toate acestea au o calitate foarte bună sau bună, motiv pentru care Primăria Municipiului Cluj-Napoca a derulat în ultimii ani o serie de reparații și întreținere a străzilor, aleilor și trotuarelor. De altfel, au fost modernizate o parte dintre arterele principale ale orașului, ceea ce se regăsește în timpul și condițiile de deplasare. Cele mai recente astfel de exemple sunt Str. Regele Ferdinand, Str. Petru Maior, Str. Emil Isac, Str. Napoca sau Str. Bună Ziua, Podul Fabricii și Bd. 21 Decembrie 1989 (lucrare în curs), podul care face legătura între Str. Oașului și Str. Răsăritului (tot în curs).

Ca urmare a dezvoltării constante și accelerate a zonei de sud și sud-est a municipiului, este nevoie de construirea unor artere de circulație care să asigure cele mai bune condiții de deplasare pentru populația rezidentă existentă și viitoare în această parte a intravilanului. Dacă în cazul unor cartiere precum Borhanci, Europa și Bună Ziua aceste intervenții sunt îngreunate sau chiar compromise de faptul că cea mai mare parte dintre terenuri sunt deja ocupate de construcții, fiind necesare exproprieri costisitoare (a se vedea cazul celor realizate pentru lărgirea Str. Bună Ziua), în cazul cartierului Sopor municipalitatea a demarat elaborarea unui PUZ care realizarea infrastructurii publice, după un plan clar reglementat, înainte de emiterea autorizațiilor de construcție. Alte zone cu potențial pentru schimbarea paradigmei de dezvoltare a infrastructurii de transport sunt Becaș, Lomb sau Cartierul Tineretului.

Conform PMUD, din punct de vedere topologic, municipiul Cluj-Napoca este traversat de la est la vest prin intermediul a două axe principale reprezentând prelungiri ale infrastructurii rutiere naționale: dinspre Oradea, prin zona centrală, înspre Aeroportul Internațional "Avram Iancu", și dinspre Satu Mare/Zalău, prin cartierele Dâmbul Rotund și Iris, spre Apahida și Dej/Bistrița/Baia Mare. Pe axa nord-sud, legătura între drumurile de importanță națională se realizează din cartierul Dâmbul Rotund, zona gării, zona centrală și cartierul Zorilor, cu ieșire spre Turda pe drumul european E81.

Din cauza acestei dispuneri, străzile cu congestie ridicată în orele de vârf sunt dispuse pe de-o parte în zona centrală, la intersecția celor 2 axe de legătură principale pe relațiile est-vest și nord-sud, iar pe de altă parte în cartierele rezidențiale de-a lungul arterelor ce asigură conectivitatea cu centrul municipiului. Cele mai frecvent congestionate străzi în orele de vârf sunt și dispuse similar zonelor cu densitate mare de populație, cum ar fi cartierele Mănăștur, Gheorgheni, Mărăști sau Grigorescu.

Proiectul de decongestionare a traficului pe axa est-vest presupune modificarea profilului stradal pe Calea Mănăștur și Calea Moților (tronsonul intersecție strada Câmpului-Calea Mănăștur – intersecție strada Clinicilor-Calea Moților), după cum urmează: crearea de trotuare de minim 2 metri lățime, crearea unei piste de bicicletă de 2 metri pe fiecare sens de circulație, respectiv crearea a patru benzi de circulație, dintre care două vor fi destinate transportului public. În cadrul

aceluiași proiect, este propusă și realizarea unei străpungeri pentru a crea continuitate străzii Uzinei Electrice, în cadrul căreia va fi delimitată și o pistă de biciclete cu o lățime de 2 metri. Totodată, în zona campusului USAMV va fi realizată o stație de transport public retrasă față de circulație, care va permite staționarea a două mijloace de transport simultan. De asemenea, vor fi reconfigurate intersecțiile dintre Calea Moților și străzile Mioriței, Oțetului și Uzinei Electrice, respectiv intersecția străzii Mărginașă cu Calea Moților.

Figura 97. Distribuția îmbrăcămintii străzilor din municipiul Cluj-Napoca

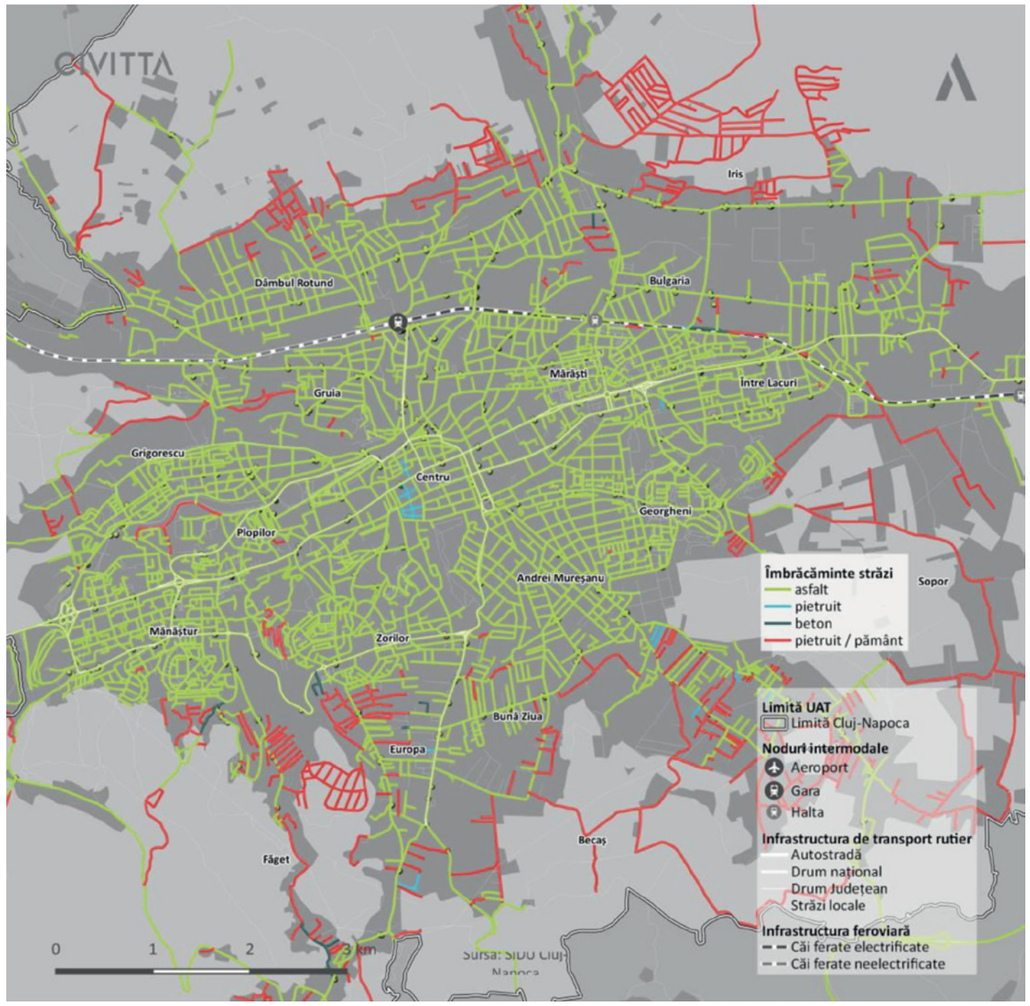

Sursa: PMUD

FIGURA 98. **Nivelul de serviciu al rețelei de străzi în anul 2020**

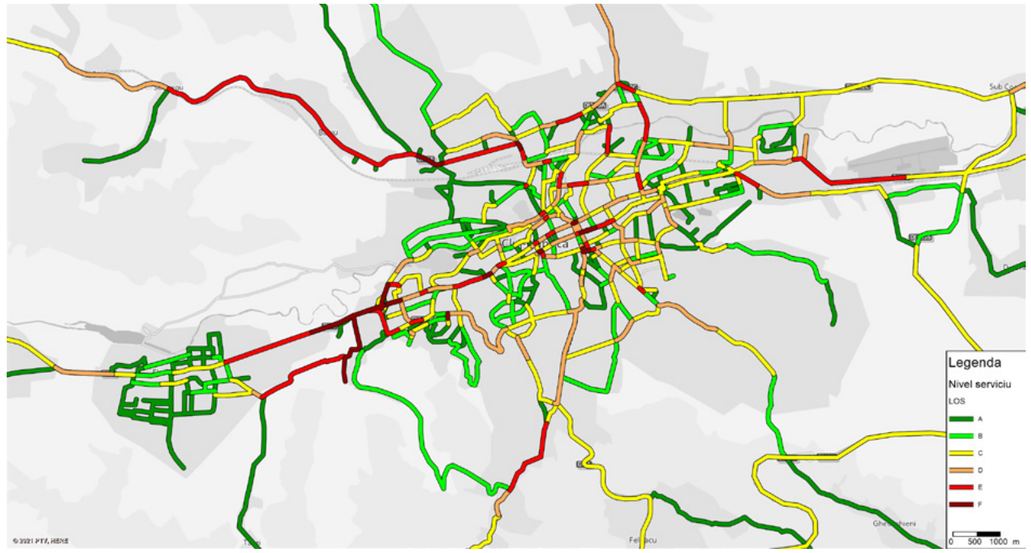

Sursa: PMUD

Una dintre propunerile PMUD[86] este crearea tronsonului Tureni – Cluj-Napoca, ca parte din drumul expres Turda – Halmeu, prevăzut în MPGT, care ar urma să aibă o lungime de 21,3 km și care ar putea fi implementat în 2022 – 2023, în avans față de calendarul propus în MPGT (2029 – 2032). Ca parte a aceluiași drum expres, tronsonul Apahida – Răscruci, cu o lungime de 11,5 km ar putea fi implementat în perioada 2022 – 2023, având în vedere și volumul de trafic pe axa Cluj-Napoca – Bistrița (DN 1 C și DN 17).

Ca urmare a dezvoltării rapide între A3 și estul municipiului Cluj-Napoca, potrivit PMUD, este de așteptat o aglomerare a tronsonului rutier dintre Nădășel și Baciu, motiv pentru care a fost propusă crearea unui tronson Nădășel – Baciu vest, ca parte din drumul expres Nădășel – Cluj-Napoca. Acesta ar urma să aibă 7,4 km și ar putea fi implementat în perioada 2024 – 2025. În continuarea acestui tronson este propusă Centura Baciu, între Baciu și Parcul Tetarom I, cu o lungime de 4,9 km, cu perioada de implementare 2020 – 2021.

Volumul de trafic pe relația vest–est este cu mult peste capacitatea rețelei rutiere existente, ceea ce produce numeroase blocaje. Propunerea din cadrul PMUD este realizarea unei noi legături rutiere vest-est în jumătatea nordică a orașului, între Tetarom I și strada Traian, cu o lungime de circa 2,8 km. Perioada de implementare pentru acest tronson ar fi 2020 – 2023 și presupune și crearea unui pasaj suprateran peste calea ferată în zona Tetarom I, în timp ce în zona podului situat la vest de gară ar fi necesară amenajarea unui nod rutier care să utilizeze mare parte din infrastructura existentă. Continuarea acestui tronson din drumul expres Nădășel – Cluj-Napoca ar urma să fie între strada Traian – Strada Aurel Vlaicu și centură (Băile Someșeni) și ar urma să aibă o lungime de 4,6 km. Pentru acest din urmă tronson perioada de implementare ar putea fi 2021 – 2024 și ar presupune și realizarea unui pasaj pe strada Fabricii de Zahăr. Legătura peste râul Someșul Mic ar urma să fie asigurată de „construire podului peste Râul Someșul Mic care face legătura între strada Oașului și strada Răsăritului", proiect demarat de Primăria Cluj-Napoca[87] în 2020 și care ar urma să fie finalizat în decursul a 24 de luni.

[86] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[87] https://primariaclujnapoca.ro/achizitii-publice/initiere-de-achizitie/cn1016686/

FIGURA 99. **Drumuri propuse pentru realizare sau reabilitare (Cluj-Napoca)**

Mobilitatea urbană - mobilitatea motorizată (străzi, poduri, pasaje, parcări)

Sursa: Planșă proprie

Până la realizarea acestor noi proiecte, s-au luat măsuri legate de reabilitarea și semaforizarea str. Transilvaniei din comuna Baciu, respectiv lărgirea podului peste Valea Seacă de pe Calea Baciului, urmând ca și aceasta să fie extinsă la 4 benzi pe o distanță de circa 1 km. De asemenea, a fost inclus în proiectul centurii metropolitane și un drum de legătura cu comuna Baciu.

Proiectul „Centura Ocolitoare Sud" a revenit în atenția autorităților din comuna Florești, astfel în 1 aprilie 2020 a fost lansată licitația pentru realizarea studiului de fundamentare. Ritmul accelerat de dezvoltare al comunei din ultimii ani și volumul de trafic tot mai mare înspre Cluj-Napoca sunt câteva dintre motivele pentru care realizarea acestei centuri este necesară. O eventuală extindere a acesteia până în comuna Gilău, la intersecția DN1-DJ 107P ar putea conduce la preluarea parțială a traficului intens înspre/dinspre zona montană, care atinge valori foarte ridicate în weekend pe DN 1.

Potrivit Primăriei Cluj-Napoca, a fost semnat un acord de implementare a proiectului „Electrificarea și reabilitarea liniei de cale ferată Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihor", pe o durată de 48 de luni (aprilie 2021 – octombrie 2024). În urma realizării acestui proiect, distanța dintre cele două reședințe de județ (Oradea și Cluj-Napoca) va putea fi parcursă în 1h 45min, în comparație cu 3 ore, cât este durata de deplasare în prezent. În cadrul aceluiași proiect va fi realizat un pasaj de cale ferată în zona Tăietura Turcului, care va avea un impact major în ceea ce privește decongestionarea traficului din zonă.

Așadar, pentru legăturile cu Florești, Baciu și Apahida există mai multe proiecte mature care pot contribui semnificativ la fluidizarea traficului în următorii aproximativ 5 ani, iar drumurile de legătura la viitoarea centură metropolitană vor asigura o accesibilitate sporită a zonei de sud (prin nodurile de pe str. Dimitrie Gusti, Frunzișului/Câmpului, Calea Turzii, Mihai Românul, Măcești, Borhanciului, Soporului etc.). În schimb, zona de la nord de municipiu va continua să fie deservită doar de drumuri cu o capacitate limitată de transport, mai ales în condițiile în care există o creștere a traficului de tranzit dinspre Bistrița/Dej spre Oradea, o extindere a perimetrelor construite în zona Chinteni și mai nou Vultureni și o serie de proiecte de dezvoltare aflate încă în stadii incipiente (de ex. cartierul Lomb).

În ceea ce privește podurile rutiere din oraș, majoritatea sunt peste râul Someșul Mic, realizând legătura între cartierele clujene. O parte dintre acestea au fost deja modernizate sau reconstruite (de ex. Dragalina, Horea, Traian, Fabricii, Beiușului, Căpitan Grigore Ignat), iar pentru altele lucrările sunt în curs de realizare (de ex. Porțelanului) sau de pregătire (de ex. Garibaldi). Totodată, sunt propuse pentru realizare și alte legături peste râul Someșul Mic, și anume: podul Răsăritului-Oașului, care va avea o lățime de 26 m, și care a fost deja licitat de către municipalitate, dar și podul Fabricii de Zahăr, propus prin PMUD. Cu privire la podurile 1 Decembrie și Piața Abator nu există informații legate de o potențială reabilitare.

TABEL 14. Podurile existente peste Someșul Mic de pe raza municipiului Cluj-Napoca

Denumire	Coordonate	Număr benzi auto	Reabilitare
1 Decembrie 1918	46°45'50.3"N 23°32'49.5"E	4	-
Garibaldi	46°46'04.0"N 23°34'07.4"E	3	Licitațiile pentru reconstrucție au eșuat, context în care se are în vedere doar consolidarea.
Dragalina	46°46'15.7"N 23°34'40.5"E	4	2008
Horea	46°46'27.5"N 23°35'15.5"E	4	2014
Traian	46°46'33.2"N 23°35'25.0"E	4	2017
Piața Abator	46°46'47.2"N 23°35'36.7"E	4	-
Porțelanului	46°47'26.6"N 23°36'19.9"E	2	Continuată în 2020
Fabricii	46°47'29.2"N 23°36'57.5"E	4	2019
Beiușului	46°47'22.2"N 23°38'19.4"E	2	-
Căpitan Grigore Ignat	46°47'30.5"N 23°39'26.6"E	2	2014

Sursa: https://clujeuropean.com/2019/09/03/poduri-si-pasaje-in-cluj-napoca-ii-poduri-rutiere/)

Podul Locomotivei, care asigură traversarea căii ferate în zona Gării, necesită la rândul lui lucrări de reabilitare, acestea aflându-se în stadiul de proiectare. Podul N de la intrarea în municipiu dinspre Florești a fost reabilitat recent, însă podurile Mărăști, IRA sau Calvaria nu au beneficiat decât de întreținere periodice. Dacă pentru trecerea cu barieră peste calea ferată din zona Tăietura Turcului există un proiect de construcție a unui pasaj odată cu reabilitarea și electrificarea liniei, în cazul celei de pe str. Fabricii de Zahăr nu a fost încă avansată nicio soluție.

6.4.3. Infrastructura pentru transport nemotorizat

6.4.3.1. Mobilitatea pietonală

Mobilitatea pietonală în Municipiul Cluj-Napoca și zona sa istorică, prezintă un potențial de dezvoltare ridicat în direcția valorificării patrimoniului istoric, dezvoltării sociale, culturale și a economiei de evenimente în oraș[88]. Dezvoltarea zonelor pietonale din interiorul arealului istoric al municipiului, într-un sistem care să cuprindă întreaga Piață Unirii și o serie de artere și piețe/scuaruri spre nord și sud au fost parțial implementate, dar nu fac parte dintr-o strategie unitară de redezvoltare a spațiului public urban la nivel municipal, cu atât mai puțin metropolitan, iar unele zone, nu au fost valorificate suficient.

Accesibilitatea în regim pedestru a serviciilor publice dintr-un spațiu urban este definitorie pentru crearea unor comunități conectate, compacte și bine deservite, raportându-se în jurul unor centre comunitare cu funcțiuni publice sau a unor destinații comune (școli, spitale). Pe lângă existența infrastructurii propriu-zise pentru deplasările pietonale, un instrument eficient de elaborare a politicilor publice corelate cu necesitățile locale este reprezentat de analiza izocronelor de 5, 10 , 15 și 20 de minute ca termeni de referință în definirea unui spațiu ca fiind ***walkable*** comparat cu ***non-walkable.*** Opțiunea de deplasare în regim pietonal depinde de o serie de factori specifici locației: apropierea de destinații, gradul de siguranță al zonei tranzitate, grupa de vârstă, caracteristicile socio-economice ale individului.

Conceptul „***walkable city***" presupune crearea de spații urbane publice disponibile pentru pietoni[89]. În cadrul cartierelor municipiului Cluj-Napoca se remarcă lipsa unor instituții de interes public sau distribuția limitată acestora, fără a fi concentrate într-o zonă polarizatoare accesibilă, rezultând distanțe de deplasare în regim pietonal mari.

În spațiul urban, locuințele din centrul orașului sunt favorizate având atât o infrastructură pietonală de calitate, cât și un grad ridicat de accesibilitatea la instituții, servicii și dotări publice, iar cartierele din proximitatea centrului prezintă de asemenea avantaje din aceste puncte de vedere. Depărtarea de zona centrală scoate în evidență o accesibilitate a serviciilor publice tot mai scăzută, cu valori ale distanțelor medii (calculate ca medie a distanțelor față de principalele instituții publice: administrative, medicale, școlare) față de spațiile rezidențiale tot mai mari.

Distanțele medii la nivel de cartiere de acces în regim pietonal de la clădiri rezidențiale la servicii medicale publice prezintă 4 categorii distincte în cadrul cartierelor din spațiul urban:

- Cel mai mare grad de accesibilitate în regim pietonal la servicii medicale publice este în zona centrală, precum și cartierele Zorilor, Plopilor, Gruia, Mărăști sau Andrei Mureșanu, cu distanțele medii față de servicii cuprinse între 1,5 -3,0 km.

[88] Studiu pentru actualizarea documentelor strategice pentru Polul de Creștere Cluj-Napoca aferente perioadei de programare 2014-2020 (2015)
[89] Turoń Katarzyna, Czech P., Juzek, M. (2017). The concept of a walkable city as an alternative form of urban mobility. Scientific Journal of Silesian University of Technology, vol. 95, pp. 223-230.

- Valori mai scăzute ale accesibilității pietonale se înregistrează în cartierele vechi din jurul centrului orașului, în special cele sudice și vestice (Mănăștur, Grigorescu, Bună Ziua sau Gheorgheni).
- contiguitate spațială ceva mai redusă prezintă cartierele Bulgaria, Între Lacuri, Făget și Becaș care se află la distanțe medii de la 4 km până la 5 km față de serviciile medicale existente.
- Cartierele mărginașe din extremitatea estică a spațiului urban (Someșeni, Sopor, Borhanci, dar și Iris) prezintă cea mai scăzută accesibilitate la servicii publice, aflându-se la distanțe medii de peste 5 km față de unitățile medicale, existente preponderent în zona centrală, cea mai mare distanță medie depășind 7,5 km.

Distanțele medii în regim pedestru de la clădirile rezidențiale față de instituțiile administrative nu se încadrează în optimul deplasării pietonale (400 sau 800 m) în spațiul urban, distanța medie minimă depășind 1.600 m, respectiv peste 20 de minute durată de deplasare medie.

Cartierele centrale (Andrei Mureșanu, Centru, Gruia, Mărăști, Plopilor și Zorilor) prezintă accesibilitate pietonală ridicată în contextul distanțelor medii cu valori de până la 3 km. Cartierele din vecinătatea vestică și sudică a zonei centrale (Grigorescu, Mănăștur, Europa, Bună Ziua și Gheorgheni) înregistrează distanțe de până la 4 km față de cea mai apropiată instituție publică cu funcțiuni administrative. Concentrarea serviciilor publice în zona centrală determină distanțe de peste 4 km în regim pedestru în cazul spațiilor destinate locuirii în cartierele mărginașe Dâmbul Rotund, Bulgaria și Între Lacuri. Distanțe de până la 7 km sunt înregistrare în cartierele de graniță, din estul și sudul orașului: Iris, Someșeni, Borhanci, Becaș și Făget. In acest context, au fost înființate un număr de 7 primării de cartier (Mănăștur, Mărăști, Iris, Someșeni, Grigorescu, Zorilor, Gheorgheni), punându-se totodată accentul pe digitalizarea serviciilor publice, pentru a evita deplasările inutile la sediile administrației locale.

Concluzii similare sunt identificate și în PMUD, care realizează o analiză a cartierelor municipiului și a comunelor din zona metropolitană pe baza platformei Walk Score, identificând următoarele tipare:

- Majoritatea comunelor din zona metropolitană dețin punctaje foarte scăzute, cu 10 dintre acestea având un punctaj nul (Aiton, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Gârbău, Jucu, Petrești de Jos, Sânpaul, Vultureni), ele fiind astfel dependente de alte mijloace de deplasare, în special de mașina personală, pentru a ajunge la dotări cotidiene (magazine, locuri de muncă, infrastructură de sănătate, școli, universități etc.). Singura comună cu un punctaj ridicat este comuna Florești, înregistrând 70 de puncte. Acest lucru se datorează cu precădere dezvoltării accentuate ce a avut loc în ultimii ani în această zonă, precum și distanței relativ reduse față de municipiul Cluj-Napoca.
- Cartierul municipiului cu cel mai ridicat scor este zona centrală, acesta deținând 99 de puncte. Intervențiile de pietonalizare implementate sau în curs de implementare contribuie în mod direct la atingerea acestui punctaj, împreună cu concentrarea unui număr ridicat de dotări de interes în zona centrală (restaurante, muzee, instituții publice, magazine).
- Se remarcă faptul că zonele aflate în vecinătatea zonei centrale înregistrează un punctaj mai ridicat față de cartierele periferice. Printre acestea se numără Mărăști (85), Europa (79), Zorilor (78), Plopilor (77) și Mănăștur (70). La popul opus se observă cartierele periferice Becas (2) și Borhanci și Sopor, fiecare înregistrând punctajul 1. Celelalte cartiere înregistrează valori între 30 și 70. Acest lucru este cauzat, în principal, de dezvoltarea redusă din aceste cartiere, observându-se o concentrare scăzută de dotări, depinzând cu precădere de cele aflate in zona centrală și/sau cartierele pericentrale.

Luând în considerare punctajele rezultate, se identifică 3 tipuri de zone din punct de vedere al mixității funcționale și al accesului locuitorilor la dotările și serviciile de interes cotidian: zona centrală, cu cel mai ridicat grad de mixitate funcțională și cu o bună accesibilitate pietonală, dar care concentrează un număr scăzut de locuitori în comparație cu celelalte cartiere, cartierele pericentrale unde locuitorii au acces la o serie de activități și care permit accesul pietonal către acestea într-un interval redus de timp și zonele periferice și periurbane unde mixitatea funcțională este foarte redusă, locuitorii fiind astfel nevoiți să se deplaseze pe distanțe mai lungi pentru a avea acces la dotările necesare.

Cu privire la infrastructura și siguranța deplasărilor pietonale, PMUD identifică următoarele categorii de infrastructură la nivelul municipiului:

- Circulații și spații pietonale existente - acestea sunt cu precădere concentrate în zona centrală unde, așa cum este prezentat anterior, au fost implementate o serie de proiecte de pietonalizare, urmărindu-se dezvoltarea continuă a acesteia ca principală atracție turistică.
- Alei/străzi cu un profil generos, care permit dezvoltarea/amenajarea unor trasee pietonale atractive – acestea sunt concentrate pe marile bulevarde ale municipiului, precum și în unele zone rezidențiale care dispun de zone cu trafic limitat (viteza limitată la 20 km/h), cu un caracter de stradă partajată, orientându-se către prioritizarea pietonilor.
- Circulații pietonale periculoase, acestea incluzând:
  - Străzi cu trotuare subdimensionate/inexistente – acestea sunt concentrate în marea lor majoritate în cartierele periferice ale municipiului Cluj-Napoca (Colonia Făget, Europa, Becaș, Bună Ziua, Sopor), unde multe dintre străzile existente sunt orientate în totalitate către traficul rutier, trotuarele fiind foarte înguste sau neamenajate complet, pietonii fiind nevoiți să utilizeze partea carosabilă pentru a se deplasa. Acest lucru duce la scăderea siguranței în trafic a pietonilor, descurajând utilizarea acestui mijloc de transport în zonele vizate. Totodată, astfel de străzi se pot identifica și în zonele centrală și pericentrale ale municipiului, acestea fiind străzi/segmente de străzi cu trotuare înguste, ce îngreunează deplasarea pietonilor (ex. strada Hermann Oberth, strada Ioan Rațiu, strada Octavian Petrovici).
  - Străzi cu trotuare ocupate de mașini parcate – acestea se regăsesc pe întreg teritoriul municipiului Cluj-Napoca, reprezentând obstacole majore pentru pietoni, deoarece în multe dintre cazuri mașinile ocupă integral trotuarul, obligând astfel pietonii să circule pe partea carosabilă. Cartiere precum Andrei Mureșanu, Gruia, Bulgaria, Între Lacuri, Mănăștur sau Grigorescu concentrează printre cele mai multe astfel de străzi.
  - Străzi degradate / neasfaltate – acestea sunt prezente cu precădere în noile dezvoltări rezidențiale și/sau zonele periferice ale municipiului, fiind în general străzi cu acoperământ de piatră sau de pământ, fără trotuare amenajate, fiind greu accesibile la nivel pietonal, în special pentru anumite categorii de pietoni (bătrâni, persoane cu dizabilități, familii cu copii mici în cărucior etc.). Pe lângă acestea, se remarcă și străzile unde trotuarul se află în stare degradată, reprezentând un pericol pentru pietoni și îngreunând traseul acestora.

FIGURA 100. Walk score pentru cartierele din municipiul Cluj-Napoca

Sursa: PMUD

În cadrul demersului de reactualizare a Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Cluj, a fost efectuat un sondaj de opinie în perioada noiembrie-decembrie 2019, pe un eșantion de 1005 persoane, locuitori de cel puțin 6 luni din 79 din cele 81 de unități administrative teritoriale ale județului Cluj. Componenta infrastructură de transport și servicii de transport, a generat rezultate din care se pot concluziona câteva direcții de acțiune.

FIGURA 101. Piața Lucian Blaga, 2022

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în mai 2022.

Cu privire la calitatea componentelor de infrastructură de transport existente la nivelul județului, pe o scară de la 1 (foarte nemulțumit) la 10 (foarte mulțumit), componenta nivelul de siguranță în traficul rutier din zona de reședință a fost evaluată cu un calificativ de 6,55, componenta prezența pistelor pentru biciclete/trotinete a fost evaluată cu un calificativ de 5,80, componenta calitatea pistelor pentru biciclete/trotinete a fost evaluată cu un calificativ de 6,47, și componenta calitatea traficului pietonal (trotuare amenajate) a fost evaluată cu un calificativ de 6,13. Menționăm că valorile calificativelor sunt mediile calculate între valorile înregistrate la nivelul fiecărei subzone

Raportate la clădirile rezidențiale din municipiu există a variabilitate a accesibilității rețelei publice școlare în funcție de tipologia și nivelul de educație pe care îl oferă:

- Poziționarea unităților de învățământ preșcolar preponderent în zona centrală determină valori medii ale accesibilității pietonale foarte mari, de peste 35 de minute. În funcție de poziționarea în alte cartiere decât zona centrală duratele de deplasare în regim pietonal depășesc 60-80 de minute. Aceste valori dispuse concentric indică o concentrare prea mare a acestor instituții în zona centrală, dar și o distribuție dezechilibrată a lor în cartierele rezidențiale.

FIGURA 102. Distanța medie până la unitățile preșcolare la nivel de cartier

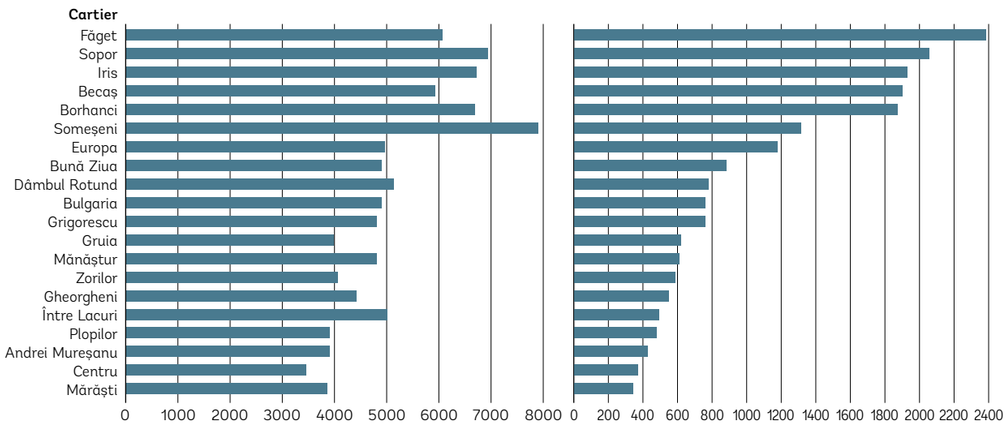

Sursa datelor: Primăria Cluj-Napoca

- Analiza distribuției clădirilor rezidențiale față de cea mai apropiată unitate de învățământ primar/gimnazial în cadrul unui cartier evidențiază timpi de acces pietonal de 5-10 minute în zonele rezidențiale vechi și în zona centrală (Mărăști, Centru, Gheorgheni, Andrei Mureșanu, Gruia, Plopilor, Între Lacuri, Mănăștur și Zorilor). Zonele rezidențiale recente (Făget, Becaș, Europa) sau marginale (Someșeni, Sopor, Borhanci, Iris) dispun de o accesibilitate redusă.

FIGURA 103. Distanța medie în regim pedestru până la unitățile școlare primare și gimnaziale la nivel de cartier

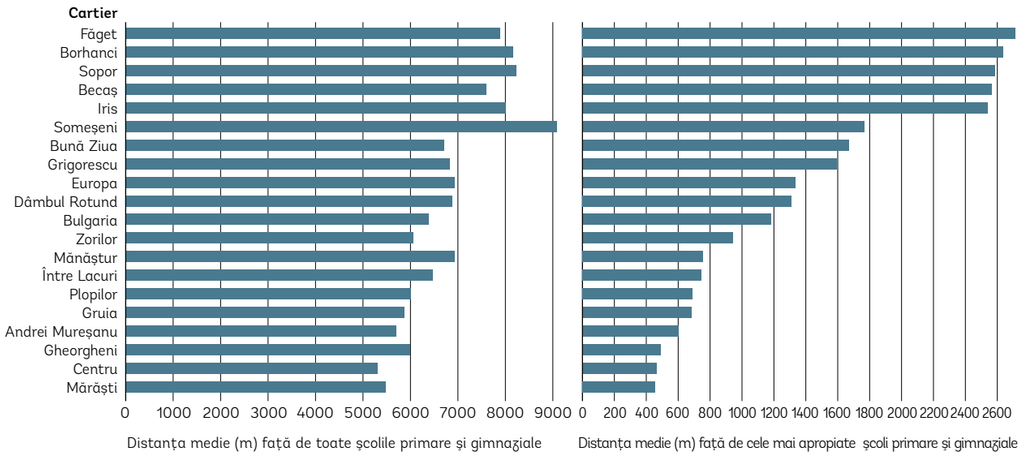

Sursa datelor: Primăria Cluj-Napoca

- Accesibilitatea generală la unități de învățământ liceal prezintă variabilitate spațială mare în cadrul municipiului, existând diferențe între cartierele centrale, comparativ cu cele situate în extremitatea spațiului urban care sunt prost deservite.

FIGURA 104. Distanța medie până la unitățile școlare liceale în regim pietonal

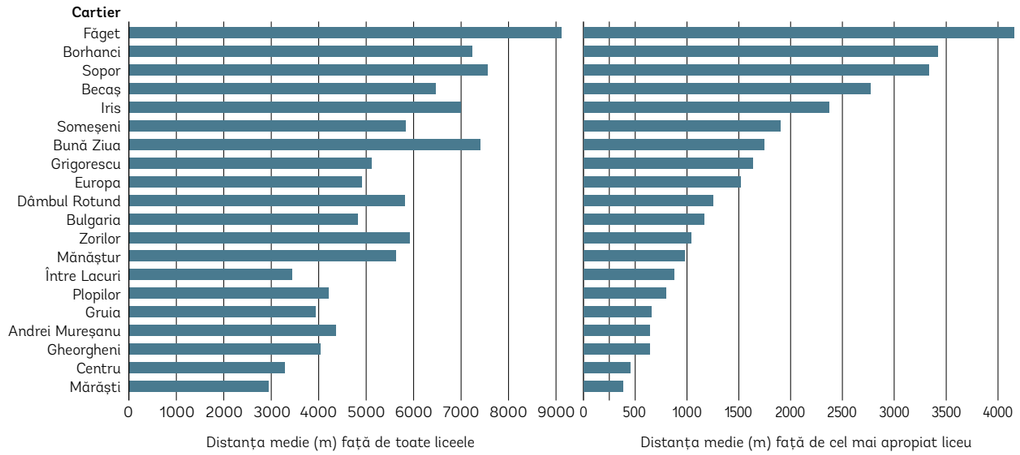

Sursa datelor: Primăria Cluj-Napoca

La nivelul Municipiului Cluj-Napoca primele și cele mai extins operațiuni de pietonalizare s-au derulat îndeosebi în zonele centrale, corespunzătoare centrului istoric (Piața Muzeului-Str. Matei Corvin, Piața Unirii – Eroilor, Potaissa-Zidul Cetății), ulterior procesul extinzându-se și în apropierea zonelor comerciale sau a spațiilor de locuit (Canalul Morii-Andrei Șaguna, arealul I. Rațiu – I. Bob etc.).

Pietonalizarea laturii vestice a Pieței Unirii a avut un impact major, sporind gradul de confort și siguranță a populației. Bulevardul Eroilor este un exemplu de amenajare eficient de tip shared space, fiind rezultatul unui program de reabilitare a spațiilor publice ce include pietonalizarea și amplasarea de mobilier urban nou.

Reorganizarea străzilor Molnar Piuariu și Regele Ferdinand, finalizate recent, precum și a străzilor adiacente (Sextil Pușcariu, Emile Zola, Tipografiei) prezintă o reducere a spațiului destinat traficului rutier și includerea unei benzi dedicate transportului public în comun și piste de biciclete, a unei piațete în proximitatea centrului comercial Central, dar și aliniament de arbori în continuitatea celor de pe Strada Horea.

De asemenea, proiectul „***Creșterea și îmbunătățirea spațiului pietonal în zona urbană: reabilitare și extindere zona pietonală piața Lucian Blaga, strada Republicii (primul tronson), strada Napoca, strada Petru Maior, strada Emil Isac și amenajare piste de biciclete***”, finalizat la sfârșitul anului 2020, a vizat redimensionarea profilurilor stradale, diminuarea parcărilor (asigurare de locuri de parcare riveranilor și persoanelor cu mobilitate redusă), creșterea spațiului pietonal, reorganizarea fluxurilor de trafic, amenajarea sau crearea de piste pentru biciclete, amplasarea de mobilier urban, crearea de spații verzi și iluminare publică inteligentă.[90]

[90] Primăria Cluj-Napoca

FIGURA 105. Investiții pentru circulația pietonală

Zona centrală - intervenții deja realizate (zone exclusiv pietonale, semi-deschise traficului motorizat sau shared space) și proiecte în curs sau care vor demara în curând

Sursa: Planșă proprie

„***Proiectul integrat de revitalizare a culoarului râului Someș (RETHINKING SOMEȘ)***" propune crearea unei rețele de spații publice cu caracter peisajer, modernizarea sau crearea unei infrastructuri specifice circulației pedestre și ciclismului, modernizarea pasarelelor pietonale aferente Someșului Mic și realizarea de noi mijloace de utilizare a apei și a malurilor. Lucrările vor viza, printre altele, realizarea a două poduri noi peste Someș, extinderea spațiilor pentru bicicliști și pietoni de la intrarea în municipiu până în zona podului Horea, inclusiv amenajarea platoului Sălii Sporturilor "Horia Demian", respectiv punerea în valoare a malurilor râului în zona Parcului Armătura. Proiectul beneficiază deja de finanțare din fonduri POR 2014-2020, urmând ca până la sfârșitul anului 2020 să fie lansată și procedura de achiziție a execuției. Totuși, finanțarea europeană obținută nu acoperă costurile pentru amenajarea segmentul dintre Podul Horea și Parcul Armătura, respectiv a celor din aval de acesta.

Strada Iuliu Maniu va fi transformată în pietonală, rezultând desființarea unui un număr de 200 de parcări. Același proiect, care beneficiază deja de finanțare din POR 2014-2020, cuprinde reabilitarea străzilor Mihail Kogălniceanu, Universității, Bolyai Janos, Emanuel Martone, Herman Oberth, Kovács Dezso, Gaál Gabor și Baba Novac și prevede suprafețe dedicate pietonilor și bicicliștilor. Licitația pentru execuția lucrărilor a fost lansată în toamna anului 2020.

Nu în ultimul rând, tot cu fonduri POR, se va moderniza Bd. 21 Decembrie 1989, pe tronsonul situat între Piața Unirii și Biserica Sf. Petru. Acesta va beneficia de piste de biciclete și benzi dedicate pentru mijloacele de transport public pe ambele sensuri, mobilier urban nou, iluminat cu LED, trotuare pavate, aliniament de arbori etc. Lucrarea era în curs în anul 2021

Pe lista investițiilor aprobate de Consiliul Local în anul 2020, respectiv a celor pregătite pentru anul 2021 se înscriu lucrări de reamenajare a unor străzi și spații urbane diferite zone din oraș, aflate în diverse stadii de maturitate:

- Str. Republicii (tronson până la strada I. Creangă), I. Creangă, V. Babeș, B.P. Hașdeu, Piezișă (Centru)
- Piața 14 Iulie, str. Garibaldi, str. S. Toduță, str. T. Grozăvescu, str. Milcov, str. Octavian Goga, str. G. Enescu (cartierul Grigorescu)
- Str. O. Petrovici și Parcul I.L. Caragiale și zona adiacentă (Centru)
- Piața Agârbiceanu, str. M. Nicoară, str. A. Frâncu, str. Brașov, st. B.Ș. Delavrancea, aleea Bohățiel, str. Galaxiei (cartierul Andrei Mureșanu)
- Piața 1848, str. Paris, str. Meseriilor, str. Olănești, str. Barbu Patriciu (Mărăști)
- Str. Argeș – Str. Constanța – Str. Nicolae Bălcescu – Str. Cuza Vodă (Centru)
- Str. Între Lacuri – str. Dunării – str. Galați (cartierul Între Lacuri)
- Str. Brâncuși – Liviu Rebreanu (cartierul Gheorgheni)
- Str. Observatorului și Parcul Iuliu Prodan (cartierul Zorilor)
- Str. Primăverii – Calea Florești (cartierul Mănăștur)
- Str. Donath – Someș (cartierul Grigorescu)
- Biserica Sf. Petru – pod Aurel Vlaicu – Aleea Bibliotecii – Str. Fabricii (cartierul Mărăști)
- Piața Zorilor și străzile adiacente (Zorilor și Louis Pasteur), inclusiv un parking subteran (cartierul Zorilor)
- Piața Liebknecht (cartierul Iris)
- Calea Mănăștur – Str. Mărginașă – Str. Oțetului (Centru)

Intervenții de reabilitare sunt propuse și pe străzile din proximitatea unor unități de învățământ, în vederea prevenirii accidentelor rutiere (str. Cometei și Str. Meteor – în cartierul Zorilor; Aleea Băișoara – în cartierul Gheorgheni; Str. Taberei și Str. Arinilor în cartierul Mănăștur).

Nu în ultimul rând, proiectul de reabilitare și extindere a zonei pietonale din Piața Unirii vizează și o etapă a 3-a de reconfigurare, care vizează pietonalizarea completă a laturii estice, și care nu a fost încă implementată.

În pofida tuturor acestor intervenții de amploare, chiar și în zona centrală continuă să existe străzi și piețe care nu au beneficiat încă de intervenții de reabilitare în scopul favorizării circulației velo și pietonale (și nici de proiecte în curs de pregătire pe această temă), precum Piața Mihai Viteazu, Piața Avram Iancu, Piața Ștefan cel Mare (se află în curs de modernizare parcul din spatele Teatrului Național), Piața Cipariu (exceptând scuarul din zona statuii lui Baba Novac), Str. Constantin Daicoviciu, Paul Chinezu, Alexandru Ciurea, Sindicatelor, Gheorghe Șincai, Samuil Micu, Cardinal Iuliu Hossu, Vasile Alecsandri, Clinicilor, Șt.O. Iosif, Cotită, Brassai Samuel, David Ferenc, Frederic Juliot Curie, Baba Novac, Cuza Vodă, Dorobanților, I.P. Voitești etc. – care sunt încă favorabile circulației motorizate. Acestea fie au fost asfaltate recent, fie fac obiectul unor litigii sau sunt condiționate de realizarea altor investiții (de ex. amenajarea de parking-uri subterane).

În celelalte unități administrativ-teritoriale din cadrul ZMCN infrastructura pentru deplasările pietonale (trotuare, culoare, alei) este dezvoltată doar în lungul rețelei majore de drumuri, străzile colectoare și drumurile de servitute fiind frecvent lipsite de aceste facilități. Trebuie menționat faptul că localitățile cu dinamică rezidențială mare (Florești, Apahida, Baciu) sunt caracterizate

de o pondere foarte ridicată a străzilor private excluse de la investiții publice. În acest context realizarea unei infrastructuri care să încurajeze pietonalizarea este puțin probabilă fără realizarea de exproprieri sau donații.

FIGURA 106. **Străzi nemodernizate**

Sursa: Google Maps

6.4.3.2. Mobilitatea velo

Infrastructura pentru acest mod de deplasare a fost gândită la diferite niveluri ierarhice, astfel că la nivel european s-a finanțat proiectul EuroVelo, care cuprinde rețeaua europeană de rute cicliste. Prin România trece una dintre cele 16 rute de ciclism, EuroVelo6, rută care traversează Europa de la vest la est, cu originea în Saint-Nazaire (Franța) și destinația în Constanța (România). La nivel național, țări precum Olanda, Danemarca, Franța, Elveția, Germania, Italia, Belgia etc. promovează o astfel de deplasare, transformând drumuri neamenajate sau căi ferate dezafectate în velorute (ex. veloruta Bruxelles-Tervueren) (Negulescu, 2011[91]).

Importante orașe din vestul Europei încurajează și susțin prin diverse politici deplasările cu bicicleta. Prin astfel de politici s-au creat culoare de circulație pentru bicicliști, respectiv spații de staționare, închiriere etc. Totodată, s-au luat măsuri pentru organizarea spațiului stradal astfel încât prioritară să fie siguranța și confortul bicicliștilor. Privind la nivel european, există câteva orașe exemplu, care au luat măsuri pentru stimularea folosirii bicicletelor. Dintre acestea, trebuie amintite: Bruxelles (Belgia), Debrecen (Ungaria), Burgos (Spania), Ljubljana (Slovenia), Malmo (Suedia), Toulouse (Franța).

FIGURA 107. **Rețeaua regională de piste de biciclete din Bruxelles**

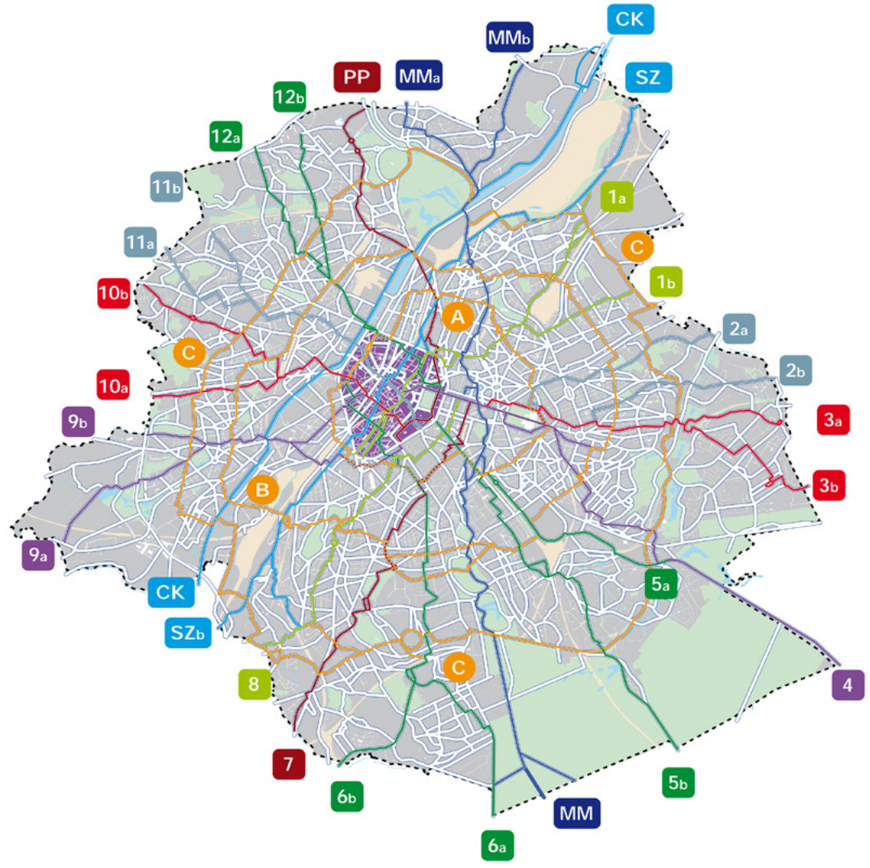

Sursa: https://ecf.com

[91] Negulescu, Mihaela Hermina (2011). *Practica urbanistică de remodelare sustenabilă a mobilității,* Editura Universitară" Ion Mincu", București.

Conform Bruxelles Mobilité[92], deplasările cu bicicleta sunt recomandate pe distanțe medii și lungi, fie în cadrul aceluiași oraș, fie între mai multe orașe (trasee ciclice regionale). Dacă privim rețeaua destinată bicicliștilor, în Belgia, spre exemplu, s-a optat pentru străzi cu trafic redus pentru ca siguranța bicicliștilor să primeze, iar nivelul de stres al acestora să fie cât mai redus. În jurul Bruxelles a fost realizată infrastructură pentru ciclism, cu trasee drepte, plane, cu cât mai puține intersecții și piste largi. Astfel, pentru persoanele care locuiesc la periferia capitalei sau în orașe din apropiere, precum: Mechele, Halle sau Leuven, mersul cu bicicleta este o alternativă pentru a ajunge la job-ul din Bruxelles.

FIGURA 108. Autostradă pentru biciclete în Danemarca

Sursa: https://denmark.dk/people-and-culture/biking

În același timp, în Danemarca, populația folosește ca mijloc de deplasare bicicleta în orice moment al zilei, atât pentru navetă, cât și pentru relaxare, cumpărături etc., aceasta fiind principala formă de transport. De asemenea, aici există rețele extinse de piste de bicicletă, îndeosebi în marile orașe. Planificatorii urbani contemporani danezi lucrează la dezvoltarea unei infrastructuri de ciclism cu trasee largi, rute sigure, pentru a crește accesul în zonele urbane. Au fost create autostrăzi pentru biciclete, unde nevoile navetiștilor au fost prioritare, astfel că au fost conectate zonele de muncă, de studiu și zonele rezidențiale. Aceasta este o alternativă pentru transportul motorizat, iar atractivitatea acestui mod de deplasare este dată și de apropierea autostrăzilor pentru biciclete de stațiile de transport public[93].

[92] https://mobilite-mobiliteit.brussels
[93] http://denmark.dk

Gdańsk – capitala ciclistă a Poloniei – cunoscut pentru cultura ciclismului continuă să promoveze un astfel de mod de deplasare, conștientizând faptul că nu este suficientă doar furnizarea infrastructurii dedicate. Principalele obiective ale autorităților de aici sunt promovarea ciclismului ca o alternativă pentru deplasarea prin oraș, în defavoarea autoturismelor, dar și crearea unei culturi a ciclismului axată pe siguranță și confort. [94]

Din cele prezentate anterior se poate observa că cele mai bune exemple pentru acest mod de transport se întâlnesc în orașele cu relief predominant plat. Relieful municipiului Cluj-Napoca este predominant deluros, zonele plate, favorabile creării pistelor pentru bicicletă sunt în partea centrală, de-a lungul Someșului Mic și în cartierul Mărăști. Pentru ca o rețea de piste de biciclete să poată fi implementată în zonele de deal ale orașului devine necesară crearea unei infrastructuri dedicate bicicletelor și trotinetelor electrice.

În urma finalizării proiectului „Rețea de stații self-service de închiriere de biciclete" finanțat din POR 2007-2013, conform PMUD[95], în Cluj-Napoca există 43 de stații de închiriere de biciclete, în timp ce în Florești și Apahida sunt disponibile populației 4, respectiv 3 astfel de stații. Totuși, numărul de biciclete gestionat de aceste stații este de doar 540, deși necesarul ar fi, conform PMUD, între 3000 și 9000. De asemenea, distribuția stațiilor face ca segmente importante din cartiere precum Dâmbul Rotund (inclusiv Platforma Industrială Vest), Bulgaria și zona industrială din nord, Între Lacuri sau Bună Ziua să nu aibă acces nu au acces facil la acest serviciu. Cele mai utilizate stații ale sistemului de bike-sharing sunt Iglazului, Splaiul Independenței, Emil Isac, Aurel Vlaicu și G. Coșbuc cu peste 3000 de ridicări fiecare. Acest aspect evidențiază faptul că serviciul este folosit și pentru deplasări cotidiene între zonele rezidențiale cele mai dense (Mănăștur / Mărăști) și zona centrală.

Dacă la nivelul anului 2015 existau 6,8 km de piste, prin intermediul proiectului amintit anterior s-au amenajat încă 18,8 km și au fost amenajate „trasee adecvate circulației bicicliștilor", pe o lungime de 41 km, mai precis au fost montate semne de circulație de restricționare și avertizare pe unele segmente de drum. Conform PMUD, rețeaua de piste de biciclete măsura în anul 2021 aproape 35 km (exceptând pistele pentru agrement din parcuri).

Rețeaua de piste pentru bicicliști este secvențială, lucru observabil și în figura 99, ceea ce creează un disconfort major populației. În același timp, gradul de siguranță al unei astfel de deplasări este redus, iar împreună cu secvențialitatea rețelei fac ca acest mod de deplasare să nu fie atractiv pentru populație. [96] Conform PMUD, conexiunile între principalele cartiere rezidențiale (Mănăștur, Zorilor, Mărăști, Între Lacuri) și zonele de interes sunt deficitare. Doar zona centrală este bine irigată cu piste pentru biciclete. Aceasta mai are legături facile cu cartiere precum Plopilor (folosind pista din Parcul Central), Grigorescu sau Gheorgheni[97]. Deși există piste noi, care corespund în mare măsură normelor europene de proiectare cum ar fi cele din cartierul Bună Ziua, faptul că ele nu sunt conectate la o rețea coerentă face ca nivelul de serviciu să fie redus. principala problemă a infrastructurii pentru biciclete fiind dată de faptul că pistele nu formează o rețea coerentă și continuă. Există cel puțin 5 tipuri de amenajare: dublu sens pe stradă, dublu sens pe trotuar, împreună cu banda dedicată pentru transport public, piste pe ambele sensuri care urmează sensul de mers a autoturismelor etc. Toate acestea nu sunt conectate sau tranziția între diferitele tipuri de infrastructură este dificilă. Mai ales în contextul în care, în majoritatea cazurilor marcajele pentru ghidarea bicicliștilor lipsesc fix în intersecții. Există și cazuri în care infrastructura pentru biciclete este disponibilă doar pe unul din cele două sensuri de mers (ex. Bdul N. Titulescu – bandă dedicată transport public cu pistă pe sensul spre centru sau str. Parcul Feroviarilor).

[94] https://civitas.eu
[95] Planul de Mobilitate Urbană Durabilă (2015)
[96] Planul de Amenajare al Teritoriului Județean Cluj 2020, Studiul de Fundamentare privind transporturile și căile de comunicație
[97] Folosind însă o pistă pentru biciclete nesigură, partajată cu transportul public.

Practic, singurele străzi pe care există piste de bicicliști corespunzător amenajate și marcate sunt Eroilor, Napoca, Piața Lucian Blaga, Republicii, Avram Iancu, Petru Maior, Emil Isac, George Barițiu, Horea, Regele Ferdinand, Piața Unirii (latura estică), zona Podului N – Podul 1 Decembrie, un segment de pe str. Donath, unul de pe str. Făgetului, pe malul râului Someș în zona Pod Garibaldi – Parcul Rozelor, Str. Bună Ziua – care au făcut obiectul unor proiecte recente de reabilitare. La acestea se adaugă posibilitatea de a folosi benzi comune cu mijloacele de transport public, de ex. pe Str. Nicolae Titulescu, Str. Memorandumului sau pe Bd. 21 Decembrie (între BRD și Regionala CFR).

Piste pentru biciclete mai există, cel puțin teoretic, și pe alte străzi principale (de ex. Bd. 21 Decembrie 1989, între Regionala CFR și Piața Unirii, Calea Dorobanților, Piața Cipariu, Str. Bucium (parțial), Str. Avram Iancu din Florești (până în zona Arabesque), Str. Observatorului (parțial), Str. Eremia Grigorescu, Str. Corneliu Coposu, Str. Maramureșului etc.), respectiv secundare (de ex. Str. Mureșului, Str. Oltului, Str. Henri Barbusse etc.). Totuși, acestea din urmă sunt, cu câteva excepții, necorespunzătoare pentru deplasarea în siguranță a bicicliștilor, fiind marcate inadecvat, foarte înguste (de regulă, cu o lățime de circa 1 m), discontinue (a se vedea Calea Dorobanților, Observatorului sau Str. Eremia Grigorescu - Donath), uneori chiar ocupate de vehicule parcate neregulamentar În plus, conform PMUD, amenajarea unor astfel piste pentru biciclete pe trotuar (de ex. Calea Dorobanților sau Bd. 21 Decembrie 1989) crește semnificativ riscul accidentelor cu pietoni, cei din urmă având adesea tendința de a circula pe suprafața marcată. Tot în această generație se încadrează și pistele pentru biciclete partajate cu benzile dedicate transportului public (ex. Bdul Nicolae Titulescu), un model încă unic în România. Pentru că lățimea acestor piste este sub 4,5 m, mijloacele de transport în comun nu pot depăși bicicliștii fără a părăsi banda dedicată[98] ceea ce îngreunează parcursul acestora și reduce siguranța bicicliștilor.

Astfel, cartiere mari, precum Mănăștur, Zorilor, Dâmbu Rotund, Iris, Bună Ziua, Europa, Andrei Mureșanu, Borhanci, Someșeni nu sunt în prezent legate de zona centrală prin trasee dedicate pentru bicicliști.

Conform PMUD, de-a lungul ultimilor ani, în Cluj-Napoca au fost instalate multiple rastele, preponderent în vecinătatea obiectivelor de interes. Din păcate majoritatea acestor rastele sunt de tip „spirală" care sunt nesigure[99], neutilizabile de biciclete care au cauciucuri mai groase și pentru care nu se pot folosi sistemele antifurt de tip „U-lock".

Dacă privim în linii mari accesibilitatea serviciilor publice (educaționale, administrative și medicale) de la stațiile self-service de închiriere de biciclete, potrivit studiului ***Pact pentru mobilitate***[100], aceasta prezintă valori ridicate, cu alte cuvinte se poate spune că stațiile self-service au fost amplasate în imediata apropiere a principalelor funcțiuni din oraș. Conform tabelului 15, mai mult de jumătate din unitățile de învățământ din municipiu sunt situate la mai puțin de 5 minute de serviciile de închiriat de biciclete, în timp ce de o accesibilitate cu valori foarte ridicate beneficiază și circa 40% din instituțiile medicale. În ceea ce privește instituțiile administrative din oraș, aproximativ 31,5% dintre acestea sunt situate la mai puțin de 400 m față de o stație self-service de închiriat biciclete.

Dovada succesului acestui sistem este și numărul mare de carduri emise de municipalitate pentru sistemul ClujBike (circa 24.600), aceasta fiind chiar nevoită să anuleze în anul 2019 cardurile pentru utilizatorii care le-au primit dar nu le-au folosit niciodată, în vederea punerii lor către noi solicitanți. În anul 2019 s-au efectuat circa 158.000 de trasee cu cele peste 500 de biciclete puse la dispoziție gratuit, în timp ce în 2020, pe fondul pandemiei, numărul utilizărilor a scăzut la 72.000. Limitarea numărului de carduri face ca accesul la acest serviciu să fie îngreunat, mai ales pentru categorii de utilizatori importante cum ar fi turiștii. Aceștia pot utiliza serviciul doar folosind cardul unui cetățean. Așadar, cererea pentru sistemul de bike sharing depășește capacitatea actuală a rețelei, fără a mai lua în calcul că acesta nu e extins la nivelul tuturor comunelor din jurul municipiului (de ex. Baciu, Chinteni etc.).

[98] Acesta a fost și motivul pentru care s-a renunțat la delimitarea acestor benzi prin bolarzi.
[99] Bicicleta este securizată doar la roată iar aceasta poate fi demontată cu ușurință.
[100] Vrabie, A., Petrovici, N., Man, T., Mare, C. (2018), ***Pact pentru mobilitate***

FIGURA 109. Rețeaua de piste pentru biciclete existentă

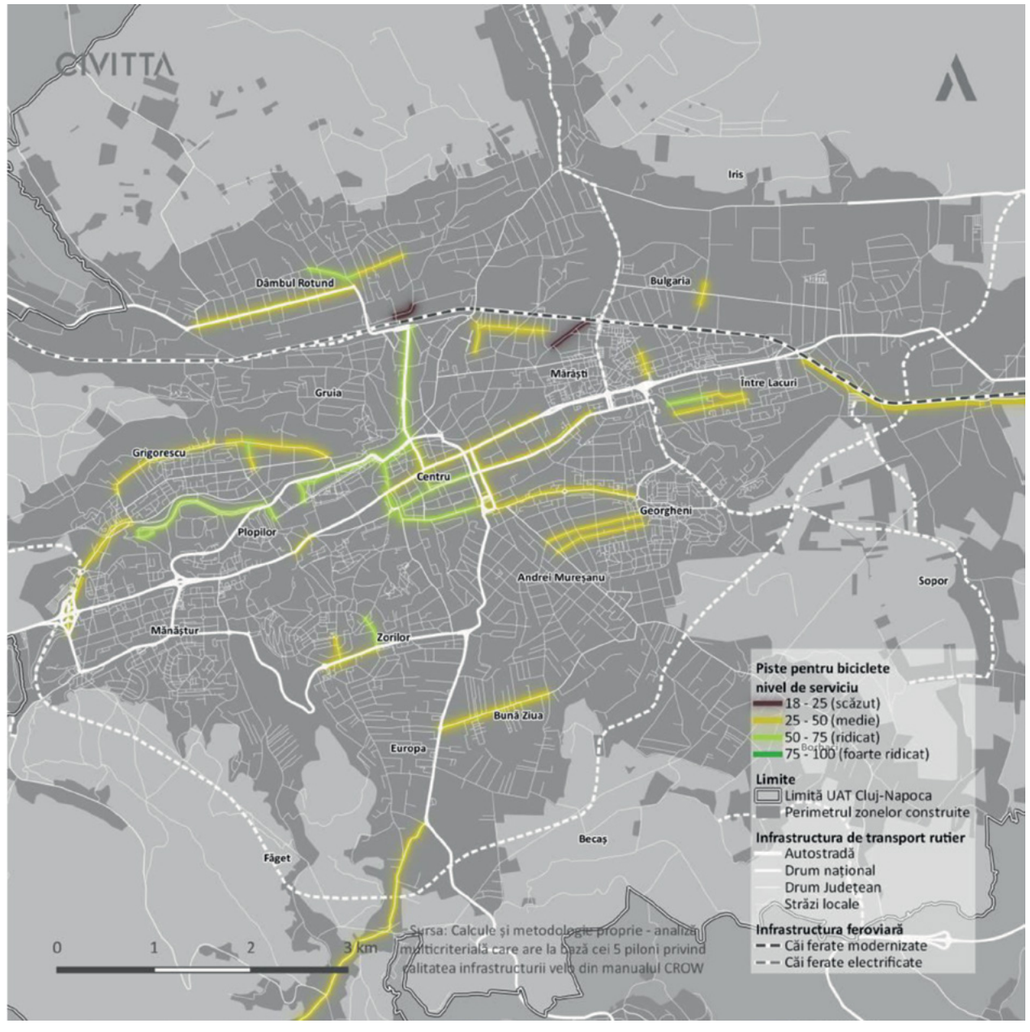

Sursa: PMUD

TABEL 15. Ponderea localizării instituțiilor publice față de stații de închiriere de biciclete (%) după accesibilitate

Accesibilitatea (minute)	Ponderea localizării instituțiilor publice față de stații de închiriere de biciclete (%)		
	Instituții educaționale	Instituții administrative	Instituții medicale
< 5	56,17	31,58	39,47
5 – 10	30,86	21,05	26,32
> 10	12,97	47,37	34,21

Sursa: Pact pentru mobilitate

Pentru ca deplasarea cu bicicletele să fie în deplină siguranţă pentru populaţie şi să reprezinte un mod de transport în oraş, se recomandă extinderea reţelei de piste de biciclete. Planurile municipalităţii în acest sens sunt de amenajare a unor piste/trasee de biciclete pe toate străzile şi în zonele care vor face obiectul unor proiecte complexe de reabilitare. Exemple concrete în acest sens sunt: Bd. 21 Decembrie 1989, malurile Someşului, Podul Locomotivei, zona Pieţei 14 Iulie, zona Pieţei Zorilor, Parcul Est, Parcul Feroviarilor, Str. Calea Mănăştur etc.

Utilizarea bicicletelor sau a trotinetelor într-un oraş poate duce la reducerea utilizării automobilelor. Nevoia de spaţii de parcare scade, oferind, astfel, posibilitatea reutilizării acestora pentru cetăţeni. În acelaşi timp utilizarea bicicletelor sau a trotinetelor are numeroase beneficii pentru populaţie, atât din punct de vedere al sănătăţii, cât şi din punct de vedere al cheltuielilor. Pentru ca o astfel de iniţiativă să aibă succes în cadrul unui oraş, cum ar fi Cluj-Napoca, trebuie să fie îndeplinite anumite condiţii, precum: disponibilitatea spaţiilor pentru crearea de benzi dedicate, montarea unor standuri pentru biciclete sau trotinete, sistem de închiriere al acestor mijloace de deplasare. Cu toate acestea, succesul depinde în mare parte de locuitori, iar existenţa unui număr însemnat de biciclete/trotinete indică un interes crescut al populaţiei pentru deplasările cu astfel de mijloace. Atât timp cât locuitorii oraşului cunosc problemele legate de transport, congestie şi sunt receptivi la utilizarea bicicletelor/trotinetelor şi li se oferă infrastructura necesară care să asigure conexiuni convenabile între principalele zone ale oraşului, respectiv siguranţă în trafic, un astfel de proiect poate fi derulat cu succes.

6.4.3.3. Mobilitatea persoanelor cu dizabilităţi

Există unele categorii de persoane care resimt excluziunea socială fiindcă unele aspecte fundamentale nu au fost incluse în anumite proiecte de dezvoltare.

De altfel, potrivit informaţiilor furnizate de Primăria Cluj-Napoca în septembrie 2020, persoanele cu probleme de vedere beneficiază de un avantaj deosebit. Prin instalarea unor dispozitive pentru persoanele cu aceste dizabilităţi s-a uşurat deplasarea acestora în cadrul oraşului. Astfel în municipiu existau 82 de treceri de pietoni cu semnal sonor şi 60 de treceri de pietoni cu marcaj tactil pentru persoanele cu deficienţe de vedere.

În privinţa persoanelor cu handicap locomotor, există un impediment major, lipsa unor trotuare largi care să le permită deplasarea, însă configuraţia străzilor a fost gândită cu mult timp înainte. Deplasarea persoanelor cu dizabilităţi utilizând transportul public este mult mai facilă, datorită noilor mijloace de transport în comun care dispun de rampa pentru fotoliile rulante ale acestora.

Primăria Cluj-Napoca şi Consiliul Local, împreună cu DASM Cluj-Napoca au încheiat un contract de finanţare nerambursabilă cu un ONG pentru a susţine proiectul „The Beard Mobile", prin intermediul căruia persoanele cu dizabilităţi beneficiază de transport gratuit în regim taxi cu o programare în prealabil. [101]

În prezent, Compania de Transport Public Cluj-Napoca, efectuează curse regulate cu două microbuze special adaptate persoanelor cu handicap locomotor, în colaborare cu DASM Cluj-Napoca. Printre beneficiarii acestor servicii sunt Şcoala Specială Transilvania Baciu, Grădiniţa Malteză şi alte câteva asociaţii.

[101] Direcţia de Asistenţă Socială şi Medicală Cluj-Napoca (dasmclujnapoca.ro)

FIGURA 110. Trasee transport persoane cu dizabilităţi

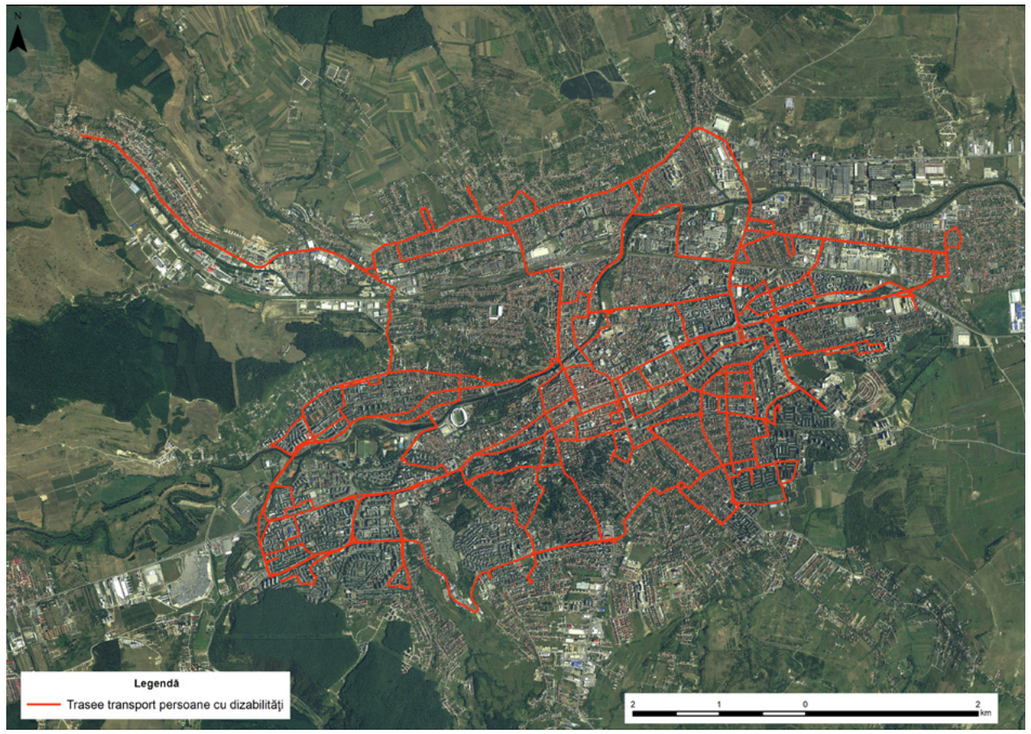

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de ctpcj.ro

6.4.4. Managementul traficului

Pentru a răspunde nevoilor de mobilitate şi confort ale locuitorilor, municipalitatea a decis în anul 2009 implementarea unui sistem de management al traficului complex. Parţial implementat, acesta realizează: semaforizare si control al traficului, supraveghere video în intersecţii, panouri cu mesaje variabile (parking-uri, staţii autobuz), gestiune parkinguri, comunicaţii prin fibră optică şi gestionarea datelor într-un centru de control. Principalul avantaj oferit de sistemul de management al traficului îl constituie modul de funcţionare adaptiv al componentelor de semaforizare şi dirijare a traficului, care constă în ajustarea timpilor de semaforizare din intersecţii în funcţie de valorile de trafic înregistrate.

Conform PMUD, de la instalarea sistemului, programele de semnal au fost actualizate în mod repetat pentru a reflecta dinamica traficului. Au fost implementate şi programe pilot de "Unda verde" care funcţionează pe câteva sectoare de drum cu o lungime totală de aprox. 10 km, cea mai mare parte fiind implementată pe coridorul aglomerat vest-est, între str. Clinicilor la vest şi sensul giratoriu Mărăşti şi vizează în special prioritizarea transportului public dar şi asigurarea undei verde pentru traficul general.

În 2021 s-a completat sistemul deja existent respectiv au fost puse în funcţiune pe străzile reabilitate cu fonduri europene din zona centrală sisteme de semaforizare moderne, echipamente de supraveghere video, radare, dispozitive acustice, precum şi senzori de trafic, care au rolul de a

contorizează pietonii și vehiculele, de a detecta trecerile pe culoarea roșie a semaforului și încălcările limitei de viteză. În paralel, ca o componentă adiacentă a sistemului de management al traficului există implementat un sistem de televiziune cu circuit închis (CCTV) cu un număr considerabil de camere distribuite în întregul oraș. Autoritatea locală este deținătorul acestui sistem, care poate stoca înregistrările video timp de 15 zile Poliția Locală și Poliția rutieră are acces la sistem doar cu drepturi de citire, dar în prezent, datele din înregistrări nu sunt folosite pentru sancționarea nerespectării regulilor de circulație (de exemplu, parcarea ilegală sau pentru trecerea pe roșu).

În ceea ce privește transportul public majoritatea mijloacelor de transport din oraș dispun de sistem GPS, astfel călătorii pot fi informați cu privire la timpul de așteptare sau de deplasare printr-o rețea de circa 70 de panouri dinamice. Prin 9 panouri similare cetățenii sunt informați în timp real cu privire la numărul de locuri disponibile din parking-uri.

Până în momentul de față, sistemul a generat îmbunătățirea condițiilor de trafic cu 15-20% , îmbunătățirea serviciilor de transport public prin respectarea programului de plecare și sosire, semnalarea instantanee a echipamentelor defecte din intersecții și intervenția imediată în vederea remedierii defecțiunilor, îmbunătățirea timpului de intervenție pentru vehiculele de urgență (poliție, ambulanță, pompieri), reducerea accidentelor și implicit reducerea poluării.

Sistemul se bazează, la nivelul anului 2020, pe un număr de 320 de camere de supraveghere a traficului și se intenționează dezvoltarea lui etapizată până la 1.000 de camere. Noile camere vor fi instalate în zone cu potențial risc de accidente din întregul oraș, acestea fiind mobile, așadar pot fi mutate în alte locații. De asemenea, Poliția Locală a demarat achiziționarea de camere fixe pentru măsurarea vitezei, precum și amenajarea unui nou dispecerat. Spre exemplu, proiectul de reabilitare a Bd. 21 Decembrie 1989 cuprinde implementarea unui sistem de monitorizare (camere "speed-enforcement, "red-enforcement ANPR etc.) care va permite numărarea vehiculelor, pietonilor și bicicliștilor.

În contextul îmbunătățirii nevoilor de mobilitate la nivelul municipiului Cluj-Napoca se desfășoară acțiuni care vizează fluidizarea fluxurilor de circulație, dar și crearea unor condiții de siguranță în trafic. Sistemul de management este în proces de dezvoltare, până în prezent fiind realizate următoarele lucrări::

- montarea de sisteme acustice și tactile la 82, respectiv 60 de treceri de pietoni;
- semaforizarea a peste 50 de treceri de pietoni (Bulevardul 1 Decembrie 1918 -zonaștrandului Sun, Bulevardul 1 Decembrie 1918 – strada Petuniei, strada Gruia nr. 51 - Școala Specială, Bulevardul Muncii – zona Sinterom, Bulevardul Muncii – zona APIA, Bulevardul Muncii – zona Fabricii de Zahăr, strada Bucium nr. 27 stație CTP, strada Plopilor nr. 60-64 prima pe coborârea dinspre Mănăștur, strada Primăverii – Aleea Clăbucet, Splaiul Independenței – strada Salcâmului, Splaiul Independenței – strada Pandurilor, strada Primăverii nr. 2, strada Primăverii nr. 2 tramvai coborâre, strada Primăverii – strada Grigore Alexandrescu, strada Primăverii – strada Bucium, strada Primăverii – strada Răvașului, strada Donath intersecție cu Aleea Bucura, trecerea de pietoni dublă, cu scuar median, din zona sensului giratoriu Mărăști și benzinăria OMV, trecerea de pietoni nou înființată, la capătul podului IRA, Bulevardul Muncii – zona Eckerle, Bulevardul Muncii – zona Liceul Aurel Vlaicu, intersecția străzii Fericirii cu podul Locomotivei, intersecția străzilor Căpitan Grigore Ignat cu Traian Vuia și înființarea a două treceri pentru pietoni semaforizate, una pe str. Căpitan Grigore Ignat la intersecție cu strada Traian Vuia și una pe strada Traian Vuia la intersecție cu str. Căpitan Grigore Ignat, semaforizare Piața Gării) echipate cu butoane pietonale, stâlpi cu console de susținere semafoare, stâlpi simpli de susținere semafoare, cămine de tragere, corpuri de semafor pentru vehicule, corpuri de semafor pentru pietoni, automat de dirijare a traficului, dispozitive acustice pentru nevăzători, instalație electrică și detectori de trafic;

- suprailuminarea trecerilor de pietoni (113 treceri de pietoni suprailuminate: 60 finalizate, 53 în execuție);
- instalarea panourilor dinamice informatice (20 bucăți – în stațiile CTP care completează cele 50 instalate în 2018);
- dezvoltarea unor soluții suport pentru parcări: ParkingPay – aplicație mobila pentru plata parcării, instalarea de parcometre noi si facilități de plată cu telefonul mobil pentru parcările: Mihai Viteazu și Piața Unirii, instalarea unui sistem de senzori de parcare în zona I alcătuit din 1.258 senzori de parcare, 9 stații de interconectare echipamente (gateway), un aplicație server pentru gestionarea locurilor de parcare și o aplicație mobilă pentru afișarea locurilor de parcare pe străzile (Baba Novac, Bolyai, Emmanuel de Martonne, Emi Isac, Eroilor, I.C.Brătianu, Iuliu Maniu, Mihail Kogălniceanu, Octavian Petrovici, Samuil Micu, Ștefan Octavian Iosif, Hermann Oberth, Universității, Virgil Fulicea, Constantin Daicoviciu, Paul Chinezu, Vasile Alecsandri, Brassai Samuel, David Ferenc, Emil Zola, Gaal Gabor, Tipografiei, Cotită, Sindicatelor, Victor Babeș, Aleea Învățătorului, Clinicilor, Piața Avram Iancu, Piața Ștefan cel Mare, Fortăreței, Argeș;
- amenajarea de noi sensuri giratorii (Calea Mănăștur-Câmpului, Izlazului-Mogoșoaia-Mehedinți, Mărăști, Sobarilor-Fabricii, Piața 14 Iulie, Observatorului-Viilor, Unirii-Baza Sportivă Gheorgheni, Ialomiței-Fabricii de Zahăr, Trifoului-Fagului-Măceșului-Bună Ziua);
- urmărirea online a mașinilor de salubritate și stabilirea traseelor în funcție de trafic

La nivelul comunelor din ZMC s-a implementat un sistem de tip "undă verde", cu 5 semafoare inteligente la principalele intersecții, respectiv cu alte 4 cu buton, la trecerile de pietoni. Și în comuna Florești s-au instalat 3 semafoare în intersecții și 3 cu buton pentru pietoni, împreună cu amenajarea unor sensuri giratorii și cu interzicerea virajului la stânga. În comuna Gilău s-a amenajat un sens giratoriu nou, însă cele două semafoare proiectate în zonă nu au fost încă instalate. În comuna Apahida există un singur semafor pentru pietoni în zona Căminului Cultural, respectiv două sensuri giratorii.

FIGURA 111. Regelementarea ingtersecțiilor pe arterele majore de circulație

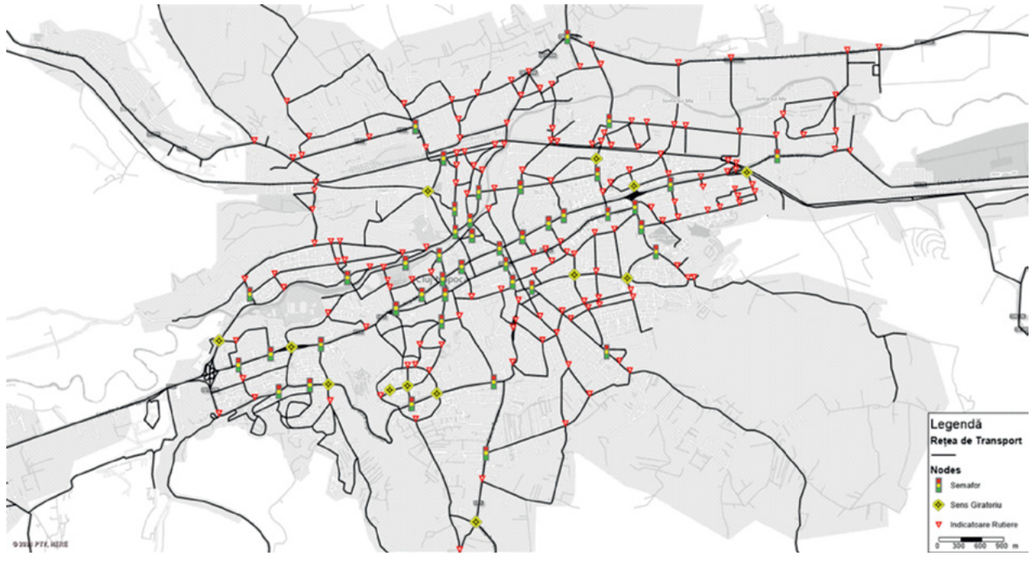

Sursa: PMUD

6.4.5. Siguranța în trafic

Conform PMUD, în perioada 2011-2019, pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane au avut loc 1544 de accidente rutiere, care s-au soldat cu decesul a 196 persoane și rănirea gravă a 1988 persoane. Majoritatea accidentelor au avut loc pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca (75% din total), tot aici fiind localizate și cele mai multe dintre cele care au condus la rănirea gravă a participanților la trafic (69%). La nivelul zonei metropolitane s-a remarcat o pondere crescută a numărului de accidente soldate cu decese (55% din total), deși numărul de accidente raportat a fost de 3 ori mai redus ca în municipiu.

La nivelul zonei metropolitane, cel mai mare număr de accidente rutiere, respectiv de persoane decedate sau grav rănite a fost localizat în lungul DN1, în comunele Florești și Gilău din partea de vest a municipiului și în comuna Feleacu din sudul municipiului. Acestea au fost urmate de comuna Apahida, amplasată pe DN1C.

În intervalul 2011-2019, numărul total de accidente din municipiul Cluj-Napoca și zona metropolitană a înregistrat unele fluctuații anuale, dar a crescut per ansamblu cu 33% în 2019 față de 2011, în timp ce în restul zonei metropolitane creșterea a fost și mai mare, de 65%. În aceeași perioadă, s-a raportat și o creștere a numărului de persoane rănite grav (21%), mai accentuată în comunele din zona metropolitană (35%) și mai redusă în municipiul Cluj-Napoca (15%). Numărul decedaților în accidente rutiere a înregistrat o scădere în 2019 față de 2011, atât în municipiul Cluj-Napoca (57%), cât și în comunele din zona metropolitană (38%).

FIGURA 112. **Dinamica accidentelor rutiere la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2011-2019**

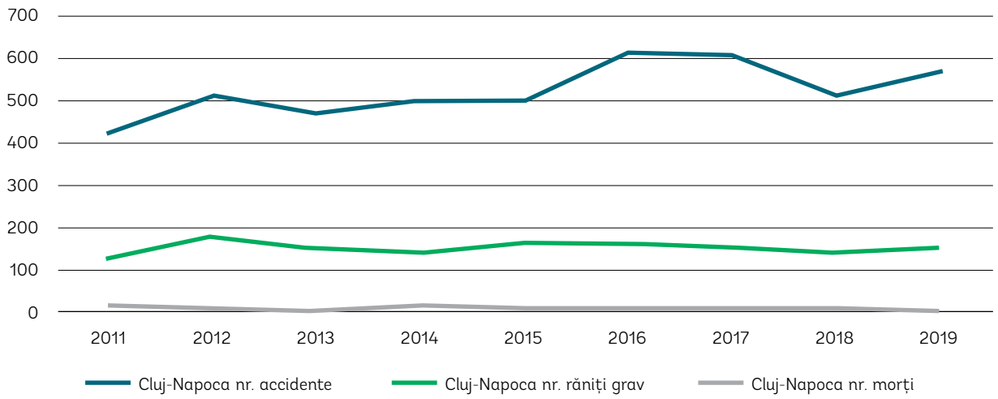

Sursa: PMUD

Principalele cauze de producere a accidentelor rutiere din municipiul Cluj-Napoca, în perioada 2011-2019, au fost traversarea neregulamentară a pietonilor (17%), neacordarea de prioritate pietonilor (16,7%), neacordarea de prioritate vehiculelor (15,4%), neadaptarea vitezei la condițiile de drum (10,4%) și nerespectarea distanței între vehicule (10,3%). Accidentele care au implicat pietoni au generat 47 de decese și 574 de răniri grave, viteza 15 decese și 183 de răniri grave, neacordarea de prioritate vehiculelor 4 decese și 167 de răniri grave, iar nerespectarea distanței între vehicule niciun deces și 41 de răniri grave.

FIGURA 113. **Dinamica accidentelor rutiere la nivelul comunelor din ZMC, în perioada 2011-2019**

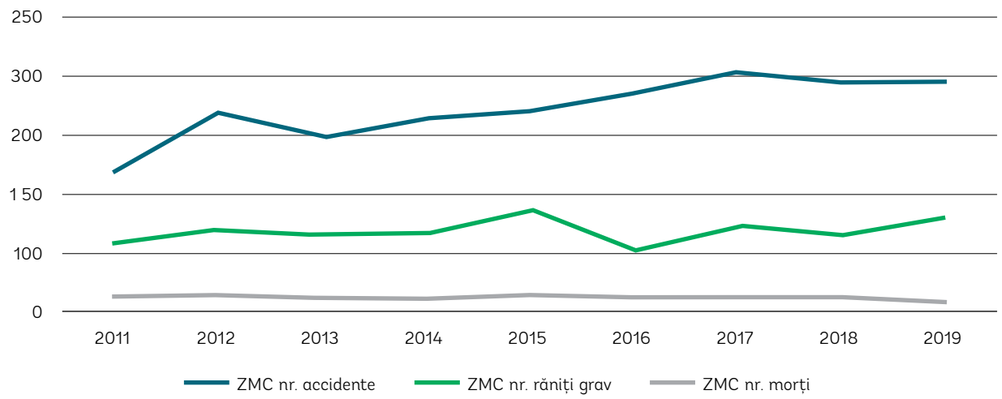

Sursa: PMUD

În cazul comunelor din ZMC, cele mai multe accidente au avut ca și cauză neadaptarea vitezei la condițiile de drum (23%), nerespectarea distanței între vehicule (16%) și neacordarea de prioritate vehiculelor (11%). Cele mai multe decese (21) și răniri grave (171) s-au produs din cauza vitezei excesive, urmată de neacordarea priorității vehiculelor (5/58) și nerespectarea distanței între acestea (5/47).

Centura va avea un efect de decongestionare a zonei centrale și a intrării/ieșirii din oraș pe direcție est și sud, sectoare care în prezent sunt expuse la un număr ridicat de accidente.

Siguranța rutieră este unul dintre subiectele căruia autoritățile ar trebui să-i acorde o atenție deosebită, pentru a reduce cât mai mult accidentele rutiere soldate cu morți și/sau răniți.

La baza siguranței traficului stau indicatoarele rutiere. Cu cât marcajele rutiere sunt vizibile și ușor de înțeles, cu atât numărul accidentelor este mai mic, cu alte cuvinte există o relație directă între numărul accidentelor și calitatea marcajelor rutiere. În ceea ce privește indicatoarele rutiere există câteva condiții pe care acestea trebuie să le îndeplinească: să fie vizibile, ușor de citit în orice condiții atmosferice sau din diferite unghiuri și să fie conform standardelor în vigoare.

Pentru a spori siguranța în trafic sunt avute în vedere măsuri de reducere a vitezei, prioritizarea clară a intersecțiilor, asigurarea vizibilității indicatoarelor, separarea trotuarelor și pistelor de bicicletă de traficul motorizat.

Pentru reducerea vitezelor de deplasare se pot efectua lucrări care să oblige șoferii la reducerea vitezei, precum montarea sau realizarea unor praguri de viteză din cauciuc sau asfalt. Cu scopul de a reduce viteza autoturismelor la nivelul trecerilor de pietoni se pot realiza treceri de pietoni înălțate (cum există, de ex., pe str. I.C. Brătianu), astfel numărul incidentelor rutiere din aceste zone va scădea.

Cu scopul de a spori siguranța pietonilor în Cluj-Napoca au fost realizate și treceri de pietoni cu marcaj orizontal 3D. În măsura în care acestea se dovedesc a fi folositoare, proiectul se poate extinde și în alte zone din oraș.[102]. De asemenea a fost implementat un sistem de suprailuminare a 113 treceri de pietoni din oraș. Totuși, principala măsură întreprinsă în ultimii ani de municipalitate pentru reducerea accidentelor în care sunt implicați pietoni a fost instalarea a peste 50 de semafoare noi la trecerile de pietoni. Pentru a limita accidentele rutiere, în anul 2020 Primăria Municipiului Cluj-Napoca a lansat un proiect de instalare de radare fixe (10 bucăți) pe arterele cu cele mai frecvente încălcări ale limitei de viteză, primul radar a fost instalat pe Calea Dorobanți.

[102] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/prima-trecere-de-pietoni-cu-marcaj-orizontal-3d-din-cluj-napoca/

FIGURA 114. Zonele cu o concentrare ridicată a accidentelor rutiere

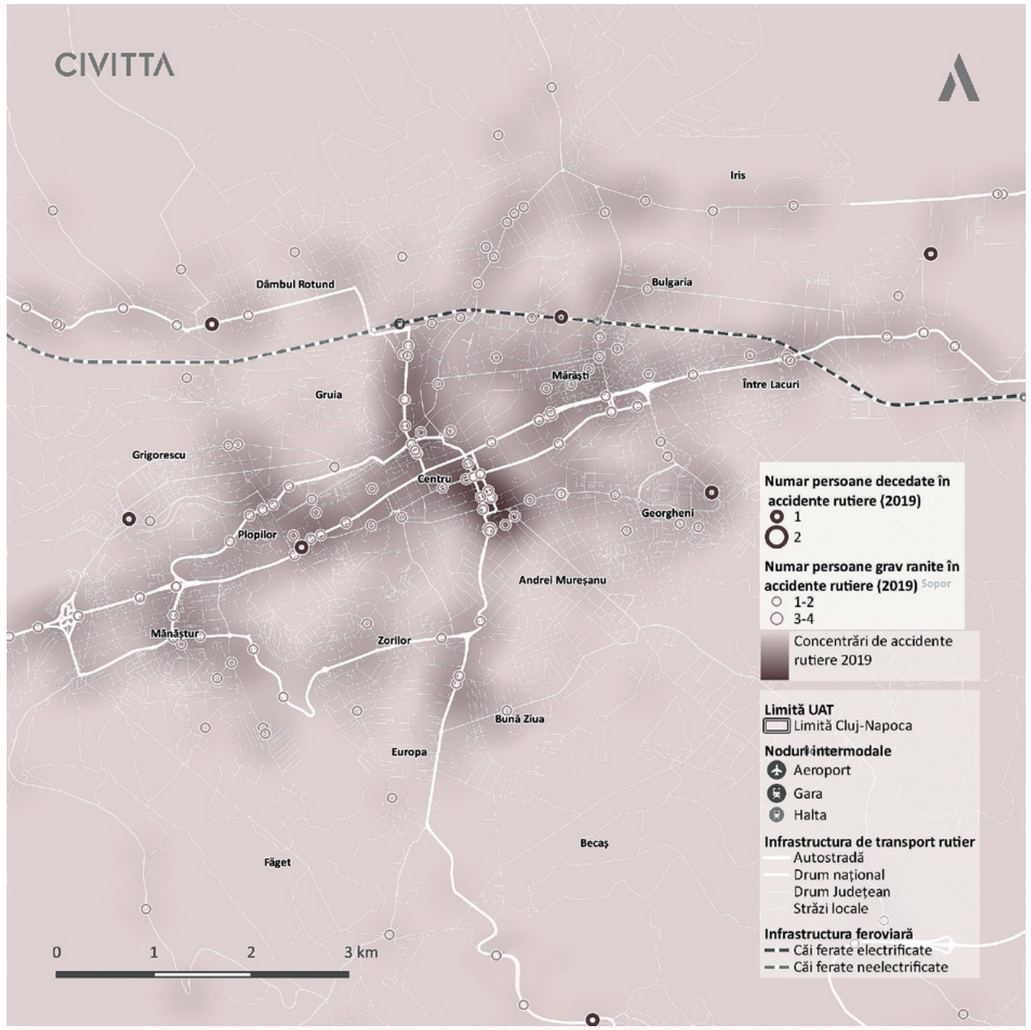

Sursa: PMUD

În cazul trecerilor pentru pietoni existente ar fi benefică amplasarea de butoni rutieri reflectorizanți pentru completarea marcajelor, îndeosebi, pe arterele de circulație nesemaforizate, în curbe deosebit de periculoase, lipsite de vizibilitate, dar și la trecerile la nivel cu calea ferată. Datorită numeroasele avantaje pe care aceste dispozitive le au, sunt larg utilizate în multe țări europene. Principalul avantaj al acestor butoni este dat de distanțele mult mai mari de la care sunt vizibile trecerile pentru pietoni în timpul nopții.

În cadrul municipiului Cluj-Napoca, astfel de butoni ar putea fi montați pe Calea Turzii, Calea Dorobanților, Bulevardul Muncii, Bulevardul 1 Decembrie 1918, Splaiul Independenței, Strada Aurel Vlaicu, Strada Corneliu Coposu, Calea Baciului, Strada Maramureșului, Strada Oașului, Strada Frunzișului, Strada Traian Vuia.

FIGURA 115. Butoni reflectorizanți în curbă deosebit de periculoasă

Sursa: https://www.fijenbv.com

La nivelul comunelor din ZMC siguranța pietonilor și a bicicliștilor este mai afectată, în condițiile în care trotuarele lipsesc adesea sau sunt degradate, nu există piste pentru biciclete, pasaje pietonale peste drumuri aglomerate, treceri de pietoni suficiente și corespunzător marcate/semnalizate/iluminate etc. Spre exemplu, în cadrul procesului de bugetare participativă derulat de Primăria Florești în anul 2018, cetățenii au propus realizarea unei pasarele pietonale peste DN 1 în zona Metro sau suprailuminarea trecerilor de pietoni de pe Str. Eroilor.

6.4.6. Politica de parcare

Conform PMUD, la nivelul anului 2020, la nivelul municipiului Cluj-Napoca existau 47293 de locuri de parcare publice, din care 42123 erau localizate în cartierele rezidențiale și 5170 în zona centrală (plata la oră). Acest stoc era suplimentat de o serie de parcări private de mare capacitate accesibile publicului larg, de regulă amplasate în vecinătatea marilor centre comerciale.

Actuala rețea de parcări de mare capacitate deservește bine zona centrală, unde există facilități de tip "park&ride" la principalele intrări, dar nu reușește să acopere cererea de parcare în centrele secundare, cum ar fi Piața Mărăști sau în cartierele de locuințe colective. Facilități de tip "park&ride" lipsesc la intrările dinspre Apahida sau Baciu, în timp ce la intrarea dinspre Florești acest rol este jucat informal de parcarea Complexului Comercial VIVO. Cele mai mari probleme legat de disponibilitatea locurilor de parcare se întâlnesc în zona pericentrală (efectul de "spillover" al costului parcării din zona centrală, șoferii parcând adesea neregulamentar pe străzile adiacente centrului pentru a nu plăti parcarea, situație acutizată și de transformarea recentă a multora dintre acestea, respectiv de existența unor companii/instituții care generează cerere), respectiv în cartierele mari de locuințe colective.

Parcările publice din Cluj-Napoca sunt încadrate în două zone, astfel:

- Zona I cu străzile: Baba Novac » Bolyai » Emmanuel de Martonne » Emil Isac » Eroilor » I. C. Brătianu » Iuliu Maniu » Mihail Kogălniceanu » Octavian Petrovici » Piața Unirii » Samuil Micu » Ștefan Octavian Iosif » Hermann Oberth » Universității » Virgil Fulicea » Constantin Daicoviciu » Paul Chinezu » Vasile Alecsandri » S. Brassai » David Ferenc » Emil Zola » Gaal Gabor » Tipografiei » Cotită » Sindicatelor » Victor Babeș » Aleea Învățătorului » Piața Mihai Viteazu (parking cu bariere) » Argeș » Piața Stefan cel Mare » Clinicilor » Piața Avram Iancu; Parking Moților;

- Zona II cu străzile: Observatorului-carosabil » Berăriei » Mamaia » Calea Dorobanților » Crișan, Deva, Drăgălina-Camera de Comerț și Industrie » Aviator Bădescu » Remetea » Acad. David Prodan, Emil Racoviță » B.P. Hașdeu » Nicolae Bălcescu » 21 Decembrie 1989 » Parking B.R.D. » Bariției » Cardinal I. Hossu » Horea » Parking Opera Maghiară » parking Moților » Republicii » Iașilor » Piața Cipariu (parking cu bariere) » Avram Iancu » Bisericii Ortodoxe, Decebal » Traian » Dacia » Constantin Dobrogeanu-Gherea » Mihai Eminescu » Pavel Roșca » Petőfi Șandor » Pitești » Frederic Joliot Curie, Ploiești » Năvodari » Gheorghe Marinescu » Arany Janos » Cișmigiu » Nuferilor » Traian Moșoiu » Rubin Petiția » George Coșbuc » Păstorului » Croitorilor » Ceahlău, Oțetului » Moldovei » Cireșilor » Haiducului » Andrei Mureșanu » Nicolae Titulescu » București » Calea Florești » C. Brâncuși (tronsonul cuprins intre N. Titulescu și S. Albini).

FIGURA 116. Parcările de mare capacitate din municipiul Cluj-Napoca, în anul 2020

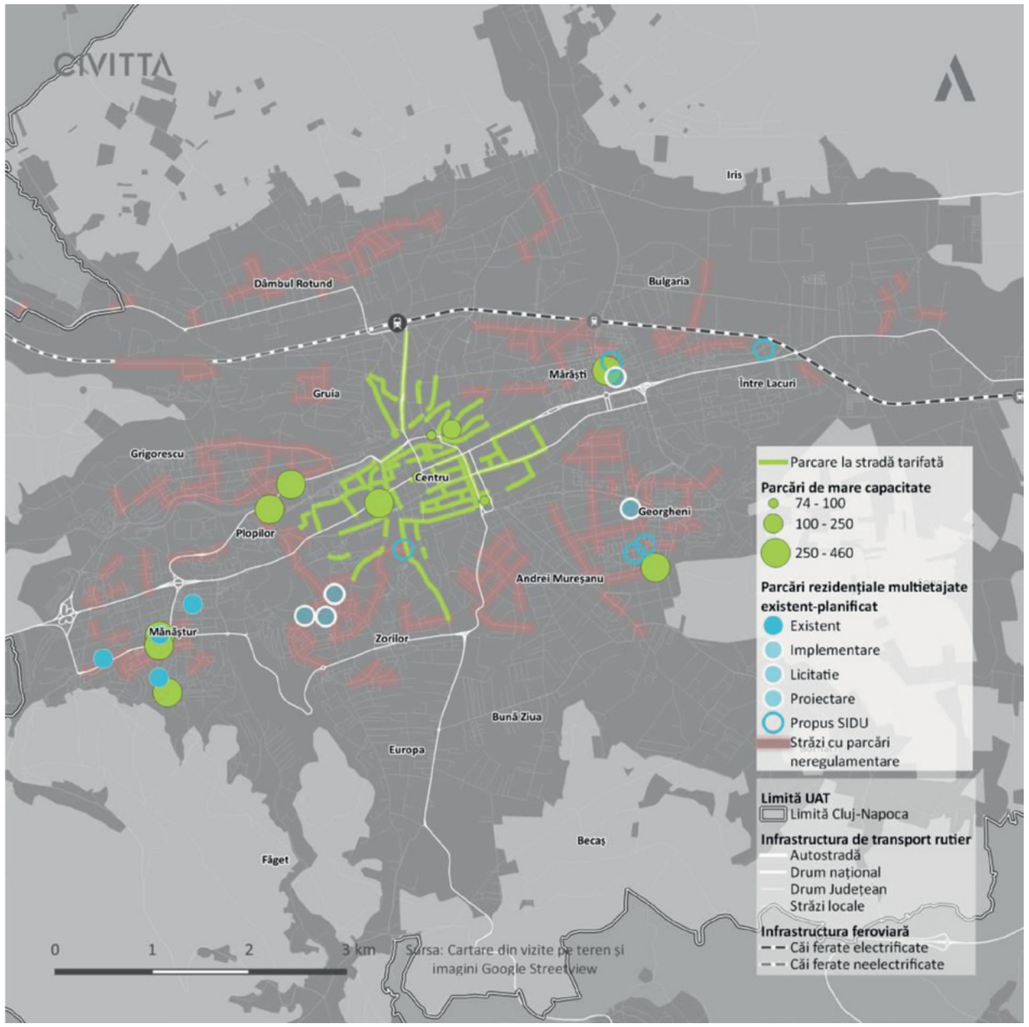

Sursa: PMUD

Modalitatea achitării taxelor de parcare include: (1) tichete răzuibile valabile 30 de minute, 1 oră (Zona I), și 1, 2 sau 4 ore (Zona II); (2) tichete de parcare eliberate de aparate de taxare automată valabile pentru parcajele cu bariere (Piața Unirii, Piața Cipariu, Piața Mihai Viteazu, demisol parking Băișoara, demisol II parking Primăverii și parking Moților); (3) cip-carduri valabile pentru parcajele din zona centrală (încărcabile la alegere, procurate de la SPILAP); (2) plata prin SMS la numărul 7420 (tarife Zona I: 30 min – 3,5 lei, 1 oră – 7 lei, 2 ore – 14 lei; tarife Zona II: 1 oră – 2 lei, 2 ore – 5 lei, 4 ore – 10 lei); abonamente eliberate de SPILAP pentru intervale ce depășesc 30 de zile (pentru zona tarifară II, exceptând abonamentul de riverani, persoane fizice) și abonamente de parcare tip riveran valabile în zona centrală în regim de plată orară (valabile doar în cazul persoanelor fizice).

Cuantumul abonamentelor pentru parking-urile pentru riverani pornesc de la 110 lei/an pentru persoane fizice și 840 lei/an pentru cele juridice. Tarifele lunare pentru Zona II variază de la 25 lei/lună pentru riverani, 100 lei/ lună pentru persoane fizice și 140/ lună pentru persoane juridic sau persoane care au un autoturism în proprietatea unei persoane juridice. Opțiunea de abonamente transmisibile dispune de un regim tarifar de 120 lei/lună, iar rezervarea unui loc de parcare pentru persoane juridice, instituții publice, de învățământ, sanitare sau de cult se face la tariful de 300 lei/lună. Raportat la salariul mediu, costul parcării rezidențiale din municipiu este unul redus, ceea ce încurajează achiziția de autovehicule, acutizând problemele de trafic.

Oraș	Costul parcării rezidențiale / an (Euro)	Costul parcării rezidențiale / an raportat la salariu mediu	Costul parcării la stradă / oră (euro)	Costul parcării la stradă / oră raportat la salariu mediu
Cluj-Napoca	13,75 (cartiere) / 24 (parkinguri) / 65 (zona centrală)	1,27% (cartiere) / 2,2% (parkinguri) / 6% (zona centrală)	0,4 / 1,5	0,03 / 0,13%
București	62,5 (zonele periferice) - 125 (zona centrală) / 324 (smart parking – 27 EUR/lună)	5,81% (zonele periferice) – 11,6% (zona centrală) / 30% (smart parking)	0,5 / 1	0,04% / 0,09%
Timișoara	10,5	0,98%	0,25 – 0,75	0,02 / 0,06%
Iași	76	7,07%	1	0,09%
Oradea	52 (parcare publică) / 158 (parcare supraetajată/ subterană)	4,8% (parcare publică) / 14,6% (parcare supraetajată/ subterană)	0,83	0,08%
York	116,5 (cartiere) / 1.032/1.050 (parking zona centrală	3,68% (cartiere) / 32,6/33,2% (zona centrală)	1,17 – 4,67	0,03% - 0,14%
Edinburgh	71,3 – 639 (zona centrală) / 35 – 294,5 (restul cartierelor)[103]	2,25–20,2% (zona centrală) / 1,1-9,3% (restul cartierelor)	2,9 – 6,2	0,09% - 0,2%
Valladolid	35	1,54%	0,3 – 1,4	0,01% - 0,06%
Eindhoven	120 (tot orașul) / 180 (zona centrală)	4,20% / 6,30%	2,5 / 3,5	0,09% / 0,12%
Tampere	105 / 210	3,11% / 5,92%	1,2 – 3,2	0,04% - 0,09%
Malmo	544 – 907	17,03% - 28,40%	1 - 2,5	0,03% - 0,08%
Brno	7,66	0,60%	0,7 / 1,15	0,05% / 0,09%
Lublin	33	2,77%	0,4 – 0,9	0,03% - 0,08%

Sursa: PMUD

[103] În cazul orașului Edinburgh, prețul pentru parcările de reședință sunt calculate în funcție de nivelul de poluare al autovehiculului, cele mai scăzute prețuri fiind pentru vehiculele cu 0 emisii sau un nivel redus de poluare (sub 100 g/km CO_2).

Regulamentul privind închirierea locurilor de parcare, garaje și copertine aflate în administrarea Serviciului Public de Interes Local pentru Administrarea Parcărilor (2020), reglementează prioritizarea atribuirii locurilor vacante în parcările publice (inclusiv cele cu acces pe bază de abonament) pentru persoane cu dizabilități (și domiciliul în proximitate), persoane fizice (cu domiciliul sau reședința în proximitate) și persoane juridice (cu sediul social/punct de lucru în proximitate). Condițiile de obținere a unui abonament includ deținerea unui autoturism cu inspecția tehnică la zi, dar fără a mai deține un alt loc de parcare/garaj/copertină, astfel putând beneficia de un loc de parcare pe persoană fizică/juridică, și maxim două locuri pentru același spațiu rezidențial/asociație locativă/sediu social/punct de lucru (cu prioritate secundară).

TABEL 16. Parking-uri publice și private în funcțiune din Municipiul Cluj-Napoca, la sfârșitul anului 2020

Denumire parking	Capacitate	Regim taxare
Parking Primăverii F.N.	406	abonament
	34	tarif orar
Parking Băișoara 1-3	317	abonament
	38	tarif orar
Parking Mehedinți 58 A	126	abonament
Parking Str. Fabricii 4-5	310	abonament
Parking Moților (zona centrală)	382	tarif orar
Parking Aleea Negoiu 1	375	abonament
Parking Complex Leul	210	privat
Parking Dorobanților (Mărăști)	250	privat
Parking Sala Polivalentă	440	tarif orar/ abonament
Parking Cluj Arena	303	tarif orar/ abonament
Parking Piața Cipariu	100	tarif orar
Parking Piața Mihai Viteazu	74	tarif orar
Parking Piața Unirii	103	tarif orar
Parking Mogoșoaia 9	292	abonament
Parking Primăverii 20	379	abonament
Parking Primăverii 8	267	abonament
TOTAL	**4406**	

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Regulamentul prevede interdicția subînchirierilor locurilor de parcate atribuite anual. În ceea ce pricește parking-urile de cartier (precum Băișoara, Mogoșoaia sau Primăverii), începând cu anul 2020 acestea dispun și de spații sigure de parcare pentru biciclete atribuite în baza abonamentelor anuale, având prioritate persoanele fizice cu domiciliul stabil sau reședința în proximitatea spațiului respectiv. În prezent, numărul lor se ridică la 200, dar va continua să crească de vreme ce toate parking-urile aflate în faza de pregătire dispun de astfel de facilități. De asemenea, acestea dispun de stații de încărcare a vehiculelor electrice, locuri dedicate pentru acestea, pentru persoanele cu dizabilități, pentru motociclete/mopede, acoperișuri verzi (cel de pe str. Mogoșoaia are chiar și un teren de sport) etc.

Recent s-au finalizat lucrările de construcție la parking-ul de ***str. Hașdeu - str. Păstorului*** - cu un total programat de 316 locuri de parcare pentru locuitori și studenți, pe baza parteneriatului dintre Primărie și Universitatea Babeș-Bolyai. Odată cu darea în funcțiune a acestuia, numărul de locuri în parking-uri va ajunge la aproape 5.000.

Există și o serie de parkinguri în pregătire, aflate în diverse stadii de aprobare sau finanțare, precum cel de pe Aleea Azuga (suprafață de 1.368 mp, regim de înălțime 2S+D+P+E+T, total capacitate: 362 locuri, din care 12 pentru persoane cu dizabilități, 8 stații de încărcare mașini electrice, 30 locuri parcare pentru mopede/motociclete, precum și 36 locuri pentru biciclete organizate în 6 rastele verticale culisante). Proiectul de parking prevăzut pentru strada Trotușului presupune demolarea a 62 de garaje existente pentru parcarea ce va avea 365 de locuri, în regim 2S+D+P+2E+T. Cartierul Zorilor va beneficia de asemenea de un nou spațiu destinat parcărilor, pe strada Gheorghe Dima, cu un regim de înălțime de maxim 2 etaje cu parcare pe terasă, plus parter și două etaje subterane. În cartierul Gheorgheni vor fi de asemenea demolate garajele existente (510) pentru a crea spațiul necesar parkingului modern pe strada Liviu Rebreanu, conceput după

modelul celui modular de la aeroportul din Munchen. În cartierul Mărăști este propusă construcția unui parking pe str. Trotușului, cu un total de 365 de locuri (10 pentru persoane cu dizabilități, 10 pentru autoturisme electrice – dotate și cu stații de încărcare, 12 pentru motociclete și mopede, plus rastele pentru biciclete) Primăria are în vedere construcția unui parking subteran și în Piața Cipariu, în zona Catedralei Greco-Catolice – aflat în faza de proiectare.

Un alt proiect este cel al parkingului privat de pe strada Avram Iancu nr. 22-24, lângă intrarea cimitirului central, care propune un spațiu destinat parcării de peste 300 de locuri, în regim 2S+P+3E+T, prin desființarea construcțiilor existente. În cadrul proiectului de bugetare participativă a fost propusă construcția unui parking și pe strada Lunii din cartierul Zorilor, în vecinătatea depoului CTP de autobuze. Un alt parking este propus spre realizare în curtea Institutului Oncologic, construcția fiind însă condiționată de avizul Ministerului Sănătății, iar în analiză se află o locație și pe str. Sighișoarei din cartierul Zorilor. Un parking subteran cu 100 de locuri va exista și la extensia BCU de pe Str. Clinicilor.

Spațiile de parcare rezidențială includea, la nivelul anului 2020, peste 8939 de garaje de tablă (contractate anual în regim de închiriere a terenului de către cetățeni) și 777 de parcări cu copertină, care au un aspect degradat, inestetic, unele fiind folosite chiar pentru depozitarea altor bunuri deținute de proprietari. În acest context, Primăria a demarat un proces de desființare a acestora, în vederea reabilitării spațiilor publice ocupate de acestea, inclusiv a realizării de parcări supraterane sau la sol. Astfel, în zona str. Nicolae Titulescu au fost desființate 506 garaje, fiind amenajate 604 locuri de parcare, iar în zona Între Lacuri au fost demolate 347 de garaje, fiind amenajate 770 de locuri. Demolarea se face de către proprietari, pe baza unei somații prealabile, în caz contrar lucrarea fiind executată de către Primărie contra-cost, proprietarii pierzând și dreptul la un loc de parcare amenajate pe fosta locație a acestora. În toamna anului 2020, Primăria a inițiat procedurile pentru desființarea a încă aproape 800 de garaje din cartierele Între Lacuri, respectiv Mănăștur. Totuși, chiar și după această etapă, ponderea garajelor demolate nu va trece de 20% din total, context în care procesul trebuie accelerat în anii următori. La acestea se adăugau 39.568 de parcări marcate la sol, închiriate pe întreaga durată a zilei.

Conform PMUD, cererea pentru parcări rezidențiale este încă ridicată, pe listele de așteptare pentru un loc de parcare existând peste 5000 de persoane. O parte din aceștia parchează în prezent neregulamentar pe trotuar sau în lungul străzii, blocând de regulă banda întâi, sau parchează în parkingurile rezidențiale, dar plătind tariful de vizitator (tarifare orară). Adițional, există încă un număr mare de persoane care nu și-au înregistrat domiciliul în Cluj-Napoca deci nu pot beneficia de un loc de parcare rezidențial.

Pe lângă parking-urile de cartier existente (cu acces în regim de abonament anual, unele destinate exclusiv riveranilor), există și altele planificate în aproximativ toate cartierele pentru folosirea rentabilă a spațiului existent (mai ales a celui ocupat în prezent de bateriile de garaje), creșterea spațiului destinat parcărilor și decongestionarea traficului și a aleilor pietonale.

Deși în acest moment nu există oficial structuri de tip Park&Ride (P & R: parcarea autoturismului și continuarea călătoriei folosind mijloacele de transport în comun) - cu toate că parcarea din incinta Vivo este folosită ad-hoc cu această funcțiune de către cetățenii din Florești - există un prim proiect de acest tip. Acesta, rezultat al parteneriatului dintre Primăria Cluj-Napoca și Consiliul Județean Cluj, vizează o locație de lângă Aeroportul ***Avram Iancu*** și va dispune de 1.000 de locuri de parcare, fiind amplasat în zona de protecție a culoarului de zbor al avioanelor (astfel fiind condiționat la nu mai mult de unul sau două niveluri supraterane). Proiectul era în anul 2021 în etapa de licitație.

Această facilitate va include realizarea unor stații pentru mijloacele de transport (inclusiv dotările și infrastructura specifice), precum și stații de bike sharing și amenajări pentru accesul pietonal și auto. Amenajările de acest tip funcționează cu succes în mai multe orașe din spațiul european, având rolul de decongestionare a traficului urban prin reducerea numărului de autoturisme personale folosite (în special de navetiști, dar nu numai) pentru deplasări și încurajarea mobilității urbane axată pe utilizarea mijloacele de transport în comun, în special pentru deplasările ce vizează zona centrală a orașelor.

FIGURA 117. Locurile de parcare din Municipiul Cluj-Napoca

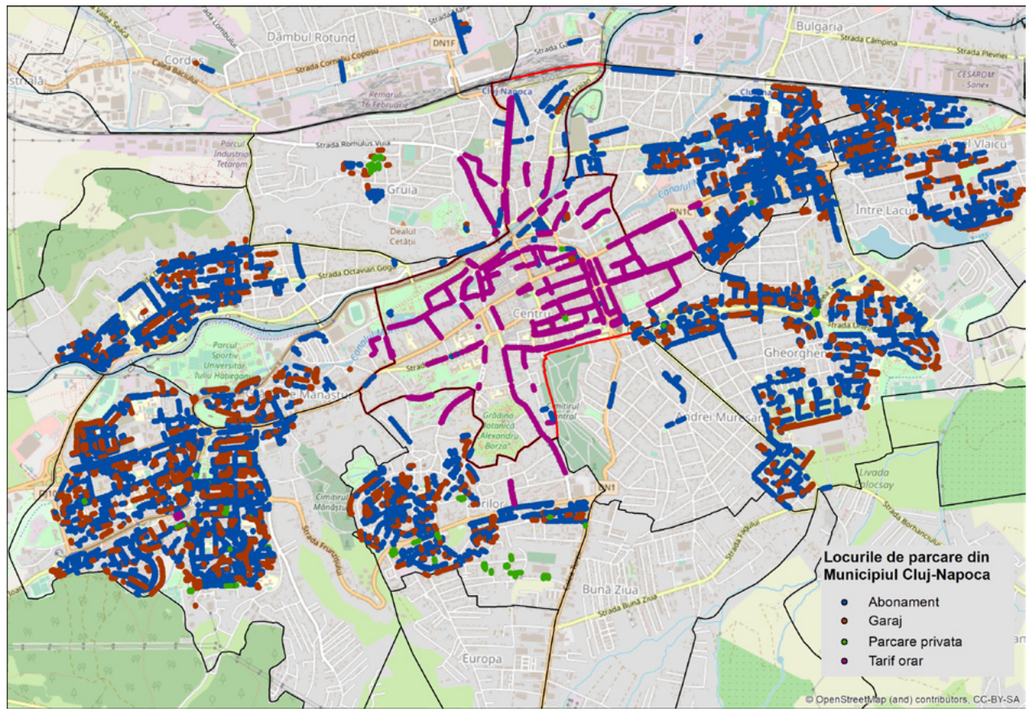

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

Centrele comerciale din municipiu dispun de un stoc important de locuri de parcare (de ex. Iulius Mall, Vivo, Cora etc.), acestea fiind în prezent subutilizate în afara programului de funcționare (de principiu, între orele 22 și 7). Dintre acestea, doar Iulius Mall a întreprins pași pentru utilizarea mai eficientă a acestora, introducând începând cu anul 2020 taxarea locurilor după o staționare de 2 ore, în baza unui preț orar.

Regulamentul Local de Urbanism al Municipiului prevede faptul că în cazul locuințelor colective dezvoltatorii imobiliari sunt obligați să amenajeze garaje subterane pentru rezidenți, lucru care s-a și întâmplat în cazul majorității blocurilor ridicate în ultimii ani. Astfel, cel puțin din această perspectivă, noile zone rezidențiale se află într-o situație mai bună decât cele ridicate în perioada comunistă, unde a fost și este încă necesară construcția de facilități dedicate de parcare.

Poliția Locală și RADP, ambele aflate în subordinea Consiliului Local, se ocupă de activitatea de ridicare a depistare, respectiv ridicare și păstrare a vehiculelor parcate neregulamentar pe teritoriul municipiului. Acestea au o activitate eficientă, doar în anul 2019 fiind ridicate peste 7.700 de vehicule, dintre care 47% înmatriculate în afara județului Cluj. Amenzile date de Poliția Locală pentru nereguli legate de parcare au fost în cuantum de peste 7,5 mil. lei, dintre care 2/3 pentru opriri, staționări și parcări neregulamentare, iar restul pentru neplata parcărilor publice cu taxă.

Municipalitatea a instalat până în prezent peste 100 de parcometre alimentate cu energie solară în proximitatea parcărilor publice. De asemenea, aceasta a pus la dispoziția conducătorilor auto aplicațiile ClujParking (care indică numărul de locuri libere din parking-uri și parcări cu barieră), ParkingPay (plata parcărilor stradale cu card bancar), plata online pentru abonamentele de parcare, panouri digitale cu informații în timp real despre numărul de locuri de parcare disponibile, iar din 2020 și senzori de parcare la sol în zona I, conectați la aplicația CityParking.

Rezultatele acestor măsuri se reflectă în volumul încasărilor din activitatea de management al parcărilor. Astfel, pentru cele 38.500 de parcări publice și rezidențiale gestionate, municipalitatea a încasat în anul 2019 o sumă totală de 23,6 mil. lei, nivel apropiat de cel din București (25,5 mil. lei), care are însă de 10 ori mai multe locuri. Totuși, din perspectiva venitului mediu anual/loc de parcare, cu o valoare de 613 lei, Clujul este depășit dintre orașele mari de Timișoara (689 lei/an). Acest lucru indică faptul că există încă spațiu pentru eficientizarea modului de exploatare a spațiilor publice ocupate de vehiculele parcate, mai ales în cazul parcărilor rezidențiale.

6.4.7. Accesibilitatea feroviară

Traversarea Zonei Metropolitane Cluj de către una dintre cele mai importante magistrale feroviare ale țării, magistrala 300, care leagă Gara de Nord (Bucureşti) de Oradea şi se prelungeşte până în Gara Budapesta Keleti (Ungaria), oferă posibilitatea de cooperare internațională. Astfel, în prezent, din Cluj-Napoca există legături feroviare zilnice directe cu Budapesta și Viena. Calea ferată cuprinsă între Boju și Gârbău este parte a magistralei feroviare 300 (Bucureşti Nord – Braşov – Războieni – Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihor), în timp ce calea ferată cuprinsă între Cluj-Napoca și Bonțida este parte a magistralei feroviare 401 (Cluj-Napoca – Ilva Mică).

Pe teritoriul Zonei Metropolitane Cluj se regăsesc 58,5 km de cale ferată dublă electrificată, între Cluj-Napoca și Baciu Triaj, între Cluj-Napoca și Bonțida, respectiv între Cluj-Napoca și Boju. Cei 15,7 km de calea ferată cu două căi de la Baciu până la Gârbău sunt neelectrificați, în prezent. Existența în cea mai mare parte a liniilor duble, electrificate de cale ferată, avantajează zona studiată și o situează printre cele mai bine clasate din România.

În 2020, s-a semnat un acord prin care tronsonul de cale ferată Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihor va fi complet electrificat, reabilitat și dublat (parțial), ceea ce va permite deplasarea cu o viteză mult mai crescută,[104] drept urmare Zona Metropolitană Cluj va avea în întregime calea ferată electrificată. Distanța până la granița de vest va putea fi parcursă în circa 2 h, cu peste o oră mai puțin decât în prezent, în condiții de confort sporit. Proiectul, în valoare de circa 1,5 miliarde de Euro, a primit deja aprobarea pentru finanțarea din fonduri europene, urmând să fie continuat și pe teritoriul Ungariei, asigurând astfel o legătura feroviară mult îmbunătățită cu Europa Centrală și de Vest. Pe lângă liniile propriu-zise, proiectul include și construcția pasajului de la Tăietura Turcului, respectiv modernizarea stației CF Cluj-Napoca, a haltelor de mișcare Baciu Triaj și Gârbău, respectiv amenajarea punctelor de oprire Tetarom, Baciu, Suceag, Rădaia, Mera și Nădășel. Gara Cluj-Napoca va beneficia de peroane cu lungimea de 400 m, lățimea de 6,55 m, rampe de acces pentru persoanele cu dizabilități și cele cu bagaje voluminoase, iluminat cu LED-uri, desființarea a 7 linii și reabilitarea a 9 dintre acestea.

[104] Memoriu de prezentare – Studiu de fezabilitate pentru electrificarea și reabilitarea liniei de cale ferată Cluj – Oradea – Episcopia Bihor

În cursul anului 2019 au fost realizate de către CFR Infrastructură lucrări de modernizare în regie proprie între staţiile de cale ferată Apahida şi Cluj-Napoca Est, pe firul II, respectiv de modernizare a trecerii la nivel de la km 491+906. În acelaşi an s-au efectuat lucrări de modernizare între Jucu şi Bonţida, pe firul I, pentru creşterea vitezei de la 70 km/h la 100 km/h, lucrări realizare în cadrul proiectului de creştere a vitezei între Cluj-Napoca şi Dej. De altfel, şi linia ferată dintre Apahida şi Jucu este modernizată.

Cu toate că s-au executat lucrări de modernizare a liniei ferate parte a magistralei 401, sunt necesare lucrări la trecerilor la nivel cu aceasta, după cum urmează Haltă Apahida, intersecţia CF 401 cu DC 40, intersecţia CF 401 cu DJ 161. Pentru legătura Apahida Boju ar fi necesară modernizarea intersecţiei CF 300 cu DC 80.

La nivelul Zonei Metropolitane Cluj sunt 4 staţii feroviare, 5 halte deschise traficului de călători, cu vânzător de bilete, 7 halte de mişcare şi 3 halte deschise traficului de călători, fără vânzător de bilete.

Conform PATJ (2020)[105], cea mai mare parte a staţiilor feroviare de pe teritoriul zonei metropolitane necesită lucrări de reabilitare, excepţie făcând halta Cojocna, reabilitată în 2017. În stare bună este staţia Cluj-Napoca, în timp ce în stare medie se află staţiile: Cluj-Napoca Est, Jucu şi Bonţida, care necesită zugrăveli exterioare. În stare foarte rea se află staţiile Apahida, Boju, Tunel, Baciu-Triaj şi Mera, acestea necesitând reparaţii capitale.

Reamenajarea staţiilor CF de pe tronsonul Cluj-Napoca – Episcopia Bihor sunt incluse în proiectul de electrificare a căii ferate, după cum urmează:

- modernizarea clădirii de călători de lung parcurs (Gara Veche) din Cluj-Napoca, respectiv consolidarea şi reabilitarea a 5 clădiri administrative. La acestea se adaugă şi realizarea unei clădiri de mentenanţă, a unui centru de control operaţional, o clădire container CE şi amplasarea unei antene GSM-R.
- demolarea clădirii din halta Baciu Triaj şi construirea unei clădiri container CE, a unei clădiri container birou IDM, respectiv amplasarea unei antene GSM-R.
- reabilitarea clădirii de călători existentă în halta Gârbău, respectiv construirea unei clădiri container CE şi amplasarea unei antene GSM-R.106

În cadrul aceluiaşi proiect, se va înfiinţa punctul de oprire Tetarom şi punctul de oprire Baciu, viitoare staţii feroviare care se regăsesc şi în proiectul demarat de Primăria Cluj-Napoca în 2020, privind viitorul sistem rapid de transport[107]. Prin intermediul celui de-al doilea proiect menţionat, urmează să se realizeze un pasaj superior în zona Tăietura Turcului (Cluj-Napoca).

De altfel, în cadrul proiectului de electrificare, este menţionat faptul că toate staţiile CF sunt prevăzute cu peroane noi, realizate din materiale prefabricate, vor fi refăcute copertinele, iar pentru iluminarea peroanelor se vor folosi echipamente cu leduri. În ceea ce priveşte clădirile din staţiile de călători, acestea ar urma să aibă grupuri sanitare, compartimentate după sex, dar şi un grup sanitar special „mama şi copilul". Totodată, accesul şi deplasarea persoanelor cu handicap locomotor şi vizual se va realiza în deplină siguranţă, fiind prevăzute rampe şi marcaje tactile pentru nevăzători, respectiv ascensoare pentru persoanele cu handicap locomotor în staţia Cluj-Napoca.

Conform figurii 43 raportându-ne la timpul necesar deplasării între staţii şi la lungimea tronsoanelor de cale ferată, viteza medie de deplasare între Boju – Apahida – Dezmir, Apahida – Apahida hc şi Cluj-Napoca – Baciu Triaj nu depăşeşte 50 km/h. Viteze medii între 70 – 100 km/h se înregistrează

[105] Planul de Amenajare al Teritoriului Judeţean Cluj 2020, Studiul de Fundamentare privind transporturile şi căile de comunicaţie
[106] Memoriu de prezentare – Studiu de fezabilitate pentru electrificarea şi reabilitarea liniei de cale ferată Cluj – Oradea – Episcopia Bihor
[107] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/proiectul-cu-privire-la-metrou-si-la-trenul-metropolitan-merge-mai-departe/

între staţiile Cluj-Napoca – Cluj-Napoca Est, Jucu de Jos hc – Bonţida, respectiv Nădăşel hc – Gârbău, în timp ce pe sectoarele de cale ferată din ZMC neamintite, viteza medie de deplasare este cuprinsă între 50 şi 70 km/h.

În ceea ce priveşte frecvenţa zilnică a trenurilor în Zona Metropolitană Cluj, se remarcă staţia Cluj-Napoca, cu importante legături feroviare interne şi internaţionale, urmată de staţia Apahida, care are legătură rapidă cu municipiul Cluj-Napoca pe cale ferată, prin intermediul trenurilor IR (durata călătoriei fiind de circa 15 minute).

Trebuie menţionat faptul că în prezentul mers al trenurilor, în Halta Clujana opresc doar trenurile care merg spre Cluj-Napoca, însă începând cu luna aprilie pentru unele trenuri au fost introduse opriri suplimentare la Halta Clujana şi pe direcţia Cluj-Napoca » Apahida, respectiv s-a creat un peron şi pe partea sudică, care asigură accesul mult mai uşor în mijloacele de transport feroviare.

Deşi în staţia Cluj-Napoca Est frecvenţa zilnică a trenurilor este destul de ridicată, în prezent, nu este posibilă o legătură a acestei staţii cu aeroportul. În 2013, a fost demarat un proiect privind construirea unui terminal intermodal, care să conecteze Aeroportul Internaţional „Avram Iancu" Cluj-Napoca şi staţia CF Cluj-Napoca Est, însă acesta nu a mai fost realizat. Prin intermediul proiectului privind sistemul rapid de transport[108], demarat de Primăria Municipiului Cluj-Napoca, în cursul anului 2020, ar urma să fie reamplasată staţia CF Cluj-Napoca Est mai aproape de aeroport, ceea ce presupune crearea unei legături între aeroport şi gară.

FIGURA 118. Durata călătoriei cu trenul între staţiile din ZMC şi frecvenţa zilnică a acestora pentru fiecare staţie

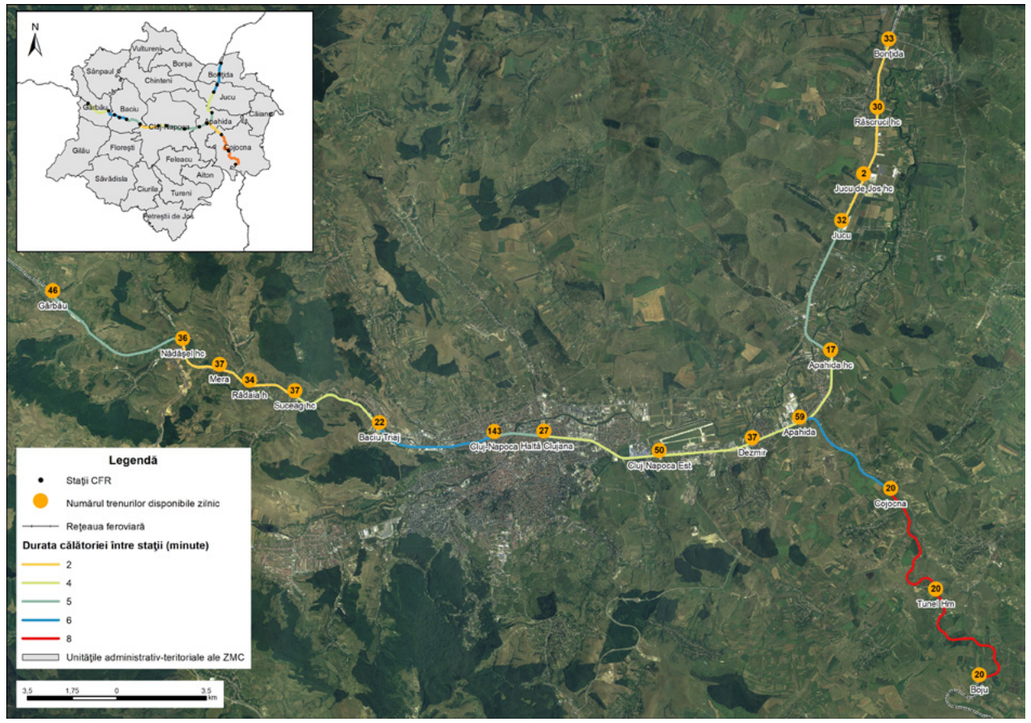

Sursa: Prelucrare proprie pe baza Mersului Trenurilor de Călători (15.12.2019 – 12.12.2020)

[108] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/proiectul-cu-privire-la-metrou-si-la-trenul-metropolitan-merge-mai-departe/

Conform PMUD, luând în calcul valorificarea sistemului feroviar pentru un tren metropolitan (fără a interveni prin modernizare și amenajarea de stații suplimentare) împreună cu posiblitatea de a utiliza bicicleta ca mijloc de transport de tip „last mile" izocrona de accesibilitate a municipiului Cluj-Napoca se extinde considerabil. La o distanță de 15 minute de deplasare cu bicicleta (cu o viteză medie de 15 km/h), stațiile de tren metropolitane deservesc majoritatea zonelor urbane și peri-urbane ale Clujului aflate de-a lungul celor 2 magistrale de tren.

FIGURA 119. Izocrone de accesibilitate tren+bicicletă la Gara Cluj-Napoca

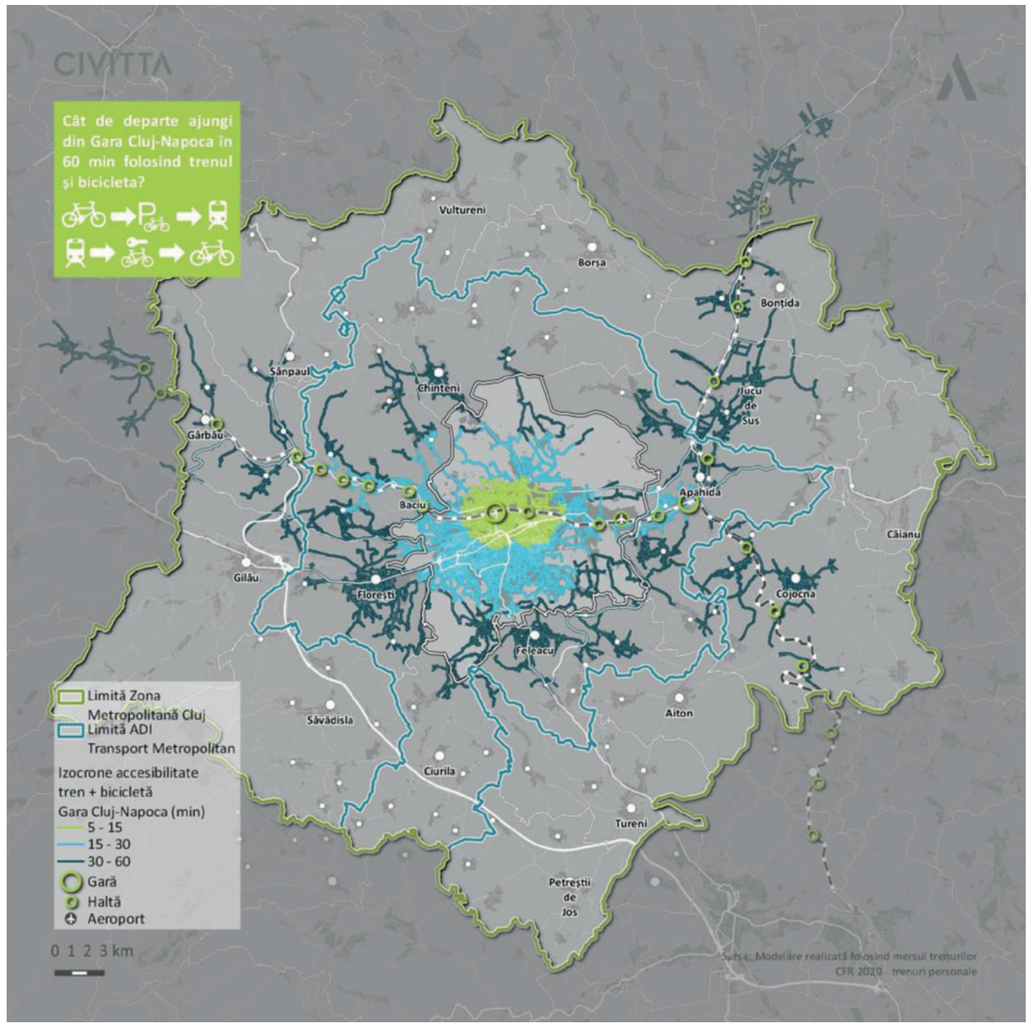

Sursa: PMUD

6.4.8. Accesibilitatea aeriană

În ultimii ani, transportul aerian a început să fie din ce în ce mai accesibil populației, aducându-le oamenilor numeroase beneficii (timpi de călătorie mai reduși în comparație cu alte mijloace de transport, siguranța călătoriei etc.), motiv pentru care numărul pasagerilor Aeroportului Internațional „Avram Iancu" a înregistrat o creștere anuală continuă.

FIGURA 120. Evoluția numărului de pasageri în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019

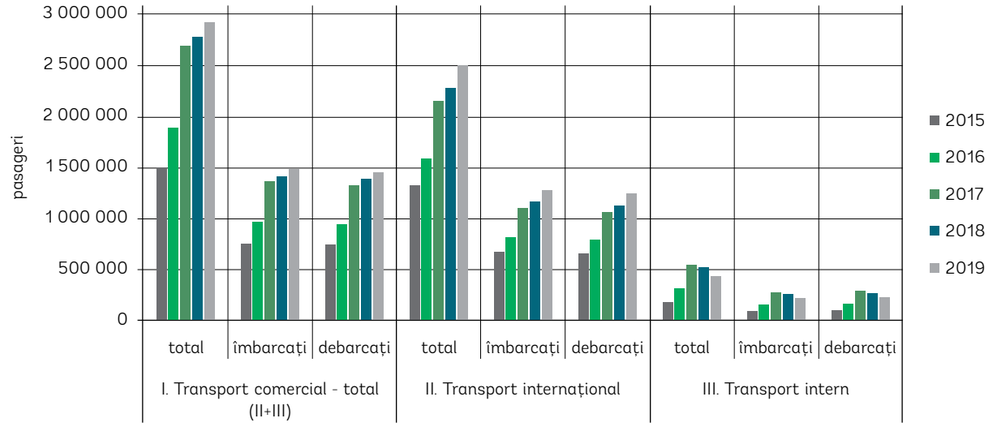

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de INSSE

Cu aproape 3.000.000 de pasageri în 2019, Aeroportul Internațional „Avram Iancu", este al doilea aeroport din România ca număr de pasageri, după Aeroportul Internațional „Henri Coandă", fiind astfel un aeroport de talie medie comparativ cu alte aeroporturi din Europa. În aceeași categorie de pasageri se înscriu și aeroporturile europene: Aeroportul Tallinn (3.258.003 pasageri (2019)), Aeroportul Aberdeen (2.912.743 pasageri (2019))[109].

Creșterea continuă a numărului de pasageri, de la circa 1.500.000 în 2015 la 2.917.944 în 2019, se datorează creșterii economice și nivelului ridicat de trai al populației, dar și datorită investițiilor în infrastructura aeroportului. În plus, zona de captură a acestuia este una foarte extinsă, cuprinzând cea mai mare parte din regiunea Transilvaniei, dar și Bucovina, așadar un areal cu circa 5 mil. de locuitori. În mod evident, intensitatea migrației externe din regiunea deservită a reprezentat un alt stimul pentru creșterea valorilor de trafic.

Conform figurii 44 privind evoluția numărului de pasageri, reiese că cea mai mare parte a pasagerilor aparțin transportului internațional (85,6% în 2019), în timp ce doar 14,4% dintre aceștia au călătorit intern. Numărul pasagerilor interni în timpul perioadei de analiză (2015 – 2019), a înregistrat totuși o creștere continuă până în 2017, an în care numărul acestora a fost de circa trei ori mai mare comparativ cu anul 2015, pentru ca mai apoi să fie înregistrată o ușoară scădere.

Cu toate acestea, pandemia instalată în anul 2020 a afectat sever activitatea operatorilor aerieni din lume, implicit și a Aeroportului Internațional din Cluj-Napoca, unde numărul de pasageri a ajuns la circa 900.000, cu 69% mai puțini decât în 2019. În primul semestru din 2021 s-a înregistrat un număr de 385.000 de pasageri, ceea ce va face ca și acest an să fie unul cu un volum de activitate mai redus. În acest context, este dificil de estimat când sectorul aviatic va reveni la performanțele de dinaintea pandemiei Covid-19.

[109] https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=avia_tf_apals

FIGURA 121. Legăturile aeriene ale Aeroportului Internațional Cluj-Napoca și tipul acestora

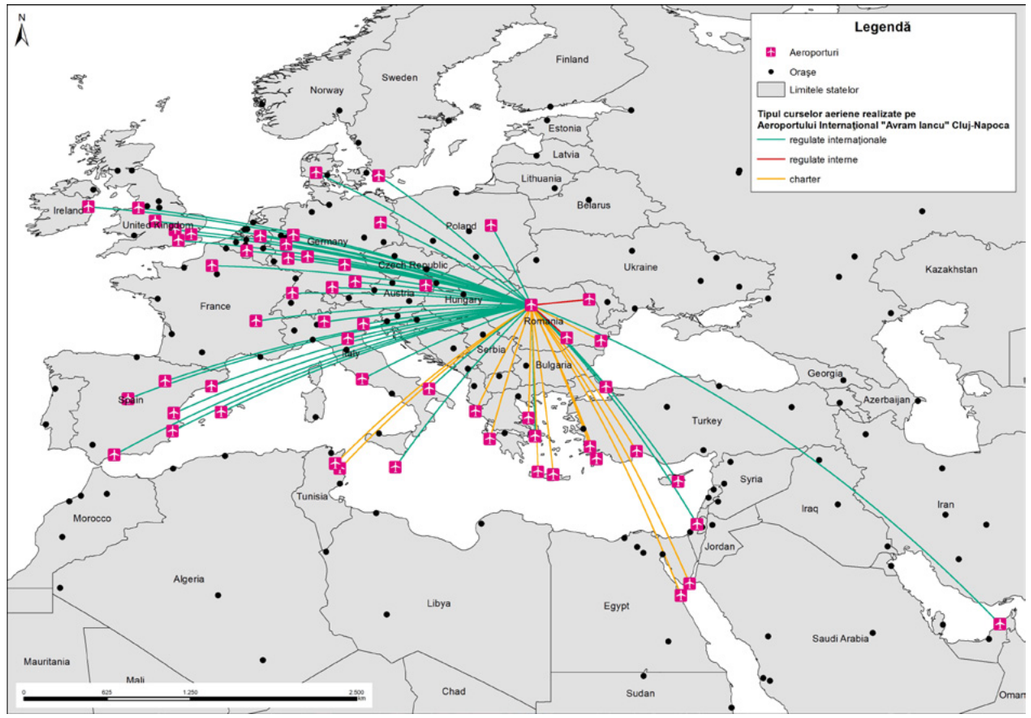

În 2019 Aeroportul Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca avea legături directe cu state, precum: Austria (Viena), Belgia (Bruxelles-Charleroi), Cipru (Larnaca), Danemarca (Billund), Elveția (Basel Mulhouse), Emiratele Arabe Unite (Dubai), Franța (Lyon, Paris–Beauvais), Germania (Berlin Schoenefeld, Cologne, Dormund, Frankfurt Hahn, Frankfurt Main, Memmingen, München, Nürnberg), Grecia (Atena), Irlanda (Dublin), Israel (Tel Aviv), Italia (Bari, Milano-Bergamo, Bologna, Roma–Ciampino, Veneția – Treviso), Malta (Malta), Marea Briatnie (Birmingham, Doncaster, Liverpool, Londra-Gatwich, Londra-Luton, Londra Southend), Olanda (Eindhoven), Polonia (Varșovia), Spania (Alicante, Barcelona, Madrid, Malaga, Palma de Mallorca, Valencia, Zaragoza), Suedia (Malmo) și Turcia (Istanbul). Curse charter, în același an, au fost între Cluj-Napoca și Hurghada, Sharm el-Sheikh (Egipt), Creta Chania, Creta Heraklion, Corfu, Rhodos, Skiathos, Zakynthos (Grecia), Enfidha, Monastir (Tunisia), Antalya și Bodrum (Turcia). În privința traficului aerian intern de pasageri, sunt două legături, Cluj-Napoca – București și Cluj-Napoca – Iași, iar în perioada de vară se operează zboruri și Cluj-Napoca – Constanța.[110] O parte din acest zboruri au fost suspendate în anul 2020, fiind reluate treptate în 2021, cel mai adesea la frecvențe mai reduse.

Zborurile de pasageri sunt asigurate de companiile aeriene, după cum urmează:

- Tarom: București-Otopeni și Iași
- Wizz Air: Alicante, Atena, Barcelona, Bari, Basel-Mulhouse-Freiburg, Berlin Schoenefeld, Billund, Birmingham, Bologna, Bruxelles- Charleroi, Cologne, Doncaster, Dortmund, Dubai, Eindhoven, Frankfurt Hahn, Londra-Luton, Londra Gatwick, Larnaca, Liverpool, Lyon, Madrid, Malaga, Malmö, Malta, Memmingen, Milano-Bergamo, Nürnberg, Palma de Mallorca, Paris-Beauvais, Roma-Ciampino, Tel Aviv, Valencia, Veneția-Treviso, Viena și Zaragoza
- Blue Air: București-Otopeni, Dublin și Tel Aviv
- Turkish Airlines: Istanbul
- Ryanair: Londra Southend
- Lot Polish Airlines: Varșovia
- Lufthansa: Munchen și Frankfurt-Main

[110] http://airportcluj.ro/

În ceea ce privește zborurile charter, companiile care asigură deplasările populației în diferite zone turistice sunt: AlMasria, Air Bucharest, Aegean Airlines, Atlasglobal, Blue Air, Corendon Airlines, Ellinair, Freebird Airlines, Fly Egypt, Nouvelair, Tailwind Airlines, Tarom și Turkish Airlines.

Dezvoltarea economică a depins în ultimii ani și de accesibilitatea aeroportului, iar existența unor legături cu importante orașe europene a atras investitori străini, ceea ce a dus și la creșterea cantității de marfă transportată, pe lângă creșterea numărul de pasageri. Astfel, din 2015 până în 2019 s-a înregistrat o creștere continuă a cantității de marfă transportată, de la 1.671 tone în 2015 la 3.457 tone în 2019.

Companiile care operează zboruri de marfă și poștă pe aeroportul din Cluj-Napoca sunt: Silver Air, Swiftair și Cargo Air. Acestea asigură legături către București, Timișoara, Budapesta. Totuși, aeroportul nu dispune de un terminal cargo propriu, cu acces la infrastructura rutieră și feroviară din zonă.

În ultimii 5 ani, Aeroportul Internațional "Avram Iancu" a investit în construirea unei platforme de staționare pentru 6 aeronave și a suprafeței de handling aferente (2016-2018), respectiv în modernizarea terminalului de pasageri – extinderea zonei de regrupare, fiind create două noi porți de îmbarcare (2016-2018). De asemenea, operatorul privat care se ocupă de administrarea parcării din fața aeroportului a demarat o serie de investiții pentru modernizarea acesteia, respectiv pentru permiterea accesului autobuzelor CTP în incinta aerogării.

Conform „Proiectului de dezvoltare al aeroportului pe perioada 2017 – 2030"[111] printre principalele obiective de investiții privind dezvoltarea infrastructurii aeroportuare sunt: cale de rulare paralelă cu pista, extindere platformă de staționare aeronave, terminal de pasageri nou, terminal cargo aeroport, clădire remiză PSI, extindere pistă de decolare-aterizare, platformă cargo, cale de rulare cargo și asigurare facilități aferente, clădire administrativă aeroport.

Potrivit conducerii Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj[112], pe lista proiectelor în curs de implementare se află în etapa de proiectare și execuție proiectul „Cale de rulare paralelă cu pista", cofinanțat din POIM 2014-2020. Odată cu finalizarea acestuia se preconizează că numărul pasagerilor va crește odată cu creșterea securității și siguranței pasagerilor, printr-o creștere a nivelului de încredere al operatorilor aerieni. Impactul noii căi de rulare ar genera un important impact socio-economic atât la nivel local, cât și la nivel regional, datorită îmbunătățirii condițiilor de transport aerian de pasageri și cargo. Prin noua cale de rulare se preconizează o fluidizare a mișcărilor aeronavelor la sol, astfel timpul de efectuare al operațiunilor de la sol va fi optimizat.

[111] Proiectului de dezvoltare al aeroportului pe perioada 2017 – 2030
[112] Aeroportul Internațional „Avram Iancu" Cluj (https://it.aiaic.ro/sectiune-cale-rulare/)

FIGURA 122. Evoluția cantității de marfă transportată în cadrul Aeroportului Internațional „Avram Iancu" Cluj-Napoca, în perioada 2015-2019

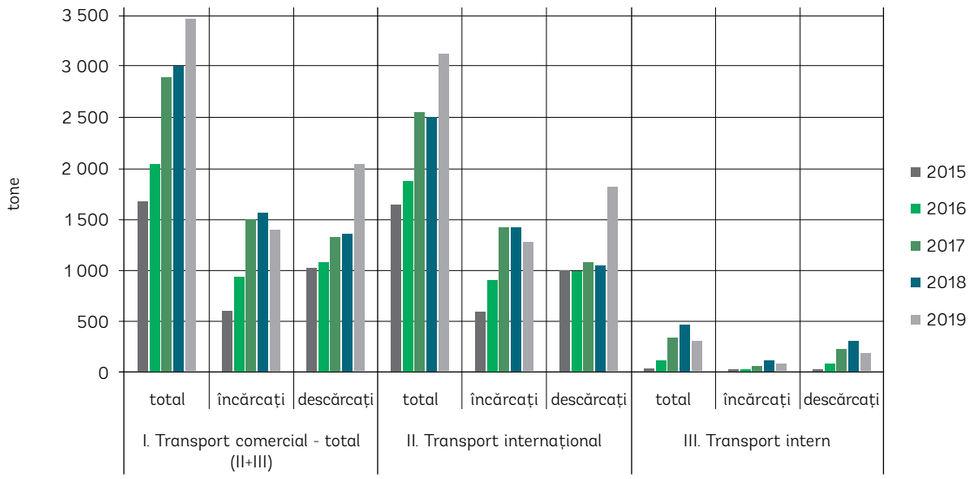

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor oferite de INSSE

În etapa de finalizare a elaborării Studiilor de Fezabilitate se află proiectele: „Platformă de staționare aeronave", „Clădire remiză PSI, dotată și utilată" și „Hangar de mentenanță aeronave și suprafețe de mișcare aeronave". Conform unui raport de activitate al aeroportului[113], este necesară o platformă de staționare pentru aeronave, având în vedere numărul tot mai mare de pasageri și marfă, respectiv dezvoltarea și transformarea aeroportului într-unul de interes european și intercontinental. Necesitatea extinderii platformei de staționare vine și în urma solicitării companiilor aeriene pentru a-și baza aeronavele. De altfel, este necesară o clădire remiză PSI, dotată și utilată, pentru a putea îndeplini cerințele internaționale în ceea ce privește salvarea și stingerea incendiilor în cazul în care s-ar produce un incident aviatic. Realizarea unui hangar de mentenață aeronave și suprafețe de mișcare aeronave apare în urma solicitărilor companiilor aeriene care operează pe aeroportul clujean pentru asigurarea condițiilor necesare efectuării reparațiilor și întreținerii aeronavelor, dar și datorită intențiilor conducerii de a atrage și alte companii aeriene.

Actuala pistă de decolare-aterizare are o lungime operațională de 2.040 m și permite operarea aeronavelor de scurt și mediu curier, de categoria C[114], însă, în etapa de achiziție a serviciilor de elaborare a Studiului de Fezabilitate se află proiectul „Extindere pistă de decolare-aterizare și suprafețe de mișcare aferente". Astfel, se dorește extinderea pistei până la 3.500 metri, pentru a putea fi introduse zboruri intercontinentale. Ca parte a proiectului de extindere a pistei se desfășoară lucrări de deviere a râului Someșul Mic, care s-au derulat însă într-un ritm foarte lent, inclusiv pe fondul alocărilor anuale modeste de la bugetul de stat.

În etapa de achiziție a serviciilor de elaborare a unui studiu ce vizează „Construirea Turnului de Control Nou pe Aeroportul Internațional Avram Iancu Cluj". Construirea noului turn de control trebuie să țină cont de vizibilitatea cerută de controlorii traficului aerian, de planul de obstacolare și de posibilitățile de acces în caz de intervenție, pentru a putea asigura securitatea traficului aerian și pentru a putea supraveghea vizual activitățile aeroportuare pe o suprafață mai extinsă. [115]

[113] Raportului de activitate (Semestrul I 2019)
[114] PATJ
[115] http://airportcluj.ro/despre-aeroport/proiecte-de-dezvoltare-a-aicn/modernizarea-si-dezvoltarea

În prezent, terminalul de plecări are o suprafață de 14.419 m², desfășurată pe trei nivele, 24 de ghișee de check-in cu o capacitate de procesare de 1.500.000 pasageri/an și 9 porți de îmbarcare (3 porți interne și 6 porți externe), în timp ce, terminalul sosiri, cu o desfășurare pe trei nivele are o suprafață de 10.812 m², 3 benzi de bagaje și o procesare de 2.000.000 pasageri/an și 3 porți de acces. Conform, PATJ 2020[116], noul terminal de pasageri ar urma să aibă o suprafață de 29.100 m², cu minim 25 de porți de îmbarcare și cu un regim de înălțime S+P+E.

Transportul de marfă și poștă pe aeroportul din Cluj-Napoca este o activitate relativ nouă, însă în plină desfășurare, cu o tendință de creștere pe fondul dezvoltării industriei IT și tehnologie de vârf. Astfel, prin construcția terminalului cargo, capacitatea de manipulare a mărfii ar fi de 50 tone/zi și ar ocupa o suprafață de 115.000 m² (inclusiv parcări auto și clădiri adiacente). Construirea căii de rulare Cargo și asigurarea facilității aferente Terminalului Cargo s-ar desfășura în cea de-a treia etapă a proiectului, în perioada 2027 – 2030, urmând să aibă o lungime de 480 m și o lățime de 25 m, la care se adaugă două acostamente de 10,5 m.

În aceeași perioadă, 2027 – 2030, ar urma să se construiască o clădire administrativă, pe o suprafață de 4.000 m².

În ceea ce privește Aeroportul Internațional "Avram Iancu" Cluj-Napoca se evidențiază câteva probleme care afectează, în momentul de față, pasagerii, și anume: imposibilitatea de deplasare a mijloacelor de transport în comun până în fața aeroportului, lipsa de conectivitate directă a aeroportului cu infrastructura feroviară ceea ce limitează accesul direct al pasagerilor care utilizează transportul feroviar, lipsa unei conexiuni directe cu autostrada A3 care să faciliteze accesul rapid, respective insuficiența locurilor de parcare.

Pentru decongestionarea traficului și pentru stimularea utilizării mijloacelor de transport în comun, prin finanțare din bugetul Consiliului Județean Cluj, urmează să se construiască în zona aeroportului o parcare de tip „Park & Ride".

Pentru accesul mai ușor la aeroport, se recomandă prelungirea liniei de troleibuz până în incinta aeroportului. Implementarea sistemului de transport rapid (trenul metropolitan) presupune și relocarea stației feroviare Cluj-Napoca Est mai aproape de aeroport, respectiv crearea unei legături directe între aeroport și infrastructura feroviară.

6.4.9. Cluj Carbon Neutral City

Cluj Carbon Neutral City by 2050 ar urma să fie un proiect pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 80-100% până în 2050. Un asemenea proiect ar urma să transforme municipiul Cluj-Napoca în primul oraș neutru din punct de vedere al carbonului din România. Pentru a putea ajunge la rezultatul dorit, comunitatea locală trebuie să implementeze mobilitatea urbană durabilă, eficiența energetică, să utilizeze tehnologiile de energie regenerabilă și să susțină crearea unor amenajări de sisteme cu energie regenerabilă, însă pentru toate măsurile luate în vederea atingerea acestui obiectiv trebuie să existe o strânsă cooperare între administrația locală și populația rezidentă.

Astfel de proiecte sunt deja în derulare în importante orașe europene, dar și la nivel mondial. Printre acestea se numără: Amsterdam, Copenhaga, Glasgow, Hamburg, Helsinki, Londra, Oslo, Stockholm.

Unul dintre cele mai relevante exemple este Copenhaga, care și-a propus să fie prima capitală neutră față de carbon până în 2025. Pentru îndeplinirea acestui obiectiv planul climatic se bazează

[116] Plan de Amenajare al Teritoriului Județean Cluj, 2020 – Studiu de Fundamentare privind Transporturile

pe patru elemente esențiale: consumul de energie, producerea de energie, mobilitate și inițiative de administrare a orașului. Cea mai mare sursă de emisii de CO_2 pentru Copenhaga este producția de energie electrică și căldură, astfel că se intenționează înlocuirea cărbunelui, petrolului și a gazelor naturale cu combustibili proveniți din energia regenerabilă. O mare parte din emisiile de CO_2 provin și din transportul rutier, astfel se dorește ca până în 2025 să se restructureze transportul rutier, ceea ce ar presupune ca 75% din deplasări să se facă pedestru, cu bicicleta sau utilizând transportul în comun.[117]

Un alt exemplu de bune practici este orașul Oslo, orașul cu cele mai multe mașini electrice din lume, acesta străduindu-se să-și transforme societatea într-una mai ecologică și mai incluzivă. Însă, pentru a putea crea un oraș fără emisii de gaze cu efect de seră, autoritățile locale consideră că este necesară trecerea de la utilizarea energiei fosile la cea din surse regenerabile. De altfel, în ceea ce privește sectorul transporturilor, pietonii, bicicliștii și utilizatorii transportului în comun vor fi prioritari, ceea ce înseamnă estimativ o scădere cu până la 33% a traficului cu autoturismul până în 2030. În prezent numărul persoanelor care călătoresc cu mijloacele de transport, cu bicicleta sau pedestru este în creștere. De asemenea, în cadrul orașului există un sistem de gestionare a deșeurilor în care acestea sunt transformate în produse utile.[118]

Dacă ne îndreptăm atenția spre proiectele demarate în ultimii ani în Cluj-Napoca, se poate observa o trecere esențială a sistemului de transport public poluant la un sistem de transport în comun cât mai eficient din punct de vedere energetic. Astfel, s-a pus un accent deosebit pe schimbarea florei de autobuze, vechile mijloace de transport fiind înlocuite cu altele noi, electrice sau cu motorizare Euro 6. Totodată, actuala rețea de troleibuze și tramvaie contribuie la buna deplasare a populației în cele mai prietenoase condiții față de mediu, iar emisiile de CO_2 vor fi în scădere dacă se va extinde rețeaua electrică destinată deplasării troleibuzelor, respectiv linia de tramvai fiindcă acestea ar urma să înlocuiască autobuzele de pe mai multe sectoare din oraș, și chiar din comunele primului inel al zonei metropolitane (Apahida, Florești). Potrivit proiectelor avute în vizor de către Primăria orașului, se dorește ca până la sfârșitul perioadei de programare 2021-2027 să fie înlocuită toată flota de transport care nu respectă standardele privind transportul verde, prin achiziția de autobuze electrice, cu hidrogen și troleibuze

Pentru a se asigura că orașul poate fi sănătos, în cadrul orașului se dorește realizarea unei rețele a transportului velo care să susțină deplasarea populației în cele mai bune condiții.

Crearea unui sistem de transport prietenos cu mediul, a unei rețele de piste de biciclete și încercările de descurajare ale populației în ceea ce privește transportul motorizat individual sunt principalele elemente care stau la baza transformării municipiului Cluj-Napoca într-un oraș neutru din punct de vedere a emisiilor de CO_2.

[117] https://carbonneutralcities.org/cities/copenhagen/
[118] https://carbonneutralcities.org/cities/oslo/

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. **Context teritorial**/61
6.2. **Demografie**/73
6.3. **Economie și inovare**/93
6.4. **Mobilitate urbană și metropolitană durabilă**/149
6.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/233
6.5.1. Infrastructura și serviciile de alimentare cu apă potabilă/233
6.5.2. Infrastructura și serviciile de colectare și epurare a apelor uzate/242
6.5.3. Infrastructura și serviciile de alimentare cu gaze naturale/249
6.5.4. Infrastructura și serviciile de alimentare cu energie termică/252
6.5.5. Infrastructura și serviciile de producere, transport și distribuție a energiei electrice/255
6.5.6. Infrastructura și serviciile de iluminat public/257
6.5.7. Infrastructura și serviciile de telecomunicații/259
6.6. **Regenerarea urbană**/267
6.7. **Locuirea**/371
6.8. **Educație și învățare pe tot parcursul vieții**/465
6.9. **Sănătate și wellbeing**/517
6.10. **Incluziune socială**/575
6.11. **Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism**/695
6.12. **Tineret și sport**/753
6.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/775
6.14. **Capacitate administrativă**/885

FIGURA 123. Lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile din ZMC, în perioada 2010-2019/234
FIGURA 124. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile, la nivel de UAT componentă a ZMC, în anul 2019/235
FIGURA 125. Satele din ZMC care nu beneficiau de sisteme centralizate funcționale de alimentare cu apă potabilă în anul 2019/236
FIGURA 126. Dinamica consumului de apă (mii mc) de la nivelul ZMC, în perioada 2011-2019/237
FIGURA 127. Consumul mediu de apă potabilă al clienților casnici (mc/an/persoană cu domiciliul) la nivelul UAT-urilor componente ale ZMC în anul 2019/238
FIGURA 128. Consumul mediu total de apă potabilă (mc/an/persoană cu domiciliul) în principalele orașe din România, în anul 2019/239
FIGURA 129. Comparație tarif apă Operatori Regionali (RON/mc)/240
FIGURA 130. Localitățile vizate de investiții realizate în rețeaua de alimentare cu apă potabilă prin proiectele derulate cu finanțare POIM 2014-2020 și PNDL/242
FIGURA 131. Lungimea rețelei simple de canalizare de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019/243
FIGURA 132. Localitățile din ZMC care sunt vizate de investiții PNDL, PNDR și POIM în rețele de ape uzate/245
FIGURA 133. Comparație tarif canalizare-epurare Operatori Regionali/246
FIGURA 134. Sistemele de apă potabilă (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040/247
FIGURA 135. Clusterele de tartare a apei uzate (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040/248
FIGURA 136. Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale din ZMC, în perioada 2010-2019/249

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice

FIGURA 137. Evoluția consumului de gaze naturale de la nivelul ZMC, pe categorii de consumatori, în perioada 2010-2019/250

FIGURA 138. Localitățile din ZMC deservite de rețea de distribuție a gazelor naturale în anul 2019/251

FIGURA 139. Consumul de energie termică de la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/252

FIGURA 140. Zonele de acoperire ale SACET Cluj-Napoca/253

FIGURA 141. Localitățile din ZMC cu un procent al locuințelor neracordate la rețeaua de energie electrică mai mare de 3%, la recensământul din 2011/256

FIGURA 142. Străzile/zonele care au beneficiat de lucrări de montare de corpuri de iluminat public de tip LED cu fonduri din Programul de Cooperare Elvețiano-Român, respectiv de stații de încărcare electrică/258

FIGURA 143. Localitățile din ZMC care nu erau deservite în anul 2019 de niciun operator de telecomunicații fixe/260

FIGURA 144. Străzile din municipiul Cluj-Napoca, care beneficiază de rețea de fibră optică subterană/261

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice

6.5.1. Infrastructura și serviciile de alimentare cu apă potabilă

Alimentarea cu apă a municipiului Cluj-Napoca și a majorității comunelor din ZMC se realizează preponderent din sursa de bază de suprafață Lacul Tarnița, la care se adaugă sursele de rezervă Lacul Someșul Cald și Lacul Gilău, respectiv captarea subterană Florești. Apa brută captată din lacuri este transportată printr-o conductă de mari dimensiuni (Dn 1200) la Stația Gilău, unde este tratată și distribuită consumatorilor deserviți, iar cea din sursa subterană Florești este tratată cu clor gazos în aceeași locație (zona Muzeul Apei).

Debitul instalat al Captării Tarnița, inaugurate în anul 2009, este de 3.000 l/s, cel al Captării Someșul Cald (2000) de 2.250 l/s, al Captării Gilău (1973) de 2.650 l/s, în timp ce Sursa Florești – cu 98 de puțuri și un debit instalat de 800 l/s. Dezvoltările imobiliare din ultimii ani au făcut toate aceste surse vulnerabile la poluare (depozitare necontrolată de deșeuri, evacuare de ape uzate neepurate, utilizarea de ambarcațiuni cu motor etc.), context în care necesită măsuri corespunzătoare de protecție. Un prim pas a fost făcut în anul 2020, când în urma unei inițiative legislative a fost interzisă utilizarea ambarcațiunilor cu motor pe lacurile din amonte de Gilău.

Stația de Tratare Gilău a fost reabilitată și modernizată în mai multe etape, în vederea alinierii la standardele UE în domeniu. Actualmente, procedeul de tratare implică etapele de preclorare, floculare/coagulare cu sulfat de aluminiu și polielectrolit, corecție pH cu var, dezinfecție cu clor și filtrare. La Stația Gilău apa tratată este înmagazinată în rezervoare (3 x 1600 mc) și transportată gravitațional prin aducțiuni Dn 1000 și Dn 1400 mm în lungime de circa 17 km către Cluj-Napoca, de-a lungul DN 1. Din Gilău se desprinde o aducțiune secundară de 25 km lungime către Aghireș, iar din Cluj-Napoca una de 45 km către Gherla, pe Culoarul Someșului. Apa tratată la Sursa Florești este transportată la Stația de Pompare Grigorescu printr-o aducțiune Dn 700 – Dn 800 în lungime de aproape 3 km.

Unele comune din ZMC dispun de surse locale de alimentare cu apă a sistemelor centralizate. Astfel, comuna Aiton captează apă din mai multe drenuri (3 izvoare) și un foraj, având o stație de tratare cu sistem de dozare automată cu hipoclorit de sodiu. Comuna Ciurila dispune de două stații de tratare similare care prelucrează apa brută captată subteran din izvoare. Comuna Petrești de Jos dispune de captări de izvoare și drenuri care deservesc gravitațional o parte din satele componente. În mod similar, comuna Tureni se alimentează din captări de izvoare. Sisteme locale sunt vulnerabile din perspectiva scăderii debitului în perioadele secetoase, respectiv a monitorizării calității apei potabile distribuite.

Calitatea apei potabile distribuită consumatorilor din ZMC este atent monitorizată de operatorii de profil. Astfel, în cazul operatorului Compania de Apă Someș (CAS) S.A., care operează cea mai

mare parte a infrastructurii de alimentare cu apă din ZMC, ponderea analizelor neconforme este de circa 0,5%/an, cu o ușoară tendință de creștere începând cu anul 2015, mai ales la nivelul indicatorilor microbiologici, fiind luate măsuri de spălare și dezinfecție a infrastructurii de transport a apei potabile.

Conform PATJ Cluj, capacitatea de înmagazinare a apei potabile în rezervoare este concentrată în municipiul Cluj-Napoca (34.800 mc), respectiv în comuna Baciu (1.500 mc). La nivelul comunelor Florești, Gilău și Feleacu capacitatea de stocare este de 800 mc, în Sânpaul de 750 mc, în Săvădisla de 600 mc, în Chinteni de 515 mc, în Apahida de 500 mc, în Gârbău de 400 mc, în Cojocna de 340 mc, în Jucu, Tureni și Ciurila de 300 mc, în Petrești de Jos de 263 mc, în Căianu și Aiton de 200 mc, iar în Bonțida nu există rezervoare. Așadar, putem observa faptul că nu există în toate cazurile o corelație puternică între volumul consumului de apă și cel al capacității de înmagazinare a acesteia (Florești și Sânpaul au aproximativ aceeași capacitate, însă populația primei comune este de aproape 20 de ori mai mare).

Conform datelor INS, la sfârșitul anului 2019 toate cele 20 de UAT-uri care alcătuiesc ZMC dispuneau de rețea centralizată de alimentare cu apă. Lungimea rețelei simple de distribuție (care exclude conductele de aducțiune și branșamentele) se ridica la 1.351 km, în creștere cu 16% față de anul 2010, adică un plus de 188 km – rezultat al investițiilor realizate din diverse surse pentru extinderea acestuia, odată cu creșterea numărului de gospodării și de locuitori. În pofida dinamicii crescătoare, indicatorul a înregistrat unele variații an/an, cel mai probabil ca urmare a unor modificări de natură metodologică, dar și de alt tip (de ex. derularea unor lucrări de înlocuire a rețelelor sau scoaterea acestora din funcțiune pe fondul uzurii).

FIGURA 123. Lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile din ZMC, în perioada 2010-2019

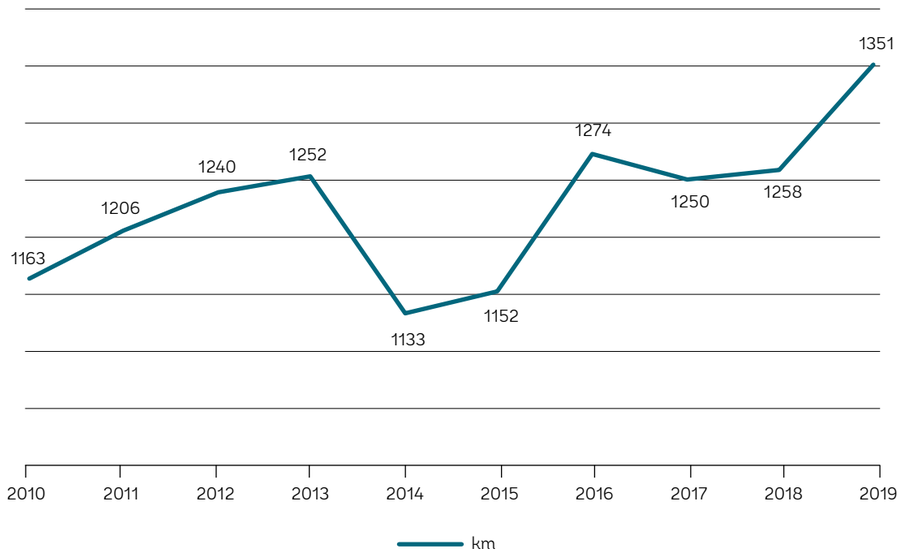

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Conform PATJ Cluj, cea mai extinsă rețea de apă potabilă se regăsește în municipiul Cluj-Napoca, în lungime de 693 km în 2019 (601 km de rețea de distribuție și 92 km de rețele de transport și aducțiune), respectiv 44 de stații de pompare. Acesta este urmat de comuna Apahida (151 km), Gilău (80 km), Florești (68 km), Căianu (55 km), în timp ce la polul opus se regăsesc comunele Tureni (8 km), Ciurila (12 km) și Bonțida (18 km). Dacă luăm în calcul doar rețeaua de distribuție, fără aducțiuni și conducte de transport, comuna Apahida figurează tot pe primul loc (86 km), urmată de Florești (51 km), Baciu (45 km) și Jucu (44 km). Așadar investițiile în domeniu au urmat trendurile pieței imobiliare din ZMC.

FIGURA 124. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile, la nivel de UAT componentă a ZMC, în anul 2019

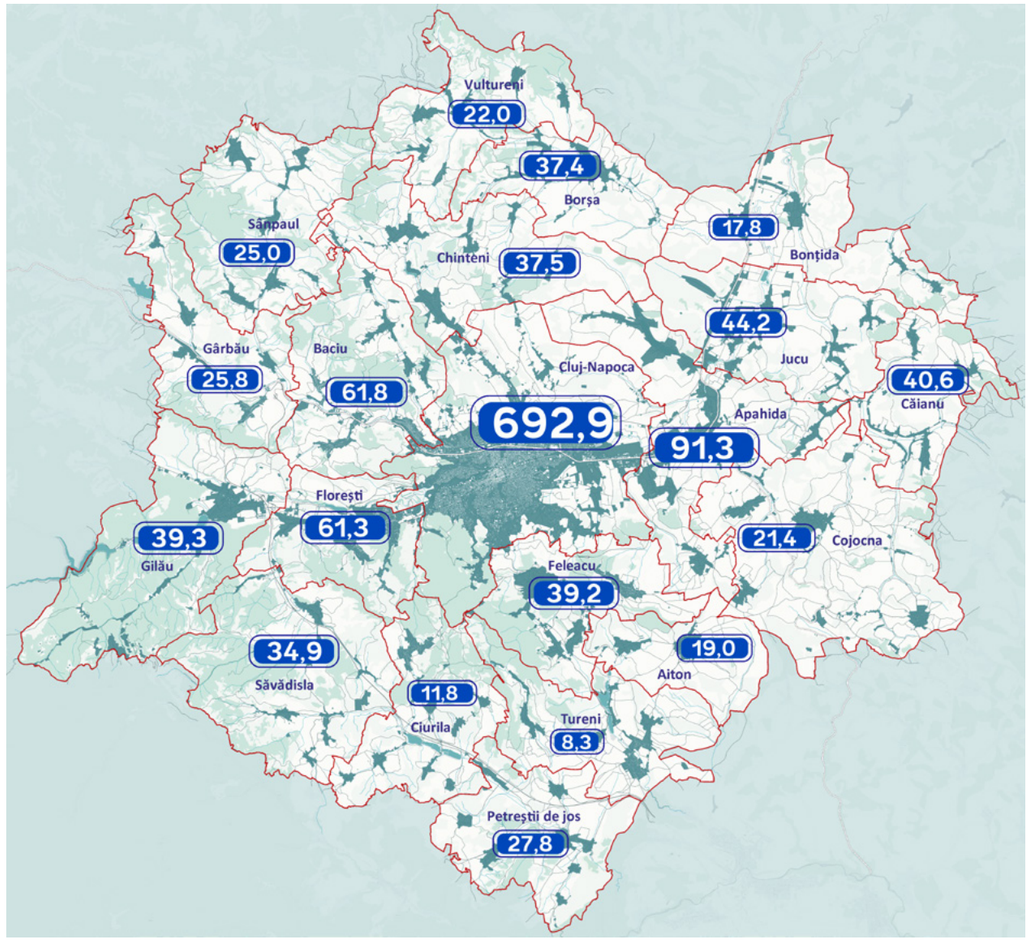

Sursa: PATJ Cluj

Și în acest caz, lungimea rețelei nu este în mod necesar un indicator al gradului de deservire al gospodăriilor cu acest serviciu pentru simplul fapt că așezările au o configurație complet diferă. În ZMC există comune cu un număr variabil de sate componente (de ex. 3 în cazul comunei Florești versus 8 în cazul comunei Cojocna), respectiv așezări rurale cu o morfologie eterogenă (sate de tip adunat - precum Florești, cu o rețea stradală, implicit a rețelelor utilitare, relativ suplă și o

densitate ridicată, respectiv sate de tip răsfirat, cu o rețea stradală mai complexă, locuințe de tip individual, cu o densitate redusă, precum Feleacu sau Chinteni, unde este necesară o infrastructură tehnico-edilitară mai extinsă). Acest lucru explică, de altfel, de ce comuna Apahida are o rețea de alimentare mai extinsă decât comuna Florești, deși populația acesteia din urmă este de circa 3 ori mai numeroasă.

În altă ordine de idei, faptul că toate UAT-urile din ZMC au sistem centralizat de alimentare cu apă potabilă nu echivalează cu faptul că toate gospodăriile au acces la acest serviciu. În general, sistemele au fost concepute de la centru spre periferie, inclusiv în municipiul Cluj-Napoca, existând încă zone periferice (de ex. zona Valea Fânațelor). care fac subiectul unor dezvoltări rezidențiale puternice în ultimii ani (unele neautorizate) și care nu sunt încă conectate la rețea.

FIGURA 125. Satele din ZMC care nu beneficiau de sisteme centralizate funcționale de alimentare cu apă potabilă în anul 2019

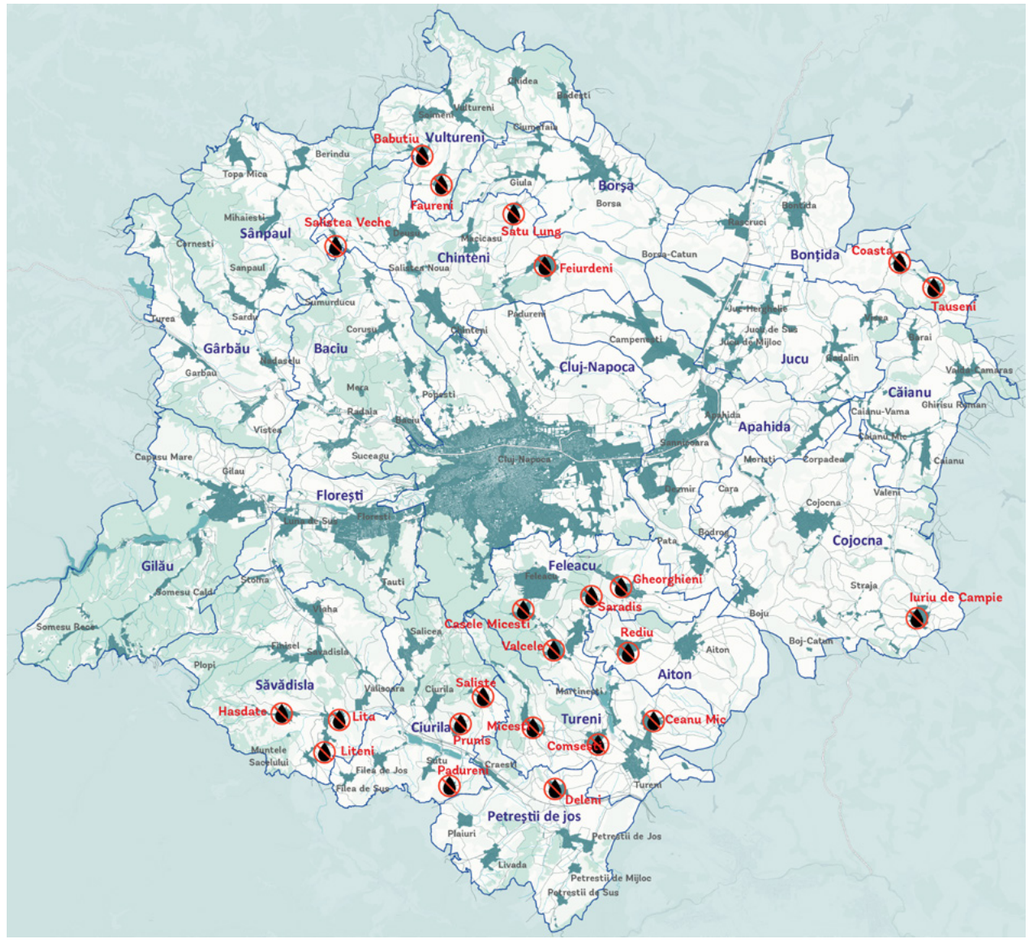

Sursa: operatorii de profil

În cazul comunelor, beneficiază de rețea de apă preponderent zonele rezidențiale mai dens populate din satele-reședință, însă și nu toate zonele de extindere imobiliară a acestora, trupurile mai izolate sau satele componente de dimensiuni mai mici (de ex. Vâlcele, Gheorgheni, Sărădiș, Casele Micești – comuna Feleacu; Coasta, Tăușeni – comuna Bonțida; Hăsdate, Lita, Liteni – Comuna Săvădisla; Săliștea Veche, Feiurdeni, Satu Lung – comuna Chinteni; Băbuțiu, Făureni – comuna Vultureni; Iuriu de Câmpie – comuna Cojocna; Deleni – Petrești de Jos; Pruniș, Pădureni, Sălișteа – comuna Ciurila; Micești, Comșești, Ceanu Mic – comuna Tureni; Rediu – comuna Aiton etc.).

În acest context, o analiză mai relevantă cu privire la gradul de deservire este cea a numărului de persoane deservite de branșamentele la gospodării ale operatorului CAS (UAT-urile deservite de Compania de Apă Arieș S.A. – Aiton, Ciurila, Petrești de Jos, Tureni, respectiv cele care au sisteme proprii – Vultureni, nu regăsesc în analiza PATJ). Datele PATJ Cluj aferente anului 2019, indicau deficiențe majore la nivelul comunelor Tureni (90% din populația cu domiciliul neconectată), Ciurila (75%), Feleacu (38%), Gârbău (36%), Săvădisla (36%), Aiton (32%), Sânpaul (31%), Baciu (26%), Chinteni (21%), Cojocna (18%). În municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești, Gilău, Apahida, Jucu, Căianu, Borșa situația este una satisfăcătoare, cu procente de peste 90%, chiar și de peste 100% (Jucu, Căianu), ceea ce indică existența unor cazuri de persoane care au reședința de facto în aceste comune fără modificarea domiciliului din cartea de identitate. Totuși, aceste cifre trebuie privite cu o precauție legată de metodologia de calcul a populației deservite folosite de operatorii de profil.

Cantitatea de apă distribuită consumatorilor de la nivelul ZMC a înregistrat o scădere în intervalul 2011-2014 (analiza exclude anul 2010 din rațiuni legate de modificarea metodologiei de calcul a indicatorului de către INS), cel mai probabil pe fondul creșterii gradului de contorizare, după care a intrat pe o pantă ascendentă, în linie cu tendința de creștere a populației, depășind în anul 2019 consumul din 2011, atât în cazul clienților casnici, cât și a celor non-casnici (agenți economici, instituții etc.).

FIGURA 126. Dinamica consumului de apă (mii mc) de la nivelul ZMC, în perioada 2011-2019

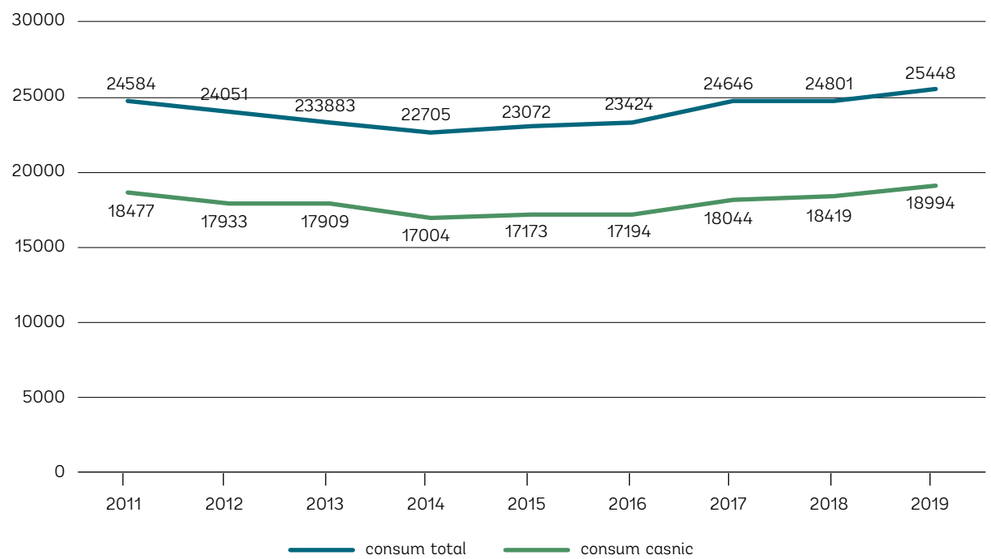

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Dacă în cazul municipiului Cluj-Napoca consumul de apă pentru consumatorii casnici s-a păstrat în ultimul deceniu ani în jurul valorii de 14-15 mil. mc, în cazul comunei Florești acesta s-a dublat în doar 6 ani. Creșteri importante s-au produs și în cazul comunelor Apahida, Baciu și Jucu – localități care au beneficiat de două categorii de factori favorizanți: continuarea/amplificarea fenomenului de suburbanizare (noi zone rezidențiale, zone de afaceri), respectiv extinderea rețelelor de alimentare în zonele nedeservite.

FIGURA 127. Consumul mediu de apă potabilă al clienților casnici (mc/an/persoană cu domiciliul) la nivelul UAT-urilor componente ale ZMC în anul 2019

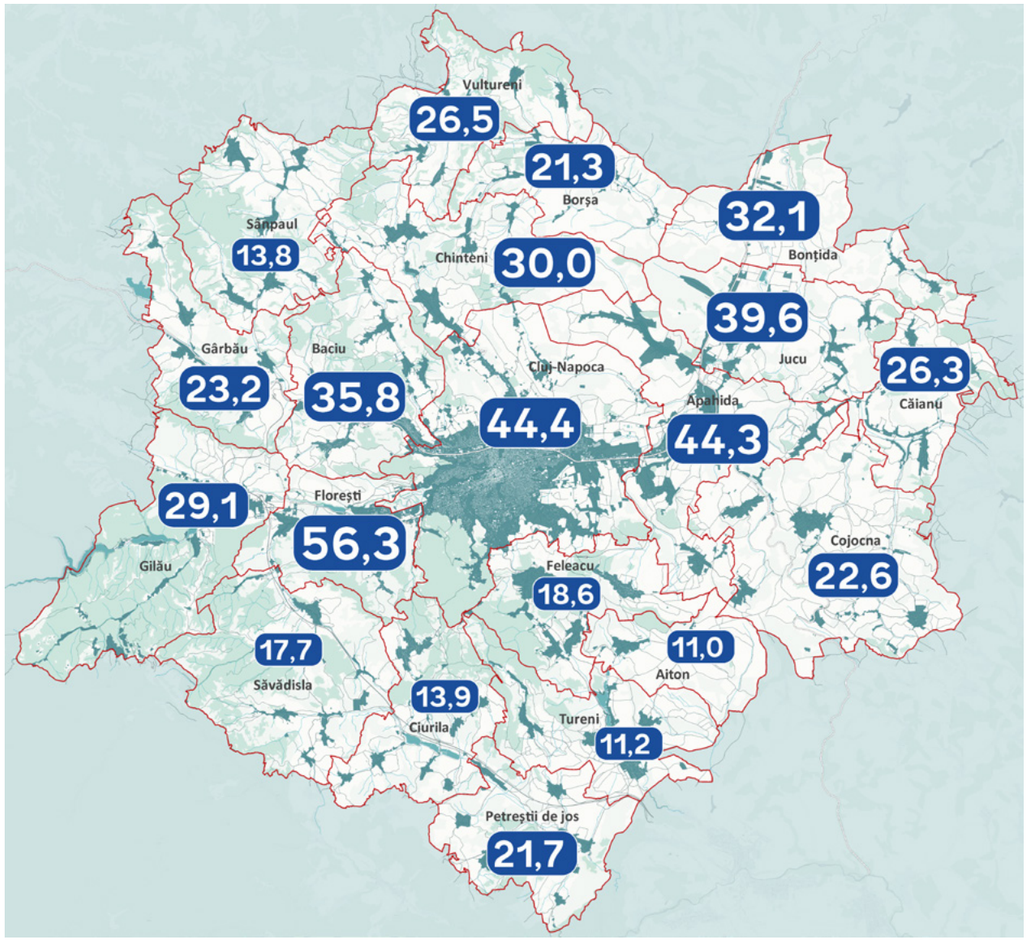

Sursa: INS. Bază de date TEMPO Online

Din perspectiva consumului mediu de apă/locuitor cu domiciliul în anul 2019, remarcăm faptul că municipiul Cluj-Napoca înregistrează o valoare de 44 mc. Comuna Florești raportează un consum de peste 56 mc/persoană, o explicație foarte probabilă fiind faptul că populația cu domiciliul e mai puțin numeroasă decât cea reală. Comuna Apahida înregistrează o valoare egală cu a municipiului, iar comuna Jucu una apropiată (40%), ceea ce indică un acces ridicat al gospodăriilor la rețea.

Comunele Baciu, Bonțida și Chinteni au un consum mediu de 30-35 mc/persoană/an, ceea ce indică faptul că există încă unele gospodării nebranșate la rețea. Situația cea mai problematică se înregistrează în comunele Aiton, Tureni, Ciurila, Sânpaul, Feleacu, Săvădisla – toate cu un consum casnic mediu sub 20 mc/persoană/an, care indică o pondere redusă a gospodăriilor branșate.

Pierderile rețelei de apă operate de CAS s-au cifrat la 45,4% din totalul producției în anul 2018, în scădere față de 54% în 2010, dar încă la un nivel extrem de ridicat, cauza principală fiind uzura rețelelor. În cazul CAA, pierderile au fost de 40% în 2018, de asemenea cu o tendință de scădere în ultimii ani. Dacă comparăm consumul mediu total de apă, vedem că la nivelul Clujului se înregistrează una din cele mai ridicate valori din țară – o reflecție atât a gradului de dezvoltare a orașului, dar și o reflecție a pierderilor din sistem și a unui grad de eficiență scăzut. În Cluj-Napoca, pierderile de apă de ridică la 48.5% în 2019, față de 35% în București sau Craiova, 33% în Râmnicu Vâlcea, sau 29% în Sibiu – orașe cu un consum mai mare de apă.

FIGURA 128. Consumul mediu total de apă potabilă (mc/an/persoană cu domiciliul) în principalele orașe din România, în anul 2019

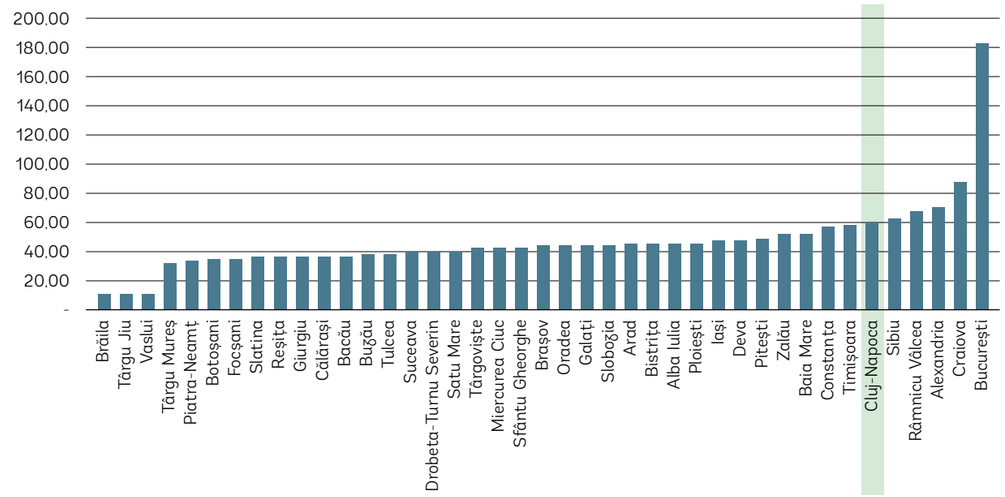

Sursa: INS. Bază de date TEMPO Online

Cu toate că pierderile în rețea ale Companiei de Apă Someș sunt relativ mari, compania practică unul din cele mai mici tarife dintre toate companiile de apă din România. Ca atare, chiar dacă CAS este profitabilă (majoritatea companiilor de apă-canal din România operează pe profit), CAS este numai pe locul 11, ca profit generat în 2018, între companiile similare din România – fiind depășită de companii ce deservesc județe mai puțin populate și cu un număr de angajați mai mic, precum Apa Canal Sibiu (Sibiu), APA-CTTA (Alba), Aquaserv (Mureș), Apa-Canal 2000 (Argeș). Și dacă este pe locul 3 la nivel național în ceea ce privește veniturile generate, după Apa Nova București și RAJA Constanța, este pe locul 17 în ceea ce privește veniturile pe salariat.

FIGURA 129. Comparație tarif apă Operatori Regionali (RON/mc)

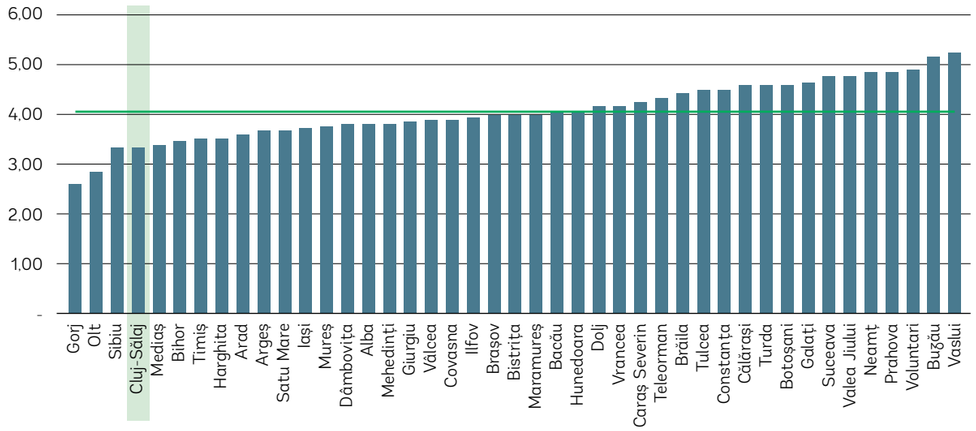

Sursa: Politica Urbană a României

Totuși, trebuie avut în vedere și faptul că și unele dintre rețelele existente de alimentare cu apă sunt uzate fizic și moral, în timp ce altele au fost subdimensionate în raport cu creșterea consumului determinat de noile dezvoltări rezidențiale din ultimii ani – cazuri specifice mai ales municipiului Cluj-Napoca și comunelor alipite de acesta (de ex. Florești, Apahida etc.). La nivelul municipiului cele mai multe avarii la rețea se întâlnesc în cartierele ridicate în perioada comunistă (Gruia, Grigorescu, Zorilor, Mănăștur) – unde conductele sunt din beton și au fost construite în ritm alert în anii 70, uneori cu nerespectarea standardelor din domeniu.

Toate UAT-urile din ZMC au delegat serviciul de alimentare cu apă către ADI-uri (Asociația Regională pentru Dezvoltarea Infrastructurii din Bazinul Hidrografic Someș-Tisa și "Apa Văii Arieșului"), care la rândul lor, au încheiate contracte cu operatorii regionali Compania de Apă Someș și Compania de Apă Arieș – ambele având ca acționari UAT-urile. Acestea sunt singurele care au avut și au acces la fonduri comunitare pentru investiții. În perioada de pre-aderare (ISPA) și perioada de programare 2007-2013 (POS MEDIU – inclusiv economii) aceste investiții au fost concentrate în zonele urbane și în comunele din imediata proximitate a acestora:

- Reabilitarea și extinderea rețelelor de apă din municipiul Cluj-Napoca (ISPA: extinderi rețea apă pe 34 km în Bună Ziua, Someșeni, Bulgaria, Iris, Dâmbu Rotund, Gruia, Grigorescu / înlocuire rețea apă pe 32 km în Gheorgheni, Aurel Vlaicu, Dâmbu Rotund / reabilitare 224 de stații hidrofor; POS MEDIU: extindere și reabilitare rețea apă pe 52 km / 3 stații de pompare noi / 3 rezervoare noi / 6 rezervoare reabilitate)
- Construcție și reabilitare 36 km de rețele de canalizare în Săvădisla, Vlaha, Someșul Rece, Florești, Luna de Sus (ISPA)
- Priză de apă brută și conductă de aducțiune Tarnița – Stația de Tratare Gilău (ISPA) – care asigură alimentarea cu apă pentru majoritatea UAT-urilor din ZMC, inclusiv Cluj-Napoca
- Reabilitarea aducțiunii de apă potabilă Gilău – Cluj-Napoca (POS MEDIU) - idem
- Reabilitarea aducțiunii de apă potabilă Florești – Grigorescu (POS MEDIU)
- Reabilitarea surselor de apă din municipiul Turda (care vor deservi și comunele sus-menționate) (POS MEDIU).

În contextul în care fondurile europene au vizat mai ales investiții în rețelele din zonele urbane, localitățile rurale au apelat la surse guvernamentale sau proprii. Cu fonduri PNDL se execută sau au fost deja finalizate lucrări de extindere a rețelelor de alimentare cu apă în localitățile: Coasta, Tăușeni (Bonțida), Turea (Gârbău), Mera, Rădaia, Suceagu (Baciu), iar cu fonduri PNDR 2014-2020 în satele Hășdate, Lita, Liteni (Săvădisla). Cu fonduri de la bugetele locale au fost extinse rețelele de alimentare cu apă mai ales în comunele cu o dinamică imobiliară accentuată, precum Cluj-Napoca, Florești sau Gilău.

În pofida acestor investiții fără precedent (cu precădere în zonele rurale), infrastructura de alimentare cu apă de la nivelul ZMC necesită încă multe îmbunătățiri. Fondurile europene disponibile în perioada de programare 2014-2020 (POIM) și 2021-2027 (PODD) permit realizarea de investiții inclusiv în zonele rurale mai îndepărtate de centrele urbane importante. În acest context, atât Compania de Apă Someș, cât și Compania de Apă Arieș au demarat proiecte majore de investiții finanțate din aceste fonduri, care vizează:

- Construcția conductei de aducțiune a apei potabile Cluj-Sălaj, care va asigura și aprovizionarea cu apă potabilă de calitate (procesată la Stația de Tratare Gilău) a zonei de nord a ZMC (comunele Chinteni, Vultureni), cu ramificații către Băbuțiu, Vultureni, Chinteni, Deușu și o stație de pompare nouă pe str. Odobești din Cluj-Napoca
- Construcția de noi aducțiuni (Vișlea-Gârbău; Gheorgheni; Câmpenești; Florești; Rezervor Cetate – Stația de Pompare Săndulești – Rezervoare Petrești – Ciurila; Tureni-Aiton-Ploșcoș)
- Reabilitarea Sursei subterane Florești
- Reabilitarea și modernizarea Stației de Tratare Gilău (pentru un debit de 9540 mc/s)
- Extinderea și reabilitarea rețelei de apă potabilă din Cluj-Napoca (reabilitare 8 km de conducte de transport; reabilitarea a 25 km de rețele de distribuție; extinderea cu 21 km a rețelei de distribuție; reabilitarea unui rezervor; construcția a 11 stații de pompare noi; construcția a 4 rezervoare noi cu o capacitate de 2000 mc);
- Extinderea rețelei de distribuție a apei potabile (inclusiv branșamente, hidranți, stații de pompare) din satele Băbuțiu (5,3 km), Făureni (1,7 km), Iuriu de Câmpie (4,2 km), Deușu-Vechea (1 km), Pădureni–Satu Lung (6,3 km), Pădureni-Feiurdeni (8,8 km), Gârbău (3,4 km), Gheorgheni-Vâlcele (20,7 km), Apahida-Câmpenești-Sânnicoară-Sub Coastă (8,8 km), Florești (5,4 km), Tureni (8,8 km), Ceanu Mic (6,8 km), Comșești (5 km), Mărtinești (4,1 km), Micești (11,7 km), Pruniș (2,5 km), Pădureni (1,6 km), Sălișteș (2,9 km), Rediu (10,2 km)
- Reabilitarea rețelei de alimentare cu apă potabilă din satele Bonțida (3,3 km), Răscruci (3,8 km), Cojocna (3,4 km), Gilău (9,3 km), Apahida-Sânnicoară (10,8 km), Baciu (5,1 km), Florești (2,4 km), Petrestii de Jos (4,7 km)
- Construcția de rezervoare noi de înmagazinare a apei potabile în Băbuțiu (200 mc), Cojocna (300 mc), Deușu (100 mc), Vâlcele (200 mc), Câmpenești-Corpadea (1700 mc), Baciu, Florești (2000 mc), Petrești de Jos (2000 mc)
- Reabilitarea rezervoarelor existente: Iuriu de Câmpie (100 mc), Gilău, Apahida

FIGURA 130. Localitățile vizate de investiții realizate în rețeaua de alimentare cu apă potabilă prin proiectele derulate cu finanțare POIM 2014-2020 și PNDL

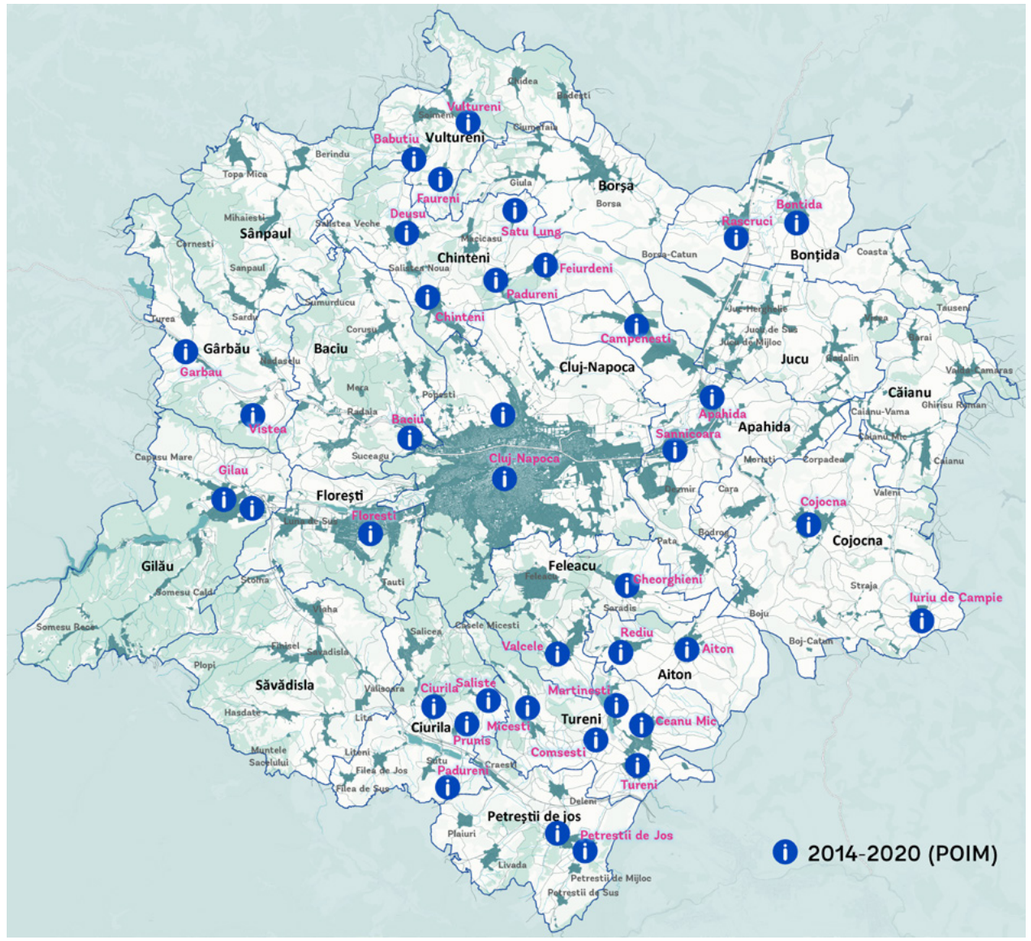

Sursa: Operatorii de profil (CAS și CAA)

Ducerea acestora la îndeplinire va însemna, cel puțin din perspectivă teoretică, acces la apă potabilă de calitate pentru toți locuitorii ZMC, în conformitate cu directivele UE, care impun existența sistemelor centralizate de alimentare cu apă în toate localitățile cu peste 50 de locuitori.

6.5.2. Infrastructura și serviciile de colectare și epurare a apelor uzate

Dacă în cazul serviciului de alimentare cu apă putem discuta despre un grad de deservire ridicat al gospodăriilor din ZMC, cu un număr limitat de sate și de areale fără acces la rețea, în cazul canalizării extensia teritorială a serviciilor este mult mai redusă.

Astfel, conform INS, la sfârșitul anului 2019 rețeaua simplă de canalizare (canale colectoare principale, secundare și rețele de serviciu, fără racorduri) de la nivelul ZMC măsura 855 km, în creștere cu 49% față de anul 2010 (adică un plus de 281 km), pe fondul investițiilor de extindere

realizate cu fonduri europene, guvernamentale sau de la bugetele locale. Totuși, acestea reprezentau doar 63% din lungimea rețelelor de alimentare cu apă de la nivelul aceluiași areal, indicând existența a numeroase localități cu rețea de alimentare cu apă, dar fără canalizare.

FIGURA 131. Lungimea rețelei simple de canalizare de la nivelul ZMC, în perioada 2010-2019

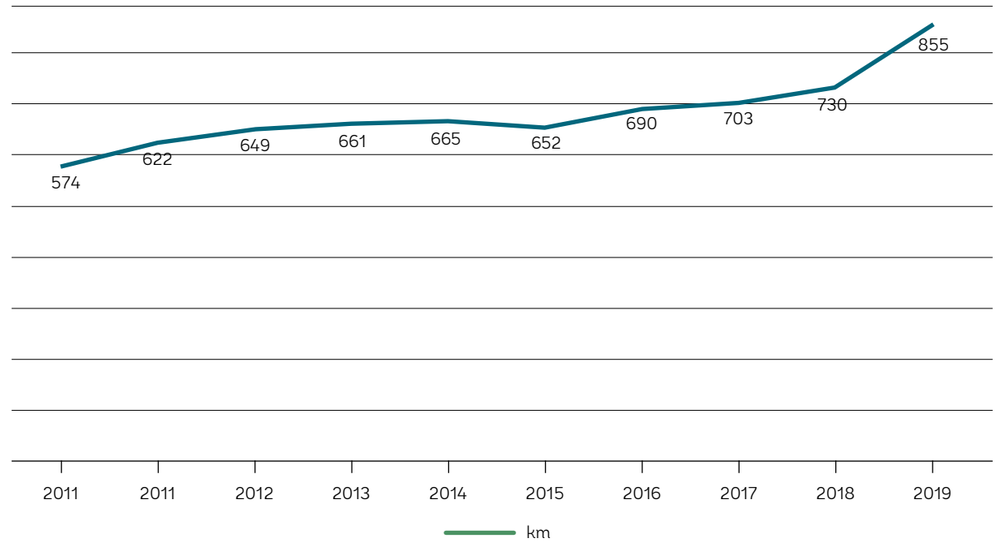

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Dintre comunele din ZMC, doar Apahida, Baciu, Bonțida, Borșa, Florești, Gilău, Jucu, Sânpaul și Săvădisla dispun de sisteme centralizate de colectarea a apelor uzate. Dintre acestea, doar Jucu dispune și de o rețea de canalizare pluvială (în sistem divizor). Totuși, chiar și la nivelul acestora lungimea rețelei existente indică o acoperire parțială a rețelei stradale. Spre exemplu, în comuna Borșa rețeaua de alimentare cu apă măsura 37 km, iar cea de canalizare doar 5 km. În comuna Baciu raportul este de 62/16 km, în Apahida de 91/71, în Florești de 61/43, în Jucu de 44/22 etc. Conform PATJ Cluj, gradul de conectare a gospodăriilor la rețeaua de canalizare ajungea la peste 90% doar în Cluj-Napoca, Florești și Sânpaul, la circa 55-60% în Baciu și Gilău, în timp ce în restul comunelor nu trece de 30%. Totuși, aceste valori sunt foarte dinamice, existând lucrări de racordare în curs la noile rețele (de ex. în Apahida, Chinteni).

Rețeaua de canalizare a municipiului Cluj-Napoca s-a extins în acest interval cu 117 km, până la 560 km, cu circa 130 km mai puțin decât lungimea rețelei de distribuție a apei potabile (693 km). Deși metodologia de cuantificare a lungimii rețelelor diferă, această diferență semnificativă indică totuși existența unor străzi cu rețea de alimentare cu apă nedeservite de canalizare. În plus, sistemul de colectare a apelor uzate din municipiul Cluj-Napoca a fost proiectat și dezvoltat cu precădere înainte de 1989, context în care este unul preponderent (85% din total) unitar, care nu permite colectarea separată a apelor pluviale. Acest lucru conduce la suprasolicitarea rețelei publice de canalizare în perioadele cu precipitații foarte bogate, inclusiv la inundarea temporară a unor străzi (situație agravată și de relieful în pantă, de executarea unor lucrări care antrenează aluviuni etc.), situație întâlnită și în comuna Florești.

În ultimii 10-15 ani, la nivelul ZMC au fost realizate o serie de investiții cu fonduri europene pentru extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată care au fost însă concentrate în zonele urbane care dispuneau deja de un sistem funcțional, respectiv:

- Reabilitarea și extinderea stației de epurare Cluj-Napoca (capacitate 111.000 mc/zi, pentru 367.000 de locuitori echivalenți) (POS MEDIU) – care deservește inclusiv o parte dintre comunele din ZMC, dispunând de treaptă terțiară și fiind conformă cu directivele UE
- Reabilitarea și extinderea rețelei de canalizare din Cluj-Napoca (ISPA: extinderi rețea canalizare pe 48 km în Bună Ziua, Zorilor, Someșeni, Mărăști, Bulgaria, Iris, Dâmbu Rotund, Gruia, Grigorescu, Între Lacuri / înlocuire rețea canalizare pe 24 km în Aurel Vlaicu / canal colector Gheorgheni / POS MEDIU: extindere și reabilitare 46 km de canalizare, inclusiv o stație nouă de pompare ape uzate)
- Înființarea rețelei de canalizare în satul Dezmir și parțial în satele Sânnicoară și Apahida (38,7 km de conducte, 14 stații de pompare) (POS MEDIU)
- Reabilitarea și modernizarea stației de epurare Turda – Câmpia Turzii (la care vor fi conectate în viitor și sistemele de canalizare din Aiton, Ciurila, Petrești de Jos și Tureni) (POS MEDIU)

În contextul dirijării fondurilor europene pentru infrastructura majoră către zonele urbane, comunitățile rurale s-au orientat către accesarea de fonduri guvernamentale sau fonduri europene destinate infrastructurii rurale pentru înființarea sistemelor de canalizare și epurare a apelor uzate. Astfel, cu fonduri PNDR 2014-2020 și PNDL s-au finalizat sau se află încă în curs lucrări din sfera infrastructurii uzate în următoarele localități:

- Construcție rețea de canalizare (28,7 km) și stație de epurare în satul Feleacu (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare (10,6 km) și stație de epurare pentru aglomerarea Hășdate-Lita-Liteni din comuna Săvădisla (PNDR)
- Construcție rețea de canalizare (13,8 km) și stații de epurare în satele Vișlea și Turea din comuna Gârbău (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare în satele Deușu-Vechea din comuna Chinteni (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare cu stație de epurare în satele Măcicașu-Sânmartin din comuna Chinteni (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare cu stație de epurare în satul Săliștea Veche din comuna Chinteni (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare cu stație de epurare, inclusiv racorduri, în satul Chinteni (PNDL)
- Construcție canal colector (12 km) în satele Popești, Corușu, Săliștea Nouă din comuna Baciu (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare și stație de epurare în satul Suceagu din comuna Baciu (PNDL)
- Extindere rețea de canalizare în satul Baciu (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare în satul Jucu de Mijloc din comuna Jucu (PNDR)
- Construcție rețea de canalizare în cătunul Molitura-Deasupra Morii în satul Jucu de Mijloc din comuna Jucu (PNDL)
- Extindere rețea de canalizare în satul Cojocna (PNDL)
- Construcție rețea de canalizare și stație de epurare în satul Pata din comuna Apahida (PNDL)

Cu fonduri de la bugetele locale s-au realizat extinderi de rețele de canalizare în noile zone de dezvoltare în comune precum Gilău, Florești, Jucu etc.

FIGURA 132. Localitățile din ZMC care sunt vizate de investiții PNDL, PNDR și POIM în rețele de ape uzate

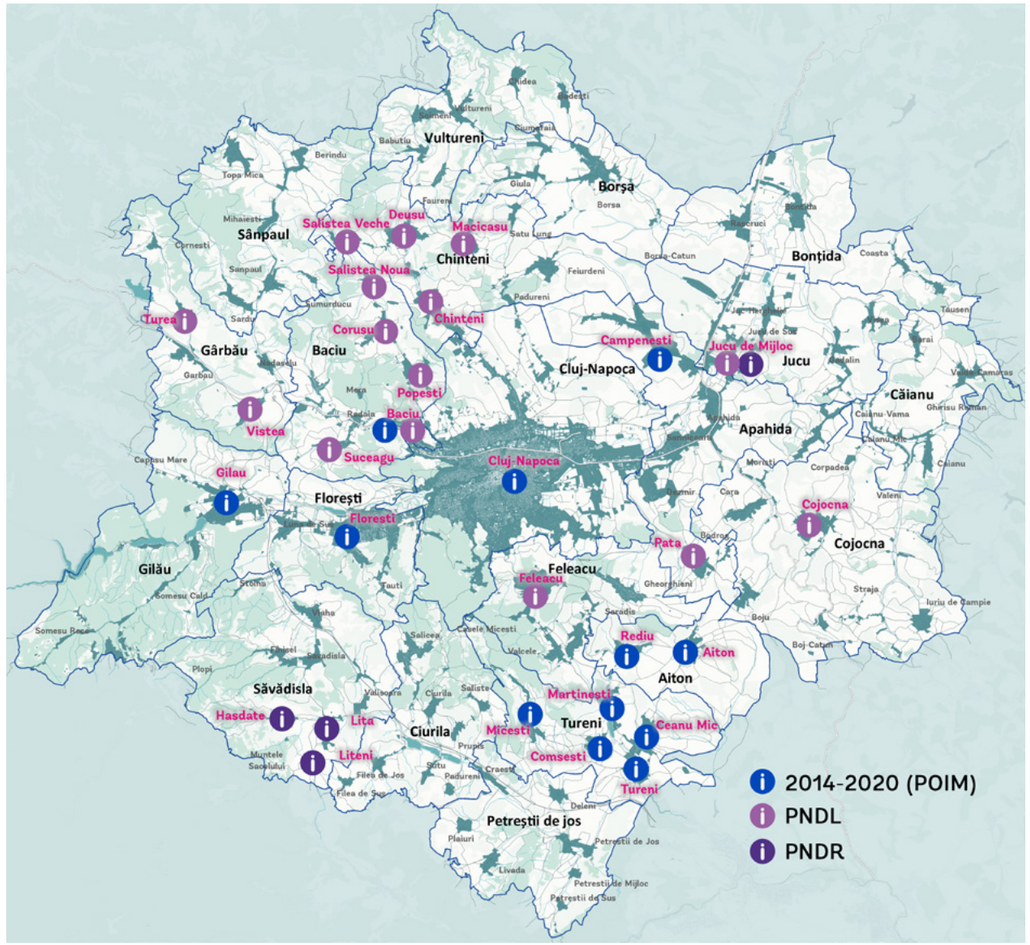

Sursa: Operatorii de profil

Proiectele majore pregătite de cei doi operatori regionali de servicii de colectare și epurare a apelor uzate (Compania de Apă Someș și Compania de Apă Arieș), aflate în curs de implementare cu fonduri din POIM 2014-2020 vizează următoarele investiții:

- Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată din municipiul Cluj-Napoca (extindere conducte de refulare pe 7 km, construcția a 10 stații de pompare noi, reabilitarea a 25 km de rețea de canalizare și extinderea acesteia cu 28 km, respectiv construcția unei stații solare de uscare a nămolului la stația de epurare a apelor uzate)
- Înființarea rețelei de canalizare (7,9 km de conducte de refulare, 22 de stații de pompare a apelor uzate, 5 km de colectoare și 21 km de rețea de canalizare – conectate la stația de epurare Turda-Câmpia Turzii) în satele Aiton și Rediu din comuna Aiton
- Înființarea rețelei de canalizare (3 km de conducte de refulare, 12 stații de pompare, 14 km de colectoare și 23 km de rețea – conectate la stația de epurare de la Câmpia Turzii) în satele Tureni, Ceanu Mic, Comșești, Mărtinești și Micești din comuna Tureni

- Înființarea rețelei de canalizare (4 stații de pompare, 2 km de conducte de refulare și 21 km de rețea) în satul Câmpenești din comuna Apahida
- Reabilitarea rețelei de canalizare (2,4 km) din comuna Baciu
- Construcția a două stații noi de pompare a apelor uzate în comuna Gilău
- Reabilitarea a două stații de pompare a apelor uzate în comuna Florești

Cu toate acestea, nici măcar proiectele majore nu vor rezolva problema lipsei canalizării, mai ales la nivelul satelor cu un număr mic de locuitori. Astfel, comuna Ciurila, deși alipită de municipiul Cluj-Napoca, cu o dinamică imobiliară și demografică pozitivă în ultimul deceniu, nu va beneficia de sistem centralizat de canalizare. Într-o situație similară se vor afla și satele componente ale comunei Petrești de Jos, amplasată de-a lungul Autostrăzii Transilvania și cu un potențial ridicat de dezvoltare, satele Vâlcele, Sărădiș, Gheorgheni din comuna Feleacu – conectate la DN 1 și Centura Sud-Est; satele Boju, Cara, Moriști din comuna Cojocna; satele componente ale comunei Vultureni (Vultureni, Șoimeni, Chidea, Bădești, Făureni); satele Mera, Rădaia și parțial (exceptând colectorul de-a lungul DJ) Popești, Corușu și Sălișteа Nouă din comuna Baciu – din imediata proximitate a municipiului și cu potențial imobiliar ridicat; Pădureni, Feiurdeni, Satu Lung din comuna Chinteni – idem; satele componente ale comunei Borșa (Borșa, Borșa-Cătun, Giula, Ciumăfaia); satele componente ale comunei Căianu (Căianu, Căianu Vamă, Bărăi, Căianu Mic, Vaida Cămăraș).

În ceea ce privește eficiența sistemului de epurare, dacă tariful pentru apa potabilă este unul dintre cele mai scăzute din țară, tariful pe tratarea apelor uzate este unul dintre cele mai ridicate din țară (vedeți figura de mai jos).

FIGURA 133. Comparație tarif canalizare-epurare Operatori Regionali

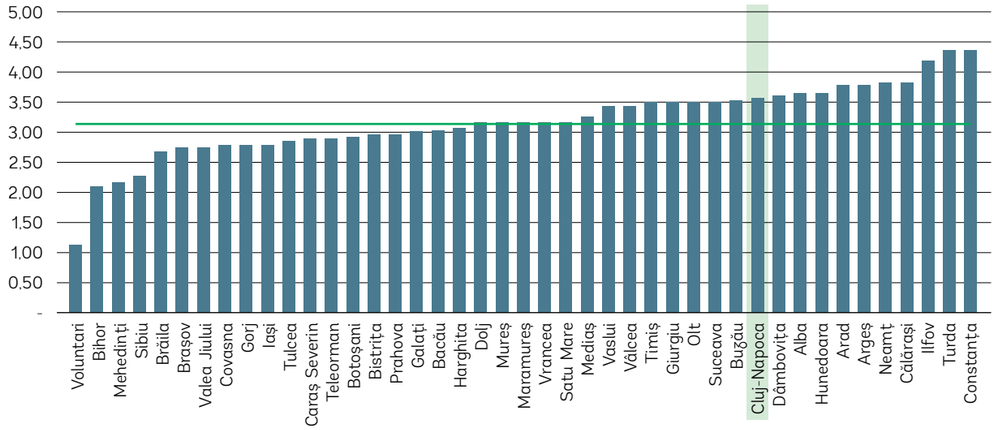

Sursa: Politica Urbană a României

Investițiile strategice în sectorul apă-canal, mai ales investițiile majore făcute cu ajutorul fondurilor europene, vor fi ghidate de Masterplanul de Apă-Canal 2013-2040. Localitățile ce nu sunt parte din sistemele de apă sau clusterele de canalizare din Masterplan, pot derula investiții în astfel de sisteme, cu fonduri proprii sau cu fonduri de la bugetul de stat. Pentru localitățile mici, însă, se recomandă identificarea unor alternative la sistemele integrate de tratare a apei uzate (de exemplu, fose septice individuale sau lagune).

FIGURA 134. Sistemele de apă potabilă (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040

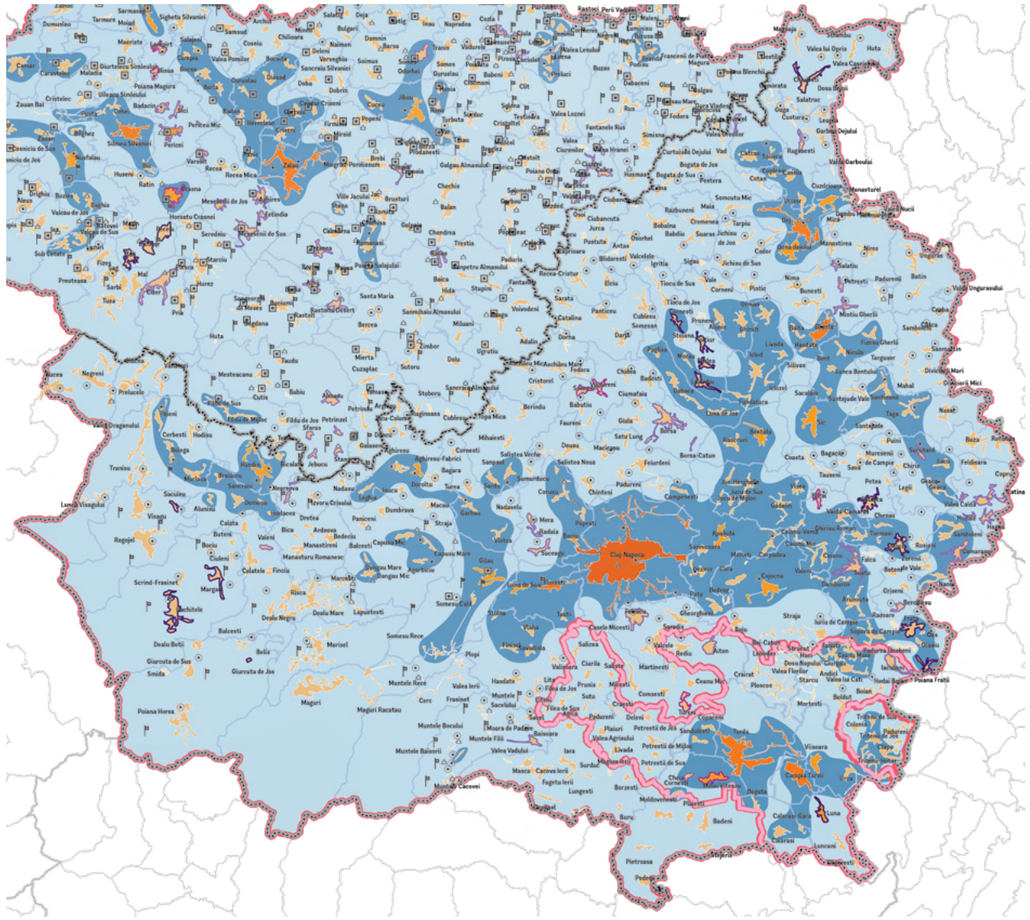

Sursa: Ghid de investiții pentru proiecte de apă și de apă uzată, Banca Mondială, 2015, disponibil la http://old.mlpda.ro/userfiles/smis48659/ghid3.pdf

FIGURA 135. **Clusterele de tartare a apei uzate (în albastru închis) propuse pentru investiții în Masterplanul Regional de Apă-Canal Cluj-Sălaj 2013-2040**

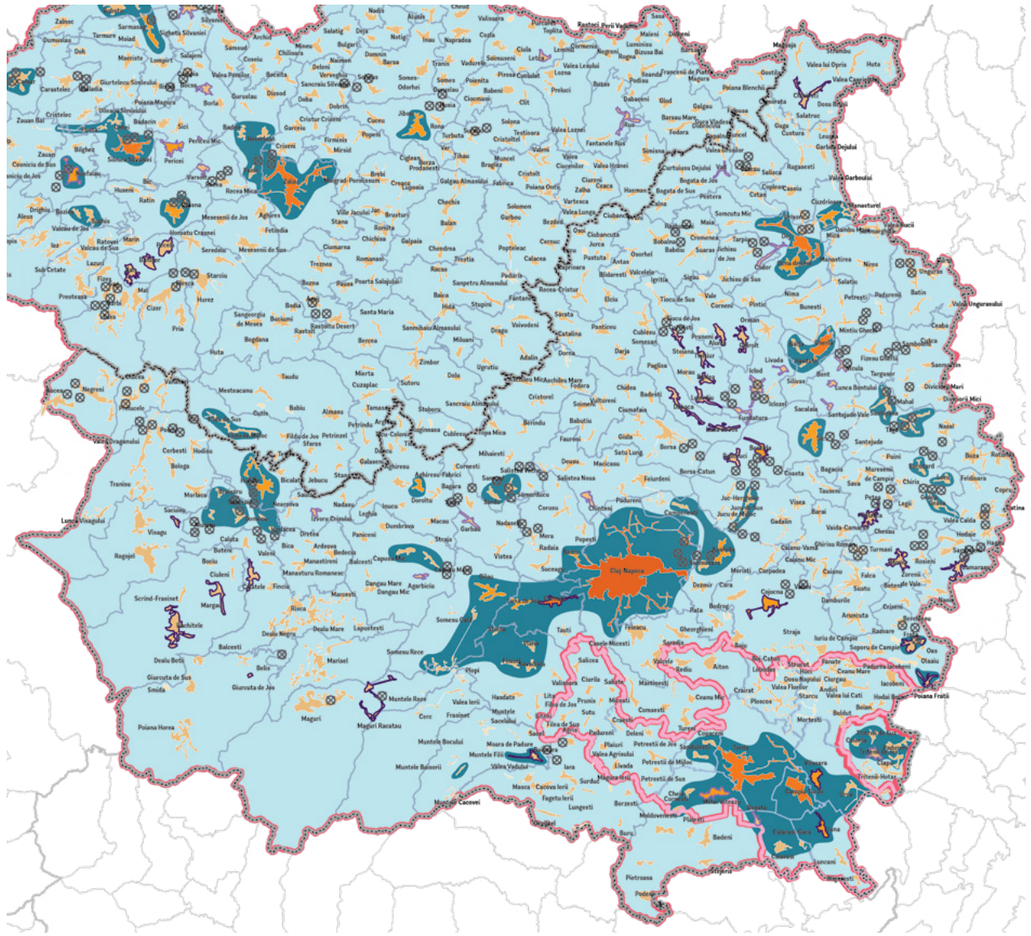

Sursa: Ghid de investiții pentru proiecte de apă și de apă uzată, Banca Mondială, 2015, disponibil la http://old.mlpda.ro/userfiles/smis48659/ghid3.pdf

6.5.3. Infrastructura și serviciile de alimentare cu gaze naturale

Spre deosebire de alte zone din țară, multe localități din ZMC au beneficiat de rețea de alimentare cu gaze naturale încă din perioada comunistă, una dintre explicații fiind proximitatea față de exploatările din Câmpia Transilvaniei. Conductele de transport a gazelor naturale care asigură alimentarea cu ZMC sunt Câmpia Turzii – Cluj II (capacitate 12¾ țoli), care traversează comunele Tureni, Feleacu și municipiul Cluj-Napoca, Sărmășel - Ceanu Mare – Cluj I (20 de țoli), care traversează comunele Cojocna și Apahida, Jibou - Gilău (16 țoli) care traversează comunele Gilău și Gârbău, respectiv conducta care face legătura dintre stațiile de reglare și măsurare Cluj I și Cluj II (16 țoli). Stații de reglare-măsurare și control distribuție gaze naturale există la Cluj (I și II), Feleacu, Vâlcele, Pata, Cojocna, Gilău, Mărtinești, Tureni. De la aceste stații operate de compania de stat TRANSGAZ pornesc rețelele de distribuție către consumatori.

Lungimea conductelor de distribuție a gazelor naturale din ZMC a ajuns în anul 2019 la 1.272 km, în creștere cu 28% față de anul 2010 (+278 km), pe fondul investițiilor operatorilor privați (Delgaz Grid și CPL Concordia), dar și ale autorităților locale în extinderea rețelei în zonele vizate de dezvoltări imobiliare (Cluj-Napoca, Apahida, Florești, Gilău, Jucu, Baciu, Chinteni, Feleacu), cu un număr mare de consumatori. În restul comunelor din ZMC deservite de sistem de alimentare cu gaze naturale (Aiton, Bonțida, Cojocna, Săvădisla și Tureni), lungimea rețelei a stagnat, în condițiile în care operatorii de profil au fost precauți în realizarea de extinderi în zone cu o densitate încă redusă a consumatorilor.

FIGURA 136. **Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale din ZMC, în perioada 2010-2019**

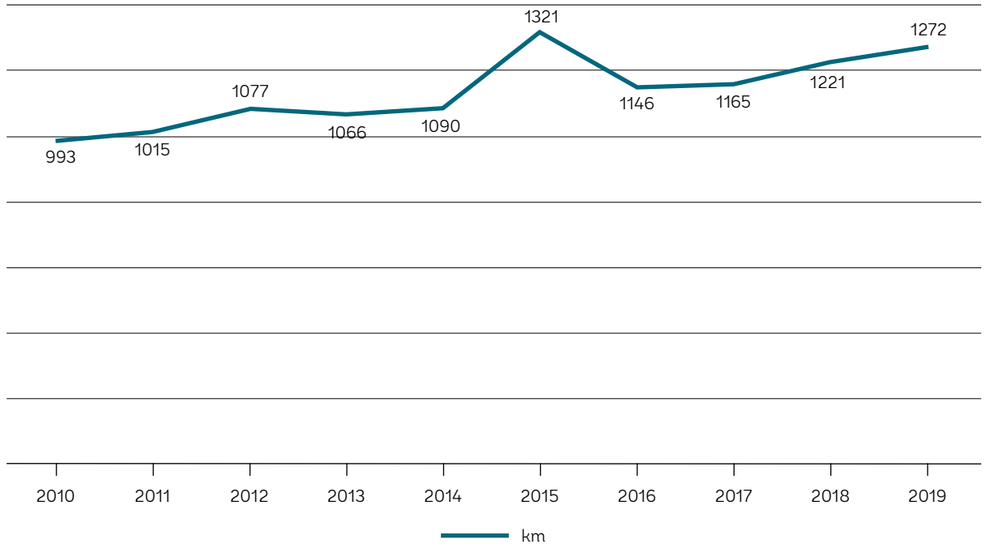

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Efectele investițiilor pentru extinderea rețelelor s-au resimțit și la nivelul consumului înregistrat la nivelul consumatorilor casnici, care a avut o tendință accentuată de creștere, vizibilă în toate comunele deservite (mai puțin Tureni). Spre exemplu, în comuna Florești consumul casnic de gaze naturale a crescut de 2,4 ori în ultimii 10 ani, în linie cu numărul de locuitori, în Feleacu cu 94%, în Jucu cu 91%, în Chinteni cu 79%, în Săvădisla cu 74%, în Bonțida cu 68%, în Apahida cu 49%, în Gilău cu 47% - ca urmare atât a creșterii populație, cât și a extinderii rețelelor.

Deși rețeaua de distribuție a gazelor naturale din municipiul Cluj-Napoca s-a extins cu 108 km (+22%) după anul 2010, consumul casnic a scăzut cu circa 1%. Explicația constă, cel mai probabil, din efectul cumulat a doi factori de influență: pe de o parte, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor de locuit, iar pe de altă parte influența schimbărilor climatice, în sensul reducerii numărului de zile cu temperaturi foarte scăzute.

În ceea ce privește consumul non-casnic (agenți economici, instituții etc.), putem observa o tendință de scădere accentuată a consumului de gaze naturale, care a fost depășit pentru prima dată în anul 2019 de cel casnic. Excepție de la această tendință fac comunele Apahida, Bonțida, Jucu – pe fondul atragerii de noi consumatori industriali. Scăderea de ansamblu poate fi explicată prin declinul unor activități industriale energofage și tranziția treptată la o economie bazată pe servicii, cu precădere în municipiul Cluj-Napoca.

FIGURA 137. Evoluția consumului de gaze naturale de la nivelul ZMC, pe categorii de consumatori, în perioada 2010-2019

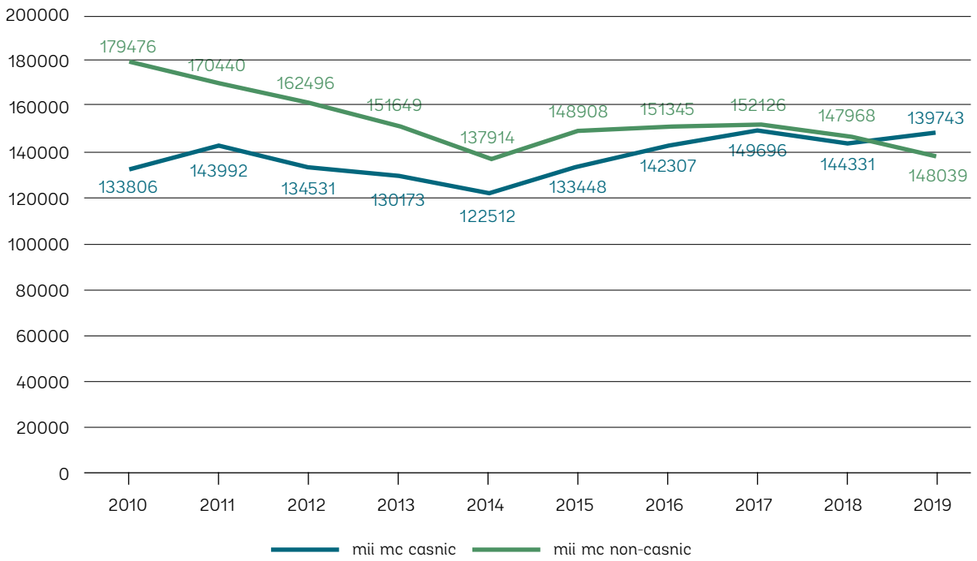

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Lipsa rețele de distribuție a gazelor naturale reprezintă una dintre principalele obstacole în dezvoltarea unor comune din ZMC, atât în ceea ce privește componenta rezidențială, cât și cea economică (industrială, logistică, turistică etc.), în contextul în care acestea nu dispun de alte sisteme centralizate de termoficare. UAT-urile afectate sunt mai ales Sânpaul, Gârbău, Borșa, Vultureni, Căianu, Ciurila și Petrești de Jos.

De asemenea, chiar și în localitățile în care există rețea, aceasta nu acoperă toate satele/zonele construite. Practic rețelele acoperă doar satele: Aiton, Rediu, Dezmir, Sânnicoară, Sub Coastă, Corpadea, Apahida, Câmpenești, Pata, Bodrog, Baciu, Corușu, Popești, Săliștea Nouă, Răscruci, Bonțida, Deușu, Vechea, Măcicașu, Sânmartin, Chinteni, Cojocna, Feleacu, Gheorgheni, Florești, Luna de Sus, Tăuți, Gilău, Jucu de Sus, Juc-Herghelie, Jucu de Mijloc, Vișea, Gădălin, Stolna, Vlaha, Finișel, Săvădisla, Mărtinești, Ceanu Mic și Tureni. După cum se poate observa, din lista localităților deservite lipsesc unele sate cu potențial de dezvoltare foarte ridicat sau care fac deja obiectul unor dezvoltări imobiliare ample, precum Someșul Rece, Someșul Cald, Rădaia, Mera, Suceagu, Vâlcele etc.

FIGURA 138. Localitățile din ZMC deservite de rețea de distribuție a gazelor naturale în anul 2019

Sursa: Operatorii de profil

În prezent, se derulează lucrări de extindere a rețelei de distribuție a gazelor naturale în satul Vâlcele din comuna Feleacu, în PPP între Primărie și operatorul care a concesionat distribuția. De asemenea, extinderi au loc și în comuna Chinteni (Cluj DUE, Feiurdeni, Săliștea Veche), Gilău (Someșu Rece). De asemenea, operatorii privați investesc continuu, în baza unor programe multianuale, sume importante pentru modernizarea conductelor, a branșamentelor, a stațiilor de reglare-măsurare etc. Prin urmare, calitatea serviciilor este satisfăcătoare la nivelul ZMC.

Primăriile din ZMC au în vedere accesarea de fonduri prin Programul Național de racordare a populației și clienților non-casnici la sistemul inteligent de distribuție a gazelor naturale pentru executarea de lucrări de înființare sau extindere a rețelelor în zonele nedeservite. În acest sens, acestea au înființat chiar și asociații în scopul elaborării documentațiilor tehnico-economice (de ex. Asociația Someș Gaz pentru rețeaua din Someșul Rece).

6.5.4. Infrastructura și serviciile de alimentare cu energie termică

În prezent, doar municipiul Cluj-Napoca dispune de un Sistem de alimentare centralizată cu energie termică (SACET), cele din Apahida și Gilău, aferente ansamblurilor de locuințe colective, fiind desființate încă de la mijlocul anilor 90.

SACET Cluj-Napoca a fost înființat în anii 60 ai secolului trecut, odată cu demararea construcției de ansambluri de locuințe colective de către autoritățile comuniste. Acesta ajunsese să numere în 1990 circa 100.000 de apartamente, adică 80% din fondul locativ de la acel moment. Ca în cazul majorității centrelor urbane din Transilvania, apartamentele au început să se debranșeze treptat de la sistemul centralizat, din varii motive (preț, calitatea serviciilor etc.), în vederea trecerii la încălzirea pe bază de centrale individuale pe bază de gaze naturale, proces care continuă și astăzi. Astfel, numărul de apartamente branșate s-a redus la circa 24.000 în semestrul I 2020, adică aproximativ ¼ din cele raportate în 1990, organizați în 1308 de asociații de proprietari și care reunesc circa 58.600 de rezidenți (adică 20% din totalul celor din municipiu).

Deși efectele de mediu ale acestei tranziții de la sistemul centralizat la sisteme individuale sunt larg dezbătute, autoritățile locale nu s-au opus fenomenului debranșării, astfel încât povara subvențiilor pentru încălzire plătite de către municipalitate din bugetul local este incomparabil mai redusă decât în alte centre urbane mari din țară (București, Timișoara, Constanța, Craiova etc.). În prezent, SACET este operat de către S.C. TERMOFICARE NAPOCA S.A., societate din subordinea CL Cluj-Napoca.

Scăderea numărului de consumatori și-a pus amprenta și asupra consumului de energie termică, la care s-a adăugat și tendința de încălzire a climei, respectiv de îmbunătățire a performanței energetice a blocurilor de locuințe și a clădirilor publice. Astfel, consumul a scăzut la o aproape o treime față de anul 2010.

FIGURA 139. Consumul de energie termică de la nivelul municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019

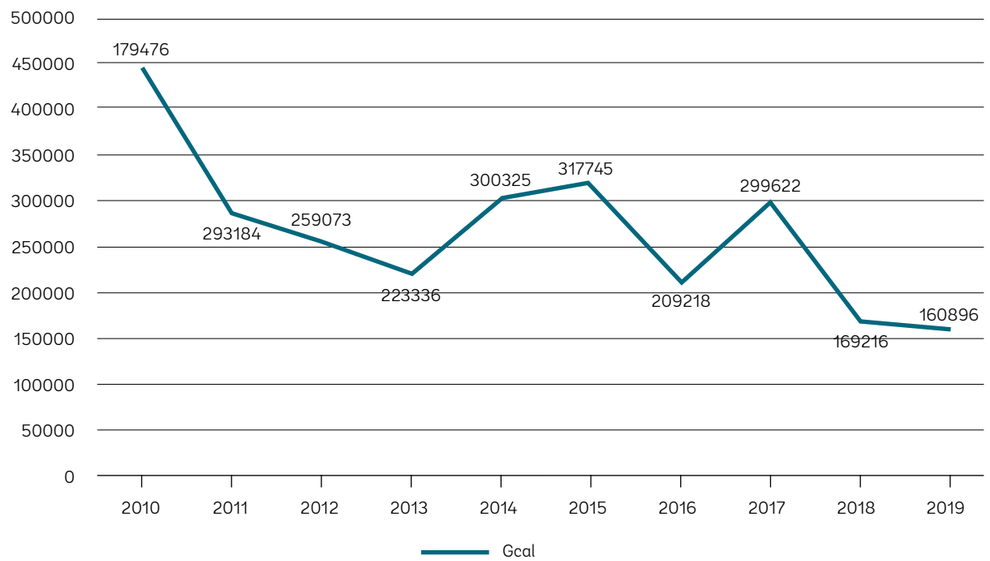

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

FIGURA 140. Zonele de acoperire ale SACET Cluj-Napoca

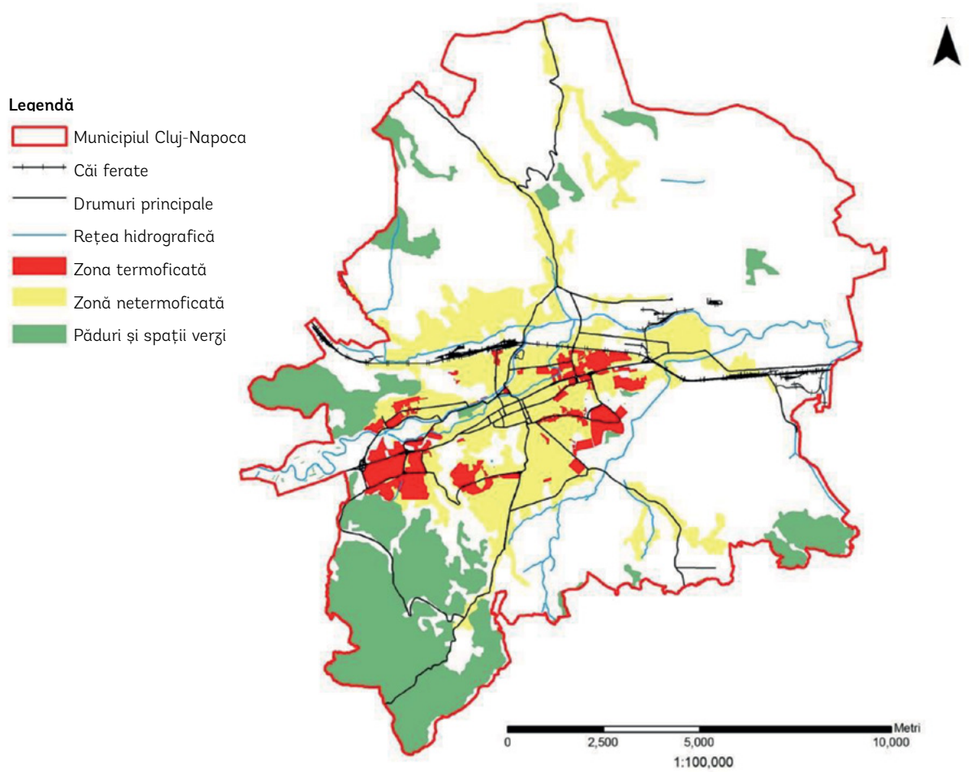

Sursa: Planul Integrat de calitate a aerului Cluj-Napoca 2019-2023

Producția de energie termică de la nivelul SACET este descentralizată, în sensul că aceasta este asigurată de centrale de zonă, de cvartal și de scară (condominium). Centrala Termică de Zonă (CTZ) Someș-Nord dispune de un cazan de apă fierbinte de 116 MWt aflat în conservare și administrate de Termoficare Napoca S.A.,, respectiv de o instalație de cogenerare cu 3 motoare termice (3 x 1,5 Mwe și 3 x 1,4 MWt) și de 4 cazane de apă fierbinte (8 MWt, 14 MWt, 16 MWt, 24 MWt) care sunt operate de societatea mixtă Colonia Cluj-Napoca Energie SRL. La acestea se adaugă și de 2 centrale termice cu cogenerare cu o putere de 13 MW instalate în Cartierul Gheorgheni, administrate de aceeași societate mixtă care furnizează energia termică generată către Termoficare Napoca. Centralele termice de cvartal și cele scară sunt administrate direct de către Termoficare Napoca și sunt dotate cu cazane pe bază de gaze naturale, cu randament de 92%, montate cu precădere în perioada 2006-2011, având o putere instalată totală de 260 MW. Compania administrează și centralele termice ale Spitalului Municipal Clujana, ale blocurilor ANL de pe Calea Mănăștur și ale unităților de învățământ.

La nivelul municipiului există și o rețea de 37 de puncte termice, cu o putere instalată între 280 kW și 3600 kW, care reprezintă o interfață între sistemul primar de transport și consumatori. Astfel, locuitorii din zonele Mărăști și Nicolae Titulescu (Pata) beneficiază de puncte termice racordate la sistemul de transport al apei fierbinți produse la CTZ Someș Nord. În restul cartierelor (Mănăștur-Plopilor, Gheorgheni) aceste puncte termice sunt mult mai puține.

Centralele/punctele termice ale companiei Termoficare Napoca deservesc marile ansambluri de locuințe colective din municipiul Cluj-Napoca, respectiv: Mănăștur, Mărăști, Gheorgheni, Grigorescu, Între Lacuri, Zorilor. În schimb, blocurile construite după 1990, în zone precum Bună Ziua, Europa, Becaș, Borhanci, Sopor etc. nu sunt branșate la sistemul centralizat, acestea optând pentru centrale de apartament sau chiar de scară/bloc proprii.

Rețeaua de transport și energie a energiei termice de la nivelul municipiului Cluj-Napoca cuprinde 16,5 km de rețele primare tur-retur, care asigură transportul apei calde de la CTZ Someș Nord la punctele termice, respectiv 128 km de rețele secundare, care fac legătura între centralele/punctele termice și clădirile deservite. Energia termică este contorizată atât la sursele de producere, cât și consumatori. Principala problemă cu care se confruntă SACET este corodarea conductelor aferente rețelei de transport primar și secundar, care generează pierderi în rețea. La acestea se adaugă și uzura unor echipamente (cazane, pompe, schimbătoare de căldură), a instalațiilor de încălzire din unele clădiri publice, precum și valorificarea insuficientă a resurselor de energie regenerabilă.

În prezent, Termoficare Napoca are planificate/în derulare următoarele investiții pentru reabilitarea și modernizarea SACET Cluj-Napoca:

- Modernizarea rețelei de puncte termice și transformarea lor în centrale termice de cvartal, care să poată asigura independent producția de energie termică pentru consumatorii încă racordați la sistem. Acest lucru va conduce la dezafectarea unei părți (4,8 km) din rețeaua de transport primar și, implicit, la realizarea de economii importante pe fondul reducerii pierderilor. Investiția se realizează la nivelul a 7 puncte termice din zona Mărăști-Pata.
- Înlocuirea a circa 3,5 km din rețeaua de transport primar din zona Mărăști, în vederea reducerii pierderilor
- Reabilitarea rețelelor de agent termic secundar – în cartierele Mănăștur, Mărăști, Grigorescu, Zorilor, Gheorgheni – tot în vederea reducerii pierderilor
- Modernizarea / automatizarea centralelor termice - prin înlocuirea utilajelor uzate, cu randamente scăzute
- Introducerea sistemelor alternative de producere a energiei termice pe bază de panouri solare termice, pompe de căldură, instalații de microgenerare etc. – care va conduce la reducerea costurilor de producție, mai ales în cazul apei calde
- Modernizarea sistemului de alimentare cu energie termică a clădirilor publice (centrale termice, instalații interioare), în vederea reducerii consumurilor specifice. Acestea vizează Colegiul "George Barițiu", Liceul Teologic Baptist Emanuel, Liceul Tehnologic nr. 1, Colegiul Economic "Dr. Iulian Pop", Liceul "Aurel Vlaicu" etc.

Chiar și în contextul realizării treptate a investițiilor sus-menționate este puțin probabil ca procesul de debranșare treptată a consumatorilor casnici să fie stopat în următorii ani, existând o preferință clară, mai ales a tinerilor și rezidenților cu venituri peste medie, pentru soluții individuale de încălzire. În schimb, SACET va rămâne un actor important în ceea ce privește asigurarea necesarului de energie termică pentru clădirile publice din administrarea municipalității.

În anul 2019, compania Termoficare Napoca a obținut venituri totale de 68,7 mil. lei, dintre care 28,5 mil. lei (41%) au provenit din subvenții pentru diferența de preț și compensații pentru reducerea pierderilor induse de prestarea serviciului public acordate de municipalitate, care au fost plătite cu regularitate către operator. Compania avea sfârșitul anului 2019 creanțe de încasat de circa

11,3 mil. de lei, reprezentate în principal de facturi neplătite de asociațiile de proprietari, respectiv datorii totale de 32,1 mil. lei (toate fiind curente), preponderent către furnizori de gaze și energie electrică și termică, respectiv bănci (linii de credit). Cu toate acestea, compania a înregistrat un profit net de 0,6 mil. lei, față de pierderi de 7,3 mil. lei în anul 2018. Numărul de angajați este de 87.

Strategia de dezvoltare a SACET își propune o potențială extindere a serviciilor și la nivel metropolitan, atât pentru clădiri rezidențiale (blocuri), cât și publice, fiind vizate mai ales comunele Florești și Apahida. Ultima generație de rețele SACET face posibilă și livrarea de agent de răcire, cu respectarea unor anumite condiții de construire la nivel de client. Sistemul își propune să devină neutru până în anul 2050, astfel încât toate clădirile racordate la acesta să fie nZEB (cu aport minim de energie din surse regenerabile de 30%).

6.5.5. Infrastructura și serviciile de producere, transport și distribuție a energiei electrice

ZMC este unul dintre cei mai importanți producători de energie verde din Transilvania, în contextul valorificării hidroenergetice a râului Someșul Mic încă de la începutul secolului trecut, care cuprinde în prezent o cascadă de hidrocentrale realizată în 8 trepte, constând din 5 baraje, 8 centrale hidroelectrice și peste 30 km de aducțiuni principale și secundare. Centralele au o putere instalată de 300 MW și produc circa 534 mil. KWh într-un an hidrologic normal, jucând astfel un rol central în Sistemul Energetic Național. La acestea se adaugă și alte câteva microhidrocentrale pe teritoriul comunei Gilău.

Potențialul de producere a energiei electrice fotovoltaice, care este unul foarte bun în zonele Baciu-Chinteni și Ciurila-Tureni-Aiton, este subexploatat, inclusiv ca urmare a presiunii imobiliare ridicate asupra terenurilor, la fel ca și cel eolian, bine reprezentat în zona Masivului Gilău – Muntele Mare. Astfel, facilități de producere a energiei fotovoltaice și eoliene se regăsesc doar în zona comunelor Tureni, Jucu, Feleacu, Aiton – însă și acestea de mici dimensiuni. În comuna Bonțida funcționează o centrală pe bază de biomasă, cu o putere instalată de aproape 10 MW, iar în Cluj-Napoca unități de cogenerare aferente sistemului de termoficare, cu o putere instalată de doar 0,6 MW. În domeniul producției convenționale de energie există o singură centrală pe bază de gaze naturale, cu o putere instalată de 3 MW în comuna Cojocna, aparținând companiei ROMGAZ.

Rețeaua de transport și energie a energiei electrice cuprinde linii de înaltă (110-750 kV) – administrate de către compania de stat TRANSELECTRICA, medie 0,4-40 kV) și joasă tensiune (220-380 V), la care se adaugă stații și posturi de transformare pentru adaptarea tensiunii electrice la nevoile consumatorilor – administrate în principal de către o altă companie de stat, respectiv ELECTRICA TRANSILVANIA NORD.

ZMC este racordată la Sistemul Energetic Național prin intermediul unei LEA de 400 kV Iernut-Mukacevo (Ucraina), prin intermediul stațiilor de transformare Cluj-Est și Gădălin, respectiv prin LEA 220 kV Cluj Florești-Câmpia Turzii/Alba Iulia, LEA 220 kV Mărișelu-Cluj Florești, LEA 220 kV Cluj Florești-Tihău. Stațiile de transformare Cluj-Est, Cluj-Florești și Gădălin sunt elementele centrale ale sistemului de transport al energiei electrice din ZMC, acestea fiind modernizate și retehnologizate de către TRANSELECTRICA. În perspectivă, Stația Gădălin va asigura completarea inelului de nord de 400 kV, prin construirea LEA Gădălin-Suceava și LEA Gădălin-Tarnița 1 și 2 (pentru evacuarea puterii de la viitoarea CHEAP Tarnița - investiție pregătită de mai mulți ani de către Guvernul României și HIDROELECTRICA).

La recensământul din 2011, în ZMC erau raportate 695 de gospodării neracordate la rețeaua de electricitate, adică aproximativ 0,3% din totalul fondului construit. În termeni absoluți, cele mai multe dintre acestea erau localizate în Apahida (171), Cluj-Napoca (124), Florești (101), Gilău (42) și Cojocna (35). În termeni relativi, cea mai ridicată a pondere a locuințelor neracordate la rețeaua de alimentare cu energie electrică se înregistra în satele Borșa-Crestaia (80%), Câmpenești (23,4%), Sălicea (7,8%), Iuriu de Câmpie (6%), Căianu-Vamă (5,1%), Someșu Cald (4,8%), Dezmir (4,2%), Ciumăfaia (4,2%), Giula (4,1%), Vișlea (3,9%), Bărăi (3,3%). Toate aceste zone sunt electrificate, prin urmare gospodăriile neracordate erau, în general, cele care nu-și permiteau plata serviciului, care erau neocupate/abandonate sau care erau recent construite și nu se branșaseră încă la rețea din varii motive.

FIGURA 141. Localitățile din ZMC cu un procent al locuințelor neracordate la rețeaua de energie electrică mai mare de 3%, la recensământul din 2011

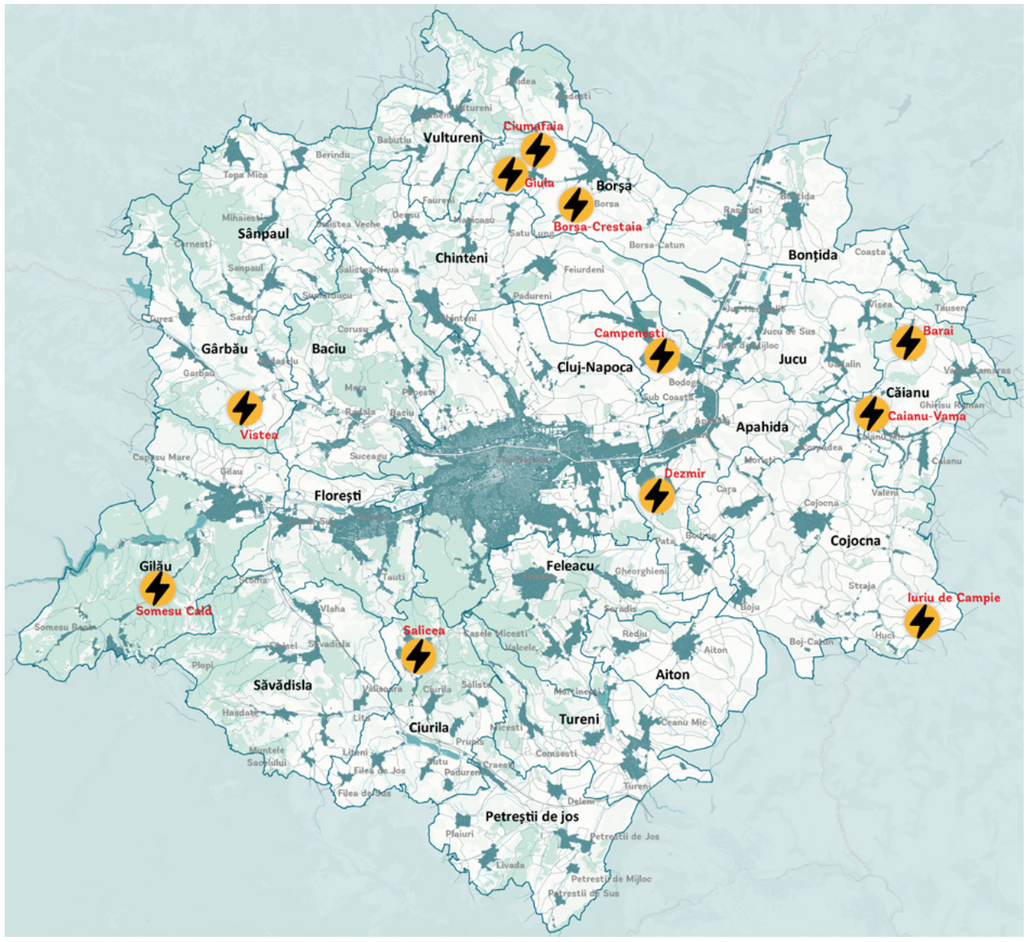

Sursa: INS. Rezultatele finale ale RGPL 2011

Recensământul din 2021 ne va indica în ce măsură în ZMC mai există astfel de cazuri, în condițiile în care proprietarii, administrațiile locale și operatorul a investit în ultimul deceniu în extinderea rețelei de distribuție a energiei electrice în zonele nou-construite. Totuși, în condițiile în care ritmul construcției de locuințe noi se menține ridicat la nivelul ZMC, mai ales în UAT-urile alipite de municipiu (Florești, Baciu, Apahida, Chinteni, Feleacu etc.), putem afirma că sunt necesare noi investiții pentru extinderi.

6.5.6. Infrastructura și serviciile de iluminat public

Toate UAT-urile de la nivelul ZMC dispun de sisteme de iluminat public (stradal și, după caz, arhitectural, festiv), care sunt în generale operate de către administrațiile publice locale, prin folosirea atât a infrastructurii proprii, cât și a celei (de ex. stâlpi) aflată în proprietatea operatorului de distribuție a energiei electrice (DEER).

Conform datelor puse la dispoziție de Primăria Municipiului Cluj-Napoca în iunie 2021, numărul total de aparate de iluminat utilizate în oraș este de 18.892, dintre care:

- 13580 aparate de iluminat echipate cu surse de vapori cu descărcări de sodiu montate după 2007. Deși nu sunt la fel de eficiente energetic, de durabile și de performante la indicele de redare a culorilor ca aparatele de tip LED, acestea au fost furnizate de companii de top din domeniu și instalate pe baza unor calcule luminotehnice, cu respectarea standardelor în vigoare (și în 2007, și în prezent) privind nivelul de luminare/luminanța.
- 2180 aparate de iluminat echipate cu surse de vapori cu descărcări de sodiu montate înainte de 2007;
- 3132 aparate de iluminat echipate cu surse LED pe 80 de străzi.

Prin Programul de Cooperare Elvețiano-Român, în 2019 s-au realizat la nivelul municipiului Cluj-Napoca lucrări de înlocuire a aparatelor de iluminat pe bază de sodiu cu aparate de iluminat LED și sistem de telegestiune pentru 22 de străzi din municipiu, cu un total de 1.358 aparate de iluminat. În cadrul aceluiași proiect a fost modernizat sistemul de iluminat interior în parking-uri supraterane și hale agroalimentare (Parking-urile: Primăverii, Băișoara, Mehedinți, Fabricii și Moților și respectiv halele agroalimentare Flora, Grigorescu, Zorilor, Hermes și Ira), cu un total de 1.938 de aparate de iluminat utilizând tehnologia LED, respectiv în Parcul Central "Simion Bărnuțiu" (227 de aparate de iluminat).

Intervenții similare s-au realizat și la nivelul străzilor care au beneficiat de lucrări de regenerare complexe cu fonduri europene sau de la bugetul local (de ex. Regele Ferdinand, Molnar Piuariu, Piața Lucian Blaga, Napoca, Horea, Avram Iancu, G. Barițiu, Splaiul Independenței, Moților, Eroilor, Piața Unirii, I.C. Brătianu, Tipografiei, Sextil Pușcariu, Emil Zola, Andrei Șaguna etc.). Așadar, numărul străzilor/zonelor cu iluminat LED este, în realitate, mai mare de cele 80 menționate mai sus și în continuă creștere.

Municipalitatea a instalat un sistem inteligent de automatizare a iluminatului public în întreg orașul, pentru aprinderea și stingerea iluminatului (146 de puncte de aprindere) în corelare cu nivelul de iluminare naturală. Iluminatul ornamental pentru sărbătorile de iarnă s-a asigurat în anul 2019 în 34 de zone, exclusiv cu tehnologie LED.

În urma unei idei de proiect selectate în urma procesului de bugetare participativă, peste 150 de treceri de pietoni nesemaforizate din municipiu (din totalul de circa 800) au fost suprailuminate cu aparate LED, atât din fonduri de la bugetul local cât și din Programul de Cooperare Elvețiano-Român.

În acest context, situația rămâne mai problematică doar la nivelul celor peste 2000 de corpuri de iluminat public (11% din total) mai vechi de 2007. Primăria derulează în prezent un proiect cu finanțare AFM de modernizare iluminat public pe 6 străzi (371 de aparate, respectiv unul finanțat din fonduri norvegiene pentru alte 16 stărzi (1367 de aparate).

În schimb, există deficiențe la starea rețelei de alimentare, care este în continuare administrată de operatorul de distribuție DEER Cluj-Napoca (fost SDEE). Din 584 de km de rețea, doar 180 km sunt modernizați și aparțin Primriei, restul retelei fiind in cea mai mare proportie mai veche de 50 de ani.

FIGURA 142. Străzile/zonele care au beneficiat de lucrări de montare de corpuri de iluminat public de tip LED cu fonduri din Programul de Cooperare Elvețiano-Român, respectiv de stații de încărcare electrică

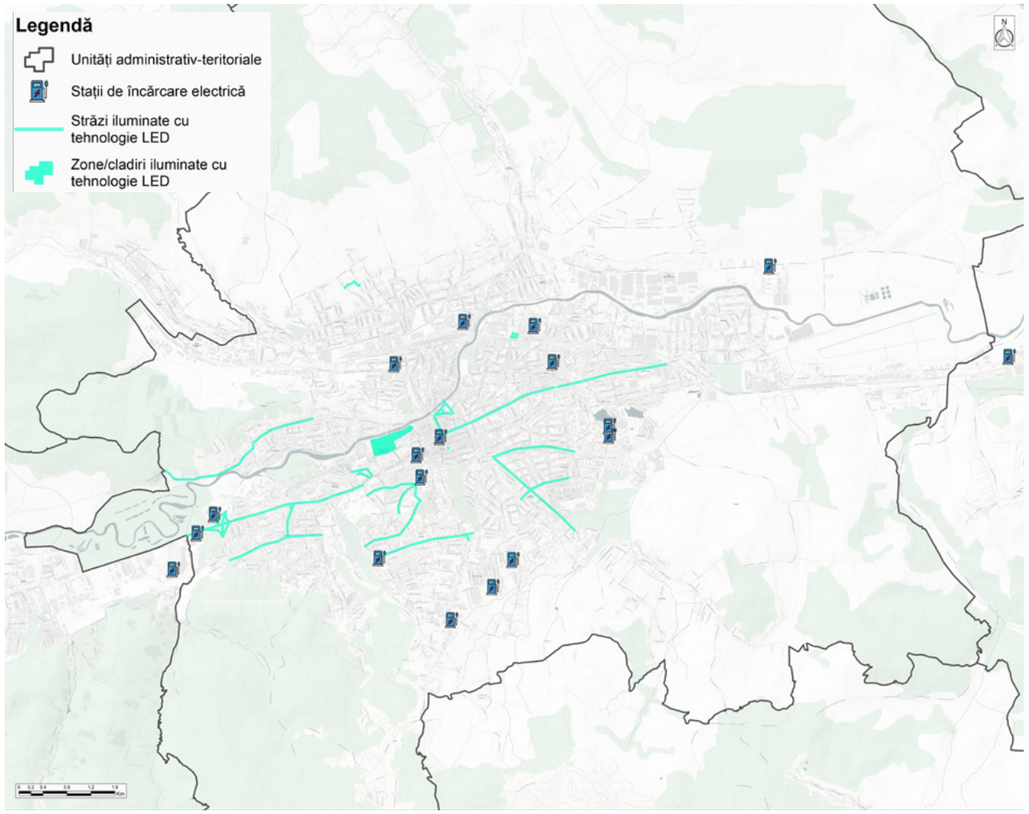

Sursa: Primăria Cluj-Napoca

În mediul rural, starea serviciilor de iluminat public variază de la o localitate la alta. Spre exemplu, în comuna Apahida sunt necesare lucrări de extindere și modernizare a rețelei în satele Corpadea, Sub Coastă, Câmpenești, Apahida, dar și pe unele străzi din Sânnicoară. În satul Jucu, rețeaua a fost extinsă (de ex. de-a lungul DN 1C) și modernizată complet, cu utilizarea tehnologiei LED. Și în comuna Florești toate străzile din domeniul public utilizează aceeași tehnologie. Comuna Feleacu are în curs de finalizare un proiect cu finanțare guvernamentală prin AFM pentru înlocuirea tuturor corpurilor de iluminat cu unele de tip LED. Comuna Bonțida, Gârbău, Tureni și Baciu au

realizat recent demersuri în vederea atragerii de fonduri guvernamentale pentru extinderea și modernizarea rețelei, iar comuna Sânpaul a primit deja aprobarea finanțării pentru același scop. Comunele Săvădisla și Borșa au în curs lucrări de modernizare a rețelei. În comuna Gilău rețeaua a fost parțial modernizată.

Așadar, chiar și în ipoteza atragerii unor fonduri guvernamentale prin programul AFM, există încă un necesar important de investiții în extinderea și modernizarea rețelelor de iluminat public din comunele care alcătuiesc ZMC, cu multe beneficii pe termen lung: reducerea consumurilor de energie, implicat și a emisiilor de gaze cu efecte de seră asociate producției acesteia, reducerea cheltuielilor suportate de administrațiile locale cu energia consumată și cu mentenanța rețelei, creșterea siguranței publice și a celei în trafic etc.

6.5.7. Infrastructura și serviciile de telecomunicații

Conform PATJ Cluj, județul Cluj (implicit și teritoriul ZMC) beneficiază în prezent de infrastructură adecvată de telecomunicații pentru asigurarea tuturor formelor de transmisii de date prin rețele fixe și mobile. Această infrastructură a fost dezvoltată de operatorii privați din domeniu, cuprinzând în prezent peste 2.500 de stații de transmisie/recepție aferente tehnologiei 2G, 3G și 4G.

În domeniul telecomunicațiilor fixe (telefonie, internet, cablu), există 18 operatori care activează în zonă, cei mai importanți din perspectiva numărului de localități deservite fiind Orange România, Telekom România, RCS&RDS, Vodafone&UPC și Societatea Națională de Radiodifuziune. Serviciile fixe sunt tot mai puțin populare în rândul clienților, context în care asistăm la o trecere treptată a acestora către cele prin satelit. Mai mult, există unele localități neacoperite de niciun furnizor de servicii de telecomunicații fixe (de ex. 5 sate în comunele Căianu, 4 sate în comuna Ciurila etc.).

În ceea ce privește serviciile de telecomunicații mobile, piața locală este împărțită de 4 operatori: Orange România, Vodafone România, Telekom România și Digi România, care asigură acoperirea integrală a teritoriului ZMC cu semnal. Dacă în cazul tehnologiei 2G și 3G acoperirea cu semnal a teritoriului metropolitan este satisfăcătoare, în cazul celei 4G există încă deficiențe în satele mai îndepărtate de municipiu: Borșa-Crestaia – comuna Borșa; Tăușeni și Coasta – comuna Bonțida; Măcicașu, Sânmărtin, Satu Lung, Feiurdeni – comuna Chinteni; Săliște, Șutu, Filea de Jos – comuna Ciurila; Livada, Plaiuri – comuna Petrești de Jos; Hășdate – comuna Săvădisla; Micești – comuna Tureni; Făureni, Chidea – comuna Vultureni; Someșu Cald – comuna Gilău. În aceste sate, niciunul dintre cei 4 operatori nu asigură un semnal bun sau foarte bun pentru tehnologia 4G.

În schimb, municipiul Cluj-Napoca este printre primele 5 orașe din România care dispune deja de acces la tehnologia revoluționară 5G, chiar dacă aceasta este mai degrabă la nivel experimental în prezent, existând câteva antene de emisie-recepție care au însă acoperire limitată. Extinderea acestei tehnologii în anii viitori, odată cu emiterea licențelor către operatori la nivelul UE și al României, va asigura conexiuni de 5-10 ori mai rapide decât în prezent, utilizarea unor aplicații speciale în diferite domenii și transmiterea datelor aproape instantaneu.

O problemă cu care se confruntă municipiul Cluj-Napoca, dar și unele comune din ZMC cu o densitate mai ridicată a locuirii (de ex. Florești) este împânzirea spațiilor publice și a clădirilor cu cabluri aeriene, care prezintă două probleme majore: pe de o parte, aspectul inestetic, iar pe de altă parte vulnerabilitatea respectivelor rețele în fața unor intemperii (de ex. vijelii) și, implicit, întreruperea furnizării serviciilor către clienți.

FIGURA 143. Localitățile din ZMC care nu erau deservite în anul 2019 de niciun operator de telecomunicații fixe

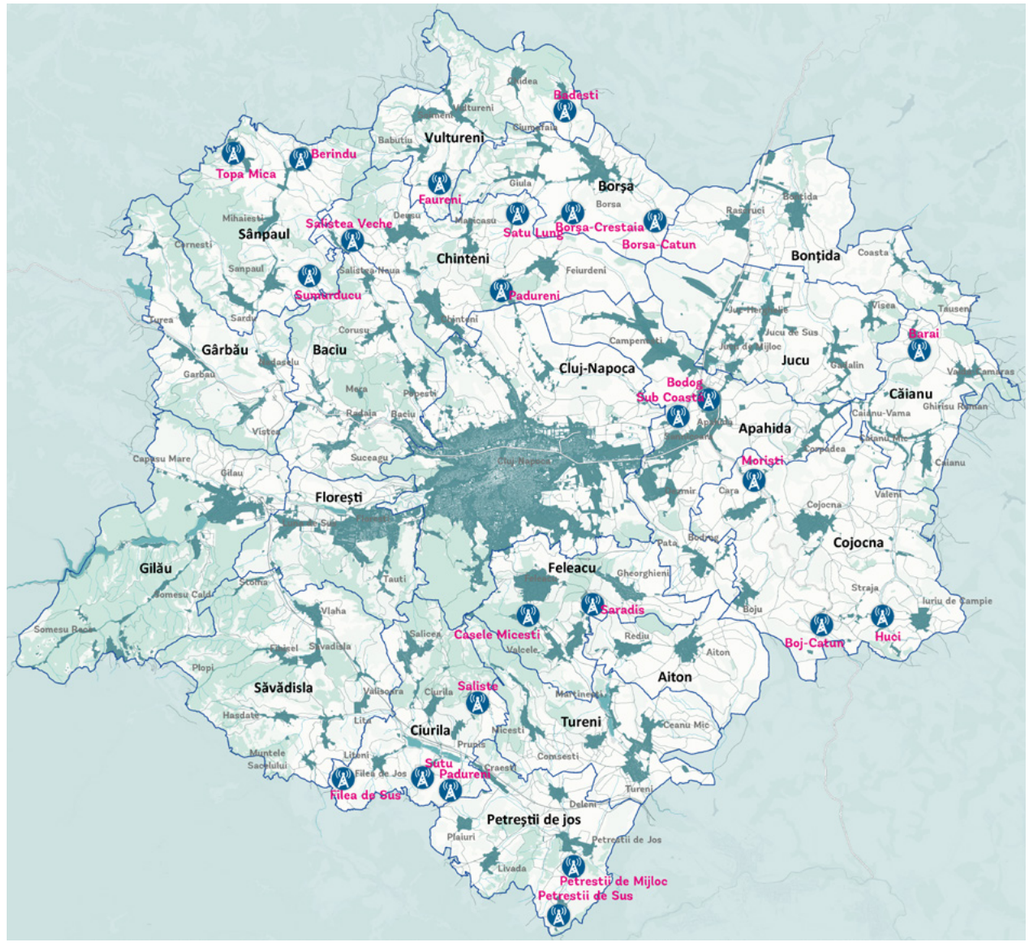

Sursa: PATJ Cluj (pe baza datelor ANCOM)

În acest context, în anul 2007 Primăria Cluj-Napoca a organizat o licitație publică în vederea construirii unei rețele de fibră optică subterană, care să acopere întreaga suprafață a orașului, fiind semnat un contract de asociere în participațiune în acest sens cu compania CFO Integrator, pe o durată de 20 de ani. Rețeaua, denumită DuctCity, va intra după cei de 20 de ani de dezvoltare și administrare de către compania privată sus-menționată în proprietatea municipalității. În acest răstimp, CFO Integrator virează anual către bugetul local o taxă stabilită conform contractului de asociere. Rețeaua subterană este una de tip deschis, putând fi închiriată de către orice operator la un preț stabilit de CFO Integrator cu acordul prealabil al municipalității, astfel încât cetățenii vor putea alege operatorul dorit, indiferent de zona în care locuiesc. În plus, canalizația subterană îmbunătățește estetica urbană și asigură o protecție superioară a echipamentelor de telecomunicații aflate în proprietatea operatorilor din domeniu.

FIGURA 144. Străzile din municipiul Cluj-Napoca, care beneficiază de rețea de fibră optică subterană

Sursa: Cfo Integrator SRL

Prin contractul inițial, s-a stabilit că rețeaua de canalizație subterană pentru pozarea cablurilor de telecomunicații va avea o lungime totală de 460 km de șanț (300 km de magistrală), ceea ce permitea, la acel moment (începutul anului 2008), acoperirea întregului teritoriu construit municipal. Între timp, zonele construite au continuat să se extindă, astfel încât necesarul de investiții a crescut și el, lungimea necesară a rețelei fiind estimată la 585 km.

Contractul s-a derulat cu dificultate, fiind înregistrate evidente întârzieri în dezvoltarea rețelei de către operator, astfel încât există încă străzi in zona centrală cu stâlpi împânziți de cabluri aeriene. În prezent, rețeaua de canalizație subterană acoperă, conform datelor de pe site-ul web al CFO Integrator, peste 160 de străzi (din cele peste 1.200 cuprinse în Nomenclatorul Stradal al Primăriei), însă cablurile aeriene nu au dispărut complet de pe toate aceste căi rutiere, în contextul în care operatorii evită asumarea unor cheltuieli suplimentare asociate mutării lor în subteran. Municipalitatea are, în aceste situații, autoritatea să impună operatorilor pozarea cablurilor în subteran, după cum s-a întâmplat și în cazul străzilor care au beneficiat recent de lucrări ample de regenerare / modernizare (de ex. Regele Ferdinand). În anul 2014, CFO Integrator a fost achiziționată de către compania de telecomunicații RCS&RDS, care și-a asumat astfel finalizarea proiectului Duct City.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.6.1. Introducere/267

6.6.1.1. Argument și referințe/267

6.6.1.2. Metoda de cercetare și bibliografie/268

6.6.2. Model teoretic pentru realizarea regenerării urbane sustenabile/269

6.6.2.1. Elemente supraordonatoare ale regenerării urbane sustenabile/269

6.6.2.2. Principii fundamentale ale regenerării urbane sustenabile/270

6.6.2.3. Exemplificarea și aplicarea principiilor regenerării urbane sustenabile/272

6.6.3. Analiză situație existentă/291

6.6.3.1. Context general Zona Metropolitană Cluj-Napoca/291

6.6.3.2. Analiză situație existentă în cartierele municipiului Cluj-Napoca/297

6.6.3.3. Analiză situație existentă în Florești/349

6.6.3.4. Analiză situație existentă în localitățile Baciu, Gilău, Chinteni, Apahida/351

6.6.3.5. Analiză situație existentă în Luna de Sus, Dezmir, Sânicoară, Jucu, Răscruci, Bonțida/358

6.6.4. Concluzii și recomandări generale/365

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 145. Componentele principiale ale regenerării urbane sustenabile/271

FIGURA 146. Asigurarea coridoarelor verzi/273

FIGURA 147. Identificarea unor zone de dotări la nivelul cartierului/274

FIGURA 148. Analiza lizibilității existente/275

FIGURA 149. Configurarea unor noi insule urbane/276

FIGURA 150. Crearea unor noi centre secundare/277

FIGURA 151. Spațiul privat/278

FIGURA 152. Plan existent și ierarhizarea spațiilor deschise/279

FIGURA 153. Plan propus și vedere de sus a propunerii/280

FIGURA 154. Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul municipiului/282

FIGURA 155. Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul zonei/283

FIGURA 156. Sistemul verde-albastru propus pentru Masterplan Sopor/284

FIGURA 157. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor/285

FIGURA 158. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor în raport cu sistemul verde-albastru propus/286

FIGURA 159. Ierarhizarea spațiilor private și spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor/286

FIGURA 160. Ierarhizarea spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor/287

FIGURA 161. Exemplu pentru organizarea domeniul privat al insulei urbane în propunerea pentru Masterplan Sopor/288

FIGURA 162. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor/289

FIGURA 163. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor/289

FIGURA 164. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde, scaur mineral al cartierului în propunerea pentru Masterplan Sopor/290

FIGURA 165. Zona Metropolitană Cluj – Perimetru construit, circulații/291

FIGURA 166. Zona Metropolitană Cluj – Cadru natural/292

FIGURA 167. Zona Metropolitană Cluj – schemă structurală pentru zona urbană/293

FIGURA 168. Municipul Cluj-Napoca– marcarea bazinului hidrografic din intravilan și marile suprafețe industriale distribuite în lungul căii ferate/282

FIGURA 169. Municipul Cluj-Napoca– marcarea P.U.Z.-urilor de Regenerare Urbană aprobate sau în curs de realizare/296

FIGURA 170. Cartiere Centru și Gruia/298

FIGURA 171. Cartierul Grigorescu/301

FIGURA 172. Cartierele Mănăștur și Plopilor/304

FIGURA 173. Cartierul Mărăști/308

FIGURA 174. Cartierul Bulgaria/311

FIGURA 175. Cartierul Dâmbul Rotund Vest/313

FIGURA 176. Cartierul Dâmbu Rotund Est/316

FIGURA 177. Cartierul Iris Vest/319

FIGURA 178. Cartierul Iris Est/323

FIGURA 179. Cartierul Someșeni/326

FIGURA 180. Cartierul Someșeni Est/329

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.6. Regenerare urbană

FIGURA 181. Cartierele Zorilor, Europa, Andrei Mureşanu, Bună Ziua/331

FIGURA 182. Cartierul Gheorgheni/335

FIGURA 183. Cartierele Între Lacuri şi Sopor/338

FIGURA 184. Cartierul Borhanci/340

FIGURA 185. Cartierul Becaş/342

FIGURA 186. Cartierul Făget Nord/344

FIGURA 187. Cartierul Făget Sud/346

FIGURA 188. Cartierul Iris Nord/348

FIGURA 189. Cartierul Floreşti Est/350

FIGURA 190. Localitatea Baciu/353

FIGURA 191. Localitatea Gilau/354

FIGURA 192. Localitatea Chinteni/355

FIGURA 193. Localitatea Apahida/356

FIGURA 194. Localitatea Apahida Nord/357

FIGURA 195 **Localitatea Luna de Sus**/358

FIGURA 196. Localitatea Dezmir/359

FIGURA 197. Localitatea Sânicoară/360

FIGURA 198. Localitatea Jucu de Jos şi Jucu de Mijloc/361

FIGURA 199. Localitatea Jucu de Sus/362

FIGURA 200. Localitatea Răscruci /363

FIGURA 201. Localitatea Bonţida/364

6.6. Regenerare urbană

6.6.1. Introducere

6.6.1.1. Argument şi referinţe

În contextul preocupărilor municipiului Cluj-Napoca pentru creşterea calităţii vieţii, aspectele legate de regenerarea urbană reprezintă cheia unei strategii de dezvoltare durabilă. Regenerarea urbană urmăreşte revitalizarea zonelor urbane aflate în dificultate, pe baza următoarelor principii[119]:

- reabilitarea patrimoniului reprezentat de cartierele istorice;
- îmbunătăţirea condiţiilor de locuire în cartierele de blocuri;
- mixtarea funcţională şi socială în zonele noi constituite, facilitarea accesului la locuire decentă a categoriilor defavorizate;
- amenajarea şi înfrumuseţarea spaţiului public - pieţe, scuaruri, parcuri, mobilier urban;
- modernizarea infrastructurii urbane - reţele de apă, gaz şi electricitate, drumuri şi reţele de transport în comun.

Prezenta analiză îşi propune o radiografie a situaţiei actuale rezultate în urma dezvoltării urbanistice istorice şi recente a municipiului Cluj-Napoca, în vederea stabilirii unor concluzii ce pot genera o serie de recomandări şi acţiuni de intervenţie pe termen scurt, mediu şi lung. Atenţia s-a îndreptat spre potenţialul existent, într-o evaluare la nivel global al principalilor poli de creştere ai Zonei Metropolitane Cluj, dar şi al contextului natural ca şi componentă esenţială a unei dezvoltări sustenabile.

Procesul de regenerare urbană se poate racorda sistemului de valori universale ecologice generale, ce pot fi implementate în vederea obţinerii unui ambient construit sustenabil. Deşi ne aflăm într-o stare continuă de regăsire a unui mobil de dezvoltare a societăţii, imperativele ecologice, protecţia şi dezvoltarea mediului natural rămân constante ce pot crea baza pe care se poate construi un viitor cu adevărat sustenabil. Aceste aspecte ecologice odată identificate pot crea „infrastructura" la care se pot racorda celelalte componente definite de sintagma „dezvoltării sustenabile" (componenta socială şi cea economică).[120]

Modul de dezvoltare a mediului construit nu a fost unul ce se armonizează cu componentele ecologice, ci unul ce creează bariere şi fragmentare în cadrul peisajului deschis, fiind un mod de dezvoltare ce poate crea probleme între relaţiile celor două medii pe termen lung. Aceste probleme sunt definite şi de caracterul cumulativ al efectelor negative produse de mediul construit asupra sistemelor şi fluxurilor ecologice existente în zona de studiu.[121]

Peter Calthorpe lansează un îndemn pentru actorii implicaţi în configurarea oraşului, susţinând faptul că trebuie să creăm „ ... vecinătăţi (unităţi de vecinătate) în locul subdiviziunilor; cartiere urbane în locul proiectelor izolate, şi comunităţi diverse în locul master planurilor segregate"[122]. Alternativa modului

[119] Principiile enunţate au la bază Gidul informativ privind regenerarea urbană, emis de Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, 2007
[120] Olănescu, Octav Silviu, *Aspecte ecologice în determinarea mediului construit*, 2018, Ed. UTPRESS, Cluj-Napoca
[121] Ibidem
[122] Principiile enunţate au la bază Gidul informativ privind regenerarea urbană, emis de Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice şi Locuinţelor, 2007

în care mediul construit s-a dezvoltat este „simplă și atemporală: vecinătăți rezidențiale, parcuri și școli amplasate la distanțe parcurse pietonal față de unitățile comerciale, față de instituții, față de locurile de muncă și stațiile transportului în comun – o versiune modernă a orașului tradițional”[123]. În final, scopul propus este armonizarea creșterii urbane cu impacturi minime asupra mediului natural, mai puțin teritoriu consumat, mai puțin trafic și mai puțină poluare.

La baza acestei alternative, atât din punct de vedere filozofic cât și practic, se află individul aflat în deplasare pietonală în cadrul spațiului orașului. Omul aflat în mișcare (pietonul) reprezintă elementul catalizator ce face ca trăsăturile esențiale ale unei comunități să fie semnificative. Fără pietoni, bunul comun al unei comunități (spațiul public) – parcurile, trotuarele, piețele – devin obstacole inutile în calea deplasării automobilelor. Pietonii sunt considerați de autor ca fiind „măsura pierdută a comunității, ei stabilesc scara ... și marginea vecinătăților...”[124]. Planificarea făcută la scara deplasării pietonilor „va transforma suburbiile în orașe, proiectele în unități de vecinătate și rețelele în comunități”[125].

6.6.1.2. Metoda de cercetare și bibliografie

Fundamentarea unor decizii de acțiune s-a bazat pe analiza contextului actual, urbanistic și natural, al principalelor localități ale Zonei Metropolitane Cluj. O posibilă strategie de intervenții care să ducă la îmbunătățirea permanentă a calității vieții poate fi realizată doar printr-un efort comun al tuturor instituțiilor și entităților responsabile de administrarea acestor localități, alături de comunitățile locale. Viziunea de regenerare urbană trebuie să fie unitară, anticipativă și exersată pe arii teritoriale extinse, pentru a reduce decalajele dintre diferitele componente ale Zonei Metropolitane. În acest sens metoda de analiză a situației existente și-a propus o cartare care, deși nu este exhaustivă, să acopere toate teritoriile urbanizate importante ale Zonei Metropolitane. S-a propus o analiză la scară teritorială a Zonei Metropolitane, cu evidențierea principalilor poli de creștere, alături de infrastructura majoră de transport și a cadrului natural existente. În continuare s-a aprofundat studiul la o scară mai mică, ce vizează fiecare cartier al municipiului Cluj-Napoca, respectiv fiecare localitate importantă și identificată ca și pol de creștere.

Instrumentele de analiză și cercetare aplicate fiecărei componente a studiului sunt următoarele:

- identificarea sistemului ecologic, având ca și principale elemente coridoarele ecologice, respectiv spațiile verzi publice;

- cercetarea mediului construit, alcătuit din trama stradală a cartierului/localității, spațiile civice, ansamblurile construite în diferite morfologii urbane, elementele de patrimoniu și gradul de echipare cu dotări funcționale specifice.

Fiecare cartare individuală este însoțită de un set de concluzii pentru fiecare capitol de analiză și de recomandări de acțiune specifice. În finalul studiului toate aceste concluzii și recomandări s-au expus într-o formă generală, cuprinzând principalele observații și indicații ce pot structura o strategie de regenerare urbană pentru perioada următoare.

La toate acestea se adaugă datele furnizate de Studiul echipării Zonei Metropolitane[126], realizat de Ana Bulai. O parte dintre acestea reprezintă fundamentarea unor decizii pentru recomandările prezentei analize.

[123] Olănescu, Octav Silviu, *Aspecte ecologice în determinarea mediului construit*, 2018, Ed. UTPRESS, Cluj-Napoca
[124] Ibidem
[125] Peter Calthorpe, (1993), *The Next American Metropolis, în Stephen M. Wheeler, Timothy Beatley, (editori), (2009), Sustainable Urban Development – Second Edition*, Ed. Routledge, Londra și New York, p. 90
[126] ibidem

Bibliografia aferentă prezentei analize cuprinde următoarele titluri:

2007 - ***Ghidul privind regenerarea urbană***, Ministerul Dezvoltării Lucrărilor Publice și Locuințelor

2007 - ***Charta urbană a orașelor durabile/Charta de la Leipzig***

2013 -Rapoarte de la Banca Mondială pentru MDRAP (Enhanced Spatial Planning, Competitive Cities, Growth Poles)

2014 - P.U.G. Cluj-Napoca - (Planul Urbanistic General al municipiului Cluj-Napoca)

2014 - ***Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca 2014-2020***

2015 – Rusu, Vlad Sebastian, ***Evoluția Urbanistică a Clujului interbelic***, Ed. Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca

2017 - ***Cluj Metropolitan - Strategia integrată pentru 2014-2020*** -versiune actualizată 2017

2018 – Olănescu, Octav Silviu, ***Aspecte ecologice în determinarea mediului construit*** – Ed. UTPRESS, Cluj-Napoca

2020 - studii de fundamentarePATJ Cluj (plan de amenajare a teritoriului județului Cluj)

2020 - Bulai, Ana, ***Metropolitan Equipping of Cluj-Napoca Area***, Research Report

6.6.2. Model teoretic pentru realizarea regenerării urbane sustenabile

6.6.2.1. Elemente supraordonatoare ale regenerării urbane sustenabile

Elementele supraordonatoare ce trebuie avute în vedere la nivelul restructurării sau dezvoltării localităților cuprinse în Zona Metropolitană Cluj trebuie să fie concepute la scara regiunii urbane. Intervențiile ce vizează regenerarea urbană a diverselor zone cuprinse în cadrul zonei metropolitane trebuie să se articuleze la aceste elemente supraordonatoare firesc și just astfel încât diversele procese atât ecologice, cât și sociale sau economice să se îndeplinească fără a se perturba reciproc.

Având în vedere aceste aspecte se impune organizarea și structurarea următoarelor concepte la nivelul suprastructurii urbane:

- **Stabilirea limitei creșterii urbane** – are rol de a limita extinderile necontrolate ale mediului construit peste diversele spații libere ale peisajului deschis ce furnizează beneficii ecologice zonei;
    - Această limită se stabilește în funcție de limita de protecție a resurselor naturale semnificative;
    - Limita creșterii urbane poate fi marcată prin organizarea de centuri verzi în jurul dezvoltărilor mediului construit al localităților (Ex. în Fig. 167 sunt prefigurate astfel de limite verzi între localitățile învecinate cu Municipiul Cluj-Napoca);
- **Cursurile de apă, habitatul riveran, pantele și alte elemente sensibile ale cadrului natural** sunt prevăzute a fi conservate ca **facilități ale spațiului deschis** și încorporate in cadrul mediului construit sub formă de spațiu public verde cu diferite utilizări;
- **Sistemul verde** se poate configura **pe baza sistemului hidrografic** existent în zonă organizat juridic sub formă de spațiu verde public (parcuri cu diferite activități, trasee pietonale sau trasee velo); în vederea realizării **sistemului verde integrat** se impun o serie de acțiuni complementare după cum urmează:

a) Stabilirea coridoarelor verzi din zonă;

b) Stabilirea unor programe de management şi restaurare ale bazinelor hidrografice cu următoarele componente:

- Crearea unor sisteme de drenaj natural;
- Crearea unor zone pentru bazine de retenţie a viiturilor;

Măsuri de reîmpădurire şi zone tampon faţă de peticele de habitate sensibile.

6.6.2.2. Principii fundamentale ale regenerării urbane sustenabile

Principiile generale fundamentale ce trebuie urmate în procesele de regenerare urbană pot fi structurate în trei mari categorii:

1. **principiul dezvoltării sustenabile** – un principiu teoretic care deşi aparent foarte general se poate folosi ca element coordonator în orice intervenţie ce implică transformarea mediului construit;

2. principiul adaptării şi organizării mediului construit folosind **conceptul de unitate de vecinătate**;

3. **principiul ierarhizării spaţiului public** – un principiu formal ce are implicaţii directe asupra imaginii generale a spaţiului public al oraşului şi relaţiilor ce se pot crea între domeniul public şi cel privat.

1. Principiul dezvoltării sustenabile

Acest principiu se fundamentează pe teoriile ce conceptualizează dezvoltarea sustenabilă sub forma realizării concomitente a dezvoltării pe trei componente fundamentale: componenta ecologică, componenta socială şi cea economică.

Componenta ecologică este materializată sub forma sistemului ecologic al zonei creat prin interconectarea spaţiilor verzi publice utilizând ca elemente componente constitutive coridoarele ecologice şi diferite petice de habitat. Aceste componente pot susţine diverse unităţi funcţionale ale domeniului public: scuaruri verzi şi grădini publice cu dotări pentru toate categoriile de vârstă, de la activităţi dinamice (locuri de joacă, sport) la activităţi pasive de relaxare.

Componenta socială este concepută prin asigurarea posibilităţii manifestării comunităţilor locale în spaţii identitare ce pot contribui la întărirea sentimentului de apartenenţă, spaţii care să inspire locuitorii zonelor respective, spaţii publice care să contribuie la obţinerea unui nivel contemporan de locuire urbană. Aceste spaţii sunt configurate tot sub forma unui sistem, de data aceasta un sistem interconectat de spaţii publice utilizând ca elemente constitutive străzi de diferite categorii şi diferitele scuaruri minerale. Cele două sisteme (ecologic şi social) sub aspectul trăsăturilor lor fizice sunt două sisteme care, luate împreună, au repercusiuni pornind de la nivelul local al unităţii de locuit şi până la nivelul oraşului.

Componenta economică este evidenţiată prin transpunerea celor două sisteme (ecologic şi social) tot într-un sistem, un sistem ce vizează asigurarea viabilităţii acestor propuneri în diverse scenarii cu orizonturi temporare specifice fiecărei componente în parte.

2. Principiul unităţii de vecinătate

Adaptarea modelului urban bazat pe conceptul de unitate de vecinătate, pe lângă implicaţiile sociale şi economice care stau la baza constituirii modelului, permite configurarea şi păstrarea elementelor ecologice semnificative din interiorul oraşului sub formă de spaţiu public, investit cu anumite funcţiuni recreative şi clasificat în funcţie de gradul de accesibilitate pe care ecosistemul respectiv îl permite. De asemenea, sub acest tip de organizare, oraşul este conceptualizat şi organizat la scara deplasării pietonale. Acest aspect are multiple implicaţii atât cu privire la dimensionarea efectivă a unităţilor cât şi implicaţii directe asupra confortului urban şi asupra imbunătăţirii calităţii vieţii.

3. Principiul ierarhizării spaţiului public

Acest spaţiu liber, de cele mai multe ori, suferă de lipsă de identitate în cazul dezvoltărilor sub formă de cartiere construite în perioada socialismului de stat, şi este aproape inexistent fiind tratat într-o formă reducţionistă, în cazul dezvoltărilor din ultimii 30 de ani. Aceste lipsuri, în cazul dezvoltărilor din perioada ce precede evenimentele din 1989, pot fi contracarate vizând asigurarea unei ierarhii spaţiale bazată pe calităţile spaţial-sociale pentru realizarea valorilor sociale de referinţă ale comunităţilor rezidenţiale: permeabilitate (cu diverse intensităţi), lizibilitate, adaptabilitate, eficienţă energetică, activitate, intimitate. În cazul dezvoltărilor din ultimii 30 de ani se impun ample restructurări astfel încât să fie asigurat un minim procentual de spaţiu public sub diverse forme – străzi cu dimensiuni şi utilizări contemporane, spaţii civice identitare şi reprezentative, spaţii verzi publice cu diverse utilizări.

Având în vedere aceste lucruri, conceptul formal de organizare a spaţiului liber trebuie să urmărească definirea cât mai distinctă şi precisă între domeniul public (cu acces nemijlocit) şi domeniul privat (care pleacă de la individ şi până la comunităţile unităţilor de locuit organizate sub diverse tipologii). Această separare concisă oferă opţiunea rezidenţilor de a alege între activitate şi intimitate.

FIGURA 145. Componentele principiale ale regenerării urbane sustenabile

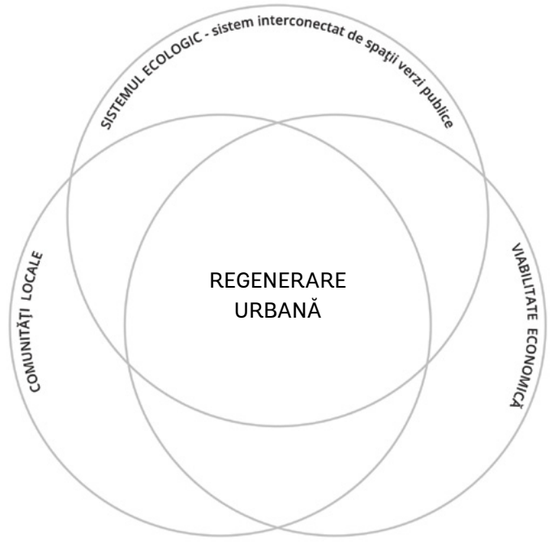

Sursa: Autorii

Pentru realizarea acestor deziderate şi pentru definirea limitelor între spaţiul public şi cel privat, spaţiul liber de construcţii al zonei poate fi configurat în cadrul sistemului ce foloseşte insula urbană ca element determinant al structurii urbane. În cazul dezvoltărilor apărute înainte de 1989, provocarea constă în problematica utilizării unui sistem de organizare precisă (stradă – insulă urbană) în reconfigurarea unui sistem construit ce aparţine urbanismului deschis, unde cu greu se pot distinge relaţii precise între clădiri şi circulaţii.

Regenerarea urbană, văzută ca proces de modificare a mediului construit, poate fi organizată folosind aceste 3 principii teoretice fundamentale, articulându-se în acelaşi timp cât mai armonios şi firesc la elementele supraordonatoare structurale organizate la nivelul localităţii şi peisajului deschis imediat învecinat.

În privința realizării dotărilor necesare la nivelul fiecărei intervenții în parte se impune folosireastudiilor sociologice[127] realizate la nivelul Zonei Metropolitane Cluj, relaționate direct atât cu situația existentă şi nevoile existente ale locuitorilor zonei, cât şi cu viziunea viitoare a dezvoltării zonei şi prognozele demografice şi sociale vizate.

6.6.2.3. Exemplificarea şi aplicarea principiilor regenerării urbane sustenabile

6.6.2.3.1. Situația marilor ansambluri de locuit construite în perioada socialistă

Următoarele informații sunt preluate din „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța"[128] realizat de Banca Mondială ce prezintă o posibilitate de abordare integrată a intervențiilor ce se pot face la nivelul cartierelor formate din mari ansambluri de locuit. Pentru exemplificare s-a folosit situația cartierului Tomis Nord din Constanța şi se propune o abordare în câteva etape succesive ce pot determina în final o schemă posibilă de regenerare urbană în vederea asigurării unui confort urban crescut.

Etapa 1. Asigurarea coridoarelor verzi.

Principiul sustenabilității, prin **componenta sa ecologică** este reprezentat de asigurarea coridoarelor verzi. Zonele verzi pot incorpora calități ce măresc lizibilitatea unei zone şi contribuie la varietatea de utilizări a spațiului public, susțin partea biotică şi dotările publice şi trebuie să fie organizate sub forme de sisteme interconectate (Fig. 146).

Datorită sistemului de organizare al urbanismului deschis ce viza segregarea deplasării în mediul urban, în vechile zone configurate în perioada socialismului de stat (în cadrul mediului construit analizat) se pot identifica câteva artere de circulație mai largi ce pot fi reconfigurate sub formă de coridoare ecologice ce realizează sistemul interior de spații verzi din cartier şi care se pot conecta cu alte sisteme verzi sau elemente majore ale cadrului natural.

Etapa 2. Identificarea unor zone de dotări la nivelul cartierului

Pe lângă centrele principale ale cartierului se pot identifica noi zone amplasate în puncte strategice ale configurației urbane, astfel dispuse încât să asigure accesibilitate pietonală tuturor rezidenților deserviți - distanță de maxim 400 m (5 minute de mers pe jos) de la locuință la nucleul de dotări. (Fig. 147)

[127] Bulai, Ana, Metropolitan Equipping of Cluj-Napoca Area, Research Raport, 2020
[128] Capitolul 3 din ghid – „Intervenții macro cu impact asupra întregului cartier", autori: Octav Silviu Olănescu, Vlad Sebastian Rusu, Anamaria Olănescu, Miruna Moldovan

FIGURA 146. Asigurarea coridoarelor verzi

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 295

FIGURA 147. **Identificarea unor zone de dotări la nivelul cartierului**

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 297

Etapa 3. Configurarea unor noi insule urbane

Această etapă implică în primă fază analiza lizibilității existente la nivelul cartierului. (Fig. 148) În mare parte cartierul este perceput ca fiind format din câteva suprafețe mari ocupate de clădiri de locuit și dotări, iar spațiul dintre clădiri se prezintă, în majoritatea cazurilor, fără identitate. Sunt caracteritici ce se pot identifica în structurile marilor ansambluri de locuit aproape în orice situație.

A doua fază a acestei etape implică structurarea noilor insule urbane. (Fig. 149) Elementul de insulă urbană este determinant în ierarhizarea spațiului având în vedere că prin intermediul acestei configurații se face cel mai ușor distincția între spațiul public și cel privat - separare indispensabilă în structurile cu un confort urban ridicat

În cadrul vechilor configurații socialiste se pot organiza astfel de insule urbane folosind diverse particularități și caracteristici ale fondului construit existent.

FIGURA 148. **Analiza lizibilității existente**

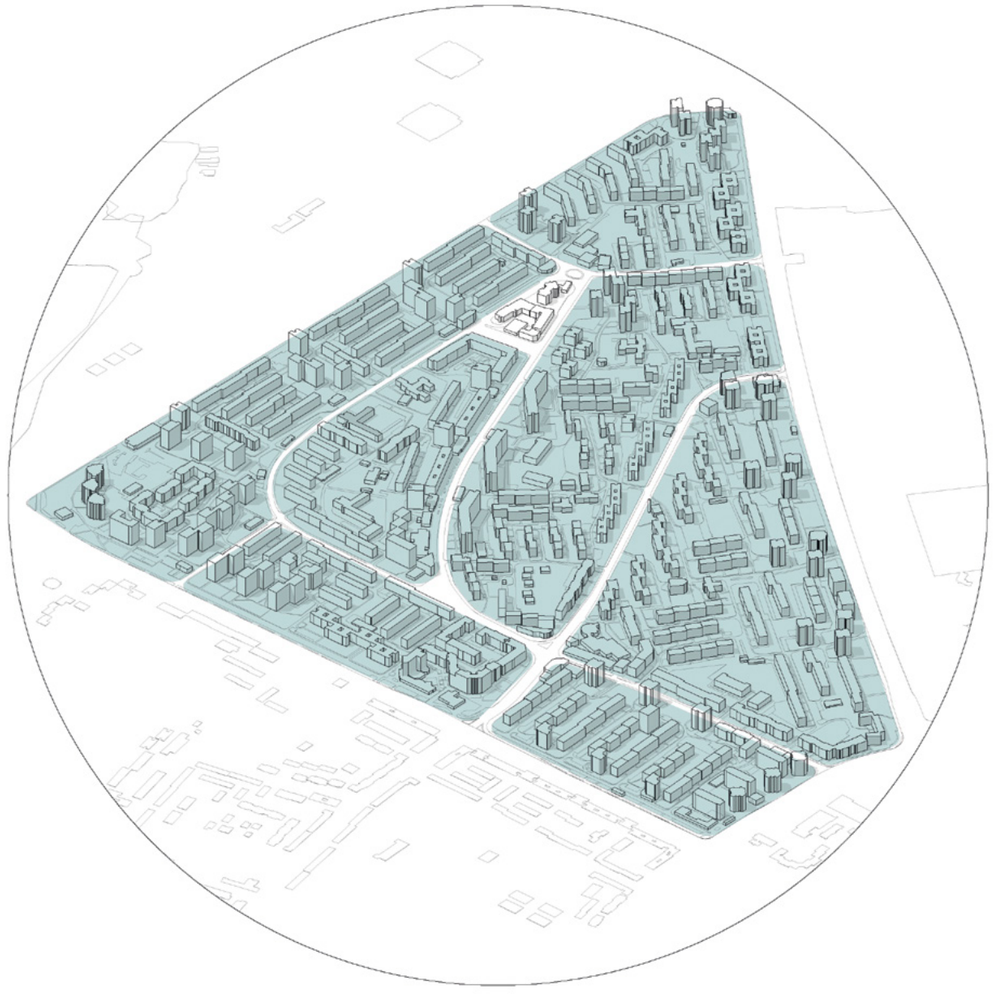

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 299

FIGURA 149. Configurarea unor noi insule urbane

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 301

Etapa 4. Structurarea şi organizarea spațiului determinat de noile insule urbane

Această structurare se face prin crearea de noi centre secundare (Fig. 150) și organizarea spațiului privat al insulei urbane (Fig. 151).

Structurarea spațiului public are în vedere obținerea unor comunități rezidențiale cu dimensiuni raportate la scara omului, pietonale.Spațiul rezultat între noile configurații de tip insulă urbană este spațiul public (stradă, scuar mineral, scuar verde) - în cadrul acestui sistem de spații publice se pot identifica zone mai ample, strategic amplasate ce pot deveni noi centre secundare ale

zonelor respective (reprezentate cu portocaliu), cu raza de influență de maxim 200 m până la cea mai îndepărtată locuință. Ele pot intra în compoziție cu dotările educaționale din zonă (reprezentate cu roșu) - spațiile sportive ale școlilor pot fi folosite de comunitățile învecinate în afara programului de școală.În interiorul insulelor urbane este prevăzut spațiul privat al rezidenților din insula urbană respectivă, unde comunitatea este cea a vecinilor, spațiu exterior respectiv fiind raportat la activitățile de la nivelul comunității imediate.

FIGURA 150. Crearea unor noi centre secundare

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 303

Toate aceste coordonate structurale majore își regăsesc corespondența în organizarea spațiilor publice sub diferite forme folosind elemente contemporane cu privire la sistemele constructive de detaliu, pavaje, mobilier urban, vegetație plantată etc.

Mai jos și în imagini sunt exemplificate câteva din aceste aspecte (Fig. 152, Fig. 153):

FIGURA 151. Spațiul privat

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 305

FIGURA 152. Plan existent și ierarhizarea spațiilor deschise

Plan existent

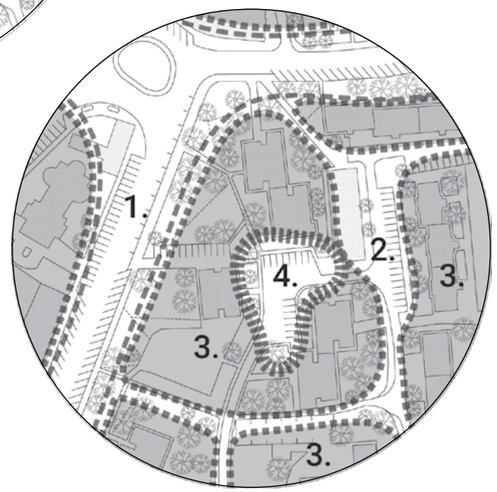

IERARHIZAREA SPAȚIILOR DESCHISE

1. Coridor ecologic - spațiu verde public
2. Spațiu public de tip "shared space"

2a. Loc de joacă pentru copii peste punctul termic existent (dezafectat)

3. Zona perimetrală construită a insulei urbane (clădiri, parcări)

3a. Clădire multifuncțională nouă - parter comercial și parcări la etaje și subteran

4. Zona privată a insulei urbane

4a. Pergolă intrare în interiorul insulei urbane - marcare zonă privată rezidenți

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanța", 2019, p. 310

Coridor ecologic

Spaţiu verde public este format din strada majoră existentă, organizată cu 4 rânduri de arbori de aliniament, 2 sensuri de circulaţie auto, pistă de biciclete de 3 m lăţime (2 sensuri) şi diverse zone verzi adiacente cu vegetaţie înaltă şi funcţiuni sportive şi de petrecere a timpului liber.

FIGURA 153. **Plan propus şi vedere de sus a propunerii**

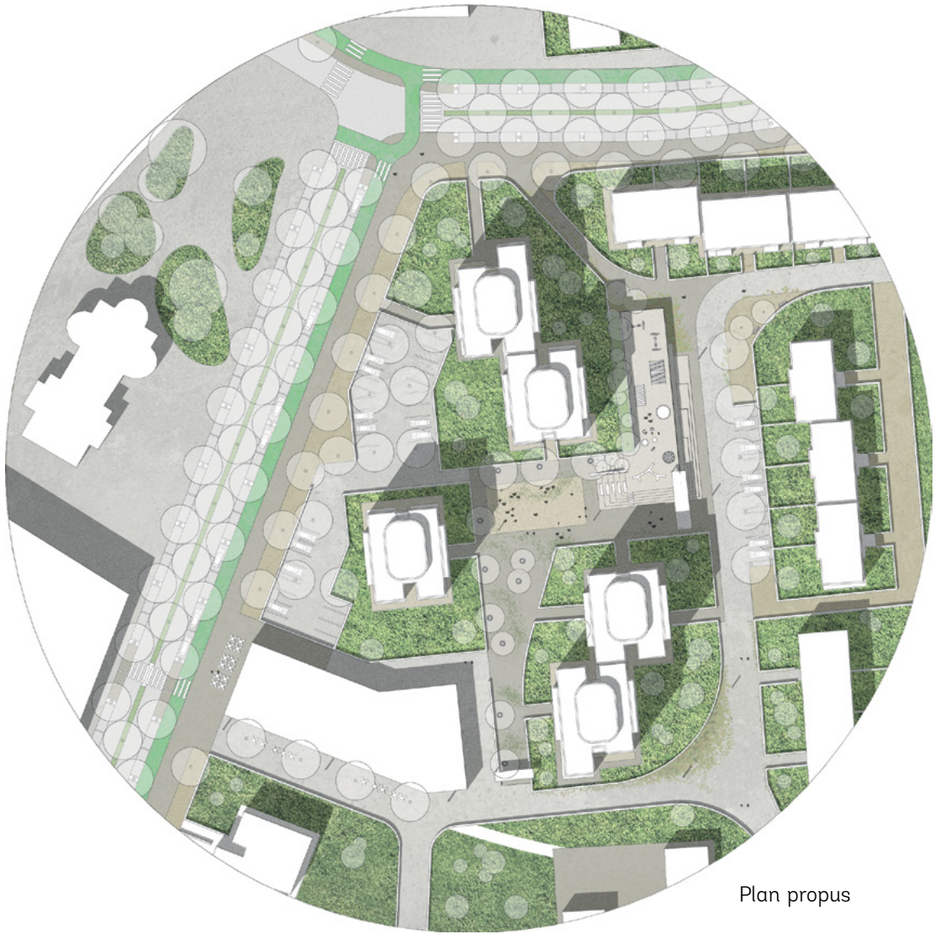

Plan propus

Sursa: Autorii, „Ghid de regenerare urbană a cartierelor de blocuri. Constanţa", 2019, p. 311, p. 313

Spaţiu public de tip „shared space" Este spaţiul public configurat între noile insule urbane propuse, realizat din pavaj din dale ţesute cu rol de a sublinia caracterul rezidenţial al zonei, dispus fără denivelări între spaţiul liber prevăzut pentru circulaţia auto, restul de pavaj pietonal şi eventualele parcări. Parcările sunt realizate în grupuri mici, dispersate, cu câte un arbore la fiecare 3 locuri de parcare. **Zona privată a insulei urbane** În mijlocul insulei urbane, în locul parcărilor existente care se relochează în fâşia perimetrală a insulei, este propus un spaţiu multifuncţional al grupării rezidenţiale – un spaţiu al comunităţii învecinate. Acest spaţiu este destinat locuitorilor de

toate vârstele, unde se pot organiza diferite mici evenimente cu rolul de a contribui la conturarea şi întărirea comunităţii de vecini.Peste vechiul punct termic semi-îngropat este propus un loc de joacă pentru copii, cu diverse instalaţii specifice categoriei de vîrstă.Spaţiul privat al locuitorilor insulei urbane este marcat cu câte un portic la fiecare zonă de acces, pentru a limita şi demarca psihologic locul.În componenţa acestei insule urbane este propus un nou corp de clădire cu parter comercial, servicii, alimentaţie publică şi cu parcări dispuse subteran şi la nivelurile de peste parter, cu rolul de a elibera spaţiul public de presiunea maşinilor. De asemenea, această clădire are rolul de a oferi dotările de necesitate imediată pentru locuitorii învecinaţi.

6.6.2.3.2. Situaţia zonelor dezvoltate în ultimii 30 de ani

Pentru exemplificarea unui model de intervenţie specific intervenţiilor contemporane pentru structurarea şi dezvoltarea urbanisitică a zonelor destructurate ce se dezvoltă în general în vecinătatea vechilor limite ale oraşului, am folosit propunerea câştigătoare a concursului pentru PUZ Masterplan Sopor[129].

Concursul pentru PUZ Masterplan Sopor oferea participanţilor posibilitatea să-şi exprime viziunea cu privire la un alt mod de abordare a intervenţiilor în zonele încă neconstituite. Deşi propunerea câştigătoare este concentrată pe zona Sopor, setul de principii folosite în realizarea ei le considerăm valabile şi pertinente în abordarea regenerării urbane în zonele construite sub forme suburbane, destructurate, fără viziune de ansamblu şi fără o relaţie armonioasă cu elementele cadrului natural.

Întreaga organizare generală a Masterplanului Sopor este concepută sub formă de articulare faţă de sistemul verde al vecinătăţii peisajului deschis ce se prefigurează în sudul intravilanului Municipiului Cluj-Napoca (Fig. 154)

[129] Echipa de proiectare: Octav Silviu Olănescu, Vlad Sebastian Rusu, Anamaria Olănescu, Miruna Moldovan, Andrada Pinte, Petrică Maier-Drăgan

Acest aspect corespunde **principiului dezvoltării sustenabile** cu privire la regenerarea urbană sustenabilă definită anterior.

FIGURA 154. **Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul municipiului**

Sursa: Autorii

În imaginea de mai jos sunt marcate relațiile între elementele cadrului natural și zona reglementată, cu linie albă întreruptă prefigurându-se posibilitatea realizării de noi masterplanuri la scară asemănătoare cu cea pentru Masterplan Sopor: Masterplan Borhanci Vest și Masterplan Borhanci Est. Această abordarea o considerăm oportună pentru structurarea acestor zone noi dezvoltate astfel încât să-și depășească statutul de suburbane și să devină și ele părți din oraș, cu toate atributele și caracteristicile contemporane pe care le-ar putea îngloba.

FIGURA 155. **Relația între sistemul verde al peisajului deschis și zona Masterplan Sopor – la nivelul zonei**

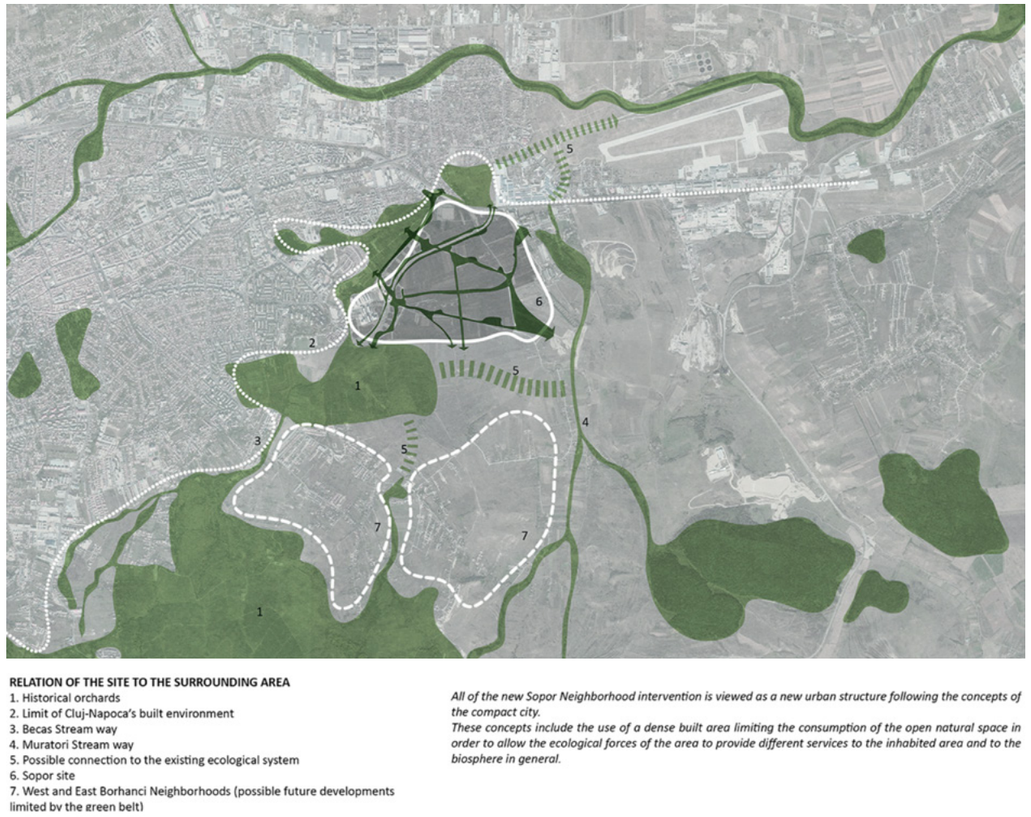

Sursa: Autorii

Doar acest tip de abordare, care pleacă de la scara peisajului, care definește elementele majore ale cadrului natural, poate să facă posibilă o viitoare articulare a sistemelor verzi din interiorul mediului construit al orașului furnizând tot setul de beneficii pe care sistemele ecologice conectate verzi le pot oferi. Astfel sistemul verde-albastru al Masterplanului Sopor se desfășoară sub o formă articulată cu sistemul verde ecologic al peisajului deschis invecinat (Fig. 156)

FIGURA 156. Sistemul verde-albastru propus pentru Masterplan Sopor

Sursa: Autorii

Al doilea principiu menționat în structurarea unei regenerări urbane sustenabile a fost cel al **unității de vecinătate.**

Întreaga viitoare dezvoltare în zona Sopor a fost propusă să fie structurată după acest principiu. Astfel distribuția dotărilor de proximitate, spațiu public cu diverse utilizări, și toate elementele constitutive ale mediului construit pot fi organizate la scara accesibilității pietonale și la scara omului în general.

Organizarea cartierului este propusă să fie stucturată în șase unități de vecinătate determinate ca suprafață de accesibilitatea pietonală a fiecărei locuințe către dotările de proximitate: educație (grădiniță, școală), comerț cotidian, loc de muncă, centru coumunitar etc; toate aceste unități de vecinătate fiind structurate și în raport cu sistemul verde integrat menționat anterior (Fig. 158).

FIGURA 157. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor

Sursa: Autorii

Al treilea principiu enunțat în conturarea regenerării urbane sustenabile a fost cel al **ierarhizării spațiului**. Această ierarhizare pleacă, ca și în cazul regenerării urbane de la nivelul marilor ansambluri constituite în perioada socialistă, de la distincția precisă între domeniul public – domeniul privat, spațiu public – spațiu privat.

În cazul propunerii pentru Masterplan Sopor s-a folosit acest concept, legat de ierarhizare, nuanțat și particularizat pe câteva paliere care au menirea de o oferi posibilitatea locuitorilor zonei de a opta pentru o diversitate de activități care variază de la activități în intimitatea familiei și până la evenimente publice care pot avea loc ierarhizat la scara insulei urbane, la scara unității de vecinătate și la scara cartierului.

Această ierarhizare a spațiului și realizarea unei separări precise între public și privat are ca scop final asigurarea cadrului fizic urban unde comunitățile locale să-și manifeste diversele acțiuni. (Fig. 159, Fig. 160)

FIGURA 158. Structura cartierului – unitățile de vecinătate propuse pentru Masterplan Sopor în raport cu sistemul verde-albastru propus

Sursa: Autorii

FIGURA 159. Ierarhizarea spațiilor private și spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor

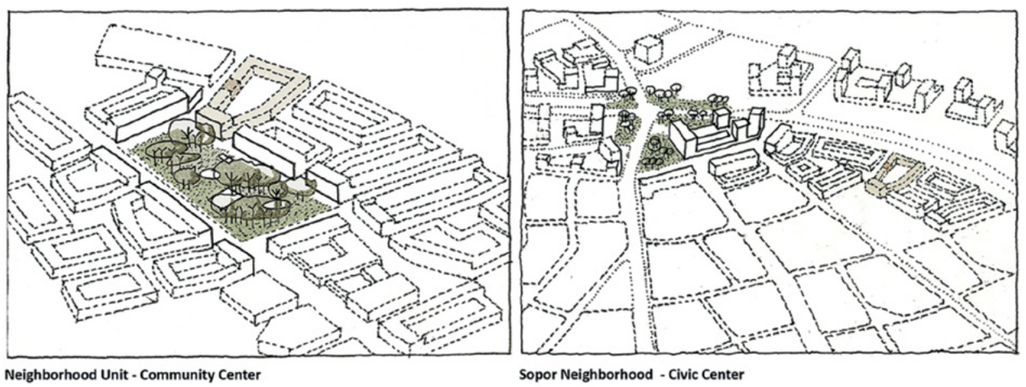

Neighborhood Unit - Community Center

Sopor Neighborhood - Civic Center

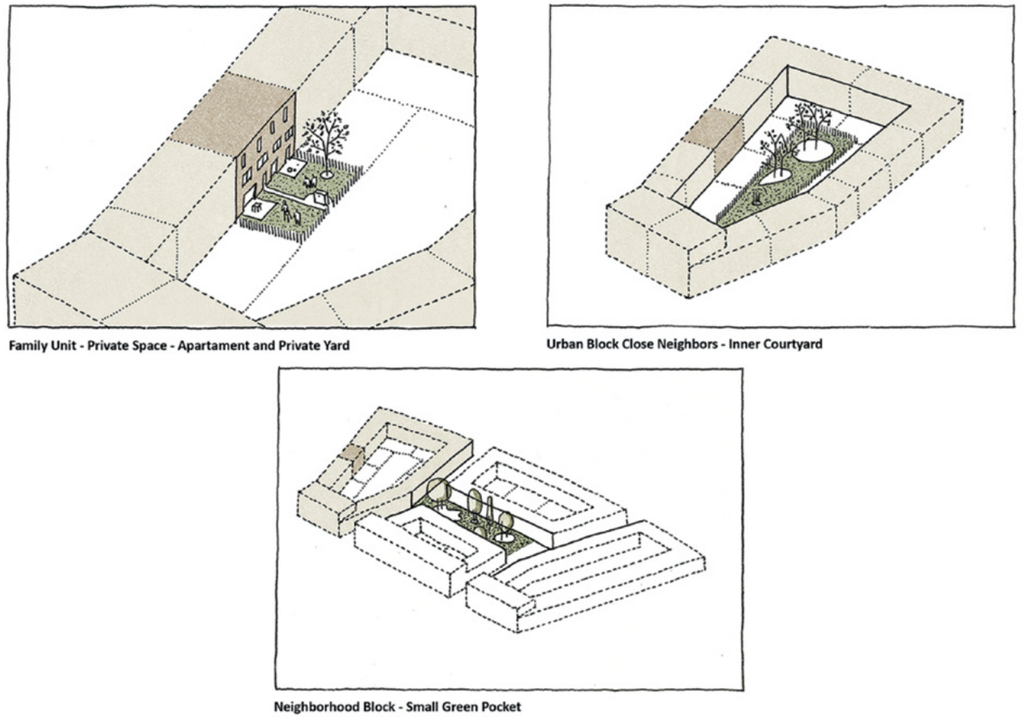

Family Unit - Private Space - Apartament and Private Yard

Urban Block Close Neighbors - Inner Courtyard

Neighborhood Block - Small Green Pocket

Sursa: Autorii

FIGURA 160. Ierarhizarea spațiilor publice în propunerea pentru Masterplan Sopor

Sursa: Autorii

Mai jos sunt câteva exemplificări ale diversității de spații propuse, atât private cât și publice, toate organizate într-un mod articulat la sistemul verde-albastru prefigurat în zonă și structurate sub unități de vecinătate ce cuprind utilizarea formei urbane de tip insulă urbană (permite realizarea distincției precise între domeniul privat și cel public).

FIGURA 161. Exemplu pentru organizarea domeniul privat al insulei urbane în propunerea pentru Masterplan Sopor

Sursa: Autorii

FIGURA 162. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor

Sursa: Autorii

FIGURA 163. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde al unității de vecinătate în propunerea pentru Masterplan Sopor

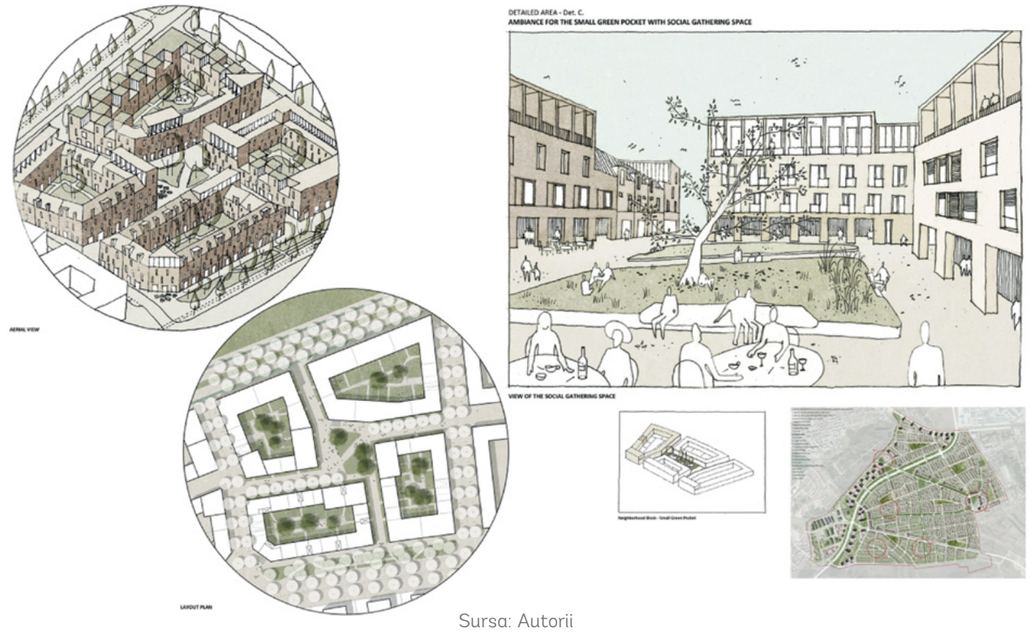

Sursa: Autorii

FIGURA 164. Exemplu pentru organizarea domeniul public de tip scuar verde, scaur mineral al cartierului în propunerea pentru Masterplan Sopor

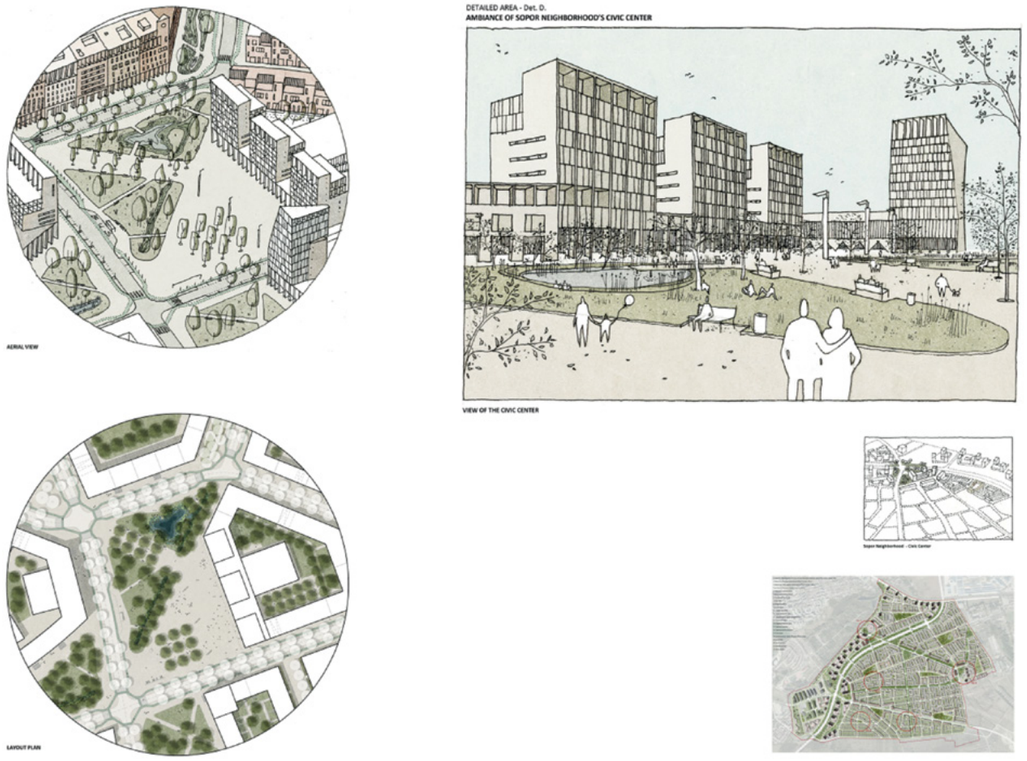

Sursa: Autorii

6.6.3. Analiză situație existentă

6.6.3.1. Context general Zona Metropolitană Cluj-Napoca

FIGURA 165. Zona Metropolitană Cluj – Perimetru construit, circulații

Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap

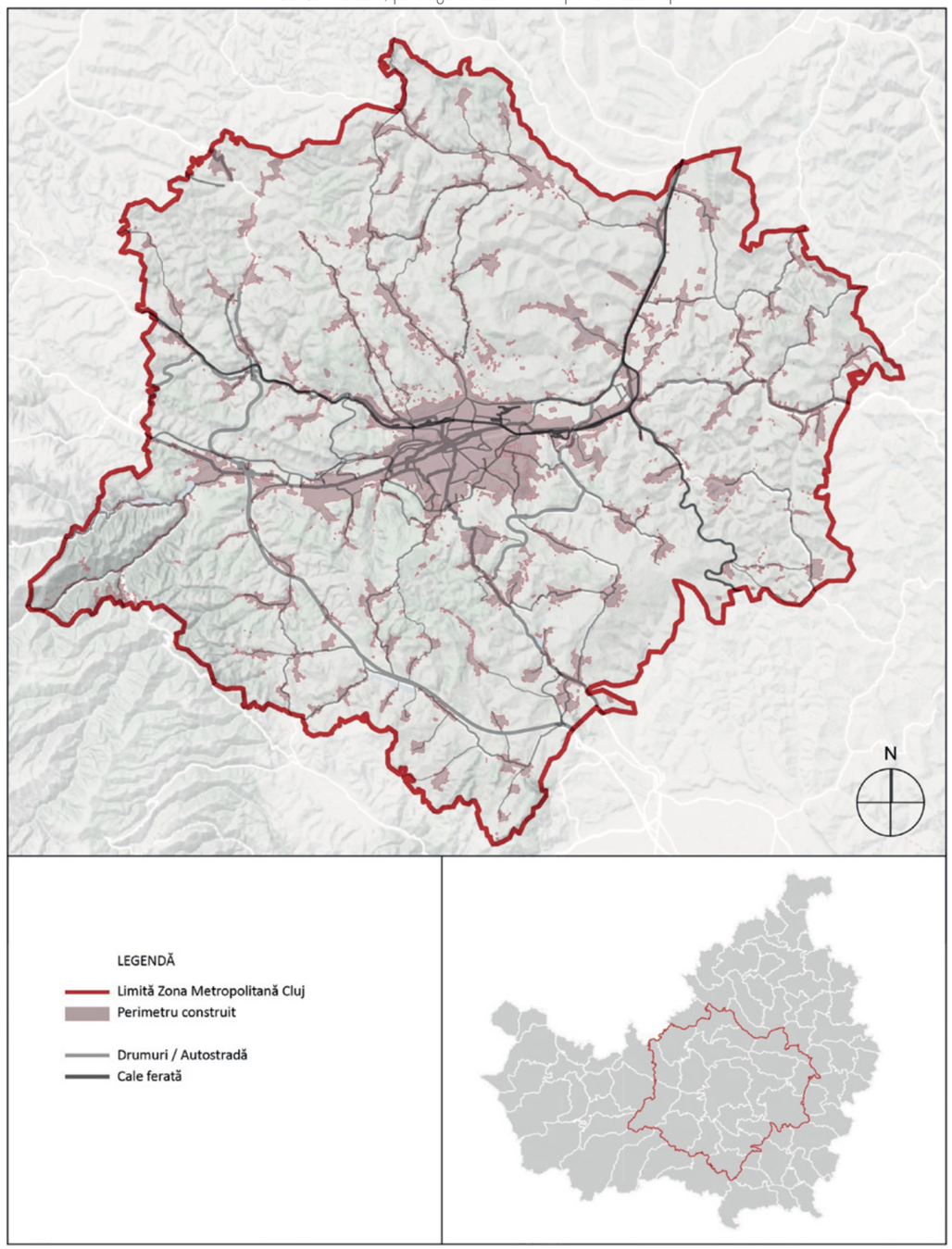

FIGURA 166. Zona Metropolitană Cluj – Cadru natural

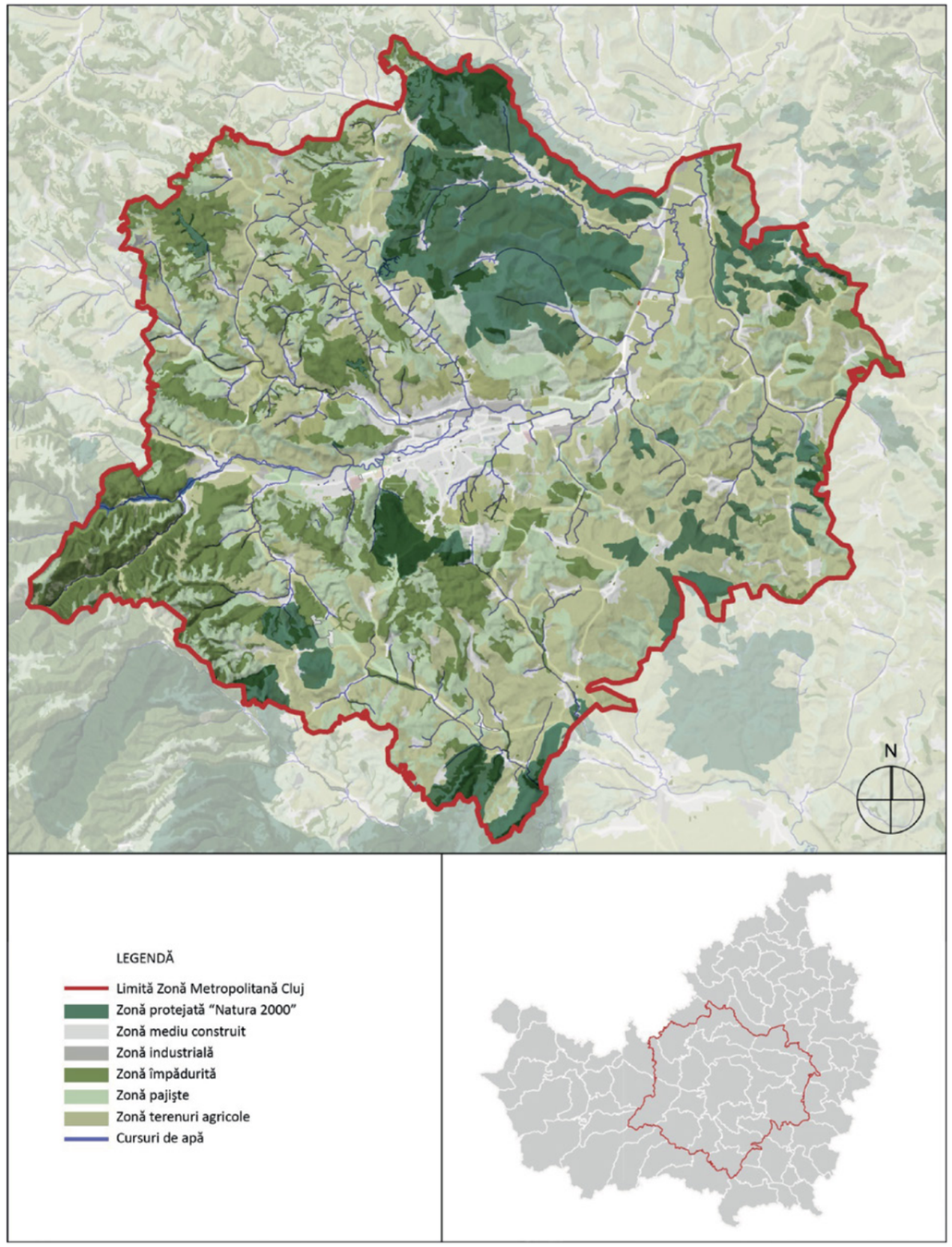

Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap

FIGURA 167. Zona Metropolitană Cluj – schemă structurală pentru zona urbană

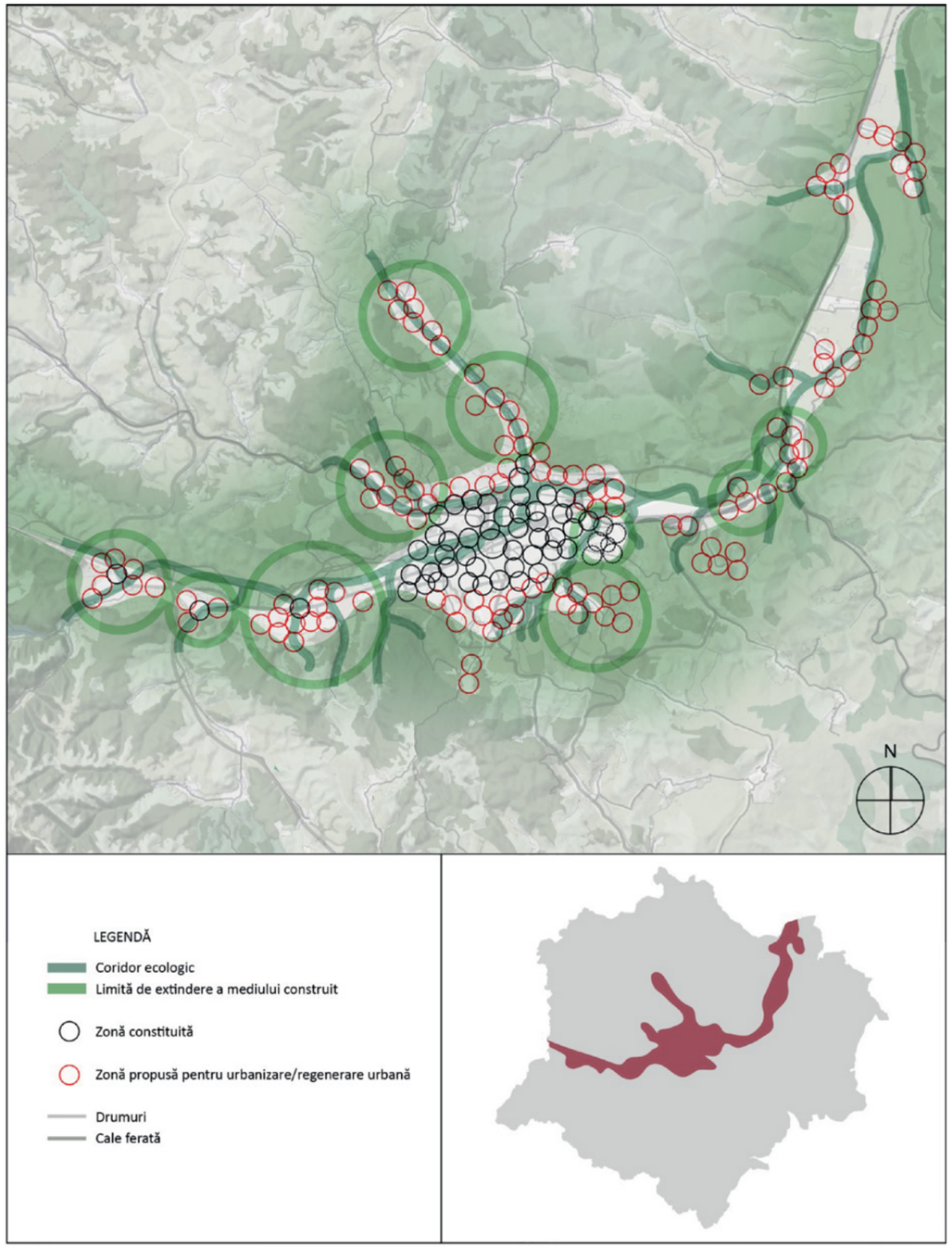

Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap

Zona Metropolitană Cluj se află într-un continuu proces de reorganizare şi evoluţie în strânsă legătură cu o serie de factori determinanţi ce influenţează procesele de dezvoltare ce au loc aici. În vederea asigurării confortului urban cu efecte directe şi imediate asupra calităţii vieţii se impun o serie de măsuri şi intervenţii astfel încât aceste deziderate să fie posibile.

În Figura 167 sunt prezentate succint posibilităţile de regenerare urbană a mediului construit folosind conceptul de unitate de vecinătate dimensionată în funcţie de accesibilitatea pietonală – suprafaţă cu rază 400 de m – 5 minute de mers pe jos. Aici cu cerc negru sunt psoibilităţile de configurare în zonele deja constituite şi cu cerc roşu sunt marcare posibilele unităţi de vecinătate dispuse în zone suburbane destructurate. Toate racordate la sistemul ecologic verde ce se desfăşoară la scara peisajului deschis învecinat.

FIGURA 168. Municipul Cluj-Napoca– marcarea bazinului hidrografic din intravilan şi marile suprafeţe industriale distribuite în lungul căii ferate

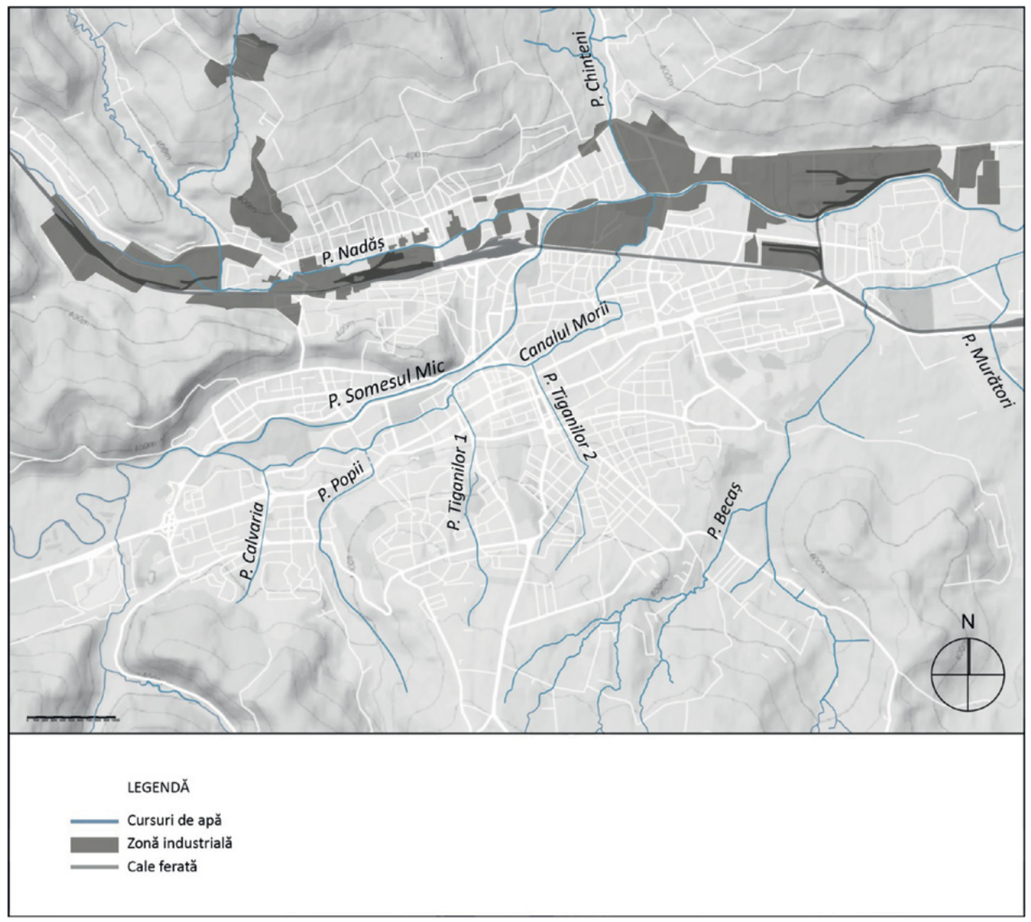

Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap

În detalierea secţiunilor analizate pentru fiecare cartier, s-au marcat cu cercuri cu linie întreruptă posibilităţile de configurare în vederea regenerării urbane a diferitelor zone din oraş (izocronă de 5 minute stabilită la scara parcurgerii pietonale – 400 m), având în prim plan deplasarea pietonală. Conceptualizarea regenerării urbane din această perspectivă poate duce în final la distribuirea uniformă în suprafaţa oraşului a diferitelor tipuri de dotări şi a tuturor elementelor constitutive ale oraşului, care au ca scop ridicarea calităţii vieţii cetăţenilor.

La nivelul Municipiului Cluj-Napoca, pe lângă prevederile unui Plan Urbanistic General care ar trebui să fie realizat şi sub forma unei viziuni a dezvoltării cu relevanţă atât pe termen scurt, cât mai ales pe termen mediu şi lung, se impune realizarea unei serii de masterplanuri integrate pe diverse teme. Cele mai importante sunt cele legate de infrastructura verde a oraşului şi cele legate de gestrea de spaţii ample industriale, cuprinse în interiorul intravilanului municipiului.

Pentru Râul Someşul Mic s-a realizat un masterplan integrat pe baza unui concurs internaţional de soluţii - „Rethinking Someş" - care este în curs de implementare. Pe lângă acest demers salutar, se mai pot organiza câteva concursuri de soluţii ce implică o viziune de viitor, conform celor ce urmează:

- Se impune realizarea unui masterplan la nivelul Municipiului Cluj-Napoca şi a localităţilor învecinate pentru conceptul sistemului verde integrat al oraşului (sistemul de spaţii verzi, coridoare ecologice etc.). Municipiul Cluj-Napoca, alături de localităţile învecinătate vor trebui să mizeze pe un concept de utilizare unitar al principalelor rezerve de spaţiu verde conţinut de acestea: valea Râului Someşul Mic (atât în amonte cât şi în aval faţă de municipiu), valea Pârâului Căpuşu Mic, Pădurea Făget, Pădurea Borhanci, Dealul Feleacului etc.;

- Sunt necesare masterplanuri şi planuri urbanistice zonale pentru diversele cursuri de apă ce traversează intravilanul municipiului: Masterplan şi P.U.Z. Canalul Morii, P.U.Z. Pârâul Calvaria, P.U.Z. Pârâul Becaş, P.U.Z. Pârâul Popii, P.U.Z. Pârâul Chinteni – toate racordate la masterplanul general pentru întregul sistem verde al oraşului;

- Din cauza ignorării diverselor componente ecologice din interiorul intravilanului municipiului se impune realizarea unui regulament urban general de relaţionare a mediului construitcu acestea– relaţionarea cu petice de habitat – păduri, văi şi cursuri de apă, chiar dacă prezenţa apei în aceste văi este una sezonieră, cu Băile Someşeni etc.;

- Este necesară realizarea unui masterplan general referitor la zona industrială ce se dezvoltă în lungul căii ferate, Pârâului Nadăş şi Râului Someşul Mic. O gândire unitară la nivelul oraşului trebuie să existe, mai ales datorită faptului că axa de dezvoltare a municipiului va fi întărită de implementarea unui deziderat mai vechi: trenul metropolitan. Incintele industriale dispuse în aceste zone trebuie inventariate, reglementate şi dezvoltate cu alte funcţiuni astfel încât concentrarea densităţilor din municipiu să se facă în aceste zone; presiunea pe sistemul ecologic dezvoltat în partea de sud şi de nord a intravilanului trebuie să scadă.

În ultimii ani, în municipiul Cluj-Napoca s-au realizat o serie de Planuri Urbanistice Zonale - de regenerare urbană, având cu precădere arii de reglementare în ansamblurile de locuinţe colective realizate până în anul 1990. Până la data acestui studiu, s-au identificat şapte asfel de P.U.Z.-uri de regenerare urbană, o parte din ele aprobate, o altă parte în curs de aprobare sau realizare.

Din păcate, toate aceste P.U.Z.-uri sunt motivate în principal doar de echiparea cu parking-uri supraterane sau subterane a ansamblurilor pe care le reglementează, reconfigurarea locurilor de parcare la sol și cea a aleilor pietonale și auto. De asemenea, fundamentarea reglementărilor acestor planuri urbanistice nu sunt însoțite de niște studii mai aprofundate cu privire la inventarierea vegetației existente, potențialul unor cursuri de apă existente, canalizate sau deschise, oportunitatea amplasării și altor dotări publice în completarea celor de parking. În consecință, este salutară studierea și reglementarea cu rol regenerativ a vechilor cartiere de locuințe colective, însă deocamdată deciziile propuse sunt văduvite de o serie de măsuri absolut necesare pentru creșterea confortului urban și a calității vieții în aceste zone.

FIGURA 169. Municipul Cluj-Napoca – marcarea P.U.Z.-urilor de Regenerare Urbană aprobate sau în curs de realizare

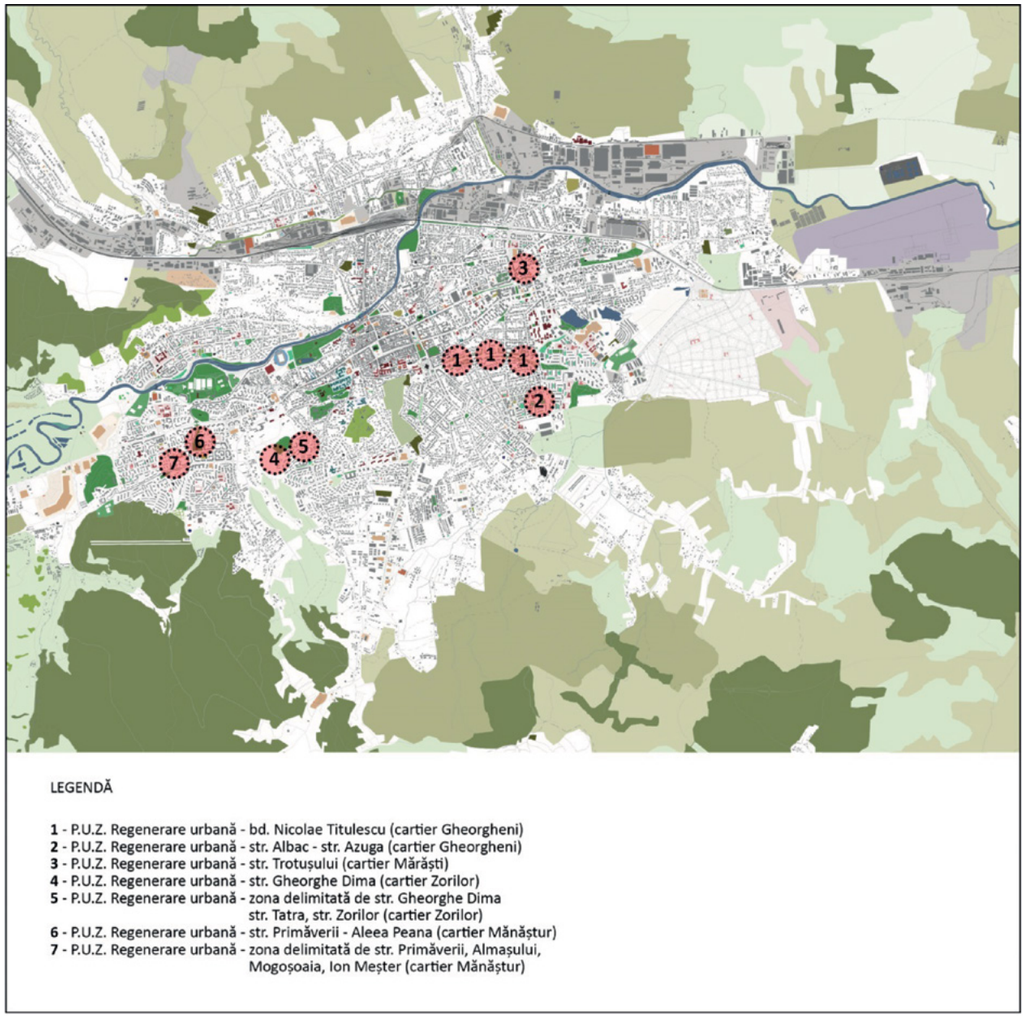

Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap

6.6.3.2. Analiză situație existentă în cartierele municipiului Cluj-Napoca

6.6.3.2.1. Analiză situație existentă în cartierele Centru și Gruia, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseele Râului Someșul Mic șial Canalului Morii.

- Spații verzi publice

În această zonă spațiile verzi publice sunt următoarele: Parcul Central, Parcul Cetățuia, Scuarul I. L. Caragiale, Scuarul Ștefan cel Mare, Grădina Mikó, Grădina Botanică, scuarul verde Kővári László.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este specifică țesutului urban tradițional de tip nucleu medieval, pericentral și cu bulevarde urbane, fiind suprasolicitată de traficul auto.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: Piața Unirii, Piața Avram Iancu, Piața Mihai Viteazul, Piața Lucian Blaga, Piața Gării și Scuarul Horea, Piața Timotei Cipariu.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Ansamblurile organizate în incinte publice deschise se regăsesc într-un procent redus în vecinătatea Bulevardului Horea, a Pieței Timotei Cipariu și la baza Dealului Cetățuii.

- Ansambluri în incinte publice închise

Ansamblurile organizate în incinte publice închise sunt într-un procent mediu, cele mai reprezentative fiind: ansamblul Clinicilor Universitare de Jos și de Sus, ansamblul căminelor studențești B. P. Hașdeu, ansamblul locuințelor colective strada Nuferilor.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul tradițional închis reprezintă modul curent de organizare a țesutului urban din aceste zone.

- Elemente de patrimoniu

Zonele cuprind majoritatea elementelor urbanistice și arhitecturale de patrimoniu ale municipiului Cluj-Napoca.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Aria conține în mod concentrat toate dotările urbane studiate.

FIGURA 170. Cartiere Centru și Gruia (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

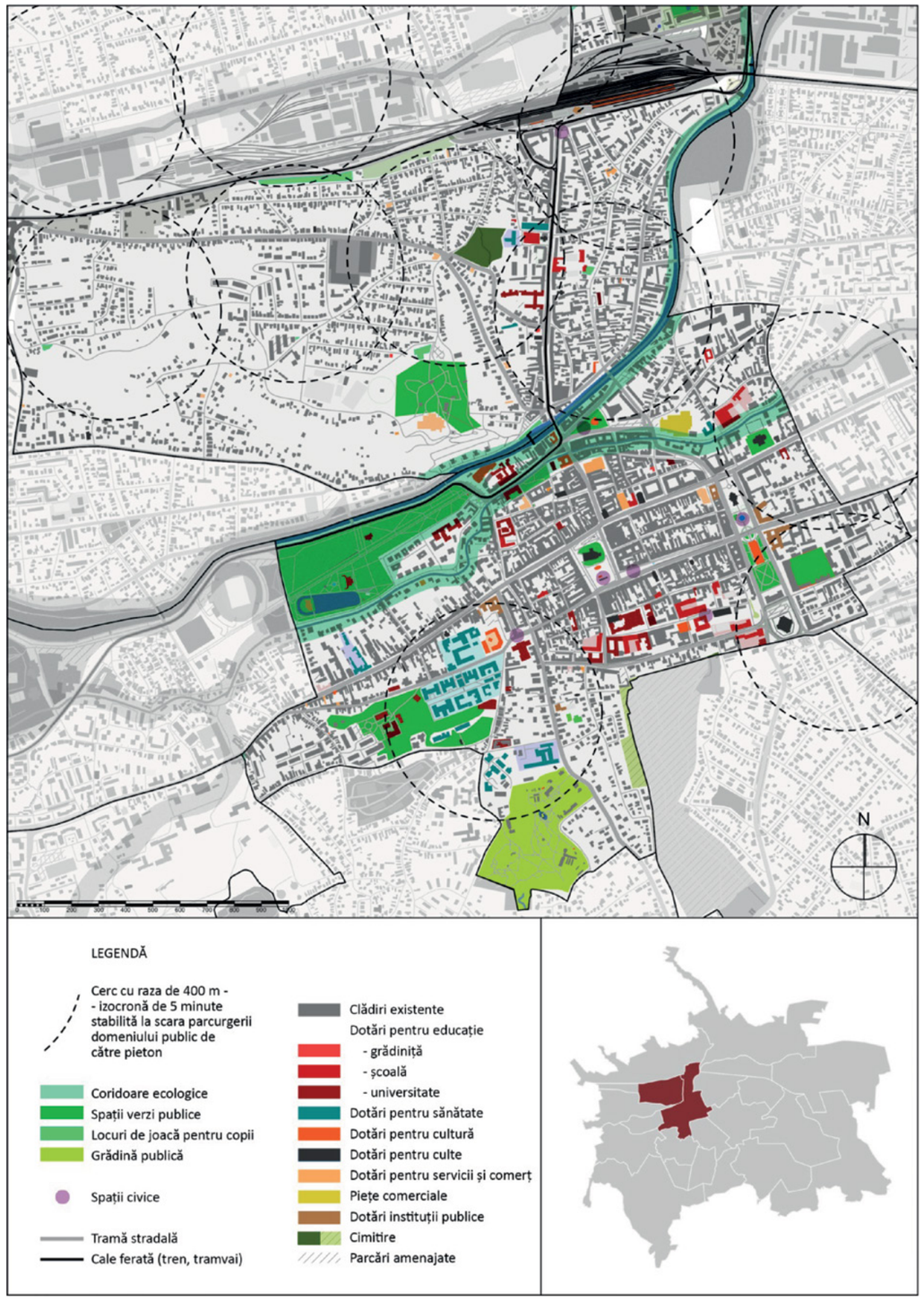

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Există în derulare proiecte pentru recuperarea spațiilor verzi publice de-a lungul Râului Someșul Mic și reafirmarea acestuia ca axă coordonatoare a sistemului verde ecologic. Pentru completarea acestui sistem verde se impune realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice.	- Întocmire Masterplan și P.U.Z. culoar Canalul Morii prin concurs de soluții; - Decopertare curs Canalul Morii și realizarea unor trasee de circulații pietonale și velo în lungul său; - Amenajare scuar Kővári László; - Amenajare scuar verde prin expropriere parcelă intersecție strada Ludwig Roth cu Bulevardul Horea;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice S-au realizat lucrări de reamenajare a spațiilor publice în vederea îmbunătățirii confortului pietonal și velo: - Piața Unirii și Bulevardul Eroilor - Străzile Ferdinand, Tipografiei, Emile Zola, Sextil Pușcariu, Scuarul C.E.C. - Calea Moților - Strada Andrei Șaguna - Strada Horea, George Barițiu și Piața Gării; inclusiv amenajarea spațiului public din fața Operei Maghiare - Strada Ion IC Brătianu, Avram Iancu Sunt în curs de realizare: - Strada Mihail Kogălniceanu, Universității și străduțele adiacente - Piața Lucian Blaga - Bulevardul 21 Decembrie 1989 - Parcul Caragiale - Parcul Operei - Ansamblul Cetățuia În afara fostei incinte fortificate mai există o serie de spații ce necesită operațiuni de regenerare și revitalizare în acord cu principiile enunțate, atât pentru trama stradală cât și pentru spațiile urbane reprezentative.	- Propunerea prin concurs de soluții a unei restructurări și reamenajări urbane a zonei nordice a Gării, prin identificarea unei posibilități de legătură pietonală cu cartierul Dâmbul Rotund, în prelungirea Bulevardului Horea. - Reconfigurarea rețelei de trafic pe culoarul Râului Someșul Mic; - Reabilitarea următoarele străzi, în acord cu principiile mobilității sustenabile: Str. Argeș, Str. Dacia, Str. Decebal, Str. Clinicilor, Str. I. Hossu, Str. Gruia, Str. R. Vuia, Str. Căii Ferate, Str. Cuza Vodă, Str. I.P. Voitești; - Reabilitarea următoarelor piețe și scuaruri: P-ța Mihai Viteazul cu străzile adiacente – prin concurs de soluții, P-ța Cipariu – prin concurs de soluții, Scuar intersecție strada Iașilor cu strada I.P. Voitești, ansamblul de scuaruri de pe străzile Decebal, Caracal, Burebista, Craiova; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea școlilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea școlilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei și reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Plan Urbanistic Zonal pentru zona centrală – prin concurs de soluții; - Plan Urbanistic Zonal pentru zone protejate – prin concurs de soluții; - Reabilitarea instituțiilor publice care ocupă și gestionează clădiri de patrimoniu; - Realizarea unui regulament de afișaj și publicitate specific centrului istoric – prin concurs de soluții; - Realizarea unui regulament pentru signalistică și informare urbană specific centrului istoric – prin concurs de soluții; - Stabilirea unui sistem de afișaj (folosind realitatea augmentată) pentru identificarea și marcarea monumentelor istorice din oraș;
Mediu construit – Dotări Se impune completarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	- Centru comunitar de cartier; - Adăpost de noapte pentru persoanele defavorizate; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități înafara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Deschiderea spațiului școlar în spațiu comunitar pentru interacțiune socială și comunitară; - Extinderea spațiilor de învățământ existente – prin concurs de soluții;

6.6.3.2.2. Analiză situație existentă în cartierul Grigorescu, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseul Râului Someșul Mic și de Pădurea Hoia.

- Spații verzi publice

În această zonă spațiile verzi publice sunt următoarele: Scuarul 14 Iulie, Scuaruldin strada Lacului, Scuarul Grigorescu – Plaja Grigorescu, Malul Stâng al Someșului.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a rezultat din parcelările interbelice peste care s-a suprapus proiectul de sistematizare a ansamblurilor de locuințe colective construite în perioada 1960-1990. Aceasta este intens afectată de traficul generat dinspre Florești prin intermediul străzii Donath, respectiv din zona Baciu prin intermediul străzii Tăietura Turcului.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: centru de cartier – zona Complex Comercial ‚Fortuna'.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Ansamblurile organizate în incinte publice deschise ocupă circa două treimi din suprafața cartierului într-o formulă hibridă, ce suprapune structura ansamblurilor de locuințe colective pe vechea structură a parcelarului interbelic.

- Ansambluri în incinte publice închise

Ansamblurile organizate în incinte publice închise sunt reprezentate de: incinta Facultății de Științe și Ingineria Mediului (vechiul Institut de Chimie și Fizică), Muzeul Etnografic în aer liber, ansamblul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului Cluj, ansamblul atelierelor Uniunii Artiștilor Plastici.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul tradițional închis este situat în estul cartierului, ocupând circa o treime din suprafața acestuia și fiind reprezentat de parcelările realizate până în anul 1919.

- Elemente de patrimoniu

Elementele patrimoniale sunt reprezentate de parcelările istorice și câteva clădiri și ansambluri de locuințe situate în estul cartierului.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Aria conține majoritatea dotărilor urbane studiate.

FIGURA 171. Cartierul Grigorescu (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

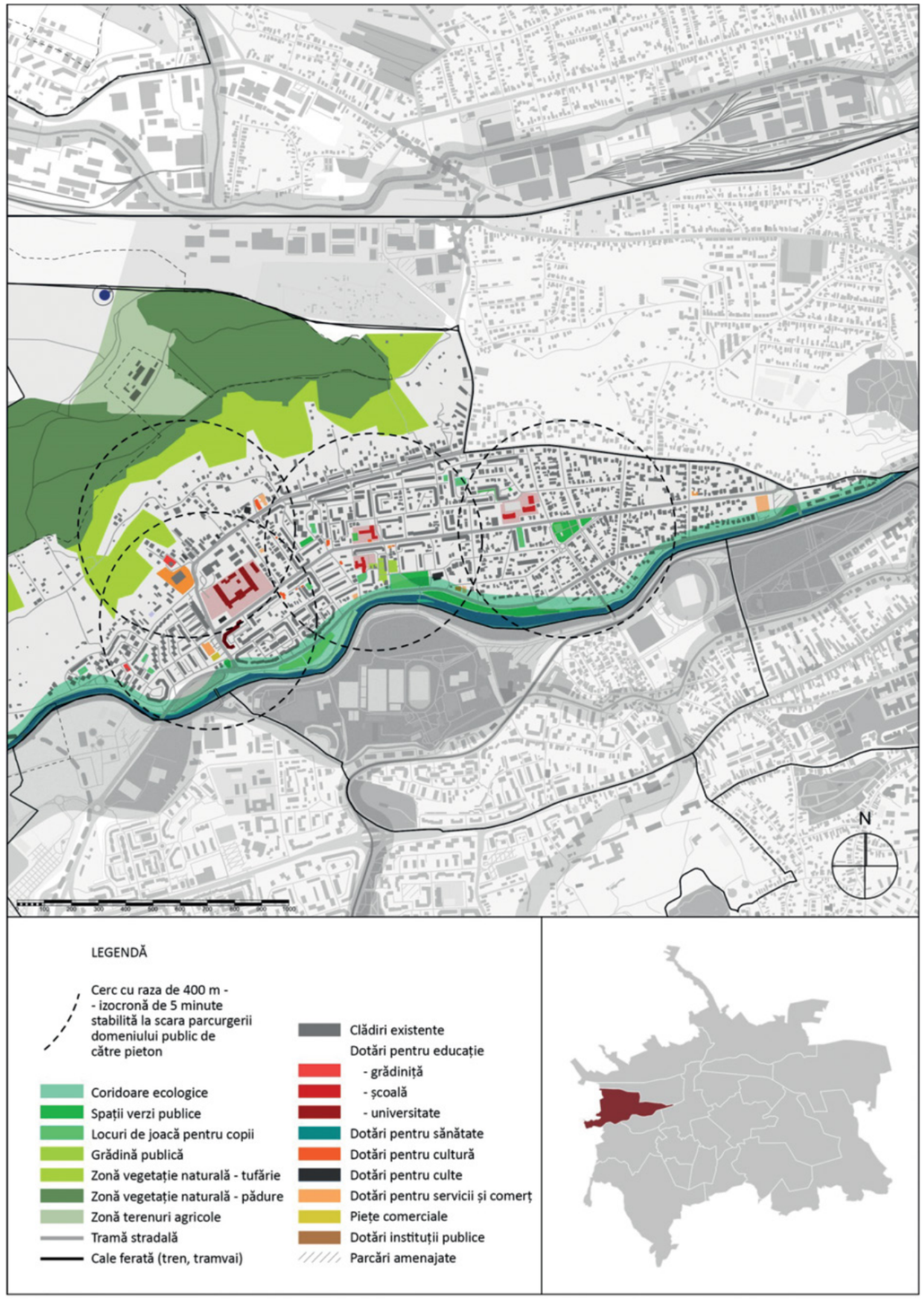

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice şi spaţii verzi Malurile Râului Someşul Mic sunt într-un proces de reamenajare a spaţiilor publice aferente acestui cartier. Este necesară realizarea unor racorduri şi articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice. Se impune reamenajarea incintelor verzi publice din cadrul ansamblurilor de locuinţe colective. Se impune reamenajarea scuarurilor verzi existente.	- Realizare P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creşterii calităţii spaţiilor verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective; - Amenajare Scuar verde strada Lacului; - Completarea cu plantaţii de aliniament pe principalele artere de circulaţie ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală şi spaţii civice Este necesară reabilitarea/reamenajarea tramei stradale şi a spaţiilor reprezentative. Sunt în curs de realizare: - Piaţa 14 Iulie - Strada George Enescu, Traian Grozăvescu, Giuseppe Garibaldi	- Limitarea traficului auto de tranzit dinspre Floreşti pe strada Donath; - Extinderea reţelei velo pe reţeaua majoră de trafic şi conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: centru de cartier, şcoli, puncte comerciale etc.; - Reabilitarea următoarelor străzi, în acord cu principiile mobilităţii sustenabile: strada Alexandru Vlahuţă, strada Fântânele, strada Octavian Goga; - Reamenajarea spaţiului public – centru de cartier – zona Complex Comercial ‚Fortuna'; - Reconfigurarea aleilor şi parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective, pentru creşterea calităţii spaţiului şi realizarea de suprafeţe verzi noi; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălţate în vecinătatea şcolilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea şcolilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune reglementarea zonei şi reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Reabilitarea instituţiilor publice care ocupă şi gestionează clădiri de patrimoniu; - Realizarea unui regulament de afişaj şi publicitate – prin concurs de soluţii; - Realizarea unui regulament pentru signalistică şi informare urbană – prin concurs de soluţii;
Mediu construit – Dotări Se impunecompletarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creşterii calităţii vieţii şi confortului urban.	- Centru comunitar de cartier; - Adăpost de noapte; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spaţiilor pentru recreere şi pentru activităţi înafara orelor didactice din cadrul unităţilor de învăţământ; - Deschiderea spaţiului şcolar în spaţiu comunitar pentru interacţiune socială şi comunitară;

6.6.3.2.3. Analiză situaţie existentă în cartierele Mănăştur şi Plopilor, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafeţele influenţate direct de traseele Râului Someşul Mic, Pârâului Popii, Pârâului Calvaria şi al Canalului Morii.

- Spaţii verzi publice

În această zonă spaţiile verzi publice sunt următoarele: Parcul Rozelor, Scuarul Primăverii, zona verde'La Terenuri', zona verde de-a lungul Canalului Morii, Parcul Colina, Scuarul Stadion. La acestea se adaugă următoarele spaţii verzi, dispuse în incinte închise cu acces public: Parcul Sportiv Universitar Iuliu Haţieganu, incinta bisericii Calvaria, Baza Sportivă Transilvania, Ştrandul Sun, Ştrandul Municipal, Baza Sportivă Unirea.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost amenajată cu bulevarde, străzi şi alei în urma proiectelor de sistematizare ale marilor ansambluri de locuinţe colective în perioada 1970-1990. La acestea se adaugă noi străzi cu ocazia extinderilor rezidenţiale realizate după anul 1990.

- Spaţii civice

Spaţiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: centru de cartier – zona strada Primăverii şi strada Izlazului, subcentre de cartier – zona Complex Comercial ‚Sirena', zona Complex Comercial Flora, zona Complex Comercial Platinia – Fabrica de Bere Ursus.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Zona este formată în general din mari ansambluri dispuse în incinte publice deschise.

- Ansambluri în incinte publice închise

Incintele Universităţii de Ştiinţe Agricole şi Medicină Veterinară, incinta Electrica, Universitatea Bogdan Vodă, incinta Colegiului Tehnic Napoca.

- Parcelar – urbanism închis

În unele zone ale cartierelor, în urma construirii marilor ansamblurilor de locuit, au rămas câteva suprafeţe cu parcelar tradiţional şi în unele cazuri rural cu suprafeţe reduse.

- Elemente de patrimoniu

Incinta Bisericii Calvaria, Incinta Parcului Sportiv Universitar Iuliu Haţieganu, ruina Morii de Hârtie din vecinătatea Parcului Rozelor, incintele USAMV.

- Dotări: educaţie, sănătate, cultură, sport, servicii şi comerţ, parcări publice. Aria conţine majoritatea dotărilor urbane studiate, mai puţin dotările culturale care sunt într-un număr redus raportat la suprafaţa celor 2 cartiere.

FIGURA 172. Cartierele Mănăştur şi Plopilor (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

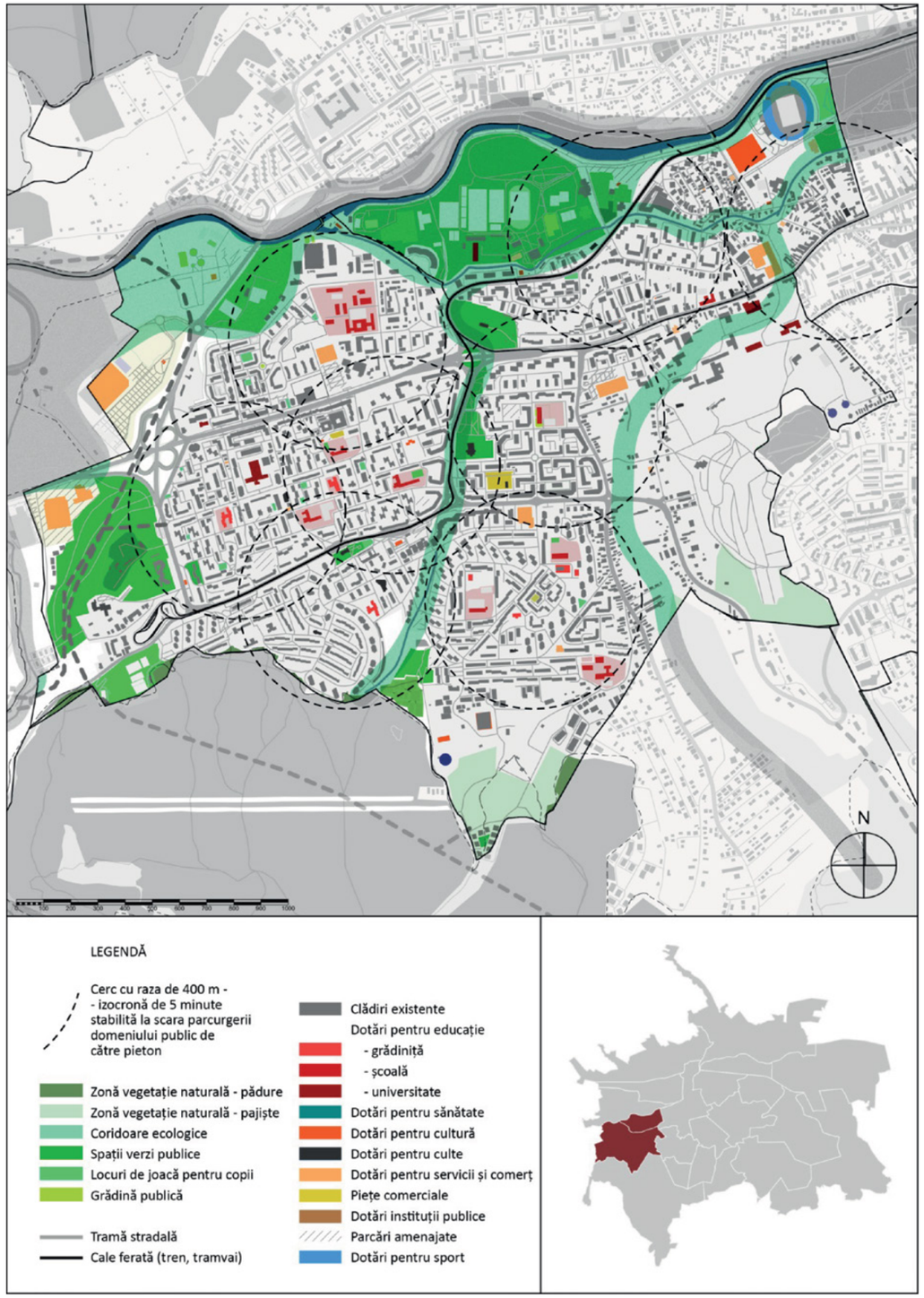

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice şi spaţii verzi Malurile Râului Someşul Mic sunt într-un proces de reamenajare a spaţiilor publice aferente acestui cartier. Este necesară realizarea unor racorduri şi articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice. Reamenajarea incintelor verzi publice din ansamblurile de locuinţe colective. Reamenajarea scuarurilor verzi existente.	- Întocmire Masterplan şi P.U.Z. culoar Canalul Morii prin concurs de soluţii; - Reabilitarea peisageră şi renaturalizarea cursurilor Pârâului Popii şi PârâuluiCalvaria, respectiv decopertarea acestora acolo unde este posibil; - Reamenajarea Scuarului Primăverii; - Reamenajarea Parcului Colina; - Realizare P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creşterii calităţii spaţiior verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective; - Completarea cu plantaţii de aliniament pe principalele artere de circulaţie ale cartierului; - Stabilirea unor reglementări care să asigure accesul public continuu în incintele verzi închise; - Amenajarea cu mobilier urban adecvat a traseelor de vizitare în Pădurea Făget;
Mediu construit – tramă stradală şi spaţii civice Este necesară reabilitarea/ reamenajarea tramei stradale şi a spaţiilor reprezentative. Sunt în curs de realizare: - Parcul Primăverii - Calea Mănăştur - Baza Sportivă „La Terenuri” - amenajarea Parcului Pădure Făget - amenajarea spaţiului public aferent Canalului Morii din preajma Parcului Rozelor	- Reabilitarea spaţiilor publice aferente centrului de cartier strada Primăveii şi strada Izlazului – prin concurs de soluţii; - Reabilitarea spaţiului public aferent subcentrelor de cartier; - Reabilitarea spaţiilor publice din jurul pieţelor agroalimentare; - Reabilitarea următoarelor străzi, în acord cu principiile mobilităţii sustenabile: strada Primăverii, strada Izlazului, Calea Floreşti, strada Parâng, strada Mehedinţi, strada Bucegi, strada Ion Meşter, strada Mogoşoaia, strada Plopilor; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Canalului Morii şi Pârâului Calvaria; - Reconfigurarea aleilor şi parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective, pentru creşterea calităţii spaţiului şi realizarea de suprafeţe verzi noi; - Aprofundarea prin proiecte de design urban a P.U.Z.-urilor de regenerare urbană aprobate, sau în curs de realizare; - Extinderea reţelei velo pe reţeaua majoră de trafic şi conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: centru de cartier, şcoli, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălţate în vecinătatea şcolilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea şcolilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune reglementarea zonei şi reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Reabilitarea instituţiilor publice care ocupă şi gestionează clădiri de patrimoniu; - Realizarea unui regulament de afişaj şi publicitate – prin concurs de soluţii; - Realizarea unui regulament pentru signalistică şi informare urbană – prin concurs de soluţii; - Eliminarea construcţiilor aferente comerţului, situate pe domeniul public, şi înlocuirea acestora cu unităţi noi, unitare din punct de vedere funcţional şi estetic;
Mediu construit – Dotări Se impune completarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creşterii calităţii vieţii şi confortului urban.	- Conversia unor spaţii existente sau construirea unor spaţii noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncţionale, bibliotecă/mediatecă etc. - Construirea a cel puţin două centre comunitare de cartier; - Construirea unor adăposturi de noapte pentru persoanele defavorizate; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spaţiilor pentru recreere şi pentru activităţi înafara orelor didactice din cadrul unităţilor de învăţământ; - Deschiderea spaţiului şcolar în spaţiu comunitar pentru interacţiune socială şi comunitară; - Îmbunătăţirea infrastructurii dotărilor pentru pieţele agroalimentare şi a spaţiilor publice ale acestora;

6.6.3.2.4. Analiză situație existentă în cartierul Mărăști, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe suprafața cartierului Mărăști componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseele Râului Someşul Mic și al Canalului Morii.

- Spații verzi publice

În această zonă spațiile verzi publice reprezintă o suprafață foarte redusă, în comparație cu scara și densitatea cartierului, fiind reprezentate doar de Grădina Feroviarilor și Scuarul Farmec.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este alcătuită din rețeaua de străzi constituite în urma parcelărilor antebelice și interbelice, la care se adaugă bulevarde, străzi și alei realizate în urma proiectelor de sistematizare ale marilor ansambluri de locuințe colective, în perioada 1970-1990.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în acest cartier sunt următoarele: centru de cartier – Piața Mărăști, subcentru de cartier – Piața Abator, subcentru de cartier - capăt estic strada București, subcentru de cartier Piața 1848.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Zona ansamblurilor în incinte publice deschise acoperă cea mai mare parte a cartierului.

- Ansambluri în incinte publice închise

În cartier nu se regăsesc incinte publice închise de mari dimensiuni, marea majoritate a incintelor fiind deschise, publice.

- Parcelar – urbanism închis

Se păstrează suprafețe de țesut tradițional în zonele constituite de-a lungul străzii Paris, ocupând circa o treime din aria cartierului.

- Elemente de patrimoniu

În cadrul parcelărilor tradiționale se remarcă ansamblul locuințelor lucrătorilor CFR, realizate în anii 1920, respectiv clădirea de locuințe colective de pe strada Paris nr. 79.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Aria conține majoritatea dotărilor urbane studiate, mai puțin dotările culturale, de sănătate și parking-uri, care sunt într-un număr redus raportat la suprafața cartierului.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice şi spaţii verzi Malurile Râului Someşul Mic sunt într-un proces de reamenajare a spațiilor publice aferente acestui cartier. De asemenea Grădina Feroviarilor urmează a se reamenaja și revitaliza. Este necesară integrarea Canalului Morii ca parte componentă a sistemului ecologic, mai ales că acesta traversează o serie de incinte publice verzi, aflate în interiorul ansamblurilor de locuințe colective.	- Întocmire Masterplan și P.U.Z. culoar Canalul Morii – prin concurs de soluții; - Realizarea unui nou coridor ecologic pe traseul străzilor Bulevardul 21 Decembrie de la Biserica Sfâtu Petru – Piața Mărăști – strada Aurel Vlaicu, cu o posibilă conectare prin intermediul străzii Calea Someșeni cu Băile Someșeni; - Reamenajarea Scuar Farmec; - Realizare P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creșterii calității spațiior verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Se impune reabilitarea/ reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative. S-au realizat: - Strada Molnar Piuariu - Parcul Între Lacuri Sunt în curs de realizare: - Bulevardul 21 Decembrie 1989 - Scuar Farmec	- Reabilitarea spațiilor publice aferente centrului de cartier Piața Mărăști și a arterelor adiacente, inclusiv propunerea unui P.U.Z. de restructurare urbană a zonei centrale a cartierului – prin concurs de soluții; - Reamenajarea spațiilor publice celor trei subcentre de cartier; - Reabilitarea următoarelor străzi existente, în acord cu principiile mobilității sustenabile: strada București, strada Aurel Vlaicu, strada Fabricii, Calea Dorobanților, strada Anton Pan; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Canalului Morii, ca alternativă de deplasare nepoluantă la Bulevardul 21 Decembrie; - Reconfigurarea aleilor și parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective pentru creșterea calității spațiului și realizarea de suprafețe verzi noi; - Realizarea de P.U.Z.-uri de regenerare urbană sau aprofundarea prin proiecte de design urban a P.U.Z.-urilor de regenerare urbană aprobate, sau în curs de realizare. - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: centre de cartier, școli, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea școlilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea școlilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei.	- Realizarea unui regulament de afișaj și publicitate– prin concurs de soluții; - Realizarea unui regulament pentru signalistică și informare urbană – prin concurs de soluții; - Eliminarea construcțiilor aferente comerțului, situate pe domeniul public, și înlocuirea acestora cu unități noi unitare din punct de vedere funcțional și estetic.
Mediu construit – Dotări Se impune completarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	- Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncționale, spații pentru expoziții, mediatecă etc.; - Construirea a cel puțin două centre comunitare de cartier; - Construirea unor adăposturi de noapte pentru persoanele defavorizate; - Realizarea unor parking-uri supraterane; - Îmbunătățirea infrastructurii dotărilor pentru piețele agroalimentare și a spațiilor publice ale acestora; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități înafara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Deschiderea spațiului școlar în spațiu comunitar pentru interacțiune socială și comunitară;

FIGURA 173. Cartierul Mărăşti (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

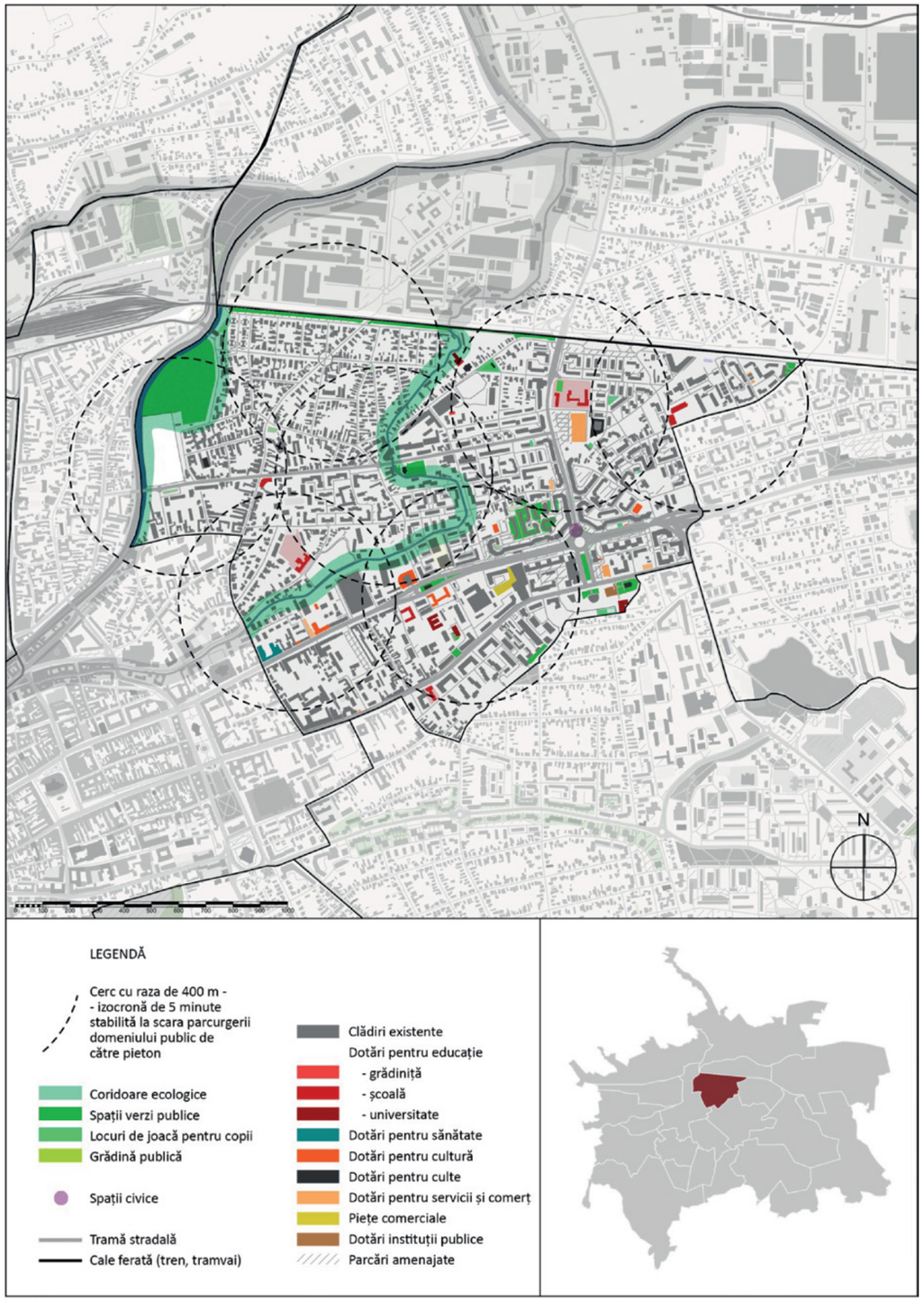

6.6.3.2.5. Analiză situație existentă în cartierul Bulgaria, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

La limita nordică a cartierului, componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseele Râului Someșul Mic și al Canalului Morii.

- Spații verzi publice

În această zonă nu există spații verzi publice semnificative.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este alcătuită din rețeaua de străzi constituite în urma parcelărilor antebelice și interbelice, la care se adaugă străzile și aleile de incintă realizate în cadrul platformelor industriale.

- Spații civice

Principalul spațiu public este reprezentat de Piața 1 Mai. La acesta se alătura spațiul aferent Pieței de vechituri.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Zona ansamblurilor în incinte publice deschise sunt nesemnificative la scara cartierului.

- Ansambluri în incinte publice închise

Baza sportivă și Ștrandul Clujana reprezintă cel mai important ansamblu. La acesta se adaugă ansamblul Spitalului Clinic Municipal.

- Parcelar – urbanism închis

Se păstrează suprafețe de țesut tradițional în zonele rămase neocupate de marile incinte industriale care ocupă suprafețe importante din acest cartier.

- Elemente de patrimoniu

În cadrul incintelor industriale sunt identificate o serie de clădiri sau ansambluri de clădiri cu valoare patrimonială, alături de repere vizuale cum sunt turnurile de apă existente. De asemenea se remarcă ansamblul de locuințe interbelice ale foștilor lucrători ai Fabricii de pielărie.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Cartierul este foarte sărac în dotări publice. Excepție o fac dotările sportive.

Concluzii	Recomandări
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară integrarea Canalului Morii ca parte componentă a sistemului ecologic, alături de cel al Râului Someș, care beneficiază de un masterplan.	- Întocmire Masterplan și P.U.Z. culoar Canalul Morii – concurs de soluții; - Acordarea unei atenții deosebite în cadrul viitoarelor P.U.Z.-uri de restructurare urbană a incintelor industriale existente, cu privire la amenajarea malului drept al Râului Someș; - Reglementarea unor spații publice verzi noi, în cadrul proceselor de restructurări urbane ale viitoarelor platforme industriale; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Este necesară reabilitarea/ reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative.	- Reabilitarea spațiilor publice aferente centrului de cartier Piața 1 Mai și a arterelor adiacente, inclusiv propunerea unui P.U.Z. de restructurare urbană a zonei centrale a cartierului – prin concurs de soluții; - Reabilitarea străzii Porțelanului în acord cu principiile mobilității sustenabile; - Crearea unei conexiuni auto și pietonale pe sub podul de cale ferată, în capătul vestic al străzii Răsăritului. - Realizarea unor trasee pietonale și velo de-a lungul malurilor Someșului; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Canalului Morii, ca alternativă de deplasare nepoluantă la strada Fabricii; - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și de-a lungul malurilor Râului Someș.
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune reglementarea zonei.	- Păstrarea și integrarea clădirilor de patrimoniu industrial în cadrul viitoarelor proiecte de restructurări urbane ale incintelor industriale.
Mediu construit – Dotări Este nevoie de creșterea calității vieții urbane a cartierului, prin propunerea de dotări publice.	- Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncționale, spații pentru expoziții, bibliotecă, mediatecă etc, cu ocazia restructurării urbane a zonelor industriale; - Construirea unei școli și cel puțin a două grădinițe în cadrul viitoarelor proiecte de restructurare urbană; - Realizarea unor parking-uri supraterane și subterane în cadrul viitoarelor proiecte urbanistice aferente platformelor industriale; - Realizarea unei piețe agroalimentare și a spațiului public aferent acesteia; - Amenajarea corespunzătoare a Bazei Sportive Clujana și conectarea acesteia mai eficient la nivelul cartierului și cu malul drept al Râului Someș. - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor existente;

FIGURA 174. Cartierul Bulgaria (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

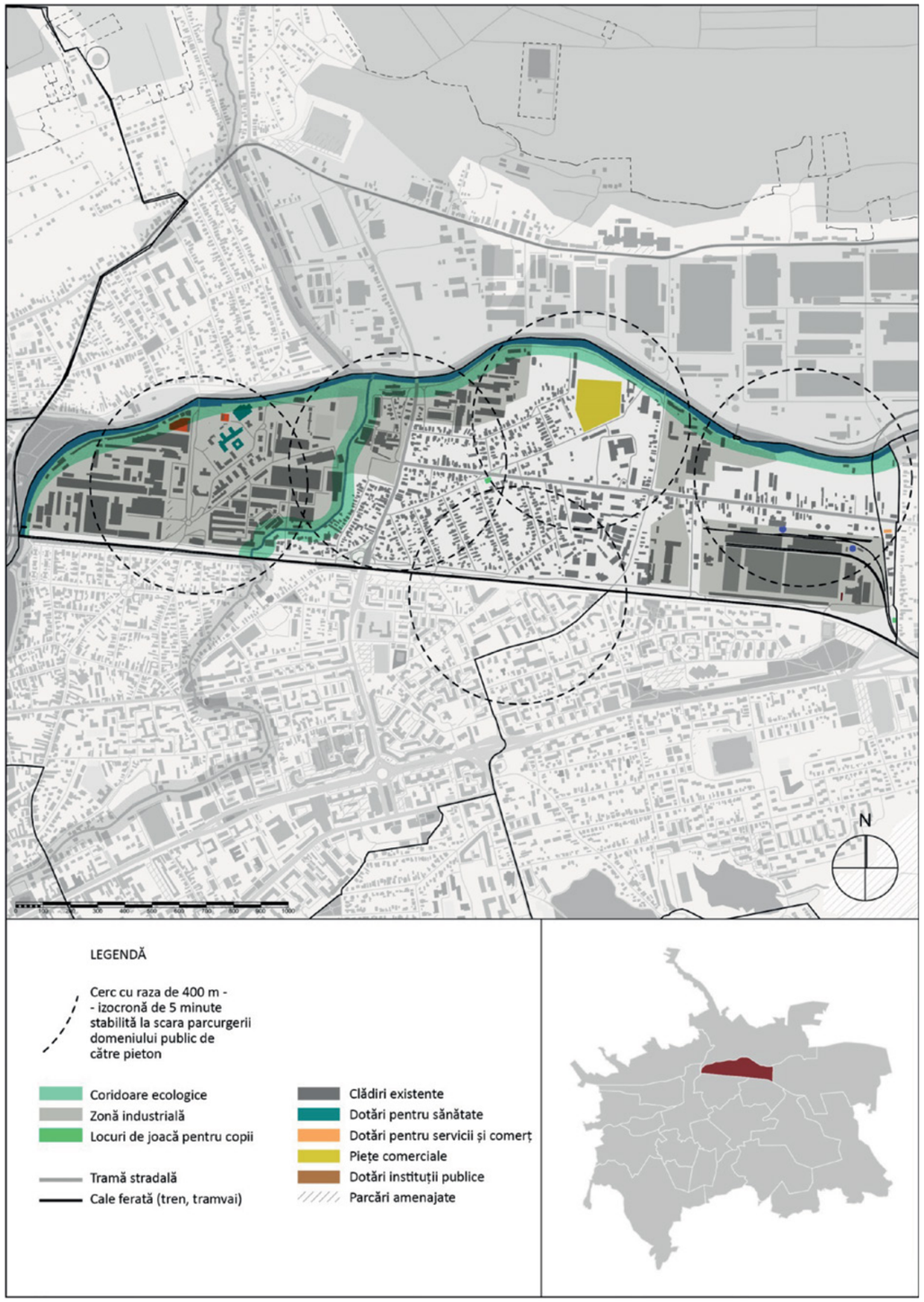

6.6.3.2.6. Analiză situație existentă în cartierul Dâmbul Rotund Vest, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Componentele coridoarelor ecologice în cartierul Dâmbul Rotund sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseele Pârâului Nadăș.

- Spații verzi publice

În această zonă nu există spații verzi publice semnificative.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este alcătuită din rețeaua de străzi constituite în urma parcelărilor interbelice și postbelice, la care se adaugă străzile și aleile de incintă realizate în cadrul platformelor industriale. În partea de nord a cartierului se observă o serie de noi străzi agabaritice apărute în urma diverselor mici P.U.Z.-uri realizate în limitele vechilor parcele agricole, cu forme și trasee independente față de trama ortogonală a cartierului.

- Spații civice

Nu există spații publice semnificative.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Zona ansamblurilor în incinte publice deschise sunt nesemnificative la scara cartierului.

- Ansambluri în incinte publice închise

Nu există ansambluri în incinte publice închise semnificative, înafară de suprafețele mari industriale distribuite în lungul Pârâului Nadăș.

- Parcelar – urbanism închis

Se observă suprafețe de țesut destructurat pe versantul sudic al dealului Steluța. Arealul din vecinătatea nordică a Pârâului Nadăș este ocupat de platforme industriale.

- Elemente de patrimoniu

În cadrul incintelor industriale sunt identificate o serie de clădiri sau ansambluri de clădiri cu potențial devalorificare patrimonială.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Cartierul este foarte sărac în dotări publice.

FIGURA 175. Cartierul Dâmbul Rotund Vest (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

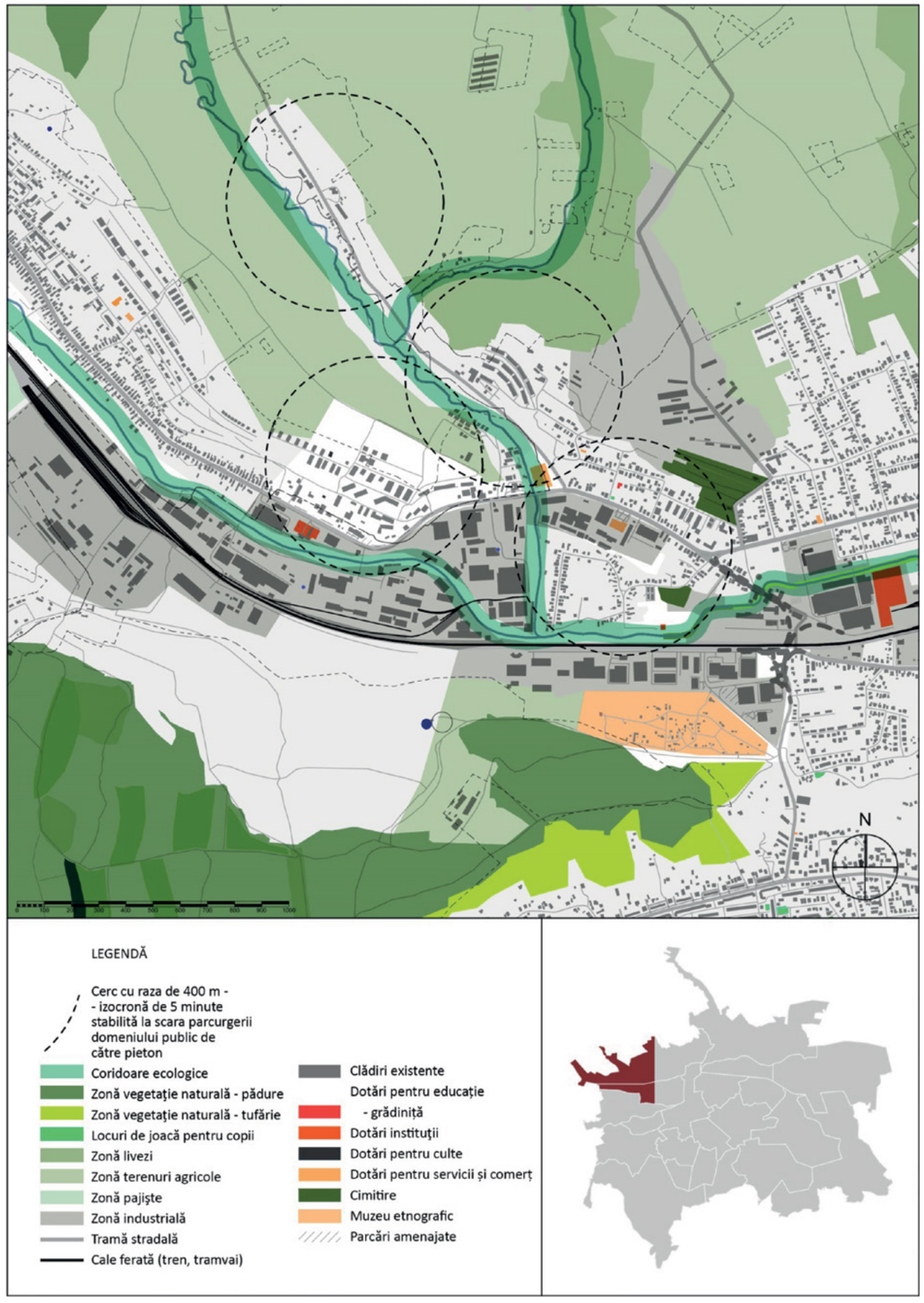

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
• Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară integrarea Pârâului Nadăș ca parte componentă a sistemului ecologic. Totodată trebuie reglementată și controlată dezvoltarea urbanistică de pe versantul sudic al dealului Steluța, pentru a se evita afectarea cadrului natural.	• Întocmire P.U.Z. culoar Pârâul Nadăș cu stabilirea zonelor de interdicție de construire și a modalităților de amenajare ecologică a acestuia; • Reglementarea unor spații publice verzi noi, în cadrul proceselor de restructurări urbane ale viitoarelor platforme industriale; • Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Se impune reabilitarea/reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative.	• Impunerea în cadrul viitoarelor P.U.Z.-uri de restructurare urbană de creare de spații publice noi de tip centru de cartier; • Crearea unei legături pietonale și velo noi, peste traseul căii ferate; • Realizarea unor trasee pietonale în lungul Pârâului Nadăș, ca alternativă la strada Septimiu Mureșan; • Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și de-a lungul Pârâului Nadăș;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei.	• Păstrarea și integrarea clădirilor de patrimoniu industrial în cadrul viitoarelor proiecte de restructurări urbane ale incintelor industriale.
Mediu construit – Dotări Este nevoie de creșterea calității vieții urbane a cartierului, prin propunerea de dotări publice.	• Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncționale, spații pentru expoziții, bibliotecă, mediatecă etc., cu ocazia restructurării urbane a zonelor industriale; • Stabilirea unor zone de dotări racordate la viitoarele stații de pe traseul trenului metropolitan; • Construirea unei școli și grădinițe în cadrul viitoarelor proiecte de restructurare urbană; • Realizarea unor parking-uri supraterane și subterane în cadrul viitoarelor proiecte urbanistice aferente platformelor industriale; • Realizarea unei piețe agroalimentare și a spațiului public aferent acesteia; • Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor existente;

6.6.3.2.7. Analiză situație existentă în cartierul Dâmbul Rotund Est, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Componentele coridoarelor ecologice în cartierul Dâmbul Rotund sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseele Pârâului Nadăș.

- Spații verzi publice

În această zonă nu există spații verzi publice semnificative.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este alcătuită din rețeaua de străzi constituite în urma parcelărilor interbelice și postbelice, la care se adaugă străzile și aleile de incintă realizate în cadrul platformelor industriale. În partea de nord a cartierului se observă o serie de noi străzi agabaritice apărute în urma diverselor mici P.U.Z.-uri realizate în limitele vechilor parcele agricole, cu forme și trasee independente față de trama ortogonală a cartierului.

- Spații civice

Nu există spații publice semnificative. Cel mai notabil spațiu public, deși neamenajat, este situat în proximitatea Autogării.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Zona ansamblurilor în incinte publice deschise sunt nesemnificative la scara cartierului.

- Ansambluri în incinte publice închise

Nu există ansambluri în incinte publice închise semnificative.

- Parcelar – urbanism închis

Se observă suprafețe de țesut destructurat pe versantul sudic al dealului Steluța. Arealul din vecinătatea nordică a Pârâului Nadăș este ocupat de platforme industriale și de Depoul de locomotive.

- Elemente de patrimoniu

În cadrul incintelor industriale sunt identificate o serie de clădiri sau ansambluri de clădiri cu valoare patrimonială. Totodată aici se află primul ansamblu de locuințe ale muncitorilor CFR, de pe strada Badea Cârțan, astăzi alterat semnificativ.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Cartierul este foarte sărac în dotări publice. În prezent funcționează o singură dotare culturală, reprezentată de Centrul de interes.

FIGURA 176. Cartierul Dâmbu Rotund Est (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

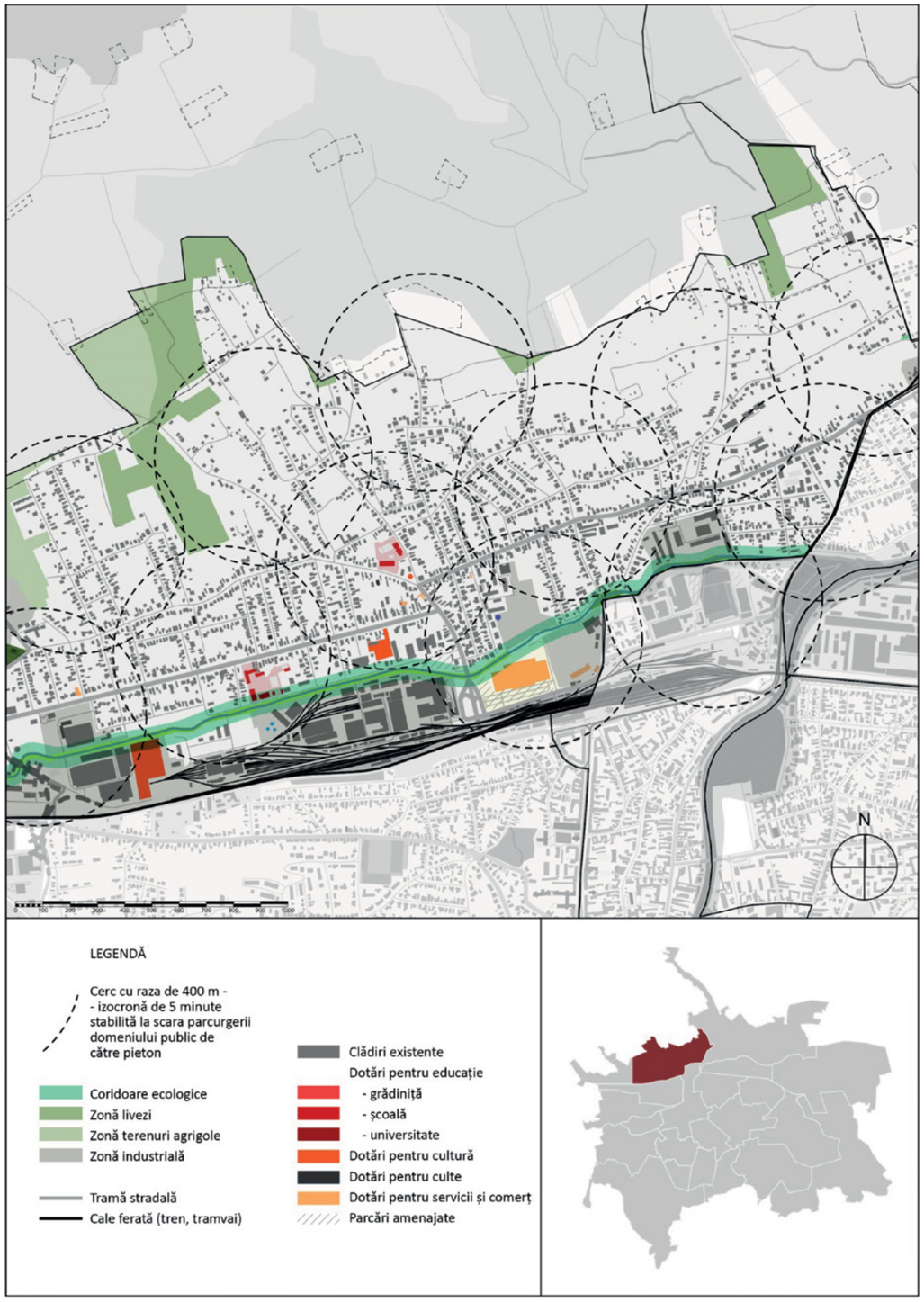

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară integrarea Pârâului Nadăș ca parte componentă a sistemului ecologic. Totodată trebuie reglementată și controlată dezvoltarea urbanistică de pe versantul sudic al dealului Steluța, pentru a se evita afectarea cadrului natural.	- Întocmire P.U.Z. culoar Pârâul Nadăș cu stabilirea zonelor de interdicție de construire și a modalităților de amenajare ecologică a acestuia; - Reglementarea unor spații publice verzi noi, în cadrul proceselor de restructurări urbane ale viitoarelor platforme industriale; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Se impune reabilitarea/reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative.	- Impunerea în cadrul viitoarelor P.U.Z.-uri de restructurare urbană de creare de spații publice noi de tip centru de cartier; - Propunerea prin concurs de soluții a unei restructurării și reamenajării urbane a zonei nordice a Gării, prin identificarea unei posibilități de legătură pietonală cu cartierul Dâmbul Rotund, în prelungirea Bulevardului Horea, care poate avea în vedere și relocarea actualei Autogări mai aproape de Gară. - Realizarea unui skatepark utilizând terenul situat sub podul auto existent peste calea ferată; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Pârâului Nadăș, ca alternativă la strada Septimiu Mureșan; - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și de-a lungul Pârâului Nadăș;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei.	- Păstrarea și integrarea clădirilor de patrimoniu industrial în cadrul viitoarelor proiecte de restructurări urbane ale incintelor industriale; - Refuncționalizarea halelor Remarul în funcțiuni culturale prin parteneriate publice și private;
Mediu construit – Dotări Este nevoie de creșterea calității vieții urbane a cartierului, prin propunerea de dotări publice.	- Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncționale, spații pentru expoziții, bibliotecă, mediatecă etc, cu ocazia restructurării urbane a zonelor industriale; - Relocarea Centrului Comercial Dedeman și restructurarea zonei în acord cu importanța viitorului traseu al trenului metropolitan; - Construirea unei școli și grădinițe în cadrul viitoarelor proiecte de restructurare urbană; - Realizarea unor parking-uri supraterane și subterane în cadrul viitoarelor proiecte urbanistice aferente platformelor industriale; - Realizarea unei piețe agroalimentare și a spațiului public aferent acesteia; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor existente;

6.6.3.2.8. Analiză situație existentă în cartierul Iris Vest, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseul Râului Someșul Mic, al Pârâului Nadăș, al Pârâului Chinteni și ale torenților acestora.

· Spații verzi publice

În această zonă spațiile verzi publice sunt următoarele: Grădina Armătura și Scuarul Iris. La acestea se adaugă câteva spații verzi cu acces public, dar de mici dimensiuni, dispuse în ansambluri rezidențiale private construite după anul 2000.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este în bună parte specifică țesutului rural tradițional, alături de străzile și căile de circulații din incintele industriale. La acestea se adaugă noi străzi realizate cu ocazia extinderilor rezidențiale edificate după anul 1990. Zona este intens afectată de traficul generat de zona industrială prin intermediul Bulevardului Muncii, din zona Dâmbul Rotund prin intermediul străzii Maramureșului și din zona Gării prin intermediul străzii Oașului.

- Spații civice

În această zonă există un singur spațiu civic reprezentativ: Piața Karl Liebknecht.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Ansamblurile organizate în incinte publice deschise sunt reprezentate de ansamblurile rezidențiale construite după anul 2000, cărora le lipsesc în mare parte spațiile publice sau spațiile verzi atractive.

- Ansambluri în incinte publice închise

Ansamblurile organizate în incinte publice închise sunt reprezentate de: incinta Facultății de Autovehicule Rutiere, Mecatronică și Mecanică și incinta Liceului Tehnologic Aurel Vlaicu.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul tradițional cu locuințe individuale este situat în vestul și nordul cartierului, ocupând circa o jumătate din suprafața acestuia. În jumătatea estică a cartierului avem de-a face cu un parcelar rural agricol și cu unul rezultat în urma dezvoltării platformelor industriale. O parte din acestea sunt astăzi restructurate pentru dezvoltarea unor ansambluri rezidențiale private.

- Elemente de patrimoniu

În această zonă elementele de patrimoniu sunt reprezentate de Biserica ortodoxă Buna Vestire (strada Puieților) și de Biserica Reformată VI Iris (strada Oașului). La acestea se adaugă o serie de construcții sau elemente industriale aflate în incinte închise.

- Dotări: industriale, educație, servicii și comerț, parcări publice (subterane, supraetajate).

Aria conține doar câteva dotări studiate, lipsind dotările culturale, sportive și de sănătate.

FIGURA 177. Cartierul Iris Vest (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

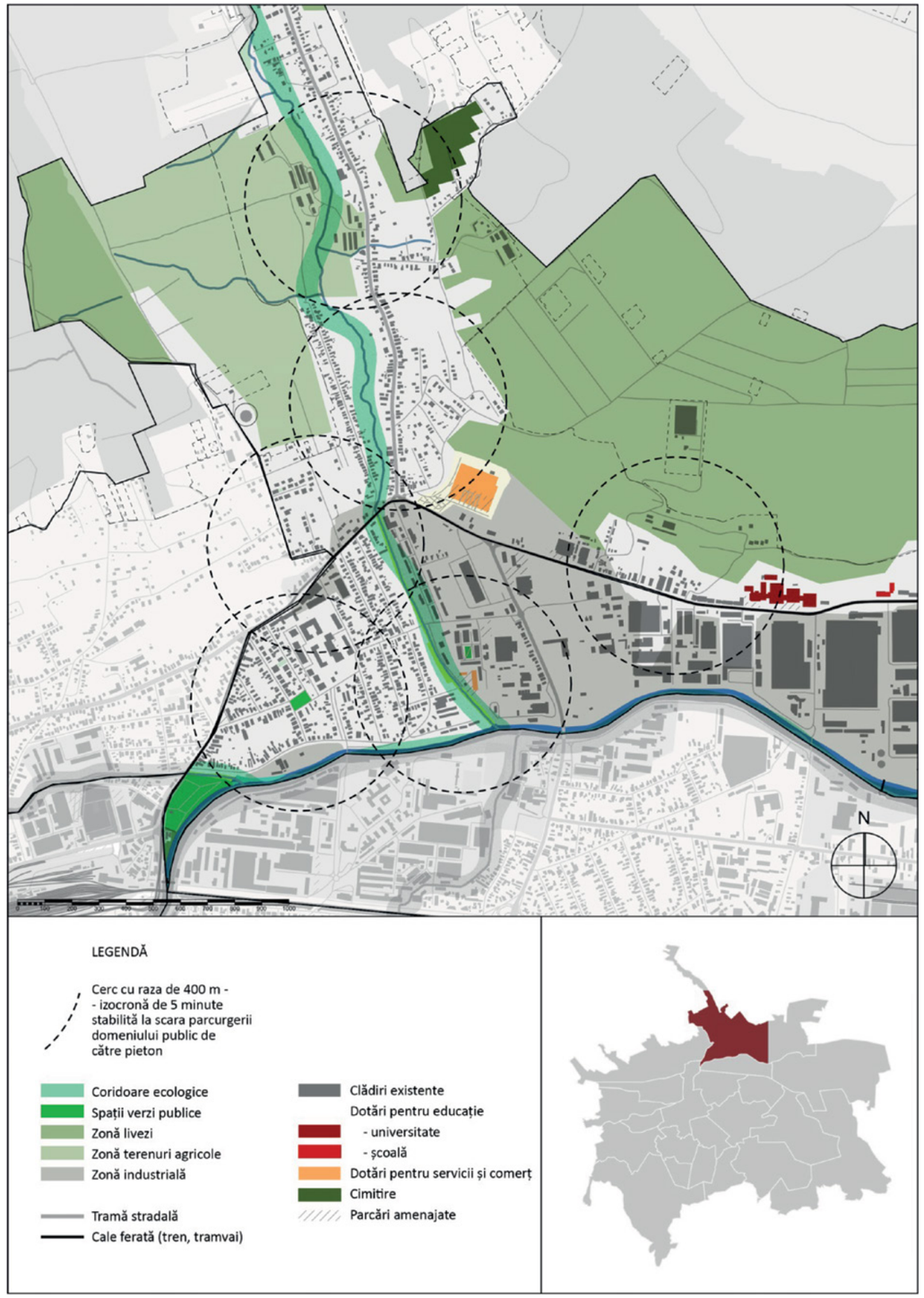

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Grădina Armătura și malurile Râului Someșul Mic sunt într-un proces de reamenajare a spațiilor publice. Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice. Se impune reamenajarea scuarurilor verzi existente, respectiv propunerea obligatorie a unor spații verzi noi, în cadrul viitoarelor proiecte de restrucrutare urbanistică a platformelor industriale inactive.	- Valorificarea și amenajarea peisageră a cursurilor Pârâului Nadăș și al Pârâului Chinteni și racordarea cu amenajările propuse pentru Râul Someșul Mic; - Reamenajarea peisageră și urbanistică a scuarului Iris și a străzilor adiacente; - Reglementarea unor spații publice verzi noi, în cadrul proceselor de restructurări urbane ale viitoarelor platforme industriale; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Sunt necesare reabilitarea/reamenajarea tramei stradale și crearea de noi spații reprezentative. Sunt în curs de realizare: - Parcul Armătura	- Reamenajarea urbanistică a Pieței Karl Liebknecht și valorificarea Bisericii ortodoxe Buna Vestire; - Realizare P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri de restructurare urbană și regenerare urbană pentru platformele industriale în vederea creșterii calității vieții din cartier (noi spații publice verzi și spații civice reprezentative); - Reabilitarea umătoarelor străzi în acord cu principiile mobilității sustenabile: Bulevardul Muncii, strada Oașului, strada Maramureșului, strada Fabricii; - Extinderea și reconfigurarea tramei stradale în zonele noilor ansambluri rezidențiale și a celor de urbanizare; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Pârâului Nadăș și al Pârâului Chinteni; - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: școli, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea școlilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune valorificarea celor două clădiri de patrimoniu existente aici, mai ales că una dintre ele reprezintă un element marcant al singurului spațiu public existent al cartierului.	- Valorificarea ansamblului Bisericii ortodoxe Buna Vestire, prin reamenajarea scuarului verde existent în vecinătatea acesteia, ca parte din proiectul de reamenajare urbanistică a Pieței Karl Liebknecht. - Se recomandă inventarierea și refuncționalizarea/ păstrarea infrastructurii și clădirilor industriale notabile în cadrul proceselor de restructurare urbană și refuncționalizare a zonei industriale.
Mediu construit – Dotări Este nevoie de creșterea calității vieții urbane a cartierului, prin propunerea de noi dotări publice, prin reutilizarea unor clădiri existente sau prin construirea unor edificii noi.	- Conversia unor spații existente sau construirea unor clădiri noi care să adăpostească dotări culturale, de sănătate și sportive; - Construirea unui centru comunitar de cartier; - Realizarea unor parking-uri supraterane și subterane în cadrul viitoarelor proiecte urbanistice aferente platformelor industriale;
Mediu construit – Dotări Este nevoie de creșterea calității vieții urbane a cartierului, prin propunerea de noi dotări publice, prin reutilizarea unor clădiri existente sau prin construirea unor edificii noi.	- Realizarea unei piețe agroalimentare și a spațiului public aferent acesteia; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor existente; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități în afara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Deschiderea spațiului școlar în spațiu comunitar pentru interacțiune socială și comunitară;

6.3.2.9. *Analiză situație existentă în cartierul Iris Est, Municipiul Cluj-Napoca*

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseul Râului Someșul Mic și a zonei livezilor de pe versantul sudic al dealului Lomb.

· Spații verzi publice

În această zonă nu există spații verzi publice.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este constituită în principal de artera majoră de trafic pe direcția est-vest. Zona este intens afectată de traficul generat de zona industrială prin intermediul Bulevardului Muncii. În rest trama stradală este insuficientă, cu toate că zona se află în curs de urbanizare pe versantul sudic al dealului Lomb.

- Spații civice

În această zonă nu există spații publice civice reprezentative.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Fiind o zonă predominant industrială, nu există ansambluri în incinte publice deschise.

- Ansambluri în incinte publice închise

În afară de incinta Liceului Tehnologic Aurel Vlaicu, în zonă nu există ansambluri în incinte publice închise notabile.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul rural agricol se întrepătrunde cu parcelarul rezultat în urma dezvoltării platformelor industriale. Parcelarul rural agricol a început să fie reamenajat în vederea construirii unor ansambluri rezidențiale private după anul 2000.

- Elemente de patrimoniu

În această zonă nu există elemente de patrimoniu semnificative, cu excepția unor clădiri sau structuri industriale situate în incinte închise.

- Dotări: industriale, educație, servicii, parcări publice (supraterane).

Aria conține dotări urbane limitate, lipsind dotări pentru comerț, culturale, sportive sau de sănătate.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice şi spaţii verzi Malurile Râului Someşul Mic vor fi regelementate pe acest areal printr-un masterplan aflat în proces de elaborare. Este in proces de amenajare Parcul Tineretului - Pădurea clujenilor, un areal de spaţiu verde public ce va ocupa o suprafaţă de circa 21 ha.	- Crearea unei legături a Parcului Tineretului cu viitoarele spaţii verzi propuse pe malul Râului Someş, în cadrul restructurărilor urbane ale platformelor industriale; - Rezervarea unor arii generoase pentru viitoare spaţii publice verzi, în cadrul proiectelor de restructurare urbană şi refuncţionalizare a zonei industriale; - Completarea cu plantaţii de aliniament pe principalele artere de circulaţie ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală şi spaţii civice Se impune reabilitarea/reamenajarea tramei stradale. Sunt în curs de realizare: - Parcul Tineretului	- Realizare P.U.Z.-uri de restructurare urbană, refuncţionalizare şi regenerare urbană pentru platformele industriale în vederea creşterii calităţii vieţii din cartier; - Rezervarea unui centru de cartier cu spaţiul public aferent în cadrul restructurării zonei industriale; - Reabilitarea următoarelor străzi în acord cu principiile mobilităţii sustenabile: Bulevardul Muncii, strada Dumitru Georgescu-Kiriac; - Extinderea reţelei velo pe reţeaua majoră de trafic şi conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: şcoli, puncte comerciale etc.; - Extinderea tramei stradale în zonele noilor ansambluri rezidenţiale şi a celor de urbanizare;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei.	- Se recomandă inventarierea şi refuncţionalizarea/ păstrarea infrastructurii şi clădirilor industriale notabile în cadrul proceselor de restructurare urbană şi refuncţionalizare a zonei industriale;
Mediu construit – Dotări Se impunecompletarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creşterii calităţii vieţii şi confortului urban.	- Realizare P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri de restructurare urbană pentru refuncţionalizarea platformelor industriale inactive; - Conversia unor spaţii existente sau construirea unor spaţii noi care să adăpostească dotări noi: servicii şi comerţ, dotări culturale, sportive; - Reamenajarea spaţiilor pentru recreere şi pentru activităţi în afara orelor didactice din cadrul unităţilor de învăţământ; - Deschiderea spaţiului şcolar în spaţiu comunitar pentru interacţiune socială şi comunitară; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor;

FIGURA 178. Cartierul Iris Est (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

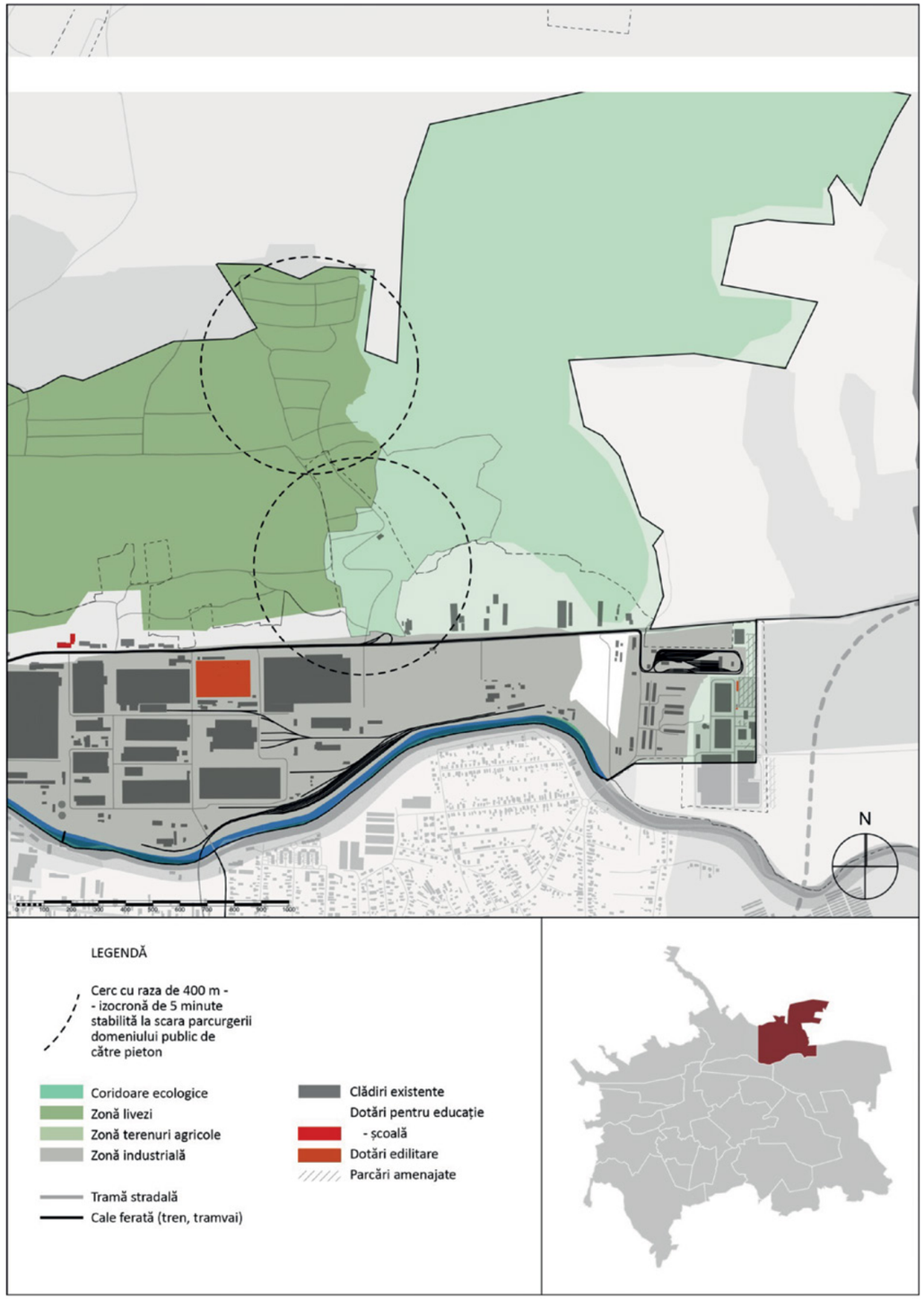

6.6.3.2.10. Analiză situație existentă în cartierul Someșeni Vest, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafețele influențate direct de traseul Râului Someșul Mic, al Pârâului Becaș și a torenților acestora. De asemenea, în partea sud-estică a cartierului se află arealul natural din jurul fostelor Băi Someșeni.

- Spații verzi publice

În această zonă nu există spații verzi publice.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este în bună parte specifică țesutului tradițional, dezvoltat planificat în perioada interbelică, prin parcelări reglementate sau dezvoltat organic. La acestea se adaugă noi străzi cu ocazia extinderilor rezidențiale realizate după anul 1990. Zona este intens afectată de traficul generat de zona aeroportului prin intermediul străzii Traian Vuia, aceasta fiind principala arteră de acces în oraș dinspre Apahida, Jucu, Bonțida etc.

- Spații civice

În această zonă nu există spații civice reprezentative.

- Ansambluri în incinte publice deschise

În mare parte zona este caracterizată de locuințe individuale, ansambluri private de locuințe colective dezvoltate după anii 1990 și dezvoltări industriale, prin urmare nu există ansambluri în incinte publice deschise.

- Ansambluri în incinte publice închise

Deși în zonă se găsesc câteva instituții publice și dotări pentru culte, nu există ansambluri în incinte publice închise remarcabile.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul tradițional închis este predominant în această zonă, ocupând circa o jumătate din suprafața acestuia. În cealaltă jumătate a cartierului avem de-a face cu un parcelar rural agricol și cu unul rezultat în urma dezvoltării platformelor industriale.

- Elemente de patrimoniu

Pe lângă parcelările tradiționale, elementele de patrimoniu semnificative din zonă sunt ansamblurile celor două biserici: Biserica romano-catolică Sf. Elisabeta de Turingia și Biserica ortodoxă Nașterea Maicii Domnului.

- Dotări: educație, servicii și comerț, dotări pentru culte, instituții publice și parcări publice (subterane, supraetajate).
- Cartierul este sărac în dotări publice, raportat la aria sa, aici lipsind sau fiind insuficiente dotări de educație, sportive și culturale.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Malurile Râului Someșul Mic vor fi reglementate pe acest areal printr-un masterplan aflat în proces de elaborare. Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice prin includerea și valorificareaarealului natural al Băilor Someșeni.	- Valorificarea și amenajarea peisageră a cursului Pârâului Becaș și racordarea cu amenajările propuse pentru Râul Someșul Mic; - Valorificarea și amenajarea peisageră a Băilor Someșeni; - Crearea unoi noi spații verzi publice la nivelul cartierului; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Sunt necesare reabilitarea/reamenajarea tramei stradale, reabilitarea culoarului căii ferate, crearea de noi spații reprezentative.	- Realizare P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri de restructurare urbană și regenerare urbană pentru platformele industriale în vederea creșterii calității vieții din cartier (noi spații publice verzi și spații civice reprezentative); - Reabilitarea următoarelor străzi în acord cu principiile mobilității sustenabile: strada Traian Vuia și Calea Someșeni; - Implementarea proiectului inelului sudic: strada Primăverii – Calea Turzii – Someșeni; - Realizarea unor trasee pietonale și velo în lungul Pârâului Becaș; - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: școli, dotări pentru culte, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea Școlii Gimnaziale Traian Darjan;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune reabilitarea elementelor de patrimoniu și reglementarea zonei.	- Restaurarea și valorificarea celor două ansambluri ale bisericilor romano-catolice și ortodoxe;
Mediu construit – Dotări Se impunereabilitarea dotărilor existente și completarea cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	- Reabilitarea și valorificarea potențialului balnear și turistic a Băilor Someșeni; - Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale, de sănătate și sportive; - Construirea unor adăposturi de noapte și a unor ansambluri de locuințe de necesitate pentru persoanele din categorii sociale vulnerabile și pentru relocarea populației de la Pata Rât; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități în afara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Amenajarea unor noi locuri de joacă pentru copii; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor;

FIGURA 179. Cartierul Someşeni (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

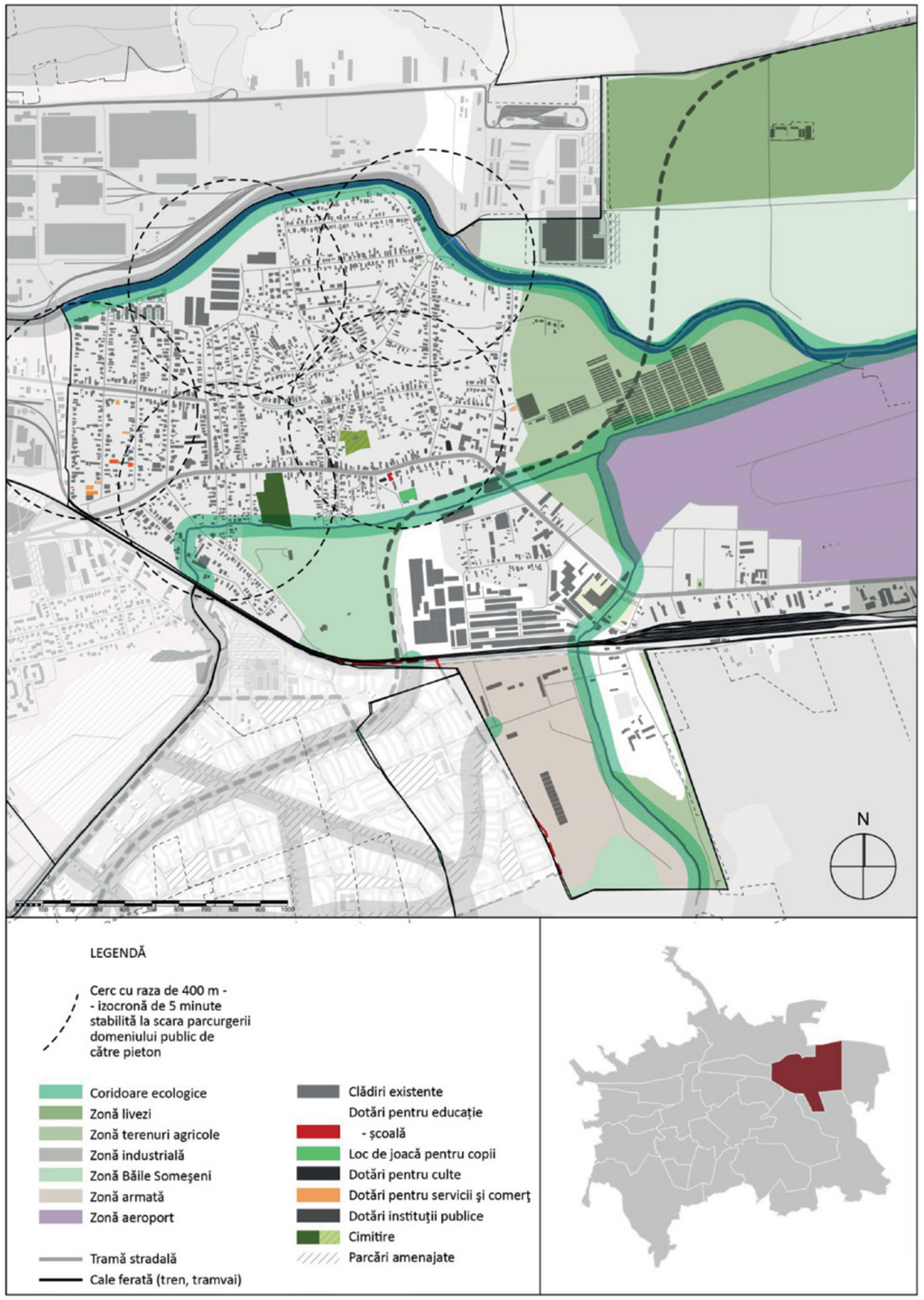

6.6.3.2.11. Analiză situaţie existentă în cartierul Someşeni Est, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Pe această zonă de studiu componentele coridoarelor ecologice sunt reprezentate de suprafeţele influenţate direct de traseul Râului Someşul Mic şi a torenţilor acestuia.

· Spaţii verzi publice

În această zonă nu există spaţii verzi publice.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este amenajată cu străzi şi alei în jurul şi în incintele platformelor industriale. Zona este intens afectată de traficul generat de zona aeroportului prin intermediul străzii Traian Vuia, aceasta fiind principala arteră de acces în oraş dinspre Apahida, Jucu, Bonţida etc.

- Spaţii civice

În această zonă nu există spaţii civice reprezentative. Prezenţa Aeroportului internaţional generează însă un interes foarte ridicat în această zonă.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Fiind o zonă predominant industrială, în zonă nu există ansambluri în incinte publice deschise, cu excepţia zonei de sosiri/plecări a Aeroportului internaţional.

- Ansambluri în incinte publice închise

Zona este dominată de prezenţa aeroportului şi a dezvoltărilor industriale, prin urmare nu există ansambluri în incinte publice închise notabile.

- Parcelar – urbanism închis

Parcelarul tradiţional închis şi cel rural agricol se întrepătrund cu parcelarul rezultat în urma dezvoltării platformelor industriale şi a extinderii aeroportului.

- Elemente de patrimoniu

În această zonă nu există elemente de patrimoniu remarcabile.

- Dotări: edilitare, aeroport, servicii şi comerţ, parcări publice (subterane, supraetajate).
- Această zonă are doar câteva din dotările urbane studiate, lipsind cele pentru instituţii publice, sănătate, sportive, educaţie.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
• Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice.	• Valorificarea și amenajarea peisageră a cursului Râului Someșul Mic și a torenților săi; • Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierului;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Sunt necesare reabilitarea/reamenajarea tramei stradale și reabilitarea culoarului căii ferate.	• Construirea unui nod de transfer intermodal pentru pasageri și marfă și a unei gări pentru pasagerii din aeroport, pentru facilitarea accesului acestora în oraș și pentru decongestionarea traficului auto. Realizarea unui nou spațiu public aferent acestui nod intermodal. • Reabilitarea următoarelor străzi în acord cu principiile mobilității sustenabile: strada Traian Vuia și Calea Dezmirului; • Implementarea proiectului inelului sudic: strada Primăverii – Calea Turzii – Someșeni; • Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și conectarea sa cu viitorul nod intermodal.
Mediu construit – Elemente de patrimoniu	
Mediu construit – Dotări Se impunecompletarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	• Construirea unor spații noi care să adăpostească instituții publice, dotări pentru educație, de sănătate și sportive; • Dezvoltarea sistemului de gestiune și reciclare a deșeurilor conform cu standardele europene sustenabile în vigoare; • Întocmire P.U.Z.-uri și PU.D.-uri pentru urbanizarea terenurilor virane cu potențial în vederea mixării funcționale la nivelul cartierului și a creșterii calității vieții; • Construirea unor ansambluri de locuințe de necesitate pentru persoanele din categorii sociale vulnerabile și pentru relocarea populației de la Pata Rât; • Amenajarea unor dotări pentru cazare de tranzit în vecinătatea unui viitor nod de transfer intermodal.

FIGURA 180. Cartierul Someșeni Est (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

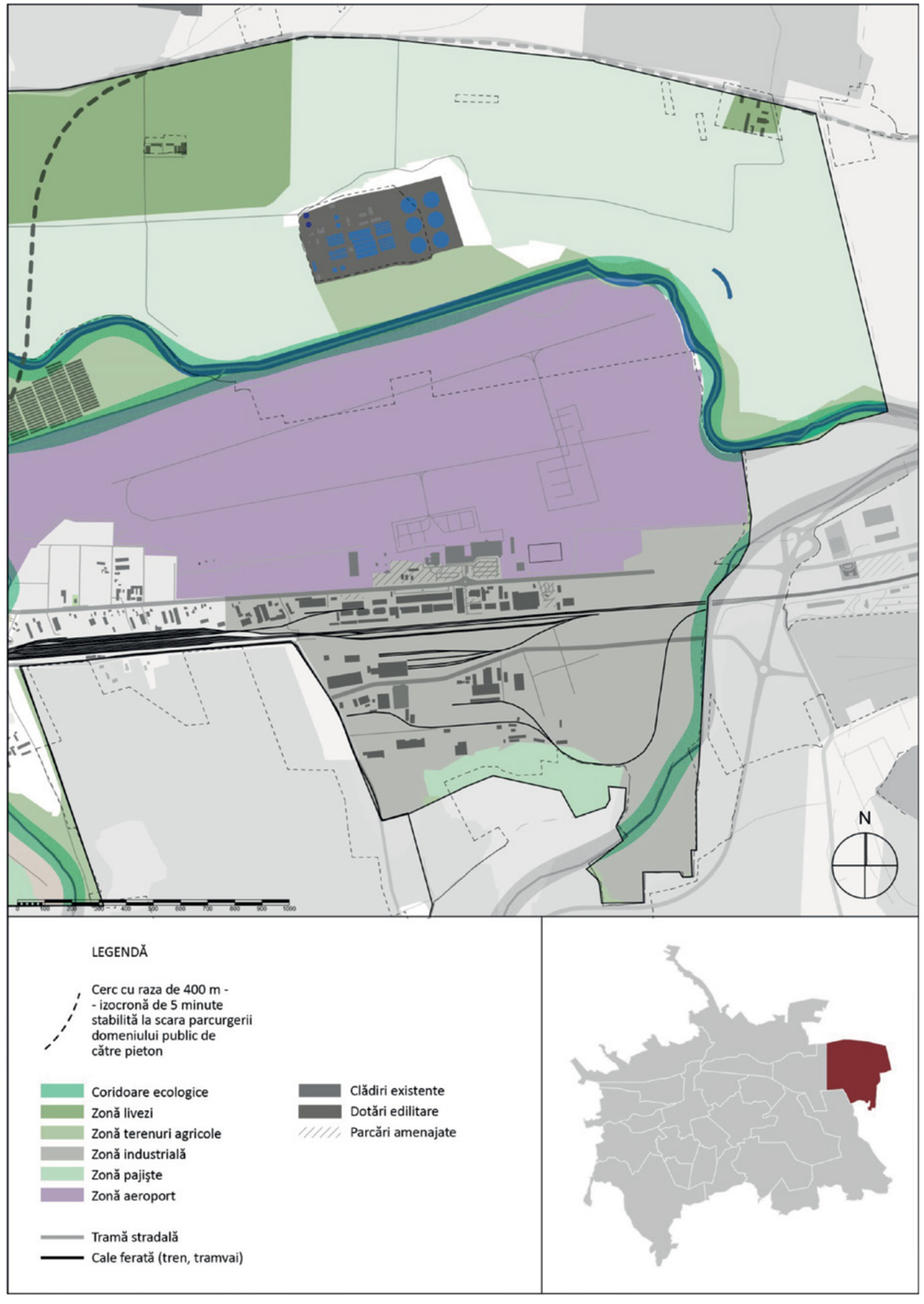

6.6.3.2.12. Analiză situație existentă în cartierele Zorilor, Europa, Andrei Mureșanu, Bună Ziua, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența Pârâului Becaș, Pârâului Țiganilor I și Pârâulului Țiganilor 2.

- Spații verzi publice

Spațiile verzi publice identificate în zonă sunt: Grădina Iuliu Prodan, locul de joacă pentru copii de pe strada Observatorului, Grădina Narciselor, Grădina Engels.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost amenajată cu străzi configurate în urma urbanizării de început de secol XX – Cartierul Andrei Mureșanu; bulevarde, străzi și alei în urma proiectelor de sistematizare ale ansamblurilor de locuințe colective în perioada 1970-1990 – Cartierul Zorilor, noi străzi cu ocazia extinderilor rezidențiale realizate după anul 1990 – Cartierul Europa și Cartierul Bună Ziua.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: centrul de cartier Zorilor – strada Louis Pasteur între intersecțiile cu strada Castanilor și strada Zorilor, centrul de cartier Andrei Mureșanu – Piața Ion Agârbiceanu.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Cartierul Zorilor corespunde organizării sub forma de ansambluri de locuințe cu dotări realizate în incinte deschise.

- Ansambluri în incinte publice închise

Ansamblurile semnificative aflate în incinte închise sunt reprezentate în zonele studiate de Campusul Studențesc I.P. Hașdeu și de Campusul Studențesc UTCN.

- Parcelar – urbanism închis

Acest tip de organizare se regăsește în cartierul Andrei Mureșanu. În cartierele Europa și Bună Ziua putem întâlni un parcelar hibrid apărut în ultimii 30 de ani, unde se întâlnesc atât ansambluri de locuit organizate în incinte publice deschise cât și locuințe de diferite tipologii, organizate pe diferite configurații ale parcelarului, fără o coerență ierarhică generală și cu o pondere a spațiului public foarte mică.

- Elemente de patrimoniu

O mare parte a cartierului Andrei Mureșanu face parte din zona de protecție a patrimoniului construit urban al Municipiului Cluj-Napoca; înafară de acest aspect aici se regăsesc un număr semnificativ de construcții tip monument de arhitectură sau cu valoare ambientală.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice: Cartierul Zorilor conține majoritatea dotărilor studiate. Cartierele Europa și Bună Ziua suferă din pricina lipsei de dotări funcționale aproape la toate capitolele de analiză.

FIGURA 181. Cartierele Zorilor, Europa, Andrei Mureșanu, Bună Ziua (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

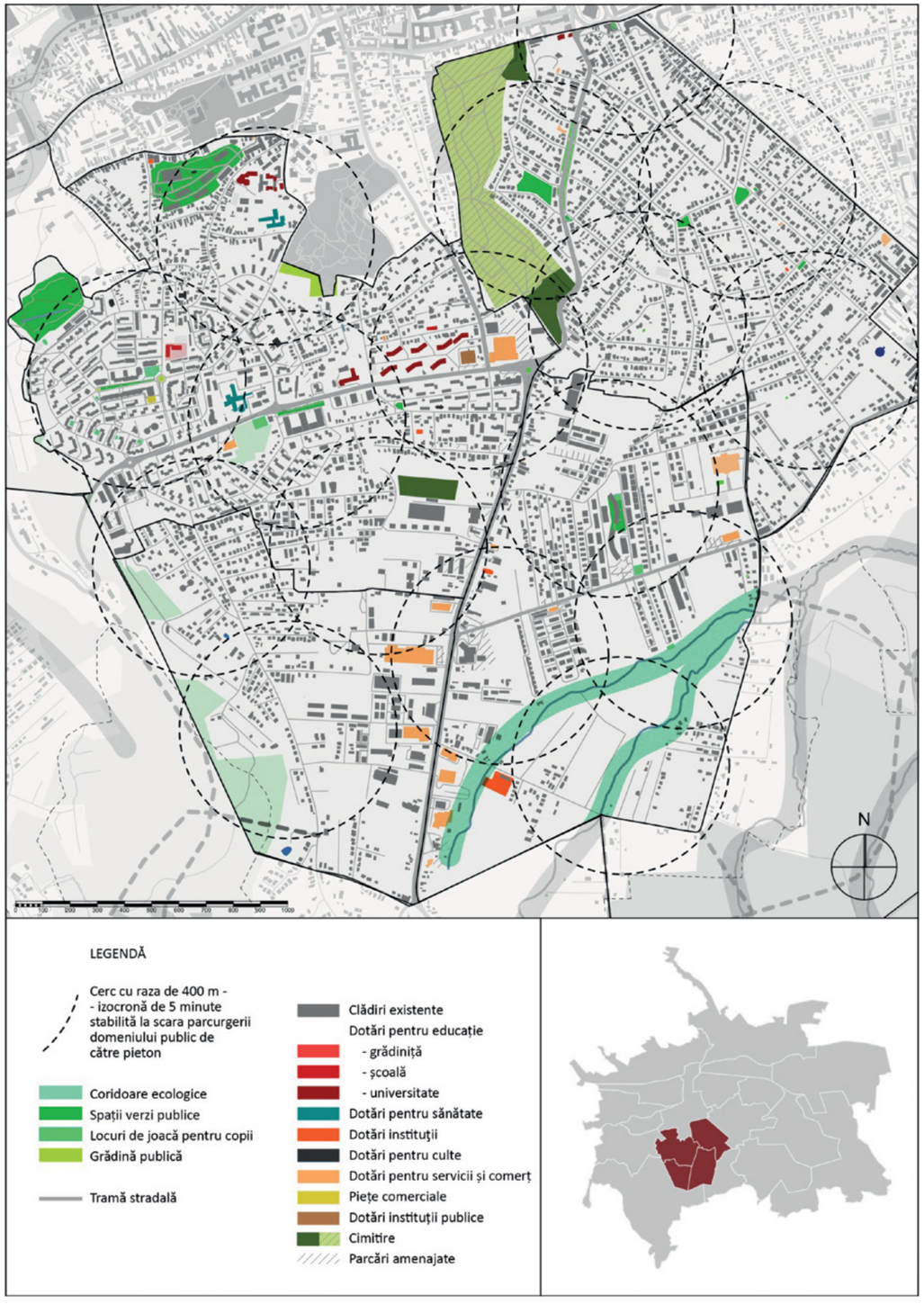

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice. Sunt necesare stabilirea unor legături ecologice cu sudul intravilanului caracterizat de existența livezilor tradiționale și stabilirea unor legături cu zona centrală a orașului prin intermediul traseelor cursurilor de apă identificate în zonă. Se impune reamenajarea incintelor verzi publice din ansamblurile de locuințe colective. Se impune reamenajarea scuarurilor verzi existente.	- Studierea și punerea în valoare a traseelor Pârâurilor Țiganilor I și Țiganilor 2 acolo unde este posibil, prin tratarea lor ca părți ale domeniului public accesibil; - Amenajarea unui nou spațiu public verde (grădină urbană) în zona de formare a Pârâului Becaș și în lungul traseului acestuia; - Reamenajarea Grădinii Engels; - Realizare P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creșterii calității spațiior verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierelor; - Stabilirea unor reglementări care să asigure accesul public continuu în incintele verzi închise;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Se impune reabilitarea/reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative. S-au realizat: - Strada Bună ziua Sunt în curs de realizare: - Piața Zorilor și Str. Zorilor - Parcul Observator - Parcul Bună Ziua - amenajare Parc Pădurea Făget	- Reabilitarea spațiilor publice aferente centrului de cartier Zorilor; - Reabilitarea spațiilor publice din jurul piețelor agroalimentare; - Întocmire de P.U.Z.-uri de regenerare urbană în Cartierele Europa și Bună Ziua; - Reabilitarea următoarelor străzi, în acord cu principiile mobilității sustenabile: strada Louis Pasteur, strada Zorilor, strada Gheorghe Dima, strada Viilor, strada Lunii, strada Rapsodiei, strada Eugen Ionesco; - Realizarea unor trasee pietonale în lungul Pârâurilor Țiganilor 1 și Țiganilor 2; - Reconfigurarea aleilor și parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective pentru creșterea calității spațiului și realizarea de suprafețe verzi noi; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea școlilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea școlilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei și reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Reabilitare instituții publice care ocupă și gestionează clădiri de patrimoniu; - Realizarea unui regulament de afișaj și publicitate – prin concurs de soluții; - Realizarea unui regulament pentru signalistică și informare urbană – prin concurs de soluții;
Mediu construit – Dotări Se impune completarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	- O serie de dotări ce lipsesc trebuie prevăzute odată cu realizarea P.U.Z.-urilor de regenerare urbană pentru cartierele Europa și Bună Ziua; - Conversia unor spații existente sau construirea unor spații noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncționale, bibliotecă/mediatecă etc. - Construirea a cel puțin două centre comunitare de cartier (Europa și Bună Ziua); - Construirea unor adăposturi de noapte pentru persoanele defavorizate; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități înafara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Deschiderea spațiului școlar în spațiu comunitar pentru interacțiune socială și comunitară;

6.6.3.2.13. Analiză situație existentă în cartierul Gheorgheni, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența Pârâului Becaș.

- Spații verzi publice

Spațiile verzi publice identificate în zonă sunt: Parcul Detunata, grădina verde din Piața Fraternității, scuarul verde Iulius Park de lângă Iulius Mall, zona verde amenajată în lungul Aleei Slănic, zona verde din lungul străzii Unirii în apropiere de Complexul Mercur, scuarul verde de pe Strada Constantin Brâncuși. Pe lângă aceste spații verzi publice mai există două spații verzi realizate în incinte închise: Baza Sportivă Gheorgheni și Baza Sportivă IRA.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost amenajată cu străzi configurate în urma urbanizării de început de secol XX – partea de vest a cartierului; bulevarde, străzi și alei în urma proiectelor de sistematizare ale ansamblurilor de locuințe colective în perioada 1970-1990 – partea de est a cartierului, noi străzi cu ocazia extinderilor rezidențiale realizate după anul 1990 – în partea de sud.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: pe parcursul Bulevardului Nicolae Titulescu – Piața Timotei Cipariu, zona de intersecție cu strada Septimiu Albini, zona de intersecție cu strada Arieșului, zona de intersecție cu Aleea Slănic și strada Unirii, Piața Fraternității, Piața Hermes.

- Ansambluri în incinte publice deschise

  În zonele de sud și est ale cartierului se regăsește acest tip de organizare urbană.

- Ansambluri în incinte publice închise

În partea de sud a cartierului există Stațiunea de Cercetări Horticole ce funcționează în regim de incintă publică închisă.

- Parcelar – urbanism închis

Acest tip de organizare se regăsește în partea de vest și în partea de nord a cartierului.

- Elemente de patrimoniu
- Elementele de patrimoniu sunt reprezentate, în acest cartier, de ansamblul de locuințe parter de pe strada Constantin Brâncoveanu. Se remarcă coerența microraioanelor I și II din estul Cartierului Gheorgheni, realizate printr-un proiect de sistematizare la jumătatea anilor ’60.
- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Cartierul Gheorgheni conține majoritatea dotărilor studiate.

Concluzii	Recomandări
Sistemul ecologic – coridoare ecologice şi spaţii verzi Este necesară realizarea unor racorduri şi articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice.	- Stabilirea unui coridor ecologic verde ce foloseşte structura vegetaţiei existente din zona urbanismului deschis din cartier care poate crea o legătură cu Staţiunea de Cercetări Horticole; - Realizare P.U.Z.-uri şi P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creşterii calităţii spaţiior verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective; - Completarea cu plantaţii de aliniament pe principalele artere de circulaţie ale cartierelor; - Stabilirea unor reglementări care să asigure accesul public continuu în incintele verzi închise;
Mediu construit – tramă stradală şi spaţii civice În acest cartier s-a realizat un P.U.Z. de regenerare urbană ce vizează Bulevardul Nicolae Titulescu şi spaţiile publice adiacente. Este necesară reabilitarea/ reamenajarea tramei stradale şi a spaţiilor reprezentative. S-au realizat: - Baza Sportivă Gheorgheni - scuar verde Iulius Park Sunt în curs de realizare: - Parcul Est - Bulevardul Nicolae Titulescu	- Reabilitarea spaţiilor publice aferente centrelor şi subcentrelor cartierului Gheorgheni; - Reabilitarea spaţiilor publice din jurul pieţelor agroalimentare – Piaţa Hermes; - Realizarea de P.U.Z.-uri de regenerare urbană; - Reabilitarea următoarele străzi în acord cu principiile mobilităţii sustenabile: strada Constantin Brâncuşi, strada Septimiu Albini, strada Liviu Rebreanu, strada Bistriţei, strada Venus, strada Albac, Aleea Băişoara, strada Unirii, strada Arieşului. - Reconfigurarea aleilor şi parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuinţe colective pentru creşterea calităţii spaţiului şi realizarea de suprafeţe verzi noi; - Extinderea reţelei velo pe reţeaua majoră de trafic şi conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: centru de cartier, şcoli, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălţate în vecinătatea şcolilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea şcolilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Se impune reglementarea zonei şi reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Constituirea unui P.U.Z .de Zonă Protejată pentru microraioanele I şi II Cartier Gheorgheni; - Reabilitarea instituţiilor publice care ocupă şi gestionează clădiri de patrimoniu; - Realizarea unui regulament de afişaj şi publicitate – prin concurs de soluţii; - Realizarea unui regulament pentru signalistică şi informare urbană – prin concurs de soluţii;
Mediu construit – Dotări Se impunecompletarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creşterii calităţii vieţii şi confortului urban.	- O serie de dotări ce lipsesc trebuie prevăzute odată cu realizarea P.U.Z.-urilor de regenerare urbană; - Conversia unor spaţii existente sau construirea unor spaţii noi care să adăpostească dotări culturale: săli multifuncţionale, bibliotecă/mediatecă etc. - Construirea unor adăposturi de noapte pentru persoanele defavorizate; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spaţiilor pentru recreere şi pentru activităţi înafara orelor didactice din cadrul unităţilor de învăţământ; - Deschiderea spaţiului şcolar în spaţiu comunitar pentru interacţiune socială şi comunitară;

FIGURA 182. Cartierul Gheorgheni (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

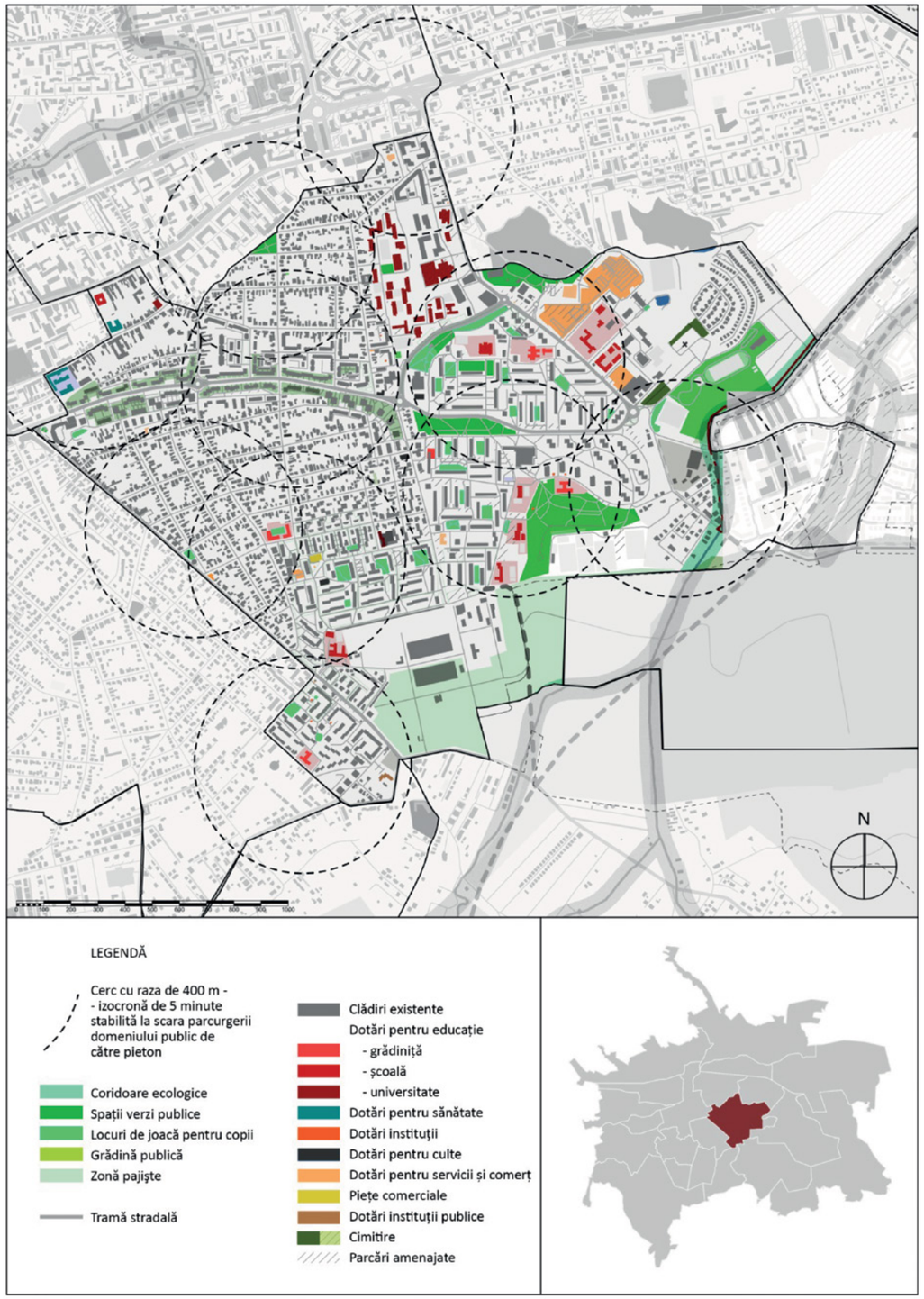

6.6.3.2.15. Analiză situație existentă în cartierele Între Lacuri și Sopor, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența Pârâului Becaș, cele 2 lacuri cvasi naturale și de peticul de habitat apărut spontan, care în prezent este subiectul conversiei sub forma Parcului Est. În plus, cartierul Sopor se învecinează la sud cu vechile livezi tradiționale ce constituie o sursă ecologică de petic de habitat particular.

- Spații verzi publice

Spațiile verzi publice identificate în zonă sunt: Grădina Aurel Vlaicu, Scuar Iulius Park, noul spațiu verde amenajat de pe strada Siretului, viitoarele spații publice verzi organizate sub formă de sistem interconectat propuse prin proiectul câștigător pentru P.U.Z. - Masterplan Sopordin anul 2019.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost amenajată cu străzi și alei în urma proiectelor de sistematizare ale ansamblurilor de locuințe colective în perioada 1970-1990, cu străzi dispuse în sistem ortogonal de sfârșit de secol XIX început de secol XX, noi străzi cu ocazia extinderilor rezidențiale realizate după anul 1990 – în partea de sud, trama stradală propusă prin proiectul câștigător pentru P.U.Z.- Masterplan Sopor din anul 2019.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă sunt următoarele: prefigurarea unui centru de cartier pe strada Dunării, zona Expo Transilvania, două centre civice importante propuse în proiectul căștigător pentru P.U.Z.- Masterplan Sopor din anul 2019.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană se regăsește în proporție de 60 % în cadrul Cartierului Între Lacuri.

- Ansambluri în incinte publice închise

În partea de Nord Vest a cartierului Între Lacuri se află un complex studențesc ce aparține Universității Tehnice Cluj-Napoca.

- Parcelar – urbanism închis

Acest tip de organizare se regăsește în proporție de 40 % în Cartierul Între Lacuri. În cadrul Cartierului Sopor, odată cu implementarea propunerilor din cadrul proiectului câștigător pentru P.U.Z. - Masterplan Sopor, formula de organizare predominantă va fi una bazată pe organizarea de tip parcelar – urbanism închis, folosind ca elemente constitutive de organizare parcelele organizate sub formă de insule urbane specifice diferitelor tipologii de locuire, determinate de o tramă stradală organizată ierarhic și spații verzi publice organizate sub formă de sistem verde interconectat.

- Elemente de patrimoniu

Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Cartierul Între Lacuri conține majoritatea dotărilor studiate și cartierul Sopor va beneficia de un sistem complex de dotări, care îl va face să funcționeze relativ independent în raport cu orașul dar în același timp cât mai bine conectat posibil în privința mobilității sustenabile.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice.	- Stabilirea unui coridor ecologic verde ce folosește direcția străzii Aurel Vlaicu și strada Calea Someșeni, conectând zona verde din Grădina Aurel Vlaicu cu noul Parc Est și Băile Someșeni; - Realizare P.U.Z.-uri și P.U.D.-uri de regenerare urbană în vederea creșterii calității spațiior verzi din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective; - Completarea cu plantații de aliniament pe principalele artere de circulație ale cartierelor; - Stabilirea unor reglementări care să asigure accesul public continuu în incintele verzi închise;
Mediu construit – tramă stradală și spații civice Se impune reabilitarea/ reamenajarea tramei stradale și a spațiilor reprezentative. S-au realizat: - Strada Molnar Piuariu - Parcul Între Lacuri - scuar verde Iulius Park Sunt în curs de realizare: - Parcul Est	- Reabilitarea spațiilor publice aferente centrelor și subcentrelor cartierului Între Lacuri; - Reabilitarea spațiilor publice din jurul piețelor agroalimentare; - Realizarea de P.U.Z.-uri de regenerare urbană; - Reabilitarea următoarele străzi în acord cu principiile mobilității sustenabile: strada Aurel Vlaicu, strada Dunării, strada Între Lacuri, strada Dâmboviței, strada Tribunului Văduțiu, strada Siretului. - Reconfigurarea aleilor și parcărilor din incintele publice ale ansamblurilor de locuințe colective pentru creșterea calității spațiului și realizarea de suprafețe verzi noi; - Extinderea rețelei velo pe rețeaua majoră de trafic și conectarea sa cu obiectivele de interes ale cartierului: centru de cartier, școli, puncte comerciale etc.; - Realizarea de treceri de pietoni supraînălțate în vecinătatea școlilor; - Eliminarea locurilor de parcare din apropierea școlilor;
Mediu construit – Elemente de patrimoniu Este necesară reglementarea zonei și reabilitarea elementelor de patrimoniu.	- Realizarea unui regulament de afișaj și publicitate – prin concurs de soluții; - Realizarea unui regulament pentru signalistică și informare urbană – prin concurs de soluții;
Mediu construit – Dotări Se impune completarea dotărilor existente cu cele necesare în vederea creșterii calității vieții și confortului urban.	- Conversia actualului centru de expoziții Expo Transilvania în centru comunitar de cartier; - Relocarea actualului centru de expoziții într-o altă zonă din intravilanul orașului, care să-i asigure o bună funcționare în acord cu cerințele contemporane; - O serie de dotări ce lipsesc trebuie prevăzute odată cu realizarea P.U.Z.-urilor de regenerare urbană; - Construirea unor adăposturi de noapte pentru persoanele defavorizate; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Reamenajarea spațiilor pentru recreere și pentru activități înafara orelor didactice din cadrul unităților de învățământ; - Deschiderea spațiului școlar în spațiu comunitar pentru interacțiune socială și comunitară;

FIGURA 183. **Cartierele Între Lacuri și Sopor** (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

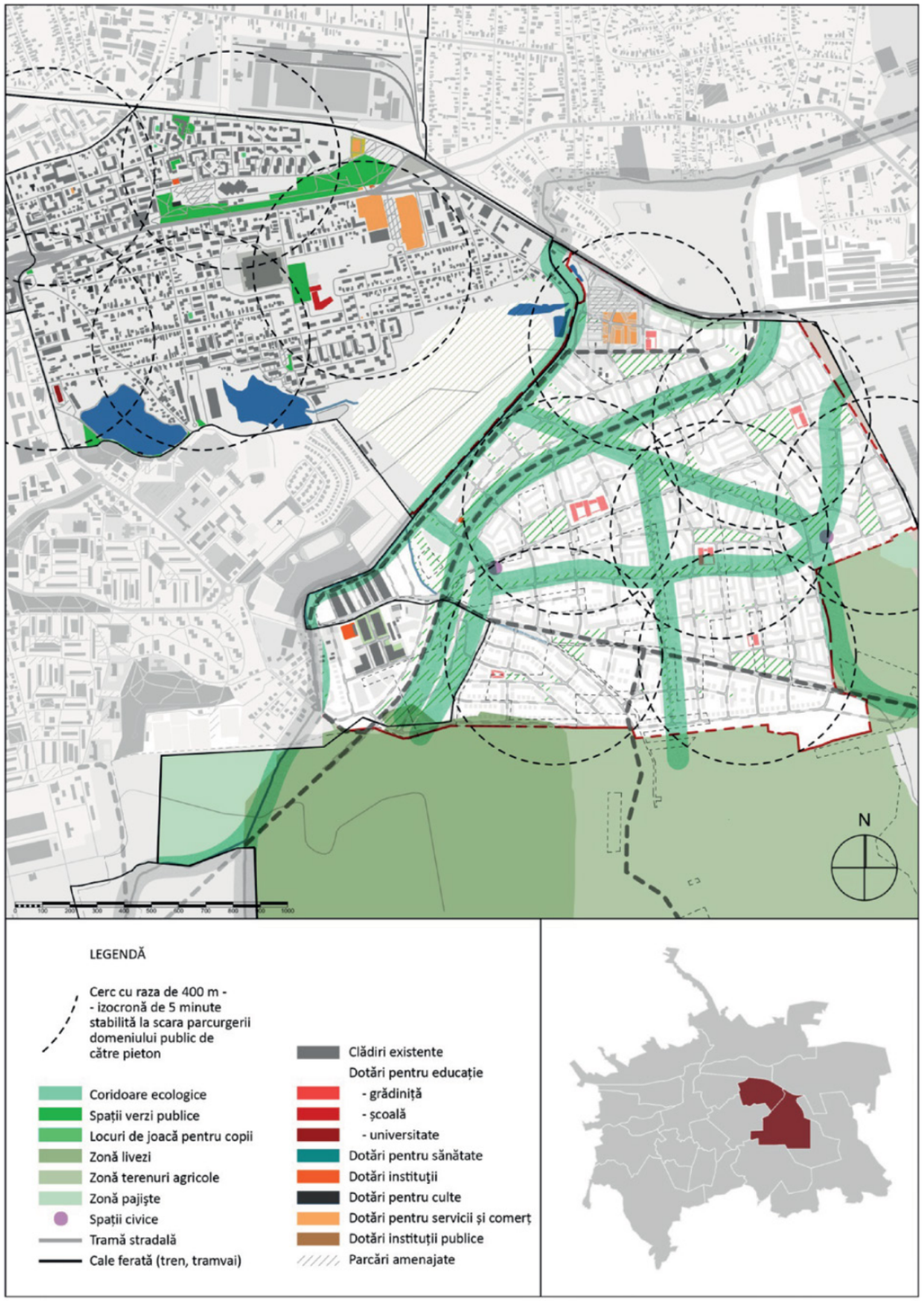

6.6.3.2.15. Analiză situație existentă în Cartierul Borhanci, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă de formare a Pârâului Becaș și petice mari de habitat, sub forma vechilor livezi din această zonă.

- Spații verzi publice

Nu există acest tip de spațiu.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală e rezultată în urma diverselor mici P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri agricole existente în zonă, distribuite în lungul străzii Borhanciului.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă nu există.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană nu se regăsește în această zonă.

- Ansambluri în incinte publice închise

Există câteva astfel de ansambluri cu funcțiunea de locuire colectivă.

- Parcelar – urbanism închis

Noile dezvoltări sunt organizate în general sub această formă, dar parcelarul este configurat de o distribuție de străzi de foarte slabă calitate.

- Elemente de patrimoniu

Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări atât la nivel de proximitate, cât și la nivelul întregii zone.

Având în vedere că zona ce se prefigurează a fi în viitor Cartierul Borhanci se prezintă sub o formă de suburbanizare acută, ea trebuie reconsiderată în întregime sub forma unui concurs de soluții pentru P.U.Z. - Masterplan Borhanci, la fel cu cel realizat pentru P.U.Z. - Masterplan Sopor. În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi ale orașului, cât și un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creșterea semnificativă a confortului urban în zonă.

FIGURA 184. **Cartierul Borhanci** (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

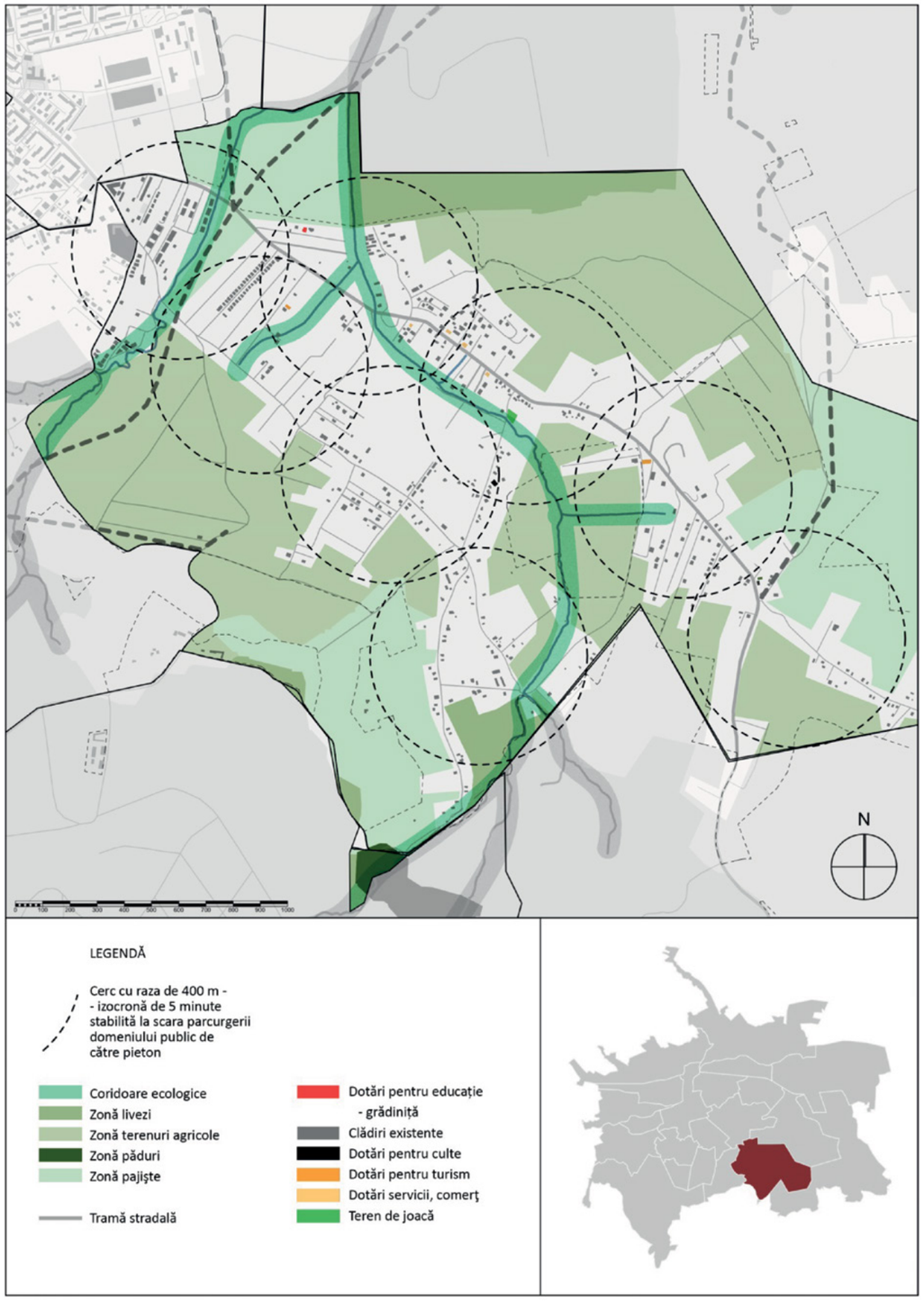

6.6.3.2.16. Analiză situație existentă în cartierul Becaș, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă de formare a Pârâului Becaș și petice mari de habitat, sub forma vechilor livezi din această zonă.

- Spații verzi publice

Nu există acest tip de spațiu.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost rezultată în urma diverselor mici P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri agricole existente în zonă, distribuite în lungul străzii Nordului și străzii Atonio Gaudi.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă nu există.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană nu se regăsește în această zonă.

- Ansambluri în incinte publice închise

Există câteva astfel de ansambluri cu funcțiunea de locuire colectivă.

- Parcelar – urbanism închis

Noile dezvoltări sunt organizate în general sub această formă, dar parcelarul este configurat de o distribuție de străzi de foarte slabă calitate.

- Elemente de patrimoniu

Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări atât la nivel de proximitate cât și la nivelul întregii zone.

Având în vedere că zona ce se prefigurează a fi în viitor Cartierul Becaș se prezintă sub o formă de suburbanizare acută, ea trebuie reconsiderată în întregime sub forma unui concurs de soluții pentru P.U.Z. - Masterplan Becaș, la fel cu cel realizat pentru P.U.Z. - Masterplan Sopor. În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi ale orașului, cât și un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creșterea semnificativă a confortului urban în zonă.

FIGURA 185. **Cartierul Becaș** (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

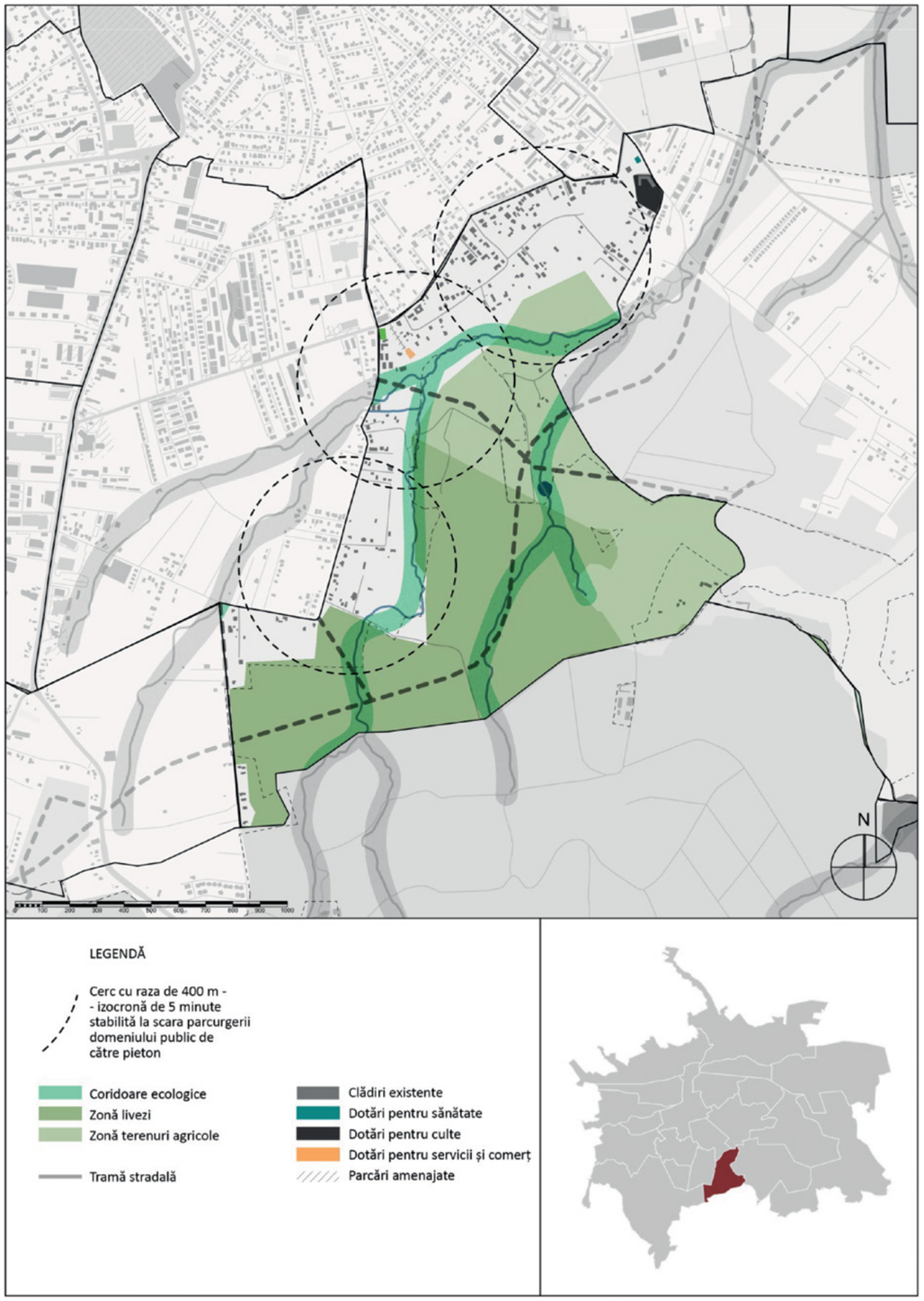

6.6.3.2.17. Analiză situație existentă în cartierul Făget Nord, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă de formare a Pârâului Popii și petice mari de habitat, sub forma zonei de pajiște și zonei de pădure – Pădurea Mănăștur, Pădurea Bisericii și Pădurea Făget.

- Spații verzi publice

Nu există acest tip de spațiu.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost rezultată în urma diverselor mici P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri existente în zonă înainte de extinderea intravilanului, distribuite în lungul străzii Câmpului și străzii D.D. Roșca.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă nu există.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană nu se regăsește în această zonă.

- Ansambluri în incinte publice închise

Există câteva astfel de ansambluri cu funcțiunea de locuire colectivă.

- Parcelar – urbanism închis

Noile dezvoltări sunt organizate în general sub această formă, dar parcelarul este configurat de o distribuție de străzi de foarte slabă calitate.

- Elemente de patrimoniu

Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări atât la nivel de proximitate cât și la nivelul întregii zone.

Având în vedere că zona ce se prefigurează a fi în viitor Cartierul Făget Nord se prezintă sub o formă de suburbanizare acută, ea trebuie reconsiderată în întregime sub forma unui concurs de soluții pentru P.U.Z. - Masterplan Făget, la fel cu cel realizat pentru P.U.Z. - Masterplan Sopor. În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi ale orașului, cât și un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creșterea semnificativă a confortului urban în zonă.

FIGURA 186. Cartierul Făget Nord (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

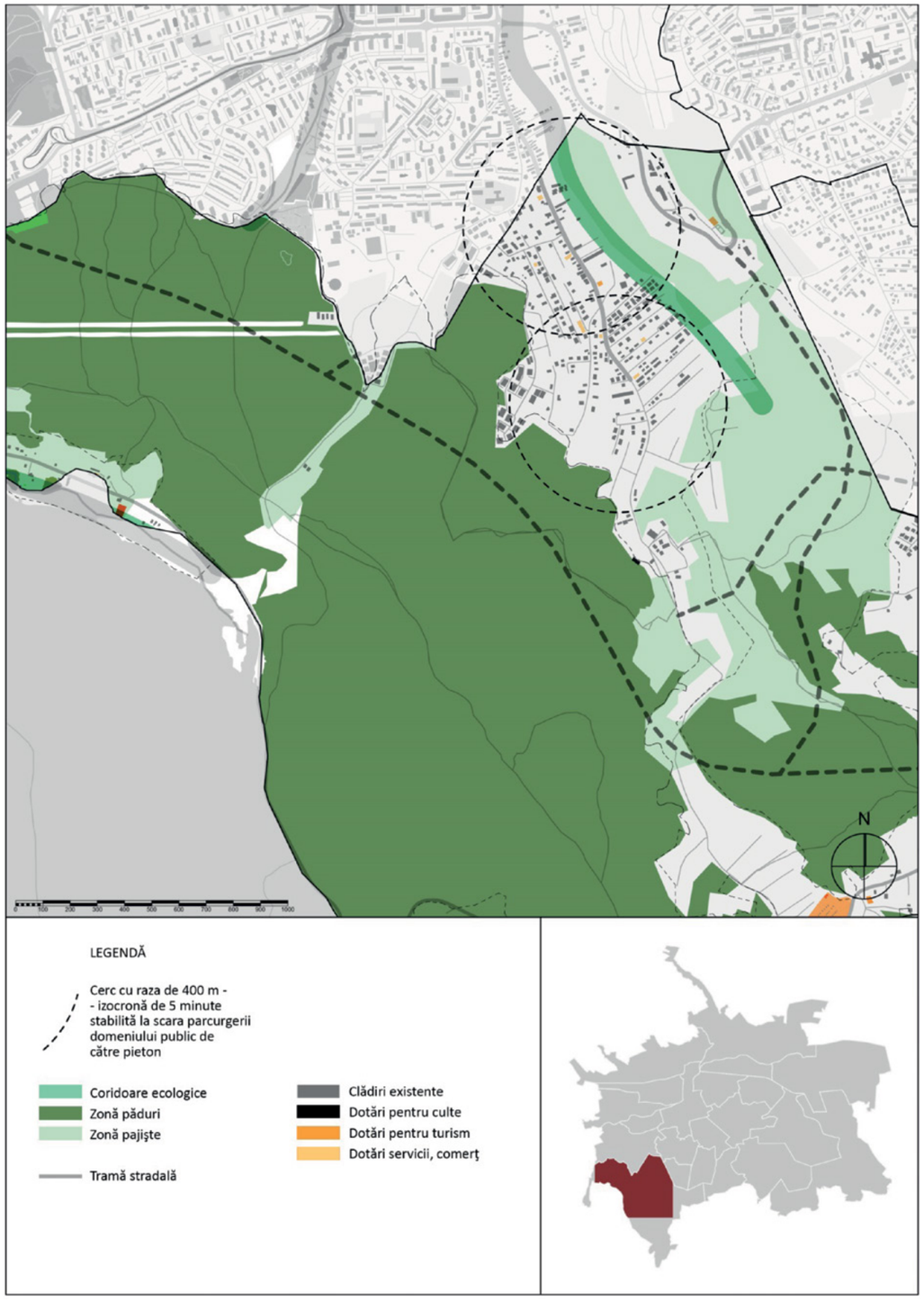

6.6.3.2.18. Analiză situație existentă în cartierul Făget Sud, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă de formare a Pârâului Popii și petice mari de habitat, sub forma zonei de pajiște și zonei de pădure – Pădurea Mănăștur, Pădurea Bisericii și Pădurea Făget.

- Spații verzi publice

Nu există acest tip de spațiu.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală a fost rezultată în urma diverselor mici P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri existente în zonă înainte de extinderea intravilanului, distribuite în lungul străzii Făgetului și străzii D.D. Roșca.

- Spații civice

Spațiile reprezentative în această zonă nu există.

- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană nu se regăsește în această zonă.

- Ansambluri în incinte publice închise

Există câteva astfel de ansambluri cu funcțiunea de locuire colectivă.

- Parcelar – urbanism închis

Noile dezvoltări sunt organizate în general sub această formă, dar parcelarul este configurat de o distribuție de străzi de foarte slabă calitate.

- Elemente de patrimoniu

Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări atât la nivel de proximitate cât și la nivelul întregii zone. Se prefigurează totuși un centru de cartier, având în vedere că noile dezvoltări au fost inițiate peste vechea Colonie Făget.

Având în vedere că zona ce se prefigurează a fi în viitor Cartierul Făget Sud se prezintă sub o formă de suburbanizare acută, ea trebuie reconsiderată în întregime sub forma unui concurs de soluții pentru P.U.Z. - Masterplan Făget, la fel cu cel realizat pentru P.U.Z. - Masterplan Sopor. În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi ale orașului, cât și un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creșterea semnificativă a confortului urban în zonă.

FIGURA 187. Cartierul Făget Sud (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

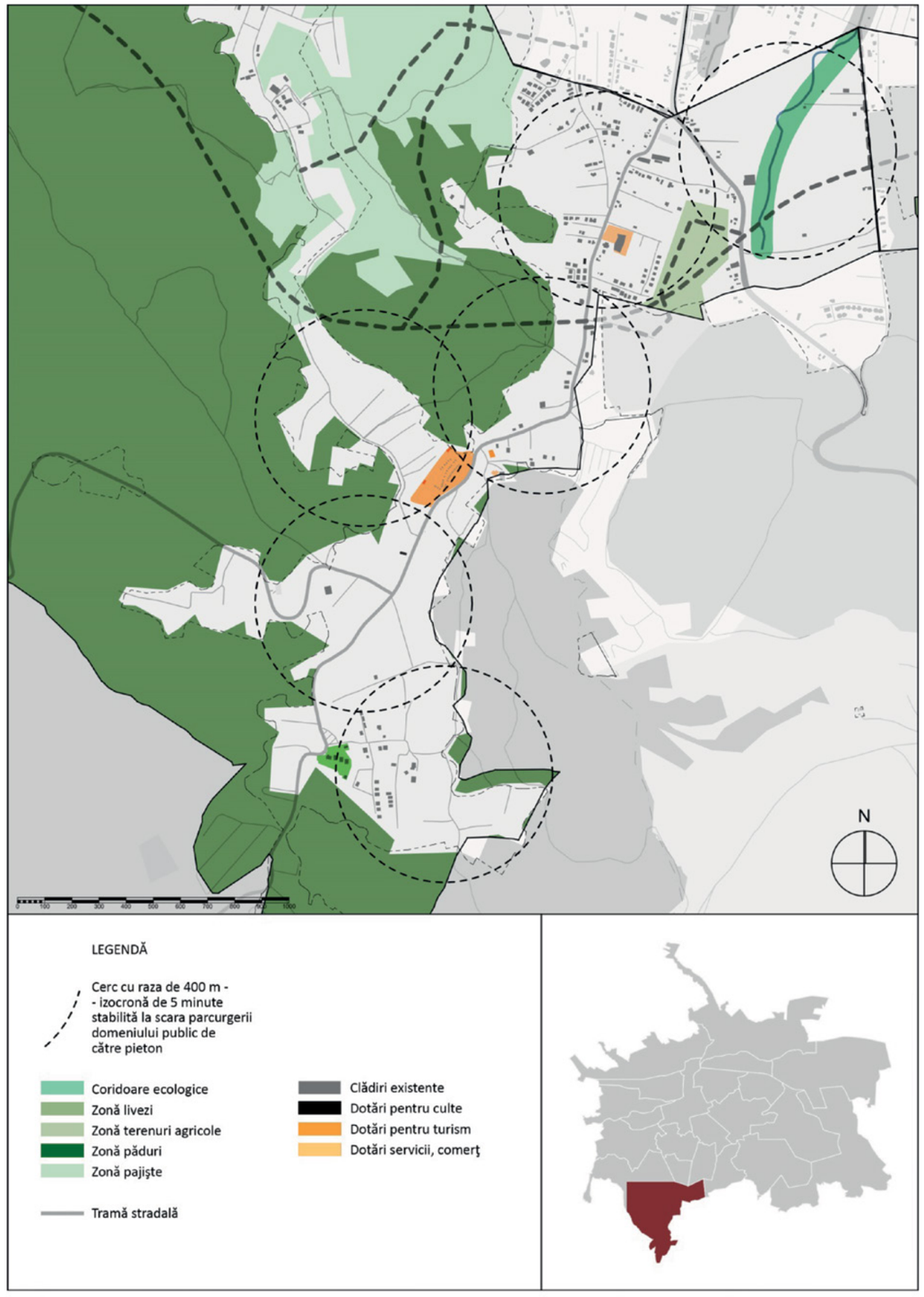

6.6.3.2.19. Analiză situație existentă în cartierul Iris Nord, Municipiul Cluj-Napoca

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

  Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă de formare a Pârâului Chinteni și petice mari de habitat, sub forma zonei de pajiște și zonelor de pădure.

  - Spații verzi publice

  Nu există acest tip de spațiu.

Mediu construit

- Trama stradală

  Trama stradală a fost rezultată în urma diverselor mici P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri existente în zonă înainte de extinderea intravilanului, distribuite în lungul străzii Oașului.

  - Spații civice

  Spațiile reprezentative în această zonă nu există.

  - Ansambluri în incinte publice deschise

  În zonă se află Centrul Regional de Excelență pentru Industrii Creative.

  - Ansambluri în incinte publice închise

  Există câteva astfel de ansambluri cu funcțiunea de locuire colectivă.

  - Parcelar – urbanism închis

  Noile dezvoltări sunt organizate în general sub această formă, dar parcelarul este configurat de o distribuție de străzi de foarte slabă calitate.

  - Elemente de patrimoniu

  Elementele de patrimoniu nu sunt reprezentate în aceste zone.

  - Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

  Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări atât la nivel de proximitate cât și la nivelul întregii zone.

  Având în vedere că zona se prefigurează a fi un cartier legat de dotarea culturală majoră amplasată aici (CREIC) și se prezintă sub o formă de suburbanizare acută, ea trebuie reconsiderată în întregime sub forma unui concurs de soluții pentru P.U.Z. - Masterplan CREIC corelat cu P.U.Z.-ul Cartierului Lomb, realizat în anii 2008-2009. În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi ale orașului, cât și un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creșterea semnificativă a confortului urban în zonă.

FIGURA 188. Cartierul Iris Nord (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

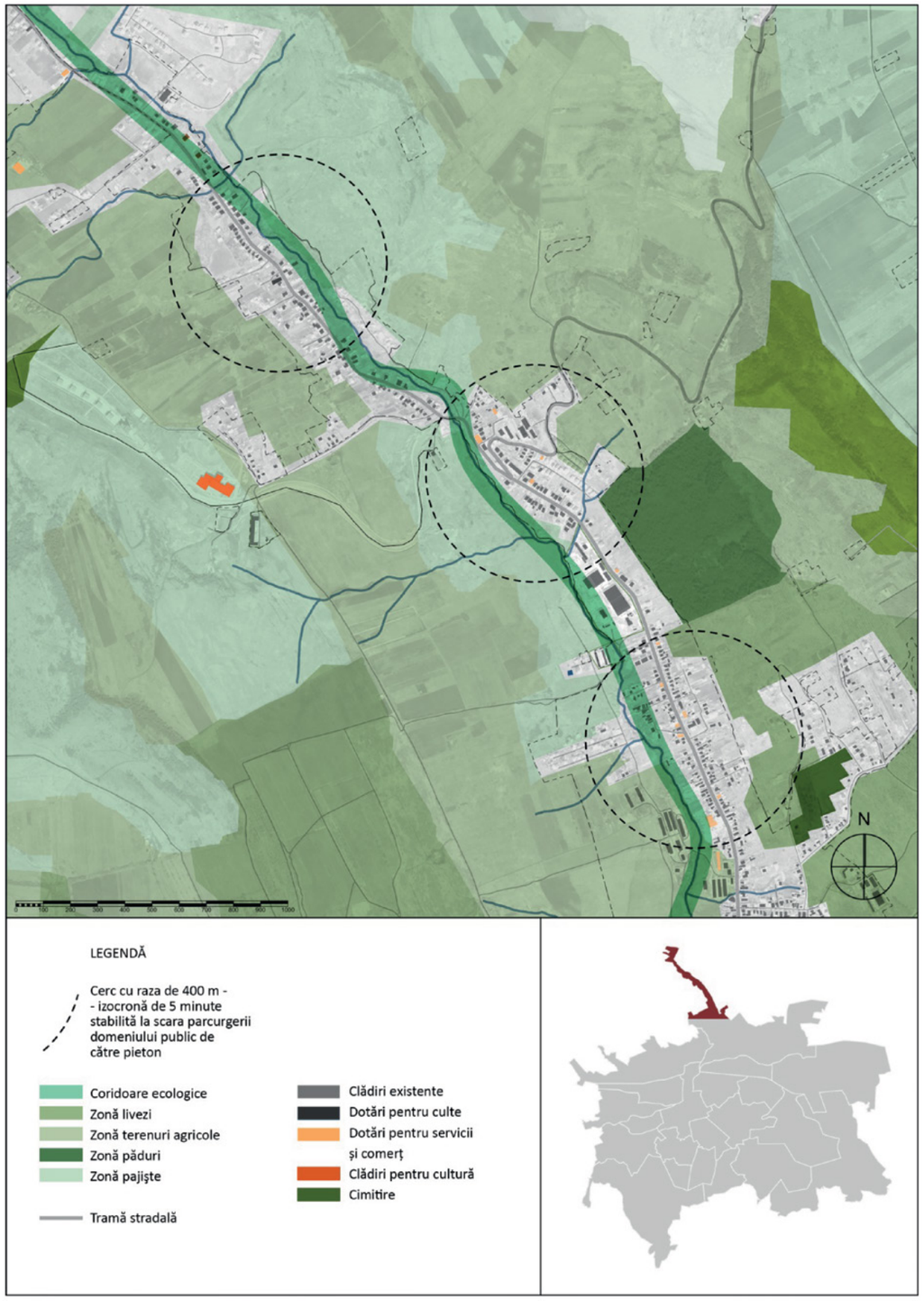

6.6.3.3 Analiză situație existentă în Floreşti

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă provenite de pe versantul sudic al văii create de Râul Someşul Mic (pârâul din lungul traseului străzii Eroilor, pârâul din lungul străzii Tăuți, Pârâul Gârbăului), de Râul Someșul Mic împreună cu delta Someșului, petice mari de habitat, sub forma zonei de pajiști și zonei de pădure – Pădurea Manelui și Livada USAMV.

- Spații verzi publice

În zonă se prefigurează un singur spațiu verde public – Parcul Poligon, care este insuficient la scara și demografia comunei.

Mediu construit

- Trama stradală
- Trama stradală a fost rezultată în urma diverselor P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri agricole existente în zonă înainte de extinderea intravilanului în jurul vetrei localității.
- Spații civice
- Cel mai reprezentativ spațiu este cel situat în zona intersecției străzii Eroilor cu strada Avram Iancu.
- Ansambluri în incinte publice deschise

Acest tip de organizare urbană se regăsește în proporții considerabile sub forma investițiilor imobiliare din ultimii 30 de ani, configurate folosind doar structurile agricole existente.

- Ansambluri în incinte publice închise
- Există câteva astfel de ansambluri: Baza Militară Florești și incinta Muzeului Apei și a rezervoarelor de apă.
- Parcelar – urbanism închis

Această formă de organizare se regăsește în vatra localității sub formă de parcelar rural şi în noile zone rezidențiale dezvoltate recent.

- Elemente de patrimoniu

Cel mai remarcabil element patrimonial este reprezentat de Biserica catolică Toți Sfinții.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Zona suferă major în privința asigurării necesarului de dotări, atât la nivel de proximitate cât şi la nivelul întregii zone.

În urma dezvoltării fără precedent a localității Floreşti, printr-o racordare haotică a noilor ansambluri rezidențiale la structura vetrei localității, fără un proces de urbanizare coerent, au rezultat o serie de deficiențe majore, atât din punct de vedere al mobilității urbane cât şi a calității vieții. Lipsa unei viziuni urbanistice integrate, incapacitatea de anticipare a nevoii unor dotări de proximitate şi la nivel zonal, deficiențele legate de rețelele edilitare subdimensionate, fac ca această localitate să fie una de tip satelit-dormitor al Municipiului Cluj-Napoca. Aceste aspecte contribuie semnificativ la suprasolicitarea infrastructurii Municipiului Cluj-Napoca, contribuind suplimentar la disconfortul urban al ambelor localități.

Ameliorarea acestor aspecte ar trebui realizată atât la nivelul întregii localități prin reglementări de tip P.U.Z de Regenerare Urbană, precum şi la nivel de detaliu (de tip acupunctură urbană).

Dată fiind dezvoltarea urbanistică recentă a acestei localități, ce s-a făcut în baza unor intervenții ce vizau câștigul economic imediat, şi nu aspecte legate de confortul urban şi realizarea unor dezvoltări sustenabile pe termen lung, aceste reglementări de tip P.U.Z. de Regenerare Urbană trebuie să facă obiectul unor analize mai ample şi să fie selectate pe baza unor criterii valorice date de unul sau mai multe concursuri de soluții.

În această formulă de regândire a zonei se pot integra atât aspectele ecologice ce pot fi materializate sub formă de sistem verde al zonei conectat cu restul sistemelor verzi din zonă, cât şi un tip de organizare a mediului construit care să producă în final creşterea semnificativă a confortului urban.

FIGURA 189. Cartierul Florești Est (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

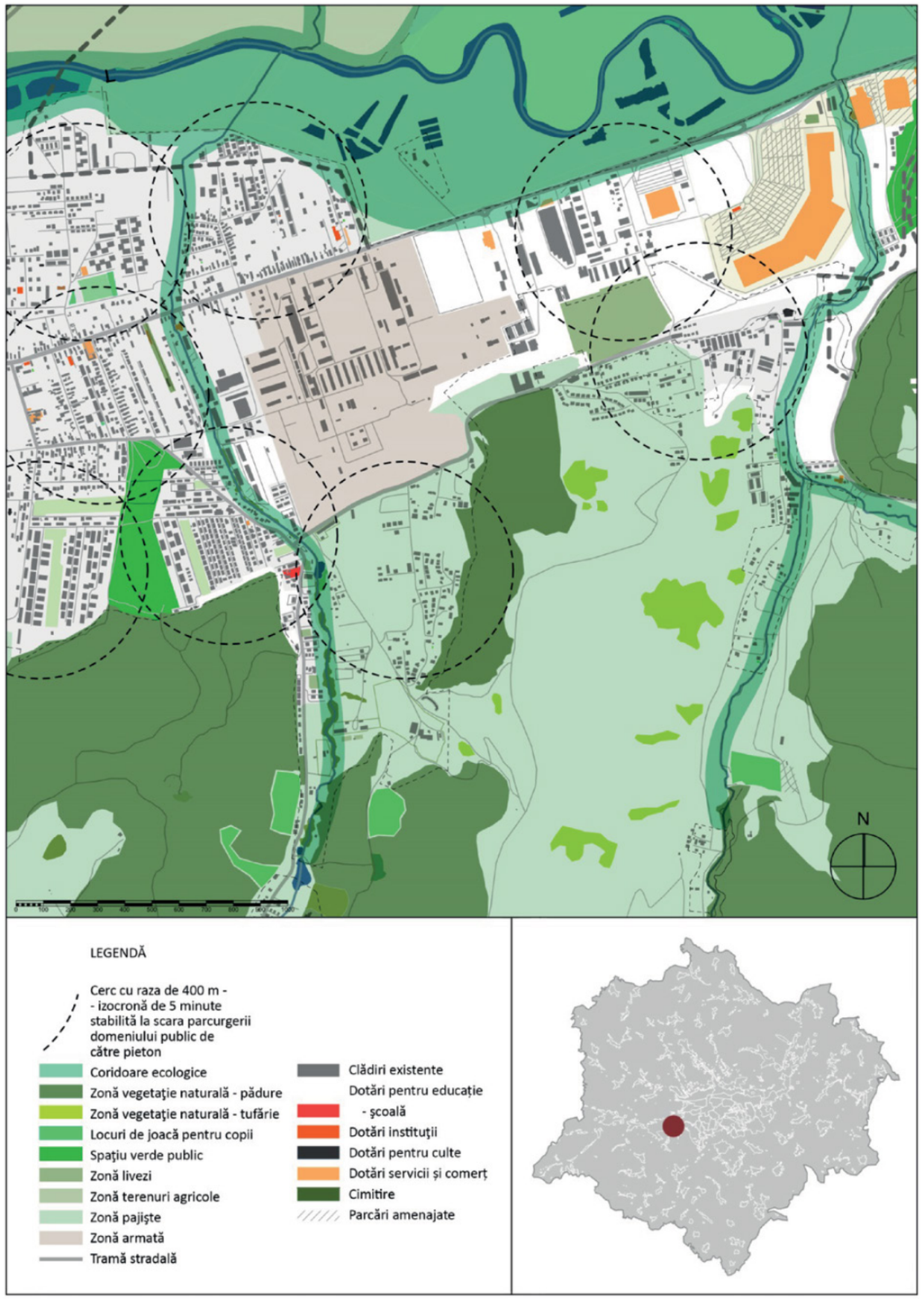

6.6.3.4 Analiză situație existentă în localitățile Baciu, Gilău, Chinteni, Apahida

Sistemul ecologic

- Coridoare ecologice

Sistemul de coridoare ecologice este caracterizat de prezența văilor cursurilor de apă prezente în zonă, de peticele de habitat prezente sub forma pajiștilor, livezilor și masivelor de pădure.

- Spații verzi publice

În zonă se prefigurează un singur spațiu verde public – Parcul Poligon, care este insuficient la scara și demografia comunei.

Mediu construit

- Trama stradală

Trama stradală este rezultatul evoluției rurale a localităților, peste care s-au suprapus drumurile naționale de legătură interurbană. În toate aceste localități, la trama stradală existentă s-au adăugat străzi noi reglementate în urma diverselor P.U.Z.-uri de parcelă suprapuse peste sistemul de drumuri agricole existente înainte de extinderea intravilanului în jurul vetrei localității.

- Spații civice

Spațiile reprezentative din aceste localități corespund vechilor vetre ale localităților. Din păcate noile dezvoltări rezidențiale nu au avut în vedere realizarea unor noi subcentre publice.

- Elemente de patrimoniu

Sunt constituite din configurații ale țesutului rural specific vetrelor acestor localități, la care se adaugă ansambluri urbanistice și arhitecturale, precum și diferite obiecte arhitecturale de patrimoniu izolate.

- Dotări: educație, sănătate, cultură, sport, servicii și comerț, parcări publice.

Există o serie de dotări adecvate caracterului rural, dar care nu suplinesc noile nevoi apărute în urma recentelor dezvoltări din aceste localități.

Datorită proximității acestor localități față de Municipiul Cluj-Napoca și dipsunerea lor pe culoarul de dezvoltare al Zonei Metropolitane Cluj, există un interes și o presiune crescută din punct de vedere imobiliar asupra acestora. Acest lucru se traduce prin modificarea rapidă funcțională a acestor localități, cu riscul pierderii caracterului și morfologiei rurale. De asemenea dezvoltare rapidă poate duce la perturbarea sistemelor ecologice existente în aceste zone prin fragmentarea peisajului și anularea unor conexiuni ecologice existente în zonă.

Prin urmare, aceste localități ar trebui considerate alternative de locuire în zona metropolitană, cu funcțiunea predominantă rezidențială, cu următoarele recomandări:

- Racordarea viitorului mediu construit la rețeaua de transport în comun prin intermediul trenului metropolitan și a unor coridoare velo de legătură între localități;
- Realizarea unor unități urbane cu dotări de proximitate, spații publice adecvate, gândite la scara parcurgerii pietonale;
- Noile intervenții construite trebuie să se articuleze țesutului tradițional existent, fără a crea fragmentări ale țesutului urban și să adapteze o scară construită în acord cu scara umană a vechii localități;
- Fondul construit propus trebuie să se racordeze la sistemul ecologic al zonei, o posibilitate fiind folosirea acestuia sub formă de spațiu verde public;
- Arhitectura noilor ansambluri trebuie să urmărească integrarea în specificul zonei și să întărească o regulă a locului, acolo unde aceasta poate fi identificată;
- În vederea asigurării confortului urban al viitoarelor dezvoltări ale localităților, toate proiectele urbanistice vor anticipa necesarul de rețele edilitare și consumuri.

Aceste recomandări se pot aplica prin realizarea unor Masterplanuri de Regenerare Urbană la scara localităților, unde se poate concepe o viziune integrată de dezvoltare urbană, la care ulterior se pot racorda diversele P.U.Z.-uri rezidențiale sau de altă natură.

FIGURA 190. Localitatea Baciu (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

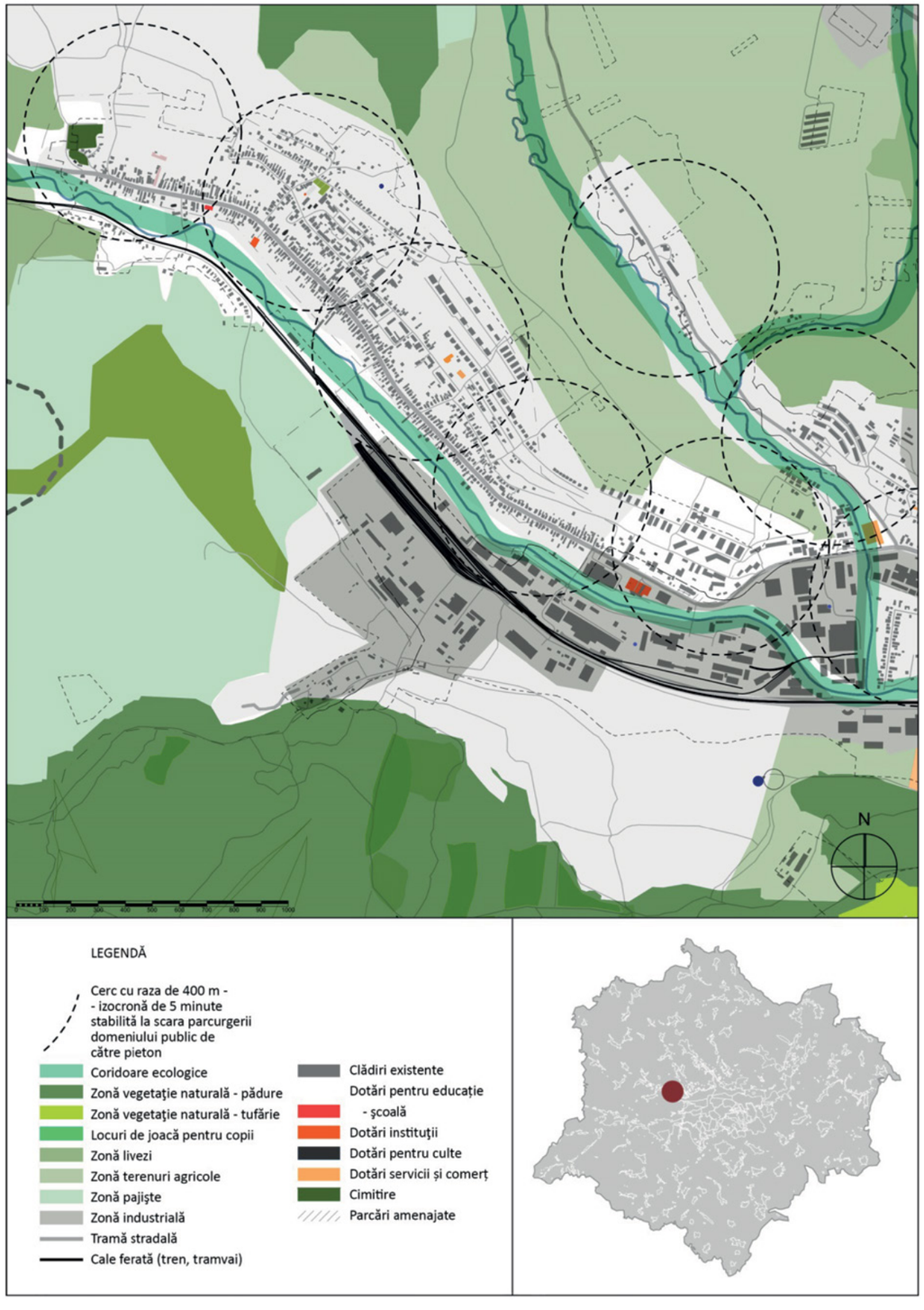

FIGURA 191. Localitatea Gilău (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

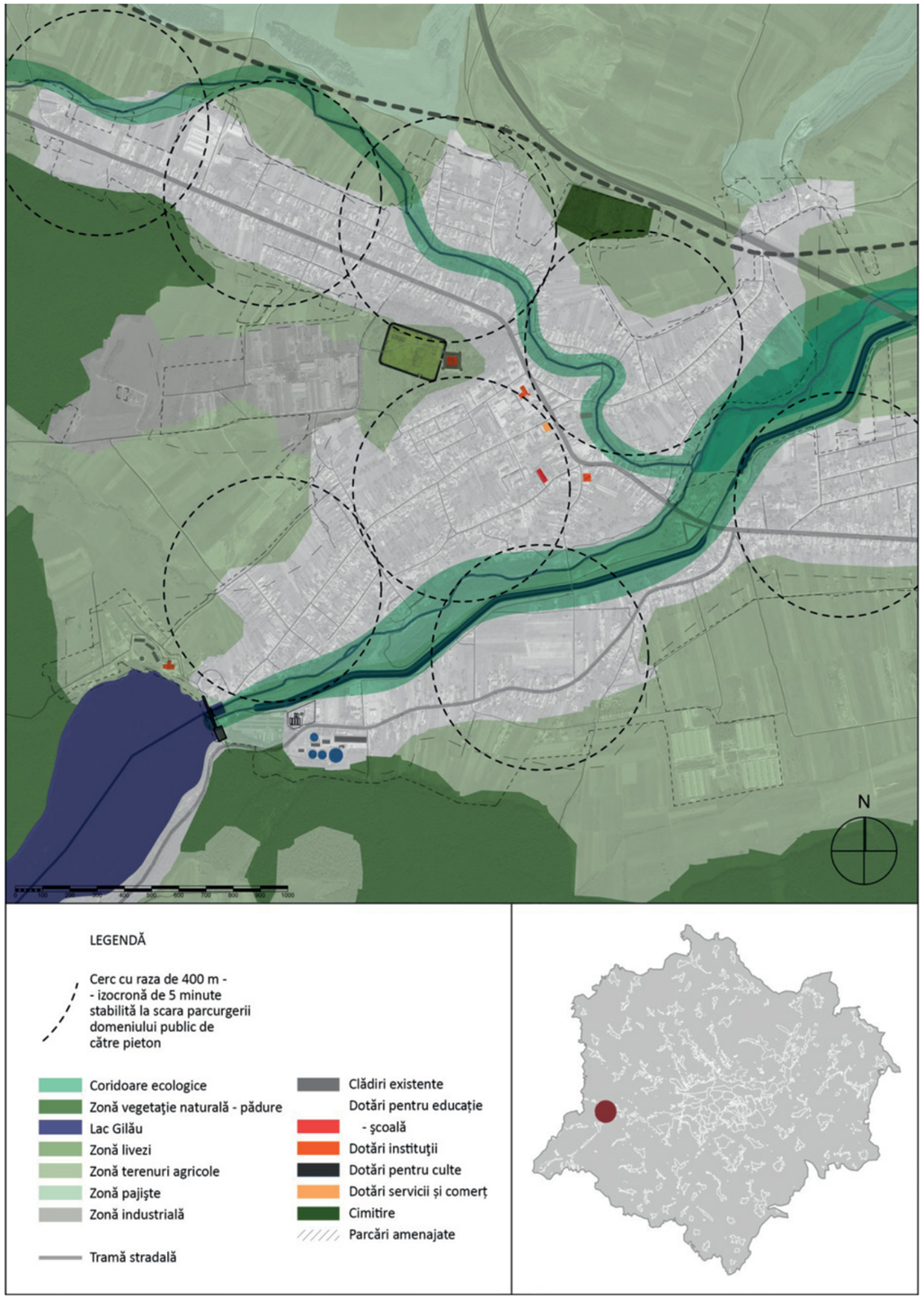

FIGURA 192. Localitatea Chinteni (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

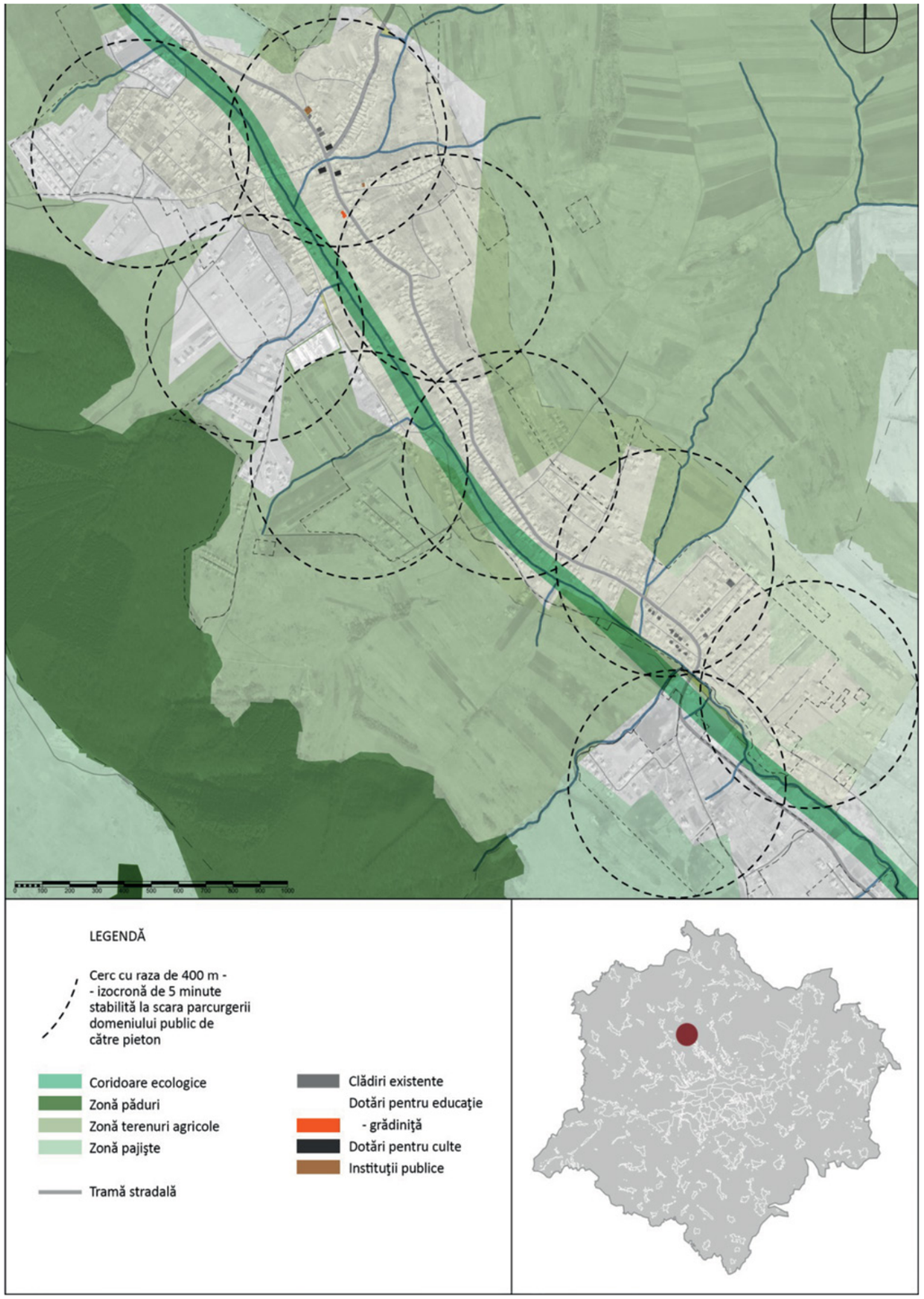

FIGURA 193. Localitatea Apahida (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

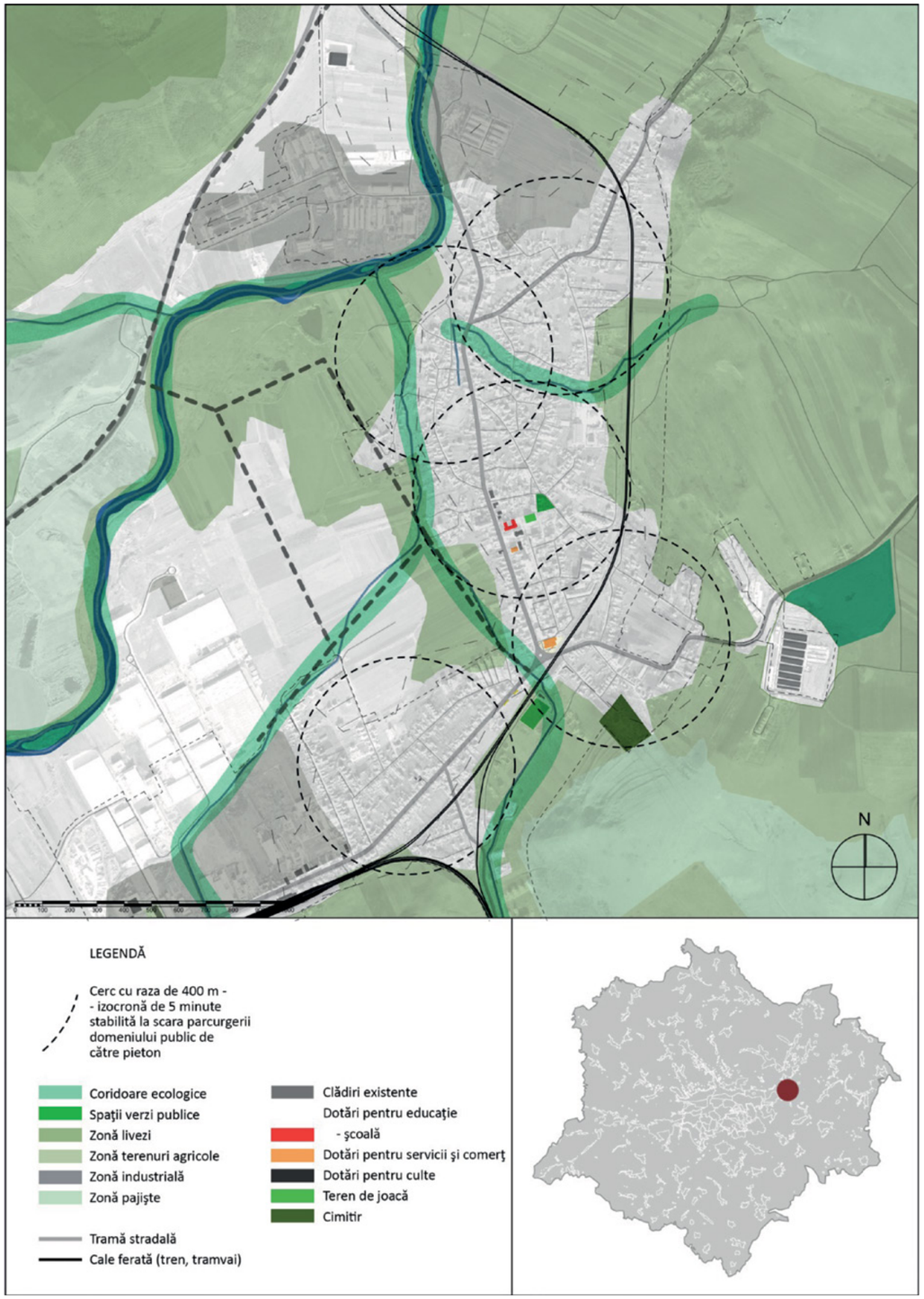

FIGURA 194. Localitatea Apahida Nord (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

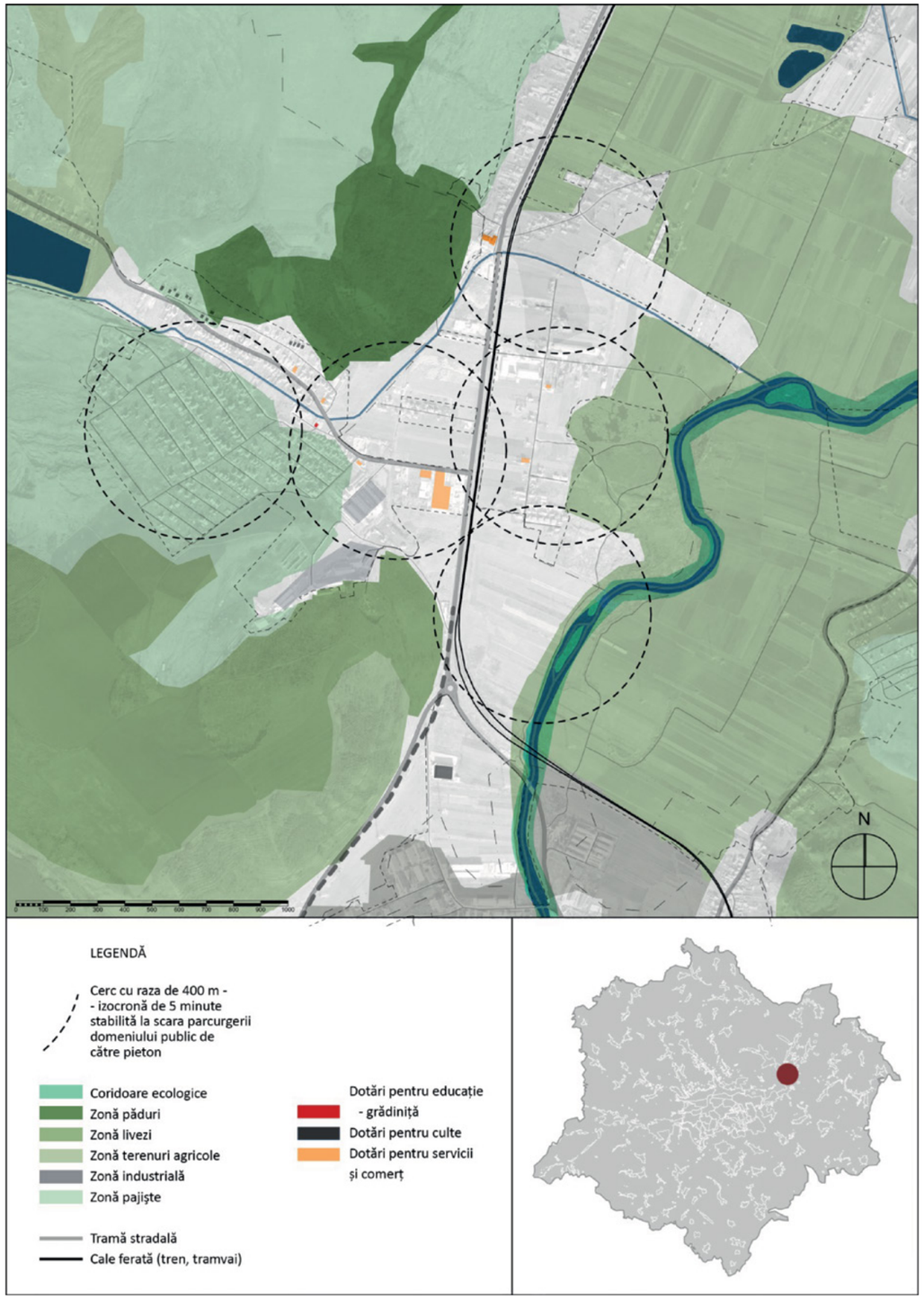

6.6.3.5 Analiză situație existentă în Luna de Sus, Dezmir, Sânicoară, Jucu, Răscruci, Bonțida

FIGURA 195. Localitatea Luna de Sus (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

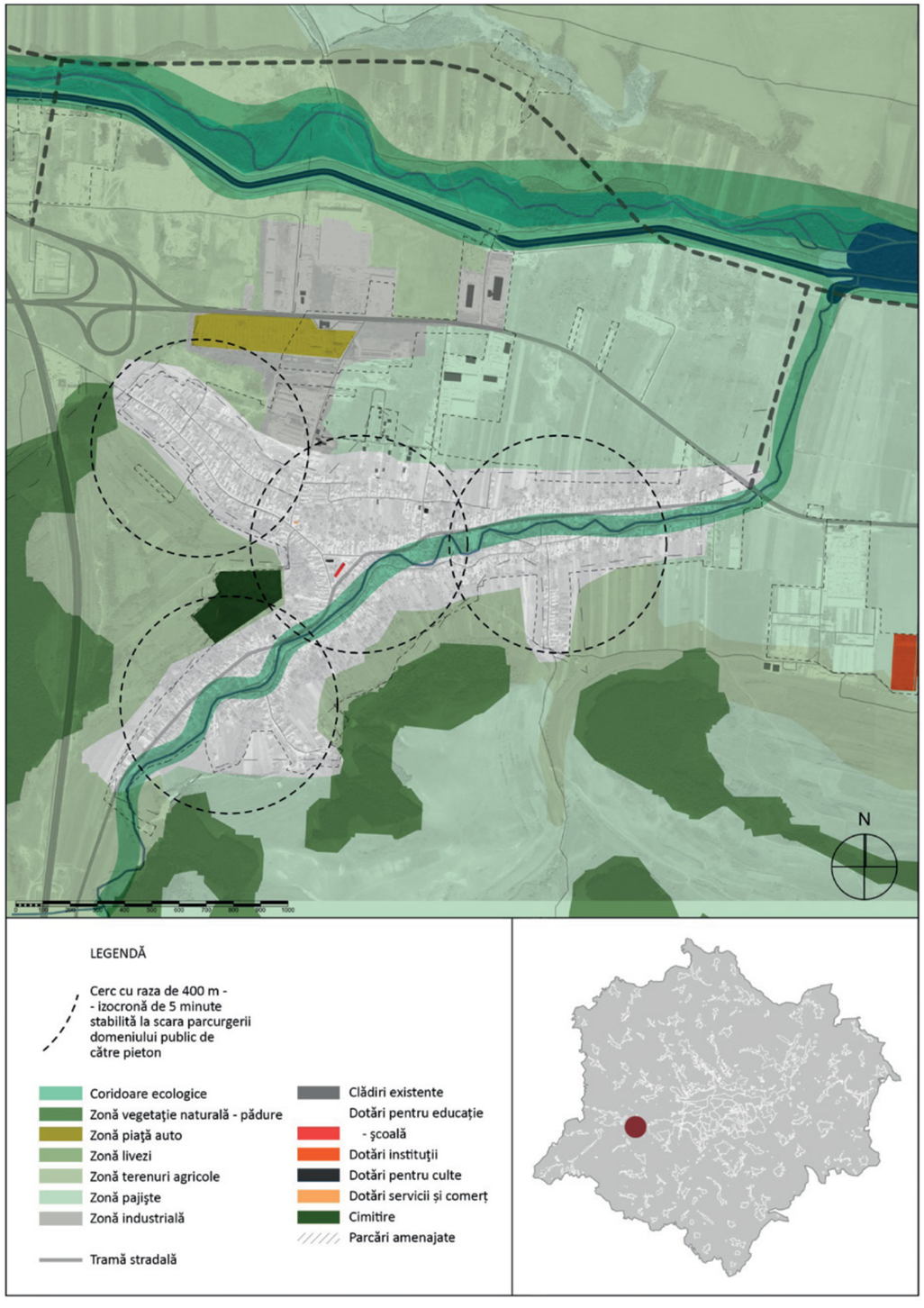

FIGURA 196. Localitatea Dezmir (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

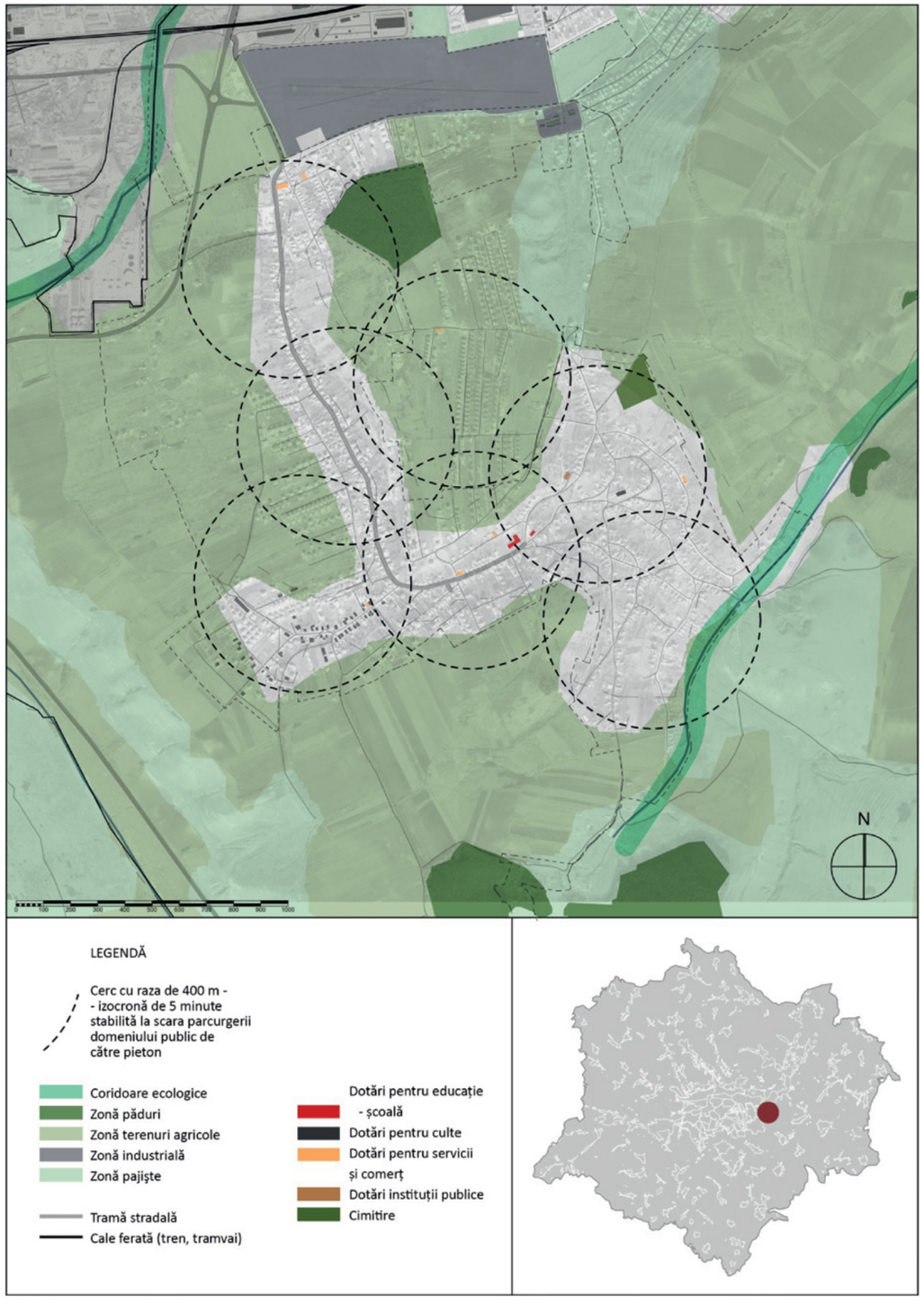

FIGURA 197. Localitatea Jucu de Jos și Jucu de Mijloc (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

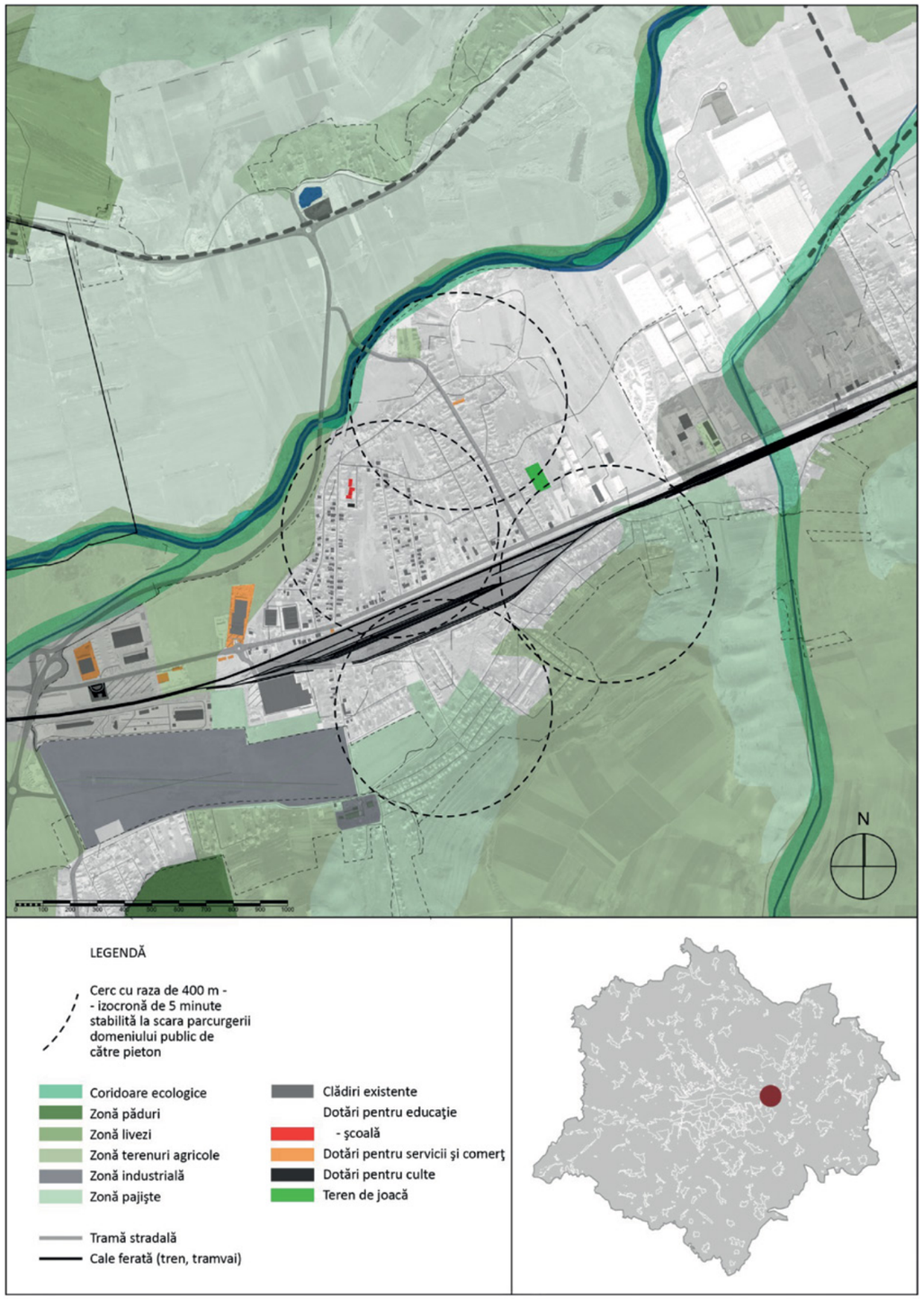

FIGURA 198. Localitatea Jucu de Sus (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

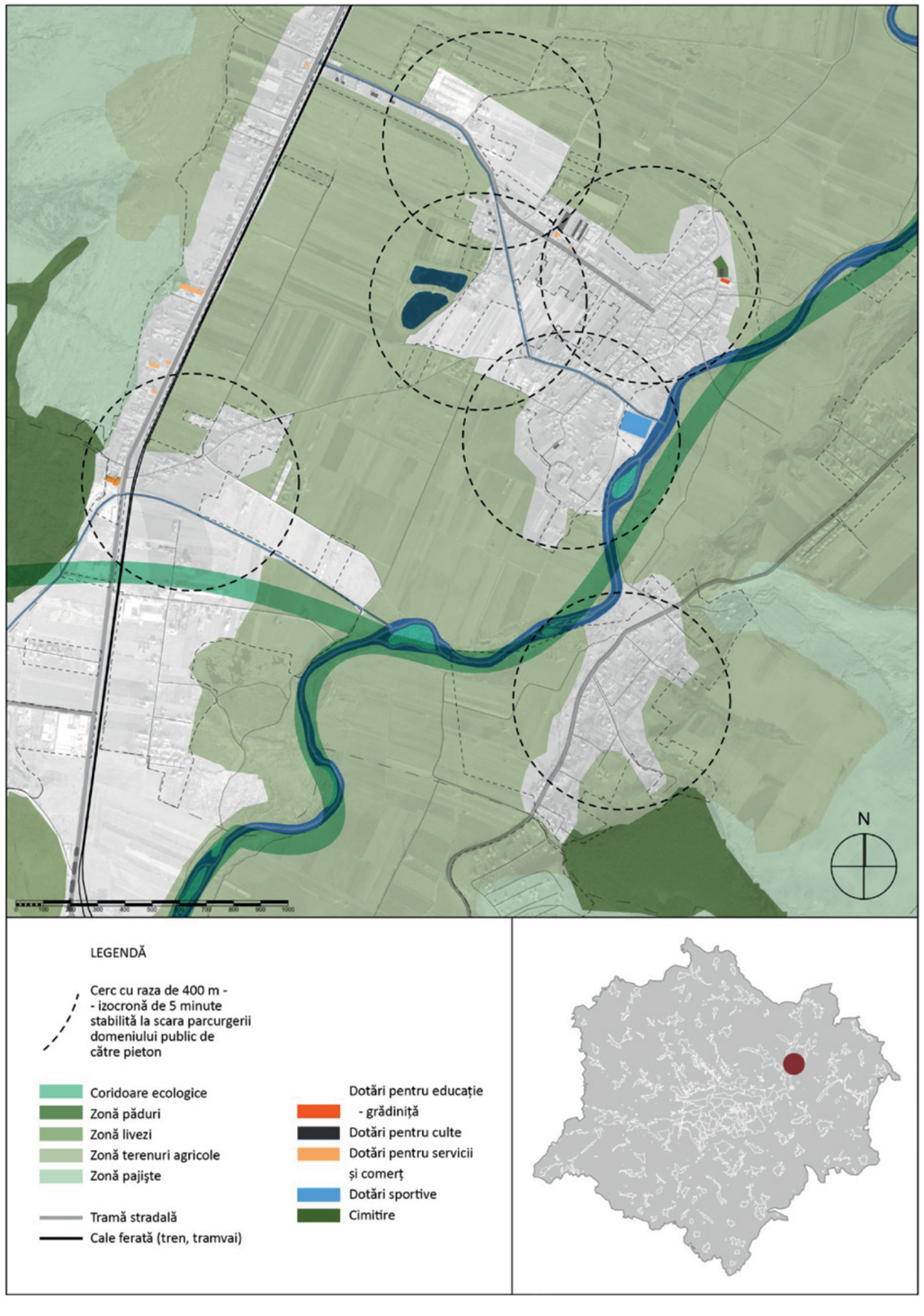

FIGURA 199. Localitatea Răscruci (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

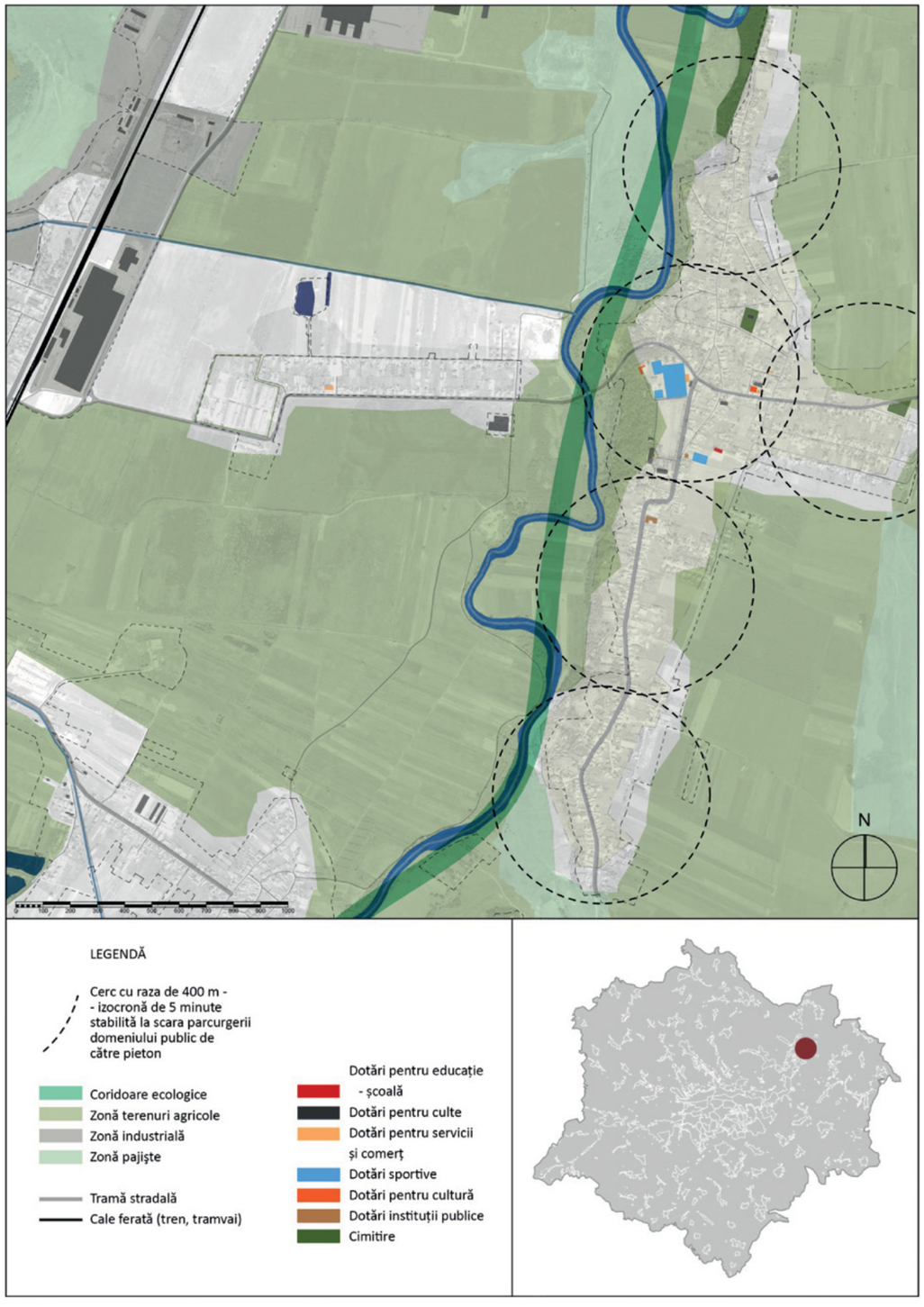

FIGURA 200. Localitatea Bonțida (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

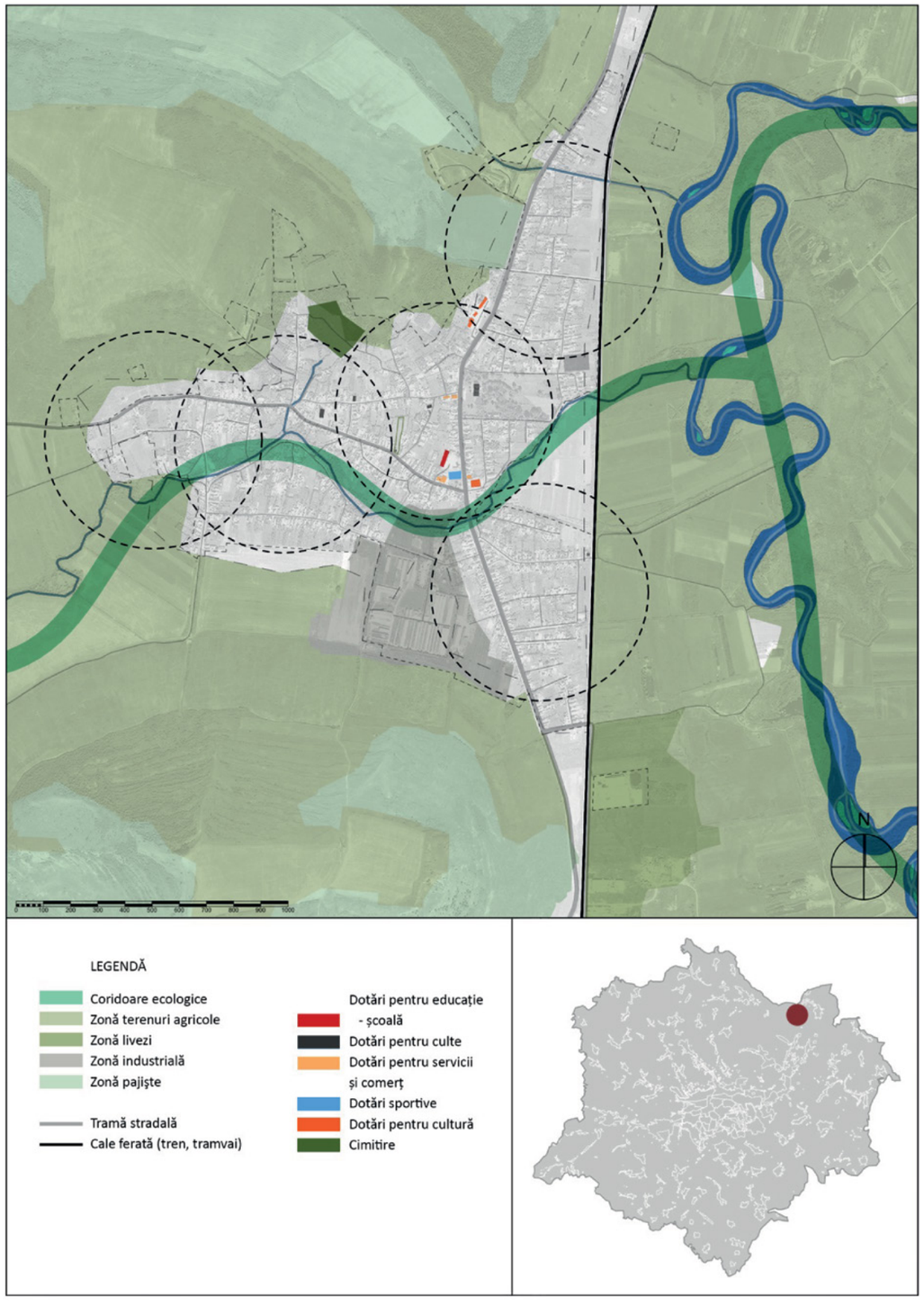

FIGURA 201. Localitatea Bonțida (Sursa: Autorii, pe baza datelor din OpenStreetMap)

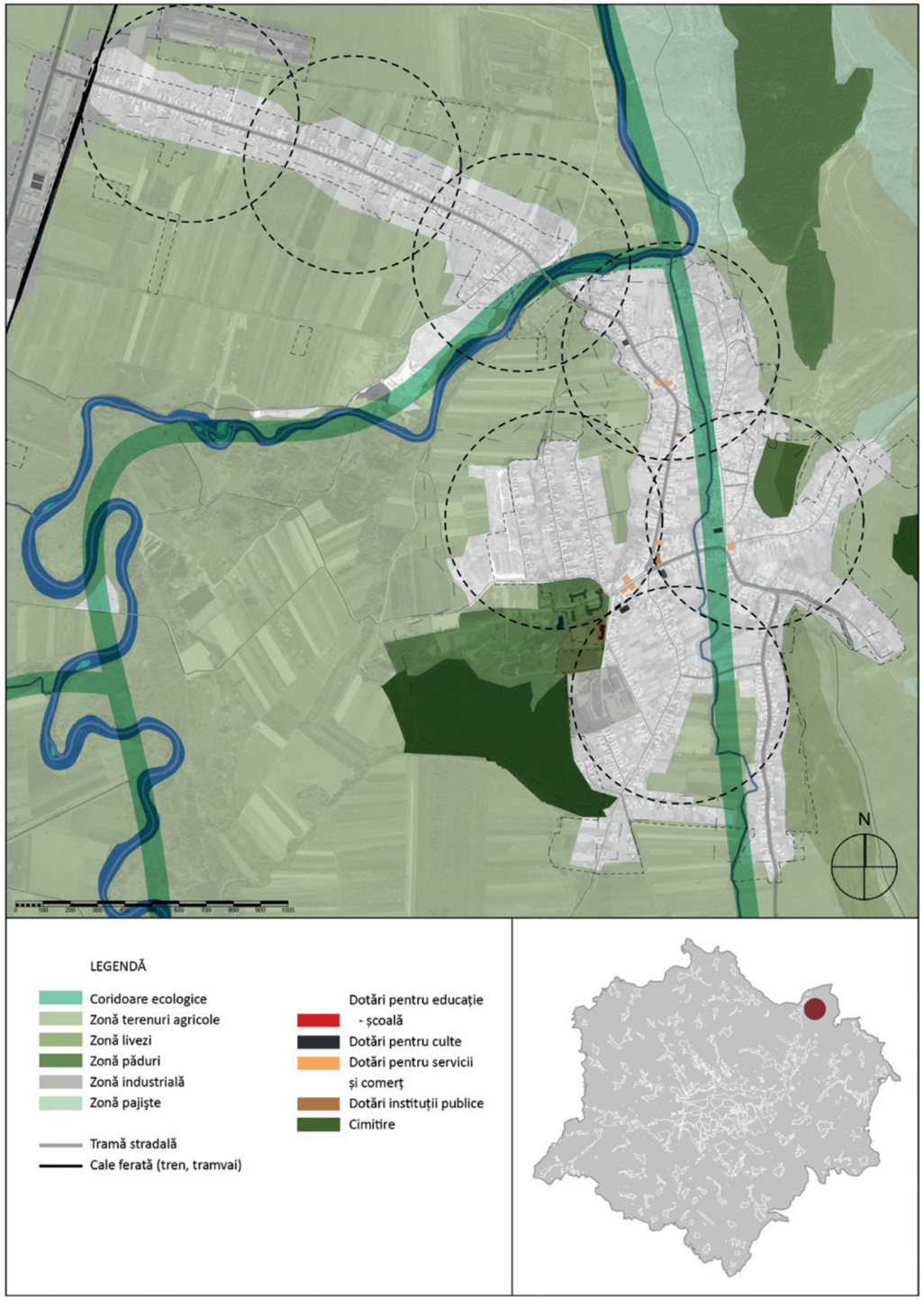

6.6.4. Concluzii și recomandări generale

Prezentul subcapitol însumează concluziile generale ale acestei cercetări, structurate pe cele două ramuri de analiză: sistemul ecologic și cel al mediului construit, cu sub-temele sale. La fundamentarea recomandărilor aferente concluziilor studiului, au contribuit și studiile de fundamentare realizate cu ocazia Planului de amenajare a teritoriului județului Cluj (P.A.T.J.). Dintre acestea, cele mai relevante pentru stabilirea acțiunilor referitoare la regenerarea urbană au fost cele cu conținut legat de aspectele sociale, patrimoniale și demografice. Scopul acestor recomandări finale este cel de a fi introduse ca teme prioritare în toate dezbaterile și documentațiile viitoare, ce au în vedere planificarea spațială a teritoriului Zonei Metropolitane Cluj și reglementarea urbanistică a localităților.

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Sistemul ecologic – coridoare ecologice și spații verzi - Sistemul ecologic din Zona Metropolitană Cluj este caracterizat de prezența bazinului hidrografic al Râului Someșul Mic și a afluenților săi, și de diverse petice de habitat răspândite în teritoriu – pajiști, livezi, masive de păduri, fânețe etc.; - În majoritatea cazurilor, noile dezvoltări ale mediului construit din jurul localităților aflate în Zona Metropolitană Cluj creează fragmentarea peisajului deschis și perturbarea elementelor ecologice; - O parte din spațiile verzi publice din interiorul mediului construit al municpiului sunt dispuse izolat față de sistemul ecologic verde ce se prefigurează în lungul Râului Someșul Mic; - Deși din calculele deseori contestate de la nivelul municipiului, suprafața de spațiu verde public pe cap de locuitor pare suficientă, ea este inegal repartizată pe cartiere și zone noi constituite; - În mare parte, spațiile verzi publice din cartiere sunt prezente sub formă de scuaruri și grădini publice (între 1 ha și 10 ha) și mai puțin parcuri (peste 10 ha). Există totuși oportunitatea realizării de noi parcuri: Parcul Clujenilor și Parcul Est, respectiv de noi grădini verzi de cartier - Grădina Feroviarilor; - În cadrul cartierelor de locuit se remarcă, într-o proporție destul de semnificativă, lipsa de spații verzi publice amplasate convenabil la distanțe accesibile față de locuințe; - Este necesară realizarea unor racorduri și articulări urbanistice la sistemul ecologic existent cu noi elemente ecologice specifice de-a lungul rețelei hidrografice a Râului Someșul Mic din Zona Metropolitană Cluj;	- Realizarea unui studiu Masterplan - Sistem integrat verde la nivelul Zonei Metropolitane Cluj, cu identificarea ptrimoniului verde existent, ariile protejate Natura 2000 și stabilirea unei strategii de creare a unui sistem de spații verzi inter-localități, care să fie asumat de către toate administrațiile locale implicate. Un prim pas ar fi elaborarea unui concept unitar de utilizare pentru valea râurilor Someș și Căpușu Mic, Pădurea Făget, Pădurea Borhanci etc.; - Întocmirea unui studiu Masterplan - Sistem integrat verde la nivelul Municipiului Cluj-Napoca, care să identifice rezerva de spațiu verde sau de potențial spațiu verde de care municipiul dispune și direcția strategică de interconectare și amenajare a acestuia; - Realizarea prin concurs de soluții a unui P.U.Z.-Masterplan pentru culoarul Canalului Morii; - Realizarea de P.U.Z.-uri pentru reglementarea zonelor de protecție și integrare urbană a cursurilor de apă din Cluj-Napoca: Pârâul Nadăș, Pârâul Chinteni, Pârâul Calvaria, Pârâul Popii, Pârâul Țiganilor I, Pârâul Țiganilor II, Pârâul Becaș; - Completarea P.U.Z.-urilor de Regenerare Urbană deja aprobate și a celor noi, cu studii drendrologice și peisagere care să asigure cu adevărat reglementări de îmbunătățire reală a calității spațiilor publice verzi din zonele de locuințe colective realizate înainte de 1990; - Utilizarea acestor coridoare ecologice prin realizarea unor trasee pietonale și velo gândite ca alternative de parcurgere a orașului și a zonei interurbane la căile de circulație auto; - În cadrul noilor P.U.Z.-uri de conversii urbane, respectiv de urbanizare, este necesară asigurarea unor suprafețe verzi compacte adaptate la scara dezvoltării, la numărul de viitori utilizatori și racordate la sistemul ecologic al zonei (conform cu un viitor Sistem Integrat Verde de la nivelul Municipiului Cluj-Napoca) și nu asigurarea lor prin însumarea suprafețelor plantate fragmentate din cadrul dezvoltării respective; - Completarea plantațiilor de arbori în aliniament și actualizarea și adaptarea regulamentului existent pentru întreținerea și toaletarea arborilor la normele actuale, ce conțin prevederi mai puțin invazive asupra patrimoniului vegetal; - Se recomandă ca orice intervenție pentru reabilitarea spațiului public (inclusiv străzi) să cuprindă dispunerea de plantații de aliniament pentru îmbunătățirea confortului urban; - Recomandări defalcate pe fiecare secțiune studiată a Zonei Metropolitane Cluj conform prezentei analize;

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Mediu construit – tramă stradală şi spaţii civice - Zona centrală a Muncipiului Cluj-Napoca a beneficiat în ultimii ani de un amplu proces de reabilitare a spaţiului public, aflat încă în proces de execuţie; - În jurul zonei centrale a municipiului se găsesc vechi periferii istorice dezvoltate organic sau prin parcelări succesive, lipsite de cele mai multe ori de spaţii publice reprezentative, dar organizate pe o tramă bine conectată cu centrul oraşului; - Există mari ansambluri de locuinţe colective cu servicii de bază realizate înainte de 1990, o mare parte din ele neterminate şi văduvite de centre de cartier. Pentru acestea există aprobate sau în curs de aprobare o serie de P.U.Z.-uri de Regenerare Urbană, care însă nu aprofundează şi nu propun îmbunătăţiri semnificative la nivelul confortului urban în aceste zone; - Unele din cele mai avantajate teritorii din punct de vedere al declivităţii terenului şi al vecinătăţii cu Râul Someşul Mic şi Pârâul Nadăş sunt ocupate azi de mari platforme industriale semiactive sau în curs de abandon. Acestea reprezintă fragmentări puternice în structura urbană a oraşului, creând disfuncţionalităţi majore şi de vecinătate. Totodată acestea reprezintă o rezervă şi o oportunitate reală de regenerea urbană; -Extinderea nejustificată a intravilanului municipiului în ultimii 30 de ani, împreună cu lipsa unor tehnici şi politici de dezvoltare integrată, au determinat apariţia unor dezvoltări suburbane haotice, incomplete şi cu un mare deficit de spaţii şi dotări publice. Acestea sunt dezvoltate pe o tramă stradală agabaritică şi incoerentă, şi sunt deficitare la nivelul conectivităţii în cadrul oraşului. De asemenea, se raportează cu indiferenţă faţă de sistemul ecologic prezent în zonă, creând fragmentări ale peisajului şi perturbaţii majore. - Această tipologie de dezvoltare se regăseşte şi în cadrul noilor intervenţii din cadrul polilor de creştere din Zona Metropolitană Cluj;	· Organizarea de concurs de soluţii pentru reamenajarea Pieţei Mihai Viteazul şi al străzilor adiacente, fiind cel mai important nod de circulaţie al municipiului şi într-o legătură directă cu intramurosul oraşului; · Organizarea de concurs de soluţii pentru reamenajarea Pieţei Cipariu, inclusiv cu studierea urbanistică a frontului sudic; · Propunerea, prin concurs de soluţii, a restructurării şi reamenajării urbane a zonei nordice a Gării, prin identificarea unei posibilităţi de legătură pietonală cu cartierulDâmbul Rotund, în prelungirea Bulevardului Horea, inclusiv prin relocarea Autogării în apropierea Gării; · Reabilitarea spaţiilor publice de la nivelul zonei pericentrale a municipiului şi interconectarea acestora cu spaţiile publice reamenajate din zona centrală; · Organizarea unor concursuri de soluţii pentru amenajarea celor două principale subcentre ale municipiului – Centru cartier Mărăşti - Piaţa Mărăşti şi Centru cartier Mănăştur - zona străzii Primăverii - în acord cu principiile dezvoltării sustenabile urbane, în vederea creşterii calităţii vieţii şi accesibilităţii tuturor categoriilor de utilizatori; · Aprofundarea P.U.Z.-urilor de Regenerare Urbană deja aprobate şi realizarea unora noi, care să asigure cu adevărat reglementări de îmbunătăţire reală a calităţii spaţiilor publice şi echiparea acestora cu dotări necesare zonelor de locuinţe colective realizate înainte de 1990; · Restructurarea urbană şi refuncţionalizarea zonelor industriale de pe culoarele Râului Someşul Mic şi Pârâului Nadăş, prin includerea de spaţii publice noi (centre de cartier, zone verzi publice, străzi) şi dotări de proximitate, reglementate prin P.U.Z. - Masterplan la nivelul întregii zone. Studierea oportunităţilor de reconversie funcţională a unor clădiri sau ansambluri existente şi păstrarea şi reutilizarea patrimoniului industrial existent; · Implementarea măsurilor de deblocare a traficului auto prin realizarea şi conectarea străzilor din lungul căii ferate; · Pentru asigurarea unor dezvoltări coerente a noilor zone construite sunt necesare realizarea unor strategii urbane pe arii extinse care să aibă în vedere controlul expansiunii în teritoriu, mixajul funcţional, densitatea construirii, relaţia cu cadrul natural, accesibilitatea şi conectivitatea noilor zone. Instrumentul recomandat este cel al P.U.Z.-ului - Masterplan pe suprafeţe extinse, similar cu cel realizat pentru viitorul cartier Sopor; · Recomandări defalcate pe fiecare secţiune studiată a Zonei Metropolitane Cluj, conform prezentei analize;

CONCLUZII	RECOMANDĂRI
Mediu construit – Elemente de patrimoniu - În Zona Metropolitană Cluj există un patrimoniu semnificativ, având cea mai mare pondere în cadrul Municipiului Cluj-Napoca şi cu o dispersie variată în restul teritoriului; - Principala vulnerabilitate o reprezintă lipsa întreţinerii şi valorificării patrimoniului, inexistenţa de multe ori a încadrării acestuia într-un circuit turistic sau existenţei unor informaţii in situ referitoare la acesta; - În cadrul Municipiului Cluj-Napoca nu există o reglementare unitară a afişajului şi publicităţii corespunzătoare fiecărei zone în parte (atât pentru centrul istoric cât şi pentru cartiere). De asemenea, nu există un sistem unitar de signalistică şi informare publică; - Există zone din municipiu în care spaţiul public (fie în zonă centrală protejată, fie în cartierele istorice) este parazitat de unităţi de comerţ sau servicii improprii şi care afectează negativ imaginea urbană;	- Realizarea unui P.U.Z. pentru zona centrală – prin concurs de soluţii; - Întocmirea unui P.U.Z. pentru zone protejate – prin concurs de soluţii; - Reabilitarea de către instituţiile publice a patrimoniului pe care îl gestionează; - Realizarea unui regulament de afişaj şi publicitate specific centrului istoric – prin concurs de soluţii; - Realizarea unui regulament pentru signalistică şi informare urbană specific centrului istoric – prin concurs de soluţii; - Stabilirea unui sistem de afişaj (folosind realitatea augmentată) pentru identificarea şi marcarea monumentelor istorice din oraş; - Întocmirea unui regulament de afişaj şi publicitate pe cartiere urmărind specificul fiecăruia prin concurs de soluţii; - Organizarea unei reţele de trasee de vizitare a unor obiective, atât la nivelul Municipiului Cluj-Napoca cât şi la nivel metropolitan pe principiul unor tematici legate de patrimoniu; **- Eliminarea unităţilor de comerţ improprii, situate pe domeniul public, şi înlocuirea acestora unde este cazul cu unităţi noi, unitare din punct de vedere funcţional şi estetic;**
Mediu construit – Dotări - Se remarcă o concentrare a principalelor dotări ale municipiului în zona centrală a oraşului, o repartiţie mai mult sau mai puţin echilibrată în ansamblurile de locuinţe colective şi inexistenţa acestora în teritoriul dezvoltărilor urbanistice din ultimele decenii; - Se observă o repartiţie monofuncţională pe culoarul Râului Someşul Mic şi al Pârâului Nadăş prin dezvoltarea aici a marilor platforme industriale care au dus la lipsa de dotări în aceste zone; - Cele mai slab reprezentate dotări la nivelul cartierelor sunt cele culturale şi comunitare, urmând cele de sănătate şi educaţie; - Există oportunitatea realizării de noi dotări pentru municipiu şi zona metropolitană; - Există o infrastructură de sport organizată în cadrul unităţilor de învăţământ, dar care are un grad de accesibilitate redus pentru publicul larg.	- Este nevoie de asigurarea următoarelor funcţiuni în fiecare cartier: centru comunitar, adăpost de noapte pentru persoanele defavorizate, spaţii multifuncţionale pentru activităţi culturale şi sport. De asemenea, trebuie să fie asigurate servicii de proximitate: spaţii servicii, alimentaţie publică, comerţ, dispuse astfel încât să fie accesibile pietonal, la distanţe scurte faţă de locuinţe (la maxim 5 minute de mers pe jos – 400 m faţă de fiecare locuinţă); - Pentru încurajarea şi atragerea din partea municipiului a diferitelor categorii sociale şi profesionale, precum şi pentru a realiza o mixtare socială reală, se impune reglementarea viitoarelor dezvoltări rezidenţiale pentru a se asigura un procent de 25% din numărul total de unităţi locative pentru locuinţe accesibile; - Reamenajarea spaţiilor pentru recreere şi pentru activităţi înafara orelor didactice din cadrul unităţilor de învăţământ; - Deschiderea spaţiului şcolar în spaţiu comunitar pentru interacţiune socială şi comunitară; - Conversia actualului centru de expoziţii Expo Transilvania în centru comunitar de cartier; - O serie de dotări ce lipsesc trebuie prevăzute odată cu realizarea P.U.Z.-urilor de regenerare urbană; - Reabilitarea eficientă energetic a imobilelor; - Identificare unor terenuri pentru construirea unor dotări raportate la scara municipiului şi la scara zonei metropolitane: Centru de Expoziţii prin relocarea Centrului Expo Transilvania, Aqua Park, Centru de Congrese, Centru de Transfer Integrat Cargo, Centru Cultural Transilvania, Muzeu de Artă Contemporană, Centru de Afaceri, Centru de Cultură Urbană şi Arhivă Urbanistică si Arhitecturală; - Este necesară o inventariere exactă a patrimoniului funciar al municipiului, cu scopul amenajării de noi spaţii publice sau de construirea unor noi dotări, care să asigure cerinţele expuse mai sus; - Recomandări punctuale pe fiecare secţiune studiată a Zonei Metropolitane Cluj, conform prezentei analize.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.7.1. Locuirea la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca/373

6.7.1.1. Contextul european/373

6.7.1.2. Contextul național, regional și județean/374

6.7.1.3. Locuirea în Zona Metropolitană Cluj/379

6.7.2. Analiza imobiliară/397

6.7.2.1. Contextul european/397

6.7.2.2. Piața rezidențială/403

6.7.3. Concluzii și recomandări/428

Anexa 1. Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca/430

Anexa 2. Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca/444

Anexa 3. Index informativ dezvoltări noi 2019 – 2021 cu unități disponibile la vânzare (în baza informațiilor disponibile)/447

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 202. Nivelul de ușurința în a găsi locuințe la prețuri rezonabile, la nivelul capitalelor UE/373

FIGURA 203. Distribuția populației după modul de proprietate asupra locuințelor, în anul 2017/374

FIGURA 204. Dinamica locuințelor terminate – evoluție comparativă 2019 / 2018 cu 2008, la nivel național, regional și județean/375

FIGURA 205. Locuințe terminate – evoluție comparativă 2018 / 2017 între polii de creștere și municipiul București/376

FIGURA 206. Dinamica suprafeței locuibile desfășurate totale– evoluție anuală (față de anul precedent) la nivel național, la nivelul Regiunii Nor-Vest și a județului Cluj/377

FIGURA 207. Valoarea a suprafeței locuibile/rezident, la nivelul municipiilor Cluj-Napoca, București și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018/377

FIGURA 208. Locuințe în proprietate publică, la nivelul municipiilor reședință de județ și județelor aferente municipiilor Cluj-Napoca, București (inclusiv județul Ilfov) și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018/378

FIGURA 209. Evoluția principalilor indicator ai ZM (2018 versus 2012) și evoluția acestora/379

FIGURA 210. Suprafața intravilanului (hectare, 2018) și evoluția acesteia în perioada 2005-2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Sibiu și Constanța/380

FIGURA 211. Evoluția zonei construite (inclusiv dezvoltările rezidențiale și de logistică) - 2015 versus 2006 în ZM Cluj-Napoca/381

FIGURA 212. Proporția de persoane în locuințe colective din totalul rezidenților într-o localitate, 2011/382

FIGURA 213. Locuințe terminate la sfârșitul anului – evoluție 2008-2018 pentru localitățile componente ZM/383

FIGURA 214. Numărul total al locuințelor construite între 2011 și 2018, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/384

FIGURA 215. Numărul clădirilor de locuit după perioadele de construcție conform RGPL, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/386

FIGURA 216. Locuințe existente pentru anii 1990, 2002, 2011 și 2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Constanța, Brașov, Craiova, Ploiești și Sibiu/387

FIGURA 217. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința e prea mică/389

FIGURA 218. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința are probleme cu utilitățile (apă, canalizare, electricitate, gaz)/392

FIGURA 219. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – RATA DE DEFICIENȚĂ IN DOTAREA URBANĂ/393

FIGURA 220. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele privind gradul de acoperire al dotărilor elementare și secundare (așa cum au fost definite în metodologia de anchetă)/393

FIGURA 221. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele la întrebarea Ce fel de probleme aveți (dacă este cazul) cu locuința în care stați acum? Vă rugăm să dați o notă de la 1 (cel mai puțin grav), la 10 (cel mai grav) pentru următoarele criterii-comparație/394

FIGURA 222. Planșa de reglementare urbanistică a zonei Sopor/395

FIGURA 223. Dezvoltări noi în perioada 2011 – 2019 și amplasamentele celor mai mari PUZ-uri aprobate (în vigoare sau nu) pentru municipiul Cluj-Napoca și comunele Baciu și Florești/396

FIGURA 224. Prețul mediu pe metru pătrat pentru un apartament în principalele orașe Europene în semestrul I, 2019 (calcule www.statista.com și pentru București calculele proprii)/398

FIGURA 225. Valoarea medie lunară a chiriei pentru un apartament de două camere (cu utilitățile incluse) în principalele orașe Europene în 2018 (calcule www.statista.com)/399

FIGURA 226. Valoarea chiriilor prime în spațiile de birouri în Europa, S2 2019/400

FIGURA 227. Indicatori demografici, teritoriali, economici și de forță de muncă pentru zonele metropolitane Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/401

FIGURA 228. Indicatori imobiliari rezidențiali (cost chirie lunară, costul mediu pe metru pătrat la vânzare), indicatori macro economici (salariu mediu lunar și rata dobânzii anuale la creditele ipotecare) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/402

FIGURA 229. Indicatori imobiliari pentru segmentele birouri, comercial și industrial – logistică (stocuri existente 2019 și chirii) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw/402

FIGURA 230. Prețurile medii pe mp util pentru apartamente în principalele orașe din România în T1 2020/403

FIGURA 231. Evoluția anuală a prețurilor medii pe mp util pentru apartamente/403

FIGURA 232. Valorile chiriilor medii lunare (pentru un apartament de 2 camere construit în perioada 1980-2000) în T1 2020/404

FIGURA 233. Cererea pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente)/405

FIGURA 234. Oferta pentru proprietăți rezidențiale la vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca/406

FIGURA 235. Oferta pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca/407

FIGURA 236. Evoluția prețurilor medii la vânzare după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019/408

FIGURA 237. Prețuri medii la vânzare și după anul construcției pentru tipurile diferite de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019/410

FIGURA 238. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după numărul apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/414

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.7. Locuirea

FIGURA 239. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după prețul la vânzare al apartamentelor (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/415

FIGURA 240. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate la nivel național/ pe județe, în perioada 2009-2019/416

FIGURA 241. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate pe județe, în 2020 T1/416

FIGURA 242. Evoluția tuturor unităților individuale (apartamente) tranzacționate pe județe, în perioada 2017 - 2019 T1/417

FIGURA 243. Evoluția principalilor indicatori de tranzacționate pe analizați în perioada 2013 – 2018/418

FIGURA 244. Numărul tranzacțiilor cu terenuri din Cluj-Napoca efectuate în 2018/420

FIGURA 245. Numărul tranzacțiilor cu case din Cluj-Napoca efectuate în 2018/421

FIGURA 246. Numărul tranzacțiilor cu apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018/422

FIGURA 247. Prețul mediu al tranzacțiilor pentru apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018/422

FIGURA 248. Evoluție prețuri medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu, după suprafața terenurilor/425

FIGURA 249. Prețul mediu la vânzare pe metru pătrat (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019/425

FIGURA 250. Media chiriei (euro/lună), în zona metropolitană Cluj-Napoca, în T1 2020/426

FIGURA 251. Media chiriei (euro/lună), în municipiul Cluj-Napoca, pe cartiere în T1 2020/427

FIGURA 252. Infrastructura de transport propusă în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/428

FIGURA 253. Scor indice analiză pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (accesibilitate și dotări)/440

FIGURA 254. Scor indice percepție locuitori pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (prelucrarea rezultatelor din ancheta tip sondaj efectuat la nivelul zonei metropolitane, 2019)/441

FIGURA 255. Scor index atractivitate pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (integrarea tuturor criteriilor)/442

FIGURA 256. Scor index atractivitate la nivel metropolitan (integrarea tuturor criteriilor)/446

TABEL 17. Dinamica locuințelor și a populației în Zona Metropolitană Cluj-Napoca 2018 versus 2010/385

TABEL 18. Evoluția suprafeței locuibile/locuință în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018/388

TABEL 19. Evoluția numărului mediu de camere/locuință, în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018/390

TABEL 20. Evoluția anuală (față de anul precedent) a prețurilor medii după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019/408

TABEL 21. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, pe tipuri de apartament și în funcție de etajul la care se află în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/408

TABEL 22. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, după perioada construcției, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești/409

TABEL 23. Structura tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018/417

TABEL 24. Valoarea tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018 (euro)/418

TABEL 25. Evoluție preturi medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu/424

6.7. Locuirea

6.7.1. Locuirea la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca

6.7.1.1. Contextul european

Accesul cetățenilor la locuințe este un drept fundamental, acesta găsindu-și loc și în cadrul celui mai recent Eurobarometru efectuat în anul 2015; ***nivelul de satisfacție privind ușurința de a găsi locuințe la prețuri rezonabile*** este diferit la nivelul Uniunii Europene: peste 50% din cei intervievați se declară satisfăcuți / oarecum satisfăcuți, cele mai bune scoruri înregistrându-se în zonele urbane active din punct de vedere economic, dar susținute de politici coerente ale locuirii. In România, rezultate obținute la nivelul celor 3 orașe analizate: Piatra Neamț, Cluj-Napoca și București – relevă că aproape 50% din respondenți se declară oarecum satisfăcuți privind ușurința de a găsi locuințe la prețuri rezonabile.

FIGURA 202. Nivelul de ușurința în a găsi locuințe la prețuri rezonabile, la nivelul capitalelor UE
(răspunsul la întrebarea Este ușor să găsești locuințe adecvate la prețuri rezonabile?)

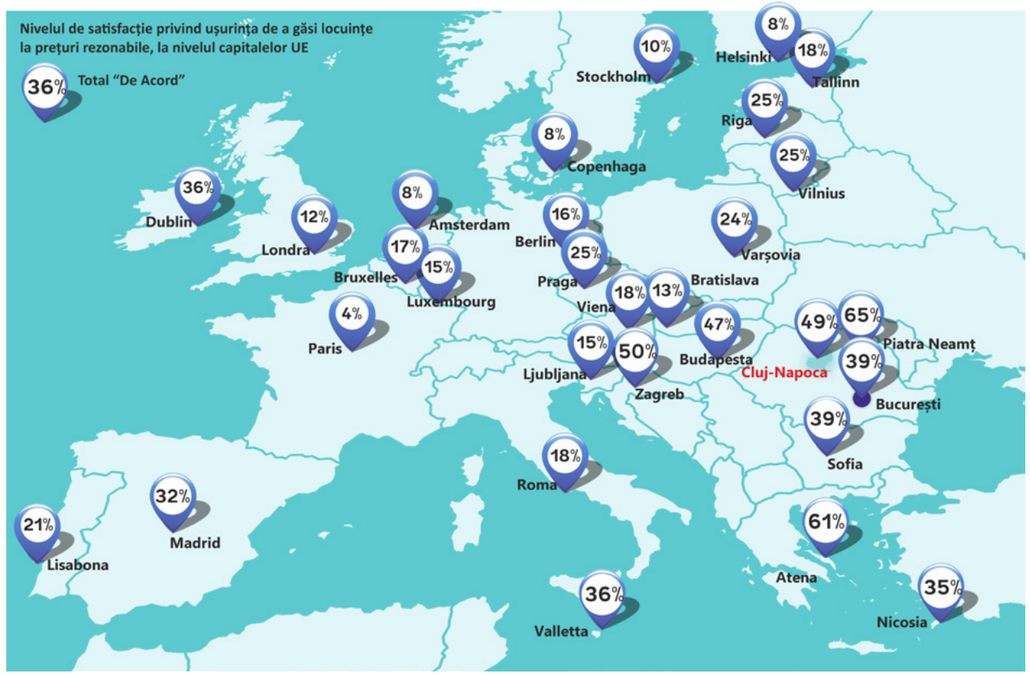

Sursa: prelucrare date Eurobarometru 2015 - https://data.europa.eu/euodp/en/data/dataset/S1035_366

Raportul ***State of the Housing in EU 2019*** (*Statutul Locuinței în UE în 2019*) subliniază că, în continuare, Uniunea Europeană trece printr-o criză locativă (manifestată încă din anul 2015), ca urmare a faptului că, principalii factori de decizie continuă să abordeze o problemă structurală printr-o serie de politici, adesea costisitoare. În anul 2017, 10,2% din gospodăriile din UE au folosit peste 40% din veniturile disponibile pentru a acoperi costurile locuirii. Ponderile cresc atunci când se iau în considerare două dintre categoriile cele mai vulnerabile: gospodăriile cu risc ridicat de sărăcie - peste 37% și chiriașii (care închiriază locuințele la prețul pieței), respectiv 26%. Astfel că, se poate constata că modul de proprietate influențează accesul la locuințe și nivelul de trai; dacă, la nivelul Uniunii Europene, peste 50% din populație trăia în locuințe proprietate privată, România se clasa mult peste acest nivel, apropiindu-se de valoarea maximă (respectiv 96,8%). ***Una dintre dimensiunile cheie în evaluarea calității locuințelor, și anume, disponibilitatea unui spațiu suficient și adecvat într-o locuință. Rata de supraaglomerare descrie proporția de persoane care trăiesc într-o locuință supraaglomerată, așa cum este definită prin numărul de camere disponibile pentru gospodărie, dimensiunea gospodăriei, precum și vârstele membrilor și situația familiei lor;*** din nou, cea mai mare rată de supraaglomerare dintre statele membre ale UE a fost înregistrată în România (47,0%)[130].

FIGURA 203. Distribuția populației după modul de proprietate asupra locuințelor, în anul 2017

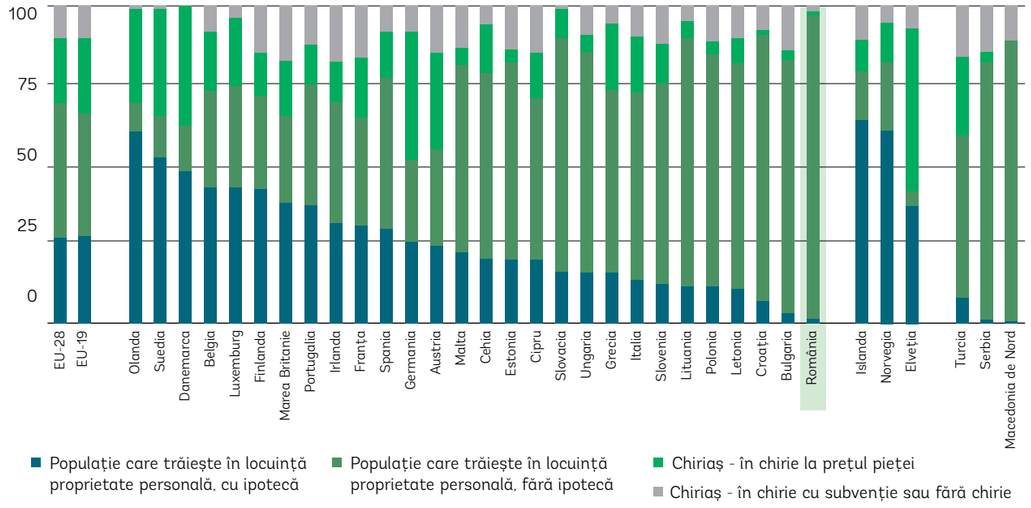

Sursa: prelucrare date Eurostat

6.7.1.2. Contextul național, regional și județean

La nivel național, în luna martie 2020, au fost eliberate un număr de 3.224 autorizații de construire pentru clădiri rezidențiale, în creștere cu 4,0% față de luna februarie 2020 (pe fondul sezonalității în construcții, mai exact a încălzirii vremii) și în scădere cu 15,0%, față de luna martie 2019. În trimestrul I 2020, s-au eliberat 8.645 autorizații de construire pentru clădiri rezidențiale, în scădere cu 0,3% față de trimestrul corespunzător al anului precedent. Scăderi s-au înregistrat în următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (-238 autorizații), Sud Est (-107), Vest (-94) și Centru (-69). Creșteri au fost înregistrate în următoarele regiunile de dezvoltare: **Nord Vest (+233 autorizații)**, Nord-Est (+167), Sud-Vest Oltenia (+72) și Sud-Muntenia (+8)[131]. In județul Cluj au fost eliberate 302 autorizații în primele 2 luni ale anului 2020, față de 237 eliberate în aceeași perioada a anului 2019.

[126] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Housing_statistics#Type_of_dwelling
[131] https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/autoriz03r20.pdf

Numărul autorizațiilor pentru clădirile rezidențiale este în scădere pentru martie 2020 față de luna martie 2019 (-568 de autorizații), scădere manifestată în toate regiunile de dezvoltare, cu excepția regiunii Nord-Vest (+61 autorizații) și Sud-Muntenia (+3 autorizații).

Datele cele mai recente, pentru anul 2019, arată că numărul finalizate la nivel național se află pe un trend ascendent, acesta crescând anual pentru perioada 2018 – 2019 cu aproximativ 12%; astfel că, în anul 2019 s-a înregistrat prima depășire a pragului maximal consemnat în anul 2008. Aceeași situație s-a înregistrat și în județul Cluj, unde au fost finalizate peste 8.000 de locuințe, cel mai ridicat nivel înregistrat după 1989 și cu 10% mai multe decât în anul 2008, înainte de instalarea crizei globale.

În comparație cu dinamica de la nivel național, numărul de locuințe finalizate în județul Cluj a scăzut mult mai puternic în perioada 2010-2014, o ajustare previzibilă după vârful atins în intervalul 2008-2009, revenind în teritoriu pozitiv, cu o creștere extrem de accelerată, începând cu anul 2016. Practic, în perioada 2016-2019, numărul locuințelor finalizate în județ a crescut de 2,7 ori, în timp ce la nivel național creșterea a fost de doar 44%. Spre comparație, la nivelul regiunii București-Ilfov, principalul competitor în plan național, creșterea a fost de 34%. Aceste cifre indică o volatilitate mai mare a pieței imobiliare județene și metropolitane, determinată, cel mai probabil, de un caracter speculativ mai accentuat decât în alte zone ale țării.

FIGURA 204. Dinamica locuințelor terminate – evoluție comparativă 2019 / 2018 cu 2008, la nivel național, regional și județean

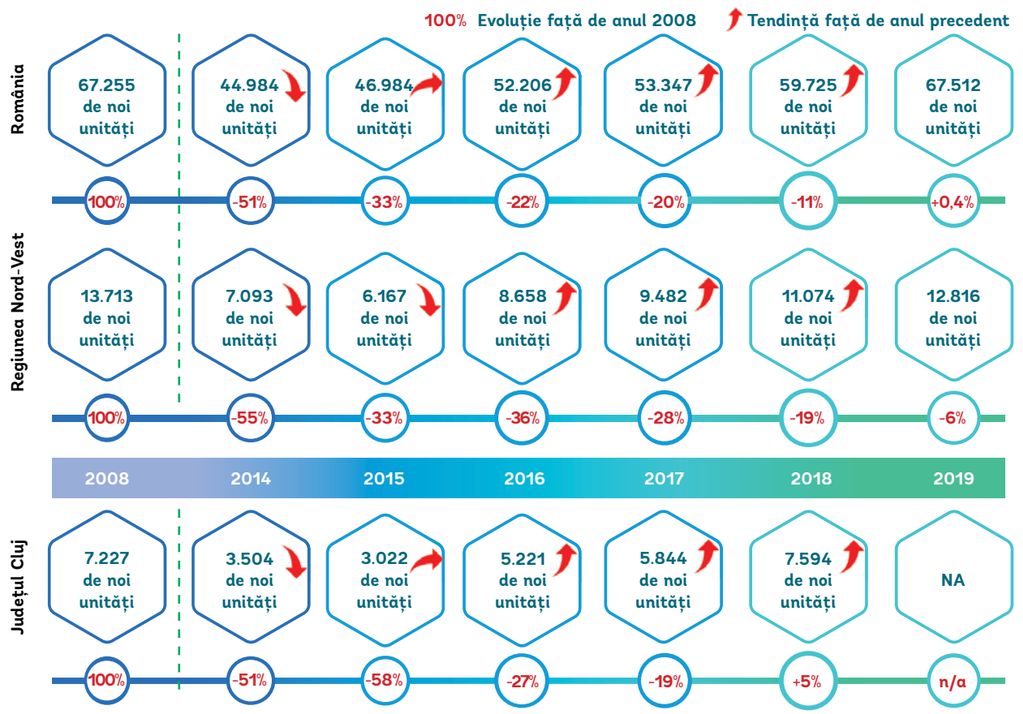

Sursa: prelucrare date INS Tempo online și https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/constr_loc_tr4r_19.pdf

Județul Cluj (prin Zona Metropolitană Cluj-Napoca) își afirmă poziția de competitor regional puternic, înregistrând cel mai mare număr de locuințe terminate în anul 2018. Desigur, creșterea numărului de locuințe este un rezultat direct al puterii economice a județului Cluj, acesta generând, pentru anul 2017 circa 41% din PIB-ul regiunii de dezvoltare Nord – Vest (în creștere față de anul 2008 cu 6%); iar contribuția la PIB-ul României fiind de 5%. In topul național, județul Cluj se află pe poziția secundă după municipiul București, ca principal contributor la PIB-ul național.[132]

Per ansamblu, însă, județul Cluj a înregistrat în anul 2019 un număr de 11 locuințe noi la mia de locuitori, mult peste media națională de 3‰. Spre comparație, în județul Timiș valoarea indicatorului a fost de 8‰, la nivelul regiunii București-Ilfov de 7‰, în Constanța și Brașov 6‰, iar în Iași de 4‰. Așadar, raportat la populație, în județul Cluj se înregistrează detașat cel mai ridicat nivel al livrărilor de locuințe noi.

Chiar dacă datele aferente anului 2019 nu sunt încă disponibile la nivel de UAT, experiența anilor anteriori indică faptul că 95-98% dintre locuințele noi ridicate anual în județ sunt localizate în ZMC, astfel că putem estima numărul livrărilor în teritoriul metropolitan la 7.800 – 7.900, dintre care 4.100 – 4.200 în municipiul Cluj-Napoca, iar 3.700 în comunele din ZMC. Dacă avem în vedere doar municipiul, în anul 2019 au fost livrate 13 locuințe noi/1.000 de locuitori, de peste 3 ori mai multe decât în Capitală.

FIGURA 205. Locuințe terminate – evoluție comparativă 2018 / 2017 între polii de creștere și municipiul București

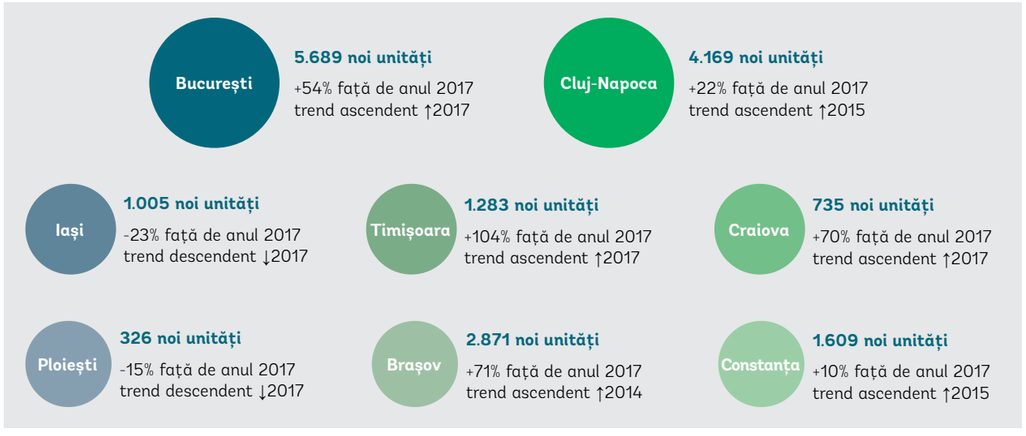

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

Indicatorul de suprafață locuibilă totală are o evoluție constantă de-a lungul perioadei 2008-2018, excepție făcând anul 2011 (anul în care a avut loc recensământul general al populației și locuințelor), și când s-a preluat statistic informația corectă despre volumul de locuințe construite în perioada de boom imobiliar. Astfel, în perioada analizată, rata anuală de creștere a suprafeței locuibile a fost de 3,1 % la nivel național, de 3.4% la nivel regional și de 4.9% la nivel județean. în anul 2018 la nivelul județului existau 16.884.590 mp suprafață locuibilă, în creștere cu peste 55% față de anul 2008; la nivelul regiunii Nord-Vest 57.463.195 mp suprafață locuibilă, în creștere cu peste 36% față de anul 2008.

[132] Conform datelor din *Studiul de Fundamentare privind Resursele naturale și Economia, PATJ Cluj 2020*

FIGURA 206. Dinamica suprafeței locuibile desfășurate totale– evoluție anuală (față de anul precedent) la nivel național, la nivelul Regiunii Nor-Vest și a județului Cluj

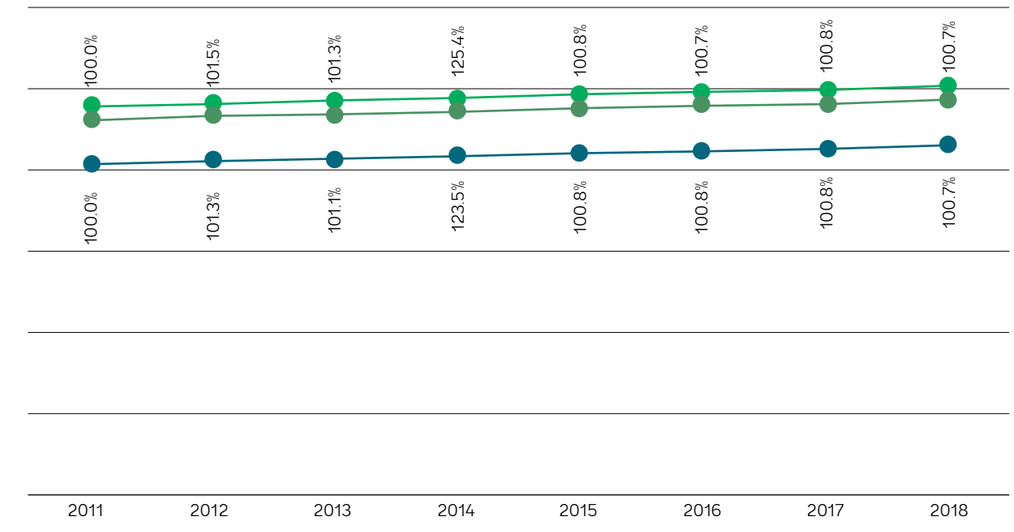

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

FIGURA 207. Valoarea a suprafeței locuibile/rezident, la nivelul municipiilor Cluj-Napoca, București și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018

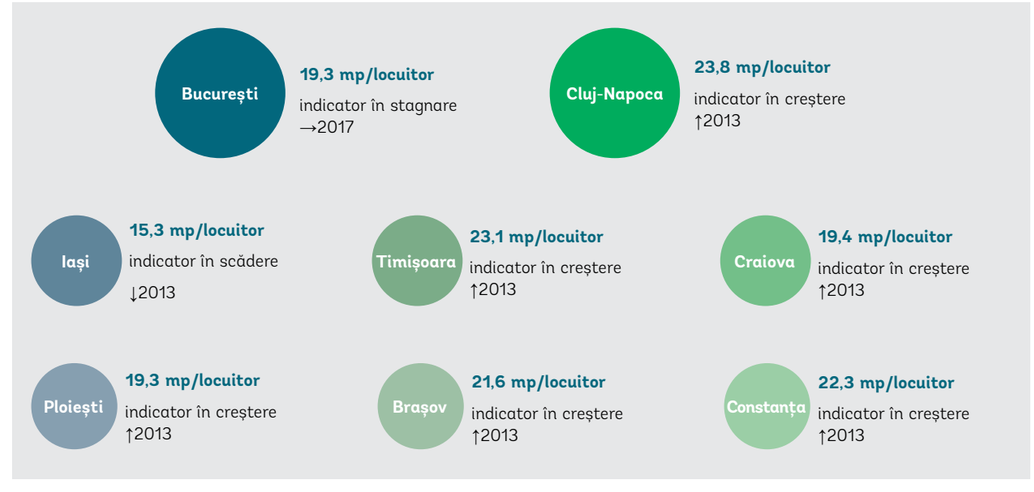

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

Coroborat cu evoluția demografică, unde în termeni relativi, în ultimii 10 ani, populația oficială a județului a cunoscut o creștere de 3%, pe când populația rezidentă evidențiază o creștere de 1.6% în perioada 2012- 2018[133], indicatorul privind suprafața locuibilă per rezident indică un aspect foarte interesant: la nivel regional, singura creștere reală a valorii indicatorului este înregistrată în județul Cluj, din cauza faptului că este singurul ce a avut o creștere demografică, celelalte județe având o creștere artificială a indicatorului, pe fondul unui declin demografic înregistrat în perioada 2012-2018 (pentru indicatorul de populație rezidentă- conform datelor INS).

FIGURA 208. Locuințe în proprietate publică, la nivelul municipiilor reședință de județ și județelor aferente municipiilor Cluj-Napoca, București (inclusiv județul Ilfov) și a celorlalți poli de creștere, pentru anul 2018

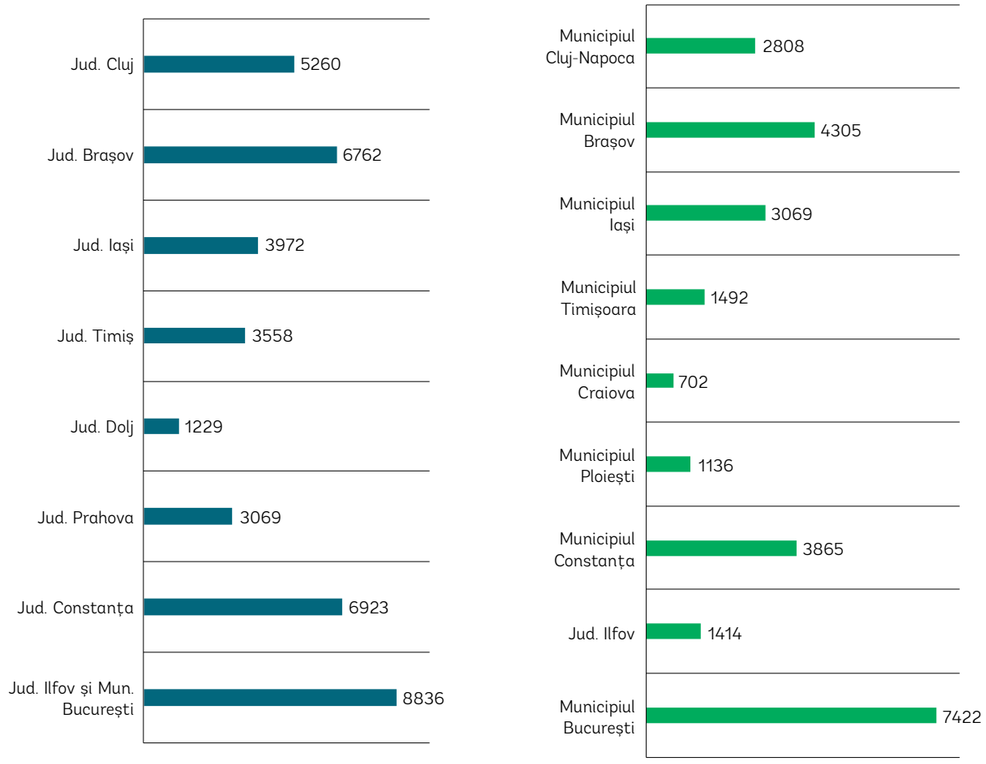

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

Pe forme de proprietate, atât Regiunea Nord-Vest, cât și județul Cluj se încadrează în parametrii naționali, pentru anul 2018 proporțiile fiind următoarele: 91% locuințe în proprietate privată la nivelul Regiunii și 98% locuințe în proprietate privată în județul Cluj, 99% în județele Bihor, Bistrița Năsăud, Satu Mare, Sălaj și Maramureș. Fondul locuințelor publice a fost diminuat după anii 1990, ca urmare a retrocedărilor sau vânzărilor. Astfel că, pentru anul 2014, fondul de locuințe sociale la nivelul județului Cluj însuma 2.911 de locuințe (dintre care, mai bine de 53%, respectiv 1.554 localizate în municipiul Cluj-Napoca, la care se adaugă încă 1.368 de locuințe, din fondul locativ de stat)[134]. Apare astfel ca evident faptul că stocul de locuințe publice este mult subdimensionat comparativ cu cererea, atât la nivel județean, cât și la nivel regional.

[133] Conform *Studiului de Fundamentare privind populația și dinamica demografică, PATJ Cluj 2020*
[134] Conform *Studiului de privind Impactul social, PATJ Cluj 2020*

6.7.1.3. Locuirea în Zona Metropolitană Cluj

Municipiul Cluj-Napoca împreună cu zona sa metropolitană sunt, alături de municipiul București și județul Ilfov (considerat în bazele statistice Eurostat ca zona metropolitană a capitalei), sunt două dintre cele mai active piețe imobiliare la nivel național. Creșterea economică a acestora, dublată de o specializare a forței de muncă în domenii de inovație, au atras după ele forțe și presiuni suplimentare în expansiunea urbană, ca urmare a fenomenului de migrație (unde peste 35% dintre migranți s-au mutat în zone urbane funcționale dinamice precum Cluj-Napoca, Timișoara sau Iași în perioada cuprinsă între 2001 și 2017[135]), a creșterii zonei de captare, atrăgând un număr mare de navetiști, sau prin întărirea rolului de centru universitar pe care acesta îl joacă la nivel național sau chiar regional. Deși planificatorii au încercat să asigure o dezvoltare teritorială echilibrată, procesul de suburbanizare și-a spus cuvântul, cele mai vizate fiind, bineînțeles, comunele aflate pe limita administrativă a UAT-ului reședință.

Evoluția principalilor indicatori pentru ZMCN, pentru ultima decadă, relevă o creștere a valorii indicatorilor privind locuirea și locuitorii.

FIGURA 209. Evoluția principalilor indicator ai ZM (2018 versus 2012) și evoluția acestora

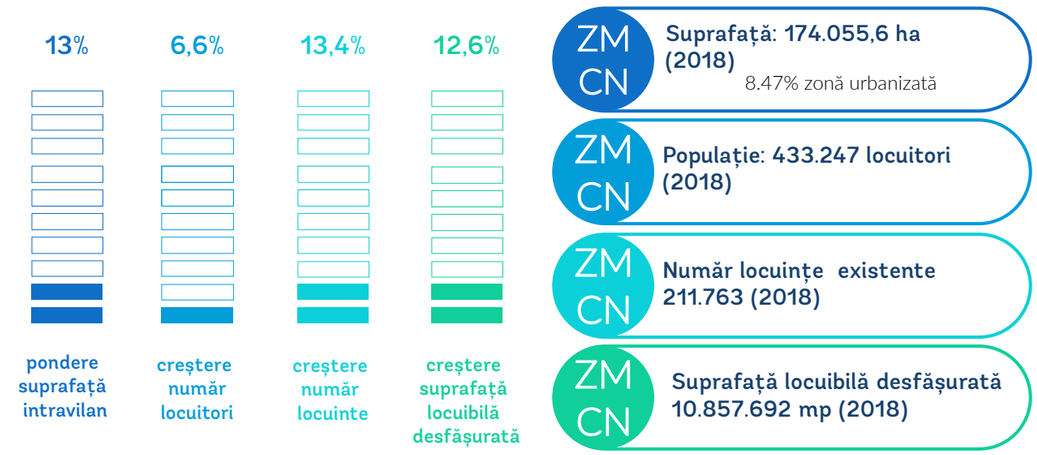

Sursa: prelucrare date INS Tempo online (locuințe existente și populația după domiciliu) și date Corine Land Cover 2018 (preluare din PATJ Cluj, 2020)

[135] Conform Banca Mondială. 2016. "Orașe Magnet. Migrație și navetism în România" (link: http://documents.worldbank.org/curated/en/327451497949480572/Magnet-cities-migration-and-commuting-in-Romania)

FIGURA 210. Suprafața intravilanului (hectare, 2018) și evoluția acesteia în perioada 2005-2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Sibiu și Constanța

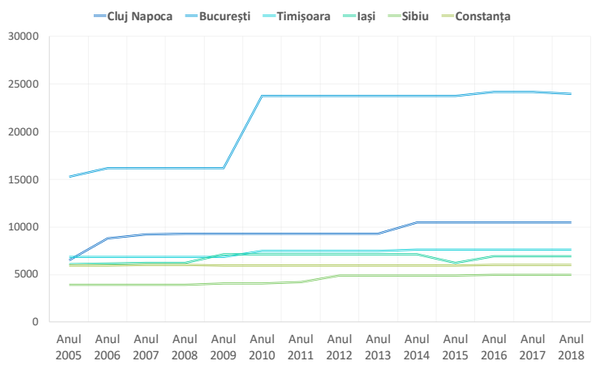

B-IF
București
Suprafață intravilană -24.003 ha (2018)
Creștere față de anul 2005: **+57%** |
2006 2007 2008 2013 2014 2018

Cluj-Napoca
Cluj-Napoca
Suprafață intravilană -10.491 ha (2018)
Creștere față de anul 2005: **+62%** |
2006 2010 2016 2018

Sibiu
Sibiu
Suprafață intravilană – 5.007ha (2018)
Creștere față de anul 2005 – +**28%** |
2009 2011 2012 2016

Iași
Iași
Suprafață intravilană - 6.924 ha (2018)
Creștere față de anul 2005: +**13%** |
2006 2007 2009 2015 2016

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

Pentru cazul municipiului Cluj-Napoca, topografia a avut un rol major în dezvoltarea sa, dar și în crearea relațiilor de expansiune urbană, mai ales în relație cu localitățile din primul inel. Dacă părțile de nord și sud ale municipiului sunt mărginite de zone deluroase și cu declivitate ridicată, direcția est – vest s-a dovedit a fi prielnică unei dezvoltări de tip liniar. Astfel că, deși până la începutul anilor 1990, ***Cluj-Napoca și comunele limitrofe au avut evoluții teritoriale autonome, fără ca strânsele interdependențe de tip economic, social, ecologic și infrastructural să se reflecte suficient în dezvoltarea spațială sau în planificarea acesteia***[136], boom-ul imobiliar și investițiile în terenurile (mult mai ieftine) din zonele periferice al municipiului dar și din zona periurbană au adus noi modele de dezvoltare pentru localitățile aflate pe axa est-vest. Localitățile cele mai vizate au fost comunele Florești, Baciu, Apahida acestea având și creșterile cele mai importante ale superfețelor intravilane din ZMCN (restul comunelor au beneficiat marginal ca urmare a procesului de suburbanizare, în special în perioada recentă). Singura comună care stagnează și care nu a înregistrat nici o locuință nouă în perioada 2008 – 2018 este comuna Petrești de Jos, cu o poziție excentrică față de restul ZMC, fiind mai bine conectată la municipiul Turda.

Dezvoltarea noilor zone suburbane a fost condusă de investițiile private, punctuale, necoordonate între ele, ce vizau în primul rând construcția de noi locuințe, în cea mai mare parte a acestora. Astfel că, în localități rurale, dar aflate în imediata vecinătate a municipiului Cluj-Napoca apar schimbări în modelul locuirii, cel al locuirii individuale fiind schimbat cu cel rezidențial colectiv; astfel că datele RGPL, indică cu precădere o schimbare a modelului locuirii în comuna Florești, care înregistrează valori similare cu celelalte centre urbane din județ în ceea ce privește ponderea rezidenților în locuințe colective, respectiv 52% din total; celelalte localități rurale din ZM care înregistrează valori mărite comparativ cu celelalte localități sunt comunele Baciu (34%), Apahida (25%), Gilău (13% - locuințe colective construite anterior anului 1990) și Jucu (7%) (conform datelor RGPL 2011).

[136] Conform *Memoriu General aferent Plan Urbanistic General al municipiului Cluj-Napoca*, 2012

FIGURA 211. Evoluția zonei construite (inclusiv dezvoltările rezidențiale și de logistică) - 2015 versus 2006 în ZM Cluj-Napoca

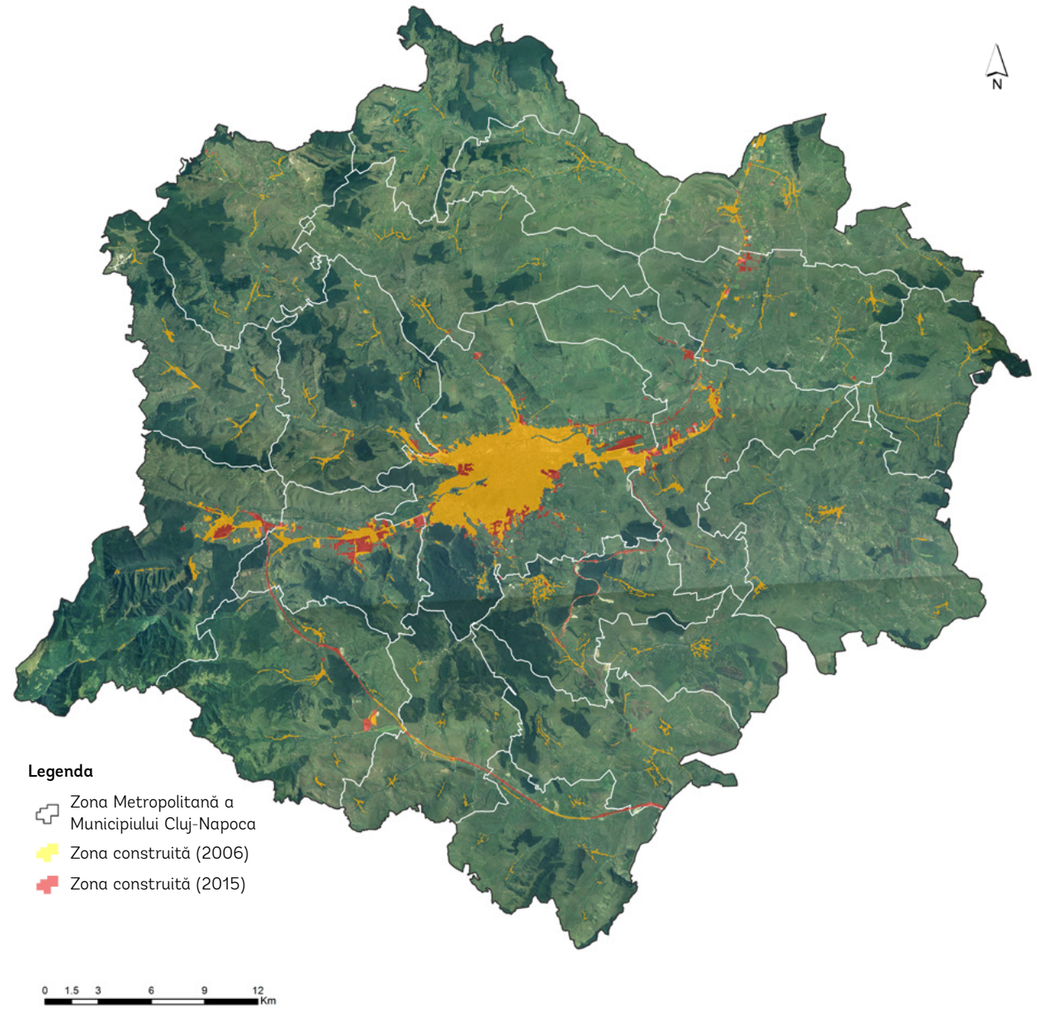

Sursa: prelucrare proprie

Desigur, ponderea populației ce locuiește în locuințe colective s-a modificat substanțial din anul 2011 și până în anul 2018, ca urmare a creșterii numărului de locuințe terminate (***la sfârșitul anului***) așa cum relevă și statistica INS. Astfel că, în zona metropolitană s-au construit, în anul 2018, aproximativ 97% din totalul locuințelor noi din județul Cluj. Defalcat între localitățile componente, municipiul Cluj-Napoca a înregistrat o nouă valoare maximă, de 4.169 de unități, totalizând aproximativ 55% din unitățile realizate în anul respectiv; în continuare urmează comuna Florești, cu 27% din total, comunele Baciu (6,6%) și Apahida (5,2%); restul comunelor din ZM au însumat puțin peste 3,5% (287 de locuințe noi) din numărul total (în comunele Căianu, Petrești de Jos, Sânpaul și Tureni, neînregistrându-se nici o unitate nouă).

Anul 2018 aduce și câteva schimbări în dinamica de construcție: în municipiul Cluj-Napoca au fost construite de 3,5 ori mai multe locuințe ca în anul 2008, întrând în al 4-lea an de creștere consecutivă; comuna Florești atinge abia jumătate din volumul de locuințe terminate în anul 2008, înregistrând totuși o creștere semnificativă față de anul 2017 (de 55%). Însă ce transpare clar în *cazul localității Florești este că dacă înainte de criza economică din 2008 s-a înregistrat un boom imobiliar spectaculos și brusc, revenirea de după anul 2011 aduce o stabilitate relativă, însă la un nivel mult mai scăzut. Criza a devalorizat masiv comuna Florești, Cluj-Napoca revenind în atenția investitorilor după anul 2014*[137].

FIGURA 212. Proporția de persoane în locuințe colective din totalul rezidenților într-o localitate, 2011

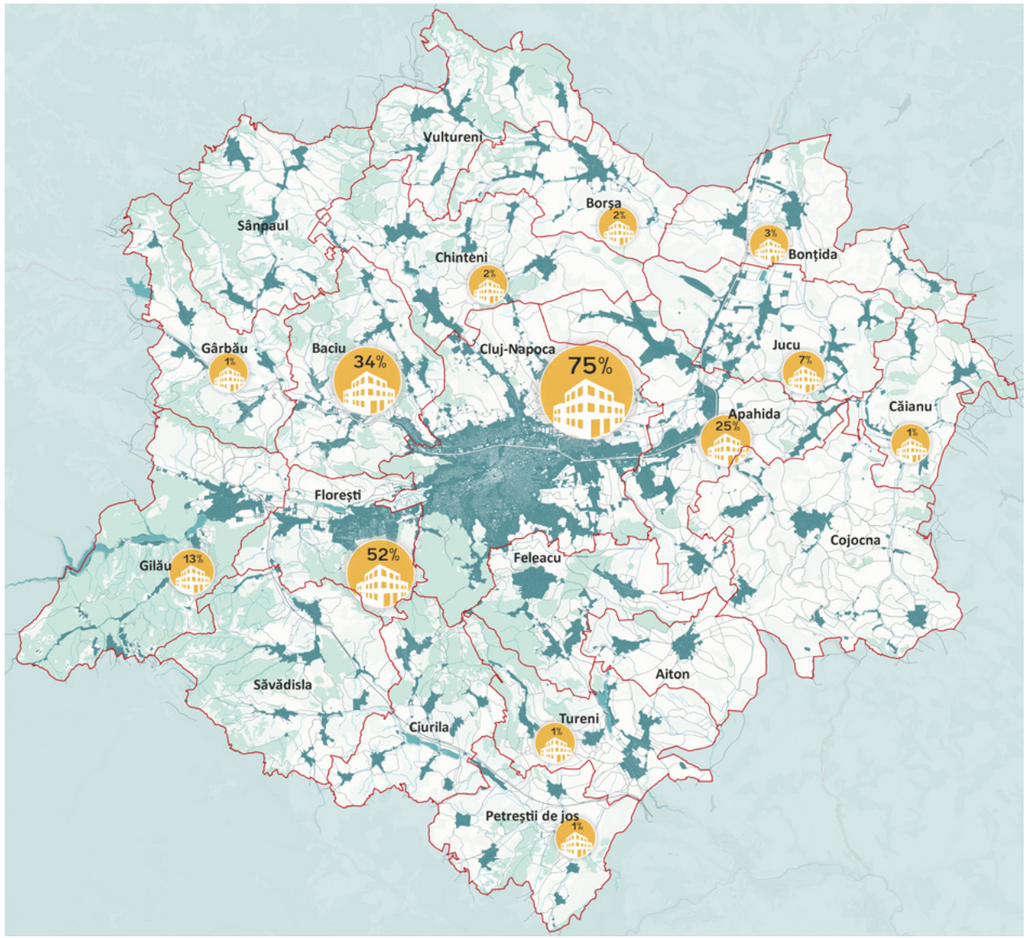

Sursă date: prelucrare proprie după date din Recensământul Populației și Locuințelor, 2011 / PATJ Cluj 2020

[137] Conform *Studiului de privind Impactul social, PATJ Cluj 2020*

FIGURA 213. Locuințe terminate la sfârșitul anului – evoluție 2008-2018 pentru localitățile componente ZM

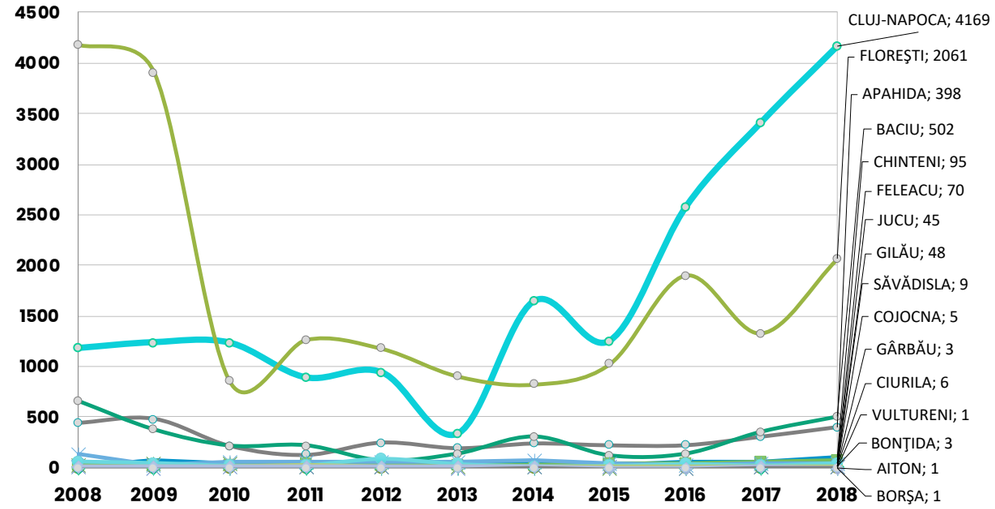

Sursa: prelucrare date INS Tempo online

Conform analizei socio-demografice realizate în cadrul PATJ Cluj (2020), creștere demografică[138], la nivelul județului, a fost înregistrată doar în 10 din UAT-urile componente, 9 din acestea aflându-se în zona metropolitană, respectiv localitățile Florești, Apahida, Baciu, Chinteni, Jucu, Feleacu, Gilău, Ciurila și Cluj-Napoca. Alături de fenomenul migrator, rata sporului total are valori pozitive în cazul comunelor care au și cea mai mare populație, mișcarea naturală pozitivă în comunele Florești, Apahida, Baciu și municipiul Cluj-Napoca contribuind la creșterea populației. De remarcat este faptul că unitățile administrative învecinate Municipiului Cluj-Napoca au rate de creștere semnificativ mai mari decât centrul urban în jurul căreia acestea se află, ceea ce denotă continuarea, cel puțin până în anul 2020, a fenomenului de suburbanizare. Ultimii ani au marcat o creștere a fluxurilor migratorii și către alte destinații din ZMC, mai puțin populare în urmă cu zece ani, precum Feleacu, Chinteni, Vultureni sau Ciurila. Totuși, acestea nu se resimt încă puternic în comunele mai îndepărtate și/sau mai puțin accesibile din municipiu, precum Căianu, Borșa, Petrești de Jos, Bonțida, Aiton, Cojocna, Gârbău, Sânpaul, Săvădisla, Tureni – care pierd încă populație, deși au rezerve importante de terenuri pentru noi dezvoltări. Totuși, prin investiții în infrastructura publică (mai ales de transport), acestea ar putea intra în vizorul investitorilor în următorii ani, odată cu saturarea zonelor deja consacrate pentru locuințe noi.

Analiza evoluției indicatorilor, defalcat pentru localitățile componente ZMCN, relevă perpetuarea unui fenomen întâlnit și în alte localități de pe teritoriul României: creșterea numărului de locuințe nu este întotdeauna susținută statistic prin creșterea numărului de locuitori (pentru indicatorul populație după domiciliu). Acest fenomen, întâlnit în zona periurbană a municipiului Cluj-Napoca sau a municipiului București, atrage după sine și o serie de aspecte negative, din cauza faptului că numărul de locuitori / rezidenți este mult mai mare decât cel declarat în sursele oficiale. Totuși, în cazul Clujului explicația poate veni și din numărul mare de studenți care învață aici, ocupă locuințe (preponderent în chirie), dar au domiciliul în alte județe din țară. Aceștia reprezintă circa 15% din populația totală a ZMC, dublu față de procentul din Capitală, ceea ce face ca profilul demografic al Clujului să fie mai degrabă similar cu al Iașiului decât cu al Bucureștiului. De altfel, aceste două orașe sunt considerate și printre cele mai tinere din Europa, tocmai datorită ponderii ridicate a studenților în totalul rezidenților.

[138] din analiza ritmului mediu anual de creștere a populației cu domiciliul oficial, 2019 versus 2010

FIGURA 214. **Numărul total al locuințelor construite între 2011 și 2018, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca**

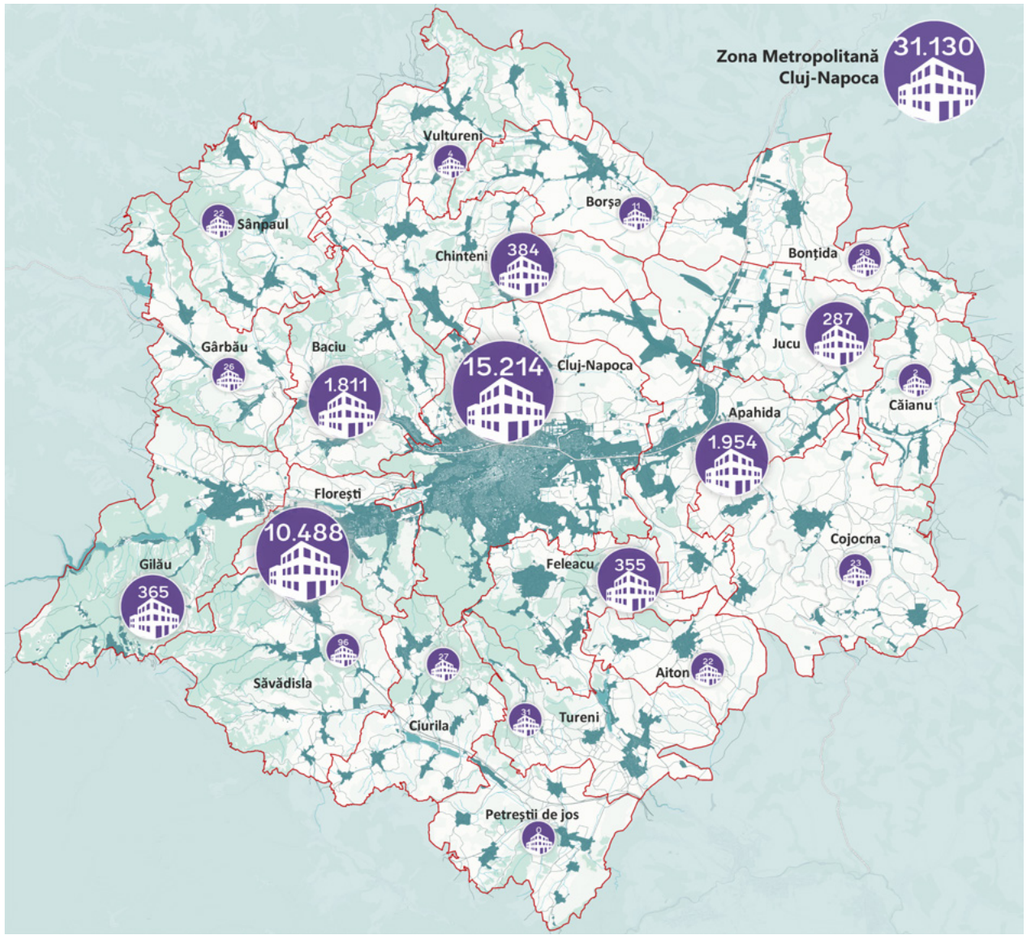

Sursă date: prelucrare proprie după date din INS Tempo online

În altă ordine de idei, spre deosebire de alte orașe mari din țară, Clujul se află într-o zonă naturală destul de pitorească, ceea ce a făcut ca mulți locuitori să opteze pentru construcția unor locuințe secundare (de weekend sau de vacanță) în zonele rurale adiacente, zona lacurilor de pe râul Someșul Mic din comuna Gilău fiind una dintre destinațiile favorite. Construcția acestora nu a atras, în mod evident, și creșterea în același ritm a populației rezidente.

Piața turistică tot mai dinamică de la nivel local, mai ales în contextul dinamicii evenimentelor de tip festivalier (de exemplu, festivalul internațional Untold), dar și a creșterii turismului de business, a crescut apetitul pentru investiții în locuințe destinate închirierii în regim hotelier, prin rețele consacrate precum Airbnb, de exemplu.

Nu în ultimul rând, există încă și dezvoltări, respectiv achiziții imobiliare speculative la nivelul ZMC, motivate de dinamica accelerată a prețurilor din ultimii ani (cu creșteri chiar și de 2 cifre, de la an la an). Acestea au motivat investitori români și străini să construiască sau să cumpere locuințe în zona Clujului, care nu sunt întotdeauna ocupate, ci sunt păstrate în așteptarea unui context de piață mai bun pentru vânzare sau închiriere.

Totuși, principala explicație a creșterii mai accentuate a fondului locativ în raport cu populația rezidentă rămâne schimbarea structurii nucleelor familiale. În comparație cu deceniile anterioare, a crescut numărul de persoane care locuiesc singure (fie că sunt persoane tinere, necăsătorite, fie că sunt persoane vârstnice singure, de ex. văduvi, pe fondul îmbătrânirii demografice), a tinerilor care doresc să locuiască singuri de la o vârstă mai fragedă, a familiilor cu maxim 1-2 copii etc. Așadar, numărul de locuințe necesare pentru același stoc de populație crește pe fondul schimbării comportamentului demografic și locativ. Această dinamică are implicații și la nivelul tipului de locuire, explicând apetitul mai mare al consumatorilor tineri, chiar și al celor cu venituri peste medie, pentru locuințe colective, de dimensiuni relativ reduse (preponderent 2 camere).

TABEL 17. **Dinamica locuințelor și a populației în Zona Metropolitană Cluj-Napoca 2018 versus 2010**

	Stoc existent 2010	Număr de locuințe construite 2011-2018	Creștere număr locuințe 2018 versus 2010	Evoluție populație după domiciliu 2018 versus 2011
Cluj-Napoca	122.769	15.214	12.39%?	1.28% ?
Aiton	773	22	2.85%?	-9.98%?
Apahida	4.925	1.954	39.68%?	30.94% ?
Baciu	4.130	1.811	43.85%?	24.83%?
Bonțida	1.859	28	1.51%?	0.08%?
Borșa	989	11	1.11%?	-11.13%?
Căianu	1.106	2	0.18%?	-2.70%?
Chinteni	1.522	384	25.23%?	13.00%?
Ciurila	1.077	27	2.51%?	4.81%?
Cojocna	1.941	23	1.18%?	-0.07%?
Feleacu	1.946	335	17.21%?	8.69%?
Florești	12.415	10.488	84.48%?	131.80%?
Gilău	3.277	365	11.14%?	6.58%?
Gârbău	1.115	26	2.33%?	-4.65%?
Jucu	1.822	287	15.75%?	8.53%?
Petrești de Jos	1.011	0	0.00%?	-9.00%?
Săvădisla	2.087	96	4.60%?	-2.09%?
Sânpaul	1.055	22	2.09%?	-4.04%?
Tureni	1.273	31	2.44%?	-5.94%?
Vultureni	1.015	4	0.39%?	-7.88%?
ZMCN	**168107**	**31130**	**18.52% ?**	**110.9% ?**

Sursa: prelucrare date INS Tempo online și date DRS Cluj

In raport cu indicatorul vechime, stocul de locuințe urmărește evolutiv modelele aplicate ca urmare fie a schimbărilor politicilor de locuire, fie a normativelor de construcții (determinate în general de nevoia de răspunde cât mai corect în fața unor fenomene naturale de tip hazard / cutremure); aceștia au fost factori determinanți în conturarea tuturor zonelor urbane la nivel național. La nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca (conform datelor RGPL 2011):

- fondul construit înainte de 1960 reprezintă puțin peste o treime (37%) din totalul clădirilor existente (considerate la RGPL 2011);
- următoarea mare categorie este cea a clădirilor construite în perioada 1960 – 1990 (cu 37% din totalul clădirilor existente), perioadă ce corespunde marilor operațiuni urbane de construcție a ansamblurilor rezidențiale (unde, ponderea cea mai mare se află aproape exclusiv pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca);
- perioada 1990-2011, aduce și ea schimbări în structura fondului construit (ocupând 26% din totalul clădirilor recenzate în anul 2011), în special după anul 2000, culminând cu boom-ul imobiliar din perioada 2007 – 2008.

FIGURA 215. **Numărul clădirilor de locuit după perioadele de construcție conform RGPL, în Zona Metropolitană Cluj-Napoca**

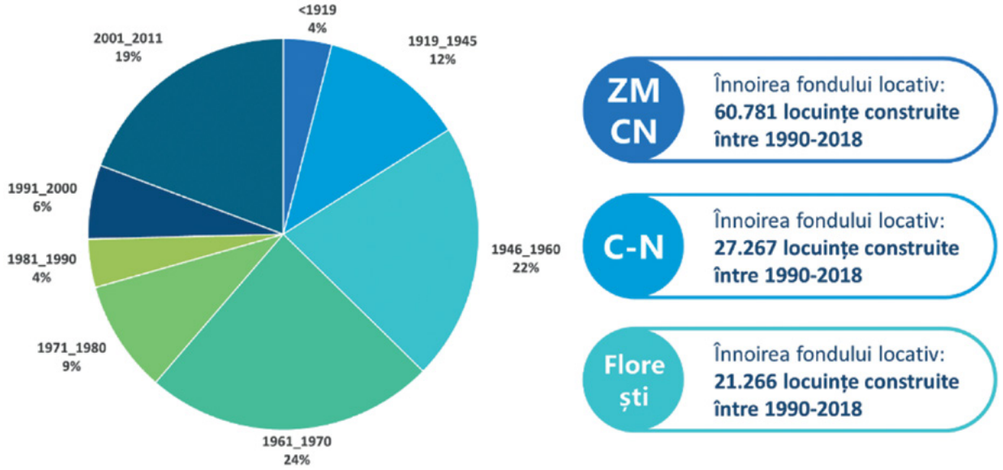

Sursă date: Recensământul Locuințelor și Clădirilor din România 2011, perioada de construcție a clădirilor și anul construcției și INS Tempo Online

Astfel că Zona Metropolitană Cluj-Napoca se află într-o situație particulară față de alte zone similare din țară, cu o rată mare de înnoire a stocului de clădiri (clădiri construite după anul 2000); comuna Florești se află pe primul loc între localitățile componente ZMCN, unde numărul de locuințe aproape s-a dublat în perioada 2011-2018; în cifre absolute, în municipiul Cluj-Napoca s-au construit cele mai multe clădiri noi, însă raportat la masa urbană impactul este mai mic.

FIGURA 216. **Locuințe existente pentru anii 1990, 2002, 2011 și 2018 pentru municipiile Cluj-Napoca, București, Timișoara, Iași, Constanța, Brașov, Craiova, Ploiești și Sibiu**

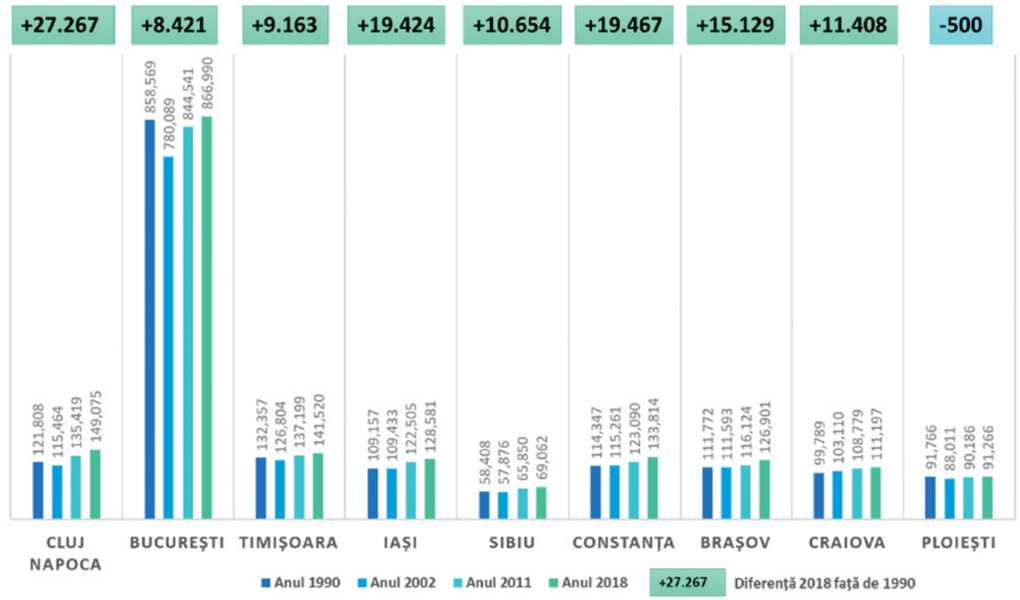

Sursă date: INS Tempo Online

Schimbarea raportului de forțe, cu o dominantă a locuințelor noi, a adus îmbunătățiri în compunerea indicatorului de suprafață medie locuibilă / persoană, aceasta având valori mai mari decât cele înregistrate în alte orașe dinamice din punct de vedere imobiliar, precum București, Timișoara sau Iași.

Evoluția indicatorului suprafață locuibilă/locuință, analizat pentru locuințele nou construite în perioada 2008 – 2018, a înregistrat o medie de 75,6 mp/ locuință în cei 10 ani analizați. Variația acestui indicator nu a fost foarte mare de-a lungul anilor, înregistrând un maxim de 81,1 mp/ locuință în anul 2010 și un minim în anul 2014, de 68,7 mp/locuință. Pentru anul 2018, la nivelul ZMCN acest indicator se situează în jurul valorii de 76,6 mp/locuință, în creștere față de anul 2017 – indicator medie care nu reflectă însă diversitatea modelor de locuire. Astfel că, la nivel de UAT, indicatorul înregistrează cele mai mici valori în comuna Baciu (39 mp/ locuință), Florești (50.7 mp/ locuință), Apahida (53.3 mp/locuință) – localități din zona periurbană în care se construiesc mai multe locuințe rezidențiale pentru colectivități (volum mare de locuințe cu suprafețe locuibile mici) și Cluj-Napoca (57.0 mp/locuință); la polul opus comunele Feleacu (113,7 mp / locuință), Gârbău (109,7/mp) și Aiton (92 mp/locuință) înregistrează cele mai mari valori (specifice locuințelor individuale), acestea fiind localități periferice ZM, departe de presiunea imobiliară puternică, și care își păstrează țesutul de locuire unifamilială. Per total, se observă o creștere a calității locuințelor din punct de vedere al suprafețelor locuibile (cu excepția comunei Baciu).

TABEL 18. Evoluția suprafeței locuibile/locuință în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cluj-Napoca	55.6	59.3	59.9	65.4	54.8	86.3	52.2	49.9	45.1	41.8	57.0
Aiton	95.0	66.5	-	52.0	50.0	85.3	95.0	71.3	55.0	92.5	92.0
Apahida	35.9	41.6	51.8	73.4	53.5	65.5	49.8	56.8	67.0	55.2	53.3
Baciu	35.6	35.4	66.6	30.7	60.1	66.6	36.2	51.4	44.2	52.0	39.1
Bonțida	54.8	60.6	67.2	84.0	60.5	66.8	62.8	40.0	103.0	80.7	85.0
Borșa	-	-	-	-	-	125.0	-	-	160.0	42.0	-
Căianu	84.3		185.0	85.0	-	-	-	-	109.0	-	-
Chinteni	131.8	52.5	77.5	94.3	100.0	101.9	89.9	74.1	67.3	77.4	74.6
Ciurila	99.2	119.8	111.3	152.0	123.0		100.0	95.9	-	-	82.7
Cojocna	-	78.0	46.4	83.0	68.8	86.7	53.4	-	79.0	-	77.6
Feleacu	98.4	111.0	96.4	112.3	99.6	125.0	109.4	113.0	97.6	104.2	113.7
Florești	33.9	32.9	42.4	36.1	37.2	40.6	41.2	45.2	40.6	48.7	50.7
Gilău	60.7	52.5	101.6	76.4	75.8	60.3	59.5	93.2	68.7	70.8	65.6
Gârbău	68.0	85.0	101.2	96.5	84.3	40.0	90.6	112.2	125.5	80.0	109.7
Jucu	78.4	64.8	66.4	95.3	83.2	81.9	69.6	56.9	62.9	75.7	70.1
Petrești de Jos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Săvădisla	73.5	82.9	84.2	88.9	82.9	84.0	69.2	78.9	69.1	49.7	89.4
Sânpaul	60.0		72.4	50.7	101.0	149.5	-	83.7	47.0	68.4	-
Tureni	109.1	115.9	66.7	59.9	85.9	85.0	51.8	65.0	122.5	53.8	-
Vultureni	-	-	-	-	-	-	69.0	-	-	123.0	89.0
ZMCN	**73.4**	**70.6**	**81.1**	**78.6**	**76.3**	**84.4**	**68.7**	**72.5**	**80.2**	**69.7**	**76.6**

Sursa: prelucrare date DRS Cluj

Ancheta pe bază de sondaj de opinie, realizată la nivel metropolitan (2019) a scos la iveală că, în medie, per ansamblu, dimensiunea locuințelor nu reprezintă o problemă gravă; această problemă a fost semnalată doar în localitățile periferice componente ZM, respectiv Jucu și Petrești de Jos. Pentru municipiul Cluj-Napoca, media scăzută a răspunsurilor (sub 4 puncte), semnalează o situație locativă mulțumitoare, excepție făcând cartierul Someșeni (punctaj 5.4) – zonă imobiliară puțin activă din punct de vedere rezidențial.

FIGURA 217. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința e prea mică

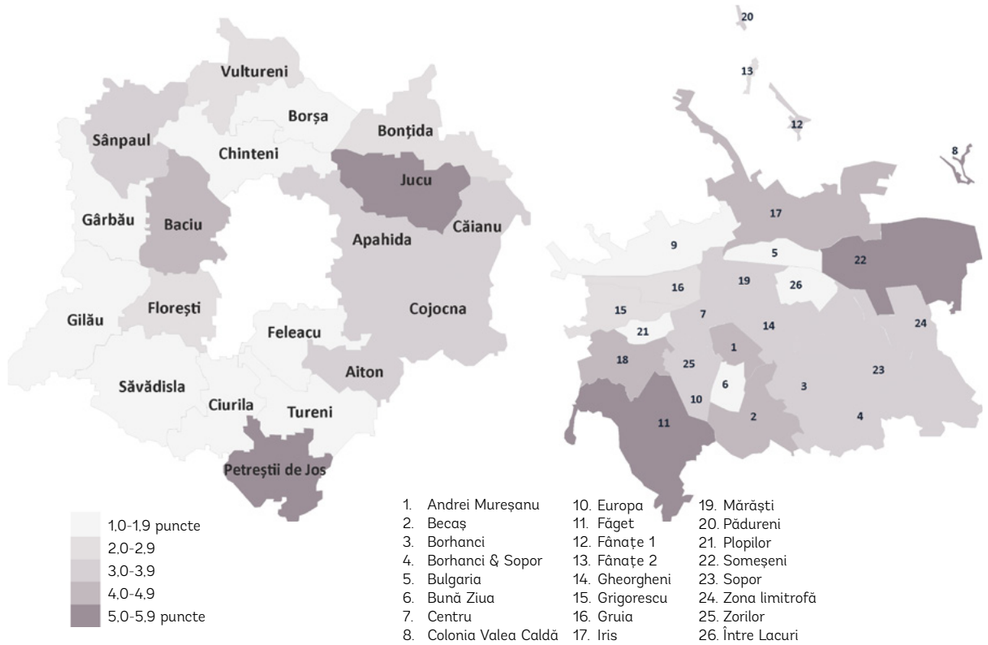

Sursa: prelucrare date anchetă pe bază de sondaj de opinie

Din punct de vedere al numărului mediu de camere per locuință, în locuințele noi, indicatorul pentru ZMCN se situează în jurul valorii de 3,6 camere; acesta este un alt indicator al eterogenității modelului de locuire la nivel metropolitan. Desigur și acest indicator este afectat de distribuția spațial-teritorială a localităților:

- în municipiul Cluj-Napoca, supus unei presiuni imobiliare și unei cereri mari de locuințe, se construia în parametrii medii de vânzare (respectiv locuințe cu 2 camere, în suprafață medie de 50 mp pentru perioada 2014 -2017), aceștia crescând pentru anul 2018, ca urmare a unei rafinări produse în timp a pieței imobiliare (locuințele cu cele mai mari prețuri la nivel național nu pot oferi parametrii sub standardele impuse de prețul de vânzare);
- în prima coroană de localități – zonă cea mai puternic supusă suburbanizării, respectiv în UAT-urile Florești, Apahida, Chinteni sau Baciu, transformate în noile extensii ale cartierelor rezidențiale ale municipiului Cluj-Napoca, numărul mediu de camere în locuințe noi se situează în jurul a 3 camere, și ca urmare a migrației unei populații tinere în zonă.
- pentru celelalte localități numărul mediu de camere crește, denotând caracterul puternic rural al acestora și lipsa unei atractivități imobiliare ca rezultat imediat al efectului gravitațional pe care îl exercită municipiul Cluj-Napoca. În comunele Gilău, Jucu, Ciurila, Feleacu, locuirea tradițional rurală ca tipologie de construcție este majoritară, însă aceste comune beneficiază de o dispunere spațială mai avantajoasă, care a determinat un grad mai înalt de dotare și care a motivat apariția unor mici cartiere rezidențiale noi pe foste loturi agricole. Tendința acestora este de căpătare a caracteristicilor suburbane.[139]

[139] *Conform SIDU Zona Metropolitană Cluj-Napoca, 2014*

TABEL 19. Evoluția numărului mediu de camere/locuință, în locuințele noi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în perioada 2008 – 2018

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cluj-Napoca	2.6	3.1	3.0	3.2	2.8	3.5	2.5	2.6	2.4	2.3	2.6
Aiton	5.0	3.5		4.0	3.0	4.3	4.3	4.0	3.7	5.0	3.0
Apahida	1.8	2.2	3.1	3.9	2.7	3.1	2.5	3.1	3.7	3.1	2.9
Baciu	1.8	1.9	2.1	2.2	2.9	3.1	2.1	2.5	2.3	2.4	2.5
Bonțida	3.1	3.1	3.2	3.5	3.3	3.2	3.8	2.0	5.0	3.7	4.3
Borșa	-	-	-	-	-	6.6	-	-	4.0	2.0	3.0
Căianu	3.7		5.0	3.0	-	-	-	-	3.0	-	-
Chinteni	4.8	2.3	3.4	4.5	4.7	4.2	4.0	4.7	3.9	4.3	4.3
Ciurila	3.2	3.2	3.5	4.0	5.0		4.8	4.1	-	-	3.3
Cojocna		5.0	2.2	4.0	3.6	3.8	2.8	-	5.0	-	2.8
Feleacu	3.5	3.4	3.4	4.0	3.5	4.3	3.6	3.7	3.3	3.5	3.8
Florești	2.5	2.5	2.3	2.2	2.0	2.7	2.4	2.6	2.4	2.9	2.9
Gilău	3.2	3.1	3.4	4.8	4.2	4.3	3.8	4.2	3.6	4.4	3.8
Gârbău	3.7	5.0	4.6	4.0	4.0	3.0	4.6	4.0	5.5	5.0	3.7
Jucu	3.3	3.5	3.3	3.8	4.1	3.6	3.1	3.1	3.3	4.3	4.1
Petrești de Jos	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Săvădisla	3.4	3.7	4.3	4.3	4.3	4.6	3.6	3.6	3.8	3.5	3.9
Sânpaul	2.0		3.4	2.7	4.5	5.5		4.0	3.0	3.7	-
Tureni	2.9	3.8	3.0	3.0	3.5	4.0	2.8	3.5	4.0	3.3	-
Vultureni	-	-	-	-	-	-	4.0		-	4.5	4.0
ZMCN	**3.2**	**3.3**	**3.3**	**3.6**	**3.6**	**4.0**	**3.4**	**3.4**	**3.6**	**3.6**	**3.4**

Sursa: prelucrare date DRS Cluj

Gradul de dotare al locuințelor din zona metropolitană.

Datele înregistrate la Recensământul General al Populației și Locuințelor (2011) indicau o serie de probleme structurale în ceea ce privește gradul de dotare al locuințelor din zona metropolitană. Astfel, principalele disfuncții indicate erau legate de:

- accesul la rețeaua de alimentare cu apă potabilă a locuințelor, iar localitățile din ZM care aveau mai puțin de 50% din locuințe racordate erau comunele Cojocna, Aiton, Tureni, Petrești de Jos, Ciurila, Chinteni, Căianu și Borșa;

- accesul la canalizare, unde o pondere de peste 50% a locuințelor fără closet cu apă în locuințe se regăseau în comunele: Bonțida, Jucu, Cojocna, Aiton, Tureni, Feleacu, Petrești de Jos, Ciurila, Săvădisla, Gârbău, Chinteni, Căianu și Borșa;
- încălzirea centralizată, specifică zonelor urbanizate nu acoperea și locuințele din localitățile Bonțida, Jucu, Cojocna, Gilău, Aiton, Tureni, Feleacu, Petrești de Jos, Ciurila, Săvădisla, Gârbău, Chinteni, Căianu și Borșa.

Creșterea demografică resimțită în perioada 2011 – 2019 (cu precădere în prima coroană de localități - în comunele Florești, Apahida sau Baciu), înregistrată sau nu la nivel statistic (schimbarea de domiciliu la nivel scriptic nefăcându-se întotdeauna ca rezultat al relocării), s-a suprapus peste structura rurală, unde, deși existau terenuri disponibile și accesibile (mai mult sau mai puțin) extinderii formelor rezidențiale, nu exista, însă, și infrastructura suport care să o susțină. Astfel, că problemele semnalate la Recensământ s-au adâncit:

- lipsa sau inadecvarea infrastructurii tehnico-edilitare la cerințele noi impuse de dezvoltarea zonelor de locuire,
- lipsa sau depășirea gradului de ocupare / utilizare al dotărilor suport locuirii, precum educație, sănătate sau sociale,
- aglomerarea și depășirea gradului de suportabilitate a infrastructurii rutiere / a sistemului de transport public, prin intensificarea fenomenelor de navetism către principalul centru urban și economic de la nivel județean (cu o presiune foarte mare exercitată pe axa est – vest / în lungul DN1).

Se observă, totuși, că datorită ritmului alert de construcție și expansiunea zonelor de locuit în zone cu vădit caracter rural, până înainte de anii 2000, a forțat rezolvarea unor aspecte semnalate în RGPL 2011:

- în anul 2019, peste 15 localități140 din zona metropolitană erau conectate la rețeaua de apă potabilă, deservind peste 97% din locuitorii din UAT-urile respective; restul localităților în care accesul la rețeaua de alimentare cu apă era limitat erau cele situate la extremitatea zonei metropolitane: Aiton, Ciurila, Petrești de Jos, Tureni și Vultureni;
- aproximativ 83% din locuitorii din 13 din localitățile141 componente ZM beneficiau (în anul 2019) de acces la sistemul de canalizare; localitățile în care accesul populației la sistemul de canalizare era limitat, erau: Aiton, Ciurila, Petrești de Jos, Tureni, Căianu, Feleacu și Vultureni.

Ancheta pe bază de sondaj de opinie, realizată la nivel metropolitan (2019), a relevat următoarele aspecte cu privire la percepția locuitorilor în raport cu gradul de dotare și echipare a zonei metropolitane:

- la nivelul localităților, accesul la utilități nu reprezintă o problemă majoră, comunele care au înregistrat punctaje peste media de 4 fiind localitățile Căianu (punctaj 8.3), Aiton (punctaj 6.0), Petrești de Jos (punctaj 6.8) și Jucu (punctaj 4.4), rezultate confirmate și de analizele citate anterior;
- la nivelul municipiului Cluj-Napoca, analiza situației existente la nivel de cartier relevă o dotare corespunzătoare, singurii rezidenți care au acordat un punctaj peste medie fiind cei din Colonia Valea Caldă (punctaj 4.7) și din Fânețe (punctaj 4.8).

[140] Conform datelor prezentate în Studiul de Fundamentare privind Echiparea tehnico-edilitară, PATJ Cluj 2020
[141] Conform datelor prezentate în Studiul de Fundamentare privind Echiparea tehnico-edilitară, PATJ Cluj 2020

FIGURA 218. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – punctaj obținut la aspectele de PROBLEME ALE LOCUIRII: Locuința are probleme cu utilitățile (apă, canalizare, electricitate, gaz)

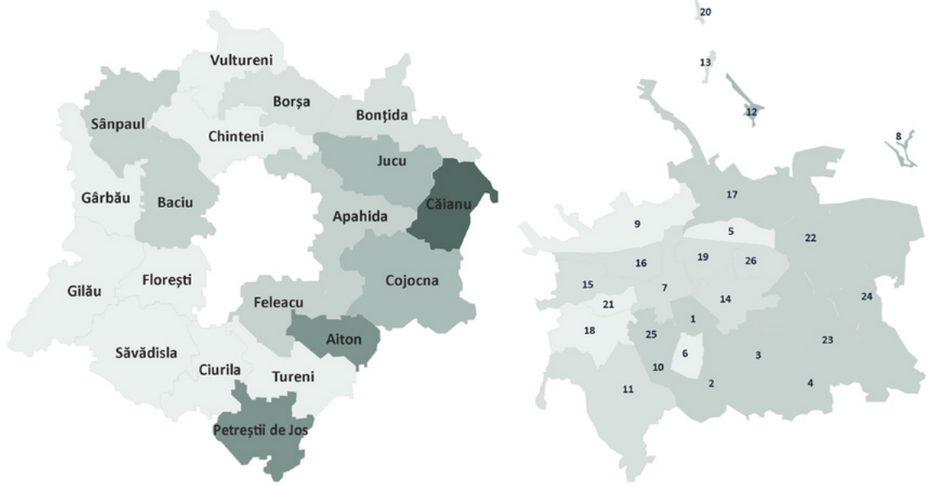

Sursa: prelucrare date anchetă pe bază de sondaj de opinie

In anchetă au fost analizate inclusiv problemele privind rata de echipare urbană sau satisfacția față de dotările urbane existente; rezultatele analizei au relevate o serie de aspecte precum:

- la nivelul localităților, media satisfacției față de dotarea urbană este ridicată, înregistrând punctaje medii de peste 5.5, mai puțin în următoarele localități componente ZM: Aiton (5.3), Bonțida (5.1), Borșa (5.0), Tureni (4.3), Chinteni (4.1), Ciurila (3.9), Sânpaul (3.8), Căianu (3.1) și Gârbău (3.1);
- la nivelul municipiului Cluj-Napoca, analiza situației existente la nivel de cartier relevă o medie a satisfacției superioară celei ZM, respectiv de peste 6.5, cu excepția cartierelor: Bulgaria (6.4), Intre Lacuri (5.5), Plopilor (5.1).

Astfel că, pentru comunele din zona metropolitană dotările au o acoperire medie în jurul a 40-50%, cu excepția localităților Baciu, Petrești de Jos, Cojocna și Căianu și a cartierelor Dâmbul Rotund, Europa, Borhanci și Sopor, în interiorul municipiului Cluj-Napoca – unde rata de deficiență în dotarea urbană este peste medie.

FIGURA 219. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – RATA DE DEFICIENȚĂ IN DOTAREA URBANĂ

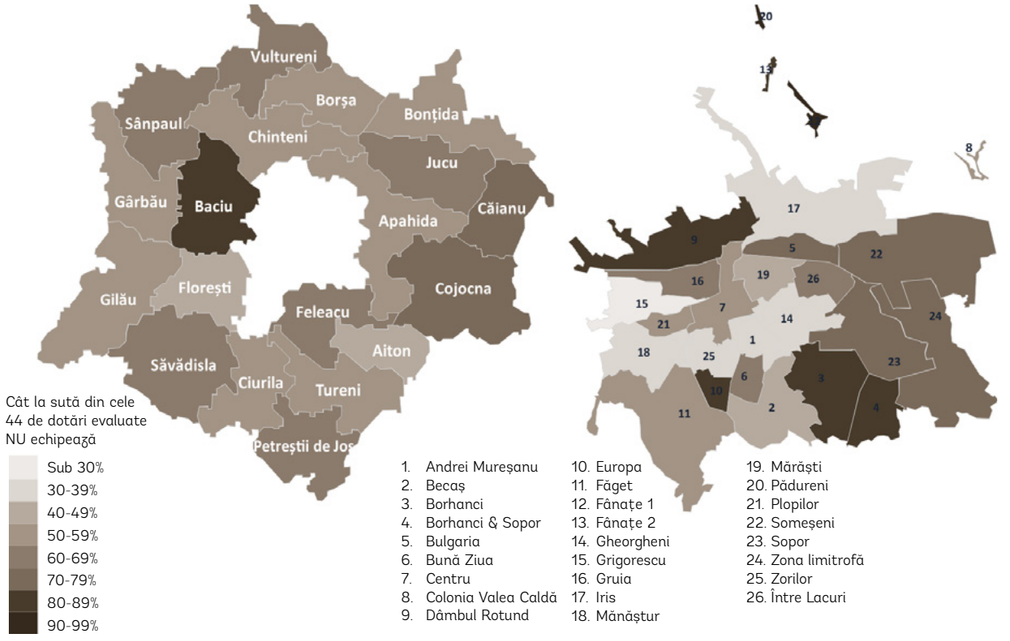

Sursa: prelucrare date anchetă pe bază de sondaj de opinie

Per ansamblu, ancheta a relevat la nivelul zonei metropolitane o bună acoperirea a dotărilor elementare, cele deficitare (și care au înregistrat punctaje inferioare pragului de acoperire de 75%) s-au referit la: spațiile verzi pentru relaxare; grădinițe / școli și trotuare amenajate/calității străzilor asfaltate. Rămâne însă problematică dotarea secundară, legată și de spațiul imediat conex locuinței (aici dotările deficitare au fost identificate ca fiind cele legate de mobilierul stradal sau locurile de parcare pentru rezidenți). Rezultatele anchetei sunt detaliate în figura de mai jos.

FIGURA 220. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele privind gradul de acoperire al dotărilor elementare și secundare (așa cum au fost definite în metodologia de anchetă)

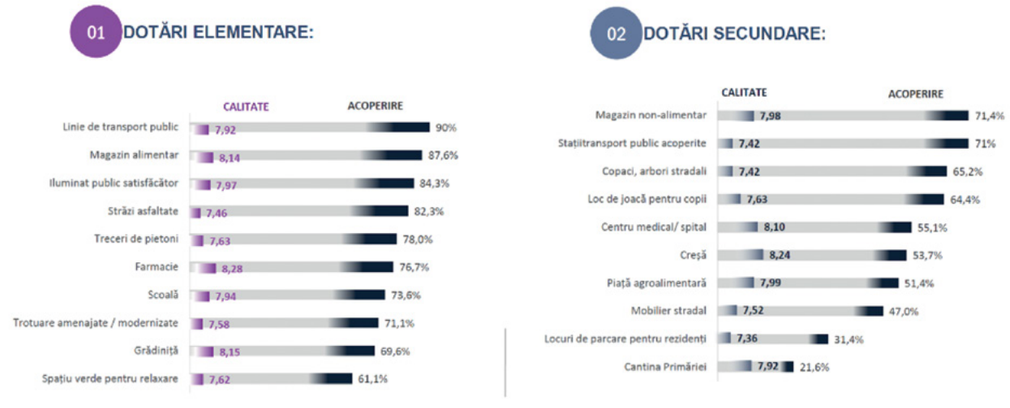

Sursa: prelucrare date anchetă pe bază de sondaj de opinie

Expansiunea noilor zone rezidențiale (mai ales în zonele rurale) s-a făcut în majoritatea cazurilor în afara documentelor de reglementare (fără PUG-uri actualizate); astfel că, în conformarea macrozonelor, unele aspecte precum unitatea, continuitatea sau crearea de legături între zonele dezvoltate prin PUZ, nu au fost prevăzute. Dacă, la interior locuințele noi corespund standardelor locuitorilor (în diverse măsuri)[142], rămâne problema spațiului ambiental, din imediata apropiere a spațiului locativ, care contribuie la creșterea sau scăderea gradului de confort / al calității nivelului de trai în acele zone. Dezvoltarea unor noi ansambluri rezidențiale pe un teritoriu lipsit de repere de orice fel, dominat adesea de accese (adesea private) unice din drumuri naționale sau județene și fără a urma un plan prestabilit (parcelare sau trasarea principalelor căi de acces / transport), s-a dovedit a fi o provocare. Adesea, a fost urmată regula primului venit, care, a urmărit în primul rând maximizarea indicatorilor urbanistici aferenți lotului pe care urma să construiască; astfel au apărut diverse modele de rezolvare a temei program, care se aplicau unor loturi eminamente agricole (ca destinație inițială).

Ca urmare a acestor dezvoltări, au fost ignorați indicatori urbanistici importanți: precum păstrarea unei rezerve de teren pentru lărgirea ulterioară a drumului de acces (și crearea de trotuare / piste de biciclete), retragerile minime față de limitele de proprietate; distanțele între clădiri (ceea ce pune probleme serioase cu privire la însorire, orientare cardinală sau ventilație – aspecte critice în crearea unor spații locative de calitate, mai ales în cazul locuirii colective) sau păstrarea de spații verzi versus mineralizarea acestora. De altfel, cazul zonelor suburbanizate fără a ține cont de regulile unei planificări urbanistice sănătoase, sunt mult mai numeroase și au apărut ca rezultat direct al presiunii imobiliare crescute, nu doar în ZM Cluj-Napoca (comuna Florești fiind cea mai afectată), ci și în județul Ilfov (în localități precum Chiajna, Domnești sau Popești -Leordeni) sau în jurul altor orașe mari din țară.

FIGURA 221. Ancheta pe bază de sondaj de opinie – rezultatele la întrebarea Ce fel de probleme aveți (dacă este cazul) cu locuința în care stați acum? Vă rugăm să dați o notă de la 1 (cel mai puțin grav), la 10 (cel mai grav) pentru următoarele criterii-comparație

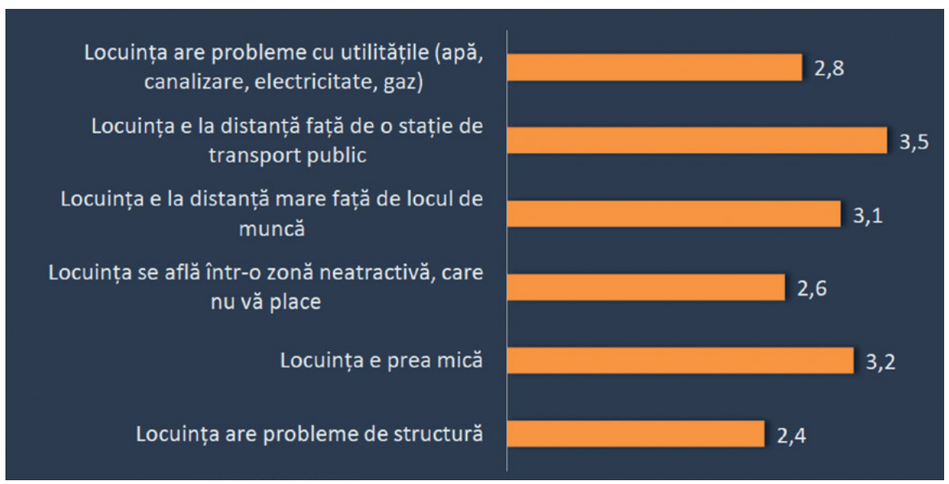

Sursa: prelucrare date anchetă pe bază de sondaj de opinie

[142] In studiu nu este analizată și calitatea construcțiilor, aceasta fiind o problemă ce trebuie adresată de instituțiile centrale abilitate; însă, pornim de la premisa, că o dată autorizate și recepționate, clădirile întrunesc și corespund cerințelor legale în vigoare.

Totuși, spre deosebire de alte cazuri, se observă preocuparea autorităților locale care, pentru a preveni dezvoltarea urbană necontrolată, devin inițiatorii documentațiilor de urbanism. Astfel că, în anul 2019, Primăria Cluj-Napoca a organizat (alături de OAR) concursul de soluții în vederea *"Elaborării unui MASTERPLAN / Plan Urbanistic Zonal în cartierul Coloniile Sopor din Municipiul Cluj-Napoca". Prin concurs se dorește identificarea unui nou mod de urbanizare sustenabil, orientat spre generațiile viitoare și spre bună conviețuire. Obiectivul este creșterea calității vieții oamenilor în mediul urban prin soluții integratoare și inovatoare. Primăria municipiului Cluj-Napoca asigură finanțarea pentru noua planificare urbană: de la concursul de soluții/ master plan la elaborarea Planului Urbanistic Zonal și construirea etapizată a infrastructurii și a dotărilor publice. Urbanizarea propusă va aduce o valoare crescută a proprietăților private din zonă, prin utilizare judicioasă a teritoriului, coerență urbanistică, soluții pentru creșterea calității vieții și a coeziunii în vecinătate. În același timp, investitorii privați vor beneficia de noi oportunități de investiție și de plus valoare prin inovație urbanistică, toate acestea cu condiția colaborării între 3 principali actori urbani: proprietari de teren, dezvoltatori imobiliari și autoritate publică locală. Participanții sunt invitați prin acest concurs să prezinte nu numai o viziune spațială de dezvoltare a zonei ci și o strategie, astfel încât noua dezvoltare să devină un mediu locuibil structurat, "etapizabil", sustenabil, oferind de asemenea și suficientă flexibilitate dezvoltatorilor privați care doresc să construiască*[143]*. Se estimează că în noul cartier vor locui între 50.000 și 70.000 de oameni; în aproximativ 15-20,000 de locuințe.*

FIGURA 222. Planșa de reglementare urbanistică a zonei Sopor

Sursa: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/12/10/Plansa-1-150-dpi.jpg

[143] Conform https://www.oar.archi/ro/concursuri/masterplan-sopor

FIGURA 223. Dezvoltări noi în perioada 2011 – 2019 și amplasamentele celor mai mari PUZ-uri aprobate (în vigoare sau nu) pentru municipiul Cluj-Napoca și comunele Baciu și Florești

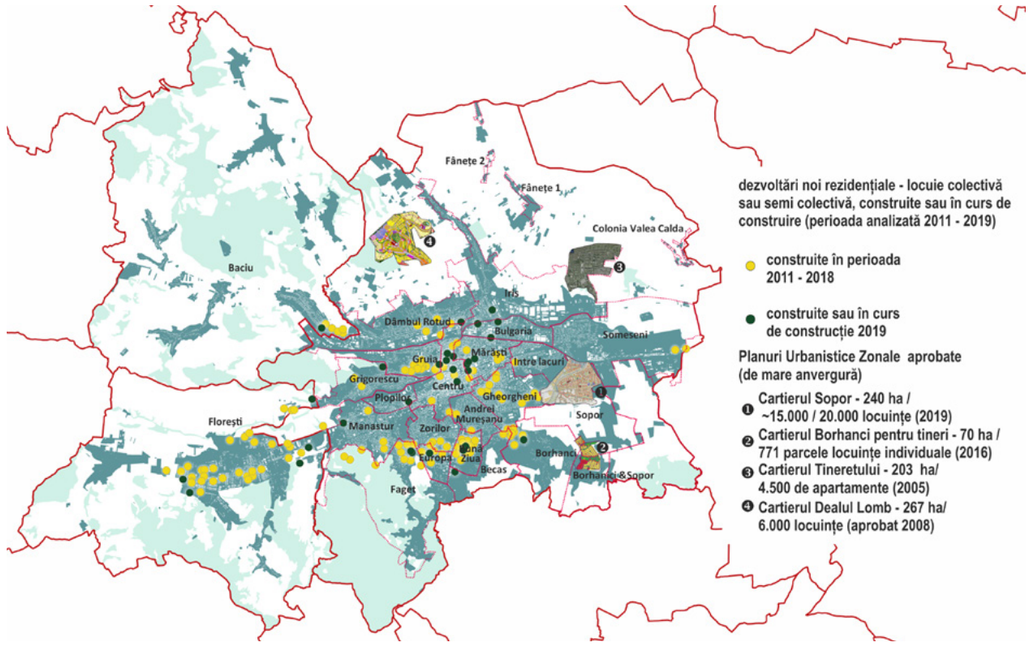

Sursa: prelucrare proprie, pe baza surselor disponibile pe site-urile imobiliare și pe site-ul Primăriei Municipiului Cluj- Napoca

Analizând și dispunerea PUZ-ului Sopor, apare clară o încercare de a echilibra dezvoltarea municipiului utilizând și celelalte direcții cardinale (sud-est, în acest caz, suprapus cu zonele în care există terenuri disponibile și în proprietatea autorităților locale sau centrale).

Din analiza evoluției teritoriale a zonelor rezidențiale construite după anul 2011, transpare ca evidentă o polarizare a investițiilor private în dezvoltarea noilor zone rezidențiale în sub-piețele de vest și sud ale municipiului Cluj-Napoca, cu extensiile (pe care le permite și relieful) în lungul DN 1 – în comuna Florești, și mai puțin intensiv în lungul E81, spre comuna Baciu. Astfel că, dacă în zona de sud, zona urbană și-a continuat creșterea începută o dată cu realizarea marilor ansambluri rezidențiale, în zona de vest urbanizarea s-a suprapus peste țesutul rural.

La acestea se adaugă zonele de densificare/reconversie din municipiu, ce fac obiectul unor funcțiuni mixte (comerciale, birouri sau logistică și mai puțin rezidențiale): culoarul de cale ferată fiind bordat de zeci de hectare de spații industriale, majoritatea fiind deja în proprietatea dezvoltatorilor (platforme precum Armătura, Unirea, Carbochim, Clujana - parțial reconvertită în spații de birouri, Tehnofrig, Remarul sau CUG), unele dintre ele având documentații PUZ în curs de aprobare (precum Liberty – Mucart – TDS). Procesul de reconversie al acestor zone se face prin intermediul mecanismului de negociere prevăzut prin PUG, unde indicatorii urbanistici pot fi schimbați prin PUZ-uri de mare anvergură, în schimbul cedării către Primărie a unei părți cu acces deschis publicului larg (funcțiune publică).

Pe lângă Cluj-Napoca, în comunele învecinate există încă rezerve de teren, care pot susține o dezvoltare cu un ritm intens în continuare: Florești, Baciu sau Apahida, sau în zonele Feleacu, Chinteni sau Vultureni, sau Bonțida / Jucu.

6.7.2. Analiza imobiliară

6.7.2.1. Contextul european

Metodologia de colectare a datelor pentru analiza imobiliară. Metodologia de analiză a pieței imobiliare pentru municipiul Cluj-Napoca este adaptată caracterului și evoluției acestuia. Piața imobiliară ca instrument de sine stătător a apărut după anul 1990, aceasta fiind strâns legată de istoria recentă a țării; evoluția pieței imobiliare din România a fost clar determinată de trecerea la o economie de piață. Dacă în perioada de dinainte de 1990, regulile privind structurarea și planificarea urbană au fost dictate de la nivel central, prin ignorarea completă a pieței funciare și a celor imobiliare, în perioada de tranziție și de adaptare, 1990 – 2000, nu au s-au petrecut lucruri remarcabile pe piața imobiliară, evoluția fiind una lentă și relativ stabilă.

Astfel că, piața imobiliară este încă puternic afectată de dualitatea abordării autorităților publice: supra-reglementarea din perioada de dinainte de 1990 (cu repercusiunile actuale asupra pieței funciare / cadastrale) și lipsa unei reglementări efective petrecute după anul 1990 (cu repercusiunile actuale ale unei dezvoltări mai puțin controlate).

Toate aceste acțiuni și intervenții s-au materializat și acum compun tabloul a ceea ce este municipiul Cluj-Napoca și a zonei metropolitane a acestuia. Astfel, și în analiza pieței imobiliare, cu precădere în analiza celei rezidențiale (locuirea colectivă) se va ține cont de perioada de construcție a imobilelor, acesta fiind un factor definitoriu în compoziția prețurilor. Perioadele mari de construcție considerate, coincid cu perioadele mari de construcție ale ansamblurilor rezidențiale. Astfel, în metodologie au fost considerate 2 grupe mari de vârstă: ante 2000 și post 2000. Ulterior, analiza este defalcată pe tipuri de apartamente puse la vânzare, pornind de la garsoniere, apartamente cu 2 camere, 3 camere sau cu/peste 4 camere, fiecare având ponderi diferite în compoziția fondului locativ și fiind determinante pentru grupe diferite de cumpărători, în diverse etape ale vieții acestora. In elaborarea capitolului, în analiza pieței rezidențiale (locuirea colectivă), au fost consultate și inventariate principalele surse documentare oficiale disponibile privind evoluția pieței imobiliare, datele fiind colectate din cadrul principalelor site-uri dedicate: www.imobiliare.ro și www.analizeimobiliare.ro, care la rândul lor folosesc bazele de date reunite din diverse site-uri/portaluri de specialitate și de publicitate imobiliară.

În culegerea datelor, analiza statistică a pornit de la un număr minim de 10 anunțuri de publicitate imobiliară, publicate pentru zona aferentă, pentru perioada analizată (2013 – Semestrul II 2019). In cazul în care, într-o anumită zonă, într-o anumită perioadă de timp analizată, nu au existat date inserate, înseamnă că, fie, în acea perioadă nu au fost colectate minim 10 anunțuri de publicitate imobiliară, în baza de date, pentru respectivul tip de imobil, fie nu existau fizic în perioada de timp analizată, fiind construite în epoca recentă.

In analiza pieței birourilor, a pieței spațiilor comerciale și a celor de logistică au fost studiate materiale oficiale, furnizate de dezvoltatori, investitori și companii de consultanță specializate din domeniul imobiliar. Deși au fost depuse eforturi pentru a se verifica acuratețea și exhaustivitatea materialelor și a surselor de informare, se pot înregistra unele mici diferențe în ceea ce privește valorile analizate, fără ca aceasta să influențeze sau să afecteze, în mod decisiv, concluziile analizei.

In contextul Uniunii Europene, piața imobiliară se afla pe un trend ascendent din anul 2013 si până la finalul anului 2019, indicii agregați pentru pieţele rezidențiale, comerciale și ale spațiilor de birouri înregistrând creșteri de la un an la altul. In general, prețurile locuințelor au crescut la nivelul Uniunii Europene, excepție făcând Italia, unde prețurile acestora au scăzut constant de la debutul crizei financiare[144]. Creșterea medie anuală a prețurilor locuințelor în UE a fost de 5% în ultimii trei ani. Diferențele, cândva mai vizibile, între pieţele imobiliare din Europa de Vest și cea de Centrală și de Est, încep să se diminueze, cele din urmă fiind piețe emergente din punct de vedere imobiliar, cu randamente mult mai bune ale investițiilor, indiferent de segmentul ales. Desigur că, zonele urbane joacă rolul cel mai important, ele fiind vectori economici naționali, trasând și tendințele naționale în domeniul imobiliar.

Totodată, analiza ultimilor trei ani, relevă o consolidare a pieței investițiilor în Europa Centrală și de Est, aceasta atingând în anul 2019 un maxim - de 13.9 miliarde de euro și o dublare a volumului de investiții în ultimii 6 ani[145]. Distribuite între țările componente, Polonia se clasează pe primul loc cu 7.7 miliarde de euro, fiind urmată de Republica Cehă (cu 2.98 miliarde euro), Ungaria (1.72 miliarde

[144] Property Index Overview of European Residential Markets Where does residential price growth end? 8th edition, July 2019
[145] Conform datelor prezentate în https://business-review.eu/property/cee-total-investment-volumes-of-2019-exceed-record-breaking-performance-of-2018-208524

euro) și România (cu 1.06 miliarde euro), investiții la sfârșitul anului 2019[146]. Intre toate acestea, România este singura țară care nu a suferit scăderi în ceea ce privește randamentele investițiilor, situându-se în jurul valorii de 7%. In continuare, activitatea tranzacțională este dominată de segmentul birouri- 44%, urmat de segmentul comercial - 20%, de segmentul industrial - 14%, ultimii 22% fiind repartizați între segmentul rezidențial, cel hotelier și cel mixt[147].

FIGURA 224. Prețul mediu pe metru pătrat pentru un apartament în principalele orașe Europene în semestrul I, 2019 (calcule www.statista.com și pentru București calculele proprii)

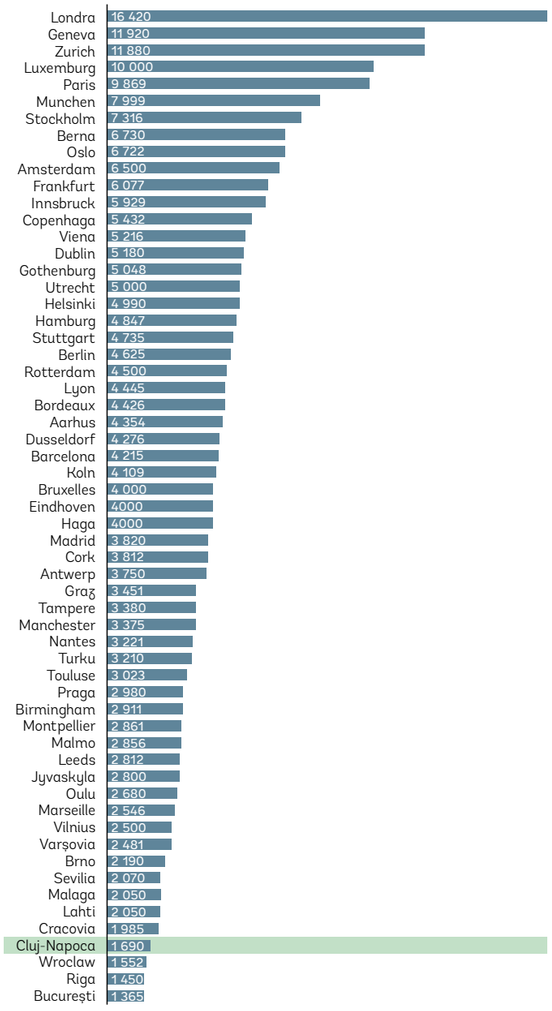

Sursa: prelucrare date https://www.statista.com/statistics/1052000/cost-of-apartments-in-europe-by-city/ și calcule Raportul privind piața rezidențială din România, trimestrul 4, publicat de analizeimobiliare.ro și imobiliare.ro

Dintr-o perspectivă mai amplă, pentru piața rezidențială, situația României se poate compara cu cea a Germaniei, de exemplu, unde orașe regionale înregistrează valori net superioare celor înregistrate în capitale. Orașe precum Munchen și Frankfurt înregistrau, în 2019, diferențe de până la 3.000 euro/mp față de Berlin; în România doar municipiul Cluj-Napoca (centru regional) înregistrează valori medii mai mari ca cele din București, de peste 330 euro/mp. Comune ambelor cazuri privind orașele regionale (din România și Germania) sunt câteva aspecte legate de economia orașelor: ambele orașe regionale sunt specializate, iar forța de muncă este o resursă valoroasă; forța de muncă este mult mai specializată, dar și mult mai volatilă, de aceea și ofertele la angajare sunt mult mai generoase; astfel că, angajatorii sunt dispuși să plătească un salariu mai mare, iar angajații caută condiții mai bune de locuit; din raportul cerere – ofertă piața este distorsionată, piețele regionale dispunând de stocuri mult mai mici și mai puțin diversificate decât capitalele țărilor. Analiza, per ansamblu a indicatorilor pentru orașele listate indică o putere de cumpărare diversificată, raportată la salariul mediu și la rata dobânzilor.

Același set de orașe își dispută locurile și în cazul chiriilor la nivelul Uniunii Europene. Ca și în cazul valorilor medii de achiziție (euro/mp), România se clasează pe ultimul loc, clasamentul fiind inversat între București și Cluj-Napoca. Dacă în primul caz, prețul pe metru pătrat la Cluj-Napoca era de 10 ori mai mic decât primul clasat, în analiza valorilor medii ale chiriilor, valoarea medie înregistrată era mai mică de 5 ori decât primul clasat. Partea a doua a clasamentului este dominată de orașe din Europa Centrală și de Est, orașele din Vest fiind încă dominate de o cerere mai mare, dar și de o flexibilitate mai bună în termeni de relocare a forței de muncă.

[146] Conform datelor prezentate în https://business-review.eu/property/cee-total-investment-volumes-of-2019-exceed-record-breaking-performance-of-2018-208524
[147] Idem 19

FIGURA 225. Valoarea medie lunară a chiriei pentru un apartament de două camere (cu utilitățile incluse) în principalele orașe Europene în 2018 (calcule www.statista.com)

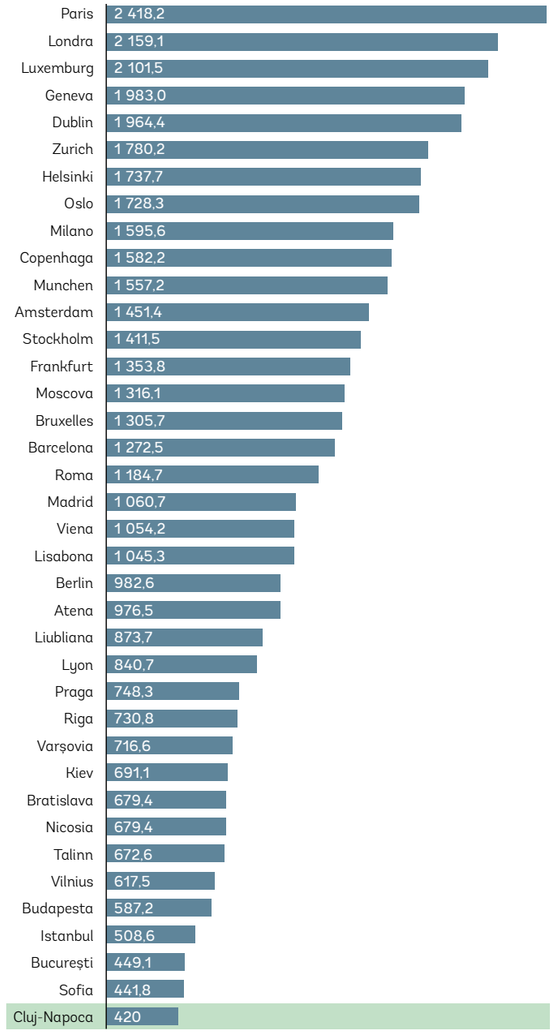

Sursa: prelucrare date https://www.statista.com/statistics/1052000/cost-of-apartments-in-europe-by-city/ și și calcule Raportul privind piața rezidențială din România, trimestrul 4, publicat de analizeimobiliare.ro și imobiliare.ro

Pentru piața birourilor, în ciuda unei încetiniri economice la nivelul Uniunii Europene, pentru anul 2019, aceasta s-a regăsit într-o situație de stabilitate, datorită ***unei creșteri a chiriilor prime, cu o scădere a ratelor de birouri libere/neocupate și o cerere în creștere***[148]. Piețele marginale devin din ce în ce mai atractive, iar spațiile de co-working sau cele flexibile, alături de birourile clasă A sunt cele mai căutate. Cele două piețe active la nivel național, București și Cluj-Napoca, exponente ale unor regiuni economice puternice, au atins niveluri comparabile cu alte piețe la nivel european, precum cele din ECE, atât din prima chiriilor prime, cât și a ratei de neocupare. Interesant, pentru cazul municipiul Cluj-Napoca (spre deosebire de municipiile București sau Timișoara) este că, majoritatea firmelor locale activează în sediile proprii, spațiile de birouri disponibile fiind închiriate în special de investitorii străini.

[148] https://www.realestate.bnpparibas.com/european-office-market-2019-overview

FIGURA 226. Valoarea chiriilor prime în spațiile de birouri în Europa, S2 2019

Sursa: prelucrare date din raportul EMEA Office Rents S2 2019, Colliers International și completări din rapoarte Investing in Czech Republic și What s up CEE? – BNP Paribas, 2019

În continuare este făcută o analiză comparativă a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca cu alte 3 zone metropolitane de dimensiuni (demografice) asemănătoare, din punct de vedere al indicatorilor imobiliari.

FIGURA 227. Indicatori demografici, teritoriali, economici și de forță de muncă pentru zonele metropolitane Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw

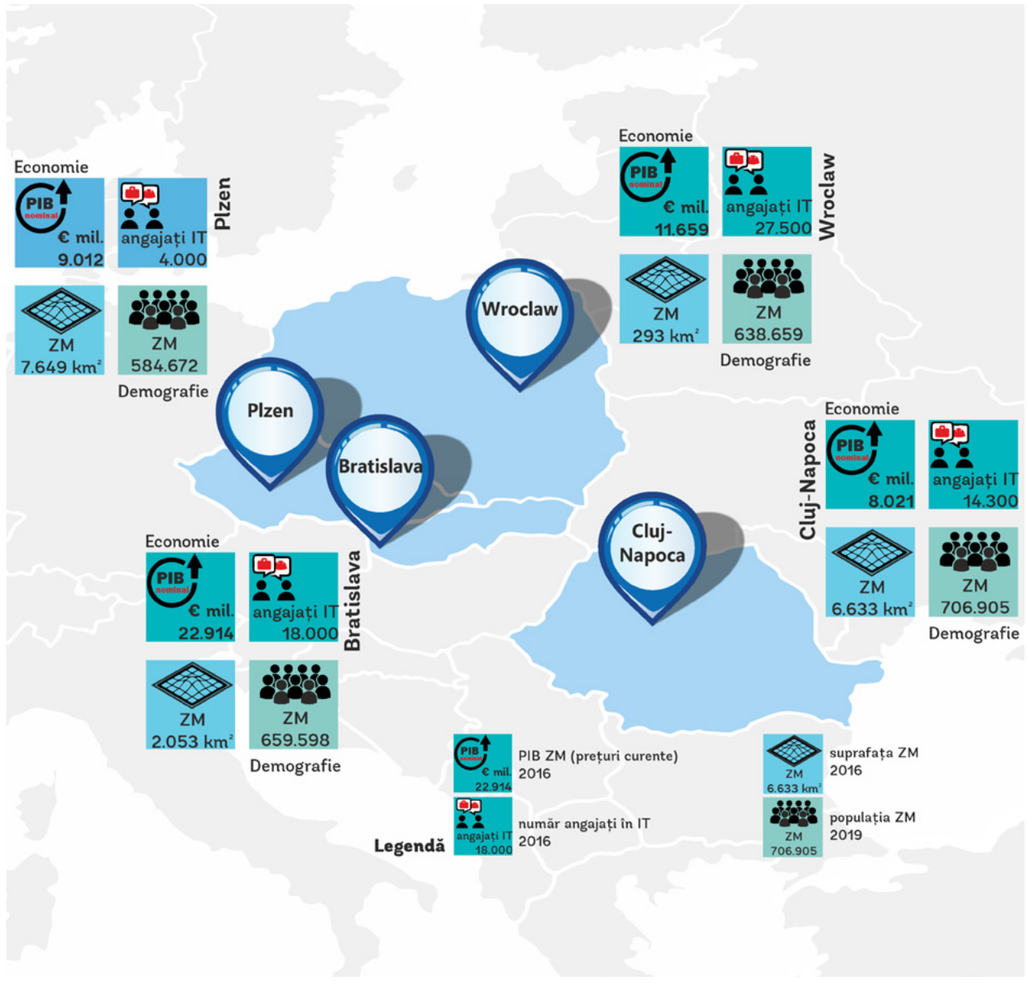

Sursa: prelucrarea datelor de pe Eurostat – baza de date pentru regiuni metropolitane (accesat aprilie 2020)

FIGURA 228. Indicatori imobiliari rezidențiali (cost chirie lunară, costul mediu pe metru pătrat la vânzare), indicatori macro economici (salariu mediu lunar și rata dobânzii anuale la creditele ipotecare) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw

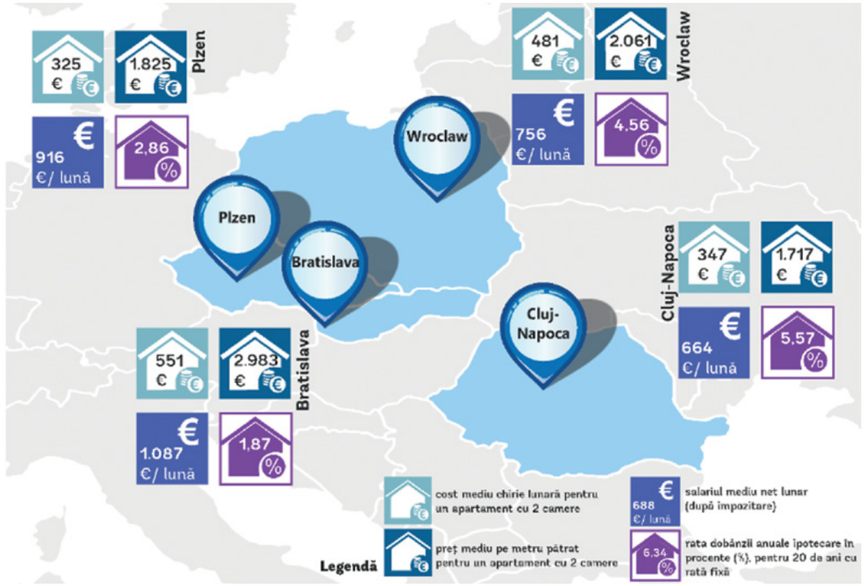

Sursa: prelucrarea datelor de pe site-ul numbeo.com; medii calculate conform datelor disponibile pe site (accesat martie 2020)

FIGURA 229. Indicatori imobiliari pentru segmentele birouri, comercial și industrial – logistică (stocuri existente 2019 și chirii) pentru municipalitățile Cluj-Napoca, Bratislava, Plzen și Wroclaw

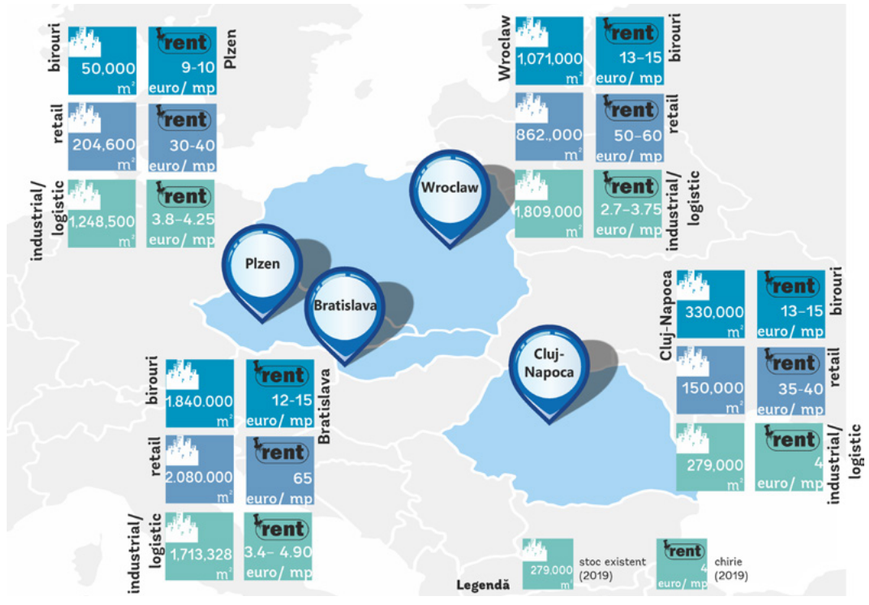

Sursa: prelucrarea datelor din următoarele surse: What's up CEE? All you need to know about real estate in CEE, BNP Parisbas 2019; Investing in Czech Republic 2019, , BNP Parisbas 2019, http://cbre.vo.llnwd.net/grgservices/secure/Retail%20Market%20Report%20H2%202019.pdf?e=1589497067&h=4fd196b7a7ff3dd4515e99dde74bb4f3 (accesate martie 2020)

Cu excepția orașului Bratislava (care este capitală), celelalte orașe regionale înregistrează valori apropiate în piața rezidențială, dar care, privite prin prisma veniturilor relevă următoarele aspecte:

- în Bratislava puterea de cumpărare este cu 20% mai mare ca în Cluj-Napoca; iar prețurile chiriilor sunt cu 50% mai mari;
- în Plzen puterea de cumpărare este mai mare cu 34% față de Cluj, iar chiriile sunt cu 13% mai mici;
- în Wroclaw puterea de cumpărare este mai mare cu 3% față de Cluj, iar chiriile sunt cu 32% mai mari;
- cea mai mică valoare a prețului pe metru pătrat la vânzare se găsește în Cluj-Napoca, celelalte prețuri fiind dominate de piețele naționale imobiliare (atât Polonia, cât și Cehia înregistrând unele din cele mai mari prețuri pe metru pătrat la vânzare la nivelul UE);
- de remarcat este încă, că în cazul ratei dobânzii pentru creditele ipotecare, situația se inversează, în Cluj-Napoca/ România înregistrându-se cea mai mare rată.

Pentru celelalte segmente analizate (birouri, comercial și industrial-logistic), deși stocurile variază, prețurile medii de închiriere se situează în jurul aceleași valori pentru orașele analizate, cu excepția segmentului comercial (care este influențat de o serie mai largă de factori decât celelalte două segmente).

6.7.2.2. Piața rezidențială

FIGURA 230. Prețurile medii pe mp util pentru apartamente în principalele orașe din România în T1 2020

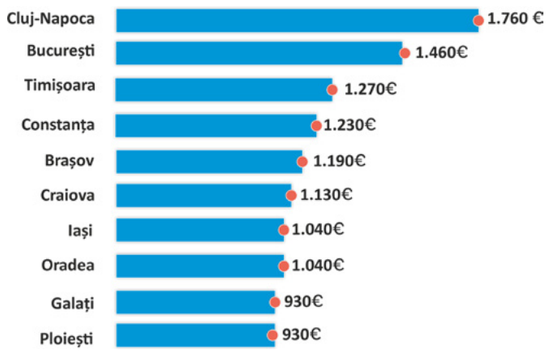

Sursa: prelucrare date https://www.analizeimobiliare.ro/wp-content/uploads/ 2019/11/Raport_Q3_2019eng.pdf

Conform indicelui imobiliare.ro, la nivel național, prețurile medii de vânzare ale locuințelor au crescut în medie atât în anul 2018, cât și anul 2019; primul trimestru al anului 2020 aduce o creștere de 2.% față de trimestrul anterior, urcând valoarea aproape de cele înregistrate în 2017 sau în 2017. Astfel, la nivel național, prețul mediu s-a situat peste valoarea de 1.000 Euro/ mp util (conform indicelui imobiliare.ro) în anul 2019.

FIGURA 231. Evoluția anuală a prețurilor medii pe mp util pentru apartamente

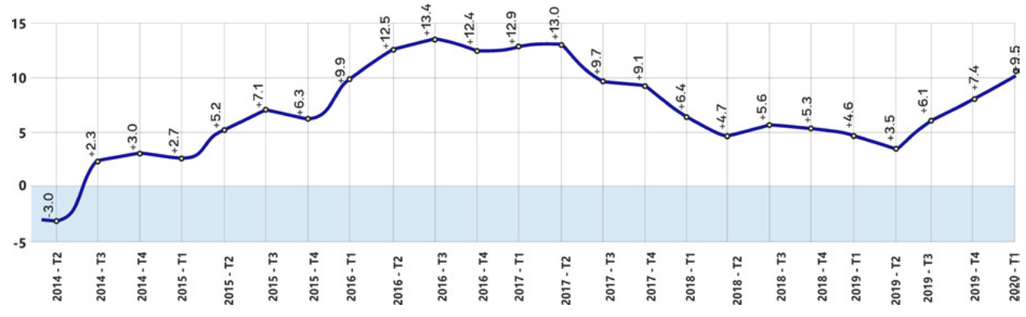

Sursa: prelucrare date https://www.analizeimobiliare.ro/wp-content/uploads/ 2019/11/Raport_Q3_2019eng.pdf

FIGURA 232. Valorile chiriilor medii lunare (pentru un apartament de 2 camere construit în perioada 1980-2000) în T1 2020

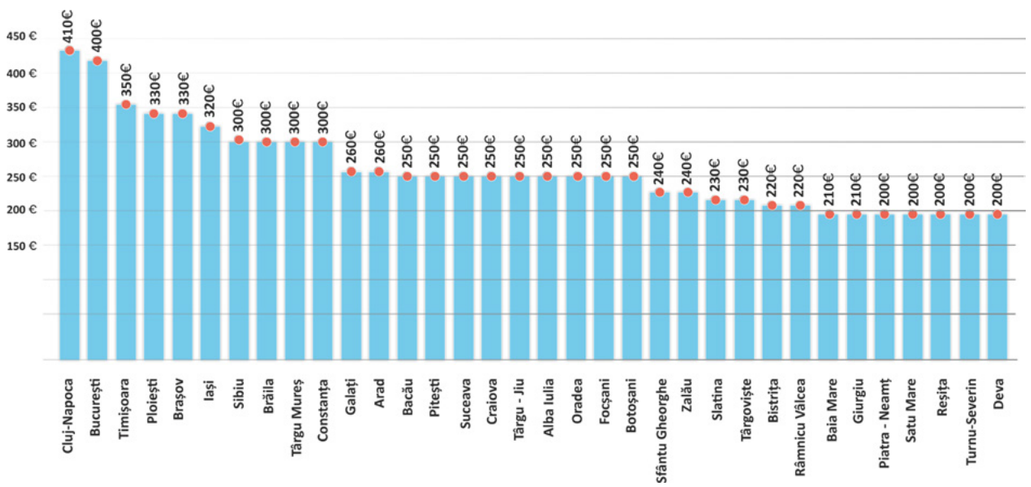

Sursa: prelucrare date https://www.analizeimobiliare.ro/wp-content/uploads/ 2019/11/Raport_Q3_2019eng.pdf

Cererea de locuințe. La nivel național, cererea pentru proprietăți rezidențiale, conform site-ului de publicitate imobiliară (imobiliare.ro), a înregistrat 171.200 de potențiali cumpărători în trimestrul 1 al anului 2020, în creștere cu 4% față de aceeași perioadă a anului 2019[149]. Ca medie anuală, cererea a crescut cu aproape un sfert comparativ cu anul 2018 și s-a dublat în ultimii 5 ani[150]. Ponderea cea mai mare a cererii este împărțită între orașele regionale cele mai importante și Capitala, unde Bucureștiul își păstrează poziția de top și pentru anul 2019[151] - cu 350.100 de vizualizări / potențiali cumpărători, fiind urmat de municipiile Timișoara și Cluj-Napoca, care înregistrează valori similare (Timișoara având cu 8% mai multe cereri față de Cluj-Napoca). Interesant este că, în acest caz, cererea nu influențează piața decisiv, Cluj-Napoca înregistrând, la nivel național, în continuare, cea mai mare valoarea pe metru pătrat, la vânzare. Pentru arealul municipiului Cluj-Napoca, media trimestrială s-a situat în jurul valorii de 16.100 de cereri, în creștere în T1 2020 și cu un vârf de potențial în T3 (perioada cea mai aglomerată pe piața imobiliară – perioadă legată și de începere anului universitar). Pentru Cluj-Napoca, în ceea ce privește vechimea locuințelor, preferința cumpărătorilor pentru locuințele noi / construite după anul 2000 pare să fie puțin peste cea a locuințelor mai vechi. Astfel, structura căutărilor observă o variație fină a ponderii mari de căutări, în favoarea locuințelor construite după anul 2000, pornind de la maximul înregistrat de 74% (T2 2019) până la 68 % (în T1 2020)[152].

[149] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1, Q2, Q3 și Q4, 2019 și Q1 2020 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro. In acest caz, cerere este reprezentată de potențialii cumpărători care și-au exprimat interesul pentru o anumită proprietate pe portalul imobiliare.ro, într-o anumită perioadă, prin înregistrarea unei acțiuni (vizualizarea telefonului, trimiterea unui e-mail pentru a solicita mai multe detalii, tipărirea sau salvarea anunțului).
[150] Idem 23
[151] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1, Q2, Q3 și Q4, 2019 și Q1 2020 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro.
[152] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1, Q2, Q3 și Q4, 2019 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro.

FIGURA 233. Cererea pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente)

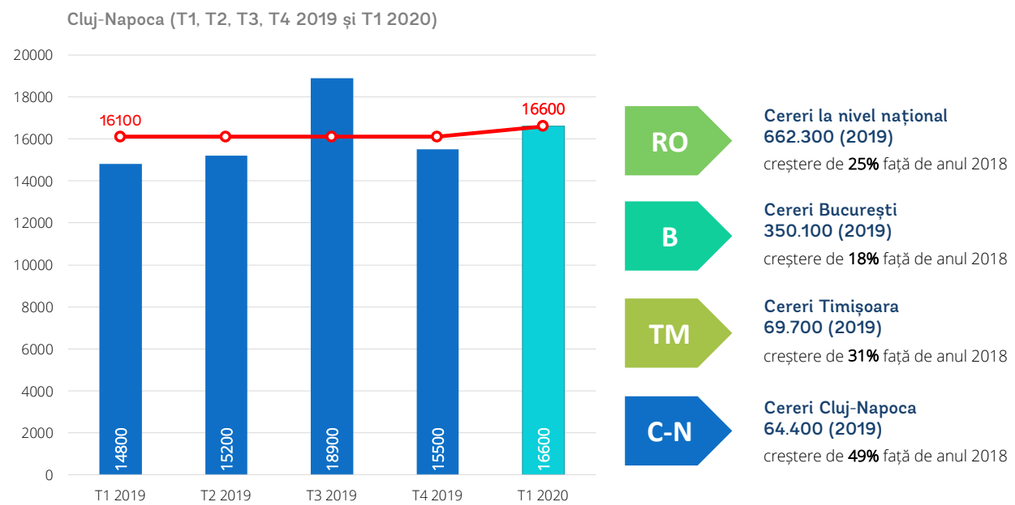

Sursa: prelucrare date https://www.analizeimobiliare.ro/wp-content/uploads/ 2019/11/Raport_Q3_2019eng.pdf

In ceea ce privește cererea pentru închiriere, pentru T1 al anului 2020, s-au înregistrat un număr de aproximativ 64.800 de vizualizări la nivel național din care 38.900 numai pentru municipiul București[153], fiind urmat de municipiile Timișoara – cu 6.800, Constanța – cu 5.900 de cereri și Cluj- Napoca – cu 5.000 de vizualizări; toate valorile au înregistrat creșteri substanțiale în ultimii 5 ani, Cluj-Napoca înregistrând cea mai mare evoluție – de +75%[154].

Oferta la vânzare. Pentru trimestrul 1 al anului 2020, se continuă evoluția descendentă manifestată în anul 2019, și anume de scădere a numărului total de proprietăți puse la vânzare pentru Capitală și centrele regionale analizate. Scăderea medie națională de -11% (față de T1 al anului 2019) este depășită de Capitală și de principalele orașe regionale (unde Constanța înregistrează cea mai mare pierdere, de aproximativ -25%), cu excepția municipiilor Cluj-Napoca (scădere doar de -2.7%) și Timișoara (-8.2%)[155].

Oferta disponibilă în Cluj-Napoca a reprezentat 36% din oferta disponibilă în Capitală[156] (un raport favorabil municipiului Cluj-Napoca, dacă se compară volumele celor două piețe imobiliare). După vechimea fondului de locuințe, stocul nou l-a depășit pe cel vechi ca volum la vânzare, apropiindu-se de valoarea înregistrată ca cerere, respectiv de 62% (cea mai ridicată pondere înregistrată în orașele analizate - în București oferta stocului nou reprezintă aproximativ 52% din total sau în Timișoara acesta reprezintă 48% din total).

[153] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1, Q2, Q3 și Q4, 2019 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro.
[154] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1 2020 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro.
[155] Conform datelor din raportul ROMANIAN RESIDENTIAL MARKET REPORT – Q1 2020 elaborat de analizeimobiliare.ro, împreună cu imobiliare.ro.
[156] Idem 29

FIGURA 234. Oferta pentru proprietăți rezidențiale la vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca

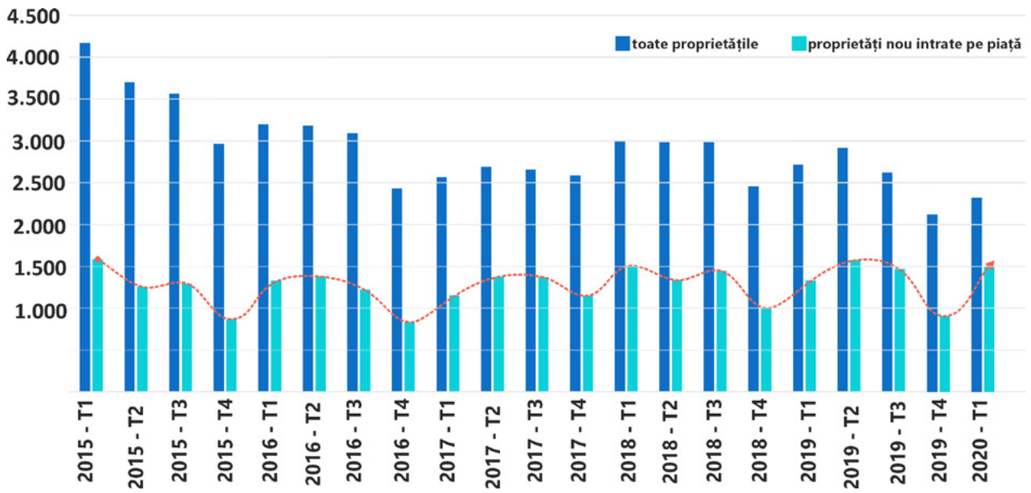

Sursa: prelucrare date https://www.analizeimobiliare.ro – Rapoartele privind piața rezidențială (T1, T2, T3, T4 2019 și T1 2020)

Asta nu înseamnă că locuințele construite înainte de anul 2000 sunt mai puțin atractive pe piață, ci dimpotrivă, pentru municipiul Cluj-Napoca diferența înregistrată între cele două categorii, în luna aprilie 2020, fiind aproximativ de 80 euro, cu valori medii de 1.882 euro/mp pentru apartamentele noi (în creștere cu aproximativ 22% față de luna aceeași lună a anului 2019) și de 1.804 euro / mp pentru apartamentele vechi (în creștere cu aproximativ 14% față de luna aceeași lună a anului 2019), conform indicelui imobiliare.ro[157]. Evoluția ofertelor la vânzare indică un aspect interesant pentru municipiul Cluj-Napoca (și implicit a zonei periurbane): deși oferta per ansamblu scade din 2015 și până în 2019 (de la aproximativ 4.100 de unități la aproximativ 2.600 de unități), oferta stocurilor de locuințe noi se situează într-o zonă relativ constantă (în jurul valorii de 1.500 de unități), fără a fi afectată de scădere, acestea fiind susținute de o cerere în creștere. Aspect comun orașelor românești, rămâne problema gestiunii de locuințe existente construite înainte de anul 1990 (a marilor ansambluri de locuințe), cu prioritate a celor care și-au depășit ciclurile de utilizare, mai ales în condițiile în care ele se păstrează în ciclurile de vânzare la valori comparabile cu locuințele noi.

Pentru zona metropolitană, conform datelor existente[158], pentru semestrul 2 al anului 2019, se înregistra o variație destul de mare a prețului mediu pe metru pătrat pentru apartamente: comuna Baciu înregistra un preț mediu de peste 1.000 euro pe mp (peste valorile medii din municipii precum Galați sau Ploiești); comunele Apahida și Florești înregistrau valori relativ similare – puțin sub pragul de 900 de euro/ mp; Gilău, din cauza amplasamentului excentric față de municipiu, înregistrează valori de peste 2 mai mici față de Cluj-Napoca.

[157] https://www.imobiliare.ro/indicele-imobiliare-ro/cluj-napoca
[158] https://blog.napocaimobiliare.ro/2019/10/04/cartierul-sopor-cluj-napoca-oportunitati-pentru-investitii/

FIGURA 235. Oferta pentru proprietăți rezidențiale de vânzare (case și apartamente) pentru Cluj-Napoca

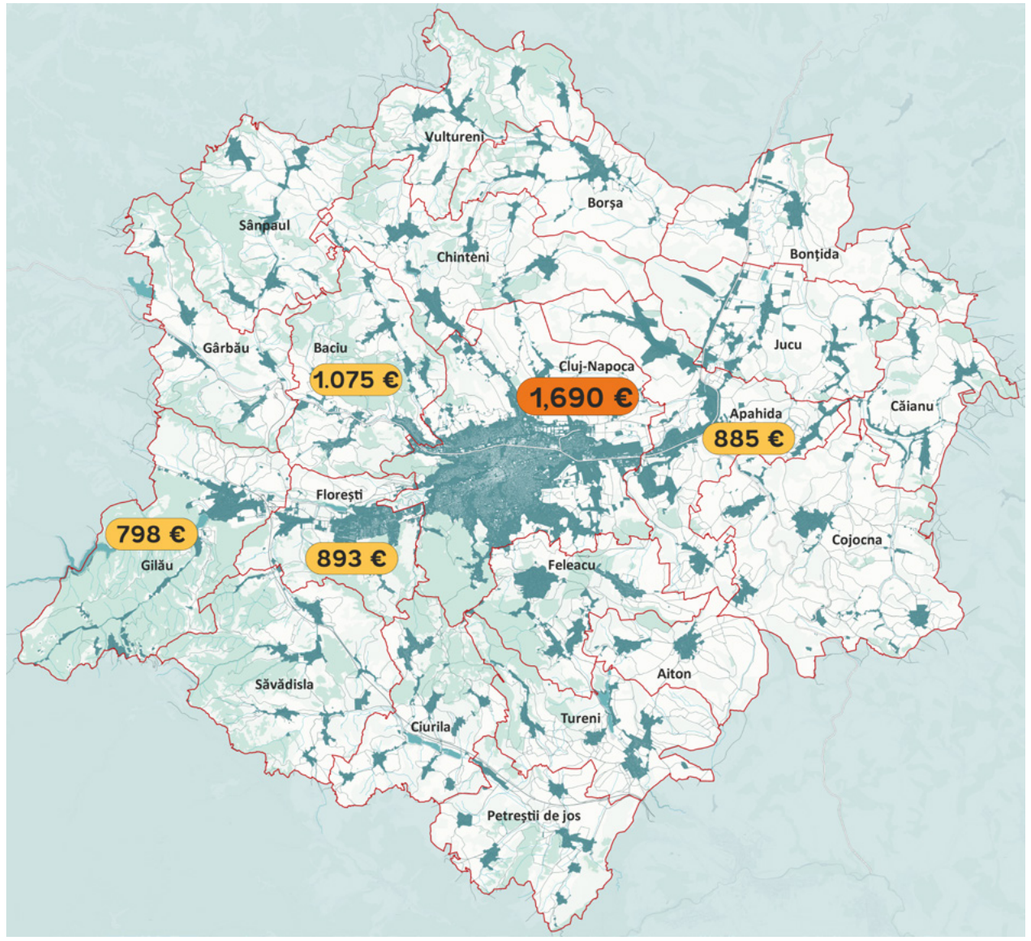

Sursa: prelucrare date https://blog.napocaimobiliare.ro/2019/10/04/cartierul-sopor-cluj-napoca-oportunitati-pentru-investitii/ și analizeimobiliare.ro

Analizând valorile prețurilor medii[159] pentru municipiul Cluj-Napoca și comunele Baciu și Florești, pe tipuri de apartamente, se poate observa că, din anul 2013 și până în anul 2019 acestea au înregistrat o creștere în medie de 66% în semestrul 2 al anului 2019, față de aceeași perioadă a anului 2013. Pe tipuri de apartamente cea mai mare creștere au înregistrat-o apartamentele de 2 camere (cu aproape 69%), urmate de garsoniere (cu 68%), de apartamentele cu 3 camere (cu 66% mai scumpe) și de apartamentele cu +4 camere (cu 64%).

[159] Pe baza calculelor proprii ale ofertelor la vânzare din baza de date disponibilă. Prețul mediu este mai mic decât cel înregistrat pe site-urile de specialitate din cauza faptului că aici sunt prinse nu doar valorile din municipiul Cluj-Napoca, ci și din comunele cel mai intens suburbanizate din zona periurbană.

FIGURA 236. Evoluția prețurilor medii la vânzare după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019

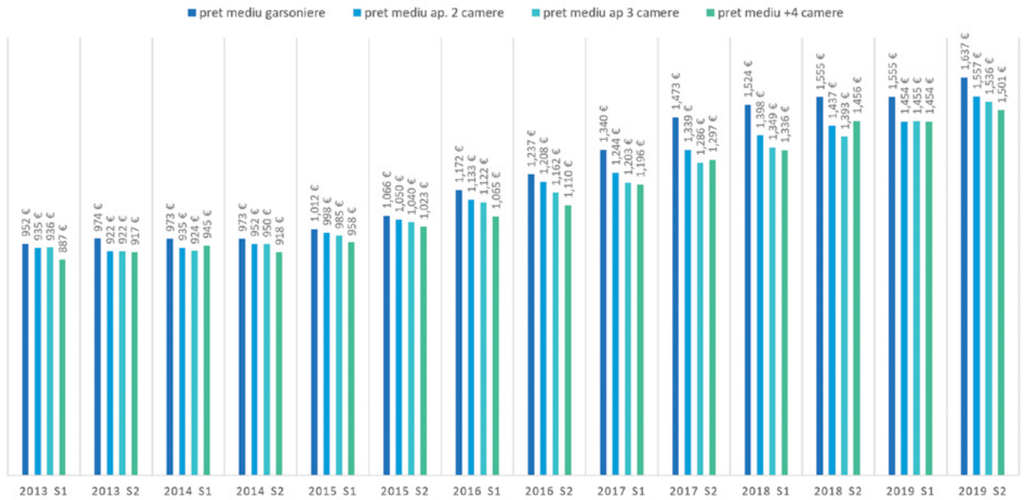

Sursa: calcule proprii baze de date

TABEL 20. Evoluția anuală (față de anul precedent) a prețurilor medii după tipul de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în perioada 2013 – 2019

	evoluție anuală preț mediu garsoniere	evoluție anuală preț mediu ap. 2 camere	evoluție anuală preț mediu ap. 3 camere	evoluție anuală preț mediu ap. +4 camere
2013	0%	0%	0%	0%
2014	1%	1%	-1%	5%
2015	7%	9%	10%	5%
2016	13%	11%	11%	8%
2017	14%	10%	7%	12%
2018	14%	12%	12%	12%
2019	2%	4%	8%	9%

Sursa: calcule proprii baze de date

TABEL 21. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, pe tipuri de apartament și în funcție de etajul la care se află în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești

	parter/ ultimul-etaj preț mediu vânzare	parter/ ultimul-etaj preț mediu vânzare / mp	etaj intermediar preț mediu vânzare	etaj intermediar preț mediu vânzare/ mp
Garsonieră				
2013 S2	30,130 €	942 € / mp	33,958 €	977 €/ mp
2019 S2	51,213 € (↑+69.9%)	1,605 € / mp	51,352 € (↑+51.2%)	1,559 €/ mp
Apartament 2 camere				
2013 S2	46,308 €	881 € / mp	48,665 €	937 €/ mp

	parter/ ultimul-etaj preț mediu vânzare	parter/ ultimul-etaj preț mediu vânzare / mp	etaj intermediar preț mediu vânzare	etaj intermediar preț mediu vânzare/ mp
2019 S2	76,773 € (↑+65.8%)	1,520 € / mp	79,375 € (↑+63.1%)	1,559 €/ mp
Apartament 3 camere				
2013 S2	63,814 €	895 € / mp	67,179 €	928 €/ mp
2019 S2	103,296 € (↑+61.9%)	1,487 € / mp	109,258 € (↑+62.6%)	1,546 €/ mp
Apartament +4 camere				
2013 S2	98,828 €	892 €/ mp	87,389 €	919 €/ mp
2019 S2	160,116 € (↑+62.0%)	1,521 € / mp	136,417 € (↑+56.1%)	1,398 €/ mp

Sursa: calcule proprii baze de date

La nivel metropolitan, analiza prețurilor de vânzare ale apartamentelor în funcție de anul construcției este distorsionată din cauza faptului că aproape toate apartamentele construite înainte de anul 2000 se află pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca, extinderile rezidențiale de tip colectiv făcute în comunele din ZM fiind rezultatul expansiunii post 2000.

TABEL 22. Evoluția prețurilor medii la vânzare 2019 versus 2013, după perioada construcției, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești

	Garsonieră		Apartament 2 camere		Apartament 3 camere		Apartament +4 camere	
	2013 S2	2019 S2	2013 S2	2019 S2	2013 S2	2019 S2	2013 S2	2019 S2
Preț mediu pe mp construcție înainte de 2000	1,040 €	1,848 €	962 €	1,639 €	952 €	928 €	954 €	881 €
Evoluție 2019 vs 2013	↑+77.7%		↑+70.4%		↓-2.5%		↓-7.7%	
Preț mediu pe mp construcție după 2000	951 €	1,594 €	926 €	1,531 €	1,636 €	1,507 €	1,653 €	1,420 €
Evoluție 2019 vs 2013	↑+67.6%		↑+65.3%		↓-7.9%		↓-14.1%	

Sursa: calcule proprii baze de date

După perioada construcției, cartierele municipiului Cluj-Napoca se pot împărți astfel:

- Zona centrală – nucleul central al zonei urbane de la care a pornit creșterea orașului, caracterizat de omogenitate din punct de vedere arhitectural și istoric (cu foarte puține inserții de blocuri și foarte puțin alterat ca urmare a programelor de creare a centrelor civice din perioada de dinainte de 1990), cuprinzând o varietate de funcțiuni (culturală, financiară, administrativă comercială și de recreație);
- Cartiere rezidențiale constituite sau marile ansambluri: (1) cele construite în perioada anilor 1960-1980 - Grigorescu și Gheorghieni, cu o densitate mai mică și regim de înălțime variat (de la P+4 la P+10) cu spații publice și verzi mai puține / mai mici – conform cu politicile de locuire din acea perioadă (care ulterior au suferit și îndesiri) și (2) cele construite după anul 1980 – Mănăștur (cu o populație de aproximativ 160.000 de locuitori160) și Mărăști, cu o densitate ridicată a locuirii și preponderent regim mare de înălțime (P+8 - P+10) sau Zorilor (cu regim mic de înălțime P+4, dar și o calitate redusă din punct de vedere urbanistic și al locuirii).

[160] https://cluju.ro/istoria-cartierului-manastur-lucruri-pe-care-nu-le-stiai-despre-cel-mai-mare-cartier-din-cluj-napoca-foto/

- Zone rezidențiale dezvoltate în timp, cu caracter mixt (locuire individuală preponderentă, cu inserții de locuințe colective – ca urmare a politicilor de locuire din perioada de dinainte de 1990) precum cartierele Gruia și Andrei Mureșanu (cu parcelări interbelice), Între Lacuri sau Dâmbul Rotund (zonă preponderent mobilată cu locuințe unifamiliale, și unde recent s-au construit locuințe colective);
- Zone mixte / industriale recuperate sau zone noi urbanizate (greenfield): Bună Ziua, Europa, Făget, Borhanci, Iris sau Someșeni – zone dezvoltate / urbanizate în istoria recentă și care de multe ori nu beneficiază de accesul la dotări urbane adecvate.

FIGURA 237. Prețuri medii la vânzare și după anul construcției pentru tipurile diferite de apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019

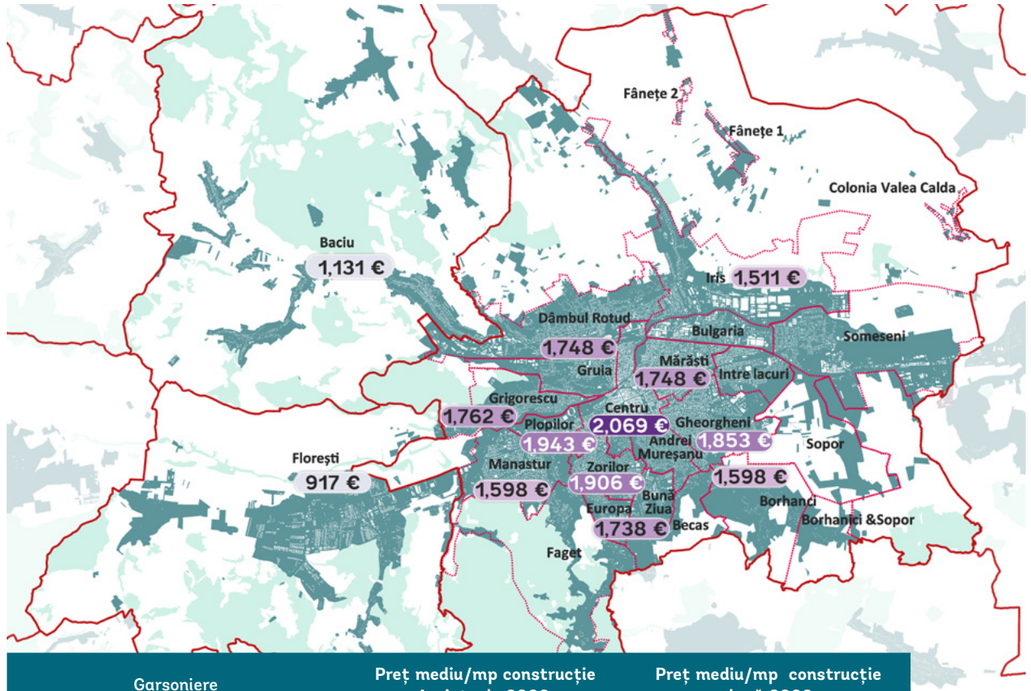

Garsoniere	Preț mediu/mp construcție înainte de 2020	Preț mediu/mp construcție după 2020
Baciu	-	1,131 €
Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	-	1,738 €
Central - Ultracentral	2,188 €	1,950 €
Florești		917 €
Gheorgheni - Andrei Muresanu	1,997 €	1,709 €
Grigorescu	1,800 €	1,723 €
Gruia - Dambul Rotund - Gara - Bulgaria	1,625 €	1,575 €
Iris	1,522 €	1,500 €
Manastur - Borhanci - Campului	1,742 €	1,455 €
Marasti - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	1,795 €	1,701 €
Plopilor	1,905 €	1,980 €
Someseni		
Zorilor	2,063 €	1,749 €

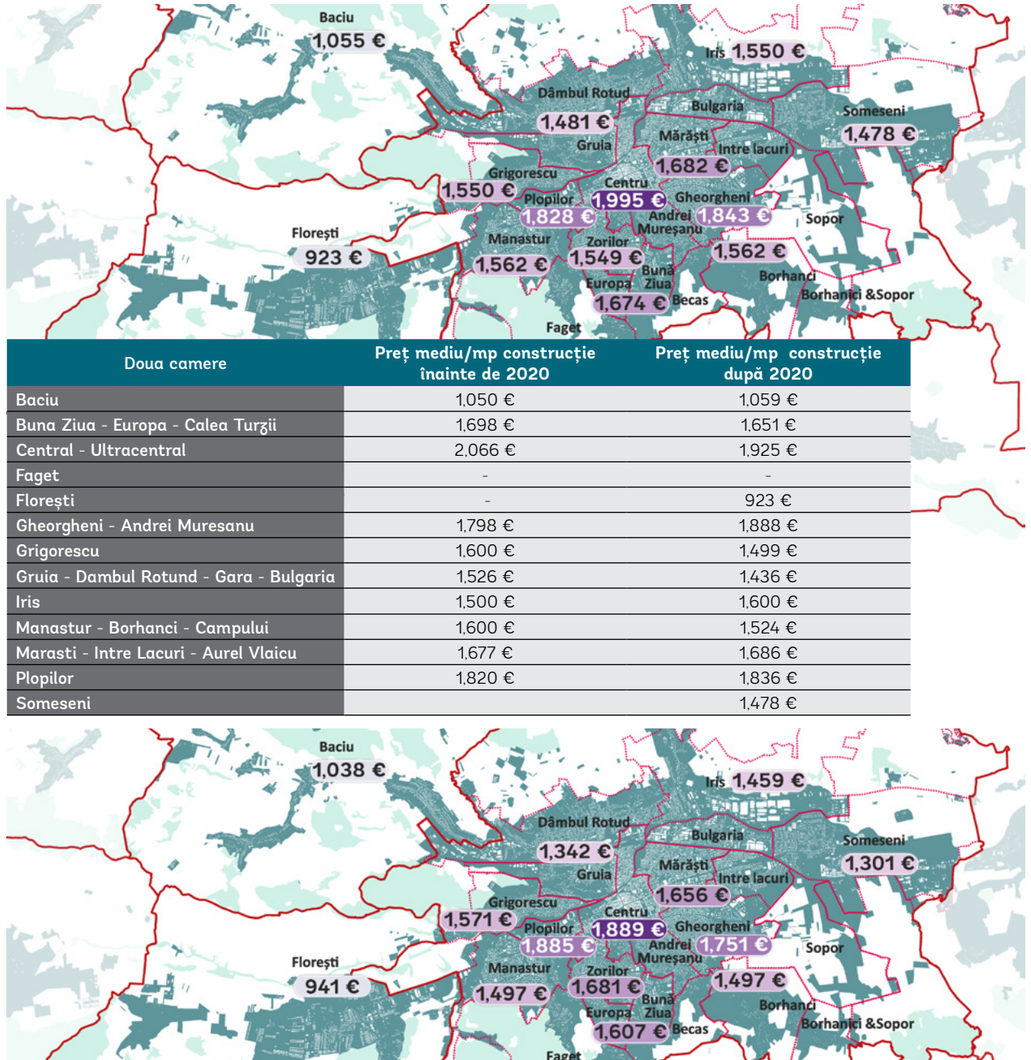

Doua camere	Preț mediu/mp construcție înainte de 2020	Preț mediu/mp construcție după 2020
Baciu	1,050 €	1,059 €
Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	1,698 €	1,651 €
Central - Ultracentral	2,066 €	1,925 €
Faget	-	-
Florești	-	923 €
Gheorgheni - Andrei Muresanu	1,798 €	1,888 €
Grigorescu	1,600 €	1,499 €
Gruia - Dambul Rotund - Gara - Bulgaria	1,526 €	1,436 €
Iris	1,500 €	1,600 €
Manastur - Borhanci - Campului	1,600 €	1,524 €
Marasti - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	1,677 €	1,686 €
Plopilor	1,820 €	1,836 €
Someseni		1,478 €

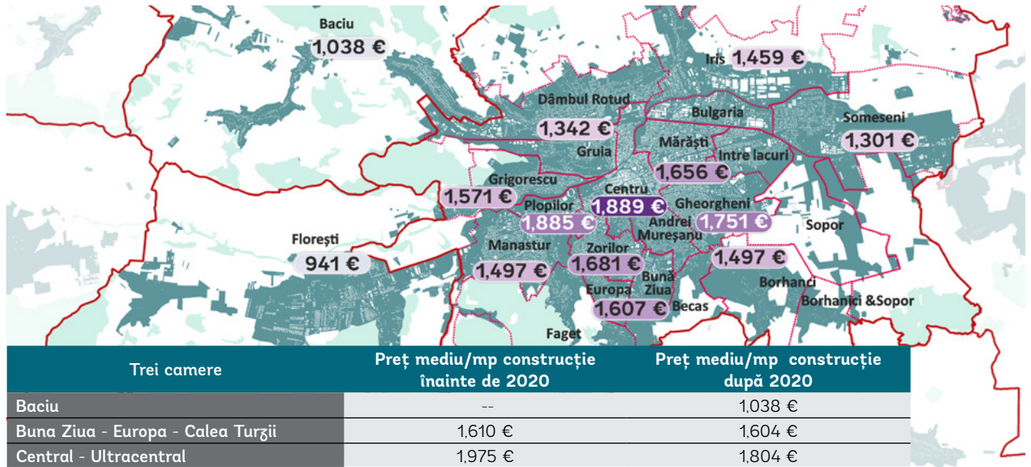

Trei camere	Preț mediu/mp construcție înainte de 2020	Preț mediu/mp construcție după 2020
Baciu	--	1,038 €
Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	1,610 €	1,604 €
Central - Ultracentral	1,975 €	1,804 €
Faget	-	--
Florești	-	941 €
Gheorgheni - Andrei Muresanu	1,755 €	1,747 €
Grigorescu	1,629 €	1,514 €
Gruia - Dambul Rotund - Gara - Bulgaria	1,360 €	1,324 €
Iris	1,386 €	1,532 €
Manastur - Borhanci - Campului	1,476 €	1,518 €
Marasti - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	1,615 €	1,696 €
Plopilor	1,843 €	1,926 €
Someseni	-	1,301 €

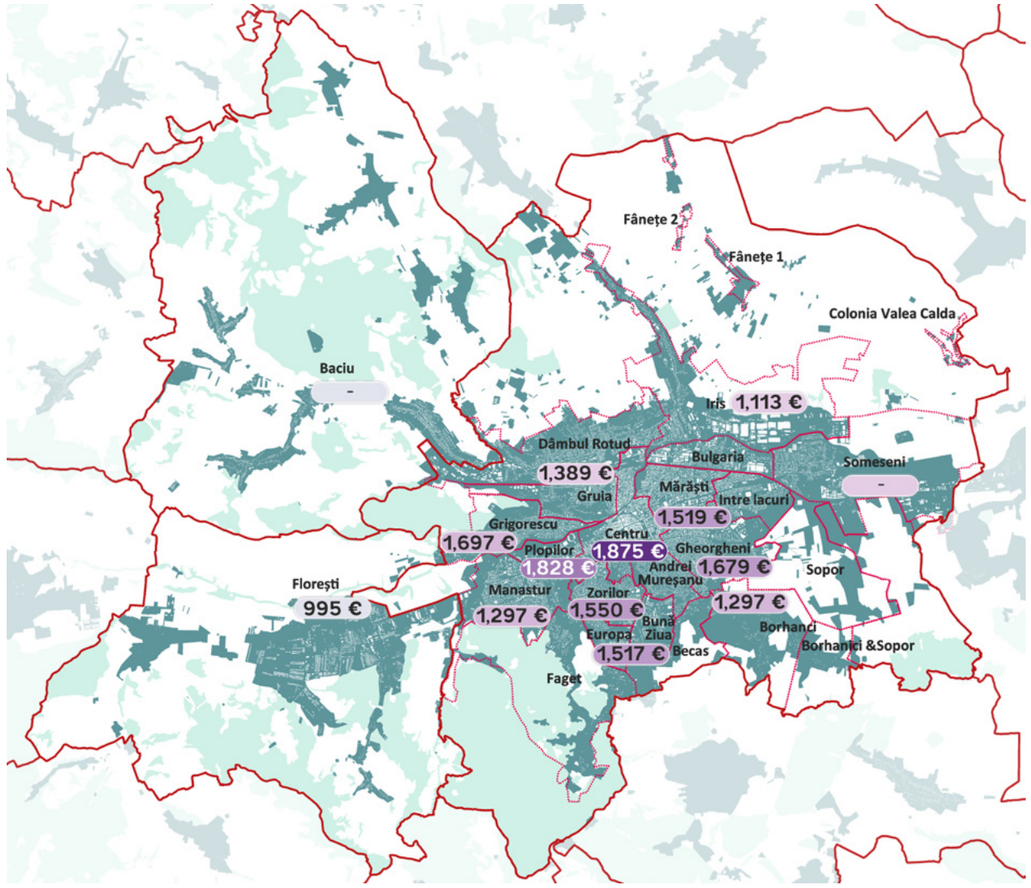

Patru+ camere	Preț mediu/mp construcție înainte de 2020	Preț mediu/mp construcție după 2020
Baciu	-	-
Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	-	1,517 €
Central - Ultracentral	1,806 €	1,944 €
Faget	-	-
Florești	-	995 €
Gheorgheni - Andrei Muresanu	1,730 €	1,629 €
Grigorescu	1,575 €	1,818 €
Gruia - Dambul Rotund - Gara - Bulgaria	-	1,389 €
Iris	-	1,113 €
Manastur - Borhanci - Campului	1,371 €	1,223 €
Marasti - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	1,538 €	1,500 €
Plopilor	1,828 €	-
Someseni		-

Sursa: calcule proprii baze de date / prelucrare proprie

Analiza pe zone de publicitate imobiliară, pe tipuri de apartamente, evidențiază următoarele aspecte importante:

- Zona centrală și ultracentrală își păstrează, așa cum era de așteptat, valorile cele mai mari ale prețurilor medii pentru toate tipurile de apartamente: zonă protejată (conform PUG 2014), reprezintă nucleul dens istoric al orașului, de mare valoare; valoarea de piață a proprietăților din zonă rămâne la cote mari, datorită posibilităților sporite de închiriere (pentru sedii de firmă sau în regim hotelier – industrie susținută și care a crescut în ultimii ani și ca urmare a evenimentelor artistice ce sunt găzduite de Cluj-Napoca sau alte localități din ZM); densificarea zonei centrale s-a realizat prin numeroase construcții cu destinații mixte, iar zonele rezidențiale ultracentrale includ zona Parcului Central, centrul vechi, piața Cipariu, Mihai Viteazu și zonele străzilor/ bulevardelor Horea, Racoviță, Dragalina, Constanta, 21 Decembrie, Paris sau Dorobanților;
- Pentru garsoniere: cele mai mari prețuri la vânzare sunt ofertate, după zona centrală în cartierele Plopilor, Andrei – Mureșanu /Gheorgheni și Zorilor, cu valori situate între 1850-1950 euro/mp (Gheorgheni și Zorilor fiind zone adiacente centrului și amplasamentelor dedicate învățământului superior); următoarele sunt cartierele Mărăști, Grigorescu, Gruia-Dâmbul Rotund sau Bună Ziua/ Europa (cu valori situate în jurul sumei de 1750 euro/mp) – zone dezvoltate recent, aflate în continuă expansiune.
- Pentru apartamentele cu 2 camere: cele mai mari prețuri la vânzare sunt ofertate, după zona centrală în cartierele Plopilor, Andrei – Mureșanu /Gheorgheni (cu valori situate în jurul a 1850 euro/mp), fiind urmate de cartierele Mărăști și Europa/ Bună Ziua (aproximativ 1680 euro/mp); zonele Zorilor, Mănăștur, Grigorescu, Iris sau Borhanci se situează în jurul valorii de 1550 de euro / mp (relevând valori similare pentru construcțiile înainte și după 2000: cartierele constituite beneficiază de dotări și amplasamente favorabile, iar cele noi pierd din cauza lipsei de dotări și servicii, mai ales în zonele noi de expansiune);
- Pentru apartamentele de 3 camere: valorile cele mai mari se înregistrează atât în zona centrală, cât și în cartierul Plopilor – zona semicentrală (aproape de 1900 euro/ mp), fiind urmat de cartierul Gheorgheni (cu 1750 euro / mp); cartierele Zorilor și Europa/ Bună Ziua (cu aproximativ 1680 euro/mp) înregistrează valori mai bune decât cartierul Mănăștur sau Borhanci;
- Pentru apartamentele de 4 sau mai multe camere: se păstrează același clasament ca în cazul apartamentelor cu 3 camere, diferențele între cele 2 categorii rezumându-se în jurul valorii de 50 euro/mp; există și câteva zone care nu dispun de oferte la vânzare din această categorie (precum Baciu sau Someșeni);
- Cele mai mici valori medii înregistrate (din analiza bazei de date) sunt în comuna Baciu (cu puțin peste 1000 de euro/ mp – și un maxim înregistrat pentru garsoniere – de 1130 euro/mp) și în comuna Florești (cu valori peste 930 de euro/mp și un maxim înregistrat pentru apartamentele cu 3 camere – de 995 euro/mp).

La finalul anului 2019, unități disponibile la vânzare se regăseau în cadrul a 38 de proiecte rezidențiale din municipiul Cluj-Napoca (totalizând peste 1.100 de apartamente) și în cadrul a 35 de proiecte rezidențiale din comuna Florești (însumând puțin peste 400 de apartamente), cu termene de livrare planificate a în decursul următorilor doi ani[161]. Dintre acestea, putem enumera câteva din proiecte.

Distribuția noilor proiecte rezidențiale surprinde un interes crescut pentru zona intravilanului municipiului, spre deosebire de trecut, investițiile în comuna Florești fiind mult mai puține ca număr. Analiza după numărul de apartamente, firesc, demonstrează o dezvoltare spre periferie, acolo unde există loturi mai mari. In zonele constituite deja, blocurile au până la 100 de apartamente. Intervențiile de densificare sunt localizate în cartiere precum Bulgaria, Iris, Bună ziua, Europa, Făget sau Borhanci (ultimele fiind deficitare din punct de vedere al dotării urbane precum infrastructură tehnico-edilitară, unități de învățământ sau spații publice amenajate).

[161] Conform prezentării Analize Imobiliare – monitorizare proiecte rezidențiale, proiecte cu cel puțin 20 de unități

Proiect	Număr apartamente	An livrare	Zonă
Gardenia Residence	66	2020	Cartier Borhanci
West City Tower	182	2020	Cartierul Mănăștur
Wings	228	2020	Cartierul Zorilor
House Luxury Residence - Cluj	-	2020	zona Florești
Record Park	236	2020	Cartierul Mărăști
Solaris Astoria	24	2020	Centru
Solaris City	24	2020	Centru
View by Donath Park	-	2020	Cartierul Grigorescu
The Nest	230	2020	Cartierul Mărăști
Solaris Vila	6	2020	Centru
Colina Noua	28	2020	Vultureni
Solaris Elite	8	2020	Centru
Albiei Residence	16	2020	Cartier Mărăști
Maurer Panoramic	302	2021	Cartier Mărăști
Columna Residence	350	2021	Florești
Mon Jardin Residence	74	2021	Cartier Sopor
Seasons	153	2021	Cartierul Zorilor
Solaris Prisma	25	2021	Semicentral
SOLARIS 10	17	2021	Centru
Ansamblul Zorilor	peste 64	2021	Zorilor
Vista Gallery Apartments	69	-	Grigorescu
Proiect Burebista	23	2021	Centru
Brancusi Residence	56	-	Cartier Andrei Mureșanu
Vista Residence	69	-	Cartierul Grigorescu

Sursa: prelucrare proprie, după datele disponibile pe site-urile imobiliare

FIGURA 238. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după numărul apartamente, în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești

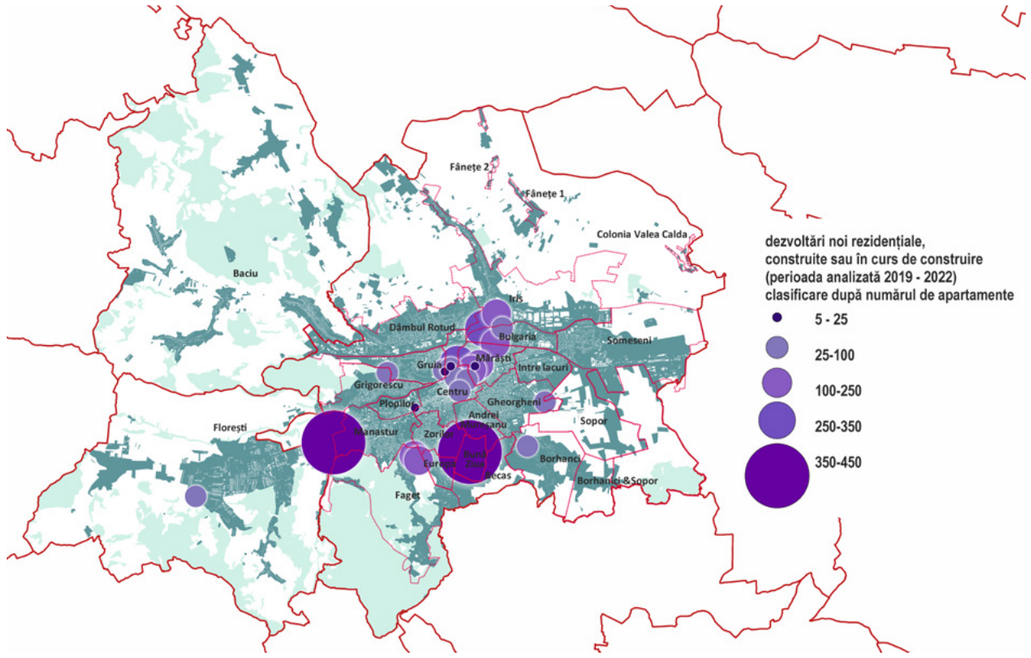

Sursa: prelucrare proprie, după datele disponibile pe site-urile imobiliare

FIGURA 239. Noi dezvoltări rezidențiale (finalizate sau în curs de construire - perioada 2019 – 2022) cu unități disponibile la vânzare – clasificare după prețul la vânzare al apartamentelor (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești

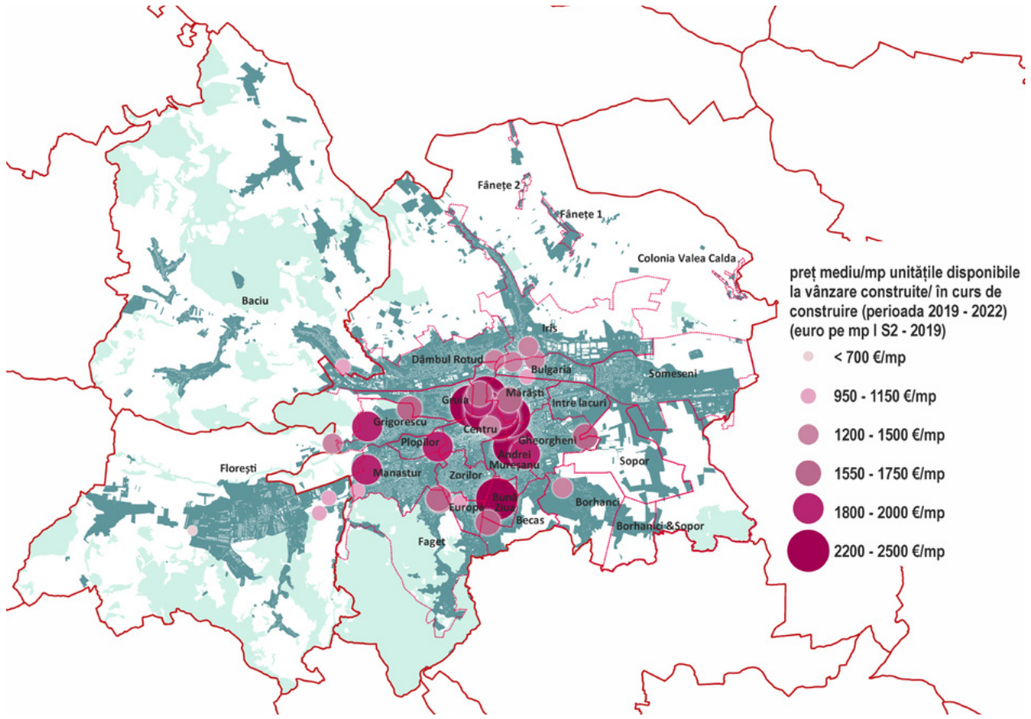

Sursa: prelucrare proprie, după datele disponibile pe site-urile imobiliare

Valori de tranzacționare. Analiza datelor disponibile de pe site-ul ANCPI, pentru perioada 2009 – 2020, relevă două perioade de tranzacționare la nivel național (număr total de imobile tranzacționate la nivel național pe județe): (1)2009 – 2015, perioadă caracterizată de o creștere accentuată a tranzacțiilor, acestea crescând cu 158% (2015 vs. 2009) ca număr, și (2) 2015 – 2019, perioadă caracterizată de o scădere accentuată, de până la 61% ca volum (2019 vs. 2015). Această tendință nu a fost manifestată, însă și în cazul municipiului București, acesta înregistrând creșteri pentru întreaga perioadă analizată (cu excepția anului 2017). Pentru cel din urmă, rata medie de creștere anuală a fost de aproximativ 10% cu excepția anului 2017, când a scăzut cu 4%[162].

In topul tranzacțiilor, primele 10 județe totalizau aproximativ 40% din totalul tranzacțiilor derulate la nivel național în anul 2008, crescând până la 57% din total în anul 2019. In ordine descrescătoare acestea sunt: București, Ilfov, Cluj, Timiș, Brașov, Iași, Constanța, Dolj, Bihor și Mureș – clasament păstrat relativ constant pentru întreaga perioadă analizată (cu mici variații pentru ultimele 3 clasate). Desigur, o analiză în detaliu a tipurilor de imobile tranzacționate, va releva și un portofoliu specializat pentru fiecare din UAT-uri, de exemplu, tranzacționarea unui număr mare de terenuri din intravilan pentru București, Cluj sau Ilfov, față de alte județe precum Ialomița sau Călărași, unde au fost tranzacționate mult mai multe terenuri din extravilan (agricole)[163].

[162] Analiza imobiliară SIDU București, 2020
[163] Analiza imobiliară SIDU București, 2020

FIGURA 240. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate la nivel național/ pe județe, în perioada 2009-2019

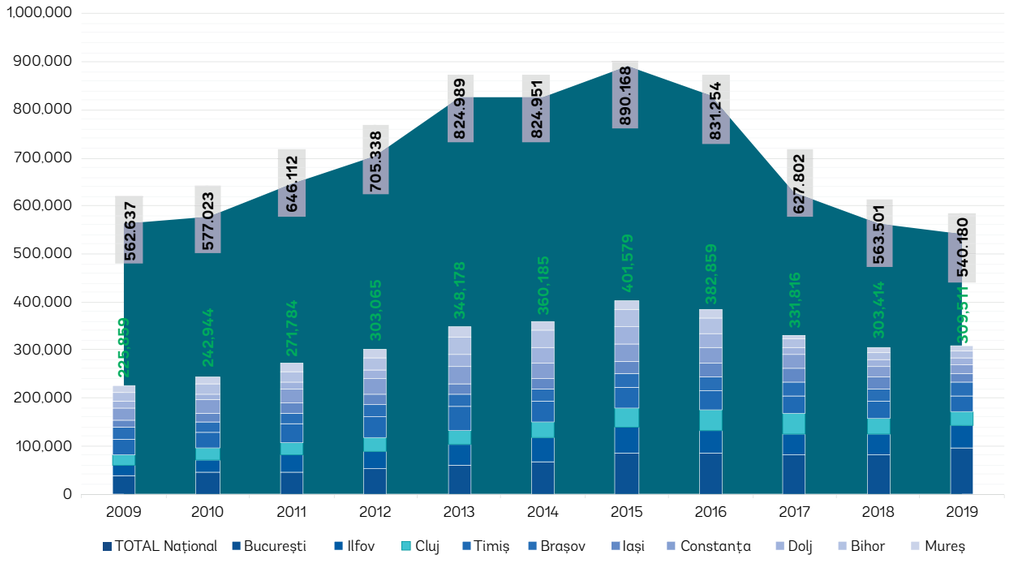

Sursa: prelucrare date site ANCPI - http://www.ancpi.ro/index.php/presa-3/statistici

In compoziția numărului tranzacțiilor totale, unitățile individuale (apartamentele) tranzacționate în perioada 2017 – 2020 T1 (conform datelor disponibile pe site-ul ANCPI) au reprezentat 24.08% (în 2017), 52.24% (2018), 21.06% (2019), și respectiv 21.07% (în T1 2020). Aceste valori medii au fost depășite atât în municipiul București, cât și în județul Cluj: 47.27% (în 2017), 73.43% (în 2018), 36.08% (în 2019) și 31.74% 9 (în T1 2020) – pentru București; și 32.66% (în 2017), 61.08% (în 2018), 27.77% (în 2019), 37.41% 9 (în T1 2020) – pentru județul Cluj[164].

FIGURA 241. Evoluția tuturor imobilelor tranzacționate pe județe, în 2020 T1

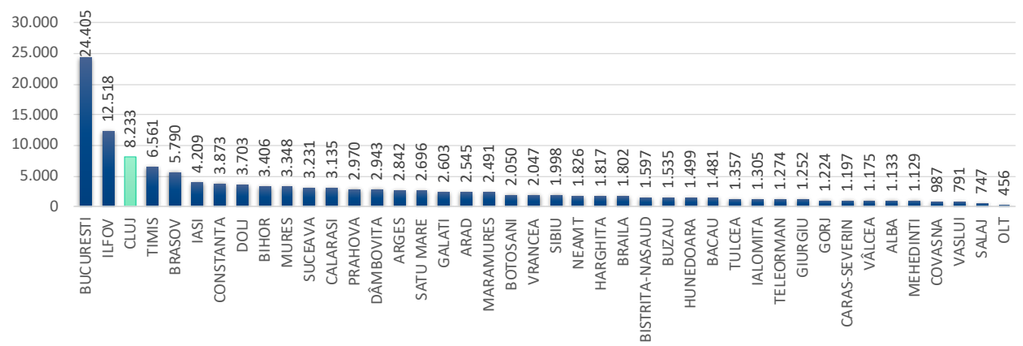

Sursa: prelucrare date site ANCPI - http://www.ancpi.ro/index.php/presa-3/statistici

[164] Analiza imobiliară SIDU București, 2020

FIGURA 242. Evoluția tuturor unităților individuale (apartamente) tranzacționate pe județe, în perioada 2017 - 2019 T1

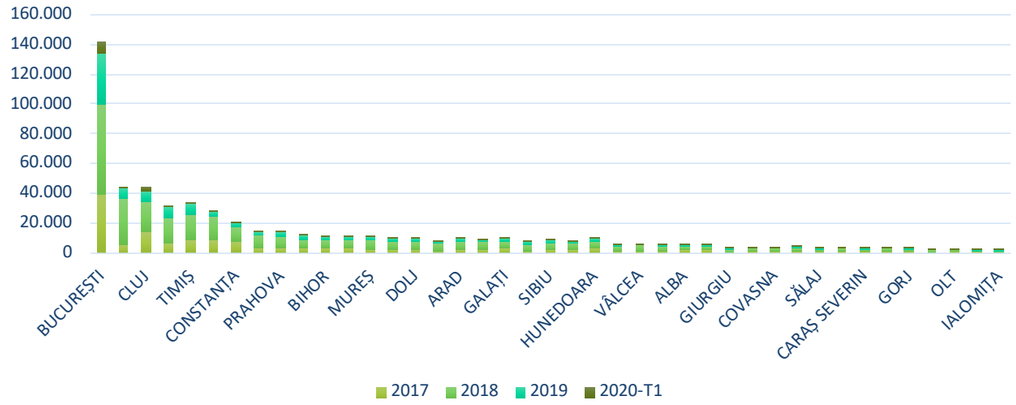

Sursa: prelucrare date site ANCPI - http://www.ancpi.ro/index.php/presa-3/statistici

Expansiunea urbană a municipiului Cluj-Napoca și suburbanizarea acestuia a adus în prim plan baza materială a acestor – și anume terenurile. Astfel că, în primă fază, au fost tranzacționate terenurile de la periferia municipiului Cluj-Napoca, pentru ca mai apoi dezvoltatorii să se reorienteze către zonele limitrofe, unde prețurile erau mult mai mici (în comune precum Florești, Baciu, Gilău sau Apahida).

Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, publicat de Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca, oferă pentru municipiu, date importante privind tranzacțiile efectuate în perioada 2013-2018.

TABEL 23. Structura tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018

	Tip proprietate				Finanțare		Total
An	Teren	Casa	Apartamente	Altele	Proprie	Bancă	
2013	296	181	2,455	392	2,656	668	**3,324**
2014	383	363	3,749	1,860	5,517	838	**6,355**
2015	410	432	4,536	1,629	5,405	1,602	**7,007**
2016	369	447	4,920	1,641	6,208	1,169	**7,377**
2017	610	403	5,641	2,118	6,858	1,914	**8,772**
2018	346	570	5,911	187	6,521	2,176	**8,697**

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, perioada 2013 -2018

Numărul tranzacțiilor a crescut de la an la în perioada analizată, în 2018 efectuându-se de 2,5 ori mai multe tranzacții ca în anul 2013. În structura acestora, apartamentele au cea mai mare pondere și cea mai mare valoare. Suprapus unei creșteri la nivel național, anul 2017 a adus noi valori maxime în ceea ce privește terenurile tranzacționate (peste 600 de tranzacții), iar anul

2018 a adus noi valori maxime în ceea ce privește tranzacționarea caselor (570 de tranzacții) și apartamentelor (peste 5.900 de tranzacții), în creștere cu 214% și respectiv 140% față de anul 2013. Interesantă este dinamica finanțării: situată la o medie anuală de 25%, finanțarea prin instrumente bancare este a fost în creștere pentru perioadele 2013 – 2015 și 2017-2018, înregistrând cele mai mici valori în 2014 (15%) și în 2016 (19%) și un maxim în 2018 (de 33.3%). Conform informațiilor din ghid, tranzacțiile persoanelor juridice au fost predominat finanțate de bănci, persoanele fizice având finanțări proprii.

TABEL 24. Valoarea tranzacțiilor din Cluj-Napoca efectuate în perioada 2013 – 2018 (euro)

	Tip proprietate				Finanțare		Total
	Teren	Casa	Apartamente	Altele	Proprie	Bancă	
2013	11,816,228	20,511,058	108,590,098	14,606,296	119,112,908	36,410,772	155,523,680
2014	15,842,414	35,992,996	169,411,072	62,703,149	239,924,870	44,024,761	283,949,631
2015	16,089,829	51,424,673	226,021,959	64,040,899	265,751,211	91,826,150	357,577,361
2016	19,861,000	61,336,000	287,362,000	88,114,000	378,968,000	77,705,000	456,673,000
2017	32,707,400	61,733,474	376,987,517	122,767,544	412,446,309	181,749,626	594,195,934
2018	13,256,548	84,776,288	410,504,859	133,525,807	429,123,017	212,940,485	642,063,502

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, perioada 2013 -2018

Analiza valorilor tranzacționate indică o creștere de 312% pentru anul 2018 față de anul 2013, iar creșterile cele mai mari au fost înregistrate în tranzacționarea caselor (creștere de 313% față de același an) și a apartamentelor (creștere cu 278% față de anul de referință 2013). Însă, în ponderea totală, valorile de tranzacționare, apartamentele au înregistrat cel mai mare valoare, situându-se în jurul mediei anuale de 64% (medie constantă în ultimii 2 ani). In valori absolute, finanțarea prin instrumente de creditare a înregistrat aproape 50% din valoarea tranzacționată, în creștere din anul 2016.

FIGURA 243. Evoluția principalilor indicatori de tranzacționate pe analizați în perioada 2013 – 2018

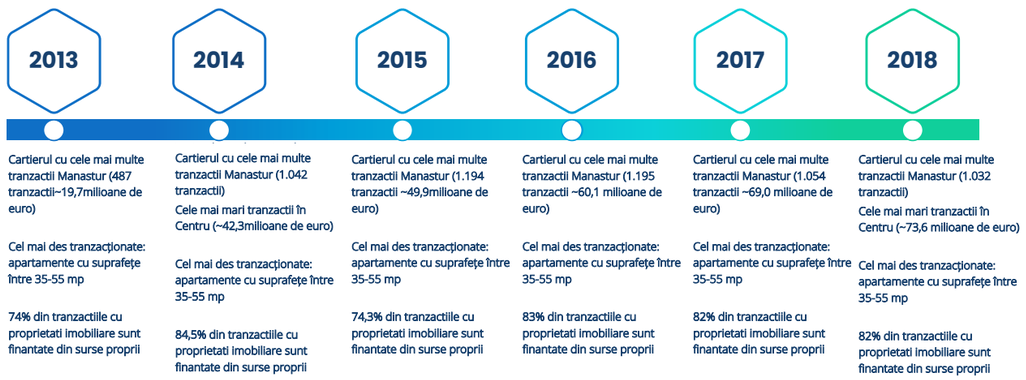

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, perioada 2013 -2018

Atracția pe care o exercită cartierul Mănăștur, lider absolut al tranzacțiilor la nivelul municipiului este susținută atât de oferta bogată pe care o are cel mai mare cartier, cât și de dezvoltarea imobiliară intensă din zona Câmpului. Conformat în perioada de dinainte de 1990, acesta dispune de o serie de dotări bine amplasate (în comparație cu zonele noi rezidențiale), acesta devenind cel mai atractiv cartier pentru studenți. În funcție de proximitatea față de centru, chiriile ajung să fie destul de scumpe, iar cartierul este în continuă dezvoltare. Prin amplasamentul pe direcția de ieșire din Cluj-Napoca spre Oradea (în vest) și în proximitatea centrelor universitare, acesta are și o serie de alte funcțiuni prezente, precum cele de agrement (Parcul Rozelor, Parcul Babeș, Calvaria la nord, și pădurea Făget la sud) sau comerciale (centrul comercial Vivo).

Valoarea totală a tranzacțiilor imobiliare în ianuarie-mai 2019 a fost de peste 214 mil. EUR, din care ponderea cea mai semnificativă au reprezentat-o apartamentele, cu 64%. S-a tranzacționat un număr redus de terenuri, cu pondere mică în valoarea tranzacțiilor, sub 0,5%. Valoarea caselor tranzacționate a reprezentat 8% din total. Marea majoritate a achizițiilor persoanelor fizice în 2019, aproximativ 85% din valoarea totală, au fost finanțate din surse proprii. Tranzacțiile persoanelor juridice au fost finanțate predominant de bănci - 95%. Numărul total al tranzacțiilor în perioada ianuarie-mai 2019 a fost de 2.567, din care 1.899 de apartamente (74%). Cele mai multe tranzacții au avut loc în luna martie (646 tranzacții), având și cea mai mare valoare (53,8 mil. EUR). Prețul mediu/mp al apartamentelor în perioada ianuarie-mai 2019 rezultat din analiza celor 1.899 tranzacții în valoare de 137,2 mil. EUR a fost de 1.333 EUR/mp. În primele 5 luni ale anului 2019, 83% din valoarea tranzacțiilor cu apartamente a fost finanțată din surse proprii, iar restul prin finanțare bancară. Prețul mediu/mp pentru apartamentele finanțate din surse proprii a fost de 1.330 EUR/mp, cu 1,4% mai mic decât prețul mediu/mp pentru apartamentele finanțate de bancă (1.349 EUR/mp) în aceeași perioadă, ianuarie-mai 2019[165].

Valoarea tranzacțiilor din Cluj-Napoca în ian-mai 2019 - EUR			
Descriere	Banca	Cash	Total
Apartamente	23.042.561	114.204.983	**137.247.543**
Case	2.875.203	14.098.142	**16.973.344**
Terenuri	-	264.380	**264.380**
Altele	52.985.429	6.651.465	**59.636.894**
TOTAL	**78.903.192**	**135.218.970**	**214.122.162**

Sursa: Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, 2018

Pentru anul 2018, a fost înregistrată o creștere de 8% pentru metru pătrat util ajungând la 1.287 euro/mp, apartamentele construite după anul 2000 au reprezentat peste 64,% din valoarea tranzacțiilor și 63% din numărul tranzacțiilor (în creștere față de anul 2017 – când acestea au însumat 54%); 80% din valoarea tranzacțiilor a fost făcută din finanțare proprie. Peste o treime din cumpărători sunt din afara județului: Maramureș, Bistrița-Năsăud, Alba, Sălaj, Mureș și Satu Mare, confirmând rolul acestuia la nivel regional[166].

[165] Conform datelor din *Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare Cluj-Napoca, 2018*
[166] Conform datelor din *Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare Cluj-Napoca, 2018*

FIGURA 244. Numărul tranzacțiilor cu terenuri din Cluj-Napoca efectuate în 2018

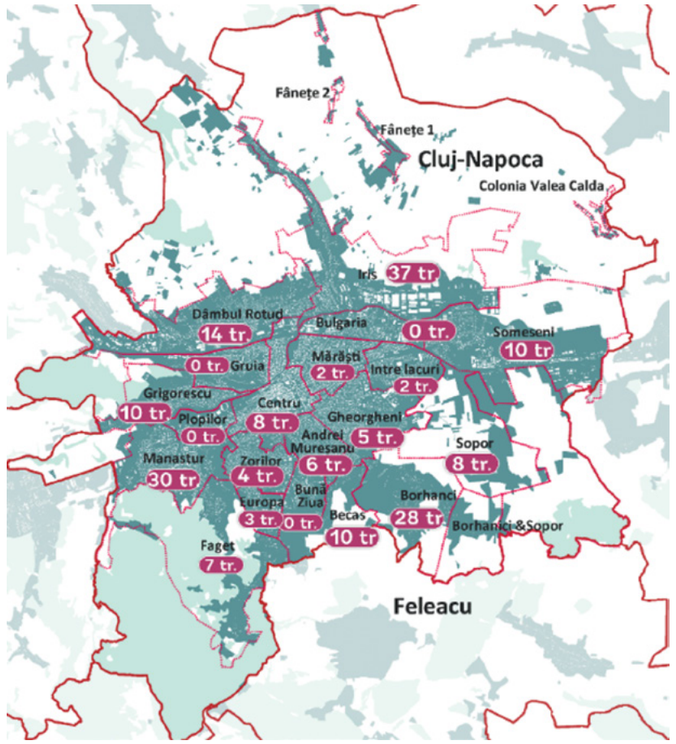

Cartier	Teren EUR
Andrei Muresanu	287.092
Becas	300.952
Borhanci	1.452.712
Bulgaria	-
Buna Ziua	-
Centru	264.668
Dambul Rotund	411.253
Europa	288.501
Faget	682.500
Intre Lacuri	114.413
Gheorgheni	1.335.746
Grigorescu	429.282
Gruia	-
Iris	1.095.949
Manastur	1.160.498
Marasti	34.811
Plopilor	-
Someseni	732.919
Sopor	1.299.667
Zorilor	392.538
Alte zone	2.973.046

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, 2018

FIGURA 245. Numărul tranzacțiilor cu case din Cluj-Napoca efectuate în 2018

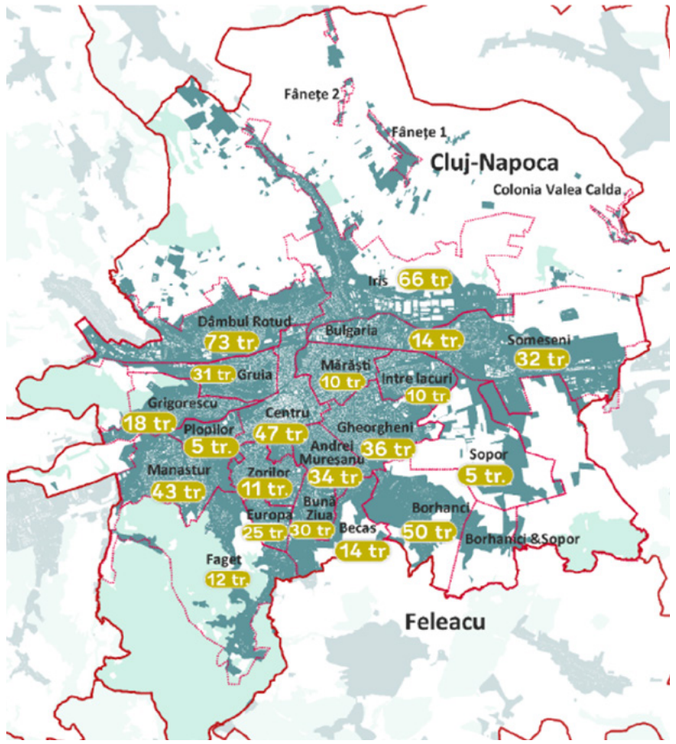

Cartier	Casa EUR
Andrei Muresanu	6,930,725
Becas	2,357,264
Borhanci	7,847,229
Bulgaria	1,378,463
Buna Ziua	4,600,220
Centru	8,356,476
Dambul Rotund	8,332,776
Europa	4,354,243
Faget	2,560,406
Intre Lacuri	1,114,981
Gheorgheni	8,132,408
Grigorescu	2,872,517
Gruia	4,349,677
Iris	6,682,874
Manastur	5,664,053
Marasti	1,238,446
Plopilor	320,000
Someseni	2,744,428
Sopor	716,091
Zorilor	3,906,280
Alte zone	316,730
TOTAL	84,778,228

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, 2018

FIGURA 246. Numărul tranzacțiilor cu apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018

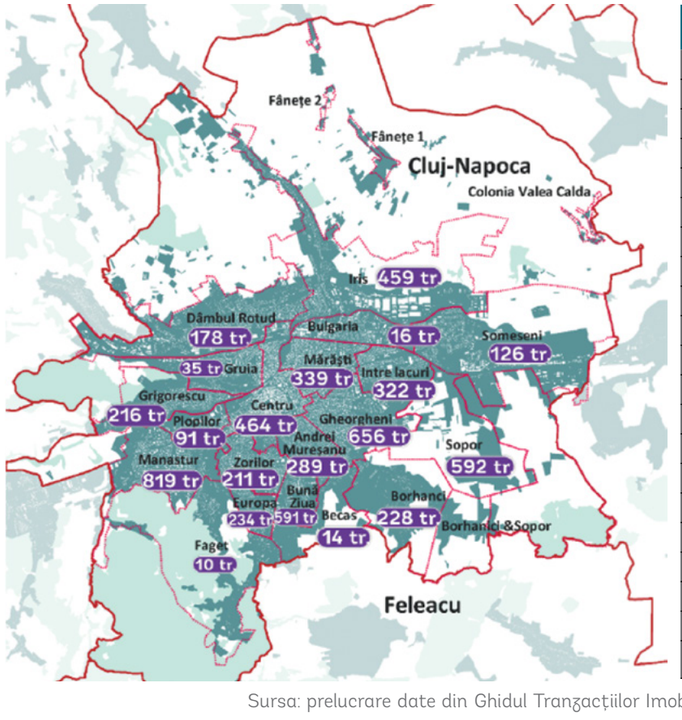

Cartier	Apartamente EUR
Andrei Muresanu	20,866,015
Becas	2,774,591
Borhanci	16,043,907
Bulgaria	725,722
Buna Ziua	45,975,027
Centru	35,335,396
Dambul Rotund	10,331,685
Europa	16,760,519
Faget	1,050,032
Intre Lacuri	18,418,523
Gheorgheni	47,055,912
Grigorescu	16,138,198
Gruia	2,439,076
Iris	23,506,430
Manastur	51,836,149
Marasti	25,899,879
Plopilor	7,797,513
Someseni	8,336,978
Sopor	42,957,931
Zorilor	16,255,379
TOTAL	410,504,859

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, 2018

FIGURA 247. Prețul mediu al tranzacțiilor pentru apartamente din Cluj-Napoca efectuate în 2018

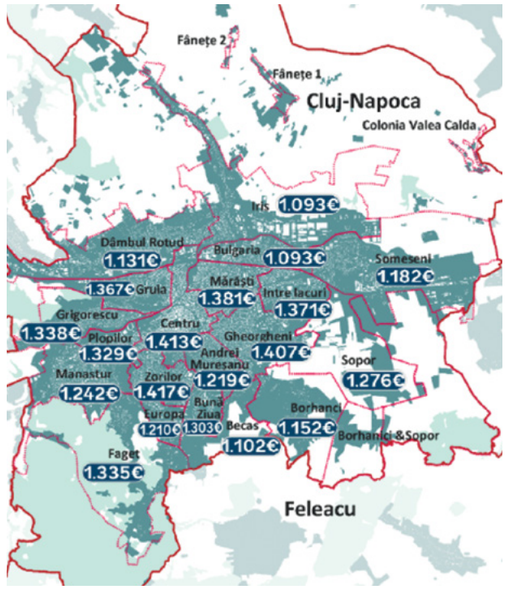

Cartier	Nr. Tranz	Suprafata mp	Val. Tranz. EUR'000
Andrei Muresanu	289	17.117	20.866
Becas	35	2.518	2.775
Borhanci	228	13.933	16.044
Bulgaria	16	664	726
Buna Ziua	591	35.276	45.975
Centru	464	25.015	35.335
Dambul Rotund	178	9.135	10.332
Europa	234	13.856	16.761
Faget	10	787	1.050
Intre Lacuri	322	13.430	18.419
Gheorgheni	656	33.442	47.056
Grigorescu	216	12.063	16.138
Gruia	35	1.784	2.439
Iris	459	21.500	23.506
Manastur	819	41.727	51.836
Marasti	339	18.759	25.900
Plopilor	91	5.869	7.798
Someseni	126	7.053	8.337
Sopor	592	33.666	42.958
Zorilor	211	11.471	16.255
TOTAL	5.911	319.065	410.505

Sursa: prelucrare date din Ghidul Tranzacțiilor Imobiliare, 2018

In clasamentul tranzacțiilor cu apartamente, după Mănăștur (unde 583 din apartamentele tranzacționate erau în construcții dinainte de anul 2000), cele mai vizate cartiere au fost Gheorgheni (unde s-au vândut mai mult de 55% din apartamente în construcții dinainte de anul 2000) și cartierele Bună Ziua și Sopor (unde aproape în integralitate au fost tranzacționate apartamente noi); la polul opus au fost cartierele Bulgaria, Făget, Gruia (cu cele mai mici valori de tranzacționare) și Plopilor.

Piața terenurilor.

Piața funciară este una din cele mai spectaculoase înregistrând cele mai mari valori de tranzacționare; creșterea volumului de terenuri tranzacționate la nivel național și o reorientare a investitorilor către piețe regionale, clasează municipiile Cluj-Napoca și Timișoara ca principali competitori ai zonei București-Ilfov. Deși piața rezidențială (compusă din case și apartamente) deține mare parte din portofoliul tranzacționat, anul 2019 aduce oportunități destul de bune și în cazul investițiilor în terenuri libere, ca urmare a intențiilor privind dezvoltarea ulterioară a municipiului și a zonei periurbane. Astfel, conform site-ului compariimobiliare.ro[167], pentru anul 2019 existau o serie de terenuri de mari dimensiuni, ce cădeau sub incidența unor documente de reglementare și ale căror valori însumate depășeau 44.5 milioane de euro:

- Mărăști – 21.200 mp - 7.000.000 euro
- Zorilor - 41.000 mp – 6.950.000 euro
- Florești – 77.856 mp – 4.670.000 euro
- Someșeni – 100.000 mp - 4.500.000 euro
- Sopor – 20.000 mp - 4.000.000 euro
- Florești – 65.500 mp - 3.930.000 euro
- Sopor – 30.000 mp - 3.500.000 euro
- Zorilor - 18.600 mp - 3.500.000 euro
- Bună Ziua - 7.800 mp - 3.393.000 euro
- Bulevardul Muncii - 16.260 mp - 3.000.000 euro.

Conform datelor publicate de Primăria Municipiului Cluj-Napoca, în anul 2018 au fost tranzacționate 346 terenuri, cu o valoare totală de 13.3 milioane de euro. Peste 62% din valoarea tranzacțiilor au fost în cartierele Borhanci, Sopor, Mănăștur și Iris; iar cele mai numeroase tranzacții de terenuri: Borhanci, Gheorgheni, Mănăștur și Sopor. Ca suprafață, cele mai multe tranzacții s-au îndreptat spre terenuri între 500-1.000 mp, însă cele mai valoroase tranzacții au fost pentru terenurile peste 1.000 mp. Iar ca finanțare, circa 99% din valoarea tranzacțiilor a fost făcută din surse proprii.

[167] https://compariimobiliare.ro/utile/stiri-imobiliare/top-10-cele-mai-scumpe-terenuri-de-vanzare-din-cluj-unele-in-zona-unui-viitor-cartier-al-orasului

TABEL 25. Evoluție prețuri medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu

	2013 S1	2013 S2	2014 S1	2014 S2	2015 S1	2015 S2	2016 S1	2016 S2	2017 S1	2017 S2	2018 S1	2018 S2	2019 S1	2019 S2
preț mediu per mp	157 €	133 €	126 €	130 €	130 €	137 €	154 €	172 €	184 €	195 €	210 €	214 €	222 €	247 €
variație față de anul precedent	100%		88%		104%		122%		116%		112%		111%	
preț mediu per mp pentru terenuri cu suprafețe între 300 și 500 mp	262 €	183 €	184 €	192 €	198 €	214 €	219 €	268 €	291 €	303 €	285 €	270 €	306 €	383 €
variație față de anul precedent	100%		84%		110%		118%		122%		93%		124%	
preț mediu per mp pentru terenuri cu suprafețe între 500 și 1000 mp	130 €	113 €	105 €	101 €	120 €	145 €	166 €	184 €	203 €	230 €	252 €	257 €	265 €	292 €
variație față de anul precedent	100%		85%		129%		132%		124%		118%		109%	
preț mediu per mp pentru terenuri cu suprafețe de peste 1000 mp	163 €	138 €	128 €	122 €	120 €	134 €	155 €	166 €	175 €	178 €	181 €	182 €	183 €	191 €
variație față de anul precedent	100%		83%		102%		126%		110%		103%		103%	

Sursa: calcule proprii pe baza ofertelor la vânzare din bazele de date imobiliare

Analiza bazei de date, cu valorile la vânzare, înregistrează o variație mică pentru anul 2014, când prețul mediu pe metru pătrat scade cu 12%, pentru ca apoi să crească până în anul 2019 – când atinge o valoare cu 62% mai mare față de anul 2013. După suprafața terenurilor, creșterea prețurilor medii, pentru anul 2019 față de anul 2013, a fost de 55% pentru terenurile cu suprafețe între 300 și 500 mp; de 129% pentru terenurile cu suprafețe între 500 și 1000 mp (cele mai tranzacționate ca număr) și de 24% pentru terenurile de peste 1000 mp.

FIGURA 248. Evoluție prețuri medii terenuri în perioada 2013 – 2018, în municipiul Cluj-Napoca și comunele Florești și Baciu, după suprafața terenurilor

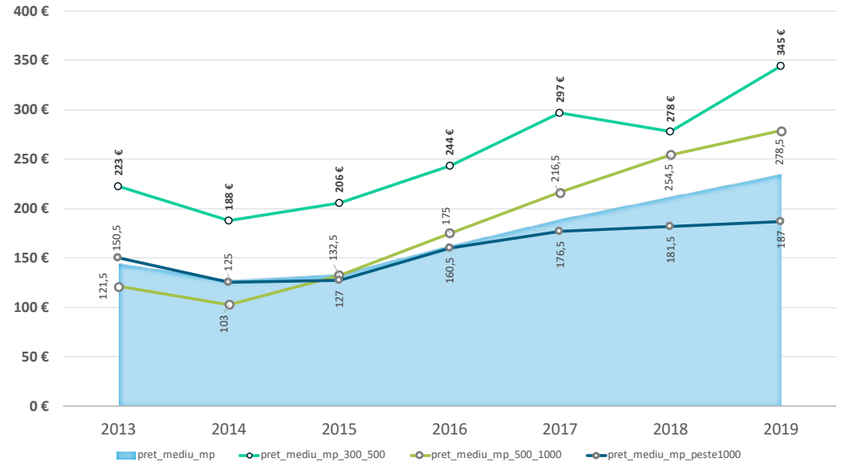

Sursa: calcule proprii pe baza ofertelor la vânzare din bazele de date imobiliare

În funcție de amplasament, de disponibilitate, de echipare și de gradul de urbanizare, pe zone de publicitate imobiliară, variația prețurilor la vânzare, înregistrată, este de până la 12 ori mai mică pentru zona Baciu față de Centrul municipiului și de până la 7 ori, în interiorul municipiului, pentru zona Iris față de aceeași zonă. In zonele de maxim interes investițional, precum Mănăștur sau Borhanci, valorile se păstrează crescute, în ciuda unei lipse a echipării adecvate a teritoriului pe anumite porțiuni. Este de așteptat ca și investițiile ulterioare propuse de Primărie, precum cea cu privire la construcția cartierului Sopor, să crească valorile de piață ale terenurilor libere de construcții.

FIGURA 249. Prețul mediu la vânzare pe metru pătrat (euro/mp), în municipiul Cluj-Napoca, comunele Baciu și Florești, în S2 2019

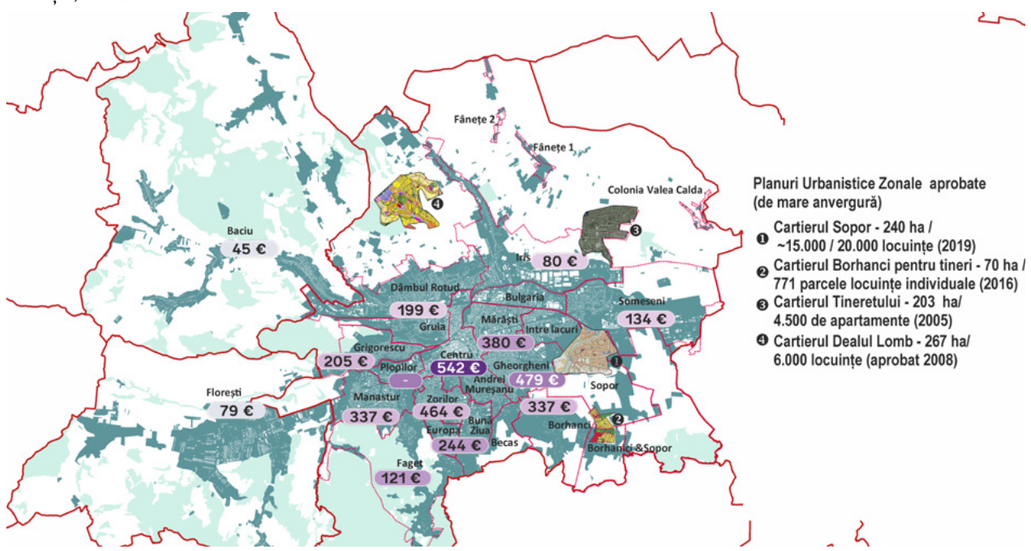

Sursa: prelucrare proprie, după datele disponibile pe site-urile imobiliare

Piața chiriilor.

Spre deosebire de piața vânzărilor, la nivel național, Cluj-Napoca înregistra pentru T1 2020 același valori medii ca și cel mai puternic competitor al său – municipiul București. Spre deosebire de București, piața din Cluj-Napoca prezintă câteva particularități, precum un nivel ridicat al tranzacționărilor fără creditare, un stoc mult mai mare de locuințe noi livrate (raportat pe cap de locuitor), o creștere mult mai accentuată a numărului de locuri de muncă și implicit o scădere a șomajului, evidențiind , astfel, orientarea utilizatorilor către achiziționare în detrimentul închirierii. Deși municipiul Cluj-Napoca este un important centru universitar, cu un număr relativ stabil de studenți înregistrați în ultimii ani (și aproape dublu ca volum față de municipiul București), piața chiriilor nu este foarte dezechilibrată de prezența acestora, dovedind încă o dată că piața rezidențială din Cluj-Napoca este o piață bună a investițiilor în domeniul imobiliar (achiziția apartamentelor fiind mult mai rentabilă pe termen lung).

FIGURA 250. Media chiriei (euro/lună), în zona metropolitană Cluj-Napoca, în T1 2020

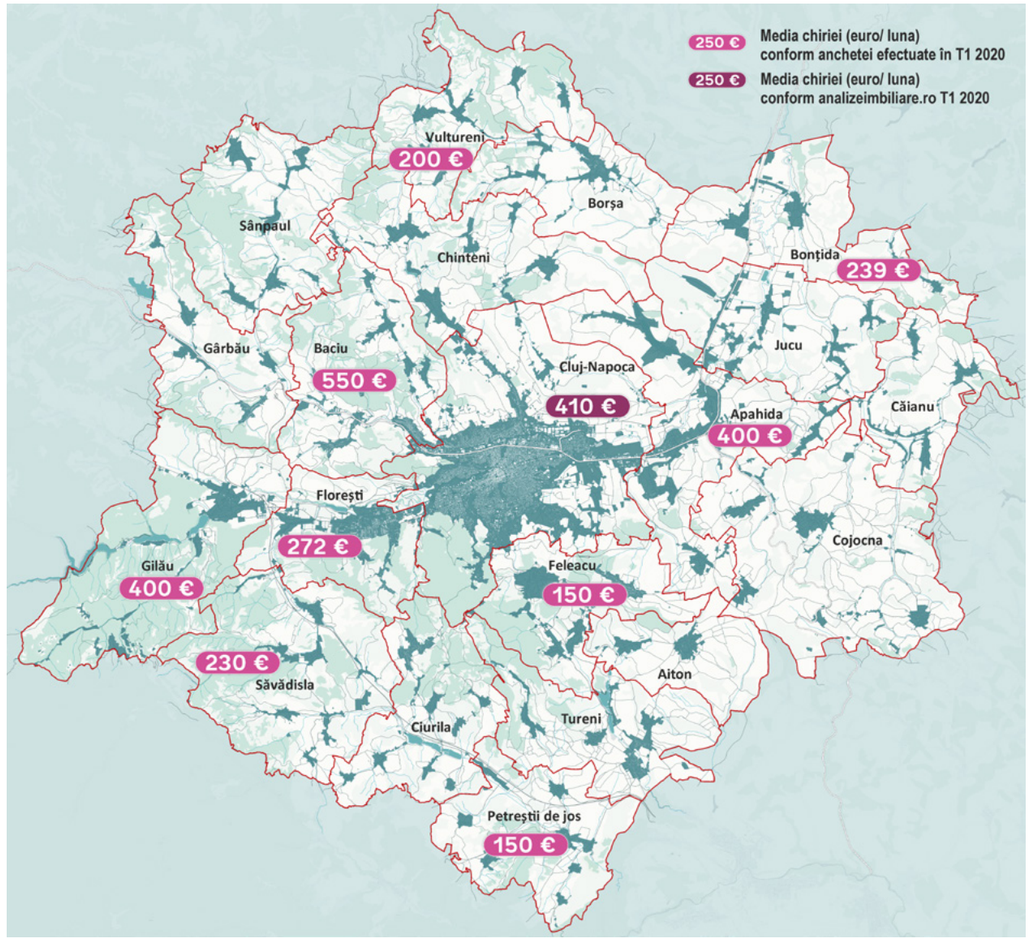

Sursa: prelucrare proprie, după datele disponibile pe site-urile imobiliare și datele sondajului de tip anchetă 2020

La nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, piața chiriilor (valori medii) este dominată de zonele Baciu (așa cum reiese din ancheta derulată la nivelul ZMCN) și de municipiul Cluj-Napoca (conform indicatorilor publicat de site-ul analizeimobilaire.ro); următoarele comune în clasament sunt comunele Gilău și Apahida, urmat de comunele Florești, Bonțida și Săvădisla. Rațiunile care influențează nivelurile de închiriere la nivelul ZM sunt diverse și depind atât de calitatea spațiilor oferite spre închiriere, dar mai ales de proximitatea față de locul de muncă sau alte dotări importante. Concentrarea angajatorilor în comune precum Florești, Gilău, Baciu (Tetarom I) sau Bonțida / Jucu (Tetarom III), contribuie la menținerea unor valori mai mari de închiriere.

Pentru municipiul Cluj-Napoca, la începutul lunii martie a anului 2020, conform datelor prezentate de agenția Blitz Imobiliare *indică o scădere de la 422 euro/lună în februarie, la 411 euro în martie pentru închirierea unui apartament de 2 camere. Scăderi mai accentuate au fost în cartierele Zorilor, de la 455 la 412 euro/lună, și Grigorescu, de la 426 la 411 euro/lună. În zona centrală s-a înregistrat o scădere de 31 euro/mp, ajungând prețul chiriei la apartamente la 483 de euro. Primele săptămâni ale lunii aprilie au adus o confirmare a acestui trend, indicele Blitz pentru apartamente de închiriat continuându-și tendința de corecție, până la valoarea de 387 de euro. Scăderi mai accentuate s-au remarcat în cartierele Mănăștur, de la 358 la 316 euro, Grigorescu de la 410 la 387 de euro, și Iris de la 393 la 359 de euro pentru un apartament de închiriat*[168].

FIGURA 251. Media chiriei (euro/lună), în municipiul Cluj-Napoca, pe cartiere în T1 2020

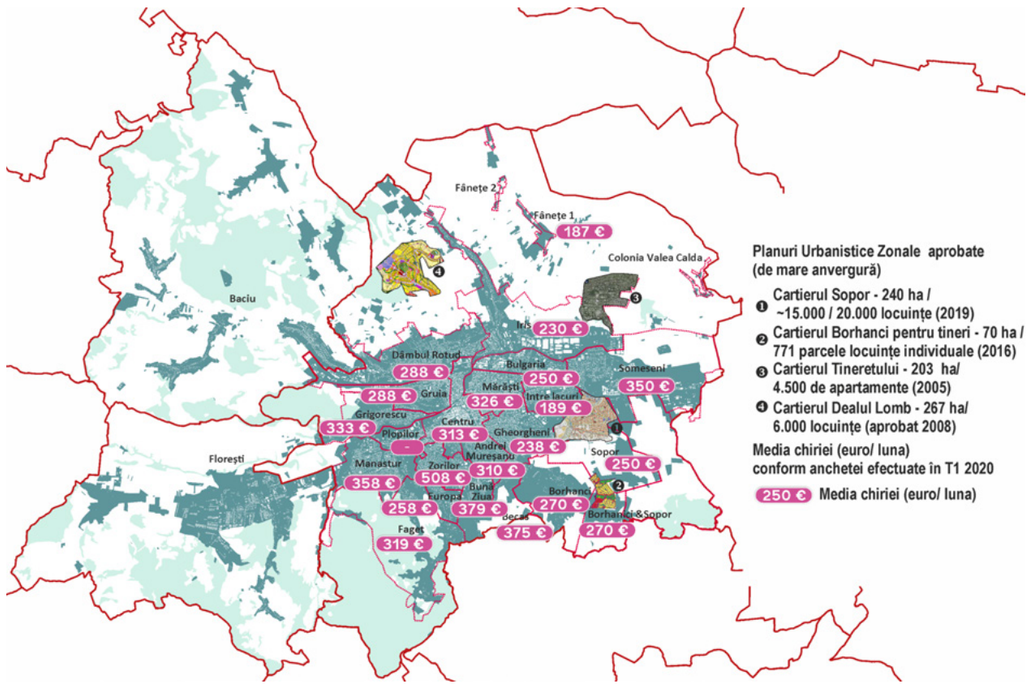

Sursa: prelucrare proprie, după datele sondajului de tip anchetă 2020

[168] https://gcj.ro/economie/scad-chiriile-la-cluj-vezi-preturile-pe-cartiere--197537.html

6.7.3. Concluzii și recomandări

FIGURA 252. Infrastructura de transport propusă în Zona Metropolitană Cluj-Napoca

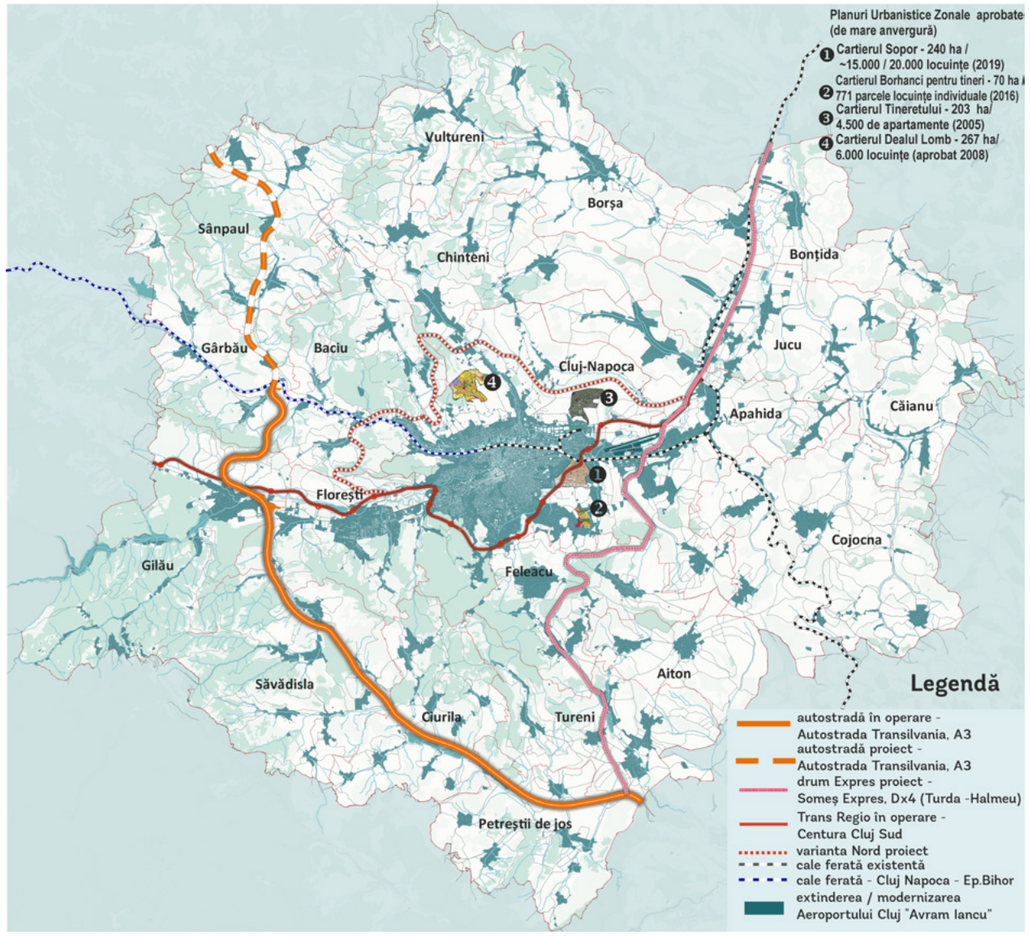

Sursa: prelucrare proprie

Anexa 1.
Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	Central - Ultracentral		Făget	Gheorgheni - Andrei Muresanu	Grigorescu	Gruia - Dâmbul Rotund - Gara - Bulgaria	Iris	Mănăștur - Câmpului	Borhanci - Sopor	Mărăști - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	Plopilor	Someșeni	Zorilor
Amplasament	central / semicentral			10												
	în afara inelului central / periferie		5			5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Accesibilitate	fără străzi asfaltate															
	artere importante de circulație		3	3		3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
	cu artere majore		1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	zone pietonale si piste de biciclete		10	10				10	10		10		10	10		10
	zone pietonale si piste de biciclete - propuse		5	5			5	5	5	5	5	5	5	5		5
Transport public	fără transport public															
	dependent de singur tip de transport de suprafață		1													
	cu mai multe mijloace de transport de suprafață			2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Starea fondului construit	clădiri cu risc seismic															
	clădiri vechi cu fațade degradate															
	blocuri cu o vechime mai mare de 50 de ani						-2	-2								
	blocuri reabilitate termic in proporție de sub 50%															
	blocuri reabilitate termic in proporție de peste 50%															
	inserții clădiri noi de locuit		5	5			5		5		5	5	5			5
Densitate / spațialitate	blocuri cu regim ridicat de înălțime						1	1			1		1			
	blocuri cu regim scăzut de înălțime		2	2					2	2						
	zone de case pe plan prestabilit / parcelări (interbelice)						3	3	3					3		3
	zone cu case noi (parcelări)		4			4		4	4	4	4	4			4	
Distanța de păduri/ lacuri/râu	intre 3 si 5 km distanta de păduri/lacuri/râu		2	2			2					2	2			D
	intre 1 si 3 km distanta de păduri/lacuri/râu															
	mai puțin de 1 km distanta de păduri/lacuri/râu			4		4		4	4	4	4			4	4	4

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	Central - Ultracentral		Făget	Gheorgheni - Andrei Muresanu	Grigorescu	Gruia - Dâmbul Rotund - Gara - Bulgaria	Iris	Mănăștur - Câmpului	Borhanci - Sopor	Mărăști - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	Plopilor	Someșeni	Zorilor
Recreere	cartier rezidențial fără parc de mari dimensiuni		-1			-1			-1	-1		-1			-1	-1
	în vecinătatea unui parc (mai puțin de 1 km)			2			2				2	2	2	2		
	cu parc de mici dimensiuni			3			3	3			3		3	3		
	cu parc de mari dimensiuni															
	cu multiple spații verzi între blocuri						3	3		`	3		3	3		
	facilități sportive (mai puțin de 1 km)			4			4	4	4		4		4	4		
Centre comerciale	magazine de proximitate		1	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	supermarket-uri		2	2		2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	hipermarketuri															
	mall (la mai puțin de 3 km)			4		4	4	4	4	4	4	4	4	4		4
	parter comercial			5			5	5			5					
Educație	fără unități publice de învățământ					-1				-1		-1				
	cu unități de învățământ preșcolar		1	1			1	1	1		1		1	1		1
	unități de învățământ primar și gimnazial		2	2			2	2	2		2		2	2	2	2
	unități de învățământ liceal			3			3	3			3		3	3		
	unități de învățământ superior			4				4	4		4			4		
Angajatori	zone cu mulți angajatori publici			2				2	2		2			2		
	zone cu mulți angajatori privați		3				3			3			3			3
	zone cu mulți angajatori publici si privați														5	
Investiții majore în infrastructură	în lucru		5	5									5			
	proiecte în viitorul apropiat (1-5 ani)		3			3	3			3	3	3	3		3	3
Investiții majore private (în lucru și în viitor)	noi ansambluri de locuit		3				3		3		3	3				
	noi clădiri de birouri			5			5		5				5			5
Interacțiune socială	fără spații interstițiale generoase / fond construit compact		-1									-1				
	cu spații interstițiale generoase						2	2			2		2			
	cu parcuri in proximitate / în interiorul cartierului			3			3	3			3		3	3		
	cu centre de cartier bine definite						4	4			4		4			
	cu centre de zi						4	4			4		4			

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	Central - Ultracentral		Făget	Gheorgheni - Andrei Muresanu	Grigorescu	Gruia - Dâmbul Rotund - Gara - Bulgaria	Iris	Mănăștur - Câmpului	Borhanci - Sopor	Mărăști - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	Plopilor	Someșeni	Zorilor
Percepția cetățenilor - satisfacția față de dotare																
Linie de transport public	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5							5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8		8	8	8		8	8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)								10				10			
Locuri de parcare suficiente pentru rezidenți	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5		5	5	5			5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8							8	
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)											10	10			10
Străzi asfaltate	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5		5			5		5		5
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8		8	8		8		8	
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Piste amenajate pentru bicicliști	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5				5		5					5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8		8		8						
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)										10	10	10			
Teren de sport în apropiere	în foarte mică măsură (medii sub 6)								5					5	5	
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8	8	8		8	8		8			8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)		10									10				
Spațiu verde pentru relaxare (părculeț, zonă verde)	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5		5					5	5	
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8		8	8		8			8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)											10				
Loc de joacă pentru copii	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5				5							5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8		8	8	8	8		8			8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)											10			10	
Zone de promenadă, fără acces auto	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5										5			5
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8			8	8		8	8			8	8	
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)					10			10			10				
Loc de relaxare pentru vârstnici	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5			5					5	
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8	8		8	8	8	8	8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	Central - Ultracentral		Făget	Gheorgheni - Andrei Muresanu	Grigorescu	Gruia - Dâmbul Rotund - Gara - Bulgaria	Iris	Mănăștur - Câmpului	Borhanci - Sopor	Mărăști - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	Plopilor	Someșeni	Zorilor
Centru de zi/ club pentru pensionari	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5				5				5	5			5	
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8		8	8	8			8	8	8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Educație	în foarte mică măsură (medii sub 6)													5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8	8	8	8	8	8		8		8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)											10				
Iluminat public satisfăcător	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5							5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8	8	8	8	8	8		8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Copaci, arbori stradali	în foarte mică măsură (medii sub 6)						5		5				5	5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8		8		8	8	8			8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Spațiu amenajat în jurul blocului/ locuinței	în foarte mică măsură (medii sub 6)															
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8	8	8	8	8	8		8	8		8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)											10			10	
Apartamentul/casa termoizolat/ă	în foarte mică măsură (medii sub 6)															
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8			8	8	8	8	8	8		8	8		8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)			10								10			10	
Fațada blocului/casei amenajată	în foarte mică măsură (medii sub 6)															
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8	8	8	8	8	8		8	8	8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)		10									10				
Intrarea in bloc/casa amenajată	în foarte mică măsură (medii sub 6)															
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8	8	8	8	8	8	8	8	8		8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)		10												10	
Percepția cetățenilor - media satisfacției fata de dotarea urbană	în foarte mică măsură (medii sub 6)													5		
	într-o măsură mare (medii 6-8)		8	8		8	8	8	8	8	8	8	8		8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Buna Ziua - Europa - Calea Turzii	Central - Ultracentral		Făget	Gheorgheni - Andrei Muresanu	Grigorescu	Gruia - Dâmbul Rotund - Gara - Bulgaria	Iris	Mănăștur - Câmpului	Borhanci - Sopor	Mărăști - Intre Lacuri - Aurel Vlaicu	Plopilor	Someșeni	Zorilor
Percepția cetățenilor -locuința are probleme de structură	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)															
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -locuința e prea mică	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)															
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -locuința se află într-o zonă neatractivă, care nu vă place	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)															
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -locuința e la distanță mare față de locul de muncă	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)															
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -locuința e la distanță față de o stație de transport public	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)														8	
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -locuința are probleme cu utilitățile	în foarte mică măsură (medii sub 6)		5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 6-8)															
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)															
Percepția cetățenilor -satisfacția față de situația locativă din prezent	în foarte mică măsură (medii sub 6)														5	
	într-o măsură mare (medii 6-8)			8		8	8	8	8	8	8	8				8
	într-o măsură foarte mare (medii 8-10)		10										10	10		
Atractivitate pe piața imobiliară și accesul la locuințe																
Număr tranzacții (2018)	sub 100 de tranzacții					1			1					1		
	100-500 de tranzacții		3	3				3		3			3		3	3
	peste 500 de tranzacții						5				5	5				
Accesul la locuințe (2018)	peste prețul mediu tranzacționat (1287 euro/mp - 2018)		2	2		2	2	2					2	2		2
	sub prețul mediu tranzacționat (1287 euro/mp - 2018)								4	4	4	4			4	

FIGURA 253. Scor indice analiză pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (accesibilitate și dotări)

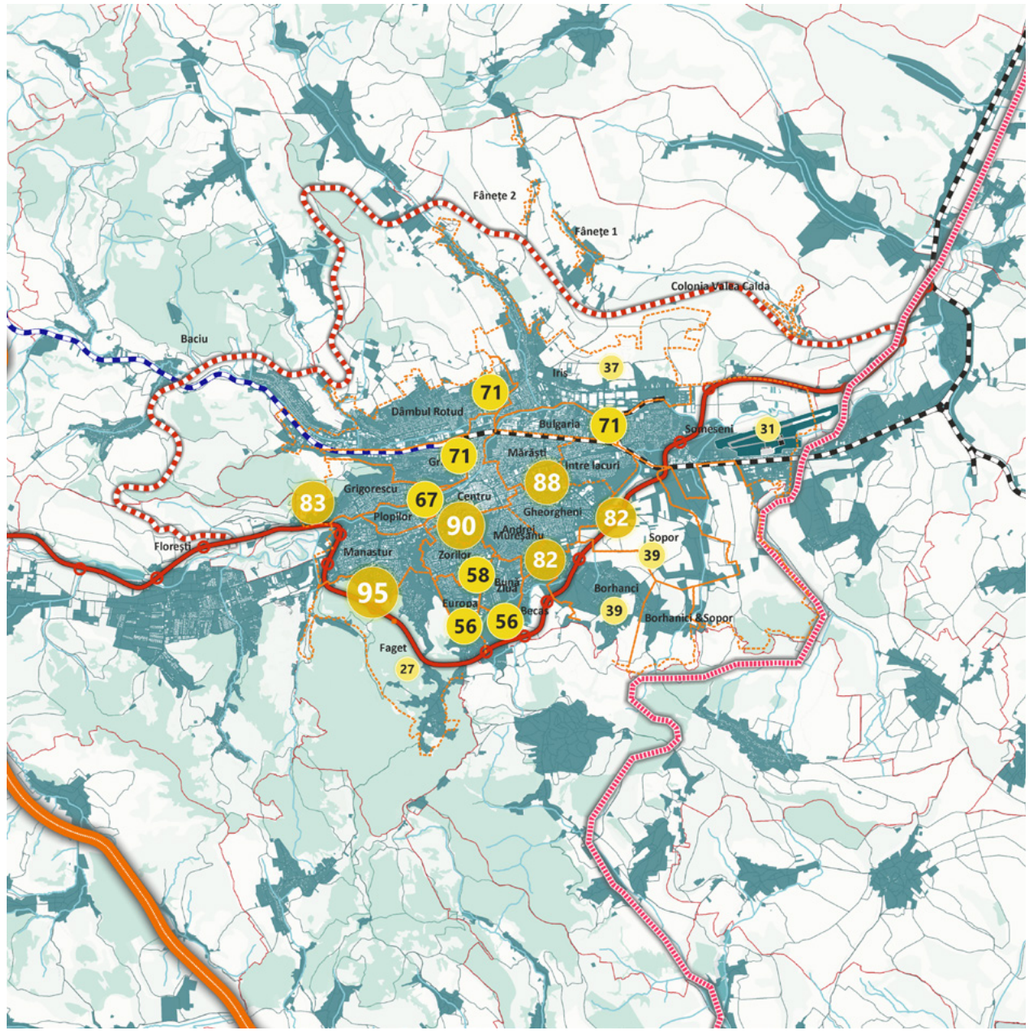

Scor indice analiză (dotări și accesibilitate)

- 39 27-40
- 71 40-71
- 95 82-95

Sursa: prelucrare proprie

FIGURA 254. Scor indice percepție locuitori pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (prelucrarea rezultatelor din ancheta tip sondaj efectuat la nivelul zonei metropolitane, 2019)

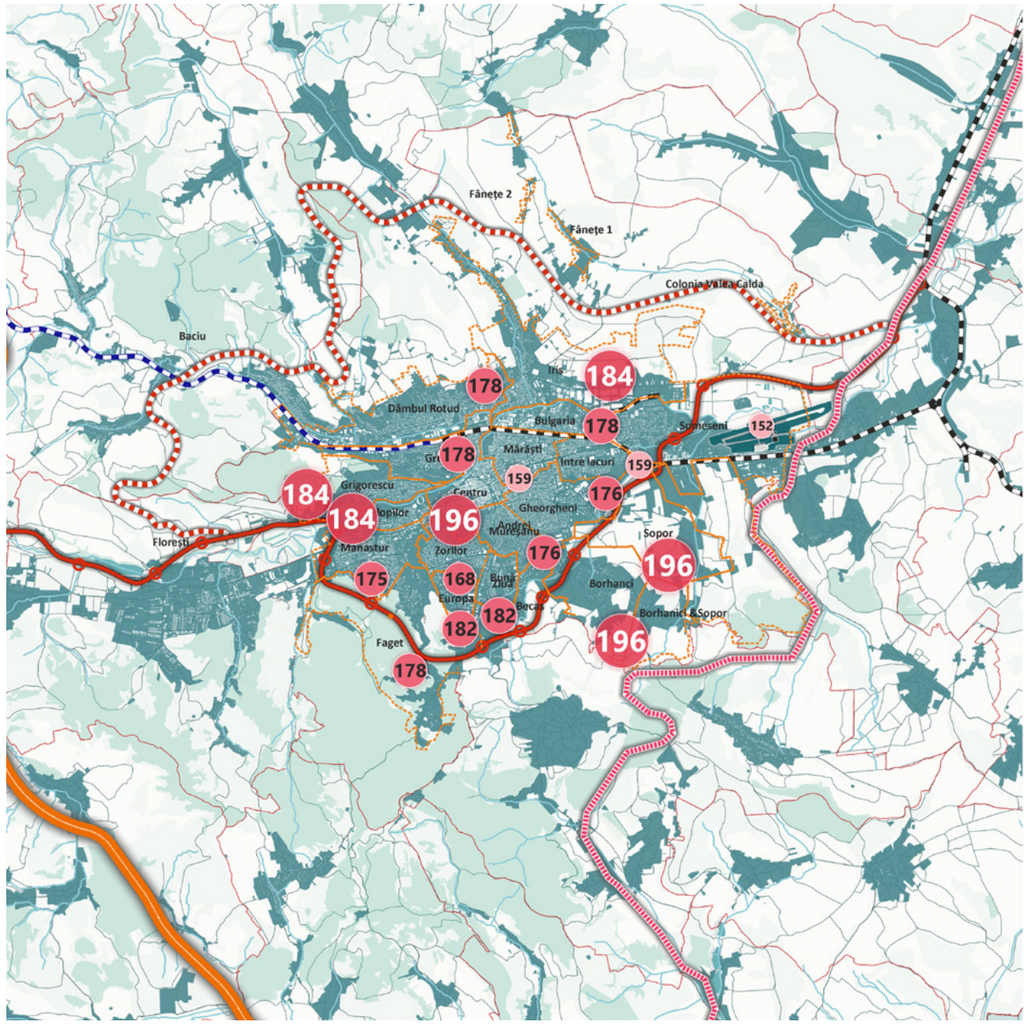

Scor indice percepția cetățenilor

- 152 152-160
- 175 168-182
- 184 184-196

Sursa: prelucrare proprie

FIGURA 255. Scor index atractivitate pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca (integrarea tuturor criteriilor)

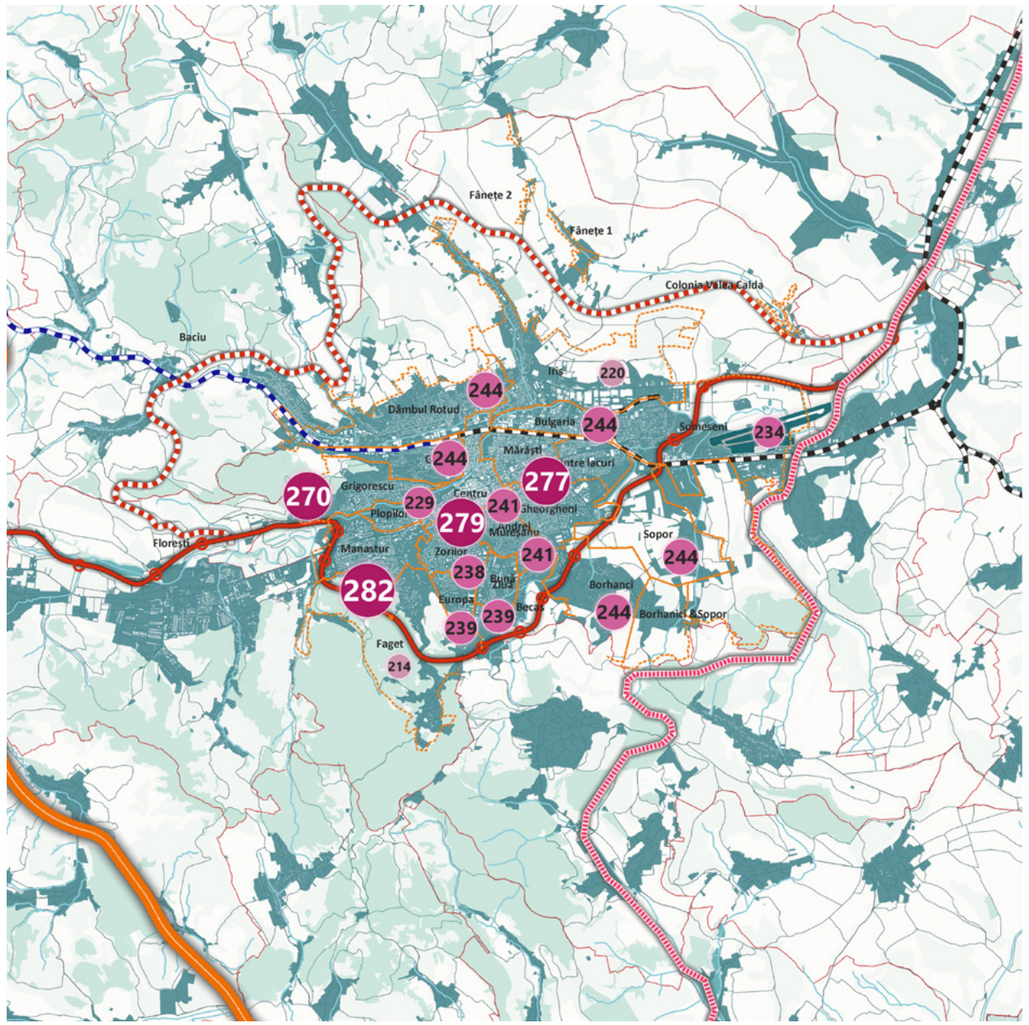

Scor index atractivitate

- 282 214-220
- 282 229-245
- 282 270-282

Sursa: prelucrare proprie

Anexa 2.
Evaluarea atractivității pentru cartierele municipiului Cluj-Napoca

Criterii evaluare atractivitate	Criterii evaluare atractivitate - defalcare	Punctaj acordat	Aiton	Apahida	Baciu	Bonțida	Borșa	Căianu	Chinteni	Ciurila	Feleacu	Florești	Gârbău	Gilău	Jucu	Petrești de Jos	Sânpaul	Săvădisla	Tureni	Vultureni
Amplasament	in prima coloana de localități / suburbie			10	10				10	10	10	10								
	spre limita ZM	5				5	5	5					5	5	5	5	5	5	5	5
Accesibilitate / investiții majore în infrastructură	fără infrastructură majoră	-1					-1	-1					-1							-1
	cu infrastructură majoră (viitoare- autostradă, drum expres, linie CF)			10	10	10			10	10	10	10		10	10	10	10	10	10	
	drumuri naționale sau expres existente							2												
	piste de biciclete regionale (propuse)			10	10							10								
Evenimente culturale	evenimente culturale cu reputație regională					10														
Locuri de muncă	zone cu mulți angajatori publici / privați (peste 200 de contracte active)			2		2						2		2	2					
	mari angajatori specializați				3							3		3	3					
Investiții majore private	locuințe noi construite - peste 200 (2011 -2018)			3	3				3		3	3		3	3					
	industrie				5										5					
Percepția cetățenilor																				
Media satisfacției fata de dotare	în foarte mică măsură (medii sub 6)				5		5						5							
	într-o măsură mare (medii 7-8)	8	8			8		8	8	8	8	8		8	8	8	8	8	8	8
	într-o măsură foarte mare (medii 9-10)																			
Rata medie in euro/ luna	sub media de 410 euro/luna			10	10	10			10		10	10	10	10	10					
	peste media de 410 euro/luna																			5
Locuința are probleme de structură	în foarte mică măsură (medii sub 6)	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Locuința e prea mică	în foarte mică măsură (medii sub 6)	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Locuința se află într-o zonă neatractivă, care nu vă place	în foarte mică măsură (medii sub 6)	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Locuința e la distanță mare față de locul de muncă	în foarte mică măsură (medii sub 6)	5	5		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Locuința e la distanță față de o stație de transport public	în foarte mică măsură (medii sub 6)	5	5		8	5	5	5	5	5	5	5	5	5			5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 7-8)														8	8				
Locuința are probleme cu utilitățile (apă, canalizare, electricitate, gaz)	în foarte mică măsură (medii sub 6)			5	5	5	5		5	5	5	5	5	5	5		5	5	5	5
	într-o măsură mare (medii 7-8)	8														8				
	într-o măsură foarte mare (medii 9-10)							10												
Intenționează să se mute in următorii 5 ani (20,5% din respondenți)	sub 5% din răspunsuri				5	5	5				5		5	5	5	5		5		
	peste 5% din răspunsuri		-5									-5								

Sursa: prelucrare proprie

FIGURA 256. Scor index atractivitate la nivel metropolitan (integrarea tuturor criteriilor)

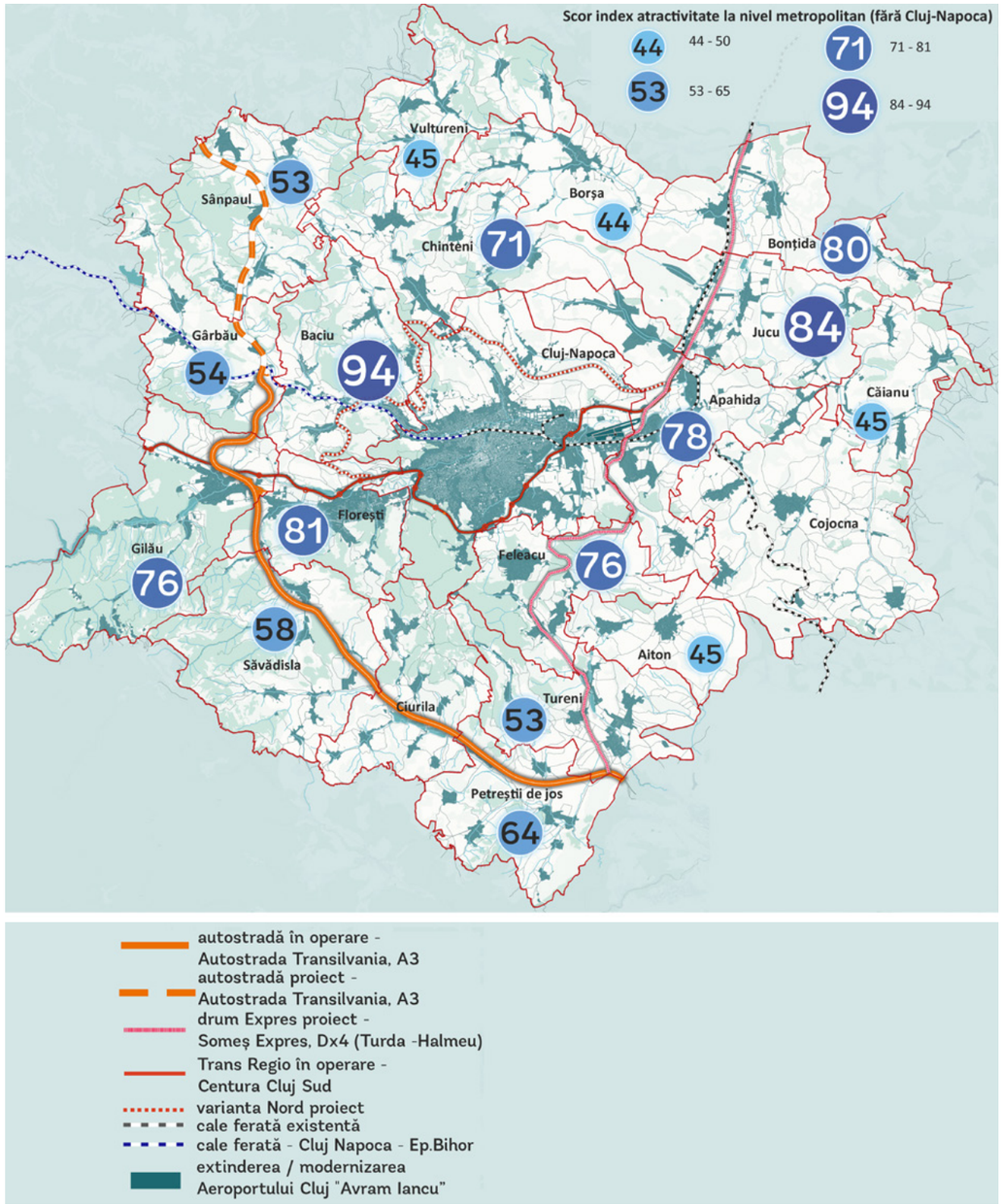

Sursa: prelucrare proprie

Anexa 3.
Index informativ dezvoltări noi 2019 – 2021 cu unități disponibile la vânzare (în baza informațiilor disponibile)

1. Sophia Residence

Sophia Residence	43 Buna Ziua str.	941 € +TVA	450	500	2019
	http://sophiaresidence.ro/				
1 camere	de la 49.28 m²				de la 93 632 € +TVA
2 camere	123.6 m²	de la 941 € +TVA pentru m²			de la 116 282 € +TVA
3 camere	92.2-102 m²	de la 1 099 € +TVA pentru m²			de la 112 098 € +TVA

Facilități	interfon, parc, supermarket, spații de joacă, teren de sport
Încălzire	centrala termica individuala
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	5
Numărul de apartamente	450
Numărul de etaje	P+8E
Parcare	subterană (500)
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	acces securizat

2. Gardenia Residence

Gardenia Residence	11 Colonia Borhanci str	1 120 € +TVA	66		2020
https://gardeniaresidence.ro/					
2 camere	54.75-77.5 m²	de la 1 023 € +TVA pe m²	de la 68 837 € +TVA		
3 camere	73.04-144.69 m²	de la 991 € +TVA pe m²	de la 85 392 € +TVA		

Facilități	videointerfon, spații comerciale, loc de joacă
Încălzire	centrala termica individuala
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	4
Numărul de apartamente	66
Numărul de etaje	S+P+2E+ER
Parcare	subterană și exterioară
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	acces securizat

3. Maurer Panoramic

Maurer Panoramic	14 Lalelelor str.	1 833 € +TVA	302		2021
www.maurerpanoramic.ro					
2 camere	49-59.35 m²	de la 1 845 € +TVA pe m²	de la 98 000 € +TVA		
3 camere	73-79.49 m²	de la 1 881 € +TVA pe m²	de la 145 000 € +TVA		
4 camere	90-98.63 m²	de la 1 823 € +TVA pe m²	de la 165 000 € +TVA		

Facilități	video-interfon, sistem „Smart Home", parc, supermarket, spatii comerciale
Încălzire	încălzire în pardoseală (centrală termică de bloc)
Lift	2 ascensoare
Mijloace de transport	autobuz, tramvai, tren
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	302
Numărul de etaje	S+P+21
Parcare	5 niveluri de parcări
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	supraveghere video

4. Columna Residence

Columna Residence	11 Razoare str.	1 147€ +TVA	350	360	2021
http://www.columnaresidence.ro/					
2 camere	55.26-64.72 m²	de la 1 133 € +TVA pe m²	de la 69 524 € +TVA		
3 camere	72.62 m²	de la 1 246€ +TVA pe m²	de la 90 476 € +TVA		

Facilități	interfon
Încălzire	centrală termică
Lift	lift Kone
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	4
Numărul de apartamente	350
Numărul de etaje	D+P+7E+ER / D+P+3+ER
Parcare	subterană și supraterană(360)
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă, fără grinzi
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	da

5. West City Tower

West City Tower	139 Calea Florești str.	1 550€ +TVA	182				2020
http://www.westcitytower.ro/							
Garsoniera	50.9-53.97 m²	de la 1 350€ +TVA pentru m²	de la 69 161 € +TVA				
1 camere	50.9 m²	de la 1 550€ +TVA pentru m²	de la 78 895 € +TVA				
2 camere	58.11-87.99 m²	de la 1 550€ +TVA pentru m²	de la 92 976 € +TVA				
3 camere	106.97-107.03 m²	de la 1 800€ +TVA pentru m²	de la 192 546 € +TVA				
Penthouse	212.82 m²	de la 2 150€ +TVA pentru m²	de la 457 563 € +TVA				

Facilități	interfon, parc, supermarket, farmacie
Încălzire	încălzire în pardoseală
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	182
Numărul de etaje	P+25
Parcare	parcă pe 5 nivele
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	acces securizat

6. Clar Residence Park

Clar Residence Park	13 Mihai Romanu str.	1 350€ +TVA	155				2019

http://clarresidencepark.ro/

2 camere	49.8-234.92 m²	de la 1 096€ +TVA pentru m²	de la 65 170 € +TVA
3 camere	75.44-141.94 m²	de la 957€ +TVA pentru m²	de la 75 681 € +TVA

Facilități	parc, teren de sport, spații de joacă
Încălzire	centrală termică individuală și sistem de încălzire în pardoseală
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul de apartamente	155
Parcare	garaje și parcare exteroiară
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc apartamente
Curte închisă	nu

7. Campeador Residence West

Campeador Residence West	11-13 Razoare str.	808 € +TVA	85				2017

https://campeador-residence.ro/proiecte/cartier-vivo-cluj-napoca.html

2 camere	42.08-43.16 m²	de la 808 € +TVA pentru m²	de la 33 980 € +TVA
3 camere	52.45 m²	de la 808 € +TVA pentru m²	de la 42 353 € +TVA

Încălzire	centrală termică
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	85
Numărul de etaje	2S+D+P+5E
Parcare	parcări interioare, garaj
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc locuințe
Curte închisă	nu

8. Sunny Prime Residence

Sunny Prime Residence	10 Constanta str.	2 000 € +TVA	44	47			2019

https://www.sunnyrealestate.ro/apartamente-sunny-prime-residence/

2 camere	53.12 m²	de la 2 000 € +TVA pentru m²	de la 106 240 € +TVA
3 camere	73.72-154.44 m²	de la 2 000 € +TVA pentru m²	de la 147 440 € +TVA

Facilități	spații comerciale,
Încălzire	centrală termică proprie
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	44
Numărul de etaje	S+P+M+6E
Parcare	47 locuri parcare subterană, terestră
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc apartamente
Curte închisă	pază permanentă

9. Avella

Avella	21 decembrie 1989 str.	1 532€ +TVA	88	200 masini 100 biciclete			2019

https://avella.ro/

1 camera	37.68 m²	
2 camere	de la 55.82 m²	
3 camere	71.48-104 m²	de la 116 500 € +TVA

Facilități	interfon
Încălzire	centrala termica de apartament marca Viessmann, încalzire in pardoseala REHAU
Lift	lift marca Schindler
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	88
Numărul de etaje	2S+P+M+11E
Parcare	subterană – 200 locuri de parcare pentru masini si 100 pentru biciclete
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	video interfon

10. Wings

Wings	88A Frunzisului str.	1 350€ +TVA	228	2020
https://www.studiumgreen.ro/wings/				
2 camere	76.6 m²			
3 camere	51 m²			
Penthouse-uri	127 m²			
Duplex-uri	173.64 m²			

Facilități	prize mașini electrice, supermarket, interfon, teren de joacă copii, pivnițe individuale, grădini private
Încălzire	centrală termică proprie și încălzire în pardoseală
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	2
Numărul de apartamente	228
Numărul de etaje	P+15E
Parcare	subterană
Tehnologia construcției	beton armat și cărămidă
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	paza 24/7 și incintă securizată

11. River Side Residence

River Side Residence	2 Portelanului str.	1200 € +TVA	279	2019
https://www.riversidecluj.ro/				
1 camera	37.9-48.3 m²			
2 camere	53-60.9 m²			de la 66 840 € +TVA
3 camere	74.3-106.6 m²			
4 camere	116.5 m²			

Facilități	interfon, parc, supermarket, farmacie
Încălzire	centrală termică proprie
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	279
Numărul de etaje	P+10E
Parcare	subterană
Tehnologia construcției	structura din beton armat
Tip imobil	bloc de apartamente
Curte închisă	acces securizat

12. Junior Residence

Junior Residence	145A Fabrici str.	1146 € +TVA	144	2019
https://www.junior-residence.ro/				
1 camera	48.83 m²	de la 1 085 € +TVA pentru m²		de la 53 000 € +TVA
2 camere	42.69-71.05 m²	de la 1 145 € +TVA pentru m²		de la 48 885 € +TVA
3 camere	84.06-97.12 m²	de la 1 057 € +TVA pentru m²		de la 89 400 € +TVA

Facilități	interfon, spații comerciale
Încălzire	centrală termică proprie
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	8
Numărul de apartamente	144
Parcare	subterană
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	blocuri locuințe

13. House Luxury Residence - Teilor

House Luxury Residence - Teilor	47 Teilor str.	51	2018
https://houseluxuryinvestment.ro/proiect-str-teilor/			
2 camere			
3 camere			

Încălzire	centrală termică proprie
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	4
Parcare	subterană
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	bloc locuințe
Curte închisă	nu

14. House Luxury Residence – Cluj

House Luxury Residence – Cluj	408i Avram Iancu str.	1 150 € +TVA		2020
https://houseluxuryinvestment.ro/proiect-cluj/				
3 camere	98.52 m²	de la 1 150 € +TVA pentru m²	de la 113 298 € +TVA	
4 camere	151.03 m²	de la 1 150 € +TVA pentru m²	de la 173 685 € +TVA	

Încălzire	centrală termică
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de etaje	D+P+7E
Parcare	subterană și terestră
Tehnologia construcției	beton armat și cărămidă
Tip imobil	bloc locuințe

15. Record Park

Record Park	20A Onisifor Ghibu	1 792 € +TVA	236	230	2020
https://www.record-park.ro/					
2 camere	56.6-68.5 m²	de la 1 944 € +TVA pentru m²	de la 111 000 € +TVA		
3 camere	79.5-98.2 m²	de la 1 988 € +TVA pentru m²	de la 158 000 € +TVA		
4 camere	110 m²	de la 1 618 € +TVA pentru m²	de la 178 000 € +TVA		

Facilități	sala fitness, piscină, spații comerciale, grădiniță
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	2
Numărul de apartamente	236
Numărul de etaje	2S+P+6E
Parcare	subterana, 230 locuri
Tehnologia construcției	beton armat
Tip imobil	blocuri apartamente
Curte închisă	securitate 24/7

16. Solaris Astoria

Solaris Astoria	16-18 Einstein str.	1 875 € +TVA	24	2020
https://solarisdevelopment.ro/solaris-astoria/				
2 camere	47.45 m²	de la 1 994 € +TVA pentru m²	de la 94 600 € +TVA	
3 camere	70.38-78.46 m²	de la 1 816 € +TVA pentru m²	de la 131 900 € +TVA	

Facilități	sistem antiincendiu, sistem Smart Home
Încălzire	centrală termică individuală
Lift	lift cu capacitatea de 8 persoane
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	24
Numărul de etaje	S+P+4 E
Parcare	subterană și exterioară
Tehnologia construcției	structura din beton armat
Tip imobil	bloc apartamente
Curte închisă	supraveghere video

17. Solaris City

Solaris City	28 Traian str.	1 526 € +TVA	24	2020
https://solarisdevelopment.ro/solaris-city/				
2 camere	40.93-61.63 m²			
3 camere	72.37-93.55m²	de la 1 525 € +TVA pentru m²	de la 142 700 € +TVA	
4 camere	93.76 m²	de la 1 650 € +TVA pentru m²	de la 154 700 € +TVA	

Facilități	sistem antiincendiu, sistem Smart Home
Încălzire	centrală termică individuală
Lift	lift cu capacitatea de 8 persoane
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	24
Numărul de etaje	S+P+6E
Parcare	subterană și exterioară
Tehnologia construcției	structura din beton armat
Tip imobil	bloc apartamente
Curte închisă	supraveghere video

18. View by Donath Park

View by Donath Park	Padurii str.	1 122 € +TVA		2020
	https://donathpark.ro/			
2 camere	57 m²	de la 1 122 € +TVA pentru m²	de la 63 954 € +TVA	
3 camere	70-76 m²	de la 1 122 € +TVA pentru m²	de la 78 540 € +TVA	

Facilități	boxe, locuri de joaca pentru copii
Încălzire	centrală termica, incalzire in pardoseala
Numărul blocurilor	4
Numărul de etaje	P+2E
Parcare	terestră și garaje
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	blocuri apartamente
Curte închisă	cale de acces pazită și barieră

19. Mon Jardin Residence

Mon Jardin Residence	29 Soporului str	de la 1300 € +TVA	74	76	2021
1 camera	37 m²				
2 camere					
3 camere					
4 camere	99 m²				

Facilități	spatii comerciale,
Încălzire	centrala termica
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	2
Numărul de apartamente	74
Numărul de etaje	S1+S2+P+9E
Parcare	76 locuri de parcare subterană și supraterană
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	blocuri locuințe

20. House Luxury Residence – Sesul de Sus

House Luxury Residence – Sesul de Sus	Sesul de Sus str.	517 € +TVA		2020
	https://houseluxuryinvestment.ro/sesul-de-sus/			
2 camere	55.23-63.23 m²	de la 656 € +TVA pentru m²	de la 36 500 € +TVA	
3 camere	82.66-102.68 m²	de la 517 € +TVA pentru m²	de la 48 000 € +TVA	

Facilități	supermarket, loc de joacă
Încălzire	centrala termica
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz
Numărul blocurilor	3
Parcare	subterană și supraterană
Pereți	compartimentări interioare din cărămidă
Tehnologia construcției	structura din beton armat cu închideri din cărămidă
Tip imobil	blocuri apartamente

21. Seasons

Seasons	91 Frunzisului str	153	154+ Parcare biciclete	2021
	https://www.studiumgreen.ro/seasons-ro/			
1 camera	39 m²			
2 camere				
3 camere	139 m²			

Facilități	teren de joacă pentru copii, prize vehicole electrice
Încălzire	centrală termică în condensație
Lift	da
Mijloace de transport	autobuz, tramvai
Numărul blocurilor	1
Numărul de apartamente	153
Numărul de etaje	S+P+14E
Parcare	154 locuri de parcare supraterană și subterană, parcare biciclete
Tip imobil	bloc locuințe

22. The Nest

The Nest	12 Scortarilor str.	1580 €	230	142	2020
https://www.thenestcluj.ro/					
2 camere	50.70-56.40 m²		1580 €	79.000 € - 93.900 €	
3 camere	66.80-74.80 m²		1500 €	98.800 € - 129.100 €	

Spațiu de joacă pentru copii
Grădiniță, școală, liceu
Sală de sport
Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon
Supermarket
Lift
Parc
Supraveghere video

23. Nordum Residence

Nordum Residence	3-7 Cosasilor str.	1 100 €	153	2019
https://www.nordumresidence.ro/				
1 camera	43,50 mp - 46,40 mp			50.025 € - 58.000 €
2 camera	52,06 mp - 55,25 mp			57.288 € - 76.421 €
3 camera	68,17 mp - 77,88 mp			76.833 € - 101.454 €
4 camera	89,72 mp - 98,96 mp			103.600 € - 126.357 €

Spațiu de joacă pentru copii
Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon
Lift

24. LOFT CLUJ

LOFT CLUJ	74 Buna ziua str.	2 321 €	35 ap + 4 case	90	2019
www.loftcluj.ro					
3 camere	84-107 mp			195.000 €	
4 camere	95-175 mp			200.000 €	

Spațiu de joacă pentru copii
Sală de sport
Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon
Lift
Parc
Supraveghere video

25. Solaris Prisma

Solaris Prisma	51-55 Oasului str.	1 485 €	25	25	2021
https://solarisdevelopment.ro/solaris-villa/					
2 camere	47,80 mp - 63,91 mp			71.200 € - 95.900 €	
3 camere	69,40 mp - 89,93 mp			92.100 € - 137.400 €	
4 camere	90,48 mp			117.900 € - 129.600 €	

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon

26. Solaris Vila

Solaris Vila	31 Onisifor Ghibu str.	2 120€	6	2020
https://solarisdevelopment.ro/solaris-villa/				
2 camere	46,80 mp - 55,92 mp			99.700 € - 114.200 €
3 camere	75,17 mp			112.800 € - 172.900 €

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon

27. Colina Nouă

Colina Nouă	Colina noua str.	1 100€ + TVA	28	2020
https://www.colinanoua.ro/				
casa	175 mp-330 mp			185.700 € + TVA - 388.000 € + TVA

Spațiu de joacă pentru copii
Grădiniță, școală, liceu
Sală de sport
Supermarket
- panouri fotovoltaice
- sistem de încălzire în pardoseală
- sistem de ventilație cu recuperare de căldură
- parchet din lemn stratificat
- pompă de căldură
- terase complet finisate cu deck din lemn
- sistem de răcire cu panouri radiante montate în tavan

Parc
Supraveghere video

28. Solaris Elite

Solaris Elite	98 Motilor str.	1 860€	8		2020
https://solarisdevelopment.ro/solaris-elite/					
3 camere	71,09 mp - 72,85 mp			132.200 € - 147.000 €	
4 camere	90,27 mp - 90,41 mp			166.600 € - 188.900 €	

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon

29. Sinuta Parc

Sinuta Parc	5-9 Iuliu Merca str.	945 €		2019
https://sinutaparc.ro/				
Case cu 4 camere	220 mp	945 €	208.000 € - 320.000 €	

30. Vista Gallery Apartments

Vista Gallery Apartments	Taietura Turcului str.	1 700 €	69	101
https://www.vistagalleryapartments.ro/				
1 camera	36 mp - 45 mp		62.000 € - 71.000 €	
2 camere	46 mp - 64 mp		80.600 € - 129.900 €	
3 camere	66 mp - 72 mp		93.000 € - 134.000 €	
4 camere	108 mp		285.600 €	

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon
Lift
Supraveghere video

31. Albiei Residence

Albiei Residence	1 Albiei str.	1 365€	16	2020
3 camere	77 mp - 78 mp		105.000 € — 117.000 €	

Parcare subterană / supraterană
Interfon
Lift

32. Solaris 10

SOLARIS 10	58-62 Traian str	1 750 €	16	2021
https://solarisdevelopment.ro/solaris-10/				
2 camere	47,83 mp - 52,93 mp		81.400 € - 113.600 €	
3 camere	68,08 mp - 78,25 mp		112.800 € - 152.100 €	

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Interfon
Lift

33. Europa Hill House

Europa Hill House	1 200 €	2019
https://hillhouse.ro/		
Case cu 4 camere	136 mp	165.000 €
Case cu 5 camere	144 mp	180.000 €

Parcare subterană / supraterană
Acces securizat
Supraveghere video

34. Univers Baciu

Univers Baciu	Universului str.	1 000 €	22 case
www.propertiesforsale.ro			
Case cu 4 camere	120 mp		120.000 €

Spațiu de joacă pentru copii
Grădiniță, școală, liceu
Parcare subterană / supraterană

35. Ansamblul Zorilor

Ansamblul Zorilor	1 600€	2021
2 camere	54 mp - 58,18 mp	87.000 € - 98.200 €
3 camere	74,58 mp - 74,71 mp	99.000 €

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.8.1. Rețeaua școlară/467
6.8.2. Populația școlară/470
6.8.3. „Navetismul școlar"/473
6.8.4. Personalul didactic/475
6.8.5. Învățământul antepreșcolar/478
6.8.6. Învățământul preșcolar/482
6.8.7. Învățământul primar și gimnazial/483
6.8.8. Învățământul profesional/485
6.8.9. Învățământul liceal/487
6.8.10. Învățământul postliceal și de maiștri/491
6.8.11. Învățământul special/492
6.8.12. Învățământul particular și alternativ/493
6.8.13. Infrastructura educațională preuniversitară și investițiile în educație/494
6.8.14. Activități extrașcolare/497
6.8.15. Calitatea studiilor/498
6.8.16. Programe educaționale și sociale/501
6.8.16.1. Programele Junior Achievement România/502
6.8.16.2. Programul "Școli-ambasador ale Parlamentului European"/502
6.8.16.3. Proiectul ROSE/502
6.8.16.4. Programele MADE FOR EUROPE/503
6.8.16.5. Programul „Școală după Școală"/503
6.8.16.6. Transport public pentru elevi/504
6.8.17. Absenteismsul și abandonul școlar/505
6.8.18. Învățământul superior/507

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 257. Distribuția spațială a numărului de unități de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, anul 2018-2019/468

FIGURA 258. Distribuția spațială a populație școlarizate în Aria Periurbană Cluj și cartierele din Cluj-Napoca, 2018/472

FIGURA 259. Numărul de copii/elevi/cadru didactic, pe niveluri de studii și UAT-uri, în anul 2019/477

FIGURA 260. Distribuția spațială a nou născuților în Aria Periurbană Cluj și în cartierele din Cluj-Napoca, 2017/478

FIGURA 261. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul antepreșcolar, la

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții

nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/481

FIGURA 262. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul preșcolar, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/482

FIGURA 263. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul primar și gimnazial, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/484

FIGURA 264. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul profesional, în perioada 2014-2019/486

FIGURA 265. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul liceal, în perioada 2014-2019/491

FIGURA 266. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul postliceal, în perioada 2014-2019/492

FIGURA 267. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul special, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019/293

FIGURA 268. Dinamica elementelor de infrastructură educațională din ZMC, în perioada 2014-2019/495

FIGURA 269. Școlile cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la Evaluarea Națională din 2020/498

FIGURA 270. Liceele din Cluj-Napoca care au înregistrat o promovabilitate de 100% la examenul de Bacalaureat din anul 2020/499

FIGURA 271. Harta liceelor cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la examenul de Bacalaureat din anul 2020/499

FIGURA 272. Rețeaua de transport public pentru elevi din municipiul Cluj-Napoca/504

FIGURA 273. Unitățile de învățământ din ZMC cu cea mai ridicată și cea mai scăzută rată a absenteismului în anul școlar 2018-2019/506

FIGURA 274. Evoluția numărului de studenți (nivel licență, masterat, doctorat) din învățământul universitar public și privat, în perioada 2014-2019/508

FIGURA 275. Evoluția numărului de studenți în funcție de forma de învățământ, în perioada 2014-2019/509

FIGURA 276. Evoluția numărului de studenți în funcție de nivelul de studii, în perioada 2014-2019/509

FIGURA 277. Structura absolvenților de studii superioare, pe grupe de specializări ISCED, în perioada 2014-2018/510

FIGURA 278. Numărul de studenți străini înscriși la universitățile clujene, în perioada 2014-2019/510

FIGURA 279. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul universitar, în perioada 2014-2019/511

TABEL 26. Distribuția unităților de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de studii, în anul școlar 2018-2019/467

TABEL 27. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019/471

TABEL 28. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, în funcție de nivelul de instruire, în perioada 2014-2019/471

TABEL 29. Populația de vârstă școlară și populația înmatriculată în unități de învățământ la nivelul UAT-urilor din ZMC, în anul 2019/474

TABEL 30. Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019/475

TABEL 31. Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de educație, în perioada 2014-2019/476

TABEL 32. Distribuția numărului anual de nașteri/484

TABEL 33. Oferta educațională a liceelor din ZMC în anul școlar 2020/2021/488

TABEL 34. Elevii care au obținut premii la olimpiadele INTERNAȚIONALE/500

TABEL 35. Total Premii/Calificați Loturile Naționale/501

TABEL 36. Lista proiecte finanțate prin POCU 2014-2020/501

TABEL 37. Lista elevilor premiați la etapa Națională a concursului „MADE FOR EUROPE”/503

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții

6.8.1. Rețeaua școlară

Rețeaua școlară de la nivelul Zonei Metropolitane Cluj este caracterizată de decalaje majore între municipiul Cluj-Napoca și comunele din jur, mai exact de o distribuție neuniformă a instituțiilor de învățământ la toate nivelurile de studii. Acest lucru face ca populația școlară să fie al doilea grup ca mărime, după forța de muncă, care este implicat într-o intensă mobilitate teritorială de tip rural-urban.

TABEL 26. Distribuția unităților de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de studii, în anul școlar 2018-2019

Localitatea	Total unități	Creșă	Grădiniță	Primar	Gimnazial	Profesional	Liceal
Cluj-Napoca	155	20	90	53	51	12	50
Aiton	1	0	1	1	0	0	0
Apahida	5	2	5	4	2	0	0
Baciu	5	0	4	4	4	0	0
Bonțida	2	0	2	2	2	1	0
Borșa	1	0	1	1	1	0	0
Căianu	2	0	2	2	2	0	0
Chinteni	3	0	3	3	1	0	0
Ciurila	2	0	1	1	1	0	0
Cojocna	4	0	4	4	2	0	0
Feleacu	3	0	3	3	2	0	0
Florești	6	4	6	2	2	0	0
Gârbău	3	0	3	2	0	0	0
Gilău	3	0	3	2	2	0	1
Jucu	5	0	5	2	1	0	0
Petrești de Jos	2	0	2	2	1	0	0
Săvădisla	5	0	5	5	3	0	0
Sânpaul	3	0	3	1	1	0	0
Tureni	3	0	3	1	1	0	0
Vultureni	1	0	1	1	1	0	0
Total ZMC	**214**	**26**	**147**	**96**	**80**	**13**	**51**

Sursa datelor: Inspectoratul Școlar Județean Cluj, Lista unităților școlare în anul 2018-2019

Spre exemplu, în cazul creșelor, situația este una destul de problematică. Majoritatea covârșitoare a creșelor din Zona Metropolitană sunt concentrate în municipiul Cluj-Napoca, în timp ce în zona rurală funcționează câte o creșă doar în comunele Florești și Apahida – localități din imediată apropriere a orașului, unde există un număr mare de copii de vârstă antepreșcolară pe fondul ratei ridicate a natalității (zone în care s-au construit recent multe locuințe noi și unde s-au mutat numeroase famili tinere). Dat fiind faptul că media nașterilor este de circa 700/an în Florești și circa 200/an în Apahida, capacitatea celor două creșe publice existente (100 în Florești și 72 în Apahida) este total insuficientă.

FIGURA 257. Distribuția spațială a numărului de unități de învățământ în Zona Metropolitană Cluj, anul 2018-2019

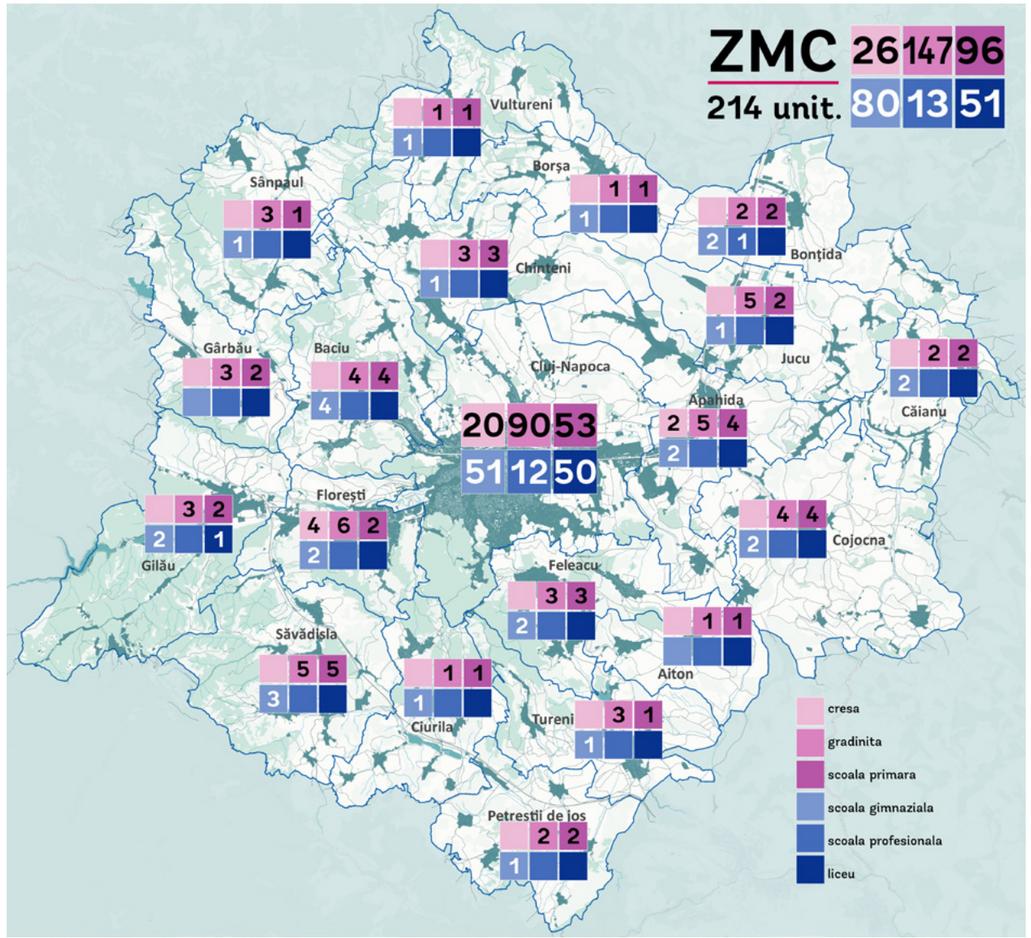

Sursa datelor: Inspectoratul Școlar Județean Cluj, Lista unităților școlare 2014-2019

Absența creșelor din comunele care fac parte din ZMC este determinată de cauze obiective, cum ar fi volumul redus al cererii pentru servicii de educație antepreșcolară (de ex. în Aiton și Petrestii de Jos se nasc, în medie, sub 10 copii/an, iar în Borșa, Căianu, Ciurila, Gârbău, Vultureni sub 20), care nu justifică investițiile necesare pentru a înființa și întreține o creșă (conform standardelor

în domeniul, o grupă de creșă ar trebui să aibă optimal 6 copii, dar nu mai puțin de 3). Pe de altă parte, în cazul localităților unde există suficienți copii pentru a înființa o creșă, fie nu există astfel de instituții de îngrijire a copiilor (de ex. Baciu, Gilău, Chinteni, Jucu, Cojocna, Săvădisla), fie numărul locurilor e limitat (Florești, Apahida), fie părinții sunt reticenți în ceea ce privește trimitea copiilor în vârstă de 1-2 ani la creșe. Astfel, apare o presiune socială asupra persoanelor de gen feminin (mame, bunici), care sunt nevoite să îngrijească copii și nu pot să aibă o normă întreagă. În prezent, există proiecte pentru construcția de creșe în comunele Gilău, Jucu și Chinteni.

Situația grădinițelor este una mai bună din punct de vedere al distribuției teritoriale și a capacității. În fiecare comună există cel puțin o astfel de unitate de învățământ, în timp ce în comune mai mari numărul acestora ajunge și la 6 (Florești), 5 (Apahida, Jucu și Săvădisla), 4 (Baciu și Cojocna). Chiar și în municipiul Cluj-Napoca numărul de grădinițe este de 90, de peste 4 ori mai mare decât cel al creșelor. Începând cu anul 2020 înscrierea copiilor în grupa mare de grădiniță (aferentă vârstei de 5 ani) a devenit obligatorie, același lucru urmând să se întâmple și cu grupa mijlocie (anul 2023 - pentru copii cu vârsta de 4 ani) și cu grupa mică (anul 2030 – pentru copii de 3 ani) – ceea ce va pune o presiune suplimentară pe infrastructura de învățământ preșcolar.

O situație similară cu cea a grădinițelor se înregistrează și în cazul învățământului primar și gimnazial, cu mici diferențe și excepții. În comuna Aiton nu există școală gimnazială, ci doar clase de învățământ primar, cauza principală fiind numărul foarte redus de copii dintr-o generație, în condițiile în care legislația impune ca o clasă de gimnaziu să aibă minim 10 elevi. În celelalte comune, există cel puțin o școală gimnazială care deservește toți copii din satele componente, prin asigurarea gratuită de către primării a transportului școlar.

În comunele cu o creștere rapidă a populației, precum Florești, infrastructura pentru învățământ preșcolar este insuficientă. În acest caz, Primăria a fost nevoită chiar să închirieze spații private pentru a putea onora toate cererile de înscriere, context în care își propune să construiască un nou spațiu cu această destinație. În comuna Apahida a fost construită o grădiniță cu 6 grupe, dar este necesară una nouă și în satul Dezmir. În comuna Baciu a fost elaborată documentația pentru construcția unei grădinițe noi cu 600 de locuri, fiind așteptată obținerea finanțării din fonduri guvernamentale. În comuna Gilău se construiește o grădiniță nouă cu program prelungit, iar în comuna Chinteni grădinița a fost relocată într-un spațiu nou.

O problemă care este prezentă în unele comune din ZMC este reprezentată de necesitatea de comasare a claselor, cauza principală fiind tot numărul mic de copii, la care se adaugă și preferința unor părinți de a-și înscrie copii la școlile din Cluj-Napoca, chiar și prin schimbarea fictivă a reședinței la o adresă din municipiu. Acest lucru pune o presiune considerabilă pe infrastructura conectivă, mai ales la orele dimineții, când părinții se deplasează cu autoturismul personal de la reședința reală din comunele învecinate către unitățile de învățământ din cartierele și chiar din zona centrală a municipiului. În plus, fenomenul are multiple alte externalități negative: școlile din municipiu ajung să fie supra-aglomerate și să instruiască elevii în schimburi, iar cele din anumite sate sunt nevoite să introducă predarea simultană (de ex. Aiton, Borșa, Ciurila, Petrestii de Jos etc.) sau chiar să se închidă din cauza efectivelor reduse de elevi. Nu în ultimul rând, în aceste școli tind să rămână doar elevii care provin din familii cu posibilități materiale modeste care nu dispun de autoturism propriu pentru practicarea navetei.

În unele situații, înscrierea copiilor rezidenți în comunele din ZMC la școlile din municipiul Cluj-Napoca nu este doar o opțiune a părinților, ci rezultatul infrastructurii educaționale insuficiente de la nivel local. Această situație este specifică mai ales zonelor care au cunoscut o creștere rapidă a populației în ultimii 10 ani, cu precădere Florești. Aici a fost inaugurată în anul 2019 o nouă școală, în cartierul Cetatea Fetei, cu 24 de clase și 720 de locuri, la care se adaugă 6 săli pentru laboratoare. Totuși, la nivelul comunei este nevoie de încă o școală nouă, care este prevăzută a fi

construită în zona Porii-Eroilor, cu 36 de săli de clasă și o capacitate maximală de peste 1.000 de locuri. În comuna Gilău se construiește o școală nouă pentru ciclul primar la Liceul Teoretic "Gelu Voievod", cu fonduri POR 2014-2020.

La nivelul Zonei Metropolitane Cluj, din cele 51 de colegii și licee, doar unul este situat în mediul rural, mai exact în comuna Gilău, restul fiind amplasate în municipiul Cluj-Napoca. Această situație duce, la rândul ei, la suprasolicitarea infrastructurii de transport, în special pe fondul navetismului școlar. Fenomenul este cu atât mai relevant cu cât numărul de adolescenți cu vârsta de 15-18 ani care trăiesc (oficial) doar în comuna Florești a crescut de peste 2,5 ori în ultimii 10 ani, ajungând la peste 1.500, la care se adaugă 700 în Apahida, 500 în Baciu etc. Per ansamblu, capacitatea infrastructurii pentru învățământ liceal este suficientă pentru a acomoda creșterea natalității de la nivelul ZMC din ultimii ani, însă distribuția acesteia între liceele cu profil teoretic și cele cu profil tehnic nu corespunde cu preferințele absolvenților de gimnaziu.

În linii generale, rețeaua școlară este descrisă de o ofertă educațională vastă la nivelul municipiului Cluj-Napoca, unde sunt concentrate cele mai multe instituții de învățământ, de la toate nivelele. În mediul rural, oferta este mult mai redusă, și se limitează la grădinițe și școli primare sau gimnaziale. Se observă astfel decalajul dintre mediul urban și rural în ceea ce privește accesul la educație instituționalizată, în special când este vorba de creșe și licee.

6.8.2. Populația școlară

Termenul de populație de vârstă școlară face referire la totalitatea copiilor din creșe și grădinițe, respectiv de elevi și studenți cuprinși în procesul de instruire și educație formală. Institutul Național de Statistică raporta la nivelul ZMC, pentru anul 2019, o populație școlară de 136.105 persoane, în creștere cu 8,61% față de anul 2014 (primul pentru care avem dispunem de date comparabile). Din populația totală școlară, circa 93% studia în municipiul Cluj-Napoca, 2% în comuna Florești, restul comunelor însumând circa 5%. Creșterea populației școlare s-a datorat efectivelor în creștere de la unitățile de învățământ din municipiul Cluj-Napoca, în timp ce în cazul celor din comunele învecinate, doar Florești, Baciu, Apahida și Sânpaul au înregistrat creșteri, destul de modeste în cazul ultimelor trei. În celelalte comune, în perioada 2014-2019, populația școlară a înregistrat o dinamică negativă: Vultureni (-14%), Petrești de Jos (-24%), Căianu (-18%) etc.

Analizând populația școlară în funcție de structura pe niveluri de studii, putem observa cu ușurință caracterul universitar al zonei, dictat de numărul mari de studenți atrași de municipiul Cluj-Napoca din diferite zone ale țării. Astfel, pentru anul 2019, Institutul Național de Statistică estima un număr de aproape 70.000 de studenți (la nivel licență, masterat și doctorat), ceea ce reprezintă circa 51,4% din populația școlară a Zonei Metropolitane Cluj. Copii înscriși în creșe, ca și elevii care urmează studii profesionale și postliceale au cea mai redusă pondere în populația școlară a zonei.

Într-o altă ordine de idei, analizând în dinamică perioada 2014-2019, observăm că a crescut semnificativ numărul de elevi antrenați în învățământul profesional (+122%), primar (+21%), gimnazial (+15%) și universitar (+6%). De asemenea, a crescut și numărul de copii înscriși în creșe (+37%) și în grădinițe (+14%). De partea cealaltă, a scăzut numărul elevilor din licee cu 11%, cel al elevilor din învățământul special (-14%), postliceal și de maiștri (-6%). Aceste dinamici sunt influențate de diferiți factori: pe de o parte, creștere de ansamblu a populației școlare a fost dată de creșterea natalității din ultimele decenii; pe de altă parte, creșterea numărului de studenți se datorează prestigiului universităților clujene, care au reușit să rămână cele mai competitive din țară în mai multe domenii; nu în ultimul rând, creșterea numărului de elevi care urmează școli profesionale în detrimentul liceelor tehnologice se datorează, cel puțin parțial, acordării de burse profesionale.

TABEL 27. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019

UAT	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Cluj-Napoca	116961	118149	120112	122683	124963	126987
Aiton	36	34	29	31	30	28
Apahida	1203	1209	1284	1275	1282	1297
Baciu	707	752	769	762	754	781
Bonțida	695	684	688	668	641	602
Borșa	148	149	144	139	135	104
Căianu	261	238	221	207	209	212
Chinteni	235	216	222	221	202	205
Ciurila	116	118	112	115	107	117
Cojocna	494	488	517	525	491	485
Feleacu	211	198	182	177	185	192
Florești	1590	1764	1923	2111	2291	2617
Gârbău	163	151	165	145	142	128
Gilău	1061	1063	1052	1044	1002	1008
Jucu	361	356	368	348	337	330
Petrești de Jos	137	134	120	113	114	104
Sânpaul	218	223	220	226	228	239
Săvădisla	351	332	338	333	337	335
Tureni	207	215	221	209	205	199
Vultureni	157	156	139	132	138	135
TOTAL	**125312**	**126629**	**128826**	**131464**	**133793**	**136105**

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

TABEL 28. Evoluția populației școlare în Zona Metropolitană Cluj, în funcție de nivelul de instruire, în perioada 2014-2019

Nivel de instruire	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Creșă	1182	1250	1409	1319	1408	1627
Grădiniță	12245	12408	12364	12957	13560	13986
Primar	15980	16815	17517	18821	19194	19487
Gimnazial	11340	11498	12163	12015	12512	13107
Liceal	14034	12967	12792	12556	12466	12406
Profesional	876	1342	1703	1822	1834	1951
Postliceal și de maiștri	3042	3003	2789	2780	2861	2833
Special	852	812	827	803	758	727
Universitar	65761	66534	67262	68391	69200	69981

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

FIGURA 258. **Distribuția spațială a populație școlarizate în Aria Periurbană Cluj și cartierele din Cluj-Napoca, 2018**

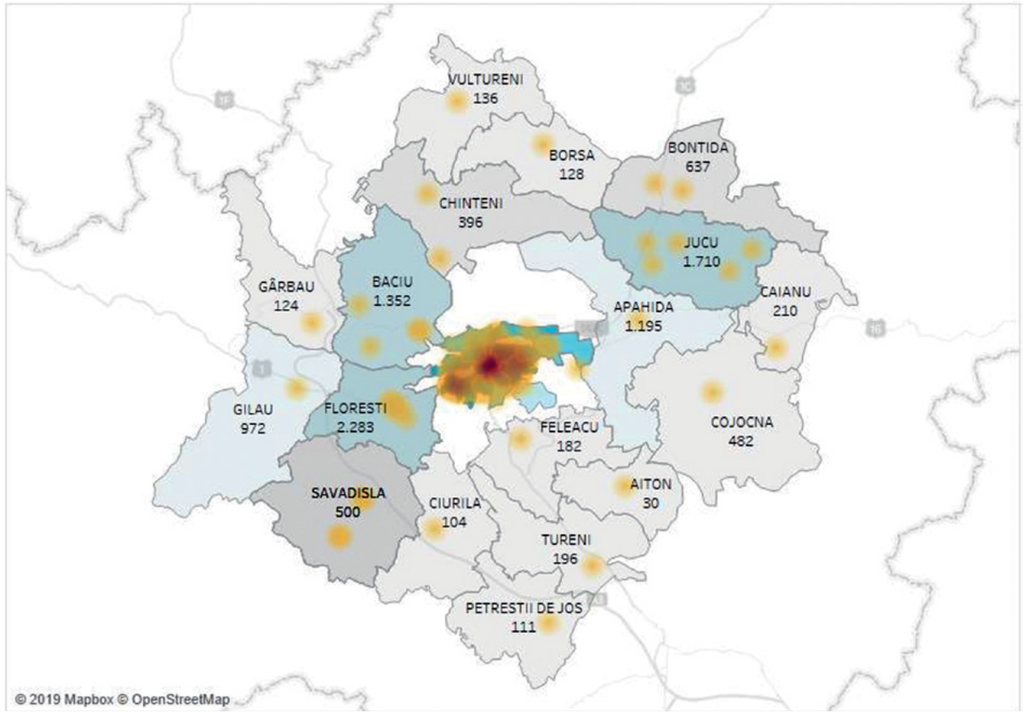

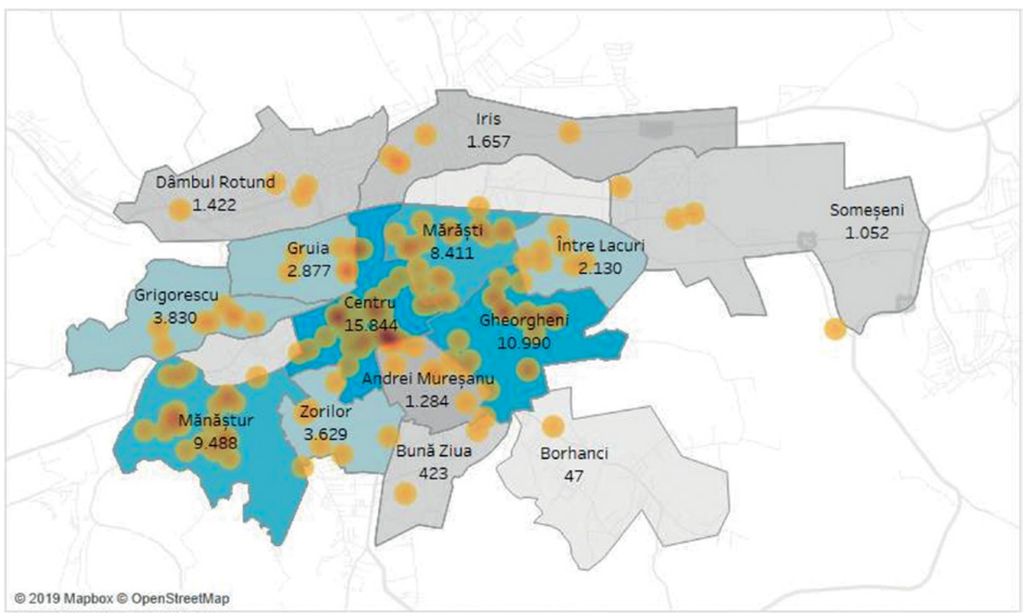

Sursa date: CJ Cluj (beneficiar), UBB, Facultatea de Geografie (proiectant). Studiul pentru asigurarea dotărilor publice de învățământ în zona municipiului Cluj-Napoca, 2019

Conform Studiului pentru asigurarea dotărilor publice de învățământ în zona municipiului Cluj-Napoca, realizat recent de către UBB pentru CJ Cluj, în municipiul Cluj-Napoca, cea mai mare parte a populației școlare este concentrată în Centru și în cartierele Gheorgheni, Mănăștur, Mărăști, care beneficiază atât de o infrastructură educațională dezvoltată și diversificată încă din perioada comunistă sau chiar anterior acesteia (zona centrală), cât și de o densitate ridicată a locuirii. Astfel, cartierele Gheorgheni, Mănăștur și Mărăști reunesc 45% din numărul de elevi din oraș.

Această distribuție geografică a locului de școlarizare nu corespunde, în mod evident, distribuției geografice a locului de reședință al copiilor și elevilor. Acest lucru este valabil atât în cazul municipiului Cluj-Napoca, cât și al comunelor din ZMC. Elocvente în acest sens sunt cazurile cartierelor noi din Cluj-Napoca, precum Bună Ziua și Borhanci, unde învață doar 400, respectiv 40 de copii și elevi, deși în acest zone au fost ridicate mii de locuințe noi, locuite preponderent de familii tinere. De asemenea, în comuna Florești învață doar aproximativ 2.500 de copii și elevi de ciclul primar și gimnazial, deși numărul celor de vârstă școlară este în realitate de cel puțin 3 ori mai mare, în contextul unui număr de circa 700 de nașteri/an (oficiale, fără a mai lua în calcul migrația și faptul că unii părinți locuiesc efectiv în comună și au domiciliul în localitate). Aceste valori indică o mobilitate teritorială foarte ridicată a populației școlare între locul de reședință și cel de studii.

6.8.3. „Navetismul școlar”

În municipiul Cluj-Napoca, populația înmatriculată în procesul educațional formal depășește numărul copiilor și tinerilor de vârstă școlară din oraș, ceea ce indică existența unui fenomen de navetism al acestora din localitățile învecinate. Acest lucru este confirmat și de faptul că în ZMC există comune (Feleacu, Baciu, Chinteni, Florești) în care mai puțin de jumătate de populația de vârstă școlară este înmatriculată în procesul educațional formal în unitățile școlare din localitate. Acest fenomen reprezintă o sursă a ambuteiajelor din trafic și pune o presiune majoră asupra infrastructurii instituțiilor școlare, dar și a cadrelor didactice care activează în cadrul acestora.

La grupa de vârstă 15-18 ani, fenomenul navetismului este cel mai intens dintre toate nivelurile de studii, în condițiile în care liceele sunt concentrate, cu o singură excepție în municipiul Cluj-Napoca. Așadar, deși numărul tinerilor cu vârsta de 15-18 ani care domiciliază aici era în 2019 de doar 9.100, numărul elevilor înscriși în licee (inclusiv în clasele de învățământ profesional) ajungea la 14.200. Această cifră este chiar mai mare decât numărul tinerilor de 15-18 ani domiciliați în toate localitățile din ZMC (13.300), ceea ce indică faptul că municipiul Cluj-Napoca atrage absolvenți de gimnaziu chiar și de dincolo de granițele teritoriului metropolitan.

Principalele motive pentru care navetismul școlar este intens la nivelul Zonei Metropolitane Cluj sunt: navetismul la locul de muncă al părinților; infrastructura educațională deficitară din zonele de reședință; percepția cu privire la calitatea mai bună a actului educațional la nivelul grădinițelor și școlilor din municipiu și, cu precădere, a celor din zona centrală; accesibilitatea unităților de învățământ etc. Navetismul părinților reprezintă un factor decisiv, întrucât la nivelul municipiului Cluj-Napoca navetiștii reprezintă o pondere semnificativă în efectivul total de salariați. Astfel, traseul părinților este descris de următoarele puncte importante: locuință - locul de muncă - instituția școlară a copilului.

TABEL 29. **Populația de vârstă școlară și populația înmatriculată în unități de învățământ la nivelul UAT-urilor din ZMC, în anul 2019**

UAT	Copii cu vârsta de 3-5 ani cu domiciliul în localitate	Copii înscriși în grădinițele din localitate	Pondere copii care învață în aceeași localitate cu cea de domiciliu (%)	Copii cu vârsta de 6-10 ani cu domiciliul în localitate	Elevi înscriși în ciclul primar în școlile din localitate	Pondere copii care învață în aceeași localitate cu cea de domiciliu (%)	Copii cu vârsta de 11-14 ani cu domiciliul în localitate	Elevi înscriși în ciclul gimnazial în școlile din localitate	Pondere copii care învață în aceeași localitate cu cea de domiciliu (%)
Cluj-Napoca	9770	11103	**113,6**	15254	16164	**106,0**	10942	10819	**98,9**
Aiton	15	12	**80,0**	34	16	**47,1**	30	0	**0,0**
Apahida	555	349	**62,9**	862	523	**60,7**	646	315	**48,8**
Baciu	423	251	**59,3**	721	290	**40,2**	542	218	**40,2**
Bonțida	153	144	**94,1**	253	245	**96,8**	252	174	**69,0**
Borșa	32	8	**25,0**	47	53	**112,8**	49	43	**87,8**
Căianu	63	52	**82,5**	92	81	**88,0**	87	79	**90,8**
Chinteni	127	55	**43,3**	202	85	**42,1**	155	65	**41,9**
Ciurila	60	32	**53,3**	97	53	**54,6**	68	32	**47,1**
Cojocna	133	113	**85,0**	245	240	**98,0**	214	132	**61,7**
Feleacu	120	76	**63,3**	197	78	**39,6**	179	38	**21,2**
Florești	1928	1161	**60,2**	2741	952	**34,7**	1475	440	**29,8**
Gârbău	55	35	**63,6**	96	59	**61,5**	76	34	**44,7**
Gilău	260	225	**86,5**	533	390	**73,2**	362	289	**79,8**
Jucu	134	85	**63,4**	231	129	**55,8**	201	116	**57,7**
Petrești de Jos	22	22	**100,0**	53	40	**75,5**	51	42	**82,4**
Sânpaul	89	68	**76,4**	121	110	**90,9**	87	61	**70,1**
Săvădisla	85	117	**137,6**	184	132	**71,7**	129	86	**66,7**
Tureni	59	53	**89,8**	111	80	**72,1**	79	66	**83,5**
Vultureni	34	25	**73,5**	68	52	**76,5**	65	58	**89,2**
TOTAL ZMC	14111	13986	**99,1**	22142	19772	**89,3**	15689	13107	**83,5**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

La nivelul municipiului, zona centrală, deși slab populată și cu o populație relativ îmbătrânită, atrage elevi din cartiere și din comunele învecinate prin prisma școlilor și liceelor cu predare în limba română sau maghiară care înregistrează cele mai bune performanțe școlare (de ex. ***Școala Gimnazială "Ioan Bob", Colegiul Național "Gh. Șincai", Colegiul Național "Emil Racoviță", Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu", Colegiul Național "George Coșbuc" etc.),*** unele dintre ele fiind chiar afiliate unor culte religioase (***Liceul Teoretic „Báthory Istvan", Liceul Teologic Reformat Liceul Teoretic „Apáczai Csere János", Liceul Unitarian "Janos Zsigmond", Seminarul Teologic Ortodox, Liceul Greco-Catolic "Inocențiе Micu)***. Această zonă se confruntă, de altfel, cu cele mai mari probleme de trafic în timpul anului școlar din cauza părinților care își transportă copii cu autoturismul propriu.

În cartierul Mărăști, situația este similară cu zona centrală, un număr sporit de navetiști fiind prezent în liceele teoretice (***Liceul Teoretic "Avram Iancu", Liceul Teoretic "Victor Babeș"***), la ***Liceul de Arte Vizuale „Romulus Ladea"*** – unicul cu acest profil din zonă ***și la Colegiul Tehnic „Anghel Saligny",*** dar și la școlile private (***Royal School in Transylvania***).

Cartierul Gheorgheni reprezintă o atracție pentru navetiștii școlari, care preferă liceele tehnologice, cum ar fi: ***Colegiul Tehnic Energetic, Colegiul Tehnic „Raluca Ripan", Liceul Tehnologic „Alexandru Borza", Colegiul Tehnic de Transporturi „Transilvania".*** Tot aici funcționează și cel mai mare campus de învățământ privat din municipiu – ***Transylvania College***.

Același principiu este aplicabil și pentru celelalte cartiere (Mănăștur, Grigorescu, Zorilor, Gruia), unde liceele teoretice sau tehnologice existente sunt la mare căutare pentru elevii din întreaga ZMC și chiar din județ, la fel ca și liceele cu profil vocațional (sportiv, teologic etc.). Astfel, liceele de nișă (de ex. ***Liceul cu Program Sportiv*** din cartierul Mănăștur) au un procentaj foarte mare de navetiști, deși în valori absolute numărul lor este modest. Totuși, școlile din cartierul Grigorescu reprezintă o destinație favorită pentru elevii care fac naveta din Florești.

6.8.4. Personalul didactic

Institutul Național de Statistică raporta pentru anul 2019 un număr total de 9.022 de cadre didactice active în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, în creștere cu 5,7% față de anul 2014 (primul an pentru care există date comparabile). În comparație cu creșterea populației școlare (8,6%) din același interval, observăm că numărul cadrelor didactice a evoluat mai lent.

TABEL 30. **Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe localități, în perioada 2014-2019**

UAT	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Municipiul Cluj-Napoca	7857	7764	7782	8004	8185	8306
Aiton	3	3	3	5	3	3
Apahida	73	75	86	81	84	83
Baciu	86	85	87	85	86	84
Bonțida	51	50	49	50	49	44
Borșa	12	15	13	11	11	14
Căianu	30	25	21	21	22	23
Chinteni	18	16	16	16	16	18
Ciurila	16	12	11	12	15	14
Cojocna	48	35	37	36	38	38
Feleacu	22	21	22	22	21	24
Florești	112	122	134	142	147	166
Gârbău	17	17	16	13	13	13
Gilău	65	69	67	69	68	67
Jucu	31	25	25	23	23	29
Petrești de Jos	11	13	13	13	14	14
Sânpaul	14	14	17	15	15	16
Săvădisla	37	37	36	36	35	37
Tureni	18	18	19	20	17	17
Vultureni	14	14	12	11	12	12
TOTAL	**8535**	**8430**	**8466**	**8685**	**8874**	**9022**

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

Din numărul total de cadre didactice, circa 92% erau concentrate în municipiul Cluj-Napoca. Pe localități, în intervalul 2014-2019, numărul de cadre didactice a crescut semnificativ în comunele Florești (+48%) și Apahida (+13%). La nivelul municipiului Cluj-Napoca, a fost înregistrată o creștere de 5,7%, care înseamnă totuși în termeni absoluți un număr de aproape 500 de profesori. Numărul de cadre didactice a scăzut însă în Vultureni, Gârbău, Cojocna, Căianu, Bonțida etc. În general, se poate observa o relație directă între dinamica populației școlare și cea a numărului de cadre didactice la nivel de UAT.

Pe niveluri de educație, în perioada 2014-2019, se poate observa o creștere accentuată a numărului de personal de specialitate din creșe, pe fondul extinderii rețelei și a numărului tot mai mare de copii înscriși. Pentru ciclul preșcolar creșterea a fost de circa 27%, antrenată de creșterea populației de vârstă preșcolară, iar pentru ciclul primar de 18% - tot din rațiuni demografice, dar și ca urmare a înființării clasei zero. De partea cealaltă, a scăzut numărul cadrelor didactice din învățământul gimnazial (-8%) - în pofida creșterii numărului de elevi cu peste 15%, și special (-8%) – justificată, în acest caz, de reducerea numărului de elevi cu circa 13%.

TABEL 31. Evoluția numerică a cadrelor didactice în Zona Metropolitană Cluj, pe nivele de educație, în perioada 2014-2019

Nivel de educație	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Creșă	13	18	113	124	117	128
Grădiniță	927	975	1000	1071	1112	1178
Primar	803	814	831	914	932	947
Gimnazial	1046	971	945	930	973	963
Liceal	1328	1380	1357	1338	1369	1395
Profesional	1	18	19	59	60	52
Postliceal și de maiștri	11	15	17	18	15	15
Special	439	422	424	425	419	406
Universitar	3967	3817	3760	3806	3877	3938

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

La nivel de UAT, gradul de deservire cu personal didactic variază semnificativ. Astfel, dacă în municipiul Cluj-Napoca și în comunele Aiton, Borșa, Feleacu, Gârbău, Petrești de Jos numărul de copii/educator este mai mic de 15, în comunele Ciurila, Bonțida, Sânpaul și Vultureni acesta trece de 20. Legislația în vigoare prevede că o grupă de grădiniță ar trebui să cuprindă în medie 12 preșcolari, dar nu mai puțin de 6 și nu mai mult de 17 (față de limita de 20, până în anul 2020).

La nivelul învățământului primar, în comunele Aiton, Căianu, Chinteni, Feleacu, Gârbău, Petrești de Jos și Vultureni numărul de elevi de ciclu primar/învățător este mai mic de 15, în timp ce în Cluj-Napoca, Florești, Sânpaul și Apahida trece de 20. Legislația în vigoare impune ca o clasă de învățământ primar să aibă în medie 17 elevi, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 22.

În fine, în cazul învățământului gimnazial municipiul Cluj-Napoca se detașează cu 16 elevi/profesor, în timp ce în comunele Borșa, Ciurila, Feleacu, Petrești de Jos și Săvădisla e mai mic de 5. În multe dintre aceste comune lipsesc profesorii pentru anumite discipline (de ex. artistice), în timp ce alții sunt nevoiți să facă naveta la mai multe școli pentru a-și completa normele.

FIGURA 259. Numărul de copii/elevi/cadru didactic, pe niveluri de studii și UAT-uri, în anul 2019

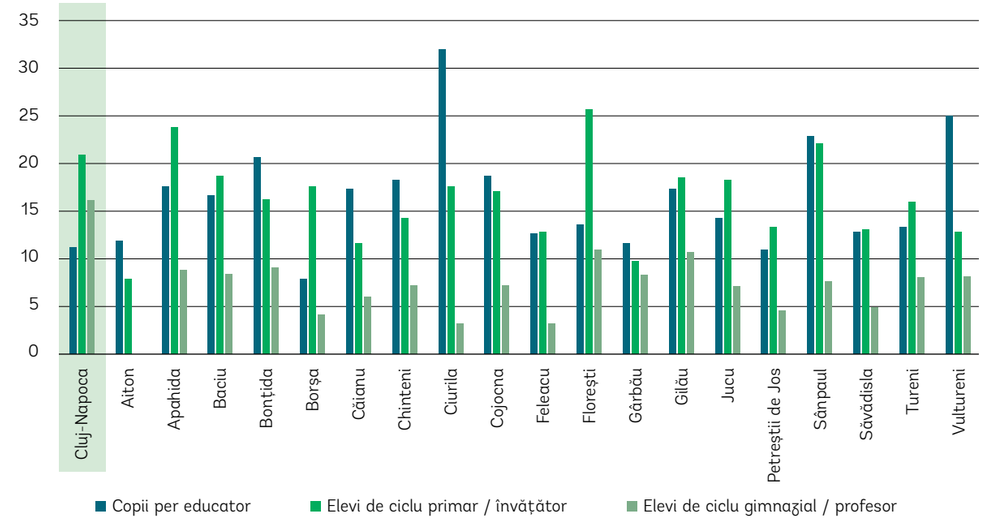

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Cu privire la formarea continuă a cadrelor didactice, în municipiul Cluj-Napoca funcționează ***Casa Corpului Didactic (CCD),*** o instituție care promovează reforma și inovația în educație, oferă posibilitatea de formare profesională și personală continuă a cadrelor didactice din învățământul preuniversitar, în conformitate cu toate standardele și normele europene. Conform analizei de nevoi elaborate de instituție, principalele nevoi de formare ale personalului din învățământul preuniversitar clujean sunt în domeniul psihologiei copilului, consilierii și orientării profesionale, managementului activităților extrașcolare, managementului stresului (la nivelul pedagogilor școlari); legislației specifice domeniului, resurselor educaționale și utilizării TIC (la nivelul bibliotecarilor școlari); managementului stresului, consilierii și orientării profesionale, legislației și instrumentelor de lucru specifice (la nivelul mentorilor de inserție profesională); managementului stresului, utilizării TIC, comunicării (la nivelul altor categorii de personal didactic). La acestea se adaugă nevoia de pregătire suplimentară în domeniul pregătirii consecvente a materialelor didactice, predării și asimilării eficiente a conținutului, educației financiare, formării de specialitate, integrării copiilor cu probleme, a celor cu CES într-un colectiv eterogen, pedagogiei școlare, predării simultane, managementului conflictelor cu părinții, implicării membrilor comunității în activitățile școlii, educației parentale, monitorizării impactului produs de programele de formare asupra calității educației etc.

Oferta CCD este una de calitate, cuprinzând 102 programe/activități de formare, dintre care 13 au fost acreditate doar în cursul anului școlar 2018/2019. La acestea au participat circa 7.000 de persoane, dintre care 800 la programe de formare continuă acreditate și 400 la programe avizate MEN. CCD coordonează și o rețea de circa 30 de centre de documentare și informare în unitățile de învățământ (din care 5 în Cluj-Napoca, Florești, Borșa, Cojocna, Gilău, Apahida), respectiv dispune de o bibliotecă proprie (care se află însă în altă locație decât sediul instituției). Accesul la oferta de formare rămâne totuși deficitară în ceea ce privește personalul didactic din mediul rural și suplinitorii.

O altă instituție activă la nivel județean este Centrul Județean de Resurse și Asistența Educațională, care oferă servicii de consiliere, asistență, mediere, consultanță atât elevilor, cât și cadrelor didactice și părinților. Principalul obiectiv al acestei instituții reprezintă oferirea tuturor accesul la o educație de calitate, precum și asistența necesară. Rețeaua CJRAE cuprinde 53 de profesori consilieri în Cluj-Napoca care deservesc peste 70 de unități de învățământ, respectiv câte unul în Apahida, Gilău, Florești, Jucu (care deservește și Cojocna), Baciu (care deservește și Gârbău). Rețeaua de logopezi școlari cuprinde un număr de 15 specialiști în Cluj-Napoca și unul pentru zona Florești-Gilău. Recent, CJRAE a lansat și servicii de consiliere psihopedagogică gratuită în mediul online, adresate mai ales beneficiarilor din mediul rural, unde fie nu există consilieri în școli, fie aceștia sunt foarte puțini la număr.

6.8.5. Învățământul antepreșcolar

Educația antepreșcolară este foarte slab dezvoltată în comunele din Zona Metropolitană, în contextul în care există doar două creșe publice (Apahida și Florești), ambele cu o capacitate destul de limitată (100, respectiv 72 de locuri). Deficitul de locuri în creșele publice este unul major în aceste localități rurale, la un număr de circa 3000 de copii de vârstă antepreșcolară existând mai puțin de 200 de locuri în anul 2020.

FIGURA 260. Distribuția spațială a nou născuților în Aria Periurbană Cluj și în cartierele din Cluj-Napoca, 2017

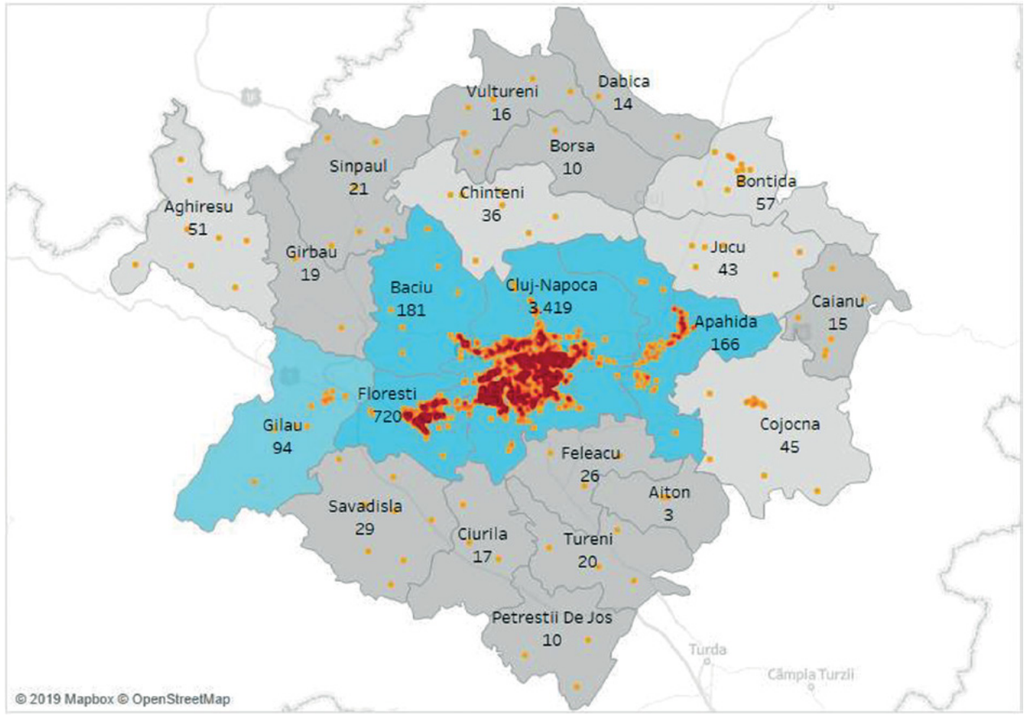

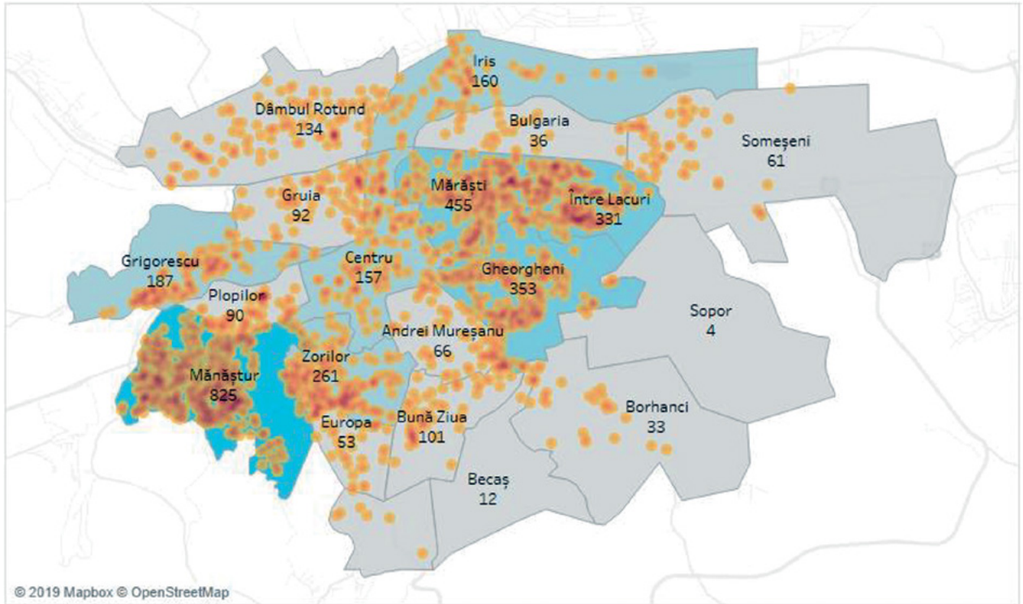

Sursa: UBB, Facultatea de Geografie (proiectant). Studiul pentru asigurarea dotărilor publice de învățământ în zona municipiului Cluj-Napoca, 2019

În municipiul Cluj-Napoca activează un număr de 16 creșe publice și 10 private. Cele publice dispuneau de un număr de 1.232 de locuri, fiind distribuite însă inegal la nivelul teritoriului. Astfel, în cartierul Gheorgheni existau 4, în Mănăștur 3, în Mărăști 2, în Zorilor, Centru, Grigorescu, Someșeni și Bună Ziua câte una, iar în zonele periferice (de ex. Dâmbu Rotund, Iris, Europa, Borhanci) niciuna. Raportat la numărul estimativ de copii de vârstă antepreșcolară care domiciliază în fiecare cartier, toate cartierele municipiului sunt deficitare din perspectiva capacității creșelor publice în scenariul unui grad de cuprindere de 100%, iar în scenariul de cuprindere în proporție de 50% doar cartierul Gheorgheni și zona centrală ar beneficia de suficiente locuri. De menționat este faptul că 7 din creșe au și grupe de limba maghiară.

Creșele private funcționează în cartierele Grigorescu (3), Gheorgheni (3), Centru (2), Mărăști și Bună Ziua (1), precum și în Florești (2).

Plecând de la distribuția numărului anual de nașteri pe cartiere, respectiv comune din ZMC, putem estima cu mare acuratețe volumul populației de vârstă antepreșcolară (1-2 ani).

TABEL- 32. Distribuția numărului anual de nașteri

Cartier / comună	Populația de vârstă antepreșcolară	Necesar locuri în creșe în scenariul 50%	Necesar locuri în creșe în scenariul 30%	Locuri existente în creșe publice
Mănăștur	1650	825	495	390
Mărăști	910	455	273	150
Gheorgheni	706	353	212	402
Între Lacuri	662	331	199	0
Zorilor	522	261	157	60
Grigorescu	374	187	112	130
Iris	320	160	96	0
Centru	314	157	94	140
Dâmbul Rotund	268	134	80	0
Bună Ziua	202	101	61	60
Gruia	184	92	55	0
Plopilor	180	90	54	0
Andrei Mureșanu	132	66	40	0
Someșeni	112	61	34	50
Europa	106	53	32	0
Bulgaria	72	36	22	0
Borhanci	66	33	20	0
Becaș	24	12	7	0
Sopor	8	4	2	0
Total Municipiu	**6812**	**3411**	**2045**	**1382**
Florești	1440	720	432	100
Baciu	362	181	109	0
Apahida	332	166	100	72
Gilău	188	94	56	0
Bonțida	114	57	34	0
Cojocna	90	45	27	0
Jucu	86	43	26	0
Chinteni	72	36	22	0
Săvădisla	58	29	17	0
Feleacu	52	26	16	0
Sânpaul	42	21	13	0
Tureni	40	20	12	0
Gârbău	38	19	11	0
Ciurila	34	17	10	0
Vultureni	32	16	10	0
Căianu	30	15	9	0
Borșa	20	10	6	0
Petrești de Jos	20	10	6	0
Aiton	6	3	2	0
Total ZMC	**9868**	**4939**	**2963**	**1554**

În intervalul 2014-2019, a fost înregistrată o creștere a numărului de copii înscriși în creșe, de circa 37,6% (+445 copii), în timp ce numărul de cadre didactice din creșe a crescut cu 115. Municipiul Cluj-Napoca ocupă locul 2 la nivel național funcție de numărul de copii în creșe (1.453), după București (4.366 de copii), mult peste Timișoara (563), Iași (846), Constanța (431), Brașov (1.117). Totuși, raportat la populația de vârstă antepreșcolară (1-2 ani) din municipiu (6.900), respectiv din ZMC (9.800), ponderea copiilor înscriși la creșele existente este de maxim 20% (în ipoteza în care toți părinții ar dori să-și trimită copii la creșă). În realitate, doar jumătate dintre părinți din municipiu depun cerere de înscriere a copiilor la creșe (adică aproximativ 1.500 de cereri/an), echivalând cu un grad de deservire este de maxim 40%. În cazul părinților care nu depun cereri explicația poate fi legată chiar de conștientizarea faptului că nu au șanse de a obține un loc în creșele publice, context în care apelează la alte modalități de îngrijire a copiilor, cu personal calificat (de ex. bone, creșe private) sau nu (de ex. lăsarea acestora în grija bunicilor).

FIGURA 261. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul antepreșcolar, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019

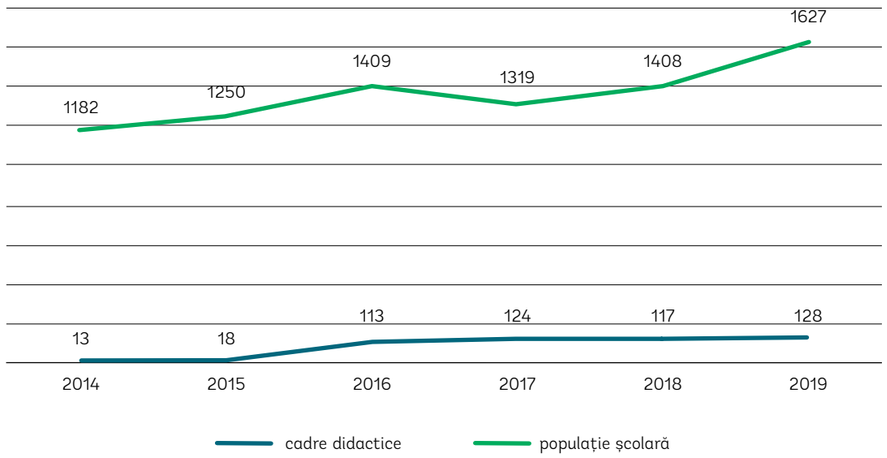

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

În calitate de structură publică, la nivelul orașului Cluj-Napoca, în subordinea Consiliului Local al Primăriei Cluj-Napoca, funcționează Centrul Bugetar de Administrare Creșe. Acesta administrează un număr de 16 creșe cu 18 structuri, în care lucrează echipe formate din: coordonator personal de specialitate, educator-puericultor, îngrijitor de copii, asistent medical, psiholog/psihopedagog, medic pediatru.

În anul școlar 2020/2021, numărul de locuri în creșe a crescut cu 150 (60 în Bună Ziua și 90 în Mănăștur), urmând ca în anul 2021 să fie inaugurate alte 90 de locuri în cartierul Mănăștur. Așadar, numărul total de locuri va ajunge la circa 1.500, satisfăcând sub 50% din cerere. De altfel, în anul 2019 un număr de 962 de cereri de locuri în creșele publice au rămas nesoluționate, în creștere față de cele 905 din 2018. Proiecte pentru construcția de noi creșe există și în comunele Gilău, Florești, Apahida, Chinteni, Jucu – care de altfel concentrează și cei mai mulți nou-născuți, dar și în municipiul Cluj-Napoca (zona Parcul Feroviarilor, Câmpului etc.).

Pentru părinții care au venituri lunare de maxim 3.500 lei/persoană nu reușesc să obțină un loc în creșele din municipiu, Primăria Cluj-Napoca acordă un sprijin financiar pentru angajarea unei bone. Suma lunară variază între 250 și 710 de lei/lună/copil, funcție de veniturile părinților.

6.8.6. Învățământul preșcolar

La nivelul Zonei Metropolitane, în total, există 147 de grădinițe, deservirea fiind una mult mai bună decât în cazul creșelor, dovadă fiind și faptul că gradul de cuprindere a copiilor cu vârsta de 3-5 ani este de aproape 100%. Fiecare comună dispune de cel puțin o grădiniță, însă acestea nu există în toate satele componente din cauza efectivelor scăzute de copii.

La nivelul orașului Cluj-Napoca, grădinițele au o distribuție teritorială relativ bună comparativ cu cea a creșelor. Astfel, grădinițe publice există în fiecare cartier al orașului, atât în proximitatea zonelor rezidențiale cât și în zonele centrale. Doar în orașul Cluj-Napoca, funcționează 90 de grădinițe publice și private, atât cu program normal, cât și prelungit, cu grupe în limba română și maghiară. Cele private se disting, în general prin oferta mai diversificată de pregătire în diferite limbi străine, activități extrașcolare, sportive, cluburi etc.

FIGURA 262. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul preșcolar, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019

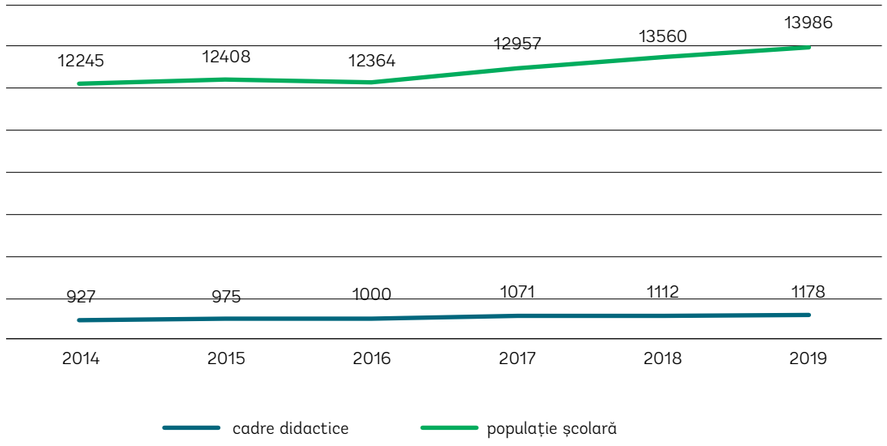

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

Evoluția pozitivă a natalității din ultimii ani a făcut ca între 2014 și 2019 numărul de copii înscriși în grădinițe să crească cu 14,2% (+1.741), în timp ce numărul cadrelor didactice antrenate în instituțiile preșcolare a crescut cu 27% (+251). Cu un număr de peste 11.100 de preșcolari înscriși în 2019, Cluj-Napoca ocupă locul 2 la nivel național (după București – 47.600), și mult înaintea municipiilor Iași (9.500), Timișoara (8.200), Constanța (7.900) sau Brașov (7.500). Următorii ani vor aduce, cel mai probabil, o ușoară creștere a numărului de copii care ating vârsta preșcolară în ZMC și în municipiu, în condițiile unui număr de circa 4.800/5.000 de nașteri pe an (ZMC), din care 3.400-3.500 în municipiu și 1.400-1.500 în ZMC (dintre care jumătate în Florești). Așadar, în condiții optimale (fără necesitatea de a transporta copii în alt UAT din ZMC), grădinițele din Cluj-Napoca ar trebui să ofere până la 10.000-10.500 de locuri, cele din Florești circa 2.000 de locuri, cele din Apahida și Baciu circa 600, din Gilău circa 300 etc.

O altă problemă legată de rețeaua de grădinițe este faptul că multe dintre acestea au fost construite în proximitatea marilor ansambluri de locuințe construite în perioada comunistă, în timp ce noile zone rezidențiale și de afaceri, care atrag tinerii părinți cu copii mici, sunt slab deservite cu astfel de unități. O altă problemă este cea a retrocedărilor, care a condus la pierderea unor spații cu destinație educațională din zona centrală (de ex. pe Str. Horea), unde grădinițele sunt oricum supra-aglomerate. În zona Mărăști există grădinițe care funcționează la parterul unor blocuri, iar zonele Bună Ziua și Între Lacuri sunt deficitare din perspectiva numărului de locuri.

Unii dezvoltatori imobiliari au prevăzut preferința părinților de a avea copii la grădinițe din apropierea locului de muncă, astfel încât au prevăzut aceste funcțiuni în proiectele dezvoltate în municipiu. În baza noului PUG, prin așa-numitele contracte de restructurare încheiate cu dezvoltatorii privați, Primăria a stimulat această abordare, condiționând aprobarea unor PUZ-uri de restructurare de acordarea unor donații, preponderent sub forma de spații cu destinație educațională, care să fie ulterior operate de către municipalitate.

Primăria Cluj-Napoca are în pregătire construcția unei noi grădinițe în zona Parcul Feroviarilor și extinderea Grădiniței "Parfum de Tei" din zona centrală. De asemenea, cu fonduri europene din POR 2014-2020 se derulează lucrări de extindere, modernizare și dotare a grădinițelor "Căsuța Poveștilor" (Mărăști) și "Floare de Iris" (Iris). Principala limitare în ceea ce privește construcția de noi grădinițe publice nu este lipsa fondurilor de la bugetul local, ci lipsa terenurilor în proprietatea municipalității în noile zone de dezvoltare, singurele opțiuni viabile fiind donațiile de la dezvoltatori sau exproprierile.

La nivelul comunelor din ZMC, cel mai mare deficit de locuri în grădinițe se înregistrează în comuna Florești, unde numărul copiilor de vârstă preșcolară este de peste 2.000, iar cel al copiilor înscriși în grădinițele publice și private din localitate de doar 1.200, ceea ce indică faptul că 40% dintre copii fac naveta la Cluj-Napoca împreună cu părinții. Una dintre grădinițele publice funcționează, de altfel, într-un spațiu închiriat, existând planuri pentru construcția unei grădinițe noi. În comuna Baciu peste jumătate dintre copii fac naveta în municipiu, context în care Primăria intenționează construcția unei grădinițe noi de mari dimensiuni, la care se va adăuga și o grădiniță privată. În comuna Apahida, procentul copiilor navetiști este mai redus, dar e necesară o grădiniță nouă în satul Dezmir, unde s-au ridicat multe construcții noi, după ce în 2020 va fi inaugurată și grădinița nouă din satul Apahida. În Gilău și Jucu există proiecte în curs pentru construcția de noi grădinițe, iar la Chinteni aceasta a fost relocată într-un spațiu nou. În satul Gheorgheni din comuna Feleacu a fost construită o grădiniță nouă.

Grădinițele private au câștigat teren pe fondul capacității limitate a celor publice, ajungând să reunească circa 2.000 de copii (15% din total, chiar mai ridicat în municipiul Cluj-Napoca). Acestea oferă acces la noi forme de pedagogie (de ex. Montessori, Waldorf), dar și la o gamă mai largă de activități indoor și outdoor, program prelungit, cursuri de limbi străine etc. Totuși, prin prisma costurilor relativ ridicate, nu toți părinții pot apela la serviciile grădinițelor private.

6.8.7. Învățământul primar și gimnazial

Distribuția teritorială a rețelei de școli pentru învățământ primar și gimnazial este asemănătoare cu cea a grădinițelor, multe dintre acestea fiind proiectate și ridicate concomitent în perioada comunistă, în marile ansambluri de locuințe existente. În linii generale, copiii din mediul rural pot merge la școlile din localitățile în care trăiesc, cu excepția comunei Aiton unde nu mai există clase de învățământ gimnazial din cauza numărului prea mic de copii de vârstă școlară. De altfel, reducerea natalității și preferința părinților de a-și înscrie copii la școlile din municipiul Cluj-Napoca, a făcut ca unele școli rurale să se închidă sau să treacă la predarea în clase simultane, ceea ce le-a antrenat într-un cerc vicios al performanțelor școlare slabe.

Ca și în cazul grădinițelor, amplasarea școlilor nu mai corespunde în mod necesar și zonei de reședință a copiilor de vârstă școlară. Astfel, natalitatea a atins maxime istorice în comuna Baciu, pe fondul suburbanizării, însă populația tânără s-a concentrat în satul-reședință, chiar la granița estică cu municipiul Cluj-Napoca. Părinții din acea zonă preferă să-și înscrie copii la școlile din municipiu, astfel încât capacitatea școlii gimnaziale din comuna Baciu este utilizată la circa jumătate. În același timp, școlile din satele Corușu, Popești și Sălișteа Nouă au fost închise și se află în conservare din cauza lipsei elevilor.

În total, la nivelul Zonei Metropolitane funcționează 96 de școli cu ciclu primar (dintre care 53 în Cluj-Napoca) și 80 de școli cu ciclu gimnazial (dintre care 51 în Cluj-Napoca).

FIGURA 263. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul primar și gimnazial, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019

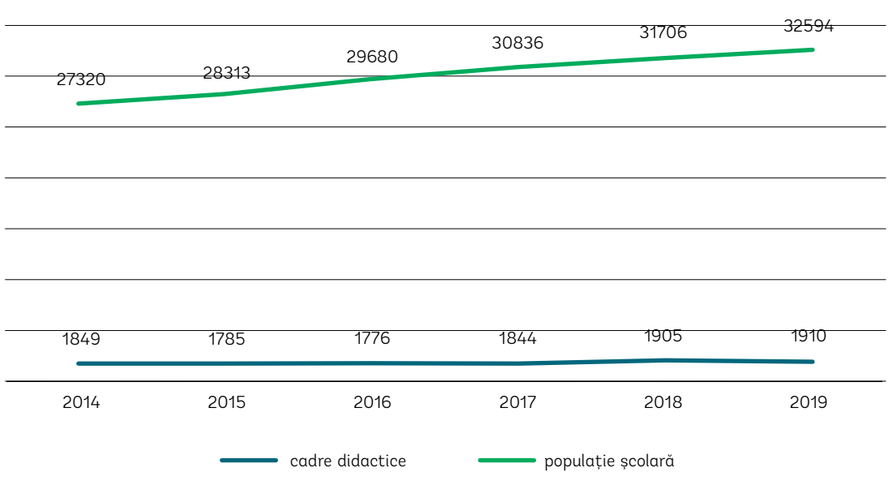

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

În perioada 2014-2019, numărul cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial a crescut cu doar 3,3% (+61), în timp ce numărul de elevi înscriși a crescut cu 19,3% (+5.274), pe fondul creșterii natalității. Astfel, numărul mediu de elevi pe cadru didactic a crescut de la 14,8 la 17,1 în doar șase ani, situație explicabilă prin faptul că unele școli mici din mediul rural s-au închis, în timp ce populația școlară este tot mai concentrată în unități de mari dimensiuni din Cluj-Napoca și din câteva comune alipite de acesta, cu spații și clase adesea supra-aglomerate.

Situația cea mai problematică se înregistrează tot în localitatea Florești, unde există o populație de vârstă școlară (ciclul primar și gimnazial) care se apropie de 4.500 de elevi, dintre care doar o treime învață la școlile din comună. Aici a fost inaugurată recent o școală nouă cu 24 de clase și peste 700 de locuri, în zona Cetatea Fetei, care a primit în anul școlar 2020/2021 titulatura de liceu. Primăria are în vedere construcția unei noi școli cu 36 de săli de clasă și circa 1.000 de locuri, în zona Porii-Eroilor, pe un teren donat de un dezvoltator privat. Chiar și în aceste condiții, infrastructura educațională va rămâne insuficientă, numărul locuitorilor comunei crescând anual cu circa 4.000 de persoane.

În comuna Gilău se află în construcție cu fonduri europene o nouă școală, care va găzdui exclusiv elevii din ciclul primar. În comuna Apahida sunt în curs de extindere și modernizare cu fonduri guvernamentale școlile din satele Dezmir și Sânnicoară, cel mai antrenate în procesul de suburbanizare, Primăria având în vedere demararea unor lucrări de extindere a școlii din satul Apahida cu fonduri proprii. În comuna Chinteni se derulează lucrări de reabilitarea a școlilor din satele Chinteni, Deușu și Feiurdeni, a căror capacitate excede numărul actual de elevi înscriși. În comunele Feleacu și Jucu capacitatea infrastructurii educaționale este suficientă, chiar și pentru a acomoda o creștere a numărului de elevi. În mod similar, și restul comunelor din ZMC nu întâmpină un deficit de locuri în școli, ci mai degrabă probleme legate de starea unor corpuri de clădire sau de dotare cu mobilier, tehnică de calcul etc.

Mai multe școli din municipiul Cluj-Napoca au capacitatea depășită (clase care învață după-amiază), fiind necesară extinderea și supraetajarea lor. Primăria are în pregătire realizarea de astfel de lucrări la școlile gimnaziale "Nicolae Titulescu" (Gheorgheni), "Ion Creangă" (Mănăștur), "Iuliu Hațieganu" (Mănăștur). Școala " Nicolae Iorga" (Iris) se află, la rândul ei, în curs de extindere, modernizare și reabilitare cu fonduri POR 2014-2020. Anterior, cu fonduri POR 2007-2013, s-au realizat lucrări similare la Școala "Ion Agârbiceanu" (Mărăști). De menționat aici este că multe clase de ciclu primar și gimnazial funcționează în cadrul unor licee, care au beneficiat/beneficiază de lucrări de extindere, reabilitare, modernizare. O parte dintre liceele existente au capacitate excedentară în prezent, context în care ar putea fi reconvertite, cel puțin parțial, în spații pentru clase de învățământ primar și gimnazial.

Transportul școlar al elevilor din satele fără școli se asigură de către primării cu microbuze achiziționate de MLPDA. Multe dintre acestea sunt deja uzate și necesită înlocuire, în unele situații fiind necesară chiar suplimentarea numărului acestora.

6.8.8. Învățământul profesional

Conform Inspectoratului Școlar Județean Cluj, la nivelul Zonei Metropolitane, învățământul profesional se realizează în 12 instituții (licee) din Cluj-Napoca și în cadrul Școlii Profesionale Răscruci, din comuna Bonțida.

Conform ofertei educaționale, la Școala Profesională Răscruci există locuri doar pentru specialitatea de lucrător în agricultură ecologică, în timp ce în unitățile de învățământ de profil din Cluj-Napoca, pot fi accesate specializări din următoarele domenii: comerț (comerciant – vânzător), turism și alimentație (lucrător hotelier), industrie alimentară (preparator produse din carne și pește, preparator produse din lapte, bucătar), mecanică (mecanic auto, operator la mașini cu comandă numerică, tinichigiu vopsitor auto), chimie industrială, electric (electrician aparate și echipamente electrice și energetice, electrician exploatare joasă tensiune, electrician protecții prin relee, automatizări și măsurători în instalații energetice), electromecanică, fabricarea produselor din lemn, mecanică, electronică automatizări, construcții, instalații și lucrări publice, etc.

Dintre instituțiile școlare cu cel mai mare număr de locuri disponibile la admitere în învățământul profesional în anul școlar 2020/2021, remarcăm: ***Colegiul Tehnic „Anghel Saligny" Cluj-Napoca, Colegiul Tehnic De Transporturi "Transilvania" Cluj-Napoca (94), Liceul Teologic Reformat (88), Colegiul Tehnic "Ana Aslan" (84), Colegiul Economic "Iulian Pop" (60), Liceul Tehnologic "Aurel Vlaicu" (59), Colegiul Tehnic "Raluca Ripan" (58), Liceul Tehnologic nr. 1 (56), Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior" (54), Liceul Tehnologic "Alexandru Borza" (54), Colegiul Tehnic Energetic (50) etc.*** Din punct de vedere al dispersiei teritoriale, o bună parte a colegiilor tehnice de anvergură se află în cartierul Gheorgheni.

Pe domenii, cele mai multe locuri erau disponibile în domeniile mecanică (208), turism și alimentație (116), electric (65), chimie industrială (56), electromecanică (51), comerț (42), electronică și automatizări (43), estetică și igienă (42), industrie alimentară (30), fabricarea produselor din lemn (29) și construcții (25). Se poate observa că au dispărut specializările din domeniul industriei ușoare, pe fondul declinului industriei de profil la nivel local, dar și numărul redus de locuri în ramuri cu un număr mare de angajați în zonă (de ex. construcții, comerț, industrie alimentară).

Din totalul de peste 700 de locuri oferite în clasele de învățământ profesional din ZMC, 469 sunt în clase de învățământ dual, organizat în parteneriat cu companii private de profil. Singurele domenii în care interesul companiilor pentru această formă de învățământ a fost redus este cel al turismului și alimentației publice, al igieniei și esteticii, respectiv al electronicii și automatizărilor.

FIGURA 264. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul profesional, în perioada 2014-2019

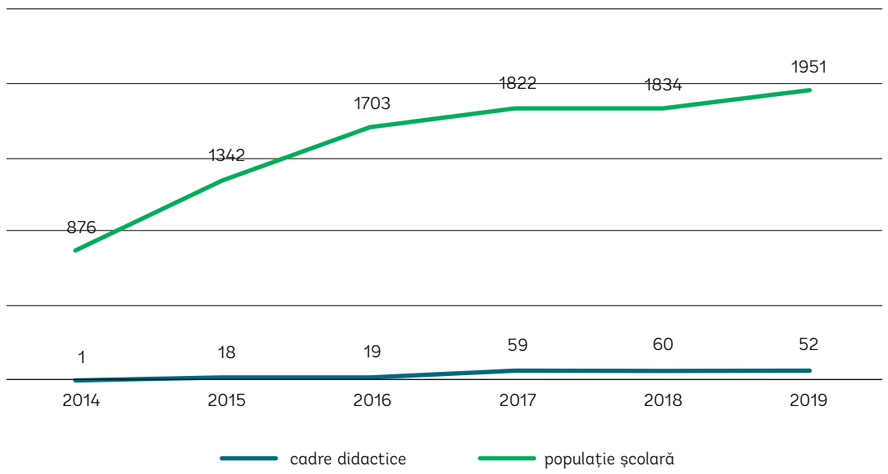

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

În ultimii ani învățământul profesional a devenit tot mai atractiv în rândul absolvenților de gimnaziu. Astfel, în perioada 2014-2019, numărul de elevi înscriși în învățământul profesional a crescut cu 122% (+1.075). Cu referire la evoluția cadrelor didactice, Institutul Național de Statistică raporta un număr de doar 52 de persoane angajate. Totuși, luând în considerare faptul că, metodologic, un cadru didactic se numără doar o singură dată, și există profesori care predau inclusiv la clasele de liceu, cu diverse norme, acuratețea datelor cu privire la numărul de cadre didactice din învățământul profesional este discutabilă.

Cu toate acestea, datele ISJ indicau pentru luna iulie un număr mare de locuri rămase libere în clasele de învățământ profesional pentru specializările ospătar-chelner (39), comerciant-vânzător (32), electronist rețele de telecomunicații (28), lucrător în agricultura ecologică (28), operator în industria de medicamente și produse cosmetice (24), electomecanic utilaje și instalații industriale (23), tinichigiu-vopsitor auto (23), bucătar (23), operator la mașini cu comandă numerică (19), lăcătuș construcții metalice și utilaj tehnologic (15), mecanic agricol (14), lucrător hotelier (12), tâmplar universal (10), zugrav (10). Această situație indică o tendință de acutizare a problemei lipsei de forță de muncă mediu calificată în domenii precum agricultura, industria, construcțiile și serviciile cu valoare adăugată redusă, pe fondul preferinței tinerilor și a părinților pentru liceele cu profil teoretic.

În anul școlar 2018-2019 au fost organizate grupe de excelență în cadrul următoarelor instituții școlare: Colegiul Tehnic „Raluca Ripan„ Cluj-Napoca; Colegiul Tehnic „Anghel Saligny" Cluj-Napoca, Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior. Aceste grupe au cuprind următoarele domenii de pregătire: ***industrie alimentară, protecția mediului, turism și alimentație, electric, Electronică, automatizări și telecomunicații.***

6.8.9. Învățământul liceal

Rețeaua de licee din Zona Metropolitană Cluj cuprindea, în anul școlar 2020/2021, un număr de 51 de astfel de unități școlare, dintre care 50 se află în municipiul Cluj-Napoca și un liceu la Gilău. La acestea se adăugau și două licee noi, în Florești și Apahida, care nu au organizat însă clase.

Lipsa liceelor în comunele din ZMC, unele cu un număr de peste 100 de absolvenți de gimnaziu/an (Florești, Apahida, Baciu), reprezintă, de altfel, o sursă majoră a navetismului școlar, în contextul în care aceștia se înscriu la liceele din Cluj-Napoca, cei mai mulți deplasându-se zilnic între reședință și unitatea respectivă de învățământ.

În ceea ce privește distribuția liceelor pe cartiere, observăm că în zonele Centru, Mărăști și Gheorgheni sunt amplasate majoritatea liceelor. Astfel, în cartierul Mărăști, sunt prezente următoarele licee teoretice cunoscute: Liceul Teoretic „Victor Babeș", Liceul Teoretic „Mihai Eminescu" și Liceul Teoretic „Avram Iancu". În zona centrală funcționează cele mai prestigioase licee, precum și cele cu predare în limba maghiară: Liceul Teoretic „Báthory Istvan", Liceul Teoretic „Apáczai Csere János", Colegiul Național „George Barițiu", Colegiul Național "Emil Racoviță", Colegiul Național "George Coșbuc" etc. În zona Gheorgheni sunt amplasate mai ales liceele cu profil tehnologic.

În anul școlar 2020/2021, oferta liceelor din ZMC a cuprins aproape 3.000 de locuri, de peste 4 ori mai multe decât în cazul școlilor profesionale, indicând o preferință clară a absolvenților de liceu pentru această formă de învățământ. Din totalul locurilor în licee, aproximativ 51% au fost la filiera teoretică (33% profil real și 18% profil umanist), 22% la profilul vocațional, 16% la profilul servicii, în timp ce doar 11% la cel tehnic. Așadar, cei mai mulți elevi de liceu din ZMC urmează studii în domeniul științelor naturii și matematicii-informaticii (circa 500/an fiecare), urmate la mare distanță de filologie și științele sociale (circa 250/an fiecare). Alte domenii cu o ofertă bogată sunt turismul-alimentația, economia și sportul, electronică și automatizări (între 100 și 200/an fiecare).

Printre principalele explicații ale reducerii numărului de elevi înscriși în ciclul liceal, se enumeră: factori demografici (natalitatea scăzută de la sfârșitul anilor 90 și începutul anilor 2000, când municipiul era în declin economic), desființarea unor clase de liceu și sporirea numărului de clase de învățământ profesional, însoțit de acordarea de burse profesionale.

Infrastructura liceelor găzduiește, în cele mai multe cazuri, și clase de învățământ primar, gimnazial, profesional, postliceal. Cu toate acestea, infrastructura lor este, în general, excedentară în raport cu numărul de elevi din prezent (născuți la începutul anilor 2000, când orașul era într-o stare economică precară). Totuși, dacă avem în vedere creșterea accentuată a populației cu vârsta de 0-14 ani de la nivelul ZMC, putem anticipa o creștere a numărului de absolvenți de gimnaziu cu până la 15-20%.

TABEL 33. Oferta educațională a liceelor din ZMC în anul școlar 2020/2021

Profilul	Domeniul de bază (specializare)	Numărul de locuri	Colegii/licee
I. Servicii	Turism și alimentație (organizator banqueting, tehnician în hotelărie, tehnician în turism, tehnician în gastronomie)	196	Colegiul de Servicii în Turism "Napoca", Colegiul Economic "Iulian Pop", Liceul Tehnologic nr. 1, Liceul Teoretic "Brassai Samuel"
	Economic (tehnician activități economice, tehnician poștă)	140	Colegiul Economic "Iulian Pop", Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior", Liceul Tehnologic "Alexandru Borza", Liceul Teoretic "Apaczai Csere Janos"
	Comerț (tehnician în achiziții și contractări)	28	Colegiul Economic "Iulian Pop"
	Resurse naturale și protecția mediului (tehnician chimist de laborator, tehnician ecolog și protecția calității mediului, tehnician în industria alimentară)	112	Colegiul Tehnic "Ana Aslan", Colegiul Tehnic "Anghel Saligny"
Sub total Servicii		**476**	
II. Tehnic	Construcții, instalații și lucrări publice (tehnician desenator)	28	Colegiul Tehnic "Anghel Saligny"
	Electronică-automatizări (tehnician de telecomunicații, tehnician operator tehnică de calcul, tehnician operator roboți industriali, tehnician în automatizări)	112	Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior", Colegiul Tehnic de Transporturi "Transilvania", Colegiul Tehnic Energetic
	Producție media (tehnician operator procesare text / imagine)	56	Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior", Liceul Teoretic "Bathory Istvan"
	Electric (tehnician electrician / electronist auto, tehnician în instalații electrice)	28	Colegiul Tehnic de Transporturi "Transilvania", Colegiul Tehnic Energetic
	Mecanică (tehnician transporturi, tehnician mecatronist, tehnician proiectant CAD)	84	Liceul Tehnologic "Alexandru Borza"
	Electromecanică (tehnician electromecanic)	28	Liceul Tehnologic Nr. 1
Sub total Tehnic		**336**	

Profilul	Domeniul de bază (specializare)	Numărul de locuri	Colegii/licee
III. Filiera Teoretică – Profil Umanist	Filologie – bilingv (italiană, engleză, spaniolă, portugheză, franceză)	140	Colegiul Național "George Barițiu", Colegiul Național "Gheorghe Șincai", Liceul Teoretic "Mihai Eminescu"
	Științe sociale – bilingv (engleză, spaniolă)	84	Colegiul Național "Gheorghe Șincai", Liceul Teoretic "Eugen Pora"
	Științe sociale	168	Colegiul Național "George Barițiu", Colegiul Național "George Coșbuc", Colegiul Național Pedagogic "Gheorghe Lazăr", Liceul Greco-Catolic "Inochenție Micu", Liceul Teologic Baptist "Emanuel", Liceul Teoretic "Onisifor Ghibu"
	Filologie	112	Colegiul Național "George Coșbuc", Liceul Teoretic "Apaczai Csere Janos", Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu", Seminarul Teologic Ortodox
III. Filiera Teoretică – Profil Real	Matematică-informatică – bilingv (germană, engleză)	56	Colegiul Național "Gheorghe Șincai", Colegiul Național „George Coșbuc"
	Matematică-informatică	448	Colegiul Național "Emil Racoviță", Colegiul Național "George Barițiu", Liceul de Informatică "Tiberiu Popoviciu", Liceul Teoretic "Apaczai Csere Janos", Liceul Teoretic "Avram Iancu", Liceul Teoretic "Bathory Istvan", Liceul Teoretic "Lucian Blaga", Liceul Teoretic "Mihai Eminescu", Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu", Liceul Teoretic "Onisifor Ghibu", Liceul Unitarian "Janos Zsigmond"
	Științele naturii	472	Colegiul Național "Emil Racoviță", Colegiul Național „George Coșbuc", Liceul Teologic Reformat, Liceul Teoretic "Avram Iancu", Liceul Teoretic "Bathory Istvan", Liceul Teoretic "Brassai Samuel", Liceul Teoretic "Eugen Pora", Liceul Teoretic "Lucian Blaga", Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu", Liceul Teoretic "Onisifor Ghibu", Liceul Teoretic "Victor Babeș", Seminarul Teologic Ortodox, Liceul Teoretic "Gelu Voievod" Gilău
Sub total Teoretic		**1480**	

Profilul	Domeniul de bază (specializare)	Numărul de locuri	Colegii/licee
IV. Vocațional	Muzică (instrumentist, corist)	84	Colegiul de Muzică "Sigismund Toduță"
	Pedagogic (educator, învățător)	84	Colegiul Național Pedagogic "Gheorghe Lazăr"
	Sportiv (handbal, volei, mozaic, atletism, fotbal)	140	Liceul cu Program Sportiv
	Arte vizuale (arhitectură, arte ambientale și design, arte plastice și decorative)	84	Liceul de Arte Vizuale "Romulus Ladea"
	Teatru (arta actorului – instructor de teatru)	28	Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică "Octavian Stroia"
	Coregrafie (balerin / dansator)	28	Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică "Octavian Stroia"
	Teologic (greco-catolic)	28	Liceul Greco-Catolic "Inochenție Micu"
	Teologic (adventist)	28	Liceul Teologic Adventist "Marantha"
	Teologic (baptist)	28	Liceul Teologic Baptist "Emanuel"
	Teologic (reformat)	28	Liceul Teologic Reformat
	Teologic (unitarian)	28	Liceul Unitarian "Janos Zsigmond"
	Umanist (filologie - Waldorf)	56	Liceul Waldorf
Sub total Vocațional		**644**	
Învățământ liceal special (filologie, tehnician operator tehnică de calcul)		**24**	Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz
Învățământ liceal cu frecvență redusă (științe sociale)		**28**	Liceul Teoretic "Victor Babeș"
TOTAL GENERAL		**2988**	

Sursa: ISJ Cluj

În pofida acestei oferte generoase și diversificate de specializări, în perioada 2014-2019 numărul de elevi înscriși în învățământul liceal a scăzut cu 11,6% (-1.628), în timp ce numărul cadrelor didactice a fost relativ constant, fără evoluții semnificative.

Primăria Cluj-Napoca a derulat cu fonduri POR 2007-2013 lucrări de extindere, reabilitare și modernizare a Liceului Teoretic "Mihai Eminescu" și a Liceului Teoretic "Avram Iancu". Colegiul Național "George Coșbuc" și Liceul de Muzică "Sigismund Toduță" beneficiază de lucrări de reabilitare și eficientizare energetică cu fonduri din Programul de Cooperare Româno-Elvețian. Alte investiții în curs vizează extinderea, reabilitarea și modernizarea Liceului Teoretic "Onisifor Ghibu", a Seminarului Liceal Ortodox și a Colegiului Tehnic "Ana Aslan" – inclusiv prin accesarea de fonduri POR 2014-2020. Investiții s-au realizat și la nivelul sălilor de sport ale colegiilor "Gheorghe Șincai" (monument istoric) și "George Coșbuc". În plus, Primăria a demarat organizarea unor concursuri de soluții pentru modernizarea Colegiului Național "Gheorghe Șincai", a Liceului cu Profil Sportiv și a Colegiului de Servicii în Turism "Napoca".

FIGURA 265. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul liceal, în perioada 2014-2019

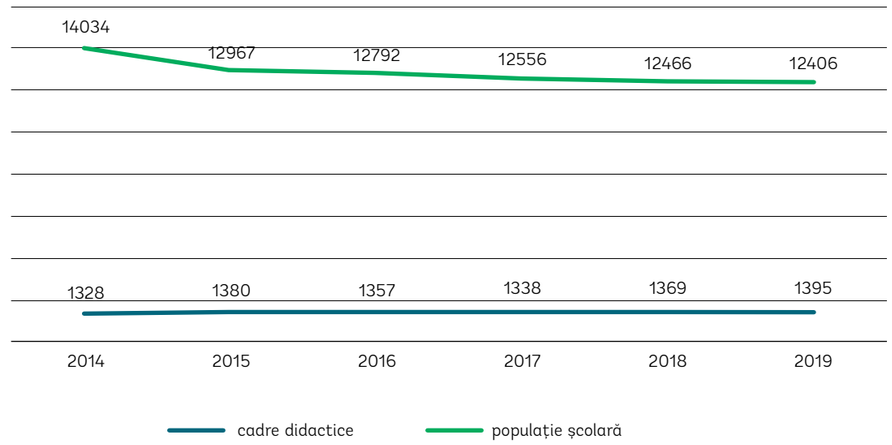

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

Acestea nu rezolvă însă toate problemele de infrastructură existente la nivelul rețelei de licee din municipiu, fiind necesare noi investiții de reabilitare termică, extindere, reabilitare, modernizare, dotare, inclusiv la nivelul sălilor de sport, laboratoarelor, atelierelor școlare, cantinelor, internatelor etc.

6.8.10. Învățământul postliceal și de maiștri

Conform Inspectoratului Școlar Județean Cluj, rețeaua de unități din sfera învățământului postliceal este formată din 7 școli postliceale, private, cu personalitate juridică și cu sediul în municipiul Cluj-Napoca. Acestea au preponderent profil sanitar (specializarea asistent medical), dar și alte specializări, precum tehnician optometrist,

Cu toate acestea, unele dintre liceele cu profil tehnic din rețeaua publică existentă în municipiu au și clase de învățământ postliceal, precum:

- Colegiul de Servicii în Turism "Napoca" (specializarea Asistent manager unități hoteliere)
- Colegiul Economic "Iulian Pop" (Asistent de gestiune)
- Colegiul Tehnic "Anghel Saligny" (Topograf în construcții, Analist programator, Maistru construcții și Maistru instalator)
- Colegiul Tehnic de Transporturi "Transilvania" (Analist programator)
- Colegiul Tehnic Energetic (Tehnician electronist echipamente de automatizare, Maistru electrician centrale, stații și rețele electrice)
- Colegiul Tehnic de Comunicații "Augustin Maior" (Tehnician electronist telecomunicații)
- Colegiul Tehnic "Raluca Lipan" (Tehnician dietetician)
- Colegiul Tehnic "Ana Aslan" (Cosmetician, Coafor-stilist)

În ultimii 5 ani, numărul de elevi înscriși în învățământul postliceal a scăzut cu 6,9% (-209). Numărul de elevi din învățământul postliceal este puternic influențat de rata de promovabilitate la Bacalaureat, în contextul în care școlile cu acest profil atrag mai ales absolvenții de liceu care nu au promovat acest examen.

FIGURA 266. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul postliceal, în perioada 2014-2019

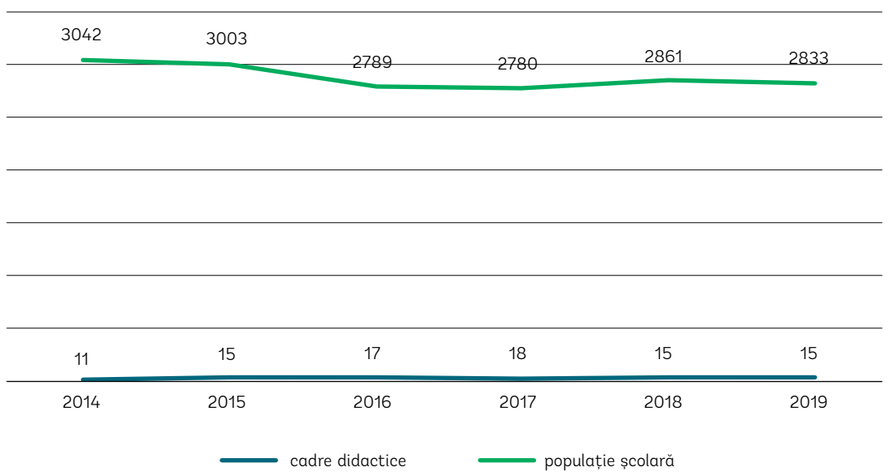

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

6.8.11. Învățământul special

La nivelul Zonei Metropolitane Cluj, învățământul special este asigurat de către următoarele instituții de învățământ:

- Grădinița Specială Cluj-Napoca
- Liceul Special Pentru Deficienți De Vedere Cluj-Napoca
- Liceul Tehnologic Special Pentru Deficienți De Auz Cluj-Napoca
- Școala Gimnazială Specială „Transilvania" Baciu, Com. Baciu
- Școala Gimnazială Specială - Centru De Resurse Și Documentare Privind Educația Inclusivă/ Integrată Cluj
- Școala Gimnazială Specială Pentru Deficienți De Auz „Kozmutza Flora" Cluj-Napoca
- Școala Profesională Specială „Samus" Cluj-Napoca
- Centrul Școlar Pentru Educație Incluzivă Cluj-Napoca

Majoritatea instituțiilor școlare din învățământul special se află în subordintea Consiliului Județean. În prezent, se derulează lucrări de reabilitare Școala Profesională Specială "Samus", respectiv a Școlii Gimnaziale pentru Deficienții de Auz "Kozmutza Flora„ – ambele cu fonduri europene prin POR 2014-2020. De asemenea, se află în construcție unui nou corp pentru Centrul Școlar de Educație Incluzivă și se reabilitează corpul existent. Anterior, a fost reabilitată cu fonduri europene

și Școala Gimnazială Specială – Centru de Resurse și Documentare pentru Educația Inclusivă și Integrată. La Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz a fost construit un internat nou cu 150 de locuri și a fost reamenajat laboratorul de informatică, inclusiv cu sprijin din partea unei companii locale de software.

Astfel, se observă că la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, copii și tinerii cu dizabilități au posibilitatea de a urma studii preșcolare, primare, gimnaziale, profesionale, liceale și postliceale. În ceea ce privește oferta educațională pentru nivelul liceal, aceasta cuprinde clase pentru specializarea tehnician operator tehnică de calcul (Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz) și filologie (Liceul Special pentru Deficienți de Vedere), iar cel mai profesional clase pentru specializările instalator, horticultor, frizer-coafor-manichiurist-pedichiurist, cofetar-patiser, tinichigiu-vopsitor auto, zugrav-ipsosar-vopsitor-tapetar (Școala Profesională Specială "Samus").

FIGURA 267. Evoluția numărului de cadre didactice și a populației școlare din învățământul special, la nivelul ZMC, în perioada 2014-2019

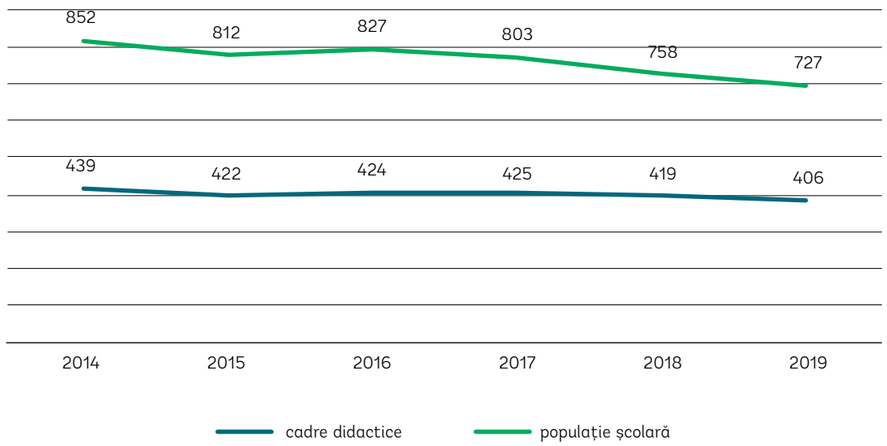

Sursa datelor: Baza de date TEMPO Online

Pentru anul 2019, Institutul Național de Statistică raporta un număr de 727 de copii și elevi înscriși în instituții școlare cu învățământ special, în scădere cu 14% (-125) față de anul 2014. În aceeași ordine de idei, numărul de cadre didactice angajate era de 406, în scădere cu 7,5% față de același an de referință.

6.8.12. Învățământul particular și alternativ

Învățământul particular și alternativ s-a dezvoltat în ultimii ani la nivelul ZMC, pe fondul câtorva tendințe majore: capacitatea limitată a infrastructurii educaționale publice (de ex. creșe și chiar grădinițe); creșterea așa-numitei "clase de mijloc", adică părinți care au venituri peste medie și sunt dispuși să plătească servicii educaționale private, pe care le consideră superioare calitativ (de ex. predarea intensivă a unor limbi străine); creșterea apetitului părinților pentru alternativele educaționale.

Conform datelor Inspectoratului Școlar Județean Cluj, la nivelul Zonei Metropolitane funcționează în prezent:

- 22 de grădinițe private, dintre care 19 sunt în Cluj-Napoca și 3 în Florești
- 3 Școli Gimnaziale
- 7 Școli Postliceale
- 5 Școli Primare
- 3 Licee Teoretice
- 3 Licee Tehnologice

Liceele tehnologice au organizat în anul școlar 2020/2021 clase pentru specializările tehnician în turism, filologie (Liceul Tehnologic "Virgil Madgearu"), coafor-stilist, organizator banqueting (Liceul Tehnologic Ucecom), iar cele teoretice pentru specializările științele naturii (Liceul Teoretic "ELF", Royal School in Transylvania), științe sociale (Liceul Teoretic "Horea, Cloșca și Crișan", Liceul Teoretic Creștin "Pro Deo", Transylvania College The Cambridge International School in Cluj). Liceul Tehnologic Ucecom are și clase de învățământ profesional pentru specializările bucătar, ospătar-chelner, frizer-coafor-manichiurist-pedichiurist. De asemenea, învățământ liceal privat în sistem seral se asigură la Liceul Tehnologic "Virgil Madgearu" (specializarea tehnician în turism), Liceul Tehnologic Ucecom (coafor-stilist), iar în regim de frecvență redusă la Liceul Teoretic "Horea, Cloșca și Crișan" (științe sociale) și Liceul Tehnologic "Virgil Madgearu" (științe sociale, filologie).

Transylvania College The Cambridge International School In Cluj și ***Royal School In Transylvania*** sunt două dintre cele mai prestigioase instituții private de învățământ din România. La Transylvania College studiază peste 700 de copii și tineri cu vârsta între 2 și 18 ani, proveniți din 30 de țări, instituția fiind apreciată drept cea mai bună școală Cambridge din afara Angliei, dar și scoală din lume cu cel mai bun program de educație financiară. La Royal School sunt înscriși elevi din peste 23 de țări, care studiază la ciclul primar, gimnazial și liceal. Predarea se face exclusiv în engleză, după curriculum britanic și CAIE.

6.8.13. Infrastructura educațională preuniversitară și investițiile în educație

Per ansamblu, situația infrastructurii educaționale preuniversitare de la nivelul ZMC se prezenta în anul 2019 astfel:

- 3.025 de săli de clasă și cabinete școlare (79 pentru creșe, 655 pentru grădinițe, 864 pentru ciclul primar și gimnazial, 1.408 pentru învățământul liceal, 47 pentru cel profesional, iar 13 pentru cel postliceal și de maiștri). Față de anul 2014, se constata o creștere cu 8,3% a numărului de săli de clasă, cu precădere la nivelul învățământului antepreșcolar (+41,1%), primar și gimnazial (+14,3%) și preșcolar (+13,5%), în timp ce la nivelul liceelor (inclusiv claselor de învățământ profesional și postliceal) era raportată o stagnare.
- 372 de laboratoare școlare (91 în școli și 281 în licee, școli profesionale și postliceale). Numărul acestora a rămas relativ constant în perioada 2014-2019, creșterea de la nivelul școlilor (+8,3%) fiind anulată de scăderea din cazul liceelor (-1%).
- 118 săli de gimnastică (50 în școli și 68 în licee, școli profesionale și postliceale). În comparație cu anul 2014, numărul de sălilor de sport a crescut cu 10,3%, vizibilă mai mult la nivelul școlilor gimnaziale (+22%) decât a liceelor (+3%).

- 129 de ateliere școlare (10 în școli și 119 în licee și școli profesionale), în creștere cu 2,4% față de anul 2014, raportată exclusiv în cazul școlilor (+66,7%), în condițiile în care în licee numărul a rămas neschimbat.
- 107 terenuri de sport (59 în școli și 49 în licee și școli profesionale), în creștere cu 12,6%, corespunzând unei creșteri cu 31,1% în cazul școlilor și unei scăderi de 4% în cazul liceelor.
- 7.842 de calculatoare (38 în creșe, 858 în grădinițe, 2.109 în școli, 4.636 în licee, 100 în școli profesionale și 101 în școli postliceale), în creștere cu 19,7% față de anul 2014, raportată la nivelul tuturor tipurilor de unități de învățământ (+46,1% în creșe, +15,2% în grădinițe, +38% în școli, +10,9% în licee).

FIGURA 268. Dinamica elementelor de infrastructură educațională din ZMC, în perioada 2014-2019

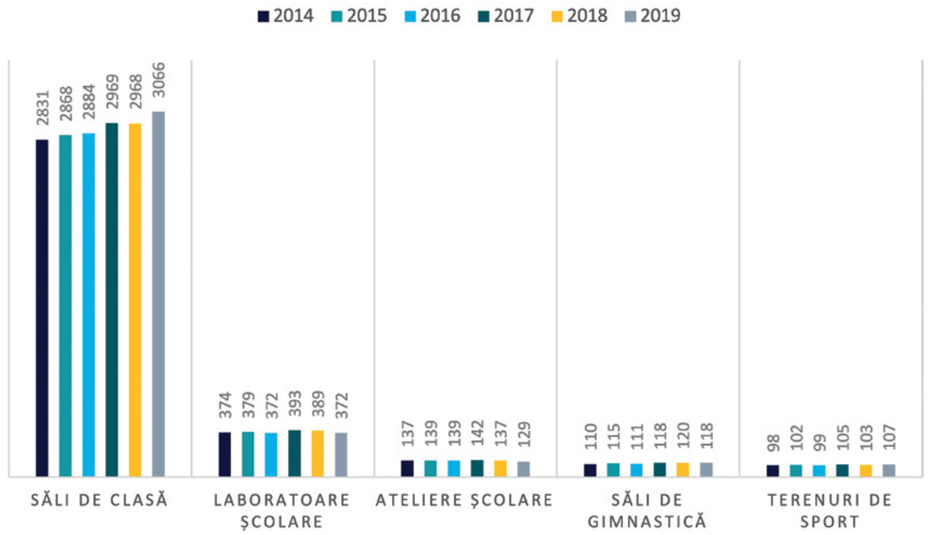

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Numărul mediu de copii de grădiniță/sală de clasă la nivelul ZMC era în 2019 de 21,4 (valoare similară cu cea din municipiul Cluj-Napoca – 21,6), dar varia semnificativ de la o UAT la alta. Astfel, valorile cele mai mari se înregistrau în comunele Baciu (27,9), Vultureni (25), Apahida (24,9), Florești (22,8) și Sânpaul (22,7). La polul opus, regăsim comunele Petrești de Jos, Săvădisla, Tureni, Jucu, Gârbău, Aiton și Borșa, cu sub 15 copii/sală de clasă. Datele confirmă practic nevoia de investiții în construcția de noi grădinițe în comunele mari alipite de municipiu, unde populația de vârstă preșcolară este în creștere.

În cazul școlilor, cel mai mare număr de elevi/sală de clasă se înregistrează în comunele Chinteni (25), Apahida și Bonțida (24,6) și Florești (24,4), iar cel mai mic în comunele Feleacu (7,7), Aiton (8), Căianu (8,4), Borșa (8,7) și Săvădisla (9,5). În comuna Gilău, o parte din clasele de învățământ primar și gimnazial funcționează în cadrul liceului, context în care raportul elevi/clasă poate fi calculat doar cumulat cu învățământul liceal, rezultând o medie de 16. O situație similară se înregistrează și la majoritatea liceelor din municipiul Cluj-Napoca, media fiind de 22,6 elevi/sală de clasă. Și în acest caz, este evidentă suprasolicitarea infrastructurii școlilor din comunele învecinate cu municipiul, unde numărul de elevi este în creștere.

Un indicator relevant în ceea ce privește infrastructura de învățământ este suprafața care revine unui elev. Astfel, în municipiul Cluj-Napoca, grădinițele dispun în medie de 8 mp per copil, iar școlile de circa 8,7 mp per elev. De partea cealaltă, în comunele din ZMC, unde numărul de copii este mai mic, suprafața medie ajunge la 20 mp per copil și la circa 10,7 mp per elev. Acest fapt vorbește despre o presiune clară asupra infrastructurii de învățământ din mediul urban, cauzată de un număr mare al copiilor și elevilor raportat la unitățile de învățământ disponibile și suprafețele acestora.

O altă problemă, prezentă mai ales în mediul rural, este legată de lipsa, insuficiența sau dotarea precară a laboratoarelor și atelierelor școlare. Conform datelor INS aferente anului 2019, în comunele Aiton, Chinteni, Ciurila, Sânpaul și Vultureni nu exista niciun laborator școlar, iar în Gârbău, Petrești de Jos și Tureni funcționa doar unul. Din cauza capacității insuficiente, unele școli au transformat chiar laboratoarele de fizică și/sau chimie în săli de clasă, ceea ce a dus la o scădere a nivelului de pregătire practică a elevilor în respectivele domenii. Totuși, o evoluție pozitivă merită a fi menționată în cazul laboratoarelor de informatică, a căror disponibilitate și dotare este una mai bună.

O situație similară se înregistrează și în cazul atelierelor școlare, care există doar la nivelul câtorva școli generale (9 în Cluj-Napoca și una în Borșa, preponderent cu profil special), respectiv în liceele cu profil tehnologic și a căror dotare este precară. Acest lucru afectează pregătirea practică a elevilor în spiritul educației STEM.

Infrastructura sportivă școlară este, la rândul ei, deficitară, cu precădere în comunele din ZMC. În comunele Căianu, Chinteni, Gilău, Jucu, Petrești de Jos, Sânpaul, Tureni și Vultureni nu existau, conform datelor INS aferente anului 2019, săli de gimnastică, în timp ce în alte localități, inclusiv în municipiul Cluj-Napoca, acestea erau insuficiente. În anul 2020 a fost inaugurată la Chinteni o sală de sport școlară, realizată cu fonduri guvernamentale (CNI), din aceeași sursă fiind în curs de construcție o sală în comuna Tureni, respectiv în pregătire săli de sport în comunele Sânpaul, Cojocna și Căianu, dar și în municipiul Cluj-Napoca (la Școala Gimnazială "Liviu Rebreanu", Liceul Teoretic "Lucian Blaga", Școala Gimnazială "Emil Isac", Școala Gimnazială "Nicolae Iorga"). Există, de asemenea, inițiative pentru construcția unor complex-uri sportive la Liceul Special pentru Deficienți de Vedere Cluj-Napoca și în comuna Florești.

Situația bazinelor de înot didactice este și mai precară, în Cluj-Napoca fiind utilizate doar cele administrate de universități, în timp ce în restul localităților lipsesc cu desăvârșire. La CNI au fost depuse proiecte pentru construcția de noi bazine la Clubul Sportiv Școlar "Viitorul" și la Colegiul "Napoca" din Cluj-Napoca. Deficiențe există și la nivelul terenurilor de sport din curțile școlior. Pe de o parte, acestea lipseau, conform datelor INS aferente anului 2019, în comunele Chinteni, Ciurila, Feleacu, Sânpaul, Vultureni. Pe de altă parte, nu toate cele existente îndeplineau standardele pentru organizarea orelor de educație fizică, cu atât mai puțin pentru organizarea de competiții. În plus, în cele mai multe cazuri, terenurile din curțile școlilor nu sunt deschise elevilor și publicului larg în afara programului.

Infrastructura de învățământ și investițiile în educație reprezintă o prioritate și o necesitate pentru comunitatea clujeană. Așadar, circa 20% din bugetul anual al administrației locale din Cluj-Napoca merge către acest sector. Conform Raportului de Activitate al Primarului pentru anul 2019, autoritățile din Cluj-Napoca au efectuat lucrări de reparații la toate unitățile de învățământ preuniversitar din oraș care au avut nevoie de acestea (9 creșe și 77 de unități de învățământ preuniversitar). Tipurile de lucrările cele mai des efectuate sunt: anveloparea clădirilor cu termosistem pentru a crește eficiența energetică, schimbarea ferestrelor cu tâmplărie din lemn și geam simplu cu tâmplărie din lemn stratificat sau PVC și geam tip termopan, instalarea de corpuri de iluminat tip LED eficiente din punct de vedere al reducerii consumului de energie electrică, instalarea de panouri fotovoltaice pentru asigurarea independenței energetice etc.

6.8.14. Activități extrașcolare

Elevii din municipiu au acces la o gamă mai mare și variată de activități extrașcolare, în comparație cu cei din comunele învecinate. Astfel, principala organizație publică care asigură activități extrașcolare în municipiul Cluj-Napoca este Palatul Copiilor Cluj, cu un sediu central și o filială în cartierul Mărăști. Conform paginii web a organizației, în anul școlar 2018-2019, Palatul Copiilor reunea 4.367 de elevi, 50 de norme didactice și avea în subordine următoarele dotări:

- 6 cabinete, 5 laboratoare, 8 ateliere și 8 săli de gimnastică, balet, aerobic și judo;
- 2 laboratoare de informatică, cu acces la Internet;
- sală de forță;
- teren de tenis în aer liber;
- baze turistice la Băișoara și Caps-Valea Ierii;
- pârtie de schi iluminată (150 m) și instalație de zăpadă artificială – filiala Băișoara
- bazin de înot acoperit

În aceeași ordine de idei, până în prezent, au fost organizate următoarele competiții naționale:

- Festivalul Național „Serbările Zăpezii" -13 ediții
- Concurs Național „Cupa Palatului Copiilor la karate" – 6 ediții
- Festivalul Național de Teatru pentru Liceeni „Teatru Fest" -6 ediții
- Concursul Național de Cultură și Civilizație „Împreună într-o Europa unită" -7 ediții
- Concursul Național de Modelism și Zmee „Festivalul zmeelor" -14 ediții
- Concursul Național de Dans „Fantezii în pași de dans" -2 ediții

De asemenea, în colaborare cu ISJ și alte instituții din comunitate, sunt organizate seri de tabără, participări la spectacole, expoziții de arte plastice, manifestații de 1 iunie și în cadrul sărbătorilor de iarnă, cantonamente etc.

Palatul Copiilor Cluj este organizat și își desfășoară activitatea în jurul a 5 mari domenii și comisii, în care activează diferite cercuri:

- Comisia Culturală: Teatru; Teatru de păpuși; Redacție de presă; Film-TV; Cultură și civilizație: engleză; franceză; spaniolă; italiană; germană;
- Comisia Muzical-Artistică: Ansamblu folcloric; Dans clasic și modern; Balet; Dans contemporan; Gimnastică ritmică; Gimnastică artistică; Muzică ușoară; Muzică vocal instrumentală; Pian;
- Comisia Arte Plastice: Foto; Pictură; Creație plastică; Sculptură – ceramică; Design vestimentar; Grafică; Design ambiental
- Comisia Tehnico-Aplicativă: Informatică; Aeromodele; Floricultură; Navomodele
- Comisia Sport: Înot; Judo; Schi alpin; Tenis de câmp; Șah; Go; Karate; Tenis de masă; Volei; Baschet; Ciclism Structura Clubul

Dintre rezultatele obținute de către copii la diverse concursuri ***internaționale***, remarcăm: 66 premii I; 33 premii II; 20 premii III.

ISJ Cluj și unitățile de învățământ din ZMC, atât publice cât și private, organizează anual diferite activități cu caracter educațional și socio-cultural în afara orelor de curs (de ex. concursuri literare, de arte vizuale, de dezbateri, de orientare turistică, expoziții, simpozioane etc.), în baza unui calendar aprobat de Inspectorat.

6.8.15. Calitatea studiilor

Rezultatele Evaluării Naționale din 2020 au scos în evidență faptul că cele mai mari note s-au înregistrat la nivelul Colegiul Național „Emil Racoviță", Cluj-Napoca, care a ocupat poziția a 5-a la nivel național din punct de vedere al mediei obținute. Per ansamblu, medii de peste 8,50 ale notelor pe școală s-au înregistrat la majoritatea școlilor publice din zona centrală, singurele excepții fiind două școli de cartier (Liceul "Lucian Blaga" din Gheorgheni și Școala "Ion Creangă" din Mănăștur).

FIGURA 269. Școlile cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la Evaluarea Națională din 2020

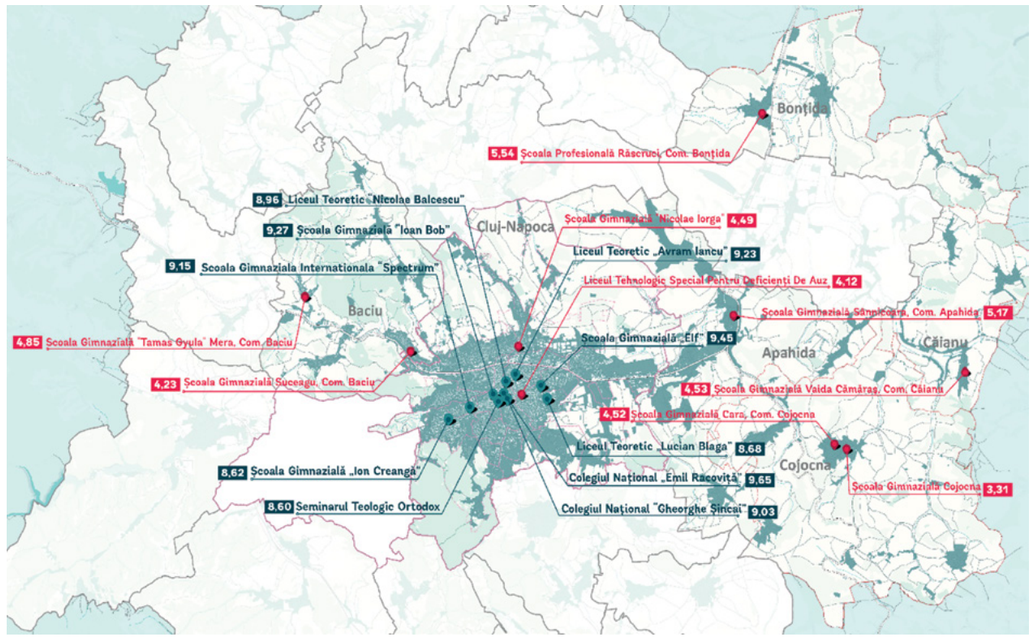

Sursă date: Planșă proprie pe baza datelor admitereliceu.ro

Cele mai mici medii la Evaluarea Națională au fost înregistrate fie de către elevii din învățământul special (deficiență de auz și vedere), fie de către cei de la școlile rurale (Mera, Suceagu, Cojocna, Cara, Vaida-Cămăraș, Sânnicoară, Răscruci). Singura școala din municipiul Cluj-Napoca cu o medie sub 5 a notelor la Evaluarea Națională 2020 a fost "Nicolae Iorga" din cartierul Iris, unde învață mulți elevi expuși riscului de excluziune socială. Așadar, în cazul școlilor rurale și de cartier se resimt deja efectele negative ale tendinței părinților de-a și înscrie/transfera copii la instituțiile de învățământ din zona centrală a municipiului, ceea ce conduce treptat la apariția riscului de segregare școlară, chiar și în pofida investițiilor realizate de către autoritățile locale în componenta de infrastructură.

În anul 2020, din top 10 licee din țară după media la examenul de Bacalaureat, 4 erau din Cluj-Napoca, și anume: Colegiul Național "Emil Racoviță" Cluj-Napoca, Liceul Teoretic "Nicolae Bălcescu" Cluj-Napoca, Liceul Teoretic "Avram Iancu" Cluj-Napoca, Colegiul Național "Gheorghe Șincai" Cluj-Napoca. În plus, 10 licee din municipiu, cele mai multe amplasate în zona centrală, au avut o promovabilitate de 100% la acest examen. Acest fapt vorbește despre o performanță deosebită a învățământului preuniversitar din municipiu. În același context, remarcăm că liceele/colegiile cu cele mai mari medii din Zona Metropolitană erau cele cu profil teoretic, preponderent din zona centrală a municipiului Cluj-Napoca.

FIGURA 270. Liceele din Cluj-Napoca care au înregistrat o promovabilitate de 100% la examenul de Bacalaureat din anul 2020

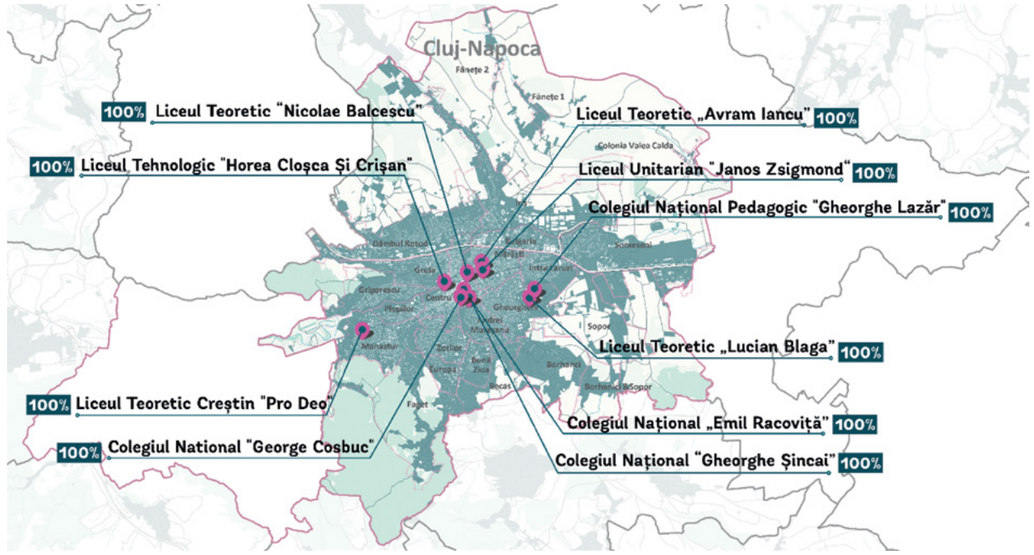

Sursă date: Planșă proprie pe baza datelor admitereliceu.ro

FIGURA 271. Harta liceelor cu cele mai mari și cele mai mici medii înregistrate la examenul de Bacalaureat din anul 2020

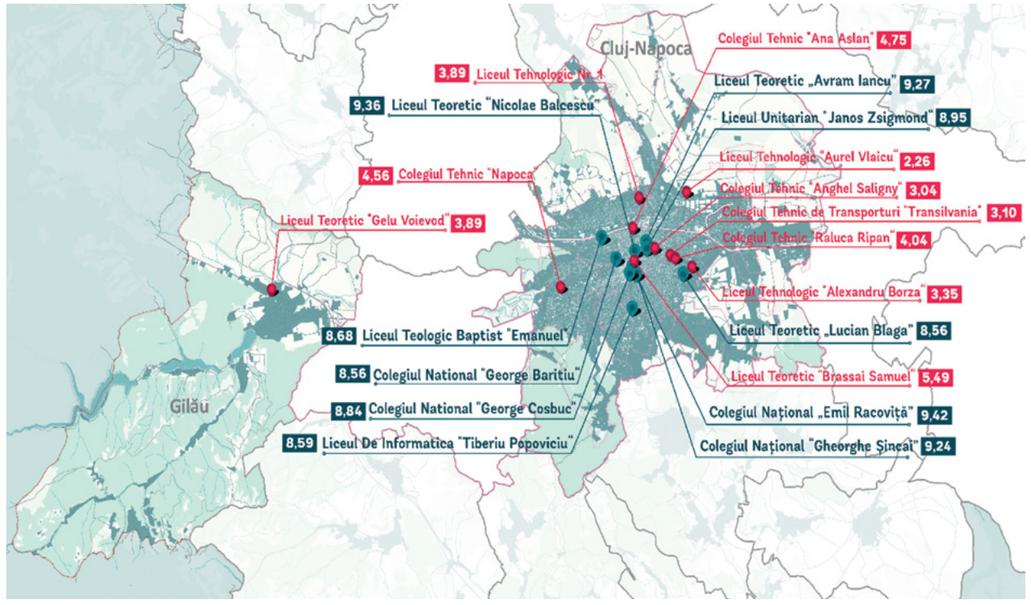

Sursă date: Planșă proprie pe baza datelor admitereliceu.ro

La polul opus, cele mai mici medii la examenul de Bacalaureat au fost înregistrate la nivelul colegiilor/liceelor tehnice, unde și mediile de admitere au fost, de altfel, cele mai reduse. În lista cu cele mai mici medii la examenul de bacalaureat se află și unicul liceu din mediul rural al Zonei Metropolitane - Liceul Teoretic "Gelu Voievod" Gilău. Pe fondul preferinței absolvenților de gimnaziu pentru filiera teoretică, aceste licee ajung să fie, în cele mai multe cazuri, un debușeu pentru elevii cu note mici la Evaluarea Națională, care nu sunt admiși în liceele teoretice și care nu aleg să facă o școala profesională. Acest lucru atrage după sine un cerc vicios pentru aceste licee, concretizat în notele mici la examene, reputația defavorabilă, lipsa de atractivitate pentru elevii cu note mai mari, chiar și pentru cadrele didactice nou-intrate în sistem, rate mai mari de absenteism etc.

Vorbind despre calitatea studiilor, este important de menționat rezultatele elevilor clujeni la olimpiadele internaționale. Astfel, conform datelor ISJ Cluj, aceștia au excelat în anul școlar 2018/2019 la matematică, limba maghiară maternă și limba latină. Cele mai multe premii au fost adjudecate de elevii Liceului Teoretic "Bathory Istvan" (5/11).

TABEL 34. Elevii care au obținut premii la olimpiadele INTERNAȚIONALE

Nr. crt	Nume Prenume	Disciplina	Premiul	Clasa	Unitatea școlară
1	**Șera Victor**	Limba latină	I	12	Liceul de Informatică Tiberiu Popoviciu Cluj-Napoca
2	**Crișan Dragoș**	Matematică	Medalie de argint	12	Colegiul Național Emil Racoviță Cluj-Napoca
3	**Pethő Ágnes**	Limba maghiară maternă	Mențiune	8	Liceul Teoretic Bathory Istvan Cluj-Napoca
4	**Kun Péter András**	Limba maghiară maternă	II	8	Liceul Teoretic Bathory Istvan Cluj-Napoca
5	**Bukhardt Zsófia**	Limba maghiară maternă	Mențiune	11	Liceul Teologic Reformat Cluj-Napoca
6	**Balazs Hanna-Imola**	Limba maghiară maternă	I	8	Liceul Teologic Reformat Cluj-Napoca
7	**Sógor Dénes**	Matematică	II	6	Colegiul de Muzică Sigismund Toduță Cluj-Napoca
8	**Sógor Bencze**	Matematică	III	10	Liceul Teoretic Bathory Istvan Cluj-Napoca
9	**Fazakas Borbála**	Matematică	Mențiune	12	Liceul Teoretic Bathory Istvan Cluj-Napoca
10	**Szántó Ábel**	Matematică	I	5	Liceul Teoretic Bathory Istvan Cluj-Napoca
11	**Juhász Ákos**	Matematică	Mențiune	8	Liceul Unitarian Janos Zsigmond Cluj-Napoca

Sursă date: Raportul anual ISJ Cluj 2018-2019

Elevii clujeni s-au remarcat și prin perfomanțele reușite în loturile naționale la diverse materii. În anul școlar 2018-2019 aceștia au reușit 17 calificări, un record pentru ultimii ani, fapt ce vorbește despre creșterea performanțelor elevilor.

TABEL 35. Total Premii/Calificați Loturile Naționale

An școlar	Premii MEN	Calificați în loturi
2015-2016	168	12
2016-2017	204	8
2017-2018	216	10
2018-2019	250	17

Sursă date: Raportul anual ISJ Cluj 2018-2019

Un rol important în promovarea calității studiilor și încurajarea performanțelor educative îl are Primăria Municipiului Cluj-Napoca. Conform Raportului de activitate a Primarului Cluj-Napoca pentru anul 2019, Primăria a oferit burse tuturor elevilor cu media peste 8,50 și nota 10 la purtare. Astfel, în semestrul 2 al anului școlar 2018-2019 au fost oferite 19.163 de burse, iar în semestrul 1 al anului școlar 2019-2020 numărul de elevi bursieri a fost de 16.200.

Competiția „Școala Europeană" este o competiție națională care certifică managementul instituțional în educație, pentru a stabili o listă de top a instituțiilor școlare relevante pentru educația în Uniunea Europeană, în vederea creării oportunităților de mobilitate pentru formarea continuă. Din Cluj-Napoca, în acest top sunt incluse următoarele unități școlare:

- Liceul Teoretic „Mihai Eminescu" Cluj-Napoca
- Colegiul Tehnic „Napoca", Cluj-Napoca
- Școala Gimnazială „Alexandru Vaida Voevod", Cluj-Napoca
- Liceul Special pentru Deficienți de Vedere, Cluj-Napoca
- Liceul Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz, Cluj-Napoca
- Colegiul Tehnic „Ana Aslan", Cluj-Napoca

Numărul de 6 instituții școlare cu titlu de „Școală Europeană" din Cluj-Napoca relevă un management școlar de succes, bazat pe valori și practici educative recunoscute la nivelul Uniunii Europene.

6.8.16. Programe educaționale și sociale

Școlile și liceele din Cluj-Napoca sunt implicate direct sau indirect într-o multitudine de proiecte și programe educaționale și sociale. Inspectoratul Școlar Județean Cluj în asociere cu ONG-uri și unități de învățământ au obținut finanțare prin intermediul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020, în cadrul apelului ***Școală pentru toți și Profesori motivați*** pentru următoarele proiecte:

TABEL 36. Lista proiecte finanțate prin POCU 2014-2020

Nr. crt	Proiectul	Lider	Beneficiari din ZMC
1	**Predare pentru schimbare**	ISJ Cluj (AARNIEC partener)	Școala Gimnazială Specială „Transilvania" Baciu Școala Gimnazială Bonțida Școala Gimnazială Specială Centru de Resurse pentru Educație Incluzivă / Integrată Cluj-Napoca Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Cluj-Napoca
2	**Școala face diferența!**	ISJ Cluj	Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Cluj-Napoca
3	**Împreună pentru școală, împreună pentru viitor**	Asociația Inceptus	Școala Profesională Specială „Samus" Cluj-Napoca
4	**Servicii psihoeducaționale integrate de prevenție și reducere a abandonului școlar**	SC COGNITROM	Școala Gimnazială „Constantin Brâncoveanu" Baciu (grădinița) Școala Gimnazială Bonțida Școala Gimnazială Centru de Resurse pentru Educație Incluzivă / Integrată Cluj-Napoca Școala Gimnazială „Nicolae Iorga" Cluj-Napoca

Nr. crt	Proiectul	Lider	Beneficiari din ZMC
5	**Școala pentru toți - acces la educație de calitate pentru preșcolari, școlari și cadre didactice din Regiunea Nord-Vest**	Fundația World Vision Romania	Școala Gimnazială Mera Școala Gimnazială Cojocna Școala Gimnazială Sânpaul
6	**Schimbarea din educație începe cu fiecare**	Transylvania College	Școala Gimnazială Specială „Kozmutza Flora" Cluj-Napoca Colegiul Tehnic „Anghel Saligny" Cluj-Napoca Colegiul Tehnic „Dr. Ioan Rațiu" Turda

Sursă date: Raportul ISJ 2018-2019

6.8.16.1. Programele Junior Achievement România

JA este cea mai mare și cea mai dinamică organizație internațională de educație economică și antreprenorială, programele fiind urmate în 39 de țări din Europa și 123 din toată lumea.

În România, programele **JA** sunt urmate anual de peste 200.000 de elevi din peste 1.400 de instituții de învățământ și se desfășoară local în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale, instituțiile de învățământ și comunitatea de afaceri.

Conform Raportului de Activitate al ISJ Cluj, în anul școlar 2018-2019, în urma implementării proiectelor respective au beneficiat elevi și profesori din 37 de unități de învățământ din Cluj-Napoca și câte o unitate din Florești, Apahida și Ciurila. Categoriile de programe disponibile în cadrul **Junior Achievement România** sunt următoarele:

- Dezvoltarea abilităților de viață
- Educație antreprenorială
- Educație financiară
- Educație economică
- Educație pentru orientare profesională
- Școala ALTFEL

6.8.16.2. Programul "Școli-ambasador ale Parlamentului European"

Programul a fost derulat de către ***Biroul de Informare al Parlamentului European*** în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale și cu ajutorul asociației APDD „Agenda 21". În cel de-al doilea an al derulării programului, în anul școlar 2018-2019, ***Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță" Cluj-Napoca*** a fost cel care a reprezentat județul Cluj și a fost beneficiar al acestuia. Printre principalele activități realizate se enumeră: sesiunile de formare pentru profesori și evaluarea activităților instituției în conformitate cu cerințele impuse de program.

6.8.16.3. Proiectul ROSE

Proiectul ROSE este un proiect care vizează, în principal, reducerea abandonului școlar în învățământul secundar și terțiar, precum și creșterea ratei de promovabilitate la examenul de Bacalaureat. Sursa de finanțare a proiectului reprezintă un împrumut de 200 de milioane de EURO, acordat de către BIRD, iar durata de desfășurare a proiectului este 2015-2022. Proiectul ROSE este bazat pe 3 structuri/runde de proiecte.

Astfel, în prima rundă, au beneficiat de acest program 7 licee din ZMC (colegiile/liceele "Brassai Samuel", "Iulian Pop", "Anghel Saligny", "Victor Babeș", Tehnologic 1, "Aurel Vlaicu", "Gelu Voievod", Seminarul Teologic Ortodox), în a doua rundă – 10 licee (colegiile/liceele "Edmond Nicolau", "Augustin Maior", Energetic, "Napoca", LPS, "Ana Aslan", "Romulus Ladea", "Inochenție Micu", liceele speciale pentru deficienți de auz și de vedere), iar în a 3-a rundă – 2 licee (Liceul "Alexandru Borza" și Colegiul "Transilvania"). Granturile acordate au vizat mai ales activități remediale, de consiliere, îndrumare, tutoriat și sprijin, activități extrașcolare, dar și renovări și dotări.

6.8.16.4. Programele MADE FOR EUROPE

Programul MADE FOR EUROPE reprezintă de fapt un concurs național care valorifică și promovează experiențele pozitive acumulate în aplicarea și desfășurarea proiectelor finanțate prin fonduri europene. Acesta stimulează spiritul de competiție, inovația și creativitatea elevilor.

TABEL 37. Lista elevilor premiați la etapa Națională a concursului „MADE FOR EUROPE"

Nume Prenume	Clasa	Instituția de învățământ	Secțiunea	Titlul proiectului	Rezultat
Bădescu Ema	3	Liceul Teoretic „Lucian Blaga" Cluj-Napoca	proiecte etwinning certificate	eTwinning Space Explorers	Premiul I
Todoran Mălina Alesandra	11	Colegiul Național „Emil Racoviță" Cluj-Napoca	Erasmus+ parteneriate strategice	Standup against bullying	Premiul I
Balogh Erzsebeth Abigail	11	Colegiul Tehnic „Napoca" Cluj-Napoca	proiecte etwinning certificate	Let's mind our own business	Premiul al II-lea
Chelban Daria	7	Școala Gimnazială „Emil Isac" Cluj-Napoca	Erasmus+ parteneri ate strategice	Practical Skills Matter	Premiul al II-lea

Sursă date: Raportul ISJ 2018-2019

6.8.16.5. Programul „Școală după Școală"

Acesta este un program derulat de către Primăria Municipiului Cluj-Napoca și desfășurat prin intermediul Direcției de Asistență Socială și Medicală. Scopul programului îl reprezintă prevenirea abandonului școlar și îmbunătățirea performanțelor școlare ale elevilor din familii marginalizate și excluse social sau cele expuse riscului de excluziune socială.

În cadrul anului școlar 2019-2020, un număr de 164 de elevi au fost sprijiniți prin cadrul programului „Școală după Școală". Acești elevi proveneau din următoarele școli, care concentrează și cel mai mare număr de elevi expuși excluziunii sociale:

- Școala Gimnazială „Traian Dârjan",
- Școala Gimnazială „Nicolae Iorga",
- Școala Gimnazială „Octavian Goga"
- Școala Gimnazială „Nicolae Titulescu".

În general, elevii beneficiază de o masă caldă, de sprijin, ajutor și îndrumare la teme, precum și activități extracurriculare de petrecere a timpului liber.

Cu ajutorul aceleiași direcții din cadrul Primăriei Cluj-Napoca, în anul 2019, 450 de copii din familii vulnerabile au beneficiat de ghiozdane echipate cu rechizite școlare pentru a facilita integrarea acestora în mediul școlar și a reduce rata abandonului școlar.

Programe de tip after-school se derulează și în alte școli din ZMC, de obicei prin contribuția asociațiilor de părinți, însă scopul acestora nu este unul de tip social, precum programul derulat

de municipalitate, ci mai degrabă are în vedere menținerea copilului în școală până când părintele își termină programul de lucru.

Începând anul școlar 2020/2021, aproape 3000 de elevi de la colegiile Pedagogic, "Napoca" și "Nicolae Bălcescu" vor beneficia de programul guvernamental "O masă caldă", inclusiv cu sprijinul Cantinei Primăriei, ceea ce reprezintă o oportunitate pentru asigurarea unei alimentații sănătoase pentru elevi, care să prevină extinderea fenomenului de obezitate infantilă.

6.8.16.6. Transport public pentru elevi

Peste 24.000 de elevi din Cluj-Napoca beneficiază de gratuități la transportul în comun. Gratuitatea pentru două linii urbane este asigurată pentru elevii care folosesc transportul public pentru a se deplasa la școală sau la alte activități educative extrașcolare. Nu dispun de acest drept elevii cu o notă scăzută la purtare sau cei care lipsesc nemotivat de la activitățile educative. În acest fel, este încurajată prezența copiilor la ore și sunt ajutați părinții din punct de vedere financiar, scăzând semnificativ și presiunea asupra traficului din oraș. De un abonament gratuit pe o linie metropolitană și una din interiorul municipiului beneficiază și elevii care fac naveta din comunele Apahida, Baciu, Ciurila, Chinteni, Feleacu și Florești. Această facilitate nu este însă asigurată pe elevii din comunele care nu sunt deservite de operatorul CTP, precum Aiton, Gilău, Jucu etc.

FIGURA 272. Rețeaua de transport public pentru elevi din municipiul Cluj-Napoca

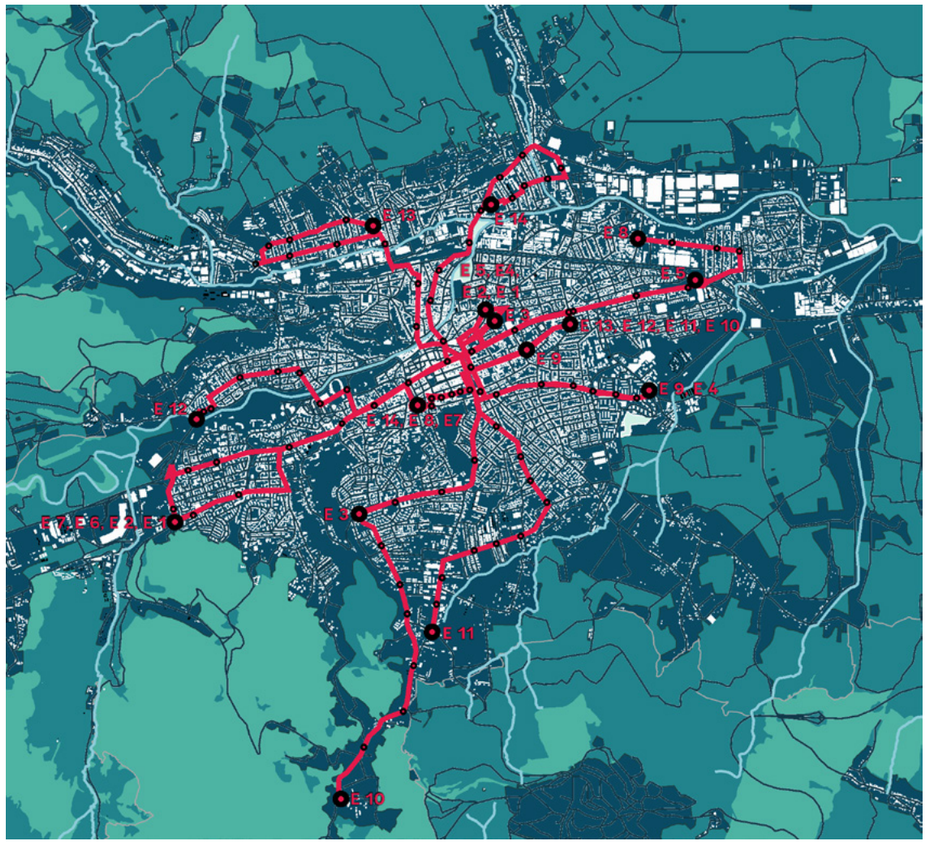

Sursa: CTP

În aceeași ordine de idei, în urma procesului de Bugetare Participativă din 2017, în anul școlar 2018-2019, în municipiul Cluj-Napoca a fost lansat un program – pilot conform căruia elevii din ciclul primar beneficiază gratuit de transport cu autobuze dedicate pe traseul școală-casă-școală. În anul școlar 2019-2020 numărul de astfel de trasee a crescut de la 5 la 14, sporind astfel numărul de elevi și școli implicate în proiect.

În contextul pandemiei instalate în anul 2020, care a condus la trecerea pentru o perioadă de la predarea clasică în școli, la cea total sau parțial (hibrid) online, Primăria Cluj-Napoca a achiziționat și oferit gratuit elevilor proveniți din familii cu posibilități materiale limitate un număr de aproape 2.100 de tablete cu conexiune la internet. Acest lucru a însemnat o premieră la nivel național și un pas important pentru tranziția la învățământul digital inclusiv. Cei mai mulți beneficiari s-au înregistrat la Școala "Traian Dârjan", unde învață mulți copii de etnie romă din zona urbană marginalizată Pata Rât, la Liceul Teologic Baptist "Emanuel", la Liceul "Onisifor Ghibu" și la Liceul Unitarian (peste 100). Un demers similar a fost inițiat, cu mai mare întârziere însă, și în comunele din ZMC, fondurile fiind asigurate de Guvernul României.

6.8.17. Absenteismul și abandonul școlar

Absenteismul și abandonul școlar reprezintă o problemă serioasă a sistemului educațional din întreagă țară. Municipiul Cluj-Napoca și comunele din Zona Metropolitană Cluj nu reprezintă o excepție din acest punct de vedere, chiar dacă incidența acestor fenomene este mai redusă decât media națională.

Rata abandonului școlar în județul Cluj a fost în anul 2018 de doar 0,8%, la jumătate față de media regională (1,5%) și națională (1,6%). De asemenea, tendința de după anul 2016 a fost una de scădere a acestui fenomen. Riscul de abandon școlar crește odată cu vârsta, fiind destul de redus în ciclul primar și gimnazial (sub 1%), dar mai ridicat în cel secundar (liceal/profesional/postliceal), unde ajunge la peste 2%. Cel mai mare risc de abandon apare în cazul rândul elevilor repetenți, ai celor ai căror părinți sunt plecați în străinătate, ai celor cu multe absențe, a elevelor minore care rămân însărcinate, a elevilor cu măsuri de protecție socială.

Cele mai frecvente cazuri de abandon școlar se înregistrează în comunele Apahida, Ciurila, Cojocna, Florești, Gilău, în principal la trecerea de la ciclul gimnazial la cel liceal/profesional. Fenomenul abandonului școlar afectează mai ales copii proveniți din familii de etnie romă, care se confruntă cu numeroase probleme financiare, locative, de acces la educație, sănătate, servicii sociale etc.

Absenteismul este, după cum am indicat mai sus, un precursor al abandonului școlar. Conform ISJ, principalele cauze ale absenteismului școlar:

- Cauze medicale
- Neaducerea la timp a motivărilor
- Întârzieri
- Dezinteresul elevilor
- Teama de sancțiune
- Reținerea pentru munci agricole / casnice (în special în mediul rural)
- Dezinteresul familiei

În alte cazuri mai speciale, cum ar fi al navetiștilor, absenteismul apare din cauza lipsei mijloacelor de transport sau a condițiilor meteo nefavorabile navetei. De asemenea, mai există elevi care lucrează pentru a-și întreține familia, elevi care nu se pot trezi dimineața pentru a ajunge la timp la școală sau elevi care au frica de rezultate negative la evaluare.

În același rând de idei, observăm că în anul școlar 2018-2019 doar 2 școli din Zona Metropolitană Cluj au avut rata absenteismului 0: ***Școala Gimnazială De Muzică "Augustin Bena" Cluj-Napoca*** și ***Școala Gimnazială "Borbely Jozsef" Săvădisla.***

FIGURA 273. Unitățile de învățământ din ZMC cu cea mai ridicată și cea mai scăzută rată a absenteismului în anul școlar 2018-2019

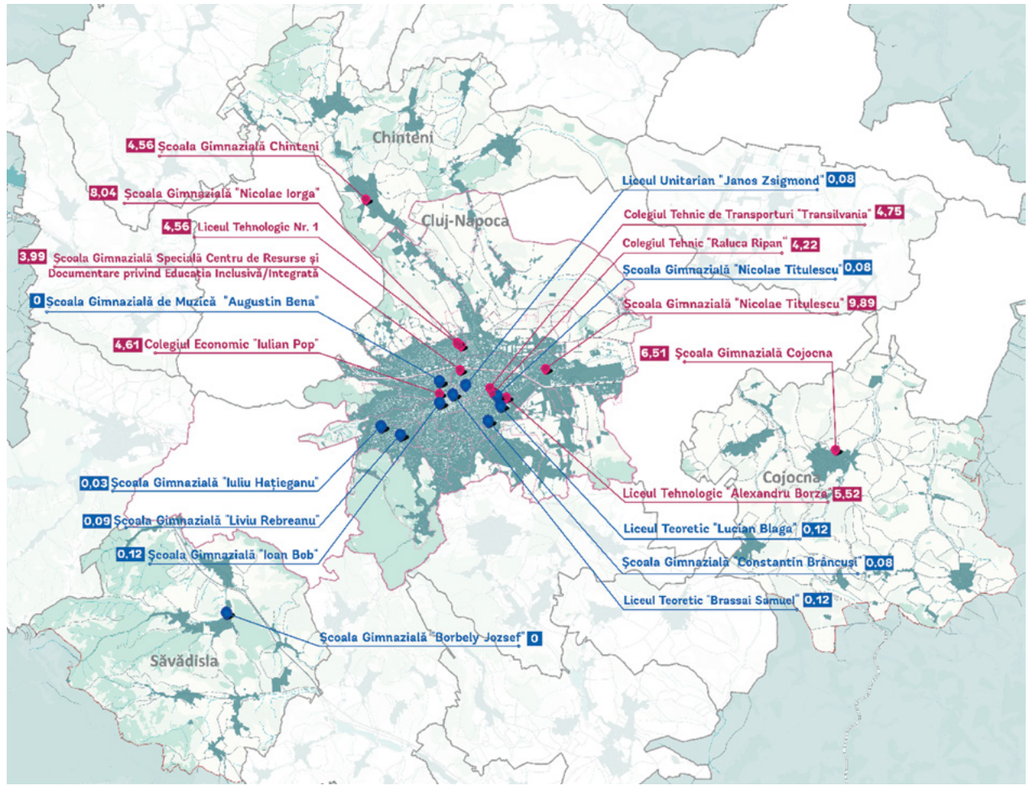

Sursă date: Raportul ISJ 2018-2019

La polul opus, cea mai ridicată rată a absenteismului a fost înregistrată la ***Școala Gimnazială "Traian Dârjan" Cluj-Napoca,*** fiind urmată de școlile: ***Școala Gimnazială "Nicolae Iorga" Cluj-Napoca*** și ***Școala Gimnazială Cojocna.*** Caracteristica comună a acestor școli este ponderea ridicată a elevilor proveniți din familii de etnie romă, expuse riscului de excluziune socială și sărăcie.

ISJ Cluj derulează, în parteneriat cu Observatorul Român de Sănătate, proiectul-pilot Edu-Alert - un sistem de avertizare timpurie a riscului de părăsire a școlii bazat pe inteligență artificială – la colegiile "Transilvania", "Energetic", Tehnologic 1, "Raluca Ripan" și "Aurel Vlaicu". Directorii, diriginții și părinții vor fi alertați imediat ce există motive de îngrijorare legate de prezența și comportamentul elevului, pe baza unui catalog online. În plus, instituția derulează mai multe programe cu caracter social concepute la nivel guvernamental, județean și local pentru a preveni și combate fenomenele de absenteism și abandon școlar.

6.8.18. Învățământul superior

Municipiul Cluj-Napoca este, detașat, cel de-al doilea centru universitar ca mărime din România și cel care se bucură de cea mai importantă recunoaștere internațională, găzduind singura universitate din țară care se regăsește în prestigiosul clasament Shanghai – respectiv Universitatea "Babeș-Bolyai", de altfel și cea mai mare din țară funcție de numărul de studenți.

Cei circa 70.000 de studenți care studiază an de an la universitățile clujene reprezintă, de facto, principalul motor economic al municipiului Cluj-Napoca, atât prin aportul lor direct la puterea de cumpărare (estimată la peste 400-500 mil. Euro/an), dar mai ales la piața muncii. Practic, numărul mare de absolvenți de licență, masterat și doctorat (peste 14.000/an) reprezintă principalul factor de atracție pentru investitorii și antreprenorii locali, cu precădere din domeniul serviciilor cu valoare adăugată ridicată (IT, outsourcing, industrii creative, consultanță, arhitectură, inginerie etc.). Tot studenții sunt cei care fac din Cluj-Napoca cel mai tânăr oraș din țară, aceștia reprezentând aproape 20% din populația totală, semnificativ mai mult decât în Capitală (sub 10%).

În oraș își desfășoara activitatea 11 universități, dintre care: 6 universități publice:

- Universitatea „Babeș-Bolyai" (UBB)
- Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu" (UMF)
- Universitatea Tehnică Cluj-Napoca (UTCN)
- Universitatea de Științe Agricole Și Medicină Veterinară (USAMV)
- Academia de Muzică „Gheorghe Dima" (AMGD)
- Universitatea de Artă și Design (UAD)

și 5 universități private:

- Universitatea „Bogdan Vodă"
- Universitatea „Avram Iancu"
- Institutul Teologic Protestant
- Universitatea „Sapientia"
- Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir".

Aceste universități reuneau (fără extensiile din alte județe), conform INS, un număr de aproape 70.000 de studenți în anul 2019, dintre care 67.248 (96%) erau studenți înmatriculați în învățământul universitar public, respectiv, 2.733 (4%) erau studenții din învățământul universitar privat. În intervalul 2014-2019 numărul total de studenți a crescut cu 6% (+4.220), mai ridicat în comparație cu alte centre universitari mari din țară (+5% Timișoara, +2,4% București, -1% Iași). Creșterea respectivă a fost susținută exclusiv de universitățile publice, care au înregistrat o creștere de 8,3% a numărului de studenți, în timp ce universitățile private au devenit tot mai puțin atractive, înregistrând o scădere a numărului de studenți cu 25%. Practic, în Cluj-Napoca studiază peste 14% din totalul studenților înmatriculați în universitățile publice în România și doar 4% dintre cei înscriși în universități private (puternic concentrate, de altfel, în Capitală).

FIGURA 274. Evoluția numărului de studenți (nivel licență, masterat, doctorat) din învățământul universitar public și privat, în perioada 2014-2019

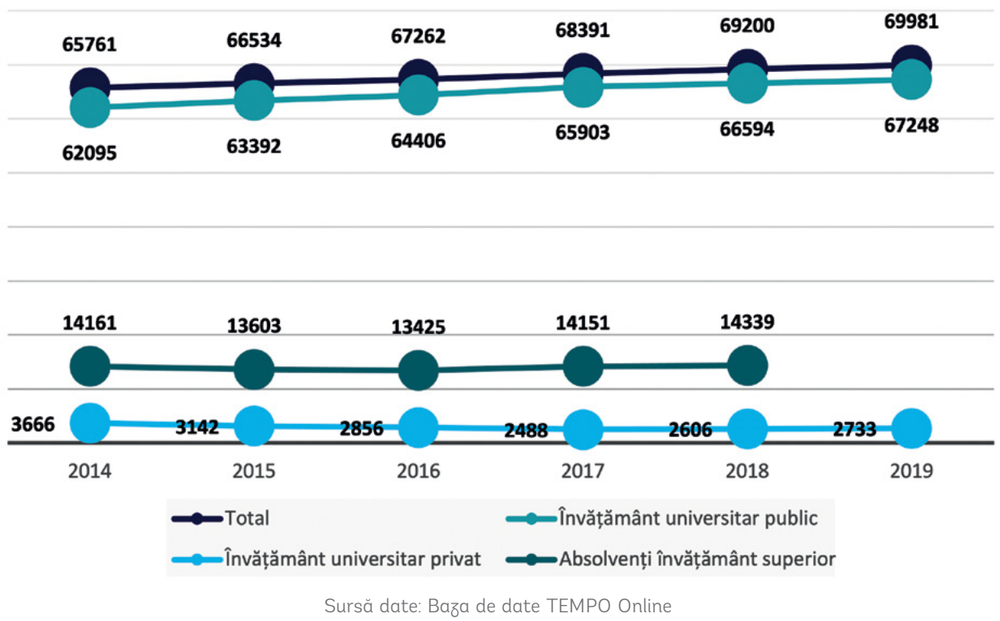

Sursă date: Baza de date TEMPO Online

Forma de învățământ cea mai practicată în universitățile clujene era în anul 2019 învățământul de zi, cu frecvență, care reunește 90% dintre studenții clujeni, în timp ce învățământul la distanță cuprindea 6% din studenți, iar învățământul cu frecvență redusă, doar 4%. Totuși, în context național, Clujul cumula peste 16% dintre studenții care studiau la distanță, această formă de predare fiind mai populară aici decât în alte centre universitare din țară.

Din punct de vedere al nivelului de studii, cea mai mare parte din studenți erau înmatriculați în anul 2019 la nivel licență (77%), urmând studenții înmatriculați la nivel de masterat (20%), respectiv doctoranzii, cu doar doar 3%. În perioada 2014-2019 numărul de studenți înscriși la nivel licență a crescut cu 9,9%, însă la nivel masterat a rămas constant, iar la nivel doctorat a scăzut cu 12,1%, situație atipică în contextul marilor centre universitare din țară (s-au înregistrat creșteri la București, Iași, Timișoara etc.). Aceste evoluții pot indica faptul că tot mai mulți absolvenți de liceu nu mai urmează studii de masterat sau că aceștia își continuă studiile în alt centru universitar.

În ceea ce privește domeniul de studii, cei mai absolvenți se înregistrează în domeniile afaceri, administrație și drept (2.500/an), științe sociale, jurnalism și informații (2.300/an), inginerie, prelucrare și construcții (2.300/an), arte și științe umaniste (1.500/an), sănătate și servicii sociale (1.500/an). Privind în dinamica ultimilor 5 ani, singura creștere notabilă a cea a numărului de absolvenți din domeniul TIC (+55%), pe fondul cererii tot mai mari de specialiști din domeniu, dar și a nivelului foarte ridicat de salarizare. În restul domenii, numărul de absolvenți s-a menținut relativ constant.

FIGURA 275. Evoluția numărului de studenți în funcție de forma de învățământ, în perioada 2014-2019

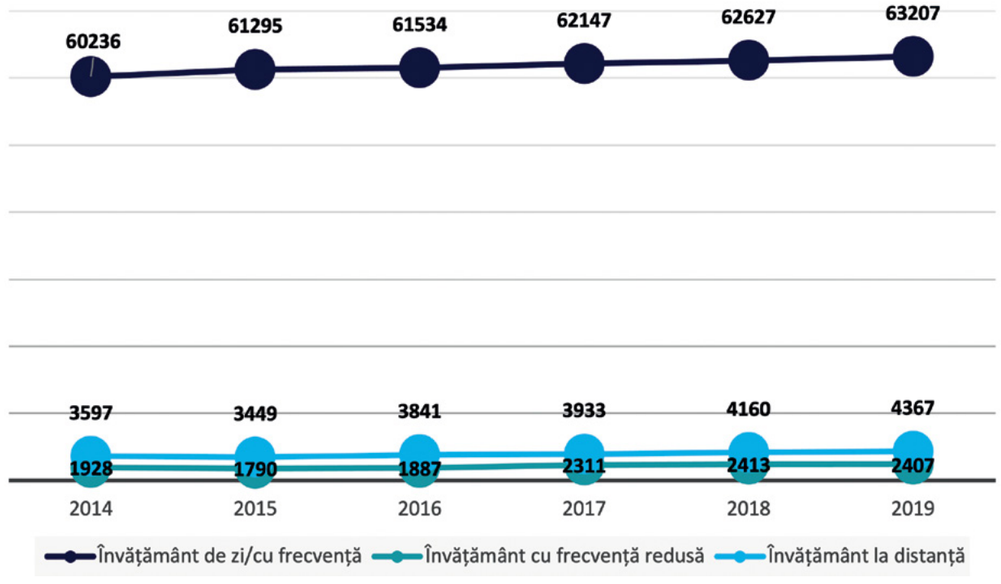

Sursă date: Baza de date TEMPO Online

FIGURA 276. Evoluția numărului de studenți în funcție de nivelul de studii, în perioada 2014-2019

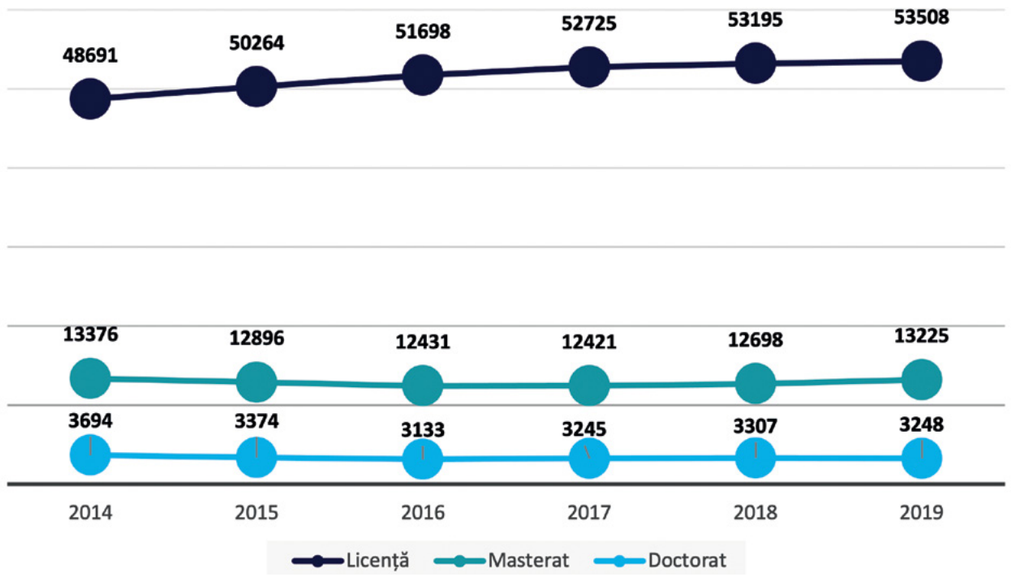

Sursă date: Baza de date TEMPO Online

FIGURA 277. Structura absolvenților de studii superioare, pe grupe de specializări ISCED, în perioada 2014-2018

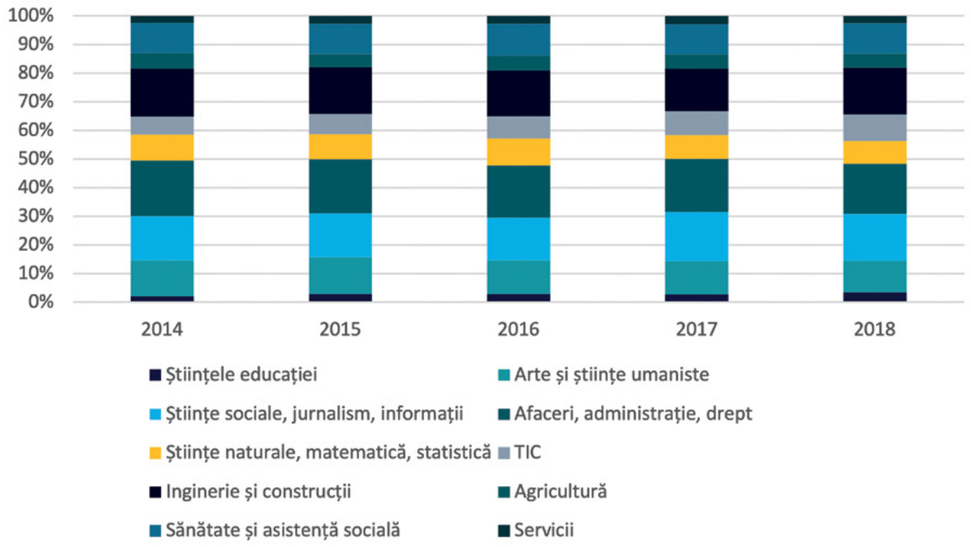

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Practic, centrul universitar Cluj-Napoca a asigurat în anul 2018 un procent de 20% din totalul absolvenților de studii superioare în domeniul științe sociale, jurnalism și informații, 18% în domeniul științe naturale, matematică și statistică, 17% în domeniul TIC, 14% în domeniul artelor și științelor umaniste, 13% în domeniul agricol, 11% în domeniul medical și al asistenței sociale și 10% în domeniul ingineriei și construcțiilor.

FIGURA 278. Numărul de studenți străini înscriși la universitățile clujene, în perioada 2014-2019

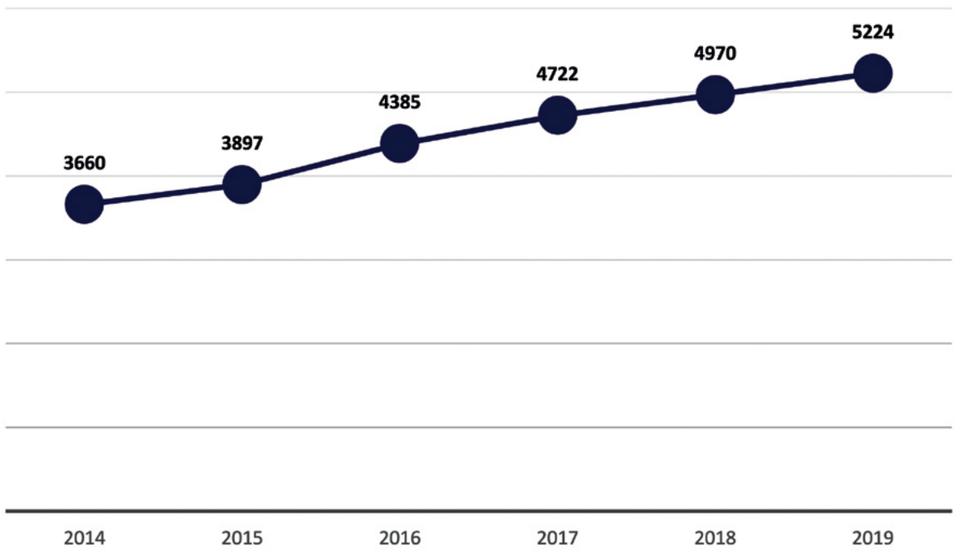

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Numărul studenților străini care învață în universitățile clujene a ajuns în anul 2019 la, dintre care 5.244, dintre care 397 la nivel masterat și 169 la nivel doctorat. Practic, aproape 10% din numărul total de studenți din municipiu au absolvit Bacalaureatul în altă țară, cei mai mulți studiind la UMF "Iuliu Hațieganu" (circa 2.800). Cei mai mulți dintre aceștia provin din Franța, Germania, Elveția, Italia, Grecia sau Maroc și se înscriu la programele în limba franceză și engleză.

Institutul Național de Statistică raporta pentru anul 2019 un număr de 3.938 de cadre didactice care activau în învățământul universitar din Cluj-Napoca, ceea ce înseamnă un raport de 1 cadru didactic la 18 studenți. În ultimii ani, numărul de cadre didactice se află într-o creștere, antrenată în principal de creșterea numărului de studenți înmatriculați. Dacă la posturile didactice le adăugăm și pe cele nedidactice/auxiliare/administrative/de cercetare etc., rezultă faptul că universitățile clujene asigură peste 10.000 de locuri de muncă, fiind astfel unul dintre principalii angajatori locali (de altfel, UBB, cu circa 3.000 de angajați pe perioadă nedeterminată este depășită în prezent doar de compania Robert Bosch).

Infrastructura celor 11 universități clujene cuprindea, conform INS, următoarele active la nivelul anului 2019:

- 1380 de amfiteatre și săli de curs, în creștere cu 23,3% față de anul 2014
- 1498 de laboratoare (+7,2%)
- 105 ateliere (-13,6%)
- 27 de săli de sport (-12,9%)
- 27 de terenuri de sport (-3,6%)
- 5 bazine de înot (constant)
- 26.352 de PC-uri (+15,7%).

FIGURA 279. Evoluția numărului de cadre didactice din învățământul universitar, în perioada 2014-2019

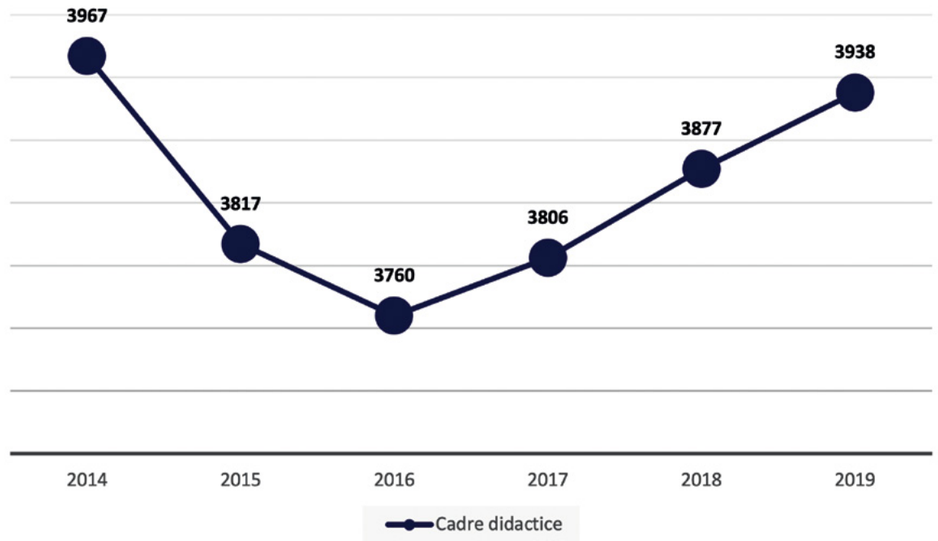

Sursă date: Baza de date TEMPO Online

Patrimoniul imobiliar al universităților clujene este unul foarte însemnat și în continuă extindere, care se extinde chiar și dincolo de granițele județului. Spre exemplu, USAMV are în administrare terenuri agricole de circa 1.200 ha doar în comuna Jucu, aproape 700 ha în comuna Cojocna, 255 ha în zona Hoia, 88 ha în zona Șapca Verde, 75 ha în zona Mănăștur etc., la care se adaugă numeroase clădiri cu scop educațional, de cercetare, cămine studențești, chiar și facilități proprii de producție și comercializare a produselor alimentare. UBB administrează un parc sportiv de mari dimensiuni în zona Plopilor, edituri, librării, muzee, săli de conferință, zone de agrement, un observator astronomic, una dintre cele mai mari grădini botanice din România, cantine și restaurante, peste 200.000 mp de facilități educaționale și 100.000 mp de facilități de cazare. UTCN administrează 7 facilități sportive proprii (inclusiv un centru de natație), o bibliotecă universitară, două campusuri studențești, precum și numeroase facilități educaționale și de cercetare în diferite zone din municipiu. UMF "Iuliu Hațieganu" dispune, la rândul său, de o bază materială complexă, cu facilități administrative, educaționale, sportive, de cercetare etc.

Cu toate acestea, infrastructura universităților clujene este insuficientă în raport cu numărul mare de studenți. Astfel, căminele studențești administrate de către universități reunesc circa 15.294 de locuri de cazare, conform informațiilor de pe site-urile web ale acestor instituții, adică de peste 4 ori mai puține decât numărul de studenți și cu 25% mai puține decât numărul cererilor, ceea ce a generat o adevărată efervescență pe piața imobiliară locală, chiriile fiind cele mai ridicate din țară. Diferențele de preț între o cameră de cămin și o garsonieră închiriată sunt de până la 1:5, în condițiile în care căminele sunt amplasate în zone bine cotate și oferă condiții de cazare bune, fiind renovate și mobilate modern. Cel mai mare deficit de locuri de cămin în raport cu cererea se înregistrează la nivelul UTCN și UBB (3000-4000 fiecare). Piața căminelor private s-a dezvoltat relativ lent, existând doar câteva clădiri cu această destinație.

Cele mai multe cămine se află în campusurile studenți „Hașdeu" și „Observator", amplasate în zone centrale/semicentrale, cu acces facil la majoritatea facilităților educaționale și de cercetare. Împreună, doar aceste două campusuri dețin peste 25 de cămine studențești, ceea ce duce la o concentrare a vieții studențești în zonele respective, care reprezintă un pol de atracție pentru alte activități economice (mai ales comerț, divertisment, servicii etc.). Alte zone cu facilități de cazare pentru studenți sunt în zona Mărăști (UTCN), Gheorgheni (UAD, UBB) și Plopilor (UBB), însă acestea sunt de mai mici dimensiuni decât cele din Hașdeu și Observator.

Situația spațiilor cu destinație educațională și de cercetare este, de asemenea, deficitară. Unele facultăți funcționează în clădiri de patrimoniu, care nu mai corespund cerințelor actuale ale procesului educațional (de ex. Facultatea de Geografie a UBB), în timp ce altele au spațiu insuficient și derulează cursuri în mai multe locații (de ex. Facultatea de Matematică și Informatică a UBB). AMGD nu mai dispune de un sediu propriu, după retrocedarea clădirii în care funcționa, fiind nevoită să plătească chirie către proprietar – fiind singura instituție de învățământ superior din România aflată în această situație.

În prezent, la nivelul municipiului se află în curs de construcție/amenajare mai multe facilități educaționale, de cercetare și conexe ale universităților, realizate cu fonduri guvernamentale, europene și proprii. Dintre acestea putem menționa:

- Complexul "UT HUB", de pe str. George Barițiu, care va cuprinde un salon de expoziții, spații de cercetare și coworking, centru de conferințe, cafeterie și restaurant, 30 de săli de seminarii și laboratoare, săli pentru cadrele didactice și pentru ședințe, librărie, spațiu multifuncțional pentru studenți – toate certificate BREEAM

- Baza didactică și de cercetare a USAMV din zona Hoia, care va cuprinde peste 20 de construcții pentru adăpostirea a diferite specii de animale, păsări, pești, reptile etc., printre care și cel mai mare acvariu din Transilvania cu tunel vizitabil, un turn cu belvedere, un centru de apiterapie, un pavilion tehnologic, sere, o centrală pe biogaz etc. – totul pe o suprafață de circa 30 ha.
- Construcția unui cămin nou și supraetajarea a 4 cămine existente în campusul Hașdeu, aparținând UBB – care va conduce la creșterea cu aproape 700 a numărului de camere.
- Construcția unui parking suprateran în zona Hașdeu, cu 320 de locuri, în parteneriat între Primărie și UBB.
- Construcția unui teren multisport acoperit al UTCN, lângă Complexul de Natație
- Construcția Centrului de Transfer Tehnologic "Biotech" al USAMV, dedicat sectorului suplimentelor alimentare
- Construcția Centrului de Transfer Tehnologic "Compac" al USAMV, în domeniul nutriției și patologiei comparate
- Construcția noului sediu al AMGD, pe str. Bucium, care va cuprinde inclusiv o sală de concerte cu 850 de locuri, sediul instituției, un cămin studențesc, ateliere de decoruri și de întreținere, bibliotecă etc.
- Amenajarea Centrului de Cercetare privind Dezvoltarea Medicamentului a UMF, care va cuprinde consolidarea, reabilitarea și modernizarea unei clădiri vechi de peste 100 de ani, unde vor fi amenajate 13 laboratoare de cercetare și 5 didactice, 6 săli de lucrări practice, 10 birouri etc.
- Construcția Institutului de Cercetare a Inteligenței Artificiale din cadrul UTCN – care se dorește a fi un pol de excelență în acest domeniu la nivelul Europei de Est, cu 7 centre care vor antrena circa 300 de cercetători.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.9.1. Rețeaua de unități sanitare/519
6.9.2. Asistența medicală spitalicească/523
6.9.3. Asistența medicală de urgență/530
6.9.4. Asistența medicală în ambulatorii/531
6.9.5. Asistența medicală primară/533
6.9.6. Asistența medicală școlară și studențească/534
6.9.7. Asistența medicală comunitară/535
6.9.8. Starea de sănătate a populației și speranța de viață/536
6.9.9. Sănătatea publică/539
6.9.10. Analiza multisectorială a serviciilor integrate de sănătate/542
6.9.10.1. Introducere/542
6.9.10.2. Analiza prioritățiilor serviciilor esențiale de sănătate publică pentru zona metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030/547
6.9.10.3. Analiza liniilor de dezvoltare strategice a zonei metropolitane Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 utilizând inițiativa Healthy Cities a Organizației Mondiale a Sănătății/558
6.9.10.4. Priorități identificate de actorii cheie strategici în domeniul sănătății prin evaluarea calitativă participativă, pentru anii 2021-2030 referitoare la sănătatea fizică și sau mentală din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/567

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 280. Dinamica numărului de unități sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019/520

FIGURA 281. Numărul de furnizori de servicii medicale, pe tipuri, care au încheiate contracte cu CAS, în anul 2020/522

FIGURA 282. Amplasarea unităților sanitare cu paturi pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca/526

FIGURA 283. Numărul de paturi în unitățile sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019/527

FIGURA 284. Sursa de proveniență a pacienților tratați în spitalele din județul Cluj/528

FIGURA 285. Localizarea noilor sanitare cu paturi propuse spre construire în ZMC în perioada 2021-2027/529

FIGURA 286. Numărul ambulatoriilor private care au încheiat contract cu CAS Cluj în anul 2020, pe specialități/532

FIGURA 287. Numărul mediu de locuitori cu domiciliul/medic de familie în ZMC, în anul 2020/534

FIGURA 288. Structura deceselor înregistrate la nivelul județului Cluj în perioada 2010-2019, funcție de cauza acestora/536

FIGURA 289. Dinamica numărului de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 1 an, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/537

FIGURA 290. Dinamica numărului de născuți morți, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019/538

FIGURA 291. Speranța de viață (ani) a populației județului Cluj, pe medii de reziență și sexe, în perioada 2010-2019/539

FIGURA 292. Dinamica numărului de îmbolnăviri profesionale de la nivelul județului Cluj, în perioada 2010-2019/541

FIGURA 293. Rolul reprezentanților în cadrul instituției pe care o reprezintă/546

FIGURA 294. Numărul de instituții în funcție de domeniul de activitate și numărul total de membrii/547

FIGURA 295. Harta priorităților identificate de actorii cheie strategici pentru sistemul local de sănătate/568

TABEL 38. Instituțiile reprezentate la evaluarea participativă/545

TABEL 39. Rezultatele modelului de priorități bazat pe cele 10 servicii esențiale/549

TABEL 40. Serviciul esențial 1 - Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica probleme de sănătate/551

TABEL 41. Serviciul esențial 2 - Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate/552

TABEL 42. Serviciul esențial 3 - Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate/552

TABEL 43. Serviciul esențial 4 - Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate/553

TABEL 44. Serviciul esențial 5 - Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății/554

TABEL 45. Serviciul esențial 6 – Accesul populației la serviciile de sănătate/554

TABEL 46. Serviciul esențial 7 – Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale/556

TABEL 47. Serviciul esențial 8 – Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale/556

TABEL 48. Serviciul esențial 9 - Cercetarea pentru noi informații și soluții inovatoare la problemele de sănătate/556

TABEL 49. Serviciul esențial 10 - Evaluarea și optimizarea calității vieții, a nivelului de optimism, de emoții sănătoase și a nivelului de fericire ale populației/557

TABEL 50. Rezultatele modelului de priorități bazat pe liniile de dezvoltare ale orașelor sănătoase/561

TABEL 51. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 1 - Calitatea, curățenia și siguranța mediului (inclusiv calitatea locuințelor)/562

6.9. Sănătate și wellbeing

TABEL 52. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 2 - Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban din zona metropolitană Cluj/563

TABEL 53. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 3 - Sprijinul comunitar și formarea unei comunități participative/563

TABEL 54. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 4 - Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea/564

TABEL 55. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 5 - Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă)/565

TABEL 56. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 6 - Accesul populației la experiențe și resurse diverse/565

TABEL 57. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 7 - Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne și performante/566

TABEL 58. Prioritățile identificate pentru serviciile de sănătate la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți/569

TABEL 59. Prioritățile identificate pentru planificarea la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți/570

TABEL 60. Prioritățile identificate pentru ecosistemul local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți /571

6.9. Sănătate și wellbeing

6.9.1. Rețeaua de unități sanitare

La nivelul ZMC există o rețea densă și în continuă extindere de unități medicale publice și private. Datele INS aferente anului 2019 indicau existența următoarelor tipuri de unități:

a) Sectorul public:

- 13 spitale
- 11 ambulatorii integrate spitalelor
- 3 ambulatorii de specialitate
- 1 dispensar TBC
- 2 centre de sănătate mintală
- 1 centru medical de specialitate cu paturi
- 33 de cabinete de medicină școlară
- 6 cabinete de medicale studențești
- 16 farmacii integrate spitalelor
- 91 de laboratoare integrate spitalelor
- 1 laborator de tehnică dentară
- 1 centru de transfuzii
- 5 cabinete medicale de alte tipuri

Rețeaua publică de unități sanitare a rămas relativ constantă în perioada 2010-2019. Astfel, numărul de spitale, ambulatorii și dispensare medicale integrate acestora a rămas constant, fiind înființate în schimb două centre de sănătate mintală, un centru medical de specialitate fără paturi, 3 cabinete de medicină școlară. S-a redus în schimb cu două numărul de ambulatorii de specialitate, cu aceeași cifră numărul de cabinete studențești și de laboratoare medicale, respectiv cu unul numărul de farmacii publice și de cabinete de alte tipuri. În plus, toate cabinetele de medicină și cele stomatologice au fost reîncadrate statistic în categoria unităților private începând cu anul 2015.

b) Sectorul privat:

- 16 spitale și clinici care ofereau servicii de spitalizare continuă sau de zi
- 8 ambulatorii de specialitate
- 6 policlinici
- 45 de centre medicale de specialitate fără paturi
- 9 centre medicale de specialitate cu paturi
- 2 centre de dializă
- 205 cabinete de medicină de familie

- 636 de cabinete stomatologice
- 258 de cabinete medicale de specialitate
- 2 societăți civile medicale de specialitate
- 210 farmacii
- 20 de depozite farmaceutice
- 38 de laboratoare medicale
- 129 de laboratoare de tehnică dentară

Spre deosebire de rețeaua sanitară publică, cea privată s-a extins puternic în ultimii 10 ani. Astfel, numărul de spitale s-a dublat de la 8 la 16, la fel ca și cel de centre medicale de specialitate fără paturi, numărul de farmacii a crescut cu 45%, cel de cabinete medicale de specialitate cu 23%, cel de cabinete stomatologice cu 21%, cel de policlinici cu 20%, cel de laboratoare de tehnică dentară cu 19%, iar cel de cabinete de medicină de familie cu 17%. De asemenea, pe piața metropolitană au apărut tipuri de unități private care nu existau deloc în anul 2010, precum ambulatorii de specialitate, centre medicale de specialitate cu paturi de spital sau centre de dializă. Singurele scăderi s-au produs în cazul laboratoarelor și al depozitelor farmaceutice, cel mai probabil pe fondul unor consolidări (intrarea pe piață a unor rețele naționale care au achiziționat unități locale).

FIGURA 280. Dinamica numărului de unități sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019

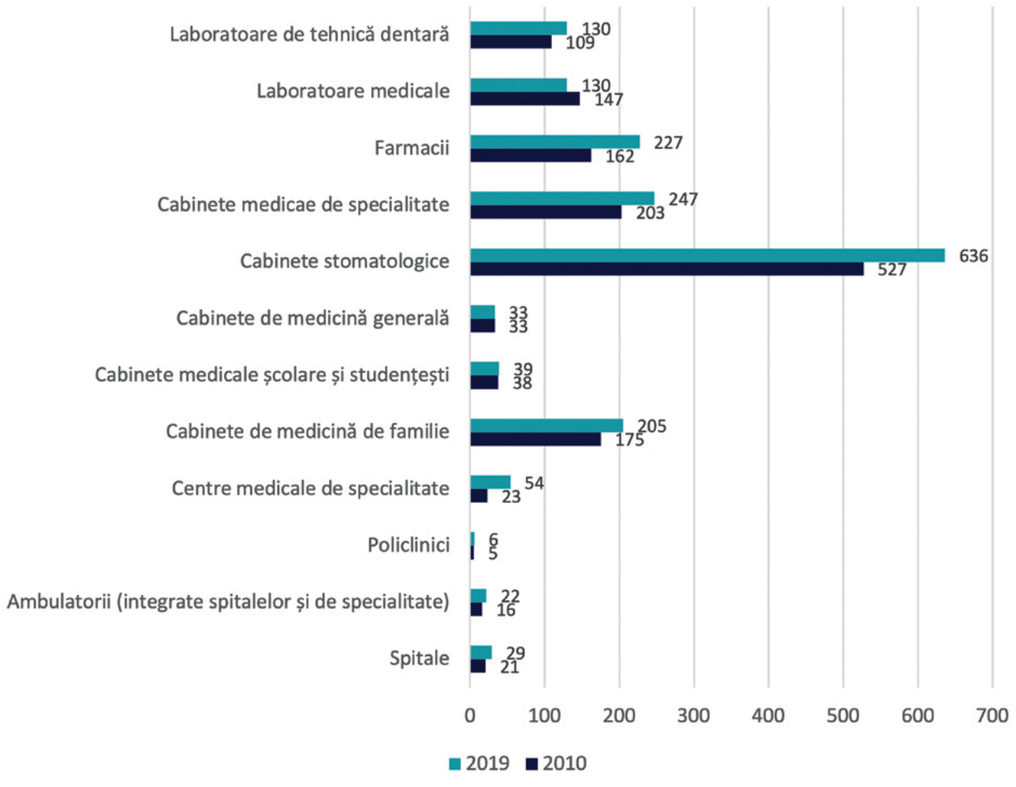

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Per ansamblu, exceptând cazul laboratoarelor medicale, dinamica numărului de unități medicale a fost superioară ritmului de creștere a populației totale, indicând o accesibilitate sporită a populației. Acest lucru s-a datorat aproape exclusiv sistemului privat, care s-a dezvoltat puternic și deține deja o cotă majoritară pe piața anumitor categorii de servicii medicale, precum aprovizionarea cu medicamente, efectuarea de teste de laborator, tratamentele stomatologice, asistența medicală primară (prin medicii de familie), iar pentru anumite afecțiuni chiar și consultațiile de specialitate în ambulatoriu. În schimb, sectorul public, deși în stagnare din perspectiva numărului de unități, continuă să domine activitatea de spitalizare continuă, pe cea de urgență, cea școlară și studențească, respectiv pe cea comunitară.

În ceea ce privește distribuția geografică a rețelei sanitare în interiorul ZMC se remarcă încă diferențe foarte mari între municipiu și comune. Astfel, peste 90% din unitățile sus-menționate sunt localizate în municipiul Cluj-Napoca, un centru medical de referință la nivel regional și chiar național, cu o arie de acoperire cu servicii sanitare (mai ales de spitalizare) care depășește mult granițele județului și chiar pe ale regiunii Transilvaniei.

La nivelul comunelor din ZMC se remarcă, de asemenea, disparități între comunele cu o populație numeroasă, alipite de oraș sau situate pe coridorul de dezvoltare al Someșului – care dispun de o gamă mai diversificată de servicii medicale, respectiv cele mai izolate și mai slab populate, unde accesul este dificil chiar și la asistența medicală primară.

Mai exact, în comuna Florești funcționează un ambulatoriu de specialitate, două centre medicale de specialitate (din care unul cu paturi de spital), un cabinet de medicină generală, 7 cabinete de medicină de familie, 20 de cabinet stomatologice, 6 cabinete medicale de specialitate, 19 farmacii, un laborator de analize medicale, 2 laboratoare de tehnică dentară. În Apahida funcționează un centru medical de specialitate, 5 cabinete de medicină de familie, 6 cabinete stomatologice, 1 cabinet medical de specialitate, 13 farmacii. În Baciu există un spital privat cu ambulatoriu de specialitate, 5 cabinete de medicină de familie, 4 cabinete stomatologice, 1 cabinet medical de specialitate, 6 farmacii, 3 laboratoare medicale, 2 laboratoare de tehnică dentară. Și în Gilău există un centru medical de specialitate, 5 cabinete de medicină de familie, 7 cabinete stomatologice, 5 farmacii. Totuși, raportat la populația foarte numeroasă a acestor localități (peste 40.000 de locuitori în cazul Floreștiului, circa 15.000 în Apahida etc.), rețeaua de unități sanitare este încă puternic subdezvoltată, cei mai mulți localnici (preponderant adulți tineri cu copii) deplasându-se la unitățile din municipiu (inclusiv la medicii de familie din Cluj-Napoca), ceea ce pune o presiune suplimentară pe infrastructura conectivă.

La polul opus, regăsim comune cu un singur medic de familie (Aiton, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Gârbău, Petrești de Jos, Sânpaul, Săvădisla, Tureni, Vultureni), deși unele dintre acestea numără până la 4.000 de locuitori (Săvădisla), având chiar și 9 sate componente (de ex. Chinteni). Comuna Petrești de Jos nu dispun de cabinet stomatologic, cele mai apropiate fiind la peste 10 km distanță. De asemenea, în comuna Aiton nu funcționează nicio farmacie, deși cei peste 1.000 de locuitori sunt preponderant vârstnici cu probleme medicale cronice. Așadar, locuitorii acestor comune, care sunt preponderent vârstnici, sunt nevoiți să se deplaseze chiar și 10-15 km pentru a accesa servicii medicale de bază.

Un alt aspect care trebuie avut în vedere este faptul că nu toate unitățile sanitare contabilizate de INS și prezentate mai sus au încheiat un contract cu Casa de Asigurări de Sănătate (CAS). Acest lucru implică suportarea integrală a costului serviciilor de către pacient. Dacă în cazul persoanelor active, mai ales tineri cu venituri peste medie, există chiar o preferință pentru apelarea la servicii private (sprijinită și de politicile companiilor de a integra în pachetul salarial o asigurare medicală privată), în cazul persoanelor celor mai vulnerabile, precum pensionarii cu venituri mici, șomerii, beneficiarii de prestații sociale etc. accesul la servicii unor unități neaflate în relație contractuală cu CAS este problematică. Singura lor opțiune devine astfel să se orienteze către serviciile unităților publice și ale celor private aflate în contract cu Casa.

FIGURA 281. Numărul de furnizori de servicii medicale, pe tipuri, care au încheiate contracte cu CAS, în anul 2020

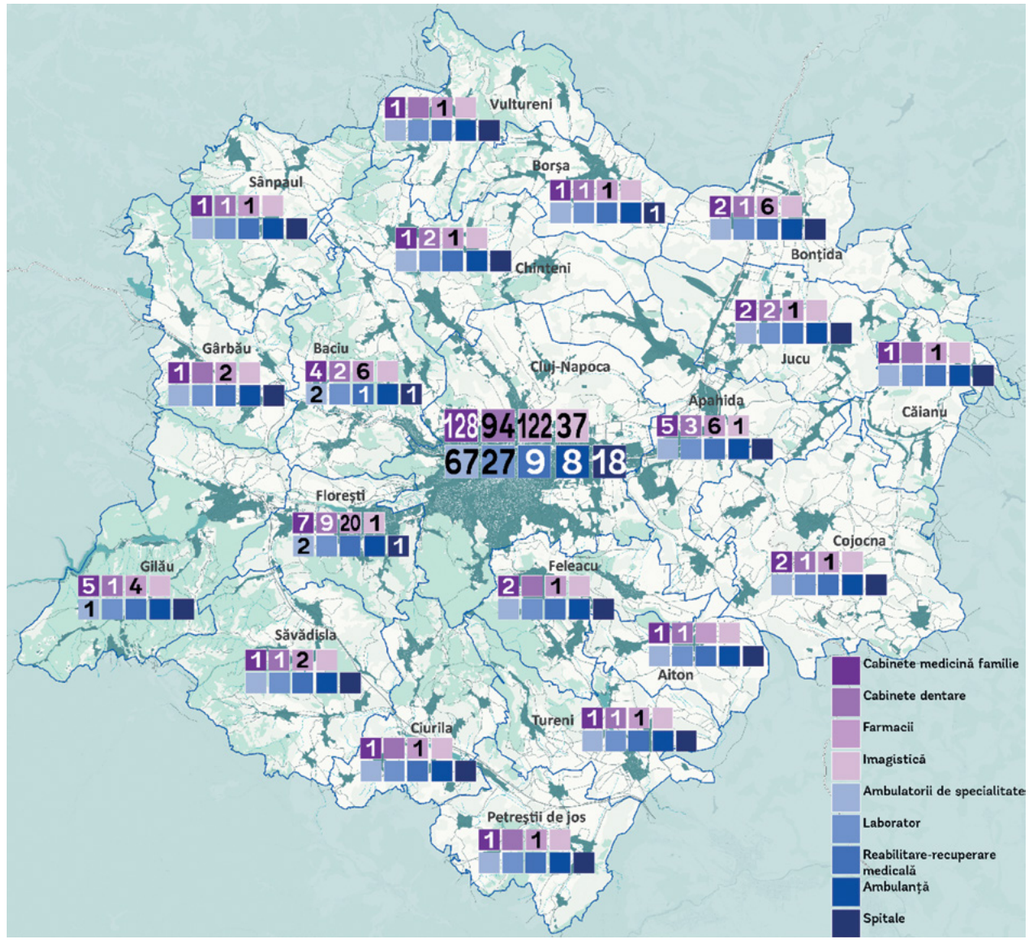

Sursa: CAS Cluj

Harta de mai jos a unităților aflate în rețea contractuală cu CAS evidențiază clar faptul că cetățenii din toate comunele au acces cel puțin la serviciile unui mediu de familie și ale unei farmacii (exceptând Aiton). În schimb, serviciile de tip consultații și tratamente în ambulatoriu sunt disponibile doar în Cluj-Napoca, Gilău, Baciu și Florești – în ultimele trei pentru o gamă foarte limitată de specialități. Serviciile de imagistică decontate de CAS sunt disponibile doar la unități din Cluj-Napoca și Florești. Nu în ultimul rând, în Ciurila, Petrești de Jos, Feleacu, Gârbău, Căianu și Vultureni nu există niciun cabinet stomatologic care să aibă contract cu CAS pentru tratamentele persoanelor asigurate, iar în restul localităților din ZMC doar o mică parte dintre cabinetele dentare au optat pentru un asemenea contract, preferând să ofere exclusiv servicii contra-cost, care sunt destul de costisitoare pentru o persoană cu venituri sub medie.

6.9.2. Asistența medicală spitalicească

După cum am indicat în subcapitolul anterior, la nivelul ZMC există, conform INS, un număr de 29 de unități care oferă servicii de spitalizare, dintre care 13 publice și 16 private. În altă ordine de idei, numărul celor care au încheiate contracte de servicii cu CAS este de doar 23, dintre care 20 în Cluj-Napoca și câte una în Baciu, Florești și Borșa. Acestea sunt:

Nr. Crt.	Denumire	Administrator	Secții	Paturi spitalizare continuă	Paturi spitalizare de zi
1.	**Institutul Oncologic "Prof. Dr. I. Chiricuță"**	Ministerul Sănătății	Chirurgie oncologică, ATI, Oncologie medicală, Hematologie, Oncologie Pediatrică, Radioterapie	535	62
2.	**Institutul Inimii "Niculae Stăncioiu"**	Ministerul Sănătății	Cardiologie, Recuperare medicală, Chirurgie Cardiovasculară, ATI	178	12
3.	**Institutul Clinic de Urologie și Transplant Renal**	Ministerul Sănătății	Urologie / Transplant Renal	75	0
4.	**Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie "Prof. Dr. Octavian Fodor"**	Ministerul Sănătății	Gastroenterologie, Chirurgie Generală, Medicină Internă, ATI	410	20
5.	**Spitalul Clinic Județean de Urgență**	CJ Cluj	Diabet zaharat-nutriție-boli metabolice, Medicină Internă, Nefrologie, Neonatologie, Obstetrică-Ginecologie, Oftalmologie, Dermatovenerologie, Anatomie Patologică, Cardiologie, Gastroenterologie, ATI, Chirurgie Oro-Maxilo-Facială, Endocrinologie, Neurochirurgie, Neurologie, Psihiatrie, Reumatologie, Chirurgie Generală, UPU-SMURD, Medicină Nucleară, Imunologie și Alergologie, Recuperare – Medicină Fizică – Balneologie, Chirurgie Vasculară, ORL, Oncologie Medicală,	1542	100
6.	**Spitalul Clinic Municipal "Clujana"**	CL Cluj-Napoca	Medicină Internă, Geriatrie și Gerontologie, Cardiologie, Chirurgie Generală, Urologie, ATI, Psihiatrie,	368	38

Nr. Crt.	Denumire	Administrator	Secții	Paturi spitalizare continuă	Paturi spitalizare de zi
7.	**Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii**	CJ Cluj	Pediatrie, Chirurgie și ortopedie pediatrică, ATI, Nefrologie, Neonatologie-prematuri, Neurologie pediatrică, Psihiatrie pediatrică, Pneumologie Copii	506	36
8.	**Spitalul Clinic de Recuperare**	CJ Cluj	Recuperare Cardiologie, Recuperare Neurologie, Recuperare – Medicină Fizică și Balneologie, Recuperare Ortopedie și Traumatologie, Chirurgie Plastică și Microchirurgie Reconstructivă,	403	2
9.	**Spitalul Clinic de Boli Infecțioase**	CJ Cluj	Boli Infecțioase Adulți, Boli Infecțioase Copii	192	35
10.	**Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie "Leon Daniello"**	CJ Cluj	Pneumologie, Chirurgie Toracică, TBC	230	6
11.	**Spitalul de Boli Psihice Borșa**	CJ Cluj	Boli psihice cronice	195	0
12.	**Spitalul Clinic CF**	Ministerul Transporturilor	Medicină Internă, Chirurgie Generală, ORL, Neurologie, ATI	263	12
13.	**Spitalul Clinic Militar de Urgență "Dr. Constantin Papilian"**	Ministerul Apărării Naționale	Chirurgie Generală, Ortopedie și Traumatologie, Urologie, ATI, Oftalmologie, Medicină Internă, Neurologie, Cardiologie,	252	
14.	**Polaris Medical SRL**	Privat	Recuperare, Psihiatrie	190	
15.	**Rechinul Impex SRL**	Privat	Recuperare, medicină fizică și balneologie, Psihiatrie	40	
16.	**Asociația "Sf. Nectarie"**	Privat	Îngrijiri paliative	40	
17.	**Medisprof SRL**	Privat	Oncologie	30	
18.	**TVM Med Serv SRL**	Privat	Gastroenterologie		
19.	**Recardio SRL**	Privat	Recuperare		
20.	**Laurus Medical SRL**	Privat	Gastroenterologie		
21.	**Cardiomed SRL**	Privat	Oncologie		
22.	**Gastro Med SRL**	Privat	Gastroenterologie		
23.	**Radiotherapy Center Cluj SRL**	Privat	Radioterapie		

Sursa: CAS Cluj

La acestea se adaugă și alte spitale/clinici private care nu au încheiat contract cu CAS:

- Spitalul Privat de Obstetrică-Ginecologie "Hipocrate„
- Spitalul Privat de Obstetrică-Ginecologie "Gynia"
- Art Estet – Centrul de Chirurgie Plastică "Artis"
- Vanimed - Clinica de Chirurgie Generală și Urologie
- Ortomed – Clinica de Ortopedie și Chirurgie Minimal Invazivă
- E-Uro – Centrul de Chirurgie Urologică
- MedEstet – Centrul de Chirurgie Plastică
- InterServisan – Centrul Medico-Chirurgical
- Regina Maria – Spitalul Cluj
- Spitalul Monza Ares
- Spitalul Humanitas

După cum se poate observa, unitățile private vin să compenseze capacitatea limitată de spitalizare a spitalelor publice, mai ales în specialități precum recuperarea, îngrijiri paliative, oncologie, gastroenterologie, chirurgie plastic, cardiologie sau urologie.

După cum se poate observa din tabelul de mai sus, municipalitatea are în subordine un singur spital, respectiv Spitalul Clinic Municipal "Clujana", care are aproape 400 de paturi și oferă servicii de spitalizare continuă și de zi pentru o gamă complexă de specialități. Acesta dispune de secții clinice de medicină internă, geriatrie și gerontologie, cardiologie, chirurgie generală, urologie, ATI, psihiatrie cronici, la care se adaugă compartimente de psihiatrie acuți, urologie copii, oftalmologie, chirurgie plastică, ORL, ginecologie, oncologie, nefrologie, endocrinologie și gastroenterologie. Spitalul dispune și de un centru de hemodializă, un bloc operator, unitate de transfuzii, laboratoare de analize, radiologie-imagistică și farmaceutică, farmacie, serviciu de anatomie patologică etc. Primăria Cluj-Napoca a investit sume importante în ultimii ani (20,4 mil. lei în 2018, 23,6 mil. lei în 2019 și peste 30 mil. lei în 2020) pentru reabilitarea (inclusiv energetică – cu fonduri POR 2014-2020), modernizarea și dotarea cu aparatură de ultimă generație a acestei unități sanitare. Cu toate acestea, investiții suplimentare sunt necesare și pentru viitor, dată fiind creșterea creșterii de servicii medicale antrenate de fenomenul de creștere a numărului de persoane vârstnice cu afecțiuni medicale cronice.

Cu toate acestea, majoritatea covârșitoare a spitalelor din Cluj-Napoca se află în subordinea CJ Cluj și a autorităților centrale (ministere), patru dintre acestea fiind institute medicale – unități de elită specializate în domeniul oncologiei, cardiologiei, gastroenterologie și urologiei cu rol de deservire regională.

Principala problemă de la nivelul infrastructurii medicale din Cluj-Napoca este existența unor spitale de tip pavilionar, care funcționează în clădiri foarte vechi, care nu mai corespund standardelor din prezent. Astfel, Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj funcționează în 33 de clădiri, unele construite în secolul al XIX-lea și care sunt monumente istorice, aflate la distanțe care variază între 30 m și 5 km față de sediul central, ceea ce impune transportul pacienților cu targa sau cu ambulanța de la o secție la alta. Într-o situație similară se găsește și Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii, care funcționează în 9 locații diferite din oraș cu un număr de 14 clădiri, parțial revendicate de foștii proprietari și cu o distanță medie de 4 km între ele.

O altă problemă este legată de faptul că spitalele sunt amplasate preponderent în zona centrală a orașului (cu precădere în partea sud-vestică a centrului istoric), cu un trafic foarte intens, care îngreunează accesul ambulanțelor. Starea propriu-zisă a clădirilor este un alt aspect problematic, chiar și la nivelul spitalelor construite în perioada comunistă (de ex. cel de recuperare, boli infecțioase), care se reflectă în eficiența energetică redusă și costurile ridicate cu utilitățile, dificultățile în asigurarea unor circuite funcționale sau în aspectul dezolant al fațadelor. Unitățile sanitare, cu sprijinul autorităților locale, au investit unele sume în reabilitarea și modernizarea clădirilor și spațiilor adiacente acestora (de ex. curtea Spitalului Clinic Județean de Urgență de pe str. Clinicilor), chiar și cu fonduri europene (de ex. Secția de Pediatrie II a Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii), însă acestea nu acoperă decât o mică parte din patrimoniul imobiliar, inclusiv din cauza unor procese de revendicare în curs.

O situație mai favorabilă se înregistrează în cazul dotării cu aparatură medicală modernă, care a cunoscut o îmbunătățire semnificativă în ultimii ani. Astfel, doar în anul 2019 CJ Cluj a investit 22 mil. lei doar pentru dotarea spitalelor de copii, boli infecțioase și recuperare din subordinea sa, la care s-au adăugat alocări de fonduri și pentru spitalele din subordinea ministerelor. De asemenea, CL Cluj-Napoca a alocat în 2019 circa 14 mil. lei pentru investiții în spitalele care se află în subordinea CJ și a ministerelor, în creștere cu 65% față de anul 2018 și 352% față de anul 2012. În luna iulie 2020, CL a aprobat o alocare de încă aproape 11 mil. lei pentru 11 unități sanitare care nu se află în subordinea sa.

FIGURA 282. Amplasarea unităților sanitare cu paturi pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca

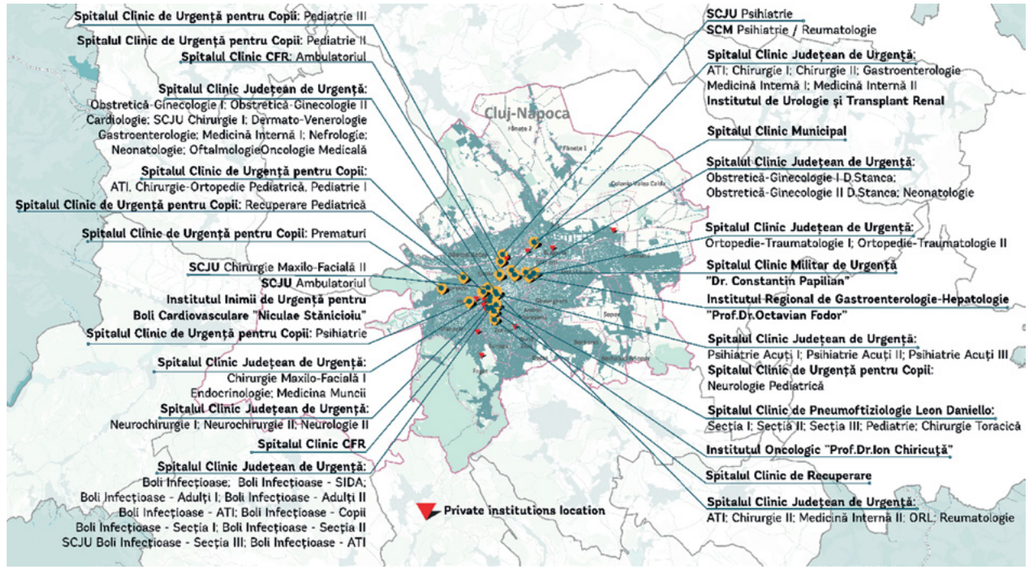

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de pe paginile WEB ale spitalelor

Număr de paturi existente în spitalele din ZMC a fost în anul 2019 de 5.707, în creștere cu 3,5% față de anul 2010. Dintre acestea, 5.104 se regăseau în sectorul public (cu 281 mai puține decât în urmă cu un deceniu), iar 603 în cel privat, de aproape 5 ori mai multe decât în 2010. La acestea se adăugau 96 de paturi în centre medicale de specialitate și 71 în centre de dializă aflate în proprietate privată.

FIGURA 283. Numărul de paturi în unitățile sanitare din ZMC, în perioada 2010-2019

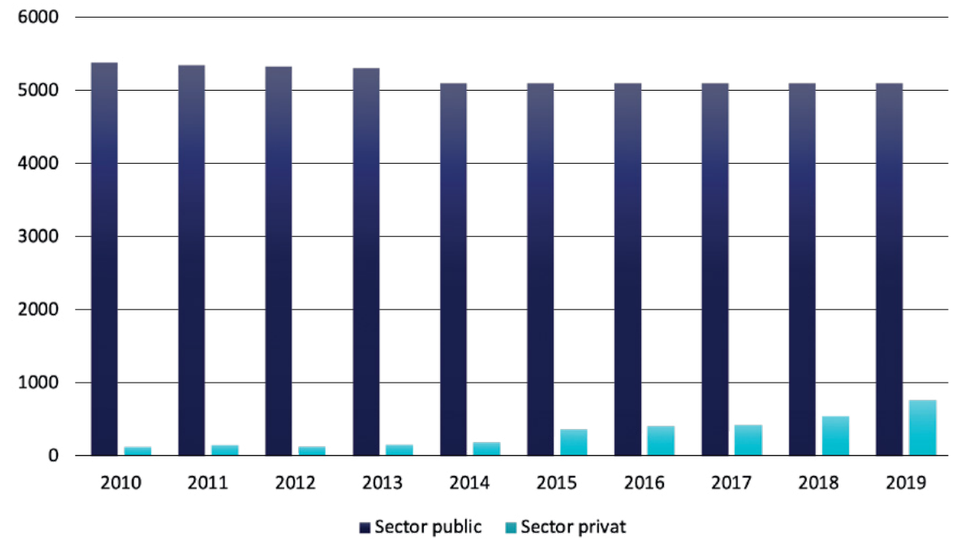

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Practic, ZMC concentra în anul 2019 un procent de 79% din numărul de paturi de spital din județul Cluj, 30% din cel din regiunea Nord-Vest și 4,1% din cel existent la nivelul României. ZMC ocupă locul doi după regiunea București-Ilfov (21.500) la numărul de paturi de spital în sistemul public, respectiv locul 3, la egalitate cu Brașov, dar după București-Ilfov și Iași, la numărul de paturi de spital în sistemul privat.

Deși beneficiază de peste 12 paturi la 1.000 de locuitori, dublu față de media națională, trebuie avut în vedere faptul că spitalele din ZMC deservesc în realitate o populație mult mai mare din județ, Transilvania și chiar din alte zone din țară. Studiile de fundamentare ale PATJ Cluj, bazate pe datele primite de la Casa Județeană de Asigurări Cluj, indică faptul că dintre cei peste 50 de mii de pacienți care au beneficiat de servicii medicale în cadrul spitalelor clujene, mai mult de 34% provin din alte județe ale țării. Regiunea pentru care aceste unități sanitare deservesc nevoile medicale ale populației include cu precădere județele Alba, Bistrița-Năsăud, Maramureș, Sălaj și Hunedoara. Ponderea pacienților proveniți din alte județe trece de 50% în cazul Institutului Oncologic, a Institutului Regional de Gastroenterologie-Hepatologice, a Spitalului Clinic CF și a Institutului de Urologie și Transplant Renal – care prin specificul lor au fost concepute să deservească o regiune mai extinsă. În schimb, ponderea lor este destul de redusă la Spitalul Clinic Municipal (sub 20%).

Numărul total de internări (care diferă de numărul bolnavilor, în sensul că aceeași persoană se poate interna de mai multe ori) în spitalele din ZMC a fost în anul 2018 de circa 150.000, în scădere cu circa 20% față de anul 2010, pe fondul politicii naționale și europene de descurajare a spitalizării continue în favoarea celei de zi și a asistenței oferite în ambulatorii. Dintre acestea, circa 5% au fost înregistrate în cazul copiilor sub 1 an, iar aproape 40% în cazul persoanelor din mediul rural.

FIGURA 284. Sursa de proveniență a pacienților tratați în spitalele din județul Cluj

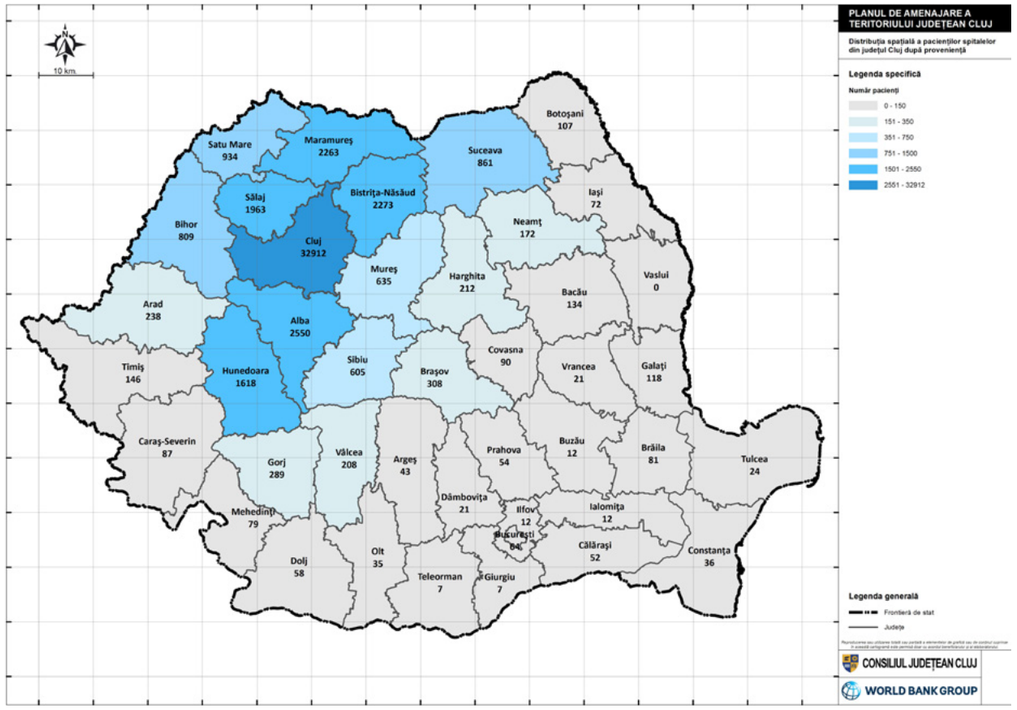

Sursa: PATJ Cluj

Spitalul Clinic Județean de Urgență înregistrează, detașat, cel mai mare număr de pacienți externați care au beneficiat de spitalizare continuă (circa 60.000/an), urmat de Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii (circa 25.000), Institutul Oncologic "Prof. Dr. I. Chiricuță" și Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie "Prof. Dr. Octavian Fodor" (circa 18.000 fiecare), Spitalul Clinic de Recuperare (circa 12.000/an) și Spitalul Clinic Municipal Clujana (circa 10.000/an). Cea mai mare durată medie de spitalizare se înregistrează la Spitalul de Boli Psihice Borșa, prin specificul său aparte (tratarea pacienților psihiatrici cronici), Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie "Leon Daniello (idem pentru pacienți cu afecțiuni pulmonare cornice), Spitalul Clinic de Recuperare (focalizat pe furnizarea de servicii de recuperare) și Spitalul Clinic Municipal Clujana (pe fondul existenței unor secții de psihiatrie și geriatrie-gerontologie). La polul opus regăsim Spitalul Clinic Județean de Urgență, Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii și Institutul Inimii, care se adresează mai ales unor pacienți acuți.

Indicele de utilizare a paturilor este mai ridicat în cazul spitalelor care se adresează mai ales bolnavilor cu afecțiuni cronice care necesită asistență/monitorizare de mai multe ori pe an sau pentru o perioadă mai îndelungată, a căror capacitate este adesea depășită: Spitalul de Boli Psihice Cronice Borșa, Institutul Regional de Gastroenterologie, Spitalul Clinic de Recuperare, alături de Institutul Oncologic, Institutul Inimii sau Spitalul Clinic Municipal Cluj-Napoca.

La sfârșitul anului 2017, gradul mediu de ocupare a posturilor de medici din organigramele spitalelor clujene era de circa 75%, cifră comparabilă cu cea din București și peste media națională. O contribuție importantă în acest sens o are statutul de centru universitar medical al Clujului, UMF "Iuliu Hațieganu" livrând pe piața locală circa 600 de absolvenți de medicină/an. Situația cea mai bună a ocupării posturilor de medici se înregistra la Spitalul Clinic Municipal "Clujana"

(94%), Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie "Leon Daniello" (91%) și Spitalul Clinic de Boli Infecțioase (86%). În schimb, la Spitalul de Boli Psihice Borșa erau neocupate 50% dintre posturi, la Spitalul Clinic de Recuperare 39%, la Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie 33%, la Institutul Oncologic și la Institutul Inimii 31%. Acest lucru conduce la o supraîncărcare a personalului existent, chiar dacă acesta e semnificativ mai bine motivat financiar în prezent decât era în 2017, pe fondul majorării substanțiale a salariilor.

În prezent, la nivelul ZMC sunt în faza de pregătire trei investiții majore în domeniul sănătății, care vor consolida rolul de pol medical regional și chiar național al Clujului, respectiv:

- Construcția Spitalului Regional de Urgență Florești – se află în procedură de licitație a proiectului tehnic de către Ministerul Sănătății, cu fonduri europene și va avea un număr de 873 de paturi (768 pentru îngrijire acută, 105 pentru îngrijire critică), fiind unul dintre cele 3 spitale de urgență de mari dimensiuni de care va dispune România. Acesta va fi organizat pe centre clinice (cap-gât, toracic, abdominal, articulații-coloană vertebrală-traumă, medicină internă, mamă și copil, radioterapie și oncologie).
- Construcția Spitalului Monobloc de Copii Cluj-Napoca – investiție asumată de CJ Cluj, care dispune deja o suprafață securizată de 17 ha în zona Borhanci și care se află în etapa de studii topografice și cadastrale, urmând să fie organizat în cursul anului 2020 un concurs de soluții pentru proiectarea sa. Acesta poate ajunge la un număr de circa 700 de paturi și va reuni diferitele secții ale spitalului de copii existent, care sunt amplasate în diverse locații din municipiu,
- Construcția Centrului Integrat de Transplant Cluj-Napoca – o unitate unică în context național, care va avea 300 de pădure și va fi construită pe un teren de 1,5 ha în zona centrală a municipiului. Unitatea se află în faza de proiectare, echipa care se va ocupa de aceasta fiind stabilită de CJ Cluj în urma celui mai mare concurs internațional de soluții organizat vreodată în România.

FIGURA 285. Localizarea noilor sanitare cu paturi propuse spre construire în ZMC în perioada 2021-2027

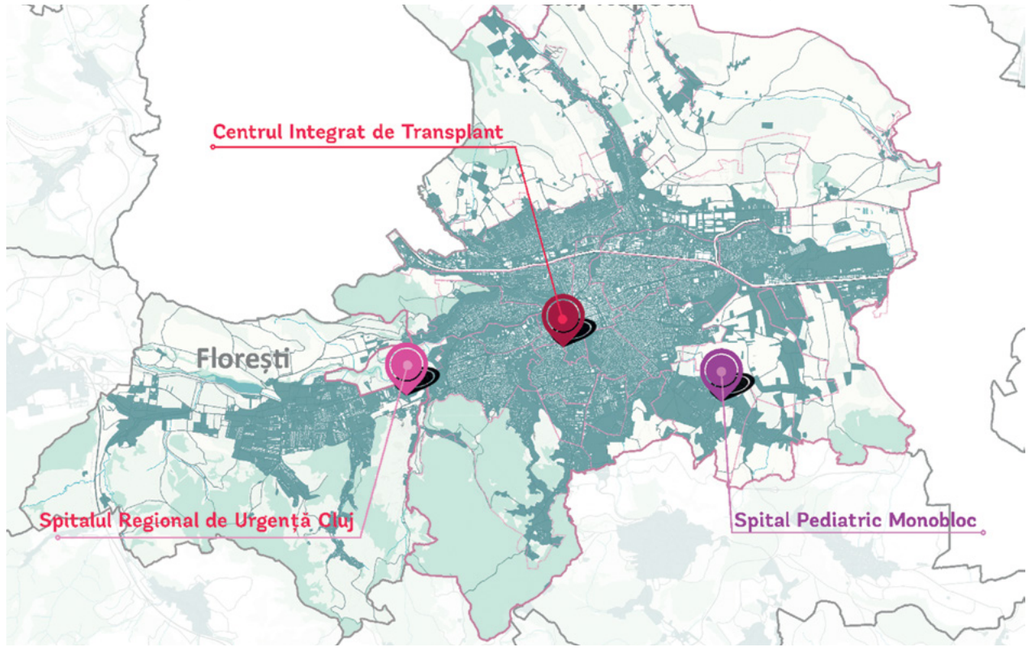

Sursa: CJ Cluj

6.9.3. Asistența medicală de urgență

Cele mai importante unități/compartimente de primire a urgențelor de la nivelul ZMC sunt:

- Unitatea de Primire a Urgențelor (UPU-SMURD) din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Cluj-Napoca: dispune de 6 echipaje (3 PAT, 2 TIM și unul Neonatologie), precum și de un cabinet stomatologic de urgență, deservite de peste 30 de medici.
- Compartimentul de Primire a Urgențelor de la Spitalul Clinic Municipal Cluj-Napoca: dispune de un pat pentru preluarea urgențelor majore și 4 paturi pentru preluarea urgențelor non-majore, fiind deservit de 8 medici specializați în medicina de urgență;
- Unitatea de Primire a Urgențelor Pediatrice din cadrul Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii Cluj-Napoca: deservită de 2 medici specializați în medicina de urgență, 3 specializați în pediatrie, și unul specializat în psihopedagogie/logopedie.

Capacitatea acestor unități este mult depășită de numărul de solicitări, astfel încât unii pacienți în stare mai puțini gravă sunt adesea nevoiți să aștepte chiar și ore bune pentru a putea fi consultați. Practic, numărul persoanelor consultate doar în UPU de la Spitalul Clinic Județean de Urgență ajunge la circa 50.000 de an, adică aproximativ 130/zi. O situație similară se înregistrează și la Spitalul de Copii, unde ajung în anumite perioade și 150-200 copii/zi, dintre care doar 10-15% necesită internare.

Printre cauzele principale ale acestei supra-aglomerări se regăsește tendința populației de a adresa serviciilor de urgență chiar și în cazul unor afecțiuni minore, care ar putea fi cu ușurință diagnosticate și tratate de medicul de familie, centrele de permanență sau de ambulatorii, corelată cu deficitul de personal și de spațiu. UPU din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență funcționează într-o clădire aflată la distanțe diferite față de secțiile medico-chirurgicale de bază (neurochirurgie, chirurgie generală, neurologie, ATI, cardiologie, obstetrică-ginecologie), care dispun fiecare de linii de garda proprii. Așadar, pentru asigurarea multidisciplinarității asistenței de urgență este nevoie de apelarea la medicii de gardă de la respectivele secții. În altă ordine de idei, capacitatea secțiilor de terapie intensivă este limitată, context în care transferul pacienților sosiți în UPU către acestea ridică uneori probleme. Pandemia din anul 2020 a agravat problemele de la UPU, fiind amenajate spații de triaj în corturi situate în fața unităților de urgențe.

Compartimente de primire a urgențelor / camere de gardă există și la alte spitale din Cluj-Napoca (de ex. chirurgie, ATI, medicale la Spitalul Clinic Militar de Urgență; cardiologie la Institutul Inimii; urologie la Institutul de Urologie și Transplant Renal; gastroenterologie la Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie), inclusiv la cele private (de ex. Spitalul Regina Maria), însă acestea dispun de dotări și personal limitat.

Serviciul de Ambulanță al Județului Cluj, din subordinea Ministerului Sănătății, deservește circa 60.000 de pacienți/an, cei mai mulți din ZMC, unde trăiește cea mai mare parte a populației județului. Stația Centrală din Cluj-Napoca dispune de 6 linii de gardă. Din perspectiva parcului auto al instituției, situația s-a îmbunătățit semnificativ în ultimii ani, însă problema deficitului de personal rămâne nerezolvată. Pe fondul pandemiei de Covid-19, instituția a reușit să angajeze temporar 33 de persoane, însă în luna octombrie 2020 contractele acestora s-au terminat și nu au mai fost reînnoite. În cazul ISU-SMURD Cluj-Napoca, care dispune de 14 echipaje cu care intervine la circa 45 de cazuri zilnic, cu servicii de prim ajutor și de terapie intensivă, atât starea parcului auto cât și deficitul de personal rămân teme de actualitate. Mai mult, intervențiile în interiorul ZMC sunt îngreunate de valorile ridicate ale traficului, context în care se are în vedere construcția unui nou punct de lucru în comuna Chinteni, dar și în potențiale alte locații din acest areal. În plus, un elicopter dedicat urgențelor din zona metropolitană ar reduce semnificativ timpii de intervenție.

În anul 2020 a fost finalizată, cu sprijinul CJ Cluj, dotarea Dispeceratului Integrat al SMURD, SAJ, IJP, IJJ, STS și al Poliției Locale – care va asigura o mai bună coordonare a intervențiilor în situații de urgență. De asemenea, Primăria Cluj-Napoca sprijină activitatea SMURD prin achiziționarea anuală de echipamente (autospeciale, ambulanțe, punct medical avansat etc.) și prin asigurarea mesei pentru voluntarii SMURD (paramedici voluntari care studiază, în general, în cadrul UMF, în număr de circa 50/an), aceștia din urmă jucând un rol esențial în buna funcționare a Serviciului.

Construcția Spitalului Regional de Urgență de la Florești, menționată în subcapitolul anterior, va aduce importante modificări în arhitectura întregului sistem de medicină de urgență de la nivelul municipiului și a ZMC.

6.9.4. Asistența medicală în ambulatorii

La nivelul municipiului Cluj-Napoca există numeroase ambulatorii publice, integrate spitalelor, și private, care acoperă toată gama de specialități. Dintre acestea, următoarele ambulatorii integrate spitalelor publice aveau încheiat contract cu CAS Cluj în luna octombrie 2020:

Unitatea medicală publică	Specialități în ambulatoriu
Institutul de Urologie și Transplant Renal	Urologie
Institutul Oncologic "Prof.Dr.I. Chiricuță"	ORL, Oncologie, Obstetrică-Ginecologie, Chirurgie Generală, Chirurgie Plastică, Urologie, Hematologie, Radioterapie, Genetică Medicală, Endocrinologie
Institutul Inimii de Urgență pentru Boli Cardiovasculare "Niculae Stăncioiu"	Cardiologie, Cardiologie Pediatrică, Chirurgie Cardiovasculară
Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie "Prof.Dr.Octavian Fodor"	Oncologie, Alergologie și imunologie, Gastroenterologie, Chirurgie Generală,
Spitalul Clinic Județean de Urgență	Medicină Internă, Neurologie, Psihiatrie, Dermatovenerologie, Cardiologie, Gastroenterologie, Chirurgie Toracică, Oftalmologie, ORL, Reumatologie, Chirurgie Plastică, Ortopedie și Traumatologie, Chirurgie Orală și Maxilo-Facială, Neurochirurgie, Endocrinologie, Chirurgie Generală, Obstetrică-Ginecologie, Chirurgie Vasculară, Oncologie, Nefrologie, Alergologie și imunologie, Diabet zaharat – Nutriție – Boli Metabolice
Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii	Psihiatrie Pediatrică, Neurologie Pediatrică, ORL, Pediatrie, Hematologie, Endocrinologie, Oncologie Pediatrică, Diabet zaharat – Nutriție – Boli Metabolice, Chirurgie Pediatrică
Spitalul Clinic de Boli Infecțioase	Alergologie și imunologie, Cardiologie, Chirurgie Pediatrică, Chirurgie Generală, Dermatovenerologie, Dermatovenerologie pediatrică, Diabet zaharat – Nutriție – Boli Metabolice, Endocrinologie, Gastroenterologie, Hematologie, Medicină Internă, Neurologie, Neurologie Pediatrică, Obstetrică-Ginecologie, Ginecologie Pediatrică, Oftalmologie, Oncologie, ORL, ORL Pediatrică, Ortopedie și Traumatologie, Pediatrie, Psihiatrie, Reumatologie, Urologie
Spitalul Clinic Municipal "Clujana"	Hematologie, Psihiatrie, Urologie, Neurologie, Dermatovenerologie, Chirurgie Generală, Diabet zaharat – Nutriție – Boli Metabolice, Oncologie, Endocrinologie, Medicină Internă, Psihiatrie Cronici, Cardiologie, Gastroenterologie, Reumatologie, ORL, Oftalmologie, Nefrologie, Alergologie-Imunologie, Obstetrică-Ginecologie
Spitalul Clinic CF	Chirurgie Generală, Oftalmologie, Neurologie, ORL, Psihiatrie, Obstetrică-Ginecologie, Pediatrie, Oncologie
Spitalul Clinic de Recuperare	Medicină Internă, Cardiologie, Neurologie, Ortopedie și Traumatologie, Reumatologie.

Sursa: CAS Cluj

Pe fondul politicii naționale de încurajare a asistenței medicale în ambulatorii în defavoarea celei spitalicești, autoritățile publice locale și spitalele din municipiu au investit sume importante în consolidarea activității acestora. Astfel, ambulatoriul Spitalului Clinic Municipal Clujana a fost modernizat și dotat cu fonduri POR 2007-2013 în valoare de peste 32 mil. lei. Au fost modernizați peste 2.400 mp de spațiu, s-au înființat 4 cabinete noi (nefrologie, radiologie-imagistică, reumatologie, analize medicale) și s-au achiziționat peste 170 de echipamente (medicale, IT, de consultație, tratament, mobilier medical etc.). Peste 20.000 de pacienți beneficiază anual de serviciile ambulatoriului.

În ceea ce privește ambulatoriile integrate spitalelor din subordinea CJ Cluj, corpul F al ambulatoriului de la Spitalul Clinic de Recuperare a fost modernizat și dotat cu fonduri POR 2007-2013 în valoare de peste 3 mil. lei. În prezent se derulează, cu fonduri POR 2014-2020 în valoare de circa 20 mil. lei, schimbarea destinației unui corp de clădire din laboratoare în spațiu suplimentar de ambulatoriu pentru copii și adulți. Ambulatoriul Spitalului Clinic de Boli Infecțioase se află și el în curs de extindere, reabilitare, modernizare și dotare, în cadrul unui proiect în valoare de peste 11 mil. lei, finanțat tot din POR 2014-2020. Ambulatoriul Clinic de Psihiatrie Pediatrică din cadrul Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii este în curs de extindere și modernizare cu fonduri POR în valoare de circa 18 mil. lei. De asemenea, ambulatoriile de la Spitalul Clinic Județean de Urgență, Spitalul Clinic de Recuperare și Spitalul Clinic de Boli Infecțioase beneficiază de dotări fără precedent, în valoarea de circa 30 mil. lei, tot prin POR 2014-2020. Majoritatea investițiilor realizate cu fonduri de la bugetul CJ în dotarea ambulatoriilor de la spitalele din subordine vor fi recuperate din fonduri europene, ceea ce va permite instituției să facă noi achiziții în viitor.

În pofida acestor investiții fără precedent, capacitatea și dotarea ambulatoriilor clinice publice rămâne insuficientă în raportul cu cererea venită din partea pacienților, mai ales în contextul creșterii populației ZMC, dar și a accentuării fenomenului de îmbătrânire demografică.

FIGURA 286. Numărul ambulatoriilor private care au încheiat contract cu CAS Cluj în anul 2020, pe specialități

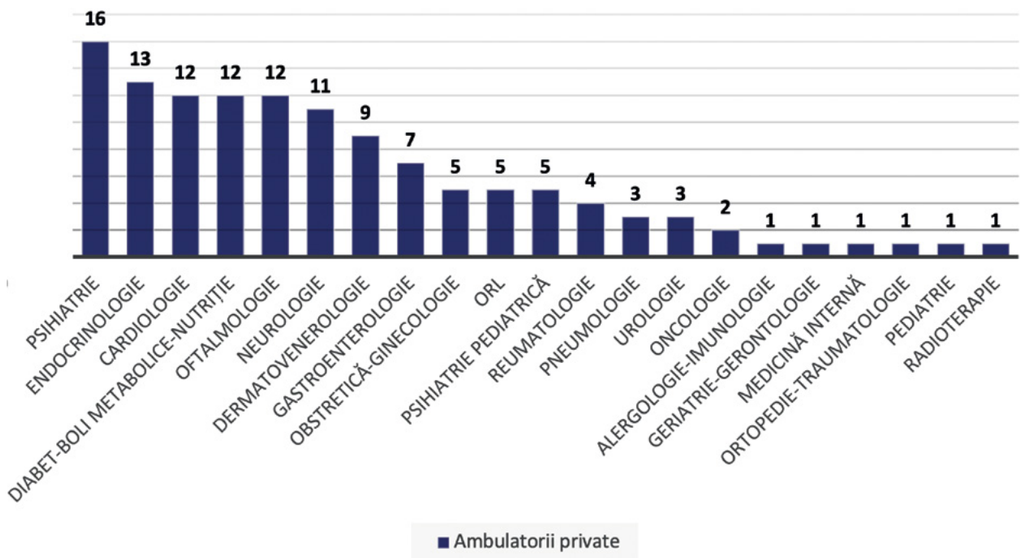

Sursa: CAS Cluj

Ambulatoriile private (integrate spitalelor private, policlinici, centre medicale, cabinete de specialitate etc.) aflate în contract cu CAS, în număr total de 52, activau mai ales în domeniul psihiatriei, endocrinologiei, cardiologiei, diabetului și bolilor metabolice, oftalmologiei și neurologiei, ceea ce reflectă faptul că cererea pentru aceste specialități nu poate fi satisfăcută exclusiv de ambulatoriile integrate spitalelor sus-menționate. În schimb, puține ambulatorii private s-au orientat către domenii precum pediatria, ortopedia, geriatria sau alergologia.

La acestea se adăugau 4 ambulatorii în Florești (diabet, neurologie pediatrică, psihiatrie pediatrică, oncologie, radioterapie, reumatologie), 2 în Baciu (diabet, cardiologie, neurologie, psihiatrie) și unul în Gilău (diabet), în timp ce în restul comunelor din ZMC aceste servicii nu erau disponibile, fiind necesară deplasarea pacienților la Cluj-Napoca sau Turda.

În mod evident, la nivelul ZMC există și alți furnizori de servicii medicale de tip ambulatoriu care nu au încheiat contract cu CAS, oferind exclusiv servicii contra-cost pentru pacienți.

6.9.5. Asistența medicală primară

La nivelul ZMC funcționează în prezent doar două centre de permanență care asigură continuitatea asistenței primare în regim de gardă, prin medicii de familie, ambele localizate în Cluj-Napoca. Acestea funcționează de luni până vineri între orele 18 și 8, respective non-stop în zilele de weekend și de sărbători legale. Acestea se adresează pacienților cu urgențe medii și ușoare, care se pot în general deplasa singuri sau cu aparținători, degrevând astfel sistemele de urgență (ambulanță, CPU/UPU ale spitalelor). Raportat la numărul medicilor de familie din ZMC, numărul centrelor de permanență este foarte modest, una dintre cauze fiind și valoarea modestă decontată de CAS pentru gărzi.

În altă ordine de idei, asistența medicală primară este asigurată în fiecare UAT din cadrul ZMC prin intermediul cabinetelor de medicină de familie care au încheiate contracte cu CAS Cluj. Multe dintre aceste cabinete funcționează, cu precădere în zona rurală, în regim de chirie/comodat în spații deținute de administrația locală, care au destinația de dispensare medicale.

Distribuția medicilor de familie în teritoriu nu este una echitabilă, indicând un deficit evident în cazul comunelor Florești, Săvădisla, Chinteni, Baciu și Apahida, unde există o medie de peste 2.500 de pacienți/cabinet de medicină de familie. Explicația constă din faptul că mulți locuitori care au domiciliul în aceste comune, mai ales cei care s-au mutat în ultimul deceniu, sunt înscriși la medicii de familie din Cluj-Napoca. În plus, nu toate persoanele domiciliate într-o localitate sunt și înscrise la medicul de familie. În altă ordine, în comunele mici, precum Aiton, Borșa, Vultureni, Petrești de Jos, Ciurila etc. medical de familie existent are un număr mic de pacienți înscriși, ceea ce se reflectă asupra încasărilor lunare ale cabinetului, existând riscul că acestea să fie închise sau transformate în puncte de lucru în viitor.

Ultimii ani au marcat o reducere a numărului de medici de familie din ZMC, în linie cu tendința de la nivel național. Astfel, între 2015 și 2019 numărul de medici de familie din Cluj-Napoca s-a redus cu 8, în Apahida, și Bonțida cu unul. În schimb, numărul lor a crescut cu 2 în Florești și cu unul în Baciu, rezultând o reducere totală cu 7 a acestora la nivelul ZMC, în pofida creșterii continue a populației. Deși Clujul este unul dintre cele mai mari centre universitare medicale din țară, interesul tinerilor absolvenți pentru medicina de familie este unul redus din cauza veniturilor asociate contractului încheiat cu CAS.

FIGURA 287. Numărul mediu de locuitori cu domiciliul/medic de familie în ZMC, în anul 2020

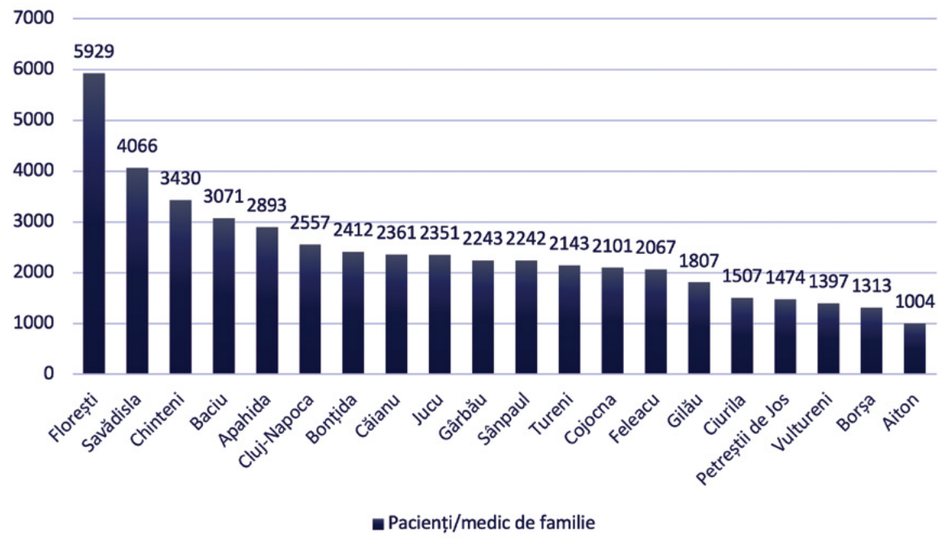

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

O altă problemă în ceea ce privește serviciile de asistență primară este legată de faptul că unele comune care au singur medic de familie au chiar și 8-9 sate componente (de ex. Săvădisla, Chinteni), aflate la distanțe de până la 5-10 km de locația cabinetului. Acest lucru îngreunează accesul pacienților la aceste servicii, cu precădere a celor vârstnici și cu morbidități complexe.

Clădirile în care funcționează cabinetele medicilor de familie se află, în general, într-o stare bună, ca urmare a investițiilor derulate de autoritățile locale. Spre exemplu, dispensarele din comunele Aiton și Căianu au fost dotate cu aparatură modernă, cel din Sânpaul a fost reabilitat și modernizat, iar în comunele Cojocna și Petrești de Jos s-au construit noi clădiri cu această destinație – toate cu fonduri guvernamentale prin PNDL. Din aceeași sursă de finanțare, în comuna Chinteni se află în curs de execuția un centru medical care va găzdui și un punct de lucru al ISU-SMURD.

Totuși, dotările acestor dispensare sunt, în cele mai multe cazuri, minimale, neexistând posibilitatea de a recolta analize, efectua electrocardiograme sau realiza mici intervenții chirurgicale. Acest lucru poate conduce la întârzierea stabilirii unui diagnostic corect, la cheltuieli suplimentare de deplasare pentru pacient și la supraîncărcarea ambulatoriilor și spitalelor din Cluj-Napoca sau Turda.

6.9.6. Asistența medicală școlară și studențească

Conform Direcției de Asistență Socială și Medicală din cadrul Primăriei Cluj-Napoca, în municipiu funcționează următoarele unități de medicină școlară:

- 24 de dispensare școlare
- 19 cabinete de medicină dentară pentru elevi
- 11 cabinete de medicină generală pentru studenți
- 1 cabinet medical dentar pentru studenți

În total, în cadrul acestora activează 25 de medici școlari, 11 medici pentru studenți și 22 de medici stomatologi. Dispensarele și cabinetele deservesc întreaga rețea școlară și toate facultățile, prin arondare. Cabinetele de medicină dentară sunt dotate cu aparatură modernă, însă nu asigură servicii de ortodonție și proteică, care nu sunt decontate de CAS. Toate cheltuielile cu materiale și medicamente, ca și cele cu investițiile, sunt suportate de la bugetul local.

În comunele din ZMC există cabinete de medicină școlară doar în comunele Apahida, Florești, Gilău și Baciu. În restul comunelor, populația școlară este destul de redusă numeric pentru a justifica, iar autoritățile locale dispun de bugete modeste pentru a putea plăti personalul medical (în ipoteza că CAS refuză încheierea unui contract) și consumabilele/medicamentele. Așadar, starea de sănătate a copiilor este, în general, monitorizată de medical de familie din localitate.

Pe lângă activitatea lor de bază (intervenții de urgență, monitorizarea elevilor cu afecțiuni cornice etc.), cabinetele de medicină școlară pot juca în viitor un rol central în educația pentru sănătate a copilului și în promovarea unui stil de viață sănătos, care să prevină apariția unor afecțiuni medicale pe viitor.

6.9.7. Asistența medicală comunitară

Direcția de Asistență Socială și Medicală din cadrul Primăriei Cluj-Napoca facilitează accesul la servicii de sănătate a persoanelor vulnerabile (persoane fără adăpost, fără venituri, fără asigurare medicală, șomeri, pensionari, persoane cu dizabilități etc.), prin înscrierea la medicul de familie sau prin acces la servicii medicale furnizate în parteneriat cu Policlinica fără Plată "Sfânta Maria" a Fundației "Familia Sfântă". Aceasta oferă lunar, prin cei 42 de medici și 2 psihologi voluntari, circa 800 de consultații și servicii medicale anexe în 17 specialități medicale (cardiologie, chirurgie, dermatologie, ecografie, endocrinologie, ginecologie, medicină internă, medicină generală, nefrologie, neurologie, oftalmologie, ORL, ortopedie, psihiatrie, psihologie, pneumologie, urologie), eliberând și medicamente gratuite prescrise pe bază de rețetă. Medicamentele sunt procurate în principal din fondurile nerambursabile atrase de la Primăria Cluj-Napoca, în baza Legii nr. 350/2005.

De asemenea, Primăria Cluj-Napoca, în parteneriat cu UMF "Iuliu Hațieganu" și cu Spitalul Clinic Județean de Urgență, implementează de mai mulți ani Programul multianual de creștere a accesibilității populației defavorizate la servicii de stomatologie. În anul 2019 aproape 200 de persoane au beneficiat de lucrări și tratamente stomatologice gratuite în cadrul acestui program socio-medical.

În întreg județul Cluj existau în anul 2019, conform Raportului de activitate al DSP, doar 6 asistente medicale comunitare și 8 mediatoare sanitare. Acestea au rolul de monitoriza din punct de vedere medical/sanitar persoane fără venit, fără asigurare medicală și neînscriși la medicii de familie, persoane fără carte de identitate și certificat de naștere, gravide, bolnavi cronici, copii, vârstnici, persoane care locuiesc in condiții precare, fără venituri, implicit cu probleme de sănătate, alimentație, igienă etc. Deși sunt angajate de autoritățile publice locale, salariile acestora sunt decontate de către CAS, iar activitatea lor este coordonată de către DSP, colaborând cu medicii de familie și cu direcțiile/compartimentele de asistență social din primării. Printre cele mai importante activități derulate de asistentele comunitare și de mediatoare sunt campaniile de promovare a vaccinării, cu precădere în comunitățile de romi din Pata Rât și Cojocna.

6.9.8. Starea de sănătate a populației și speranța de viață

Deși sunt disponibile doar la nivel de județ, datele INS indică faptul că principalele cauze de deces în anul 2019 au fost bolile aparatului circulator (55% din total, cu precădere boala ischemică a inimii și bolile cerebro-vasculare), urmate de tumorile maligne (25,2%), afecțiunile aparatului respirator (6%), ale celui digestiv (5,3%) și de leziunile traumatice, otrăviri și alte cauze externe (2,4%). În comparație cu anul 2010, se constată o scădere a numărului de decese provocate de afecțiuni cardio-vasculare (-10,3%), de diabetul zaharat (-33,3%), de cauze externe (-31%), de sarcină și naștere (-100%), concomitent cu creșterea celor determinat de afecțiuni ale aparatului genito-urinar (+179%), respirator (+73%), digestiv (+8%), dar și de tumori (+19,5%) și de boli infecțioase (+102%). Aceste date trebuie totuși privite cu precauție, exactitatea și comparabilitatea lor în timp fiind discutabilă, în contextul în care multe decese au loc la domiciliu și sunt constatate de medicii de familie fără autopsie, respectiv a faptului că exactitatea diagnosticelor s-a îmbunătățit în timp. În plus, o influență asupra structurii pe cauze a avut-o și fenomenul îmbătrânirii demografice, respectiv al îmbătrânirii demografice, crescând semnificativ ponderea deceselor produse după vârsta de 80 de ani.

FIGURA 288. Structura deceselor înregistrate la nivelul județului Cluj în perioada 2010-2019, funcție de cauza acestora

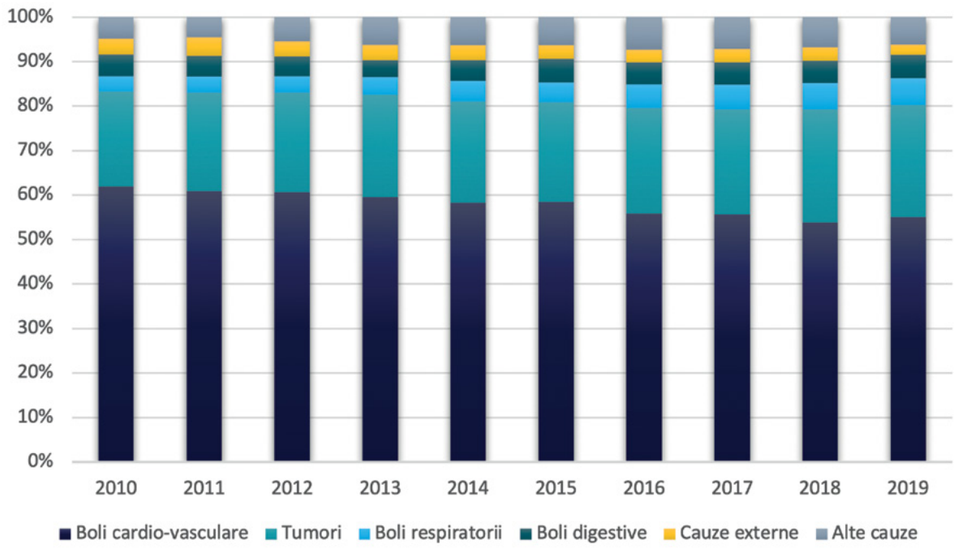

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Numărul de decese produse în rândul copiilor cu vârsta sub 1 an s-a menținut scăzut în tot intervalul 2010-2019, însă cu o tendință de creștere după 2015. Astfel, la nivelul ZMC rata medie anuală a mortalității infantile a fost în ultimii 5 ani de 5,2‰, în timp ce la nivelul municipiului Cluj-Napoca de doar 3,3‰ – ambele valori fiind situate sub media națională (6,5‰) și regională (6,9‰). Totuși, rata mortalității infantile la nivelul ZMC s-a situat peste media regiunii București-Ilfov (3,9‰).

FIGURA 289. Dinamica numărului de decese în rândul copiilor cu vârsta sub 1 an, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019

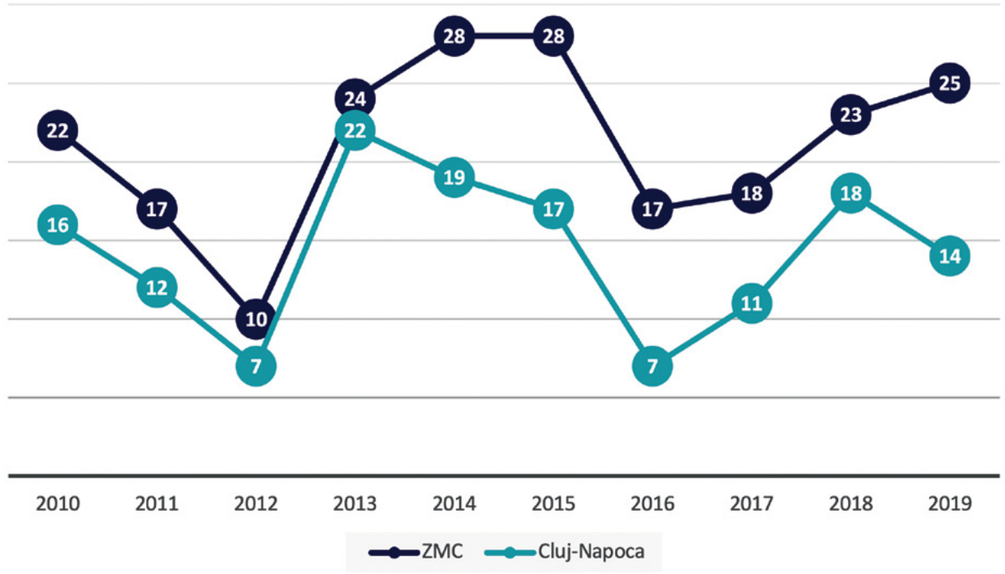

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Valorile ratei medii a mortalității infantile pentru perioada 2015-2019 variază totuși semnificativ la nivel de UAT componente. Astfel, în comunele Borșa, Ciurila, Feleacu, Gârbău, Jucu și Petrești de Jos aceasta a fost 0, în Apahida, Baciu, Cojocna, Gilău și Florești de sub 5‰, în Sânpaul și Tureni ușor peste medie (6-9‰), în timp ce în comunele Aiton, Căianu, Săvădisla, Vultureni, Chinteni și Bonțida aceasta a trecut de 10‰. Cu toate acestea, nu putem afirma că există trenduri clare cu privire la acest fenomen în interiorul zonei metropolitane, ci mai degrabă cazuri accidentale (comuna Aiton a înregistrat un singur astfel de în 2019, după aproape 10 an, însă raportat la cele doar 25 de nașteri totale din același interval, a ajuns să aibă cea mai ridicată rată a mortalității infantile din areal - 40‰). Principalele cauze de deces în rândul nou-născuților rămân, conform Raportului de activitate al DSP pe anul 2019, anomaliile congenitale (45%), afecțiunile perinatale (29%) și cele respiratorii (21%).

Numărul de născuți morți de la nivelul ZMC a înregistrat fluctuații semnificative de la un an la altul, însă rata mortinatalității de la nivelul ZMC a fost de circa 1,5‰, față de o medie națională de 3,5‰ și una regională de 4,2‰. Chiar și în comparație cu media înregistrată în regiunea București-Ilfov, valoarea de la nivelul ZMC este la jumătate. Exceptând municipiul Cluj-Napoca, în ultimii 5 ani s-a mai raportat câte un caz de copil născut mort în comunele Apahida, Baciu și Bonțida, respectiv 6 în comuna Florești – în ultimul caz baza de raportare fiind de aproape 4.000 de nașteri.

FIGURA 290. Dinamica numărului de născuți morți, la nivelul ZMC (total) și a municipiului Cluj-Napoca, în perioada 2010-2019

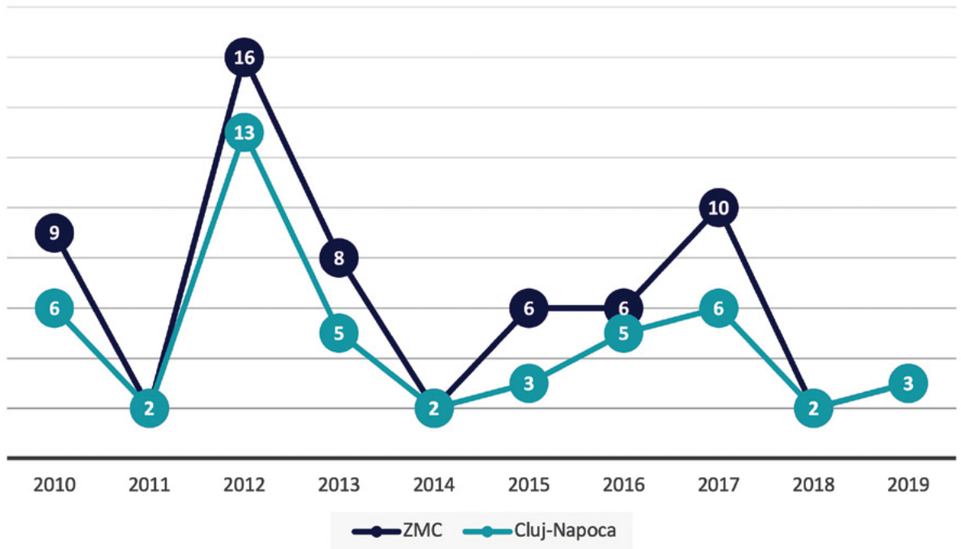

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Din perspectiva morbidității, datele DSP indică faptul că circa 42% din populație se află în evidența cabinetelor de medicină de familie cu boli cronice. Cele mai frecvente sunt bolile sistemului circulator (boli hipertensive și cardiopatie ischemică). Diabetul zaharat, tumorile maligne, bolile psihice, tulburările mentale și de comportament, respectiv obezitatea reprezintă alte două categorii de boli cu prevalență crescută în rândul populației. Totuși, peste jumătate din cazurile noi de îmbolnăvire acută, mai ales în rândul copiilor și tinerilor, sunt cele de la nivelul sistemului respirator (faringită, amigdalită acută, bronșită, bronșiolită acută, rino-faringită acută, laringită și traheită acută, pneumonii virale), urmate de cele ale aparatului digestiv (dispepsia/indigestia, gastrita, duodenita), urinar (de ex. cistită), cardiovascular (hipertensiune arterial), musculoscheletic (afecțiuni ale coloanei vertebrale) etc. Multe dintre aceste afecțiuni sunt strâns legate de stilul de viață al populației (de ex. dieta nesănătoasă, sedentarismul, consumul de alcool, fumatul, igiena deficitară și infecțiile, suprasolicitare fizică sau psihică, compartimente de risc etc.), putând astfel fi prevenite printr-o educație sanitară corespunzătoare și timpurie.

Datele INS cu privire la speranța de viață sunt disponibile doar la nivel de județ, însă sunt relevante și pentru teritoriul metropolitan, care concentrează peste 68% din populația urbană și 54% din cea rurală a județului. Astfel, în anul 2019 clujenii au atins o durată medie a vieții de 77,6 ani, peste media națională (76 ani), regională (75,8 ani) și aproape la egalitate cu cea a locuitorilor din regiunea București-Ilfov (78 ani). În doar 10 ani, clujenii au câștigat, în medie, 2,3 ani de viață în plus, acesta fiind rezultatul accesului mai bun la asistență medicală, dar și a progreselor din domeniul medical la nivel global. Cu toate că diferențele tind să se aplatizeze treptat, inclusiv pe fondul suburbanizării, speranța de viață din zonele urbane rămâne cu peste 2 ani mai mai mare decât în cele rurale, cauza cea mai probabilă fiind accesul mai facil la asistență medicală de specialitate. În mod similar, femeile continuă să trăiască, în medie, cu circa 6 ani mai mult decât bărbații, motivele fiind diverse (atât de natură genetică, cât și de comportamentul în timpul vieții, existând studii care indică faptul că bărbații sunt mai predispuși la factori de risc – consumul excesiv de alcool, tutun, accidente rutiere, de muncă, casnice etc.). De menționat aici este faptul că

populația urbană a Clujului are a doua cea mai ridicată speranță de viață din România (după cea din orașele județului Vâlcea – 79,8 ani și peste cea din Municipiul București – 78,3 ani). Dacă luăm în considerare și faptul că aceasta cuprinde și orașe mici și mijlocii (de ex. Huedin, Câmpia Turzii, Gherla, Dej, Turda), care au în general valori ale speranței de viață mai mici decât orașele mari, putem estima faptul că speranța de viață din municipiul Cluj-Napoca este în prezent de peste 79 de ani, foarte apropiată de media UE-27 de puțin peste 81 de ani. În mod similar, populația rurală a județului are a doua cea mai ridicată speranță de viață din țară, după cea a locuitorilor din comunele județului Vâlcea – 81,1 ani. Și în acest caz, este foarte probabil că o serie de comune alipite de municipiul Cluj-Napoca, cu acces net superior la servicii medicale complexe oferite de nucleul urban, să aibă valori ale speranței de viață mai ridicate decât media județeană, cel mai probabil în jurul valorii de 77-78 ani.

FIGURA 291. Speranța de viață (ani) a populației județului Cluj, pe medii de reziență și sexe, în perioada 2010-2019

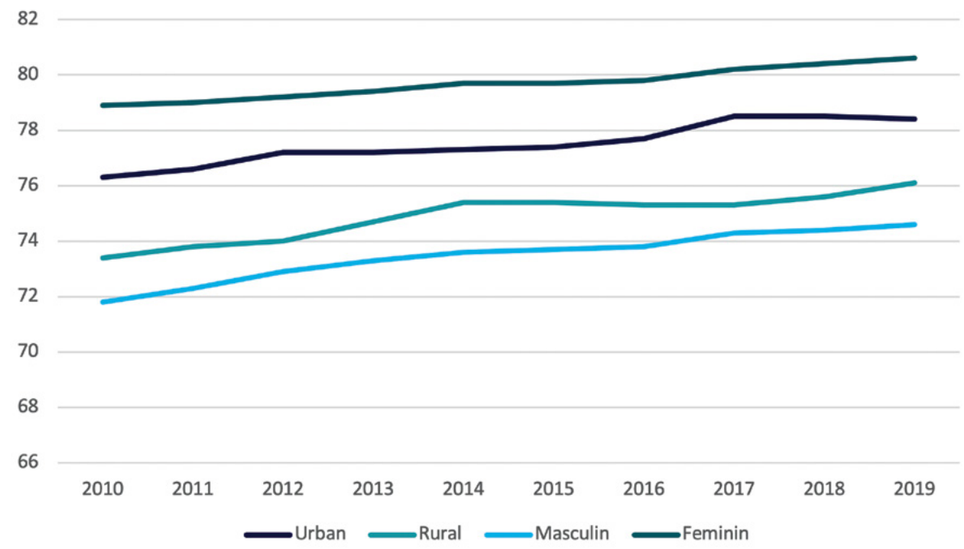

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

6.9.9. Sănătatea publică

Conform Raportului de activitate al DSP Cluj, în cursul anului 2019 au fost raportate la nivelul județului peste 15.400 de îmbolnăviri cu boli transmisibile, cele mai frecvente fiind boala diareică acută (41,5%), gripa (17,1%), varicela (14,6%), conjunctivita virală (8,2%) și angina streptococică (7%). Numărul de îmbolnăviri a crescut semnificativ față de anul 2018 la majoritatea bolilor (de 69 de ori în cazul bolii Lyme, de 32 de ori în cazul rujeolei, de 8,6 ori în cazul gripei, cu 59% în cazul varicelei etc.). La acestea s-au adăugat nu mai puțin de 127.300 de cazuri de infecții acute ale căilor respiratorii superioare, 20.900 de infecții ale căilor respiratorii inferioare și peste 8.100 de cazuri de pneumonii acute.

În total, pe raza județului au fost raportate în anul 2019 un număr de 12 focare în evoluție hepatită acută virală de tip A (5 în mediul urban și 7 în mediul rural), 7 focare de hepatită acută virală de tip A (2 în mediul urban și 3 în mediul rural), 4 focare de rujeolă (2 în comunitățile de romi din mediul urban și 2 în mediul rural), 1 focar de Febră Q (în mediul urban) și unul de trichineloză (în mediul rural).

La nivelul județului, se derulează prin intermediul DSP, al spitalelor, al cabinetelor de medicină de familie etc. următoarele programe de prevenire a bolilor transmisibile:

- Programul național de prevenire, supraveghere și control al infecției HIV, 377 de pacienți (97% din totalul celor aflați în evidență) beneficiind de tratament cu ARV
- Programul național de prevenire, supraveghere și control al Tuberculozei, în cadrul căruia beneficiază de tratament un număr de 365 de pacienți.
- Programul national de vaccinări: beneficiind de vaccin gripal opțional peste 54.000 de locuitori, la care s-au adăugat vaccinurile pentru copii: 19.200 de vaccin hexavalent (71% grad de acoperire vaccinală), 17.900 de vaccin ROR (64%), 17.800 de vaccin pneumococic (68%), 7.900 de vaccin hepatitic B pentru uz pediatric (97%), 7.800 de vaccin BCG (90%), 6.900 de vaccine dT/dTpa (44%) și 6.400 de vaccin tetravalent (55%). În anul 2019 s-au raportat doar 4 cazuri de reacții adverse postvaccinale indezirabile (RAPI). Se remarcă o tendință de creștere a numărului de refuzuri a părinților cu privire la vaccinarea copiilor, inclusiv pe fondul unor campanii media agresive pe acest subiect, ceea a condus la neatingerea țintei de vaccinare de 95% atât în mediul urban, cât și rural. În anul 2019, au fost realizate campanii de informare a populației din comunitățile cu acoperire vaccinală redusă (Pata Rât, Cojocna) și au fost realizate campanii de vaccinare ROR "door-to-door" în întreg județul.

În anul 2019 s-a raportat la nivel județean un număr de aproape 1.800 de infecții nosocomiale asociate asistenței medicale, cele mai multe la secțiile de chirurgie, ATI, preponderent sub forma etiologiilor digestive și urinare. În același an, DSP nu a raportat cazuri de toxiinfecție alimentară, probe de produse alimentare și de ape minerale care să fie neconforme. În schimb, s-au înregistrat unele probe neconforme (mai ales din perspectiva parametrilor microbiologici – bacterii coliforme) la nivelul rețelei de distribuție a apei potabile din municipiul Cluj-Napoca, asociate valorilor reduse ale clorului rezidual, care nu au condus totuși la apariția de epidemii. În cazul sistemelor mici de aprovizionare cu apă potabilă, ponderea probelor neconforme a trecut de 50%, fiind înregistrate neconformități atât la parametrii microbiologici, cât și la cei fizico-chimici. Peste 90% dintre probleme de apă prelevate de DSP din fântâni (de ex. din Feleacu, Tureni, Vultureni) au fost neconforme din perspectiva parametrilor microbiologici, iar peste 50% din cea a parametrilor fizico-chimici, situație gravă în contextul în care multe gospodării din mediul rural încă folosesc fântânile pentru aprovizionarea cu apă potabilă. În anul 2019, DSP a raportat peste 100 de cazuri de intoxicații acute cu dioxid de carbon, băuturi alcoolice, substanțe de abuz, medicamente etc.

Din cei peste 23.000 de copii examinați medical de bilanț în anul 2019, 31% erau dezarmonic dezvoltați. În plus, peste 76% dintre aceștia prezentau cel puțin o morbiditate: 14,8% aveau vicii de refracție, 9,2% sechele de rahitism, 8,4% deformări câștigate ale membrelor, 9,2% deformări câștigate ale coloanei, 6,3% obezitate neendocrină, 2,7% astm bronșic, 2,5% tulburări de vorbire, 2,3% boli de piele, 2,4% afecțiuni cornice ale amigdalelor, 1,4% tulburări de comportament și de adaptare școlară etc. Multe dintre acestea sunt rezultatul unor comportamente nesănătoase ale copiilor și chiar părinților: folosirea excesivă a mijloacelor electronice, sedentarismul, alimentația necorespunzătoare etc., dar și ale altor cauze obiective (de ex. iluminatul insuficient în sălile de curs, mobilierul școlar inadecvat, suprasolicitarea școlară, lipsa psihologilor școlari etc.).

Unitățile de învățământ din ZMC care nu au primit autorizație de funcționare sanitară de la DSP Cluj în anul 2019 sunt: Sala de sport a Colegiului Național "George Coșbuc", Facultatea de Geografie și Catedra de Zoologie a UBB. Cauzele sunt legate mai ales de starea clădirilor.

Numărul de cazuri de îmbolnăvire profesională certificate din județul Cluj este relativ mic, acestea fiind asociate mai ales cu suprasolicitări ale coloanei vertebrale, expunere la bacil Koch, virus rujeolic și varicelo-zosterian, expunere la diverși poluanți și zgomot. Cele mai multe cazuri de îmbolnăviri s-au produs în unități sanitare și în diferite ramuri industriale. Evaluările DSP indică faptul că cei mai mulți angajați din județ sunt expuși la suprasolicitare vizuală (30% din total), neuro-psihică (20%), locomotorie (17%), zgomot (13%), munca la înălțime (11%), suprasolicitarea laringelui (7%), noxe iritante sau alergizante pentru piele (6%), expunere la pulberi de ciment (5%) etc. De asemenea, circa 1.800 de persoane erau expuse la locul de muncă unor substanțe/cauze potențial cancerigene (radiații ionizante, arsen, benzen etc.).

FIGURA 292. Dinamica numărului de îmbolnăviri profesionale de la nivelul județului Cluj, în perioada 2010-2019

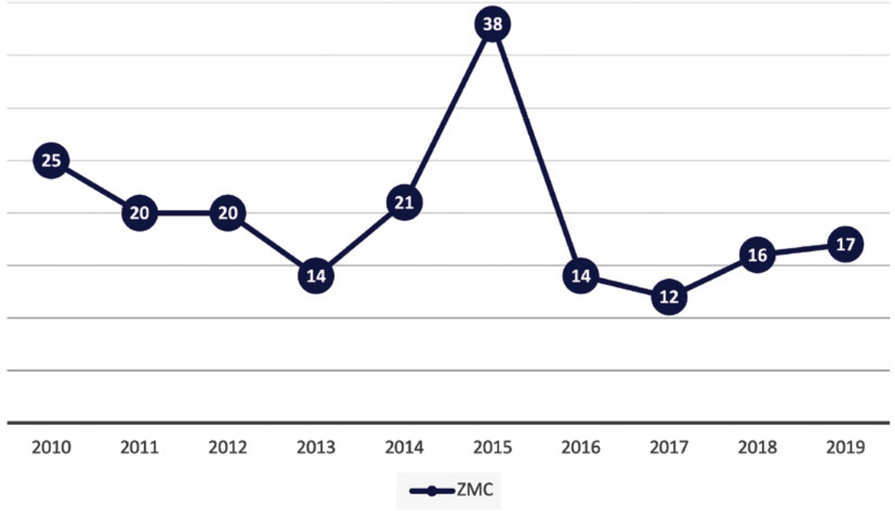

Sursa: DSP Cluj

Tot prin intermediul DSP, la nivelul județului se derulează programe naționale de sănătate a femeii și copilului (de ex. 42% dintre sugari beneficiază de lapte praf gratuit), de transplant de organe, de evaluare a statusului vitaminei D, dar și acțiuni prioritare (traumă, arsuri).

În domeniul educării în sănătate publică și a promovării sănătății, doar în anul 2019 s-au derulat sub coordonarea DSP Cluj, un număr de 32 de campanii de informare, educare, comunicare pe teme de sănătate publică cu peste 100 de acțiuni (de ex. Săptămâna Europeană de Prevenire a Cancerului de Col Uterin, Ziua Internațională a Bolilor Rare, Ziua Mondială a Sănătății Orale, Ziua Mondială de Luptă Împotriva TBC, Ziua Internațională a Conștientizării Autismului, Ziua Mondială a Sănătății, Săptămâna Europeană a Vaccinării etc.), autoritățile locale, unitățile de învățământ, ISJ, Asociația Medicilor de Familie, mass-media locală fiind parteneri activi. Totuși, nu există studii de impact cu privire la impactul acestor acțiuni asupra comportamentului efectiv al populației.

Principalele reclamații ale cetățenilor din județ la adresa DSP au vizat în anul 2019 disconfortul provocat de fermele zootehnice și deșeurile generate de acestea (de ex. în comuna Cojocna, în Cluj-Napoca), de activitatea unor activități de producție, alimentație publică, comerț, evenimente culturale, centrale termice, de existența unor toalete de tip latrină în mediul rural, de funcționarea defectuoasă a sistemelor de canalizare/fose septice (de ex. în comuna Feleacu, în comuna Florești), de lipsa igienei în gospodăriilor învecinate, de modul de gestionare a deșeurilor (de ex. albia râului Someș în Florești) și de starea punctelor gospodărești, de nerespectarea normelor de igienă și sănătate publică în unități de alimentație publică, colectivități de copii și tineri, unități sanitare și sociale.

6.9.10. Analiza multisectorială a serviciilor integrate de sănătate

6.9.10.1. Introducere

Dacă în urmă cu câteva decenii politicile și strategiile de dezvoltare erau gândite la scara națională, având o oarecare convergență teritorială a nivelului de dezvoltare, în prezent **unitățile teritoriale de referință sunt orașele, zonele metropolitane și regiunile de dezvoltare.** În prezent aproape jumătate din populația globului trăiește în mediul urban[169], iar cele mai multe studii ne arată că acest procent este în creștere[170]. Marile centre urbane și zonele metropolitane reprezintă pilonii actualei arhitecturii economice globale și sunt responsabile pentru cea mai mare parte din bunăstarea economică, inovația tehnologică și producția culturală la nivel mondial. Tot aici găsim populația cea mai tânără și cea mai educată. Cercetători ca Richard Florida consideră acest lucru drept marele avantaj al celor mai mari și dezvoltate centre urbane[171]. Datorită capacității acestora de a trage populația educată și bine pregătită, orașele și centrele urbane mari reușesc să rămână creative și inovative și să construiască sectoare economice competitive, atribut care în timp le sporește ponderea și contribuția în ansamblul economiei globale. Cu toate acestea, această interdependență și interconectare globală a făcut orașele și marile aglomerații urbane globale mai vulnerabile ca oricând. Criza actuală generată de pandemia de coronavirus nu doar că a scurtcircuitat aceste legături economice și comerciale globale cu ramificații în numeroase țări, blocând economia multor centre urbane mari în toate regiunile lumii, dar a și evidențiat **nevoia regândirii sistemelor de sănătate și a întregii infrastructuri urbane** în cele mai multe dintre țările afectate, subliniind nevoia **creșterii investițiilor și resurselor alocate sistemului public de sănătate,** și totodată **regândirea orașelor ca ecosisteme sigure și curate, capabile să mențină o populație sănătoasă chiar și pe timpul unei pandemii.**

Plecând de la conceptul de **"Healthy Cities"** dorim să propunem în acest document de lucru o nouă abordare asupra politicilor de sănătate. Acest concept a fost dezvoltat de Organizația Mondială a Sănătății și își propune să redefinească dezvoltarea orașului ca un **ecosistem sănătos, generator de bunăstare,** ecosistem în care sănătatea publică este integrată în aproape fiecare dimensiune economică și socială a spațiului urban – există aproape 100 de orașe care sunt organizate conform acestui cadru doar în Uniunea Europeană. Dorim să propunem această abordare multisectorială în prioritățile și perspectivele de dezvoltare a sectorului sănătății publice din noua **Strategie Integrată de Dezvoltare 2021-2030** și să generăm o dezbatere la nivel local între principalii stakeholderi și actori din domeniul sănătății din municipiul Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj și să stabilim împreună un set de priorități și obiective de dezvoltare pe termen lung.

Scop și obiective

Scopul acestei analize a fost **identificarea, ierarhizarea și promovarea priorităților locale** în ceea ce privește sănătatea fizică și/sau mentală pentru dezvoltarea unui plan strategic pentru domeniul sănătății pe baza **indicatorilor esențiali ai serviciilor de sănătate publică și de dezvoltare urbană pentru starea de sănătate fizică și psihică** pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca (ZMC), utilizând idei, experiențe și sugestii practice ale managerilor, diferiților specialiști și reprezentanților din domeniul sănătății la nivel local. Acest raport este conceput pentru a facilita **cooperarea activă** între și în cadrul programelor, partenerilor și organizațiilor, pe baza unei **înțelegeri comune** a modului în care poate funcționa sistemul local de sănătate publică. Acest cadru de referință va ajuta la **crearea unui angajament și nivel de consens** prin stabilirea priorităților pentru îmbunătățirea performanței sistemului local de sănătate publică.

[169] Hannah Ritchie și Max Roser. 2018. "Urbanization". Our World in Data, University of Oxford, link: https://ourworldindata.org/urbanization, accesat 12.05.2020.
[170] Sutapa Maiti și Praween K. Agrawal. 2005. "Environmental Degradation in the Context of Growing Urbanization: A Focus on the Metropolitan Cities of India", ***Journal of Human Ecology*** 17 (4), pp. 277-287. Pengjun Zhao. 2010. "Sustainable urban expansion and transportation in a growing megacity: Consequences of urban sprawl for mobility on the urban fringe of Beijing", ***Habitat International*** 34, pp. 236-243.
[171] Richard Florida. 2004. ***Cities and the Creative Class***. New York: Routledge.

Obiectivele specifice sunt: (i) identificarea serviciilor de sănătate publică prioritare care descriu activitățile de sănătate publică pe care trebuie să le întreprindă comunitatea din ZMC, (ii) identificarea indicatorilor strategici de dezvoltare urbană prioritari pentru sănătatea publică, și (iii) identificarea și descrierea unor priorități detaliate propuse de actorii cheie din domenii intersectoriale din ZMC.

Obiectivele pe termen lung includ îmbunătățirea tuturor serviciilor esențiale de sănătate publică și a indicatorilor de dezvoltare urbană pentru îmbunătățirea stării de sănătate și a bună-stării comunității la niveluri optime. Comunitatea locală implicată în domeniul sănătății poate folosi acest raport ca un instrument funcțional pentru: (i) identificarea și prioritizarea punctelor forte și slabe, și a oportunităților de imbunătățire, (ii) formularea valorii pe care inițiativele de îmbunătățire a calității o vor aduce sistemului de sănătate publică local, și (iii) elaborarea unui plan de lucru la nivelul Zonei Metopolitane Cluj-Napoca cu strategii specifice de îmbunătățire a indicatorilor de calitate a serviciilor de sănătate publică.

Metodologie generală

Metodologia folosită este utilizarea unei tehnici modificate de consens Delphi, care are două runde, cu scopul final de a identifica ariile cu cel mai mare consens între opiniile actorilor cheie strategici locali din ZMC din multiple domenii și reprezentativi pentru sistemul local de sănătate publică. În acest mod, Consiliul Județean Cluj și comunitatea locală pot dezvolta în viitor activități de dezvoltare și promovare a ariilor considerate prioritare, identificate în acest proiect pe baza nivelului de consens exprimat de actorii cheie implicați în această evaluare participativă. În acest raport, prezentăm elemente combinate între rezultatele cantitative ale primei runde a metodei Delphi modificate și rezultatele analizei calitative tematice a feedbackul-ui indicat de actorii cheie participanți, care au fost obținute utilizând un chestionar structurat pentru a genera interesul și angajamentul inițial pentru proces si pentru a identifica principalele priorități în domeniul sănătății în ZMC.

Utilizând tehnica Delphi modificată, pentru dezvoltarea chestionarului adresat actorilor cheie au fost identificați multiplii indicatori înainte de prima etapă de sondaj, prin proceduri sistematice de analiză a literaturii de specialitate și implicarea unui panel de profesioniști în dezvoltarea acestora. Chestionarul final include un număr de 53 de scale Likert, grupate în 17 domenii principale, bazate pe conceptele internaționale: ″Healthy Cities″[172] și "The 10 Essential Public Health Operations"[173] dezvoltate de Organizația Mondială a Sănătății (OMS — Geneva) , și ″National Public Health Performance Standards″ (NPHPS) dezvoltat de Centrul pentru Controlul si Prevenirea Bolilor (CDC — SUA)[174] pentru prioritizarea indicatorilor și dimensiunilor stării de sănătate urbane în ZMC pentru anii 2021-2030 și pentru a identifica cei mai importanți indicatori. Evaluarea priorităților sistemului local de sănătate publică delimitează cele 10 servicii esențiale de sănătate publică utilizând o componentă adaptată a instrumentului de evaluare locală a standardelor de sănătate publică (NPHPS), iar dimensiunile de dezvoltare urbană în domeniul sănătății au fost dezvoltate pe baza atributelor, valorilor și principiilor de bază identificate din publicațiile OMS pe tema orașelor sănătoase. În conformitate cu recomandările pentru folosirea tehnicii Delphi, în chestionar au fost incluse întrebări de cercetare deschise pentru a colecta date calitative de la participanți și pentru

[172] World Health Organization. "Healthy cities effective approach to a rapidly changing world." (2020). Accesibil la adresa: https://www.who.int/publications-detail/978-92-4-000482-5.
[173] World Health Organization. "The European Action Plan (EAP) for Strengthening public Health Capacities and Services." (2012). Accesibil la adresa: euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services/policy.
[174] Centers for Disease Control and Prevention. "The core public health functions steering committee, national public health performance standards program." (1994). ***Accesibil la adresa:*** https://www.cdc.gov/publichealthgateway/nphps/index.html.

a consolida rezultatele obținute din rezultatele principale a sondajului online Delphi. Pentru fiecare indicator inclus într-o scală Likert, participanții au fost întrebați de prioritatea acestuia pentru ZMC pentru anii 2021-2030 și rugați să indice cât de prioritar este acel indicator utilizând o scară de la 1-10, unde 1 semnifică faptul că acesta este deloc prioritar, iar 10 extrem de prioritar. Utilizând la finalul chestionarului întrebări deschise vis-a-vis de identificarea a 3 priorități pe care respondenții le consideră semnificative, aceștia au putut adăuga comentarii adiționale față de indicatorii identificați de echipa de cercetare. Acestea au fost analizate și codate utilizând metodologie inductivă de analiză tematică de conținut.

Actorii cheie strategici și organizațiile care reprezintă cel mai bine sistemul local de sănătate publică au fost identificați bazat pe expertiza acestora și domeniul de lucru. Multiple de arii de expertiză au fost considerate înainte de identificarea actorilor cheie pentru a crește calitatea datelor. De aceea au fost incluși reprezentanți din 9 grupuri de actori cheie care ar fi interesați în mod particular de Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană 2021-2030 a ZMC. Colectarea datelor s-a desfășurat începând cu data de 27 Aprilie 2020 până pe data de 11 Mai 2020. În această rundă, distribuirea chestionarului s-a realizat către actorii cheie din domenii interdisciplinare identificați din ZMC: mediul public, incluzând unități sanitare publice, mediul academic și administrație publică (45 reprezentanți), unități sanitare private (38 reprezentanți), organizații non-guvernamentale și asociații profesionale (19 reprezentanți) și companii de IT și clustere regionale de inovare cu activități în domeniul sănătății (9 reprezentanți). În total 111 reprezentanți strategici în domeniul sănătății publice au fost identificați și invitați să completeze și să ofere feedback la această evaluare participativă. Această evaluare participativă a fost realizată în mediul online utilizând programul de sondaj Qualtrics. Sondajele au fost distribuite prin e-mail utilizând un link de identificare personalizat către membrii comunității selectate, iar participanților li s-au oferit termene limită pentru finalizarea sondajelor, iar pentru creșterea ratei de răspuns s-au transmis două memento-uri la interval de 5 zile.

Participanți

Din totalul de 111 experți invitați în acest studiu Delphi, 61 de participanți din cadrul a 56 de instituții locale au completat această primă rundă, cu o rată de răspuns de 55% din totalul de experți selectați. Tabelul 38 prezintă principalele instituții locale reprezentate în acest studiu în funcție de domeniul de activitate. În figura 293, se poate observa proporția crescută de reprezentanți care sunt persoane cu putere de decizie (57%) în cadrul instituțiilor reprezentante.

În ceea ce privește vârsta respondenților, 81.5% au 45 de ani sau mai mult, iar doar 18.5% sub această valoare. În ceea ce privește experiența în domeniul sănătății, majoritatea (64,2%) au raportat peste 20 de ani de experiență, 13,2% între 11 și 19 ani de experiență și 22.6% sub 10 ani de experiență. Suma totală a anilor de experiență a participanților este de peste 1000 de ani de experiență în domeniul sănătății.

TABEL 38. Instituțiile reprezentate la evaluarea participativă

Unități sanitare publice	ONG	Administrație publică	Învățământ	Asociații profesionale	Întreprinderi private	Companii IT și clustere Regionale
Institutul Clinic de Urologie și Transplant Renal	LADO — Liga Apărării Drepturilor Omului	Comisia de Sănătate din cadrul Parlamentului României	Universitatea de Medicină și Farmacie "Iuliu Hațieganu"	Colegiul Farmaciștilor din România	Vanimed — Clinica De Chirurgie Generală și Urologie	Techsylvania
Spitalul Militar de Urgență "Dr. Constantin Papilian"	Peditel — Serviciul de asistență pediatrică de urgență	Direcția de Asistență Socială Cluj-Napoca	Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării	Ordinul Asistenților Medicali Generaliști, Moașelor și Asistenților Medicali din România	Medisprof — Centrul de Spitalizare De Zi — Oncologie Medicala	Macadamian
Spitalul de Boli Psihice Cronice Borșa	Asociația Sfântul Nectarie	Direcția de Sănătate Publică a Județului Cluj	Școala postliceală sanitară "Sf. Bartolomeu"	Colegiul Medicilor din România	Ducfarm — Rețeaua de farmacii	Telios Care — TeleMedEuro-pa Inc
Centrul de Sănătate Mintală Cluj — Spitalul Clinic Judetean de Urgenta	Asociația Oncologică Română „Ion Chiricuță"		Universitatea Babes-Bolyai, Facultatea de Educație Fizică și Sport	Asociația Europeană de Sănătate Publică	RoNeuro — Institutul și Centrul de Cercetare și Diagnostic al Bolilor Neurologice	FreshBlood HealthTech Community
Institutul de Medicină Legală	OSM — Organizația Studenților Medicinești		Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară	Asociația Medicilor de Familie din România	Endo-Plus — Centru de Chirurgie Urologică	Transilvania IT Cluster
Institutul Inimii "Nicolae Stăncioiu"	Asociația Autism Transilvania			Uniunea Națională a Asociațiilor Stomatologice	Ortomed — Clinica De Ortopedie și Chirurgie Minimal Invazivă	
Institutul Regional de Gastroenterologie-Hepatologie "Prof. Dr. Octavian Fodor"	Asociația Little People				Lipoline — Clinica De Chirurgie Plastică și Microchirurgie Reconstructivă	
Spitalul Clinic De Căi Ferate	Societatea Română de Cancer				Regina Maria - Spitalul privat	
Spitalul Clinic de Pneumoftiziologie	Fundația Inima Copilului				Sanradex — Centrul Medical	
Spitalul Clinic de Recuperare	Fundația Familia Sfântă				Sina — Centrul Medical Apahida	

Unități sanitare publice	ONG	Administrație publică	Învățământ	Asociații profesionale	Întreprinderi private	Companii IT și clustere Regionale
Spitalul Clinic de Urgenta pentru Copii	Transylvania Angels Network					
Spitalul Clinic Municipal Cluj-Napoca	Alianța Națională pentru Boli Rare România					
Spitalul Municipal Dej	Federația Asociațiilor Diabeticilor din România					
Spitalul Municipal Gherla						

Referitor la persoanele reprezentate din cadrul instituțiilor participante (membrii, angajați, voluntari, consultanți, etc.), media de persoane pe instituție este de 255 (SD = 385), cu un minim de 2 și un maxim de 1500 de persoane. Totuși, totalul acestora este de aproximativ 12000 persoane. În figura 294, se poate observa numărul de instituții reprezentante, în funcție de domeniul de activitate al acesteia și numărul total de membrii al instituțiilor participante.

FIGURA 293. Rolul reprezentanților în cadrul instituției pe care o reprezintă

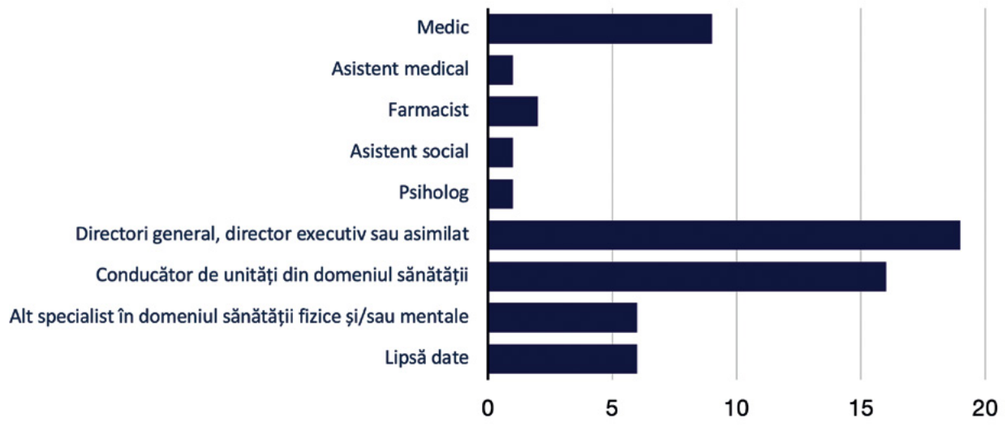

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

FIGURA 294. Numărul de instituții în funcție de domeniul de activitate și numărul total de membrii

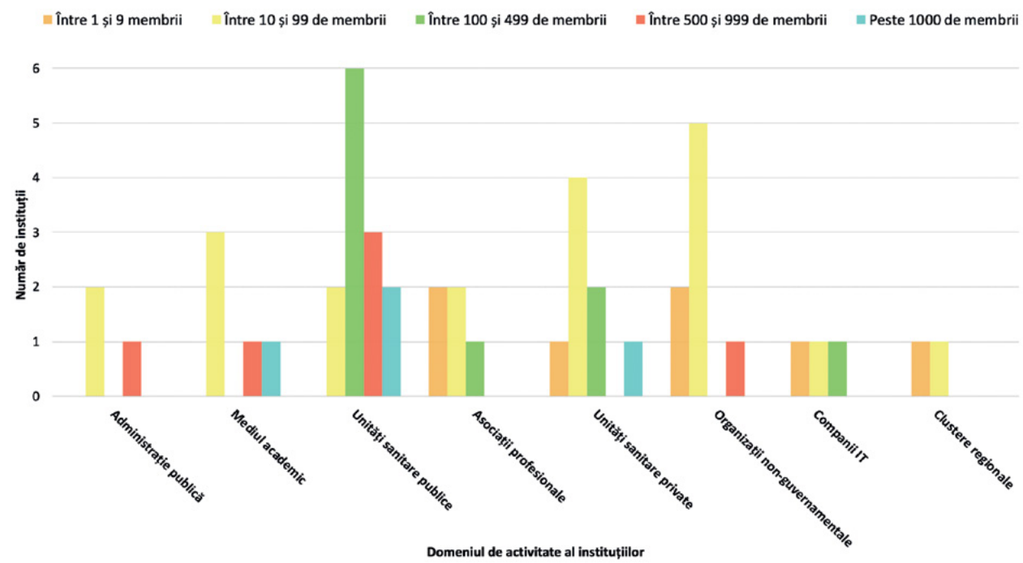

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

6.9.10.2. Analiza priorităților serviciilor esențiale de sănătate publică pentru zona metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030

Un sistem local de sănătate publică cuprinde toate entitățile care contribuie la sănătatea comunității dintr-o jurisdicție și include o gamă largă de perspective și expertiză. Aceste entități sunt un web interconectat de organizații publice, private și voluntare care include, dar nu se limitează la:

- Direcțiile locale de sănătate publică
- Furnizori de servicii medicale
- Agenții de siguranță publică
- Serviciile umane și organizațiile caritabile
- Organizații de agrement și arte
- Organizații de educație și dezvoltare a tineretului
- Organizații de mediu
- Organizații economice și filantropice

Cadrul celor zece servicii esențiale de sănătate publică descrie activitățile de sănătate publică pe care toate comunitățile ar trebui să le întreprindă. Instrumentul NPHPS folosește aceste servicii ca bază pentru dezvoltarea standardelor optime de performanță și prioritate și includ următoarele activități:

1. Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica problemele de sănătate
2. Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate
3. Informarea, educarea și responsabilizarea persoanelor cu privire la problemele de sănătate

4. Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate
5. Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății
6. Respectarea legilor și reglementărilor care protejează sănătatea și asigură siguranța.
7. Conectarea persoanelor la serviciile necesare de sănătate și asigurarea de asistenței medicale atunci când aceasta nu este disponibil în alt mod
8. Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale
9. Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale
10. Cercetarea pentru noi informații și soluții inovatoare la problemele de sănătate

Serviciile menționate anterior constituie baza pentru orice activitate de sănătate publică și structura de acreditare națională de sănătate publică. Instrumentul NPHPS descrie fiecare serviciu esențial pe care le poate utiliza un sistem de sănătate publică pentru a-și evalua prioritățile. Evaluarea sistemului local de sănătate publică încearcă să răspundă „Care vor fi componentele, activitățile, competențele și capacitățile sistemului nostru local de sănătate publică?”. Rezultatele acestei evaluări vor determina datele de bază pentru eforturile viitoare pentru îmbunătățirea calității practicilor de sănătate publică din ZMC.

Acest chestionar a fost adaptat contextului local și pus la dispoziția participanților invitați, astfel încât aceștia să poată lua în considerare prioritatea fiecărui model de standard pentru sistemul local de sănătate publică. Aceste informații pot servi pentru catalizarea sau consolidarea activităților de îmbunătățire a performanței rezultate din completarea Instrumentului. Utilizând o scală de la 1 la 10 (1 fiind cea mai mică și 10 cea mai mare), participanții au fost rugați să evalueze prioritatea fiecărui model de standard. Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 39 din secțiunea următoare.

Rezultatele modelului de priorități bazat pe cele 10 servicii esențiale

Acest chestionar a fost adaptat contextului local și pus la dispoziția participanților invitați la această consultare, astfel încât aceștia să poată lua în considerare prioritatea fiecărui model de standard pentru sistemul local de sănătate publică. Aceste informații pot servi pentru catalizarea sau consolidarea activităților de îmbunătățire a performanței rezultate din completarea Instrumentului. Utilizând o scală de la 1 la 10 (1 fiind cea mai mică și 10 cea mai mare), participanții au fost rugați să evalueze prioritatea fiecărui model de standard. Cu ajutorul programelor de analiză cantitativă R și SPSS am calculat valoarea medie a priorităților identificate de reprezentanții instituțiilor participante, valoare prezentată atât în format agregat în tabelul 39 cât și în mod diferențiat în funcție de sectorul de activitate al fiecărui respondent, așa cum se poate vedea în secțiunile 1.2.1-1.2.10.

Rezultatele prezentate în **Tabelul 39** indică un nivel al acordului mai ridicat asupra serviciilor și priorităților care vizează aspecte ale sănătății înțeleasă în mod conventional, precum **Monitorizarea profilului stării de sănătate a populației**, **Întreținerea bazelor de date privind sănătatea**, **Identificarea și supravegherea amenințărilor la adresa sănătății**, **Investigarea și răspunsul**

la amenințările și urgențele în domeniul sănătății publice, și **Educația și promovarea în domeniul sănătății publice**, precum și asupra aspectelor care vizează pregătirea și bunăstarea forței de muncă din domeniul sănătății, măsurate prin indicatori precum **Evaluarea, planificarea și dezvoltarea forței de muncă**, **Standardele forței de muncă în domeniul sănătății publice**, **Învățarea pe tot parcursul vieții prin educație continuă,** a căror valoare medie s-a situat peste sau aproape de 9. Valori ceva mai mici ale acordului au fost înregistrate în jurul serviciilor care vizează evaluarea serviciilor de sănătate individuale și populaționale precum și în jurul serviciilor care vizează dezvoltarea capacităților de cercetare și a celor de consiliere și dezvoltare personală care au înregistrat valori medii situate între 8.50-8.98, respectiv între 8.08 și 7.68.

În secțiunile care urmează vom vedea distribuția acestor valori exprimată în mod diferențiat, în funcție de sectorul de activitate al respondenților. Tabelele de mai jos ne ajută să cartografiem prioritățile actorilor cheie din domeniul sănătății publice în funcție de domeniul lor de activitate și să vedem felul în care este construit consensul la nivel local cu privire la direcțiile și liniile prioritare de acțiune.

Pentru tabelele cu setarea priorităților, codurile de culoare și de prioritate sunt mai jos:

+++	*prioritate mare*	++	*prioritate medie*	+	*prioritate redusă*

TABEL 39. Rezultatele modelului de priorități bazat pe cele 10 servicii esențiale

Modele de standard a serviciilor de sănătate publică	min	max	med	sd	v	N
1 - Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica problemele de sănătate						
Profilul stării de sănătate a populației	1	10	9.00	1.86	3.47	49
Tehnologia informatică pentru prelucrarea datelor privind sănătatea	1	10	8.69	2.01	4.05	49
Întreținerea bazelor de date privind sănătatea	1	10	8.94	1.60	2.55	49
2 - Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate						
Identificarea și supravegherea amenințărilor la adresa sănătății	1	10	8.98	1.64	2.70	50
Investigarea și răspunsul la amenințările și urgențele în domeniul sănătății	1	10	9.04	1.71	2.92	50
Investigații de laborator pentru investigarea amenințărilor la adresa sănătății	1	10	8.74	1.85	3.43	50
3 - Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate						
Educația și promovarea în domeniul sănătății	1	10	9.30	1.37	1.89	50
Comunicarea privind sănătatea publică	1	10	8.72	1.65	2.72	50
Comunicarea privind riscurile asupra sănătății	1	10	8.94	1.58	2.50	50
4 - Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate						
Parteneriate comunitare intra-sectoriale	1	10	8.33	1.67	2.79	49
Parteneriate comunitare inter-sectoriale	1	10	8.21	1.93	3.71	48
Parteneriate comunitare mixte	1	10	8.44	1.78	3.16	48

Modele de standard a serviciilor de sănătate publică	min	max	med	sd	v	N
5 - Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății						
Dezvoltarea politicilor locale de sănătate publică	1	10	8.67	1.83	3.36	49
Procesul comunitar de îmbunătățire a sănătății și planificarea strategică	1	10	8.80	1.73	2.98	49
Planul pentru urgențe în materie de sănătate publică	1	10	8.88	1.74	3.03	48
6 - Accesul populației la serviciile de sănătate						
Identificarea nevoilor de servicii de sănătate personală ale populației	1	10	9.12	1.59	2.52	49
Legătura dintre cetățeni și serviciile de sănătate individuale	1	10	8.67	1.79	3.20	49
7 - Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale						
Evaluarea, planificarea și dezvoltarea forței de muncă	1	10	9.00	1.67	2.80	50
Standardele forței de muncă în domeniul sănătății publice	1	10	9.00	1.87	3.48	50
Învățarea pe tot parcursul vieții prin educație continuă	1	10	9.36	1.42	2.03	50
Dezvoltarea abilităților de conducere în domeniul sănătății publice	1	10	8.82	1.65	2.72	49
Evaluarea stării de sănătate a forței de muncă	1	10	8.78	1.79	3.21	50
8 - Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale						
Evaluarea serviciilor de sănătate populaționale	1	10	8.60	1.70	2.88	50
Evaluarea serviciilor de sănătate individuale	1	10	8.50	1.80	3.25	50
Evaluarea sistemului local de sănătate publică	1	10	8.86	1.63	2.65	49
9 - Cercetarea pentru noi informații și soluții inovatoare la problemele de sănătate						
Legătura cu instituțiile de învățământ superior și/sau cercetare	1	10	8.98	1.68	2.82	50
Promovarea inovării	1	10	8.84	1.80	3.25	50
Capacitatea de a iniția sau de a participa la cercetare	1	10	8.50	1.69	2.85	50
10 - Evaluarea și optimizarea calității vieții, a nivelului de optimism, de emoții sănătoase și a nivelului de fericire ale populației						
Educație cu privire la stilul de viață relaționat cu o calitate ridicată a vieții	1	10	8.78	1.79	3.21	50
Servicii de consiliere și psihoterapie pentru populație	1	10	8.08	2.03	4.11	50
Servicii de optimizare și dezvoltare personală	1	10	7.68	2.29	5.26	50

*min = minim; max = maxim; med = medie; sd = deviație standard; v = varianță; N = numărul de răspunsuri

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica problemele de sănătate

În privința **serviciului esențial 1 Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica probleme de sănătate**- rezultatele din figura de mai jos ne indică un nivel de acord ridicat în privința prioritizării serviciilor de monitorizare a stării de sănătate a populației, respectiv un acord moderat asupra prioritizării tehnologiilor informatice pentru prelucrarea și întreținerea datelor privind sănătatea. În privința distribuției punctelor de convergență – vedem un **nivel mai ridicat de convergență a priorităților respondenților din unitățile sanitar publice și asociațiilor profesionale, respectiv a respondenților din administrația publică și mediul academic**, și un nivel mai scăzut de convergență în rândul priorităților identificate de participanții din unitățile sanitar private, organizații non-guvernamentale, companii IT și clustere regionale.

TABEL 40. Serviciul esențial 1 - Monitorizarea stării de sănătate pentru a identifica probleme de sănătate

	+++	++	++
	Profilul stării de sănătate a populației	*Tehnologia informatică pentru prelucrarea datelor privind sănătatea*	*Întreținerea bazelor de date privind sănătatea*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	++	++	++
Unități sanitare publice	+++	+++	+++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+	+	++
Organizații non-guvernamentale	++	+	+
Companii IT	+++	+	+
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate

În privința serviciului esențial 2 – Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate putem vedea în tabelul 41 un nivel de acord ridicat asupra prioritizării investigării și dezvoltării de răspunsuri la amenințările și urgențele în domeniul sănătății publice și un nivel de acord moderat asupra identificării și supravegherii amenințărilor la adresa sănătății și sprijinului prin investigații de laborator pentru investigarea amenințărilor la adresa sănătății publice. Putem vedea în această analiză un nivel de convergență asupra priorităților mai ridicat între respondenții din administrația publică, unități sanitar publice, asociații profesionale, companii IT, și un nivel de convergență a priorităților mai scăzut în rândul respondenților din organizațiile non-guvernamentale.

TABEL 41. Serviciul esențial 2 - Diagnosticarea și investigarea problemelor de sănătate și a pericolelor pentru sănătate

	++	+++	++
	Identificarea și supravegherea amenințărilor la adresa sănătății	*Investigarea și răspunsul la amenințările și urgențele în domeniul sănătății publice*	*Sprijin prin investigații de laborator pentru investigarea amenințărilor la adresa sănătății publice*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	++	+++	+
Unități sanitare publice	+++	+++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+++	++	+
Organizații non-guvernamentale	+	+	++
Companii IT	+++	+++	+++

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate

În privința **serviciului esențial 3** – **Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate** – analiza răspunsurilor ne relevă un nivel ridicat de acord asupra prioritizării educației și promovării în domeniul sănătății și un nivel de acord moderat asupra comunicării privind sănătatea publică și comunicarea privind riscurile asupra sănătății. Vedem un nivel de convergență a priorităților ridicat în rândul respondenților din administrația publică, unități sanitare publice, asociații profesionale și mediul academic, și un nivel de convergență mai scăzut atunci când vine vorba de opțiunile exprimate de respondenții provenind din companiile IT și clusterele regionale.

TABEL 42. Serviciul esențial 3 - Informarea, educarea și responsabilizarea populației cu privire la problemele de sănătate

	+++	++	++
	Educația și promovarea în domeniul sănătății	*Comunicarea privind sănătatea publică*	*Comunicarea privind riscurile asupra sănătății*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	+++	++	++
Unități sanitare publice	+++	++	+++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+++	++	++
Organizații non-guvernamentale	++	+	+
Companii IT	+	+	+
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană

Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate

În privința serviciului esențial 4 - **Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate**, vedem un nivel de acord scăzut asupra prioritizării tuturor celor trei linii de acțiune din cadrul acestui serviciu – **parteneriate comunitare intra-sectoriale, parteneriate comunitare inter-sectoriale, parteneriate comunitare mixte**. Acest nivel de acord poate fi tradus prin o anumită convergență cu privire la nivelul mai redus de prioritizare al acestor servicii în rândul respondenților din mediul academic, unități sanitare publice, unități sanitare private, organizații non-guvernamentale, companii IT și clustere regionale, și o anumită divergență cu privire la nivelul mai ridicat de prioritizare al acestor servicii și linii de acțiune în rândul actorilor cheie din rândul asociațiilor profesionale și administrației publice.

TABEL 43. Serviciul esențial 4 - Mobilizarea parteneriatelor comunitare pentru identificarea și rezolvarea problemelor de sănătate

	+	+	+
	Parteneriate comunitare intra-sectoriale	*Parteneriate comunitare inter-sectoriale*	*Parteneriate comunitare mixte*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	+	+	+
Unități sanitare publice	+	+	+
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+	+	+
Organizații non-guvernamentale	+	+	++
Companii IT	+	+	+
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății

Trecând la analiza **serviciului esențial 5** - **Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății** putem vedea un nivel de acord moderat de-a lungul tuturor celor trei linii de acțiune - dezvoltarea politicilor locale de sănătate publică, procesul comunitar de îmbunătățire a sănătății și planificarea strategică, însă cu o **variație destul de mare a punctelor de convergență**. Vedem totodată un nivel de convergență mai ridicat al priorităților identificate în rândul respondenților din administrația publică, unitățile sanitare publice, unitățile sanitare private, asociații profesionale și companii IT, și un nivel de convergență mai scăzut atunci când vine vorba de prioritățile identificate de respondenții din mediul academic și clusterele regionale.

TABEL 44. Serviciul esențial 5 - Elaborarea de politici și planuri care să sprijine eforturile individuale și comunitare în domeniul sănătății

	Dezvoltarea politicilor locale de sănătate publică	*Procesul comunitar de îmbunătățire a sănătății și planificarea strategică*	*Planul pentru urgențe în materie de sănătate publică*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	+	+	++
Unități sanitare publice	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	++	+	++
Organizații non-guvernamentale	+	++	+
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Accesul populației la serviciile de sănătate

Analiza **serviciului esențial 6** – **Accesul populației la serviciile de sănătate** – ne relevă un nivel de acord moderat asupra prioritizării liniilor de acțiune, în timp ce variația punctelor de convergență este într-o bună măsură asemănătoare cu cea din analizele anterioare. Vedem un **nivel ridicat de convergență între prioritățile exprimate de respondenții din rândul administrației publice, unităților sanitare publice, asociațiilor profesionale, unităților sanitare private, companii IT**, și un **nivel mai scăzut în ceea ce privește convergența cu răspunsurile exprimate de reprezentanții mediului academic și a clusterelor regionale.**

TABEL 45. Serviciul esențial 6 – Accesul populației la serviciile de sănătate

	++	++
	Identificarea nevoilor de servicii de sănătate personală ale populației	Legătura dintre cetățeni și serviciile de sănătate individuale
Administrație publică	++	++
Mediul academic	+	+
Unități sanitare publice	++	++
Asociații profesionale	+++	++
Unități sanitare private	++	++
Organizații non-guvernamentale	++	+
Companii IT	+++	+++
Clustere regionale	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale

Mergând mai departe, rezultatele obținute în urma analizei răspunsurilor pentru serviciul esențial 7- **Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale** ne relevă un nivel de acord moderat pentru toate cele patru linii strategice de acțiune - evaluarea, planificarea și dezvoltarea forței de muncă, standardele forței de muncă în domeniul sănătății publice, învățarea pe tot parcursul vieții prin educație continuă, dezvoltarea abilităților de conducere în domeniul sănătății publice, evaluarea stării de sănătate a forței de muncă. Dacă pentru cele mai multe categorii de respondenți există un nivel moderat de convergență în privința răspunsurilor, răspunsurile participanților din categoria clusterelor regionale au tendința de a fi cel mai puțin convergente cu valorile medii obținute pentru această dimensiune.

TABEL 46. Serviciul esențial 7 – Asigurarea unei forțe de muncă competente în domeniul sănătății publice și al asistenței medicale individuale

	++	++	++	++	++
	Evaluarea, planificarea și dezvoltarea forței de muncă	*Standardele forței de muncă în domeniul sănătății publice*	*Învățarea pe tot parcursul vieții prin educație continuă*	*Dezvoltarea abilităților de conducere în sănătate publică*	*Evaluarea stării de sănătate a forței de muncă*
Administrație publică	+++	+++	+++	+++	+++
Mediul academic	+	++	++	+	++
Unități sanitare publice	++	++	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++	++	+++
Unități sanitare private	++	+	+++	++	+
ONG	+	++	++	++	+
Companii IT	+++	+++	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale

În privința serviciului esențial 8 – Evaluarea eficacității, accesibilității, și calitatea serviciilor de sănătate individuale și populaționale se poate observa același nivel de acord moderat asupra celor trei linii de acțiune - evaluarea serviciilor de sănătate populaționale, evaluarea serviciilor de sănătate individuale, evaluarea sistemului local de sănătate publică, însă de data aceasta cu o variație ceva mai mare a răspunsurilor oferite de diferitele grupuri profesionale de actori cheie prezenți în cadrul acestei consultări. Putem observa această variație chiar și la nivelul valorilor acordate de anumite grupuri profesionale liniilor prioritare de acțiune – cu diferențe semnificative de la o linie de acțiune la alta - așa cum se poate vedea la nivelul asociațiilor profesionale sau a unităților sanitare publice.

TABEL 47. Serviciul esenţial 8 – Evaluarea eficacităţii, accesibilităţii, şi calitatea serviciilor de sănătate individuale şi populaţionale

	++	++	++
	Evaluarea serviciilor de sănătate populaţionale	*Evaluarea serviciilor de sănătate individuale*	*Evaluarea sistemului local de sănătate publică*
Administraţie publică	++	++	++
Mediul academic	+	+	+
Unităţi sanitare publice	++	+	++
Asociaţii profesionale	+++	+	+++
Unităţi sanitare private	+	++	++
Organizaţii non-guvernamentale	+	++	++
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Serviciul esenţial 9: Cercetarea pentru noi informaţii şi soluţii inovatoare la problemele de sănătate

Rezultatele analizei **serviciului esenţial 9 - Cercetarea pentru noi informaţii şi soluţii inovatoare la problemele de sănătate** indică un nivel de acord moderat asupra liniilor prioritare de acţiune şi o variaţie a răspunsurilor consistentă cu valorile anterioare. Vedem că există un nivel de convergenţă relativ ridicat între valoarea media aferentă liniilor de acţiune şi răspunsurile participanţilor din categoriile administraţie publică, unităţi sanitare publice, asociaţii profesionale, companii IT şi organizaţii non-guvernamentale.

TABEL 48. Serviciul esenţial 9 - Cercetarea pentru noi informaţii şi soluţii inovatoare la problemele de sănătate

	Legătura cu instituţiile de învăţământ superior şi/sau cercetare	*Promovarea inovării*	*Capacitatea de a iniţia sau de a participa la cercetare*
Administraţie publică	++	++	++
Mediul academic	++	+	+
Unităţi sanitare publice	++	++	++
Asociaţii profesionale	+++	+++	+++
Unităţi sanitare private	++	+	+
Organizaţii non-guvernamentale	++	++	+
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Evaluarea şi optimizarea calităţii vieţii, a nivelului de optimism, de emoţii sănătoase şi a nivelului de fericire ale populaţiei

Dacă până acum rezultatele au indicat un nivel moderat de acord, răspunsurile care vizează liniile de acţiune corespunzătoare **serviciului esenţial 10 – Evaluarea şi optimizarea calităţii vieţii ne relevă rezultate uşor diferite.** Putem vedea aici un **nivel de acord mai degrabă scăzut** asupra priorităţii liniilor de acţiune **servicii de consiliere şi psihoterapie pentru populaţie** şi **servicii de optimizare şi dezvoltare personală** şi un **nivel de acord moderat** pentru **educaţia cu privire la stilul de viaţă relaţionat cu o calitate ridicată a vieţii.** Aceste rezultate sunt oarecum surprinzătoare întrucât sănătatea mintală este o prioritate esenţială în promovarea stării de bine (a bunăstării generale) şi este puternic interrelaţionată cu indicatorii de bunăstare cuprinşi în definiţia oraşelor sănătoase.

TABEL 49. Serviciul esenţial 10 - Evaluarea şi optimizarea calităţii vieţii, a nivelului de optimism, de emoţii sănătoase şi a nivelului de fericire ale populaţiei

	++	+	+
	Educaţie cu privire la stilul de viaţă relaţionat cu o calitate ridicată a vieţii	*Servicii de consiliere şi psihoterapie pentru populaţie*	*Servicii de optimizare şi dezvoltare personală*
Administraţie publică	++	++	++
Mediul academic	+	+	+
Unităţi sanitare publice	++	+	+
Asociaţii profesionale	+	+	+
Unităţi sanitare private	++	+	+
Organizaţii non-guvernamentale	++	+	+
Companii IT	+++	+++	++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Analiza acestor secţiuni ne-a revelat faptul că acordul asupra liniilor prioritare de acţiune este mai ridicat în jurul celor care privesc sănătatea înţeleasă în mod convenţional sau ca educaţie şi proces de promovare a sănătăţii, moderat în jurul celor care privesc pregătirea forţei de muncă în domeniul sănătăţii, evaluarea serviciilor de sănătate, promovarea inovării şi crearea de legături între serviciile de sănătate şi instituţiile de învăţământ superior şi de cercetare şi mult mai slab în jurul celor care privesc parteneriatele comunitare intra şi inter-comunitare şi serviciile de dezvoltare personală şi psihoterapie. Deşi aceste servicii şi linii de acţiune nu se află în centrul domeniului de sănătate înţeles în mod convenţional, au o greutate foarte mare în definiţia conceptului de "oraşe sănătoase" (***healthy cities***), concept pe care îl vom discuta în secţiunea următoare.

Mai mult, serviciile care vizează sănătatea mentală ocupă un loc din ce în ce mai important în cadrul strategiile de sănătate şi politicile care vizează bunăstarea locuitorilor spaţiilor urbane.

Trebuie să subliniem că tulburările mintale reprezintă una dintre principalele cauze ale dizabilității la nivel global. În medie, persoanele cu tulburări mentale severe mor în general cu 10-20 de ani mai devreme decât populația generală[175]. Cu toate acestea, Organizația Națiunilor Unite a estimat că până la 75% dintre persoanele care suferă de tulburări mintale în țările cu venituri mici nu au acces la servicii, în timp ce în țările cu venituri mari procentul oscilează în continuare între 35% și 50%. Problemele de sănătate mintală afectează aproximativ 84 de milioane de oameni din întreaga UE[176] , iar costurile asociate (atât directe, cât și indirecte) sunt substanțiale. De aceea, un număr din ce în ce mai mare de state europene implementează politici cuprinzătoare care vizează promovarea și conștientizarea sănătății mentale.

Orașele au o densitate mai mare a populației și a infrastructurii, ceea ce duce la niveluri mai ridicate de poluare, la un nivel al zgomotului mai ridicat (atât în interiorul cât și în exteriorul locuințelor), la supraaglomerare, la insule de căldură urbană și stres mai mare. Astfel, zonele urbane pot prezenta un risc mai mare pentru starea de bine fizică și mentală personală. Sănătatea mentală este mai frecvent amenințată din acest punct de vedere în orașe, în principal din cauza determinanților negativi sociali și a mediului (ca factori de stres)[177]. Serviciul referitor la asociate sănătatea mentală, adăugat ca prioritate se referea atât la servicii adresate persoanelor cu tulburări mentale, cât și la servicii de promovare/ optimizare a sănătății mentale, respectiv la optimism și fericire ca indicatori ai stării de bine generală și considerăm că aceste servicii merită mai multă atenție în viitoarea strategie integrate 2021-2030.

6.9.10.3. Analiza liniilor de dezvoltare strategice a zonei metropolitane Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 utilizând inițiativa Healthy Cities a Organizației Mondiale a Sănătății

O să integrăm în discuția noastră în cele ce urmează conceptul de "orașe sănătoase". Conceptul de **"Orașe sănătoase"** (*Healthy Cities*) a fost dezvoltat de **Organizația Mondială a Sănătății** în urmă cu mai bine de un deceniu și este asociat cu **obiectivele Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.** Această abordare se bucură de atenție și susținere la nivel global și a fost integrată în strategia de dezvoltare a multor centre urbane aflate în plină dezvoltare, preocupate nu doar de o creștere economică rapidă ci și de creșterea nivelului de bunăstare la nivel local și de armonizarea politicilor de dezvoltare cu cele ale protejării mediului înconjurător și a patrimoniului istoric și cultural.

De la începuturile sale, conceptul de **"Orașe sănătoase"** a fost **articulat în jurul unor principii și valori precum: dreptul la sănătate și bunăstare; echitate și justiție socială; egalitatea de gen; solidaritate; incluziune socială și dezvoltare durabilă**[178]. Conceptul aceasta definește spațiul urban ca un organism și un ecosistem complex, a cărui reziliență, vitalitate și sănătate este puternic interrelaționată cu sănătatea propriilor cetățeni și cu sustenabilitatea propriului sistem social și economic. Deși prioritizează sănătatea pentru toți și crearea unui sistem de servicii universal de sănătate, conceptul de orașe sănătoase nu se bazează pe o abordare convențională a sănătății și nu vizează doar îmbunătățirea sistemului local de sănătate publică. Principalele obiective ale demersului de construire a orașelor sănătoase ating atât dimensiuni din domeniul

[175] Joseph F. Hayes, James Miles, Kenneth Walters, Michael King și D.P.J. Osborn, D. P. J. 2015. "A systematic review and meta-analysis of premature mortality in bipolar affective disorder", ***Acta Psychiatrica Scandinavica***, 131(6), pp. 417-425.
[176] OECD/European Union (2018), Health at a Glance: Europe 2018: State of Health in the EU Cycle, OECD Publishing, Paris/European Union, Brussels, https://doi.org/10.1787/health_glance_eur-2018-en.
[177] J. Peen, R.A. Schoevers, A.T. Beekman și J. Dekker .2010. "The current status of urban-rural differences in psychiatric disorders", ***Acta Psychiatrica Scandinavica*** 121(2), pp. 84-93.
[178] World Health Organization. 2020. "Healthy Cities. Effective Approach to a Rapidly Changing World", Geneva: World Health Organization, pp. 5-6.

sănătății publice cât și aspecte ale urbanizării și infrastructurii urbane, ale economiei și sistemului local de guvernare și guvernanță, precum și relația cu mediul natural și identitatea culturală locală. Dezvoltarea unei strategii de dezvoltare bazată pe conceptelor orașelor sănătoase este ghidată în principal de colaborarea intersectorală și este construită și implementată cu ajutorul unor structuri de participare comunitară și bugetare participativă, susținute de comunități urbane eficiente, informate, active și implicate[179]. Aceste valori și principii rămân relevante și astăzi, deși deși de-a lungul anilor, sensul, conținutul și gradul expertiză aferent acest tip de ecosistem a evoluat semnificativ[180].

Poate ceea ce este însă esențial de reținut înainte de a merge mai departe, este că acest concept al "Orașelor sănătoase" nu se referă neapărat la uniformizarea priorităților de dezvoltare ale orașelor, ci mai degrabă la abordarea multisectorială și integrată a acestor priorități în funcție de nevoile și prioritățile fiecărui context urban.

Aceste obiective și priorități pot fi rezumate după cum urmează în punctele de mai jos[181]:

1. Promovarea sănătății și echității în toate politicile locale care afectează determinanții sociali ai sănătății și alinierea completă la Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (Agenda 2030);

2. Crearea unui mediu care să sprijine sănătatea, bunăstarea, alegerile sănătoase și un stil de viață sănătos;

3. Furnizarea de servicii de sănătate publice și universale și a unor servicii sociale accesibile și adaptate la nevoile tuturor cetățenilor;

4. Investiții în promovarea sănătății și în nivelul de alfabetizare în domeniul sănătății a populației locale;

5. Investiții semnificative în oferirea de sprijin noilor născuți și grupurilor sociale defavorizate precum migranții, șomerii și oamenii care trăiesc în sărăcie;

6. Consolidarea programelor de prevenire a bolilor, cu accent special pe obezitate, fumat, alimentație nesănătoasă și un stil de viață activ;

7. Promovarea unei planificări și proiectări urbane sănătoase;

8. Investiții în politici ecologice, aer curat și apă, precum și proiectarea de orașe prietenoase pentru copii și persoanele de toate vârstele și abordarea problemelor legate de schimbările climatice, cum ar fi scăderea emisiilor de carbon și identificarea unor soluții care să contracareze efectele schimbărilor climatice;

9. Sprijinirea cetățeniei active și comportamentelor participative, și promovarea incluziunii sociale și a inițiativelor bazate pe comunitate;

10. Consolidarea serviciilor de sănătate publică a orașului și a capacității sistemului local de sănătate publică de a răspunde la situațiile de urgență.

[179] Ibid.
[180] Ibid.
[181] Ibid, pp. 8.

Plecând de la aceste obiective și priorități, am construit cu ajutorul metodologiei Delphi modificată o secțiune de întrebări adresate principalilor actori cheie din domeniul sănătății din municipiul Cluj-Napoca și ZMC compusă din 7 dimensiuni sau linii de dezvoltare strategice. Fiecare linie strategică de dezvoltare este definită de seturi de 2 până la 4 indicatori iar pentru măsurarea acordului am calculat pentru fiecare indicator valoarea medie a scorurilor acordate de respondenți, exprimată atât într-un format agregat cât și în mod diferențiat în funcție de domeniile de activitate ale respondenților.

Ne propunem astfel să punem în discuție liniile prioritare de lucru și acțiune și totodată să conturăm o viziune comună de dezvoltare a domeniul sănătății publice la nivelul orașului Cluj-Napoca și ZMC care depășește înțelegerea sănătății definită în mod convențional. Ne dorim să lărgim perspectivele asupra sănătății publice și mentale prin integrarea sănătății atât în dimensiunile care vizează urbanismul și condițiile de locuit, precum și în legătura cu mediul natural și biodiversitatea, identitatea culturală și structurile sociale și economice ale spațiului urban. Plecând de la aceste întrepătrunderi și intersectări de perspectivă și abordare am lansat câteva direcții de discuție cu actorii cheie din domeniul sănătății publice din municipiul Cluj-Napoca și ZMC. În secțiunile următoare vom prezenta rezultatele acestei consultări și vom interpreta acordul asupra liniilor prioritare de acțiune și direcțiilor viitoare de lucru și vom încerca să analizăm aceste opțiuni.

Rezultatele prezentate în **Tabelul 50** indică un nivel al acordului mai ridicat asupra liniilor de dezvoltare care vizează aspecte ale locuirii și infrastructurii urbane precum **Crearea unui spațiu urban curat și sigur, Crearea unui spațiu urban cu suficient spațiu verde, zone pietonale și piste de biciclete, Locuințe de calitate conectate la infrastructura urbană, Spații urbane și periurbane cu aer curat și grad redus de poluare** precum și asupra liniilor de dezvoltare care vizează transportul în comun, toate acestea înregistrând valori apropiate de 9 sau peste 9. Investiția în educație și reducerea barierelor socio-economice definite prin liniile de dezvoltare **Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, Reducerea barierelor socio-economice de acces la educație** și **Încurajarea unui stil de viață sănătos în școli** înregistrează și ele valori peste 9. Valori ceva mai mici sunt înregistrate în jurul liniilor de dezvoltare care vizează protejarea patrimoniului construit, protejarea biodiversității și structurile de participare comunitară care înregistrează valori între 8 și 9.

În secțiunile care urmează vom vedea distribuția acestor valori exprimată în mod diferențiat, în funcție de sectorul de activitate al respondenților. Vom ilustra aceste valori ale acordului în tabelele din secțiunile următoare.

TABEL 50. Rezultatele modelului de priorități bazat pe liniile de dezvoltare ale orașelor sănătoase

Dimensiuni dezvoltare Orașe Sănătoase	min	max	med	sd	v	N
1 - Calitatea, curățenia și siguranța mediului (inclusiv calitatea locuințelor)						
Crearea unui spațiu urban curat și sigur	1	10	9.16	1.5	2.26	49
Crearea unui spațiu urban cu suficient spațiu verde, zone pietonale și piste de biciclete	1	10	9.31	1.34	1.79	49
Locuințe de calitate conectate la infrastructura urbană	1	10	8.91	1.41	1.99	49
2 - Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban din zona metropolitană Cluj						
Spații urbane și periurbane cu aer curat și grad redus de poluare	1	10	9.29	1.5	2.25	49
Transport în comun nepoluant și sustenabil	1	10	9.1	1.33	1.76	49
Protejarea biodiversității	1	10	8.68	1.91	3.66	49
Protejarea patrimoniului construit	1	10	8.59	2	4.00	49
3 - Sprijinul comunitar și formarea unei comunități participative						
Mediu economic incluziv și dinamic	1	10	8.67	1.68	2.82	49
Instituții care încurajează participarea locală și responsabilitatea socială	1	10	8.46	1.86	3.45	49
Servicii sociale publice incluzive și de calitate	1	10	8.85	1.52	2.30	49
Un sistem educațional local incluziv și performant	1	10	9.23	1.52	2.31	49
4 - Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea						
Creșterea gradului de participare al cetățenilor prin modele de bugetare participativă în politicile locale de dezvoltare	1	10	8.16	1.89	3.56	49
Sistem incluziv de participare care reprezintă toate grupurile etnice și sociale	1	10	8.1	1.92	3.68	49
5 - Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă)						
Creșterea accesului cetățenilor din zona metropolitana Cluj la locuințe adecvate dotate cu apa curentă și canalizare	1	10	8.86	1.44	2.08	49
Creșterea accesului la hrană sănătoasă și produse alimentare de calitate	1	10	8.86	1.7	2.88	49
Creșterea accesului la locuri de muncă sigure și bine remunerate	1	10	8.73	1.71	2.91	49
6 - Accesul populației la experiențe și resurse diverse						
Acces la infrastructură pentru activități sportive	1	10	8.49	1.63	2.67	49
Acces la infrastructură pentru activități educaționale	1	10	8.92	1.44	2.08	49
Acces la infrastructură pentru activități culturale	1	10	8.59	1.53	2.33	49
Acces la piețe și unități de desfacere a produselor proaspete provenite de la producători locali	1	10	8.91	1.44	2.08	49
7 - Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne și performante						
Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne în Zona Metropolitană Cluj-Napoca	1	10	9.23	1.31	1.71	49
Reducerea barierelor socio-economice de acces la educație	1	10	9.12	1.54	2.36	49
Încurajarea unui stil de viață sănătos în școli	1	10	9.37	1.3	1.7	49

*min = minim; max = maxim; med = medie; sd = deviație standard; v = varianță; N = numărul de răspunsuri

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Calitatea, curățenia și siguranța mediului (inclusiv calitatea locuințelor

Analiza acestei secțiuni ne-a relevat nivelul unui acord moderat asupra dimensiunilor de dezvoltare care vizează calitatea locuințelor și curățenia spațiului urban, existând în rândul actorilor cheie consultați un nivel de consens și convergență a opțiunilor cu privire la prioritizarea investițiilor în locuințe de calitate conectate la infrastructura urbană și amenajări urbane care să mențină un mediu curat, sigur, cu un nivel redus de poluare.

TABEL 51. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 1 - Calitatea, curățenia și siguranța mediului (inclusiv calitatea locuințelor)

	Crearea unui spațiu urban curat și sigur	*Crearea unui spațiu urban cu suficient spațiu verde, zone pietonale și piste de biciclete*	*Locuințe de calitate conectate la infrastructura urbană*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	++	++	++
Unități sanitare publice	++	+++	+
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	++	++	++
Organizații non-guvernamentale	++	++	+++
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+++

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban

În secțiunea următoare analizăm **dimensiunea de dezvoltare orașe sănătoase 2 - Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban din zona metropolitană Cluj** unde putem observa un nivel moderat spre ridicat al acordului asupra direcțiilor de lucru și liniilor de dezvoltare **cu un nivel ridicat de convergență al prioritățile în rândul respondenților din administrația publică, asociații profesionale, unități sanitare private, organizații non-guvernamentale, companii IT.** Liniile de dezvoltare care au înregistrat cele mai mici scoruri – Protejarea biodiversității și Protejarea patrimoniului construit – deși par foarte puțin interrelaționate cu domeniul sănătății publice, vin să completeze conceptul de oraș și arie urbană ca un ecosistem sănătos.

TABEL 52. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 2 - Sustenabilitatea pe termen lung a ecosistemului urban din zona metropolitană Cluj

	Spații urbane și periurbane cu aer curat și grad redus de poluare	*Transport în comun nepoluant și sustenabil*	*Protejarea biodiversității*	*Protejarea patrimoniului construit*
Administrație publică	++	++	++	++
Mediul academic	++	++	+	+
Unități sanitare publice	+++	++	+	+
Asociații profesionale	+++	+++	+++	+++
Unități sanitare private	++	++	+	++
Organizații non-guvernamentale	++	++	++	++
Companii IT	+++	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	++	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Sprijinul comunitar și formarea unei comunități participative

În secțiunea următoare analizăm o componentă crucială a conceptului de orașe sănătoase, aceea a **formării unei comunități participative**. Această componentă înregistrează un nivel de acord moderat spre scăzut și prezintă un nivel ridicat de varianță a scorurilor acordate fiecărei linii de dezvoltare. Vedem un nivel de convergență al opiniilor mai ridicat în rândul respondenților din unitățile sanitare publice, asociațiilor profesionale și administrației publice, și un nivel mai scăzut în rândul celor din mediul academic, unitățile sanitare private și clustere regionale. Este posibil ca această linie de dezvoltare și dimensiune de lucru să înregistreze un scor al acordului mai scăzut datorită percepției sănătății publice ca fiind un domeniu al specialiștilor și experților unde există prea puțin loc de inițiative deliberative. Cu toate acestea această linie de acțiune este importantă în procesul de definire a priorităților și nevoilor locale.

TABEL 53. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 3 - Sprijinul comunitar și formarea unei comunități participative

	Mediu economic incluziv și dinamic	*Instituții care încurajează participarea locală și responsabilitatea socială*	*Servicii sociale publice incluzive și de calitate*	*Un sistem educațional local incluziv și performant*
Administrație publică	+	++	++	++
Mediul academic	+	+	+	++
Unități sanitare publice	++	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+	+	+	++
Organizații non-guvernamentale	+	++	++	++
Companii IT	++	+	+	+++
Clustere regionale	+	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea

În ceea ce privește dimensiunea de dezvoltare 4 - Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea observăm și aici că se păstrează tendința din secțiunea anterioară cu un nivel scăzut al acordului asupra liniilor de dezvoltare și acțiune care cuprind forme și structuri de bugetare participativă, cu toate că la nivelul municipiului Cluj-Napoca au fost introduse astfel de procese de participare. Vedem un grad ridicat de convergență în rândul respondenților din categoriile aparținând mediului academic, unități sanitare publice, asociații profesionale și unități sanitar private cu privire la prioritatea mai scăzută a acestor direcții de lucru în viitoarea strategie integrată de dezvoltare 2021-2030.

TABEL 54. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 4 - Gradul de participare al cetățenilor asupra deciziilor care le afectează viața, sănătatea și bunăstarea

	+	+
	Creșterea gradului de participare al cetățenilor prin modele de bugetare participativă în politicile locale de dezvoltare	*Sistem incluziv de participare care reprezintă toate grupurile etnice și sociale*
Administrație publică	++	+
Mediul academic	+	+
Unități sanitare publice	+	+
Asociații profesionale	+	+
Unități sanitare private	+	+
Organizații non-guvernamentale	+++	++
Companii IT	+	+++

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă)

În această secțiune, vedem că există un nivel moderat de acord asupra liniile de dezvoltare aferente dimensiunii 5 - **Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă).** Putem observa o anumită convergență a opțiunilor exprimate în rândul opțiunilor exprimate de participanții din administrația publică, unități sanitare publice, asociații profesionale, organizații non-guvernamentale și companii IT.

TABEL 55. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 5 - Satisfacerea nevoilor de bază (hrană, apă, adăpost, venituri, siguranță și muncă)

	Creșterea accesului cetățenilor din zona metropolitana Cluj la locuințe adecvate dotate cu apa curentă și canalizare	*Creșterea accesului la hrană sănătoasă și produse alimentare de calitate*	*Creșterea accesului la locuri de munca sigure și bine remunerate*
Administrație publică	++	++	++
Mediul academic	++	+	+
Unități sanitare publice	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+	++	+
Organizații non-guvernamentale	++	++	++
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Accesul populației la experiențe și resurse diverse

Analiza acestei secțiuni ne indică un nivel al acordului moderat cu privire la liniile de dezvoltare care vizează educația și alimentația sănătoasă - **Acces la infrastructură pentru activități educaționale, Acces la infrastructură pentru activități culturale** și **Acces la piețe și unități de desfacere a produselor proaspete provenite de la producători locali,** și un nivel de acord scăzut asupra importanței **Accesului la infrastructură pentru activități sportive, cu toate că literatura de specialitate prezintă suficiente dovezi care arată că promovarea activității sportive este unul dintre cele mai bune mijloace de contracara riscurile de sănătate și afecțiunile mentale.**

TABEL 56. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 6 - Accesul populației la experiențe și resurse diverse

	Acces la infrastructură pentru activități sportive	*Acces la infrastructură pentru activități educaționale*	*Acces la infrastructură pentru activități culturale*	*Acces la piețe și unități de desfacere a produselor proaspete provenite de la producători locali*
Administrație publică	++	++	++	++
Mediul academic	+	++	+	++
Unități sanitare publice	+	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++	+++
Unități sanitare private	+	++	++	++
Organizații non-guvernamentale	++	++	++	++
Companii IT	+	++	+	++
Clustere regionale	++	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne și performante

Nivelul de acord pentru această dimensiune de dezvoltare este unul moderat, cu un nivel de convergență al răspunsurilor ridicat în rândul majorității respondenților, cu excepția respondenților din categoria clustere regionale, a căror răspunsuri se situează în jurul unor valori mai mici. Respondenții consideră importantă dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne, încurajarea unui stil de viață sănătos precum și reducerea barierelor socio-economice de acces la educație, educația fiind unul dintre domeniile cu cele mai ridicat scor din această secțiune.

TABEL 57. Dimensiuni dezvoltare orașe sănătoase 7 - Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne și performante

	++	++	++
	Dezvoltarea unei infrastructuri educaționale moderne în Zona Metropolitană Cluj-Napoca	*Reducerea barierelor socio-economice de acces la educație*	*Încurajarea unui stil de viață sănătos în școli*
Administrație publică	+++	+++	+++
Mediul academic	++	++	++
Unități sanitare publice	++	++	++
Asociații profesionale	+++	+++	+++
Unități sanitare private	++	++	++
Organizații non-guvernamentale	++	++	++
Companii IT	+++	+++	+++
Clustere regionale	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Discuții și concluzii

Consultările cu actorii cheie și experții din această secțiune relevă câteva rezultate interesante. Deși există un nivel de acord moderat și ridicat cu privire la importanța prioritizării infrastructurii urbane, transportului nepoluant și accesului la locuințe moderne și curate, precum și accesului la educație de calitate și infrastructură școlară adecvată, există niveluri mult mai scăzute de consens cu privire la importanța biodiversității și patrimoniului construit, precum și a accesului la infrastructură pentru activități sportive și structuri de participare comunitară. Deși acestea din urmă nu sunt direct legate de sănătate ca domeniu înțeles din punct de vedere clinic, ele pot avea un impact foarte mare asupra bunăstării generale a populației unui oraș și a sănătății mentale. Considerăm utilă astfel continuarea discuției despre dimensiunile de dezvoltare și liniile de acțiune cuprinse în conceptul de "Orașe sănătoase", concept pe care sperăm să îl integrăm în direcțiile de lucru a viitoarei **Strategii Integrate de Dezvoltare 2021-2030.**

6.9.10.4. Priorități identificate de actorii cheie strategici în domeniul sănătății prin evaluarea calitativă participativă, pentru anii 2021-2030 referitoare la sănătatea fizică și sau mentală din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

Introducere

Construind pe conceptele discutate în subcapitolele anterioare de servicii esențiale de sănătate publică și orașe sănătoase, obiectivul general al acestui subcapitol este de a adăuga la ansamblul de cunoștințe rezultatele analizei calitative a priorităților pentru sistemul local de sănătate publică din Zona Metropolitană Cluj-Napoca pentru consolidarea rezultatelor obținute din analizele anterioare.

Metodologie

Răspunsurile participanților la întrebarea deschisă referitoare la trei din cele mai relevante priorități referitoare la sectorul de sănătate din Zona Metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 au fost analizate prin metoda analitică tematică a conținutului, utilizând software-ul Atlas.ti Cloud, dezvoltat specific pentru interpretarea textelor și analiza de date calitative asistată de computer.

Analiza tematică este o metodă care identifică, evaluează, sintetizează și raportează în mod sistematic datele calitative prin codarea tematică și categorisirea informațiilor. Pentru această analiză, s-a implementat metoda inductivă descrisă de Braun & Clarke[182], reflectând răspunsurile participanților, iar temele identificate au fost derivate din setul de date. Pașii urmați pentru a identifica si analiza aspectele proceselor care generează o pentru sistemul local de sănătate publică au fost următorii: (1) familiarizarea cu conținutul răspunsurilor la întrebările deschise, (2) definirea și generarea codurilor preliminare, (3) căutarea categoriilor de coduri și a temelor principale, (4) revizuirea temelor, (5) definirea temelor principale, și (6) raportarea. Pentru a facilita familiarizarea cu conținutul răspunsurilor, toate răspunsurile au fost citite atent pentru a observa frecvența cuvintelor prezente în text și pentru a dezvolta codurile preliminare, cu un total de 54 de coduri. În a doua etapă, datele au fost codate sistematic cu sistemul de coduri dezvoltat preliminar. În a treia etapă de revizuire a conținutului, codurile preliminare au fost împărțite în 20 de categorii și 3 teme principale. Pentru a observa diferențele dintre domeniile de activitate a actorilor cheie, datele au fost integrate în tabele pentru fiecare temă, unde frecvența absolută a codurilor din fiecare domeniu de activitate din totalul de coduri alocate în analiza tematică de conținut a fost transpusă în coduri de culoare. Utilizarea software-ului pentru analiza de date calitative, a permis înregistrarea mai multor coduri pentru același segment de text codat, astfel înregistrându-se un sistem structurat, astfel codurile aplicate au fost într-o varietate de combinații iar detaliile legate de experiențele raportate nu au fost pierdute în procesul de definire a temelor. Rezultatele obținute pe baza răspunsurilor la întrebările deschise legate de aspectele pozitive si aspectele care necesită schimbare cu privire la îngrijirea la locul nașterii au fost categorisite utilizând cadrul de codare din Figura 277.

Rezultate

Cadrul de codare final a inclus opt teme principale: (1) dezvoltarea planificării la nivel local, (2) dezvoltarea serviciilor de sănătate la nivel local și (3) dezvoltarea ecosistemului local. Fiecare nivel principal a fost divizat în multiple sub-nivele, iar cadrul de codare generat a fost testat și optimizat prin definirea fiecărui sub-nivel.

[182] Braun V, Clarke V, Hayfield N, Terry G. Handbook of Research Methods in Health Social Sciences. Singapore: Springer Nature; 2018.

FIGURA 295. **Harta priorităților identificate de actorii cheie strategici pentru sistemul local de sănătate**

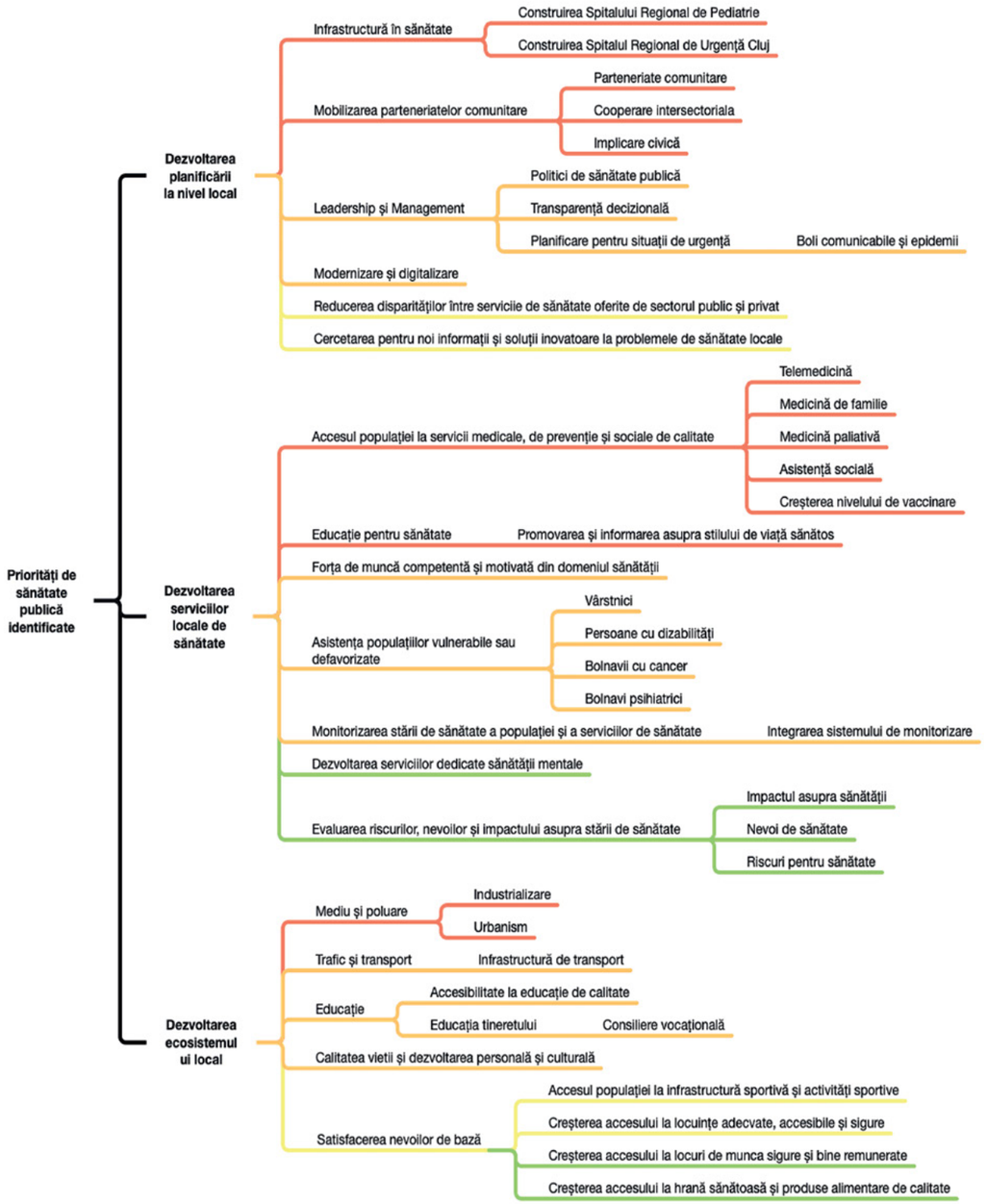

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Din totalul de 48 de chestionare completate și incluse în analiză (rata de completare 76.7%), numărul total de răspunsuri la întrebările deschise legate de trei priorități referitoare la sectorul de sănătate din Zona Metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 a fost 144, cu o medie de 2.94 răspunsuri pentru fiecare respondent. Un număr total de 222 de coduri au fost alocate, iar fiecare răspuns a fost codat cu o medie de 1.57 coduri. Frecvența cu care apar aceste coduri indică relevanța acestor aspecte pentru actorii cheie locali.

În tabelele de mai jos sunt evidențiate categoriile obținute în urma analizei tematice, în ordinea temelor principale, a domeniilor de lucru a respondenților și în funcție de procentajul total din numărul total de coduri generate în urma analizei tematice.

Din totalul de 48 de respondenți, aceștia reprezintă un spectru larg de actori cheie din Zona Metropolitană Cluj-Napoca și sunt clasificați după domeniu de activitate în felul următor: (1) Administrație publică (N=3), Asociații profesionale (N=3), Clustere regionale de inovare (N=3), Companii de It (N=2), mediul academic (N=9), Organizații non-guvernamentale (N=9), Unități sanitare private (N=9), Unități sanitare publice (N=12). Referitor la ariile cu cea mai mare prioritate identificate în urma analizei tematice de conținut, putem observa din cele 3 tabele, 5 categorii de coduri care reprezintă aproximativ 50% din total în urma analizei tematice. Acestea sunt prezentate detaliat în următoarele paragrafe pentru a oferi mai multe informații pentru cele mai frecvente categorii identificate de actorii cheie strategici ca priorități.

TABEL 58. **Prioritățile identificate pentru serviciile de sănătate la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți**

	+++	++	++	++	++	++	+
Dezvoltarea serviciilor de sănătate locale	*Accesul la servicii de sănătate*	*Educație pentru sănătate*	*Forța de muncă*	*Populații vulnerabile sau defavorizate*	*Monitorizare stare de sănătate*	*Servicii sănătate mentală*	*Evaluarea nevoilor și riscurilor*
Administrație publică		+	+		+		+
Asociații profesionale	++	+				+	
Clustere regionale	++				+		+
Companii de IT			+				
Mediul academic	+	++	+	+	+		+
ONG	+++	+		++	+	++	+
Unități sanitare private	+++	++	++	++			
Unități sanitare publice	+++	+++	++	+	+	++	

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Referitor la cea mai frecventă categorie identificată: "Accesul populației la servicii medicale, preventive și sociale de calitate" (Tabelul 58), participanții din majoritatea domeniilor de activitate au indicat faptul că acestea trebuie să fie îmbunătățite prin digitalizare, incluzând de exemplu: "consultații online", "tehnologizarea cabinetelor", și "acces gratuit la servicii de telemedicină". De asemenea respondenții au precizat că aceste servicii de sănătate trebuie să fie de "calitate", disponibile "pe scală largă", cu "acces gratuit" și "facil" , "nediscriminatorii", "aproape de cetățeni", "la timp și transparente" . Printre nevoile specifice din această categorie, îmbunătățirea serviciilor de medicină primară, medicină paliativă și cele de prevenție, incluzând accesul la programe de vaccinare și evaluări medicale profilactice, au fost specificate.

Din perspectiva participanților, categoria de "Educație pentru sănătate și informarea despre un stil de viață sănătos" este una dintre prioritățile de viitor cele mai importante. După cum un participant a precizat, este nevoie de "Implementarea eficientă a unei educații reale-active pentru sănătate în instituțiile de învățământ și în întreaga comunitate". Printre măsurile propuse campaniile de sănătate împotriva toxicelor și a stilului de viață nesănătos sunt importante măsuri educative, dar este nevoie și de implicarea cadrelor medicale în aceste măsuri de prevenție pe scală largă la nivel local.

TABEL 59. Prioritățile identificate pentru planificarea la nivel local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți

	+++	++	++	++	+	+
Dezvoltarea planificării la nivel local	Infrastructură în sănătate	Parteneriate comunitare	Leadership și Management	Modernizare și digitalizare	Disparități între sectorul public și privat	Cercetare și inovație
Administrație publică	++		+	+		
Asociații profesionale	+		+			
Clustere regionale	+		+			+
Companii de IT		+	+	+		+
Mediul academic	++	++	+		+	
ONG	++	++	++	+	+	
Unități sanitare private	+		+	+	+	
Unități sanitare publice	+++	+++	+	++		+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

După cum se poate observa în Tabelul 59, există un consens între majoritatea tipurilor de participanți, că infrastructura de sănătate trebuie îmbunătățită. Respondenții au precizat la această categorie multiple nevoi, printre care cea mai relevantă este "construcția Spitalului Regional de Urgență", dar alte idei au specificat și "îmbunătățirea/ extinderea infrastructurii", "modernizarea", și "dotarea cu echipamente". Printre investițiile propuse au fost și "construcția unui spital pediatric monobloc" sau a unui "centru de diabet", cât și "relocarea clinicilor în clădiri cu circuite".

Răspunsurile respondenților din domeniile de IT, organizații non-guvernamentale, academic și unități sanitare publice au indicat multiple tipuri de parteneriate pentru îmbunătățirea sistemului local de sănătate, printre care au fost menționate activități comunitare și de implicare civică a cetățenilor, colaborări între sectoarele de sănătate public și privat, parteneriate pentru dezvoltarea activităților de cercetare-inovare , cât și cele educaționale. Participanții au menționat nevoia de "comunicare", "continuare a încurajării ... a colaborării" , și "abordare interactivă" pentru probleme din viața comunitară, învățământ, inovație locală și pentru sistemul mde sănătate local per ansamblu.

Combaterea poluării și a schimbărilor climatice, precum protejarea mediului și extinderea spațiilor verzi au fost identificate de foarte mulți respondenți ca priorități majore pentru a îmbunătăți sistemul local de sănătate publică și starea de sănătate a cetățenilor din zona metropolitană Cluj-Napoca pentru anii 2021-2030 (Tabelul 60). Unul dintre respondenți a precizat nevoia de: "Asigurarea unui mediu sănătos de viață, reducerea poluării prin proiecte de urbanism: reducerea densității locuințelor, extinderea spațiilor verzi". Iar după cum a specificat alt respondent: "promovarea unui

mediu sănătos (transport ecologic, plămânul verde al orașului-inclusiv acoperișuri verzi)" este o prioritate reală pentru viitor. De asemenea, multiple măsuri la această categorie sunt considerate prioritare, precum "controlul și reducerea poluării chimice/fizice (iradiere, zgomot)", necesitatea unei "rampe de gunoi ecologice", "conservarea și extinderea parcurilor", cât și "construirea de noi spații verzi în cartiere noi" și "intra și periurban". Această categorie a fost frecvent adresată alături de problema traficului și a transportului în comun din zona metropolitană Cluj-Napoca, a doua cea mai frecventă categorie din tema de ecosistem local identificat| prin această analiză. Multiplii actori cheie doresc proiecte care să adreseze această categorie interconectată cu problema poluării, precum: "mobilitate nepoluantă (transport public)", "mobilitate individuală (biciclete)", "limitarea mașinilor în oraș" sau "devierea traficului pe centură și finalizarea centurii".

TABEL 60. Prioritățile identificate pentru ecosistemul local în funcție de domeniul de activitate al actorilor cheie participanți

	+++	++	++	++	++	+	+	+
Dezvoltarea ecosistemului local	*Mediu și poluare*	*Trafic și transport*	*Educație*	*Calitatea vieții*	*Activități sportive*	*Locuințe adecvate și sigure*	*Locuri de muncă*	*Hrană sănătoasă*
Administrație publică	+	+		+				+
Asociații profesionale	+++			+		+	++	
Clustere regionale				+				+
Companii de IT	+	+						
Mediul academic	+++	+	+++		++			
ONG	++	+	++	+	+	+		
Unități sanitare private	+	+		++	+			+
Unități sanitare publice	+++	++	++	+++	+	+	+	+

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor colectate în urma consultării actorilor cheie strategici din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în cadrul SIDU 2021-2030

Elemente de interes ale subcapitolului

Deși există diferențe între comentariile calitative vis-a-vis de prioritățile Zonei Metropolitane Cluj-Napoca pentru 2021-2030, un număr total de 21 de categorii principale au reieșit în urma analizei tematice, care pot fi clasificate în următoarele arii de interes: dezvoltarea serviciilor de sănătate, dezvoltarea planificării la nivel local și dezvoltarea ecosistemului local.

Actorii cheie strategici au identificat următoarele categorii de priorități cu un nivel crescut de consens:

1. Creșterea accesului populației la servicii medicale, preventive și sociale de calitate
2. Nevoia de educație pentru sănătate și și de informare despre un stil de viață sănătos
3. Dezvoltarea infrastructurii locale de sănătate
4. Mobilizarea parteneriatelor comunitare
5. Combaterea poluării și protejarea mediului înconjurător

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.10.1. Calitatea vieții în municipiul Cluj-Napoca comparativ cu alte orașe europene/577

6.10.1.1. Compoziția populației/579

6.10.1.2. Satisfacția cu viața/580

6.10.1.3. Satisfacția cu serviciile publice/581

6.10.1.4. Sărăcia și marginalizarea socială/587

6.10.2. Comunități marginalizate/591

6.10.2.1. Metodologia de identificare a zonelor marginalizate din România/593

6.10.2.2. Zone dezavantajate din Cluj-Napoca în datele de la Recensământul din 2011/594

6.10.2.3. Zone urbane marginalizate din Cluj-Napoca/597

6.10.3. Infrastructura și serviciile sociale/629

6.10.3.1. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în strategiile existente/629

6.10.3.2. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în viitoarele documente strategice la nivel european și național/631

6.10.3.3. Grupuri vulnerabile și servicii sociale din județul Cluj/640

6.10.4. Locuirea socială în municipiul Cluj-Napoca/676

6.10.4.1. Locuirea socială în context/676

6.10.4.2. Sectorul de locuire socială din Cluj-Napoca/677

6.10.4.3. Alte tipuri de ajutor financiar pentru locuire/684

Referințe bibliografice/686

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 296. Raportul de dependență a populației – comparație cu orașele europene (2018)/579

FIGURA 297. Satisfacția globală cu viața/580

FIGURA 298. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu școlile din oraș (%)/581

FIGURA 299. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu serviciile medicale din oraș (% din total populație)/582

FIGURA 300. Gradul de satisfacție cu transportul public din oraș (% din total populație)/582

FIGURA 301. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu spațiile verzi din oraș (% din total populație)/583

FIGURA 302. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu nivelul zgomotului și calitatea aerului din oraș (% din total populație)/584

FIGURA 303. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu facilitățile sportive și facilitățile culturale din oraș (% din total populație)/585

FIGURA 304. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu curățenia din oraș (% din total populație)/585

FIGURA 305. Sentimentul de siguranță ca locuitor al orașului (% din total populație)/586

FIGURA 306. Sunteți satisfăcut(ă) să trăiți în acest oraș? (% din total populație)/587

FIGURA 307. Între accesul la o locuință bună și dificultăți la plata facturilor (% din total populație)/588

FIGURA 308. Între accesul la o locuință bună și accesul la un loc bun de muncă (% din total populație)/589

FIGURA 309. Între accesul la un loc bun de muncă și satisfacția populației cu situația financiară a gospodăriei (% din total populație)/590

FIGURA 310. Exemple de interacțiune în teritoriu între sectoarele de recensământ și comunitățile propriu-zise/592

FIGURA 311. Distribuția populației după tipul ariei de reședință, în 2011 (% din populația stabilă)/595

FIGURA 312. Rata marginalizării la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori/597

FIGURA 313. Ponderea copiilor în total populație din ZUM-urile de la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori/598

FIGURA 314. Ponderea persoanelor de etnie roma în total populație în ZUM-urile din municipiile de peste 200 mii locuitori/598

FIGURA 315. Harta zonelor urbane marginalizate din municipiul Cluj-Napoca/599

FIGURA 316. Tipologia ZUM-urilor din Cluj-Napoca conform datelor RPL 2011/601

FIGURA 317. Strada Traian/603

FIGURA 318. Strada Traian/603

FIGURA 319. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Stephenson)/605

FIGURA 320. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Gării)/608

FIGURA 321. Strada George Byron – locuințe cu cameră și bucătărie/608

FIGURA 322. Strada George Byron – fostele cămine muncitorești/609

FIGURA 323. Strada Meșterul Manole nr. 2/611

FIGURA 324. Strada Meșterul Manole nr. 2 cu blocurile noi construite în apropiere/612

FIGURA 325. Bulevardul Muncii nr. 7/612

FIGURA 326. Dallas/615

FIGURA 327. Rampa/617

FIGURA 328. Comunitatea Coastei/619

FIGURA 329. Cantonului/621

FIGURA 330. Distribuția cantinelor sociale din ZMC, pe localități și forme de proprietate (număr)/645

FIGURA 331. Distribuția cantinelor sociale din județul Cluj, pe capacitate și număr de beneficiari (număr)/645

FIGURA 332. Distribuția serviciilor sociale pentru prevenirea separării copilului de familie din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)/648

FIGURA 333. Distribuția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în funcție de tipul de handicap, în județul Cluj și în țară (%)/652

FIGURA 334. Distribuția copiilor în protecție specială între servicii rezidențiale și servicii de tip familial la nivel național și în județul Cluj, în perioada 2013-2019 (%)/654

FIGURA 335. Serviciile rezidențiale pentru copiii fără dizabilități în protecție specială, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)/656

FIGURA 336. Cazurile raportate de copii cu unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate, în județul Cluj, 2014-2019/662

FIGURA 337. Cazuri confirmate de abuz, neglijare, exploatare asupra copilului în județul Cluj (număr)/663

FIGURA 338. Copiii care au săvârșit o faptă penală și răspund penal sau nu, în județul Cluj și în țară (număr)/664

FIGURA 339. Distribuția adulților cu dizabilități care trăiesc în familii sau în instituții, pe tipuri de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)/667

FIGURA 340. Serviciile sociale pentru persoane adulte cu dizabilități, din Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)/668

FIGURA 341. Serviciile sociale pentru persoane vârstnice, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități din ZMC, în 2020 (număr)/671

FIGURA 342. Gruparea locuințelor sociale în municipiul Cluj-Napoca/678

FIGURA 343. Solicitări de locuințe sociale în municipiul Cluj-Napoca/679

FIGURA 344. Sprijinul acordat pentru plata chiriei/685

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.10. Incluziune socială

TABEL 61. Praguri urbane la nivel național, pe indicatori cheie (%)/593

TABEL 62. Profilul celor 5 ZUM conform datelor RPL 2011/600

TABEL 63. Tematica obiectivelor strategice pentru perioada 2014-2020/630

TABEL 64. Prioritățile POIDS/635

TABEL 65. Grupurile vulnerabile din municipiul Cluj-Napoca, Zona Metropolitană Cluj și județul Cluj/640

TABEL 66. Evoluția numărului de beneficiari plătiți – alocație pentru susținerea familiei și venit minim garantat, în județul Cluj și localitățile componente ZMC/644

TABEL 67. Numărul și proporția copiilor (separați de familie) aflați în sistemul de protecție specială/647

TABEL 68. Numărul și proporția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în județul Cluj și în țară/651

TABEL 69. Distribuția copiilor în protecție specială în județul Cluj între servicii rezidențiale și servicii de tip familial, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 31 decembrie 2019/655

TABEL 70. Personalul angajat de DGASPC pentru protecția copilului, în Cluj, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 30 octombrie 2020/657

TABEL 71. Numărul copiilor cu CES, pe ani școlari/661

TABEL 72. Adulții cu dizabilități în județul Cluj și în țară/666

TABEL 73. Distribuția adulților cu dizabilități pe grade de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)/667

TABEL 74. Serviciile sociale pentru alte grupuri vulnerabile, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)/673

TABEL 75. Priorități POIDS și măsuri/ intervenții recomandate/675

CASETA 1. Perspectiva locatarilor de pe strada Stephenson, nr. 15/606

CASETA 2. Acțiuni desfășurate prin proiectul LERI pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire ale rezidenților de pe strada Stephenson nr. 15/607

CASETA 3. Locuirea în strada Meșter Manole – fragment interviu locatar/610

CASETA 4. Relația cu vecinii în strada Meșterul Manole – fragment interviu locatar/611

CASETA 5. Recomandări de intervenție în colonia Dallas/616

CASETA 6. Recomandări de intervenție în comunitatea de pe Rampă/618

CASETA 7. Recomandări de intervenție în comunitatea Colina (Coastei)/620

CASETA 8. Recomandări de intervenție în comunitatea Cantonului/622

CASETA 9. Pata 2 pe scurt/623

CASETA 10. Principalele rezultate declarate ale proiectului Pata-Cluj/624

CASETA 11. Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii „ALMA" Pata Rât – Fundația Dezvoltarea Popoarelor Cluj/626

CASETA 12. Propuneri priorități naționale de investiții 2021-2027 în domeniul incluziunii sociale/633

CASETA 13. Centru de consiliere și sprijin pentru părinți și copii/651

CASETA 14. Centrul de Servicii Socio Medicale/653

CASETA 15. Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj/659

CASETA 16. Centru de zi pentru persoane adulte cu handicap/668

CASETA 17. Caracteristici definitorii ale politicilor de locuire socială din România/677

CASETA 18. Proiecte de locuințe sociale care au fost abandonate/679

CASETA 19. Criterii de alocare a locuințelor sociale – practica la nivel național/681

6.10. Incluziune socială

Viziunea de dezvoltare pentru anul 2020 își propune să nu lase pe nimeni în urmă (***No one left behind, Obiectivul specific 4***).

Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată.

Justificarea obiectivului: Conform Barometrului Urban, elaborat de MLPDA în anul 2020, Cluj-Napoca este orașul din România cu cel mai ridicat nivel al calității vieții, poziție confirmată și de Studiul "Quality of Life in European Cities" al Comisiei Europene. În plus, acesta din urmă plasează Clujul în topul primelor 10 orașe din Europa din perspectiva creșterii satisfacției cetățenilor cu calitatea vieții lor între 2015 și 2020.

Totuși, acest nivel foarte ridicat al satisfacției nu înseamnă că la nivel local și mai ales metropolitan nu există locuitori care se confruntă cu riscul de sărăcie, excluziune de la locuire, educație sau ocupare și chiar marginalizare. Un exemplu în acest sens este aceea a comunității Pata Rât de pe teritoriul municipiului, unul dintre cele mai mediatizate și mai grave cazuri de marginalizare socială din România.

De asemenea, cei mai mulți dintre locuitorii Clujului au identificat prețul locuințelor ca fiind cea mai mare problemă a municipiului, în contextul în care prețul mediu al acestora a depășit de câțiva ani nivelul din București, în condițiile unui salariu mediu mai redus decât în Capitală. Stocul de locuințe publice modest al autorităților locale agravează problema locuirii la nivelul municipiului și chiar a comunelor din jur, fiind necesară găsirea unor soluții de asigurare a unui echilibru sănătos pe piața rezidențială. În caz contrar, Clujul riscă să-și piardă treptat competitivitatea pe plan național și/ sau să se confrunte cu fenomene extreme de segregare socială.

Sistemul educațional din Cluj-Napoca este cel mai performant din țară din perspectiva performanțelor la examene, însă și în acest caz există o prăpastie tot mai mare între școlile din centru și cele de la periferie, sau între liceele teoretice și cele tehnologice. Atractivitatea învățământului profesional se menține încă redusă, ceea ce va afecta volumul resurselor de muncă cu pregătire medie de la nivel local. Universitățile clujene sunt cele mai prestigioase din țară, însă poziționarea lor la nivel global este încă inferioară celor din orașe aflate în Europa Centrală și de Est, cu care se află în competiție pentru atragerea de talente.

Sistemul public medical existent în municipiu este, în contextul deservirii cu servicii înalt specializate și de foarte bună calitate a unui areal care depășește granițele regiunii Nord-Vest, depășit din perspectiva capacității de diagnostic și tratament, dar și de procesare a urgențelor, situație agravată de pandemia instalată în anul 2020.

Rețeaua de servicii sociale publice și private trebuie să facă față unor noi provocări, precum creșterea accelerată a numărului de persoane vârstnice, dar și a altor categorii de persoane vulnerabile, care au nevoie de îngrijire specializată. Așadar, capacitatea acestora se impune a fi mărită, iar serviciile diversificate și adaptate la realitățile locale actuale.

Clujul este un etalon în România cu privire la viața cultural-sportivă și activitățile dedicate tineretului, însă infrastructura de profil a rămas în urma creșterii apetitului populației pentru astfel de servicii și a dinamismului sectorului independent. De asemenea, discrepanțele între centru și periferie, inclusiv comunele din zona metropolitane, cu privire la oportunitățile de petrecere a timpului liber într-o manieră sănătoasă și de calitate, se menține la fel de ridicate ca în cazul educației, asistenței medicale sau serviciilor sociale.

- Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții
- Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor
- Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune
- Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane
- Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment
- Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță
- Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic
- Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret.

6.10.1. Calitatea vieții în municipiul Cluj-Napoca comparativ cu alte orașe europene

Secțiunea de față propune o analiză comparativă a calității vieții în Cluj-Napoca comparativ cu alte orașe europene și românești. Secțiunea prezintă o analiză secundară a datelor din cercetările privind percepția calității vieții în orașele europene (2020)[183] și românești (2020).[184]

Dintre indicatorii disponibili, am selectat acei indicatori care să arate **în ce măsură municipiul Cluj-Napoca este incluziv** sau nu, prin comparație cu alte localități europene sau românești. Localitățile avute în vedere sunt cu o populație de peste 200.000 de locuitori în cazul celor românești pentru care există date disponibile[185] și între 250 și 500 mii de locuitori în cazul celor europene. Dintre orașele europene au fost selectate orașe care nu au statut de capitală și care au profil universitar.[186]

[183] EC/DG REGIO. Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.
[184] Banca Mondială. Calitatea vieții în orașele din România (2020).
[185] Dintre localitățile cu mai mult de 200 mii de locuitori din România au fost incluse în sondaj Brașov, București, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași și Timișoara.
[186] Orașele europene selectate sunt: Antwerp, Belfast, Białystok, Bologna, Cardiff, Cluj-Napoca, Gdańsk, Graz, Liège, Malmö, Ostrava, Strasbourg, Verona. Profilul universitar a fost definit prin prezența cel puțin a unei universități din localitatea avută în vedere în topurile internaționale (Academic Ranking of World Universities; The World University Rankings).

Pentru selecția indicatorilor am folosit cadrul de analiză dezvoltat la nivel internațional de Uniunea Europeană și United Nations Human Settlements Programme.[187] Prin urmare, această secțiune compară municipiul Cluj-Napoca cu alte localități europene și românești pe următoarele dimensiuni: satisfacția cu serviciile publice și satisfacția cu viața, securitatea și sentimentul de siguranță ca locuitor al orașului, posibilitatea de a găsi o locuință bună la un preț accesibil, sărăcia, marginalizarea și riscul de excluziunea socială.

6.10.1.1. Compoziția populației

Municipiul Cluj-Napoca este un oraș cu populație relativ tânără și în continuă creștere. Ponderile cele mai ridicate în total populație sunt înregistrate de categoriile de vârstă activă.

Rata de dependență demografică,[188] deși în creștere constantă în perioada 2010-2018,[189] reprezintă totuși rata cea mai scăzută între orașele europene analizate (vezi Figura 296).

FIGURA 296. Raportul de dependență a populației – comparație cu orașele europene (2018)

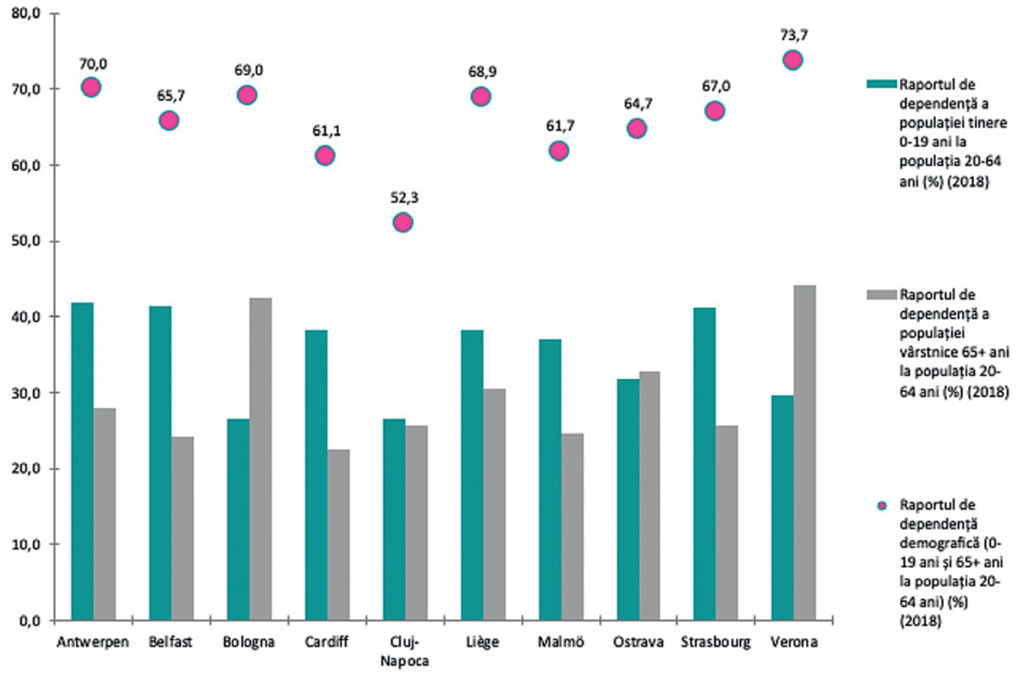

Sursa: Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/web/cities/data/database. Cities and greater cities [urb_cpopstr].
Notă: Sunt prezentate în grafic orașele europene selectate pentru care există date disponibile. Pentru Strasbourg sunt utilizate datele din 2017.

[187] Uniunea Europeană și UN-Habitat (2016); Eurostat (2016).
[188] Rata de dependență demografică este raportul dintre persoanele de vârstă „dependentă" (persoane 0-19 ani și persoane peste 64 de ani) și populația în vârstă de muncă de 20-64 de ani exprimat la 100 de persoane.
[189] Rata de dependență demografică a crescut de la 42,7%, în 2010, la 52,3%, în 2018. Deci, o creștere de aproape 10%. Sursa: Eurostat, Cities and greater cities [urb_cpopstr].

Rata de dependență a crescut mult mai accentuat pentru persoanele vârstnice decât pentru copii și adolescenți (0-19 ani),[190] astfel încât în 2018 populația „dependentă" tânără este aproape egală cu cea de 65 de ani și peste. În cele mai multe localități europene similare, predomină în general dependența populației tinere (cum e cazul în Antwerpen, Belfast, Cardiff, Liege, Malmo sau Strasbourg), și mai rar dependența populației vârstnice (spre exemplu în Bologna sau Verona).

Rata de dependență în orașele românești avute în vedere în analiză este în medie 52%.[191] Cluj-Napoca se poziționează exact pe medie, alături de Brașov, fără diferențe semnificative între raportul de dependență al populației tinere față de cea vârstnică.

6.10.1.2. Satisfacția cu viața

Satisfacția globală cu viața a cetățenilor din România este în medie de 7,3 pe o scală de la 1 la 10, valoare egală cu media UE-28.[192] În Cluj-Napoca 86% din locuitori se declară „foarte satisfăcuți" (27%) sau „mai degrabă satisfăcuți" (59%) cu propria viață. Cu acest procent, Cluj-Napoca se poziționează sub media orașelor europene analizate,[193] doar Antwerp și Cardiff înregistrând procente mai scăzute (82%). Nivelele cele mai ridicate de satisfacție cu viața în general sunt declarate de locuitorii orașelor Bologna, Malmo și Strasbourg (91%).

FIGURA 297. Satisfacția globală cu viața

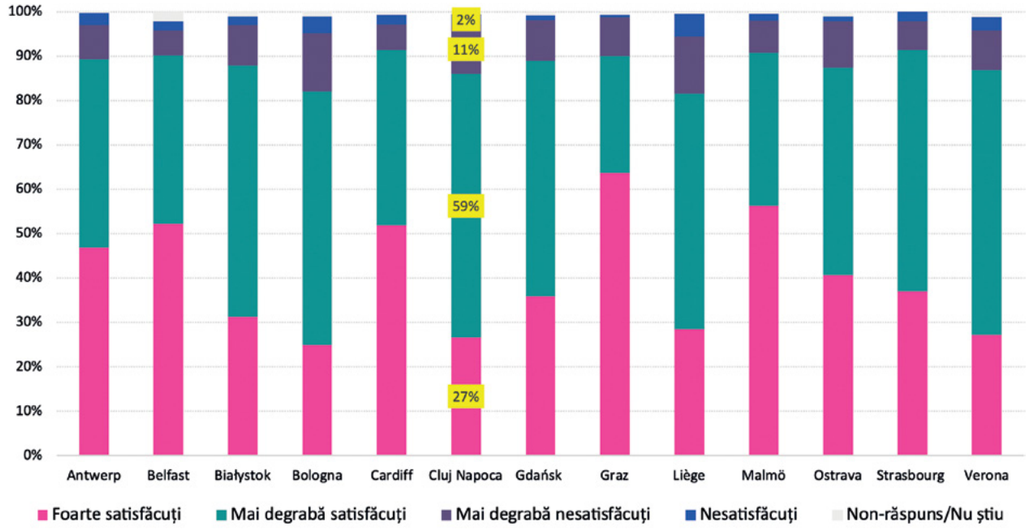

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Raportat la orașele românești, Cluj-Napoca înregistrează una dintre cele mai ridicate rate privind satisfacția generală cu viața, alături de Iași (86%). La popul opus sunt Craiova, București sau Brașov care înregistrează rate de sub 80% în populația care se declară în general satisfăcuți cu viața pe care o au.

[190] Creșterea de aproape 10% înregistrată de rata de dependență a populației din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2010-2018 s-a datorat creșterii de 3% a dependenței populației 0-19 ani și de 6,5% a dependenței populației 65+ ani.
[191] Cu un minim de 49% în Craiova și un maxim de 57% în Constanța.
[192] Eurostat, date EU-SILC 2018. Spre deosebire, Bulgaria, Ungaria, Croația, Grecia și Lituania au înregistrat valori medii sub 6,5.
[193] În medie, în orașele europene analizate 88% din populație se declară satisfăcută cu viața în general.

6.10.1.3. Satisfacția cu serviciile publice

În general, locuitorii municipiului Cluj-Napoca se declară mai degrabă satisfăcuți de serviciile publice. Aproape 70% dintre clujeni se declară satisfăcuți de școlile din oraș.[194] Acest procent poziționează Cluj-Napoca pe primul loc între orașele românești de peste 200 mii locuitori.[195] Comparat cu orașele europene, însă, Cluj-Napoca se poziționează în partea inferioară a clasamentului orașelor europene avute în vedere în analiză, fiind devansat doar de Malmo.[196]

FIGURA 298. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu școlile din oraș (%)

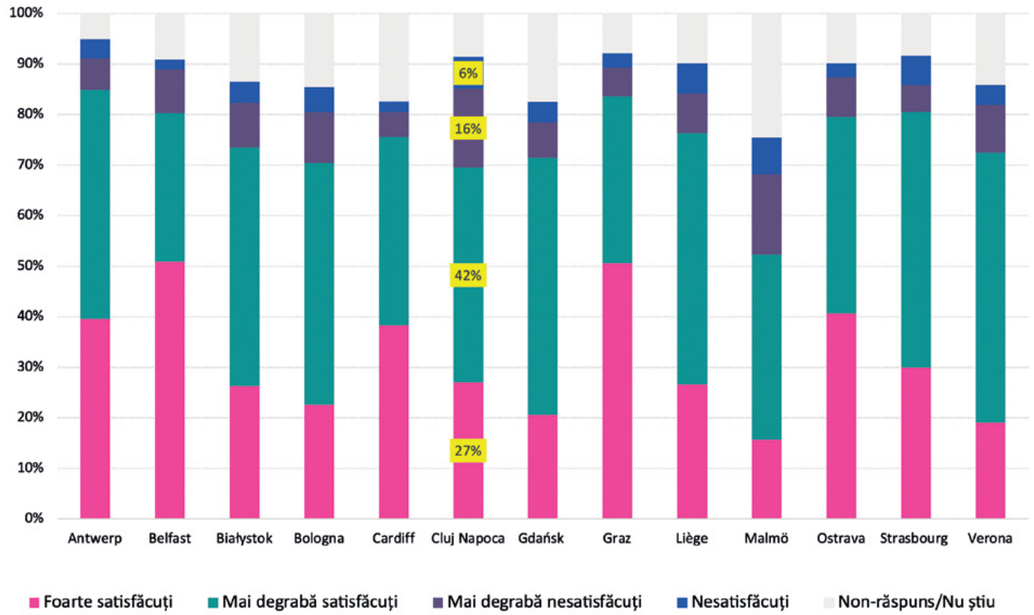

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Clujenii sunt, în general, și mai puțin satisfăcuți de serviciile de sănătate decât de cele educaționale.[197] Cluj-Napoca înregistrează una dintre cele mai scăzute rate privind satisfacția cu serviciile de sănătate dintre toate orașele europene analizate.[198]

În context național, locuitorii municipiului Cluj-Napoca sunt mai satisfăcuți de serviciile de sănătate decât locuitorii celorlalte localități analizate. Doar în Iași nivelul de satisfacție față de serviciile de sănătate este mai ridicat decât în Cluj-Napoca.[199]

[194] 27% se declară foarte satisfăcuți, în timp ce 42% se declară satisfăcuți.
[195] Urmat îndeaproape de Timișoara. 79% dintre locuitorii din Timișoara se declară satisfăcuți de școlile din oraș. Cei mai nemulțumiți în ceea ce privește școlile din localitate sunt locuitorii din Craiova și cei din Brașov.
[196] La nivelul orașelor europene avute în vedere în analiză, în medie 75% dintre locuitori se declară mulțumiți de școlile din orașul în care trăiesc, cu un minim de 52% în Malmo și un maxim de 85% în Antwerp.
[197] 14% se declară foarte satisfăcuți și 38% satisfăcuți de serviciile de sănătate
[198] Cele mai scăzute rate în ceea ce privește satisfacția locuitorilor cu serviciile de sănătate sunt înregistrate în Bialystok (45%) și în Gdansk (48%). Cei mai mulțumiți de serviciile de sănătate sunt locuitorii din Antwerp și cei din Graz.
[199] 70% dintre ieșeni se declară satisfăcuți de serviciile de sănătate comparativ cu 66% dintre clujeni.

FIGURA 299. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu serviciile medicale din oraș (% din total populație)

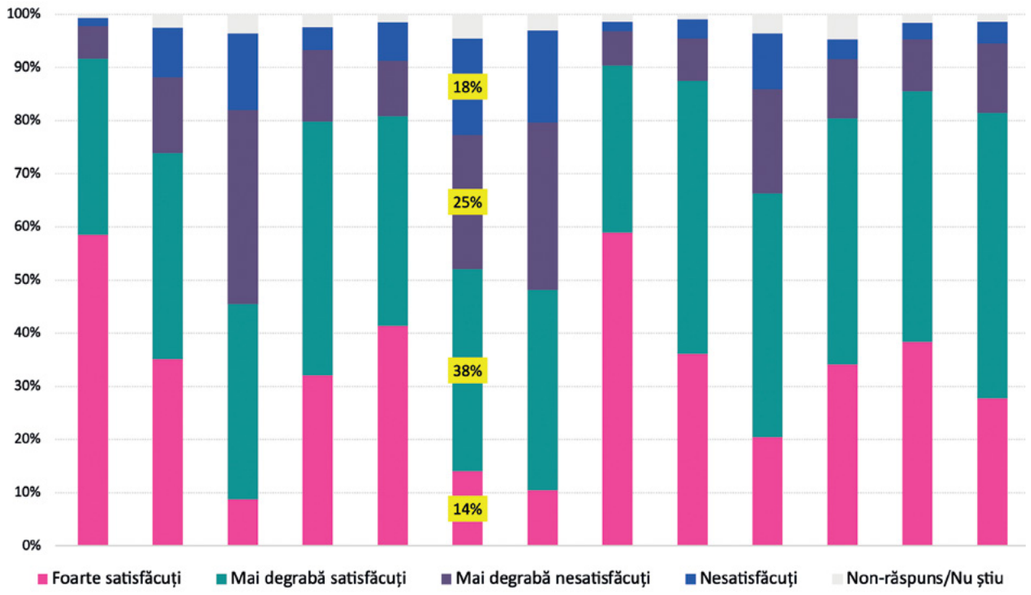

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

FIGURA 300. Gradul de satisfacție cu transportul public din oraș (% din total populație)

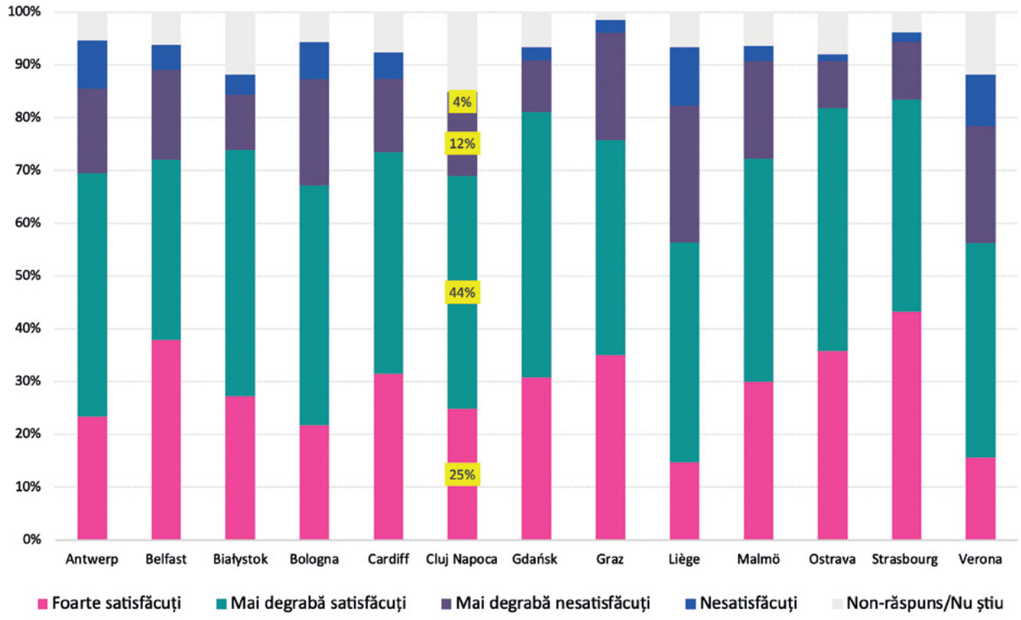

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

În ceea ce privește serviciile de transport public, o pondere de 69% dintre clujeni se declară satisfăcuți.[200] Percepțiile locuitorilor situează Cluj-Napoca sub media orașelor europene analizate, însă pe un loc fruntaș dacă este să îl raportăm la orașele românești.[201]

Și în ceea ce privește satisfacția cu spațiile verzi, locuitorii din Cluj-Napoca se poziționează pe ultimul loc în clasamentul orașelor europene analizate.[202] Deși cu una dintre cele mai mici suprafețe destinate spațiilor verzi și celor de recreere (doar 1,46% din total teritoriu în 2012),[203] un procent de 66% dintre locuitorii din Cluj-Napoca se declară totuși satisfăcuți de aceste servicii.

FIGURA 301. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu spațiile verzi din oraș (% din total populație)

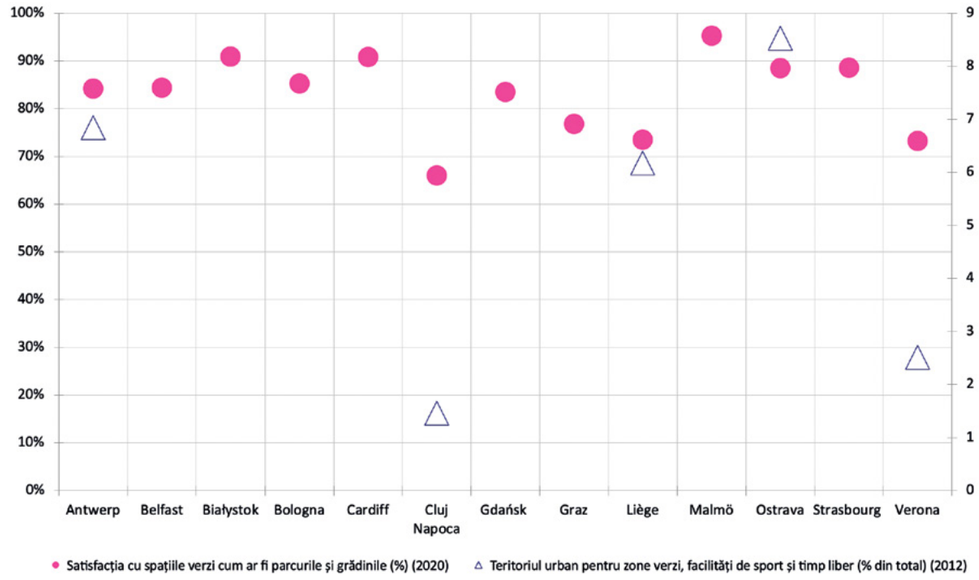

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Din nou, comparat cu orașele cu peste 200 mii de locuitori din România, Cluj-Napoca înregistrează gradul cel mai înalt de satisfacție în ceea ce privește spațiile verzi din oraș, alături de Iași (82%). La polul opus sunt București (62%) și Brașov (69%).

Traficul intens din oraș împreună cu activitățile industriale, mai ales dacă se asociază cu spații verzi și perdele stradale insuficiente, duc la poluare. În acest sens, nivelul de satisfacție a populației privind calitatea aerului și nivelul zgomotului situează municipiul Cluj-Napoca pe o poziție sub media celorlalte orașe europene analizate, cu mai bine de 10 procente în cazul ambilor indicatori. În cazul nivelului de zgomot, Cluj-Napoca înregistrează cel mai scăzut nivel de satisfacție dintre toate orașele europene analizate.[204]

[200] 25% se declară „foarte satisfăcuți" și 44% „mai degrabă satisfăcuți", în timp ce 16% dintre locuitori s-au declarat nesatisfăcuți, iar 15% nu au exprimat o opinie. În orașe precum Strasbourg, Ostrava sau Gdansk, peste 80% din populație se declară satisfăcută cu transportul public.
[201] 88% dintre locuitorii municipiului Cluj-Napoca se declară mulțumiți cu serviciile de transport în comun, urmați de 81% dintre locuitorii Brașovului. La polul opus se află locuitorii din orașe precum București (55%) sau Craiova (65%).
[202] 23% sunt „foarte satisfăcuți" de spațiile verzi și 43% se declară „mai degrabă satisfăcuți".
[203] Teritoriul urban pentru zone verzi, facilități de sport și timp liber (% din total) depășea în 2012 6% din total teritoriu în localități precum Antwerp, Liege sau Strasbourg.
[204] 51% dintre locuitorii din Cluj-Napoca se declară mulțumiți de calitatea aerului și 49% de nivelul zgomotului din oraș. Nemulțumirea în ceea ce privește calitatea aerului este cea mai mare în Ostrava (74%).

FIGURA 302. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu nivelul zgomotului și calitatea aerului din oraș (% din total populație)

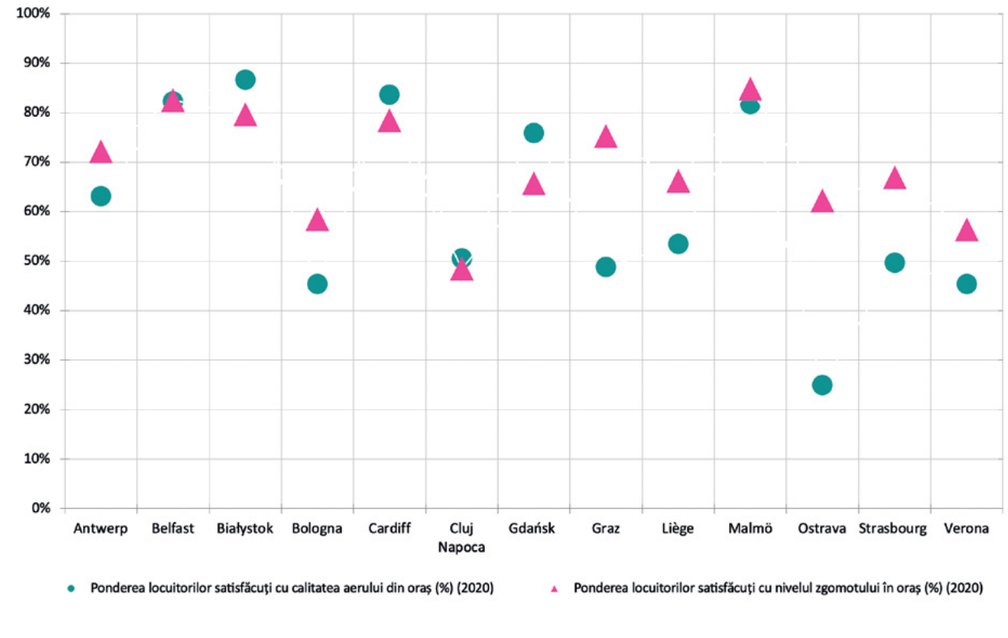

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

În context românesc, clujenii sunt în top 3 cei mai satisfăcuți atât cu calitatea aerului din oraș, după Constanța (73%) și Timișoara (69%), cât și în ceea ce privește nivelul de zgomot după Constanța (65%) și Iași (56%).[205]

În privința facilităților sportive, precum terenuri de sport și săli de sport, Cluj-Napoca se situează pe media orașelor europene analizate.[206] În privința facilităților culturale, precum săli de concerte, teatre, muzee, biblioteci, satisfacția locuitorilor, deși ridicată[207] plasează Cluj-Napoca în partea de jos a clasamentului.[208]

Între orașele românești, clujenii se numără printre cei mai satisfăcuți, atât în ceea ce privește facilitățile sportive, cât și în ceea ce privește facilitățile culturale.[209]

[205] La polul opus, cei mai nemulțumiți de calitatea aerului, dar și a nivelului de zgomot sunt bucureștenii.
[206] 73% dintre locuitorii municipiului Cluj-Napoca se declară satisfăcuți de facilitățile sportive din oraș. Cei mai satisfăcuți sunt locuitorii din Antwerp (81%); la polul opus sunt cei din Verona (65%).
[207] 83% se declară mulțumiți.
[208] Alături de Bologna (83%), Verona (79%) și Liege (78%).
[209] Ponderea cea mai ridicată a locuitorilor satisfăcuți de facilitățile sportive din oraș se înregistrează în Iași (70%), comparativ cu 66% în Cluj-Napoca.

FIGURA 303. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu facilitățile sportive și facilitățile culturale din oraș (% din total populație)

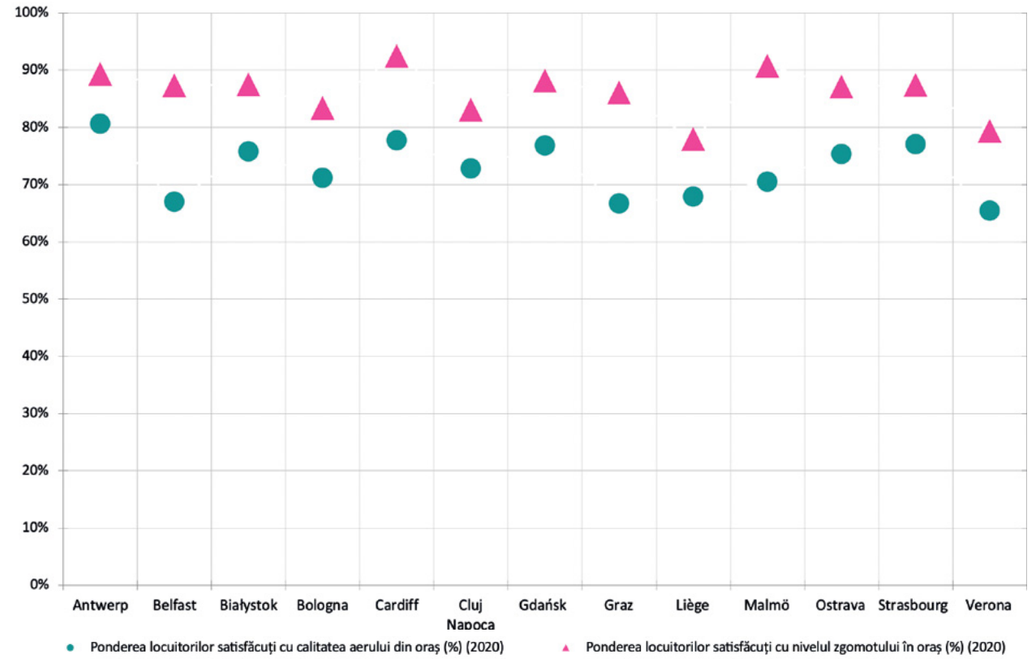

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

FIGURA 304. Ponderea locuitorilor satisfăcuți cu curățenia din oraș (% din total populație)

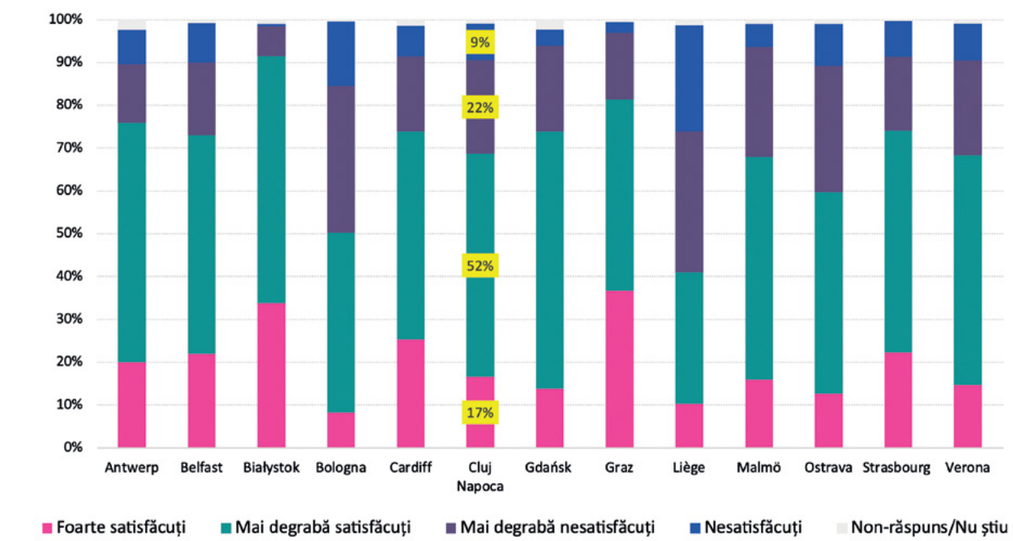

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Poziția municipiului Cluj-Napoca rămâne pe medie în clasamentului orașelor europene analizate și în legătură cu satisfacția populației față de curățenia din oraș.[210] Cele mai slabe evaluări ale curățeniei din oraș le fac locuitorii din Liege și cei din Bologna.[211]

Între orașele românești, clujenii (72%), alături de constănțeni (74%) se declară cei mai mulțumiți de curățenia din oraș. Cei mai nemulțumiți sunt locuitorii Bucureștiului și cei ai Timișoarei, unde 52% din populație se declară nemulțumită de curățenia din oraș.

Un sentiment de siguranță ca locuitor al orașului este exprimat de 84% dintre clujeni. Procentul rămâne ridicat și în ceea ce privește siguranța în cartierul în care locuiesc.[212] Aceste procente așează Cluj-Napoca pe locul doi în clasamentul orașelor europene analizate, după Bialystok. Poziția este asemănătoare cu cea pe care o dețin orașe precum Belfast sau Graz, unde peste 80% din populație declară că se simte în siguranță în oraș.

FIGURA 305. **Sentimentul de siguranță ca locuitor al orașului (% din total populație)**

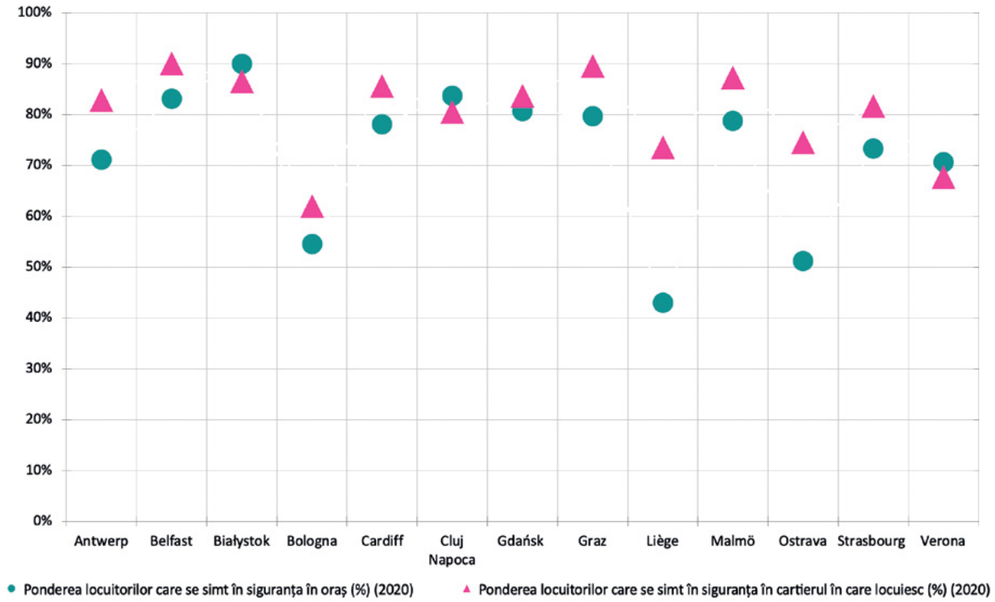

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Între orașele românești analizate, clujenii se poziționează pe primul loc în ceea ce privește evaluarea sentimentului de siguranță în oraș, urmați, la 6 procente, de timișoreni.[213]

În concluzie, percepțiile populației plasează municipiul Cluj-Napoca pe medie și mai degrabă în a doua parte a clasamentului orașelor europene cu privire la toate serviciile publice și facilitățile urbane și pe primele locuri în comparația cu celelalte orașe românești.

[210] 17% dintre locuitori se declară „foarte satisfăcuți", iar 52% „mai degrabă satisfăcuți", în timp ce 30% declară că sunt „nesatisfăcuți" sau „mai degrabă nesatisfăcuți".
[211] 59% dintre locuitorii din Liege și 49% dintre locuitorii din Bologna se declară nesatisfăcuți de curățenia din oraș.
[212] 82% dintre clujeni declară ce se simt în siguranță în cartierul în care locuiesc.
[213] Datele din sondajul românesc arată că 86% dintre clujeni declară că se simt în siguranță în orașul în care trăiesc și 88% declară că se simt în siguranță în cartierul în care trăiesc.

Cu 69% satisfacție cu școlile, 52% cu serviciile medicale, 69% cu transportul public, 66% cu spațiile verzi, 51% față de calitatea aerului, 49% cu nivelul de zgomot, 73% cu facilități sportive de interior, 83% cu facilitățile culturale, 69% cu curățenia, 84% sentiment de siguranță ca locuitor al orașului, Cluj-Napoca este orașul în care sunt mulțumiți să trăiască 94% dintre locuitorii săi. Cu toate acestea, Cluj-Napoca se plasează doar pe locul al șaselea în clasamentul orașelor europene analizate, după Cardiff și Gdansk (cu 97% din populație satisfăcuți să trăiască în oraș), Belfast și Malmo (95%) și Bialystok (94%).[214]

FIGURA 306. **Sunteți satisfăcut(ă) să trăiți în acest oraș? (% din total populație)**

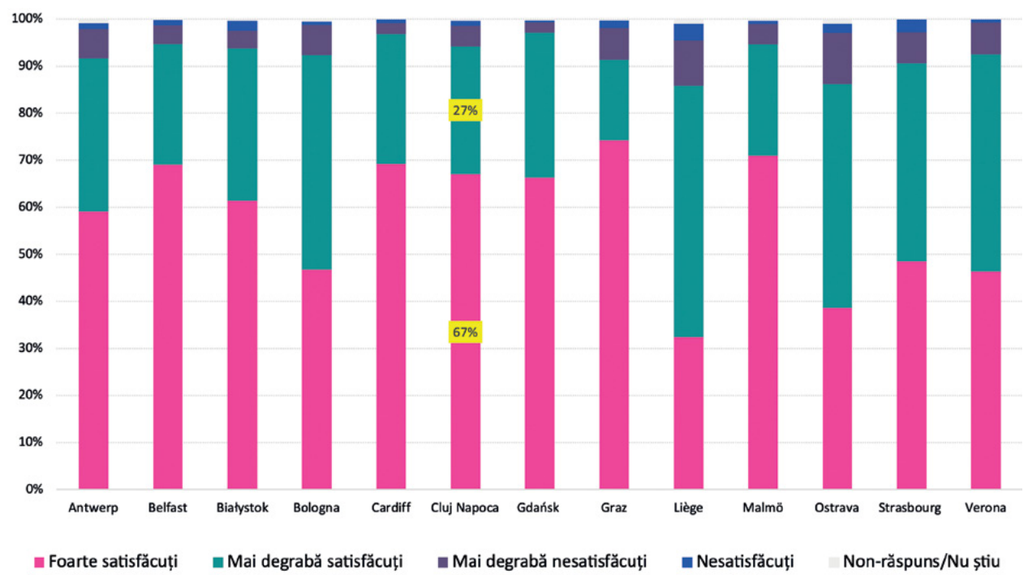

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

Raportat la orașele românești cu mai mult de 200 mii de persoane, în Cluj-Napoca se înregistrează ponderea cea mai ridicată a populației care este mulțumită că trăiește în această localitate.[215]

6.10.1.4. Sărăcia și marginalizarea socială

Condițiile decente de locuire reprezintă unul dintre aspectele cheie pentru combaterea sărăciei și a marginalizării sociale. Datele statistice arată că numărul de locuințe din Cluj a crescut continuu. În termeni de spațiu locuibil, însă, cu o medie de 15 m^2/persoană, municipiul Cluj-Napoca înregistrează cele mai deficitare condiții de locuire dintre toate localitățile europene analizate.[216] Spre comparație, în localități precum Strasbourg, Bologna, Verona sau Malmo spațiul locuibil/persoană depășește 40 m^2 (în 2011).

[214] Doar în Liege și Ostrava, sub mai mult de 10% din locuitori se declară nemulțumiți să trăiască în acest oraș (14% în ambele localități).
[215] 89% din populația municipiului Cluj-Napoca declară că este mulțumită să trăiască în acest loc, urmată de 86% din populație în cazul orașelor Craiova și Iași și 85% din populația orașului Brașov. Cei mai nemulțumiți sunt locuitorii din București și Constanța.
[216] Cele mai recente date raportate pentru Cluj-Napoca sunt din 2012. Eurostat, Cities and greater cities [urb_clivcon]. https://ec.europa.eu/eurostat/web/cities/data/database

Accesul la condiții de locuire decente și cu costuri rezonabile și la un loc de muncă care să asigure venituri satisfăcătoare gospodăriei reprezintă condițiile necesare pentru o viață de calitate. Lipsa unei locuințe sau locuirea în condiții improprii și nesigure, alături de lipsa unui loc de muncă și venituri insuficiente sunt determinanți ai sărăciei și excluziunii sociale.

Cu privire la aceste aspecte, analiza secundară a datelor colectate în cele două sondaje privind percepțiile populației privind calitatea vieții arată că o pondere de 40% dintre locuitorii municipiului Cluj-Napoca consideră că „în acest oraș este ușor să găsești o locuință bună la un preț rezonabil”.[217] Clujul se poziționează în a doua jumătate a clasamentului în comparația cu celelalte orașe europene selectate. În orașe precum Liege, Cardiff, Ostrava sau Verona, peste 60% din populație consideră că este ușor să găsești o locuință bună la un preț rezonabil. Dintre orașele românești analizate, locuitorii municipiului Cluj-Napoca se declară cel mai nemulțumiți în legătură cu posibilitatea găsirii unei locuințe la un preț rezonabil.[218]

FIGURA 307. Între accesul la o locuință bună și dificultăți la plata facturilor (% din total populație)

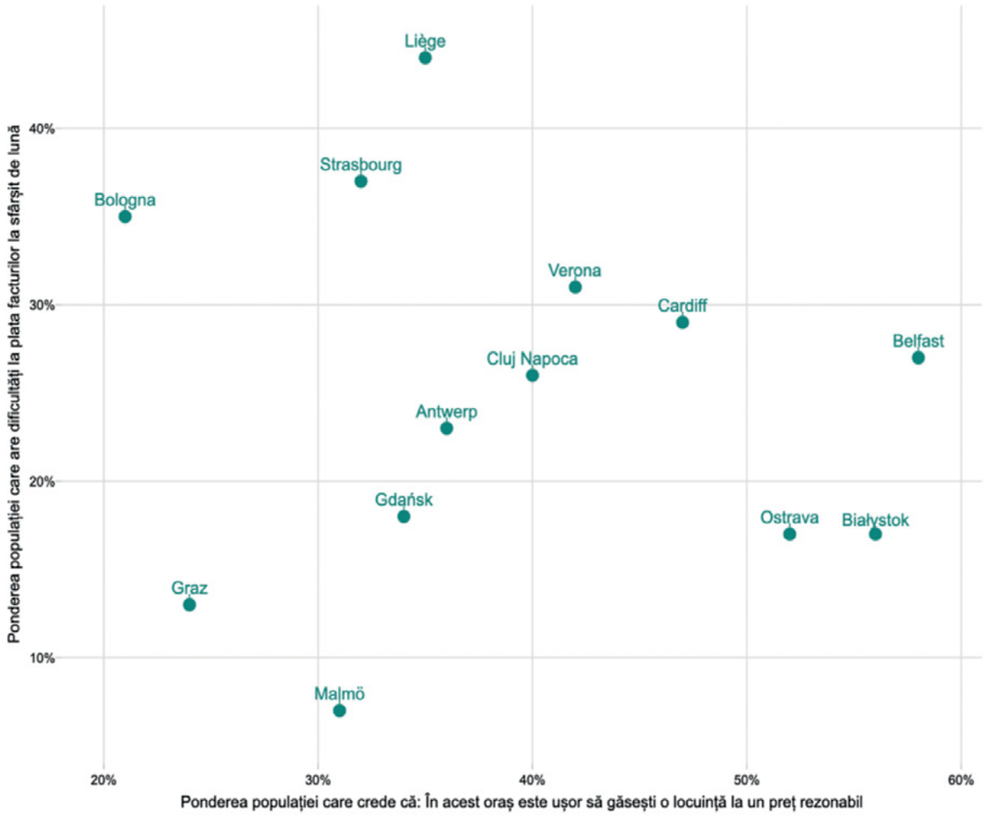

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019. Notă: Privitor la dificultățile la plata facturilor sunt luate în considerare răspunsurile „întotdeauna” și „câteodată”.

[217] Un procent de 11% sunt "total de acord" cu afirmația, 29% sunt "mai degrabă de acord", 28% sunt în dezacord, 22% sunt în dezacord total, iar 11% nu răspund la întrebare.
[218] Sondajul românesc arată că 75% dintre clujeni sunt de părere că nu poți găsi o locuință bună la preț rezonabil. Declară că este ușor să găsești o locuință bună la un preț rezonabil 69% din locuitorii orașului Constanța și 62% dintre ieșeni.

Locuința este asociată cu o serie de costuri (chirie, întreținere, utilități) care reprezintă o mare parte dintre facturile pe care populația trebuie să le plătească lunar. Din populația din Cluj-Napoca, un sfert declară că au dificultăți „întotdeauna” (5%) sau „uneori” (20%) la plata facturilor.[219] În această privință, Cluj-Napoca se situează la mijlocul distribuției orașelor europene analizate.[220]

Figura 307 arată cum se distribuie orașele europene analizate simultan pe cele două dimensiuni legate de locuire. În contextul orașelor europene putem spune că în Cluj-Napoca se poziționează între Antwerp și Verona - este relativ ușor să găsești o locuință bună la un preț rezonabil, iar plata facturilor nu constitute o problemă decât pentru circa un sfert dintre locuitori.

FIGURA 308. Între accesul la o locuință bună și accesul la un loc bun de muncă (% din total populație)

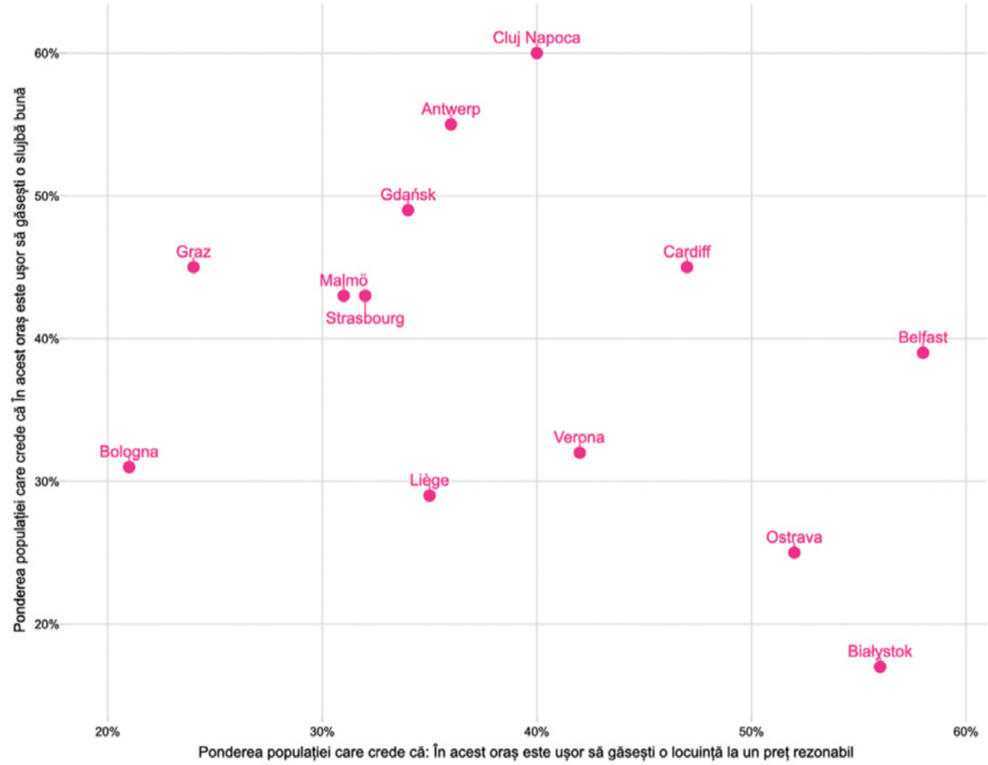

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

[219] În plus, 64% dintre locuitori susțin că nu au avut "niciodată" dificultăți în plata facturilor, iar 1% nu răspund.
[220] Ponderea cea mai ridicată a locuitorilor care au dificultăți la plata facturilor lunare se înregistrează în orașe precum Liege, unde 44% dintre locuitori au dificultăți la plata facturilor, Strasbourg (37%) sau Bologna (35%).

Accesul la un „loc bun de muncă" asigură gospodăriei stabilitate. Cu venituri suficiente se pot plăti facturile lunare fără probleme, se poate dota locuința în concordanță cu așteptările și stilul de viață, se pot finanța activitățile dorite, se pot acoperi costurile legate de educația copiilor și așa mai departe. Din acest punct de vedere, 60% dintre clujeni consideră că „în acest oraș este ușor să găsești un loc bun de muncă".[221]

Figura 308 ilustrează cum se distribuie orașele europene simultan pe cele două dimensiuni legate de accesul la o locuință bună și accesul la un loc bun de muncă. În această privință, Cluj-Napoca se poziționează între orașele europene cu acces mediu la locuire decentă și cu acces bun la locuri de muncă. Dintre orașele incluse în analiză, Cluj-Napoca este relativ asemănător cu Atwerp. În orașe precum Bialystok sau Ostrava, deși este accesibil să găsești o locuință la un preț rezonabil, nu este la fel de ușor să găsești o slujbă bună. La polul opus, în Graz, de exemplu, este relativ ușor să găsești un loc bun de muncă, dar este dificil de găsit o locuință bună la un preț rezonabil.

Satisfacția cu situația financiară a gospodăriei este exprimată de 73% dintre locuitorii municipiului Cluj-Napoca.[222] Acest procent situează Cluj-Napoca ușor sub media orașelor europene analizate.

FIGURA 309. Între accesul la un loc bun de muncă și satisfacția populației cu situația financiară a gospodăriei (% din total populație)

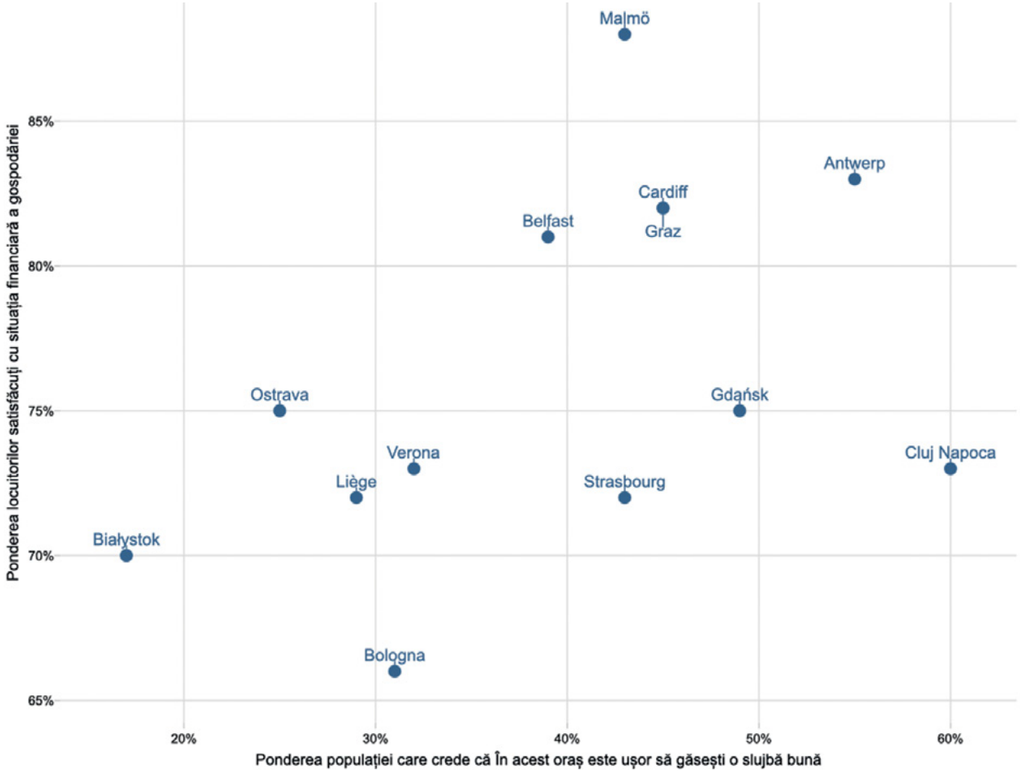

Sursa: EC/DG REGIO, Perception Survey on the Quality of Life (QoL) in European Cities 2019.

[221] Un procent de 24% sunt „total de acord" cu afirmația, 36% sunt „mai degrabă de acord", 14% sunt în dezacord, iar 13% nu răspund la întrebare.
[222] Gradul de satisfacție exprimat față de situația financiară a gospodăriei a fost următorul: 18% „foarte satisfăcuți", 56% "mai degrabă satisfăcuți", 23% nesatisfăcuți și 4% non-răspuns.

Figura 309 arată cum se distribuie orașele europene analizate simultan pe cele două dimensiuni legate de venituri, și anume accesul la un loc bun de muncă, respectiv satisfacția cu situația financiară a gospodăriei. Dacă ponderea populației care este de părere că în orașul în care trăiesc pot găsi ușor o slujbă bună este cea mai ridicată în Cluj-Napoca dintre toate orașele europene analizate, în ceea ce privește satisfacția cu situația financiară a gospodăriei, evaluarea populației poziționează Cluj-Napoca sub media orașelor europene analizate. [223] Din perspectivă absolută, notăm totuși o pondere ridicată din locuitorii municipiului Cluj-Napoca se declară mulțumiți de situația financiară a gospodăriei lor.

Chiar dacă orașele europene sunt de regulă „bogate", în multe orașe din mai multe țări, în special din sudul Europei, s-au dezvoltat așezări informale care grupează populație vulnerabilă în locuințe sub-standard sau chiar în adăposturi improvizate, afectate de deprivare materială severă, de la lipsa accesului la infrastructura de bază, la slaba dotare a locuințelor. Spre exemplu, în Franța, Italia, Portugalia și Spania sunt documentate așezări informale de mari dimensiuni.[224] Cele mai multe dintre aceste zone subdezvoltate în orașele din Europa sunt rezultatul proceselor istorice de imigrare, adică sunt majoritar locuite de imigranți (la prima, a doua sau a treia generație). Spre deosebire, în orașele din țările central și est europene, astfel de zone sunt locuite de cetățeni ai țărilor respective, cu o suprareprezentare statistică a unor minorități etnice, cel mai adesea Roma (spre exemplu, în Slovacia, Bulgaria sau România).

În continuare, prezentăm sintetic modul în care au fost definite și identificate în România zonele marginalizate din mediul urban. Apoi, sunt pe scurt descrise principalele caracteristici ale zonelor marginalizate din municipiul Cluj-Napoca așa cum au fost acestea identificate în datele de la recensământul din anul 2011. Ultima secțiune prezintă statusul curent al zonelor marginalizate din Cluj-Napoca care sunt prioritare pentru intervenție.

6.10.2. Comunități marginalizate

6.10.2.1. Metodologia de identificare a zonelor marginalizate din România

Metodologia de identificare și analiză a zonelor marginalizate din orașele și municipiile din România a fost dezvoltată în 2014-2015, în cadrul unui proiect al Băncii Mondiale realizat pentru MDRAP, în relație cu pregătirea POR pentru exercițiul financiar 2014-2020. Metodologia și rezultatele acesteia sunt pe larg prezentate în ***Atlasul zonelor urbane marginalizate***.[225]

Metodologia de identificare și analiză a zonelor urbane marginalizate (ZUM) a folosit datele culese prin recensământul din 2011. Marginalizarea urbană se manifestă prin concentrarea spațială a populației deprivate în comunități situate în anumite zone din interiorul așezărilor urbane. Metodologia a fost dezvoltată la nivel de **sector de recensământ** care cuprinde, de obicei, în jur de 200 persoane și reprezintă cea mai mică zonă geografică delimitată în vederea realizării unui recensământ. Spre exemplu, în 2011, în municipiul Cluj-Napoca au fost delimitate 1.459 sectoare de recensământ.

[223] Se declară satisfăcuți de situația financiară a gospodăriei 88% din locuitorii din Malmo, 83% din cei din Antwerp și 82% dintre locuitorii din Cardiff. Ponderile cele mai ridicate ale locuitorilor nesatisfăcuți se înregistrează în Bologna (31%), Bialystok (28%), Liege (27%) sau Strasbourg (27%).
[224] În 2015, administrația franceză a estimat că aproximativ 19.600 de persoane trăiau în peste 570 de așezări informale în condiții precare, fără acces la servicii medicale sau sociale. În regiunea Paris, puțin peste 6.000 locuiau în 155 de așezări informale în care majoritatea rezidenților proveneau din estul Europei. Uniunea Europeană și UN-Habitat (2016: 100).
[225] Swinkels et al. (2015).

Principala limită a acestei abordări în analiză este dată de faptul că suprapunerea între sectoarele de recensământ și comunitățile marginalizate reale este doar parțială. Comunitățile marginalizate nu sunt întotdeauna concentrate în întregime într-un singur sector de recensământ, prin urmare caracteristicile comunității nu pot fi întotdeauna analizate la acest nivel. Figura 310 prezintă câteva exemple tipice: Exemplul 1 ilustrează situația în care o comunitate mare acoperă mai multe sectoare de recensământ; Exemplul 2 descrie o situație în care o comunitate acoperă părți din două sau mai multe sectoare de recensământ; Exemplul 3 corespunde unei situații în care o comunitate mică se află într-un sector de recensământ alături de alte grupuri de populație; Exemplul 4 prezintă o comunitate care se află la marginea orașului (de exemplu, adăposturi improvizate), parțial pe teren intravilan, parțial pe teren extravilan. Datele recensământului nu sunt cele mai potrivite pentru a identifica situații similare acestui ultim exemplu. În astfel de zone, unii localnici nu au răspuns la recensământ, iar cei care au răspuns au fost repartizați în sectoarele de recensământ existente, situate în proximitate. Așadar, utilizând date agregate la nivel de sector de recensământ se pot identifica sau reconstitui doar o parte din comunitățile de acest fel.

FIGURA 310. Exemple de interacțiune în teritoriu între sectoarele de recensământ și comunitățile propriu-zise

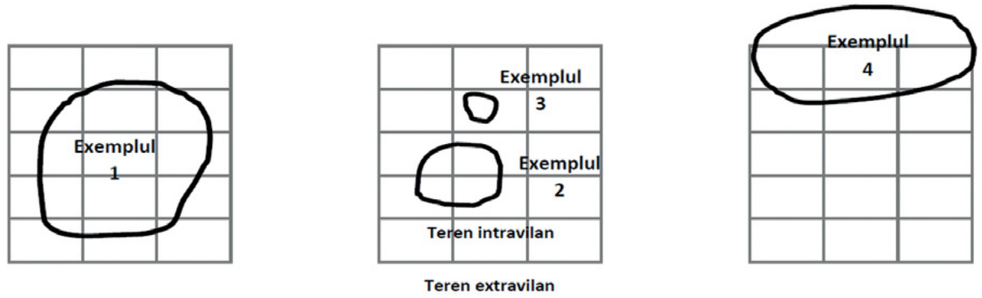

Sursa: Swinkels et al. (2015: 5). Notă: Celulele indică terenul intravilan împărțit în sectoare de recensământ, iar figurile prezintă comunitățile propriu-zise.

Analiza prezentată mai departe pentru municipiul Cluj-Napoca trebuie citită în cheia exemplelor 3 și 4. În mai multe dintre zonele identificate ca fiind marginalizate, informația trebuie privită în context, fie ca micro-zonă marginalizată în cadrul unui sector de recensământ amestecat, fie ca zonă periferică parțial prinsă în statisticile de la RPL (cum poate fi, de exemplu, zona Pata Rât).

Tipologia pentru identificarea zonelor marginalizate include **șapte indicatori cheie organizați pe trei dimensiuni**: (i) Capitalul uman (adică educație, sănătate și comportament demografic), (ii) Ocuparea forței de muncă și (iii) Calitatea locuirii, așa cum arată Tabelul 61. Pentru fiecare dintre cei șapte indicatori cheie datele de la nivel de persoană, gospodărie și locuință au fost agregate la nivel de sector de recensământ și a fost determinat câte un prag la centila 80 la nivel național urban. Acest prag arată (pentru fiecare indicator cheie) care sunt sectoarele dezavantajate, adică sub-standardul național urban. Apoi, pentru fiecare din cele trei dimensiuni - capital uman, ocupare și locuire - a fost calculat un indice sumativ în baza indicatorilor cheie și a pragurilor corespunzătoare. Astfel au fost determinate sectoarele de recensământ dezavantajate (cu un nivel scăzut) pe una, două sau pe toate trei dimensiunile.

TABEL 61. Praguri urbane la nivel național, pe indicatori cheie (%)

Criterii/ Dimensiune	Indicatori cheie – set revizuit	Prag urban la nivel național*) - centila 80
Capital uman	Proporția populației de 15-64 de ani care a absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)	22.0513
	Proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le îngreunează activitățile zilnice	8.0000
	Proporția copiilor (0-17 ani) din populația totală	20.4482
Ocuparea forței de muncă	Proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nu urmează o formă de învățământ	22.1557
Locuire	Proporția locuințelor fără curent electric	0.0000**)
	Proporția locuințelor supraaglomerate (< 15,33 m^2 pe persoană)	54.7368
	Nesiguranță locativă: proporția gospodăriilor ce nu dețin o locuința proprietate personală	12.3288

Sursa: Swinkels et al. (2015: 6). Date: INS, Recensământul Populației și al Locuințelor 2011. Note: *) Praguri calculate folosind doar sectoarele de recensământ ce includ gospodării cu 50 - <500 locuitori. **) Mai puțin de 1% din locuințele din mediul urban nu sunt T vgco locuință nu este conectată la electricitate trece acest prag.

Altfel spus:

(i) Sectoarele de recensământ dezavantajate pe dimensiunea **capital uman** prezintă concentrarea[226] a cel puțin două din următoarele categorii vulnerabile: populație activă cu nivel scăzut de educație, copii, respectiv persoane cu dizabilități sau alte probleme de sănătate.

(ii) Sectoarele de recensământ dezavantajate pe dimensiunea **ocupare în sectorul formal** constituie concentrări de șomeri și/sau persoane neîncadrate pe piața formală a muncii.

(iii) Sectoarele de recensământ dezavantajate pe dimensiunea **locuire** prezintă concentrarea a cel puțin două din următoarele categorii vulnerabile: persoane ce trăiesc în locuințe fără curent electric, persoane ce trăiesc în spații supraaglomerate, respectiv gospodării confruntate cu nesiguranță locativă.

Zonele marginalizate au fost determinate ca sectoare de recensământ ce acumulează simultan dezavantaje pe toate cele trei dimensiuni - capitalul uman, ocuparea în sectorul formal și locuirea.

[226] „Concentrare" înseamnă o pondere a respectivei categorii în populația totală aferentă ce se încadrează în cele mai mari 20% valori din toate sectoarele de recensământ din urban.

Zonele urbane marginalizate, în cele mai multe cazuri, sunt zone intraurbane, sărace, izolate din punct de vedere social și care nu sunt reflectate în statisticile privind ratele de sărăcie calculate la nivel de localitate sau județ. Aceste zone sunt adevărate pungi de excluziune socială care concentrează persoane cu nivel scăzut de capital uman (nivel scăzut de educație, stare precară de sănătate, număr ridicat de copii), cu nivel scăzut de ocupare în sectorul formal și condiții precare de locuire. În multe cazuri, locuitorii acestor zone au școli segregate, la care numai familiile sărace își duc copiii și locuiesc în blocuri/locuințe de proastă calitate sau în mahalale, marcate de teamă și mici infracțiuni. Puternica stigmatizare cu care sunt asociate aceste locuri, pe lângă lipsa sau slaba calitate a serviciilor (educație, sănătate, infrastructură) reduc drastic șansele populației de a scăpa de sărăcie. Aceste zone sunt candidatele cele mai potrivite pentru intervențiile de tipul dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității realizate în orașele din România.

În 2011, în orașele și municipiile din România, 1.139 sectoare de recensământ[227] se încadrau în criteriile stabilite pentru zonele marginalizate, fiind situate în 264 de orașe și în capitală. În aceste zone, locuiau un total de 342.933 de persoane, adică 3,2% din populația urbană, 2,6% dintre gospodăriile din urban și 2,5% dintre locuințele din urban.

6.10.2.2. Zone dezavantajate din Cluj-Napoca în datele de la Recensământul din 2011

În context național, municipiul Cluj-Napoca deține o poziție favorabilă prin comparație cu media municipiilor și orașelor din România. Din totalul populației rezidente, peste 79% locuia în 2011 în zone nedezavantajate, prin comparație cu media de 68% la nivel național urban. Acest procent este aliniat cu situația de la nivelul anului 2011 din celelalte municipii cu populație mai mare de 200 mii de locuitori din România. În toate cele nouă municipii, incluzând aici și capitala (vezi Figura 311), se înregistrau ponderi mai ridicate decât media națională pe total urban în ceea ce privește populația rezidentă în zone care nu sunt dezavantajate.

Totuși, 21% din total populație în Cluj-Napoca trăia în 2011 în zone defavorizate. Dintre acestea, cea mai mare parte erau rezidenți în zone defavorizate pe locuire. Astfel, peste 10% din populație trăia în zone caracterizate de lipsa curentului electric, supraaglomerare sau nesiguranță locativă. O situație similară se înregistra și în localități precum Iași și Timișoara, poli de creștere cu profil similar municipiului Cluj-Napoca.

Zonele identificate ca fiind dezavantajate pe locuire în 2011, privite pe hartă în 2020, sunt eterogene. Dincolo de imagine, cele 145 de sectoare de recensământ din Cluj-Napoca care sunt dezavantajate pe infrastructura de locuire înregistrau în 2011, ponderi mai mari decât media la nivel național urban ale populației aflate în situație de nesiguranță locativă (145 de mape din 145) coroborat cel mai adesea cu aspecte care țineau de supraaglomerare (126 de mape din 145) și mai rar cu absența curentului electric (doar 19 de mape din 145).

Prin definiție, nesiguranța locativă este măsurată ca fiind proporția gospodăriilor ce nu dețin o locuință proprietate personală. Acest indicator arată, pe de o parte, zonele în care grupate locuințe improvizate, locuințe informale construite fără forme legale sau pentru care rezidenții nu dețin acte de proprietate, și pe de altă parte, zone care grupează persoane care locuiesc cu chirie, fie la stat sau pe piața liberă. Nesiguranța locativă în zonele de locuire informală și/ sau improvizată o tratăm pe larg mai jos la discuția privind zonele marginalizate. Nesiguranța locativă în cazul locuințelor sociale este discutată pe larg în capitolul privind locuirea socială.

[227] Din totalul de 50.299 de sectoare de recensământ în mediul urban.

FIGURA 311. Distribuția populației după tipul ariei de rezidență, în 2011 (% din populația stabilă)

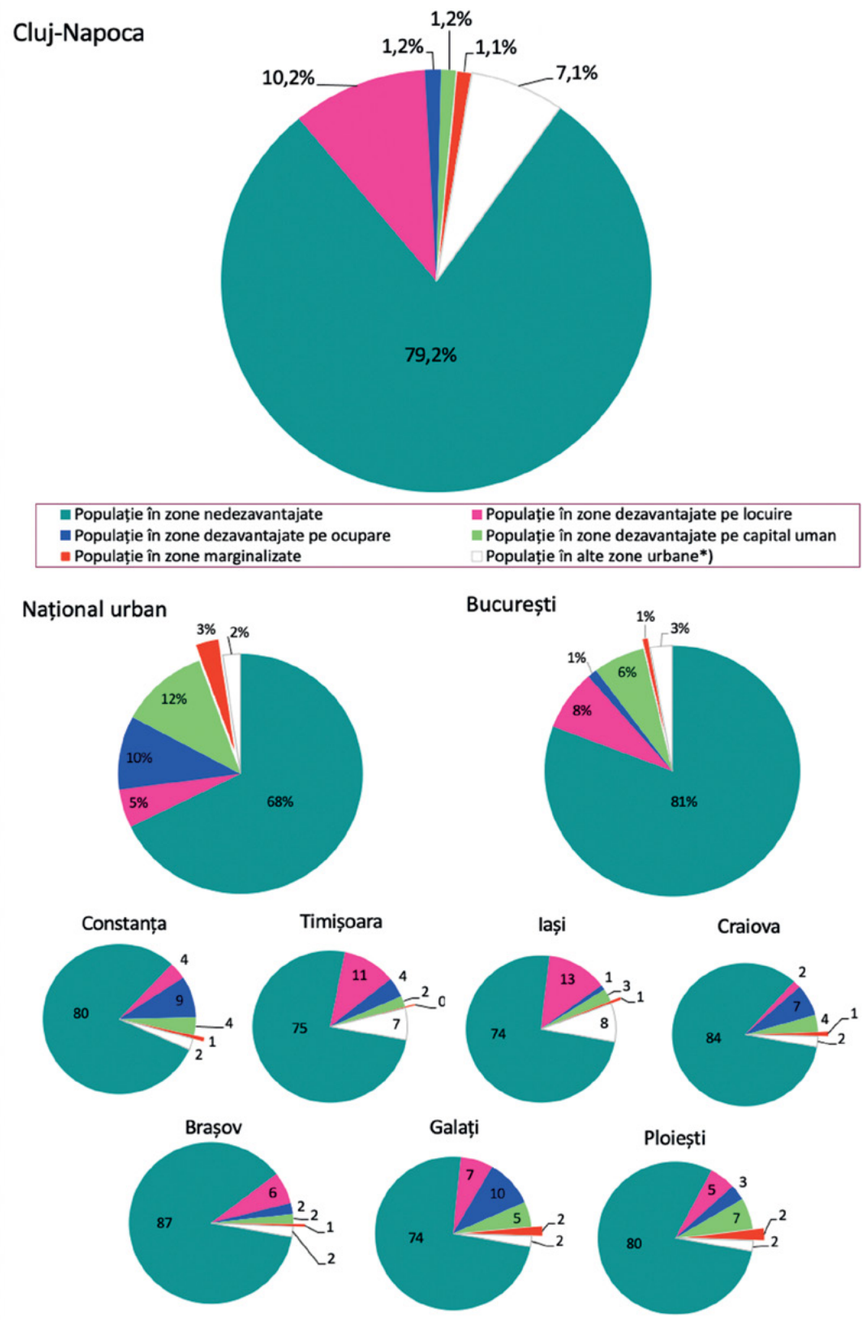

Sursa: Estimările Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011. Notă: *) Alte zone urbane se referă la sectoarele de recensământ cu mai puțin de 50 de locuitori și la cele cu diverse instituții.

Populația care trăiește în zonele dezavantajate în ceea ce privește infrastructura de locuire grupează, în cazul municipiului Cluj-Napoca, persoane care trăiesc în locuințe închiriate în cea mai mare parte a cazurilor pe piața liberă. Așadar, nesiguranța locativă este corelată, în primul rând, cu caracterul preponderent informal al pieței de închiriere din România, care caracterizează și situația din Cluj-Napoca. Estimările oficiale arată că fondul imobiliar de închiriere la nivel național este de doar 3% din fondul imobiliar total.[228] Estimările neoficiale situează cifra la 15-20% în orașe precum Cluj sau București. Închirierea informală înseamnă că o mare parte din persoane care închiriază pe piața liberă o locuință sunt sau pot ajunge foarte ușor în situație de nesiguranță locativă deoarece nu sunt protejați de un contract cu valoare legală care să stipuleze drepturile și obligațiile părților. Din perspectiva chiriașului asta poate însemna expunerea la abuzuri precum evacuări din scurt fără a avea cel puțin o perioadă de timp pentru a găsi o nouă locuință, creșteri abuzive ale prețului chiriei care fac ca locuirea, cel puțin în anumite zone, să devină inaccesibilă pentru mai multe grupuri din populație, plata de garanții bănești fără certitudinea restituirii depozitului la finalul perioadei de închiriere și altele. Chiar și în cazul contractelor de închiriere care sunt înregistrate, de multe ori, chiria stipulată în contractul de închiriere este mult mai mică decât cea plătită efectiv de chiriaș proprietarului. Acest fapt pune presiune suplimentară asupra chiriașilor din perspectiva costurilor, deja ridicate, asociate locuirii.

Aspectele care țin de închirierea informală a locuințelor se suprapun pe contextul general al dezvoltării masive a sectorului imobiliar din Cluj-Napoca din ultimii 9-10 ani. Analizele recente atrag însă atenția că „municipalitatea și-a dezvoltat capacitatea de a răspunde la nevoile sectorului privat și turiștilor, și într-o oarecare măsură și la nevoile cetățenilor în domeniile educației, sănătății, culturii și mobilității urbane, dar a lăsat locuirea aproape în totalitate pe seama dezvoltării imobiliare."[229] Astfel, în absența unei politici țintite de dezvoltare echitabilă a sectorului de locuire, mai multor grupuri din populație, li se limitează tot mai mult accesul la locuire (decentă). Mai multe analize realizate la nivelul municipiului Cluj-Napoca[230] atrag atenția asupra persoanelor angajate cu venituri reduse din sectoare ale economiei care nu sunt neapărat relevante în relație cu strategia/ viziunea de dezvoltarea a municipiului Cluj-Napoca care nu își permit achiziționarea unei locuințe sau închirierea pe piața liberă și care ajung, din cauza costurilor ridicate cu locuirea, să fie excluși de la locuire decentă. Analiza comparativă realizată de Florea și Vincze (2019) privind evoluția veniturilor salariale în raport cu costurilor asociate chiriilor în orașe precum București, Cluj-Napoca sau Timișoara, arată că, inclusiv pentru persoanele cu salariul mediu pe economie, aceste costuri ajung să depășească jumătate din venituri.

Faptul că în cele mai multe cazuri nesiguranța locativă este asociată și cu supraaglomerare indică o afectare/ expunere suplimentară a grupurilor cele mai vulnerabile din populație. Deși nu face notă discordantă cu situația generală de la nivel național – unde în 2019, 45.8% din populație trăia în locuințe supraaglomerate[231] - această suprapunere de nesiguranță locativă cu supraaglomerare indică concentrarea persoanelor cu venituri reduse sau insuficiente raportate la costurile de locuire în aceste zone. O situație specifică este cea a studenților. Dat fiind profilul de centru universitar pe care îl are Cluj-Napoca, putem estima că o categorie relevantă dintre aceste persoane este reprezentată de studenți care închiriază locuințe pe piața liberă pe durata facultății, dar și după finalizarea studiilor.

[228] Banca Mondială (2015: 82; 114).
[229] Vincze et al. (2020: 7).
[230] De exemplu: Vincze et al., (2020); Florea și Vincze (2019).
[231] Procentul urcă la 54.4% în cazul persoanelor cu venituri reduse conform Eurostat (Overcrowding rate by age, sex and poverty status - total population - EU-SILC survey).

Locuirea în zone dezavantajate din perspectiva infrastructurii de locuire nu se asociază cu dezavantajarea în ceea ce privește capitalul uman sau ocuparea. Comparativ cu media la nivel național în mediul urban, populația din municipiul Cluj-Napoca care locuia în 2011 în zone care concentrau un număr mare de șomeri sau în zone cu populație cu nivel scăzut de educație/ pondere ridicată a persoanelor cu dizabilități/ număr mare de copii este semnificativ mai scăzută. Dintre toate orașele cu peste 200 mii de locuitori, Cluj-Napoca înregistrează cele mai mici ponderi ale persoanelor care locuiesc în zone care pot fi caracterizate de deficit de capital uman sau ocupare redusă.

6.10.2.3. Zone urbane marginalizate din Cluj-Napoca

Conform analizelor realizate pe datele de la RPL 2011 la nivelul municipiului Cluj-Napoca, 3.660 de persoane trăiau în zone urbane marginalizate. Rata de marginalizare a populației (1,12%) era semnificativ mai redusă decât cea de la nivel național urban (3,2% din întreaga populație urbană din România), însă relativ ridicată dacă este să o comparăm cu rata marginalizării din restul municipiilor din România cu populație mai mare de 200 mii locuitori (vezi Figura 312).

FIGURA 312. Rata marginalizării la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori

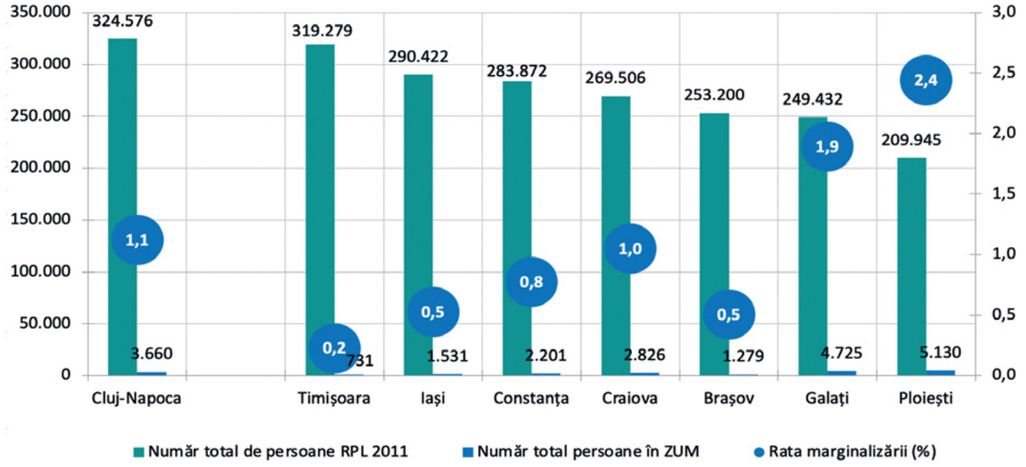

Sursa: Estimările Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011

Unul dintre elementele definitorii ale acestor zone este numărul mare de copii. La nivel național, copiii (0-17 ani) reprezentau în 2011 aproape o treime (31,3%) din populația totală care locuia în zonele urbane marginalizate. În ZUM-urile din Cluj-Napoca ponderea copiilor era peste nivelul național, ajungând la 35,4%. Dintre localitățile mari din România, doar în municipiul Iași ponderea copiilor în zonele marginalizate era în 2011 mai mare decât în Cluj-Napoca (45,1%) (vezi Figura 313). Acest procent ridicat se traduce printr-o supra-reprezentare a copiilor care trăiau în 2011 în aceste zone marcate de sărăcie, excluziune socială și locuire precară și care în prezent au devenit adulți care cel mai probabil reproduc cercul vicios al sărăciei. În total, în 2011, trăiau în ZUM din Cluj-Napoca 1.296 de copii.

FIGURA 313. **Ponderea copiilor în total populație din ZUM-urile de la nivelul municipiilor de peste 200 mii locuitori**

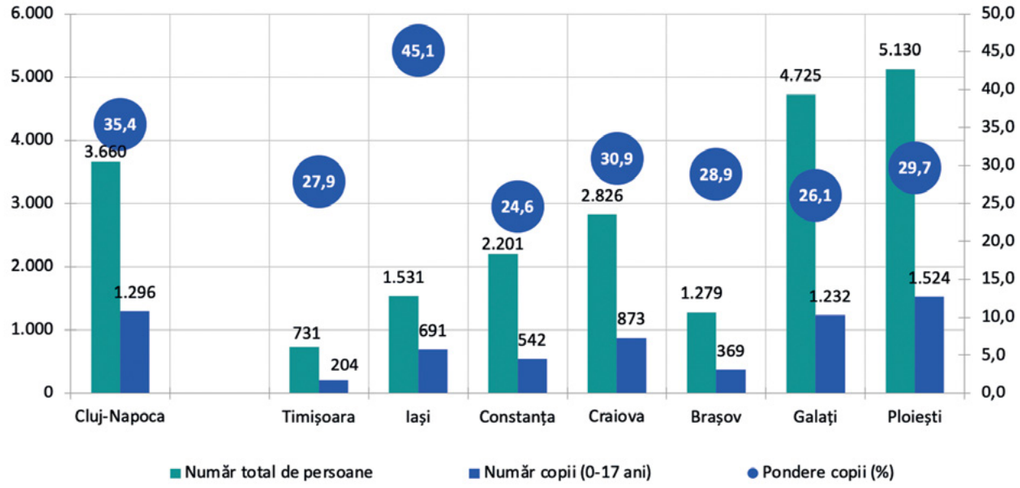

Sursa: Estimările Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011.

Corelată cu numărul mare de copii din ZUM este și dimensiunea gospodăriilor din aceste zone. La nivel național în ZUM, dimensiunea medie a gospodăriei era în 2011 de 3,2 persoane comparativ cu media națională la nivel urban de doar 2,53 persoane. În ZUM din municipiul Cluj-Napoca dimensiunea medie a gospodăriei era de 3,58 persoane. Numărul mediu de copii per gospodărie în ZUM-urile din Cluj-Napoca depășește media națională pentru zonele marginalizate (1,26 comparativ cu 1,0) și este cu mult mai mare decât media națională de 0,37 în zonele nedezavantajate (și 0,44 media națională la nivel urban).

FIGURA 314. **Ponderea persoanelor de etnie roma în total populație în ZUM-urile din municipiile de peste 200 mii locuitori**

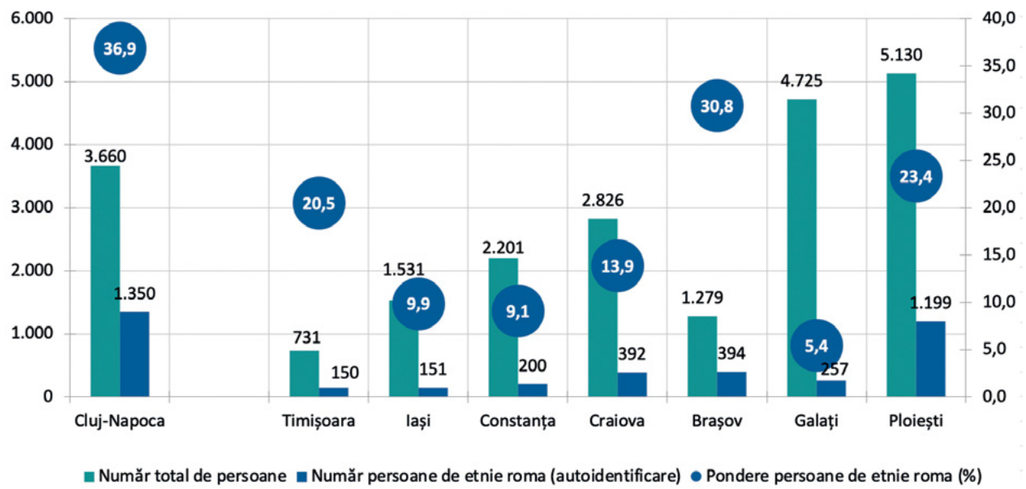

Sursa: Estimările Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011.

Persoanele care se autoidentifică ca fiind de etnie roma sunt, în general, statistic suprareprezentate în ZUM-uri. Însă puține dintre ZUM sunt comunități în care romii (autoidentificați) dețin ponderi de 20% din populația rezidentă. În medie, în ZUM-urile din Cluj-Napoca aproape 37% dintre rezidenții ZUM se declară ca fiind de etnie roma. Este cea mai ridicată pondere a persoanelor de etnie roma autoidentificați în ZUM din toate orașele cu peste 200 mii locuitori din România (vezi Figura 314).

În total, în cele 5 ZUM identificate în municipiul Cluj-Napoca, erau înregistrate în 2011, 1.040 de locuințe. Comparativ cu media de la nivel național urban, aspectele legate de accesul la infrastructură erau mai puțin problematice în ZUM-urile Cluj-Napoca. Astfel, la nivelul anului 2011, 23,8% dintre locuințe nu erau conectate la un sistem de apă potabilă, comparativ cu 30% la nivel național în mediul urban, 28,4% nu erau conectate la sistemul de canalizare față de 33% la nivel național și 3,8% erau fără electricitate prin comparație cu 4,1% din total locuințe la nivel național.

Cele 5 de sectoare de recensământ care satisfac condițiile de ZUM identificate în Cluj-Napoca reprezintă preponderent zone mari. Trei din cele 5 zone aveau în 2011 mai mult de 419 locuitori, cea mai mare găzduind peste 2.000 de persoane.

Harta de mai jos localizează cele 5 zone identificate ca fiind marginalizate pe baza datelor de la RPL din 2011:

FIGURA 315. **Harta zonelor urbane marginalizate din municipiul Cluj-Napoca**

Sursa: Captură Google Earth Pro și suprapunere analize ale Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011.

Zoom pe ZUM (1) Profil de marginalizare

Profilul de marginalizare a celor 5 ZUM identificate în baza datelor de la RPL 2011 este prezentat în tabelul de mai jos. Zonele au fost identificate ca ZUM deoarece cumulau dezavantaje pe toate dimensiunile – locuire, ocupare, capital uman. Aspecte precum nesiguranța locativă, ocuparea deficitară a adulților pe piața formală de muncă, nivel scăzut de educație în cazul adulților și ponderea ridicată a copiilor în total populație înregistrau în 2011 ponderi mai ridicate în aceste zone decât media de la nivel național pe mediul urban.

TABEL 62. Profilul celor 5 ZUM conform datelor RPL 2011

ZUM 1 – TRAIAN; ZUM 2 – STEPHENSON; ZUM 3 – BYRON; ZUM 4 – FĂRĂ NUME; ZUM 5 – PATA RÂT		ZUM 1	ZUM 2	ZUM 3	ZUM 4	ZUM 5
MARGINALIZARE*						
Locuire	Proporția locuințelor fără curent electric	Da	Da	Nu	Nu	Da
	Proporția locuințelor supraaglomerate (< 15,33 m² pe persoană)	Nu	Da	Da	Da	Da
	Nesiguranță locativă: proporția gospodăriilor ce nu dețin o locuința proprietate personală	Da	Da	Da	Da	Da
Ocupare	Proporția persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nu urmează o formă de învățământ	Da	Da	Da	Da	Da
Capital uman	Proporția populației de 15-64 de ani care a absolvit maxim 8 clase (gimnaziu)	Da	Da	Da	Da	Da
	Proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le îngreunează activitățile zilnice	Nu	Nu	Nu	Nu	Nu
	Proporția copiilor (0-17 ani) din populația totală	Da	Da	Da	Da	Da
POPULAȚIA						
Populația totală în ZUM		207	487	534	248	2184
Romi (autoidentificați)		9	77	88	71	1105
Persoane cu deficiențe fizice		5	12	30	12	18
Vârstnici de 65 de ani și peste		15	35	15	11	78
Copii 0-17 ani		43	100	157	88	908
Populația activă (15-64 ani)		156	373	397	159	1321
Populația de 15-64 ani care a absolvit maxim 8 clase		53	99	100	70	776
Șomeri de 15-64 ani (înregistrați sau neînregistrați)		9	21	37	12	154
Lucrători vulnerabili 15-64 ani		40	87	94	50	626
Casnice și persoane întreținute de 15-64 ani		31	66	57	38	470
GOSPODĂRII						
Gospodării cu 5 sau mai mulți membri		46	83	139	117	1378
Gospodării cu situație locativă incertă		20	38	33	41	234
LOCUINȚE						
Locuințe neconectate la rețeaua de alimentare cu apă		0	3	0	9	235
Locuințe neconectate la sistemul de canalizare		0	3	0	10	282
Locuințe fără curent electric		1	4	0	0	35
Locuințe supraaglomerate (<15,33 m² pe persoană)		48	155	144	42	350

Sursa: Estimările Băncii Mondiale pe baza datelor RPL 2011. Note: *Informații privind pragurile naționale pentru care au fost calculații indicatorii privind marginalizarea sunt oferite în subcapitolul privind Metodologia de identificare a ZUM și, pe larg, în Atlasul Zonelor Urbane Marginalizate (Swinkles et al., 2015)

Atlasul zonelor urbane marginalizate[232] arată că în orașele și municipiile din România pot fi identificate patru subtipuri principale de ZUM-uri (care în unele cazuri se suprapun parțial). Acestea sunt: (1) zone de tip ghetou în blocuri cu confort redus sau în foste colonii muncitorești; (2) zone de tip mahala cu case și/sau adăposturi improvizate; (3) zone de tip centru istoric; și (4) zone de locuințe sociale dezvoltate la marginea/ în afara orașului. ZUM-urile identificate în Cluj-Napoca reprezintă un mix între aceste mari sub-tipuri.

ZUM din Cluj-Napoca pot fi clasificate ținând cont de:

1. poziționare – integrate în țesutul urban sau la periferia orașului
2. proprietate – locuințe proprietate personală sau locuințe sociale și/sau, asociat, locuințe din fondul locativ de stat
3. tip locuință – bloc sau casă/adăpost

FIGURA 316. Tipologia ZUM-urilor din Cluj-Napoca conform datelor RPL 2011

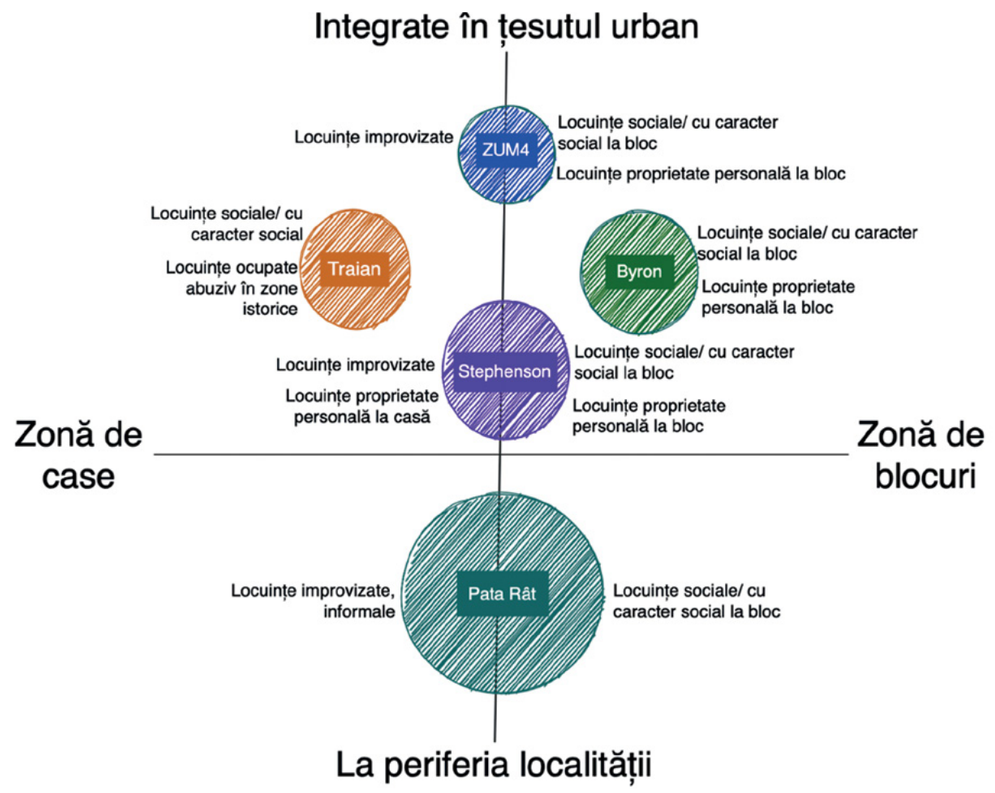

În baza acestor dimensiuni, ZUM din municipiul Cluj-Napoca pot fi caracterizate de:

(1) Dintre cele 5 ZUM, 4 sunt integrate în țesutul urban și una este la periferie. Însă, ca dimensiune (număr de rezidenți), cele patru ZUM din interiorul orașului sunt relativ mici, conectate la infrastructura urbană și cu acces la servicii. Singura ZUM de la periferie este izolată teritorial și marginalizată social și este de dimensiuni mari cu un număr de populație mult mai mare decât toate celelalte ZUM la un loc.

[232] Swinkels et al. (2015: 11-14).

(2) Trei din cinci zone sunt zone mixte de case și blocuri și toate sunt mix de proprietari de locuințe, chiriași la stat în locuințe sociale sau din vechiul fond locativ sau rezidenți ai unor locuințe informale.

(3) Locuințe sociale și/sau cu caracter social sunt în toate cele cinci ZUM. Așa cum și analiza la nivel național a arătat, premise ca locuințele social – prin profilul specific al beneficiarilor lor – să fie parte integrantă din ZUM, există. Dincolo de aspectele care țin de ocuparea beneficiarilor și de educație sau comportamente demografice acest fapt este un bun indicator al situației de locuire deficitare din sectorul locuirii sociale.

(4) Zone de locuire informală se găsesc în patru din cinci ZUM.

Zoom pe (2) ZUM integrate în țesutul urban

Analiza marginalizării pe baza datelor de la RPL 2011 indică 4 ZUM care sunt integrate în țesutul urban. Suplimentar celor patru zone identificate pe baza datelor din 2011, o nouă zonă, cu profil similar a fost indicată de către partenerii instituționali.

Cele patru ZUM care sunt integrate în țesutul urban adună zone de blocuri și case în proprietate personală, blocuri și case de locuințe sociale și locuințe improvizate. Aceste zone identificate pe baza datelor de la RPL au fost validate ca fiind marginalizate și în noiembrie 2020 cu reprezentanții autorităților publice locale din municipiul Cluj-Napoca. Zonele au trecut în ultimii 9-10 ani prin procese de regenerare și restructurare urbană care au produs multiple schimbări la nivelul profilului general al zonei. Unele dintre aceste acțiuni au implicat evacuări, relocări, demolări, adoptări de noi PUZ-uri etc.

Zonele sunt bine integrate în țesutul urban, beneficiază de acces facil la infrastructura urbană, transport public, la serviciile de sănătate și educație și de siguranță publică.

Ca observație generală, deși sunt identificate ca fiind zone problematice, inclusiv în prezent, ele sunt în proces de schimbare. Profilul zonelor, dar și al rezidenților s-a modificat față de anul 2011. În prezent, aceste zone sunt de dimensiuni relativ mici și se pretează mai degrabă pentru intervenții punctuale țintite. Acest tip de intervenții, spre deosebire de acțiuni anterioare, desfășurate în Cluj-Napoca, dar și în multe alte localități din țară, trebuie să răspundă în primul rând nevoilor sociale și de locuire adecvată ale rezidenților acestor zone și să ofere soluții de ieșire din situația de dezavantajare. Din acest motiv, schimbarea profilului acestor zone nu trebuie să fie făcută cu costul evacuării persoanelor vulnerabile care trăiesc aici, cel puțin nu fără a pune la dispoziție alternative de locuire adecvată.

În toate aceste zone există locuințe sociale. O parte foarte mică dintre rezidenți beneficiază de servicii sociale și prestații.

În zonele cu locuire informală principala problemă ține de actele privind locuirea care sunt asociate cu nesiguranța locativă și expunerea la riscuri privind evacuarea forțată.

În toate zonele cu locuire informală, toate investițiile în infrastructură urbană sau modificările aduse la profilul zonei – noi locuințe, centre comerciale sunt văzute, adesea pe bună dreptate, ca un predictor pentru nesiguranța locativă a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile.

Este o zonă centrală, alcătuită din strada Traian și două adrese de pe strada Daniil P. Bărceanu, marginalizată în baza datelor din 2011 ca efect de concentrare de locuințe fără conexiune la electricitate și aflate în situație de nesiguranță locativă, ponderea persoanelor de 15-64 ani care nu sunt încadrate pe piața formală a muncii și nu urmează o formă de învățământ, nivel de educație scăzut al adulților și pondere ridicată a copiilor în total populație din zonă.

Această zonă este, istoric vorbind, de locuințe naționalizate, de clădiri ocupate abuziv și de locuințe sociale.[233] În prezent, zona este în proces de regenerare și restructurare urbană cu posibilitate de construire cu indici urbani mari, atractivă pentru viitoare dezvoltări imobiliare.[234]

[233] Conform datelor puse la dispoziție de autoritățile publice locale, pe strada Traian primăria închiriază în 2020 3 locuințe sociale.
[234] Conform declarațiilor autorităților publice locale – zona metropolitană.

FIGURA 317. Strada Traian

Sursa: Captură Google Earth Pro, 2019.

FIGURA 318. Strada Traian

Sursa: Captură Google Earth Pro, 2019.

Această zonă include o populație relativ mică prin comparație cu celelalte ZUM integrate în țesutul urban și este puțin documentată din perspectiva grupurilor vulnerabile afectate de măsurile de dezvoltare urbană implementate.

Zonă compusă din străzile Oașului, Gării (nr. 2A) și Stephenson George, este identificată ca ZUM în baza datelor RPL 2011 din cauza prezenței în această zonă a ponderilor mai mari decât media pe național urban pe toți indicatorii utilizați pentru identificarea ZUM, exceptând ponderea persoanelor cu dizabilități.[235] Zona este una semi-centrală, amestecată de blocuri în proprietate personală, locuințe sociale în bloc și locuințe/ adăposturi improvizate, mix urban de clădiri noi și blocuri cu confort redus și/sau nereabilitate.

Prin PUZ (2019) pentru strada Traian și strada Daniil Bărceanu,[236] se propune transformarea unor „spatii cu caracter rezidențial de tip periferic, dezvoltat pe un parcelar cu clădiri de factură modestă" în „spații urbane cu funcțiune mixtă, de tip subcentral." Pe cele 2 parcele incluse în acest PUZ – care sunt parte integrantă a ZUM 1 Traian se propune „desființarea corpurilor existente si realizarea unui ansamblu mixt din punct de vedere funcțional" (imobil cu parter comercial și etaje superioare cu unități locative) și a unui hotel de 4 stele. De altfel, în ultimii 9-10 ani, ca urmare a diferitelor acțiuni făcute în zonă (evacuări, demolări, adoptare de noi PUZ-uri care au implicat construcția de noi clădiri, inclusiv complexe rezidențiale și clădiri de birouri) profilul fondului locativ al zonei s-a modificat și o dată cu aceasta, profilul rezidenților.[237]

Deși există multiple aspecte care pot contribui la profilul de zonă marginalizată în ZUM 2 Stephenson, atât autoritățile publice, cât și reprezentanții societății civile activi în zona de locuire, dreptate locativă și incluziune din municipiul Cluj-Napoca prin analize/ studiile/ luările de poziție/ suportul oferit, indică situația de pe strada Stephenson George nr. 15 ca fiind cea mai problematică.[238] ***Documentul zonal privind situația locativă din strada Stephenson George nr. 15***[239] prezintă o descriere detaliată a istoricului zonei și al problemelor cu care se confruntă rezidenții. Pe scurt, la această adresă există un imobil compus din cinci apartamente deținute inițial de Trustul de Stat pentru Construcții și locuite cu chirie de angajați ai acestuia începând cu anii 70. Trei din cele 5 apartamente au fost achiziționate în timp de trei dintre familiile care locuiau la adresă, două fiind în continuare locuite de foști chiriași ai Transilvania Construcții.[240] În contextul extinderii familiilor și a posibilităților extrem de limitate de a deține o altă locuință,[241] numărul persoanelor care locuiesc la adresă a crescut, fiind estimat în prezent de către autoritățile publice la 53 de persoane.[242]

Nevoile de locuire pentru toate aceste persoane au dus în timp la realizarea de extensii la locuințe fără autorizație de construcție, fapt ce a atras, în 2013, o somație din partea Direcției Poliției Locale a Primăriei privind obligația locatarilor de „a lua măsurile de desființare a construcțiilor amplasate la acea adresă." Conform estimărilor Fundației Desire, eventuala demolare a construcțiilor fără autorizație de la adresă ar fi implicat evacuarea forțată a aproximativ 60-70 de persoane, inclusiv copii, care ar fi rămas fără adăpost.[243] Acțiunile de demolare nu au fost inițiate, deși în 2015 „două familii, care au construit ilegal extinderi ale caselor ridicate inițial în mod legal, au pierdut procesul intentat împotriva lor de către Primărie și, drept consecință, au primit o hotărâre judecătorească de demolare a acestor extinderi."[244]

[235] Așa cum se poate observa și în tabelul 3 în nici una din cele 5 ZUM din municipiul Cluj-Napoca indicatorul privind proporția persoanelor cu dizabilități, boli cronice sau alte afecțiuni care le îngreunează activitățile zilnice nu a fost validat.
[236] PUZ (2019) strada Traian și strada Daniil Bărceanu, număr proiect 125/2018
[237] Vincze et al. (2020: 36) includ în analiza lor strada Traian, alături de străzile Decebal, Burebista, Constanța, Someșului, Ploiești, Einstein, Paris și altele, în categoria zonelor (peri)centrale gentrificate, aflate într-un proces de schimbare a profilului locuitorilor vechi ai acestor zone ca efect al creșterii prețurilor din zonă.
[238] Se poate observa în datele din 2011 că, de exemplu, supraaglomerarea este înregistrată în 155 de locuințe din această zonă, nu doar în cazul locuințelor de pe str. Stephenson nr.15.
[239] Fundația Desire, 2015 (a).
[240] Și aflați, conformul documentului Fundației Desire (2015a) în negocieri pentru achiziționarea lor.
[241] Din cauza veniturilor reduse, a creșterii prețurilor la chirii pe piața liberă, a stocului insuficient de locuințe sociale, etc.
[242] Alte estimări fac referire la aproximativ 100 de persoane (Fundația Desire, 2014); 100-150 de persoane conform diferitelor articole din presa locală (de-a lungul timpului, inclusiv în 2020).
[243] Fundația Desire (2014).
[244] Vincze (2016: 13). În sprijinul rezidenților de la adresa Stephenson nr. 15 au venit mai mulți reprezentanți ai societății civile din Cluj-Napoca, în frunte cu Eniko Vincze, care au mediat interacțiunea dintre locatari și instituțiile implicate. Aceștia au beneficiat de suport și prin intermediul proiectului LERI – Angajament local pentru incluziunea romilor finanțat de Agenția Uniunii Europene pentru Drepturi Fundamentale.

FIGURA 319. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Stephenson)

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020

Zona este caracterizată de relațiile conflictuale între vecini și rezidenții de la adresa Stephenson nr. 15. Ca orice altă zonă marginalizată, supraaglomerată, cu mulți copii și aceasta este caracterizată de gălăgie și de acapararea spațiului public, fapt care conduce la reclamații și sesizări către poliție și primărie din partea vecinilor.[245] Aceste aspecte sunt în general preluate în presa locală cu titluri bombastice și contribuie la construcția/ perpetuarea imaginii negative a zonei. Pentru a oferi doar câteva exemple: ***100 de rromi fac legea pe o stradă din Cluj-Napoca;***[246] ***De mai mulți ani, locuitorii de pe George Stephenson din cartierul Iris se plâng de scandalurile făcute de cei peste 100 de romi care locuiesc pe strada lor;***[247] ***Clujenii de pe strada Stephenson, terorizați de romi. Primăria oferă doar promisiuni;***[248] ***Petreceri și bătăi pe strada Stephenson. Clujenii, disperați de romii care au propriile legi.***[249] Inclusiv inițiativele recente de achiziționare de locuințe sociale pe această stradă inițiate de primărie[250] au fost reflectate de o parte din presă în sens negativ, rulând intervenția la radio a unei vecine nemulțumite.[251]

[245] Conform răspunsului oferit de primărie (nr. 127824/488/09/04/2014) la adresele Fundației Desire referitoare la somația de dărâmare a construcțiilor ridicate ilegal la adresă, „sesizările cetățenilor din vecinătatea terenului reclamau probleme de tulburare a ordinii publice, nerespectarea normelor de bază privind curățenia, poluarea aerului, precum și extinderea construcțiilor ilegale în proximitatea proprietăților private."
[246] 2014, http://www.monitorulcj.ro/monitorul-cartierelor/36729-100-de-rromi-fac-legea-pe-o-strada-din-cluj-napoca-vezi-ce-grozavii-se-in-tampla#sthash.7DOH7Jib.dpbs.
[247] 2016, http://www.monitorulcj.ro/actualitate/51136-stephenson-din-cartierul-iris_-ghetou-sau-strada-din-orașul-de-cinci-stele#sthash.S5jEWGuS.oXHgVaoa.dpbs
[248] 2017, https://www.clujmanifest.ro/administrativ/clujenii-de-pe-strada-stephenson-terorizati-de-romi-primaria-ofera-doar-promisiuni/
[249] 2020, http://www.monitorulcj.ro/actualitate/85005-video-petreceri-si-batai-pe-strada-stephenson-clujenii-disperati-de-romii-care-au-propriile-legi#sthash.fYmFZRwu.fvLHxy4f.dpbs
[250] Vezi Hotărâre privind achiziția, de pe piața liberă, a unei locuințe situate în strada Stephenson nr. 13, ap.1, NR. 5/17.02.2020, disponibilă la adresa: https://files.primariaclujnapoca.ro/proiect_hotarare/2020/02/12/5.pdf
[251] http://lvps176-28-11-52.dedicated.hosteurope.de/actualitate/77764-scandal-intre-viceprimarul-dan-tarcea-si-locuitorii-de-pe-stephen-

Arealul acoperit de ZUM 2 Stephenson este în proces de regenerare urbană. Din acest motiv, atât rezidenții de la adresa Stephenson nr. 15, cât și reprezentanții societății civile implicați acuză autoritățile publice locale de măsuri cu intenția „de curățare a zonei." Conform acestora,[252] „siguranța persoanelor care locuiau în această zonă era amenințată de planurile de dezvoltare locală promovate de un investitor imobiliar, precum și de planul urbanistic general al orașului, care permitea construirea în zonă a unor clădiri de birouri de mari dimensiuni." Caseta de mai jos prezintă perspectiva locatarilor din strada Stephenson nr. 15 reflectată în ziarul manifest Cărămida Ziarul Dreptății Locative.

CASETA 1. Perspectiva locatarilor de pe strada Stephenson, nr. 15

Ei curăță zona și noi suntem mereu alungați

Situația de pe strada Stephenson stă în următorul fel: primim reclamații, ne trezim cu poliția de multe ori, și de obicei dimineața devreme în poartă din cauză că unii vecini fac plângere despre noi. Spun că este gălăgie și muzică tot timpul, dar asta este contrar realității. Cei de pe Stephenson nu fac scandal, nu fură, ei muncesc aproximativ cu toții, avem chiar și copii premianți la școală, toții copiii merg la școală, la grădiniță și sunt foarte lăudați. Dar unii vecini sunt foarte porniți împotriva noastră și puși pe răutate față de noi. Dacă s-ar gândi cum este să trăiești în condițiile în care trăim noi nu cred că ar mai avea atâtea reclamații. Fără baie, fără apă în casă, fără toaletă în curte, în camere în care stăm câte 10 persoane cu copii, și totuși copiii noștri merg la școală și la grădiniță.

Vecinii noștri zic că noi nu plătim apă, lumină și ridicarea gunoiului. Din contra, noi plătim toate acestea. Avem de exemplu o familie, a lui János, care are un copil cu handicap, ei trăiesc într-o baracă împreună cu surorile lui, fără apă, fără veceu, fără condiții. Pentru un copil care suferă cu acest handicap, este orb și este șchiop, abia se poate deplasa, chiar vă rog să ne ajutați să ieșim din acest necaz. Avem copii mici, vine iarna, ne descurcăm foarte greu. Ne-am depus și noi cereri pentru locuințe sociale. Vă rog să ne fiți alături în demersurile noastre, să putem trăi în condiții mult mai decente. Pentru sănătatea copiilor noștri, vă rog să ne luați în considerare pentru că chiar avem nevoie de asta, pentru că ne este foarte greu așa.

Toate aceste reclamații au început să apară de când Liberty a construit o clădire de birouri chiar vizavi de noi, și le-a închiriat la mari firme. Cam de atunci am fost și dați în judecată, cam de atunci ne vizitează poliția mai des, cam de atunci primim tot mai multe amenzi pentru tot felul. Se pare că au început să își dorească tot mai mulți ca noi să dispărem de aici. Dar lucrurile nu stau atât de simplu. Pentru că, câteva din apartamentele din clădirea Stephenson nr. 15 au fost cumpărate de vechii chiriași. Ei nu pot fi scoși afară.

Vă mulțumesc în numele tuturor dacă ne puteți sprijini. Să ne asculte primăria. Să ne acorde și nouă șansa să primim locuințe sociale. Sau să ne aprobe să ridicăm mansardă deasupra clădirii, unde să putem sta cu acte în regulă.

Sursa: Cărămida Ziarul dreptății locative, nr. 1, octombrie 2017, autor Elisabeta Farkas.

Problemele care țin de locuirea inadecvată – locuințe improvizate, supraaglomerare, nesiguranța locuirii prin absența actelor și expunere la riscuri precum cel de evacuare forțată – sunt potențate de aspectele care țin de ocupare și capital uman care limitează posibilitățile rezidenților de pe Stephenson nr. 15 de a achiziționa o locuință sau de a închiria pe piața liberă, în contextul general al sectorului de locuire din Cluj-Napoca și a unui stoc extrem de limitat de locuințe sociale.

son-sertarele-primariei-sunt-pline-de-sesizari#sthash.3f0Sh63k.10EpKeBS.dpbs
[252] Vincze (2016: 13).

Pentru reglementarea situației locatarilor de pe Stephenson nr. 15, reprezentanții societății civile au demarat o serie de acțiuni[253] care își doresc „să susțină colaborarea între autoritățile locale și locatarii de pe str. Stephenson nr. 15 în vederea identificării și implementării unor soluții față de situația locativă de la această adresă, soluții care răspund atât nevoilor sociale și fac apel la prevederile legislației românești cu privire la prevenirea și combaterea marginalizării sociale, cât și reglementărilor legislative din domeniul locuirii și urbanismului."[254] Acțiunile desfășurate au vizat identificarea de soluții pentru nevoile de locuire ale persoanelor de pe Stephenson nr. 15 – acces la locuințe sociale, legalizare locuințelor informale, prevenirea evacuărilor forțate.

CASETA 2. Acțiuni desfășurate prin proiectul LERI pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire ale rezidenților de pe strada Stephenson nr. 15

Direcțiile de acțiune ale proiectului LERI cu privire la strada Stephenson nr. 15 au vizat:

- întocmirea și depunerea dosarelor pentru atribuirea unei locuințe sociale
- implicarea unui avocat în vederea susținerii și consilierii juridice a familiilor în toate demersurile lor care au implicații legale
- depunerea unei cereri către Oficiul de Cadastru în vederea eliberării Istoricului de carte funciară sau copie fidelă a cărților funciare pentru strada Stephenson nr. 15 pentru toată clădirea, pentru terenul de sub clădire și pentru curtea din jurul clădirii
- începerea demersului de intabulare a unuia dintre apartamentele cumpărate de la Transilvania Construcții, neintabulate până în 2015
- contactarea firmei Transilvania Construcții în vederea soluționării situației celorlalte apartamente care încă nu sunt în proprietate din imobilul de pe Stephenson nr. 15, prin achiziționarea lor
- identificarea căilor și instrumentelor prin care se poate realiza legalizarea construcțiilor, și/sau obținerea unor autorizații de construcții pentru noi construcții la această adresă (în funcție de statutul juridic al terenului)

Sursa: Fundația Desire (2015a: 4).

Pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire, același raport notează și sugestiile locatarilor: restaurarea fațadei în conformitate cu minimele criterii urbanistice și de amenajare a teritoriului și mansardarea unei părți din imobil pentru mutarea unei părți din rezidenți la mansardă.

Vizita în teritoriu în noiembrie 2020 (vezi fotografiile 2 și 3) reflectă că situația de pe strada Stephenson nr. 15 nu s-a modificat semnificativ față de relatările din raportul citat.

Zona a fost identificată în datele din RPL 2011 ca urmare a dezavantajelor pe care le înregistra pe toate cele trei dimensiuni care definesc marginalizarea urbană. Zona este una relativ periferică situată în fosta zonă industrială a orașului, și prezintă un mix de blocuri cu locuințe în proprietate și locuințe sociale/ cu caracter social. Istoric vorbind, blocurile din această zonă au fost construite începând cu 1960 pentru muncitorii fabricilor din platforma industrială din apropiere, care, în mare parte, au fost și cei care le-au achiziționat începând cu anii 90. Din cele 8 clădiri construite pe același tipar, dispuse pe trei șiruri paralele, întoarse cu fațada spre curtea interioară, una este deținută și închiriată de către consiliul local. Pe lângă aceste blocuri, în curțile lor au fost ridicate căminele muncitorești ale fabricilor Mucart, Libertatea, Flacăra și Clujana, privatizate și ele începând cu anii 90.[255]Această zonă de locuințe colective adiacente străzii George Byron este recunoscută ca o zonă care după 1990 a devenit o „pungă de excluziune socială și marginalizare."[256]

[253] Prin proiectul LERI, dar nu exclusiv. Așa cum am menționat mai sus, societatea civilă este în mod deosebit implicată în problematica socială și de locuire din municipiul Cluj-Napoca.
[254] Fundația Desire (2015a).
[255] Pásztor (2013).
[256] https://www.clujmanifest.ro/social/strada-george-byron-in-atentia-primariei/

FIGURA 320. Strada Stephenson nr. 15 (latura de pe str. Gării)

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

FIGURA 321. Strada George Byron – locuințe cu cameră și bucătărie

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Conform subtipurilor de marginalizare urbană[257] această zonă este una tipică de blocuri de proastă calitate sau în foste colonii muncitorești. În general, rezidenții acestui tip de zone sunt afectați de nesiguranța locuirii și, cel mai adesea, de supraaglomerarea locuințelor în care trăiesc. Locuințele în această zonă au 31 m² în blocuri (o cameră, bucătărie și cămară) și 10 m² în cămine (o cameră). În ambele tipuri de clădiri, baia și toaleta sunt comune.

FIGURA 322. Strada George Byron – fostele cămine muncitorești

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Locatarii sunt persoane sărace cu o situație socială dificilă pentru care plata cheltuielilor cu locuirea (chiria subvenționată, utilitățile) poate reprezenta o adevărată provocare. Din acest motiv, în zone de tipul acesta, majoritatea populației are datorii la plata utilităților și acolo unde este cazul, a chiriei și fac, cel mai adesea obiectul evacuărilor din locuințe, mai ales din cele deținute de stat. Asemeni câtorva alte cartiere (strada Avram Iancu, Calea Turzii, strada Albac, strada Kővári) în anii 2000 și o parte din rezidenții acestei zone au fost evacuați și au ajuns să locuiască pe strada Cantonului (în zona Pata Rât).[258]

Zona este, asemeni celor prezentate anterior, în proces de transformare. În imediata proximitate au fost adoptate PUZ-uri noi care „sprijină ideea dezvoltării unui ansamblu cu caracter mixt, care să includă o dotare publică, grădiniță, pe lângă funcțiunile principale locuire, birouri, spații comerciale, servicii. Totodată, primăria dorește amenajarea unor spații verzi cu acces public nelimitat."[259] Aceste schimbări are spațiilor cu caracter industrial din proximitate încurajează procesul de regenerare al zonei și aduc îmbunătățiri infrastructurii urbane.

[257] Vezi Atlasul zonelor urbane marginalizate (Swinkles et al., 2015).
[258] Vincze (2016).
[259] PUZ (2020), https://files.primariaclujnapoca.ro/2020/07/03/parte-scrisa-m.pdf

Acest ZUM reunește mai multe zone foarte mici dispersate cu adrese punctuale și nu este cunoscută sub o anumită denumire. Această zonă include locuințe sociale la bloc și la casă, locuințe în proprietate personală, dar și o zonă de locuințe improvizate, informale și imobile ocupate abuziv. În 2011 se înregistrau aici ponderi ridicate ale copiilor în total populație, dar și ale persoanelor de etnie roma. Zona care atrage atenția din perspectiva marginalizării, inclusă în acest ZUM este Strada Meșterul Manole.

Conform estimărilor autorităților publice, în 2020 în jur de 28[260] de persoane locuiau în locuințe improvizate în această zonă. La o singură adresă, în aceiași curte, trăiesc în locuințe improvizate, fără acces la infrastructură sanitară de bază, 12 familii.[261]

CASETA 3. **Locuirea în strada Meșter Manole – fragment interviu locatar**

„ (...) suntem șapte care stăm aici; mai îi și mătușa mea, băiatul ei și soțul meu. Mai avem o cămăruță-n curte, unde mai avem o familie. Acolo îi fratele meu cu soția lui și cu patru copii, într-o cameră de doi pe trei, fără bucătărie, fără nimic. Noi aici măcar avem și bucătăria. Atât avem: o bucătărie și o cameră.(...) Nu avem baie, că oricum nu avem nici apă; nici apă, nici gaz. Așa stăm de câțiva ani, că mai demult aveam și apă, dar o femeie care strângea banii pentru apă de la familiile astea care suntem aici n-o mai dat banii unde trebuia. Și cum nu ne-o dat chitanță, nimic, n-aveam cum să dovedim că noi am plătit.

(... apă) ne dă vecina și noi îi plătim în fiecare lună. Așa ne spălăm și hainele, așa spălăm și copiii. Dar nici cu gazul nu îi bine, că facem foc la sobă și comentează vecinii. Noi le dăm dreptate, că în secolu' ăsta n-ar trebui să mai fie așa ceva și normal că îi deranjează mirosul de fum."

Sursa: https://casisocialeacum.ro/archives/4499/clujenii-din-locuintele-informale-zidurile-saraciei-din-strada-mesterul-manole/

Locuirea aici este în condiții precare și marcată de nesiguranță. Zona a făcut anterior obiectul evacuării locatarilor. Un exemplu de dată recentă (2018) este evacuarea unei familii numeroase (cu nouă copii), dintr-un spațiu de pe strada Meșterul Manole nr. 2. Familia ocupa camera respectivă fără forme legale de trei ani, plătind lunar către primărie suma de 43 lei pentru că primăria nu și-a putut folosi spațiul. Familia era parte dintr-o familie extinsă care deținea un contract de închiriere al unui apartament alăturat și a ocupat spațiul respectiv după ce acesta s-a eliberat, deoarece nu avea unde locui.[262]

Asemeni multor zone care concentrează un număr mare de persoane pe o suprafață foarte mică, și aici relațiile din interiorul curții, dar și cu vecinii sunt mai degrabă conflictuale.

Asemeni situației din strada Stephenson nr. 15, presa preia și vehiculează nemulțumirile vecinilor la adresa persoanelor de etnie roma din această zonă care sunt acuzate de violențe și furturi din locuințe.[263]

[260] Alte estimări indicau pentru anul 2018 că la adresa strada Meșterul Manole nr. 2 locuiau peste 100 de persoane dintre care aproximativ 60 de copii (reprezentanți societate civilă citați aici: http://cluj24h.ro/plina-campanie-care-promoveaza-familia-primaria-evacueaza-o-familie-cu-noua-copii-dintre-care-patru-cu-handicap/)
[261] https://casisocialeacum.ro/archives/4499/clujenii-din-locuintele-informale-zidurile-saraciei-din-strada-mesterul-manole/
[262] http://cluj24h.ro/plina-campanie-care-promoveaza-familia-primaria-evacueaza-o-familie-cu-noua-copii-dintre-care-patru-cu-handicap/
[263] De exemplu, https://eclujeanul.ro/tiganii-creeaza-panica-in-cartierul-marasti-trebuie-sa-lasam-pe-cineva-acasa-de-paza-in-permanenta/

CASETA 4. **Relația cu vecinii în strada Meșterul Manole – fragment interviu locatar**

„Îs mulți care se drogheză și fură ca să se drogheze mai departe. Apăi când îs sub controlul drogului nimica nu se mai poate face, îs agresivi și te pot lovi fără niciun motiv, mai intră în casă uneori fără să bată la ușă, dau muzica tare de copiii nici nu-și pot face temele. Nici aici, în curte, nu ne putem lăsa copiii prea mult singuri pe afară, că ne e frică. Și cel mai tare ne bucurăm când plouă, că atunci toată lumea îi înăuntru și nu mai îi nici așa multă gălăgie și nici pericole prea mari, toată lumea îi liniștită."

Sursa: https://casisocialeacum.ro/archives/4499/clujenii-din-locuintele-informale-zidurile-saraciei-din-strada-mesterul-manole/

FIGURA 323. **Strada Meșterul Manole nr. 2**

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Zona este în proces de transformare. Mai multe complexe rezidențiale au fost construite în proximitate, iar locatarii locuințelor informale trăiesc cu teama evacuării tocmai din acest motiv „(...) n-ai văzut că se construiesc blocuri noi, aici, în zonă? Și încă unde stăm noi, aici cum îi strada asta, vor să facă parcare. Chiar și muncitorii or zis că din aprilie-mai nu știu ce-o să se întâmple cu noi, ne dau afară și vin cu buldozerele după noi."[264]

[264] Locatar strada Meșterul Manole nr. 2, interviu - https://casisocialeacum.ro/archives/4499/clujenii-din-locuintele-informale-zidurile-saraciei-din-strada-mesterul-manole/

FIGURA 324. Strada Meșterul Manole nr. 2 cu blocurile noi construite în apropiere

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

FIGURA 325. Bulevardul Muncii nr. 47

Sursa: Fotografii realizate de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Bulevardul Muncii nr. 47 este o zonă indicată de către autoritățile publice locale ca fiind marginalizată în 2020, pe lângă cele identificate pe baza analizelor realizate pe datele de la RPL 2011. Conform datelor RPL 2011, această adresă este inclusă într-un sector de recensământ care este dezavantajat din perspectiva capitalului uman, dar care nu satisface criteriile pentru a fi definit ca ZUM. Această zonă nu este inclusă în lista ZUM de la nivelul municipiului.

Din perspectiva locuirii, zona este definită ca fiind de adăposturi improvizate, construcții din prefabricate substandard și este ocupată de aproximativ 15 persoane provenind din grupuri vulnerabile.

Asemeni zonelor integrate țesutului urban, locația aceasta este mică și în contextul municipiului nu poate fi considerată o zonă urbană marginalizată pentru intervenții macro.

Zoom pe (3) ZUM aflate la periferie

Cea mai mare zonă urbană marginalizată din municipiul Cluj-Napoca este la periferia orașului, în proximitatea fostei rampe de gunoi. Conform datelor de la recensământ, această zonă adăpostea în 2011 peste 2000 de persoane, înregistrând o pondere ridicată a persoanelor care se autoidentifică ca fiind de etnie roma (peste 50%) și a copiilor (42%).[265] Această zonă se diferențiază în 2011 net de celelalte 4 ZUM integrate în țesutul urban și prezentate anterior în special prin accesul extrem de deficitar la infrastructură. Procente foarte mari din populația din această zonă nu aveau în 2011 acces la apă curentă (49%), canalizare (59%) și/ sau electricitate (7%).

[265] Din totalul populației din această zonă, copii reprezintă aproape 42%, o pondere ce depășește media națională din ZUM urbane (31,3%) și reprezintă cea mai mare pondere a copiilor înregistrată în toate ZUM din municipiul Cluj-Napoca.

Conform tipologiei zonelor urbane marginalizate, Pata Rât reprezintă în primul rând o zonă de mahala cu adăposturi improvizate și locuințe sociale modernizate. Acest tip de ZUM este deconectat atât fizic, cât și simbolic de oraș. Chiar dacă există ceva infrastructură, acoperirea zonei este doar parțială. Barierele naturale generează dificultăți în accesarea serviciilor publice – școală, grădiniță, medic, magazin – care deservesc populația generală a localității și reprezintă, în același timp, un element care marchează distanțarea socială a „orășenilor" de cei care trăiesc „după calea ferată", „la groapa de gunoi".

Condițiile de locuire aici sunt caracterizate de supraaglomerare, improvizație și instabilitate, lipsa spatiilor adecvate pentru dormit, prepararea hranei și igienă, protecția insuficientă față de intemperii și mediu de locuire toxic. Persoanele care trăiesc în zona Pata Rât sunt lipsite de securitate în multiplele sensuri ale termenului, de la securitatea locativă, până la amenințarea dreptului la viață (decentă) de către mediul natural poluat și mediul social segregat și izolat de oraș.

Lipsa actelor de proprietate asupra terenului și caselor reprezentă o problemă majoră în toate ZUM de tip mahala, pentru că din această cauză: (i) Rezidenții nu își pot face acte de identitate decât provizorii, fapt ce atrage după sine dificultăți în accesarea serviciilor sociale și educaționale, dar și în ceea ce privește libertatea de mișcare sau de accesare de locuri de muncă (în străinătate); (ii) Nu se pot conecta legal la utilități, acolo unde acestea sunt disponibile în proximitate; (iii) Trăiesc cu teama permanentă că pot fi dați afară din casă.

Deși a fost obiectul la multiple analize, studii, cercetări, luări de poziții, intervenții de mai mică sau mare amploare din partea societății civile sau a autorităților publice locale, Pata Rât rămâne una din ZUM cele mai mari din România. Capitolul descrie în continuare pe scurt istoricul și formare zonei, principalele probleme, dar și recomandările de rezolvare formulate de-a lungul timpului, în special de reprezentați ai societății civile.

ZUM 5 reprezintă „cazul clujean extrem al marginalizării socio-teritoriale."[266] Pata Rât este o zonă din apropierea rampei de gunoi, populată în mare parte de familii și persoane de etnie romă care alcătuiesc, în realitate, patru comunități diferite: Dallas, Rampa de Gunoi, Colina (Coastei – case modulare) și Cantonului. Această concentrare spațială de dezavantajare pe toate dimensiunile – locuire, ocupare, capital uman – este rezultatul mai multor factori care se manifestă încă din perioada comunistă. O serie de elemente au contribuit la apariția acestei zone și la creșterea ei la dimensiunile la care este în prezent:[267]

(1) istoric, unul dintre primii factori ține de procesul de migrație dinspre rural spre orașul în curs de dezvoltare, în contextul puternicii industrializări socialiste. După 90 zona a rămas o alternativă pentru persoanele în căutarea unei surse de venit și a unui spațiu de locuire. Prezența rampei de gunoi a asigurat venituri de subzistență din reciclarea deșeurilor.

(2) adoptarea unor măsuri administrative de relocare în zona Pata Rât a mai multor familii evacuate din diferite zone ale orașului, în diferite momente în timp.

(3) contextul general al dezvoltării sectorului de locuire din municipiul Cluj-Napoca cu creșterea costurilor de locuire și împingerea spre margini a persoanelor fără venituri sau cu venituri mici. Lipsa alternativelor de locuire decentă la prețuri accesibile a fost accentuată în timp de absența unei politici de dezvoltare a sectorului de locuire care să fie incluzivă și de subdezvoltarea masivă a sectorului de locuire socială.

[266] Moisă și Vincze (coord., 2014: 17)
[267] Pe baza informațiilor disponibile în Dohotaru et al. (2016). Cronologie Pata Rât.

Prezentăm în continuare pe scurt profilul, problemele și recomandările de intervenție pentru cele 4 comunități integrate în ZUM 5. Cele 4 comunități sunt diferite, atât ca apariție, evoluție, cât și ca profil al populației rezidente.

COMUNITATEA 1: Dallas – Colonia Dallas[268] a început să se formeze încă din anii 70 și istoria ei este strâns legată de groapa de gunoi din Pata Rât. Începuturile sunt marcate de migrația dintre rural spre urban a populației. Cercetarea desfășurată de UNDP și UBB în zonă în 2012 arăta că o mare parte a populației (peste 60%) din colonia Dallas s-a stabilit în zonă între 1990 și 2010, atrasă de oportunitățile date de orașul, respectiv rampa de gunoi, în dezvoltare.[269]

FIGURA 326. Dallas

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Comunitatea Dallas este formată din gospodării[270] în care, cel mai adesea, persoanele adulte (dar nu numai) lucrează în condiții improprii, ca zilieri la rampa de gunoi. Așa cum se observă în analiza Fundației Desire,[271] de-a lungul timpului, valoarea muncii acestora nu a fost recunoscută de autorități iar „proiectele de închidere sau (re)redeschidere a rampei nu făceau nici o referire la oamenii care locuiau în zonă de circa patru decenii și nici la cei care munceau pe rampă." O dată cu închiderea rampei vechi, veniturile încasate de către rezidenții coloniei Dallas la rampa temporară au scăzut deoarece „prețurile pe care administratorii acestei rampe le plătesc pentru deșeuri sunt cam jumătate din prețul pe care îl luau înainte, când nu le interzicea nimeni să iasă de pe rampă cu ce au selectat și colectat într-o zi și să vândă fier, plastic sau hârtie și cartoane la firmele de colectare din zonă."[272] Cu toate acestea, doar un număr scăzut de familii au plecat din zonă, restul acceptând noile condiții de teamă să nu piardă și această sursă de venit.

[268] Analiză detaliată a coloniei Dallas privind constituirea, problemele, precum și posibile soluții este prezentată în documentul zonal realizat de Fundația Desire (2016a).
[269] Același studiu arată că aproape 20% dintre rezidenții zonei s-au născut aici.
[270] În 2012 erau 62 de familii în zonă, aproximativ 320 de persoane (UNDP și UBB, 2012).
[271] Fundația Desire (2016a: 5).
[272] Fundația Desire (2016a: 8).

Locuirea în colonia Dallas este marcată de ilegalitate, nesiguranță și inadecvare. Majoritatea rezidenților coloniei locuiesc în barăci și colibe construite de-a lungul timpului cu ajutoare primite în general de la organizații non-guvernamentale.[273] Fundația Pro Roma a achiziționat în 2011 o parte din terenul pe care este construită colonia Dallas pe care a ridicat cabane de lemn. În 2016 numărul lor estimat era de aproximativ 60. Cu toate acestea, dat fiind faptul că terenul este încadrat ca intravilan industrial, statutul juridic al acestor locuințe este incert și se fac demersuri pentru schimbarea destinației terenului din zonă industrială în zonă de locuit.[274] Din acest motiv, persoanele care locuiesc aici nu pot avea acte de identitate decât provizorii și au dificultăți în contractarea de utilități publice de bază (cum ar fi electricitate).

CASETA 5. Recomandări de intervenție în colonia Dallas

1. Informarea locatarilor privind planurile de dezvoltare din această zonă pe termen scurt, mediu și lung cu privire la condițiile de mediu ale zonei.
2. Schimbarea destinației terenului care cuprinde zona Dallas, din teren cu destinație industrială în teren cu destinație de locuire. O dată realizată acest lucru, Fundația Pro Roma ar putea să încheie contracte de comodat cu locatarii în regim gratuit, pe baza cărora acestora să li se poată elibera acte de identitate pe această adresă, respectiv să li se poată încheia contracte pentru furnizarea curentului electric.
3. Eliberarea de către Serviciul de Evidența Populației din Cluj-Napoca de acte de identitate locatarilor din colonia Dallas cu adresă în locația în care ei locuiesc în fapt, pe baza Articolului 28 din Ordonanța de Urgență 97/2005 punctul 1 litera (c) care precizează că dovada adresei de domiciliu se poate face inclusiv cu: „declarația pe propria răspundere a solicitantului, însoțită de nota de verificare a polițistului de ordine publică, prin care se certifică existența unui imobil cu destinație de locuință și faptul că solicitantul locuiește efectiv la adresa declarată, pentru persoana fizică ce nu poate prezenta documentele prevăzute la lit. a) si b).”
4. Acordarea de sprijin din partea municipalității pentru racordarea unităților locative din colonia Dallas la utilități publice (apă, canalizare, curent și gaz) care sunt disponibile în apropiere.
5. Facilitarea accesului locatarilor coloniei Dallas la locuințe sociale.
6. Includerea locatarilor ca beneficiari direcți ai proiectelor din fonduri externe pe care Primăria și Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca le elaborează în vederea îmbunătățirii condițiilor locative și accesului la servicii publice și sociale ale cetățenilor cu domiciliul în Cluj-Napoca care aparțin unor categorii marginalizate social.
7. Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca să asigure ca persoanele care lucrează pe rampa temporară de gunoi ca muncitori angajați pe baza unor contracte de muncă sau pe baza unor contracte de zilieri să beneficieze de toate drepturile angajaților conform legislației românești. Salariile plătite muncitorilor să fie salarii decente, corespunzătoare gradului de risc și condițiilor de muncă în medii toxice, salariile acestora să nu fie reduse cu scopul creșterii profitului de pe urma rampei temporare de gunoi. Regia Autonomă a Domeniului Public Cluj-Napoca fiind întreprindere publică aflată sub autoritatea și coordonarea autorității publice locale și anume a Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, iar rampa temporară de gunoi a fost realizată de RADP din bugetul local, considerăm că autoritățile publice locale au posibilitatea să monitorizeze condițiile de lucru și de salarizare ale muncitorilor de pe rampa de gunoi.

Sursa: Fundația Desire (2016a). Note: recomandări realizate de membrii grupului de acțiune locală pentru incluziune locativă.

[273] Infrastructura de locuire a fost îmbunătățită prin intervenții ale unor organizații precum Asociația Voluntară Castel Banffy care în 2005 a introdus apa potabilă în toată comunitatea, a construit cabine de WC, a turnat cinci plăci de beton pentru spălarea diferitelor lucruri și au oferit oamenilor din zonă materiale de construcție; Fundația Ajutorul Familiei și Fundația Pro Rroma care au construit aici 13 locuințe (Fundația Desire, 2016a: 7).

[274] Conform declarațiilor din presă din 2020, primăria nu a acceptat schimbare destinației terenului pe care este în acest moment colonia Dallas deoarece „ar face un ghetou acolo”. Sursa: https://adevarul.ro/locale/cluj-napoca/foto-viata-timpul-pandemiei-pata-rat-unii-s-dispera-ti-mor-foame-350-familii-50-apa-casa-1_5e8c72da5163ec427181511b/index.html

COMUNITATEA 2: Rampa – comunitate care trăiește la rampa de gunoi s-a constituit similar celei din Dallas, în strânsă legătură cu evoluția rampei de gunoi. Cercetarea UNDP și UBB număra în 2012 în jur de 50 de gospodării care trăiau în locuințe/adăposturi improvizate pe rampă. Acestea erau familii venite, cel mai adesea din alte județe (peste 60%) sau relocate acolo de către autoritățile publice, în special în perioada 2000-2010. În 2019, Călian și Rostaș[275] notau că „Pe rampa din față există 9 familii de romi, pe rampa din spate există 5 familii, iar în medie, o familie are între 3 și 7 copii; majoritatea persoanelor sunt rude între ele. (...) Comunitatea a locuit în anii ‘90 în comuna Florești, județul Cluj, iar de acolo persoanele au fost evacuate ca urmare a unor revendicări; locuiau în corturi improvizate sau în căruțe. În anul 2005, persoanele au fost evacuate din Mănăștur și duse pe rampa de gunoi din Pata Rât.”

Locuințele sunt poziționate la o distanță mică de groapa de gunoi și de depozitul de deșeuri infecțioase, fapt ce ridică multiple riscuri de sănătate pentru persoanele care locuiesc aici. Locuirea pe rampă este improvizată, în barăci. Spre deosebire de colonia Dallas, persoanele care trăiesc pe rampă nu au acces deloc la utilități – doar la o sursă de apă de izvor de suprafață care nu este potabilă[276] și sunt mult mai expuși razițiilor poliției.[277] De locuirea improvizată și ilegală sunt strâns legate actele de identitate temporare, deoarece persoanele care trăiesc pe rampă nu pot face dovada cu documente a posesiei unei locuințe și sentimentul de nesiguranță în ceea ce privește evacuare din locuințe/ mutarea într-o altă zonă.

FIGURA 327. Rampa

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

[275] Călian și Rostaș (2019: 2).

[276] Moisă și Vincze (coord., 2014: 29).

[277] Conform Fundația Desire (2016a: 7). „pe rampă poliția a avut mai multe rânduri de acțiuni prin care a dat foc la colibele oamenilor sau le-a demolat, când s-a mobilizat la plângerile orășenilor care aveau terenuri chiar lângă rampă chiar dacă nu foloseau la nimic acele pământuri.”

Cele mai multe dintre persoanele adulte care locuiau în 2012 pe rampă nu aveau asigurare medicală de sănătate.[278] Situația nu este cum mult diferită nici în ceea ce privește accesul la servicii și protecție socială. În 2019, datele prezentate de Călian și Rostaș arată că doar două familii care locuiesc în comunitatea de pe rampă beneficiau de venit minim garantat și de serviciile gratuite ale Cantinei de Ajutor Social și Pensiune.

CASETA 6. Recomandări de intervenție în comunitatea de pe Rampă

1. Închiderea rampei de gunoi sau decontaminarea zonei conform standardelor europene pentru a elimina factorii de risc la adresa cetățenilor.
2. Consultarea comunității cu privire la toate măsurile ce o vizează, în special în ce privește relocarea și accesul la serviciile sociale disponibile.
3. Orice demersuri de relocare trebuie să aibă în vedere acordarea unor locuințe care să le ofere condiții decente de trai. De asemenea, trebuie avută în vedere și accesibilitatea financiară a acestor locuințe, atât sub aspectul chiriei, cât și al costului utilităților.
4. Clarificarea situației juridice a terenului și a clădirilor ce aparțin persoanelor ce locuiesc în comunitatea din Pata Rât, zona „Rampă".
5. Emiterea de cărți de identitate permanente inclusiv pentru persoanele ce nu pot prezenta documente ce fac dovada domiciliului.
6. Acordarea serviciilor sociale în baza unor vizite ce certifică domiciliul de fapt al persoanei.
7. Inițierea unor măsuri de inserție pe piața muncii, prin sprijinirea persoanelor din zonă să acceseze cursuri de formare profesională și facilitarea obținerii unui loc de muncă.
8. Sprijinirea persoanelor din această comunitate în vederea asigurării accesului la servicii de sănătate, inclusiv prin mediere sanitară și prin facilitarea accesului la statutul de persoană asigurată.
9. Extinderea programelor educaționale pentru a asigura un sprijin suplimentar atât material, informațional, cât și școlar, pe întreaga durată a studiilor
10. Programele de intervenție socială menționate anterior trebuie gândite în consultare cu persoanele vizate și să funcționeze pe termen lung.

Sursa: Călian și Rostaș (2019).

COMUNITATEA 3: Colina (Coastei) sau Noul Pata-Rât – formarea acestei comunități este un efect direct al unor decizii administrative de evacuare forțată (a 76 de familii aparținând unor categorii sociale marginalizate, marea lor majoritate de etnie romă de pe strada Coastei f.n.) și relocare (în casele modulare din Pata Rât) în 2010.[279]

Comunitatea Colina (Coastei) trăiește în chirie în 10 case modulare din zona Pata Rât. Aceste case modulare însumează un total de 40 de apartamente, de câte o cameră de 16, respectiv 18 m^2, cărora le sunt asociate un total 10 băi, fiecare sub 6 m^2. În aceste locuințe au fost mutate 241 de persoane (132 adulți și 109 copii sub 18 ani). Dintre ele, 185 de persoane (94 copii și 91 adulți) au fost trecute de către primărie pe contractele de închiriere ale apartamentelor. 56 de persoane (dintre care 15 copii și 41 adulți) au fost evacuate de pe strada Coastei fără să li se distribuie locuință. Lor, li s-a sugerat de către primărie să se mute în apartamentele distribuite rudelor lor. Ulterior, primăria le-a trasat câte un spațiu de 20 metri pătrați, sugerându-le să-și construiască acolo locuințe.[280]

[278] Peste 70%, conform UNDP și UBB (2012).
[279] Analiza realizată de Fundația Desire (2016b) detaliază procesul de construcție a caselor modulare, precum și procesul paralel de evacuare a familiilor de pe strada Coastei și notează viciile de procedură care s-au petrecut în ambele procese, precum și abuzurile/ drepturile care au fost încălcate. Raportul Amnesty Internațional (2013) oferă informații despre evacuarea de pe strada Coastei în contextul unor alte patru evacuări similare din România și prezintă experiența subiectivă a evacuării. Decizia de construcție a caselor modulare în Pata Rât, precum și evacuarea forțată de pe strada Coastei au făcut obiectul mai multor dezbateri publice și mențiuni în presa locală și națională.
[280] Desire (2016b: 8-9).

Structura caselor modulare, precum și numărul foarte mare de persoane relocate în aceste locuințe fac ca locuirea în comunitatea Colina (Coastei) să fie departe de a fi adecvată. Concluziile raportului ERRC la doi ani de la evacuare arată că spațiu mediu de locuit în aceste locuințe este complet inadecvat raportat la numărul de persoane (4 m^2 pe persoană, iar fiecare spațiu sanitar este utilizat în comun de cel puțin 17 persoane).[281] Același raport arată care au fost efectele pe care evacuarea din strada Coastei l-a avut asupra familiilor, la doi ani de la producerea evenimentului și în ceea ce privește ocuparea adulților,[282] accesul la educație al copiilor[283] și sănătatea.[284]

FIGURA 328. Comunitatea Coastei

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Casele modulare sunt localizate la 800 metri de groapa de gunoi și la 200 de metri de depozitul de deșeuri chimicale. Aceste locuințe sunt racordate la apă, electricitate și canalizare.

[281] ERRC (2012: 6).
[282] Venitul mediu a scăzut cu 30%, în timp ce toate persoanele înregistrează costuri suplimentare pentru condițiile de trai și transport în noua locație; 8% din adulții care lucrau anterior evacuării au devenit șomeri; Rata de somaj înregistrată la nivelul adulților din comunitate a crescut cu peste 20% de la data evacuării.
[283] 25% dintre copii indică faptul că sunt subiect al unor remarci rasiste la școală; 14 copii (19.4%) au fost refuzați la înscrierea școlară după evacuare, fiind nevoiți să se transfere la o altă școală; 10% din copii au fost înscriși în instituții școlare pentru copii cu dizabilități mintale, în raport cu data anterior evacuării când nu s-au înregistrat astfel de înscrieri.
[284] 30% din rezidenți indică unele boli fizice după data evacuării, cu o creștere de 14%; 17% dintre rezidenți identifică o scădere a nivelului de sănătate comparativ cu perioada anterior evacuării; Timpul mediu de așteptare a unei ambulanțe este estimat la aproximativ 92 de minute. Anterior evacuării era estimat la 11.5 minute. Cu diferite ocazii ambulanțele au refuzat să răspundă la apeluri iar în alte cazuri unii rezidenți au așteptat între 2.5 și 3 ore sosirea ambulanței.

CASETA 7. Recomandări de intervenție în comunitatea Colina (Coastei)

1. Recunoașterea caracterului forțat al evacuării de pe str. Coastei și al relocării în zona Pata Rât a persoanelor evacuate, precum și al consecințelor negative ale acestor demersuri administrative asupra demnității umane, calității vieții și șanselor participării noastre la viața orașului Cluj-Napoca.
2. Facilitarea accesului la locuințe sociale adecvate într-o zona integrată din Cluj-Napoca locatarilor din locuințele modulare pe baza recunoașterii faptului că ei au fost evacuați forțat și au fost relocați într-o zonă a orașului Cluj care este izolată, segregată, poluată, având efecte negative dramatice asupra calității vieții lor, demnității lor umane, a posibilităților de școlarizare și de angajare, a sănătății și siguranței lor.
3. Rezolvarea situației celor 36 de familii care au rămas fără adăpost în urma evacuării de pe strada Coastei în 2010, lor nefiind alocate apartamente nici măcar în apartamentele caselor modulare construite în Pata Rât. Multe dintre aceste familii sunt în vârstă, suferă de boli cronice și chiar dacă nu au venituri care să îi facă eligibili în sistemul actual de atribuire de locuințe sociale nevoile și drepturile lor sociale și locative impun utilizarea unor măsuri afirmative sau pozitive.
4. Alocarea de terenuri aflate în proprietatea primăriei și/sau Consiliului Local familiilor din casele modulare (în concesiune, în chirie, sau sub altă formă) unde, prin eforturile lor proprii și cu sprijinul autorităților publice și-ar putea construi locuințe adecvate.
5. Informarea locatarilor caselor modulare despre planurile Primăriei și Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca pe termen scurt, mediu și lung cu privire la zona Pata Rât, precum și la locuirea în casele modulare construite aici.
6. Suplimentarea transportului pus la dispoziție de către Primărie pentru copiii școlari în vederea sprijinirii participării lor școlare în unități de învățământ din oraș, care sunt la o distanță mai mare de Pata Rât decât școlile din cartierul Mărăști (de ex. școlile generale Brâncuși și Titulescu, precum și Colegiul Pedagogic).
7. Contracararea efectelor negative ale evacuărilor forțate prin asistență acordată comunității pentru accesarea serviciilor publice, accesul la educație, servicii de sănătate, angajare și oportunități de muncă.
8. Realizarea unei analize independente de mediu, cu privire la sol, aer și apă în Pata-Rât pentru a determina nivelul de de risc asupra sănătății și asigurarea asistenței medicale corespunzătoare.
9. Organizarea de întâlniri regulate între reprezentanți ai școlilor, inspectoratului școlar, medici, municipalitate și comunitate în vederea stabilirii unor măsuri de intervenție integrate în raport de nevoile comunității.

Sursa: Fundația Desire (2016b). Note: recomandări realizate de membrii grupului de acțiune locală pentru incluziune locativă; ERRC (2012).

COMUNITATEA 4: Cantonului – Asemeni Noului Pata Rât și comunitatea Cantonului este în parte rezultatul acțiunilor administrației publice locale. Comunitatea Cantonului[285] a început să se formeze încă din anii 1990 și a crescut foarte mult în ultimii 20 de ani fiind alcătuită preponderent din persoane evacuate forțat și lăsate fără adăpost din diverse zone ale municipiului Cluj-Napoca (de exemplu, din locații de pe str. Avram Iancu, str. Byron, str. Kővári, str. Paris, Calea Turzii, str. Porumbeilor etc) și diverse forme de locuire (locuințe sociale, imobile retrocedate, cămine privatizate, spații inadecvate locuirii ocupate abuziv, etc.).

[285] Analize, precum și documentare legislativă a istoricului zonei sunt incluse în: Dohotaru et al. (2016), Fundația Desire (2016c), UNDP și UBB (2012).

Comunitatea număra în 2016 un număr de 156 gospodării[286] care locuiau în căsuțe de aproximativ 12 m^2. Primele 10 căsuțe cu caracter social – așa-numitele case de termopan – au fost oferite de primărie în zonă în 2003. În 2004, respectiv 2005, primăria și organizația Ecce Homo au încheiat două protocoale de colaborare privind 30, respectiv 20 de locuințe sociale cu caracter temporar, care apoi au făcut obiectul unor contracte de comodat în perioada 2003-2010, ele fiind ulterior prelungite.[287] O parte dintre aceste case, care sunt locuite pe baza unor contracte de comodat, au contracte de furnizare de energie electrică încheiate cu Electrica. Pornind de la ele, pe baza unor înțelegeri informale între locatari, multe alte case din colonie primesc curent electric de la vecinii lor contra cost.[288] În comunitate sunt disponibile două surse de apă și din 2015 au fost instalate toalete publice ecologice.

FIGURA 329. Cantonului

Sursa: Fotografie realizată de echipa de proiect în noiembrie 2020.

Din cauza spațiului extrem de limitat, multe gospodării au construit anexe – spații pentru prepararea hranei sau pentru acomodarea familiilor numeroase și/sau multi-generaționale.

Locuirea în comunitatea Cantonului este, pe lângă inadecvată, nesigură. Lipsa formelor legale de locuire pentru cei mai mulți dintre locatari, îi expune pe aceștia la riscul evacuării. În mai multe rânduri, Sucursala Regională CF Cluj a încercat eliberarea suprafeței de 1842,50 m^2, respectiv în limita a 100 m de la axa căii ferate și ridicare construcțiilor improvizate din această zonă.

[286] Fundația Desire (2016c: 5).
[287] Dohotaru et al., (2016: 13).
[288] Fundația Desire (2016c: 6).

CASETA 8. **Recomandări de intervenție în comunitatea Cantonului**

1. Recunoașterea locuirii în această zonă pe baza actelor administrative emise de Primăria Municipiului Cluj-Napoca de-a lungul timpului; aceasta s-ar putea realiza prin adoptarea unui HCL care recunoaște legalitatea șederii pe str. Cantonului f.n. pe baza actelor emise de administrația publică locală în legătură cu locuirea pe str. Cantonului f.n. și care admite nevoia unor măsuri reparatorii în domeniul locuirii față de persoanele vătămate în multiplele lor drepturi datorită menținerii lor în stare de nesiguranță locativă și în condiții locative extrem de precare timp de aproape două decenii.
2. Emiterea unor acte de identitate ne-provizorii pe această adresă locatarilor de pe str. Cantonului f.n.
3. Acordarea unui statut legal care să le permită locatarilor de pe str. Cantonului f.n. conectarea la curent electric, precum și investiții pentru îmbunătățirea infrastructurii din zona locuită a străzii Cantonului f.n.
4. Informarea locatarilor de pe str. Cantonului f.n. despre planurile Primăriei și Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca pe termen scurt, mediu și lung cu privire la terenul aflat în proprietatea Statului Român din această zonă, precum și cu privire la viitorul locuitorilor de pe str. Cantonului f.n.
5. Adoptarea unui moratoriu cu privire la evacuările și demolările de pe str. Cantonului f.n., astfel încât orice evacuare și/sau demolare planificată să se întâmple doar în momentul în care persoanele care urmează să fie evacuate sau cele ale căror spații locative urmează să fie demolate au primit alternative adecvate de locuire.
6. Consultarea directă a locatarilor de pe str. Cantonului f.n. cu privire la proiectele integrate de locuire pe care Primăria Municipiului Cluj-Napoca sau ADI ZMC le planifică a le elabora în vederea desegregării zonei Pata Rât, precum și cu privire la proiectele ale căror beneficiari ei se întrevăd a fi.
7. Analiza posibilității de a folosi terenul aflat în proprietatea Statului Român de la această adresă pentru a construi un anumit număr de locuințe sociale de care să beneficieze cu prioritate și unii dintre locatarii actuali de pe str. Cantonului f.n.
8. Pe baza istoriei și situației lor locative, drept cazuri de forță majoră, locatarii de pe str. Cantonului f.n. să fie considerați drept beneficiari prioritari în planurile de alocare de locuințe sociale construite din diverse programe, precum programul de locuințe pentru romi, și/sau locuințe construite prin proiecte, și/sau din alte resurse.
9. Alocarea unui fond din bugetul public local, pe baza prevederilor Legii privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, prin care locatarii de pe str. Cantonului f.n. să beneficieze de îmbunătățirea condițiilor de locuire în zonă prin satisfacerea următoarelor nevoi de urgență și/sau a nevoii de a amenaja teritoriul locuit conform unor standarde adecvate: asigurarea unor containere pentru depozitarea deșeurilor menajere și contribuție la costurile ridicării acestora;
10. Finalizarea degajării gunoiului menajer din zonă; acțiuni de deratizare atât pe spațiul public cât și în locuințe; repararea canalelor care deservesc funcționarea celor două instalații publice de apă și de canalizare, astfel încât să se asigure calitatea adecvată a apei potabile; montarea a încă o instalație publică de apă; amplasarea unor containere cu dușuri pe teritoriul public dintre locuințe; racordarea tuturor gospodăriilor la energie electrică; amenajarea unui spațiu de joacă pentru copii în spatele spațiilor de locuit și a unei locații închise unde pot desfășura activități educaționale; turnarea de asfalt frezat sau pietriș printre locuințe; renovarea laturii caselor dinspre aliniamentul stradal.

Sursa: Fundația Desire (2016c). Note: recomandări realizate de membrii grupului de acțiune locală pentru incluziune locativă.

Viața și locuirea în ZUM 5 Pata Rât sunt marcate de nesiguranța și inadecvarea locuirii, precum și cumularea de dezavantaje cauzate de marginalizarea teritorială și socială. Societatea civilă a reprezentat, de-a lungul timpului, un pilon de suport al rezidenților din Pata Rât, adesea în raport chiar cu instituțiile statului care ar trebui să îi reprezinte. Pe lângă multiple analize și documente care înregistrează istoricul/ evoluția zonei, în Pata Rât s-au desfășurat în ultimii 20 de ani numeroase intervenții private și publice cu rezultate pozitive însă al căror impact rămâne încă minor în rezolvarea problemelor majore de marginalizare cu care se confruntă comunitatea.

Cel mai recent proiect demarat în comunitate (2019-2021) este Pata 2 sau Intervenții integrate replicabile pentru locuire incluzivă și combaterea marginalizării în ZMC, implementat de ADI ZMC, în parteneriat cu UBB, Direcția de Asistență Socială și Medicală, respectiv Primăria Bergen. Proiectul este finanțat din fonduri SEE cu peste 4 milioane euro. În cadrul acestuia vor fi asigurate 30 de locuințe pentru tot atâtea familii din ZUM Pata Rât. De asemenea, un număr de 750 de persoane (dintre care 720 din Pata Rât) aflate în risc de sărăcie și excludere socială vor beneficia de servicii psiho-sociale, educative, medicale, de transport urban, iar 800 de copii din ciclul primar vor beneficia de suport educațional non-formal. În cadrul proiectului va fi dezvoltată o metodologie replicabilă de relocare și incluziune a familiilor cu venituri reduse din zone marginalizate segregate, vor fi formați 30 de specialiști, inclusiv din serviciul public de asistență socială, pentru aplicarea acesteia, vor fi transferate bune practici din Norvegia și vor fi formulate în mod participativ recomandări pentru o politică publică în domeniul locuirii.

CASETA 9. **Pata 2 pe scurt**

Proiectul „Intervenții integrate replicabile pentru locuire incluzivă și combaterea marginalizării în Zona Metropolitană Cluj" (Pata 2) își propune să continue procesul de desegregare în comunitatea defavorizată de la Pata-Rât.

Proiectul urmărește (1) să reducă disparitățile de locuire, sociale și economice dintre comunitatea defavorizată de la Pata-Rât și populația majoritară din Cluj-Napoca și (2) să combată riscul excluderii sociale în rândul altor familii sărace din Zona Metropolitană Cluj, în special familiile rome, dar nu numai acestea, care, în lipsa susținerii oferite de proiect, ar putea fi constrânse de circumstanțele economico-sociale să se mute la Pata-Rât sau în alte zone marginalizate.

Obiectivele specifice ale proiectului:

1. Continuarea procesului desegregării zonei urbane marginalizate Pata-Rât prin asigurarea a minim 30 de locuințe sociale decente și implementarea „Metodologiei replicabile de relocare și incluziune a familiilor cu venituri scăzute din zone marginalizate segregate". Programul va cuprinde selecția familiilor beneficiare, pregătirea mutării și asistența de după mutare pentru un număr de minim 30 de familii, pe o perioadă de 36 luni.
2. Facilitarea incluziunii sociale pentru un număr de 1.550 de persoane aflate în risc de sărăcie și excludere socială: 720 de rezidenți din zona urbană marginalizată Pata-Rât și minim 30 de alte persoane în risc de sărăcie și excludere socială vor beneficia de suport pentru accesarea unor servicii publice de calitate (psiho-sociale, educative, sănătate și transport urban) pe durata celor 36 de luni ale proiectului; un număr minim de 800 de copii din clasele 1-4 din zona metropolitană vor beneficia de servicii de suport educațional non-formal menite să le îmbunătățească competențele, participarea școlară și să reducă rata abandonului școlar.
3. Creșterea capacității instituționale de a răspunde adecvat nevoilor grupurilor marginalizate și prin dezvoltarea „Metodologiei replicabile de relocare și incluziune a familiilor cu venituri scăzute din zone marginalizate segregate", formarea unui număr de 30 profesioniști, incluzând personalul relevant din serviciul public de asistență socială pentru implementarea metodologiei, învățarea din bune practici norvegiene, precum și formularea într-un mod participativ a unui set de recomandări de politici publice în domeniul locuirii în cele 36 luni ale proiectului.

Sursa: https://desegregare.ro/ce-facem/

Proiectul Pata 2 reprezintă o continuare a proiectul Pata-Cluj. Proiectul Pata-Cluj a fost derulat în perioada octombrie 2014 – aprilie 2017 în cadrul Programului „Combaterea Sărăciei", susținut de Granturile SEE și Norvegiene 2009-2014. Numele oficial a fost „Intervenții sociale pentru desegregarea și incluziunea socială a grupurilor vulnerabile în Zona Metropolitană Cluj, inclusiv a romilor defavorizați." Proiectul a fost implementat de ADI Zona Metropolitană Cluj, în parteneriat cu Habitat for Humanity Cluj, Fundația AltArt și Asociația Comunitară a Romilor din Coastei și a beneficiat de o finanțare de circa 3 mil. Euro. Proiectul a fost demarat la inițiativa gLOC (Grupul Local al Organizațiilor Civice), fiind concentrat pe furnizarea de servicii sociale adaptate nevoilor specifice ale locuitorilor din Pata Rât (obținerea de documente de identitate, consultații medicale, educație remedială de tip „A doua șansă", asistență juridică, socială, consiliere ocupațională etc.), respectiv pe nevoia de îmbunătățire a condițiilor de locuire ale locuitorilor din Pata Rât. În cadrul acestui proiect s-a întreprins o intervenție amplă, participativă, multi-sectorială cu scopul de a pregăti desegregarea, incluziunea socială și spațială a familiilor din Pata Rât.[289]

CASETA 10. Principalele rezultate declarate ale proiectului Pata-Cluj

Locuire socială:

35 de familii au fost mutate din comunitățile marginalizate în locuințe sociale în zonele integrate ale orașului și ale zonei metropolitane prin construirea a 12 apartamente în Apahida și achiziționarea a 23 de apartamente în municipiul Cluj-Napoca și zona metropolitană, prin urmare asigurând condiții de trai decente, dar și pilotarea unei metodologii participative de locuire socială.

Cele 35 de familii, care s-au mutat în locuințe sociale beneficiază de asistență și suport în menținerea locuirii. Cele 143 persoane (din care 75 adulți și 68 copii) beneficiază de asistență psiho-socială concepută ca suport pentru familii în vederea facilitării tranziției dinspre Pata Rât la comunitatea majoritară, în vederea adaptării și integrării în noi comunități, pentru respectarea obligațiilor contractuale, scopul intervenției pe termen lung fiind menținerea locuințelor în condiții bune, prevenind abandonul lor și reîntoarcerea în Pata Rât.

În cadrul asistenței și suportului familial oferit s-au identificat și s-a lucrat pe următoarele arii de intervenție, adresând nevoile individuale și familiale ale persoanelor mutate: Înscriere în cartea de imobil și facilitarea stabilirii contactului cu administratorul; preschimbarea CI pe noua adresă; transfer școlar (pentru acei părinți care au solicitat această intervenție); înscriere la școală/ grădiniță; orientarea profesională și suport în vederea angajării; facilitarea accesului la servicii medicale și dobândirea calității de asigurat; plasament copii; prestații sociale; interviuri în vederea aprobării și prelungirii acordului de luare în spațiu; dezvoltarea serviciului de voluntariat prin recrutarea, formarea și supervizarea unor studenți (nivel licență și master) de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială; dezvoltarea și oferirea serviciului de meditații la domiciliu cu ajutorul voluntarilor; însoțiri la diferite instituții/ servicii. Familiile au fost vizitate periodic de managerul de caz responsabil, de asemenea menținându-se legătura și prin telefon, precum și prin întâlniri la diferite instituții sau sediul ZMC

289 desegregare.ro/pata-cluj/

Intervenție coordonată multidisciplinară pentru asistența familiei:

169 de familii din comunitatea Pata Rât au beneficiat de management de caz în scopul incluziunii sociale a acestora și a îmbunătățirii accesului lor la servicii și prestații sociale;

304 persoane au primit asistență și suport în vederea obținerii documentelor de identitate (cărți de identitate și certificate de naștere);

41 de familii au beneficiat de înregistrare pentru alocația de stat pentru copii și 19 persoane au beneficiat de înregistrare pentru drepturi sociale (venit minim garantat, contribuții pentru asigurări de sănătate, cantină socială, alocații de suport familii);

29 persoane au fost ajutate în vederea deschiderii de conturi bancare;

Pentru 7 minori au fost realizate procedurile de atribuire a reprezentantului legal;

11 persoane au fost înregistrate la medicul de familie;

49 de persoane au beneficiat de înregistrare tardivă (în cadrul a 40 de cauze de înregistrare tardivă ce au avut loc la instanțele de judecată de domiciliu a acestor persoane), pasul de bază în accesarea drepturilor sociale.

Angajare: 70 de persoane au beneficiat de mediere în găsirea unui loc de muncă și 182 de persoane de consiliere vocațională. 41 de tineri din Pata Rât au participat la cursuri de calificare profesională în cadrul programului „Youth Build", 10 persoane din Pata Rât au elaborat câte 1 plan de afaceri pentru microîntreprinderi, **care poate fi finanțat din alte surse.**

Asistență juridică: 179 persoane au beneficiat de consiliere juridică și 54 persoane au beneficiat de reprezentare în instanță, însoțiți de managerii de caz.

Asistență medicală: 297 persoane au beneficiat de consultații medicale la Unitatea Mobilă. 100 de persoane au fost însoțite pentru primirea de îngrijiri de specialitate la unitățile medicale din sistemul de sănătate public și privat. 8 persoane au fost însoțite la instituțiile competente în vederea dobândirii calității de asigurat.

Facilitare comunitară: 346 de familii au participat în procesul de consultare, luare a deciziilor și implementare comunitară în cadrul componentei „Nevoi de urgență/nevoi comunitare", prin care s-au achiziționat lemne de foc și materiale de construcții, la nivelul celor 4 comunități din Pata Rât, prin intermediul facilitării comunitare.

Educație incluzivă, nesegregată: Începând cu anul școlar 2014-2015 echipa Pata Cluj a facilitat accesul la învățământ de masă, nesegregat, pentru un număr inițial de 14 copii școlarizați în cadrul proiectului, din comunitatea Rampă, cea mai defavorizată dintre comunitățile din Pata Rât, număr care a crescut progresiv odată cu trecerea timpului și care a ajuns astăzi la 30 copii. Serviciile oferite de echipa de proiect au răspuns la nevoile copiilor și familiilor acestora și anume grupuri de suport cu părinții și implicarea acestora în procesul educativ, igiena corporală zilnică, asigurarea micului dejun, asigurarea transportului la și de la școală, asigurarea prânzului și a gustării, activități de afterschool și activități recreative.

În anul școlar 2015-2016, 45 persoane (adulți și copii) au fost incluși în Programul „A doua șansă". În anul școlar 2016-2017 16 persoane (2 adulți și 14 copii) au continuat programul. O clădire publică a fost renovată cu scopul de a fi folosită ca și Centru pentru Tineret. Centrul are aproximativ 250 de metri pătrați și este complet echipat și utilat.

Activități culturale: 14 producții artistice originale și 1.540 de participanți la evenimente artistice, 98 activități culturale, ateliere creative, vizionare de spectacole și film, 3.300 de participanți la evenimente culturale, 12 evenimente cadru de expresie culturală comunitară - talent show, campionate de fotbal, amenajare de spații comunitare; 210 membri ai comunității protagoniști ai activităților culturale; facilitarea accesului tinerilor talentați din Pata Rât la activitățile din viața culturală a orașului (Jazz in the street, Zilele Culturale Clujene, TIFF- film la Bonțida).

Dezvoltarea de metodologii pentru susținerea politicilor publice:

Sistem de accesare pentru locuințe sociale, elaborat în mod participativ (set de criterii de accesare, instrument de evaluare a solicitanților)

Cercetare privind răspunsul sistemului de protecția copilului, respectiv al celui educațional, la nevoile specifice copiilor din medii defavorizate (volum cu rezultatele cercetării).

Sursa: https://desegregare.ro/pata-cluj/

În anul 2020 a fost inaugurată și prima celulă a Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Cluj-Napoca, situat în imediata proximitate a zonei Pata Rât, care va deveni complet operațional (inclusiv componenta de tratare mecano-biologică) în anul 2021. Beneficiile de mediu ale investiției sunt incontestabile, în special pentru sănătatea rezidenților ZUM Pata Rât.

În zona rampei de gunoi există, încă din anul 2013, o Unitate Mobilă aflată în subordinea Direcției de Asistență Socială și Medicală a Primăriei Cluj-Napoca – un spațiu multifuncțional care are funcții multiple: igienă, activități educative, culturale, medicale, sociale etc. Activitățile sunt derulate de către Fundația pentru Ajutorarea Popoarelor, care beneficiază de subvenții de la Primărie, și grupuri de voluntari.

CASETA 11. Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii „ALMA" Pata Rât – Fundația Dezvoltarea Popoarelor Cluj

Proiectul se bazează pe o intervenție holistică a familiei, lucrându-se concomitent atât cu copiii cât și cu părinții. Scopul activităților care se adresează copiilor (2-6 ani) este acela de a-i pregăti pentru integrare socială și școlară și de a le asigura o șansă privind accesul la educație formală.

În cadrul Centrului de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii „ALMA", sunt asistați copii de vârste diferite care beneficiază de activități socio-educative, dar și nonformale (ateliere de lucru manual, de creație, de tip STEM, etc). Activitățile și serviciile adresate copiilor includ: activități de igienizare, activități socio-educaționale, ludice, de socializare, asigurarea tratamentelor medicale, a articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte, oferirea de suport necesar creșterii și dezvoltării copilului (scutece de unică folosință, produse igienico-sanitare, etc).

Tot în incinta Centrului se derulează întâlnirile cu părinții si ședințele de consiliere individuală si de grup. Scopul întrevederilor este acela de informare, educare, conștientizare, responsabilizare vis-a-vis de nevoile copiilor, valorizarea educației, depășirea unor situații dificile care afectează relațiile familiale, etc. O componentă importantă este continuarea dezvoltării abilităților parentale prin intermediul atelierelor pentru bebeluși și mame. Au loc vizite săptămânale în familii în vederea monitorizării și a evaluarea situației beneficiarilor, a modificărilor survenite. În același timp, se derulează și activități de informare și relații cu comunitatea care vizează informarea, responsabilizarea și sensibilizare privind problematica copilului și a familiei, a aspectelor legate de starea de sănătate, de promovare a serviciilor oferite și de stabilire a relațiilor de colaborare cu persoane de referință din comunitate, instituții, alți actori sociali.

Pornind de la problemele sociale identificate, proiectul propune atingerea unor obiective precum:

1. îmbunătățirea condițiilor de locuit, realizată prin dotarea familiilor cu panouri fotovoltaice, sobe pirolitice și sistemul de tip Hippo Water Roller care facilitează transportul apei potabile;
2. asigurarea accesului la educație timpurie prin înscrierea copiilor, în funcție de vârstă, într-unul dintre programele de educație derulate în cadrul Unității Mobile sau respectiv, la Centrul de Zi Țara Minunilor;
3. activități specifice pentru mamă și bebeluș;
4. îmbunătățirea stării de sănătate a copiilor și a părinților prin facilitarea accesului la servicii medicale (înscrierea la medic de familie, facilitarea transportului pentru consultații, la medic specialist, achiziționarea de medicamente, monitorizarea sarcinii pentru mame, etc);
5. facilitarea accesului la hrană caldă;
6. îmbunătățirea calității vieții prin asigurarea articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte sau a scutecelor de unică folosință/lapte praf;
7. dezvoltarea abilităților de viață independentă pentru copii și părinți;
8. asigurarea sesiunilor de informare și consiliere pentru părinți;
9. oferirea unei alternative de petrecere a timpului liber pentru copii.

Centrul reprezintă un punct de referință și de întâlnire pentru copiii și părinții acestora, provenind din medii sociale defavorizate, aflate la risc. Abordarea este una integrată și se lucrează la nivel holistic cu diada copil-părinte, ambii fiind implicați în procesul de intervenție. Serviciile oferite asigură domeniul educațional, social și medical.

Modelul îmbină cinci sfere/domenii: sănătate și igienă, nutriție adecvată, creștere și îngrijire responsabila, securitate și siguranță, oportunități de educație timpurie. Modelul are la bază tehnica bulgărelui de zăpadă

- persoanele identifică serviciile, beneficiile acestora și le solicită, la nevoie. Abordarea are în centru familia
- pornind din perioada sarcinii, sprijin pentru mame și bebeluși, copii între 2-3 ani și apoi 3-6 ani.

Totodată, este un serviciu social care oferă sprijin longitudinal într-un context de sărăcie extremă. Intervenția are la baza parteneriatul cu instituțiile statului, cu alte ONG-uri dar și cu companii private.

Sursa: Ghid de modele alternative de dezvoltare a activității de prevenire a separării copilului de familie, ANDPDCA și Banca Mondială (2021, în curs de publicare).

În comunitatea Dallas există un centru comunitar al fundației olandeze ProRroma, care a ridicat în zonă mici locuințe, o școală, o grădiniță pe terenul achiziționat. În anul 2020, Primăria Cluj-Napoca a montat în zonă două unități mobile dotate cu toalete, dușuri, lavoare, boiler și radiator electric – care să asigure accesul la condiții minime de igienă, după o lungă perioadă în care locuitorii din zonă nu au beneficiat de acces la apă curentă și canalizare.

În paralel proiectelor și inițiativelor care vizează situația locuirii și incluziunea socială în ZUM și în general la nivelul municipiului, Fundația Desire a inițiat mișcarea „Căși sociale acum!" care își propune să fie „motor al mișcării locale pentru locuire publică și dreptate locativă".[290] Prin acțiuni stradale, dezbateri publice, dar și acțiuni de advocacy (administrativ-legale sau în instanță) au reușit să aducă pe agenda publică situația locuirii din municipiul Cluj-Napoca, asumând un rol activ de participare la luarea deciziilor privind politicile de locuire și nu numai care de implementează la nivel de oraș.

[290] desegregare.ro/pata-cluj/

Impactul Covid-19 în ZUM

Încă de la debutul pandemiei COVID-19 analize precum cele ale OECD[291] atrăgeau atenția că grupurile vulnerabile și dezavantajate vor fi cel mai afectate pe termen scurt și mediu. Grupurile cele mai expuse din populație vizau copiii, tinerii, femeile și persoanele vârstnice. Primul raport de monitorizare UNICEF[292] privind criza COVID-19 în România identifica printre categoriile cele mai afectate de COVID-19 copiii din familiile care trăiesc în sărăcie, copiii roma, copiii cu părinți plecați în străinătate și copiii cu dizabilități.

Pandemia cu noul tip de Coronavirus a schimbat drastic viețile familiilor din Pata Rât, amenințând la scară largă cele mai vulnerabile dintre familii. Pe măsură ce școlile, grădinițele și creșele s-au închis, nevoile de participare la activități educaționale s-a resimțit în comunitate, dar și nevoia de hrană a crescut considerabil deoarece copiii aveau asigurată cel puțin o masă pe zi, dar și gustări în cadrul activităților la care participau în mod constant. Pe lângă sistarea activităților educaționale, mulți dintre membri comunității au rămas fără nici o posibilitate de a obține vreun venit. Majoritatea dintre ei își câștigau existența ca zilieri, iar cei care erau angajați au fost concediați sau au intrat în șomaj tehnic. În general, familiile sunt formate din cel puțin 5 membrii sau trăiesc în familii extinse, astfel că lipsa unei surse de venit și nevoia acută de hrană sunt problemele stringente cu care se confruntă zilnic.[293]

O cercetare calitativă realizată de Banca Mondială[294] în perioadele stării de urgență și alertă din 2020 în comunități vulnerabile și non-vulnerabile, cu sau fără prezență a unor comunități de romi, a arătat mai multe diferențe semnificative în răspunsul comunitar sau în impactul asupra anumitor grupuri la această situație de criză generată de pandemia COVID-19.

Începând cu prima rundă de cercetare (desfășurată în perioada stării de urgență), un număr crescut de intervievați au declarat că respectarea măsurilor de igienă pentru prevenirea COVID-19 reprezintă o problemă, prezentă în special în comunitățile vulnerabile non-Roma sau cu o pondere importantă a romilor sau a persoanelor vârstnice. Odată cu intrarea în starea de alertă, o mare parte a populației nu a mai respectat măsurile de igienă sau acestea au fost relaxate. O evoluție constant negativă a fost semnalată în comunitățile vulnerabile cu populație de romi sau în orașele mici în care sunt prezente cartiere/ zone cu ponderi importante ale populației rome. Acest comportament este considerat, în rândul populației sărace și de romi, ca un efect agregat al lipsei accesului la infrastructura relevantă (inclusiv apă) și lipsă a resurselor financiare necesare pentru produsele sanitare. Aceasta este opinia dominantă în rândul reprezentanților instituționali, a experților romi și a reprezentanților ONG-urilor rome.

Au fost de asemenea identificate deteriorări în starea de spirit a cetățenilor, în special a celor din comunitățile de romi. Din ce în ce mai multe persoane s-au declarat confuze datorită unor mesaje neclare de la nivel central și din mass-media, au fost mult mai îngrijorați în legătură cu locurile de muncă, pierderile de venituri, ca și asupra îngrijirii copiilor și educației, și au devenit din ce în ce mai îngrijorați în legătură cu un nou set de restricții.

[291] https://casisocialeacum.ro/despre/
[292] OECD (2020a); OECD (2020b).
[293] UNICEF (2020a).
[294] ANDPDCA și Banca Mondială (2021, în curs de publicare). Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii „ALMA" Pata Rât – Fundația Dezvoltarea Popoarelor Cluj, despre experiența COVID-19.

Aproape două treimi dintre intervievați au declarat că nu există COVID-19 și că această criză este "fabricată". Doar în comunele cu surse de reziliență acest fenomen a fost raportat de mai puțini intervievați. În toate celelalte tipuri de comunități, în special în cele cu sate și vecinătăți cu romi, ponderea celor care nu cred că există COVID-19 este dominantă.

Doar o tremie dintre comunitățile selectate au elaborat un Plan de acțiuni pentru protejarea grupurilor vulnerabile împotriva riscului de infectare cu COVID-19. Analiza planurilor disponibile arată că printre provocările luate în considerare la nivel local este inclusă lipsa informației la nivel județean în ceea ce privește testarea persoanelor care sosesc din străinătate, lipsa personalului necesar pentru monitorizarea persoanelor aflate în izolare la domiciliu sau pentru furnizarea sprijinului necesar pentru persoanele vârstnice sau persoanele cu boli cronice (inclusiv personal insuficient în cadrul serviciului public de asistență socială).

Ca o recomandare concluzivă formulată de acest studiu calitativ, este necesară luarea în considerare cu mai multă atenție a unor mecanisme care să adreseze vulnerabilitățile identificate. Cei care lucrează în sectorul informal au fost printre cei mai afectați, dar nu există măsuri compensatorii pentru ei. Persoanele care lucrează în sectorul informal sunt numeroase, neînregistrate și abundă în cele mai vulnerabile comunități Roma și non-Roma. Copiii din familii sărace și copiii romi sunt în continuare la risc crescut de părăsire timpurie a școlii, accentuată de condițiile în care activitățile educaționale se realizează online. Acești copii sunt numeroși în zonele urbane și rurale marginalizate. Acțiunile abuzive ale anumitor instituții au fost insuficient documentate și analizate, iar ele par să fie mai numeroase în comunitățile vulnerabile, rurale sau urbane, Roma sau non-Roma. În același timp, întreruperile în circuitul informațional și problemele din cooperarea inter-instituțională dintre diferite niveluri pun în pericol eficacitatea acțiunilor pentru protejarea sănătății publice dar și drepturile civile pentru cei mai vulnerabili.

6.10.3. Infrastructura și serviciile sociale

Anul 2020 suprapune două perioade de programare la nivel european și național, cea trecută, 2014-2020 și pregătirea/ finalizarea următoarelor documente strategice pentru perioada 2021-2027. Prin urmare, este important ca problemele identificate prin analiza datelor disponibile să fie ancorate în direcțiile strategice încă în vigoare, dar să țină cont și de direcțiile majore de acțiune în domeniul social în viitoarele documente strategice la nivel european și național.

6.10.3.1. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în strategiile existente

Această secțiune este dedicată documentelor programatice încă în vigoare în cadrul actualei perioade de programare. Analiza de birou a identificat mai multe tipuri de documente strategice la niveluri administrative diferite, relevante pentru zona Municipiului Cluj-Napoca și ZMC:

(1) Municipiul Cluj-Napoca – Strategia incluziunii sociale Cluj-Napoca 2020;

(2) Județul Cluj – Strategia județeană de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2014 – 2016) și lung (până în 2020) (revizuită);

(3) Zona Metropolitană Cluj – Strategia integrată de dezvoltare a Zonei Metropolitane Cluj, mai precis Studiul pentru actualizarea documentelor strategice pentru Polul de Creștere Cluj-Napoca aferente perioadei de programare 2014-2020.

TABEL 63. **Tematica obiectivelor strategice pentru perioada 2014-2020**

Tematica Obiectivelor Strategice	Municipiul Cluj-Napoca	Județul Cluj	Zona Metropolitană Cluj	Total
Protecția drepturilor copilului	0	4	0	4
Protecția persoanelor cu dizabilități	0	2	0	2
Protecția persoanelor vârstnice	0	2	0	2
Capacitate administrativă/ SPAS local	2	1	1	4
Protecția persoanelor de etnie romă	1	0	0	1
Promovarea economiei sociale	1	0	2	3
Protecția diferitelor grupuri vulnerabile	1	3	1	5
Integrarea comunităților marginalizate	2	0	2	4
Alte tipuri de obiective	3	1	4	8
Total număr de obiective	5	11	8	24

Sursa: Autorii, pe baza documentelor strategice identificate. Notă: Un singur obiectiv poate avea una sau mai multe tematici.

Analiza obiectivelor tematice identificate la cele trei niveluri relevă obiective strategice orientate atât către anumite grupuri vulnerabile specifice, cât și politici locale zonale cum sunt cele de integrare a comunităților marginalizate, alături de obiective care țin de consolidarea capacității instituționale locale (Tabel 63). Ca arii tematice largi, acestea sunt cuprinse și în documentele strategice la nivel național pentru actuala perioadă de programare (Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020), cât și pentru viitoarea perioadă de programare (de exemplu, Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, prezentat succint în secțiunea următoare). Tabelul 64 relevă faptul că documentul strategic de la nivelul municipiului Cluj-Napoca[295] combină diferite obiective tematice în cinci direcții strategice distincte, în timp ce în cadrul Strategiei județene orientările strategice țintesc anumite grupuri – cum este zona protecția drepturilor copilului, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor vârstnice. Toate cele trei documente strategice analizate includ obiective care țin de capacitatea administrativă instituțională. În același timp, toate cele trei documente menționează ZUM Pata Rât[296] legată de tema integrării comunităților marginalizate, astfel:

Strategia municipală	Incluziunea și desegregarea socio-teritorială a zonei de locuire defavorizată Pata Rât (a patra direcție strategică)
Strategia județeană	Dezvoltare de parteneriate cu consiliile locale cuprinse în Zona Metropolitană în vederea construirii de locuințe sociale persoanelor/ familiilor care locuiesc în comunitățile Cantonului, Dallas, Pata Rât, asigurarea de servicii sociale cu caracter primar, responsabil Cluj-Napoca
Strategia Zonei Metropolitane Cluj (ZMC)	Mai multe comunități sărace compacte identificate, cum ar fi Pata Rât-ul din Cluj-Napoca și cele din Cojocna, Gilău, Sânpaul, Bonțida, Florești. În această direcție, viziunea de dezvoltare pentru 2022 pentru Zona Metropolitană Cluj vizează „proiecte avansate pentru integrarea persoanelor cu risc de excluziune socială la nivel metropolitan, în special în pungile de sărăcie identificate în mediul urban (Cluj-Napoca – Pata Rât) și cel rural (Aiton, Cojocna, Sânpaul), prin asigurarea de servicii educaționale pentru copii, formare profesională și programe tip <<a doua șansă>> pentru adulți, servicii medicale, precum și prin dezvoltarea unor întreprinderi sociale."[297]

[295] Strategia incluziunii sociale Cluj-Napoca 2020.
[296] Dar în cazul strategiei județene, nu au fost identificate obiective strategice specifice legate de integrarea comunităților marginalizate.
[297] Agenția de Dezvoltare Regională Nord Vest (2015:197).

Pentru actuala perioadă de programare, obiectivele din cadrul Strategiei de incluziune socială de la nivelul municipiului integrează obiective care țin de integrarea pe piața muncii a persoanelor din grupuri vulnerabile cu cele care privesc îmbunătățirea capacității instituționale și a ofertei de servicii specializate, creșterea participării la decizii a persoanelor din grupuri vulnerabile și incluziunea comunităților marginalizate, astfel:

- promovarea politicilor care asigură un mediu favorabil economiei sociale și facilitează angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile, printre ele și etnicii romi, la locuri de muncă decente (direcția strategică 1)
- crearea condițiilor de infrastructură, resurse umane și competențe profesionale adecvate asigurării accesului la servicii publice de calitate al persoanelor și grupurilor dezavantajate (direcția strategică 2)
- furnizarea unor servicii specializate către persoanele și grupurile vulnerabile prin care li se va facilita participarea deplină la viața orașului și accesul la bunurile acestuia (direcția strategică 3)
- incluziunea și desegregarea socio-teritorială a zonei de locuire defavorizată Pata Rât (direcția strategică 4)
- elaborarea unor mecanisme instituționale incluzive care asigură participarea persoanelor vulnerabile, grupurilor dezavantajate și comunităților marginalizate în luarea deciziilor politice și administrative care privesc dezvoltarea orașului (direcția strategică 5).

În plus, Planul anual de acțiune privind serviciile sociale administrate și finanțate din bugetul municipiului Cluj-Napoca pentru anul 2021 este aliniat și Strategiei naționale privind dezvoltarea durabilă a României.[298] Mai precis, are în vedere contribuția la îndeplinirea primelor cinci obiective: Obiectivul 1, Fără sărăcie, Obiectivul 2: Foamete zero, Obiectivul 3: Sănătate și bunăstare, Obiectivul 4: Educație de calitate și Obiectivul 5: Egalitate de gen.[299] În același context, ar mai fi relevante și acțiuni care să vizeze și Obiectivul 11: Orașe și comunități durabile, cu ținta 11.1. accesul tuturor la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și la prețuri accesibile și modernizarea cartierelor sărace, ținta 11.3. consolidarea urbanizării incluzive și durabile și a capacității pentru planificarea și gestionarea participativă, integrată și durabilă a așezărilor umane în toate țările și ținta 11.7. asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile, în special pentru femei și copii, persoane în etate și cele cu dizabilități.[300]

O parte importantă din aceste obiective strategice cu o arie întinsă de acțiune se mențin și pentru noua perioadă de programare, după cum arată secțiunea următoare. În plus, viitoarea programare strategică în domeniul incluziunii sociale trebuie să țină cont și de noile provocări generate de criza COVID-19.

6.10.3.2. Direcțiile majore de acțiune în domeniul social în viitoarele documente strategice la nivel european și național

Viitoarele direcții strategice ale dezvoltării din domeniul social din municipiul Cluj și Zona Metropolitană Cluj trebuie să fie plasate în contextul european, al reconfigurării priorităților dezvoltării regionale și coeziune post-2020, dar să fie și integrate în cadrul programatic la nivel național. Deocamdată nici unul din aceste cadre strategice, european sau național nu este definitivat pentru perioada următoare de programare. Totuși, pot fi selectate anumite priorități investiționale care sunt relevante și pentru domeniul social, mai ales la nivel european. În plus, următoarea sub-secțiune aduce în discuție și noi provocări în domeniul social generate de criza COVID-19.

[298] Aprobată prin HG nr. 877/2018.
[299] Sursa: https://primariaclujnapoca.ro/cetateni/dezbatere-publica/planul-anual-de-actiune-privind-serviciile-sociale-administrate-si-finantate-din-bugetul-municipiului-cluj-napoca-pentru-anul-2021/ (data accesării: 12 ianuarie 2021).
[300] În toate cazurile țintele sunt formulate pentru 2030. Sursa: http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/odd11/ (data accesării: 14 ianuarie 2021).

Pentru politica europeană de dezvoltare regională și coeziune după 2020 au fost selectate cinci priorități investiționale[301] reprezentate de:

Europă mai inteligentă	Cu teme cheie legate de inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii.
Europă mai verde	Investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
Europă conectată	Rețele strategice de transport și digitale
Europă mai socială	Pentru realizarea Pilonului European al Drepturilor Sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, competențelor, incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate. În acest domeniu analiza Comisiei pentru România[302] exemplifică teme legate de îmbunătățirea capacității de inserție profesională, asistență individualizată acordată persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, dezvoltarea competențelor și reconversia profesională țintite, pentru educație – calitate și relevanță față de piața forței de muncă, combaterea sărăciei și oferirea de servicii de calitate pentru copii și grupuri vulnerabile, reformele de dezinstituționalizare, servicii de sănătate la nivel comunitar, servicii ambulatorii.
Europă mai apropiată de cetățenii săi	Sprijinirea strategiilor de dezvoltare plasate sub responsabilitatea comunității (DLRC) și dezvoltarea urbană durabilă în întreaga UE. În această prioritate, aceeași analiză a Comisiei Europene pentru România menționează investiția în zone metropolitane marcate de o creștere puternică și sprijin acordat unor zone care trebuie să facă față unor provocări structurale, de exemplu județele Vaslui, Teleorman și Mehedinți, regiuni afectate de declinul industrial și minerit (de exemplu Valea Jiului) și zone cu probleme sensibile de mediu cum este zona Deltei Dunării. În acest context, Zona Metropolitană Cluj ar putea fi considerată o zonă metropolitană marcată de o creștere puternică.

O altă schimbare importantă și relevantă pentru programarea strategică din Cluj este ***Inițiativa urbană europeană*** care reunește într-un instrument unic instrumente și inițiative diferite în domeniul politicii urbane: „Inițiativa urbană europeană, un instrument nou pentru cooperarea, inovarea și consolidarea capacității între orașe în ceea ce privește toate prioritățile Agendei urbane a UE: integrarea migranților, locuințe, calitatea aerului, sărăcia în mediul urban și tranziția energetică, printre altele."[303] Pentru perioada 2021-2027, la nivel european, o pondere importantă din fonduri (6% din Fondul european de dezvoltare regională) este alocat politicii urbane. În România, fondurile alocate municipiilor reședință de județ din cadrul acestei Inițiative se repartizează pe fiecare municipiu reședință de județ astfel: 35% din fondurile totale se repartizează în mod egal pentru toate municipiile reședință de județ; 65% din fondurile totale se repartizează în funcție de numărul total populației de la nivelul municipiilor reședință de județ. Pentru alocările bazate pe Strategii Integrate de Dezvoltare Urbană (SIDU), volumul fondurilor se stabilește între numărul populației de la nivelul municipiilor reședință de județ și numărul populației de la nivelul UAT cu statut de municipii și numărul populației de la nivelul UAT cu statut de oraș.[304]

Inițiativa urbană europeană ca instrument unic face parte din manualul european de simplificare pentru perioada imediat următoare. Din același set de inițiative de simplificare face parte și regula privind un singur set de norme pentru DLRC – este posibilă în următoarea perioadă de programare desemnarea unui fond "principal" și aplicarea numai a normelor corespunzătoare acelui fond. Aceleași inițiative de simplificare relevante pentru zona urbană mai cuprind:

[301] Sursa: https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/2021_2027/ (data accesării: 27 octombrie 2020). De remarcat și că incluziunea socială era parte din cele 11 obiective tematice în perioada anterioară de programare 2014-2020. În această nouă perioadă aceste obiective tematice sunt consolidate în cele cinci priorități investiționale.
[302] Sursa: Comisia Europeană, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/ro_invest_need_en.pdf (data accesării: 27 octombrie 2020)
[303] Comisia Europeană (2018: 13).
[304] Sursa: https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2020/10/POR-NV-2021-2027-29sept20-draft1-1.pdf

- Obiectiv clar pentru o dezvoltare urbană durabilă cu mai mare flexibilitate, sunt luate în considerare intervenții în cadrul tuturor instrumentelor teritoriale concentrate pe zone urbane.
- În privința componentei de monitorizare și evaluare din perioada viitoare, toți indicatorii folosiți în programe vor face parte din cadrul de performanță. În privința Fondului Social European+ (FSE+), va fi utilizat un număr redus de indicatori pentru sprijin general, vor fi utilizate registre în funcție de disponibilitatea datelor și estimări informate de către beneficiari pentru anumiți indicatori, alături de raportarea indicatorilor de rezultat care sunt relevanți pentru operațiune.[305]

CASETA 12. Propuneri priorități naționale de investiții 2021-2027 în domeniul incluziunii sociale

OS (viii) Promovarea integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii.

(viii)1. Promovarea integrării socio-economice a 700 comunități marginalizate, inclusiv Roma, prin implementarea unor măsuri integrate

(viii)2. Îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice

(viii)3. Integrarea socio-economică a migranților.

OS (ix) Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată

(ix) 1. Măsuri pentru asigurarea asistenței juridice pentru persoanele bolnave mintal cu sau fără tutore legal

(ix) 2. Creșterea intervențiilor integrate pentru incluziunea socială a persoanelor fără adăpost

(ix) 3. Pregătirea specialiștilor din domeniul asistenței sociale

(ix) 4. Dezvoltarea serviciilor integrate destinate copiilor și adolescenților cu tulburări din spectrul autist

OS (x). Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor

(x)1. Îmbunătățirea accesului tuturor copiilor la servicii de calitate

(x)2. Integrarea socială a unor grupuri specifice aflate în risc de excluziune

(x)3. Încurajarea incluziunii active a persoanelor în vârstă prin măsuri privind asigurarea îmbătrânirii active

(x)4. Sprijinirea dezinstituționalizării

OS (xi) Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor cele mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere

(xi)1. Abordarea deprivării materiale

Sursa: http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027. Notă: Sublinierile sunt cele din textul original

În concordanță cu cele cinci priorități de investiții la nivel european, Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest a elaborat o primă versiune a Programului Operațional Regional Nord-Vest, care delimitează următoarele dimensiuni de finanțare prin fonduri europene: Prioritatea 1: O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice; Prioritatea 2: O regiune cu orașe smart; Prioritatea 3: O regiune cu orașe prietenoase cu mediul; Prioritatea 4: O regiune accesibilă; Prioritatea 5: O regiune educată; Prioritatea 6: O regiune atractivă; Asistență tehnică.

[305] Sursa: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/simplification_handbook_ro.pdf.

Obiectivele strategice de dezvoltare pe termen lung ale Regiunii Nord-Vest din cadrul POR Nord Vest nu includ[306] obiective specifice privind incluziunea socială, dar este de așteptat ca planificarea priorităților de investiții din domeniul incluziunii sociale să fie realizată prin Fondul Social European+. Cu toate acestea, obiectivele strategice de dezvoltare pe termen lung care țin de dezvoltarea de avantaje competitive prin investiții în digitalizare, dezvoltarea unei rețele digitale de localități formată din centre regionale, județene, micro-regionale și locale de inovare și orașe specializate în funcție de potențial: turism, energie - mediu, calitatea locuirii, educație, alături de îmbunătățirea accesului la educație, formare profesională și învățământ terțiar prin dezvoltarea infrastructurii educaționale de bază, a celei din învățământul profesional și tehnic si de la nivelul universităților să contribuie și la dezvoltarea calității furnizării serviciilor sociale și/sau la alte obiective specifice cu referire la incluziunea socială.

Obiectivele generale identificate în cea mai recentă versiune a ***Strategiei Naționale pentru Incluziunea Romilor 2021-2027*** vizează diferite sectoare de politici, fără a face referiri specifice la incluziunea socială. În mod similar, și acestea vor fi, cel puțin parțial, relevante și pentru populația romă din ZMC în sensul contribuției la creșterea calității vieții acestora. Acestea sunt grupate pe arii tematice care țin de locuire-infrastructură, ocupare, educație, sănătate, identitate culturală, antidiscriminare și reconciliere istorică. Fiecare din ele are un plan de măsuri corespondent. De exemplu, pentru zona de locuire-infrastructură se au în vedere, printre altele, următoarele direcții de acțiune:

- Implementarea unor proiecte locale de racordare a locuințelor membrilor comunităților vulnerabile cu romi la rețeaua de apă și canalizare, la sursele de energie electrică în vederea creșterii calității locuirii. La nivel de măsuri concrete vizate, realizarea Planurilor de Dezvoltare Locală, cu includerea comunităților de romi vulnerabile, precum și a proiectelor aferente de către UAT-uri, pentru racordarea locuințelor membrilor comunităților vulnerabile cu romi la rețeaua de apă și canalizare, la sursele de energie electrică.
- Realizarea unei baze de date cu situațiile/comunitățile compacte în risc de evacuare de către autoritățile locale în scopul operaționalizării alternativelor la locuire. În acest scop, se are în vedere "oferirea de locuințe sociale ca alternativă reală și prevenirea plasării acestora în situații de marginalizare extremă (având în vedere faptul ca în locațiile cu risc de evacuare locuiesc persoane fără venituri)."[307]
- Implementarea unui program național de construcție de locuințe sociale de care să beneficieze și membrii comunităților vulnerabile cu romi, dar și dezvoltarea unor scheme de construcție a locuințelor sociale finanțate din alte surse decât de la bugetul de stat.

În plus, în zona de ocupare este propus un post de agent de ocupare a forței de muncă adresat zonelor marginalizate cu acces redus la servicii publice oferite de ANOFM, dar și prioritizarea populației de etnie romă în cadrul Programelor Naționale pentru stimularea antreprenorialului și economiei sociale.[308]

Noul Program Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS), finanțat dintr-o combinație de fonduri FEDR și FSE+ va finanța mai multe operațiuni relevante pentru zona de promovare a incluziunii sociale în mediul urban și, posibil și la nivelul ZMC, prezentate succint în tabelul următor.

De asemenea, versiunile încă în lucru ale altor programe operaționale abordează nevoi ale altor grupuri vulnerabile, cum ar fi de pildă, copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, cu dizabilități, de etnie romă, cu părinți plecați la muncă în străinătate, din familii numeroase ori monoparentale, cu statut socio-economic scăzut sau cu nivel educațional scăzut al părinților sau studenți cu dizabilități, de etnie romă, din familii numeroase ori monoparentale, cu statut socio-economic scăzut sau cu nivel educațional al părinților scăzut, cu copii în întreținere sau persoane care au părăsit timpuriu școala (Programul Operațional Educație și Ocupare).

[306] Există două obiective specifice al POR Nord Vest (din cadrul Priorității 6: O regiune atractivă) care vizează favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane și în afara zonelor urbane, dar acestea se concentrează pe dezvoltarea serviciilor culturale și a celor de turism, alături de regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice.
[307] Agenția Națională pentru Romi (2020a: 3).
[308] Agenția Națională pentru Romi (2020b).

TABEL 64. Prioritățile POIDS

Număr prioritate	Prioritățile POIDS	Direcții de acțiune
1	Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității	Sprijină comunitățile cu provocări locale specifice și stimulează capacitatea de schimbare prin încurajarea dezvoltării și descoperirii potențialului neexploatat din comunități, creșterea participării și a implicării în construirea comunității. Toate strategiile vor prezenta o investiție în turism (mapare turistică, mici reabilitări etc), în considerarea potențialului turistic ridicat dar insuficient exploatat și investiția în infrastructura socială în legătură directă cu măsurile tip FSE propuse spre finanțare în cadrul strategiei. Grupurile de acțiune locală (GAL) vor decide mărimea grupului țintă si obiectivele ce se doresc atinse (in linie cu obiectivele de politica FSE+).
2	Protejarea dreptului la demnitate socială	Va finanța atât infrastructura destinată locuințelor sociale, aceasta fiind considerată o foarte importantă măsură de suport pentru grupurile vulnerabile din mediul urban, cât și alte infrastructuri destinate protejării dreptului la demnitate socială a unor grupuri specifice, precum veteranii și comunitatea evreiască.
3	Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale	Sprijin pentru populația rurală aflată sub incidența cea mai mare a riscului de sărăcie și excluziune socială. Se urmărește dezvoltarea sistemului de asistență socială primară, cu asistenți sociali și tehnicieni în asistența socială la nivel local precum si prin asigurarea intervenției integrate prin dezvoltarea rețelei de asistență medical comunitară și a consilierilor școlari.
4	Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii	Măsuri care să contribuie la reducerea deprivării materiale care afectează copiii (inclusiv prin sprijinirea famililor monoparentale), reducerea riscului de separare a copilului de familie precum și dezvoltarea de servicii specializate pentru copii.
5	Servicii de suport pentru persoane vârstnice	Sprijinul direct prin servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice din mediul urban, servicii care vor ținti persoanele vârstnice cu venituri reduse, fără susținători legali sau cu susținători care nu au venituri suficiente precum și prin dezvoltarea de măsuri destinate susținerii strategiei privind îmbătrânirea activă, corelat cu organizarea și funcționarea unui sistem național de coordonare și monitorizare a persoanelor vârstnice izolate, fără susținători legali. De asemenea, va fi dezvoltată infrastructura de sprijin pentru locuire temporară a vârstnicilor vulnerabili.
6	Sprijin pentru persoanele cu dizabilități	Extinderea unui model pilot de echipă mobilă pentru persoanele cu dizabilități, dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor alternative de tip familial, prin înființarea de noi locuințe protejate (inclusive centre de pregătire pentru viața independentă), centre de zi si centrele tip respiro, susținerea unor măsuri destinate oferirii de suport pentru încadrarea în muncă, dar și pentru cei care au nevoie de sprijin în exercitarea capacității juridice, sprijin pentru formarea Asistenților Personali Profesioniști care să vină în întâmpinarea prevederilor legale și ale strategiei în domeniu, finanțarea nevoilor de tehnologie asistivă, asigurarea accesibilității mediului fizic, informațional și comunicațional.
7	Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile	Măsuri pentru alte grupuri aflate la risc de excluziune socială: persoanele care ies din regimul de detenție, persoane dependente de alcool și droguri, victimele traficului de persoane, victimele violenței domestice, persoane fără adăpost, migranți.
8	Ajutorarea persoanelor defavorizateFEAD	Ajutor material pentru persoanele dezavantajate, inclusiv ajutor tip voucher "nou născut" sau "micul școlar" sau voucher pentru masa caldă/alimente

Sursa: Ministerul Fondurilor Europene (2020a) Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2020. Versiune 1 octombrie 2020. http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/

În același timp, contextul actual și cel viitor în noua perioadă de programare trebuie să răspundă și unor provocări noi în mai multe domenii de activitate, inclusiv cel social, generate de criza COVID-19. Printre ele se numără:

- Situații care au impus carantinarea anumitor servicii sociale pentru persoanele cu dizabilități și persoane vârstnice
- Transmiterea electronică a documentelor necesare pentru obținerea de beneficii sociale și/sau reînnoirea anumitor certificate
- Creșterea decalajelor cu privire la accesul și calitatea educației primite mai ales de copiii din grupurile vulnerabile, în condițiile funcționării unităților de învățământ în scenarii de tipul hibrid sau roșu
- Reducerea activităților din anumite sectoare economice și implicit scăderea veniturilor pentru gospodăriile respective
- Impunerea carantinării anumitor localități pe arealul delimitat de zona metropolitană, mai degrabă decât de limite administrative
- Preluarea telefonică sau electronică a mesajelor/ solicitărilor de alimente și/sau medicamente de la persoane vulnerabile. Această nevoie este menționată și în cadrul Programului Operațional Incluziune și Demnitate Socială, care va finanța crearea unui call center pentru persoane vulnerabile, care va referi apoi solicitările primite de la aceștia către furnizorii de servicii sociale din comunitate.[309]
- Impact social negativ pentru anumite grupuri vulnerabile. O evaluare[310] la nivel european a experților din European Anti-Poverty Network (2020) a identificat mai multe grupuri vulnerabile afectate negativ de criza COVID-19, printre care: persoane care au locuri de muncă precare sau cu un venit scăzut, persoanele care trăiesc din beneficii sociale, familii cu venituri scăzute care au condiții precare de locuit, persoane fără adăpost și persoane care trăiesc în condiții proaste de locuit, populația de etnie Roma, copiii și adolescenții din gospodării sărace care au început învățarea la distanță, persoane vârstnice care trăiesc în servicii rezidențiale sau care trăiesc singure, cu o mențiune specială că pandemia a evidențiat existența unor servicii "ilegale" de îngrijire pentru persoane vârstnice.[311]

Toate aceste provocări noi dar și vulnerabilitățile încă actuale pentru contextul național pot beneficia de finanțare în noua perioadă de programare, funcție de nevoile identificate în cadrul SIDU Cluj. Următoarea secțiune prezintă o analiză a grupurilor vulnerabile și serviciile sociale disponibile în județul Cluj.

Ultimele date disponibile privind rata de incidență cumulată a cazurilor din ultimele 14 zile arată valori de peste 3 la 1000 de locuitori pentru mai multe localități din cadrul ZMC, cum sunt: municipiul Cluj-Napoca, Apahida, Baciu, Bonțida, Feleacu (cea mai mare valoare: 7,79) , Florești, Gârbău,[312] Gilău, Jucu, Săvădisla,[313] Tureni și Vultureni.[314]

[309] Aceeași sursă menționează că în prezent există un astfel de call center în Baia Mare, care preia apelurile persoanelor vulnerabile din toată țara. Acest program a fost dezvoltat prin finanțarea oferită de POCU 2014-2020, inițiativă care va fi continuată prin POIDS 20221-2027.
[310] Această evaluare nu include și România.
[311] Malgesini (2020: 49). Exemplele selectate privind grupurile vulnerabile afectate de pandemie sunt extrase din cazul Portugaliei.
[312] Incidență de 6,49 la mia de locuitori.
[313] A doua cea mai mare valoare la nivelul județului: 6,53.
[314] Sursa: Hotărârea nr. 1 din 10 ianuarie 2021 a Comitetului Județean pentru Situații de Urgență Cluj, disponibilă la: https://cj.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/37/2021/01/HCJSU-nr-1-din-10-ian-2021.pdf. Notă: La stabilirea incidenței nu se iau în considerare focarele din centrele rezidențiale de îngrijire și asistență a persoanelor vârstnice, centrele rezidențiale pentru copii și adulți, cu și fără dizabilități, precum și pentru alte categorii vulnerabile, precum căminele, internatele și spitalele.

Județul Cluj a înregistrat cel mai mare număr de persoane care au fost infectate de la începutul pandemiei, dar și cel mai mare număr de decese[315] în cadrul serviciilor rezidențiale.[316] În același timp, tot în cadrul serviciilor rezidențiale, în județul Cluj, la data de 30 decembrie 2020, existau 74 rezidenți infectați (35 din centre DGASPC, 2 provin din centru pentru vârstnici al unei primării și 37 provin din centre private), 687 rezidenți vindecați și 90 decese (16 provin din centre DGASPC, 1 din centru al unei primării și 73 provin din centre private pentru vârstnici). (ibid.)

La nivelul județului Cluj, planul managerial pentru 2020-2021 al Inspectoratului Școlar Județean Cluj arată mai multe provocări ale perioadei recente generate de pandemia COVID-19.[317] Deși este dificil de măsurat în prezent impactul real, există o probabilitate mare ca acestea să crească riscurile în rândul copiilor din grupurile vulnerabile analizate în acest raport, inclusiv al celor din zonele marginalizate:

Puncte slabe în privința curriculum-ului

- lipsa platformelor educaționale online pentru elevi la un număr mare de unități de învățământ;
- slaba eficiență a activităților online ca urmare a lipsei unui program organizat, a slabei armonizări la nivelul unității de învățământ, a inexistenței unei platforme educaționale la nivelul întregii școli, a lipsei unei strategii coerente de monitorizare internă a școlii online;
- dificultăți în selectarea unor resurse digitale de calitate;
- dificultăți în contextualizarea învățării, slaba valorificare a experienței de viață a elevilor în procesul de învățare, a achizițiilor dobândite de elevi în familie, în diverse activități informale;

Puncte slabe în privința resurselor umane

- slaba pregătire a cadrelor didactice pentru activitate cu elevii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă, față în față și online;
- rezistența la schimbare a unor cadre didactice în ceea ce privește digitalizarea;
- nivelul insuficient al competențelor digitate ale profesorilor;
- număr relativ mic de acțiuni/proiecte/programe vizând grupurile dezavantajate;
- insuficienta preocupare a directorilor de a dezvolta o cultură reală a calității, în acord cu legislația în domeniul asigurării calității;
- înregistrarea unei rate nesatisfăcătoare a abandonului școlar în zonele socio-economice defavorizate ale județului;
- creșterea numărului copiilor încredințați spre creștere și educație unor terțe persoane, în lipsa părinților, plecați în străinătate;

Lipsa resurselor materiale și financiare

- acces limitat la internet al elevilor care provin din zonele defavorizate;
- lipsa mijoacelor tehnice necesare desfășurării școlii online în context pandemic și a device-urilor pentru elevi, în special în zonele defavorizate ale județului;
- lipsa cabinetelor școlare în mediul rural, ceea ce a îngreunat realizarea asistenței medicale în școli în timpul pregătirii elevilor pentru examene.

[315] http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2020/12/Situatia-raspandirii-COVID-30-decembrie.pdf
[316] Centre pentru vârstnici sau centre pentru adulți sau copii cu dizabilități.
[317] Sursa: https://www.isjcj.ro/wp-content/uploads/2020/10/Planul-managerial-al-ISJ-Cluj-2020-2021.pdf.

Funcționarea serviciilor sociale pe perioada stării de urgență (16 martie – 14 mai 2020) a fost influențată semnificativ de restricțiile impuse: suspendarea vizitelor realizate de părinți, familie sau persoane față de care beneficiarii au dezvoltat relații de atașament, a evenimentelor realizate în comunitate sau a celor care presupun interacțiune cu un număr mare de persoane, monitorizarea permanentă a indicatorilor de sănătate a beneficiarilor dar și a personalului serviciilor sociale.[318] Ulterior, anumite activități au fost reluate probabil parțial în anumite servicii sociale, dar s-au desfășurat în continuare în funcție de contextul epidemiologic la nivelul serviciului sau al localității. De exemplu, activitățile de grup necesită o suprafață minimă de 4 mp pentru fiecare persoană și o distanță minimă de 1,5m, între oricare 2 persoane apropiate, frecventarea centrelor de zi necesită realizarea unei programări telefonice/online, stabilirea unor rute clare, de preferat unidirecționale, pentru fiecare beneficiar și pentru personal, în funcție de specificul activității centrului de zi. [319] Limitarea vizitelor în serviciile sociale rezidențiale a avut totuși un impact negativ asupra stării de bine emoționale a rezidenților.[320] În alte țări, cum ar fi Irlanda, persoanele fără adăpost, persoanele de etnie roma și refugiații au fost identificate ca grupuri vulnerabile și le-a fost acordată prioritate în privința testării.[321] Cu toate acestea, contextul pandemic a adus și creșterea utilizării transmiterii în format electronic a documentelor – de exemplu în cazul solicitărilor de încadrare în grad și tip de handicap pentru adulți și copii, de la beneficiar către instituții dar și inter-instituționale. Au fost în același timp explorate și metode alternative de oferire a consilierii psihologice. În același timp, a fost dezvoltată și telemunca, care a permis unui număr mai mare de angajați să se poată ocupa, cel puțin parțial, de supravegherea copiilor în îngrijire, în condițiile unei perioade îndelungate în care școlile au fost închise.

Alte provocări ale acestei perioade înregistrate la nivel local sunt menționate și în Raportul realizat de Curtea de Conturi[322] privind gestionarea resurselor publice în perioada stării de urgență:

- În perioada de început a perioadei stării de urgență, distribuirea echipamentelor solicitate de la nivel de DSU către județul Cluj s-a făcut "în cantitate redusă, după mari insistențe și o perioadă destul de îndelungată de timp" (Curtea de Conturi a României, 2020: 50).

- În aceeași perioadă, autoritățile publice locale au avut și responsabilitatea finanțării măsurilor de sprijinire a persoanelor vulnerabile care se află în izolare la domiciliu, prin decontarea alocațiilor de hrană. Cu toate acestea, la nivel național, nu au fost înregistrate solicitări adresate Ministerului Sănătății pentru această categorie de cheltuieli, ceea ce înseamnă că fie nu au fost astfel de cazuri, fie că au fost utilizate veniturile proprii ale autorităților locale (Curtea de Conturi a României, 2020: 34). Totuși, doar ca exemplu, în județul Cluj, în timpul perioadei stării de urgență, Comitetul Județean pentru Situații de Urgență hotărăște unele măsuri speciale de prevenție împotriva răspândirii COVID-19, având în vedere situația înregistrată în municipiul Dej unde au fost confirmate pozitiv 72 de persoane de etnie romă. Printre ele se află și persoane autoizolate, pentru care Primăria Municipiului Dej are responsabilitatea aprovizionării cu alimente, apă și bunuri necesare traiului.323

[318] http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2020/05/PROTOCOL-_Recomandari-STARE-ALERTA.pdf
[319] Sunt menționate însă și excepții în care, atunci când tipul dizabilității sau al terapiei necesită apropierea dintre beneficiar și specialist, aceștia vor purta fiecare echipamentul de protecție adecvat. Sursă: http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2020/05/PROTOCOL-_Recomandari-STARE-ALERTA.pdf
[320] Raportată de exemplu în cazul Sloveniei în Malgesini, 2020: 31.
[321] Ibid.
[322] Curtea de Conturi a României, 2020, disponibil la: http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/Raport_stare_urgenta_11082020.pdf
[323] Hotărârea nr. 22 din 5 mai 2020 a Comitetului Județean pentru Situații de Urgență, disponibilă la: HOTĂRÂREA-CJSU-CLUJ-NR.-22-din-5-mai-2020.pdf (gov.ro)

- Tot în perioada stării de urgență (dar și în perioada stării de alertă pentru anumite beneficii) Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (ANPIS) a trebuit să asigure continuitatea acordării unor beneficii de asistență socială, dar și plata unor noi tipuri de beneficii sociale, cum ar fi plata unei indemnizații lunare pentru anumite categorii de contribuabili,324 dar și a unor subvenții pentru centre de servicii de asistență socială care și-au închis activitatea. În acest scop, s-au dezvoltat serviciile de poștă electronică, iar ANPIS a introdus 13 proceduri privind transmiterea în format electronic a documentelor pentru facilitarea solicitării beneficiilor de asistență socială. În județul Cluj este disponibilă însă o singură procedură electronică din domeniul protecției sociale, deși în multe alte județe sunt disponibile de la agențiile județene ale ANPIS și/ sau de la primăriile sau direcțiile de asistență socială din județ multe alte proceduri. Singura procedură disponibilă în Punctul de Contact Unic Electronic în județul Cluj este eliberarea adeverinței pentru solicitarea sumelor rămase neîncasate de către persoana cu handicap decedată.325 În plus, DGASPC Cluj mai are disponibilă procedura privind asistentul maternal profesionist – recrutare, evaluare și atestare. În alte județe mai sunt disponibile și alte proceduri electronice cum ar fi transmiterea dosarelor/situațiilor pentru acordarea ajutorului social și/sau a alocației pentru susținerea familiei și/sau a ajutorului pentru încălzirea locuinței, procedură acordare stimulent educațional sub formă de tichete sociale pe suport electronic pentru sprijin educațional326 sau procedura privind acordarea alocației de plasament. Cele mai multe dintre proceduri din domeniul asistenței sociale sunt reglementate de legislație la nivel național și, astfel, este probabil să poată fi extinse cu ușurință la nivelul tuturor județelor, dacă sunt disponibile cel puțin la nivelul unei agenții teritoriale.

- Din punct de vedere al resurselor financiare utilizate pentru combaterea epidemiei în perioada stării de urgență, județul Cluj se situează pe primele locuri la nivel național, după Municipiul București și județele Iași, Bacău, Suceava și Timiș. Însă ca pondere a acestor resurse financiare în total venituri, procentul corespunzător județului Cluj este aproape de media națională. De remarcat și faptul că ponderea resurselor financiare utilizate în perioada stării de urgență este împărțită aproape în mod egal între bugetul local, bugetul de stat și bugetul Fondului Național Unic de Asigurări Sociale de Sănătate, spre deosebire de multe alte județe în care cea mai mare parte a fondurilor a fost doar din bugetele locale.

- Odată cu realizarea activităților educaționale în mare parte online, este probabil că în 2020, o pondere crescută de copii au petrecut, în unele cazuri, mult mai multe ore în activități în care au folosit tehnologia și Internetul. În acest context, deși este dificil de măsurat, este totuși important de menționat că fenomenul de cyber bullying ar putea spori vulnerabilitățile în rândul copiilor. Asociația Telefonul Copilului semnalează o creștere în primele șase luni ale anului 2020, mai precis cu 15,1% mai multe sesizări comparativ cu anul 2019. Printre formele abuzurilor menționate Asociația include: mesaje denigratoare, intimidare prin răspândirea de zvonuri, informații false și bârfe, șantaj privind utilizarea unor imagini cu victimele aflate în situații neadecvate sau distribuirea de pagini online cu conținut neadecvat minorilor.327

[324] Aceste categorii includ: persoanele care au încheiate convenții individuale de muncă, titular PFA, întreprindere individuală, întreprindere familială care desfășoară efectiv o activitate sistematică de producere, administrare ori înstrăinare de bunuri sau prestează servicii, indiferent dacă are sau nu un scop lucrativ care întrerup activitatea, avocații a căror activitate este redusă, participanții la activitatea sportivă, persoanele fizice care obțin venituri exclusiv din drepturile de autor și drepturile conexe și alți profesioniști.
[325] https://edirect.e-guvernare.ro
[326] Disponibilă de la Administrația Serviciilor Sociale Comunitare Ploiești. Aceste tichete sociale se acordă inclusiv beneficiarilor de venit minim garantat și sunt în valoare de 500 lei/ lună și pot fi utilizate pentru achiziționarea de materiale școlare necesare frecventării școlii/ grădiniței.
[327] Sursa: http://www.telefonulcopilului.ro/

6.10.3.3. Grupuri vulnerabile și servicii sociale din județul Cluj

Din populația de peste 400.000 locuitori ai Zonei Metropolitane Cluj, din care peste 300.000 numai în municipiul Cluj-Napoca,[328] mai multe categorii de persoane se confruntă cu un risc ridicat sau forme de excluziune socială asociate cu sărăcia sau cu diferite probleme specifice pentru care politicile generale nu pot oferi o soluție viabilă. Identificarea și răspunsul adecvat la nevoile specifice ale acestor grupuri vulnerabile sunt esențiale pentru elaborarea și implementarea unor politici de incluziune socială eficiente. În acest scop, dezvoltarea și consolidarea serviciilor sociale este vitală, căci acestea au rolul să mențină, să redea și să dezvolte capacitatea persoanelor și familiilor din grupurile vulnerabile de a funcționa în cadrul societății. Prin urmare, acest subcapitol prezintă analiza grupurilor vulnerabile și a serviciile sociale adresate acestora, în principal din județul Cluj, dar și cu referire la localitățile componente ale ZMC.

Conform ***Strategiei Naționale privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei 2015-2020***,[329] există șapte grupuri vulnerabile largi în România care includ fiecare o serie de subgrupuri. Aceste șapte grupuri se referă la: (i) persoanele în sărăcie,[330] (ii) copiii și tinerii lipsiți de îngrijire și sprijin parental care se află în sistemul de protecție specială și copiii la risc de separare de familie,[331] (iii) persoane vârstnice care locuiesc singure sau cu dependențe complexe, (iv) romii (copii și adulți) din gospodării fără un venit sustenabil și la risc de excluziune socială, (v) persoane (copii și adulți) cu dizabilități, inclusiv persoane invalide, în special cei cu dependențe complexe, (vi) persoanele care trăiesc în zone (urbane sau rurale) marginalizate și (vii) alte grupuri vulnerabile.[332]

Capitolul precedent a prezentat obiectivele strategice corespunzătoare la nivelul municipiului, județului și zonei metropolitane. Astfel, analiza strategiilor realizate de fiecare nivel de autoritate locală, arată că principalele grupuri vulnerabile identificate în documentele programatice analizate sunt reprezentate în tabelul de mai jos.

TABEL 65. Grupurile vulnerabile din municipiul Cluj-Napoca, Zona Metropolitană Cluj și județul Cluj

Grupurile SNISRS	DENUMIRE GRUP ȚINTĂ/ VULNERABIL	Municipiul Cluj-Napoca	Județul Cluj	ZMC
(i) Persoane în sărăcie	Copii proveniți din familii dezavantajate	X		
	Copii cu dificultăți de învățare și cu risc de abandon școlar	X		
(ii) Copii separați sau la risc de separare de familie	Copii și tineri institutionalizați sau care provin din familii în situație de risc		X	
	Tineri care părăsesc sistemul de protecție		X	
	Copii cu risc de separare de părinți și cei separați de părinți[333]		X	
	Copii abuzați, neglijați sau supuși exploatării[334]		X	
	Copii cu tulburări de comportament		X	
	Copiii care au săvârșit fapte penale dar nu răspund penal	X	X	

[328] Pentru municipiul Cluj-Napoca: 327985 locuitori, populația după domiciliu la 1 iulie 2020, date INS, Tempo online.
[329] MMFPSPV (2015). Aprobată prin HG nr. 383/2015.
[330] Subgrupurile menționate în Strategie sunt: Copii săraci, mai ales cei din familii cu mulți copii sau din familii monoparentale Persoane active sărace, mai ales muncitori subcalificați (în principal din mediul rural); lucrători pe cont propriu atât în agricultură, cât și în alte domenii; Tineri șomeri și NEET; Persoane cu vârste între 50 și 64 de ani care nu sunt încadrate profesional și care sunt excluse din programele de asistență; Persoane vârstnice sărace, mai ales cele cu membri de familie în întreținere.
[331] Inclusiv: Copii abandonați în unitățile medicale; Tineri care părăsesc instituțiile de tip rezidențial; Copii și tineri ai străzii; Copii cu părinți plecați la muncă în străinătate, mai ales cei cu ambii părinți în străinătate și cei care se confruntă cu separarea pe termen lung de părinții lor; Copii privați de libertate; Mame minore.
[332] Categorie eterogenă care include subgrupuri precum: Persoane dependente de alcool, droguri și alte substanțe nocive; Persoane fără adăpost; Persoane private de libertate sau în supravegherea serviciilor de probațiune; Persoane care părăsesc penitenciarele; Victime ale violenței domestice; Victime ale traficului de persoane; Refugiați și imigranți.
[333] Inclusiv copiii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, în cadrul strategiei la nivel județean.
[334] Inclusiv copiii traficați, exploatați prin muncă, exploatați sexual, copiii expuși migrației ilegale, copiii neacompaniați aflați pe teritoriul altor state, copiii repatriați, copiii refugiați.

Grupurile SNISRS	DENUMIRE GRUP ȚINTĂ/ VULNERABIL	Municipiul Cluj-Napoca	Județul Cluj	ZMC
(iii) Vârstnici	Persoanele vârstnice	X	X	X
(iv) Romi	Etnici romi vulnerabili	X		
(v) Persoane cu dizabilități	Copii/ adulți cu dizabilități	X	X	X
	Persoane cu boli cronice invalidante	X		
(vi) Zone marginalizate	Alte persoane aflate în situație de nevoie socială care trăiesc în comunități marginalizate	X	X	X
(vii) Alte grupuri	Tinerele însărcinate și mamele cu copii de vârstă mică, aflate în situații de risc social		X	
	Victimele violenței în familie	X	X	X
	Persoanele fără adăpost, copiii străzii	X	X	
	Victimele traficului de persoane	X	X	
	Orice altă categorie de copii cu nevoi speciale	X		
	Persoane care au executat o pedeapsă privativă de libertate, comit infracțiuni, inclusiv violență domestică	X		
	Persoane dependente de substanțe	X		X

Sursa: Grupurile vulnerabile din municipiul Cluj-Napoca, Zona Metropolitană Cluj și județul Cluj, conform strategiilor din domeniul social în vigoare și alinierea acestora la principalele grupuri vulnerabile identificate în Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Reducerea Sărăciei 2015-2020 (SNISRS)

Următoarele secțiuni descriu grupurile vulnerabile și serviciile sociale existente la nivelul județului în a doua jumătate a anului 2020, pentru fiecare grup în parte.

Persoanele în sărăcie

În România, ca și în peste jumătate dintre statele membre ale UE, **copii (0-17 ani)** se confruntă cu cel mai mare risc de sărăcie sau excluziune socială (indicator AROPE), prin comparație cu adulții (18-64 ani) sau cu persoanele vârstnice (65 ani și peste). Mai mult, deși riscul de sărăcie sau excluziune socială al copiilor și tinerilor a scăzut în România după 2012, țara noastră a păstrat prima poziție în UE-28 în această privință, cu o rată de aproape 38% (față de media UE-28 de circa 24%, în 2018).

Tinerii (18-24 ani) au, de asemenea, un risc de sărăcie sau excluziune socială mai mare decât al adulților și vârstnicilor. Principalii factori[335] determinanți ai sărăciei copiilor și tinerilor țin de compoziția gospodăriilor în care trăiesc aceștia și situația pe piața muncii a părinților (care este legată de nivelul lor de educație). La nivelul întregii Uniuni Europene și nu doar al României, gospodăriile monoparentale (părinte singur cu copii în îngrijire) și gospodăriile cu mulți copii (trei sau mai mulți) sunt mult mai expuse la sărăcie sau excluziune socială decât celelalte gospodării. În România, în timp ce printre gospodăriile fără copii rata de sărăcie este mai mică decât cea națională, odată cu creșterea numărului de copii, crește semnificativ și incidența sărăciei, atingând valori foarte mari, de peste 50% dintre gospodăriile cu trei sau mai mulți copii.[336] În plus, un studiu UNICEF[337] a indicat faptul că familiile cu un venit total pe persoană sub limita pragului național al sărăciei, familiile monoparentale și familiile cu un număr mare de copii care locuiesc în condiții precare și depind de ajutoarele sociale sunt categoriile cu cele mai mari riscuri pe termen lung pentru sănătatea și dezvoltarea copiilor. De asemenea, copiii care provin din familii sărace și rome

[335] Eurostat (2018).
[336] Tesliuc et al. (2015: 36).
[337] Stănculescu et al. (2012).

se confruntă cu dezavantaje semnificative în ceea ce privește sănătatea și bunăstarea, dezavantaje ce pot apărea chiar în primele etape ale copilăriei. Ultima analiză disponibilă a INS pentru România arată că cea mai mare incidență a sărăciei în perioada 2016-2019 se înregistrează pentru tinerii de 18-24 ani și copiii până în 18 ani, cu circa 3 din 10 dintre ei aflați sub pragul de sărăcie.[338]

Datele de la recensământul[339] din 2011 arată că în județul Cluj trăiau în jur de 180 mii gospodării, dintre care o treime fără copii și două treimi cu unul sau mai mulți copii. Între acestea au fost înregistrate 25.192 **gospodării familiale de părinte singur cu copii în îngrijire**, care reprezentau 14% din totalul gospodăriilor și 21% din totalul de gospodării cu copii din județul Cluj. Dintre toate gospodăriile familiale de părinte singur cu copii în îngrijire: 83% trăiau singure și 17% locuiau în aceeași gospodărie cu alte persoane, 82% erau de tipul mamă singură cu copii (18% erau tată singur cu copii), iar 76% aveau în întreținere un singur copil (20% aveau 2 copii și celelalte circa 4% aveau 3 sau mai mulți copii). Deci, la nivelul județului Cluj, modelul predominant de gospodărie familială de părinte singur cu copii cuprinde mamă singură cu un copil fără alte persoane.

În total, în gospodăriile de părinte singur cu copii trăiau un număr de 32.954 copii (0-17 ani), care reprezentau circa 18% dintre copiii care trăiau în gospodăriile familiale din Cluj. Cu alte cuvinte, aproximativ una din fiecare cinci gospodării cu copii conține o familie monoparentală și unul din fiecare patru-cinci copii din gospodării trăiește într-o astfel de familie. Oricum, acest tip de familii nu reprezintă un grup țintă menționat în mod explicit în dimensiunile privind incluziunea socială analizate în documentele strategice de la nivelul municipiului, județului sau zonei metropolitane. Pentru localitățile componente ZMC, primăriile din Apahida și Jucu prevăd construirea de locuințe pentru familiile cu mulți copii aflate în dificultate. Pentru ultimele date disponibile privind alocația pentru susținerea familiei, numărul mediu lunar de beneficiari din familii monoparentale este, pentru anul 2015, de 1.066 familii, cu 7.037 număr mediu lunar de copii.[340] La nivel național, în 2019, aproape jumătate dintre persoanele care trăiesc în gospodării monoparentale cu copii dependenți se află în risc de sărăcie și excluziune socială, cu incidența cea mai mare pentru gospodăriile formate din 2 adulți cu 3 sau mai mulți copii dependenți.[341] Așadar, acoperirea aparent slabă cu beneficii sociale a acestei categorii vulnerabile merită o analiză mai atentă a riscului de sărăcie și excluziune socială și la nivelul județului Cluj.

Numărul de **gospodării familiale cu trei sau mai mulți copii** înregistrate în județul Cluj la recensământul din 2011 a fost de 9.894 în care trăiau peste 34 mii de copii (0-17 ani). Astfel, din totalul de gospodării familiale cu copii din județ, gospodăriile cu mulți copii reprezentau doar 8,3%, dar în acestea trăiau circa 20% din toți copiii din gospodării. Majoritatea (53%) gospodăriilor cu mulți copii erau formate dintr-un singur nucleu familial și aveau 3 copii. În general, aceste gospodării sunt mult mai răspândite în populația de etnie romă decât în rândul celorlalte etnii.[342] La nivelul întregului mediu urban din România, în rândul populației de etnie romă, gospodăriile cu copii reprezintă circa 86% din totalul de gospodării familiale, iar dintre gospodăriile cu copii o pondere de 39% au trei sau mai mulți copii, astfel încât peste 64% dintre copiii romi trăiesc în astfel de gospodării. Spre comparație, pentru întreaga populație din municipii și orașe, ponderile corespunzătoare sunt 66,8%, 6,5%, respectiv 16% dintre copii. Însă, este important de subliniat, gospodăriile rome reprezintă mai puțin de 13% dintre gospodăriile cu trei sau mai mulți, iar copiii romi reprezintă sub 15% dintre toți copiii din astfel de gospodării care trăiesc în mediul urban în România. În cadrul zonei metropolitane, cele mai mari ponderi ale gospodăriilor familiale cu trei copii și peste în totalul gospodăriilor cu copii, în jur de 22%, se înregistrează în localitățile Sânpaul și Vultureni.

[338] INS (2020)
[339] http://www.recensamantromania.ro/noutati/volumul-iv-cladiri-locuinte-gospodarii/. Vezi tabelul 41.
[340] Institutul Național de Statistică, Direcția Județeană de Statistică Cluj (2020: 72). Nu există date disponibile pentru perioada 2016-2018.
[341] INS (2020).
[342] http://www.recensamantromania.ro/noutati/volumul-iv-cladiri-locuinte-gospodarii/. Vezi tabelul 36.

Obiectivele specifice adresate familiilor/ persoanelor aflate în nevoie, cu risc de marginalizare și excluziune socială, din strategiile în domeniul social analizate din județul Cluj includ:	
La nivelul municipiului	· promovarea politicilor care asigură un mediu favorabil economiei sociale și facilitează angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile, printre ele și etnicii romi, la locuri de muncă decente · furnizarea unor servicii specializate către persoanele și grupurile vulnerabile prin care li se va facilita participarea deplină la viața orașului și accesul la bunurile acestuia · incluziunea și desegregarea socio-teritorială a zonei de locuire defavorizată Pata Rât · elaborarea unor mecanisme instituționale incluzive care asigură participarea persoanelor vulnerabile, grupurilor dezavantajate și comunităților marginalizate în luarea deciziilor politice și administrative care privesc dezvoltarea orașului
La nivelul județului	
La nivelul ZMC	· Investiții și sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale pentru asigurarea incluziunii active a persoanelor cu risc de excluziune socială; · Investiții și sprijin pentru desegregarea comunităților sărace în vederea integrării în comunitate pentru a evita perpetuarea unei culturii a sărăciei și pentru implicarea comunităților marginalizate în procesul de dezvoltare locală.

În conformitate cu legislația în vigoare, persoanele cu venituri modeste pot beneficia de o serie de **beneficii bănești pentru prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială**, și anume: venitul minim garantat (VMG), alocația pentru susținerea familiei cu copii (ASF), ajutoare pentru încălzirea locuinței în perioada sezonului rece, ajutoare financiare și de urgență susținute de la bugetul de stat și ajutoare de înmormântare plătite de la bugetele locale. Pe baza surselor administrative disponibile, au fost centralizate datele privind alocația pentru susținerea familiei și venit minim garantat, prezentate în Tabelul 66.

Datele AJPIS Cluj arată o tendință descrescătoare privind ambele tipuri de beneficii sociale atât la nivelul județului Cluj, cât și la nivelul ZMC. Tabelul 66 arată beneficiarii plătiți în luna decembrie a anilor 2017, 2018, 2019 și septembrie 2020, dar și numărul mediu lunar de beneficiari disponibil la Direcția Județeană de Statistică Cluj pentru întregul județ arată aceeași tendință. Numărul mediu lunar de copii sprijiniți prin alocația pentru susținerea familiei scade atât în urban cât și în rural începând cu 2016. Posibile explicații țin de creșterea veniturilor familiale și, posibil, de o monitorizare mai atentă a situației frecventării școlii pentru copiii din familiile beneficiare. În privința beneficiilor legate de ajutorul social (venitul minim garantat), la nivelul întregului județ, numărul mediu lunar de familii sau persoane singure beneficiare în 2018 reprezintă 65% din numărul din 2014 (2692 față de 4129 în 2014). O situație similară, de grad scăzut de acoperire a populației cu acest tip de prestații, este înregistrat și în cadrul Studiului de referință la nivelul zonelor vizate de Strategia de Dezvoltare Locală, în 2017. La nivelul familiilor cu copii de 0-14 ani, în cadrul zonei urbane marginalizate studiate, doar 11,7% dintre familii beneficiau de alocația de susținere a familiei, cu explicații care țin de slaba frecventare a școlii sau număr mare de copii neînscriși la școală. Pentru gradul de acoperire scăzut cu ajutorul social, același studiu identifică dificultăți privind prestarea muncii în folosul comunității („imposibilitatea de a presta munca în folosul comunității, având în vedere dificultatea de a ajunge în oraș și de a renunța la ziua de muncă pe rampă, în colectarea deșeurilor selective, deși legea (cf. modificărilor din 2015) permite cumularea veniturilor din muncă zilieră cu ajutorul social." Pentru atingerea unei mai bune acoperiri a populației cu aceste prestații, este nevoie de o mai bună recenzare a nevoilor dar și de lucru în echipe comunitare integrate, în care să fie reprezentat și sectorul educației.

TABEL 66. Evoluția numărului de beneficiari plătiți – alocație pentru susținerea familiei și venit minim garantat, în județul Cluj și localitățile componente ZMC

LOCALITATE	ALOCAȚIE PENTRU SUSȚINEREA FAMILIEI				VENIT MINIM GARANTAT			
	2017	2018	2019	Sep-20	2017	2018	2019	Sep-20
Jud. Cluj	3463	2854	2376	2221	2965	2406	2151	2235
ZMC	**972**	**791**	**651**	**647**	**737**	**582**	**517**	**567**
Cluj-Napoca	199	164	151	180	146	129	118	151
Aiton	8	8	4	3	9	8	3	3
Apahida	50	42	31	29	17	14	14	12
Baciu	34	19	20	17	33	24	24	24
Bonțida	62	49	33	35	24	16	12	11
Borșa	14	11	10	12	7	6	5	7
Căianu	20	21	17	16	22	18	14	13
Chinteni	6	6	6	6	2	2	3	3
Ciurila	66	49	39	38	74	61	49	48
Cojocna	112	79	69	61	33	22	17	19
Feleacu	15	15	13	8	2	2	2	2
Florești	90	75	56	55	46	29	27	33
Gârbău	24	19	15	8	4	4	6	6
Gilău	53	44	40	47	22	20	20	22
Jucu	20	16	12	8	3	3	3	2
Petrești de Jos	33	26	18	15	49	40	36	33
Sânpaul	35	30	29	29	62	44	31	35
Săvădisla	24	27	22	20	47	37	34	35
Tureni	61	47	33	32	72	57	59	65
Vultureni	46	44	33	28	63	46	40	43

Sursa: AJPIS Cluj, Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Cluj – Ministerul Muncii și Protecției Sociale (mmanpis.ro)

Pe lângă beneficii sociale, persoanele în sărăcie din Cluj pot beneficia de serviciile oferite de 7 **cantine sociale** publice sau private.[343] Distribuția cantinelor sociale din județul Cluj pe sectoare și forme de proprietate este furnizată în Figura 330. Dintre aceste 7 unități, 4 sunt private (cele mai multe fiind gestionate de asociații și fundații religioase), și 3 sunt publice (din care numai una în municipiul Cluj-Napoca și în ZMC).

În termeni de capacitate, cantinele sociale au o evoluție relativ constantă în ultimii 10 ani, după cum arată graficul de mai jos. Relativ constant a fost și numărul de beneficiari în aceeași perioadă analizată. Din datele colectate pentru acest studiu, cantinele private din județ au în prezent o capacitate de 292 locuri, dintre care cea mai mare parte (66%) situate numai în municipiul Cluj-Napoca. Cea mai mare parte a numărului de beneficiari la nivel de județ este deservită de cantinele sociale publice, dezvoltate în subordinea primăriilor din municipiile Cluj-Napoca, Gherla și Turda. [344]

[343] Înființate conform Legii nr. 208/15.12.1997 privind cantinele de ajutor social. Standardele minime de calitate au fost aprobate prin Ordinul nr. 29/2019.

[344] În plus, există un parteneriat între Direcția de Asistență Socială și Medicală din Cluj-Napoca și Asociația „O masă caldă", prin care se livrează o masă caldă unui număr de 250 de beneficiari zilnic, iar categoriile de beneficiari sunt reprezentați de copii din centre de zi administrate de ONG-uri, beneficiari din centrele rezidențiale ale primăriei și persoane fără adăpost.

FIGURA 330. Distribuția cantinelor sociale din ZMC, pe localități și forme de proprietate (număr)

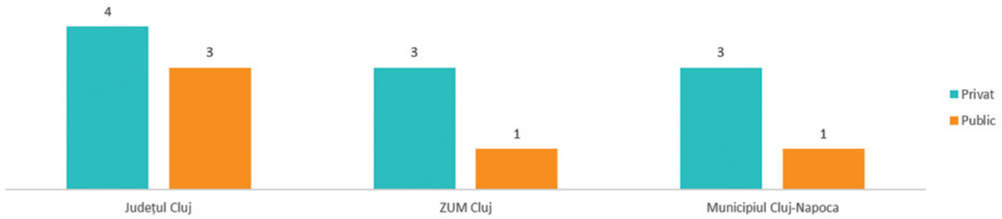

Sursa: MMPS - Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020.

Unul dintre serviciile de acest tip identificate oferă servicii de servire a unei mase calde cu livrare la domiciliu, de tipul masă pe roți. Acesta este cazul serviciilor derulate de Asociația Serviciului de Ajutor Maltez în România, un serviciu care oferă, pe lângă masă caldă, și servicii de asistare socială, monitorizare permanentă și „acțiuni ce reduc sentimentul de singurătate și izolare socială". Acest serviciu este oferit în prezent în mod gratuit vârstnicilor imobilizați în locuințele lor, bolnavi și cu un nivel foarte scăzut al veniturilor. Alte servicii oferă servirea zilnică a prânzului și persoanelor fără adăpost, persoanelor vârstnice fără aparținători sau persoanelor cu diferite boli sau alte probleme sociale. Pe lângă acest grupuri de persoane, acest tip de serviciu devine important și pentru alte categorii de persoane, mai ales în contextul pandemiei generate de COVID-19 – copiii din familii cu venituri scăzute care nu mai beneficiază de masă caldă în condițiile scenariului de funcționare online a școlilor sau un grup mai larg de persoane vârstnice, în condițiile impuse de starea de urgență. De altfel, cantina de ajutor social din subordinea Primăriei, care oferă distribuția zilnică a peste 800 de porții de mâncare către școli din Cluj-Napoca, are nevoie de o reconfigurare a modelului de furnizare a acestui serviciu social în actualele condiții de funcționare a școlilor.

FIGURA 331. Distribuția cantinelor sociale din județul Cluj, pe capacitate și număr de beneficiari (număr)

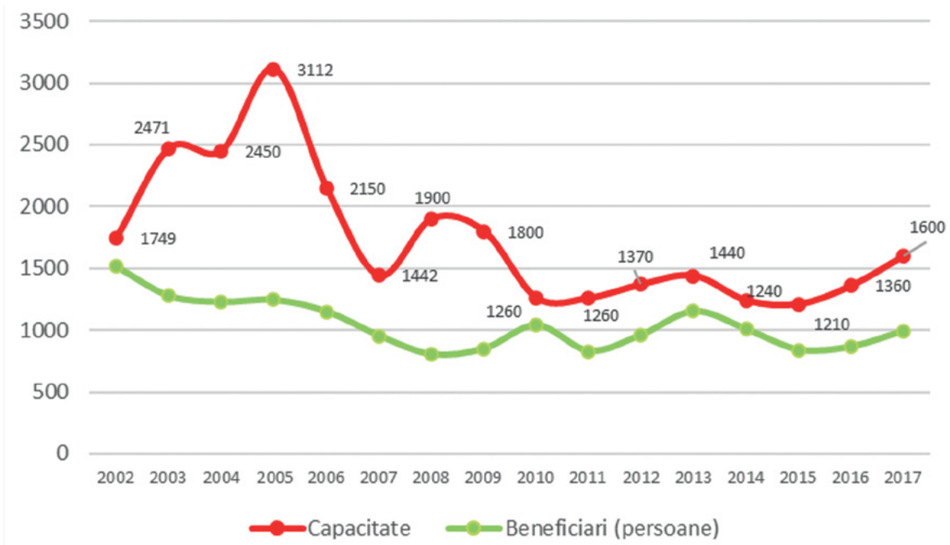

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Cluj, Asistență socială – DJS-CLUJ (insse.ro)

Pe baza datelor disponibile este dificil de estimat dacă actuala capacitate a acestor servicii la nivelul județului, zonei metropolitane sau municipiului reședință de județ este suficientă sau nu comparativ cu nevoile populației. Pe de o parte, cel mai probabil aceste nevoi sunt estimate pe baza cererilor depuse la serviciile de asistență socială, care nu țin cont de potențialii beneficiari excluși sau descurajați să completeze o aplicație. Pe de altă parte, actualul context generat de pandemia COVID-19 este posibil să fi generat noi tipuri de vulnerabilități și/sau dimensiuni mai extinse ale grupurilor vulnerabile deja menționate, de exemplu prin scăderea substanțială a bugetului familiilor cu mulți copii dacă părinții lucrau în sectoare economice puternic afectate de prezentul context. Cu toate acestea, cel mai probabil este nevoie de o extindere a acestora pentru că anumite primării din cadrul Zonei Metropolitane au identificat înființarea unei cantine sociale printre măsurile propuse în cadrul obiectivelor de incluziune socială. Acestea sunt primăriile din Cluj-Napoca, Bonțida și Cojocna.[345]

Protecția și promovarea drepturilor copilului

Obiectivele specifice în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului din strategiile în domeniul social analizate din județul Cluj includ:	
La nivelul municipiului	· Rețele de servicii specializate adresate grupurilor vulnerabile (inclusiv copii - în special din familii dezavantajate, cu părinți plecați în străinătate, cu dificultăți de învățare, în risc de abandon școlar, copii care comit infracțiuni) · Rețeaua unităților educaționale incluzive (sprijinirea financiară a școlilor marginale care școlarizează un număr mare de copii din familii dezavantajate prin asigurarea zilnică a unei mese calde și a serviciilor de transport școlar, sprijinirea școlilor din rețea cu servicii specifice de recuperare psihopedagogică și de asistență socială a copiilor și familiilor lor, îmbunătățirea condițiilor unităților preșcolare și accesului copiilor din familii dezavantajate la aceste unități inclusiv prin subvenționare).
La nivelul județului	· Promovarea și respectarea drepturilor fundamentale ale copiilor · Protecția copilului împotriva abuzului, neglijării și exploatării · Responsabilizarea comunităților locale pentru prevenirea separării copilului de părinți și susținerea familiilor pentru creșterea, îngrijirea și educarea propriilor copii · Protecția specială și asigurarea de servicii pentru grupurile vulnerabile de copii și tineri
La nivelul ZMC	· Dezvoltarea serviciilor educaționale pentru copii (after school, educație nonformală, inclusiv asigurarea accesului la educația formală) în comunități marginalizate.

Analiza privind situația copiilor și tinerilor din grupuri vulnerabile și serviciile dezvoltate pentru aceștia este structurată în două secțiuni. Prima secțiune are în vedere copiii cu și fără dizabilități care trăiesc în familii și pentru care au fost dezvoltate servicii cu rol de prevenire a separării de familie și de promovarea a drepturilor lor. A doua secțiune vizează copiii cu și fără dizabilități aflați în sistemul de protecție specială, deci care sunt deja separați de familiile lor, și serviciile de care dispun aceștia.

[345] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018: 80).

(I) Copiii din familii aflați la risc de separare și serviciile de prevenire a separării copilului de familie

Studiile[346] privind copiii și tinerii separați de familie arată că, în România, separarea este de regulă cauzată de un complex de vulnerabilități, între care predomină: evenimente nefericite (decesul sau instituționalizarea părintelui/ părinților), neglijare, abuz sau exploatare, părăsirea copilului și/sau părinți decăzuți din drepturi. Oricum, aproximativ un sfert dintre cazurile de separare a copiilor de familiile lor reprezintă separări evitabile pe motive legate de factori de risc parentali sau structurali. Factorii de risc parentali se referă la: părinții plecați în străinătate (la muncă), familii dezorganizate, mame adolescente, consum excesiv de alcool și/sau droguri al părinților, violența domestică, părinți cu dizabilități și/sau cu probleme de sănătate mintală. Factorii de risc structurali au în vedere: sărăcia/ statut socio-economic scăzut, dependența de beneficii sociale, lipsa unui domiciliu stabil, familii fără locuință, evacuări, vagabondaj, rezidența în zone marginalizate, atitudini și valori ce nu susțin prevenirea separării copilului de familie, precum și absența serviciilor sociale, de educație sau de sănătate în comunitate.

De asemenea, analiza la nivel național,[347] arată că aproximativ o treime dintre copii separați de familie din România provin din familii cu mamă singură (fără nicio informație despre tată). O altă treime provine din familii nucleare tipice, incluzând mama și tatăl și, posibil, alți copii, iar ultima treime provine dintr-o varietate de familii atipice, cu două tipuri mai frecvente: (a) mamă singură ce trăiește cu încă un adult (de obicei bunica) care are grijă de copil și (b) cuplu ce trăiește cu copilul într-o gospodărie multigenerațională, în cadrul cărora modelul de relații instabile, divorț și separare sunt foarte răspândite.

Dezvoltarea și consolidarea capacității locale de a acorda servicii de prevenire a separării copilului de familie sunt esențiale și ar trebui să vizeze o paletă largă de nevoi, inclusiv protecția copilului. Totuși, prevenirea separării copilului de familie necesită mai mult decât atât, trebuie să fie un efort al întregii colectivități la care să participe și alte servicii universale (educație și sănătate), precum și serviciile bazate pe comunitate sau grupurile informale de susținere, alături de serviciile publice de asistență socială. În România, actualele prevederi legislative din Legea 272/2004, republicată, cu modificările și completările ulterioare, sunt suficiente pentru realizarea activităților de prevenire. Însă, în practică, legislația arareori este pusă în practică. De altfel, nu există nici metodologii (manuale, ghiduri) concrete de implementare și nici mecanisme de monitorizare a implementării activităților de prevenire pentru toate instituțiile cheie de la nivel local.

TABEL 67. **Numărul și proporția copiilor (separați de familie) aflați în sistemul de protecție specială**

	Numărul de copii în sistemul de protecție specială		Ponderea copiilor aflați în sistemul de protecție specială în numărul total de copii (0-17 ani)	
	România	Cluj	România (%)	Cluj (%)
2013	60.078	978	1,483	0,84
2014	58.178	897	1,451	0,77
2015	57.279	873	1,424	0,73
2016	56.866	864	1,423	0,72
2017	55.302	835	1,392	0,69
2018	52.783	836	1,334	0,68
2019	51.168	860	1,313	0,69
2020 (30 iunie)	49.765	860	1,275	0,68
2020 ca % din 2013	**83**	**88**	**86**	**81**

Sursa: Estimări realizate de Banca Mondială folosind datele referitoare la numărul copiilor din sistemul de protecție furnizate de ANDPDCA și Populația după domiciliu la 1 iulie 2020, date INS, Tempo online.

[346] Spre exemplu, UNICEF (2006), Stănculescu et al. (2016).
[347] Stănculescu et al. (2016).

Pe baza datelor disponibile, Tabelul 67 arată că:

- Numărul de copii separați de familie care se află în sistemul de protecție specială a scăzut la nivelul județului Cluj, similar situației la nivel național;
- Scăderea numărului de copii aflați în sistemul de protecție specială în perioada 2013-2019 a fost mai accentuată la nivel național decât în județul Cluj;
- Deși a scăzut și întreaga populație de copii (0-17 ani), eforturile de prevenire au fost eficiente în a reduce numărul de copii separați de familie, astfel încât ponderea copiilor aflați în protecție specială în numărul total de copii s-a redus în 2020 prin comparație cu 2013. Totuși, este posibil să fie necesare noi măsuri de prevenire sau întărirea celor existente, dată fiind situația numărului de cazuri noi de copii intrați pentru prima oară în sistemul de protecție specială.

În a doua jumătate a anului 2020, în județul Cluj, echipa SIDU a identificat un număr total de **46 servicii sociale funcționale cu rol de prevenire a separării copilului de familie**. Figura 332 arată cum se distribuiau aceste servicii pe tipuri, forme de proprietate și organizare administrativ-teritorială. Dintre acestea, 24 erau gestionate de organizații private autorizate (OPA) și 22 erau publice, aparținând fie de DGASPC Cluj, fie de primăriile localităților. Aceste servicii sunt distribuite doar în patru localități din cadrul ZMC, cu cele mai multe (34) localizate la nivelul Municipiului Cluj-Napoca.

FIGURA 332. Distribuția serviciilor sociale pentru prevenirea separării copilului de familie din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)

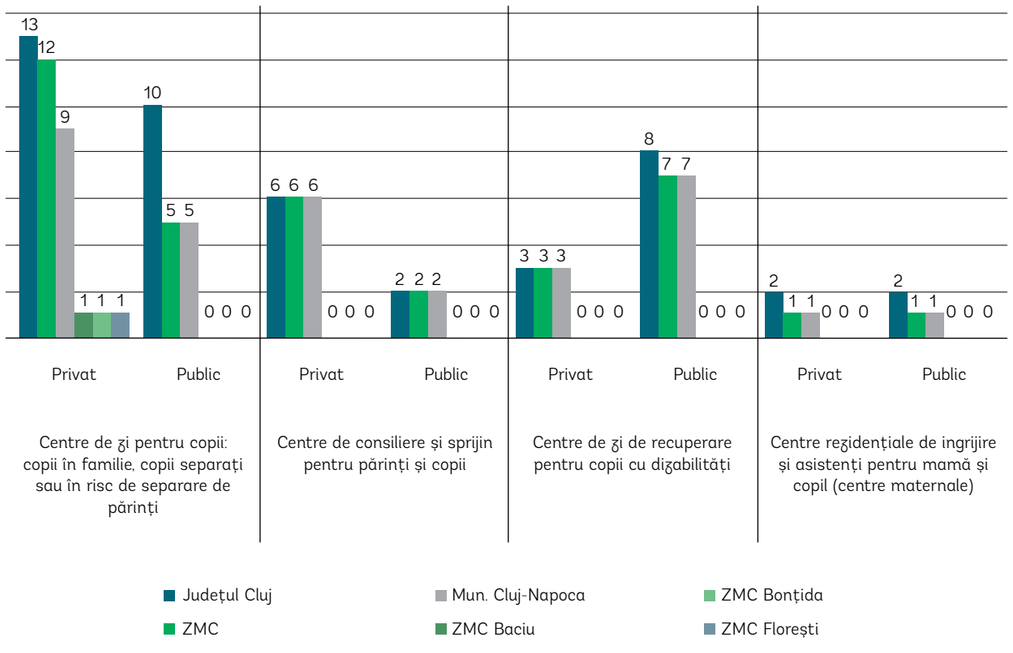

Sursa: MMPS - Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020, http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-si-asistenta-sociala/4848 și o cercetare de birou a paginilor web ale altor instituții relevante.

Centrele de zi pentru copii (copii în familie, copii separați sau la risc de separare de părinți) erau în total 23 de unități, dintre care cea mai mare parte (17) situate în Zona Metropolitană Cluj, cu 12 private[348] și 5 publice, cu toate cele publice localizate în municipiul Cluj-Napoca. În această categorie au fost incluse unități care furnizează servicii de educație incluzivă (pentru copii cu cerințe educaționale speciale și/sau cu dizabilități),[349] servicii de tip „școală după școală" (***afterschool***), alături de servicii de îngrijire de zi (inclusiv masă) și altele (spre exemplu, consiliere psihologică, informarea comunității, educație sanitară, igienă corporală, rechizite școlare, activități recreative etc.). Conform specialiștilor în protecția copilului, aceste servicii au cel mai mare impact de prevenire atât a separării copilului de familie, cât și a abandonului școlar. În total, la sfârșitul lui 2019, centrele de zi sau centre comunitare în subordinea DGASPC, Consiliilor locale și ale furnizorilor privați autorizați aveau 1008 beneficiari, cu o distribuție aproape egală între sectorul public și privat (DGASPC Cluj, 2019: 30). Unele din astfel de centre oferă servicii asemănătoare creșelor (sau centrelor maternale în unele cazuri) pentru mamele aflate în situații de dificultate care nu ar putea beneficia de servicii standard de tip creșă – "mame fără locuință, loc de muncă, resurse materiale, medic de familie, acte de identitate"[350] – pentru copii începând cu vârsta de două luni.

În cadrul zonei metropolitane, doar trei alte localități au disponibile servicii de prevenire a separării copilului de familie, sub forma centrelor de zi pentru copii, cu toate aceste trei centre în proprietate privată. Acestea sunt reprezentate de Baciu, Bonțida și Florești. În municipiul Cluj-Napoca, centrul de zi Țara Minunilor funcționează chiar în zona marginalizată Pata Rât din Cluj-Napoca. În plus, în cadrul studiului pentru actualizarea documentelor strategice pentru Polul de Creștere Cluj-Napoca aferente perioadei de programare 2014-2020 sunt menționate mai multe comunități sărace compacte, în afara zonei Pata Rât din Cluj-Napoca. Acestea sunt localizate în Cojocna, Gilău, Sânpaul, Bonțida și Florești. Prin urmare, comunitățile din Cojocna, Gilău și Sânpaul sunt lipsite de un tip de serviciu esențial în aceste tipuri de zone, cu potențial impact pozitiv pe mai multe dimensiuni ale vulnerabilităților înregistrate. De altfel, comunitățile locale au și propus înființarea unui astfel de serviciu, după cum este menționat mai jos.

Date fiind efectele benefice ale unor astfel de servicii, există propuneri[351] de înființare sau extindere a acestor servicii, în mai multe localități incluse în Zona Metropolitană, după cum urmează:

(i) în municipiul Cluj-Napoca - Centru de zi multifuncțional pentru copii preșcolari care să asigure 50% din locuri copiilor din familii dezavantajate cu asistență medicală, masă și consiliere psihologică gratuită (termen 2022)

(ii) centru de zi multifuncțional pentru copii și tineri cu activități culturale, sportive, educative, consiliere, dezvoltarea deprinderilor de viață în Cojocna și Gârbău (termen 2017)[352]

(iii) centru de zi multifuncțional de servicii sociale destinat copiilor și persoanelor în vârstă în Apahida (termen 2022).

[348] Centre private au fost raportate în toate sectoarele cu excepția sectorului 4.
[349] Diferite cercetări, rapoarte și interviuri cu familiile copiilor cu dizabilități ilustrează problemele cheie cu care se confruntă familiile în momentul în care copiii lor cu dizabilități intră în sistemul de învățământ și trag un semnal de alarmă cu privire la metodele necorespunzătoare folosite actualmente de multe școli (de masă și speciale) pentru a cuprinde diferite categorii de copii cu CES și/sau dizabilități, spre exemplu: Horga și Jigău (coord., 2010), Gherguț (2011), Toth (2013), Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități (2013) și Chiriacescu (2014).
[350] Sursa: https://www.mitropolia-clujului.ro/project/centrul-pentru-copii-acoperamantul-maicii-domnului-cluj/.
[351] Incluse în cadrul Reviziurii Strategiei județene de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2014 – 2016) și lung (până în 2020), ca parte a obiectivelor de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2013 – 2016) și lung (până în 2020) din cadrul primăriilor din județul Cluj.
[352] Incluse în cadrul Reviziurii Strategiei județene de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2014 – 2016) și lung (până în 2020), ca parte a obiectivelor de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2013 – 2016) și lung (până în 2020) din cadrul primăriilor din județul Cluj.

Sunt de asemenea mai multe propuneri privind înființarea unor centre de tip after school (Apahida, Căianu și Gârbău, cu termene între 2017-2022). În cadrul aceluiași obiectiv, de prevenire a separării copilului de familie și de scădere a numărului de copii instituționalizați, primăriile și-au mai propus, ca un obiectiv permanent, „identificarea resurselor și acordare de sprijin familiilor cu copii aflate în permanent risc de abandon al copilului" (Gârbău, Petrești de Jos). În dezvoltarea acestui tip de servicii, trebuie luată în considerare și sustenabilitatea financiară, pentru că în ultimii cinci ani s-au închis o parte din aceste centre de zi din cauza lipsei de fonduri.[353]

Pe lângă propunerile la nivel de localitate, cele la nivel județean includ și ele diversificarea ofertei pentru acest tip de servicii:

(i) centru de terapie asistată cu animale pentru copii și adulți în comuna Ciurila,

(ii) centru de zi pentru copii în Dej și

(iii) centru de zi și de recuperare pentru copiii cu dizabilități în Huedin.

Centre pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii au fost identificate 8, dintre care 6 private și 2 publice, toate situate numai în municipiul Cluj-Napoca. Centrele de consiliere oferă servicii de integrare în sistemul educațional, consiliere și activități de dezvoltare personală, prevenirea comportamentelor la risc, asistență juridico-administrativă (pentru părinți, în special mame), activități de terapie-ocupațională și art-terapie (pentru părinți), alte servicii specializate în vederea integrării și menținerii copilului în familie sau facilitarea accesului gratuit la contracepție pentru cazurile aflate în evidență. De asemenea, unele centre oferă, alte forme de ajutor, inclusiv îmbrăcăminte, alimente și scutece pentru copii, în special în situații de urgență, dar și pe termen mediu, precum și cursuri de educație parentală. Tot în direcția prevenirii părăsirii copilului, rolul DGASPC Cluj se concentrează și pe zona de prevenire a riscului părăsirii copilului în maternități,[354] inclusiv prin servicii de consiliere încă din perioada preconceptivă. În total, la nivelul județului, serviciile de consiliere din subordinea furnizorilor privați autorizați au capacitatea de 25 de beneficiari, iar cele publice de 145 de beneficiari.[355]

În plus, în municipiul Cluj-Napoca, Direcția de Asistență Socială și Medicală derulează în prezent un proiect de prevenire a riscurilor prin servicii de specialitate oferite la timp elevilor, copiilor și tinerilor, aflați în risc de separare de familie în municipiul Cluj-Napoca – proiectul PROTECT(ie). Grupul țintă este reprezentat de 150 de copii și tineri expuși riscului separării și a familiilor acestora în vederea asigurării drepturilor de bază ale copiilor (dreptul la identitate/familie, sănătate și educație), în unitățile școlare din orașul Cluj-Napoca. Proiectul este realizat în parteneriat cu 18 unități de învățământ din municipiul reședință de județ. Activitățile proiectului vizează servicii de consiliere psihologică, medicală, juridică și asistență socială, activități extrașcolare, activități de socializare și petrecere a timpului liber, dar și acordarea de subvenții pentru beneficiari (premii și ajutor financiar pentru beneficiari).[356]

Deși copiii beneficiază de servicii medicale gratuite, există situații în care copiii nu au acces la serviciile medicale necesare. Din cauza lipsei de servicii medicale, de recuperare/ reabilitare sau de îngrijiri paliative, sistemul de protecție specială este văzut adesea drept singura cale prin care unii copii în situații dificile pot accesa serviciile de care au nevoie. Acesta este în special cazul copiilor cu dizabilități, mai ales cu dizabilități severe.

[353] Conform datelor disponibile, nefuncționale în prezent.
[354] „Dezvoltarea serviciilor de prevenție în scopul evitării instituționalizării copiilor, trebuie să fie pricipalul obiectiv al Comunităților locale și al Furnizorilor Privați Autorizați" (CJ Cluj, DGASPC Cluj, 2018:18).
[355] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018:19).
[356] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018:15).

CASETA 13. Centru de consiliere și spriijin pentru părinți și copii

Centrul de Consiliere si Sprijin pentru Părinți și Copii – Asociația Preventis, județul Cluj, model selectat în Ghidul de bune practici pentru 100 de servicii sociale în România

Programul de prevenire prin mentorat a fost creat pentru familiile supuse unor factori de risc care, neadresați, vulnerabilizează copiii acestora la dezvoltarea unor probleme de comportament sau chiar comportamente adictive. În comunitatea locală dar și la nivel național există un număr de furnizori de servicii sociale care administrează Centre de Consiliere și Sprijin pentru Părinti și Copii. Dintre acestea, un număr foarte limitat ofera servicii specializate similare CCS Preventis, și anume mentorare unu-la-unu pentru copii la risc. Majoritatea serviciilor similare se adresează unui alt grup ținta (doar copii din centre de plasament) sau doar un anumit tip de mentorare (de exemplu profesională) și nu au componenta de prevenție/intervenție pentru adolescenții în risc de a deveni consumatori/dependenti de substanțe.

Prevenția selectivă consumului de droguri/alte comportamente dezadaptative prin program de mentorare 1 la 1 este un tip de prevenție rar folosit în România cu toate că exista evidențe internaționale ca funcționează și are rezultate foarte bune.

Scopul proiectului de mentorat este acela de a oferi copiilor aflați în situații de vulnerabilitate încrederea, resursele și abilitatile de care au nevoie pentru a-și atinge potențialul. Cei mai mulți dintre beneficiari trec prin perioade dificile în viața lor (fie datorită situației familiale, școlare sau din cauza condițiilor materiale) și/sau întampină dificultăți în a-și face prieteni. Cheia proiectului constă în găsirea unui mentor potrivit pentru fiecare copil, tinând cont de personalitatea și de preferințele celor doi, relația dintre fiecare copil si mentorul său fiind unică. Studiile științifice au demonstrat eficiența proiectelor de mentorat în prevenirea comportamentelor cu risc pentru sănătate la copii (inclusiv consumul de droguri și alcool), care îi orientează pe aceștia mai degrabă înspre resursele pe care le au și nu înspre deficiențele mediului care îi înconjoară.

Sursa: Ministerul Muncii și Justiției Sociale (2018: 39-40)

Conform datelor ANDPDCA, la 30 iunie 2020, un număr de 2.148 **copii cu încadrare în grad de handicap** erau înregistrați în județul Cluj. Între aceștia, ANDPDCA nu raporta copii instituționalizați, toți trăind în familie. Numărul de copii cu dizabilități și proporția acestora în populația totală de copii au crescut în perioada 2013-2019 la nivel național, spre deosebire de situația înregistrată în județul Cluj, unde această pondere a scăzut de la 2,649% în 2013 la 1,707% în 2020.

TABEL 68. Numărul și proporția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în județul Cluj și în țară

	Numărul de copii cu încadrare în grad de handicap			Ponderea copiilor cu grad de handicap în numărul total de copii (0-17 ani) din județ	
	România	Județul Cluj	Municipiul Cluj-Napoca	România (%)	Cluj (%)
2013	60.993	3.087		1,505	2,649
2014	59.775	2.451	990	1,491	2,100
2015	60.942	2.037	829	1,516	1,710
2016	62.066	1.914	746	1,553	1,590
2017	62.531	1.919	754	1,574	1,574
2018	65.001	1.904	771	1,642	1,543
2019	67.934	2.069	843	1,743	1,670
2020 (30 iunie)	69.625	2.148	857	1,785	1,707
2020 ca % din 2013	114	67	87	116	63

Sursa: Estimări realizate de Banca Mondială folosind datele referitoare la numărul copiilor cu încadrare în grad de handicap furnizate de ANDPDCA și Populația după domiciliu la 1 iulie 2020, date INS, Tempo online. Sursa informațiilor privind numărul total al copiilor cu dizabilități din Municipiul Cluj-Napoca este DGASPC Cluj.

În județul Cluj, ca și la nivelul țării, majoritatea copiilor cu dizabilități care trăiesc în familie au un handicap grav, ponderea acestora fiind egală cu cea la nivel național.[357] Din punctul de vedere al tipului de handicap, printre copiii cu dizabilități predomină handicapul somatic, psihic, asociat și mental, atât în județul Cluj, cât și la nivelul țării, așa cum arată figura de mai jos.

FIGURA 333. Distribuția copiilor cu dizabilități care trăiesc în familii, în funcție de tipul de handicap, în județul Cluj și în țară (%)

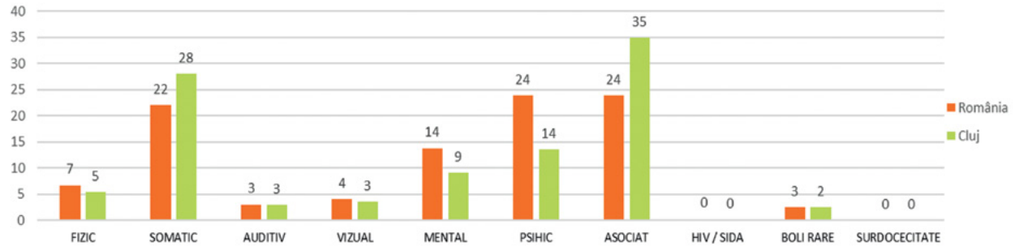

Sursa: ANDPDCA. Notă: Tipurile de handicap, conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată. Valorile de zero din grafic pot indica valori mai mici de 1%. Suma procentelor pe categorie este de 100%.

În astfel de cazuri, **centrele de zi (de recuperare) pentru copiii cu dizabilități** pot juca un rol important în prevenirea separării copilului de familie. În 2019, au fost raportate 11 astfel de centre în județul Cluj, dintre care 3 private și 8 publice, aproape toate (10) localizate numai în municipiul Cluj-Napoca. Serviciile private de zi de recuperare pentru copiii cu dizabilități sunt dezvoltate de trei asociații, Asociația Autism Transilvania, Asociația Caritas Eparhial Greco-Catolic Cluj și Asociația Serviciul de Ajutor Maltez în România. Dintre cele publice, în subordinea Direcției de Asistență Socială și Medicală nu există decât un singur serviciu de acest tip, iar toate celelalte șapte centre de acest tip sunt în subordinea DGASPC. Capacitatea totală a centrelor de recuperare private din municipiu este de 86 locuri, iar a celor publice este de 172 locuri. Prin urmare, nevoia de servicii de recuperare pentru copiii cu dizabilități nu este încă satisfăcător acoperită. Din cadrul localităților componente ale Zonei Metropolitane, numai Apahida și-a propus unele măsuri concrete în acest domeniu, și anume dezvoltarea serviciilor pentru copiii cu dizabilități și familiile acestora (cu termen până în 2022), dar probabil accesul copiilor cu dizabilități și al familiilor acestora din mediul rural în toate localitățile din cadrul Zonei Metropolitane la serviciile necesare de recuperare este dificil. În această direcție, comuna Aiton și-a propus construirea unui spital pentru copiii cu dizabilități (cu fonduri europene, până în 2023), investiție ce ar putea facilita și accesul la servicii de recuperare. De asemenea, strategia revizuită a DGASPC propune înființarea unor noi centre de zi, recuperare/ reabilitare, precum și a unor centre respiro care să vină în sprijinul familiilor copiilor. În cadrul Centrului de recuperare pentru copii cu handicap motor/fizic/neuropsihic, DGASPC Cluj oferă mai multe tipuri de servicii care includ asistență socială, consiliere psihologică, grup de suport, intervenție psihopedagogică (intervenție timpurie), logopodie, kinetoterapie, fizioterapie, integrare senzorială, mobilizare orofacială, masaj corporal și hidroterapie.[358] De altfel, nevoia de extindere a unor astfel de servicii este evidențiată și de numărul mare de beneficiari aflați pe listele de așteptare ale acestui centru (Ministerul Muncii și Justiției Sociale, 2018: 196-197).

[357] Date 30 iunie 2020.
[358] Model de intervenție selectat în cadrul Ghidului de bune practici pentru 100 servicii sociale în România.

O singură mențiune în plus în acest punct al analizei. Deși ne referim la centrele de zi de recuperare pentru copiii cu dizabilități, nu avem în vedere ca grup țintă doar copiii cu certificat de încadrare în grad de handicap. Mai ales în cazul copiilor, intervenția timpurie, chiar din primele luni de viață, poate însemna șanse mai mari de recuperare și, astfel, de participare deplină într-o viață activă, așa cum arată și exemplul de mai jos. Pentru unele servicii, criteriile de admitere includ diagnosticul neurologic (realizat chiar în cadrul centrului de recuperare), în locul certificatului de handicap sau biletului de trimitere de la medicul specialist. Acest serviciu este însă disponibil numai pentru copiii cu domiciliul în municipiul Cluj-Napoca.

CASETA 14. Centrul de Servicii Socio Medicale

Centrul de Servicii Socio Medicale, Direcția de Asistență Socială și Medicală din subordinea Consiliului Local al Municipiului Cluj Napoca

Centrul de Servicii Socio-Medicale oferă următoarele servicii: consult medical neurologic, kinetoterapie, masaj medical, servicii sociale, consiliere psihologică, psihopedagogie, logopedie, fizikinetoterapie, hidrokinetoterapie, activități de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă și a abilităților sociale ale copiilor, dar și grupuri de suport pentru copii și părinți.

Echipa de specialiști a Centrului de Servicii Socio-Medicale urmărește depistarea precoce a tulburărilor de dezvoltare cu risc de apariție a handicapului neuropsihomotor la copii (vârsta 0-2 ani), dar și oferirea unei intervenții timpurii continue până la atingerea unui grad optim de recuperare în cadrul centrului prin programe specializate și individualizate în functie de potențialul de recuperare, fapt unic la nivelul municipiului Cluj-Napoca.

În centru se oferă posibilitatea copiilor de a efectua terapii complexe și complete, în aceeași incintă, inclusiv hidrokinetoterapie în bazin terapeutic, fapt de asemenea unic la nivelul municipiului Cluj-Napoca.

Accesarea serviciilor centrului nu este condiționată de existența certificatului de handicap sau de bilet de trimitere, astfel că pentru a beneficia de servicii copilul îndeplinește criteriul de admitere al centrului, respectiv domiciliul în municipiul Cluj-Napoca, diagnostic neurologic.

Pe parcursul ultimilor doi ani au intrat în terapie un număr de 44 de beneficiari, majoritatea fiind sugari. Recuperarea foarte bună obținută prin intervenția timpurie este demonstrată prin ieșirea din terapie a unui număr de 29 copii în decursul a doi ani, fapt care confirmă utlilitatea și calitatea serviciilor oferite.

Sursa: Ministerul Muncii și Justiției Sociale (2018: 39-40).

Centrele maternale sunt servicii cu rol important de prevenire a separării copilului de familie. Astfel de centre oferă cazare, găzduire mamei și copilului (sau copiilor) și intervenții de specialitate din partea educatorilor, medicilor și psihologilor, pentru ca mama să mențină copilul. Serviciile sunt cu precădere concepute pentru mame/ viitoare mame în dificultate - mame minore (care nu sunt acceptate de familie), mame separate sau în proces de separare, femeia gravidă în ultimul trimestru de sarcină, mame victime ale violenței domestice etc.

La nivel național, România s-a plasat printre țările cu cei mai mulți elevi de 15 ani care au avut relații sexuale (date 2017-2018), iar față de anul de referință 2010, în anul 2018 a scăzut frecvența elevilor de ambele genuri care au raportat folosirea (de către ei sau partener) a contraceptivelor orale la ultimul raport sexual. Frecvența utilizatorilor (elevii de 15-19 ani) de prezervative a prezentat o tendință constantă de scădere în intervalul 2010-2018.[359] La nivel regional, numărul de născuți vii cu mame sub 15 ani este aproape constant în aceeași perioadă.[360]

[359] Sursa: Institutul Național de Sănătate Publică (2019a: 59-61).
[360] Cu excepția anilor 2010 și 2015 când s-a înregistrat o ușoară scădere. Sursa: Analiza-de-situatie-ZMC-2019.pdf (gov.ro)

În total, au fost identificate doar două centre maternale funcționale la nivelul județului, centrul maternal Luminița din Cluj-Napoca și centrul maternal din Câmpia Turzii. Cu toate acestea, există și anumite centre de zi care oferă servicii asemănătoare centrelor maternale, după cum a fost menționat anterior. La nivelul măsurilor propuse de primăriile din județ, numai municipiile Cluj și Turda menționează măsuri care vizează problema mamelor minore - Campanii de informare privind sănătatea și igiena familiei, sănătatea reproducerii (pentru anul 2017), cu rezultate așteptate privind planificarea familială în comunitățile de romi și fenomenul mamelor minore. În cadrul studiului de referință la nivelul zonelor vizate de strategia de dezvoltare locală, în 2017, au fost identificate în zona urbană marginalizată 13 mame minore, cu vârsta sub 18 ani și încă 10 fete însărcinate cu vârsta sub 18 ani.

(II) Copiii și tinerii separați de familie aflați în servicii de protecție specială

Dintre cei aproape 126 de mii de copii (0-17 ani) care locuiesc în județul Cluj,[361] un număr de 860 de copii erau la 31 decembrie 2019 în sistemul de protecție (vezi și Tabelul 68 din secțiunea anterioară). Acești copii pot fi protejați în servicii rezidențiale (centre de plasament, case de tip familial, apartamente, centre de primire în regim de urgență, adăposturi) sau în servicii de tip familial (plasament familial, asistență maternală profesionistă).

FIGURA 334. Distribuția copiilor în protecție specială între servicii rezidențiale și servicii de tip familial la nivel național și în județul Cluj, în perioada 2013-2019 (%)

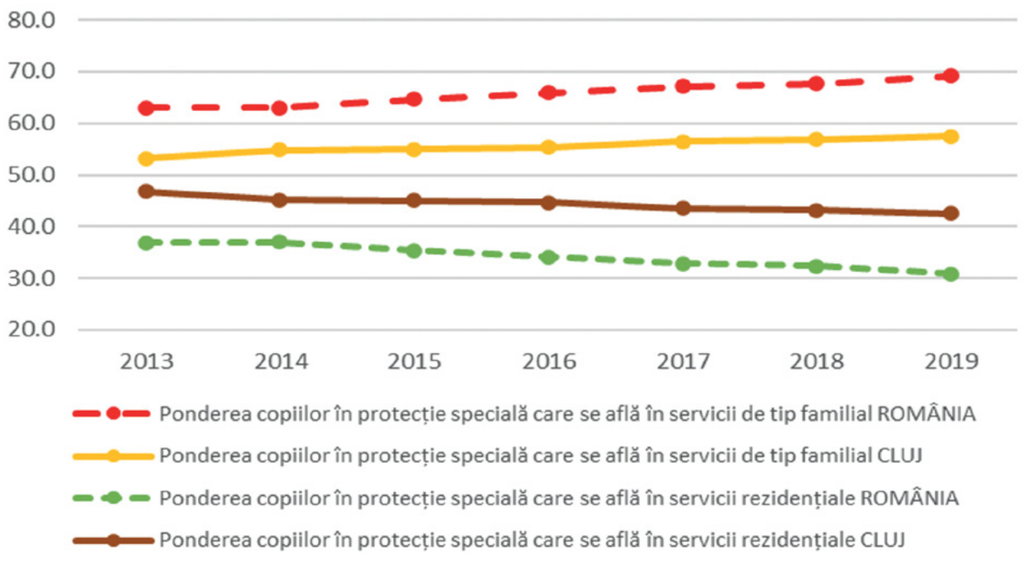

Sursa: MMPS, Buletinele statistice în domeniul muncii și protecției sociale.

[361] Populația după domiciliu la 1 iulie 2020, date INS, Tempo online.

Ca efect al politicii ANDPDCA de deginstituționalizare a copiilor,[362] în întreaga țară a scăzut semnificativ numărul (și ponderea) copiilor aflați în servicii de tip rezidențial publice și private. În schimb, a crescut numărul (și ponderea) copiilor aflați în servicii de tip familial, publice și private. La nivelul județului Cluj, sistemul de protecție a copilului a urmat aceeași evoluție, dar cu o amplitudine mult mai restrânsă, așa cum se poate observa în figura de mai sus. Același grafic arată că, în comparație cu nivelul național, în județul Cluj există în mod constant o pondere mai mare a copiilor în instituții rezidențiale în sistemul de protecție specială și, corespunzător, o pondere mai mică a celor aflați în servicii de tip familial. Cu toate acestea, tendințele de evoluție sunt asemănătoare celor la nivel național. În cadrul serviciilor alternative de tip familial cea mai mare pondere o deține la nivel național plasamentul la asistenți maternali profesioniști. Totuși, în Cluj, plasamentele la rude de până la gradul IV înregistrează o pondere mai mare decât cea a plasamentelor la AMP și decât cea la nivel național, probabil motivată și de o scădere a numărului total de asistenți maternali profesioniști de la 141 în 2012 la 115 în 2019. Pentru același an, structura distribuției copiilor în tipuri de servicii de protecției specială este similară în Municipiul Cluj-Napoca cu situația înregistrată la nivel județean (Tabel 69). Ponderea copiilor din municipiu plasați în servicii rezidențiale a scăzut însă, de la 41,3% în 2014 la 35,3% în 2019 sau 2020.[363]

TABEL 69. Distribuția copiilor în protecție specială în județul Cluj între servicii rezidențiale și servicii de tip familial, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 31 decembrie 2019

	Copii în servicii de tip familial			Copii în servicii rezidențiale			Ponderea copiilor în servicii rezidențiale (%)
	la asistenți maternali profesioniști	la rude până la gradul IV	la alte familii/ persoane	publice	private	TOTAL	
România	18043	12260	4526	12371	3201	50401	30,9
Cluj	207	232	55	307	59	860	42,6
Municipiul Cluj-Napoca	47	65	11	60	7	190	35,3
(%)	(%)						
România	35,8	24,3	9,0	24,5	6,4	100	
Cluj	24,1	27,0	6,4	35,7	6,9	100	
Municipiul Cluj-Napoca	24,7	34,2	5,8	31,6	3,7	100	

Sursa: ANDPDCA, conform datelor raportate de DGASPC-uri.

În ciuda scăderii numărului (și ponderii) copiilor plasați în servicii rezidențiale, în județul Cluj o pondere importantă a copiilor din sistemul de protecție specială este încă plasată în servicii rezidențiale, publice și private. O posibilă explicație constă în tipurile de soluții identificate în cadrul procesului de deginstituționalizare. În cadrul procesului de închidere a centrelor de plasament de

[362] Procesul de deginstituționalizare a copiilor a început în România în 1997 și a cuprins trei etape. Prima etapă s-a desfășurat în perioada 1997-2001 și a vizat în principal dezvoltarea serviciilor alternative la îngrijirea rezidențială: plasamentul în familia extinsă, asistența maternală și adopția. A doua etapă, între 2002 și 2007, a reprezentat faza accelerată a deginstituționalizării, cu o puternică susținere politică și financiară din partea Uniunii Europene. După 2007 procesul a continuat să evolueze, dar într-un ritm mult mai lent. Începând din 2015, procesul a fost reluat în concordanță cu viziunea ANPDCA, transpusă în „Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020" (HG nr. 1113/2014), fiind ghidat de patru direcții strategice: (i) închiderea centrelor de plasament; (ii) dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial; (iii) întărirea managementului de caz, pentru a asigura calitatea și adecvarea serviciilor de protecție a copilului; și (iv) dezvoltarea serviciilor de prevenire și sprijin din comunitate. În acest scop, Banca Mondială a oferit asistență tehnică către ANPDCA pentru implementarea proiectului „Elaborarea planului de deginstituționalizare a copiilor din instituții și asigurarea tranziției îngrijirii acestora în comunitate", finanțat din fonduri europene, cod SIPOCA 2.

[363] Pentru 2020, date până la 31 octombrie 2020, furnizate în cadrul proiectului de DGASPC Cluj.

tip clasic sau modulat (Centru de tip rezidențial pentru copii cu dizabilități din cadrul Complexului de Servicii destinat Protecției Copilului nr. 1 din Cluj-Napoca și Centrul de plasament nr. 8 din Huedin), cea mai mare parte a beneficiarilor a fost transferată în alte servicii de tip rezidențial - Casa Grigorescu și Casa Târnavelor, din cadrul Complexului Comunitar de Servicii pentru Copilul cu Handicap), precum și Casa de tip familial Anna și Casa de tip familial Elsa, în zona Huedin.[364] O altă explicație este un număr mare de intrări în sistem începând cu 2018 – 193 de cazuri noi față de 66 cazuri noi în 2017. Dintre aceste cazuri noi, cea mai mare parte (153) sunt plasați în sistemul rezidențial și tendința se continuă în 2019 cu un număr și mai mare de cazuri noi. Este important de stabilit dacă, în acest număr mare de cazuri noi de copii intrați, există anumite comunități sursă (comunități din care provine un număr mare de copii) pentru sistemul de protecție socială. Dacă există o astfel de grupare, ca prioritate de intervenție trebuie întărită capacitatea serviciilor de prevenire în special în aceste comunități. Nu în ultimul rând, ultimul raport de activitate al DGASPC Cluj arată eforturile de menținere a familiei realizate pentru cea mai mare parte a cazurilor sesizate pe parcursul unui an (96 copii menținuți în familie dintr-un total de 132 cereri de instituire măsură de protecție specială).

În a doua jumătate a anului 2020, în județul Cluj, echipa SIDU a identificat un număr total de 33 **servicii rezidențiale funcționale pentru copiii fără dizabilități din sistemul de protecție specială**, așa cum arată Figura 335. Majoritatea (25) acestora sunt servicii rezidențiale publice gestionate de DGASPC Cluj, celelalte fiind dezvoltate de ONG-uri, fundații și asociații religioase. Cele mai multe sunt, în număr egal, apartamente (15) sau case de tip familial (15), adică servicii rezidențiale de mici dimensiuni care oferă un mediu de îngrijire a copilului apropriat de mediul familial. Centrele de plasament (instituții vizate de procesul de dezinstituționalizare) sunt doar în număr de 3. Despre închiderea lor au fost incluse mențiuni anterioare.

- Casele de tip familial pentru copii fără dizabilități sunt atât publice (8), cât și private (7) și sunt plasate în trei localități componente ale zonei metropolitane: Municipiul Cluj-Napoca, Apahida și Florești.
- Serviciile de tip apartamente pentru copii sunt publice și situate în totalitate în afara zonei metropolitane și anume în municipiile Gherla și Turda.
- Dintre cele 3 centre de plasament pentru copii fără dizabilități, 2 sunt gestionate de DGASPC, iar unul este gestionat de o asociație. Toate acestea sunt de capacitate mică, sub 30 de locuri.

FIGURA 335. Serviciile rezidențiale pentru copiii fără dizabilități în protecție specială, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)

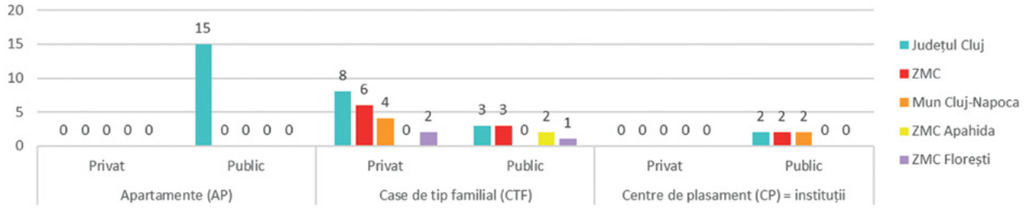

Sursa: MMPS, Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020 și paginile web ale instituțiilor relevante. Notă: Chiar dacă este posibil ca în unele dintre aceste servicii să fie plasați și unii copii sau tineri cu dizabilități, unitățile numărate în grafic nu sunt încadrate, conform Nomenclatorului de servicii sociale, printre serviciile pentru copii cu dizabilități. De asemenea, nu sunt incluse serviciile rezidențiale pentru copiii străzii.

[364] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018: 17-18).

Copiii pot intra în mai multe moduri în sistemul de protecție specială, dar în situațiile de risc iminent, în special cele legate de abuz asupra copilului, specialiștii DGASPC trebuie să asigure primirea copilului în regim de urgență.[365] În acest scop, DGASPC a dezvoltat două centre de primire în regim de urgență (CPRU),[366] ambele localizate în Municipiul Cluj-Napoca. CPRU Gavroche are o capacitate de 12 locuri în regim rezidențial și 18 locuri în regim de tranzit. Serviciile oferite includ primire și găzduire temporară, asistență medicală și îngrijire, suport emoțional și consiliere psihologică, educare, reintegrare familială și comunitară.

La serviciile rezidențiale prezentate anterior se adaugă și alte servicii rezidențiale precum cele pentru copiii cu dizabilități, pentru copiii străzii sau pentru tineri în dificultate, care sunt discutate mai jos. În plus, au fost dezvoltate servicii alternative de tip familial (plasament la familii, asistență maternală profesionistă). Astfel, responsabilitățile de furnizare a serviciilor sociale sunt în cea mai mare parte asociate la nivel județ cu DGASPC Cluj și Direcția de Asistență Socială și Medicală subordonată Consiliului Local al Municipiului Cluj-Napoca, alături de celelalte direcții de asistență socială din mediul urban.

Structura personalului pentru protecția copilului din cadrul DGASPC Cluj diferă de cea de la nivel național. Datele privind angajații în „centre de plasament" și „alte servicii" din tabelul de mai jos trebuie interpretate cu prudență dată fiind absența unei definiții clare și aplicată unitar la nivel național, ceea ce face ca fiecare DGASPC să interpreteze diferit serviciile pe care le ia în considerare sau nu.[367] Structura ponderii personalului DGASPC Cluj pe tipuri de servicii pentru protecția copilului este diferită de cea la nivel național, dar ea trebuie interpretată în contextul dificultății generale de a recruta asistenți maternali profesioniști în mediul urban dezvoltat și, de asemenea, cu mențiunea precizată anterior că nu există o definiție clară aplicată unitar la nivel național pentru înregistrarea personalului angajat în fiecare tip de serviciu.

TABEL 70. Personalul angajat de DGASPC pentru protecția copilului, în Cluj, pe tipuri de servicii și pe sectoare, la 30 octombrie 2020

	Număr de angajați					% în total angajați			
	Aparat propriu	Asistenți maternali profesioniști	Centre de plasament	Alte servicii	Total	AMP	CP	Alte	Total
România	4724	11522	12804	3847	**32897**	35	39	12	**100**
Cluj	100	115	319	173	**707**	16	45	24	**100**
(%)									
România	14.3	35	39	11.7	**100**				
Cluj	14.1	16.3	45.1	24.5	**100**				

Sursa: ANDPDCA, conform datelor raportate de DGASPC-uri.

[365] Spre exemplu, la nivelul țării, cazurile plasate în regim de urgență au reprezentat 42% din total intrări ale copiilor în sistemul de protecție specială (în noiembrie-decembrie 2014). Sursa: Stănculescu et al. (2016: 43).
[366] CPRU este un serviciu rezidențial în care copiii sunt plasați temporar până la instituirea unei măsuri de protecție specială.
[367] Banca Mondială (2017).

Un alt indicator despre capacitatea serviciilor sociale din cadrul Zonei Metropolitane Cluj de a furniza servicii sociale este numărul de furnizori acreditați de servicii sociale din sectorul public, cel subordonat consiliilor locale în cadrul localităților componente. Pe baza datelor administrative de la Ministerul Muncii și Protecției Sociale[368] au fost identificate următoarele servicii sociale din subordinea consiliilor locale ca fiind acreditate:[369]

- Primăria comunei Gilău
- Primăria Apahida – Serviciul de asistență socială Apahida
- Primăria comunei Aiton – Compartiment Prestații Sociale și Servicii Sociale
- Primăria comunei Bonțida – Compartiment Asistență Socială
- Primăria comunei Florești – Compartiment Asistență Socială
- Primăria comunei Jucu – Compartiment Asistență Socială.

Prin urmare, din cele 20 de localități componente ale ZMC numai șapte au servicii publice de asistență socială acreditate ca furnizori acreditați de servicii sociale. În privința mărimii personalului, pentru compartimentul de asistență socială organizat la nivelul comunelor, structura orientativă de personal pentru asigurarea funcționării Compartimentului cuprinde minim două persoane: a) persoana/persoanele responsabilă/responsabile de evidența și plata beneficiilor de asistență socială; b) persoana/persoanele cu atribuții în domeniul serviciilor sociale, inclusiv monitorizarea asistenților personali și, dacă e cazul c) persoana cu atribuții în domeniul asistenței medicale comunitare.[370] Aceștia din urmă au un rol esențial în acțiunile de prevenire a riscului social pentru diferite categorii vulnerabile, dar județul Cluj a înregistrat în 2019 una dintre cele mai scăzute rate de asigurare a populației cu asistenți medicali comunitari (Institutul Național de Sănătate Publică, 2019b: 196).[371]

În afară de furnizorii acreditați menționați mai sus, mai există în cadrul ZMC și alți furnizori acreditați, dar pentru aceștia, pe baza datelor disponibile, nu a fost identificat nici un serviciu social licențiat funcțional în prezent. Acestea sunt asociații de autorități locale, cum sunt Asociația Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj, Asociația Grupul de Acțiune Locală Napoca Porolissum[372] și Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj. Aceste asociații de autorități locale ar putea furniza suport adecvat pentru furnizarea serviciilor sociale necesare, funcție de prioritățile strategice stabilite. De exemplu, Asociația Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj[373] propune o măsură specifică privind înființarea serviciilor sociale și integrarea minorității locale, conform casetei de mai jos care include în justificarea măsurii și numărul mic de servicii sociale acreditate la nivelul autorităților locale rurale componente.

Deși aceste asociații de autorități locale nu furnizează încă servicii sociale acreditate, ele pot funcționa ca facilitatori cheie de mobilizare a resurselor locale pentru a răspunde problemelor sociale identificate. În plus, este nevoie de armonizarea priorităților strategice între documentele programatice de la nivelul autorităților locale rurale, urbane, județene, metropolitane și ale grupurilor de acțiune locală care acționează în teritorii de pe raza județului Cluj.

[368] Furnizori de servicii sociale acreditați în baza Legii 197/2012, la data de 9 octombrie 2020. 09122020_Furnizori.pdf (mmuncii.ro)
[369] Cu excepția Direcției de Asistență Socială și Medicală, subordonată Consilului Local al Municipiului Cluj-Napoca.
[370] HG nr. 797/2017, art. 11.
[371] Același raport menționează un număr de 6 asistenți medicali comunitari pentru tot județul Cluj.
[372] Numai comuna Gilău este comună cu cele din zona metropolitană.
[373] Din acest GAL fac parte 9 comune: Aiton, Băișoara, Feleacu, Ciurila, Iara, Petrești de Jos, Ploscoș, Tureni, Valea Ierii. Așadar, 5 comune (Aiton, Ciurila, Feleacu, Petrești de Jos și Tureni) sunt comune cu cele din zona metropolitană.

CASETA 15. **Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj**

Grupul de Acțiune Locală Lider Cluj, Denumirea Măsurii: Înființarea serviciilor sociale și integrarea minorităților locale

Justificarea Măsurii, Servicii Sociale

- Deși capacitatea de furnizare a serviciilor sociale este bună în județ, este redusă în teritoriu: 2 UAT sunt acreditate ca furnizori de servicii sociale și 0 ONG sunt acreditate ca furnizori de servicii sociale
- Grupurile vulnerabile raportate care predomină sunt reprezentate de romi, vârstnici, persoane cu dizabilități
- Grupurile vulnerabile neraportate care predomină sunt reprezentate de victimele violenței domestice și de către persoanele care abuzează de sau cu dependență de alcool
- Rate mari ale asistenței sociale
- Rate mari ale șomajului
- Procente mici ale populației active

Integrarea Minorităților

- Peste 10% din populație este de etnie maghiară în 3 UAT-uri (Aiton, Feleacu și Tureni)
- Peste 7% din populație este de etnie romă în 2 UAT-uri (Iara și Tureni)
- Conservarea elementelor de patrimoniu imaterial în comunitățile maghiare ridică probleme
- Școlarizarea copiilor romi ridică probleme majore
- Angajarea adulților romi ridică probleme majore
- Condițiile de trai în comunitățile rome ridică probleme majore

Priorități locale

- Combaterea sărăciei rurale și diminuarea exodului rural

Sursă: https://galliderCluj.ro/m36b/ (data accesării: 11 decembrie 2020)

Grupurile de copii cu risc de instituționalizare mai mare decât media sunt: (i) copiii cu dizabilități și cu întârzieri de dezvoltare; (ii) bebelușii de 0-12 luni născuți prematur și/sau subponderali; (iii) copiii cu vârste între 6 și 17 ani cu cerințe educaționale speciale și (iv) copiii cu vârste între 7 și 17 ani cu probleme comportamentale, printre care (a) copiii cu părinți plecați în străinătate, (b) Copiii abuzați, exploatați sau supuși exploatării, (c) copiii străzii, (d) copiii în conflict cu legea. Fiecare dintre aceste grupuri vulnerabile sunt analizate în continuare.

(I)

Copiii cu dizabilități[374] reprezintă o proporție semnificativă (aproape 29%) în totalul copiilor din sistemul de protecție a copilului din țară. Proporția copiilor cu dizabilități crește progresiv de la aproximativ 6% dintre copiii sub 1 an la peste 43% în cazul tinerilor de 18-26 ani (și peste).

Serviciile rezidențiale pentru copii cu dizabilități identificate numără 12 unități, dintre care toate publice, în subordinea DGASPC Cluj. Per total, acestea furnizează servicii pentru aproape 132 copii cu dizabilități cu măsură de protecție specială. Cele mai multe dintre aceste servicii sociale se

[374] Date din studiul asupra sistemului național de protecție a copilului, realizat de Banca Mondială, ANPDCA și UNICEF, Stănculescu et al. (2016).

găsesc în municipiul Cluj-Napoca și două dintre ele includ, pe lângă componenta rezidențială, și o componentă de centru de zi. În orice caz, capacitatea oricăruia din astfel de centre rezidențiale este una mică, cu un număr maxim de posibili beneficiari de 16 în cadrul Complexului de servicii pentru reabilitarea și recuperarea copilului cu handicap neuropsihic sever nr. 10 "Pinochio".

Din nou subliniem nevoia de a dezvolta servicii pentru copiii cu dizabilități din comunitate, tocmai pentru a preveni separarea acestora de familie pe motiv că familia nu mai are resursele sau posibilitatea de a asigura îngrijirea corespunzătoare a acestora. Aceeași nevoie, inclusiv privind centrele respiro este subliniată și în recenta revizuire a strategiei județene de dezvoltare a serviciilor sociale, dar cu referire la părinții sociali din cadrul caselor de tip familial ale DGASPC Cluj. Centrele respiro ar putea fi însă un serviciu cu adresabilitatea mult mai largă la nivelul întregului județ.

(II)

Copiii născuți prematur sau subponderali sau cu afecțiuni medicale grave prezintă și un risc de două ori mai mare să fie părăsiți imediat după naștere în spital, prin comparație cu un copil născut sănătos.[375] În fapt, în România, unul din fiecare patru copii din sistemul de protecție specială a fost părăsit în maternitate. Cei mai mulți copii prematuri și/ sau subponderali sunt născuți de mame adolescente și/ sau de mame din categoriile socio-economice defavorizate și/ sau de etnie romă, de cele cu un nivel redus de educație și de cele care locuiesc în mediul rural. Mamele din aceste categorii fie nu apelează la serviciile de îngrijire prenatală, fie le utilizează inadecvat, în timp ce 40% dintre femeile care nasc prematur nu beneficiază de consultații prenatale sistematice sau regulate.[376] Din datele furnizate de Spitalul Clinic Județean de Urgență Cluj-Napoca, pe parcursul anului 2018 a fost înregistrat un nivel maxim de 351 copii născuți prematur sau subponderali sau cu afecțiuni medicale grave (după greutatea la naștere), respectiv un număr de 385 de astfel de copii (după vârsta gestațională).

Numărul copiilor părăsiți la nivelul țării, în maternități și alte unități sanitare, a fost de 232 copii în perioada ianuarie-iunie 2020.[377] Datele din 2018-2019 arată 9-10 copii părăsiți în unități sanitare și preluați în sistemul de protecție specială în județul Cluj, dintre care 9 cu plasament la AMP și unul în sistem rezidențial (2018). Este posibil ca sesizările primite să fie mai multe, dar, mulțumită serviciilor de prevenire și consiliere mai multe mame să fi revenit asupra deciziei de părăsire[378].

(III)

Cei mai mulți **copiii cu cerințe educaționale speciale** (CES)[379] trăiesc în familii, dar sunt numeroși și printre copiii din sistemul de protecție specială, mai ales printre cei cu dizabilități. Copiii, elevii și tinerii cu CES pot fi școlarizați în unități de învățământ special sau prin integrare în învățământul de masă, în cadrul unor grupe/clase de învățământ special sau individual. Oricum, copiii cu CES școlarizați beneficiază de asistență socială care constă în alocație zilnică de hrană, rechizite școlare, cazarmament, îmbrăcăminte și încălțăminte în cuantum egal cu cel al copiilor aflați în sistemul de protecție a copilului, precum și de găzduire gratuită în internate sau centre de asistare pentru copiii cu CES ale DGASPC.[380] Acest grup este prezentat detaliat în secțiunea privind educația.

[375] Prematuritatea și complicațiile asociate acesteia reprezintă și cauza a peste jumătate dintre decesele neonatale din România.
[376] Stativă et al. (2011).
[377] Dintre aceștia, majoritatea (119) au fost plasați în servicii de tip familial sau (98) reîntorși în familie.
[378] CJ Cluj, DGASPC Cluj, 2018: 19
[379] Ordin 5574 din 7 octombrie 2011: ***Cerințele educaționale speciale*** se referă la necesități educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației, adaptate particularităților individuale și celor caracteristice unei anumite deficiențe/ dizabilități sau tulburări/ dificultăți de învățare ori de altă natură, precum și o asistență complexă (medicală, socială, educațională etc.).
[380] Legea educației naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, art. 48 alin. (3) și art. 51 alin. (2).

TABEL 71. Numărul copiilor cu CES, pe ani școlari

	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Număr de copii cu CES în unitățile de învățământ	1.203	1.641	1.783	2.279	2.826	2.964	3.167
% în total populație copii	1,03	1,41	1,50	1,89	2,32	2,40	2,56

Sursa: CJRAE Cluj și calculele autorilor privind ponderea în totalul populației de copii din județ.

Datele comunicate de CJRAE Cluj privind situația numărului copiilor cu cerințe educaționale speciale în unitățile de învățământ arată o dublare a ponderii acestora în populația totală de copii a județului, dar metodologia de eliberare a certificatelor de orientare școlară s-a modificat începând cu anul 2015, din acest moment certificatele fiind eliberate pe ciclu de învățământ. Inspectoratul Școlar Județean Cluj prevede, printre altele, mai multe nevoi privind problematica copiilor cu CES, cum ar fi:

- Predarea diferențiată la toate disciplinele
- Lipsa manualelor pentru elevii cu deficiențe severe, profunde și asociate
- Programele pentru învățământul special existente ar trebui modificate și adaptate specificului tipurilor și gradelor de dizabilitate, în concordanță cu noile planuri cadru
- Adaptarea permanentă a curriculumul adresat elevilor cu cerințe educaționale speciale
- Lipsa unor activități ce vizează dezvoltarea în ansamblu a personalității elevului cu cerințe educaționale speciale.

La acestea, cel mai probabil, se adaugă noi tipuri de provocări pentru copiii cu cerințe educaționale speciale în contextul funcționării online a tuturor unităților de învățământ, atât în cursul anului școlar trecut, cât și în prezent.

Proiectele derulate în prezent de Inspectoratul Școlar Județean Cluj prevăd mai multe acțiuni care vizează și copiii cu cerințe educaționale speciale, asigurarea egalității de șanse, reducerea decalajelor între școlile din comunități dezavantajate, reducerea părăsirii timpurii a școlii în mediul rural, corectarea abandonului școlar prin programe tip „a doua șansă dar și „menținerea pe post a cadrelor didactice din școlile aflate în Atlasul comunităților marginalizate."[381]

(IV)

Tulburările de comportament sunt asociate cu adolescența și cu o serie de factori precum absența părinților, neglijarea, abuzul exploatarea copilului, violență domestică, consumul de substanțe (inclusiv consumul excesiv de alcool), comportamente promiscue sau antisociale ale părinților sau ale adulți din familie. Această secțiune prezintă date privind grupurile vulnerabile de copii la risc de separare de familie din motive legate de factorii menționați anterior.

(a) **Copiii cu părinți plecați la muncă în străinătate**

[381] ISJ Cluj (2020: 216).

Plecarea părinților la muncă în străinătate devine o cauză a separării doar dacă ia forma abuzului sau neglijării copilului de către părinți, în situații precum: părinții uită de copiii pe care i-au lăsat acasă, comunicarea cu copiii rămași acasă încetează, nu există aranjamente clare, agreate, pentru îngrijirea copiilor rămași acasă. Chiar dacă nu se ajunge la separarea copiilor de familie, plecare părinților poate avea diverse efecte negative asupra dezvoltării copilului, mai ales dacă lipsesc ambii părinți sau unicul părinte, precum și în cazurile de despărțire pe perioade îndelungate.[382]

FIGURA 336. Cazurile raportate de copii cu unul sau ambii părinți plecați la muncă în străinătate, în județul Cluj, 2014-2019

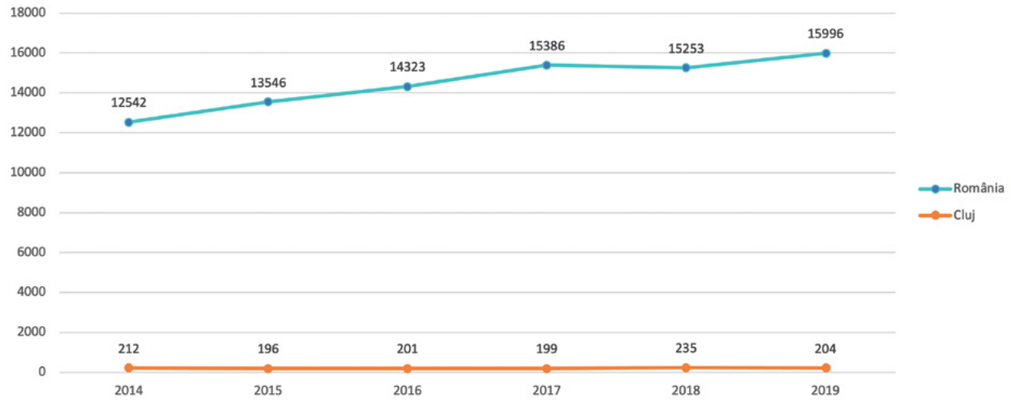

Sursa: ANDPDCA, conform datelor raportate de DGASPC-uri.

În perioada 2014-2019, numărul de cazuri raportate de copii cu părinți plecați la muncă în străinătate a crescut ușor în România, dar în județul Cluj s-a înregistrat o scădere constantă în aceeași perioadă. Ca și structură generală, județul Cluj nu diferă de celelalte județe ale țării, aproape 76% dintre acești copiii având un singur părinte plecat în străinătate și 24% fiind fără ambii părinți/ părintele unic. Situația la nivelul municipiului Cluj-Napoca arată o valoare maximă pentru acest indicator în anul 2017 (807 cazuri de copii cu părinți plecați la muncă în străinătate), pentru ca în anul 2020, valoarea pentru acest indicator să se situeze la mai puțin de jumătate (370 de cazuri). [383]

(b) **Copiii abuzați, exploatați sau supuși exploatării**

Abuzul, neglijarea sau exploatarea copilului reprezintă cel mai frecvent motiv de separare a copiilor de familie din România. Deși interzisă prin lege încă din 2004, violența împotriva copilului, este încă răspândită. Copiii se confruntă cu toate tipurile de violență din partea adulților care au grijă de ei, neglijare, abuz fizic, verbal și/sau psihologic, atât în familie, cât și la școală.[384]

Conform statisticilor oficiale ANDPDCA, în ultimii ani se observă o creștere a cazurilor raportate privind violența împotriva copiilor, pentru perioada 2014-2018, cu o descreștere înregistrată în 2019. Județul Cluj nu urmează această tendință la nivel național. Figura 337 arată că numărul de cazuri raportate la nivelul județului a scăzut.

[382] Toth et al. (2007).
[383] Datele pentru municipiul Cluj-Napoca sunt furnizate în cadrul proiectului de Direcția de Asistență Socială și Medicală din Cluj-Napoca.
[384] Grădinaru și Stănculeanu (2013); UNICEF (2014).

FIGURA 337. Cazuri confirmate de abuz, neglijare, exploatare asupra copilului în județul Cluj (număr)

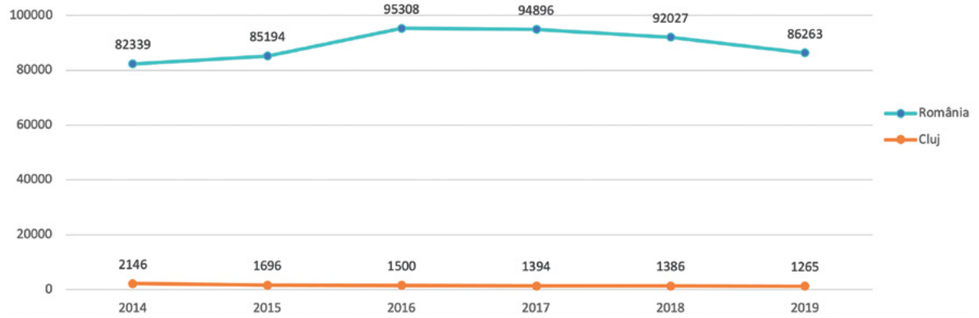

Sursa: ANDPDCA, conform datelor raportate de DGASPC-uri.

În același timp, județul Cluj diferă substanțial față de țară și cu privire la structura cazurilor raportate pe tipuri de violență asupra copilului. Astfel, în Cluj, sunt mult mai frecvent raportate cazurile de abuz emoțional (47% din total față de 13% la nivel național), abuz fizic (26% față de 9%) și abuz sexual (10% față de 6%). Spre deosebire, cazurile de neglijare a copilului, deși predomină printre cazurile raportate la nivel național, sunt mult mai slab reprezentate în județul Cluj față de restul țării (doar 17% prin comparație cu 69% media națională). Este interesant că structura cazurilor sesizate la serviciul specializat al DGASPC, Centrul Județean de Intervenție pentru Copilul Abuzat Cluj, este diferită. Abuzul fizic predomină în totalul cazurilor sesizate în atenția acestui serviciu. Totuși, cazurile sesizate acestui serviciu nu reprezintă decât o mică parte din totalul cazurilor confirmate la nivel județean. În anul 2019, au fost sesizate 123 cazuri, din care au fost confirmate 90 de cazuri. Din cele 90 cazuri, în anul 2019 pentru 6 copii s-a stabilit o măsură de protecție specială în regim de urgență, au fost plasați la AMP 4 copii și în centru rezidențial 2 copii.[385] Alte 185 de cazuri au fost sesizate la un alt serviciu al DGASPC – Telefonul Copilului, din care pentru 73 s-a dispus plasamentul în regim de urgență. [386]

(c) **Copiii străzii**

În cadrul DGASPC Cluj acest grup vulnerabil este monitorizat împreună cu alte grupuri vulnerabile analizate în această sub-secțiune, în cadrul Serviciului de Intervenție în Regim de Urgență în domeniul asistenței sociale, telefon cazuri urgență adulți/copii, copii care au comis fapte penale și nu răspund penal, copiii străzii. Numărul de cazuri sesizate acestui serviciu este în creștere pentru ultimii trei ani.[387] Din totalul de cazuri sesizate, pentru o parte este stabilită măsura de protecție specială în trei servicii din subordinea DGASPC, dintre care două situate în ZMC: Adăpostul de Zi și de Noapte Cluj-Napoca și Centrul de Primire în Regim de Urgență Gavroche.[388] Din anul 2010 funcționează și Adăpostul de Zi și de Noapte din Turda, inclusiv pentru "copiii care locuiesc cu familiile lor dar care sunt puși de aceștia la cerșit".[389] Serviciile oferite includ găzduire, îngrijire, activități educative individuale, asigurarea legăturii cu alte instituții de specialitate și/ sau alte activități punctuale în vederea reintegrării familiale și sociale.[390]

[385] DGASPC Cluj (2019:14).
[386] În subordinea Direcției de Asistență Socială și Medicală Cluj-Napoca există un Centru pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, cu activități de informare și consiliere (Sursa: http://dasmclujnapoca.ro/2019/04/directia-de-asistenta-sociala-si-medicala-cluj-napoca-anunta-deschiderea-centrului-pentru-prevenirea-si-combaterea-violentei-in-familie/) Pe parcursul anului 2019 a fost acordat sprijin în 48 de situații de violență în familie (Primăria Municipiului Cluj-Napoca, 2020: 61).
[387] 27 de cazuri în 2017, 40 cazuri în 2018 și 41 cazuri în 2019. Sursa: rapoartele de activitate ale DGASPC Cluj pentru 2017, 2018 și 2019. Numai în municipiul Cluj-Napoca. DGASPC Cluj comunică un număr de 8 cazuri în 2017, 17 cazuri în 2018, 9 cazuri în 2019 și, respectiv, 7 cazuri la 31 octombrie 2020.
[388] Al treilea serviciu este Adăpostul de Zi și de Noapte Turda.
[389] Sursa: Inaugurare Adapost copiii străzii Turda | Consiliul Județean Cluj (cjcluj.ro) (data accesării: 12 decembrie 2020). Alte activități ale DGASPC în această direcție includ și o campanie stradală de sensibilizare a comunității referitoare la copiii străzii, realizată în 2018, în Huedin.
[390] Sursa: DIRECȚIA GENERALĂ DE ASISTENȚĂ SOCIALĂ ȘI PROTECȚIE A COPILULUI CLUJ (dgaspc-cluj.ro)

Referirile pentru cazurile de copii ale acestor servicii vin de la Poliție, primării, alte servicii ale DGASPC, sau sunt solicitări voluntare ale beneficiarilor. Corespunzător profilului identificat la nivel național, este posibil ca o parte din acești copii și tineri să provină din centrele de plasament ale DGASPC.[391] Copiii și tinerii aflați temporar în stradă sunt din "alte motive" în această situație, care includ și motivele amintite mai sus în care încearcă să facă rost de bani pentru familiile lor sau sunt trimiși la cerșit (ibid.). Față de anul 2016, se pare că din totalul de cazuri sesizate sunt mai puține cazuri care intră în sistemul de protecție specială, dar datele disponibile nu oferă o imagine de ansamblu asupra acestui grup vulnerabil.

(d) **Copiii în conflict cu legea**

La nivelul României, numărul de copii care au săvârșit o faptă penală a scăzut din 2014 în 2017, după care a reînceput să crească. Evoluțiile înregistrate în județul Cluj înregistrează o curbă ascendentă începând cu anul 2016. Astfel, la nivelul întregului județ au fost înregistrați 226 de copii care au săvârșit o faptă penală, în 2014, număr care a crescut brusc în 2016 la 69 de cazuri, pentru ca în 2019 să fie dublu față de valoarea înregistrată în 2014.

FIGURA 338. Copiii care au săvârșit o faptă penală și răspund penal sau nu, în județul Cluj și în țară (număr)

Sursa: ANDPDCA, conform datelor raportate de DGASPC-uri.

La nivel național, există două evoluții contradictorii, așa cum arată Figura 338. În timp ce numărul de copii care au săvârșit o faptă penală care răspund penal crește, cea a copiilor care nu răspund penal scade. Este posibil ca această tendință să fie legată de vârstele celor care au comis infracțiunile, căci copiii începând cu 16 ani răspund penal, spre deosebire de cei sub 14 ani și cei de 14-16 ani pentru care este stabilită prin lege o prezumție relativă de lipsă a discernământului.

Atât în județul Cluj cât și în toată țara, în 2019, furtul a fost fapta săvârșită de cei mai mulți copiii atât dintre cei care răspund penal (64%), cât și dintre cei care nu răspund penal (47%).[392] În județul Cluj însă un număr aproape egal cu cele asociate furtului se înregistrează pentru categoria "alte motive", pentru copiii care răspund penal. Activitatea DGASPC raportează activitățile întreprinse pentru cei care nu răspund penal, pentru cazurile referite ulterior către Comisia de Protecția Copilului sau Instanța de Judecată cu măsura de protecție specială. În această direcție, unul dintre rezultatele așteptate la nivelul DGASPC Cluj este ca cel puțin 90% din copiii aflați cu măsură de supraveghere specializată să nu mai dezvolte recidive.[393] La nivel național însă este absentă o legislație uniformă care să oblige organele de cercetare penală să comunice către autoritățile pentru protecția copilului cazurile copiilor cercetați pentru activități de tip infracțional.

[391] Salvați Copiii (2014: 35).
[392] Date la nivel național. Pentru județul Cluj, ponderea celor care au comis furturi din categoria celor care au răspuns penal este de 41%, iar din categoria celor care nu răspund penal 9 cazuri dintr-un total de 10 cazuri au comis furturi (date 2019).
[393] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018: 57).

În consecință, deși servicii de supraveghere specializată au fost dezvoltate la nivel de DGASPC, doar o parte dintre copiii care nu răspund penal au acces la servicii de asistență specializată și adesea primesc serviciile cu întârziere, eficiența intervenției fiind prin urmare scăzută.[394]

Tinerii în situații de dificultate

Studiul asupra sistemului național de protecție a copilului, realizat de Banca Mondială, ANPDCA și UNICEF,[395] a pus în evidență faptul că în sistem sunt fete și băieți de toate vârstele. Majoritatea copiilor plasați în grija serviciilor de protecție a copilului au vârste cuprinse între 10 și 17 ani. Această grupă de vârstă reprezintă peste jumătate dintre copiii din sistem (56%), iar numărul total și ponderea lor au crescut în mod constant în ultimii ani. Tinerii de minim 18 ani, care sunt studenți la zi (sau în alte situații speciale), pot beneficia la rândul lor de protecție în familia unui asistent maternal sau într-un centru de tip rezidențial până la vârsta de 26 de ani. La nivelul țării, tinerii de 18 ani și peste reprezintă un procent semnificativ, respectiv 12%.

Tinerii care părăsesc sistemul de protecție specială sunt expuși la riscuri multiple de a se susține independent (de la locuință la loc de muncă sau la întemeierea unei familii) din cauza lipsei suportului din partea familiei. DGASPC are un serviciu specializat pentru acest grup țintă – Centru de consiliere pentru integrarea socio-profesională pentru tinerii care părăsesc sistemul de protecție. Numărul țintă anual de beneficiari activi este de 190 dar, în cursul anului 2019, DGASPC Cluj raportează dificultăți majore, probabil legate de disponibilitatea unui număr suficient de asistenți sociali care să instrumenteze cazurile atribuite acestui serviciu.[396] În consecință, în 2019, au fost sistate serviciile pentru 113 beneficiari. În ultimii trei ani, dintre cei aproximativ 200 de beneficiari activi care au beneficiat de serviciile acestui centru, situația angajărilor realizate este următoarea: în 2019, s-au realizat 4 angajări din care nici unul/nici una nu și-a păstrat locul de muncă, în 2018 – 5 angajări din care 3 și-au păstrat locul de muncă, iar în 2017 - 22 beneficiari angajați/ din care 5 și-au păstrat locul de muncă.[397] Oricum, printre obiectivele propuse la nivel județean este menționată nevoia de a asigura pentru minim 20 de tineri suportul necesar pentru integrarea socio-profesională a tinerilor care părăsesc instituțiile de protecție (în parteneriat cu AJOFM Cluj), alături de nevoia de locuințe sociale pentru tinerii care părăsesc sistemul de protecție.[398]

La nivel local, Direcția de Asistență Socială și Medicală din municipiul Cluj-Napoca oferă servicii de găzduire pentru tinerii proveniți din centrele de plasament care nu au locuință, prin intermediul Centrului de găzduire temporară.[399] Alături de găzduire, mai sunt oferite și servicii de îngrijire medicală și asistență socială și psihologică. Capacitatea de cazare a acestui Centru, care oferă servicii unei categorii mai largi de persoane fără adăpost este de 64 de persoane, dar de serviciile lui nu pot beneficia decât persoane de sex masculin.[400] Prin urmare, dat fiind și deficitul de resurse umane menționat anterior, este de așteptat ca nevoia de servicii atât de găzduire cât și de consiliere să nu fie deplin acoperită în această privință. [401]

[394] https://www.protectiacopilului6.ro/noutati_doc_592_protectia-copiilor-care-au-savarsit-fapte-penale-si-nu-raspund-penal_pg_0.htm
[395] Stănculescu et al. (2016).
[396] DGASPC Cluj (2019: 29).
[397] În 2017 mai sunt menționate și informații privind 3 beneficiari la care s-a întocmit dosar pentru locuință socială și 5 beneficiari angajați pe perioadă nedeterminată.
[398] CJ Cluj, DGASPC Cluj (2018: 82).
[399] În Centrul Social de Urgență și Centrul de Găzduire Temporară ale Primăriei Municipiului Cluj-Napoca au fost găzduite peste 760 de persoane, din care 608 persoane primite în regim de urgență și 152 beneficiari de măsuri de reabilitare socială (Primăria Municipiului Cluj-Napoca, 2020: 61).
[400] DASM - DIRECTIA DE ASISTENTA SOCIALA SI MEDICALA - Centru de Găzduire Temporară (dasmclujnapoca.ro)
[401] În plus, Centrul de incluziune socială administrat de Direcția de Asistență Socială și Medicală a avut un număr de 144 de persoane vulnerabile informate, consiliate și orientate în vederea integrării pe piața muncii (Primăria Municipiului Cluj-Napoca, 2020: 59).

Serviciile sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități

În privința protecției și promovării drepturilor persoanelor adulte cu dizabilități, obiectivele specifice din strategiile în domeniul social analizate vizează:	
La nivelul municipiului	· Creare/consolidare rețea de colaborare cu organizații și instituții, publice sau private, în vederea valorizării, stimulării integrării sociale, încadrării în muncă, a persoanelor cu dizabilități și a persoanelor cu boli cronice invalidante; înființarea unui centru de tip respiro pentru persoane cu handicap, vârstnic dependent, invalid; înființarea unui complex de servicii socio-mediale pentru adult
La nivelul județului	· Creșterea gradului de accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități la servicii publice precum și la alte categorii de servicii și bunuri · Dezvoltarea/ diversificarea serviciilor oferite persoanelor cu dizabilități · Descentralizarea responsabilităților la nivel local · Promovarea unei imagini pozitive a persoanelor cu dizabilități care să conducă la combaterea discriminării și promovarea șanselor egale · Creșterea accesului pentru un număr cât mai mare de persoane cu dizabilități pe piața deschisă a forței de muncă
La nivelul ZMC	· Dezvoltarea infrastructurii de asistență socială și îngrijiri la domiciliu pentru categoriile vârstnici, persoane cu adicții, victime ale violenței domestice, tineri, persoane cu dizabilități

Conform datelor ANPD, la 30 iunie 2020, un număr de 26.331 **adulți cu încadrare în grad de handicap** erau înregistrați în județul Cluj. Marea majoritate (98,7%) a adulților cu dizabilități trăiesc în familii. Rata de instituționalizare era în 2019 de doar 1,3% din adulții cu dizabilități din Cluj. Rata nu este doar mică, dar este și mai mică decât rata de instituționalizare de la nivel național (2,2%) și cu o tendință constant descendentă. Există o creștere a numărului de persoane adulte cu dizabilități înregistrată atât la nivel național, cât și în județul Cluj, mai accentuată începând cu 2018. Această creștere este explicată de reprezentanții DGASPC Cluj[402] de schimbarea criteriilor medico-psiho-sociale de încadrare în grad de handicap, dar creșterea pare să fie mai mare pe componenta de adulți decât pe cea a copiilor încadrați în grad de handicap.

TABEL 72. Adulții cu dizabilități în județul Cluj și în țară

	România			Cluj			Municipiul Cluj-Napoca
	Total (număr)	% în instituții	% în familii	Total (număr)	% în instituții	% în familii	Total (număr)
2013	648.223	2,6	97,4	21.064	1,7	98,3	
2014	678.110	2,5	97,5	22.472	1,6	98,4	8.348
2015	705.211	2,5	97,5	23.555	1,6	98,5	8.787
2016	724.480	2,5	97,5	24.311	1,5	98,4	9.037
2017	734.573	2,5	97,5	24.790	1,5	98,5	9.222
2018	758.955	2,4	97,6	25.479	1,5	98,6	9.398
2019	778.420	2,3	97,7	26.392	1,3	98,7	9.700
2020 (30 iunie)	783.840	2,2	97,8	26.331	1,3	98,7	9.714

Sursa: MMPS, Buletinele statistice în domeniul muncii și protecției sociale și DGASPC Cluj pentru numărul total din Municipul Cluj-Napoca.

[402] Sursă: DGASPC Cluj, 2019: 35.

În județul Cluj, ca și la nivelul țării, peste jumătate dintre adulții cu handicap au un grad accentuat și 36-38% au gradul grav. Adică, distribuția populației de adulți cu handicap în funcție de grad este asemănătoare în județul Cluj cu cea înregistrată la nivel național. Totuși, la nivelul adulților instituționalizați, în județul Cluj pondere adulților cu handicap grav este mai mare decât cea la nivel național (49, față de 43%).

TABEL 73. Distribuția adulților cu dizabilități pe grade de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)

	Adulți cu handicap cu grad:	Grav (I)	Accentuat (II)	Mediu (III)	Ușor (IV)	Total (%)	Total (număr)
România	... în familii	38	52	9	1	100	**766,449**
	... instituționalizați	43	47	9	1	100	**17,391**
	Total	38	52	9	1	100	**783,840**
Cluj	... în familii	42	47	11	0	100	**25,981**
	... instituționalizați	49	35	12	4	100	**350**
	Total	36	51	11	2	100	**26,331**

Sursa: ANDPDCA. Notă: Tipurile de handicap, conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată.

Din punctul de vedere al tipului de handicap, Figura 336 arată că doar adulții cu un handicap mental, asociat și fizic au o probabilitate semnificativ mai mare de a fi instituționalizați, în județul Cluj. Modelul este oarecum diferit față de cel la nivel național, unde adulții cu un handicap mental, psihic sau asociat au o probabilitate mai mare de a fi instituționalizați. Celelalte tipuri de handicap au un risc de instituționalizare sub medie. Prin urmare, adulții cu un handicap fizic din județul Cluj au o probabilitate mai mare de a fi instituționalizați decât cei de la nivel național.

FIGURA 339. Distribuția adulților cu dizabilități care trăiesc în familii sau în instituții, pe tipuri de handicap, în județul Cluj și în țară, la 30 iunie 2020 (%)

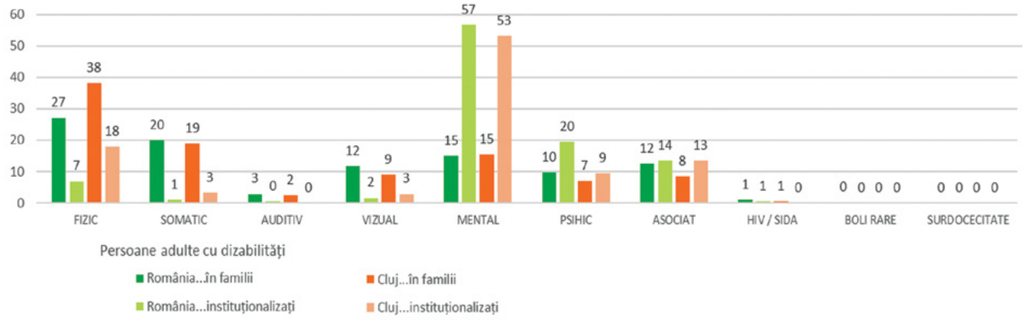

Sursa: ANDPDCA. Note: Tipurile de handicap, conform Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată. Valorile de zero din grafic pot indica valori mai mici de 1%. Suma procentelor pe categorie este de 100%.

Intrarea pe piața muncii este deosebit de dificilă pentru persoanele cu dizabilități. Ca dovadă, rata lor de angajare era de doar 4,6% la nivel național, în 2016.[403] În județul Cluj, rata de angajare a persoanelor cu dizabilități era de doar 6,37%. Dintre cele aproximativ 1.600 de persoane cu dizabilități angajate din Cluj, cele mai multe au un handicap fizic (39%), somatic (32%), auditiv (11%) sau vizual (8%).

[403] Sursa: MMPS, Buletinele statistice în domeniul muncii și protecției sociale. Datele cele mai recente sunt din 2016. Începând cu 2017, acest indicator nu a mai fost raportat.

CASETA 16. **Centru de zi pentru persoane adulte cu handicap**

Centrul de zi pentru persoane adulte cu handicap Napoca Protheus, județul Cluj

Se vorbește mult despre integrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități, dar nu se ține seama de persoanele adulte cu dizabilități severe neuromotorii și asociate, reprezentate în proporție de 80% din totalul acestor persoane care nu pot munci datorită lipsei de coordonare motrică, vizuală, a lipsei independenței, mișcare, autoservire, dar au nevoie permanentă de asistență personală în viața zilnică.

În aceste condiții, acești adulți, după 18 ani se reîntorc în familie, rupți de lume și comunitate, segregati într-o cameră sau apartamentul familiei lor.

Astfel, APAHM Cluj a simțit nevoia imediată de a se crea centre de zi pentru această categorie de adulți, considerati irecuperabili, notiune neacceptată de UE. Toți pot avea o șansă de integrare în comunitate, indiferent de gradul de handicap pe care îl au, dar noi trebuie să găsim forma, metodele de recuperare și intervenție, în funcție de abilitățile personale ale fiecăruia și crearea unui curriculum individual de intervenție asupra acestora. În acest sens, asociația APAHM a înființat în Cluj-Napoca, un centru de zi Napoca Protheus pentru categoria de adulți cu handicap motor, sever și asociat, în 1 aprilie 2009. Astfel, în funcție de abilitățile lor personale și diversificarea terapiilor moderne, toți membrii au obținut rezultate pozitive în terapia lor, datorită folosirii curriculumului personal al fiecărui beneficiar.

Centrul de zi Napoca Protheus este un centru pilot național care asigură un program complex de recuperare educațională și funcționala prin: kinetoterapie, masaj anticontractual muscular, combinat cu aromo și meloterapie, precum și hipoterapie, consiliere psihologică, spirituală, logopedie și activități practice la seră, inițiere în folosirea calculatorului pentru comunicare, meloterapie activă si pasivă de relaxare, excursii, vizite, spectacole tabere de vara și pelerinaje la obiective turistice și mânăstiri.

Sursa: Ministerul Muncii și Justiției Sociale, 2018: 36.

În conformitate cu normele în vigoare,[404] persoanele adulte cu dizabilități beneficiază de o serie de drepturi bănești:[405] De asemenea, în județul Cluj a fost dezvoltată o rețea de **servicii sociale pentru persoanele adulte cu dizabilități**. În a doua jumătate a anului 2020, echipa SIDU a identificat 25 astfel de servicii, dintre care 12 private și 13 publice.[406]

FIGURA 340. **Serviciile sociale pentru persoane adulte cu dizabilități, din Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și sectoare, în 2020 (număr)**

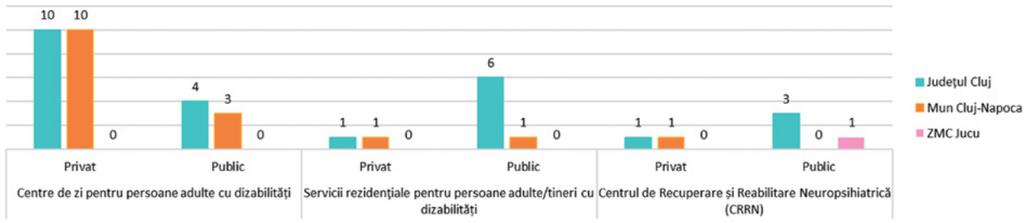

Sursa: MMPS - Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020. Notă: Chiar dacă este posibil ca în unele dintre aceste servicii să fie plasate și persoane vârstnice cu dizabilități, unitățile numărate în grafic nu sunt încadrate, conform Nomenclatorului de servicii sociale, printre serviciile pentru vârstnici.

[404] Conform Legii 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată, cu modificările și completările ulterioare și Legii 584/2002 privind măsurile de prevenire a răspândirii maladiei SIDA în România și de protecție a persoanelor infectate cu HIV sau bolnave de SIDA, cu modificările și completările ulterioare.
[405] Drepturile acordate persoanelor cu handicap cuprind: Bugetele personale complementare acordate lunar persoanelor cu handicap; Indemnizația lunară acordată persoanelor cu handicap grav și accentuat; Indemnizația lunară de hrană HIV/SIDA; Indemnizația lunară de însoțitor pentru persoanele cu handicap vizual grav; Alocația lunară de hrană pentru copiii cu handicap de tip HIV/SIDA. Sursa: http://bucuresti.mmanpis.ro/beneficii-sociale/
[406] Spre deosebire de raportările ANPD, serviciile discutate în această secțiune nu includ centrele de îngrijire și asistență pentru persoanele vârstnice care sunt analizate în secțiunea următoare.

Cele mai multe dintre serviciile pentru persoane adulte cu dizabilități din Cluj sunt **centre de zi și servicii rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități**. În total sunt 14 centre de zi, cu o parte importantă asigurată de organizații private, cu aproape toate (13) situate în municipiul reședință de județ, ceea ce indică o distribuție foarte inegală în teritoriu la nivelul județului și al zonei metropolitane. Centrele de zi (publice și private) oferă o gamă diversă de servicii care include educare, socializare și petrecere a timpului liber, prepararea și servirea mesei, ergoterapie, terapie ocupațională, servicii de recuperare, consiliere psihologică, consiliere, informare orientare pentru familie etc. În această categorie intră și un Centru de consiliere pentru integrarea socio-profesională a persoanelor adulte cu dizabilități, cu 163 de beneficiari activi la sfârșitul lui 2019. Totuși, nevoia de servicii publice de recuperare pentru persoanele cu dizabilități rămâne încă insuficient acoperită. Tot în cursul anului 2019, la nivelul municipiului Cluj-Napoca, numai 318 persoane cu handicap au beneficiat de serviciile de recuperare oferite de DGASPC sau de Direcția de Asistență Socială și Medicală.[407]

Servicii rezidențiale pentru adulții cu dizabilități sunt în număr de 7 și sunt răspândite în mai multe localități, cu un serviciu public și unul privat situate în municipiul Cluj-Napoca. Singurul CRRN public din ZMC a fost înființat de DGASPC Cluj în 2009 și este destinat persoanelor tinere cu dizabilități, ca și CRRN Gherla. Planurile DGASPC includ modernizarea acestor două centre pentru a fi aliniate standardelor specifice de calitate pentru aceste servicii. În plus, alte localități din zona metropolitană propun măsuri legate de protecția persoanelor adulte cu dizabilități:

- Organizarea de grupuri de suport persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora pe diferite teme și oferirea de consiliere socială, juridică și psihologică (Bonțida)
- Centru de respiro pentru persoanele vârstnice și adulții cu dizabilități (Turda și Cluj-Napoca)
- Centru de îngrijire și asistență pentru persoane cu dizabilități, locuințe protejate – toate propuse de localități din afara zonei metropolitane - Căpușu Mare, Cășeiu, Turda.

Persoanele adulte cu dizabilități încadrate în grad de handicap grav cu asistent personal beneficiază de acest serviciu, foarte important pentru îngrijirea în mediul familial și pentru accesul la servicii de recuperare. La 30 august 2019 erau înregistrați 2.208 asistenți personali[408] dintr-un total de 10.862 persoane adulte neinstituționalizate cu handicap grav.[409] Formarea asistenților personali este un obiectiv al DGASPC, care și-a propus ca cel puțin 80% dintre asistenții personali ai persoanelor cu dizabilități să beneficieze de instruire gratuită. Plata acestor asistenți personali revine însă primăriilor, iar revizuirea strategiei județene semnalează problema reducerii numărului de asistenți personali ca o consecință a unui nivel scăzut al capacității financiare a unor primării din județ.[410]

În plus, accesibilizarea spațiului public reprezintă în continuare o problemă. La nivel național, datele din cea mai recentă inspecție realizată de ANPIS în 2020 arată că nici una dintre clădirile inspectate nu respectă toate criteriile de adaptare.[411] Pentru județul Cluj, cel mai recent raport public al AJPIS Cluj, din 2017, arată că mai există încă mulți pași de făcut atât privind accesibilizarea trotuarelor,[412] cât și accesul neîngrădit al persoanelor cu dizabilități la instituții publice și private.[413]

[407] Sursa: Informații furnizate în cadrul proiectului de către reprezentanții DGASPC și ai Direcției de Asistență Socială și Medicală.
[408] Direcția de Asistență Socială și Medicală din Cluj-Napoca are 620 de asistenți personali angajați.
[409] Conform ANDPDCA, la 31 decembrie 2019.
[410] DGASPC Cluj (2018: 36).
[411] Banca Mondială (2020).
[412] CLUJ_RTJ_ACC.trotuare-2017.pdf (mmanpis.ro) (data accesării: 12 decembrie 2020). În Cluj-Napoca exista circa 60 de intersecții dotate cu semnal sonor și marcaj tactil, programul fiind în curs de extindere (Sursa: www.stiridecluj.ro/social/aproape-60-de-treceri-de-pieton-cu-semnal-sonor-si-marcaj-tactil-la-cluj-napoca-pentru-persoanele-cu-dizabilitati-foto).
[413] CLUJ_RTJ_Acces-2017.pdf (mmanpis.ro) (data accesării, 12 decembrie 2020).

Serviciile sociale pentru persoanele vârstnice

Obiectivele specifice adresate persoanelor vârstnice:	
La nivelul municipiului	· Dezvoltarea de servicii pentru protejarea de abuzuri și neglijare a persoanelor vârstnice dependente, cu sau fără aparținători; · Dezvoltarea rețelei de îngrijire la domiciliu; · Rețea de cluburi pentru vârstnici prin evaluarea activităților desfășurate și dezvoltarea unor activități atractive de socializare pentru a răspunde nevoilor persoanelor în vârstă în risc de excluziune socială; programe de voluntariat, cu vârstnici si pentru persoane vârsnice; parteneriate cu organizații neguvernamentale și culte religioase pentru programe de voluntariat cu vârstnici, pentru vârstnici; implicarea vârstnicilor în programe educaționale pentru adolescenți și tineri; înființarea unui serviciu specializat pentru persoanele vârstnice cu demență și boala Alzheimer.
La nivelul județului	· Menținerea/ îmbunătățirea standardelor de calitate din cadrul serviciilor pentru persoane vârstnice de la nivelul DGASPC Cluj · Înființarea de servicii noi pentru persoane vârstnice · Promovarea participării persoanelor vârstnice la viața societății · Dezvoltarea parteneriatului public privat în vederea dezvoltării/ înființării descentralizării serviciilor · Dezvoltarea şi diversificarea serviciilor sociale destinate persoanelor vârstnice şi descentralizarea
La nivelul ZMC	· Dezvoltarea infrastructurii de asistență socială și îngrijiri la domiciliu pentru categoriile vârstnici, persoane cu adicții, victime ale violenței domestice, tineri, persoane cu dizabilități.

După cum este subliniat și în capitolul dedicat structurii demografice, la nivelul ZMC ponderea persoanelor vârstnice (de 65 de ani și peste) este de 16,5% în 2020, în creștere față de anul 2010. O pondere similară se înregistrează și în populația întregul județ, unde în 2020 trăiau peste 120.000 de persoane cu vârsta peste 65 de ani. La nivelul întregii ZMC, aceeași analiză remarcă o creștere a coeficientului de îmbătrânire demografică și o creștere a ratei de dependență demografică a tinerilor și vârstnicilor, însoțite de consecințe în privința nevoii adecvate de servicii sociale. Actualizarea studiului de fundamentare a ZMC identifică o creștere a numărului persoanelor vârstnice în toate localitățile componente, cu cea mai mare a creștere pentru grupele de vârstă 80-84 și 85 de ani și peste.[414]

Echipa de cercetare a identificat un total de 79 **servicii sociale pentru persoane vârstnice**, dintre care cea mai mare parte este reprezentată de instituții rezidențiale de tipul centrelor rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice, după cum arată și Figura 341. Acestea sunt răspândite în cadrul localităților componente ale ZMC. În afară de municipiul reședință de județ, mai sunt prezente și în Apahida, Baciu, Căianu, Ciurila, Florești și Gilău.

[414] Agenția de Dezvoltare Regională Nord Vest, 2015: 182.

FIGURA 341. Serviciile sociale pentru persoane vârstnice, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități din ZMC, în 2020 (număr)

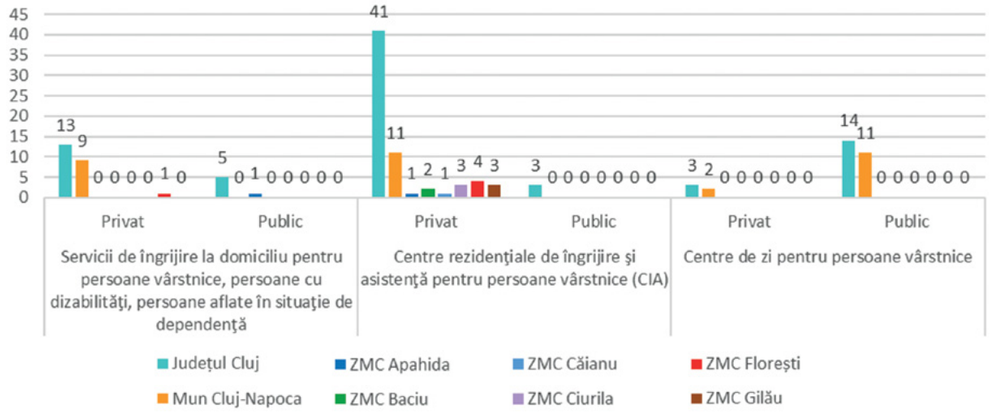

Sursa: MMPS - Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020 și paginile web ale instituțiilor relevante.

În anul 2020, erau funcționale 18 **servicii sociale de îngrijire la domiciliu** pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență (inclusiv echipă mobilă) în întregul județ. Serviciile private erau 13 și ofereau îngrijiri la peste 300 de persoane. Servicii la domiciliu publice au fost dezvoltate primăriile din localitățile Turda, Caseiu, Câmpia Turzii, Gherla și Apahida. Dintre acestea, numai Apahida face parte din ZMC. Planuri de dezvoltare a serviciilor de îngrijiri la domiciliu sunt incluse numai între obiectivele propuse de primăriile din Cluj-Napoca[415] și Apahida.

Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoane vârstnice (CIA) sau cămine/azîluri de bătrâni au fost raportate 47, distribuite în cadrul a 7 localități din ZMC. Doar o mică parte din acestea sunt în proprietate publică, cu o capacitate totală de peste 100 locuri. În cadrul centrelor de acest tip private, se remarcă două unități, fiecare cu o capacitate de peste 100 locuri. Acestea sunt reprezentate de Centrul rezidențial Caro by Assoc Senior din Gilău (160) și Căminul de bătrâni din Turda (110 locuri). Serviciile oferite în cadrul centrelor includ îngrijirea și supravegherea permanentă a beneficiarilor, administrarea medicamentelor, consultații medicale, consiliere socializare și terapii ocupaționale, recreere și găzduire. În total, capacitatea acestor centre localizate la nivelul ZMC depășește 1000 locuri. Cu toate acestea, este posibil ca și această capacitate să nu fie suficientă sau să reflecte doar parțial realitatea, pentru că există, ca peste tot în țară, alte tipuri de servicii în regim hotelier, pensiuni sau alte servicii de îngrijiri medicale. Oricum, numai primăria din Jucu are în vedere dezvoltarea serviciilor de tipul căminelor pentru persoane vârstnice, iar primăria din Cluj-Napoca propune o unitate de îngrijire medico-socială (termen 2022).[416]

Servicii de zi sunt oferite de **17 centre de zi/ cluburi ale seniorilor/ cluburi ale pensionarilor**, cu o capacitate totală de peste 650 de locuri. Majoritatea acestor centre sunt publice și situate în municipiul reședință de județ. Din cadrul ZMC, numai primăriile din Apahida, Căianu și Jucu propun dezvoltarea unor centre de zi pentru persoane vârstnice. În subordinea Direcției de Asistență

[415] În cadrul Serviciului de asistență a persoanelor vârstnice, subordonat Direcției de Asistență Socială și Medicală, funcționează o unitate de îngrijiri la domiciliu (sursa: http://dasmclujnapoca.ro/2017/04/serviciul-asistenta-persoanelor-varstnice/#1521785743652-ce1b17ff-42d1).

[416] (CJ Cluj, DGASPC Cluj. 2018: 84). Primăria Municipiului Cluj-Napoca are un proiect nou de realizare a unui cămin pentru persoane vârstnice, cu o capacitate de aproximativ 70 de locuri (http://www.monitorulcj.ro/actualitate/83354-e-oficial-scoala-abandonata-de-pe-calea-baciu-lui-devine-camin-de-batrani!#sthash.gH76zydj.0uVK43hi.dpbs). În plus, există abonament la transport public pentru persoanele vârstnice, în funcție de vârstă și cuantumul pensiei. Pragurile stabilite sunt următoarele: (i) abonament pe toate liniile pentru toți vârstnicii pentru cei sub 2150 lei, (ii) respectiv pe o linie cei cu pensii între 2151 și 2400 lei și (iii) sub 70 de ani cu pensii între 1700 și 1900 de lei.

Socială și Medicală Cluj-Napoca funcționează 10 cluburi de cartier, dar și două centre de zi pentru persoane vârstnice. Alături de o unitate de îngrijiri la domiciliu, toate acestea fac parte din Serviciul de Asistență a Persoanelor Vârstnice.[417] În plus, tot pentru persoanele vârstnice există proiectul Universității Vârstei a III-a, ca un program al Direcției de Asistență Socială și Medicală a Primăriei Cluj-Napoca, în parteneriat cu Asociația EduNation și Fundația UBB. Universitatea Vârstei a 3-a (U3a) este un proiect care are o ofertă variată de cursuri, de la medicină la economie, teatru, arhitectură, inginerie. Beneficiarii proiectului sunt beneficiarii din centrele de zi pentru persoane vârstnice mai sus-amintite.[418] Un alt proiect care vizează creșterea competențelor digitale ale persoanelor vârstnice este proiectul "Seniorii digitali", care a avut 100 de beneficiari în perioada iulie – noiembrie 2019.[419]

Serviciile sociale pentru alte grupuri vulnerabile

Obiectivele specifice/ măsurile adresate altor grupuri vulnerabile în strategiile în domeniul social analizate includ:	
La nivelul municipiului	· Înființarea unui adăpost pentru victime ale violenței domestice; acordarea de locuințe protejate pentru victime ale violenței domestice; acțiuni de educație în școli (negociere, rezolvarea conflictelor, combaterea violenței); campanii pentru promovarea respectării reciproce și non-violenței în relațiile dintre genuri și a dreptului victimelor la justiție. · Înființarea unui Centru de consiliere pentru agresori, copii si tineri cu tulburări de comportament; servicii de mediere pentru infracțiuni în special cele care implică minori; devoltarea serviciilor de probațiune prin implicarea unui mai mare număr de actori locali care să acorde servicii persoanelor implicate în activități de reintegrare prin probațiune. · Dezvoltare de acțiuni și servicii coordonate medico-psiho-sociale care să permită prevenirea, combaterea, intervenția comportamentelor adictive; menținere/dezvoltare de parteneriate cu organismele locale, județene, naționale, publice și private, pentru elaborarea strategiilor antidrog, consolidarea acțiunilor de educare, informare, intervenție antidrog; menținere, extindere, derulare de acțiuni de educație în școlile clujene în ceea ce privește riscurile consumului de droguri; crearea centrului de recuperare pentru consumatori de substante; sprijinirea serviciilor existente de prevenire. · Măsuri din domeniile ocupare, educație școlară, sănătate, locuire și cultură pentru etnici romi vulnerabili.
La nivelul județului	· Prevenirea violenței în familie și promovarea colaborării interinstituționale în vederea diminuării fenomenului · Asigurarea servicii sociale specializate în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie și asigurarea calității acestora · Asigurarea unor servicii de prevenire a traficului de persoane · Asigurarea protecției si asistenței victimelor traficului de persoane · Colaborarea cu toate instituțiile implicate in prevenirea și combaterea consumului de droguri · Dezvoltarea parteneriatului public privat în vederea dezvoltării/ înființării descentralizării serviciilor
La nivelul ZMC	· Crearea unor servicii sociale integrate cu scopul desegregării comunităților urbane/rurale sărace, cu diferite priorități de investiții · Dezvoltarea serviciilor și infrastructurii de asistență socială, cu mai multe priorități de investiții

În afara serviciilor sociale adresate riscurilor legate de ciclurile de viață, în județul Cluj există și **servicii pentru alte grupuri vulnerabile** precum victimele violenței domestice, persoanele fără adăpost, persoane toxico-dependente sau alte persoane în situații de dificultate. Servicii sociale pentru alte grupuri vulnerabile erau în 2020 în număr de 54, dintre care 33 private și 21 publice, așa cum arată Tabelul 74.

[417] Sursa: http://dasmclujnapoca.ro/2017/04/serviciul-asistenta-persoanelor-varstnice/#1521785743652-ce1b17ff-42d1
[418] Sursa: https://fundatia.ubbcluj.ro/universitatea-varstei-a-treia-u3a/
[419] Proiectul „Seniorii Digitali" este sprijinit financiar de Primăria Cluj-Napoca și coordonat de către Clusterul Transilvania IT, în parteneriat cu AROBS Transilvania Software și Simplon România, sub egida Consiliului Consultativ pentru antreprenoriat și inovare în IT. Sursa: https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/programul-seniorii-digitali-tehnologia-este-accesibila-tuturor/

Pentru victimele violenței în familie sunt disponibile un centru rezidențial de îngrijire și asistență, cu un total de 12 locuri, în Câmpia Turzii, precum și 4 centre de zi și consiliere pentru victime și agresori, publice și private, trei în Cluj-Napoca[420] și unul în Turda. Dintre acestea, unul reprezintă și un centru de cercetare asupra acestui fenomen și ar putea fundamenta intervențiile locale în legătură cu acest grup vulnerabil, Centrul de Cercetare și Prevenire a Violenței Familiale și Societale, Universitatea Babes-Bolyai. Dintre localitățile componente ale ZMC, patru comune au inclus ca necesare intervenții prompte în cazurile de violență domestică prin protecția imediată a victimei: Ciurila, Gilău, Petrești de Jos și Vultureni. Datele DGAPC la nivelul întregului județ indică o creștere[421], de la 257 cazuri înregistrate în 2014 la 362 în 2019.

Pentru persoanele adulte fără adăpost, 7 centre rezidențiale furnizează servicii de găzduire temporară, adăpost de zi și de noapte, inclusiv în regim de urgență, acompaniere pluridisciplinară, pentru un număr total de peste 200 de persoane în nevoie (în Turda, Câmpia Turzii și Cluj-Napoca)[422]. De asemenea, pentru copiii străzii a mai fost identificat un serviciu disponibil, al DGASPC Cluj.

Pentru categoriile de persoane toxico-dependente au fost identificate 5 servicii, din care 4 private, dezvoltate de Asociația Caritas Eparhial Greco-Catolic Cluj, Asociația Filantropică Medical Creștină Christiana și Asociația Preventis. Serviciul public pentru acest grup vulnerabil este al Agenției Naționale Antidrog.

Pentru victimele traficului de persoane, DGASPC Cluj are în subordine un serviciu specializat, Centrul de Reabilitare Socială și Primire în Regim de Urgență a Victimelor Traficului de Persoane Cluj-Napoca, cu două componente: un centru de zi și de informare și consiliere și un centru de asistență și protecție. Centrul a primit 194 de sesizări în 2019, din care 24 au fost victime ale traficului de persoane și exploatare prin cerșetorie, 27 sunt cazuri de repatriere, 43 cazuri de abuz și neglijare și 56 cazuri de act sexual cu minor, 16 cazuri victime ale infracțiunii de viol și 28 de cazuri de violență în familie. Centrul de asistență și protecție găzduiește în prezent 8 beneficiare, din care 2 minore, plasate în regim de urgență în sistemul de protecție socială.[423]

TABEL 74. Serviciile sociale pentru alte grupuri vulnerabile, din județul Cluj, pe tipuri, forme de proprietate și localități, în 2020 (număr)

		Județul Cluj	Municipiul Cluj-Napoca	ZMC Gilău
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie (domestice)	Privat	0	0	0
	Public	1	0	0
	Total	1	0	0
Centre de zi și consiliere pentru victimele violenței în familie și agresori	Privat	2	2	0
	Public	2	1	0
	Total	4	3	0
Centre de zi pentru persoanele fără adăpost	Privat	0	0	0
	Public	1	0	0
	Total	1	0	0

[420] Direcția de Asistență Socială și Medicală din Cluj-Napoca are o unitate mobilă în Pata Rât, cu activități educative și de socializare pentru copii, dar și containere cu cabine de duș și toalete în trei din comunități (Dallas, Colina Verde și rampa de gunoi) și toalete ecologice pe strada Cantonului. (Sursa: http://dasmclujnapoca.ro/2016/03/unitatea-mobila-din-pata-rat/)
[421] Date DGASPC de la serviciile pentru victimele violenței în familie din județul Cluj, raportate trimestrial către ANES.
[422] În subordinea Direcției de Asistență Socială și Medicală Cluj-Napoca există un Centru social de urgență, destinat găzduirii temporare a persoanelor fără adăpost.
[423] DGASPC Cluj (2019: 24).

		Județul Cluj	Municipiul Cluj-Napoca	ZMC Gilău
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost	Privat	2	2	0
	Public	5	2	0
	Total	7	4	0
Servicii de intervenție în regim de urgență în domeniul asistenței sociale, telefon cazuri urgență adulți/copii, copii care au comis fapte penale și nu răspund penal, copiii străzii	Privat	0	0	0
	Public	1	1	0
	Total	1	1	0
Ambulanța Socială	Privat	1	1	0
	Public	0	0	0
	Total	1	1	0
Centre de zi pentru asistență și suport pentru alte persoane aflate în situații de nevoie	Privat	22	16	1
	Public	10	5	1
	Total	32	21	2
Centre de zi pentru persoane toxico-dependente, pentru persoane cu diferite tipuri de adicții	Privat	4	4	0
	Public	1	1	0
	Total	5	5	0
Centre rezidențiale de îngrijire și asistență medico-socială pentru alte categorii de persoane în situație de dependență (altele decât persoanele vârstnice și persoanele cu dizabilități)	Privat	0	0	0
	Public	1	1	0
	Total	1	1	0
Total servicii pentru alte grupuri vulnerabile	Privat	33	26	1
	Public	21	10	1
	Total	54	36	2

Sursa: MMPS - Servicii sociale licențiate în baza Legii 197/2012 la 9 octombrie 2020 și paginile web ale instituțiilor relevante.

În concluzie, analiza relevă mai multe probleme care necesită intervenție, cu cea mai mare parte din ele eligibile spre finanțare ca direcții de acțiune în viitoarea perioadă de programare (în special prin Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială). Oricare ar fi prioritățile de intervenție selectate, este utilă o nouă actualizare a nevoilor din domeniul social, pe baza datelor culese în acest an în cadrul Recensământului Populației și Locuințelor dar și prin vizitele la domiciliu pentru familiile cu copii prevăzute de actualul cadru legislativ pentru identificarea riscurilor.[424] Pentru a realiza aceste obiective de identificare corectă a nevoilor, este nevoie și de întărirea capacității serviciilor publice de asistență socială, dar și de coordonarea planificării strategice între nivelurile județean, urban mare și mic și rural, între toate localitățile componente ale Zonei Metropolitane Cluj.

[424] HG 691/2015, Anexa 2, Metodologie de lucru privind colaborarea dintre direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului și serviciile publice de asistență socială și modelul standard al documentelor elaborate de către acestea.

TABEL 75. Priorități POIDS și măsuri/ intervenții recomandate

Prioritate POIDS	Măsură/ Intervenție
Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii	Analiza riscurilor pentru familiile monoparentale cu copii și pentru familiile cu mulți copii și sprijinirea acestora în obținerea beneficiilor și accesarea serviciilor sociale adecvate Dezvoltarea în mediul rural a unei game cât mai variate de servicii de prevenire a separării copilului de familie, cu analiza sustenabilității financiare a serviciului propus, indiferent de furnizor Extinderea serviciilor specializate de recuperare și a centrelor de zi/consiliere pentru copii cu dizabilități și pentru cei cu risc de a dezvolta o dizabilitate[425] prin intermediul intervențiilor timpurii, încă din primele luni de viață
Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale	Dezvoltarea capacității SPAS-urilor din mediul rural, în special în comunitățile cu zone rurale marginalizate (mărirea schemei de personal, inclusiv prin angajarea asistentului medical comunitar, formare, metodologii, acreditare ca furnizor de servicii sociale)
Sprijin pentru persoanele cu dizabilități	Consolidarea infrastructurii de servicii prin dezvoltarea centrelor de zi, a centrelor tip respiro și a centrelor de recuperare de tip ambulatoriu Suport eficient pentru încadrarea în muncă și pentru cei care au nevoie în exercitarea capacității juridice Finanțarea nevoilor de tehnologie asistivă, asigurarea accesibilității mediului fizic, informațional și comunicațional
Servicii de suport pentru persoane vârstnice	Extinderea serviciilor de îngrijire la domiciliu și a celor de tipul centrelor de zi Integrarea în organizarea și funcționarea unui sistem național de coordonare și monitorizare a persoanelor vârstnice izolate, fără susținători legali
Protejarea dreptului la demnitate socială	Locuințe sociale
Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile	Măsuri pentru alte grupuri aflate la risc de excluziune socială: victimele violenței domestice, persoanele fără adăpost, persoane toxico-dependente sau alte persoane în situații de dificultate
Ajutorarea persoanelor defavorizateFEAD	Ajutor material pentru persoanele dezavantajate, inclusiv ajutor tip voucher "nou născut" sau "micul școlar" sau voucher pentru masa caldă/alimente
Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității	ZUM

[425] Și pentru cei care prezintă alte nevoi speciale care le pot afecta dezvoltarea.

6.10.4. Locuirea socială în municipiul Cluj-Napoca

6.10.4.1. Locuirea socială în context

În România, locuirea socială este recunoscută ca element de bază în lupta împotriva excluziunii sociale și a sărăciei,[426] fiind menționată în documente legislative care reglementează activitatea mai multor instituții centrale și/sau locale sau servicii.[427] Conform definițiilor operaționale utilizate de Legea asistenței sociale 292/2011,[428] locuirea socială nu este considerată serviciu social. Acest fapt este reflectat și de absența MMJS din lista instituțiilor cu responsabilități în sectorul de locuire socială,[429] precum și de lipsa de coordonare strategică și legislativă, la nivel instituțional central sau local între instituțiile cu atribuții în sectorul de locuire socială, cele cu atribuții de asistență și servicii sociale.

În acest document, privim locuirea socială ca pe un instrument care ar trebui să vină în sprijinul persoanelor aflate în situație de vulnerabilitate, prin crearea unei plase de siguranță și stabilitate menită să favorizeze incluziunea socială a acestora, prin asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate. Prin această abordare a locuirii sociale nu excludem nevoia implicită de locuințe publice care să răspundă nevoilor stringente de locuire a unor grupuri mai largi din populație.[430]

Privită în contextul serviciilor sociale, locuirea socială ar trebui să funcționeze ca un serviciu cel puțin complementar serviciilor sociale existente și ar trebui să fie parte a unei abordări integrate care să adreseze întregul complex de nevoi ce a condus la situația de vulnerabilitate și nu doar nevoia de locuire. Accesul la o locuință adecvată reprezintă premisa principală pentru asigurarea celorlalte drepturi ale omului și pentru atingerea potențialului său maxim de dezvoltare.

România respectă dreptul la locuire și asistență socială pentru asigurarea unei existențe decente tuturor celor cărora le lipsesc resursele.[431] La nivel european, locuirea și asistența socială sunt corelate la nivel de viziune strategică și de țintă operațională. În România,[432] drept consecință a lipsei de corelare între politicile de locuire socială și politicile de asistență socială, există efecte extrem de negative la nivelul categoriilor celor mai dezavantajate de populație. Mai precis: (i) lipsa de sprijin în obținerea unei locuințe pentru tinerii în situații de dificultate, (ii) excluziune de la locuire socială a celor mai vulnerabile și sărace categorii (în special a romilor; a persoanelor care au pierdut locuința din cauza datoriilor la utilități; a persoanelor care nu au act de identitate eliberat pe raza unității administrativ-teritoriale respective sau via de flotant), (iii) evacuările din locuințe sociale, și (iv) lipsa accesului la infrastructură (apă, canalizare, electricitate, drumuri) pentru anumite zone marginalizate.

[426] *Strategia Națională privind Reducerea Sărăciei și Promovarea Incluziunii Sociale 2015-2020; Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027.*
[427] Legea Nr. 114/1996 privind locuirea, Legea 215/2001 privind administrația publică locală, Legea 116/2002 privind combaterea marginalizării sau Legea 292/2011 privind asistența socială.
[428] Art. 30 paragraf (3), litera a). După regimul de asistare, serviciile sociale se clasifică în: a) servicii cu cazare, pe perioadă determinată sau nedeterminată: centre rezidențiale, locuințe protejate, adăposturi de noapte etc. sau b) servicii fără cazare: centre de zi, centre și/sau unități de îngrijire la domiciliu, cantine sociale, servicii mobile de acordare a hranei, ambulanța socială etc.
[429] Conform Proiectului de Strategie Națională a Locuirii care a fost lansat în consultare publică de către MDRAP pe 28 iulie 2016, MMJS lipsește din rândul instituțiilor care joacă un rol în sectorul de locuire. Cele mai recente informații disponibile pe site-ul MLPDA, actualizate ultima dată la 15 martie 2018 arată că proiectul de strategie nu a depășit faza de consultare publică: https://www.mlpda.ro/hg-pentru-aprobarea-strategiei-nationale-a-locuirii
[430] Și care să contribuie, inclusiv, la reglarea prețurilor de pe piața imobiliară.
[431] Prin recunoașterea ***Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene***, EUAFR (2009).
[432] MDRAP (2016), Stănculescu et al., 2016, Stănculescu (coord.), et al. (2017).

CASETA 17. Caracteristici definitorii ale politicilor de locuire socială din România

Studiile[433] existente au scos deja în evidență caracteristici definitorii ale politicilor de locuire socială în România, care modelează în mod decisiv și situația locuirii sociale din municipiul Cluj-Napoca, precum:

- Piață de închiriere a locuințelor limitată, date fiind procesele istorice de privatizare și restituiri masive;
- Un stoc de locuințe sociale foarte mic raportat la nevoie;
- Un dezechilibru accentuat între cererea și oferta de locuințe sociale, existând o presiune considerabilă de a extinde oferta de locuințe atât cea totală, cât și cea de locuințe sociale;
- Percepția generală a locuinței sociale ca un „bun social ieftin" asociat, în multe cazuri cu multiple alte probleme sociale;
- Absența politicilor/măsurilor care să vizeze diversificarea actorilor ce dețin și gestionează locuințele sociale, mai ales prin parteneriate public-privat. Rolul sectorului privat în investițiile în construcția de locuințe sociale este ca și inexistent și nici nu este stimulat prin vreo politică specifică;
- Absența unei politici naționale și a fondurilor special dedicate pentru întreținerea și dezvoltarea de locuințe sociale;
- Absența politicilor privind construirea de locuințe sociale accesibilizate pentru persoane cu dizabilități (sau cu nevoi speciale, precum persoanele vârstnice) sau în clădiri sustenabile (fără emisii de carbon);

Concentrările de locuințe sociale (și mai ales de locuințe din fondul public cu caracter social)[434] sunt în multe cazuri asociate cu zone marginalizate de tip ghetou în care trăiesc comunități în sărăcie extremă.[435]

6.10.4.2. Sectorul de locuire socială din Cluj-Napoca

În acord cu Legea locuinței 114/1996, locuința socială este definită ca fiind locuința care se atribuie cu chirie subvenționată unor persoane sau familii „a căror situație economică nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței".[436] Tocmai pentru că definiția oficială a locuinței sociale (cu un set asociat de standarde) a apărut doar în 1996, în toate localitățile țării, fondul de locuințe ce pot fi închiriate populației celei mai vulnerabile conține și „locuințe sociale" preexistente legii, care, cel mai adesea, nu se încadrează în cerințele impuse de lege.

Stocul de locuințe sociale

În Cluj-Napoca existau la finalul anului 2020, 625 locuințe sociale și 624 de locuințe din fondul locativ de stat. La acestea se adaugă 29 de locuințe de necesitate, 174 locuințe ANL, dintre care 108 au fost vândute între 2017-2020 și 29 locuințe de serviciu.

Spre deosebire de cele 625 locuințe sociale care au interdicție la vânzare, locuințele din vechiul fond de stat se pot vinde. În ultimii ani (2012-2020) 99 de astfel de imobile au fost vândute, fapt ce indică atât o restrângere a stocului de locuințe publice, în ciuda nevoilor populației aduse consecvent pe agenda autorităților publice locale de către reprezentanții societății civile.

[433] Spre exemplu, Banca Mondială (2015), Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015), Briciu (2016), MDRAP (2016), Stănculescu (coord.) et al. (2017), Blaj (2019), Vincze et al. (2020).
[434] Este vorba de locuințe din fondul locativ de stat care nu respectă criteriile pentru a se încadra în definiția de locuință socială, dar care sunt închiriate de către autoritățile publice locale cu chirie subvenționată, în general către persoane aflate în sărăcie.
[435] Multe dintre cercetările privind „sărăcia extremă", „zonele marginalizate" sau „locuirea precară", precum și unele dintre studiile despre romi și comunitățile de romi documentează această situație, spre exemplu: Rughiniș (2000), Stănculescu și Berevoescu (coord., 2004), Berescu et al. (2006), Berescu et al. (2007), Preda (coord., 2009), Stănculescu et al. (2010), Botonogu (2011), Tarnovschi (coord., 2012), Swinkels et al. (2014), Teșliuc, Grigoraș și Stănculescu (coord.) (2015a și 2015b).
[436] Locuința socială este definită prin art. 2 lit. c) din Legea locuinței nr. 114/1996. Elemente ce țin de locuințele sociale se regăsesc, prin legislația ulterioară și în Legea administrației publice locale nr. 215/2001, precum și în Legea privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale nr. 116/2002, respectiv Legea asistenței sociale nr. 292/2011.

Cele mai multe locuințe sociale din Cluj-Napoca sunt construcții relativ noi (tip bloc). Din totalul locuințelor sociale existente, 468 din 625 sunt grupate pe 8 străzi: Albac (25), Blajului (93), Timișului (171), Calea Florești (60), Cojocnei (36), Iuliu Coroianu (47), Mihail Kogălniceanu (10) și Taberei (26), după cum se poate vedea pe harta de mai jos. Nu sunt incluse aici locuințele din fondul locativ de stat.

FIGURA 342. **Gruparea locuințelor sociale în municipiul Cluj-Napoca**

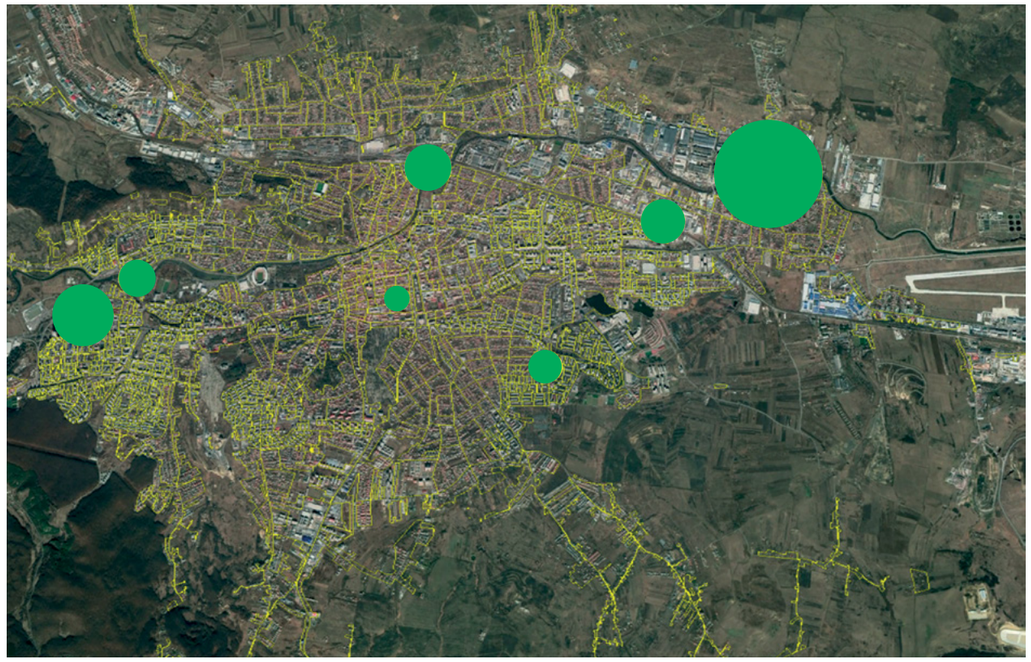

Sursa: Situația locuințelor sociale, conform datelor puse la dispoziție de autoritățile publice locale, octombrie 2020.

Stocul de locuințe sociale disponibile spre închiriere este total insuficient pentru a acoperi necesarul de la nivelul populației. În medie, în ultimii ani, au fost depuse anual în jur de 400 solicitări pentru locuințe sociale, două treimi dintre acestea fiind declarate eligibile (vezi figura de mai jos pentru perioada 2015-2020). Cu toate acestea, pentru aceiași perioadă, doar un total de 68 de locuințe sociale au fost atribuite – cea ce înseamnă că doar 4% din total solicitări au fost acoperite. Așadar, capacitatea de răspuns a autorităților la nevoile actuale de locuire socială este deosebit de mică și aparent în scădere comparativ cu nevoia care a rămas relativ constantă.

Asemeni multor altor localități românești, și în Cluj-Napoca, stocul de locuințe sociale complet ocupat face ca alocările anuale să fie doar efect al eliberării locuințelor existente, cel mai adesea prin deces sau prin evacuarea locatarilor, și mai puțin al creșterii numărului de locuințe disponibile – prin construire sau achiziționare pe piața liberă.

Deși au existat mai multe inițiative de construcție de locuințe sociale în Cluj-Napoca în ultimii ani, acestea au fost realizate parțial sau au fost abandonate. Caseta de mai jos prezintă câteva exemple în această direcție. Cel mai recent proiect de construcție a 12 locuințe sociale pe Ghimeșului, urmează să fie finalizat în cursul acestui an, după ce a înregistrat mai bine de 300 de zile de întârziere față de termenul stabilit inițial.[437]

[437] http://www.monitorulcj.ro/actualitate/87533-penalitati-de-peste-400000-de-lei-pentru-intarzieri-la-locuintele-sociale-de-pe-ghimesului#sthash.mxl7ortb.dpbs

FIGURA 343. **Solicitări de locuințe sociale în municipiul Cluj-Napoca**

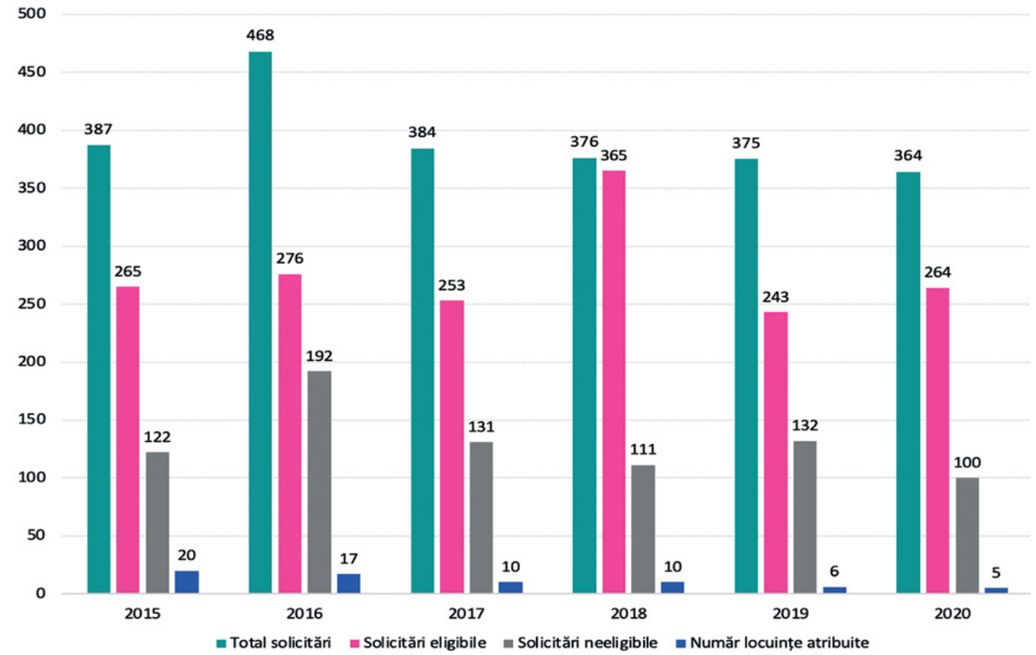

CASETA 18. **Proiecte de locuințe sociale care au fost abandonate**

Inițiative de dinainte de 2015 ale Primăriei Municipiului Cluj-Napoca pe care administrația publică locală nu le-a mai reiterat în nicio formă în ultimii 5 ani:

- Realizarea de 271 locuințe sociale în noile blocuri construite în 2008 pe teritoriul fostului Oser (străzile Timișului și Blajului), cu o valoare de inventar de 54.322.042 lei.[438]
- Realizarea de 46 locuințe prin renovarea unei clădiri din proprietatea municipalității pe strada Coroianu care a costat 5.906.528 lei, marea parte a investiției fiind acoperită din finanțare europeană, primăria contribuind cu 94800 lei.[439]
- Realizarea de 24 locuințe prin renovarea unei clădiri din proprietatea statului de pe strada Albac, o investiție care a costat 2.062.312 lei, sumă din care 440.880 lei a fost contribuția primăriei, iar restul banilor a fost asigurat din fonduri europene câștigate.[440]

Inițiative de asociere cu dezvoltatori imobiliari privați în vederea susținerii construcției de locuințe în oraș, dar și a realizării de locuințe sociale pe această cale, pentru a răspunde nevoilor de locuire în oraș.

Sursa: Căși sociale ACUM! Apelul #6 către candidații și candidatele la primăria și consiliul local Cluj-Napoca privind modalitățile de creștere a fondului de locuințe sociale publice (18.08.2020), https://casisocialeacum.ro/archives/5203/apelul-6-catre-candidatii-si-candidatele-la-primaria-si-consiliul-local-cluj-napoca-privind-modalitatile-de-crestere-a-fondului-de-locuinte-sociale-publice/

[438] https://storage.primariaclujnapoca.ro/userfiles/files/44(7).pdf
[439] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/comunicat-1914/.
[440] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/comunicat-1114/.

Pentru suplinirea numărului de locuințe sociale, începând cu anul 2019, primăria a inițiat și achiziția de pe piața liberă a unor imobile de locuințe cu 1, 2 sau 3 camere cu destinația de locuințe sociale, de la persoane fizice și juridice. Obiectivul declarat pentru acest demers, dincolo de dimensionarea stocului în funcție de nevoie, este de a evita crearea de blocuri sau cartiere întregi de locuințe sociale dedicate în exclusivitate grupurilor vulnerabile, care sunt expuse riscului stigmatizării și segregării sociale.[441] Procesul de achiziție de locuințe de pe piața liberă a fost până în prezent unul anevoios, în 2019 și 2020 fiind achiziționate 3 astfel de locuințe.

Caracteristicile locuințelor sociale din Cluj-Napoca

În ceea ce privește calitatea imobilelor, nu există date disponibile privind gradul de confort și/ sau starea de degradare a locuințelor sociale din Cluj-Napoca. De asemenea, nu există un audit cu date riguroase în ceea ce privește costurile și resursele financiare necesare pentru întreținerea locuințelor sociale din municipiu.

Datele disponibile privind caracteristicile locuințelor sociale din municipiul Cluj-Napoca arată că aproximativ 76% dintre acestea sunt la bloc. În medie, o locuință socială are 46 mp, însă poate varia de la un minim de 10 mp până la un maxim de 132 mp. Predominant, locuințele sociale din Cluj-Napoca, fie la casă sau la bloc, au între 30 și sub 65 mp (418 din 625 imobile), majoritatea imobilelor cu suprafață peste 65 mp fiind la bloc. Doar 15 locuințe sociale se află la subsol și demisol. În termeni de suprafață locuibilă per tip de imobil, se înregistrează un minim de 15 mp cu un maxim de 87 mp pentru bloc și un minim de 10 mp cu un maxim 132 mp pentru case. În ceea ce privește utilitățile, toate locuințele sociale sunt racordate la electricitate și majoritatea (mai puțin două) sunt racordate la apă și gaz.

Casele locuință socială sub 30 mp din Cluj-Napoca sunt predominant formate dintr-o cameră, iar doar jumătate (25) prezintă bucătărie și dependințe (hol, boxă, antreu, vestibul, pivniță, cămară). Doar o zecime dintre acestea au spatii la comun (5 din 7 spatii la comun sunt de tip baie – wc sau duș). Aproape jumătate dintre aceste imobile prezintă teren aferent sau curte. Acest spațiu, deși este înregistrat în datele oficiale, nu este măsurat ca spațiu locuibil. Cu toate acestea, terenul aferent variază de la 1 mp la 137 mp, cu o medie de 30 mp per casă locuință socială cu suprafață locuibilă sub 30 mp.

Casele locuință socială de 30 mp și sub 65 mp sunt predominant formate dintr-o cameră. Doar 18 din 80 de astfel de locuințe sociale au două camere. Toate prezintă bucătărie și două sau mai multe dependințe (hol, boxa, antreu, vestibul, pivniță, cămară, oficiu, terasă, debara, logie). Foarte puține au spatii la comun, majoritatea acestora fiind tip pivniță sau hol. Aproape jumătate dintre aceste imobile includ și teren aferent sau curte, deși nu este măsurat ca spațiu locuibil. Cu toate acestea, terenul aferent variază de la 2 mp la 215 mp, în medie 49 mp per casă locuință socială cu suprafață locuibilă 30 mp și sub 65 mp din Cluj-Napoca.

Casele locuință socială de peste 65 mp sunt predominant formate din 2 sau mai multe camere. Toate prezintă bucătărie și două sau mai multe dependințe (hol, boxa, antreu, vestibul, pivniță, cămară, oficiu, terasă, debara, logie). În termeni de spațiu la comun, 4 din 22 imobile au această caracteristică – unde acestea sunt tip baie sau antreu. Jumătate dintre aceste imobile prezintă teren aferent sau curte care variază de la 1 mp la 555 mp, în medie 126 mp per casă locuință socială cu suprafață locuibilă peste 65 mp.

Locuințele sociale la bloc sub 30 mp sunt predominant formate dintr-o cameră cu baie și bucătărie, fără dependințe sau spatii la comun. Imobilele locuință socială la bloc de 30 mp și sub 65 mp sunt predominant formate dintr-o cameră, doar 52 din 338 au 2 camere. Toate prezintă dependințe de tip hol, debara, balcon sau cămară, în majoritatea cazurilor, două sau mai multe per apartament. Mai mult, această categorie înregistrează spatii la comun – boxe care sunt împărțite de două imobile. În final, locuințele sociale la bloc peste 65 mp sunt formate din 2 camere, toate prezentând minim 3 dependințe. Precum categoria anterioară, sunt menționate instanțe de spatii la comun tip boxă.

[441] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/primaria-cluj-napoca-va-cumpara-locuinte-sociale/

Alocarea locuințelor sociale

La nivel național, locuințele sociale se repartizează de către consiliile locale, în baza unor criterii (cu punctaje asociate) pe care le stabilesc anual prin Hotărâre a Consiliului Local. Criteriile de la nivel local trebuie să respecte prevederile din Legea locuinței nr. 114/1996, dar consiliile locale pot adăuga criterii specifice care să reflecte condițiile și nevoile de la nivel local, de a operaționaliza fiecare criteriu și de a decide prioritatea (punctajul) asociată fiecărui criteriu.

În România, în conformitate cu Legea locuinței nr. 114/1996, nu pot solicita locuințele sociale persoanele sau familiile care: (1) dețin în proprietate o locuință; (2) au înstrăinat o locuință după data de 1 ianuarie 1990; (3) au beneficiat de sprijinul statului în accesarea de credite și execuție pentru realizarea unei locuințe; (4) dețin, în calitate de chiriaș, o altă locuință.

Alocarea locuințelor sociale către beneficiari se face în funcție de punctajul total obținut de solicitant, calculat în baza metodologiei decise prin Hotărâre a Consiliului Local.

CASETA 19. Criterii de alocare a locuințelor sociale – practica la nivel național

Analizele[442] existente pe orașele mari din România asupra schemelor de alocare a locuințelor sociale, inclusiv a criteriilor, indicatorilor și punctajelor folosite de autoritățile locale, scot în evidență următoarele caracteristici comune:

- Deși, prin lege, venitul reprezintă criteriul eliminatoriu în accesarea unei locuințe sociale, în realitate criteriul privind veniturile joacă un rol mic în decizia de alocare a unei locuințe sociale. În schimb, stabilitatea financiară - adică, criteriile legate de existența unui loc de muncă și pensie - joacă un rol semnificativ în punctajul total. Altfel spus, în oarecare dezacord cu legea și documentele strategice443 asumate de Guvern, în orașele mari din țara noastră, persoanele cu venituri reduse (în sărăcie) nu reprezintă un grup prioritar pentru alocarea de locuințe sociale.
- Este de remarcat importanța mare acordată criteriului privind vechimea cererii pentru locuință socială, în condițiile existenței practicilor autorităților locale de a descuraja pe cei mai săraci și vulnerabili să depună aplicație.
- Situația locativă actuală este un criteriu important, mai ales că în multe municipii sunt depunctați solicitanții care au ocupat abuziv o locuință, care au beneficiat de chirie subvenționată anterior și care nu au respectat clauzele contractuale.
- Nivelul de educație reprezintă criteriul de maximă importanță în majoritatea marilor municipii.
- În contrast cu țările vestice și în dezacord cu legea și documentele strategice444 asumate de Guvern, în orașele mari din țara noastră, tinerii nu reprezintă un grup prioritar pentru alocarea de locuințe sociale. Nici măcar tinerii care părăsesc instituțiile de ocrotire socială la împlinirea majoratului nu primesc punctaje care să le asigure poziția de grup prioritar pentru alocarea de locuințe sociale.
- În contextul lipsei de coordonare între politicile de locuire socială și cele de asistență socială, în majoritatea orașelor mari din România, familiile monoparentale cu copii nu reprezintă un grup prioritar pentru alocarea de locuințe sociale.

Există, așadar, un cadru legal unic la nivel național, dar autoritățile publice locale joacă un rol esențial în modul în care reglementările sunt interpretate și puse în practică. Impactul asupra incluziunii sociale este mai degrabă redus, tocmai din cauza modului în care autoritățile locale definesc propriile metodologii/scheme de alocare a locuințelor publice disponibile. Acestea tind să prefere gospodăriile care ridică cele mai puține probleme (au studii superioare și venituri stabile), în detrimentul celor care au nevoie reală de o locuință socială. Mai general, criteriile stabilite de autoritățile locale referitoare la nivelul de educație, stabilitatea financiară sau domiciliul principal sunt în defavoarea persoanelor sărace și vulnerabile care de obicei nu au studii, nu au venituri regulate și, deseori, nu dispun de actele de identitate (reședință) necesare. Această situație este puternic corelată și cu faptul că, la nivel local, locuirea nu este văzută ca parte a unui pachet integrat de intervenție, acompaniată de servicii care să ajute gospodăria/ familia/ individul, dincolo de asigurarea unui adăpost.

[442] Stănculescu (coord.) et al. (2017), Blaj (2020), CRJ (2019) și pozițiile luate de Fundația Desire, Frontul Comun pentru Dreptul la Locuire, Căși sociale ACUM! și alții.

[443] Mai ales, *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020* (HG nr. 383/2015). Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale autorizează consiliile județene să sprijine accesul la locuințele pentru tineri de 18-35 de ani care nu-și pot permite obținerea unei locuințe la prețul pieței.

[444] *Strategia națională în domeniul politicii pentru tineret pentru perioada 2015-2020 (HG nr. 24/2015); Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020* (HG nr. 383/2015).

În municipiul Cluj-Napoca, criteriile de alocare a locuințelor sociale, precum și punctajele asociate unor criterii suplimentare care nu sunt menționate în lege au fost contestate și ulterior declarate discriminatorii și ilegale. Asociația Desire împreună cu 88 reclamanți persoane fizice au câștigat, în urma unui proces intentat Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca, „anularea în instanță a Hotărârilor 434/ 16.12.2015, 647/ 28.11.2016 și 65/ 31.01.2017 referitoare la criteriile de punctare pentru soluționarea cererilor de locuințe sociale, stabilirea listei provizorii de priorități, respectiv soluționarea contestațiilor privind alocarea locuințelor sociale" (Sentința Civilă Nr. 951/2018). În motivarea sentinței se menționează faptul că „Criteriile stabilite anual de către autoritățile locale, în vederea atribuirii unor locuințe sociale trebuie să vizeze departajarea persoanelor, nu să stabilească noi neeligibilități, autoritatea neavând abilitatea și competența legală de a stabili criterii de excludere de la acordarea locuințelor sociale, altele în afară de cele prevăzute de lege." Astfel, deși autoritățile publice au libertatea de a utiliza și alte criterii, acestea trebuie să respecte prevederile legislative naționale, „respectiv să nu prevadă condiții mai restrictive decât cele stabilite cu caracter general în lege."

Decizia dată în acest proces, precum și propunerile reprezentanților Căși sociale ACUM! au fost integrate în proiectul de modificare a HCL 150/2013, aprobat în 20.08.2020 prin Hotărârea 622/2020. Cu toate acestea, reprezentanții societății civile notează în continuare că „criteriul condițiilor de locuire continuă să nu aducă punctaj celor care locuiesc în condiții inadecvate și/ sau de supraaglomerare". Iar gospodăriile identificate ca aparținând unor așezări informale primesc 15 puncte, punctaj care nu le asigură imediat o locuință alternativă în cazul desființării acestor așezări. Cel mult le aduce un eventual loc mai bun pe „lista de priorități" alături de alte sute de persoane îndreptățite care așteaptă de ani sau zeci de ani de zile atribuirea unei locuințe sociale. Principala problemă cu noul proiect de HCL privind criteriile de alocare, o reprezintă menținerea unui criteriu care nu se regăsește nici în litera, nici în spiritul legii locuinței, punctarea cazurilor de excelență. Aici se vizează acordarea a 40 de puncte, mai mult decât persoanelor cu certificat de handicap sau mai mult decât persoanelor din zone de locuire informală. (...) Mai mult, noul proiect menține criteriul de eligibilitate care nu există în Legea Locuinței: neeligibilitatea celor care au ocupat abuziv imobile publice în gestiunea consiliului local. Astfel, le este restricționat accesul la locuințe tocmai și celor care au cea mai mare nevoie, oameni care în urma evacuărilor forțate au ajuns, de nevoie, să se adăpostească în spațiile pe care le-au găsit goale."[445]

Dincolo de criteriile de alocare a locuințelor sociale, faptul că cele mai multe locuințe sociale ajung să fie ocupate pe perioadă nedeterminată și ritmul de creștere a stocului este foarte lent, face ca întreaga discuție despre stoc și alocare de locuințe sociale să fie lipsită de conținut, din moment ce o locuință, odată ocupată, devine practic disponibilă doar după zeci de ani de zile. Pe aceste premise, stocul de locuințe sociale din Cluj-Napoca în prezent este virtual inexistent.

La începutul anului 2021, 100 dintre solicitanții de locuințe sociale cu cereri depuse în anul 2020 la primăria municipiului Cluj-Napoca, declarați eligibili pentru o locuință socială au lansat o scrisoare deschisă[446] autorităților publice prin care li se solicită (1) repartizarea a 222 de locuințe sociale, adică tuturor celor care au fost declarați eligibili și (2) alocarea sumelor necesare din bugetul public pe anul 2021, pentru crearea a 222 de locuințe sociale prin construcții noi, prin renovarea locuințelor vechi din proprietate de stat, prin renovarea altor spații care sunt în proprietatea Statului Român. Complementar acestui demers, Blocul pentru locuire a lansat o campanie „Locuințe sociale în 2 ani, nu 20!"[447] care își propune să presez autoritățile publice locale să limiteze la maxim 2 ani termenul în care pot fi distribuite locuințele sociale.[448] În cadrul acestei campanii a fost pregătit un proiect Hotărâre, însoțit de referatul doveditor cu intenția de a le depune la Consiliile Locale din București, Cluj și Timișoara pentru a adopta această măsură.

[445] Vincze et al. (2020: 58).
[446] Scrisoarea este disponibilă aici: https://casisocialeacum.ro/archives/5658/scrisoare-deschisa-catre-primaria-municipiului-cluj-napoca/?fbclid=IwAR1Re75m_83-WBUgjMuU8FVWKA2ToaHfAUFRHiTGw5qvgr7pfyj2m24rLkc
[447] https://bloculpentrulocuire.ro/proiectul-de-hotarare-pentru-consiliile-locale/
[448] Campania strânge semnături pe declic.ro și numără în februarie 2021 2150 de semnatari dintr-un număr necesar de 3000.

Beneficiarii și adecvarea locuințelor sociale la nevoile specifice ale acestora

Cadrul normativ în vigoare la nivel național prevede că principalii beneficiari ai locuințelor sociale sunt acele persoane sau familii „a căror situație economică nu le permite accesul la o locuință în proprietate sau închirierea unei locuințe în condițiile pieței". În plus, legea furnizează și criterii de prioritizare pentru locuințele sociale care acoperă alte categorii largi de populație, printre care tinerii cu vârste până la 35 de ani, invalizii de gradul I și II, persoanele cu handicap și altele. Există, de asemenea, numeroase categorii de beneficiari potențiali care au dreptul la o locuință, în conformitate cu legislația de asistență socială, dar cărora nu le este adresat nici un program național de locuire.[449]

În ceea ce privește profilul beneficiarilor de locuințe sociale din Cluj-Napoca nu există date disponibile. Absența unui sistem de monitorizare și evaluare a situației de la nivelul întregului sector de locuire socială (în Cluj-Napoca și, în general, în toate localitățile din România, precum și la nivel național) face a datele despre beneficiarii de locuințe sociale să fie păstrate doar în dosarele prin care aceștia au făcut solicitarea de locuințe sociale, să fie greu accesibile și practic imposibil de analizat. Din acest motiv nu există informații consolidate în prezent nici în ceea ce privește caracteristicile beneficiarilor de locuințe sociale, nici în ceea ce privește integrarea cu sistemele sociale de beneficii și prestații de care aceștia ar putea beneficia.

Costuri și datorii legate de locuințele sociale

În Cluj-Napoca, valoarea chiriei pentru o locuință socială la finalul anului 2020 varia între 0 – 214 RON/ lună pentru casă și 0 – 156 RON/ lună pentru apartament la bloc. În medie, un beneficiar de locuință socială plătește la casă aproximativ 70 RON, iar la bloc aproximativ 50 RON.[450] Costurile sunt similare celor din 2014.[451]

Deși costuri lunare cu chiria pentru o locuință socială sunt în general mici,[452] cumulate cu cele de la plata utilităților și pe fondul unor venituri scăzute care abia acoperă nevoile de bază ale beneficiarilor, se creează terenul propice pentru acumularea de datorii.[453] Problema datoriilor acumulate la chirie și plata utilităților este una spinoasă, atât din perspectiva beneficiarilor de locuințe sociale, cât și din cea a autorităților publice locale sau a opiniei publice/comunității. Datoriile sunt, în general, rezultatul unui cumul de factori structurali (absența unui venit adecvat, ocupația, nivelul educațional, costurile cu copiii, structura gospodăriei) sau contextuali (decesul unui membru de familie, boala/ dizabilitate sau schimbări în structura familiei, cum ar fi despărțirea sau apariția unui nou copil) și au un caracter dinamic, cel mai adesea de spirală care se afundă.[454] O dată intrați în această spirală, beneficiarilor le este foarte greu, adesea imposibil, fără ajutor exterior, să se redreseze.

Nu există informații înregistrate sistematic privind situația datoriilor la nivel de locuință socială în Cluj-Napoca. Datele colectate în cadrul sondajului privind locuirea socială desfășurat de Banca Mondială și MDRAP în 2014 arătau că la finalul anului 2014, din cele 1309 locuințe sociale,[455] 365 înregistrau datorii la plata chiriei și 35 la plata utilităților, fără a avea nici la acea dată o estimare a cuantumului datoriilor.

[449] O listă comprehensivă a acestora este cuprinsă în MDRAP (2016).
[450] Conform datelor puse la dispoziție de autoritățile publice locale, octombrie 2020.
[451] Conform declarațiilor din cadrul sondajului privind locuirea socială realizat de Banca Mondială și MDRAP în octombrie 2014.
[452] Chiria pentru o locuință socială este subvenționată de către autoritățile publice și nu ar trebui să depășească, conform legii, 10% din venitul lunar al chiriașului.
[453] Stănculescu și Neculau (2015).
[454] Williams și O'Brien (2003); Rugg și Kellaher (2016).
[455] Estimăm că răspunsul la chestionar a inclus și locuințele din fondul public, „locuințe cu caracter social", asociate adesea locuințelor sociale ca efect al caracteristicilor beneficiarilor aparținând grupurilor vulnerabile.

Legea nr. 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale prevede, la art. 25, obligațiile consiliilor locale de a asigura accesul persoanelor și familiilor marginalizate la serviciile publice de strictă necesitate (de exemplu apă, energie electrică, gaze naturale, termoficare etc).[456] Legea adaugă și obligația Guvernului de a institui măsurile necesare pentru prevenirea evacuării din locuințe a persoanelor defavorizate care au datorii la asociațiile de locatari/ proprietari. Cu toate acestea, sectorul de locuire socială din România, în general, este caracterizat de niveluri ridicate de îndatorare a beneficiarilor de locuințe sociale și de evacuări, cel mai adesea forțate, justificate prin acest cumul de datorii.

Locuințele sociale/ cu caracter social și zonele marginalizate

Grupările de locuințe sociale, precum cele în ansambluri de blocuri, reprezintă concentrări geografice de populație vulnerabilă și, ca efect, sunt asociate cu dezvoltarea „culturii sărăciei" și cu un risc crescut de segregare și ghetoizare.[457] Cu siguranță acest risc poate fi diminuat și controlat în cazul unei abordări integrate în care locuințele în cauză sunt „adecvate și conectate la oraș, și nu se află în zone poluate și subdezvoltate din punct de vedere infrastructural, și dacă, acolo unde este cazul, locatarii beneficiază de o protecție socială adecvată."[458]

În cazul municipiului Cluj-Napoca nu există suprapuneri flagrante de concentrări de locuințe sociale cu zone urbane marginalizate. Cu toate acestea, așa cum este discutat pe larg în capitolul privind zonele urbane marginalizate, în toate cele 5 ZUM identificate la nivelul municipiului există și locuințe aparținând, cel mai probabil, fondului locativ de stat, asociate la nivel conceptual, locuințelor sociale.[459] Prin comparație cu stocul de locuințe sociale, construite preponderent începând cu anii 2000,[460] stocul de locuințe cu caracter social sau din fondul locativ de stat este mult mai divers și mai vechi, mult mai predispus la concentrare de vulnerabilitate și inadecvare a condițiilor de locuit, fapt dovedit și de prezența acestui tip de locuire în zonele marginalizate din localitate.

Mai mult, locuințele din fondul locativ nu reprezintă un stoc de locuințe permanent deoarece pot fi retrocedate, se pot vinde chiriașilor sau pot fi scoase din circuitul locativ din diferite motive. Locatarii acestor locuințe sunt cei mai predispuși la evacuări forțate. În aceste cazuri, scoaterea rezidenților din imobile (spre exemplu, pentru demolarea acestora) nu este oficial considerată sau contabilizată ca fiind „evacuare". Nu intervine imediat serviciul de asistență socială care să facă o anchetă socială pentru a înțelege situația și a oferi sprijin și alternative acestora. Rezidenții nu sunt informați sau consultați, ci sunt considerați doar subiecți ai unei acțiuni de reinstaurare a ordinii publice, în forță, dacă este necesar.

6.10.4.3. Alte tipuri de ajutor financiar pentru locuire

Pe lângă construcția de locuințe sociale și/sau achiziționarea acestora de pe piața liberă, la nivelul municipiului Cluj-Napoca este disponibil și un ajutor la plata chiriei,[461] oferit prin intermediul serviciului de protecție socială. Acest ajutor se acordă pe o perioadă de 12 luni, cu posibilitatea de prelungire până la maximum 36 de luni.

[456] Consiliile locale pot încheia convenții cu furnizorii de servicii, prin care se angajează să suporte o parte din datoriile pe care le au persoanele și familiile.
[457] Gray et al. (2013), Thornhill (2010), van Ham și Manley (2009), Stănculescu și Berevoiescu (2004), Swinkles et al. (2014).
[458] Vincze (2019) Punct de vedere Asupra proiectului de HCL „Procedura de achiziție de pe piața liberă a unor imobile de locuințe cu destinația de locuințe sociale" în https://www.criticatac.ro/punct-de-vedere-asupra-proiectului-de-hcl-procedura-de-achizitie-de-pe-piata-libera-a-unor-imobile-de-locuinte-cu-destinatia-de-locuinte-sociale/
[459] În chestionarul de validare a ZUM din municipiul Cluj-Napoca, în toate zonele validate au fost semnalizate locuințe sociale. Sub această pălărie largă au fost incluse, de exemplu, și casele modulare din Pata-Rât, dar și locuințele deținute de de autoritatea publică locală în blocurile de pe strada Byron.
[460] Conform informațiilor colectate în cadrul sondajului privind locuirea socială realizat de Banca Mondială și MDRAP în octombrie 2014.
[461] https://primariaclujnapoca.ro/social/ajutor-pentru-plata-chiriei/

Acest ajutor este dedicat:

- tinerilor în vârstă de până la 35 de ani, proveniți din structurile rezidențiale ale Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului, cu domiciliul/ reședința pe raza municipiului Cluj-Napoca, singuri sau cu familia legal constituită;
- persoanelor singure/ familiilor aflate în evidențele DASM care în urma anchetei sociale, pot fi încadrate în categoria persoanelor marginalizate social sau în risc de marginalizare socială, cu domiciliul/reședința pe raza municipiului Cluj-Napoca;
- victimelor violenței domestice cu domiciliul/reședința pe raza municipiului Cluj-Napoca.

Pentru a beneficia de acest ajutor, solicitantul trebuie (1) să fie cetățean român, cetățean al altui stat sau apatrid, cu reședința/domiciliul în municipiul Cluj-Napoca de minimum 24 luni anterior datei depunerii cererii;[462] (2) să nu aibă în proprietate o locuință și să nu fi înstrăinat o locuință în ultimii 10 ani; (3) să nu beneficieze de o locuință din fondul locativ de stat; (4) să nu fi beneficiat de sprijinul statului în credite pentru închiriere/construire de locuință sau alte programe aprobate prin legislația în vigoare. De asemenea, pentru a putea beneficia de acest tip de ajutor, nivelul veniturilor nete lunare nu trebuie să depășească 2000 lei în cazul unei persoane singure și până la 4650 de lei în cazul unei familii cu șase membri.

Nu pot beneficia de acest drept persoanele singure/familiile care dețin unul sau mai multe bunuri din Lista bunurilor prevăzută H.G. nr. 50/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat sau care nu și-au achitat taxele și impozitele față de bugetul local.

Alocările financiare pentru acest tip de ajutor au depășit și în 2019 și în 2020 300 mii de lei. De la un an la altul, interesul arătat pentru acest sprijin s-a dublat, atât în termeni de dosare depuse, cât și în ceea ce privește dosarele în plată (vezi figura de mai jos).

FIGURA 344. Sprijinul acordat pentru plata chiriei

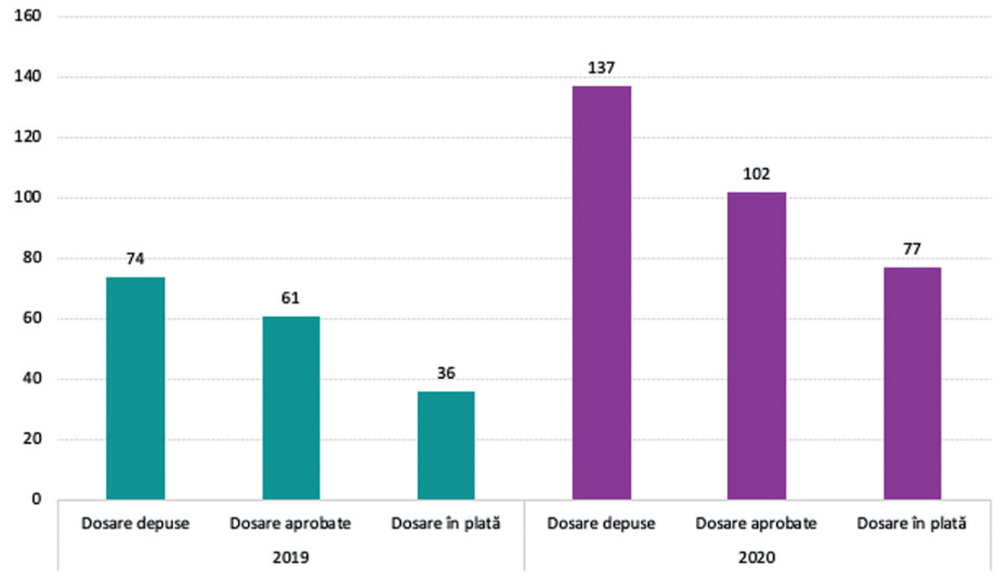

Sursa: Date puse la dispoziție de autoritățile publice, decembrie 2020.

[462] Excepție fac tinerii proveniți din structurile rezidențiale ale Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului și victimele violenței domestice.

Cu toate acestea, măsura a fost primită cu reticență de reprezentații societății civile. În Punctul de vedere[463] față de Metodologia de Lucru privind acordarea ajutorului pentru plata chiriei persoanelor singure/familiilor rezidente pe raza municipiului Cluj-Napoca" Vincze notează că „inițiativa aceasta este mai degrabă o măsură care susține piața de locuințe decât o măsură de incluziune locativă sau de reducere a riscului reproducerii marginalizării sociale în mod sustenabil." Mai mult, „în unele din punctele sale Metodologia nu respectă prevederile legii pentru prevenirea și combaterea marginalizării sociale, deci nu face ceea ce promite că ar face față de persoanele fără adăpost: măsurile propuse nu îi susțin pe cei cu veniturile cele mai reduse; nu susțin persoanele beneficiare de venit minim garantat; nu iau în considerare condițiile locuirii sărace și precare, adică privarea locativă, supraaglomerarea, nesiguranța, locuirea informală sau locuirea în medii toxice sau nesigure; eliberează Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca de obligația de a asigura locuință adecvată pentru persoanele marginalizate social."

Referințe bibliografice

Agenția de Dezvoltare Regională Nord Vest (2015) ***Studiu pentru actualizarea documentelor strategice pentru Polul de Crestere Cluj-Napoca aferente perioadei de programare 2014-2020***. Disponibil la adresa https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/23657/Actualizare_SIDU_ZMC.pdf

Agenția de Dezvoltare Regională Nord Vest (2020) ***Programul Operațional Regional Nord-Vest 2021-2027***. Versiunea 1 Disponibil la adresa https://www.nord-vest.ro/wp-content/uploads/2020/10/POR-NV-2021-2027-29sept20-draft1-1.pdf

Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială (2017a) Raport privind verificarea accesului neîngrădit al persoanelor cu dizabilități la mediul fizic – accesibilizarea trotuarelor. CLUJ_RTJ_ACC. trotuare-2017.pdf (mmanpis.ro)

Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială (2017b) Raport tematic județean privind Campania Națională de Control Verificarea accesului neîngrădit al persoanelor cu dizabilități la instituțiile publice și private. CLUJ_RTJ_Acces-2017.pdf (mmanpis.ro)

Agenția Națională pentru Romi (2020) ***Strategia Națională pentru Incluziunea Romilor 2021-2027***. Versiunea 1 iulie 2020. Disponibil la adresa http://www.anr.gov.ro/index.php/anr/proiecte-programe/703-strategie-incluziune-2020

Agenția Națională pentru Romi (2020a) ***Plan de Măsuri Locuire-Infrastructură iunie 2020***. Disponibil la adresa http://www.anr.gov.ro/index.php/anr/proiecte-programe/703-strategie-incluziune-2020

Agenția Națională pentru Romi (2020b) ***Plan de Măsuri Ocupare iunie 2020***. Disponibil la adresa http://www.anr.gov.ro/index.php/anr/proiecte-programe/703-strategie-incluziune-2020

Amnesty International (2013) Alungați la periferie. Cinci cazuri de evacuări forțate ale romilor în România, disponibil la adresa: https://www.amnesty.org/download/Documents/12000/eur390032013ro.pdf

Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopție (2020) Recomandări privind prevenirea și managementul situației generate de pandemia de COVID-19 în serviciile sociale. Disponibil la adresa: http://andpdca.gov.ro/

Banca Mondială (2020) ***Diagnosis of the situation of people with disabilities in Romania***. Unpublished report.

[463] Vincze (2018). https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/punct-de-vedere_metodologia-lucru_ajutor-chirie_Eniko-Vincze2018.pdf

Banca Mondială (2020) Barometrul urban. Calitatea vieții în orașele din România, disponibil la adresa https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/10/Barometru-Urban_Politica-Urbana-a-Romaniei-1.pdf

Banca Mondială (2015: 82) LOCUIREA ÎN ROMÂNIA: CĂTRE O STRATEGIE NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL LOCUIRII, disponibil la adresa: http://documents1.worldbank.org/curated/en/722941468586112365/pdf/106856-WP-v1-P150147-ROMANIAN-PUBLIC-RomaniaHousingRASOutputFinalHousingAssessmentROM.pdf

Berescu, C., Celac, M., Ciobanu, O. și Manolache, C. (2006) ***Locuirea și sărăcia extremă. Cazul romilor***. București: Editura Universitară Ion Mincu

Berescu, C., Celac M., Botonogu F, Marin V. și Balteanu A. (2007) ***Metodologie de reabilitare a locuirii în zone afectate de degradare fizică și excluziune socială.*** Raport nepublicat pregătit pentru Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice.

Blaj, G (2020) ***Excluziunea instituțională de la locuirea socială***, Teză de doctorat, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, în curs de publicare.

Blaj, G., 2019, ***Locuirea socială din România – un sector pierdut în tranziție***, Revista Transilvană de Ştiințe Administrative 2(45) / 2019, pp. 16-30.

Botonogu, F. (coord.) (2011) ***Ferentari. Comunități ascunse***. Centrul de Politici pentru Roma și Minorități. București: Editura Expert.

Briciu, C. (2016) „Politici sociale de locuire", ***în Calitatea Vieții***, XXVII, nr. 1, 42–62.

Călian, D., Rostaș, G. (2019) Comunitatea de pe Rampă - Pata Rât. Închiderea cercului – Vulnerabilitatea locuirii romilor și interesele din domeniul locuirii. Centrul de Resurse Juridice (CRJ) și Romani CRISS - Centrul Romilor pentru Intervenție Socială și Studii. Disponibil la adresa: http://www.crj.ro/wp-content/uploads/2020/02/Locuire-romi-Pata-R%C3%A2t-final.pdf

Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități (2013) ***Cercetare privind situația accesului la educație al copiilor cu dizabilități.*** Disponibil la adresa: http://www.cedcd.ro/romania-minte-cu-nerusinare-la-onu/

Centrul pentru Resurse Juridice (2019) ***DREPTUL LA LOCUIRE ADECVATĂ ÎN MUNICIPIUL BUCUREŞTI***, disponibil la adresa: http://www.crj.ro/dreptul-la-locuire-adecvata-in-municipiul-bucuresti/

Chiriacescu, Diana (2014) ***Rezultatele a patru focus-grupuri cu familii de copii cu dizabilități neuromotorii din București, și județele Giurgiu, Argeș,și Neamț***. Procesul de planificare strategică pentru perioada 2015-2020 pentru Asociația de Sprijin a Copiilor Handicapați Fizic România (ASCHF-R).

Comisia Europeană (2018) ***Panorama: Politica de coeziune: toate pânzele sus către un viitor mai inteligent***. Disponibil la adresa https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag65/mag65_ro.pdf

Comisia Europeană ***Manual de Simplificări. 80 măsuri de simplificare în politica de coeziune 2021-2027.*** Disponibil la adresa https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/simplification_handbook_ro.pdf

Consiliul Județean Cluj, Direcția Generală de Asistența Socială și Protecția Copilului (2018) ***Revizuire Strategia județeană de dezvoltare a serviciilor sociale în domeniul asistenței sociale și protecției copilului pe termen mediu (2014 – 2016) și lung (până în 2020)***. Disponibil la adresa https://dgaspc-cluj.ro/documents/Revizuire%20Strategia%20judeteana%20a%20serviciilor%20sociale%20.pdf

Curtea de Conturi a României (2020) Gestionarea resurselor publice în perioada stării de urgență. Raport special realizat la solicitarea Parlamentului României. Disponibil la adresa: http://www.curteadeconturi.ro/Publicatii/Raport_stare_urgenta_11082020.pdf

DGASPC Cluj (2019) Raport de activitate 2019 RAPORT DE ACTIVITATE (dgaspc-cluj.ro)

Dohotaru, A., Harbula, H., Vincze, E. (2016) Pata, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca.

EC/DG REGIO - European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy (2020) REPORT ON THE QUALITY OF LIFE IN EUROPEAN CITIES, 2020, disponibil la adresa: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/qol2020/quality_life_european_cities_en.pdf

ERRC – Centrul European pentru Drepturile Romilor (2012) Mutați din oraș. Un raport al Centrului European pentru Drepturile Romilor. Cetățeni români de etnie romă evacuați la groapa de gunoi, disponibil la adresa: http://www.errc.org/uploads/upload_en/file/romania-report-pata-rat-17-dec-2012-ro.pdf

EUAFR - European Union Agency for Fundamental Rights (2009) ***EU Charter of Fundamental Rights***, Article 34 - Social security and social assistance.

Eurostat (2016) Urban Europe statistics on cities, towns and suburbs. https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7596823/KS-01-16-691-EN-N.pdf/0abf140c-ccc7-4a7f-b236-682effcde10f

Farkas, E. (2017) Ei curăță zona și noi suntem mereu alungați, Cărămida Ziarul dreptății locative, nr. 1, octombrie 2017.

Florea, I., Vincze, E. (2019) Salarii mici – costuri mari cu locuirea. Soluție: creșterea fondului de locuințe publice, Cărămida Ziarul dreptății locative Nr 9 Noiembrie 2019, disponibil la adresa: https://bloculpentrulocuire.ro/wp-content/uploads/2019/12/CARAMIDA-Nr-9-bloc-online.pdf

Fundația Desire (2014) Sesizare cu privire la efectele de marginalizare socială ale unei evacuări forțate posibile de pe strada Stephenson nr. 15, disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/sesizare-primarie-stephenson_2014.pdf

Fundația Desire (2014b) PATA CLUJ-NAPOCA RÂT ROMA SOCIO-TERRITORIAL SEGREGATION AND GHETTOIZATION. LOCAL ACTIVIST PERSPECTIVES 2010-2014, disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/antisegregation_activism_Cluj_3.pdf

Fundația Desire (2015a) Document zonal privind situația locativă din strada Stephenson George nr. 15, Cluj-Napoca, https://casisocialeacum.ro/archives/1793/cazuri-nesiguranta-locativa/

Fundația Desire (2016a) Document zonal privind colonia Dallas din Cluj-Napoca. Istoria, situația locativă și propuneri, disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/document-zonal_Dallas2.pdf

Fundația Desire (2016b) Document zonal privind Casele modulare - str. Platanilor. Istoria, situația locativă și propuneri, disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/document-zonal-case-modulare_FINAL2.pdf

Fundația Desire (2016c) Document zonal privind str. Cantonului f.n. din Cluj-Napoca, Istoria, situația locativă și propuneri, disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/document-zonal-cantonului_FINAL2.pdf

Gray, P., Keenan, M., McAnulty, U., Clarke, A., Monk, S. and Tang, C. (2013) Research to inform a fundamental review of social housing allocations policy, Report 2: Best practice approaches to accessing and allocating social housing in Britain and the Republic of Ireland, University of Ulster and University of Cambridge, http://uir.ulster. ac.uk/29119/1/social-housing-allocations-report2.pdf

Grădinaru, Ciprian (2014) ***Evaluarea fenomenului „copiii și tinerii străzii" Cercetare socială de tip cantitativ***. București: Salvați Copiiii. Disponibil la adresa aced789d-934e-4f3b-a9a5-a2ac3094e002.pdf (salvaticopiii.ro)

Grădinaru, Ciprian, Stănculeanu, Diana (2013) ***Abuzul și neglijarea copiilor: Studiu sociologic la nivel național***. Organizația Salvați Copiii și MMFPSPV. București: Speed Promotion. Disponibil la adresa http://www.salvaticopiii.ro/upload/p0002000100000002_Studiu%20-%20abuzul%20si%20neglijarea%20copiilor.pdf

Horga, Irina, Jigău, Mihaela (coord.) (2010) ***Situația copiilor cu cerințe educative speciale incluși în învățământul de masă.*** UNICEF. București: Vanemonde. Disponibil la adresa: http://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Situatiacopiilor-cu-cerinte-educative-speciale-inclusi-in-invatamantul-de-masa.pdf

Inspectoratul Școlar Județean Cluj (2020) ***Raport privind starea învățământului preuniversitar clujean, anul școlar 2019-2020***. STAREA ȘI CALITATEA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PREUNIVERSITAR CLUJEAN (isjcj.ro)

Institutul Național de Sănătate Publică, Centrul Național de Evaluare și Promovare a Stării de Sănătate (2019) ***Raportul național de sănătate a copiilor și tinerilor din România*** Raport-National-de-Sanatate-a-Copiilor-si-Tinerilor-din-Romania-2019.pdf (gov.ro)

Institutul Național de Sănătate Publică (2019) Raportul național al stării de sănătate a populației 2018. Disponibil la adresa https://insp.gov.ro/sites/cnepss/rapoarte/

Institutul Național de Sănătate Publică (2019) ***Ziua Mondială a Contracepției***. Analiza-de-situatie-ZMC-2019.pdf (gov.ro)

Institutul Național de Statistică (2020) ***Dimensiuni ale incluziunii sociale în România, în anul 2019***. Disponibil la adresa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/dimensiuni_ale_incluziunii_sociale_in_romania_2019.pdf

Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (2017) ***Studiul de referință la nivelul zonelor vizate de Strategia de dezvoltare locală: zona funcțională, zonele distincte și zona urbană marginalizată***

Malgesini, Graciela (2020) ***The impact of COVID-19 on people experiencing poverty and vulnerability. Rebuilding Europe with a social heart***. Annex 1, 2. European Anti Poverty Network (EAPN). Disponibil la adresa https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2020/07/EAPN-EAPN_REPORT_IMPACT_COVID19-4554.pdf

MDRAP (2016) ***Strategia Națională a Locuirii. Proiect. Document de lucru***, document pus în consultare publică la 28 iulie 2016, disponibil la: http://www.mdrap.ro/hg-pentru-aprobarea-strategiei-nationale-a-locuirii

Ministerul Fondurilor Europene (2020a) ***Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2020.*** Versiune 1 octombrie 2020. Disponibil la adresa http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/

Ministerul Fondurilor Europene (2020b) ***Programul Operațional Educație și Ocupare***. Versiune

1 octombrie 2020. Disponibil la adresa http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/

Ministerul Muncii și Justiției Sociale (2018) ***Ghid de bune practici pentru 100 de servicii sociale in Romania in anul 2018 - Anul Centenar al Marii Uniri.*** Ghid_bune_practici_servicii_sociale_28012019.pdf (mmuncii.ro)

Ministerul Muncii și Protecției Sociale (2020) Proiect de Hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Strategiei naționale privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2021-2027 a Planului de acțiune pentru perioada 2021-2027, disponibil la adresa: http://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparenta/proiecte-in-dezbatere/6180-20201222-proiecthg-sn-incluziune-sociala21-27

Moisă, F., Vincze, E. (coord.) (2014) CLUJ 2020 – ORAȘ INCLUZIV "INCLUZIUNEA SOCIALĂ – direcție strategică de dezvoltare pentru municipiul Cluj-Napoca 2020" Document final elaborat de WG Incluziune Socială, disponibil la adresa: http://cmpg.ro/wp-content/uploads/2014/02/Clujul_incluziv_13_febr2014_FINAL.pdf

OECD (2020a) Protecting People and Societies. Disponibil la adresa: https://www.oecd.org/inclusive-growth/resources/COVID-19-Protecting-people-and-societies.pdf

OECD (2020b) Supporting livelihoods during the COVID-19 crisis: closing the gaps in safety nets. Disponibil la adresa: https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=132_132985-hrr3dbjimj&title=Supporting-livelihoods-during-the-COVID-19_crisis&utm_source=Adestra&utm_medium=email&utm_content=Social&utm_campaign=ELS%20Newsletter%20May%202020&utm_term=demo

Pásztor G., (2013) SEGREGARE URBANĂ. Abordări cantitative și calitative ale fenomenului la nivelului orașului Cluj, Rezumatul tezei de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Școala Doctorală Sociologie.

Preda, M. (coord.) (2009) ***Riscuri și inechități sociale în România. Raportul Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Riscurilor Sociale și Demografice***. Iași: Polirom. Disponibil la adresa: http://www.presidency.ro/static/CPARSDR_raport_extins.pdf

Primăria Municipiului Cluj-Napoca (2014) ***Strategia Incluziunii Sociale Cluj-Napoca 2020.*** Disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/inlc-soc-cluj2020_20ian.pdf

Primăria Municipiului Cluj-Napoca (2020) ***Raport de activitate pentru anul 2019 Emil Boc – Primarul municipiului Cluj-Napoca***. Disponibil la adresa: https://files.primariaclujnapoca.ro/2020/01/06/Raport-2019.pdf

PUZ (2019) Elaborare Plan Urbanistic Zonal - strada Traian și strada Daniil Bărceanu, număr proiect 125/2018. Disponibil la adresa: https://files.primariaclujnapoca.ro/2020/08/12/PARTE-SCRISA.pdf

PUZ (2020) ELABORARE P.U.Z. DE RESTRUCTURARE PENTRU CONSTRUIRE ANSAMBLU MULTIFUNCTIONAL Amplasament: Judetul Cluj, Municipiul Cluj-Napoca, Bulevardul Muncii nr.2, str. Byron nr.1-3. Disponibil la adresa: https://files.primariaclujnapoca.ro/2020/07/03/parte-scrisa-m.pdf

Rughiniș, C. (2000) "Proiecte de dezvoltare în comunități de romi: Echilibrarea unei relații asimetrice", in ***Revista de cercetări sociale***, nr. 3-4, pp. 77-96.

Rugg J., Kellaher, L. (2016) ***Social Housing Tenants and Household Economics. Three years in the lives of g15 tenants***, Final report, Center for Housing Policy, University of York, disponibil la adresa: https://www.york.ac.uk/media/chp/documents/2016/Qualitative%20report.pdf

Stativă, Ecaterina, Stoicescu, Silvia, Nanu, Michaela, Moldovanu, Florentina (coord.) (2011) ***Evaluarea eficienței intervențiilor incluse în programele naționale privind nutriția copiilor sub 2 ani***. Disponibil la adresa http://portal-iomc.ro/c/document_library/get_file?uuid=6f9e4d5f-b5ec-42f7-a7c1-67fa44e2ab87&groupId=10138

Stănculescu, M. S. (coord.), Marin, M., Blaj, G., Corad, B., (2020) Romania: collecting just in time feedback on COVID-19 pandemic in vulnerable communities, vol 1-4, Banca Mondialpă, raport nepublicat.

Stănculescu, M. S. (coord.), Marin, M., Buligescu, B., Blaj, G., 2017, ***Serviciile sociale în România - Stare de fapt și provocări: servicii de locuire socială***, București: Editura Pro Universitaria, ISBN: 978-606-26-0855-2

Stănculescu, M. S., Neculau, G. (2015) ***Analiza locuirii sociale în mediul urban din România***. Raport Banca Mondială pentru MDRAP

Stănculescu, Manuela Stănculescu, Marin, Monica, Popp, Alina (2012) ***Being a Child in Romania. A Multidimensional Diagnosis.*** UNICEF, București: Vanemonde. Disponibil la adresa: http://www.unicef.org/romania/Being_a_child.pdf

Stănculescu, M.S. și Berevoescu, I. (coord.) (2004) ***Sărac lipit, caut altă viață***. București: Nemira. Disponibil la adresa: https://bibliotecadesociologie.ro/download/stanculescu-manuela-sofia-berevoescu-ionica-eds-2004-sarac-lipit-caut-alta-viata-fenomenul-saraciei-extreme-si-al-zonelor-sarace-in-romania-2001-bucuresti-nemira/

Stănculescu, Manuela Sofia, Grigoraș, Vlad, Teșliuc, Emil, Pop, Voichița (coord.), Marin, Monica, Iamandi-Cioinaru, Cătălina, Blaj (Neculau), Georgiana, Corad, Bogdan, Trocea, Andreea (autori) (2016) ***România: Copiii din sistemul de protecție a copilului – 2014***. Banca Mondială și UNICEF. București: Editura Alpha MDN. Disponibil la adresa http://documents.worldbank.org/curated/en/908641501687236706/pdf/117869-PUB-ROMANIAN-P147269-584p-RomaniaChildreninPublicCareRO.pdf

Swinkels, R., Stănculescu, M.S., Anton, S., Koo, B., Man, T. și Moldovan, C. (2014) The Atlas of Urban Marginalized Areas in Romania. Proiect "Elaboration of Integration Strategies for Urban Poor and Disadvantaged Communities". București: Banca Mondială. Disponibil la adresa: http://backend.elard.eu/uploads/wb-project-in-ro/atlas_24april_en.pdf

Tarnovschi, D. (coord.) (2012) ***Situația romilor în România, 2011. Între incluziune socială și migrație***. Raport de țară în cadrul proiectului "EU INCLUSIVE – transfer de date și experiențe privind integrarea pe piața muncii a romilor între România, Bulgaria, Italia și Spania" POSDRU/98/6.4/S/63841, implementat de Fundația Soros România. Disponibil la adresa: http://www.soros.ro/ro/publicatii.php#

Toth, Alexandru (2013) ***Evaluarea nevoilor și așteptărilor părinților cu copii cu handicapuri neuromotorii***. Raport cercetare calitativă. București: Sociometrics. Disponibil la adresa http://www.aschfr.ro/doc/Raport%20cercetare%20calitativa%20-%20Centrul%20de%20zi%20Aurora.pdf

Teșliuc, Emil, Grigoraș, Vlad, Stănculescu, Manuela Sofia (coord.) (2015) ***Studiu de fundamentare pentru Strategia națională privind reducerea sărăciei și creșterea incluziunii sociale 2015-2020***. Disponibil la adresa: http://documents.worldbank.org/curated/en/465051467995789896/pdf/103191-WP-P147269-Box394856B-PUBLIC-Background-Study-ROMANIAN.pdf.

UNICEF (2020a) Rapid Assessment of the Situation of Children and their Families, with a focus

on the vulnerable ones, in the context of the COVID-19 outbreak in Romania. Round 1. Bucharest: UNICEF Romania. Disponibil la adresa: https://www.unicef.org/romania/documents/rapid-assessment-situation-children-and-their-families-focus-vulnerable-ones-context-0

UNICEF (2020b) Rapid Assessment of the Situation of Children and their Families, with a focus on the vulnerable ones, in the context of the COVID-19 outbreak in Romania. Round 2. Bucharest: UNICEF Romania. Disponibil la adresa: https://www.unicef.org/romania/documents/rapid-assessment-situation-children-and-their-families-focus-vulnerable-ones-context-0

UNICEF Romania (2006) ***Children on the Brink - A focused situation analysis of vulnerable, excluded and discriminated children in Romania.*** Disponibil la adresa: http://www.unicef.org/romania/sitan_engleza.pdf

UNICEF (2014) ***Cunoştinţe, atitudini şi practici parentale ale familiilor şi persoanelor care îngrijesc copii cu vârsta între 0-6 ani.*** UNICEF România. www.unicef.ro

UNDP și UBB (2012) Participatory assessment of the social situation of the Pata Rât and Cantonului area, disponibil la adresa: https://issuu.com/pata-cluj2/docs/ubb_-_participatory_assessment_para

Uniunea Europeană și UN-Habitat (United Nations Human Settlements Programme) (2016) The State of European Cities 2016 Cities leading the way to a better

Van Ham, M., Manley, D. (2012) Segregation, Choice Based Letting and Social Housing: How Housing Policy Can Affect the Segregation Process, Disscusion Paper Series, Discussion Paper No. 6372, disponibil la adresa: https://www.iza.org/publications/dp/6372/segregation-choice-based-letting-and-social-housing-how-housing-policy-can-affect-the-segregation-process

Vincze, Enikó (2012) Rampa de gunoi: spațiul marginalității urbane avansate rasializate în România de azi. CriticAtac. Disponibil la adresa: http://www.criticatac.ro/rampa-de-gunoi-spaiul-marginalitii-urbane-avansate-rasializate-romania-de-azi/.

Vincze, E. (2016) Angajament local pentru incluziunea romilor. Studiu la nivel de localitate Cluj-Napoca (România), Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) pentru proiectul Angajament local pentru incluziunea romilor, disponibil la adresa: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/local-engagement-roma-romania-cluj-napoca_ro.pdf

Vincze, E. (2018)PUNCT DE VEDERE față de "Metodologia de Lucru privind acordarea ajutorului pentru plata chiriei persoanelor singure/familiilor rezidente pe raza municipiului Cluj-Napoca"disponibil la adresa: https://www.desire-ro.eu/wp-content/uploads/punct-de-vedere_metodologia-lucru_ajutor-chirie_Eniko-Vincze2018.pdf

Vincze, E., Zamfir, G., Liță, A., Mireanu M. (2020) Locuirea în Cluj-Napoca. Fondul locativ, dezvoltare imobiliară și evacuări, Cluj-Napoca: Editura Fundației Desire, 2020, ISBN 978-973-88933-8-2, disponibil la adresa: https://casisocialeacum.ro/wp-content/uploads/2020/09/Locuirea-in-Cluj-Napoca-v1-pages.pdf

Williams, L., O'Brien, M. (2003) ***The Dynamics of Debt for Low Income Families***, New Zealand Council of Christian Social Services, disponibil la adresa: https://www.researchgate.net/profile/Lewis_Williams4/publication/263200422_The_Dynamics_of_Debt_for_Low_Income_Families/links/0deec53a2807a17817000000/The-Dynamics-of-Debt-for-Low-Income-Families.pdf

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.11.1. Cultura în Zona Metropolitană Cluj. Diagnoză/697
6.11.1.1. Dimensiunea și specificul culturii clujene/697
6.11.1.2. Infrastructura culturală/702
6.11.1.3. Condițiile socio-economice ale muncii culturale/706
6.11.1.4. Participare culturală, consum cultural/707
6.11.1.5. Vitalitate culturală. Poziționare în context național și European/712
6.11.1.6. Analiza nevoilor și priorităților sectorului cultural/717
6.11.1.7. Impactul pandemiei Covid-19 asupra sectorului cultural/718
6.11.2. Artă și Cultură/721
6.11.2.1. Arte vizuale/721
6.11.2.2. Artele Spectacolului/722
6.11.2.3. Muzica clasică/723
6.11.2.4. Patrimoniu/723
6.11.2.5. Arta în spațiul public și intervențiile culturale/728
6.11.2.6. Evenimente și festivaluri/729
6.11.2.7. Educație artistică/733
6.11.3. Industrii Culturale și Creative/734
6.11.3.1. Film/736
6.11.3.2. Design/738
6.11.3.3. Industria muzicală/738
6.11.3.4. Edituri și publicații/739
6.11.4. Contribuția culturii la dezvoltarea Zonei Metropolitane Cluj/739
6.11.5. Turism/742
6.11.5.1. Valorificarea turistică actuală și circulația turistică/742
6.11.5.2. Amenajările turistice/743
6.11.5.3. Circulația turistică/745
6.11.5.4. Tipologia turistică/747

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 345. Distribuția spațiilor culturale în Zona Metropolitană Cluj/699
FIGURA 346. Numărul organizațiilor culturale din Cluj-Napoca și Zona Metropolitană/699
FIGURA 347. Distribuția pe domenii a finanțării nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pe baza Legii 350/2005 în 2019/701
FIGURA 348. Distribuția fondurilor nerambursabile pentru cultură pe tipuri de activități (2019) – comparație cu Ciclul de producție culturală (UNESCO)/701

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism

FIGURA 349. Distribuția bibliotecilor publice în Cluj-Napoca/705
FIGURA 350. Distribuția bibliotecilor publice în Zona Metropolitană Cluj/705
FIGURA 351. Distribuția spațială a căminelor culturale din județul Cluj/706
FIGURA 352. Evoluția numărului de cititori activi din biblioteci în perioada 2011-2018/708
FIGURA 353. Vizitatori în muzee și colecții publice în Cluj-Napoca/709
FIGURA 354. Vizitatori in muzee si colecții publice în Cluj-Napoca și ZMC în 2018/709
FIGURA 355. Spectatori și auditori la reprezentații artistice în Cluj-Napoca/710
FIGURA 356. Frecvența participării la spectacole în ultimele 18 luni (an de referință 2019)/710
FIGURA 357. Gradul de satisfacție în legătură cu diferite aspecte ale calității vieții în județul Cluj/711
FIGURA 358. Percepția asupra principalelor avantaje de a locui în județul Cluj/712
FIGURA 359. Scorurile obținute de Cluj-Napoca pentru sub-indicii care descriu vitalitatea culturală/713
FIGURA 360. Performanța orașelor pentru dimensiunile care descriu economia creativă/713
FIGURA 361. Indicele general al performanței culturale/714
FIGURA 362. Indicele general al performanței culturale pentru 9 orașe din țări post-comuniste/715
FIGURA 363. Scoruri pentru dimensiunile care descriu intensitatea vieții culturale/715
FIGURA 364. Scoruri pentru dimensiunile care descriu economia creativă/716
FIGURA 365. Scoruri pentru dimensiunile care descriu mediul favorizant/716
FIGURA 366. Scorul CCCM total și scorurile CCCM pe cele trei componente, ale orașelor din aceeași categorie de PIB și număr de locuitori/717
FIGURA 367. Estimarea impactului economic asupra sectorului cultural la nivel național/718
FIGURA 368. Proporția organizațiilor culturale care avut evenimente anulate în prima lună a pandemiei/719
FIGURA 369. Distribuția monumentelor de patrimoniu în Zona Metropolitană Cluj/724
FIGURA 370. Distribuția teritorială a Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, după tipul lor/725
FIGURA 371. Starea Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, în toamna anului 2019/726
FIGURA 372. Locurile de desfășurare ale festivalurilor din Cluj-Napoca în 2019/730
FIGURA 373. Distribuția festivalurilor în Zona Metropolitană Cluj în 2019/732
FIGURA 374. Numărul manifestărilor în spațiul public autorizate în Cluj-Napoca în 2018 și 2019/733
FIGURA 375. Evoluția cifrei de afaceri a firmelor din sectorul industriilor culturale în ZMC în perioada 2008 - 2018/735
FIGURA 376. Evoluția numărului mediu de salariați din industriile culturale în ZMC între 2008 – 2018/736
FIGURA 377. Abordări ale relației dintre cultură și dezvoltare/740
FIGURA 378. Numărul de unități de cazare turistică în Zona Metropolitană Cluj/743
FIGURA 379. Ponderea unităților de cazare din ZMC la nivelul județului Cluj, a celor din Cluj-Napoca din totalul unităților din ZMC și a celor din Cluj-Napoca raportate la județ/744
FIGURA 380. Evoluția capacității de cazare turistică în Cluj-Napoca/744
FIGURA 381. Ponderea locurilor din tipurile de unități de cazare din Cluj-Napoca în 2019/744
FIGURA 382. Unități de alimentație publică în ZMC, Cluj-Napoca și județul Cluj/745
FIGURA 383. Numărul sosirilor și cel al înnoptărilor în unități de cazare don ZMC/746
FIGURA 384. Numărul sosirilor, al înnoptărilor și durata medie a ședерii în ZMC/746
FIGURA 385. Numărul turiștilor din Cluj-Napoca, pe naționalități, în 2018/747
FIGURA 386. Scopul principal al călătoriei turiștilor străini/749

TABEL 76. Estimarea valorii financiare anuale a sectorului cultural și creativ din Cluj-Napoca/700
TABEL 77. Alocări financiare de la bugetul local Cluj-Napoca pentru domeniul cultural/700
TABEL 78. Lista principalelor spații destinate artei și culturii în Cluj-Napoca/703
TABEL 79. Cititori activi la biblioteci în ZMC în perioada 2011-2018/708
TABEL 80. Audiența spațiilor de spectacole și a muzeelor publice/708
TABEL 81. Estimarea publicului activităților și evenimentelor culturale din Cluj-Napoca în 2019/711
TABEL 82. Poziționarea comparativă a municipiului Cluj-Napoca din punct de vedere a șase dimensiuni care descriu vitalitatea culturală /708
TABEL 83. Bunurile culturale mobile din Județul Cluj, care fac parte din Patrimoniul Cultural Național/727
TABEL 84. Industriile culturale în Cluj-Napoca și în comunele din Zona Metropolitană Cluj în 2018/735
TABEL 85. Indicatori ai dinamicii sectorului film 2008-2018 în Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj/737
TABEL 86. Capacitatea de cazare în funcție de tipul unității de cazare/744

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism

6.11.1. Cultura în Zona Metropolitană Cluj. Diagnoză

În redactarea acestei analize, ne raportăm la cultură dintr-o perspectivă care, pe de o parte, abordează cultura ca factor de transformare socială și dezvoltare urbană și, pe de altă parte, radiografiază domeniul culturii în Cluj-Napoca și Zona Metropolitană pentru a identifica măsurile necesare pentru consolidarea sectorului cultural. Premisa acestei abordări este că rolul culturii de catalizator și de contributor direct la vitalitatea teritorială este strâns legat de dezvoltarea sectorului cultural și prezența cauzelor și condițiilor pentru un ecosistem cultural dinamic și sustenabil.

La nivelul Strategiei de Dezvoltare Urbană a Municipiului Cluj-Napoca (2014-2020) este deja prezentă această abordare a culturii. În chiar viziunea orașului (definită pentru orizontul 2027) cultura este menționată ca „factor transversal în organizarea comunității, devenind motorul transformării sociale și regenerării urbane". Documentul de față construiește pe aceeași abordare, care este actualizată și extinsă la nivelul Zonei Metropolitane.

În acest document ne referim la cultură ca la un domeniu care include arta și toate formele de expresie artistică, și, mai mult, include modurile prin care ne definim identitatea ca indivizi și comunități. Conform UNESCO, definim cultura ca un set de trăsături spirituale, materiale, intelectuale și afective distincte ale unei societăți sau ale unui grup social și cuprinde, pe lângă arte vizuale, muzică, teatru, dans, literatură etc și elemente definitorii pentru stilul de viață, sistemul de valori, tradițiile și credința respectivului grup.

În realizarea diagnozei sectorului cultural am apelat la numeroase surse de date: date oficiale primite de la Primăria Cluj-Napoca, date publice din bazele de date ale INS, ANAF și registrul național ONG, diferite rapoarte de cercetare și o serie de studii și date colectate de Centrul Cultural Clujean în ultimii ani, între care studiile din colecția Cluj Future of Work, destinate analizei muncii culturale și sectorului industriilor culturale din Zona Metropolitană Cluj.

Cu toate acestea, datele existente sunt fragmentate și incomplete, ceea ce impune și limitele analizei de față. Un recensământ al operatorilor culturali publici și privați, persoane fizice și juridice la nivelul Zonei Metropolitane Cluj și un observator de date despre cultură sunt demersuri necesare.

6.11.1.1. Dimensiunea și specificul culturii clujene

Datorită culturii sale vibrante, Cluj-Napoca este un oraș proeminent atât în România, cât și la nivel european. Putem vorbi de un profil cultural complex, cu multiple fațete: moștenirea istorică și diversitatea culturală, un patrimoniu material și imaterial valoros, tradiția universitară, instituții culturale cu o activitate de peste 100 de ani, un sector cultural independent dinamic, un calendar cultural intens, cu peste 3000 de evenimente în fiecare an, un portofoliu bogat în festivaluri și evenimente în spațiul public, un număr mare de spații culturale active, o participare culturală ridicată, o scenă artistică angajată social, un nivel ridicat de colaborare la nivel local în interiorul sectorului și intersectorial și o industrie culturală și creativă prolifică.

Această abundență și diversitate de operatori, spații și evenimente culturale de la nivelul municipiului contrastează însă cu resursele culturale limitate pe care le regăsim la nivelul celorlalte unități administrative din Zona Metropolitană Cluj (ZMC). În contextul unui document de planificare pentru ZMC, putem spune că viața culturală este în mare parte concentrată în zona centrală a orașului Cluj-Napoca și una dintre provocările majore ale următorului deceniu este asigurarea accesului cultural, care poate fi văzut în egală măsură ca un drept și ca un indicator de creștere a calității vieții, în zonele periferice ale orașului și în satele învecinate.

Cartografierea sectorului cultural este o sarcină dificilă, în lipsa unor instrumente de cercetare sistemice și a unor date oficiale robuste, care să ofere o imagine exhaustivă a sectorului public și privat.

Sectorul cultural public din ZMC este structurat astfel:

În Cluj-Napoca, funcționează 14 instituții publice de cultură. Între acestea se numără **cinci instituții de interes național, aflate în subordinea Ministerului Culturii**: Teatrul Național Lucian Blaga, Teatrul Maghiar de Stat, Opera Maghiară, Opera Națională Română și Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei (incl. Colecția de Istorie a Farmaciei) și **nouă instituții de cultură în subordinea Consiliului Județean**: Filarmonica de Stat Transilvania, Muzeul de Artă, Muzeul Etnografic al Transilvaniei (incl. Parcul Etnografic Romulus Vuia), Biblioteca Județeană Octavian Goga, Teatrul de Păpuși Puck, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Cluj, Școala Populară de Arte Tudor Jarda, Revista Tribuna și Revista Művelődés.

În 2019, bugetul acestor instituții a fost de 162.868.638 lei (cca 34.322.818 EUR), acestea deservind un public de cca 603.200 persoane[464].

Acestor instituții li se adaugă Biblioteca Academiei (din subordinea Academiei Române – Filiala Cluj), Biblioteca Central Universitară (în administrarea UBB); Muzeul de Speologie Emil Racoviță (sub tutela Primăriei Cluj-Napoca) și muzeele Universității Babeș Bolyai - Muzeul de Istorie al UBB, Muzeul Zoologic, Muzeul de Mineralogie și Geologie, Muzeul Botanic și Grădina Botanică, Muzeul de Paleontologie și Stratigrafie.

Mai funcționează aici o filială a Academiei Române, șase uniuni de creație sau filiale ale uniunilor de creație naționale, alături de șase universități sau departamente cu profil artistic în universități clujene și trei licee de artă. În cooperare cu UBB, o serie de centre culturale străine (german, francez, italian, britanic, brazilian, olandez, chinez etc) oferă programe culturale, cursuri de limbi străine și acces la fond de carte în alte limbi.

În satele din **Zona Metropolitană** funcționează Muzeul Apei, din subordinea Companiei de Apă Someș, în Florești și 10 biblioteci publice.

La nivelul Zonei Metropolitane regăsim câteva muzee private: Muzeul Kallós Zoltán din Răscruci, Muzeul Bivolului și Colecția Kelemen Ana/Muzeul Puci din Mera, Muzeul Etnografic/Satului Săvădisla și Muzeul Poarta de su' Feleac, un număr de organziații care se ocupă de promovarea patrimoniului imterial și material (în special castelele nobilimii maghiare), precum și un parc de scultptură contemporană Arkhai Sculpture Park, la Vlaha.

Sectorul cultural independent și privat din ZMC este structurat astfel:

La nivelul Zonei Metropolitane Cluj sunt active 5149 organizații neguvernamentale, dintre care 1085 au arta și/sau cultura ca obiect de activitate, respectiv 21% din totalul sectorului neguvernamental. În Cluj-Napoca se află 983 (90.6%) dintre organizațiile culturale, iar în restul ZMC își au sediul 102, respectiv 9.45% dintre organizațiile din domeniu.

[464] Prelucrare proprie pe baza datelor din rapoartele de management ale instituțiilor.

FIGURA 345. Distribuția spațiilor culturale în Zona Metropolitană Cluj

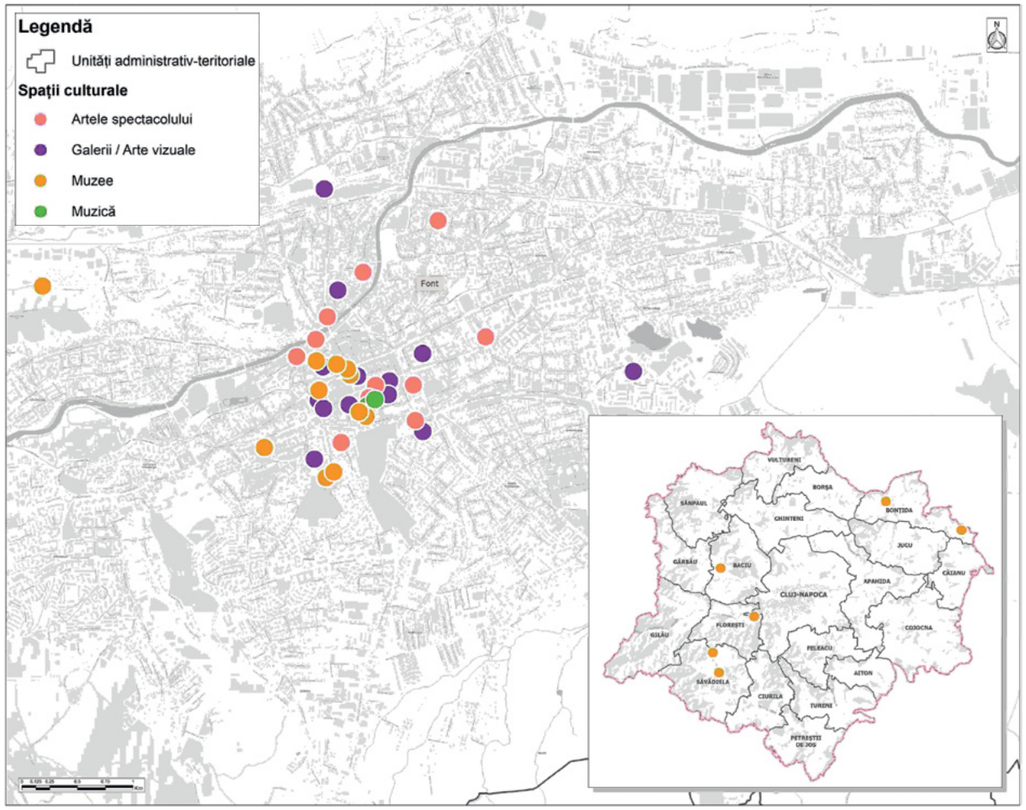

Sursa: Prelucrare proprie

FIGURA 346. Numărul organizațiilor culturale din Cluj-Napoca și Zona Metropolitană

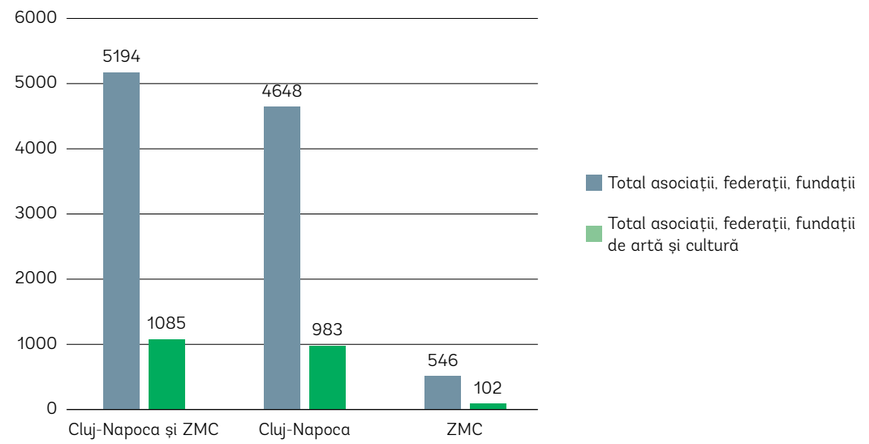

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor din Registrul Național ONG, Indexul persoanelor juridice fără scop patrimonial, 2020 (http://www.just.ro/en/registrul-national-ong/)

Conform datelor puse la dispoziție de Centrul Cultural Clujean, ca parte a diagnozei sectorului cultural clujean[465], 130 dintre organizațiile culturale din Cluj-Napoca au avut în 2018 un buget de cheltuieli de 37.449.280 lei (8.047.550 EUR), respectiv un buget de venituri de 42.334.722 lei (9.097.394 EUR), iar publicul deservit de 30 dintre aceste organizații a fost în 2019 de 378.650 de persoane.

Dimensiunea financiară a sectorului cultural

Considerând bugetele instituțiilor publice de cultură și valoarea veniturilor unei părți a sectorului cultural neguvernamental, putem estima că sectorul cultural din Cluj-Napoca însumează o cifră de afaceri anuală de peste 205.200.000 lei (43.420.000 EUR).

TABEL 76. Estimarea valorii financiare anuale a sectorului cultural și creativ din Cluj-Napoca

Estimarea valorii financiare anuale a sectorului cultural și creativ din Cluj-Napoca	lei	eur
Sectorul cultural public 2019	162.868.638	34.322.818
Sectorul independent 2018 (calcul pentru 130 organizații)	42.334.722	9.097.394
Industrii culturale și creative 2018	775.734.766	166.699.208

Sursa: Prelucrare CCC pe baza datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca, 2020

TABEL 77. Alocări financiare de la bugetul local Cluj-Napoca pentru domeniul cultural

An	Sumă alocată finanțărilor nerambursabile	Sumă alocată evenimentelor proprii
2015	10.309.000 lei	N/A
2016	11.395.000 lei	N/A
2017	10.031.000 lei	1.250.000 lei
2018	11.615.000 lei	1.800.000 lei
2019	11.988.000 lei	1.830.000 lei

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca, 2020

Primăria Cluj-Napoca nu are în subordine instituții publice de cultură. Astfel alocările financiare pentru cultură de la bugetul local al municipiului sunt limitate la nivelul fondului pentru finanțări nerambursabile de interes public și sumelor destinate organizării evenimentelor proprii (Zilele Clujului, Zilele Recoltei, Unirea Principatelor Române, Ziua Națională a României, Revelion). Pentru anul 2019, aceste sume cumulate se ridică la **13.818.000 lei** (385.653 EUR).

O analiză a distribuției finanțărilor nerambursabile pentru activități de interes general acordate în anul 2019 de municipiul Cluj-Napoca în baza legii 350/2005 relevă că cea mai mare parte a bugetului (78%) este dedicat proiectelor culturale, 9% celor de tineret, 5% proiectelor sociale, de sănătate și civice, 4% pentru evenimente sportive și 4% pentru evenimente ale comunității IT și de afaceri. Trebuie menționat faptul că finanțarea principală pentru structurile sportive se face dintr-o linie bugetară separată, evenimentele sportive, având în 2019 un buget total de 11.150.000 lei.

Din suma alocată culturii în 2019 de la bugetul local din Cluj-Napoca, în valoare de 9.606.700 lei, 65% din fonduri sunt destinate festivalurilor și evenimentelor culturale și 35% pentru alte tipuri de activități culturale – programe anuale, activități educaționale, publicații, turnee. Pentru a înțelege mai bine ecosistemul cultural clujean, analizând această distribuție a resurselor pe diferitele segmente ale ciclului de producție de valoare în cultură, observăm că aproape două treimi din fonduri sunt alocate pentru activități care sunt destinate diseminării produsului cultural

[465] Centrul Cultural Clujean, 2020, datele financiare au fost colectate din registrul ANAF, iar cifrele de audiență sunt colectate pe bază de chestionar.

finit, fie că e vorba de muzică, spectacole, filme etc și doar o treime pentru alte activități, care includ procese de creație și cercetare artistică, producția de conținuturi culturale noi și activități educaționale/de dezvoltare a publicului. În condițiile în care pentru oraș vitalitatea culturală, creativitatea și retenția talentului/capitalului uman creativ este importantă, lipsa susținerii fazelor destinate creației și producției din ciclul cultural nu poate duce decât la fragilizarea creatorilor și dezechilibrarea ecosistemului.

FIGURA 347. Distribuția pe domenii a finanțării nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pe baza Legii 350/2005 în 2019

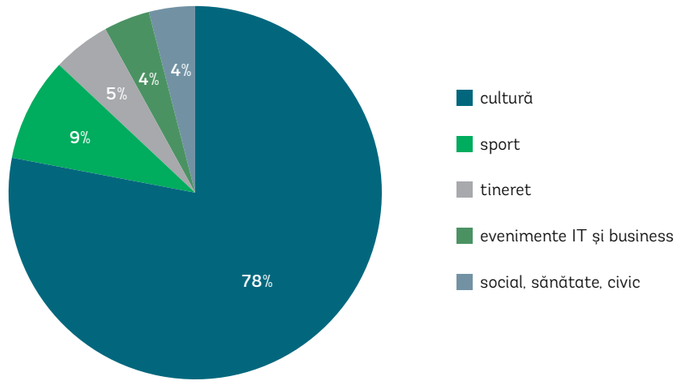

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca, 2020

FIGURA 348. Distribuția fondurilor nerambursabile pentru cultură pe tipuri de activități (2019) – comparație cu Ciclul de producție culturală (UNESCO)

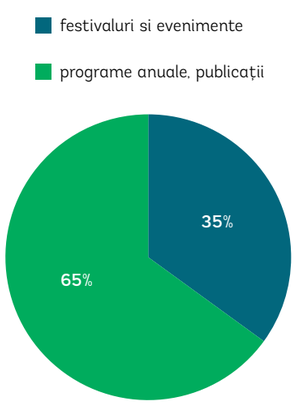

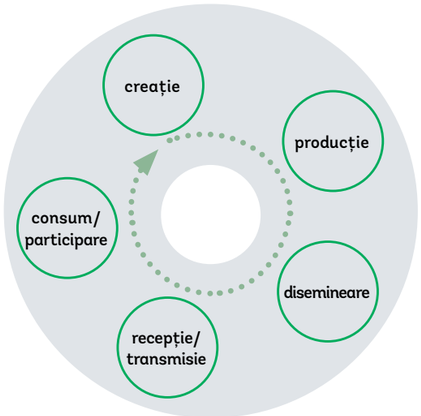

Ciclul de producție culturală, UNESCO

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca, 2020

6.11.1.2. Infrastructura culturală

În clasamentul realizat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală în cadrul studiului Vitalitatea culturală a orașelor din România (2019), Cluj-Napoca se află pe **primul loc în ceea ce privește infrastructura culturală publică,** între 46 de orașe din țară (studiul nu include orașul București). Această poziție se datorează numărului ridicat de instituții și așezăminte culturale, a numărului de locuri în săli de spectacole și cinematografe.

Specific pentru Cluj-Napoca este dinamismul spațiilor de producție și expunere artistică, dintre care un fenomen interesant în ultimii 10 ani este apariția unor huburi culturale și creșterea numărului de spații independente gestionate de artiști sau galerii independente (artist run spaces).

Cluj-Napoca se remarcă în contextul românesc prin emergența spațiului de artă contemporană Fabrica de Pensule, primul spațiu colectiv multidisciplinar pentru arta contemporană situat într-un fost spațiu industrial convertit. Fondată în 2009, Fabrica de Pensule s-a închis în 2019 datorită re-conversiei spațiului în clădire de birouri. Apariția hubului cultural a fost urmată în 2017 de deschiderea Centrului de Interes, în mod similar un spațiu colectiv pentru artele vizuale care adună laolaltă galerii și ateliere de artiști și designeri.

Starea clădirilor în care își desfășoară activitatea instiuțiile culturale, o mare parte dintre acestea clădiri de patrimoniu, este însă destul de degradată. Este necesar un plan de reabilitare a acestor clădiri și de îmbunătățire a dotărilor la nivel de mobilier, echipament scenic și muzeal. Este necesară o bază de echipamente destinată evenimentelor în aer liber.

Câteva proiecte de dezvoltare a infrastructurii culturale concepute cu ocazia candidaturii pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 se află pe agenda publică, fiind încă în etape incipiente de dezvoltare (faza de planificare), sub coordonarea Centrului Cultural Clujean. Acestea sunt Centrul European de Artă Contemporană, proiectul de amenajare a unui Hub Cultural în spațiul fostei Garnizoane militare de pe Bd. 21 Decembrie și Parcul Etnografiei Intergalactice. Acestora li se adaugă proiectul de dezvoltare a unui spațiu de co-work și laboratoare pentru industriile culturale care va fi creat și administrat de consorțiul proiectului Cluj Future of Work în 2020-2021.

Există un număr de instituții culturale a căror activitate este afectată de procesul de retrocedare a spațiilor în care acestea au sau au avut sediul. Astfel, Colecția de Farmacie a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei și Muzeul de Speologie sunt în prezent închise, până la soluționarea situației.

Primăria Cluj-Napoca deține în centrul orașului două spații pentru evenimente - Centrul de Cultură Urbană Casino din Parcul Central și Turnul Croitorilor. Alte două imobile cu destinație culturală aflate în proprietate publică se găsesc în cele mai mari cartiere ale orașului - Cinema Mărăști și Cinema Dacia (foste săli de cinematograf reabilitate). Aflat în renovare, Turnul Pompierilor se va alătura din 2021 acestei categorii de spații. Cu excepția Cinematografului Victoria care este în proprietate publică fiind gestionat de Asociația Victoria Film, toate aceste spații sunt gestionate de Serviciul public pentru administrare obiective culturale, din cadrul administrației publice și deservesc comunitatea locală găzduind evenimente din diferite domenii, de la conferințe, expoziții, târguri și festivități.

Cluj-Napoca are două stadioane moderne, Stadionul CFR cu 25.000 de locuri, iar Cluj Arena, deschisă în 2010, cu 35.000 de locuri. Acestea sunt completate de două săli polivalente, cu 5.000 și 10.000 de locuri. Construite mai ales pentru sport, aceste spații sunt folosite tot mai des pentru manifestări culturale.

Există spații folosite ocazional de operatorii culturali, în special clădiri industriale, neglijate sau lăsate în paragină, cum ar fi fostul depozit de filme, fabrica Remarul 16 Februarie sau alte foste fabrici. Deși ele au un potențial deosebit pentru dezvoltarea și dinamizarea sectorului cultural, statutul legal al multora dintre aceste imobile reprezintă un obstacol în demersul de a le da o destinație pe termen lung.

Centrul Regional de Excelență pentru Industrii Creative (CREIC) deschis în 2019 în zona Lombului este principala investiție a municipalității Clujene pentru sectorul cultural și creativ, fiind destinat să găzduiască, ateliere, laboratoare, studiouri de producție, spații de co-work, săli de evenimente pentru operatorii din acest sector. În aceeași zonă, sub umbrela Cluj Innovation Park, urmează a fi dezvoltate alte elemente de infrastructură relevante pentru stimularea sectorului cultural și creativ: un muzeu al științei, un centru de cercetare și inovare, un spațiu de repetiție al Operei Române etc.

În urma retrocedării spațiului în care funcționează în prezent, Academia Națională de Muzică "Gheorghe Dima" a inițiat construcția unui nou sediu, pe ruinele fostului spital de urgență de la Colina, din Mănăștur, printr-o investiție de 37 de milioane de euro. Spațiul va funcționa ca sediu pentru activitatea didactică, cămine și sală de concerte, începând din 2023.

TABEL 78. Lista principalelor spații destinate artei și culturii în Cluj-Napoca

Galerii | Arte vizuale

1. Centrul de Interes (Sabot, Bazis, Spațiu Intact, Camera)
2. Fabrica de Pensule
3. Galeria Quadro
4. Galeria UAD/Casa Matei
5. IAGA Contemporary Art
6. MATCA
7. Tranzit.ro
8. Atelier 4
9. White Cuib
10. Milk Gallery
11. L'autre gallerie
12. La Cave
13. Invitro
14. Galeria Reflex
15. Aici Acolo

Artele spectacolului | Spații multifuncționale

1. Casa Tranzit
2. Create.Act.Enjoy
3. Maidan / Magic Puppet
4. Opera Maghiară Cluj
5. Opera Națională Română
6. Palatul Urania
7. Reactor de creație și experiment
8. Teatrul Maghiar de Stat
9. Teatrul Național „Lucian Blaga"
10. Teatrul de păpuși „Puck"
11. ZIZ – Art and social Area (Soshin, Fabrica de Pensule, Colectiv A)
12. Zug Zone

Licee și școli cu profil artistic

1. Liceul de Arte Vizuale "Romulus Ladea"
2. Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică „Octavian Stroia"
3. Școala Populară de Arte Tudor Jarda

Muzică

1. Filarmonica de Stat Transilvania
2. Academia de Muzică Gheorghe Dima

Cinematografe

1. Cinema Arta
2. Cinema Dacia Mănăștur
3. Cinema Florin Piersic
4. Cinema Mărăști
5. Cinema Victoria
6. Cinema City (Iulius Mall) - 10 săli
7. Cinema City (Vivo!) - 8 săli

Universități

1. Universitatea de Artă și Design
2. Academia de Muzică Gheorghe Dima
3. Facultatea de Teatru și Televiziune - UBB
4. Facultatea de Litere - UBB
5. Facultatea de Istoria Artei – UBB
6. Facultatea de Film și Media – Universitatea Sapienția

Centre culturale	Biblioteci
1. Centrul Cultural Clujean 2. Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale 3. Centrul de Cultură Urbană Casino 4. Bastionul Croitorilor 5. Casa de Cultură a Studenților	1. Biblioteca Academiei Române 2. Biblioteca Centrală Universitară "Lucian Blaga" 3. Biblioteca Județeană "Octavian Goga"

Centre culturale străine
1. British Council 2. Centrul Cultural Brazilian "Casa do Brasil" 3. Centrul Cultural German 4. Centrul Cultural Italian 5. Centrul Cultural și Academic Olandez 6. Centrul Cultural Japonez 7. Centrul de Limbă și Cultură Poloneză 8. Institutul Francez 9. Institutul Confucius 10. Centrul de Limbă Portugheză Camões I. P. 11. Centrul Cultural Coreean 12. Centrul Cultural Rus 13. Centrul de Studii Canadiene 14. Centrul de Studii Literare Belgiene de Limbă Franceză 15. Centrul Clujean pentru Studii Indiene 16. Institutul de Iudaistică și Istorie Evreiască "Dr. Moshe Carmilly" 17. Institutul de Turcologie și Studii Central-Asiatice 18. Centrul de Studii Africane 19. Institutul de Armenologie 20. Biblioteca Austria "Bernhard Stillfried" 21. Biblioteca de Studii Nordice 22. Biblioteca de Studii Americane "J. F. Kennedy" 23. Centrul de Studii Japoneze SEMBAZURU

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor Centrului Cultural Clujean (2019)

FIGURA 349. Distribuția bibliotecilor publice în Cluj-Napoca

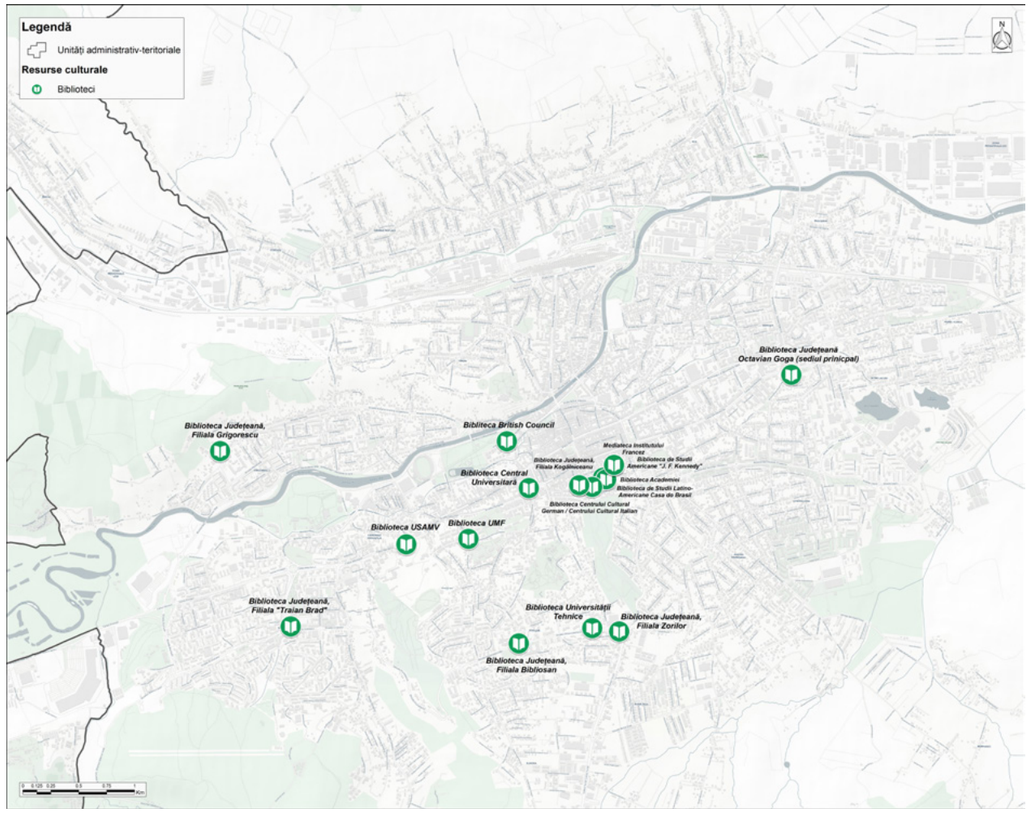

Sursa: Prelucrare proprie, 2020

FIGURA 350. Distribuția bibliotecilor publice în Zona Metropolitană Cluj

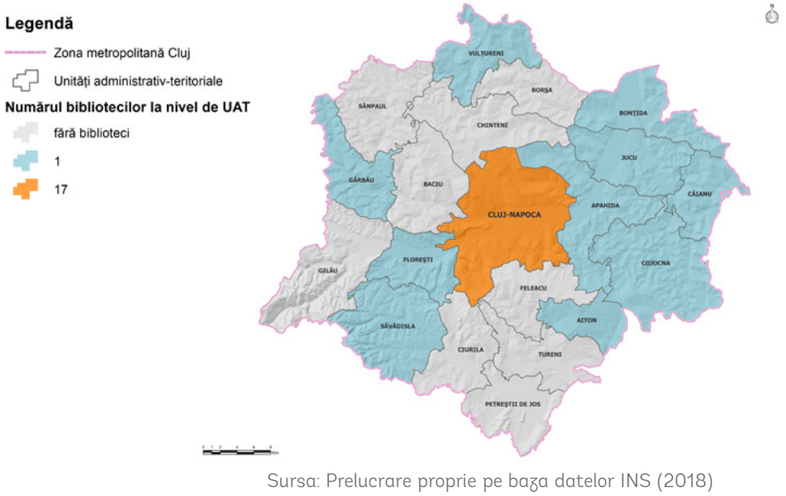

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2018)

În ceea ce privește infrastructura din mediul rural, în ultimii 10 ani numărul bibliotecilor publice a scăzut de la 19 la 10, aproape jumătate dintre comunele ZMC neavând în prezent servicii publice care să ofere acces la fonduri de carte și documentare. Sunt prezente 72 de cămine culturale.

FIGURA 351. Distribuția spațială a căminelor culturale din județul Cluj

Sursa: Banca Mondială, 2020, PATJ Cluj pe baza datelor din Server Cartografic pentru Patrimoniul Național Cultural, http://map.cimec.ro/Mapserver/index.html

6.11.1.3. Condițiile socio-economice ale muncii culturale

O dimensiune vitală a capacității sectorului cultural o constituie resursele umane. Cluj-Napoca se poziționează pe **primul loc în România între orașele secundare la indicatorul resurse umane specializate**, conform studiului Vitalitatea culturală a orașelor din România (INCFC, 2019). În instituțiile publice de cultură lucrează în Zona Metropolitană Cluj 1812 persoane (INS, 2018), iar organizațiile culturale[466] locale au la rândul lor în echipele de bază cca 1600 de persoane (din care doar 243 salariați, restul sub alte forme contractuale). Cei cca 3.400 de lucrători din sectorul cultural clujean acoperă o arie largă de specializări - artiști, tehnicieni, scenografi, producători, experți în marketing și PR, educatori și alți operatori culturali. Dacă îi adăugăm pe cei circa 2.000 de creatori și artiști care contribuie ocazional la producerea de evenimente, plus încă 2.000 de tineri care absolvă anual secții de artă sau media ale unor facultăți clujene, obținem o bază valoroasă de resurse umane. Trebuie precizat că nu există o bază pentru estimarea numărului de artiști independenți, INCFC a anunțat în 2020 că va iniția un prim demers de a efectua un recensământ al sectorului cultural independent din țară.

[466] Centrul Cultural Clujean, 2020. Date colectate prin chestionar de la 30 de ONG-uri culturale din Cluj-Napoca (date 2019).

Un studiu[467] realizat în 2019 de Centrul Cultural Clujean și Facultatea de Sociologie și Asistență Socială din Cluj-Napoca despre tendințele de transformare ale modului de organizare a muncii în cultură confirmă starea generală de precaritate a celor care lucrează în acest sector. Dacă la nivelul Europei numărul persoanelor angajate în 2016 în sectoare sau ocupații care țin de domeniul cultural reprezintă 3,7% din totalul angajaților din EU28, în România această cifră reprezintă doar 1.6%, cea mai scăzută din țările Uniunii Europene (Eurostat 2017). Rata celor care lucrează pe cont propriu în numărul artiștilor și lucrătorilor culturali este de 48% la nivelul UE, cu mult mai mare decât în restul pieței muncii (15%).

Angajații instituțiilor publice se bucură de stabilitate și protecție socială și au beneficiat în ultimii ani de o majorare a salariilor. În același timp sistemul cultural independent funcționează pe baza unor modele de lucru atipice. Pentru că resursele pentru plata salariilor sunt foarte limitate, mare parte din lucrătorii culturali independenți activează ca PFA, întreprindere individuală, SRL (fără angajați) sau colaborează ocazional pe baza unor contracte de prestări servicii sau de drepturi de autor.

În România, 50% dintre artiști și 31% dintre lucrătorii culturali nu au un contract de muncă, iar 34% nu au asigurare de sănătate. O consecință a cadrelor flexibile de muncă este numărul mare de ore lucrate: 48% lucrează mai mult de 40 de ore pe săptămână (o medie de 58 de ore pe săptămână). O trăsătură specifică domeniului, 95% dintre cei care lucrează în cultură au studii universitare. În contrast cu acest aspect, media anuală a câștigurilor din toate sursele pentru artiști este de 28.145 lei (6.161 EUR), iar pentru lucrătorii culturali de 29.862 lei (6,537 EUR); 57% câștigând în 2017 mai puțin decât venitul mediu; 40% au raportat că în ultimii patru ani venitul lor nu a crescut, iar 44% spun că veniturile lor nu le acoperă nevoile de bază.

Doar 24% dintre artiști raportează că au accesat granturi în ultimul an, iar 64% nu au avut parte de oportunități de mobilitate internațională. O problemă raportată atât de artiști, cât și de organizațiile culturale este că din toate activitățile specifice profesiei lor (din ciclul de valoare culturală) programele și politicile de finanțare fac posibilă accesarea de resurse pentru producția și expunerea artistică, și doar rar pentru cercetarea și creația artistică.

6.11.1.4. Participare culturală, consum cultural

În ceea ce privește participarea la activități culturale, atât numărul de oportunități de petrecere a timpului liber, cât și nivelul de acces la evenimente culturale reprezintă indicatori ai calității vieții în comunitate. Cu toate acestea, există puține informații despre participarea culturală și satisfacția publicului. Singurele date colectate constant sunt cele din bazele de date ale Institutului Național de Statistică, ele se limitează însă la numărul cititorilor bibliotecilor, numărul de locuri în instituțiile de spectacole și cinematografe, numărul publicului din aceste spații, și numărul vizitatorilor muzeelor și colecțiilor publice.

În cazul majorității indicatorilor lipsesc datele la nivelul comunelor din zona metropolitană, motivul fiind lipsa efectivă a muzeelor (cu câteva excepții) și a sălilor de spectacole din comune.

La nivelul Municipiului Cluj-Napoca, numărul cititorilor activi din biblioteci a fluctuat în perioada 2011-2018, cel mai mic număr înregistrându-se în 2017, iar cel mai mare în 2013. În 2018 constatăm o creștere a numărului de cititori la 120.848. În spațiul rural al ZMC însă observăm o scădere constantă a numărului de cititori activi, cifrele scăzând aproape la jumătate în ultimii 8 ani.

[467] Centrul Cultural Clujean, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială. 2019. Munca în cultură și cultura muncii. Tendințele de transformare ale modului de organizare a muncii. Studii de caz cu privire la munca în cultură și munca informală (https://diviziadeinovare.ro/peisajul-muncii-in-cluj-napoca/)

TABEL 79. Cititori activi la biblioteci în ZMC în perioada 2011-2018

Localitate	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Municipiul Cluj-Napoca	113346	119860	122242	120924	115493	118450	113066	120848
Total comune Zona Metropolitană Cluj	8723	8755	8230	7084	7583	6505	5570	4448
Total Zona Metropolitană Cluj	122069	128615	130472	128008	123076	124955	118636	125296

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2011-2018)

FIGURA 352. Evoluția numărului de cititori activi din biblioteci în perioada 2011-2018

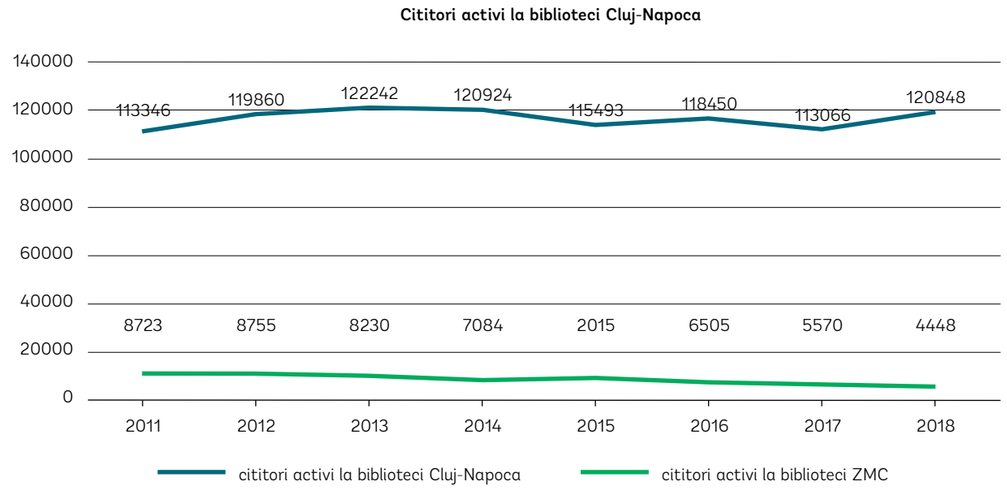

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2011-2018)

TABEL 80. Audiența spațiilor de spectacole și a muzeelor publice

Localitatea / anul	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Spectatori si auditori la reprezentații artistice									
Cluj-Napoca	124002	162289	191825	229317	245134	246790	287554	271350	313821
Vizitatori in muzee și colecții publice									
Cluj-Napoca	228522	249714	347431	455763	397287	609586	328889	360641	390382
Baciu									200
Bonțida									6194

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2010-2018)

Numărul de vizitatori în muzee și colecții publice a fluctuat destul de mult. Cea mai mare creștere a numărului de vizitatori în muzee și colecții s-a înregistrat în anul 2015, față de 2014 (323.299 persoane), iar cea mai mare scădere s-a înregistrat în 2016 față de 2015 (-280697 persoane). În cazul comunelor Baciu și Bonțida, acest indicator este raportat și publicat doar începând cu anul 2018.

FIGURA 353. Vizitatori în muzee și colecții publice în Cluj-Napoca

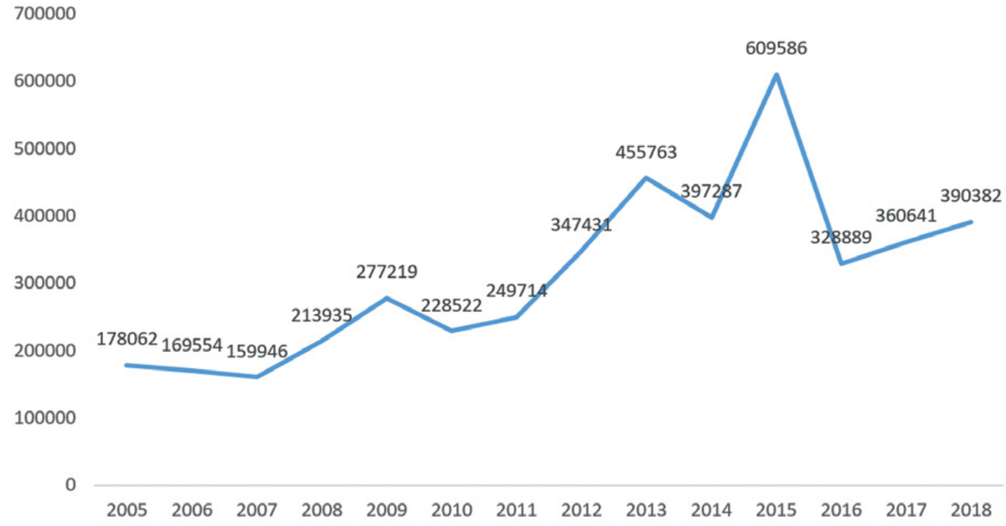

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2005-2018)

FIGURA 354. Vizitatori in muzee si colecții publice în Cluj-Napoca și ZMC în 2018

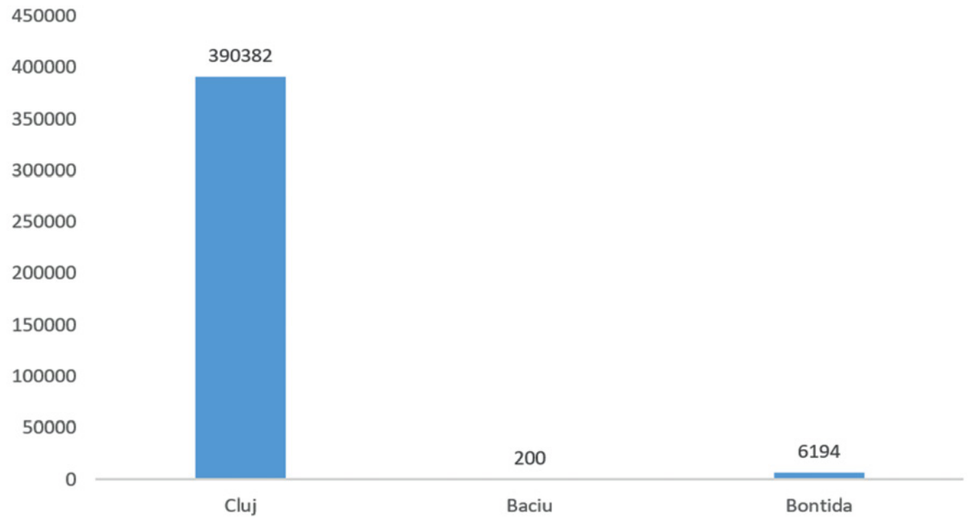

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2011-2018)

Numărul de spectatori și auditori la reprezentații artistice are o evoluție surprinzătoare. Mai întâi, se constată o scădere foarte mare (cu 36%) în 2006 față de 2005, după care fluctuează foarte puțin până în 2010, crește semnificativ în 2011 și își continuă trendul crescător (cu excepția anului 2017) până în 2018, cel mai mare salt înregistrându-se în 2018 (42.471 de spectatori și auditori).

FIGURA 355. Spectatori și auditori la reprezentații artistice în Cluj-Napoca

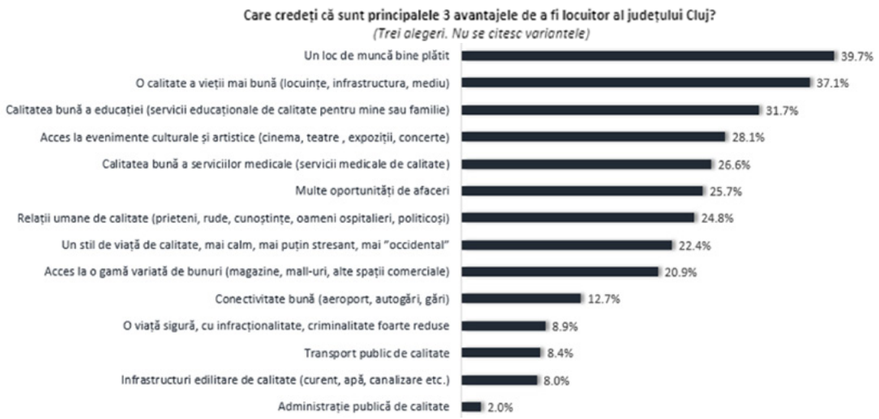

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2005-2018)

Un studiu[468] realizat de Centrul Cultural Clujean în 2019, care analizează percepția asupra culturii și nivelul de participare la activitățile culturale din spațiile independente de spectacol din Cluj-Napoca, relevă că între spațiile de teatru independent și publicul lor există o strânsă conexiune; publicul acestora este cu predilecție tânăr, între 20 și 30 de ani, format în mare măsură din studenți (48,5%) și persoane care lucrează în domeniul IT (18%). Mare parte a publicului (56-60%) este atras aici de contactul cu teme sociale, de actualitate și de perspectiva unui teatru non-conformist, pentru tineri. Valoarea programului acestor spații este percepută atât la nivelul conceptelor creative și a formelor experimentale, cât și ca locuri de întâlnire și coagulare a comunității.

FIGURA 356. Frecvența participării la spectacole în ultimele 18 luni (an de referință 2019)

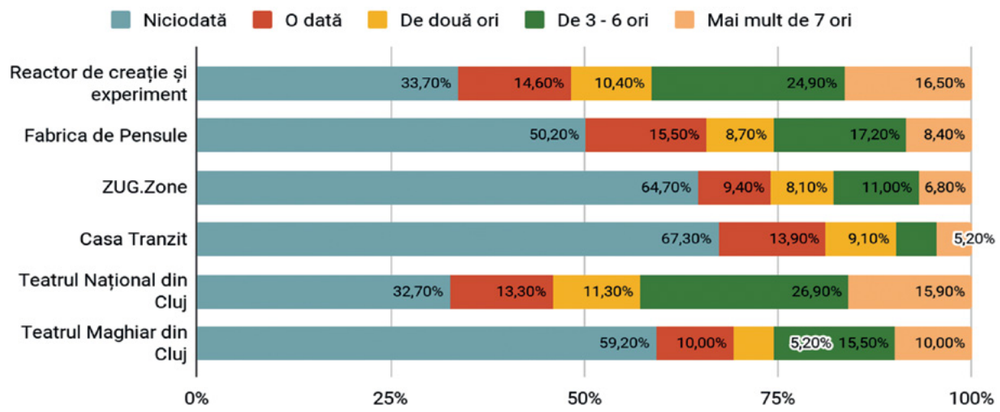

Sursa: Mironica et al, 2019

[468] Centrul Cultural Clujean, 2019, Publicul clujean și consumul cultural. Percepția asupra culturii și nivelul de participare la activitățile culturale din spațiile independente din Cluj-Napoca (Mironica M. et al 2019) (https://ccluj.ro/wp-content/uploads/2020/05/Publicul-spa%C8%9Biilor-independente-de-teatru.pdf)

Putem observa că frecvența de participare la spectacole nu este foarte mare, Teatrul Național și Reactor de Creație și Experiment părând să aibă cel mai fidel public.

TABEL 81. Estimarea publicului activităților și evenimentelor culturale din Cluj-Napoca în 2019

Publicul activităților și evenimentelor culturale din Cluj-Napoca	persoane
Sectorul cultural public 2019	603.200
Evenimentele Primăriei Cluj-Napoca 2019	311.000
Sectorul independent 2019 (30 organizații, inclusiv TIFF, Jazz in the Park, Zilele Culturale Maghiare)	970.000
Principalele festivaluri comerciale (Untold și Electric Castle) 2019	603.000
TOTAL (subestimare, având date parțiale din sectorul ONG)	**2.487.200**

Sursa: Centrul Cultural Clujean, 2020, pe baza datelor culese prin chestionar (ONG-uri), a rapoartelor de activitate ale instituțiilor publice și a datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca

Un sondaj[469] efectuat de Banca Mondială pentru Consiliul Județean Cluj/PATJ în 2019, relevă că în evaluarea diferitelor dimensiuni ale calității vieții în județ, diversitatea și calitatea vieții culturale este printre principalele motive de mulțumire ale locuitorilor (7.34 pe o scală de la 1 la 10), imediat după calitatea infrastructurii și nivelul investițiilor locale. Calitatea și diversitatea spațiilor de recreere (7.30) este cel de-al patrulea aspect apreciat de locuitori. De asemenea, la întrebarea care sunt principalele avantaje de a locui în județul Cluj, al patrulea cel mai des menționat aspect (de 28.1% dintre respondenți) este accesul la evenimente culturale și artistice (cinema, teatre, expoziții, concerte), după un loc de muncă bine plătit, calitatea vieții mai bună și calitatea mai bună a educației.

FIGURA 357. Gradul de satisfacție în legătură cu diferite aspecte ale calității vieții în județul Cluj

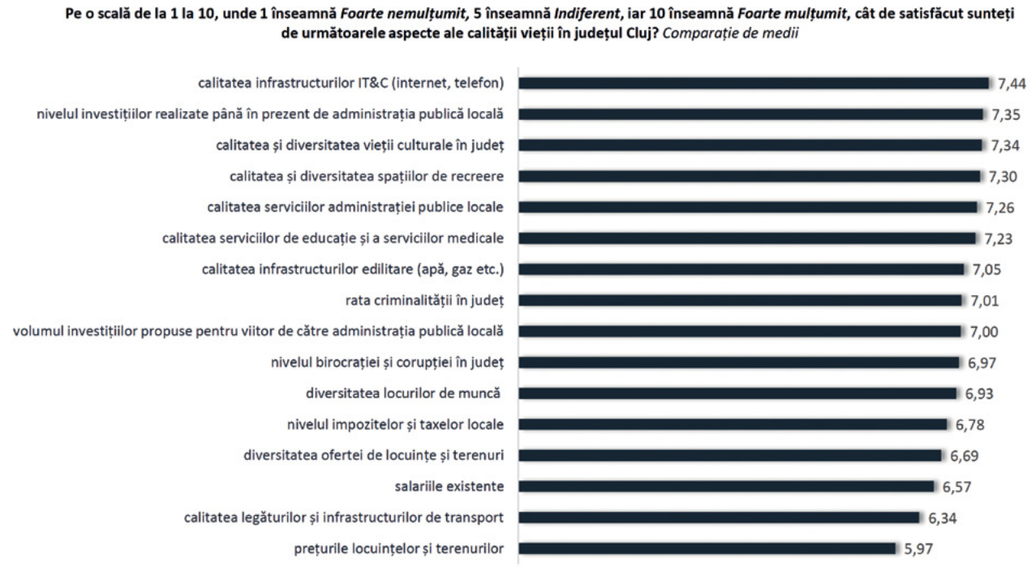

Sursa: Banca Mondială, Consiliul Județean Cluj, 2019, Sondaj de opinie - Planul de amenajare teritorială al județului Cluj

[469] Banca Mondială, Consiliul Județean Cluj, 2019, Sondaj de opinie - Planul de amenajare teritorială al județului Cluj

FIGURA 358. Percepția asupra principalelor avantaje de a locui în județul Cluj

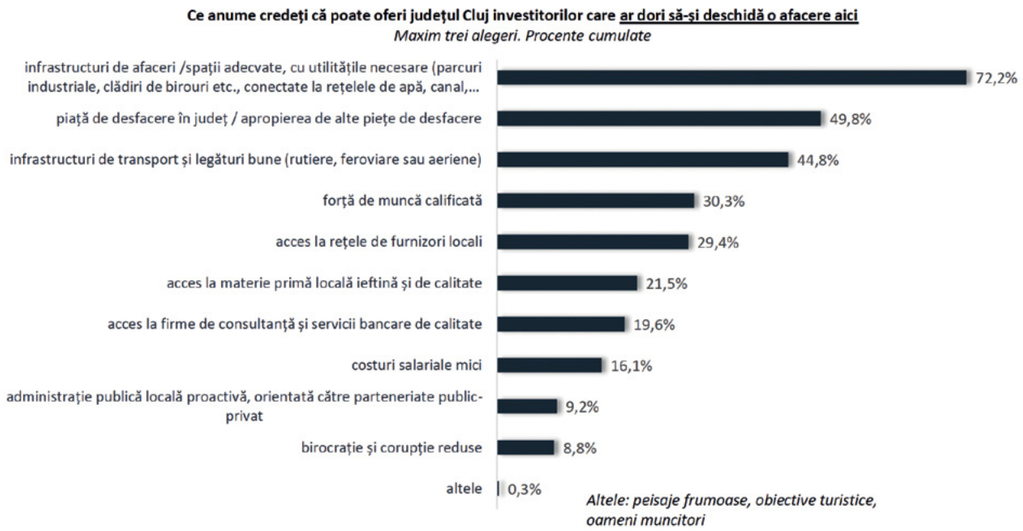

Sursa: Banca Mondială, Consiliul Județean Cluj, 2019, Sondaj de opinie - Planul de amenajare teritorială al județului Cluj

6.11.1.5. Vitalitate culturală. Poziționare în context național și European

Poziționare în context național

Cluj-Napoca are cea mai înaltă vitalitate culturală[470] din România după București, clasându-se constant pe prima poziție în perioada 2010-2018 într-o listă de 46 de orașe din țară. Studiul INCFC arată că domeniile de excelență culturală din Cluj-Napoca sunt **infrastructura culturală, resursele umane și industriile culturale, categorii la care se află pe primul loc și participarea la evenimente culturale (locul 4). Punctul slab al municipalității este bugetul alocat sectorului cultural (poziția 41).**

TABEL 82. Poziționarea comparativă a municipiului Cluj-Napoca din punct de vedere a șase dimensiuni care descriu vitalitatea culturală

Denumirea sub-indicelui	Poziția ocupată de Cluj-Napoca în clasamentul celor 46 de orașe	Orașul care ocupă prima poziție în clasament / sub-indice
Infrastructura culturală	1	Cluj-Napoca
Cheltuieli bugetare pentru cultură	41	Sfântu Gheorghe
Resursele umane specializate	1	Cluj-Napoca
Participare culturală	4	Sibiu
Industrii culturale	1	Cluj-Napoca
Așezăminte culturale	21	Miercurea Ciuc

Sursa: Prelucrare pe baza datelor Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală, Vitalitatea Culturală a Orașelor din România (2019)

[470] Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală. 2019. "Vitalitatea Culturală a Orașelor din România - ediția 2018" (https://www.culturadata.ro/vitalitatea-culturala-a-oraselor-din-romania-editia-2018/)

FIGURA 359. Scorurile obținute de Cluj-Napoca pentru sub-indicii care descriu vitalitatea culturală

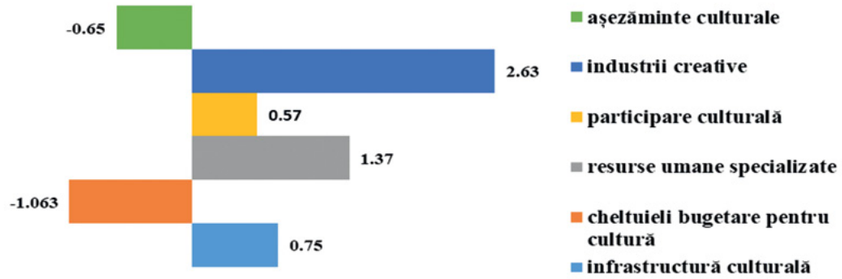

Sursa: Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, Vitalitatea Culturală a Orașelor din România (2019)

Din perspectiva capitolului "cheltuieli bugetare pentru cultură", scorul negativ înregistrat de Cluj-Napoca este explicat de către autorii studiului prin faptul că valoarea acestui sub-indice este raportată la mărimea populației". Acestui argument îi poate fi adăugată o observație legată de specificitatea distribuției instituțiilor culturale din Cluj-Napoca, aflate preponderent în subordinea Ministerului Culturii sau a Consiliului Județean, fapt ce rezultă în subdimensionarea bugetării pentru cultură la nivelul fondurilor municipale.

Cultural and Creative Cities Monitor[471] acoperă șase orașe importante din România: București, Cluj-Napoca, Baia Mare, Iași, Sibiu și Timișoara. Raportat la scorul generic de performanță culturală, ierarhia celor șase orașe plasează Bucureștiul pe prima poziție (cu un scor general de 27,94), Cluj-Napoca aflându-se pe poziția secundă (25,79). La nivelul celor trei sub-indici pe baza cărora este calculat scorul general al performanței culturale și creative descriu următoarele domenii: intensitatea vieții culturale, economia creativă și mediul favorizant pentru dezvoltarea sectorului creativ; valorile celor trei sub-indici relevă, în mod similar, o poziționare secundă a municipiului Cluj-Napoca, surclasat, pe rând, de către Sibiu, București, respectiv Timișoara.

FIGURA 360. Performanța orașelor pentru dimensiunile care descriu economia creativă

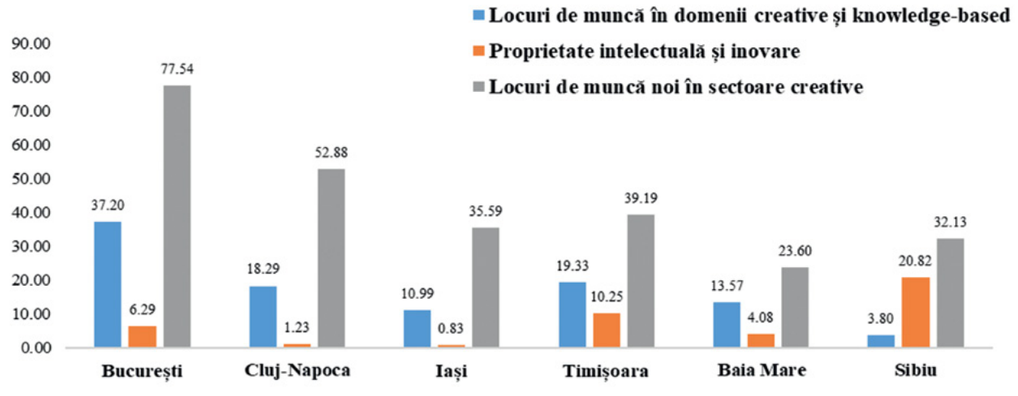

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

[471] European Union, 2018, Cultural and Creative Cities Monitor, https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/

Poziționare în context European

În studiul Culturepreneurs[472], pentru a compara performanța sectorului creativ din municipiul Cluj-Napoca, au fost analizate în detaliu acele orașe care înregistrează scoruri similare la indicele general al performanței culturale. Graficul de mai jos ordonează cele 10 orașe care au obținut scoruri în intervalul 25-26. În această categorie, Cluj-Napoca are a treia cea mai mare valoare, fiind unul din cele doar două orașe mari (având o populație între 250,000 și 500,000 de locuitori), împreună cu Montpellier. Din cele 10 orașe incluse în analiză, 3 sunt din spațiul postcomunist (Wroclaw, Zagreb și Cluj), iar două sunt capitale (Atena și Zagreb). La o primă vedere, rezultatele sunt încurajatoare, pentru că, din punctul de vedere al indicelui general al performanței culturale, Clujul se situează mai bine decât Atena și Zagreb, care sunt catalogate drept orașe foarte mari (cu o populație între 500,000 și 1,000,000), și, în același timp, capitale. De asemenea, dintre cele 10 orașe analizate, doar Cluj-Napoca se plasează în categoria de PIB cea mai scăzută (<20000 EUR), celelalte fiind semnificativ mai afluente, mai ales capitalele.

FIGURA 361. **Indicele general al performanței culturale**

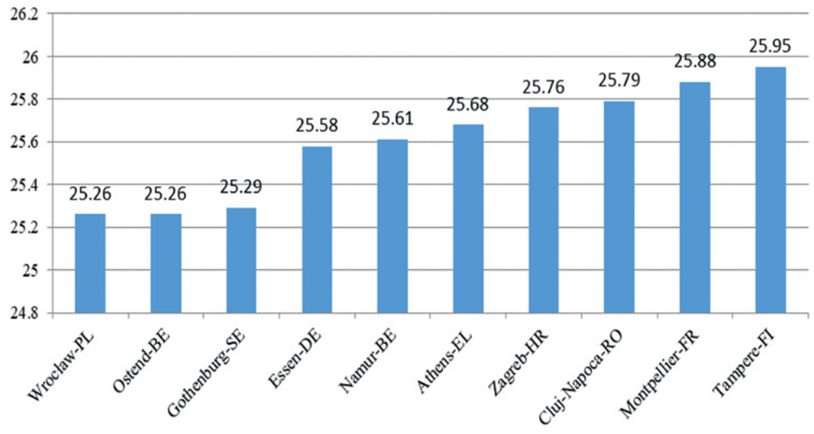

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

Pentru a specifica comparația între Cluj și orașe postcomuniste similare din punct de vedere al indicelui general al performanței culturale, mai jos sunt grafice care prezintă scorurile pe dimensiunile fiecăreia din cele 3 componente: intensitatea vieții culturale, economia creativă, și mediu favorizant pentru dezvoltarea sectorului creativ.

Graficul de mai jos relevă faptul că Clujul se situează aproximativ la mijloc, atât din punct de vedere al locațiilor și facilităților culturale, cât și al participării și atractivității culturale. Zagreb se plasează pe locul întâi la categoria locații și facilități culturale, iar la participare și atractivitate culturală, pe poziția întâi se plasează Cracovia. Deși București este capitală și un oraș de 1.84 milioane de locuitori, intensitatea vieții culturale este mai scăzută decât în Cluj, care, în contextul României este depășit însă de Sibiu.

[472] Centrul Cultural Clujean, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai, 2019, Culturepreneurs: Competitivitatea industriilor culturale și creative dinCluj-Napoca și zona metropolitană în context European (https://ccluj.ro/wp-content/uploads/2019/12/Culturepreneurs_FOW.pdf)

FIGURA 362. **Indicele general al performanței culturale pentru 9 orașe din țări post-comuniste**

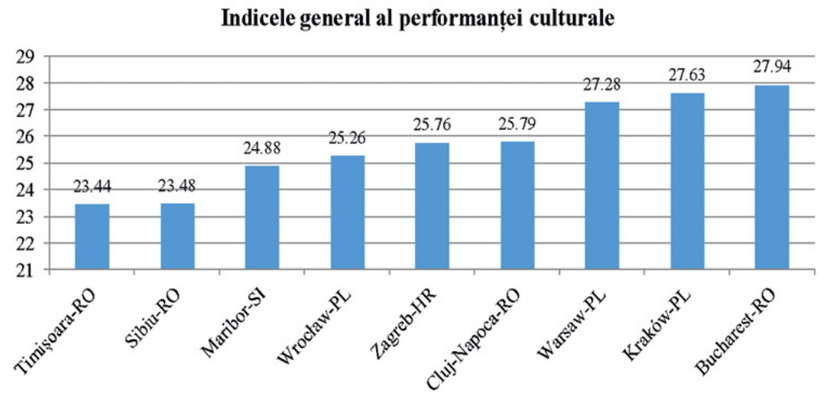

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

FIGURA 363. **Scoruri pentru dimensiunile care descriu intensitatea vieții culturale**

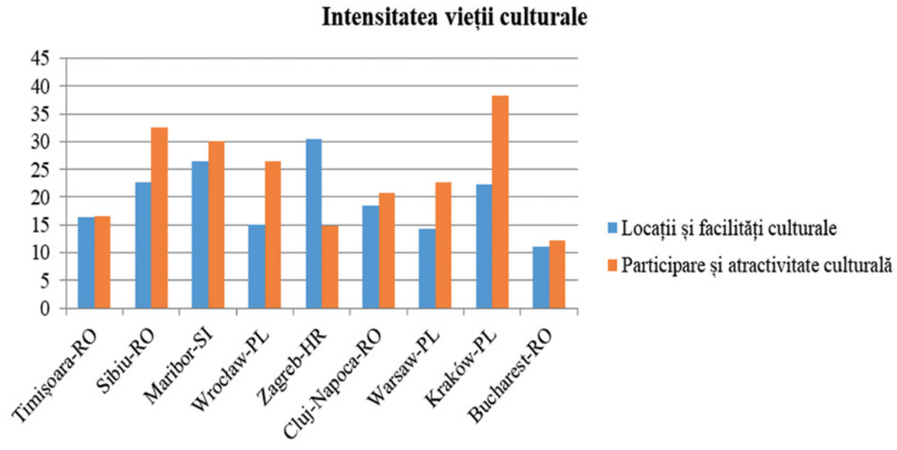

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

Din perspectiva economiei creative, Clujul este al treilea oraș după numărul de locuri de muncă noi în sectoarele creative, după București și Varșovia, ambele capitale, ceea ce sugerează faptul că, în Cluj, se investește în domeniul cultural, și că potențialul acestuia este în creștere. La categoria proprietate intelectuală și inovare (care include brevete ITC și aplicații pentru community design), Clujul are însă cel mai scăzut scor dintre toate cele 9 orașe analizate, în ciuda dinamismului pieței de IT.

FIGURA 364. Scoruri pentru dimensiunile care descriu economia creativă

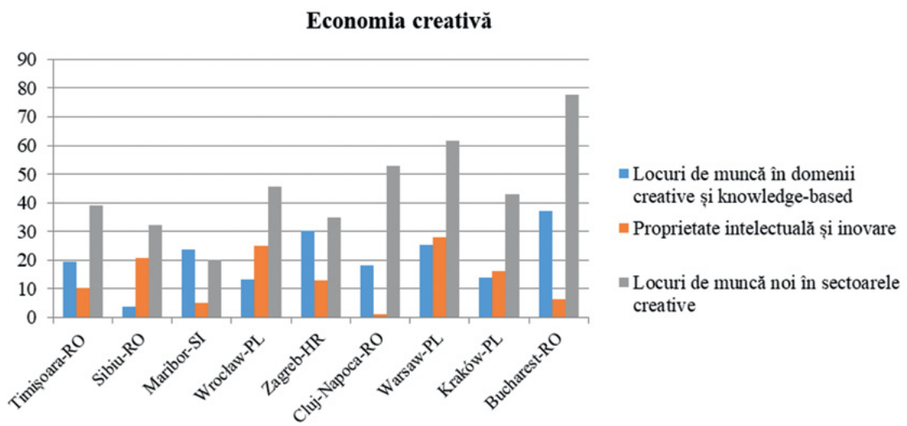

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

Deși la capitolul capital uman și educație Clujul se situează pe ultimele locuri (dar totuși mai sus decât București), el ocupă locul întâi la deschidere, toleranță și încredere, urmat de Zagreb și București (ambele capitale).

FIGURA 365. Scoruri pentru dimensiunile care descriu mediul favorizant

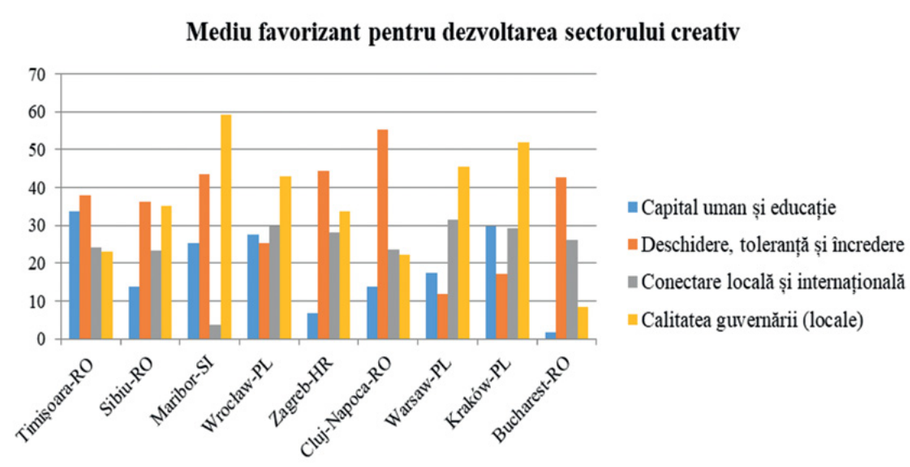

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

În concluzie, municipiul Cluj-Napoca se situează bine în peisajul regional și european, din perspectiva sectorului creativ. Deși nu este un oraș foarte mare sau afluent economic asemenea unor orașe vest europene incluse în analiză, este comparabil cu acestea din punct de vedere al indicatorului C3. Mai mult, performanța sa în sectorul creativ, pe unele dimensiuni, depășește orașe mai mari și bogate precum Zagreb sau Atena. Din perspectiva comparată a spațiului postcomunist, Clujul este foarte bine situat, performanța sa în sectorul creativ fiind comparabilă cu cea a Varșoviei, Bucureștiului sau Cracoviei. Totodată, Clujul excelează la capitolul deschidere, toleranță și încredere, valori uneori puțin prezente în spațiul postcomunist, caracterizat mai degrabă de conservatorism.

Clujul trebuie sa investească în direcția proprietății intelectuale și a inovării, dar și a capitalului uman și a educației.

FIGURA 366. Scorul CCCM total și scorurile CCCM pe cele trei componente, ale orașelor din aceeași categorie de PIB și număr de locuitori

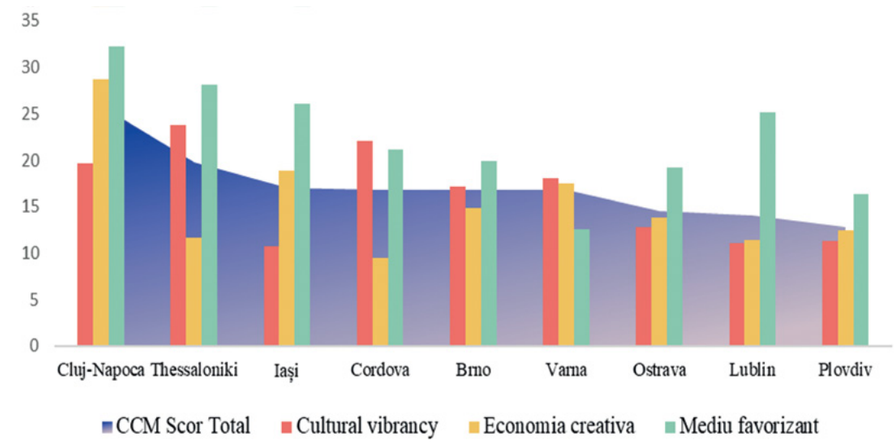

Sursa: Prelucrarea Centrului Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor din Cultural and Creative Cities Monitor (2018)

6.11.1.6. Analiza nevoilor și priorităților sectorului cultural

Sectorul cultural din Cluj-Napoca și Zona Metropolitană are câteva elemente de specificitate și puncte tari, care pot fi capitalizate în sensul de **avantaje strategice**:

- Cluj-Napoca este orașul cu cea mai mare vitalitate culturală din țară (în afara capitalei), excelând în ceea ce privește resursele umane specializate, infrastructură culturală, industrii creative și participare culturală;
- găzduiește 5 instituții culturale de interes național și 9 de interes județean;
- găzduiește cel mai dinamic sector cultural independent din țară (în afara capitalei);
- scenă culturală foarte activă și implicată social, cu un interes în a genera impact la nivelul comunității;
- nivelul ridicat de colaborare între actorii scenei culturale și între scena culturală și alte sectoare;
- Centrul Cultural Clujean - ca o inițiativă unică în țară și rară la nivel european de a coagula scena culturală și principalii actori locali pentru a facilita procese de transformare socială și de dezvoltare urbană prin cultură;
- excelență culturală, recunoaștere a scenei locale în plan internațional - Școala de Artă de la Cluj, TIFF - cel mai important festival internațional de film din România și Europa CE, festivalurile Jazz in the Park, Electric Castle și Untold (Best Festivals in Europe, European Festival Awards), Editura și Revista IDEA;
- oferta culturală bogată a orașului este propusă aproape exclusiv de operatorii culturali privați și cei publici (nu este necesar ca autoritățile locale să își asume rolul de producător sau curator);
- nivelul ridicat de expertiză prezent la nivel local (resurse umane), capacitatea mare de producție (expertiză, infrastructură);

- mediu favorizant pentru cultură - cultura este recunoscută ca un factor strategic cheie, o administrație locală deschisă și colaborativă (la nivelul municipiului Cluj-Napoca);
- spațiu multicultural, diversitate culturală și lingvistică, producție culturală în mai multe limbi;
- spațiu de inovație socială – un mediu civic dinamic, inițiative experimentale, artă angajată social;
- interes și participare culturală ridicată;
- cea mai dezvoltată economie creativă, sinergii între sectorul cultural și creativ și industria IT;
- studii superioare în domeniul artistic;
- orașul festivalurilor/evenimentelor;
- spațiul public vibrant - artă în spațiul public, spațiu de dezbatere și participare socială;
- evenimente în spațiul public.

6.11.1.7. Impactul pandemiei Covid-19 asupra sectorului cultural

Pandemia de coronavirus a afectat grav și imediat sectorul artei și culturii la nivel global. Pe lângă întreruperea activității și pierderile semnificative suferite de toți operatorii culturali, criza a făcut vizibile problemele structurale și fragilitatea ecosistemului cultural în prezent.

Un studiu[473] al Facultății de Studii Economice și Gestiunea afacerilor din cadrul UBB, estimează că pierderile cauzate de criza Covid-19 sectorului Cultură, Artă și Alte în trimestrul 2 al anului 2020, față de primul trimestru este de 59.6%. Acest sector, care în 2018 reprezenta 3.6% din PIB în România, este printre cele mai afectate domenii ale economiei.

FIGURA 367. Estimarea impactului economic asupra sectorului cultural la nivel național

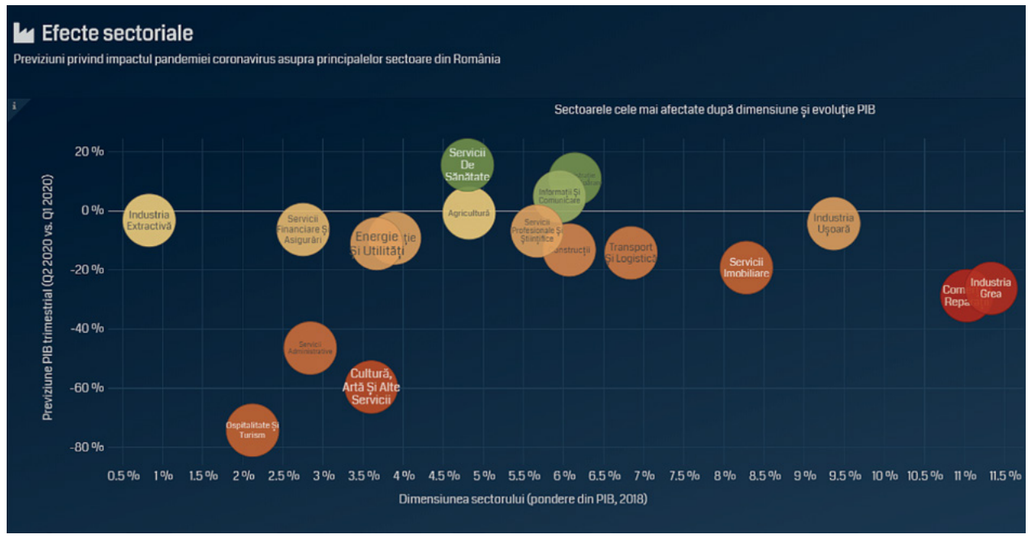

Sursa: UBB FSEGA, 2020, COVID-19 – Romanian Economic Impact Monitor

[473] UBB FSEGA, 2020, COVID-19 – Romanian Economic Impact Monitor, Impactul pandemiei de coronavirus asupra economiei din România: date, analize și previziuni, https://econ.ubbcluj.ro/coronavirus/?fbclid=IwAR2EA1mspggSfITDoukN_oT_owoVsof8-8Q1ETTiZ29lw3E8kxkw-0VFJq00

Un sondaj efectuat de Centrul Cultural Clujean în luna aprilie în rândul operatorilor culturali din România (cu o suprareprezentare a operatorilor din Cluj-Napoca) relevă că în prima lună de la declanșarea stării de urgență în România, majoritatea operatorilor au fost obligați să anuleze sau să amâne evenimente. 31% dintre operatori au întrerupt complet activitatea, restul au întrerupt o parte din operațiuni (41%) și 28% și-au adaptat activitatea, mutându-se în mediul online, regândind activitățile programate și realizând activități de cercetare, scriere de proiecte, replanificare, întâlniri online, optimizare și actualizare materiale și instrumente de lucru.

FIGURA 368. Proporția organizațiilor culturale care avut evenimente anulate în prima lună a pandemiei

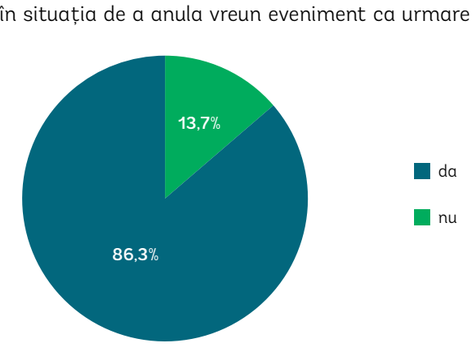

Sursa: Centrul Cultural Clujean, 2020

Între 15 martie- 16 aprilie, în Cluj-Napoca au fost anulate peste 335 evenimente datorită pandemiei COVID 19, la care erau așteptate 22.500 de persoane, pierderile financiare suferite în această perioadă de organizațiile respondente fiind între 12.000 lei și 350.000 lei.

Față de aceeași perioadă a anului 2019, veniturile organizațiilor culturale au scăzut în medie cu 70%, 60% dintre organizații nu au rezerve financiare, iar cele care dețin resurse financiare spun că acestea vor fi suficiente pentru acoperirea cheltuielilor de bază pentru următoarele 2-3 luni.

O parte dintre organizații au fost nevoite să facă reduceri de personal imediat și altele au estimat că va trebui să facă reduceri de personal în următoarele 3-6 luni. Starea psihologică, emoțională a persoanelor care activează în cadrul organizațiilor este afectată în foarte mare măsură în această perioadă.

Pe o scală de la 1 la 10 (1 – f slabă, 10 - f bună), organizațiile culturale apreciază că situația lor financiară în 2019 era în jurul valorii de 6.2 (medie); după declanșarea epidemiei, ele își estimează situația în jurul valorii de 4 (medie).

Dincolo de aceste consecințe imediate, situația sectorului cultural se agravează progresiv, pe măsură ce efectele nefaste ale pandemiei se acumulează. Interzicerea prin ordonanța militară care a instituit starea de urgență a activităților culturale desfășurate în spații închise, chiar dacă în esență nu făcea referire la activități de creație individuală, editare, cercetare etc, a dus la interpretări eronate și restrictive din partea majorității autorităților locale și județene, multe dintre acestea anulând apelurile de finanțare pentru proiecte culturale și redirecționând banii spre alte sectoare.

În acest fel, organizațiile care au suferit deja pierderi, sunt în situația de a-și vedea anulate sau puse în pericol și sursele viitoare de fonduri. În contextul muncii atipice și a lipsei unui cadru coerent la nivel național de sprijin și reglementare a culturii, sprijinul de urgență acordat de guvern pentru perioada de criză poate fi accesat doar de un număr foarte limitat de entități; lipsa datelor despre dimensiunea și numărul operatorilor independenți face imposibil de apreciat nivelul efortului bugetar de intervenție care ar putea fi solicitat pentru a veni cu adevărat în sprijinul acestora.

Suplimentar, în timpul crizei noului coronavirus Guvernul a desființat fondul de 3% din impozitul pe venitul global pentru instituțiile de cultură din subordinea administrațiilor publice locale. Consiliul Județean Cluj, cu 10 instituții de cultură în subordine, a pierdut astfel o sumă considerabilă și, în urma acestei pierderi a dispus reducerea la 75% a unora dintre salariile angajaților din aceste instituții. De asemenea, Consiliul Județean Cluj a anulat sesiunea de finanțări nerambursabile pentru sectorul cultural, de care beneficiau în mare parte tot operatori culturali din Cluj-Napoca. Primăria Cluj-Napoca a amânat aprobarea proiectelor depuse în cadrul primului apel de finanțare a proiectelor de interes general pe 2020, procesul fiind reluat după încetarea stării de urgență.

Cele mai afectați sunt artiștii și lucrătorii culturali independenți și organizatorii de evenimente. Toate festivalurile mari ale orașului – Untold, Electric Castle, Jazz in the Park, Zilele Clujului – au fost anulate în 2020, doar TIFF a anunțat organizarea festivalului, la scară redusă și adaptată noilor condiții și restricții, la sfârșitul verii. Consecințele anulării evenimentelor sunt resimțite acut de întreg segmentul de artiști, tehnicieni, manageri și de firme de servicii de suport în organizarea evenimentelor, mii de oameni fiind în situația de a-și vedea contractele și sursele de venit anulate de la o lună la alta.

Cu toate acestea, creatorii și producătorii de artă s-au mobilizat exemplar în a-și arăta solidaritatea și a contribui, prin mijloacele pe care le au, la gestionarea crizei. Pe de o parte, toate instituțiile publice de cultură și un număr mare de organizații culturale independente și-au adaptat imediat programul, prezentând online gratuit spectacole, concerte, tururi virtuale, făcând eforturi de a nu întrerupe contactul cu publicul și de a facilita în continuare acces la cultură, cu atât mai relevant în condițiile izolării.

Pe de altă parte, numeroase inițiative de coalizare pentru advocacy și de susținere reciprocă între actorii culturali și o deschidere extraordinară pentru re-inventare confirmă reziliența și potențialul din domeniu.

Două răspunsuri notabile ale comunității artistice clujene sunt proiectul Artiști Împreună, care printr-un apel de proiecte artistice a mobilizat imaginația și creativitatea artiștilor în lupta cu pandemia, pentru a transmite mesajele momentului - responsabilitate, solidaritate, empatie; și Un Singur Cluj, un proiect colectiv al festivalurilor din oraș, care și-au pus energia și experiența laolaltă pentru a susține autoritățile locale și instituțiile sanitare din județul Cluj, printr-o campanie de strângere de fonduri și managementul achiziției de echipamente de protecție și ventilatoare.

Concluzia acestei perioade este în egală măsură o confrmare a importanței culturii pentru comunitate și nevoia unei restructurări și regândiri radicale a modului de lucru și a sistemelor de sprijin pentru cultură.

6.11.2. Artă și Cultură

6.11.2.1. Arte vizuale

Cluj-Napoca este un oraș recunoscut la nivel internațional pentru **scena sa de artă contemporană**. Efervescența creației artistice locale i-a câștigat locul în cele 12 orașe nominalizate de publicația Phaidon drept 12 orașe ale viitorului artei (v. ***Art Cities of the Future. 21st-Century Avant-Gardes***, Phaidon 2013). Scena de artă din Cluj este deseori asociată cu **Școala de la Cluj**, etichetă folosită pentru prima de către Giancarlo Politi în contextul prezenței unor artiști clujeni la Bienala de la Praga, în 2007. Sintagma a ajuns să definească o întreagă generație de artiști reprezentativi pentru un val de pictură figurativă care a produs nume importante în arta contemporană, precum Adrian Ghenie, Victor Man, Șerban Savu, dar și Mircea Suciu, Marius Bercea. Din scena de artă clujeană se mai remarcă la nivel internațional și Ciprian Mureșan sau Mircea Cantor, iar ultimii ani au văzut revirimentul unor artiști seniori precum Ana Lupaș sau Corneliu Brudașcu.

Începând din 2009, odată cu înființarea Fabricii de Pensule, activitatea artiștilor din Cluj a început să devină mai vizibilă publicului local. A început tot atunci să crească fenomenul clusterizării în spații de lucru colective, în special industriale. Fabrica de Pensule a găzduit pe parcursul celor 10 ani de existență peste 30 de ateliere de artiști, iar azi Centrul de Interes are la rândul lui ateliere pentru peste 30 de artiști vizuali sau designeri. Alte ateliere de artiști se găsesc în spații industriale precum Fabrica Unirea. Deși piața locală de artă este incipientă, artiștii clujeni și-au câștigat renumele în scena internațională, lucrările acestora fiind incluse în colecții instituționale importante (SF MoMA, Centrul Pompidou, TATE Modern, etc.) sau colecții private din întreaga lume. În Cluj își au originile importante galerii de artă contemporană, printre care Galeria Plan B, prima galerie prezentă pe piața internațională, care acum își desfășoară activitatea în Cluj și Berlin.

Funcționează și o casă de licitații de artă – Quadro, care tranzacționează cu precădere lucrări ale artiștilor români și maghiari originari din Transilvania și care în 2016 a tranzacționat prin licitații lucrări în valoare de 62.000 euro.

Muzeul de Artă deține un important patrimoniu de lucrări de artă veche până la artă recentă, dintre care peste 150 de lucrări sunt expuse în Galeria Națională.

Deși încă în faza de dezvoltare instituțională, proiectul **ECCA - Centrul European de Artă Contemporană**, inițiat ca urmare a consultărilor derulate în perioada pregătirii candidaturii orașului Cluj-Napoca pentru titlul de Capitală Europeană a Culturii și coordonat de Centrul Cultural Clujean, are potențialul de a deveni principala investiție publică strategică în dezvoltarea artei contemporane clujene.

Două fenomene interesante sunt relevante pentru viitorul scenei artistice locale. Pe de o parte, apariția unor inițiative private cu misiune muzeală. Un proiect relevant este acela de reabilitare a Casei Bogdanffy de pe strada Avram Iancu nr. 1, demarat de Fundația Plan B, care își propune să convertească actualul spațiu într-un viitor centru de artă contemporană. O altă inițiativă muzeală privată, în domeniul patrimoniului imaterial de această dată, este Muzeon – spațiu privat care se concentrează pe memoria comunității evreiești din Transilvania.

În al doilea rând, se observă în ultimii ani migrația artiștilor înspre spațiul periurban sau chiar rural – fenomen în special datorat dificultății de a găsi spațiu de lucru în zonele rezidențiale și costurilor imobiliare ridicate, care determină artiștii să caute alternative accesibile ca preț.

În zona rurală a ZMC găsim două proiecte remarcabile pentru domeniul artelor vizuale, Ansamblul monumental din Tăușeni, o lucrare de artă in situ realizată de Alexandru Chira și Arkhai Sculpture Park, la Vlaha.

6.11.2.2. Artele Spectacolului

În Cluj-Napoca funcționează două instituții de teatru: Teatrul Național Lucian Blaga și Teatrul Maghiar de Stat, precum și două opere: Opera Națională Română și Opera Maghiară, toate subordonate Ministerului Culturii. Cu o istorie îndelungată, cele două teatre se remarcă la nivel național prin repertoriul bogat, echipe artistice constante și colaborări internaționale.

Teatrele clujene organizează fiecare evenimente de tip festival: ***Interferențe***, organizat bianual de Teatrul Maghiar de Stat, respectiv ***Întâlnirile Internaționale de la Cluj***, organizat de Teatrul Național. Totodată, teatrele sunt membre în rețele internaționale, dintre care menționăm Uniunea Teatrelor din Europa, din care face parte Teatrul Maghiar. Un alt element interesant de remarcat în activitatea recentă a teatrelor este deschiderea spre creația tinerilor regizori, Teatrul Maghiar organizând în ultimii ani un concurs de proiecte deschis generației tinere de regizori din România.

Un element care contribuie la proeminența Clujului în contextul scenei naționale și internaționale este efervescența scenei independente de teatru. În 2020, la Cluj-Napoca funcționează 6 spații independente de teatru: ZIZ (Fabrica de Pensule, ColectivA, Shoshin), Reactor de creație și experiment, ZUG.Zone (compania Varoterem Projekt), Casa Tranzit, Maidan & Magic Puppet, Hal Art. Ceea ce caracterizează teatrele independente din Cluj este caracterul experimental al programului, accentul programului pe teme sociale, predilecție spre teatrul documentar sau metode participative, dramaturgia contemporană, mai ales românească. Spațiile de teatru independente derulează și programe educaționale, de formare a profesioniștilor din domeniu și de creație originală – rezidențe artistice și dramaturgice, programe de dezvoltare a publicului, ateliere și cursuri, concursuri pentru proiecte originale, etc.

Infrastructura acestor inițiative este extrem de fluctuantă și instabilă – toate spațiile de teatru independent funcționând în spații închiriate, sub rezerva unor contracte pe perioadă scurtă și cu costuri în creștere. Modul de finanțare și lipsa accesului la infrastructură sunt printre condițiile marcante care determină o instabilitate financiară și a resurselor umane, precum și o precaritate generală a scenei independente de teatru.

După închiderea fostului spațiu al Fabricii de Pensule, care găzduia, pe lângă un studio, și o sală de rezidențe și studiu dedicată dansului contemporan (gestionată de Centrul Național al Dansului București), se remarcă lipsa unor inițiative sau programe dedicate în mod consistent dansului contemporan. Totodată, în ultimii ani a scăzut drastic și numărul de reprezentații ale spectacolelor de dans contemporan și, mai grav, au încetat să funcționeze festivaluri notabile pentru domeniul dansului: Temps d'Images (2009 – 2018) și STEPS (2014 – 2017).

Un segment din scena de teatru din Cluj este adresat teatrului de păpuși și marionete. Teatrul de Păpuși PUCK, sub egida Consiliului Județean, este cel mai operator de teatru pentru copii, cu două secții - de limbă română și maghiară. Teatrul organizează anual Festivalul Stradal Wonderpuck. În 2019, teatrul a raportat 84.800 spectatori, dintre care 24.482 plătitori. Alte companii de teatru independente au o activitate importantă în acest segment, printre care amintim AnimArt, MiniReactor sau Magic Puppet (ultimele două cu spații proprii de spectacol).

Conform Barometrului de Consum Cultural (2018), la nivelul județului Cluj, există 2577 de locuri în sălile de spectacol și concerte. Pe lângă spațiile destinate exclusiv artelor spectacolului, cu repertoriu propriu sau funcționând ca spațiu gazdă pentru producții externe, alte spații găzduiesc evenimente din domeniul artelor spectacolului: Palatul Urania, Cinema Dacia Mănăștur și Cinema Mărăști, Cinema Arta, Casa de Cultură a Studenților.

În spațiul rural metropolitan se remarcă prezența unei singure inițiative relevante pentru domeniul artelor spectacolului – spațiul de rezidențe internaționale al Asociației Teatrale Shoshin, în Chidea (com. Vultureni).

6.11.2.3. Muzica clasică

La nivelul muzicii clasice, viața culturală clujeană este deosebit de ofertantă: 2 opere de stat, o orchestră filarmonică ce oferă concerte săptămânale și o academie națională de muzică. Acestora li se alătură ansambluri și orchestre private - Young Famous Orchestra, Opera Vox și Notes and Ties și câteva festivaluri reper - Toamna Muzicală Clujeană, Festivalul Mozart, International Ligeti Festival și Festivalul Internațional de Muzică Contemporană Cluj Modern.

Academia Națională de Muzică organizează Concursul Internațional Gheorghe Dima (dirijat coral), Concursul Internațional de Compoziție Sigismund Toduță și alte concursuri de muzică de cameră, iar Societatea Română Mozart organizează Festivalul Internațional Mozart. Sunt prezente două studiouri de operă și două programe profesionale de formare: Studioul de Operă Lydia Hubic și TOA - Transylvanian Opera Academy.

Posibilitățile de pregătire profesională în domeniul muzicii clasice sunt notabile: atât Liceul de Muzică Sigismund Toduță, cât mai ales Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima" se bucură de reputație la nivel național. Nivelul producției de muzică clasică clujeană este semnificativ, rivalizând oferta artistică și calitatea altor orașe secundare sau terțiare din vestul Europei, cum ar fi Lyon, Manchester, Rotterdam și Graz.

Infrastructura instituțiilor clasice clujene este modestă: o sală de concerte absentă (Filarmonica transilvăneană încă împrumută sala Auditorium Maximum a UBB); sălile operelor care necesită restaurare; dotări puține și de proastă calitate (partituri, scaune, standuri etc.) și lipsa pregătirii personalului pentru a îmbrățișa metodele și abordările secolului XXI. Festivalurile de muzică clasică, deși se află în creștere, atât ca număr, diversitate artistică cât și calitate, nu ajung să capteze interesul publicului așa cum o fac inițiativele similare din film, arte vizuale și muzica pop-rock. Festivalurile mici și alte inițiative private din domeniul muzicii clasice - proiecte de formare, academii, concursuri etc. - se confruntă cu dificultăți legate de resursele financiare și umane restrânse și accesul limitat la infrastructură, dar și cu o lipsă de legitimare în interiorul breslei, fiind considerate ca nesemnificative.

6.11.2.4. Patrimoniu

Patrimoniul cultural al orașului Cluj-Napoca și al Zonei Metropolitane Cluj este extrem de bogat, integrând atât elemente de patrimoniu cultural imobil, cât și de patrimoniu mobil și imaterial. Conform Listei Monumentelor Istorice[474], sunt prezente în ZMC 1128 de monumente istorice, dintre care: de arhitectură 370 (293 în Cluj-Napoca), de arheologie 305 (33 în Cluj-Napoca), precum și 8 monumente de for public, 445 de monumente memoriale și funerare (toate în Cluj-Napoca).

[474] Ministerul Culturii, 2016, Lista Monumentelor Istorice 2015 (https://patrimoniu.ro/images/lmi-2015/LMI-CJ.pdf)

FIGURA 369. Distribuția monumentelor de patrimoniu în Zona Metropolitană Cluj

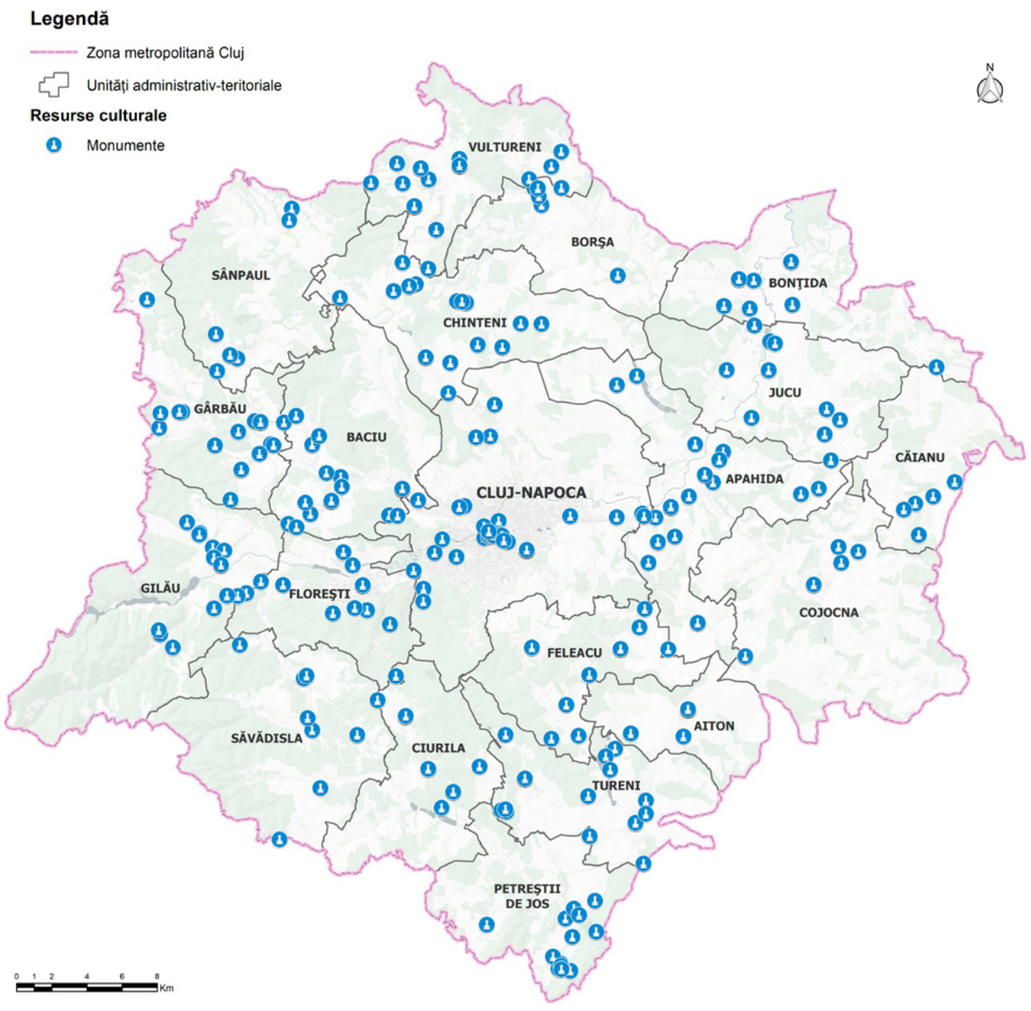

Sursa: Prelucrare proprie după LMI CJ 2015

FIGURA 370. Distribuția teritorială a Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, după tipul lor

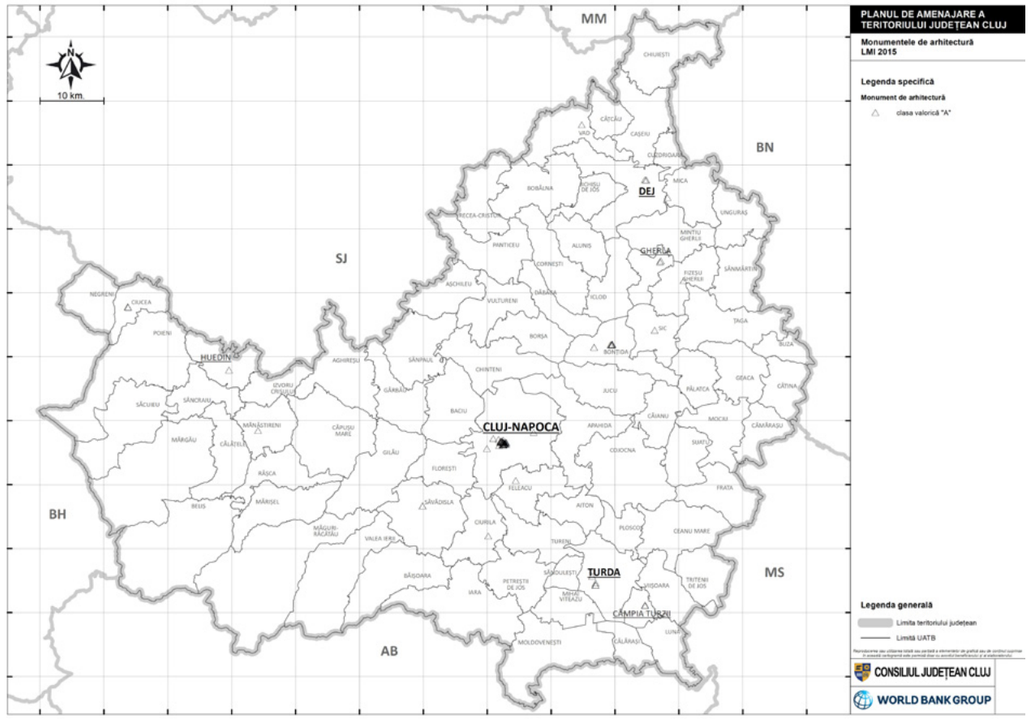

Sursa: Banca Mondială, 2020, PATJ Cluj, Prelucrare după LMI CJ 2015

Orașul Cluj-Napoca/Kolozsvár/Klausenburg posedă o largă varietate de elemente de **patrimoniu construit**: palate, catedrale, fortificații, biserici ale celor 7 confesiuni, fiind înconjurat în zona metropolitană de castelele fostei aristocrații, acum în proprietate privată sau publică. Valoarea deosebită a patrimoniului este dată și de faptul că el este reflecția unei societăți interculturale și a rezultatelor conviețuirii diverselor etnii (români, maghiari, sași, evrei, armeni, rromi).

Cel mai des întâlnite monumente sunt catedrale și biserici și cele destinate locuirii civile. Multe dintre aceste monumente au nevoie de restaurare, însă condițiile restaurării variază de la caz la caz, în funcție de statutul juridic al proprietății și fondurile disponibile pentru acest tip de lucrări. Primăria Cluj-Napoca a început în 2018 un proces de accelerare a refațadizării imobilelor de patrimoniu din centrul istoric, cu rezultate vizibile în ultimele luni. Dincolo însă de restaurarea fațadelor, multe dintre aceste clădiri, aflate în proprietate privată, au nevoie de expertiză și intervenții și la nivel de structuri, scări, curți interioare.

Se află în curs de restaurare mai multe monumente printre care Biserica Episcopală Luterană, Biserica Bob, Biserica Sf. Mihail și Palatul Bánffy din Cluj-Napoca, Castelul Bánffy din Răscruci, Castelul Wass- Bánffy din Gilău. A fost inițiat un proces de declasare a Casei Călăului și unul de clasare în categoria monumentelor Palatul Telefoanelor din Cluj-Napoca. Un număr mare de clădiri rămân în stare avansată de degradare, atât în Cluj-Napoca (clădirile din prima parte a străzii Horea), cât și în ZMC, cum ar fi Conacul Bánffy din Turea, Conacul Bornemisza-Matskassy din Popești etc.

FIGURA 371. Starea Monumentelor Istorice de Arhitectură din Județul Cluj, în toamna anului 2019

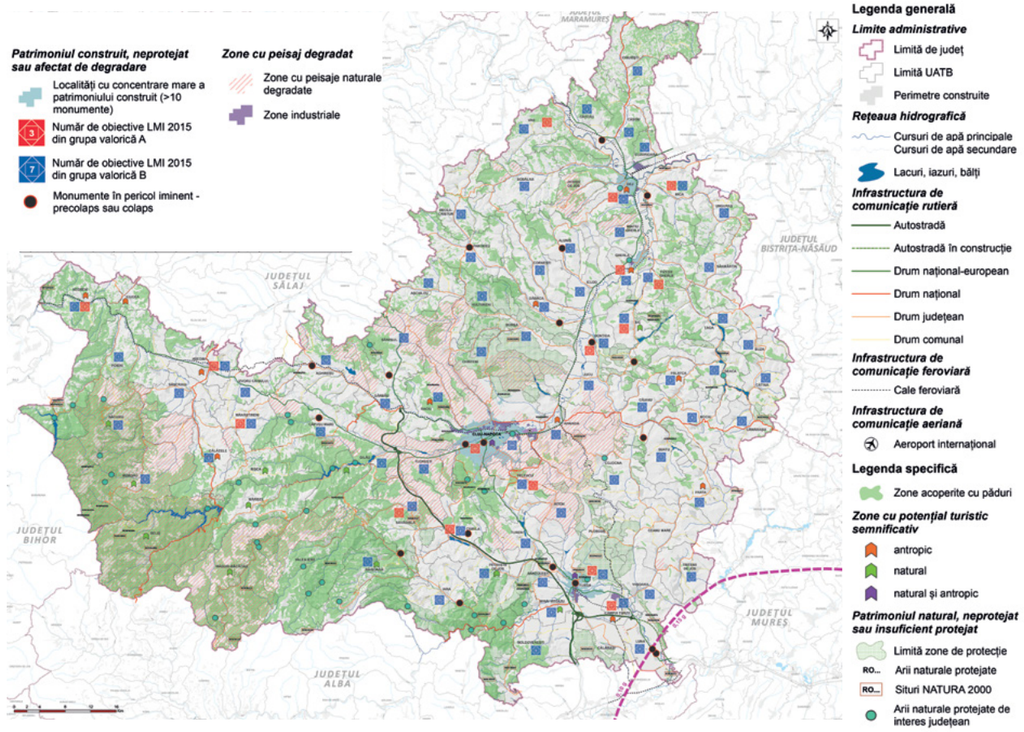

Sursa: Banca Mondială, 2020, PATJ Cluj

Restaurarea și revitalizarea acestor monumente are un deosebit potențial pentru ZMC, ele putând fi puse în valoare ca spații comunitare, culturale, ca locuri de activare a unor evenimente și festivaluri, dar și ca obiective turistice. Cel mai remarcabil reper în acest sens este organizarea festivalului Electric Castle la Castelul Bánffy de la Bonțida, model de colaborare care aduce multiple beneficii – festivalul investește anual în restaurarea castelului dar și a infrastructurii din împrejurimi, economia locală se dezvoltă prin serviciile oferite vizitatorilor festivalului, turismul în întreaga regiune este dinamizat datorită festivalului și, nu în ultimul rând, atât comunitatea locală, cât și cea largă, oare posibilitatea de a aprecia prezența monumentului.

Siturile arheologice din Județul Cluj, care sunt înscrise în Repertoriul Arheologic Național (RAN), sunt concentrate în principal în jurul centrelor urbane și al traseelor care le leagă. Cele mai multe situri fac parte din categoria locuirii civile, urmate de categoria generică a locuirii și de descoperirile funerare.

În ceea ce privește **patrimoniul cultural mobil**, Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei, Muzeul de Artă și Muzeul Etnografic al Transilvaniei posedă colecții unice, doar parțial valorificate. Un muzeu privat, al Fundației Kallós Zoltán din Răscruci, deține cel mai bogat inventar de veșminte tradiționale din Transilvania. În satul Mera, regăsim Muzeul Bivolului și Colecția Kelemen Ana/Muzeul Puci. Mai prezintă colecții etnografice Muzeul Satului Săvădisla și Muzeul Poarta de su' Feleac.

TABEL 83. Bunurile culturale mobile din Județul Cluj, care fac parte din Patrimoniul Cultural Național

	Domeniul	Bunurile clasate
1.	**Arheologie**	644
2.	**Artă decorativă**	112
3.	**Artă plastică**	164
4.	**Carte veche și manuscris**	0
5.	**Documente**	245
6.	**Etnografie**	656
7.	**Istorie**	138
8.	**Medalistică**	671
9.	**Numismatică**	439
10.	**Știință și tehnică**	1
11.	**Științe ale naturii**	3

Sursa: Banca Mondială, 2020, PATJ Cluj

Zona Metropolitană Cluj, aflată la confluența Câmpiei Transilvaniei, Țării Moților și a Zonei Călatei, găzduiește un **patrimoniu imaterial** extrem de variat și bogat, reprezentat prin cântece, jocuri (unele dintre ele incluse în patrimoniul imaterial UNESCO) și meserii tradiționale. Inventarierea patrimoniului cultural imaterial este deficitară, studiile etnografice disponibile sunt, în cele mai multe cazuri, relativ vechi și nu fac distincția între simple caracteristici etnografice și elemente ale patrimoniului imaterial.

Un fenomen interesant în domeniul culturii tradiționale este táncház (casa dansului popular) – o mișcare de revitalizare a dansului tradițional maghiar. În zona metropolitană se organizează anual câteva tabere de dans, la Răscruci (com. Bonțida) și Vișea (com. Jucu), care adună în fiecare vară sute de participanți din România și Ungaria, dar și internaționali.

Lipsește o colecție sau un proiect de promovare și valorificare a patrimoniului mobil și imaterial al comunității rome.

O serie de peisaje culturale semnificative[475] pot fi identificate în ZMC. Din macro-peisajele culturale transilvane regăsim aici arii care fac parte din:

- Zona Țara Călatei – cu sate relativ compacte, înconjurate de fânețe și de terenuri agricole, cu o populație maghiară semnificativă, cu monumentele istorice de arhitectură: ansamblul castelului Wass-Bánffy din Gilău, castelul Mikes din Săvădisla și o serie de biserici reformate cu zid de incintă. La peisajul cultural al Țării Călatei contribuie și peisajul natural.
- Zona Câmpia Transilvaniei – cu sate de tip adunat, de mărime medie, amplasate în văile dintre dealuri și înconjurate de fânețe și terenuri agricole. În cazul gospodăriilor, parcelele au două zone: curtea, în care sunt amplasate casa și dependințele, și grădina, care se află în partea din spate a parcelei. Din perspectiva moștenirii culturale acestea sunt sunt românești, maghiare și săsești. Monumentele Istorice de Arhitectură care contribuie la acest peisaj sunt ansamblul castelului Bánffy din Bonțida, castelul Bánffy din satul Răscruci, comuna Bonțida, alături de biserici ortodoxe din lemn și biserici reformate.
- Zona Dealurile Clujului – cu o imagine dominant naturală, relief caracterizat prin dealuri domoale și prin văi sinuoase. Satele din zonă se află, în general, în lungul văilor și sunt, preponderent, de tip răsfirat. Structura etnică a zonei este variată, ea fiind alcătuită din români, din maghiari, din rromi și din alte etnii. Monumentele istorice de arhitectură caracteristice sunt bisericile ortodoxe din lemn și bisericile reformate de dimensiuni mici. Alături de Ariile Naturale Protejate de interes național, o contribuție deosebită la peisajul zonei o are satul Chidea din comuna Vultureni

Acestor zone li se alătură mezzo-peisajul cultural Mocănimea Gilăului și o serie de micro-peisajele culturale:

– Situri arheologice: Zidurile de incintă și elementele de fortificație ale cetății medievale Cluj; Cetățuia din Cluj-Napoca;

[475] Banca Mondială, 2020. Sinteză Studii de Fundamentare PATJ Cluj

– Ansambluri urbane: Ansamblul urban „Centrul istoric al Orașului Cluj"; Ansamblul urban „Piața Mihai Viteazul" din Cluj;

– Ansambluri de Monumente Istorice de Arhitectură: Ansamblul castelului Bánffy din satul Bonțida; Ansamblul castelului Bánffy din satul Răscruci; Ansamblul castelului Wass-Bánffy din satul Gilău;

– Așezările umane integrate în peisaj: satul Chidea din comuna Vultureni;

– Parcuri, grădini și scuaruri urbane, precum și muzee în aer liber: Parcul Central din Cluj-Napoca; Parcul Municipal din Cluj-Napoca; Parcul „Iuliu Hațieganu" din Cluj-Napoca; Grădina Botanică din Cluj-Napoca; Secția în aer liber a Muzeului Etnografic al Transilvaniei din Cluj-Napoca;

– Biserici care sunt Monumente Istorice de Arhitectură - biserici din mediul rural cu grădini sau cimitire clar delimitate prin împrejurimi.

6.11.2.5. Arta în spațiul public și intervențiile culturale

Dacă până în 2006 fenomenul artei în spațiul public era inexistent la Cluj, în ultimul deceniu asistăm la o transformare spectaculoasă a spațiului public. Mai mulți factori au făcut posibilă această evoluție: schimbarea guvernării locale, deschiderea treptată a autorităților, o dată cu diferitele etape ale procesului de planificare urbană și pietonalizare a orașului spre o nouă înțelegere a spațiului public, dar mai ales consolidarea mișcărilor civice clujene care au început să problematizeze nevoia de spațiu public ca un bun comun și să inițieze acțiuni de reapropriere simbolică a spațiului public de către comunitate.

În acest sens, o serie de inițiative artistice și culturale sunt semnificative. Între ele se numără acțiunile grupului MindBomb și ale mișcării Salvați Roșia Montană, care au inițiat în 2002 o serie de intervenții în spațiul public din Cluj-Napoca (poster, stencil), abordând teme precum democratizarea spațiului public, estetica spațiului public, dar și teme legate de corupție și pericolele legate de exploatarea de aur de la Roșia Montană. În perioada 2010-2017, programul Orașul Vizibil al Fundației AltArt a contribuit printr-un concurs anual de lucrări de artă în spațiul public la o deschidere graduală a spațiului public pentru artă și la creșterea interesului artiștilor pentru problematizarea unor teme ale vieții urbane comune. Remarcabilă, prin procesul de dezvoltare comunitară pe care l-a facilitat printr-o activitate continuă de-a lungul mai multor ani, este inițiativa La Terenuri - Spațiu comun în Mănăștur, a Asociației ColectivA. Între 2013 și 2016 putem vorbi la Cluj-Napoca de o mișcare civică importantă catalizată de procese culturale, prin care artiști, sociologi, urbaniști și cetățeni au căutat să modeleze procese de dezvoltare locală. Un exemplu relevant este acela al acțiunilor colective de recuperare și activare a Parcului Feroviarilor, facilitate de Fundația AltArt, Fabrica de Pensule, Grupul pentru Dezvoltare Locală, Cercul Social și care au fost sintetizate într-o Cartă a Parcului, oferită administrației locale înainte de definirea temei concursului de arhitectură pentru amenajarea parcului.

Într-un oraș în schimbare, atât la nivelul dezvoltării urbane cât și la cel al dinamicilor sociale, practicile artistice și de design urban au oferit cadrul de a imagina și testa utilizări temporare ale unor spații în tranziție. O parte a acestor proiecte își au originea în colaborări ale comunităților de arhitecți și artiști: Someș Delivery, Scena Urbană, proiectele Urbannect (Vamos a la Playa, H33). Necesitatea regândirii relației orașului cu râul Someș a fost semnalată și exemplificată de seria de intervenții ale Someș Delivery, Sunt Riveran (parte din procesul de candidatură la titlul de Capitală Europeană a Culturii), Vamos a la Playa etc. Din 2015, Someș Delivery provoacă și testează ideile comunității pentru integrarea Someșului în viața orașului, tratând în fiecare an un alt segment al râului, pe care îl analizează dintr-o perspectivă pluridisciplinară.

Prin Art in the Art in the street, Fondul Jazz in the Park și Festivalul Jazz in the Park, Asociația Fapte a contribuit la coagularea unei comunități de artiști – în special muzicieni, performeri – pentru care spațiul public este un locul prferat de interacțiune cu publicul. În ultimii ani, prin Strada Potaissa și Festivalul Lights On, Asociația Daisler explorează noi dimensiuni ale relației dintre artă și spațiul public.

Artiști și grupuri artistice s-au coagulat în jurul unor practici specifice spațiului public – Galeria A1, colectivul Blajin, CooltUrban, Launloc și o comunitate activă de street artists.

Intervențiile în spațiul public, deși populează adeseori spații periferice, sunt la rândul lor concentrate în Cluj-Napoca, în afara lucrărilor de street art (grafitti, stencil) acestea sunt foarte rar prezente în comunele din jurul municipiului.

Aceste proiecte și numeroase intervenții artistice punctuale au contribuit la cultivarea unei culturi a spațiului public ca loc de dezbatere socială, ca instrument al participării comunitare și al regenerării urbane, dar și ca formă de accesibilizare a culturii. Ele au contribuit la crearea contextului pentru utilizarea largă a spațiului public inclusiv pentru desfășurarea de evenimente (concerte, festivaluri) și la construirea unui aparat critic necesar înțelegerii și configurării procesului de regenerare urbană.

6.11.2.6. Evenimente și festivaluri

În Cluj-Napoca și Zona Metropolitană au loc anual peste 2000 de evenimente culturale, dintre care 70 de evenimente de tip festival. Cea mai mare parte a acestora sunt organizate de sectorul cultural independent și operatori privați, iar restul sunt organizate de primării și instituții de cultură locale și județene.

Dintre cele peste 70 de festivaluri derulate anual, majoritatea sunt în domeniul muzicii (22), urmate de artă/multidisciplinar (9), teatru (7) și film (6). Pe ultimele poziții se situează evenimentele din domeniul fotografiei, al filmului documentar și de comedie, respectiv a sportului, ca număr de evenimente anuale.

Principalele șase festivaluri au avut în 2019, în total, 1.433.000 de spectatori: TIFF - Festivalul Internațional de Film Transilvania (130.000), Electric Castle (231.000), Jazz in the Park (100.000), Untold (372.000), Zilele Culturale Maghiare (300.000) și Zilele Municipiului Cluj-Napoca (300.000). Dintre acestea, Electric Castle se desfășoară integral la Bonțida; TIFF organizează evenimente și la Bonțida, restul având loc în municipiul Cluj-Napoca. Un nou festival de muzică era planificat să fie lansat în 2020 la castelul de la Gilău, de /FORM.

Festivalul Internațional de Film Transilvania (TIFF) a devenit în cei 19 ani de existență unul dintre festivalurile majore ale filmului european (fiind recunoscut de FIAPF drept unul dintre 40 cele mai bune festivaluri de film din lume) și un reper în ceea ce privește mobilizarea și participarea comunității locale la activități culturale. În 2019, festivalul a prezentat 220 de filme, din 63 de țări, în 20 de locații, a vândut 95.000 de bilete și a mobilizat 1000 profesioniști din film, 400 voluntari. TIFF nu este doar o competiție de film, festivalul promovând evenimente artistice conexe, activități educaționale și comunitare (EducaTIFF, Let's Go Digital, Weekend la Castelul Bonțida) și având un program consistent de susținere a tinerilor cineaști și dezvoltarea industriei cinematografice (Think Tank-ul infiniTIFF, Transilvania Talent Lab, Transilvania Pitch Stop). Profilul rezidentului participant la festival are următoarele caracteristici: vârsta medie de 33.6 ani, predominant de sex feminin și cu diferite categorii de venit, iar a celui nerezident este definit prin: vârsta medie de 34.2 ani, în egală măsură de sex feminin și masculin, cu venituri peste medie.

FIGURA 372. **Locurile de desfășurare ale festivalurilor din Cluj-Napoca în 2019**

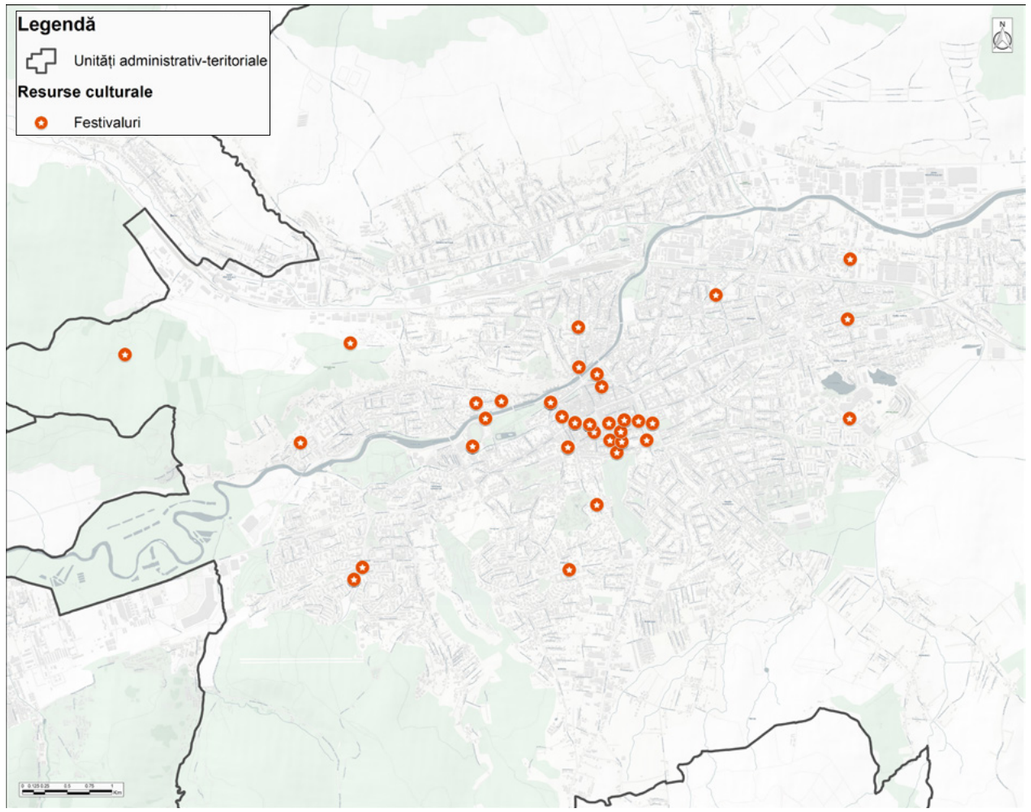

Sursa: Prelucrare proprie, 2020

Peste 60% dintre publicul rezident al festivalului a participat la mai mult de 5 ediții, iar 65% dintre nerezidenți au participat la mai mult de o ediție a TIFF. Aproximativ 50% dintre participanții la TIFF obișnuiesc să vizioneze filme la cinematograf cel puțin o dată pe lună (48% dintre rezidenți, respectiv 58% dintre nerezidenți).

Jazz in the Park, organizat din 2013, se axează pe reactivarea spațiilor verzi publice prin muzică și activități în aer liber accesibile tuturor. Festivalul a organizat în 7 ediții peste 400 de concerte. Include o competiție și un fond de sprijinire a tinerilor artiști de jazz și a inițiativelor comunitare, adunat prin crowdfunding și donații corporative. În 2019 a câștigat premiul Europe's Best Small Festival.

Zilele Clujului, organizat de Primăria Cluj-Napoca are un program ce cuprinde sute de evenimente care au loc peste tot în oraș, atrăgând un public larg și divers. Artiști din orașele cu care Cluj-Napoca este înfrățit participă la programe artistice comune pe parcursul mai multor zile și 80% dintre locuitorii orașului participă la cel puțin una dintre activități.

Zilele Culturale Maghiare au debutat în 2010 și mobilizează un număr tot mai mare de participanți de la an la an: de la 200.000 de persoane în 2015 la 300.000 în 2019. Festivalul are loc în ultima săptămână a lunii august și are un program divers care celebrează moștenirea culturală maghiară și viața multiculturală din Transilvania, prin concerte, expoziții, discuții publice, târguri, ateliere de lucru, activități educaționale și gastronomie.

Inițiat în anul 2013, Electric Castle aduce muzica electronică și activitățile urbane pe domeniul castelului Bánffy din Bonțida. În cele 7 ediții festivalul a adus pe scenele lui peste 1000 de artiști, combinând muzica electronică și instalațiile new media. Numeroase expoziții, dezbateri și alte evenimente au loc pe durata festivalului. Notabil este faptul că organizatorii festivalului investesc anual în restaurarea castelului, clădire de patrimoniu, și în dezvoltarea facilităților și infrastructurii din comunitatea locală. Premiat pentru facilitățile de camping și food, festivalul a atras 15.000 de camperi în 2019. Conform estimărilor organizatorilor cca 7000 de persoane lucrează anual la pregătirea și administrarea festivalului, între aceștia numărându-se și 1000 de voluntari și aduce beneficii de cca 10 milioane de euro Zonei Metropolitane Cluj. În 2019 Electric Castle a câștigat distincția Europe's Best Medium Sized Festival.

Festivalul Untold, cel mai mare festival din țară, a fost evenimentul culminant al programului Cluj-Napoca 2015 Capitala Europeană a Tineretului, având la prima ediție o audiență de 240.000 de persoane, dintre care 15% vizitatori străini. În același an a fost desemnat Best Major Festival la European Festival Awards. În 2019 bugetul Untold a depășit suma de 16 milioane de euro, dintre aceștia 40% fiind încasări din biletele și abonamente. Dintre cei 370.000 de spectatori din 2019, 20% sunt străini, 20% clujeni, 25% din București și 35% din alte orașe. Veniturile în toți cei cinci ani depășesc 170 milioane de euro, iar numărul turiștilor atrași este de 1,6 milioane de persoane. Organizatorii estimează că cca 45 de milioane de euro sunt puși în circulație în comunitatea locală datorită festivalului.

Conform estimărilor Vola.ro, în săptămânile festivalurilor Untold și Electric Castle aeroportul „Avram Iancu" din Cluj-Napoca a înregistrat cu până la 40% mai mulți călători decât într-o perioadă normală.

Alte festivaluri proeminente sunt Toamna Muzicală Clujeană, care a debutat în anul 1966 și este unul dintre cele mai longevive festivaluri de muzică din țară, Festivalul Internațional de Literatură, Festivalul Interferențe, Întâlnirile Internaționale de la Cluj și Sports Festival. Este remarcabil impactul pe care aceste evenimente îl generează, în special la nivelul cooperării dintre diferiți operatori culturali și dintre cultură și alte domenii de activitate.

Festivaluri și evenimente culturale remarcabile derulate în zona rurală a ZMC: Tabăra de dans popular de la Răscruci, Mera World Music Festival, Festivalul Electric Castle la Bonțida, TIFF - cu evenimente la Castelul Bánffy de la Bonțida și la Vlaha la Arkhai Sculpture Park, Festivalul Silvoiței de la Vultureni, Ziua Bánffy – Ziua porților deschise la Bonțida, Festivalul Silvoiței la Vultureni, Florești Fest, Întâlnirea Corală Szent László în Săvădisla. Aproape toate comunele organizează anual Zilele comunei (Aiton, Apahida, Baciu, Căianu, Ciurila, Feleacu, Florești, Gilău, Jucu, Sânpaul, Săvădisla, Tureni), Fiii satului (Aiton, Bonțida, Gârbău).

FIGURA 373. Distribuția festivalurilor în Zona Metropolitană Cluj în 2019

Sursa: Prelucrare proprie, 2020

Observând dinamica festivalurilor, constatăm o consolidare a pieței de organizatori comerciali de evenimente, care are loc în paralel cu dispariția unor festivaluri de nișă (Temps d'Image, STEPS, Festivalul Internațional de Carte Transilvania, Zain), promovate de operatori culturali mai mici, care au întâmpinat dificultăți în a-și menține evenimentele cu resurse umane și financiare limitate. Canalizarea resurselor spre evenimentele mari tip festival are un impact și la nivelul lanțului de valori în domeniul culturii, generând un dezechilibru între investiția (relativ redusă) în creația și producția de noi produse artistice și cea la nivelul difuzării (festivalurile fiind în primul rând evenimente de prezentare). În același timp, turismul și alte servicii (hoteliere, bar-restaurant, transport etc) înregistrează creșteri relevante asociate acestor evenimente.

În 2018, numărul manifestărilor publice - evenimente de natură culturală, sportivă, marșuri, celebrări etc desfășurate în spațiul public - înregistrate la Primăria Cluj-Napoca a fost de 454, iar în 2019 de 260. Posibile explicații pentru diferența mare dintre volumul evenimentelor organizate în spațiul public în cei doi ani sunt faptul că în 2018, anul Centenarului Marii Uniri, au fost organizate mai multe programe aniversare, fiind alocate și mai multe fonduri de la bugetul de stat în acest scop, dar și dispariția unor evenimente mici și medii, în paralel cu consolidarea evenimentelor mari.

FIGURA 374. Numărul manifestărilor în spațiul public autorizate în Cluj-Napoca în 2018 și 2019

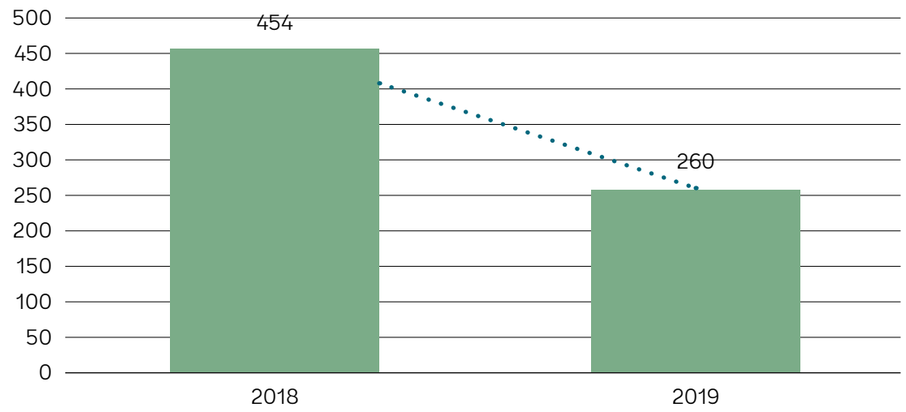

Sursa: prelucrare proprie pe baza datelor furnizate de Primăria Cluj-Napoca (2018, 2019)

6.11.2.7. Educație artistică

Unul dintre avantajele municipiului Cluj-Napoca constă în prezența educației artistice la nivel liceal și universitar, dar și un număr tot mai mare de programe de mediere culturală inițiate de operatorii culturali.

Anual, aproximativ 2.000 de tineri absolvă diferite discipline artistice în cadrul a patru universități din Cluj-Napoca, dintre care trei publice și una privată: Universitatea de Artă și Design, Academia Națională de Muzică Gheorghe Dima, Universitatea Babeș-Bolyai – Facultate de Teatru și Cinema, Facultatea de Litere, Facultatea de Istorie a Artei și Universitatea Sapientia – Facultatea de Științe și Arte. Aceste universități deservesc nu doar județul Cluj, ci întreaga regiune.

În municipiul Cluj-Napoca există și trei unități școlare cu profil vocațional artistic: Liceul de Arte Vizuale „Romul Ladea", Colegiul de Muzică „Sigismund Toduță" și Liceul de Coregrafie și Artă Dramatică „Octavian Stroia".

Școala Populară de Arte „Tudor Jarda" este o instituție publică de educație artistică non-formală, care se adresează atât copiilor și adolescenților, cât și adulților și care este activă în Cluj-Napoca, unde oferă cursuri pentru majoritatea artelor și la Florești și Bonțida, unde oferă cursuri de meșteșuguri (țesut-cusut) și joc popular.

În cadrul învățământului general, la nivel preuniversitar, curriculumul fiecărei unități școlari include, conform standardelor, discipline artistice care, însă, nu depășesc, ca număr de ore, 1 – 2 ore pe săptămână, artele prevalente fiind muzica, desenul și meșteșugurile la nivelul claselor primare, respectiv muzica și artele vizuale la nivel gimnazial și liceal.

Educația artistică non-formală pentru copii și adolescenți se desfășoară, pe de o parte, în cadrul unor instituții publice precum Palatul Copiilor sau Muzeul de Artă Cluj (programul „Muzeul interactiv") și pe de altă parte, în cadrul activităților oferite de un număr din ce în ce mai mare de entități private, organizații sau firme.

În acest sens se remarcă programe complexe de educație artistică non-formală precum cele dezvoltate în ultimii ani de Fabrica de Pensule (ARTbecedar, ***Hotspot.art)*** sau Centrul Cultural Clujean (***Arta în joacă***). Centrul Cultural Clujean derulează și un program de formare de mediatori culturali și dezvoltare de resurse destinate educației și medierii. TIFF organizează anual un program de educație cinematografică important, care face parte din programul festivalului - EducaTIFF, precum și activități educaționale în castelul de la Bonțida - Weekend la castel. Alte inițiative relevante sunt evenimente de tip festival dedicate educației informale (precum ArtDealul sau Elementum, în com. Luna, jud. Cluj), apariția unor inițiative de educație STEAM (spațiul Maker Kid sau Exploratoriu, Apahida).

6.11.3. Industrii Culturale și Creative

Conform unui studiu[476] realizat în 2019 de Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul UBB pentru Centrul Cultural Clujean, domeniul industriilor culturale și creative are o dinamică crescătoare, atât la nivelul municipiului, cât mai ales la nivelul comunelor din Zona Metropolitană.

La nivelul Uniunii Europene distincția dintre industrii culturale și creative este formulată astfel: "Industriile culturale sunt acele industrii ce produc și distribuie bunuri sau servicii care la momentul dezvoltării lor sunt considerate ca având atribute specifice, utilizări sau scopuri care reflectă sau transmit expresii culturale, independent de valoarea lor comercială (...) în timp ce industriile creative sunt acele industrii care utilizează cultura ca input și au o dimensiune culturală, deși output-urile sunt mai degrabă de natură funcțională"[477] .

În cadrul studiului realizat de FSPAC au fost analizate datele ONRC, lista domeniilor nomenclatorului CAEN rev. 2, nivel de 3 și 4 cifre pe baza căreia a fost efectuată analiza fiind prezentată mai jos. Trebuie remarcat să datele analizate nu includ codurile CAEN corespunzătoare sectorului IT.

- 181 Tipărire si activități de servicii conexe tipăririi
- 476 Comerț cu amanuntul de bunuri culturale si recreative, in magazine specializate
- 581 Activități de editare a cărților, ziarelor, revistelor și alte activități de editare
- 5821 - Activități de editare a jocurilor de calculator
- 591 Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune
- 5920 - Activități de realizare a înregistrărilor audio și activități de editare muzicală
- 6010 - Activități de difuzare a programelor de radio
- 6020 - Activități de difuzare a programelor de televiziune
- 6391 - Activități ale agențiilor de știri
- 7021 - Activități de consultanță în domeniul relațiilor publice și al comunicării
- 7111 - Activități de arhitectură
- 731 Publicitate
- 7410 - Activități de design specializat
- 7420 - Activități fotografice
- 7430 - Activități de traducere scrisă și orală (interpreți)

[476] Centrul Cultural Clujean, Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai, 2019, Culturepreneurs: Competitivitatea industriilor culturale și creative din Cluj-Napoca și zona metropolitană în context European (https://ccluj.ro/wp-content/uploads/2019/12/Culturepreneurs_FOW.pdf)

[477] Caroline Chapain, Tadeusz Stryjakiewicz, "Introduction - Creative Industries in Europe: Drivers of (New) Sectoral and Spatial Dynamics", pp. 1-15. În Caroline Chapain și Tadeusz Stryjakiewicz (eds.) Creative Industries in Europe. Drivers of New Sectoral and Spatial Dynamics. Springer, 2017.

- 7722 - Închirierea de casete video și discuri (CD-uri, DVD-uri)
- 8552 - Învățământ în domeniul cultural (limbi străine, muzică, teatru, dans, arte plastice, etc.)
- 900 Activități de creație si interpretare artistica
- 910 Activități ale bibliotecilor, arhivelor, muzeelor și alte activități culturale
- 9329 - Alte activități recreative și distractive n.c.a.

TABEL 84. Industriile culturale în Cluj-Napoca și în comunele din Zona Metropolitană Cluj în 2018

	Cluj-Napoca		Comune ZMC		ZMC	
2018	**Total industrii culturale**	**Total economie**	**Total industrii culturale**	**Total economie**	**Total industrii culturale**	**Total economie**
Nr persoane juridice	2283	27914	439	6568	2722	34482
Nr salariați	4333	139959	727	23146	5060	163105
Cifra de afaceri	775734766	37139336952	114462315	6529845138	890197081	43669182090
Profit brut	136505136	4998828134	15430163	630705440	151935299	5629533574

Sursa: Centrul Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (2018)

În perioada 2008-2018, la nivelul întregii zone metropolitane, cifra de afaceri aferentă industriilor culturale este cu 38% mai mare în 2018 (890.197.081 lei), decât în 2008 (644.520.147 lei), semnificativ mai mare decât creșterea întregii economii a zonei în această, care este de 12%. La nivelul Municipiului Cluj-Napoca, în timp ce cifra de afaceri totală a crescut cu doar 5% în perioada 2008-2018, cifra de afaceri din sectorul industriilor culturale este cu 23% mai mare în 2018 față de 2008. În cazul comunelor din zona metropolitană însă, cifra de afaceri aferentă industriilor culturale este cu 685% mai mare mai mare în 2018 față de 2008, față de economia totală din aceeași arie care a crescut cu 85% în cei 10 ani.

FIGURA 375. Evoluția cifrei de afaceri a firmelor din sectorul industriilor culturale în ZMC în perioada 2008 - 2018

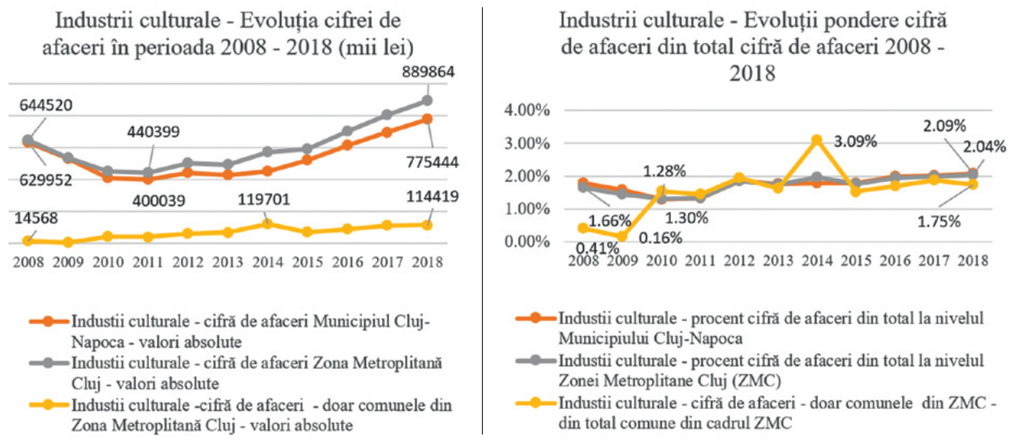

Sursa: Centrul Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (2008-2018)

În ceea ce privește profitul net, acesta este cu 78% mai mare în 2018 față de 2008 în cazul industriilor culturale din întreaga Zonă Metropolitană. Această creștere este de 61% în Municipiul Cluj-Napoca, profitul net total este cu 102% mai mare în 2018 față de 2008, iar 1578% în comunele zonei metropolitane.

În 2018, numărul mediu de salariați din sectorul industriilor culturale la nivelul comunelor din zona metropolitană era de 727, ajungând la o pondere de 3,14% din totalul salariaților și fiind ușor mai mare decât ponderea salariaților din acest sector la nivelul municipiului (3,02%). La nivelul întregii zone metropolitane se poate observa suprapunerea aproximativă a numărului de salariați (5060) cu valorile de la nivelul municipiului (4333). Este de menționat un aspect specific muncii în sectorul cultural, anume faptul că numărul angajaților este semnificativ mai mic decât cel al persoanelor care activează efectiv în domeniu, liber profesioniștii organizându-și munca sub formă de PFA, întreprindere individuală, SRL-uri fără angajați și contracte de drepturi de autor.

FIGURA 376. Evoluția numărului mediu de salariați din industriile culturale în ZMC între 2008 – 2018

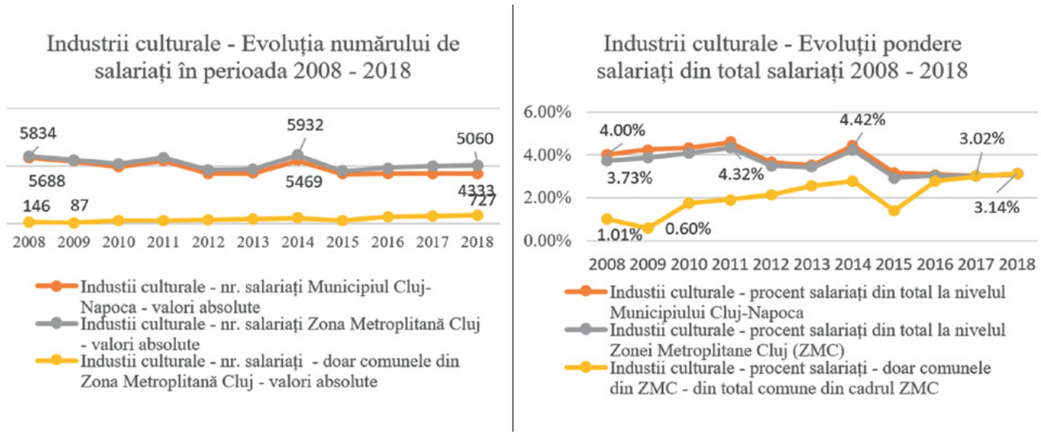

Sursa: Centrul Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (2008-2018)

Domeniile proeminente în cadrul industriilor culturale locale, atât din punct de vedere al impactului lor economic, dar și din perspectiva potențialului lor de a contribui în viitor la consolidarea profilului zonei metropolitane Cluj ca pol de inovare sunt filmul, muzica și domeniul organizării de evenimente, designul și piața editorială.

6.11.3.1. Film

În spațiul autohton, identitatea cinematografică a orașului Cluj-Napoca este puternic asociată cu organizarea Festivalului Internațional de Film Transilvania. Cea mai recentă ediție, din 2019, a atras, conform organizatorilor, peste 130.000 de participanți la evenimentele din cadrul festivalului, iar numărul biletelor vândute a fost de 95.000, indicând un nivel important de interes pentru acest festival[478]

[478] Bilanțul TIFF.18: Zeci de evenimente sold-out și peste 100.000 de participanți." https://tiff.ro/sites/default/files/bilantul_tiff_2019.pdf.

Conform unui studiu[479] realizat de Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, Cluj-Napoca ocupă o poziție privilegiată din punct de vedere al numărului de firme din domeniul filmului raportat la populația orașului (21,7 firme la 100.000 loc), fiind surclasat în această privință doar de către capitală (69,8 firme la 100.000 loc). Când însă este vorba despre **cifra de afaceri raportată la populație**, care este de 27,7, dincolo de diferența considerabilă față de București (543,5), Cluj-Napoca se găsește în dezavantaj față de Constanța (31,9), Timișoara (30,5) și Oradea (29,9).

Este interesant de urmărit dinamica sectorului de film din Cluj-Napoca și din zona metropolitană Cluj din punct de vedere al indicatorilor economici de dezvoltare a acestui sector.

TABEL 85. Indicatori ai dinamicii sectorului film 2008-2018 în Cluj-Napoca și Zona Metropolitană Cluj

Cluj-Napoca	2008	2018	Raport 2018-2008
Număr persoane juridice	67	124	1,85
Număr salariați	98	233	2,38
Cifra afaceri	7.564.719	104.000.884	13,75
Zona metropolitană Cluj	**2008**	**2018**	**Raport 2018-2008**
Număr persoane juridice	69	145	2,1
Număr salariați	100	248	2,48
Cifra afaceri	7.724.574	104.659.244	13,55

Sursa: Centrul Cultural Clujean, FSPAC, 2019, pe baza datelor de la Oficiul Național al Registrului Comerțului (2008-2018)

Conform datelor[480] Centrului Național al Cinematografiei, în topul național al primelor 20 de cinematografe cu un ecran, ordonate în funcție de numărul de spectatori în anul 2018, se regăsesc 2 cinematografe din Cluj-Napoca: Cinema Victoria, pe poziția a 3-a, cu 66 766 de spectatori în 2018, respectiv Cinema Florin Piersic, aflat pe locul 5, cu 49 327 spectatori în anul 2018. De asemenea, cinema Victoria din Cluj-Napoca se află pe lista celor mai importante cinematografe de artă din România, cu 1490 de spectacole în anul 2018.

Industria filmului este puțin dezvoltată la Cluj-Napoca în ceea ce privește producția - fie că e vorba de spoturi publicitare, documentare sau filme de ficțiune - mai ales în comparație cu Bucureștiul.

În ultimii 5-6 ani, situația s-a îmbunătățit simțitor în ceea ce privește partea de resurse creative, numărul de studenți de la Cinematografie care ajung să își prezinte proiectele la festivaluri internaționale fiind în creștere. Profesioniștii din domeniu consideră că este foarte dificil pentru un student la cinematografie din Cluj să reușească să dobândească experiență în domeniu, datorită faptului că industria este subdezvoltată în oraș. În ZMC nu există nici o agenție de casting și nu se realizează deocamdată lung metraje.

Profesioniștii din domeniul filmului sunt liber profesioniști, alții sunt angajați cu normă întreagă ai unei instituții, iar alții și-au format propriile firme (SRL). Multe din tipurile de granturi care pot fi accesate în domeniul cinematografiei sunt prea mici în comparație cu costurile implicate în realizarea unui film sau chiar și a unui spot publicitar. Persoanele care lucrează în industria cinematografică se află în situația de a fi plătite informal. Genul acesta de probleme reflectă o neadecvare a legislației din România la realitatea dinamică din piața filmului (și nu numai în acest domeniu situația este similară). Datorită dimensiunii reduse a pieței filmului de la Cluj și a finanțărilor foarte mici, mulți dintre cei care sunt activi în acest domeniu se reinventează sau reconvertesc profesional.

[479] Cătălin Dărăștеanu, Analiza pieței de film din România, Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, 2017
[480] Centrul Național al Cinematografiei. Anuarul Statistic al Cinematografiei 2018. Secțiunea III "Exploatarea cinematografică".

6.11.3.2. Design

Datele despre evoluția domeniului de design din ultimii zece ani în Cluj-Napoca și în Zona Metropolitană descriu o tendință pozitivă, de expansiune, cu creșteri înregistrate la nivelul numărului de firme, al numărului de salariați și al cifrei de afaceri.

Inițiative remarcabile în acest domeniu sunt festivalul ZAIN, organizat în perioada 2015-2018 și Cluj Design Days, ca evenimente care coagulează și promovează scena de design locală, dar și ca platforme de întâlnire cu cei interesați de design.

Acestei dinamici pozitive de ansamblu îi sunt însă asociate și o serie de disfuncționalități pe care profesioniștii din design le percep ca inhibitorii: insuficiente oportunități de finanțare; un proces birocratic anevoios, care îngreunează începerea unei activități lucrative în acest domeniu; lipsa spațiilor de producție și expunere, într-un context în care chiriile sunt foarte mari. Cei care activează în acest domeniu nu percep sprijin sau prioritizare din partea autorităților.

Pe de altă parte, evoluții adiacente din spațiul cultural al ZMC au efecte pozitive asupra domeniului: existența unor festivaluri cu mare vizibilitate și participare creează oportunități de promovare pentru designeri. Accesul la public și la o piață dinamică este esențial și în acest sens se resimte frecvent diferența față de București, unde oportunitățile par să fie mai numeroase. Promovarea în mediul online este o practică frecventă și necesară pentru crearea și menținerea vizibilității, însă pentru o strategie coerentă de marketing și promovare, se resimte deseori nevoia unor cursuri de specialitate.

6.11.3.3. Industria muzicală

Industria muzicală a crescut la rândul ei în ultimii zece ani, având unul dintre cele mai ridicate randamente dintre industriile culturale locale. Și în acest domeniu se observă o relocare a persoanelor juridice dinspre municipiul Cluj-Napoca înspre Zona Metropolitană.

În cazul artiștilor din muzica clasică, educația formală si apartenența instituțională sunt esențiale în construirea unei cariere de succes. Muzica este percepută ca o vocație, iar poziția în cadrul unei instituții de stat sau a unui ansamblu reprezintă modalitatea prin care artistul se poate dedica dezvoltării sale profesionale. În cazul artiștilor din sfera muzicii de club/independenți, percepția asupra sistemului este diferită: ei trebuie de multe ori să se implice în activități de management și marketing și trebuie să își dezvolte abilități antreprenoriale, fără de care nu ar putea face față volatilității domeniului. Această diferență s-ar putea să nu surprindă distincția între muzică clasică și ușoară, ci mai degrabă cea între muzicienii afiliați instituțional și cei care lucrează pe cont propriu. În ambele cazuri însă, se poate vorbi despre un public țintă care este cultivat și fidelizat prin metode specifice diferitelor genuri muzicale.

Deși orașul este asociat cu o scenă muzicală dinamică, datorită festivalurilor de muzică, industria muzicală din Cluj s-a reorientat puternic spre distribuție și organizare de evenimente și festivaluri în defavoarea producției muzicale. La nivelul deficiențelor structurale ale industriei muzicale locale se remarcă profesionalizarea insuficientă a anumitor categorii din sistemul de producție muzicală și lipsa tehnicienilor și inginerilor de sunet, aspecte care afectează munca muzicienilor și calitatea concertelor. Din acest punct de vedere, Clujul are un dezavantaj semnificativ în fața Bucureștiului, unde există o infrastructură de producție muzicală relativ dezvoltată și un nivel de profesionalizare mult mai ridicat al tehnicienilor responsabili de producție, înregistrare, distribuție și organizare de evenimente.

În privința consumului muzical, acesta s-a orientat puternic spre zona de festivaluri, deși există în continuare un public fidel care preferă să asculte formațiile preferate în cluburi.

6.11.3.4. Edituri și publicații

Domeniul editorial și publicistic prezintă evoluții inegale în ultimii zece ani. Pe de o parte, piața presei s-a schimbat semnificativ odată cu scăderea în popularitate a presei scrise datorită expansiunii mediului online. Pe de altă parte, piața cărții este în creștere în România, iar numărul revistelor specializate pe domenii de interes a crescut și el. În anul 2016, conform cifrei de afaceri a editurilor din România, județul Cluj se afla pe locul patru, însă ca valori absolute, cifrele de afaceri ale editurilor din Cluj luate împreună erau de aproape douăzeci de ori mai mici decât cele ale editurilor din București.

Deși județul Cluj este al doilea în țară după numărul editurilor, el se plasează doar pe locul opt din perspectiva numărului bibliotecilor. În același timp, Clujul este al doilea județ din România atât după numărul cititorilor activi, cât și în privința volumelor disponibile în biblioteci.

Profesioniștii din domeniu remarcă dificultăți legate de dezvoltarea antreprenorială pe piața editorială și publicistică: necesitatea de a dobândi abilități diferite de domeniul lor de expertiză, întrucât investiția financiară inițială este însemnată și adeseori nu permite angajarea unui personal specializat și faptul că identificarea unei nișe, atât în presa scrisă, cât și în cea online, este esențială pentru succesul unei inițiative noi în acest domeniu.

În ZMC sunt 43 de librării, marea lor majoritate concentrate în Cluj-Napoca, în centrul orașului, găsim o singură librărie în mediul rural – la Florești (pe lângă librăriile din incinta Mall-ului Vivo).

6.11.4. Contribuția culturii la dezvoltarea Zonei Metropolitane Cluj

Există diverse teorii cu privire la modalitățile prin care orașele pot obține cele mai multe beneficii din cultură, unele dintre acestea sunt centrate pe cultură ca soft power, ca un catalizator al coeziunii sociale, identității locale, a dialogului intercultural și al consolidării valorilor democratice, altele identificând în cultură un al patrulea pilon al dezvoltării durabile (Hawkes, J., 2001), și altele fiind centrate pe potențialul culturii și al industriilor creative de a stimula regenerare teritorială și dezvoltare economică (Florida, R., 2002).

Sunt prezente și abordări mai complexe, pornind de la intersecțiile dintre cultură și alte sectoare de activitate, tipul de relații sociale pe care cultura le generează și pe aportul, direct sau indirect, la stimularea inovației, bunăstării, coeziunii sociale, învățării continue și a dezvoltării durabile. Astfel, Pier Luigi Sacco susține că **efectul economic și social indirect al participării culturale poate fi mult mai mare decât valoarea directă de piață generată de bunurile culturale**, provocările fiind acelea de a: (1) recunoaște la nivelul factorilor de decizie a acestei valori, (2) dezvolta competențele locale la nivelul autorităților și al sectorului cultural de a propune măsuri și programe concrete în acest sens, (3) înțelege mecanismele care fac posibile efectele multiplicatoare ale culturii și a evita abordări strict instrumentalizante ale culturii și (4) de a construi instrumente adecvate de măsurare a impactului.

FIGURA 377. Abordări ale relației dintre cultură și dezvoltare

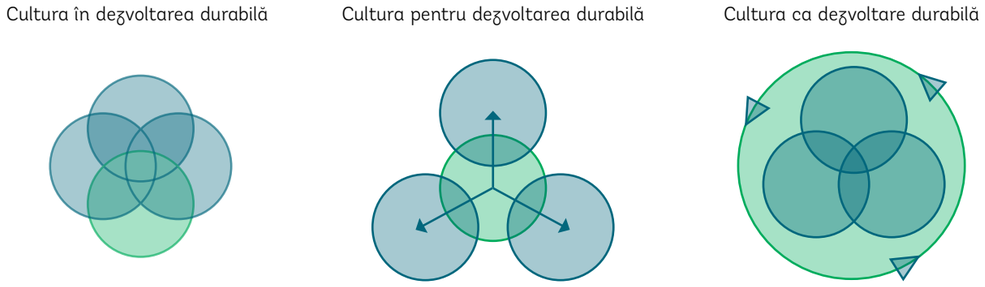

Cele trei roluri ale culturii (reprezentate în verde) în dezvoltarea durabilă (cele trei cercuri reprezintă cei trei piloni). Cultura adăugată ca un al patrulea pilon (diagrama din stânga), cultura care mijlocește între cei trei piloni (diagrama din centru) și cultura ca fundație pentru dezvoltarea durabilă. Săgețile indică dinamica în continuă schimbare a culturii și a dezvoltării durabile (diagrama din dreapta).

Sursa: Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G. și Horlings L. G., 2015

Din cele 25 de capitole ale Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca (2014-2020), trei sunt dedicate Culturii și Creativității: Strategia culturală, Strategia cinematografică și Strategia industriei creative. În timp ce aceste componente strategice oferă direct măsuri care consolidează rolul culturii și creativității în oraș, există câteva concepte și elemente strategice, importante și în contextul strategiei Zonei Metropolitane Cluj, pentru care cultura are o relevanță semnificativă: conceptul de calitate a vieții care stă în centrul strategiei, cei trei piloni ai strategiei – participare, universitate și inovație, dar și elemente din viziunea și valorile orașului care țin de multiculturalitate, deschidere, libertate, spirit european.

Calitatea vieții, sănătate, well-being - cultura aduce o valoare importantă oamenilor și comunităților, atât prin faptul că existența unei oferte culturale atractive face parte din indicatorii de calitate a vieții, dar și prin efectele participării culturale, documentate științific: creșterea conexiunilor sociale și a calității relațiilor, contribuția la starea de bine și la sănătatea fizică, emoțională și mentală, creșterea încrederii de sine și a deschiderii față de alteritate. Cultura are un impact semnificativ asupra **bunăstării percepute de locuitori (subjective well-being),** în medii unde există o ofertă culturală ridicată și o participare culturală substanțială.

Identitate locală – multiculturalitatea, patrimoniul, festivalurile și vitalitatea culturală contribuie la dezvoltarea unui profil de oraș tânăr, dinamic și contribuie la crearea unui sentiment de identitate și mândrie locală, precum și a sentimentului de apartenență

Atractivitatea teritoriului – așa cum o arată și sondajele efectuate pentru fundamentarea SIDU, oferta culturală și evenimentele culturale sunt factori importanți în a atrage forță de muncă, în diminuarea procesului de pierdere a talentelor (brain drain) și consolidarea unui

Participare, societate efervescentă și cetățeni activi - Participarea este esențială pentru găsirea de soluții alternative la problemele colective și pentru a asigura contextul unei cetățenii active. Cultura oferă situații, modele și formate de participare eficiente, prin arta angajată social, intervenții comunitare, construirea de narațiuni împărtășite, și platforme de planificare urbană participativă.

Competențe ale secolului XXI – între competențele cheie definite la nivel european, cunoașterea culturală, interculturalitatea și creativitatea sunt cultivate prin educație artistică, participare culturală și medii care stimulează co-crearea. Participarea culturală contribuie la consolidarea sistemului de valori propriu și la dezvoltarea unui aparat critic (gândire critică), care sunt fundamente pentru comportament responsabil. În acest sens, investiția în cultură aduce pe termen lung beneficii multiplicate – asigurând disponibilitatea și preocuparea cetățenilor pentru binele comun, pentru protejarea mediului, crearea unor comunități deschise, inclusive și sigure.

Coeziune și inovație socială – în special în Cluj-Napoca, există un interes activ pentru cultivarea modelelor culturale care facilitează incluziune, solidaritate, inovație socială. În acest sens, educația culturală și utilizarea de modele de învățare bazate pe artă și creativitate (indiferent de conținutul învățării), oferite sub forma unor programe constante și structurate, pot crește de până la 3 ori șansele de promovare școlară ale copiilor din medii vulnerabile. Cultura oferă și formate de participare și contexte de auto-expresie a grupurilor dezavantajate sau vulnerabile.

Profilul internațional al zonei - arte și cultura contribuie la creșterea prestigiului internațional al zonei și la consolidarea unor relații internaționale productive. Cluj-Napoca a fost numit în 2013 de „Phaidon / Art Cities of the Future" drept unul dintre cele 12 orașe care definesc avangarda artistică în secolul XXI. Excelența scenei artistice, atractivitatea evenimentelor culturale, precum și diversitatea culturală susțin eforturile orașului și ale zonei de a fi cunoscute și conectate la nivel internațional. În acest sens, sunt necesare măsuri pentru susținerea coproducțiilor culturale internaționale și proiecte care contribuie la regândirea și rezolvarea provocărilor europene și globale.

Dezvoltarea economică bazată pe inovație, creativitate și cunoaștere - Inițierea și implementarea inovației depind de factori culturali. Dacă legătura dintre cultură și creativitate este destul de evidentă, factorii culturali pot spori (deschiderea spre noutate) sau pot limita considerabil inovarea (culturi tradiționale / conservatoare) (Anneli Kaasa, Maaja Vadi, 2008). După cum dovedește indicele vitalității culturale, Cluj-Napoca are un nivel ridicat de resurse umane creative și are deja o economie creativă profitabilă. Mai rămâne de explorat cum pot fi create mai eficient cadre de întâlnire, colaborare și co-producție între resursa umană creativă (prezentă în oraș atât la nivel de artiști, organizații, instituții, dar și prin numărul mare de absolvenți ai învățământului superior artistic) și mediul de afaceri, pentru a crește nivelul de inovație și competitivitate al companiilor locale (în special de IT).

Regenerare teritorială – posibilitatea reinventării și revitalizării unor întregi arii urbane și metropolitane, în special prin convertirea unor spații industriale în spații creative și comunitare este deja testată la Cluj prin efectul catalizator generat de huburi ca Fabrica de Pensule, Centrul de Interes sau H33, prin experiențele de reanimare a spațiului public din centrul orașului și din zone specifice (La Terenuri, Parcul Feroviarilor) și prin facilitarea planificării și amenajării viitoare a râului Someș. Acest tip de proces catalizator poate fi folosit în special pentru dezvoltarea cartierelor periferice și a zonei rurale din ZMC.

Mai mult, prin punerea în valoare a patrimoniului cultural, suficient de bogat în ZMC, și activarea lui culturală, există un imens potențial de creștere a vitalității comunităților, a economiei locale și a turismului.

Toate aceste dimensiuni merită explorate și susținute în continuare pentru a maximiza impactul excelenței și vitalității culturale locale asupra dezvoltării generale a zonei metropolitane. În acest sens, apariția Centrului Cultural Clujean, ca platformă de mobilizare a actorilor culturali în parteneriat cu alte sectoare pentru facilitarea unor procese de transformare socială și dezvoltare urbană, ca urmare a proceselor de colaborare inițiate cu ocazia candidaturii pentru titlul Capitală Europeană a Culturii, reprezintă un element de valoare adăugată pentru ZMC.

Cercetările demonstrează însă că aceste efecte pozitive apar și sunt durabile doar în contexte unde există politici favorabile culturii, altfel, investițiile aleatorii în programe sau facilități culturale riscă să conducă la „capcanele culturale ale sărăciei" (Tavano Blessi, G., Grossi, E., Sacco, P.L., Pieretti, G., Ferilli, G., 2016). ZMC și în special orașul Cluj-Napoca au, prin sectorul cultural competitiv, calitatea ofertei culturale și oportunitățile de participare culturală a cetățenilor, condițiile necesare pentru a capitaliza cultura în beneficiul comunității. Problemele care trebuie soluționate sunt însă investiția dezechilibrată în diferitele segmente ale lanțului valoric cultural, accesul inegal la cultură și sprijinul insuficient al programelor culturale constante (față de cultura de tip eveniment/festival).

6.11.5. Turism

6.11.5.1. Valorificarea turistică actuală și circulația turistică

Valorificarea turistică a unei destinații este evidențiată de cele cinci principale caracteristici care creează condițiile de bază ale dezvoltării turistice a unei destinații și posibilitatea de a contura pachete de servicii turistice comercializate pe plan național și internațional. Astfel, considerăm că analiza este necesar a fi realizată pe baza factorilor: **(1) atracții turistice, (2) acces/transport, (3) amenajări turistice (cazare, restaurație, agrement cultural-sportiv), (4) agrement, activități, animație turistică, (5) aspectul general al destinației la nivel de informații care sunt identificate în momentul unei căutări generale a unui potențial turist** (siguranță, informații cu caracter socio-economic, medical etc.).

Primii doi factori, atracțiile turistice și accesibilitatea sunt analizate pe larg în secvențele dedicate acestora, meritând o evidențiere următoarele aspecte problematice legate de valorificarea turistică a patrimoniului:

- Dezvoltarea infrastructurii în Zona Metropolitană și supraaglomerarea Municipiului Cluj-Napoca au determinat urbanizarea comunelor din jur, devenind adevărate cartiere dormitor, Cluj-Napoca situându-se în prezent pe locul II în ierarhia națională ca potențial de polarizare, după capitală, influența acestuia manifestându-se asupra întregului spațiu transilvan. Din punct de vedere turistic aceste intervenții în spațiul rural învecinat au generat un impact profund asupra valorilor patrimoniale, de multe ori agresiv în comunitatea rurală existentă, atât la nivelul potențialului natural și îndeosebi asupra patrimoniului antropic, cu afectarea profundă a celui imaterial.
- Zona Metropolitană dispune de un variat și bogat patrimoniu antropic, fundamentant pe elemente cultural-istorice și religioase care sunt prezente în teritoriu, însă adesea nevalorificate sau foarte slab valorificate turistic. Este evident că, în lipsa fluxurilor turistice, acestea nu pot beneficia de personal permanent pentru a funcționa cu un orar prestabilit, fiind astfel îngreunat accesul turistic la multe obiective, îndeosebi din zona rurală. Simultan, starea de degradare accentuată a multora dintre acestea, determină neincluderea lor în traseele turistice ale agențiilor de turism și ale ghizilor, inclusiv slaba lor promovare turistică. Astfel degradarea continuă, chiar dacă istoricul și povestea locului, ar putea genera sosiri turistice.
- Patrimoniul antropic imaterial este diversificat îndeosebi ca urmare a geografiei și a istoriei locale, care au condus la interferențe care astăzi situează Cluj-Napoca între orașele cu o puternică amprentă multiculturală. Acesta constă din obiceiuri, tradiții, meșteșuguri, ocupații, gastronomie și, deși este diversificat și prezent în teritoriul metropolitan, este extrem de slab valorificat și promovat sub aspectul său turistic, rămânând adesea apanajul tururilor concepute special pentru minorități, astfel o serie de aspecte gastronomice, de exemplu, nu sunt aproape deloc valorificate turistic.

- Din punctul de vedere al potențialului și al peisajului natural, Zona Metropolitană Cluj-Napoca este caracterizată printr-o varietate de peisaje și de forme de relief, la care se adaugă arealele și speciile protejate. Astfel, Munții Gilăului, Cheile Turului, lacurile sărate de la Cojocna, iazurile din Câmpia Transilvaniei sunt puncte de interes, la acestea adăugându-se salba de lacuri de acumulare antropice din amonte de Cluj-Napoca. Aflându-se la distanțe mici constituie puncte turistice de interes, atât pentru comunitatea locuitoare a Municipiului, cât și pentru vizitele turistice cu plecare din Cluj-Napoca și cu durata de o zi, de jumătate de zi sau chiar de câteva ore. Însă transportul în comun cu scop turistic foarte slab dezvoltat și limitarea accesului cu bicicleta reduc substanțial sosirile turistice în aceste areale. Mai mult, puținele amenajări cu scop de agrement cultural și sportiv (cum ar fi, pe lângă mugeele care duc lipsă de interactivitate, Moara de Vânt, Adrenalin Park, Gecko Park, piscine, lacuri amenajate pentru pescuit sportiv etc.) conduc la aglomerări în perioadele de vacanțe școlare și la sfârșit de săptămână.

6.11.5.2. Amenajările turistice

Capacitatea de cazare turistică calculată pe Zona Metropolitană Cluj este în creștere ca număr de unități în ultimii cinci ani.

FIGURA 378. Numărul de unități de cazare turistică în Zona Metropolitană Cluj

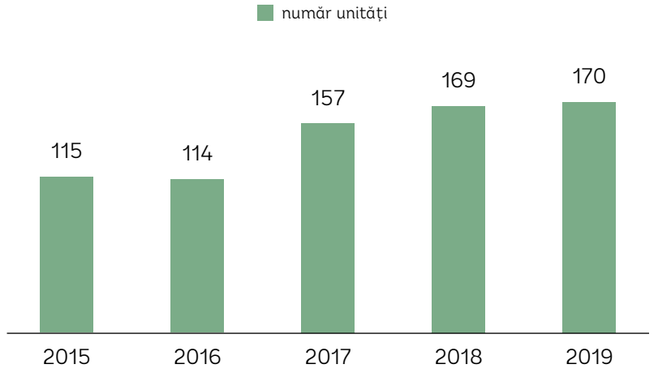

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2015-2019)

În ceea ce privește distribuția teritorială a unităților de cazare, putem concluziona următoarele:

- în raport cu celelalte localități din județul Cluj, în Zona Metropolitană se regăsesc peste jumătate dintre unitățile de cazare existente;
- în Municipiul Cluj-Napoca sunt situate peste 68% din totalul ceor existente în Zona Metropolitană Cluj-Napoca;
- la nivel județean, aproape 34% dintre unitățile de cazare sunt situate în Municipiul reședință de județ.

Comparativ cu etapa anterioară de analiză, se remarcă creșterea ponderii unităților de cazare din afara municipiului, atât în cadrul Zonei Metropolitane, cât și în cadrul județului.

FIGURA 379. **Ponderea unităților de cazare din ZMC la nivelul județului Cluj, a celor din Cluj-Napoca din totalul unităților din ZMC și a celor din Cluj-Napoca raportate la județ**

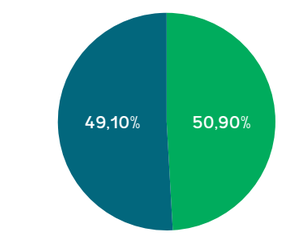

Ponderea numărului unităților de cazare din ZMC din totalul celor din județul Cluj în anul 2019

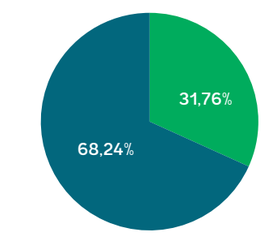

Ponderea numărului unităților de cazare din municipiul Cluj-Napoca din totalul celor din ZMC în anul 2019

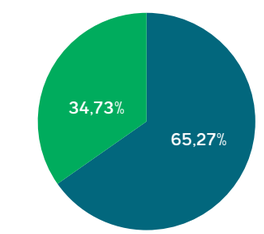

Ponderea numărului unităților de cazare din municipiul Cluj-Napoca din totalul celor din județul Cluj în anul 2019

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2019)

Capacitatea de cazare la nivelul Municipiului Cluj-Napoca în anul 2019 evidențiază predominanța locurilor de cazare din categoria unităților de tip hotel (peste 70%), cu o capacitate de cazare existentă de peste 6700 de locuri, aflată în creștere față de anul 2015, însă în ușoară scădere față de anul 2018.

FIGURA 380. **Evoluția capacității de cazare turistică în Cluj-Napoca**

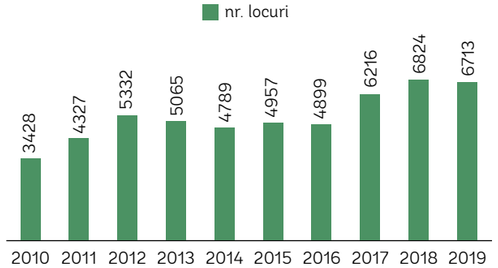

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2019)

TABEL 86. **Capacitatea de cazare în funcție de tipul unității de cazare**

Tipul unității de cazare	Număr de locuri
Hotel	4780
Hotel apartament	384
Hostel	1469
Pensiune turistică	1050
Vilă	580
Apartament de închiriat	915
Camere de închiriat	1909

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor Ministerului Economiei, Energiei și a Mediului de Afaceri, http://turism.gov.ro (2020)

FIGURA 381. **Ponderea locurilor din tipurile de unități de cazare din Cluj-Napoca în 2019**

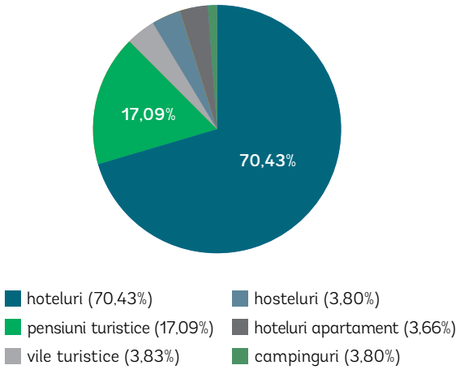

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2019)

Din analiza datelor referitoare la **unitățile de alimentație publică,** pot fi trase următoarele concluzii: majoritatea acestora se regăsește în Zona Metropolitană, dacă raportarea se face la nivelul județului (89% din numărul total al unităților și 83% din totalul locurilor), respectiv în Municipiul Cluj-Napoca, dacă raportarea se face la nivelul Zonei Metropolitane (93% din numărul total al unităților și 88% din totalul locurilor).

FIGURA 382. **Unități de alimentație publică în ZMC, Cluj-Napoca și județul Cluj**

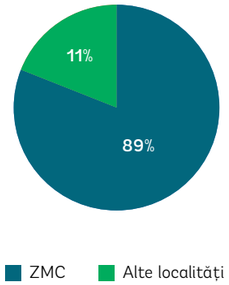

Procentajul numărului unităților de alimentație publică din ZMC din totalul celor din județul Cluj, în Februarie 2020

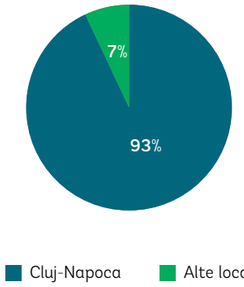

Procentajul numărului unităților de alimentație publică din ZMC din totalul celor din ZMC, în Februarie 2020

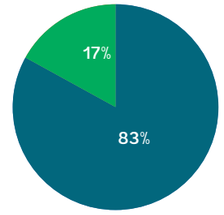

Procentajul locurilor din unitățile de alimentație publică din ZMC din totalul celor din județul Cluj, în Februarie 2020

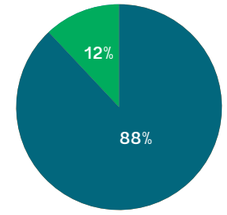

Procentajul locurilor din unitățile de alimentație publică din ZMC din totalul celor din ZMC, în Februarie 2020

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor Ministerului Economiei, Energiei și a Mediului de Afacer, http://turism.gov.ro (2020)

6.11.5.3. Circulația turistică

Similar creșterii numărului de unități de cazare, circulația turistică, adică sosirile și înnoptările turistice, a cunoscut o creștere accentuată începând cu anul 2015, fluxurile turistice devenind oarecum stabile în perioada 2017-2019, sosirile depășind pragul a 500.000 de turiști anual, respectiv înnoptările pragul unui milion.

FIGURA 383. Numărul sosirilor și cel al înnoptărilor în unități de cazare don ZMC

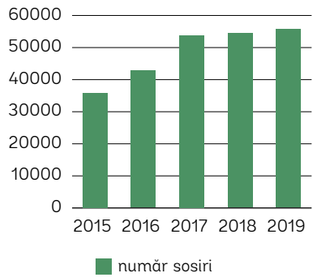

Numărul sosirilor turistice în unitățile de cazare din ZMC

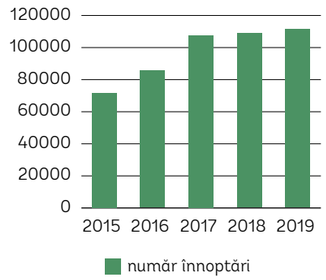

Numărul înnoptărilor turistice în unitățile de cazare din ZMC

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2015-2019)

Privitor la durata de ședere turistică, remarcăm o creștere ușoară a acesteia față de anul 2001 și o relativă stabilitate în ultimii trei ani, respectiv sub 2 nopți de cazare, ceea ce în continuare situează destinația Zona Metropolitană Cluj-Napoca în categoria celor cu durată scurtă de ședere, respectiv destinații de tranzit cu tendință spre destinații de weekend.

Cu siguranță una dintre problemele actuale este aceasta, iar soluția constă în diversificarea amenajărilor și activităților de agrement în areal și creșterea numărului de zile/eveniment, precum și promovarea acestora ca atare.

FIGURA 384. Numărul sosirilor, al înnoptărilor și durata medie a șederii în ZMC

Numărul sosirilor turistice, al înnoptărilor turistice și durata medie a șederii în unitățile de cazare din ZMC

Anul	Număr sosiri	Număr înnoptări	Durata medie a șederii
2015	360119	722945	2,0
2016	428367	811230	1,8
2017	537594	1004645	1,8
2018	541131	1010324	1,8
2019	551854	1022659	1,8

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor INS (2015-2019)

În 2019 au fost cazați la Cluj 667.271 turiști, din care 20,3%, respectiv 135.225 sunt turiști străini. Comparativ cu aceeaşi perioadă din 2018, numărul turiştilor străini a scăzut cu 3,6%. Cei mai mulți dintre aceştia provin din: Ungaria (20.499), Germania (17.398), Italia (14.390), Marea britanie (9.788), Franța (8.040) și SUA (7.341).

FIGURA 385. Numărul turiştilor din Cluj-Napoca, pe naționalități, în 2018

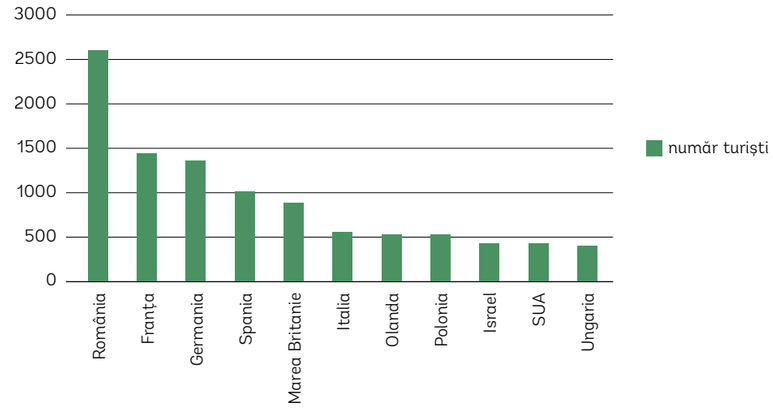

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor Centrului de Informare Turistică Cluj-Napoca (2018)

6.11.5.4. Tipologia turistică

Tipologia turistică este realizată în conformitate cu dezvoltarea și valorificarea turistică actuală a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, luând în considerare, pe de o parte, segmentele de turiști interni și internaționali, iar pe de alta motivația și cifra sosirilor turistice. Astfel, pentru a adapta cât mai mult tipologia la cerințele actuale propunem orientarea strategică la nivelul Zonei Metropolitane către creșterea sustenabile pe următoarele coordonate: **turismul de evenimente (entertainment, profesionale, corporate), turismul de agrement cultural-sportiv (adaptat pentru segmentele incoming și național), turismul medical.**

Turismul de evenimente

Turismul de evenimente este analizat din cele două perspective motivaționale: agrement și profesional.

Cu o creștere semnificativă în perioada 2015-2019, această tipologie turistică situează Cluj-Napoca și zona sa metropolitană pe poziția de lider în Transilvania și în topul național, atrăgând atât turism intern, cât și ***inbound***.

În această categorie sunt atât evenimentele de tip ***entertainment și de tip profesional***, cât și cele de tip ***business/corporate***. În categoria evenimentelor situate în sfera agrementului, festivalurile care s-au dezvoltat și care au devenit între cele mai importante din Europa, pentru categoria lor, citățm festivalurile de muzică, Untold, Electric Castle, Jazz in the Park, precum și festivalurile, cu o importantă tradiție la nivel cinematografic, TIFF, la nivelul muzicii clasice, Toamna Muzicală Clujeană, sau alte evenimente culturale cu impact la nivelul circulației turistice, precum Zilele Culturale Maghiare și evenimentele sportive (Sports Festival, maratoane urbane sau în arealul natural înconjurător).

Tot în această categorie se încadrează și evenimentele din arealul rural, cum ar fi **Festivalul de Dansuri Populare Maghiare pentru Tineret din județul Cluj, eveniment cu o tradiție de peste 14 ediții sau Festivalul Silvoiței, acesta din urmă fiind un exemplu de inițiativă locală de valorificare turistică fundamentată pe patrimoniul antropic imaterial, care începe a fi din ce în ce mai frecventă în spațiul rural și cu impact în atragerea de venituri pentru populația locală, o acțiune benefică a turismului și datorită conexiunii urban-rural.**

În ceea ce privește evenimentele corporate, Municipiul Cluj-Napoca este cel care atrage cea mai mare circulație turistică în cadrul arealului metropolitan, evenimentele situându-se în ceea ce este cunoscut ca *MICE*, adică: întâlniri sau reuniuni de afaceri, programe și călătorii incentive/ stimulative, congrese, conferințe, convenții, expoziții, târguri de comerț, Cluj-Napoca excelând **îndeosebi în categoria evenimentelor medicale, dedicate cercetării și din sectorul IT.**

Turismul de evenimente în Zona Metropolitană Cluj-Napoca, cu pol de atracție în municipiu, a fost generat de tradiția universitară și medicală a orașului, de dezvoltarea ca pol IT, precum și de elementele de susținere a acestui tip de turism și anume: accesibilitatea, îndeosebi prin dezvoltarea recentă a Aeroportului Internațional Avram Iancu, creșterea și diversificarea capacității de cazare existente, marcată și de intrarea pe piața turistică a câtorva lanțuri hoteliere, numărul ridicat și diversitatea spațiilor pentru restaurație, existenței unui număr important de organizatori de evenimente, precum și datorită capacității importante a spațiilor pentru evenimente, spații situate îndeosebi în cadrul unităților hoteliere de capacitate mare, fiind diversificate la nivelul capacității, setup-ului, facilităților și costurilor.

Toate aceste evenimente atrag un număr ridicat de participanți anual.

Astfel, contribuția turismului de evenimente asupra Zonei Metropolitane Cluj-Napoca este majoră și se fundamentează pe următoarele caracteristici:

- numărul mediu al persoanelor participante la asemenea manifestări de grup este mai mare decat al grupurilor convenționale de turiști;
- cheltuielile medii de participare per participant raportate la o zi sunt mai ridicate decât cheltuielile medii raportate la o zi/turist în perioada unui sejur turistic convențional;
- durata medie de ședere este peste cea calculată la nivelul municipiului, al zonei metropolitane, a județului și chiar peste cea națională
- promovarea turistică este intensă pe canalele specifice ale evenimentului și pentru segmentele de turiști vizate facilitând pe de-o parte promovarea destinației, iar pe de alta posibila revenire a turiștilor în alte contexte turistice;
- perioada de desfășurare a evenimentelor, îndeosebi a celor de tip corporate, este situată, de regulă, în afara sezonului turistic clasic, favorizând circulația turistică în afara concediilor/vacanțelor;
- accentuarea ***efectului multiplicator*** al turismului, prin cheltuieli ale participanților extrem de diversificate, pe lângă cele de bază.

Prin aceste evenimente, Zona Metropolitană Cluj-Napoca a devenit un magnet pentru turiștii naționali și pentru segmentul incoming, efortul susținut al autorităților pentru crearea de noi spații de evenimente (Sala Polivalentă, Cluj Arena, Casino Centrul de Cultură Urbană) contribuind în mod evident la această dezvoltare.

Menționăm, în vederea creșterii acestei tipologii turistice, necesitatea intervențiilor autorităților în crearea unor spații adecvate pentru segmentul *MICE* (în anul 2017, Cluj-Napoca s-a situat doar pe locul 145 în Europa din punctul de vedere al numărului evenimente internaționale), constând în centre de conferințe multimedia, modulabile, de capacitate medie și mare, în vederea atragerii de evenimente din categoria celor de nivel european/internațional.

De asemenea, în vederea creșterii și a unei mai bune organizări turistice considerăm ideală crearea pachetelor turistice care integrează o gamă variată de servicii și comercializarea acestora de către agențiile de turism, favorizând astfel și turismul organizat, pe lângă cel individual. Prin aceasta, arealul metropolitan, îndeosebi cel rural are de câștigat deoarece atracțiile turistice, spațiile pentru restaurație și chiar cele pentru cazare, serviciile de ghid de turism, atelierele și evenimentele din spațiul rural metropolitan, pot fi toate incluse în prealabil în pachete, turistul achiziționând astfel un produs care favorizează experiența turistică și care sprijină comunitățile rurale, concomitent cu o reducere a aglomerării specifică perioadelor de vârf turistic în municipiu.

Turismul de agrement cultural-sportiv

Agrementul este analizat din două perspective: cea a turismului intern și cea a turismului de incoming deoarece consumul turistic se diferențiază ca acces, durată, servicii turistice accesate.

Turismul de agrement cultural-sportiv se situează între tipurile de turism cu cea mai mare frecvență în arealul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, trecând pe primul loc în preferințele turiștilor internaționali datorită unui potențial atractiv constituit din numeroase și variate obiective naturale, cultural-istorice, religioase, etnografice, obiective economice cu atribute turistice, precum și datorită patrimoniul cultural imaterial (obiceiuri și tradiții, meșteșuguri, gastronomie), încă slab valorificat îndeosebi în arealul rural al Zonei Metropolitane.

FIGURA 386. Scopul principal al călătoriei turiștilor străini

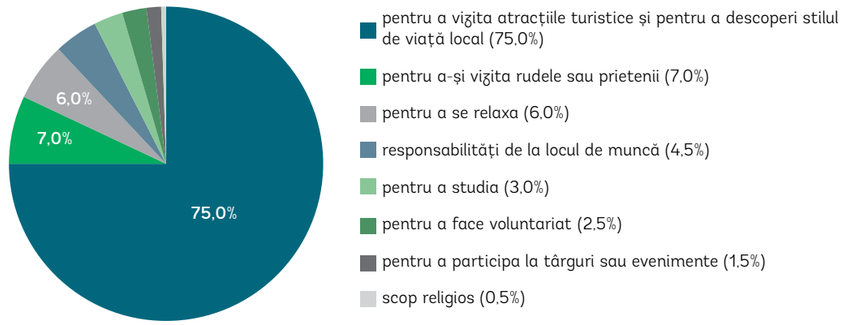

Sursa: Talpoș, Bolog, 2018 (2018)

Din perspectiva municipiului, deplasările în scopul descoperirii patrimoniului antropic și deplasările pentru agrement cultural-sportiv ale locuitorilor Municipiului Cluj-Napoca spre arealul înconjurător natural și cu valențe atractive specifice ruralului se situează în sfera agroturismului, ecoturismului, cicloturismului, turismului sportiv.

Deși un număr mare de locuitori ai ZMC fac ture cu bicicleta în împrejurimi, fac drumeții, escaladă, alergare sportivă, ies la pescuit sau să ia masa lângă lacurile din jurul orașului și participă la evenimente locale culturale eu sunt prea puțin adresați de strategiile și programele operatorilor din turism. Însă ei au un aport economic însemnat atât în industria locală, în HORECA și în industriile conexe: transport, echipamente sportive, industria velo etc. Dat fiind faptul că aceste activități sunt într-un trend ascendent și că puterea de cumpărare a publicului urban din Cluj-Napoca este destul de ridicată dezvoltarea unui plan turistic care să integreze servicii pentru acest segment este necesară.

Turismul de agrement în arealul rural al Zonei Metropolitane este limitat, pe de o parte de accesul cu mijloace de transport în comun și de slaba dezvoltare a posibilităților ciclabile dinspre spațiul urban către cel rural, iar pe de altă parte, de infrastructura pentru agrement slab dezvoltată în arealul rural metropolitan. Concomitent, însă, dezvoltarea continuă a orașului care a determinat și creșterea numărului de locuitori (considerăm aici și arealele limitrofe urbanizate de tip Florești, Apahida, Baciu), a condus și la necesitata crescută a deplasării populației către arealul înconjurător, un turism pe distanță scurtă, în căutarea practicării unor activități de agrement sportiv, dar și a cunoașterii patrimoniului antropic material și imaterial. În aceste situații, adesea durata de ședere este scurtă, generând turism de tranzit sau de weekend.

Turismul pentru sănătate

Turismul pentru sănătate se împarte în următoarele categorii: medical, pentru tratament, de spa. Turismul medical se încadrează în tendințele internaționale și a cunoscut evoluții în ultimii ani, Cluj-Napoca fiind cunoscut drept un centru universitar cu specializare în medicină și cu o mare densitate de variate tipuri de unități medicale (ex. spitale, clinici, cabinete individuale). Există o varietate de servicii de intermediere medicală precum și unități medicale cu prezentări în diverse limbi străine.
Turismul pentru tratament beneficiază de resurse în zona metropolitană Cluj-Napoca, însă infrastructura și amenajările sunt într-o stare deplorabilă în prezent (ex. Băile Someșeni).

Cel de-al treilea tip de turism pentru sănătate, cel de spa, este foarte puțin valorificat în aria analizată, centre spa existând în anumite compexuri hoteliere (un exemplu de excepție fiind Sun Garden Golf & Spa Resort din Comuna Baciu).

Ghizii de turism și centrele de informare turistică

Ghizii de turism activi pe teritoriul Zonei Metropolitane sunt în număr redus și acoperă cu greu solicitările, îndeosebi în sezonul turistic. Există o asociație, utilă în context strategic.

Centrele de informare turistică, CIT (la nivel de municipiu) și CNIPT (la nivel de județ) sunt din ce în ce mai active și au început o colaborare utilă în contextul promovării integrate necesare Zonei Metropolitane Cluj-Napoca.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.12. Sport și tineret

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. **Context teritorial**/61

6.2. **Demografie**/73

6.3. **Economie și inovare**/93

6.4. **Mobilitate urbană și metropolitană durabilă**/149

6.5. **Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice**/233

6.6. **Regenerarea urbană**/267

6.7. **Locuirea**/371

6.8. **Educație și învățare pe tot parcursul vieții**/465

6.9. **Sănătate și wellbeing**/517

6.10. **Incluziune socială**/575

6.11. **Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism**/695

6.12. **Tineret și sport**/753

6.12.1. Sport/755

6.12.1.1. Structuri sportive/755

6.12.2. Tineret/759

6.12.2.1. Profilul Tânărului Clujean (2020)/759

6.12.2.2. „Studiu interdisciplinar privind evaluarea nevoilor și oportunităților tinerilor din Cluj-Napoca" (LEAP)/768

6.13. **Mediu, riscuri și schimbări climatice**/775

6.14. **Capacitate administrativă**/885

FIGURA 387. Cuantumul finanțărilor nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pentru sport 2014-2019/756

TABEL 87. Forme de asociere sportivă în județul Cluj/755

6.12. Sport și tineret

6.12.1. Sport

6.12.1.1. Structuri sportive

Registrul sportiv al Ministerului Tineretului și Sportului raportează următoarele date despre formele de asociere sportivă din județul Cluj:

TABEL 87. **Forme de asociere sportivă în județul Cluj**

A1 - club de drept public	A2 - club de drept privat	A3 - club societate pe acțiuni	B - asociație județeană pe ramura	C - federație sportivă națională	D - liga profesionistă	Total
14	357	3	25	2	0	401

Sursa: Ministerului Tineretului și Sportului, Registrul sportiv (2017)

Acestora li se adaugă și 231 de forme de asociere fără personalitate juridică[481].

Atât din bugetul local, cât și din cel județean, sunt acordate anual finanțări nerambursabile pentru proiecte din domeniul sportului. În 2019, 41 de structuri sportive au beneficiat de finanțări nerambursabile din partea Primăriei Cluj-Napoca. Alocările de la bugetul local al municipiului Cluj-Napoca pentru asociațiile, federațiile și alte structuri din domeniul sportului au crescut în acest an cu aproape 20%, la suma de 11,15 milioane lei. Consiliul Județean alocă prin sistemul de finanțare nerambursabilă la rândul lui un buget de 17 milioane lei pentru proiectele din domeniul Activități sportive[482].

Bugetul alocat de Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca structurilor și proiectelor sportive a crescut de 2.6 ori în perioada 2014-2019. În 2019[483], cele mai importante sume au fost destinate sprijinirii cluburilor CS Universitatea Cluj (3 milioane lei), AS Fotbal Club Universitatea Cluj (3 milioane lei) și U BT Cluj-Napoca (1.7 milioane lei), urmate de CS Municipal (430000 lei) și CS Motorhome Napoca Rally Team (410000 lei). Alte structuri care au mai primit un sprijin semnificativ sunt: FR Gimnastică Ritmică (350000 lei), AS Runners Club (250000 lei), CS Școlar Viitorul (230000 lei), Asociația Județeană de Judo Cluj (220000 lei), AS Fotbal Club Universitatea Olimpia Cluj (180000 lei), Asociației Județene de Baschet Cluj (170000 lei), C S Voința (130000 lei), Clubul Sportiv Politehnica Cluj-Napoca (140000 lei), Liceul cu Program Sportiv Cluj-Napoca (130000 lei), CS CFR Cluj (100000 lei), Federației Române de Karate WUKF (100000 lei).

481 Ministerul Tineretului și Sportului, 2017, Registrul Sportiv (http://mts.ro/sport/registru-sportiv/registru-sportiv/)
482 Consiliul Județean Cluj, 2020, Program de finanțare (http://www.cjcluj.ro/assets/uploads/1.%20anunt%20participare%20finantare%20nerambursabil%20sport.pdf)
483 Primăria Cluj-Napoca, 2019, Alocări financiare pentru structuri sportive (https://primariaclujnapoca.ro/consiliu-local/sedinte-de-consiliu/sedinta-extraordinara-din-15-aprilie-2019/)

FIGURA 387. Cuantumul finanțărilor nerambursabile de la bugetul local Cluj-Napoca pentru sport 2014-2019

Sursa: Primăria Cluj-Napoca, 2019

Infrastructură

La capitolul baze sportive, la nivelul zonei metropolitane sunt înregistrate sub jurisdicția Ministerului Tineretului și Sportului (MTS) prin DJST Cluj: în domeniul public - Sala Sporturilor Horea Demian și Sala de gimnastică și scrimă Sonia Iovan, precum și două complexe de cazare în municipiul Cluj-Napoca. În domeniul public se mai află la nivelul județului 53 de baze și terenuri sportive în proprietatea domeniul Consiliului Local Cluj și date în folosință către alte entități juridice, Cluj Arena aflată în proprietatea Consiliului Județean, iar la nivelul zonei metropolitane alte 17 terenuri sportive în comune. Se remarcă faptul că la nivelul județului există numeroase comune care nu înregistrează niciun element de infrastructură sportivă, distribuția acestora la nivel județean fiind astfel extrem de dezechilibrată având în vedere numărul total al bazelor sportive și distribuția lor teritorială.

Cluj Arena este astăzi un element de identitate locală în Cluj-Napoca, odată cu reconstrucția actualului stadion pe locul fostului stadion Ion Moina. Astăzi, Cluj Arena are o capacitate de peste 30.000 de locuri, fiind cotat în categoria UEFA Elite. Situat în centrul orașului, Cluj Arena are în proximitate și alte facilități multifuncționale, precum Sala Polivalentă – BT Arena, a cărei capacitate a fost extinsă în 2017 la 9300 de locuri.

Un alt element definitoriu pentru identitatea locală sunt echipele de fotbal, respectiv baschet care au stabilit performanțe remarcabile în campionatele românești și a căror activitate este definitorie pentru participarea la activități sportive anuale: CFR Cluj, câștigătoare a Campionatului României la fotbal de 5 ori, respectiv a Cupei României la fotbal de 4 ore începând din 2007, U-BT, echipa de baschet masculin câștigătoare a Cupei României la baschet în sezoanele 2016 – 2018, sau 'U' Olimpia Cluj, echipa cu cele mai multe trofee în Liga I la fotbal feminin.

Infrastructura sportivă de capacitate medie și mare este completată de stadionul CFR Cluj, cu o capacitate de 23.500 de locuri, precum și alte facilități precum Complexul Sportiv Gheorgheni, Sala Polivalentă, Parcul Central „Simion Bărnuțiu", Parcul sportiv „Iuliu Hațieganu. În prezent se derulează investiția pentru o nouă bază sportivă în zona "La Terenuri", Mănăștur. Municipalitatea a investit în ultimii ani în facilități sportive pentru parcurile publice și zonele de agrement, dotate cu echipamente de fitness, de exemplu skate-park Rozelor.

Universitățile clujene includ la rândul lor infrastructură și facilități sportive: Parcul Sportiv Universitar "Prof. dr. Iuliu Hațieganu" (Parcul Babeș) se întinde pe 25 ha, include săli de sport și terenuri în aer liber, precum și un complex de natație și este campusul facultății de educație fizică și sport din cadrul UBB. Universitatea Tehnică deține la rândul ei un complex de natație, care include o piscină olimpică și una exterioară.

Infrastructura privată pentru sportul de amatori este ofertantă. Baze sportive: Winners Sports Club (terenuri de tenis, tenis cu piciorul și teren sintetic de fotbal), Club Transilvania (sală de sport, terenuri și facilități pentru tenis, fotbal, volei și baschet), Complexul Clujana (bazin de înot, terenuri de fotbal și tenis), Fabrica de Sport (săli antrenament, terenuri de fotbal și tenis cu piciorul), terenurile de golf Sun Garden. Acestora li se adaugă numeroase terenuri, în special de fotbal și tenis: Baza Sportivă Hattrick, teren de fotbal sintetic Borhanci, Club Arena, Terapia, Făget Sport Arena, Baza Sportivă Farmec, Squash Club, Flora și terenuri de fotbal în incinta școlilor. Aerodromul de la Dezmir oferă infrastructura pentru planorism și parașutism.

Complexuri de sport și activități recreative: Wonderland Cluj Resort – terenuri de fotbal și laptenis, echitație, parc de aventuri, balon cu aer cald, parc cu animale; Fun Park Feleacu - care include o pârtie de ski, perete de escaladă, traseu ciclism, loc de joacă pentru copii, dotări pentru bob alpin, tiroliană, tirul cu arcul; Parcul de agrement Moara de Vânt din Ciurila.

În ce privește Zona Metropolitană, sunt în construcție o bază sportivă omologată UEFA-FIFA, la Florești și baza sportivă "Vasile Moga" la Apahida. În Baciu există un teren sintetic public cu nocturnă, deschisă și elevilor pentru utilizare în afara programului de școală, o bază sportivă recent construită la Jucu, două terenuri sintetice cu nocturnă și un stadion la Gilău, terenuri de golf în Câmpenești și Sânpaul.

Evenimente sportive

În 2018, Cluj a fost desemnat Oraș European al Sportului 2018 / „European City of Sport 2018". Printre avantajele competitive care recomandă orașul pentru acest titlu, au fost menționate: 25 de facilități sportive, peste 100 de asociații sportive active, 5 cluburi sportive importante, echipe în ligile naționale, o asociație paralimpică, 38 de sporturi practicate la nivel profesionist sau semi-profesionist în municipiu.[484]

Infrastructura existentă în Cluj-Napoca, în mod special Cluj Arena și Sala Polivalentă - BT Arena sunt printre factorii importanți organizării la Cluj a numeroase competiții sau evenimente sportive în ultimii ani: meciuri în cadrul Fed Cup, Cupa Davis, Campionatele Europene de Gimnastică Artistică, Campionatul European de Baschet, etc.

Un eveniment important în peisajul evenimentelor sportive la nivel metropolitan este Sports Festival, cel mai mare eveniment sportiv de tip festival, organizat la Cluj începând din 2018 și care include competiții sportive, meciuri demonstrative sau activități pentru publicul larg. Alte evenimente sportive remarcabile organizate la Cluj anual include maratoane sau crosuri (WizzAir Marathon, The Color Run, Arobs Transilvania Half Maraton, Făget Tour Fortech).

Clujul și zona metropolitană mai găzduiește evenimente sportive în aer liber, care reprezintă un potențial important în conectarea sportului cu turismul, pentru promovarea și dinamizarea zonei metropolitane. Având avantajul unui mediu natural divers, județul Cluj și zona metropolitană are potențialul de dezvoltare a unor activități sportive și turistice precum raliuri, concursuri și tabere de schi, activități și ture de ciclism, alergat montan, etc.

[484] Primăria Cluj-Napoca, 2018, Raportul primarului (https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/01/08/Raport-2018-1.pdf)

Dimensiunea socială a sportului

Un aspect esențial în ceea ce privește potențialul domeniului sportului pentru dezvoltarea Zonei Metropolitane Cluj este dimensiunea socială. Sportul este practicat de oameni – sportivi amatori sau de performanță. Sportul este urmărit de fani – oameni cu atașament redus, mediu sau mare. Sportul este recomandat de medici – dar este practicat de un procent prea mic de oameni.

Beneficiile pe care practicarea sportului le aduce comunității sunt pe de o parte sănătatea fizică și mentală a indivizilor și o creștere a coeziunii sociale și a identității locale, pe de altă parte.

Sporturile care au bază de selecție mare - tineri doritori să practice acel sport, să fie legitimați la un club oficial, să meargă în competiții ș.a. - sunt sporturile care au infrastructura cea mai răspândită teritorial (nu în mod necesar cea mai bună), regulile cele mai simple, logistica necesară de bază simplistă (o minge, o poartă/coș), un icon care să inspire (o entitate cu rezultate – club sau sportiv de performanță) sau o comunitate de practicanți (joaca de-a sportul respectiv) și profesori/antrenori care să cultive interesul pentru sport și să însoțească parcursul de la pasiunea pentru un sport la talent muncit.

Din această perspectivă, avem în ZMC sporturi cu bază de selecție mare vizibil detașate: fotbal, baschet, judo, alergare (atletism) și ciclism.

Sporturile mai puțin populare, pe lângă faptul că au bază de selecție mică în rândul tinerilor interesați să le practice, au în plus și în rândul adulților un **analfabetism sportiv accentuat** - scrimă, gimnastică, volei, patinaj, rugby, automobilism ș.a. Oamenii văd sportul la televizor, îl văd în stradă la festival sau în competiții, dar nu îi înțeleg regulile, nu îi înțeleg rezultatele implicit nu se atașează de el – nu îl practică, nu îi interesează să îl urmărească, nu plătesc bilet sau "merchendising", pe scurt, nu îi susțin dezvoltarea.

Dat fiind interesul public redus și vizibilitatea limitată în media a sportului de masă, cluburile mici care organizează acțiuni sportive ajung greu la sponsori/resurse financiare, lipsindu-le astfel capacitatea de a oferi un program constant și de a funcționa eficient.

Din punct de vedere strategic, prioritatea este creșterea interesului pentru sport a cetățenilor, a participării sportive. O dată ce crește apetitul omului pentru un sport, este dispus să acorde atenție întregului univers sportiv și să încerce și altele. O comunitate activă, care practică sport este o comunitate fericită și sănătoasă. O comunitate activă care practică sport, își susține echipa locală și când are un sezon greu, nu doar atunci când câștigă. O comunitate activă care practică sport este deschisă ideei unui oraș pietonal, cu zone restrictive pentru mașini etc.

Alte probleme care afectează dezvoltarea sportului și care au nevoie de o adresare la nivel național, sunt lipsa unei legislații specifice pentru sportul de masă/recreațional (ex. monitorii de schi, organizatorii de tabere), implicarea redusă a federațiilor naționale la nivel local și regional.

6.12.2. Tineret

Acest subcapitol a fost elaborat pe baza a două studii/proiecte realizate recent la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, respectiv:

- "Profilul Tânărului Clujean - 2020" – realizat de Fundația Tinerilor din Cluj.
- "Studiu interdisciplinar privind evaluarea nevoilor și oportunităților tinerilor din Cluj-Napoca" (LEAP), realizat în parteneriat de către Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul UBB, Grupul Pont, Centrul Cultural Clujean și Fundația Botnar.

Principalele concluzii ale celor două studii sunt prezentate mai jos:

6.12.2.1. Profilul Tânărului Clujean (2020)

Cercetarea a fost realizată în perioada iulie-noiembrie 2020 și a avut ca țintă tinerii care locuiesc și studiază sau lucrează în municipiul Cluj-Napoca, cu vârste cuprinse între 14 și 35 de ani. Cele trei obiective principale ale cercetării au fost formarea profilelor socio-demografice ale tinerilor care locuiesc în municipiul Cluj-Napoca, explorarea percepțiilor acestora asupra calității vieții lor și identificarea nevoilor pe care tinerii le resimt în contextual locuirii în municipiul Cluj-Napoca. Din punct de vedere metodologic, cercetarea a combinat o abordare de tip cantitativ, bazată pe analiză de date secundare (obținute de la Institutul Național de Statistică, Primăria Municipiului Cluj-Napoca, Instituția Prefectului Cluj și instituții deconcentrate, universități, Ministerul Educației și Cercetării etc.), cu una de tip calitativ, care a presupus organizarea unor focus-grup-uri cu diferite categorii de tineri din municipiu.

Prezentarea sintetică a sectorului de tineret pe bază de analiză secundară a datelor

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, în luna iulie a anului 2019, în municipiul Cluj-Napoca aveau domiciliul 82.048 persoane tinere cu vârste cuprinse între 14 și 35 de ani, respectiv: 9358 cu vârste de 14-17 ani, 13.718 între 18 și 23 de ani, 22.835 între 24 și 29 de ani și 35.274 între 30 și 35 de ani. Chiar dacă o concentrare mai mare a populației de vârste din categoria 30 - 35 de ani este întâlnită în mediul urban și la nivel național și regional, diferența populației medii pentru fiecare an de vârstă din cele două categorii (cu 157% mai mare pentru grupa 30 - 35 ani în Cluj-Napoca) este cu peste 70% mai mare decât media națională și cu peste 80% mai mare decât media regională. Principalul factor determinant este atractivitatea municipiului Cluj-Napoca și, în mod secundar, evoluția demografică naturală.

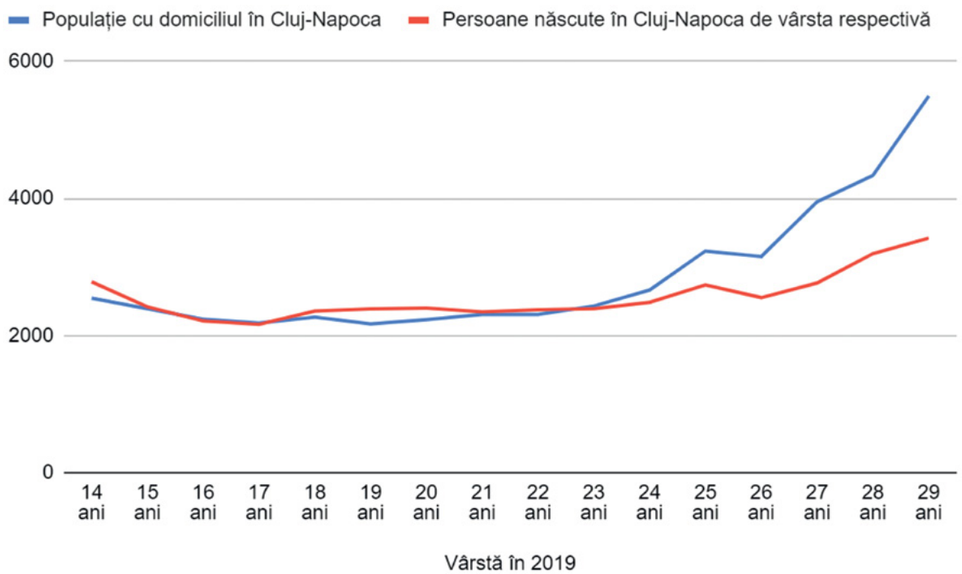

Tinerii își stabilesc domiciliul permanent în Cluj-Napoca tot mai târziu. Pentru grupele de vârstă 14 - 23 de ani numărul de tineri cu domiciliul în oraș este aproape egal cu numărul celor născuți în Cluj-Napoca și care au acum vârstele respective. Acest lucru ne arată că migrația universitară începe să fie înregistrată doar începând cu vârsta de 24 de ani, după care crește rapid în intervalul 24 - 29 de ani și se stabilizează pentru subcategoria 30 - 35 de ani. Analizând perioada 2015 - 2019, constatăm că populația generală a tinerilor cu domiciliul în Cluj-Napoca a scăzut cu 9% la nivel general (14 - 35 ani). Totuși, scăderea a fost distribuită doar în rândul subcategoriilor 18 - 23 ani (scădere de 10%, explicabilă în mare parte prin declinul demografic natural pentru segmentul respectiv de vârstă) și 24 - 29 ani (scădere de 23%, inexplicabilă prin cauze naturale). Pentru subcategoria 14 - 17 ani observăm o creștere de 4% în această perioadă, iar pentru subcategoria de vârstă 30 - 35 ani constatăm o stabilitate aproape perfectă (mai exact, o creștere de 0.14%). Dacă pentru populația de 13 - 23 de ani variația este corelată aproape perfect cu nașterile corespondente, scăderea populației cu domiciliul în Cluj-Napoca de 24 - 29 de ani, coroborat cu stabilitatea pentru subcategoria 30 - 35 de ani, indică o menținere a numărului real de tineri care trăiesc în municipiu, dar, în același timp, o întârziere a deciziei de stabilire permanentă. Această decizie poate avea legătură cu condițiile socio-economice și în special cu achiziționarea unei locuințe. Astfel, populația reală cu vârste de 18 - 29 de ani are să fie mult mai mare în realitate, ținând cont de populația de studenți pe perioada studiilor și întârzierea cu care absolvenții rămași în Cluj-Napoca își înregistrează domiciliul în oraș.

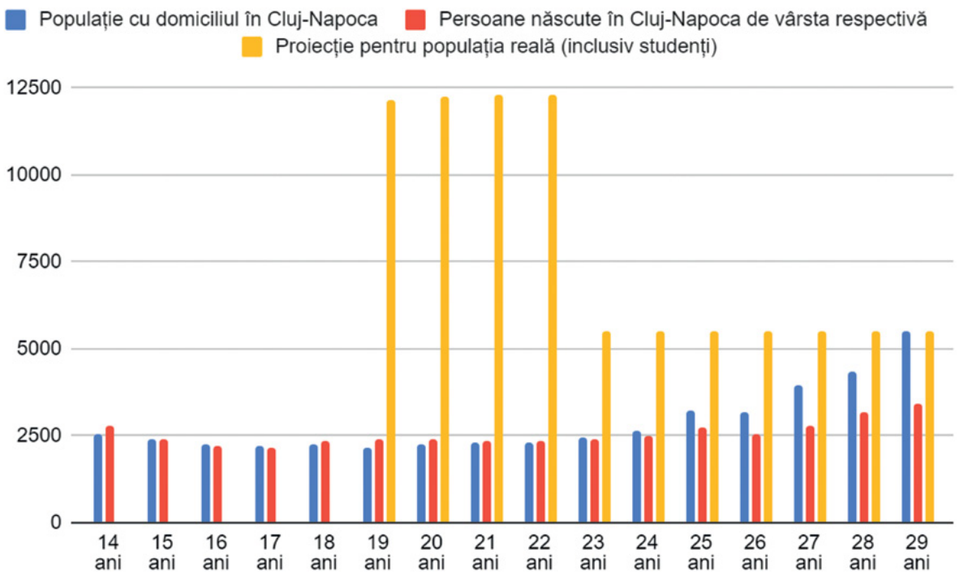

Efectul stabilirii cu întârziere în oraș se răsfrânge și asupra vârstei părinților. În perioada 2010 - 2020, conform datelor oferite de Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială, procentul de tineri dintre beneficiarii de indemnizație de creștere a copilului a scăzut constant de la peste 78% în 2010 la 67,5% în 2020.

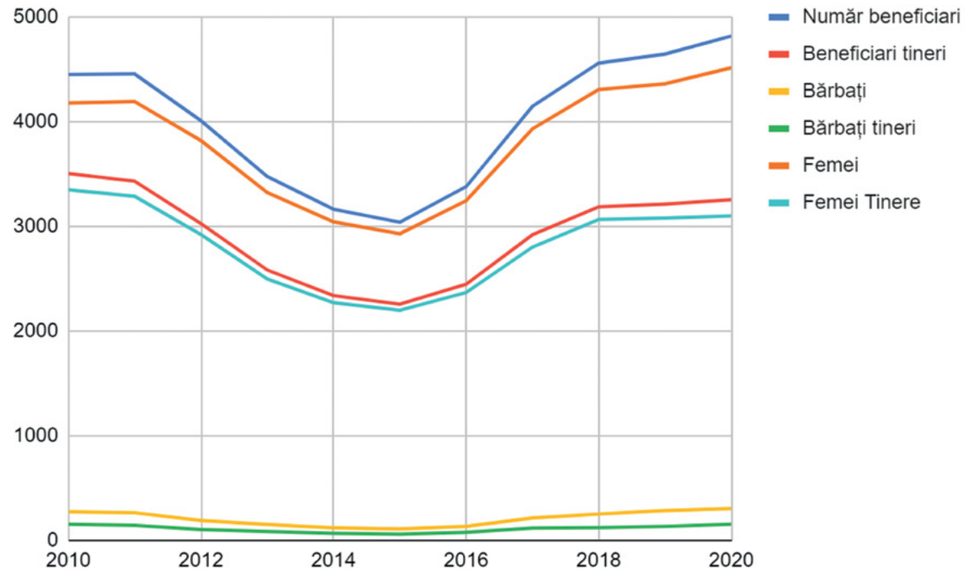

În ceea ce privește evoluția demografică naturală, constatăm un declin pronunțat al numărului de născuți-vii în Cluj-Napoca în perioada 1990 - 2002, urmată de o creștere rapidă începând cu anul 2002, întreruptă temporar de anii în care criza economică a avut cel mai mare impact (2011 - 2012) și, ulterior, de o nouă scădere ușoară și stabilizare în anii 2018 - 2019, care ar putea avea legătură cu scăderea încrederii în guvernare în contextul măsurilor care au condus la protestele masive din 2018, dar și cu creșterea vârstei medii a căsătoriilor și amânarea vârstei de stabilire a domiciliului în Cluj-Napoca în acești ani. Astfel, numărul de nașteri a scăzut de la 3421 în 1990 la 2165 în 2002. Începând cu anul 2003, numărul de născuți-vii a crescut în Cluj-Napoca până la 3486 în 2017, an în care a fost depășit numărul de nașteri din 1990 și a fost stabilit recordul de nașteri din municipiu de după Revoluția Română. În 2018 și 2019 numărul de nașteri s-a menținut relativ constant, în jurul valorii de 3300. Această progresie a natalității face ca populația tânără să se afle în mod natural în scădere corelat cu scăderea în vârstă până la generația care are în prezent 18 ani inclusiv, după care să se afle în creștere pentru generațiile ulterioare.

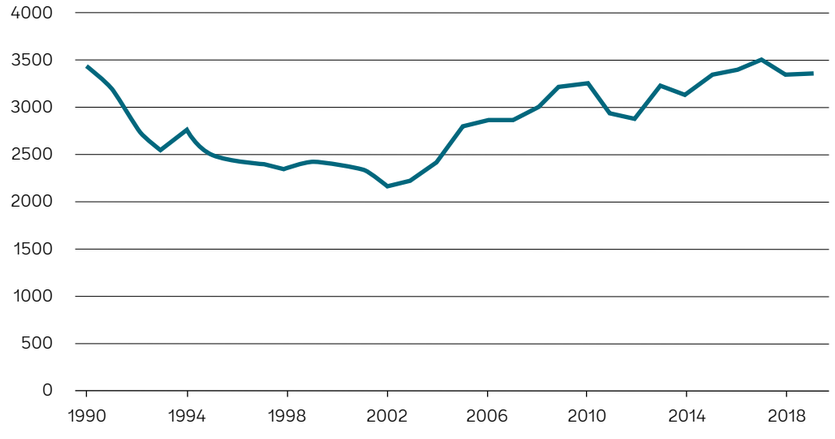

Evoluția demografică generează o presiune în creștere pe sistemul de creșe administrat de municipalitate. Astfel, în ciuda creșterii numărului de locuri în creșe cu 28,3%, de la 960 în 2015 la 1232 în 2020, acestea nu sunt suficiente nici măcar pentru jumătate din copiii de vârstă eligibilă din municipiu. De altfel, începând cu anul 2017 numărul de cereri depuse este în mod constant semnificativ mai mare decât numărul de locuri disponibile.

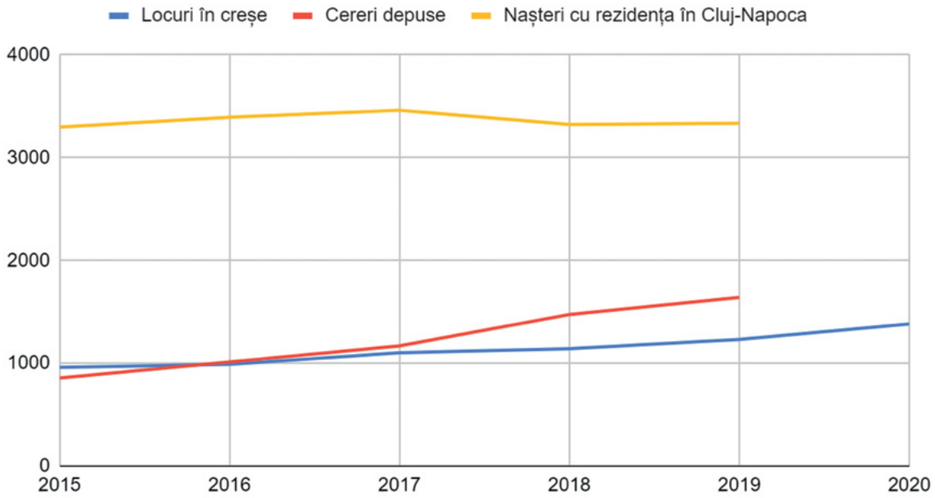

Cu toate că dificultatea achiziționării unei locuințe și chiar a suportării costurilor de chirie constituie provocări importante pentru tineri, facilitățile disponibile pentru compensarea acestei dificultăți sunt aproape nesemnificative raporta la nevoi. Astfel, media de beneficiari tineri de locuințe sociale este de sub 1/an în perioada 2016 - 2020 conform răspunsului oferite de Consiliul Local Cluj-Napoca, iar lista de priorități publicată pentru anul 2018 pe pagina primăriei, pentru prioritățile pentru închirierea de locuințe pentru tineri construite prin ANL, cuprinde un număr de 32 de persoane tinere eligibile. Astfel, ponderea tinerilor care beneficiază anual de acces la închirierea de locuințe pentru tineri sau la locuințe sociale este sub 1 la mia de locuitori tineri.

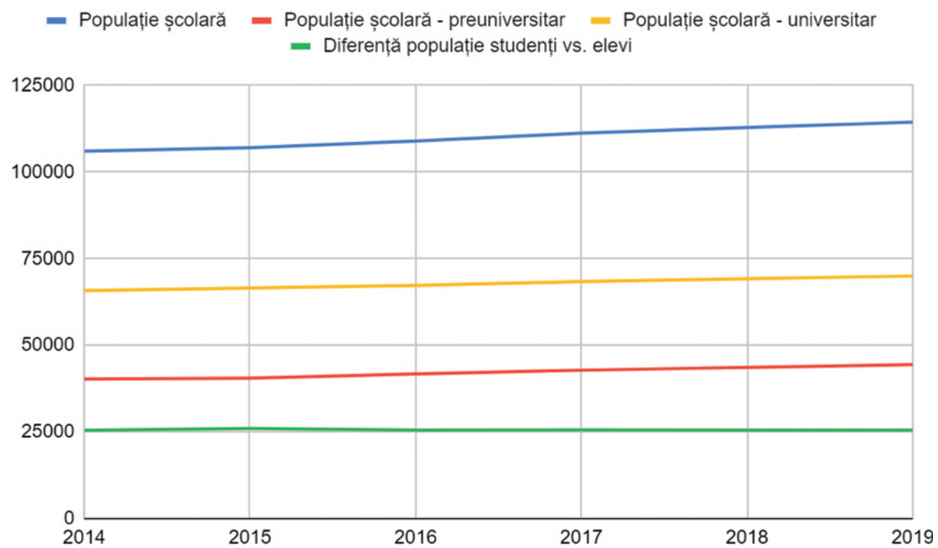

Conform datelor INS pentru 2019, populația școlară totală din municipiul Cluj-Napoca este de 114.431 persoane, 44.450 de elevi înscriși în învățământul preuniversitar și 69.981 de studenți, dintre care 53.508 la ciclul licență și 16.743 la master și doctorat. În anul 2018, 2562 elevi au finalizat învățământul gimnazial, 3113 învățământul liceal, 437 învățământul profesional, 760 învățământul postliceal (inclusiv cel special) și 47 învățământul tehnic de maiștri. Alte 14.339 de persoane au absolvit învățământul universitar (pentru toate ciclurile), dintre care 10149 au absolvit ciclul licență. Numărul de studenți cazați în căminele universităților clujene era în 2018 de puțin sub 15.500, și nu evoluase semnificativ în perioada 2015-2018. Astfel, ponderea studenților care beneficiază de un loc în cămin este de 22%.

Numărul de șomeri tineri (16-25 de ani) din municipiul Cluj-Napoca a fost în octombrie 2020 de 490, ceea ce reprezenta doar 0,6% din totalul persoanelor cu domiciliul care se încadrau în această categorie de vârstă, sub media municipală de 0,7% înregistrată pentru toate vârstele. Totuși, față de luna corespunzătoare din anul 2019, numărul acestora s-a dublat pe fondul pandemiei de Covid-19.

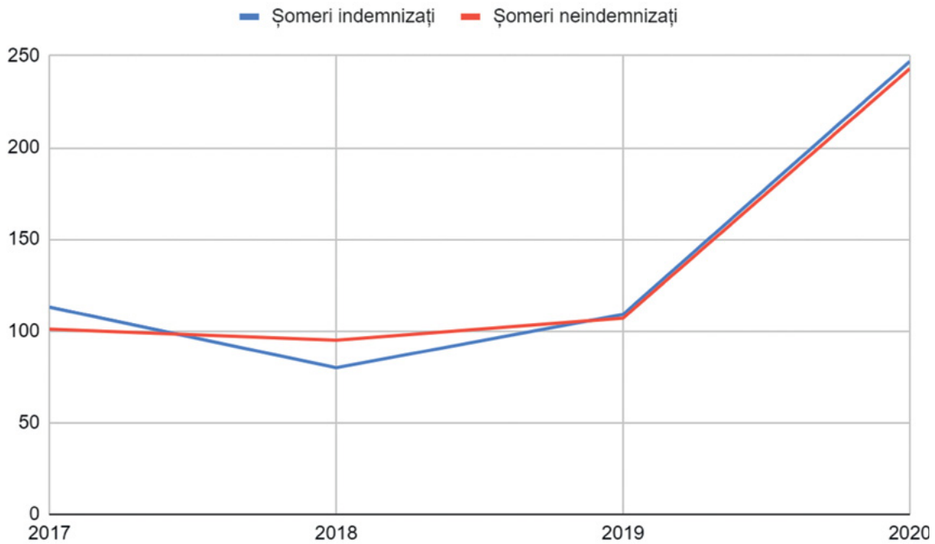

Numărul de contracte de ucenicie și internship este foarte mic, de 131, respectiv 1 în anul 2020, în scădere față de anul 2019. Aceste cifre sunt corelate cu numărul mic de absolvenți din învățământul profesional (circa 500/an).

Analiza sectorului de tineret pe baza studiului calitativ în rândul tinerilor

Această secțiune prezintă o sinteză a analizei datelor calitative rezultate în urma realizării interviurilor de grup cu tinerii locuitori ai municipiului Cluj-Napoca. Cele treisprezece focus grupuri s-au centrat în jurul a nouă teme majore privitoare la experiențele cotidiene ale tinerilor locuitori ai municipiului Cluj-Napoca: (1) condiții de locuire, (2) starea transportului public și infrastructura orașului, (3) siguranța fizică resimțită în oraș, (4) educație, (5) muncă și condiții de trai materiale, (6) sănătate, (7) apartenența la comunitate, (8) participare civică și (9) petrecerea timpului liber.

Analizarea răspunsurilor oferite de tineri a contribuit în mod esențial la formarea unei imagini asupra calității vieții percepute de aceștia. Având în vedere toate aceste dimensiuni ale conceptului mai larg de ***calitate a vieții***, definit în studiul prezent în acord cu indicatorii propuși de Eurostat (2017), putem oferi o detaliere asupra modului în care tinerii participanți la cercetare, care provin din contexte de viață variate, se raportează la aspectele traiului în Cluj-Napoca. Astfel, procesul de analiză a datelor a urmărit, pe de o parte, identificarea aspectelor pozitive și considerate valoroase în contextul locuirii în Cluj-Napoca și pe de o altă parte, cunoașterea nevoilor pe care le tinerii le resimt. Vom rezuma în continuare principalele opinii exprimate de respondenți în timpul interviurilor de grup.

Locuire

Locuirea și condițiile de locuire au reprezentat teme pentru care tinerii au manifestat un interes crescut în timpul focus grupurilor. Pentru mulți dintre respondenții care nu s-au născut în Cluj-Napoca, scenariul stabilirii aici a fost unul asemănător: au venit în oraș cu scopul de a studia, alegând apoi fie să parcurgă și alte cicluri de învățământ, fie să își caute locuri de muncă. O parte importantă dintre tineri spun, însă, că au început să muncească încă din perioada studiilor, deoarece acest lucru i-a ajutat să aibă un confort mai sporit.

Cel mai frecvent, participanții la discuțiile de grup au afirmat că locuiesc în prezent în chirie, putându-se observa, totuși, că cei care sunt clujeni, sau fac parte din categoria de vârstă 30-35 ani, dețin mai adesea locuințe proprii. Indiferent de tipul de locuire care le este caracteristic, tinerii valorizează în primul rând amplasarea locuinței în oraș prin raportare la apropierea față de zona centrală a acestuia, sau față de alte câteva puncte de interes care le facilitează viața cotidiană: stații ale rețelei de transport în comun, parcuri, dar și magazine și spații comerciale. Astfel, locuirea în zone sau cartiere care nu îndeplinesc aceste condiții de proximitate este percepută ca fiind mai puțin calitativă (exemplu: cartierele Bună Ziua, Iris).

Valoarea crescută a chiriilor este o problemă adesea identificată de tinerii din Cluj-Napoca, în special în contextul în care proprietățile oferite spre închiriere au adesea o serie de neajunsuri în ceea ce privește amenajarea și utilarea lor. Printre cele mai des menționate astfel de probleme sunt: vechimea clădirilor și starea de degradare a acestora, funcționarea defectuoasă a sistemului centralizat de termoficare, nerespectarea unor standarde de calitate în cazul clădirilor nou construite sau existența unor utilități disfuncționale sau care necesită reparații. Totodată, multe dintre contractele de închiriere nu sunt încheiate corespunzător legilor în vigoare, situație care reduce mult responsabilitatea proprietarilor de a acționa în sensul îmbunătățirii condițiilor de locuire ale chiriașilor.

Transport public și infrastructură

Rețeaua de transport în comun este percepută în general de către tineri ca oferind modalități de deplasare eficiente și accesibile, atât din punct de vedere financiar, cât și al dinamicii de la nivelul orașului (program de funcționare, amplasare a stațiilor). Participantele și participanții la focus grupuri au adus în discuție ideea observării optimizării infrastructurii din oraș în ultimii ani, referindu-se la creșterea numărului de benzi dedicate mijloacelor de transport în comun, dar și la introducerea autobuzelor electrice care sunt mai prietenoase cu mediul înconjurător. Alte aspecte pozitive identificate au fost reprezentate și de multiplicarea metodelor de plată a prețului biletului de călătorie, dar și ajustarea orarelor de circulație astfel în sensul reducerii aglomerației din mijloacele de transport.

Cele mai frecvent transmise nevoi ale persoanelor tinere care locuiesc în Cluj-Napoca în ceea ce privește transportul public local, se află în legătură cu dezvoltarea rețelei în sensul introducerii unor linii de transport suplimentare, care să conecteze mai eficient zona centrală a municipiului cu unele cartiere mai îndepărtate de acesta (exemplu: Bună ziua, Andrei Mureșanu), precum și extinderea timpului de funcționare al mijloacelor de transport în comun (transport în timpul nopții).

Deplasarea cu mașinile personale nu este o modalitate de transport populară în rândul respondenților, în comparație cu mersul pe jos, utilizarea bicicletelor, trotinetelor electrice, și a serviciilor de taxi sau transport alternativ (Bolt, Uber, etc.). Privitor la infrastructura de biciclete disponibilă în oraș, utilizatorii frecvenți ai acesteia consideră că are nevoie de o îmbunătățire în sensul creării unui traseu nesegmentat. De asemenea, lungimea acestuia ar trebui extinsă, astfel încât să se poată ajunge în mai multe zone din oraș cu bicicleta în deplină siguranță (exemplu: cartierul Zorilor).

Siguranța fizică resimțită în oraș

Persoanele tinere locuitoare în Cluj-Napoca afirmă, în general, că se simt în siguranță în cele mai multe zone ale orașului. Cartierul Mărăști (în mod specific zona denumită Groapa) a fost identificat de unii dintre aceștia ca fiind mai predispus să inspire nesiguranță. În puține cazuri tinerii spun că, deși nu au experimentat personal situații care să le pericliteze siguranța, au aflat de la persoane cunoscute lor de astfel de întâmplări, care le-au determinat să se simtă mai puțin confortabil în timpul plimbărilor în unele zone ale orașului, în special seara, sau în timpul nopții. Ceea ce ar contribui, totuși, la un sentiment de siguranță mai puternic ar fi ca și străzile mai mici și mai îndepărtate de centru să fie iluminate, existența mai multor camere de supraveghere, precum și prezența mai multor patrule ale Poliției, Jandarmeriei sau Poliției Locale.

Cu toate acestea, în mod vizibil, datele calitative colectate exprimă o diferență între experiențele femeilor și cele ale bărbaților în ceea ce privește modul în care orașul este definit, din perspectiva siguranței fizice percepute. Astfel, tinerele au afirmat mai des că s-au regăsit ele, sau cunoștințe/prietene de-ale lor în situații neplăcute, sau chiar periculoase.

Educație

În general, perioada de derulare a studiilor este privită de către tineri cu apreciere, întrucât aceasta este cea în care au dobândit abilitățile necesare unor etape viitoare semnificative ale vieții lor: accesarea unor niveluri superioare de educație, sau obținerea unui loc de muncă dorit.

Tema educației a fost primită de către tineri în cadrul interviurilor de grup într-o manieră deschisă și pozitivă. Pe de o parte, cei care în prezent își desfășoară studiile și-au exprimat mulțumirea față de calitatea cursurilor la care iau parte și față de dorința profesorilor de a interacționa cu studenții și de a-și actualiza stilul de predare în funcție de provocările apărute în decursul anilor de studiu. De asemenea, studenții au vorbit despre contextul favorabil oferit de Universități în sensul dezvoltării lor profesionale (susținere în scopul producerii cunoașterii științifice). Pe de altă parte, tinerii care au finalizat etapa studiilor, au vorbit cu melancolie și atașament despre această perioadă. Tinerii care au venit din alte țări în Cluj-Napoca pentru a studia, aduc în discuție pentru această alegere motive precum reputația orașului ca fiind prietenos cu studenții străini și a calității educației oferite de universități (prezența acestora în ierarhizările internaționale).

Mediul universitar clujean este văzut cel mai adesea ca încurajând voluntariatul într-o mare măsură, și oferind oportunități multiple de dezvoltare pentru cei care aleg să studieze aici. Au existat, însă, tineri care au afirmat că resimt nevoia ca studiile pe care le urmează să fie într-o măsură mai mare practice, să creeze conexiuni mai puternice cu potențiale locuri de muncă din domeniul educațional în care sunt integrați.

Muncă și condiții de trai materiale

Cluj-Napoca este perceput ca fiind un oraș cu un nivel crescut de dezvoltare economică, ofertant din perspectiva oportunităților de dezvoltare profesională pe care le oferă. Participanții la discuțiile de grup au manifestat o atitudine degajată în timpul discuțiilor despre muncă, cei mai mulți dintre ei afirmând că locurile actuale de muncă sunt satisfăcătoare, din perspectiva timpului ocupat, energiei necesare pentru a-și îndeplini sarcinile, precum și din perspectiva resurselor materiale asigurate de acestea.

Tinerii antreprenori vorbesc în general despre faptul că mediul de afaceri este fertil administrării și creșterii ideilor pe care le-au implementat, comparația dintre alte orașe ale țării și Cluj-Napoca fiind una favorabilă celui din urmă.

În cadrul discuției de grup cu tinerii activi în domenii precum cultură, mediu și social, s-a putut observa într-o mai mare măsură un discurs despre dificultățile întâmpinate în contextul traiului în Cluj-Napoca în timp ce locul de muncă (de obicei caracterizat de flexibilitate, dar și precaritate) nu oferă perspective îndeajuns de încurajatoare. În ceea ce privește implicarea lor în sfera culturii, tinerii au adus în discuție aspecte care le îngreunează munca, precum implicarea redusă a administrației locale în susținerea culturii și a spațiilor independente de cultură, precum și finanțarea proiectelor independente numai prin Administrația Fondului Cultural.

Sănătate

Starea de sănătate auto percepută este cel mai frecvent una bună, tinerii afirmând că sunt atenți la investigarea periodică a acesteia. Deși cei mai mulți dintre ei nu au avut probleme de sănătate care să necesite interacțiuni consistente cu serviciile medicale publice disponibile la nivelul municipiului Cluj-Napoca, tinerii cred că acestea sunt performante, iar cadrele medicale sunt bine pregătite. Respondenții care cred că serviciile medicale publice disponibile la nivelul municipiului au nevoie de îmbunătățiri, au vorbit în special despre spațiile spitalelor care sunt deteriorate și care au nevoie de reparații și renovări consistente astfel încât să ofere pacienților un sentiment de confort și încredere.

Apartenența la comunitate

Sentimentul apartenenței la una sau mai multe comunități existente în jurul persoanelor tinere care trăiesc în Cluj-Napoca este valorizat de către aceștia într-o mare măsură. Astfel, rugați fiind să descrie grupurile din care consideră că fac parte, participanții la studiu au oferit detalii despre multiple astfel de grupuri: colegii de la școală, respectiv facultate, cei de la locul de muncă sau din organizațiile în care activează ca voluntari, prietenii din cercul restrâns, etc.

Un aspect relevant al apartenenței la comunitate este sentimentul de acceptare manifestat de cei din jur, în contextul existenței percepției unor diferențe între indivizii care fac parte dintr-o comunitate. Astfel, în timpul interviurilor de grup cu tineri de etnie maghiară și tineri care sunt parte a comunității LGBTQ+, s-a discutat tema discriminării resimțite de aceștia în viața cotidiană desfășurată în Cluj-Napoca.

Tinerii de etnie maghiară au afirmat că în general nu se simt discriminați de către locuitorii majoritari ai orașului, care sunt etnici români. De-a lungul locuirii în Cluj-Napoca, li s-a întâmplat, însă, ca uneori să întâlnească în rândul acestora unele atitudini mai puțin empatice care au presupus atragerea atenției cu privire la modul în care nu au folosit limba română în întregime corespunzător, sau remarci despre necesitatea de a cunoaște limba română, înaintea celei maghiare

și de a o folosi cu preponderență pe aceasta. Una dintre participante a discutat despre dificultățile pe care le au persoanele mai vârstnice din familia ei (vorbitoare în cea mai mare parte a timpului de limbă maghiară) atunci când interacționează cu funcționari publici (din cadrul Primăriei, de exemple) care nu cunosc deloc limba maghiară.

Participanții la discuțiile de grup care fac parte din comunitatea LGBTQ+ au afirmat că nu s-au confruntat în mod direct cu situații în care să fie discriminați din cauza acestui fapt. Au descris, însă, momente în care persoane cunoscute lor au fost tratate nepotrivit în baza afirmării orientărilor lor sexuale. Cu toate acestea, tinerii cred că există deja mulți locuitori ai municipiului Cluj-Napoca care sunt deschiși înspre a face progrese în ceea ce privește atitudinile mai deschise și mai înțelegătoare față de persoanele care sunt diferite de ei în orice fel.

În percepția tinerilor, la nivelul orașului Cluj-Napoca sunt încurajate formarea și susținerea în timp a diferitelor tipuri de comunități. Totuși, ca un pas suplimentar în sensul sprijinirii unor comunități mai mici și cu mai puține resurse, poate fi facilitarea într-o măsură mai mare de către administrația locală a obținerii unor fonduri special alocate acestora.

Participarea civică

Cel mai adesea, participarea civică este văzută de către tineri ca reprezentând un set de activități necesare, dar și plăcute pentru ei. Aceștia afirmă că sunt implicați simultan în mai multe inițiative civice. Locuirea în Cluj-Napoca favorizează această implicare, întrucât în jurul tinerilor există multiple exemple de persoane, grupuri sau inițiative care pot fi considerate exemple în acest sens pentru ei. Pe de altă parte, cei care sunt mai distanți față de sfera civică spun că lipsa timpului liber sau lipsa unei cauze care să le ofere determinare în sensul participării sunt principalele două motive pentru care se întâmplă acest lucru.

Petrecerea timpului liber

Deși modul în care tinerii utilizează timpul liber pe care îl au la dispoziție variază destul de mult, în funcție de interesele fiecărui respondent, în urma analizei răspunsurilor oferite în cadrul interviurilor de grup, pot fi identificate o serie de activități preferate: activități sportive, ieșiri în natură, lectură, activități culturale, precum și ieșiri cu prietenii, colegii, sau alți apropiați. Cluj-Napoca este caracterizat ca fiind ofertant din perspectiva oportunităților de petrecere a timpului liber, evenimentele desfășurate în cadrul orașului fiind mulțumitoare din perspectiva frecvenței acestora și diversității lor, cel mai adesea menționate ca fiind preferatele tinerilor sunt: festivalurile (Untold, Electric Castle, Jazz in the Park, Street Food Festival, TIFF, Clujotronic), evenimentele muzicale precum serile de chitară, Zilele Clujului și Zilele Culturale Maghiare și evenimentele culturale (spectacole de teatru, expoziții).

Spații verzi publice

Privitor la existența spațiilor verzi în oraș, tinerii cred că deși există într-o măsură mulțumitoare în general, acestea ar putea fi, cu siguranță, extinse și îmbunătățite din perspectiva dotărilor disponibile. Astfel, deoarece parcurile parcurile situate în zona centrală sunt de cele mai multe ori aglomerate, e evidentă nevoia de creare a unor parcuri noi în unele cartiere ale orașului (exemple: Bună Ziua, Iris), sau amenajarea pădurilor din jurul orașului (Făget, Hoia). Totodată, o soluție alternativă ar putea fi amenajarea spațiilor verzi pe verticală, pe clădiri. Zonele destinate aparatelor de fitness amenajate în parcuri au fost menționate de tineri ca fiind utile, unii dintre aceștia amintind nevoia de a fi întreținute constant în mod corespunzător acolo unde există deja și integrate în spațiile parcurilor care nu le dețin în prezent.

6.12.2.2. „Studiu interdisciplinar privind evaluarea nevoilor și oportunităților tinerilor din Cluj-Napoca" (LEAP)

Proiectul LEAP s-a desfășurat în perioada ianuarie-august 2020 și a folosit metodologia evaluării participative pentru a identifica nevoile, problemele și oportunitățile populației tinere (10-24 de ani) din zona metropolitană Cluj-Napoca. Abordarea generală a cuprins 8 activități, respectiv: revizuirea literaturii științifice internaționale, naționale și locale; cartografierea factorilor interesați; studiul cantitativ constând din 4 sondaje cu 1127 de respondenți; studiul calitativ constând din interviuri individuale online, discuții online cu grupuri tematice și discuții de tip World Café online; identificarea problemelor sistemice; implicarea factorilor interesați, prin intermediul sondajelor și a consultărilor online; analiza politicilor publice; formularea de recomandări de politici.

Proiectul LEAP a abordat cercetarea din perspectiva bunăstării tinerilor, definită sub forma unor cadrane care cuprind:

- Bunăstarea Obiectivă: Sănătate (Determinanți sociali și individuali ai sănătății, Comportamente care promovează sănătatea și care sunt riscante pentru sănătate, Probleme de sănătate); Educație (Mediul școlar, Educația non-formală, Viitorul muncii); Autodeterminare (Relații de sprijin / sprijinirea autonomiei acasă, Oportunități pentru implicare socială-culturală-civică, Participare și spirit de conducere), Mediu de Viață (Infrastructură, Servicii comunitare, Cadrul politic);
- Bunăstarea Subiectivă: Satisfacția în viață și Echilibrul afectiv.

Problemele sistemice identificate pentru fiecare dintre cadrane au fost:

Sănătate

1. Promovarea insuficientă și ineficientă a sănătății, educația pentru sănătate și prevenirea bolilor

Măsurile care vizează promovarea sănătății și prevenirea bolilor în rândul adolescenților și tinerilor sunt ineficiente, datorită accentului major pus pe eforturile curative - tratamentul este prioritizat în detrimentul prevenirii. Aceasta vine ca rezultat al eforturilor minime în domeniul educației pentru sănătate (nutriție sănătoasă, sănătate mintală, educație sexuală, educație timpurie etc.) care vizează copiii, adolescenții, tinerii, precum și părinții și profesorii acestora. Factorii cauzatori: lipsa de resurse umane care să se implice în promovarea sănătății, (des)centralizarea sistemului sănătății și supramedicalizarea acestuia.

2. Colaborare rudimentară între actorii locali din domeniul promovării sănătății și educației pentru sănătate

Când inițiativele sunt într-adevăr prezente, le lipsește în cea mai mare parte o viziune integrativă asupra sănătății adolescenților și tinerilor din zona metropolitană. Integrarea ar trebui să se manifeste în varietatea partenerilor implicați, în cadrul general pentru schimbarea comportamentală, precum și în rezultatele și realizările dorite. Factorii cauzatori: lipsa entităților care să ofere sprijin, conducere și lipsa dovezilor și a deciziilor bazate pe dovezi.

3. Inegalități în accesul la sănătate și servicii de sănătate

Sistemul de sănătate publică se caracterizează printr-un acces dificil la serviciile medicale, care sunt adesea inadecvate nevoilor tinerilor. Factorii sociali determinanți (educație, statut socio-economic etc.) influențează foarte mult capacitatea de acces la servicii de sănătate, în special pentru grupurile vulnerabile și marginalizate. Factorii cauzatori: lipsa traiectoriilor pentru pacienți, niveluri scăzute de alfabetizare în domeniul sănătății, plăți efective.

Educație

1. Discrepanțe între nevoile educaționale și oferta școlară

Educația trebuie să fie dinamică: pe măsură ce societățile se adaptează la schimbările globale rapide, educația trebuie să se schimbe pentru a răspunde la acestea. Sistemul educațional românesc NU pare capabil să facă acest lucru. Nu există un set de valori sociale agreate consensual la care să adere toți factorii educaționali; la rândul său, acest lucru este problematic în crearea viitorilor cetățeni democrați. Nu există o suprapunere substanțială între cunoștințele dobândite în școală și abilitățile practice pe care le solicită piața muncii. Factorii cauzatori: absența unui set coerent de valori comune educației, incapacitatea de a echipa tinerii cu abilități pentru viață din timpul școlii, adolescenții și tinerii nu sunt incluși în deciziile care se iau pentru educația lor.

2. Inegalitate de oportunități și acces; discrepanțe urban-rurale

Inegalitățile din sistemul educațional românesc sunt substanțiale și persistente. O combinație de diverse procese, cum ar fi dezvoltarea inegală a comunităților, aspecte legate de finanțarea școlară și resursele umane, precum și o abordare nu tocmai optimă a educației incluzive contribuie la o imagine de ansamblu caracterizată prin disparități vizibile. Mai mult decât atât, există probleme importante în ceea ce privește echitatea, deoarece realizările elevilor sunt influențate în mod semnificativ de statutul socio-economic al familiilor lor. Există probleme structurale înrădăcinate în practici discriminatorii și infrastructură inadecvată care afectează în principal tinerii cu dizabilități și romii. Factorii cauzatori: bariere geografice și de dezvoltare (infrastructura școlară, calitatea actului de învățământ, performanța elevilor și nivelul de abandon școlar), bariere socio-economice (inegalități la nivelul familiei), bariere etno-culturale (accesul limitat al minorităților etnice la învățământul în limba maternă, sisteme inadecvate pentru includerea elevilor cu dizabilități și cu nevoi speciale, discursuri și practici discriminatoare). De multe ori, barierele culturale, etnice și socio-economice se întăresc reciproc, ducând potențial la discriminare și inechități marcante.

Autodeterminare

1. Inhibitori și catalizatori ai autodeterminării

Există o lipsă de conectori și de entități de tip conector care să faciliteze relațiile de lucru între tineri și factorii de decizie, între tineri și organizațiile care îi pot implica, precum și o lipsă de mecanisme care să încurajeze implicarea lor în comunitate și participarea la procesul de luare a deciziilor. Factori cauzatori: lipsa oamenilor cu rol de conectori (nu există meseria de conector sau navigator în comunitate), lipsa sistemelor (lipsa de strategii, de viziune și de sisteme informatice adecvate) și lipsa organizațiilor (factorilor interesați le lipsesc competențele necesare pentru a îndruma tinerii).

2. Lipsa de recunoaștere pentru implicare și autodeterminare

Este nevoie de promovarea mecanismelor de recunoaștere și certificare existente și de dezvoltarea unor noi forme de urmărire și recunoaștere a implicării în comunitate, a participării și dobândirii abilităților de viață, forme care sunt larg acceptate de membrii comunității și de organizații în general. Factori cauzatori: nu există standarde locale în ceea ce privește participarea/implicarea tinerilor, este o cerere slabă pentru mecanisme de validare, angajatorii și universitățile cer competențe personale netehnice și abilități de viață dar nu au mecanisme de recunoaștere a experienței anterioare.

3. Participarea tinerilor la luarea deciziilor

Este necesar să se consolideze mecanismele existente și să se dezvolte noi mecanisme pentru participarea tinerilor în procesele de luare a deciziilor la nivel local, îndeosebi cu privire la problemele care îi privesc direct atât în viața personal cât și în cea socială. Factori cauzatori: un nivel scăzut de comunicare și difuzare către grupurile noi și neconectate de tineri, lipsa inovării și a capacității în folosirea diferitelor mecanisme de implicare și participare, lipsa conectivității și colaborării inter-generaționale.

Mediul de viață

1. Infrastructură urbană și socială

Infrastructura actuală a orașului și a zonei metropolitane nu răspunde nevoilor tinerilor în ceea ce privește dezvoltarea de sine, exprimarea și interacțiunea socială. În general lipsesc spațiile sigure, incluzive și accesibile în care aceștia să poată participa la activități non-formale, să socializeze, să se autoorganizeze și să primească sprijin profesional. Factori cauzatori: lipsa sau proasta configurare a unor spații accesibile și adecvate pentru punctele de întâlnire (gratuite, inclusive, distribuite în mod egal între cartiere), activități creative și lipsa unei perspective a tinerilor asupra proiectelor și efortului de dezvoltare urbană.

2. Traiul urban

Contextul urban oferă un mediu provocator pentru bunăstarea adolescenților și tinerilor în ceea ce privește mobilitatea, locuirea și designul urban. Spațiile publice adecvate pentru adolescenți și tineri sunt limitate. Spațiile aglomerate și traficul intens au impact asupra calității vieții tinerilor. Factori cauzatori: mobilitate și acces limitat, locuințe inaccesibile din punct de vedere al prețului, lipsa de autonomie, spații urbane aglomerate

3. Sisteme și mecanisme de sprijin

La nivel urban și metropolitan nu există un cadru instituțional și politic clar definit pentru tineri. Cadrele pentru conectarea tinerilor cu inițiative la nivel național, european și global sunt limitate. Problemele decurg, pe de o parte, din deficiențele cadrului legal național și, pe de altă parte, din expertiza limitată în construirea ecosistemelor locale care implică toate părțile interesate relevante. Factori cauzatori: lipsa lucrătorilor de tineret și lipsa unor servicii pentru tineri oferite în mod sistematic, lipsa unui cadru strategic clar care să abordeze adolescenții și tinerii în politicile locale, lipsa unor mecanisme de sprijin financiar dedicate.

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.13.1. Antropizarea accelerată și impactul asupra mediului/777

6.13.2. Calitatea aerului și poluarea fonică/782

6.13.2.1. Calitatea aerului/783

6.13.2.2. Concentrații medii anuale/785

6.13.2.3. Poluarea fonică/789

6.13.3. Starea și calitatea resursei de apă/790

6.13.4. Patrimoniul natural, ariile naturale protejate și spațiile verzi/802

6.13.4.1. Ariile naturale protejate/802

6.13.4.2. Spațiile verzi/811

6.13.5. Calitatea solurilor și siturile contaminate/827

6.13.5.1. Terenurile degradate/827

6.13.5.2. Starea și calitatea solurilor/833

6.13.5.3. Siturile contaminate/835

6.13.6. Gestionarea deșeurilor/836

6.13.7. Creșterea eficienței energetice și a surselor de energie regenerabilă/841

6.13.8. Riscuri și schimbări climatice/855

6.13.8.1. Informații generale, surse de date și metode utilizate/855

6.13.8.2. Analiza fenomenelor climatice de risc și a schimbărilor identificate în evoluția acestora/862

6.14. Capacitate administrativă/885

FIGURA 388. Densitatea populației în UAT din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2020/778

FIGURA 389. Dinamica densității zonelor construite în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2006-2015)/779

FIGURA 390. Evoluția și dinamica antropizării teritoriului în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2008-2020)/780

FIGURA 391. Distribuția impacturilor asupra mediului natural și socioeconomic în ZMCN/781

FIGURA 392. Distribuția unităților ce se supun Directivei 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC) în ZMCN/783

FIGURA 393. Concentrațiile medii anuale ale pulberilor în suspensie PM10 din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/785

FIGURA 394. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de sulf (SO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/786

FIGURA 395. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de azot (NO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/787

FIGURA 396. Concentrațiile medii anuale ale ozonului (O_3) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/787

FIGURA 397. Harta zonelor liniștite din municipiul Cluj-Napoca/790

FIGURA 398. Rețeaua hidrografică din zona metropolitană Cluj-Napoca/791

FIGURA 399. Starea ecologică a apelor de suprafață (2018) din ZMCN/793

FIGURA 400. Zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole la nivelul ZMCN/794

FIGURA 401. Cantitatea totală de apă potabilă distribuită consumatorilor în ZMCN/796

FIGURA 402. Stațiile de epurare a apei existente în ZMCN/797

FIGURA 403. Ariile naturale protejate (SCI și SPA) din rețeaua Natura 2000 la nivelul ZMCN/805

FIGURA 404. Arii naturale protejate IUCN III și IV la nivelul ZMCN/806

FIGURA 405. Arii naturale protejate de interes județean la nivelul ZMCN/807

FIGURA 406. Ariile naturale protejate din ZMCN și suprapunerea lor teritorială/808

FIGURA 407. Harta județelor cu structurile județene ale ANANP neoperaționalizate încă (ANANP, 2020)/809

FIGURA 408. Harta situațiilor potențial conflictuale în proximitatea sau interiorul ariilor naturale protejate/810

FIGURA 409. Situația implementării planurilor de management în ariile naturale protejate din ZMCN/811

FIGURA 410. Suprafața parcurilor urbane, la nivel național/812

FIGURA 411. Spații verzi urbane, la nivel național/813

FIGURA 412. Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: Cât de mulțumiți sunteți de spațiile verzi din oraș?/814

FIGURA 413. Distribuția spațiilor verzi în municipiul Cluj-Napoca (PUG Cluj-Napoca, 2014)/817

FIGURA 414. Distribuția și fragmentarea zonelor naturale din municipiul Cluj-Napoca/818

FIGURA 415. Localizarea pădurii parc Făget 1.0 (Făgetul Clujului) (Primăria și UBB Cluj-Napoca, 2020)/819

FIGURA 416. Fragmentarea peisajului: starea și tendințele în perioada 2009-2015 în ZMCN/820

FIGURA 417. Distribuția și accesibilitatea spațiilor verzi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/822

FIGURA 418. Distribuția și accesibilitatea spațiilor albastre în Zona Metropolitană Cluj-Napoca/823

FIGURA 419. Harta densității coronamentului pădurilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/824

FIGURA 420. Harta suprafețelor forestiere din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/825

FIGURA 421. Harta suprafețelor forestiere (păduri de foioase și de conifere) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)/826

FIGURA 422. Harta distribuției alunecărilor de teren din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/828

FIGURA 423. Harta distribuției alunecărilor de teren din UAT Cluj-Napoca/829

FIGURA 424. Harta susceptibilității la alunecări de teren în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2020)/830

FIGURA 425. Harta susceptibilității la alunecări de teren în municipiul Cluj-Napoca (2020)/831

FIGURA 426. Terenurile degradate și neproductive în ZMCN (Corine Land Cover/CLC 2018)/832

FIGURA 427. Harta siturilor contaminate din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2018)/836

FIGURA 428. Zone de gestiune a deșeurilor în județul Cluj (conform SMID Cluj)/838

FIGURA 429. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile/845

FIGURA 430. Zonele cu potențial solar în România/850

FIGURA 431. Potențialul fotovoltaic (KWh/KWp/zi) în cadrul ZMCN/851

FIGURA 432. Zonele cu potențial eolian în România/852

FIGURA 433. Potențialul eolian în cadrul ZMCN - densitatea puterii vântului la 50m altitudine (W/mp)/853

FIGURA 434. Potențialul energetic al biomasei în România/854

FIGURA 435. Străzile, zonele și clădirile iluminate cu tehnologie LED și stațiile de încărcare electrică pentru autovehicule în zona municipiului Cluj-Napoca/855

FIGURA 436. Cantități de gaze cu effect de seră generate în municipiile și orașele din România/856

FIGURA 437. Repartiția modală în orașele mari din România (orașe reședință de județ)/857

FIGURA 438. Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că orașul dvs. este dedicat luptei împotriva schimbării climatice (eficiență energetică, transport ecologic)/858

FIGURA 439. Temperatura medie anuală a aerului (Tmed) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/862

FIGURA 440. Temperaturile maxime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TXm (stânga) și valorile maxime absolut3 - TXx (dreapta)/863

FIGURA 441. Temperaturile minime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TNm (stânga) și valorile minime absolute - TNn (dreapta)/864

FIGURA 442. Durata medie a unui val de căldură - HWD (stânga) și durata medie cumulată a valurilor de căldură într-un an - HWF (dreapta) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/865

FIGURA 443. Durata medie a unui val de frig – CWD (stânga) și cea cumulată a valurilor de frig într-un an – CWF (dreapta), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/866

FIGURA 444. Intensitatea medie anuală a valurilor de frig (CWM) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/867

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice

FIGURA 445. Numărul mediu anual de zile de vară (SU25) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/867
FIGURA 446. Numărul mediu anual de zile tropicale (TXGE30) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/868
FIGURA 447. Numărul mediu anual de zile caniculare (TXGE35) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/869
FIGURA 448. Ponderea numărului mediu anual de zile foarte calde (TX90p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)/870
FIGURA 449. Numărul mediu anual de zile cu îngheț (FD) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)/871
FIGURA 450. Ponderea numărului mediu anual de nopți reci (TN10p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)/872
FIGURA 451. Lungimea sezonului de vegetație (GSL) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/873
FIGURA 452. Suma medie anuală a temperaturilor eficiente pentru vegetație (GDDgrow10) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)/874
FIGURA 453. Numărul mediu (stânga) și maxim (dreapta) anual de zile consecutive fără precipitații semnificative (CDD), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/875
FIGURA 454. Numărul mediu anual de zile cu precipitații foarte abundente (R20) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)/876
FIGURA 455. Cantitatea medie multianuală de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative (PRCPTOT) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/an)/877
FIGURA 456. Cantitatea medie multianuală a cantităților maxime de precipitații cumulate într-o singură zi (Rx1day) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/zi)/878

TABEL 88. Indicatori monitorizați în funcție de tipul stației/784
TABEL 89. Concentrațiile medii anuale ale monoxidului de carbon (CO) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/788
TABEL 90. Concentrațiile medii anuale ale benzenului (C6H6) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019/788
TABEL 91. Amplasarea stațiilor de măsurare a nivelului de zgomot în ZMCN/789
TABEL 92. Valorile medii anuale la stațiile de măsurare a zgomotului din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2014-2018/789
TABEL 93. Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile în ZMCN/795
TABEL 94. Consumul anual de apă pe locuitor (mc/loc.) la nivelul localităților din ZMCN (2018)/796
TABEL 95. Concentrația medie lunară a indicatorilor apei uzate evacuate în emisar din stația de epurare Cluj-Napoca în anul 2016/798
TABEL 96. Date privind colectarea de apă uzată în zona metropolitană Cluj-Napoca la nivelul C.A.Someș/799
TABEL 97. Lista investițiilor derulate prin fondul IID de către Compania de Apă Someș /800
TABEL 98. Monumentele naturii (UICN III) și rezervațiile naturale (UICN IV) de pe teritoriul ZMCN/803
TABEL 99. Situri de Interes Comunitar (SCI) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN/804
TABEL 100. Situri de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN/805
TABEL 101. Suprafața terenurilor degradate și neproductive în ZMCN în anul 2018/833
TABEL 102. Centralizator privind situația clădirilor eficientizate energetic din Cluj-Napoca, mai 2020/843
TABEL 103. Centralizator privind consumul de energie electrică și gaz metan pentru clădirile publice (2016)/843
TABEL 104. Cantitatea totală de gaze naturale distribuite (mii m^3) în localitățile ZMCN/843
TABEL 105. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile aflate în diferite faze de execuție și exploatare în ZMCN/844
TABEL 106. Indici de extreme termice și pluviometrice utilizați (după Alexander and Harold, 2016, modificat și completat)/860
TABEL 107. Numărul mediu lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)/879
TABEL 108. Numărul maxim lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)/879
TABEL 109. Pantele tendințelor calculate pentru valorile anuale în zile/deceniu/881

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice

6.13.1. Antropizarea accelerată și impactul asupra mediului

Zona Metropolitană Cluj-Napoca (ZMCN) a fost dezvoltată în contextul politicii naționale pentru poli de creștere și al Comisiei Europene de alocare prioritară a fondurilor structurale, respectând strict criteriul legal (rază de 30 km). ZMCN dispune de o zonă urbană funcțională (ZUF) cu două inele de dezvoltare: (1) UAT Cluj-Napoca, Florești, Gilău, Baciu, Apahida, Chinteni, Feleacu, Gilău, Jucu, Bonțida; (2) UAT Vultureni, Petrești de Jos, Tureni, Borșa, Căianu, Sânpaul, Gârbău (SIDU ZMCN 2017[485]).

Catalizator teritorial, municipiul Cluj-Napoca este al doilea oraș ca mărime din România, fiind printre puținele orașe care au înregistrat o creștere a populației rezidente comparativ cu datele recensământului din 2002. Se remarcă un proces intens de suburbanizare a municipiului, deși zona sa urbană funcțională este abia a cincea la nivel național (Banca Mondială, Orașe-Magnet, 2016). În prezent, Zona Metropolitană Cluj-Napoca (ZMCN), care include UAT urban omonim și alte 19 UAT rurale, are o populație de 445.600 de locuitori și o suprafață totală a fondului funciar de 1738,78 km^2 (Sursa: INS TempOnline, 2020).

Cluj-Napoca este considerat un oraș-magnet al României, cu o economie dinamică și competitivă și cu intrări semnificative de investiții directe în special în sectoarele economice TIC, servicii, finanțe-bănci, învățământ superior, sănătate, administrație publică, imobiliare ș.a. Atractivitatea urbană mare este potențată de aceste servicii cu valoare adăugată semnificativă și de concentrarea lor cu predilecție în centrul urban și proximitatea acestuia[486].

Impactul urbanizării în ZMCN depinde de suprafața de teren ocupată și de intensitatea de utilizare a terenurilor, de gradul de impermeabilizare a solului și densitatea populatiei. Ocuparea terenului prin extinderea urbană și a infrastructurii respective este, în general, ireversibilă și conduce la impermeabilizarea solului ca urmare a acoperirii terenurilor cu locuințe, drumuri și alte lucrări de construcții. Ocuparea terenurilor urbane consumă cea mai mare parte din suprafața terenurilor agricole și reduce spațiul pentru habitate și ecosisteme care furnizează servicii importante, cum ar fi reglarea echilibrului apei și implicit protecția împotriva inundațiilor. Terenurile ocupate de suprafețe construite și infrastructura densă conectează așezările umane și fragmentează peisajele. Acest lucru fiind, de asemenea, o sursă importantă de poluare a apei, solului și a aerului[487].

În ZMCN densitatea medie a populației rezidente este de 256,27 locuitori/km^2, o valoare peste media națională (82,4 locuitori/km^2); municipiul Cluj-Napoca (cu 1822,93 loc/km^2) și Florești (cu 681,27 locuitori/km^2) sunt în topul acestui indicator general care reflectă indirect și presiunea antropică asupra teritoriului (privit ca o resursă locală de mediu) (Figura 388).

[485] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiunea actualizată Aprilie 2017
[486] Banca Mondială. 2016. "Orașe Magnet. Migrație și navetism în România" (link: http://documents.worldbank.org/curated/en/327451497949480572/Magnet-cities-migration-and-commuting-in-Romania)
[487] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

FIGURA 388. **Densitatea populației în UAT din Zona Metropolitană Cluj-Napoca în anul 2020**

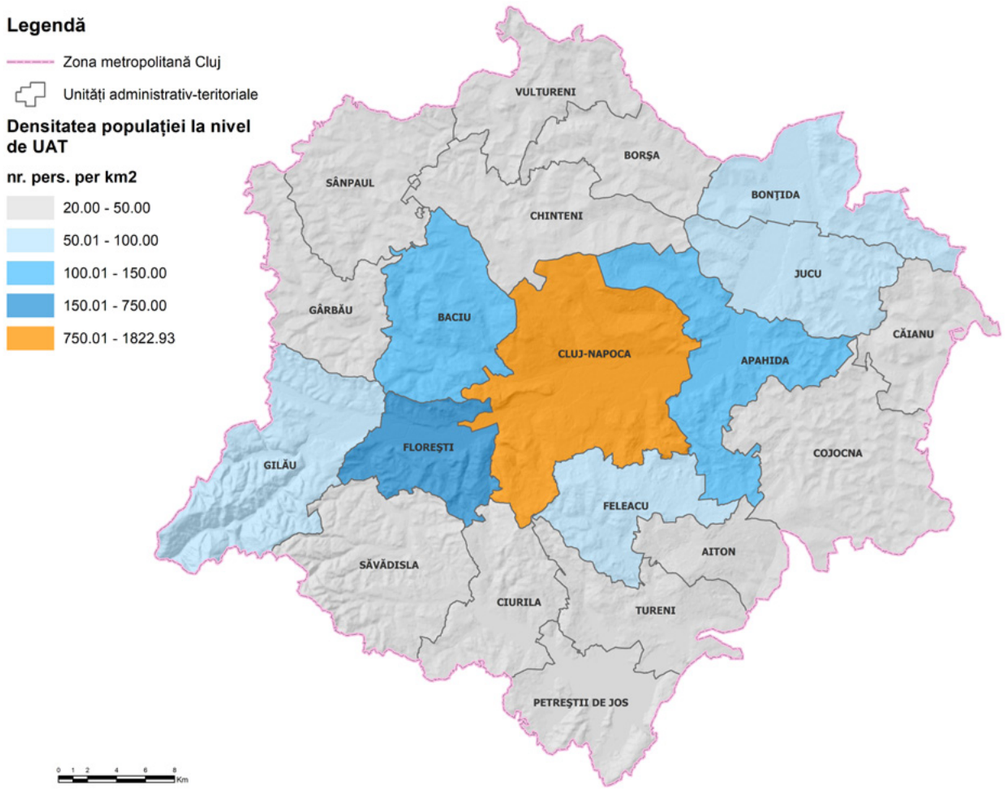

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială. Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

La nivelul județului Cluj și a ZMCN, ocuparea terenurilor prin extinderea zonelor rezidențiale și a construcțiilor determină o creștere a gradului de ocupare a terenului urban. Principalii factori determinanți ai formării de noi terenuri artificiale sunt expansiunea suprafețelor rezidențiale împreună cu zonele industriale și comerciale. Construcția de locuințe, serviciile și spațiile de recreere reprezintă mai mult de jumătate din creșterea totală a zonelor urbane și a altor zone artificiale, urmată de zonele industriale și comerciale. Formarea de noi suprafețe destinate construcțiilor civile și industriale a contribuit în mod semnificativ la această extindere urbană în spațiul metropolitan[488].

Antropizarea accentuată a teritoriului și consecințele asupra mediului din zona urbană funcțională sunt aspecte evidente în Culoarul Someșului Mic în localitățile Cluj-Napoca, Apahida, Baciu, Bonțida, Feleacu, Florești, Gilău și Jucu. Antropizarea și presiunea antropică din ZMCN evidențiază caracterul de model teritorial convergent și curgător al Culoarului Someșului Mic (pe o axă teritorială orientată vest-est) și implicit localizarea geografică a principalelor surse și vectori de presiuni actuale și amenințări viitoare asupra stării și calității componentelor de mediu (abiotice, biotice și antropice). Diferențele între zona funcțională urbană a municipiului Cluj-Napoca și restul zonei metropolitane

[488] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

sunt evidente; spre exemplu, Culoarul Someșului Mic reprezintă axa geografică și ecologică cea mai favorabilă dezvoltării teritoriale datorită poziției geografice și caracteristicilor fizico-geografice (resurse hidroenergetice, topografie, climă, sol, spații verzi ș.a.) (SIDU ZMCN, 2017[489]).

Starea și calitatea mediului influențează și calitatea vieții în ZMCN, aceasta din urmă fiind un factor important care face ca zona urbană funcțională să fie atractivă și accesibilă pentru oameni și pentru deciziile lor spațiale sau rezidențiale (de locuit). De asemenea, expansiunea urbană recentă și consecințele stilului de viață urbană, cum ar fi poluarea aerului, zgomotul, emisiile de gaze cu efect de seră și impactul asupra serviciilor ecosistemelor, se fac simțite în ZMCN. Această expansiune urbană necontrolată a fost susținută de creșterile exagerate ale suprafeței intravilanelor și de politicile improprii de locuire (Cluj-Napoca, Florești, Baciu, Apahida), cu efecte negative asupra calității locuirii umane, a peisajului urban și a zonelor naturale din proximitate (Figura 389).

FIGURA 389. **Dinamica densității zonelor construite în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2006-2015)**

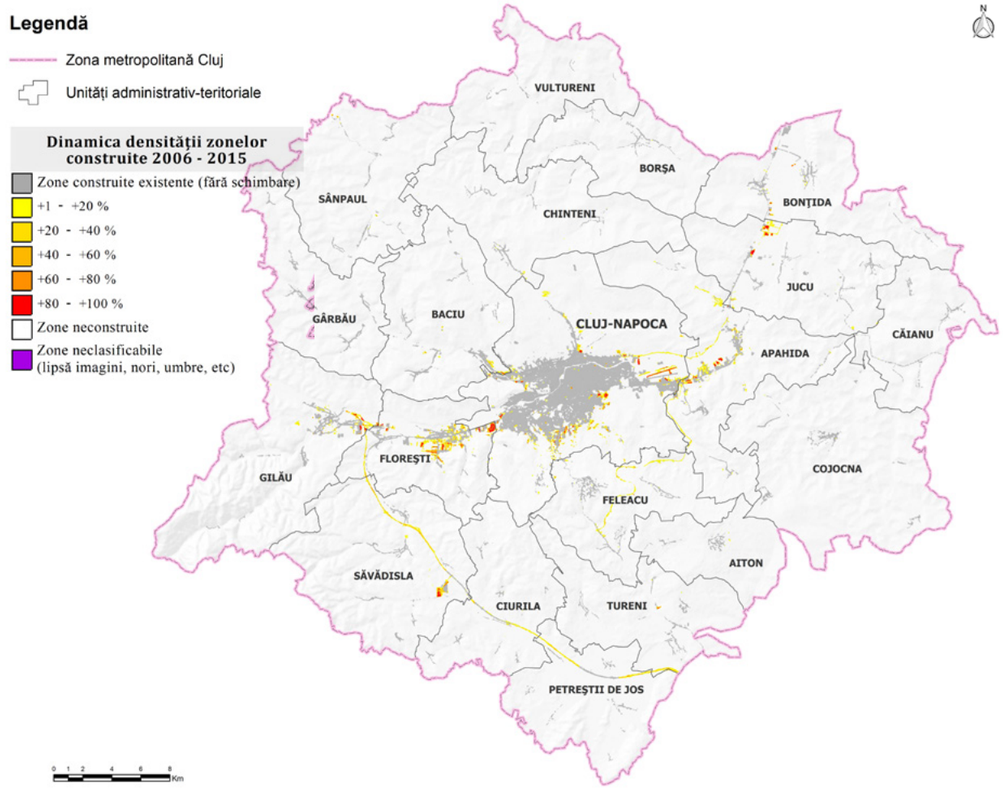

Sursa: Prelucrare proprie, Cartografiere GIS: I.-S. Pascu, 2020

Evoluția și dinamica antropizării teritoriului din zona metropolitană este evidențiată în figura 390; se remarcă rolul de catalizator urban teritorial al municipiului Cluj-Napoca și modelul convergent și curgător de dezvoltare teritorială oferit de Culoarul Someșului Mic (pe direcția generală est-vest).

[489] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiunea actualizată Aprilie 2017

FIGURA 390. Evoluția și dinamica antropizării teritoriului în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (perioada 2008-2020)

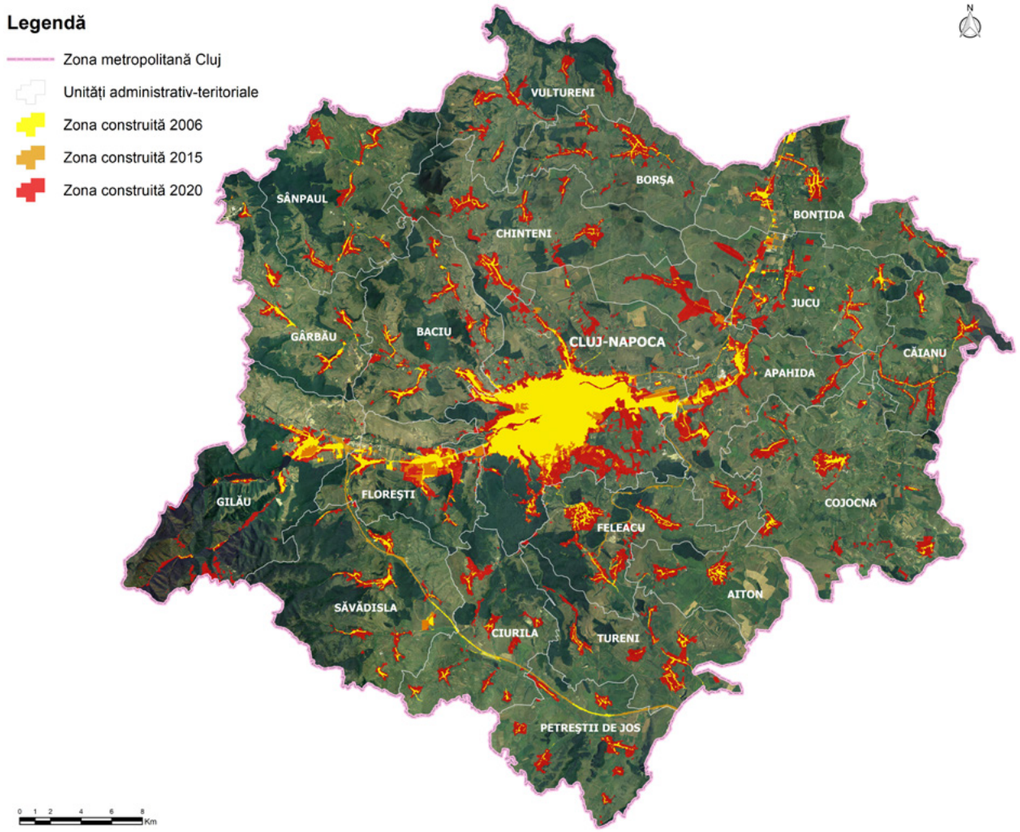

Sursa: Prelucrare proprie, Cartografiere GIS: I.-S. Pascu, 2020

Impactul antropic asupra mediului în ZMCN este analizat și evaluat într-o serie de studii științifice și rapoarte oficiale privind starea factorilor de mediu ale autorităților locale, județene și regionale[490, 491, 492, 493]. În evaluarea impactului antropic strategic din Zona Metropolitană Cluj-Napoca putem discuta despre:

- impacturi asupra mediului și biodiversității (fizice, chimice, peisagistice și ecologice);
- impacturi asupra mediului construit cu costuri și beneficii socioeconomice și culturale asociate expansiunii urbane din zona metropolitană, catalizatorul teritorial fiind, în mod evident, municipiul Cluj-Napoca.

Distribuția și intensitatea acestor impacturi negative asupra mediului este evidentă în UAT-urile din Culoarul Someșului Mic și în proximitatea municipiului Cluj-Napoca (Florești, Baciu, Apahida, Feleacu) (Figura 391); impacturile pozitive asupra mediului sunt evidențiate în arealele periferice[494].

[490] APM Cluj. 2015-2019. "Rapoarte lunare privind starea mediului în județul Cluj"
[491] Muntean O.-L., Mihăiescu, R., Roșian Gh., Buzilă, L., Măcicășan, Vl. 2017. "GIS-Based Local Geomorphological Constraints Assessment (A Case Study: Cluj-Napoca Municipality, Romania)", SGEM 2017, Vol. 17, Issue 23, p. 541-550
[492] Pop, O. 2014. "Municipiul Cluj-Napoca - Morfologia, dinamica și estetica peisajului urban", Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
[493] Pop, N.. 2018. „Îmbunătățirea performanțelor sistemelor de gestiune a deșeurilor menajere. Studiu de caz: Municipiul Cluj-Napoca", Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
[494] Muntean, O.-L., Mihăiescu, R., Dimen L. 2012. Using GIS for Strategic Environmental Assessment (Case Study: Cluj-Napoca Metropolitan Area, Romania), International Multidisciplinary Scientific GeoConference, Vol. II, SGEM 2012, Vol. 2, p. 1201 - 1212

FIGURA 391. Distribuția impacturilor asupra mediului natural și socioeconomic în ZMCN

Nume	Cod
Centru	1
Andrei Mureșanu	2
Gheorgheni	3
Mărăști	4
Bulevardul Muncii	5
Mănăștur	6
Grigorescu	7
Parcul Central	8
Zorilor	9
Bună Ziua	10
Gilău	11
Ciurila	12
Florești	13
Baciu	14
Feleacu	15
Chinteni	16
Jucu de Sus	17
Cojocna	18
Autostrada Transilvania	19
Apahida	20

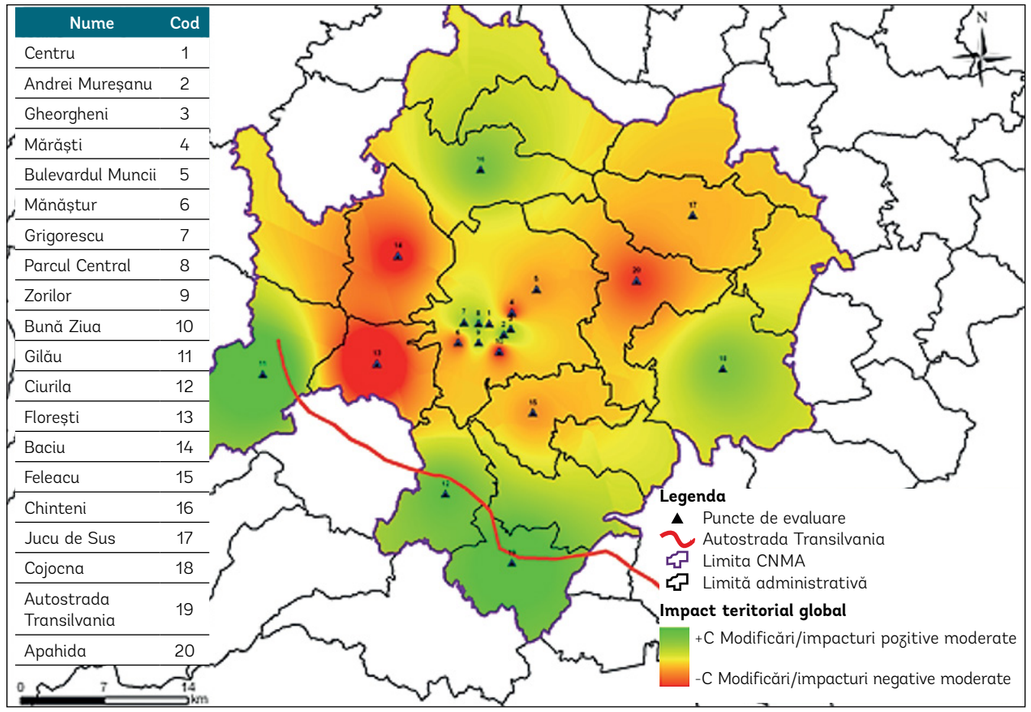

Sursa: Muntean et al, 2012. Using GIS for Strategic Environmental Assessment (Case Study: Cluj-Napoca Metropolitan Area, Romania)

În ultima decadă, impacturile fizico-chimice și ecologice (asupra mediului și biodiversității), semnificative și preponderent negative, sunt reprezentate de zgomot, poluarea aerului (CO_2, NO_x și pulberi în suspensie), poluarea accidentală a corpurilor de apă, schimbarea utilizării terenurilor, recenta extindere rezidențială urbană (noile cartiere rezidențiale și spațiile periurbane), fragmentarea habitatelor și a coridoarelor ecologice, afectarea estetică a peisajului natural, scoaterea solurilor din circuitul lor natural, degradarea versanților naturali, diminuarea spațiilor verzi urbane și periurbane, presiuni asupra biodiversității ș.a.

Impacturile socioeconomice și culturale, semnificative și preponderent pozitive, sunt generate de intervențiile autorităților locale și de mediu în noua dinamică teritorială a formelor sociale, culturale și economice din municipiul Cluj-Napoca (spre exemplu, Autostrada Transilvania, extinderea Aeroportului Internațional Avram Iancu și Centura de Est a municipiului Cluj-Napoca au generat beneficii teritoriale evidente cum ar fi conectarea spațială, îmbunătățirea accesibilității, noi oportunități economice, descreșterea sărăciei din periurban și creșterea siguranței traficului auto).

Calitatea mediului în ZMCN este influențată de trăsăturile și oferta mediului, de impacturile antropice actuale și de amenințările viitoare asupra componentelor lui abiotice, biotice și antropice (socio-economice). Apreciem această stare generală a mediului ca fiind una relativ bună, însă există aspecte de fragilitate legate de expansiunea urbană, gestionarea deșeurilor, prezența siturilor contaminate și a terenurilor degradate, zgomotul, conectarea și accesibilitatea oamenilor la infrastructura verde-albastră, eficiența energetică și regenerarea urbană, protecția apelor și aerului, schimbările climatice globale, degradarea estetică a peisajului local care necesită intervenții prioritare pentru îmbunătățirea pe termen lung a condițiilor de mediu și a sănătății locuitorilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca.

6.13.2. Calitatea aerului și poluarea fonică

Poluarea aerului reprezintă marea provocare a ultimelor decenii, datorită agresivității poluanților asupra sănătății umane și impactului acestora asupra tuturor componentelor de mediu: aer, apă, sol, vegetație. Efectele poluării aerului sunt clare: generarea unor costuri ridicate pentru asigurarea sănătății populației, atât pe termen scurt cât și lung, afectarea ecosistemelor și producerea fenomenului de eroziune, coroziune și deteriorare a materialelor, inclusiv a obiectelor de patrimoniu cultural, arhitectural și istoric. O cauză majoră a poluării atmosferice și a problemelor de zgomot o reprezintă creșterea traficului motorizat care determină și reducerea spațiului verde (ca urmare a nevoii de zone carosabile și a locurilor de parcare) și a zonei de liniște din centrele orașelor. Aceasta îi determină pe oameni să se mute de la oraș în suburbii. Noile zone urbane de densitate scăzută duc la utilizarea pe scară mai largă a mijloacelor de transport individuale, care accentuează problemele existente.

Cele mai periculoase efecte pentru sănătatea populației sunt asociate nivelelor crescute ale ozonului de la nivelul solului, dispersiei particulelor fine și a substanțele gazoase cu potențial de acidifiere sau eutrofizare cum sunt dioxidul de sulf, oxizii de azot sau amoniacul. Dioxidul de carbon, protoxidul de azot, metanul și compușii organici clorurați și fluorurați sunt considerați responsabili de încălzirea accelerată a atmosferei și de producerea unor fenomene meteorologice extreme.

Cadrul legislativ privind monitorizarea calității aerului înconjurător este reglementat prin Legea nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător care transpune în legislația națională Directiva 2008/50/CE a Consiliului European din 21 mai 2008 privind calitatea aerului înconjurător și un aer curat pentru Europa. Prevederile reglementărilor UE și a celor naționale stipulează încadrarea zonelor și aglomerărilor în regimuri de evaluare și gestionare adecvată a calității aerului. Această încadrare depinde de nivelul concentrațiilor unuia sau mai multor poluanți și de încadrarea acestora peste sau sub obiectivele de calitate definite: VL - valoare limită, PSE - prag superior de evaluare, PIE - prag inferior de evaluare. Depășirea valorilor limită/pragurilor de alertă impune elaborarea de planuri/programe care trebuie să conducă la reducerea emisiilor de poluanți la sursă, respectiv la încadrarea concentrațiilor ambientale în valorile limită. Având în vedere prevederile legislației naționale în vigoare se impune realizarea în mod continuu a evaluării calității aerului pe baza valorilor limită și valorilor de prag, cu scopul:

- menținerii calității aerului înconjurător în zonele și aglomerările în care aceasta se încadrează în limitele prevăzute de normele în vigoare pentru poluanții atmosferici;
- îmbunătățirii calității aerului înconjurător acolo unde aceasta nu se încadrează în limitele prevăzute de normele în vigoare;
- adoptării măsurilor necesare pentru limitarea până la eliminare a efectelor negative asupra mediului.

Principalele surse de degradare a calității aerului în ZMCN sunt traficul rutier (în special de-a lungul principalelor căi de comunicație: Autostrada A3, DN1), lucrările de construcție, aplicarea materialului antiderapant în perioada de iarnă, instalațiile de ardere, precum și sursele fixe reprezentate de diferitele activități industriale .

6.13.2.1. Calitatea aerului

De asemenea, în ZMCN există o serie de unități care se supun Directivei 2008/1.CE (Figura 392). Acestea au activități în domeniul creșterii intensive a animalelor și acvacultură, industria chimică, industria mineralelor, sectorul energetic, producția și prelucrarea metalelor etc.

FIGURA 392. Distribuția unităților ce se supun Directivei 2008/1/CE privind prevenirea și controlul integrat al poluării (IPPC) în ZMCN

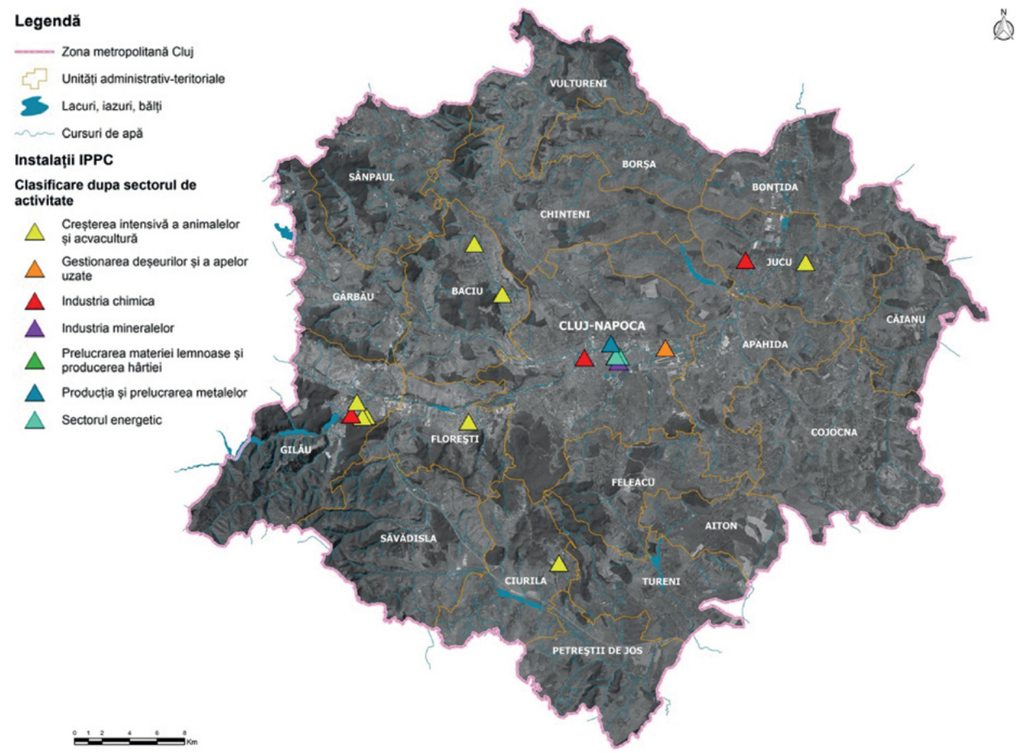

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la APM Cluj; PATJ Cluj - Banca Mondială,
Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

În cadrul municipiului a fost elaborat și implementat „Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca (perioada 2019-2023) pentru indicatorii oxizi de azot (NO_2/NO_x) și particule în suspensie (PM_{10}), ale cărui acțiuni sunt deja vizibile prin reducerea emisiilor și a concentrațiilor poluanților atmosferici. Planul Integrat de Calitate a Aerului vizează reducerea concentrației de NO_2/NO_x și pulberi în suspensie, fracția gravimetrică PM_{10}. Conform acestui plan, în municipiul Cluj-Napoca tipul de țintă identificat care necesită protecția în zonă îl constituie copiii, persoanele în vârstă și vegetația.

Conform Planului Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca care citează un studiu realizat de Storia.ro, în colaborare cu agenția de cercetare D&D Researcher, cartierele cu cea mai bună calitate a aerului din municipiu sunt percepute de către populație a fi cartierele Grigorescu, Gruia, Zorilor și Andrei Mureșanu. Totuși, în același document, estimarea zonei poluate (15,74 km^2) și a populației expuse poluării cu NO_2 (10210 locuitori), la nivelul anului 2014, includea cartierele Centru, Mărăști, Iris, Bulgaria, Someșeni, Între Lacuri, Gheorgheni, Andrei Mureșanu, Zorilor, Plopilor, Grigorescu[495].

[495] Primăria Municipiului Cluj-Napoca. „Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca (perioada 2019-2023)" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/05/23/Plan-Integrat-de-calitate-a-aerului-pentru-aglomerarea-Cluj-Napoca.pdf)

Calitatea aerului din întreg județul Cluj este monitorizată de Agenția pentru Protecția Mediului Cluj, prin intermediul analizelor efectuate cu ajutorul aparaturii din dotarea laboratorului de analize fizico-chimice și prin intermediul stațiilor automate de monitorizare a calității aerului cu funcționare continuă amplasate în 5 puncte de prelevare din județ, 4 din acestea fiind în municipiul Cluj-Napoca. Datele și informațiile sunt centralizate și raportate la Agenția Națională pentru Protecția Mediului (ANPM) și apoi la Agenția Europeană de Mediu (AEM).

Cele patru stații de monitorizare din municipiul Cluj-Napoca sunt amplasate astfel:

1. CJ-1 - Str. Aurel Vlaicu (în stația de autobuz) – stație de tip trafic;
2. CJ-2 –Str. Constanța, nr. 6 (în curtea Liceului Teoretic Nicoale Bălcescu) – stație fond urban;
3. CJ-3 –Blvd. 1 Decembrie 1918 (cartierul Grigorescu) – stație de tip suburban;
4. CJ-4 –Str. Dâmbovița (în zona Expo Transilvania) – stație de tip industrial;

Datele furnizate de stații sunt validate de către A.P.M. Cluj și sunt interpretate conform Ordinului nr. 1095/2007 al ministrului mediului și dezvoltării durabile, în vederea informării publicului. Pe baza concentrațiilor măsurate, se determină indicii specifici de calitate ai aerului, pentru fiecare dintre următorii poluanți monitorizați: dioxid de sulf (SO_2), dioxid de azot (NO_2), monoxid de carbon (CO), ozon (O_3), pulberi în suspensie (PM_{10} și $PM_{2.5}$),benzen (C_6H_6), metale grele (plumb, cadmiu, nichel, arsen, mercur), hidrocarburi aromatice policiclice. Pe baza indicilor specifici se obține indicele general de calitate a aerului, acesta fiind reprezentat de indicele specific cu valoarea cea mai mare.

Indicatorii monitorizați în stațiile automate pentru monitorizarea aerului diferă de tipul stației și sunt prezentați în tabelul 88.

TABEL 88. Indicatori monitorizați în funcție de tipul stației

Cod stație	Tip stație	Indicatori analizați
CJ1	trafic	dioxid de sulf (SO_2), oxizi de azot (NO, NO_x, NO_2), monoxid de carbon (CO), benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen, p-xilen, pulberi în suspensie (PM_{10}) gravimetric și pulberi în suspensie (PM10) automat, HAP.
CJ2	urban	dioxid de sulf (SO_2), oxizi de azot (NO, NO_x, NO_2), benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen, p-xilen, pulberi în suspensie ($PM_{2.5}$) și (PM_{10}) gravimetric și parametrii meteo (direcția și viteza vântului, presiune, temperatură, radiație solară, umiditate relativă, precipitații)
CJ3	suburban	dioxid de sulf (SO_2), oxizi de azot (NO, NO_x, NO_2), monoxid de carbon (CO), ozon (O_3), și pulberi în suspensie (PM_{10}) gravimetric.
CJ4	industrial	dioxid de sulf (SO_2), oxizi de azot (NO, NO_x, NO_2), ozon (O_3), pulberi în suspensie (PM_{10}) automat și parametrii meteo (direcția și viteza vântului, presiune, temperatură, radiația solară, umiditate relativă, precipitații).

Stațiile au reprezentativitate diferită: Stația de tip trafic evaluează influența traficului asupra calității aerului și are raza ariei de reprezentativitate de 10-100 m; Stația de tip urban evaluează influența "așezărilor umane" asupra calității aerului și are raza ariei de reprezentativitate de 1-5 km; Stația de tip suburban evaluează influența așezărilor umane asupra calității aerului și are raza ariei de reprezentativitate de 10-15 km; Stația de tip industrial evaluează influența activităților industriale asupra calității aerului și are raza ariei de reprezentativitate de 100m – 1km[496].

[496] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

6.13.2.2.Concentrații medii anuale

Pulberi în suspensie

Sursele antropice de particule în suspensie sunt reprezentate de: procesele de combustie a combustibililor fosili în motoarele vehiculelor sau în procese industriale; arderea combustibililor, în special a celor solizi pentru asigurarea încălzirii locuințelor; procesele industriale cu eliminare de particule sau de gaze care pot reacționa în atmosferă cu formarea de particule; eroziunea căilor de transport datorită componentelor de frânare în trafic; resuspensia prafului pe căile de trafic rutier, pe platformele industriale sau în zonele cu sol neacoperit; transformarea în atmosferă a altor poluanți generați de activitățile umane cum sunt dioxidul de sulf, oxizii de azot, amoniacul și compușii organici volatili. De asemenea, trebuie menționat că un aport important îl au și sursele naturale, precum polenul și mai rar, praful mineral transportat de la distanțe mari.

Conform Planului integrat de calitate a aerului în Municipiul Cluj-Napoca - perioada 2019-2023, contribuțiile antropice la emisia totală de PM_{10} din municipiul Cluj-Napoca sunt distribuite astfel: activități industriale – 12%, construcții și demolări - 11%, trafic rutier - 16%, încălzirea rezidențială și prepararea hranei - 15%, încălzirea în sectorul instituțional - comercial - 17% și asfaltare drumuri – 18%.[497]

FIGURA 393. Concentrațiile medii anuale ale pulberilor în suspensie PM_{10} din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

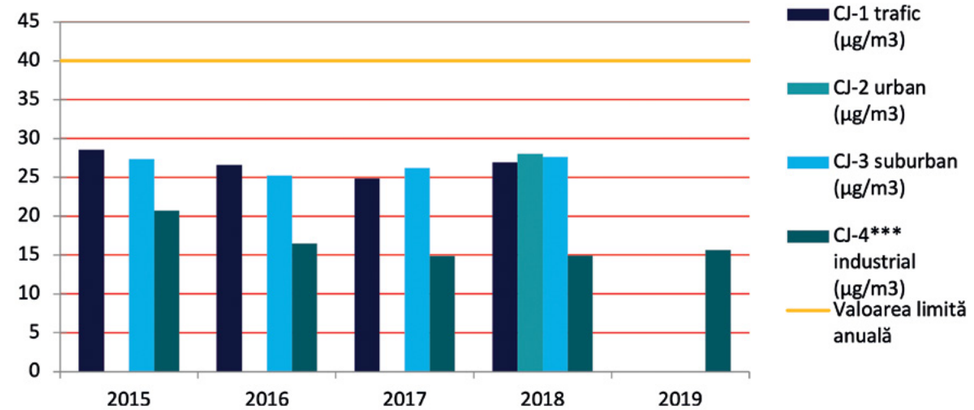

Notă: Stația automată de monitorizare a calității aerului CJ-2 a fost dotată cu echipament pentru monitorizarea pulberilor în suspensie, fracția PM10, în luna decembrie 2017. *** Măsurători LSPM10 - PM_{10}

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

Concentrațiile medii anuale ale PM_{10} înregistrate se prezintă relativ uniform, valorile fiind sub limita maximă legală anuală, respectiv 40 µg/m^3. Nu sunt prezentate date referitoare la toate stațiile de monitorizare a calității aerului deoarece, din motive tehnice, nu există date sau datele colectate sunt insuficiente pentru a respecta criteriile de calitate conform Legii 104/2011. Indicatorul pulberi în suspensie $PM_{2.5}$ este monitorizat doar la stația urbană CJ2 situată în incinta Liceului Teoretic Nicolae Bălcescu, concentrațiile medii anuale valide măsurate fiind de 17,3 µg/m^3 în 2015 și 17,74 µg/m^3 în anul 2017, pentru restul anilor datele fiind insuficiente.În anul 2019, s-a constatat un număr de doar 8 depășiri pentru indicatorul PM10, o scădere semnificativă față de anul 2014.

[497] Primăria Municipiului Cluj-Napoca. „Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca (perioada 2019-2023)" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/05/23/Plan-Integrat-de-calitate-a-aerului-pentru-aglomerarea-Cluj-Napoca.pdf)

Dioxid de sulf (SO_2)

Conform datelor din Planul de menținere a calității aerului pentru județul Cluj 2017 – 2022, sursele principale de dioxid de sulf în ZMCN sunt reprezentate de sectoarele energetic și industrial, fiind vorba de cuptoare și instalații termice unde se ard combustibili fosili și biomasă. Acestea sunt emisii din surse staționare aparținând diverșilor operatori economici.[498]

FIGURA 394. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de sulf (SO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

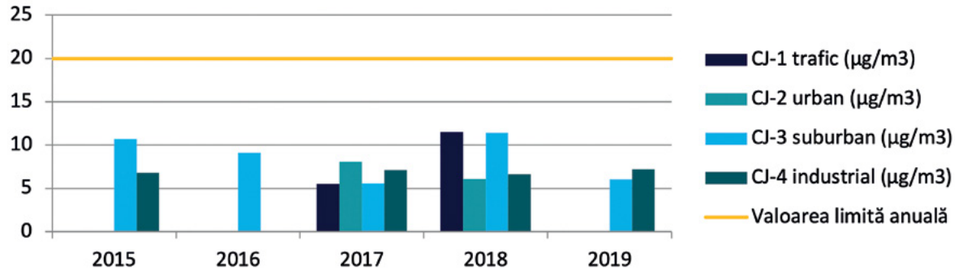

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

Pentru indicatorul dioxid de sulf concentrațiile medii anuale sunt scăzute, sub nivelul critic de 20 ug/m^3 - nivel critic pentru protecția vegetației, an calendarisitic și iarnă (1 octombrie - 31 martie). Nu sunt prezentate date referitoare la toate stațiile de monitorizare a calității aerului deoarece, din motive tehnice, nu există date sau datele colectate sunt insuficiente pentru a respecta criteriile de calitate conform Legii 104/2011.

Dioxid de azot (NO_2)

Sursele antropice de oxizi de azot (NO_2/NOx) sunt reprezentate de: procesele de ardere în surse staționare (încălzire, producerea de energie); procese de ardere în sursele mobile (motoarele cu ardere internă), în special în etapa de accelerație sau la viteze mari. La nivelul municipiului Cluj-Napoca, conform datelor din Planul integrat de calitate a aerului în Municipiul Cluj-Napoca - perioada 2019-2023, principalele surse de dioxid de azot provin din traficul rutier (49%), urmat de activitățile industriale (16%). Încălzirea în sectorul public-comercial (13%), încălzirea rezidențială și prepararea hranei (4%)[499].

Pentru indicatorul dioxid de azot se înregistrează valori ridicate. La stația de monitorizare CJ1 de tip trafic se constată depășiri constante ale valorii limite anuale pentru protecția sănătății umane de 40 ug/m^3 NO_2. De asemenea, nivelul critic pentru protecția vegetației, de 30 ug/m^3, este depășit la toate stațiile de monitorizare. Nu sunt prezentate date referitoare la toate stațiile de monitorizare a calității aerului deoarece, din motive tehnice, nu există date sau datele colectate sunt insuficiente pentru a respecta criteriile de calitate conform Legii 104/2011.

[498] Consiliul Județean Cluj. „Planul de menținere a calității aerului pentru județul Cluj 2017 – 2022" (link: https://www.cjcluj.ro/assets/uploads/anunturi/Propunere%20Plan%20Mentinere%20Calitate%20Aer%20Public%20sept%202018.pdf)
[499] Primăria Municipiului Cluj-Napoca. „Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca (perioada 2019-2023)" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/05/23/Plan-Integrat-de-calitate-a-aerului-pentru-aglomerarea-Cluj-Napoca.pdf)

FIGURA 395. Concentrațiile medii anuale ale dioxidului de azot (NO_2) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

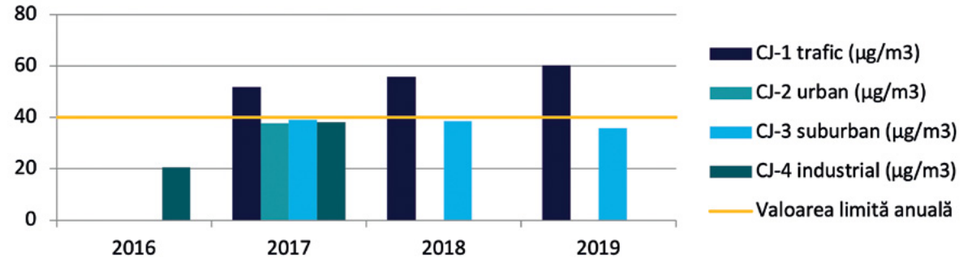

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

Ozon (O_3)

Ozonul din stratul de jos al atmosferei (troposfera) se formează, în cea mai mare parte, în urma unor reacții chimice care au în centrul lor o serie de gaze poluante numite precursori ai ozonului (în special oxizi de azot, monoxid de carbon și compuși organici volatili). Acești precursori ai ozonului provin în special din arderea combustibililor fosili (cărbune, gaze naturale, produse petroliere) la surse fixe (centrale electrice și termice, încălzirea rezidențială, procese industriale) și mobile (trafic).

În cazul ozonului, sunt doar 2 stații care monitorizează acest indicator, înregistrările fiind incomplete.

FIGURA 396. Concentrațiile medii anuale ale ozonului (O_3) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

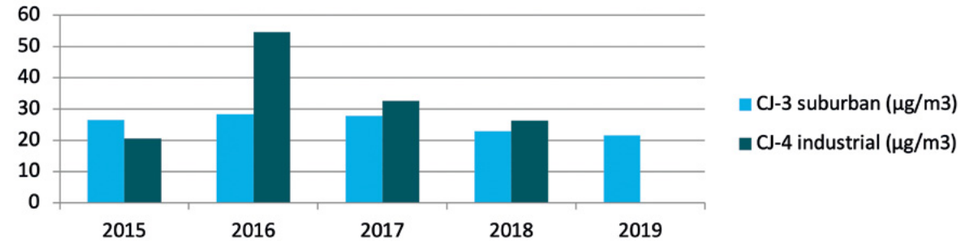

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

Pentru indicatorul ozon concentrațiile medii anuale sunt relativ scăzute, totuși cele 2 stații de monitorizare sunt insuficiente. Și în cazul acestuia, la stația CJ-4, pentru anul 2019 nu există date sau datele colectate sunt insuficiente pentru a respecta criteriile de calitate conform Legii 104/2011.

Monoxid de carbon (CO)

În ceea ce privește monoxidul de carbon, acesta se formează în principal prin arderea incompletă a combustibililor fosili, principalele surse fiind reprezentate de producția de energie electrică și termică, transporturi și industrie, iar în proporții mai mici arderea deșeurilor.

Și în acest caz au fost făcute măsurători doar în două stații, seturile de date având însă întreruperi.

Valorile măsurate pentru indicatorul monoxid de carbon sunt însă mici, mult sub valorile maxim admise, de 10 μg/m^3.

TABEL 89. Concentrațiile medii anuale ale monoxidului de carbon (CO) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

Stația Anul	CJ-1 trafic (μg/m^3)	CJ-3 suburban (μg/m^3)
2015	*	0,13
2016	*	*
2017	0,29	0,34
2018	*	0,18
2019	*	*

Notă: * Valori elementare insuficiente

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

a) Benzen(C_6H_6)

90% din cantitatea de benzen care se găsește în aerul ambiental provine din traficul rutier, restul de 10% provenind din evaporarea combustibilului la stocarea și distribuția acestuia.

Pentru indicatorul benzen, monitorizarea se face doar în 2 stații, existând ca și în cazul celorlalți poluanți o serie de întreruperi în monitorizare. Concentrațiile medii anuale măsurate sunt sub valoarea limită anuală pentru protecția sănătății umane de 5 ug/m^3

TABEL 90. Concentrațiile medii anuale ale benzenului (C_6H_6) din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2015-2019

Stația Anul	CJ-1 trafic (μg/m^3)	CJ-2 urban (μg/m^3)
2015	-	-
2016	2,23	*
2017	3,76	*
2018	*	1,92
2019	*	*

Notă: * Valori elementare insuficiente

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la A.P.M. Cluj disponibile online (www.calitateaer.ro)

Pe lângă datele colectate de Agenția pentru Protecția Mediului Cluj, există o serie de date alternative oferite de diverse rețele de monitorizare private, acestea având însă un rol informativ și educativ, modul de măsurare a poluanților, în special pulberi în suspensie PM_{10} și $PM_{2.5}$ nerespectând standardele aflate în vigoare privitoare la calibrarea și funcționarea instrumentelor. În ZMCN la ora actuală sunt montați o serie de senzori în cadrul a 3 rețele diferite, neexistând informații despre poziționarea exactă a acestora și modul de funcționare, o comparație cu datele măsurate de rețeaua națională nefiind posibilă.

De asemenea, pentru a analiza calitatea aerului la o scară mai largă, există o serie de modele de prognoză precum cel oferit de CAMS - The Copernicus Atmosphere Monitoring Service (o rezoluție a modelului de 0,1 grade) al programului Uniunii Europene de Observare a Pământului, dar acesta oferă informații despre poluarea atmosferică la nivel regional, neputând identifica suprafețe mici, critice. [500].

Cu toate acestea, cantitatea de date privitoare la calitatea aerului în ZMCN poate fi considerată redusă, o primă concluzie fiind necesitatea creșterii punctelor de monitorizare. În cadrul Barometrului Urban 2020, elaborat în cadrul Politicii Urbane, 24% dintre respondenți s-au declarat nemulțumiți de calitatea aerului din Cluj-Napoca, iar 13% foarte nemulțumiți.

[500] CAMS - The Copernicus Atmosphere Monitoring Service. 2020. "Programul Uniunii Europene de Observare a Pământului" (link: https://www.copernicus.eu/)

6.13.2.3.Poluarea fonică

Conform raportului Agenției Europene de Mediu privind „Zgomotul ambiental în Europa — 2020" (Raportul EEA No 22/2019- Environmental noise in Europe —2020[501]) zgomotul ambiental, în special zgomotul produs de traficul rutier, continuă să fie o problemă de mediu importantă pentru milioane de oameni din Europa, cărora le afectează sănătatea și bunăstarea. Aproximativ 20 % din populația Europei este expusă pe termen lung la niveluri de zgomot care sunt nocive pentru sănătate, respectiv un număr de aproximativ 100 milioane de oameni din Europa.

În vederea evaluării expunerii la zgomot dintr-o zonă dată sau pentru a stabili previziuni generale pentru o astfel de zonă se întocmesc hărți strategice de zgomot. Elaborarea acestora se face conform Legii nr. 121/2019 privind evaluarea și gestionarea zgomotului ambiant. În ZMCN sunt amplasate 5 stații de măsurare a zgomotului conform tabelului 91.

TABEL 91. Amplasarea stațiilor de măsurare a nivelului de zgomot în ZMCN

Nr. crt.	Stații de măsurare zgomot	Categorii de străzi monitorizate
1	**CJ-Centru**	străzi de categorie tehnică II – de legătură
2	**CJ-Mănăștur**	străzi de categorie tehnică II – de legătură
3	**CJ-Mărăști**	străzi de categorie tehnică II – de legătură
4	**CJ-Oașului**	străzi de categorie tehnică II – de legătură
5	**CJ-Zorilor**	străzi de categorie tehnică II – de legătură

În intervalul 2014 - 2018, valorile medii anuale pentru fiecare stație de măsurare a zgomotului sunt prezentate în tabelul 91. Putem constata o depășire a valorilor maxim admise pentru străzi de categorie tehnică II – de legătură, care asigură circulația majoră între zonele funcționale și de locuit, având 4 benzi de circulație (nivelul de zgomot maxim admis este de 70 dB, conform STAS 10009/2016 „Acustică. Limite admisibile ale nivelului de zgomot din mediul ambiant"). De asemenea, se poate observa o creștere constantă a valorilor măsurate.

TABEL 92. Valorile medii anuale la stațiile de măsurare a zgomotului din municipiul Cluj-Napoca în perioada 2014-2018

Stație/An	CJ-Centru (dB)	CJ4-Mănăștur (dB)	CJ-Mărăști (dB)	CJ-Oașului (dB)	CJ-Zorilor (dB)
2014	65,9	66,04	67,25	67,76	68,31
2015	67,34	70,25	67,24	70,89	70,45
2016	68,05	72,64	72,31	73,35	74,19
2017	72,12	72,71	71,99	79,17	74,43
2018	71,78	72,56	72,33	76,62	74,66

Sursa: Date sonometrie APM Cluj

La nivelul ZMCN se menține expunerea la niveluri ridicate de zgomot, datorat îndeosebi traficului rutier, traficului aerian și feroviar și lucrărilor publice, care sunt considerate principale surse de poluare sonoră. În anul 2019 a fost realizată Actualizarea Planului de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în Municipiul Cluj-Napoca[502, 503], fiind realizate hărți de zgomot, harta zonelor liniștite (figura 397), estimat numărul de persoane expuse la zgomot și prezentate o serie de măsuri de reducere a zgomotului în vigoare la nivelul municipiului Cluj-Napoca precum și o serie de proiecte noi.

[501] Agenția Europeană de Mediu. 2019. "Raportul No 22/2019- Environmental noise in Europe —2020" (link: https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-noise-in-europe)
[502] SC Vibrocomp SRL. 2014. "Planul de Acțiune pentru prevenirea si reducerea zgomotului ambiant în municipiul Cluj-Napoca"
[503] SC Vibrocomp SRL. 2019. "Actualizarea Planului de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în Municipiul Cluj-Napoca" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/07/26/Plan_actiune_2019.pdf)

FIGURA 397. Harta zonelor liniștite din municipiul Cluj-Napoca

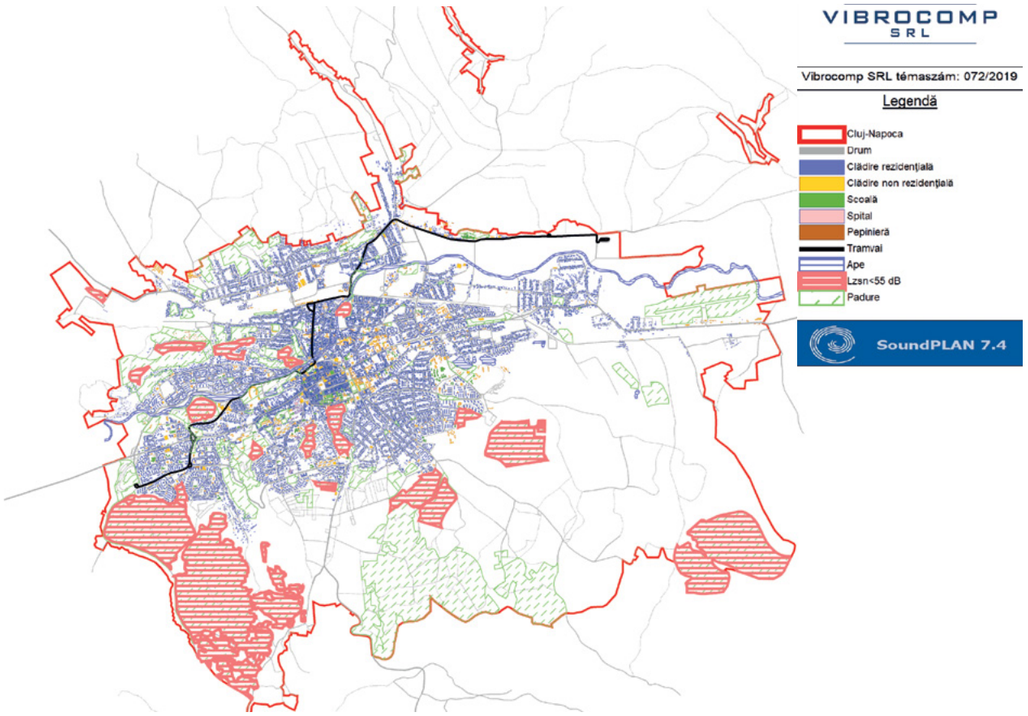

Sursa: Actualizarea Planului de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în Municipiul Cluj-Napoca, SC Vibrocomp SRL, 2019

6.13.3. Starea și calitatea resursei de apă

Activitățile umane exercită presiuni importante asupra resurselor de apă atât cantitativ cât și calitativ, astfel că este necesară analiza acestei componente a mediului înconjurător, impunându-se crearea de instrumente legislative care să se adreseze clar problemelor apărute și să contribuie la asigurarea resurselor de apă pentru generațiile viitoare.

Implementarea Directivei Cadru 2000/60/EC se realizează prin planurile de management bazinale care pe baza cunoașterii corpurilor de apă au drept scop gospodărirea echilibrată a resurselor de apă, precum și protecția ecosistemelor acvatice. Prin planurile de management bazinale sunt stabilite obiectivele țintă pe o perioadă de 6 ani și sunt propuse măsuri, astfel încât să se ajungă la atingerea „stării bune" a apelor. Atribuțiile de monitorizare a calității apelor, legate de gradul de poluare, revine Autorității Naționale „Apele Române", monitorizarea calității apei potabile din surse de suprafață și subterane fiind în sarcina Autorității de Sănătate Publică cu structurile sale teritoriale.

Din punct de vedere hidrografic, județul aparține bazinului Someșului Mic și, parțial, bazinelor Arieșului și Crișului Repede. Lacurile de pe teritoriul județului sunt de alunecare sau care au luat naștere în vechile exploatări de sare, precum și de acumulare, create prin amenajarea sistemului energetic Someș-Gilău, Tarnița, Fântânele. Principalul râu care traversează zona metropolitană Cluj-Napoca este râul Someșul Mic.

Râul Someșul Mic izvorăște din munții Apuseni, poartă numele de Someșul Cald până la confluența cu Someșul Rece în lacul Gilău, în dreptul localității Gilău. Traversează orașul Cluj-Napoca și se unește cu Someșul Mare la Dej pentru a forma râul Someș. Râul are un potențial hidroenergetic important, de-a lungul său fiind amenajate o serie de 5 lacuri de acumulare. Cea mai importantă este acumularea Fântânele (815 ha, adâncime medie a lacului 26 m), în timp ce acumulările de la Tarnița, Someșul Cald și Gilău se află pe teritoriul zonei metropolitane Cluj-Napoca, în comuna Gilău. Lacurile sărate sunt reprezentate de lacurile de la Cojocna, care formează un complex ce cuprinde trei unități, a căror cuvete cantonează apă sărată (Durgău sau Toroc, Băilor și Lacul nr. 2). În ceea ce privește lacurile dulci, cu caracter piscicol, cel mai reprezentativ este lacul Chinteni, care este o unitate lacustră situată pe valea Chintenilor. Suprafața lacului este de circa 13,4 ha și are o adâncime medie de 0,75 m. Lungimea lacului este de circa 530 m, iar lățimea medie este de 25 m. O categorie cu intensă exploatare este cea a lacurilor din spațiile urbane, precum lacul Chios sau lacurile din cartierul Gheorgheni. Rețeaua hidrografică din zona metropolitană Cluj-Napoca este reprezentată în Figura 398.

FIGURA 398. Rețeaua hidrografică din zona metropolitană Cluj-Napoca

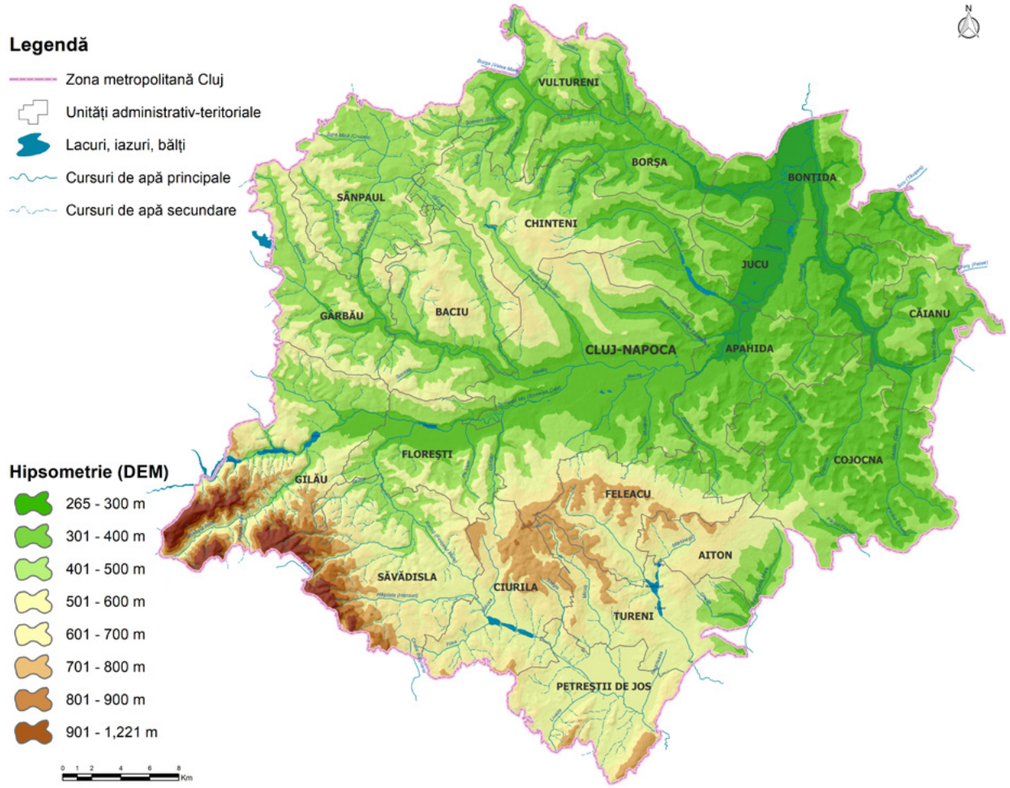

Sursa: Prelucrare proprie. Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Principala sursă de apă în zona metropolitană Cluj-Napoca este reprezentată de acumulările de la Tarnița (215 ha) și de la Gilău (75 ha). Apa este transportată în stația de tratare Gilău, care are o capacitate de 3000 l/s. În ceea ce privește resursele de apă freatică, cea mai importantă sursă este captarea de apă subterană Florești compusă din 5 zone de captare: Uzina Florești, Șapca Verde, Captația 1, Stația E și Captația 2[504].

Principalul operator de apă în zona metropolitană Cluj-Napoca este Compania de Apă Someș, care distribui apă consumatorilor din următoarele unități administrativ-teritoriale: Cluj-Napoca, Apahida, Baciu, Bonțida, Borșa, Căianu, Cojocna, Chinteni, Feleacu, Florești, Gârbău, Gilău, Jucu, Sânpaul, Săvădisla. De asemenea, în zona metropolitană Cluj-Napoca operează și Compania de apă Arieș, în comunele Aiton și Ciurila. ***Comuna Aiton*** dispune de un sistem de captare cu mai multe drenuri ce au ca surse 3 izvoare și un foraj. Aducțiunea apei spre stație se face printr-un sistem de transport ce însumează 0,86 km. Volumul rezervorului este de 200 mc, lungimea rețelei de distribuție 18 824 m, iar numărul branșamentelor de 291. ***Comuna Ciurila*** preîntă de un sistem de captare subterană a unui izvor cu debit mediu de 0,98 l/s. Stația de tratare dispune de un sistem de dozare automată cu hipoclorit de sodiu. Lungimea aducțiunii este de 1546 m. Capacitatea de înmagazinare a rezervorului este de 100 mc iar numărul branșamentelor de 75.

Pe lângă localitățile menționate mai sus, în aria zonei metropolitane Cluj-Napoca funcționează alte sisteme de alimentare locale, la nivelul următoarelor localități: Petreștii de Jos, Tureni, Vultureni.

La nivelul municipiului Cluj-Napoca, la ora actuală, există o sursă bogată și curată de apă potabilă și o stare acceptabilă, chiar bună a resurselor de apă de suprafață și subterane. Datele din anul 2018 indică în general o stare ecologică moderată și o stare chimică bună, cu excepția râului Zăpodie, care colectează și levigatul format la depozitul de deșeuri menajere al municipiul Cluj-Napoca.

În cazul corpurilor de apă de suprafață lacustre, analizele efectuate în intervalul 2010-2018 au indicat un potențial ecologic care variază între două clase: bună și moderată și o stare chimică bună. Lacurile monitorizate în cadrul ZMCN în anul 2018 au fost considerate a avea o stare ecologică bună în cazul acumulării Gilău și moderată, în cazul acumulărilor Someșul Cald și Tarnița[505].

Starea ecologică a apelor de suprafață este reprezentată în Figura 399.

Principalii indicatori de calitate care au înregistrat depășiri ale limitelor reglementate, înregistrați in anul 2018 sunt: MTS (materii totale în suspensie), CBO5 (consum biochimic de oxigen), CCOCr (consum chimic de oxigen), NH4 (amoniu), NO_2 (nitriți), NO_3 (azotați), Pt (fosfor total), Nt (azot total), SE (substanțe extractibile cu solvenți organici), DTG (sursa datelor: ABA Someș-Tisa, 2020).

Conform analizelor efectuate de DSP în 2019, o serie de indicatori (bacterii coliforme, E.coli, clor rezidual liber) au înregistrat unele depășiri în următoarele UAT-uri: Aiton, Borșa (Ciumăfaia), Ciurila (Filea de Sus), Petreștii de Jos (Petreștii de Jos), Vultureni. Localitățile Feleacu, Săvădisla și Tureni nu figurează cu o rețea publică de apă monitorizată de Direcția de Sănătate Publică în 2019[506].

Poluarea difuză a mediului acvatic este cauzată de insuficienta extindere a rețelelor de canalizare a apelor uzate, în special în mediul rural, managementul necorespunzător al deșeurilor menajere, stocarea și utilizarea îngrășămintelor organice și chimice, creșterea animalelor domestice, utilizarea pesticidelor pentru combaterea dăunătorilor. Una din cele mai relevante cauze este aplicarea îngrășămintelor chimice, respective a nitraților și fosfaților, care au efecte mai ales asupra calității mediului acvatic subteran.

[504] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2015. „Studiu pentru actualizarea documentelor strategice pentru Polul de Crestere Cluj-Napoca aferente perioadei de programare 2014-2020"
[505] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"
[506] Recorder.ro. 2020. Date prelucrate pe baza informațiilor de la DSP Cluj. (Link: https://recorder.ro/harta-apei-contaminate/).

FIGURA 399. **Starea ecologică a apelor de suprafață (2018) din ZMCN**

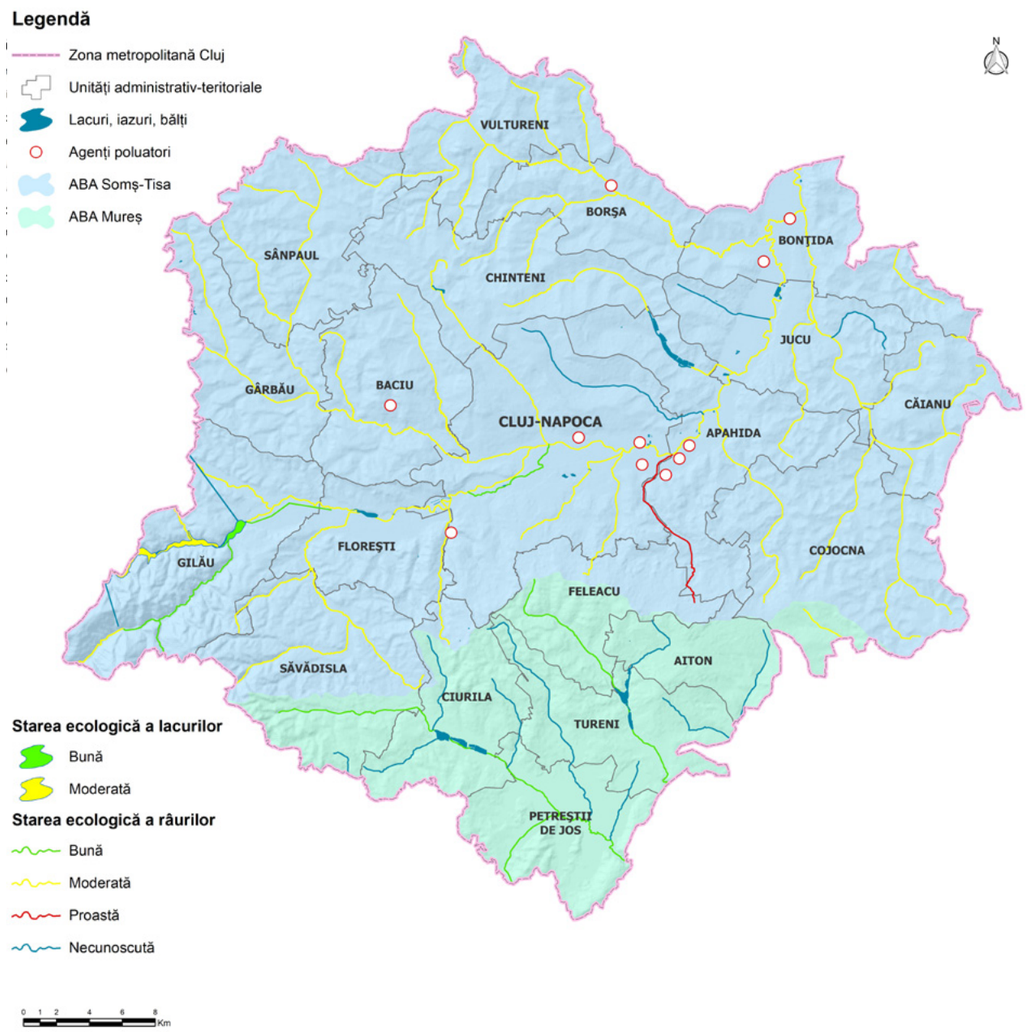

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la ABA Someș-Tisa și ABA Mureș.

Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

În zona metropolitană Cluj-Napoca au fost identificate ca zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole următoarele unități administrativ-teritoriale: Feleacu, Jucu, Apahida, Bonțida (Figura 400). Localitățile menționate au fost identificate în cadrul proiectului ***Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți*** derulat prin intemediul Gărzii de Mediu.

FIGURA 400. Zone vulnerabile la poluarea cu nitrați din surse agricole la nivelul ZMCN

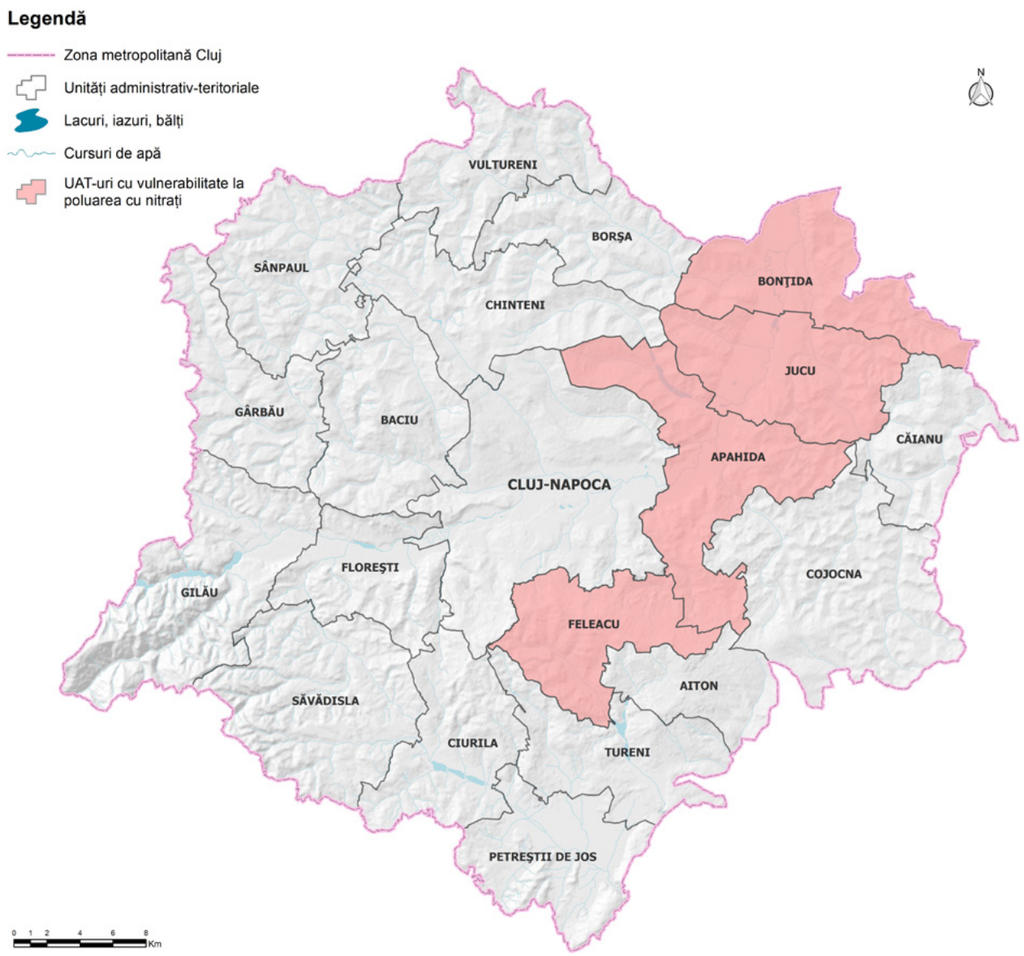

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor obținute în cadrul proiectului Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți

Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

În ceea ce privește rețeaua de distribuție a apei potabile în ZMCN, lungimea totală a acesteia, pe localități, este menționată în Tabelul 93. În anul 2018, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile era de 1265,8 km, mai mare decât cea din 2014, de 1132,5 km.

TABEL 93. Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile în ZMCN

SIRSUP	UAT	Nr. locuitori	Lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) anul 2014	Lungimea rețelei simple de distribuție a apei potabile (km) anul 2018
54975	**Cluj-Napoca**	327272	550,5	601,1
55598	**Aiton**	1004	19	19
55687	**Apahida**	14467	82	88,7
55838	**Baciu**	12282	56,6	61,8
56210	**Bonțida**	S4823	17,8	17,8
56265	**Borșa**	1313	28,7	36,2
56354	**Căianu**	2361	35,8	40,6
56988	**Chinteni**	3430	12	37,5
57225	**Ciurila**	1507	6,2	11,8
57350	**Cojocna**	4201	35,7	21,4
57582	**Feleacu**	4134	18	40
57706	**Florești**	41503	63	61,3
57948	**Gârbău**	2243	30,7	27,2
57902	**Gilău**	9036	39,7	39,3
58259	**Jucu**	4702	40,6	44,2
58918	**Petrești de Jos**	1474	30,9	27,8
59586	**Sânpaul**	2242	15,6	24,9
59327	**Săvădisla**	4066	37,9	34,9
59764	**Tureni**	2143	8,3	8,3
60099	**Vultureni**	1397	3,5	22
Total	-	**445600**	**1132,5**	**1265,8**

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la INS (Baza de date INS TEMPO Online, 2020)

Cantitatea totală de apă potabilă distribuită consumatorilor în localitățile din ZMCN este indicată în Figura 401. Se poate observa o creștere a cantității de apă în anul 2018 (25174 Mii mc) față de anul 2014 (22919 Mii mc). Din cantitate totală de apă, pentru uz casnic au fost folosiți 17194 Mii mc în 2014 și 18642 Mii mc în 2018 (INS, 2020).

FIGURA 401. Cantitatea totală de apă potabilă distribuită consumatorilor în ZMCN

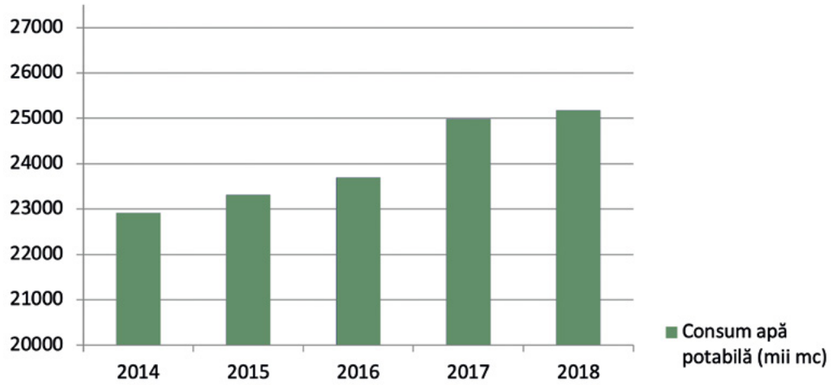

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la INS (Baza de date INS TEMPO Online, 2020)

În Tabelul 94 se poate observa consumul anual de apă potabilă pe locuitor distribuită prin rețea, în anul 2018, putându-se observa diferențe notabile între UAT-urile din cadrul ZMCN.

În ceea ce privește starea corpurilor de apă subterane, aceasta se determină prin intermediul punctelor hidrogeologice (foraje, izvoare, fântâni sau drenuri) aferente corpurilor de apă subterană. Corpul de apă Someșul Mic este ocupat pe o suprafață importantă de terenuri agricole sau pășuni, astfel poluarea poate avea loc în urma aplicării de fertilizatori, aceștia putând avea un impact negativ asupra stării calitative a corpului de apă subterană. În urma monitorizării, în perioada 2009-2018, corpul de apă freatică Someșul Mic se află în stare chimică bună, în ciuda depășirilor înregistrate ocazional la indicatorii cloruri (foraj Depozit ecologic deșeuri periculoase Terapia), sulfați, azotați (Bonțida), amoniu (societatea Terapia Ranbaxy), fosfați (Euroferma creștere vite Jucu), plumb (societatea Terapia Ranbaxy). La est de municipiul Cluj-Napoca, există o zonă extinsă (agricolă) considerată a fi vulnerabilă din punct de vedere al poluării cu nitrați (Figura 400)[507]. Proiectul Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți (2008-2017) a finanțat investiții directe pentru implementarea de către comunitățile rurale a Directivei Nitrați, cu

TABEL 94. Consumul anual de apă pe locuitor (mc/loc.) la nivelul localităților din ZMCN (2018)

UAT	Nr. locuitori	Consum de apă mc/loc. (2018)
Cluj-Napoca	327272	61.3
Aiton	1019	13.9
Apahida	13217	57.5
Baciu	11526	39.1
Bonțida	4885	36.7
Borșa	1358	26.8
Căianu	2376	27.1
Chinteni	3294	28.7
Ciurila	1481	0.7
Cojocna	4207	25.3
Feleacu	3953	5.1
Florești	35148	65.7
Gârbău	2315	15.0
Gilău	8863	41.0
Jucu	4454	83.9
Petrești de Jos	1527	24.9
Sânpaul	2256	13.5
Săvădisla	4131	18.4
Tureni	2217	0.0
Vultureni	1345	28.3

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la INS (Baza de date INS TEMPO Online, 2020)

[507] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

precădere în comune desemnate ca Zone Vulnerabile la Nitrați. În ZMCN localitatea Bonțida a beneficiat de astfel de investiții, fiind finanțată o platformă pentru managementul gunoiului de grajd, un program privind bune practici agricole și investiții în sistemului de canalizare (http://www.inpcp.ro/rezultate/).

În ceea ce privește resursa de apă freatică, aceasta este reprezentată de corpul de apă freatică Someșul Mic (luncă și terase) (cod ROSO10), cu o suprafață de 315 km^2, acesta fiind localizat în depozitele cuaternare ale luncii și teraselor râului Someșul Mic, respectiv pe afluenții majori, aval de Cluj-Napoca: râul Căpuș, Nadăș, Borșa, Lonea (afluenți de stânga) și valea Fizeșului și Gădălinului (afluenți de dreapta). Conform evaluărilor făcute de A.B.A. Someș-Tisa, nivelul hidrostatic este situat la adâncimi relativ mici 1-3 m, cu debite specifice ce oscilează între 1 și 4 l/s/m. Principalele utilizări ale apei sunt pentru alimentarea cu apă a populației, irigații și zootehnie, iar principalii poluatori sunt reprezentați de poluatorii industriali, zootehnici și menajeri. Gradul de protecție globală a corpului de apă freatică variază de la mediu spre bun.

FIGURA 402. Stațiile de epurare a apei existente în ZMCN

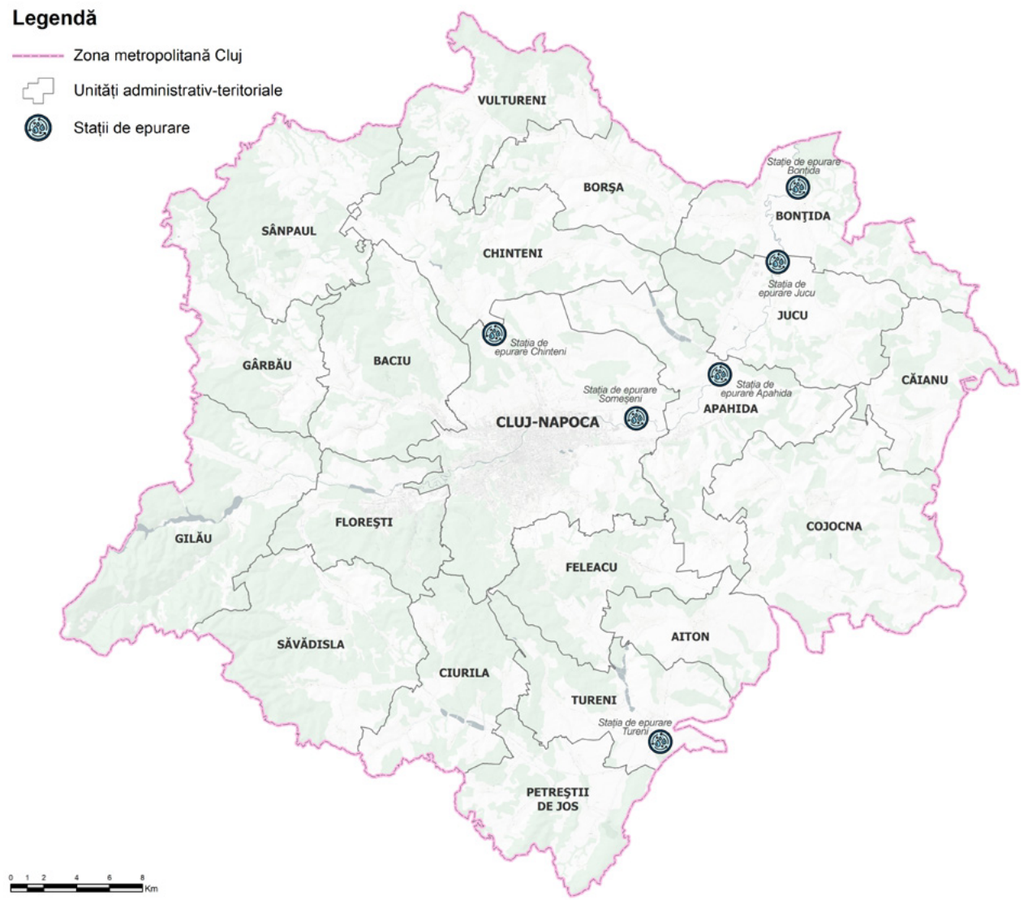

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Compania de Apă Someș S.A. și Compania de Apă Arieș S.A

Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

La nivelul zonei metropolitane Cluj-Napoca sistemele de alimentare cu apă și canalizare centralizată sunt deservite prin intermediul a doi mari operatori regionali: Compania de Apă Someș și Compania de Apă Arieș. CA Someș asigură servicii de epurare a apei pentru localitățile Cluj-Napoca, Florești, Gilău și Săvădisla prin stația cu treaptă terțiară de la Someșeni. De asemenea, localitățile Apahida și Bonțida dispun de stații de epurare. Localitatea Jucu epurează apele la Stația de epurare Tetarom. Prin POIM aici vor ajunge apele și de la Câmpenești. Localitățile Cojocna și Tureni dispun de stații de epurare proprii, nefuncționale. Localitățile Feleacu, Aiton, Ciurila, Săvădisla, Petrești de Jos, Sânpaul, Vultureni, Borșa și Căianu nu dispun de stații de epurare. Stațiile de epurare din zona metropolitană Cluj-Napoca sunt prezentate în Figura 402.

Din punct de vedere al surselor punctiforme de degradare, municipiul Cluj-Napoca reprezintă aglomerarea umană cu cel mai important impact asupra calității apelor. Apele uzate menajere și cea mai mare parte din apele industriale de la agenții economici (336 000 l.e.) sunt colectate în rețeaua de canalizare (cu o lungime de 371 km) și evacuate în râul Someșul Mic prin două descărcări. Dintre aceste două descărcări, una este fără epurare (descărcare directă) și una se realizează prin stația de epurare ce aparține Companiei de Apă Someș SA – secția Cluj, stație echipată cu treaptă mecanică, biologică și terțiară - pentru reducerea azotului.

Se poate vorbi despre degradarea mediului, cu impact asupra calității apelor și solului și în cazul localităților unde nu există rețea de canalizare și unde evacuarea apelor uzate nu este controlată.

În ultimii ani s-au făcut progrese însemnate în ceea ce privește managementul apelor uzate prin modernizarea stației de epurare. Anumite probleme de poluare sunt asociate afluenților Someșului Mic din municipiu, care, prin debitele mici asociate, conduc la o diluție scăzută a poluanților și la creșterea concentrației acestora.

Pentru estimarea cantităților de poluanți evacuați în cursurile naturale, a fost monitorizată stația de epurare a municipiului Cluj-Napoca (Tabel 95).

TABEL 95. Concentrația medie lunară a indicatorilor apei uzate evacuate în emisar din stația de epurare Cluj-Napoca în anul 2016

Luna/Limita	pH	$CCO-_{Cr}$	CBO_5	Suspensii totale	Reziduu fix	Amoniu	Azotați	Azotiți	N total	P total	Sulfați	Substanțe extractibile	Detergenți
	6,5-8,5	100 mg/l	25 mg/l	35 mg/l	1000 mg/l	2 mg/l	25 mg/l	1 mg/l	10 mg/l	1 mg/l	200 mg/l	20 mg/l	0,5 mg/l
Ianuarie	7,54	20,07	2,67	7,83	278	0,42	13,55	0,094	4,80	0,41	16,59	2,66	0,100
Februarie	7,61	20,63	1,98	5,68	262	0,41	13,20	0,064	4,20	0,45	24,16	3,00	0,082
Martie	7,58	20,85	2,60	7,50	278	0,59	13,56	0,125	4,56	0,48	31,55	2,33	0,120
Aprilie	7,68	29,28	3,77	13,58	348	0,36	16,54	0,123	5,73	0,51	34,10	2,66	0,077
Mai	7,68	27,30	3,94	18,04	302	0,24	16,86	0,037	5,25	0,50	29,30	2,33	0,090
Iunie	7,69	34,74	5,24	25,59	301	0,25	13,83	0,031	4,06	0,82	15,98	2,33	0,088
Iulie	7,65	19,83	2,24	7,39	273	0,20	11,51	0,018	2,85	0,46	24,51	2,66	0,089
August	7,57	18,42	1,33	4,29	252	0,30	11,48	0,014	3,51	0,46	10,36	2,33	0,100
Septembrie	7,68	20,53	2,28	11,25	255	0,26	14,55	0,018	4,37	0,42	11,84	2,33	0,146
Octombrie	7,64	22,66	2,81	11,04	251	0,23	16,31	0,017	5,38	0,52	17,64	2,33	0,096
Noiembrie	7,59	28,18	3,86	16,58	253	0,39	16,51	0,067	5,40	0,73	16,54	3,17	0,089
Decembrie	7,55	28,78	6,31	18,02	272	0,75	10,26	0,373	5,99	0,64	12,41	3,00	0,070
MEDIA	7,62	24,27	3,25	12,23	277	0,36	14,01	0,082	4,67	0,53	20,42	2,59	0,096

Sursa: Compania de Apă Someș S.A.

Pe lângă surse punctiforme, putem aminti și prezența surselor difuze de poluare a apelor: surse agricole (utilizare pesticide și îngrășăminte chimice) și menajere (din cauza numeroaselor gospodării ce nu sunt încă racordate la rețeaua de canalizare).

Un aspect ce nu apare în documentele ABA Someș-Tisa și APM Cluj, însă a fost relevat de către specialiștii prezenți la consultările publice pe grupul de mediu, îl constituie prezența balastierelor neautorizate, cu impact asupra apelor de suprafață, situate de-a lungul văii Someșului Mic.

În cazul poluării apelor, nu sunt de neglijat nici poluările accidentale, un exemplu în acest sens fiind incidentul de mediu produs pe Someșul Mic în august 2013, atunci când aproximativ 100 L de ulei s-au scurs în râu. Ca principală axă hidrografică a ZMCN, Someșul Mic va trebui să aibă în viitor un regim de protecție mai bine definit pentru a reduce probabilitatea unor astfel de evenimente.

În tabelul 96 sunt prezentate informații privind colectarea apei uzate în ZMCN pentru anul 2019.

TABEL 96. Date privind colectarea de apă uzată în zona metropolitană Cluj-Napoca la nivelul C.A.Someș

	Rețele canalizare				Gradul de conectare la rețeaua de canalizare (%)
	Rețele canalizare menajer (m)	Rețele canalizare pluvial (m)	Nr. Cămine racord	Nr. Cămine control/ vizitare	
Cluj-Napoca	373,359	93,921	18,763	7,564	95%
Apahida	63,539	0	547	221	22%
Baciu	9,000	0	748	150	55%
Bonțida	38,215	0	197	923	13%
Borșa	4,980	0	52	110	0%
Chinteni	23,320	0	617	193	30%
Cojocna*	0	0	0	0	0%
Florești	30,289	0	3,313	135	90%
Gilău	40,420	0	1,327	470	56%
Jucu	21,908	5,908	7	0	2%
Sânpaul	27,180	0	313	543	91.0%
Săvădisla	31,910	0	722	532	79.0%

* Localități la care rețeaua de canalizare nu a fost preluată de către operatorul regional C.A: Someș

Sursa: Compania de Apă Someș S.A.

Gradul de conectare al locuitorilor la rețeaua de canalizare este un alt parametru tehnic considerat, prin care sunt evidențiate eventuale zone sensibile, cu potențial de corecție/ajustare, în sensul atingerii obiectivelor aferente Directivei Europene privind tratarea apelor uzate reziduale 91/271/CEE.

Infrastructura de apă și apă uzată din municipiul Cluj-Napoca este în curs de îmbunătățire ca urmare a implementării Proiectului regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județele Cluj și Sălaj, în perioada 2014-2020. Investițiile acestui proiect în municipiul Cluj-Napoca cuprind: realizarea a 28.000 km rețea de distribuție apă potabilă, reabilitarea a 20 km rețea de distribuție apă potabilă, reabilitarea a 7.5 km de aducțiune, achiziționarea sau reabilitarea a 5 rezervoare, 12 stații pompare apă potabilă, 1 sursă subterană. De asemenea în ceea ce privește apa uzată investițiile au cuprins: realizarea a 28 km de rețea de canalizare, reabilitarea a 25 km de rețea de canalizare și achiziționarea a 10 stații de pompare apă uzata și o instalație de uscare și valorificare nămol.

Programele de investiții în infrastructura de apă și apă uzată sunt derulate cu fonduri europene, naționale, județene și locale. Programele de investiții curente ce vizează rezolvarea unor probleme punctuale din sistemul regional, sunt finanțate prin intermediul fondului IID (Întreținere, Înlocuire, Dezvoltare). În mod curent, aceste investiții se realizează pe baza unor liste ierarhizate de priorități de intervenție, care nu sunt cuprinse in programele majore de investiții ce se derulează cu fonduri de la Uniunea Europeană. Sinteza acestor programe în ZMCN este prezentată în Tabelul 97.

TABEL 97. Lista investițiilor derulate prin fondul IID de către Compania de Apă Someș

Denumire	Data începerii lucrărilor/ estimată	Data finalizării investiției/ estimată	Indicatori fizici	Sistem
INVESTIȚII				
Alimentare cu apă potabilă a localității Pădureni, comuna Chinteni	09.03.2016	08.05.2020	- conductă de aducțiune - 7 km - rezervor de înmagazinare a apei V=100 mc - 2 stații de pompare apă - rețea de distribuție și branșamente - 6,7 km	Cluj-Napoca
Lucrări de alimentare cu apă în localitatea Sălicea, comuna Ciurila	08.01.2018	07.10.2019	- conducta de aducțiune - 2,07 km - rezervor de înmagazinare a apei Feleacu V=100 mc - rezervor de înmagazinare a apei Sălicea V=200 mc - rețea de distribuție și branșamente - 15,7 km	Cluj-Napoca
Lucrări de alimentare cu apă a localităților Mera, Suceagu și Rădaia, comuna Baciu – etapa a II-a – Conducte de distribuție	16.02.2018	15.05.2019	- conducta de aducțiune -1,5 km - rezervor de înmagazinare a apei V=300 mc - rețea de distribuție și branșamente - 22 km	Gilău-Aghireșu
Alimentare cu apă în localitatea Boju, comuna Cojocna	03.07.2018	02.09.2019	- conducta de aducțiune - 4 km - stație de pompare apă - rezervor de înmagazinare a apei V=100 mc - rețea de distribuție și branșamente - 6 km	Cluj-Napoca
Rețea de apă potabilă în satele Bădești și Chidea, comuna Vultureni	21.05.2018	20.08.2019	- conducta de aducțiune - 3 km - stație de pompare apă - rezervor de înmagazinare a apei V=100 mc - rețea de distribuție și branșamente - 12,5 km	Cluj-Napoca

De asemenea, prin intermediul "Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din regiunea Turda-Câmpia Turzii, în perioada 2014-2020" se vor extinde și reabilita sistemele de alimentare cu apă și sistemele de canalizare manajere din comunele Aiton, Ciurila, Petrești de Jos și Tureni (CAA, 2020).

O altă propunere de investiții este reamenajarea malurilor râului Someș, care are ca scop conectarea orașului cu râul. Proiectul prevede transformarea malurilor Someșului pe o lungime de 10 km în alei pietonale, de agrement, cu piste de biciclete, cu locuri de concerte, cu zone de terase și gradene care să faciliteze accesul la apă. Se propune un sistem de terase care lărgesc malurile râului, acesta devenind mai accesibil, devenind de asemenea o zonă de recreație. Astfel, Someșul va deveni un mediu de conectare a spațiilor publice cu zonele verzi și principalul mijloc de circulație pentru pietoni și bicicliști. Se vor redefini malurile prin reducerea înălțimii acestora și transformarea lor intr-un mediu natural, pentru ca râul să devină mai accesibil locuitorilor orașului.

În cee ace privește proiectele de deschidere a malurilor Someșului sunt propuse următoarele acțiuni:

- Înființarea unui sistem de plaje de-a lungul râului Someș, care va permite desfășurarea de noi activitati și experiențe.
- Dezvoltarea promenadelor pe malul râului, pentru a reduce distanța dintre râu și locuitorii municipiului Cluj-Napoca.
- Extinderea de spații publice pe malul râului, în zonele urbane dense, ca o continuare a acestora.
- Terasarea malurilor râului, acolo unde se află în apropierea parcurilor, și astfel încorporarea parcului ca parte a sistemului ecologic al râului. În acest felul parcurile sunt aduse mai aproape de râu și locuitorii orașului pot beneficia atât de parc cât si de râul Someș.
- Dezvoltarea unui sistem de terase în zona rurală, care să conecteze zonele pietonale cu alte zone metropolitane.

Propunerea pentru Parcul Armătura presupune extinderea acestuia spre est, încorporând zona industrială dintre strada Nădășel și râul Someș. Afluentul Nadăș va fi inclus ca parte a sistemului ecologic prin reamenejarea malurilor printr-un sistem de trepte. Se propune amenajarea unor terase, care permit extinderea râului și pot desrvi ca platformă pentru: teatru și cinema în aer liber, plimbări, spații de întâlnire. Drumurile longitudinale de biciclete și pietoni vor oferi continuitate circulației de-a lungul Someșului. Drumurile diagonal vor conecta orașul cu râul. De asemenea, aceste drumuri vor include cafenele, restaurante și chioșcuri.

O altă zonă propusă spre reamenajare este zona bazinului olimpic Grigorescu, prin reorganizarea parcării din această zonă, este propus un pod pietonal care să lege cele două maluri și relocarea stației de autobus. În dreptul Parcului Rozelor este propus un pod pietonal între Parcul Rozelor și plaja din Grigorescu, astfel cele două spații publice vor fi conectate în mod direct. Amenajarea zonelor plaja Grigorescu, parcul Iuliu Hațeganu și platforma de la Sala Sporturilor Horea Demian prin consolidarea insulelor existente făcându-le accesibile, construirea de noi poduri și lărgirea în direcția apei prin adăugarea de pământ și material solid, în direcția albiei pentru o trecere lină spre apă. Reamenajarea malurilor râului de-a lungul străzii Tineretului se va face prin reducerea benzilor de circulație și crearea unui nou spațiu public pe malul nordic[508].

[508] Ordinul Arhitecților din România, Filiala Teritorială Transilvania. 2017. "Rethinking Someș" (Link: https://www.oar.archi/ro/concursuri/proiect/rethinking-somes-1/428)

6.13.4. Patrimoniul natural, ariile naturale protejate și spațiile verzi

6.13.4.1. Ariile naturale protejate

Ariile naturale protejate fac parte din patrimoniul natural protejat. Patrimoniul natural, conform Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural (1972), include: monumentele naturale constituite de formațiuni fizice și biologice sau de grupări de asemenea formațiuni care au o valoare universală excepțională din punct de vedere estetic sau științific; formațiunile geologice și fiziografice și zonele strict delimitate constituind habitatul speciilor animale și vegetale amenințate, care au o valoare universală excepțională din punct de vedere al științei sau conservării; siturile naturale sau zonele naturale strict delimitate, care au o valoare universală excepțională din punct de vedere științific, al conservării sau al frumuseții naturale.

Ordonanța de urgență a Guvernului 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu toate modificările ulterioare ale acesteia fundamentează sistemul de protecție a naturii prin instituirea de arii naturale protejate din România. La nivel național au fost desemnate arii naturale protejate atât pe baza categoriilor UICN (Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii, Comisia Mondială a Ariilor Protejate), cât și în conformitate cu rețeaua europeană Natura 2000[509].

La nivelul ZMCN sunt reprezentate prin suprafețe special desemnate rețelele internaționale de protecție a naturii UICN și Natura 2000. Arii naturale protejate de interes județean au fost desemnate prin decizii și hotărâri ale Consiliului Județean Cluj (în 1994 și 2006). Situația ariilor naturale protejate de interes național și internațional este legal reglementată sub aspectul amplasamentului, suprafeței, obiectului și regimului de protecție. Rețeaua UICN funcționează prin stabilirea unor categorii distincte de arii naturale protejate, fiecare având caracteristici diferite și, în consecință, aplicându-li-se un management conservativ specific[510].

În ZMCN, ariile naturale protejate sunt concentrate în special în nordul și sudul acesteia. Astfel, pe teritoriul ZMCN se află 12 arii naturale protejate de interes comunitar – rețeaua Natura 2000 (11 SCI și 1 SPA) (Figura 403), 11 arii naturale protejate de interes național (2 monumente ale naturii – UICN III și 9 rezervații naturale – UICN IV) (Figura 404), și 8 arii naturale protejate de interes județean (Figura 405).

Rețeaua UICN din ZMCN include ariile naturale protejate din categoriile I (Rezervații științifice), III (Monumente ale naturii), IV (Rezervații naturale) și V (Parcuri naturale). Pe teritoriul ZMCN sunt localizate următoarele două monumente ale naturii: Locul fosilifer Coruș (5,01 ha în UAT) în UAT Baciu și Cariera Corabia (34,06 ha în UAT) în UAT Gilău. Monumentele naturii și rezervațiile naturale (IUCN IV) de pe teritoriul ZMCN sunt menționate în tabelul de mai jos (Tabelul 97).

[509] Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor. 2020. "Arii naturale protejate" (link: http://www.mmediu.ro/categorie/arii-naturale-protejate/208)
[510] Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate și mediul, Acordul privind Serviciile de Asistență Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului județean Cluj (P170547)"

TABEL 98. Monumentele naturii (UICN III) și rezervațiile naturale (UICN IV) de pe teritoriul ZMCN

SIRSUP	UAT	Suprafață UAT	Codificare Natura 2000	Denumire arie protejată	Suprafață arie protejată în UAT (ha)	% din AP în UAT
54975	**Cluj-Napoca**	17923,37	RONPA0352	Făgetul Clujului	296,62	1,65
			RONPA0953	Rezervația de orbeți de la Apahida	32,57	0,18
			RONPA0344	Fînațele Clujului - La Copârșaie	131,21	0,73
55687	**Apahida**	10493,22	RONPA0953	Rezervația de orbeți de la Apahida	3,10	0,03
			RONPA0344	Fînațele Clujului - La Copârșaie	5,88	0,06
			RONPA0345	Fânațele Clujului - La Craiu	1,99	0,02
55838	**Baciu**	8682,19	RONPA0358	Cheile Baciului	4,53	0,05
			Monument al naturii	Locul fosilifer Coruș	5,01	0,06
57225	**Ciurila**	7229,86	RONPA0347	Pârâul Dumbrava	149,97	2,07
			RONPA0352	Făgetul Clujului	33,12	0,46
57582	**Feleacu**	6192,57	RONPA0346	Valea Morilor	17,54	0,28
			RONPA0352	Făgetul Clujului	0,25	0,00
57902	**Gilău**	11722	Monument al naturii	Cariera Corabia	34,06	0,29
58918	**Petreștii de Jos**	7259,63	RONPA0348	Cheile Turzii	198,83	2,74
59764	**Tureni**	7409,06	RONPA0352	Făgetul Clujului	3,28	0,04
			RONPA0359	Cheile Turenilor	44,90	0,61

Rețeaua ecologică Natura 2000 este definită ca rețeaua ecologică europeană de arii naturale protejate care cuprinde arii de protecție specială avifaunistică (SPA), stabilite în conformitate cu prevederile Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice și arii speciale de conservare (SCI) desemnate de Comisia Europeană și ale Directivei 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a faunei si florei sălbatice(OUG 57/2007) Habitatele și speciile de interes conservativ sunt cele mai importante obiective ale promovării și conservării biodiversității în acest context de abordare.

Siturile de Interes Comunitar (SCI) din rețeaua Natura 2000 de pe teritoriul ZMCN sunt prezentate în tabelul 99.

TABEL 99. Situri de Interes Comunitar (SCI) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN

SIRSUP	UAT	Suprafață UAT	Codificare Natura 2000	Denumire arie protejată	Suprafață arie protejată în UAT (ha)	% din AP în UAT
54975	**Cluj-Napoca**	17923,37	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	766,67	4,28
		17923,37	ROSCI0074	Făgetul Clujului - Valea Morii	1148,21	6,41
55598	**Aiton**	4527,55	ROSCI0238	Suatu - Cojocna - Crairât	514,35	11,36
55687	**Apahida**	10493,22	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	1513,41	14,42
		10493,22	ROSCI0238	Suatu - Cojocna - Crairât	188,46	1,80
55838	**Baciu**	8682,19	ROSCI0356	Poienile de la Șard	50,43	0,58
		8682,19	ROSCI0146	Pădurea de stejar pufos de la Hoia	0,51	0,01
56210	**Bonțida**	8036,23	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	954,79	11,88
		8036,23	ROSCI0099	Lacul Știucilor - Sic - Puini - Bonțida	1310,41	16,31
56265	**Borșa**	6162,06	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	4579,77	74,32
56354	**Căianu**	5515,54	ROSCI0099	Lacul Știucilor - Sic - Puini - Bonțida	19,72	0,36
		5515,54	ROSCI0238	Suatu - Cojocna - Crairât	173,89	3,15
56988	**Chinteni**	9770,63	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	5125,68	52,46
57225	**Ciurila**	7229,86	ROSCI0427	Pajiștile de la Liteni - Săvădisla	23,13	0,32
		7229,86	ROSCI0074	Făgetul Clujului - Valea Morii	162,42	2,25
57350	**Cojocna**	13906,59	ROSCI0429	Pajiștile de la Moriști și Cojocna	89,60	0,64
		13906,59	ROSCI0238	Suatu - Cojocna - Crairât	1855,74	13,34
57582	**Feleacu**	6192,57	ROSCI0074	Făgetul Clujului - Valea Morii	312,48	5,05
		6192,57	ROSCI0238	Suatu - Cojocna - Crairât	68,16	1,10
57706	**Florești**	6099,45	ROSCI0074	Făgetul Clujului - Valea Morii	63,07	1,03
		6099,45	ROSCI0146	Pădurea de stejar pufos de la Hoia	11,44	0,19
58259	**Jucu**	8508,62	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	672,78	7,91
		8508,62	ROSCI0099	Lacul Știucilor - Sic - Puini - Bonțida	551,96	6,49
58918	**Petrești de Jos**	7259,63	ROSCI0035	Cheile Turzii	198,83	2,74
59586	**Sânpaul**	9307,31	ROSCI0440	Valea Șardului	193,34	2,08
59327	**Săvădisla**	10975,55	ROSCI0427	Pajiștile de la Liteni - Săvădisla	1752,06	15,96
59764	**Tureni**	7409,06	ROSCI0034	Cheile Turenilor	44,90	0,61
		7409,06	ROSCI0074	Făgetul Clujului - Valea Morii	0,24	0,00
60099	**Vultureni**	7089,90	ROSCI0295	Dealurile Clujului de Est	4049,67	57,12

Sursa: ANANP Cluj, APM Cluj, PATJ Cluj – Banca Mondială, 2020

Siturile de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) din rețeaua Natura 2000 de pe teritoriul ZMCN sunt prezentate în tabelul 100.

TABEL 100. Situri de Protecție Specială Avifaunistică (SPA) din rețeaua Natura 2000 în UAT din ZMCN

SIRSUP	UAT	Suprafață UAT	Codificare Natura 2000	Denumire arie protejată	Suprafață arie protejată în UAT (ha)	% din AP în UAT
58918	**Petrești de Jos**	7259,63	ROSPA0087	Munții Trascăului	2287,99	31,52
59764	**Tureni**	7409,06	ROSPA0087	Munții Trascăului	101,43	1,37

FIGURA 403. Ariile naturale protejate (SCI și SPA) din rețeaua Natura 2000 la nivelul ZMCN

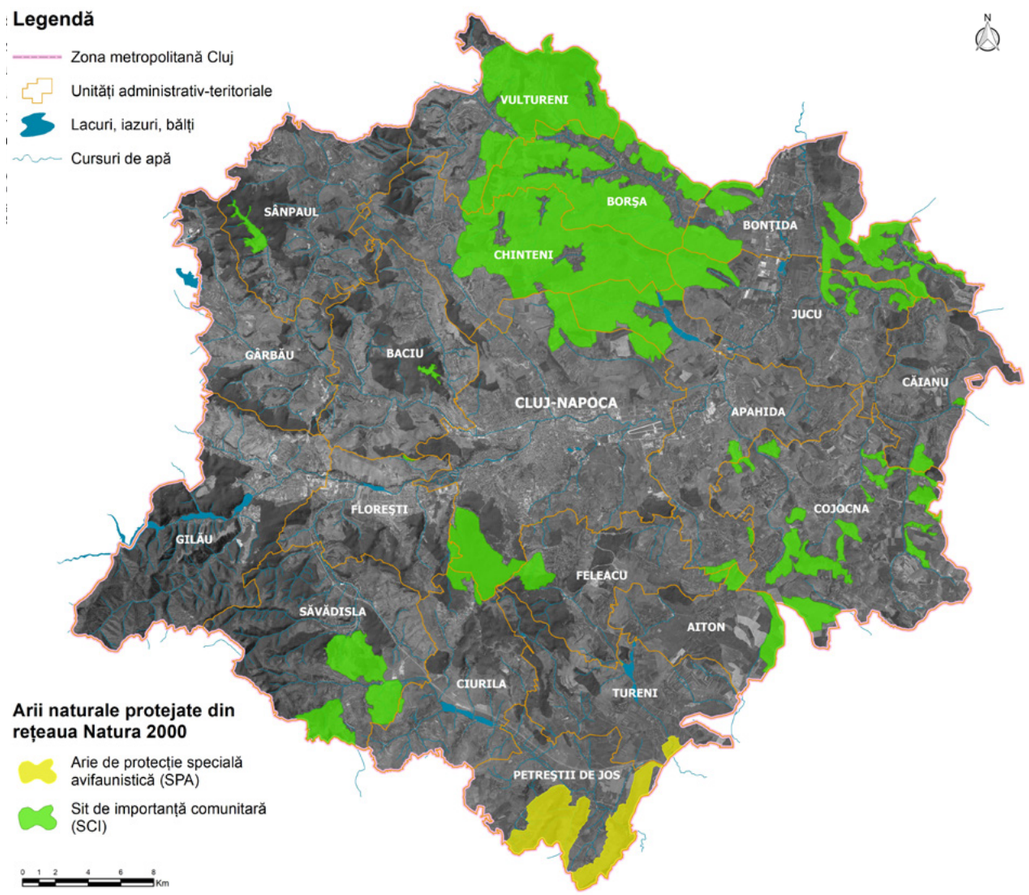

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

FIGURA 404. Arii naturale protejate IUCN III și IV la nivelul ZMCN

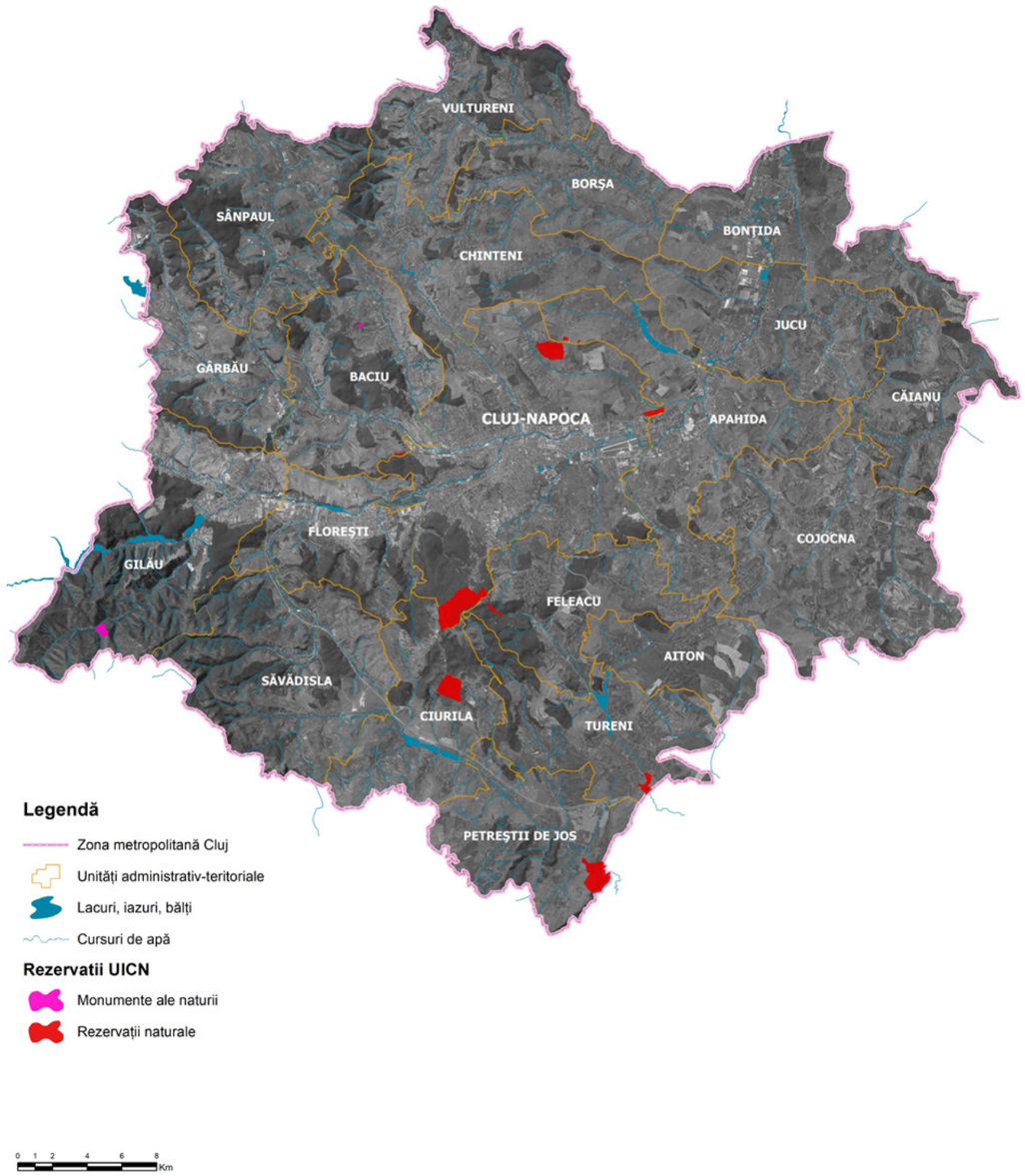

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

FIGURA 405. Arii naturale protejate de interes județean la nivelul ZMCN

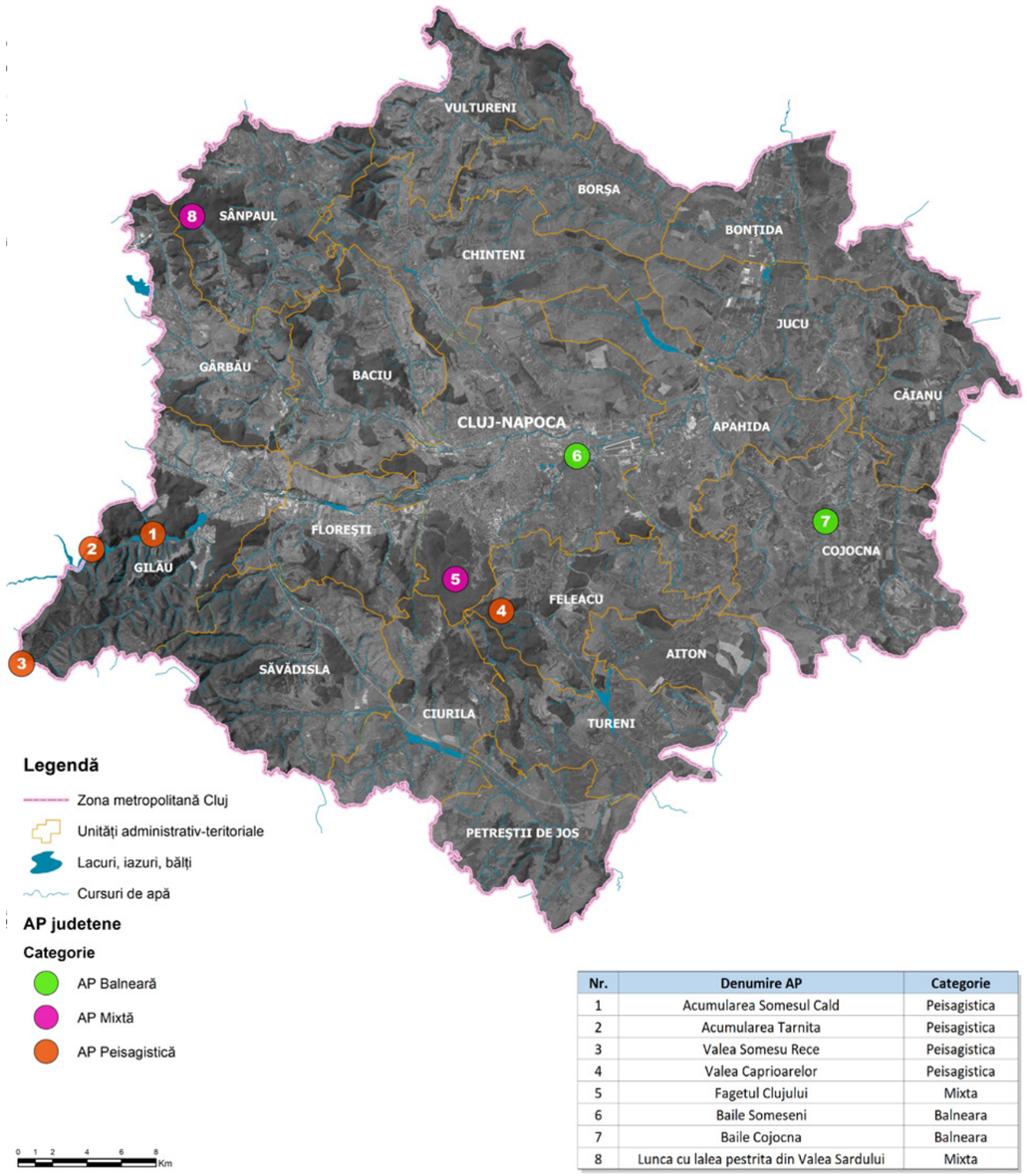

Nr.	Denumire AP	Categorie
1	Acumularea Somesul Cald	Peisagistica
2	Acumularea Tarnita	Peisagistica
3	Valea Somesu Rece	Peisagistica
4	Valea Caprioarelor	Peisagistica
5	Fagetul Clujului	Mixta
6	Baile Someseni	Balneara
7	Baile Cojocna	Balneara
8	Lunca cu lalea pestrita din Valea Sardului	Mixta

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

FIGURA 406. Ariile naturale protejate din ZMCN și suprapunerea lor teritorială

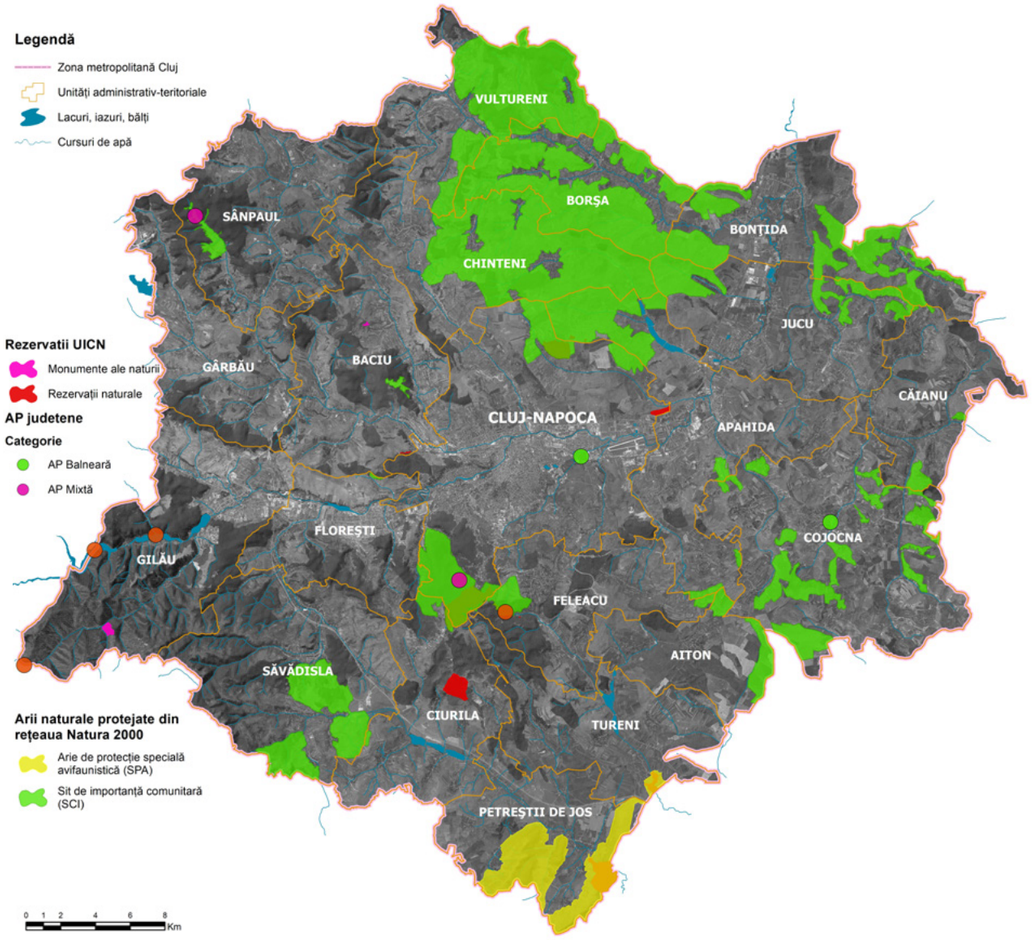

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

În cadrul ZMCN se remarcă existența unor situații de suprapunere a ariilor naturale protejate județene cu cele naționale și comunitare (Figura 403). În acest context, este vorba de următoarele arii protejate: Rezervația Naturală de interes județean Valea Căprioarelor (de interes peisagistic) are suprapunere cu rezervația naturală (IV IUCN) Valea Morilor și cu SCI Făgetul Clujului-Valea Morii; Rezervația Naturală de interes județean Făgetul Clujului (de tip mixt) are suprapunere cu SCI Făgetul Clujului-Valea Morii și cu IV IUCN Făgetul Clujului; Rezervația Naturală de interes județean Băile Someșeni (de interes balnear) nu are suprapuneri cu ANP; Rezervația Naturală de interes județean Băile Cojocna (de interes balnear) nu are suprapuneri cu ANP.

Sub aspectul gestionării lor, ariile naturale protejate din ZMCN sunt administrate de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate (ANANP) care a preluat administrarea prin structurile sale teritoriale (județene) a tuturor ariilor naturale protejate care nu aveau desemnate structuri proprii de administrare. Administrarea acestor teritorii se realizează în baza planurilor de management, existența acestora fiind fundamentală atât pentru exercitarea efectivă a administrării, cât și pentru

accesarea surselor de finanțare în vederea implementării măsurilor de protecție și conservare a integrității ariilor protejate. Până în acest moment, situația planurilor de management (PM) avizate pentru ariile naturale protejate din județul Cluj este următoarea[511]:

- un plan de management avizat pentru monumentul natural Cariera Corabia (anul avizării 2015);
- un plan de management avizat pentru rezervația naturală de orbeți de la Apahida (anul avizării 2013);
- nouă planuri de management avizate pentru situri Natura 2000, inclusiv rezervații naturale suprapuse acolo unde este cazul: ROSCI0074 Făgetul Clujului-Valea Morii, ROSCI0099 Lacul Știucilor-Sic-Puini-Bonțida, ROSCI0238 Suatu-Cojocna-Crairât, ROSCI0295 Dealurile Clujului de Est, Fânațele Clujului „La Copârșaie" și Fânațele Clujului „La Craiu", ROSCI0356 Poienile de la Șard, ROSCI0394 Someșul Mic, ROSPA0104 Bazinul Fizeșului, ROSPA0113 Cânepiști (avizate în 2016).

Structura teritorială a ANANP încă nu este operațională încă la nivelul județului Cluj (Agenția Națională pentru Administrarea Ariilor Narurale Protejate, 2020)[512] (Figura 407). Ca atare, momentan nu este disponibilă o bază de date privind situația gradului de implementare a măsurilor conservative și de protecție din aceste planuri de management. Ariile naturale protejate de interes județean sunt gestionate în principal de administrațiile locale și județene (Consiliul Județean Cluj), neavând planuri de management și regulamente aferente elaborate și aprobate în acest moment.

FIGURA 407. Harta județelor cu structurile județene ale ANANP neoperaționalizate încă (ANANP, 2020)

Culoarea galbenă - județele cu structurile ANANP neoperaționalizate

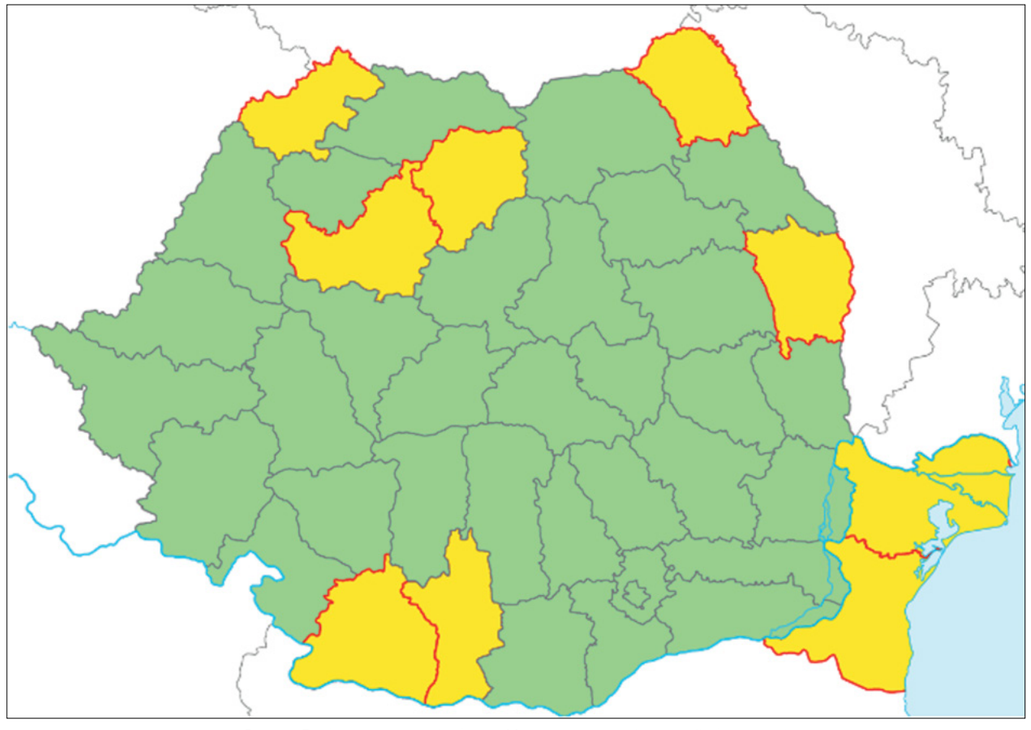

Sursa: Prelucrare proprie, http://ananp.gov.ro (captură de ecran)

[511] Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate și mediul, Acordul privind Serviciile de Asistență Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului județean Cluj (P170547)"
[512] Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate, 2020 (http://ananp.gov.ro)

În cazul ZMCN se regăsesc câteva situații potențial conflictuale în care ariile naturale protejate sunt amenințate de dezvoltarea necontrolată a zonelor rezidențiale din ultimii ani (exemplu: Făgetul Clujului, în municipiul Cluj-Napoca), modificarea și fragmentarea habitatelor, deranjarea speciilor și alterarea peisajului local (Figura 408). Trebuie remarcat faptul că în lungul Culoarului Someșului Mic se regăsesc mai multe arii naturale protejate – în UAT Cluj-Napoca, Gilău, Florești, Apahida - putându-se astfel creiona potențiale coridoare verzi în viitor de-a lungul acestui râu și a afluenților lui[513].

FIGURA 408. Harta situațiilor potențial conflictuale în proximitatea sau interiorul ariilor naturale protejate

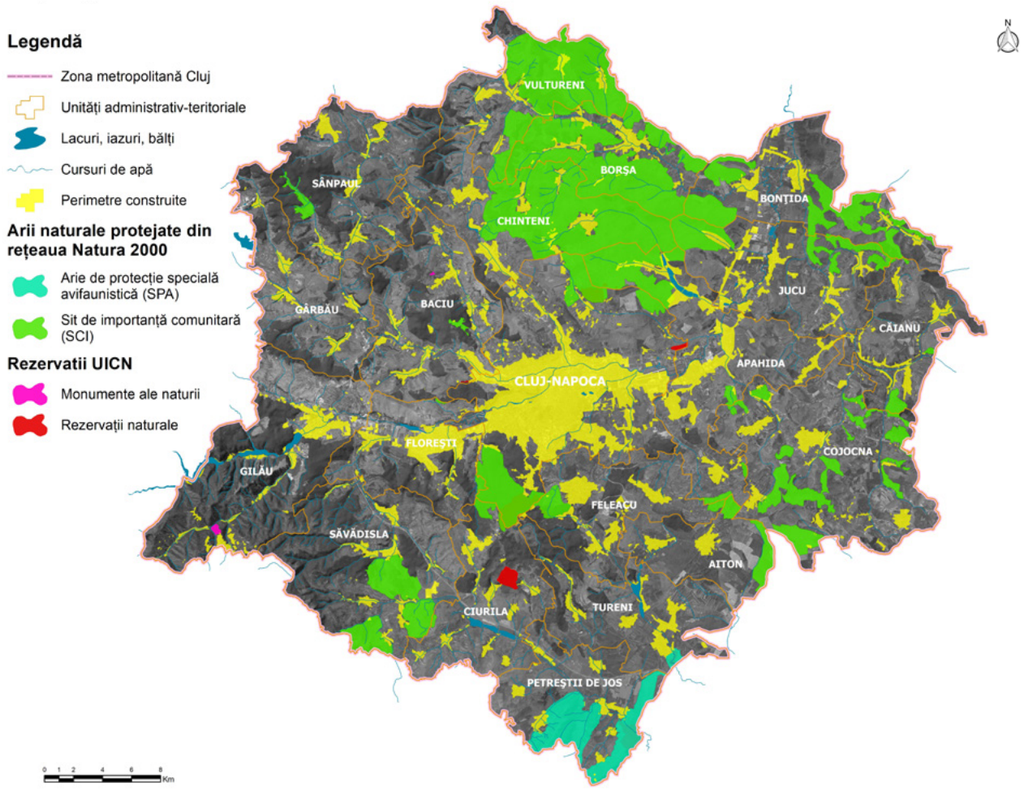

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Două din ariile naturale protejate de interes național (Pârâul Dumbrava, Cheile Baciului), precum și trei din ariile naturale protejate de interes comunitar (Pădurea de stejar pufos de la Hoia, Poienile de la Șard, Bazinul Fizeșului) sunt gestionate de Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate/ ANANP (conform datelor obținute de la CJ Cluj și APM Cluj, 2019). Conform ANANP (2020)[514], ariile naturale protejate de pe teritoriul metropolitan au planurile de management actualizate sau în curs de elaborare, în conformitate cu OM nr. 304/2018 privind aprobarea Ghidului de elaborare a planurilor de management ale ariilor naturale protejate (Figura 409). Ultimele informații, disponibile și actualizate în 27.02.2017, privind planurile de management (PM) și planurile de acțiune aprobate pentru ariile naturale protejate și speciile de interes național au fost preluate de pe site-ul Ministerului Mediului[515].

[513] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiune actualizată aprilie 2017
[514] Agenția Națională pentru Arii Naturale Protejate, 2020 (http://ananp.gov.ro)
[515] http://www.mmediu.ro/categorie/arii-naturale-protejate/208

FIGURA 409. Situația implementării planurilor de management în ariile naturale protejate din ZMCN

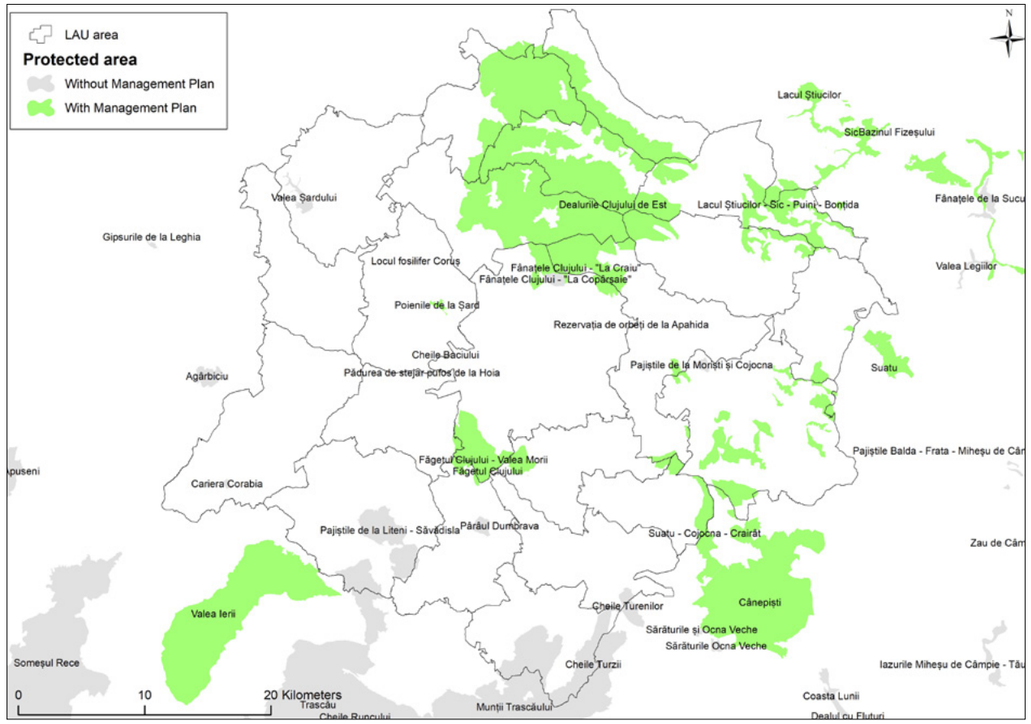

Sursa: Prelucrare proprie, http://ananp.gov.ro (captură de ecran), Cartografie GIS: C. Maloș, 2020

6.13.4.2. Spațiile verzi

Spațiile verzi din interiorul localităților reprezintă un element indispensabil dezvoltării urbane armonioase și echilibrate în teritoriu. Alături de ariile naturale protejate ele constituie „cadrul verde" al unei localități și locul de refugiu, recreere și relaxare pentru locuitorii acestuia. Unele dintre cele mai importante funcții pe care le îndeplinesc spațiile verzi sunt: funcția hidrologică, antierozională, climatico-sanitară, functia sanogen-psihogenă, recreativă, estetică, științifică și educativă, ecologică. Protecția si gestionarea durabilă a spațiilor verzi din localitațile urbane reprezintă obiective de interes public[516].

Dezvoltarea, reabilitarea și mentenanța infrastructurii verzi urbane ar trebui să fie o prioritate absolută pentru fiecare primărie din țară. Infrastructura verde este, din păcate, slab dezvoltată în România. Dintre resedințele de județ din România, numai 5 au mai mult de 26 m^2 de spații verzi per capita – marja recomandată de Comisia Europeană pentru spațiile urbane. Cluj-Napoca nu este parte din aceste 5 reședințe de județ, dar la 25 m^2 de spații verzi per capita, este aproape de marja propusă de Comisia Europeană. Planul ambițios de dezvoltare de noi parcuri și spații verzi vor permite Clujului să treacă de această marjă.

[516] Guvernul României. 2018. "Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030". (link: http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/wp-content/uploads/2018/12/Strategia-națională-pentru-dezvoltarea-durabilă-a-României-2030.pdf)

Ca importanță, parcurile urbane au un loc aparte, datorită suprafețelor mai ridicate, dotărilor complexe pe care le dețin și a gradului de multifuncționalitate ecologică și socială. Acestea oferă servicii foarte diverse populației, cele mai importante fiind cele de recreere, practicarea activităților sportive, socializare și experiența în natură. Harta de jos arată suprafețele absolute ale parcurilor urbane din România. Cluj-Napoca se află pe locul 4 la nivel național, după București, Buzău și Craiova.

FIGURA 410. Suprafața parcurilor urbane, la nivel național

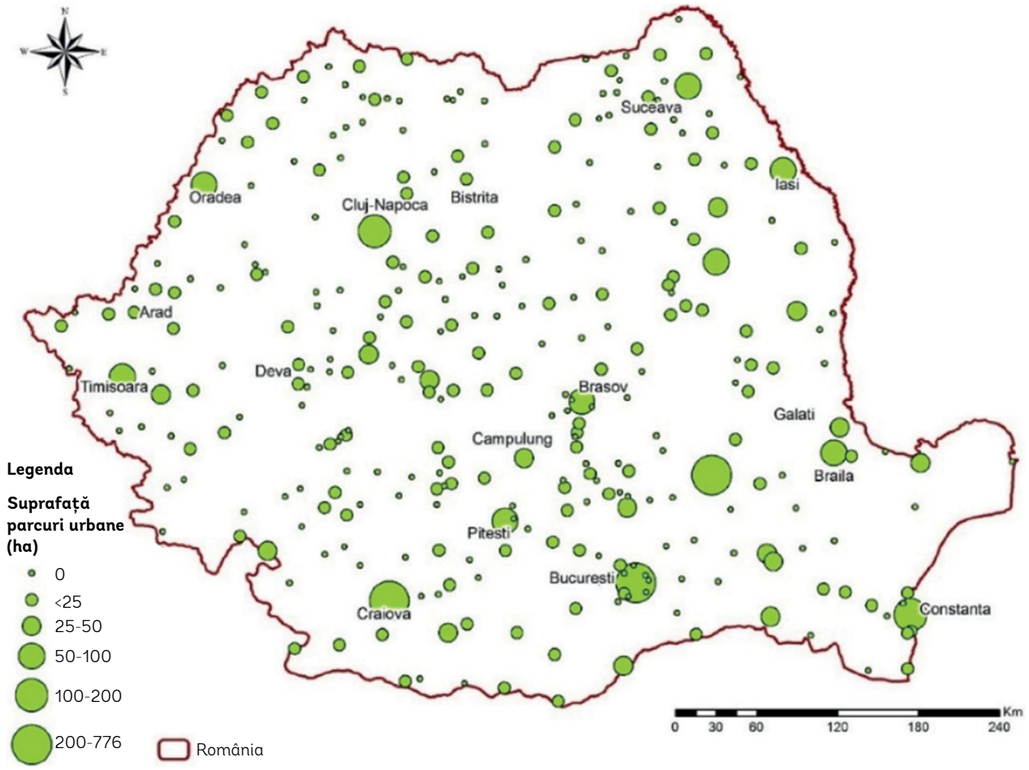

Sursa: Politica Urbană a României

Un alt indicator important este suprafața spațiilor verzi urbane, unde sunt incluse parcuri, grădini publice sau scuaruri publice, cimitire, terenurile bazelor și amenajărilor sportive în cadrul perimetrelor construibile ale localităților. Aceste spațiile verzi reprezintă o componentă de echilibru pentru infrastructurile gri la nivel urban. Harta de mai jos arată distribuția spațiilor verzi urbane la nivel național. Aici, Cluj-Napoca se află pe locul 3 la nivel național, după București și Craiova.

FIGURA 411. Spații verzi urbane, la nivel național

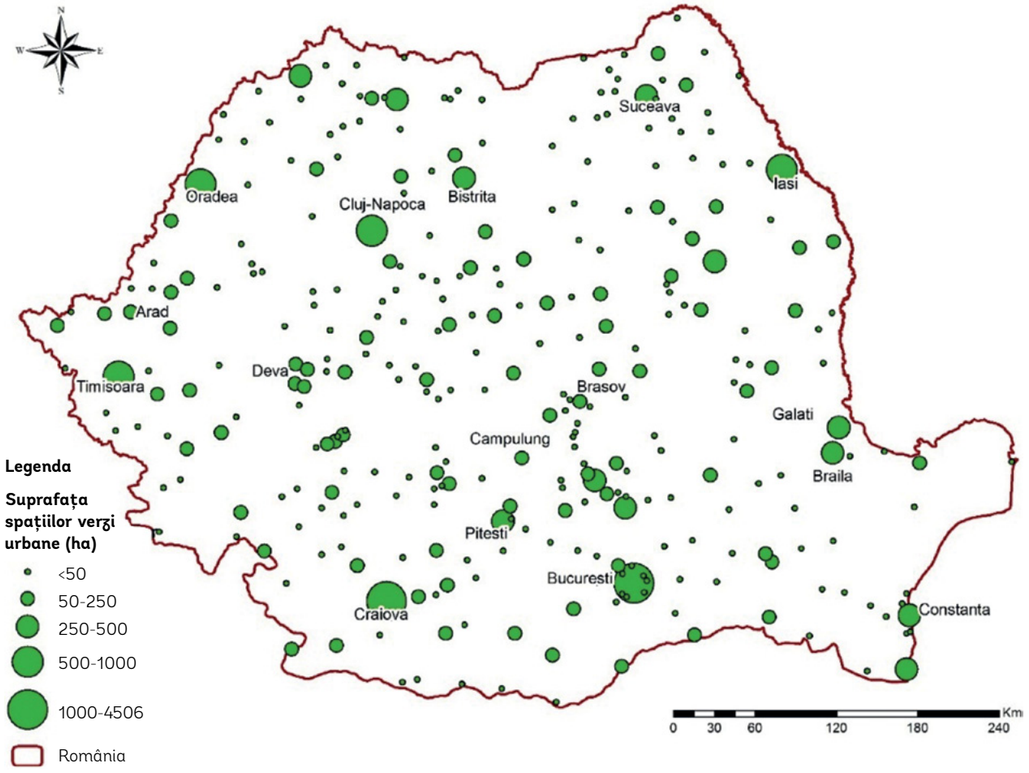

Sursa: Politica Urbană a României

Per ansamblu, clujenii sunt mulțumiți cu spațiile verzi disponibile în oraș. Barometrul Urban 2020 elaborat în cadrul Politicii Urban a României, a estimat gradul de satisfacție cu infrastructura verde în 41 orașe din România. Cluj-Napoca se află pe locul 2 la nivel național, după Iași, cu 30% dintre cetățeni declarându-se ca fiind foarte mulțumiți și 52% mulțumiți. În mare, orașele ce au înregistrat un grad mai ridicat de satisfacție cu spațiile verzi, au fost cele cu un acces mai bun al populației la aceste spații verzi – chiar și în orașe cu o suprafață absolută mai mică de spații verzi, sau orașe cu o suprafață mai mică de spații verzi pe locuitor.

FIGURA 412. **Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: Cât de mulţumiţi sunteţi de spaţiile verzi din oraş?**

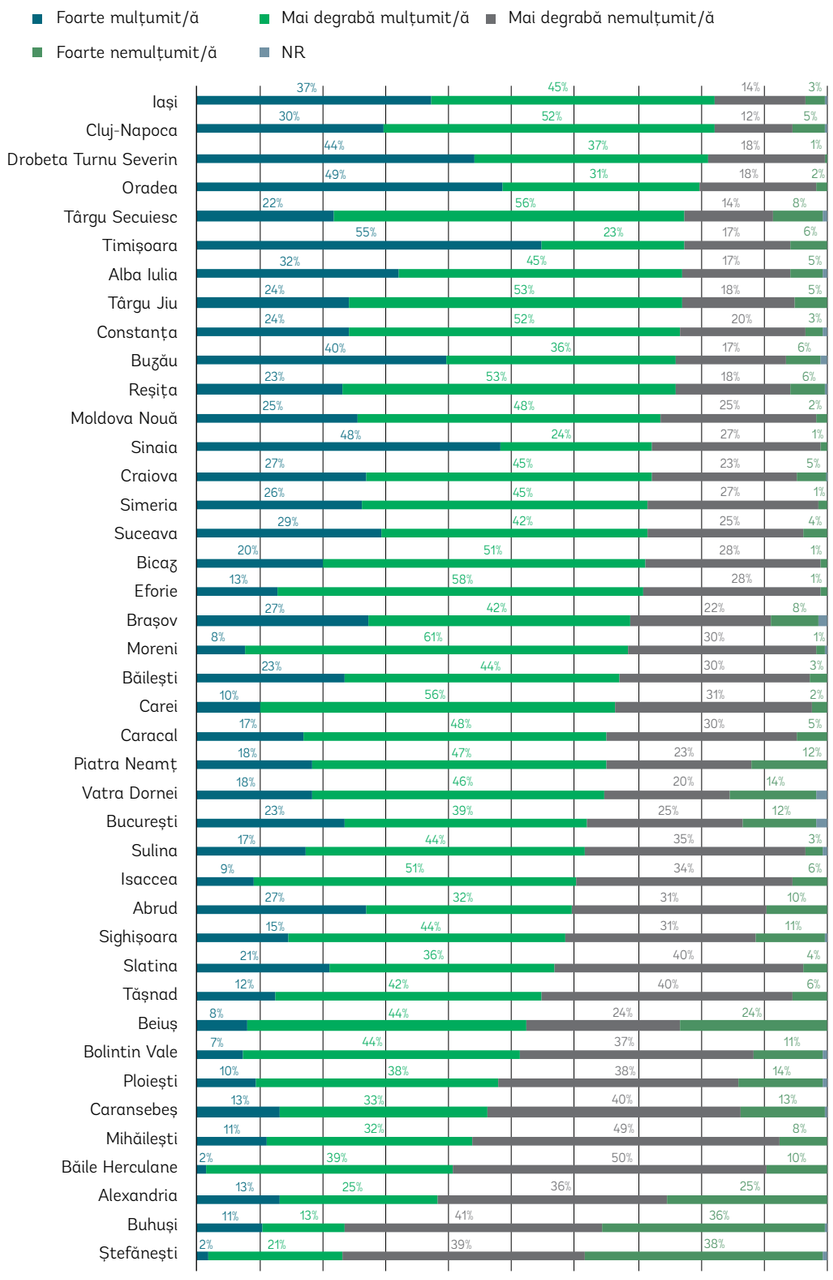

Sursa: Politica Urbană a României

Legea reglementării şi administrării spaţiilor verzi din zonele urbane (Legea nr. 24 din 15 ianuarie 2007) reglementează administrarea spaţiilor verzi, privite ca obiectiv de interes public, în vederea asigurării calităţii factorilor de mediu şi stării de sănătate a populaţiei. Prevederile legale sunt următoarele: suprafaţa minimă a unui parc este considerată a fi de 1 ha, iar scuarul va avea o suprafaţă mai mică de 1 ha; realizarea unor registre ale spaţiilor verzi revine autorităţilor administraţiei publice locale, registrul naţional al spaţiilor verzi fiind un sistem informaţional care cuprinde datele tehnice ale spaţiilor verzi conform indicilor de calitate şi cantitate; schimbarea destinaţiei terenurilor înregistrate în Registrul naţional al spaţiilor verzi ca spaţiu verde public se poate face doar conform legii ş.a.

La nivelul UAT analizate există reglementări de urbanizare (obligativitate de PUZ de reparcelare) în ceea ce priveşte zonele verzi (zona verde cu rol de agreement, sport sau cu caracter tematic, zona de agrement public sau privat, zona verde cu rol de protecţie faţă de infrastructura majoră sau coridor ecologic, împăduriri cu rol de stabilizare a versanţilor şi/sau cu rol de reconstrucţie ecologică, subzona pădurilor de agrement şi păduri.

Spre exemplu, PUG Cluj-Napoca are, în zonificarea teritoriilor intravilane, propuneri şi reglementări de restructurare a acelor suprafeţe industriale care trebuie să devină zonă verde cu rol de agrement şi coridor ecologic. În toate cazurile se aplică o procedură de urbanizare, iar sistemul de spaţii verzi se realizează pe baza unui studiu peisager[517].

Conform reglementărilor urbanistice locale, în municipiul Cluj-Napoca zona spaţiilor verzi din este împărţită în următoarele sub-zone:

- spaţii verzi publice cu acces nelimitat: parcuri, grădini şi scuaruri publice orăşeneşti şi fâşii plantate publice; amenajări sportive publice; spaţii plantate protejate;
- spaţii verzi publice cu acces limitat de folosinţă specializată: grădina botanică; Muzeul Etnografic al Transilvaniei;
- spaţii verzi pentru agrement: baze de agrement, parcuri de distracţii (poli de agrement), complexe şi baze sportive;
- spaţii verzi pentru protecţia cursurilor de apă;
- culoare de protecţie faţă de infrastructura tehnică;
- păduri de agrement;
- păduri şi plantaţii forestiere; păduri şi fâşii plantate de protecţie sanitară.

În zona de gospodărire comunală intră şi terenurile cu destinaţie agricolă – păşuni, fânaţe, arabil – sau libere situate în intravilanul municipiului, care funcţionează sau sunt propuse ca cimitire; acestea includ si spaţii verzi.

În anul 2014, PUG Cluj-Napoca menţiona o suprafaţă totală de 605,28 ha de spaţii verzi în intravilan, iar spaţiul verde pe cap de locuitor în Cluj-Napoca era de 19,58 m^2 (conform normelor UE, fiecărui locuitor ar trebui să-i revină un minimum de spaţiu verde de 26 m^2). Suprafaţa totală de 398,32 ha de spaţii verzi destinate recreerii locuitorilor de orice vârstă era împărţită în:

- Spaţii verzi publice cu acces nelimitat (parcuri, grădini, scuaruri, fâşii plantate) – 120,29 ha;
- Spaţii verzi aferente locuinţelor de tip condominiu – 174,69 ha;
- Spaţii verzi publice de folosinţă specializată (grădini botanice, muzee în aer liber, spaţii aferente dotărilor publice) – 39,21 ha;
- Spaţii verzi publice de folosinţă specializată (baze sau parcuri sportive) – 64,13 ha.

[517] Primăria Cluj-Napoca. 2014. "PUG – RLU (Regulament Local de Urbanism) Cluj-Napoca" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/unitate_teritoriala/2018/03/16/RLU-Cluj_UTR-UVt.pdf)

În plus, PUG Cluj-Napoca propunea o suprafață de spațiu verde la nivel municipal de aprox. 1000 ha, fără a lua în calcul serele și pepinierele. În acest sens, consolidarea rețelei albastre-verzi și crearea de noi spații verzi în municipiul Cluj-Napoca, eventual pe terenuri degradate și nefolosite, ar fi trebuit să fie elemente prioritare în dezvoltarea integrată a acestuia.

În 2018, suprafața spațiilor verzi din municipiul Cluj-Napoca era de 814 ha; comparativ cu situația din 2014, suprafața acestora a crescut ușor și a ajuns la valoarea de 24,87 m^2 de spațiu verde/ locuitor [518, 519].

Distribuția lor pe cartiere este: Gruia 247,33 ha; Gheorghieni 229,18 ha; Mănăștur 116,78 ha; Zorilor 50,47 ha; Centru 45,73 ha; Mărăști 32,26 ha; Grigorescu 17,10 ha; Plopilor 12,23 ha; Făget 11,47 ha; Andrei Mureșanu 6,40 ha; Între Lacuri 6,23 ha; Bulgaria 4,85 ha; Dâmbul Rotund 4,72 ha; Iris 4,17 ha; Grădini Mănăștur 1,55 ha; Someșeni 1,30 ha (APM Cluj, 2019; Primăria Cluj-napoca, 2020). Analizând distribuția spațiilor verzi în zonele de urbanizare din municipiul Cluj-Napoca se poate constata o oarecare aglomerare a acestora în jumătatea vestică a orașului (Figura 413). Practic se remarcă prezența unui grad mai mare de împădurire în partea de vest și sud-vest a municipiului (Pădurea Hoia și Pădurea Făget)[520].

Acest fapt pare oarecum normal având în vedere faptul că zona de est a municipiului are caracter predominant industrial. Există un deficit vizibil al spațiilor verzi la nivelul cartierelor estice, cum sunt Someșeni, Între Lacuri și Iris, cu o situație ceva mai bună la nivelul cartierului Gheorgheni și Mărăști. În cartierele considerate a fi mai bogate în spații verzi (Gruia, Mănăștur, Gheorgheni, Zorilor sau zona centrală), o problemă importantă este legată de fragmentarea și îngrădirea acestora (Figura 414). Ca atare, singurele spații verzi compacte și funcționale la nivel urban rămân în continuare Parcul Central și Parcul Sportiv Iuliu Hațieganu[521, 522].

În ceea ce privește comunele din ZMCN, dacă unele UAT din jurul municipiului au parcuri centrale sau amenajate (de pildă și ca un caz singular, Apahida), în altele spațiile verzi publice de tip parc lipsesc, lucru care se poate dovedi critic în cazul unor UAT cu o creștere demografică importantă în urma dezvoltării rezidențiale și socio-economice cum este cazul Florештiului.

Există și zone verzi publice sau private, cu caracter tematic, cu acces limitat, în care accesul publicului este permis după un orar prestabilit, pe bază de taxă. Terenurile cu destinație agricolă – livezi – situate pe teritoriul administrativ al municipiului Cluj-Napoca, în extravilan, trebuie conservate și protejate durabil din considerente de protecție a mediului și a stabilizării terenurilor. Criterii economice și ecologice impun păstrarea terenurilor de producție pomicolă în proximitatea orașului, capabile să aprovizioneze, din resurse locale și pe trasee scurte piețele locale de produse agricole. Spațiile verzi de tip parcuri sportive, baze sportive, publice sau private, cu acces public limitat, sunt acelea în care accesul publicului este permis după un orar prestabilit, pe bază de taxă. Sistemul de spații verzi se realizează pe baza unui studiu peisager[523].

[518] Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca, http ://www.primariaclujnapoca.ro/
[519] Institutul Național de Statistică (INS-TEMPONLINE), 2020. http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table
[520] Primăria Cluj-Napoca. 2014. "PUG Cluj-Napoca, Terenuri cu destinație forestieră" (link: https://primariaclujnapoca.ro/urbanism/unitate-teritoriala/tdf/)
[521] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiunea Aprilie 2017
[522] Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca. 2013. "Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca – Diagnoza problemelor de mediu și analiza SWOT - analiza preliminară"
[523] Primăria Cluj-Napoca. 2014. "PUG – RLU (Regulament Local de Urbanism) Cluj-Napoca" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/unitate_teritoriala/2018/03/16/RLU-Cluj_UTR-UVt.pdf)

FIGURA 413. Distribuția spațiilor verzi în municipiul Cluj-Napoca (PUG Cluj-Napoca, 2014)

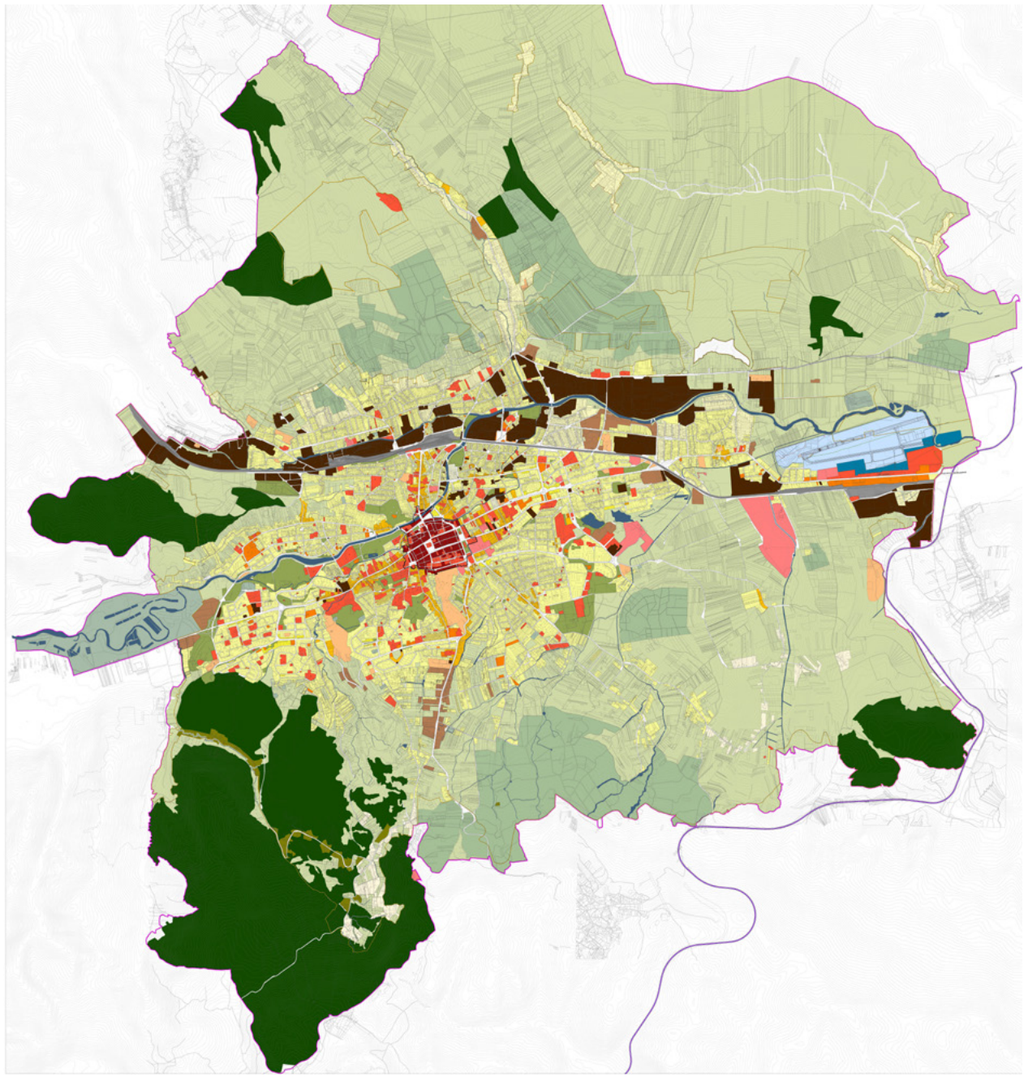

Notă: Nuanțele de verde deschis sunt aferente spațiilor verzi din municipiul Cluj-Napoca; nuanțele de verde închis sunt cele aferente ariilor naturale protejate.

Sursa: Captură de ecran din planșa aferentă PUG 2014, www.primariaclujnapoca.ro

FIGURA 414. Distribuția și fragmentarea zonelor naturale din municipiul Cluj-Napoca

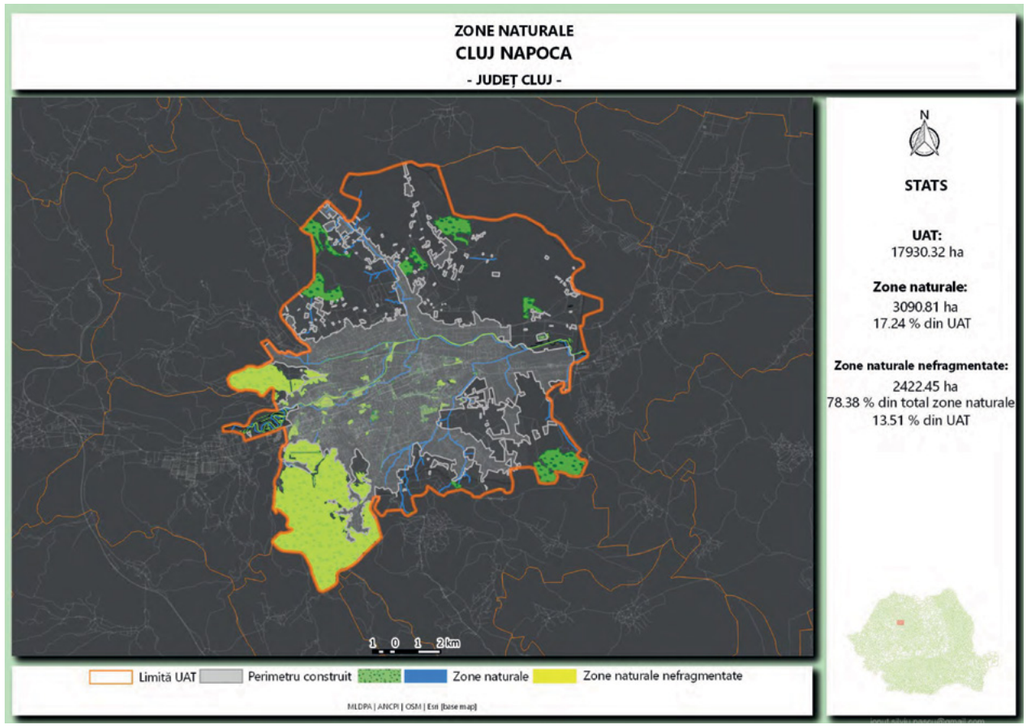

Sursa: Distribuția și fragmentarea zonelor naturale din municipiul Cluj-Napoca (autor: I.-S. Pascu, 2020)

Ca tendință generală se poate afirma că unele spații verzi sunt puternic amenințate de restrângerea suprafețelor acestora și impactul negativ al unor activități sociale-economice. Presiunile antropice asupra spațiilor verzi sunt tot mai accentuate în special prin dezvoltarea și implementarea de proiecte recente de tip rezidențial, industrial, comercial și de transport. Spre exemplu, este vizibilă presiunea accentuată asupra ariilor naturale protejate, în special la nivelul Făgetului Clujului, care reprezintă un ecosistem forestier emblematic al municipiului Cluj-Napoca (cu o vechime de circa 50-60 ani. În ciuda regimului de protecție (situl NATURA 2000 ROSCI0074 Făgetul Clujului-Valea Morii), acest areal este afectat de extinderea legală și ilegală a construcțiilor, pășunatul, depozitarea necontrolată a deșeurilor menajere și din construcții, defrișări, accesul motorizat, alterarea peisajului și degradarea factorilor de mediu ca urmare a accesului necontrolat și afluxului ridicat de vizitatori și a presiunii antropice generate de proiecte imobiliare noi[524].

Cu mici excepții (Pădurea Făget și Pădurea Hoia), spațiile verzi compacte, cu suprafață extinsă, sunt foarte puține în contextul metropolitan analizat. Pădurile urbane și peri-urbane sunt elemente foarte importante ale infrastructurii verzi a municipiului Cluj-Napoca și zonei metropolitane. Menționăm aici demersurile recente de amenajare, valorificare a serviciilor ecosistemice locale și gestionare forestieră durabilă (tip pădure-parc) a unei suprafețe de 40 ha din Pădurea Făget din municipiul Cluj-Napoca (Figura 415). În cadrul proiectului URB4DAN 2018-2020 finanțat de către UE prin INTERREG Danube Transnational Programme, beneficiar Primăria Cluj-Napoca[525].

[524] Muntean O.-L., Mihăiescu R., Dimen L., (2012). ***Using GIS for strategic environmental assessment (Case Study: Cluj-Napoca Metropolitan Area, Romania)***, SGEM Proceedings, Vol. 2, 1201-1212
[525] ***, 2020. Primăria Cluj-Napoca, http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/urbfordan

FIGURA 415. Localizarea pădurii parc Făget 1.0 (Făgetul Clujului) (Primăria și UBB Cluj-Napoca, 2020)

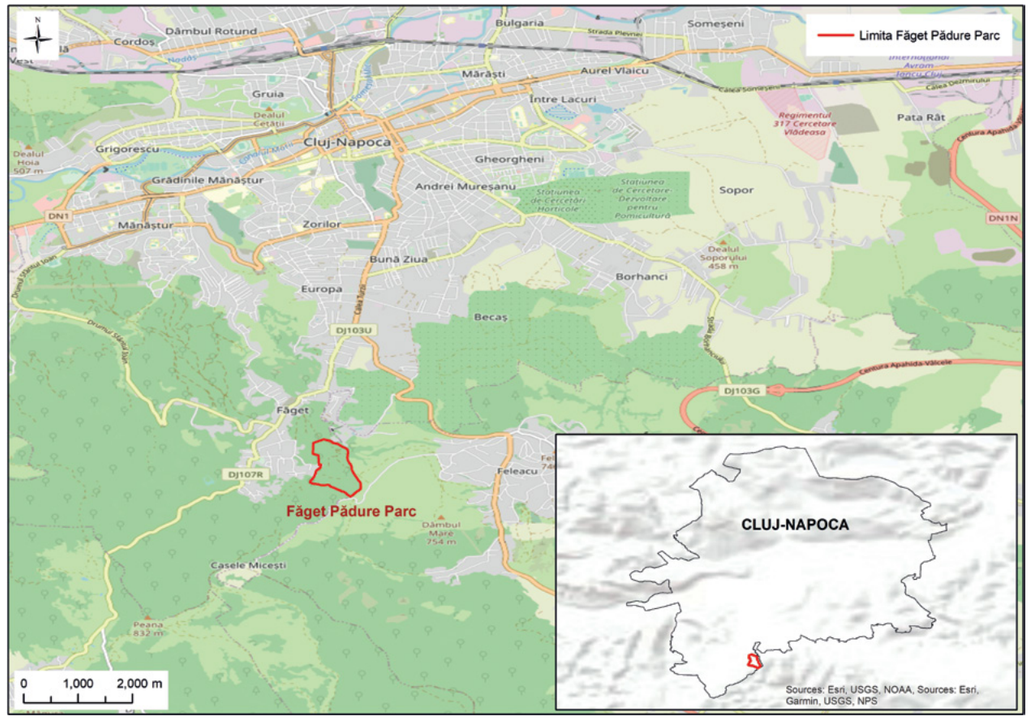

Sursa: Prelucrare proprie - Proiectul URB4DAN (Harta strategică a pădurii parc, Cartografie GIS: Cristian Maloș)

Pădurea-parc propusă (Făget 1.0) are drept scop principal acela de a servi ca zonă de recreere și de îmbogățire a cunoștințelor despre natură și societate a comunității locale clujene. Făgetul Clujului este alcătuit în principal din specii native cum sunt fagul, carpenul și gorunul, dar incluzând și specii de proveniență străină cum este pinul Douglas, plantat în pâlcuri compacte. Cu toate că poate fi considerată ca fiind relativ tânără, această pădure adăpostește și exemplare de arbori bătrâni, din speciile paltin de munte, carpen sau fag, care s-au conservat datorită unor practici forestiere specifice.

Ar mai trebui menționat faptul că presiunea antropizării actuale și amenințarea expansiunii urbane în ZMCN își pun amprenta și asupra peisajului natural prin modificarea, fragmentarea și alterarea acestuia[526]. Figura 416 oferă o imagine asupra fragmentării peisajului în perioada 2009-2015 (geometria fragmentării este definită ca prezența în areal a suprafețelor urbane acoperite și a infrastructurii de transport - inclusiv drumurile de dimensiune medie).

[526] Pop, O., 2014. "Municipiul Cluj-Napoca - Morfologia, dinamica și estetica peisajului urban", Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

FIGURA 416. Fragmentarea peisajului: starea și tendințele în perioada 2009-2015 în ZMCN

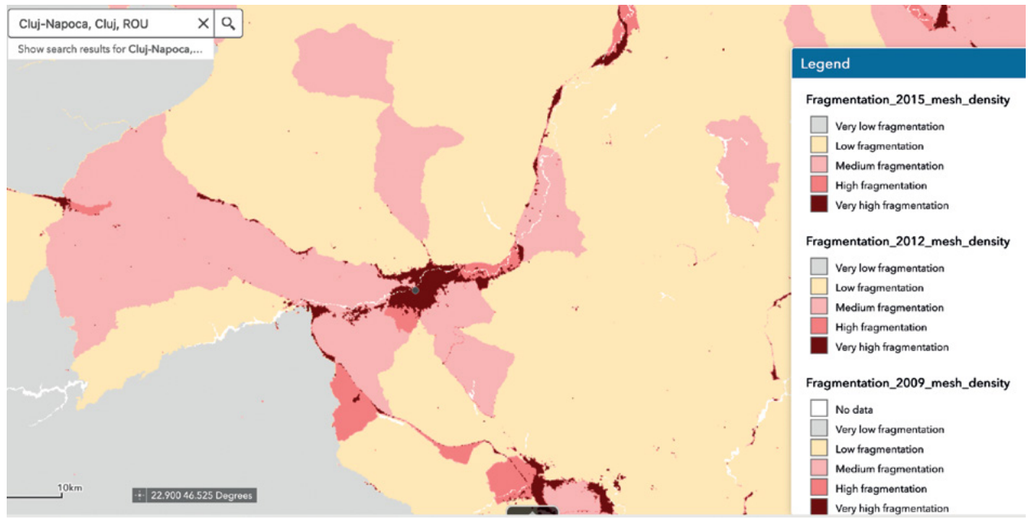

Sursa: Agenția Europeană de Mediu, https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/mobility-and-urbanisation-pressure-on-ecosystems-2/assessment

Un instrument necesar al planificării de mediu în context metropolitan este realizarea registrului spațiilor verzi din municipiul Cluj-Napoca și localitățile din UAT analizate. În relație cu biodiversitatea și spațiile verzi, la nivel municipal și metropolitan trebuie urmărită creșterea procentului de spațiu verde pe cap de locuitor peste media la nivel național și distribuția echilibrată a spațiilor verzi care să asigure accesul facil al tuturor locuitorilor și îndeplinirea diverselor roluri inclusiv a celor de tip antipoluare, recreere și pro-biodiversitate. În acest sens este necesar un efort puternic investițional și de reglementare cu referire la conservarea spațiilor verzi existente și realizarea unora noi în zonele deficitare din intravilanul unor UAT (Florești, Gilău, Baciu, Apahida) și în cele cu dezvoltare urbană nouă din municipiul Cluj-Napoca; prin aceste măsuri se poate asigura faptul că spațiile verzi există, sunt compacte, au suprafață adecvată și sunt conectate într-o rețea infrastructurală verde unitară.

De pildă, Primăria Cluj-Napoca derulează programul multianual de plantare de copaci cu balot la rădăcină (spre exemplu, în arealul școlilor clujene, în Parcul Central și Baza Sportivă Gheorgheni) și realizarea de aliniamente de copaci pe străzile importante ale municipiului (spre exemplu, străzile Regele Ferdinand, Molnar Piuariu, Bună Ziua, parcul Între Lacuri ș.a.). Demersul proiectelor de amenajare a noilor parcurilor municipale pe 99,1 ha este unul demn de menționat în acest context; în total, municipalitatea clujeană are planificată modernizarea a 120,48 ha de zone verzi urbane. În plus, există și două proiecte de păduri parc, unul în Făget (pe 40 ha deținute de municipalitate) și unul în Hoia (pe 72 ha deținute de Consiliul Județean Cluj). În acest moment, situația proiectelor de amenajare a parcurilor noi (99,1 ha în total) este următoarea[527]:

- Parcul Între Lacuri – Mureșului (1 ha) – finalizat (fonduri europene).
- Parcul Tineretului / Pădurea Clujenilor (21,3 ha) – în șantier de execuție, cu termen de finalizare în toamna lui 2021 (fonduri europene).

[527] Primăria Cluj-Napoca, 2020, https://primariaclujnapoca.ro/spatii-verzi/

- Amenajare malurile Someșului Mic (7 ha) – cu proiect tehnic și licitația de execuție care se va lansa în vara lui 2020 (fonduri europene) - termen estimat pentru începerea lucrărilor este anul 2021.
- Baza Sportivă și amenajarea parcului în arealul „La Terenuri" (4,3 ha) – în șantier de execuție, cu termen de finalizare în toamna anului 2021 (bugetul local).
- Parcul Est (54 ha) – la faza de concurs de soluții pentru contractarea unui proiectant; concursul urmează să fie lansat în mai-iunie 2020 (fonduri de la bugetul local, eventual fonduri europene) – termenul estimat pentru începerea lucrărilor este anul 2022.
- Parcul Bună Ziua (7,8 ha) și Parcul Zorilor (1,2 ha) – sunt la faza de concurs de soluții pentru contractarea unui proiectant, care urmează să fie lansat în 2020 (fonduri de la bugetul local, eventual fonduri europene) - termenul estimat pentru începerea lucrărilor este anul 2022.
- Parcul Coridorul Canalul Morii, tronson Parcul Rozelor (2,5 ha) – există un concept de amenajare, urmează predarea studiului de fezabilitate, aprobarea lui și lansarea licitației de proiectare și execuție (fonduri de la bugetul local), termenul estimat pentru începerea lucrărilor este anul 2021.

În prezent, parcurile și spațiile verzi modernizate sau în curs de modernizare (18,5 ha) din municipiul Cluj-Napoca sunt următoarele:

- Parcul Feroviarilor (5,3 ha) – cu proiect predat, urmează să se lanseze licitația de execuție în 2020 (resurse de la bugetul local); lucrările **de amenajare ar putea demara în toamna lui 2020, iar parcul urmează să fie terminat în următorii 2 ani.**
- Parcul Armătura (3,2 ha) – cu proiect tehnic existent, urmează licitația de execuție care se va lansa în vara lui 2020 (fonduri europene); **începerea lucrărilor este programată în anul 2021.**
- Parcul Cetățuie (10 ha), aflat în proprietate publică – este în faza de proiectare (fonduri de la bugetul local, eventual fondurieuropene**); începerea lucrărilor este programată în anul 2022.**

Alte parcuri mici (2,98 ha) **intră de asemenea în proces de modernizare din anul 2020 (fonduri proprii sau eruropene)**; astfel, Primăria Cluj-Napoca pregătește modernizarea Parcului Caragiale și a parcului de pe Canalul Morii (zona Farmec).

În acest context, se vor avea în vedere și variante neconvenționale de creștere a suprafeței verzi, cum este utilizarea acoperișurilor, fațadelor de clădiri, grilajelor cu gazon în loc de suprafețe asfaltate etc. Ca atare, trebuie revizuite practicile de deratizare și dezinsecție pentru a reduce afectarea biodiversității și luate măsuri, inclusiv constructive, de favorizare a traiului și migrației faunei naturale în oraș - în special păsări, lilieci, mamifere, amfibieni ș.a. Trebuie avut în vedere faptul că expansiunea urbană generează creșterea nivelului poluării fonice și luminoase aspecte care afectează comportamentul și disturbă comunicarea speciilor de păsări și mamifere[528].

[528] Universitatea "Babeș-Bolyai" Cluj-Napoca. 2013. "Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca – Diagnoza problemelor de mediu și analiza SWOT - analiza preliminară"

Deși ariile naturale protejate (ex. rețeaua europeană Natura 2000) și biodiversitatea rămân nucleul de bază al unei infrastructurii verzi metropolitane, acestea sunt mai mult decât un instrument de abordare științific, protecționist și conservativ. Infrastructura verde urbană și metropolitană poate permite și amplifica conectivitatea între ariile naturale protejate, între acestea și peisajul neprotejat din proximitate, între spațiile verzi urbane și cele rurale ș.a. și oferă o serie de beneficii reale cum ar fi creșterea rezilienței urbane la schimbările climatice, reglarea inundațiilor și secetelor, diminuarea eroziunii terenurilor, îmbunătățirea sănătății și bunăstării umane, creșterea calității vieții și mediului. Zonele naturale reprezintă toate arealele cu potential recreativ și caracter natural, fiind în acest sens diferite de spațiile verzi definite în OM 1549/2008. Valorificarea zonelor naturale cu potențial recreativ se poate realiza prin intermediul acestor rețele verzi și albastre iar accesibilitatea facilă a locuitorilor ZMCN și ai municipiului Cluj-Napoca la infrastructura verde-albastră este un element cheie al conceptului de conectare om-natură în spațiile intens urbanizate și antropizate din spațiul european. Distribuția populației și accesibilitatea acesteia la zonele naturale (verzi și albastre) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca este prezentată în figurile 27 și 28[529]. Un studiu recent[530] identifică Grădina Botanică, Cetățuia și Parcul Central ca fiind trei obiective majore de atractivitate turistică din municipiul Cluj-Napoca, iar infrastructura verde (spații verzi, parcuri, flori, copaci) și peisajele memorabile sunt elementele esențiale care definesc un oraș de nota 10 în contextul european actual.

FIGURA 417. **Distribuția și accesibilitatea spațiilor verzi în Zona Metropolitană Cluj-Napoca**

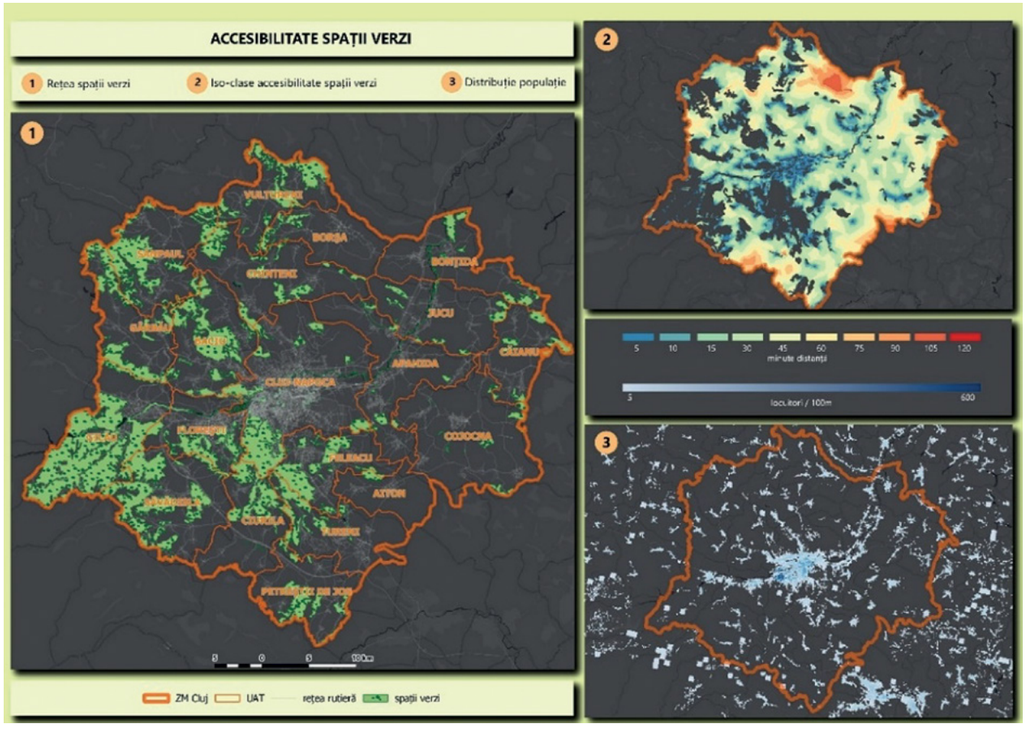

Sursa: Raport privind metodologia de lucru folosită în exprimarea indicatorilor de mediu stabiliți pentru a fi utilizați în cadrul Politicii Urbane a României, Autori: I.-S. Pascu și C. Corpade, 2020

[529] Raport privind metodologia de lucru folosită în exprimarea indicatorilor de mediu stabiliți pentru a fi utilizați în cadrul Politicii Urbane a României, autori: Ionuț-Silviu Pascu și Ciprian Corpade, 2020.
[530] Banca Mondială. 2017. Atractivitate Cluj-Napoca, Raport de cercetare, worldbankgroup-my.sharepoint.com

FIGURA 418. **Distribuția și accesibilitatea spațiilor albastre în Zona Metropolitană Cluj-Napoca**

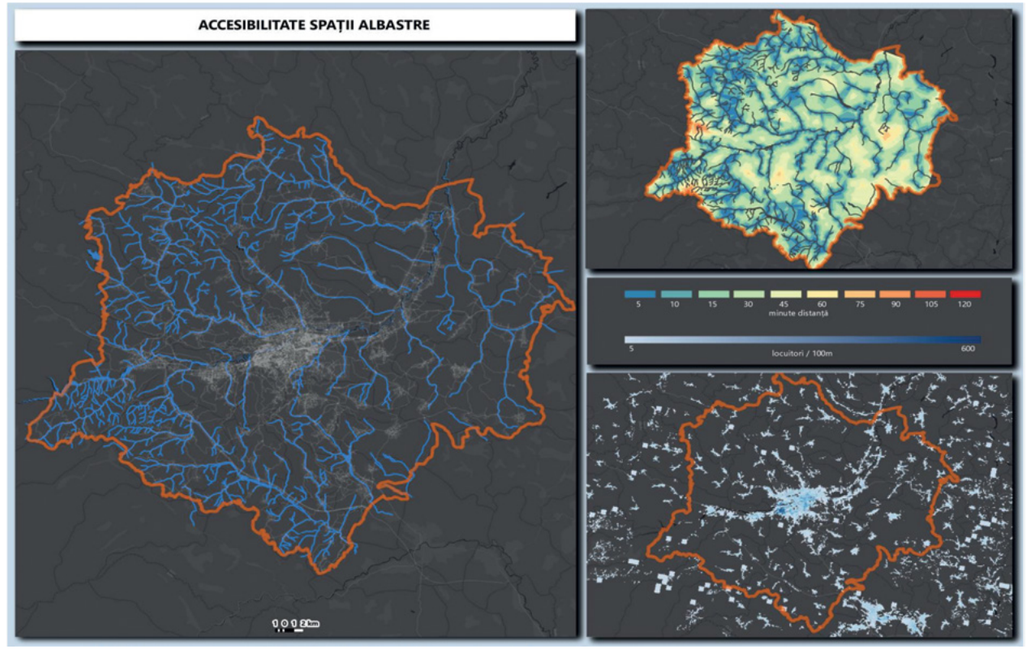

Sursa: Raport privind metodologia de lucru folosită în exprimarea indicatorilor de mediu stabiliți pentru a fi utilizați în cadrul Politicii Urbane a României, Autori: I.-S. Pascu și C. Corpade, 2020

Managementul conservativ al siturilor Natura 2000 este un exemplu în acest sens, însă nu unul suficient; ariile naturale protejate de interes județean și local ar trebui să beneficieze de o atenție similară în contextul unei strategii integrate de dezvoltare urbană. Un exemplu în acest sens este demersul de a identifica, carta și populariza arbori remarcabili (unii cu potențial de a deveni monumente ale naturii) derulat și în ZMCN. Arborii bătrâni, cu potential de conservare și valorificare, sunt prezenți în zonele împădurite din ZMCN, acolo unde se pot remarca câteva exemplare remarcabile pentru anumite specii, precum cireșul sălbatic, fagul sau paltinul de munte[531].

O atenție specială trebuie acordată terenurilor cu destinație forestieră (împădurite) situate pe teritoriul administrativ al municipiului Cluj-Napoca, în extravilan, în scopul conservării calității mediului, stabilizării terenurilor, conservării și protejării ecosistemelor forestiere (Figura 419, 420 și 418)[532]. Acestea rămân vulnerabile la presiuni și amenințări antropice generate de activități urbane recente ș.a. În ultimii ani s-au înregistrat tăieri însemnate de material lemnos în UAT-urile Florești, Cluj-Napoca, Baciu, Ciurila, Gilău și Feleacu; multe dintre aceste tăieri sunt datorate dezvoltărilor imobiliare ce au avut loc adesea inadvertent și necontrolat, ducând la apariția unor conflicte locale de mediu, potențiale sau reale (Pădurea Hoia, Pădurea Făget). Presiunile antropice actuale au crescut în intensitate şi sunt în legătură directă cu continuitatea sau dispariția suprafețelor de teren acoperite cu vegetație forestieră.

[531] ***. 2020. "Conservarea și sustenabilitatea arborilor bătrâni din România"(link: https://arboriremarcabili.ro/)
[532] http://cluj.gardaforestiera.ro/?section=articolePage&idCapitol=161

FIGURA 419. Harta densității coronamentului pădurilor din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)

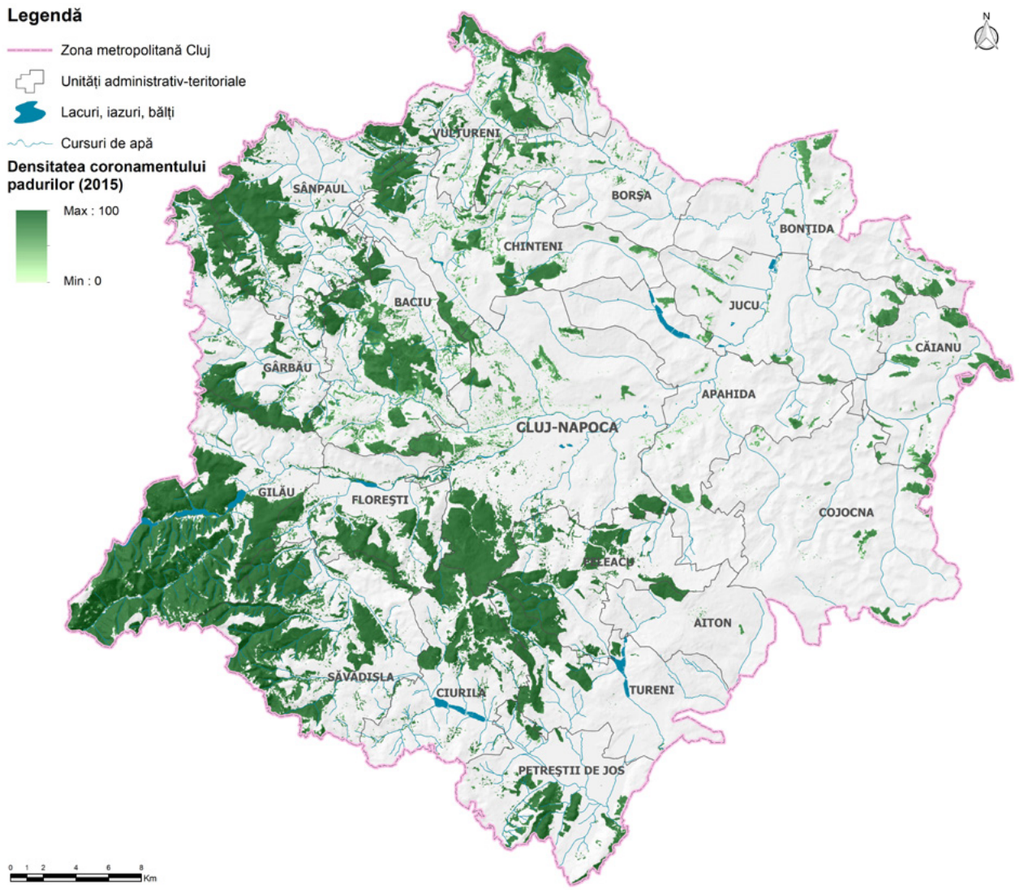

Sursa: Prelucrare proprie, Densitatea coronamentului pădurilor (2018), Copernicus Image,
Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Pentru ZMCN, aspectele ecologice și de conservare a biodiversității prioritare în acest moment sunt: (a) protecția și conservarea habitatelor și speciilor cu rol esențial în păstrarea biodiversității și (b) crearea unor coridoare ecologice care să asigure continuitatea ariilor naturale protejate și compacte (nefragmentate) în afara limitelor municipiului Cluj-Napoca (Pădurea Făget în UAT Feleacu și Pădurea Hoia în UAT Baciu).

Fondul forestier se află într-un proces generat de schimbările pe care societatea actuală le parcurge. Peste jumătate din pădurile din România sunt clasificate ca având funcții speciale de protecție (protecția solului, protecția apelor, protecția climei, conservarea faunei sălbatice și funcții de recreere), iar restul pădurilor au funcții de producție și protecție. În afara funcțiilor de protecție și de producție pădurile mai îndeplinesc și alte funcții cum sunt: recreerea și vânătoarea, protecția împotriva inundațiilor (prin reglarea circuitului apei în natură), conservarea biodiversității (în special a habitatului faunei sălbatice), atenuarea modificărilor climatice (prin sechestrarea carbonului în sol), funcția estetică și cea culturală.

FIGURA 420. Harta suprafețelor forestiere din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)

Sursa: Prelucrare proprie, Densitatea coronamentului pădurilor (2018), Copernicus Image,
Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Procesul de retrocedare a terenurilor forestiere a generat o diversificare a formelor de proprietate, acesta fiind în continuare un factor important, cu intensitate și efecte ce vor putea fi evaluate abia dupa o perioadă lungă de timp. Tăierile ilegale de arbori constatate în anul 2017 în pădurile proprietate publică a statului și din cele aparținând persoanelor fizice și juridice s-au menținut la nivelul ultimilor ani, ca urmare a aplicării prevederilor Regulamentului (UE) nr. 995/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 20 octombrie 2010 de stabilire a obligațiilor ce revin operatorilor care introduc pe piață lemn și produse din lemn („due diligence") și prin adoptarea unor măsuri de întărire a capacității instituționale de control prin înființarea Gărzilor forestiere. Inițierea dezvoltării sistemului informatic integrat de urmărire a materialelor lemnoase SUMAL[533], operaționalizarea Sistemul Informatic de Monitorizare și Management Forestier (FMIMS) și dezvoltarea sistemului "Radarul Pădurilor"[534], de alertare a instituțiilor cu responsabilități în materie, a avut ca efect diminuarea fenomenului infracțional din silvicultură[535].

[533] http://apepaduri.gov.ro/sumal-2/
[534] https://www.sts.ro/ro/radarul-padurilor
[535] http://apepaduri.gov.ro/wp-content/uploads/2014/07/Starea-p%C4%83durilor-%C3%AEn-anul-2017.pdf

FIGURA 421. Harta suprafețelor forestiere (păduri de foioase și de conifere) din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (anul 2018)

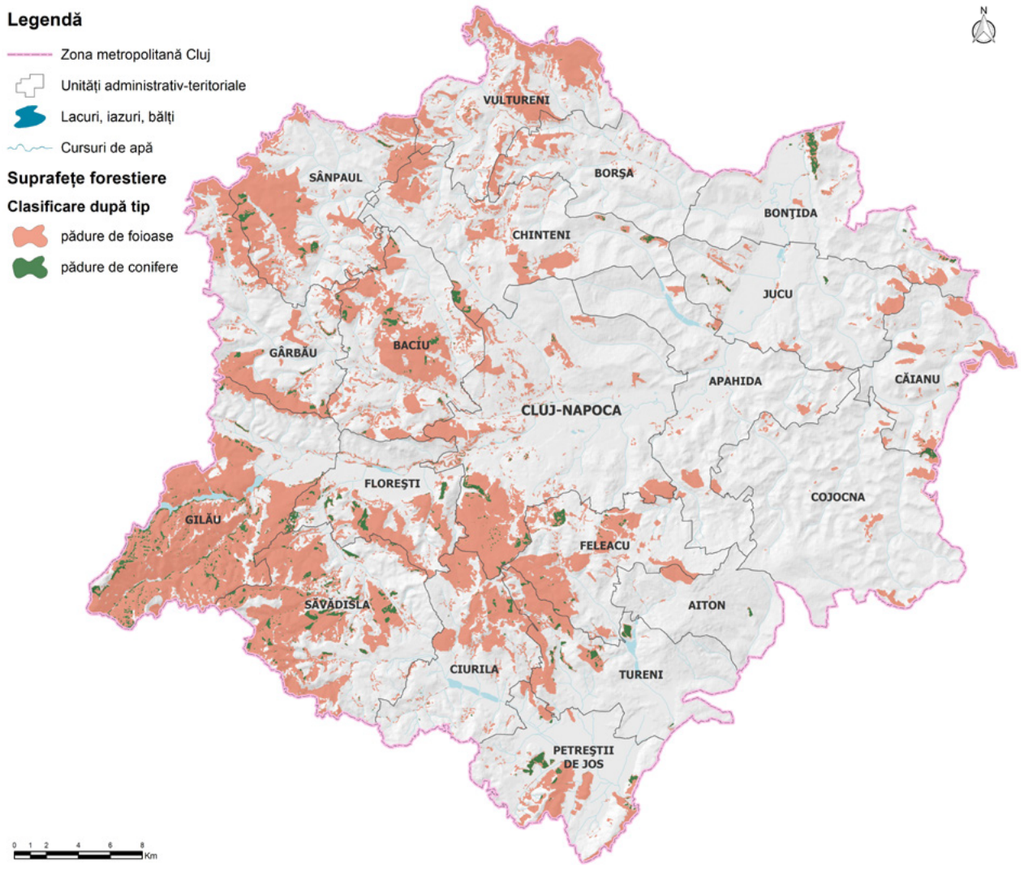

Sursa: Prelucrare proprie, Densitatea coronamentului pădurilor (2018), Copernicus Image, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Starea de sănătate a pădurilor este evaluată prin sistemul de monitoring forestier care o estimează ca fiind bună. Cu toate acestea, rapoartele de mediu realizate de APM Cluj între 2014 și 2019 semnalează atacuri de ipidae și areale afectate de doborâturi și rupturi de vânt și zăpadă[536,537]. Arboretele sunt afectate de asemenea de fenomene de uscare și de degradare în special datorate secetelor prelungite, poluării industriale și transfrontieră, pășunatului abuziv, tăierilor ilegale, incendiilor de vegetație, amenajărilor urbanistice ș.a.m.d. În Zona Metropolitană Cluj-Napoca sunt recomandate în continuare acțiunile de regenerarea pădurilor, prevenirea și combaterea tăierilor ilegale și administrarea în regim silvic a întregului fond forestier, reconstrucția ecologică a a terenurilor care si-au pierdut parțial sau total capacitatea de producție forestieră, valorificarea durabilă a pădurii și a resurselor acesteia[538].

[536] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"
[537] http://www.anpm.ro/web/apm-cluj/rapoarte-lunare1
[538] https://cluj.rosilva.ro/

6.13.5. Calitatea solurilor și siturile contaminate

6.13.5.1. Terenurile degradate

Ocuparea terenului prin extinderea urbană și a infrastructurii respective este, în general, ireversibilă și conduce la impermeabilizarea solului ca urmare a acoperirii terenurilor cu locuințe, drumuri și alte lucrări de construcții. Terenurile sunt afectate de diverși factori limitativi dintre care menționăm eroziunea solului datorată apei (eroziunea de suprafață și de adâncime), sărăturarea (naturală), reacția acidă (acidifierea), alunecările de teren și aprovizionarea cu fosfor. Există un deficit istoric de apă cu care se confruntă versanții cu expoziție sudică, sud-estică și sud-vestică din Câmpia Transilvaniei, situație care contribuie la degradarea solurilor și ecosistemelor. Remarcăm și faptul că în statisticile aceleiași instituții se contorizează un sfert din terenurile agricole ale județului rămase necultivate[539].

Procesele geomorfologice actuale, de versant (în special alunecările de teren, șiroirea, pluvio-denudarea, torențialitatea) sunt favorizate de litologie, relieful existent, condițiile climatice, utilizarea terenurilor și afectează suprafețe extinse de teren în ZMCN (Figura 422). Pe teritoriul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca (1.740 km^2) există sute de alunecări de teren (alunecări în brazde, alunecări lenticulare, alunecări de tip curgere și alunecări de tip glimee. În urma observațiilor realizate în teren și de pe imagini de teledetecție au fost identificate 811 alunecări de teren, care au o suprafață însumată de circa 94,7 km^2 (5,4% din suprafața ZMCN); suprafața medie a unei alunecări este de 0,11 km^2. La nivel de UAT, cele mai multe alunecări de teren sunt prezente pe teritoriul celor din partea centrală (Cluj-Napoca și Feleacu), estică (Aiton, Cojocna, Apahida, Căianu și Jucu) și nordică (Chinteni, Borșa și Vultureni), suprapuse subunităților morfostructurale ale Depresiunii Transilvaniei cunoscute sub denumirea de Podișul Someșan și Câmpia Transilvaniei[540]. Pentru partea vestică (Sânpaul, Gârbău și Gilău) și sudică (Săvădisla, Ciurile și Petrești de Jos), suprapuse Depresiunii Hășdate-Vlaha și contactului cu Munții Apuseni (extremitatea estică a Munților Gilăului și Muntele Mare) prezența alunecărilor este mult mai redusă, iar suprafețele ocupate de acestea prezintă valori mici.

UAT Cluj-Napoca are areale numeroase afectate de alunecări de teren, inclusiv la nivelul intravilanului care în ultimii zece ani s-a estins foarte mult; un exemplu este nordul și estul Dealului Feleac, cartierele Gruia, Lomb, Iris, Mănăștur, Borhanci și Făget, unde există alunecări de teren active sau reactivate (Figura 420). Pe teritoriul municipiului au fost identificate 82 alunecări de teren, cu o suprafață de 23,3 km^2 (13% din suprafața acesteia, de 179,5 km^2); suprafața medie a unei alunecări este de 0,28 km^2.

În cazul alunecărilor de tip glimee (vechi, masive și stabilizate), chiar dacă se consideră că au paturile de alunecare inactive, componentele lor (râpa de desprindere și monticolii) sunt afectate de procese geomorfologice actuale de tipul alunecărilor superficiale și al scurgerii apei pe suprafețe înclinate (ex. Fânațele Clujului, Sălicea, Aiton, Borșa-Cătun, Șoimeni, Vultureni, Făureni ș.a.)[541,542]. De pildă, alunecarea de tip glimee de la Fânațele Clujului are o suprafață de circa 300 ha, iar alături de aceasta pe versanții Văii Calde mai sunt alte alunecări de teren a căror suprafață depășește câteva zeci de ha.

[539] Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Cluj. 2019. „Situația solurilor la nivelul județului Cluj". (Coord. Prof. dr. Teodor Rusu). Cluj-Napoca
[540] Roșian, Gh., Horvath, Cs., 2019. GIS for spatial landslide distribution analysis in the Transylvanian Depression, Risks and Catastrophes Journal, 24(1).
[541] Roșian, Gh., Horvath, Cs., Muntean, L., Baciu, N., Arghiuș, V., Maloș, C., Măcicășan, V., 2018. Analysing landslides spatial distribution using GIS. Case study: Someșan Plateau, Ecoterra, Vol. 15, nr. 1.
[542] Roșian Gh., Horvath Cs., Muntean, L., Mihăiescu, R., Arghiuș, V., Maloș, C., Baciu, N., Măcicășan, V., Mihăiescu, T., 2016. Analysing Landslides Spatial Distribution Using GIS. Case study: Transylvanian Plain, ProEnvironment.

FIGURA 422. Harta distribuției alunecărilor de teren din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

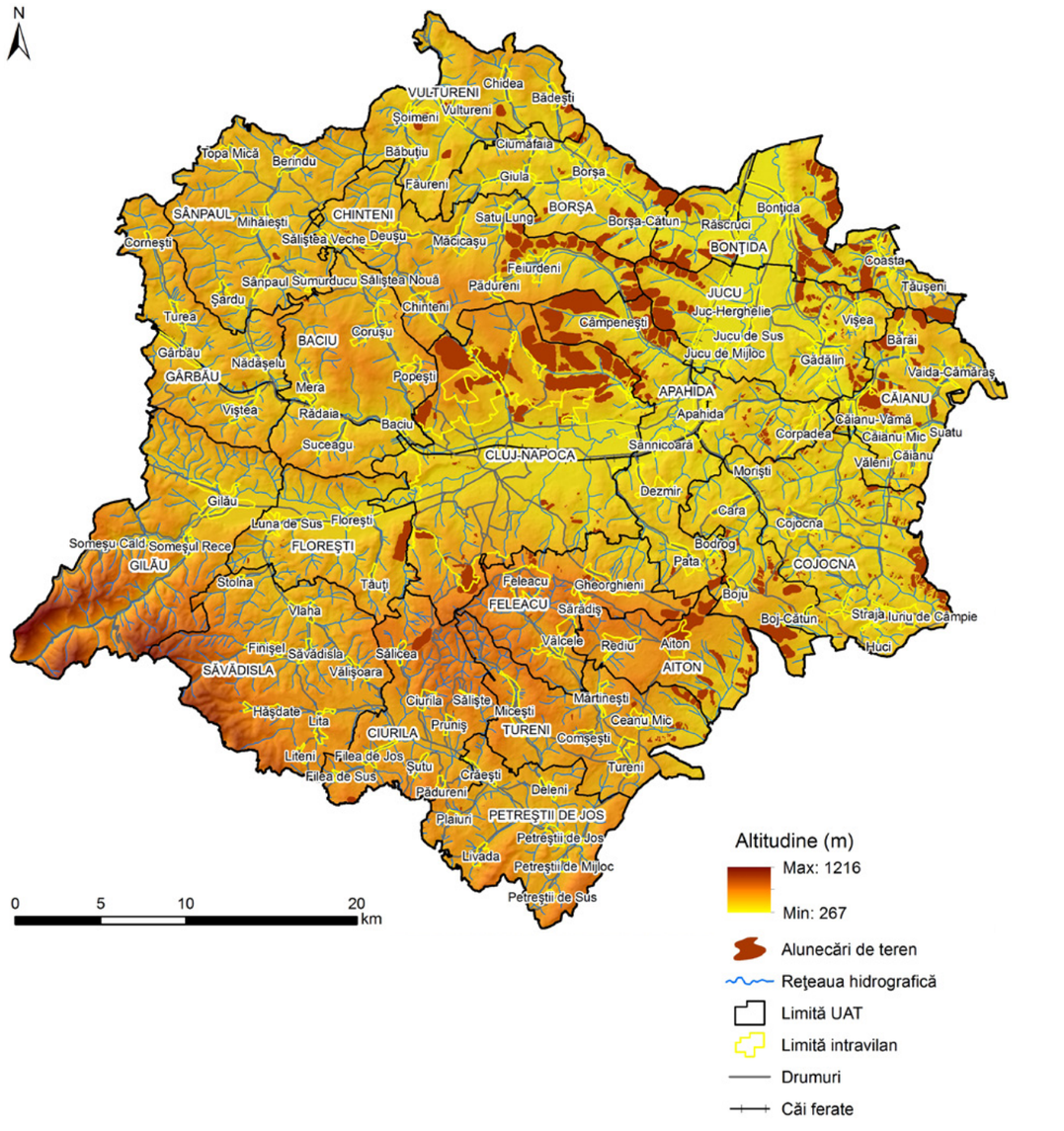

Sursa: Harta distribuției alunecărilor de teren din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (Roșian și Horvath, 2019)

Conform PATN Secțiunea V, pe întreg teritoriul zonei metropolitane există un potențial mediu-ridicat de manifestare a alunecărilor de teren (Cluj-Napoca, Aiton, Apahida, Baciu, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Gârbău, Sânpaul, Tureni și Florești). În zona municipiului Cluj-Napoca au fost identificate peste 23 de areale de instabilitate din punct de vedere al hazardelor geologice și geomorfologice, pe o suprafață totală de 5,258 kmp. Arealele susceptibile la apariția alunecărilor de teren din zona metropolitană și de pe teritoriul UAT Cluj-Napoca sunt menționate în figurile 34 și 35.

FIGURA 423. Harta distribuției alunecărilor de teren din UAT Cluj-Napoca

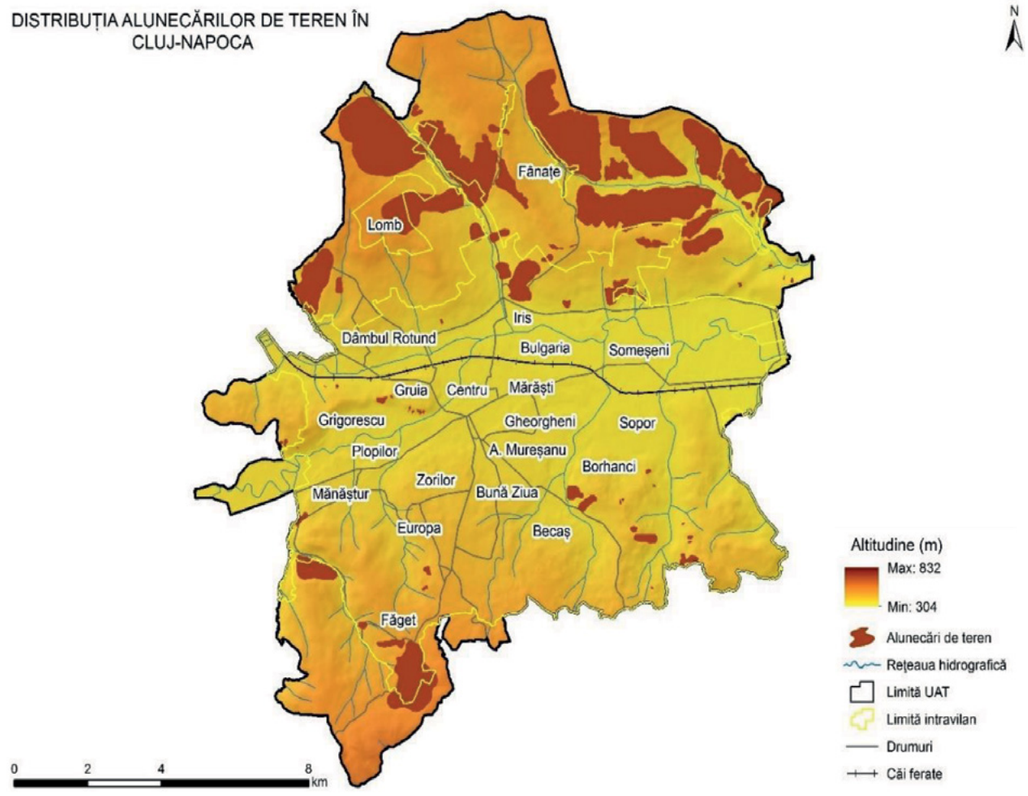

Sursa: Harta distribuției alunecărilor de teren din UAT Cluj-Napoca (Roșian și Horvath, 2019)

FIGURA 424. Harta susceptibilității la alunecări de teren în Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2020)

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Din punct de vedere al riscurilor seismice, ZMCN se încadrează în zona de intensitate seismică 6 pe scara MSK, cu o perioadă medie de revenire de 100 de ani, fiind astfel într-una din zonele din România cu cel mai scăzut risc seismic (PATN Secțiunea V)[543].

Lucrări importante de combatere a eroziunii terenului și de eliminare a excesului de umiditate au fost derulate în ultimii 5 ani în UAT Cluj-Napoca, Baciu, Florești, Apahida, Jucu, Petrești de Jos, Ciurila, Feleacu, Chinteni și Tureni[544]. ANIF Cluj are următoarele lucrări de desecare și combatere a eroziunii (CES) în patrimoniu:

- Desecări și CES: Feiurd Inferior, Gădălin, Gădălin Superior, Mărăloiu, SDE Cluj, Tocbești, Valea Căianului, Valea Cojocnei, Valea Hășdății, Valea Mare Cluj, Valea Soporului, Valea Zăpodiei.
- Doar CES: Plantație Pomi Înfrățirea Cluj, Becaș, Chinteni, Cluj Nord, Dealul Feleacului, Feiurd Inferior, Feiurd Superior, Florești-Gârbău, Jucu-Răscruci, Murători, Micești, Nadăș-Mera, Popești, Șoimeni-Budei, Someș Mal Drept, Somes Mal Stâng, Suceag, Turea-Băgara, Valea Borșa Cristorel, Valea Borșa Fundatura, Valea Mare Șard-Nădășel, Valea Mihăiești-Sumurduc, Valea Racilor Superior, Valea Racilor Mijlociu și Inferior, Viștea-Gârbîu, Valea Tifrei-Țopa.

[543] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiunea Aprilie 2017
[544] ANIF Cluj. 2019. „Raport privind lucrările de desecare si de combatere a eroziunii solului în județul Cluj".

FIGURA 425. Harta susceptibilității la alunecări de teren în municipiul Cluj-Napoca (2020)

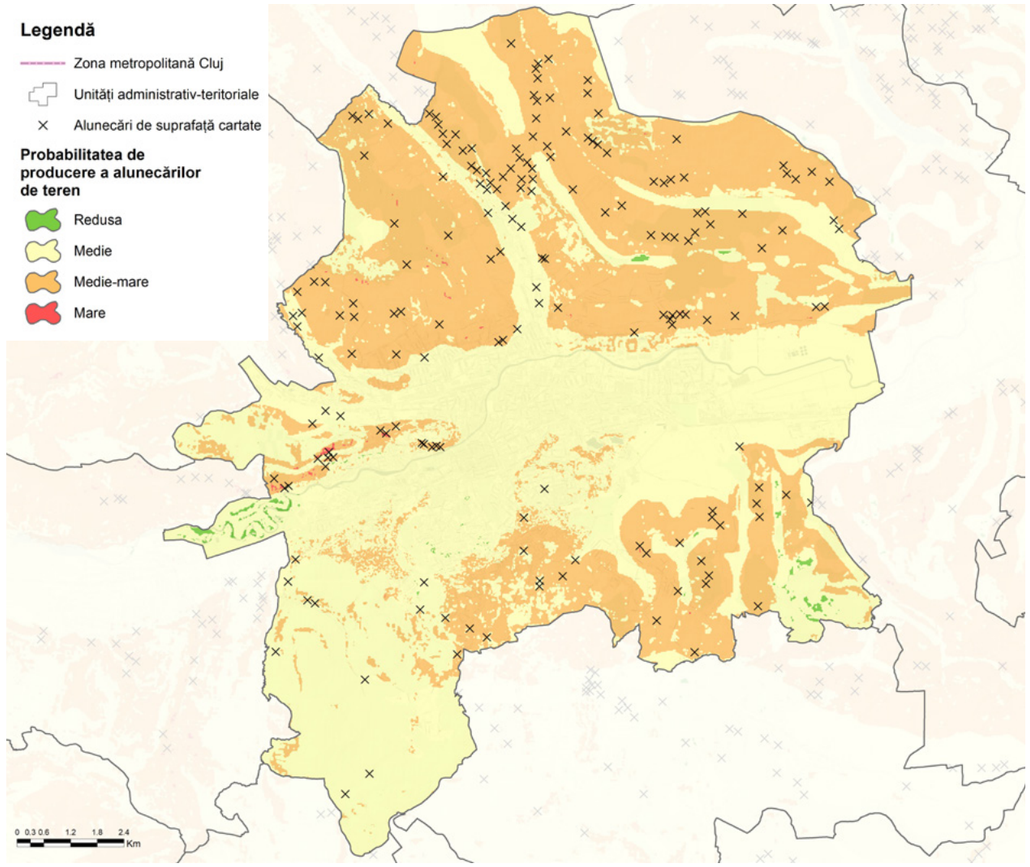

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Toate acestea sunt vechi (30-40 de an) iar singura reabilitată recent este Valea Borșa, pe circa 3000 ha. Regularizări de albii sunt pe cursurile de apă: Gădălin (10 km), Turea, (7 km), Apahida, Someșul Mic (amonte de podul Garibaldi, pe 6,5 km), Bărăi (6 km). Apărări de maluri sunt pe Someșul Mic (în Cluj-Napoca, pe 7,2 km). În schimb, conform ABA Someș-Tisa există eroziuni și alunecări de mal la Jucu și iar Valea Suceag este colmatată.

Modul de utilizare a terenurilor în UAT-urile din ZMCN subliniază diversitatea potențialului agricol, atât din punct de vedere al plantelor de cultură, cât și din punct de vedere pomicol (de pildă, suprafață importantă ocupată de livezi pe teritoriul administrativ al municipiului Cluj-Napoca) și din punct de vedere al creșterii animalelor (a se vedea suprafața ocupată de pășuni și fânețe, în special în comuna Gilău). Terenurile degradate și neproductive rămân o problemă serioasă care necesită lucrări de împădurire, cele mai mari suprafețe ale acestora regăsindu-se în UAT Cluj-Napoca, Apahida, Feleacu și Florești. Considerăm că o mare parte din aceste tipuri de terenuri trebuie să fie reabilitate și reîmpădurite astfel încât să permită reintegrarea lor în circuitul natural, ecologic și peisagistic local.

Spre exemplu, în structura totală a fondului funciar (173.878 ha), pădurile și vegetația forestieră aveau o pondere de 17,78% (30.923 ha), apele și bălțile (zonele umede) de 1,5% (2642 ha) iar terenurile degradate și neproductive de 5,78% (10.065 ha) (sursa datelor: INSSE-TEMPONLINE, 2020). Suprafața pădurilor și vegetației forestiere, a terenurilor ocupate cu ape și bălți (zonele umede), a terenurilor degradate și neproductive din totalul suprafeței fondului funciar (în ha) este menționată în tabelul 105.

Modul de utilizare a terenului este un aspect cheie pentru implementarea unei strategii de mediu, deoarece modificările în clasele de folosință pot influența semnificativ calitatea solurilor, calitatea aerului, calitatea apelor de suprafață, starea peisajului natural, starea habitatelor și speciilor de interes conservativ ș.a. (Figura 426). Este de remarcat faptul că în municipiul Cluj-Napoca în perioada 2014-2018, suprafața ocupată de terenuri cu destinație agricolă (pășuni și fânețe) nu s-a redus, deoarece acest lucru este interzis prin lege. Nici suprafața terenurilor cu destinație forestieră nu a înregistrat reduceri, fiind respectată legislația silvică care interzice reducerea suprafeței fondului forestier național[545].

FIGURA 426. Terenurile degradate și neproductive în ZMCN (Corine Land Cover/CLC 2018)

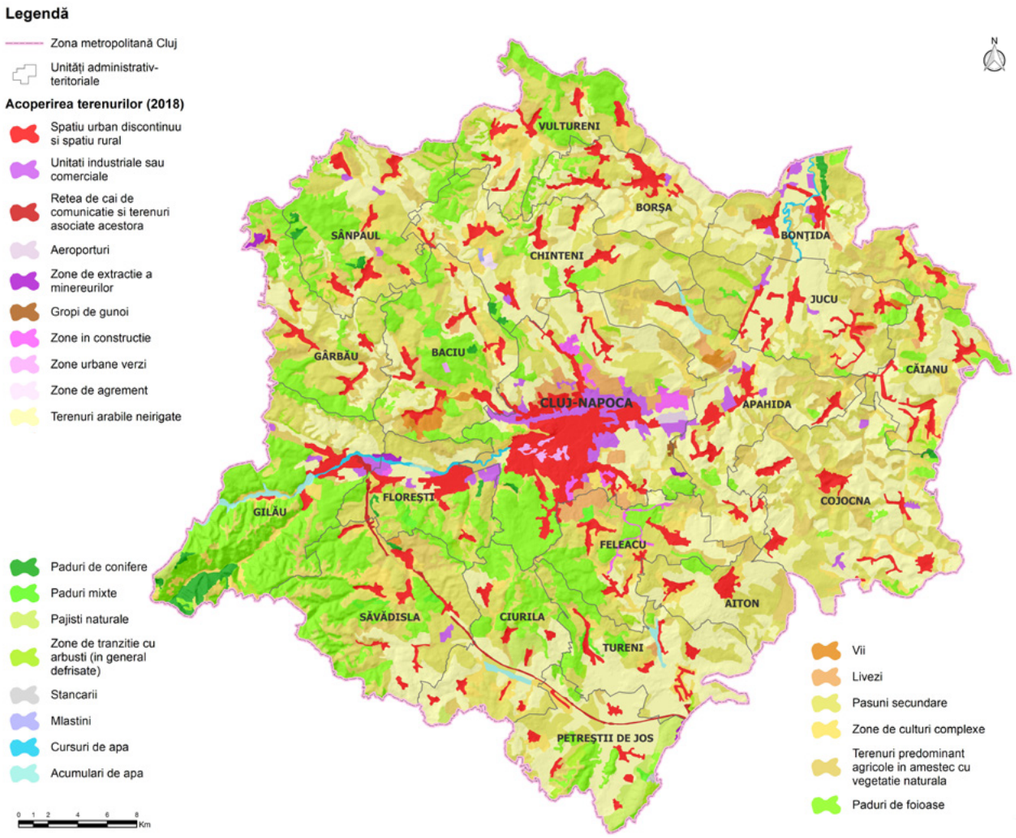

Sursa: Corine Land Cover 2018; Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

[545] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018".

TABEL 101. Suprafața terenurilor degradate și neproductive în ZMCN în anul 2018

SIRSUP	UAT	Suprafața fondului funciar (ha)	Păduri și altă vegetație forestieră (ha)	Ocupată cu ape, bălți (ha)	Terenuri degradate si neproductive (ha)
54975	**Cluj-Napoca**	17953	2826	525	1592
55598	**Aiton**	4527	187	55	329
55687	**Apahida**	10602	267	145	1810
55838	**Baciu**	8751	2244	85	462
56210	**Bonțida**	8038	740	115	524
56265	**Borșa**	6162	223	46	231
56354	**Căianu**	5511	634	69	225
56988	**Chinteni**	9651	1297	162	667
57225	**Ciurila**	7222	813	314	217
57350	**Cojocna**	13864	390	38	193
57582	**Feleacu**	6079	2084	68	118
57706	**Florești**	6092	1207	89	215
57948	**Gârbău**	7215	1578	382	403
57902	**Gilău**	11722	6322	81	482
58259	**Jucu**	8513	490	28	976
58918	**Petrești de Jos**	7261	1019	90	160
59586	**Sânpaul**	9322	2871	78	192
59327	**Săvădisla**	11004	3131	112	105
59764	**Tureni**	7404	1303	160	87
60099	**Vultureni**	6985	1297	525	1077
Total	-	**173878**	**30923**	**2642**	**10065**

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la INS (Baza de date INS TEMPO Online, 2020)

6.13.5.2. Starea și calitatea solurilor

Evoluția solurilor la nivelul ZMCN este influențată de combinația unor factori naturali și antropici. Factorii naturali sunt clima - în special precipitațiile, vântul, seceta și relieful. Solul este vulnerabil la climă datorită precipitațiilor cu caracter torențial care spală solul, acesta pierzându-și calitățile fertile; tot ce este spălat de precipitații afectează lacurile, așezările și căile de comunicații. Lista factorilor antropici este mai lungă, aceasta cuprinzând: tehnologiile agricole neadecvate, agresiunea urbană și componenta socială (îmbătrânirea populației, lipsa de interes pentru rural a tinerilor), lipsa infrastructurii și defrișarea pădurilor. Există o tendință de scădere a suprafețelor terenurilor degradate și neproductive care poate fi explicată prin creșterea nevoilor de suprafețe agricole, dar și a influenței antropice (căi de comunicație sau spații construite)[546].

[546] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

Calitatea terenurilor se referă atât la fertilitatea solului, cât și la modul de manifestare față de plante a celorlalți factori de mediu (atmosferici, geomorfologici și hidrologici). Toate acestea au ca efect productivitatea diferențiată a terenului. Calitatea terenurilor este reprezentată de favorabilitatea, respectiv nota de bonitare pentru condiții naturale, privind o anumită folosință. În judetul Cluj solul se încadrează preponderant în clasa de calitate III si respectiv IV, ceea ce reprezintă aproximativ 67% din totalul terenurilor agricole. Starea și calitatea solurilor la nivelul ZMCN este gestionată de Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Cluj (OSPA Cluj)[547].

Conform OSPA Cluj (2019), învelișul de soluri la nivelul județului Cluj este următorul: protisoluri 24,98% (litosol 0.25%; aluviosol 24,73%); cernisoluri 10,76% (cernoziom 0,65%; faeoziom 9,32%; rendzină 0,79%); cambisoluri 23,51% (eutricambosol 6,47%; districambosol 17,04%); luvisoluri 30,61% (preluvosol 4,91%; luvosol 25,70%); spodisoluri 4,68% (prepodzol); pelisoluri 1,26% (vertosol); hidrisoluri 1,89% (gleiosol 1,88%; stagnosol 0,01%); salsodisoluri 0,03% (solonceac); antrisoluri 2,28% (erodosol). Astfel, învelișul de soluri oferă o pretabilitate semnificativă și favorabilitate bună și foarte bună pentru culturile agricole de grâu, orz, porumb, rapiță, orzoaică, legume, plante furajere (în zona Cluj-Dej).

Pe teritoriul ZMCN sunt suprapuse câteva zone pedoclimatice cum ar fi cele de la Mociu-Apahida (cu cernoziomuri), Ciurila (cu lovosoluri și rendzine) și Culoarul Someșului (cu soluri aluviale și lăcoviști în sectoarele de luncă și terase aluviale, respectiv preluvosoluri și faeoziomuri, afectate de eroziune pe versanții văilor).

Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare (ANIF) gestionează amenajările agrotehnice și de îmbunătățiri funciare prin Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Someș-Tisa (care administrează 79 de amenajări în județul Cluj)[548]. Acestea sunt derulate și vizează:

- Lucrările din amenajările de irigații care cuprind prize, stații de pompare de bază - inclusiv cele reversibile, statii de repompare, canale și conducte de aducțiune, transport și distribuție a apei de irigații până la stațiile de pompare de punere sub presiune, inclusiv construcțiile hidrotehnice și instalațiile aferente, stațiile de pompare de punere sub presiune, rețele interioare de irigații formate din conducte, construcțiile hidrotehnice și instalațiiie aferente;

- Lucrările din amenajările de desecare cu evacuare prin pompare și/sau gravitațională ce cuprind canale colectoare, principale, secundare, canale de desecare de ordin inferior (terțiare) cu stațiile de pompare și constructiile hidrotehnice aferente și rețeaua de drenaj subteran compusă din drenuri absorbante și colectoare;

- Lucrări din amenajările pentru combaterea eroziunii solului, care cuprind lucrări de combatere a eroziunii de adâncime prin baraje, traverse, praguri, consolidări de mal, ziduri de sprijin, plantații antieroziunale a eroziunii de suprafață prin terase, benzi și fâșii înierbate, valuri de pământ și lucrări de evacuare a apei prin captări de izvoare, drenaj închis, canale (de coastă, marginale), debușee și construcții hidrotehnice (căderi, podețe) aferente.

[547] Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Cluj. 2019. „Situația solurilor la nivelul județului Cluj", (Coord. Prof. dr. Teodor Rusu). Cluj-Napoca
[548] Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Cluj. Banca Mondială. 2020.

Lucrările agrotehnice aplicate la nivel metropolitan vizează conservarea apei în sol, evitarea degradării structurii solului, încorporarea resturilor vegetale în sol, prevenirea eroziunii, evitarea compactării solului, realizarea de perdele forestiere și culturi de acoperire, eliminarea excesului de umiditate temporar, evitarea formării hardpanului, favorizarea mineralizării solului ș.a. Acestea sunt importante în condițiile în care solurile pretabile culturilor agricole sunt dezvoltate pe versanții, culmile dealurilor și terasele râurilor, care reprezintă peste 85% din relieful zonei analizate. În perioada 2014-2018, cea mai mare pondere în cadrul lucrărilor de îmbunătățiri funciare o au lucrările de combatere a eroziunii solului.

6.13.5.3. Siturile contaminate

În anul 2018, la nivelul județului Cluj, din baza de date CoSIS rezultă o suprafață totală contaminată sau posibil contaminată de 325.877 m^2. Pe această suprafață există mai multe tipuri de contaminare: situri contaminate istoric (suprafața de 163.772 m^2), situri orfane (suprafață de 13.000 m^2), situri actual contaminate (suprafața de 14.458,5 m^2) și situri potențial contaminate (suprafața de 134.646,5 m^2); din suprafața totală a siturilor contaminate cea mai mare suprafață (circa 50%) o au siturile cu contaminare istorică. La nivelul municipiului Cluj-Napoca există șase situri contaminate și anume:

1. Depozitul de carburanți și lubrifianți al S.C. Ruttrans S.A. (stație de carburanți, poluare cu hidrocarburi petroliere);

2. Depozitul de produse petroliere – Depoul de locomotive CFR Cluj (depozit subteran de motorină și uleiuri, poluare cu hidrocarburi petroliere);

3. Depozitul de deșeuri municipale Pata-Rât (depozitare deșeuri municipale netratate, poluare cu metale grele, fenoli, azotiți, amoniu, cloruri, pesticide și metale grele);

4. Halda de zgură a SC CUG SA (depozit deșeuri inerte, poluarea cu metale grele și cloruri);

5. SC Clujana SA (fabricarea adezivilor și tălpilor artificiale pentru încălțăminte, tăbăcărie, poluarea cu substanțe petroliere și metale grele);

6. Secția SC Elmet SA (atelier de galvanizare, poluare cu metale grele din ape reziduale de proces).

Majoritatea siturilor contaminate se află în partea de nord a municipiului Cluj-Napoca, în zona industrială, în imediata apropiere a Culoarului Someșului Mic (Figura 40); la acestea se adaugă și operatorii SEVESO (conform APM Cluj, 2019). Unitățile industriale care implică pericol de accidente majore dețin depozite de carburanți (Lukoil SA și OMV Petrom SA), depozite de explozibili (Maxam România), depozite de substanțe chimice cu potențial inflamabil ori explozibil (Farmec SA) sau utilizează substanțe corozive, gaze oxidante, prezentând risc major pentru sănătatea umană și pentru mediu. Unitățile SEVESO în ZMCN sunt următoarele: S.C. OMV PETROM S.A. (Cluj-Napoca, Calea Dezmirului nr. 42H, jud. Cluj); S.C. LUKOIL ROMÂNIA S.R.L. (Cluj-Napoca, str. Beiușului, nr.74, jud. Cluj); S.C. MAXAM ROMANIA S.R.L. (Cornești, com. Gârbău, jud. Cluj)[549],[550],[551]. În condițiile în care, la nivel național, nu este finalizată acțiunea de identificare și evaluare a siturilor contaminate este posibil ca numărul de situri contaminate să fie mai mare decât cel prezentat la data întocmirii acestui studiu.

[549] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"
[550] SC URBASOFIA SRL Town and Regional Planning București. 2017. „Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană pentru Zona Metropolitană Cluj-Napoca – perioada de programare 2014-2020", versiunea Aprilie 2017
[551] Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate și mediul. Acordul privind Serviciile de Asistență Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului județean Cluj (P170547)"

FIGURA 427. Harta siturilor contaminate din Zona Metropolitană Cluj-Napoca (2018)

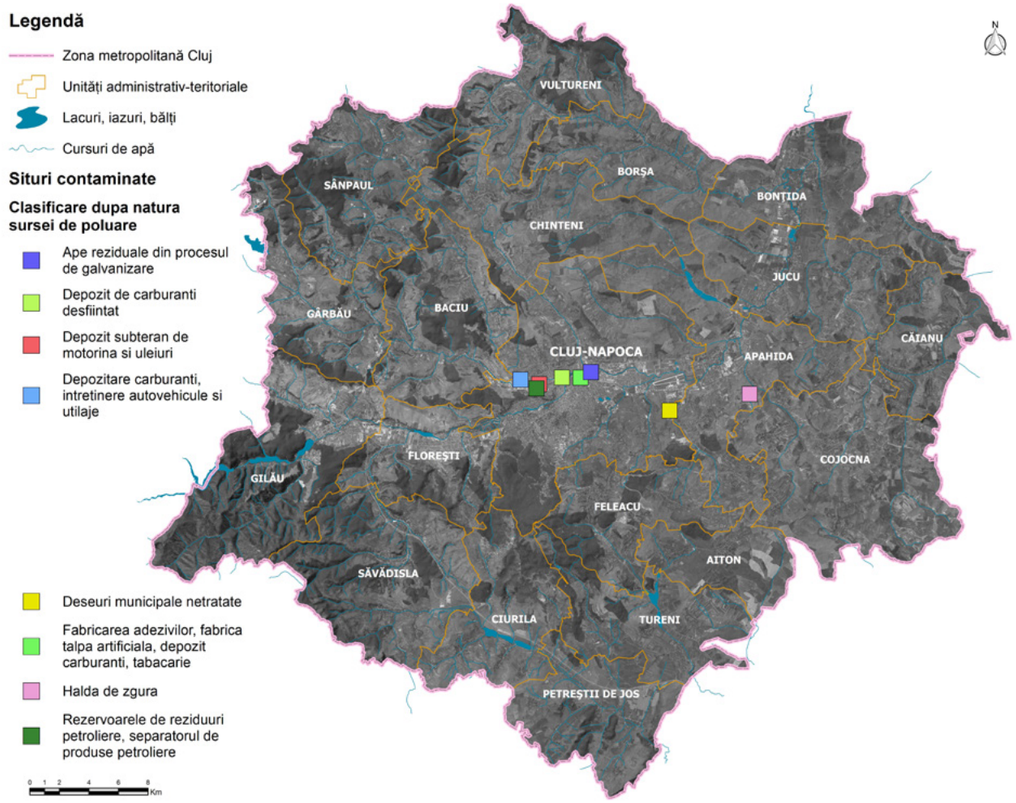

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Ministerul Mediului (www.mmediu.ro); PATJ Cluj - Banca Mondială, Cartografie GIS: C. Moldovan şi B. Dolean, 2020

6.13.6. Gestionarea deşeurilor

Abordarea comunitară şi naţională privind gestionarea deşeurilor are la bază trei principii majore: prevenirea generării deşeurilor; reciclarea şi reutilizarea; îmbunătăţirea eliminării finale şi monitorizarea (Strategia Naţională de Gestionare a Deşeurilor 2014-2020) (PATJ Cluj, Banca Mondială, 2020). La nivelul României există doar un standard care se referă la caracterizarea deşeurilor - SR13493/2004 – Caracterizarea deşeurilor. Metodologie de caracterizare a deşeurilor menajere – ROMECOM, care, ca orice standard naţional care nu este prevăzut în reglementări legislative, are o aplicare voluntară pentru operatorii din domeniu[552].

Gestionarea integrată a deşeurilor a fost în ultimul deceniu cea mai importantă provocare pentru protecţia mediului la nivel municipal şi metropolitan, în condiţiile în care depozitul de deşeuri menajere de la Pata Rât a fost declarat neconform, iar depozitarea deşeurilor a fost parţial sistată în iulie 2010 (SIDU ZMCN, 2017; APM Cluj, 2019). În mod similar, toate depozitele de deşeuri din mediul rural au fost la rândul lor închise. În perioada scursă de la acel moment şi până în anul 2020, deşeurile colectate din ZMC au fost depozitate temporar lângă fostul depozit neconform sau chiar transportate la depozite conforme din alte judeţe, raportându-se mai multe incidente de mediu. Serviciile de colectare şi transport a deşeurilor au fost asigurate de către operatori privaţi, prin contractele de delegare încheiate cu aceştia de către fiecare primărie din ZMCN în parte.

În vederea alinierii la directivele şi legislaţia europeană, UAT-urile din judeţ, inclusiv cele din ZMC, au înfiinţat, încă din anul 2010, o asociaţie de dezvoltare intercomunitară (ADI "Eco-Metropolitan"), în vederea implementării, cu fonduri europene (din POS MEDIU 2007-2013 şi POIM 2014-2020) a unui Sistem Integrat de Management al Deşeurilor. Acesta are la bază documentele de planificare strategică judeţeană în domeniu (Planul Judeţean de Gestiune a Deşeurilor, adoptat în anul 2009 – şi care necesită actualizare) şi este proiectat să funcţioneze integrând toate facilităţile pentru gestionarea deşeurilor municipale existente în judeţul Cluj[553]. Prin aderarea la ADI, CJ Cluj s-a angajat să implementeze proiectul SMID în numele UAT-urilor din judeţ, iar UAT-urile au acceptat să delege, la momentul finalizării proiectului, gestionarea serviciilor de colectare, transport, sortare, tratare şi depozitare a deşeurilor municipale către ADI. Aceasta va aproba regulamentul de salubrizare al judeţului, va concesiona serviciul de colectare, transport, sortare, transfer, tratare şi de depozitare către operatori privaţi de profil în baza unui studiu de oportunitate şi a unor caiete de sarcini, va gestiona relaţia contractuală cu aceştia (inclusiv plăţile), îi va monitoriza şi controla pentru a verifica îndeplinirea clauzelor contractuale etc. Aşadar, odată cu funcţionarea SMID, operatorii care colectează şi transportă deşeurile municipale şi care au contracte cu primăriile vor fi înlocuiţi de către cei selectaţi de către ADI Eco-Metropolitan Cluj.

Proiectul SMID, implementat de CJ Cluj, prevede patru seturi de componente în domeniul gestionării deşeurilor la nivelul judeţului Cluj, şi anume:

- Componenta 1 – Colectarea şi transportul deşeurilor (pe 4 zone de colectare, 3 staţii de transfer, 7820 containere de colectare selectivă);
- Componenta 2 – Tratarea deşeurilor (o staţie de sortare deşeuri fracţie uscată de 92.1000 tone/an, o staţie de tratare mecano-biologică de 206.000 tone/an pentru tratarea şi inertizarea fracţiei umede); echipamentele care vor echipa staţiile de transfer vor fi achiziţionate în 2020;Componenta 3 – Depozitarea deşeurilor (construirea şi operarea unui depozit judeţean conform clasă "b" amplasare în cadrul CMID Cluj-Napoca cu o capacitate de depozitare de aproximativ 216.000 tone/an, respectiv 247.600 mc/an; două celule de depozitare de 7,7 ha şi 17,9 ha) şi închiderea celorlalte depozite urbane din judeţ; acesta este parţial finalizat în 2020 (depozitarea se realizează deja acolo, chiar dacă CMID nu are autorizaţie de mediu, permiţând astfel preluarea deşeurilor menajere de pe platforma temporară a RADP Cluj, care devine astfel operator temporar pentru administrarea şi operarea centrului de deşeuri, acesta fiind practice singurul operator economic care are capacitatea autorizată de a asigura fluxul de deşeuri de 120.000 tone/an);
- Componenta 4 – Asistenţă tehnică şi conştientizare publică ADI Eco-Metropolitan Cluj (2020).

Cele patru zone de colectare din judeţul Cluj sunt aferente fie noului depozit de la Cluj-Napoca, fie instalaţiilor de gestionare a deşeurilor (staţii de sortare şi staţii de transfer) [554] şi anume:

- Zona 1 - acoperă partea centrală şi cea de est a judeţului, deservită de CMID din Cluj-Napoca;
- Zona 2 - acoperă partea de vest a judeţului, deservită de staţia de transfer existentă la Huedin (şi de o mică staţie de sortare);

[552] Pop, N., 2018. „Îmbunătăţirea performanţelor sistemelor de gestiune a deşeurilor menajere. Studiu de caz: Municipiul Cluj-Napoca", Teză de doctorat, Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

[553] Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate şi mediul, Acordul privind Serviciile de Asistenţă Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului judeţean Cluj (P170547)"

[554] Asociaţia de Dezvoltare Intercomunitară Eco-Metropolitan Cluj. 2020. "Sistem de management integrat al deşeurilor în judeţul Cluj" (link: http://www.ecometropolitancluj.ro/)

- Zona 3 - acoperă partea de sud a județului, deservită de stația de transfer de la Mihai Viteazu (și de 2 mici stații de sortare);
- Zona 4 - acoperă partea de nord-est a județului, deservită de stația de transfer de la Gherla (și de o altă mică stație de transfer și o mică stație de compost).

Majoritatea UAT (19 la număr) din ZMCN se află astfel în zona 1 de gestionare a deșeurilor (Cluj) și sunt arondate Centrului de Management Integrat al Deșeurilor (cu depozit conform, stație de sortare și stație de tratare mecano-biologică) stabilit inițial în Feleacu, conform Planului Județean de Gestiune a Deșeurilor – Cluj, cu excepția UAT Petrești de Jos, aflată în zona 3 (Mihai Viteazu) și arondată stației de transfer de la Mihai Viteazu (Figura 428).

FIGURA 428. Zone de gestiune a deșeurilor în județul Cluj (conform SMID Cluj)

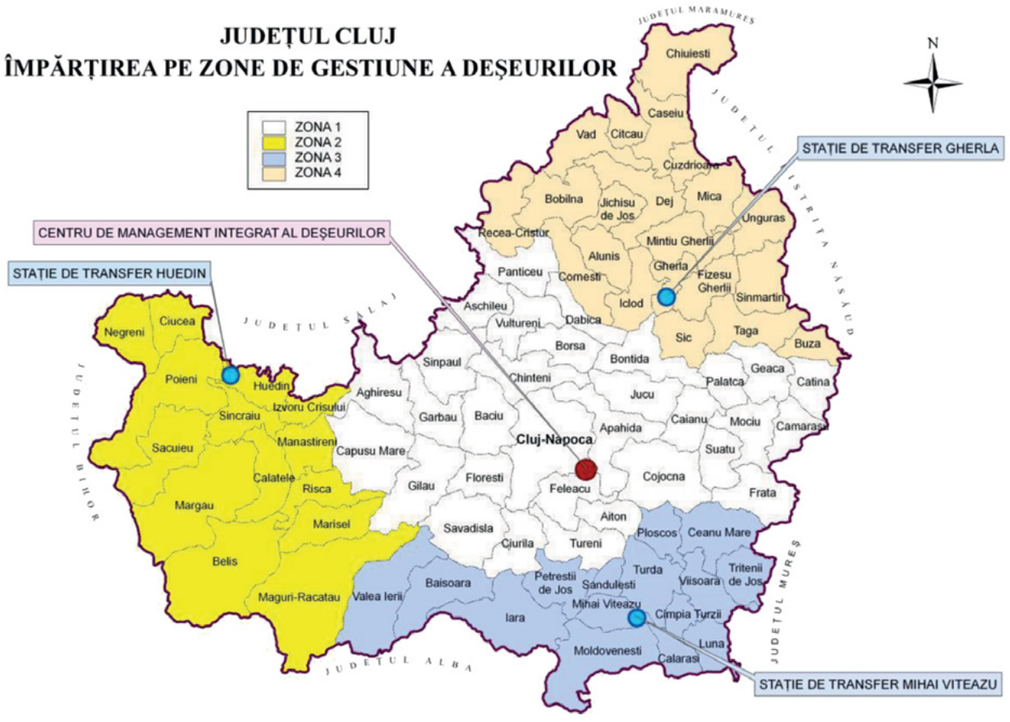

Sursa: ADI Eco-Metropolitan Cluj, 2020 http://www.ecometropolitancluj.ro/

În pofida implementării SMID, UAT-urile vor păstra atribuțiile legate de salubritatea stradală, deszăpezire, gestionarea deșeurilor din construcții și demolări, a celor din spații publice (coșuri de gunoi), a celor vegetale din întreținerea spațiilor verzi etc. Acestea pot fi prestate direct sau prin delegarea către un operator de profil. În plus, toate UAT-urile trebuie să însoțească investițiile companiilor care se vor ocupa de colectarea și transportul deșeurilor municipal (spre exemplu, prin modernizarea punctelor gospodărești din ansamblurile colective de locuințe din zonele rezidențiale).

În cazul municipiului Cluj-Napoca, încă din anul 2015, serviciile de salubrizare stradală și de deszăpezire au fost delegate către două companii private de profil, care își impart practic zonele orașului. În cazul uneia dintre acesteia contractual este în vigoare până în anul 2024, în cazul celei de-a doua (care acoperă cartierele Mănăștur, Zorilor, Plopilor, Gruia, Grigorescu și, parțial, zona centrală) contractul a expirat, fiind prelungit periodic de la expirarea sa în 2013, fiind necesară demararea unei proceduri de achiziție pentru selectarea operatorului. În plus, în majoritatea comunelor din ZMC serviciile de salubrizare stradală și deszăpezire au fost delegate prin contracte către companii private.

La nivel județean, în 2018 cantitatea totală de deșeuri municipale (menajere și asimilabile, din servicii municipale și din construcții și demolări) colectată prin intermediul serviciilor proprii specializate ale primăriilor sau ale firmelor de salubritate a fost de 176443.64 tone, mai mică decât cea din 2017 de 199316.97 tone[555]. În anul 2018 în județul Cluj, erau stocate temporar în vederea eliminării 302333,50 tone deșeuri menajere. Indicatorul de generare a deseurilor menajere per locuitor în municipiul Cluj-Napoca este de 0,94 kg/loc/zi și de 0,4 kg/loc/zi pentru mediul rural al UAT-urilor din ZMCN[556].

La nivelul ZMCN, peste jumătate din deșeurile colectate de către operatorii de salubritate sunt deșeuri menajere. Din totalul cantității de deșeuri municipale colectate în perioada 2015-2018, cea mai mare parte o reprezintă deșeurile menajere și deșeurile asimilabile celor menajere (circa 72%), iar aproximativ 53% din acestea o reprezintă deșeurile biodegradabile[557].

La nivelul municipiului Cluj-Napoca a fost adoptată în anul 2016 o strategie locală privind dezvoltarea și funcționarea pe termen lung a serviciului de salubrizare și de gestionare a deșeurilor[558]. Astfel, gestiunea deșeurilor menajere și asimilabile în municipiul are la bază următoarele elemente: precolectarea separată a deșeurilor la locul de generare pe două fracții: umedă (ex. resturi de mâncare și alte deșeuri organice) și uscată (deșeuri reciclabile de tipul: hârtie, plastic, metale, sticlă), colectarea separată a deșeurilor prin sistemul „din poartă în poartă", transportul deșeurilor la stația de tratare sau la locul de depozitare, tratarea deșeurilor și depozitarea/valorificarea/reciclarea acestora.

Pentru colectarea selectivă, municipiul dispunea în 2019 de: 4 sisteme SIGUREC pentru colectarea deșeurilor reciclabile, cu recompensă, din care: 2 sisteme SIGUREC PUBLIC (automate) în Piața Zorilor și Piața Flora; 2 sisteme SIGUREC CITY (cu operator) - în Piața 1 Mai și Piața IRA; cantitatea de deșeuri colectată la cele 4 sisteme este de aproximativ 5 t/lună; 1 punct de colectare (4 fracții) și 90 de platforme îngropate (fracție umedă și uscată); 403 containere clopot/igloo (de 2,5-3m^3) pentru hârtie/carton, plastic/metal și sticlă (conform datelor obținute de la Primăria Cluj-Napoca). Ținta propusă pentru anul 2020 este de atingerea pragului reutilizare și reciclare de 50% din cantitatea de deșeuri din hârtie, metal, plastic, sticlă și lemn din deșeurile menajere și deșeurile similare, inclusiv din servicii publice. În acest context, alte 100 de astfel de platforme subterane vor fi construite în anul 2020. În plus, începând cu anul 2019 au început să fie amplasate în zona centrală pubele inteligente stradale de colectare selectivă, cu senzori de încărcare. Pentru deșeurile din construcții și demolări, Primăria Cluj-Napoca a amenajat deja două puncte de colectare gratuită (pe strada Bucium fn din cartierul Mănăștur, în vecinătatea autobazei CTP, și pe strada Fabricii fn din cartierul Mărăști, sub pod Fabricii), urmând ca acestea să fie extinse și în alte cartiere[559]

[555] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"
[556] Pop, N., 2018. „Îmbunătățirea performanțelor sistemelor de gestiune a deșeurilor menajere. Studiu de caz: Municipiul Cluj-Napoca", Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
[557] Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Eco-Metropolitan Cluj. 2020. "Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Cluj" (link: http://www.ecometropolitancluj.ro/)
[558] Primăria Cluj-Napoca. 2014. "Strategia locală privind dezvoltarea și funcționarea pe termen mediu și lung a serviciilor de salubrizare și de gestionare a deșeurilor la nivelul municipiului Cluj-Napoca" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/dezbatere_publica/Strategia-Locala.pdf)
[559] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/deschidere-puncte-de-colectare-gratuita-a-deseurilor/

Impactul negativ și depozitarea necontrolată a deșeurilor din construcții, demolări și excavări este evident în majoritatea UAT-urilor din ZMCN; evoluția și extinderea arealelor construite a condus implicit și la depozitarea necontrolată a acestora la marginea localităților, drumurilor și cursurilor de apă (spre exemplu, la Florești, Apahida, Baciu, Chinteni, Bonțida, Jucu și Gilău). Depozitarea acestor deșeuri la marginea localităților, drumurilor și pe malul Someșului Mic și al afluenților acestuia contribuie la poluarea chimică, biologică și vizuală a mediului terestru și acvatic, in situ și în aval, cu costuri legate de amendarea periodică a autorităților publice locale (Primării); pentru diminuarea poluării apelor de suprafață au fost montate baraje plutitoare de deșeuri (pe Someșul Mic, în cartierul Grigorescu)[560] însă situația persistă, fapt explicat de lipsa unei infrastructuri reale de colectare a deșeurilor din construcții și demolări (mloguri, mobilier uzat, sol excavat, rumeguș ș.a.). Malurile Someșului Mic sunt curățate de autoritățile locale, iar albiile minore aparțin Administrația Națională Apele Române (ANAR), Administrația Bazinală a Apelor Someș-Tisa (ABAST), fiind curățate de S.G.A. Cluj[561] în campanii stabilite prin Secțiunea Tehnică a Ghidului de Gospodărire a Apelor în Bazinul Hidrografic al Someșului Mic. UAT Baciu și Florești dispun de pubele îngropate în noile ansambluri rezidențiale pentru deșeurile menajere și asigură partial depozitarea deșeurilor din construcții și demolări.

Începând cu 1 iulie 2019, în ZMCN este obligatorie colectarea selectivă a deșeurilor pe patru fracții: plastic/metal; hârtie/carton; sticlă; deșeuri reziduale/amestecate/menajere. ECOROM Ambalaje a pus la dispoziția operatorilor de salubritate care operează în municipiul Cluj-Napoca un număr de 420 containere (tip igloo de 2,5 mc) - 223 pentru CS Brantner Veres SA și 197 pentru SC Rosal Grup SA – Sucursala Cluj-Napoca. În principal, categoriile de deșeuri menajere care se colectează separat sunt: deșeuri de hârtie/carton, plastic, metal, sticlă. În perioada 2015-2019, gradul mediu anual de colectare separată a deșeurilor menajere prin sistemul public de salubrizare a fost cuprins între 15-18%[562]. UAT-urile rurale din ZMCN dispun de puncte speciale dotate cu pubele și/ sau containere pentru colectarea selectivă a deșeurilor (Apahida, Baciu, Florești, Bonțida, Borșa, Feleacu, Cojocna, Aiton, Gârbău, Sânpaul, Săvădisla, Tureni și Vultureni).

Pe teritoriul ZMCN, în municipiul Cluj-Napoca există o stație autorizată de sortare a deșeurilor municipale, o stație de concasare și o platformă de depozitare a deșeurilor din construcții și demolări (gestionată de RADP Cluj-Napoca). În ZMCN nu există încă o stație de compostare a deșeurilor (tratarea biologică a deșeurilor biodegradabile se face la stația de compostare din Dej); în schimb, există o instalație de tratare termică a deșeurilor (piroliză), care funcționează pe amplasamentul de stocare temporară a deșeurilor aparținând RADP Cluj-Napoca din muncipiul Cluj-Napoca. Cele 3 instalații au o capacitate totală de 2,4 t/oră și tratează deșeuri din lemn, materiale plastice și cauciuc. Gazul de piroliză rezultat în urma tratării termice este valorificat ulterior ca aditiv pentru carburant[563].

Gestionarea deșeurilor industriale și a fluxurilor speciale de deșeuri revine operatorilor economici, prin intermediul unor societăți autorizate în acest sens. La nivelul județului Cluj, există: 1 incinerator pentru deșeuri industriale periculoase operat de către SC Sterycicle Romania SRL; 2 operatori economici care desfășoară activități de tratare a DEEE, respectiv SC Total Waste Recycling SRL, SC Greenweee International SA; 65 de societăți autorizate pentru transportul deșeurilor periculoase; 1 operator care desfășoară activități de valorificare a acizilor de decapare – SC Sadachit Prodcom SRL; 1 depozit de deșeuri industriale periculoase, situat și administrat de SC Terapia SA Cluj-Napoca; 1 depozit pentru stocarea temporară a deșeurilor periculoase, situat în localitatea Moldovenești, operat de As. EuroConstruct Trading SRL și I&C Transilvania Construcții SRL[564].

[560] https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/comunicate/deschidere-puncte-de-colectare-gratuita-a-deseurilor/
[561] http://somesdelivery.ro/wp-content/uploads/2018/11/Raport-cercetare.pdf
[562] http://www.rowater.ro/dasomes/sgacluj/default.aspx
[563] https://primariaclujnapoca.ro/salubritate/colectarea-selectiva-a-deseurilor/
[564] Pop, N., 2018. „Îmbunătățirea performanțelor sistemelor de gestiune a deșeurilor menajere. Studiu de caz: Municipiul Cluj-Napoca", Teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

În județul Cluj, în anul 2018, toate sursele de nămol provenite din stațiile de epurare ape uzate menajere s-au aflat în administrarea Companiei de Apă Someș SA și Companiei de Apă Arieș SA. În 2017, cantitățile de nămol raportate la nivel județean au fost de 1507,95 tone[565].

Gestionarea și controlul bifenililor policloruraţi şi ale altor compuşi similari de la operatorii economici (ex. SDEE Transilvania Nord Sucursala Cluj-Napoca, SC Fortpres-CUG SA, SC FIMARO SA, SC Carbochim SA, SC REMARUL 16 Februarie SA, SC FARMEC SA, SC Sinterom SA ș.a.m.d.) se raportează și este monitorizată de APM Cluj.

Gestionarea deșeurilor provenite din activități medicale este realizată de toate unitățile spitalicești care au încheiate contracte cu operatori autorizați în vederea eliminării acestora. Din 2005, în ZMCN funcționează un incinerator pentru deșeuri periculoase, aparținând Spitalului Clinic Județean de Urgență Cluj din Cluj-Napoca, unde sunt eliminate majoritatea deșeurilor medicale din județ, restul fiind preluate de alți operatori economici din alte județe în vederea sterilizării termice[566].

La sfârșitul anului 2018, în județul Cluj își desfășurau activitatea 110 agenți economici colectori de deșeuri de baterii și acumulatori uzați. În ceea ce privește gestionarea deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE) la nivelul județului Cluj, în anul 2018, situația era următoarea: 201 de operatori economici (importatori, producători); 54 puncte de colectare funcționale (administrate de operatorii de salubritate și agenți economici); 2 agenți economici autorizați pentru tratarea DEEE-urilor. Cantitatea de DEEE colectată la nivelul județului Cluj a fost de 2077,984 tone[567].

La sfârșitul anului 2018, existau 154 de agenți economici autorizați (cu 204 puncte de lucru) să colecteze deșeuri de ambalaje în județul Cluj, 9 agenți economici autorizați să recicleze deșeurile de ambalaje (în cantitate de 111581,49 tone). Vehiculele scoase din uz (VSU) erau gestionate la sfârșitul anului 2018 de către 46 de agenți economici autorizați, din care 42 pentru colectare/ tratare/dezmembrare și 4 doar pentru colectare[568],[569].

6.13.7. Creșterea eficienței energetice și a surselor de energie regenerabilă

Creșterea eficienței energetice și a ponderii surselor de energie regenerabilă sunt propuneri strategice de dezvoltare urbană durabilă, strâns legate de obiectivele Strategiei Europa 2020. În domeniul energiei regenerabile și a creșterii eficienței energetice, municipiul Cluj-Napoca are anumite atuuri de care trebuie profitat (multiple inițiative și resursă umană de bună calitate), în scopul consolidării unui brand viabil de oraș verde, curat, sănătos și sustenabil.

Astfel, în ceea ce privește stimularea cercetării și inovării în domeniu energiei durabile, municipiul ocupă locul al III-lea la numărul de patente după București și județul Ilfov și este principalul centru de cercetare din țară în domeniul bioenergiei (conform Renewable Energy Study, elaborated within the framework of the SMART și sub-project Transnational Renewable Energy Cluster TREC - Proiectul administrat de ADR Nord Vest - TREC – „Cluster Transnațional în Domeniul Energiei Regenerabile" organizat de Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest împreună cu Institutul de Cercetări pentru Instrumentație Analitică Cluj-Napoca).

Programul național privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe și Strategia Energetică a României pentru perioada 2016-2030, cu perspectiva anului 2050 vizează reducerea consumului de energie, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin diminuarea consumului de combustibil și reducerea efectelor schimbărilor climatice, precum și ameliorarea aspectului

[565] Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate și mediul, Acordul privind Serviciile de Asistență Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului județean Cluj (P170547)"
[566] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"
[567] http://www.anpm.ro/ro/web/apm-cluj/incinerare-deseuri
[568] Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare / Banca Mondială. 2020. "Studiu de fundamentare privind cadrul natural, zonele naturale protejate și mediul, Acordul privind Serviciile de Asistență Tehnică pentru Planul de amenajare a teritoriului județean Cluj (P170547)"
[569] APM Cluj. 2019. „Raport privind starea mediului în județul Cluj pentru anul 2018"

urbanistic al localităților. Pe baza Programului național privind creșterea performanței energetice a fost inclusă în Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru aglomerarea Cluj-Napoca măsura privind continuarea programului de reabilitare termică a clădirilor rezidențiale și instituționale.

De asemenea, în 2017 a fost realizat de către Primăria Cluj-Napoca în colaborare cu Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Centrul de Resurse pentru Eficiență Energetică și Schimbări Climatice și SC Servelect SRL Programul de îmbunătățire a eficienței energetice aferent Municipiului Cluj-Napoca, care include o serie de date privind consumul de energie la nivelul municipiului Cluj-Napoca, precum și o sinteză a programului de îmbunătățire a eficienței energetice[570].

În municipiul Cluj-Napoca existau, la recensământul din 2011, un număr de 3.581 de blocuri, dintre care peste 3.000 construite înainte de 1989, cu o performanță energetică foarte scăzută, după cum au arătat diferitele audituri energetice realizate de Primărie în vederea executării unor lucrări de reabilitare termică cu fonduri europene. Cele puțin 200 de blocuri eficientizate sau în curs de eficientizare reprezintă așadar sub 10% din fondul construit din oraș. În timp ce alte primării din țară (de ex. primăriile de sector din municipiul București) au optat pentru contractarea de împrumuturi de la instituții financiare internaționale (de ex. Banca Europeană de Investiții) pentru reabilitarea blocurilor de locuințe, municipiul Cluj-Napoca a evitat aplicarea acestui sistem, lasând investițiile în seama asociațiilor de proprietari, care au fost însă insuficient reglementate și/ sau controlate urbanistic. Astfel, deși majoritatea blocurilor au fost reabilitate termic de către proprietari, calitatea lucrărilor nu este unitară, iar materialele și manoperă lasă de dorit, există blocuri în care lucrările de termoizolare au vizat doar o parte din clădire (de ex. o scară), paleta cromatică a fațadelor este destul de eterogenă și chiar neuniformă - inclusiv la nivelul aceleiași clădiri, instalațiile, subsolurile sau acoperișurile nu au fost vizate de lucrări, nu au fost instalate unități de producere a energiei regenerabile – de ex. panouri solare etc. Toate acestea afectează atât aspectul cartierelor rezidențiale vechi, cât și cheltuielile cu energia suportate către proprietari.

TABEL 102. Centralizator privind situația clădirilor eficientizate energetic din Cluj-Napoca, mai 2020

Tipul clădirilor (publice și rezidențiale)	Nr. total	Nr. clădirilor eficientizate energetic/ izolate termic
Creșe	**16**	**13**
Grădinițe	**41**	**34**
Școli și licee	**48**	**17**
Primărie	**2**	**0**
Spitalul Clinic Municipal Clujana	**1**	**1**
Blocuri cu locuințe	**206** din care: · 107 blocuri eficientizate pe fonduri guvernamentale · 44 eficientizate pe fonduri EU 2007-2013 · 55 vor fi eficientizate pe fonduri EU 2014-2020	

Sursa datelor: Primaria Cluj-Napoca si Contractul nr. 271972/424/23.05.2019, încheiat între Primăria municipiului Cluj-Napoca și Universitatea Babeș-Bolyai PT PROGRAMUL DE SCREENING RADON IN SCOLI, LICEE, GRĂDINIȚE, CRESE

[570] Primăria Cluj-Napoca. 2017. "Programul de îmbunătățire a eficienței energetice aferent Municipiului Cluj-Napoca" (link: https://files.primariaclujnapoca.ro/2019/02/05/Planul-de-îmbunătățire-a-eficienței-energetice-aferent-Municipiului-Cluj-Napoca.pdf)

Consumul de energie electrică și gaz metan pentru clădirile publice la nivelul anului 2016 este reprezentat în tabelul 103.

TABEL 103. Centralizator privind consumul de energie electrică și gaz metan pentru clădirile publice (2016)

Tip clădire / consumator	INDICATORI		
	Consum energie electrică (MWh)		Consum gaz metan (MWh)
Instituții Sanitare Publice și Private	9.708	**Sector terțiar**	287.500
Universități	13.547		
Școli, licee, creșe, grădinițe etc.	3.521		
Clădiri publice (primărie, consiliul local, aeroport etc.)	55.365		
Total (MWh): 369.641			

Sursa datelor: Primaria Cluj-Napoca, Program de îmbunătățire a eficienței energetice aferent Municipiului Cluj-Napoca, CREESC, UT Cluj-Napoca, Servelect, 2017

Energia termică distribuită (Gcal) reprezintă energia termică distribuită prin cumpărare de la centralele electrice de termoficare și centralele termice din zonă, precum și energia termică distribuită de microcentralele termice de bloc sau cvartal, aparținând unităților administrației locale. Datele statistice existente, valabile doar pentru municipiul Cluj-Napoca, indicau o valoare de energie termică distribuită de 300325 Gcal în 2014 și de 169261 Gcal în anul 2018 (sursa datelor: INS-TEMPO, 2020).

Cantitatea de gaze naturale distribuite (mii m^3) în localitățile ZMCN la nivelul anilor de referință 2014 și 2018 este prezentată în tabelul 104. Cantitatea totală de gaze naturale distribuite de către cei doi operatori (EON și Concordia) a fost de 260426 mii m^3 în 2014 și de 292299 mii m^3 în 2018; din aceste cantități, 122512 mii m^3 au vizat consumul casnic în 2014, respectiv 144331 mii m^3 în 2018 (sursa datelor: INS-TEMPO, 2020).

În cadrul ZMCN există o serie de UAT-uri în care există rețele de alimentare cu gaze doar în unele localități componente (de exemplu UAT Baciu, Bonțida, Chinteni, Cojocna, Gilău, Feleacu, Tureni, Săvădisla) iar în altele acestea nu sunt prezente (Borșa, Ciurila, Petrești de Jos, Vultureni, Căianu, Gârbău, Sânpaul).

Cu toate acestea, există o serie de proiecte în diferite stadii care urmăresc introducerea de rețele de alimentare cu gaze în localitățile componente ale ZMCN.

TABEL 104. Cantitatea totală de gaze naturale distribuite (mii m^3) în localitățile ZMCN

SIRSUP	UAT	Nr. locuitori	Cantitatea de gaze naturale distribuite (mii m^3), anul 2014	Cantitatea de gaze naturale distribuite (mii m^3), anul 2018
54975	**Cluj-Napoca**	327272	529,2	591,5
55598	**Aiton**	1004	27	27,1
55687	**Apahida**	14467	112	118,5
55838	**Baciu**	12282	38,3	44,6
56210	**Bonțida**	4823	39,9	40,3
56988	**Chinteni**	3430	43,7	49,5
57350	**Cojocna**	4201	17,6	17,6

SIRSUP	UAT	Nr. locuitori	Cantitatea de gaze naturale distribuite (mii m³), anul 2014	Cantitatea de gaze naturale distribuite (mii m³), anul 2018
57582	**Feleacu**	4134	40,1	43,7
57706	**Florești**	41503	76,9	108,4
57902	**Gilău**	9036	37,8	48,3
58259	**Jucu**	4702	70,6	73,6
59327	**Săvădisla**	4066	32,1	32,5
59764	**Tureni**	2143	24,5	25,2
Total	-	445600	260426	292299

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la INS (Baza de date INS TEMPO Online, 2020)

În cadrul ZMCN valorificarea energiei regenerabile se face din mai multe surse: hidrocentrale, centrale eoliene, fotovoltaice, geotermale, pe biomasă sau de cogenerare. Distribuția unităților de producție a energiei electrice din surse regenerabile în cadrul ZMCN este prezentată în Figura 429.

La nivelul ZMCN după anul 2010 s-au construit 57 unități noi de producție electricitate, toate având o putere instalată de 35,58 MW. Dintre acestea, cele mai numeroase sunt instalațiile fotovoltaice, care însumează 52 de unități și o putere instalată de 18,92 MW. Microhidrocentralele, alături de centralele eoliene, cele de cogenerare, biomasă și termice s-au dezvoltat cel mai puțin în ultimii ani, în cadrul ZMCN fiind prezente doar câte o singură instalație din fiecare tip (Tabel 105).

FIGURA 429. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

TABEL 105. Unități de producție energie electrică din surse regenerabile aflate în diferite faze de execuție și exploatare în ZMCN

Nr. crt.	Statut juridic centrală	Localitatea	Denumire investitor	Putere aprobată (MW)	LEA racord (kV)	Racord	Data autorizație construcție	Data punerii în funcțiune	Stadiul lucrării	Data racordării la SEN
MICROHIDROCENTRALE										
1	MHC P.J.	**Someșu Rece**	ATS ENERGY SRL	3,0	20	LEA 20 kV Mărișel – Fântânele, derivația Măguri	09.05.2013	-	-	-
Total putere instalată: 3,00 MW										
CENTRALE EOLIENE										
1	CEE P.J.	**Tureni**	EMARKET SRL	0,3	20	LEA 20 kV Mihai Viteazu -TV	-	2008	finalizat	-
Total putere instalată: 0,30 MW										

Nr. crt.	Statut juridic centrală	Localitatea	Denumire investitor	Putere aprobată (MW)	LEA racord (kV)	Racord	Data autorizație construcție	Data punerii în funcțiune	Stadiul lucrării	Data racordării la SEN
CENTRALE FOTOVOLTAICE										
1	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	KUERYO IMPORT EXPORT SRL	0,134	0,4	PTZ Byron	20.08.2012	29.11.2012	finalizat	-
2	CEF P.J.	**Tureni**	PRODUCTIE ENERGIE VERDE SRL	0,172	20	LEA 20 kV Mihai Viteazu -TV	21.09.2012	24.01.2013	finalizat	
3	CEF P.J.	**Tureni**	RAVANO SOLAR ROMANIA SRL	0,658	20	110/20 KV MihaiViteazu	19.10.2012	24.01.2013	finalizat	-
4	CEF P.J.	**Jucu**	IMPERIAL DEVELOPMENT SRL	5,0	20	LEA 20 KV Jucu - Bonțida	22.11.2012	11.06.2013	finalizat	-
5	CEF P.J.	**Rediu**	EASY ENERGY PRODUCT SRL	2,9	20	LEA 20 kV Jucu - Vâlcele	26.02.2013	-	-	-
6	CEF P.J.	**Feleac**	PGE UNU SRL	4,8	20	LEA 20 kV Cluj Sud - TV	25.03.2012	-	-	-
7	CEF P.J.	**Jucu de Sus**	CAMPO VERDE SOLARIS SRL	0,99	20	LEA 20 kV Jucu - Geaca	11.03.2013	-	-	-
8	CEF P.J.	**Jucu**	CAMPO VERDE ENERGY S.R.L.	0,99	20	LEA 20 kV Jucu - Geaca	17.05.2013	2014	finalizat	-
9	CEF P.J.	**Mărtinești**	VLG RO SRL	0,9	20	LEA 20 kV Mihai Viteazu - TV	15.02.2013	-	-	-
10	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	SECPRAL PRO INSTALATII SRL	0,8	10	LES 10kV Cluj Est-Aeroport	27.08.2013	17.12.2013	finalizat	-
11	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	GALOS ALEXANDRU DORU	0,004	0,4	LEA 0.4 kV str. Vânătorului	07.02.2012	31.05.2012	finalizat	-
12	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	EDISON SRL	0,003	0,23	PT-V6	29.08.2012	31.10.2012	finalizat	-
13	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	INSTITUTUL DE CERCETARE ȘI PROIECTARE TEHNOLOGICĂ TEHNOMAG CUG	0,02	0,4	PTZ 10/0,4 kV - 630 kVA Grup Scolar CUG	21.02.2013	2013	finalizat	-
14	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	TANȚĂU IOANA ANTONELA	0,006	0,4	PTZ 10/0.4 kV - 630 kVA Miniera	10.04.2013	31.05.2013	finalizat	-
15	CEF P.F.	**Florești**	MAN VIOREL MARINEL	0,007	0,4	PTA 20/0.4 kV - 250 kVA 3 Florești	10.04.2013	31.05.2013	finalizat	-
16	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	DAMIAN EMIL-FLORIN	0,0055	0,4	PTZ 10/0.4 kV - 630 kVA Miniera	08.01.2015	28.06.2013	finalizat	29.06.2015
17	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	AUTOBAC PRODCOMEXIM SRL	0,017	0,4	PTZ 10/0,4 kV	13.08.2013	-	-	-
18	CEF P.F.	**Apahida**	KOLOZSVARI ANDREI	0,005	0,23	PTA 20/0,4 kV – 160 kVA 1 Deşmir	28.08.2013	-	-	-
19	CEF P.F.	**Florești**	CIORTEA BOGDAN	0,001	0,23	PTA 20/0,4 kV-63 kVA Pompe Tăuți	29.08.2013	-	-	-
20	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	GROZA DAN	0,003	0,23	Cluj Sud	02.10.2013	-	-	autoproducător
21	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	TEHNOLOGIE ENTERPRISES SRL	0,017	0,4	PTA 20/0,4 kV – 160 kVA Vila Tusa	23.10.2013	-	-	-
22	CEF P.F.	**Feleacu**	SABĂU BENIAMIN	0,01	0,4	PTA 20/0,4 kV-63 kVA 4 Feleac	28.10.2013	-	-	-
23	CEF P.F.	**Florești**	MAN VIOREL MARINEL	0,007	0,4	LEA 0,4 kV stradala	24.10.2013	-	-	-
24	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	MONST ENERGY SRL	0,114	0,4	PTZ Miniera 10/0,4 kV	08.11.2013	-	-	-
25	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	CINA CARMANGERIE SRL	0,02	0,4	PTZ 10/0,4 kV 1x630 kVA Cărămidăria Cordos	18.11.2013	-	-	autoproducător
26	CEF P.J.	**Sânpaul**	CINA CARMANGERIE SRL	0,02	0,4	PTA 20/0,4 kV – 250 kVA CAP Sâncrai	18.11.2013	-		autoproducător
27	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	INSTITUTUL DE CERCETARE SI PROIECTARE TEHNOLOGICA TEHNOMAG CUG	0,04	0,4	LEA 0,4 kV stradala	01.11.2013	-	-	-
28	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	ERGY SUN SRL	0,024	0,4	PTA 20/0,4 kV – 63 kVA Pompe Pintea	19.12.2013	-	-	-
29	CEF P.J.	**Florești**	ROMSERG EXIM SRL	0,014	0,4	PTab 20/0,4 kV – 400 kVA Tăutului 2	20.06.2014	-	-	-
30	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	SELYEM ZSUZSA	0,004	0,23	-	26.08.2014	-	-	autoproducător

Nr. crt.	Statut juridic centrală	Localitatea	Denumire investitor	Putere aprobată (MW)	LEA racord (kV)	Racord	Data autorizație construcție	Data punerii în funcțiune	Stadiul lucrării	Data racordării la SEN
31	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	BEER SOLAR SRL	0,452	0,4	-	27.08.2014	20.01.2015	finalizat	-
32	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	POPOVICI AUREL	0,01	04	-	29.09.2014	-	-	autoproducător
33	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	BAN TRAIAN	0,004	0,23	-	30.10.2014	-	-	autoproducător
34	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	KUERYO STEEL SRL	0,1	10	-	01.09.2014	22.02.2016	finalizat	-
35	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	REGIA AUTONOMA DE TERMOFICARE CLUJ-NAPOCA RA	0,390	0,4	-	28.11.2014	-	-	-
36	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	DRUGUET MASIC MARIE LAURE	0,017	0,4	-	20.03.2015	-	-	autoproducător
37	CEF P.F.	**Feleac**	TANȚĂU DANIEL	0,012	0,4	-	26.06.2015	31.07.2015	finalizat	autoproducător
38	CEF P.J.	**Gilău**	RET IMOBILIARE SRL	0,051	20	-	30.07.2015	-	-	autoproducător
39	CEF P.F.	**Feleac**	POP CALIN AUREL	0,005	0,4	-	27.02.2015	16.12.2015	finalizat	autoproducător
40	CEF P.F.	**Cluj-Napoca**	COPACIU EUGEN	0,006	0,23	-	16.12.2015	-	-	autoproducător
41	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	ROMSTAL IMEX SRL	0,082	0,4	-	28.11.2016	07.03.2017	finalizat	autoproducător
42	CEF P.J.	**Bonțida**	FUNDATIA KALLOS ZOLTAN	0,017	0,4	-	-	31.05.2017	finalizat	autoproducător
43	CEF P.F	**Cluj-Napoca**	VERES RAMONA TRANDAFIRA	0,016	0,4	-	01.02.2017	30.06.2017	finalizat	autoproducător
44	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	EMI INVEST SRL	0,005	0,23	-	10.10.2018	13.02.2018	finalizat	autoproducător
45	CEF P.F	**Borșa**	BOCHIȘ NICOLAE MIRCEA	0,020	0,01	-	20.04.2018	14.06.2018	finalizat	autoproducător
46	CEF P.F	**Florești**	GABOR BOGDAN SERGIU	0,004	0,4	-	14.06.2018	02.07.2018	finalizat	autoproducător
47	CEF P.F	**Vultureni**	LUNG PETRU GHEORGHE	0,002	0,23	-	10.17.2018	16.10.2018	finalizat	autoproducător
48	CEF P.F	**Florești**	BULZAN VASILE	0,018	0,40	-	04.01.2019	26.10.2018	finalizat	autoproducător
49	CEF P.F	**Cluj-Napoca**	COBORZAN NICOLAE	0,014	0,40	-	08.11.2018	29.03.2019	finalizat	autoproducător
50	CEF P.F	**Cluj-Napoca**	BALAJ MIHAI	0,006	0,40	-	05.10.2018	26.03.2019	finalizat	autoproducător
51	CEF P.F	**Cluj-Napoca**	CICEO DAVID IOAN	0,003	0,40	-	21.03.2019	21.03.2019	finalizat	autoproducător
52	CEF P.J.	**Cluj-Napoca**	FORTUNE BROD SRL	0,008	0,40	-	26.07.2019	09.08.2019	finalizat	autoproducător
Total putere instalată: 18,92 MW										
CENTRALE BIOMASĂ										
1	CEBM P.J.	**Răscruci**	ROMITA ENERGIE VERDE SRL	9,85	20	LES 20 KV dinstațiaJucu	27.09.2012	26.03.2013	finalizat	-
Total putere instalată: 9,85 MW										
CENTRALE COGENERARE										
1	CECG P.J.	**Cluj-Napoca**	COLONIA Cluj-Napoca ENERGIE SRL	0,6	0,4	-	06.03.2017	30.06.2017	finalizat	autoproducător
Total putere instalată: 0,6 MW										
CENTRALE TERMICE										
1	CET P.J.	**Cojocna**	SOCIETATEA NAȚIONALĂ DE GAZE NATURALE ROMGAZ S.A.	2,91	20	Jucu	27.03.2012	20.07.2012	finalizat	-
Total putere instalată: 2,91 MW										
Total putere instalată toate categoriile: 35,58 MW										

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor de la Transelectrica, PATJ Cluj - Banca Mondială

În ceea ce privește potențialul solar de generare a energiei, ZMCN se află într-o zonă cu potențial mediu (vedeți harta de mai jos). Cu toate acestea o serie de ferme solare au fost construite în zonă și există planuri pentru altele.

FIGURA 430. Zonele cu potențial solar în România

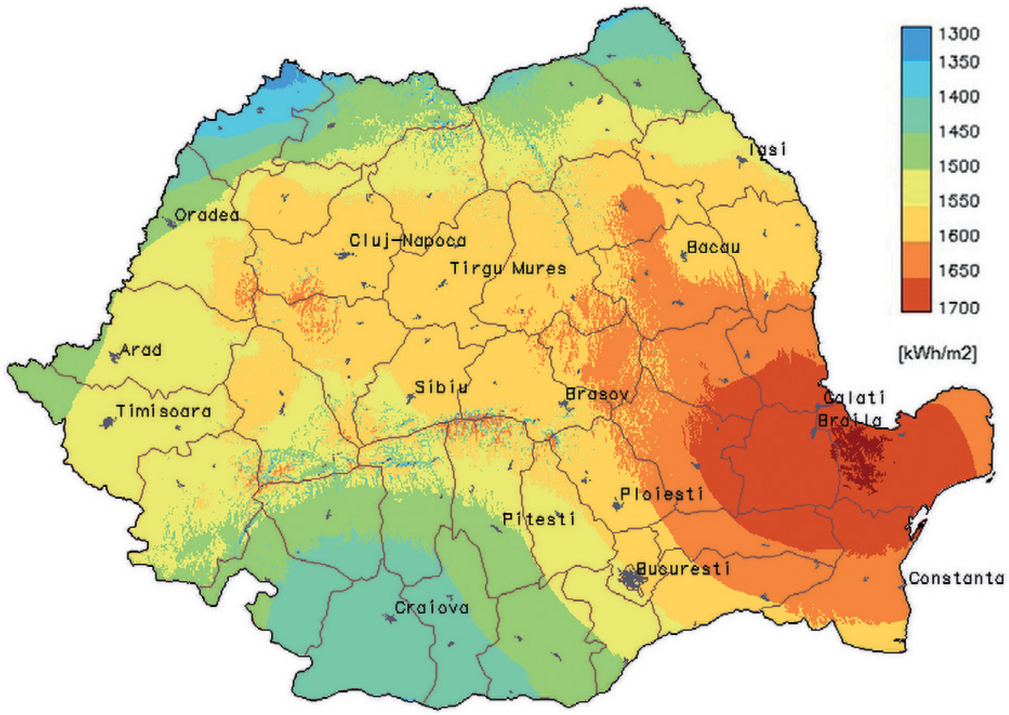

Sursa: Comisia Europeană, http://re.jrc.ec.europa.eu/pvgis/countries/europe.htm

Din analiza distribuției în cadrul ZMCN a unităților fotovoltaice de producție energie electrică se constată că majoritatea sunt localizate în areale cu potențial bun (3,26 – 3,35 kWh/zi) și foarte bun (3,36-3,39 kWh/zi) existent la nivel de ZMCN, excepție făcând zona montană din UAT Gilău și Săvădisla. Potențialul foarte bun (3,36-3,39 kWh/zi) apare în zona comunelor Baciu-Chinteni, Ciurila-Tureni-Aiton – Petrești de Jos.

FIGURA 431. Potențialul fotovoltaic (KWh/KWp/zi) în cadrul ZMCN

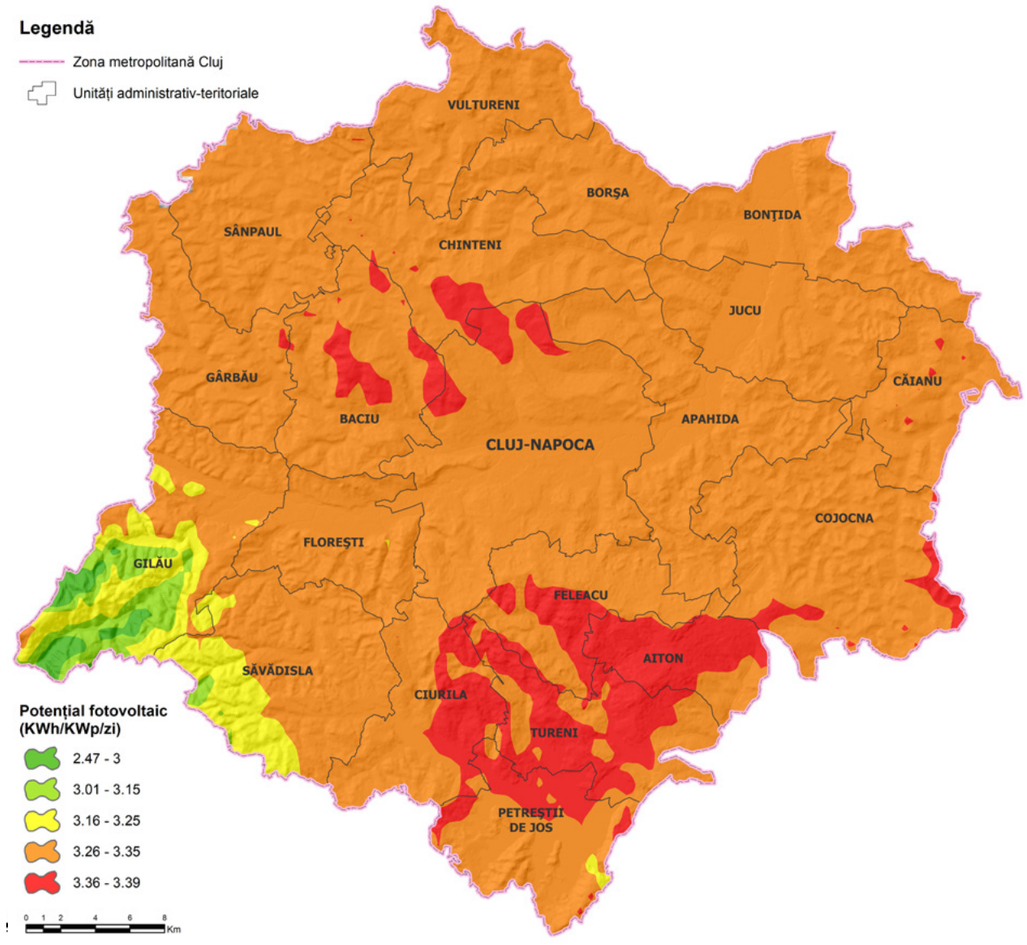

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

Referitor la potențialul eolian, ZMCN se află într-o zonă cu potențial redus, cu excepția zonei montane din UAT Gilău, acesta din urmă prezentând probleme specifice de accesibilitate.

FIGURA 432. Zonele cu potențial eolian în România

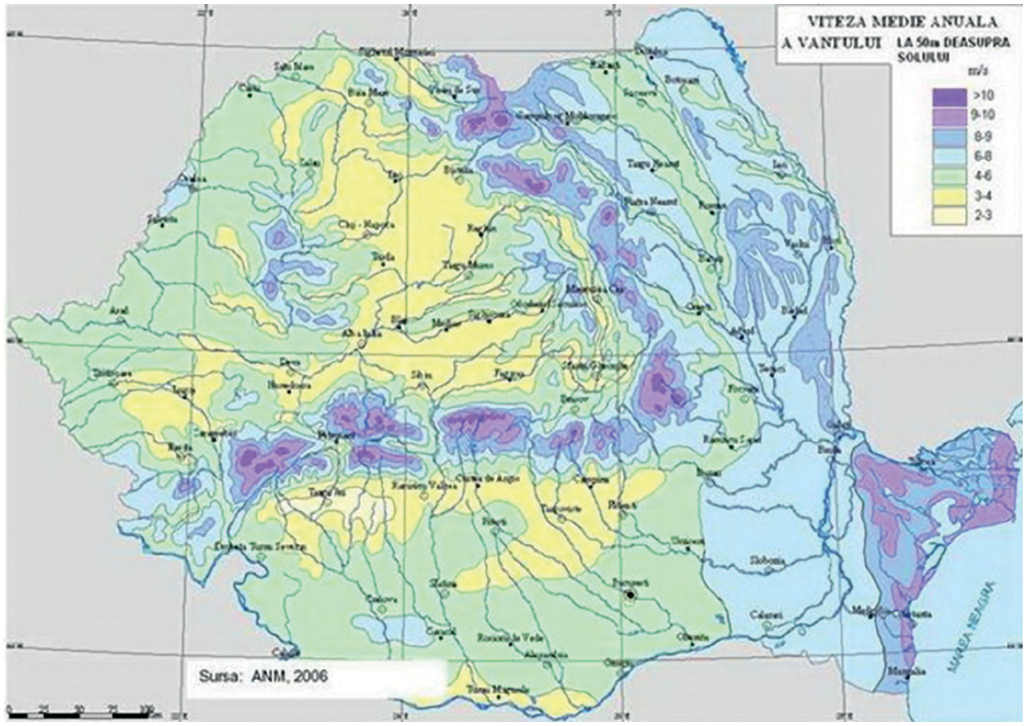

Sursa: http://www.minind.ro/domenii_sectoare/energie/studii/potential_energetic.pdf

FIGURA 433. Potențialul eolian în cadrul ZMCN - densitatea puterii vântului la 50m altitudine (W/mp)

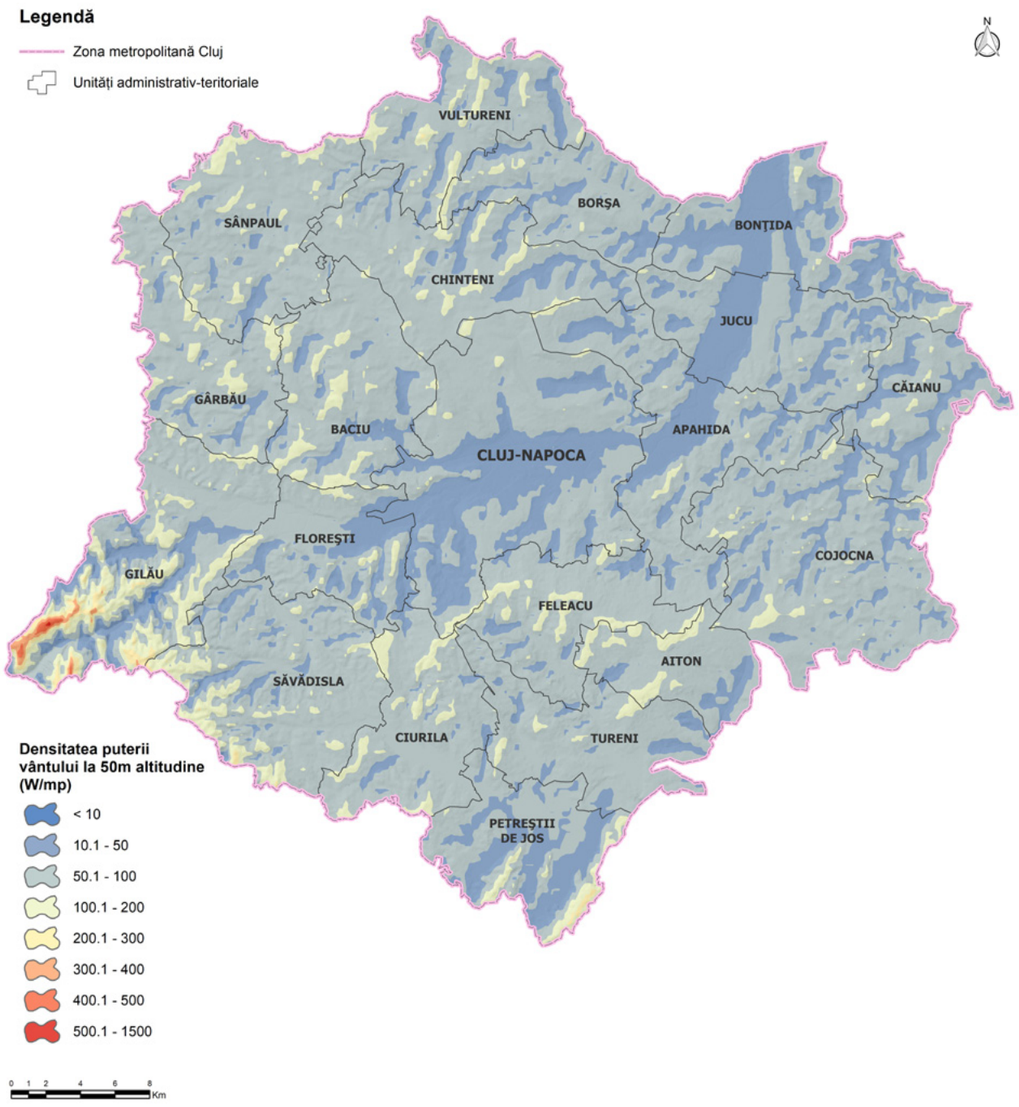

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

În ceea ce privește potențialul de a genera energie din biomasă, ZMCN are un potențial bun în ceea ce privește biomasa agricolă și un potențial scăzut pe biomasa forestieră. Prin biomasă se înțeleg toate formele de material vegetal și animalier, precum și substanțele produse prin dezvoltarea biologică, deci practic partea biodegradabilă a produselor, deșeurilor și reziduurilor din agricultură, silvicultură și industriile conexe, precum și partea biodegradabilă a deșeurilor industriale și urbane.

FIGURA 434. Potențialul energetic al biomasei în România

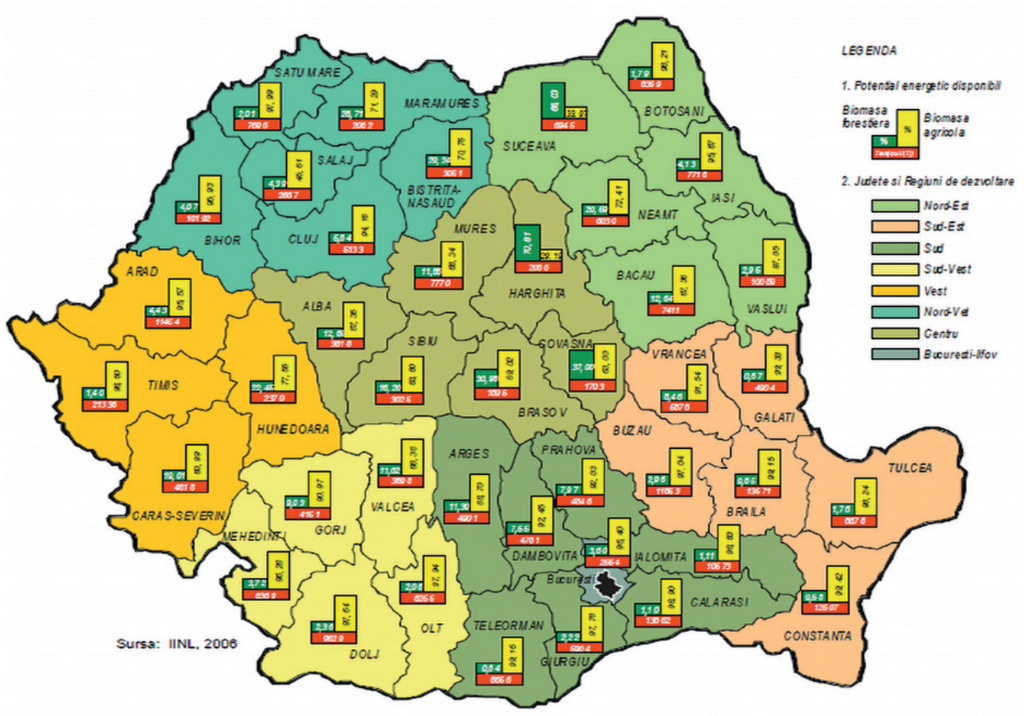

Sursa: IINL, 2006

Referitor la alte metode de eficientizare a consumului energetic, Primăria Cluj-Napoca a implementat un proiect prin care a modernizat iluminatul public pe 22 de străzi din Municipiul Cluj-Napoca și iluminatul de interior într-o serie de clădiri deținute, reducând astfel emisiile de dioxid de carbon cu 300 tone CO_2 anual. De asemenea a crescut în ultimii ani numărul de stații de încărcare electrică pentru atuovehicule. Acestea sunt localizate aproape exclusiv în UAT Cluj-Napoca, dar există un potențial de dezvoltare, în cadrul ZMCN existând la momentul actual și alte proiecte ce vizează implementarea unor astfel de tehnologii.

În figura de mai jos sunt reprezentate străzile, zonele și clădirile iluminate cu tehnologie LED, precum și stațiile de încărcare electrică pentru autovehicule din zona municipiului Cluj-Napoca.

FIGURA 435. Străzile, zonele și clădirile iluminate cu tehnologie LED și stațiile de încărcare electrică pentru autovehicule în zona municipiului Cluj-Napoca

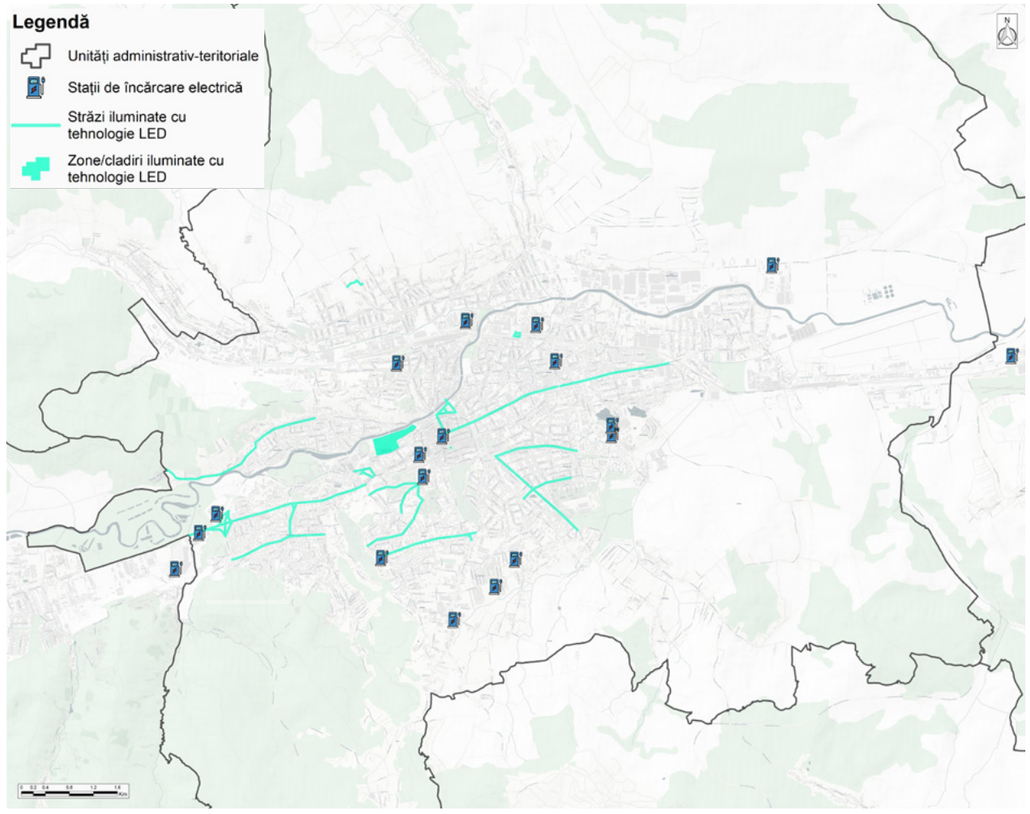

Sursa: Prelucrare și cartografiere GIS: C. Moldovan și B. Dolean, 2020

6.13.8. Riscuri și schimbări climatice

6.13.8.1. Informații generale, surse de date și metode utilizate

În ultimele decenii, majoritatea regiunilor din întreaga lume au fost afectate de schimbări climatice din ce în ce mai importante. Schimbările climatice actuale se manifestă printr-o multitudine de aspecte. Astfel, dincolo de schimbările în valorile medii ale variabilelor meteo-climatice, ele sunt asociate și cu modificări în frecvența și intensitatea fenomenelor meteo-climatice extreme, care au un impact major asupra mediului și societății.

Gazele cu efect de seră sunt printre principalii contributori la schimbările climatice și includ o serie de gaze generate de transportul motorizat, în procese industriale, și ca urmare ale unor alte activități umane (încălzire, generare electricitate, etc.). Gazele cu efect de seră includ: dioxid de carbon (CO_2), metan (CH_4), protoxidul de azot (N_2O), hexflurorură de sulf (SF_6), hidrofluorocarburi (HFC) și perfluorocarburi (PFC).

În ceea ce privește emisia de gaze cu efect de seră, Cluj-Napoca se află pe locul 25 la nivel național, între municipiile și orașele din România, cu emisii anuale de CO_2 de aproximativ 1 milion tone. Conform Planului de Acțiune privind Energia Durabilă 2011-2020, sectorul cu volumul cel mai mare de emisii este sectorul clădirilor rezidențiale – cu aproximativ jumătate din totalul emisiilor de CO_2. Acest lucru sugerează necesitatea continuării programului de termoizolare a clădirilor din ZMCN. Conform datelor culese pentru pregătirea SIDU 2021-2030, aproximativ 52% din apartamentele din blocurile de locuințe din Cluj-Napoca au fost termoizolate până la finalul anului 2020.

FIGURA 436. Cantități de gaze cu effect de seră generate în municipiile și orașele din România

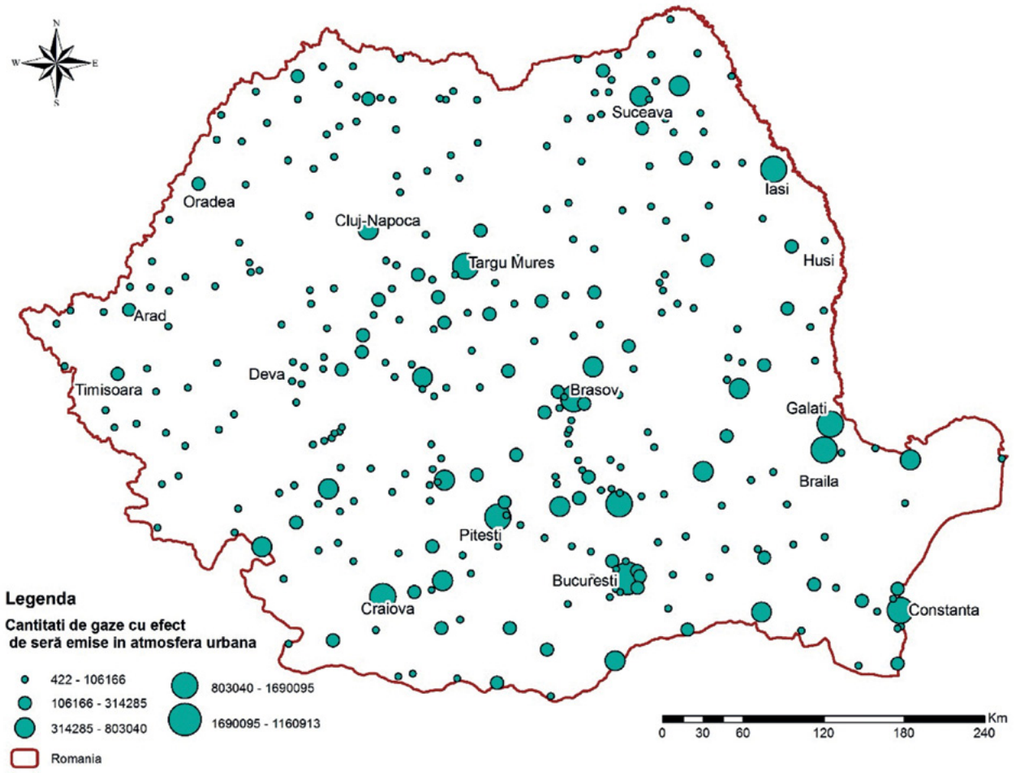

Sursa: Politica Urbană a României: C. Iojă

Sectorul industrial si transportul comercial și privat sunt următoarele două sectoare ca importanță în ceea ce privește generarea de gaze cu efect de seră. Dacă în cazul sectorului industrial trendul pe emissi de CO_2 este negativ, ca urmare a restructurării economiei și a modernizării capacităților de producție, în sectorul transportului trendul este ascendent, cu un număr tot mai mare de mașini înregistrat în ZMCN. Pentru a reduce emisiile de CO_2 generate de transportul comercial și privat este necesară o abordare ambițioasă atât în ceea ce privește planificarea spațială integrată la nivelul zonei metropolitane, cât și măsuri integrate de încurajare a transportului sustenabil.

La nivel mezo-teritorial, Cluj-Napoca are nevoie de infrastructură metropolitană care, pe de o parte, să devieze traficul auto de tranzit în afara orașului, iar, pe de altă parte, să ofere alternative de transport public si transport nemotorizat la nivel metropolitan. Cluj-Napoca are deja un split modal relativ bun, comparat cu alte orașe din România (vedeți harta de mai jos) – numai 31% din călătoriile zilnice fiind făcute cu autoturismul, iar 32% fiind făcute cu transportul public, și 34% pietonal. Numai 0.5% din călătorii zilnice sunt făcute cu bicicleta. Continuarea investițiilor în infrastructură nemotorizată și în sistemul de transport public, mai ales cele ce vizează teritoriul metropolitan, pot face din Cluj un top-performer la nivel european, în ceea ce privește transportul sustenabil.

FIGURA 437. Repartiția modală în orașele mari din România (orașe reședință de județ)

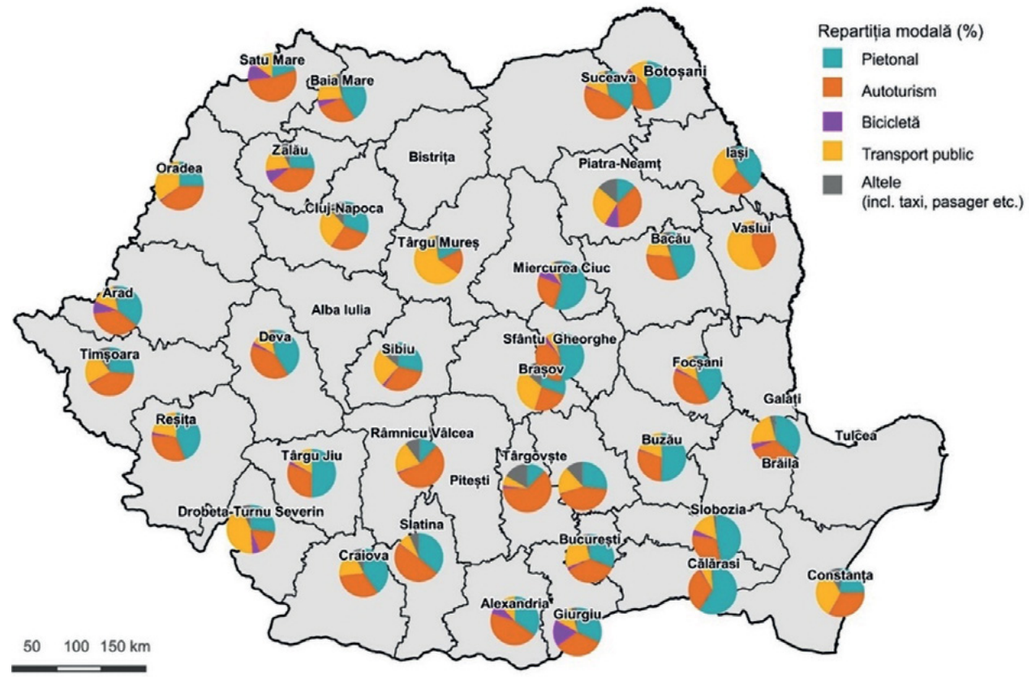

Sursa: Banca Mondială, date colectate din planurile PMUD

La întrebare "În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că orașul dvs. este dedicat luptei împotriva schimbării climatice (eficiență energetică, transport ecologic)", din Barometrul urban 2020, 59% dintre respondenții din Cluj-Napoca au indicat că sunt "oarecum de acord" iar 20% că sunt "total de acord" – plasând Clujul în top 3 în acest top.

FIGURA 438. Barometru Urban. Răspuns la întrebarea: În ce măsură sunteți de acord cu afirmația că orașul dvs. este dedicat luptei împotriva schimbării climatice (eficiență energetică, transport ecologic)

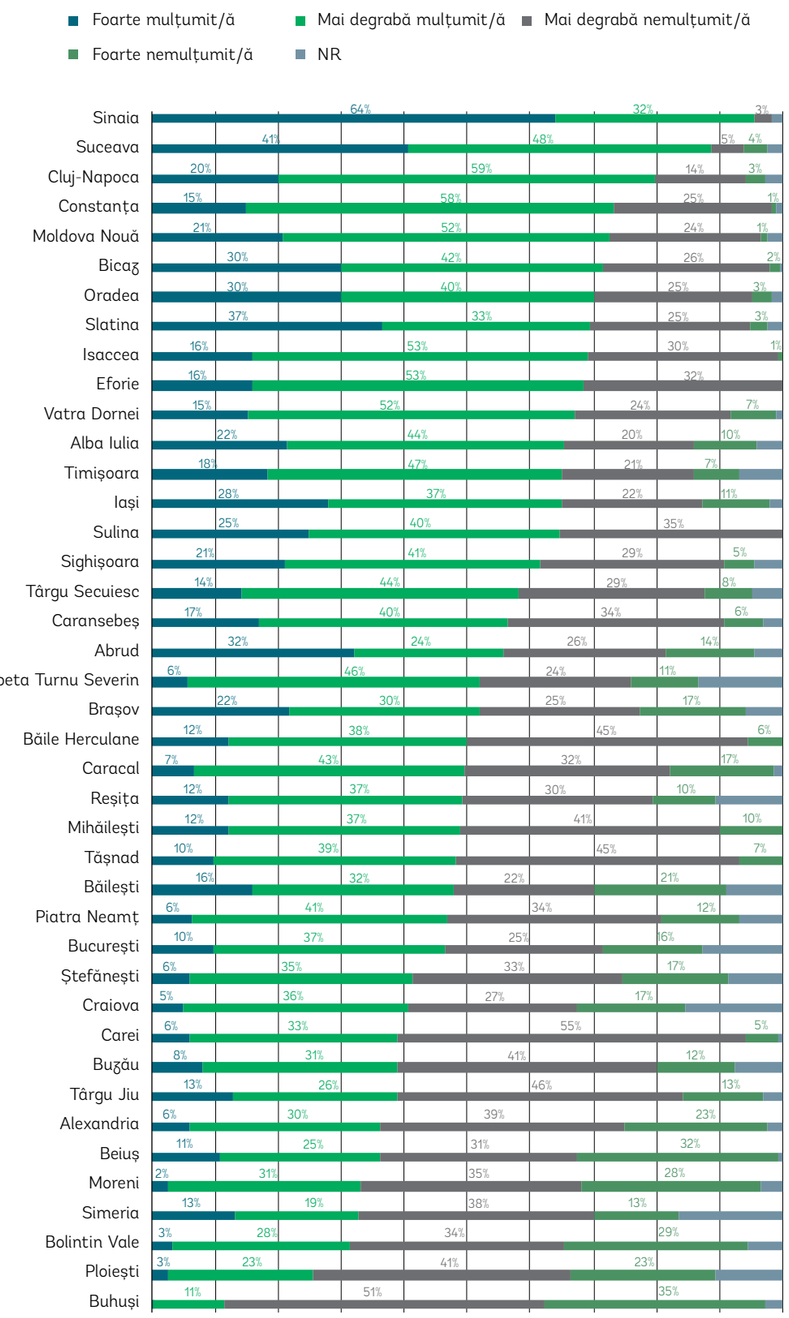

Sursa: Politica Urbană a României

În perioada actuală, societatea umană se confruntă cu numeroase evenimente climatice extreme. Dintre acestea, cele asociate temperaturii și precipitațiilor care au provocat catastrofe naturale au avut cea mai mare frecvență din ultimele decenii la scară globală și națională. Numeroase studii au demonstrat creșterea în frecvență, durată și intensitate a acestor fenomene. În contextul general al schimbărilor climatice, se consideră că temperaturile extreme vor fi unul dintre parametrii climatici cei mai afectați. Temperaturile extreme ridicate și/sau scăzute, precum și evenimentele conexe, cum ar fi valurile de căldură și valurile de frig, au fost studiate pe larg în ultimele decenii ca o parte importantă a schimbărilor climatice actuale. Riscurile climatice legate de temperatură joacă un rol important, deoarece acționează, de obicei, la scară spațială mare sau foarte mare și au un impact major asupra mediului, societății și economiei (Croitoru, 2014, Croitoru et. al., 2018).

De asemenea, în ultimele decenii, la nivel global s-a înregistrat o creștere accelerată a orașelor. Astfel, numai în orașele Europei în prezent trăiește aproximativ 73% din populația continentului, iar prognozele indică faptul că în anul 2020 ponderea va crește până la aproximativ 82 % (EEA 2010; Akbari et al. 2016, Herbel et al., 2016). Dincolo de aspectele pozitive ale urbanizării asupra climatului (creșterea perioadei fără îngheț, atenuarea efectelor valurilor de frig etc.), impactul urbanizării asupra mediului atmospheric urban constituie în prezent una dintre problemele majore luate în discuție în studiile de planificare și dezvoltare urbană. Unul dintre cele mai importante efecte este intensificarea insulei de căldură urbane asociată fiecărui areal urban (Herbel et al., 2015, 2016). Aceasta crește intensitatea și durata fenomenelor asociate temperaturilor ridicate, în special a valurilor de căldură, care sunt considerate actualmente ca fenomenul climatic extreme cel mai periculos la scară planetară, fiind responsabil de cele mai multe decese în ultimele decenii; valurile de căldură au fost denumite, într-un studiu din 2013 "weather killer no.1" (Pettersen et al., 2013).

În acest capitol au fost analizate fenomenele meteo-climatice cele mai importante care afectează ZMCN. O atenție deosebită s-a acordat fenomenelor generate de temperaturile extreme (maxime și minime) și celor generate de cantitățile extreme de precipitații. Acolo unde seturile de date au permis-o, s-au calculat și tendințele de evoluție ale acestor fenomene.

Pentru prezentul raport s-au utilizat 21 de indici de temperatură și 5 indici pentru precipitații extreme, la care s-au adaugat alte 9 fenomene meteorologice care se pot produce în arealul analizat pentru care s-au calculat valorile medii multianuale și tendințele de evoluție.

Pentru indicatorii de temperatură și precipitații, s-au utilizat date gridate din baza de date ROCADA (Bîrsan și Dumitrescu, 2015), pusă la dispoziție de Administrația Meteorologică Națională. Datele sunt disponibile la un pas de timp de o zi pentru intervalul 1961-2013, iar rezoluția spațială este de 0,1° latitudine/longitudine (11 km x 11 km). Prin urmare, în capitolele următoare va fi analizat regimul multianual, iar ecartul de valori va fi prezentat la nivelul întregului areal analizat. Au fost calculate valorile medii și extreme la nivel lunar și anual pentru fiecare punct de grid din arealul analizat pentru perioada de 53 de ani disponibilă, ulterior acestea fiind mediate pentru întreaga regiune.

Indicatorii pentru temperaturi și precipitații extreme au fost aleși dintre cei stabiliți la nivel internațional de Comisia de Climatologie a Organizației Meteorologice Mondiale (CCl), respectiv de Echipa de Experți pentru indici specifici pe sectoare de activitate (Experts Team on Sector-Specific Climate Indices, ET-SCI). Datele au fost prelucrate cu aplicația ClimPACT2 (Alexander și Harold, 2016). Lista indicatorilor calculați, acronimul, definiția și unitățile de măsură sunt prezentate în Tabelul 106.

TABEL 106. Indici de extreme termice și pluviometrice utilizați (după Alexander and Harold, 2016, modificat și completat)

Nr. crt.	Abreviere	Denumire	Definiție	Unit. de măsură	Domeniul de aplicabilitate*
Indici de temperatură					
1.	CWN	Numărul de valuri de frig	Numărul de valuri de frig din sezonul rece (octombrie-aprilie). Valul de frig este definit de cel puțin 3 zile consecutive în care factorul de răcire extremă (excess cold factor-ECF) este negativ. Percentilele sunt calculate pentru perioda 1961-1990.	Nr. de cazuri	H, AFS, WRS, T
2.	CWF	Durata cumulată a valurilor de frig	Numărul de zile incluse (durata cumulată într-un an) în valurile de frig definite de CWN	zile	H, AFS, WRS, T
3.	CWD	Durata valurilor de frig	Durata maximă a unui val de frig	zile	H, AFS, WRS, T
4.	CWA	Intensitatea maximă a unui val de frig	Temperatura minimă zilnică în cel mai rece val de frig	°C	H, AFS, WRS, T
5.	FD	Zile cu îngheț	Zile cu temperatura minimă mai mică de 0°C	zile	H, AFS
6.	GDDgrow10	Suma temperaturilor eficiente pentru vegetație	Suma anuală a temperaturilor din perioada de vegetație cumulată peste temperatura de bază de 10 °C.	°C	H, AFS, T
7.	GSL	Durata sezonului de vegetație	Numărul anual de zile între prima perioadă de minimum 6 zile consecutive cu temperatura medie > 5 °C și prima perioadă de minimum 6 zile consecutive cu temperatura medie < 5 °C	zile	AFS
8.	HWN	Numărul de valuri de căldură	Numărul de valuri de căldură din sezonul cald (mai – septembrie). Valul de căldură este definit de cel puțin 3 zile consecutive în care valoare factorului de căldură în exces (excessde heat factor - EHF) este pozitivă. Percentilele sunt calculate pentru perioada 1961-1990.	Număr cazuri	H, AFS, WRS, T
9.	HWD	Durata valurilor de căldură	Durata maximă a unui val de căldură identificat de HWN**	zile	H, AFS, WRS, T
10.	HWF	Durata cumulată (frecvența) a valurilor de căldură	Durata cumulată (frecvența) valurilor de căldură este numărul de zile incluse în valurile de căldură definite de HWN*	zile	H, AFS, WRS, T
11.	HWA	Intensitatea (amplitudinea) maximă a unui val de căldură	Temperatura maximă zilnică în cel mai cald val de căldură (definit de cea mai mare valoare a HWM)*	°C	H, AFS, WRS, T
12.	SU25	Zile de vară	Numărul anual de zile cu temperatura maximă mai mare de 25°C	zile	H
13.	TXGE30	Zile tropicale	Numărul anual de zile cu temperatura maximă mai mare de 30°C	zile	H, AFS
14.	TXGE35	Zile caniculare	Numărul anual de zile cu temperatura maximă mai mare de 35°C	zile	H, AFS, T

Nr. crt.	Abreviere	Denumire	Definiție	Unit. de măsură	Domeniul de aplicabilitate*
15.	TMm	Media temperaturii medii zilnice	Media aritmetică a temperaturilor medii zilnice	°C	
16.	TNm	Media temperaturii minime zilnice	Media aritmetică a temperaturilor minime zilnice	°C	H, AFS, T
17.	TNn	Minima temperaturii minime zilnice	Cea mai mică temperatură minimă zilnică (temperatura minimă absolută)	°C	AFS, T
18.	TN10p	Ponderea nopților reci	Procentul de zile din an în care temperatura minimă zilnică este mai mică decât percentila 10 (cele mai reci 10 % nopți)	%	H, AFS, T
19.	TX90p	Ponderea zilelor foarte calde	Procentul de zile din an în care temperatura maximă zilnică este mai mare decât percentila 90 (cele mai calde 10 % zile din perioada 1961-2013)	%	H, AFS, T
20.	TXm	Media temperaturii maxime zilnice	Media aritmetică a temperaturilor maxime zilnice	°C	H, AFS, T, TR
21.	TXx	Maxima temperaturii maxime zilnice	Cea mai mare temperatură maximă zilnică (maxima absolută)	°C	AFS, T, TR
Indici de precipitații					
1.	CDD	Zile consecutive fără precipitații semnificative	Numărul maxim anual de zile consecutive în care cantitatea zilnică de precipitații este mai mică sau egală cu 1.0 mm (l/m²)	zile	H, AFS, WRS
2.	PRCPTOT	Cantitatea de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative	Cantitatea anuală de precipitații cumulată în zile cu precipitații semnificative (cantitatea zilnică este mai mare de 1.0 mm (l/m²)	mm	AFS, WRS
3.	R20	Zile cu precipitații foarte abundente	Numărul anual de zile cu în care cantitatea zilnică de precipitații depășește 20 mm (l/m²)	zile	AFS, WRS, T, TR
4.	Rx1day	Cantitatea maximă de precipitații înregistrată într-o zi	Cea mai mare cantitate de precipitații înregistrată într-o zi	mm	H, AFS, WRS, T, TR
5	GSZ	Grosimea stratului de zăpadă	Grosimea medie/maximă lunară a stratului de zăpadă	cm	WRS, TR

*H – sănătate; AFS – agricultură și siguranță alimentară; WRS – resurse de apă; T – turism, TR - transport. Sursa: după Alexander și Harold, 2016

Pentru fenomenele meteorologice, altele decât cele termice și pluviometrice (aer cețos, ceață, oraje, grindină, brumă, chiciura, viscol, vijelii și polei), precum și pentru grosimea stratului de zăpadă, s-au utilizat datele înregistrate la Stația Meteorologică Cluj-Napoca în intervalul 1969-2014 furnizate de Administrația Națională de Meteorologie.

6.13.8.2. Analiza fenomenelor climatice de risc și a schimbărilor identificate în evoluția acestora

Indici privind temperatura aerului

Temperatura medie a aerului

În regim multianual, temperatura medie anuală înregistrată la scara ZMCN a fost de 8.8 °C, dar variat de la un areal la altul datorită diferenței de altitudine din regiune, precum și efectului de umbrire apărut pe versanții nordici ca urmare a expoziției de la 7,5 ...8,5 °C, în arealele mai înalte și cu expoziție nordică (Săvădisla și Ciurila), până 9,6...10,0 °C în partea central-estică precum și în extremitățile nordică și sudică ale ZMCN (Figura 439). Cele mai ridicate temperature medii anuale sunt caracteristice UAT-urilor Cluj-Napoca, Apahida, Bonțida și Jucu (peste 9,5 °C), în timp ce cele mai scăzute s-au înregistrat în Aiton, Tureni, Ciurila și Săvădisla (7,5...8,5 °C).

Din punct de vedere al schimbărilor survenite de-a lungul perioadei istorice analizate, tendința este de creștere statistic semnificativă la scara întregului areal, cu o medie de 0,28°C/deceniu (cu variație între 0,26 și 0,30°C/deceniu), ceea ce înseamnă o creștere netă de-a lungul perioadei cu 1,49 °C, cu variații între (între 1,38 și 1,59 °C).

FIGURA 439. Temperatura medie anuală a aerului (Tmed) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)

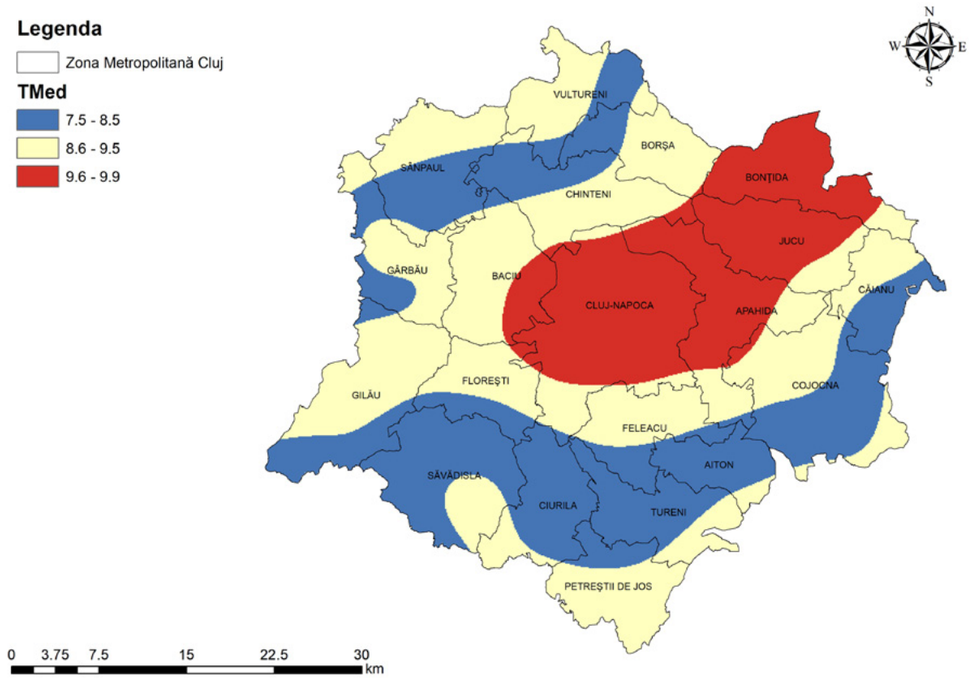

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Temperatura maximă a aerului

Temperatura maximă a aerului este de interes sub două aspecte: valorile medii anuale ale maximelor zilnice (TXm) și respectiv valorile maxime absolute (cele mai mari valori înregistrate în perioada istorică analizată) în intervalul de 53 de ani analizați (TXx).

Astfel, valoarea medie multianuală a maximelor termice zilnice (calculate ca medie aritmetică a valorilor maxime ale zilelor dintr-un an), în regim multianual, la scara regiunii a fost de 12,7 °C, dar a variat în ecartul 7,6-15,1 °C, cu temperaturile cele mai ridicate în urbanul Municipiului Cluj-Napoca (15,1 °C), respectiv în lungul coridorului central al ZMCN orientat vest-est care include în totalitate sau în cea mai mare parte UAT-urile: Gilău, Florești, Săvădisla, Baciu, Cluj-Napoca, Apahida, Jucu, Bonțida (14,1-15,1 °C). Arealele nord-vestice și cele sud-vestice sunt cele mai reci (Figura 440, stânga).

Temperaturile maxime absolute (TXx) înregistrate în perioada analizată în ZMCN, au depășit 36,0 °C. Cele mai mici valori (31,9-33,0 °C) au caracterizat UAT-urile Ciurila și Tureni, iar cele mai mari (38,0-39,0 °C), au fost specifice Mun. Cluj-Napoca și comunelor Florești, Apahida, Jucu, Bonțida și celei mai mari părți din Florești, Gilău și Săvădisla (Figura 437, dreapta).

Procesul de încălzire globală se confirmă la scara întregii zone metropolitate, printr-o tendință de creștere semnificativă din punct de vedere statistic în cazul celor doi indicatori ce caracterizează temperatura maximă a aerului. Astfel, temperaturile medii ale maximelor au crescut în medie cu 0,30° C/deceniu (1,58°C creștere netă dea lungul întregii perioade), în timp ce maximele absolute au înregistrat o creștere medie la scara întregii regiuni de două ori mai accelerată decât valorile medii, de 0,62 °C/deceniu (cu variații între 0,55 și 0,67 °C/deceniu la scara regiunii), ceea ce a condus la o creștere netă de-a lungul perioadei analizate cuprinsă între 2,92 și 3,55 °C (media regiunii : 3,22 °C). Atât în cazul temperaturilor medii ale maximelor zilnice, cât și cel al valorilor maxime istorice înregistrate în perioada de analiză, cele mai mari valori sunt specifice Municipiului Cluj-Napoca (în special, datorită urbanizării) și comunelor situate la est de acesta.

FIGURA 440. Temperaturile maxime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TXm (stânga) și valorile maxime absolut3 - TXx (dreapta)

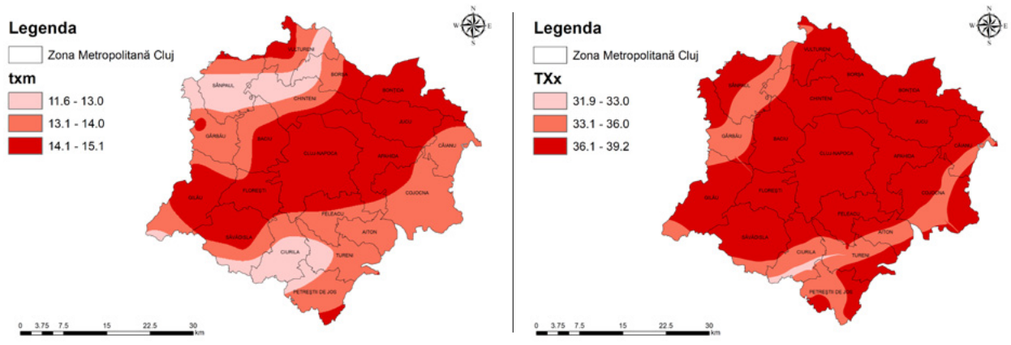

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Temperatura maximă a aerului

Similar temperaturii maxime a aerului, temperatura minimă a aerului este de interes sub două aspecte: valorile medii anuale ale minimelor zilnice (TNm) și respectiv valorile minime absolute (cele mai mici valori înregistrate în perioada istorică analizată) în intervalul de 53 de ani analizați (TNn).

Temperaturile medii multianuale ale minimelor termice zilnice (calculate ca medie aritmetică a valorilor minime ale zilelor dintr-un an și apoi mediate pentru întreaga perioadă de 53 de ani), în regim multianual, depășesc 1,0 °C oriunde în ZMCN, cu o medie de 3,4°C. Valorile cele mai ridicate ale mediei minimelor sunt 3,6-4,7 °C și s-au înregistrat în zonele joase din partea central-estică a ZMCN, iar cele mai mici sunt caracteristice comunelor Săvădisla, Ciurila, Petrești de Jos, Tureni și Feleacu (2,0 – 2,5 °C) și pe o fâșie îngustă ce traversează partea nord-vestică a arealului (Figura 440, stânga).

Cele mai scăzute temperaturi înregistrate în ZMCN au variat între -28,0 și -33,1 °C, cu o medie a arealului de -29,4 °C. Datorită inversiunilor frecvente de temperatură din arealul analizat, cele mai mici temperaturi (sub -31,0 °C) s-au produs în arealele joase din partea central-estică (Apahida, extremitatea estică a Mun. Cluj-Napoca și cea nord-vestică a comunei Cojocna), în timp ce în zonele mai înalte (Ciurila, Tureni, Feleacu, Sânpaul, Gârbou) temperaturile minime absolute au avut valori mai ridicate (-28,0 ...- 29,0 °C) (Figura 441, dreapta).

Procesul de încălzire globală se confirmă la scara întregului areal, printr-o tendință de creștere semnificativă din punct de vedere statistic a mediei temperaturilor celor mai scăzute (0,27 °C/deceniu, respectiv o creștere netă de 1,22...1,64 °C de-a lungul perioadei analizate), în timp ce în cazul temperaturilor minime absolute, deși sunt în creștere, aceasta nu este semnificativă statistic decât pe o suprafață mică (11 km x 11 km) ce se suprapune în cea mai mare parte a sa peste sud-vestul Mun. Cluj-Napoca și estul Comunei Florești. În aceste condiții, trebuie menționat faptul că, pe fondul încălzirii generale, temperaturile extrem de scăzute nu lipsesc, și dacă această tendință se menține în următoarele decenii, ele vor continua să apară, chiar dacă nu vor atinge valori atât de mici precum cele istorice înregistrate în ultimele decenii. Din punct de vedere practic, se estimează un consum energetic mai mic pentru încălzile în perioada rece a anului, dar unul în creștere pentru perioada caldă din an, in special intervalul iunie-august pentru răcirea locuintelor.

FIGURA 441. Temperaturile minime zilnice ale aerului în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C): valorile medii - TNm (stânga) și valorile minime absolute - TNn (dreapta)

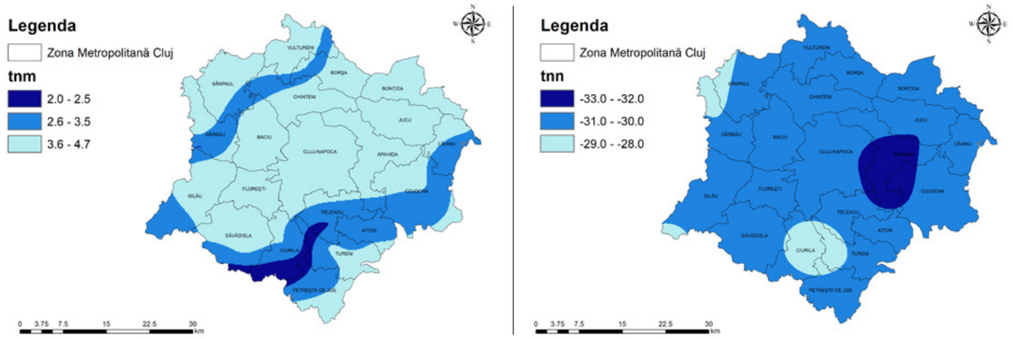

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Valurile de căldură

La nivel planetar, valurile de căldură sunt fenomenele meteorologice care provoacă cele mai multe decese și îmbolnăviri în rândul populației. Acest fapt se datorează, pe de o parte, naturii sale non-violente (se instalează lent), iar pe de altă parte, slabei informări a populației asupra efectelor acestui tip de fenomene. Pentru Cluj-Napoca, s-au efectuat recent câteva studii în care s-a detectat o creștere a mortalității generale a populației cu 14 % în timpul valurilor de căldură (Croitoru et al., 2018), în timp ce pierderile economice potențiale estimate ca scădere a randamentului muncii datorat prezenței valurilor de căldură realizat, de asemenea, la scara Municipiului Cluj-Napoca, în timpul a numai 3 astfel de evenimente din vara anului 2015 s-au ridicat la aproximativ 34 mil. Eur (Herbel et al., 2017).

În continuare se vor prezenta rezultatele analizei a patru indicatori ce caracterizează valurile de căldură: numărul de evenimente (HWN), durata medie a unui eveniment (HWD), durata cumulată medie a valurilor de căldură dintr-un an (numărul de zile total asociat valurilor de căldură dintr-

un an) (HWF), precum și intensitatea fenomenului, caracterizată prin cea mai mare temperatură înregistrată în timpul unui astfel de eveniment (HWM). Pentru acest studiu, s-au luat în considerare evenimentele care au durat cel puțin 3 zile consecutiv și care s-au produs în intervalul mai-septembrie.

În perioada 1961-2013, numărul mediu al valurilor de căldură a fost de 3,1 - 3.2 evenimente pe an. Fiind un fenomen cu dezvoltare spațială mare, la scara arealului analizat nu a existat o variație spațială semnificativă. Trebuie ținut seama însă de faptul că în intervalul de 53 de ani analizat au existat și ani în care s-au produs câte 9-11 evenimente/an și, de asemenea, ani în care nu s-a produs nici un astfel de eveniment.

Durata medie a unui val de căldură a fost în medie între 6.7 și 7.3 zile, cu valorile cele mai mari în sudul și sud-estul ZMCN, iar cele mai scăzute în partea nordică și vestică (Figura 442 stânga). Cele mai lungi valuri de căldură înregistrate au durat între 13 și 20 zile. Cumulat într-un an, valurile de căldură durează aproximativ între 15 și 17 zile, cele mai expuse fiind extremitățile sudice și cele estice ale ZMCN (Figura 439, dreapta).

Din punct de vedere al intensității, temperatura medie în timpul valurilor de căldură depășește cu aproximativ 5-7 °C valorile de referință ale perioadelor în care se produc și se observă că cele mai mari depășiri sunt caracteristice arealelor mai înalte, situate în sudul și sud-vestul ZMCN (Ciurila, Feleacu, Aiton, Tureni, Petrești de Jos, precum și în regiunea montană a comunelor Savădisla, Gilău Gârbou și Sânpaul.

FIGURA 442. Durata medie a unui val de căldură - HWD (stânga) și durata medie cumulată a valurilor de căldură într-un an - HWF (dreapta) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)

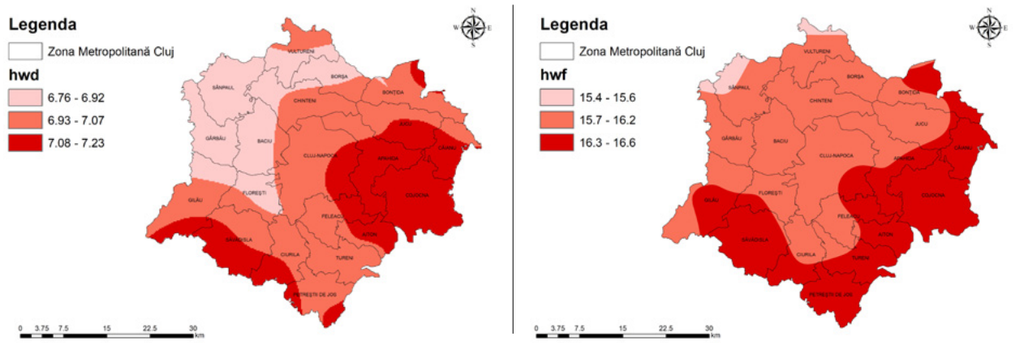

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

În ceea ce privește modificările survenite în caracteristicile valurilor de căldură în ultimele decenii, se constată faptul că atât numărul de evenimente, cât și durata acestora (considerată pentru evenimente individuale sau cumulat pentru toate evenimentele dintr-un an) sunt în creștere statistic semnificativă. Astfel, numărul de evenimente a crescut în medie cu 0,82 evenimente/deceniu, însă creșterea cea mai importantă s-a constatat în ceea ce privește durata acestora: 1,12 zile/deceniu, în cazul unui eveniment și respectiv 5,67 zile/an/deceniu atunci când este vorba de durata cumulată.

Acest fapt înseamnă că valurile de căldură au crescut atât ca număr, cât și ca durată la scara întregului areal de studiu în perioada analizată. În ceea ce privește intensitatea acestora, creșterea, deși generalizată, nu este foarte mare, ea nefiind semnificativă statistic.

Valurile de frig

Valurile de frig sunt fenomenele meteorologice care au impact negativ în special asupra agriculturii și stării de sănătate a populației. Pe fondul încălzirii globale, la scara României, este de așteptat o scădere a valurilor de frig care însă nu vor dispărea în perioada imediat următoare (Croitoru et al., 2018). În continuare, se vor prezenta rezultatele analizei a patru indicatori ce caracterizează valurile de frig pe teritoriul ZMCN: numărul de evenimente (CWN), durata medie a unui eveniment (CWD), durata cumulată medie a valurilor de frig dintr-un an (numărul de zile total asociat valurilor de frig dintr-un an) (CWF), precum și intensitatea fenomenului, caracterizată prin cea mai mică temperatură înregistrată în timpul unui astfel de eveniment (CWM). Pentru acest studiu, s-au luat în considerarea evenimentele care au durat cel puțin 3 zile consecutiv și care s-au produs în intervalul octombrie-martie.

În perioada 1961-2013, numărul mediu al valurilor de frig a variat, în general, între 2,2 și 2,5 evenimente pe an. Cele mai multe evenimente afectează Municipiul Cluj-Napoca și extremitățile sud-estică și sudică ale ZMCN (Cojocna, Aiton, Petrești de Jos), evenimente cele mai puține fiind caracteristice vestului, nordului și nord-estului arealului analizat (Gilău, Gârbău, Sânpaul, Vultureni, Bonțida și Jucu). În intervalul de 53 de ani analizat au existat și ani în care s-au produs câte 3-5 evenimente/an și, de asemenea, ani în care nu s-a produs nici un val de frig.

Durata medie a unui val de frig a înregistrat valori medii între 8,2 și 9,8 zile, cu cele mai lungi valuri de frig, în medie de peste 9 zile, înregistrate în cea mai mare partea a arealului analizat, iar cele mai scurte în zona montană. Cele mai lungi valuri de frig înregistrate în cei 53 de ani au durat 20-23 zile (Fig. 440 stânga). Cumulat într-un an, valurile de frig durează mai puțin decât cele de căldură, în medie 14 zile, (între 12,3 și 15,4 zile), cele mai expuse fiind arealele din partea centrală și sud-estică a ZMCN (Figura 443 dreapta).

FIGURA 443. Durata medie a unui val de frig – CWD (stânga) și cea cumulată a valurilor de frig într-un an – CWF (dreapta), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)

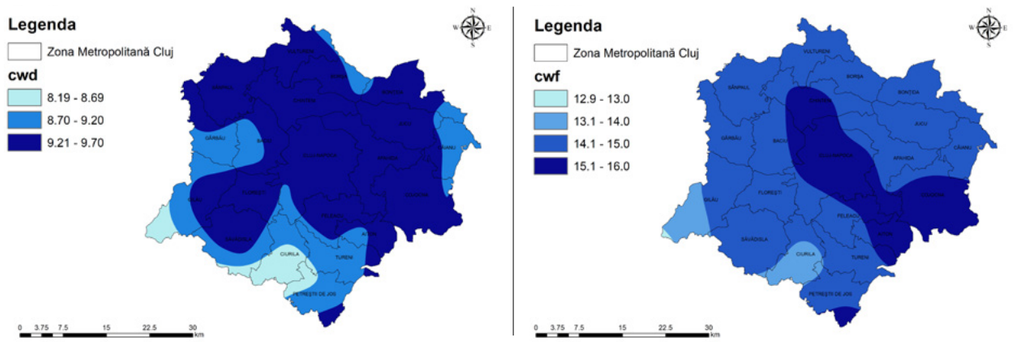

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Intensitatea cea mai mare a valurilor de frig s-a manifestat prin temperaturi de -18,0...-22,0 °C. Temperaturile cele mai ridicate sunt caracteristice arealelor din extremitatea sudică și sud-vestică a ZMCN (Gilău, Săvădisla, Ciurila, Petrești de Jos, Aiton, Feleacu și Tureni) (-18,0...-20,0°C), iar cele mai scăzute (-20,0...-22,0 °C) nord-estului arealului analizat (Bonțida, Jucu, Căianu, Apahida și Cluj-Napoca) (Figura 444).

În ceea ce privește modificările survenite în ultimele decenii în caracteristicile valurilor de frig, se constată faptul că numărul și durata evenimentelor nu s-a schimbat semnificativ în perioada istorică analizată. Intensitatea valurilor de frig a scăzut însă semnificativ în cea mai mare partea a ZMCN, cu excepția unor comune din partea vestică și sudică (Gilău, Ciurila, Tureni și Aiton), unde scăderea a fost mai puțin accelerată.

În acest context, pe fondul încălzirii globale care afectează întreaga planetă, numărul și durata valurilor de frig nu s-au diminuat considerabil, însă a scăzut mult intensitatea lor: temperaturile cele mai scăzute nu mai coboară atât de mult în timpul evenimentelor din ultimele decenii comparativ cu începutul perioadei analizate). Prin urmare, în continuare aceste evenimente sunt posibile și sunt necesare măsuri de diminuarea a impactului lor negativ.

FIGURA 444. Intensitatea medie anuală a valurilor de frig (CWM) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)

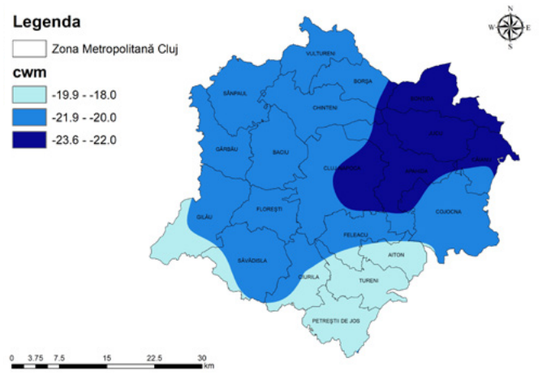

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

FIGURA 445. Numărul mediu anual de zile de vară (SU25) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)

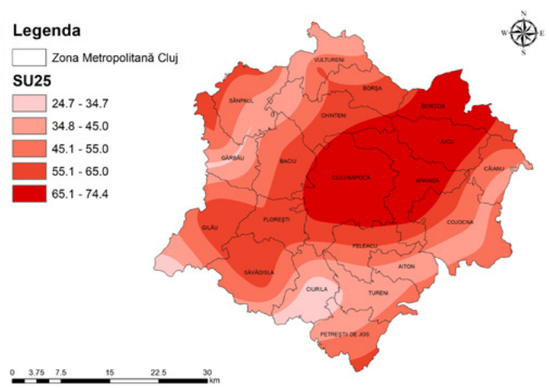

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

În continuare, se vor prezenta zilele cu temperaturi caracteristice, care sunt specifice perioadei calde, respectiv celei reci din an.

Zile de vară (SU25)

Definite ca acele zile în care temperatura maximă a aerului depășește valoarea de 25,0 °C, zilele de vară se pot produce în ZMCN, în arealele joase în intervalul mai-septembrie, dar cu precădere în lunile de vară. Numărul acestora variază foarte mult în funcție de altitudine. Astfel, în cea mai mare parte a arealului, în special în lungul coridorului Gilău, Florești, Cluj-Napoca, Apahida, Jucu, Bonțida, numărul acestor zile este cuprins de peste 50 zile pe an, în timp ce spre sud-vestul și nord-vestul ZMCN s-au înregistrat mai puțin de 40 zile pe an (Figura 58). În anumiți ani, și mai ales în ultimele decenii, numărul acestor zile a crescut mult, valorile cele mai ridicate înregistrate depășind 123 zile/an. De altfel, tendința de evoluție a acestui indicator relevă faptul că numărul acestor zile a crescut semnificativ în perioada analizată cu valori de până la 6 zile/deceniu.

Zile tropicale (TXGE30)

Zilele tropicale sunt acele zile în care temperatura maximă depășește 30,0 °C. Alături de zilele de vară, acest indicator est foarte utilizat în domeniul activităților turistice și recreative.

La scara ZMCN, numărul anual al acestora scade mult comparativ cu cel al zilelor de vară, nedepășind, în medie 20 zile/an. În arealele cele mai înalte astfel de zile nu au depășit 5 zile/an, în timp ce în arealele urbane Cluj-Napoca și localitățile Apahida, Jucu și Bonțida, numărul acestora este mai mare de 15-20 zile/an (Figura 446). Față de valorile medii menționate mai sus, cele mai multe zile tropicale înregistrate într-un an pot să atingă pragul de 66 zile în arealele din zona central-estică.

Ca tendință de evoluție în cei 53 de ani analizați, numărul zilelor tropicale a crescut statistic semnificativ cu până la 2,2 zile/deceniu.

FIGURA 446. Numărul mediu anual de zile tropicale (TXGE30) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)

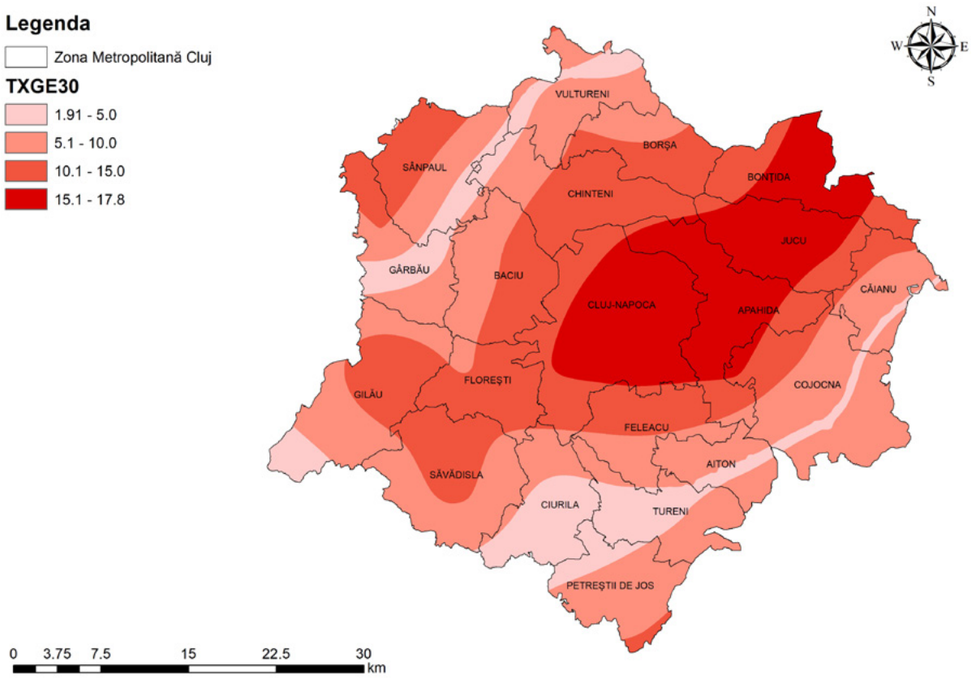

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Zile caniculare (TXGE35)

Zilele caniculare, definite ca acele zile în care temperatura maximă a zilei depășește 35,0 °C se produc însă extrem de rar în arealul analizat. În general, media multianuală nu depășește 1 zi/an. Cel mai frecvent, aceste zile se produc în jumătatea estică a Mun. Cluj-Napoca și la est, nord-est de acesta în comunele Apahida, Jucu și Bonțida (0,6 – 0,7 zile/an), iar cel mai rar în sud-vestul și sudul ZMCN, precum și izolat în Cojocna, Baciu, Vultureni și Bocșa (0,0 – 0,3 zile/an) (Figura 447). Ca valori maxime, au existat însă și ani în care s-au înregistrat până la 19 zile/an. Cauza poate fi fenomenul de insulă de căldură al Municipiului Cluj-Napoca combinat cu circulația locală în arealul analizat : circulația de tip briză montană dinspre vest – sud-vest conduce la deplasarea aerului mai cald de deasupra orașului spre direcția opusă (est – nord-est) și astfel apare această zonă cu valori mai ridicate de temperatură și cu număr mai mare de zile caracteristice semestrrului cald al anului.

În contextul schimbărilor climatice actuale, se constată și în cazul acestui indicator o creștere semnificativă statistic, pentru tot arealul cu excepția comunei Ciurila unde dominantă este tendința de creștere ușoară, nesemnificative statistic. Panta medie de creștere pe regiune a fost de 0,2 zile/deceniu, dar în regiunile centrale creșterea a fost mult mai accelerată (0,6 zile/deceniu).

Trebuie menționat faptul că, în cazul acestor zile caracteristice și al arealelor urbane, dacă numărul lor s-ar calcula pentru zona urbană centrală a Mun. Cluj-Napoca, unde valorile de temperatură sunt cu 1-3 °C mai ridicate decât la stațiile meteorologice, acesta ar fi considerabil mai mare.

FIGURA 447. Numărul mediu anual de zile caniculare (TXGE35) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)

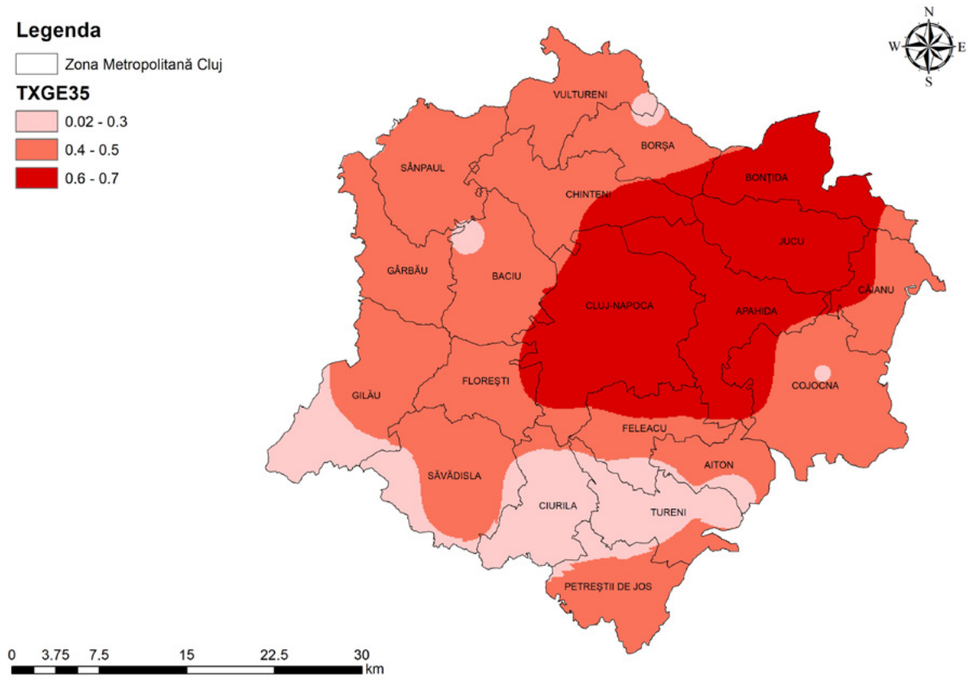

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Zile foarte calde (TX90p)

Similar nopților calde, zilele foarte calde sunt acele zile în care temperatura maximă zilnică depășește pragul percentilei 90 pentru temperaturile maxime înregistrate în perioada de referință 1961-1990. Ponderea acestora, ca medie multianuală depășește 12,9 % pe suprafața întregului areal, cel mai frecvent, aceste zile producându-se în treimea sud-vestică a județului (13,3…13,5 %) (Figura 448). După cum indică și valorile medii multianuale de peste 10 % și în continuă creștere din ultimele decenii, tendința este una de creștere semnificativă statistic generalizată în toată ZMCN.

FIGURA 448. Ponderea numărului mediu anual de zile foarte calde (TX90p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)

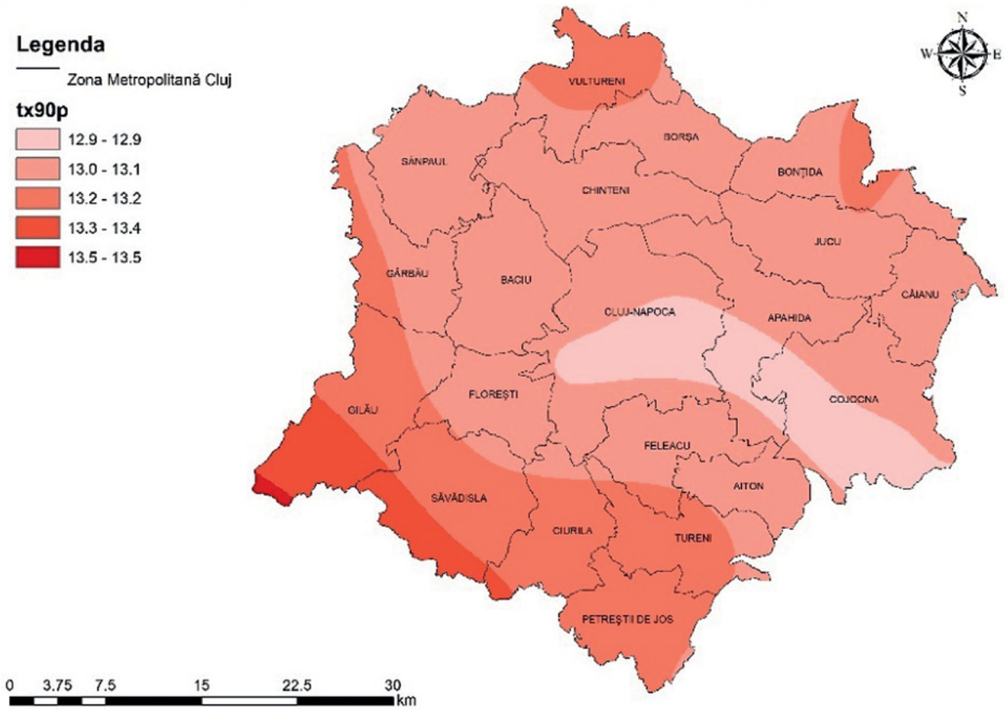

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Zile cu temperaturi caracteristice specifice semestrului rece din an au o semnificație deosebită atât pentru sănătatea umană, pentru agricultură, pentru infrastructura, pentru proiectarea clădirilor de locuit și comerciale/industriale.

Zile cu îngheț (FD)

Zilele cu îngheț sunt acele zile în care temperatura minimă scade sub pragul de îngheț (0,0 °C). Pentru agricultură, riscul crește considerabil cu cât aceste zile se produc mai aproape de sezonul de vegetație (aprilie-octombrie), dar nu este exclus nici în timpul iernii, în lipsa stratului de zăpadă, în această ultimă situație afectând culturile de toamnă.

La scara ZMCN, numărul mediu al acestor zile variază de la 107-115 zile/an, în arealele joase din jumătatea nordică a arealului (Cluj-Napoca, Chinteni, Apahida, Jucu, Bonțida, Baciu, Sinpaul, Gârbău, Gilău și estul comunei Florești), până la peste 125 zile/an în sud-vest (Ciurila și zona montană a Comunei Gilău). Numărul mai mic de zile în arealul municipiului Cluj-Napoca și din comunele învecinate se datorează, în principal, efectului de insulă de căldură urbană, ca urmarea urbanizării accelerate a acestora. În partea sudică și estică, precum și în extremitatea nordică a ZMCN, numărul mediu de zile cu îngheț a variat între 115 și 125 zile/an (Figura 449). Față de aceste valori medii multianuale, în anii reci s-au înregistrat cu aproximativ 30 de zile mai mult.

FIGURA 449. Numărul mediu anual de zile cu îngheț (FD) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile/an)

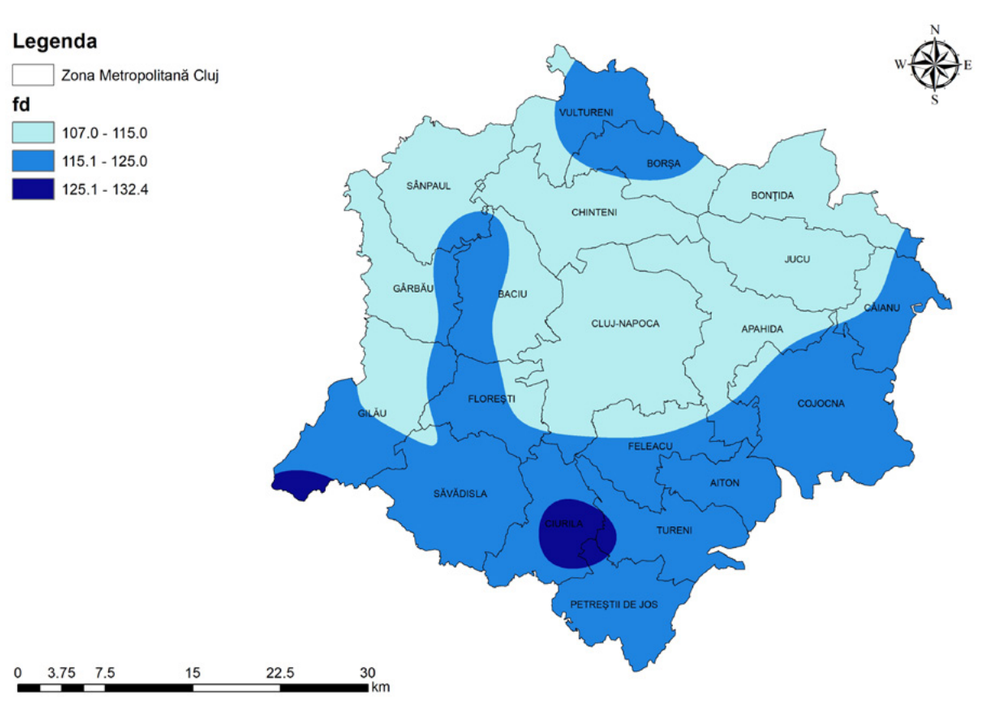

Sursa: date prelucrate dup ă ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

În contextul încălzirii generale, și acest indicator a înregistrat o scădere pe parcursul celor 53 de ani analizați, în medie cu 2,29 zile/deceniu la scara regiunii, mai accelerată în vest și sud-vest unde au fost detectate tendințe statistic semnificative (Gilău, Săvădisla, Ciurila și Tureni), cu peste 4 zile/deceniu, respectiv mai lentă în restul ZMCN, unde tendința de scădere nu este statistic semnificativă (sub o zi/deceniu). În cazul continuării acestei tendințe, se estimează creșterea duratei fără îngheț.

Nopți reci (TN10p)

Similar nopților calde, care se produc în principal în semestrul cald al anului, nopțile reci sunt un indicator care reprezintă ponderea acelor zile în care valoarea temperaturii minime zilnice (înregistrate în mod normal în cursul nopții) a scăzut sub cea a percentilei 10, respectiv pragul sub care se înregistrează cele mai reci 10 % nopți în perioada de referință 1961-1990. Astfel, datorită tendinței de creștere a temperaturii minime (documentată mai sus prin evoluția TNm și TNn), numărul zilelor cu temperaturi minime sub acest prag este din ce în ce mai mic, cu precădere în ultimele decenii. Astfel, pe teritoriul ZMCN frecvența nopților reci este sub 10 % (9,3...9,7 %). Cele mai puține astfel de zile sunt specifice părților centrală și de nord-est ale arealului de studiu (părții estice a mun. Cluj-Napoca, Apahida, Jucu, Borșa), iar cele mai multe comunelor din nord-vestul și sudul ZMCN (Sînpaul, Gârbou, Gilău și Petrești de Jos) (Figura 450).

FIGURA 450. Ponderea numărului mediu anual de nopți reci (TN10p) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (%)

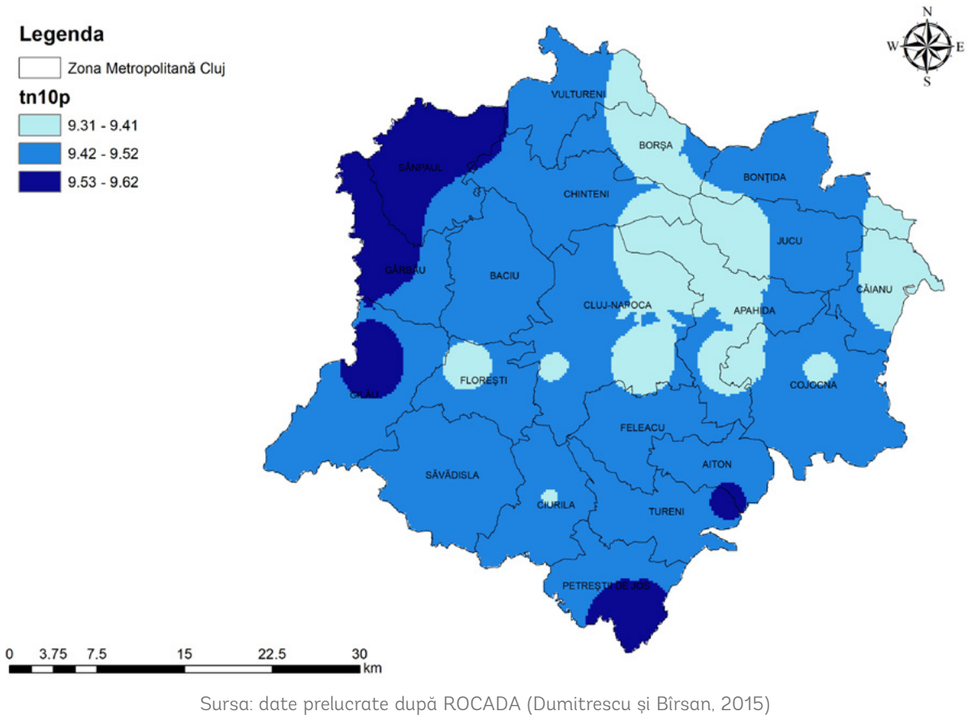

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Tendințele calculate, așa cum era de așteptat din ponderea medie obținută, indică o scădere semnificativă statistic generalizată a frecvenței nopților reci pe măsura apropierii de sfârșitul perioadei analizate.

În dezvolatarea și planificarea la nivel local și regional, mai ales, în arealele în care mediul rural are o pondere mare de interes sunt ***indicatori de temperaturi extreme specifici pentru agricultura***. Această categorie de indicatori este folosită exclusiv în domeniul agriculturii și siguranței alimentare și fac parte dintre indicatorii care caracterizează condițiile de mediu pentru diferite tipuri și soiuri de culturi agricole. În contextul schimbărilor climatice actuale, detectarea modificărilor survenite poate conduce la o re-zonare a culturilor agricole pe teritoriul ZMCN.

Dintre aceștia, sunt prezentați în continuare, cu prezentare specificității pentru ZMCN.

Lungimea sezonului de vegetație (GSL)

Lungimea sezonului de vegetație calculat ca număr de zile în care temperatura permite procesul de vegetație (temperatura medie este mai mare de 5 °C) este unul dintre cei mai importanți parametri ecologici ai plantelor de cultură, aplicându-se atât plantelor agricole, cât și celor ornamentale.

În cea mai mare parte a ZMCN sezonul de vegetație (din punct de vedere termic) durează, în medie între 223 și 245 zile/an. Arealele cu cel mai lung sezon de vegetație sunt situate în lungul coridorului Gilău, Săvădisla, Florești, Cluj-Napoca, Apahida, Chinteni, Jucu și Bonțida, precum și în extremitatea nord-vestică (Sânpaul, Gârbău și Vultureni), unde media multianuală este de peste 240 zile/an. Cel mai scurt sezon de vegetație este specific comunelor de pe rama sudică și sud-vestică a ZMCN ți coincide cu arealele cele mai înalte ale regiunii analizate (Figura 451).

FIGURA 451. Lungimea sezonului de vegetație (GSL) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)

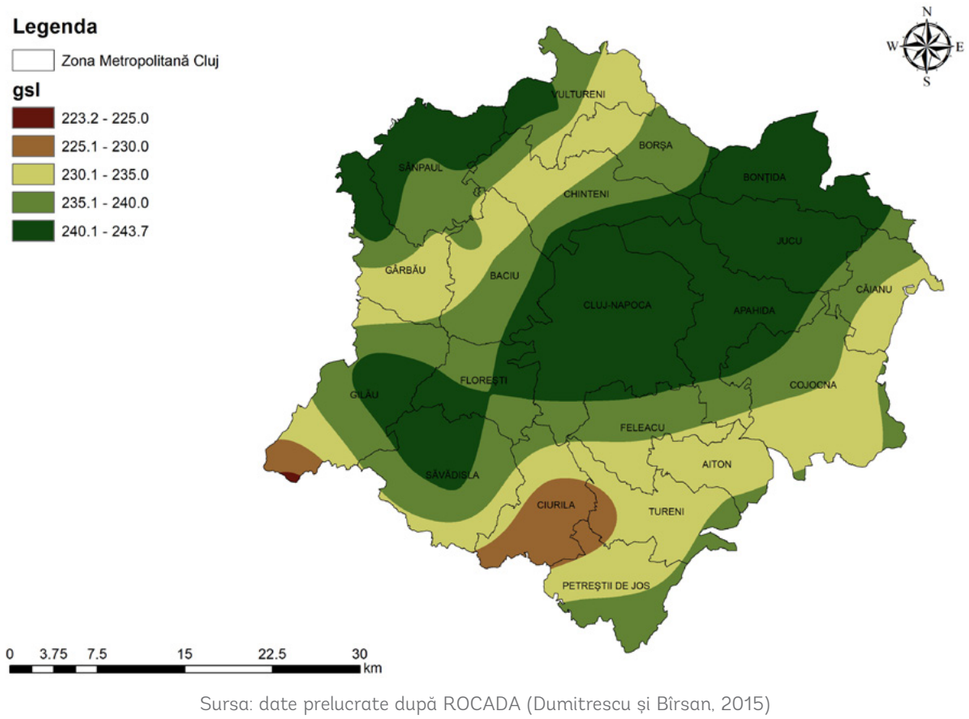

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Din punct de vedere al evoluției în timp, nu se constată modificări majore, în sensul că ZMCN este afectată fie de creștere, fie de scădere ușoară (nesemnificative statistic), în cei 53 de ani analizați o scădere. În general, modificările nu depășesc +/-4 zile/deceniu.

Suma temperaturilor eficiente pentru vegetație (GDDgrow10)

Al doilea parametru extrem de important pentru plantele de cultură este suma temperaturilor eficiente pentru vegetație, respectiv suma valorilor de temperatură cumulate în sezonul de vegetație ce depășesc pragul de 10 °C. În funcție de acest indicator, se poate estima dacă o anumită plantă/cultură poate ajunge sau nu la maturitate din punct de vedere termic.

ZMCN se înscrie cu valori medii multianuale cuprinse între aproximativ 855-1000 °C, în arealele cele mai înalte din sud-vest (Ciurila și zona montană a Comunei Gilău), și 1300-1400 °C în cele joase din partea central-estică (Cluj-Napoca, Apahida, Jucu, Bonțida). Mai mult de 75 % din suprafața analizată este caracterizată de sume de temperaturi mai mari de 1100 °C, iar în jumătatea estică pe cea mai mare parte a arealului se cumulează anual peste 1200 °C (Figura 452). Acest fapt permite încadrarea celei mai mari părți a județului în diferite zone de favorabilitate pentru plante de cultură (ex., zona 2 de cultură a grâului de toamnă, zona 1 pentru cultura porumbului).

Din punct de vedere al schimbărilor climatice, în ultimele decenii s-a constatat o creștere semnificativă statistic a acestui parametru la scara întregului areal analizat, cu o medie la scara regiunii de aproximativ 60°C/deceniu, cu variații între 48 și 64 °C/deceniu de la o regiune la alta.

Interpretat împreună cu indicatorul anterior, se poate concluziona că, deși intervalul de vegetație nu crește ca lungime, prin creșterea intensității (suma temperaturilor eficiente), plantele au nevoie de o perioadă mai scurtă pentru a ajunge la maturitate, respectiv faptul că hibrizi/specii cu productivitate mai bună (cu necesități termice mai mari) pot fi utilizați pentru culturile agricole sau pentru introducerea în cultură a unor specii noi de plante agricole sau ornamentale, mai eficiente din punct de vedere al productivității/aportului energetic sau al efectului de umbrire în vederea diminuării inusului de căldură urbană.

FIGURA 452. Suma medie anuală a temperaturilor eficiente pentru vegetație (GDDgrow10) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (°C)

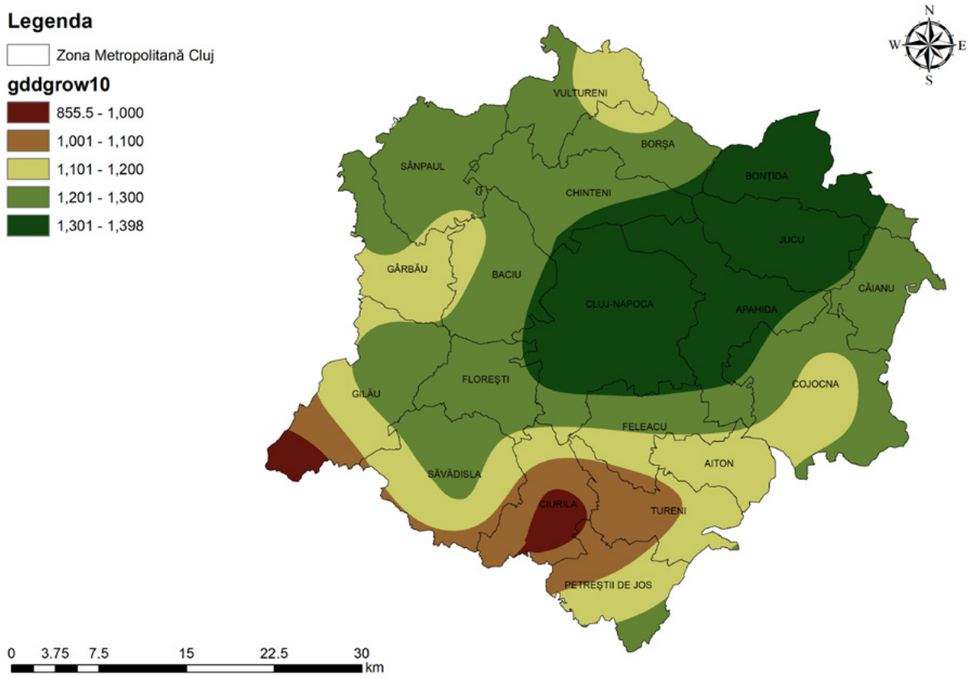

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Indici privind precipitațiile extreme

În cadrul acestui subcapitol, s-au analizat 5 indicatori pentru precipitații extreme. După modul de calcul al acestora, ei sunt indicatori de frecvență (CDD și R20) și indicatori de intensitate (PRCPTOT, Rx1day și GSZ).

Pentru calculul anumitor indicatorilor CDD și PRCPTOT, pragul impus de 1,0 mm a fost stabilit din considerente de ordin practic. Astfel, cantitățile mai mici de 1.0 mm nu sunt eficiente din punct de vedere al utilizării de către plantă (de cele mai multe ori, o cantitate de apă atât de mică nu ajunge până la rădăcina plantei) și nici din punct de vedere al resurselor de apă (nu modifică semnificativ debitul sau nivelul din râuri, respectiv nivelul apei din lacurile de acumulare etc.).

Zile consecutive fără precipitații semnificative (CDD)

Acest indicator indică numărul maxim anual de zile consecutive în care cantitatea zilnică de precipitații este mai mică sau egală cu 1,0 mm (l/m^2). Este un indicator care caracterizează deficitul de apă, respectiv lungimea perioadei critice.

În ZMCN, durata medie anuală a acestor perioade crește dinspre zonele periferice, unde s-au înregistrat 22-24 zile consecutive fără precipitații semnificative spre zona centrală, unde durata crește până la 26-28 zile consecutive fără precipitații semnificative. În general, cele mai lungi perioade (26-28 zile) sunt specifice în Mun. Cluj-Napoca și în comunele limitrofe, în special din jumătatea sudică (Figura 453 stânga). Față de aceste valori medii, cele mai lungi perioade înregistrate în perioada de analiză au durat între 43 și 71 zile. Lungimea maximă s-a înregistrat tot în zona centrală a județului, dar s-a extins în acest caz spre jumătatea vestică – sud-vestică a județului (Figura 450, dreapta).

În ceea ce privește tendința de evoluție pe perioada istorică, se constată că CDD a scăzut statistic nesemnificativ în cea mai mare parte a ZMCN, și numai izolat în extremitatea sud-vestică (Săvădisla, Gilău) s-a înregistrat o scădere semnificativă statistic. Acest fapt se traduce printr-o situația în care condițiile de secetă nu se intensifică, dar nici nu se diminuează semnificativ.

FIGURA 453. Numărul mediu (stânga) și maxim (dreapta) anual de zile consecutive fără precipitații semnificative (CDD), în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)

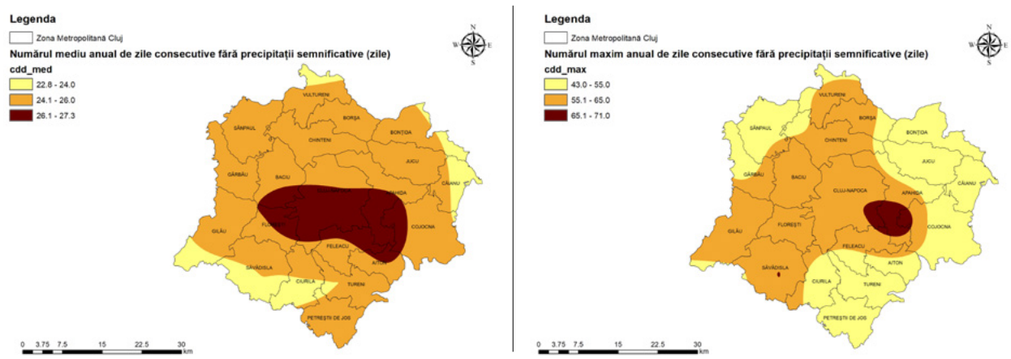

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Zilele cu precipitații foarte abundente (R20)

Acest indicator cumulează zilele în care cantitatea zilnică de precipitații depășește 20 mm (l/m^2). Numărul acestor zile este, la scara ZMCN, în medie de la 1,5 la 5,0 zile/an. În cea mai mare parte a zonei se înregistrează sub 3 astfel de zile. Numai arealele mai înalte din sud-vest și vest s-a depășit această valoare, ajungându-se până la 5 zile/an (Figura 454). În ceea ce privește numărul maxim de zile cu precipitații foarte abundente înregistrat într-un an, cea mai mare parte a ZMCN este caracterizată de valori de 7-9 zile/an. Valori mai mari (9-11 zile pe an) sunt caracteristice în zona montană a comunelor Săvădisla, Gilău și izolat în Florești.

Din punct de vedere al schimbărilor survenite în perioada analizată, nu se constată modificări majore (statistic semnificative): cea mai mare partea a ZMCN prezintă o tendință de scădere nesemnificativă, vestul (Gârbău, Gilău, Săvădisla) este caracterizat de creștere slabă a numărului mediu anual de zile cu precipitații foarte abundente, în timp ce în partea estică (Căianu, Cojocna) au fie tendința staționară, fie de creștere ușoară.

FIGURA 454. Numărul mediu anual de zile cu precipitații foarte abundente (R20) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (zile)

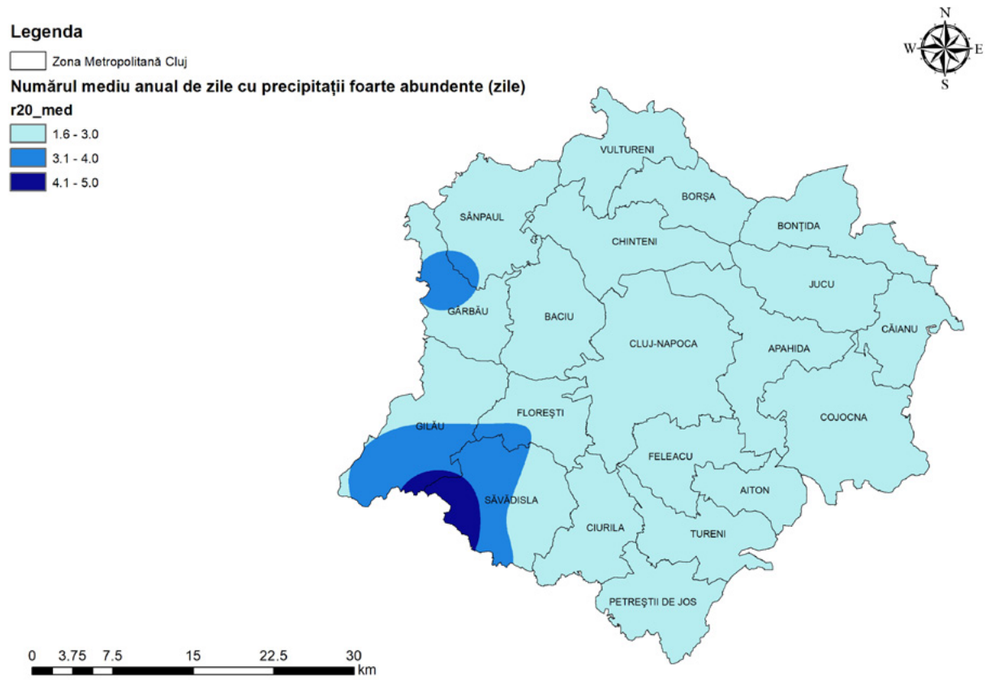

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Cantitatea de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative (PRCPTOT)

PRCPTOT reprezintă cantitatea anuală de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative (zile în care cantitatea zilnică a depășit 1,0 mm).

La scara ZMCN, cantitățile cele mai mari de precipitații căzute într-un an au o distribuție spațială similară atât pentru valorile medii, cât și pentru cele maxime. Astfel, valorile cele mai mari sunt specifice arealelor înalte din sud-vestul județului, urmate de cele din partea nordică și vestică. În ceea ce privește valorile, acestea variază în ecartul 500-700 mm/an (Figura 455), în cazul valorilor medii, respectiv de la 714 la 1100 mm/an în cazul celor mai ploioși ani.

De-a lungul perioadei analizate, aceste cantități au înregistrat o creștere slabă, nesemnificativă statistic în cea mai mare parte a ZMCN. Numai în extremitatea sud-vestică (Săvădisla, Ciurila și sudul Comunei Gilău), creșterea a fost mai importantă, statistic semnificativă.

FIGURA 455. Cantitatea medie multianuală de precipitații cumulată în zilele cu precipitații semnificative (PRCP-TOT) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/an)

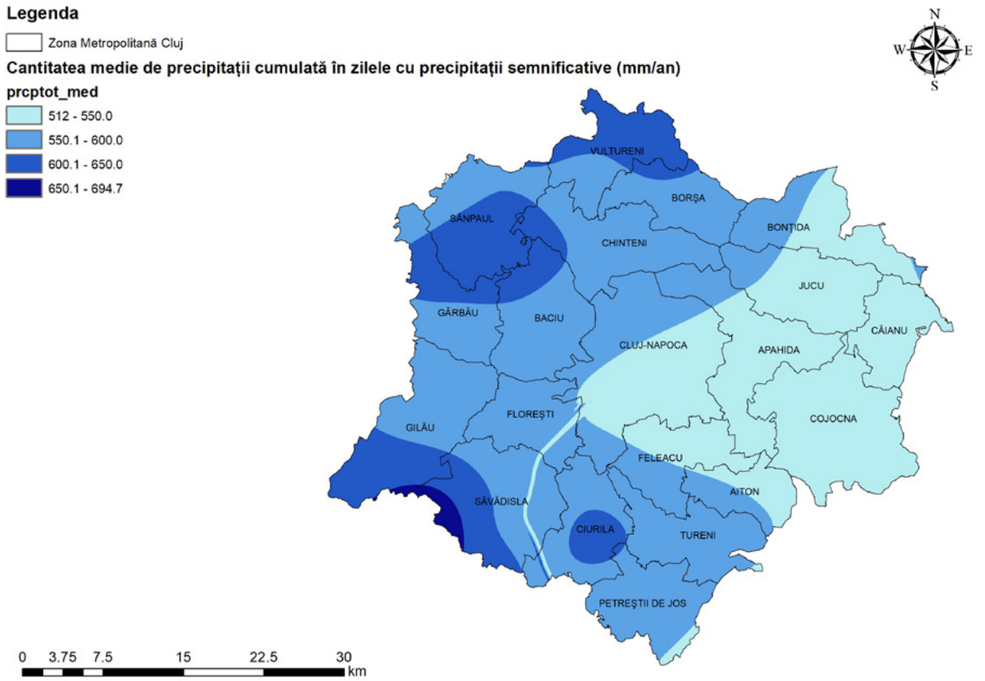

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Cantitatea maximă de precipitații căzută într-o zi (Rx1day)

Acest indicator reprezintă cantitatea cea mai mare de precipitații înregistrată într-o singură zi din fiecare an. Alaturi de indicatorul R20, acesta este extrem de important din punct de vedere practic, pentru că pot provoca inundații imediate (flash-floods) atât în văile râurilor, cât și în arealele urbane unde suprafețele impermeabilizate ocupă areale mari. Prin urmare, pentru proiectarea rețelei de canalizare stradală pentru cartierele noi ar trebui să se ia în calcul probabilitățile de producere ale acestor valori, dar să se țină seama și de tendința de evoluție a acestui parametru.

Distribuția spațială atât a valorilor medii multianuale, cât și cea a maximelor absolute este similară, la nivelul regiunii analizate. În regim multianual, în medie, la scara ZMCN valoarea acestui indicator a variat de la aproximativ 25-30 mm/zi, în cea mai mare parte a ZMCN, până la 35-40 mm/zi, în zona cea mai înaltă din extremitatea sud-vestică (Săvădisla și Gilău) (Figura 456). Cele mai mari valori ale acestui indicator înregistrate în cei 53 de ani analizați, au fost aproape duble comparativ cu cele medii : 40-50 mm/zi pentru cea mai mare parte a arealului analizat, iar în arealele mai înalte ale comunelor Florești, Gilău, Săvădisla, au crescut până la 70-80 mm/zi.

Din punct de vedere al schimbărilor survenite în ultimele decenii, nu se constată schimbări semnificative statisric. Astfel, o creștere ușoară a acestor cantități caracterizează cea mai mare partea a arealului, în timp ce pentru vestul Mun. Cluj-Napoca și estul Comunei Florești, precum și pentru zona de contact a comunelor Gilău și Săvădisla tendința dominantă identificată a fost de scădere ușoară.

FIGURA 456. **Cantitatea medie multianuală a cantităților maxime de precipitații cumulate într-o singură zi (Rx1day) în ZMCN, în perioada 1961-2013 (mm/zi)**

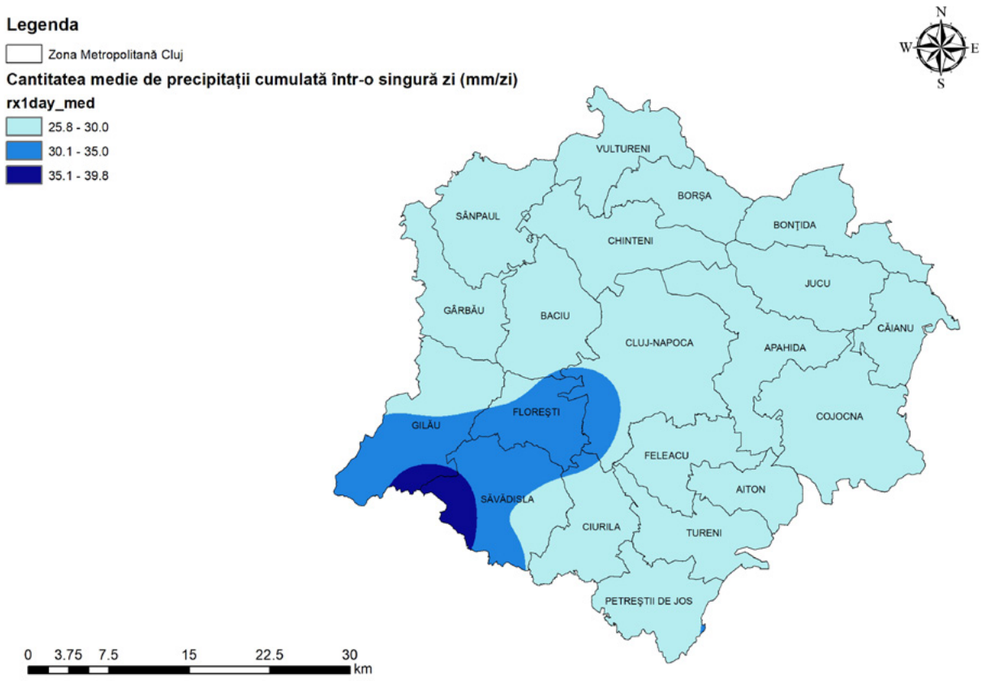

Sursa: date prelucrate după ROCADA (Dumitrescu și Bîrsan, 2015)

Grosimea stratului de zăpadă

Stratul de zăpadă este prezent, la Cluj-Napoca, în general, în intervalul noiembrie-martie, cu o grosime mai mare în timpul iernii, de 3-6 cm. Lunile cu stratul cel mai consistent de zăpadă sunt ianurie și februarie. Accidental, strat de zăpadă se poate depune și în lunile octombrie și aprilie. Regimul valorilor maxime urmează aceleași caracteristici, însă valorile sunt considerabil mai mari comparativ cu mediile multianuale ajungând în lunile de iarnă la un strat de 10-30 cm.

Din punct de vedere al tendințelor de evoluție, nu s-a constatat o modificare majoră de-a lungul perioadei analizate. S-a identificat a scădere mică a grosimii stratului de zăpadă, de numai -0,06 cm/deceniu.

Alte fenomene meteorologice

În acest sub-capitol s-au analizat 9 fenomene meteorologice, ele fiind dintre acelea care, deși au frecvență relativ mică de producere în timpul anul, pot influența semnificativ activitatea socio-economică în momentul producerii lor: aerul cețos, ceața, vijeliile, grindina, orajele, bruma, chiciura, poleiul și viscolul.

Aerul cețos

Aerul cețos și ceața sunt fenomene meteorologice care se pot produce la Cluj-Napoca în tot cursul anului. Dintre acestea ceața este cel mai important ea având un impact deosebit asupra activităților de transport, cu precădere asupra celui aerian.

Aerul cețos este fenomenul care se caracterizează prin scăderea vizibilității orizontale intre 1 și 10 km. Frecvența cea mai mare de producere este iarna, iar cea mai redusă în lunile de vară. În cazul aerului cețos, chiar și în lunile de vară, aceasta rămâne mult mai ridicată (7-9 zile/lună). Anual, la Cluj-Napoca se produc 188.5 zile cu aer cețos (Tabelul 107). Valorile maxime ale frecvenței de producere sunt mult mai mari, acest fenomen putându-de produce în fiecare zi din lunile de iarnă și respectiv în 17-20 de zile din lunile de primăvară și vară (Tabelul 106). Numărul maxim anual al zilelor cu aer cețos urcă la 243.

TABEL 107. **Numărul mediu lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)**

Fenomenul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Anual
Aer cețos	25.2	20.8	15.8	10.3	7.5	8.6	8.7	11.8	13.7	18.6	22.3	25.2	188.5
Ceață	8.8	4.9	1.4	0.8	0.4	0.7	0.6	0.8	1.7	4.2	7.6	8.4	40.2
Vijelii	0.0	0.0	0.1	0.1	0.3	0.7	0.5	0.2	0.0	0.1	0.1	0.0	2.2
Oraje	0.0	0.0	0.3	3.0	8.9	11.0	10.4	8.2	2.3	0.7	0.1	0.0	45.0
Grindină	0.0	0.0	0.1	0.4	0.6	0.6	0.4	0.3	0.0	0.0	0.0	0.0	2.3
Brumă	8.7	8.5	9.4	3.1	0.3	0.0	0.0	0.0	0.3	6.5	10.4	8.1	55.4
Viscol	0.3	0.3	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	1.0
Polei	1.0	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	1.2	3.1
Chiciură	4.6	1.3	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.9	3.6	10.5

Sursa: date prelucrate după ANM

TABEL 108. **Numărul maxim lunar și anual de zile cu fenomene meteo-climatice la Stația Meteorologică Cluj-Napoca (1968-2014)**

Fenomenul	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Anual
Aer cețos	30	28	24	19	17	20	19	20	29	25	29	30	243
Ceață	22	13	5	4	2	4	4	4	13	16	16	15	83
Vijelii	0	1	2	2	3	7	4	2	1	1	1	1	8
Oraje	1	1	2	8	19	18	22	15	7	3	1	1	76
Grindină	0	0	1	4	4	3	2	3	0	1	0	0	7
Brumă	21	18	20	9	2	0	0	0	3	13	20	24	88
Viscol	3	4	2	1	1	0	0	0	0	2	2	2	7
Polei	6	4	1	0	0	0	0	0	0	1	2	6	10
Chiciură	13	6	1	0	0	0	0	0	0	0	9	11	27

Sursa: date prelucrate după ANM

Ceața

Ceața se definește prin scăderea vizibilității orizontale sub 1 km. Ca și în cazul aerului cețos, frecvența cea mai mare de producere este iarna (5-9 zile/lună), iar cea mai redusă în lunile de vară. În intervalul aprilie-august, frecvența scade sub 1 zi/lună. Anual, la Cluj-Napoca se produc 40.2 zile cu ceață (Tabelul 107). Valorile maxime ale frecvenței de producere cresc mult comparativ cu mediile multianuale. Astfel, numărul maxim anual al zilelor cu ceață este de 83, în timp ce valorile lunare variază între 2 și 22 zile pe lună (Tabelul 108).

Cele mai importante fenomene meteorologice ce se produc în timpul verii sunt orajele, vijeliile și grindina. Din punct de vedere genetic, toate fenomenele specifice semestrului cald din an sunt, în general, asociate cu norii de furtună din genul Cumulonimbus.

Vijeliile

Vijeliile sunt definite ca fenomene caracterizate prin schimbarea bruscă a direcției și vitezei vântului, precum și prin începutul și sfârșitul ei relativ brusc, pe fondul unei variații accentuate a presiunii aerului.

Deși se pot produce aproape în fiecare lună din an (excepție face numai luna ianuarie), vijeliile se produc preponderent în intervalul mai-iulie. La Stația Meteorologică Cluj-Napoca, vijeliile au o frecvență foarte mică de producere, în medie, mai mică de o zi/lună. Cele mai mari valori sunt specifice lunilor de sfârșit de primăvară și vară. În medie, pe an se produc 2,2 vijelii (Tabelul 88). Valorile maxime cresc la 8 zile/an, în timp ce frecvența maximă lunară a fost de 7 zile (Tabelul 89).

Grindina

Grindina este o formă de precipitații solide, sub formă de greloane de gheață de dimensiuni variabile (care pot ajunge până la câțiva centimetri în diametru), care se produce cu preponderență în perioada caldă a anului.

La Stația Meteorologică Cluj-Napoca, grindina se produce extrem de rar: mai puțin de o dată pe lună ca medie multianuală. Cele mai mari valori sunt specifice lunilor de sfârșit de primăvară și celor de vară. În medie, se produc 2,3 zile cu grindină pe an. Valorile maxime cresc la 4 zile/an. Intervalul de producere este din martie până în octombrie, dar frecvența cea mai mare se înregistrează din aprilie până în august (Tabelele 88 și 89).

Orajele (descărcările electrice)

Orajele (descărcările electrice) sunt manifestări electrice atmosferice care se produc sub formă de fulgere și trăznete (cel mai adesea însoțite de tunete).

Numărul zilelor cu descărcări electrice este în schimb mult mai mare, variind de la 0.1 zile/lună (martie, octombrie, noiembrie) până la 11 zile/lună în iunie. Anual, se cumulează, în medie 45 zile cu oraje (Tabelul 88). Analiza valorilor maxime relevă faptul că descărcări electrice se pot produce la Cluj-Napoca în fiecare lună. Frecvența maximă crește de la 1 zi/lună (în intervalul noiembrie-februarie) la 22 zile/lună (iulie). Anual, numărul cel mai mare de zile cu oraje a fost de 76 (Tabelul 89).

În timpul iernii, fenomenele specifice: bruma, chiciura, poleiul și viscolul.

Bruma

Bruma (depunere de apă solidă la nivelul solului și al obiectelor de pe sol) este un fenomen periculos îndeosebi pentru agricultură toamna devreme sau primăvara târziu.

Dintre fenomenele de semestrul rece, bruma este cel mai frecvent care se produce la nivelul ZMCN. Intervalul de producere este din septembrie până în mai. Totuși în lunile septembrie și mai nu se produce în fiecare an, frecvența fiind destul de mică (în medie, sub 1 zi pe lună). Crește considerabil în lunile noimebrie-martie, când atinge valorile maxime (8-10 zile/lună). Este de remarcat faptul, că cele mai mari frecevențe medii lunare sunt specifice lunilor martie și noiembrie (9,4 și respectiv 10,4 zile/lună). Anual, se totalizează 55,4 zile. Valorile maxime lunare și anuale sunt considerabil mai mari, ajungându-se în lunile de iarnă până la 24 zile/lună și la un total anual de 88 zile.

Chiciura

Fenomen de iarnă, chiciura este o formă de depunere solidă pe obiectele de la sol sau din apropierea acestuiaș poate dăuna activităților socio-economice, prin depunerile masive și prin persistența mare. Cele mai afectate sunt transporturile pe cablu pentru că greutatea acumulată pe aceștia în urma depunerii de chiciură impune acțiuni de deschiciurare pentru a nu se ajunge la ruperea acestora.

La Cluj-Napoca, fenomenul este specific intervalului noiembrie-martie, cumulând, în medie, lunar între 0 și 5 zile/lună, iar anual 10,4 zile (Tabelul 88). Valorile maxime cresc până la 12 zile/lună și respectiv la 27 zile/an (Tabelul 89).

Poleiul

Fenomen cu apariție rară, poleiul se produce, în general, cu o frecvența medie mai mică de o zi/lună în intervalul octombrie-martie. Numai în lunile decembrie și ianuarie valorile medii multianuale depășesc pragul de 1 zi/lună. Anual, se cumulează, în medie 3,1 zile (Tabelul 88). În anii în care acest fenomen a avut frecvența maximă, valorile lunare au crescut foarte mult (până la 6 zile/lună în decembrie și ianuarie) și s-au triplat la scară anuală (10 zile) (Tabelul 89).

Viscolul

Viscolul este unul dintre fenomenele de iarnă care produce cele mai multe pagube multor domenii de activitate, chiar dacă frecvența sa de apariție este relativ mică. Deși în mod normal, Depresiunea Colinară a Transilvaniei este considerată la nivelul țării ca una dintre regiunile adăpostite față de acest fenomen, apariția lui nu este exclusă.

Astfel, la Stația Meteorologică Cluj-Napoca, fenomenul a fost înregistrat în intervalul noiembrie-martie. Accidental, fenomenul s-a pordus și în lunile octombire, aprilie și mai (Tabelul 89). Frecvența lunară medie multianuală este mult sub o zi/lună (între 0,1 și 0,3 zile/lună), chiar și în lunile de iarnă, în timp ce la nivel anual, abia se cumulează 1 zi/an ca valoare medie multianuală (Tabelul 88). Dacă se analizează valorile maxime istorice, frecvența crește la 1-4 zile/lună în cazul celor lunare și la 7 zile/an în cazul celor lunare.

Din punct de vedere al schimbărilor identificate pentru toate fenomenele analizate, există două situații:

a. fenomene pentru care numărul mediu anual de zile a permis calcularea unei tendințe: aer cețos, ceața, orajele, grindina, bruma, chiciura. În cazul aerului cețos, ceții, orajelor și chiciurei tendința a fost de scădere (valoare negativă a pantei), cuprinsă între 0,59 și 10,91 zile/deceniu. Pentru brumă s-a constat o creștere a frecvenței (valoare pozitivă a pantei) cu 0,23 zile/deceniu, iar pentru grindină a fost detectată o situație staționară (Tabelul 90). Dintre toate tendințele detectate, statistic semnificativă este numai în cazul aerului cețos.

b. fenomene pentru care nu s-a putut calcula tendința, datorită numărului extrem de mic de cazuri : vijelii, viscol, polei.

TABEL 109. Pantele tendințelor calculate pentru valorile anuale în zile/deceniu

Stația meteorologică	Aer cețos	Ceață	Oraje	Grindină	Brumă	Chiciură
Cluj-Napoca	-10.91*	-0.83	-0.86	0.00	0.23	-0.59

*Tendință statistic semnificativă ;

Sursa: date prelucrate după ANM)

CAPITOLUL 6. Analiza situației existente/57

6.1. Context teritorial/61

6.2. Demografie/73

6.3. Economie și inovare/93

6.4. Mobilitate urbană și metropolitană durabilă/149

6.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/233

6.6. Regenerarea urbană/267

6.7. Locuirea/371

6.8. Educație și învățare pe tot parcursul vieții/465

6.9. Sănătate și wellbeing/517

6.10. Incluziune socială/575

6.11. Cultură, patrimoniu, industrii creative și turism/695

6.12. Tineret și sport/753

6.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/775

6.14. Capacitate administrativă/885

6.14.1. Analiza resurselor bugetare locale/887

6.14.1.1. Analiza comparativă – poli de creștere/887

6.14.1.2. Analiza cheltuielilor bugetului local al municipiului Cluj-Napoca/908

6.14.1.3. Analiza comparativă – comune ZMC/913

6.14.1.4. Situația financiară a regiilor și a societăților comerciale din subordinea municipalității Cluj-Napoca/921

6.14.2. Guvernanță participativă în Cluj-Napoca (perioada analizată 2004-2019)/996

6.14.2.1. Metodologia utilizată/927

6.14.2.2. Evoluția procesului de guvernanță participativă în municipiul Cluj-Napoca (2004-2019)/927

6.14.2.3. URBACT III - Innovato-R Cluj-Napoca/942

6.14.2.4. Concluzii, recomandări și scenarii de viitor/944

6.14.3. Zona Metropolitană Cluj (ZM CLUJ)/945

6.14.3.1. Descriere generală/945

6.14.3.2. Cercetări empirice la nivelul ZM Cluj/950

6.14.3.3. Rezultate principale obținute/956

6.14.4. Analiza resursei umane a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/962

6.14.4.1. Evoluția numărului de angajați/962

6.14.4.2. Posturi ocupate în cadrul Serviciilor subordonate Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca/965

6.14.4.3. Posturi vacante/967

6.14.4.4. Deficitul de personal/968

6.14.4.5. Legislație și proceduri – probleme generate în recrutarea, selecția și gestionarea resursei umane/971

6.14.4.6. Formare profesională/972

6.14.4.7. Analiza relației dintre departamente/973

6.14.4.8. Rolul Administratorului public/974

6.14.5. Digitalizarea în Cluj-Napoca/976

6.14.5.1. Contextul național/976

6.14.5.2. Care sunt avantajele Clujului/977

6.14.5.3. Situația actuală în ceea ce privește digitalizarea primăriei Cluj-Napoca/978

6.14.5.4. O comparație cu situația din Estonia/980

FIGURA 457. Venituri pe cap de locuitor (medie 2014-2019), lei/888

FIGURA 458. Evoluția veniturilor proprii pe cap de locuitor/889

FIGURA 459. Procentul cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii/890

FIGURA 460. Valoarea subvențiilor pe locuitor 2014-2019 (lei)/892

FIGURA 461. Structura cheltuielilor – clasificația economică (valori totale ele perioadei 2014-2018)/894

FIGURA 462. Structura cheltuielilor autorităților locale (alocări totale, perioada 2014-2018)/895

FIGURA 463. Autonomie financiară (venituri proprii + proiecte cu finanțare nerambursabilă) / venituri totale (%)/901

FIGURA 464. Cheltuielile secțiunii de dezvoltare, lei/locuitor/902

FIGURA 465. Totalul cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (2014-2019) lei/locuitor/904

FIGURA 466. Cheltuieli de capital / locuitor (total 2014-2019)/904

FIGURA 467. Structura cheltuielilor bugetului municipiului Cluj-Napoca, 2019/909

FIGURA 468. Cheltuieli în domeniul transporturilor (valori totale, 2016-2019, lei)/910

FIGURA 469. Cheltuieli în domeniul învățământului (2019, lei)/911

FIGURA 470. Gradul de autofinanțare/914

FIGURA 471. Sume provenite din subvenții de la nivel central (lei, 2014-2018)/915

FIGURA 472. Structura cheltuielilor după destinație (clasificație funcțională)/916

FIGURA 473. Structura cheltuielilor (clasificație economică)/916

FIGURA 474. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (valori totale, lei, 2014-2018)/917

FIGURA 475. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (lei/locuitor, total 2014-2018)/918

FIGURA 476. Cheltuieli de capital ca procent în cheltuieli totale (2014-2018)/918

FIGURA 477. Cheltuieli cu asigurări și asistență socială (lei/locuitor, 2014-2018)/919

FIGURA 478. Cheltuieli cu cultură, recreere și religie (lei/locuitor, 2014-2018)/920

FIGURA 479. Compoziția Zonei Metropolitane Cluj în anul 2020/945

FIGURA 480. Inelele (coroanele) de localități din Zona Metropolitană Cluj-Napoca/946

FIGURA 481. Zonele metropolitane și zonele urbane funcționale din România/947

FIGURA 482. Frecvența deplasărilor în Cluj-Napoca/956

FIGURA 483. Numărul de copii care fac naveta la școlile din Cluj-Napoca/957

FIGURA 484. Satisfacția privind nivelul de trai/958

FIGURA 485. Participarea la activități culturale/959

FIGURA 486. Aprecierea infrastructurii de apă și canalizare/959

FIGURA 487. Aprecierea locuințelor sociale/960

FIGURA 488. Aprecierea parcurilor și a spațiilor verzi/960

FIGURA 489. Aprecierea infrastructurii sportive/961

FIGURA 490. Aprecierea spațiilor publice pentru agrement și relaxare/961

FIGURA 491. Evoluția generală a numărului de angajați din Primăria Municipiului Cluj-Napoca/963

FIGURA 492. Evoluția nr. de posturi ocupate în cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/964

FIGURA 493. Evoluția numărului de funcții publice din cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca/965

FIGURA 494. Evoluția numărului de angajați în cadrul serviciilor publice subordonate primăriei/966

FIGURA 495. Prezentare comparativă a evoluției numărului de posturi în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca/968

FIGURA 496. Prezentarea comparativă a evoluției numărului de posturi din cadrul serviciilor subordonate primăriei/968

FIGURA 497. Evoluția deficitului de personal din cadrul compartimentelor primăriei (%)/969

FIGURA 498. Evoluția deficitului de personal din cadrul serviciilor subordonate/970

6.14. Capacitate administrativă

TABEL 110. Evoluția veniturilor totale ale bugetelor locale (lei)/888
TABEL 111. Venituri proprii/locuitor, evoluții/890
TABEL 112. Venituri provenite de la nivel central (lei/locuitor)/891
TABEL 113. Evoluția cheltuielilor totale ale bugetelor locale (lei)/892
TABEL 114. Cheltuieli totale ale bugetelor locale (lei/locuitor)/893
TABEL 115. Evoluția cheltuielilor cu învățământul /locuitor (lei)/896
TABEL 116. Evoluția cheltuielilor cu asistența socială /locuitor (lei) – clasificația funcțională/897
TABEL 117. Evoluția cheltuielilor cu transportul/locuitor (lei)/897
TABEL 118. Grad de autofinanțare (lei)/898
TABEL 119. Impozite pe proprietate/total venituri/899
TABEL 120. Impozite pe proprietate/locuitor (lei)/899
TABEL 121. Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări ca procent în venituri totale/900
TABEL 122. Venituri provenite de la nivel central/total venituri/901
TABEL 123. Procentul cheltuielilor secțiunii de dezvoltare în total cheltuieli/902
TABEL 124. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (euro)/903
TABEL 125. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (lei/locuitor)/903
TABEL 126. Rezultat operațional (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale)/905
TABEL 127. Marja operațională - (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale) /Venituri operaționale/906
TABEL 128. Rezultatul exercițiului (Venituri totale- Cheltuieli totale)/906
TABEL 129. Gradul de îndatorare al municipalităților (%)/907
TABEL 130. Ponderea cheltuielilor cu datoria publică (dobânzi + rambursări de credite) în venituri proprii/907
TABEL 131. Raport surplus operațional / cheltuieli cu datoria publică/908
TABEL 132. Servicii publice generale – cheltuieli (2016-2019, lei)/910
TABEL 133. Asigurări și asistență socială– cheltuieli (2016-2019, lei)/911
TABEL 134. Cheltuieli în domeniul "Locuințe, servicii și dezvoltare publică" (2016-2019, lei)/912
TABEL 135. Evoluția Veniturilor totale (lei)/913
TABEL 136. Cheltuieli de personal/venituri proprii recurente (2019)/921
TABEL 137. Indicatorii financiari (lei) ai Cluj Innovation Park S.A./921
TABEL 138. Indicatorii financiari (lei) ai S.C. Sala Polivalentă S.A./922
TABEL 139. Indicatorii financiari (lei) ai Termoficare Napoca S.A./922
TABEL 140. Indicatori bilanțieri ai Termoficare Napoca S.A. (valori în lei)/923
TABEL 141. Indicatorii financiari (lei) ai C.T.P. Cluj-Napoca/924
TABEL 142. Indicatori bilanțieri ai C.T.P. Cluj-Napoca (valori în lei)/925
TABEL 143. Indicatorii financiari (lei) ai R.A.D.P. Cluj-Napoca/925
TABEL 144. Indicatori bilanțieri ai R.A.D.P. Cluj-Napoca (valori în lei)/926
TABEL 145. Analiză comparativă programe de bugetare participativă/932
TABEL 146. Eficacitatea instrumentului de Bugetare Participativă în Cluj-Napoca, perioada 2017, 2018/934
TABEL 147. Dimensiuni de analiză strategică și grupuri de lucru, Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, 2014-2020/935
TABEL 148. Dimensiuni ale adoptării inovației în sectorul public (adaptat OECD, 2014)/938
TABEL 149. Posturi ocupate la Primăria municipiului Cluj-Napoca (compartimentele primăriei)/964

6.14. Capacitate administrativă

6.14.1. Analiza resurselor bugetare locale

Acest capitol este o analiză a veniturilor și cheltuielilor bugetelor locale. Scopul analizei este cel de măsurare a capacității și performanței financiare (componente ale capacității administrative). Analiza utilizează indicatori ai structurii și dinamicii bugetelor locale ale UAT din Zona Metropolitană Cluj (ZMC), dar și ale municipalităților polilor de creștere din România, în scopul prezentării poziției financiare a municipiului Cluj-Napoca dintr-o perspectivă comparativă[571].

Nevoia de măsurare vine în contextul exigențelor tot mai ridicate legate de creșterea performanței sectorului public și a eficientizării cheltuielilor acestuia. Totodată, în contextul dezvoltării sectorului public, diversificarea surselor și creșterea nivelului veniturilor presupun abordări bazate pe performanța sistemului administrativ și managementului eficient al resurselor locale. Analiza structurii și evoluției bugetare ale UAT-urilor din ZMC este completată cu o analiză comparativă a performanței financiare a polilor de creștere din România.

Analiza utilizează indicatori extrași din situațiile financiare ale autorităților locale (execuții bugetare) pentru perioada 2014-2019, operând cu valori nominale ale indicatorilor, datorită perioadei relativ scurte de analiză, dar și a valorilor anuale ale ratei inflației înregistrate (perioade cu deflație și valorilor reduse ale ratei).

6.14.1.1. Analiza comparativă – poli de creștere

Analiza se concentrează asupra comparației evoluțiilor și structurii veniturilor și cheltuielilor bugetului local al municipiului Cluj-Napoca cu cele bugetelor locale ale celorlalți poli de creștere (Brașov, București (inclusiv Sectoare), Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești, Timișoara). Am ales cooptarea în analiză a municipiului București pentru o imagine mai clară dintr-o perspectivă a comparabilității anumitor indicatori, cu precizarea că analiza include atât bugetul Primăriei generale, cât și cele ale sectoarelor (deși modalitatea de constituire a veniturilor și competențele acestora diferă într-o anumită măsură față de celelalte municipii analizate).

Analiza veniturilor

Evoluția veniturilor în perioada 2014-2019 arată fluctuații importante în perioada de analiză. Ultimii ani au fost marcați de modificări importante în structura veniturilor locale, odată cu reducerea cotei de impozitare a veniturilor de natură salarială (implementată la începutul anului 2018), modificarea mecanismelor de alocare a sumelor defalcate din TVA și transferul cheltuielilor de natura salarială ale personalului din educație către instituțiile centrale. Bugetele municipiilor au fost supuse unui stres permanent din partea decidenților de la nivel central, autoritățile locale fiind constrânse să-și diversifice veniturile și să acceseze finanțări externe pentru a putea păstra un nivel rezonabil de furnizare a serviciilor publice.

[571] Metodologie similară unui studiu asupra condiției financiare a municipiilor din România elaborat de FSPAC (Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai)

TABEL 109. Evoluția veniturilor totale ale bugetelor locale (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brașov	566.061.213	633.092.659	630.331.786	667.437.082	485.968.360	584.094.512
București (PMB+ sectoare)	7.725.463.327	8.068.359.583	8.471.847.962	8.984.537.520	9.423.011.921	9.557.009.895
Cluj-Napoca	731.796.050	832.301.469	934.348.618	915.398.301	704.448.637	924.762.400
Constanța	673.320.606	780.235.589	735.217.392	742.688.101	519.238.489	633.407.275
Craiova	625.521.181	655.078.520	592.436.764	637.697.788	453.773.922	549.327.407
Iași	717.338.428	820.638.451	682.817.081	796.932.792	542.411.098	662.400.342
Ploiești	501.024.693	641.953.831	518.652.633	549.293.957	364.443.068	417.979.321
Timișoara	790.940.461	830.799.570	814.560.067	811.694.154	631.434.009	809.163.592

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

În condițiile sus-menționate, municipalitățile au reușit să păstreze un trend crescător al veniturilor, cu excepția anului 2018. Transferul cheltuielilor cu salariile personalului din învățământul preuniversitar și reducerea cotei de impozitare a veniturilor (de la 16 la 10%), în condițiile păstrării constante a procentului cotelor defalcate din impozitul pe venit s-au transpus într-o scădere de aproape 30% a veniturilor disponibile ale municipalităților analizate în 2018 față de anul anterior (cu excepția Bucureștiului; deși patru din cele șase sectoare au fost și ele afectate, dar într-o mai mică măsură).

In 2018 față de 2017, bugetele municipiilor Cluj-Napoca și Timișoara au fost afectate de scăderi de aproximativ 23%, cele mai afectate fiind cele ale municipiilor Iași și Ploiești, cu scăderi de peste 30%. Diferențele au fost date mai ales de ponderea transferurilor pentru plata salariilor personalului didactic în total venituri, care era înainte de 2018 mai ridicată în orașele cu un sector privat mai slab dezvoltat.

Cu excepția Capitalei, Cluj-Napoca este singurul municipiu al cărui buget a revenit în 2019 la valorile de dinainte, atât datorită creșterii procentului alocat cotelor defalcate, cât și atragerii de surse alternative de finanțare.

FIGURA 457. Venituri pe cap de locuitor (medie 2014-2019), lei

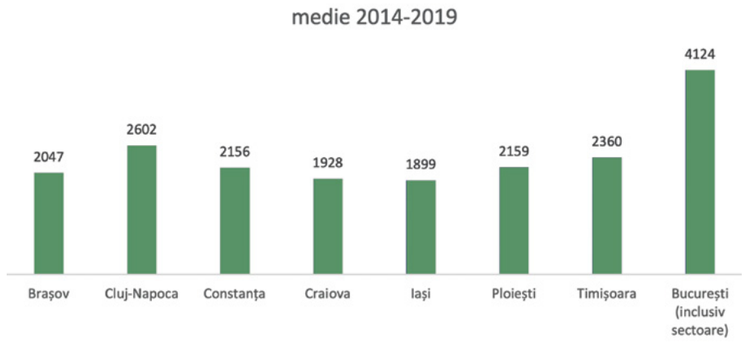

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Un indicator mai potrivit pentru a realiza comparații este cel al veniturilor pe cap de locuitor. Figura de mai sus arată valorile medii pentru perioada 2014-2019.

București este un outlier în cazul acestui indicator – datele reunesc valorile bugetelor sectoarelor și a bugetului Primăriei Generale. Modalitatea de constituire a veniturilor este cauza diferențelor între valori; în cazul Bucureștiului veniturile din impozitul pe venit rămân în integralitatea lor la bugetele locale, în timp ce în cazul municipiilor impozitul pe venit este distribuit parțial către bugetele locale proprii, dar si către cel al județului, ori folosit pentru echilibrarea bugetelor altor UAT-uri.

Bugetul municipiului Cluj-Napoca a înregistrat cele mai ridicate valori medii, comparat cu celelalte municipii reședință de județ și sectoare le din capitală (cu excepția Sectorului 1, care înregistrează valori medii de aproape 4800 lei/locuitor).

Venituri proprii

Veniturile proprii (alături de sumele atrase din finanțări externe) sunt cele care evidențiază capacitatea autorităților locale de a genera venituri. Acestea surprind situația bazei de impozitare existente la nivel local, dar și capacitățile economiei locale.

Principala sursă de venituri proprii sunt cotele defalcate din impozitul pe venit (încasat la pe raza comunității), urmate de impozitele pe proprietate (clădiri, pe terenuri, transferul proprietăților), taxe pe mijloace de transport, dar și alte taxe, contribuții, amenzi, vărsăminte specifice și venituri de pe urma transferului sau utilizării proprietăților.

Un procent relativ ridicat al veniturilor din surse proprii indică faptul o administrație locală care se bazează finanțarea activităților pe veniturile cu un grad ridicat de predictibilitate.

FIGURA 458. Evoluția veniturilor proprii pe cap de locuitor

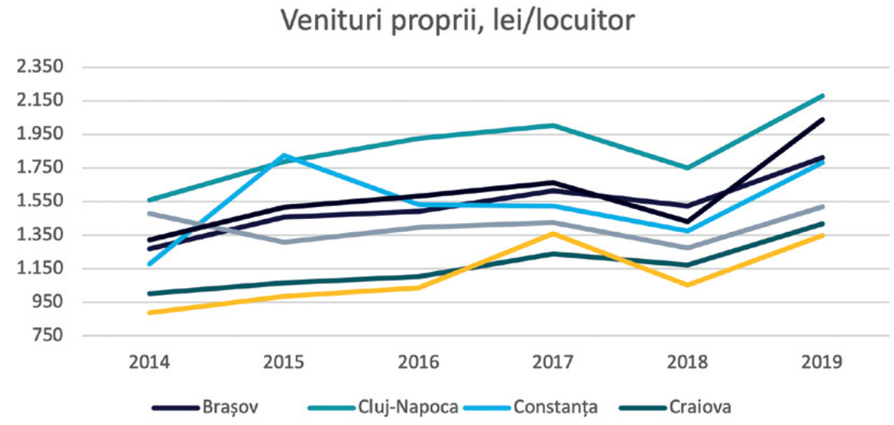

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Evoluțiile veniturilor proprii arată un trend crescător, întrerupt în anul 2018 (datorită reducerii cotei de impozitare a veniturilor de natură salarială).

TABEL 110. Venituri proprii/locuitor, evoluții

	Evoluție 2014-2019	Medie venituri proprii/locuitor 2014-2019
Brașov	+43%	1.527
București (PMB+ Sectoare)	+28%	3.315
Cluj-Napoca	+40%	1.867
Constanța	+51%	1.535
Craiova	+42%	1.165
Iași	+52%	1.110
Ploiești	+3%	1.399
Timișoara	+54%	1.591

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Cu excepția Bucureștiului, Cluj-Napoca înregistrează cele mai mari valori medii ale veniturilor proprii pe locuitor dintre toate UAT-urile analizate. Comparat cu 2014, anul de bază al analizei, valorile indicatorului în 2019, cu excepția Ploieștiului, arată creșteri substanțiale în majoritatea cazurilor.

Valorile aferente municipiului București (bugetele Primăriei și cele de sector) sunt mai mari și datorită modalității diferite de constituire a veniturilor proprii ale acestora (procente diferite de alocare a cotelor defalcate - 100% din impozitul pe venit rămâne la bugetele locale ale sectoarelor si primăriei generale, în timp ce în cazul celorlalte municipii procentele au variat între 41,7 și 60% în perioada de analiză; impozitele pe proprietate - surse de venit ale sectoarelor). În cazul bugetelor reunite ale sectoarelor și PMB (Primăria Municipiului București) valorile medii ale veniturilor proprii/locuitor depășesc 3300 lei, în timp ce procentul de creștere al acestora față de perioada de bază a analizei e de aproape 30%.

FIGURA 459. Procentul cotelor defalcate din impozitul pe venit în totalul veniturilor proprii

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

În cazul bugetelor municipiilor Cluj-Napoca, București și Timișoara, peste 60% din veniturile proprii sunt constituite pe seama impozitului pe venit. Diferențele pot fi date de contextul economic existent la nivelul comunităților (acest indicator poate fi un proxy pentru un mediu economic sănătos); totodată, veniturile din impozitul pe venit nu sunt unele asupra cărora autoritățile locale pot avea control, în sarcina acestora aflându-se celelalte venituri proprii, constituite din impozite și taxe pe proprietate, venituri din administrarea domeniului public și privat al municipiului, amenzi etc., a căror modalitate de administrare poate oferi informații asupra nivelului de performanță al administrației.

Venituri provenite de la nivel central

O altă sursa importantă de venituri ale autorităților locale sunt cele provenite de la nivel central – sume defalcate din TVA și subvenții.

TABEL 111. Venituri provenite de la nivel central (lei/locuitor)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Total 2014-2019
Brașov	573	612	611	686	152	129	2765
București (PMB+ sectoare)	745	709	825	862	678	653	4469
Cluj-Napoca	628	674	798	834	263	314	3507
Constanța	787	600	743	821	279	230	3464
Craiova	790	819	715	864	330	297	3819
Iași	903	1004	771	783	300	272	4010
Ploiești	648	668	773	956	320	303	3675
Sector 1	842	915	1052	1233	571	414	5019
Sector 2	778	862	963	1035	542	276	4459
Sector 3	487	525	552	627	729	440	3359
Sector 4	662	591	672	806	611	518	3858
Sector 5	596	595	779	716	646	309	3640
Sector 6	656	603	789	752	657	350	3807
Timișoara	916	753	706	790	473	413	4054

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Datele referitoare la evoluțiile perioadei, dar și totalurile perioadei, exprimate în lei pe locuitor arată involuții importante în ultimii doi ani de analiză (din cauza transferului cheltuielilor salariale din educație în sarcina bugetului central). Bugetele unora dintre sectoarele Bucureștiului și municipiul Iași sunt cele care au beneficiat de cele mai importante alocări de fonduri guvernamentale.

Veniturile provenite de la nivelul central constau, în sume defalcate din TVA pentru diverse destinații și subvenții. Sumele defalcate din TVA sunt alocate, în mod uzual, pentru echilibrarea bugetelor locale ale municipiilor, pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate la nivelul municipiilor și pentru finanțarea învățământului particular sau confesional acreditat. Alte categorii de alocări de sume defalcate, neuzuale în cazul municipiilor, sunt cele pentru drumuri (singura excepție fiind o finanțare de aproape 1 milion de lei de care a beneficiat municipiul Ploiești în anul 2014) și pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate la nivelul județului (o singura finanțare de peste 5 milioane lei – Iași – 2019).

Precum în cazul impozitului pe venit, veniturile provenite de la nivel central au fost si acestea subiectul modificărilor de reglementare. Pe lângă modificări survenite în competențe partajate (învățământ preuniversitar) și sistemul de alocare al sumelor defalcate din TVA s-a modificat în perioada de analiză. Astfel, anii 2018 și 2019 au cunoscut o modificare substanțială a alocărilor prin intermediul sumelor defalcate din TVA pentru echilibrarea bugetelor locale, valori semnificativ mai ridicate decât în perioada anterioară pentru București (PMB si primăriile de sector), Timișoara, Constanța și Craiova și mult mai mari decât în cazul Brașovului și Clujului.

FIGURA 460. Valoarea subvențiilor pe locuitor 2014-2019 (lei)

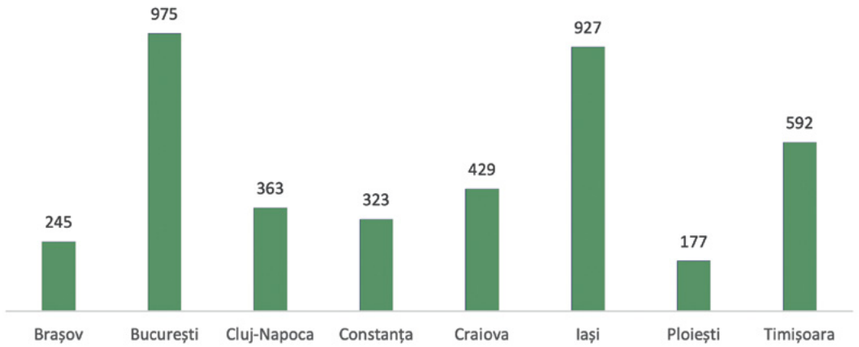

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

O alta sursă de venituri provenite de la nivel central sunt subvențiile. Bugetele municipiilor București, Iași și Timișoara au fost principalele beneficiare ale alocărilor sub forma subvențiilor pentru diverse investiții realizate la nivel local (ex: Programul Național de Dezvoltare Locală).

Analiza cheltuielilor

Cheltuielile UAT-urilor din analiză (tabelul de mai jos) arată evoluții fluctuante de la un an la altul, datorită unei multitudini de factori (modificări în politicile legate de utilizarea resurselor și distribuirea fondurilor, implementarea proiectelor de dezvoltare finanțate din diverse surse, modificări de cheltuieli de personal etc.).

TABEL 112. Evoluția cheltuielilor totale ale bugetelor locale (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Brașov	563.814.522	587.675.137	482.991.872	555.481.512	538.476.692	654.348.008
București (PMB+ sectoare)	7.561.400.091	7.554.718.474	7.641.347.121	9.735.703.789	9.759.436.585	9.900.712.981
Cluj-Napoca	731.138.304	824.392.800	795.478.513	864.344.606	787.635.956	978.102.271
Constanța	684.992.261	639.634.027	695.969.799	704.240.401	604.242.710	702.283.755
Craiova	616.179.742	673.358.696	599.369.413	637.514.944	450.556.297	554.103.416
Iași	717.738.605	824.608.820	648.347.494	833.215.514	567.761.552	686.906.828
Ploiești	503.248.694	641.554.738	472.758.228	526.185.883	431.068.310	421.433.020
Timișoara	795.702.780	844.041.356	814.374.002	806.024.052	630.071.555	818.737.573

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Analiza valorilor pe locuitor arată diferențe majore intre capitală și celelalte municipii, dintre care Cluj-Napoca înregistrează cele mai mari valori (medii și totale ale perioadei).

TABEL 113. Cheltuieli totale ale bugetelor locale (lei/locuitor)

	medie 2014-2019	total 2014-2019
Brașov	4.426	11.650
București (PMB+ sectoare)	9.521	24.712
Cluj-Napoca	5.858	15.420
Constanța	4.765	12.771
Craiova	4.223	11.630
Iași	4.192	11.527
Ploiești	4.716	12.977
Timișoara	5.248	14.223

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Analiza structurii cheltuielilor

Analiza structurii este realizată în funcție de cele două clasificații utilizate în gruparea cheltuielilor – cea economică și cea funcțională.

Gruparea economică distinge între cheltuieli curente (cele care asigură buna funcționare a autorităților locale și furnizarea serviciilor – cheltuieli de personal, cheltuieli cu bunurile și serviciile, cheltuieli cu asistența socială, cheltuieli cu proiectele cu finanțare din fonduri externe, transferuri etc.), cheltuielile de capital ale autorităților locale și operațiunile financiare (rambursări de credite).

Clasificația funcțională evaluează alocarea fondurilor spre tipurile de servicii furnizate de autoritățile locale (servicii publice generale, învățământ, asistență socială, sănătate, transporturi, ordine publică, protecția mediului, locuințe și dezvoltare publică, cultură, recreere și religie, energie), oferind informații asupra priorităților factorilor de decizie în procesul de alocare a resurselor.

Trebuie precizat că structura cheltuielilor este, în mare parte, prizoniera diferențelor de contexte și arhitectură instituțională existente la nivelul UAT-urilor din această analiză.

Veniturile și cheltuielile bugetelor locale au fost influențate de factori externi (modificari de reglementări în competențe, alocări – salariile profesorilor din preuniversitar, venituri din TVA si impozit pe venit, accesul la finanțări europene), dar și interni: arhitectură instituțională diferită, modalitate de furnizare a serviciilor diferită (companii municipale, regii sau servicii proprii)

La nivelul municipiilor există diferențe de arhitectură insituțională între diverse sisteme: de sănătate și educație (număr de spitale și unități de învățământ finanțate de către administrațiile locale), cultură, recreere și asistență socială (numar diferit de instituții aflate în subordinea diverselor autorități locale), sisteme de termoficare (care generează cheltuieli ridicate în unele municipii precum București, Constanța, Ploiești și Timișoara), sisteme de transport public, dar și de protecție a mediului.

Analiza cheltuielilor după clasificația economică

Analiza realizată utilizând valorile totale ale perioadei 2014-2018 (2018 fiind ultimul an cu date complete pentru fiecare dintre categoriile utilizate aici) arată o distribuție diferită a tipologiei cheltuielilor între municipalități.

Cheltuielile de personal (salariile, tichete de masă și de vacanță, sumele alocate deplasărilor și formării personalului etc.) și cele cu bunurile și serviciile sunt cele care grevează cea mai importantă parte a cheltuielilor publice – mai mult de jumătate din bugetele majorității autorităților locale (cu excepția Bucureștiului) în întreaga perioadă 2014-2018 fiind alocate acestor tipuri de cheltuieli (Constanța depășește procentul de 60%).

Proiectele cu finanțare din fonduri nerambursabile reprezintă una din categoriile unde distribuția diferă substanțial între autoritățile locale. Capacitatea de a atrage finanțări a implementa proiecte pare a fi redusă (în termen de alocări procentuale din buget) în cazul autorităților din Constanța și Timișoara. În cazul Bucureștiului (regiune dezvoltată) situația se explică și prin faptul că accesul la finanțări europene nu este la fel de facil, precum în cazul celorlalte municipii - bugetele comune ale Primăriei Generale și ale Sectoarelor arată un procent de 1,2% alocat acestei categorii de cheltuieli în întreaga perioadă de analiză.

Municipalitățile Cluj-Napoca, Iași, Craiova și Ploiești sunt cele care alocă o parte importantă a bugetului acestui tip de cheltuială (datele pe 2019 arată un procent de 13% pentru primele două). Bugetele locale nu arată întreaga dimensiune a proiectelor cu foduri europene de care beneficiază municipiile – proiecte majore de apă și canalizare sunt implementate de către operatorii sistemelor, în timp ce sistemele integrate de management al deșeurilor sunt administrate de către consiliile județene.

FIGURA 461. Structura cheltuielilor – clasificația economică (valori totale ele perioadei 2014-2018)

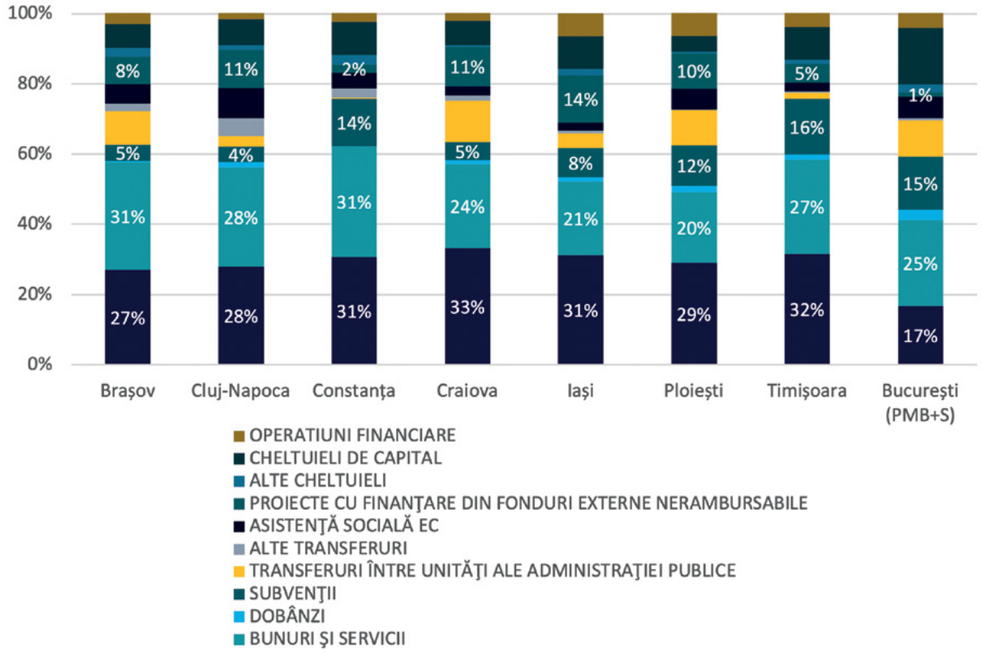

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

O altă componentă a cheltuielilor cu investițiile (alături de proiectele cu finanțare nerambursabilă) o reprezintă cheltuielile de capital. Procentele alocate acestui tip de cheltuială arată o preferință a autorităților din București pentru finanțarea investițiilor din fonduri proprii și alocări de la bugetul central, celelalte municipalități alocând, în medie 8% din buget către această categorie.

O analiză detaliată a capacității de investire poate oferi o imagine mai clară asupra capacităților autorităților locale de a atrage finanțări și de a direcționa resursele către proiecte de dezvoltare ale comunităților.

Celelalte categorii: subvențiile, transferuri între unități ale administrației publice și alte transferuri dobânzile și operațiunile financiare, au o importanță diferită în structura bugetelor municipale.

Structurarea cheltuielilor după clasificația funcțională

Clasificația funcțională grupează cheltuielile după destinația lor, oferind astfel posibilitatea de a evalua alocarea fondurilor publice pe activități sau obiective care definesc necesitățile publice sau atribuțiile pe care acestea le au în furnizarea anumitor tipuri de servicii.

FIGURA 462. Structura cheltuielilor autorităților locale (alocări totale, perioada 2014-2018)

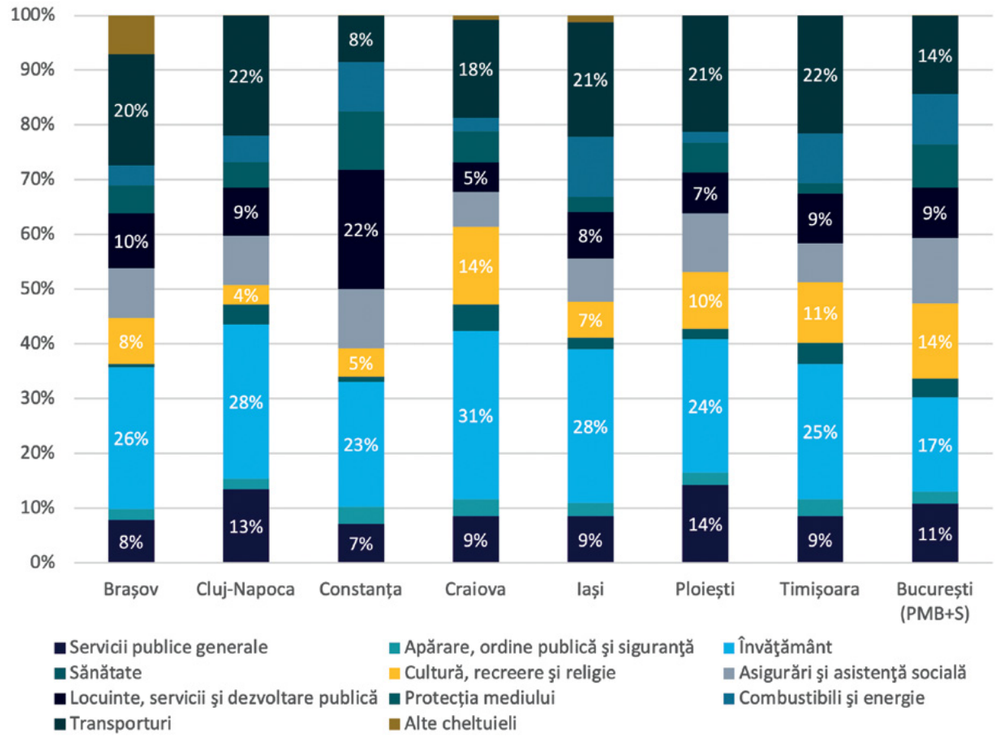

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Datele care însumează valorile alocărilor bugetare pentru întreaga perioadă 2014-2018 arată o componentă importantă a cheltuielilor cu educația. O mare parte a acestor cheltuieli sunt cele de natură salarială, astfel că, după anul 2018 structura suferă modificări, odată cu transferul cheltuielii către bugetul central.

Analiza permite o identificare a priorităților autorităților locale: în timp ce Cluj-Napoca, Timișoara, Iași, Ploiești și Brașov direcționează o parte importantă a bugetului propriu către sectorul Transporturi, municipalitățile București și Craiova alocă sectorului Cultură, recreere și religie cele mai importante procente din bugetul propriu (cu mențiunea că arhitectura instituțională este un factor ce influențează alocările – de exemplu primăria Cluj-Napoca nu are o instituție de cultură în subordine, precum alte municipii, numărul de spitale din subordinea administrațiilro locale e diferit de la un municipiu la altul etc).

Cheltuieli cu învățământul

În perioada analizată cheltuielile cu învățământul au cuprins o buna perioadă de timp și cheltuieli de personal - plata salariilor din învățământul preuniversitar. În momentul de față atribuțiile autorităților municipale constau în asigurarea infrastructurii – construcția/modernizarea și dotarea unităților de învățământ preuniversitar, susținerea transportului școlar, acordarea de burse școlare etc.

TABEL 114. Evoluția cheltuielilor cu învățământul /locuitor (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	medie 2014-2019	total 2014-2019
Brașov	486	505	580	666	202	224	444	2663
București (PMB+S)	673	734	766	865	420	553	669	4011
Cluj-Napoca	677	733	882	889	316	359	643	3857
Constanța	516	513	550	671	155	175	430	2580
Craiova	669	735	661	805	132	140	524	3142
Iași	613	640	638	709	143	176	487	2919
Ploiești	576	643	628	756	105	101	468	2809
Timișoara	619	731	656	733	166	207	519	3112

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Dintre municipiile reședință de județ, Cluj-Napoca înregistrează cele mai mari alocări /locuitor (ca medie a perioadei), cu excepția capitalei.

Degrevarea bugetelor locale de cheltuielile de personal au redus, începând cu anul 2018, cu peste 70% (în medie) cheltuielile autorităților locale în cazul acestui indicator.

Valorile indicatorului în anii 2018 și 2019 sunt mai relevante din pespectiva importanței pe care autoritățile o acordă sistemului educațional, București și Cluj-Napoca având alocările cele mai ridicate (valorile în cazul Bucureștiului fiind influențate mult de alocările bugetelor sectoarelor 1 și 2). În 2019 alocările acestora au fost duble față de cele ale bugetelor municipiilor Iași, Constanța, Craiova și Ploiești.

Cheltuieli cu asistența socială

Cheltuielile de această natură cuprinse în bugetele municipiilor sunt legate de susținerea creșelor, ajutoarelor sociale, cantinelor de ajutor social, asistenței sociale în caz de invaliditate, și a altor tipuri de asistență socială (cheltuieli cu personalul de specialitate, plata de prestații sociale, investiții în infrastructura de servicii sociale etc.).

TABEL 115. Evoluția cheltuielilor cu asistența socială /locuitor (lei) – clasificația funcțională

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	medie 2014-2019	total 2014-2019
Brașov	104	108	188	215	241	289	191	1145
București (PMB+S)	325	359	427	514	783	733	524	3142
Cluj-Napoca	171	186	211	250	296	353	244	1467
Constanța	147	165	221	278	335	353	250	1498
Craiova	100	99	114	144	172	209	140	839
Iași	109	121	163	175	197	236	167	1002
Ploiești	186	199	232	270	302	344	256	1533
Timișoara	114	127	163	193	231	329	193	1158

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Cheltuieli cu transportul

Analiza structurii cheltuielilor a arătat importanța pe care municipalitatea clujeană o acordă acestui domeniu. Datele referitoare la cheltuielile pe locuitor arată o dublare a valorii în 2019 față de 2014, ceea ce arată că rezolvarea problemelor legate de trafic și întreținerea infrastructurii reprezintă o prioritate pentru administrația locală.

În perioada de analiză, Cluj-Napoca are cele mai ridicate alocări totale și medii dintre municipii (chiar și față de București, unde veniturile pe locuitor ale bugetelor reunite, Primărie generală + Sectoare, sunt cu 60% mai mari față de Cluj).

TABEL 116. Evoluția cheltuielilor cu transportul/locuitor (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	medie 2014-2019	total 2014-2019
Brașov	530	573	282	225	303	466	397	2380
București (PMB+S)	644	584	479	515	641	668	589	3531
Cluj-Napoca	472	664	472	456	659	921	608	3646
Constanța	88	128	170	206	301	400	216	1293
Craiova	379	550	305	285	238	356	352	2113
Iași	421	445	339	433	396	579	436	2613
Ploiești	563	885	351	259	301	233	432	2592
Timișoara	435	570	584	456	486	554	514	3086

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Acest domeniu cuprinde cheltuielile bugetului legate de construcție, modernizarea și întreținerea drumurilor de interes local, a parcărilor, zonelor pietonale, dar și susținerii serviciilor de transport public local (infrastructură, dar și subvenționarea prețului călătoriilor).

Performanța financiară a municipalităților

Dacă indicatorii prezentați anterior ofereau o imagine asupra modului de constituire a veniturilor și alocarea pe domenii a resurselor, analiza performanței financiare utilizează indicatori calculați ca raport (sau ca valori pe locuitor) pentru a evalua comparativ capacitatea administrativă și managementul finanțelor locale. Performanța trebuie măsurată ca ansamblu al indicatorilor prezentați mai jos.

Autonomie financiară

Analiza de față măsoară autonomia financiară a municipalităților prin intermediul mai multor indicatori, precum gradul de autonomie financiară (proporția veniturilor proprii în totalul veniturilor), stabilitatea bazei de impozitare locală (axată pe veniturile din impozite pe proprietate), capacitatea de a acoperi nevoile comunității prin intermediul finanțărilor externe, dar și prin măsurarea gradului de dependență față de alocările de la nivel central.

Modul în care sunt constituite finanțele locale actuale ne face să afirmăm că, un nivel ridicat de fonduri generate din surse proprii, este atât un indiciu al unei creșteri economice sănătoase, fundamentate pe o bază largă de plătitori de taxe (cetățeni și firme), cât și al capacității autorităților locale de a atrage alte finanțări înafara celor generate de economia locală, ori transferurile de la bugetele centrale.

Grad de autofinanțare

Calculat ca raport între veniturile proprii și cele totale, gradul de autofinanțare este unul dinte cei mai importanți indicatori ai sănătății finanțelor locale în majoritatea modelelor de analiză a performanței. Pentru o imagine de ansamblu, valorile acestui indicator trebuie corelate cu cele ale veniturilor proprii / locuitor (deja prezentate în analiză). Totodată, veniturile provenite din finanțări nerambursabile se adaăgă celor proprii în evaluarea capacității autorității locale de a genera venituri.

TABEL 117. Grad de autofinanțare (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014-2019
Brașov	65%	67%	69%	70%	91%	90%	75%
Cluj-Napoca	69%	69%	66%	71%	81%	76%	72%
Constanța	55%	74%	66%	65%	83%	88%	71%
Craiova	49%	50%	57%	59%	78%	78%	60%
Iași	45%	44%	55%	63%	73%	77%	59%
Ploiești	69%	47%	63%	60%	80%	83%	65%
Timișoara	55%	61%	64%	68%	75%	83%	67%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Cluj-Napoca înregistrează al doilea cel mai ridicat grad de autofinanțare dintre unitățile analizate, după Brașov. Valorile indicatorului sunt mai ridicate în ultimii doi ani în cazul tuturor bugetelor, datorită modificărilor legate de alocarea sumele defalcate din TVA având ca destinație sistemul educațional. Municipiul București (primărie generală și a sectoare) nu e parte a comparației, datorită modului diferit de constituire a veniturilor proprii (procentele alocate cotelor defalcate din impozitul pe venit duc acest indicator către valoarea de 80%).

Stabilitatea bazei de impozitare locală

Analiza stabilității utilizează atât un indicator calculat ca raport procentual între veniturile din principalele impozite asupra elementelor de proprietate ale persoanelor fizice și juridice și totalul veniturilor UAT-urilor, cât și valori ale impozitelor pe elemente de proprietate/locuitor, indicatori calculați pentru perioada 2016-2019.

Impozitele pe proprietate sunt o importantă sursă de venituri proprii, alături de cotele defalcate din impozitul pe venit, fiind veniturile cu cel mai mare grad de predictibilitate, (mai puțin probabil a fi afectate de evoluții negative ale economiei locale). Am introdus în analiză atât impozitele pe cădiri și terenuri, cât și taxa pe mijloacele de transport.

Datorită faptului că valorile sunt influențate atât de politicile administrației locale în acordarea bonificațiilor sau scutirilor de taxe și impozite pe proprietate, cât și comportamentul cetățenilor legat de plata impozitelor în primul trimestru, acest indicator trebuie privit cu precauție în cazul comparațiilor, dar oferă o imagine destul de corectă asupra stabilității bazei de impozitare locală.

TABEL 118. Impozite pe proprietate/total venituri

	2016	2017	2018	2019	2014-2019
Brașov	20%	20%	29%	27%	24%
București (PMB+S)	11%	12%	11%	12%	11%
Cluj-Napoca	12%	13%	18%	15%	14%
Constanța	18%	18%	27%	24%	21%
Craiova	15%	15%	22%	19%	17%
Iași	12%	22%	16%	15%	16%
Ploiești	19%	17%	23%	20%	20%
Timișoara	13%	14%	18%	25%	17%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

TABEL 119. Impozite pe proprietate/locuitor (lei)

	2016	2017	2018	2019	Total 2014-2019	Medie 2014-2019
Brașov	429	468	491	550	1937	484
București (PMB+S)	456	496	500	519	1972	493
Cluj-Napoca	345	371	385	423	1523	381
Constanța	420	428	447	487	1782	445
Craiova	289	310	328	347	1274	318
Iași	217	465	231	262	1175	294
Ploiești	431	416	374	379	1599	400
Timișoara	327	343	343	612	1625	406
Sector 1	1201	1202	1191	1230	4824	1206
Sector 2	453	548	554	579	2133	533
Sector 3	323	395	376	383	1478	369
Sector 4	324	344	365	342	1375	344
Sector 5	268	291	321	329	1208	302
Sector 6	385	395	408	455	1643	411

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Valorile indicatorilor de mai sus arată o poziționare a municipiului Cluj-Napoca aproape de valorile medii ale indicatorului. Diferențele importante de valoare față de municipiile Brașov și Constanța constau în încasările constant mai ridicate ale acestora de pe urma impozitelor și taxelor pe terenuri în timp ce Timișoara a înregistrat în 2019 o valoare dublă a încasărilor din impozit și taxa pe clădiri. Valorile înregistrate de Sectorul 1 (care ridică valorile pentru totalul Primărie generală + sectoare) sunt un outlier în analiză.

Capacitatea de a atrage finanțări nerambursabile

În contextul impredictibilității politicilor reglementatoare ale autorităților centrale în ceea ce privește finanțarea autorităților locale, dar și datorită nevoilor de servicii publice de calitate superioară, capacitatea unei autorități locale de a genera venituri este din ce în ce mai legată de abilitatea acestora de a atrage finanțări din alte surse – vorbim aici de capacitatea de a obține finanțări externe (ceea ce presupune o preocupare constantă de a elabora și implementa proiecte) – probabil cea mai potrivită măsură de evaluare a capacității administrative.

TABEL 120. Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări ca procent în venituri totale

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	total 2014-2019
Brașov	5%	5%	3%	0%	0%	4%	3%
București (PMB+S)	1%	0%	2%	0%	3%	3%	1%
Cluj-Napoca	4%	5%	6%	0%	6%	12%	6%
Constanța	8%	2%	2%	0%	0%	0%	2%
Craiova	13%	12%	6%	0%	0%	6%	7%
Iași	9%	11%	3%	0%	5%	8%	6%
Ploiești	1%	28%	3%	0%	0%	0%	7%
Timișoara	6%	9%	6%	0%	0%	0%	4%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Șase procente din veniturile bugetelor municipiului Cluj-Napoca ale întregii perioade de analiză sunt generate pe baza sumelor primite de la Uniunea Europeană, sau alți donatori. Valorile anilor perioadei arată o preocupare constantă în atragerea de finanțări nerambursabile în ambele perioade de programare (valorile din anul 2017 sunt explicate prin faptul că acel an a reprezentat o perioadă intermediară între ciclurile de programare multianuală ale bugetului UE). Capacitatea de a atrage finanțări trebuie măsurată atât prin intermediul acestui indicator, cât mai ales prin cel al cheltuielilor cu proiecte din fonduri nerambursabile.

Dependența față de autoritățile centrale

Gradul de dependență față de autoritățile centrale este mai degrabă un indicator al vulnerabilității finanțelor locale, deoarece aceste surse de finanțare sunt aflate în afara controlului autorităților locale (cu atât mai valabil odată cu modificarea procedurii de alocare a sumelor defalcate din TVA). În unele cazuri acestea pot fi asociate cu o capacitate crescută de lobby, ori afilierea politică a liderilor locali. În anumite cazuri specifice fondurile guvernamentale pot reprezenta susținere financiară acordată în situații extraordinare.

TABEL 121. Venituri provenite de la nivel central/total venituri

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014-2019
Brașov	29%	28%	28%	30%	9%	6%	23%
București (PMB+S)	20%	18%	20%	20%	15%	15%	18%
Cluj-Napoca	28%	26%	28%	29%	12%	11%	22%
Constanța	37%	24%	32%	35%	17%	11%	27%
Craiova	38%	38%	37%	41%	22%	16%	33%
Iași	46%	45%	41%	37%	21%	16%	35%
Ploiești	30%	24%	35%	40%	20%	17%	28%
Timișoara	38%	30%	29%	32%	25%	17%	29%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Ultimii doi ani de analiză arată o situație mai clară legată de nivelul de dependență (odată cu transferul competenței legate de cheltuielile de natura salarială ale personalului din educație către instituțiile centrale). Bugetul local al municipiului Cluj-Napoca a păstrat de-a lungul perioadei un grad redus de dependență față de alocările guvernamentale.

FIGURA 463. Autonomie financiară (venituri proprii + proiecte cu finanțare nerambursabilă) / venituri totale (%)

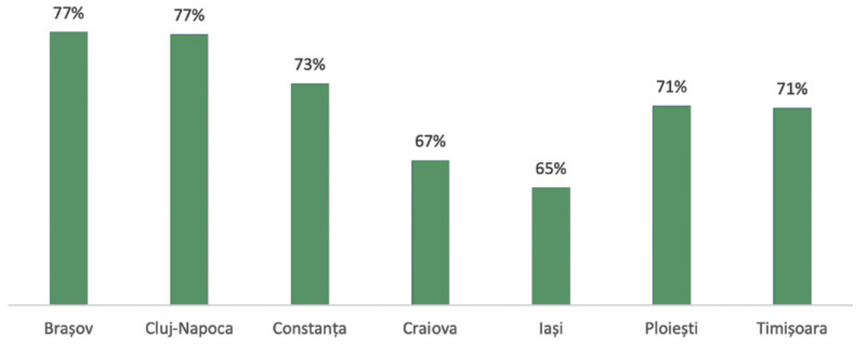

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Cluj-Napoca și Brașov au cele mai ridicate niveluri ale autonomiei financiare (procent de venituri generate din surse proprii+ finanțări nerambursabile), atât ca urmare a rezultatelor economiei locale, cât și a capacității administrației de a identifica și accesa surse de finanțare alternative. *Capitala nu e parte a analizei datorită diferențelor legate de modalitatea de finanțare a bugetelor locale prin intermediul cotelor defalcate din impozitul pe venit (venit propriu).

Capacitatea de investire

Indicatorii acestei secțiuni arată importanța pe care o administrație locală o acordă dezvoltării locale prin intermediul investițiilor.

Pentru a surprinde corect această dimensiune utilizăm ca indicatori ai nivelului investițiilor - procentul cheltuielilor secțiunii de dezvoltare în totalul cheltuielilor, ponderea cheltuielilor de capital în total dar și indicatori ai cheltuielilor cu proiecte cu finanțare nerambursabilă.

Categoria cheltuielilor cu investițiile autorităților locale cuprinde valorile aferente titlurilor bugetare cheltuieli de capital, cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri externe, cât și componenta de transferuri de capital. Suplimentar acestora, secțiunea de dezvoltare a bugetului local cuprinde și rambursarea împrumuturilor contractate pentru implementarea proiectelor cu finanțare externă nerambursabilă de postaderare (prevăzută a fi realizată din sumele rambursate de entitatea finanțatoare).

TABEL 122. **Procentul cheltuielilor secțiunii de dezvoltare în total cheltuieli**

	2016	2017	2018	2019	total 2014-2019
Brașov	11%	5%	18%	23%	15%
București (PMB+S)	13%	23%	20%	24%	20%
Cluj-Napoca	21%	14%	27%	33%	24%
Constanța	16%	4%	13%	14%	12%
Craiova	15%	10%	8%	16%	12%
Iași	11%	21%	19%	22%	19%
Ploiești	8%	3%	9%	3%	6%
Timișoara	16%	12%	17%	16%	15%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

FIGURA 464. **Cheltuielile secțiunii de dezvoltare, lei/locuitor**

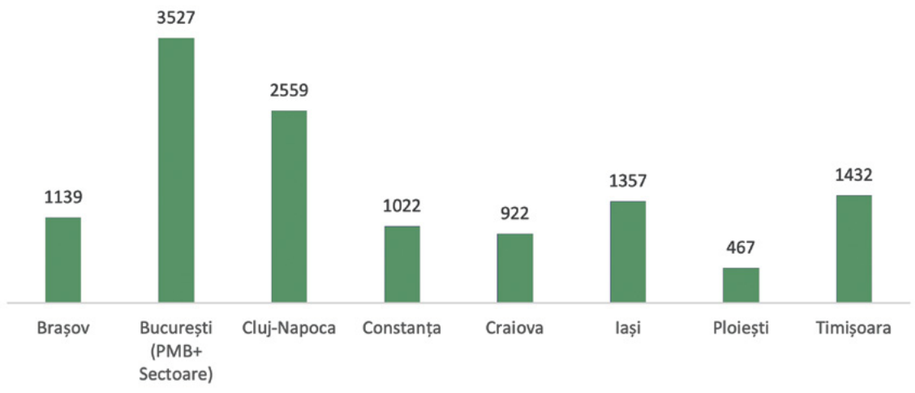

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

La nivelul polilor de creștere naționali, Cluj-Napoca a alocat dezvoltării cel mai mare procent din totalul cheltuielilor (un total de 24% în perioada 2016-2019), cu o creștere semnificativă a ponderii secțiunii în ultimii doi ani.

Valorile cheltuielilor secțiunii de dezvoltare pe locuitor(mai jos), plasează Clujul în urma Bucureștiului (valorile ridicate pentru capitală se datorează unor cheltuieli de capital importante realizate la nivelul sectoarelor 1, 2 și 3)

Proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile

Indicatorul utilizat în analiză ia în considerare cheltuielile cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile, care cuprind atât componenta de venituri de la finanțator cât și partea de cofinanțare din partea bugetului local de-a lungul întregii perioade 2014-2019, cuprinzând astfel valori ale proiectelor implementate în ambele perioade de programare.

TABEL 123. **Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (euro)**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	total 2014-2019
Brașov	12.484.028	21.440.745	3.770.398	2.439.929	7.244.147	11.970.015	59.349.261
București (PMB+S)	16.722.076	43.601.622	17.485.206	10.733.002	24.698.365	24.975.277	138.215.547
Cluj-Napoca	14.677.243	37.409.606	18.007.542	3.858.898	22.962.908	43.627.818	140.544.015
Constanța	2.896.857	10.239.101	638.679	1.561.865	997.106	589.260	16.922.868
Craiova	29.996.256	33.480.597	8.783.398	2.033.361	602.716	783.520	75.679.849
Iași	35.009.626	60.635.717	3.200.246	1.985.328	8.130.601	13.005.818	121.967.335
Ploiești	9.277.570	42.459.321	5.245.520	1.202.583	57.998	349.434	58.592.426
Timișoara	13.901.240	22.589.464	9.952.454	62.120	53.320	454.480	47.013.078

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Cu un total de peste 140 milioane de euro în perioada 2014-2019, Cluj-Napoca dovedește cea mai ridicată performanță în implementarea de proiecte având ca sursă finanțările nerambursabile (o parte importantă a celorlalte municipalități au înregistrat valori sub jumătate). Performanța ridicată are ca sursă proiectele impelmentate în perioada 2018-2019.

Cea mai slabă performanță în cazul acestui indicator o are, de departe, municipalitatea constănțeană.

TABEL 124. **Cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (lei/locuitor)**

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	total 2014-2019
Brașov	188	330	59	38	116	195	927
București (PMB+S)	35	93	38	23	54	56	298
Cluj-Napoca	200	520	253	54	330	637	1.995
Constanța	40	145	9	23	15	9	241
Craiova	432	492	130	31	9	12	1.109
Iași	419	741	40	24	100	163	1.476
Ploiești	175	817	102	24	1	7	1.134
Timișoara	184	304	135	1	1	7	633

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

FIGURA 465. **Totalul cheltuieli cu proiecte cu finanțare din fonduri nerambursabile (2014-2019) lei/locuitor**

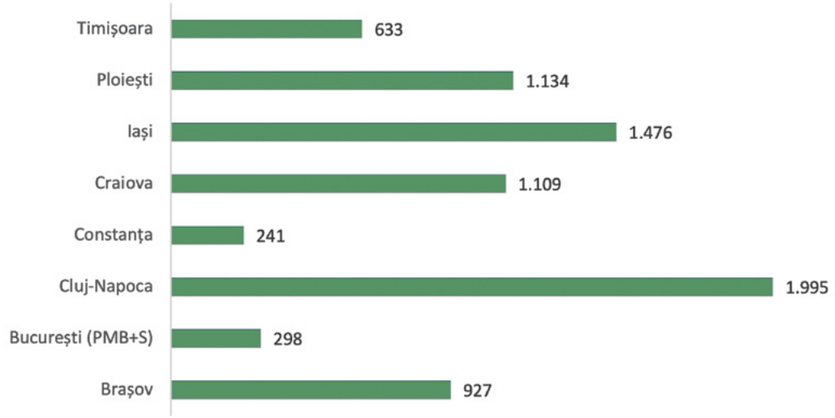

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Valorile atrase pe locuitor (în lei) ne permit să concluzii și mai clare legate de capacitatea autorităților de a atrage finanțări / implementa proiecte. Cluj-Napoca are cel mai ridicat nivel de performanță, urmat de Iași și Ploiești, valorile ridicate ale acestora din urmă fiind datorate unor proiecte implementate la finalul perioadei de programare 2007-2013.

Trebuie subliniat faptul că perioada de analiză suprinde finalul ciclului de programare 2007-2013 și prima parte a celui pentru perioada 2014-2020, concluzii clare asupra performanței în atragerea de finanțări nerambursabile putând fi trase la sfarșitul ciclului.

Cheltuieli de capital

Procentul cheltuielilor de capital în totalul cheltuielilor arată o valoare medie de 9% la nivelul tuturor municipiilor parte a acestei comparații (Cluj-Napoca, 8%), cu o valoare ridicată în cazul Bucureștiului (17%) și peste medie ale municipiilor Constanța, Iași și Timișoara.

FIGURA 466. **Cheltuieli de capital / locuitor (total 2014-2019)**

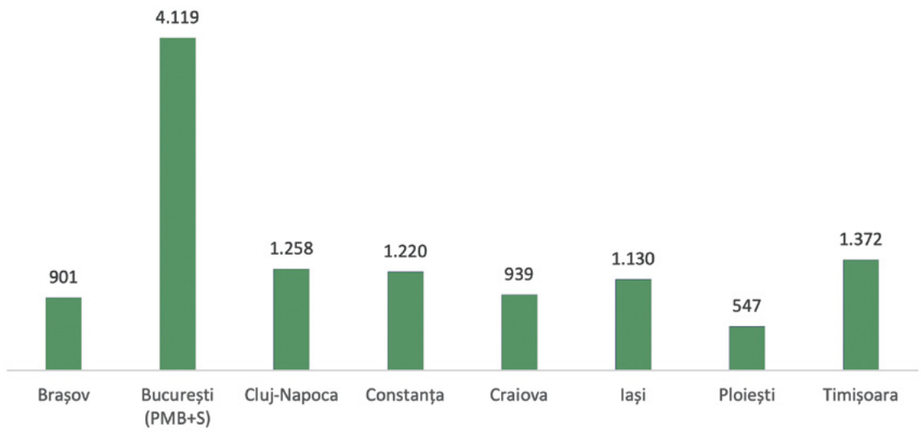

Valorile totale/locuitor ale cheltuielilor de capital, comparat cu cele ale cheltuielilor cu finanțări europene / locuitor arată preferința unor autorități municipale (București, Constanța, Craiova) către susținerea investițiilor din fonduri proprii sau venituri de la nivel central, în timp ce autoritățile clujene se concentrează mai degrabă asupra finanțării investițiilor din surse externe / nerambursabile.

Indicatori de rezultat

Rezultatul operațional

Unul din instrumentele utilizate în evaluarea performanței financiare a administrațiilor locale este cel al rezultatului operațional net (diferența între veniturile și cheltuielile operaționale. Veniturile operaționale (considerate și recurente) sunt compuse din venituri curente (fiscale și nefiscale), în timp ce cheltuielile operaționale conțin cheltuielile de personal, cea mai mare parte a cheltuielilor cu bunuri si servicii, subvențiile, cheltuielile cu asistența socială, unele categorii de transferuri și alte cheltuieli.

TABEL 125. **Rezultat operațional (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale)**

	2016	2017	2018	2019
Brașov	180.673.502	154.516.019	57.398.792	62.755.625
București (PMB)	1.264.370.626	976.601.881	285.345.397	1.058.674.629
Cluj-Napoca	196.841.521	152.975.417	67.673.818	152.085.815
Constanța	117.891.048	58.513.249	-25.504.119	-1.580.859
Craiova	56.923.886	82.289.053	59.718.996	70.810.256
Iași	125.207.180	177.790.450	65.122.726	97.481.278
Ploiești	104.610.017	73.850.249	21.000.937	59.996.796
Timișoara	116.185.557	146.398.054	131.835.777	133.376.619
Sector 1	206.277.812	199.535.170	400.919.401	276.669.926
Sector 2	200.724.320	221.658.385	196.176.772	141.282.830
Sector 3	116.570.821	234.083.209	235.602.127	308.448.527
Sector 4	102.007.018	51.808.036	196.355.322	169.569.110
Sector 5	182.200.717	173.702.893	165.375.827	171.216.193
Sector 6	163.482.737	73.600.379	94.714.121	143.269.959

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

În cazul indicatorul rezultatului operațional interpretarea rezultatelor presupune o analiză în detaliu a valorilor înregistrate de indicator în perioada analizată (de dorit ca aceasta să fie mai îndelungată).

Valorile surplusurilor sau a deficitelor pot fi importante, dar o însemnătate mai ridicată o are o eventuală persistență a deficitelor operaționale (cheltuieli mai mari decât veniturile) – aceasta ridicând un real semn de îngrijorare în ceea ce privește performanța financiară a autorității (înregistrarea a 2 două perioade consecutive cu deficite) – exemplul Constanței.

Marja operațională

Precum rezultatul operațional, acest indicator poate arăta capacitatea autorității de a menține nivelul cheltuielile operaționale sub nivelul veniturilor operaționale de a genera surplusuri utile acoperirii cheltuielilor de capital și plății datoriilor. Indicatorul este calculat după formula: Rezultat operațional/Venituri operaționale, valori ridicate ale acestuia arătând un grad ridicat de flexibilitate bugetară (indicatorul poate fi calculat și ca raport între rezultatul operațional și cheltuielile operaționale).

Pe baza valorilor celor doi indicatori analizați mai sus, putem trage concluzia că poziția financiară a municipalității clujene este una solidă, în timp ce cea a bugetului Constanței arată un grad ridicat de vulnerabilitate.

TABEL 126. Marja operațională - (Venituri operaționale - Cheltuieli operaționale) /Venituri operaționale

	2016	2017	2018	2019
Brașov	31%	23%	12%	11%
București (PMB)	35%	25%	7%	27%
Cluj-Napoca	24%	17%	11%	20%
Constanța	17%	8%	-5%	0%
Craiova	10%	13%	13%	14%
Iași	20%	23%	13%	17%
Ploiești	21%	14%	6%	15%
Timișoara	16%	18%	21%	18%
Sector 1	18%	16%	34%	22%
Sector 2	23%	23%	23%	16%
Sector 3	15%	27%	29%	32%
Sector 4	18%	8%	29%	24%
Sector 5	38%	30%	31%	29%
Sector 6	21%	9%	12%	17%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Rezultatul exercițiului

TABEL 127. Rezultatul exercițiului (Venituri totale- Cheltuieli totale)

	2016	2017	2018	2019
Brașov	147.339.912	111.955.568	-52.508.331	-70.253.496
București (PMB)	685.020.280	-414.750.821	-516.934.382	-36.963.722
Cluj-Napoca	138.870.106	51.053.695	-83.187.322	-53.339.872
Constanța	39.247.594	38.447.700	-85.004.221	-68.876.480
Craiova	-6.932.649	182.845	3.217.625	-4.776.009
Iași	34.469.587	-36.282.722	-25.350.453	-24.506.486
Ploiești	45.894.405	23.108.075	-66.625.243	-3.453.700
Timișoara	186.065	5.670.103	1.362.454	-9.573.981
Sector 1	20.163.051	-75.520.430	177.327.570	-121.794.347
Sector 2	-38.949.638	-19.221.008	70.948.713	-198.289.312
Sector 3	55.951.657	-54.507.428	14.485.110	601.357
Sector 4	26.986.486	-14.215.336	11.603.187	-42.997.375
Sector 5	81.169.972	-171.597.383	-96.805.029	20.485.357
Sector 6	159.034	-1.353.860	2.950.181	35.254.955

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Execuția bugetelor majorității municipiilor municipalităților a generat deficite în ultimii doi ani de zile, ceea ce s-a transpus într-o practică relativ comună, una din cauze fiind legată de reducerea veniturilor proprii (cotelor defalcate din impozitul pe venit) prin modificările legislative amintite anterior în studiu. Deficitele nu sunt de natură a îngrijora, acestea fiind acoperite pe seama excedentelor anilor anteriori.

Indicatorii capacității de îndatorare / indicatori ai datoriei publice

Calculat ca raport între serviciul datoriei publice locale aferent contractelor/acordurilor de finanțare rambursabilă în derulare și veniturile proprii ale autorității locale, indicatorul "grad de îndatorare" arată ponderea cheltuielilor cu serviciul datoriei și veniturile asupra cărora autoritatea locală are un grad ridicat de control. În scopul calculului gradului de îndatorare, veniturile proprii sunt diminuate cu veniturile din valorificarea unor bunuri (sumele rezultate din vânzarea, unor bunuri aparținând domeniului privat al unităților administrativ-teritoriale).

TABEL 128. Gradul de îndatorare al municipalităților (%)

	2015	2016	2017	2018	2019
Brașov	5,44	4,91	4,48	3,83	2,14
București	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Cluj-Napoca	n.a.	n.a.	n.a.	5,16	5,82*
Constanța	n.a.	n.a.	2,18	1,9	7,17
Craiova	6,62	6,25	5,54	6,02	4,84
Iași	15,1*	13,43	9,21*	10,13	8,35
Ploiești	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.	n.a.
Timișoara	10,13	13,45	10,37	8,38	8,19

Sursa: Date publice disponibile pe website-urile autorităților locale și baze de date ale autorităților centrale (http://uat.mdrap.ro/); *valori estimate extrase din documente publice disponibile

Informațiile publice disponibile arată grade de îndatorare relativ reduse pentru majoritatea municipiilor, ceea ce arată un nivel ridicat de prudență financiară a autorităților locale. Limita legală a gradului de îndatorare este de 30% din veniturile proprii, ceea ce arată că autoritățile nu își asumă riscuri, în condițiile în care datoria publică poate reprezenta un instrument viabil pentru finanțarea investițiilor publice cu efect multiplicator în economia locală.

TABEL 129. Ponderea cheltuielilor cu datoria publică (dobânzi + rambursări de credite) în venituri proprii

	2016	2017	2018	2019
Brașov	4,5%	4,2%	3,8%	2,1%
București	10,1%	7,8%	7,6%	9,5%
Cluj-Napoca	4,8%	4,4%	5,8%	5,0%
Constanța	0,0%	0,0%	0,1%	1,8%
Craiova	6,1%	5,4%	5,8%	4,8%
Iași	17,3%	8,9%	9,9%	8,2%
Ploiești	14,6%	14,9%	18,3%	15,9%
Timișoara	11,8%	8,8%	8,4%	8,2%
Brașov	4,5%	4,2%	3,8%	2,1%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Deși o valoare aproximativă (din lipsa datelor referitoare la valorile veniturilor din valorificarea unor bunuri), ponderea cheltuielilor cu datoria publică în totalul veniturilor proprii aproximează destul de bine situația reală a nivelului de îndatorare. Un grad mediu de îndatorare de 5% de-a lungul perioadei 2016-2019 oferă municipalității Cluj-Napoca suficient spațiu pentru o politică viitoare de finanțare a investițiilor din această sursă.

Un alt indicator al nivelului de prudență este raportul cheltuieli cu dobânzile / venituri operaționale. Veniturile operaționale reprezintă suma tuturor veniturilor recurente ale autorității locale, fiind alcătuite din veniturile curente fiscale și nefiscale (incluzând fondurile pentru echilibrare provenite de la nivel central). Cu cât valoarea indicatorului este mai mică, cu atât și riscul asumat este mai mic.

Cum nivelul veniturilor operaționale este mai ridicat decât al veniturilor proprii, valorile indicatorului sunt mai mici decât ale celui precedent, ceea ce înseamnă că, în condițiile păstrării nivelului actual al veniturilor, municipalitatea are o plasă de siguranță suficientă pentru accesarea de noi împrumuturi (* de menționat și că valorile medii ale cheltuielilor cu datoria publică în totalul cheltuielilor arată un procent situat sub 4% pentru Cluj-Napoca pentru perioada 2016-2019).

TABEL 130. Raport surplus operațional / cheltuieli cu datoria publică

	2016	2017	2018	2019
Brașov	9,2	8,0	3,4	5,7
București (PMB)	5,2	4,5	1,5	4,3
Cluj-Napoca	6,6	5,4	2,1	4,3
Constanța			-74,7	-0,2
Craiova	2,8	4,1	2,9	3,5
Iași	1,9	4,0	1,7	2,3
Ploiești	2,2	1,5	0,4	1,1
Timișoara	1,9	3,0	3,3	2,4
Sector 1	2,0	1,9	5,5	2,9
Sector 2	5,1	5,6	4,5	3,2
Sector 3	1,8	2,5	1,7	1,5
Sector 4	3,4	2,3	6,9	4,4
Sector 5	2,5	7,7	3,7	2,7
Sector 6	1,5	1,4	1,6	2,3

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

O altă modalitate de a observa limitele capacității de îndatorare, o poate reprezenta raportul intre rezultatul operațional și cheltuielile cu datoria publică.

Datele arată că majoritatea municipalităților au valori ale indicatorilor care le-ar fi permis accesarea de noi împrumuturi, Cluj-Napoca situându-se din acest punct de vedere într-o poziție favorabilă. În condițiile inconsistenței politicilor factorilor centrali în privința surselor de finanțare care au afectat drastic veniturile locale, valorile s-au diminuat în unele cazuri. Oricum, această alternativă (utilizarea instrumentelor datoriei publice locale) rămâne un element de explorat de către autorități în perioada următoare, atât din perspectiva riscurilor, cât și a beneficiilor pe care le poate aduce.

6.14.1.2. Analiza cheltuielilor bugetului local al municipiului Cluj-Napoca

Structura alocărilor pe domenii, aferentă anului 2019 arată o distribuție a resurselor focalizată către sectorul transporturilor și funcționarea administrației publice locale, care, împreună reprezintă jumătate din totalul cheltuielilor (componenta "Alte cheltuieli" a clasificației funcționale cuprinde, în fapt, resursele financiare alocate poliției locale, serviciului de evidență a persoanelor și altor servicii generale, dar și o componentă de cheltuieli în domeniul agriculturii).

Cheltuielile bugetului local al municipiului al anului 2019 au totalizat aproape un miliard de lei (978.102.271 lei), peste 206 milioane de euro.

FIGURA 467. Structura cheltuielilor bugetului municipiului Cluj-Napoca, 2019

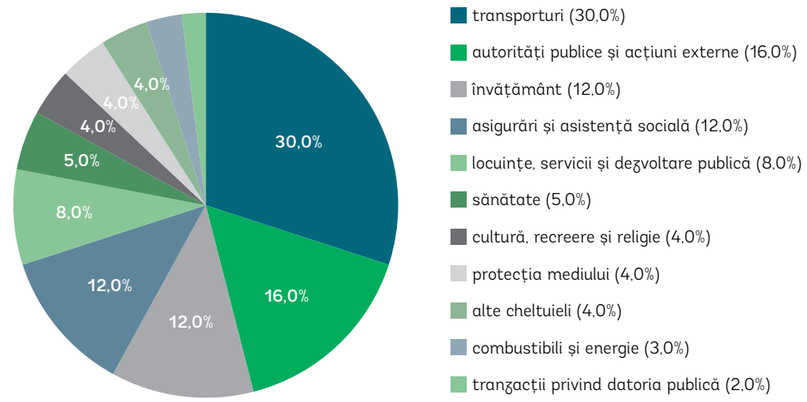

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

Cheltuieli în domeniul Transporturilor

Cheltuielile în acest domeniu sunt direcționate către două componente: transportul în comun și infrastructura stradală. Sectorului i-au fost alocate de aproape 300 milioane lei (peste 63 milioane euro) la nivelul anului 2019, care este anul cu cele mai ridicate alocări din întreaga perioadă analizată. În ultimii patru ani (2016-2019) domeniul a beneficiat sume totale de peste 800 milioane de lei (175 milioane euro, din care peste 99 milioane euro au mers către transportul în comun și aproape 76 milioane euro către infrastructura stradală.

Mai mult de jumătate din sumele cheltuite in domeniul transportului în comun reprezintă proiecte implementate, finanțate din Programul de cooperare Româno-Elvețian și Fondul European De Dezvoltare Regională.

O altă componentă importantă este cea legată de subvenționarea transportului în comun – în medie, peste 7,6 milioane euro au acoperit în fiecare dintre anii perioadei 2016-2019 serviciile gratuite și reducerile acordate elevilor, studenților și pensionarilor din municipiu.

FIGURA 468. **Cheltuieli în domeniul transporturilor (valori totale, 2016-2019, lei)**

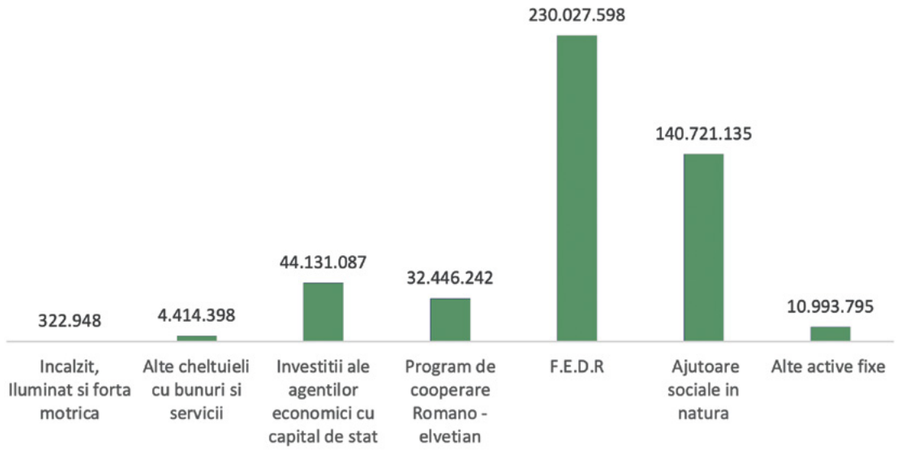

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

În cazul alocărilor către infrastructura stradală, resursele perioadei 2016-2019 au fost direcționate către reparații curente (64%), reparații capitale aferente activelor fixe (20%) cheltuieli cu bunuri și servicii (5%), dar și rambursării de împrumuturi(4%).

Autorități publice / Servicii publice generale

TABEL 131. **Servicii publice generale – cheltuieli (2016-2019, lei)**

	2016	2017	2018	2019
Alte servicii publice generale	485.316	203.019	343.532	512.199
Autorități executive	77.855.734	90.393.069	110.347.862	153.155.225
Poliție locală	13.038.421	19.546.255	24.604.426	32.473.578
Protecție civila și contra incendiilor	35.684	122.606	682.004	220.173
Servicii publice comunitare de evidență a persoanelor	2.933.383	3.963.883	4.902.822	5.705.752
TOTAL	**94.348.537**	**114.228.832**	**140.880.646**	**192.066.926**

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

Cheltuielile cu funcționarea administrației publice locale (logistică, utilități și întreținerea clădirilor, bunuri și servicii, salarii etc.) s-au dublat în perioada de analiză.

La nivelul anului 2019, mai mult de jumătate din totalul cheltuielilor acestui domeniu erau reprezentate de cheltuielile de personal.

Învățământ

Cheltuielile anului 2019 în acest domeniu au finanțat cu precădere învățământul secundar superior – cele mai importante componente ale aceste categorii, cât și a celei aferente învățământului secundar inferior fiind reprezentate de burse, cheltuieli cu bunuri și servicii, reparații curente și acoperirea cheltuielilor cu utilitățile.

FIGURA 469. **Cheltuieli în domeniul învățământului (2019, lei)**

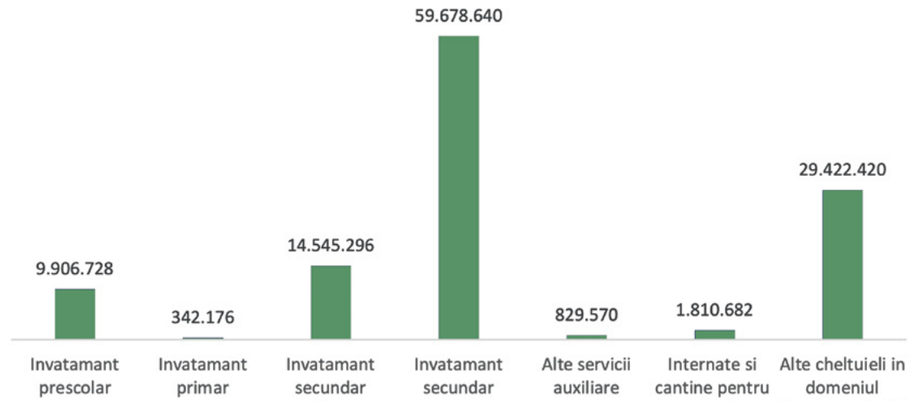

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

În categoria "Alte cheltuieli în domeniul învățământului" au fost realizate, în principal, cheltuieli cu finanțarea învățământului particular sau confesional acreditat, dar și cheltuieli ce țin de implementarea unor proiecte cu finanțare nerambursabilă.

Asigurări și asistență socială

Modificările de natură legislativă generate de transferul în sarcina autorităților locale a unor cheltuieli în domeniul asistenței sociale au afectat vizibil bugetul local – cheltuielile categoriei " Asistență socială în caz de invaliditate" fiind cu 30% mai mari decât în 2018 (și cu 50% peste nivelul din 2017).

TABEL 132. **Asigurări și asistență socială– cheltuieli (2016-2019, lei)**

	2016	2017	2018	2019	Total categorie
Ajutor social	358.968	283.218	170.910	170.469	983.565
Alte cheltuieli în domeniul asigurărilor și asistenței sociale	11.525.285	14.117.244	16.668.233	21.344.902	63.655.663
Asistență socială în caz de invaliditate	33.025.559	39.749.274	46.227.918	59.566.283	178.569.033
Cantine de ajutor social	5.973.943	6.902.441	6.793.095	371.026	20.040.505
Creșe	17.154.353	19.750.374	26.152.842	33.025.230	96.082.799
Total anual	68.038.108	80.802.551	96.012.997	114.477.909	

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

O altă categorie cu o importanță ridicată, care în ultimul an a beneficiat de alocări aproape duble față de primul an de analiză este sectorul creșelor. Aproape 70 % din alocările către creșe au fost destinate cheltuielilor cu salarii, ceea ce arată un grad ridicat de rigiditate al cheltuielilor acestui sector, în timp ce un procent de 10% din totalul cheltuielilor perioadei au fost alocate către construcții (componenta de infrastructură) și peste 6% au acoperit cheltuielile cu hrana.

Sănătate

Cheltuielile de sănătate constau în finanțarea serviciilor de sănătate publică - cu alocări de peste 53 de milioane lei în întreaga perioadă 2016-2019 - și categoria "spitale generale", în fapt finanțarea Spitalului Municipal Clujana, dar și alocări către spitalele din subordinea Consiliului Județean. Alocările totale ale perioadei pentru această ultimă categorie s-au cifrat la peste 83 milioane lei.

Peste 30 de milioane lei au fost alocate categoria "spitale generale" doar la nivelul anului 2019, cu aproape 70% mai mult decât în anul anterior, generate de o creștere a nivelului transferurilor pentru finanțarea cheltuielilor curente cu 4,5 milioane lei și o creștere cu peste 7 milioane lei destinate implementării de proiecte cu finanțare nerambursabilă.

Locuințe, servicii și dezvoltare publică

Resursele alocate acestui domeniu în perioada de analiză au fost destinate atât cheltuielilor cu iluminatul public și achiziției de active fixe, rambursării de împrumuturi, reparațiilor curente, achiziției de bunuri și servicii, cât și implementării unor proiecte cu finanțări nerambursabile.

TABEL 133. Cheltuieli în domeniul "Locuințe, servicii și dezvoltare publică" (2016-2019, lei)

	2016	2017	2018	2019
Alte servicii în domeniile locuințelor, serviciilor și dezvoltării comunale	57.383.157	58.223.428	53.036.995	51.689.491
Dezvoltarea sistemului de locuințe	1.776.787	1.043.773	2.295.398	8.986.528
Iluminat public si electrificări	9.671.234	10.616.569	12.464.981	19.581.220
TOTAL	**68.831.179**	**69.883.770**	**67.797.375**	**80.257.239**

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuției bugetare a municipiului Cluj-Napoca

Cheltuielile cu dezvoltarea sistemului de locuințe au înregistrat o creștere importantă în 2019 (cu peste 6 milioane lei), odată cu implementarea unor proiecte cu finanțate din Fondul European de Dezvoltare Regională.

Cultură, recreere și religie

Alocările bugetare către acest domeniu în perioada 2016-2019 au totalizat aproape 150 milioane lei, cu valori mai ridicate în anii 2017 (47,2 mil.) și 2019 (44 mil.)

Cheltuielile autorități locale sunt legate de construcția și întreținerea de grădini publice, parcuri, zone verzi, baze sportive si de agrement (componenta cu alocările cele mai consistente în perioada 2016-2019 - 80% din total), tipologia cheltuielilor cuprinzând cheltuieli cu rambursarea de împrumuturi (aproape 29 milioane lei), materiale și prestări de servicii cu caracter funcțional (55 mil.), implementarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă (peste 10 mil. lei) și achiziția de active fixe (peste 16 milioane lei).

O altă componentă este legată de finanțarea unor servicii în domeniile culturii, recreerii si religiei, alocările mai importante ale acestei categorii fiind legate de finalizarea rambursării unui împrumut intern odată cu anul 2017 (aproape 16 milioane lei în perioada de analiză) și transferurilor de fonduri către instituții publice din domeniul culturii și cultelor (peste 7 milioane lei între 2016 și 2019, din care trei milioane în ultimul an).

Protecția mediului

Peste 155 milioane lei au fost cheltuiți în acest domeniu în ultimii patru ani. Aproape 70% au fost destinați componentei "canal și salubritate" în timp ce 22% din suma menționată anterior a fost destinată unor cheltuieli de investiții (active fixe).

Combustibili și energie

Acest sector este strâns legat de serviciul de încălzire centralizată / furnizare a agentului termic prestat de Termoficare Napoca S.A..

Subvențiile pentru încălzirea locuințelor reprezintă componenta principală (90%) al cheltuielilor domeniului (aproape 137 milioane lei în ultimii patru ani), valoarea alocărilor variind de la un maxim de 37,6 milioane în 2017, la un minim de 28,4 milioane în 2019. Ceilalți 10% reprezintă investiții ale agenților economici cu capital de stat (regia autonomă menționată anterior).

6.14.1.3. Analiza comparativă – comune ZMC

Analiza comparativă realizată la nivelul Zonei Metropolitane Cluj utilizează datele execuțiilor bugetare ale UAT-urilor componente pentru perioada 2014-2018.

Datorită diferențelor importante între comune în ceea ce privește numărul locuitorilor, am ales folosim (în cea mai mare parte) fie indicatori care exprimă ponderi, fie valori per capita, pentru comparabilitate și interpretare corectă.

Venituri

TABEL 134. Evoluția Veniturilor totale (lei)

	2014	2015	2016	2017	2018	2018 vs. 2014	2018 vs. 2017
Aiton	2.542.719	2.972.411	3.481.235	2.409.051	2.258.974	-11%	-6%
Apahida	20.127.770	22.615.623	24.467.232	30.722.941	28.378.597	+41%	-8%
Baciu	12.107.506	13.135.117	15.745.189	18.888.035	16.261.549	+34%	-14%
Bonțida	8.363.871	8.131.726	8.284.084	13.249.174	7.882.964	-6%	-41%
Borșa	5.182.915	6.708.726	3.304.709	4.930.482	4.781.259	-8%	-3%
Căianu	3.194.560	3.614.489	4.333.070	7.570.171	6.267.315	+96%	-17%
Chinteni	11.935.440	14.754.648	15.330.802	10.921.877	9.539.095	-20%	-13%
Ciurila	5.113.413	7.308.688	3.791.615	5.585.412	5.277.896	+3%	-6%
Cojocna	8.151.746	9.171.174	10.868.413	10.623.208	4.973.255	-39%	-53%
Feleacu	4.979.317	5.205.070	7.148.243	7.859.213	9.006.454	+81%	+15%
Florești	33.634.583	40.792.141	46.183.615	50.913.362	46.866.344	+39%	-8%
Gilău	19.538.128	20.590.110	18.804.067	18.898.747	14.588.967	-25%	-23%
Gârbău	3.241.272	4.648.152	6.114.659	4.411.321	7.968.102	+146%	+81%
Jucu	10.677.819	12.865.653	15.976.087	24.191.211	19.053.740	+78%	-21%
Petrești de Jos	2.662.473	4.756.989	3.581.907	5.172.378	7.519.823	+182%	+45%
Săvădisla	6.284.896	6.499.877	7.682.710	8.495.839	7.095.179	+13%	-16%
Sânpaul	7.036.642	9.651.992	5.690.280	5.908.674	4.137.950	-41%	-30%
Tureni	6.965.790	10.417.482	5.936.578	7.743.994	6.669.272	-4%	-14%
Vultureni	3.665.801	4.074.922	4.181.761	5.280.511	5.307.959	+45%	+1%

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale municipiilor

Evoluțiile veniturilor totale ale autorităților locale este una cel puțin interesantă, cu modificări neliniare de la o perioadă la alta. Valorile inconstante de la o perioadă la alta sunt specifice comunităților rurale, datorită, în multe cazuri, lipsei unei baze stabile de impozitare și dependenței unora dintre acestea de alocări din surse externe.

În cazul comunelor din ZMC fluctuațiile au fost influențate în unele cazuri de alocări de la nivelul central pentru proiectele de dezvoltare implementate (ex. comuna Gârbău – creștere a bugetului cu 150% față de 2014) sau implementarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă (ex. Căianu, Bonțida etc).

Modificările în materie fiscală implementate odată cu anul 2018 (menționate anterior în studiu) nu par a fi afectat condiția financiară preexistentă a comunităților, cu excepția comunelor Florești (care are o anvergură demografică și economică similară mediului urban, implicit și structura bugetului e asemănătoare și afectată de aceiași factori) și Jucu (ce concentrează activitatea economică în parcul industrial).

Capacitatea de autofinanțare

Măsurată ca pondere a veniturilor proprii în veniturile totale, arată măsura în care acele venituri care au o bază stabilă de-a lungul timpului (impozite pe proprietate si cote din impozitul pe venit) acoperă veniturile bugetului.

FIGURA 470. Gradul de autofinanțare

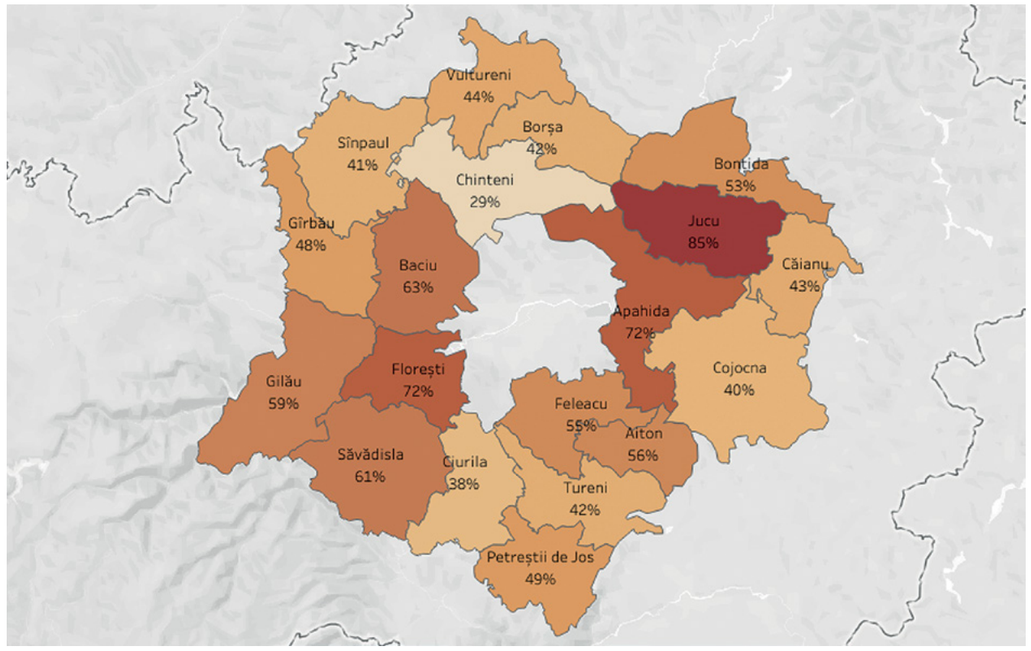

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Valorile indicatorului pentru întreaga perioadă de analiză arată ponderi foarte reduse în cazul comunei Chinteni (sub 30% din bugetul total al perioadei a fost acoperit din venituri proprii) și valori foarte ridicate pentru comuna Jucu (85%), Florești și Apahida - în cazul acestora mediul economic dinamic oferă resurse importante și stabile autorităților locale. Situația de ansamblu arată că doar șase din cele 19 comune reușesc să-și acopere cea mai mare parte a nevoilor pe seama resurselor generate local.

Un grad ridicat de autofinanțare e în cele mai multe cazuri contrabalansat de veniturile de la nivel central, arătând în cazul unor UAT-uri o dependență ridicată de aceste finanțări. Figura de mai jos compară nivelul veniturilor din subvenții de la nivel central încasate (ca valoare totală, în lei) pe parcursul perioadei 2014-2019.

FIGURA 471. Sume provenite din subvenții de la nivel central (lei, 2014-2018)

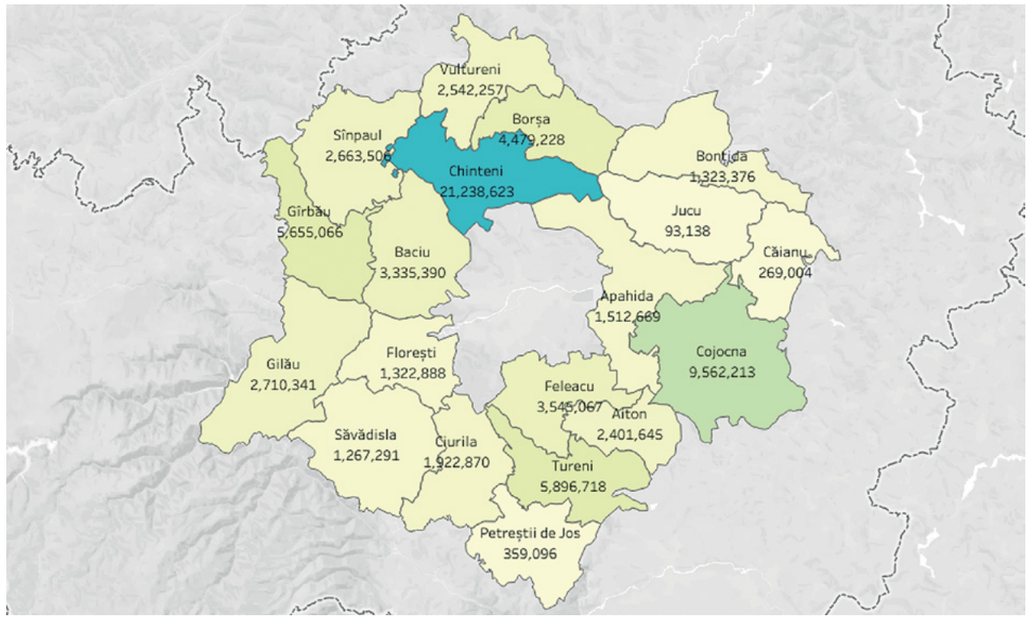

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

De departe, comuna Chinteni a beneficiat de cele mai multe sume alocate de la nivel central prin intermediul acestui instrument (venituri de peste 21 milioane lei), în timp ce în cazul unei mari parți a comunelor din ZMC alocările prin intermediul subvențiilor au fost relativ reduse.

În ceea ce privește gradul de dependență față de nivelul central, pe lângă Chinteni (cu 65% din venituri generate astfel), comunele Aiton, Borșa, Cojocna și Gârbău au la rândul lor un nivel ridicat de dependență față de această sursă de venituri, dar valorile indicatorului pentru aceste patru comune sunt situate sub media națională.

Structura cheltuielilor

Figurile de mai jos prezintă structura cheltuielilor celor mai importante comune ale zonei metropolitane.

FIGURA 472. Structura cheltuielilor după destinație (clasificație funcțională)

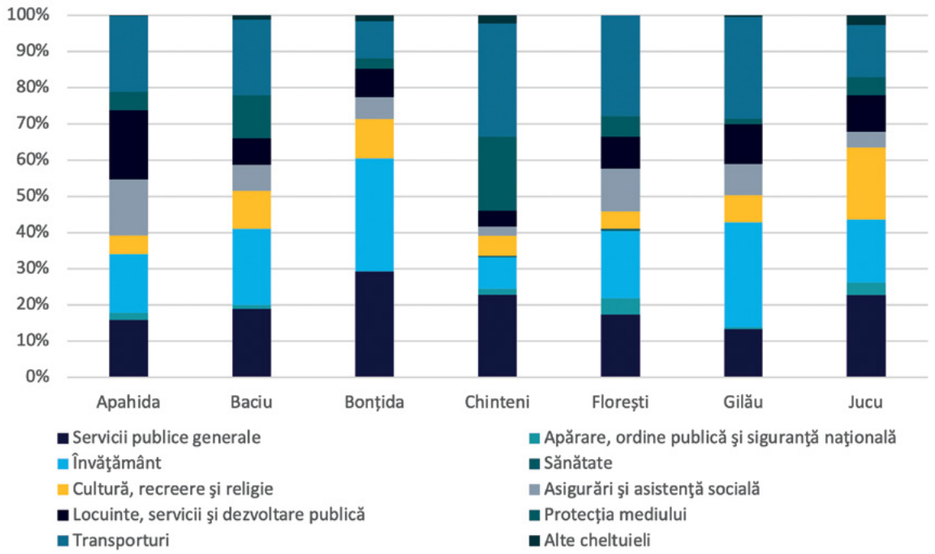

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Structura cheltuielilor realizate de autoritățile locale ca total al perioadei 2014-2018 (figura de mai sus) arată că prioritățile acestora au fost legate în special de infrastructura de transport și sistemul educațional.

FIGURA 473. Structura cheltuielilor (clasificație economică)

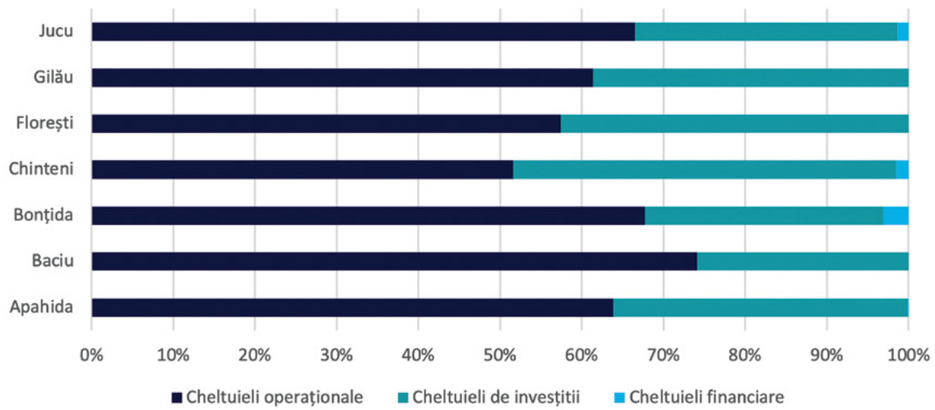

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

O grupare aproximativă a datelor pe întreaga perioadă 2014-2018 în cheltuieli operaționale (recurente), cheltuieli de investiții și cheltuieli financiare din figura de mai sus arată că o parte importantă a bugetelor locale ale celor mai importante comune din ZMC au fost alocată către cheltuieli de investiții - proiecte cu finanțări nerambursabile și cheltuieli de capital.

Capacitatea de investire și atragere de finanțări nerambursabile

Ca sume totale, cele mai ridicate valori ale cheltuielilor cu finanțări nerambursabile (ca total al perioadei luate în considerare) au fost realizate în Florești (peste 15 milioane lei), Gilău, Chinteni și Ciurila (cu valori de peste 10 milioane lei).

FIGURA 474. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (valori totale, lei, 2014-2018)

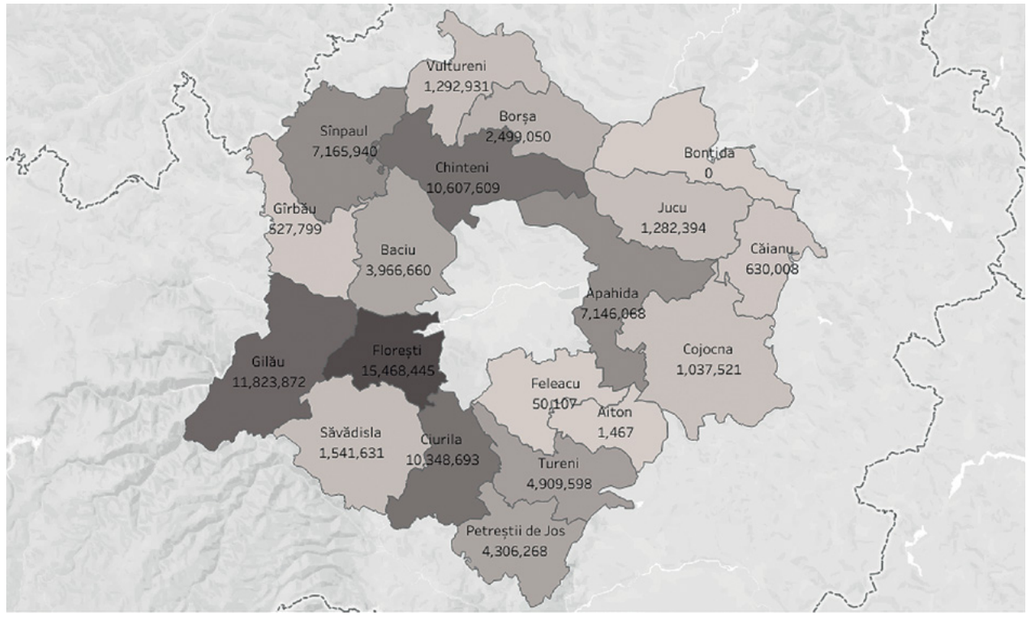

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

În ceea ce privește capacitatea de a atrage finanțări externe măsurată prin raportare la populație, administrația locală din Ciurila a reușit să cheltuiască cele mai ridicate sume legat de implementarea proiectelor – peste 7000 lei/locuitor in perioada 2014-2018. Valori de peste 200 lei/locuitor au fost cheltuite și în comunele Chinteni, Sânpaul, Petrești de Jos și Tureni.

Cea mai slabă performanță în acest domeniu e înregistrată de administrațiile din Bonțida, Aiton și Feleacu, care nu au reușit să atragă finanțări în perioada analizată. O lipsă de capacitate administrativă în această privință este vizibilă și în cazul celorlalte comune, cu mențiunea că perioada de analiză cuprinde sfârșitul primei perioade (2007-2013) de programare și începutul celei de-a doua (2014-2020), fapt ce ar putea distorsiona interpretarea.

FIGURA 475. Cheltuieli cu proiecte cu finanțare nerambursabilă (lei/locuitor, total 2014-2018)

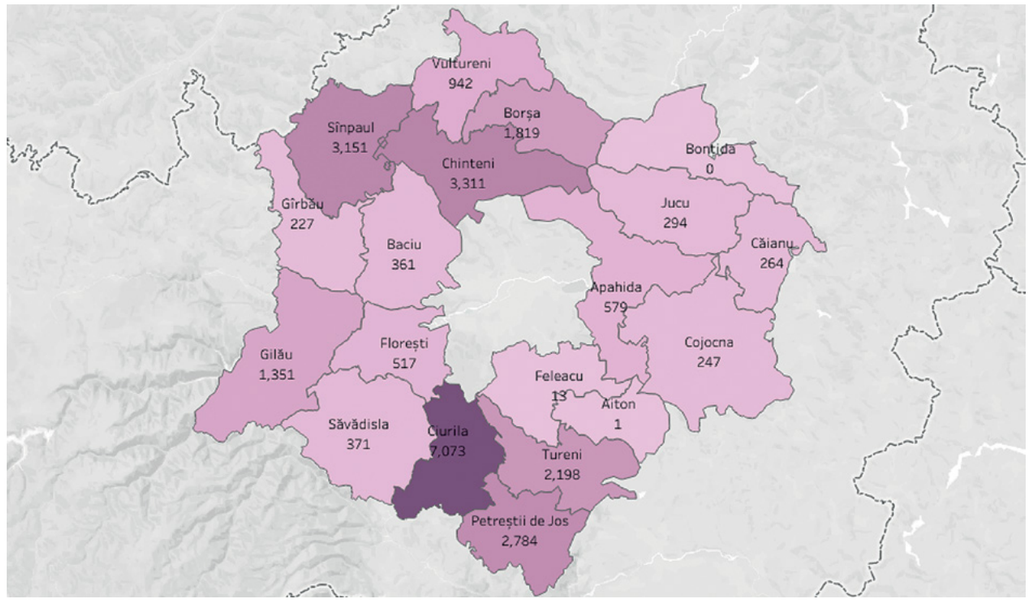

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Cheltuielile de capital sunt o altă componentă importantă a celor legate de investiții pe care autoritățile le realizează. Capacitatea de investire e un indicator măsurat ca procent al cheltuielilor de capital în totalul cheltuielilor.

FIGURA 476. Cheltuieli de capital ca procent în cheltuieli totale (2014-2018)

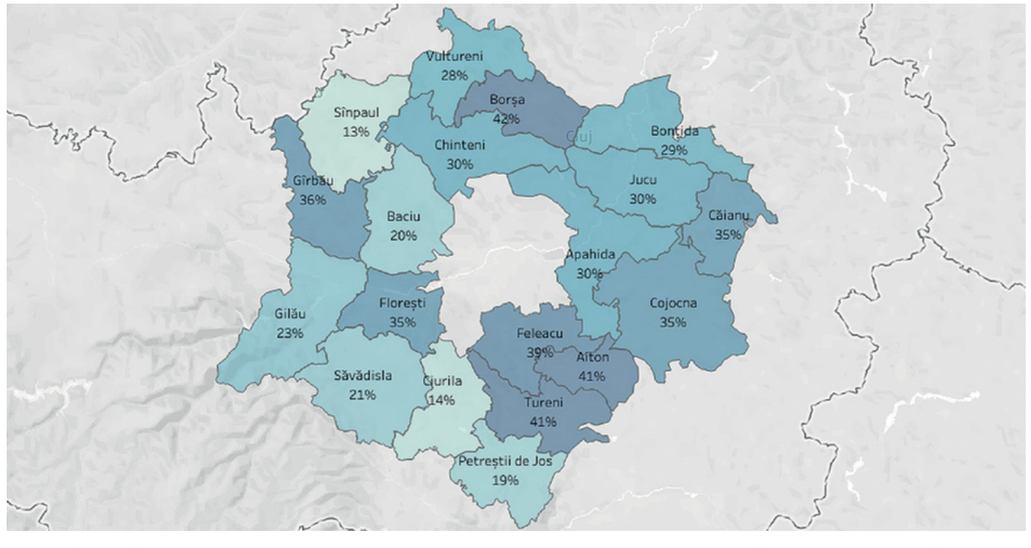

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Procentele cele mai ridicate alocate acestui tip de cheltuială variază mult de la o unitate administrativ-teritorială componentă a ZMC la alta. Comunele Aiton, Borșa, Feleacu și Tureni au alocat aproximativ 40% din totalul cheltuielilor perioadei către cheltuieli de capital, procente importante fiind alocate și de către o mare parte a celorlalte comune, valorile alocate fiind în mare parte în apropierea mediei naționale ale acestui indicator.

Alte tipuri de cheltuieli

Sume importante din bugetele locale merg către cheltuieli legate de domeniul transporturilor (Tureni, Chinteni, Ciurila, Borșa și Sânpaul, Petrești de Jos), dar și către cheltuieli in domeniul protecției mediului - cazul comunelor Chinteni, Căianu, Ciurila și Gârbău – legate de implementarea unor proiecte de infrastructură specifică (canalizare).

FIGURA 477. Cheltuieli cu asigurări și asistență socială (lei/locuitor, 2014-2018)

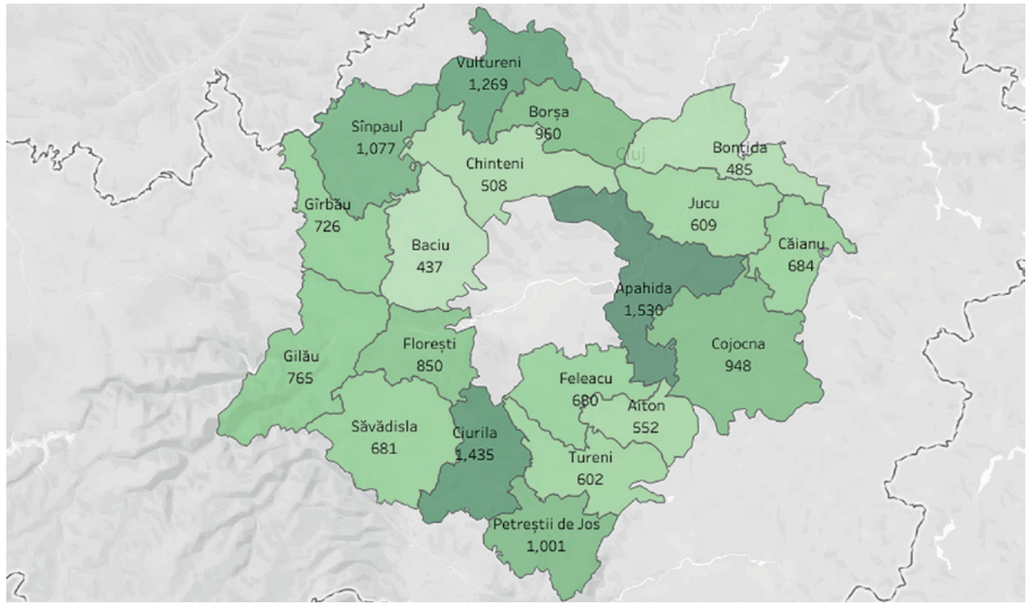

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Autoritățile comunale au alocat spre cheltuielile cu asigurări și asistența socială (preluate din clasificația funcțională) o medie de 7% din cheltuielile totale, sub media națională a indicatorului. Cele mai ridicate valori pe locuitor în cazul acestui indicator le regăsim în comunele Apahida și Ciurila, alte valori peste medie aparțin comunelor Vultureni, Sânpaul, Petrești de Jos, Cojocna și Borșa.

Cheltuielilor cu cultura, recreerea și religia le sunt alocate în medie 7% din bugetele de cheltuieli, Jucu fiind un outlier în această privință (alocări de 20%). Valori de peste 1000 lei pe locuitor au fost alocate în anii 2014-2018 și în comunele Chinteni, Ciurila și Gârbău.

FIGURA 478. **Cheltuieli cu cultură, recreere și religie (lei/locuitor, 2014-2018)**

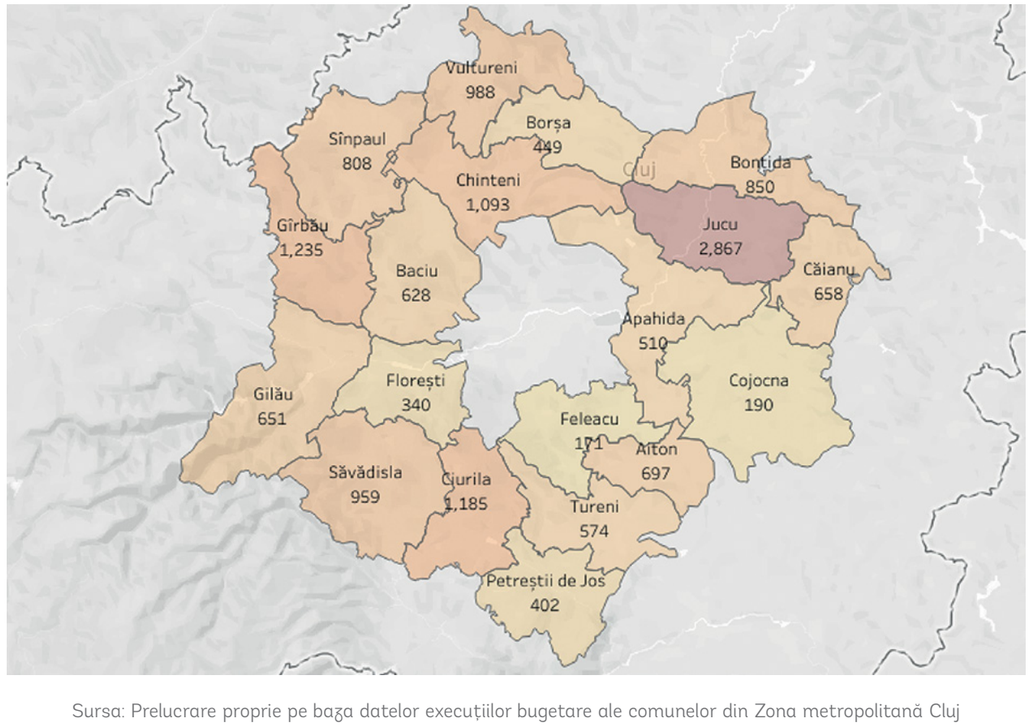

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

Cheltuielilor cu cultura, recreerea și religia le sunt alocate în medie 7% din bugetele de cheltuieli, Jucu fiind un outlier în această privință (alocări de 20%). Valori de peste 1000 lei pe locuitor au fost alocate în anii 2014-2018 și în comunele Chinteni, Ciurila și Gârbău.

Capacitatea de autosusținere a cheltuielilor de personal

Considerăm acest indicator ca important de măsurat dintr-o perspectivă a capacității administrațiilor locale de a-și asigura funcționarea, problemă presantă în condițiile unor discuții vechi legate de oportunitatea unei reorganizări administrative, dar și ale creșterii nivelului veniturilor salariale ale angajaților sectorului public din ultima perioadă.

Indicatorul e calculat ca raport între cheltuielile de personal și veniturile proprii recurente ale bugetului local de la nivelul anului 2018.

Cheltuielile de personal cuprind cheltuielile cu personalul autorității executive și alți angajați (acolo unde e cazul), precum: bibliotecari, polițiști locali, angajați ai sistemului de protecție civilă, ai unităților medical-sociale și angajați ai sistemului de asistență socială.

Veniturile proprii recurente ale bugetului local sunt cele generate de comunitate; din totalul veniturilor proprii fiind excluse sumele alocate din cotele defalcate din impozitul pe venit pentru echilibrarea bugetelor locale și sumele repartizate din fondul aflat la dispoziția Consiliului Județean.

Din cele 19 comune componente, nouă UAT-uri înregistrează valori ale cheltuielilor de personal care au excedat veniturile proprii recurente (valori extreme în cazul comunelor Sânpaul, Vultureni și Căianu), în timp ce alte patru comune au valori ridicate. Faptul că veniturile proprii ale bugetului local nu acoperă cheltuielile cu salarizarea personalului dovedește o lipsă de capacitate financiară a autorităților locale.

Zona Metropolitană nu este, la momentul de față, caracterizată de un nivel ridicat de omogenitate din perspectivele capacității administrative și dezvoltării economice a componentelor acesteia[572].

În condițiile în care o parte importantă a locuitorilor comunelor din ZMC navetează spre locurile de muncă din Cluj-Napoca, sau alte centre economice / industriale ale zonei, sistemul actual de alocare al cotelor defalcate din impozitul pe venit dezavantajează unele unități administrativ-teritoriale.

Implementarea unor mecanisme de cooperare administrativă devine , în contextul actual, absolut necesară.

TABEL 135. **Cheltuieli de personal/venituri proprii recurente (2019)**

	2019		2019
Aiton	84%	**Florești**	33%
Apahida	88%	**Gilău**	40%
Baciu	32%	**Gârbău**	120%
Bonțida	91%	**Jucu**	12%
Borșa	110%	**Petrești de jos**	104%
Căianu	194%	**Săvădisla**	106%
Chinteni	85%	**Sânpaul**	204%
Ciurila	142%	**Tureni**	73%
Cojocna	122%	**Vultureni**	204%
Feleacu	50%		

Sursa: Prelucrare proprie pe baza datelor execuțiilor bugetare ale comunelor din Zona metropolitană Cluj

6.14.1.4. Situația financiară a regiilor și a societăților comerciale din subordinea municipalității Cluj-Napoca

O serie de servicii publice, precum transport în comun, termoficare, dezvoltarea afacerilor, întreținerea domeniului public sunt furnizate cetățenilor municipiului prin regiile și companiile din subordinea Consiliului Local; în acest sens situația financiară a acestor entități e importantă în cadrul mai larg al analizei performanței serviciilor publice.

Cluj Innovation Park S.A.

Compania este responsabilă de administrarea și dezvoltarea Centrului Regional de Excelență pentru Industriile Creative (CREIC) și a Centrului Transfer, Evoluție, Antreprenoriat și Microintreprindere (TEAM), proiecte care se întind pe o suprafață de peste 18 hectare.

TABEL 136. **Indicatorii financiari (lei) ai Cluj Innovation Park S.A.**

	Cifra de afaceri netă	Venituri totale	Cheltuieli totale	Profit net	Pierdere netă	Angajați
2014	1.278	4.349	318.317	0	313.968	1
2015	2.552	14.500	725.375	0	710.875	8
2016	3.014	5.865	515.996	0	510.131	2
2017	2.840	111.895	614.372	0	502.477	2
2018	28.270	111.737	771.332	0	659.595	6
2019	859.020	890.722	1.642.971	0	752.249	11

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiar contabile disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

[572] Un studiu al FSPAC asupra nivelului de dezvoltare economică al UAT-urilor și a condiției financiare a autorităților locale din Zona Metropolitană Cluj ajunge la aceleași concluzii.

Situațiile financiare anuale artă pierderi nete constante datorate întârzierilor legate de finalizarea celor doua centre. CREIC este un proiect ce propune spații pentru comunități de freelanceri, start-up-uri și corporații, cu activitate în industriile culturale și creative. TEAM (centru de sprijinire a afacerilor) este centrat pe activități de microproducție din diverse domenii.

Sala Polivalentă S.A.

Societatea administrează BT Arena, o sală polivalentă cu 10.000 de locuri și o suprafață totală de peste 38400 mp, unde se desfășoară evenimente sportive, artistice și de divertisment.

TABEL 137. Indicatorii financiari (lei) ai S.C. Sala Polivalentă S.A.

	Cifra de afaceri netă	Venituri totale	Cheltuieli totale	Profit net	Pierdere netă	Angajați
2014	64.791	64.791	341.597	0	276.806	20
2015	1.029.994	1.162.202	2.850.816	0	1.688.614	30
2016	1.990.031	2.308.312	3.037.900	0	729.588	26
2017	2.090.695	2.285.832	2.963.172	0	677.340	16
2018	4.842.268	4.937.752	3.292.400	1.645.352	0	15
2019	5.297.299	5.515.717	3.322.231	2.193.486	0	18

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiare disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Precedat de perioade cu pierderi nete importante, anul 2018 a fost primul în care societatea a înregistrat profit, odată cu creșterea numărului de evenimente găzduite, acesta fiind utilizat pentru acoperirea pierderii contabile și constituirea de rezerve legale.

Termoficare Napoca S.A.

Termoficare Napoca S.A. este o companie de servicii publice care produce, transportă și distribuie energie termică. Producția se realizează utilizând o centrală termică de zonă (CTZ) cu o puterea termică instalată de 143 MW (ce combină o instalație veche a centralei cu una nouă de cogenerare) 76 centrale termice (CT), 67 de centrale termice de cvartal, 9 centrale termice de bloc și 2 centrale termice cu cogenerare (CTCG).

Transportul energiei termice se realizează prin intermediul unei rețele de transport cu o lungime de 16,5 km(rețeaua de apă fierbinte), în timp ce rețelele de distribuție a energiei termice au o lungime de 128 km (sursa datelor: http://www.termonapoca.ro/).

La nivelul anului 2018 veniturile societății sunt în scădere, odată cu reducerea valorii producției vândute cu 5 milioane de lei față de 2017 și a reducerii veniturilor din subvenții. De menționat că 37% din valoarea cifrei de afaceri în fiecare din ultimii doi ani provine din subvenții de exploatare.

TABEL 138. Indicatorii financiari (lei) ai Termoficare Napoca S.A.

	Cifra de afaceri netă	Venituri totale	Cheltuieli totale	Profit net	Pierdere netă	Angajați
2014	59.529.218	63.551.451	64.780.930	0	1.229.479	97
2015	72.636.764	74.339.284	73.271.532	1.067.752	0	96
2016	74.154.045	74.761.342	73.496.578	1.264.764	0	91
2017	70.366.264	72.962.311	72.951.974	10.337	0	85
2018	62.305.365	63.430.891	70.732.433	0	7.301.542	82
2019	63.761.449	68.678.047	68.052.855	625.192	0	87

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiare disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Dacă în anii anteriori societatea a reușit să mențină un echilibru, în anul 2018, odată cu creșterea cheltuielilor de personal cu 1 milion de lei și scăderea nivelului veniturilor din exploatare cu 8 milioane de lei față de anul anterior (în condițiile păstrării relativ constante a celorlalte cheltuieli), societatea a înregistrat o pierdere netă importantă (peste 7 milioane lei).

Analiza bilanțului contabil arată o modificare importantă a valorii stocurilor în 2018 față de perioada anterioară – prin înregistrarea în contul 4901 (Furnizori-debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor) a unei sume de peste 6 milioane lei.

TABEL 139. Indicatori bilanțieri ai Termoficare Napoca S.A. (valori în lei)

	Active imobilizate	Active Circulante	Stocuri	Creanțe	Casa și conturi la bănci	Datorii
2014	47.689.800	20.089.592	509.814	12.956.513	6.536.622	26.723.628
2015	51.071.225	20.852.261	554.438	17.883.341	2.295.936	27.479.937
2016	53.904.446	23.603.910	726.268	21.575.650	1.240.008	30.061.118
2017	58.615.499	17.260.207	672.524	14.986.889	1.564.938	24.259.774
2018	62.914.672	19.896.746	6.901.372	12.625.449	328.563	34.174.880
2019	28.821.634	14.863.976	881.009	11.273.431	2.706.573	32.126.107

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiar-contabile disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Analiza bilanțului contabil arată o modificare importantă a valorii stocurilor în 2018 față de perioada anterioară – prin înregistrarea în contul 4901 (Furnizori-debitori pentru cumpărări de bunuri de natura stocurilor) a unei sume de peste 6 milioane lei.

Indicatori ai lichidității și solvabilității

Lichiditate curentă

Acest indicator reflectă gradul de acoperire a obligațiilor pe termen scurt pe seama activelor circulante și este calculat ca raport între activele curente și datoriile curente ale entității.

Opiniile legate de interpretarea acestui indicator sunt variate; în unele cazuri o lichiditate favorabilă este dovedită de valori ale indicatorului de peste 2, în alte cazuri o valoare supraunitară ar asigura entității protecția față de creditori.

Datele din bilanțul contabil arată valori de 0,61 în 20018 și 0,78 în 2017. Valorile subunitare înregistrate în întreaga perioadă de analiză (2014-2019) arată un nivel de vulnerabilitate ridicat.

Lichiditate imediată

Acest indicator (testul acid / quick ratio) este fiind calculat după formula: (Active curente-Stocuri)/ Datorii curente.

Indicatorul evidențiază capacitatea activelor curente (cu excepția stocurilor, care nu se pot transforma imediat în disponibilități) de a participa la finanțarea datoriilor curente. Deși valorile situate în apropiere sau mai mari decât 1 sunt dezirabile, deseori această rată este subunitară (un nivel de minim de confort reprezentându-l valorile peste 0,5 sau 0,8). Pentru sectorul public / servicii publice este de așteptat ca valorile să fie mai mari. Societatea înregistrează valori de 0,4 în 2018 și 0,75 în 2017 și sub nivelul acceptabil în întreaga perioadă.

Rata solvabilității generale

Indicatorul reflectă capacitatea unei entități de a face fata tuturor scadențelor, atât pe termen scurt cat și pe termen mediu și lung, indicând capacitatea activelor de a acoperi datoriile totale ale organizației.

Rata solvabilității generale este calculată după formula: Active totale/Datorii totale. R.A.T. înregistrează valori anuale de peste 2, ceea ce arată un risc redus de incapacitate de plată pe termen lung.

Compania de Transport Public Cluj-Napoca (C.T.P.)

Compania de Transport Public (CTP) Cluj-Napoca furnizează serviciul public de transport persoane cu ajutorul a peste 1200 de angajați și a unui parc ce conține 252 de autobuze, 41 autobuze electrice, 87 de troleibuze, 26 de tramvaie și 9 microbuze. Compania operează în interiorul municipiului transportul public pe o lungime totală a liniilor de 355,3 km, din care:

- 279,4 km utilizați de autobuze (47 de linii);
- 51,95 km utilizați de troleibuze (7 linii);
- 23,95 km linii de tramvaie (4 linii).

Suplimentar, compania realizează transport metropolitan pe o lungime totala a liniilor de 278,45 km.

Situațiile financiare ale companiei arată un nivel ridicat de profitabilitate în perioada de analiză (marja brută din vânzări, calculata ca raport între profitul brut de exploatare și cifra de afaceri are o valoare de 0,5 pentru anul 2018). Nivelul veniturilor este în creștere constantă, în condițiile eficientizării activităților și reducerii numărului de angajați ai companiei.

TABEL 140. Indicatorii financiari (lei) ai C.T.P. Cluj-Napoca

	Cifra de afaceri netă	Venituri totale	Cheltuieli totale	Profit brut	Profit net	Angajați
2014	111.992.838	118.370.303	116.149.922	2.220.381	1.590.917	1.452
2015	116.392.700	123.727.299	122.635.695	1.091.604	585.054	1.471
2016	121.076.788	128.924.949	125.281.531	3.643.418	2.927.239	1.420
2017	125.492.361	136.987.859	135.096.495	1.891.364	1.517.704	1.357
2018	136.938.425	148.629.304	148.053.381	575.923	465.270	1.287
2019		168.401.000	182.800.000	1.510.000	1.276.000	1.273

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiare disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Cifra de afaceri provine aproape în totalitate din veniturile din producția vândută, la aceasta adăugând-se peste 6 milioane sub forma subvențiilor pentru investiții. De menționat aici și nivelul important de subvenții care provin de la bugetul local (peste 30 de milioane lei alocate anual) pentru susținerea gratuităților și reducerilor oferite pensionarilor, elevilor și studenților.

În ceea ce privește structura cheltuielilor, peste jumătate din valorile totale anuale ale companiei sunt reprezentate de cheltuieli de personal (53% în 2018).

TABEL 141. Indicatori bilanțieri ai C.T.P. Cluj-Napoca (valori în lei)

	Active imobilizate	Active Circulante	Stocuri	Creanțe	Casa și conturi la bănci	Datorii
2014	207.243.499	114.690.738	1.821.862	66.355.196	46.513.680	69.617.853
2015	203.645.236	16.104.259	3.065.845	7.810.134	5.228.280	15.795.508
2016	213.142.326	26.706.495	2.638.408	9.748.499	14.319.588	13.355.406
2017	212.036.302	36.470.644	2.630.394	9.642.546	24.197.704	12.974.327
2018	247.916.937	52.057.515	2.378.738	19.176.230	30.502.547	74.256.597

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiar-contabile disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Valorile indicatorilor lichidității și solvabilității susțin afirmația că societatea are o poziție financiar-contabilă solidă, ce arată capacitate de a face față atât datoriilor pe termen lung, cât și celor pe termen scurt:

- lichiditate curentă medie în perioada de analiză > 1,5 (1,36 în 2018 și 2,81 în 2017);
- lichiditate imediată medie în perioada de analiză > 1,5 (1,30 în 2018 și 2,61 în 2017);
- valori foarte ridicate ale ratei solvabilității generale.

Raportul datorii/capital propriu cu valori de arată o marjă de manevră favorabilă, dar valoarea ultimului an de analiză (0,47, în creștere față de 0,08 în 2017) arată o posibilă vulnerabilitate în fața unor situații viitoare nefavorabile.

Regia Autonomă a Domeniului Public Cluj-Napoca (R.A.D.P.)

R.A.D.P. este responsabilă cu administrarea domeniului public (întreținerea spatiilor verzi), întreținerea drumurilor publice din municipiu (reabilitare, lucrări de deszăpezire), întreținerea și dezvoltarea sistemului de semaforizare și semnalizare rutieră, activitatea de blocare si ridicare a autovehiculelor parcate neregulamentar.

Contul de profit și pierdere arată o creștere constantă și importantă a veniturilor totale și ale cifrei de afaceri (de zece ori mai mari în 2019 față de 2014) determinată de extinderea activităților la nivelul municipiului, dar și în interiorul județului.

TABEL 142. Indicatorii financiari (lei) ai R.A.D.P. Cluj-Napoca

	Cifra de afaceri netă	Venituri totale	Cheltuieli totale	Profit net	Pierdere netă	Angajați
2014	13.256.127	14.536.423	15.263.709	0	727.286	360
2015	28.363.975	33.363.946	31.999.870	1.364.076	0	490
2016	62.389.314	67.734.580	65.737.878	1.996.702	0	672
2017	89.462.724	99.879.787	98.342.355	1.537.432	0	600
2018	77.361.097	99.209.794	97.851.122	1.358.672	0	672
2019	108.795.269	121.502.472	120.655.519	846.953	0	672

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiare disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Din totalul cheltuielilor anului 2019, un procent de 35% sunt alocate cheltuielilor de personal (pondere aproximativ egală alocată și în 2018), în condițiile în care numărul angajaților s-a redus semnificativ față de anul anterior. Cea mai mare parte a cheltuielilor, 40%, sunt legate de prestațiile externe efectuate.

TABEL 143. Indicatori bilanțieri ai R.A.D.P. Cluj-Napoca (valori în lei)

	Active imobilizate	Active Circulante	Stocuri	Creanțe	Casa și conturi la bănci	Datorii
2014	96.693.895	4.061.940	1.086.607	2.364.358	610.975	3.286.262
2015	100.555.045	6.420.225	976.442	3.887.687	1.556.096	3.287.134
2016	108.347.961	14.940.746	1.615.530	4.514.477	8.810.739	3.287.534
2017	68.948.756	31.924.285	1.626.938	12.056.634	18.240.713	3.287.820
2018	89.391.730	17.417.671	2.158.616	5.476.116	9.782.939	3.287.534
2019	93.739.860	40.538.671	3.539.472	30.263.781	6.735.418	3.289.834

Sursa: Prelucrare proprie pe baza situațiilor financiar-contabile disponibile la adresa: https://www.mfinante.gov.ro/infocodfiscal.html

Situația bilanțieră arată o creștere importantă a valorilor creanțelor în 2019, pe seama unor creanțe comerciale. Dacă în perioada 2014 și 2015 valorile indicatorilor lichidității curente și imediate dezvăluiau o capacitate redusă de acoperire a datoriilor pe termen scurt, situația ultimilor ani s-a îmbunătățit sensibil (valori actuale supraunitare ale celor doi indicatori ai lichidității și valori ridicate ale indicatorilor solvabilității).

6.14.2. Guvernanță participativă în Cluj-Napoca (perioada analizată 2004-2019)[573]

În această secțiune am analizat modul în care principiile ***guvernanței participative*** au fost aplicate în Cluj-Napoca în perioada 2004-2019 cu o focalizare pe următoarele dimensiuni:

- Abordarea adoptată de către administrației (top down, bottom up, grass roots, forme hibride)
- Evoluția procesului și rezultate în perioada studiată (cu exemple empirice)
- Provocări pentru viitor și recomandări

Scopul analizei este să evidențieze:

1. Tipul de guvernanță adoptat la nivelul administrație locale, în rezolvarea problemelor comunității, prin analiza transversală a evoluției acestui proces pentru perioada studiată (identificarea stadiilor de evoluție alături de elementele constitutive)
2. Nivelul și natura participării stakeholderilor locali la procesul de guvernanță
3. Rezultatele acestui proces
4. Provocări și recomandări

[573] Datele utilizate în această analiză au fost colectate în urma unui studiu mai amplu de analiză a guvernanței locale în Municipiul Cluj-Napoca, realizat de o echip de cercetători ai FSPAC. Acestea reprezintă proprietatea intelectuală a FSPAC și pot fi utilizate sau publicate doar cu acordul explicit al acestora.

6.14.2.1. Metodologia utilizată

În această analiză am utilizat un cadru conceptual hibrid pornind de la modelele teoretice propuse de Ansell și Gash[574]precum și Emerson, Nabatchi și Balogh[575]. Motivația acestei alegeri rezidă în specificului analizei cu un caracter longitudinal, pe o perioadă relativ lungă de timp – aprox. 15 ani - și care urmărește ***dinamica procesului de guvernanță***, nu o simplă fotografie de moment. Deși mai dificil de realizat, considerăm că o astfel de analiză ne oferă posibilitatea identificării factorilor determinanți care au modelat comunitatea, implică colectarea și analiza unui volum mai mare de date care pot fi ulterior structurate într-un cadru conceptual coerent. De asemenea ne permite o perspectivă mai clară atât în privința situației actuale cât și pentru realizarea unor recomandări pentru viitor.

În cadrul evaluării, am utilizat termenul de guvernanță participativă cu următorul sens:

Cadrul formal prin care administrația locală atrage, implică și integrează stakeholderi locali în procesul de rezolvare a problemelor de interes public, proces care include (în mod minimal) deliberare, formulare de alternative, decizie și implementare de măsuri ce urmăresc fie rezolvarea unor probleme comunitare fie managementul unor resurse sau programe și politici publice locale.

Elementele care stau la baza evaluării sunt:

1. **Natura inițiatorului** - am limitat analiza la inițiativele autorităților locale (nu și alte entități non publice) tocmai pentru a evidenția rolul jucat de autorități în acest proces
2. **Scopul procesului este rezolvarea unei probleme de interes public** sau **managementul/ administrarea unor resurse locale**
3. **Procesul include actori non-publici** (ONG, privați sau forme hibride)
4. **Stakeholderii sunt implicați în mai multe faze ale procesului** (nu sunt limitați la "consultările legale obligatorii") inclusiv deliberare, decizie și implementare
5. **Procesul capătă un caracter formal** (colaborarea și participarea sunt legitimate formal prin **adoptarea unor structuri instituționale noi, hibride** sau **utilizarea unor procese, mecanisme și instrumente bazate pe colaborare participativă** - co design, co decision, co delivery)

Am utilizat cadrul conceptual de mai sus și elementele constitutive pentru a mapa modul în care comunitatea s-a transformat începând cu 2004 din perspectiva actului de guvernanță locală.

6.14.2.2. Evoluția procesului de guvernanță participativă în municipiul Cluj-Napoca (2004-2019)

În această secțiune am sintetizat evoluția procesului de guvernanță la nivelul municipiului Cluj-Napoca. Perioada acoperită a fost relativ lungă (aprox.15 ani). Volumul datelor cu relevanță este unul ridicat[576], din acest motiv am limitat aria de analiză la proiectele semnificative - cele cu vizibilitate și impact pe termen lung, cu o influență determinantă pentru evoluția comunității.

Sinteza analizei datelor ne oferă o perspectivă fluidă asupra modului în care municipiul Cluj-Napoca a ajuns la momentul prezent și ne permite să avem o perspectivă generică privind variabilele cheie care au modelat acest proces.

[574] Ansell, C., Gash, A., (2007) Collaborative governance in Theory and Practice, JPART, 18, pp. 543-571
[575] Emerson, K., Nabatchi, T., Balogh, S., (2011), an integrative framwork for collaborative governance, JPART, 22, pp. 1-29
[576] Întreaga activitate a autorităților poate fi încadrată sub titlul de guvernanță locală

Perspectiva adoptată este una sistemică, din acest motiv unele detalii au fost omise intenționat (proiecte mici, programe sub sectoriale sau micro procese de colaborare). Acestea sunt secundare pentru planul macro - există suficiente comunități locale în care astfel de micro-procese de guvernanță participativă apar însă care nu reușesc să se coaguleze în vectori de schimbare suficient de puternici să aducă o transformare de paradigmă la nivelul întregii comunități.

Este dificil de trasat granițe clare în procese difuze precum cel de guvernanță participativă, putem însă delimita anumite stadii de evoluție, prin identificarea unor elemente distinctive, specifice fiecărei etape. În urma analizei datelor am identificat două stadii majore pentru Cluj-Napoca

6.14.2.3.1. Stadiul I - Deschiderea spre comunitate (2004-2012) - faza de inițiere și testare

Elemente constitutive:

- deschidere spre comunitate prin proiecte care încurajează participarea actorilor non-statali
- crearea de oportunități reale de participare a stakolderilor locali, care depășesc nivelul minimal cerut de lege
- adoptarea unei abordări top down deschise în care autoritățile păstrează un rol central (paternalism deshis)
- rezolvarea cu succes a unor probleme locale prin participare și colaborare
- constituirea unei baze de încredere "minimă" între autorități și stakeholderii locali datorită acestor succese de etapă

Deși Cluj-Napoca a cunoscut o stagnare semnificativă în primul deceniu de după revoluție datorită unei politici conservatoare "de izolare locală", odată cu alegerile din 2004, politica autorităților a devenit mult mai deschisă și orientată spre comunitate, unul dintre elemente importante ale noii administrații este adoptarea unei strategii de dezvoltare locală[577], care include un capitol dedicat mediului asociativ.

Este notabil că întreg procesul strategic a fost coordonat de către un actor extern administrației (Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai). Metodologia utilizată a presupus crearea a cinci grupuri de lucru în care au fost implicați experți din comunitate pentru identificarea principalelor probleme și ulterior trasarea unor direcții strategice de dezvoltare. Deși acestea sunt condițiile minimale pentru a putea considera un astfel de proces participativ, el este indicativ pentru schimbarea de direcție din partea autorităților locale, începând cu 2004 și evoluția ulterioară a comunității în sfera participării publice. La mai bine de 15 ani distanță, marea majoritate a orașelor din România au în continuare o abordare top-down în planificarea strategică iar participarea publică și implicarea stakeholderilor în guvernanța locală rămâne cea mai mare provocare[578].

Adoptarea unei strategii locale poate fi considerată doar o formalitate de îndeplinit în atragerea de fonduri - începând cu 2007 majoritatea autorităților locale, inclusiv din zonele rurale, au adoptat documente formale de planificare strategică, însă acestea au reprezentat doar "pași necesari" pentru accesare a unor fonduri de la nivel central sau european, astfel că efectele reale au fost minime la nivelul participării.

[577] Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca 2007-2014, disponibilă la adresa http://www.edrc.ro/docs/docs/Obective%20operationale.pdf

[578] O analiză a planificării strategice în administrația locală din România în Hințea,C.E., Profiroiu, M.C., Țiclău, T.C., (2015), Strategic Planning and Public management Reform: The Case of Romania, Transylvanian Review of Public Administration. Un studiu internațional comparativ asupra planificării strategice la nivel local în Hințea, C.E., Profiroiu, M.C., Țiclău, T.C., (eds.) (2019), Strategic Planning in Local Communities: A Cross-National Study of 7 Countries, Palgrave Macmillan, (capitolul 4- Strategic Planning in local administration: the case of Romania)

În cazul municipiului Cluj-Napoca putem identifica o serie de proiecte, în special în zona de planificare urbană sau dezvoltare economică locală, în care administrația a confirmat deschiderea spre o guvernanță participativă reală începând cu anul 2005: refacerea bulevardului Eroilor și a Pieței Unirii, refacerea străzii Kogălniceanu (realizate prin concurs public de proiecte), realizarea platformelor industriale Tetarom, proiectele de investiții mari realizate prin finanțările POR (CREIC, TEAM ZMC), adoptarea Planului Urbanistic General, planurile de extindere în zona Lomb - sunt exemple în care autoritățile locale au implicat stakeholderi local (publici, non-guvernamentali sau privați) în etape distincte ale procesului (analiză a problemei, formulare de propuneri de soluții, decizie sau implementare) - un indiciu care confirmă schimbarea de perspectivă din partea autorităților și conștientizarea impotanței utilizării resurseor comunității în guvernanța locală

Dacă privim exclusiv spre sectorul public este relativ ușor de identificat punctul zero al acestor schimbări - începutul mandatului 2004-2008. Există suficiente dovezi care indică o anumită cultură a colaborării și participării la nivelul comunității, care depășește granițele formale ale celor trei sectoare clasice - public, privat și non-profit - și care poate explica avansul pe care îl are în prezent Cluj-Napoca față de alte comunități de dimensiuni similare.

În cazul sectorului privat există un specific al colaborării care datează dinainte de anii 2000[579] (element deloc neglijabil în evoluția sectorului privat de după 2010 și în explicarea creșterii exponențiale a proiectelor de implicare comunitară a acestor actori) și care s-a manifetat puternic după 2010 prin apariția unor clustere de colaborare, cele mai vizibile fiind clusterele din zona ITC (ARIES Transilvania și CLUJ IT cluster). În prezent există un număr de 8 astfel de entități[580] care activează în domeniile lemnului și mobilei, industriei agroalimentare, sectorului IT, industriilor creative, energiei regenerabile și a materialelor și turism, acestea fiind printre cele mai performante la nivel național și internațional[581]

Există de asemenea rețele colaborative de afaceri, în special în domeniile financiar-imobiliar, indicând o preferință spre diversificare și specializare a portofoliilor, prin proiecte comune, un element central al culturii comunității antreprenoriale clujene, care lipsește (sau este sub dezvoltat) în alte municipii competitor, precum Timișoara sau Brașov[582]

Așadar, întoarcerea administrației spre comunitate a fost influențată pe de-o parte de schimbarea culorii politice la nivelul executivului și legislativului local începând cu 2004, dar susținută de existența unei culturi a colaborării care transcende delimitările sectoriale clasice.

Două elemente sunt esențiale în această fază:

1. **Succesul proiectelor implementate utilizând colaborarea reprezintă un catalizator pentru acceptarea acestei abordări pe viitor**. Pe de-o parte angajarea actorilor locali în procesul de guvernanță (chiar dacă feedbackul acestora este redus iar implicarea este scăzută) a eliminat treptat o barieră naturală de "suspiciune", specifică perioadei 1990-2000. Implementarea cu succes[583] este cheia de boltă care permite apariția unei noi relații între stakeholderi - toți participanții la acest proces (autorități, stakeholderi non-statali) au dovada reală că eforturile depuse aduc rezultate, efectul fiind unul de "reinforcement" pentru extinderea utilizării metodei.

[579] O analiză documentată a avoluției sectorului privat de la nivelul Municipiului este cea a lui Pop, C. I. (2008). Post-comunism în Europa Centrală și de Est. Îmburghezire à la Cluj: Post-communism in Central and Eastern Europe. Becoming bourgeois Cluj style. Sociologie Românească, 7(4), 124-137. disponibil online: https://revistasociologieromaneasca.ro/sr/article/view/2009_4_pop

[580] Conform Asociației Clusterelor din România, la nivelul Regiunii Nord Vest (aprilie 2020) activau 8 clustere, toate cu sediul în Mun. Cluj-Napoca: Transylvania Energy Cluster, Transilvania IT, Cluj IT, Transylvanian Furniture Cluster, Cluster Tourism Transilvania, Agrotransilvania Cluster, Creative Transylvania, Romanian New Material Cluster

[581] Conform Clustero, clusterele cu sediul în Cluj-Napoca au obținut 3 medalii de aur, 2 medalii de argint, 3 medalii de bronz în management de cluster. Acestea însumau la finalul anului 2019: 348 întreprinderi, peste 32000 angajați și cumulau 7,59 miliarde lei cifră de afaceri, 769 milioane EUR exporturi, raportând cheltuieli de cercetare-dezvoltare de 117 milioane RON, remarcându-se creșteri ce variază între 43% în cazul exporturilor și 169% în cazul numărului de angajați, față de anul 2013.

[582] O analiză detaliată a culturii colaborative la nivelul sectorului privat din Cluj-Napoca: Petrovici, N. și A. Simionca, 2011. Productive Informality and Economic Ties in Emerging Economies: The Case of Cluj Business Networks. In T. Bhambry, et al. (coord.), Transformation and Transition in Central and Eastern Europe & Russia, London: University College London, 134-44

[583] Prin succes ne referim la finalizarea proiectelor inițiate, capacitatea operațională a administrației de a pune în practică decizii luate prin procese colaborative. Există diferențe calitative între diverse proiecte însă acest aspect este mai puțin important în această fază, atât timp cât condiția minimală - finalizarea proiectului și acceptarea rezultatului ca un succes de către participanți - este îndeplinită.

2. **Crearea unei baze minimale de încredere ("trust")** între stakeholderii locali - acest nivel este fundamental pentru construcția fazelor următoare care presupun o transformare graduală a poziției administrației locale, o tranziție de la o poziție "paternalistă" înspre una de "facilitare". Această tranziție implică în fapt o cedare de autoritate înspre alte entități comunitare non-publice (fie organizații non-guvernamentale sau forme hibride de entități, precum Centrul Cultural Clujean și Divizia de Inovare Urbană)

6.14.2.3.2. Stadiul II - Participare extinsă (2013-2019) - faza de formalizare, expansiune și experimentare

Elemente constitutive
• transformare a rolului autorităților locale - dinspre paternalism deschis spre facilitator de proces • delegarea autorității către structuri formale sau informale hibride • creșterea numărului de probleme care sunt soluționate prin procese colaborativ-participative • apariția unor structuri instituționale hibride care preiau rolul de catalizator sau facilitator al procesului • dezvoltarea unor mecanisme și instrumente de participare formale • creșterea nivelului de încredere între stakeholderi și disponibiitatea de a experimenta și a utiliza eșecul ca o oportunitate de învățare • apariția unor zone clare de intervenție în care procesul colaborativ devine modus operandi

Stadiul al doilea de evoluție al procesului de guvernanță participativă este caracterizat de o creștere exponențială a proiectelor care au la bază, într-o formă sau alta, un proces de colaborare între diverși stakeholderi locali și administrație. Am încercat să identificăm acele proiecte care care au avut rol catalizator la nivelul comunității și care au produs efecte notabile, în acest stadiu, anume:

1. creșterea încrederii dintre stakeholderii locali și administrație, prin depășirea stadiului inițial de testare ("trust building and good faith negotiation" - adaptat după modelul lui Ansell, Gash, 2007);

2. instituționalizarea procesului de guvernanță participativă fie prin utilizarea unor procese formale de rezolvare a problemelor locale în care participarea și colaborarea sunt componente centrală, fie apariția unor structuri instituționale formale care reprezintă interese locale diverse și la care dețin poziții cheie de putere, actori non-statali.

Proiectele catalizator	• Bugetare participativă (2013) • Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca 2014-2020 • Cluj Capitală Culturală 2021

Proiectul Bugetare Participativă (BP) poate fi considerat primul proiect de avengură în care administrația locală cedează rolul de "principal agent" și transferă această autoritate (chiar dacă temporar) către cetățeni - se formează un grup de lucru alcătuit în general din activiști civici locali responsabili de propunerea unui document formal care să reglementeze procesul (este pentru prima dată când autoritatea este transferată, chiar și temporar, către actori non-statali). De menționat că membrii grupului se încadrează în categoria "experți" - reprezentanți ai mediului universitar și activiști ori reprezentanți ai societății civile (educație universitară și experiență în procese participative) și se poziționează ideologic la stânga eșicherului politic, în opoziție față de partidul care deține majoritatea la nivelul legislativului local și controlează executivul.

Este un un indicator important pentru depășirea fazei de inițiere și testare, în care actorii implicați în proces se poziționează "reticent" față de reprezentanții puterii legitime și marchează trecerea la stadiul de expansiune și experimentare, în care comunitatea dispune de o bază de încredere suficient de mare care să permită depășirea situațiilor în care co-participanții dețin poziții ideologice opuse - capitalul de încredere între autorități și stakeholderi este suficient de ridicat încât poziția de la care se pornește procesul este una de bună credință. Comparația cu modelul teoretic este importantă - stakeholderii sunt implicați în mai multe etape ale procesului de rezolvare a problemei și depășesc condițiile minime impuse de lege privind participarea[584] - documentul elaborat de "grupul de lucru" care guvernează întreg procesul[585] este adoptat formal de autorități. Observăm îndeplinirea unei alte condiții - (5) procesul capătă un caracter formal și (6) feedbackul stakeholderilor se regăsește în documentul final.

Deși la nivel de rezultate imediate (outputs) prima iterație a Bugetării Participative a avut un impact relativ restrâns (mici proiecte de reamenajare a infrastructurii cartierului Mănăștur, alocare de 4.3 mil. Euro), câștigul cel mai mare a fost în schimbarea mentalului colectiv la nivelul comunității, atât în zona actorilor civici angajați în această fază inițială[586] cât și a autorităților (asistăm la creearea unui capital de încredere care reprezintă baza pentru toate proiectele viitoare). Proiectul a primit recunoașterea națională și internațională[587], fiind primul proces real în care s-a depășit faza de ***"participare prin consultare a cetățenilor"*** și a reprezentat un test important pentru evoluția guvernanței participative în Cluj-Napoca.

În prezent proiectul se află la a patra iterație, având o platformă online proprie, este extins la nivel întregii comunități (nu doar a unui cartier)și oferă posibilitatea tuturor cetățenilor atât să propună cât și să voteze proiecte, devenind o modalitate ***"naturală"*** de alocare a unei părți din resursele financiare ale comunității. Proiecte similare au apărut între timp în peste 15 orașe și comune la nivel național, criteriul pentru selecția orașelor din această analiză fiind disponibilitatea datelor.

O analiză comparativă a acestor proiecte relevă câteva tipare privind procesul de bugetare participativă (fig. 454):

- toate orașele se confruntă cu dificultăți majore în mobilizarea cetățenilor în procesul de participare (element confirmat și de alte studii empirice privind participarea publică[588]). În cazul orașelor care au organizat cel puțin două procese de bugetare participativă, observăm o scădere a numărului de voturi - Oradea este o excepție însă sistemul de vot este unul dual (online+ședințe publice) fapt care prezintă o serie de riscuri privind reprezentarea proporțională a intereselor stakeholderilor locali. Dacă sunt contabilizate doar voturile online trendul se confirmă chiar și în cazul Oradiei (14 mii vs 13mii de voturi în perioada 2018-2019)

---

584 Ansell și Gash (2007) insistă asupra necesității unei astefel de condiții pentru validarea unui model real de guvernanță participativă - "colaborarea presupune ca stakeholderi non-statali să aibă o responsabilitate reală în proces și rezultate, de aceea impunem condiția ca stakeholderii să fie implicați în procesul decizional" (Ansell, Gash, 2007, p.3)

585 Documentul propus și ulterior adoptat de către autorități disponibil online - https://bp.primariaclujnapoca.ro/?cat=1. Modelul propus este inspirat de un tipar similar utilizat în cazul Porto Alegre

586 Efectele la nivelul cetățenilor sunt redate în detaliu de Almășan, O. (2017), Participation as experiental factor in democratic emancipation. Case of cluj-Napoca, Romania. O analiză comprehensivă a întregului proces se regăsește în "Raport cu privire la desfășurarea proiectului pilot de bugetare participativă în cartierul Mănăștur, Cluj-Napoca, 2013", disponibil online: https://bp.primariaclujnapoca.ro/wp-content/uploads/Raport-BP-2013-Cluj-Napoca-Manastur.pdf

O perspectivă internă despre activitatea ***grupului de lucru*** și modul organic (uneori haotic sau chiar radical) de interacțiune - Petrovici, N., (2013) - Bugetul participativ, masele și statul. În dialog cu Adi Dohotaru, disponibil online: http://www.criticatac.ro/bugetul-participativ-masele-statul-in-dialog-cu-adi-dohotaru/

587 Meniune specială din Partea International Observatory for Participatory Democracy, 2015.

588 Hințea,C.E., Profiroiu, M.C., Țiclău, T.C., (2015), Strategic Planning and Public management Reform: The Case of Romania, Transylvanian Review of Public Administration. Un studiu internațional comparativ asupra planificării strategice la nivel local în Hințea,C.E., Profiroiu, M.C., Țiclău, T.C., (eds.) (2019), Strategic Planning in Local Communities: A Cross-National Study of 7 Countries, Palgrave Macmillan, (capitolul 4-Strategic Planning in local administration: the case of Romania)

- scăderea participării prezintă un dublu risc: (1) pe de-o parte este diminuată credibilitatea acestui instrument - scopul urmărit este transformarea procesului de guvernanță locală dintr-unul paternalist de tip top down într-unul de guvernanță colaborativ-participativă (2) reduce viabilitatea adoptării unor instrumente similare pe viitor și reduce probabilitatea unor alocări suplimentare de resurse unor inițiative care au la bază participarea publică - stakeholderii implicați, în special cei care dețin puterea formală (autorități) au relativ puțin de câștigat, în acest context apare o tendință naturală de a recâștiga "terenul cedat inițial" (la nivel de influență). Acest efect poate fi infirmat în următorii 3-5 ani în special în cazul comunităților mici și mijlocii (Sibiu, Deva, Craiova, Arad) în măsura în care vor fi iterații ale procesului și participarea crește
- sumele alocate pentru proiectele câștigătoare sunt relativ mici (niciunul din orașe nu depășește pragul de 2% din bugetul anual ca resurse financiare alocate pentru proiecte)
- Cluj-Napoca are un avans notabil la nivelul tuturor indicatorilor evaluați - nr de voturi, nr. de proiecte, sume alocate, nr. de reiterări. Oradea este singurul competitor real, cu scoruri similare la nivel anual, cu precizarea că administrația din Oradea se află doar la a doua iterație a instrumentului (comparativ cu a 4-a în cazul Cluj-Napoca), trendul este însă unul pozitiv. De asemenea se remarcă platforma online utilizată de Cluj-Napoca - deși structura informațiilor disponibile și interfața sunt similare în cazul tuturor orașelor analizate, platforma utilizată de Cluj-Napoca are interfața cea mai accesibilă, cuprinde informații bogate și actualizate (distribuția proiectelor pe domenii, stadiul de implementare pentru fiecare ediție în parte, sumele alocate pentru fiecare proiect) un element care crește gradul de transparență și reprezintă un atu în atractivitatea pentru utilizatori/cetățeni

TABEL 144. Analiză comparativă programe de bugetare participativă

Oraș	Nr proiecte propuse	Nr de voturi exprimate (procent din populație[589])	Nr. proiecte câștigătoare	Buget maxim/ proiect	Sumă totală alocată
Cluj-Napoca (2019)	202	17168 (5.5%)	15	150.000 EUR	1.597.000 EUR
Cluj-Napoca (2018)	164	19032 (6%)	15	150.000 EUR	1.540.000 EUR
Cluj-Napoca (2017)	338	40637 (13%)	15	150.000 EUR	1.654.000 EUR
Sibiu (2018)	179	8108 (5.9%)	9	150.000 EUR	1.067.000 EUR
Sibiu (2019)	141	5006 (3.6%)	6	150.000 EUR	500.000 EUR
Oradea (2018)	42	21993 (12%)	10	200.000 EUR	1.311.000 EUR
Oradea (2019)	52	22313 (12%)	10	200.000 EUR	1.810.000 EUR
Craiova (2019)	39	3210 (1.3%)	5	50.000 EUR	225.000 EUR
Arad (2018)	32	4221 (2.8%)	nealocat[590]	150.000 EUR	-
Deva (2019)	27	689 (1.2%)	6	20.000 EUR	97.000 EUR

[589] Populația orașelor analizate conform Recensământului din 2011
[590] Deși procesul s-a încheiat în data de 31.05.2019 nu există niciun fel de informații cu privire la proiectele câștigătoare. Platforma conține 14 proiecte care au ajuns în faza finală și au fost supuse votului (http://bugetareparticipativa.primariaarad.ro/)

O analiză asupra gradului de eficacitate a BP în Cluj-Napoca (fig. 455, mai jos), scoate în evidență câteva elemente importante pentru a înțelege unde se află în prezent acest instrument:

- există o dificultate în a operaționaliza beneficiile potențiale ale procesului de BP - gradul de eficacitate, calculat pornind de la stadiul în care se află proiectele câștigătoare este de aproximativ 36% pe cei doi ani (nu avem informații despre procesul încheiat în noiembrie 2019, prima ediție nu a fost luată în considerare) cu un timp de implementare mediu de 2.5 - 3 ani. Nu există date despre situația proiectelor adoptate în 2019, dar ținând cont de trendul anilor anteriori coroborat cu situația specială (epidemia COVID19) din 2020, în cel mai pozitiv scenariu tendința se păstrează, în mod realist, timpul de implementare va crește (în lipsa unei schimbări de abordare).

- Tendința de scădere a participării, mai accentuată în cazul Cluj-Napoca (comparativ cu alte orașe) - înjumătățirea numărului de voturi între 2017 și 2018, o scădere adițională de 10% în 2019. Lipsa vizibilității rezultatelor (nr. Redus de proiecte finalizate) coroborat cu lipsa unor campanii de marketing continue privind utilizarea și beneficiile platformei pot explica un astfel de trend. Chiar dacă nivelul de eficacitate al implementării nu este unul foarte scăzut - pentru proiectele din 2017 pragul de 50% a fost depășit (faza de execuție sau finalizare), toate proiectele au fost deja demarate - aceste rezultate nu sunt popularizate în rândul comunității, mai departe de "nucleul" celor care au participat efectiv, ele rămân în mare măsură anonime. Chiar și în rândul participanților poate apărea un anumit sentiment de "oboseală" în lipsa unui feedback clar sau follow-up, din partea autorităților cu privire la evoluția proiectelor câștigătoare. Autoritățile trebuie să identifice cauzele scăderii participării (studiu de piață) și să le remedieze. In lipsa unor acțiuni care să urmărească informarea și încurajarea utilizării platformei, apare riscul minimizării impactului procesului participativ, limitării posibilității de creștere a platformei și reducerea eficacității investiției de resurse deja realizate (financiare, umane, timp dar mai ales încrederea că o astfel de abordare este viabilă). Un marketing public mai puternic la nivelul cetățenilor prin valorificarea succeselor de etapă ("intermediary wins") de până acum sunt esențiale în menținerea aceluiași momentum în cadrul procesului de BP.

- Se remarcă o diferență între disponibilitatea autorităților de a iniția, adopta și utiliza instrumente de colaborare participativă (ridicată) și capacitatea de a implementa proiecte. Este evident o diferență între disponibilitatea de apela la procese participative pentru inițierea de proiecte și implementarea ulterioară, odată ce soluțiile au fost identificate - o potențială soluție este continuarea procesului colaborativ-participativ și în faza de implementare prin continuarea transferului de autoritate spre actori non statali și în această etapă - aceast lucru ar degreva administrația de o parte din responsabilități și ar elimina starea actuală de "sufocare" (overload).

- De remarcat consecințele primului proces de BP, care a avut ca și spillover effect adoptarea unui model similar de colaborare-participativă pentru proiectul Cluj Capitală Europeană a Tineretului/Com'on Cluj-Napoca -proiectul a strâns laolaltă peste 36 de entități non-statale care activează în domeniul dezvoltării tinerilor, a creat un instrument similar de implicare a tinerilor în procesele comunitare locale - Youth Participatory Budget 2015 - și a folosit un mecanism practic identic cu cel de BP pentru alocarea de resurse financiare și ulterior implementare.

TABEL 145. Eficacitatea instrumentului de Bugetare Participativă în Cluj-Napoca, perioada 2017, 2018

Analiză eficacitate BP Cluj-Napoca					
An/nr proiecte	Stadiu proiect (nr.,% din total proiecte)				
	Demararea implementării	Proiectare	Desfășurarea procedurilor legale de achiziție publică	Execuția lucrării	Proiect realizat
2017 15 proiecte câștigătoare	0	6/40%	1/6.6%	4/26.6%	4/26.6%
2018 15 proiecte câștigătoare	1/6.6%	10/66.6%	1/6.6%	2/13.2%	1/6.6%
2019 15 proiecte câștigătoare	Procesul de vot s-a încheiat la finalul lunii noiembrie 2019. Nu există date privind stadiul de implementare a proiectelor câștigătoare				
Evaluare generală	**3.3%**	**53,3%**	**6.6%**	**20%**	**16,6%**

Strategia de dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca 2014-2020 este al doilea proiect catalizator de la nivelul comunității care a contribuit semnificativ la transformarea procesului de guvernanță locală și la creșterea nivelului de participare. Efortul strategic a pornit de la un cadru formal construit în jurul ideei de participare a tuturor stakeholderilor interesați în toate etapele acestui proces.

Colaborarea între autoritățile locale și mediul universitar (în speță Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai) a început în 2007 cu ocazia realizării primei strategii de dezvoltare. Succesul primului demers a determinat reinițierea parteneriatului în 2013 (un factor catalizator pentru cooperare subliniat în cadrul modelelor teoretice prin "existența unei istorii pozitive a cooperări") coroborat cu o accentuare a rolului de actor proactiv în comunitate pe care Universitatea Babes-Bolyai și l-a asumat (tot mai vizibil) începând cu 2012.

În continuare vom indica elementele care diferențiază acest demers strategic de primul și care confirmă existența elementelor necesare pentru un proces de guvernanță participativă, așa cum sunt definite în modeul conceptual care stă la baza analizei:

- **Participare lărgită la nivelul stakeholderilor locali** - capacitatea de a mobiliza o participare semnificativ mai largă - 8 dimensiuni strategice divizate în 28 de grupuri de lucru (comparativ cu5 dimensiuni și 12 grupuri de lucru în efortul precedent)
- **Existența unor precondiții care favorizează participarea** - efortul de planificare este construit în jurul ideii de colaborare participativă - există mai multe elemente care subliniază acest principiu - metodologia utilizată pornește de la principiul participării comunității în în realizarea analizei diagnostic, definirea direcției de dezvoltare, definirea unor proiecte operaționale - efortul este gândit ca unul în care stakeholderii locali ***sunt cei care definesc*** direcția de dezvoltare, autoritățile fiind ***doar unul*** dintre acești participanți, cu rol de facilitator (element constitutiv pentru stadiul 2 - tranziția de la o abordare paternalist deschisă la cea de facilitator de proces). ***Participarea apare ca unul dintre cei 3 factori strategici cheie*** (alături de inovație și universitate) pentru dezvoltarea pe termen mediu și lung a comunității

„Dezvoltarea orașului nu reprezintă doar o problemă a autorităților locale ***ci ține de voința și capacitatea comunității*** *de a defini obiective strategice și de a le transpune în programe operaționale"*[591]

și

*„Cluj-Napoca nu este tipul de comunitate în care managementul administrativ este cel care identifică de o manieră izolată obiectivele strategice de dezvoltare și "călăuzește înțelept" locuitorii în direcția dorită. Un oraș sofisticat are nevoie de i****mplicarea resurselor de creativitate și energie din comunitate, iar administrația locală are un rol de facilitator*** *și integrator al perspectivelor strategice existente.* ***Întregul demers de planificare este subsumat metodologic acestei idei****."*

TABEL 146. Dimensiuni de analiză strategică și grupuri de lucru, Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, 2014-2020

Oameni și comunitate	Clujul antreprenorial/ Inovativ, Creativ, Competitiv):	Dezvoltare urbană și planificare spațială	Clujul verde (dezvoltare durabilă)	Clujul Sigur	Bună guvernare	Cultură și identitate locală	Clujul sănătos
Asociativitate și filantropie Multiculturalism Educație universitară Educație Preuniversitară Incluziune Socială Demografie și resurse umane Mediere comunitară Sport și Comunitate	Dezvoltare economică locală Turism Orașul diferit, marketing teritorial Antreprenoriat și inovație în comunitate	Dezvoltare urbană/ planificare spațială	Mediu	Safe City	IT și E-guvernare Democrație Participativă	Dimensiunea europeană a Clujului Leadership regional Cinematografie Identitate istorică Cultură și industrii creative	Public health Sport și Comunitate Gestionarea relației om-animal în context urban

- **Participarea stakeholderilor la toate etapele procesului** (depășirea stadiului de participare înțeleasă ca și consultare) - metodologia utilizată oferă o un nivel ridicat de autonomie grupurilor de lucru pentru auto-organizare și mobilizare - grupul de coordonare trasează elementele de interes la nivel de output, însă grupurile de lucru sunt cele care decid autonom cum anume produc aceste output-uri - autoritatea transferată grupului de coordonare de către autorități este delegată mai departe către cel mai mic nivel de organizare (descentralizare) iar grupul de lucru are puterea de decizie, nu este doar consultat (o condiție cerută de cele două modele

[591] Strategia de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca, 2014-2020, p. 1

conceptuale[592] utilizate în analiză). Principiul descentralizării puterii se reflectă mai departe în rezultatele grupurilor - fiecare din cele 28 de secțiuni ale strategiei (rezultatul muncii grupurilor de lucru) deși respectă structura propusă de coordonatori, își păstrează autenticitatea - avem secțiuni care sunt centrate în jurul datelor (demografie și resurse umane) versus secțiuni care propun un anumit narativ al domeniului din care sunt extrase elementele strategice (Educație Universitară, Sport și Comunitate). Descentralizarea autorității și depășirea barierei de "participare ca și consultare" este susținută prin reprezentarea unor "interese minore" în demersul strategic - apariția unor grupuri de lucru precum - ***Gestionarea relației om-animal în context urban*** - sunt dovada unui proces inclusiv de participare, în care interesele reale existente în comunitate sunt reprezentate, fără a utiliza un șabloane pentru ceea ce e "important" și "mai puțin important"

- **Asumare comună (shared ownership) și decizii prin consens** - rezultatul final este asumat de toți stakeholderii participanți la proces - grupurile de lucru sunt reprezentate de coordonatori, fiecare grup asuma outputul procesului, coordonatorii asumă metodologia și profilul strategic rezultat în urma aplicării metodologiei iar autoritățile legitimează acest proces prin adoptarea documentului în forma elaborată de grupuri într-o ședință de consiliu local. Acest tip de planificare este o excepție notabilă nu doar în România, ci și în alte state din estul Europei (Ungaria, Turcia sau Rusia) - în cazul României în general se observă o polarizare a demersurilor în două categorii - demersuri realizate integral de către autoritățile locale în care componenta de participare se rezumă la respectarea condițiilor impuse de lege - prezentarea documentului final într-o ședință publică - sau dezvoltarea strategiei de către un grup "de experți luminați" - mai mult, datele indică existența unor firme de consultanță care acaparează influență asupra unor zone geografice mai largi[593] privind realizarea unor astfel de documente strategice. Cluj-Napoca este un "outlier" din această perspectivă, modus operandi este decizia prin consens, iar asumarea outputului este comună (o condiționalitate impusă de modele conceptuale utilizate în analiză)
- **Reguli clare de participare și transparență a procesului menite să dezvolte încredere** - metodologia utilizată definește granițe generale în interiorul cărora grupurile de lucru beneficiază de autonomie, acestea fiind dublate de un grad ridicat de transparență prin deschiderea procesului pentru participare pe tot parcursul derulării sale, oricărei entități interesate și publicarea rezultatelor fiecărui efort depus - activitatea se întinde din septembrie 2013 (primul document postat privind modul de organizare și structura propusă privind grupurile de lucru) și noiembrie 2014 când documentul final este încărcat. Pe parcursul celor 14 luni există 53 de intrări, ***în medie o intrare la fiecare 8 zile - este un efort remarcabil și unic în sfera guvernanței locale din România***. 14 dintre intrări sunt documente intermediare sau propuneri de documente, la care se adaugă 12 documente de analiză sectorială sau studii empirice relevante - practic jumătate dintre intrări reprezintă intrări" care documentează procesul. Acest element de transparență este considerat o condiție esențială în consultarea "de parcurs" - o abordare diferită de clasica "consultare de final". La fiecare intrare, există posibilitatea oferire de feedback. Crearea unei "oportunități continue de participare", pe toată perioada procesului, oferă legitimitate rezultatului final și reduce potențialele riscuri privind rezistența în faza de implementare.

Procesul de planificare strategică inițiat în 2013 reprezintă al doilea factor catalizator pentru transformarea guvernanței locale de la o abordare deschis paternalistă într-una colaborativ participativă, datorită prezenței condițiilor constitutive pentru un proces de guvernanță, așa cum sunt definite în modelul conceptual utilizat.

[592] Ansell, C., Gash, A., (2007) Collaborative governance in Theory and Practice, JPART, 18, pp. 543-571 Emerson, K., Nabatchi, T., Balogh, S., (2011), an integrative framwork for collaborative governance, JPART, 22, pp. 1-29
[593] O analiză comprehensivă asupra planificării strategice la nivel local se regăsește în Hințea,C.E., Profiroiu, M.C., Țiclău, T.C., (eds.) (2019), Strategic Planning in Local Communities: A Cross-National Study of 7 Countries, Palgrave Macmillan

Cluj Capitală Culturală 2021 este al treilea proiect pe care îl considerăm cu rol catalizator pentru guvernanța participativă. Proiectul poate fi analizat din perspectiva procesului utilizat, foarte similar cu cel prezent în BP sau Strategia de dezvoltare 2014-2020, elementul inedit în acest caz este rezultatul: "eșecul" candidaturii pentru Capitală Cultural Europeană și capacitatea comunității de a internaliza și utiliza acest eșec ca pe o oportunitate de învățare.

Aceeași abordare ca și în cazul celorlalte proiecte - delegarea autorității către un grup de lucru/o entitate non-statală - este utilizată și în cazul candidaturii pentru titlul de Cluj Capitală Europeană a Culturii - în 2010 se formează Asociația Cluj-Napoca 2020 Capitală Culturală Europeană, care ulterior devine Cluj-Napoca 2021 Capitală Culturală Europeană și reunește[594] peste 49 de stakeholderi locali (publici, privați sau non-profit) din domenii extrem de diverse, de la universități până la reprezentanți ai refugiaților. Nu vom analiza proiectul de candidatură la nivel de conținut sau rezultat (Cluj-Napoca a ratat la un vot titlul) elementul relevant pentru procesul de guvernanță este decizia de a continua implementarea proiectului în ciuda eșecului de etapă - proiectul a fost asumat ulterior de către autorități și stakeholderii participanți în ciuda eliminării principalei surse de finanțare și a ratării candidaturii.

Efectul acestei ratări a adus un dublu beneficiu:

1. Recompensarea efortului de colaborare participativă în realizarea dosarului de candidatură prin continuarea proiectului chiar dacă obiectivul nu a fost atins (se consolidează capitalul de încredere și legitimitatea colaborării participative ca metodă de rezolvare a problemelor comunitare)
2. Dezvoltarea unui cadru formal instituțional care să preia responsabilitatea rezolvării problemelor identificate printr-un proces colaborativ inovator (Centrul Cultural Clujean prin Divizia de Inovare Urbană, urmată de crearea Centrului de Inovare și Imaginație Civică, la nivelul Primăriei Cluj-Napoca)

Responsabilitatea implementării obiectivelor trasate prin dosarul de candidatură a revenit Centrului Cultural Clujean (CCC), o entitate non-guvernamentală care numără peste 95 de membri din toate cele 3 sectoare, condus de un Consiliu Director format din 15 membri - 2 reprezentanți ai autorităților locale, 3 ai mediului non-guvernamental, 6 reprezentanți ai universităților din Cluj-Napoca, 2 reprezentanți ai unor instituții publice de cultură, un reprezentant al mediului privat, un reprezentant al minorităților (remarcăm diversitatea membrilor dar și numărul mic al actorilor publici în structurile de conducere - un indicator al delegării dinspre autorități spre comunitate).

[594] **Echipa Asociației Cluj-Napoca 2021 Capitală Culturală Europeană și autorii Aplicației**: Florin Moroșanu (director executiv) / Rarița Zbranca / István Szakáts / Ștefan Teișanu / Ștefania Robu / Miana Domide / Mihnea Măruță / Hanna Ugron / Vasile Sebastian Dâncu / Irina Petraș / Alin Ivan / Adrian Chirca / Gabriela Bodea / Cristian Avram Consiliul Director: Radu Munteanu / Irina Petraș / Emil Boc / Mihai Seplecan / Ioan Sbârciu / Vasile Jucan / Ioan Leanca / Răzvan Rotta / Florin Stamatian / Florin Țala / Radu Badea / István Szakáts / Ioan Chirilă / Sorin Dan / Ionel Vitoc
Membrii Asociației Cluj-Napoca 2021 Capitală Culturală Europeană : Academia de Muzică "Gheorghe Dima" / Agenția de Dezvoltare Regională Nord Vest / Asociația Hotelierilor Clujeni / Asociația Județeană Cluj a cetățenilor români refugiați - strămutați, expulzați și deportați din Basarabia, Bucovina de Nord, Tinutul Herța și Cadrilater în Perioada 1940-1945 / Asociația Art Image / Asociația Colectiv A / Asociația Culturală Balla & Vanja Projects / Asociația Culturală Pro Transilvania / Asociația Femeilor de Afaceri Cluj / Asociația GroundFloor Group / Asociația pentru Promovarea Filmului Românesc / Asociația Patronilor și Meseriașilor din Județul Cluj / Asociația Victoria Film / Camera de Comerț și Industrie / Casa de Cultură a Studenților / Club Lions Transilvania Cluj-Napoca / Asociația Lions Club Genesis / Asociația Lions Club Ioan Georgiu / Club Rotary / Consiliul Județean Cluj / Federația Fabrica de Pensule / Filarmonica de Stat Transilvania / Fundația AltArt pentru Artă Alternativă / Fundația Culturală Apostrof / Fundația Culturală și de Caritate pentru Protecția Patrimoniului Cultural Național Carpatica / Fundația Protecției Sociale Generale Din România Filiala Cluj / Fundația Europeană Pentru Cultură Urbană / Fundația Transylvania College / Institutul Francez Cluj-Napoca / Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale / Liga Scriitorilor Români / Municipiul Cluj-Napoca / Muzeul de Artă din Cluj-Napoca / Muzeul Etnografic al Transilvaniei / Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei / Opera Maghiară Cluj / Ordinul Arhitecților din România - Filiala Teritorială Transilvania / Societatea Cultural-Patriotică Avram Iancu / Societatea Culturală Română-Germană / Teatrul de Păpuși Puck / Teatrul Maghiar de Stat / Teatrul Național Cluj-Napoca / Uniunea Artiștilor Plastici Filiala Cluj / Uniunea Artiștilor Plastici Filiala Cluj-Bistrița / Universitatea Avram Iancu / Universitatea Babeș-Bolyai / Universitatea Bogdan Vodă din Cluj-Napoca / Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca / Universitatea de Medicină și Farmacie Iuliu Hațieganu / Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară ClujNapoca / Universitatea Sapientia / Universitatea Tehnică Cluj-Napoca /// Albu Eugen / Ambrus Adam / Radu Badea / Burzo Emil / Cecălășan Călin / Chircă Adrian / Cozma Vasile / Cristea Aurelia / Haiduc Ionel / Leanca Ioan-Grigore / Moroșanu Grigore Florin / / Mureșanu Camil / Pănescu Eugen / Petraș Irina / Pop Mihai-Valentin / Puscaș Vasile / Rotta Răzvan / Sbârciu Ioan / Subțirica Ligia / Stamatian Vasile Florin / Tala Ioan Florin / Vușcan Gheorghe Ioan

Una dintre inițiativele semnificative din perspectiva guvernanței participative și a inovației sociale este **înființarea Diviziei de Inovare Urbană** (DIU) după modele care funcționează în alte orașe din Europa sau SUA[595] care cuprinde actori strategici cheie ai orașului: universități, clustere de tehnologie și afaceri, societate civilă și reprezentanți ai sectorului cultural. Divizia cercetează, experimentează și prototipează soluții alternative la patru categorii de provocări cheie ale orașului: mobilitate, locuire, reziliență urbană și viitorul muncii, colectând și analizând date, construind scenarii de lucru și măsurând impactul unor intervenții experimentale care caută să lucreze cu comportamentele sociale ale cetățenilor[596]. În 2018, s-a creat Fondul de Inovare Cluj 2.1 al Centrului Cultural Clujean, care a dezvoltat primele proiecte pilot în domeniul mobilității urbane și a obținut o finanțare europeană de 5,6 milioane de euro pentru un proiect de cercetare și dezvoltare pe tema viitorului muncii. Tot în 2018, Fondul de Inovare, devenit acum Divizia de Inovare Urbană Cluj 2.1, a adus pentru prima oară în Europa de Est o finanțare de la Urban Innovative Actions, în parteneriat cu Primăria Cluj-Napoca și un consorțiu de alți opt parteneri strategici locali. În valoare de 5,6 milioane de euro, finanțarea a fost obținută pentru Cluj Future of Work, un proiect de cercetare și dezvoltare privind viitorul muncii care ia în considerare aspectele sociale și culturale specifice Clujului pentru a pregăti orașul pentru schimbările pe care următorii 20 de ani le vor aduce în piața muncii[597].

Ceea ce distinge acest demers este pe de-o parte natura hibridă a structurii cât și modul de funcționare[598] bazat pe colaborare, participare și inovație socială.

OECD[599] definește 4 dimensiuni în aplicarea inovației în sectorul public:

TABEL 147. Dimensiuni ale adoptării inovației în sectorul public (adaptat OECD, 2014)

1. Generare de idei și cunoaștere și împărtășirea lor (generating and sharing) Colectare de date Analiza datelor Împărtășirea rezultatelor și a cunoașterii Învățare organizațională	**2. Responsabilizarea și împuternicire a oamenilor (empowering)** Crearea de instrumente intra-organizaționale care susțin și motivează experimentarea Sisteme de recompensare care susțin inovația Leadership inovator Toleranță față de erori
3. Cadrul legal și mecanisme formale Simplificarea cadrului legal (intern) Flexibilitate în alocarea și utilizarea resurselor pentru inovare și experimentare Utilizarea unor metode experimentale în managementul de proiect (decizii prin consens bottom up, grupuri inter și trans disciplinare, focalizare pe rezultate pe termen lung) Pilotare, testare, re-ajustare	**4. Re-structurare organizațională** Alinierea structurilor organizaționale și a modului de lucru în relație cu inovația Structuri organizaționale bazate pe colaborare și rețele de stakeholderi Co design Co decision Co delivery

595 Boston, Pittsburg, Dublin, Barcelona, Rotterdam, Torino, Bologna - sunt structuri hibride de tip rețea care valorivică resursele comunității pentru a rezolva probleme publice utilizând procese de inovație socială, co-design, co-decizie și co-implementare
596 https://ccluj.ro/divizia-de-inovare-urbana/
597 https://ccluj.ro/divizia-de-inovare-urbana/
598 Urmează să fie preluată în structura formală a Primăriei Cluj-Napoca începând cu 2022
599 OECD, 2014, Bullding Organisational Capacity for Public Sector Innovation, Background paper prepared for the OECD Conference "Innovating the Public Sector: from Ideas to Impact" Paris, 12-13 November 2014

Pactul pentru mobilitate[600]

- unul dintre proiectele încheiate de către DIU în sfera mobilității urbane este un exemplu de aplicare a inovației sociale pentru rezolvarea unei probleme de interes public de la nivelul comunității:

Generare de idei și cunoaștere, împărtășirea lor

- scopul studiului este definit din prisma generării de idei și de cunoaștere în legătură cu o problemă cu care comunitatea se confruntă: "Cum putem utiliza date și parteneriate strategice la nivel de oraș pentru proiecte civice care îmbunătățesc calitatea vieții în Cluj-Napoca și în regiune" este subtitlul acestui pact.

- pactul are la bază mai multe studii empirice care au produs un volum semnificativ de date despre traficul din oraș. Datele au fost utilizate pentru a înțelege ***cauzele problemei*** și ***factorii de influență.*** Odată finalizat raportul a fost diseminat public și poate fi accesat de orice entitate interesată. A fost utilizat pentru a produce schimbări la nivelul unor servicii publice din comunitate (transportul public, infrastructura de transport)

Responsabilizare și împărtășire

- grupul de lucru care a coordonat întreaga activitate este compus din reprezentanții a tuturor celor 4 sectoare[601]: autorități publice, mediul academic, sectorul non-profit și sectorul privat. Acest element ne indică depășirea stadiului de interes sectorial și disponibilitatea de a colabora inter-sectorial pentru a rezolva o problemă comună (imposibil de realizat într-o abordare top-down)

- leadership-ul, deși formal exercitat de DIU, este unul dinamic în funcție de stadiul proiectului și natura activității realizate - participanții contribuie și preiau responsabilitatea în zonele de competență pe care le dețin

Cadrul legal și mecanisme formale

- datele culese și analizate au condus la modificarea modului în care Compania de Transport Public (CTP) își definește produsele și relația cu "beneficiarii". Începând cu 2019 s-a trecut la un sistem de taxare diferit, bazat pe număr de curse - abonamente cu un anumit număr de curse incluse în locul sistemului anterior bazat doar pe timp și linii de transport.

- sunt implementate proiecte complementare care să faciliteze utilizarea transportului public sau a transportului alternativ în locul autovehiculelor - posibilitatea de a achiziționa bilete online, introducerea de automate de bilete în stațiile CTP - proiect susținut prin bugetarea participativă, introducerea unor linii dedicate de autobuz pe trasee specifice, introducerea unor linii de bus dedicate pentru anumite categorii de beneficiari (elevi clase primare), introducerea unor linii de trafic speciale doar pentru transportul public și biciclete. Scopul urmărit este reducerea traficului și dezvoltarea unui sistem de mobilitate urbană sustenabil - ***adică flexibilitate în alocarea resurselor, experimentare, pilotare, testare, re-ajustare și urmărirea unor rezultate pe termen mediu și lung***

600 Întregul raport disponibil online: https://diviziadeinovare.ro/wp-content/uploads/2019/08/Raport_Pactul-pentru-Mobilitate_2018.pdf
601 **Membrii grupului de lucru ai Pactului pentru Mobilitate:** Adrian Neagomir (Evozon), Anamaria Vrabie (Centrul Cultural Clujean), Anca Goron (Life is Hard), Bianca Muntean (ARIES Transilvania), Bogdan Hruban (NTT Data), Bogdana Neamțu (Universitatea Babeș-Bolyai), Călin Hințea (Universitatea Babeș-Bolyai), Claudiu Salanță (Consiliul Județean Cluj-Napoca), Gabi Crețu (Evozon), Irina Daia (Evozon), Marcel Ielcean (Primăria Municipiului Cluj-Napoca), Mihai Racu (Universitatea Tehnică Cluj-Napoca), Nicu Urs (Universitatea Babeș-Bolyai), Norbet Petrovici (Universitatea Babeș-Bolyai), Oana Buzatu (Primăria Municipiului Cluj-Napoca), Ovidiu Cîmpean (Primăria Municipiului Cluj-Napoca), Paul Brie (Evozon), Rarița Zbranca (Centrul Cultural Clujean), Ștefan Teișanu (Centrul Cultural Clujean), Titus Man (Universitatea Babeș-Bolyai), Victor Solea (NTT Data).

Re-structurare organizațională

- deși mobilitatea urbană este una dintre cele mai mari probleme ale municipiului, responsabilitatea rezolvării acesteia a fost transferată către o structură instituțională hibridă (DIU din cadrul CCC) tocmai pentru a evita provocările și barierele ridicate de specificul birocratic al autorităților publice.
- abordarea practicată în proiect este de tip bottom-up, pornește de la formarea unor grupuri de lucru trans-disciplinare cu reprezentanți ai stakeholderilor locali care ulterior gestionează în mod organic și autonom toate etapele procesului. Sunt create oportunități de participare în fiecare etapă, procesul e transparent pentru a câștiga încredere (anunțuri permanente despre activitățile desfășurate în proiect, publicarea rapoartelor de activitate intermediare, preluarea de feedback direct din comunitate și integrarea în fazele ulterioare) - co-design, co-decision, co-delivery.
- proiectul produce schimbări la nivelul comunității și a stakeholderilor implicați[602].

Beneficiari ai CTP - simplificarea procedurilor pentru utilizarea transportului în comun de către diverse categorii de utilizatori: studenți și utilizatori care preferă serviciile digitale. Extinderea funcționării Pactului pentru Mobilitate, inclusiv cu un board internațional.

Autorități locale - Pregătirea unui centru de previzionare mobilitate urbană și implementarea planurilor de transport personalizate care să răspundă la nevoile clujenilor, cu focus pe implicarea grupurilor care sunt cele mai deschise la schimbare pentru modul de transport ales: Business Travel Zone pentru Cluj-Napoca, Travel Plan pentru noile cartiere (Bună Ziua, Borhanci etc.), Travel plan pentru școli.

Membrii Pactului pentru Mobilitate - Adoptarea unui protocol de Open Data la nivel local prin care seturile de date să poată deveni disponibile pentru orice terță parte și sprijinirea demersurilor existente în acest sens coordonate de către FSPAC.

Dezvoltarea unor mecanisme și instrumente de participare formale

Un element important pentru gradul de adoptare a unui proces de guvernanță locală participativă este măsura în care, procese și instrumente informale, create și utilizate în fazele sau proiectele incipiente de participare publică, sunt ulterior adoptate ca mecanisme sau instrumente formale de rezolvare a problemelor.

O tranziție de acest fel necesită o perioadă relativ lungă de timp pentru a depăși două bariere. Bariera eficacității - validare viabilității metodei (produce rezultate pozitive) și bariera încrederii - existența unui capital minim încredere între actorii locali, pentru a permite o interacțiune bazată pe "buna credință" a participanților (Ansell, Gash, 2007[603]).

În cazul Cluj-Napoca ambele par să fi fost depășite. Pe de-o parte avem un proces formal, devenit aproape standard de operare, pentru proiectele de urbanism, anume utilizarea concursurilor de proiecte pentru inițiative și programe de reabilitare sau modificare a unor spații urbane. Concursurile sunt organizate de către un for profesional independent - Ordinul Arhitecților din România (OAR) iar întreg procesul urmează o serie de principii de bună practică stabilite la nivelul acestei profesii. La nivel instituțional Primăria a creat în 2017 **Centrul de Inovare și Imaginație Civică (CIIC)**, construit ca un "laborator de inovație socială" menit catalizeze resursele comunității pentru rezolvarea problemelor locale prin intermediul colaborării și participării (similar cu procesele utilizate de DIU)

[602] Raport Final Pactul pentru Mobilitate, pp. 23-24
[603] Conform autorilor aceasta se câștigă în urma unor experiențe trecute pozitive)

La nivelul orașelor din România, Cluj-Napoca conduce detașat la proiectele de urbanism realizate prin intermediul unor concursuri de proiecte (fig. 457) o dovadă în plus a angajamentului local pentru guvernanță colaborativă.

Concursuri de urbanism organizate de OAR cu beneficiari autorități publice[604]

Titlul Proiectului	Anul	Orașul
Parc EST	2020	Cluj-Napoca
Science & Research Center	2020	Cluj-Napoca
Centrul Pentru Transplant Integrat	2020	Cluj-Napoca
Parcul Bună Ziua	2020	Cluj-Napoca
Masterplan Sopor	2020	Cluj-Napoca
Amenajare Cetățuia	2019	Cluj-Napoca
Noul Consiliu Județean Cluj	2019	Cluj-Napoca
Amenajare Urbană Kogălniceanu	2018	Cluj-Napoca
Parcul Feroviar	2018	Cluj-Napoca
Rethinking Someș	2017	Cluj-Napoca
Ethnographic Park Cluj	2017	Cluj-Napoca
Turnul Pompierilor	2016	Cluj-Napoca
Bastionul Croitorilor	2009	Cluj-Napoca
TOTAL		**13**
Piața Sfatului (în desfășurare)	2020	Brașov
Reabilitarea Curții Johannes Honteru	2011	Brașov
TOTAL		**2**
Noul MNIR	2016	București
Amenajarea și Consolidarea Sediului Filialei Teritoriale București a OAR	2014	București
Parcaj Universitate – Amenajarea Spațiului Suprateran	2011	București
TOTAL		**3**
Centrul pentru Artă, Tehnologie și Experiment, Multiplexity	2020	Timișoara
Ne vedem în Sibiu	2018	Sibiu
Restaurarea, Punerea în Valoare și Refuncționalizarea Palatului Micul Trianon	2015	Florești (Prahova)
Amenajare Spațiu Public prin deschiderea Curții Bisericii Sfântul Ilie din Centrul Istoric Zona Pilot – Craiova	2015	Craiova
Reorganizarea și Amenajarea Spațiului Public Central din Municipiul Râmnicu Vâlcea	2011	Râmnicu Vâlcea

De asemenea merită menționate proiectele implementate de CIIC[605] (creat în 2017) care au la bază colaborarea și participarea actorilor locali (guvernanță participativă) - nu mai puțin de 6 astfel de proiecte au fost implementate până în prezent (aprilie 2020) - Parcul Caragiale, Km 0 Verde al Clujului, reamenajare tronson Canalul Morii, reamenajare strada Octavian Petrovici, Parcul Între Lacuri, Amenajare coridoare pietonale Strada Molnar Piuariu.

[604] Proiectele sunt preluate de pe site-u OAR. Proiectele din anul 2020 sunt preluate de la secțiunea "În desfășurare" în timp ce pentru restul anilor proiectele apar la Arhivă. Nu au fost incluse proiectele de standuri realizate la diverse expoziții internaționale de arhitectură.
[605]

Se observă imediat nu doar diferența la nivel de număr de proiecte ci mai ales ritmul de creștere a problemelor care sunt rezolvate printr-un proces de guvernanță colaborativă, fapt ce confirmă că celelalte orașe nu au depășit stadiul I - paternalism deschis.

6.14.2.3. URBACT III - Innovato-R Cluj-Napoca

Un alt proiect care își propune să încurajeze guvernarea participativă și încurajează abordările bazate pe inovație (un alt exemplu de dezvoltare a unor instrumente formale de guvernare participativă) este Innovato-R Cluj-Napoca, o platformă experimentală (proiect demarat de Primăria Cluj-Napoca) menită să sprijine inovarea în administrașia publică, parte a programului european URBACT III, ce vizează sprijinirea adaptării la nivel locale a soluțiilor inovative implementate de orașe din rețeaua URBACT (în cazul de față Torino).

Programul URBACT este programul de cooperare teritorială europeană (inițiat în 2005) care urmărește să favorizeze dezvoltarea urbană durabilă integrată în orașele din Europa. Este un instrument al politicii de coeziune, co-finanțat de Fondul European de Dezvoltare Regională, cele 28 de state membre, Norvegia și Elveția. Misiunea URBACT este de a permite orașelor să lucreze împreună și să dezvolte soluții integrate pentru provocările urbane comune, prin crearea de rețele, învățând din experiențele celuilalt, tragând lecții și identificând bune practici pentru îmbunătățirea politicilor urbane[606]. Succesul programelor URBACT I și II, a determinat inițierea URBACT III (2014-2020) care urmărește continuarea dezvoltarării urbane durabile integrate și să contribuie la realizarea strategiei Europa 2020.

Programul URBACT III este organizat în jurul a patru obiective principale[607]:

- Capacitate pentru îndeplinirea politicilor: pentru a îmbunătăți capacitatea orașelor de a gestiona politicile și practicile urbane durabile într-un mod integrat și participativ.
- Proiectarea politicilor: pentru a îmbunătăți proiectarea politicilor și practicilor urbane durabile în orașe.
- Implementarea politicii: pentru a îmbunătăți implementarea strategiilor și acțiunilor urbane integrate și durabile în orașe.
- Construirea și împărtășirea cunoștințelor: pentru a se asigura că practicienii și factorii de decizie de la toate nivelurile au acces la cunoștințe și împărtășesc cunoștințe cu privire la toate aspectele dezvoltării urbane durabile pentru a îmbunătăți politicile de dezvoltare urbană.

Pentru a atinge aceste obiective, URBACT III dezvoltă 3 tipuri de intervenții: (1) schimburile transnaționale, (2) consolidarea capacităților și (3) valorificarea și diseminarea.

Începând cu februarie 2020, Primăria municipiului Cluj-Napoca a inițiat implementarea proectului InnovaTO-r (finanțat prin Programul de Cooperare URBACT III al Comisiei Europene) care urmărește să utilizeze resurse și cunoștințe pentru a consolida capacitatea municipiului de a formula strategii și acțiuni integrate pentru dezvoltare urbană pe obiectivele tematice ce corespund provocărilor existente. Proiectul se adresează angajaților Primăriei și are ca scop dezvoltarea participativă de proiecte dedicate îmbunătățirii performanței administrației locale, reducerii pierderilor și valorificării resurselor existente precum și creșterii calității serviciilor publice[608].

[606] https://urbact.eu/urbact-glance
[607] https://urbact.eu/urbact-glance
[608] Celelalte orașe partener în această fază sunt:Metropole Du Gran Paris (FR), Murcia (ES), Porto (PT), Veszprem (HU) și Rotterdam (NL)

Transferul local pe care și l-a propus Primăria Municipiului Cluj-Napoca privește construirea platformei Innovato-R Cluj-Napoca prin adaptarea soluției bugetareparticipativa.ro la ideea centrală a proiectului: sprijinirea soluțiilor inovative din interioriul primăriei, pentru optimizare, comunicare, calitate și sustenabilitate a proceselor din administrația publică.

Platforma Innovato-R Cluj-Napoca reprezintă un prototip (MVP – Minimum Viable Product) al cărui scop este acela de a permite angajaților din Primăria Municipiului Cluj-Napoca să devină la rândul lor inovatori locali și să transmită, în baza unor apeluri, proiecte și idei noi menite să îmbunătățească modul de desfășurare a activității primăriei și a propriei munci.

Primul apel Innovato-R va invita cei cca. 1000 de angajați ai Primăriei Cluj-Napoca să transmită propuneri pentru următoarele patru priorități, identificate ca fiind cele mai relevante la nivel local:

- O primărie mai bine conectată: permite transmiterea de proiecte și idei menite să îmbunătățească cooperarea și colaborarea inter-departamentală în Primăria Cluj-Napoca;
- O primărie profesionistă: încurajează proiecte care urmăresc îmbunătățirea livrării serviciilor și eficientizarea muncii angajaților, la nivel individual sau în cadrul propriei direcții / propriului serviciu sau birou;
- O primărie deschisă, receptivă: vizează proiecte orientate către o mai bună comunicare externă a activității Primăriei Cluj-Napoca și către o colaborare intensivă cu actori locali din alte sfere (spre exemplu, ONG-uri, universități sau mediul privat);
- O primărie responsabilă și sustenabilă: încurajează identificarea și propunerea de proiecte și idei pentru a economisi resurse (financiare, dar și energie, carburanți, etc) și a crește gradul de responsabilitate socială și de mediu în Primăria Cluj-Napoca.

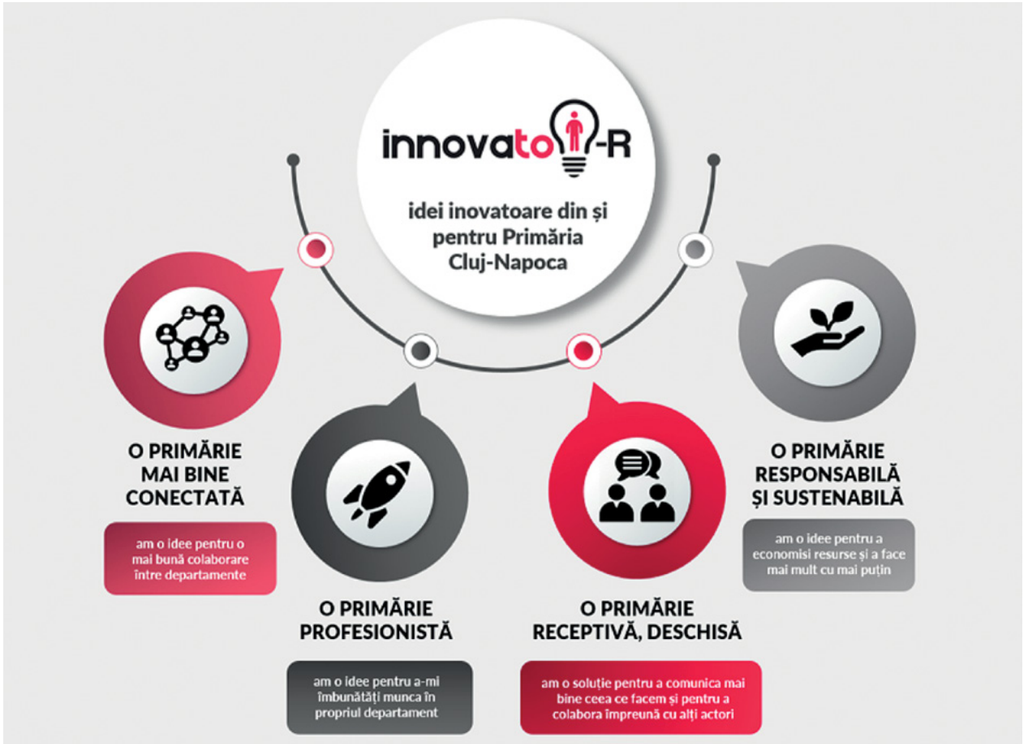

Proiectul Innovato-R este un alt exemplu prin care succesului inițiativelor din stadiul I de evoluție, dublat de succesul platformei de BP, a generat suficientă încredere la nivelul stakeholderilor locali (în special a administrației) pentru a dezvolta mecanisme formale de cooperare, participare și inovare, și aexperimenta cu instrumente noi de guvernanță, în acest caz chiar la nivel intern. Acest trend poate fi susținut în viitor dacă, elementele dezvoltate în acest stadiu (faza de formalizare, expansiune și experimentare) se vor dovedi viabile și vor produce rezultate pozitive (riscul subliniat anterior privind eficacitatea operațională la nivel de implementare rămâne valabil și în acest caz)

6.14.2.4. Concluzii, recomandări și scenarii de viitor

Procesul de guvernanță locală din Cluj-Napoca este un proces care a parcurs 15 ani pentru a ajunge în faza din prezent, prezintă o dinamică pozitivă și elemente de evoluție care indică o adoptare tot mai largă a guvernanței participative ca metodă de administrare a resurselor și de rezolvare a problemelor locale.

În ultimii 5-7 ani remarcăm o multiplicare exponențială a instrumentelor de colaborare-participativă utilizate pentru rezolvarea unor probleme de interes public. Analiză longitudinală surprinde fazele prin care comunitatea a trecut pentru a atinge momentul în care se află acum și ne-a permis identificarea elementelor specifice pentru fiecare din cele două stadii parcurse.

În prezent comunitatea se află la limita Stadiului II de guvernanță colaborativă - faza de formalizare, experimentare și expansiune:

- colaborarea a înlocuit competiția între stakeholderii locali ca și instrument de rezolvare a problemelor locale
- comunitatea a reușit să acumuleze suficient capital de încredere între stakeholderi astfel încât să depășească stadiul inițial de participare înțeleasă ca și "consultare" și a trecut la faza de participare extinsă - stakholderii locali sunt implicați în toate fazele procesului de guvernanță, apar proiecte de inovație socială bazate pe co-decision, co design, co-delivery - comunitatea testează noi zone în care poate utiliza cu succes procese colaborative pentru rezolvarea problemelor
- procesul a avut suficiente iterații pentru a da naștere unor structuri instituționale hibride formale - CCC și DIU, CIIIC[609]și a unor procese de inovație socială (proiecte precum Pactul pentru Mobilitate)
- există exemple de utilizare a eșecurilor ca și oportunități de învățare (Cluj Capitală Culturală Europeană) iar autoritățile locale și-au redefinit poziția în ierarhia de putere locală - migrând dintr-o zonă paternalist deschisă spre cea de facilitator de proces -acest lucru a facilitat o prezență mai amplă și mai curajoasă a actorilor statali la procesul de guvernanță

Comparativ cu alte comunități de la nivel național Cluj-Napoca reprezintă un model de urmat. Există însă riscuri care trebuie adresate de către factorii decizionali locali pentru a menține ritmul de adoptare a guvernanței colaborative ca și proces standard de management al resurselor comunitare și de rezolvare a problemelor publice.

[609] Centrul de Inovare și Imaginație Civică

6.14.3. Zona Metropolitană Cluj (ZM CLUJ)

6.14.3.1. Descriere generală

Zona Metropolitană Cluj face parte din regiunea de dezvoltare N-V și din județul Cluj, ca teritoriu de cooperare între Municipiul Cluj-Napoca și localitățile din jurul acestuia.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Zona Metropolitană Cluj s-a constituit în decembrie 2008 prin asocierea municipiului Cluj-Napoca si a județului Cluj cu unitățile teritorial-administrative din aria de proximitate a reședinței de județ. Membrii fondatori sunt următorii: Municipiul Cluj-Napoca, județul Cluj și comunele Aiton, Apahida, Baciu, Bonțida, Borșa, Căianu, Chinteni, Ciurila, Cojocna, Feleacu, Florești, Gilău, Gîrbău, Jucu, Petrești de Jos, Tureni și Vultureni. Ulterior, în 2009 a aderat comuna Sânpaul prin Hotărâre de Aderare. Recent, s-a alăturat și comuna Săvădisla (http://www.adizmc.ro/). Suprafața totală a Zonei Metropolitane Cluj este de 1739 km² (24% din teritoriul județului Cluj), însă aceasta concentrează un procent de 60,4% din populația stabilă a județului (Recensământul Populației și al Locuințelor, 2011). Harta de mai jos (Figura 479) redă componența actuală (anul 2020) a ZM Cluj.

ZM Cluj s-a constituit ca urmare a politicii publice de la nivel național vizând înființarea și funcționarea polilor naționali de creștere. Cluj-Napoca, alături de alte 6 municipii – Brașov, Constanța, Craiova, Iași, Ploești, Timișoara, și-a creat zona metropolitană și a elaborat primul document de planificare strategică care acoperea întreaga zonă metropolitană – Planul Integrat de Dezvoltare Urbană, în perioada imediat următoare stabilirii prin HG a polilor naționali de creștere.

FIGURA 479. Compoziția Zonei Metropolitane Cluj în anul 2020

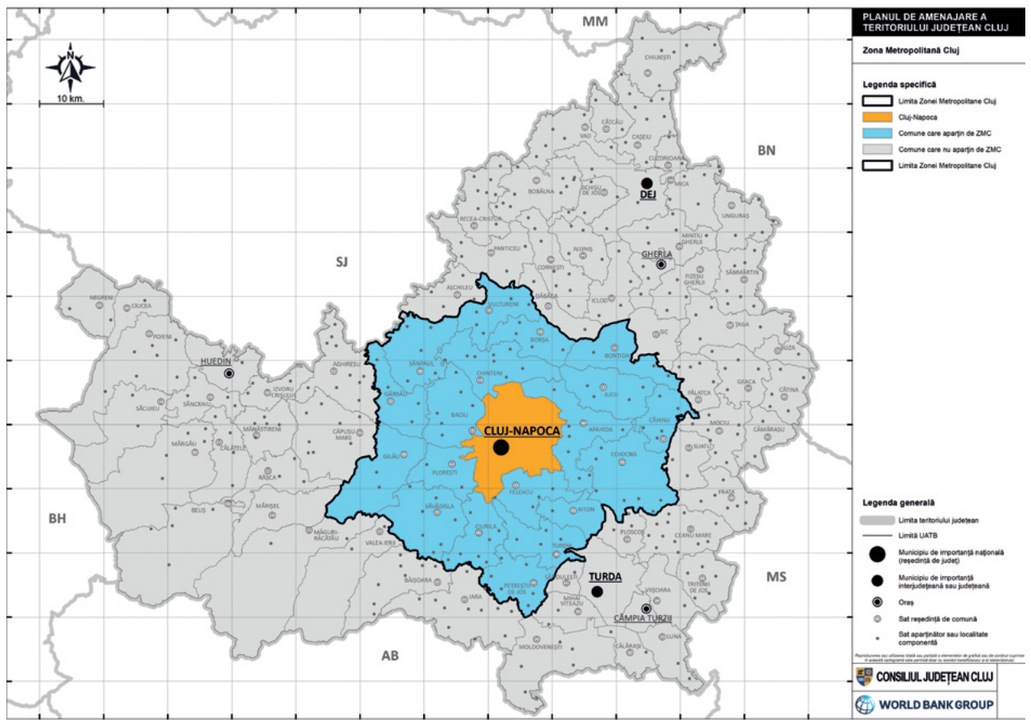

Sursa: PATJ Cluj, Studiu de fundamentare 11 Capacitatea administrativă (2020)

La nivelul anului 2011, populația totală a zonei metropolitane (în componența ei actuală) era de 417,540 locuitori (Recensământul Populației și al Locuințelor, 2011), în creștere cu 6,2% față de recensământul din 2002 și cu 3,4% față de cel din 1992. În anul 2019, numărul locuitorilor cu domiciliul în zona metropolitană a continuat să crească și a ajuns la 441,846, un plus de peste 5% față de ultimul recensământ, mai ales pe fondul creșterilor importante de populație survenite în comunele Florești, Apahida, Baciu ș.a. Totuși, populația a crescut, deși mai lent, și în interiorul municipiului, reflectând o situație singulară la nivel național, în care nucleul a reziștat tendințelor negative demografice datorate periurbanizării care au survenit în alte centre urbane mari din România (SIDU ZM Cluj-Napoca 2014-2020).

Trebuie remarcat că teritoriul ZM Cluj este relativ eterogen, comunitățile rurale având diferite relații cu municipiul Cluj-Napoca. Aceste relații nu sunt modelate doar de distanța față de municipiu, ci și de conexiunile de natură socio-economică dintre centrul polarizator și teritoriul rural. La nivelul SIDU în vigoare pentru orizontul 2014-2020 se disting mai multe tipuri de clasificări. Pentru acest studiu ne vom limita doar la cea care face referire la două inele sau coroane de localități. Acestea se împart după cum urmează:

a) ***Inelul 1 sau prima coroană de comune***, cuprinzând comunele aflate în vecinătatea de contact cu Municipiul Cluj-Napoca și situate complet sau aproape complet în interiorul izocronei de 40 de minute: Florești, Gilău, Baciu, Chinteni, Apahida, Feleacu, Ciurila.

b) ***Inelul 2 sau a doua coroană***, comunele situate în exterior: Gârbău, Vultureni, Borșa, Bonțida, Jucu, Căianu, Cojocna, Aiton, Sânpaul, Săvădisla, Tureni, Petrești de Jos, Ciurila. Harta de mai jos (Figura 480) redă aceste inele.

FIGURA 480. Inelele (coroanele) de localități din Zona Metropolitană Cluj-Napoca

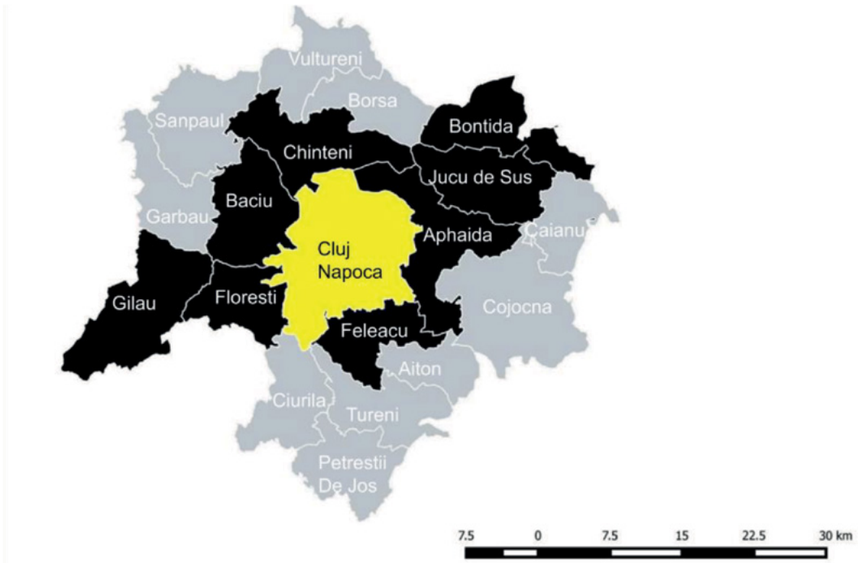

Sursa: SIDU ZM Cluj-Napoca 2014-2020, p. 38

În ceea ce privește teritoriul acoperit de ZM Cluj, există numeroase opinii în literatură dar și între practicieni că ar fi dimensionat într-un mod nepotrivit. Mai multe studii ale Băncii Mondiale opinează că în cazul Clujului zona metropolitană, cu o întindere de 30 de km, potrivit legii, este prea mică. Această opinie este susținută prin compararea granițelor ZM Cluj așa cum există ele în prezent cu teritoriul aferent Zonei Urbane Funcționale a municipiului Cluj-Napoca. Așa cum se poate distinge din harta de mai jos (Figura 481), granițele ZUF sunt mai mai întinse decât cele ale ADI ZM Cluj.

FIGURA 481. Zonele metropolitane și zonele urbane funcționale din România

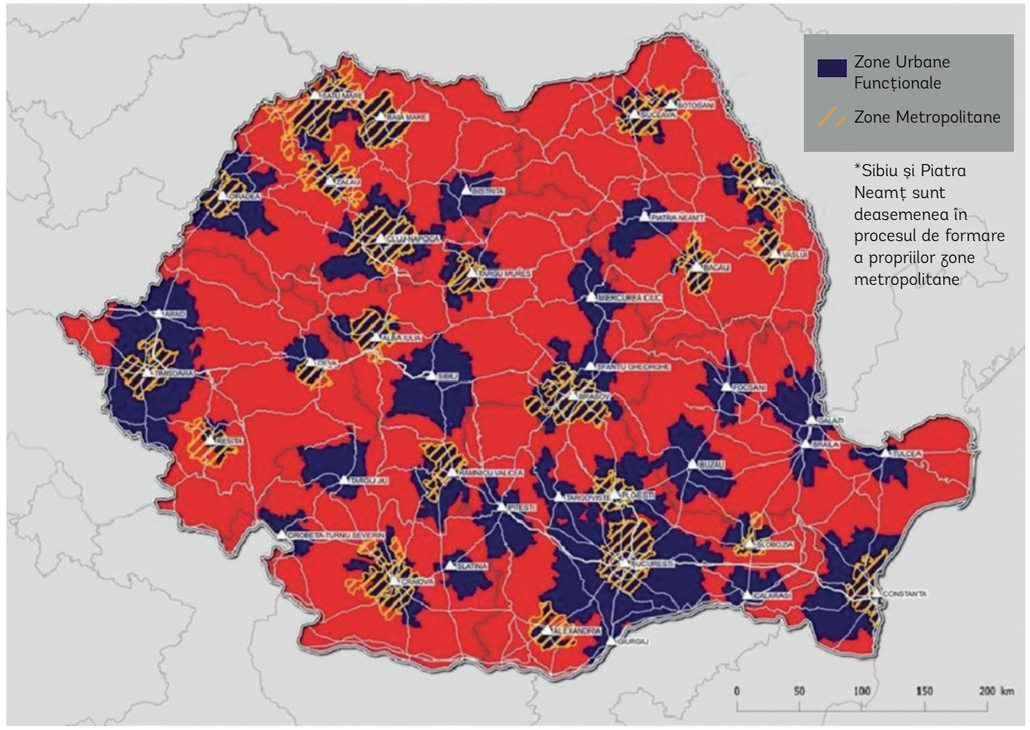

Sursa: Banca Mondială[610]

ZM Cluj, potrivit statutului, are ca misiune stimularea și sprijinirea creșterii prosperității zonei și a bunăstării cetățenilor acesteia. Conform aceluiași document, scopul asocierii este dezvoltarea durabilă a zonei metropolitane Cluj prin realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional și prin furnizarea în comun a unor servicii publice. Forma juridică a Asociației de Dezvoltare Intercomunitară ZM Cluj este de persoană juridică fără scop patrimonial, de drept privat și de utilitate publică, apolitică, constituită în vederea atingerii scopului și obiectivelor asociației.

[610] Banca Mondială (Comisia Europeană, Guvernul României) (2019), Romania Catching Up Regions. Modele de cooperare interjurisdicțională, online available at https://www.worldbank.org/ro/country/romania/publication/romania-catching-up-regions.

Organele asociației sunt: Adunarea Generală, ca organism de conducere a asociației; Consiliul director și de administrație, ca organism de administrare executivă a asociației; Directorul general, ca organ tehnic operațional al asociației; Cenzorul, ca organ de control financiar. Adunarea Generală a Asociației este organul suprem de conducere, alcătuit din totalitatea membrilor asociației. Reprezentanții fiecărui membru în Adunarea Generală sunt desemnați de consiliile deliberative. Cu excepția Județului Cluj, numărul reprezentanților membrilor va fi proporțional cu populația, un reprezentant de 10.000 de locuitori, dar nu mai puțin de un reprezentant de fiecare membru. Județul Cluj va fi reprezentat de 4 persoane. Consiliul Director și de administrație asigură punerea în executare a hotărârilor Adunării Generale a Asociației. El este alcătuit, ca titulari, din primarii unităților administrativ-teritoriale membre și președintele consiliului județean. Pe bază de împuternicire, oricare dintre membrii titulari ai Consiliului Director poate să desemneze persoane care să reprezinte unitatea administrativ-teritorială respectivă în ședințele și întrunirile acestui for. În cadrul Consiliului Director și de administrație, fiecare unitate administrativ-teritorială reprezintă un vot.

Viziunea pentru ZMCN este următoarea: "Zona Metropolitană Cluj va deveni un pol magnetic pentru servicii de cercetare, dezvoltare, inovare și tehnologia informației, mediul adecvat pentru antreprenori, profesioniști și tineri. Locul unde te dezvolți, ai succes și-ți crești copiii."

Principalele obiective ale Asociației sunt: 1. Dezvoltarea și modernizarea urbanistică a ZM Cluj, creșterea mobilității si dezvoltarea durabilă 2. Creșterea competitivității economice a ZM Cluj 3. Dezvoltarea serviciilor cu specific social în vederea creșterii calității vieții locuitorilor din ZM Cluj și Regiunea Nord-Vest.

Principalele activități ale ZMCN sunt: Dezvoltarea, monitorizarea și implementarea unui concept strategic pentru dezvoltarea durabilă a zonei metropolitane; Dezvoltarea de proiecte și programe proprii, în parteneriat cu alte entități private din România și din străinătate, pentru dezvoltarea zonei metropolitane; Dezvoltarea documentațiilor tehnice și economice pentru finanțări nerambursabile; Promovarea strategiei de dezvoltare economică și marketing pentru investitori; Atragerea de investiții (locale și internaționale); Sprijinirea și promovarea sectorului SMS și facilitarea accesului la resurse financiare de pe piețele de capital sau fonduri internaționale; Orice alte activități destinate generării de resurse proprii de finanțare; Elaborarea Planului de Amenajare a Teritoriului Zonei Metropolitane Cluj (PATZM) pe baza Planului Urbanistic General al fiecărei unități teritorial-administrative aparținând zonei; Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii de transport, telecomunicații și energie din interiorul zonei metropolitane (la nivelul UAT); Dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor publice; Dezvoltarea turismului și sectorului terțiar; Dezvoltarea resurselor umane, creșterea ratei de ocupare și combaterea excluziunii sau a dezechilibrelor sociale; Promovarea de soluții integrate și eficiente pentru construcția de locuințe sociale, participarea la programe destinate creării de locuri de muncă și creșterea nivelului de trai; Dezvoltarea de strategii, programe, studii și investigații în scopul identificării problemelor și provocărilor cu care se confruntă ZMCN; Prevenirea și combaterea criminalității sau comportamentelor nedorite; Încurajarea școlarizării și creșterea nivelului de educație și cultură personală și al grupurilor vulnerabile; Strângere de fonduri; Consultanță și orientări în materie de drepturi civile, civism, dezvoltare economică durabilă, protecția mediului și alte domenii ale vieții publice (preluare website oficial ZM Cluj https://adizmc.ro/).

Realizări și puncte forte ale ZM Cluj. Provocări pentru viitor

Un raport al Băncii Mondiale (2019) identifică mai multe puncte forte și/sau specificități ale cooperării interjurisdicționale în ZM Cluj. Astfel:

- Orientare spre proiecte internaționale și diversificarea surselor de finanțare în perioada 2014-2020 în condițiile unor resurse limitate din finanțările europene/naționale, comparativ cu perioada anterioară de programare. Această abordare a permis organizației să funcționeze și să își asigure resursele financiare necesare în acest sens.

- Implicare în problema segregării și excluziunii sociale. Implementarea unui proiect de 2 milioane de Euro din fondurile norvegiene, PATA-Cluj, care vizeadresează o comunitate de romă marginalizată de pe rampa de gunoi.

- Cooperare în domeniul promovării unor destinații turistice la nivelul ZM Cluj si crearea unor branduri. Proiectul URBforDAN, dedicat pădurii Făget de la periferia municipiului Cluj-Napoca, prin care se urmărește dezvoltarea unui plan de management a locației, împreună cu intervenții neinvazive pe scară mică pentru transformarea zonei într-un spațiu public atractiv și de agrement. Există, de asemenea, planuri de dezvoltare a câteva rute de cicloturism în ZM CLuj, care să lege cele mai importante atracții. Zona metropolitană Alba Iulia are de asemenea activități în acest domeniu al turismului și promovarea unui brand turistic pentru zona metropolitană.

- Coordonare a procesului de planificare la nivel ZM prin realizarea SIDU și PMUD.

- Cooperare cu CJ Cluj (proces de planificare spațială și realizarea PATJ; parcuri industriale) și ADR Nord-Vest (investiții, dezvoltare economică).

Atunci când descriem realizările ZM Cluj este foarte important de făcut o distincție între perioada de finanțare 2007-2013 și respectiv 2014-2020. ZM în România au în general o dependență crescută de finanțările europene. În perioada 2007-2013, ZM au fost implicate și în partea de implementare. Acest lucru s-a schimbat în perioada 2014-2020, când orașele în special aplică direct. ZM Cluj este în continuare implicată în procesul de coordonare a planificării la nivelul ZM Cluj dar nu în proiecte. În prima perioadă, ZM Cluj a participat la implementarea în principal a unor proiecte de infrastructură fizică și proiecte de facilități (facilități de asistență socială, parcuri industriale, infrastructură de transport public etc.). În perioada de finanțare actuală, ZM Cluj implementează în principal proiecte „soft" destinate rezolvării provocărilor metropolitane.

Este important de menționat că există provocări semnificative și în viitor care vizează ZM Cluj precum și alte zone metropolitane din România. Merită menționat aici incertitudinea vizând finanțările disponibile pentru ZM și faptul că competiția pentru granturi internaționale competitive este acerbă. La acest lucru se adaugă faptul că în procesul de aplicație ZM Cluj e considerată uneori ONG iar alte ori este asimilată unei entități publice. ZM Cluj ar putea oferi consultanță și asistență UAT-urilor membre în atragerea de proiecte dar dacă această activitate este făcută pro-bono, depășește capacitatea personalului.

6.14.3.2. Cercetări empirice la nivelul ZM Cluj

6.14.3.2.1. Cercetare pe tema guvernanței colaborative la nivelul ZM Cluj[611]

Una din problemele cele mai semnificative în România vizavi de guvernanța ZM are de a face cu cooperarea între autoritățile locale ale comunităților care formează ZM. Plecând de la acest context, a fost desfășurată o cercetare calitativă la nivelul ZM Cluj care a vizat investigarea unor aspecte ce țin de cooperare în zona metropolitană. Pentru analiza percepției aleșilor locali de la nivelul ZM Cluj a fost dezvoltat un ghid de interviu semi-structurat, conținând 21 de întrebări. Subiecții interviurilor au fost primarii comunităților rurale din ZM Cluj. Interviurile au fost realizate față în față, în perioada februarie – iunie 2018, de către cadre didactice din FSPAC/UBB, la sediul facultății sau la sediul primăriilor din comunitățile de unde proveneau intervievații.

În cadrul analizei au fost folosite următoarele dimensiuni:

a. Contextul în care are loc colaborarea și factorii care o pot stimula. Au fost abordate aici aspecte legate de cadrul legal și politicile publice care se leagă de cooperare teritorială în România, relații de putere și acces la resurse, experiențe trecute legate cooperare, precum și factori care stimulează sau inhibă cooperarea.

b. Procesele colaborative și dinamica colaborativă la nivelul ZM includ, dar nu sunt limitate la interacțiuni care vizează construirea încrederii între partenerii din ZM, planificarea strategică, dezvoltarea unei culturi a cooperării bazate pe valori împărtășite etc.

c. Rezultate, definite fără a face o distincție mai precisă între rezultate de proces, impact, precum și alte tipuri similare de concepte care se regăsesc în literatura de specialitate.

d. Mecanisme de feedback și adaptare care pot duce la modificări atât la nivelul contextului dar și în modul de funcționare a parteneriatului între membrii ZM.

6.14.3.2.2. Principalele rezultate obținute

Prima dimensiune a analizei pe bază de percepții a vizat contextul pentru cooperare la nivelul ZM Cluj și posibilii factori care stimulează sau dimpotrivă inhibă această cooperare.

Cadrul legal aplicabil ZM și cooperării metropolitane precum și alte politici publice relevante au fost amintite frecvent pe parcursul analizei și descrise ca reprezentând un factor de context puternic, care afectează configurarea cooperării la nivelul ZM Cluj. Trei aspecte legate de cadrul legislativ s-au desprins mai pregnant din discuții. În primul rând, cei intervievați au sesizat faptul că este nevoie de un cadrul legislativ actualizat și unitar, care să trateze integrat prevederile aplicabile ZM din România. Una din prevederile legale discutate ca având un impact semnificativ asupra colaborării în cadrul ZM este cea care se referă la mărimea ZM – aceasta cuprinde teritoriul administrativ al orașului centru polarizator și al unităților administrativ-teritoriale cuprinse în zona de navetism a acestuia, la distanțe de până la 30 de km. În literatura de specialitate această distanță este evaluată ca fiind, cel puțin pe termen mediu și lung, prea mică[612], nepermițând integrarea unor dinamici de dezvoltare viitoare. Cu toate acestea, cercetarea a evidențiat că

[611] Acest studiu face parte dintr-un proiect instituțional al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC) din cadrul Universității Babeș-Bolyai, în domeniul analizei și planificării strategice. Echipa care a participat la realizarea studiului este compusă din: Călin Hințea (coordonator), Viorel Stănică, Bogdan Moldovan, Bogdana Neamțu, Gabriel Bădescu, Adrian Hudrea, Tudor Țiclău, Nicolae Urs. Citare recomandată: FSPAC/CMPG (2018). Analiză a percepției aleșilor locali cu privire la guvernanța colaborativă de la nivel metropolitan (nepublicat).

[612] Ionescu-Heroiu, M., Neagu, M., Burduja, S., Sandu, D., Moldovan, C., Man, T. & Rusu, R. (2013). Growth poles. Next phase. http://documents.worldbank.org/curated/en/286101468105256650/pdf/ 843270WP0P132300Box0382136B00ouo070.pdf

această distanță poate fi considerată ca fiind prea mare. S-a argumentat că, comunitățile locale de la limita exterioară a ZM nu beneficiază de forța polarizatoare a municipiului Cluj-Napoca și că există prea puține legături între aceste comunități și oraș. În al doilea rând, intervievații au precizat că ar dori să existe la nivel național o discuție coerentă și structurată cu privire la procesul de reformă administrativ-teritorială din România. Aceștia au menționat că în cadrul organizațiilor asociative din care fac parte se discută necesitatea unei reforme administrativ-teritoriale, cu o clarificare a rolului fiecărui nivel administrativ precum și al cooperărilor în cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, care nu au statut de unități administrativ-teritoriale. O a treia temă de discuția a vizat politica națională a polilor de creștere și rolul zonele metropolitane în contextul acestei politici. Aleșii locali par a fi familiarizați cu obiectivele, explicite și implicite, ale acestei politici. S-au declarat în general de acord cu o astfel de abordare, insistând că este un lucru pozitiv că orașele secundare ale României sunt ajutate să se dezvolte economic, reducând astfel din clivajele teritoriale existente de exemplu prin raportare la orașul-capitală. S-a considerat însă că politica polilor de creștere nu a luat în considerare capacitatea administrativă scăzută și lipsa unei posibilități reale de co-finanțare a unor proiecte la nivelul comunităților rurale.

Cercetarea a scos în evidență asimetriile de putere, informații și resurse existente la nivelul ZM Cluj, oferind numeroase exemple în acest sens. Pare să existe o percepție generalizată la nivelul reprezentanților comunităților rurale că acestea nu sunt pe o poziție egală cu orașul. Asimetria în ceea ce privește resursele disponibile, în special cele financiare, se pliază de asemenea pe clivajul urban-rural. A reieșit că există, pe de o parte, o discrepanță financiară semnificativă între resursele municipiului Cluj-Napoca și respectiv cele ale comunităților rurale din ZM, indiferent de mărimea acestora. Pe de altă parte, avem acces inegal la resurse financiare și la nivel intra-rural. Comunitățile mari și localizate în inelul 1 au o bază fiscală mai largă și beneficiază în același timp și de efecte de tip *spillover* (propagare sau revărsare) în ceea ce privește dezvoltarea economică locală. În același timp însă comunitățile mici nu au o independență financiară, în cazul unora punându-se chiar problema sustenabilității financiare dincolo de oferirea unor servicii publice de bază. Acest acces inegal al comunităților la resurse financiare are un impact direct asupra capacității acestora de a participa în proiecte cu finanțare europeană, acolo unde se solicită o co-finanțare.

Un factor important pentru înțelegerea contextului în care se plasează ZM Cluj se referă la încrederea care există între comunitățile care formează asocierea. Din cercetare a reieșit că tema încrederii între parteneri este importantă. La nivel internațional, bunele practici legate de cooperare interguvernamentală relevă faptul că încrederea se formează / consolidează de-a lungul implementării incrementale a unor proiecte comune (la început acestea pot fi mai puțin ambițioase). În condițiile în care numărul acestor proiecte nu este foarte mare, intervievații au opinat că ar fi nevoie de mecanisme soft care să permită un astfel de proces și interacțiuni. Un aspect pozitiv este faptul că au analiza nu a identificat conflicte semnificative. Puținele exemple menționate au fost izolate și legate de dispute politice care nu vizează direct ZM. Anumite teme vehiculate, precum fuziunea comunelor periurbane, sunt sensibile în ceea ce privește consolidarea încrederii și a deschiderii spre dialog.

În ceea ce privește factorii care pot favoriza cooperarea metropolitană, literatura menționează cel mai adesea leadershipul. Pentru acest tip de parteneriat, este important să existe un lider sau o instituție care să-și asume conducerea în numele structurii de tip colaborativ. Mai mulți respondenți au menționat că ar putea exista o asemenea conducere emergentă din partea directorului zonei metropolitane. Această poziție pare a fi mai degrabă metropolitană decât municipală și, prin urmare, există șanse ca acesta să dezvolte o singură voce pentru comunitatea metropolitană (în măsura în care directorul ZM Cluj dispune de susținerea instituțională necesară). În prezent, intervievații au arătat că preferă mai degrabă să fie vocile propriilor comunități și să-și poată apăra propria poziție la nivel metropolitan.

Au existat mai multe domenii de politică publică în care cercetarea a scos în evidență că este posibil și de dorit să apară cooperare, din cauza unor avantaje practice evidente: traficul și mobilitatea urbană, planificarea spațială și accesul la facilitățile / infrastructura de agrement. Au fost voci care au discutat despre conceptul de comasare a serviciilor în locul comasării comunităților mici.

În acest context al posibilelor domenii de politică publică pentru cooperare, mai mulți intervievați au discutat și despre ideea interdependenței dintre comunități. Aceștia au recunoscut că bunăstarea individuală a comunităților lor depinde de modul în care zona metropolitană în ansamblul său abordează problemele care afectează calitatea vieții. Cel puțin la nivel discursiv aceștia au fost de acord că viitorul aparține zonei metropolitane în ansamblu și nu comunităților individuale. Cu toate acestea, intervievații doresc ca nivelul actual de autonomie al comunităților din care provin să nu se modifice.

A doua dimensiune investigată în cadrul acestei cercetări se referă la procese și acțiuni de tip colaborativ. Am inclus o mare varietate de procese și acțiuni mai ales pentru că nu există nicio cercetare în România cu privire la aceste aspecte. Nu toate procesele și acțiunile au fost abordate în timpul fiecărui interviu.

Dialogul față în față între actorii implicați în cooperare este discutat în literatura de specialitate ca fiind esențial. S-a opinat că o frecvență mai mare a întâlnirilor precum și o participare constantă a acelorași persoane din partea comunităților la aceste întâlniri ar contribui la îmbunătățirea dialogului și cooperării.

S-a discutat cu intervievații și despre activități specifice prin intermediul cărora poate fi construită încrederea. Intervievații au precizat că există două precondiții pentru activități / procese care vizează cultivarea încrederii: a) stabilirea unor posibilități de interacționare între membrii ZM dincolo de ședințele de Consiliu Director; b) existența unei persoane, de ex. directorul general al ZM, care să își asume în mod formal această sarcină.

Angajamentul față de proces este esențial pentru succesul colaborării. În cazul zonei metropolitane analizate, a fost clar că angajamentul este legat de motivația inițială de participare. Nu toți cei intervievați au oferit o justificare precisă vizavi de motivele implicării în parteneriat, ci mai degrabă s-a făcut referire la un context incert, în care nu e clar cine ce câștigă sau pierde. În strânsă legătură cu angajamentul și implicarea este și problema „dreptului de proprietate" asupra acestui proces. Cercetarea a relevat că există și comunități care se identifică în acest proces cu niște observatori externi, prea puțin implicați direct în dinamicile de la nivelul ZM Cluj.

O temă care a apărut în cadrul interviurilor în strânsă legătură cu implicarea / angajamentul este cea a caracterului voluntar al cooperării. Desigur, cooperarea între UAT-uri în cadrul zonelor metropolitane este din punct de vedere legal voluntară. La nivel de percepție însă s-a discutat despre faptul că a existat o oarecare presiune în perioada anilor 2008, chiar și simbolică, de a face parte din aceste ADI-uri. Cei intervievați au considerat că fără această participare, includerea în planificarea strategică și proiectele aferente polului de creștere Cluj-Napoca nu ar fi posibilă. Unii primari au menționat că dacă în perioada de început a ZM au existat tentative de plecare ca răspuns la nemulțumiri, în prezent astfel de gesturi ar fi privite ca ciudate. Pe de altă parte, la nivel național, au existat îngrijorări vizavi de acest caracter voluntar al participării comunităților locale la zonele metropolitane ale polilor de creștere[613], datorită existenței pericolului ca anumite comunități importante pentru o construcție metropolitană coerentă să nu participe. În contextul cercetării noastre de la nivelul ZM Cluj, acest pericol este mai degrabă ipotetic.

[613] Ionescu-Heroiu, M., Neagu, M., Burduja, S., Sandu, D., Moldovan, C., Man, T. & Rusu, R. (2013). Growth poles. Next phase. http://documents.worldbank.org/curated/en/286101468105256650/pdf/843270WP0P132300Box0382136B00ouo070.pdf

Înțelegerea comună (cu privire la priorități, valori și viziune) și planificarea strategică sunt strâns legate între ele. Dezvoltarea unei viziuni comune pentru ceea ce trebuie atins ca parte a parteneriatului la nivel metropolitan este de fapt un prim pas către o planificare strategică de succes. Din interviurile noastre am aflat că planificarea strategică la nivel metropolitan este văzută ca un exercițiu relativ tehnic și specializat, realizat de experți. Procesul nu este participativ în esența sa și este văzut mai degrabă ca un scop în sine decât ca un mijloc. Toți cei intervievați au fost de acord că, deși au fost consultați formal în timpul planificării strategice la nivel metropolitan, este vorba în mare parte despre ce proiecte trebuie incluse în strategie pentru comunitățile lor. S-a conturat concluzia că un proces de creare a unei viziuni comune, împărtășite de toți actorii implicați, ar reprezenta un lucru benefic.

O întrebare specifică din ghidul de interviu legată de procesul de planificare strategică a vizat specializarea funcțională a comunităților din ZM Cluj. Intervievații au fost întrebați dacă în cadrul planificării strategice la nivel de ZM au fost consultați sau au discutat despre rolul fiecărei comunități în cadrul economiei metropolitane și despre conexiunile dintre comunitățile cu o specializare asemănătoare. Din răspunsurile oferite s-a conturat faptul că pentru câteva comunități există deja definită incipient o specializare funcțională (chiar și la stadiul de aspirație pentru viitor). O altă concluzie a cercetării vizavi de specializarea funcțională a fost că ea ar trebui să devină punctul principal de interes în cadrul procesului de planificare strategică de la nivelul ZM Cluj.

Internalizarea importanței cooperării de către partenerii din zona metropolitană este extrem de importantă. Dacă cooperarea este percepută ca o condiție impusă, atunci contribuția membrilor parteneriatului la succesul ei este de obicei mult redusă. Cu toate acestea, la nivel de discurs, aleșii locali au arătat că, cooperarea este bună și esențială pentru dezvoltare și că își doresc ca ea să funcționeze în viitor. Acest element este important, pentru că construiește o bază pe care se pot construi proiecte operaționale viitoare.

Cea de a treia dimensiune pe baza căreia a fost realizată analiza vizează impacturile și rezultatele. La nivelul literaturii de specialitate această dimensiune nu este foarte bine articulată, deoarece există o confuzie terminologică între impacturi, rezultate, efecte[614] precum și cu privire la orizontul de timp la nivelul căruia estimăm aceste concepte (scurt, mediu sau lung), la caracterul intenționat sau neintenționat al acestora etc. În cadrul ghidului de interviu ne-am referit în principal la efecte anticipate/intenționate aferente orizontului de timp scurt și mediu. Din cercetare a reieșit că au existat de-a lungul timpului două tipuri de efecte sau beneficii: a) Beneficii indirecte, obținute de câteva comunități locale ca urmare a implementării unor proiecte finanțate din POR de municipiul Cluj-Napoca, în exercițiul financiar al UE 2007-2013. b) Realizarea unor documente strategice cu caracter integrat, precum Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană (SIDU) și Planul Urban de Mobilitate Durabilă (PUMD). Atât SIDU cât și PUMD au fost descrise ca având o acoperire metropolitană reală, cel puțin din perspectiva nevoilor identificate. Există o percepție reținută în ceea ce privește două dintre obiectivele asumate de ZM și anume dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol și participarea echilibrată a tuturor comunelor la procesul de dezvoltare socio-economică.

O ultimă dimensiune analizată în cadrul cercetării a vizat mecanismele de feedback și de adaptare la șocuri sau stresori. Această discuție referitoare la capacitatea de adaptare este foarte relevantă în contextul în care se discută în literatura de specialitate dar și în practică despre reziliența instituțiilor și a comunităților. În acest context vorbim de două tipuri diferite de adaptare: adaptarea

[614] Cisneros, P. (2019). What makes collaborative water governance partnerships resilient to policy change? A comparative study of two cases in Ecuador. ***Ecology and Society 24***(1):29.

la impacturile generate de regimul de guvernare colaborativă; și potențialul de adaptare la nivelul regimului de guvernare colaborativă în sine[615]. Aceste discuții sunt în fază relativ incipientă chiar și la nivelul literaturii de specialitate. De aceea am preferat să includem în ghidul de interviu o singură întrebare destul de generală pe această temă. Întrebarea a solicitat respondenților să descrie și să comenteze orice schimbare percepută de ei pe parcursul ultimilor 7 ani (sau și un orizont mai scurt, depinzând de durata mandatului/mandatelor ca primar) cu privire la itemii care definesc contextul sau factorii care promovează cooperarea, ca rezultat al proceselor și dinamicilor de la nivel metropolitan. Unii intervievați au arătat că percep, chiar dacă timid, o schimbare în filozofia cooperării la nivel metropolitan – dacă în 2008 era vorba pur și simplu de un răspuns mecanic la politica guvernului central de promovare a polilor de creștere, se conturează acum o retorică a cooperării și a parteneriatului de jos în sus. În acest context, în special după 2013, dincolo de priorități stabilite pentru a atrage fondurile de coeziune, există loc și pentru procese cu adevărat deliberative și democratice la nivelul ZM. Este vorba despre stabilirea unor priorități prin negociere și dezbateri transparente, care să plece de la nevoile reale ale cetățenilor. Aceste răspunsuri sunt oarecum aliniate și la sugestiile unor studii anterioare, care arată că politica polilor de creștere ar trebui să fie mai mult despre oameni și nevoile acestora[616]. Un alt subiect abordat de intervievați se referă la extinderea cooperării la nivel metropolitan astfel încât să includă și agenți privați, cum ar fi clusterele, companii multinaționale, ONG-uri etc. Intervievații au observat că cadrul legal existent nu permite ca acești actori privați să facă parte din structura instituțională formală, dar au menționat dinamici la nivelul ZM unde discuțiile cu aceștia au ajutat la clarificarea unor priorități locale dar care sunt apoi enunțate în context metropolitan.

6.14.3.2.3. Scurte concluzii pe baza analizei percepției aleșilor locali privind funcționarea și viitorul ZM Cluj din perspectiva guvernanței colaborative

Cercetarea a relevat că este destul de greu să descriem zona metropolitană ca o asociere sau cooperare interjurisdicțională cu o identitate autentică, separată de identitatea comunităților locale membre și percepută ca atare de decidenții locali. Discursul intervievaților a fost în multiple ocazii despre oraș versus noi, ceilalți sau despre comunitățile care câștigă din acest proces de metropolizare versus cele care pierd sau nu câștigă nimic. Garanțiile legale puternice în favoarea autonomiei locale, însoțite de o tradiție de neîncredere și lipsă de cooperare la nivel local, fac ca zona metropolitană să fie problematică drept cadru de colaborare. Cercetarea a scos în evidență că în viitor e nevoie de mecanisme soft în vederea dezvoltării și asumării unei identități comune la nivelul ZM Cluj.

Literatura de specialitate vizând analiza rețelelor sociale discută despre câteva atribute ale acestor rețele care pot fi folosite pentru a înțelege mai bine cum se poate construi o identitate separată și distinctă pentru ZM Cluj. Aceste atribute, relevante în contextul acestei discuții sunt: centralizarea, diversitatea și densitatea. Centralizarea descrie măsura în care o rețea se organizează în jurul nodurilor specifice[617]. O rețea centralizată va prezenta câțiva actori care participă dintr-o proporție mare a conexiunilor din rețea. ZM Cluj este în mod evident o rețea centralizată, municipiul Cluj-Napoca fiind probabil nodul în jurul căruia se organizează rețeaua. Acest lucru înseamnă, cuplat cu o încredere limitată, că unii actori se pot percepe ca simplii spectatori și nu vor privi zona metropolitană ca pe un proiect comun. Diversitatea se referă la caracterul eterogen al membrilor. Pe de o parte, s-ar putea crede că rețeaua studiată (ZM Cluj în speță) este puțin diversă, fiind

[615] *Ibidem*.
[616] Ionescu-Heroiu, M., Neagu, M., Burduja, S., Sandu, D., Moldovan, C., Man, T. & Rusu, R. (2013). Growth poles. Next phase. http://documents.worldbank.org/curated/en/286101468105256650/pdf/843270WP0P132300Box0382136B00ouo070.pdf
[617] Scott, J. (2000). *Social network analysis: a handbook*. Second edition. SAGE, London, UK.

vorba despre autorități publice. Cu toate acestea, ele se deosebesc semnificativ în termeni de capacitate administrativă, putere formală și informală, acces la resurse financiare și nu numai. Această diversitate poate și ea să contribuie la dificultatea cultivării unor viziuni comune și proiecte împărtășite de toți membrii. Densitatea se referă la numărul de interacțiuni dintre membri. Din interviuri a reieșit că acesta este relativ limitat. Și acest lucru poate contribui la lipsa internalizării zonei metropolitane ca pe un bun comun tuturor partenerilor. Este nevoie de cercetări suplimentare pe această temă.

În ceea ce privește factorii care favorizează cooperarea, analiza noastră a scos la iveală faptul că, probabil, cel mai important factor, și anume leadershipul, este emergent. Atâta timp cât comunitățile funcționează după o logică individualistă, este dificil ca o astfel de conducere să fie dezvoltată în viitorul apropiat. Este interesant faptul că niciunul dintre cei intervievați nu vorbește despre concurența dintre comunitățile membre. Este mai degrabă un climat național de neîncredere și lipsă de tradiție în ceea ce privește cooperarea, chiar și în cadrul unor proiecte / inițiative mici. Ceea ce pare să țină pe toată lumea implicată este presiunea sau teama de a pierde oportunități, finanțări sau proiecte asociate cu politica polilor de creștere de la nivel național.

Desigur, în contextul cooperării este important de văzut cum se poate dezvolta încrederea în rândul actorilor participanți, având în vedere climatul de neîncredere și antagonism care caracterizează în prezent relațiile la nivel național, local și metropolitan. Literatura este destul de limitată în ceea ce privește strategiile specifice care pot fi utilizate. Dialogul este considerat important, cu toate acestea, cel puțin pentru moment nu există prea multe oportunități formale în afară de întâlnirile/ședințele oficiale de la nivelul structurilor metropolitane. În opinia noastră, încrederea trebuie să aibă legătură în cazul ZM Cluj cu modul în care orașul ca factor polarizator și partener principal se poziționează față de restul comunităților membre în termeni de respect, gesturi și acțiuni simbolice care vizează egalitatea dintre parteneri și cultivarea unor oportunități, chiar și simbolice, pentru interacțiuni între toți membrii ZM (creșterea densității rețelei, dacă folosim cadrul conceptual introdus vizavi de prima întrebare de cercetare). Mai ales comunitățile rurale mai puțin dezvoltate din inelul 2, au menționat de mai multe ori în contextul cercetării dorința de a li se recunoaște potențialul pentru a contribui la dezvoltarea ZM Cluj în viitor.

Un aspect important al cercetării a vizat rolul rezultatelor / rezultatelor intermediare în consolidarea acțiunilor de colaborare și motivarea actorilor pentru a urmări obiective comune mai complexe. Din cercetare nu a rezultat, la acest moment, capacitatea de a enumera rezultate sau impacturi concrete/ semnificative. Orașul este mai bine poziționat în acest sens - pare să aibă o viziune de ansamblu asupra a ceea ce s-a realizat până acum la nivel de ZM. Acest lucru pare să confirme percepția că orașul este partenerul principal al acestei asocieri. În termenii literaturii vizând rețelele sociale, orașul este nodul principal într-o rețea centralizată, având puterea (cel puțin la nivel de percepție) de a redirecționa anumite resurse și oportunități către anumiți membrii ai ZM. De asemenea, a fost clar că unele dintre impacturile numite de oraș nu sunt percepute de ceilalți parteneri ca rezultate semnificative pentru întreaga zonă metropolitană, ci mai degrabă pentru oraș.

Această cercetare este una preliminară și exploratorie. Ea are meritul de a reprezenta în România o primă încercare de investigare empirică a modului în care guvernarea de tip colaborativ funcționează în cadrul unei zone metropolitane atașate unui pol de creștere și anume municipiul Cluj-Napoca.

6.14.3.2.4. Cercetare vizând calitatea vieții – percepția locuitorilor[618]

La nivelul ZM Cluj a fost derulată și o cercetare cantitativă vizând percepțiile rezidenților asupra calității vieții în comunitățile din mediul rural aparținând ZM Cluj. La nivelul municipiului Cluj-Napoca există cercetări pe această temă și s-a dorit obținerea unor date comparabile pe mediul rural. Cercetarea a fost una exploratorie, eșantionarea fiind una non-probabilistică, de conveniență, pe baza unui chestionar auto-administrat. Un număr de 5.156 de respondenți din toate cele 19 comune componente ale ZM au ales să răspundă întrebărilor din chestionar. Respondenții au fost atât bărbați, cât și femei, în proporție de 27,8%, respectiv 68,5%. Vârstele au fost cuprinse între 18 și 96 de ani, iar distribuția respondenților pe cele două inele s-a prezentat astfel: 2.254 de respondenți în comunele din inelul 1 și 2.902 în cazul comunelor din inelul 2. Structura chestionarului auto-administrat a fost similară cu cea a unor instrumente de măsurare a calității vieții de la nivel internațional. Trebuie menționat că chestionarul a fost construit pentru a oferi date comparative, acolo unde a fost posibil, cu cele de la nivelul municipiului Cluj-Napoca. De asemenea, chestionarul a inclus numai întrebări de percepție. Acesta a fost structurat pe următoarele dimensiuni: General – evaluarea satisfacției față de viață; stil de viață; familie; siguranță și libertate; calitatea sistemului de sănătate; sănătatea fizică; educația; calitatea mediului; calitatea guvernării; trafic (selectiv pentru respondenții din Florești, Apahida și Baciu); prosperitate economică; locul de muncă; utilizarea internetului și guvernare electronică; date socio-demografice care conțin și un calup de întrebări cu privire la navetism, extrem de importante pentru înțelegea unor dinamici la nivelul ZM Cluj.

6.14.3.3. Rezultate principale obținute

FIGURA 482. Frecvența deplasărilor în Cluj-Napoca

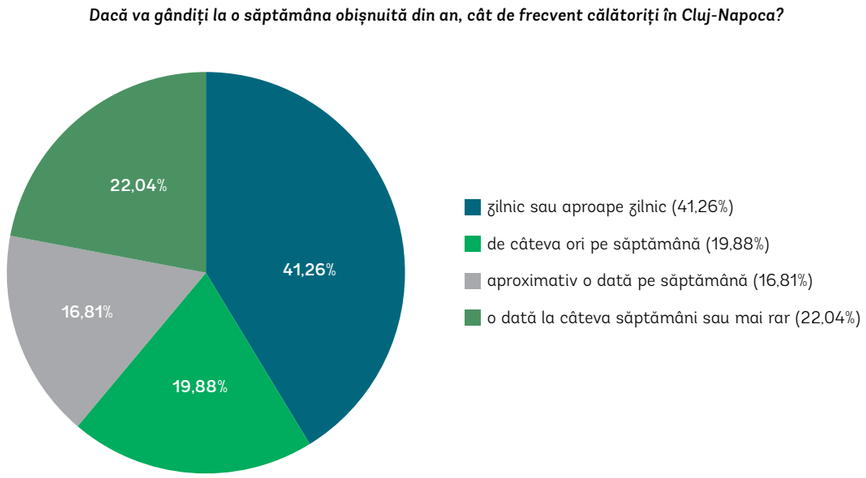

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

[618] Acest studiu face parte dintr-un proiect instituțional al Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării (FSPAC) din cadrul Universității Babeș-Bolyai, în domeniul analizei și planificării strategice. Echipa care a participat la realizarea studiului este compusă din: Călin Hințea (coordonator), Viorel Stănică, Bogdan Moldovan, Bogdana Neamțu, Gabriel Bădescu, Adrian Hudrea, Tudor Țiclău, Nicolae Urs. Citare recomandată: FSPAC/CMPG (2019) Analiză a percepției asupra calității vieții la nivelul comunelor din ZM Cluj (republicat).

În această secțiune vom prezenta în mod succint datele obținute pe unele dintre dimensiunile importante ale studiului pentru ZM Cluj. O primă dimensiune analizată aici vizează navetismul. Răspunsurile din chestionar care au vizat navetismul indică că în peste 75% dintre gospodării, cel puțin un adult lucrează sau studiază în Cluj-Napoca, iar în peste 55% există cel puțin un copil care învață în Cluj-Napoca. Aceste date completează informațiile din studiul 1, cel cu decidenții locali din comunitățile rurale ale ZM Cluj, care au opinat că sistemul școlar deficitar este cel care determină mulți părinți să își ducă copiii la școală la Cluj. De asemenea, lipsa locurilor de muncă sau existența unor locuri de muncă prea puțin atractive contribuie și ele la fluxurile zilnice de navetă dinspre mediul rural din ZM Cluj înspre municipiul Cluj-Napoca. Aceste date, deși nu provin de la un eșantion reprezentativ statistic sunt importante în contextul în care nu există statistici oficiale despre navetism. Este de asemenea important de reținut că cei mai mulți respondenți preferă să călătorească la Cluj-Napoca cu autoturismul (52,5%), urmați de cei care preferă să folosească autobuzul sau microbuzul (42,8%).

FIGURA 483. Numărul de copii care fac naveta la școlile din Cluj-Napoca

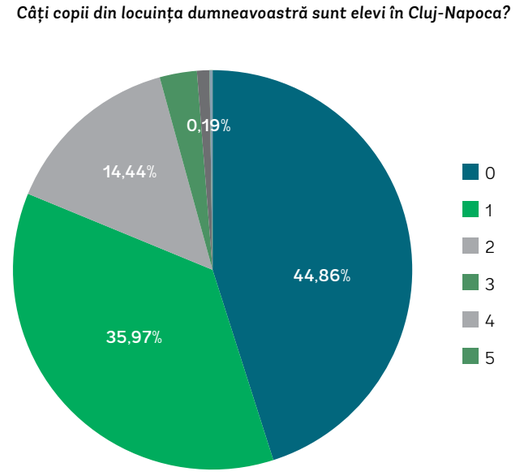

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

În ceea ce privește satisfacția generală, nu se remarcă diferențe semnificative comparativ cu municipiul Cluj-Napoca. Cei mai mulți dintre respondenți, mai precis 72,14% sunt mulțumiți de felul în care trăiesc (78% la nivelul municipiului Cluj-Napoca). Persoanele intervievate sunt optimiste că în viitor vor trăi aproximativ la fel (47,37%) (42% la nivelul municipiului) sau ceva mai bine (32,86%) (33,1% la nivelul municipiului). În ceea ce privește aspectele individuale ale vieții lor, majoritatea respondenților se declară mulțumiți sau foarte mulțumiți cu privire la fiecare dintre acestea. Cele mai slab evaluate categorii sunt nivelul de trai, cu 29,6% dintre respondenți declarându-se puțin sau deloc mulțumiți, situația economică personală, cu 28,5%, și locul de muncă 27,4%. Aspectele negative legate de locurile de muncă erau anticipate și de răspunsurile privind navetismul spre oraș. Nivelul comparabil de satisfacție generală din rural este un lucru pozitiv, arătând că clivajele urban-rural deși semnificative, nu au impact atât de puternic asupra satisfacției generale și optimismului rezidenților din zona rurală a ZM Cluj.

FIGURA 484. Satisfacția privind nivelul de trai

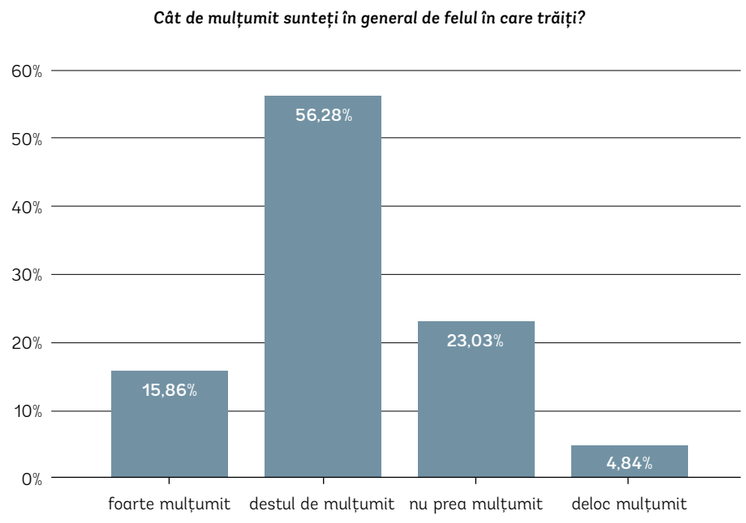

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Din secțiunea stil de viață, am selectat întrebările care vizează activitățile culturale și de petrecere a timpului liber. Desigur, răspunsurile indică alegeri personale. Cu toate acestea, lipsa participării la evenimente culturale și de recreere este corelată și cu lipsa infrastructurii pentru aceste activități la nivelul ruralului (acest lucru va fi evidențiat într-o altă secțiune). În ceea ce privește stilul de viață și implicarea în diferite activități zilnice, la nivelul comunităților rurale din ZM Cluj apar câteva diferențe față de municipiul Cluj-Napoca. Este vorba în special despre percepția cu privire la participarea la activități culturale și de recreere. Astfel, numai 10,89% dintre respondenți sunt complet de acord că participă la suficiente activități culturale (16,7% la nivelul municipiului). Aproape 75% dintre respondenți nu își petrec deloc timp participând la activități culturale. În ceea ce privește recreerea și îngrijirea personală, 79,62% dintre respondenți au declarat că își dedică mai puțin de 2 ore pe zi acestor activități.

Percepția cetățenilor cu privire la sistemul de sănătate și educație dintr-o comunitate influențează deciziile acestora cu privire la locul unde locuiesc. Asumpția noastră a fost că satisfacția față de aceste două componente va fi mai mică la nivelul mediului rural din ZM Cluj. Astfel, majoritatea respondenților din zona metropolitană a Clujului sunt mulțumiți atât de calitatea serviciilor de sănătate de stat (53,5%), cât și de calitatea serviciilor de sănătate private (78,1%). Aceste răspunsuri sunt apropiate de cele date de locuitorii Clujului, 54,8% declarându-se mulțumiți de serviciile publice de sănătate și 85,5% declarându-se mulțumiți de serviciile private de sănătate. Răspunsurile pozitive nu semnifică neapărat că aceste servicii sunt disponibile în comunitatea lor, ci că, per ansamblu, sunt mulțumiți de aceste servicii indiferent de locul unde le accesează.

Respondenții au avut păreri preponderent pozitive cu privire la educația din grădinițele din comuna în care locuiesc, fără să existe diferențe semnificative între cum au evaluat calitatea grădinițelor de stat (85,4%) și calitatea grădinițelor private (82,9%). Răspunsuri similare cu un grad de mulțumire de peste 80% se obțin și față de școlile din comună.

FIGURA 485. Participarea la activități culturale

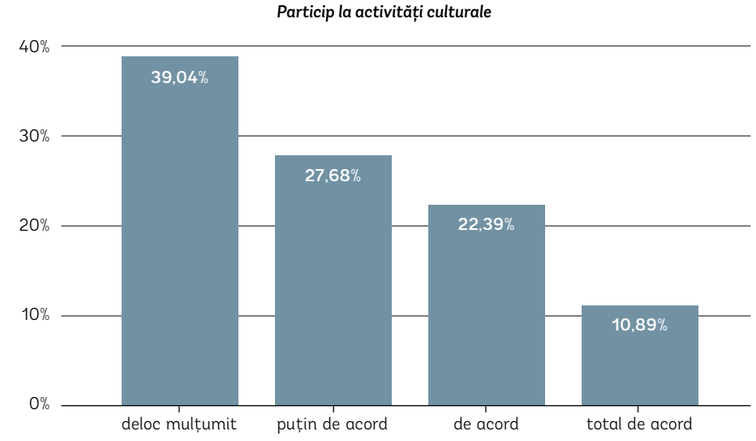

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

În discuțiile cu decidenții de la nivelul comunelor au fost invocate de multe ori starea deficitară a infrastructurii locale sau lipsa echipărilor edilitare ca motive pentru care rezidenții ezită să se stabilească în comunitățile respective. Cetățenii au fost rugați în cadrul cercetării să evalueze 16 itemi care vizează infrastructura și dotarea edilitară. Cei mai mulți dintre cei 16 itemi sunt evaluați mai degrabă negativ de către populație. Majoritatea respondenților au o părere bună despre calitatea transportului public (60,7%), însă cei mai mulți evaluează negativ infrastructura rutieră (52,7%) și mai ales infrastructura pentru biciclete (72,9%).

Părerile respondenților cu privire la infrastructura de apă și canalizare sunt împărțite, predominând cele negative (51,7%).

FIGURA 486. Aprecierea infrastructurii de apă și canalizare

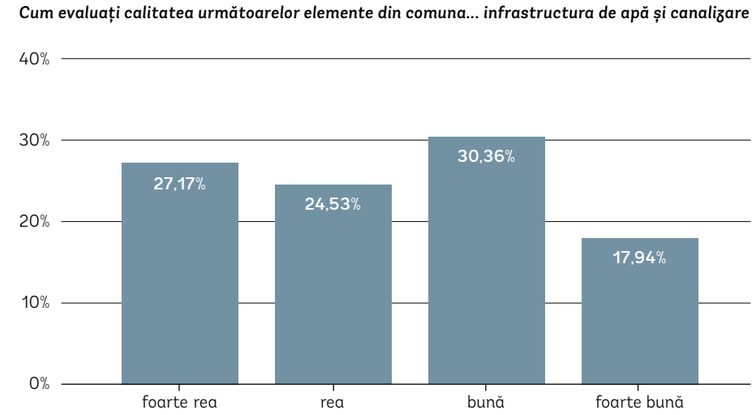

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Majoritatea respondenților au o părere proastă despre situația locuințelor sociale din comuna lor (65,2%). Calitatea locuințelor sociale a fost al treilea cel mai slab evaluat element de către respondenți (38,8% foarte rea), după infrastructura pentru biciclete (46,4%) și spațiile pentru agrement și relaxare (40,71%), și înainte de problema parcărilor (36,6%) și cea a spațiilor de joacă pentru copii (35%).

FIGURA 487. **Aprecierea locuințelor sociale**

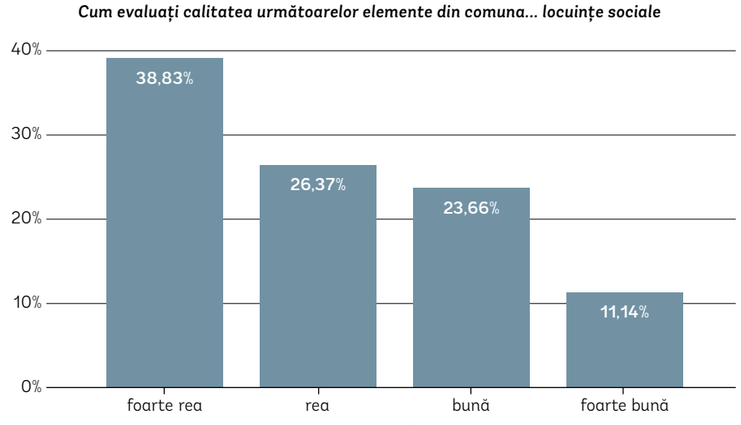

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Majoritatea respondenților (56,8%) au raportat o părere negativă cu privire la situația parcurilor și spațiilor verzi, doar 14,5% evaluând calitatea acestora ca fiind foarte bună.

FIGURA 488. **Aprecierea parcurilor și a spațiilor verzi**

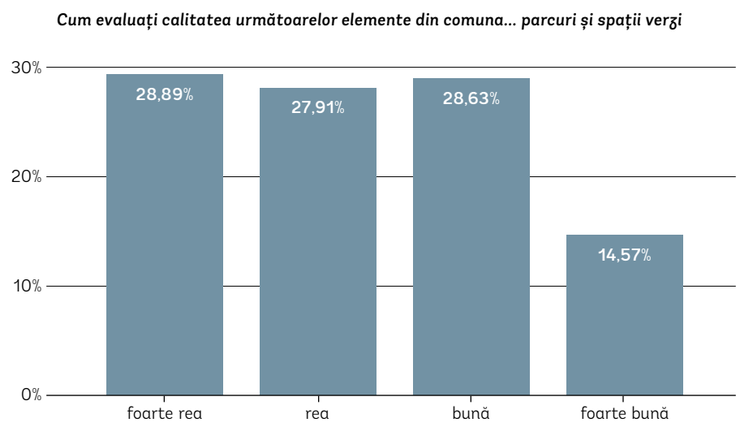

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Cei mai mulți respondenți se declară nemulțumiți de calitatea facilităților sportive din comuna lor (59,7%), și de calitatea spațiilor publice pentru agrement și relaxare din comuna lor (64,9%).

FIGURA 489. **Aprecierea infrastructurii sportive**

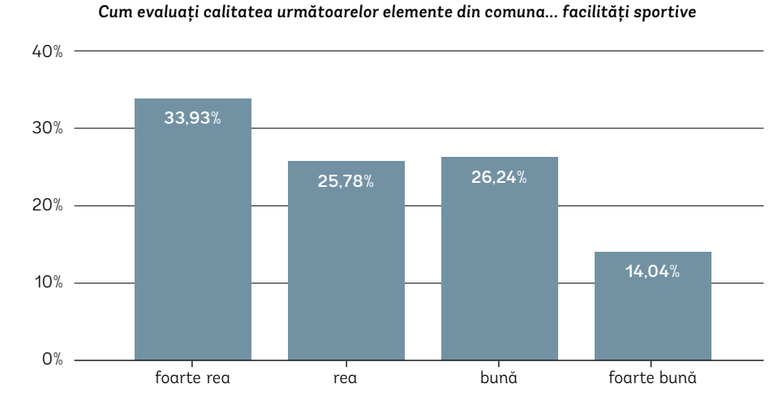

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Majoritatea respondenților nu sunt satisfăcuți de spațiile de socializare din comuna lor (54,6%) sau de spațiile destinate evenimentelor culturale din localitate (51%).

FIGURA 490. **Aprecierea spațiilor publice pentru agrement și relaxare**

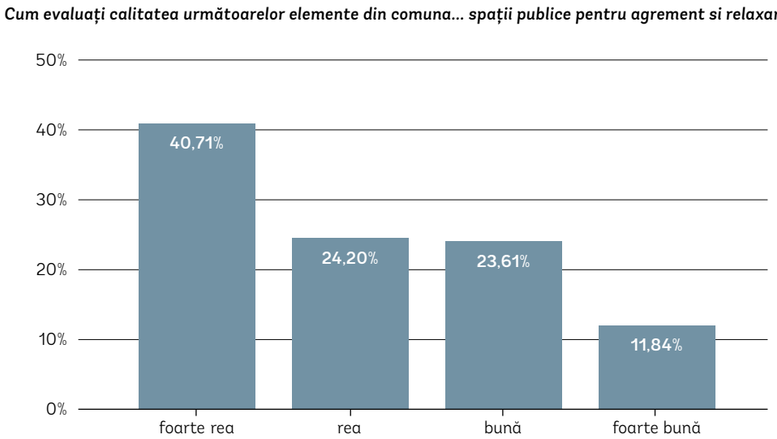

Sursa: FSPAC. Calitatea vieții la nivelul ZM Cluj – percepția locuitorilor

Este important de observat că anumiți itemi evaluați negativ precum facilități sportive, parcuri, spații de recreere sunt pentru anumite categorii din populație foarte importante. În literatura de specialitate se estimează că pentru tinerii cu profesii liberale și familiile cu copii aceste aspecte sunt luate în considerare atunci când se evaluează anumite preferințe pentru locuire.

Dacă la ceilalți indicatori din chestionar nu existau variații foarte mare rural-urban, în această secțiune problema stă total diferit. La nivelul municipiului Cluj-Napoca persoanele intervievate au în mare o părere bună despre calitatea spațiilor pentru petrecerea timpului liber, peste două treimi

dintre respondenți evaluându-le pozitiv. Elementele de infrastructură (rutieră, canalizare, transport public, iluminat și salubritate) au avut de asemenea evaluări preponderent pozitive. Cele mai mari probleme cu care se confruntă clujenii la acest capitol sunt parcările, doar 29,8% au o opinie bună despre situația parcărilor în Cluj-Napoca, și locuințele sociale, peste jumătate din respondenți evaluând situația acestora ca neutră sau proastă.

Scurte concluzii desprinse din analiza privind calitatea vieții în zona rurală a ZM Cluj

Este îmbucurător faptul că rezidenții din zona rurală a ZM Cluj percep că au o calitate a vieții relativ ridicată, comparabilă cu cea de care se bucură locuitorii din orașul Cluj-Napoca. Cu toate acestea, există anumite zone precum infrastructura de petrecere a timpului liber și cea rutieră care lasă mult de dorit. Navetismul spre oraș și dependența familiilor cu copii de vârstă școlară de infrastructura educațională din municipiul Cluj-Napoca este ridicat. Navetismul trebuie discutat în condițiile unor evaluări negative vizavi de transportul rutier și timpul petrecut în trafic cu naveta.

6.14.4. Analiza resursei umane a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca

Pentru a satisface așteptările tot mai mari ale cetățenilor, administrația locală trebuie să furnizeze servicii de calitate și să asigure o eficiență crescută a actului administrativ. În cadrul acestor procese componenta "resurse umane" reprezintă unul dintre factorii cei mai importanți. O resursă umană corect dimensionată, bine pregătită, alocată judicios și planificată corespunzător, poate constitui premiza furnizării unor servicii de calitate și cheltuirea eficientă a fondurilor publice. Analiza resursei umane a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca este parte a unui studiu efectuat de FSPAC în perioada martie-apilie 2020.

În cadrul acestui studiu, în numărului total de angajați nu sunt incluși demnitarii aleși (primar și doi viceprimari), iar pentru anul 2020, datele sunt actualizate la 31.03.2020.

6.14.4.1. Evoluția numărului de angajați

În perioada 2015-2020 numărul de posturi aprobate la Primăria Municipiului Cluj-Napoca, în conformitate cu Ordonanța de urgență a guvernului (OUG) nr.63 din 2010, a crescut de la 2493 la 3458, ultimii patru ani prezentând o variație scăzută. În prezent numărul de posturi din compartimentele primăriei este de 1092, iar cel din serviciile subordonate primăriei este de 2362.

Numărul de posturi aprobate pe compartimente ale primăriei și pe servicii subordonate

Anul	COMPARTIMENTELE PRIMĂRIEI				SERVICIILE SUBORDONATE						TOTAL
	Total	Aparatul de specialitate al primarului	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoanelor	Total	Serviciul Public pentru administrarea parcărilor	Direcția de Asistență socială și medicală	Cantina de ajutor social și pensiune	Centrul bugetar de administrare creșe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale	
2015	**948**	626	270	52	**1545**	34	1013	115	362	21	2493
2016	**1046**	719	275	52	**2154**	34	1616	115	368	21	3200
2017	**1046**	719	275	52	**2467**	34	1904	115	378	36	3513
2018	**1092**	719	321	52	**2362**	34	1775	115	403	35	3454
2019	**1092**	719	321	52	**2366**	34	1779	115	403	35	3458
2020	**1092**	719	321	52	**2366**	34	1779	115	403	35	3458

În ceea ce privește evoluția numărului total de angajați din ultimii 5 ani, se constată o creștere de la 894 la 3159, creșteri mai importante ale numărului de angajați constatându-se în anii 2016 și 2017. Cea mai mare creștere a numărului de personal a avut loc la nivelul serviciilor subordonate primăriei. Tabelul și graficul de mai jos ilustrează evoluția generală a numărului de angajați

Din totalul general de 3458 de posturi aprobate, în prezent sunt ocupate 3159 de posturi, adică 91%.

Anul	Numărul total de angajați în compartimentele primăriei	Numărul total de angajați în serviciile subordonate	TOTAL
2015	765	1292	2057
2016	815	1886	2681
2017	908	2121	3029
2018	948	2152	3100
2019	1000	2196	3196
2020	999	2160	3159

FIGURA 491. Evoluția generală a numărului de angajați din Primăria Municipiului Cluj-Napoca

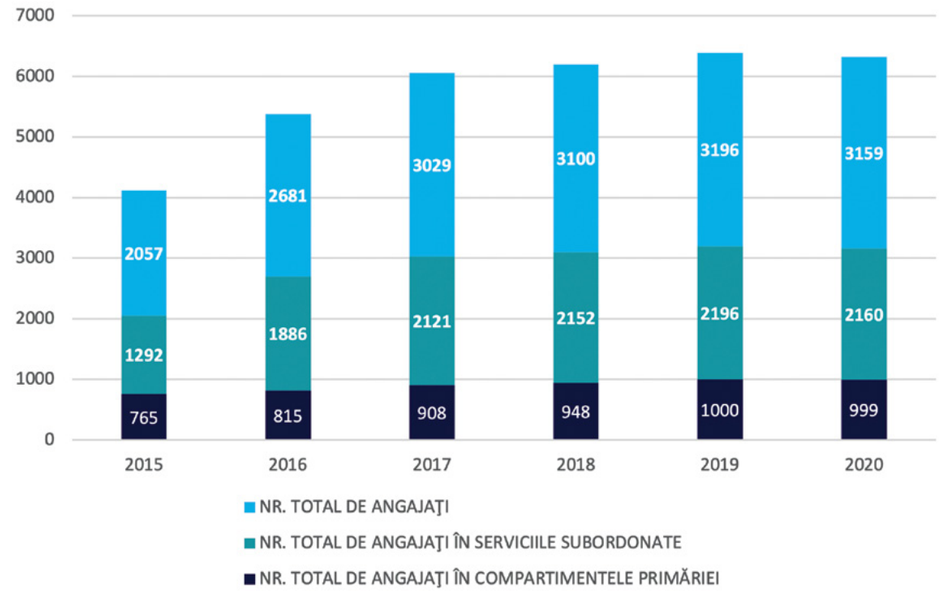

6.14.4.2. Posturi ocupate

În continuare prezentăm analiza cantitativă resursei umane din cadrul Primăria municipiului Cluj-Napoca, mai întâi pentru compartimentele din cadrul primăriei și apoi pentru serviciile subordonate.

TABEL 148. Posturi ocupate la Primăria municipiului Cluj-Napoca (compartimentele primăriei)

Anul	Nr. total de angajați	Funcții de conducere	Funcții de execuție	Studii superioare	Studii medii	din care:				
						Nr. total de funcționari publici	Funcții publice de conducere	Funcții publice de execuție	Studii superioare	Studii medii
2015	765	63	702	528	174	579	57	522	441	81
2016	815	69	746	572	174	615	61	554	475	79
2017	908	78	830	624	206	682	69	613	508	105
2018	948	83	865	648	218	730	74	656	529	127
2019	1000	86	914	692	222	756	76	680	553	127
2020	999	86	913	683	230	756	76	680	555	125

Numărul total de posturi ocupate (funcții publice și funcții de execuție) prezintă un trend general de creștere, de la 765 la 999 de angajați, cu o stagnare în ultimii doi ani analizați. Există o creștere firesc mai mare la nivelul funcțiilor de execuție și una mai moderată la cel al funcțiilor de conducere, și se constată o creștere a numărului angajaților cu studii medii.

FIGURA 492. Evoluția nr. de posturi ocupate în cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca

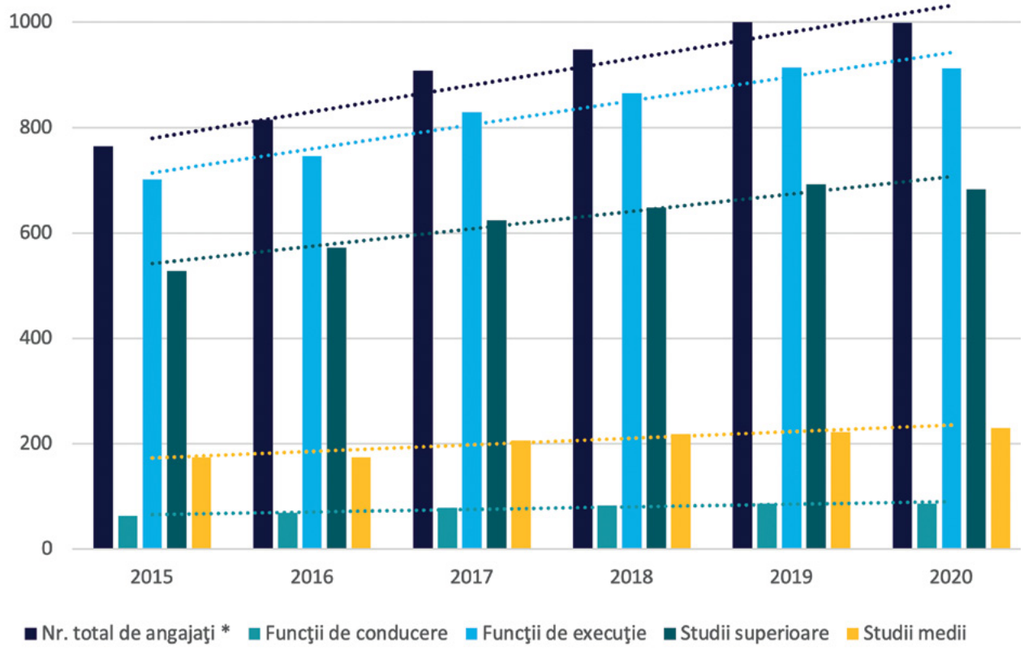

Evoluția numărului de funcții publice prezintă aceleași trenduri, cum se poate observa și în graficele de mai jos.

Din numărul total de angajați, 91,4% reprezintă personal de execuție și 8,6% personal de conducere. Funcțiile publice reprezintă 75,7% din numărul total de angajați. În cadrul funcțiilor publice, 90% sunt funcții publice de execuție și 10% de conduCere, 73,4% este procentajul funcțiilor publice cu studii superioare și 26,6% cu studii medii.

FIGURA 493. Evoluția numărului de funcții publice din cadrul compartimentelor Primăriei Municipiului Cluj-Napoca

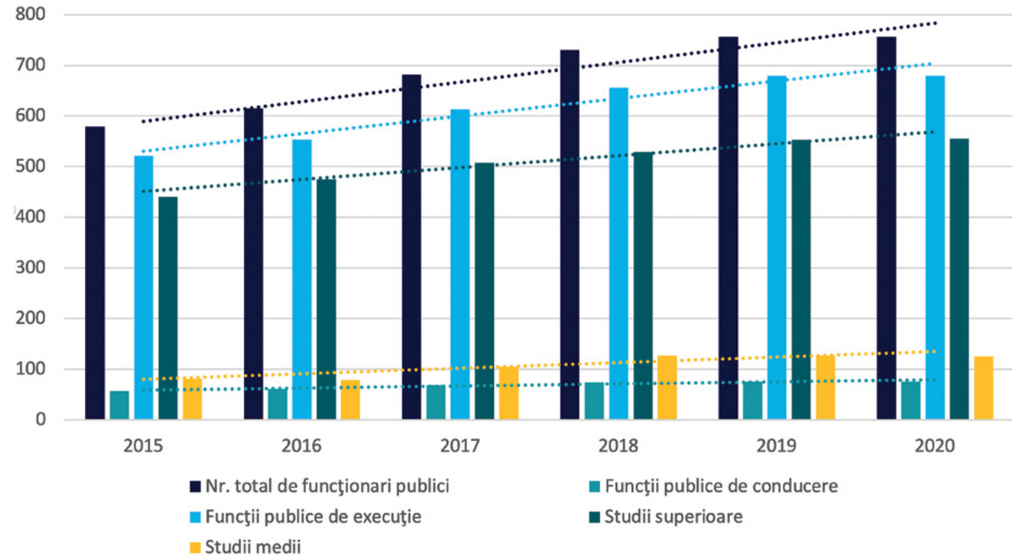

6.14.4.3. Posturi ocupate în cadrul Serviciilor subordonate Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca

Primăria municipiului Cluj-Napoca are în subordine cinci servicii publice: Serviciul Public pentru administrarea parcărilor din municipiul Cluj-Napoca, Direcția de Asistență socială și medicală, Cantina de ajutor social și pensiune, Centrul bugetar de administrare creșe și Serviciul Public pentru administrare obiective culturale.

În prezent numărul de angajați din cadrul acestor servicii este de 2160, în cea mai mare parte fiind în categoria de personalul contractual. Dintre aceste servicii, doar Direcția de Asistență socială și medicală are și funcții publice în statul de funcții în prezent ocupate de 74 de funcționari publici. Numărul acestora a crescut cu 34,5% în perioada analizată.

În perioada 2015-2020, numărul de angajați din cadrul serviciilor subordonate primăriei a crescut cu 67,2%, de la 1293 la 2160. Cele mai importante creșteri ale numărului de angajați s-a întregistrat la Direcția de Asistență socială și medicală (81%) și Centrul bugetar de administrare creșe (32%) aceste servicii având și ponderile cele mai mari. Perioada anilor 2016 și 2017 prezintă cea mai mare creștere a numărului de angajați în cadrul acestor două servicii mai , iar pentru Serviciul Public pentru administrare obiective culturale și Cantina de ajutor social și pensiune anii 2017 și respectiv 2018 prezintă cele mai mari creșteri.

Anul	Denumirea serviciului public										Total angajați
	Serviciul Public pentru administrarea parcărilor		Direcția de Asistență socială și medicală		Cantina de ajutor social și pensiune		Centrul bugetar de administrare creșe		Serviciul Public pentru administrare obiective culturale		
	Număr total angajați	.. din care funcționari publici	Număr total angajați	din care funcționari publici	Număr total angajați	.. din care funcționari publici	Număr total angajați	.. din care funcționari publici	Număr total angajați	.. din care funcționari publici	
2015	29	0	912	57	61	0	279	0	11	0	1292
2016	31	0	1463	55	61	0	316	0	15	0	1886
2017	31	0	1679	60	61	0	326	0	24	0	2121
2018	33	0	1663	63	73	0	356	0	27	0	2152
2019	33	0	1693	64	71	0	371	0	28	0	2196
2020	33	0	1653	74	77	0	369	0	28	0	2160

FIGURA 494. Evoluția numărului de angajați în cadrul serviciilor publice subordonate primăriei

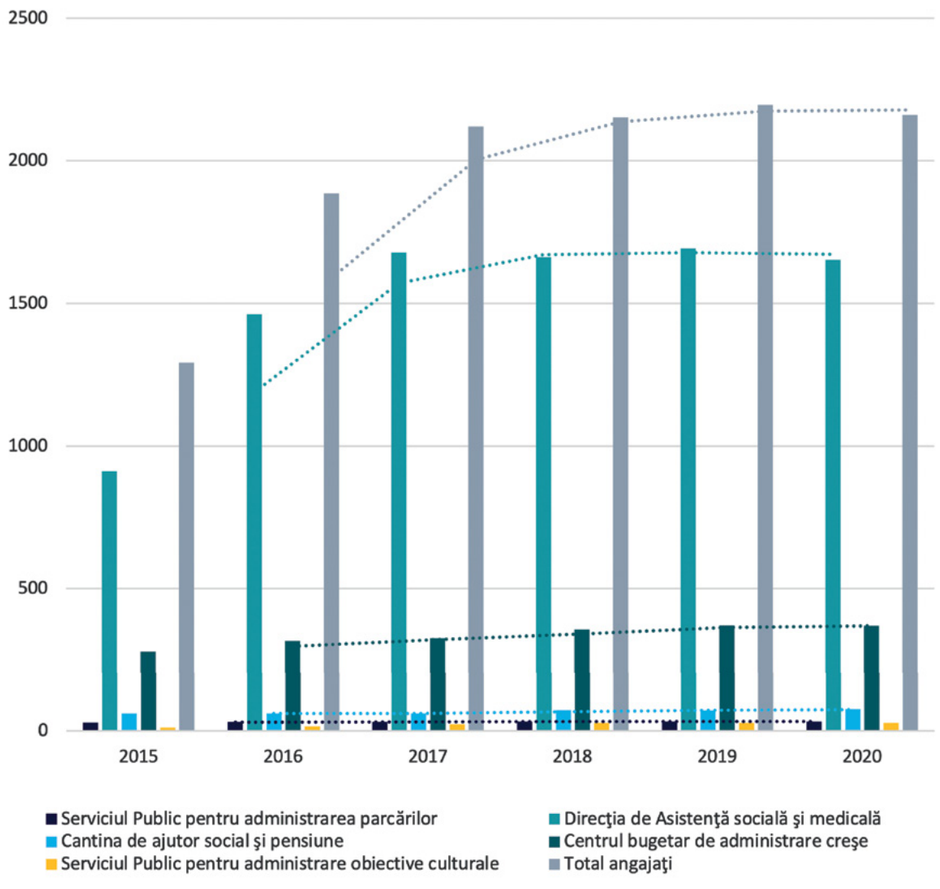

6.14.4.4. Posturi vacante

6.14.4.4.1. Posturi vacante la Primăria municipiului Cluj-Napoca

În prezent există 93 de posturi vacante în compartimentele primăriei din care 60 sunt funcții publice. Cele mai multe posturi vacante sunt în cadrul Aparatului de specialitate al primarului (70 din care 40 de funcții publice) și în cadrul Direcției Generale poliția locală (20 din care 18 funcții publice). În perioada analizată numărul de posturi vacante a scăzut în toate compartimentele, evoluția detaliată fiind prezentată în tabelul de mai jos.

Anul	Total posturi vacante	Pe compartimente			din care pentru funcționari publici		
		Aparatul de specialitate al primarului municipiului Cluj-Napoca	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoanelor	Aparatul de specialitate al primarului municipiului Cluj-Napoca	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoanelor
2015	183	115	61	7	62	60	5
2016	231	173	52	6	97	48	3
2017	138	128	7	3	73	6	2
2018	144	117	24	3	62	22	2
2019	92	69	20	3	48	18	2
2020	93	70	20	3	40	18	2

6.14.4.4.2. Posturi vacante în cadrul Serviciilor subordonate Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca

În cadrul serviciilor subordonate, în prezent există 206 de posturi vacante din care 8 sunt funcții publice. Cele mai multe posturi vacante sunt în cadrul Direcției de Asistență socială și medicală (126 din care 8 de funcții publice), în cadrul Cantinei de ajutor social și pensiune (38 de posturi și în cadrul Centrului bugetar de administrare creșe (34 de posturi). În perioada analizată numărul de posturi vacante a crescut la Direcția de Asistență socială și medicală și a scăzut în celelalte servicii subordonate, evoluția detaliată fiind prezentată în tabelul de mai jos.

Anul	Total posturi vacante	pe servicii publice					din care pentru funcționari publici				
		Serviciul Public pentru administrarea parcărilor din municipiul Cluj-Napoca	Direcția de Asistență socială și medicală	Cantina de ajutor social și pensiune	Centrul bugetar de administrare creșe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale	Serviciul Public pentru administrarea parcărilor din municipiul Cluj-Napoca	Direcția de Asistență socială și medicală	Cantina de ajutor social și pensiune	Centrul bugetar de administrare creșe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale
2015	253	5	101	54	83	10	0	2	0	0	0
2016	268	3	153	54	52	6	0	4	0	0	0
2017	346	3	225	54	52	12	0	3	0	0	0
2018	210	1	112	42	47	8	0	6	0	0	0
2019	170	1	86	44	32	7	0	5	0	0	0
2020	206	1	126	38	34	7	0	8	0	0	0

6.14.4.5. Deficitul de personal

În perioada 2015-2020 Primăria municipiului Cluj-Napoca și-a acoperit nevoile de personal în proporție din ce în ce mai mare, numărul de posturi vacante fiind pe un trend descrescător în paralel cu creșterea numărului de posturi aprobate și cu creșterea mai accentuată a ocupării.

FIGURA 495. Prezentare comparativă a evoluției numărului de posturi în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca

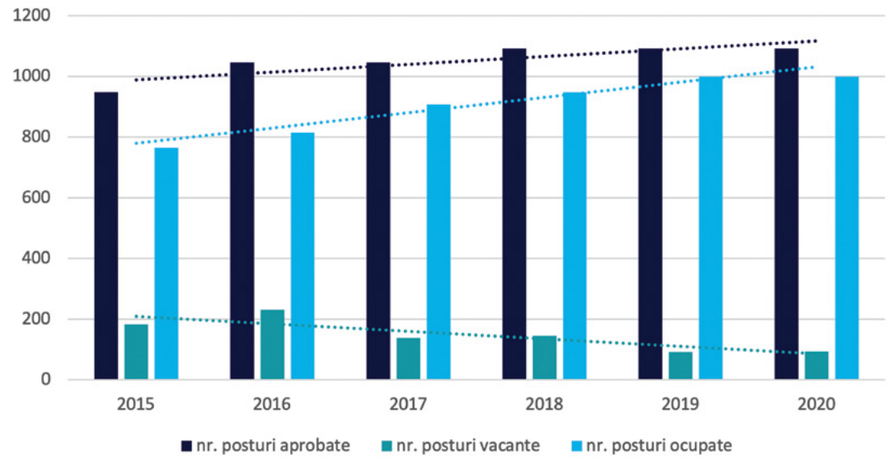

FIGURA 496. Prezentarea comparativă a evoluției numărului de posturi din cadrul serviciilor subordonate primăriei

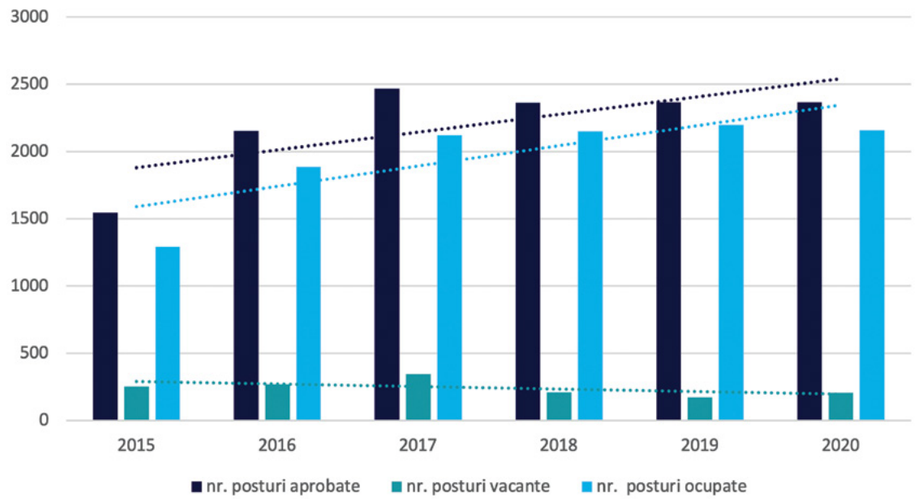

Pentru a releva deficitul de personal studiul s-a bazat pe date cantitative și pe rezultatele calculului ponderii procentuale a numărului de posturi vacante din numărul de posturi aprobate în statele de funcții (P_v / P_a x 100) Analiza s-a făcut de asemenea pe resursa umană din cadrul compartimentelor primăriei și separat pe cea din cadrul serviciilor subordonate.

6.14.4.5.1. Deficitul de personal la Primăria municipiului Cluj-Napoca, pe compartimente

În cadrul primăriei, deficitul de personal a scăzut de la 19,30% în anul 2015, la 8,52% în prezent. Cel ami mare deficit se remarcă în cadrul Aparatului de specialitate al primarului, 6,41%. Tabelul și graficul de mai jos ilustrează detaliat situația pe compartimente.

Anul	Numărul de posturi aprobate				Numărul de posturi vacante				Deficit de personal (%)			
	Total	Din care pe compartimente			Total	Din care pe compartimente			Total %	Din care pe compartimente		
		Aparatul de specialitate al primarului	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoane lor		Aparatul de specialitate al primarului	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoane lor		Aparatul de specialitate al primarului	Direcția Generală poliția locală	Direcția de Evidență a persoanelor
2015	**948**	626	270	52	**183**	115	61	7	**19,30%**	12,13%	6,43%	0,74%
2016	**1046**	719	275	52	**231**	173	52	6	**22,08%**	16,54%	4,97%	0,57%
2017	**1046**	719	275	52	**138**	128	7	3	**13,19%**	12,24%	0,67%	0,29%
2018	**1092**	719	321	52	**144**	117	24	3	**13,19%**	10,71%	2,20%	0,27%
2019	**1092**	719	321	52	**92**	69	20	3	**8,42%**	6,32%	1,83%	0,27%
2020	**1092**	719	321	52	**93**	70	20	3	**8,52%**	6,41%	1,83%	0,27%

FIGURA 497. Evoluția deficitului de personal din cadrul compartimentelor primăriei (%)

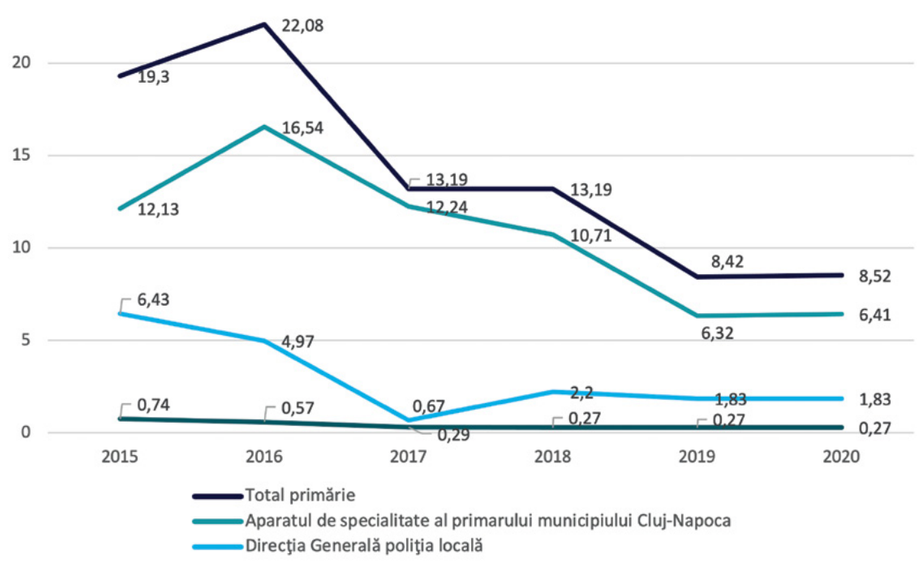

6.14.4.5.2. Deficitul de personal în cadrul Serviciilor subordonate Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca

În cadrul serviciilor subordonate primăriei, în accceași perioadă deficitul de personal a scăzut de asemenea de la 16,38% în anul 2015, la 8,71% în prezent. Cel mai mare deficit de personal se înregistrează la Direcția de Asistență socială şi medicală (5,33%), urmată de Cantina de ajutor social și pensiune (1,61%) și Centrul bugetar de administrare creșe (1,44%). Tabelul și graficul de mai jos ilustrează detaliat situația pe servicii subordonate.

Anul	Nr. posturi aprobate						Nr. posturi vacante			Nr. posturi vacante			Deficit %					
	TOTAL	Serviciul Public pentru adminis trarea parcărilor	Direcţia de Aşistenţă socială şi medicală	Cantina de ajutor social şi pensiune	Centrul bugetar de adminis trare creşe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale	TOTAL	Serviciul Public pentru adminis trarea parcărilor	Direcţia de Aşistenţă socială şi medicală	Cantina de ajutor social şi pensiune	Centrul bugetar de adminis trare creşe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale	TOTAL %	Serviciul Public pentru adminis trarea parcărilor	Direcţia de Aşistenţă socială şi medicală	Cantina de ajutor social şi pensiune	Centrul bugetar de adminis trare creşe	Serviciul Public pentru administrare obiective culturale
2015	**1545**	34	1013	115	362	21	**253**	5	101	54	83	10	**16,38%**	0,32%	6,54%	3,50%	5,37%	0,65%
2016	**2154**	34	1616	115	368	21	**268**	5	153	54	52	6	**12,44%**	0,14%	7,10%	2,51%	2,41%	0,28%
2017	**2467**	34	1904	115	378	36	**346**	3	225	54	52	12	**14,03%**	0,12%	9,12%	2,19%	2,11%	0,49%
2018	**2362**	34	1775	115	403	35	**210**	3	112	42	47	8	**8,89%**	0,04%	4,74%	1,78%	1,99%	0,34%
2019	**2366**	34	1779	115	403	35	**170**	1	86	44	32	7	**7,19%**	0,04%	3,63%	1,86%	1,35%	0,30%
2020	**2366**	34	1779	115	403	35	**206**	1	126	38	34	7	**8,71%**	0,04%	5,33%	1,61%	1,44%	0,30%

FIGURA 498. Evoluţia deficitului de personal din cadrul serviciilor subordonate

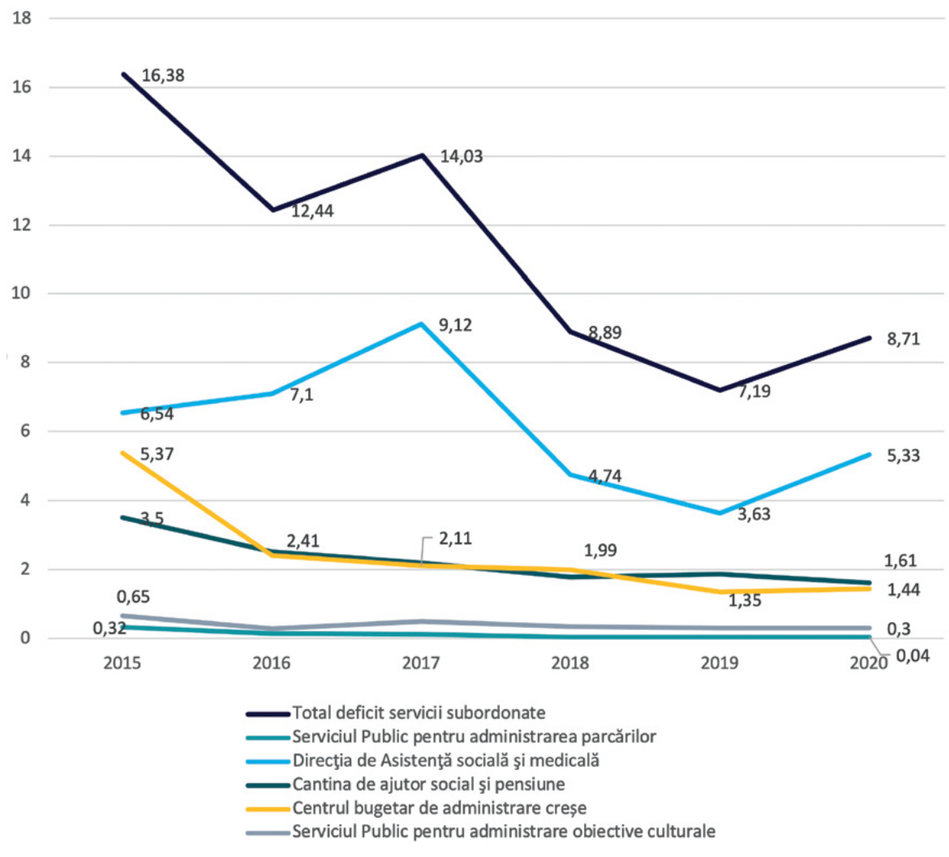

Fluctuaţia de personal nu este una semnificativă, numărul posturilor vacante a crescut în ultimul an în unele compartimente, în principal, ca urmare a suplimentării numărului de posturi aprobate.

6.14.4.6. Legislaţie şi proceduri – probleme generate în recrutarea, selecţia şi gestionarea resursei umane

În instituţiile publice angajările se fac prin concurs, cu respectarea prevederilor HG nr. 611 din 4 iunie 2008 pentru aprobarea normelor privind organizarea şi dezvoltarea carierei funcţionarilor publici, cu modificările şi completările ulterioare, respectiv HG nr. 286 din 23 martie 2011 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind stabilirea principiilor generale de ocupare a unui post vacant sau temporar vacant corespunzător funcţiilor contractuale şi a criteriilor de promovare în grade sau trepte profesionale imediat superioare a personalului contractual din sectorul bugetar plătit din fonduri publice, cu modificările şi completările ulterioare.

Posturile vacante care urmează a fi ocupate prin procedura de recrutare se publică pe site-ul instituţiei, la https://primariaclujnapoca.ro/informatii-publice/concursuri-ocupare-posturi/. Aici sunt disponibile detaliile necesare întocmirii şi depunerii dosarelor de concurs, respectiv calendarul şi bibliografia de concurs. De asemenea, posturile vacante se aduc la cunoştinţa celor interesaţi şi prin publicare în Monitorul Oficial Partea III, pe site-urile www. anfp.gov. ro , www.posturi.gov.ro şi într-un cotidian de largă circulaţie, conform legislaţiei în vigoare.

În scopul reglementării, uniformizării şi eficientizării procesului de selecţie şi recrutare a resursei umane, în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca au fost implementate 2 proceduri operaţionale.

Aceste proceduri stabilesc un set de reguli şi etape ce trebuie urmate pe parcursul procesului de selecţie şi recrutare, în vederea constituirii unui sistem uniform şi coerent ce facilitează procesul.

Principalele probleme întâmpinate în cadrul procesului de selecţie şi recrutare în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca sunt:

- legislaţie incompletă, care nu acoperă toate situaţiile apărute în etapele procesului de selecţie şi recrutare;
- legislaţia privind procesul de selecţie şi recrutare nu a fost armonizată conform prevederilor din Ordonanţa de urgenţă nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ;
- în anumite situaţii lipsa candidaţilor specializaţi conform cerinţelor posturilor care urmează a fi ocupate prin procedura de recrutare sau care nu au vechimea minimă în specialitatea studiilor şi slaba pregătire a candidaţilor care se prezintă la concursuri.

6.14.4.7. Formare profesională

Formarea profesională a angajaților se face pe baza unui plan anual de formare, bazat pe analiza nevoilor de formare care se face la nivelul fiecărui compartiment, coroborată cu bugetul anual alocat formării. Participarea la cursuri se face în funcție de ofertele de cursuri primite și de disponibilitatea angajaților din perioadele propuse.

În anii 2018 și 2019, un număr de 187 și respectiv 371 de salariați din cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca au beneficiat de cursuri de perfecționare, în următoarele domenii:

	Anul 2018	Anul 2019
Teme formare	· Registru agricol și cadastru; · Amenajarea teritoriului și urbanism; · Autorizarea lucrărilor de construcții; · Rolul activ al structurilor de Stare civilă și evidența persoanelor în activitatea administrației publice; · Buget, finanțe, contabilitate; · Gestiunea serviciilor publice locale și managementul domeniului public și privat; · Managementul și gestiunea deșeurilor; · Comunicare și relații publice; · Impozite și taxe locale - Codul Fiscal și Codul procedură fiscală; · Drept administrativ și contencios administrativ. · Audit și control; · Managementul achizițiilor publice; · Guvernanță corporativă.	· Amenajarea teritoriului și urbanism; · Principalele obligații ale instituțiilor publice conform Regulamentului General privind protecția datelor; · Autorizarea lucrărilor de construcții; · Asistența socială a copiilor, a persoanelor vârstnice și a persoanelor cu dizabilități; · Transparența și liber acces la informațiile de interes public; · Etică și integritate și deontologie profesională; · Activitatea de stare civilă și evidența persoanelor la nivel local; · Managementul financiar al proiectelor; · Comunicare și relații publice; · Cod Fiscal, Cod procedură fiscală; · Drept administrativ și contencios administrativ; · Audit și control; · Managementul achizițiilor publice; · Managementul resurselor umane din administrația publică;
Nr. participanți	187	331

Numărul dublu de participări la programe de formare din anul 2019 se datorează unui proiect intitulat „Sisteme de management performant pentru Primăria Cluj-Napoca" finanțat prin PROGRAMUL OPERAȚIONAL CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ din Fondul Social European (FSE) în concordanță cu Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană/SIDU 2016-2023, care a avut o componentă importantă pentru formare..

În cadrul Direcției de Asistență socială și medicală, Serviciu subordonat Consiliului Local al municipiului Cluj-Napoca, sunt angajați în medie 600 asistenți personali ai persoanelor cu handicap grav. Numărul lor era de 587 în anul 2108 și în prezent este de 619. Legea Nr. 448/2006 din 6 decembrie 2006 republicată, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, prevede la art. 38 că asistentul personal trebuie să participe, o dată la 2 ani, la instruirea organizată de angajator. În anul 2018, un număr de 200 persoane au beneficiat de cursuri de instruire iar în anul 2019 nu s-au organizat cursuri.

6.14.4.8. Analiza relației dintre departamente.

Cooperarea formală este prevăzută în organigrama instituției și în Regulamentul de organizare și funcționare (R.O.F.) adoptat prin Hotărârea nr. 741/2016 a Consiliului Local. Acesta este actul administrativ care descrie detaliat modul de organizare a Primăriei municipiului Cluj-Napoca și a subdiviziunilor sale organizatorice. R.O.F. reglementează de asemenea modul de organizare a direcțiilor, serviciilor, birourilor și compartimentelor din primărie, precum și relațiile ierarhice și de colaborare între acestea.

Cooperarea între departamente este facilitată și de digitalizarea unor procese și fluxuri de documente. În cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca este disponibilă aplicația / platforma Infocet, destinată exclusiv utilizării interne, care permite gestionarea internă a documentelor. Aceasta generează automat numere de înregistrare pentru documentele care intră, respectiv care ies din instituție. Aplicația permite gestionarea documentelor pe module și secțiuni, cu respectarea prevederilor legale privind protecția datelor cu caracter personal. În acest sens, afișarea registrului general este securizată astfel încât doar acei utilizatori care sunt desemnați din modulul de Administrare să poată consulta întreg registrul instituției, restul utilizatorilor având drept de vizualizare și editare doar pentru documentele proprii. Aplicația permite și circulația documentelor între salariați și/sau compartimentele de muncă, după caz, oferind de asemenea posibilitatea introducerii unui număr de zile (termen parțial) pentru rezolvarea documentului. Documentele pot fi atașate numărului de înregistrare în diverse formate: word, excel, pdf, txt, jpg, etc.

Alte facilități oferite de aplicația Infocet:

- acordare de status-uri pentru documente: favorabil, nefavorabil, declinat, parțial, rezolvare internă;
- căutare, modificare, operare, consultare documente;
- generare borderou de poștă pentru documentele pe suport hârtie expediate din instituție către destinatari persoane fizice/juridice;
- generare un cod de siguranță unic cu rolul de a securiza accesul la informatiile despre document pe siteul instituției
- facilitatea de a defini un user delegat pentru o anumită perioadă, care are dreptul de a opera documente în numele persoanei pentru care a fost delegat. Această opțiune se foloseşte în cazul în care pentru o perioadă stabilită şi cunoscută de timp, o persoană este indisponibilă. Documentele persoanei înlocuite se vor evidenția vizual diferit de documentele proprii;
- programare audiențe
- pentru a ușura prelucrarea datelor din registrul general, respectiv registrele speciale, platforma permite exportul acestuia în cele mai uzuale formate: doc, excel, pdf, html, etc.
- pentru a avea acces la unele informații de interes public, cum ar fi hotărârile de Consiliu Local, aplicația permite accesul la registrul de hotărâri fără a fi necesară autentificarea în aplicație.

6.14.4.9. Rolul Administratorului public

Conceptul de administrator public este inspirat din sistemele administrative ale altor țări europene, unde serviciile comunitare sunt organizate pe baza principiilor aplicabile în sectorul privat, sub coordonarea unui City Manager sau Director Executiv, fiind adaptat la necesitățile sistemului administrativ românesc. Între țările europene care aplică acest model de coordonare a serviciilor publice locale prin intermediul unei alte persoane decât primarul se numără: Belgia, Danemarca, Germania, Irlanda, Letonia, Marea Britanie, Olanda și Suedia. În anul 2006 Unitatea Centrală pentru Reforma Administrației Publice, în parteneriat cu structurile asociative ale autorităților administrației publice locale din România, au introdus acest model în cadrul proiectului "Administratorul public – factor de succes pentru un management eficient la nivel local". În prezent activitatea administratorul public este reglementată de art. 244 din Ordonanța de urgență nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ.

Administratorul public al municipiului Cluj-Napoca este subordonat primarului municipiului Cluj-Napoca. Misiunea și scopul compartimentului de muncă pe care îl conduce administratorul public din municipiul Cluj-Napoca:

- eficientizarea managementului în cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca;
- soluționarea problemelor legate de serviciile de care trebuie să beneficieze comunitatea în domeniile: infrastructură urbană, ecologie și mediu, situații de urgență;
- coordonarea proiectelor Primăriei municipiului Cluj-Napoca cu finanțare din fonduri nerambursabile de la bugetul local, de la bugetul de stat și din alte surse.

6.14.4.9.1. Atribuțiile compartimentului de muncă condus de Administratorul public:

I. Obiectivele privind asigurarea desfășurării în condiții de performanță a activității administratorului public sunt:

1. Asigurarea desfășurării activității în condiții de eficiență și eficacitate a aparatului de specialitate al primarului municipiului Cluj-Napoca și în mod special a compartimentelor funcționale pe care le coordonează, după cum urmează.

Direcția Tehnică:

- coordonează activitatea privind realizarea obiectivelor de investiții;
- monitorizarea reglementării circulației vehiculelor și pietonilor în Municipiul Cluj-Napoca, acordare avize necesare obținerii autorizațiilor de construire pentru construcții civile cu diverse destinații, urmărirea lucrărilor la rețele edilitare;
- coordonează activitatea privind achizițiile publice în scopul realizării programelor de lucrări publice la nivelul Municipiului Cluj-Napoca;
- monitorizarea programului de lucrări pentru efectuarea la timp a lucrărilor de întreținere și reparații ale drumurilor și podurilor precum și consolidării de teren care afectează drumurile sau podurile din Municipiul Cluj-Napoca;
- asigurarea desfășurării activității specifice cimitirelor aflate în patrimoniul Consiliului local al municipiului Cluj-Napoca;
- coordonarea activității din hale și piețe aflate în administrarea Municipiului Cluj-Napoca;
- monitorizarea reparațiilor curente la imobile aflate în proprietatea statului român, reparații curente la unități de invățământ preuniversitar de stat, iluminat public, întreținere, fațadizări.

Direcția Ecologie urbană și spații verzi:

- organizarea activităților de salubritate stradală, menajeră, deszăpezire, pavoazare, deratizare, dezinsecție, dezinfecție, întreținere și decolmatare cursuri de apă pe raza Municipiului ClujNapoca, întreținere și vidanjare toalete publice, amenajare și întreținere parcuri și zone verzi, locuri de joacă pentru copii, toaletare arbori în declin fiziologic, întocmire documentații și avize pentru realizarea proiectelor de cadastru verde, casa verde, energia verde,
- implementarea AQUIS-ului comunitar privind protecția mediului, administrare pășuni și fond forestier din proprietatea Municipiului Cluj-Napoca;

Coordonarea activității Serviciului Situații de urgență.

2. Coordonează proiectele Primăriei municipiului Cluj-Napoca cu finanțare din fonduri nerambursabile de la bugetul local, de la bugetul de stat sau din alte surse.

II. Pentru îmbunătățirea activității la nivelul instituției, administratorul public:

1. Propune soluții pentru îmbunătățirea funcționării aparatului de specialitate al primarului municipiului Cluj-Napoca.

2. Face propuneri referitoare la asigurarea și managementul resurselor umane, financiare, tehnice și/ sau materiale ale Primăriei municipiului Cluj-Napoca, pe care le gestionează în limita competențelor ce ii sunt delegate de Primarul municipiului Cluj-Napoca.

3. Propune planuri de acțiune pentru implementarea strategiilor Primăriei municipiului ClujNapoca.

4. Asigură gestionarea și utilizarea eficientă a bunurilor aflate în proprietatea publică și privată a Municipiului Cluj-Napoca.

5. Face propuneri privind repartizarea clară a responsabilităților între compartimentele de muncă a aparatului de specialitate al primarului municipiului Cluj-Napoca.

6. Coordonează activitatea Compartimentului monitorizare lucrări de infrastructura din cadrul Primăriei municipiului Cluj-Napoca

Responsabilități

- să ducă la îndeplinire obiectivele și indicatorii de performanță stabiliti în anexa la contractul de management
- să îndeplinească atribuțiile delegate de către primar, în limitele impuse de către acesta;
- coordonarea mai multor compartimente funcționale din cadrul aparatului de specialitate prevazute în anexa la contractul de management;
- coordonarea serviciilor publice de interes local prestate prin intermediul aparatului de specialitate și/sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local;
- atribuții referitoare la relatia cu Consiliul local pentru realizarea obiectivelor prevăzute în anexa la contractul de management;
- orice alte atribuții în domenii specifice instituției și postului, încredințate de către primar și/sau Consiliul local prin act administrativ și care nu contravin legii.

Competențele (autoritatea) compartimentului de muncă

- dispune cu privire la ducerea la îndeplinire a atribuțiilor conferite de lege primarului, care-i sunt delegate administratorului public, inclusiv calitatea de ordonator de credite stabilite prin dispoziție a primarului, în condițiile legii.

Sistemul de relații al compartimentului de muncă

- colaborează cu toate compartimentele de muncă din aparatul de specialitate al primarului, cu serviciile publice din subordinea Consiliului local, cu regiile și intreprinderile publice organizate la nivelul Municipiului Cluj-Napoca, în condițiile legii.

6.14.5. Digitalizarea în Cluj-Napoca

6.14.5.1. Contextul național

Analizând toate obstacolele în implementarea unui plan coerent de digitalizare a României, nu este surprinzător că un număr crescând de orașe a decis să își formuleze propriile strategi de digitalizare și să își creeze propriul ecosistem de aplicații. Termeni ca "smart-city„ și, mai nou, "digitalizare" și "transformare digitală" sunt des folosiți, de multe ori într-un mod hiperbolic (intenționat sau nu). O serie de orașe din România s-au luptat pentru eticheta de "smart-city", de pildă, sau, și mai bine, pentru titlul de "primul oraș inteligent din România", bazându-se de multe ori pe rezultate limitate sau pe schimbări organizaționale incomplete. Cu toate acestea, o serie de pași în digitalizarea serviciilor publice sunt vizibili, în special în orașe mari sau medii (Alba Iulia, Cluj-Napoca, Iași, Oradea, Timișoara).

În unele orașe imboldul a venit din partea companiilor private care căutau o administrație locală deschisă la pilotarea soluțiilor inteligente – cel mai bun exemplu aici este Alba Iulia, care are un număr impresionant de proiecte pilot în colaborare cu firme private dornice să își prezinte soluțiile. Vorbim atât de companii multinaționale cât și companii locale, cu proiecte care ating verticalele obișnuite întâlnite în strategiile de dezvoltare a unui oraș inteligent (educație, guvernare, inovare, mediu, etc.).

Alte orașe încearcă să se dezvolte în această direcție prin resurse proprii sau într-o colaborare cu alți actori din comunitate, cu diferite grade de succes. Avem aici o problemă clasică în care, depinzând de modul în care vrem să analizăm problema, putem vedea paharul fie pe jumătate plin, fie pe jumătate gol. Pe de o parte, este încurajator că instituțiile publice din România, la nivel local, simt nevoia de a folosi noile tehnologi pentru a-și eficientiza procesele interne și pentru a oferi servicii mai bune cetățenilor și companiilor. Pe de altă parte, fără un cadru național de interoperabilitate, standarde comune și reguli clare de interconectare, soluțiile particulare ale diferitelor instituții publice (și uneori ale diferitelor departamente din interiorul aceleași organizații) au dificultăți în a comunica unele cu altele, schimbul de date e greoi sau imposibil, duplicarea datelor este norma și integrarea acestor insule de e-guvernare într-un sistem național coerent va fi dificilă.

Până în momentul în care administrația centrală va găsi resursele (financiare, umane, de autoritate) pentru un program coerent de reforme care să dezvolte infrastructura necesară pentru un sistem național de e-guvernare (și nu ne referim aici doar la infrastructura fizică, ci și la cea software, legislativă și de reglementare), orașele vor continua să creeze și să implementeze proiecte de digitalizare în funcție de prioritățile și resursele proprii.

6.14.5.2. Care sunt avantajele Clujului

Cluj-Napoca este un bun exemplu pentru această tendință. Unul dintre orașele mari ale României, cu o populație de peste 300.000 de locuitori și unul dintre puținele localități care își sporește numărul de locuitori, Cluj-Napoca este un oraș care a avut o dezvoltare accelerată în ultimii 15 ani. Într-un studiu al Băncii Mondiale, era prezentat ca destinația cea mai atractivă din România pentru cei care ar vrea să își schimbe domiciliul și să rămână totuși în țară[619]. Cluj-Napoca e un centru important al industriei IT din România (studiile arată că aproximativ 1 din 11 angajați lucrează în companii din domeniul IT sau al comunicațiilor), iar salariile plătite în acest domeniu sunt mult peste media națională.

Primăria municipiului și-a dat seama că nu poate acționa singură în efortul de a digitaliza procesele interne și serviciile oferite, așa încât a cerut ajutorul comunității (o atitudine, deși de bun simț, destul de rar întâlnită în alte orașe din România). Ca urmare a acestei deschideri, primăria a adoptat de multe ori în cazul proiectelor de digitalizare rolul de facilitator și încearcă să coordoneze resursele comunității și să le direcționeze pentru rezolvarea uneia sau alteia dintre probleme sau pentru implementarea unui proiect sau a altuia. Cadrul ideatic pentru această facilitare este dat de noua direcție la modă în dezvoltarea urbană, așa-numita "quintuple helix"[620]. Definiția nu este încă bătută în cuie, dar în contextul dezvoltării orașului, actorii implicați sunt administrația locală, universitățile, companiile (atât locale cât și multinaționale), organizațiile neguvernamentale și cetățenii. Fiecare dintre ei aduce resurse valoroase în această colaborare.

Instituțiile publice, în special primăria, înțeleg din ce în ce mai bine că orașul nu trebuie "cârmuit", ci este unul care ar trebui guvernat. Mai ales în implementarea proiectelor de e-guvernare, primăria se lovește de obstacole obiective: nu poate plăti profesioniști ITC nici măcar aproape de salariile de pe piață, nu poate beneficia de o infrastructură națională coerentă, inerția instituțională (atât internă cât și acelorlalte instituții publice) e greu de depășit. Cu toate acestea, comunitatea clujeană se așteaptă din partea primăriei la pași curajoși în direcția transformării digitale. Consecința acestor presiuni și obstacole e că primăria adoptă, mai ales în acest domeniu, rolul de coordonator al unor proiecte de digitalizare realizate în colaborare cu alți actori din comunitate, proiecte care să îmbunătățească calitatea vieții cetățenilor.

Universitățile pot furniza expertiză, precum și capacități pentru colectarea și analiza de date. Fuxul constant de persoane educate care e generat în fiecare an de cele 10 universități din Cluj-Napoca sunt un factor de atracție esențial pentru companiile private, atât locale cât și naționale și internaționale. Studenții reprezintă cel puțin 20% din populație, iar influența lor asupra întregii comunități (de la prețul chiriilor până la cererea pentru terenuri de sport sau cafenele, administrarea transportului în comun sau organizarea unor festivaluri de muzică) este foarte importantă. Un alt avantaj este acela că universitățile sunt văzute ca un actor neutru, care poate conecta diferiți alți actori din comunitate cu interese, mentalități și moduri de lucru diferite.

Companiile private din Cluj-Napoca, în special cele din zona ITC, sunt conștiente de faptul că atragerea și menținerea în oraș a unei forțe de muncă bine educate și pregătite profesional depinde de creșterea constantă a calității vieții în oraș. De aceea sunt din ce în ce mai implicate în proiecte în care colaborează cu ceilalți actori din comunitate. Digitalizarea este un domeniu în care multe dintre companii au competențe de necontestat, așa că nu e de mirare că aceasta este una dintre prioritățile lor (deși nu e singura).

[619] Cristea, M. et al., 2017. Magnet cities: migration and commuting in Romania, Washington, D.C.: World Bank Group.
[620] Carayannis, E. G., Barth, T. D. & Campbell, D. F., 2012. The Quintuple Helix innovation model: global warming as a challenge and driver for innovation. Journal of Innovation and Entrepreneurship, 1(2).

Cluj-Napoca este printre cele mai active social comunități din România[621], multe organizații neguvernamentale fiind foarte implicate în dezvoltarea orașului. De asemenea, legăturile pe care ONG-urile clujene le-au construit în ultimii ani cu alte organizații (publice și private) le permit să aibă o influența substanțială la formularea direcților de dezvoltare ale comunității.

Cetățenii sunt ultima componentă din acest quintuple helix. Ei sunt din ce în ce mai des invitați să participe la formularea politicilor publice și la alegerea priorităților de dezvoltare. Primăria se confruntă cu o provocare în convingerea cetățenilor că vocile lor vor fi auzite și că au un cuvânt de spus în dezvoltarea orașului, dar, gradual, instrumentele de participare implementate (întâlnirile Centrului de inovare și imaginație civică, bugetarea participativă, etc.) le arată cetățenilor că pot contribui constructiv la îmbunătățirea calității vieții în oraș.

6.14.5.3. Situația actuală în ceea ce privește digitalizarea primăriei Cluj-Napoca

O serie de cercetări realizate fie de FSPAC, fie de alți actori din Cluj-Napoca (de pildă clusterele IT) ne arată un peisaj cu umbre și lumini în ceea ce privește dezvoltarea digitală a primăriei. Unele dintre cele mai vizibile proiecte implementate sau începute în oraș ar fi: colaborarea între primărie și companii private pentru actualizarea site-ului primăriei și introducerea sau îmbunătățirea unor servicii online (multe din aceste proiecte au fost realizate pro-bono); Consiliul Consultativ pentru Antreprenoriat și Inovare în IT, care reunește reprezentanții primăriei (inclusiv primarul), companiile ITC din Cluj-Napoca și universitățile și se întâlnește regulat (o dată la trei luni) și poate lansa proiecte pentru dezvoltarea orașului (de pildă formularea, cu ajutorul resurselor din comunitate, a unei strategii de transformare digitală a orașului, coordonată de Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării); o serie de conferințe în domeniile ITC și al inovării, în care actorii interesați se întâlnesc și schimbă idei constant, și care duc la demararea unor proiecte comune, și exemplele pot continua. Aceste colaborări între actorii relevanți nu sunt întotdeauna lipsite de probleme, iar unele proiecte nu au succesul scontat, dar, în mare, lucrurile evoluează într-o direcție pozitivă.

Următorii ani sunt esențiali în continuarea acestei colaborări între actorii din Cluj-Napoca și în întărirea legăturilor create în ultimii ani. Dacă aceste parteneriate cresc și se extind, perspectivele pentru transformarea, inclusiv digitală, a comunității, au șanse concrete de realizare.

Momentan, în primăria Cluj-Napoca există o serie de aplicații și servicii implementate, atât în partea de back-office, cât și în partea de front-office.

Back-office

Aplicația care gestionează fluxurile de lucru și de documente din instituție se numește Infocet. Uriașa majoritate a documentelor care circulă în primărie este gestionată de această aplicație, care este utilizată de toate departamentele importante. Pe lângă managementul propriu-zis al documentelor și al fluxurilor de lucru, aplicația poate genera rapoarte, poate accesa o arhivă, etc. Este cea mai importantă aplicație back-office a primăriei.

Aplicația Simtax gestionează plățile pentru diferitele servicii oferite către cetățeni sau companii (impozite, taxe, amenzi, etc) și poate oferi rapoarte sau ține evidențe contabile.

Pe lângă aceste aplicații de bază, există o serie de alte aplicații care sunt folosite pentru gestionarea unor anumite fluxuri de lucru (eliberarea de permise de trecere, autorizări comerț, aplicațiile poliției locale, autorizațiile de spargere, patrimoniu, piețe, etc.).

[621] Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, România 2017: Sectorul neguvernamental. Profil. Tendințe. Provocări, coord. Mircea Kivu, 2017.

Front-office

Dintre serviciile online oferite de către primăria Cluj-Napoca, putem menționa: plata taxelor și impozitelor locale (atât prin aplicația proprie cât și prin ghiseul.ro), verificarea stadiului cererii depuse prin registratura online, peste 90 de formulare care se pot completa online, programarea căsătoriilor, programări pentru depunerea sau ridicarea actelor de identitate, înscrierea la creșă, solicitarea unui loc de parcare, trimiterea de sesizări prin aplicația MyCluj, etc.

Este destul de clară direcția și dorința de digitalizare a instituției. Nivelul la care s-a ajuns este unul impresionant pentru România, dar, comparativ cu ce se întâmplă în alte state sau orașe, comparația nu este flatantă pentru Cluj-Napoca.

Principala motivație pentru implementarea unor soluții digitale a fost eficientizarea proceselor interne. Acest lucru a dus de multe ori la simpla transpunere în formă digitală a proceselor analogice și, mai mult, în multe cazuri aceste procese au fost dublate, astfel încât procesele digitalizate coexistă cu procesele analogice (de pildă depunerea unor cereri se poate desfășura fie fizic fie online, prin fluxuri de lucru paralele). Aplicația principală, Infocet-ul, nu este complet automatizată (de pildă directorii de departamente împart sarcini individual funcționarilor). De asemenea, o parte din aceste aplicații au fost realizate atunci când resursele financiare au fost disponibile (de multe ori cu ajutorul fondurilor europene) și nu au fost parte dintr-o strategie coerentă de dezvoltare digitală, ci au rezolvat probleme punctuale existente în acel moment. Acest lucru a dus la "insularizarea" acestor soluții și a exacerbat cea mai mare problemă (parțial datorată lipsei infrastructurii la nivel național): insuficienta integrare a aplicațiilor între ele și lipsa legăturilor cu baze de date sau registre autentice. Pentru că procesele nu au fost în general revizuite înainte de digitalizarea lor și au urmat contururile organizaționale interne existente, serviciile online oferite nu sunt în principal centrate pe client (cetățean sau companie) ci pe eficiența internă. În aceeași notă, colectarea datelor sau analiza lor nu sunt în general standardizate, acest lucru fiind încă un obstacol în realizarea unui sistem de aplicații integrat.

O cercetare a FSPAC[622] a încercat să afle de la șefii departamentelor IT din primăriile marilor orașe din România care sunt obstacolele care împiedică digitalizarea mai profundă a primăriilor. Pentru Cluj-Napoca ierarhia se prezenta astfel:

Obstacole moderate: Lipsa resurselor financiare, Lipsa susținerii conducerii instituției, Carențe în informatizarea internă;

Obstacole majore: Lipsa personalului calificat, Greutatea oferirii unui pachet salarial la nivelul pieței, Organizarea internă perimată, Proceduri interne neadaptate, Lipsa presiunii din partea publicului, Lipsa deschiderii și a culturii transparenței, Lipsa rezultatelor imediate, Interoperabilitate interinstituțională deficitară

Aceeași cercetare a căutat să înțeleagă care sunt factorii care ajută în acest proces de digitalizare. Rezultatele pentru Cluj-Napoca sunt următoarele:

Factori puțini importanți: Rezultate vizibile rapid, Reorganizarea internă a instituției, Presiunea din partea publicului, Obișnuința oamenilor cu sistemele online, Colaborarea cu furnizorii de servicii și soluții digitale, Colaborări cu alte instituții publice;

Factori medii ca importanță: Dotarea corespunzătoare cu echipamente IT , Resurse financiare suficiente, Susținerea conducerii, Obligațiile legale;

[622] Urs, N., 2017. E-government services in Romanian cities: A look from the inside. Budapest, Austrian Computer Society.

Factori foarte importanți: Personalul calificat din departamentul IT, Regândirea proceselor interne

Din aceste răspunsuri (și din restul cercetării) se poate observa că, pentru Cluj-Napoca cel puțin (și pentru alte orașe mari din România), principalele probleme nu sunt legate de resursele financiare, ci de resursele umane și de capacitățile de reorganizare internă. Instituțiile publice se luptă pentru atragerea profesioniștilor ITC cu companiile private (care pot oferi un pachet salarial și de beneficii net superior). Acest lucru este evident din cercetările noastre atât în orașele mari cât și în municipalitățile de mai mici dimensiuni[623], unde există o lipsă generală de specialiști în aceste domenii. Cluj-Napoca nu face excepție de la această tendință, care este potențată de tradiționala lipsă de importanță a digitalizării proceselor manifestată în majoritatea instituțiilor publice (evidențiată de numărul mic de specialiști ITC angajați și de autoritatea relativ scăzută pe care o au departamentele de IT în interiorul organizaților sectorului public).

6.14.5.4. O comparație cu situația din Estonia

Studiile mai arată că, pentru a trece de la o simplă informatizare a proceselor interne dintr-o instituție publică către transformarea digitală, o serie de cerințe ar trebui îndeplinite. Pentru a defini aceste cerințe, este convenabil să analizăm care sunt factorii care au dus la succesul campionilor digitalizării. Există o serie de exemple pe care le putem analiza (Singapore, Marea Britanie, Danemarca), dar, pentru un termen de comparație mai apropiat de România, putem învăța lecțiile Estoniei, considerată de mulți ca fiind copilul minune al implementării guvernării electronice în Europa[624].

O comparație clasică nu poate fi desigur făcută între Estonia și Cluj-Napoca (nivelurile sunt clar diferite), dar lecții valoroase pot fi deduse din felul în care ecosistemul de guvernare electronică a fost gândit și construit în țara baltică. Analizele arată că acest ecosistem se bazează pe o serie de piloni, dintre care esențiali sunt sistemul de autentificare (eID) și semnătură electronică pe care le au 94% dintre cetățenii estonieni (el este obligatoriu prin lege) și un "data layer exchange", numit X-road, care intermediază interconexiunile între diferitele instituții publice și facilitează accesul la servicii uniformizate (e o interfață de schimb de date între diferitele platforme și sisteme din fiecare instituție publică sau privată care vrea să fie parte din ecosistem). Ceilalți piloni importanți ar fi o instituție centrală care supervizează implementarea tuturor proiectelor importante de digitalizare (în Estonia acesta este ***Department of State Information Systems - RISO***), cu autoritatea necesară pentru a superviza investițiile importante în domeniu din orice instituție publică; registre sau baze de date naționale de un fel sau altul; și standardizarea colectării datelor și a modului de interconectare între diferitele instituții publice și baze de date. Un alt lucru important este un consens politic cu privire la direcția generală pe care digitalizarea sectorului public trebuie să o urmeze (pentru a nu fi influențată disproporționat de alternanța la putere a diferitelor forțe politice) și programe coerente și organizate pe termen mediu și lung de alfabetizare digitală atât a funcționarilor cât și a cetățenilor și companiilor (povestea de succes a Estoniei a început în urmă cu mai bine de 25 de ani tocmai cu un astfel de program, "Tiger Leap", care a legat la internet toate școlile din țară și a pregătit profesorii pentru a utiliza noile tehnologii în educație). O încredere crescută a cetățenilor în guvernanți este un bonus care, la nivel național, nu este momentan prezent în România (dar poate exista la nivel local).

[623] Urs, N., 2018. A Self-reflection of Municipal IT Professionals in Small Romanian City Administrations. Budapest, Austrian Computer Society.
[624] Ströbele, M., Leosk, N., & Trechsel, A.H., Two Countries / Two Decades / Two Outcomes. A brief comparison of e-government solutions in Estonia and Switzerland, xUpery Ltd, Zurich, 2017.

O altă lecție care se poate desprinde din experiența Estoniei este că legislația nu trebuie să fie foarte specifică (de pildă nu trebuie să meargă până la nivel de tehnologii folosite în diferite proiecte), ci trebuie să ofere un cadru de reglementare care să permită adaptarea proiectelor planificate sau aflate în implementare la schimbările tehnologice rapide cu care ne confruntăm în această perioadă.

Cluj-Napoca, la fel ca alte orașe din România care au realizat progrese semnificative în domeniul informatizării instituțiilor administrației locale, se confruntă cu o problemă la care nu se întrevede un răspuns clar. Pe măsură ce potențialul de eficientizare a proceselor interne se apropie de maximul care se poate atinge fără o reorganizare internă a instituțiilor iar digitalizarea serviciilor proprii (care pot fi oferite clienților – cetățeni sau companii – fără interconectarea cu alte instituții publice) crește și ea către limita superioară, primăria se află în fața unei alegeri complicate. Poate alege să investească în continuare în infrastructura necesară trecerii la următorul nivel de digitalizare, cu o arie de acoperire care include aici cel puțin zona metropolitană, dacă nu întreg județul. Un astfel de proiect necesită acțiuni concertate ale unui număr semnificativ dintre de instituțiile publice locale, deconcentrate și descentralizate, plus eventuali actori privați. Aceste colaborări se vor lovi inevitabil de probleme legislative, tehnice, financiare și de resurse umane, plus probabilitatea ca unele proiecte să fie imposibil de realizat la nivel local. Aceste acțiuni se pot realiza cu speranța că standardele și soluțiile folosite la Cluj vor fi apoi adoptate sau vor putea fi integrate într-un viitor ecosistem național coerent. Această adopție nu este în niciun fel garantată, cu toată influența pe care Cluj-Napoca o are în acest domeniu (în esență, Cluj-Napoca singur e prea mic pentru a își putea impune soluțiile la nivel național). Din acest motiv există posibilitatea ca o parte importantă a investițiilor realizate să nu poată fi folosite la potențialul lor real.

Un alt curs de acțiune este limitarea la serviciile pe care le poate oferi primăria independent de celelalte instituții publice locale sau naționale, cu concentrarea pe creșterea calității acestor servicii pe cât posibil, în speranța că cerințele preliminare necesare unui ecosistem național de e-guvernare vor fi create relativ rapid de la nivel central (acest lucru ar duce la posibilitatea digitalizării accelerate și la nivel local). Această strategie are avantajul de a fi mai puțin influențată de ce se întâmplă la nivel național, dar nu ajută la avansul real al orașului către transformarea digitală pe care cei mai importanți actori din comunitate au declarat în repetate rânduri că și-o doresc. De asemenea, nu există momentan nicio garanție că administrația centrală are resursele sau voința politică pentru crearea acestor piloni esențiali.

CAPITOLUL 7.

Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Imagine favorabilă în rândul potențialilor migranți din țară și străinătate	Legăturile rutiere deficitare între comunele din zona metropolitană și municipiu
Arie de polarizare teritorială extinsă, dincolo de granițele regiunii Nord-Vest, chiar și ale Transilvaniei	Accesul limitat al municipiului și zonei metropolitane la rețeaua de autostrăzi din regiune
Poziționare solidă ca cel mai important oraș secundar din România	Pătrunderea traficului de tranzit în zona centrală a municipiului
Poziționarea aeroportului internațional pe locul 2 la nivel național funcție de numărul de zboruri și de pasageri procesați	Uzura infrastructurii feroviare și subutilizarea acesteia
Ritm ridicat de creștere a populației pe fondul migrației interne	Capacitatea redusă de operare a Aeroportului Internațional, deficitul de locuri de parcare aferente acestuia, precum și conexiunile limitate de transport public cu restul zonei metropolitane
Pondere a copiilor sub 15 ani peste media națională, pe fondul creșterii ratei natalității	Creșterea ratei de motorizare și persistența unei culturi a utilizării autoturismului pentru deplasări
Speranță de viață în creștere și peste media națională	Existența a numeroase drumuri, străzi și intersecții cu o capacitate redusă de trafic
Ritm accelerat de creștere a PIB, care poziționează municipiul pe locul II la nivel național, după București	Lipsa unor poduri și pasaje care să atenueze impactul de barieră al cursurilor de apă și al rețelei de cale ferată, precum și starea avansată de degradare a unora dintre cele existente
Pondere ridicată în PIB a sectorului IT, care reprezintă principalul exportator	Deficitul de locuri de parcare publică și rezidențială, corelat cu o politică tarifară care nu descurajează achiziționarea de autoturisme personale
Dinamică rapidă a valorii adăugate din sectorul IT, al serviciilor pentru întreprinderi (BPO), al celor cultural-recreative și personale	Lipsa parcărilor de tip Park&Ride la intrarea în municipiu și/sau în zona metropolitană
Creștere accentuată a numărului de locuri de muncă, cu precădere în sectorul IT, comerț, sănătate și alte servicii	Limitările geografice și operaționale ale sistemului de management a traficului
Nivel ridicat al salariului mediu în context național (locul II după București), cu precădere în sectoarele IT, financiar-bancar, inginerie	Acoperirea teritorială redusă a sistemul de transport public metropolitan (doar inelul I de comune)
Spirit antreprenorial dezvoltat, ce rezultă într-o densitate ridicată a IMM-urilor, dar și a infrastructurii și serviciilor private pentru acestea (spații de coworking, hub-uri, acceleratoare etc.)	Lipsa integrării funcționale și tarifare între operatorul de transport public (CTP) și cei de transport în comun de pe rutele județene și inter-județene.
Numărul mare și perfomanțele remarcabile ale clusterelor din diferite domenii (IT, energie, agroalimentar, industrii creative etc.)	Lipsa unor linii de transport electric către comunele din zona metropolitană (de ex. Florești, Apahida)

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența unei divizii de inovare urbană, unica din România	Flota de vehicule pentru transport public parțial modernizată și nepoluantă
Infrastructura de CDI bine dezvoltată a universităților clujene	Sistem de benzi dedicate incomplet între marile ansambluri de locuințe și zona centrală
Accederea municipiului în finala competiției pentru titlul de Capitală Europeană a Inovării în 2020	Lipsa unui terminal modern, de tip autogară, pentru deservirea curselor județene și inter-județene
Infrastructura publică bine dezvoltată de parcuri și centre de afaceri (TEAM ZMC, CREIC, TETAROM)	Starea precară a unor stații de transport public, cu precădere pe traseele metropolitane
Sistemul de transport public extins, inclusiv în comunele din primul inel al zonei metropolitane, eficient, performant și apreciat de către cetățeni	Rețeaua incompletă de piste de biciclete în interiorul municipiului și lipsa unor trasee velo integrate la nivelul zonei metropolitane
Existența unui sistem de transport public al elevilor	Gradul redus de siguranță a unor piste existente în interiorul municipiului
Implementarea unor proiecte de referință pentru reamenajarea unor străzi din zona centrală în scopul promovării mobilității durabile și chiar a unor zone-pilot din cartiere	Capacitatea și extensia limitată a sistemului de bike sharing
Disponibilitatea unui sistem public de bikesharing popular în rândul cetățenilor	Numărul redus de locuri de parcare pentru biciclete
Serviciile de taximetrie de o calitate satisfăcătoare în comparație cu alte zone din țară	Existența unor elemente de infrastructură urbană (de ex. trotuare, treceri de pietoni) restrictive pentru persoanele cu dizabilități
Derularea unui program de construcție a parking-urilor publice multietajate în cartierele de locuințe	Inexistența unor noduri de transport intermodale veritabile
Politica de parcare eficientă și aliniată la standardele europene din zona centrală pentru descurajarea utilizării autoturismelor personale, cu facilități multiple de plată, parcometre moderne	Integrarea insuficientă a tuturor serviciilor publice și private de mobilitate urbană
Implementarea unui proiect-pilot de instalare a senzorilor de parcare în zona centrală	Lipsa unui terminal cargo intermodal în jurul aeroportului
Derularea unui program de suprailuminare, semaforizare și adaptarea a trecerilor de pietoni pentru persoanele cu dizabilități în scopul reducerii riscului de accidente	Subutilizarea infrastructurii de CDI existente la nivelul sectorului public, cu precădere a universităților
Calitatea și continuitatea serviciilor comunitare de utilități publice furnizate de operatori publici și privați	Insuficienta dezvoltare a serviciilor de transfer tehnologic și a oficiilor de legătură cu industria
Performanța operatorilor regionali de apă-canal în atragerea de fonduri europene pentru extinderea și reabilitarea rețelelor	Ponderea redusă a IMM-urilor inovative

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența unui producător de energie în sistem de cogenerare pentru sistemul centralizat de termoficare	Volumul redus al cheltuielilor cu CDI
Subvențiile reduse plătite de municipalitate operatorului de termoficare pentru diferența de preț	Numărul mic de brevete de invenție obținute
Modernizarea stațiilor de transformare ale operatorului rețelei de transport a energiei electrice	Lipsa unui centru modern și cu capacitate mare pentru organizarea de târguri, expoziții și conferințe
Existența unei rețele publice de hotspot-uri wi-fi	Accesibilitatea problematică la infrastructura publică de sprijinire a afacerilor din zona Lomb
Calitatea ridicată a infrastructurii și serviciilor de telecomunicații furnizate de operatorii privați	Deficitul de spații logistice și industriale de la nivelul ZMC
Utilizarea pe scară largă a concursurilor de soluții pentru proiecte publice de regenerare urbană, clădiri de interes public	Scăderea numărului de întreprinderi nou-înființate și creșterea numărului de insolvențe în rândul celor existente pe durata pandemiei instalate în anul 2020
Caracterul integrat al proiectelor de reamenajare a unor străzi / spații publice din zona centrală	Ponderea încă ridicată a forței de muncă care lucrează în sectoare cu o valoare adăugată scăzută și cu un nivel de salarizare redus
Efectele pozitive ale noului PUG și ale CTATU asupra calității proiectelor de arhitectură și urbanism de la nivelul municipiului	Deficitul de forță de muncă calificată, cu precădere cu studii medii, în numeroase sectoare ale economiei metropolitane
Utilizarea instrumentului contractelor de restructurare urbană pentru reconversia funcțională a unor foste platforme industriale	Performanța energetică redusă a blocurilor de locuințe construite în perioada comunistă
Rata de promovabilitate ridicată la Evaluarea Națională și la Bacalaureat, precum și poziționarea unor licee clujene între primele din țară funcție de performanțe	Calitatea precară a lucrărilor de reabilitare termică realizate de către proprietari / asociațiile de proprietari
Numărul mare și în creștere de studenți, inclusiv străini, care poziționează Clujul pe locul II la nivel național	Existența unor clădiri publice cu performanță energetică redusă, care nu au beneficiat de lucrări de reabilitare termică
Existența unor școli internaționale de prestigiu și creșterea numărului de elevi din sectorul privat	Pondrea foarte redusă a clădirilor publice care dispun de instalații de producere a necesarului de energie din surse regenerabile (de ex. panouri solare)
Creșterea accelerată a populației școlare	Ponderea redusă a corpurilor de iluminat eficiente energetic (LED) folosite în rețeaua de iluminat public
Achiziția de tablete pentru elevii proveniți din familii cu venituri reduse	Lipsa rețelei de iluminat public în unele zone dezvoltate recent

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența unei politici de acordare de către municipalitate a burselor de merit, performanță, de studiu și sociale pentru un număr mare de elevi	Reducerea drastică a numărului de apartamente deservite de sistemul de alimentare centralizată cu energie termică din municipiu și eficiența redusă a acestuia
Poziționarea UBB în topul primelor 1000 de instituții de învățământ superior din lume, conform Topului Shanghai	Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale în mai multe comune din zona metropolitană
Existența unor institute medicale care sunt centre de excelență la nivel național	Uzura conductelor de alimentare cu apă și canalizare din oțel și azbociment care conduce la pierderi în rețea, dar și a surselor de apă, aducțiunilor, stațiilor de pompare, rezervoarelor etc.
Demararea proiectelor de construcție a Spitalului Regional de Urgență, a Spitalului Pediatric Monobloc și a Centrului Integrat de Transplant	Lipsa rețelei de distribuție a apei potabile și a celei de canalizare în unele cartiere periferice și sate din zona metropolitană
Modernizarea și dotarea Spitalului Clinic Municipal Clujana	Extensia redusă a sistemului de canalizare în sistem divizor
Volumul în creștere al sprijinului financiar acordat de Primăria Cluj-Napoca spitalelor publice și SMURD	Poluarea apelor subterane și de suprafață determinată de depozitarea ilegală / necorespunzătoare a deșeurilor menajere, din construcții și de grajd
Rețeaua extinsă de cabinete de medicină școlară din municipiului Cluj-Napoca	Distribuția inechitabilă a rețelei de spații verzi de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane, cu existența unor zone intens locuite lipsite de o astfel de o funcțiune
Numărul redus de comunități rurale marginalizate din zona metropolitană	Degradarea unor spații verzi existente și lipsa de atractivitate a acestora
Gama largă de programe și beneficii sociale acordate de Direcția de Asistență Socială și Medicală pentru diferite categorii de persoane expuse riscului de sărăcie	Lipsa unor coridoare verzi-albastre integrate, inclusiv la nivel metropolitan, cu precădere de-a lungul cursurilor de apă
Rețeaua extinsă de centre / servicii de asistență pentru copii, vârstnici, persoane cu dizabilități și alte categorii de beneficiari administrată de către DGASPC Cluj	Poluarea olfactivă determinată de relocarea deșeurilor în noul depozit ecologic din zona Pata Rât, dar și de starea unor puncte gospodărești din zona blocurilor de locuințe
Numărul mare de furnizori privați acreditați de servicii sociale pentru diferite categorii de beneficiari, unii dintre aceștia având încheiate convenții cu instituțiile administrației locale	Gradul încă redus de colectare selectivă și reciclare a deșeurilor municipale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Derularea unor proiecte cu finanțare internațională în domeniul incluziunii sociale, prin DASM, ADI ZMC etc.	Lipsa unei rețele de monitorizare a calității aerului suficient de extinsă și performantă pentru a asigura o calitate corespunzătoare a datelor, în condițiile în care Barometrul Urban 2020, elaborat în cadrul Politicii Urbane, identifică, calitatea aerului ca una din ele mai importante trei probleme, atât la nivel național cât și la nivelul Clujului.
Vitalitatea culturală ridicată a municipiului, bazată pe o concentrare mare de resurse umane, participarea culturală peste medie și dezvoltarea sectorului de industrii creative	Volumul ridicat al emisiilor generate de parcul auto în creștere și de ponderea ridicată a persoanelor care folosesc zilnic autoturismul
Afirmarea Clujului ca oraș festivalier, care reunește o serie de evenimente de amploare internațională cu beneficii economice și de notorietate vizibile	Nivelul poluării fonice de pe principalele artere, dar și din unele spații publice depășește adesea pragurile-limită
Existența unui program de finanțare nerambursabilă pe bază de competiție a proiectelor sectorului cultural independent	Accentuarea fenomenului insulelor de căldură urbană și lipsa unor măsuri integrate de limitare a acestora
Succesul valorificării dosarului de candidatură la statutul de Capitală Europeană a Culturii 2021 prin înființarea Centrului Cultural Clujean, cu o activitate de referință la nivel național	Existența unor areale extinse expuse riscului de inundații și, mai ales, de alunecări de teren Existența unor suprafețe de teren degradate, subutilizate sau neutilizate cu potențial de dezvoltare mare
Derularea unor proiecte de restaurare a patrimoniului construit aflat în patrimoniu public și privat, inclusiv pentru găzduirea unor spații cu destinație culturală	Infrastructura educațională preuniversitară subdimensionată, cu precădere în cazul ciclului antepreșcolar și preșcolar, din municipiul Cluj-Napoca și din comunele alipite care au o pondere ridicată a populației tinere este
Existența unor inițiative private, de tip Fabrica de Pensule sau Centrul de Interes, care sunt exemple de bune practici la nivel național	Distribuția teritorială a unităților de învățământ nu mai corespunde distribuției populației tinere, ceea ce conduce la un fenomen puternic de navetism școlar
Succesul politicii de refațadizare a clădirilor din zona centrală a municipiului	Infrastructura educațională, proiectată în perioada comunistă și cu o dotare deficitară, nu mai corespunde standardelor actuale
Găzduirea, în ultimii ani, de către municipiu a unor competiții sportive de anvergură și obținerea titlului de Oraș European al Sportului în 2018	Diferențele mari între performanțele unităților de învățământ din zona centrală și a celor din cartierelor periferice / comune, precum și între liceele teoretice și cele cu profil tehnic

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Performanțele remarcabile ale cluburi sportive	Interesul scăzut al absolvenților de liceu pentru învățământul profesional, inclusiv în sistem dual
Derularea unui program de finanțare nerambursabilă pentru proiectele asociațiilor, federațiilor și cluburilor sportive	Capacitatea deficitară și răspândită în teritoriu a infrastructurii educaționale, de cercetare și cazare a universităților clujene
Dotarea spațiilor verzi și a celor publice cu echipamente de fitness în aer liber	Corelarea încă deficitară a ofertei educaționale atât prin raport cu nevoile pieței actuale a muncii, cât și între universități
Extinderea infrastructurii sportive din subordinea administrației locale (de ex. Baza Sportivă Gheorgheni) și a universităților	Funcționarea în sistem pavilionar a majorității spitalelor publice de mari dimensiuni din municipiu (SCJU, SCUC), care afectează calitatea actului medical
Dezvoltarea accelerată a infrastructurii sportive private (săli de fitness, terenuri de tenis, terenuri sintetice etc.)	Starea avansată de degradare și performanța energetică redusă a unor clădiri cu destinație medicală
Activarea și coagularea sectorului local de tineret odată cu obținerea statutului de Capitală Europeană a Tineretului în anul 2015	Supra-aglomerarea sistemului de medicină de urgență (ambulanță / SMURD / UPU), adesea cu patologii ce pot fi adresate de către medicina de familie sau de tip ambulatoriu
Creșterea substanțială a numărului de unități de cazare și a circulației turistice	Accesul limitat la servicii de asistență medicală comunitară și primară în satele mai îndepărtate și cu populație redusă din zona metropolitană
Existența a două centre de informare turistică	Creșterea numărului de persoane vârstnice și, implicit, a morbidității populației, corelată cu educația sanitară și măsurile de prevenție încă nesatisfăcătoare
Numărul mare de locuri de joacă amenajate modern în diferite zone din municipiu	Capacitatea deficitară a infrastructurii de îngrijire medicale pe termen lung, de recuperare și paliație
Existența unui program de plantare a arborilor cu balot pe străzile și în zonele publice din municipiu	Persistența unui fenomen sever de marginalizare socială în cazul comunităților din zona Pata Rât
Adoptarea de către numeroase companii private a unor scuaruri / spații verzi deținute de municipalitate în vederea amenajării și întreținerii lor	Creșterea numărului de persoane expuse riscului de excluziune socială (de ex. persoane vârstnice singure și imobilizate/greu deplasabile, persoane cu dizabilități, victime ale adicțiilor sau violenței în familie etc.), care necesită măsuri de protecție

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența unui sistem inteligent de automatizare a iluminatului public, corelat cu nivelul de iluminare naturală	Deficitul de personal calificat din domeniul serviciilor sociale
Gradul ridicat de electrificare a flotei de transport public, care a atras după sine obținerea unui premiu	Numărul redus de furnizori/servicii sociale acreditați/licențiate de servicii sociale care operează în comunele din zona metropolitană
Adoptarea unui regulament nou de taximetrie care prevede eliberarea de noi autorizații doar pentru vehiculele electrice și trecerea la o flotă cu normă de poluare Euro5	Stocul foarte redus de locuințe publice al municipalității, care conduce la soluționarea într-un procent redus a cererilor venite din partea beneficiarilor
Investiții publice semnificative în infrastructura de colectare selectivă a deșeurilor	Creșterea accentuată a prețurilor de vânzare și închiriere a locuințelor, care amenință atractivitatea municipiului și poate conduce la segregare socială
Existența unei rețele extinse de toalete ecologice	Volumul insuficient de locuințe noi plasate anual pe piață, în raport cu cererea (chiar și speculativă), inclusiv pe fondul ocupării terenurilor intravilane cu construcții de tip brownfield și a lipsei unei reglementări/sistematizări corespunzătoare a zonelor periferice
Adoptarea unui Plan Integrat de Calitate a Aerului și a Planului de acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot, necesar, în condițiile în care Barometrul Urban 2020, elaborat în cadrul Politicii Urbane, identifică, calitatea aerului ca una din ele mai importante trei probleme, atât la nivel național cât și la nivelul Clujului.	Deficitul de spații și dotări publice cu destinație culturală, de ex. muzee, spații pentru evenimente, artă contemporană, teatru independent, dansuri, muzică clasică etc. și degradarea clădirilor existente
Crearea unui capital de încredere solid între stakeholderii locali implicați în numeroasele exerciți de guvernanță participativă de la nivelul municipiului	Volumul insuficient (în raport cu cererea) al finanțărilor acordare de autoritățile locale sectorului cultural independent și a celui de industrii creative
Succesul administrațiilor publice locale în atragerea de fonduri europene	Menținerea unor discrepanțe majore între accesul la cultură între populația din municipiu și cea din comunele din zona metropolitană
Creșterea veniturilor proprii la bugetele locale, pe fondul sporirii bazei de impozitare	Lipsa unui eveniment reper pentru arta contemporană
Procentul ridicat din bugetul local al municipiului alocat investițiilor de interes local	Numărul redus al publicului fidel pentru anumite produse culturale
Gradul redus de îndatorare al Primăriei Cluj-Napoca	Lipsa unei abordări structurate a artei în spațiul public și a diferitelor inițiative culturale

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Pionieratul municipiului Cluj-Napoca în digitalizarea administrației publice locale (de ex. primul funcțional public virtual, aplicații pentru cetățeni etc.)	Dispariția unor festivaluri mici și lipsa unei reglementări locale a sferei evenimentelor publice
Elaborarea anuală a unui Ghid imobiliar local realizat pe baza tranzacțiilor reale efectuate în piață, singurul de acest tip din țară	Accesul deficitar și discriminatoriu la educație artistică formală și non-formală al copiilor și adulților
Reprezentarea remarcabilă a municipiului în Comitetul European al Regiunilor și găzduirea unor evenimente importante pentru întreaga Uniune Europeană (de ex. COTER)	Deficitul de resurse umane specializate în servicii pentru producția de film, muzică sau organizarea de evenimente și educația antreprenorială insuficientă a actorilor din domeniu
Numărul mare de acorduri de înfrățire încheiate de municipiul Cluj-Napoca cu orașe importante din întreaga lumea	Lipsa unor condiții locale stimulative pentru dezvoltarea unei piețe competitive de film și muzică
	Distribuția inechitabilă teritorial a facilităților sportive publice din municipiu și deficitul acestora în zona rurală
	Infrastructura deficitară pentru practicarea anumitor sporturi, cu precădere a celor mai puțin populare
	Educația pentru sport deficitară, atât în rândul copiilor cât și al adulților
	Procedurile birocratice greoaie în domeniul sportului
	Lipsa unor trasee dedicate pasionaților de ciclism și alergare
	Deficitul de baze sportive pentru semi-profesioniști
	Deficitul de facilități de agrement în comunele din ZMC
	Lipsa unui aqua-park de mari dimensiuni
	Subutilizarea unor obiective cu potențial ridicat de dezvoltare a funcțiunilor turistice și de agrement
	Încetinirea ritmului de creștere a circulației turistice și afectarea puternică a sectorului HORECA pe durata pandemiei Covid-19
	Ponderea încă redusă a turiștilor străini
	Durata redusă a sejurului turistic

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	Colaborarea încă deficitară dintre actorii din turism și alte sectoare profesionale (IT, artă, universități etc.)
	Lipsa unor trasee turistice, culturale și de agrement bine conturate și promovate
	Lipsa unui spațiu mare și modern dedicat evenimente profesionale (conferințe, congrese, mari expoziții, târguri internaționale etc.)
	Lipsa dezvoltării infrastructurii cicloturistice și a investițiilor dedicate sportului și turismului cu bicicleta
	Oferta redusă de programe orientate spre activități de turism, sport și agrement în zona metropolitană ale locuitorilor din zonă
	Paradigma depășită de definire, măsurare și planificare în sectorul turistic
	Lipsa unui centru de tineret care să găzduiască activitățile organizațiilor din domeniu
	Lipsa unei politicii integrate pentru tineret în toate domeniile relevante pentru aceștia (de ex. antreprenoriat, locuire, incluziune socială, sănătate, sport și agrement etc.)
	Repartiția monofuncțională pe culoarul Râului Someșului Mic și a Pârâului Nadăș prin dezvoltarea aici a marilor platforme industriale, în prezent semiactive sau în curs de abandon
	Existența unor periferii istorice dezvoltare organic și lipsite de spații publice reprezentative în jurul zonei centrale a municipiului
	Lipsa de spații publice amplasate convenabil la distanțe accesibile față de locuințe și dispunerea izolată a acestora față de sistemul ecologic situat de-a lungul Someșului Mic
	Gradul redus de accesibilitate pentru publicul larg a infrastructurii sportive din cadrul unităților de învățământ
	Parazitarea spațiului public cu unități de comerț și servicii improprii și care afectează negativ imaginea urbană

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	Lipsa unei reglementări unitare a afișajului și publicității, respectiv a unui sistem uniform de signalistică și informare publică corespunzătoare fiecărei zone în parte
	Starea avansată de degradare a unor obiective de patrimoniu construit, aflate atât în proprietate publică cât și privată
	Lipsa unei strategii de restaurare, revitalizare, întreținere și punere în valoare a patrimoniului construit, material și imaterial
	Insuficienta cunoaștere, promovare și educare pentru aprecierea și protejarea patrimoniului
	Inițiativele limitate de a valoriza patrimoniul în scopul turismului cultural
	Concentrarea principalelor dotări în zona centrală și distribuția dezechilibrată a acestora în ansamblurile de locuințe colective
	Existența unor mari ansambluri de locuințe colective cu servicii de bază realizate înainte de 1990, cu centre de cartier neterminate sau lipsă
	Lipsa dotărilor culturale, comunitare, de sănătate, educaționale etc. în majoritatea dezvoltărilor urbanistice din ultimele decenii
	Fragmentarea peisajului deschis și perturbarea elementelor ecologice la nivelul noilor dezvoltări ale mediului construit din jurul localităților aflate în zona metropolitană
	Existența unor dezvoltări suburbane haotice, incomplete și cu mare deficit de dotări, cu o tramă stradală agabaritică și incoerentă
	Lipsa unui sistem GIS și a unor registre de spații verzi actualizate la nivelul municipiului
	Numărul mic de servicii publice electronice disponibile la nivelul primăriilor rurale
	Insularizarea unor soluții digitale, insuficienta integrare a aplicațiilor între ele și lipsa legăturilor cu baze de date sau registre autentice
	Centrarea unor servicii online pe eficiența organizațională, în detrimentul clientului

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
	Lipsa, în general, a unei standardizări a colectării și analizei datelor
	Dificultățile în a recruta și menține specialiști IT în sectorul administrației locale și autoritatea redusă a acestora în interiorul organizației
	Deficitul de personal specializat (de ex. urbanism, management de proiect, achiziții etc.) de la nivelul administrației locale, cu precădere la nivelul primăriilor rurale
	Lipsa unei corelări între structura organizațională a primăriilor, obiectivele strategice majore ale comunităților, respectiv evoluțiile din mediul extern
	Lipsa unei analize de profunzime a nevoii de formare și a modalităților de valorificare la maximum a potențialului individual
	Deficiențele la nivelul coeziunii interne și a cooperării interdepartamentale formale și informale
	Extinderea nejustificată a intravilanului localităților
	Lipsa unui plan integrat de amenajare a teritoriului metropolitan
	Spațiile administrative necorespunzătoare în care funcționează unele instituții ale administrației publice locale
	Capacitatea financiară limitată a administrațiilor locale pentru a asigura (co)finanțarea proiectelor de investiții
	Pierderile generate de unele regii și companii din subordinea administrației locale
	Experiența și capacitatea limitată de absorbție de fonduri europene în cazul unor comune din zona metropolitană și a unor instituții publice
	Scăderea eficacității programului de bugetare participativă
	Monopolul administrației asupra proiectelor decise prin participare
	Diferențele între limitele geografice ale ADI Zona Metropolitană și cele ale zonei urbane funcționale ale municipiului
	Mandatul de facto restrâns al ADI Zona Metropolitană cu privire la gestionarea, inclusiv finanțarea, unor infrastructuri și servicii de interes metropolitan
	Percepția limitată a comunităților rurale cu privire la beneficiile apartenenței la o structură de guvernanță metropolitană și încrederea încă limitată între parteneri

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile prin programele operaționale, PNRR și alte instrumente financiare puse la dispoziția autorităților locale în perioada de programare 2021-2027	Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică și epuizarea treptată a bazinelor de potențiali migranți către Cluj-Napoca
Finalizarea Autostrăzii Transilvania și a reabilitării / electrificării magistralei CF Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihor, care ar permite un acces rapid la granița de vest și la rețeaua majoră de transport / piețele din Europa Centrală și Europa de Vest	Amplificarea fenomenului schimbărilor climatice, cu efecte și la nivel metropolitan (extindere insulă de căldură urbană, inundații, alunecări de teren etc.)
Conectarea prin autostrăzi / drumuri expres a Clujului de zona de est a României și Republica Moldova, unde există încă bazine importante de forță de muncă	Continuarea fenomenului de „brain-drain", cu impact negativ asupra pieței locale a forței de muncă
Valorificarea inițiativei "Alianța Vestului", prin colaborarea cu municipiile Timișoara, Arad și Oradea pentru proiecte de interes comun	Tergiversarea unor proiecte majore de infrastructură de transport de la nivel național (autostrăzi, drumuri expres, căi ferate de mare viteză etc.) care vor afecta competitivitatea externă și internă a municipiului
Creșterea susținută a industriei IT&C la nivel global, sector care joacă deja un rol foarte important în economia locală a Clujului	Perpetuarea efectelor crizei sanitare Covid-19 și a impactului său asupra economiei dincolo de anul 2020
Adoptarea la nivel național a unei Politici Urbane, însoțite de instrumente financiare consistente de la bugetul de stat, inclusiv pentru dezvoltarea zonelor metropolitane	Înrăutățirea climatului de circulație a capitalului, mărfurilor și persoanelor la nivel european și mondial care ar putea afecta mediul de afaceri local
Creșterea atractivității României ca destinație de studii (de ex. în domeniul medical) pentru tineri din diferite zone ale lumii, care va permite atragerea de noi talente în marile centre universitare, precum Cluj-Napoca	Birocratizarea excesivă a gestionării fondurilor europene aferente perioadei de programare 2021-2027, care ar conduc la întârzierea implementării unor proiecte de investiții publice și private
Alocarea de resurse suplimentare la nivel global, european și național pentru sectorul de sănătate, ca urmare a șocului provocat de pandemia din 2020, care va favoriza centrele de cercetare medicală, printre care și Cluj-Napoca	Climatul politic volatil de la nivel național, care ar putea conduce la schimbări frecvente de politici și priorități cu impact negativ asupra proiectele majore de investiții publice din zona municipiului

CAPITOLUL 8.

Context strategic global, european, național, regional și județean

CAPITOLUL 8. Context strategic/997

8.1. Contextul Strategic Global și European/999

8.1.1. Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă/999

8.1.2. Acordul de la Paris/1001

8.1.3. Noua Agendă Urbană (2016)/1001

8.1.4. Agenda Urbană pentru UE (Pactul de la Amsterdam, 2016)/1002

8.1.5. Pactul Verde European/1004

8.1.6. Noua Cartă de la Leipzig/1005

8.1.7. Politica de coeziune a UE 2021-2027/1006

8.1.8. Mecanismul de Redresare și Reziliență/1006

8.1.9. Programul Europa Digitală/1007

8.1.10. Programul Orizont Europa/1008

8.1.11. Inițiativa Urbană Europeană (2021-2027)/1008

8.1.12. Programul URBACT 2021-2027/1010

8.2. Contextul Strategic Național/1011

8.2.1. Politica Urbană a României/1011

8.2.2. Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni/1008

8.2.3. Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027/1014

8.2.4. Alte documente strategice de la nivel național/1022

8.2.5. Planul de Redresare și Reziliență al României (PNRR)/1023

8.2.6. Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"/1027

8.3. Contextul Strategic Regional/1028

8.3.1. Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Vest 2021-2027/1028

8.3.2. Strategia de Specializare Inteligentă pentru Regiunea Nord-Vest (RIS 3)/1037

8.4. Contextul Strategic Județean, Metropolitan și Local/1037

8.4.1. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean și Strategia de Dezvoltare Spațială a Județului Cluj pentru perioada 2020-2030/1037

8.4.2. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă Cluj-Napoca 2021-2030/1039

8.4.3. Strategia de transformare digitală a municipiului Cluj-Napoca/1042

8.4.4. Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca – perioada 2020-2024/1044

8.4.5. Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în municipiul Cluj-Napoca/1044

8.4.6. Strategia Locală a Serviciului de Alimentare cu Energie Termică a Consumatorilor din municipiul Cluj-Napoca/1045

8.4.7. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor documente de politică de la nivel european, național și județean/1046

8.4.8. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor strategii/planuri sectoriale de la nivel municipal / metropolitan/1053

8.1. Contextul Strategic Global și European

8.1.1. Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă

Agenda 2030 este un plan inovator, primul acord internațional care recunoaște dezvoltarea urbană durabilă ca o precondiție fundamentală pentru prosperitatea orașelor. Acordul cuprinde 17 obiective de dezvoltare durabilă (SDGs) și 169 de ținte care urmăresc să fie realizate până în 2030:

1. Fără sărăcie – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. Foamete „zero" – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. Sănătate și bunăstare – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. Educație de calitate – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. Egalitate de gen – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. Apă curată și sanitație – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. Energie curată și la prețuri accesibile – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. Muncă decentă și creștere economică – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. Industrie, inovație și infrastructură – Construirea unor infrastructuri reziștente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. Inegalități reduse – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. **Orașe și comunități durabile – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.**
12. Consum și producție responsabile – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. Acțiune climatică – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.

14. Viața acvatică – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.

15. Viața terestră – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.

16. Pace, justiție și instituții eficiente – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

17. Parteneriate pentru realizarea obiectivelor - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă se structurează pe cei trei piloni definiți în Raportul Comisiei Brundtland:

- Echitatea socială – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;
- Creșterea economică – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;
- Mediul – cu nevoia de a conserva și îmbunătății baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Sarcinile stabilite cu privire la Obiectivul de Dezvoltare Durabilă nr. 11 sunt:

- 11.1. Până în 2030, asigurarea accesului tuturor la locuințe și servicii de bază adecvate, sigure și ieftine și modernizarea zonelor defavorizate
- 11.2. Până în 2030, permiterea accesului la sisteme de transport sigure, ieftine, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea mijloacelor de transport public, punându-se accent pe nevoile celor aflați în situații vulnerabile, ale femeilor, copiilor, persoanelor cu dizabilități și ale persoanelor în vârstă
- 11.3. Până în 2030, creșterea urbanizării deschise tuturor și sustenabile și a capacității de planificare și management al așezărilor umane participative, integrate și durabile în toate țările
- 11.4. Consolidarea eforturilor pentru protejarea și salvgardarea patrimoniului mondial cultural și natural
- 11.5. Până în 2030, reducerea semnificativă a numărului de decese și a numărului de persoane afectate și reducerea semnificativă a pierderilor economice directe asociate produsului intern brut și cauzate de dezastre, inclusiv de dezastrele acvatice, cu accent pe protejarea persoanelor sărace și a celor aflate în situații vulnerabile
- 11.6. Până în 2030, reducerea impactului negativ individual asupra mediului al orașelor, inclusiv prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului și gestionării deșeurilor urbane și de alt tip
- 11.7. Până în 2030, acordarea accesului universal la spații verzi și spații publice sigure, deschise tuturor și accesibile, pentru femei și copii, vârstnici și persoane cu dizabilități
- 11.a. Susținerea unor legături economice, sociale și de mediu pozitive între zonele urbane, periurbane și rurale prin consolidarea planificării dezvoltării naționale și regionale

- 11.b. Până în 2020, creșterea semnificativă a numărului de orașe și așezări umane care vor adopta și vor pune în aplicare politici și planuri integrate menite să asigure accesibilitatea pentru toți, eficiența resurselor, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, reziliența la dezastre șidezvoltarea și implementarea, cu respectarea Cadrului de la Sendai pentru reducerea riscului de dezastre 2015-2030, a gestionării holistice a riscurilor de dezastre, la toate nivelurile
- 11.c Susținerea țărilor cel mai puțin dezvoltate, inclusiv prin asistență financiară și tehnică, la construirea unor clădiri durabile și reziliente, utilizând materiale locale.

8.1.2. Acordul de la Paris

Acordul de la Paris are ca scop consolidarea răspunsului global la amenințarea reprezentată de schimbările climatice, în contextul dezvoltării durabile și al eforturilor de eradicare a sărăciei, inclusiv prin:

(a) menținerea creșterii temperaturii medii globale cu mult sub 2°C peste nivelurile preindustriale și continuarea eforturilor de limitare a creșterii temperaturii la 1,5 °C peste nivelurile preindustriale, recunoscând că astfel s-ar reduce în mod semnificativ riscurile și efectele schimbărilor climatice;

(b) creșterea capacității de adaptare la efectele negative ale schimbărilor climatice și de încurajare a rezistenței la schimbările climatice și a dezvoltării cu un nivel scăzut de emisii de gaze cu efect de seră, într-un mod care nu pune în pericol producția alimentară; și

(c) întreprinderea măsurilor necesare pentru ca fluxurile financiare să corespundă unei evoluții către o dezvoltare cu un nivel scăzut de emisii de gaze cu efect de seră și reziștentă la schimbările climatice.

8.1.3. Noua Agendă Urbană (2016)

Noua Agendă a fost adoptată la Conferința Națiunilor Unite privind locuirea și dezvoltarea urbană durabilă. Acest document ține cont de Obiectivele de dezvoltare durabilă (SDGs) stabilind modul în care orașele ar trebui planificate și gestionate pentru a promova cel mai bine urbanizarea durabilă. Agenda reprezintă o viziune împărtășită ***pentru un viitor mai bun și mai durabil, unul în care oamenii au drepturi egale și acces la beneficiile și oportunitățile pe care orașele le pot oferi*** și în care comunitatea internațională reconsideră sistemele urbane și forma fizică a spațiilor urbane pentru a atinge acest obiectiv.

Agenda prezintă o schimbare de paradigmă bazată pe știința orașelor; aceasta stabilește standarde și principii pentru planificarea, construcția, dezvoltarea, administrarea și îmbunătățirea zonelor urbane de-a lungul celor ***cinci piloni principali*** ai implementării:

- Politici urbane naționale
- Legislație și reglementări urbane
- Planificare și proiectare urbană
- Economie locală și finanțare municipală
- Implementare locală

Noua Agendă urbană încorporează o nouă recunoaștere a corelației dintre o bună urbanizare și dezvoltare. Astfel, ea subliniază legăturile între buna urbanizare și crearea de locuri de muncă, oportunitățile de trai și o calitate a vieții îmbunătățită, care ar trebui incluse în fiecare politică și strategie urbană. ***Principiile*** interconectate care stau la baza Agendei sunt:

- Nu rămâne nimeni în urmă, punând capăt sărăciei în toate formele și dimensiunile sale, inclusiv eradicarea sărăciei extreme, prin asigurarea drepturilor și șanselor egale, a diversității socio-economice și culturale și a integrării în spațiul urban, prin îmbunătățirea locuirii, educației, securității alimentare și nutriției, sănătății și bunăstării, inclusiv prin oprirea epidemiilor de SIDA, tuberculoză și malarie, prin promovarea siguranței și eliminarea discriminării și a tuturor formelor de violență, prin asigurarea participării publice oferind acces sigur și egal tuturor, și prin asigurarea accesului egal pentru toți la infrastructura fizică și socială și la servicii de bază, precum și la locuințe decente și accesibile.

- Asigurarea unor economii urbane durabile și incluzive, folosind avantajele aglomerării unei urbanizări bine-planificate, inclusiv productivitate ridicată, competitivitate și inovare, prin promovarea ocupării depline și eficiente a forței de muncă și a muncii decente pentru toți, prin asigurarea creării de locuri de muncă decente și acces egal pentru toți la resurse economice și productive și oportunități și prin prevenirea speculațiilor funciare, promovarea asigurării securității terenurilor și gestionarea contracției urbane, acolo unde e cazul

- Asigurarea sustenabilității mediului prin promovarea energiei curate și folosirii durabile a terenurilor și resurselor în dezvoltarea urbană, prin protejarea ecosistemelor și biodiversității, inclusiv prin adoptarea unui stil de viață sănătos, în armonie cu natura, prin promovarea consumului și a modelelor de producție durabile, prin construirea rezilienței urbane, prin reducerea riscurilor în caz de dezastre și prin atenuarea și adaptarea la schimbările climatice.

8.1.4. Agenda Urbană pentru UE (Pactul de la Amsterdam, 2016)

Principalele obiective ale Agendei Urbane, menționate în Pactul de la Amsterdam sunt:

- urmărește să realizeze întregul potențial și contribuția zonelor urbane la realizarea obiectivelor Uniunii și a priorităților naționale aferente, respectând pe deplin principiile și competențele subsidiarității și proporționalității.
- se străduiește să stabilească o abordare integrată și coordonată mai eficientă a politicilor și legislației UE cu impact potențial asupra zonelor urbane și, de asemenea, să contribuie la coeziunea teritorială prin reducerea disparităților socio-economice observate în zonele urbane și în regiuni.
- se străduiește să implice autoritățile urbane în conceperea politicilor, să le mobilizeze pentru implementarea politicilor UE și să consolideze dimensiunea urbană în aceste politici. Își propune să permită autorităților urbane să lucreze într-un mod mai sistematic și mai coerent pentru atingerea obiectivelor generale, prin identificarea și sprijinirea eforturilor de a depăși obstacolele inutile în politica UE. Mai mult decât atât, va contribui la realizarea unei politici UE mai prietenoasă cu mediul urban, mai eficace și mai eficientă.
- nu va crea noi surse de finanțare ale UE, sarcini administrative inutile și nici nu va afecta distribuția actuală a competențelor legale și structurilor de lucru și luare a deciziilor și nu va transfera competențele la nivelul UE.

Agenda urbană pentru UE se concentrează, în mod special, pe **trei piloni ai elaborării și implementării politicilor UE**:

- O reglementare mai bună
- Se concentrează pe o implementare mai eficientă și mai coerentă a politicilor, legislației și instrumentelor existente ale UE. Legislația UE ar trebui să fie concepută astfel încât să atingă obiectivele la costuri minime, fără a imune sarcini legislative inutile
- Nu va iniția o nouă reglementare, ci va fi considerată o contribuție informală la proiectarea viitoare și la revizuirea reglementărilor UE existente, pentru a reflecta mai bine nevoile, practicile și responsabilitățile urbane. Recunoaște necesitatea de a evita blocajele potențiale și de a minimiza sarcinile administrative pentru autoritățile urbane.
- O finanțare mai bună
- Va contribui la identificarea, susținerea, integrarea și îmbunătățirea surselor tradiționale, inovatoare și ușor de utilizat pentru zonele urbane, la nivel instituțional relevant, inclusiv din fondurile europene structurale și de investiții (FESI) (în concordanță cu structurile juridice și instituționale deja existente) în vederea implementării eficiente a intervențiilor în zonele urbane.
- Nu va crea surse de finanțare noi sau majorate care să vizeze alocări mai mari pentru autoritățile urbane. Totuși, va transmite lecții învățate cu privire la modul de îmbunătățire a oportunităților de finanțare a autorităților urbane în toate politicile și instrumentele UE, inclusiv politica de coeziune
- O cunoaștere mai bună
- Va contribui la îmbunătățirea bazei de cunoștințe privind problemele urbane și la schimbul de bune practici și cunoștințe. Datele de încredere sunt importante pentru portretizarea diversității structurilor și sarcinilor autorităților urbane, pentru elaborarea de politici urbane bazate pe dovezi, precum și pentru furnizarea de soluții adaptate la provocările majore.
- Cunoașterea modului în care evoluează zonele urbane este fragmentată și experiențele de succes pot fi mai bine exploatate. Inițiativele luate în acest context vor fi în conformitate cu legislația UE relevantă privind protecția datelor, reutilizarea informațiilor din sectorul public și promovarea bazelor de date mari, conectate și deschise

În cadrul Agendei Urbane pentru UE au fost identificate următoarele **parteneriate tematice**, fiecare dintre acestea elaborând planuri de acțiune care urmăresc îmbunătățirea legislației, instrumente de finanțare și împărtășirea cunoștințelor prin diferite acțiuni, pentru a contribui la obiectivele pe termen lung ale Uniunii de creștere durabilă și coeziune socială, economică și teritorială:

- Calitatea aerului
- Locuire
- Incluziunea migranților și refugiaților
- Sărăcie urbană
- Locuri de muncă și abilități în economia locală
- Economia circulară
- Tranziția digitală
- Mobilitate urbană

- Adaptare climatică
- Tranziția energetică
- Achiziții publice
- Utilizarea durabilă a terenului
- Spații publice sigure
- Cultură / Patrimoniu cultural

8.1.5. Pactul Verde European

Pactul verde european (European Green Deal), publicat de Comisia Europeană în decembrie 2019, este foaia de parcurs a UE pentru a ajunge la o economie durabilă. Acesta oferă un plan de acțiune menit să stimuleze utilizarea eficientă a resurselor prin trecerea la o economie circulară, mai curată, respectiv să refacă biodiversitatea și să reducă poluarea. Planul creionează investițiile necesare și instrumentele de finanțare disponibile. În același timp, arată cum se poate asigura o tranziție justă și incluzivă.

Ținta Pactului este ca U.E. să devină neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei până în 2050, fiind propusă în acest sens o lege europeană a climei.

Acțiunile vizate în toate sectoarele economiei sunt:

- investiții în tehnologii ecologice
- sprijin pentru inovare în sectorul industrial
- introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase
- decarbonizarea sectorului energetic
- îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor
- colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial

Pentru punerea în aplicare a Pactului Verde European, Comisia Europeană a lansat în ianuarie 2020 Comunicarea privind Planul de Investiții pentru o Europă Durabilă și constituirea Mecanismului pentru o Tranziție Justă, urmată în luna martie 2020 de propunerea de Regulament privind stabilirea cadrului pentru atingerea obiectivului de neutralitate climatică și modificarea Regulamentului (UE) 2018/1999 – Climate Law, respectiv în septembrie 2020 de un plan cuprinzător pentru creșterea obiectivului 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, cu cel puțin 55% față de nivelul din 1990. În luna februarie 2021 a fost publicată noua Strategie UE privind adaptarea la efectele schimbărilor climatice, care definește calea de urmat pentru a face față consecințelor inevitabile ale acestora. Strategia încurajează statele membre să continue progresele pentru a stimula capacitatea de adaptare, a consolida reziliența și a reduce vulnerabilitatea față de schimbările climatice.

După cum am indicat mai sus, UE va oferi sprijin financiar și asistență tehnică pentru a-i ajuta pe cei mai afectați de trecerea la economia verde. Pentru aceasta, a creat așa-numitul **Mecanism pentru o tranziție justă**. Mecanismul va contribui la mobilizarea a cel puțin 100 de miliarde EUR, în perioada 2021-2027, în regiunile cele mai afectate. Intervențiile vor fi finanțate din Fondul pentru Tranziție Justă (aprobat de Parlamentul UE în mai 2021), o schemă dedicată în cadrul Programului InvestEU, respectiv dintr-o facilitate de împrumut a Băncii Europene de Investiții.

8.1.6. Noua Cartă de la Leipzig

Noua Cartă de la Leipzig se întemeiază pe patru principii cheie pentru transformarea orașelor, în linie cu Obiectivele de dezvoltare durabilă, Noua agendă urbană și Acordul de la Paris, Noua Cartă de la Leipzig:

- Oraș just
- Orașul verde
- Orașul productiv
- Digitalizarea

Primele trei tipuri generale de politici de dezvoltare urbană, luate împreună, acoperă toate aspectele necesare și esențiale ale dimensiunii urbane, inclusiv, printre altele: accesul egal la servicii, dezvoltarea aptitudinilor și coeziunea socială, asigurarea unui climat neutru din perspectiva emisiilor, atenuarea efectelor schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, transportul și mobilitatea urbană, dezvoltarea economică locală și caracterul competitiv al orașelor. Mai mult, cel de-al patrulea principiu acordă atenția cuvenită efectelor digitalizării asupra adaptabilității și a spiritului inovator, a capacității acestuia, dacă este valorificat în mod corespunzător, de a accelera coeziunea.

Totodată, aceasta recunoaște că aceste abordări integrate pot avea efecte diferite și necesită procese diferențiate, la scări spațiale multiple:

- **La nivelul cartierelor.** Carta susține importanța de a acționa la acest nivel de diviziune spațială pentru asigurarea caracterului incluziv și atragerea unei implicări deosebite din partea părților interesate locale. Nivelul cartierelor este considerat corespunzător și pentru a experimenta politicile noi și inovatoare care răspund unor provocări specifice contextului.
- **La nivelul orașelor**. Conform Cartei, atenția la această scară este esențială pentru a oferi asigurări că prioritățile și politicile stabilite la nivel național se reflectă, în ultimă instanță, în ameliorarea calității vieții la nivelul cartierelor. În plus, autoritățile locale joacă un rol decisiv în asigurarea funcționării unitare a cartierelor în contextul urban mai larg.
- În scopul obținerii durabilității și rezilienței, eforturile trebuie ancorate în contextul regional și metropolitan, la nivelul ***zonelor urbane funcționale*** **-** o etapă obligatorie în punerea în aplicare a politicilor. În conformitate cu noua Agendă teritorială 2030, Noua Cartă de la Leipzig reiterează faptul că politicile cu privire la locuire, dezvoltarea economică locală, mobilitate, furnizarea serviciilor publice, infrastructura verde-albastră și rețeaua energetică transcend granițele administrative ale orașelor și trebuie neapărat să adopte o viziune mai largă, care să ia în considerare o rețea complexă de interdependențe funcționale de la nivelul autorităților locale și să utilizeze o abordarea de tip parteneriat.

Noua Cartă de la Leipzig enumeră cinci principii pentru stabilirea unei bune guvernanțe urbane:

- guvernanța pe mai multe niveluri
- participarea și co-crearea
- abordarea localizată
- politica urbană pentru binele comun
- abordarea integrată.

8.1.7. Politica de coeziune a UE 2021-2027

În luna martie 2021, Consiliul UE a aprobat **pachetul legislativ privind Politica de Coeziune (PC) 2021-2027, în valoare totală de 330 md. Euro.** Acesta cuprinde:

- **Regulamentul privind prevederile comune (CPR)** - stabilește dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european plus, Fondul de coeziune, Fondul pentru o tranziție justă și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, și de instituire a unor norme financiare aplicabile acestor fonduri, precum și Fondului pentru azil și migrație, Fondului pentru securitate internă și Instrumentului pentru managementul frontierelor și vize

- **Regulamentul privind Fondul european de dezvoltare regională (FEDR) – cu un buget de 200 md. Euro**

- **Regulamentul privind Fondul de coeziune (FC) – 43 md. Euro**

- **Regulamentul privind Fondul social european plus (FSE+) - 88 md. Euro**

- **Regulamentul privind Fondul pentru o Tranziție Justă (FTJ – parte a Pactului verde european) – 7,5 md. Euro**

- **Regulamentul privind Fondul european pentru afaceri maritime și activități pescărești (FEAM) – 6,1 md. Euro**

Cele cinci obiective de politică pentru perioada 2021-2027 sunt:

- *O Europă mai inteligentă – o transformare economică inovatoare și inteligentă;*
- *O Europă mai ecologică – cu emisii scăzute de carbon;*
- *O Europă mai conectată – mobilitate și conectivitate TIC regională;*
- *O Europă mai socială – implementarea Pilonului european al drepturilor sociale;*
- *O Europă mai aproape de cetățeni – dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale.*

De asemenea, se au în vedere și două aspecte orizontale: Consolidarea capacității administrative și Cooperarea în afara zonei de program.

8.1.8. Mecanismul de Redresare și Reziliență

Mecanismul de redresare și reziliență (MRR) este pilonul principal al #NextGenerationEU și are alocat un buget total de 672,5 miliarde Euro, dintre care 312,5 miliarde sub formă de granturi și 360 miliarde sub formă de împrumuturi.

Scopul Mecanismului de Redresare și Reziliență este de a oferi sprijin pentru investiții și reforme esențiale în vederea redresării sustenabile și pentru ameliorarea rezilienței economice și sociale a statelor membre UE. La finalul perioadei de investiții, economiile și societățile europene vor fi mai bine pregătite pentru provocările și oportunitățile tranzițiilor verzi și digitale.

Fiecare Stat Membru a întocmit un plan național de redresare și reziliență, prin care se stabilește un pachet de coerent de reforme și proiecte de investiții publice ce vor fi sprijinite. Aceste planuri vor trebui să răspundă la provocările identificate de Semestrul European, în mod special de recomandările specifice de țară. Comisia Europeană încurajează Statele Membre să propună intervenții în următoarele domenii prioritare:

- Tehnologii curate și energii regenerabile
- Eficiența energetică a clădirilor
- Transport durabil și stații de încărcare
- Dezvoltarea de servicii rapide de broadband
- Digitalizarea administrației publice
- Capacități de data cloud
- Educație și formare pentru a sprijini competențele digital

8.1.9. Programul Europa Digitală

Programul, aprobat de Parlamentul și Consiliul UE în luna martie 2021, va promova implementarea pe scară largă a tehnologiilor de ultimă generație, cum ar fi inteligența artificială și cele mai recente instrumente de securitate cibernetică, pentru a accelera transformarea digitală a societăților și economiilor europene. Programul se va derula pe durata cadrului financiar multianual (CFM) pentru perioada 2021-2027, având un buget total substanțial de circa 7,5 de miliarde Euro.

Programul Europa digitală va asigura **finanțare pentru proiecte în cinci domenii cruciale**, fiecare cu propriul buget orientativ:

- calculul de înaltă performanță: 2,2 md. Euro
- inteligența artificială: 2,1 md. Euro
- securitatea cibernetică și încrederea: 1,6 md. Euro
- competențele digitale avansate: 577 mil. Euro
- implementarea, utilizarea optimă a capacităților digitale și interoperabilitatea: 1,1 md. Euro

O rețea de **centre europene de inovare digitală** va asigura acces la cunoștințe tehnologice specializate pentru întreprinderi – în special pentru IMM-uri – și pentru administrațiile publice. Aceste centre vor prilejui întâlnirea dintre, pe de o parte, industria, întreprinderile și administrațiile aflate în căutarea unor noi soluții tehnologice și, pe de altă parte, companiile care pot oferi soluții gata de introdus pe piață. Fiind răspândite pe o suprafață geografică largă în Europa, centrele vor juca un rol esențial în punerea în aplicare a programului.

Programul va fi pus în practică prin programe de lucru multianuale care vor acoperi unul sau mai multe dintre cele cinci domenii de acțiune. Acest lucru va însemna cofinanțare din partea statelor membre și, atunci când va fi necesar, din partea sectorului privat. Rata cofinanțării va fi stabilită în programele de lucru. Programele de lucru vor stabili, de asemenea, criteriile de eligibilitate pentru acțiunile prevăzute de programul Europa digitală. Granturile din cadrul programului pot acoperi până la 100% din costurile eligibile.

Europa digitală va veni să completeze o serie de alte programe care sprijină tranziția digitală, precum Orizont Europa, care se concentrează pe cercetare și dezvoltare tehnologică, și aspectele digitale aferente Mecanismului pentru interconectarea Europei.

8.1.10. Programul Orizont Europa

Orizont Europa, aprobat de Parlamentul UE în luna aprilie 2021, constituie programul-cadru pentru cercetare și inovare (C&I) al Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027, fiind continuarea programului Orizont 2020 al UE. Este inițiativa emblematică a UE, menită să sprijine C&I din etapa de concept până la comercializare, și completează finanțarea națională și regională. Acesta beneficiază de un buget total de 95,5 md. Euro (din care 5,4 md. Euro din NextGenerationEU).

Structura propusă a programului Orizont Europa presupune trei piloni:

- excelență științifică - primul pilon al programului Orizont Europa își să consolideze poziția de lider a UE în domeniul științific și să dezvolte cunoștințele și competențele de înaltă calitate;
- provocări globale și competitivitate industrială europeană - cel de al doilea pilon susține cercetarea care abordează provocările societale și tehnologiile industriale în domenii precum digitalul, energia, mobilitatea, alimentele și resursele naturale; în cadrul acestui pilon este prevăzută, de asemenea, introducerea anumitor misiuni și parteneriate în domeniul cercetării, având ca obiectiv, de exemplu, orașe cu zero emisii de dioxid de carbon.
- Europă inovatoare - cel de al treilea pilon al programului Orizont Europa se axează pe promovarea inovării prin înființarea unui Consiliu european pentru inovare. Acesta oferă un punct de contact unic pentru inovatorii cu potențial ridicat.

O secțiune transversală suplimentară ar urma să introducă măsuri de sprijin care să le permită statelor membre să-și valorifice la maximum potențialul național de cercetare și inovare. Acest lucru ar trebui să consolideze Spațiul european de cercetare.

Pachetul Orizont Europa constă în propuneri privind:

- un program-cadru pentru cercetare și inovare – inclusiv normele de participare și de diseminare
- un program specific de punere în aplicare a programului Orizont Europa
- un program pentru cercetare și formare în temeiul Tratatului Euratom – în completarea programului Orizont Europa
- decizie a Consiliului de modificare a deciziei de înființare a întreprinderii comune europene pentru reactorul termonuclear experimental internațional (ITER)

8.1.11. Inițiativa Urbană Europeană (2021-2027)

Inițiativa este un nou instrument care **furnizează sprijin pentru orașe urmărind să consolideze abordările integrate și participative pentru dezvoltarea urbană sustenabilă** și să acorde o **legătură mai puternică cu politicile relevante ale UE și investițiile politicii de coeziune**.

Inițiativa urbană europeană constă în următoarele **trei linii de acțiune, legate de dezvoltarea urbană durabilă**:

a) sprijin pentru consolidarea capacităților

- îmbunătățirea capacităților orașelor în conceperea politicilor și practicilor urbane durabile într-un mod integrat și participativ
- îmbunătățirea proiectării și implementării strategiilor și planurilor de acțiune urbane durabile în orașe
- crearea de rețele de cooperare ale orașelor (planificarea acțiunilor, implementare, transfer)
- sprijin dedicat orașelor prin seminarii / ateliere de lucru specifice țării
- rețele de implementare și investiții în transferabilitatea soluțiilor inovatoare cu participarea orașelor de dezvoltare urbană durabilă și a autorităților de management
- schimburi de tip peer-to-peer
- soluții de tip e-learning și de tip învățare activă
- inițiative pilot privind guvernanța
- suport metodologic privind rețelele de consolidare a capacității
- sprijin direcționat de către experți (grup de experți) implementat prin rețele
- benchmarking pentru dezvoltare integrată

b) sprijin pentru acțiunile inovatoare

- dezvoltarea de soluții inovatoare transferabile și scalabile la provocările urbane
- experimentare: proiecte de investiții ca dovadă a conceptului
- valorificare: completarea registrului de condiții pentru extinderea și transferul cu succes a proiectelor din cadrul acțiunilor urbane inovatoare
- adaptare: confruntarea și combinarea dovezilor din alte programe și inițiative UE

c) sprijin pentru cunoaștere, elaborarea de politici și comunicare

- dezvoltarea bazei de cunoștințe în sprijinul unei mai bune proiectări, implementări și integrări a politicilor urbane
- asigurarea accesului mai facil la cunoștințe tematice și împărtășirea cunoștințelor de dezvoltare urbană sustenabilă
- extragerea datelor și clasificarea urbană
- sreening-ul evaluării de impact și a studiilor de evaluare
- coordonarea și eficientizarea cercetărilor urbane
- schimbul de informații și cunoștințe

- crearea punctelor de contact naționale pentru Inițiativa urbană europeană
- comunicarea și diseminarea informațiilor la nivelul UE
- asigurarea legăturii dintre inovație, consolidarea capacităților și elaborarea de politici
- asigurarea secretariatului Agendei urbane pentru UE și acțiuni interguvernamentale (dacă sunt solicitate de statele membre

Această inițiativă poate sprijini, la cererea unuia sau a mai multor state membre, ***cooperarea interguvernamentală*** cu privire la aspecte urbane.

8.1.12. Programul URBACT 2021-2027

URBACT este un program dedicat cooperării urbane interregionale, singurul program de cooperare teritorială europeană care lucrează exclusiv pentru orașe în domeniul dezvoltării urbane participative integrate. Se va adresa în continuare tuturor orașelor din Europa lucrând îndeaproape cu practicieni, factori de decizie și actorii interesați de la nivel local.

Viitorul program propune **două obiective complementare**, care se bazează pe elementele de program care se sprijină reciproc: consolidarea capacității, schimbul de experiență, învățarea și colectarea cunoștințelor.

- Consolidarea capacității orașelor din Europa privind dezvoltarea urbană integrată și participativă
- identificarea nevoilor în schimbarea ale orașelor, pe fundalul schimbărilor care afectează zonele urbane din Europa
- completarea rețelelor de succes pe termen lung prin activități de colaborare pe termen scurt
- furnizarea unei oferte mai flexibile de consolidare a capacității, pentru a răspunde nevoilor orașelor
- extinderea activităților de succes privind consolidarea capacității și acoperirea unei arii mai largi în Europa
- țintirea specifică a orașelor cu capacități mai reduse
- diversificarea ofertei pentru a răspunde nevoilor anumitor actori urbani relevanți
- întărirea complementarităților între activitățile de consolidare a capacității de la nivelul UE și de nivel național
- Aducerea cunoștințelor și know-how-ului de la temelie pentru a sprijini orașele și pentru a ajuta la informarea Agendei Urbane pentru Europa și oricărei viitoare platforme de politici urbane pe mai multe nivele
- îmbunătățirea îmbinării cunoștințelor și know-how-ului care provin de la orașele implicate în URBACT cu cerințele generate de politici
- colectarea și transferul mai flexibil al cunoștințelor, ca răspuns la provocările și dezbaterile urbane de la nivelul UE
- sprijinirea Agendei Urbane pentru Europa și acțiunile pe mai multe nivele pe teme urbane
- identificarea celor mai eficiente instrumente actuale și viitoare pentru dezvoltarea unei platforme de cunoaștere pentru orașele de la nivelul întregii UE

8.2. Contextul Strategic Național

8.2.1. Politica Urbană a României

VIZIUNE: *Zonele urbane din România sunt reziliente, verzi, productive, competitive și incluzive, oferind rezidenților o calitate ridicată a vieții și oportunități economice. Administrațiile locale sunt proactive, interactive, accesibile și sustenabile financiar. Acestea pun pe primul loc cetățenii, prin parteneriate și colaborare, pentru a co-genera soluții inteligente și inovative la principalele lor provocări.*

Politica Urbană identifică o paletă largă de 24 de obiective de politică subsumate celor 4 obiective ale Cartei de la Leipzig:

I. Orașe verzi și reziliente:

1.1. Hazarde urbane reduse

1.2. Reziliență seismică

1.3. Managementul deșeurilor solide conform directivelor europene

1.4. Poluare redusă a aerului

1.5. Neutralitate energetică

1.6. Mobilitate eficientă

II. Orașe competitive și productive:

2.1. Punerea la dispoziție a terenurilor și clădirilor bine poziționate

2.2. Infrastructură adecvată

2.3. Forță de muncă calificată

2.4. Spații locative de calitate

2.5. Sprijinirea inovării și a start-up-urilor

2.6. Promovarea parteneriatelor puternice

III. Orașe juste și incluzive:

3.1. Servicii accesibile

3.2. Locuințe accesibile

3.3. Atragerea pro-activă de noi locuitori

3.4. Asigurarea accesului la justiție

3.5. Promovarea rolului organizațiilor comunitare și a cetățeniei active

3.6. Depășirea diviziunii digitale

IV. Bună guvernanță:

4.1. Adecvarea capacității administrative

4.2. Eficientizarea operațiunilor

4.3. Promovarea guvernanței participative

4.4. Asigurarea stabilității financiare

4.5. Întărirea integrării verticale și orizontale

4.6. Digitalizarea administrației

Dintre cele 24 de obiective, următoarele 5 au reieșit ca fiind prioritare și ca direcții cruciale pentru Politica Urbană, prin efectul lor multiplicator, capacitatea lor de a genera co-beneficii multiple și contribuția simultană la mai multe obiective:

1. Sustenabilitatea spațială
2. Asigurarea de orașe locuibile și inteligente din punct de vedere climatic, prin întărirea infrastructurii verzi-albastre cu rol de limitare și adaptare la hazardele urbane
3. Întărirea activității economice, prin asigurarea de medii locative de calitate, îmbunătățirea oportunităților de ocupare și punerea la dispoziție de locații de business bine deservite cu servicii
4. Îmbunătățirea condițiilor de viață prin extinderea accesului la locuire și servicii publice
5. Creșterea capacității administrative și promovarea cooperării între juridiscții și sectoare

8.2.2. Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni

Prin SDTR este stabilit cadrul strategic de fundamentare a dezvoltării teritoriale a României pe termen lung, necesar pentru sprijinirea și ghidarea procesului de dezvoltare teritorială la nivel național, cu scopul valorificării oportunităților și a nivelului de dezvoltare al fiecărui teritoriu. Scenariul România Policentrică urmărește, în perspectiva anului 2035, dezvoltarea teritoriului național la nivelul unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capitaluri (orașe mari/medii) și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriile europene.

În cadrul Strategiei au fost identificate 5 obiective generale și obiectivele specifice aferente:

1. ***Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband***
   - Dezvoltarea unei rețele de transport eficientă și diversificată capabilă să asigure gestionarea fluxurilor de oameni și mărfuri generate de schimburile economice între teritoriul național și piețele din spațiul european;
   - Dezvoltarea și extinderea infrastructurii portuare și aeroportuare, precum și a legăturii acestora cu centrele urbane naționale în scopul consolidării poziției României de nod logistic regional;

   - Consolidarea infrastructurii de transport a energiei și conectarea acesteia la proiectele pan-europene cu impact regional și național.
2. ***Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive***
   - Asigurarea unei echipări complete cu infrastructură de utilități publice a localităților urbane și rurale;
   - Asigurarea unei accesibilități crescute la nivelul teritoriului și a unei conectivități eficiente între orașele mari și zona urbană funcțională;
   - Creșterea atractivității spațiilor urbane și rurale prin îmbunătățirea funcțiilor rezidențiale, dezvoltarea unor spații publice de calitate și a unor servicii de transport adaptate nevoilor și specificului local;
   - Furnizarea unor servicii sociale de calitate prin asigurarea unei diversificări a acestor servicii la nivelul teritoriului și îmbunătățirea gradului de acces a populației.
3. ***Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane***
   - Dezvoltarea unor centre urbane specializate și inteligente cu vocație de poli internaționali și racordarea lor eficientă la rețeaua urbană europeană;
   - Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcționale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului;
   - Consolidarea rolului localităților rurale cu potențial de polarizare în scopul asigurării unei accesibilități crescute a populației rurale la servicii de interes general;
   - Sprijinirea dezvoltării sistemelor urbane și a axelor de dezvoltare de la nivelul teritoriului prin asigurarea unor intervenții integrate teritorial.
4. ***Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială***
   - Protejarea patrimoniului și promovarea măsurilor de regenerare a capitalului natural;
   - Protejarea și reabilitarea patrimoniului construit în scopul conservării identității naționale și creșterii atractivității spațiilor culturale cu potențial turistic deosebit;
   - Reducerea vulnerabilității zonelor supuse riscurilor naturale;
   - Asigurarea echilibrului în dezvoltarea mediului rural și urban prin protejarea resurselor funciare agricole și limitarea extinderii intravilanului localităților.
5. ***Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială***
   - Consolidarea capacității structurilor de guvernanță la niveluri multiple și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice;
   - Consolidarea instrumentelor de planificare spațială și a instituțiilor cu rol în gestionarea și planificarea proceselor de dezvoltare a teritoriului (sau de amenajare a teritoriului);
   - Consolidarea capacității de cooperare și planificare în domeniul transfrontalier și transnațional.
   - De asemenea, au fost definite măsuri, acțiuni și exemple de proiecte pentru zone urbane, zone rurale, zone montane, zone transfrontaliere și zona costieră. SDTR instituie următoarele linii directoare de planificare:

- Încurajarea concentrării locuirii în interiorul intravilanului localităților și limitarea dezvoltării urbane în zone care nu sunt deja echipate cu infrastructura tehnico-edilitară;
- Încurajarea concentrării activităților industriale în parcuri tehnologice din exteriorul localităților și limitarea amplasării lor în intravilanul localităților;
- Încurajarea construirii în zone industriale deja utilizate (brownfields) și interzicerea construirii în zone verzi;
- Încurajarea locuirii sustenabile în centrele istorice ale localităților orașelor;
- Dezvoltarea complementarității între zonele urbane și zonele rurale;
- Încurajarea dezvoltării care utilizează energie verde și interzicerea construirii de imobile care utilizează în exploatare exclusiv combustibili fosili;
- Luarea măsurilor necesare pentru diminuarea efectelor negative ale riscurilor naturale și industriale;
- Încurajarea transportului sustenabil și obligativitatea elaborării planurilor de mobilitate;
- Încurajarea planificării și proiectării de calitate și limitarea derogării de la planurile de dezvoltare urbană și teritorială în vigoare;
- Încurajarea implicării cetățenilor și comunităților în elaborarea strategiilor de dezvoltare și obligativitatea consultării publicului asupra fiecărei etape ale acestora.

8.2.3. Acordul de Parteneriat și Programele Operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027

Pentru perioada 2021-2027 la nivelul României se propune următoarea arhitectură a programelor operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național, care se află (la momentul decembrie 2020) în etapa de negociere cu Comisia Europeană:

1. Programul Operațional **Dezvoltare Durabilă (PODD)**
2. Programul Operațional **Transport (POT)**
3. Programul Operațional **Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)**
4. Programul Operațional **Sănătate (POS)**
5. Programul Operațional **Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)**
6. Programul Operațional **Educație și Ocupare (POEO)**
7. Programele Operaționale **Regionale** – implementate la nivel de regiune **(8 POR)**
8. Programul Operațional **Asistență Tehnică (POAT)**

Legătura dintre propunerile naționale și cele cinci obiective de politică ale Politicii de coeziune stabilite la nivelul UE pentru perioada 2021-2027 e prezentată în tabelul de mai jos:

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
OP 1 – O Europă mai inteligentă		
Cercetare și inovare	Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	*Integrarea ecosistemului CDI național în Spațiu de Cercetare European (European Research Area)*
		Crearea unui sistem atractiv de inovare în industrie, pentru toate tipurile de inovare (de produs, de proces, organizațională și de marketing)
		Sprijinirea creării de noi companii inovative și creșterea ratei de supraviețuire a acestora
		Consolidarea CDI în domeniul sănătății
Digitalizare	Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	*Creșterea gradului de digitizare a serviciilor publice pentru societatea românească*
		Digitizare pentru creșterea siguranței și îmbunătățirii serviciilor de mobilitate si transport
		Soluții IT și digitizare în sănătate
Competitivitate	Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor	*Facilitarea accesului la finanțare pt IMM-uri, inclusiv prin încurajarea finanțării inițiale și timpurii a start-up-urilor cu potențial inovativ ridicat*
		Consolidarea competitivității economiei românești
		Sprijinirea creării de noi companii și creșterea ratei de supraviețuire a acestora
Specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	*Dezvoltarea unor competențe profesionale adecvate cerințelor mediului de afaceri în contextul unei economii bazate pe cunoaștere*
		Susținerea capacității administrative a structurilor din cadrul mecanismului integrat regional și național de descoperire antreprenorială
OP 2 – O EUROPĂ MAI VERDE		
Energie	Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	*Renovarea clădirilor publice și rezidențiale în vederea îmbunătățirii eficienței energetice*
		Măsuri de sprijin pentru industriile energointensive pentru a-și îmbunătăți performanța energetică
		Îmbunătățirea performanței energetice în industriile energointensive
		Măsuri de sprijin pentru ESCOs
		Îmbunătățirea eficienței energetice în domeniul încălzirii centralizate, alături de promovarea energiei din surse regenerabile pentru încălzirea și răcirea centralizată
		Consolidarea capacității AM, a dezvoltatorilor de proiecte și a autorităților
	Promovarea energiei din surse regenerabile	*Creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor*
		Măsuri de creștere a adecvanței rețelei naționale de energie electrică pentru a crește capacitatea de integrare a energiei provenite din surse regenerabile, de natură variabilă
	Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E	*Echipamente și sisteme inteligente pentru asigurarea calității energiei electrice*
		Implementarea de soluții digitale pentru izolarea defectelor și realimentarea cu energie
		Digitalizarea stațiilor de transformare și soluții privind controlul rețelei de la distanță - integrare stații în SCADA
		Creșterea capacității disponibile pentru comerțul transfrontalier

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
Schimbări climatice, riscuri, apă	Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor	*Managementul inundațiilor*
		Reducerea impactului manifestării secetei și furtunilor asupra populației, proprietății și mediului.
		Măsuri pentru sistemul de gestionare a riscurilor, inclusiv creșterea rezilienței la nivel național și adaptarea continuă la realitatea operațională.
		Măsuri de limitare a efectelor negative ale eroziunii costiere.
	Promovarea gestionării sustenabile a apei	*Continuarea acțiunilor integrate de dezvoltare a sistemelor de apă și apă uzată, inclusiv prin consolidarea suplimentară si extinderea a operatorilor regionali.*
		Finanțarea acțiunilor de consolidare a capacității de reglementare economică a sectorului de apă și apă uzată, astfel încât să se eficientizeze procesul de realizare a planurilor de investiții pentru conformare
		Continuarea investițiilor în managementul nămolului rezultat în cadrul procesului de epurare a apelor uzate/tratare a apei potabile.
Economia circulară	Promovarea tranziției către o economie circulară	*Extinderea schemelor de gestionare a deșeurilor la nivel de județ, inclusiv îmbunătățirea sistemelor integrate existente de gestionare a deșeurilor, pentru a crește reutilizarea și reciclarea, pentru a preveni generarea deșeurilor și devierea de la depozitele de deșeuri, în conformitate cu nevoile identificate în PNGD și PJGD-uri*
		Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deșeuri.
		Investiții în consolidarea capacității părților interesate fie publice sau private, pentru a susține tranziția la economia circulară și care să promoveze acțiuni/ măsuri privind economia circulară, inclusiv conștientizarea publicului, prevenirea deșeurilor, colectarea separată și reciclarea.
Biodiversitate	Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	*Investiții în rețeaua Natura 2000 – Elaborarea, revizuirea și implementarea planurilor de management, măsuri de menținere și de refacere a siturilor Natura 2000 pentru specii și habitate, precum și a ecosistemelor degradate și a serviciilor furnizate situate în afara ariilor naturale protejate. Acțiuni de completare a nivelului de cunoaștere a biodiversității și ecosistemelor și realizarea de studii științifice*
		Masuri pentru implementarea infrastructurii verzi
		Consolidarea capacității administrative a autorităților și entităților cu rol în managementul rețelei Natura 2000 și a altor arii naturale protejate
Aer	Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	*Dotarea Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului cu echipamente noi astfel încât să se continue conformarea cu cerințele de asigurare și controlul calității datelor și de raportare a RO la CE si achiziția de echipamente pentru măsurarea poluanților în aerului ambiental cu respectarea prevederilor Directivei 2008/50/CE.*
		Implementarea măsurilor care vizează creșterea calității aerului: • *măsuri legate de îmbunătățirea sau înlocuirea instalațiilor individuale (casnice) de încălzire a locuințelor/ gospodăriilor din mediul urban cu instalații mai performante ;* • *finanțarea sistemelor de încălzire pentru scopuri de atenuare a schimbărilor climatice, atât la nivelul agenților economici cât și la nivelul sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică la nivelul autorităților publice și/ sau altor entități publice (spitale, unități de învățământ etc.) sau a instalațiilor individuale de încălzire a locuințelor/ gospodăriilor, utilizând gaz natural.*

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
Situri contaminate	Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	*Măsuri de remediere a siturilor contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor*
		Regenerarea spațiilor urbane degradate și abandonate, reconversia funcțională a terenurilor virane degradate/ neutilizate/ abandonate și reincluderea acestora în circuitul social/ economic sau ca rezervă de teren pentru viitoare investiții la nivelul orașelor, în vederea creării condițiilor necesare pentru o dezvoltare durabilă urbană.
Mobilitate urbană	Mobilitate națională, regionala și locală sustenabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	*Dezvoltarea rețelelor regionale și locale de transport pe cale ferată și cu metroul și de acces la TEN-T centrală și globală de transport, inclusiv soluții combinate.*
		Reducerea emisiilor de carbon în municipiile reședință de județ și în municipii și zona lor funcțională prin investiții bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă
OP 3 – O EUROPĂ MAI CONECTATĂ		
Conectivitate	Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, reziliență în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală	*Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de transport rutier*
		Dezvoltarea rețelelor TEN-T centrală și globală de transport pe calea ferată
		Îmbunătățirea serviciilor de transport pe calea ferată pe scurt și lung parcurs, prin creșterea capacității de transport și măsuri de reformă
		Îmbunătățirea siguranței și securității pentru toate modurile de transport și punerea în aplicare a strategiei adoptată privind siguranța traficului, pentru reducerea numărului de decese din accidente rutiere și diminuarea impactului asupra mediului
		Investiții în infrastructură și suprastructură portuară situate pe rețeaua TEN-T central și globală, inclusiv acces în porturi, investiții multimodale în porturi și pentru îmbunătățirea conectivității transfrontaliere
		Investiții în dezvoltarea de terminale intermodale inclusiv acces și echipamente
		Investiții în modernizarea punctelor de trecere transfrontaliere pe rețeaua TEN-T central și globală și crearea de noi conexiuni de transport suplimentare peste Dunăre, inclusiv măsuri de îmbunătățire a timpilor de trecere, includerea de noi servicii și proceduri operaționale.
		Asistență tehnică acordată principalilor beneficiari din domeniul transportului, cu precădere Compania Națională de Căi Ferate și Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, alte autorități de transport și Ministerul Transporturilor
	Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	*Dezvoltarea rețelelor rutiere naționale de acces la TEN-T centrală și globală de transport*
		Dezvoltarea rețelelor feroviare de acces la TEN-T centrală și globală de transport
Broadband	îmbunătățirea conectivității digitale	*Dezvoltarea infrastructurii de bandă largă Broadband - Investiții în infrastructură de bandă largă de foarte mare capacitate, conform rezultatelor "Planului național sau regional privind banda largă" (condiție favorizantă)*

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
OP 4 – O Europă mai socială		
Ocupare	Îmbunătățirea accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de munca, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale	*Dezvoltarea mecanismului de integrare multidisciplinară a politicilor din ocupare, educație, asistență socială și sănătate prin armonizarea cadrului legal între serviciile oferite forței de muncă de cele patru sectoare*
		Noi abordări de furnizare de servicii integrate de ocupare, adaptate nevoilor grupurilor dezavantajate pe piața muncii (persoane inactive, cu dizabilități, șomeri de lungă durată, persoane reîntoarse în țară, migranți etc.), prin pachete de servicii personalizate și adaptate nevoilor
		Valorificarea potențialului economic al tinerilor (inclusiv NEETs)
		Asigurarea forței de muncă necesare în zonele care înregistrează deficite
		Promovarea spiritului antreprenorial, sprijinirea inițiativelor antreprenoriale și a economiei sociale
		Facilitarea accesului la ocupare a persoanelor dezavantajate
	Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii pentru a evalua si anticipa necesarul de competențe si a asigura asistenta personalizata si in timp real urmărind asigurarea medierii/ plasării (matching), tranziției și a mobilității forței de munca.	*Dezvoltarea unui mecanism coerent și sustenabil de agregare și integrare a informațiilor furnizate de diversele instrumente folosite în anticipare și de utilizare a rezultatelor pentru întâmpinarea nevoilor de competențe pe piața muncii*
	Promovarea participării echilibrate după gen pe piața muncii și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată	*Dezvoltarea unui mecanism coerent și sustenabil de agregare și integrare a informațiilor furnizate de diversele instrumente folosite în anticipare și de utilizare a rezultatelor pentru întâmpinarea nevoilor de competențe pe piața muncii*
	Promovarea adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății	*Crearea unui mediu de muncă sănătos, sigur, accesibil și prietenos pentru angajați, în special pentru cei cu nevoi speciale (din grupul țintă)*

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
Educație	Îmbunătățirea calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale	*Adaptarea programelor de pregătire din educație și formare la cerințele pieței, în competențe cheie și digitale*
		Creșterea calității, eficacității și relevanței ofertei și serviciilor de educație (la toate nivelurile)
		Corelarea dintre nevoile elevilor și studenților, serviciile de consiliere, sprijin, acompaniere
		Îmbunătățirea formării cadrelor didactice pentru creșterea calități i și eficacității procesului educativ
	Promovarea accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar	*Creșterea accesului la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii.*
		Formarea (inițială și continuă) cadrelor didactice pentru o educație incluzivă
		Proiectarea și furnizarea unor servicii suport pentru prevenirea și combaterea abandonului școlar și a părăsirii timpurii a școlii
		Creșterea accesului la educație (la toate nivelurile) și formare de calitate pentru persoanele cu dizabilități
	Promovarea învățării pe tot parcursul vieții, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți luând în considerare competențele digitale	*Creșterea participării la formare profesională continuă (sistem de educație)*
		Sprijinirea tranzițiilor în educație și pe piața muncii, în contextul participării la formare pe tot parcursul vieții.
		Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții și de reconversie profesională pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității de pe piața muncii

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
Incluziune socială	Promovarea integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii	*Promovarea integrării socio-economice a 700 comunităților marginalizate, inclusiv Roma, prin implementarea unor măsuri integrate*
		Îmbunătățirea condițiilor de locuit, inclusiv prin acordarea de locuințe sociale, înființarea de adăposturi de noapte și centre de urgență pentru categorii de persoane marginalizate: romi, persoane fără adăpost, familii monoparentale sărace, victime ale traficului de persoane sau ale violenței domestice
		Integrarea socio-economică a migranților
	Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată	*Măsuri pentru asigurarea asistenței juridice pentru persoanele bolnave mintal cu sau fără tutore legal*
		Creșterea intervențiilor integrate pentru incluziunea socială a persoanelor fără adăpost
		Pregătirea specialiștilor din domeniul asistenței sociale
		Dezvoltarea serviciilor integrate destinate copiilor și adolescenților cu tulburări din spectrul autist
	Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor	*Îmbunătățirea accesului tuturor copiilor la servicii de calitate*
		Integrarea socială a unor grupuri specifice aflate în risc de excluziune
		Încurajarea incluziunii active a persoanelor în vârstă prin măsuri privind asigurarea îmbătrânirii active
		Sprijinirea dezinstituționalizării
	Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor cele mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere.	*Abordarea deprivării materiale*

Domeniu	Obiectiv specific	Priorități de investiții naționale/regionale
Sănătate	Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată	*Continuarea investițiilor în spitalele regionale/ județene și spitale prioritare naționale (lista scurtă MS în baza unor criterii de prioritizare– Reabilitarea/ Construcția spitalelor județene și spitale prioritare naționale si dotarea cu echipamente de specialitate, pregătire și perfecționare resursă umană*
		Creșterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor măsuri care vizează prevenirea și controlul bolilor netransmisibile
		Sprijinirea programelor dedicate de sănătate, de exemplu, programe pentru mamă și copil, programe în domeniul transplantului de organe, țesuturi și celule, sănătate mintală, boli rare, prevenirea problemelor dentare
		Creșterea accesului la servicii medicale primare la nivelul comunității/ Asistență medicală de bază în comunitățile sărace/marginalizate/ dezavantajate
		Dezvoltarea și îmbunătățirea sistemului de pregătire pentru personalul cu atribuții în domeniul asistenței medicale de urgență . Acordarea de prim ajutor calificat și asistență medicală de urgență
		Dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu, îngrijire pe termen lung și servicii și infrastructuri comunitare, în special pentru persoanele în vârstă și pentru persoanele cu handicap; sprijinirea măsurilor naționale eficiente de îmbătrânire activă
		Creșterea accesului la servicii medicale de calitate prin sprijinirea unor măsuri care vizează îmbunătățirea capacităților de diagnostic și supraveghere a bolilor transmisibile, raportarea acestora și îmbunătățirea măsurilor de prevenire și control
OP 5 – O Europă mai aproape de cetățenii săi		
Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană	Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane	*Investiții în turism – stațiuni turistice urbane de interes național*
		Investiții în infrastructura din domeniul cultural
		Investiții în patrimoniul cultural
		Investiții pentru regenerarea urbană și securitatea spațiilor publice
Dezvoltare teritorială integrată	Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității	*Sprijin pentru structurile de guvernanță ITI (Delta Dunării și Valea Jiului) - sprijin pentru pregătirea și conceperea strategiilor teritoriale*
		Sprijin pentru structurile de guvernanță CLLD (ZUM-uri) – pregătire, gestiune și animare
		Sprijin pentru SIDU – pregătire, gestiune și animare

8.2.4. Alte documente strategice de la nivel național

La acestea se adaugă o serie de documente strategice sectoriale de la nivel național, indicate în tabelul de mai jos:

Sectorul	Denumirea documentului strategic
Dezvoltare metropolitană, urbană și locală	Orașe Magnet – Migrație și navetism în România Orașe Competitive - Remodelarea economiei geografice a României Programul Național de Dezvoltare Locală I și II Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL
Dezvoltare sustenabilă	Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României – orizonturi 2013-2020-2030
Schimbări climatice	Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020 (2023)
Protecția mediului	Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020 (2023) și Planul Național privind Managementul Deșeurilor
Dezvoltare economică	Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020 (2023) Strategia națională pentru export a României pentru perioada 2014-2020 (2023)
Cultură	Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2016-2022
Turism	Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026 Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România
Cercetare-inovare	Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020 (2023)
Incluziune socială și sănătate	Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020 (2023) Strategia pentru Sănătate 2014-2020 (2023) Strategia națională pentru promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice 2015-2020 (2023) Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020 (2023) Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020 (2023) Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014-2020 (2023) Strategia națională "O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități" 2015-2020 (2023)

Sectorul	Denumirea documentului strategic
Educație, tineret, sport	Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2016-2020 (2023) Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții Strategia națională pentru învățământ terțiar 2015-2020 (2023) Strategia privind modernizarea infrastructurii educaționale 2017-2023 Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii Strategia națională în domeniul politicii de tineret pentru perioada 2015-2020 (2023) Strategia națională pentru sport 2016-2032
Guvernanță	Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020 (2023) Strategia privind mai buna reglementare 2014-2020 (2023)
Energie	Strategia Energetică a României 2016-2030, cu perspectiva anului 2050
Digitalizare	Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România (2023) Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii – NGN (Next Generation Network)
Transport	Master Plan General de Transport al României Strategia de transport intermodal în România 2020 (2023)
Agricultură și dezvoltare rurală	Strategia pentru Dezvoltarea Sectorului Agro-Alimentar pe termen mediu și lung (orizontul 2020-2030) Planul Strategic Național Multianual privind Acvacultură

8.2.5. Planul de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

Din suma alocată Mecanismului de Redresare și Reziliență (MRR) la nivelul U.E., România își propune să beneficieze de aproximativ 29,2 miliarde de euro, dintre care aproape 41% pentru componenta verde și 20% pentru cea digitală. Pentru utilizarea instrumentului de finanțare MRR fiecare stat membru al UE a trebuit să elaboreze propriul **Plan de Redresare și Reziliență** (PNRR) prin care își stabilește domeniile prioritare de investiții în scopul ieșirii din criză, relansării economice și creșterii capacității de reziliență.

Obiectivul general al PNRR al României este corelat în mod direct cu **Obiectivul general al MRR3,** așa cum este inclus în Regulamentul 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului, din 12 februarie 2021, art.4.

*Astfel, **obiectivul general al PNRR al României** este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.*

***Obiectivul specific al PNRR** este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.*

PNRR al României este structurat pe 15 componente care acoperă toți cei 6 piloni prevăzuți prin Regulament.

Piloni	Componente	Principalele tipuri de investiții
I. Tranziția verde	C.1. Managementul apei	Extinderea rețelelor de alimentare cu apă în localități cu peste 2000 de locuitori Extinderea rețelelor de canalizare în localități cu peste / sub 2000 de locuitori Sisteme individuale de epurare în localități mai mici de 2000 de locuitori echivalenți Reabilitare linii de apărare împotriva inundațiilor și baraje Realizarea/reabilitarea de poldere Cadastrul apelor
	C.2. Păduri și protecția biodiversității	Program de împăduriri, inclusiv păduri urbane Înființare și reabilitare pepiniere
	C.3. Managementul deșeurilor	Dotarea Gărzii Naționale de Mediu pentru activități de monitorizare și control Achiziție echipamente pentru monitorizarea calității aerului, a radioactivității și a zgomotului Amenajarea de insule ecologice digitalizate pentru colectare selectivă Realizarea de instalații de reciclare Realizarea de centre de colectare voluntară și de colectare integrată Realizarea de sisteme inteligente de colectare a deșeurilor agricole compostabile
	C.4. Transport sustenabil	Achiziția de vehicule noi curate de către entitățile publice Instalarea de sisteme de verificare a vitezei, radere mobile și camere video Casarea vehiculelor mai vechi de 15 ani (Euro 3) și sprijinirea achiziției de vehicule cu emisii zero Realizarea de stații electrice de încărcare Construirea de noi autostrăzi dotate cu ITS și sisteme de monitorizare și informare a utilizatorilor Amenajarea de perdele forestiere de-a lungul autostrăzilor nou-construite Realizarea de parcări securizate de-a lungul noilor autostrăzi Implementarea de măsuri pentru reducerea numărului de puncte negre Modernizarea și electrificarea căilor ferate, cu implementarea ERTMS 2 Intervenții de tip "quick wins" și înnoiri la rețeaua de cale ferată, sisteme moderne de centralizare, stații centralizate Achiziția și modernizarea de material rulant feroviar Rețea nouă de metrou în București și Cluj-Napoca
	C.5. Valul Renovării	Renovarea energetică moderată / aprofundată a clădirilor rezidențiale multifamiliale și a celor publice Realizarea Registrului național al clădirilor Dezvoltarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor
	C.6. Energie	Închiderea centralelor de producție a energiei electrice pe bază de lignit și înlocuirea lor parțială cu unități de cogenerare pe bază de gaze (regenerabile) Sprijinirea producției de electricitate din surse regenerabile, prin alocarea de contracte pentru diferență Instalarea și conectare la rețea de noi capacități de producție de energie eoliană și solară Realizarea unei rețele de distribuție a gazelor regenerabile în regiunea Oltenia Sprijinirea producției de baterii industriale, celule și panouri fotovoltaice Sprijinirea de proiecte de eficiență energetică în industrie Realizarea de noi capacități de stocare a energiei electrice

Piloni	Componente	Principalele tipuri de investiții
II. Transformare digitală	C.7. Transformare digitală	Realizare cloud guvernamental Realizare a 4 centre de date Dezvoltarea de aplicații de servicii digitale guvernamentale Digitalizarea instituțiilor de sănătate publică Centru de date în domeniul justiției Implementarea serviciilor de e-guvernare în domeniul muncii și protecției sociale Implementarea cărții de identitate electronice Instruirea funcționarilor publici pentru competențe digitale avansate Transformarea bibliotecilor în huburi de transformare digitală Sprijinirea structurilor din domeniul securității cibernetice Conectarea la internet de mare viteză a zonelor albe Sprijinirea digitalizării ONG-urilor Instruirea personalului din IMM-uri în domeniul competențelor digitale
III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	C.8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii	Digitalizarea Casei Naționale de Pensii Publice Informatizarea sistemului vamal Conectarea caselor de marcat la sistemul electronic al ANAF Registrul electronic al riscurilor Informatizarea ANAF și dezvoltarea serviciilor publice către contribuabili Înrolarea obligatorie a contribuabililor în Spațiul Privat Virtual
	C.9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare	Schemă de ajutor de stat pentru digitalizarea, transformarea digitală și tehnologică a IMM-urilor Schemă de minimis pentru ajutarea firmelor în procesul de listare la Bursă Dezvoltarea de centre de competență pentru fiecare misiune Horizon Acordarea de vouchere pentru solicitanții eligibili care depun proiecte în cadrul Horizon Finanțarea de proiecte conduse de cercetători internaționali de top Granturi pentru cercetători pentru a realiza proiecte Horizon Fond de Fonduri de Capital de Risc pentru Redresare Garanții de Portofoliu pentru Acțiune Climatică Fond de Fonduri pentru Digitalizare, acțiune climatică și alte intervenții Instrument financiar pentru eficiență energetică Proiect European de Interes Strategic în domeniul microelectronicii
IV. Coeziune socială și teritorială	C.10. Fondul local	Detaliat mai jos
	C.11. Turism și cultură	Realizarea și acreditarea a 8 organizații regional de management al destinației Restaurarea de situri Dezvoltarea și marcarea de rute / trasee culturale (castele, curii, biserici de lemn, cule, biserici și mănăstiri, castre romane, cetăți, case tradiționale, muzee) Realizare trasee velo naționale, inclusiv EuroVelo Constituirea Centrului Național de Coordonare Velo Rețea națională de piste velo și trasee cicloturistice Platformă națională E-Velo Proiecte pilot de educație culturală Sprijinirea digitalizării IMM din domeniul producției de filme

Piloni	Componente	Principalele tipuri de investiții
V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	C.12. Sănătate	Realizarea / reabilitarea de centre comunitare (socio-medicale-educaționale) pentru grupuri vulnerabile
		Reabilitare și echipare cabinete de planificare familială
		Renovare și echipare cabinete de medicină de familie
		Investiții în unități de terapie intensivă pentru pacientul critic neonatal
		Modernizare, reabilitare, extindere și echipare ambulatorii
		Dotarea cu echipamente și materiale a spitalelor publice pentru reducerea infecțiilor intra-spitalicești
		Înființare și dotare unități medicale mobile pentru screening-ul cancerului de sân și de col uterin
		Instruire a personalului din sănătate în domeniul prevenirii corupției și a conflictului de interese
		Instruirea personalului de management din domeniul medical
	C.13. Reforme sociale	Înființarea de centre de zi în comunitățile de romi pentru prevenirea separării copilului de familie
		Construcția de noi centre comunitare (de zi și de recuperare neuro-motorie) pentru persoane cu dizabilități
		Reabilitarea, consolidarea, modernizarea și furnizarea de servicii bazate pe comunitate în centre de zi și centre de recuperare neuro-motorie pentru persoanele cu dizabilități
		Schemă îmbunătățită pentru acordarea venitului minim garantat
		Înființarea de centre de servicii de zi pentru vârstnici
		Implementarea tichetelor de muncă pentru lucrători casnici, domestici, șomeri, inactivi
	C.14. Bună guvernanță	Restructurare companii de stat și listarea la bursă și reforme în domeniul guvernanței corporative
		Parteneriate între APL și ONG-uri pentru dialog social
		Sprijinire rețele, coaliții, platforme, grupuri de organizații incluzând think tank-uri, structuri de analiză și cercetare în sectorul ONG
		Reforma sistemului de achiziții publice (nou formular standard electronic)
		Sistem pilot de recrutare EPSO și sistem multi-anual de planificare pentru nevoi de recrutare
		Reforme în domeniul justiției
VI. Politici pentru noua generație	C.15. Educație	Construcția de creșe, respectiv de servicii complementare în zonele izolate, dezavantajate
		Formare personal în domeniul serviciilor standard și complementare de educație timpurie, inclusiv monitorizarea lor
		Digitalizarea școlilor cu risc ridicat de abandon (tablete, imprimante, routere etc.)
		Sprijinirea liceelor agricole (modernizare, renovare și extindere laboratoare, ateliere, cantine, internate, materiale biologice, echipamente agricole, formare cadre didactice)
		Dotarea școlilor/liceelor VET (laboratoare, ateliere, infrastructură digitală, instrumente de predare)
		Formarea cadrelor didactice în domeniul educației digitale integrate și a tranziției digitale
		Dotarea școlilor cu resurse tehnologice noi pentru laboratoarele de informatică
		Dotarea școlilor cu infrastructură și echipamente tehnologice noi
		Achiziționare Smart Lab-uri
		Înființarea de centre de tehnologie inovatoare pentru abilitățile viitorului în universități
		Construirea, extinderea, modernizarea campusurilor universitare, în special pentru studenții defavorizați
		Dotarea laboratoarelor / cabinetelor de științe
		Înființarea de consorții școlare rurale
		Formarea personalului de management din învățământ

Reformele asumate aferente Componentei nr. 10 sunt:

- R1. Crearea cadrului pentru mobilitate urbană durabilă: Aprobarea și intrarea în vigoare a legislației în domeniul mobilității urbane durabile; Crearea structurii pentru acordarea de asistență tehnică pentru elaborarea PMUD
- R2. Crearea cadrului de politică pentru o transformare urbană durabilă: Aprobarea și intrarea în vigoare Legii zonelor metropolitane; Aprobarea și intrarea în vigoare a Politicii urbane a României (PUR)
- R3. Crearea cadrului de politică pentru o transformare rurală durabilă: instituirea de consorții administrative în zonele rurale funcționale; Aprobarea și intrarea în vigoare a actului legislativ de modificare a Codului administrativ pentru stabilirea unor consorții administrative în zonele rurale funcționale
- R4. Imbunătățirea calității locuirii: Aprobarea și intrarea în vigoare a Strategiei naționale a locuirii (SNL) și a planului de acțiune pentru a reduce lipsa severă de locuințe
- R5. Dezvoltarea sistemului de planificare - Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor: Aprobarea și intrarea în vigoare a Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor; Crearea platformei digitale urbane de date interoperabile

Tipurile de investiții care vor fi finanțate în cadrul Componentei nr. 10 sunt:

- I1. Mobilitata urbană durabilă (intervenție susținută de reforma R1. Crearea cadrului pentru mobilitate urbană durabilă):
- I1.1. Înnoirea parcului de vehicule destinate transportului public (achiziția de vehicule nepoluante);
- I1.2. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – ITS/alte infrastructuri TIC;
- I1.3. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – puncte de reîncărcare vehicule electrice;
- I1.4. Asigurarea infrastructurii pentru transportul verde – infrastructurii pentru biciclete la nivel local/metropolitan.
- I2. Construirea de locuințe pentru tineri și pentru specialiști din sănătate și învățământ (intervenție susținută de reforma R4. Îmbunătățirea calității locuirii)
- I3. Reabilitare moderată a clădirilor publice pentru a îmbunătăți furnizarea de servicii publice de către unitățile administrativ-teritoriale, intervenție susținută de reformele R2. Crearea cadrului de politici pentru o transformare urbană durabilă și de R3. Crearea cadrului de politici pentru o transformare rurală durabilă: instituirea consorțiilor administrative în zone rurale funcționale
- I4. Elaborarea / actualizarea în format GIS a documentelor de amenajare a teritoriului și de urbanism (intervenție susținută de reforma R5. Dezvoltarea sistemului de planificare - Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor)

8.2.6. Programul Național de Investiții ”Anghel Saligny”

În cadrul programului aprobat în anul 2021 și cordonat de către MLPDA, se pot realiza obiective de investiții care constau în realizarea de construcții noi sau de lucrări de construire, reconstruire, consolidare, reparație, modernizare, modificare, extindere, reabilitare, după caz, schimbare de destinație, protejare, restaurare, conservare la construcții existente și care se încadrează în cel puțin una dintre următoarele categorii de investiții:

- alimentări cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate, inclusiv canalizare pluvială și sisteme de captare a apelor pluviale;
- drumurile publice clasificate și încadrate în conformitate cu prevederile legale în vigoare ca drumuri județene, drumuri de interes local, respectiv drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților, precum și variante ocolitoare ale localităților;
- poduri, podețe, pasaje sau punți pietonale, inclusiv pentru biciclete și trotinete electrice;
- sisteme de distribuție a gazelor naturale, inclusiv a branșamentelor, precum și a racordului la sistemul de transport al gazelor naturale.

8.3. Contextul Strategic Regional

8.3.1. Programul Operațional Regional pentru Regiunea Nord-Vest 2021-2027

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice ↓	Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	Dezvoltarea structurilor CDI în folosul întreprinderilor din sectoarele de specializare inteligentă (proiecte CDI de impact regional / local): · Activități de cercetare-inovare în centre publice de cercetare, de învățământ superior și de competență, exclusiv pentru întreprinderi, realizate prin cooperare intra-regională în domenii RIS3, · Activități de cercetare industrială și/ sau dezvoltare experimentală, derulate individual sau în colaborare cu mediul de afaceri. · Dezvoltarea infrastructurilor proprii de CDI ale companiilor pentru sprijinirea activităților de inovare, inclusiv inovare de proces și organizațională în cadrul IMM-urilor, aferente domeniilor de specializare inteligentă la nivel regional (abordare pe lanțul valoric al inovării – activități CDI, valorizare produse/servicii), inclusiv etapa de lansare în piață Dezvoltarea structurilor CDI în întreprinderi nou înființate inovatoare din sectoarele de specializare inteligentă: · Activități de cercetare-inovare în întreprinderi nou înființate inovatoare, realizate individual sau prin cooperare intra-regională în domenii RIS3 · Activități de cercetare industrială și/ sau dezvoltare experimentală, derulate individual sau în colaborare, având ca obiectiv principal punerea pe piață a unor produse și servicii inovatoare · Dezvoltarea infrastructurilor proprii de CDI ale întreprinderilor nou înființate inovatoare, sprijinirea activităților de inovare (inclusiv inovare de proces și organizațională) aferente domeniilor de specializare inteligentă la nivel regional (abordare pe lanțul valoric al inovării – activități CDI, valorizare produse/servicii) inclusiv etapa de lansare în piață · Sprijin pentru întreprinderile nou înființate inovatoare, pentru susținerea inovatorilor radicali și disruptivi, a potențialului de creștere a acestora și pentru a scădea rata de eșec. Sprijinirea transferului tehnologic și a ecosistemului de inovare: · Sprijinirea transferului tehnologic prin acțiuni integrate de creare și dezvoltare a infrastructurilor de inovare și TT, fizice sau digitale, în scopul facilitării interacțiunii între mediul CDI și mediul de afaceri și comercializării rezultatelor CDI, inclusiv dezvoltarea unor noi tipuri de infrastructuri care facilitează transferul tehnologic (de exemplu demo-lab, living lab, fab lab, makers-space etc.) și a serviciilor aferente · Acordare de sprijin pentru desfășurarea serviciilor de TT, inclusiv prin dezvoltarea unor noi tipuri de servicii de transfer tehnologic corelate cu nevoile mediului de afaceri, consultanță specializată în afaceri sau investiții pentru implementarea unui rezultat al cercetării – inovării în parteneriat între IMM-uri și EITT · Activități de cercetare în colaborare între EITT/organizațiile de cercetare și IMM-uri; · Sprijinirea ecosistemului antreprenorial de inovare care favorizează crearea și maturizarea start-up/ spin-off în domenii de specializare inteligentă; · Sprijin pentru firmele inovatoare existente, pentru scalare (scale-up), pentru trecerea de la concept până la produs și dezvoltarea unui prototip minim viabil (MVP).

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice ↓	Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	Transformarea digitală a IMM-urilor: · Investiții pentru adoptarea tehnologiilor și a instrumentelor digitale care conduc la inovarea modelului de afaceri, sisteme de tip RFID (Radio-Frequency Identification) pentru gestiunea activității de producție sau livrare servicii, sistemele de localizare specializate pentru activitatea firmelor (information tracking systems), achiziția de servicii, echipamente și tehnologii necesare pentru transformarea digitala, inclusiv pentru: derularea proceselor interne, interacțiunea cu clienții/consumatorii, distribuția produselor, colectarea și analiza de date. · Investiții pentru creșterea utilizării tehnologiilor digitale de către întreprinderi în scopul creșterii vizibilității, inclusiv crearea de website-uri adaptate activității de e-commerce și cu un grad ridicat de interactivitate. · Dezvoltarea și implementarea de soluții pentru asigurarea securității cibernetice, în special a protecției datelor personale și a siguranței tranzacțiilor online. · Investiții pentru creșterea utilizării tehnologiilor digitale în scopul creșterii productivității (linii de producție, automatizări, robotică, tehnologii digitale în management, organizarea activităților etc.), inclusiv finanțarea introducerii conexiunilor în bandă largă de mare viteză în interiorul firmei, aplicații cu rol în managementul birourilor, etc.
	Intensificarea creșterii durabile și a competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive	Creșterea competitivității IMM-urilor, prin: · Achiziția de echipamente, tehnologii, utilaje inovative, precum și investiții în spațiile de producție aferente · Investiții în noi tehnologii în scopul creșterii productivității (IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, tehnologii de management și organizarea activităților etc), · Investiții în tehnici avansate de producție - investiții în active corporale și necorporale în legătură cu modernizarea industrială pentru sectoarele de specializare inteligentă, design industrial, inclusiv inovare bazată pe design, customizare de masă (imprimare 3D, manufacturare digitală directă), activități de marketing, sprijinire a comercializării, internaționalizare; · Suport în achiziționarea de către IMM-uri a unor brevete, licențe sau soluții tehnice ne-brevetate · Valorificarea de către IMM-uri a rezultatelor cercetării; · Valorificarea unor rezultate de cercetare (inițiativa de continuare a acțiunii Research Valorization Programme – dezvoltată în cadrul acțiunii cu Banca Mondială "Supporting catching up regions in Romania" · Suport pentru activitatea de internaționalizare a produselor și serviciilor IMM-urilor regionale; Sprijinirea ecosistemului antreprenorial regional, încurajarea dezvoltării diferitelor forme specifice de antreprenoriat și de intermediere în antreprenoriat, crearea lanțurilor de valoare locale / regionale, structuri de sprijin pentru IMM-uri (incubatoare, acceleratoare, parcuri industriale, clustere): · Înființarea și dezvoltarea de structuri suport precum parcuri industriale, incubatoare și acceleratoare de afaceri, · Structuri de sprijinire a afacerilor care urmează la rândul lor să administreze granturi în favoarea IMM-urilor / start-up-urilor sprijinite, pentru a asigura sustenabilitatea și reziliența ecosistemului sprijinit

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
↑ **Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice**	**Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat**	· Dezvoltarea competențelor la nivelul entităților implicate în procesul de descoperire antreprenorială, în special IMM-uri și organizații de cercetare și transfer tehnologic adecvate susținerii specializării inteligente, formarea de competențe cheie a angajaților IMM-urilor, dar și a angajaților entităților de inovare și transfer tehnologic acreditate · Formarea de competențe a angajaților entităților de inovare și transfer tehnologic acreditate, pentru livrarea și promovarea serviciilor și pentru internaționalizare. Dezvoltarea capacității echipelor de cercetători din cadrul universităților publice din regiune de a identifica rezultate ale cercetării cu potențial de piață, a dezvolta și implementa strategii de comercializare a acestora, de a gestiona parteneriate și negocieri cu industria. Follow-up la actualul program pilot RVP1.0, derulat de Banca Mondială în proiectul de asistență tehnică „RIS3 în catching-up regions" finanțat de DG Regio;
Prioritatea nr. 2: O regiune cu localități SMART ↓	**Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice** ↓	În mediul urban: · Mobilitate inteligentă: aplicații pentru transportul public local, identificarea parcărilor, ghidarea spre acestea și afișarea disponibilității, plata parcării, treceri de pietoni smart , etc. · Locuire inteligentă: soluție de tipul city pass turistic, sisteme de gestiune inteligentă a spațiilor verzi, WiFi în spatii publice, dezvoltarea bazelor de date geospațiale și a centrelor de date, sisteme de monitorizare și siguranță a spațiului public, digitalizarea și reconstrucția digitală a obiectivelor de patrimoniu, aplicații de informare a cetățenilor asupra serviciilor medicale și de sănătate, centre pentru monitorizarea situației orașului în timp real, etc. · Economie inteligentă: aplicații de tipul one stop shop pentru mediul de afaceri, platforme de atragere investiții, centre de inovare locală, marketplace de produse locale, FABlab, dezvoltarea laboratoarelor vii (living labs) pentru soluții de tip smart city, etc. · Cetățeni inteligenți: platforme și aplicații de comunicare cu cetățenii, de implicare civică și voluntariat, de raportare de probleme, , centre de inovare și imaginație civică, etc. · Guvernanță inteligentă: sisteme de management a proiectelor / ERP, platforme de servicii publice digitale, sisteme pentru înregistrare și emitere documente, centre de date urbane și monitorizare în timp real a stării UAT-ului, aplicații de tipul city app, plata online a taxelor și impozitelor, sisteme de programări online, open data, aplicații de tipul funcționar public virtual, puncte de contact ale primăriilor în teritoriu, puncte de plată a taxelor și impozitelor. · Mediu inteligent: aplicații pentru colectarea și afișarea în timp real a datelor de mediu, dotarea cu infrastructură pentru colectare date (senzori, camere, bucle inductive, etc.), aplicații pentru încurajarea reciclării și colectării selective a deșeurilor, pentru reducerea risipei alimentare, iluminat public inteligent, măsurarea și reducerea consumului de energie, aplicații pentru monitorizarea stării infrastructurii tehnico-edilitare și aconsumului, aplicații mobile pentru cartarea consumului de energie, automatizarea sistemelor de irigații a zonelor verzi pe bază de senzori, etc. · Realizarea unor intervenții integrate la nivel regional / județean: platforme regionale pentru inovare, specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat; platforme pentru eficientizarea utilizării resurselor; aplicații pentru transportul public interurban, pentru atragerea și informarea investitorilor, pentru promovarea obiectivelor turistice; platforme pentru promovarea și vânzarea produselor locale, pentru învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea competențelor digitale; baze de date geospațiale la nivel regional, etc
↑ **Prioritatea nr. 2: O regiune cu localități SMART** ↓	↑ **Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice** ↓	În mediul rural: · Platforme de servicii publice digitale (plata online a taxelor și impozitelor, sisteme de programări online, aplicații de tipul funcționar public virtual, puncte de contact ale primăriilor în teritoriu, puncte de plată a taxelor și impozitelor, etc.); · Proiecte de tip GIS, emiterea certificatului de urbanism în format digital, emiterea autorizațiilor online, hărți virtuale; · Digitalizarea sistemelor de monitorizare și siguranță a spațiului public, a sistemelor de gestiune a rețelelor edilitare (încălzire, iluminare, prevenirea incendiilor, etc.) · Platforme de comunicare cu cetățenii, platforme pentru raportare de probleme, aplicații pentru optimizarea interacțiunii cetățenilor cu localitatea, etc. · Dotarea școlilor locale cu echipamente digitale: tablete, proiectoare, calculatoare, echipamente pentru învățare interactivă, soluții informatice specifice, catalog electronic, etc.; · Screening și monitorizare pentru persoane din grupuri vulnerabile, etc.; sisteme de alarmă pentru cazuri de urgență, etc.; · E-health - consultații prin centre de telemedicină, etc.; · Aplicații pentru colectarea și afișarea în timp real a datelor de mediu, echiparea comunităților cu infrastructură pentru colectare date (senzori, camere, bucle inductive, etc.); · Aplicații pentru transportul public local, · Soluții de tipul pass turistic; · Digitalizarea și reconstrucția digitală a obiectivelor de patrimoniu, etc. · Servicii și investiții suport aferente soluțiilor de digitalizare identificate.
Prioritatea 3: O regiune cu localități prietenoase cu mediul ↓	**Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră** ↓	Creșterea eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor, prin: · Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă, inclusiv măsuri de consolidare a elementelor de construcție; · Reabilitarea termică a sistemului de încălzire/ a sistemului de furnizare a apei calde de consum; · Instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile (de exemplu: pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice); · Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri; Sprijinirea eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv clădiri de patrimoniu, prin: · Reabilitarea termică a elementelor de anvelopă a clădirii, inclusiv măsuri de consolidare a elementelor de construcție și reabilitare termică a sistemului de încălzire/ și de furnizare a apei calde de consum; · Sisteme alternative de producere a energiei electrice și/sau termice pentru consum propriu; · Sisteme de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior; · Reabilitarea/ modernizarea instalațiilor de iluminat în clădiri; · Sisteme de management energetic integrat pentru clădiri

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
↑ **Prioritatea 3: O regiune cu localități prietenoase cu mediul** ↓	**↑ Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră**	Atât acțiunile de creștere a eficienței energetice în regiune ca parte a investițiilor în sectorul locuințelor , cât și cele de sprijinire a eficienței energetice în clădirile publice, inclusiv clădiri de patrimoniu, vor include următoarele intervenții complementare: · Activități care conduc la îmbunătățirea performanței energetice (ex: instalare/înlocuire lift sau componente ale acestuia; realizarea lucrărilor de branșare /rebranșare a blocului de locuințe/apartamentului la sistemul centralizat de producere și furnizare a energiei termice; procurarea/ montarea echipamentelor de măsurare individuală a consumurilor de energie pentru încălzire și apă caldă de consum; înlocuirea corpurilor de iluminat fluorescent și incandescent din spațiile comune cu corpuri de iluminat cu eficiență energetică ridicată și durată mare de viață, etc); · Măsurile conexe care contribuie la implementarea componentei care nu conduc la creșterea eficienței energetice și includ lucrări de intervenție/ activități aferente investiției de bază (de ex: repararea trotuarelor de protecție, crearea de facilități pentru persoanele cu dizabilități; refacerea finisajelor interioare în zonele de intervenție; construirea/ demolarea/ înlocuirea/ repararea acoperișului sau alte activități similare; · Realizarea de strategii pentru eficiență energetică (ex. strategii de reducere a emisiilor de GES) cu proiecte implementate prin POR NV 2021 – 2027. Reducerea consumului de energie la nivelul IMM-urilor, pentru generarea de economii în consumul de energie și evitarea emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul întreprinderilor, prin: · Investitii în clădirile industriale în vederea reducerii consumului de energie, inclusiv prin achiziția de echipamente dedicate producerii de energie din surse regenerabile · Sisteme de monitorizare și control a consumurilor de energie și alte măsuri adiacente care duc la creșterea eficienței energetice a clădirilor.
	Promovarea energiei din surse regenerabile în conformitate cu Directiva pentru energie regenerabilă (EU) 2018/2001, inclusiv cu criteriile de durabilitate prevăzute în cadrul acesteia	Promovarea energiei regenerabile în comunitățile rurale prin aplicarea unor soluții centralizate, de înaltă eficiență în ceea ce privește alimentarea cu energie termică, care utilizează combustibili din resurse regenerabile. Vor fi eligibile proiectele de realizare/modernizare a sistemelor de alimentare cu energie termică bazate pe centrale de co-generare de înaltă eficiență pe biomasă sau alte resurse regenerabile, cu o putere termică instalată sub 20 MW și cu o capacitate instalată de maximum 8 MWe.

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
↑ **Prioritatea 3: O regiune cu localități prietenoase cu mediul**	**Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare**	Dezvoltarea unor orașe verzi și îmbunătățirea infrastructurii verzi din zonele urbane, prin modernizarea/ extinderea / construirea și dotarea spațiilor verzi: · igienizarea terenului, care nu presupune defrișarea vegetației existente; modelarea terenului; plantarea cu plante autohtone perene, menținerea arborilor importanți din punct de vedere ecologic, dar și plantare arbori și arbuști autohtoni), parcuri / păduri urbane / păduri-parc (amenajarea spațiilor verzi cu alei, foișoare, pergole, grilaje, grupuri sanitare, spații pentru întreținere/vestiare, scene, piste pentru bicicliști, trotuare, mobilier urban confecționat din materiale prietenoase cu mediul (bănci, coșuri de gunoi, toalete ecologice, suporturi biciclete, împrejmuire), crearea de facilități pentru recreere pe terenurile amenajate (hotspot-uri Wi-Fi, zone special amenajate pentru sport, locuri de joacă pentru copii); · realizarea unor sisteme inteligente de supraveghere video în spațiile amenajate prin proiect; înlocuirea și/sau racordarea la utilități publice a terenului obiect al investiției; realizarea de sisteme de irigații/sisteme de iluminat inteligent pentru spațiile amenajate; · realizarea de coridoare ecologice urbane, inclusiv prin demolarea clădirilor situate pe terenurile supuse intervențiilor aflate într-o stare avansată de degradare, care nu aparțin patrimoniului cultural; · lucrări verzi, acoperișuri verzi, pereți verzi, terase/balcoane cu grădini și spații verzi, etc.
Prioritatea 4: O regiune cu mobilitate urbană multimodală durabilă	**Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii nete de carbon**	Utilizarea crescută a transportului public și a altor forme de mobilitate urbană ecologice, în urma intervențiilor care includ: · Dezvoltarea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate: dezvoltarea, extinderea infrastructurii pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de zone pietonale, zone semi-pietonale, introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc.; · Dezvoltarea și optimizarea sistemelor de transport public, inclusiv prin investiții în material rulant, mijloace de transport și infrastructura necesară acestora, inclusiv depouri, stații de autobuz, stații intermodale pentru transportul public, soluții de tip park & ride; · Dezvoltarea coridoarelor de mobilitate urbană durabilă, prin dezvoltarea unor trasee dedicate cu prioritate transportului public de călători, inclusiv a benzilor prioritare pentru transportul în comun, a liniilor de tramvai- acolo unde este cazul, reconfigurarea fluxurilor de circulație prin stabilirea de sensuri unice, reconfigurarea spațiilor prin includerea infrastructurii pentru deplasări nemotorizate – piste de bicicliști, zone pietonale care să asigure legătura între stațiile de transport în comun sau accesul pietonilor la coridorul de mobilitate, toate acestea în conformitatea cu soluțiile identificate și validate în cadrul Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă aprobate la nivelul fiecărei autorități publice locale / zone metropolitane / zone urbane funcționale. Coridorul de mobilitate urbană durabilă reprezintă o circulație importantă, nouă sau în curs de reconfigurare, din rețeaua stradală care include cel puțin următoarele elemente: transport public cu bandă prioritară, piste pentru biciclete sau pietonal – inclusiv vegetație de aliniament și mobilier urban / terase. Astfel, coridoarele de mobilitate pot include intervenții în modernizarea, reabilitarea, extinderea infrastructurii rutiere utilizate prioritar de transportul public urban curat de călători, crearea, modernizarea, reabilitarea, extinderea de benzi separate, folosite exclusiv pentru mijloacele de transport public de călători; configurarea, reconfigurarea infrastructurii rutiere pe străzile urbane deservite de transportul public de călători, pentru prioritizarea transportului public de călători, cu bicicleta și pietonal, accesibilizarea infrastructurii de transport pentru toate categoriile de persoane; · Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi ; · Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management al traficului, aplicații "mobility as a service", etc.

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
Prioritatea 5: O regiune accesibilă	Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	· Construirea/reabilitarea legăturilor rutiere secundare către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T (drumuri județene, descărcări autostradă, conectivitatea la rețeaua CORE TEN-T, drumuri de legătură, crearea sau extinderea variantelor ocolitoare cu statut de drum județean, pasaje / noduri rutiere, conectivitatea regională către punctele de frontieră deschise pentru mobilitatea transfrontalieră). Sunt încurajate măsurile de instalare a perdelelor forestiere și măsurile de asigurare a conectivității laterale pentru speciile de carnivore mari, ungulate sălbatice, dar și amfibieni, reptile sau mamifere mici (ex. pasaje, tunele, casete betonate, canale pentru amfibieni etc.) așa cum vor fi identificate prin studiile de evaluare a impactului asupra mediului ale viitoarelor proiecte. Drumurile finanțate prin această acțiune se aprobă de Consiliul pentru Dezvoltare Regională (CDR) Nord-Vest. · Soluții pentru creșterea siguranței traficului (implementarea soluțiilor prevăzute în studiile de trafic, în linie cu Strategia națională pentru siguranța rutieră, cum ar fi: pasaje, sensuri giratorii, măsuri de siguranță a traficului (inclusiv de prevenire a incidentelor/ accidentelor cauzate de fauna sălbatică - ex. pasaje, tunele, casete betonate, canale pentru amfibieni etc.), investiții destinate siguranței rutiere pentru pietoni și bicicliști, pentru localitățile urbane și pentru infrastructură județeană, pe sectoare rutiere aflate în proprietate/ administrarea UAT, alocări dedicate pentru echipamente destinate îmbunătățirii siguranței traficului. · Îmbunătățirea transportului județean de călători prin achiziționare de material rulant pentru conectare inter-urbană în vederea creșterii mobilității forței de muncă. Sunt vizate achiziții de mijloace de transport în comun pentru deplasarea forței de muncă pe rețeaua rutieră județeană.
Prioritatea 6: O regiune educată ↓	Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online	Dezvoltarea infrastructurii educaționale la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu, prin: · construirea / reabilitarea / modernizarea / extinderea și dotarea infrastructurii educaționale, pentru asigurarea accesului la serviciile de educație în zonele insuficient deservite, grupurilor dezavantajate și în unitățile de învățământ supraaglomerate, creșterea capacității în învățământul antepreșcolar (creșe) și preșcolar (grădinițe), îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi, creșterea calității și condițiilor de siguranță și funcționare, îmbunătățirea calității mediilor de învățare, înființarea de centre de educație remedială. Sunt avute în vedere: învățământ ante-preșcolar (creșe), preșcolar (grădinițe), primar, gimnazial, liceal Dezvoltarea infrastructurii educaționale în domeniul învățământului profesional și tehnic (licee tehnologice), inclusiv în sistem dual, · modernizare/extindere/construcție și dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/ aparatură pentru practica elevilor, dotarea laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport, îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi. · vor fi încurajate investițiile în învățământul profesional și tehnic care promovează colaborarea cu mediul de afaceri, pentru desfășurarea activităților de practică, ucenicie, inclusiv la sediul agentului economic partener, astfel încât să se asigure o pregătire a elevilor corelată cu nevoile pieței muncii. · vor fi susținute, cu alocări dedicate, intervenții pentru înființarea / dezvoltarea unor centre de educație pentru tineri în domenii cu aplicabilitate tehnologică ridicată (robotică, bio-/nano-tehnologii, micro-/ nano-electronică, mașini electrice. Dezvoltarea infrastructurii educaționale în învățământul universitar, prin : · reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educaționale universitare de stat, în special prin investiții în dotarea laboratoarelor, finanțarea lor fiind centrată pe student.

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
	Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	Modernizarea/reabilitarea/dotarea taberelor de elevi și preșcolari · Sunt avute în vedere intervenții privind spațiile de cazare, spațiile destinate pregătirii și servirea mesei, precum și infrastructuri pentru activități educaționale și de recreere (terenuri de sport, alte spații pentru activități sportive, săli de conferință/evenimente, etc), amenajări/dotări interioare și exterioare.
Prioritatea 7: O regiune atractivă ↓	Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului și a securității în zonele urbane ↓	Conservarea, protecția și valorificarea durabilă și competitivă a patrimoniului cultural și istoric și dezvoltarea serviciilor culturale, inclusiv asigurarea și/ sau îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele de patrimoniu, prin activități precum: · restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea, extinderea și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural mobil și imobil; · modernizarea / reabilitarea / extinderea / dotarea clădirilor cu funcții culturale, biblioteci, muzee, teatre; · reabilitarea, modernizarea drumurilor / căilor de acces către obiectivele de patrimoniu cultural și istoric. Regenerare urbană și securitatea spațiilor publice, prin activități precum: · reabilitarea integrată a spațiilor publice, inclusiv infrastructura tehnico-edilitară aferentă din: zone centrale; zone istorice; spații publice din interiorul ansamblurilor de locuințe colective, respectiv, cartiere de blocuri sau zone cu locuințe de tip condominiu; zona autogărilor și gărilor, zone portuare situate în interiorul sau la limita localităților urbane, indiferent dacă sunt în uz/abandonate/au altă destinație; falezele, malurile și insulele râurilor și lacurilor din interiorul localităților urbane; zonele rezidențiale periferice destructurate, zonele de blocuri degradate și așezări informale din urban, piețele agroalimentare din urban. Sunt prevăzute intervenții de reabilitare a fațadelor și a acoperișurilor clădirilor din piețele centrale (istorice). fiind vizate fațadele exterioare perimetrale centrelor istorice, cu minime intervenții de consolidare a acestora, dacă este cazul. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice prin activități precum: · crearea, extinderea, modernizarea infrastructurii de agrement (precum, dar fără a se limita la parcuri tematice/ de distracții/ de aventură, aquaparcuri etc.) sau a altor infrastructuri de turism, inclusiv a utilităților aferente acestora; · asigurarea (construirea, reabilitarea sau modernizarea) drumurilor / căilor de acces către infrastructura de agrement construită, amenajată, reabilitată, modernizată, și, la nevoie, a utilităților către și pentru toate resursele și atracțiile turistice care primesc finanțare în cadrul acestui obiectiv specific: obiectivele de patrimoniu, infrastructura turistică, de agrement și/sau baze de tratament construite, amenajate, reabilitate sau modernizate, inclusiv asigurarea utilităților pentru acestea. · sprijinirea unor proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor cu scopul creșterii accesibilității obiectivelor turistice · Dezvoltarea infrastructurii pentru turismul balnear și balneoclimatic, inclusiv îmbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice, prin activități precum:

Priorități	Obiective specific	Acțiuni
Prioritatea 7: O regiune atractivă	↑ Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului și a securității în zonele urbane	· construcția, reabilitarea, modernizarea bazelor de tratament, a centrelor balneare și a bazelor de kinetoterapie ca resorturi cu servicii integrate (servicii de tip sănătate și întreținere, balneo, activități de recreere, activități sportive etc); · construcția, reabilitarea, modernizarea rețelelor de captare și / sau transport a izvoarelor minerale și saline cu potențial terapeutic; · reabilitarea instalațiilor de alimentare cu apă minerală de la surse la bazele de tratament; · reabilitarea sau modernizarea drumurilor / căilor de acces către baze de tratament, inclusiv a utilităților aferente; · amenajarea traseelor turistice folosind soluții prietenoase cu mediul.
	Promovarea dezvoltării locale integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, în domeniul culturii, al patrimoniului natural, al turismului durabil, precum și a securității în afara zonelor urbane	Conservarea, protecția și valorificarea durabilă și competitivă a patrimoniului cultural, istoric și natural (în special dezvoltarea serviciilor culturale, dar și asigurarea și/sau îmbunătățirea infrastructurii de acces și a utilităților către / pentru resursele și obiectivele de patrimoniu). Sunt avute în vedere, cu prioritate: · promovarea inițiativelor pentru conservarea/ integrarea în specificul local/ revitalizarea și promovarea atracțiilor turistice tradiționale, perpetuarea meșteșugurilor și tradițiilor locale, a arhitecturii tradiționale (spre exemplu, porțile maramureșene) a destinațiilor inedite (spre exemplu, Cimitirul Vesel, Memorialul Victimelor Comunismului etc.), costumele și portul popular, dansurile populare, gastronomia tradițională etc. · construirea/ modernizarea centrelor de vizitare a ariilor naturale protejate, · restaurarea, consolidarea, extinderea, protejarea, conservarea și dotarea monumentelor istorice și a patrimoniului cultural mobil și imobil; · reabilitarea, modernizarea drumurilor / cailor de acces către obiectivele de patrimoniu cultural, istoric și natural. Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros, inclusiv imbunătățirea accesului către resursele și obiectivele turistice (ca acțiune complementară celorlalte), a sinergiei/ legăturii dintre urban și rural pe această direcție (pentru a nu crea insule fragmentate în rural fără conectivitate tangibilă sau intangibilă), inclusiv a utilităților aferente, prin activități precum: · crearea, extinderea, modernizarea infrastructurii de agrement (precum, dar fără a se limita la parcuri tematice/ de distracții/ de aventură, aquaparcuri etc.) sau a altor infrastructuri de turism; · asigurarea infrastructurii de acces (construirea, reabilitarea sau modernizarea) și, la nevoie, a utilităților către și pentru toate resursele și atracțiile turistice care primesc finanțare în cadrul acestui obiectiv specific · finanțarea unor proiecte inovative de diversificare a serviciilor și activităților oferite turiștilor prin achiziționarea de echipamente mobile de accesare a obiectivelor turistice

8.3.2. Strategia de Specializare Inteligentă pentru Regiunea Nord-Vest (RIS 3)

VIZIUNEA: *Regiunea de Dezvoltare Nord-Vest va intra până în 2034 în topul celor mai inovative regiuni din Europa Centrală și de Est, valorificând activitatea de cercetare-dezvoltare- inovare în scopul creșterii veniturilor, a numărului locurilor de muncă și a standardului de viață.*

Obiective strategice:

- Alinierea la tendințele europene și globale prin adoptarea/crearea și diseminarea de noi tehnologii în scopul transformării activităților economice și schimbarea structurală a economiei regionale
- Sprijinirea dezvoltării prin inoare în domeniile economice cu tradiție din regiune
- Reducerea ecartului de dezvoltare față de regiunile mai dezvoltate, prin adaptarea rapidă la a 4-a revoluție industrială (digitalizare socială și economică)
- Utilizarea rațională și eficientă a resurselor conform principiilor economiei circulare
- Gestionarea inovativă a provocărilor societale

Domeniile prioritare cu impact asupra economiei regionale sunt:

- Agroalimentar
- Cosmetice și suplimente nutritive
- Sănătate
- Materiale noi
- Tehnologii de producție avansate
- TIC

8.4. Contextul Strategic Județean, Metropolitan și Local

8.4.1. Planul de Amenajare a Teritoriului Județean și Strategia de Dezvoltare Spațială a Județului Cluj pentru perioada 2020-2030

VIZIUNE: *Județul Cluj va fi în anul 2050 regiunea din România cu cel mai ridicat nivel al calității vieții, precum și cea mai atractivă destinație pentru talente, antreprenori și investitori din teritoriul delimitat de principalele capitale central şi sud-est-europene: Budapesta, Belgrad, Sofia, București și Kiev. Cu o economie inteligentă, bazată pe un ecosistem care excelează prin învățare, colaborare și deschidere, spiritul său cosmopolit și grija pentru bunăstarea fiecărui clujean, județul va crește în armonie cu mediul înconjurător şi încurajând spiritul civic.*

Obiective strategice și priorități:

O.S.1: *Asigurarea unei creșteri economice inteligente, bazate pe talente, inovare, creativitate, antreprenoriat, cooperare și deschiderea către piețele globale, în vederea atingerii unui PIB/locuitor în termeni comparabili ai puterii de cumpărare egal cu media U.E. – 27 în anul 2030*

P.1.1. Atragerea de noi investiții private și locuri de muncă în sectoare cu valoare adăugată ridicată

P.1.2. Încurajarea și sprijinirea antreprenoriatului, cu precădere în rândul tinerilor

P.1.3. Consolidarea poziției competitive a firmelor clujene pe piețele naționale și globale, inclusiv prin digitalizare

P.1.4. Încurajarea cooperării pe orizontală și verticală a întreprinderilor și încurajarea structurilor asociative

P.1.5. Dezvoltarea cercetării aplicative și promovarea transferului tehnologic între sectorul CDI și cel antreprenorial

P.1.6. Valorificarea durabilă a patrimoniului județean în vederea dezvoltării sectorului turistic

O.S.2: *Reducerea poluării, a emisiilor de carbon și a impactului la nivel județean al schimbărilor climatice, astfel încât în anul 2030 să nu se înregistreze nicio depășire a pragurilor maxime admise ale poluanților*

P.2.1. Reducerea poluării aerului și a poluării fonice

P.2.2. Reducerea poluării resurselor de apă, conservarea și valorificarea durabilă a acestora

P.2.3. Asigurarea unui management integrat al deșeurilor și promovarea economiei circulare

P.2.4. Încurajarea producției și consumului de energie din surse regenerabile

P.2.5. Reducerea poluării și a degradării solurilor

P.2.6. Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și creșterea suprafețelor plantate

P.2.7. Îmbunătățirea capacității de adaptare și de răspuns a județului la riscuri naturale asociate schimbărilor climatice și situații de urgență

O.S.3. *Asigurarea conectării județului la coridoarele majore de transport și piețele globale, concomitent cu promovarea mobilității durabile în interiorul acestuia, în vederea asigurării accesului direct în maxim 3 ore la orice Stat Membru U.E. până în anul 2030*

P.3.1. Asigurarea conectării rapide a județului la coridoarele majore de transport și la hub-urile de transport din Europa

P.3.2. Creșterea mobilității persoanelor și a mărfurilor în interiorul județului, cu precădere la nivelul zonelor urbane, metropolitane și urbane funcționale

P.3.3. Accesibilizarea și creșterea siguranței în trafic

P.3.4. Asigurarea conectării județului la infrastructura și serviciile de internet în bandă largă

O.S.4. *Asigurarea accesului populației, inclusiv a celei provenite din comunități dezavantajate, la infrastructură, servicii și oportunități educaționale, medicale, sociale, cultural-sportive, recreaționale și de locuire la standarde similare cu cele din U.E.-27, astfel încât ponderea populației care trăiește în zone urbane și rurale marginalizate să scadă la maxim 1% din total*

P.4.1. Asigurarea de forță de muncă suficientă, competentă și flexibilă pentru sectorul privat și public

P.4.2. Îmbunătățirea stării de sănătate și creșterea speranței de viață a populației

P.4.3. Reducerea numărului de persoane care aparțin unor grupuri vulnerabile și/sau care trăiesc în comunități urbane și rurale dezavantajate / marginalizate

P.4.4. Asigurarea accesului egal la locuire de calitate și facilități conexe

P.4.5. Dezvoltarea și diversificarea oportunităților de creație și consum cultural

P.4.6. Asigurarea sprijinului financiar și logistic pentru afirmarea sportului de masă și a celui de performanță

O.S.5. *Susținerea consolidării rolului de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, respectiv de conurbații cu rol de echilibru teritorial și de deservire microregională a celorlalte municipii și orașe din județ (inclusiv zonelor urbane funcționale ale acestora), în vederea atingerii unui grad urbanizare de 80% în anul 2030*

P.5.1. Reducerea congestiei și a emisiilor generate de traficul motorizat din zonele urbane, inclusiv metropolitane și urbane funcționale

P.5.2. Creșterea accesibilității la spații publice și spații verzi de calitate în zonele urbane, metropolitane / urbane funcționale

P.5.3. Creșterea performanței energetice a fondului construit din zonele urbane

O.S.6. *Creșterea capacității administrației publice locale de a furniza servicii publice ușor accesibile, eficiente și de încredere, de a planifica și gestiona în mod participativ și transparent dezvoltarea comunităților locale, astfel încât aceasta să atragă finanțări europene de minim 3 miliarde de Euro în perioada 2021-2030*

P.6.1. Întărirea capacității de planificare și analiză la nivelul administrație publice locale din județ

P.6.2. Întărirea cooperării teritoriale interne și externe

P.6.3. Asigurarea unui management de calitate al administrației publice locale, bazat pe transparență, implicare, integritate

P.6.4. Consolidarea capacității administrației publice locale de a furniza servicii publice

P.6.5. Digitalizarea administrației publice locale din județ și implementarea conceptului de "smart territory / city"

8.4.2. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă Cluj-Napoca 2021-2030

I. Viziunea de dezvoltare a mobilității urbane (2035):

a) la nivel teritorial:

120 de minute *este timpul necesar pentru a ajunge din Cluj-Napoca la principalele centre urbane din regiune sau, folosind transportul aerian, către principalele destinații Europene.*

Rețeaua de autostrăzi și căi ferate asigură o bună legătură între Cluj-Napoca și principalele centre urbane din apropiere, dar și cu cele din occident. Buna conexiune la rețeaua de autostrăzi face din sistemul urban Cluj-Napoca – Turda unul dintre principalii poli logistici din Europa de Est. Autostrada A3 reprezintă principala legătura între Cluj-Napoca, centrul României și Ungaria, fiind completată de drumul expres Dej – Cluj-Napoca care permite conexiuni optime cu nordul țării. Mizând pe o rețea de căi ferate modernizată și electrificată, trenul reprezintă o alternativă atractivă pentru transportul interuban în regiune, mai ales pe ruta Oradea – Cluj-Napoca – Dej. Aeroportul Internațional Avram Iancu asigură un acces facil către destinațiile îndepărtate din Europa și din lume, fie direct sau prin alte aeroporturi de tip nod.

b) la nivelul zonei metropolitane:

30 de minute *este timpul maxim necesar pentru a ajunge la Cluj-Napoca din comunele zonei metropolitane folosind transportul public, autoturismul personal sau bicicleta electrică.*

Un sistem de transport public metropolitan punctual, eficient și nepoluant reprezintă o alternativă viabilă la transportul cu autoturismul personal în zona metropolitană. Trenul metropolitan și metroul reprezintă principale mijloace de transport pentru navetiști și turiști în lungul axului de dezvoltare est-vest (Gilău – Jucu / Bonțida – Dej). Liniile de transport public metropolitan sunt conectate direct la terminalele de

transport public localizate la intrarea în municipiul Cluj-Napoca, unde se asigură transferul către sistemul de transport local. Aceste terminale includ și facilități de tip park & ride și descarcă traficul motorizat către centrul orașului. Cu ajutorul aplicației de mobilitate locuitorii zonei metropolitane au acces la o varietate amplă de servicii de transport către cele mai importante destinații. Transportul în interiorul comunelor, între sate, este asigurat de o rețea de autobuze rurale care circulă la comandă, fiind adaptate la programul și nevoile cetățenilor.

O rețea amplă de coridoare verzi, structurată pe coridorul verde-albastru Someș, deservește echilibrat comunele din zona metropolitană și reprezintă pe de-o parte o legătură eficientă cu Cluj-Napoca, dar și o atracție turistică în sine pentru clujenii în căutarea unor activități și destinații de agrement. Fiecare comună din zona metropolitană este traversată de cel puțin un astfel de coridor verde (pistă pentru biciclete sau traseu cicloturistic) care permite deplasarea într-un mod sigur și confortabil către Cluj-Napoca.

c) la nivelul orașului:

***15 minute** este timpul necesar pentru ca cetățenii să poată accesa majoritatea obiectivelor de interes cotidian și nu numai. Sustenabilitatea și inovarea stau la baza sistemului de transport clujean. Cetățenii sunt atenți la protecția mediului iar mersul pe jos și cu bicicleta reprezintă un important mod de deplasare în Cluj-Napoca. Spiritul inovator al orașului este vizibil mai ales la nivelul mobilității urbane unde se dezvoltă și testează în continuu soluții menite să susțină decarbonizarea sistemului de transport și tranziția la un oraș fără autoturisme. Rețeaua de străzi este configurată după 4 obiective principale: siguranță[625], incluziune, inovare și verde. Un sistem de transport public competitiv și atractiv, alături de o rețea amplă de piste pentru biciclete și trasee pietonale reprezintă principalul motiv pentru care o parte considerabilă din clujeni nu mai dețin autoturisme personale.*

Transportul public este asigurat de vehicule nepoluante, parțial autonome, care deservesc echilibrat teritoriul și parcurg orașul mai rapid decât autoturismul personal. Întregul sistem de transport are o componentă statică, liniile care unesc principalele zone de interes, și una dinamică formată din linii active la cerere (pentru transport elevi, vârstnici, persoane cu dizabilități sau către zone mai puțin dense). Un sistem de management al transportului public permite optimizarea continuă a liniilor și alocarea flotei în funcție de cerere.

Rețeaua de piste pentru biciclete este formată din trei straturi (agrement / eficiență / rezidențial), coridoarele verzi-albastre dezvoltate în lungul cursurilor de apă (mai ales Someșul), pistele pentru biciclete dedicate conexiunilor eficiente în oraș și străzile rezidențiale care asigură legătura cu destinația finală. Fiecare cartier deține o zonă pietonală și este conectat cu centrul istoric și principalele zone de interes prin infrastructură pentru biciclete. În Cluj-Napoca bicicleta este mai mult decât un mijloc de transport, ea este și parte a unei comunități dinamice susținută prin evenimente anuale cum ar fi Turul Clujului sau Ziua Bicicletei, dar și prin destinații și facilități dedicate bicicliștilor.

Centrul istoric funcționează ca o amplă zonă pietonală care se extinde prin culoarul Someșului și prin alte coridoare de mobilitate urbană durabilă spre majoritatea cartierelor. Zone pietonale secundare se regăsesc și în cartiere, acestea se dezvoltă preponderent în jurul centrelor secundare susținând o structură funcțională echilibrată la nivelul orașului.

Cetățenii înțeleg că parcarea nu este un drept garantat, respectă regulile de circulație (și parcare) și contribuie direct, prin plata parcării, la procesul de regenerare urbană. Practic, toți banii colectați din parcare sunt redistribuiți la nivel de cartier pentru a susține proiecte de pietonalizare, amenajare spații publice sau piste pentru biciclete. Necesarul (în scădere) de locuri de parcare este asigurat preponderent de parcări multietajate și mai puțin de parcări la stradă tarifate dinamic.

Pentru a naviga prin diversitatea ridicată de moduri de transport, clujenii folosesc aplicația județeană de

[625] „Vision 0" – străzi care „iartă" – străzi proiectate în așa fel încât să integreze eroarea umană fără a cauza victime.

transport care îi ajută să aleagă mereu cel mai eficient mod de transport către destinație și le permite configurarea unui abonament integrat de transport adaptat la nevoile personale. Aplicația funcționează și ca un sistem de informare, educare și recompensă ghidând cetățenii către mijloacele nepoluante de transport. Datele din aplicație cum ar fi alegerea modului de transport sau traseele cele mai frecventate sunt accesibile publicului larg pe platforma de date deschise fiind utilizate de către reprezentanții administrației publice și echipe de cercetători pentru a optimiza continuu sistemul de transport.

d) la nivelul cartierului:

***1 minut** este timpul necesar rezidenților pentru a ajunge la oportunități[626]. Mai precis, străzile sunt așa configurate încât să atragă în lungul lor activități comerciale, servicii, obiective de interes și mai ales să funcționeze ca un spațiu public. Acest spațiu public este dezvoltat cu și în conformitate cu nevoile comunității. Astfel, ana dintre principalele calități ale cartierelor clujene este faptul că sunt prietenoase cu pietonii și bicicliștii. În interiorul cartierelor pe circulațiile secundare, pietonii și bicicliștii au prioritate, copii se pot juca liniștiți în stradă, iar accesul auto este restricționat. Parcarea rezidențială este asigurată preponderent în parcări multietajate. Aceste structuri integrează și funcțiuni comunitare (locuri de joacă pentru copii, terenuri / săli de sport etc.) a căror amprentă se extinde când cererea pentru parcări scade. O rețea amplă de centre de cartier asigură accesul cetățenilor la toate dotările și facilitățile de interes cotidian, minimizând astfel nevoia de deplasare către zona centrală.*

II. Direcții de acțiune și priorități de dezvoltare a mobilității urbane:

Priorități de investiții:

- Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană
- Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane
- Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant în zona metropolitană
- Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitan
- Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multivocalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane

Direcții de acțiune:

- Îmbunătățirea accesului la rețeaua de autostrăzi, drumuri expres și alte drumuri din rețeaua TEN-T
- Îmbunătățirea accesului la rețeaua de căi ferate TEN-T
- Îmbunătățirea accesului la rețeaua de aeroporturi TEN-T
- Construcția de noi legături rutiere
- Modernizarea drumurilor de interes local care asigură accesul la comunele / satele din zona metropolitană
- Construcția și reabilitarea de poduri și pasaje rutiere
- Sistematizarea traficului, amenajarea și modernizarea intersecțiilor cu capacitate depășită

[626] Urmând conceptul de „1 minute city" testat în Stockholm.

- Construcția de parkinguri publice
- Extinderea rețelei de transport public nepoluant
- Modernizarea flotei de transport public cu vehicule ecologice
- Extinderea rețelei de autobuze școlare
- Amenajarea de noi benzi dedicate pentru transportul public
- Modernizarea stațiilor de transport public
- Implementarea unui sistem de transport public de tip DRT
- Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă
- Modernizarea și reabilitarea trotuarelor
- Accesibilizarea și creșterea siguranței infrastructurii și serviciilor de transport
- Extinderea rețelei de parcări pentru biciclete și a sistemului „Cluj Bike"
- Construcție terminale intermodale

8.4.3. Strategia de transformare digitală a municipiului Cluj-Napoca

VIZIUNE: *Cluj-Napoca va integra organic tehnologia în viața comunității, cu scopul creșterii sustenabile a calității vieții clujenilor și a prosperității comunității locale, metropolitane și regionale. Transformarea digitală va utiliza toate resursele disponibile și va implica, cu ajutorul unor parteneriate permanente, cetățenii, sectorul public, mediul academic, companiile private, clusterele, organizațiile nonprofit și hub-urile de inovare*

PRIORITĂȚI STRATEGICE:

- Centrarea pe cetățean (citizen centric) - punctul de plecare este nevoia cetățeanului, nu nevoia instituției;
- Crearea unui mediu economic favorabil pentru companiile private (românești sau străine) și susținerea dezvoltării start-up-urilor;
- Stimularea dezvoltării pe termen mediu și lung a unui Cadru de reglementare (acesta poate conține HCL-uri, legi naționale, HG-uri, ordine de ministru, etc.) care poate crea contextul legal necesar dezvoltării digi- tale (Cluj Digital Law Package);
- Implicarea actorilor relevanți în domeniul ITC, (cetățeni, companii, autorități locale și centrale, instituții educaționale, clustere, hub-uri de inovare digitală, ONG-uri);
- Recunoașterea rolului esențial al educației, în general, și al educației digitale, în special, atât pentru funcționari, cât și pentru cetățeni;
- Prioritizarea inovării în toate domeniile și în toate formele (tehnologică, socială, de proces, etc.), mai ales a inovării care duce la sau facilitează crearea de servicii digitale;
- Interoperabilitate, integrarea serviciilor și deschiderea seturilor de date și a codului sursă al aplicațiilor;

- Accent pe securitatea cibernetică și pe protejarea datelor personale ale cetățenilor;
- Îmbunătățirea sau optimizarea comunicării, a schimbului de informații și co-participării între departamente, instituții și între cetățeni și instituții;
- Conectarea face diferența – ready to connect by default. De la început proiectele sau aplicațiile trebuie să fie pregătite de interconectare; investițiile în tehnologie trebuie să ofere capacități sporite de măsurare și analiză și să ofere un suport îmbunătățit pentru luarea deciziilor; să fie urmărită minimizarea riscului de captivitate față de furnizor, tehnologie sau infrastructură, accesul nerestricționat la datele generate și stocate de aplicații, includerea explicită a unui proces de transfer tehnologic de la furnizor înspre beneficiar, folosirea pe cât posibil a codului open source;
- Strategia trebuie să fie flexibilă, ușor de adaptat; tehnologia e un mijloc, subordonat nevoilor utilizatorilor și politicilor urbane.

OBIECTIVE STRATEGICE:

- Obiectiv strategic transversal: Sustenabilitate și reziliență
- Obiectiv strategic nr. 1: Îmbunătățirea serviciilor publice
- Obiectiv strategic nr. 2: Dezvoltarea infrastructurii digitale
- Obiectiv strategic nr. 3: Decizii bazate pe date
- Obiectiv strategic nr. 4: Participare și transparență
- Obiectiv strategic nr. 5: Protejarea datelor cetățenilor și asigurarea securității cibernetice

DIRECȚII DE ACȚIUNE STRATEGICE:

- DAS 1: Îmbunătățirea serviciilor publice
- DAS 2: Competențe și incluziune digitală
- DAS 3: Protejarea datelor cetățenilor și securitatea cibernetică
- DAS 4: Universități, inovație și cooperare
- DAS 5: Interconectare și decizii bazate pe date
- DAS 6: Dezvoltarea infrastructurii digitale municipale
- DAS 7: Participare și transparență
- DAS 8: Mobilitate interconectată

8.4.4. Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca – perioada 2020-2024

OBIECTIV GENERAL: *Reducerea poluării aerului și încadrarea în concentrațiilor de NO_2 și PM10 în limitele stabilite de Legea nr. 104/2011 privind calitatea mediului înconjurător.*

Principalele măsuri propuse:

a) Măsuri propuse pentru reducerea emisiilor rezultate din traficul rutier:

- Salubrizarea eficientă a străzilor
- Promovarea, îmbunătățirea și extinderea transportului public
- Îmbunătățirea accesibilității dintre zonele de locuire și cele de interes productiv
- Gestionarea traficului prin realizarea de terminale intermodale
- Continuarea implementării proiectelor majore de infrastructură
- Interzicerea accesului tuturor autovehiculelor cu o capacitate mai mare de 3,5 tone, în orele de vârf, respectiv 07.00-09.00 și 16.00-18.00

b) Măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din încălzire în sectorul rezidențial:

- Eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale

c) Măsuri pentru reducerea emisiilor rezultate din procesul de eroziune eoliană:

- Amenajarea de zone verzi și de agrement
- Creșterea anuală a numărului de arbori, arbuști, gard viu plantați în municipiu

8.4.5. Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în municipiul Cluj-Napoca

Domenii de intervenție și intervenții propuse propuse:

DI1: Intervenții asupra infrastructurii rutiere:

- IR1: Modernizarea și extinderea (acolo unde este posibil) a arterelor de circulație
- IR2: Implementarea proiectelor de gestionare a traficului și mobilității urbane

DI2: Dezvoltarea transportului public și a mijloacelor alternative de mobilitate:

- TP1: Extensie tramvai Bucium-Florești
- TP2: Extensie tramvai – bucla centrală
- TP3: Reînnoirea și extinderea flotei de transport public (orizont 2020)
- TP4: Reînnoirea și extinderea flotei de transport public (orizont 2030)
- TP5: Reorganizarea transportului public în zona Gării

- TP6. Amenajarea de benzi dedicate transportului public
- MA1: Rețea strategică urbană de ciclism
- MA2: Creșterea spațiului pietonal în zona urbană
- MA3: Amenajarea de coridoare pietonale
- MA4: Proiect integrat de revitalizare a culoarului Someșului

DI3: Managementul traficului și ITS:

- MT1: Structuri de parcare în zona centrală
- MT2: Structuri de parcare în zonele rezidențiale
- MT3: Construirea de parcări "Park&Ride"
- MT4: Implementarea conceptului de zone rezidențiale

DI4: Protejarea zonelor verzi/liniștite și reducerea poluării:

- RP1: Program de eliminare a autovehiculelor vechi aparținând persoanelor fizice
- RP2: Conservarea, ameliorarea și extinderea spațiilor verzi publice
- RP3: Stimularea dezvoltării unei rețele cât mai acoperitoare pentru încărcare baterii

8.4.6. Strategia Locală a Serviciului de Alimentare cu Energie Termică a Consumatorilor din municipiul Cluj-Napoca

Obiectivele strategiei sunt reprezentate de atingerea simultană a următoarelor ținte:

- Reducerea cu 55% a emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2030
- Ponderea energiei din surse regenerabile să fie de cel puțin 32 %
- Îndeplinirea până în 2030 a criteriilor care definesc un "***sistem eficient de încălzire centralizata***", conform Directive CE 27/2012 (unul dintre următoarele):
- Sistem care utilizează cel puțin 50 % energie din surse regenerabile
- Sistem care utilizează cel puțin 50 % energie din căldură regenerabilă
- Sistem care utilizează cel puțin 75 % energie termică prin cogenerare
- Sistem care utilizează cel puțin 50 % dintr-o combinație de energie și căldură de tipul celor menționate anterior

În cadrul strategiei, pentru eficientizarea energetică, pentru reducerea nivelului emisiilor de CO_2 cu 55% și pentru reducerea costurilor, au fost propuse soluții pentru fiecare contur energetic din SACET:

a) Insule de energie:

- Interconectarea centralelor termice (CT)
- Sisteme solare termice
- Pompe de căldură aer – apă
- Pompe de căldură apă – apă
- Cogenerare
- Cazane

b) Centrale termice de zonă (CTZ):

- Înființarea unei insule de energie
- Transformarea unor puncte termcie (PT) în centrale termice (CT)
- Reducerea traseului rețelei de transport
- Retehnologizare:
  - Sistem solar termic
  - Pompe de căldură aer – apă
  - Pompe de căldură apă – apă
  - Cogenerare
  - Cazane

c) Centrale termice de cvartal:

- Sistem solar termic (peste 100 de apartamente)
- Pompe de căldură aer – apă
- Pompe de căldură apă – apă (peste 700 de apartamente)
- Cogenerare (peste 700 de apartamente)
- Cazane

Pentru toate contururile energetice, s-a propus înlocuirea rețelelor termice.

S-a propus în prima etapă eficientizarea energetică a centralelor termice cu mai mult de 200 apartamente deservite, deoarece în aceste contururi energetice, efectele privind reducerea nivelului emisiilor de CO_2 și reducerea costurilor de producere a energiei termice vor fi cele mai importante.

8.4.7. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor documente de politică de la nivel european, național și județean[627]

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu obiectivele de politică de coeziune ale UE pentru 2021-2027	Corelarea cu obiectivele Politicii Urbane a României	Corelarea cu obiectivele specifice ale PATJ Cluj
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană	OP 3. O Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale	OP 1.4. Poluare redusă a aerului	O.S.3. Asigurarea conectării județului la coridoarele majore de transport și piețele globale, concomitent cu promovarea mobilității durabile în interiorul acestuia, în vederea asigurării accesului direct în maxim 3 ore la orice Stat Membru U.E. până în anul 2030

[627] Corelarea priorităților SIDU cu cele ale POR Nord-Vest și ale celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027, inclusiv PNRR, este prezentată în detaliu în capitolul următor.

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu obiectivele de politică de coeziune ale UE pentru 2021-2027	Corelarea cu obiectivele Politicii Urbane a României	Corelarea cu obiectivele specifice ale PATJ Cluj
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	OP 3. O Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale	OP 1.4. Poluare redusă a aerului	O.S.5. Susținerea consolidării rolului de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, respectiv de conurbații cu rol de echilibru teritorial și de deservire microregională a celorlalte municipii și orașe din județ (inclusiv zonelor urbane funcționale ale acestora), în vederea atingerii unui grad urbanizare de 80% în anul 2030
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	OP 2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice	OP 1.6. Mobilitate eficientă	
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană		OP 1.6. Mobilitate eficientă	
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	OP 2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice OP 3. O Europă conectată, cu rețele strategice de transport și digitale	OP 1.4. Poluare redusă a aerului OP 1.6. Mobilitate eficientă	O.S.5. Susținerea consolidării rolului de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, respectiv de conurbații cu rol de echilibru teritorial și de deservire microregională a celorlalte municipii și orașe din județ (inclusiv zonelor urbane funcționale ale acestora), în vederea atingerii unui grad urbanizare de 80% în anul 2030
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare	OP 1. O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii	OP 2.5. Sprijinirea inovării și a start-up-urilor OP 2.6. Promovarea parteneriatelor puternice	O.S.1: Asigurarea unei creșteri economice inteligente, bazate pe talente, inovare, creativitate, antreprenoriat, cooperare și deschiderea către piețele globale, în vederea atingerii unui PIB/locuitor în termeni comparabili ai puterii de cumpărare egal cu media U.E. – 27 în anul 2030

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu obiectivele de politică de coeziune ale UE pentru 2021-2027	Corelarea cu obiectivele Politicii Urbane a României	Corelarea cu obiectivele specifice ale PATJ Cluj
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale	OP 1. O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii	OP 2.1. Punerea la dispoziție a terenurilor și clădirilor bine poziționate OP 2.2. Infrastructură adecvată OP 2.5. Sprijinirea inovării și a start-up-urilor	
Prioritatea de investiții 2.3. Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii	OP 4. O Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate	OP 2.3. Forță de muncă calificată OP 3.6. Depășirea diviziunii digitale	
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective	OP 2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice	OP 1.5. Neutralitate energetică	O.S.5. Susținerea consolidării rolului de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, respectiv de conurbații cu rol de echilibru teritorial și de deservire microregională a celorlalte municipii și orașe din județ (inclusiv zonelor urbane funcționale ale acestora), în vederea atingerii unui grad urbanizare de 80% în anul 2030
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public		OP 1.5. Neutralitate energetică	
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică și gaze naturale		OP 1.4. Poluare redusă a aerului OP 1.5. Neutralitate energetică	
Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă	OP 2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice	OP 2.2. Infrastructură adecvată	O.S.2: Reducerea poluării, a emisiilor de carbon și a impactului la nivel județean al schimbărilor climatice, astfel încât în anul 2030 să nu se înregistreze nicio depășire a pragurilor maxime admise ale poluanților
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre		OP 2.4. Spații locative de calitate	
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare		OP 1.3. Managementul deșeurilor solide conform directivelor europene	
Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice		OP 1.4. Poluare redusă a aerului	
Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere rezilienței în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență		OP 1.1. Hazarde urbane reduse	
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții	OP 4. O Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate	OP 3.1. Servicii accesibile OP 3.6. Depășirea diviziunii digitale	O.S.4. Asigurarea accesului populației, inclusiv a celei provenite din comunități dezavantajate, la infrastructură, servicii și oportunități educaționale, medicale, sociale, cultural-sportive, recreaționale și de locuire la standarde similare cu cele din U.E.-27, astfel încât ponderea populației care trăiește în zone urbane și rurale marginalizate să scadă la maxim 1% din total

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu obiectivele de politică de coeziune ale UE pentru 2021-2027	Corelarea cu obiectivele Politicii Urbane a României	Corelarea cu obiectivele specifice ale PATJ Cluj
Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor		OP 3.1. Servicii accesibile	
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune		OP 3.1. Servicii accesibile OP 3.4. Asigurarea accesului la justiție OP 3.5. Promovarea rolului organizațiilor comunitare și a cetățeniei active	
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane		OP 2.4. Spații locative de calitate OP 3.2. Locuințe accesibile OP 3.3. Atragerea pro-activă de noi locuitori	
Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 3.1. Servicii accesibile	
Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 3.1. Servicii accesibile	
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 2.4. Spații locative de calitate	
Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret	OP 4. O Europă mai socială, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate	OP 2.3. Forță de muncă calificată OP 3.1. Servicii accesibile OP 3.3. Atragerea pro-activă de noi locuitori	
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității	OP 2. O Europă mai verde, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice	OP 2.4. Spații locative de calitate	O.S.5. Susținerea consolidării rolului de oraș-magnet al municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, respectiv de conurbații cu rol de echilibru teritorial și de deservire microregională a celorlalte municipii și orașe din județ (inclusiv zonelor urbane funcționale ale acestora), în vederea atingerii unui grad urbanizare de 80% în anul 2030
Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere architectural	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 2.4. Spații locative de calitate	
Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 2.4. Spații locative de calitate OP 3.1. Servicii accesibile	
Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe		OP 2.4. Spații locative de calitate OP 3.1. Servicii accesibile	
Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a administrației locale și implementarea conceptului de Smart City	OP 1. O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii	OP 4.6. Digitalizarea administrației	O.S.6. Creșterea capacității administrației publice locale de a furniza servicii publice ușor accesibile, eficiente și de încredere, de a planifica și gestiona în mod participativ și transparent dezvoltarea comunităților locale, astfel încât aceasta să atragă finanțări europene de minim 3 miliarde de Euro în perioada 2021-2030

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu obiectivele de politică de coeziune ale UE pentru 2021-2027	Corelarea cu obiectivele Politicii Urbane a României	Corelarea cu obiectivele specifice ale PATJ Cluj
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală	OP 5. O Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE	OP 4.1. Adecvarea capacității administrative	
Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private		OP 4.1. Adecvarea capacității administrative	
Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice		OP 4.1. Adecvarea capacității administrative	
Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice		OP 4.2. Eficientizarea operațiunilor OP 4.4. Asigurarea stabilității financiare	
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative		OP 3.5. Promovarea rolului organizațiilor comunitare și a cetățeniei active OP 4.3. Promovarea guvernanței participative	
Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global		OP 4.5. Întărirea integrării verticale și orizontale	

8.4.8. Tabel de corelație între prioritățile de investiții ale SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și obiectivele principalelor strategii/planuri sectoriale de la nivel municipal / metropoli

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu direcțiile de acțiune ale Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Corelarea cu direcțiile de acțiune strategică ale Strategiei de transformare digitală	Corelarea cu măsurile propuse în Planul Integrat de Calitate a Aerului	Corelarea cu domeniile de intervenție din Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot	Corelarea cu Strategia Locală a SACET
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană	1.Îmbunătățirea accesului la rețeaua de autostrăzi, drumuri expres și alte drumuri din rețeaua TEN-T 2. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de căi ferate TEN-T 3. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de aeroporturi TEN-T		Continuarea implementării proiectelor majore de infrastructură	DI1: Intervenții asupra infrastructurii rutiere	
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	4. Construcția de noi legături rutiere 5. Modernizarea drumurilor de interes local care asigură accesul la comunele / satele din zona metropolitană 6.Construcția și reabilitarea de poduri și pasaje rutiere 7. Sistematizarea traficului, amenajarea și modernizarea intersecțiilor cu capacitate depășită 8. Construcția de parkinguri publice		Îmbunătățirea accesibilității dintre zonele de locuire și cele de interes productiv	DI1: Intervenții asupra infrastructurii rutiere DI3: Managementul traficului și ITS	

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu direcțiile de acțiune ale Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Corelarea cu direcțiile de acțiune strategică ale Strategiei de transformare digitală	Corelarea cu măsurile propuse în Planul Integrat de Calitate a Aerului	Corelarea cu domeniile de intervenție din Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot	Corelarea cu Strategia Locală a SACET
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	9. Extinderea rețelei de transport public nepoluant 10. Modernizarea flotei de transport public cu vehicule ecologice 11. Extinderea rețelei de autobuze școlare 12. Amenajarea de noi benzi dedicate pentru transportul public 13. Modernizarea stațiilor de transport public 14. Implementarea unui sistem de transport public de tip DRT		Promovarea, îmbunătățirea și extinderea transportului public	DI2: Dezvoltarea transportului public și a mijloacelor alternative de mobilitate	
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană	15. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă 16. Modernizarea și reabilitarea trotuarelor 17. Accesibilizarea și creșterea siguranței infrastructurii și serviciilor de transport 18. Extinderea rețelei de parcări pentru biciclete și a sistemului „Cluj Bike"			DI2: Dezvoltarea transportului public și a mijloacelor alternative de mobilitate	
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	19. Construcție terminale intermodale	DAS 8: Mobilitate interconectată	Gestionarea traficului prin realizarea de terminale intermodale		

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu direcțiile de acțiune ale Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Corelarea cu direcțiile de acțiune strategică ale Strategiei de transformare digitală	Corelarea cu măsurile propuse în Planul Integrat de Calitate a Aerului	Corelarea cu domeniile de intervenție din Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot	Corelarea cu Strategia Locală a SACET
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare		DAS 4: Universități, inovație și cooperare			
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale		DAS 4: Universități, inovație și cooperare			
Prioritatea de investiții 2.3. Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii		DAS 2: Competențe și incluziune digitală			
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective			Eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale		

Prioritate de investiții a SIDU 2021-2030	Corelarea cu direcțiile de acțiune ale Planului de Mobilitate Urbană Durabilă	Corelarea cu direcțiile de acțiune strategică ale Strategiei de transformare digitală	Corelarea cu măsurile propuse în Planul Integrat de Calitate a Aerului	Corelarea cu domeniile de intervenție din Planul de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot	Corelarea cu Strategia Locală a SACET
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public			Eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale		
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică și gaze naturale					O.S.1. Reducerea cu 55% a emisiilor de gaze cu efect de seră până în anul 2030 O.S.2. Ponderea energiei din surse regenerabile să fie de cel puțin 32 % O.S.3. Îndeplinirea până în 2030 a criteriilor care definesc un "sistem eficient de încălzire centralizată", conform Directive CE 27/2012
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre			Amenajarea de zone verzi și de agrement Creșterea anuală a numărului de arbori, arbuști, gard viu plantați în municipiu	DI4: Protejarea zonelor verzi/ liniștite și reducerea poluării	
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții		DAS 2: Competențe și incluziune digitală			
Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a administrației locale și implementarea conceptului de Smart City		DAS 1: Îmbunătățirea serviciilor publice DAS 3: Protejarea datelor cetățenilor și securitatea cibernetică DAS 5: Interconectare și decizii bazate pe date DAS 6: Dezvoltarea infrastructurii digitale municipale			
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală		DAS 2: Competențe și incluziune digitală			
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative		DAS 7: Participare și transparență			

CAPITOLUL 9.

Viziunea și țintele de dezvoltare pentru anul 2050

CAPITOLUL 9. Viziunea și țintele de dezvoltare pentru anul 2050/1059

9.1. Contextul definirii viziunii/1061

9.2. Viziunea propriu-zisă a municipiului și zonei metropolitane/1064

9.1. Contextul definirii viziunii:

Strategiile de dezvoltare elaborate și implementate după anul 2005, atât la nivel municipal, cât și metropolitan (PIDU 2007-2013, SIDU 2014-2020) au adus nu doar nu doar o schimbare de paradigmă în ceea ce privește trecerea de la un egosistem la un ecosistem în ceea ce privește planificarea dezvoltării, ci și rezultate concrete. Studiile realizate recent de instituții credibile și de prestigiu (Studiul privind Calitatea Vieții în Orașele din Europa al Comisiei Europene, Barometrul Urban realizat de MLPDA sau studiul „Orașe Magnet. Migrație și Navetism în România" al Băncii Mondiale) au ajuns la aceeași concluzie, respectiv faptul că Cluj-Napoca este, fără dubii, orașul din România cu cea mai ridicată a calității vieții. Acest lucru este de altfel validat și de performanțele demografice și economice din ultimii ani, care îl fac zona urbană cu cea mai rapidă creștere din țară. Așadar, strategiile anterioare și-au atins scopul declarat, acela de a face din Cluj-Napoca destinația preferată pentru cetățeni și companii.

În ultimii ani, Clujul s-a poziționat puternic, inclusiv ca urmare a eforturilor administrației locale, ca un oraș al inovației, dovadă fiind și faptul că acesta a reușit performanța de a se plasa în rândul finaliștilor pentru obținerea titlului de Capitală Europeană a Inovării în anul 2020, într-o companie extrem de selectă de orașe din U.E., toate din Europa de Vest. Aici s-a introdus pentru prima dată transportul public urban regulat cu autobuze electrice în România, s-au instalat primii senzori pentru parcările publice la sol, a fost pus în funcțiune primul funcționar public virtual din țară, s-a derulat primul exercițiu de bugetare participativă, există singurul centru de inovare și inovație civică, prima diviziе de inovare urbană, prima stradă inteligentă, se lucrează la prima linie de transport public autonom și lista premierelor poate continua.

În același timp, municipiul își păstrează ca avantaj competitiv principal statutul de centru universitar tot mai cosmopolit, care antrenează după sine un cerc virtuos al dezvoltării. Universitățile locale, care se bucură de o imagine foarte bună pe plan intern și chiar extern, atrag un număr impresionat de studenți din aproape toate zonele țării și din alte țări europene sau de pe alte continente, iar absolvenții bine pregătiți lansați de acestea pe piața muncii în fiecare an atrag la rândul lor dezvoltarea unor sectoare economice cu valoare adăugată ridicată, exemplul cel mai elocvent fiind IT&C. Aceste sectoare generează putere ridicată de cumpărare, prin cuantumul ridicat al salariilor, ceea ce antrenează dezvoltarea altor sectoare suport, de la imobiliare, la comerț, divertisment sau alimentație publică. În plus, acești absolvenți sunt cei care au făcut din Cluj-Napoca cel mai antreprenorial oraș din România, cu o densitate foarte ridicată a start-up-urilor. Ponderea ridicată a populației tinere cu studii superioare în numărul total al locuitorilor, ca și densitatea ridicată de cadre didactice au fost piatra de temelie pentru formarea unei societăți civile foarte active, care joacă un rol esențial în dezvoltarea municipiului.

Totuși, Clujul resimte acut deficitul de planificare din primele două decenii de după 1989, mai ales în contextul creșterii economice și demografice accentuate. Granițele vizuale dintre municipiu și comunele din zona metropolitană sunt tot mai greu de detectat, pe fondul suburbanizării intense,

însă cele administrative sunt neschimbate de peste 50 de ani. Diferența se resimte și la nivelul calității vieții, nu doar între comune și municipiu, dar și între zona centrală a acestuia, care poate concura cu cea a multor orașe din Europa de Vest, și cartierele situate în zonele periferice, unde există încă areale cu un aspect mai degrabă rural decât urban. De asemenea, municipiul și zona sa metropolitană nu dispun nici în prezent de un sistem de cadastru digital și de un sistem GIS funcțional, care să gestioneze eficient și rapid administrarea teritoriului.

Experiențele altor orașe din lume și din Europa (de ex. cel al Barcelonei) indică faptul că o administrație vizionară este cea care ia decizii acum pentru a scuti generațiile viitoare de probleme. Planul urbanistic al Barcelonei a fost elaborat în urmă cu peste 150 de ani, pe când nu existau automobile și numărul locuitorilor era destul de mic, însă chiar și la cei peste 5 milioane de locuitori și tot atâția turiști din prezent orașul nu se confruntă cu ambuteiaje în trafic. Așadar, planurile bine întocmite ajuns să fie puse în practică în majoritatea cazurilor, cu efecte benefice evidente. Astfel, se impune nevoia de a gândi un schelet pentru dezvoltarea întregii zone metropolitane a Clujului, care să dăinuie și să ghideze creșterea zonei urbane pentru o lungă perioadă de aici înainte.

Contextul extern al definirii viziunii pentru orizontul 2050 este unul caracterizat de un ritm fără precedent al schimbării, care implică nevoia conceperii orașului ca un organism viu, cu o adaptabilitate extrem de ridicată la provocări tot mai complexe: reziliența în fața schimbărilor climatice și a presiunii asupra resurselor naturale; digitalizarea, automatizarea și robotizare care vor schimba complet piața muncii în următoarele decenii; îmbătrânirea demografică; propagarea unor probleme de sănătate publică la nivel global, cum este cazul pandemiei din anul 2020; globalizarea și, mai recent, munca de la domiciliu sau din spațiile de coworking, care intensifică competiția dintre orașe pentru atragerea de noi locuitori etc. Practic, un procent tot mai mare din populația activă nu va mai fi legat fizic de locul de muncă, ci va putea munci de oriunde pentru organizații aflate la mii de kilometri distanță, optând să locuiască în orașul din lume care îi asigură cel mai ridicat nivel al calității vieții. Așadar, competiția dintre orașe devine prin excelență una globală. Și în cazul companiilor private, terțializarea economiei face ca cele din domeniile înalt-tehnologizate să fie tot mai puțin dependente de disponibilitatea resurselor naturale sau a infrastructurii de transport, chiar și de o anumită localizare geografică, funcționând mai degrabă ca rețele de specialiști aflați în diferite zone, care colaborează în mediul virtual.

Nu în ultimul rând, Cluj-Napoca este, privind la discursul public și proiectele pregătite de administrația locală în ultimii 2-3 ani, orașul din România cel mai bine conectat la prioritățile și direcțiile de acțiune stabilite la nivelul U.E. Exemple concrete în acest sens sunt eforturile depuse pentru lupta împotriva schimbărilor climatice prin asumarea extinderii masive a spațiilor verzi și a plantărilor de arbori, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin trecerea treptată la un transport public complet electric sau regândirea spațiilor publice și a principalelor artere sub forma unor coridoare de mobilitate urbană durabilă, digitalizarea administrației și a serviciilor publice etc. Reprezentarea puternică a municipiului în Comitetul European al Regiunilor a condus la recenta includere a acestuia pe harta EU Green Deal privind bunele practici în proiecte cu impact asupra schimbărilor climatice, după ce în 2019 a găzduit principalul eveniment al acestei organizații pe tema politicii de coeziune și a fondurilor structurale.

În concluzie, viziunea SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 își propune să fie o reflecție a perspectivei pe care cetățenii, mediul de afaceri, experții și administrația locală o au deja cu privire la viitorul acestei zone urbane, care s-a conturat în ultimii ani printr-un efort impresionant de dezvoltare a unui ecosistem unic în România. Acesta a debutat cu modalitatea complet inovativă de

elaborare a strategiei de dezvoltare a municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020, sub coordonarea Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul UBB, care a condus la implicarea voluntară a sute de experți, împărțiți pe grupuri de lucru tematice, în definirea priorităților orașului. Ulterior, procesul de bugetare participativă, tot o premieră pentru România, cel de imaginație și inovare civică, derulat prin CIIC, concursurile internaționale de soluții, cooperarea cu clusterele, comitetele consultative și, mai recent, Divizia de Inovare Urbană, dezvoltată în cooperare cu Centrul Cultural Clujean și unică în țară, au consolidat o cultură a planificării strategice participative. În plus, procesul de elaborare a SIDU 2021-2030 a pus în centrul său conceptul de "strategie scrisă de clujeni pentru clujeni", context în care au fost realizate cercetări sociologice în rândul cetățenilor fără precedent ca amploare, până la nivel de cartier și comună din zona metropolitană.

Așadar, strategia pentru perioada 2021-2030 pune în centrul său cei trei factori strategici de dezvoltare ai Clujului, așa cum au fost aceștia definiți în strategia municipiului pentru perioada 2014-2020 (**universitatea, inovația, participarea**), două concepte-cheie (**calitatea vieții și implicarea structurală a grupurilor de experți din comunitate**), respectiv dimensiunile strategice din documentul indicat (**oameni și comunitate; orașul inovativ, creativ, competitiv; dezvoltarea urbană și planificarea spațială; orașul verde; buna guvernare; cultura și identitatea locală; orașul sănătos și orașul sigur**). În acest fel, se asigură o continuitate dezirabilă și pe termen lung a liniilor directoare ale dezvoltării, care au fost deja validate în cadrul unui larg proces participativ și sunt încă de actualitate.

SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 aduce, în plus față de liniile directoare preluate din strategia municipală pentru perioada 2014-2020 menționate mai sus, următoarele concepte-cheie:

- Coordonarea – în sensul în care echipa de experți a Băncii Mondiale implicată în coordonarea elaborării SIDU au fost implicați, în paralel, și în acordarea de asistență tehnică DG Regio pentru stabilirea abordării dezvoltării urbane durabile în perioada de programare 2021-2027, elaborarea Politicii Urbane a României în colaborare cu MLPDA, respectiv în pregătirea Planului de Amenajare a Teritoriului și a strategiei județului Cluj pentru același interval. În acest fel, s-a asigurat, pentru prima dată în ultimele decenii, o corelare în timp și spațiu a priorităților de la nivel local și metropolitan cu cele județene, naționale și europene, deja vizibilă la nivelul unor investiții care sunt pregătite în parteneriat de aceste paliere.
- Abordarea metropolitană și regională – în care accentul cade pe exportul de urbanitate, urbanism, know-how, bune practici, inovație și guvernanță participativă dinspre centru către cartiere, dinspre municipiu către zona metropolitană, în perspectiva dezvoltării unui ecosistem integrat teritorial, și chiar către întregul județ și regiune (după cum propune și viziunea PATJ Cluj).
- "Orașul Magnet" într-o competiție globală – în care principala măsură a succesului dezvoltării unei zone urbane este capacitate acesteia de a atrage noi talente. Așadar, acest concept impune poziționarea favorabilă a Clujului nu atât într-o competiție regională sau națională, cât într-una europeană și chiar globală cu alte orașe secundare pentru atragerea și retenția talentelor și a companiilor inovative, totul într-un context caracterizat de un dinamism tehnologic, social, economic, demografic, climatic și de mediu fără precedent în istoria modernă.

9.2. Viziunea propriu-zisă a municipiului și zonei metropolitane

SLOGAN: European Lab City

VIZIUNEA PENTRU ANUL 2050:

La orizontul anului 2050, municipiul Cluj-Napoca, inclusiv zona sa metropolitană, va fi zona urbană cu cea mai ridicată calitate a vieții dintre orașele secundare aflate în Europa Centrală și de Est, precum și o platformă de importanță europeană pentru dezvoltarea și testarea noilor tehnologii, procese și politici care să răspundă provocărilor viitorului.

Factorii strategici cheie definiți în strategia aferentă perioadei 2014-2020, respectiv Inovația, Universitatea și Participarea - vor fi păstrați și valorificați în vederea afirmării Clujului la nivel european pe următoarele coordonate principale:

- Orașul și zona sa metropolitană ca platformă de guvernanță – în care planificarea și gestionarea dezvoltării sunt atributul întregii comunități, nu doar a administrației locale, prin intermediul unor procese precum cele de imaginație și inovație civică, de bugetare participativă, de integrare în rețele de la nivel european și global, de interacțiune permanentă, mai ales în mediul digital, cu sectorul public, precum și alte instrumente care vor permite stakeholderilor locali să participe direct la procesul decizional.

- Orașul și zona metropolitană ca ecosistem de inovare și antreprenoriat – în care la baza creșterii economice stă o rețea integrată de actori publici și privați din sfera cercetării și dezvoltării (științei), strâns interconectată, inclusiv cu sprijinul organizațiilor-catalizator (de ex. clustere, ADR Nord-Vest, administrații locale), cu mediul antreprenorial și care să faciliteze comercializarea și diseminarea rapidă a inovațiilor competitive la nivel european și global.

- Orașul și zona metropolitană ca teritoriu urban rezilient la dezastre și neutru din punct de vedere a emisiilor de carbon – în care transportul public electric, autonom și prioritizat, respectiv cel alternativ sunt principalele modalități de deplasare ale cetățenilor, fondul construit și sistemele de servicii publice sunt performante din punct de vedere energetic, iar riscurile asociate schimbărilor climatice și situațiile de urgență sunt prevenite, respectiv gestionate rapid și profesionist, fără a afecta semnificativ calitatea vieții cetățenilor și dinamica economică.

- Orașul și zona metropolitană ca teritoriu urban compact și integrat funcțional – în care stocul de terenuri este utilizat eficient pentru a crea un echilibru sustenabil între funcțiuni, în jurul conceptelor de oraș compact și walkable city, cu cartiere care să aibă acces echitabil la un nivel ridicat al calității vieții și aplicarea unor principii și chiar reglementări urbanistice comune la nivelul întregului teritoriu metropolitan.

- Orașul și zona sa metropolitană ca spațiu incluziv, în care nimeni nu este lăsat în urmă – în care fiecare cetățean, indiferent de vârstă, sex, etnie, confesiune religioasă sau apartenența la oricare alt grup, să aibă acces la locuire de calitate și pe care să și-o poată permite, educație, formare continuă, asistență medicală și socială, ofertă culturală, sportivă și de divertisment, precum și activități specifice pentru tineret la standarde comparabile cu oricare oraș de talie similară din Europa de Vest.

- Oraș universitar cosmopolit și multicultural – în care universitățile să rămână motorul principal al dezvoltării și al regenerării orașului și a zonei sale metropolitane, printr-o ofertă educațională competitivă în contextul competiției globale pentru atragerea de talente și o deschidere care să depășească cu mult granițele țării și chiar ale regiunii.

CAPITOLUL 10.

Obiective și priorități de dezvoltare ale ZMC pentru perioada 2021-2030

CAPITOLUL 10. Obiective și priorități de dezvoltare/1067

10.1. **Obiectivul general al SIDU Cluj-Napoca pentru anul 2030**/1069

10.2. **Obiective specifice și priorități de investiții pentru perioada 2021-2030**/1069

10.1. Obiectivul general al SIDU Cluj-Napoca pentru anul 2030:

Afirmarea municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane ca orașul non-capitală (secundar) din Europa Centrală și de Est cu cea mai ridicată atractivitate pentru forța de muncă înalt calificată și companiile inovative, exprimate în ritmul de creștere demografică, dinamica PIB și poziționarea în cadrul clasamentelor U.E. privind calitatea vieții.

10.2. Obiective specifice și priorități de investiții pentru perioada 2021-2030

Obiectivul Specific nr. 1 | ORAȘUL BINE CONECTAT

Sprijinirea tranziției la o mobilitate urbană sustenabilă, multimodală și cu emisii reduse de gaze cu efect de seră, care să se concretizeze într-o scădere cu 32 de puncte procentuale a ponderii cetățenilor care utilizează zilnic autoturismul până în anul 2030

Justificarea obiectivului: După cum am reieșit din procesul de consultare al stakeholderilor locali și din cercetările sociologice realizat la nivel municipal și metropolitan, accesibilitatea și mobilitatea reprezintă principala constrângere în calea dezvoltării Clujului. Creșterea demografică accentuată, importul masiv de autoturisme second-hand, limitările de spațiu și relief specifice acestei zone, suburbanizarea și mulți alți factori au accentuat problemele de mobilitate ale Clujului. Acestea se resimt pentru majoritatea cetățenilor, a operatorilor economici, a turiștilor sau a celor aflați doar în tranzit sub forma timpilor pierduți în trafic, a poluării aerului, a celei fonice, a spațiilor din jurul locuinței ocupate de vehicule parcate sau a riscului sporit de deplasare pietonală sau cu bicicleta. Autoritățile locale și-au îndreptat cu prioritate atenția și resursele, cu precădere din fonduri europene, către acest domeniu în ultimul deceniu, inițiind măsuri care pun bazele tranziției la o mobilitate urbană sustenabilă. Aceste măsuri trebuie însă continuate într-un ritm și mai accelerat pentru a evita pierderea treptată a competitivității Clujului pe plan global.

- **Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană**
- **Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane**
- **Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane**
- **Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană**
- **Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane**

Obiectivul Specific nr. 2 | INVENTAT ȘI PRODUS ÎN CLUJ

Încurajarea trecerii la o economie metropolitană competitive la nivel global, bazată pe un ecosistem solid de inovare și antreprenoriat, respectiv pe digitalizare și forță de muncă pregătită pentru provocările viitorului, care să se concretizeze într-o creștere a PIB de 50% până în anul 2030

Justificarea obiectivului: Clujul a fost în ultimii ani orașul din România cu cea mai rapidă creștere economică, respective cea mai mare rată de creare a noilor locuri de muncă, profitând de un climat economic favorizant, de o imagine favorabilă în rândul investitorilor, dar mai ales de resursa umană bine pregătită și numeroasă pregătită de renumitele universități clujene. Totuși, pandemia instalată la nivel global în anul 2020 a stopat ciclul economic de creștere din ultimul deceniu și a readus în prim plan nevoia țărilor, dar mai ales a marilor centre urbane de a-și testa flexibilitatea și de a se reinventa. În plus, ritmul fără precedent al dezvoltării tehnologice (digitalizare, automatizare, robotizare etc.) face ca absorbția de inovații să nu mai fie suficientă, orașele câștigătoare fiind cele care vor reuși să o și genereze. Avantajele Clujului în această direcție sunt incontestabile: oraș tânăr, universitar și antreprenorial, cu clustere extrem de active și o administrație care promovează constant noile tehnologii. Totuși, ecosistemul local de inovare și antreprenoriat este încă fragil și necesită măsuri solide și rapide de susținere pentru a putea concura cu succes pe pieţele globale.

- **Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare**
- **Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale**
- **Prioritatea de investiții 2.3. Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii**

Obiectivul Specific nr. 3 | ORAȘ VERDE, REZILIENT ȘI NEUTRU DIN PERSPECTIVA EMISIILOR DE CARBON

Asigurarea unei dezvoltări prietenoase cu mediul înconjurător a municipiului și zonei sale metropolitane, astfel încât emisiile de gaze cu efect de seră să se reducă cu până la 80% până în 2030, peste 99% dintre rezidenți să aibă acces la infrastructura de apă și apă uzată, gradul de capturare a deșeurilor reciclabile menajere să ajungă la 95%, iar suprafața amenajată de spații verzi să crească cu minim 200 ha

Justificarea obiectivului: Peste jumătate din populația municipiului și chiar a zonei metropolitane locuiește în blocuri de locuințe vechi de 30-60 de ani, ridicate în perioada comunistă cu tehnologiile și materialele disponibile la acel moment, care au o performanță energetică foarte redusă. Pe lângă efectele directe asupra costurilor suportate cu risipa de energie de către proprietari și a confortului termic redus al locuințelor, respectivele blocuri au un fațade degradate care afectează imaginea de ansamblu a marilor cartiere clujene. În mod similar și în pofida eforturilor depuse de autorități în ultimul deceniu, o parte dintre construcțiile de interes public (de ex. unități medicale, de învățământ, sociale etc.) se află în aceeași situație. Utilizarea sistemelor alternative de producere a energiei electrice și termice (de ex. panouri solare), atât la nivelul clădirilor rezidențiale cât și a celor private, se află într-un stadiu incipient, la fel ca și implementarea unor soluții de management energetic integrat al acestora.

În altă ordine de idei, există încă un număr mare de localități rurale din zona metropolitană care nu dispun de rețea publică de alimentare cu apă potabilă și/sau canalizare, context în care cetățenii consumă apă din surse necontrolate, adesea afectate de poluarea cu nitriți. Și în localitățile unde există astfel de rețele, acestea sunt suprasolicitate de ritmul rapid de ridicare a unor noi locuințe și de creșterea numărului de consumatori. O situație similară se înregistrează și în cazul alimentării cu gaze naturale, încălzirea realizându-se cu combustibil solid în multe sate neracordate, ceea ce conduce la poluarea aerului.

Zona metropolitană beneficiază de o rețea extinsă de arii naturale protejate de mare valoare, de un fond forestier bine dezvoltat, precum și de o rețea hidrografică densă. Acest patrimoniu natural este însă amenințat de expansiunea urbană necorespunzător reglementată și nu este integrat în coridoare ecologice verzi-albastre care să devină puncte nodale ale dezvoltării întregii zone metropolitane.

Implementarea cu întârziere a sistemului integrat de management al deșeurilor, care nu este încă complet funcțional, a produs numeroase neplăceri și costuri suplimentare pentru comunitățile din zona metropolitană. În plus, nu se poate încă discuta despre o cultură bine închegată a colectării selective și a reciclării deșeurilor, fiind necesare intervenții suplimentare în acest sens. În mod similar, poluarea fonică ca și emisiile de gaze cu efect de seră generate mai ales de traficul auto intens continuă să reprezinte provocări majore pentru calitatea vieții la Cluj-Napoca.

Obiectivul Specific nr. 3 | ORAȘ VERDE, REZILIENT ȘI NEUTRU DIN PERSPECTIVA EMISIILOR DE CARBON

- **Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective**
- **Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public**
- **Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale**
- **Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă**
- **Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre**
- **Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare**
- **Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice**
- **Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere rezilienței în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență**

Obiectivul Specific nr. 4 | NICIO PERSOANĂ LĂSATĂ ÎN URMĂ

Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată

Justificarea obiectivului: Conform Barometrului Urban, elaborat de MLPDA în anul 2020, Cluj-Napoca este orașul din România cu cel mai ridicat nivel al calității vieții, poziție confirmată și de Studiul "Quality of Life in European Cities" al Comisiei Europene. În plus, acesta din urmă plasează Clujul în topul primelor 10 orașe din Europa din perspectiva creșterii satisfacției cetățenilor cu calitatea vieții lor între 2015 și 2020.

Totuși, acest nivel foarte ridicat al satisfacției nu înseamnă că la nivel local și mai ales metropolitan nu există locuitori care se confruntă cu riscul de sărăcie, excluziune de la locuire, educație sau ocupare și chiar marginalizare. Un exemplu în acest sens este aceea a comunității Pata Rât de pe teritoriul municipiului, unul dintre cele mai mediatizate și mai grave cazuri de marginalizare socială din România.

De asemenea, cei mai mulți dintre locuitorii Clujului au identificat prețul locuințelor ca fiind cea mai mare problemă a municipiului, în contextul în care prețul mediu al acestora a depășit de câțiva ani nivelul din București, în condițiile unui salariu mediu mai redus decât în Capitală. Stocul de locuințe publice modest al autorităților locale agravează problema locuirii la nivelul municipiului și chiar a comunelor din jur, fiind necesară găsirea unor soluții de asigurare a unui echilibru sănătos pe piața rezidențială. În caz contrar, Clujul riscă să-și piardă treptat competitivitatea pe plan național și/sau să se confrunte cu fenomene extreme de segregare socială.

Sistemul educațional din Cluj-Napoca este cel mai performant din țară din perspectiva performanțelor la examene, însă și în acest caz există o prăpastie tot mai mare între școlile din centru și cele de la periferie, sau între liceele teoretice și cele tehnologice. Atractivitatea învățământului profesional se menține încă redusă, ceea ce va afecta volumul resurselor de muncă cu pregătire medie de la nivel local. Universitățile clujene sunt cele mai prestigioase din țară, însă poziționarea lor la nivel global este încă inferioară celor din orașe aflate în Europa Centrală și de Est, cu care se află în competiție pentru atragerea de talente.

Sistemul public medical existent în municipiu este, în contextul deservirii cu servicii înalt specializate și de foarte bună calitate a unui areal care depășește granițele regiunii Nord-Vest, depășit din perspectiva capacității de diagnostic și tratament, dar și de procesare a urgențelor, situație agravată de pandemia instalată în anul 2020.

Obiectivul Specific nr. 4 | NICIO PERSOANĂ LĂSATĂ ÎN URMĂ

Rețeaua de servicii sociale publice și private trebuie să facă față unor noi provocări, precum creșterea accelerată a numărului de persoane vârstnice, dar și a altor categorii de persoane vulnerabile, care au nevoie de îngrijire specializată. Așadar, capacitatea acestora se impune a fi mărită, iar serviciile diversificate și adaptate la realitățile locale actuale.

Clujul este un etalon în România cu privire la viața cultural-sportivă și activitățile dedicate tineretului, însă infrastructura de profil a rămas în urma creșterii apetitului populației pentru astfel de servicii și a dinamismului sectorului independent. De asemenea, discrepanțele între centru și periferie, inclusiv comunele din zona metropolitane, cu privire la oportunitățile de petrecere a timpului liber într-o manieră sănătoasă și de calitate, se menține la fel de ridicate ca în cazul educației, asistenței medicale sau serviciilor sociale.

- **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții**
- **Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor**
- **Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune**
- **Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane**
- **Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment**
- **Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță**
- **Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic**
- **Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret**

Obiectivul Specific nr. 5 | CARTIERE CU SERVICII ESENȚIALE LA 20 DE MINUTE DE MERS PE JOS

Promovarea unei utilizări eficiente și integrate a terenurilor și a patrimoniului construit de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, în spiritul conceptului de oraș compact dezvoltat în jurul centrelor de cartier, astfel încât fiecare cetățean să aibă acces la maxim 20 de minute de mers pe jos la toate facilitățile urbane

Justificarea obiectivului: Municipiul Cluj-Napoca și zona sa metropolitan reprezintă zona din România cu cel mai ridicat ritm de construcție a locuințelor noi raportat la populație. Această dinamică a fost impulsionată de un nivel ridicat al cererii și est strâns legată de atractivitatea zonei pentru noi talente din întreaga țară și chiar din străinătate.

Sub impulsul acestei cereri masive și în creștere, dar și pe fondul deficitului de reglementare din primele două decenii după 1989, la periferiile municipiului și în comunele din jur au apărut adevărate cartiere-dormitor, cu o densitate ridicată a locuințelor, dar lipsite de infrastructura de bază (drumuri cu o lățime corespunzătoare, trotuare, rețele tehnico-edilitare, spații verzi și spații publice, unități de învățământ, medical, social, cultural etc.). Acestea sunt populate în special de persoane tinere, care se confruntă cu nevoi specifice (creșe, grădinițe, facilități sportive, spații de relaxare și socializare etc.).

Probleme în acest sens există și la nivelul unor ansambluri rezidențiale construite în perioada comunistă, care au unele centralități, care nu mai corespund însă standardelor și comportamentelor din prezent ale rezidenților.

Zona centrală a trecut printr-un proces amplu de refațadizare, care i-a schimbat aspectul în doar câțiva ani, și care ar trebui extins treptat către zonele semicentrale pentru a spori estetica urbană. De asemenea, unele obiective de patrimoniu, atât din proprietate publică cât și private, au fost restaurate, însă altele continuă să se afle într-o stare avansată de degradare, existând chiar pericolul dispariției lor în lipsa unor intervenții coerente.

- **Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității**
- **Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural**
- **Prioritatea de investiții 5.3: Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale**
- **Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe**

Obiectivul Specific nr. 6 | ORAȘUL BINE GUVERNAT

Consolidarea bunei guvernanțe, axate pe digitalizare, inovație, cooperare, utilizarea eficientă a resurselor și planificare participativă, astfel încât volumul investițiilor publice să ajungă la 1 md. Euro până în 2030

Justificarea obiectivului: Barometrul Urban realizat în anul 2020 de către MLPDA a indicat faptul că administrația publică locală din municipiul Cluj-Napoca este cea mai apreciată de către români, în timp de din perspectiva satisfacției rezidenților se clasează pe locul II după Oradea. Ultimii ani au marcat nu doar o creștere considerabilă a volumului investițiilor publice realizate de către Primărie, dar și o suită de inovații pentru administrația locală din România (de ex. primul funcționar electronic, prima rețea de senzori de parcare, primele autobuze electrice funcționale etc.), care s-au concretizat în numeroase premii și distincții, dar și într-o imagine foarte bună a orașului pe plan intern și extern.

Cu toate acestea, la nivel metropolitan evoluția a fost una mult mai lentă, limitată fiind și de prevederile legale, apartenența politică a decidenților etc. Astfel, după succesul implementării transportului metropolitan în inelul I de comune din jurul municipiului, colaborările în cadrul ADI ZMC au fost relativ sporadice, raportat la performanțele altor zone metropolitane din țară (de ex. Oradea). În plus, zona metropolitană nu dispune încă de un plan integrat de amenajare a teritoriului, fiecare primărie elaborând planuri urbanistice generale la momente diferite, care au uneori reglementări conflictuale în zonele de graniță cu UAT-urile învecinate, ceea ce a îngreunat implementarea unor proiecte de interes comun, precum extinderea liniilor de transport public electric, amenajarea unor coridoare de mobilitate urbană și agrement etc. Regimul juridic al terenurilor rămâne în continuare o problemă, în condițiile în care cadastrul sistematic a fost finalizat în doar două comune din zona metropolitană.

Practica Primăriei Cluj-Napoca și, mai recent, a Consiliului Județean Cluj de a pregăti marile investiții doar în baza unor concursuri internaționale de soluții s-a dovedit un succes, astfel că merită continuată și pentru proiectele viitoare.

Deși sunt printre cele mai avansate din țară, eforturile de informatizare și digitalizare a administrațiilor locale, dar și de implementare a conceptului de Smart City, trebuie continuate în ritm accelerat, data fiind evoluția rapidă a tehnologiei din domeniu, a comportamentului utilizatorilor etc., în linie cu strategia de digitalizare recent aprobată.

Administrațiile locale, cu precădere cele din comune, se confruntă și cu alte limitări de resurse de natură logistică, financiară, informațională, umană, context în care resimt nevoia unui sprijin de la nivelul structurilor asociative din care fac parte pentru pregătirea și implementarea unor investiții. De asemenea, delegarea furnizării unor servicii către sectorul non-guvernamental, care ar degreva parțial activitatea administrației în domenii precum serviciile sociale, lasă încă de dorit.

În tot acest context, se resimte nevoia unui export de know-how, bune practici și resurse dinspre administrația municipiului către cea a comunelor din zona metropolitană, în vederea asigurării unei dezvoltări coerente.

- **Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a administrației locale și implementarea conceptului de Smart City**
- **Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală**
- **Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private**
- **Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice**
- **Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice**
- **Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative și a inovării sociale**
- **Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global**

CAPITOLUL 11.

Planul de acțiune pentru perioada 2021-2030

CAPITOLUL 11. Planul de acțiune pentru perioada 2021-2030/1079

11.1. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1081

11.2. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1083

11.3. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 1/1084

11.4. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1101

11.5. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1102

11.6. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 2/1203

11.7. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1109

11.8. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1110

11.9. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 3/1112

11.10. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1137

11.11. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1140

11.12. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 4/1143

11.13. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1169

11.14. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1170

11.15. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 5/1171

11.16. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU/1177

11.17. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR/1178

11.18. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 6/1179

Proiecte mapate detaliu/1187

PROPUNERE LISTĂ PROIECTE PRIORITARE/1235

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

Sprijinirea tranziției la o mobilitate urbană sustenabilă, multimodală și cu emisii reduse de gaze cu efect de seră, care să se concretizeze într-o scădere cu minim 32 de puncte procentuale a ponderii cetățenilor care utilizează zilnic autoturismul până în anul 2030

11.1. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană	Legăturile rutiere deficitare între comunele din zona metropolitană și municipiu Accesul limitat al municipiului și zonei metropolitane la rețeaua de autostrăzi din regiune Pătrunderea traficului de tranzit în zona centrală a municipiului Uzura infrastructurii feroviare și subutilizarea acesteia Capacitatea redusă de operare a Aeroportului Internațional, deficitul de locuri de parcare aferente acestuia, precum și conexiunile limitate de transport public cu restul zonei metropolitane
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Creșterea ratei de motorizare și persistența unei culturi a utilizării autoturismului pentru deplasări Existența a numeroase drumuri, străzi și intersecții cu o capacitate redusă de trafic Lipsa unor poduri și pasaje care să atenueze impactul de barieră al cursurilor de apă și al rețelei de cale ferată, precum și starea avansată de degradare a unora dintre cele existente Deficitul de locuri de parcare publică și rezidențială, corelat cu o politică tarifară care nu descurajează achiziționarea de autoturisme personale Lipsa parcărilor de tip Park&Ride la intrarea în municipiu și/sau în zona metropolitană Limitările geografice și operaționale ale sistemului de management a traficului

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Acoperirea teritorială redusă a sistemul de transport public metropolitan (doar inelul I de comune) Lipsa integrării funcționale și tarifare între operatorul de transport public (CTP) și cei de transport în comun de pe rutele județene și inter-județene. Lipsa unor linii de transport electric către comunele din zona metropolitană (de ex. Florești, Apahida) Flota de vehicule pentru transport public parțial modernizată și nepoluantă Sistem de benzi dedicate incomplet între marile ansambluri de locuințe și zona centrală Lipsa unui terminal modern, de tip autogară, pentru deservirea curselor județene și inter-județene Starea precară a unor stații de transport public, cu precădere pe traseele metropolitane
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană	Rețeaua incompletă de piste de biciclete în interiorul municipiului și lipsa unor trasee velo integrate la nivelul zonei metropolitane Gradul redus de siguranță a unor piste existente în interiorul municipiului Capacitatea și extensia limitată a sistemului de bike sharing Numărul redus de locuri de parcare pentru biciclete Existența unor elemente de infrastructură urbană (de ex. trotuare, treceri de pietoni) restrictive pentru persoanele cu dizabilități
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	Inexistența unor noduri de transport intermodale veritabile Integrarea insuficientă a tuturor serviciilor publice și private de mobilitate urbană Lipsa unui terminal cargo intermodal în jurul aeroportului

11.2. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 1 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană	Prioritatea 4: "O regiune accesibilă" - Obiectivul specific c (iii): "Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere"	POT 2021-2027: Prioritatea 1: "Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier" Prioritatea 2: "Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială" Prioritatea 3: "Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată"; PNRR: Pilonul I. Tranziția verde. Componenta I.4. Transport feroviar și mobilitate urbană Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.8. Transport rutier și autostrăzi
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Prioritatea 4: "O regiune accesibilă" - Obiectivul specific c (iii): "Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere"	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1 – Fondul de reziliență pentru localități. Intervenția I.1. Crearea de orașe locuibile și inteligente din punct de vedere climatic prin intensificarea infrastructurii verzi și albastre
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" - b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile	PNRR Pilonul IV Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1 – Fondul de reziliență pentru localități. Intervenția I.3. Mobilitatea urbană durabilă
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitan	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" - b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1 – Fondul de reziliență pentru localități. Intervenția I.3. Mobilitatea urbană durabilă Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială Componenta IV.4. România Velo – Încurajarea transportului și turismului pe bicicletă, pedestru și alte forme nemotorizate
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" - b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile	POT 2021-2027 Prioritatea 7: "Dezvoltarea de centre logistice"

11.3. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 1

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană ↓	M.1.1.1. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de autostrăzi, drumuri expres și alte drumuri din rețeaua TEN-T ↓	Construcție Autostrada Brașov – Tg. Mureș – Cluj – Oradea, Subsecțiunea 3A2 Nădășelu-Mihăiești și Subsecțiunea 3B1 Mihăiești-Zimbor	285.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
		Construcție drum expres pentru realizarea conexiunii dintre A3 (zona Turda) și DN1 (zona Mărtinești)	78.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat
		Construcție drum expres Mărtinești – Vâlcele (varianta de traseu va fi stabilită ulterior	200.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat
		Construcție drum expres Cluj-Napoca – Dej	300.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat
		Construcție drum TransRegio Feleac TR35 (Centura Metropolitană, inclusiv pistă de biciclete și drumurile de legătură la aceasta: · legături Nod 2 Gilău · legături noduri 3,4,5 Florești · legături Nod 7 Bucium · legături Nod 8 Edgar Quinet (str. Dimitrie Gustri, str. Edgar Quinet) · legături Nod 9 Frunzișului (către Str. Frunzișului, Câmpului și Eugen Ionescu) · legături Nod 10 Calea Turzii · legături Nod 11 Mihai Românul (str. Mihai Românul/Măceșului) · legături Nod 12 Bună Ziua (str. Nordului) · legături Nod 13 Borhanci (str. Borhanciului – Constantin Brâncuși) · legături Nod 14 Sopor (str. Soporului) · legături Nod 15 Calea Someșeni · legături nod 17 Bd. Muncii · legături noduri 19-20 Apahida	960.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 Bugetul de stat
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană ↓	M.1.1.1. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de autostrăzi, drumuri expres și alte drumuri din rețeaua TEN-T ↑	Elaborare Studiu de Fezabilitate, PUZ și DTAC pentru Varianta de Ocolire Cluj-Napoca Nord, inclusiv drumuri de legătură	4.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Eliminarea punctelor negre de pe rețeaua rutieră TEN-T din ZMC	15.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Implementare ITS pe A3 între Târgu Mureș și Nădășelu	9.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Construcție nod nou pe autostrada A3 (zona Sânpaul), inclusiv parcare	50.000.000	Bugetul de stat
		Construcție nod nou pe autostrada A3 (zona Ciurila), inclusiv parcare	50.000.000	Bugetul de stat
	M.1.1.2. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de căi ferate TEN-T	Electrificarea și reabilitarea liniei CF Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihorului (inclusiv Pasaj Tăietura Turcului – SF predat CNCFR, reabilitarea și modernizarea stațiilor Cluj-Napoca, Baciu Triaj, Gârbău, Tetarom, Baciu, Suceagu, Rădaia, Mera, Nădășelu)	1.927.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
		Implementare ERTMS pe linia CF Cluj-Napoca – Oradea	261.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
		Modernizarea liniei CF Coșlariu – Cluj-Napoca (intervenții de tip Quick Wins)	139.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
		Modernizarea liniei CF Apahida – Suceava, Subsecțiunea 1 Apahida-Ilva Mică (intervenții de tip Quick Wins)	90.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
	M.1.1.3. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de aeroporturi TEN-T ↓	Extinderea pistei de decolare/aterizare și suprafețe de mișcare aferente (inclusiv devierea râului Someș)	100.000.000 ↓	POIM 2014-2020 Bugetul CJ Cluj și al AICN ↓
		Platformă staționare aeronave		
		Lucrări de mentenanță a infrastructurii aeroportuare și urmărirea comportării în timp a construcțiilor din cadrul Aeroportului Internațional Avram Iancu Cluj		
		Sistem TVCI integrat cu sistem de control acces pentru protecția aviației civile		
		Dotare cu echipamente și facilități PSI și urgențe medicale		
		Clădire remiză PSI, dotată și utilată		
		Hangar pentru mentenanță aeronave și suprafețe de mișcare aferente		
		Construire turn nou de control pentru trafic aerian		

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană**	↑ M.1.1.3. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de aeroporturi TEN-T	Extindere terminal plecări pe latura de nord	↑ 100.000.000	↑ POIM 2014-2020 Bugetul CJ Cluj și al AICN
		Extindere și reamenajare Aerogara Veche		
		Amenajarea benzii pistei și a zonei de siguranță, inclusiv elemente verticale, conform Regulamentului nr. 139/2014		
		Sistem integrat de detecție și alarmare incendiu		
		Amenajare parcare auto		
		Echipamente necesare desfășurării în condiții de siguranță a activității aeroportuare		
		Reparații capitale / reabilitarea drumului de acces la depozitul de carburanți		
		Construcție terminal nou de pasageri		
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	1.2.1. Asigurarea de noi legături rutiere ↓	Coridor de mobilitate urbană durabilă Cluj-Napoca – Florești - Gilău (cu prioritate pentru transportului public și a celui nemotorizat) - etapa 1 Cluj-Napoca – Florești	15.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugetul de stat Bugete locale
		Coridor de mobilitate urbană durabilă Cluj-Napoca – Florești - Gilău (cu prioritate pentru transportului public și a celui nemotorizat) - etapa 2 Florești – Gilău	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum de legătură Suceagu (intersecție drum de legătură la Centura Metropolitană) – Tetarom I / Pasaj Tăietura Turcului	30.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugete locale
		Construcție variantă de ocolire Chinteni – Lomb – Cluj-Napoca (Str. Spicului / Colonia Breaza / Str. Odobești)	10.000.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
		Modernizare drum de legătură Sânpaul (DN 1F/A3) și Așchileu (DJ 109) - (Varianta de Ocolire Cluj-Napoca Nord II)	3.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
		Construcție drum de legătură cartier Iris	8.000.000	Bugetul local
		Construcție drum de legătură Corușu-Chinteni	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum de legătură Gilău (Millenium)- Căpușu Mare	1.500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
	↑ 1.2.1. Asigurarea de noi legături rutiere	Construcție drum de legătură Bârlogu – Păltinei – Măguri Răcătău	2.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum de legătură Gilău-Suceagu	2.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum legătură Mera – DC 144 (Săliștea Nouă / Șumurducu)	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum de legătură Feleacu – Cartier Becaș Cluj-Napoca (str. Nordului)	2.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Construcție drum de legătură Feleacu – Cartier Becaș (str. Nicolae Corcheș)	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugete locale
		Creșterea conectivității în zona industrială (extindere str. Bobâlna și Tăbăcarilor)	5.000.000	Bugetul local
		Construcție drum de legătură Bd. Muncii – Colonia Valea Caldă în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	Bugetul local
	1.2.2. Modernizarea drumurilor de interes județean și local care asigură accesul și mobilitatea în comunele / satele din zona metropolitană ↓	Modernizare drum comunal și străzi rurale în comuna Căianu	4.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local (inclusiv străzi) în comuna Aiton	2.200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Asfaltare străzi în comuna Cojocna	6.600.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local (inclusiv străzi) în comuna Apahida	15.000.000	PNI "Anghel Saligny" PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Accesibilizarea localităților Jucu de Sus și Jucu de Mijloc prin modernizarea infrastructurii rutiere în comuna Jucu	4.500.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare infrastructură rutieră și construire două poduri în comuna Bonțida	6.700.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local în comuna Feleacu, satele Vâlcele și Sărădiș	600.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local în comuna Feleacu, satul Feleacu	1.800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	↑ 1.2.2. Modernizarea drumurilor de interes județean și local care asigură accesul și mobilitatea în comunele / satele din zona metropolitană ↓	Modernizare drumuri și străzi în comuna Tureni	3.400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare străzi în comuna Petrești de Jos	3.800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local (inclusiv străzi și drumuri agricole) în comuna Săvădisla	3.500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare drumuri, ulițe și străzi în localitatea Ciurila, comuna Ciurila	1.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri, ulițe și străzi în localitatea Sălicea, comuna Ciurila	1.800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare strada 4 în localitatea Sălicea, comuna Ciurila	700.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Asfaltarea străzilor vicinale din localitatea Gârbău, comuna Gârbău	2.700.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri în localitățile Borșa, Borșa-Cătun, Giula și Ciumăfaia, comuna Borșa	2.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare străzi în comuna Chinteni	15.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri de interes local din localitatea Băbuțiu, comuna Vultureni	3.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri în comuna Vultureni	5.100.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Asfaltare drumuri de interes local din satele Sânpaul și Șard, comuna Sânpaul	2.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Infrastructură rutieră în comuna Sânpaul – Obiect 2: Ulița Sinistraților	200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Infrastructură rutieră în comuna Sânpaul – Obiect 3: Ulița la Tetea, la Balmoș și pod peste Valea Șardului	300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Îmbunătățirea infrastructurii rutiere în comuna Gilău	5.000.000	PNI "Anghel Saligny" PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare străzi și amenajări urbanistice pentru extindere platformă drum, comuna Florești	4.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare prin asfaltare străzi locale în localitatea Florești (Carpați 1, Florilor 1, Florilor 2, Teilor 1, Teilor 2, Urușagului 1, Narciselor, V. Mărginean, Avram Iancu	2.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare Aleea Trandafirilor în localitatea Baciu, comuna Baciu	1.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri în localitatea Baciu, comuna Baciu	4.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare drumuri în localitatea Suceagu, comuna Baciu	9.400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizarea și reabilitarea DJ 109S Deușu-Borșa, km. 0+000 – km 14+284	8.700.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 107N Valea Ierii-Plopi-Gura Râșca, km. 14+000 – km 28+408	8.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 105T Sălișteа Veche - Berindu, km. 14+447 – km 19+863	3.400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 107R Cluj-Napoca – Sălicea – Ciurila – Filea de Sus – Săcel – Băișoara – Muntele Băișorii km. 8+300 – km 47+350	21.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 107J, Săvădisla – Finișel - Plopi, km. 0+000 – km 11+200	5.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 103M, Vâlcele – Rediu - Aiton, km. 0+000 – km 3+937 și km 6+000 – km 8+405	4.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
		Modernizarea și reabilitarea DJ 161A, Cojocna, km. 7+100 – km 9+776	3.900.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ
	1.2.3. Construcția și reabilitarea de poduri și pasaje rutiere ↓	Reabilitare pasaj superior DN 1F, km 1+500, str. Locomotivei (Pasaj Gară), în municipiul Cluj-Napoca	4.500.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Reabilitarea / reconstrucția Podului Garibaldi	2.000.000	Bugetul local
		Construire Pod peste Râul Someșul Mic care face legătura între strada Oașului și strada Răsăritului în Municipiul Cluj-Napoca	6.500.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	↑ 1.2.3. Construcția și reabilitarea de poduri și pasaje rutiere	Reabilitare și modernizare Pod Calvaria	2.000.000	Bugetul local
		Reabilitare și modernizare Pod Mărăști	2.000.000	Bugetul local
		Reabilitare și modernizare Pod 1 Decembrie	2.000.000	Bugetul local
		Reabilitare și modernizare Pod Beiușului	2.000.000	Bugetul local
		Construcție pod nou peste Someș Str. Fabricii de Zahăr și acces la Bd. Muncii	5.000.000	Bugetul local
		Construcție pasaj la trecerea cu nivel cu calea ferată pe Str. Fabricii de Zahăr	5.000.000	Bugetul local
		Construcție pod peste râul Nadăș pe Str. Atelierului	2.000.000	Bugetul local
		Construcție pod nou peste Valea Chintăului, inclusiv drum de acces din Str. Oașului în comuna Chinteni	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție și reabilitare poduri în comuna Baciu	1.800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Construcție pod peste râul Someș în comuna Gilău	2.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare 3 poduri în comuna Borșa	800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Construcție pasaj peste CF din DN 1C pentru facilitarea accesului la Parcul Industrial Tetarom III Jucu	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul CJ Bugetul local
		Refacere pod Moara Tureni peste Valea Racilor în comuna Tureni	300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Refacere pod în localitatea Cornești, comuna Gârbău	80.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Refacere pod în localitatea Nădășelu, comuna Gârbău	120.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Construire pod pe DJ 107R, km. 17+700, Ciurila	400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul CJ

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	1.2.4. Sistematizarea traficului, amenajarea și modernizarea intersecțiilor cu capacitate depășită	Dezvoltare și modernizare semaforizare, realizare sincronizare în intersecții și treceri de pietoni în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Extindere sistem de semaforizare în comuna Baciu	100.000	Bugetul local
		Amenajare sens giratoriu DN 1C Răscruci (acces Tetarom III)	500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajarea de noi sensuri giratorii în municipiul Cluj-Napoca (calmarea traficului)	1.000.000	Bugetul local
		Actualizare și implementare studiu de sistematizare a traficului (de ex. prin implementare sensuri unice, calmare trafic, interzicere parcare pe carosabil etc.) în comuna Florești	1.000.000	Bugetul local
		Regulament pentru optimizarea distribuției mărfurilor în interiorul orașului	50.000	Bugetul local
		Politica de parcare faza II (extindere zona de tarifare 2, revizuire regulament și tarif parcare rezidențială etc.)	100.000	Bugetul local
		Organizarea Parking Day (concurs de amenajare „parklets")	25.000	Bugetul local
		Amenajare / semaforizare intersecții în comuna Gilău	100.000	Bugetul local
		Sistem inteligent de semaforizare și semnalizare pe DN 1 în comuna Feleacu	100.000	Bugetul local
	1.2.5. Construcția de parking-uri publice ↓	Construcție Park&Ride Aeroportul Internațional Cluj-Napoca	11.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugetul local
		Construcție Park&Ride zona Mănăștur – Vivo	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local PPP
		Construcție Park&Ride zona Calea Turzii	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local PPP
		Construcție Park&Ride zona Calea Baciului	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local PPP
		Construcție Parking Trotușului nr. 5 Mărăști	7.000.000	Bugetul local
		Construcție Parking Albac-Azuga Gheorgheni	6.000.000	Bugetul local
		Construcție Parking Liviu Rebreanu Gheorgheni	6.000.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane**	↑ 1.2.5. Construcția de parking-uri publice	Construcție Parking Piața Cipariu	6.000.000	Bugetul local
		Construcție Parking Gh. Dima nr. 33-39 Zorilor	6.000.000	Bugetul local
		Construcție Parking Institutul Oncologic	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție rețea de parking-uri de cartier în municipiul Cluj-Napoca (locațiile exacte, altele decât cele menționate mai sus, se vor stabili ulterior)	75.000.000	Bugetul local
		Amenajare parking-uri (Str. Gh. Doja, zona ANL, Primărie și alte zone cu cerere ridicată) în comuna Florești	5.000.000	Bugetul local
		Amenajare parcări rezidențiale în comuna Baciu	500.000	Bugetul local
		Amenajare parcări rezidențiale în comuna Gilău	300.000	Bugetul local
		Amenajare parcări rezidențiale în comuna Apahida	200.000	Bugetul local
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	1.3.1. Extinderea rețelei de transport public nepoluant ↓	Tren metropolitan Gârbău - Baciu – Apahida – Jucu – Bonțida	280.000.000	POT 2021-2027 Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție Magistrala 1 Metrou (Secțiunea 1) Construcția Magistrala 1 Metrou (Secțiunea 2)	2.052.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetul local Alte surse
		Extinderea și modernizare rețelei de transport cu troleibuze, inclusiv în comunele din inelul I: Gară-Baciu / Centru-Zorilor / Muncii – Emerson	4.500.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Extinderea și modernizare rețelei de transport cu troleibuze, inclusiv în comunele din inelul I: Aeroport-Apahida / Grădini Mănăștur – Bucium / Vivo	3.500.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Extinderea și modernizare rețelei de transport cu troleibuze: Liviu Rebreanu – Aleea Băișoara	2.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Program de modernizare a stațiilor de redresare	1.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Program de înnoire a rețelei de contact (tramvai și troleibuze) - faza 1	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Program de înnoire a rețelei de contact (tramvai și troleibuze) - faza 2	13.500.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
	↑ 1.3.1. Extinderea rețelei de transport public nepoluant	Studiu de reconfigurare a rutelor de transport public local și metropolitan (inclusiv pentru extinderea în inelul II de comune din ZMC)	250.000	Fonduri proprii CTP Bugete locale
		Modernizare depou transport public	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Modernizare depoul de tramvaie str. Căpitan Ignat	20.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
		Achiziționare tramvaie noi (contract-cadru în curs)	24.000.000	POR 2014-2020 POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Achiziție autobuze electrice articulate / nearticulate noi (50 de bucăți) și infrastructura de încărcare (stații) – Etapa I	30.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Achiziție autobuze electrice articulate / nearticulate noi (50 de bucăți) și infrastructura de încărcare (stații) – Etapa II	30.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Achiziție autobuze electrice articulate / nearticulate noi (50 de bucăți) și infrastructura de încărcare (stații) – Etapa III	30.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
	1.3.2. Modernizarea flotei de transport public cu vehicule ecologice ↓	Achiziție autobuze alimentate cu pile de combustibil (hidrogen) – Fuel Cell Electric Bus (20 de bucăți) și stație de producere hidrogen – Etapa I	20.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Achiziție autobuze alimentate cu pile de combustibil (hidrogen) – Fuel Cell Electric Bus (20 de bucăți) și stație de producere hidrogen – Etapa II	20.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Achiziție autobuze alimentate cu pile de combustibil (hidrogen) – Fuel Cell Electric Bus (20 de bucăți) și stație de producere hidrogen – Etapa III	20.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Achiziționare autobuze autonome (14 bucăți) și dezvoltare soft	5.500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane** ↓	↑ 1.3.2. Modernizarea flotei de transport public cu vehicule ecologice	Achiziție troleibuze noi (50 de bucăți) – Etapa I	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Achiziție troleibuze noi (25 de bucăți) – Etapa II	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Achiziționarea de microbuze cu emisii reduse (electrice, pe bază de hidrogen) pentru nevoi comunitare în comunele din ZMC	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Program achiziție autobuze locale „vilage bus" pentru transportul între sate	7.500.000	PNRR Bugete locale
	1.3.3. Extinderea rețelei de autobuze școlare	Achiziționare autobuze școlare pentru extindere trasee în municipiul Cluj-Napoca	1.000.000	Bugetul local
		Achiziționarea de microbuze școlare verzi pentru transportul elevilor din comunele aflate în ZMC	1.500.000	PNRR Bugetul de stat
	1.3.4. Amenajarea de noi benzi dedicate pentru transportul public	Extindere rețea de benzi dedicate pentru transportul public – Faza 1 (coridorul Est-Vest / Calea Florești - IRA) – ***segmentele neacoperite încă***	250.000	Bugetul local
		Extindere rețea de benzi dedicate pentru transportul public – Faza 2 (str. Primăverii – str. Plopilor)	250.000	Bugetul local
		Extindere rețea de benzi dedicate pentru transportul public – Faza 3 (str. Corneliu Coposu, Calea Baciului, str. Islazului, str. Observatorului, bd. Muncii)	250.000	Bugetul local
		Amenajare benzi dedicate pentru transportul public în comunele Florești, Apahida și Baciu (pe DN 1, DN 1F și DN 1C - după finalizarea Centurii Metropolitane și a altor investiții pentru decongestionarea traficului)	500.000	Bugete locale
	1.3.5. Modernizarea stațiilor de transport public	Modernizarea stațiilor de transport public din municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Bugetul CTP
		Amenajare stații de transport Smart (automate de bilete, sistem de informare dinamică a pasagerilor, hartă, wi-fi, supraveghere video etc.) în comunele deservite de traseele CTP ***(inclusiv amenajare capete de linie – spații întoarcere)***	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetele locale
↑ **Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane** ↓	1.3.6. Implementarea unui sistem de transport public de tip DRT (demand-responsive transport) la nivelul ZMC	Înființarea și dotarea cu flotă a unui sistem metropolitan de tip DRT pentru asigurarea transportului public la cerere în cartiere/sate cu populație/cerere redusă	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetele locale
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană ↓	1.4.1. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă (Walkable City) ↓	Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 1 - Modernizarea Bulevardului 21 Decembrie 1989 (în implementare)	9.000.000	POR 2014-2020 Bugetul local
		Reamenajare urbană și legături pietonale între Str. Primăverii și Calea Florești din municipiul Cluj-Napoca	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Legături pietonale între Str. Donath și Someș	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reamenajarea străzilor din zona Hașdeu: I. Creangă, B.P. Hașdeu, Piezișă, Iuliu Hațieganu din municipiul Cluj-Napoca	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reamenajarea străzii Mihail Kogălniceanu și a străzilor adiacente: Universității, Em. de Martonne, axa nord-sud alcătuită din străzile János Bolyai – Hermann Oberth – Kovács Dezső, Gaál Gábor și Baba Novac, inclusiv Piața Cipariu și strada Iuliu Maniu din municipiul Cluj-Napoca – extindere spații pentru pietoni și bicicliști (în implementare)	10.000.000	POR 2014-2020 Bugetul local
		Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 3 (zona B-dul 21 Decembrie - Piața Mărăști - Aleea Bibliotecii și parking subteran inclus	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate sustenabilă - Coridor Nord – strada Răsăritului – Câmpul Pâinii (adiacent căii ferate) și Podul Răsăritului	25.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Nord (Etapa II): Pod Oașului – Str. Gării – Podul Locomotivei – Pasajul Tăietura Turcului	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 2 - zona Moților - Calea Mănăștur - Mărginașă - Oțetului - Uzinei Electrice	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană ↓	↑ 1.4.1. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă (Walkable City) ↓	Culoar de mobilitate urbană durabilă - reamenajare zonă Piața Zorilor, Str. Zorilor, Str. Louis Pasteur, Str. Gh. Marinescu și zone adiacente, inclusiv parking subteran în municipiul Cluj-Napoca	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă și legături pietonale - Piața 1848, Str. Paris, Meseriilor, Olănești, Barbu Patriciu în municipiul Cluj-Napoca	7.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajarea unor legături pietonale între Piața Liebknecht – Parc Iris și străzile adiacente din municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reamenajarea zonei Piața Ion Agârbiceanu și a străzilor adiacente (M. Nicoară, A. Frâncu, Brașov, Barbu Șt. Delavrancea, A. Bohățiel, Galaxiei) din municipiul Cluj-Napoca	8.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Regenerare urbană – străzi 14 iulie, S. Toduță. Piața 14 Iulie, Str. T. Grozăvescu – G. Enescu și alte străzi /amplasamente adiacente din municipiul Cluj-Napoca	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Regenerarea zonei verzi Expo Transilvania, amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor adiacente (Dâmboviței, Ialomiței, Tribunal Vlăduțiu și construire parking în municipiul Cluj-Napoca	25.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă și legături pietonale între Str. Constantin Brâncuși și Str. Liviu Rebreanu în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă și legături pietonale între Str. Observatorului și Parcul Iuliu Prodan în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Calea Florești	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Bd. Nicolae Titulescu – Str. Unirii	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Constantin Brâncuși	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Islazului – Str. Frunzișului – Str. Observatorului (inclusiv legătură directă velo pe la cimitir)	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană ↓	↑ 1.4.1. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă (Walkable City) ↓	Culoar de mobilitate urbană durabilă Calea Turzii	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Alexandru Vaida Voievod	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. București	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Fabricii de Zahăr	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 4 Piață Mărăști - IRA	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 5 Strada Clinicilor	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Cetățuia – Muzeul Etnografic (inclusiv construcție pasarelă pietonală peste str. Tăietura Turcului)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Coridor de mobilitate bd. Muncii (după finalizare centurii metropolitane)	25.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		"Orașul pentru pietoni" – Etapa I	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		"Orașul pentru pietoni" – Etapa II	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		"Orașul pentru pietoni" – Etapa III	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Pietonalizare str. Brassai Samuel - str. Cotită (etapa finală centrul istoric)	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor de mobilitate urbană durabilă (pietonal și velo) de-a lungul râului Someș între Tarnița – Gilău – Florești – Cluj-Napoca – Apahida – Jucu – Bonțida (proiectul va fi împărțit pe tronsoane și va include intervențiile în curs și în curs de pregătire de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca, respectiv cele planificate în amonte de Barajul Florești în comuna cu același nume)	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugete locale

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană ↓	↑ 1.4.1. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă (Walkable City)	Program multianual de reabilitare a străzilor în acord cu principiile mobilității sustenabile (îngropare cabluri aeriene, înlocuire stâlpi de iluminat și montare corpuri de tip LED, extindere și modernizare trotuare cu plăci de piatră naturală, montare mobilier urban, rastele pentru biciclete, plantare aliniamente de copaci, reconfigurare locuri de parcare, amplasare stații de încărcare electrică etc.)	50.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă str. Avram Iancu din comuna Florești (după finalizarea Variantei de Ocolire)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Valea Gârboului în comuna Florești	5.000.000	PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă str. Transilvaniei din comuna Baciu (după finalizarea Variantei de Ocolire)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Libertății din comuna Apahida (după finalizarea Variantei de Ocolire)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Culoar de mobilitate urbană durabilă Str. Republicii (Principală) din comuna Gilău (după finalizarea Variantei de Ocolire)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
	1.4.2. Modernizarea și reabilitarea trotuarelor ↓	Reparare trotuare în comuna Gilău	100.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitare trotuare în comuna Tureni	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare trotuare adiacente DN 1, DJ 103G, DJ 103T în comuna Feleacu	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare trotuare în comuna Săvădisla	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare trotuare adiacente DN 1F și DJ 108C în comuna Gârbău	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajări pietonale, rutiere, scurgerea apelor și piste pentru bicicliști în localitățile Jucu de Sus, Jucu de Mijloc, Juc-Herghelie, Gădălin și Vișlea, comuna Jucu	6.900.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare trotuare strada Transilvaniei, în localitatea Baciu, Comuna Baciu	3.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
	↑ 1.4.2. Modernizarea și reabilitarea trotuarelor	Înființare trotuare în comuna Baciu	1.400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Amenajare trotuare în comuna Borșa	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
	1.4.3. Accesibilizarea și creșterea siguranței trecerilor de pietoni	Amenajarea trecerilor de pietoni cu facilități pentru persoanele cu dizabilități în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Supraînălțarea și suprailuminarea a trecerilor de pietoni în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Construcția pasarelă pietonală în zona Metro Florești	1.000.000	Bugetul local
	1.4.4. Extinderea rețelei de piste, parcări pentru biciclete și a sistemului "Cluj Bike" ↓	Program multianual de revizie / înnoire și extindere a rețelei de piste pentru biciclete (0,5 mil € / an) din municipiul Cluj-Napoca	4.500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat (AFM) Bugetul local
		Dezvoltarea unei rețele integrate de trasee velo în comunele din zona metropolitană (etapa 1)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat (AFM) Bugetul CJ Bugete locale
		Dezvoltarea unei rețele integrate de trasee velo în comunele din zona metropolitană (etapa 2)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat (AFM) Bugetul CJ Bugete locale
		Dezvoltarea unei rețele integrate de trasee velo în comunele din zona metropolitană (etapa 3)	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat (AFM) Bugetul CJ Bugete locale

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană	↑ 1.4.4. Extinderea rețelei de piste, parcări pentru biciclete și a sistemului "Cluj Bike"	Amenajarea de noi parcări / rastele pentru biciclete în municipiul Cluj-Napoca, inclusiv corelate cu stațiile de transport public, rețelele de parking-uri subterane, culoarele de mobilitate urbană durabilă	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Extinderea sistemului de bike sharing "ClujBike" în interiorul municipiului și în comunele Apahida, Baciu și Florești	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodal-ității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	1.5.1. Construcție terminale intermodale de mărfuri și pasageri	Construcție terminal intermodal de pasageri (aerian, CF, rutier, transport public) la Aeroportul Internațional "Avram Iancu"	20.000.000	Bugetul CJ Cluj Bugetul local
		Construire terminal cargo Aeroportul Internațional "Avram Iancu"	30.000.000	Bugetul CJ Cluj Fonduri proprii Aeroport PPP
		Rețea de HUB-uri de electro / micromobilitate în municipiul Cluj-Napoca	3.500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Regenerarea urbană a zonei Gării Cluj-Napoca, inclusiv construcția unui terminal intermodal de pasageri (autogară metropolitană)	25.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local PPP

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 2

Încurajarea trecerii la o economie metropolitană competitivă la nivel global, bazată pe un ecosistem solid de inovare și antreprenoriat, respectiv pe digitalizare și forță de muncă pregătită pentru provocările viitorului, care să se concretizeze într-o creștere a PIB de 50% până în anul 2030

11.4. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare	Subutilizarea infrastructurii de CDI existente la nivelul sectorului public, cu precădere a universităților Insuficienta dezvoltare a serviciilor de transfer tehnologic și a oficiilor de legătură cu industria Ponderea redusă a IMM-urilor inovative Volumul redus al cheltuielilor cu CDI Numărul mic de brevete de invenție obținute
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale	Lipsa unui centru modern și cu capacitate mare pentru organizarea de târguri, expoziții și conferințe Accesibilitatea problematică la infrastructura publică de sprijinire a afacerilor din zona Lomb Deficitul de spații logistice și industriale de la nivelul ZMC Scăderea numărului de întreprinderi nou-înființate și creșterea numărului de insolvențe în rândul celor existente pe durata pandemiei instalate în anul 2020
Prioritatea de investiții 2.3. Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii	Ponderea încă ridicată a forței de muncă care lucrează în sectoare cu o valoare adăugată scăzută și cu un nivel de salarizare redus Deficitul de forță de muncă calificată, cu precădere cu studii medii, în numeroase sectoare ale economiei metropolitane

11.5. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 2 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare	Prioritatea 1: "O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice" – a (i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	POCIDIF 2021-2027: Prioritatea 1: Integrarea ecosistemului național CDI în Spațiul de Cercetare European și internațional Prioritatea 2: Crearea si promovarea unui sistem atractiv de inovare în economie pentru toate tipurile de inovare Prioritatea 3: Dezvoltarea capacității CDI a institutelor de învățământ superior Prioritatea 4: Dezvoltarea capacității CDI a INCD-urilor/ICAR-urilor Prioritatea 5: Dezvoltarea capacității CDI a întreprinderilor mari Prioritatea 6: Dezvoltarea de proiecte strategice CDI PNRR Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.5. Cercetare, Dezvoltare și Inovare
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale	Prioritatea 1: "O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice" – a (iii) Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	POCIDIF 2021-2027: Prioritatea 10: Stimularea accesului la finanțare al IMM-urilor prin utilizarea Instrumentelor Financiare PNRR Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.3. Investiții și instrumente financiare pentru sectorul privat și reforma companiilor de stat
Prioritatea de investiții 2.3: Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii		POEO 2021-2027 Prioritatea 1: Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii Prioritatea 3: Creșterea calității ofertei de educație și formare profesională pentru asigurarea echității sistemului și o mai bună adaptare la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic Prioritatea 4: Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic Prioritatea 5: Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți Prioritatea 6: Antreprenoriat și economie socială Prioritatea 7: Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii Prioritatea 8: Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a a mobilității pe piața muncii

11.6. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 2

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare ↓	M.2.1.1. Integrarea sistemului metropolitan de CDI în rețele europene și mondiale (de ex. prin Programul Orizont Europa, ERA-NET, Eureka, COST, Eurostars, JPIs) din domeniile de specializare inteligentă de la nivel național și regional	Proiecte selectate pe bază de competiție	5.000.000	POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii ale entităților publice și private de CDI
	M.2.1.2. Sprijinirea activităților de CDI (inclusiv cercetare industrială și dezvoltare experimentală) derulate în colaborare/ consorții între sectorul public (universități, institute, administrație etc.) și privat (întreprinderi mari, IMM) în domeniile de specializare inteligentă de la nivel național și regional	Construcția Centrului de Inovare, Testare și Promovare (CITPC) Jucu (infrastructură de testare – circuit - a sistemelor și tehnologiilor dezvoltate pentru vehicule autonome, respectiv smart city, tehnologie 5G; infrastructură pentru stimularea cercetării și dezvoltării – laboratoare; infrastructură multifuncțională pentru pentru facilitarea promovării, comunicării, diseminării și inovației deschise: prezentări, conferințe, seminarii etc.)	53.000.000	POC 2014-2020 Bugetul CJ PPP
		Science Campus Cluj (Primăria Municipiului Cluj-Napoca: piață urbană, terenuri de sport, Science Center – CLAS: Center of Life, Art and Science; UBB: Facultatea de Matematică și Informatică, Platforma InfoBioNano4Health, Cămin studențesc cu 500 de locuri)	50.000.000	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii UBB
		Proiecte selectate pe bază de competiție	30.000.000	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii ale entităților publice și private de CDI
	M.2.1.3. Dezvoltarea capacităților, abilităților și activităților de CDI în sectorul privat (întreprinderi mari, IMM-uri), în domeniile de specializare inteligentă	Proiecte selectate pe bază de competiție	30.000.000	POCIDIF 2021-2027 POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii ale întreprinderilor

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare** ↓	M.2.1.4. Dezvoltarea capacității de CDI, inclusiv prin utilizarea infrastructurii deja existente (laboratoare, echipamente), la nivelul universităților, institutelor de cercetare și a altor entități publice, în sectoarele de specializare inteligentă și în beneficiul sectorului privat, inclusiv prin înființarea de spin-off-uri	Proiecte selectate pe bază de competiție	100.000.000	POCIDIF 2021-2027 POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii ale entităților publice de CDI
		SMART Info Bio Nano 4 Health & Innovation (UBB)	38.000.000	POCIDIF 2021-2027 POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii ale UBB
		Înființare Centru de Excelență în Tratarea Cancerului (UMF)	30.000.000	POCIDIF 2021-2027 POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetele universităților Bugetul local
		Institutul de Cercetare în Inteligență Artificială (UTCN)	14.000.000	POCIDIF 2021-2027 POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii ale UTCN
	M.2.1.5. Susținerea activității de inovare de toate tipurile (de produs/serviciu, proces, marketing, organizațională, inclusiv scalare, proof-of-concept, prototipare, testbeds etc.), precum în start-up-uri și firme inovatoare	Proiecte selectate pe bază de competiție	30.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Fonduri proprii ale întreprinderilor
	M.2.1.6. Dezvoltarea infrastructurilor și a serviciilor de transfer tehnologic (centre de transfer tehnologic, oficii de legătură cu industria, demo-labs, living labs, cu accent pe implicarea cetățeanului în procesul de inovare și co-creare, fab-labs, makers-space etc.) în domeniile de specializare inteligentă, precum și a diferitelor platforme de inovare deschisă	Înființarea și operaționalizarea Parcului Științific și Tehnologic TETAPOLIS Cluj-Napoca	30.000.000	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii TETAROM Bugetul CJ
		Cluj Innovation Labs – ateliere de testare și prototipare (spații de tip makers-space)	3.000.000	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii
		Proiecte selectate pe bază de competiție	25.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Fonduri proprii ale entităților de transfer tehnologic
↑ **Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare** ↓	M.2.1.7. Sprijinirea dezvoltării clusterelor și a altor tipuri de structuri asociative și de intermediari (de ex. consorții, hub-uri, centre de resurse) din domeniul inovării	Proiecte selectate pe bază de competiție	20.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Fonduri proprii ale structurilor asociative Bugetul local
	M.2.1.8. Încurajarea și sprijinirea tinerilor cercetători români, a excelenței în cercetare, precum și atragerea de resurse umane înalt calificate în cercetare din străinătate	Premiul "Tineri Cercetători în Știință și Tehnologie"	100.000	Bugetul local Sponsorizări
		Înființarea unui fond municipal pentru tineri cercetători și acordarea de granturi pentru aceștia	2.000.000	Bugetul local Sponsorizări
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale ↓	2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii și a spațiilor care încurajează coliziunile și favorizează fluxul de cunoaștere (incubatoare, acceleratoare, centre de afaceri, parcuri industriale / tehnologice / eco-business etc.), precum și a serviciilor-suport pentru sistemul antreprenorial local, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă	Construcția Centrului Expozițional Internațional Cluj-Napoca	50.000.000	Bugetul CJ Cluj Bugetul local PPP
		Extinderea Parcului Industrial Tetarom III în zona Jucu-Bonțida	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Cluj Fonduri proprii TETAROM
		Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor Cluj Innovation Park	5.000.000	POR 2021-2027 Fonduri proprii ale Cluj Innovation Park Bugetul local
		Construcția unui parc industrial în zona Săvădisla (fosta organizare de șantier Bechtel – circa 50 ha)	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Bugetul CJ Cluj PPP
		Construcția unui parc industrial în zona Baciu	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugetul local PPP
		Înființarea unui parc industrial în comuna Tureni	1.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local PPP
		Înființarea unui centru de colectare legumelor și fructelor în comuna Tureni	1.000.000	Bugetul local PPP
		Finalizarea / refuncționalizarea Parcului Industrial Tetarom IV Feleacu	5.000.000	Bugetul CJ PPP
		Proiecte selectate pe bază de competiție	15.000.000	POR 2021-2027 Fonduri proprii ale beneficiarilor

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale** ↓	2.2.2. Realizarea de investiții în tehnologizarea (echipamente, IoT, automatizare, robotizare, inteligență artificială, mass customization etc.), digitalizarea, acțiunea climatică și internaționalizarea IMM-urilor, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă	Proiecte selectate pe bază de competiție	50.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat (AIPPIMM etc.) Fonduri proprii ale întreprinderilor
	2.2.3. Acordarea de facilități fiscale la plata taxelor și impozitelor locale, prin scheme locale de minimis (de ex. clădiri de birouri "verzi", firme găzduite în parcuri industriale etc.)	Beneficiari selectați pe bază de competiție	5.000.000	Bugete locale
	2.2.4. Sprijinirea accesului IMM-urilor (cu precădere a start-up-urilor inovative) la instrumente financiare noi (capital de risc)	Proiecte selectate pe bază de competiție	20.000.000	POCIDIF 2021-2027 PNRR (de ex. sprijin pentru lansarea pe bursă)
		Înființarea unui fond de inovare și experiment la nivel metropolitan	7.500.000	Bugetul local
	2.2.5. Sprijinirea creării rețelelor de Business Angels și a VC-urilor la nivel metropolitan, inclusiv facilitarea atracției unor talente internaționale (ex. mentori, antreprenori sau capacity builders) în zona metropolitană (ex. UK – facilități fiscale)		2.000.000	Bugetul local PPP
	2.2.6. Organizarea unor concursuri de tip "Innovation Metropolitan Challenges" pe teme de viitor (de ex. economie circulară)	Proiecte selectate pe bază de competiție	1.000.000	Buget local PPP
	2.2.7. Dezvoltarea unor platforme online de incubare pentru start-up-urile tech, în domenii de specializare inteligentă sau de interes pentru dezvoltarea metropolitană		500.000	POR 2021-2027 PPP
↑ **Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale**	2.2.8. Promovarea producătorilor, producției și creației locale din județul Cluj și împrejurimi, inclusiv a conceptului de "made in Cluj / creat în Cluj", atât produse tradiționale cât și produse de înaltă valoare adăugată, ce valorifică progresul științific și tehnologic de vârf și au impact redus de mediu.		50.000	Buget local
	2.2.9. Promovarea inițiativelor, mărcilor, producătorilor și comunităților la nivel local, regional, național și internațional care pun în valoare sau folosesc eficient resurse locale și creșterea numărului de consumatori de produse și servicii bazate pe resurse locale regenerabile sau imateriale.		50.000	Buget local
	2.2.10. Creșterea rezilienței economiei locale, inclusiv a bazei ei imaterial (precum tradiții locale, tehnici tradiționale, cultura consumului de produse tradiționale locale) și a bazei ei materiale (precum protecția patrimoniului natural și construit și valorificarea durabilă a acestuia, servicii de turism rural și agroturism, servicii de gastronomie local și turism cultural.		n.a.	Buget local
Prioritatea de investiții 2.3: Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii ↓	2.3.1. Dezvoltarea și/sau îmbunătățirea ofertei de programe postuniversitare de formare și specializare ale universităților, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă, mai ales a educației practice prin intermediul dezvoltării unor programe rapide de formare a abilităților (ex."coding bootcamps")	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027 Fonduri proprii ale universităților PPP

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 2.3: Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii	2.3.2. Creșterea ofertei și a calității serviciilor de formare profesională a adulților ale furnizorilor publici și privați autorizați, în special în domeniile de specializare inteligentă	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027 Fonduri proprii ale furnizorilor
	2.3.3. Dezvoltarea competențelor formatorilor, instructorilor și coordonatorilor de ucenicie	Proiecte selectate pe bază de competiție	5.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.4. Dezvoltarea și actualizare de standarde ocupaționale / calificări profesionale adaptate la noile cerințe ale pieței muncii	Proiecte selectate pe bază de competiție	5.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.5. Dezvoltarea / îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de formare profesională continuă	Proiecte selectate pe bază de competiție	5.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.6. Stimularea îmbătrânirii active pentru persoanele de peste 60 de ani, inclusiv prin implicarea în procesul de formare a noilor lucrători	Proiecte selectate pe bază de competiție	3.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.7. Sprijinirea angajatorilor în vederea îmbunătățirii și adaptării condițiilor de muncă la nevoile angajaților, precum și a prevenirii îmbolnăvirilor	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.8. Susținerea introducerii de către angajatori a unor forme flexibile de lucru și a unor noi instrumente de management a resurselor umane	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.9. Sprijinirea întreprinderilor și a forței de muncă afectate de pandemia Covid-19 și de alte situații de urgență	Proiecte selectate pe bază de competiție	20.000.000	POEO 2021-2027
	2.3.10. Dezvoltarea capacității de prognoză privind nevoile de competențe	Proiecte selectate pe bază de competiție	3.000.000	POEO 2021-2027

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 3

Asigurarea unei dezvoltări prietenoase cu mediul înconjurător a municipiului și zonei sale metropolitane, astfel încât emisiile de gaze cu efect de seră să se reducă cu până la 80% până în 2030, peste 99% dintre rezidenți să aibă acces la infrastructura de apă și apă uzată, gradul de capturare a deșeurilor reciclabile menajere să ajungă la 95%, iar suprafața amenajată de spații verzi să crească cu minim 200 ha

11.7. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective	Performanța energetică redusă a blocurilor de locuințe construite în perioada comunistă Calitatea precară a lucrărilor de reabilitare termică realizate de către proprietari / asociațiile de proprietari
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public	Existența unor clădiri publice cu performanță energetică redusă, care nu au beneficiat de lucrări de reabilitare termică Ponderea foarte redusă a clădirilor publice care dispun de instalații de producere a necesarului de energie din surse regenerabile (de ex. panouri solare) Ponderea redusă a corpurilor de iluminat eficiente energetic (LED) folosite în rețeaua de iluminat public Lipsa rețelei de iluminat public în unele zone dezvoltate recent
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică și gaze naturale	Reducerea drastică a numărului de apartamente deservite de sistemul de alimentare centralizată cu energie termică din municipiu și eficiența redusă a acestuia Lipsa rețelei de distribuție a gazelor naturale în mai multe comune din zona metropolitană
Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă	Uzura conductelor de alimentare cu apă și canalizare din oțel și azbociment care conduce la pierderi în rețea, dar și a surselor de apă, aducțiunilor, stațiilor de pompare, rezervoarelor etc. Lipsa rețelei de distribuție a apei potabile și a celei de canalizare în unele cartiere periferice și sate din zona metropolitană Extensia redusă a sistemului de canalizare în sistem divizor Poluarea apelor subterane și de suprafață determinată de depozitarea ilegală / necorespunzătoare a deșeurilor menajere, din construcții și de grajd
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre	Distribuția inechitabilă a rețelei de spații verzi de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane, cu existența unor zone intens locuite lipsite de o astfel de o funcțiune Degradarea unor spații verzi existente și lipsa de atractivitate a acestora Lipsa unor coridoare verzi-albastre integrate, inclusiv la nivel metropolitan, cu precădere de-a lungul cursurilor de apă

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare	Poluarea olfactivă determinată de relocarea deșeurilor în noul depozit ecologic din zona Pata Rât, dar și de starea unor puncte gospodărești din zona blocurilor de locuințe Gradul încă redus de colectare selectivă și reciclare a deșeurilor municipale
Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice	Lipsa unei rețele de monitorizare a calității aerului suficient de extinsă și performantă pentru a asigura o calitate corespunzătoare a datelor Volumul ridicat al emisiilor generate de parcul auto în creștere și de ponderea ridicată a persoanelor care folosesc zilnic autoturismul Nivelul poluării fonice de pe principalele artere, dar și din unele spații publice depășește adesea pragurile-limită
Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență	Accentuarea fenomenului insulelor de căldură urbană și lipsa unor măsuri integrate de limitare a acestora Existența unor areale extinse expuse riscului de inundații și, mai ales, de alunecări de teren
Prioritatea de investiții 3.9: Investiții pentru reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din interiorul orașelor este în continuare ridicată.	Existența unor suprafețe de teren degradate, subutilizate sau neutilizate cu potențial de dezvoltare mare

11.8. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 3 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	PNRR Pilonul I. Tranziția Verde. Componenta I.5. Valul renovării – Fondul pentru reabilitarea verde și seismică
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	PNRR Pilonul I. Tranziția Verde. Componenta I.5. Valul renovării – Fondul pentru reabilitarea verde și seismică

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale		PODD 2021-2027 Prioritatea 1: Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și a soluțiilor de stocare și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. PNRR Pilonul I. Tranziția Verde. Componenta I.6. Energie regenerabilă și eficiență energetică Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.6. Dezvoltarea infrastructurii de gaz natural în amestec cu hidrogen și alte gaze verzi
Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vi) Promovarea gestionării durabile a apelor	PODD 2021-2027 Prioritatea 2: Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară PNRR Pilonul I Tranziția verde. Componenta I.1. Sistemul național de gestionare a apei: apă și canalizare, irigații, desecări-drenaje, lucrări de combatere a eroziunii solului și intervenții active în atmosferă
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	PODD 2021-2027 Prioritatea 3: Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate PNRR Pilonul I Tranziția verde. Componenta I.2. Împădurim România și protejăm biodiversitatea. Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități. Intervenția I.1.Crearea de orașe locuibile și inteligente din punct de vedere climatic prin intensificarea infrastructurii verzi și albastre
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare		PODD 2021-2027 Prioritatea 2: Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circular PNRR Pilonul I. Tranziția verde. Componenta I.3. Managementul deșeurilor și economie circulară
Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice		PODD 2021-2027 Prioritatea 3: Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență		PODD 2021-2027 Prioritatea 4 Promovarea adaptării la schimbările climatice și managementul riscurilor PNRR Pilonul I Tranziția verde. Componenta I.1. Sistemul național de gestionare a apei: apă și canalizare, irigații, desecări-drenaje, lucrări de combatere a eroziunii solului și intervenții active în atmosferă
Prioritatea de investiții 3.9: Investiții pentru reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din interiorul orașelor este în continuare ridicată.	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități. Intervenția I.1.Crearea de orașe locuibile și inteligente din punct de vedere climatic prin intensificarea infrastructurii verzi și albastre

11.9. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 3

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective	3.1.1. Renovarea aprofundată a blocurilor de locuințe din Cluj-Napoca și comunele învecinate (termoizolație, hidroizolație, șarpante etc.), inclusiv lucrări de consolidare (unde este cazul), de modernizare a sistemelor de încălzire/ventilație, de implementare a soluțiilor de management a consumului de energie (inclusiv contorizarea pe verticală), de amenajare terase verzi și de dotare cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile	Proiecte selectate pe bază de competiție (circa 200 de blocuri)	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetele locale Fonduri proprii ale proprietarilor

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public ↓	3.2.1. Renovarea aprofundată a clădirilor publice (anvelopă, sisteme de încălzire și de furnizare a apei calde, inclusiv cu utilizarea de resurse regenerabile în conformitate cu standardele nZEB, climatizare și ventilare mecanică, management energetic integrat), inclusiv de consolidare (unde este cazul), accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități, amenajare de terase verzi, restaurare a elementelor de arhitectură (în cazul monumentelor), dotare cu echipamente digitale etc.	Modernizarea, reabilitarea și eficientizarea energetică a clădirilor publice din municipiul Cluj-Napoca - Etapa 2	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugete locale Bugetul CJ
		Modernizarea, reabilitarea și eficientizarea energetică a clădirilor publice din municipiul Cluj-Napoca - Etapa 3	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugete locale Bugetul CJ
		Reabilitarea și modernizarea imobilului corp C1 în vederea amenajării Centrului de Reținere și Arestare Preventivă, amenajări exterioare, împrejmuire teren, Secția 2 Poliție (Beneficiar: Inspectoratul de Poliție Județean Cluj)	4.500.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Alte surse
		Reabilitarea termică a unităților de învățământ din comuna Florești	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Eficiență energetică și modernizarea clădirii Primăriei Municipiului Cluj-Napoca (Calea Moților 1-3)	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
	3.2.2. Extinderea și creșterea performanței energetice a sistemelor de iluminat public și arhitectural ↓	Smart City – sistem de iluminat public inteligent în municipiul Cluj-Napoca – Etapa I	6.000.000	POR 2021-2027 Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
		Smart City – sistem de iluminat public inteligent în municipiul Cluj-Napoca – Etapa II	6.000.000	POR 2021-2027 Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
		Extinderea și modernizarea rețelei de iluminat public din comuna Bonțida (de ex. DN 1)	200.000	Bugetul local
		Modernizare rețea de iluminat public în satele Deznir, Sânnicoară și Sub Coastă din comuna Apahida	1.200.000	Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public**	↑ 3.2.2. Extinderea și creșterea performanței energetice a sistemelor de iluminat public și arhitectural	Modernizare sistem de iluminat public pe DN și DJ-uri, cu schimbarea stâlpilor și trecerea în subteran a cablurilor în comuna Feleacu	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare sistem de iluminat public în comuna Tureni (satele Tureni și Mărtinești)	120.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere sistem de iluminat public în comuna Aiton (de ex. cartier Ciolt)	100.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere și modernizare rețea de iluminat public în comuna Gilău	400.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare sistem de iluminat public în comuna Ciurila	120.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere și modernizare sistem de iluminat public în comuna Gârbău	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Post trafo Lac Chinteni și extindere rețea energie electrică și iluminat public în comuna Chinteni (10 km)	3.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare sistem de iluminat public în comuna Sânpaul	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere sistem de iluminat public în comuna Baciu (satele Popești, Corușu, Mera)	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizarea iluminatului public în comuna Florești	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale ↓	3.3.1 Revitalizarea și eficientizarea sistemului de alimentare cu energie termică (SACET) din municipiul Cluj-Napoca, cu accent pe accent pe utilizarea resurse regenerabile și tehnologii de captare a CO_2, în conformitate cu Strategia locală a SACET 2021-2031 și perspectiva 2050 ↓	Înființarea a 12 insule energetice în cartierele Mănăștur (CT 2+3+4; CT 5+20; CT 8+10; CT 12+13; CT 14+15; CT 16+17), Gheorgheni (CT 1+2+3+8; CT 5+6+7; CT 9+10; CT 11+12), Zorilor (CT 3+4) și Grigorescu (CT 4+5+9), prin interconectarea centralelor termice existente situate la mică distanță una de alta și dotarea cu sisteme solare termice, pompe de căldură aer-apă și apă-apă, motoare de cogenerare și cazane, captare CO_2, inclusiv înlocuire rețele termice	89.700.000	PODD 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Fonduri proprii ale operatorului
		Reconfigurarea centralei termice de zonă (CTZ) din zona Sanex, prin reducerea traseului rețelei de transport, oprirea treptată a 3 puncte termice cu un număr mic de apartamente racordate (PT 13 AVS, PT 27 Mărăști și PT 14 AVS), respectiv înființarea unei insule energetice (PT 1+2+3 Pata) și transformarea a 3 puncte termice în centrale termice (PT 26 Mărăști, PT Venus și PT 11 Mărăști), care să fie dotate cu sisteme solare termice, pompe de căldură aer-apă și apă-apă, motoare de cogenerare, captare CO_2, inclusiv înlocuire rețele termice	52.500.000	PODD 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Fonduri proprii ale operatorului
		Proiecte pilot în zona Timișului-Blajului, care include montarea unor pompe de căldură de tip apă-apă (apa râului Someș) și a unui sistem solar termic / fotovoltaic (acoperișurile terasă ale blocurilor, teren situat lângă CTZ), conectate la CTZ printr-o rețea termică nouă în lungime de circa 1,8 km	1.500.000	PODD 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Fonduri proprii ale operatorului

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale** ↓	↑ 3.3.1 Revitalizarea și eficientizarea sistemului de alimentare cu energie termică (SACET) din municipiul Cluj-Napoca, cu accent pe accent pe utilizarea resurse regenerabile și tehnologii de captare a CO_2, în conformitate cu Strategia locală a SACET 2021-2031 și perspectiva 2050	Eficientizarea energetică a 19 centrale termice din zonele Gheorgheni (CT 13, CT 4, CT 14), Mănăștur (CT 1, CT 7, CT 6, CT 24, CT 11), Taberei, Grădini Mănăștur, Govora, Muncii, Mihai Viteazu, AVS (CT 15), Plopilor, Zorilor (CT 2, CT 5) și Grigorescu (CT 11), prin dotarea acestora (funcție de numărul de consumatori deserviți) cu sisteme solare termice, pompe de căldură apă-apă și aer-apă, motoare de cogenerare, cazane, captare CO_2, inclusiv înlocuire rețele termice	59.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Fonduri proprii ale operatorului
	3.3.2. Asigurarea consumului de energie al clădirilor publice din surse regenerabile locale	Dotarea cu sisteme termice solare / fotovoltaice, pompe de căldură sau alte echipamente de asigurare a consumului de energie din surse regenerabile locale a clădirilor publice din municipiul Cluj-Napoca	20.000.000	POR 2021-2027 PNRR Granturi Norvegiene și SEE Bugetul de stat Bugetul local
		Dotarea cu panouri solare a clădirilor publice din comuna Florești	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Dotarea cu panouri fotovoltaice a clădirilor publice din comuna Jucu	100.000	PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare parc fotovoltaic în comuna Chinteni	5.000.000	PPP Bugetul local
		Înființarea parc fotovoltaic în comuna Gilău	500.000	PPP Bugetul local
	3.3.4. Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale (inclusiv în amestec cu hidrogen) ↓	Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Gârbău	2.000.000	POIM 2014-2020 Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție gaze naturale în satele Suceagu, Rădaia și Mera din comuna Baciu	3.500.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale** ↓	↑ 3.3.4. Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale (inclusiv în amestec cu hidrogen)	Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Borșa	2.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Ciurila	1.800.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Căianu	2.100.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Sânpaul	2.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție gaze naturale în comuna Vultureni	2.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Extindere rețea de distribuție gaze naturale în satul Someșul Rece din comuna Gilău	1.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Extindere rețea de distribuție gaze naturale în comuna Cojocna	1.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Înființare rețea de distribuție a gazelor naturale în satele Liteni, Lita, Hășdate și Vălișoara din comuna Săvădisla	2.000.000	POIM 2014-2020 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Construcție magistrală de gaz în satul Deușu pentru deservirea comunei Chinteni și a comunelor învecinate (Vultureni, Așchileu, Panticeu)	1.000.000	POIM 2014-2020 Bugetul de stat Bugetul local PPP

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale**	3.3.5. Dezvoltarea rețelei de stații de alimentare a vehiculelor electrice	Extinderea rețelei de stații de încărcare electrică din municipiul Cluj-Napoca	1.000.000	PNRR Bugetul de stat (AFM) Bugetul local
		Dezvoltare rețea de stații de încărcare electrică în comunele din ZMC (cu prioritate inelul I: Florești, Apahida, Baciu, Feleacu, Chinteni + Gilău și de-a lungul autostrăzilor / drumurilor europene / naționale)	1.000.000	PNRR Bugetul de stat (AFM) Bugete locale Fonduri private
Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă ↓	3.4.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (proiecte regionale ale CAS și CAA) ↓	Construcție conductă de aducțiune apă potabilă Cluj-Sălaj și stație de pompare str. Odobești Cluj-Napoca	150.000.000 ↓	POIM 2014-2020
		Reabilitare sursă de apă Florești		POIM 2014-2020
		Reabilitarea și modernizarea stației de tratare a apei Gilău		POIM 2014-2020
		Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă din municipiul Cluj-Napoca (reabilitare aducțiune, extindere și reabilitare rețele de distribuție, construcție și reabilitare rezervoare, construcție stații de pompare)		POIM 2014-2020
		Extinderea infrastructurii de alimentare cu apă din comuna Vultureni (aducțiuni Vultureni și Băbuțiu, rezervor Vultureni și rezervor/gospodărie de apă Băbuțiu, rețea de distribuție, branșamente și hidranți Băbuțiu și Făureni)		POIM 2014-2020
		Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă din comuna Cojocna (reabilitare rețea și construcție rezervor Cojocna, aducțiune, reabilitare rezervor, rețea de distribuție, hidranți și branșamente Iuriu de Câmpie)		POIM 2014-2020
		Reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă potabilă din comuna Bonțida (reabilitare rețele și hidranți Bonțida și Răscruci)		POIM 2014-2020
		Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Chinteni (aducțiune Chinteni, aducțiune, 2 rezervoare și stație de clorinare Deușu, extindere rețea de distribuție și hidranți în Deușu, Vechea, Pădureni, Satu Lung, Feiurdeni)		POIM 2014-2020
		Reabilitarea infrastructurii de alimentare cu apă din comuna Gilău (reabilitare rețea și rezervor)		POIM 2014-2020
		Extindere și reabilitare infrastructură de alimentare cu apă în comuna Florești (aducțiune, rețea de distribuție, stație de pompare, rezervoare)		POIM 2014-2020
		Extindere și reabilitare infrastructură de alimentare cu apă în comuna Baciu (reabilitare rețea de distribuție, rezervor)		POIM 2014-2020
		Extindere și reabilitare infrastructură de alimentare cu apă în comuna Apahida (extindere și reabilitare rețea de distribuție și rezervor Apahida, aducțiune, rezervor, stații de pompare, extindere rețea de distribuție Câmpenești, extindere și reabilitare rețea de distribuție Sânnicoară, rezervor Corpadea, extinderea rețea de distribuție Sub Coastă)		POIM 2014-2020

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă ↓	↑ 3.4.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (proiecte regionale ale CAS și CAA)	Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Feleacu (aducțiune și extindere rețea de distribuție Gheorgheni, rezervor și extindere rețea de distribuție Vâlcele, stații de pompare și stație de clorinare)	↑ 150.000.000	POIM 2014-2020
		Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Gârbău (racord aducțiune și extindere rețea de distribuție)		POIM 2014-2020
		Extindere și reabilitare infrastructură de alimentare cu apă în comuna Petrești de Jos (construcție rezervoare, instalație de dezinfecție, stație de pompare, reabilitare rețea de distribuție)		POIM 2014-2020
		Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Tureni (extindere rețea de distribuție Tureni, stație de pompare și extindere rețea de distribuție în Ceanu Mic, Comșești, Mărtinești, Micești)		POIM 2014-2020
		Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Ciurila (stații de pompare Filea de Jos, Ciurila, Sălișteș, Pruniș, extindere rețea de distribuție în Pruniș, Pădureni, Sălișteș)		POIM 2014-2020
		Extindere infrastructură de alimentare cu apă în comuna Aiton (stație de pompare Aiton, stație de pompare și extindere rețea de distribuție Rediu)		POIM 2014-2020
		Construcție conductă de aducțiune Turda – Petrești de Jos și rezervor Petrești		POIM 2014-2020

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă ↓	3.4.2. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (alte investiții decât cele incluse în proiectele regionale ale CAS și CAA) ↓	Construcție conductă de aducțiune Sub Coastă - Sânnicoară în comuna Apahida	200.000	Fonduri proprii CAS Bugetul local
		Extindere rețea apă și canalizare în satele Lita și Liteni, comuna Săvădisla	800.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Extindere rețele de utilități publice – apă, canalizare menajeră și iluminat public stradal pentru proiectul "Modernizare prin asfaltare străzi locale în localitatea Florești, comuna Florești	500.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Extindere rețele de utilități publice – apă, canalizare menajeră și iluminat public stradal pentru proiectul "Modernizare străzi și amenajări urbanistice prin extindere platformă drumuri în comuna Florești – Etapa 1"	600.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Extinderea rețelei de alimentare cu apă în zona Palocsay din comuna Feleacu / Municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de alimentare cu apă în comuna Jucu	750.000	Bugetul local Fonduri proprii CAS
		Construcție rezervor de apă în satul Cara din comuna Cojocna	100.000	Fonduri proprii CAS Bugetul local
		Extinderea rețelei de alimentare cu apă în comuna Căianu	500.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extinderea rețelei de alimentare cu apă în zona Lac Chinteni din comuna Chinteni	2.000.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă** ↓	↑ 3.4.2. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (alte investiții decât cele incluse în proiectele regionale ale CAS și CAA)	Extindere alimentare cu apă în cartier Ciolt din comuna Aiton	500.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extinderea rețelei de alimentare cu apă potabilă în comuna Gilău	3.000.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extinderea și optimizarea (creșterea presiunii) rețelei de alimentare cu apă în comuna Florești	1.000.000	PNS 2021-2027 PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
	3.4.3. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (investiții cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS)	Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată din municipiul Cluj-Napoca (extindere și reabilitare rețea de canalizare, construcție stații de pompare și conducte de refulare, stație solară de uscare nămol la SEAU)	30.000.000	POIM 2014-2020
		Reabilitarea infrastructurii de apă uzată din comuna Florești (stații de pompare)		POIM 2014-2020
		Reabilitarea infrastructurii de apă uzată din comuna Baciu (reabilitare rețea de canalizare)		POIM 2014-2020
		Extinderea infrastructurii de apă uzată din comuna Apahida (stații de pompare, conducte de refulare și rețea de canalizare Câmpenești)		POIM 2014-2020
		Extinderea infrastructurii de apă uzată din comuna Gilău (stații de pompare)		POIM 2014-2020
		Înființare sistem de canalizare în comuna Tureni (colector, rețea de canalizare, conducte de refulare, stații de pompare – toate satele componente)		POIM 2014-2020
		Înființare sistem de canalizare în comuna Aiton (colector, rețea de canalizare, conducte de refulare, stații de pompare – ambele sate componente)		POIM 2014-2020

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă** ↓	3.4.4. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (alte investiții decât cele cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS) ↓	Înființare rețea de canalizare Cara – Boju – Moriști în comuna Cojocna	2.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în comuna Jucu	750.000	Bugetul local Fonduri proprii CAS
		Extindere rețea de canalizare în comuna Căianu	500.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în satul Feleacu, comuna Feleacu	2.500.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în zona Palocsay din comuna Feleacu / Municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Rețea de canalizare menajeră și racorduri de canalizare în localitatea Gheorgheni, comuna Feleacu	4.600.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare în satul Vâlcele, comuna Feleacu	2.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare sistem de canalizare cu stație de epurare în localitățile Petrești de Jos, Crăiești și Livada, comuna Petrești de Jos	5.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare menajeră în localitatea Nădășelu, comuna Gârbău	2.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare în localitățile Borșa și Borșa Cătun, comuna Borșa	4.000.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă** ↓	↑ 3.4.4. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (alte investiții decât cele cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS) ↓	Rețea de canalizare și racorduri de canalizare în localitățile Rediu și Aiton, comuna Aiton	5.200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Extinderea rețelei de canalizare în zona Lac Chinteni din comuna Chinteni	2.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extinderea rețelei de canalizare, inclusiv stații de pompare și epurare, în satele Chinteni, Satu Lung, Pădureni, Feiurdeni,	9.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare cu stație de epurare în satele Vultureni și Șoimeni din comuna Vultureni	2.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în satele Lita, Liteni, Hășdate și Vălișoara din comuna Săvădisla	2.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în comuna Gilău (zona DN1, Someșul Cald)	4.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere rețea de canalizare în localitatea Baciu, comuna Baciu	4.700.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare în localitățile Rădaia și Mera	3.300.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Introducerea rețelei de canalizare în localitățile Popești și Corușu	3.600.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Înființare rețea de canalizare în satele Sub Coastă, Corpadea și Bodrog din comuna Apahida	5.000.000	PODD 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
↑ **Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă** ↓	↑ 3.4.4. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (alte investiții decât cele cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS) ↓	Construire sistem de canalizare pluvială prin șanțuri și rigole în comuna Tureni	100.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Execuție, extindere și modernizare sistem de canalizare menajeră în localitatea Tăuți, comuna Florești	3.100.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Rețea de canalizare strada Eroilor – A. Iancu din localitatea Florești	6.900.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
	3.4.5. Decolmatarea și igienizarea malurilor și a albiilor cursurilor de apă / lacurilor poluate cu deșeuri menajere și din construcții	Igienizare maluri râul Someș în comuna Florești și municipiul Cluj-Napoca	200.000	Bugetul de stat (Apele Române) Bugetele locale
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre ↓	3.5.1. Extinderea și modernizarea spațiilor verzi, inclusiv diversificarea funcțiilor ecosistemice ale acestora ↓	Amenajare pădure-parc în zona Făget în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare pădure-parc și parc de aventură în zona Iertaș din comuna Baciu	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare parc de agrement în comuna Jucu	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizarea și extinderea Parcului "Iuliu Prodan" din Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Regenerarea și amenajarea Parcului Primăverii, cartier Mănăștur din Cluj-Napoca	7.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Modernizarea Parcului Ștefan cel Mare din Cluj-Napoca	2.400.000	Bugetul local
		Modernizarea și reabilitarea Parcului Farmec din Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
		Modernizare și revitalizare Parcul "I.L. Caragiale" și str. Octavian Petrovici	4.500.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Amenajarea parcului Colina (10 ha)	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Amenajare parc în satul Dezmir, comuna Apahida	2.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre ↓		Împădurire terenuri degradate în comuna Apahida	500.000	PNRR Bugetul local PPP
		Reconversie teren în vederea amenajării unui parc în zona Vivo Florești	1.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local
		Amenajare parc de explorare, agrement, alergare, odihnă, călărie și plimbări cu bicicleta în zona Pădurea Chinteni – teren administrativ Săliștea Veche	3.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare parc în comuna Feleacu	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare parcuri și spații verzi în comuna Gilău	500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare spații verzi în comuna Gilău	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare parcuri și spații verzi în comuna Tureni	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare zonă de agrement și picnic Cheile Baciului	1.000.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
	3.5.2. Amenajarea de coridoare verzi-albastre ↓	Revitalizarea culoarului de mobilitate nemotorizată aferent Someșului, modernizarea și extinderea infrastructurii pietonale și cicliste pe malurile râului, zona 1 – Lunca Someșului Mic, zona 2 – Parcul Armătura și zona 3 – platoul Sălii Sporturilor "Horia Demian"	32.000.000	POR 2014-2020 Bugetul local
		Revitalizarea culoarului Someșului Mic, modernizarea și extinderea infrastructurii pietonale și pentru biciclete pe malurile râului, a pârâului Valea Chintăului și a Canalului Morii cu amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor adiacente	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
↑ Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre ↓	↑ 3.5.2. Amenajarea de coridoare verzi-albastre	Regenerarea culoarului Canalului Morii în cartierul Mărăști și crearea unui culoar de mobilitate sustenabilă prin amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor Paris – Onisifor Ghibu, Nicolae Cristea, Gheorghe Lazăr și alte străzi adiacente	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Regenerarea culoarului Canalului Morii în cartierul Mărăști și crearea unui culoar de mobilitate sustenabilă prin amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor Buftea, Scorțarilor, Caisului și Gorunului.	7.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru pârâul Calvaria din Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru Pârâul Popii	1.500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru pârâul Nadăș din Cluj-Napoca (etapa 1) - str. Giordano Bruno - Parc Armătura	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru pârâul Nadăș din Cluj-Napoca (etapa 2)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru pârâul Becaș din Cluj-Napoca (etapa 3; celelalte două etape sunt incluse în proiectele de amenajare a Parcului Est și Parcului Bună Ziua)	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare coridor verde-albastru pârâul Becaș din Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
	3.5.3. Plantarea de copaci în spații publice	Program multianual "100.000 de copaci" plantați în municipiul Cluj-Napoca	15.000.000	POR 2021-2027 Alte fonduri externe PNRR Bugetul local
		Program plantare copaci în comuna Florești	500.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre**	3.5.4. Conservarea biodiversității, a speciilor și habitatelor	Dezvoltarea unei rețele metropolitane de canale ecologice / ecoducte	5.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
		Actualizarea și implementarea planurilor de management pentru ariile protejate de pe teritoriul ZMC	5.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare ↓	3.6.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru colectare selectivă și reciclarea deșeurilor menajere (suplimentar față de investițiile realizate prin SMID) ↓	Program de amenajare platforme subterane și puncte gospodărești modulare (insule ecologice) pentru colectare selectivă deșeuri menajere în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	PNRR Bugetul local
		Amenajare pubele subterane inteligente (cu utilizarea energiei solare și compactarea plasticului/ hârtiei) pentru colectarea deșeurilor în comuna Florești	500.000	PNRR Bugetul local
		Achiziționare pubele pentru înlocuire coșuri de gunoi stradale în comuna Florești	200.000	PNRR Bugetul local
		Înființare stație de compostare deșeuri biodegradabile în comuna Gilău	2.500.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Amenajare pubele subterane pentru colectarea selectivă a deșeurilor menajere în comuna Baciu	1.000.000	PNRR Bugetul local
		Elaborarea unui plan de acțiune pentru economia circulară	50.000	PNRR Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare ↓	↑ 3.6.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru colectare selectivă și reciclarea deșeurilor menajere (suplimentar față de investițiile realizate prin SMID)	Promovarea conceptului de economie circulară și "zero deșeuri", prin promovarea prevenirii generării lor, a reutilizării, reparării, reciclării și altor forme de combatere a deșeurilor nonalimentare	50.000	PNRR Bugetul local
		Combaterea risipei alimentare, promovarea alimentației sănătoase, siguranței alimentare și securității aprovizionării și sustenabilității producției alimentare locale și la nivel național și al UE inclusiv prin promovarea producției consumului de produse alimentare locale și din agricultura bio sau ecologică sau cel puțin cu utilizare de specii locale și grad mai redus de chimizare respectiv procesare și ambalare.	150.000	Bugetul local
	3.6.2. Dezvoltarea infrastructurii pentru colectarea deșeurilor din construcții și a celor voluminoase prin aport voluntar, a deșeurilor de grajd (comunale și de fermă/ asociație) și a altor categorii de deșeuri (suplimentar față de investițiile prin SMID)	Amenajarea de puncte de colectare gratuită a deșeurilor de construcții și voluminoase în municipiul Cluj-Napoca	100.000	Bugetul local
		Amenajarea de platforme pentru deșeuri de grajd în comunele din ZMC expuse poluării cu nitrați, inclusiv stații de biogaz, compostare, ambalare, peletizare	3.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Amenajare platformă de deșeuri voluminoase în comuna Florești	100.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare ↓	3.6.3. Consolidarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor Cluj, în conformitate cu PJGD 2020-2025 ↓	Extinderea la nivel județean a sistemului de colectare separată a deșeurilor reciclabile menajere și asimilate (deșeuri din hârtie și carton; deșeuri de plastic și metal; deșeuri de sticlă și deșeuri de lemn din deșeurile menajere și deșeurile similare, inclusiv din servicii publice), prin introducerea colectării din poartă în poartă a deșeurilor reciclabile în zonele rurale și la casele din mediul urban, în vederea atingerii unei rate de capturare de 95% în anul 2030	73.100.000 ↓	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj ↓
		Introducerea sistemului de colectare separată a biodeșeurilor, prin îmbunătățirea compostării individuale în mediul rural, respectiv colectarea separată la casele și blocurile din mediul urban începând din anul 2024, cu o rată de 40% în 2030; colectarea separată la agenți economici începând cu 2024, cu o rată de 60% în 2030		
		Introducerea colectării separate a biodeșeurilor verzi din parcuri, grădini și piețe cu o rată de 100% în 2030		
		Investiții pentru colectarea / valorificarea deșeurilor din construcții și demolări și altor fluxuri de deșeuri		
		Optimizarea stației de sortare a deșeurilor reciclabile din cadrul CMID Cluj-Napoca în vederea atingerii unui randament de procesare de 85%, respectiv a obținerii de material valorificabil energetic (RDF) de 10% în 2030		

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare ↓	↑ 3.6.3. Consolidarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor Cluj, în conformitate cu PJGD 2020-2025 ↓	Extinderea / modernizarea / optimizarea liniei de tratare mecanică a stației TMB din cadrul CMID Cluj-Napoca pentru asigurarea capacității proiectate tratare, creșterea procentului de materiale reciclabile obținute și obținerea de SRF/RDF, material pentru valorificare energetică, și a unei fracții organice care se tratează anaerob: · Instalații de digestie anaerobă pentru deșeuri vegetale / verzi, biodeșeuri și fracție organică din deșeuri reziduale, cu obținerea de digestat, biogaz și fracție lichidă pentru recirculare; arderea biogazului în instalație de cogenerare pentru producția de energie electrică și agent termic · Tratarea deșeurilor reziduale și din coșurile stradale (75%) în TMB cu stabilizare, iar din 2024 pe linia de tartare mecanică cu producere etapizată de 15% deșeuri reciclabile metalice și plastice, ccca 40% RDF și cca 40% fracție organică, aceasta din urmă fiind tratată ulterior în instalația de digestie anaerobă pentru producția de digestat ce se va matura pe platforma de compostare și se va elimina în depozit ca material de acoperire.	↑ 73.100.000 ↓	↑ PODD 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj ↓
		Valorificarea energetică a SRF/RDF în instalații specializate, existente sau noi, publice și private		
		Eliminarea pe depozit a reziduurilor nevalorificabile energetic din stația de sortare, TMB și instalația de digestie anaerobă		

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare**	↑ 3.6.3. Consolidarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor Cluj, în conformitate cu PJGD 2020-2025	Înlocuirea containerelor (la 10 ani), recipientelor pentru colectare (4 ani), a utilajelor pentru și echipamentelor tehnologice (8 ani)	↑ 73.100.000	↑ PODD 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj
	3.6.4. Educarea, informarea și conștientizarea populației în spiritul economiei circulare	Conceperea și diseminarea de instrumente (campanii, aplicații, amprentă ecologică, evenimente ecoculturale, piețe de bunuri reciclabile, proiecte ecopedagogice etc.) de comunicare, informare, conștientizare pentru cetățeni în vederea reducerii cantității de deșeuri, a colectării selective și reciclării acestora	1.000.000	PODD 2021-2027 Bugetul local
Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice ↓	3.7.1. Implementarea măsurilor din Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca	Pachet de măsuri ce cuprinde salubrizarea eficientă a străzilor, extinderea și îmbunătățirea transportului public, îmbunătățirea accesibilității dintre zonele de locuire și cele lucrative, realizarea de terminale intermodale de marfă, limitarea traficului greu la orele de vârf, implementarea proiectelor majore de infrastructură, eficientizarea energetică a clădirilor, amenajarea de zone verzi și de agrement, plantarea de arbori		Bugetul local
	3.7.2. Implementarea Planului de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în municipiul Cluj-Napoca	Pachet de măsuri ce cuprinde modernizarea parcului de vehicule pentru transport în comun, creșterea suprafețelor pietonale, realizarea de parking-uri, dezvoltarea pistelor pentru biciclete și extinderea sistemului ClujBike, realizarea de sensuri unice, schimbarea stratului de uzură pe străzi.		Bugetul local
	3.7.3. Dezvoltarea rețelei de monitorizarea a calității aerului ↓	"AerLive Cluj" – rețea cetățenească de monitorizare a calității aerului	20.000	Donații

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice**	↑ 3.7.3. Dezvoltarea rețelei de monitorizarea a calității aerului	Sistem de măsurare a calității aerului, apei și solului în municipiul Cluj-Napoca	1.000.000	PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		"City Trees" – sistem inteligent de măsurare a calității aerului și de reducere a poluării cu panouri de licheni	200.000	Bugetul local
Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență ↓	3.8.1. Dezvoltarea infrastructurii serviciilor profesioniste și voluntare pentru situații de urgență	Înființare centru SMURD și dotare cu ambulanță în comuna Chinteni	2.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Înființare punct de lucru SMURD în zona Baciu/ Nădășelu	4.000.000	Bugetul de stat Bugete locale
		Achiziție autospecială pentru incendii în comuna Căianu	200.000	Bugetul de stat Bugetul local Donații
		Achiziție autospecială pentru incendii în comuna Sânpaul (sau încheiere parteneriat cu ISU Cluj)	200.000	Bugetul de stat Bugetul local Donații
		Echipare și dotare centrul de comandă principal pentru creșterea capacității de reacție în caz de dezastre și conștientizare a populației	1.000.000	Bugetul local
		Echipare și dotare centrul de comandă de rezervă	500.000	Bugetul local
		Modernizarea și extinderea sistemului de înștiințare, avertizare și alarmare a populației din municipiul Cluj-Napoca	6.000.000	Bugetul local
	3.8.2. Extinderea și reabilitarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare pentru combaterea eroziunii și a alunecărilor de teren ↓	Consolidare zone expuse la alunecările de teren, cu precădere aferente obiectivelor de investiții din municipiul Cluj-Napoca (de ex. versant vest Cetățuia, Lomb, Maramureșului), inclusiv prin acțiuni de împădurire, protejare și reabilitare a fondului forestier existent	5.000.000	Bugetul local PNRR

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență** ↓	↑ 3.8.3. Amenajarea cursurilor de apă în vederea prevenirii inundațiilor, în conformitate cu prevederile Planului de Management al Riscului la Inundații al ABA Someș-Tișa	Amenajarea râului Someșul Mic în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul de stat (ABA Someș-Tisa)
		Amenajarea / regularizarea cursurilor de apă secundare și a torenților, inclusiv prin acțiuni de împădurire a bazinelor hidrografice	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
	3.8.4. Combaterea extinderii insulelor de căldură urbană ↓	Sisteme de acoperișuri verzi și fațade inovative pentru clădirile publice din municipiul Cluj-Napoca – Etapa I	5.000.000	PNRR Bugetul local
		Sisteme de acoperișuri verzi și fațade inovative pentru clădirile publice din municipiul Cluj-Napoca – Etapa II	5.000.000	PNRR Bugetul local
		Implementarea de soluții constructive inovative la nivelul lucrărilor publice și dezvoltărilor private din insulele de căldură urbană din municipiul Cluj-Napoca și comunele din ZMC care să folosească suprafețe pietonale și acoperișuri răcoroase (cu capacitate reflectorizantă ridicată)	3.000.000	Bugete locale
		Încurajarea agriculturii urbane, prin protejarea grădinilor din gospodării, amenajarea de noi grădini pe zone inundabile, terenuri vacante, acoperișurile clădirilor etc.	1.000.000	Alte surse externe Bugetul local
		Renaturalizarea cursurilor de apă de pe teritoriul municipiului și a zonei metropolitane pentru a stabiliza temperatura apei și a reduce temperatura ambientală	3.000.000	PNRR POR 2021-2027 Alte surse externe Bugete local
		Program de reglementare și încurajare (de ex. prin stimulente fiscale locale) a acoperișurilor (grădini) și fațade verzi la nivelul blocurilor de locuințe din municipiul Cluj-Napoca, cu precădere al celor care fac obiectul unor proiecte de reabilitare termică și al clădirilor de locuire colectivă noi	1.000.000	PNRR Bugetul local
		Dezvoltarea / modernizarea rețelei de mici spații verzi deschise (grădini dintre blocuri, locuri de joacă în natură, pocket parks pe loturi vacante și în interiorul noilor dezvoltări rezidențiale etc.) și coridoare verzi în hotspot-urile urbane (zone cu temperatură ridicată)	2.000.000	PNRR POR 2021-2027 Bugetul local
		Program de amenajare cișmele stradale și fântâni arteziene în municipiul Cluj-Napoca	1.000.000	Bugetul local
		Implementarea unui sistem de răcire cu vapori de apă pentru spațiile publice (stații de autobuz, parcuri, piețe etc.)	1.000.000	Alte surse externe Bugete locale
		Implementarea unor soluții inovative de umbrire naturală și artificială (de ex. montarea de umbrele) a străzilor din zonele cu insule de căldură din municipiul Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență**	↑ 3.8.4. Combaterea extinderii insulelor de căldură urbană	Dezvoltarea sistemului de canalizare pluvială din municipiul Cluj-Napoca, corelată cu implementarea de soluții inovative de bioretenție a apei de ploaie (de ex. iazuri de detenție și retenție, bazine de bioretenție, șanțuri de infiltrare, grădini publice și rezidențiale de ploaie, aliniamente verzi pe străzi și în spațiile publice, bioswales vegetate etc.)	10.000.000	Bugetul local
		Implementare rețea senzori de umiditate și sisteme inteligente de irigații la nivelul spațiilor publice din municipiul Cluj-Napoca	1.000.000	Bugetul local
	3.8.5. Încurajarea adaptării individuale la schimbările climatice și a comportamentelor favorabile reducerii riscurilor și ecologizării actelor cotidiene	Dezvoltarea de aplicații online cu ecogesturi cotidiene, inclusiv în parteneriat cu lăcașurile de cult	50.000	Bugetul local Fonduri private
Prioritatea de investiții 3.9: Investiții pentru reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din interiorul orașelor este în continuare ridicată.	3.9.1. Reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din ZMCN	Program de reconversie funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate, obținute inclusiv prin exproprieri și achiziții	7.000.000	POR 2021-2027 PNRR

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată

11.10. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții	Infrastructura educațională preuniversitară din municipiul Cluj-Napoca și din comunele alipite care au o pondere ridicată a populației tinere este insuficientă, cu precădere în cazul ciclului antepreșcolar și preșcolar Distribuția teritorială a unităților de învățământ nu mai corespunde distribuției populației tinere, ceea ce conduce la un fenomen puternic de navetism școlar Infrastructura educațională, proiectată în perioada comunistă și cu o dotare deficitară, nu mai corespunde standardelor actuale Persistența unor diferențe mari între performanțele unităților de învățământ din zona centrală și a celor din cartierelor periferice / comune, precum și între liceele teoretice și cele cu profil tehnic Interesul scăzut al absolvenților de liceu pentru învățământul profesional, inclusiv în sistem dual Capacitatea deficitară și răspândită în teritoriu a infrastructurii educaționale, de cercetare și cazare a universităților clujene Corelarea încă deficitară a ofertei educaționale atât prin raport cu nevoile pieței actuale a muncii, cât și între universități
Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor	Funcționarea în sistem pavilionar a majorității spitalelor publice de mari dimensiuni din municipiu (SCJU, SCUC), care afectează calitatea actului medical Starea avansată de degradare și performanța energetică redusă a unor clădiri cu destinație medicală Supra-aglomerarea sistemului de medicină de urgență (ambulanță / SMURD / UPU), adesea cu patologii ce pot fi adresate de către medicina de familie sau de tip ambulatoriu Accesul limitat la servicii de asistență medicală comunitară și primară în satele mai îndepărtate și cu populație redusă din zona metropolitană Creșterea numărului de persoane vârstnice și, implicit, a morbidității populației, corelată cu educația sanitară și măsurile de prevenție încă nesatisfăcătoare Capacitatea deficitară a infrastructurii de îngrijire medicale pe termen lung, de recuperare și paliație

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune	Persistența unui fenomen sever de marginalizare socială în cazul comunităților din zona Pata Rât și stigmatizarea comunității Roma Creșterea numărului de persoane expuse riscului de excluziune socială (de ex. persoane vârstnice singure și imobilizate/greu deplasabile, persoane cu dizabilități, victime ale adicțiilor sau violenței în familie etc.), care necesită măsuri de protecție Deficitul de personal calificat din domeniul serviciilor sociale Numărul redus de furnizori/servicii sociale acreditați/licențiate de servicii sociale care operează în comunele din zona metropolitană
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Stocul foarte redus de locuințe publice al municipalității, care conduce la soluționarea într-un procent redus a cererilor venite din partea beneficiarilor Creșterea accentuată a prețurilor de vânzare și închiriere a locuințelor, care amenință atractivitatea municipiului și poate conduce la segregare socială Volumul insuficient de locuințe noi plasate anual pe piață, în raport cu cererea (chiar și speculativă), inclusiv pe fondul ocupării terenurilor intravilane cu construcții de tip brownfield și a lipsei unei reglementări/sistematizări corespunzătoare a zonelor periferice
Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment	Deficitul de spații și dotări publice cu destinație culturală, de ex. muzee, spații pentru evenimente, artă contemporană, teatru independent, dansuri, muzică clasică etc. și degradarea clădirilor existente Menținerea unor discrepanțe majore între accesul la cultură între populația din municipiu și cea din comunele din zona metropolitană Lipsa unui eveniment reper pentru arta contemporană Numărul redus al publicului fidel pentru anumite produse culturale Lipsa unei abordări structurate a artei în spațiul public și a diferitelor inițiative culturale Dispariția unor festivaluri mici și lipsa unei reglementări locale a sferei evenimentelor publice Accesul deficitar și discriminatoriu la educație artistică formală și non-formală al copiilor și adulților Deficitul de resurse umane specializate în servicii pentru producția de film, muzică sau organizarea de evenimente și educația antreprenorială insuficientă a actorilor din domeniu Lipsa unor condiții locale stimulative pentru dezvoltarea unei piețe competitive de film și muzică
Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță	Distribuția inechitabilă teritorial a facilităților sportive publice din municipiu și deficitul acestora în zona rurală Infrastructura deficitară pentru practicarea anumitor sporturi, cu precădere a celor mai puțin populare Educația pentru sport deficitară, atât în rândul copiilor cât și al adulților Procedurile birocratice greoaie în domeniul sportului Lipsa unor trasee dedicate pasionaților de ciclism și alergare Deficitul de baze sportive pentru semi-profesioniști

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic	Deficitul de facilități de agrement în comunele din ZMC Lipsa unui aqua-park de mari dimensiuni Subutilizarea unor obiective cu potențial ridicat de dezvoltare a funcțiunilor turistice și de agrement Încetinirea ritmului de creștere a circulației turistice și afectarea puternică a sectorului HORECA pe durata pandemiei Covid-19 Ponderea încă redusă a turiștilor străini Durata redusă a sejurului turistic Colaborarea încă deficitară dintre actorii din turism și alte sectoare profesionale (IT, artă, universități etc.) Lipsa unor trasee turistice, culturale și de agrement bine conturate și promovate Lipsa unui spațiu mare și modern dedicat evenimente profesionale (conferințe, congrese, mari expoziții, târguri internaționale etc.) Lipsa dezvoltării infrastructurii cicloturistice și a investițiilor dedicate sportului și turismului cu bicicleta Oferta redusă de programe orientate spre activități de turism, sport și agrement în zona metropolitană ale locuitorilor din zonă Paradigma depășită de definire, măsurare și planificare în sectorul turistic
Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret	Lipsa unei rețele de centre de tineret care să găzduiască activitățile tinerilor și a organizațiilor din domeniu, dar și care să asigure servicii de asistență acestora Lipsa unui cadru instituțional cu personal calificat (lucrători de tineret) în scopul de a facilita integrarea/reintegrarea socială și comunitară a acestora precum și accesul la oportunități de învățare nonformala, voluntariat și participare la procese decizionale Lipsa unei platforme integrate de resurse digitale și oportunități adresate tinerilor (evenimente de dezvoltare personală, culturale, de divertisment, sportive, cluburi adresate tinerilor, educație non-formala, oportunități de voluntariat, etc.) Lipsa unei politici integrate pentru tineret în toate domeniile relevante pentru aceștia (de exemplu antreprenoriat, locuire, incluziune socială, sănătate, sport și agrement etc.)

11.11. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 4 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, respectiv pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții	Prioritatea 5: "O regiune educată" – d (ii) ***Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și favorabile incluziunii în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii***	POEO 2021-2027 Prioritatea 2: Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională Prioritatea 3: Creșterea calității ofertei de educație și formare profesională pentru asigurarea echității sistemului și o mai bună adaptare la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic Prioritatea 4: Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic Prioritatea 5: Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți PNRR Pilonul II. Transformarea digitală. Componenta II.2. România Educată – digitalizarea educației Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.4. România Educată – Învățământul dual, tehnic și profesional Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.3. România Educată – infrastructură școlară și universitară Pilonul VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri. Componenta VI.1. România Educată – Programul național de reducere a abandonului școlar și Componenta VI.3. România Educată – Programul Național pentru Creșe
Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor		POS 2021-2027 Prioritatea 1: Investiții pentru construirea spitalelor regionale și infrastructuri spitalicești noi cu impact teritorial major Prioritatea 2: Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu Prioritatea 3: Servicii de reabilitare, paliație și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității Prioritatea 4: Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii PNRR Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.1. Fondul pentru Spitale. Creșterea accesului la sănătate
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune		POIDS 2021-2027 Prioritatea 1: Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității Prioritatea 2: Protejarea dreptului la demnitatea socială și adresarea stigmatizării sociale a comunității Roma Prioritatea 3: Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii primare, cu un focus aparte asupra comunităților marginalizate Prioritatea 4: Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/ sau excluziune socială si ceilalți copii Prioritatea 5: Servicii de suport pentru persoanele vârstnice Prioritatea 6: Sprijin pentru persoanele cu dizabilități Prioritatea 7: Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile Prioritatea 8: Ajutorarea persoanelor defavorizate, cu atenție sporită acordată comunității Roma PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități. Componenta IV.2. Fondul pentru dezvoltare comunitară în rural și zone urbane sărace. Componenta IV.3. Infrastructură socială și cămine de bătrâni. Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.4. Încurajarea formalizării muncii, economie socială și introducerea Venitului Minim de Incluziune.
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane		PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități.
Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment	Prioritatea 6: "O regiune atractivă" – e (i) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane	PNRR Pilonul III. Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Componenta III.7. România Creativă (industrii creative)

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță		PNRR Pilonul VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri. Componenta VI.2. Granturi pentru tineret și sport
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic	Prioritatea 6: "O regiune atractivă" – e (i) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.5. România Atractivă
Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret		POEO 2021-2027 Prioritatea 1: Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii PNRR Pilonul VI. Politici pentru generația următoare, copii și tineri. Componenta VI.2. Granturi pentru tineret și sport

11.12. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 4

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții ↓	4.1.1. Investiții în infrastructura de învățământ antepreșcolar	Construcție creșă str. Câmpului Cluj-Napoca	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere și reconversie clădire existentă str. Parcul Feroviarilor nr. 1A Cluj-Napoca în creșă și grădiniță	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Program multianual de construcție, extindere / reabilitare creșe în municipiul Cluj-Napoca, inclusiv prin reconversie a unor clădiri existente (cartierele Mărăști, Mănăștur, Gheorgheni, Iris, Zorilor, Grigorescu)	24.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșă în satul Apahida, comuna Apahida	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșă în comuna Gilău	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșă în satul Dezmir, comuna Apahida	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșă în Cartierul Nou din comuna Baciu	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșă în comuna Bonțida	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție creșe în comuna Florești	1.500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Înființarea serviciilor complementare pentru antepreșcolari în satele cu populație redusă, une nu se justifică construcția de creșe	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	4.1.2. Investiții în infrastructura de învățământ preșcolar ↓	Modernizarea și extinderea Grădiniței "Floare de Iris" Cluj-Napoca	1.800.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Extindere și etajare Grădinița "Parfum de Tei" Cluj-Napoca	2.500.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program Prelungit „ Albinuța" Cluj-Napoca	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program prelungit „Trenulețul Veseliei" din municipiul Cluj-Napoca	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program Prelungit „ Mica Sirena" și creșa "Clopoțica" Cluj-Napoca	8.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Lucrări de modificare interioară în vederea amenajării unei grădinițe pe Str. Gării nr. 4	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Grădiniței cu program prelungit "Poienița" și a Creșei "Martinel"	8.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Grădiniței "Dumbrăvioara" și a Creșei "Scufița Roșie"	8.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Program multianual de construcție / reabilitare grădinițe în municipiul Cluj-Napoca, inclusiv prin reconversie a unor clădiri existente (cartierele Mărăști, Mănăștur, Gheorgheni, Iris, Zorilor, Grigorescu)	20.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitarea, modernizarea, extinderea și echiparea infrastructurii educaționale pentru educația timpurie antepreșcolară (creșă) și preșcolară (grădiniță) în comuna Jucu, sat Jucu Herghelie	800.000	POR 2014-2020 Bugetul local
		Construire grădiniță în comuna Baciu (str. Transilvaniei)	1.500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire grădiniță în Cartierul Nou din comuna Baciu	500.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire grădiniță în comuna Apahida	1.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire grădiniță în satul Dezmir, comuna Apahida	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	↑ 4.1.2. Investiții în infrastructura de învățământ preșcolar	Construire grădiniță în satul Someșul Rece, comuna Gilău	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire grădiniță pentru cătunele Ugina, Tălieni, Puiulești, Gura Răștii în comuna Gilău	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Dotare și amenajare curte grădinița Bonțida	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Dotare grădiniță sat Răscruci, comuna Bonțida	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare și dotare grădiniță în comuna Căianu	500.000	PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire grădinițe în comuna Florești	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
	4.1.3. Investiții în infrastructura de învățământ primar, gimnazial și liceal ↓	Modernizare, extindere și reabilitare termică Seminarul Teologic Ortodox Cluj-Napoca	4.400.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Modernizarea și creșterea eficienței energetice, extindere corp C2, supraetajare imobil, construire sală de sport și amenajări exterioare la Școala Gimnazială "Nicolae Iorga" Cluj-Napoca (Războieni)	5.000.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Extindere corp de clădire existent la Școala Gimnazială "Iuliu Hațieganu" Cluj-Napoca	1.500.000	Bugetul local
		Supraetajare clădire școală, sală de sport și reabilitare termică Școala Gimnazială "Nicolae Titulescu" Cluj-Napoca	5.800.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Școla Gimnazială "Traian Dârjan" Cluj-Napoca	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Școlii Gimnaziale "Liviu Rebreanu", a Creșei "Veronica" și a străzilor adiacente	14.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Supraetajarea și reabilitarea termică Școala Gimnazială "Ion Creangă" Cluj-Napoca	2.800.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	↑ 4.1.3. Investiții în infrastructura de învățământ primar, gimnazial și liceal ↓	Amenajarea podului existent și recompartimentări interioare, refacerea acoperișului la Colegiul Național "George Barițiu" Cluj-Napoca	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Modernizarea Colegiului Național "Gheorghe Șincai"	7.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Modernizarea Liceului cu Program Sportiv, a Colegiului de Servicii în Turism "Napoca" și a străzilor adiacente	14.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Modernizarea Liceului Teoretic "Nicolae Bălcescu" și a străzilor adiacente, inclusiv amenajare Canalul Morii tronson Str. Argeș	16.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Liceului Informatică "Tiberiu Popoviciu" și a străzilor adiacente	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Construcție hub educațional în cartierul Sopor (creșă, grădiniță, școală, liceu)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Școlii Gimnaziale "Alexandru Vaida Voievod" și a străzilor adiacente	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Școlii Gimnaziale "Octavian Goga" și a Aleii Peana	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Liceului Teoretic "Victor Babeș" și a străzilor adiacente	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reabilitarea și modernizarea Liceului Teoretic "Lucian Blaga" și a străzilor adiacente	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Obținerea autorizației de securitate la incendiu la unitățile de învățământ preuniversitar și creșe din municipiul Cluj-Napoca	2.700.000	Bugetul local
		Consolidare sală de sport la Colegiul Național "George Coșbuc"	1.300.000	Bugetul local
		Amenajarea și dotarea de Smart Labs în unitățile de învățământ din ZMC	2.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
		Dotarea laboratoarelor și a atelierelor școlare de la nivelul unităților de învățământ profesional și tehnic	2.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
		Dotarea laboratoarelor de informatică ale unităților de învățământ din ZMC, inclusiv asigurarea resurselor și a competențelor pentru derularea cursurilor în format online	2.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
		Dotarea cu mobilier și echipament adecvat a sălilor de clasă, laboratoarelor și cabinetelor școlare de la unitățile de învățământ din ZMC	5.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
		Construcție complex educațional în comuna Chinteni (școală, sală de sport, grădiniță, creșă, cantină)	4.500.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție / amenajare (prin reabilitare clădire școală veche) centru educațional (grădiniță și școală) în comuna Săvădisla	4.200.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire complex educațional (creșă, grădiniță, școală) în zona Palocsay din comuna Feleacu / Municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Reabilitarea Școlii Măcicașu, comuna Chinteni	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Mansardare Școala Gheorgheni, comuna Feleacu	200.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Reabilitare, modernizare și dotare școli gimnaziale Baciu, Mera și Suceagu din comuna Baciu	500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitare, modernizare și dotare unități de învățământ din comuna Tureni	200.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Extindere Școala Gimnazială Apahida	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție școală verde, inclusiv sală de sport, în zona str. Catanelor din comuna Florești	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
	4.1.4. Investiții în infrastructura de învățământ superior ↓	Mansardare cămine studențești din campusul Hașdeu Cluj-Napoca	10.000.000	PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii UBB
		Renovarea căminelor studențești din campusurile Observator și Mărăști	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii UTCN

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	4.1.4. Investiții în infrastructura de învățământ superior	Construcția unui nou cămin studențesc în campusul Hașdeu Cluj-Napoca	20.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii UBB
		Construcția de spații de cazare noi pentru studenți la UTCN	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii UTCN
		Modernizarea infrastructurii educaționale în campusul Hoia al USAMV	6.000.000	POR 2014-2020 Fonduri proprii USAMV
		Modernizarea infrastructurii educaționale în campusul Jucu al USAMV	6.000.000	POR 2014-2020 Fonduri proprii USAMV
		Construcție sediu Facultatea de Matematică și Informatică a UBB Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul de stat Fonduri proprii UBB
		Amenajare HUB UT Cluj	4.000.000	Împrumut BEI Fonduri proprii UTCN
		Modernizarea infrastructurii educaționale a UTCN	10.000.000	Împrumut BEI Fonduri proprii UTCN
		Amenajarea noilor spații pentru biblioteca și cantina UTCN	5.000.000	Împrumut BEI Fonduri proprii UTCN
		Construcție Campus Universitar Metropolitan Cluj-Napoca (corelat cu proiectul "Science Campus" din cadrul Obiectivului Specific nr. 1 al SIDU)	50.000.000	Bugetul de stat Fonduri proprii ale universităților Bugetul local Bugetul CJ Cluj
		Construcție sediu Academia de Muzică "Gheorghe Dima" Cluj-Napoca	37.000.000	Bugetul de stat
		Digitalizarea universităților, prin înființarea de centre universitare pentru transformare digitală	5.000.000	PNRR Bugetul de stat
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	4.1.5. Combaterea absenteismului, abandonului și a segregării la nivelul copiilor și elevilor aflați în situații de risc (strategii locale pentru educație timpurie, transport școlar, sprijin material, servicii complementare – centre de joacă, ludoteci etc., materiale educaționale, planuri de intervenție, mediatori școlari, formare cadre didactice, conștientizare, dezvoltare de instrumente, ghiduri, strategii de predare, informare-consiliere-educație paternală, burse, sisteme de monitorizare și avertizare timpurie - MATE, programe de educație remedială, after-school, masă caldă, activități recreative și socializare, resurse de învățare, peer learning și mentoring etc.)	Proiecte selectate pe bază de competiție	25.000.000	POEO 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
	4.1.6. Promovarea accesului și a participării copiilor cu dizabilități și cu CES la procesul educațional (accesibilizare infrastructură, ateliere protejate, platforme educaționale, soft-uri și echipamente specializate, materiale suport, formare cadre didactice și manageri, tehnici de predare-învățare-evaluare etc.)	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	4.1.7. Încurajarea revenirii în sistemul de învățământ a celor care au abandonat școala pentru continuarea studiilor la toate nivelurile (consiliere și orientare, sprijin material pentru cazare, transport, rechizite, acordarea d burse, sprijin personalizat pentru tranziția de la gimnaziu la liceu/ școală profesională, programe de tip "A doua șansă", activități recreative și de socializare, ore/ programe remediale, formare cadre didactice, burse de locuri de muncă pentru studenți, monitorizarea nevoilor studenților, consiliere și mentorat cu studenții voluntari din ani superiori, parteneriate între licee și universități, caravane, cursuri demonstrative etc.)	Proiecte selectate pe bază de competiție	10.000.000	POEO 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii ale universităților

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții** ↓	4.1.8. Creșterea calității actului educațional și a relevanței acestuia pentru dinamicile sociale și de pe piața muncii (curriculum la decizia școlii; dezvoltarea de noi programe de masterate aplicate și doctorate profesionale; formare cadre didactice; parteneriate între unități de învățământ și companii; dotări pentru teleșcoală; ghiduri de predare-învățare-evaluare centrată pe competențe; centre de excelență și măsuri specifice de stimulare a copiilor supradotați; mobilități Erasmus+; servicii de consiliere și orientare profesională oferite de CJRAE în parteneriat cu companii, ONG-uri și parteneri sociali; cooptare rețele alumni pentru facilitarea și monitorizarea inserției; informare, consiliere și orientare parentală; recunoaștere competențe dobândite non-formal și informal; atragerea de studenți străini; rețele universitare; educație antreprenorială, stagii de practică/ internship, întreprinderi simulate și scheme de antreprenoriat pentru studenți; resurse educaționale deschise etc.)	Proiecte selectate pe bază de competiție	20.000.000	POEO 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii ale universităților PPP

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții**	4.1.9. Creșterea atractivității învățământul profesional și tehnic în rândul absolvenților de gimnaziu (consiliere - orientare - informare cadre didactice, elevi, părinți; stagii de practică productivă; resurse educaționale deschise și soft-uri; granturi pentru dotarea și funcționarea atelierelor-școală, în parteneriat cu companiile; concursuri antreprenoriale; educație antreprenorială; formare cadre didactice; revizuirea calificărilor; formare cadrelor asociat din companii; mecanisme și instrumente de asigurare a calității; baze de date; burse; sprijin material; sprijin educațional individualizat etc.)	Proiecte selectate pe bază de competiție	5.000.000	POEO 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local PPP
Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor ↓	4.2.1. Investiții în infrastructura spitalicească	Construcția Spitalului Regional de Urgență Cluj-Napoca	600.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
		Construcția Spitalului Pediatric Monobloc Cluj-Napoca	150.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
		Construcția Centrului Integrat de Transplant Cluj-Napoca	192.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
		Extindere compartiment primiri urgențe la Spitalul Municipal "Clujana"	400.000	Bugetul local
		Program multianual de reabilitare și dotare a unităților spitalicești din municipiul Cluj-Napoca	50.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul local Bugetul CJ Cluj
↑ **Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor** ↓	4.2.2. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de asistență medicală primară (dispensare medicale / cabinete de medicină de familie / centre de permanență), inclusiv măsuri pentru atragerea și retenția medicilor	Extindere și modernizare dispensar în satul Feleacu, comuna Feleacu	200.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare dispensar în satul Gheorgheni, comuna Feleacu	200.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție și dotare dispensar uman în comuna Ciurila	700.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire dispensar uman cu asigurarea permanenței medicale în comuna Căianu	1.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare și dotare dispensar în satul Gădălin, comuna Jucu	460.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Dotare dispensar uman în comuna Bonțida	100.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare și dotare dispensar uman în comuna Borșa	200.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire (sau reabilitare clădire existentă) și dotare dispensar uman în comuna Săvădisla	680.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizarea și dotarea dispensarelor din comuna Tureni	200.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire și dotare cabinete medicină de familie în comuna Baciu	200.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construire și dotare centru medical în comuna Gilău	2.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitarea și dotarea cabinetelor de medicină din ZMC cu mobilier, echipamente și instrumentar	5.000.000	PNRR Bugetul de stat

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor** ↓	4.2.3. Dezvoltarea serviciilor de asistență medicală comunitară	Promovarea sănătății orale prin creșterea accesibilității populației defavorizate la servicii de stomatologie		Bugetul local
		Dezvoltarea, reabilitarea și dotarea centrelor comunitare socio-medicale din ZMC	3.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
		Recrutarea și formarea continuă a asistenților medicali comunitari și a mediatorilor sanitari la nivelul primăriilor	500.000	Bugetul de stat Bugetul local
	4.2.4. Dezvoltarea serviciilor de asistență medicală școlară	Dotarea cabinetelor de medicină școlară existente la nivelul unităților de învățământ	1.000.000	POS 2021-2027 Bugete locale
		Înființarea de noi cabinete de medicină școlară în comunele din ZMC	500.000	POS 2021-2027 Bugete locale
	4.2.5. Extinderea, modernizarea și dotarea ambulatoriilor	Dotarea ambulatoriilor unităților spitalicești cu aparatură, mobilier etc.	10.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj Bugetul local
	4.2.6. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de recuperare, paliație și îngrijire medico-socială pe termen lung	Încheierea de parteneriate cu furnizorii privați de servicii de îngrijiri paliative și de recuperare	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Înființarea de secții de îngrijiri paliative / pe termen lung / recuperare la unitățile spitalicești (inclusiv prin reorganizarea unor secții existente	5.000.000	POS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj Bugetul local
	4.2.7. Implementarea de programe de screening, diagnosticare precoce și tratare în stadiu incipient a afecțiunilor	Derularea de campanii/caravane locale de testări și consultații gratuite (de ex. EKG, tensiune, glicemie, examen clinic etc.) de tipul "Clujul Sănătos"	1.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitarea și dotarea cabinetelor de planificare familială	1.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Implementarea sistemului de e-health și telemedicină la nivelul ZMC	2.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Acordarea de vouchere grupelor de risc pentru testare gratuită în Ambulatoriul Integrat al Spitalului Clinic Municipal "Clujana"	1.000.000	Bugetul de stat Bugetul local Sponsorizări Donații
	4.2.8. Implementarea de programe de încurajare a unui stil de viață sănătos și de prevenție	Derularea unui program local de educație pentru nutriție (de ex. ore interactive de nutriție pentru elevi, ferme pedagogice, caravane gastronomice ecologice în școli, catering ecologic, tabere educaționale, sesiuni de informare, gătit, degustări, platformă online de resurse, crearea de grădini publice ecologice de legume înființare și promovare rețea de restaurante cu gastronomie ecologică, respectiv produse ecologice cu denumire de origine protejată, mesaje video în transportul public, rețea de blogger/ vloggeri în gastronomie ecologică, think-thank-uri gastronomice, opere de artă gastronomice, universități de vară etc. – de ex. în parteneriat cu Cantina Primăriei)	2.000.000	Bugetul local Fonduri private Sponsorizări Finanțări externe
		Sprijinirea înființării și funcționării de lanțuri de aprovizionarea cu hrană ecologică (brutării, catering-uri, street food-uri ecologice/tradiționale – inclusiv itinerante, "Adoptă un țăran", cantină slow food, bancă de alimente ecologice, food sharing, produse santinelă slow food, conviviumuri slow food, rețea food-eco-tech etc.), inclusiv prin achiziții publice verzi	1.000.000	Fonduri private POIDS 2021-2027 (economie socială) PNS 2021-2027 Bugete locale
	4.2.9. Construcția de capele mortuare și amenajarea / modernizarea cimitirelor pentru adaptarea la legislația sanitară în vigoare	Reabilitare Capelă Cimitir Mănăștur	1.600.000	Bugetul local
		Construire capele mortuare în satele Giula și Ciumăfaia, comuna Borșa	300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare cimitire în comuna Florești	100.000	Bugetul local
		Amenajare cimitir în comuna Gilău	300.000	Bugetul local
		Construire capelă mortuară în satul Someșul Cald, comuna Gilău	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire capele mortuare în satele Suceagu, Săliștea Nouă și Rădaia, comuna Baciu	500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire capelă mortuară Coasta-Tăușeni în comuna Bonțida	150.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire capelă mortuară în satul Vâlcele, comuna Feleacu	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire capelă mortuară în satul Ceanu Mic, comuna Tureni	170.000	Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune ↓	4.3.1. Promovarea unor intervenții integrate pentru îmbunătățirea integrării socio-economice a comunităților marginalizate (infrastructură la scară mică, locuire, ocupare, educație, sănătate, asistență socială, patrimoniu cultural etc.)	Intervenții integrate replicabile pentru locuire incluzivă și combaterea marginalizării în Zona Metropolitană Cluj (inclusiv achiziționarea a 30 de locuințe sociale pentru locuitorii din zona urbană marginalizată Pata Rât), și un focus pe acces la educație de calitate pentru copiii din aceste zone, și acces la oportunități pentru adulți.	4.200.000	Granturi SEE și norvegiene FRDS)
		Sprijinirea înființării, funcționării și dezvoltării întreprinderilor sociale din ZMC	3.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Furnizarea de servicii de informare, consiliere, mediere a muncii, monitorizare post-angajare, sprijin pentru proiecte lucrative și economie socială prin intermediul Centrului de Incluziune Socială din cadrul DASM Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
	4.3.2. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru copiii și tinerii expuși riscului de excluziune și sărăcie (centre de zi, specializate și de suport, servicii de sprijin în comunitate)	Furnizarea de servicii de consiliere (informațională, psihologică, administrativă, familială) și mediere prin asociațiile partenere ale DASM Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul local
		Furnizarea de servicii socio-educative și de integrare școlară și socială pentru copiii proveniți din categorii marginalizate prin intermediul Centrului de Zi "Țara Minunilor" al DASM Cluj-Napoca	1.500.000	Bugetul local
		Înființarea de noi servicii comunitare de prevenire a separării copilului de familie la nivelul ZMC	2.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Furnizarea de servicii de informare, evaluare, consiliere, educație parentală și facilitare pentru părinții și copiii aflați în situații de risc prin intermediul Centrului de Resurse pentru Părinți și Copii al DASM Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
	4.3.3. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru persoane vârstnice (centre rezidențiale, centre de zi, servicii de îngrijire la domiciliu) ↓	Înființare centru rezidențial pentru vârstnici în municipiul Cluj-Napoca prin reabilitarea și refuncționalizarea unei clădiri existente (Calea Baciului)	2.500.000	POIDS 2021-2027 Bugetul local
		Furnizarea de asistență pentru persoanele vârstnice prin centrele de zi și cluburile de pensionari ale DASM Cluj-Napoca	3.000.000	Bugetul local
		Furnizarea de servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice prin intermediul Unității de Îngrijire la Domiciliu din cadrul DASM și a asociațiilor partenere ale DASM Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul local
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune ↑ ↓	↑ 4.3.3. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru persoane vârstnice (centre rezidențiale, centre de zi, servicii de îngrijire la domiciliu)	Înființare centru de zi pentru vârstnici în comuna Florești	200.000	POIDS 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare centru de zi pentru vârstnici în satul Gădălin, comuna Jucu	155.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare centru de asistență și îngrijire pentru vârstnici în comuna Tureni	200.000	POIDS 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Înființare centru de zi pentru vârstnici în comuna Bonțida	200.000	POIDS 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
	4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru persoanele cu dizabilități (măsuri integrate de ocupare, centre de îngrijire / reabilitare de zi, servicii mobile de reabilitare în comunitate, centre de zi, locuințe protejate, centre de tip Respiro, asistenți personali profesioniști)	Furnizarea de servicii de recuperare și integrare socială pentru copiii cu dizabilități motorii prin intermediul Centrului de Servicii Socio-Medicale al DASM Cluj-Napoca	3.000.000	Bugetul local
		Construcția și dotarea de noi centre/ servicii de zi, de recuperare neuromotorie în sistem ambulatoriu, asistență și sprijin, de locuințe protejate pentru persoanele cu dizabilități în ZMC	5.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Asigurarea asistenților personali pentru îngrijirea persoanelor cu dizabilități, inclusiv formarea acestora / plata indemnizațiilor lunare pentru acestea	30.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
	4.3.5. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru victimele violenței domestice, persoanele care suferă de adicții, persoanele fără adăpost, cele eliberate din penitenciar și alte grupuri vulnerabile (centre de cazare, locuințe protejate, consiliere, asistență, suport, mediere, sprijin material etc.)	Construcția unui adăpost pentru victimele violenței domestice în Cluj-Napoca	1.000.000	POIDS 2021-2027 Bugetul local
		Furnizarea de servicii de evaluare, consiliere socială, familială, psihologică, juridică și parentală prin intermediul Centrului pentru prevenirea și combaterea violenței în familie din cadrul DASM Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
		Furnizarea de servicii de adăpostire temporară, asistență socială, psihologică, medicală prin intermediul Centrului de Găzduire Temporară al DASM Cluj-Napoca	2.000.000	Bugetul local
		Reabilitarea Centrului Social de Urgență din cadrul DASM Cluj-Napoca	2.000.000	POIDS 2021-2027 Bugetul local
		Construire centrul multifuncțional socio-educativ și cultural integrat – Str. Byron	3.000.000	POIDS 2021-2027 Bugetul local
		Furnizarea de servicii de adăpostire temporară, igienizare, consiliere, mediere, suport, educație prin intermediul Centrului Social de Urgență al DASM Cluj-Napoca	1.500.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune**	4.3.6. Asistența materială și alimentară a persoanelor celor mai defavorizate	Programul "O masă caldă" pentru persoanele sărace	500.000	Donații Bugetul local
		Acordarea de ajutoare pentru încălzire	500.000	Bugetul local
		Acordarea de ajutoare de urgență	300.000	Bugetul local
		Acordarea de mese gratuite la Cantina de Ajutor Social)	500.000	Bugetul local
		Programul Social "Alimente" (tichete pentru alimente)	1.000.000	Bugetul local
		Programul "O masă caldă" pentru persoanele sărace	500.000	Donații Bugetul local
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↓	4.4.1. Creșterea stocului de locuințe sociale, pentru specialiști și pentru tineri	Construcția de locuințe sociale nZEB pentru reducerea sărăciei și pentru incluziunea durabilă a grupurilor defavorizate din municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul local
		Construirea de blocuri de locuințe ANL în comuna Jucu	1.100.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construirea unui bloc de locuințe sociale în comuna Jucu	500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construcția de locuințe nZEB pentru specialiștii în educație și sănătate în comunele din ZMC	5.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Achiziționarea de locuințe sociale pentru reducerea sărăciei și pentru incluziunea durabilă a grupurilor defavorizate din municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	Bugetul local
		Mansardarea unor clădiri publice existente în vederea realizării de locuințe sociale	5.000.000	Bugetul local
		Acordarea de facilități fiscale la plata taxelor și impozitelor locale pentru încurajarea mansardării clădirilor și punerea pe piață de locuințe cu prețuri accesibile, în baza unui acord cu dezvoltatorii.	1.000.000	Bugete locale
		Trecerea unor imobile vacante din proprietatea Statului Român în cea a administrațiilor locale și reconversia lor în locuințe sociale	3.000.000	Bugete locale
		Exproprierea pentru cauză de utilitate publică a unor clădiri nefinalizate sau abandonate în vederea transformării lor în imobile de locuințe sociale	5.000.000	Bugete locale
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane ↑	4.4.2. Sprijinirea financiară a persoanelor / familiilor cu venituri reduse în vederea închirierii de locuințe	Program de acordare ajutor pentru plata chiriei persoanelor singure / familiilor marginalizate social sau cu risc de marginalizare și excluziune	1.000.000	Bugetul local
	4.4.3. Acordarea de loturi de teren tinerilor pentru construcția de locuințe (în baza Legii nr. 15/2003)	Identificarea, reglementarea urbanistică, sistematizarea, lotizarea și atribuirea pe bază de procedură stabilită de legislația în vigoare a loturilor (de ex. în comunele Bonțida, Aiton)	5.000.000	Bugete locale
Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment ↓	4.5.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale ↓	Construcția Centrului Cultural Transilvania (Sală de concerte și sediul Filarmonicii)	80.000.000	Bugetul local
		Restaurarea, revitalizarea și valorificarea durabilă a monumentului istoric (fosta garnizoană) din Bd. 21 Decembrie 1989 nr. 106 în vederea realizării unui centru cultural	5.500.000	Programul Ro-Cultura Bugetul local
		Centrul European de Artă Contemporană Cluj-Napoca	20.000.000	Bugetul local
		Construcția Muzeului Științei în Cluj-Napoca (corelat cu proiectul "Science Campus" din cadrul Obiectivului Specific nr. 1)	10.000.000	PNRR Bugetul local
		Achiziționarea unei clădiri și înființarea Muzeului Memorial "Doina Cornea" Cluj-Napoca	1.000.000	Bugetul local
		Amenajare Legal Wall–uri perete pentru artă stradală de tip graffiti	100.000	Bugetul local
		Reabilitarea sediului Operei Naționale Cluj-Napoca	10.000.000	Bugetul de stat Împrumut BDCE
		Restaurarea Castelului Banffy din Răscruci și transformarea sa în centru cultural	6.000.000	POR 2014-2020 Bugetul CJ Cluj
		Revitalizarea și extinderea Parcului Etnografic "Romulus Vuia"	12.000.000	PNRR Bugetul CJ Cluj
		Înființarea Muzeului Personalităților Clujene Cluj-Napoca	1.000.000	Bugetul local
		Transformarea unor biblioteci publice din ZMC în hub-uri de învățare digitală	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
		Amenajarea unui spațiu de dimensiuni medii pentru artele spectacolului	500.000	Bugetul local
		Construcție și dotare Centru Cultural în comuna Baciu	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment ↓	4.5.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale	Modernizare și dotare cămine culturale în satele Mera și Suceagu, comuna Baciu	500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire (sau reabilitare clădire existentă) și dotare Cămin Cultural în satul Tăușeni, comuna Bonțida	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire și dotare Cămin Cultural în satul Jucu de Sus, comuna Jucu	800.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire cămin cultural în satul Bărăi, comuna Căianu	500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire cămin cultural în comuna Gârbău	300.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Reabilitarea căminului cultural Giula comuna Borșa	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție Centru Cultural zona Poligon Florești	8.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare bibliotecă comunală în comuna Florești	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Înființarea Muzeului identităților și conflictelor transilvane (MUTRA) Florești	15.000.000	PNRR Bugetul de stat
		Modernizarea Căminului Cultural din satul Ciumăfaia, comuna Borșa	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
	4.5.2. Sprijinirea sectorului cultural independent	Program anual de acordare a finanțărilor nerambursabile pe bază de competiție pentru proiectele și evenimentele sectorului non-guvernamental	30.000.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj
		Sprijinirea logistică a artiștilor independenți prin asigurarea accesului la spații și dotări publice de uz comun	1.000.000	Bugetul local
	4.5.3. Încurajarea achiziției publice de lucrări de artă	Crearea unui fond regional de achiziții de artă	20.000.000	Bugetul CJ Cluj Bugetul local
	4.5.4. Consolidarea ofertei de activități culturale	Inițierea unui eveniment-reper în domeniul artei contemporane în Cluj-Napoca	500.000	Bugetul de stat Bugetul local Fonduri private
		Organizarea unui eveniment dedicat dansului contemporan	500.000	Bugetul de stat Bugetul local Fonduri private
↑ Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment ↓	4.5.5. Dezvoltarea publicului consumator de cultură și promovarea medierii culturale	Implementarea de programe de dezvoltare a publicului și de mediere culturală în domeniul artelor spectacolului, muzicii clasice etc.	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Program de sprijin și formare pentru cadrele didactice care predau discipline artistice	100.000	Bugete locale
		Extinderea activității Palatului Copiilor în localitățile din zona metropolitană	100.000	Bugetul de stat Bugete locale
		Digitalizarea educației artistice	200.000	Bugete locale
		Sprijin financiar nerambursabil pentru programe de educație artistică realizate de ONG-uri, inclusiv în parteneriat cu instituții publice și private	1.000.000	Bugete locale
	4.5.6. Promovarea artei în spațiul public	Elaborarea unei monografii a artei în spațiul public din zona metropolitană	100.000	Bugete locale
		Conceperea și promovarea unui tur al artei în spațiul public	200.000	Bugete locale
		Înființare fond public pentru proiecte culturale și comunitare "percent for art"	1.000.000	Taxă specială operatori economici
	4.5.7. Consolidarea pieței de evenimente și festivaluri	Elaborarea de standarde (inclusiv ecologice), reglementări, proceduri pentru evenimente publice și festivaluri	100.000	Bugete locale
		Dezvoltarea de planuri curatoriale pentru evenimentele publice organizate de UAT-uri	100.000	Bugete locale
		Cartografierea și accesibilizarea resurselor pentru evenimente	100.000	Bugete locale
		Dezvoltarea infrastructurii și achiziția de dotări pentru pentru evenimente și festivaluri	1.000.000	Bugete locale PPP
	4.5.8. Susținerea dezvoltării sectorului de industrii culturale și creative ↓	Înființarea unui fond de co-producție cinematografică	2.000.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj Donații Bugetul de stat
		Acordarea de facilități fiscale și finanțare nerambursabilă pentru proiectele de antreprenoriat cultural	1.000.000	Bugetul de stat
		Cartografierea și accesibilizarea infrastructurii și a facilităților relevante pentru industriile creative și culturale	200.000	Bugete locale
		Acordarea de facilități și programe de acces la infrastructura publică pentru companiile din domeniul cultural și creativ	500.000	Bugete locale Bugetul CJ Cluj

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment	↑ 4.5.8. Susținerea dezvoltării sectorului de industrii culturale și creative	Program de educație și orientare antreprenorială, respectiv de dezvoltare competențe complementare formării inițiale pentru agenții din domeniul industriilor creative și culturale	300.000	Bugete locale
		Înființarea și operaționalizarea unei rețele locale de sprijin și colaborare pentru actorii din zona creativă, IT și de afaceri	100.000	Bugete locale
Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță ↓	4.6.1. Investiții în infrastructura pentru sportul de performanță	Construcție Centru Sportiv Metropolitan Cluj în comuna Ciurila	20.000.000	Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
		Premierea sportivilor de performanță	100.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj
	4.6.2. Investiții în infrastructura pentru sportul de masă (inclusiv locuri/parcuri de joacă pentru copii) ↓	Construire complex sportiv în satul Sânnicoară, comuna Apahida	5.500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bază sportivă în satul Dezmir, comuna Apahida	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire teren sintetic de sport în comuna Borșa	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare teren de sport și amenajare vestiare în comuna Gilău	1.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bazin de înot didactic în comuna Gilău	1.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire complex sportiv (bază sportivă și bazin de înot) în comuna Baciu	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire centru sportiv multifuncțional în comuna Săvădisla	1.700.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Modernizare bază sportivă în satul Răscruci, comuna Bonțida	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bază sportivă în comuna Feleacu	1.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare teren de sport în satul Gheorgheni comuna Feleacu	80.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare teren de sport în satul Vâlcele, comuna Feleacu	80.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare bază sportivă în comuna Căianu	500.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bază sportivă zona str. Ștefan cel Mare în comuna Chinteni	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local
		Construire parc sportiv și de agrement zona Poligon Florești	1.200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire sală de sport cu 180 de locuri în comuna Florești	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bazin olimpic și didactic de înot Florești	1.300.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare patinoar în zona Liceului "Dumitru Tăuțan" Florești	500.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire bazin de înot acoperit în comuna Jucu	600.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire sală de sport în satul Jucu de Sus, comuna Jucu	3.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire sală de sport în satul Jucu de Mijloc, comuna Jucu	3.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
	↑ 4.6.2. Investiții în infrastructura pentru sportul de masă (inclusiv locuri/parcuri de joacă pentru copii)	Amenajarea de dotări sportive între blocuri în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	Bugetul local
		Reamenajarea curților școlilor din ZMC ca spații favorabile sportului pentru toate categoriile de public	2.000.000	Bugetul local
		Amenajare locuri de joacă pentru copii în comuna Chinteni	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
		Amenajare locuri de joacă pentru copii în comuna Apahida	100.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
		Amenajare parcuri de joacă în comuna Baciu	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
		Construcție centru multifuncțional de recreere pentru tineri în comuna Tureni	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
		Amenajare locuri de joacă pentru copii și aparate de fitness pentru adulți în satele Bonțida și Răscruci, comuna Bonțida	120.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
		Amenajarea / modernizarea parcurilor de joacă pentru copii și adulți în fiecare cartier din municipiul Cluj-Napoca	3.000.000	Bugetul local
	4.6.3. Susținerea proiectelor, evenimentelor, competițiilor și activităților organizate de cluburile și asociațiile sportive	Program anual de finanțare nerambursabilă a proiectelor structurilor sportive	20.000.000	Bugete locale Bugetul CJ Cluj
		Elaborarea / revizuirea de proceduri pentru cluburi, evenimente sportive		Bugetul local
	4.6.4. Promovarea activității sportive în rândul populației	Derularea de programe școlare sportive	1.000.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj Bugetul de stat
		Derularea de programe / măsuri de încurajare a sportului/mișcării în rândul adulților	1.000.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj Bugetul de stat

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic ↓	4.7.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru turism	Înființare parc tematic cu labirint și telegondolă în zona Ciolt-Cămin Cultural din comuna Aiton	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj Bugetul local
		Construire complex turistic și de agrement în comuna Tureni	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Construire complex turistic de tratament în comuna Tureni	200.000	PNS 2021-2027 Bugetul local PPP
		Înființare centru de promovare turistică în comuna Făget	200.000	Bugetul local
		Dezvoltarea infrastructurii turistice pentru punerea în valoare a potențialului balnear al apelor sărate din stațiunea balneoclimatericăă Jucu	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Amenajarea a 100 km de piste de cicloturism de-a lungul drumurilor județene care leagă Cluj-Napoca de Cheile Turzii și Stațiunea Muntele Băișorii	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul CJ
		Amenajarea în scop turistic a zonei Pata-Buduștău din comuna Apahida	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Modernizarea drumului de acces Liteni-Cetatea Liteni-Moara de Pădure din comunele Săvădisla și Băișoara	1.000.000	PNS 2021-2027 Bugetul CJ Bugete locale
		Dezvoltarea infrastructurii turistice din zona Băile Cojocna	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local PPP
	4.7.2. Amenajarea de noi facilități de agrement pentru cetățeni și de experiențe locale de o zi ↓	Amenajare zonă de agrement Lac Chinteni	6.000.000	Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Construcție complex de agrement AquaPark Chinteni	25.000.000	Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Amenajarea în scop turistic, de agrement și piscicol a lacurilor din zona Câmpenești	10.000.000	PAP 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Amenajare zonă de agrement cu modernizarea parcului ANL Florești (concurs de soluții)	1.000.000	Bugetul local
		Amenajare zonă de agrement Luna de Sus	500.000	Bugetul local
		Amenajare zonă de agrement în comuna Gilău	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local PPP
		Construcție bază de agrement Aquapark Cluj-Napoca	43.000.000	Bugetul local PPP
		Amenajare complex de agrement Băile Someșeni	20.000.000	Fonduri private
		Amenajarea de zone de camping în ZMC	1.000.000	Bugete locale
	4.7.3. Atestarea de noi stațiuni turistice	Atestarea localității Cojocna ca stațiune de interes local	100.000	Bugetul local
		Atestarea localității Apahida ca stațiune de interes local	100.000	Bugetul local
	4.7.4. Consolidarea și promovarea unor branduri puternice și a unor trasee turistice, culturale și de agrement cu impact metropolitan ↓	Conceperea, marcarea și promovarea de noi trasee turistice cu impact la nivel metropolitan: - traseul castelelor Bánffy, plecând de la clădirea Bánffy a Muzeului de Artă - traseul locațiilor festivalurilor: Cluj-Napoca - Bonțida - Mera - Smida – Vlaha - trasee ale atracțiilor naturale (ture cicloturistice, de călărie sau de drumeție), inclsuiv din rețeaua EuroVelo și EuroCheval: Traseul pădurilor și al cheilor (Cluj-Napoca - Făget - Casele Micești - Cheile Tureni - Cheile Turzii); Traseul fluturilor albaștri și al caselor de piatră vulcanică (Cluj-Napoca - Dealurile Clujului - Vultureni - Satul Chidea - Cetatea Dăbâca - satul Borșa) · trasee tematice de patrimoniu construit realizate pe subiecte comune (povești comune, arhitecți comuni, clădiri locuite de personaje cunoscute) · traseu turistic medical și balnear (spauri, lacuri din Cluj-Napoca, Cojocna, Jucu, Apahida) · traseul dansului popular maghiar "táncház" (Cluj-Napoca - Localul Heltai - Răscruci - Bonțida - Sic - Mera) · traseul Drumului Roman Napoca-Potaissa (via Aiton-Tureni), al Cetății Napoca și al Drumului lui Traian din comuna Sânpaul (legătură cu Porolissum)	5.000.000	PNRR Bugetul CJ Cluj Bugete locale PPP

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic** ↓	↑ 4.7.4. Consolidarea și promovarea unor branduri puternice și a unor trasee turistice, culturale și de agrement cu impact metropolitan	Dezvoltarea unor branduri turistice bazate pe identitatea locală. Campanii de marketing și de susținere a unor evenimente tematice pentru promovarea integrată a ZMC ca destinație turistică. · ZMC ca brand al tinereții, al multiculturalității și al umanității · destinație culturală · brand zona festivalurilor · destinație de tineret · pol de inovare și tehnologie · destinație de turism medical · brand cicloturism și echitație · brand multicultural, gastronomie, ocupații tradiționale, artizanat, meșteșuguri · utilizarea ca valoare de brand a calității umane a regiunii: Zona Cluj este asociată în țară, dar nu numai, cu o zonă a oamenilor mai calzi și mai calmi.		
		Posibile branduri culturale și turistice pentru ZMC: · Brand cultural etnografic legat de Țara Călatei, Răscruci și Săvădisla (tabere de dans popular, Mera World Music, etc) · Brand cultural de patrimoniu - castelele familiilor nobiliare maghiare: Bonțida, Jucu și Borșa · Povestea sării și drumul Roman al Sării (Cojocna, Apahida) · Brand etnogalactic în Pădurea Hoia · Brand montan cu accent pe escaladă (Tureni, Liteni) · Experiențe rurale legate de gastronomie, inclusiv food sharing, și producători rurali: Vultureni, Borșa, Dezmir, Ciurila · Obiective și rezervații naturale cu povești spectaculoase: Zona Fluturelui Albastru, Fânațele Clujului, Stufărișurile de la Sic, Cheile Tureni, Cetatea Lita · Drumul Crucii Aiton	1.000.000	Bugetul CJ Cluj Bugete locale PPP
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic	4.7.5. Dezvoltarea infrastructurii cicloturistice și promovarea turismului cu bicicleta	Turul Clujului - competiție de ciclism pentru profesioniști și amatori	500.000	Bugete locale Bugetul CJ Cluj Sponsorizări
		Program de marcare și dezvoltare a circuitelor cicloturistice de mică distanță dedicate amatorilor, cu plecare din Cluj-Napoca	10.000.000	PNRR Bugete locale Bugetul CJ Cluj
	4.7.6. Sprijinirea rețelelor și cooperării intersectoriale pentru dezvoltarea turismului	Dezvoltarea unei platforme (cluster) de colaborare între operatorii de turism (agenții, ghizi, centre de informare turistică etc.) și operatorii din alte sectoare (universități și alte instituții de învățământ, companii, ONG-uri, instituții culturale, medicale etc.)	500.000	Cotizații
		Rețea ecologică metropolitană de PGL și Zimmer Frei	n.a.	Fonduri private
		Racordarea la rețelele europene și mondiale de transhumanță, Airbnb, motociclete electrice, Artisans du Monde, oenoturism, biserici de lemn etc.	n.a.	Fonduri private
	4.7.7. Îmbunătățirea calității serviciilor turistice	Experiențe digitale și interactive în turismul din ZMC (centre de informare turistică, muzee, puncte de atracție, trasee tematice online etc.)	1.000.000	Bugete locale Bugetul CJ Cluj Fonduri private
		Mecanism de monitorizare a dimensiunii, impactului sectorului turistic, dar și a nivelului de satisfacție al turiștilor	200.000	Bugetul local Bugetul CJ Cluj
		Derularea de program de formare continuă a managerilor și angajaților din domeniul HORECA	1.000.000	POEO 2021-2027 Bugetul local
		Elaborarea unor standarde locale de calitate în domeniul HORECA și a unui sistem de tourism quality labelling	200.000	Bugetul local
Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret ↓	4.8.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de tineret ↓	Amenajare și dotare spațiu pentru Centrul pentru Tineret Cluj-Napoca	300.000	POEO 2021-2027 Bugetul local
		Dezvoltarea unei rețele de centre comunitare de tineret la nivel metropolitan (inclusiv centre mobile).	1.000.000	Bugete locale POEO 2021-2027 POCU 2014-2020 Fonduri private / sponsorizări
		Realizarea platforme de resurse digitale și informare pentru tineri (infrastructură digitală, administrare, mentenanță) – "Cluj for Youth"	1.000.000	PNRR Bugetul locale Fonduri europene

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret	4.8.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de tineret	Realizarea unui hub pentru organizațiile de tineret	3.000.000	POEO 2021-2027 Bugetul local
	4.8.2. Stimularea ocupării și a antreprenoriatului în rândul tinerilor absolvenți	Dezvoltarea unei rețele de lucrători de tineret pentru activități de outreach și activare a tinerilor pe piața muncii	1.000.000	POEO 2021-2027
		Implementarea de pachete integrate pentru atragerea pe piața muncii a tinerilor (consiliere antreprenorială, formarea, stagii / internship-uri, evaluare de competențe etc.)	3.000.000	POEO 2021-2027
	4.8.3. Diversificarea activităților adresate tinerilor la nivel metropolitan	Înființarea unui fond de tineret și realizarea de concursuri de proiecte de tineret la nivelul zonei metropolitan	10.000.000	Bugete locale
		Dezvoltarea de servicii sociale-suport pentru tineri (programe de învățare în afara școlii, asistență juridică, suport psiho-emotional, etc.)	2.000.000	POIDS 2021-2027 Bugete locale
		Înființarea și sprijinirea unor cluburi pentru tineret	1.000.000	Bugete locale Fonduri private
		Sprijinirea sportului de masă pentru tineri	1.000.000	Bugete locale Fonduri private
	4.8.4. Stimularea participării tinerilor la viața comunității	Realizarea unor mecanisme de consultare și codecizie la nivel metropolitan (Consiliul Consultativ pe Probleme de Tineret la nivel metropolitan, Bugetare participativă, strategie de tineret la nivel metropolitan și plan de acțiune)	1.500.000	PNRR Bugete locale Fonduri private
		Sprijinirea și încurajarea tinerilor de a crea grupuri informale și organizații de tineret în zona metropolitană	200.000	PNRR Fonduri Norvegiene Fonduri Erasmus Corpul European de Solidaritate
		Realizarea Profilului Tânărului din zona metropolitană si barometru de opinie - mecanisme de monitorizare	100.000	Bugete locale

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 5

Promovarea unei utilizări eficiente și integrate a terenurilor și a patrimoniului construit de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, în spiritul conceptului de oraș compact dezvoltat în jurul centrelor de cartier, astfel încât fiecare cetățean să aibă acces la maxim 20 de minute de mers pe jos la toate facilitățile urbane

11.13. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității	Repartiția monofuncțională pe culoarul Râului Someșului Mic și a Pârâului Nadăș prin dezvoltarea aici a marilor platforme industriale, în prezent semiactive sau în curs de abandon Existența unor periferii istorice dezvoltare organic și lipsite de spații publice reprezentative în jurul zonei centrale a municipiului Lipsa de spații publice amplasate convenabil la distanțe accesibile față de locuințe și dispunerea izolată a acestora față de sistemul ecologic situat de-a lungul Someșului Mic Gradul redus de accesibilitate pentru publicul larg a infrastructurii sportive din cadrul unităților de învățământ Parazitarea spațiului public cu unități de comerț și servicii improprii și care afectează negativ imaginea urbană Lipsa unei reglementări unitare a afișajului și publicității, respectiv a unui sistem uniform de signalistică și informare publică corespunzătoare fiecărei zone în parte
Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural	Starea avansată de degradare a unor obiective de patrimoniu construit, aflate atât în proprietate publică cât și privată Lipsa unei strategii de restaurare, revitalizare, întreținere și punere în valoare a patrimoniului construit, material și imaterial Insuficienta cunoaștere, promovare și educare pentru aprecierea și protejarea patrimoniului Inițiativele limitate de a valoriza patrimoniul în scopul turismului cultural
Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale	Concentrarea principalelor dotări în zona centrală și distribuția dezechilibrată a acestora în ansamblurile de locuințe colective Existența unor mari ansambluri de locuințe colective cu servicii de bază realizate înainte de 1990, cu centre de cartier neterminate sau lipsă Lipsa dotărilor culturale, comunitare, de sănătate, educaționale etc. în majoritatea dezvoltărilor urbanistice din ultimele decenii

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe	Fragmentarea peisajului deschis și perturbarea elementelor ecologice la nivelul noilor dezvoltări ale mediului construit din jurul localităților aflate în zona metropolitană Existența unor dezvoltări suburbane haotice, incomplete și cu mare deficit de dotări, cu o tramă stradală agabaritică și incoerentă

11.14. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 5 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități
Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere architectural	Prioritatea 6: "O regiune atractivă" – e (i) Favorizarea dezvoltării integrate sociale, economice și de mediu la nivel local și a patrimoniului cultural, turismului și securității în zonele urbane	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.5. România Atractivă
Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități
Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe	Prioritatea 3: "O regiune cu orașe prietenoase cu mediul" – b (vii) Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării	PNRR Pilonul IV. Coeziune socială și teritorială. Componenta IV.1. Fondul de reziliență pentru localități

11.15. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 5

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității ↓	5.1.1. Reconversie terenuri degradate / abandonate / subutilizate în spații verzi, de agrement și de socializare atractive	Amenajare Parcul Feroviarilor în municipiul Cluj-Napoca	10.500.000	POR 2014-2020 PNRR Bugetul local
		Amenajare Parcul Bună Ziua în municipiul Cluj-Napoca	12.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare Parcul Est în municipiul Cluj-Napoca	60.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Revitalizare zonă verde – parc Canalul Morii – tronson Parcul Rozelor din municipiul Cluj-Napoca	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajarea Parcului Zorilor în municipiul Cluj-Napoca	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
	5.1.2. Amenajare și reabilitare piețe și scuaruri	Reamenajarea Pieței Mihai Viteazu și a străzilor adiacente (David Ferenc, Frederic Joliot Curie, Cuza Vodă, Ploiești, Croitorilor, I.P. Voitești, Iașilor) – concurs de soluții	20.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Reamenajarea Piețelor Cipariu – Ștefan cel Mare și Avram Iancu, a Căii Dorobanților (până la intersecția cu Str. Petofi Sandor) și a str. Baba Novac – concurs de soluții	15.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Amenajare scuar Kovari Laszlo	500.000	Bugetul local
		Amenajare scuar verde prin expropriere parcelă intersecția Ludwig Roth și Str. Horea	1.000.000	Bugetul local
		Amenajare scuar intersecție Str. Iașilor – Str. I.P. Voitești	500.000	Bugetul local
		Reabilitare ansamblu de scuaruri str. Decebal, Caracal, Burebista, Craiova	1.000.000	Bugetul local
		Amenajare scuar Str. Lacului	500.000	Bugetul local
		Reamenajarea Scuarului Farmec	500.000	Bugetul local
		Reamenajarea Scuarului Iris și a străzilor adiacente	2.000.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității ↑	5.1.3. Modernizarea spațiilor publice și a spațiilor verzi din incinta ansamblurilor de locuințe colective	Program multianual de demolare a bateriilor de garaje din jurul blocurilor de locuințe în municipiul Cluj-Napoca	2.000.000	Bugetul local
		Demolare garaje adiacente blocurilor și reamenajarea spațiilor publice din jurul acestora în comuna Florești	500.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ-uri și PUD-uri de regenerare urbană pentru spațiile publice și verzi din incinta ansamblurilor de locuințe colective în municipiul Cluj-Napoca, inclusiv cele eliberate de baterii de garaje	1.000.000	Bugetul local
		Program multianual de reconfigurări alei, parcări, spații publice și spații verzi din incinta ansamblurilor de locuințe colective în municipiul Cluj-Napoca, inclusiv cele eliberate de baterii de garaje	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
	5.1.4. Modernizarea construcțiilor de pe spațiul public	Eliminarea construcțiilor provizorii destinate comerțului de pe spațiul public și înlocuirea cu unele noi, unitare din punct de vedere funcțional și estetic	1.000.000	Bugetul local PPP
	5.1.5. Introducerea în subteran a cablurilor aeriene	Finalizarea proiectului Duct City Cluj-Napoca	10.000.000	PPP
		Îngropare cabluri în asfalt (trotuare), cu microtăietură, în comuna Florești	2.000.000	Bugetul local
		Relocare în subteran rețea de cabluri aeriene în comuna Baciu	1.000.000	Bugetul local
		Relocare rețele electrice și de date în subteran în comuna Gilău	500.000	Bugetul local
		Introducere în subteran cabluri aeriene (6 km) în comuna Chinteni	1.000.000	Bugetul local PPP
	5.1.6. Îmbunătățirea siguranței spațiilor publice	Extinderea sistemului de supraveghere video în comuna Florești	1.000.000	Bugetul local
		Extindere sistem de supraveghere vdeo în comuna Aiton	30.000	Bugetul local
		Extindere sistem de monitorizare video în comuna Feleacu	50.000	Bugetul local
		Extindere sistem de supraveghere video în comuna Borșa	50.000	Bugetul local
		Extindere sistem de monitorizare video în comuna Baciu	50.000	Bugetul local
		Extindere sistem de supraveghere video în comuna Apahida	500.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural ↓	5.2.1. Protejarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu construit ↓	Revitalizarea Ansamblului Urban Cetățuia în municipiul Cluj-Napoca	38.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Elaborare PUZ Zona Centrală Cluj-Napoca – concurs de soluții	1.000.000	PNRR Bugetul local
		Elaborare PUZ zone protejate Cluj-Napoca – concurs de soluții	1.000.000	PNRR Bugetul local
		Elaborare PUZ microraioanele I și II Cartierul Gheorgheni, Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
		Elaborare regulament de afișaj și publicitate pentru zona centrală Cluj-Napoca – concurs de soluții	500.000	Bugetul local
		Elaborare regulament de signalistică și informare urbană zona centrală Cluj-Napoca – concurs de soluții	500.000	Bugetul local
		Sistem de afișaj pentru identificarea și marcarea monumentelor istorice din ZMC pe bază de realitate augmentată	200.000	Bugetul local
		Conservarea și integrarea obiectivelor de patrimoniu industrial în contractele de restructurare urbană încheiate de dezvoltatori cu Primăria Cluj-Napoca	20.000.000	Fonduri private
		Restaurarea și introducerea în circuitul turistic a monumentului istoric Cetatea Fetei din comuna Florești (pe modelul Castrului Roman de la Bologa)	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Restaurarea și introducerea în circuitul turistic a monumentului istoric Conacul Dujardin din Coasta, comuna Bonțida	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Restaurarea și introducerea în circuitul turistic a monumentului istoric Conacul Gallus din comuna Gilău	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Restaurarea clădirii internat a Liceului Teoretic "Gelu Voievod" Gilău	1.000.000	PNRR Bugetul local
		Consolidare și reabilitare imobile existente, eliminare corpuri parazitare Piața Unirii nr. 1	3.500.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Consolidare și reabilitare imobile existente, eliminare corpuri parazitare Piața Unirii nr. 2	1.900.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural**	5.2.1. Protejarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu construit	Consolidare și reabilitare imobile existente str. Moților nr. 3-5-7	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Construire, restaurare și reabilitare monumente de for public (de ex. bust Aron Frâncu, statuie Dr. Iuliu Hațieganu)	1.000.000	Bugetul local
		Program multianual pentru realizarea lucrărilor de protecție și intervenție asupra clădirilor situate în Ansamblul Urban Centrul Istoric al orașului Cluj-Napoca	20.000.000	PNRR Bugetul local
	5.2.2. Reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor din zonă centrală și semicentrală care nu au statut de monument istoric	Supraimpozitarea clădirilor cu fațade degradate din zona centrală și semicentrală a municipiului Cluj-Napoca		Bugetul local
Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale ↓	5.3.1. Amenajarea și modernizarea centrelor de cartier	HUB educațional și sportiv Borhanci: creșă, grădiniță, școală, liceu, bază sportivă și parc-pădure	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat PPP Bugetul local
		Amenajare centru de cartier (dotări publice, spații verzi, tramă stradală etc.) Sopor (conform PUZ/Masterplan Sopor)	50.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat PPP Bugetul local
	5.3.2. Amenajarea și modernizarea piețelor agroalimentare și a spațiilor publice adiacente	Modernizare piețe agroalimentare și spații adiacente în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	PNRR Bugetul local
		Amenajarea unei piețe de alimente identitare a orașului, axată pe produse bio și locale, pentru cetățeni și turiști	15.000.000	Bugetul local
		Construire piață agroalimentară în comuna Florești (zona ORSA sau ANL)	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire piață agroalimentară în comuna Baciu	2.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare piață volantă pentru producători în comuna Apahida	100.000	Bugetul local
		Construire hală agroalimentară în comuna Gilău	800.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire hală agroalimentară în comuna Tureni	200.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Amenajare târg de produse locale în comuna Căianu	250.000	PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale**	5.3.3. Amenajare și modernizare centre civice	Modernizare centre civice în comuna Jucu	2.000.000	PNS 2021-2027 PNRR Bugetul local
		Dotarea cu mobilier urban a spațiilor publice din comuna Florești	500.000	Bugetul local
		Amenajare centre civice în comuna Florești	2.000.000	PNRR Bugetul local
		Amenajare zona centrală a comunei Gilău	1.000.000	PNS 2021-2027 PNRR Bugetul local
Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe ↓	5.4.1. Asigurarea cadrului de planificare pentru dezvoltarea durabilă și regenerarea cartierelor rezidențiale dezvoltate după 1990	Încheierea de contracte de restructurare între primării și dezvoltatorii privați pentru reconversia fostelor platforme industriale din municipiul Cluj-Napoca		Fonduri private
		Elaborare PUZ Cartier Lomb-CREIC (concurs de soluții) din municipiul Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ Cartier Tineretului (concurs de soluții) din municipiul Cluj-Napoca	500.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ Cartier Becaș (concurs de soluții) din municipiul Cluj-Napoca	300.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ Cartier Făget (concurs de soluții) din municipiul Cluj-Napoca	200.000	Bugetul local
		Elaborarea PUZ de Regenerare Urbană (Reparatoriu) comuna Florești	200.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ de Regenerare Urbană Gilău	200.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ de Regenerare Urbană Apahida	200.000	Bugetul local
		Elaborare PUZ de Regenerare Urbană Baciu	200.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe**	5.4.2. Asigurarea infrastructurii de acces și tehnico-edilitare în noile zone rezidențiale slab deservite deficitar	Program multianual de preluare de către municipalitate, prin donații de la proprietari, a străzilor private în vederea asfaltării, amenajării de trotuare și piste pentru biciclete, introducerii rețelelor de alimentare cu energie electrică și iluminat public etc.	5.000.000	Bugetul local
		Modernizare sistem rutier în ampriza existentă, strada Badea Cârțan din municipiul Cluj-Napoca	400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare strada Cucului în Municipiul Cluj-Napoca	400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare strada Ionel Teodoreanu în Municipiul Cluj-Napoca	1.400.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare strada Privighetorii în Municipiul Cluj-Napoca	200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local
		Modernizare sistem rutier în ampriza existentă a străzii Sergiu Celibidache - în Municipiul Cluj-Napoca	200.000	PNI "Anghel Saligny" Bugetul local

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 6

Consolidarea bunei guvernanțe, axate pe digitalizare, inovație, cooperare, utilizarea eficientă a resurselor și planificare participativă, astfel încât volumul investițiilor publice să ajungă la 1 md. Euro până în 2030

11.16. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu punctele slabe identificate în analiza SWOT din cadrul SIDU

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City	Lipsa unui sistem GIS și a unor registre de spații verzi actualizate la nivelul municipiului Diferențele majore între gradul de informatizare a administrației municipiului și a comunelor din zona metropolitană Numărul mic de servicii publice electronice disponibile la nivelul primăriilor rurale Insularizarea unor soluții digitale, insuficienta integrare a aplicațiilor între ele și lipsa legăturilor cu baze de date sau registre autentice Centrarea unor servicii online pe eficiența organizațională, în detrimentul clientului Lipsa, în general, a unei standardizări a colectării și analizei datelor Dificultățile în a recruta și menține specialiști IT în sectorul administrației locale și autoritatea redusă a acestora în interiorul organizației
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală	Deficitul de personal specializat (de ex. urbanism, management de proiect, achiziții etc.) de la nivelul administrației locale, cu precădere la nivelul primăriilor rurale Lipsa unei corelări între structura organizațională a primăriilor, obiectivele strategice majore ale comunităților, respectiv evoluțiile din mediul extern Lipsa unei analize de profunzime a nevoii de formare și a modalităților de valorificare la maximum a potențialului individual Deficiențele la nivelul coeziunii interne și a cooperării interdepartamentale formale și informale
Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private	Extinderea nejustificată a intravilanului localităților Lipsa unui plan integrat de amenajare a teritoriului metropolitan
Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice	Spațiile administrative necorespunzătoare în care funcționează unele instituții ale administrației publice locale
Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice	Capacitatea financiară limitată a administrațiilor locale pentru a asigura (co) finanțarea proiectelor de investiții Pierderile generate de unele regii și companii din subordinea administrației locale Experiența și capacitatea limitată de absorbție de fonduri europene în cazul unor comune din zona metropolitană și a unor instituții publice

Prioritatea de investiții	Punctul slab din analiza SWOT
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative	Scăderea eficacității programului de bugetare participativă Monopolul administrației asupra proiectelor decise prin participare
Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global	Diferențele între limitele geografice ale ADI Zona Metropolitantă și cele ale zonei urbane funcționale ale municipiului Mandatul de facto restrâns al ADI Zona Metropolitană cu privire la gestionarea, inclusiv finanțarea, unor infrastructuri și servicii de interes metropolitan Percepția limitată a comunităților rurale cu privire la beneficiile apartenenței la o structură de guvernanță metropolitană și încrederea încă limitată între parteneri

11.17. Coordonarea priorităților de investiții aferente Obiectivului Specific nr. 6 cu obiectivele programelor operaționale și ale PNRR

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City	Prioritatea 2: "O regiune cu orașe Smart" - a (ii) Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor	PNRR Pilonul II: Transformarea digitală. Componenta II.1. Cloud guvernamental și sisteme digitale interconectate în administrația publică, semnătură și identitate electronică, promovarea investițiilor cu valoare adăugată mare în TIC
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală		PNRR Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.5. Reforma administrației publice, salarizarea unitară, dialog social și creșterea eficienței justiției
Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private		PNRR Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.5. Reforma administrației publice, salarizarea unitară, dialog social și creșterea eficienței justiției
Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice		
Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice		
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative și a inovării sociale		PNRR Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.6. Fondul de reziliență al societății civile

Prioritatea de investiții	Corelarea cu prioritatea și obiectivul specific din POR Nord-Vest 2021-2027	Corelarea cu prioritățile celorlalte programe operaționale aferente perioadei de programare 2021-2027 și PNRR
Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global		PNRR Pilonul V. Sănătate și reziliență economică, socială și instituțională. Componenta V.5. Reforma administrației publice, salarizarea unitară, dialog social și creșterea eficienței justiției

11.18. Măsuri și proiecte aferente priorităților de intervenție subscrise Obiectivului Specific nr. 6

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City ↓	6.1.1. Transformarea digitală a administrațiilor publice locale din zona metropolitană și implementarea de soluții de tip Smart City ↓	Extinderea platformei GIS a Primăriei Cluj-Napoca	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		CulturainCluj.ro – agenda culturală digitală a municipiului și a regiunii, digitalizarea accesului la oferta culturală și a colectării de date relevante pentru cultură, digitalizarea patrimoniului	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Active Citizens Fund Alte fonduri externe Bugetul local
		Cluj Future of Work 4.0 – automatizarea parțială a unor job-urilor din front office, admin, manufacturier, testare software și BPO	1.000.000	Urban Innovative Actions Bugetul local
		EduSpace – platformă digitală pentru dezvoltarea cunoașterii și educației în domeniul mobilității	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		ConnectCity – platformă de interconectare a aplicațiilor de mobilitate existente sau relaționate cu administrația	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		ClujOpenData – portal de date geospațiale de tip GIS Urban/ Metropolitan	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Bugetul CJ
		MoveIT! – platformă digitală online de integrare a datelor, aplicațiilor și stakeholderilor din ecosistemul mobilității urbane	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ Prioritatea de investiții Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City ↓	↑ 6.1.1. Transformarea digitală a administrațiilor publice locale din zona metropolitană și implementarea de soluții de tip Smart City ↓	DigitalCity – digitalizarea și standardizarea bazelor de date GIS aferente documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului (inclusiv eliberare automată de certificate de urbanism, adeverințe de adresă și alte acte)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Bugetul CJ
		City Lab (resurse hardware si personal pentru susținerea strategiei de transformare digitală, colectarea, procesare și prezentare date, programe de schimb de bune practici în interiorul ZMC, al țării și cu orașe din afara țării)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local Bugetul CJ
		Digital Twin CIIC (centrul de date urbane, aplicație de monitorizare proiecte publice, actualizare site web, dezvoltare competențe digitale și antreprenoriale pentru tineri)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Fondul de inovare pentru tineri (dezvoltarea competențelor digitale pentru funcționari publici, profesori, personal din educație, sănătate, categorii vulnerabile	2.000.000	POEO 2021-2027 POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Cetățenie Digitală (biblioteca de identitate digitală, implementare single-sign-on atașat unui sistem de management al identității, integrare baze de date interinstituționale)	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Școli inteligente (achiziție de echipamente hardware, procese educaționale, catalog online, blockchain)	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Sistem inteligent de monitorizare a traficului în municipiul Cluj-Napoca	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Modelare 3D a orașului / ZMC pentru procesul de planificare urbană	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Aplicația administrare parcări în zona centrală și cartiere	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
↑ Prioritatea de investiții Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City ↓	↑ 6.1.1. Transformarea digitală a administrațiilor publice locale din zona metropolitană și implementarea de soluții de tip Smart City ↓	Data Center pentru Primăria Cluj-Napoca (dotare hardware și software)	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Rețea de monitorizare a calității aerului și apei, cu aplicație de informare pentru populație	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Sistem inteligent de gestiune a sistemelor de irigații	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Sistem unic de telegestiune pentru iluminatul public	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Platformă digitală unică de monitorizare/gestiune consumuri de utilități pentru clădirile publice	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Platformă unică pentru înscrieri în sistemul de educație	100.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Digitalizarea și simplificarea relațiilor cetățenilor cu administrația publică locală	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Dezvoltarea funcționarului public virtual Antonia	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Soluții smart pentru accesibilizarea municipiului Cluj-Napoca pentru persoanele cu deficiențe de vedere și cu alte dizabilități	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Soluții smart pentru dezvoltarea turismului (inclusiv soluții de realitate virtuală)	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Soluții smart pentru eficientizarea colectării selective a deșeurilor	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Actualizarea paginilor WEB ale Primăriilor	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetele locale

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a comunității și implementarea conceptului de Smart City**	↑ 6.1.1. Transformarea digitală a administrațiilor publice locale din zona metropolitană și implementarea de soluții de tip Smart City	Implementarea de soluții de management al documentelor și semnătură electronică la nivelul primăriilor rurale	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetele locale
		CityON - Digitalizarea instituțiilor din comuna Gilău	50.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Digitalizarea Primăriei Apahida	50.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Achiziție hardware, server și centrală telefonică la Primăria Gilău	50.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Digitalizarea Primăriei Baciu (de ex. urbanism, stare civilă, asistență socială etc.)	50.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Digitalizare Primăria Florești (birouri mobile, aplicație pentru interacțiunea cu cetățenii, plata online a taxelor și impozitelor, trasabilitatea documentelor etc.)	300.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Platformă de atragere de investiții și interacțiune cu mediul de afaceri (Cluj Business Agency)	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
		Susținerea activității Transilvania Digital Innovation Hub	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local PPP
		Susținerea activității Transilvania Living Labs	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local PPP
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală ↓	6.2.1. Consolidarea competențelor și gestiunea competențelor personalului din administrația publică locală	Elaborarea și implementarea planurilor anuale de formare ale primăriilor	1.000.000	Bugetul local
		Analiza funcțională a Primăriei Cluj-Napoca în vederea îmbunătățirii managementului resurselor umane	500.000	Bugetul local

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală**	6.2.2. Înființarea unităților de implementare a proiectelor de la nivelul instituțiilor administrației publice locale	Înființarea de unități de implementare a proiectelor la nivelul primăriilor (recrutare și formare, schimburi de experiență personal – manageri de proiect, experți tehnici, în domeniul achizițiilor, juriști, economiști etc.)	2.000.000	POR 2021-2027 Bugete locale
Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private	6.3.1. Implementarea de noi instrumente de planificare teritorială și actualizarea celor existente	Elaborare plan de amenajare a teritoriului zonal metropolitan (PATZM) Cluj-Napoca	500.000	PNRR Bugete locale Bugetul CJ Cluj
		Actualizarea Planului Urbanistic General (PUG) și a Regulamentului Local de Urbanism (RLU) a municipiului Cluj-Napoca	500.000	PNRR Bugetul local
		Elaborare Registrul Spațiilor Verzi (GIS) pentru municipiul Cluj-Napoca	200.000	Bugetul local
		Finalizarea actualizării și aprobarea Planurilor Urbanistice Generale și ale Regulamentelor de Urbanism ale comunelor din ZMC (de ex. Florești, Gilău, Apahida etc.)	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetele locale
	6.3.2. Consolidarea funcției de urbanism de la nivelul administrației publice locale	Elaborare ghiduri arhitecturale pentru municipiu și ZMC	500.000	Bugete locale Bugetul CJ
		Elaborare ghiduri metropolitane pentru proiectarea infrastructurii și serviciilor de transport în ZMC	100.000	Bugetul ADI ZMC Bugetul CJ
		Elaborare documentații tehnico-economice pentru restaurarea obiectivelor de patrimoniu din ZMC	2.000.000	Bugete locale
		Organizarea de concursuri de soluții pentru proiecte de regenerare urbană din ZMC	2.000.000	Bugete locale
	6.3.3. Înregistrarea sistematică a proprietăților în sistemul de cadastru și publicitate imobiliară	Realizare lucrări conform contractelor finanțate de ANCPI	15.000.000	Bugetul de stat
	6.3.4. Elaborarea / actualizarea documentelor de planificare strategică	Elaborare / actualizare strategii / planuri de dezvoltare locală / sectoriale ale UAT-urilor din ZMC	2.000.000	Bugete locale

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice	6.4.1. Construcția, reabilitarea, modernizarea și dotarea sediilor administrative	Construcție sediu nou Primăria Chinteni	5.000.000	Bugetul de stat Bugetul local
		Construire arhivă în comuna Gilău	400.000	Bugetul local
		Construcție, extindere, reabilitare, modernizare clădiri de interes public nZEB în comunele din ZMC	10.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugetul local
		Construcție adăpost pentru animale fără stăpân / cu stăpân abandonate în comuna Florești	500.000	Bugetul local
	6.4.2. Modernizare parc auto al administrației publice locale prin achiziția de vehicule electrice	Achiziționarea de microbuze curate (electrice, pe bază de hidrogen) pentru nevoi comunitare în comunele din ZMC	1.000.000	PNRR Bugetul de stat Bugete locale
	6.4.3. Achiziția de utilaje și echipamente pentru servicii publice	Achiziție buldoexcavator pentru servicii publice în comuna Borșa	50.000	PNS 2021-2027 Bugetul local
Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice ↓	6.5.1. Creșterea veniturilor proprii încasate la bugetele locale	Reforma politicii de taxe și impozite pe proprietate în vederea corelării lor cu valoarea de piață a activelor imobiliare	500.000	Bugetele locale
		Implementarea de măsuri active (promovare la evenimente de afaceri; parteneriate cu camere de comerț, ambasade și consultare; adoptarea de scheme locale de minimis; concesiune de terenuri; înființare de parcuri industriale etc.) pentru atragerea de noi investitori privați care să crească baza locală de impozitare	10.000.000	Bugetele locale
		Valorificarea unor active publice subutilizate prin concesiuni / vânzări / închirieri / contracte de PPP	500.000	Bugetele locale
	6.5.2. Optimizarea cheltuielilor de funcționare plătite de la bugetele locale	Realizarea de studii privind optimizarea cheltuielilor de funcționare (resurse umane, bunuri și servicii etc.) ale administrațiilor locale	500.000	Bugetele locale
		Restructurarea / reorganizarea unor regii / companii municipale care generează pierderi operaționale	1.000.000	Bugetele locale
↑ **Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice**	6.5.3. Atragerea resurselor externe de finanțare pentru implementarea proiectelor de investiții	Achiziționarea de servicii de consultanță pentru atragerea de fonduri europene și guvernamentale	2.000.000	Bugetele locale Programe Operaționale
		Încheierea de acorduri cu autoritățile centrale pentru elaborarea unor documentații tehnico-economice / managementul implementării unor proiecte în locul acestora	10.000.000	Bugete locale Programe Operaționale
		Emiterea de obligațiuni municipale / contractarea de împrumuturi pentru finanțarea unor proiecte majore de investiții publice	5.000.000	Bugetele locale
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative și a inovării sociale	6.6.1. Sprijinirea inițiativelor și a instrumentelor de implicare a actorilor locali în procesul de rezolvare a problemelor comunității	Revitalizarea programului de Bugetare Participativă (campanii de marketing, sisteme de motivare a participării, promovarea rezultatelor, extinderea la teme specifice – de ex. bugetarea participativă verde etc.)	500.000	PNRR Bugetul local
		HUB Comunitar în zona Piața Mărăști	30.000.000	Alte surse externe Bugetul local
		Programe de co-delivery și co-implementation prin intermediul structurilor hibrid de tip Divizia de Inovare Urbană Cluj-Napoca	4.500.000	PNRR Bugetul local
Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global ↓	6.7.1. Realizarea de noi acorduri de înfrățire și valorificarea în interesul comunității a celor existente	Conform HCL-urilor pentru aprobarea acordurilor de înfrățire	500.000	Bugetul local
	6.7.2. Consolidarea capacității administrative a ADI Zona Metropolitană Cluj-Napoca și a Asociației Metropolitane de Transport Public ↓	Înființarea unui fond de tip revolving pentru finanțarea proiectelor de infrastructură cu impact metropolitan gestionat de ADI ZMC	1.500.000	Bugetele locale
		Implementarea de proiecte punctuale, cu impact metropolitan și finanțare națională sau internațională (de ex. locuințe sociale) prin ADI ZMC	15.000.000	Fonduri externe (inclusiv PNRR) Cotizații
		Dezvoltarea capacității structurilor de guvernanță metropolitană de la nivelul ZMC	1.000.000	Fonduri externe Cotizații

Prioritatea de investiții	Măsuri	Proiect	Buget estimativ (Euro)	Sursa de finanțare propusă
↑ **Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global**	↑ 6.7.2. Consolidarea capacității administrative a ADI Zona Metropolitană Cluj-Napoca și a Asociației Metropolitane de Transport Public	Înființarea unui departament de consultanță pentru UAT-urile membre în cadrul ADI ZMC	200.000	Cotizații
		Monitorizarea participativă a implementării SIDU și PMUD pentru perioada 2021-2027	100.000	Cotizații
		Înființarea unei structuri informale de inovare socială, pe modelul CIIC, pentru inițiative de interes metropolitan	100.000	Fonduri externe Cotizații
		Operaționalizarea Hub-ului Rural-Urban Cluj-Napoca – Ciurila – Petrești de Jos și implementarea planului de acțiune al acestuia, cu următoarele componente: · Start-up Village · OneStopShop · Educație și Sănătate · Incluziune · Climă și sustenabilitate · Transformare digitală	3.000.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 POEO 2021-2027 POIDS 2021-2027 PNRR Programul Orizont Europa
	6.7.3. Consolidarea capacității administrative a Grupurilor de Acțiune Locală	Sprijin pregătitor, pentru cheltuieli de funcționare și animare, pentru implementare acțiuni și cooperare	5.000.000	PNS 2021-2027 Bugete locale

Elaborarea SIDU Cluj-Napoca PLANIFICAREA ȘI GESTIONAREA INVESTIȚIILOR DE CAPITAL
Raport privind planificarea strategică, planificarea și gestionarea investițiilor de capital

CAPITOLUL 11. Planul de acțiune pentru perioada 2021-2030

Proiecte mapate detaliu

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

SPRIJINIREA TRANZIȚIEI LA O MOBILITATE URBANĂ SUSTENABILĂ, MULTIMODALĂ ȘI CU EMISII REDUSE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O SCĂDERE CU 32DE PUNCTE PROCENTUALE A PONDERII CETĂȚENILOR CARE UTILIZEAZĂ ZILNIC AUTOTURISMUL PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 1.1

Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană

Priorități de investiții:

1.1.1. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de autostrăzi, drumuri expres și alte drumuri din rețeaua TEN-T

1.1.2. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de căi ferate TEN-T

1.1.3. Îmbunătățirea accesului la rețeaua de aeroporturi TEN-T

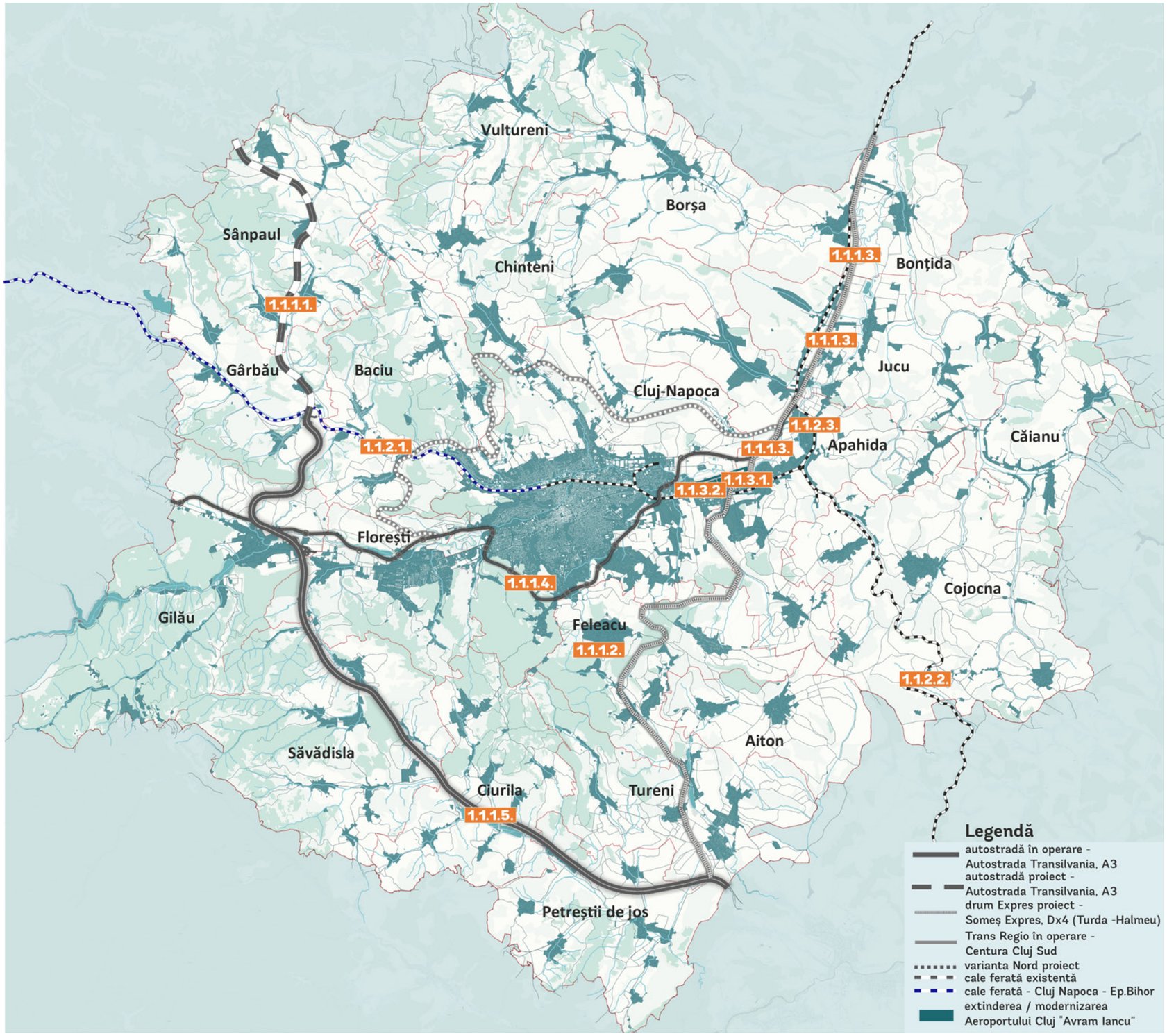

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

SPRIJINIREA TRANZIȚIEI LA O MOBILITATE URBANĂ SUSTENABILĂ, MULTIMODALĂ ȘI CU EMISII REDUSE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O SCĂDERE CU 32DE PUNCTE PROCENTUALE A PONDERII CETĂȚENILOR CARE UTILIZEAZĂ ZILNIC AUTOTURISMUL PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 1.2

Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane

Priorități de investiții:

1.2.1. Construcția de noi legături rutiere

1.2.2. Modernizarea drumurilor de interes local care asigură accesul la comunele / satele din zona metropolitană

1.2.3. Construcția și reabilitarea de poduri și pasaje rutiere

1.2.4. Sistematizarea traficului, amenajarea și modernizarea intersecțiilor cu capacitate depășită

1.2.5. Construcția de parking-uri publice

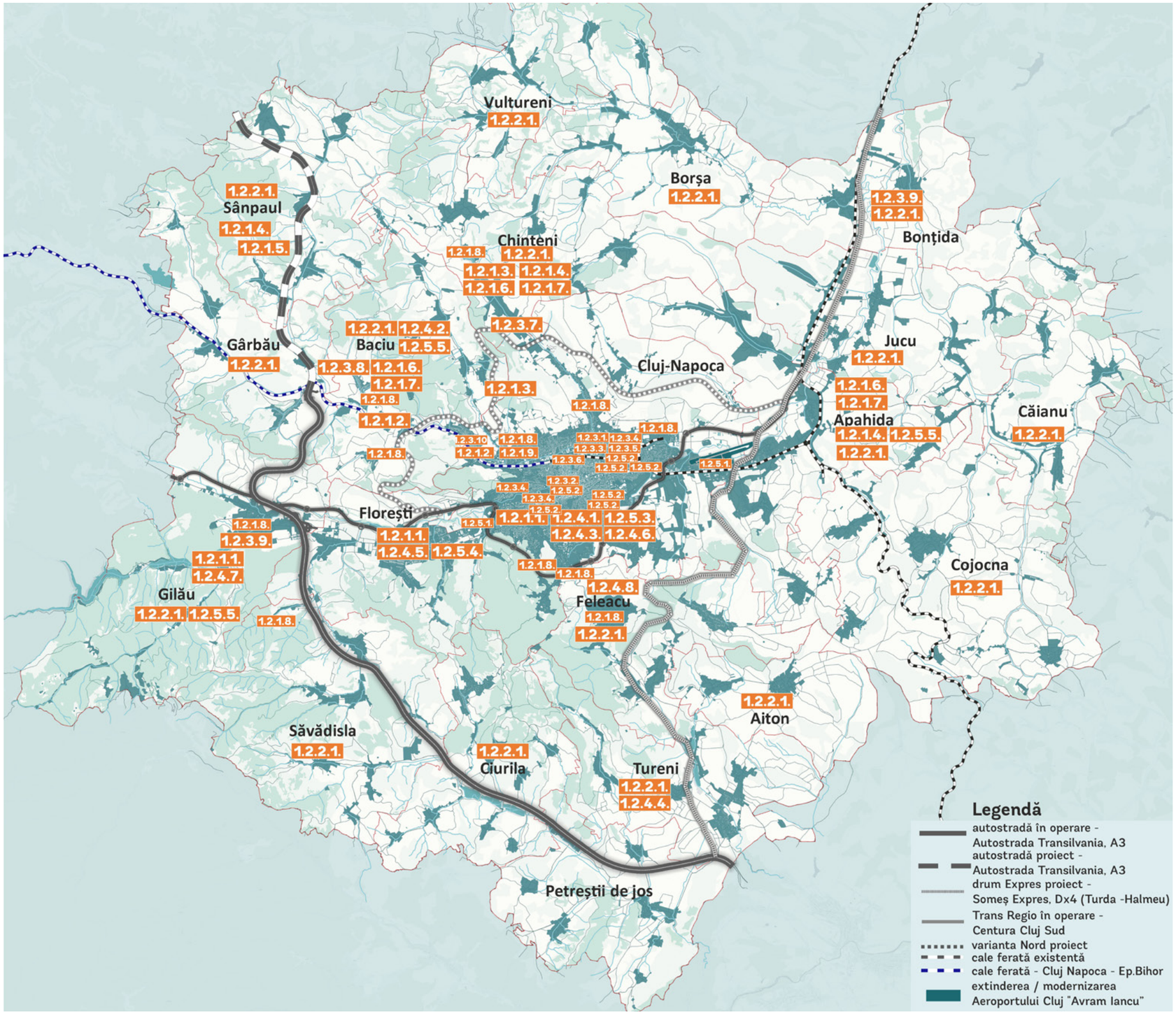

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

SPRIJINIREA TRANZIȚIEI LA O MOBILITATE URBANĂ SUSTENABILĂ, MULTIMODALĂ ȘI CU EMISII REDUSE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O SCĂDERE CU 32DE PUNCTE PROCENTUALE A PONDERII CETĂȚENILOR CARE UTILIZEAZĂ ZILNIC AUTOTURISMUL PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 1.3

Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane

Priorități de investiții:

1.3.1. Extinderea liniilor de transport public nepoluant

1.3.2. Modernizarea flotei de transport public cu vehicule ecologice

1.3.3. Extinderea rețelei de autobuze școlare

1.3.4. Amenajarea de noi benzi dedicate pentru transportul public

1.3.5. Modernizarea stațiilor de transport public

1.3.6. Implementarea unui sistem de transport public de tip DRT (demand-responsive transport) la nivelul ZMC

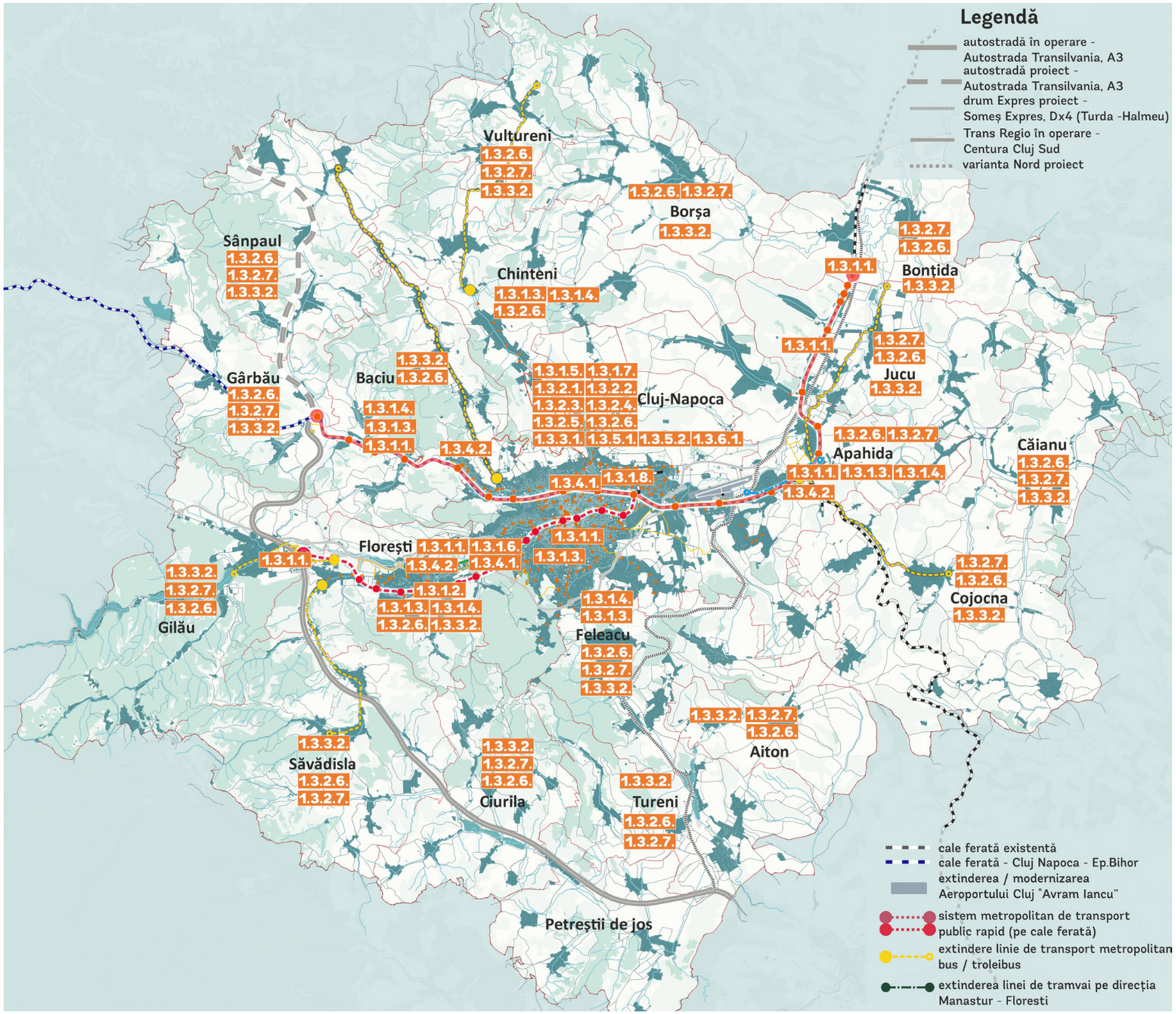

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

SPRIJINIREA TRANZIȚIEI LA O MOBILITATE URBANĂ SUSTENABILĂ, MULTIMODALĂ ȘI CU EMISII REDUSE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O SCĂDERE CU 32 DE PUNCTE PROCENTUALE A PONDERII CETĂȚENILOR CARE UTILIZEAZĂ ZILNIC AUTOTURISMUL PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 1.4

Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană

Priorități de investiții:

1.4.1. Amenajarea de coridoare de mobilitate urbană durabilă (Walkable City)

1.4.2. Modernizarea și reabilitarea trotuarelor

1.4.3. Accesibilizarea și creșterea siguranței trecerilor de pietoni

1.4.4. Extinderea rețelei de piste, parcări pentru biciclete și a sistemului "Cluj Bike"

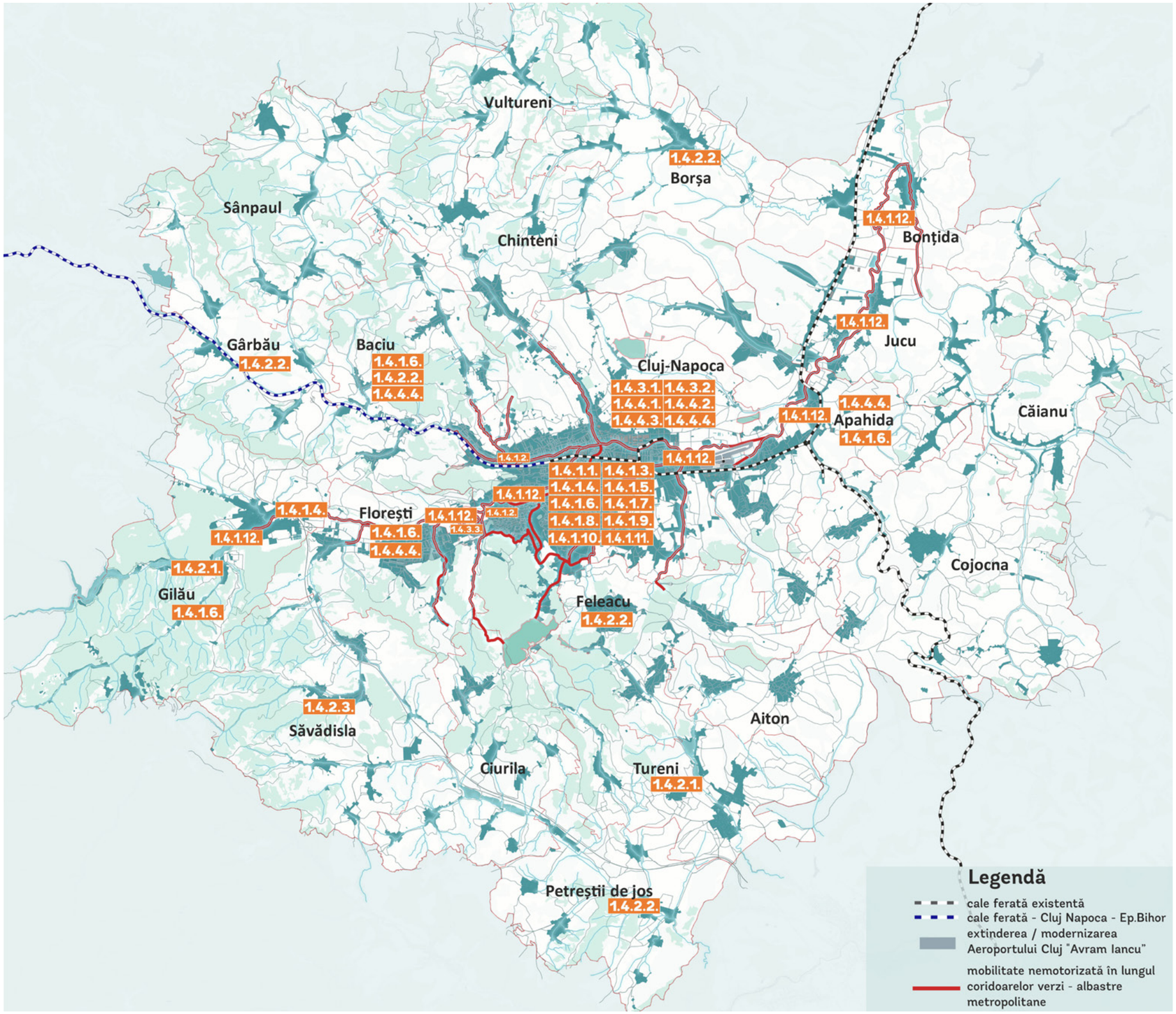

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 1

SPRIJINIREA TRANZIȚIEI LA O MOBILITATE URBANĂ SUSTENABILĂ, MULTIMODALĂ ȘI CU EMISII REDUSE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O SCĂDERE CU 32 DE PUNCTE PROCENTUALE A PONDERII CETĂȚENILOR CARE UTILIZEAZĂ ZILNIC AUTOTURISMUL PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 1.5

Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane

Priorități de investiții:

1.5.1. Construcție terminale intermodale

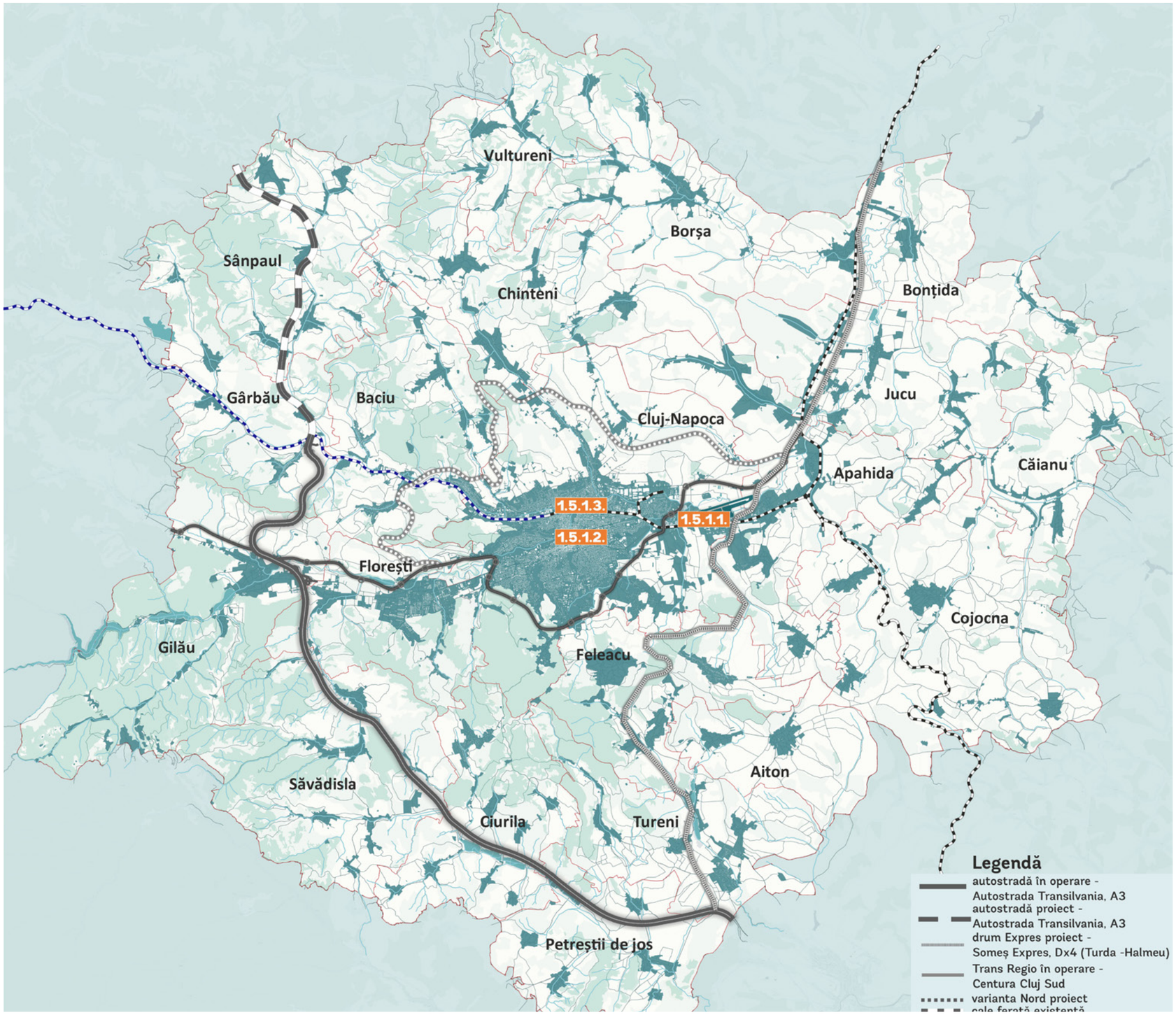

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 2

ÎNCURAJAREA TRECERII LA O ECONOMIE METROPOLITANĂ COMPETITIVĂ LA NIVEL GLOBAL, BAZATĂ PE UN ECOSISTEM SOLID DE INOVARE ȘI ANTREPRENORIAT, RESPECTIV PE DIGITALIZARE ȘI FORȚĂ DE MUNCĂ PREGĂTITĂ PENTRU PROVOCĂRILE VIITORULUI, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O CREȘTERE A PIB DE 50% PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 2.1

Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare

Priorități de investiții:

2.1.1. Integrarea sistemului metropolitan de CDI în rețele europene și mondiale (de ex. prin Programul Orizont Europa, ERA-NET, Eureka, COST, Eurostars, JPIs) din domeniile de specializare inteligentă de la nivel național și regional

2.1.2. Sprijinirea activităților de CDI (inclusiv cercetare industrială și dezvoltare experimentală) derulate în colaborare/consorții între sectorul public (universități, institute, administrație etc.) și privat (întreprinderi mari, IMM) în domeniile de specializare inteligentă de la nivel național și regional

2.1.3. Dezvoltarea capacităților, abilităților și activităților de CDI în sectorul privat (întreprinderi mari, IMM-uri), în domeniile de specializare inteligentă

2.1.4. Dezvoltarea capacității de CDI, inclusiv prin utilizarea infrastructurii deja existente (laboratoare, echipamente), la nivelul universităților, institutelor de cercetare și a altor entități publice, în sectoarele de specializare inteligentă și în beneficiul sectorului privat, inclusiv prin înființarea de spin-off-uri

2.1.5. Susținerea activității de inovare de toate tipurile (de produs/serviciu, proces, organizațională, inclusiv scalare, proof-of-concept, prototipare etc.), precum în start-up-uri și firme inovatoare

2.1.6. Dezvoltarea infrastructurilor și a serviciilor de transfer tehnologic (centre de transfer tehnologic, oficii de legătură cu industria, demo-labs, living labs, fab-labs, makers-space etc.) în domeniile de specializare inteligentă

2.1.7. Sprijinirea dezvoltării clusterelor și a altor tipuri de structuri asociative (de ex. consorții, hub-uri, centre de resurse) din domeniul inovării

2.1.8. Încurajarea și sprijinirea tinerilor cercetători români, a excelenței în cercetare, precum și atragerea de resurse umane înalt calificate în cercetare din străinătate

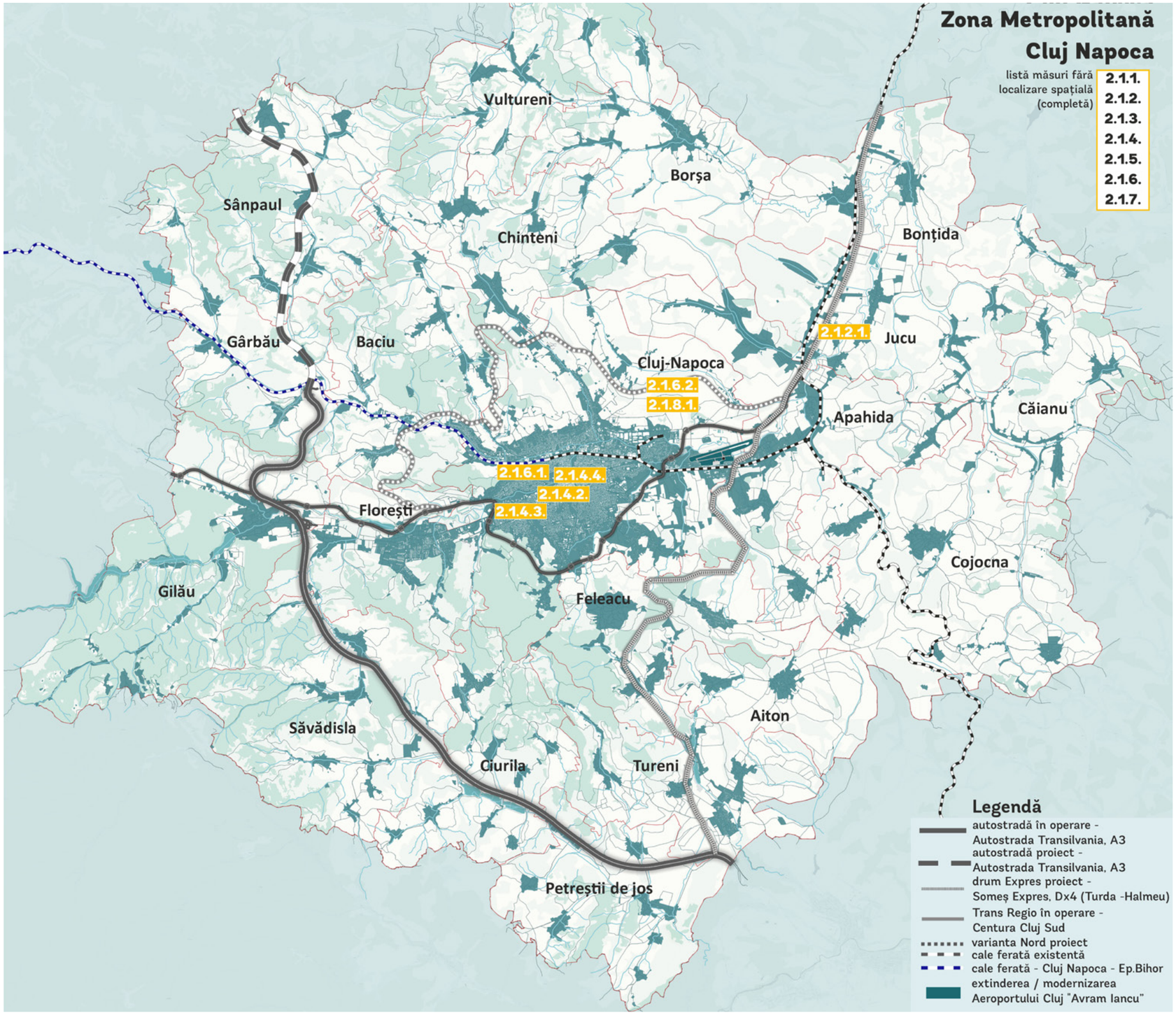

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 2

ÎNCURAJAREA TRECERII LA O ECONOMIE METROPOLITANĂ COMPETITIVĂ LA NIVEL GLOBAL, BAZATĂ PE UN ECOSISTEM SOLID DE INOVARE ȘI ANTREPRENORIAT, RESPECTIV PE DIGITALIZARE ȘI FORȚĂ DE MUNCĂ PREGĂTITĂ PENTRU PROVOCĂRILE VIITORULUI, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O CREȘTERE A PIB DE 50% PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 2.2

Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale

Priorități de investiții:

2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii (incubatoare, acceleratoare, centre de afaceri, parcuri industriale etc.) și a serviciilor-suport pentru sistemul antreprenorial local, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă

2.2.2. Realizarea de investiții în tehnologizarea (echipamente, IoT, automatizare, robotizare, inteligență artificială, mass customization etc.), digitalizarea și internaționalizarea IMM-urilor, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă

2.2.3. Acordarea de facilități fiscale la plata taxelor și impozitelor locale, prin scheme locale de minimis (de ex. clădiri de birouri "verzi", firme găzduite în parcuri industriale etc.)

2.2.4. Sprijinirea accesului IMM-urilor (cu precădere a start-up-urilor) la instrumente financiare altele decât cele bancare (capital de risc)

2.2.5. Sprijinirea creării rețelelor de Business Angels și a VC-urilor la nivel metropolitan, inclusiv facilitarea atracției unor talente internaționale (ex. mentori, antreprenori sau capacity builders) în zona metropolitană (ex. UK – facilități fiscale)

2.2.6. Organizarea unor concursuri de tip "Innovation Metropolitan Challenges" pe teme de viitor (de ex. economie circulară) / Proiecte selectate pe bază de competiție

2.2.7. Dezvoltarea unor platforme online de incubare pentru start-up-urile tech, în domenii de specializare inteligentă sau de interes pentru dezvoltarea metropolitană

2.2.8. Promovarea producătorilor, producției și creației locale din județul Cluj și împrejurimi, inclusiv a conceptului de "made in Cluj / creat în Cluj", atât produse tradiționale cât și produse de înaltă valoare adăugată, ce valorifică progresul științific și tehnologic de vârf și au impact redus de mediu

2.2.9. Promovarea inițiativelor, mărcilor, producătorilor și comunităților la nivel local, regional, național și internațional care pun în valoare sau folosesc eficient resurse locale și creșterea numărului de consumatori de produse și servicii bazate pe resurse locale regenerabile sau imateriale.

2.2.10. Creșterea rezilienței economiei locale, inclusiv a bazei ei imaterial (precum tradiții locale, tehnici tradiționale, cultura consumului de produse tradiționale locale) și a bazei ei materiale (precum protecția patrimoniului natural și construit și valorificarea durabilă a acestuia, servicii de turism rural și agroturism, servicii de gastronomie local și turism cultural.

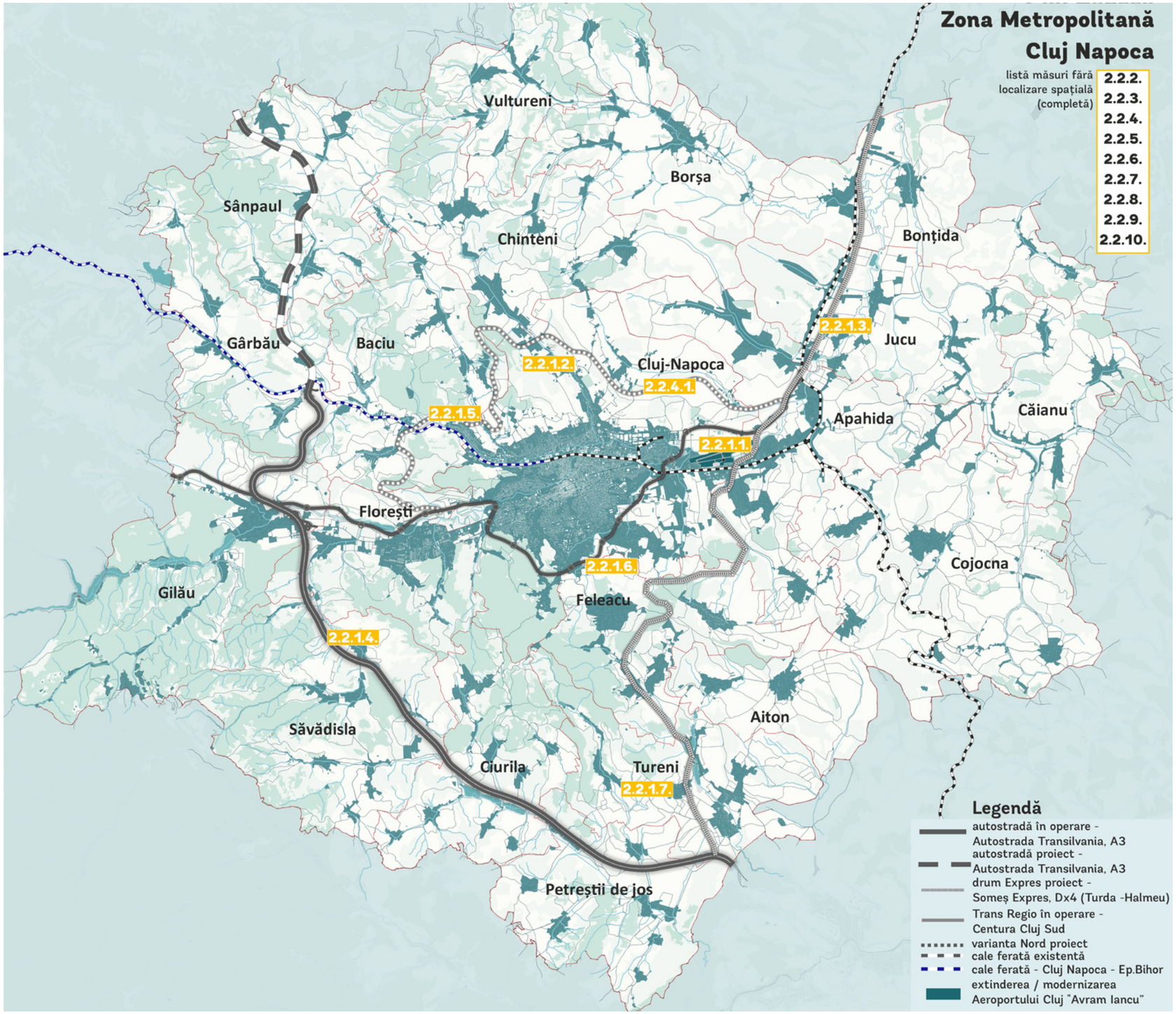

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 2

ÎNCURAJAREA TRECERII LA O ECONOMIE METROPOLITANĂ COMPETITIVĂ LA NIVEL GLOBAL, BAZATĂ PE UN ECOSISTEM SOLID DE INOVARE ȘI ANTREPRENORIAT, RESPECTIV PE DIGITALIZARE ȘI FORȚĂ DE MUNCĂ PREGĂTITĂ PENTRU PROVOCĂRILE VIITORULUI, CARE SĂ SE CONCRETIZEZE ÎNTR-O CREȘTERE A PIB DE 50% PÂNĂ ÎN ANUL 2030

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 2.3

Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii

Priorități de investiții:

2.3.1. Dezvoltarea și/sau îmbunătățirea ofertei de programe postuniversitare de formare și specializare ale universităților, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă

2.3.2. Creșterea ofertei și a calității serviciilor de formare profesională a adulților ale furnizorilor publici și privați autorizați, în special în domeniile de specializare inteligentă

2.3.3. Dezvoltarea competențelor formatorilor, instructorilor și coordonatorilor de ucenicie

2.3.4. Dezvoltarea și actualizare de standarde ocupaționale / calificări profesionale adaptate la noile cerințe ale pieței muncii

2.3.5. Dezvoltarea / îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare a inserției pe piața muncii a absolvenților de formare profesională continuă

2.3.6. Stimularea îmbătrânirii active pentru persoanele de peste 60 de ani, inclusiv prin implicarea în procesul de formare a noilor lucrători

2.3.7. Sprijinirea angajatorilor în vederea îmbunătățirii și adaptării condițiilor de muncă la nevoile angajaților, precum și a prevenirii îmbolnăvirilor

2.3.8. Susținerea introducerii de către angajatori a unor forme flexibile de lucru și a unor noi instrumente de management a resurselor umane

2.3.9. Sprijinirea întreprinderilor și a forței de muncă afectate de pandemia Covid-19 și de alte situații de urgență

2.3.10. Dezvoltarea capacității de prognoză privind nevoile de competențe.

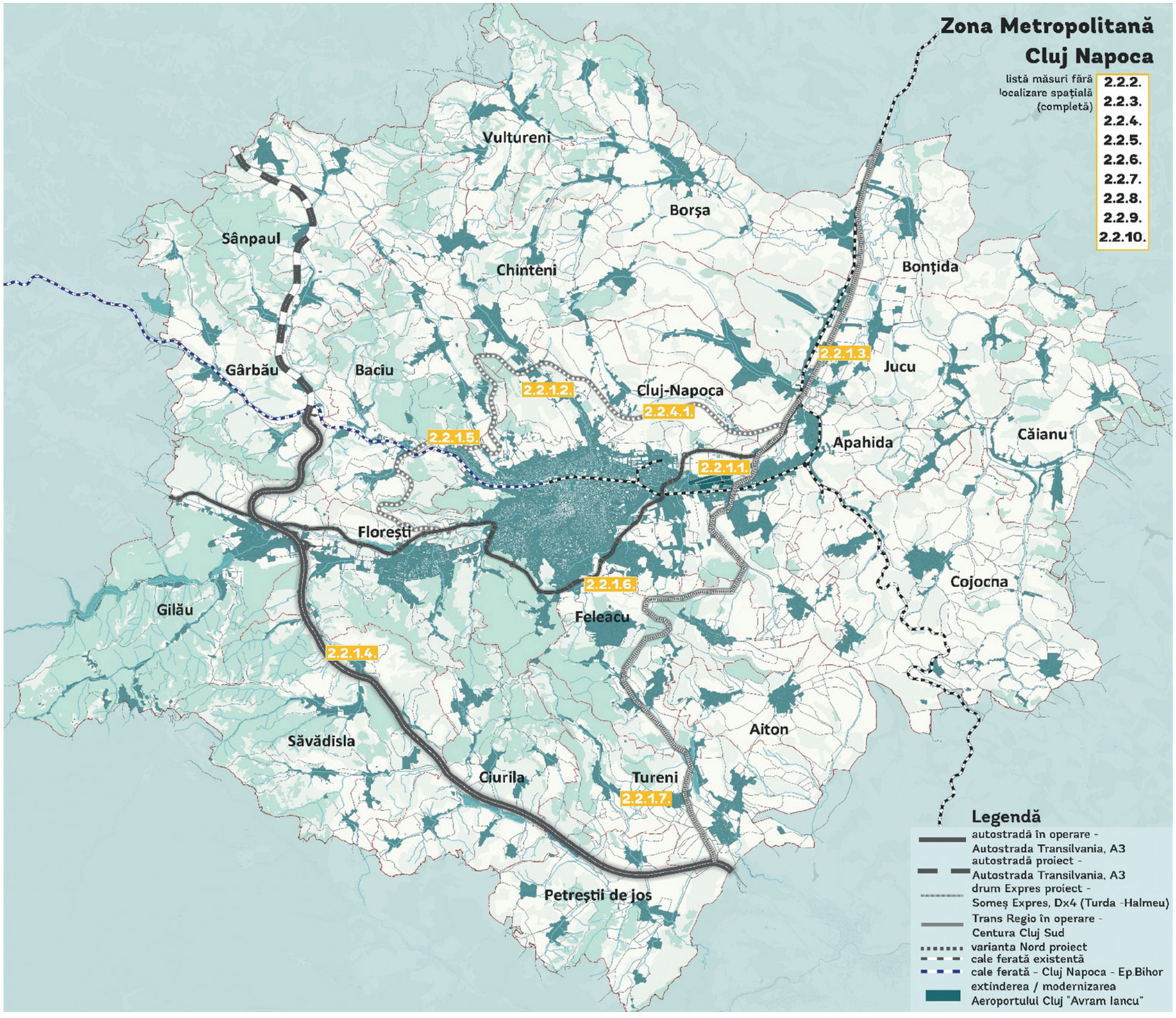

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 3

ASIGURAREA UNEI DEZVOLTĂRI PRIETENOASE CU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR A MUNICIPIULUI ȘI ZONEI SALE METROPOLITANE, ASTFEL ÎNCÂT EMISIILE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ SĂ SE REDUCĂ CU PÂNĂ LA 80% PÂNĂ ÎN 2030, PESTE 99% DINTRE REZIDENȚI SĂ AIBĂ ACCES LA INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, GRADUL DE CAPTURARE A DEȘEURILOR RECICLABILE MENAJERE SĂ AJUNGĂ LA 95%, IAR SUPRAFAȚA AMENAJATĂ DE SPAȚII VERZI SĂ CREASCĂ CU MINIM 200 HA

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe collective;

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public;

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.3: Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică din surse regenerabile și gaze naturale

Priorități de investiții:

3.1.1. Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe din Cluj-Napoca și comunele învecinate (termoizolație, hidroizolație, șarpante etc.), inclusiv lucrări de consolidare (unde este cazul), de modernizare a sistemelor de încălzire/ventilație, de implementare a soluțiilor de management a consumului de energie (inclusiv contorizarea pe verticală), de amenajare terase verzi și de dotare cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile

3.2.1. Reabilitarea termică a clădirilor publice (anvelopă, sisteme de încălzire și de furnizare a apei calde, inclusiv cu utilizarea de resurse regenerabile în conformitate cu standardele nZEB, climatizare și ventilare mecanică, management energetic integrat), inclusiv de consolidare (unde este cazul), accesibilizare pentru persoanele cu dizabilități, amenajare de terase verzi, restaurare a elementelor de arhitectură (în cazul monumentelor), dotare cu echipamente digitale etc.

3.2.2. Extinderea și creșterea performanței energetice a sistemelor de iluminat public și arhitectural

3.3.1. Extinderea (inclusiv la nivel metropolitan) și modernizarea infrastructurii aferente sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) din municipiul Cluj-Napoca, cu accent pe resurse regenerabile și tehnologii de captare a CO_2

3.3.2. Modernizarea / automatizarea sistemelor de producere a energiei termice la nivelul instituțiile publice

3.3.3. Asigurarea consumului de energie al clădirilor publice din surse regenerabile

3.3.4. Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale (inclusiv în amestec cu hidrogen)

3.3.5. Dezvoltarea rețelei de stații de alimentare a vehiculelor electrice

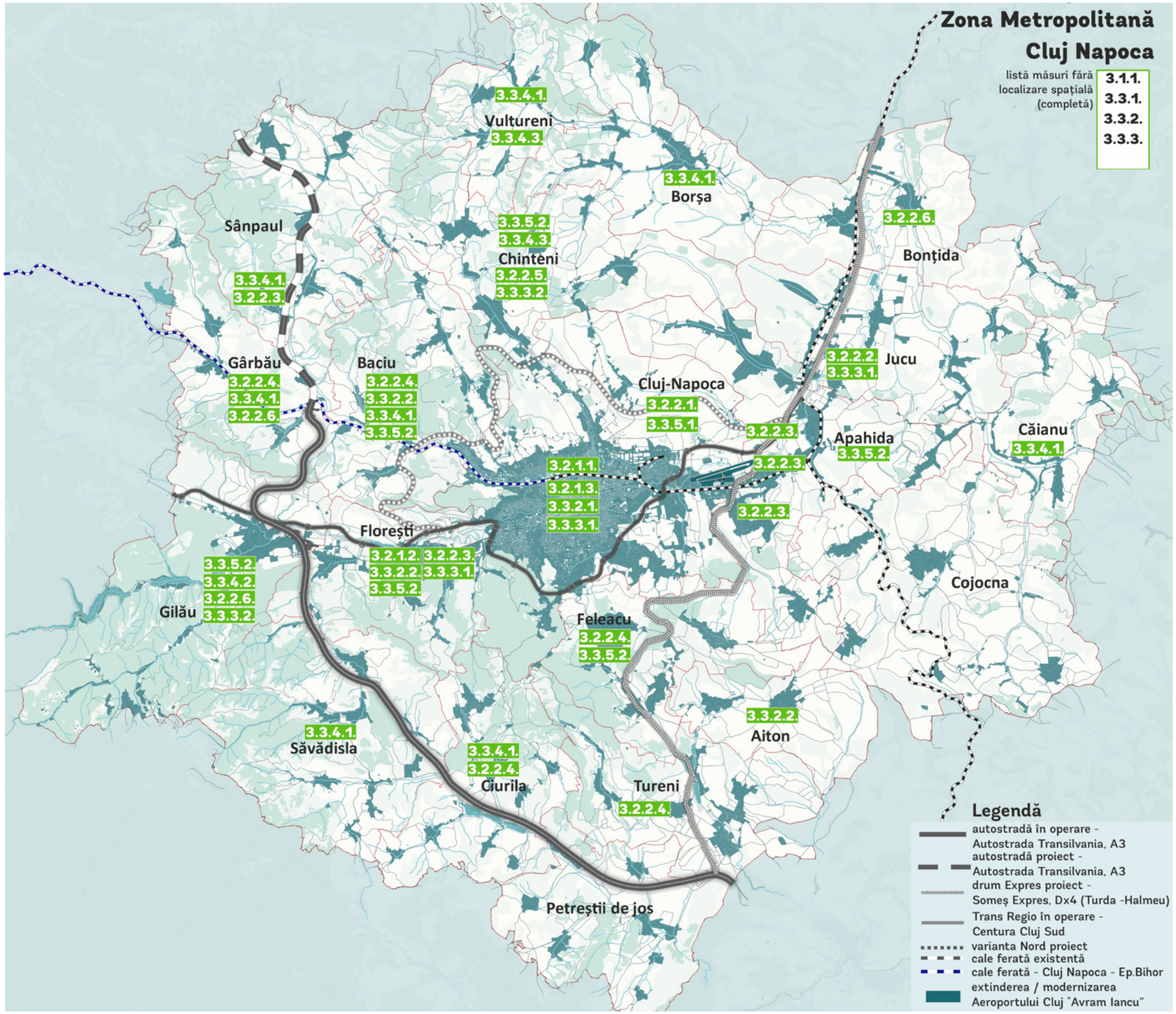

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 3

ASIGURAREA UNEI DEZVOLTĂRI PRIETENOASE CU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR A MUNICIPIULUI ȘI ZONEI SALE METROPOLITANE, ASTFEL ÎNCÂT EMISIILE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ SĂ SE REDUCĂ CU PÂNĂ LA 80% PÂNĂ ÎN 2030, PESTE 99% DINTRE REZIDENȚI SĂ AIBĂ ACCES LA INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, GRADUL DE CAPTURARE A DEȘEURILOR RECICLABILE MENAJERE SĂ AJUNGĂ LA 95%, IAR SUPRAFAȚA AMENAJATĂ DE SPAȚII VERZI SĂ CREASCĂ CU MINIM 200 HA

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.4

Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă

Priorități de investiții:

3.4.1. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (proiecte regionale ale CAS și CAA)

3.4.2. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (alte investiții decât cele incluse în proiectele regionale ale CAS și CAA)

3.4.3. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (investiții cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS)

3.4.4. Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă uzată (alte investiții decât cele cuprinse în proiectele regionale ale CAA și CAS)

3.4.5. Decolmatarea și igienizarea malurilor și a albiilor cursurilor de apă / lacurilor poluate cu deșeuri menajere și din construcții

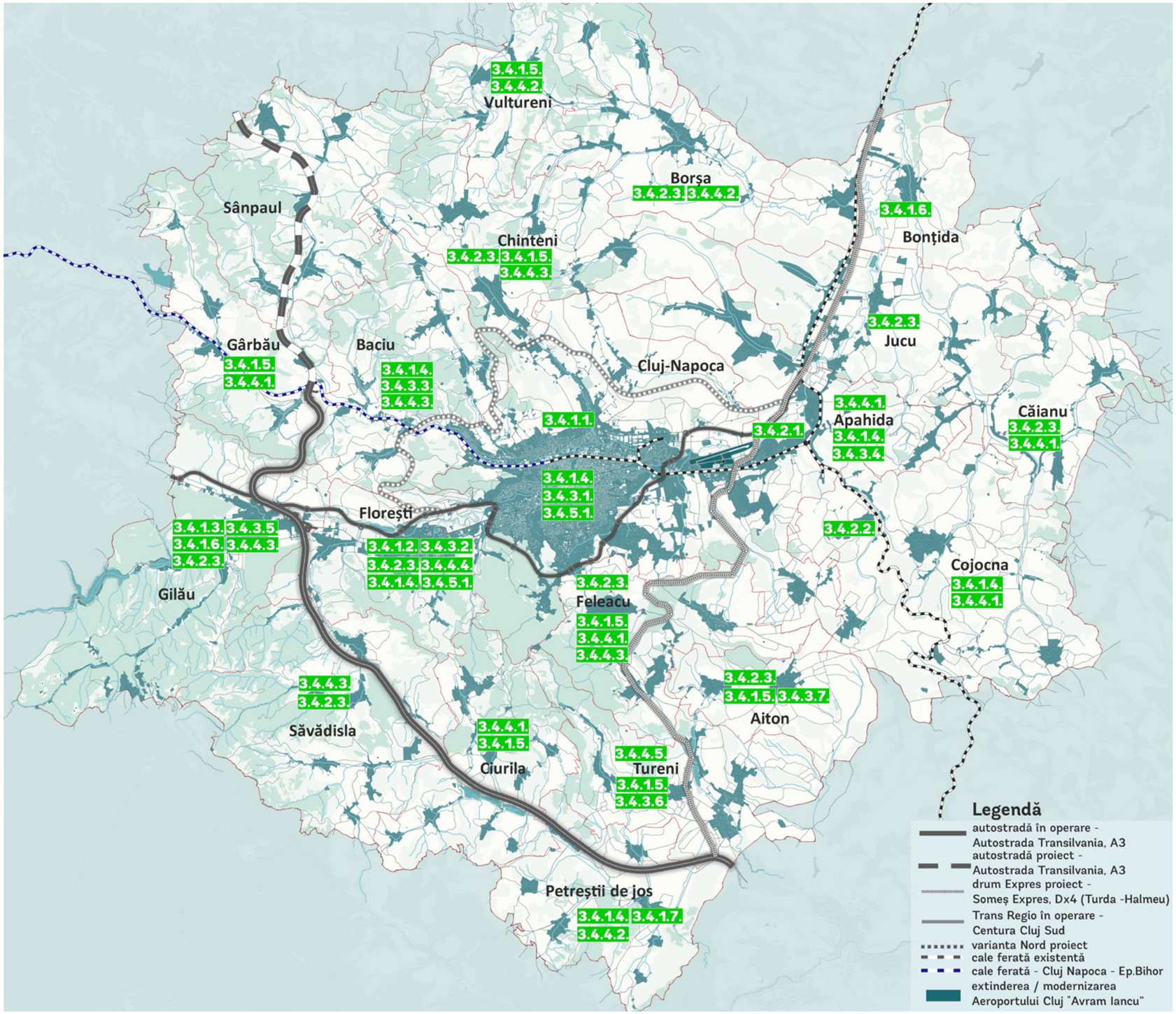

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 3

ASIGURAREA UNEI DEZVOLTĂRI PRIETENOASE CU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR A MUNICIPIULUI ȘI ZONEI SALE METROPOLITANE, ASTFEL ÎNCÂT EMISIILE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ SĂ SE REDUCĂ CU PÂNĂ LA 80% PÂNĂ ÎN 2030, PESTE 99% DINTRE REZIDENȚI SĂ AIBĂ ACCES LA INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, GRADUL DE CAPTURARE A DEȘEURILOR RECICLABILE MENAJERE SĂ AJUNGĂ LA 95%, IAR SUPRAFAȚA AMENAJATĂ DE SPAȚII VERZI SĂ CREASCĂ CU MINIM 200 HA

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.5

Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre

Priorități de investiții:

3.5.1. Extinderea și modernizarea spațiilor verzi

3.5.2. Amenajarea de coridoare verzi-albastre

3.5.3. Plantarea de copaci în spații publice

3.5.4. Conservarea biodiversității, a speciilor și habitatelor

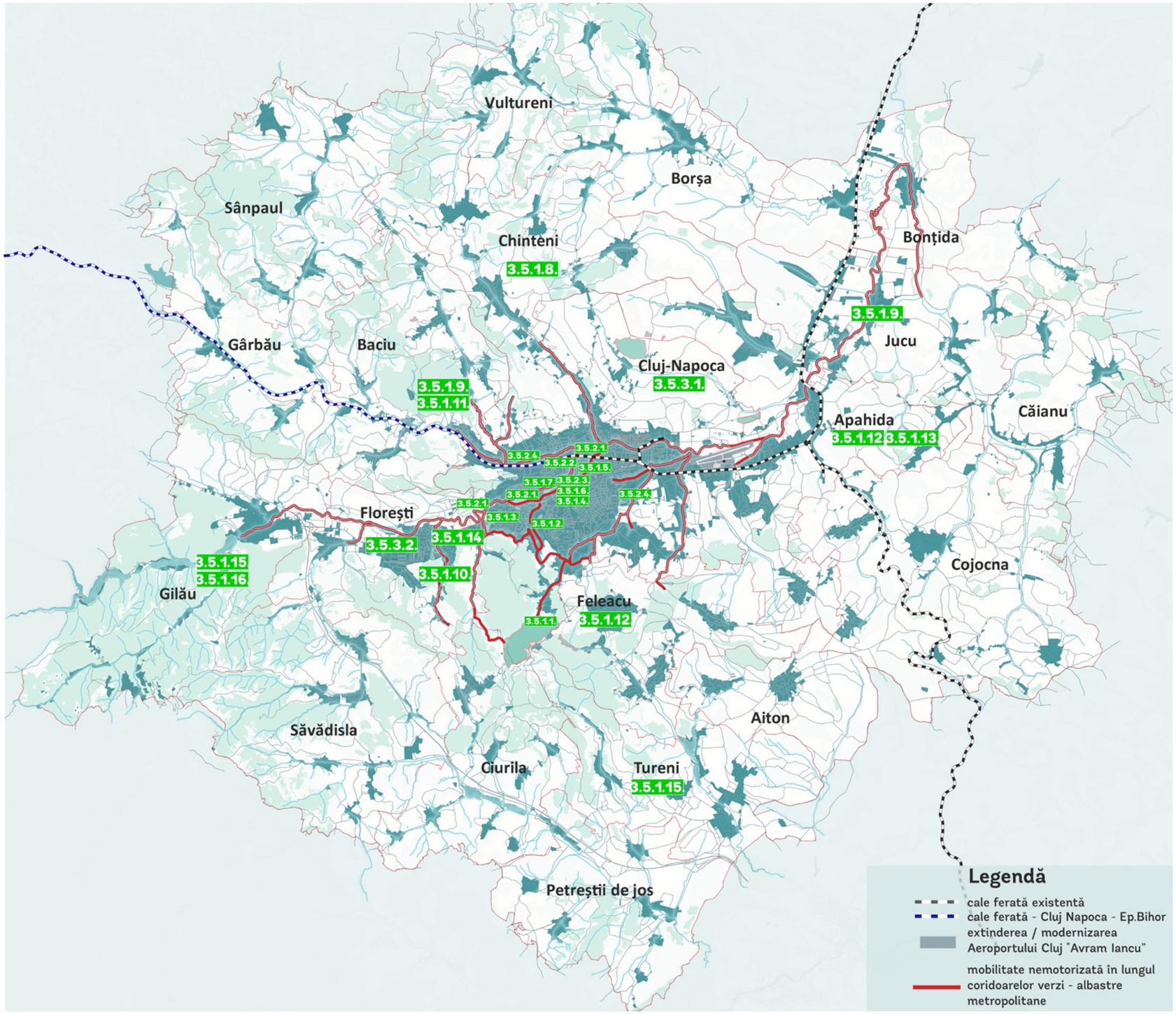

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 3

ASIGURAREA UNEI DEZVOLTĂRI PRIETENOASE CU MEDIUL ÎNCONJURĂTOR A MUNICIPIULUI ȘI ZONEI SALE METROPOLITANE, ASTFEL ÎNCÂT EMISIILE DE GAZE CU EFECT DE SERĂ SĂ SE REDUCĂ CU PÂNĂ LA 80% PÂNĂ ÎN 2030, PESTE 99% DINTRE REZIDENȚI SĂ AIBĂ ACCES LA INFRASTRUCTURA DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, GRADUL DE CAPTURARE A DEȘEURILOR RECICLABILE MENAJERE SĂ AJUNGĂ LA 95%, IAR SUPRAFAȚA AMENAJATĂ DE SPAȚII VERZI SĂ CREASCĂ CU MINIM 200 HA

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare;

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice; Prioritatea de investiții;

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.8: Investiții pentru creștere reziliență în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 3.9: Investiții pentru reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din interiorul orașelor este în continuare ridicată

Priorități de investiții:

3.6.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru colectare selectivă și reciclarea deșeurilor menajere

3.6.2. Dezvoltarea infrastructurii pentru colectarea deșeurilor din construcții și a celor voluminoase

3.6.3. Extinderea Centrului de Management Integrat al Deșeurilor Cluj-Napoca

3.6.4. Educarea, informarea și conștientizarea populației în spiritul economiei circulare

3.7.1. Implementarea măsurilor din Planul Integrat de Calitate a Aerului pentru Aglomerarea Cluj-Napoca

3.7.2. Implementarea Planului de Acțiune pentru diminuarea nivelului de zgomot în municipiul Cluj-Napoca

3.7.3. Dezvoltarea rețelei de monitorizarea a calității aerului

3.8.1. Dezvoltarea infrastructurii serviciilor profesioniste și voluntare pentru situații de urgență

3.8.2. Extinderea și reabilitarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare pentru combaterea eroziunii și a alunecărilor de teren

3.8.3. Amenajarea cursurilor de apă în vederea prevenirii inundațiilor

3.8.4. Combaterea extinderii insulelor de căldură urbană

3.8.5. Încurajarea adaptării individuale la schimbările climatice și a comportamentelor favorabile reducerii riscurilor și ecologizării actelor cotidiene

3.9.1. Reconversia funcțională și/sau reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate din ZMCN

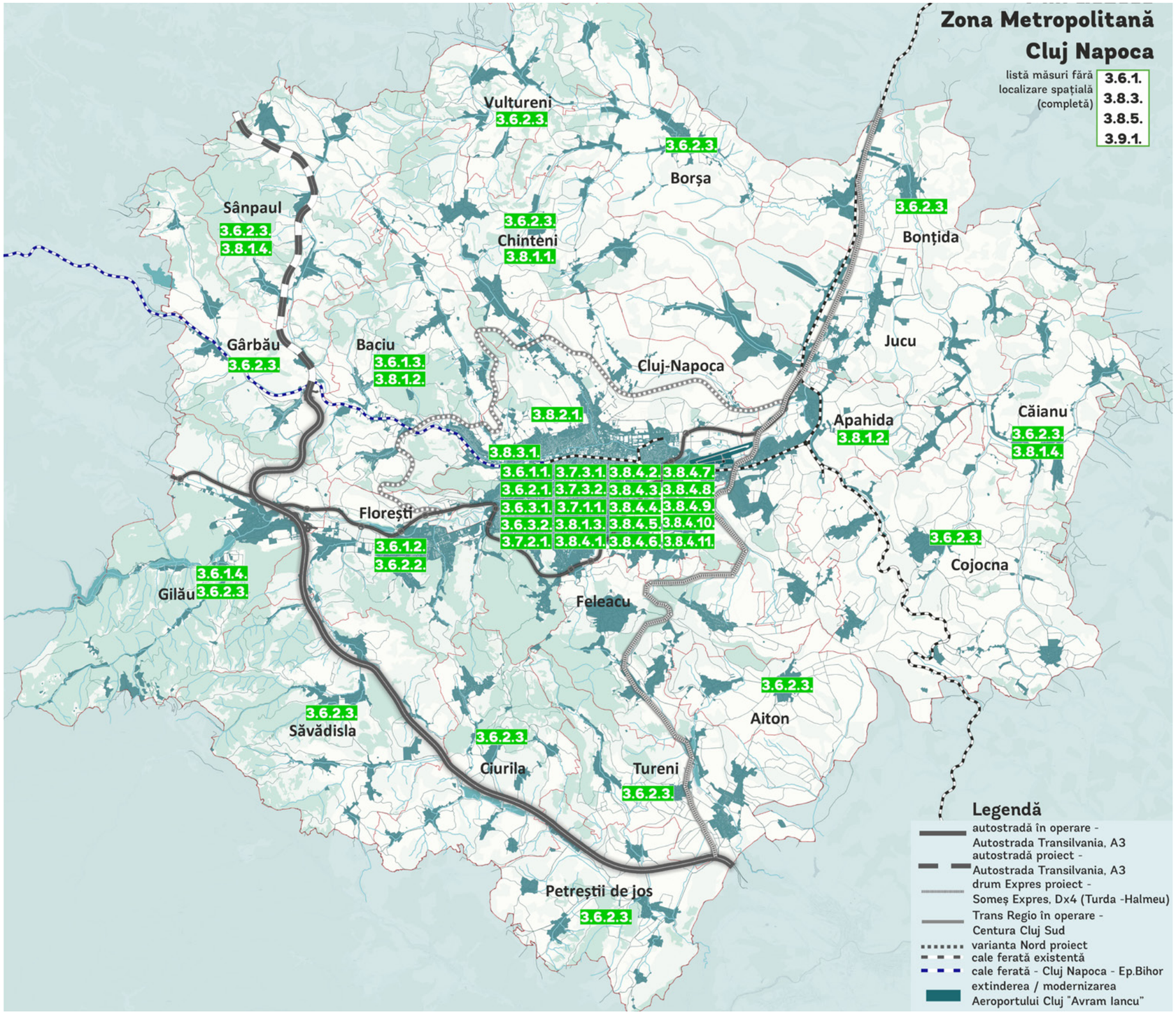

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții

Priorități de investiții:

4.1.1. Investiții în infrastructura de învățământ antepreșcolar

4.1.2. Investiții în infrastructura de învățământ preșcolar

4.1.3. Investiții în infrastructura de învățământ primar, gimnaział și liceal

4.1.4. Investiții în infrastructura de învățământ superior

4.1.5. Combaterea absenteismului, abandonului și a segregării la nivelul copiilor și elevilor aflați în situații de risc (strategii locale pentru educație timpurie, transport școlar, sprijin material, servicii complementare – centre de joacă, ludoteci etc., materiale educaționale, planuri de intervenție, mediatori școlari, formare cadre didactice, conștientizare, dezvoltare de instrumente, ghiduri, strategii de predare, informare-consiliere-educație paternală, burse, sisteme de monitorizare și avertizare timpurie - MATE, programe de educație remedială, after-school, masă caldă, activități recreative și socializare, resurse de învățare, peer learning și mentoring etc.)/ Proiecte selectate pe bază de competiție

4.1.6. Promovarea accesului și a participării copiilor cu dizabilități și cu CES la procesul educațional (accesibilizare infrastructură, ateliere protejate, platforme educaționale, soft-uri și echipamente specializate, materiale suport, formare cadre didactice și manageri, tehnici de predare-învățare-evaluare etc.) / Proiecte selectate pe bază de competiție

4.1.7. Încurajarea revenirii în sistemul de învățământ a celor care au abandonat școala pentru continuarea studiilor la toate nivelurile (consiliere și orientare, sprijin material pentru cazare, transport, rechizite, acordarea d burse, sprijin personalizat pentru tranziția de la gimnaziu la liceu/școală profesională, programe de tip "A doua șansă", activități recreative și de socializare, ore/programe remediale, formare cadre didactice, burse de locuri de muncă pentru studenți, monitorizarea nevoilor studenților, consiliere și mentorat cu studenții voluntari din ani superiori, parteneriate între licee și universități, caravane, cursuri demonstrative etc.) / Proiecte selectate pe bază de competiție

4.1.8. Creșterea calității actului educațional și a relevanței acestuia pentru dinamicile sociale și de pe piața muncii (curriculum la decizia școlii; dezvoltarea de noi programe de masterate aplicate și doctorate profesionale; formare cadre didactice; parteneriate între unități de învățământ și companii; dotări pentru teleșcoală; ghiduri de predare-învățare-evaluare centrată pe competențe; centre de excelență și măsuri specifice de stimulare a copiilor supradotați; mobilități Erasmus+; servicii de consiliere și orientare profesională oferite de CJRAE în parteneriat cu companii, ONG-uri și parteneri sociali; cooptare rețele alumni pentru facilitarea și monitorizarea inserției; informare, consiliere și orientare parentală; recunoaștere competențe dobândite non-formal și informal; atragerea de studenți străini; rețele universitare; educație antreprenorială, stagii de practică/internship, întreprinderi simulate și scheme de antreprenoriat pentru studenți; resurse educaționale deschise etc.) / Proiecte selectate pe bază de competiție

4.1.9. Creșterea atractivității învățământul profesional și tehnic în rândul absolvenților de gimnaziu (consiliere - orientare - informare cadre didactice, elevi, părinți; stagii de practică productivă; resurse educaționale deschise și soft-uri; granturi pentru dotarea și funcționarea atelierelor-școală, în parteneriat cu companiile; concursuri antreprenoriale; educație antreprenorială; formare cadre didactice; revizuirea calificărilor; formare cadrelor asociat din companii; mecanisme și instrumente de asigurare a calității; baze de date; burse; sprijin material; sprijin educațional individualizat etc.) / Proiecte selectate pe bază de competiție

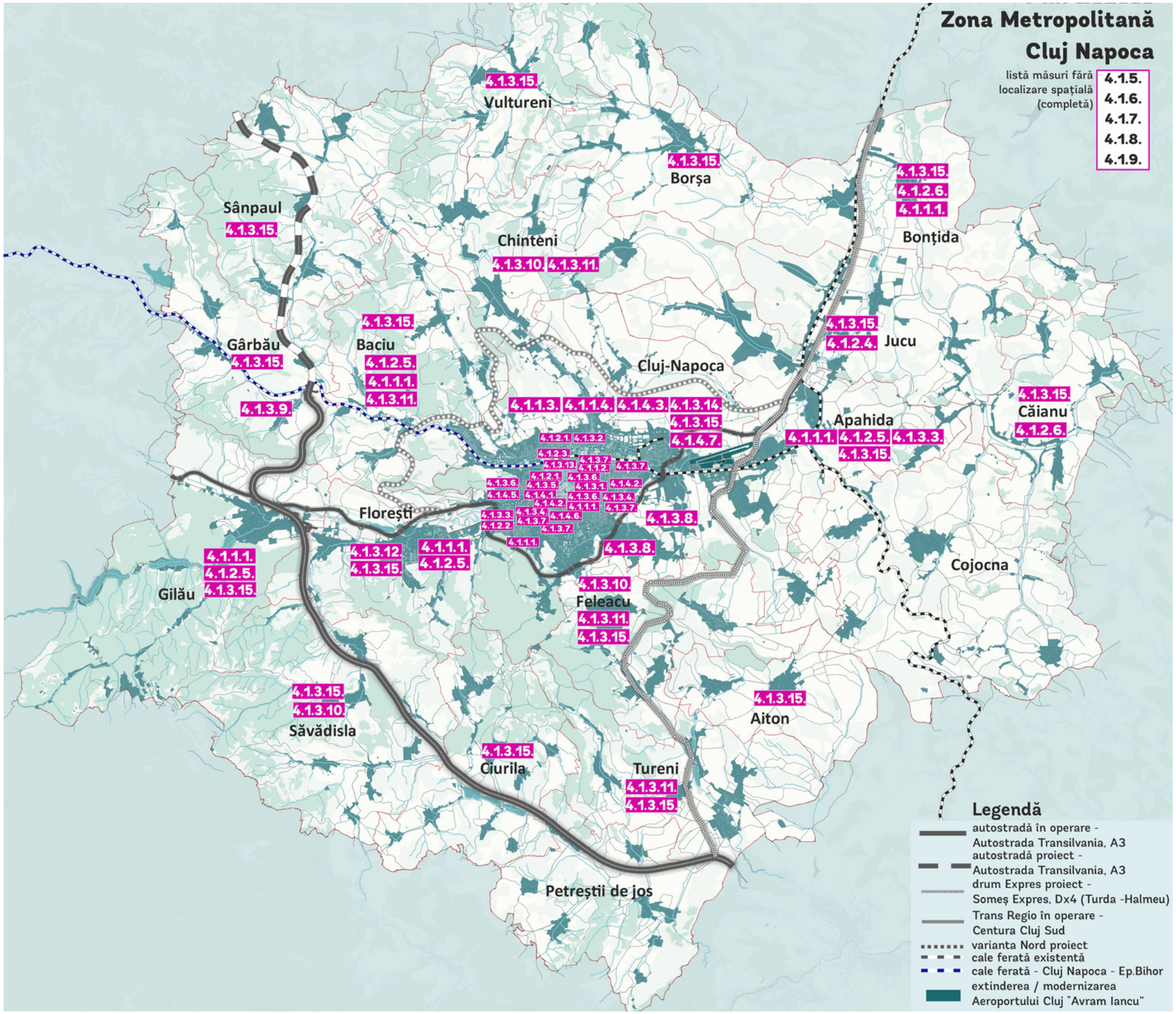

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.2

Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor

Priorități de investiții:

4.2.1. Investiții în infrastructura spitalicească

4.2.2. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de asistență medicală primară (dispensare medicale / cabinete de medicină de familie / centre de permanență), inclusiv măsuri pentru atragerea și retenția medicilor

4.2.3. Dezvoltarea serviciilor de asistență medicală comunitară

4.2.4. Dezvoltarea serviciilor de asistență medicală școlară

4.2.5. Extinderea, modernizarea și dotarea ambulatoriilor / Dotarea ambulatoriilor unităților spitalicești cu aparatură, mobilier etc.

4.2.6. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de recuperare, paliație și îngrijire medico-socială pe termen lung / Încheierea de parteneriate cu furnizorii privați de servicii de îngrijiri paliative și de recuperare

4.2.7. Implementarea de programe de screening, diagnosticare precoce și tratare în stadiu incipient a afecțiunilor / Încheierea de parteneriate cu furnizorii privați de servicii de îngrijiri paliative și de recuperare

4.2.8. Implementarea de programe de încurajare a unui stil de viață sănătos și de prevenție

4.2.9. Construcția de capele mortuare și amenajarea / modernizarea cimitirelor pentru adaptarea la legislația sanitară în vigoare

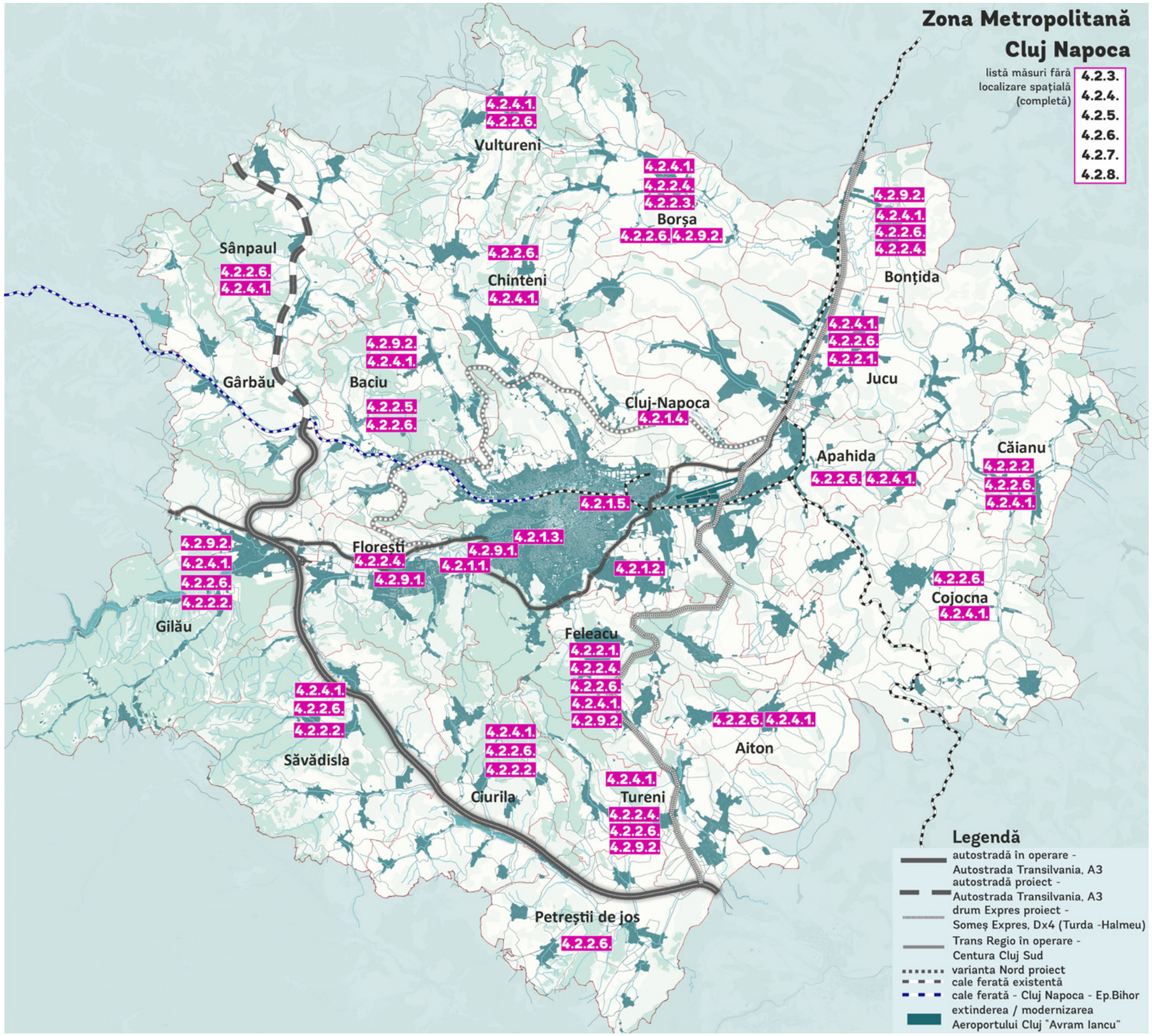

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.3

Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune

Priorități de investiții:

4.3.1. Promovarea unor intervenții integrate pentru îmbunătățirea integrării socio-economice a comunităților marginalizate (infrastructură la scară mică, locuire, ocupare, educație, sănătate, asistență socială, patrimoniu cultural etc.)

4.3.2. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru copiii și tinerii expuși riscului de excluziune și sărăcie (centre de zi, specializate și de suport, servicii de sprijin în comunitate)

4.3.3. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru persoane vârstnice (centre rezidențiale, centre de zi, servicii de îngrijire la domiciliu)

4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru persoanele cu dizabilități (măsuri integrate de ocupare, centre de îngrijire / reabilitare de zi, servicii mobile de reabilitare în comunitate, centre de zi, locuințe protejate, centre de tip Respiro, asistenți personali profesioniști

4.3.5. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor de protecție pentru victimele violenței domestice, persoanele care suferă de adicții, persoanele fără adăpost, cele eliberate din penitenciar și alte grupuri vulnerabile (centre de cazare, locuințe protejate, consiliere, asistență, suport, mediere, sprijin material etc.)

4.3.6. Asistența materială și alimentară a persoanelor celor mai defavorizate

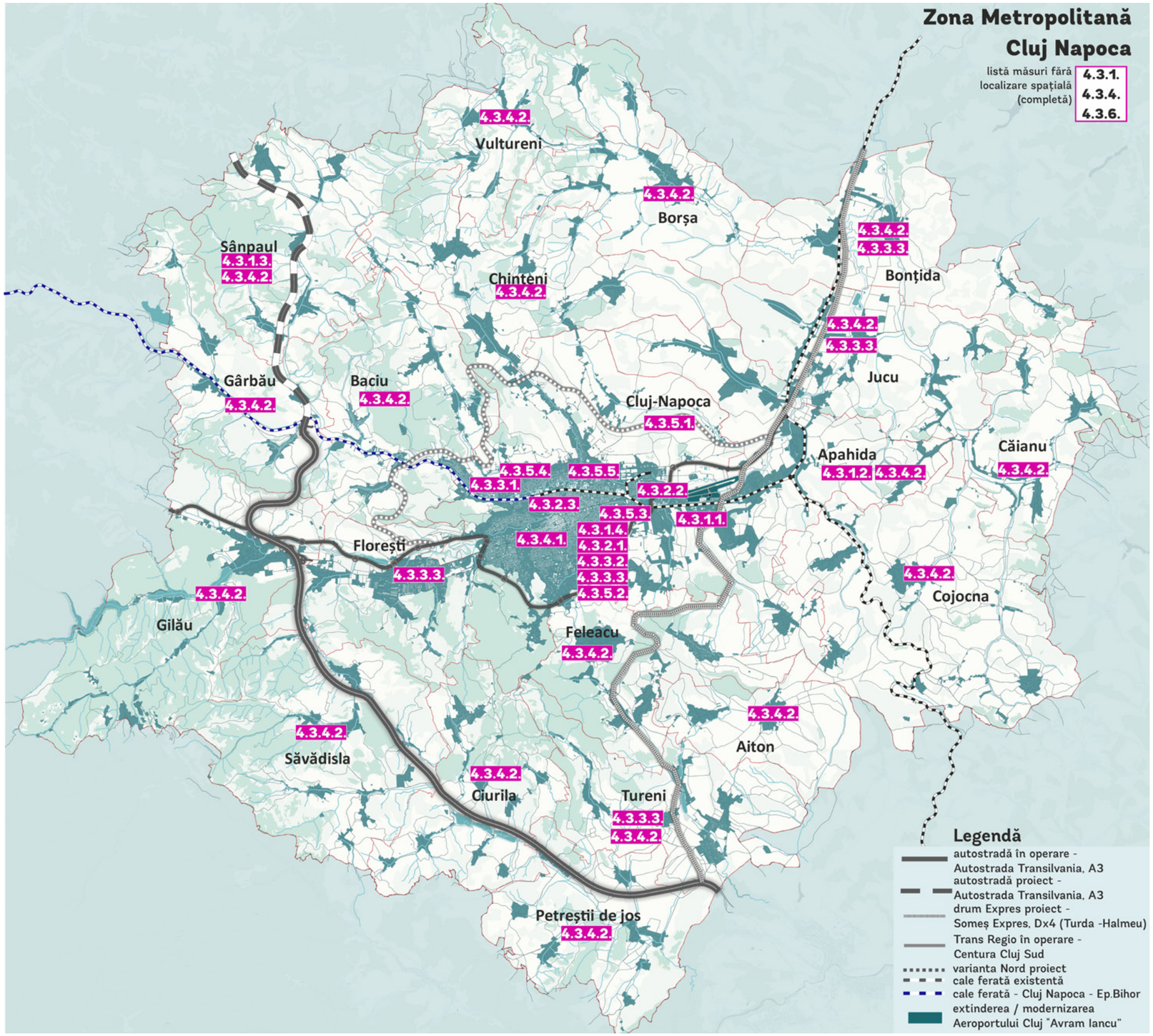

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.4

Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane

Priorități de investiții:

4.4.1. Creșterea stocului de locuințe publice

4.4.2. Sprijinirea financiară a persoanelor / familiilor cu venituri reduse în vederea închirierii de locuințe

4.4.3. Acordarea de loturi de teren tinerilor pentru construcția de locuințe (în baza Legii nr. 15/2003)

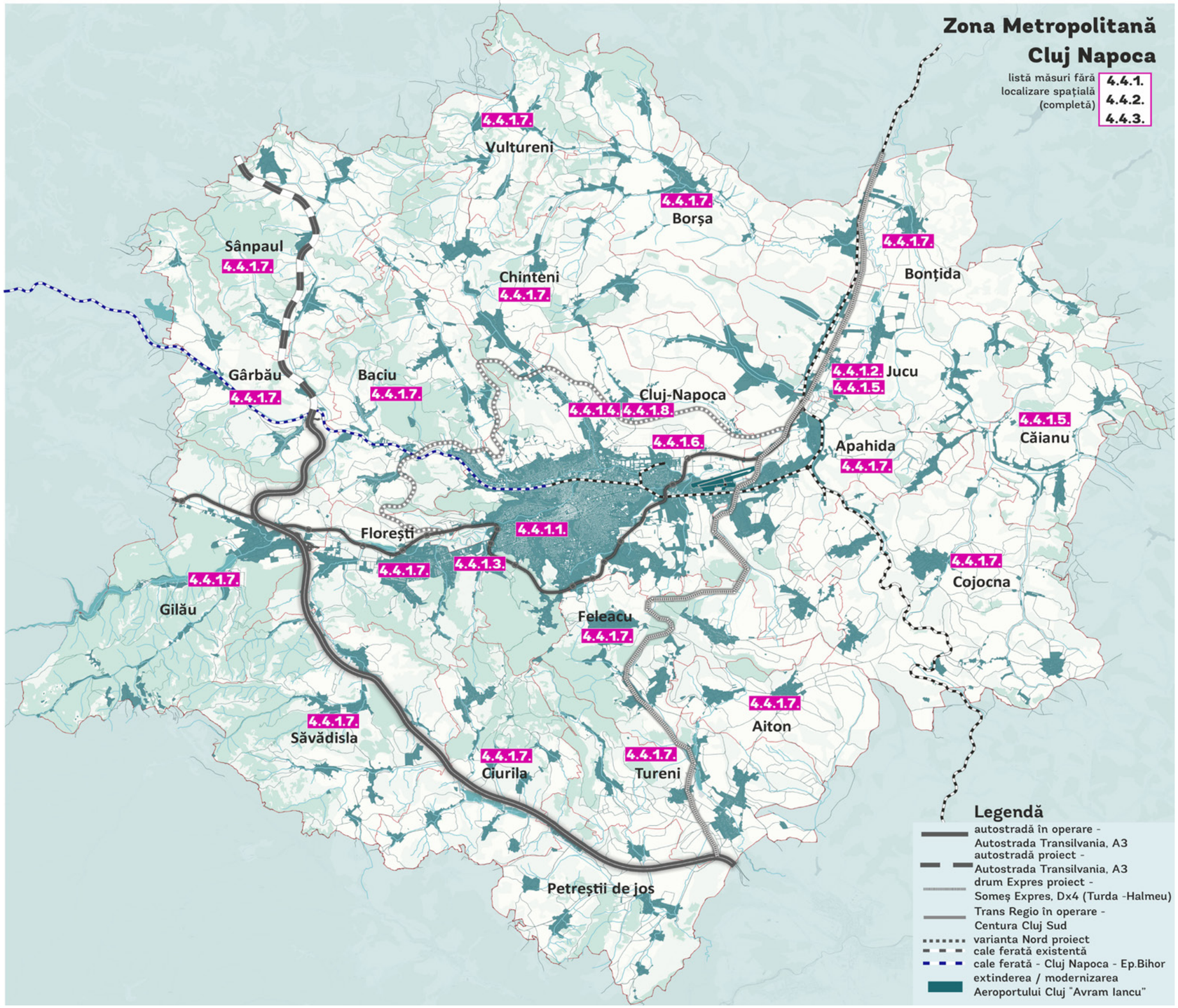

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.5

Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment

Priorități de investiții:

4.5.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale

4.5.2. Sprijinirea sectorului cultural independent

4.5.3. Încurajarea achiziției publice de lucrări de artă

4.5.4. Consolidarea ofertei de activități culturale

4.5.5. Dezvoltarea publicului consumator de cultură și promovarea medierii culturale

4.5.6. Promovarea artei în spațiul public

4.5.7. Consolidarea pieței de evenimente și festivaluri

4.5.8. Susținerea dezvoltării sectorului de industrii culturale și creative

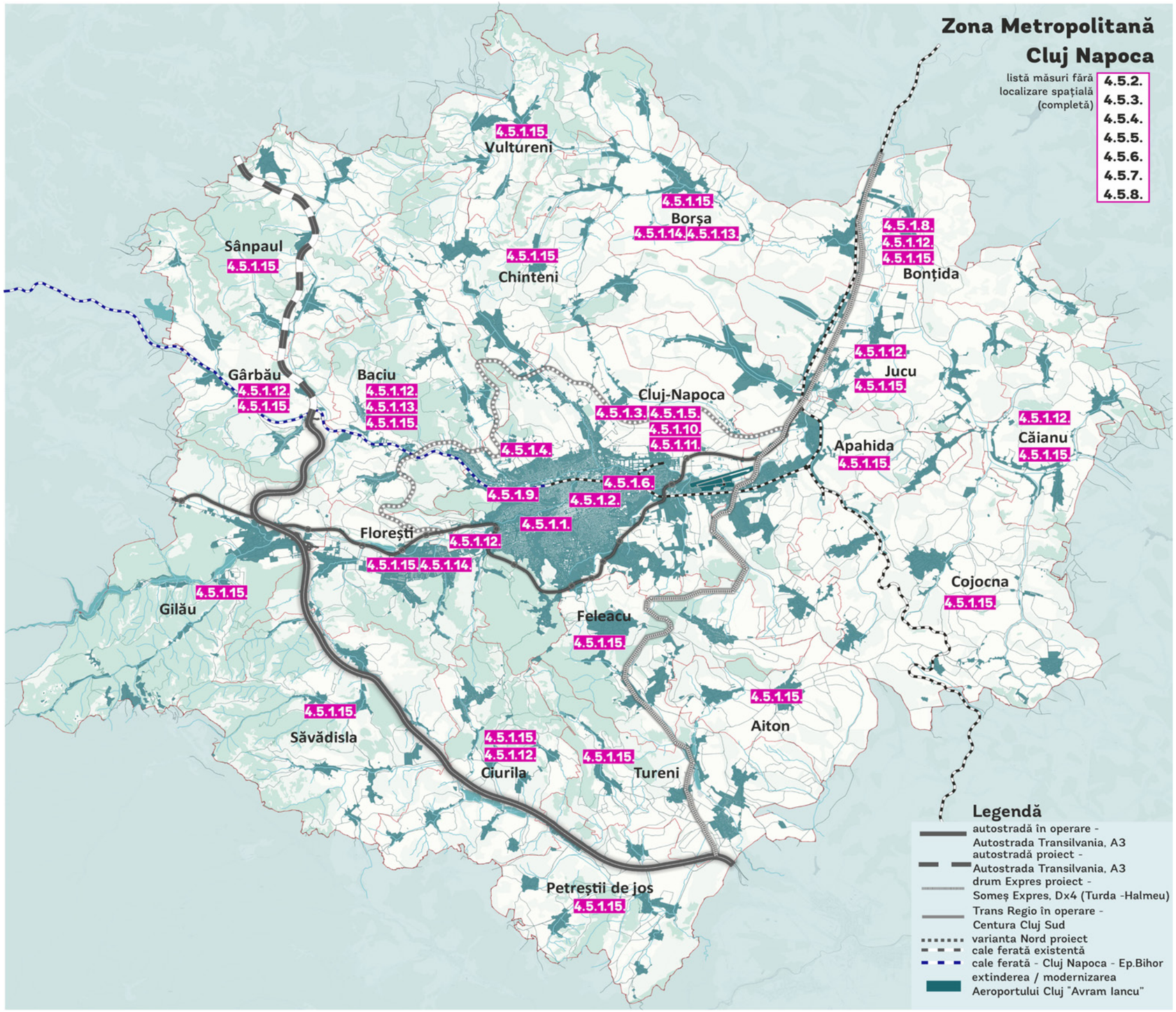

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.6

Investiții în sportul de masă și sportul de performanță

Priorități de investiții:

4.6.1. Investiții în infrastructura pentru sportul de performanță

4.6.2. Investiții în infrastructura pentru sportul de masă

4.6.3. Susținerea proiectelor, evenimentelor, competițiilor și activităților organizate de cluburile și asociațiile sportive

4.6.4. Promovarea activității sportive în rândul populației

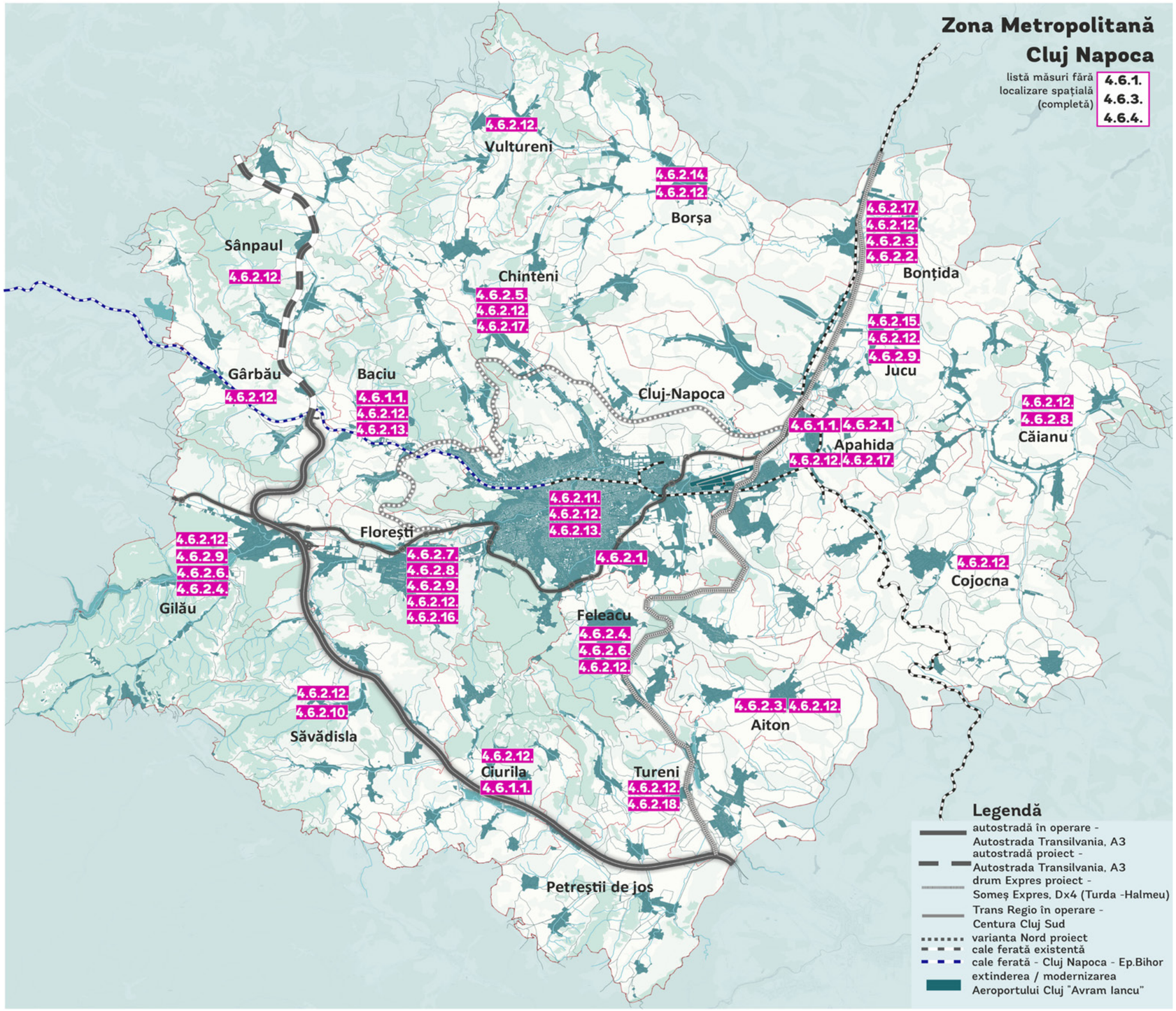

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.7

Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic

Priorități de investiții:

4.7.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru turism

4.7.2. Amenajarea de noi facilități de agrement pentru cetățeni și de experiențe locale de o zi

4.7.3. Atestarea de noi stațiuni turistice

4.7.4. Consolidarea și promovarea unor branduri puternice și a unor trasee turistice, culturale și de agrement cu impact metropolitan

4.7.5. Dezvoltarea infrastructurii cicloturistice și promovarea turismului cu bicicleta

4.7.6. Sprijinirea rețelelor și cooperării intersectoriale pentru dezvoltarea turismului

4.7.7. Îmbunătățirea calității serviciilor turistice

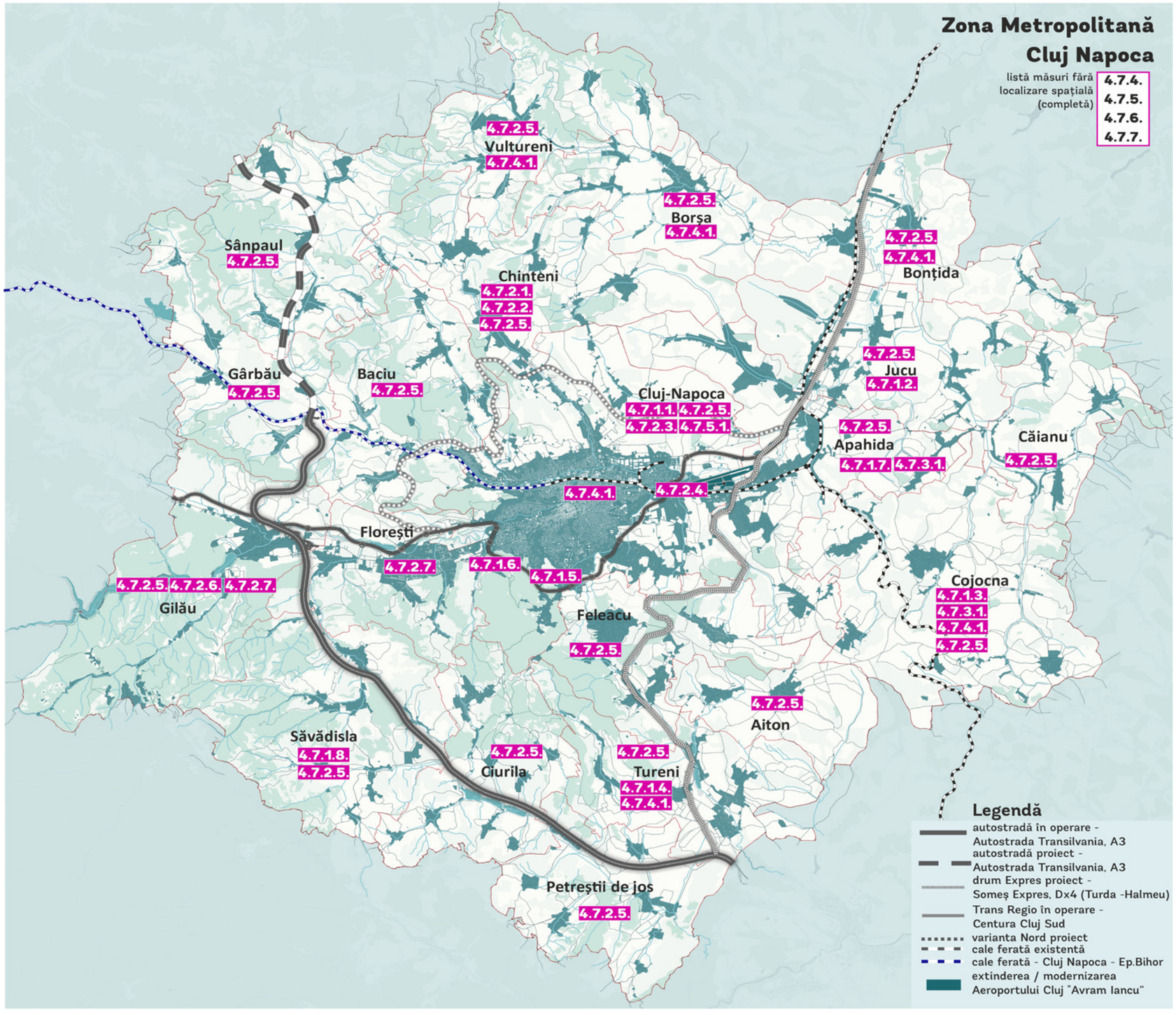

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 4

PROMOVAREA UNEI CREȘTERI INCLUZIVE A MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, BAZATE PE ACCES NEDISCRIMINATORIU LA EDUCAȚIE, ÎNVĂȚARE PE TOT PARCURSUL VIEȚII, ASISTENȚĂ MEDICALĂ, SOCIALĂ, CULTURĂ, SPORT ȘI ACTIVITĂȚI DE TINERET DE CALITATE, ASTFEL ÎNCÂT LA NIVELUL ANULUI 2030 SĂ NU MAI EXISTE NICIO COMUNITATE MARGINALIZATĂ

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 4.8

Susținerea sectorului și a activităților de tineret

Priorități de investiții:

4.8.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de tineret

4.8.2. Stimularea ocupării și a antreprenoriatului în rândul tinerilor absolvenți

4.8.3. Diversificarea activităților adresate tinerilor la nivel metropolitan

4.8.4. Stimularea participării tinerilor la viața comunității

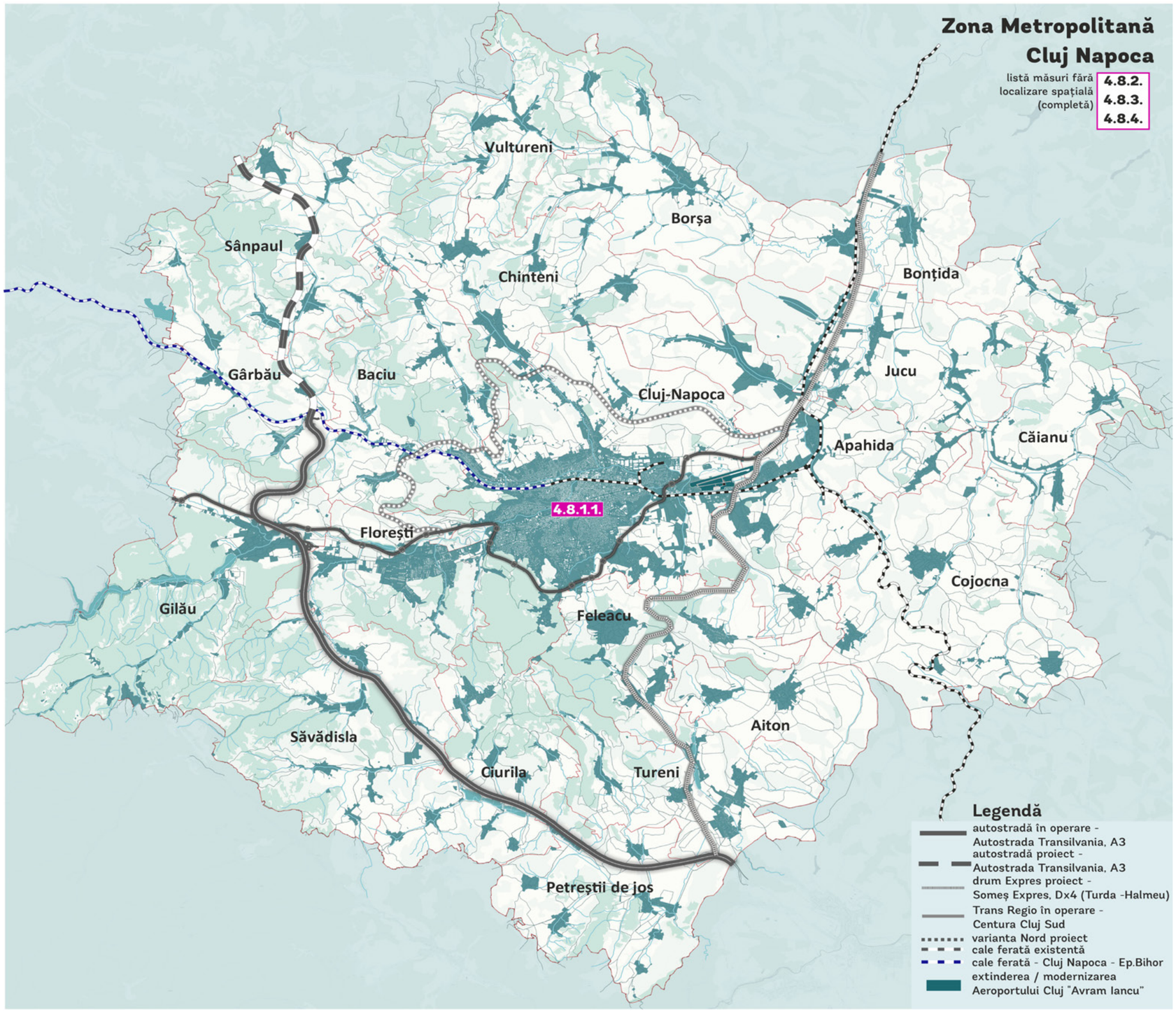

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 5

PROMOVAREA UNEI UTILIZĂRI EFICIENTE ȘI INTEGRATE A TERENURILOR ȘI A PATRIMONIULUI CONSTRUIT DE LA NIVELUL MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, ÎN SPIRITUL CONCEPTULUI DE ORAȘ COMPACT DEZVOLTAT ÎN JURUL CENTRELOR DE CARTIER, ASTFEL ÎNCÂT FIECARE CETĂȚEAN SĂ AIBĂ ACCES LA MAXIM 20 DE MINUTE DE MERS PE JOS LA TOATE FACILITĂȚILE URBANE

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 5.1

Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității

Priorități de investiții:

5.1.1. Reconversie terenuri degradate / abandonate / subutilizate în spații verzi, de agrement și de socializare atractive

5.1.2. Amenajare și reabilitare piețe și scuaruri

5.1.3. Modernizarea spațiilor publice și a spațiilor verzi din incinta ansamblurilor de locuințe colective

5.1.4. Modernizarea construcțiilor publice de pe spațiul public

5.1.5. Introducerea în subteran a cablurilor aeriene

5.1.6. Îmbunătățirea siguranței spațiilor publice

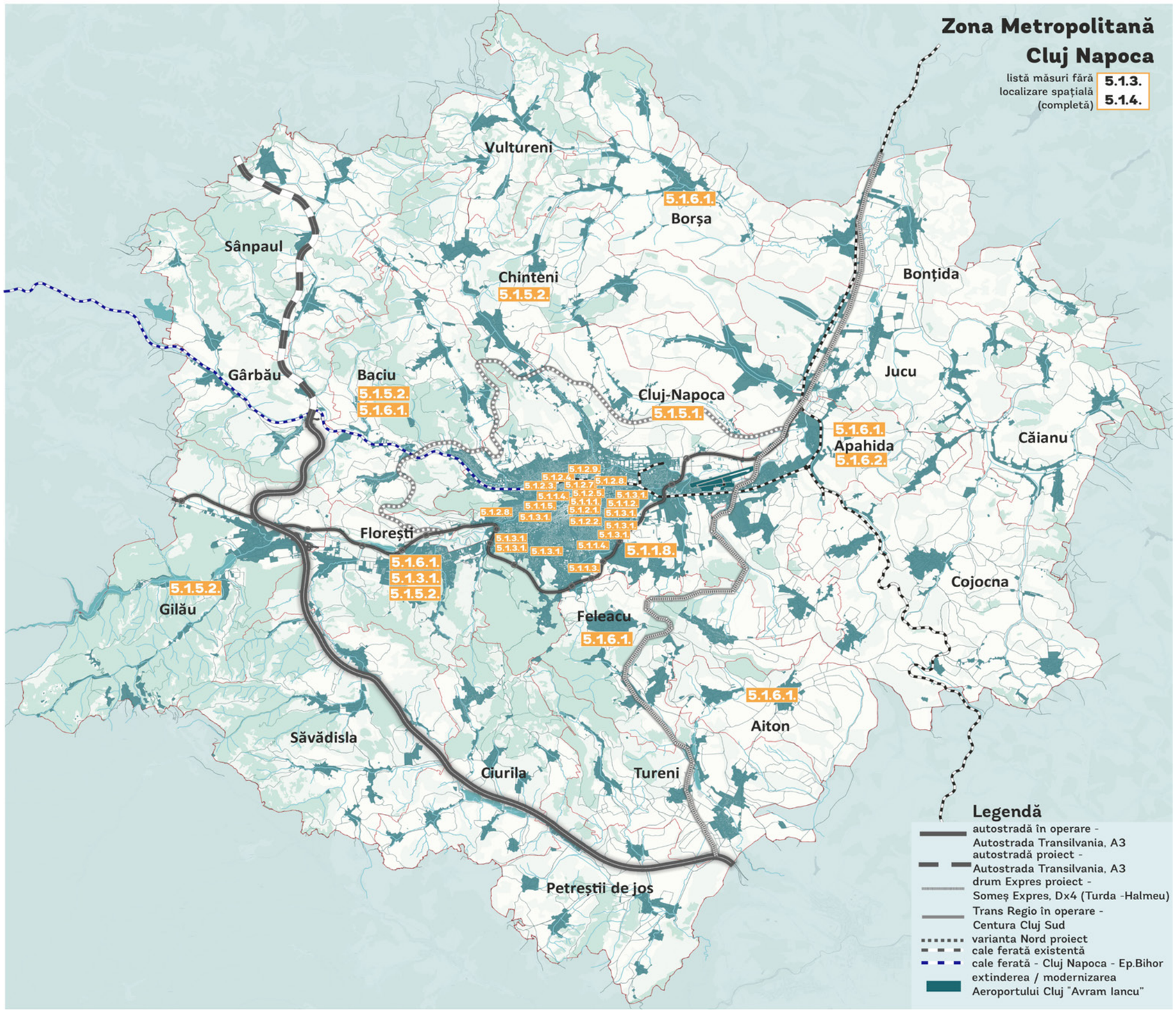

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 5

PROMOVAREA UNEI UTILIZĂRI EFICIENTE ȘI INTEGRATE A TERENURILOR ȘI A PATRIMONIULUI CONSTRUIT DE LA NIVELUL MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, ÎN SPIRITUL CONCEPTULUI DE ORAȘ COMPACT DEZVOLTAT ÎN JURUL CENTRELOR DE CARTIER, ASTFEL ÎNCÂT FIECARE CETĂȚEAN SĂ AIBĂ ACCES LA MAXIM 20 DE MINUTE DE MERS PE JOS LA TOATE FACILITĂȚILE URBANE

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 5.2

Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural

Priorități de investiții:

5.2.1. Protejarea, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a obiectivelor de patrimoniu construit

5.2.2. Reabilitarea și punerea în valoare a construcțiilor din zonă centrală și semicentrală care nu au statut de monument istoric

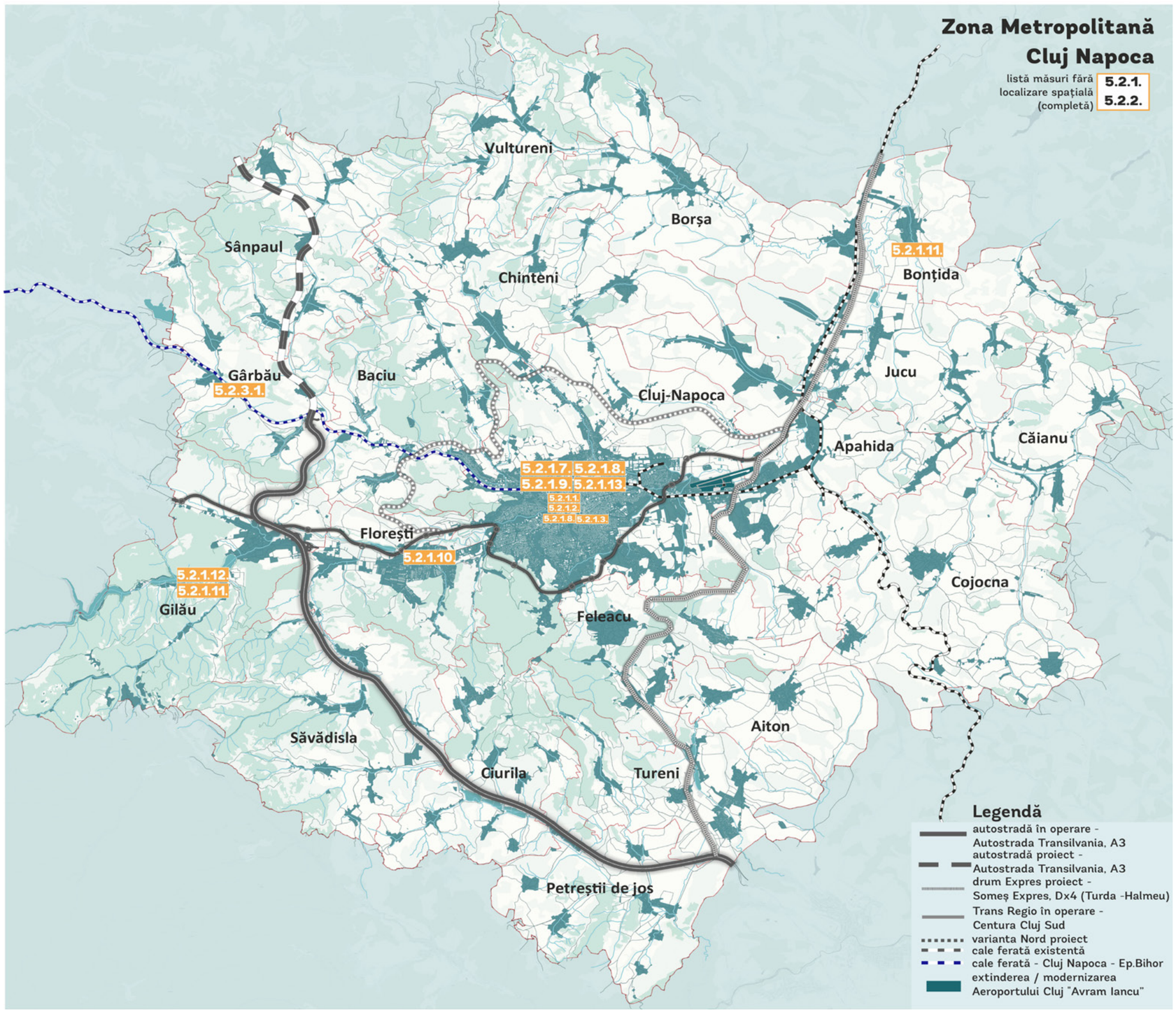

OBIECTIVUL STRATEGIC NR. 5

PROMOVAREA UNEI UTILIZĂRI EFICIENTE ȘI INTEGRATE A TERENURILOR ȘI A PATRIMONIULUI CONSTRUIT DE LA NIVELUL MUNICIPIULUI ȘI A ZONEI SALE METROPOLITANE, ÎN SPIRITUL CONCEPTULUI DE ORAȘ COMPACT DEZVOLTAT ÎN JURUL CENTRELOR DE CARTIER, ASTFEL ÎNCÂT FIECARE CETĂȚEAN SĂ AIBĂ ACCES LA MAXIM 20 DE MINUTE DE MERS PE JOS LA TOATE FACILITĂȚILE URBANE

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 5.3: Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale;

PRIORITATEA DE INVESTIȚII 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe

Priorități de investiții:

5.3.1. Amenajarea și modernizarea centrelor de cartier

5.3.2. Amenajarea și modernizarea piețelor agroalimentare și a spațiilor publice adiacente

5.3.3. Amenajare și modernizare centre civice

5.4.1. Asigurarea cadrului de planificare pentru dezvoltarea durabilă și regenerarea a cartierelor rezidențiale dezvoltate după 1990

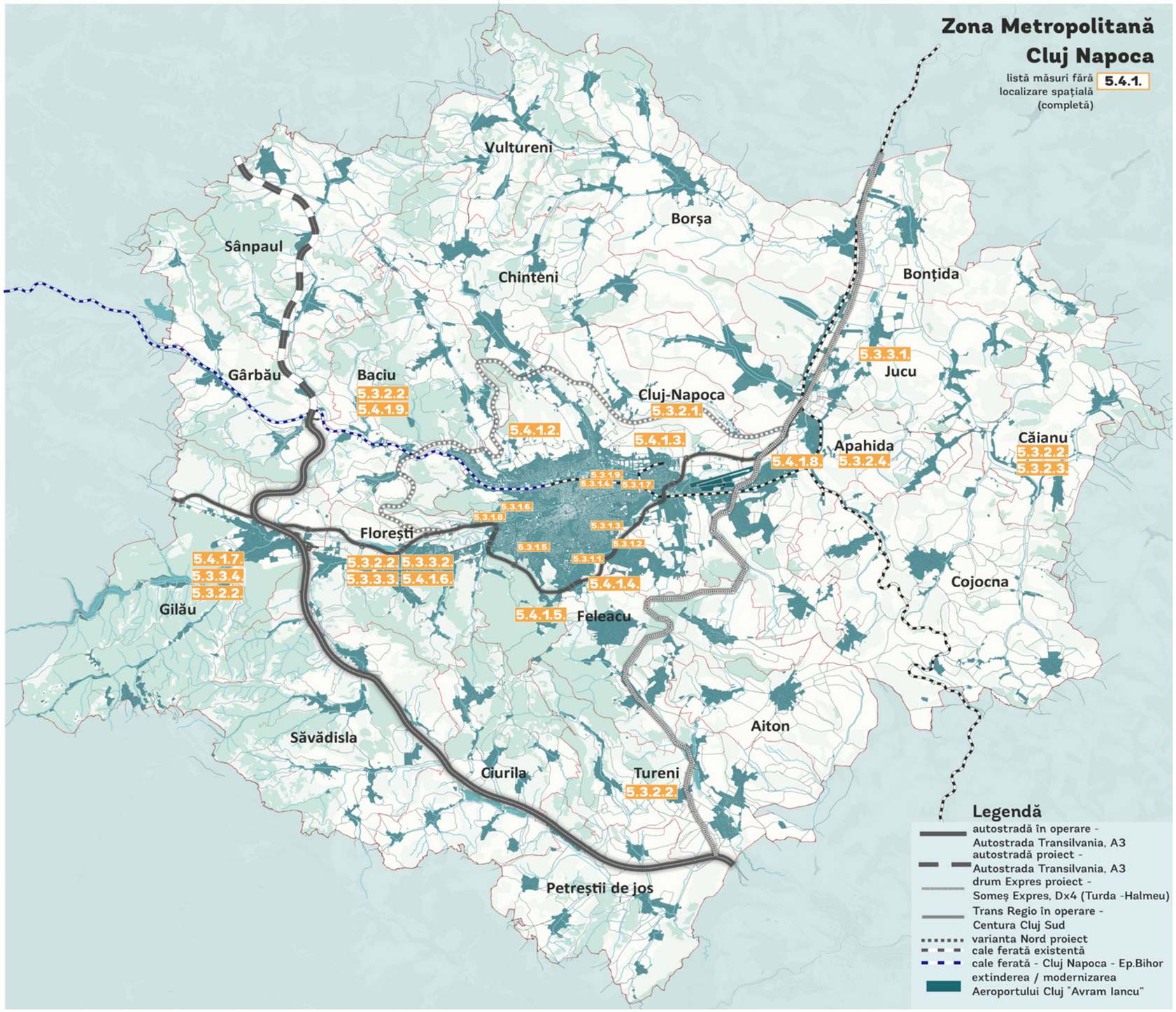

CAPITOLUL 11. Planul de acțiune pentru perioada 2021-2030

Propunere listă
PROIECTE PRIORITARE

Un proces de planificare strategică nu este complet dacă nu se termină cu o listă clară de proiecte prioritare. Această listă de proiecte prioritare nu trebuie să rămână bătută în cuie pe parcursul implementării strategiei, dar este esențială pentru o planificare mai eficientă a resurselor. Conducerea unei administrații locale trebuie să își asume o asemenea listă, iar Consiliul Local trebuie să o aprobe.

Bineînțeles, proiectele relevante pentru o comunitate locală nu vor fi implementate exclusiv de către administrația locală în cauză. Vor exista proiecte ce vor fi implementate de alte instituții publice (consiliul județean, companii publice, ministere, alte autorități naționale, județene sau locale) precum și de entități private. Proiectele implementate din fonduri publice sunt de obicei parte a unor strategii sau planuri publice, și, ca atare, sunt mai ușor de identificat și monitorizat. Proiectele implementate/propuse de entități private sunt mai dificil de identificat (firmele private nu trebuie să își facă publice ideile de proiecte), dar și aici ar fi de dorit o coordonare mai eficientă – posibilă, cel puțin, prin monitorizarea autorizațiilor de construcție emise într-o zonă metropolitană.

În cele ce urmează vom lista o propunere de proiecte prioritare pentru Zona Metropolitană Cluj, cu orizont de implementare 2030. Aceste proiecte, reflectă atât opțiunile autorităților publice, cât și opțiunile cetățenilor, ale actorilor de la nivel local, și ale echipei de elaborare a SIDU ZMC. Planul de acțiune, include și un set de proiecte propuse de UAT-urile ce sunt parte din ZMC.

Proiecte care cad în sarcina autorităților centrale

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
1	Construcție drum TransRegio Feleac TR35 (Centura Metropolitană, inclusiv drumuri de legătură: 1 Decembrie, Bucium, Edgar Quinet, Frunzișului, Calea Turzii, Mihai Românul, Bună Ziua, Borhanci, Sopor, Calea Someșeni, Traian Vuia, Muncii)	920.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 Bugetul de stat
2	Construcție Autostrada Brașov – Tg. Mureș – Cluj – Oradea, Subsecțiunea 3A2 Nădășelu-Mihăiești și Subsecțiunea 3B1 Mihăiești-Zimbor	285.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
3	Construcția Spitalului Regional de Urgență Cluj-Napoca	500.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
4	Construcție drum expres pentru realizarea conexiunii dintre A3 (zona Turda) și DN1 (zona Mărtinești)	78.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat
5	Construcție drum expres Mărtinești – Dej (varianta de traseu va fi stabilită ulterior)	500.000.000	POT 2021-2027 Bugetul de stat
6	Eliminarea punctelor negre de pe rețeaua rutieră TEN-T din ZMC	15.000.000	PNRR Bugetul de stat
7	Electrificarea și reabilitarea liniei CF Cluj-Napoca – Oradea – Episcopia Bihorului (inclusiv Pasaj Tăietura Turcului – SF predat către CNCFR, reabilitarea și modernizarea stațiilor Cluj-Napoca, Baciu Triaj, Gârbău, Tetarom, Baciu, Suceagu, Rădaia, Mera, Nădășelu)	1.469.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
8	Implementare ERTMS pe linia CF Cluj-Napoca – Oradea	261.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
9	Modernizarea liniei CF Coșlariu – Cluj-Napoca (intervenții de tip Quick Wins)	139.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
10	Modernizarea liniei CF Apahida – Suceava (intervenții de tip Quick Wins)	90.000.000	POT 2021-2027 PNRR Bugetul de stat
11	Reabilitarea sediului Operei Naționale Cluj-Napoca	10.000.000	Bugetul de stat Împrumut BDCE
TOTAL BUGET PROIECTE DE INTERES NAȚIONAL		4.267.000.000	

Proiecte care cad în sarcina autorităților județene sau a companiei de apă

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
1	Extinderea pistei de decolare/aterizare a Aeroportului Internațional "Avram Iancu" la 3420 m	40.000.000	Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj și al AICN
2	Extinderea Parcului Industrial Tetarom III în zona Jucu-Bonțida	5.000.000	Bugetul CJ Cluj Fonduri proprii TETAROM
3	Finalizarea / refuncționalizarea Parcului Industrial Tetarom IV Feleacu	5.000.000	Bugetul CJ PPP
4	Construcția Centrului Expozițional Internațional Cluj-Napoca	50.000.000	Bugetul CJ Cluj Bugetul local PPP
5	Extinderea și reabilitarea infrastructurii de alimentare apă potabilă (proiecte regionale ale CAS și CAA)	150.000.000	POIM 2014-2020
6	Construcție Park&Ride Aeroportul Internațional Cluj-Napoca	11.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugetul local
7	Construcția Spitalului Pediatric Monobloc Cluj-Napoca	100.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
8	Construcția Centrului Integrat de Transplant Cluj-Napoca	50.000.000	POS 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
9	Înființarea Parcului Științific și Tehnologic TETAPOLIS Cluj-Napoca	30.000.000	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Fonduri proprii TETAROM Bugetul CJ
10	Construcție stație de sortare, stație de tratare cu biouscare și digestie anaerobă	10.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj
11	Construcția celulei nr. 2 a CMID	10.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul CJ Cluj
12	Amenajarea a 100 km de piste de cicloturism de-a lungul drumurilor județene care leagă Cluj-Napoca de Cheile Turzii și Stațiunea Muntele Băișorii	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul CJ
13	Elaborare plan de amenajare a teritoriului zonal metropolitan (PATZM) Cluj-Napoca	500.000	PNRR Bugete locale Bugetul CJ Cluj
14	Elaborare ghiduri arhitecturale pentru municipiu și ZMC	500.000	Bugete locale Bugetul CJ
15	Revitalizarea și extinderea Parcului Etnografic "Romulus Vuia"	12.000.000	PNRR Bugetul CJ Cluj
16	Construcție Centru Sportiv Metropolitan Cluj în comuna Ciurila	20.000.000	Bugetul de stat Bugetul CJ Cluj
TOTAL BUGET PROIECTE DE INTERES JUDEȚEAN		499.000.000	

Proiecte de interes metropolitan, ce vor fi implementate în parteneriat între autoritățile locale

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
1	Tren metropolitan Gilău – Florești – Cluj-Napoca – Gârbău - Baciu – Apahida – Jucu – Bonțida – etapa I a sistemului de transport metropolitan rapid Cluj magistrala I de metrou și tren metropolitan, inclusiv legătura dintre acestea	1.170.000.000	POIM 2014-2020 POT 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
2	Construcție drum de legătură Gilău (DJ 107P) – Luna de Sus (DJ 107M) – Florești Sud – nod Centură Metropolitană, cu prioritizarea transportului public și a celui nemotorizat	25.000.000	Bugetul CJ Bugete locale
3	Amenajare coridor de mobilitate urbană durabilă (pietonal și velo) de-a lungul râului Someș între Tarnița – Gilău – Florești – Cluj-Napoca – Apahida – Jucu – Bonțida (proiectul va fi împărțit pe tronsoane și va include intervențiile în curs și în curs de pregătire de pe teritoriul municipiului Cluj-Napoca)	30.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Bugete locale
4	Studiu de reconfigurare a rutelor de transport public local și metropolitan (inclusiv pentru extinderea în inelul II de comune din ZMC)	250.000	Fonduri proprii CTP Bugete locale
5	Extinderea și modernizare rețelei de transport cu troleibuze, inclusiv în comunele din inelul I	10.000.000	POR 2021-2027 Bugetul local Fonduri proprii CTP
6	Construcție drum de legătură Suceagu (intersecție drum de legătură la Centura Metropolitană) – Tetarom I / Pasaj Tăietura Turcului	30.000.000	POR 2021-2027 Bugetul CJ Bugete locale
7	Construcție variantă de ocolire Chinteni – Lomb – Cluj-Napoca (Str. Spicului / Colonia Breaza / Str. Odobești)	10.000.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
8	Construcție variantă de ocolire Sânpaul – Chinteni - Apahida (Varianta de Ocolire Cluj-Napoca Nord I)	20.000.000	POR 2021-2027 PNS 2021-2027 Bugetul de stat Bugetul CJ Bugete locale
9	Înființarea unui fond de tip revolving pentru finanțarea proiectelor de infrastructură cu impact metropolitan gestionat de ADI ZMC	1.500.000	Bugetele locale
10	Implementarea de proiecte punctuale, cu impact metropolitan și finanțare națională sau internațională (de ex. locuințe sociale) prin ADI ZMC	15.000.000	Fonduri externe (inclusiv PNRR) Cotizații
11	Dezvoltarea capacității structurilor de guvernanță metropolitană de la nivelul ZMC	1.000.000	Fonduri externe Cotizații
12	Înființarea unui departament de consultanță pentru UAT-urile membre în cadrul ADI ZMC	200.000	Cotizații
13	Monitorizarea participativă a implementării SIDU și PMUD pentru perioada 2021-2027	100.000	Cotizații
14	Înființarea unei structuri informale de inovare socială, pe modelul CIIC, pentru inițiative de interes metropolitan	100.000	Fonduri externe Cotizații
	TOTAL BUGET PROIECTE DE INTERES METROPOLITAN	**1.313.150.000**	

Proiecte prioritare a căror implementare cade în sarcina municipiul Cluj-Napoca

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
1	**Amenajare Parcul Feroviarilor**	10.500.000	**AVANSAT – proiectare finalizată** - Documentațiile tehnico-economice au fost finalizate, există autorizație de construire emisă și proiect tehnic complet. A fost lansată procedura de achiziție publică pentru execuția de lucrări, aceasta fiind în curs de desfășurare. Termen de realizare: 22 de luni, estimare: 2023	POR 2014-2020 / 2021-2027 Bugetul local
2	**Modernizare și revitalizare Parcul I.L. Caragiale și str. Octavian Petrovici**	4.500.000	**AVANSAT - A fost definitivat studiul de fezabilitate** și au fost aprobați indicatorii tehnico-economici. A fost finalizată procedura de achiziție pentru proiectare (fazele AC și PT) și execuția lucrărilor, contractul fiind atribuit. Ordinul de începere va fi emis in prima parte a lunii iunie 2021.Termen de realizare estimat: 18 luni (final de 2022)	POR 2014-2020 / 2021-2027 Bugetul local
3	**Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 2 (zona B-dul 21 Decembrie - Piața Mărăști - Aleea Bibliotecii și parking subteran inclus**	10.000.000	**AVANSAT – fazele de proiectare contractate** - *Zona Mărăști* - A fost semnat contractul pentru serviciile de proiectare (fazele PUZ, SF, PAC și PT) și a fost emis ordinul de începere. Termen de realizare estimat: 4 ani	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
4	**Culoar de mobilitate Est - Vest - etapa 3 - zona Moților - Calea Mănăștur - Mărginașă - Oțetului - Uzinei Electrice**	9.000.000	**AVANSAT** - *Zona Mănăștur* – în faza de achiziție proiectare și execuție (fazele PAC+PT+execuție)	POR 2021-2027 Alte fonduri externe PNRR Bugetul local
5	**Amenajare Parc Zorilor**	4.000.000	**AVANSAT - A fost finalizat studiul de fezabilitate** și au fost aprobați indicatorii tehnico-economici. Procedura de achiziție pentru proiectare și execuție a fost publicată. În paralel se desfășoară procedura aferentă exproprierilor.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
6	**Revitalizare zonă verde - parc Canalul Morii - tronson Parcul Rozelor**	6.000.000	**AVANSAT - A fost finalizat studiul de fezabilitate**, iar pe ordinea de zi este propus proiectul de hotărâre vizând aprobarea indicatorilor tehnico-economici. Ulterior, va demarată procedura de achiziție pentru proiectare și execuție, în paralel cu procedura de exproprieri.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
7	**Revitalizarea ansamblului monument istoric Cetățuia**	38.000.000	**AVANSAT - A fost finalizat studiul de fezabilitate și a fost adoptată** hotărârea vizând aprobarea indicatorilor tehnico-economici. Planul Urbanistic Zonal este în curs de finalizare. Ulterior realizării procedurilor de expropriere va fi emisă autorizația de construire și definitivat proiectul tehnic.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
8	**Crearea unui Centru Cultural - Revitalizarea monumentului istoric - Garnizoana - b-dul 21 decembrie 1989, nr. 106**	5.500.000	**AVANSAT – toate fazele de proiectare finalizate**. Va fi lansată achiziția pentru execuția lucrărilor în perioada următoare. Termen de realizare estimat: 18 luni.	Programul Ro-Cultura Bugetul local
9	**Eficiență energetică și modernizarea clădirii Primăriei (C. Moților, nr. 3)**	15.000.000	**AVANSAT – Studiu de fezabilitate finalizat**. Urmează aprobarea indicatorilor tehnico-economici. Termen de realizare estimat: 2026	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
10	**Eficiența energetică a clădirilor rezidențiale (blocuri) 2021-2027**	30.000.000	**AVANSAT – contractat.** Este realizată achiziția pentru proiectarea pentru aprox. 100 de blocuri cu cu peste 4.000 de apartamente. Primul contract subsecvent pentru un număr de 10 blocuri va fi înaintat luna curentă spre semnare. Termen de realizare estimat: 2025 - pe etape Ulterior, în funcție de sursele de finanțare disponibile, va fi realizată o nouă procedură de achiziție publică pentru alte 100 de clădiri rezidențiale.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local Fonduri proprii ale proprietarilor
11	**Modernizarea depoului de tramvaie - Cpt. G. Ignat**	20.000.000	**AVANSAT** – Studiu de fezabilitate finalizat. Urmează aprobarea indicatorilor tehnico-economici. Ulterior aprobării indicatorilor tehnico-economici poate fi lansată procedura de achiziție pentru proiectare și execuție. Termen de realizare estimat: 24 de luni.	POR 2021-2027 Alte fonduri externe Bugetul local Fonduri proprii CTP
12	**Achiziționare autobuze autonome si dezvoltare soft - 14 bucăți**	5.500.000	**AVANSAT – în contractare** - A fost transmisă spre publicare în SICAP documentația de atribuire ,fiind în faza de răspuns la clarificări înaintea de deschiderea ofertelor.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
13	**Regenerarea și amenajarea Parcului Primăverii, cartier Mănăștur**	7.000.000	**AVANSAT** - Studiu de fezabilitate contractat și în curs de finalizare. Ulterior aprobării indicatorilor tehnico-economici poate fi lansată procedura de achiziție pentru proiectare și execuție. Termen de realizare estimat: 24 de luni.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
14	**Regenerare urbană - străzi 14 iulie, S.Toduță, P-ta 14 Iulie, str. T. Grozăvescu, G. Enescu (Grigorescu) și alte străzi/amplasamente adiacente**	6.000.000	**AVANSAT – contractat** - În curs de finalizare documentatia tehnico-economică SF. Ulterior aprobării indicatorilor tehnico-economici poate fi lansată procedura de achiziție pentru proiectare și execuție. Termen de realizare estimat: 26 de luni (cu exproprieri) – 2023	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
15	**Amenajarea unor legături pietonale între P-ta Liebknecht - Parc Iris și străzile adiacente**	5.000.000	**AVANSAT – contractat** - În curs de finalizare documentatia tehnico-economică SF. Ulterior aprobării indicatorilor tehnico-economici poate fi lansată procedura de achiziție pentru proiectare și execuție. Termen de realizare estimat: 3 ani (2023)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
16	**Amenajare Parc Est**	60.000.000	**AVANSAT – contractat.** A fost finalizat concursul de soluții, contractul pentru serviciile de proiectare fiind semnat. Termen de realizare estimat: se va realiza pe etape, proiectare și exproprieri: 1,5 ani (sept. 2022), execuție pe etape: 2-3-4 ani în funcție de finanțare (2024-2026)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
17	**Regenerare urbană cartier Mărăști - Amenajare parc Expo Transilvania și walkable city pe străzi adiacente, plus parking**	25.000.000	**AVANSAT – în contractare** - A fost finalizată procedura de achiziție publică pentru serviciile de proiectare (este în curs de soluționare o contestație depusă la CNSC). Termen de realizare estimat pentru tot procesul: 3,5-4 ani (2024)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
18	**Culoar de mobilitate sustenabilă - Coridor Nord – strada Răsăritului – Câmpul Pâinii (adiacent căii ferate) și Podul Răsăritului**	25.000.000	**AVANSAT – în contractare –** în curs de adjudecare achiziție SF, PUZ, PT, DTAC, DDE și asistență tehnică din partea proiectantului Termen de realizare estimat cu achiziție, exproprieri și execuție: 4 ani (2024) Pentru Podul Oașului a fost semnat contractul de proiectare și execuție.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
19	**Modernizarea Liceului Teoretic Nicolae Bălcescu, amenajare Canalul Morii - tronson strada Argeș și străzi adiacente Liceului Bălcescu**	16.000.000	**AVANSAT – în contractare** - Estimare lansare concurs în următorul trimestru al anului 2021 Termen de realizare estimat: 4 ani (final de 2024)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
20	**HUB educațional Borhanci: creșă, grădiniță, școală, liceu + Bază sportivă și Pădure-parc**	30.000.000	**AVANSAT – în contractare** - Procedura de achiziție publică a serviciilor de proiectare este în desfășurare, fiind în curs de evaluare ofertele depuse.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat PPP Bugetul local

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
21	**Revitalizarea culoarului Someșului Mic, modernizarea și extinderea infrastructurii pietonale și ciclistice pe malurile râului – etapa 3, a pârâului Valea Chintăului și a Canalului Morii cu amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor adiacente**	15.000.000	**În pregătire** - Documentația pentru atribuirea serviciilor de proiectare este în curs de publicare. Termen publicare – luna iunie 2021.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
22	**Regenerarea culoarului Canalului Morii în cartierul Mărăști și crearea unui culoar de mobilitate sustenabilă cu amenajarea în baza conceptului walkable and smart-city a străzilor Paris – Onisifor Ghibu, Nicolae Cristea, Gheorghe Lazăr și alte străzi adiacente**	10.000.000	**În pregătire** - Documentația pentru atribuirea serviciilor de proiectare este în curs de finalizare. Termen publicare – luna iunie 2021.	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
23	**Construire parking pe strada Trotușului nr. 5**	7.000.000	**În pregătire** – Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	Bugetul local
24	**Construire parking pe strada Gh. Dima Vest (nr. 33-39)**	6.000.000	**În pregătire** – Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	Bugetul local
25	**Construire parking pe strada Liviu Rebreanu nr. 2-4**	6.000.000	**În pregătire** - în curs de elaborare a documentației tehnico-economice	Bugetul local
26	**Construire parking în piața Cipariu**	6.000.000	**În pregătire** - în curs de elaborare a documentației tehnico-economice	Bugetul local
27	**Amenajare Parc Bună Ziua**	12.000.000	**În pregătire** - Va fi finalizată tema și demarat concursul de soluții în următorul trimestru. Termen de realizare estimat: 4 ani cu concurs, exproprieri, proiectare și execuție (2024)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
28	**Supraetajare clădire școală și reabilitare termică – Școala Gimnazială Ion Creangă**	2.800.000	**În pregătire** – Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
29	**Supraetajare clădire școală, sală de sport și reabilitare termică – Școala Gimnazială Nicolae Titulescu**	5.800.000	**În pregătire** - Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
30	**Amenajarea podului existent clădire Colegiul Național George Barițiu**	3.000.000	**În pregătire** - Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
31	**Extindere și etajare grădinița Parfum de Tei – strada Decebal nr. 41**	2.500.000	**În pregătire** - Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	POR 2014-2020 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
32	**Amenajare spațiu de învățământ – grădiniță pe strada Gării nr. 4**	2.000.000	**În pregătire** - Va fi derulată procedura de achiziție publică pentru proiectare și execuție	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
33	**Program multianual de demolare a bateriilor de garaje din jurul blocurilor de locuințe**	2.000.000	**Finalizate: Cartier Între Șacuri-Etapa 1, Cartier Gheorgheni-Etapa 1** **În implementare în cartierele: Între Lacuri-Etapa 2, Mărăști, Mănăștur, Grigorescu**	Bugetul local
34	**Program multianual de reconfigurări alei, parcări, spații publice și spații verzi din incinta ansamblurilor de locuințe colective în municipiul Cluj-Napoca**	10.000.000	**În implementare**	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
35	**Program multianual de reabilitare a străzilor (inclusiv cele donate) în acord cu principiile mobilității sustenabile**	50.000.000	**În implementare**	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
36	**Program multianual "100.000 de copaci" plantați în municipiul Cluj-Napoca**	15.000.000	**În implementare**	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
37	**Program multianual de extindere și reviguire a rețelei de piste pentru biciclete, în conformitate cu prevederile PMUD**	5.000.000	Faza incipientă – actualigare PMUD	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
38	**Modernigarea Liceului Teoretic Gheorghe Șincai**	7.000.000	Faza incipientă – există contract pentru elaborarea temei de proiectare încheiat cu OAR	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
39	**Modernigarea Liceului cu Program Sportiv și a Colegiului de Turism Napoca și a străgilor adiacente**	14.000.000	Faza incipientă – există contract pentru elaborarea temei de proiectare încheiat cu OAR	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
40	**Modernigarea Liceului Teoretic L. Blaga și a străgilor adiacente**	9.000.000	Faza incipientă – există contract pentru elaborarea temei de proiectare încheiat cu OAR	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
41	**Modernigarea Liceului de Informatica T. Popovici și a străgilor adiacente**	9.000.000	Faza incipientă – există contract pentru elaborarea temei de proiectare încheiat cu OAR	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
42	**Reamenajare urbană și legături pietonale între str. Primăverii și Calea Florești – Cartierul Mănăștur**	6.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
43	**Culoare de mobilitate sustenabilă - reamenajare gona Piața Zorilor, str. Zorilor, str. L. Pasteur, str. Gh. Marinescu și gone adiacente, plus parking subteran**	10.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
44	**Culoare de mobilitate sustenabilă și legături pietonale: P-ța 1848, str. Paris, Meseriilor, Olănești, Barbu Patriciu**	5.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
45	**Culoare de mobilitate sustenabilă și legături pietonale între str. Brâncuși și str. Liviu Rebreanu - Cartierul Gheorgheni**	5.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
46	**Culoare de mobilitate sustenabilă și legături pietonale între str. Observatorului și Parcul Iuliu Prodan - Cartierul Zorilor**	5.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
47	**Achiziție autobuge electrice articulate/ nearticulate noi - 50 bucăți și infrastructură de încărcare – stații**	30.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
48	**Achiziție troleibuge - 50 de bucăți**	30.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
49	**Achiziție autobuge alimentate cu pile de combustibil (hidrogen) - Fuel Cell Electric Bus - 40 de bucăți și stație de producere hidrogen**	30.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
50	**Achiziția a 50 de locuințe sociale pentru reducerea sărăciei și pentru o incluziune durabilă a grupurilor defavorigate din municipiul Cluj-Napoca**	5.000.000	Faza incipientă	PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
51	**Construcția a 50 de locuințe sociale pentru reducerea sărăciei și pentru o incluziune durabilă a grupurilor defavorizate din municipiul Cluj-Napoca**	3.300.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
52	**Science & Research Centre - Centru Multifuncțional pentru inovare, cercetare și transfer tehnologic (în zona Lomb)**	35.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 POCIDIF 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul de stat Bugetul local
53	**Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program Prelungit „ Albinuța" în cartierul Mănăștur din municipiul Cluj-Napoca**	4.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
54	**Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program Prelungit „ Mica Sirena" și Creșa "Clopoțica", în cartierul Grigorescu din municipiul Cluj-Napoca**	8.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
55	**Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Grădinița cu Program prelungit „Trenulețul veseliei" din municipiul Cluj-Napoca**	4.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
56	**Extindere, supraetajare, reabilitare si modernizare Școala Gimnazială Traian Dârjan**	6.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
57	**Reabilitarea și modernizarea Școlii Gimnaziale Liviu Rebreanu, a Creșei "Veronica" și a străzilor adiacente**	14.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
58	**Reabilitarea și modernizarea Grădiniței cu program prelungit "Poienița" și a Creșei "Martinel"**	8.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
59	**Reabilitarea și modernizarea Grădiniței "Dumbrăvioara" și a Creșei "Scufița Roșie"**	8.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
60	**Amenajare Parc Colina - 10 hectare**	10.000.000	Faza incipientă – va urma în cursul anului curent licitația pentru serviciile de proiectare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
61	**Extinderea platformei GIS a Primăriei Cluj-Napoca**	2.000.000	Platforma GIS este funcțională, se lucrează la Registrul spațiilor verzi și componenta de urbanism	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
62	**ClujOpenData – portal de date geospațiale de tip GIS Urban/ Metropolitan**	3.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
63	**DigitalCity – digitalizarea și standardizarea bazelor de date GIS aferente documentațiilor de urbanism și amenajare a teritoriului (inclusiv eliberare automată de certificate de urbanism, adeverințe de adresă și alte acte)**	3.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Nr. crt.	Titlul proiectului	Valoare totală a contractului de finanțare - estimare (EURO)	Stadiul documentațiilor pentru proiect	Surse potențiale de finanțare (se vor stabili exact la momentul aprobării programelor și publicării ghidurilor pentru solicitanți)
64	**Sistem inteligent de monitorizare a traficului**	5.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
65	**Aplicație administrare parcări în zona centrală și cartiere**	500.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
66	**Cetățenie Digitală (biblioteca de identitate digitală, implementare single-sign-on atașat unui sistem de management al identității, integrare baze de date interinstituționale)**	5.000.000	Fază incipientă (exceptând implementarea SSO)	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
67	**Digital Twin CIIC (centrul de date urbane, aplicație de monitorizare proiecte publice, actualizare site web, dezvoltare competențe digitale și antreprenoriale pentru tineri)**	3.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
68	**Rețea de monitorizare a calității aerului și apei, cu aplicație de informare pentru populație**	500.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
69	**Sistem inteligent de gestiune a sistemelor de irigații**	500.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
70	**Sistem unic de telegestiune pentru iluminatul public**	1.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
71	**Școli inteligente (achiziție de echipamente hardware, procese educaționale, catalog online, blockchain)**	3.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
72	**Digitalizarea și simplificarea relațiilor cetățenilor cu administrația publică locală**	500.000	Diverse îmbunătățiri și aplicații sunt în curs de realizare	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
72	**Soluții smart pentru eficientizarea colectării selective a deșeurilor**	1.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
73	**Platformă de atragere de investiții și interacțiune cu mediul de afaceri (Cluj Business Agency)**	500.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
74	**CulturainCluj.ro – agenda culturală digitală a municipiului și a regiunii, digitalizarea accesului la oferta culturală și a colectării de date relevante pentru cultură, digitalizarea patrimoniului**	1.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
75	**Data Center pentru Primăria Cluj-Napoca (dotare hardware și software)**	10.000.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
76	**Soluții smart pentru accesibilizarea municipiului Cluj-Napoca pentru persoanele cu deficiențe de vedere și cu alte dizabilități**	500.000	Fază incipientă	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
TOTAL PROIECTE PRIORITARE PRIMĂRIA CLUJ-NAPOCA		**797.400.000**		

Proiecte în lista de rezervă a căror implementare cade în sarcina municipiul Cluj-Napoca

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
1	**Sisteme de acoperișuri verzi și fațade inovative etapa 1 - pentru clădirile publice**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
2	**Sisteme de acoperișuri verzi și fațade innovative - etapa 2 pentru clădirile publice**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
3	**Cluj-Napoca Smart City – sistem de iluminat public intelligent - etapa 1**	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
4	**Cluj-Napoca Smart City – sistem de iluminat public intelligent - etapa 2**	6.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
5	**Modernizare, reabilitarea și eficientizarea energetică a clădirilor publice - etapa 2**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
6	**Modernizare, reabilitarea și eficientizarea energetică a clădirilor publice - etapa 3**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
7	**Orașe pentru pietoni - etapa 1**	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
8	**Orașe pentru pietoni - etapa 2**	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
9	**Orașe pentru pietoni - etapa 3**	9.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
10	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Mărăști**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
11	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Mănăștur**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
12	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Gheorgheni**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
13	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Iris**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
14	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Zorilor**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
15	**Construire/reabilitare creșă în cartierul Grigorescu**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
16	**Construire/reabilitare gradiniță în cartierul Mănăștur**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
17	**Construire/reabilitare gradiniță în cartierul Mărăști**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
18	**Construire/reabilitare grădiniță în cartierul Gheorgheni**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
19	**Construire/reabilitare grădiniță în cartierul Zorilor**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
20	**Construire/reabilitare grădiniță în cartierul Iris**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
21	**Construire/reabilitare grădiniță în cartierul Grigorescu**	4.000.000	POR 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
22	**Cluj InnOvation Labs - Ateliere de testare și prototipare – (spații de tip maker-space)**	3.000.000	POR 2021-2027 Alte fonduri externe Bugetul local
23	**Proiect/proiecte pentru modernizarea rețelei de Termoficare – SACET**	25.000.000	PODD 2021-2027 PNRR Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
24	**Centrul european de artă contemporană**	20.000.000	Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
25	**HUB comunitar - zona Piața Mărăști**	30.000.000	Bugetul de stat Alte fonduri externe Bugetul local
26	**Regenerarea culoarului Canalului Morii – etapa III**	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
27	**Regenerarea culoarului Canalului Morii – etapa IV**	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
28	**Modelare 3D a orașului / ZMC pentru procesul de planificare urbană**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
29	**ConnectCity – platformă de interconectare a aplicațiilor de mobilitate existente sau relaționate cu administrația**	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
30	**EduSpace – platformă digitală pentru dezvoltarea cunoașterii și educației în domeniul mobilității**	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local

Nr.	Denumire proiect	Buget estimativ (Euro)	Surse potențiale de finanțare
31	**MoveIT! – platformă digitală online de integrare a datelor, aplicațiilor și stakeholderilor din ecosistemul mobilității urbane**	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
32	**Platformă digitală unică de monitorizare/gestiune consumuri de utilități pentru clădirile publice**	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
33	**Platformă unică pentru înscrieri în sistemul de educație**	100.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
35	**Soluții smart pentru dezvoltarea turismului (inclusiv soluții de realitate virtuală)**	500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
36	**Fondul de inovare pentru tineri (dezvoltarea competențelor digitale pentru funcționari publici, profesori, personal din educație, sănătate, categorii vulnerabile**	2.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
37	**City Lab (resurse hardware si personal pentru susținerea strategiei de transformare digitală, colectarea, procesare și prezentare date, programe de schimb de bune practici în interiorul ZMC, al țării și cu orașe din afara țării)**	3.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
38	**Dezvoltarea funcționarului public virtual Antonia**	1.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
39	**Susținerea activității Transilvania Living Labs**	5.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
40	**Susținerea activității Transilvania Digital Innovation Hub**	10.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local PPP
41	**Rețea de HUB-uri de electro / micromobilitate în municipiul Cluj-Napoca**	3.500.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
42	**Regenerarea urbană a zonei Gării Cluj-Napoca, inclusiv construcția unui terminal intermodal de pasageri (autogară metropolitană)**	25.000.000	POR 2021-2027 PNRR Alte fonduri externe Bugetul local
BUGET TOTAL LISTĂ DE REZERVĂ		**266.100.000**	

CAPITOLUL 12.

Indicatori

CAPITOLUL 12. Indicatori/1255

12.1. Mecanismul de implementare propus pentru implementarea SIDU/1257

12.2. Pașii necesari pentru facilitarea implementării SIDU 2021-2030/1261

12.3. Metodologia de monitorizare și evaluare a SIDU 2021-2030/1263

12.3.1. Indicatorii de realizare imediată (output) – la nivel de prioritate de investiții/1266

12.3.2. Indicatorii de rezultat – la nivel de obiectiv specific/1274

12.3.3. Indicatori de impact – la nivel strategic / de SIDU/1278

12.1. Mecanismul de implementare propus pentru implementarea SIDU

SIDU este un document de planificare foarte complex, mai ales din perspectiva portofoliului consistent de proiecte asociat strategiei. Implementarea acestora și atingerea indicatorilor asumați pentru orizontul anului 2030 se poate realiza doar în contextul în care actorii locali, publici și privați, acționează ca un ecosistem funcțional, sub umbrela unei viziuni comune, asumate pentru dezvoltarea zonei metropolitane.

Astfel, Consiliul Județean, Primăria Cluj-Napoca și primăriile comunelor din zona metropolitană vor fi principale entități publice responsabile cu implementarea SIDU, la care se vor adăuga asociațiile de dezvoltare intercomunitară și grupurile de acțiune locală în care acestea sunt membre, entitățile, regiile și companiile municipale din subordinea lor (de ex. spitalele publice, CTP, RADP, Termoficare Napoca, Cluj Innovation Park etc.) sau cele hibrid (de ex. DIU, CCC etc.), structurile deconcentrate și descentralizate ale administrației centrale (de ex. ISJ, Apele Române, AJOFM, APM etc.), universitățile și institutele publice de cercetare-dezvoltare, ONG-urile, respectiv companiile private și structurile lor asociative (de ex. clusterele).

Experiența specifică și capacitatea fiecărei categorii de actori dintre cele mai menționate mai sus în pregătirea și implementarea de proiecte de investiții diferă semnificativ. Astfel, Primăria Municipiului Cluj-Napoca, Consiliul Județean Cluj, ADI-urile și companiile din sfera utilităților (de ex. Compania de Apă Someș, Compania de Apă Arieș), GAL-urile, clusterele sau entitățile de tip hibrid (de ex. Centrul Cultural Clujean), mare parte din ONG-uri, precum și universitățile sau institutele de cercetare au deja performanțe remarcabile în atragerea de fonduri externe și gestionarea unui proiecte complexe.

Totuși, chiar și la nivelul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca și a Consiliului Județean Cluj – principalii actori din sfera administrației publice locale – performanțele remarcabile în atragerea fondurilor europene și realizarea de investiții publice în perioada de programare 2014-2020 s-a făcut cu eforturi considerabile din partea unor echipe relativ restrânse de experți. Astfel, Direcția Generală Comunicare, Dezvoltare Locală și Management Proiecte are 104 posturi în organigramă, dintre care doar 14 la Serviciul Strategie și dezvoltare locală, management proiecte. Direcția Tehnică are tot 104 posturi, dintre care doar 13 la Serviciul Investiții, respectiv 9 la Serviciul Achiziții Publice. Direcția Urbanism are 54 de posturi, dintre care 12 la Biroul Strategii Urbane. La acestea se mai adaugă un Serviciu Strategii de Informatizare (8 posturi), Biroul Relații Externe și Investitori (7 posturi) și Compartimentul Monitorizare Lucrări de Infrastructură (3 posturi). Așadar, deși în unitățile/echipele de implementare a proiectelor intră și personal din alte structuri interne, doar aproximativ 5% din totalul posturilor din organigrama Primăriei sunt alocate în mod specific / direct activității de dezvoltare / investiții.

Consiliul Județean Cluj a produs o inovație la nivelul administrației publice locale din România, preluând de câțiva ani, pe bază de convenție, atribuțiile majorității comunelor din zona metropolitană în ceea ce privește emiterea autorizațiilor de construire, a certificatelor de urbanism, a autorizațiilor pentru studii geotehnice, ridicări topografice, exploatări de cariere și de sonde, a autorizațiilor pentru lucrări de racorduri și branșamente la rețelele de utilități, a avizelor pentru elaborarea de planuri urbanistice zonale etc. Acest lucru a reprezentat un prim pas decisiv în obținerea unei politici unitare cu privire la procedurile din domeniul urbanismului, alături de implementarea proiectului "Smart Territory", care constă din elaborarea unui atlas teritorial, implementarea Ghișeului Unic și digitalizarea arhivei. De asemenea, instituția a devenit consiliul județean din România cu cea mai mare valoare a fondurilor europene atrase în perioada de programare 2014-2020, cele mai multe vizând proiecte localizate în interiorul zonei metropolitane. Toate acestea s-au realizat în contextul în care Direcția Urbanism și Amenajarea Teritoriului, respectiv Direcția Dezvoltare și Investiții au prevăzute circa 30 de posturi fiecare în organigrama instituției.

În cazul sectorului privat, experiența implementării POR 2014-2020, ca și a unor programe guvernamentale de tip Start-Up Nation a demonstrat că mediul de afaceri din zona Clujului este unul foarte activ în atragerea de finanțări pentru dezvoltare. Un rol de catalizator în acest sens îl au și firmele de consultanță, dar și clusterele sau alte structuri asociative, care și-au dezvoltat deja o bază largă de clienți și potențiali clienți pe care îi informează constant cu privire la diferite oportunități de finanțare, colaborare, integrare etc., dar îi și sprijină în managementul proiectelor.

Principalele probleme legate de capacitatea de pregătire și implementare a proiectelor rămân la nivelul primăriilor rurale, cauzele acestei stări de fapt fiind multiple. Pe de o parte, în ultimii 5 ani acestea s-au orientat mai degrabă către fonduri guvernamentale (cu precădere PNDL) pentru finanțarea unor investiții locale, care sunt mai ușor de atras și gestionat, în timp ce fondurile europene au jucat, cu câteva excepții notabile, un rol secundar. Această situație e puțin probabil să se mai mențină și în următorul deceniu, astfel încât majoritatea administrațiilor rurale vor trebui să își reorienteze atenția către sursele externe. În altă ordine de idei, organigramele primăriilor rurale sunt destul de restrânse și prevăd arareori posturi din sfera investițiilor.

Astfel, Primăria Florești, care administrează cea mai mare comună din țară (cu o populație mai ridicată decât a unor municipii reședință de județ) are sub 100 de angajați în aparatul propriu al Primarului, dintre care 5 experți în domeniul achizițiilor publice, tot 5 în domeniul urbanismului, unul în domeniul administrării domeniului public și niciunul în domeniul atragerii și managementului fondurilor europene sau a investițiilor, activități care sunt complet externalizate. La nivelul Primăriei Baciu, o altă localitate rurală cu peste 10.000 de locuitori (mai mulți decât în cazul majorității orașelor mici din România), numărul angajaților depășește cu puțin 20, există doar câte un expert în domeniul urbanismului, respectiv al achizițiilor publice și niciunul în domeniul fondurilor europene sau al investițiilor. Primăria Gilău, care administrează o comună de circa 9.000 de locuitori nu are în aparatul de specialitate o structură dedicată fondurilor europene, însă are personal mai numeros dedicat achizițiilor publice, investițiilor și urbanismului, plus un administrator public. Primăria Apahida este singura dintre cele de comune mari care are un compartiment de implementare proiecte, pe lângă cele de achiziții, urbanism – arhitect șef, administrarea domeniului public și gospodărie comunală. Compartimente de management al proiectelor regăsim și la primării mai mici, precum cea din Chinteni, Sânpaul sau Jucu, dar cu maxim un angajat.

De asemenea, dificultăți pot exista și în cazul unor instituții deconcentrate care gestionează active la nivelul zonei metropolitane. Decizia cu privire la demararea unor proiecte de investiții gestionate de către aceste instituții implică, de cele mai multe ori, parcurgerea un proces decizional pe verticală care este destul de birocratic și care generează întârzieri în graficul de implementare al acestora.

În contextul menționat mai sus, mecanismul de implementare al SIDU 2021-2030 prevede următoarele măsuri:

1) Consolidarea capacității administrative a Consiliului Județean Cluj (inclusiv a entităților subordonate), cu precădere în ceea ce privește atribuțiile din domeniul urbanismului și a planificării / managementului investițiilor publice majore din sfera conectivității, a infrastructurii de utilități publice, de sănătate, de afaceri, culturale și turistice - vitale pentru dezvoltarea zonei metropolitane. Astfel, pe lângă proiectele de digitalizare în curs (de ex. înființarea Ghișeului Unic), se recomandă și întărirea cu personal suplimentar și resurse pentru formare continuă a Direcției Urbanism și Amenajarea Teritoriului, respectiv a Direcției Dezvoltare și Investiții, la nivelul cărora ar trebui să existe o echipă de aproximativ 20 de manageri de proiect, în conformitate cu recomandările Băncii Mondiale ca un manager de proiect să gestioneze, în condiții de eficiență maximă, proiecte de maxim 10 mil. Euro. De asemenea, se recomandă ca aceste direcții să dispună de experți în domeniul financiar, al achizițiilor publice, al asistenței juridice, tehnic/ingineresc, al comunicării și relațiilor publice care să se ocupe exclusiv de portofoliul de proiecte de investiții al instituției, în vederea accelerării implementării acestora.

2) Extinderea mandatului și consolidarea capacității administrative a ADI ZMC de a furniza noi servicii membrilor, inclusiv în domeniul consultanței pentru dezvoltare, pregătirii și implementării proiectelor de investiții de interes comun. În contextul viziunii SIDU de întărire a cooperării la nivel metropolitan, precum și a exportului de urbanism și urbanitate dinspre municipiu către comunele învecinate, respectiv a constrângerilor CJ Cluj și ale Primăriei Municipiului Cluj-Napoca de a furniza noi servicii către acestea, rolul ADI ZMC devine unul vital. Astfel, pe modelul altor zone metropolitane din țară (mai exact, Zona Metropolitană Oradea) adaptat la contextul specific al Clujului, se recomandă ca ADI ZMC, în calitate de ONG de interes public, să înființeze un compartiment/birou de consultanță gratuită (sau chiar contra-cost) pentru primării, mai ales pentru cele rurale cu personal deficitar. Acest birou ar putea să se focalizeze exact pe funcțiile deficitare de la nivelul respectivelor instituții: asistență juridică, achiziții publice, management de proiect (inclusiv pentru proiecte de investiții), servicii sociale, promovare pentru afaceri și turism, digitalizare etc. A doua recomandare vizează înființarea unui revolving fund, prin contribuția fiecărui UAT din ZMC proporțional cu populația acestuia (context în care municipiul Cluj-Napoca ar contribui cu peste 70%), din care s-ar putea finanța pregătirea unor proiecte, mai ales cu impact metropolitan (de ex. drumuri de legătură între UAT-uri), ce urmează a fi depuse spre finanțare din diferite surse (mai ales europene), urmând ca sprijinul financiar să fie returnat în contul fondului la momentul obținerii finanțării. Acest lucru ar reprezenta un ajutor important pentru comunele cu bugete mai modeste și probleme de cash-flow.

3) Organizarea de concursuri internaționale de soluții pentru proiectarea investițiilor publice de la nivelul municipiului Cluj-Napoca, chiar și a comunelor învecinate, prin colaborarea cu Ordinul Arhitecților din România. Deși este o variantă mai costisitoare, opțiunea de a organiza concursuri de soluții în detrimentul licitațiilor clasice pentru achiziția de servicii de proiectare are avantajul calității net superioare a soluțiilor propuse, a unei consultări publice mai profunde, precum și a limitării la minim a riscului de contestare a procedurii. În plus, existența unei asistențe tehnice de specialitate și a unui juriu de experți degrevează personalul din administrația locală de sarcina pregătirii unor caiete de sarcini complexe și a evaluării ofertelor, mai ales în cazul unor proiecte inovative.

4) Înființarea unui "delivery unit" (unități de implementare) pentru proiecte de investiții finanțate din fonduri europene la nivelul Primăriei Municipiului Cluj-Napoca. Un astfel de demers este esențial, chiar și în contextul în care arhitectura instituțională utilizată până în prezent, pentru faptul că volumul preconizat al investițiilor publice pentru perioada 2021-2030 este unul fără precedent. Ca și în cazul Consiliului Județean Cluj, propunerea este de a reuni clusterele de experți din diferitele direcții

ale Primăriei care au făcut și fac parte din echipele de implementare a proiectelor de investiții sub umbrela unei unități de implementare consolidate și inter-disciplinare, preferabil pe structura actualei Direcții Generale Comunicare, Dezvoltare Locală și Management Proiecte. Acest demers ar avea ca principal beneficiu o specializare clară a direcțiilor și a personalului, astfel încât să se evite situația în care implicarea în echipele de implementare a proiectelor finanțate din fonduri europene să fie doar o sarcină secundară a unui expert tehnic, financiar, în domeniul achizițiilor publice sau al comunicării din direcțiile de specialitate în care se află în prezent, care are alte atribuții de bază în fișa postului. Așadar, dat fiind volumul fără precedent al fondurilor europene ce se preconizează a fi atrase până în 2030, se va forma o direcție / unitate de implementare a proiectelor cu finanțare externă formată din personal dedicat acestui tipuri de investiții, în timp ce cele realizate cu fonduri de la bugetul local sau din fonduri guvernamentale vor rămâne în gestiunea exclusivă a Serviciului Investiții din cadrul Direcției Tehnice. Coordonarea între investițiile publice din diferite surse va fi sarcina Direcției Generale de Urbanism, prin Arhitectul-Șef și Biroul Strategii Urbane.

5) Contractarea de expertiză privată, de specialitate, pentru pregătirea și managementul proiectelor de investiții, cu precădere la nivelul primăriilor rurale. Chiar și în contextul extinderii mandatului ADI ZMC și a înființării unui birou de consultanță pentru UAT-uri în cadrul asociației, este recomandabil ca primăriile rurale care nu dispun de compartimente specializate în domeniul fondurilor europene să nu abandoneze complet modelul deja practicat cu succes al externalizării prin achiziții publice a sarcinii de pregătire a documentațiilor și de management a proiectelor, cu precădere în cazul unor intervenții care nu au neapărat un impact metropolitan (de ex. modernizarea unei școli, a unui cămin cultural sau dispensarului comunal). În mod evident, sprijinul personalului din GAL-urile LEADER va continua să fie unul esențial pentru pregătirea proiectelor de investiții publice finanțate prin acestea, context în care se impune consolidarea capacității acestora, inclusiv din cotizațiile membrilor.

6) Consolidarea rolului structurilor hibrid, inclusiv în procesul de co-implementare a proiectelor de investiții publice. Structuri existente la nivel local, precum Divizia de Inovare Urbană, Centrul de Imaginație și Inovare Civică sau Centrul Cultural Clujean și-au demonstrat deja capacitatea de a coagula în jurul lor comunitatea locală în scopul planificării strategice participative. Totuși, acestea au fost subutilizate până în prezent ca mecanisme de implementare în parteneriat cu comunitatea a unor proiecte concrete (de ex. cele generate în urma procesului de bugetare participativă sau de inovare socială), municipalitatea păstrând întreaga povară a punerii acestora în practică. Externalizarea treptată și parțială a sarcinii de implementare către comunitate ar putea degreva personalul din administrația locală și genera un grad mai ridicat de responsabilitate și de atașament al actorilor relevanți față de rezultatele respectivelor proiecte.

7) Accelerarea procesului de transformare digitală, sub umbrela unui strategii integrate la nivel metropolitan. Pandemia instalată în anul 2020 a demonstrat faptul că digitalizarea serviciilor publice a devenit un imperativ imediat, care ar putea chiar condiția accesul cetățenilor la servicii de bază (de ex. educația). Transformarea digitală are însă beneficii multiple și la nivelul managementului resurselor umane din administrație (prin reducerea timpului acordat sarcinilor redundante), a prevenirii corupției și promovării transparenței, a reducerii birocrației sau a creșterii vitezei de livrare a serviciilor furnizate cetățenilor și mediului de afaceri. Municipiul Cluj-Napoca are deja o strategie de transformare digitală recent finalizată, însă se impune ca principiile și liniile directoare ale acesteia să fie extinse și la nivel metropolitan, pentru a asigura integrarea bazelor datelor, standardizarea colectării de informații, facilitarea procesului de comunicare între personalul din diferite administrații etc.

12.2. Pașii necesari pentru facilitarea implementării SIDU 2021-2030

În vederea implementării SIDU și a atingerii valorilor-țintă ale indicatorilor (a se vedea subcapitolul următor) pentru anul 2030, propunem parcurgerea următorilor pași, în ordine cronologică:

Măsuri propuse	Termen începere	Termen finalizare	Responsabil
Aprobarea SIDU (și a PMUD) în forurile decizionale ale Municipiului Cluj-Napoca și ADI ZMC	2021	2021	Primăria Cluj-Napoca ADI ZMC
Diseminarea SIDU (și a PMUD) în forma aprobată către publicul larg (publicarea pe site-ul WEB al primăriilor, ADI ZMC) și către autoritățile de la nivel central / european	2021	2021	Primăria Cluj-Napoca ADI ZMC
Înființarea Comitetului de Monitorizare a implementării SIDU și PMUD (componență, secretariat tehnic etc.)	2022	2022	ADI ZMC
Realizarea de demersuri la nivel regional, național și european pentru promovarea proiectelor prioritare cuprinse în SIDU care nu pot fi finanțate din resurse locale	2022	2022	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj ADI ZMC Parlamentari Europarlamentari
Participarea la evenimente de consultare în vederea finalizării negocierilor de aprobare a programelor operaționale și a ghidurilor solicitantului	2022	2022	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor ADI ZMC CJ Cluj Alte categorii de beneficiari
Organizarea de concursuri internaționale de soluții pentru proiectarea investițiilor publice prioritare din SIDU	2022	2022	Primăria Cluj-Napoca CJ Cluj
Recepționarea documentațiilor tehnico-economice aflate în curs de elaborare pentru proiecte de investiții publice cuprinse în SIDU	2022	2023	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj Alte categorii de beneficiari
Realizarea procedurilor de achiziție publică pentru pregătirea documentațiilor tehnico-economice în vederea maturizării ideilor de proiecte din SIDU (cu prioritate cele propuse spre finanțare din fonduri europene)	2022	2023	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj Alte categorii de beneficiari
Realizarea demersurilor pentru întărirea capacității de implementare la nivelul instituțiilor publice care realizează proiecte de investiții cuprinse în SIDU (pentru detalii a se vedea subcapitolul anterior)	2022	2022	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj ADI ZMC Entități hibrid
Elaborarea / actualizarea unui plan de acțiune aferent Strategiei de Transformare Digitală Cluj-Napoca pentru ca aceasta să aibă o dimensiune metropolitană	2022	2022	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor ADI ZMC CJ Cluj Alți actori relevanți

Măsuri propuse	Termen începere	Termen finalizare	Responsabil
Elaborarea PATZ Metropolitan Cluj-Napoca (în corelare cu PATJ Cluj)	2022	2024	CJ Cluj ADI ZMC
Finalizarea proiectelor finanțate în perioada de programare 2014-2020	2022	2023	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj ADI-uri Alte categorii de beneficiari Consultanți AM/OI
Achiziționarea de servicii de consultanță privată pentru pregătirea și managementul implementării proiectelor (unde este cazul)	2022	2029	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj Alte categorii de beneficiari
Organizarea de sesiuni de informare a potențialilor beneficiari privați cu privire la oportunitățile de finanțare din fonduri europene și guvernamentale (în parteneriat cu autoritățile de program)	2022	2023	Instituția Prefectului Cluj Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor
Finalizarea lucrărilor de înregistrare sistematică a imobilelor în sistemul de cadastru și publicitate imobiliară	2022	2023	ANCPI Primării CJ Cluj Consultanți
Implementarea de sisteme GIS la nivelul primăriilor de municipii și a UAT-urilor din ZMC Cluj-Napoca, asigurând interoperabilitatea cu sistemul GIS al CJ Cluj	2022	2024	Primării CJ Cluj ADI ZMC
Actualizarea PUG-urilor UAT-urilor din ZMC, în corelare cu PATZ Metropolitan și PATJ Cluj	2022	2024	CJ Cluj Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor Consultanți CTATU
Elaborarea / actualizare strategiilor sectoriale ce cad în sarcina CJ Cluj și a primăriilor (de ex. gestiune deșeuri, servicii sociale etc.), în corelare cu SIDU și PMUD	2022	2030	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj Instituții din subordine Consultanți
Derularea unor programe-pilot de co-implementare a proiectelor	2022	2025	Entități hibrid
Formarea continuă a personalului din administrația publică locală din domeniul urbanismului, amenajării, achizițiilor publice, managementului de proiecte de investiții și al fondurilor europene	2022	2030	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj ADI ZMC GAL-uri
Înființarea unui revolving fund pentru pregătirea și implementarea de proiecte la nivelul comunelor din ZMC cu resurse limitate	2022	2030	ADI ZMC

Măsuri propuse	Termen începere	Termen finalizare	Responsabil
Lansarea de obligațiuni municipale / contractarea de credite pentru realizarea de investiții publice, asigurarea cofinanțări și fluxului de numerar pentru proiecte cu fonduri externe	2022	2030	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj
Contractarea și implementarea proiectelor de investiții cuprinse în SIDU	2022	2030	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor CJ Cluj Instituții din subordine GAL-uri ADI-uri Alte categorii de beneficiari Consultanți AM/OI
Monitorizarea anuală, prin intermediul rapoartelor de monitorizare și a Comitetului de Monitorizare, a stadiului de implementare a țintelor asumate prin SIDU și PMUD Cluj-Napoca	2022	2030	ADI ZMC Primăria Cluj-Napoca Primăriile rurale CJ Cluj
Evaluarea finală a implementării SIDU și PMUD pregătirea actualizării documentelor strategice pentru perioada post 2030	2030	2031	Primăria Cluj-Napoca Primăriile comunelor ADI ZMC CJ Cluj Consultanți Actori relevanți

12.3. Metodologia de monitorizare și evaluare a SIDU 2021-2030

Elaborarea SIDU s-a realizat într-un context intern și extern total atipic pentru un proces de planificare strategică. Pandemia Covid-19, instalată în primăvara anului 2020, care s-a întins de-a lungul întregului an calendaristic și care a continuat și în 2021, a avut efecte încă dificil de măsurat în integralitatea lor. Dintre acestea putem enumera: creșterea cheltuielilor cu infrastructura și serviciile publice de sănătate și asistență socială; nevoia de a realiza investiții care nu erau inițial în planurile administrațiilor locale (de ex. achiziția de tablete pentru elevi); scăderea veniturilor la bugetul local, pe fondul restrângerii unor activități economice și a facilităților de plată oferite anumite persoane fizice și juridice (de ex. în domeniul HORECA); nevoia de accelerare a procesului de digitalizare a unor servicii publice (de ex. în domeniul educației, a interacțiunii cetățenilor cu administrația locală etc.); dificultăți în asigurarea managementului resurselor umane din administrația locală (inclusiv ca urmare a contractării virusului de către unii funcționari, a trecerii treptate la telemuncă etc.).

Efectele pandemiei se adaugă altor schimbări care țin atât de contextul intern, cât și de cel extern. Dintre cele care țin de mediul intern se remarcă alegerile locale din toamna anului 2020, care au condus la schimbarea conducerii mai multor unități administrativ-teritoriale din zona metropolitană, în plin proces de planificare strategică. Cel mai probabil, acest lucru va conduce la unele modificări privitoare la viziunea și direcțiile strategice de dezvoltare ale respectivelor comunități. Schimbările externe sunt mult mai complexe și dinamice: adoptarea, la sfârșitul anului 2020, a cadrului financiar multianual al UE pentru ciclul financiar 2021-2027 și a fondurilor de redresare (New Generation EU); înrăutățirea climatului de schimburi comerciale la nivel global (mai ales în perspectiva probabilă a unui Brexit fără acord); avansul rapid al digitalizării, robotizării, automatizării în economia globală, care accentuează dinamicile de pe piața muncii; manifestarea tot mai evidentă a efectelor schimbărilor climatice (anul 2020 fiind unul dintre cei mai secetoși din istorie) etc.

În acest context intern și extern tot mai volatil, precum și a volumului mare de investiții publice preconizate la nivel metropolitan, se impune monitorizarea periodică a stadiului implementării măsurilor și proiectelor incluse în SIDU. Scopul principal al monitorizării este acela de identificare timpurie a unor potențiale blocaje în ducerea la îndeplinire a prevederilor strategiei, în vederea întreprinderii măsurilor adecvate de eliminare / atenuare a acestora.

Procedura de monitorizare a implementării SIDU este una relativ suplă și prevede următorii pași:

1. Înființarea unui **Comitet de Monitorizare a Implementării SIDU și PMUD** la nivelul zonei metropolitane – o oportunitate suplimentară pentru întărirea relației de colaborare și cooperare între UAT-urile componente, respectiv între acestea și alți actori relevanți de la nivel metropolitan. Din aceasta recomandăm să facă parte: reprezentanți (primar/viceprimar/administrator public) ai tuturor UAT-urilor componente ale zonei metropolitane, ai CJ Cluj, ai Instituției Prefectului Cluj, ai operatorilor de servicii publice (CTP, CAS, CAA etc.), ai unor instituții deconcentrate (ISJ, APM etc.), ai clusterelor, ai universităților și ai sectorului ONG. Se recomandă ca numărul de membri ai acestui comitet să nu depășească cifra de 50, din rațiuni de eficiență organizatorică.

2. ADI ZMC va asigura secretariatul tehnic al Comitetului de Monitorizare și va pregăti anual (preferabil în primele două luni ale anului curent pentru anul anterior), fie cu resurse proprii, fie prin externalizare către un consultant extern un **Raport anual de monitorizare al implementării SIDU și PMUD**, care va consta din următoarele secțiuni:

- introducere (scopul raportului, metodologie, sursa și calitatea datelor, eventuale informații care nu au putut fi documentate etc.);
- documentarea indicatorilor de rezultat pentru anul precedent, respectiv a indicatorilor de impact (a se vedea tabelele de mai jos);
- analiza sintetică a valorii indicatorilor în raport cu țintele asumate pentru anul 2030 (a se vedea tabelele de mai jos), dar și cu valorile din anul precedent, cu evidențierea acelor priorități de investiții din SIDU în care progresele stagnează, precum și a potențialelor cauze ale blocajelor;
- recomandări pentru depășirea barierelor în calea atingerii la timp a țintelor asumate.

3. Organizarea (în format fizic sau online) a unei **întâlniri anuale a Comitetului de Monitorizare a SIDU și PMUD** (preferabil în perioada ianuarie-februarie a fiecărui an), pentru prezentarea de către ADI ZMC a raportului de monitorizare și pentru dezbaterea acestuia. Discuțiile se vor focaliza pe ultimul punct al rapoartelor de monitorizare, respectiv pe identificarea și convenirea acțiunilor individuale sau comune pentru depășirea acelor obstacole care stau în calea atingerii la timp a țintelor intermediare / finale ale SIDU. Deși discuțiile vor fi consemnate în minute ținute de personalul de ADI ZMC, aceste întâlniri vor păstra un caracter informal și voluntar, fără a fi necesară adoptarea unor hotărâri oficiale.

4. În paralel cu procesul de monitorizare de la nivel metropolitan, fiecare UAT poate realiza analize mai aprofundate ale indicatorilor, inclusiv ale celor de realizare imediată (output – a se vedea tabelul de mai jos) pentru rațiuni de management intern, dar și pentru rapoartele de monitorizare pentru fiecare proiect în parte solicitate de autoritățile finanțatoare. În acest sens, Primarul va desemna, prin dispoziție, responsabilii cu activitatea de monitorizare din cadrul instituției. Valorile indicatorilor pot fi incluse în **Raportul de Activitate ale Primarului** pentru anul respectiv, Primăria Cluj-Napoca realizând și publicând pe site-ul propriu, la începutul fiecărui, un astfel de raport foarte detaliat cu principalele realizări din anul precedent. Această practică ar trebui continuată și extinsă la nivelul tuturor UAT-urilor din zona metropolitană.

Evaluarea finală a SIDU și PMUD se va face după finalizarea perioadei de valabilitate a documentului (preferabil în jurul anului 2030/2031 – moment pentru care au fost stabilite valorile-țintă ale indicatorilor), în cadrul procesului de actualizare a documentelor strategice pentru perioada post-2030. În acest sens, caietul de sarcini pentru acest demers va include ca cerință explicită în caietul de sarcini pregătit de ADI ZMC/Primăria Municipiului Cluj-Napoca, un Raport de evaluare (finală) a implementării SIDU/PMUD, care va conține următoarele secțiuni:

- *Introducere: informații succinte privitoare la perioada acoperită de raportul de evaluare, obiectivele evaluării, metodologia și sursele de date utilizate, dificultăți întâmpinate în aplicarea metodologiei;*
- *Prezentarea gradului de realizare a indicatorilor de rezultat și de impact (prezentați în tabelele de mai jos) în raport cu ținta asumată pentru anul 2030;*
- *Analiza detaliată a impactului efectiv în termeni de eliminare a punctelor slabe/provocărilor identificate în etape de diagnostic a SIDU/PMUD*
- *Evaluarea sustenabilității rezultatelor obținute (de ex. gradul de utilizare a infrastructurii sau serviciilor dezvoltate, costuri de operare și mentenanță etc.);*
- *Analiza motivelor care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea măsurilor / proiectelor cuprinse în SIDU/PMUD;*
- *Analiza riscurilor manifestate, planificate și neplanificate, pe toată durata implementării SIDU/PMUD (plecând de la riscurile deja prezentate în document, la care se pot adăuga altele identificate pe parcursul implementării);*
- *Evidențierea lecțiilor învățate din implementarea SIDU/PMUD pentru planificarea dezvoltării teritoriale în perioada următoare (post 2030)*
- *Concluzii finale - o apreciere generală privind succesul implementării PATJ*

12.3.1. Indicatorii de realizare imediată (output) – la nivel de prioritate de investiții

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 1.1: Îmbunătățirea accesibilității municipiului și a zonei sale metropolitane la rețeaua majoră de transport TEN-T rutieră, feroviară și aeriană	Lungimea drumurilor noi care beneficiază de sprijin – autostrăzi, drumuri expres, variante de ocolire	Km	0	50
	Lungimea căilor ferate reconstruite sau modernizate - TEN-T	Km	0	30
Prioritatea de investiții 1.2: Decongestionarea / fluidizarea traficului de la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Lungimea drumurilor noi care beneficiază de sprijin – regionale / județene / metropolitane	Km	0	30
	Lungimea drumurilor reconstruite sau modernizate	Km	0	10
Prioritatea de investiții 1.3: Încurajarea utilizării transportului public nepoluant la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Lungimea liniilor de tramvai și metrou – noi	Km	0	20
	Material rulant ecologic pentru transportul public	Nr.	0	10
	Capacitate totală transport pasageri în vehicule ecologice destinate TPUrban/ TPMetropolitan	Pasageri	3000	8000
Prioritatea de investiții 1.4: Promovarea deplasărilor nemotorizate în municipiu și zona metropolitană	Piste ciclabile care beneficiază de sprijin	Km	10	75
Prioritatea de investiții 1.5. Sprijinirea multimodalității la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane	Conexiuni intermodale - noi sau modernizate	Nr.	0	2
Prioritatea de investiții 2.1: Dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, atât în sectorul public cât și în cel privat, în vederea consolidării ecosistemului metropolitan de inovare	Instituții de cercetare care participă la proiecte de cercetare comune	Nr.	3	5
	Valoarea nominală a echipamentelor pentru cercetare și inovare achiziționate	Euro	20.000.000	50.000.000
	Întreprinderi care cooperează cu instituții de cercetare	Nr.	5	10
	Întreprinderi cu potențial mare de creștere sprijinite (în vederea dezvoltării capacității de CDI)	Nr.	1	3
	Cercetători care lucrează în facilități de cercetare sprijinite	Nr.	20	50
	Participări ale actorilor instituționali în procese de descoperire antreprenorială	Nr.	5	10

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 2.2: Susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, cu precădere din domeniile de specializare inteligentă stabilite la nivel regional, în vederea absorbției noilor tehnologii, a digitalizării și a alinierii la trendurile globale	Întreprinderi care beneficiază de sprijin	Nr.	50	150
	Capacitate de incubare creată	Nr. (locuri)	0	100
	Participanți în programe de sprijin antreprenorial	Nr.	200	500
	Participanți beneficiari de granturi start-up	Nr.	50	150
	Participanți în programe de asistență și consultanță post-înființare	Nr.	50	100
	Evenimente, servicii, produse de promovare antreprenoriat sprijinite	Nr.	10	30
Prioritatea de investiții 2.3. Creșterea ocupării și a adaptabilității forței de muncă la realitățile viitoarei economii	Număr micro/IMMuri sprijinite (pentru dezvoltarea de locuri de muncă flexibile)	Nr.	20	50
	Studii/ analize/ produse de cercetare/ rapoarte de evaluare politici publice în domeniul pieței muncii realizate, armonizate și diseminate	Nr.	3	5
	Număr IMM-uri sprijinite (pentru amenajarea spațiilor și crearea de condiții de muncă adaptate)	Nr.	10	30
	Participanți șomeri de lungă durată la măsuri de activare pe piața muncii	Nr.	500	1500
	Persoane în șomaj tehnic / cu contractul de muncă suspendat / angajați ai întreprinderilor din sectoarele economice în dificultate sprijinite	Nr.	1000	1000
	Participanți inactivi la măsuri de activare pe piața muncii	Nr.	200	1000
	Participanți cu vârsta de peste 54 de ani la măsuri de activare pe piața muncii	Nr.	100	300
	Programe de formare adaptate conform cerințelor pieței muncii, dezvoltate	Nr.	5	15
	Participanți în programe de formare continuă a formatorilor/instructorilor/coordon atorilor de ucenicie din FPC	Nr.	50	150
	Numărul adulților care intră într-un program de reconversie profesională	Nr.	500	1000
	Standarde ocupaționale /calificări profesionale realizate	Nr.	2	5
Prioritatea de investiții 3.1: Creșterea performanței energetice la nivelul ansamblurilor de locuințe colective	Gospodării care beneficiază de sprijin pentru îmbunătățirea performanței energetice a locuinței	Nr.	1000	5000

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 3.2: Creșterea performanței energetice la nivelul clădirilor publice și a sistemelor de iluminat public	Suprafața clădirilor publice care beneficiază de sprijin pentru îmbunătățirea performanței energetice	Mp.	10.000	50.000
Prioritatea de investiții 3.3. Investiții în sistemul de alimentare centralizată cu energie termică, infrastructura de alimentare cu energie electrică și gaze naturale	Conducte de rețea pentru încălzirea urbană nou construite sau modernizate	Km	5	147
Prioritatea de investiții 3.4: Promovarea unei gestionări durabile a resurselor de apă	Lungimea conductelor noi sau consolidate pentru conectarea la rețelele de apă	Km.	150	250
	Lungimea rețelelor de canalizare nou construite sau consolidate	Km.	75	150
	Capacitate suplimentară / îmbunătățită pentru tratarea apelor uzate	Locuitori echivalenți	3000	6000
Prioritatea de investiții 3.5: Conservarea patrimoniului natural, a biodiversității și dezvoltarea infrastructurii verzi-albastre	Infrastructură verde realizată pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	Ha	50	200
	Suprafața siturilor Natura 2000 acoperită de măsuri de protecție și conservare	Ha	10.000	30.000
Prioritatea de investiții 3.6: Sprijinirea implementării la nivel local și metropolitan a sistemului management integrat al deșeurilor și al economiei circulare	Investiții în facilități pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Euro	5.000.000	15.000.000
	Investiții în capacități suplimentare pentru reciclarea deșeurilor	Euro	15.000.000	50.000.000
Prioritatea de investiții 3.7: Reducerea poluării aerului și a poluării fonice	Suprafața acoperită de sisteme de monitorizare a calității aerului	Ha	5000	15.000
Prioritatea de investiții 3.8: Investiții pentru creștere rezilienței în fața riscurilor și a schimbărilor climatice, precum și a capacității de intervenție în situații de urgență	Lungimea malurilor de râuri/lacuri prevăzute cu lucrări împotriva inundațiilor noi / consolidate	Km	10	30
	Suprafața infrastructurii verzi construită / îmbunătățită pentru adaptarea la schimbările climatice	Ha	20	100
	Investiții în sisteme noi / îmbunătățite de monitorizare, pregătire, avertizare și răspuns în situații de urgență	Euro	2.000.000	10.000.000

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 4.1: Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor educaționale de calitate pentru învățământul preuniversitar, cel universitar, pentru activitățile de formare și învățare pe tot parcursul vieții	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor pentru îngrijirea copiilor (creșe) care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	Persoane	200	1500
	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor din domeniul învățământului (grădinițe) care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	Persoane	500	2000
	Capacitatea claselor din cadrul infrastructurilor din domeniul învățământului (școli / licee) care beneficiază de sprijin (noi sau modernizate)	Persoane	1500	10000
	Participanți înscriși în programe de educație timpurie sprijiniți	Nr.	500	2000
	Participanți înscriși în învățământul primar și gimnazial sprijiniți	Nr.	1000	3000
	Participanți înscriși în învățământul secundar superior sau postliceal sprijiniți	Nr.	2000	4000
	Participanți înscriși în învățământul terțiar sprijiniți	Nr.	1000	2000
	Studenți înscriși la programe postuniversitare sprijiniți	Nr.	200	500
	Copii sau tineri în afara sistemului de învățământ sprijiniți	Nr.	200	500
	Copii sau tineri cu dizabilități și cu CES sprijiniți	Nr.	100	300
	Personal didactic sprijinit	Nr.	5000	10000
	Personal non-didactic sprijinit	Nr.	200	500
	Părinți / reprezentanți legali / tutor sprijiniți	Nr.	500	1500
	Elevi și studenți sprijiniți pentru participarea la mobilități Erasmus+	Nr.	500	1000
	Personal sprijinit pentru participarea la mobilități Erasmus+	Nr.	200	500
	Materiale suport, studii, analize elaborate	Nr.	20	50
	Mecanism, metodologii, proceduri, instrumente, programe, standarde dezvoltate / îmbunătățite	Nr.	30	100
	Numărul adulților și tinerilor, cu ciclu școlar nefinalizat, care intră într-un program de tip «A doua șansă»	Nr.	50	150

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 4.2: Investiții în infrastructura și serviciile de asistență medicală și de îngrijire de lungă durată, precum și în prevenția și depistarea timpurie a bolilor	Capacitatea infrastructurii de asistență medicală sprijinită	Persoane / an	20.000	50.000
	Spitale regionale construite	Nr.	0	1
	Persoane din sectorul sanitar care beneficiază de programe de formare	Nr.	500	1000
	Cabinete dotate/ modernizate	Nr.	10	20
	Centre/ compartimente unde se furnizează servicii de asistență medicală comunitară dotate/ modernizate	Nr.	1	5
	Unități mobile achiziționate	Nr.	0	1
	Unități sanitare/alte structuri publice dotate/ extinse/ modernizate/reabilitate	Nr.	2	5
	Valoare echipamente medicale achiziționate	Euro	20.000.000	50.000.000
	Laboratoare dotate / modernizate / reabilitate	Nr.	1	2
Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune ↓	Număr întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție sprijinite	Nr.	20	50
	Structuri / instrumente suport pentru economia socială sprijinite (rețele, federații, consorții, resurse, sociale) uniuni, centre de întreprinderi	Nr.	2	5
	Numărul de copii care primesc suport educațional pentru prevenirea părăsirii timpurii a școlii	Nr.	100	300
	Număr de Strategii de dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității implementate	Nr.	1	1
	Servicii sociale sprijinite	Nr.	10	20
	Capacitatea infrastructurilor sociale care beneficiază de sprijin (altele decât locuințele)	Nr.	250	500
	Număr persoane care beneficiază de măsuri de incluziune	Nr.	4500	6000
	Număr de asistenți sociali angajați/ contractați	Nr.	50	70
	Numărul de tehnicieni în asistență socială formați și angajați	Nr.	20	30
	Număr de asistenți medicali comunitari angajați	Nr.	15	20
	Număr de îngrijitori persoane vârstnice formați și angajați	Nr.	50	100
	Număr de consilieri școlari/de formare profesională/vocaționali angajați	Nr.	10	20

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
↑ Prioritatea de investiții 4.3: Realizarea de intervenții socio-economice integrate la nivelul comunităților marginalizate și dezvoltarea unei game diversificate de servicii sociale și de ocupare adresate tuturor persoanelor expuse riscului de sărăcie și excluziune	Număr așezări informale care beneficiază de sprijin pentru reglementarea situației juridice	Nr.	1	3
	Număr părinți singuri, cu venituri reduse, sprijiniți	Nr.	200	500
	Număr copii care au beneficiat de vouchere	Nr.	400	1000
	Număr copii care beneficiază de serviciile centrelor pentru copii și adolescenți cu tulburări de comportament	Nr.	50	100
	Număr copii, în risc de sărăcie sau excluziune socială, între 6 si 14 ani, care merg în tabără	Nr.	3000	3000
	Număr tineri ieșiți din sistemul instituționalizat, pentru care se acordă sprijin	Nr.	50	100
	Număr familii în situații dificile, cu risc de separare a copiilor de părinți, pentru care se acordă sprijin	Nr.	200	500
	Număr vârstnici care beneficiază de îngrijire la domiciliu	Nr.	1500	2500
	Număr persoane vârstnice care locuiesc în comunitățile de seniori	Nr.	250	500
	Servicii sociale înființate in centre de zi pentru persoanele cu dizabilități	Nr.	2	3
	Servicii sociale înființate în centre de tip Respiro	Nr.	1	2
	Echipe mobile înființate pentru persoanele cu dizabilități	Nr.	1	1
	Copii cu dizabilități sprijiniți prin terapii	Nr.	50	100
	Cursuri pentru asistenți personali profesioniști	Nr.	1	2
	Echipamente ajutătoare achiziționate	Nr.	250	500
	Număr victime ale traficului de persoane sprijinite	Nr.	50	100
	Număr victime ale violenței domestice sprijinite	Nr.	100	300
	Număr persoane consumatoare de droguri sprijinite	Nr.	100	300
	Număr persoane consumatoare de alcool sprijinite	Nr.	100	200
	Persoane eliberate din sistemul penitenciar sprijinite	Nr.	50	100
	Persoane fără adăpost sprijinite	Nr.	100	100
	Valoare sprijin financiar pentru procurare alimente și bunuri de strictă necesitate	Euro	200.000	500.000
	Entități sprijinite (pentru consolidarea dialogului social)	Nr.	3	5
	Participanți (parteneri sociali) în activități/ programe/ pachete integrate	Nr.	5	10

Prioritate	Indicator de realizare imediată (output)	Unitatea de măsură	Țintă intermediară (2024)	Țintă finală (2030)
Prioritatea de investiții 4.4: Implementarea unei politici integrate a locuirii la nivelul municipiului și a zonei metropolitane	Capacitatea infrastructurilor de locuit	Nr.	300	1.500
Prioritatea de investiții 4.5: Consolidarea infrastructurii și a ofertei culturale și de divertisment	Numărul infrastructurilor culturale care beneficiază de sprijin	Nr.	2	10
	Valoarea finanțărilor nerambursabile acordate proiectelor și acțiunilor culturale	Euro	5.000.000	8.000.000
Prioritatea de investiții 4.6. Investiții în sportul de masă și sportul de performanță	Valoarea finanțărilor nerambursabile acordate structurilor sportive	Euro	5.000.000	7.000.000
	Baze sportive nou-construite / îmbunătățite	Nr.	3	10
Prioritatea de investiții 4.7. Investiții în facilități de agrement și cu rol turistic	Numărul infrastructurilor turistice care beneficiază de sprijin	Nr.	1	5
Prioritatea de investiții 4.8. Susținerea sectorului și a activităților de tineret	Participanți sub 30 de ani la măsuri de activare pe piața muncii	Nr.	200	500
Prioritatea de investiții 5.1: Regenerarea urbană a spațiilor publice și private degradate sau abandonate și reconversia funcțională a terenurilor virane în interesul comunității	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane	Mp	100.000	200.000
Prioritatea de investiții 5.2: Protejarea, consolidarea și restaurarea obiectivelor de patrimoniu cultural, respective a clădirilor valoroase din punct de vedere arhitectural	Obiective de patrimoniu cultural restaurate	Nr.	5	10
Prioritatea de investiții 5.3. Amenajarea de centre de cartier în marile ansambluri de locuințe colective și în noile zone rezidențiale	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane	Mp	50.000	100.000
Prioritatea de investiții 5.4: Reglementarea dezvoltării și asigurarea infrastructurii-suport pentru noile cartiere de locuințe	Clădiri publice construite sau renovate în zonele urbane	Mp	10.000	25.000
	Spații deschise create sau reabilitate în zonele urbane	Mp	20.000	50.000
Prioritatea de investiții 6.1: Transformarea digitală a administrației locale și implementarea conceptului de Smart City	Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta aplicații și servicii digitale	Nr.	2	5
Prioritatea de investiții 6.2. Dezvoltarea resurselor umane și competențele din administrația publică locală	Personal din administrația publică locală care a participat la programe de formare	Nr.	500	1000
Prioritatea de investiții 6.3. Întărirea capacității de planificare a investițiilor publice și private	Suprafața acoperită de baze de date urbane de tip GIS	Ha	8000	12000
Prioritatea de investiții 6.4. Îmbunătățirea dotării logistice și tehnice a administrației locale și a serviciilor publice	Clădiri administrative construite / reabilitate	Nr.	1	3
Prioritatea de investiții 6.5. Asigurarea necesarului de finanțare pentru proiectele de investiții publice	Volumul fondurilor europene atrase de UAT-urile componente ale ZMC	Euro	150.000.000	300.000.000
Prioritatea de investiții 6.6. Consolidarea guvernanței participative	Cetățeni care participă la acțiuni de guvernanță participativă	Nr.	2000	5000
Prioritatea de investiții 6.7. Întărirea cooperării la nivel metropolitan, precum și integrarea în rețele de la nivel european și global	Proiecte de interes public implementate în parteneriat la nivel metropolitan	Nr.	2	5

12.3.2. Indicatorii de rezultat – la nivel de obiectiv specific

Obiectiv specific	Indicator de rezultat	Unitatea de măsură	Țintă asumată (2030)
Obiectivul Specific nr. 1: Sprijinirea tranziției la o mobilitate urbană sustenabilă, multimodală și cu emisii reduse de gaze cu efect de seră, care să se concretizeze într-o scădere cu 32 de puncte procentuale a ponderii cetățenilor care utilizează zilnic autoturismul până în anul 2030	Cota modală a transportului public	%	37
	Utilizatori anuali ai pistelor ciclabile	Nr.	30.000.000
	Utilizatori anuali de drumuri nou construite, reconstruite sau modernizate	Nr.	55.000.000
	Numărul anual de pasageri pe calea ferată care beneficiază de sprijin	Nr.	7.000.000
	Cantitatea suplimentară anuală de marfă transportată pe calea ferată	Tone	10.000
	Numărul anual de utilizatori ai liniilor de tramvai / metrou care beneficiază de sprijin	Nr.	35.000.000
Obiectivul Specific nr. 2: Încurajarea trecerii la o economie metropolitană competitive la nivel global, bazată pe un ecosistem solid de inovare și antreprenoriat, respectiv pe digitalizare și forță de muncă pregătită pentru provocările viitorului, care să se concretizeze într-o creștere a PIB de 50% până în anul 2030	Sprijinirea IMM-urilor care aduc inovații în produse sau procese	Nr.	10
	Întreprinderi mari inovatoare	Nr.	3
	Locuri de muncă nou-create în întreprinderile sprijinite	Nr.	2000
	IMM-uri care beneficiază de servicii de incubare	Nr.	75
	Întreprinderi nou-înființate sprijinite care au supraviețuit minim un an	Nr.	100
	Publicații științifice rezultate în urma proiectelor sprijinite	Nr.	100
	Personal din IMM-uri care finalizează programe alternative de formare în domeniul activităților KIS	Nr.	50
	Investiții private care completează sprijinul public	Euro	10.000.000
	Cereri de brevete, mărci și desene rezultate în urma proiectelor sprijnite	Nr.	50
	Locuri de muncă în domeniul CDI nou-create în entitățile sprjinite	Nr.	100
	IMM-uri care beneficiază de activități de dezvoltare a competențelor oferite de ecosistemul local/regional	Nr.	200
	Participanți la formare care dobândesc un loc de muncă după finalizarea intervenției	Nr.	3000
	Participanți la formare care caută în mod activ un loc de muncă după finalizarea intervenției	Nr.	1000
	Participanți la formare ocupați pe cont propriu după finalizarea intervenției	Nr.	50
	Persoane în vârstă active la finalizarea intervenției	Nr.	150
Obiectivul Specific nr. 3: Asigurarea unei dezvoltări prietenoase cu mediul înconjurător a municipiului și zonei sale metropolitane, astfel încât emisiile de gaze cu efect de seră să se reducă cu până la 80% până în 2030, peste 99% dintre rezidenți să aibă acces la infrastructura de apă și apă uzată, gradul de capturare a deșeurilor reciclabile menajere să ajungă la 95%, iar suprafața amenajată de spații verzi să crească cu minim 200 ha	Reducerea emisiilor anuale de gaze NOx	Tone	400
	Populația racordată la rețele noi / îmbunătățite de alimentare cu apă	Nr.	40.000
	Populația racordată la instalații secundare de tartare a apelor uzate	Nr.	30.000
	Populația care are acces la infrastructuri verzi noi / îmbunătățite (la maxim 15 min de mers pe jos)	Nr.	300.000
	Cantitatea anuală suplimentară de deșeuri colectate selectiv	Tone	60.000
	Cantitatea suplimentară de deșeuri reciclate	Tone	50.000
	Populația care beneficiază de măsuri suplimentare de protecție împotriva inundațiilor	Nr.	25.000
	Populația care beneficiază de măsuri suplimentare de protecție împotriva dezastrelor provocate de schimbările climatice (altele decât inundații și incendii)	Nr.	5.000
	Timpul mediu de răspuns la situații de urgență în zona metropolitană	Minute	10
Obiectivul Specific nr. 4: Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată ↓	Numărul anual de copii care utilizează infrastructurile pentru îngrijirea copilului care beneficiază de sprijin	Nr.	1.000
	Numărul anual de utilizatori ai infrastructurilor din domeniul învățământului care beneficiază de sprijin	Nr.	12.000
	Număr copii care se află în grădiniță/școală după ce au primit suport educațional	Nr.	11.000
	Număr adulți care au finalizat ciclul școlar pentru care au urmat programul de tip « A doua șansă»	Nr.	150
	Unități de învățământ cu rezultate îmbunătățite	Nr.	30
	Participanți la ÎPT ce obțin o calificare la ieșirea din intervenție	Nr.	500
	Programe postuniversitare incluse in oferta educațională instituțiilor de învățământ superior	Nr.	20
	Utilizatori anuali ai unităților de asistență medicală noi/modernizate	Nr.	50.000
	Personal medical care și-a îmbunătățit nivelul de calificare / cunoștințele / abilitățile	Nr.	1.000
	Comunități care au acces la servicii medical în comunitate în urma sprijinului acordat	Nr.	10
	Număr suplimentar anual de spitalizări de zi în ambulatoriile sprijinite	Nr.	30.000

Obiectiv specific	Indicator de rezultat	Unitatea de măsură	Țintă asumată (2030)
↑ **Obiectivul Specific nr. 4: Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată** ↓	Procentul copiilor înrolați în școli din zona metropolitană care au beneficiat de examen medical anual	%	99
	Procentul copiilor înrolați în școli din zona metropolitan care au beneficiat de examen stomatologic anual	%	90
	Furnizori noi de servicii de îngrijire paliativă aflați în relație contractuală cu FNUASS	Nr.	5
	Procentul pacienților oncologici care au beneficiat de paliație	%	20
	Număr persoane care au depășit situația de vulnerabilitate prin creșterea venitului, la 6 luni după terminarea sprijinului	Nr.	3000
	Număr copii menținuți în familie în urma sprijinului acordat	Nr.	1000
	Număr copii care au beneficiat de serviciile centrelor de zi și care nu au mai înregistrat comportamente precum violență sau bullying, la 6 luni după terminarea intervenției	Nr.	75
	Număr tineri ieșiți din procesul de instituționalizare, integrați social în urma sprijinului	Nr.	75
	Părinți singuri cu copii în întreținere a căror situație pe piața forței de muncă s-a îmbunătățit în termen de șase luni de la încetarea calității de participant	Nr.	400
	Număr persoane vârstnice a căror stare de sănătate s-a îmbunătățit în urma îngrijirii la domiciliu	Nr.	2.000
	Număr victime ale violenței domestice care s-au separat locativ de agresor sau nu mai raportează incidente la 6 luni după terminarea programului	Nr.	150
	Număr victime ale traficului de persoane integrate social	Nr.	75
	Număr foști dependenți de alcool care sunt reabilitați la 6 luni după încheierea programului	Nr.	100
	Număr dependenți droguri care sunt reabilitați la 6 luni după încheierea programului	Nr.	150
	Persoane eliberate din sistemul penitenciar sprijinite, angajate la 6 luni după terminarea programului	Nr.	50
	Servicii sociale pentru persoane fără adăpost care funcționează la 6 luni după terminarea intervenției	Nr.	2
	Număr persoane care folosesc echipamentele ajutătoare la 6 luni de la terminarea intervenției	Nr.	500

Obiectiv specific	Indicator de rezultat	Unitatea de măsură	Țintă asumată (2030)
↑ **Obiectivul Specific nr. 4: Promovarea unei creșteri incluzive a municipiului și a zonei sale metropolitane, bazate pe acces nediscriminatoriu la educație, învățare pe tot parcursul vieții, asistență medicală, socială, cultură, sport și activități de tineret de calitate, astfel încât la nivelul anului 2030 să nu mai existe nicio comunitate marginalizată**	Număr copii pentru care starea de sănătate psihică s-a îmbunătățit în urma terapiilor	Nr.	80
	Echipe mobile active la 6 luni de la terminarea intervenției	Nr.	1
	Servicii sociale înființate în centre de zi pentru persoane cu dizabilități, care funcționează la 6 luni de la terminarea intervenției	Nr.	3
	Servicii sociale înființate în centre respiro, care funcționează la 6 luni după terminarea intervenției	Nr.	2
	Specialiști în servicii sociale care au dobândit competențe noi în urma participării la curs	Nr.	150
	Participanți cu dizabilități care sunt angajați la 6 luni de la încheierea măsurii	Nr.	100
	Număr de ocupanți al locuințelor publice noi / îmbunătățite	Nr.	1500
	Tineri sub 30 de ani ocupați prin forme de muncă flexibile	Nr.	200
	Vizitatori în siturile culturale și turistice care beneficiază de sprijin	Nr.	50.000
	Beneficiari ai infrastructurilor culturale sprijinite	Nr.	300
Obiectivul Specific nr. 5: Promovarea unei utilizări eficiente și integrate a terenurilor și a patrimoniului construit de la nivelul municipiului și a zonei sale metropolitane, în spiritul conceptului de oraș compact dezvoltat în jurul centrelor de cartier, astfel încât fiecare cetățean să aibă acces la maxim 20 de minute de mers pe jos la toate facilitățile urbane	Numărul de locuințe noi livrate pe piață/an	Nr.	10.000
	Cota modală a deplasărilor velo	%	13
	Cota modală a deplasărilor pietonale	%	25
	Densitatea rețelei stradale modernizate	Km/ha intravilan	0,05
Obiectivul Specific nr. 6: Consolidarea bunei guvernanțe, axate pe digitalizare, inovație, cooperare, utilizarea eficientă a resurselor și planificare participativă, astfel încât volumul investițiilor publice să ajungă la 1 md. Euro până în 2030	Utilizatori de noi servicii și aplicații digitale	Nr.	75.000
	Ponderea posturilor vacante în organigramele primăriilor din ZMC	%	5
	Ponderea imobilelor înscrise în sistemul integrat de cadastru și publicitate imobiliară	%	100
	Gradul de îndatorare al UAT-urilor componente ale ZMC	%	10
	Numărul de cetățeni implicați anual în procese de guvernanță participativă	Nr.	7.500
	Valoarea investițiilor realizate în comun de minim două UAT-uri din zona metropolitană	Euro	100.000.000

12.3.3. Indicatori de impact – la nivel strategic / de SIDU

Indicator de impact	Unitatea de măsură	Valoare de bază (sursa datelor)	Țintă asumată (2030)
Cota modală a deplasărilor cu transportul public și a celor nemotorizate	%	60 (PMUD)	70
PIB nominal (estimat ca procent de 80% din valoarea PIB județean)	Md. Euro	8,2 (INS)	12,3
Emisiile de CO_2 din sectorul clădirilor și transportului	Tone	956.500 (PAED)	191.298
Gradul de capturare a deșeurilor reciclabile menajere	%	20 (RADP)	95
Ponderea populației cu acces la apa potabilă din sistem centralizat	%	96 (RPL 2011)	99
Ponderea populației cu acces la rețele centralizate de canalizare conectate la stații de epurare cu treaptă terțiară	%	94 (RPL 2011)	99
Suprafața spațiilor verzi (din municipiul Cluj-Napoca)	Ha	814 (INS)	1014
Persoane care trăiesc în comunități urbane și rurale marginalizate din zona metropolitană	Nr.	3750 (Banca Mondială)	0
Volumul investițiilor publice realizate în perioada 2021-2030, indiferent de sursă (la nivelul tuturor UAT-urilor din ZMC)	Mil. Euro	n.a.	1000
Soldul anual al migrației interne și externe cu domiciliul la nivelul ZMC	Persoane	5700 (INS)	8000
Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației de peste 10 din ZMC	%	30 (RPL 2011)	50
Speranța de viață a populației	Ani	78 (INS)	81
Ponderea populației care consideră că este ușor să găsească o locuință bună la un preț rezonabil	%	45 (DG REGIO)	65
Ponderea populației satisfăcută cu calitatea spațiilor publice (piețe, scuaruri, zone pietonale)	%	74 (DG REGIO)	85
Ponderea populației satisfăcută cu timpul de răspuns la o solicitare al administrației locale	%	69 (DG REGIO)	80
Ponderea populației satisfăcute cu situația financiară a propriei gospodării	%	76 (DG REGIO)	85

Dintre indicatorii de impact prezentați de mai sus, următorii 6 sunt cei mai relevanți pentru măsurarea dinamicii calității vieții locuitorilor din municipiu și zona sa metropolitană:

- Cota modală a transportului public și nemotorizat – în condițiile în care traficul auto este cea mai importantă sursă de poluare a aerului de la nivel local, ambuteiajele frecvente conducând la timp pierdut și disconfort pentru cetățeni
- Valoarea PIB local – o măsură a nivelul de dezvoltare economică, implicit și a veniturilor populației active, respectiv a încasărilor la bugetul local
- Valoarea emisiilor de CO_2 – în contextul în care acestea au un impact negativ asupra sănătății locuitorilor, climei, calității mediului înconjurător
- Suprafața spațiilor verzi – un indicator esențial pentru calitatea vieții, atât din perspectiva reducerii poluării și a insulelor de căldură, cât și a extinderii oportunităților sănătoase de petrecere a timpului liber
- Numărul persoanelor care trăiesc în comunități marginalizate – o măsură a capacității locale de a asigura o dezvoltare incluzivă, care să aducă beneficii pentru toate categoriile de cetățeni
- Accesul facil la locuire de calitate – reprezentativ pentru calitatea vieții în Cluj-Napoca și suburbii, în condițiile în care orașul se confruntă cu o cerere tot mai ridicată de locuințe, ceea ce a condus la creșterea prețului mediu de tranzacționare și închiriere pentru valorile din oricare alt centru urban din țară, inclusiv București.

CAPITOLUL 13.

Planificare participativă și comunicare

CAPITOLUL 13. Planificare participativă și comunicare/1281

Metodologie/1283

13.1. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de analiză a situației existente / identificare a problemelor / nevoilor de dezvoltare, a punctelor tari, slabe, oportunităților și amenințărilor de la nivel municipal și metropolitan/1285

13.1.1. Context teritorial/1285
13.1.2. Demografie/1287
13.1.3. Economie și inovare/1289
13.1.4. Accesibilitate și mobilitate/1292
13.1.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice/1295
13.1.6. Spații publice și regenerare urbană/1296
13.1.7. Locuire/1298
13.1.8. Educație și formare pe tot parcursul vieții/1303
13.1.9. Sănătate și wellbeing/1305
13.1.10. Incluziune socială/1307
13.1.11. Cultură, patrimoniu și industrii creative/1308
13.1.12. Sport și recreere/1310
13.1.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice/1311
13.1.14. Capacitate administrativă/1313

13.2. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de definire a viziunii, obiectivelor, priorităților și a planului de acțiune pentru dezvoltarea locală și metropolitană în perioada 2021-2030/1316

13.2.1. Cele 8 dezbateri sectoriale pe tema SIDU organizate sub egida CIIC/1316
13.2.2. Sondajul de opinie pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU/1324
13.2.3. Sondajul online (SurveyMonkey) pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU/1328

13.3. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de consultare publică cu privire la SIDU/1329

13.3.1. Concluziile dezbaterii publice din data de 15 noiembrie 2021/1329
13.3.2. Punctele de vedere transmise în scris/prin email/1330

FIGURA 499. Atractivitatea municipiului Cluj-Napoca în context teritorial/1285
FIGURA 500. Atractivitatea cartierelor în context teritorial/1286
FIGURA 501. Atractivitatea migrațională a Zonei metropolitane Cluj-Napoca/1287
FIGURA 502. Percepția factorilor de atractivitate migrațională/1289
FIGURA 503. Indicele dotării urbane în Cluj-Napoca/1290
FIGURA 504. Poziționare municipiului Cluj-Napoca în ierarhia percepției privind mediul de afaceri/1291
FIGURA 505. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier/1293
FIGURA 506. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier (continuare)/1294
FIGURA 507. Rata de echipare urbană a municipiului Cluj-Napoca/1295
FIGURA 508. Prioritizarea intervențiilor în domeniul amenajării spațiilor urbane/1297
FIGURA 509. Dinamica fluxurilor intenției de mutare/1298
FIGURA 510. Atractivitatea locuirii/1270
FIGURA 511. Motivele schimbării locuinței/1271
FIGURA 512. Prioritatea dotărilor cu grădinițe/1273
FIGURA 513. Priorități investiționale în Cluj-Napoca/1304
FIGURA 514. Cuprinderea educației continue/1305
FIGURA 515. Aprecierea stării de sănătate/1306
FIGURA 516. Indicatori ai dotării în domeniul sănătății/1306
FIGURA 517. Nevoia de servicii sociale/1308
FIGURA 518. Atractivitatea obiectivelor culturale/1309
FIGURA 519. Ierarhia atractivității obiectivelor turistice/1310
FIGURA 520. Necesitatea suplimentării terenurilor sportive/1311
FIGURA 521. Nevoia de intervenții in domeniul ecologizării/1312
FIGURA 522. Perspectiva privind calitatea vieții/1313
FIGURA 523. Necesitatea dotării cu centre pentru taxe și impozite/1314
FIGURA 524. Ierarhia urbană a calității administrative/1315

Metodologie

Unul dintre principiile de bază ale elaborării SIDU Cluj-Napoca pentru perioada 2021-2030 a fost obținerea unei strategii scrisă de clujeni, pentru clujeni, adică implicarea tuturor actorilor relevanți, și cu precădere a cetățenilor, în procesul de planificare strategică. Această abordare participativă continuă tradiția unui proces de co-decizie inițiat în urmă cu aproape două decenii, odată cu pregătirea primului profil strategic al municipiului Cluj-Napoca, fiind perfecționat la momentul elaborării PIDU 2007-2013, SIDU 2014-2020 și mai ales a Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca 2014-2020. Practic, acest din urmă document a fost conceput în cadrul a peste 20 de grupuri sectoriale coordonate de personalități locale și formate din specialiști provenind din sectorul academic, mediul de afaceri, organizații profesionale și non-guvernamentale.

Deși elaborarea SIDU 2021-2030 s-a realizat într-o perioadă complet atipică, marcată de restricțiile de circulație și interacțiune fizică asociate pandemiei Covid-19 care au împiedicat organizarea grupurilor sectoriale devenite un modus operandi al comunității clujene, deziderатul de implicare activă a actorilor relevanți din municipiu și zona sa metropolitană a fost atins prin utilizarea de instrumente inovative de planificare participativă, axate mai ales pe mediul online. De asemenea, în linie cu principiul enunțat mai sus, accentul s-a mutat dinspre implicarea diferiților experți și specialiști în procesul decizional către cetățeni, prin eforturi de cercetare sociologică fără precedent ca amploare. Nu în ultimul rând, acțiunile de comunicare și de atragere a comunității în acest demers strategic au fost etapizate, astfel încât să se asigure implicarea tuturor actorilor locali de-a lungul întregului proces, de la identificarea nevoilor până la monitorizarea implementării.

Concret, modalitățile prin care SIDU Cluj-Napoca pentru perioada 2021-2030 a dus la îndeplinire obiectivul de a avea o strategie scrisă de clujeni, pentru clujeni au fost:

I. În etapa de analiză a situației existente / identificare a problemelor / nevoilor de dezvoltare, a punctelor tari, slabe, oportunităților și amenințărilor de la nivel municipal și metropolitan:

- realizarea unui raport de cercetare sociologică cu privire la atractivitatea municipiului Cluj-Napoca în context național – realizat pe un eșantion reprezentativ de 1121 de respondenți cu reședința în România, în perioada ianuarie-februarie 2020;
- realizarea unui raport de cercetare sociologică cu privire la dotarea metropolitană la nivelul ZMC – realizat pe un eșantion de 1832 de respondenți rezidenți în municipiu și în comunele din ZMC, în perioada ianuarie-februarie 2020;
- utilizarea rezultatelor relevante pentru municipiul Cluj-Napoca din cadrul raportului de cercetare sociologică "Barometru Urban – Ediția 2020", realizat de Banca Mondială și MLPDA în luna august 2020, pe un eșantion reprezentativ de 13380 de respondenți rezidenți în România;
- utilizarea rezultatelor relevante pentru municipiul Cluj-Napoca și zona adiacentă din cadrul sondajului de opinie realizat pentru actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean Cluj; sondajul a fost realizat în perioada noiembrie-decembrie 2019, pe un eșantion de 1005 persoane rezidente în județul Cluj;
- utilizarea rezultatelor relevante pentru municipiul Cluj-Napoca din cadrul studiului de percepție "Quality of Life in European Cities, 2020" – realizat de Comisia Europeană în anul 2019, la nivelul a 83 orașe, inclusiv Cluj-Napoca (eșantion de 700 de respondenți rezidenți în municipiu).

Sinteza acestor rapoarte de măsurare a percepției cetățenilor cu privire la diferitele aspecte ale vieții în municipiul Cluj-Napoca și zona sa metropolitană, precum și cu atractivitatea acestei aglomerări urbane la nivel național sunt prezentate sintetic în Subcapitolul 13.1. de mai jos.

II. În etapa de definire a viziunii, obiectivelor, priorităților și a planului de acțiune pentru dezvoltarea locală și metropolitană în perioada 2021-2030:

- organizarea, în perioada iulie 2020-martie 2021, sub egida Centrului de Inovare și Imaginație Civică (CIIC) al Municipiului Cluj-Napoca și moderarea conducerii municipalității, a unui număr de 8 dezbateri sectoriale pe principalele teme abordate de SIDU 2021-2030, după cum urmează: "Clujul Metropolitan", "Locuire", "Mobilitate", "Economie, cercetare, dezvoltare", "Bunăstarea tinerilor", "Infrastructură educațională", "Clujul Verde", "Regenerare urbană";
- realizarea unui sondaj de opinie pentru prioritizarea obiectivelor specific și priorităților de dezvoltare cuprinse în varianta draft a SIDU, pe un eșantion de 406 respondenți cu reședința în ZMC, în luna februarie 2021;
- utilizarea instrumentului online SurveyMonkey pentru prioritizarea obiectivelor specific și a propunerilor de proiecte cuprinse în varianta draft a SIDU, utilizat de 632 de respondenți, în perioada aprilie-mai 2021;
- organizarea de întâlniri individuale online cu reprezentanți ai sectorului ONG și academic și primirea, prin email, de propuneri de proiecte din partea acestora;
- promovarea pe mijloacele de Social Media (pagina de Facebook a SIDU Cluj-Napoca 2021-2030 și pagina CIIC) a dezbaterilor și primirea de propuneri de proiecte din partea cetățenilor pe adresa de email pusă la dispoziția acestora;
- participarea la 19 interviuri online (prin aplicația Zoom) organizate în perioada martie-aprilie 2021, cu primarii tuturor comunelor din ZMC și transmiterea de adrese către aceștia în vederea colectării de propuneri de proiecte;
- organizarea de întâlniri periodice (minim de 2 ori/lună) cu echipa executivă a Primăriei Municipiului Cluj-Napoca, a ADI ZMC și a echipei de experți care actualizează PMUD Cluj-Napoca;
- apariția în mass-media a zeci de articole cu privire la conținutul dezbaterilor sectoriale organizate și la stadiul elaborării SIDU.

Sinteza rezultatelor obținute în cadrul acestei etape este prezentată în Subcapitolul 13.2. de mai jos.

III. În etapa de consultare publică a variantei de lucru a SIDU:

- organizarea în luna noiembrie 2021 a unei dezbateri publice online, deschisă publicului larg
- publicarea SIDU (ultimul draft disponibil), pe site-ul WEB al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca (în perioada octombrie-noiembrie 2021), în vederea obținerii de feedback de la publicul larg, și promovarea procesului de consultare publică prin mass-media și canalele de Social Media
- formularea și transmiterea de răspunsuri la punctele de vedere transmise pe durata perioadei de consultare publică și integrarea acestora în forma finală a documentului

13.1. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de analiză a situației existente / identificare a problemelor / nevoilor de dezvoltare, a punctelor tari, slabe, oportunităților și amenințărilor de la nivel municipal și metropolitan

Principalele rezultate ale celor 5 rapoarte de cercetare sociologică utilizate pentru măsurarea percepției cetățenilor cu privire la diferitele aspecte ale calității vieții și atractivității municipiului sunt prezentate mai jos, fiind structurate pe temele de analiză a situației existente din SIDU (Capitolul 6).

13.1.1. Context teritorial

Cluj-Napoca se află în zona cu ce mai mare densitate a orașelor cu nivel ridicat de atractivitate, 6 din primele 10 orașe atractive ale României fiind în zonă: Brașov, Sibiu, Sighișoara, Alba Iulia, Oradea și Timișoara. Din punct de vedere demografic, această densitate afectează fluxul migrator, dar potențează oportunitățile în domeniul turismului. La nivelul anului 2017, Cluj- Napoca se afla pe locul întâi al intenției de migrație, cu aproape o treime din fluxul migrator orientat către vestul țării, împărțind acest flux în special cu Timișoara, Brașov, Sibiu și Oradea.

FIGURA 499. Atractivitatea municipiului Cluj-Napoca în context teritorial

ZUF	În ce oraș v-ar plăcea mai mult să locuiți?	În ce oraș, diferit de cel în care locuiți în prezent, v-ar plăcea cel mai mult să locuiți?	Ponderea ZUF din populația totală a țării	De ce preferați acest oraș?				
				Locuri de muncă	Calitatea vieții	Servicii educaționale	Asistență medicală specializată	Alt motiv
București	15.23%	14.46%	13.43%	4.24	4.18	4.04	4.13	3.08
Cluj-Napoca	11.37%	15.32%	2.34%	4.22	4.27	3.71	4.11	3.5
Timișoara	9.14%	11.88%	2.52%	4.29	4.49	4.11	3.94	2.32
Brașov	8.53%	11.53%	2.27%	3.8	4.42	3.56	3.74	4.25
Constanța	5.18%	3.96%	2.72%	3.37	4.22	2.82	3.39	4.71
Sibiu	4.06%	5.16%	1.34%	4	4.33	3.51	3.59	3.86
Iași	3.76%	4.30%	2.06%	4.09	4.53	3.97	3.46	2.75
Oradea	2.64%	2.24%	1.67%	4.35	4.92	3.79	4.3	3
Suceava	2.23%	1.89%	0.91%	2.89	3.71	2.83	3.17	3
Târgu Mureș	2.13%	1.56%	1.25%	3.8	3.3	3.3	2.85	3.78
Pitești	1.93%	2.41%	1.73%	3.68	3.83	3.05	3.37	2.5
Piatra Neamț	1.93%	1.72%	0.74%	3.63	4.28	3.19	3.7	3.75
Râmnicu Vâlcea	1.73%	1.90%	1.16%	2.88	4.06	3.24	3.24	4.4

Sursa: Cristea, Marius et al. 2017. Orașe Magnet: Migrație și navetism în România. Banca Mondială

Din punct de vedere social, orașul are un nivel ridicat de valorificare a contextului istoric, dar un nivel scăzut de valorificare pozitivă a contextului teritorial. Centru, între strada Fântânele și Parcul feroviarilor, poate fi corelat pozitiv cu nivelul general de apreciere a calității vieții din cartierele Grigorescu, Gruia-Cetățuia, însă fără a putea fi semnificativ separat de obiectivele culturale istorice din aceste cartiere. Este de remarcat faptul că din faleza Someșului Mic a fost menționată de către respondenți, în sondajele de opinie, ca element de atractivitate turistică la nivelul orașului partea numită Canalul Morii.

FIGURA 500. Atractivitatea cartierelor în context teritorial

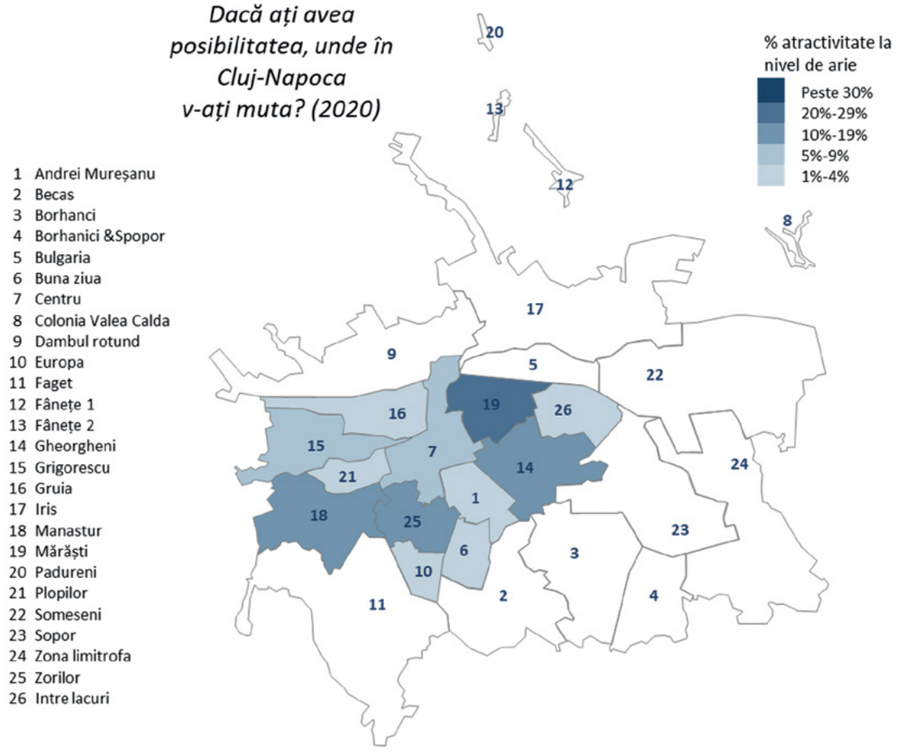

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Spațiile împădurite din sud-vest (colonia Făget și Becaș), deschiderile plane din proximitatea Stațiunii de cercetare-Dezvoltare în pomicultură, zona din proximitatea lacurilor Gheorghieni și Lacul 3, cursul inferior al Someșului Mic (cartierul Someșeni) sunt corelate cu un grad mai mare de insatisfacție privind calitatea vieții. Aceste spații funcționează mai degrabă ca bariere naturale, generatoare de segregare teritorială. În acest sens remarcăm diferențele de atractivitate a locuirii între cartierul Făget și Mănăștiur aflate în proximitate, sau între Cartierul Mărăști și Cartierul Între lacuri.

Contextul istoric diferențiază semnificativ între zona centrală, istorică a orașului, zonele industriale și vechile colonii din sudul orașului, care, suprapuse peste amenajări inadecvate (platforma de gunoi), și un istoric al strămutărilor, au generat arii de izolare sau ghetoizare (Pata Rat).

49% dintre locuitorii orașului Cluj-Napoca utilizează resursele naturale din zona metropolitană pentru relaxare și recreere[628];

[628] Studiul PATJ Cluj. analiză la nivelul sub-eșantionului de respondenți din municipiul Cluj-Napoca

13.1.2. Demografie

Cluj-Napoca face parte din orașele cu balanță pozitivă din punct de vedere demografic, utilizând, în măsuri diferite, ambii factori de creștere: spor migrator pozitiv și spor natural pozitiv. După 2000[629], natalitatea la nivelul municipiul înregistrează un trend ascendent permanent, ajungând ca din 2018 numărul copiilor cu vârste de 0-4 ani să fie similar celui înregistrat la începutul anilor 1990[630]. Aceeași tendință pozitivă se înregistrează și în ceea ce privește speranța de viață, media de vârstă a locuitorilor din municipiul Cluj-Napoca crescând cu aproximativ 2 luni în fiecare din ultimii 20 de ani.

În 2017 Cluj-Napoca se poziționa pe locul al doilea din punct de vedere al intenției de migrație a persoanelor adulte pe teritoriul României[631], 11% cotă la nivel național. In ultimii ani, însă, atractivitatea orașului a crescut semnificativ până la 22% cotă de atractivitate în 2019.

Cluj-Napoca își exercită atractivitatea urbană în două bazine demografice: cel al regiunii Nord-Est (cel mai important pol demografic la nivel național), în care județul Neamț este cel mai activ și cel de proximitate (regiunea Centru) în care județele Alba și Mureș sunt polii cei mai dinamici în migrația internă, nordul regiunii (Maramureș, Satu-Mare) fiind caracterizat în special de o migrație externă tradițională.

FIGURA 501. Atractivitatea migrațională a Zonei metropolitane Cluj-Napoca

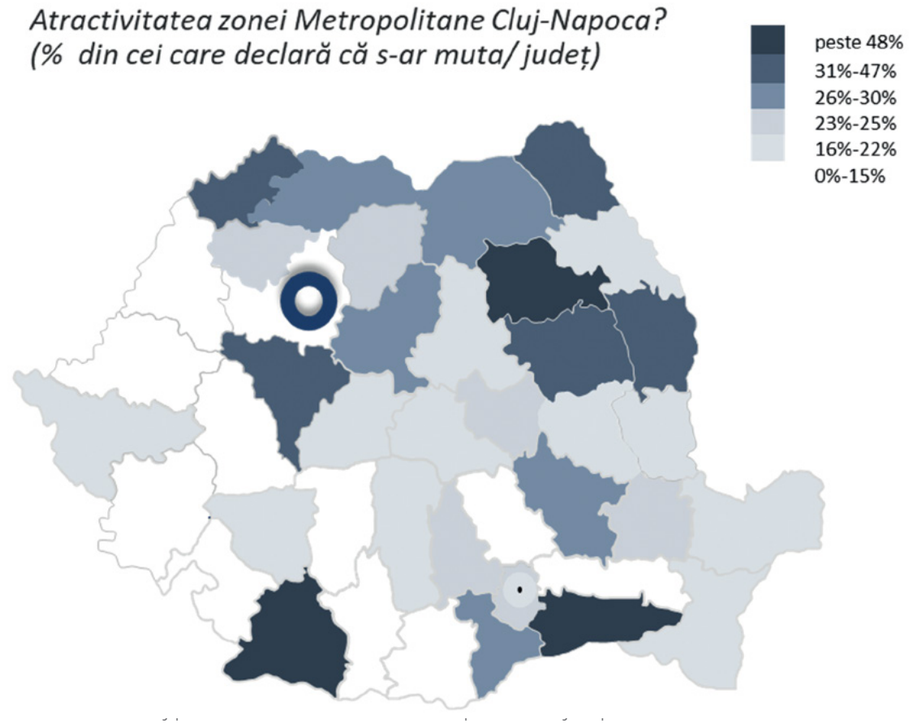

[629] Mai exact din anul 2002
[630] Respectiv 17079 copii preșcolari în 2020, față de 17.049 copii preșcolari in 1994
[631] *Sondaj privind intenția de migrație la nivel național. Banca Mondială. 2017*

Pentru bazinul de migrația din sudul țării (regiunile Oltenia, Muntenia, Dobrogea), Cluj-Napoca este perceput ca un centru urban aflat la prea mare distanță față de alte localități cu importantă afectivă ridicată.

În acest context, una dintre provocările următoarei perioade este cea a menținerii sporului migrator înregistrat în municipiul Cluj-Napoca în ultimii ani, ca urmare a creșterii atractivității Iașului și Sucevei pentru regiunea Nord-Est, a tendinței descendente din punct de vedere demografic a regiunii Centru și a atractivității zonei metropolitane[632].

Cluj-Napoca utilizează trei vectori de atractivitate: oferta educațională, în special universitară, serviciile medicale și calitatea locurilor de muncă. Orașul atrage în special tineri, din mediul urban, cu studii universitare, angajați în sistemul privat, familii cu copii și venituri peste medie.

Optimismul economic care a caracterizat mediul social din Cluj-Napoca din ultimii zece ani necesită, din perspectivă demografică, o corelare cu politica de locuire și amenajare a spațiului urban. Spre exemplu, la nivelul zonei metropolitane, atractivitatea locuirii determină un raport subunitar între municipiu și comunele din jur. Raportul identificat în cadrul studiului pentru zona metropolitană este de ~1/2,7 , respectiv pentru fiecare persoană din comunele metropolitane care intenționează să se mute cu locuința în următoarea perioada[633] în municipiul Cluj-Napoca, sunt aproximativ 2,7 persoane din Cluj-Napoca care vor să se mute cu locuința într-una din comunele zonei metropolitane.

Datele prezentate în cadrul primului Barometru urban din România arată că peste 75% din populație consideră Cluj-Napoca un oraș prietenos cu persoanele în vârstă.

90% dintre respondenții din Cluj-Napoca apreciază că orașul este un loc de viață bun pentru familiile cu copii[634].

71% dintre clujeni[635] apreciază că străinii care locuiesc în oraș sunt bine integrați.

68% dintre locuitori percep Cluj-Napoca[636] ca fiind un oraș tolerant cu minoritățile etnice și rasiale.

Orașul este perceput de către locuitorii să ca fiind moderat deschis pentru imigrați din alte țări-49% acord cu afirmația că orașul Cluj-Napoca este un loc de viață bun pentru emigranții din alte țări[637].

Cluj-Napoca este văzut ca fiind un oraș prietenos cu tinerii. Aceștia înregistrează indici de apreciere mai ridicată pentru toate dimensiunile de atractivitate. Nivelul cel mai ridicat de atractivitate în rândul tinerilor a fost înregistrat în județele Vaslui, Neamț și Bistrița-Năsăud, iar pe un loc secundar județele Mureș, Alba, Covasna, Hunedoara și Gorj.

[632] În prezent, creștere puternic manifestată în comunele Florești și Baciu
[633] Următorii 5 ani
[634] Barometrul european Quality of Life in European Cities. (QoL_EC) European Commission 2019.
[635] Barometrul urban România 2020. (BURo) Banca mondială
[636] QoL_EC 2019
[637] QoL EB 2019. Menționăm faptul că studiul de referință pentru aceste date a presupus colectarea informațiilor într-o perioada în care problematică imigranților din nordul Africii și orientul apropiat ocupa un loc important în agenda publică.

FIGURA 502. Percepția factorilor de atractivitate migrațională

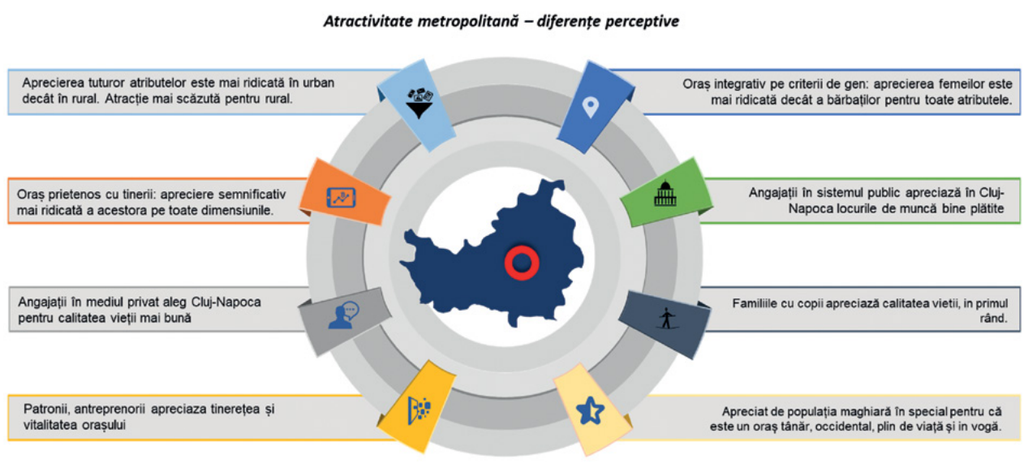

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Atractivitatea Municipiului Cluj-Napoca și a zonei sale metropolitane, dată în primul rând de calitatea vieții mai bună (medie 8,1 puncte din 10 posibile), de tinerețea, vitalitatea și aerul occidental al orașului (medie 7,9) și de locurile de muncă bine plătite (medie 7,8) este atenuată de costul prea ridicat al vieții (prețul locuințelor, utilităților, produselor)-aspect care afectează predominant potențialul de migrare a tinerilor din Vaslui, Bistrița, Gorj, Hunedoara și de plusul de calitate a mediului de locuit oferit de "competitorii" zonali: Alba-Iulia, Oradea și Arad.

7% dintre clujeni[638] intenționează să plece din localitate pentru o perioada mai mare de 2 ani, din care câte 3% in străinătate, respectiv în altă localitate din județ și 1% în altă localitate din țară.

13.1.3. Economie și inovare

Cluj-Napoca este un oraș[639] cu un nivel ridicat de deschidere economică:

- Doi din trei clujeni sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de ritmul de dezvoltare al orașului
- 76% dintre clujeni sunt mulțumiți de prezența/ atragerea investițiilor private la nivelul orașului640
- 82% dintre clujeni consideră că prezența străinilor este benefică pentru oraș;
- 54% dintre clujeni acordă note mari (între 8-10 puncte din 10 posibile) pentru calitatea actualului loc de muncă;
- Doar 7% dintre respondenți apreciază că problematica persoanelor fără loc de muncă se situează între primele trei probleme sociale din oraș (pondere de aproximativ patru ori mai scăzută decât în cazul altor "capitale regionale": Constanța-33%, Craiova 31%;

Cluj-Napoca este unul dintre puținele municipii din țară în care sectorul privat, în medie este mai bine remunerat decât sectorul public[641].

[638] BURo 2020
[639] BURo 2020
[640] BURo 2020
[641] Studiul atractivitate Cluj-Napoca- angajații din sectorul public apreciază orașul pentru locurile de muncă bine plătite

Aproximativ 4 din 5 persoane adulte consideră că este ușor să îți găsești un loc de muncă în Cluj-Napoca[642].

Dezvoltarea economică a orașului este direct corelată cu un grad ridicat al investiției de încredere la nivel social. Peste 70% dintre clujeni consideră că majoritatea oamenilor din oraș sunt de încredere. Această cotă de încredere crește la peste 75% la nivel de cartier.

Aproximativ 60% dintre locuitorii din Cluj-Napoca se declară mulțumiți de situația locului lor de muncă.

Peste două treimi dintre clujeni sunt mulțumiți de situația financiară a gospodăriei în care locuiesc.

Cluj-Napoca se află în primele 25% orașe Europe din punct de vedere al reziliență[643] atât din punct de vedere economic cât și al suportului social, 78% dintre clujeni declarând, la nivelul anului 2019 că dețin o rețea relațională de sprijin în cazul unor nevoi materiale (obiecte, împrumuturi, bani), iar 94% au afirmat că pot accesa o rețea socială de suport afectiv și relațional în caz de nevoie.

FIGURA 503. Indicele dotării urbane în Cluj-Napoca

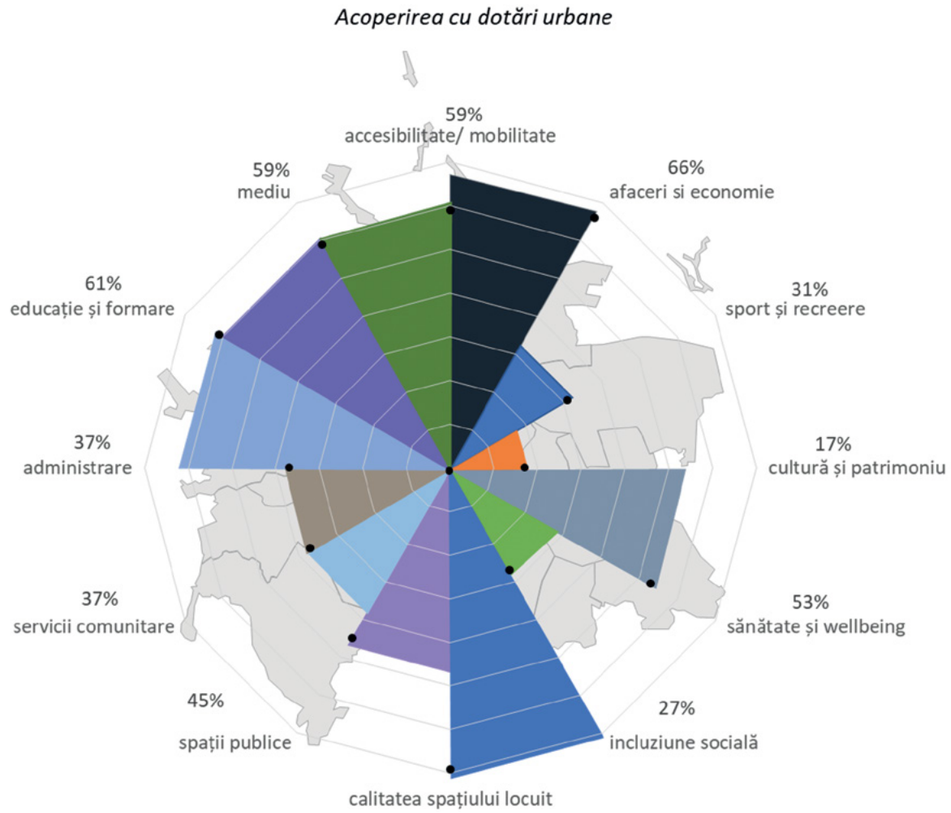

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

642 BURo 2020. Datele au fost culese in perioada iulie-august 2020
643 QoL_EC 2019

Atractivitatea turistică a municipiului se exercită predominant către proximitatea geografică (Regiunile Centru, Nord-Vest și estul Moldovei). Aproximativ doi din trei turiști sunt din zonă. Deplasările către Cluj-Napoca sunt în majoritate de tip "business", aproximativ 75% în extrasezon estival, cu două vârfuri ce coincid cu perioadele de sesiune studențească (februarie și mai), cu destinație unică (79%), cu durată scurtă (1-2 zile), cu costuri medii de aproximativ 60 euro/deplasare[644].

Untold și Electric Castle sunt principalele evenimente estivale ale orașului, 59% vizibilitate la nivel național, eveniment care triplează perioada sejurului și duce la o creștere de aproximativ cinci ori a sumelor cheltuite de către participanți.

Dotarea cu infrastructura necesară accesului populației la produse și bunuri este una ridicată[645], în medie, peste 66% dintre locuitorii apreciază că are acces facil în zonă la magazine alimentare și non-alimentare, piețe agroalimentare și supermarketuri (v. figura 503).

FIGURA 504. Poziționare municipiului Cluj-Napoca în ierarhia percepției privind mediul de afaceri

Vă rog să vă gândiți la orașele din România că fiind aflate într-o competiție, iar dvs. sunteți una/unul din membrii juriului. Vă rog să numiți un „oraș de notă 10" din România sub aspectul:

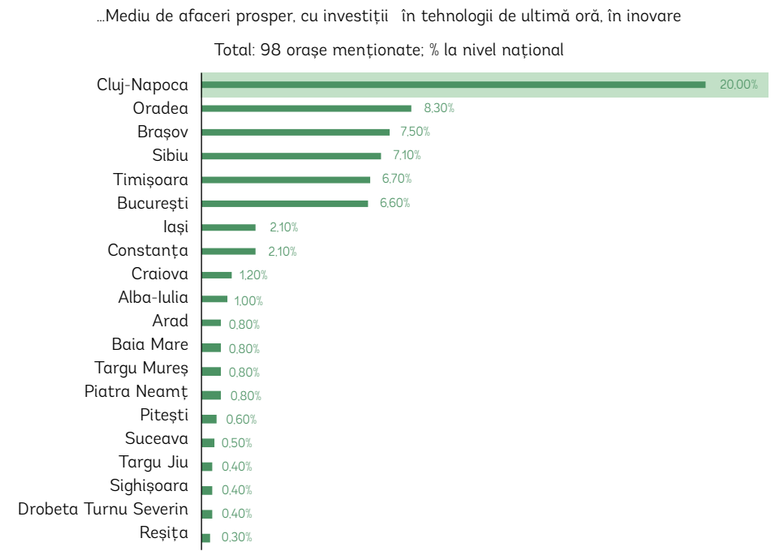

Sursa: Barometrul urban din România, Banca Mondială, 2020

Cu toate acestea, la nivel de cartier se remarcă o serie de disparități în dotarea cu puncte de achiziție, care evidențiază necesitatea unor intervenții în perioada următoare:

- Piețe agroalimentare permanente sau volante în cartierele Bulgaria, Bună ziua, Dâmbul rotund, Gruia, Intre lacuri, Pădureni și Plopilor;
- Supermarket în cartierul Bulgaria;
- Magazin alimentar în Pădureni;
- Magazine non-alimentar în Dâmbul Rotund;

În anul 2020 Cluj-Napoca s-a poziționat pe primul loc în ierarhia națională a "orașelor de nota 10" din punct de vedere al mediului de afaceri prosper cu investiții în tehnologii de ultimă oră-24 %din totalul mențiunilor la nivel național.

644 Studiu privind dotarea în zona metropolitană Cluj-Napoca (ZUMetro). Banca Mondială 2020
645 Indicele de dotare este construit ca medie aritmetică a percepției privind dotarea pentru fiecare indicator compozit în fiecare dintre cele 26 de cartiere din Cluj-Napoca

13.1.4. Accesibilitate și mobilitate

47% din populația țării[646] consideră că municipiul Cluj-Napoca este puțin accesibil sub aspectul depărtării de localități importante din punct de vedere relațional (părinți, copii, localitate natală) acesta fiind un argument semnificativ[647] pentru a nu lua în considerare mutarea în acest oraș.

45% dintre clujeni[648] consideră că infrastructura de transport și legăturile bune ale Clujului (feroviare, rutiere, aeriene) sunt motive sunt argumentele foarte puternice pentru investitorii care au ales zona pentru dezvoltarea afacerilor.

Pentru 32% din populația din afara județului Cluj, distanța până al Cluj-Napoca, timpul lung petrecut pe drum este unul din principalele argumente care i-au determinat să nu viziteze orașul în ultimii ani. O îmbunătățiri a conectivității cu restul țării poate crește proporțional ponderea turiștilor.

Municipiul Cluj- Napoca este perceput însă, de către cetățenii săi, ca fiind un oraș ce beneficiază de conectivitate ridicată[649]. Doar 4% dintre clujeni consideră că infrastructura de legătură poate fi menționată printre principalele trei probleme ale municipiului.

Principalele caracteristici ale mobilității interne[650] sunt următoarele:

- Aproximativ jumătate dintre locuitori orașului folosesc autoturismul personal651 ca principal mijloc de transport cotidian, deși calitatea transportului public este larg apreciată;
- Peste 80% din populația municipiului este mulțumită de calitatea transportului public652;
- 85% dintre respondenți consideră că transportul în comun este accesibil din punct de vedere al prețurilor653;
- 87% dintre clujeni cred că transportul în comun din oraș este sigur;
- 85% cred că transportul în comun este facil, din punct de vedere al distanței;
- 78% se declară mulțumiți de frecvența mijloacelor de transport în comun;
- 87% sunt mulțumiți de modul în care este respectat orarul de parcurs al mijloacelor de transport în comun din oraș.

34% dintre clujeni consideră că infrastructura rutieră poate fi inclusă în principalele trei probleme ale orașului[654]. Zona în care continuarea amenajării tramei stradale rămâne prioritară este zona de sud-est a municipiului, respectiv cartiere: Borhanci, Sopor și zona limitrofă.

59% dintre locuitorii zonei metropolitane Cluj-Napoca consideră că traficul aglomerat reprezintă un factor important de blocaj în dezvoltarea economică a municipiului.

Municipiul Cluj-Napoca a parcurs, pentru a o mare parte din spațiul urban funcțional, etapa de crearea a facilităților pentru un transport ecologic, următoarea etapă fiind cea a restricționării/ limitării accesului autoturismelor în anumite zone urbane. A doua direcție de acțiune presupune reintegrarea teritorială a orașului. Cluj-Napoca folosește aproximativ jumătate din spațiul urban de care dispune, conectivitatea zonei de sud cu zona de nord fiind slabă (principala arteră se oprește la gară), iar conectivitatea circulară de asemenea redusă, fiind parțial acoperită de centura Apahida-Vâlcele care face legătura în zona Aeroportului cu Bulevardul Muncii.

646 Fără județul Cluj
647 Studiul privind atractivitatea zonei metropolitane Cluj-Napoca la nivel național (Atract.CN) Banca Mondială 2019. Note peste 5 pe o scală a importanței argumentului de la 1(deloc important) la 10 foarte important
648 Studiu privind așteptările populației în vederea pregătirii PATJ. (PATJ_CJ). Banca mondială 2020
649 BURo 2020
650 Evidențiate în cadrul QoL_EC
651 49,5% BURo 2020, 49.6% QoL_EC
652 BURo 2020
653 QoL_EC 2019
654 BURo

Analiza gradului de acoperire a infrastructurii de transport și a nivelului de satisfacție față de calitatea acesteia[655] evidențiată în cartogramele următoare arată că, la nivelul municipiului Cluj-Napoca, sunt necesare șase tipuri de intervenții cu două nivele de prioritate:

- intervenții pentru amenajarea locurilor de parcare, pentru delimitarea zonelor de promenada și pentru amenajarea pistelor de bicicliști, în special în partea de sud a municipiului, intervenții cu rol integrator și de maximizare a spațiului urban utilizat. În acest sens, a fost propusă pe parcursul colectării datelor, cu titlul de exemplu, crearea unei centuri de agrement pentru bicicliști în sudul orașului care să facă legătura între fostele colonii, intra Calea Florești și zona Aeroportului;
- Intervenții pentru extinderea sau modernizarea trotuarelor, stațiilor de transport în comun, trecerilor de pietoni - în special în cartierele Borhanci-Sopor și în cartierul Bulgaria.

FIGURA 505. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier

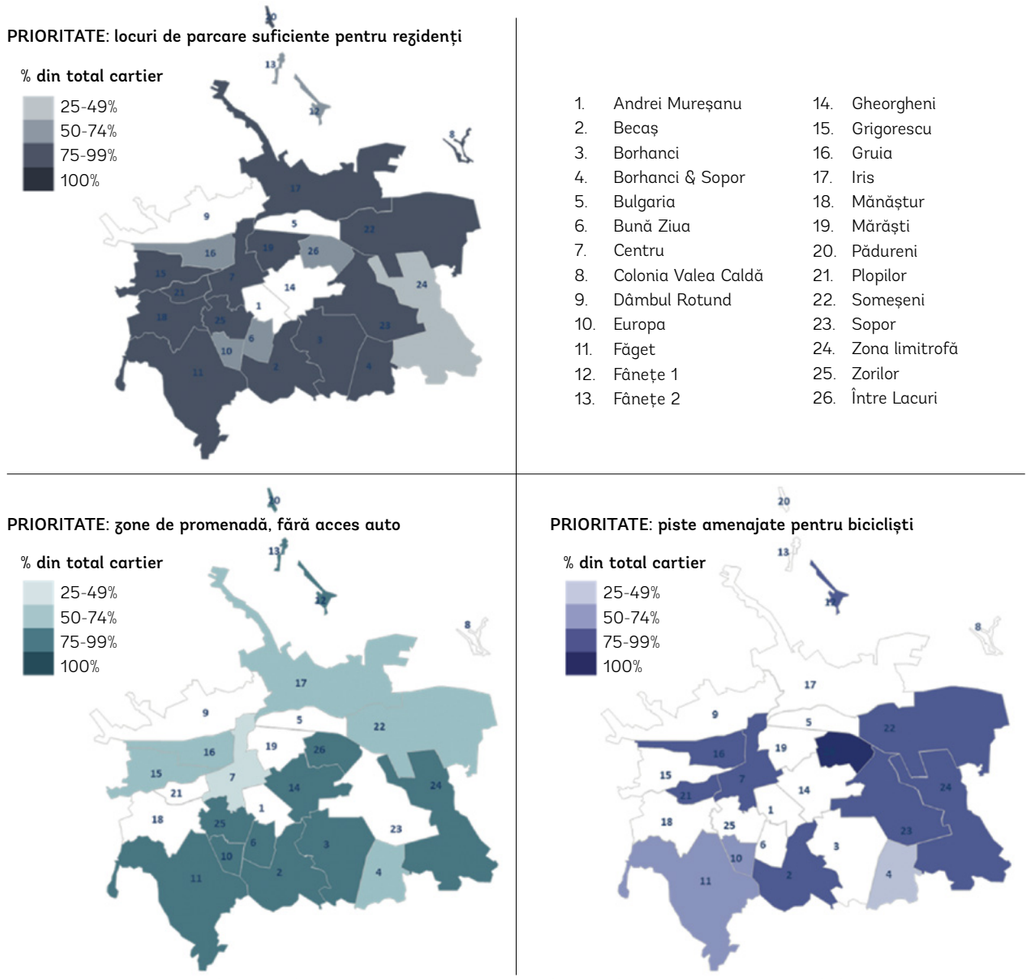

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

655 ZUMetro

FIGURA 506. Prioritizarea infrastructurii de transport la nivel de cartier (continuare)

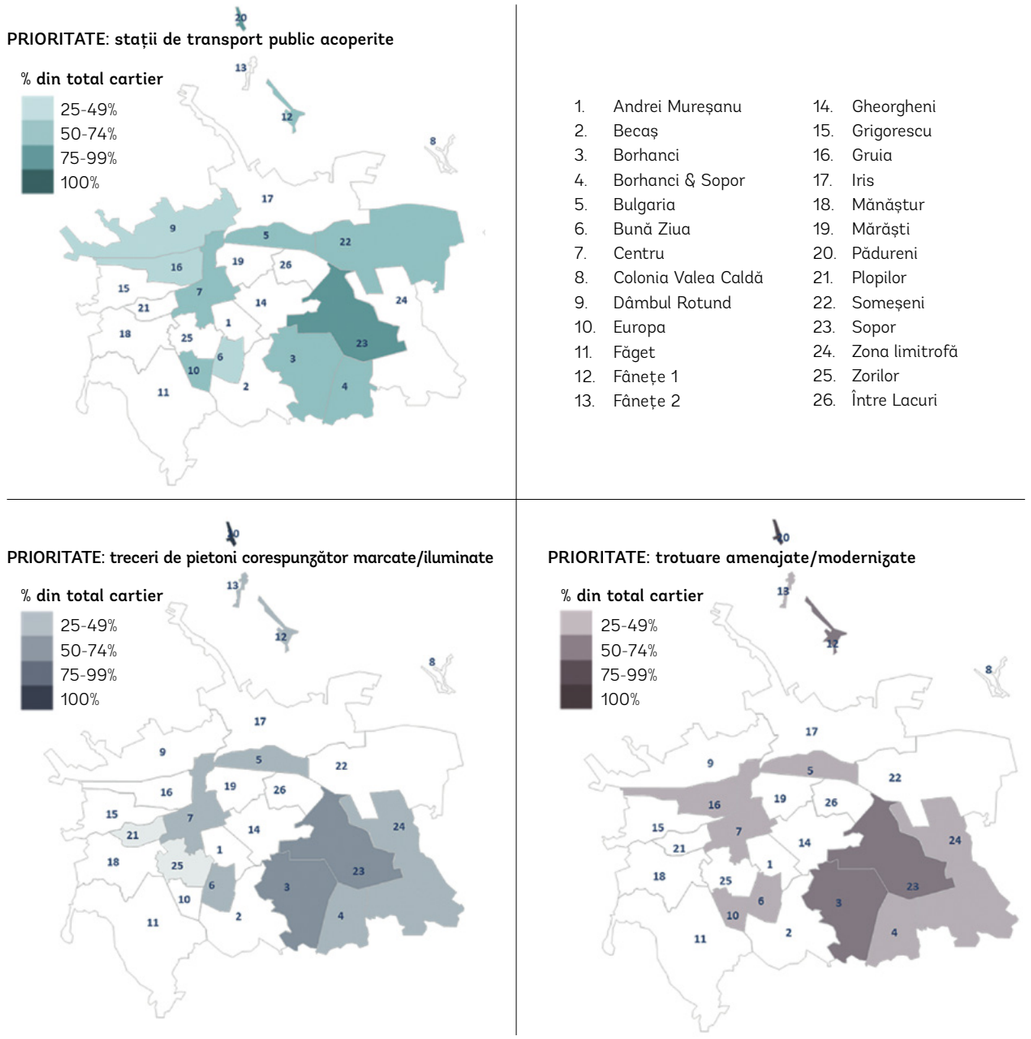

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Suplimentar, analiza evidențiază nevoia de creștere a numărului de stații acoperite sau modernizarea stațiilor pentru transportul în comun din zona Sopor liniile 32,32A, și pe ruta spre aeroport (Calea Someșeni)

În anul 2020 Cluj-Napoca s-a poziționat pe primul loc în ierarhia națională a "orașelor de nota 10" din punct de vedere al conectivității cu alte orașe din țară și străinătate, cu 17,5% mențiuni la nivel național (grafic).

13.1.5. Infrastructură și servicii comunitare de utilități publice

88% dintre clujeni[656] consideră că municipiul Cluj-Napoca este un oraș în care este plăcut să trăiești.

Distribuția indicelui echipării urbane generale[657], construit la nivelul percepției locuitorilor, segmentează municipiul Cluj-Napoca în trei zone:

1. aria cuprinsă între Calea Mănăștur și Calea Turzii (inclusiv zonele adiacente, cu nivel ridicat al dotărilor, cu excepția cartierului Europa în care, la data sondajului, cetățenii percepeau o rată de echipare urbană sub media generală a zonei), dar și cu un nivel al așteptărilor ridicat, în special în cartierul Andrei Mureșean și Plopilor, dar și în zona adiacentă Străzii Observatorului;
2. aria aflată la nord de Bulevardul Muncii și în proximitatea străzii Oașului, o zonă cu o rată de echipare bună și cu un nivel relativ ridicat de satisfacție față de aceasta;
3. zona de sud, între Strada Liviu Rebreanu și Someșeni, cu un nivel de dotare urbană perceput a fi mai scăzut decât în cazul zonelor anterior descrise, dar și cu așteptări moderate cu privire la dezvoltarea acestuia.

FIGURA 507. Rata de echipare urbană a municipiului Cluj-Napoca

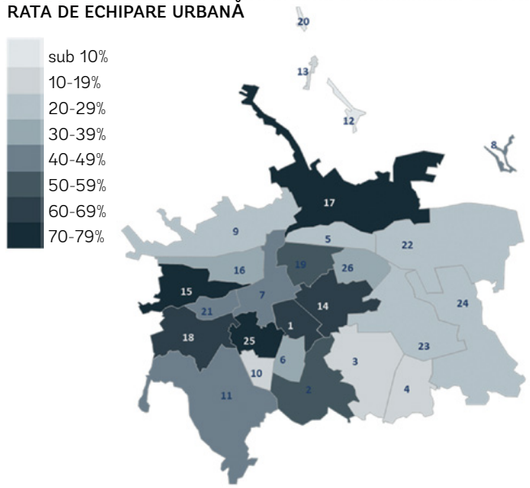

Modalitate de citire: cât la sută din cele 44 de dotări evaluate echipează, în opinia majorității respondenților, cartierul/localitatea din care fac parte. Rata de disparitate a echipării este de 9.8, respectiv echiparea urbană din Pădureni (cel mai slab echipat) este de 9,8 ori mai mică decât cea din Grigorescu (cel mai bine echipat). Niciunul dintre cartiere nu este perceput ca fiind total echipat (100% acoperire).

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Sub aspectul așteptărilor privind dotările urbane înregistrăm o presiune mai ridicată în zonele cu densitate demografică ridicată, respectiv nevoia de modernizare a acestora în cartierele Centru, Zorilor și Mănăștur, Plopilor și Andrei Mureșanu.

La nivelul așteptărilor privind infrastructura și serviciile comunitare de utilități publice, în Cluj-Napoca se evidențiază două direcții majore:

- O direcție centrată pe dotare și extinderea ariei locuite în zona de nord și sud-est a orașului
- O direcție centrată pe modernizare, tehnologizare de tip "smart city" în zona centrală și sud-vestică a orașului, respectiv în zona care creează bradul urban Cluj-Napoca;

[656] QoL_EC 2019
[657] ZUMetro 2020

În mod particular, indicele "servicii comunitare"[658], construit în vederea analizei dotărilor urbane, cu o valoare medie de 37%, a fost format din patru indicatori:

- sistem de supraveghere și monitorizare (18% accesibilitate), deficitar în special în cartierele Bulgaria, Fânațe, Între Lacuri și Pădureni;
- zonă dedicată animalelor de companie (44% accesibilitate), Plopilor și Între Lacuri fiind cartierele în care lipsa acestei dotări a fost semnalată pregnant;
- iluminat public (79% accesibilitate), cartierele Pădureni, Fânațe, Someșeni, Sppor, zona limitrofă, Borhanci și Făget fiind zonele cu cel mai ridicat deficit semnalat de respondenți.

13.1.6. Spații publice și regenerare urbană

Pentru locuitorii din Cluj-Napoca influența calității spațiului public în construcția nivelului de mulțumire generală față de viața în municipiu este mai mare cu 16% decât media la nivel național (51,4%). Cu alte cuvinte, pentru doi din trei clujeni satisfacția că locuiesc în Cluj-Napoca vine din aprecierea spațiului public al orașului.

Pentru Cluj-Napoca spațiul public este asumat ca peisaj urban, 20% dintre locuitorii județului Cluj nominalizând orașul ca fiind localitatea cea mai atractivă din punct de vedere peisagistic din județ.

Gradina Botanică, cu 29% notorietate la nivel național, este spațiul public din Cluj-Napoca cel mai cunoscut la nivel național. Acest obiectiv turistic, alături de spațiul central (Piața Unirii, statuia lui Avram Iancu, centrul, Parcul Central- cumulat 22%) conturează imagologic municipiul Cluj-Napoca la nivel național (51% din populație se gândește la cel puțin una din aceste două zone când vorbește despre Cluj-Napoca[659].

Suplimentar, la nivel național, populația României consideră că principalele elemente de atractivitate urbană ale municipiului Cluj-Napoca sunt calitatea spațiilor publice (21%), urmate de calitatea obiectivelor și serviciilor turistice (20%).

Barometrul Urban 2020 măsoară aproximativ 80% nivel de satisfacție față de spațiile verzi existente, precum parcurile și grădinile orașului. Această apreciere nu exclude nevoia de a crește dimensiunea sau numărul spațiilor verzi din oraș.

Peste 70% dintre locuitorii municipiului Cluj-Napoca sunt mulțumiți de calitatea spațiilor publice: piețe, piațete, spații pietonale existente.

Indicele privind echiparea spațiului public la nivelul municipiului înregistrează o valoare medie (45% grad de echipare), fiind format din patru indicatori:

- Echiparea cu spații verzi pentru relaxare (grad de acces 58%); cartierele în care echiparea cu spații verzi este percepută ca prioritară sunt: Între Lacuri, Someșeni, Bună Ziua și Borhanci;
- Echiparea cu locuri de joacă pentru copii (64% acces), deficitare fiind zona Între Lacuri-proximitatea Școlii generale Al. Vaida Voievod, cartierele Borhanci și Europa;
- Echiparea cu mobilier stradal: bănci, rastele pentru biciclete, coșuri stradale de gunoi (44% nivel de acces), semnificativ mai scăzută în cartierele Bulgaria, Dâmbul Rotund, Între Lacuri și Pădureni;
- Artă stradală (16% acces), indicatorul cu nivelul cel mai scăzut de acoperire, fiind deficitar în majoritatea cartierelor, cu câteva excepții (Iris, Centru), însă resimțit ca prioritar în Gruia, Plopilor, Bulgaria.

[658] Vezi figura 5
[659] Atract.CN

Datele prezentate anterior următoarele direcții de intervenție:

- amenajarea spațiilor verzi și a locurilor publice în partea de Est și Sud-Est a orașului,
- crearea de identitate publică a cartierelor.
- reconsiderarea resurselor naturale și amenajarea unor spații de promenadă, spre exemplu Drumul Sf. Ioan-Mănăștur, sau segmentul Someșului, între strada Fabricii și Aeroport, respectiv Cartierele Someșeni-Bulgaria;

FIGURA 508. Prioritizarea intervențiilor în domeniul amenajării spațiilor urbane

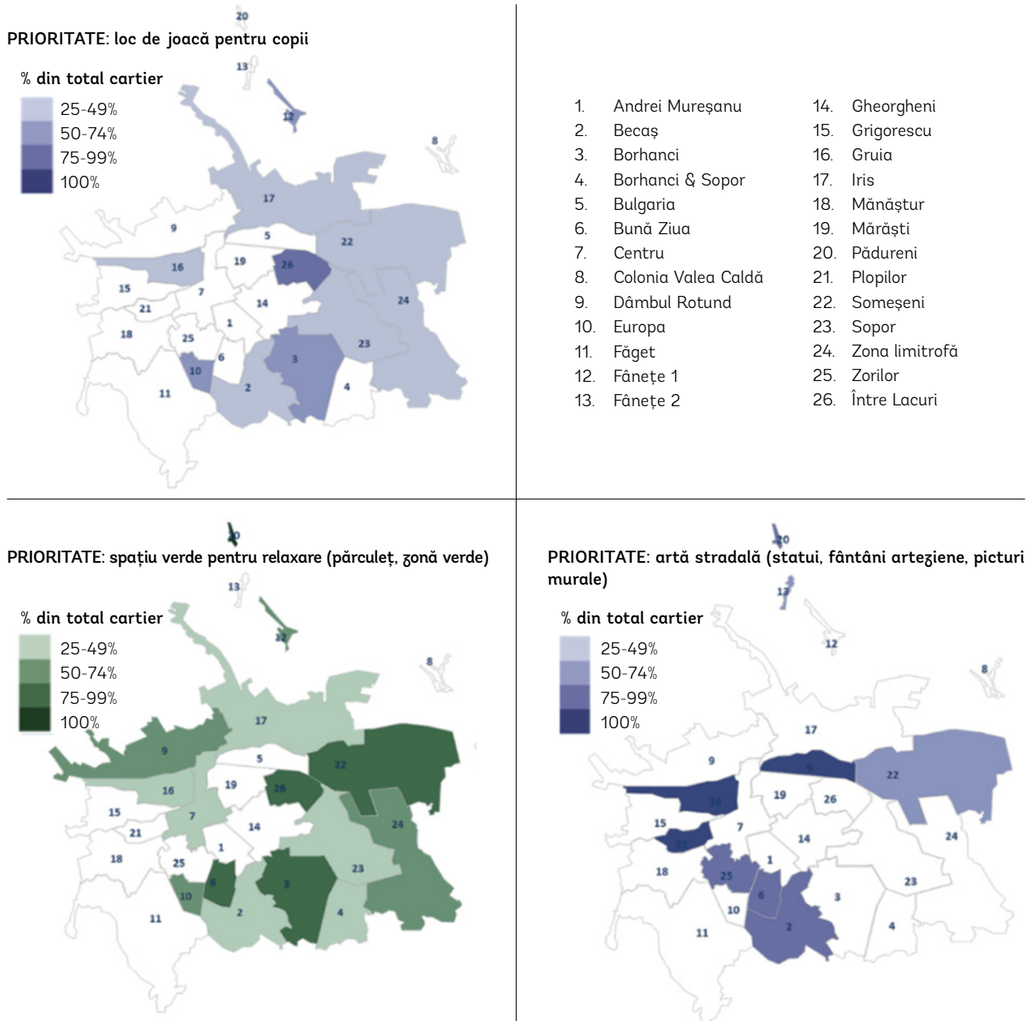

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

13.1.7. Locuire

Locuirea este principala problemă a cetățenilor orașului. Cluj-Napoca se află pe ultimele locuri la nivel național sub acest aspect, doar 22% dintre clujeni[660] apreciind că este ușor să găsești în oraș o locuință bună la un preț rezonabil. Comparația cu datele din studiul privind calitatea vieții[661] la nivel european din 2019 arată că problema locuirii tinde să afecteze într-o mai mare măsură persoanele cu nivel mediu-ridicat decât persoanele aflate în segmentul inferior al ierarhiei de status social.

Inclusiv la nivel județean prețul locuințelor este o problema aflată în top (cel mai scăzut grad de satisfacție, 5.6 puncte pe o scală de apreciere de la 1 la 10).

44% dintre clujeni consideră că problema locuirii este printre primele trei provocări ale orașului[662];

Din punct de vedere social, Cluj-Napoca este un oraș cu dezvoltare concentrică în jurul centrului istoric și administrativ, pe axa Nord Est - Sud Vest, în care se delimitează trei zone cu profil social specific, determinat atât de peisajul urban, cât și de încărcătura instituțională.

FIGURA 509. Dinamica fluxurilor intenției de mutare

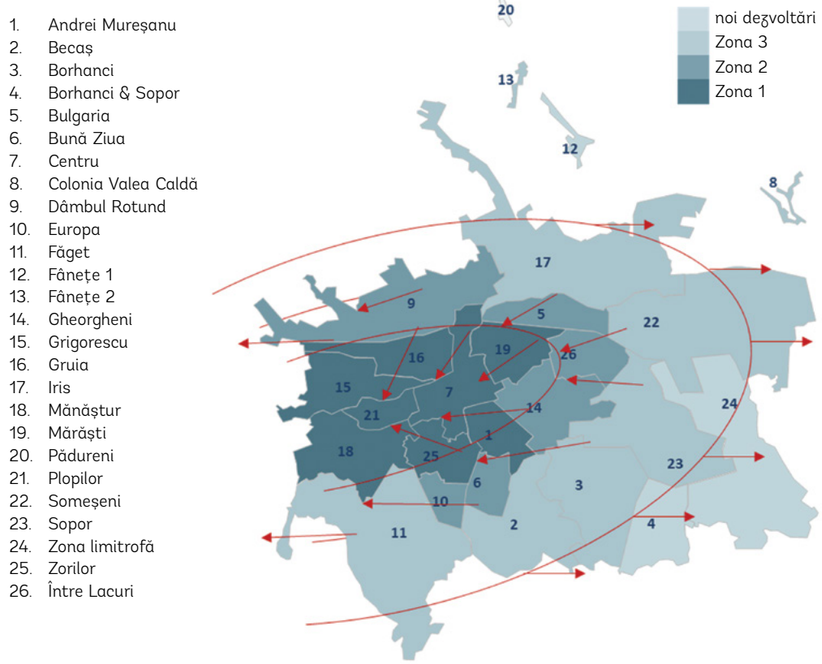

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

[660] BURo 2020
[661] QoL_EC 2019
[662] BURo

Problematica socială a locuirii are în vedere prioritar următoarele aspecte: 1) locuirea socială, 2) modernizarea locuirii și creșterea standardelor de viață și 3) relocarea, în special generată de migrația din exteriorul orașului, care aduce presiune spre zona centrală și proximă a spațiului universitar.

Cluj-Napoca avea la nivelul anului 2011 o pondere de 10,21% a populației aflată în situație de dezavantajare pe locuire[663]. Din datele culese în cadrul studiului privind zona metropolitană Cluj-Napoca reiese că intenția de schimbarea a domiciliului la nivelul ultimei decile de venit/ gospodărie este de aproximativ 3%.

Rata de înnoire a fondului locativ a crescut constant după 2013, ajungând în 2019 la 2,8% locuințe noi din fonduri private, din total locuințe, o rată de creștere de peste 4 ori mai mare în raport cu rata de creștere a populației[664], însă la limita creșterii suprafeței locuite per persoană. Conform INS, suprafața medie per persoană la nivelul locuințelor private din Cluj-Napoca a crescut constant, de la 11,3mp la începutul anilor 90[665], la 24,16 mp/persoană în 2019 (+2,8% creștere anuală).

Creșterea standardului de locuire, a veniturilor, dar și a gradului de aglomerare au făcut ca intenția locatarilor din zona centrală de a se muta să fie cu 50% mai mare decât media în populație[666]. Studiul privind dotarea în zona metropolitană arată că 22% dintre clujeni ar dori să își schimbe locuința în următorii ani, în zona centrală această intenție crescând până la 35%.

Cartierele din zona de periferie, inel 3, sunt de trei ori mai puțin atractive pentru locuitorii acestora decât cele aflate în zona de proximitate (inel 2), respectiv 16% din respondenții din cartierele din periferie consideră că locuința lor se află într-o zonă total neatractivă, care nu le place, în comparație cu 5% opinie similară înregistrată în zona 2. Neatractivitatea zonei este corelată semnificativ cu lipsa mijloacelor de transport în comun din arie[667] și cu accesul deficitar la utilități (apă, canalizare, iluminat public, gaz).

Atractivitatea centrului una foarte ridicată, majoritatea celor din această zonă care doresc să își schimbe locuința căutând să se mute într-un alt cartier, tot din interiorul ei[668]. Această tendință centripetă este direct corelată cu veniturile, studiul efectuat la nivelul zonei metropolitane arătând că propensiunea spre zona centrală a persoanelor cu venituri ridicate[669] crește cu aproximativ 10% față de media din populație.

Măsurarea intențiilor de schimbare a locuinței efectuată în primăvara anului 2020[670] arată o presiune spre zona centrală[671] a orașului Cluj-Napoca de aproximativ 75% din total intenție de migrație internă metropolitană, presiune creată în ponderi relativ egale de locuitorii municipiului, care vor să își schimbe locuința și de locuitorii din zona metropolitană care doresc să locuiască în Cluj-Napoca. Datele culese în cadrul sondajului de opinie efectuat în martie 2020 arată că din 10 localnici, care intenționează să se mute tot în municipiul Cluj-Napoca, 7 doresc să se mute în zona centrală (4 dintre ei fiind deja locuitori ai acestei zone), 2 în zona celui de al doilea inel și doar o persoană în cel de al treilea. Privind înspre comunele din zona metropolitană, din 10 locuitori ai acestora care vor să se mute în Cluj-Napoca, 8 și-ar dori să achiziționeze o locuință în centru și doar câte unul în fiecare din celelalte două zone.

[663] Reamintim pragul de 15,33mp/persoană la nivelul spațiului locuit și lipsa accesului la utilități (canalizare, alimentare cu apa, curent electric) ca indicatori ai deprivării locative
[664] La nivelul întregii perioade 2014-2019 (date INS)
[665] Specific, data INS 1993
[666] La întrebarea ***"În ce măsură considerați că locuința dvs. este prea mică"***, media acordului înregistrat la nivelul respondenților din zona 1 fost cu 30% mari ridicată decât media generală înregistrată în Cluj-Napoca
[667] Ponderea celor din zona 3 care apreciază, în sondajul pentru zona metropolitană, că locuința este prea departe de un mijloc de transport este de peste două ori mai mare decât la nivelul zonei 2, iar a celor care apreciază că locuința are probleme cu utilitățile de trei ori mia ridicată prin comparație cu zona vecină;
[668] 35% din respondenții din zonă doresc să își schimbe locuința 24% în interiorul aceluiași areal-Sondaj dotare metropolitană.
[669] Peste 5000 lei/lunar
[670] Martie 2020- ZUMetro
[671] Conform delimitării figura 10

Atractivitatea locuirii, așa cum se poate observa și din figura următoare, descrește semnificativ odată cu depărtarea de centru, la nivelul celui de-al treilea inel înregistrându-se chiar un spor negativ generat de atractivitatea locuirii: numărul celor care vor să plece cu locuința din zonă este cu aproximativ 30% mai mare decât al celor care intenționează să-și găsească o locuință în arie, incluzând aici și persoanele din comunele din zona metropolitană ca au declarat că plănuiesc să se mute în Cluj-Napoca.

FIGURA 510. Atractivitatea locuirii

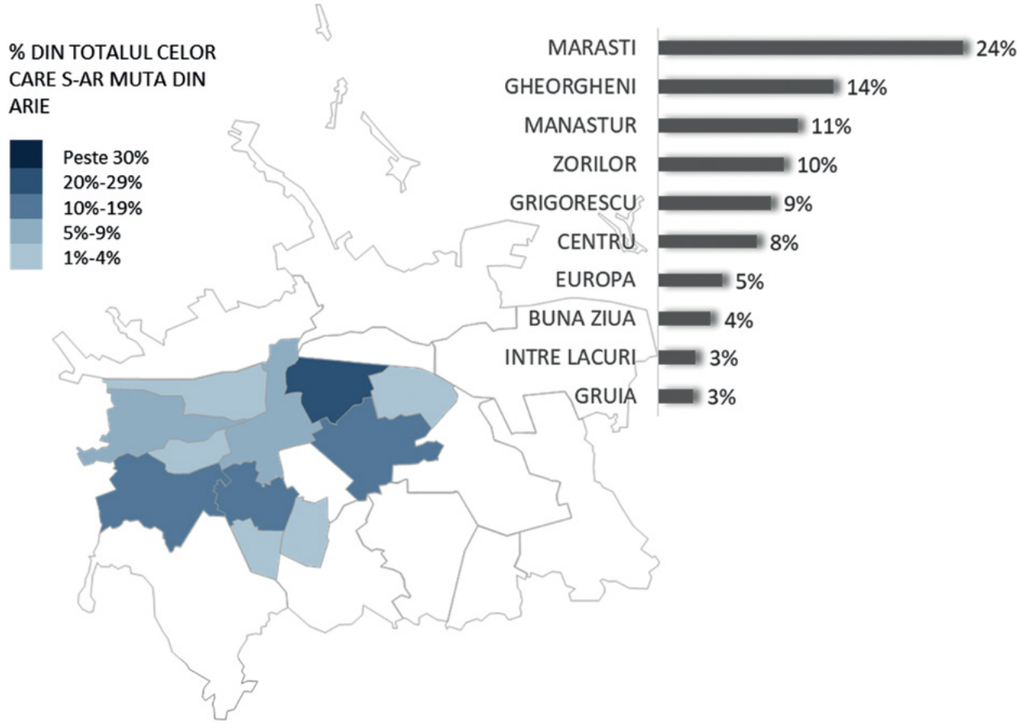

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Atractivitatea scăzută din punct de vedere al locuirii a inelelor doi și trei face ca municipiul "să dreneze" către comunele din zona metropolitană aproximativ 20% din intenția de relocare a locuitorilor săi, atenuând astfel impactul atractivității economice și culturale asupra creșterii demografice, aspect menționat și în capitolul anterior.

Paternul comportamental locativ se caracterizează prin intenția de plecare din locuințe mici (comuniste) amplasate în zonele neatractive (periferice), către locuințe cu spațiu locativ mai generos. Considerăm interesant faptul că depărtarea față de centru se corelează cu schimbarea așteptărilor față de spațiul locuit. Astfel, dacă în zona centrală a fost înregistrat un procent 40% dintre cei care vor să-și schimbe locuința, în căutare de apartamente în blocuri noi, persoanele din zona semicentrală (inel 2) sau periferică sunt orientate majoritar (peste 55%) către locuințe de tip casă/vilă/duplex.

FIGURA 511. Motivele schimbării locuinței

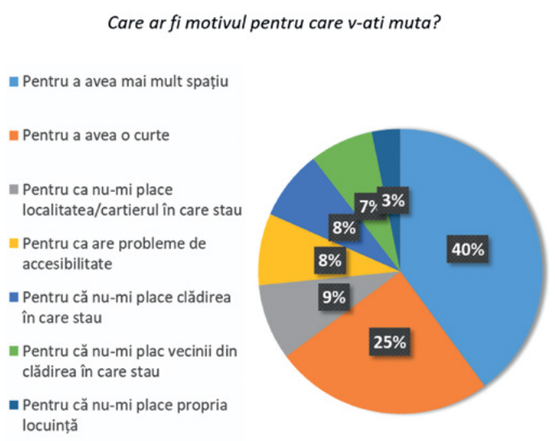

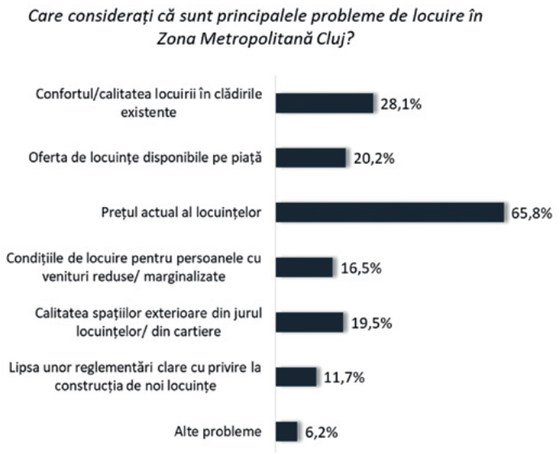

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Principalul determinat al achiziției este creșterea calității vieții și prețul prezent (într-o măsură mult mai ridicată decât apropierea față de locul de muncă sau valoarea investițională a imobilului).

48% dintre locuitorii orașului consideră că o strategie dedicată locuirii este necesară municipiului Cluj-Napoca. Cei care doresc să își schimbe locuința sunt în majoritate (52%) interesați de această strategie.

Din punct de vedere financiar, studiul privind locuirea în zona metropolitană arată o disponibilitate financiară semnificativă pe piață (economii, disponibilitate de credit bancar, disponibilitate de construcție în regie proprie).

Atitudinea față de dezvoltatorii imobiliari este rezervată în rândul clujenilor care intenționează să își schimbe locuința: doar 1 din 5 doritori de relocare ar cumpărat direct de la un dezvoltator imobiliar (prin economii sau credit bancar) și doar jumătate din cei care preferă apartamente noi ar recurge la varianta dezvoltatorului imobiliar.

Sub aspectul locuirii, cele trei zone de analiză se pot caracteriza, în valoare modală, astfel:

- zona centrală- intenție semnificativă de schimbare a locuinței, generată în principal de nevoia de confort și de scăderea atractivității vecinătății[672], orientare prioritară tot către zona centrală, apartamente noi, achiziție din resurse proprii. Pentru locuitorii din această zonă prețul locuințelor (79%) și oferta scăzută de locuințe (23%)[673] reprezintă principalele probleme care ar trebui să stea la baza unei strategii a locuirii;
- zona semicentrală- intenție moderată de schimbare a locuinței, datorată nevoii suplimentare de confort și a calității scăzute a spațiilor din jurul locuințelor sau din cartiere; orientare prioritară către centru (apartament), dar și zona metropolitană vestică (Florești, Baciu), preferabil casă, achiziție prin credit bancar. Pentru locuitorii acestei zone, prețul locuințelor (65%) și calitatea spațiului public din jurul acestora (27%) sunt principalii piloni ai unei strategii a locuirii la nivel urban;

[672] In zona primului inel, s-a înregistrat o pondere mai ridicată cu 30% față de media în populație a celor care declară că s-ar muta pentru că nu le mai plac vecinii, clădirea, strada pe care locuiesc în prezent- sondaj zona metropolitană
[673] Întrebări individuale, procente din totalul respondenților din arie. Ponderile cumulate pot depăși 100%

- zona periferică- intenție scăzută de schimbare a locuinței; orientare prioritară către zona metropolitană, preferabil casă, surse mixte (buget propriu și credit ipotecar). Lipsa utilităților și a accesibilității sunt principalii determinanți ai dorinței de relocare. În această zonă strategia în domeniul locuirii ar trebui să fie centrată pe prețul locuințelor și pe reglementările în domeniul construirii de noi locuințe.

Luând în considerare datele prezentate anterior estimăm că segmentul locuirii în Cluj-Napoca, la momentul martie 2020 se caracterizează prin:

- un apetit scăzut pentru tranzacționarea apartamentelor vechi (comuniste) <5% din total;
- un deficit de aproximativ 25.000 de unități locative noi, din care aproximativ 9 000 în blocuri noi, iar restul în regim de casă/vilă/duplex;
- disponibilitate financiară crescută, mai mult de jumătate din dorința de relocare (54%) poate fi acoperită din economiile celor care doresc să achiziționeze o casă nouă;
- disponibilitate semnificativă de investiție în confort: o treime din deficit o reprezintă sectorul locativ (~9000 de locuințe) cu confort sporit (+23mp/cameră);
- atenție ridicată față de accesul la utilități și calitatea spațiului urban din zona de destinație, direct corelate cu percepția privind calitatea vieții (45% din decizia de achiziționare se datorează acestor elemente, cu 15% mai mult decât prețul de achiziție);
- aproximativ 3% din fondul locativ (aproape 750 locuințe) sunt necesare persoanelor cu venituri pe familie sub 2000 lei, cu educație medie sau inferioare și activism scăzut pe piața forței de muncă.

26% dintre clujeni consideră că reamenajarea interioară a locuinței pe care o dețin în prezent poate crește prețul de vânzare și atractivitatea acesteia, ceea ce se poate reflecta într-o disponibilitate pe piață pentru reamenajarea interioară a aproximativ 30.000 de unități locative.

Piața intervențiilor la nivelul fondului locativ existent include, din datele obținute in cadrul studiului menționat,[674] și:

- aproximativ 12.000 de locuințe pentru care intervențiile în consolidarea structurii de rezistență le-ar crește, în opinia proprietarilor, valoarea pe piață;
- aproximativ 15.000 de locuințe pentru care termoizolarea este dorită din partea actualilor proprietari;
- cel puțin 10.000 de locuințe la nivelul cărora este dorită schimbarea instalațiilor și a racordurilor la utilități;
- aproximativ 4000 de locuințe ai căror proprietari apreciază că investițiile în mansardare sunt menite să crească valoarea ulterioară a locuinței;
- aproape 4500 de locuințe ai căror proprietari se declară deschiși către ideea de a investi în fațadă verde;
- în jur de 2000 de proprietari care sunt deschiși către o investiție în acoperișuri verzi.

[674] ZUMetro

13.1.8. Educație și formare pe tot parcursul vieții

Barometrul Urban 2020 arată că peste 70% dintre clujeni sunt mulțumiți de calitatea serviciilor educaționale oferite la nivelul municipiului Cluj-Napoca. Nivelul de satisfacție este cu 15% mai scăzut în rândul persoanelor defavorizate sau cu risc de marginalizare.

Calitatea educației este unul din vectorii de atractivitate principali (7,6 puncte din 10) ai orașului, în special pentru județele din proximitate[675].

Barometrul urban 2020 evidențiază faptul că doar 11% dintre clujeni apreciază că serviciile de educație sunt printre principalele trei probleme ale orașului.

FIGURA 512. Prioritatea dotărilor cu grădinițe

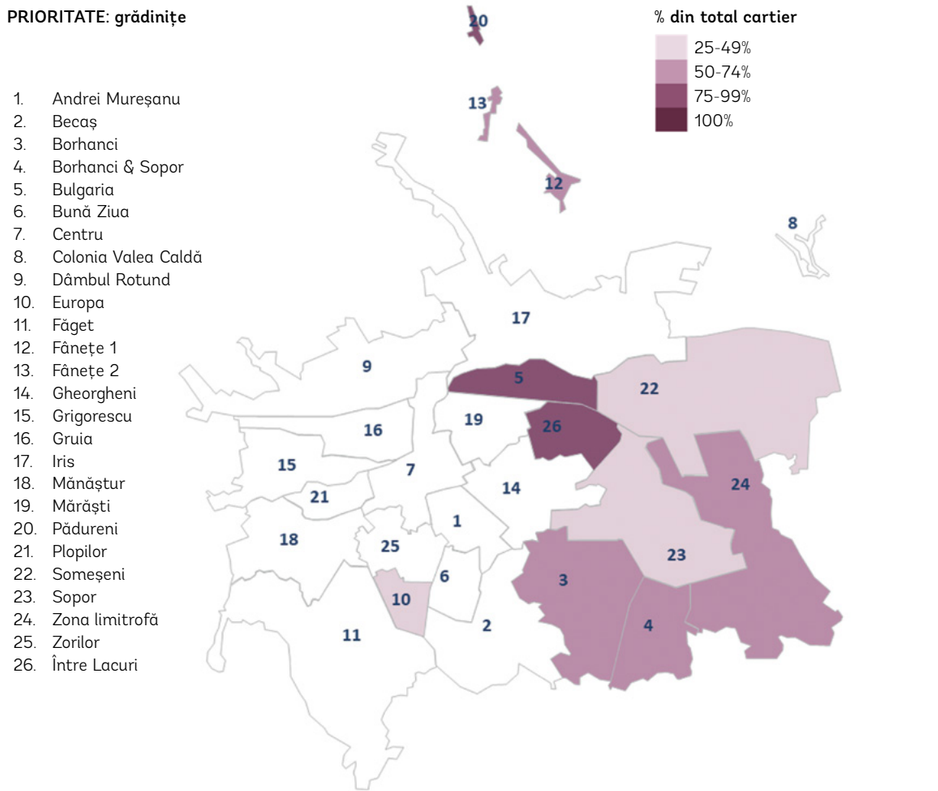

Sursa: sondaj privind atractivitatea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Acoperirea cu dotări educaționale - creșe, grădinițe și școli - se află pe locul al treilea ca pondere, în studiul privind dotările metropolitane, cu accesibilitate de 61%, cu aproximativ 20% peste nivelul mediu al nevoilor. Cu toate acestea, analiza la nivel de cartier evidențiază următoarele elemente:

- Deficit de acces și nevoie de echipare cu creșă și grădiniță în cartierele Bulgaria, Pădureni și Între Lacuri;

[675] Atract. CN

- Acces scăzut și nevoie de unitate școlară în Fânațe-Pădureni;
- Nevoie de creștere a accesului la școală (eventual prin transport special) pentru zona Borhanci-Sopor-Someșeni;

Pentru locuitorii din Cluj-Napoca, modernizarea infrastructurii educaționale pentru învățământul universitar este poziționată în eșalonul al doilea al priorităților de investiții pentru dezvoltare, cu o medie a importanței de 7.9 puncte din 10 posibile.

FIGURA 513. Priorități investiționale în Cluj-Napoca

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

60,2% dintre respondenții[676] din Cluj-Napoca declară că nu au mai urmat cursuri de formare/ specializare/ recalificare după terminarea studiilor. Probabilitatea de specializare continuă este de trei ori mai ridicată în cazul celor cu studii superioare decât în cazul celor care au studii medii[677], respectiv 67% dintre absolvenții de studii superioare și-au continuat educație în comparație cu 19% dintre absolvenții de liceu. Aceste disparități aduc în atenție tematica mobilității ocupaționale ca mecanism de construcție a rezilienței sociale și nevoia de adaptare, cooptare în programe de învățare continuă a celor cu studii medii și inferioare. Situația rămâne similară și în privința calificării/ recalificării la locul de muncă, semnificativ mai puțin prezentă în cazul persoanelor cu studii liceale, decât în cazul absolvenților de studii superioare. În acest ultim caz, semnificativă este ponderea ridicată a calificării la locul de muncă oferită persoanelor cu studii inferioare.

[676] PATJ
[677] Contingență semnificativă statistic Chi-square =54.6

FIGURA 514. Cuprinderea educației continue

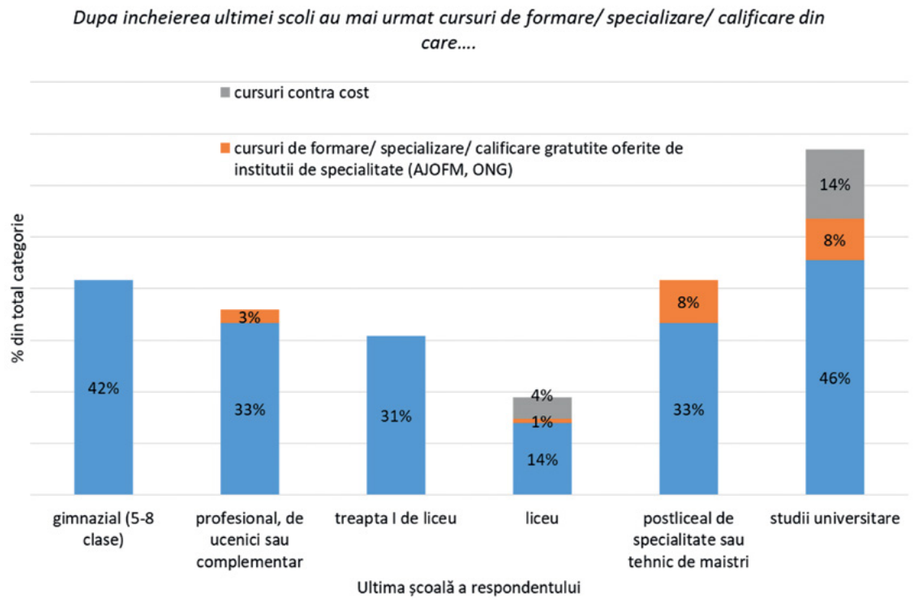

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Activismul ofertanților de educație continuă (AJOFM, ONG) este relativ slab (mai puțin de 4% dintre respondenți[678] au participat la cursuri oferite de aceștia) și orientat predominant către aceleași categorii cu studii superioare (postliceal și universitar), fiind înregistrată o probabilitate de patru ori mai mare ca o persoană cu studii superioare să fi participat la cursuri oferite de aceste instituții decât o persoană cu studii liceale sau elementare.

Studiul menționat[679] punctează, de asemenea, la nivelul orașului Cluj-Napoca un excedent de ofertă educațională gratuită (cu 30% mai ridicată decât în restul județului), doar 1 din 6 participanți la cursurile de pregătire continuă contribuind și financiar la pregătirea sa.

13.1.9. Sănătate și wellbeing

Serviciile de sănătate sunt un vector de atractivitate major (7,6 puncte pe o scală de 10), mai ales pentru județele din proximitate.

Modernizarea infrastructurii de sănătate și servicii sociale este, în opinia clujenilor, principalul obiectiv investițional necesar pentru dezvoltarea comunității, deși doar 29% consideră că serviciile de sănătate se află printre principalele trei probleme ale orașului;

Spitalul Regional Cluj-Napoca (Florești) este menit să rezolve problema segmentării excesive a serviciilor medicale din orașul Cluj-Napoca, unde 5 spitale, funcționează în 45 clădiri, cu un număr de 3100 paturi[680]. Construcția spitalului implică dezvoltarea infrastructurii de transport spre Florești.

[678] Analize suplimentare efectuate pe sub eșantionul respondenților din Cluj-Napoca N=298
[679] PATJ
[680] Conform Studiului de fezabilitate pentru Spitalul Regional Cluj-Florești

Barometrul urban 2020 arată că peste 60% dintre clujeni sunt mulțumiți de calitatea serviciilor medicale, a doctorilor și a spitalelor din oraș.

Studiul privind calitatea vieții în orașele din Europa realizat de Comisia Europeană arată că, la nivelul anului 2019, 62% dintre clujeni apreciau că starea lor de sănătate este bună sau foarte bună. Sub 1% dintre respondenți considerau că se află într-o situație extrem de dificilă sub acest aspect.

FIGURA 515. Aprecierea stării de sănătate

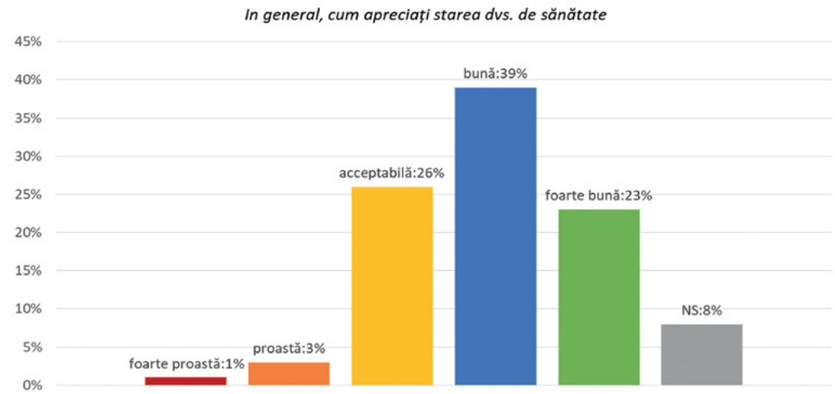

Sursa: sondaj Quality of Life in European Cities, Comisia Europeană

Indicele de acoperire cu dotări urbane în domeniul serviciilor de sănătate se poziționează peste medie, cu 53% acoperire la nivelul populației. În cadrul studiului privind dotările din zona metropolitană, indicele în domeniul serviciilor de sănătate a fost construit pe baza celor șase indicatori evidențiați în figura 18. Comparația indicatorilor compoziți arată că valoarea indicelui este scăzută considerabil de accesul scăzut al populației la zone de fitness în aer liber (27%), aspect însă la fel de puțin dezirabil la nivelul populației - semnificativ mai preocupată de accesul la centre medicale și farmaceutice. Aceste aspecte sunt consonante cu tendințele generale de la nivel național în domeniul sănătății, orientate spre tratament și nu spre prevenție.

FIGURA 516. Indicatori ai dotării în domeniul sănătății

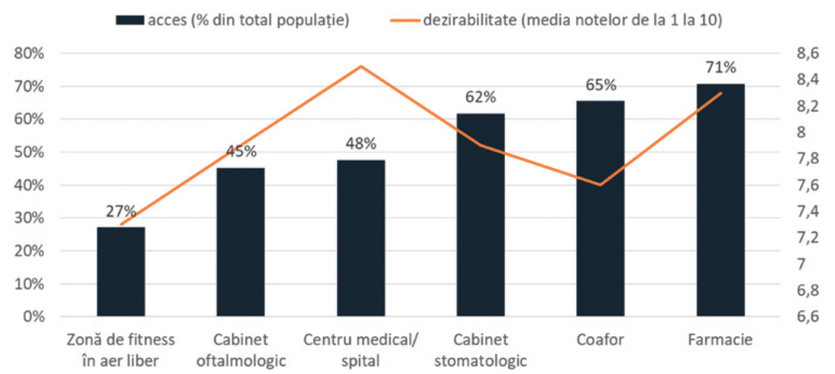

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

Comparațiile în plan teritorial ale indicatorilor anterior menționați evidențiază următoarele nevoi:

- Creșterea accesului la servicii medicale de tip spital/clinică în zona Pădureni-Fânațe, Plopilor și Bună Ziua;
- Suplimentarea serviciilor farmaceutice în zonele Borhanci, Europa, Fânațe-Pădureni și Plopilor;
- Suplimentarea serviciilor stomatologice în cartierele: Europa, Făget, Între Lacuri și Plopilor;
- Suplimentarea serviciilor oftalmologice în Gruia, Plopilor, Pădureni-Fânațe și Între Lacuri;
- Creșterea zonelor de fitness în aer liber în cartierele Europa, Gruia și Între Lacuri;

13.1.10. Incluziune socială

Sub aspectul marginalizării, elementul cel mai vizibil[681] din Cluj-Napoca este cel al romilor din ghetourile Pata Rât-Cantonului și al unor familii de etnie romă din proximitatea Gării, zone aflate în atenția mai multor inițiative și grupuri de acțiune locală, centrat în special pe proiecte destinate asigurării spațiului locativ.

Diferențele între barometrul privind calitatea vieții în orașele europene desfășurat de Comisia Europeană în 2019 și cele înregistrate un an mai târziu pentru aceiași itemi în cadrul primului Barometru Urban desfășurat la nivelul României sunt semnificative pentru decalajul perceptiv dintre persoanele aflate în risc de marginalizare și restul populației[682]. Astfel, persoanele aflate în risc de marginalizare (ultimii 10% în distribuția veniturilor/gospodărie) tind să: fie mai puțin mulțumite de calitatea transportului în comun, de calitatea serviciilor medicale, de accesul la facilități sportive, de calitatea spațiilor verzi și a parcurilor din proximitate și de calitatea aerului din zonă, mai puțin mulțumite de facilitățile educaționale la care au acces și de oportunitățile de locuri de muncă pe care le au, mai puțin afectate de prețul ridicat al locuințelor și tind, într-o măsură semnificativ mai mare, să aprecieze că există corupție în cadrul administrației locale;

Un aspect de interes este și cel al segregării teritoriale generate de îmbinarea industrial-locativ fără zone de tranziție (spațiile din spatele zonelor industriale, din spatele diverselor supermarket-uri sau platforme de producție), segregare ce crește riscul de marginalizare[683];

Barometrul Urban 2020 evidențiază faptul că 9% din populație consideră că serviciile sociale sunt printre principalele trei probleme ale orașului și aproximativ 4% populație se află frecvent în dificultate la plata facturilor lunare.

[681] Studiu Angajament local pentru incluziunea romilor. Autor: Enikő Vincze 2016, proiect FRA- Agenția Pentru drepturi Fundamentale a Uniunii Europene

[682] Diferențele provin din faptul că, în cadrul Barometrului "Quality of Life in European Cities 2019", s-a decis ca, la nivelul orașului Cluj-Napoca, ponderea persoanelor cu educație elementară sau mai puțin (maxim gimnaziu ISCED2) să fie de 15% din total populație, în condițiile în care în ediția din 2015 a aceluiași tip de Barometru (vezi FL419) ponderea a fost de 2%, în datele INS, la recensământul din 2011 ponderea acestei categorii a fost de 6%, iar în Barometrul Urban din România ponderea a fost de 4%. Această diferență de peste 10% din structura eșantionului se regăsește în deficitul de apreciere pentru toate acele elemente care corelează cu statusul social, arătând direcția în care fiecare item afectează categoriile de populației cu status aflat sub media generală a populației. De asemenea regăsim această pondere reflectată și în densitatea locuirii mai mare cu 30% la nivelul Barometrului european din 2019 decât în recensământul populației din 2011. În cazul în care cele două eșantioane sunt ponderate pentru a ajunge la structuri identice atât sub aspect demografic cât și al numărului de non-răspunsuri (în medie de două ori mai ridicat în cazul barometrului european decât în cazul celui național), rezultatele obținute în cei doi ani consecutivi se înscriu în marja de eroare statistică a celor două eșantioane, arătând o stabilitate semnificativă a variabilelor măsurate. Spre exemplu, pentru întrebarea "În ce măsură sunteți mulțumit de transportul public", ponderea satisfacției oferită de Barometrul european era de 69%. Prin remodelarea eșantionului pentru a asigura comparație (4%-maxim ISCED2), această pondere a crescut la 83%. În 2020 ponderea satisfacției măsurată în Barometrul urban Romania a fost de 88%, in condițiile unei marje de eroare de +/-4,5% la nivel local

[683] Vezi Vincze Eniko: Studiul Angajament local pentru incluziunea romanilor- Studiul la nivelul orașului Cluj-Napoca, 2016 și Pasztor Gyongyi: Segregare urbană, abordări cantitative și calitative ale fenomenului la nivelul orașului Cluj-Napoca, 2013

Măsurarea gradului de dotare și a accesibilității dotărilor în zona metropolitană a utilizat trei indicatori: unul pentru persoanele aflat în situații de marginalizare- Cantina Primăriei și două care au avut în vedere includiunea vârstnicilor: loc de relaxare dotat cu facilitățile necesare și centru de zi pentru pensionari. Cei trei indicatori au o vizibilitate scăzută la nivelul populației, majoritatea locuitorilor nefiind preocupată de aceste aspecte.

Analiza nevoilor în plan teritorial arată necesitatea de intervenție pentru amenajarea unui centru de zi pentru vârstnici și a unei cantine sociale în zona Între Lacuri, un interes crescut pentru un club al pensionarilor în zona Făget și nevoia creșterii accesului la servicii sociale în Iris, Someșeni și Sopor - prin identificarea situațiilor particulare de marginalizare[684].

FIGURA 517. **Nevoia de servicii sociale**

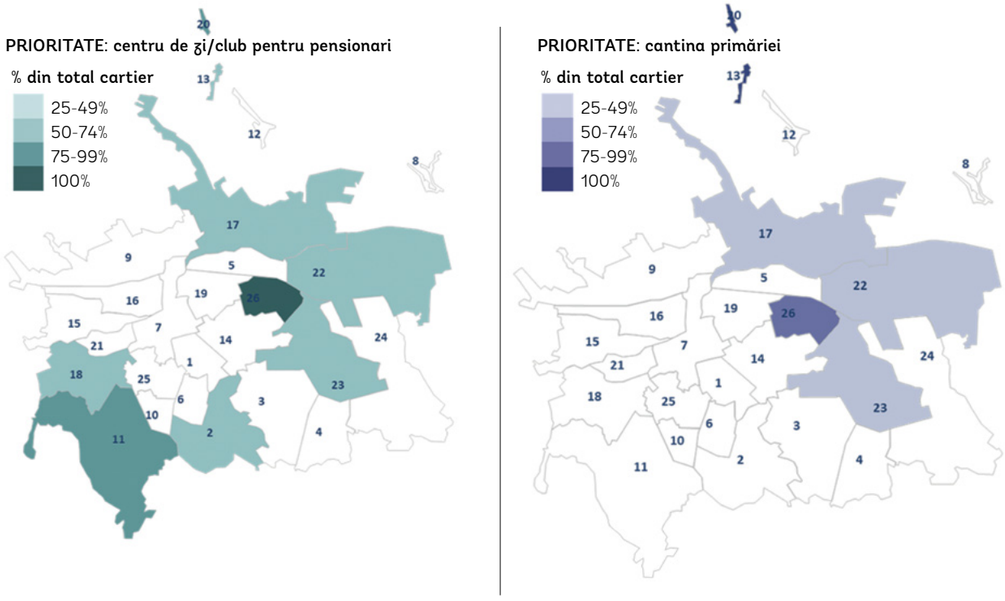

1. Andrei Mureșanu
2. Becaș
3. Borhanci
4. Borhanci & Sopor
5. Bulgaria
6. Bună Ziua
7. Centru
8. Colonia Valea Caldă
9. Dâmbul Rotund
10. Europa
11. Făget
12. Fânețe 1
13. Fânețe 2
14. Gheorgheni
15. Grigorescu
16. Gruia
17. Iris
18. Mănăștur
19. Mărăști
20. Pădureni
21. Plopilor
22. Someșeni
23. Sopor
24. Zona limitrofă
25. Zorilor
26. Între Lacuri

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

13.1.11. Cultură, patrimoniu și industrii creative

Obiectivele culturale ale orașului Cluj-Napoca sunt vectori importanți în atractivitatea urbană. Muzeele, grădinile, parcurile, spații culturale au un grad ridicat de apreciere la nivel național (7,7 puncte din 10 posibile).

[684] Situații care presupun anchete sociale de tip calitativ. Apariția nevoii în cadrul sondajului de opinie în aceste zone nu este corelată cu media veniturilor pe zone, ceea ce reflectă prezența unor cazuri particulare vizibile social, care au nevoie de intervenții punctuale

Untold este festivalul clujean cu cea mai mare notorietate la nivel național, 46% din populația peste 18 ani (și probabil un procent mult mai ridicat din populația cu vârste sub 18 ani[685]) cunoaște acest festival.

Cluj-Napoca este perceput la nivel național ca fiind un oraș tânăr, occidental și plin de viață (7,9 puncte din 10 posibile)[686].

Barometrul Urban din Romania (2020) arată că peste 80% dintre clujeni sunt mulțumiți sau foarte mulțumiți de facilitățile culturale ale orașului (săli de concerte, teatre, muzee, librării).

Locuitorii din zona metropolitană Cluj-Napoca[687] percep Clujul ca fiind bine cunoscut, mai degrabă autentic din punct de vedere cultural, plin de vitalitate și moderat tradiționalist (figura 18).

Teatrul Național este obiectivul cultural cu cea mai mare vizibilitate la nivel de județ, alături de Parcul Central[688].

Locuitorii municipiului consideră că primele trei aspecte care atrag turiștii în zonă[689] sunt cele ale patrimoniului cultural material: 51% consideră că edificiile religioase sunt cele mai importante, 48% edificiile istorice, 41% edificiile culturale. Importanța patrimoniului imaterial (evenimente, sărbători locale, obiceiuri, tradiții) are o pondere semnificativ mai scăzută (31%) în ierarhia percepută a atractivității orașului.

FIGURA 518. **Atractivitatea obiectivelor culturale**

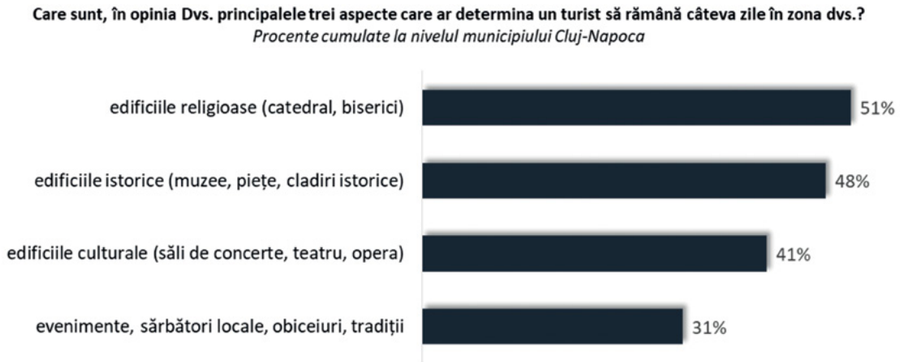

Sursa: sondaj pentru fundamentarea PATJ CJ, Banca Mondială.

În studiul efectuat la nivelul județului Cluj[690], se remarcă un nivel de centrism cultural înalt al municipiului, 87% dintre respondenții din Cluj-Napoca nominalizând în topul obiectivelor culturale valoroase din județ doar obiective de pe raza orașului: parcuri, piețe, muzee, instituții de cult, edificii culturale. Acest tip de raportare a populației aduce în discuție nevoia de integrare culturală mai accentuată a zonei metropolitane și a județului în viața locuitorilor municipiului Cluj-Napoca.

Datele culese la nivel național și județean evidențiază 25 de obiective cu vizibilitate semnificativă atât pentru potențialii turiști din țară, cât și pentru cei din județ. Ierarhia acestora, din perspectiva notorietății înregistrate este evidențiată în figura alăturată:

[685] Studiile realizate nu au avut în vedere copiii și adolescenții sub 18 ani
[686] Atract. CN
[687] PATJ
[688] PATJ
[689] Este vorba despre zona metropolitană Cluj-Napoca
[690] PATJ

FIGURA 519. Ierarhia atractivității obiectivelor turistice

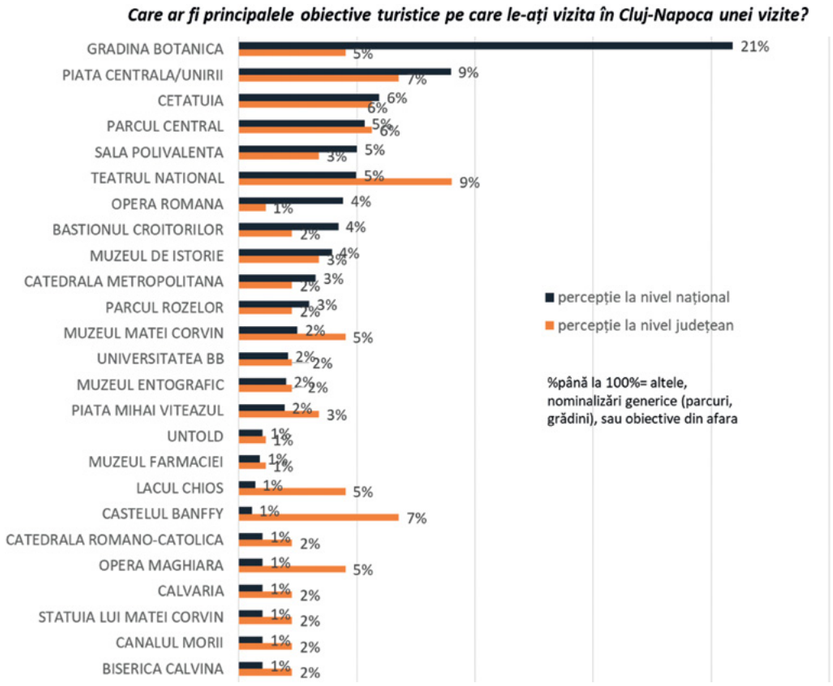

Sursa 1: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020
Sursa 2: sondaj pentru fundamentarea PATJ CJ, Banca Mondială.

Comparația între cartiere s-a realizat pe baza a doi indicatori de dotare și facilități urbane: accesul la cinematografe, inclusiv grădini de vară, și organizarea de evenimente culturale la nivel de cartier, ambele înregistrând ponderi medii foarte scăzute: 19% accesul la cinematograf, 15% cel la evenimente. Cu toate acestea cele două probleme nu generează nevoi semnificative la nivelul populației din municipiu, în general, organizarea de evenimente culturale și sportive poziționându-se pe ultimul loc, în opinia cetățenilor, in ierarhia priorităților investiționale pentru dezvoltare.

La nivel de cartier se remarcă totuși faptul că deficitul de acces la cinematograf, inclusiv grădini de vară, afectează în mai mare măsură locuitorii din cartierele Becaș, Bună Ziua, Iris, Plopilor și Zorilor, iar lipsa evenimentelor culturale la nivel de cartier este resimțită mai acut în cartierele Europa, Becaș, Gruia, Iris și Pădureni.

13.1.12. Sport și recreere

Barometrul urban 2020 arată că, la nivelul municipiului Cluj-Napoca, peste 83% dintre locuitori sunt mulțumiți de facilitățile sportive pe care le au la dispoziție, iar 73% dintre clujeni se declară mulțumiți sau foarte mulțumiți de condițiile de petrecere a timpului liber pentru tineri.

Indicele de accesibilitate la facilități și evenimente sportive este de 31% din total populație, jumătate dintre respondenții din Cluj-Napoca afirmând că au acces în proximitate la terenuri de sport, iar 11% declarând că la nivelul cartierului se organizează frecvent întreceri sportive. Cu toate că decalajul între cei doi indicatori este semnificativ, așteptările cetățenilor din Cluj-Napoca se îndreaptă semnificativ spre suplimentarea terenurilor sportive, lipsa competițiilor sportive de cartier nefiind resimțită semnificativ în niciunul dintre cartierele orașului.

Deficitul de terenuri de sport este resimțit acut de către locuitorii din cartierele Bulgaria, Europa, Intre Lacuri, Pădureni, Someșeni și zona limitrofă.

FIGURA 520. Necesitatea suplimentării terenurilor sportive

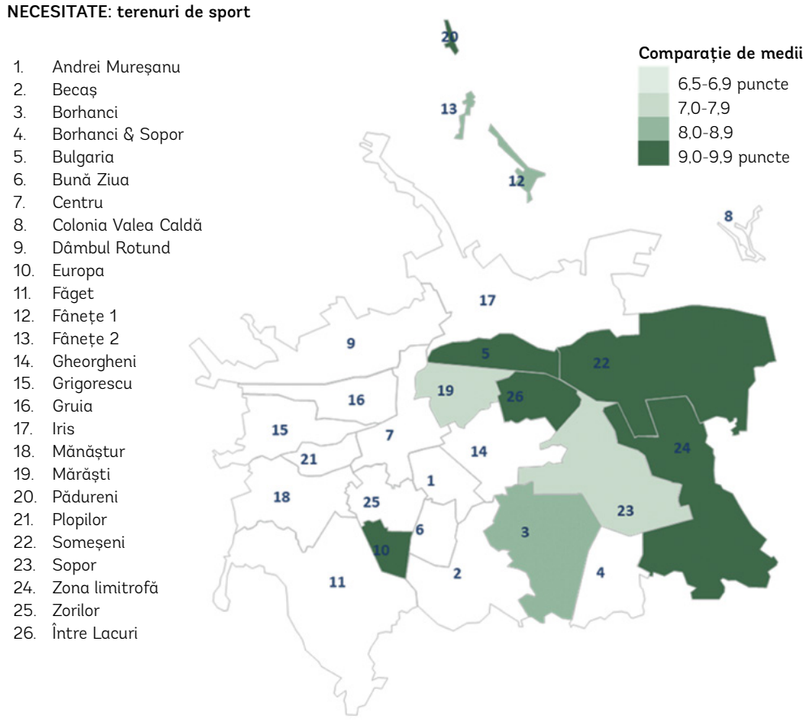

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

13.1.13. Mediu, riscuri și schimbări climatice

81% dintre locuitorii orașului Cluj-Napoca consideră că schimbările climatice sunt periculoase și trebuie intervenit pentru prevenirea lor. Această pondere este ușor mai ridicată (+6%) decât media înregistrată la nivelul județean în cadrul studiului pentru PATJ.

Barometrul Urban 2020 evidențiază faptul că 80% dintre clujeni apreciază că orașul este dedicat luptei împotriva schimbării climatice.

Preocuparea masivă a populației față de schimbările climatice, evidențiată anterior, vine, în primul rând, ca urmare a campaniilor de comunicare și informare din spațiul public și mai puțin ca urmare a experienței directe: 7% dintre respondenții din municipiul Cluj-Napoca declară[691] că au fost afectați în ultimii 5 ani de caniculă, 15% de ger prelungit, 14% de secetă, 7% de inundații, 9% de furtuni și vijelii. În mentalul colectiv furtunile cu vânt puternic și vijeliile sunt pericolele cele mai mari, 19% din totalul respondenților din Cluj-Napoca declarând că cel puțin o dată în viață au înregistrat pagube din cauza acestor fenomene.

[691] PATJ

Aproximativ o treime din populația din municipiul Cluj-Napoca (34%) se declară[692] pregătită să reacționeze în caz de furtuni, vânt puternic, vijelii sau inundații, 26% în caz de alunecări de teren și 31% în caz de secetă. Nivelul cel mai scăzut de pregătire se înregistrează în cadrul accidentelor industriale de tip SEVESO (explozii), 20% din populație declarându-se pregătită;

Pentru toate clasele de riscuri, nivelul perceput de pregătire este de aproape două ori mai redus în cazul persoanelor cu studii superioare decât în cazul persoanelor cu studii medii și sub medie și de aproximativ două ori mai scăzut în cazul persoanelor cu vârste sub 40 de ani decât în cazul celor cu vârste peste acest prag;

În cazul tuturor riscurilor prezentate anterior, 81% dintre locuitorii municipiului consideră că statul ar trebui să ofere cel mai important ajutor persoanelor afectate.

Disponibilitatea spre voluntariat, în caz de calamitate este de asemenea semnificativ mai ridicată în rândul persoanelor cu studii inferioare (82% disponibilitate), față de persoanele cu studii superioare (55% disponibilitate) sau față de persoanele cu studii medii (45%) disponibilitate. Aproximativ două treimi (63%) dintre tinerii cu vârste între 18-29 ani au declarat că ar fi dispuși să participe la acțiuni de voluntariat în caz de calamitate, ponderea scăzând semnificativ în categoriile următoare de vârstă[693].

FIGURA 521. Nevoia de intervenții in domeniul ecologizării

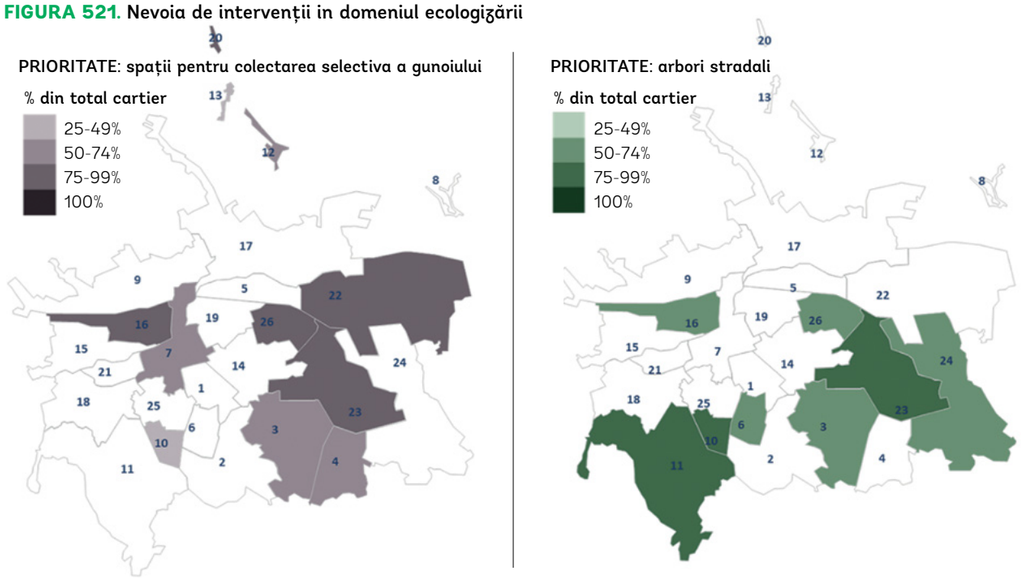

1. Andrei Mureșanu
2. Becaș
3. Borhanci
4. Borhanci & Sopor
5. Bulgaria
6. Bună Ziua
7. Centru
8. Colonia Valea Caldă
9. Dâmbul Rotund
10. Europa
11. Făget
12. Fânețe 1
13. Fânețe 2
14. Gheorgheni
15. Grigorescu
16. Gruia
17. Iris
18. Mănăștur
19. Mărăști
20. Pădureni
21. Plopilor
22. Someșeni
23. Sopor
24. Zona limitrofă
25. Zorilor
26. Între Lacuri

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

31% din respondenții din Cluj-Napoca[694] se declară interesanți de sistemele alternative pentru producerea energiei necesare (solar, eolian, termal), aceasta fiind ponderea cea mai ridicată măsurată la nivelul județului.

[692] PATJ
[693] Ex: 42% disponibilitate în categoria 30-44 ani
[694] PATJ (+6% în raport cu media înregistrată la nivelul întregii zone metropolitane)

Calitatea aerului este un aspect care nemulțumește aproximativ 40% din clujeni. Poluarea aerului și nivelul de zgomot (48% insatisfacție) sunt cele două aspectele problematice ale municipiului, generate de aglomerație.

Aproximativ 73% dintre locuitori sunt mulțumiți de curățenia din oraș[695], aspect care plasează Cluj-Napoca pe primele locuri la nivel național.

Dotarea în domeniul mediului[696] înregistrează un nivel de accesibilitate ridicat (59%) pentru cetățenii orașului pentru fiecare dintre cei doi indicatori utilizați: 58% dintre cetățeni declarând că au acces la spații pentru colectarea selectivă a gunoiului în proximitate, iar 60% declarând că au în proximitate perdea verde (copaci, arbori stradali). La nivel de cartier un grad mai scăzut de dotare cu spații pentru colectarea selectivă a gunoiului a fost înregistrat în zonele Someșeni, Între Lacuri, Sopor și Gruia, iar nevoia de creștere a numărului de arbori stradali este resimțită mai acut în cartierele Europa, Făget, Sopor, Între Lacuri, zona Limitrofă, Gruia, Bună Ziua și Borhanci.

13.1.14. Capacitate administrativă

Peste 95% cetățenii orașului [697]sunt mulțumiți că trăiesc în Cluj-Napoca, iar peste 85% dintre clujeni declară că sunt mulțumiți în general de viața pe care o trăiesc aici.

Nivelul de siguranță perceput este unul dintre cele mai ridicate din țară[698]:

- peste 85% dintre clujeni se simt în siguranță în orașul lor;
- 87% se simt în siguranță în cartierul în care locuiesc și se declară mulțumiți de siguranța în spațiile publice.

FIGURA 522. Perspectiva privind calitatea vieții

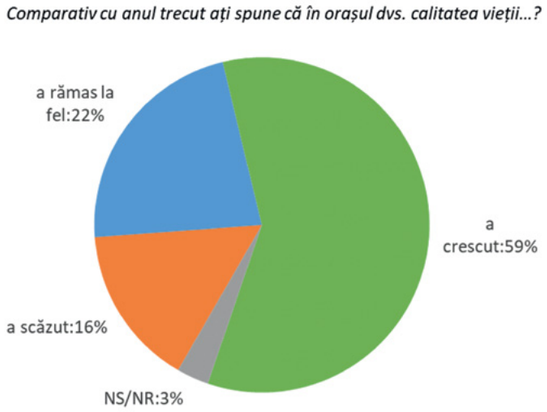

Sursa: sondaj Quality of Life in European Cities, Comisia Europeană

Datele Studiului privind calitatea vieții în orașele europene la nivelul anului 2019 aduc informații suplimentare la nivelul populației cu privitor la activitatea administrației locale:

- 68% din respondenți au încredere în Poliția Locală;
- 63% din populație este mulțumită de rapiditatea cu care administrația publică rezolvă problemele;
- 60% apreciază faptul că procedurile administrative sunt simple și ușor de înțeles;
- 70% consideră că taxele locale percepute de administrație sunt rezonabile;
- 63% apreciază că informațiile și serviciile administrației publice locale pot fi ușor accesate online;
- 59% dintre respondenți apreciam că, în comparație cu anul anterior, calitatea vieții s-a îmbunătățit.

[695] BURo 2020
[696] ZUMetro
[697] BURo 2020
[698] BURo 2020

Barometru Urban 2020 realizat la nivel național prezintă următoarele caracteristici la nivelul populației orașului Cluj-Napoca:

- 71% dintre clujeni se declarau mulțumiți în iulie 2020 de proiectele de investiții realizate de către primărie;
- 67% sunt mulțumiți de activitatea administrației publice locale în domeniul urbanismului;
- 69% consideră că serviciile administrative ale orașului ajută în mod eficient oamenii;
- 70% sunt de acord cu afirmația "în general te poți baza pe administrația publică din Cluj-Napoca";
- doi din trei clujeni au acordat note peste 7 (din 10 puncte posibile) pentru modul în care administrația locală cheltuiește banii publici;
- 63% sunt mulțumiți de relația pe care au avut-o până În prezent cu autoritățile publice locale (note peste 7 din 10 puncte posibile).

Dacă sub aspectul aprecierii activității administrative municipiul se află pe primele locuri din țară, același Barometru Urban 2020 arată că, sub aspectul informării și implicării civice, Cluj-Napoca nu se diferențiază semnificativ de alte orașe:

- 15% dintre cetățeni cunosc prevederile Planului Urbanistic General și ale Strategiei de dezvoltare locală;
- 17% dintre locuitori declară că au fost implicați în vreun fel în realizarea documentelor de planificarea urbană la nivel local;
- 23% cunosc proiectele de dezvoltare urbană ce vor fi implementate de către primărie.

FIGURA 523. Necesitatea dotării cu centre pentru taxe și impozite

NECESITATE: terenuri de sport

1. Andrei Mureșanu
2. Becaș
3. Borhanci
4. Borhanci & Sopor
5. Bulgaria
6. Bună Ziua
7. Centru
8. Colonia Valea Caldă
9. Dâmbul Rotund
10. Europa
11. Făget
12. Fânețe 1
13. Fânețe 2
14. Gheorgheni
15. Grigorescu
16. Gruia
17. Iris
18. Mănăștur
19. Mărăști
20. Pădureni
21. Plopilor
22. Someșeni
23. Sopor
24. Zona limitrofă
25. Zorilor
26. Între Lacuri

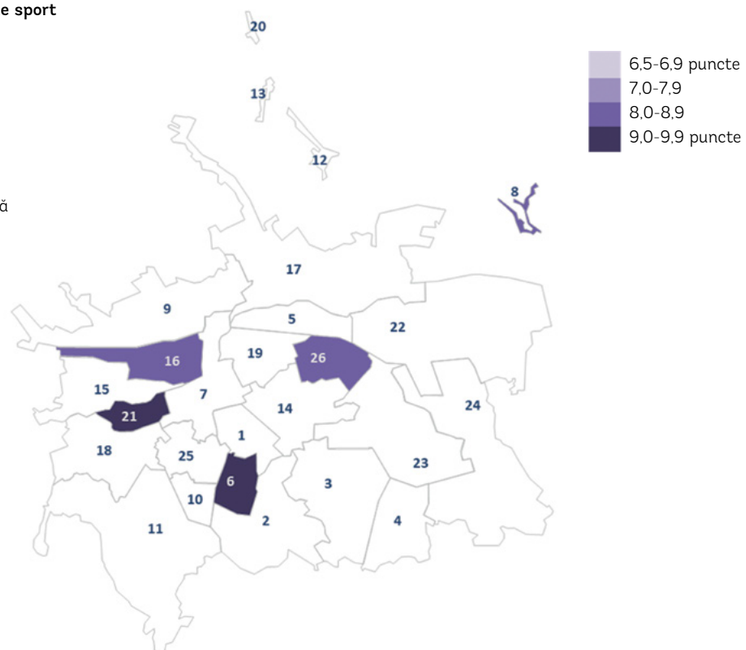

Sursa: sondaj privind dotarea urbană a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, Banca Mondială, 2020

În plan teritorial, 35% dintre clujeni apreciază că au acces facil la centrele pentru plata taxelor și impozitelor. Deși în majoritatea cartierelor (15 din cele 26) se înregistrează un nivel de accesibilitate directă la aceste centre sub medie, acest fapt este resimțit diferit de către localnici, nevoia de un astfel de serviciu în teritoriu fiind mai acut resimțită în cartierele: Bună Ziua, Colonia Valea Caldă, Gruia, Între Lacuri și Plopilor.

Barometrul urban 2020 arată că pentru majoritatea indicatorilor prezentați anterior orașul a parcurs o traiectorie pozitivă, în ultimii cinci ani poziționându-se pe primele locuri la nivel național în rândul orașelor incluse în eșantion. Cluj-Napoca se află pe primul loc la nivel național în privința următoarelor aspecte: satisfacția privind transportul în comun, mulțumirea față de facilitățile culturale oferite de oraș, aprecierea față de siguranța în spațiile publice, media indicatorilor de performanță administrativă, disponibilitatea locurilor de muncă, condițiile de petrecere a timpului liber pentru tineri.

În anul 2020 Cluj-Napoca s-a poziționat pe primul loc în ierarhia națională a "orașelor de nota 10" din punct de vedere al condițiilor de viață ale oamenilor care locuiesc în el, cu 17,4% mențiuni la nivel național și al bunei administrări cu respect pentru opiniile cetățenilor și atenție față de nevoile lor-20% din total mențiuni;

Cluj-Napoca este apreciat la nivel național, de către populația urbană ca fiind cel mai atractiv oraș din România, cu 22% din total nominalizări.

FIGURA 524. Ierarhia urbană a calității administrative

Vă rog să vă gândiți la orașele din Rom nia că fiind aflate într-o competiție, iar dvs. sunteți una/unul din membrii juriului. Vă rog să numiți un „oraș de notă 10" din România sub aspectul:

.....bună administrare, cu respect pentru opiniile cetățenilor și atenție față de nevoile lor

Total: 106 orașe menționate; % la nivel național

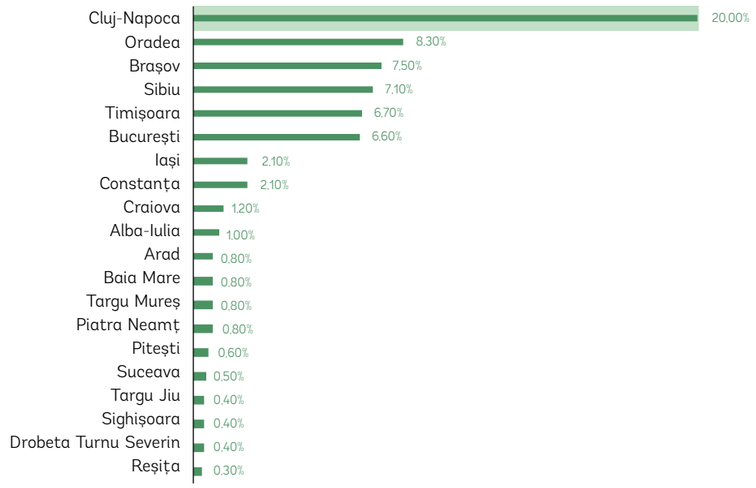

Sursa: Barometrul urban din România, Banca Mondială, 2020

13.2. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de planificare participativă și comunicare în etapa de definire a viziunii, obiectivelor, priorităților și a planului de acțiune pentru dezvoltarea locală și metropolitană în perioada 2021-2030

13.2.1. Cele 8 dezbateri sectoriale pe tema SIDU organizate sub egida CIIC

Dezbaterea nr. 1: ”Regenerarea urbană” (7 iulie 2020)

În cadrul dezbaterii au fost abordate teme precum aplicarea acelorași principii și reguli de urbanism, precum și de dotări (de ex. unități de învățământ) la nivelul întregii zone metropolitane, conceperea unor proiecte de regenerare cu impact metropolitan (de ex. Culoarul Someșului), corelarea elaborării SIDU și PATJ, evitarea reducerii calității vieții ca urmare a suprapopulării, conceperea spațiului public ca loc de întâlnire, integrarea obiectivelor estetice cu cele funcționale (utilizarea/folosirea multifuncțională a spațiului public dincolo de admirarea lui), valorificarea patrimoniului post-industrial de la nord de calea ferată, necesitatea de a organiza mai frecvent și mai amplu problemele de restructurare/regenerare urbană, disfuncționalitatea cooperării la nivel metropolitan și al zonei urbane funcționale, identificarea instrumentelor de cooperare și reglementare a dezvoltării în comunele din ZMC, calitatea PUG-urilor, clarificarea conceptului de regenerare urbană – cu accent pe , focalizarea intervențiilor de regenerare în cartierele noi, nevoia de elaborare a unei politici locale de îmbunătățire a accesului la locuire, nevoia unei baze sportive pentru sportivii de performanță, asigurarea accesului tinerilor la facilități sportive, îmbunătățirea accesibilității spațiilor publice pentru persoanele cu dizabilități, impactul spațiilor public și construit asupra stării de bine a cetățenilor, nevoia de urbanism participativ (cu focus pe cartiere), reorganizarea spațială a școlilor și universităților cu consultarea elevilor/studenților, extinderea investițiilor în facilități culturale (hub cultural, filarmonică, centru de artă contemporană), crearea de centre culturale în cartiere, legarea spațiului public de diferitele activități soft, nevoia unui centru de inovare digitală (showroom de tehnologie), corelarea dezvoltării urbanistice cu nevoia de incluziune socială (de ex. a străinilor care vin să muncească în oraș), nevoia de mapare a unor ritmuri culturale și sociale pentru a identifica soluții adaptate fiecărei zone din municipiu, corelarea intervențiilor propuse cu cele în curs, nevoia de a insera insule de biodiversitate în oraș cu rol de coagulare a comunității (implicarea cetățenilor în mentenanța unor spații, grădini comunitare, soluții bazate pe natură în zonele verzi), abordarea locuirii ca o problemă pentru toate categoriile de cetățeni și extinderea fondului de locuințe publice etc.

Dezbaterea nr. 2: ”Clujul Verde” (14 iulie 2020)

În cadrul dezbaterii s-au discutat planurile municipalității de a înființa peste 100 ha de spații verzi, peste 100.000 de copaci plantați, noi coridoare verzi, transportul verde nepoluant (metrou, tren metropolitan, troleibuze, tramvaie, autobuze electrice) până în anul 2026, spații pietonale și piste pentru biciclete, senzori și stații mobile de măsurare a calității aerului, apei, solului. De asemenea, au fost prezentate și dezbătute În cadrul dezbaterii, au fost prezentate două studii cu privire la schimbările climatice și insulele de căldură urbană și analiza factorilor de mediu (aer, apă, sol) la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca. Studiul privind analiza factorilor de mediu a relevat nevoia de îmbunătățirea colectării de informații privind poluarea aerului. Printre acestea se numără

creșterea numărului de stații de monitorizare și analiza fezabilității utilizării unei rețele alternative de monitorizare in situ a calității aerului la nivelul municipiului Cluj-Napoca (de ex. model Helsinki), precum și achiziția unui laborator mobil pentru monitorizarea in situ a calității aerului. În ceea ce privește studiul vizavi de schimbările climatice, s-a ajuns la concluzia că, în ultimele decenii, aerul respirabil a devenit mai sufocant (temperatura și cantitatea de vapori de apă cresc, în perioada caldă din an, iar la nivelul solului se poate vorbi de un climat mai cald și mai uscat – temperatura crește, dar nu și precipitațiile). Specialiștii au venit și cu un set de recomandări pentru mai buna adaptare la schimbările climatice: adaptarea lucrărilor de reabilitare termică la creșterea temperaturilor, mutând accentul pe mai buna aerisire a acestora în sezonul cald; implementarea unor sisteme de monitorizare a condițiilor meteo-climatice și în interiorul localităților, nu numai la Stația Meterologică Cluj-Napoca; pentru clădirile ce urmează a fi construite adoptarea unor soluții de tip ”cool/green roofs” încă din stadiul de proiectare; utilizarea în amenajarea spațiilor verzi din interiorul orașelor a plantelor celor mai eficiente din punct de vedere al efectului de răcire (prin consultarea cu specialiști horticultori); adoptarea și îmbunătățirea mobilității urbane durabile pentru adaptare locală la schimbările climatice: creșterea/înființarea de parcuri auto electrice/hibride; creșterea rețelei de piste pentru biciclete/trotinete, utilizarea autobuzelor electrice preponderant pe liniile care traversează arealele cele mai calde, pentru evitarea supraîncălzirii prin emisia gazelor de eșapament; elaborarea unor ghiduri în construcții.

Dezbaterea nr. 3: ”Infrastructură educațională” (22 octombrie 2020)

În cadrul dezbaterii a fost prezentat de către municipalitate stadiul investițiilor în domeniul educației (facilități pentru învățământul online, reabilitare termică, modernizarea unităților de învățământ, creșterea numărului de locuri în creșe, înființarea de noi hub-uri educaționale, corelarea cu intervențiile de tip Walkable City, deschiderea curților școlilor pentru activități sportive în afara orelor, plantarea de arbori în curțile școlilor, amenajarea punctelor de colectare selectivă subterane, înființarea unui campus metropolitan, implementarea conceptelor de educație permanentă, regenerarea străzilor și zonelor adiacente școlilor și liceelor etc.). Alte intervenții au vizat nevoia de consolidare a educației antreprenoriale (de ex. în cadrul Cluj Future of Work), accentul pus și pe conținut, nu doar pe infrastructură, fuziunea pe orizontală a unităților de învățământ, integrarea pe verticală de la creșă la liceu, dezvoltarea rețelei de transport școlar, încurajarea învățământului experimental (de ex. Muzeul Științei, mediateci, open labs, after-school), inventarierea infrastructurii și a competențelor sportive (aplicații pentru părinți, elevi, cluburi), fuziuni între universități (universitatea metropolitană), nevoia de aplicații online pentru înscrierea copiilor în creșe și grădinițe, îmbunătățirea infrastructurii de cazare în cămine studențești, înființarea unui centru de conferințe și târguri, întărirea competențelor de inovare în rândul cadrelor didactice, dezvoltarea infrastructurii de cercetare avansată, utilizarea stagiilor de practică pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale, dezvoltarea serviciilor pentru comunitate ale universităților, modernizarea Stațiunii de Cercetare Horticolă și deschiderea acesteia către comunitate, impactul dispersiei facilităților universitate asupra blocajelor în trafic, conectarea

infrastructurii de laboratoare ale universităților, planurile UBB de a dezvolta un hub de transfer tehnologic deschis în domeniul info-bio-nano pentru sănătate, modernizarea Grădinii Botanice și a serelor, reabilitarea patrimoniului universitar, nevoia de dezvoltare de noi meserii, afirmarea școlilor ca centre comunitare ce oferă servicii educaționale pentru adulți, nevoia unei școli noi în comuna Florești, suplimentarea claselor pregătitoare în cartiere, organizarea de concursuri internaționale de soluții pentru școlile viitorului, sprijinirea activității Consiliului Județean al Elevilor, dezvoltarea infrastructurii digitale a unităților de învățământ (kit-uri standard), dezvoltarea clusterelor educaționale, întărirea ofertei de educație online pentru adulți și a rețelei de școli informale, nevoia de locuri suplimentare în after-school-uri, deschiderea accesului la infrastructura de cercetare universitară, dezvoltarea infrastructurii sportive pentru paraolimpici, amenajarea de facilități sportive pe clădiri publice (de ex. parking-uri), implementarea transportului școlar pentru sportivi ș elevii de gimnaziu și liceu, îmbunătățirea serviciilor de sănătate școlară și înființarea unui call-center medical, implicarea tinerilor în procese de co-design, dotarea egală a școlilor, înființarea unui filiale de cartier/comună a școlilor cu rezultate bune din zona centrală, extinderea bazei de resurse educaționale deschise, derularea de caravane educaționale și utilizarea de laboratoare mobile, programe de nutriție pentru elevi, acces la educație pentru copii cu cerințe educaționale speciale, dezvoltarea unei rețele de centre comunitare de tineret, conceperea unor itinerarii pentru naveta verde a elevilor, întărirea relației dintre mediul afaceri, școală și părinți, concentrarea investițiilor în infrastructura educațională la nivelul cartierelor, înlocuirea terenurilor sintetice cu tartan, formarea cadrelor didactice înaintate în vârstă pentru a utiliza tehnologia și a atrage elevii la ore, implicarea elevilor în comunitate și activități de mentorat pentru aceștia, conștientizarea elevilor privind importanța pregătirii practice, digitalizarea bibliotecilor școlare, crearea de website-uri pentru grădinițele publice, realizarea de exproprieri și achiziții de terenuri pentru construcția de noi unități de învățământ în zonele deficitare și în curs de extindere, amenajarea de facilități pentru clase în aer liber, dezvoltarea facilităților și serviciilor pentru excelența în educație, eliminarea suprapunerilor între oferta de studii a universităților, nevoia de incluziune a elevilor de etnie romă și prevenirea segregării etc.

Dezbaterea nr. 4: ”Bunăstarea tinerilor din ZMC” (12 ianuarie 2021)

Dezbaterea a fost organizată de CIIC, în parteneriat cu Banca Mondială, consorțiul interorganizațional LEAP și Federația Tinerilor din Cluj-Napoca. La dezbatere au fost prezentate rezultatele cercetării LEAP, studii și analize complementare și s-a pus accent pe acțiunile concrete ce pot fi demarate pe termen scurt, mediu și lung, pe politicile ce pot fi agreate de comun acord atât de autoritățile locale și metropolitane cât și de alți actori relevanți din mediul public, privat și neguvernamental printr-o abordare interdisciplinară și multisectorială în contextul Strategiei Integrare de Dezvoltare Urbană și a strategiei metropolitane de tineret complementare. LEAP, studiul interdisciplinar cu privire la evaluarea nevoilor și oportunităților tinerilor din Cluj-Napoca a fost realizat în perioada 27 ianuarie – 30 august 2020 și a folosit metodologia evaluării participative pentru a identifica nevoile, problemele și oportunitățile populației tinere (10-24 ani) din Zona Metropolitană Cluj. „Profilul tânărului clujean”, realizat de Federația Tinerilor, este o cercetare complementară, coordonată de Federația Tinerilor din Cluj – care va prezenta de asemenea datele rezultate, astfel încât dezbaterea să poată avea la bază toate datele cantitative și calitative colectate în orașul nostru pe tema nevoilor tinerilor. Intervențiile participanților au vizat nevoia de îmbunătățire a informării tinerilor, derularea prin ISJ a unor proiecte ce vizează îmbunătățirea accesului la educație a grupurilor vulnerabile, dezvoltarea oportunităților de învățare non-formală, consolidarea

legislației din domeniul tineretului, rolul clusterului educațional-pilot C-EDU Cluj, importanța educației pentru sănătate și igienă în rândul copiilor și tinerilor, nevoia unor hub-uri educaționale/centre comunitare metropolitane, de sprijin pedagogic pentru școlile rurale, de dezvoltare a competențelor de digital teaching&learning, de concepere a unui plan anual de tineret, de înființare a consiliilor tinerilor la nivel municipal și metropolitan, de dezvoltare personală a elevilor, de sprijinire a educației antreprenoriale, de bugetare participativă pentru tineret, de digitalizare a școlilor rurale din ZMC și de asigurare a necesarului de cadre didactice pentru acestea, a accesului de calitate la Internet, de îmbunătățire a siguranței copiilor și adolescenților în trafic și la bord, de prevenirii a radicalizării, bullying-ului, excluziunii de la educație, a distribuirii de fake news etc.

Dezbaterea nr. 5: ”Economie, cercetare, dezvoltare” (18 februarie 2021)

Dezbaterile s-au derulat în jurul următoarelor subiecte: promovarea unei culturi a cafenelelor, comabeterea fenomenului de drain brain și menținerea resurselor umane în zonă, colaborarea cu universitățile clujene pentru a pune inteligența artificială în sprijinul slujbelor viitorului, susținerea antreprenorilor locali, beneficiile economice ale parteneriatului strategic cu SUA și formarea unei rețele de ”ambasadori” ai Clujului în străinătate, susținerea rolului de generatori de cunoaștere (generația a 6-a) a universităților și institutelor private de CDI, care să genereze inovații disruptive și incrementale (de ex. tehnologii de stocare a carbonului, nanotehnologii, sănătate mintală etc. – de ex. Info-Bio-Nano for Health), coordonarea între universități și concentrarea produselor academice, înființarea unui campus metropolitan (facilități de cercetare, educaționale, de cazare – precum un nou sediu al Facultății de Chimie, UBB Power Stem), prezentarea Cluj City Science Initiative (Diviziа de Inovare Urbană – viitorul muncii; mobilitate urbană durabilă – autobuzul autonom; Urban Labs deschise pentru ecosistem – machine learning, realitate virtuală, design; Reflow – plan de acțiune pentru economia circulară; Fondul de inovare și experiment – dezvoltarea culturii antreprenoriale și a ecosistemului de inovare), rolul Digital Innovation Hubs și implicarea universităților, administrației și clusterelor în aceste inițiative, dezvoltarea Institutului de Inteligență Artificală al UTCN, inițiativa StartUp UTCN subsumată StartUp City, nevoia de susținere a antreprenorilor tineri prin educație antreprenorială (de ex. pentru studenți) și facilități, de programe de accelerare și incubare, de facilități

pentru business angels și corporate investors, rolul abordărilor inter-generaționale, al digitalizării seniorilor, nevoia de studii calitative și cantitative (de ex. în domeniul digitalizării), afirmarea Clujului ca o capitală a clusterelor, importanța Transylvania Digital Innovation Hub și al Living Lab-ului de la CREIC pentru transformarea digitală a companiilor private și administrației locale, necesitatea unui incubator de idei urbane, importanța integrării sectoarelor de sănătate și IT, oportunitatea organizării unor hackathon-uri la nivel de elevi și studenți pentru idei inovative în sănătate și digitalizare, nevoia de încuraja venture capital și finanțarea high-risk, de dezvoltare a unor programe publice de incubare pentru high-risk operate de hub-uri de afaceri, de blinded finance – inclusiv pentru cofinanțarea pentru fondul de inovare al Primăriei, întărirea competențelor administratorilor de grant-uri pentru programe de tip Start-Up Nation, accentul pe inovarea tehnologică, importanța dezvoltării bazelor de date deschise, preluarea de bune practici din alte orașe europene (de ex. Dublin, Valencia, Munchen, Leuven), importanța democratizării inovării, gestionarea binomului inovare-mentenanță și a conflictelor între nou și vechi determinate de tehnologie, importanța majoră în viitor a economiei circulare și oportunitățile asociate acesteia, considerarea impactului creșterii economice asupra schimbărilor climatice etc.

Dezbaterea nr. 6: ”Mobilitate” (25 februarie 2021)

dezbaterea a fost organizată în parteneriat cu firma de consultanță care se ocupă de actualizarea PMUD la nivel metropolitan. Aceasta a debutat cu prezentarea principalelor direcții de dezvoltare ale municipalității în domeniul mobilității durabile: trenul metropolitan, metroul, centura metropolitană, drumul de legătura din zona Mărtinești, electrificarea liniei Cluj-Oradea și realizarea pasajului CF de pe Tăietura Turcului, culoarul de mobilitate urbană nord – de-a lungul căii ferate, culoarul verde al Someșului și culoare verzi-albastre pe cursurile de apă secundare, programul Walkable City, ride-sharing, trecerea la un sistem de transport public complet ecologic în municipiu și zona metropolitană, implementarea autobuzului autonom, creșterea accesibilității spațiilor publice – Orașul Accesibil, extinderea rețelei de bengi dedicate (mai ales pe relația Est-Vest).

Intervențiile participanților au vizat: extinderea rețelei de troleibuze între Aeroport și Apahida pe bandă dedicată, asigurarea accesului facil al aeroportului la linia de metrou, relocarea depourilor și a punctelor terminus ale liniilor în comunele din ZMC, amenajarea unui hub central intermodal și a unor noduri intermodale secundare, încurajarea transportului alternativ pe străzile private, extinderea rețelei de transport cu troleibuzul, amenajarea de parcări velo în stațiile de autobuz, asigurarea transportului public în incinta aeroportului, utilizarea infrastructurii de transport feroviar existente pentru transportul metropolitan, prelungirea liniei de tramvai către zone cu trafic intens , potențiala mutare a aeroportului mai departe de oraș, trecerea în subteran a liniilor de tren din zona Gării, implementarea transportului de noapte inclusiv la nivel metropolitan, instalarea de suporturi de biciclete pe autobuze, uniformizarea plăcuțelor stradale, plata prin SMS a biletelor CTP în limba engleză, elemente de informare în limba engleză în mijloacele CTP, reconfigurarea unor linii comune în termen de orar, implementarea transportului public circular în cartiere, instalarea de semafoare pentru fiecare bandă de circulație, creșterea siguranței pistelor de biciclete (inclusiv pentru copii), amenajarea de parcări de biciclete pentru toate proiectele rezidențiale noi, amenajarea de zone de plimbat animalele în jurul blocurilor, instalarea de cișmele și toalete în stațiile de transport public, elaborarea de planuri de mobilitate pentru marii angajatori în vederea reducerii deplasărilor motorizate, valorificarea agenției de bilete CTP din Piața Ștefan cel Mare ca info-center modern, prelungirea trenului metropolitan către Gherla, Dej și Huedin, amenajarea unui nod terminal în zona Bucium, intrarea CTP ca acționar în proiecte rezidențiale, elaborarea de planuri de mobilitate pentru școli, amenajarea podurilor IRA și Fabricii ca centre intermodale secundare, nevoia de scădere rapidă a cotei modale a transportului motorizat, corelarea PATJ-SIDU-PMUD-PUG, realizarea unui masterplan cu implementare etapizată pentru rețeaua de piste velo, creșterea calității pistelor pentru biciclete, implementarea de scheme de sprijin pentru ride-sharing, îmbunătățirea colectării de informații privind volumul actual de emisii și modalitățile de transport, asumarea și implementarea unui Pact de Mobilitate, nevoia de schimbare a mentalității cetățenilor cu privire la obiceiurile de transport, necesitatea revizuirii legislației naționale pentru limitarea importurilor de vehicule second-hand, legătura dintre mobilitate și schimbările climatice, revizuirea politicii de preț pentru parcări, reducerea numărului de locuri de parcare pentru riverani în zona centrală și semi-centrală, reducerea vitezei autovehiculelor și reducerea traiectoriei de deplasare față de mijloacele de transport public, pietoni și bicicliști, creșterea impozitelor pentru autovehicule ca măsură de protecție socială pentru grupurile dezavantajate, implementarea de proiecte soft (de ex. de încurajare a deplasărilor cu bicicleta),

rezervarea de spațiu pentru amenajarea de piste pentru biciclete, utilizarea de către bicicliști a benzilor dedicate pentru transportul public doar în cazul unei lățimi corespunzătoare a acestora etc.

Dezbaterea nr. 7: ”Locuire” (4 martie 2021)

dezbaterea a fost deschisă prin prezentarea priorităților actuale ale municipalității pentru acest sector: implementarea conceptului Walkable City (toate serviciile publice la maxim 20 de minute) în toate extensiile Clujului, corelarea cu transportul public, trecerea la era post-mașină, amenajarea de pubele îngropate, stații de încărcare electrică, parcări pentru biciclete, spații verzi; coordonarea directă a dezvoltării unor noi extensii (de ex. Masterplan Cartierul Sopor), inclusiv exproprieri pentru extinderea infrastructurii în acele zone, sumele urmând să fie recuperate de la dezvoltatorii privați printr-o taxă de urbanizare; adoptarea unei legislații cu privire la dezvoltarea zonelor metropolitane, realizarea unui plan integrat de amenajare a teritoriului și de locuire la nivelul ZMC, cooperarea cu UAT-urile pentru proiecte de interes comun până la momentul adoptării acesteia (de ex. Culoarul Someșului); extinderea transportului public pentru deschiderea de noi zone atractive pentru locuire în zona metropolitană; implementarea de politici publice pentru locuire socială – achiziție de locuințe de pe piața liberă, construcția de locuințe sociale, ajutor la plata chiriei; incluziunea comunităților marginalizate prin integrare (inclusiv locativă) și educație, în vederea dispariției zonei Pata Rât până în 2030; reabilitarea termică a blocurilor. Intervențiile participanților au vizat: continuarea politicilor municipale de stimulare a clădirilor verzi/Nzeb (un exemplu pentru România), extinderea sferei de analiză a politicii de locuire la nivel de zonă urbană funcțională, identificarea de modele suplimentare de bune practici din alte țări europene, aprofundarea analizei PUG pentru creșterea cantității și calității fondului locativ, asigurarea corelării dintre regenerarea urbană și locuire, nevoia de îmbunătățire a raportului calitate/preț al locuințelor, a spațiilor și funcțiunilor adiacente locuințelor, implementarea conceptului de Community Land Trust, de co-housing pentru scăderea prețului locuințelor, continuarea procesului de transparentizare a prețului locuințelor și de fiscalizare a pieței chiriilor, îmbunătățirea informării rezidenților (de ex. ghid de calitate), abordarea densității urbane meritate, întărirea controlului public asupra dezvoltărilor private, aplicarea taxei de urbanizare ca instrument de dezvoltare pentru terenuri de peste 10 ha, analizarea atentă a legăturii dintre locuire și mobilitate, modificarea legislației pentru a introduce posibilitatea aplicării unor derogări urbanistice pentru dezvoltatorii privați în schimbul cedării unor locuințe către administrația locală, nevoia

unor investiții majore care să contribuie la schimbarea tiparului de locuire din anumite zone (de ex. campusul metropolitan), considerarea capitalului de populație tânără, a caracterului vibrant al orașului și a nevoilor tinerilor în conceperea politicii de locuire, nevoia de reducere a poluării fonice care afectează calitatea locuirii (de ex. prin bariere fonice transparente), gestiunea nemulțumirilor legate de fenomenul ”blocuri între case” care generează densitate ridicată și nu îmbunătățesc calitatea vieții în respectivele zone, nevoia de cuantificare a nevoii de locuire socială, a numărului de persoane expuse riscului de evacuare, a celor care locuiesc informal, a potențialului patrimonial public pentru dezvoltarea locuirii sociale, analizarea oportunității de construcție a locuințelor sociale cu întreprinderi publice, nevoia de unui plan anual pentru extinderea fondului public de locuințe, organizarea de concursuri de soluții pentru proiectarea locuințelor sociale, înființarea de asociații de chiriași din locuințe publice, impactul scăderii populației României și a județului Cluj asupra pieței imobiliare care impune măsuri urgente pentru tinerii din prezenta, nevoia de creștere a suprafeței utile/locuitor, considerarea caracterului speculativ al pieței imobiliare, rolul studenților și al cadrelor didactice în menținerea vitalității orașului etc.

Dezbaterea nr. 8: ”Clujul Metropolitan” (11 martie 2021)

Dezbaterea a debutat printr-o trecere în revistă a priorităților concrete de dezvoltare metropolitană stabilite la nivelul ZMC: culoarul de mobilitate nemotorizată de-a lungul Someșului, centura metropolitană, tren metropolitan, coridorul de mobilitate situat de-a lungul căii ferate (Câmpul Pâinii – Gară), masterplan-ul pentru zona CUG, construcția metroului, legătura între A3 și DN1 în zona Mărtinești, electrificarea liniei CF Cluj-Oradea (inclusiv Pasajul Tăietura Turcului, reguli de urbanism comune la nivel de ZMC, infrastructură educațională în ZMC (inclusiv cu sprijin de la Primăria Cluj-Napoca), walkable city, protecția mediului.

Alte intervenții ale participanților au vizat: nevoia de dezvoltare complementară a UAT-urilor din ZMC și de considerare a comunelor mari drept poli de convergență, de asigurare a unor spații pentru amenajarea de centre de cartiere, nevoia de finalizare a PUG-urilor comunelor din ZMC, extinderea pistei de biciclete de pe Centura Metropolitană până în zona Câmpenești, importanța elaborării și corelării strategiilor de dezvoltare locală ale comunelor cu SIDU, amenajarea pentru agrement a vechiului curs al Someșului din zona aeroportului, extinderea pe baze științifice și clare a zonelor protejate din rețeaua Natura 2000, asigurarea prezenței naturii în ZMC prin coridoare verzi-albastre, care să asigure continuitatea din motive ecologice și peisagistice, oportunitatea amenajarea unui coridor pietonal între Feleacu – Cheile Turzii – Munții Apuseni, nevoia de conectare a pistei de biciclete ce va fi amplasată de-a lungul centurii metropolitane cu piste locale (noduri de legătură), desemnarea unei zi de promovare a mersului cu bicicleta în ZMC (Ziua Biciclete Clujene), importanța stabilirii de conexiuni între tinerii din ZMC (platforme de informare, resurse, dezbateri – Cluj4Youth), a unei

rețele de centre de tineret (inclusiv mobile), a unei rețele de lucrători de tineret, implementarea conceptului de co-management în rândul tinerilor și elaborarea unei strategii de tineret cu planuri de lucru la nivel de ZMC, nevoia de prelungire a transportului electric către Aeroport, Apahida și Florești până la finalizarea metroului cu o stație intermodală pe str. Gării, amenajarea de coridoare ecologice care să lege siturile Natura 2000 (Sânpaul-Rădaia-Făget-Aiton-Petrești), desemnarea de arii naturale protejate în mediul urban, extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale, nevoia de clarificare a cadrului legislativ pentru planificarea dezvoltării zonelor metropolitane, de concepere a sistemului urban la nivel județean și încadrarea în zona metropolitană, de realizare a unor dotări în zona Bd. Muncii, a unui nod intermodal în zona Aeroport, de coordonare a elaborării și implementării PUG-urilor rurale de către CJ Cluj, necesarul de amenajare a pasaje la intersecția drumurile importante cu căi ferate (de ex. zona Jucu), extinderea trenului metropolitan către Huedin, Dej și Turda după anul 2030, elaborarea unui masterplan pentru dezvoltarea coridoarelor de dezvoltare Gilău-Florești-Cluj-Napoca și Baciu-Cluj-Napoca, importanța păstrării identității locale și valorificarea potențialului imens al versantului sudic al Bd. Muncii etc.

13.2.2. Sondajul de opinie pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU

Chestionarul a fost realizat prin telefon și a solicitat respondenților să ierarhizeze fiecare obiectiv, în ordine inversă, de la primul, cel mai important din punctul lor de vedere, la ultimul, cel mai puțin important. Trebuie menționat aici faptul că, deși eșantionul a fost relativ redus (406 persoane), acesta a fost totuși reprezentativ pentru structura populației metropolitane.

Inventat și fabricat în Cluj" este obiectivul cel mai important în opinia populației metropolitane. El este obiectivul care a fost ales cu cea mai mare frecvență pe primele locuri, 37% dintre respondenți punând acest obiectiv pe primul loc. Probabilitatea ca acest obiectiv să fie considerat ca cel mai important pentru oraș crește odată cu înaintarea în vârstă, de la 22% în categoria 18-29 de ani**, la 46% în categoria de vârstă 65 de ani și peste. În ordinea ierarhiei, pe locul al doilea se poziționează obiectivul "Oraș verde, reziliент și neutru la emisii de carbon". Deși 15% dintre respondenți au ales acest obiect ca fiind cel mai important din punctul lor de vedere, majoritatea nu l-au poziționat printre primele opțiuni. Însă acest obiectiv este cel mai important pentru categoria de vârstă 18-29 ani.

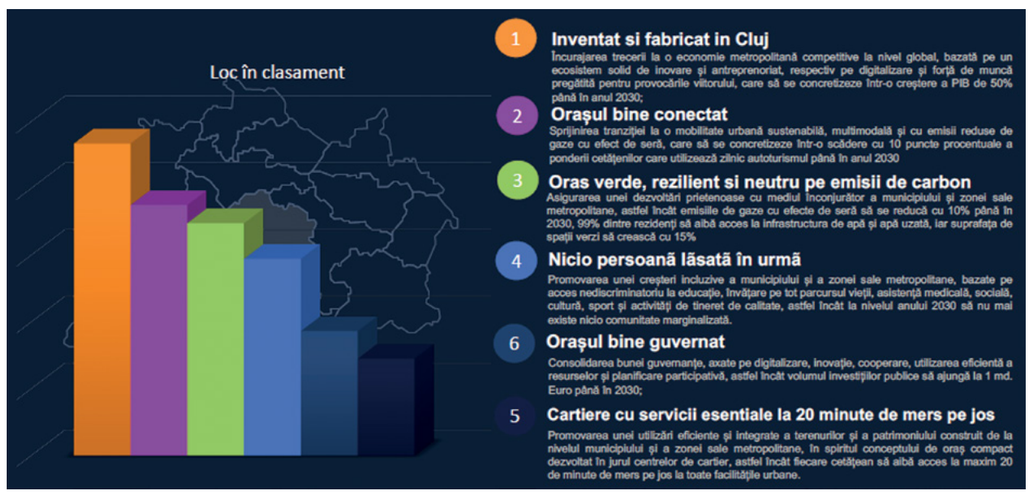

În opinia respondenților, susținerea ecosistemului antreprenorial și a IMM-urilor ar trebui să reprezinte principala direcție de dezvoltare din sfera economică de la nivel metropolitan. La polul opus se situează sprijinirea activităților de CDI și transfer tehnologic.

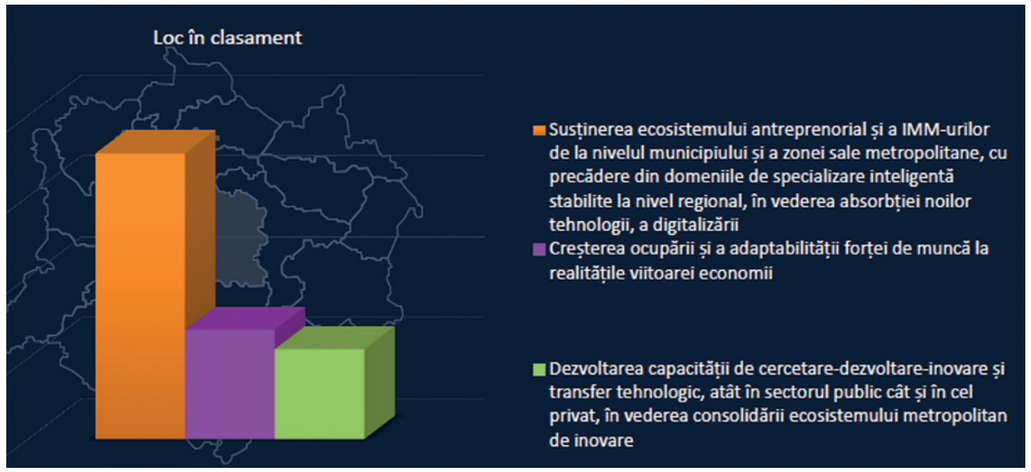

În ceea ce privește prioritățile care se subscriu Obiectivului Specific nr. 2 "Orașul bine conectate", pe primul loc se situează decongestionarea/fluidizarea traficului, urmat la mică distanță de îmbunătățirea accesului la rețeaua TEN-T rutieră, feroviară și aeriană. Promovarea multimodalității a fost aleasă de cei mai puțini respondenți.

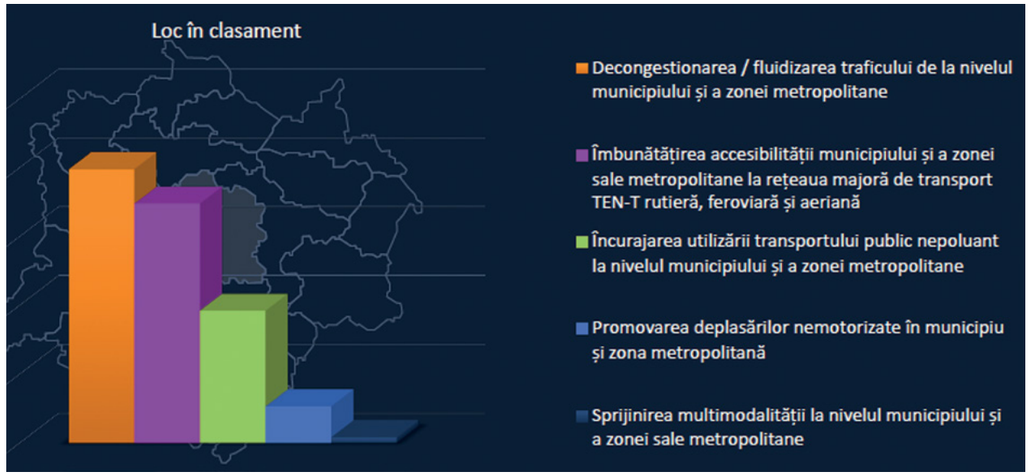

Legat de Obiectivul Specific nr. 3, respondenții au considerat îmbunătățirea performanței energetice a blocurilor, a clădirilor publice, a sistemului de iluminat public, precum și modernizarea sistemului de termoficare ar trebui să fie principalele direcții de dezvoltare ale municipiului și zonei metropolitane. Cei mai puțini dintre aceștia au menționat ca prioritate creșterea reziliенței în fața riscurilor și a capacității de intervenție în situații de urgență.

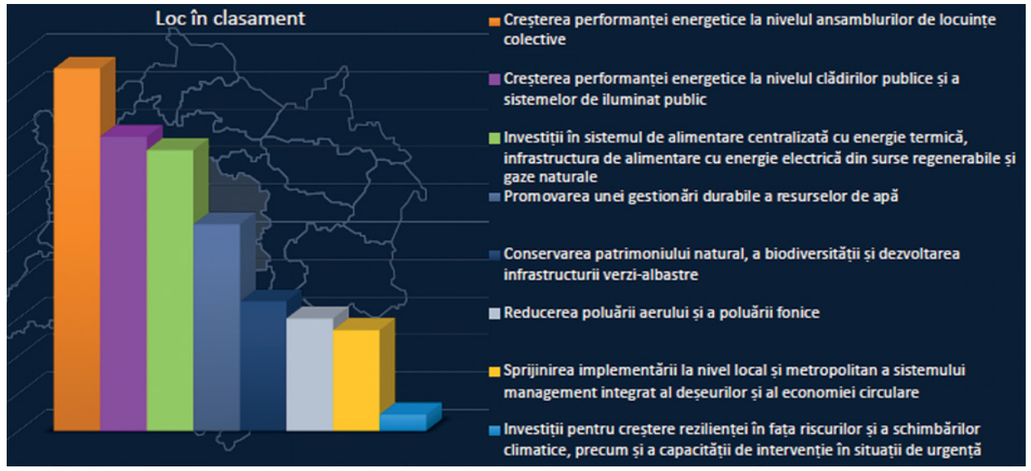

Cu privire la Obiectivul Specific nr. 4 "Nicio persoană lăsată în urmă", respondenții au plasat investițiile în educație pe primul loc în topul priorităților de dezvoltare, urmate de cele în sănătate și în servicii sociale și incluziunea comunităților marginalizate. În altă ordine de idei, turismul, facilitățile de agrement și activitățile pentru tineri au fost alese de cei mai puțini respondenți.

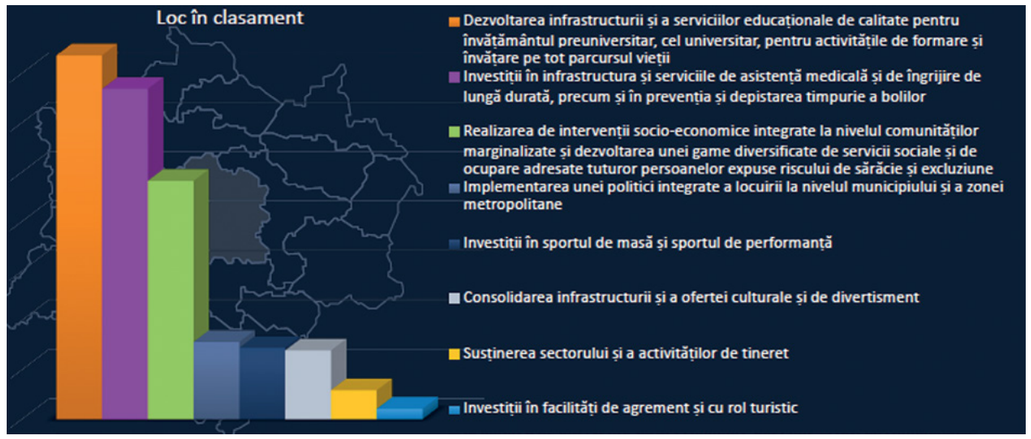

Regenerarea urbană a spațiilor publice, reconversia terenurilor degradate pentru alte funcțiuni și reabilitarea obiectivelor de patrimoniu sunt, în viziunea cetățenilor, principalele direcții de dezvoltare subscrise Obiectivului nr. 4.

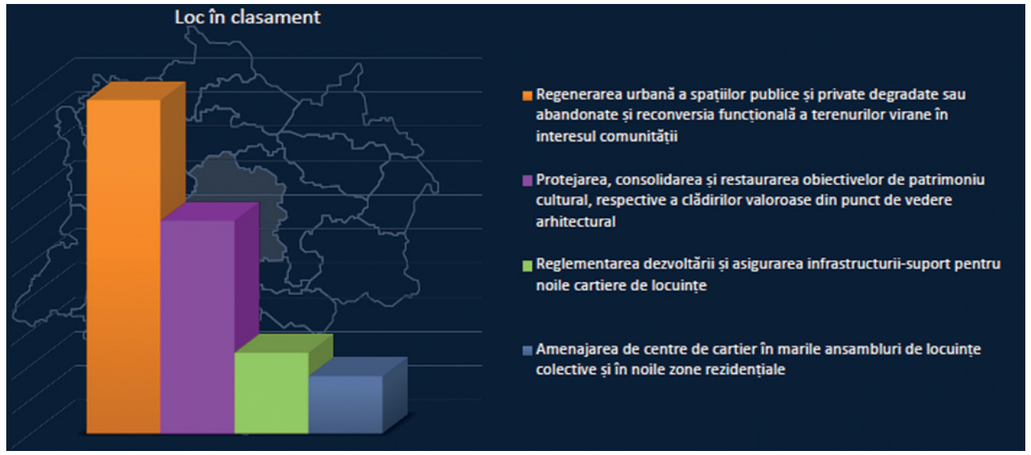

Nu în ultimul rând, în materie de capacitate administrativă (Obiectivul nr. 6) cetățenii au optat mai ales pentru digitalizare și Smart City, îmbunătățirea resurselor umane din administrația locală și întărirea capacității de planificare a investițiilor.

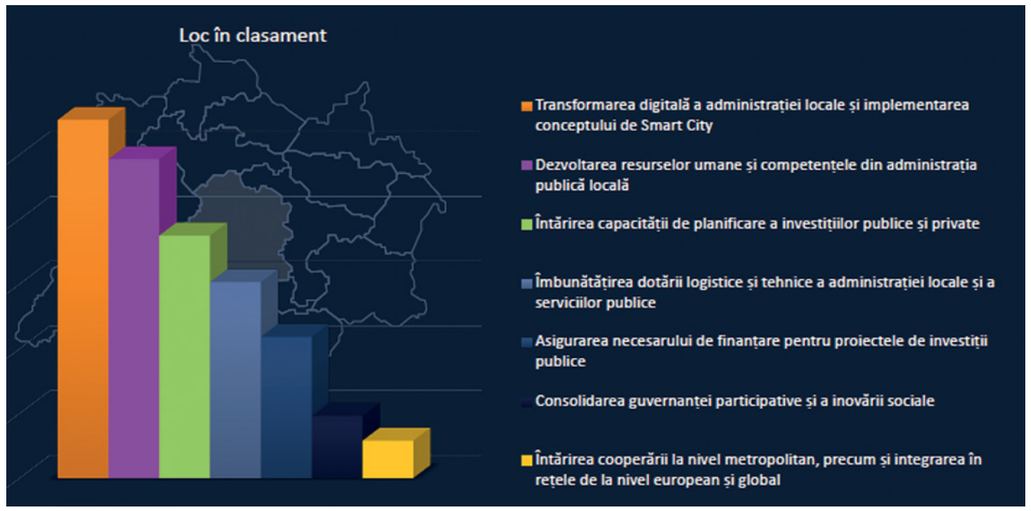

13.2.3. Sondajul online (SurveyMonkey) pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU

Spre deosebire de sondajul anterior, realizat pe un eșantion mai mic, dar reprezentativ, cel online a înregistrat un număr mai mare de respondenți (632), care nu respectă însă structura socio-demografică a populației metropolitane (în condițiile în care nu toate categoriile de vârstă au acces și competențe la instrumente online de tip SurveyMonkey).

În cazul acestui instrument, obiectivele de mobilitate, respectiv de dezvoltare durabilă și reziliență s-au situat pe primele locuri în topul preferințelor respondenților, în timp ce cele de capacitate administrativă și incluziune socială pe ultimele locuri.

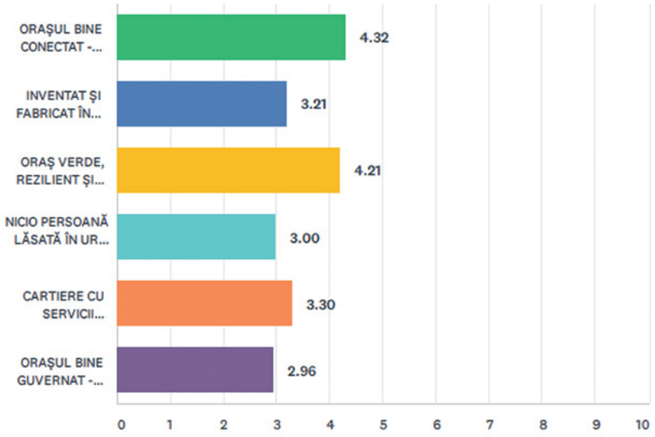

În ceea ce privește prioritățile de investiții subsumate obiectivului de mobilitate, pe primele locuri regăsim decongestionarea traficului și îmbunătățirea accesului la autostrăzi, căi ferate și aeriene, iar pe ultimul loc susținerea multimodalității, ca și în cazul sondajului anterior.

În cazul obiectivului care vizează sectorul economic, de această dată nu au reieșit preferințe clare ale respondenților, care au acordat note asemănătoare pentru intervențiile de susținere a antreprenoriatului și IMM-uri, a cercetării-dezvoltării și inovării, respectiv pentru sprijinirea ocupării forței de muncă.

Prioritățile din domeniul mediului și rezilienței selectate de cei mai mulți respondenți se referă la reducerea poluării aerului și a celei fonice, conservarea patrimoniului natural și a biodiversității, respectiv la implementarea unui management integrat al deșeurilor și promovarea economiei circulare. Ca și în cazul sondajului anterior, pe ultimul loc în topul preferințelor se află intervențiile din sfera protejării împotriva dezastrelor, schimbărilor climatice și managementul situațiilor de urgență.

În domeniul social, sondajul online confirmă opțiunea clară a cetățenilor pentru investițiile în educație, sănătate, servicii sociale și incluziune, la fel ca și în cazul sondajului telefonic pe eșantionul reprezentativ. Din nou, sprijinirea turismului, activităților recreative și a acțiunilor de tineret au beneficiat de cele mai puține voturi.

Cu privire la urbanism și fondul construit, respondenții din mediul online au indicat regenerarea urbană a spațiilor publice și reconversia funcțională a spațiilor degradate, respectiv reglementarea dezvoltării și asigurarea dotărilor noilor cartiere rezidențiale ca fiind principalele direcții pe care municipiul și zona sa metropolitană ar trebui să le urmeze.

În final, transformarea digitală, dezvoltarea resurselor umane și întărirea capacității de planificare a investițiilor sunt, în viziunea cetățenilor care au utilizat aplicația SurveyMonkey, principalele căi prin care s-ar asigura o mai bună administrare a teritoriului vizat. Cei mai puțini respondenți au votat, în schimb, pentru întărirea cooperării teritoriale sau inovarea socială.

13.3. Sinteza rezultatelor obținute din procesul de consultare publică cu privire la SIDU

13.3.1. Concluziile dezbaterii publice din data de 15 noiembrie 2021

În cadrul evenimentului online de dezbatere publică au fost formulate observații / opinii cu privire la următoarele subiecte:

- Lipsa unui terminal intermodal pentru transportul de pasageri și nevoia de securizare printr-un mecanism legal a unui teren pentru construcția unei noi autogări în zona Gării
- Nevoia de asumare a unui calendar de implementare a recomandării din SIDU de completare a PUZ-urilor de regenerare a zonelor construite cu studii dendrologice / peisagere, precum și actualizare a regulamentului de întreținere și toaletare a arborilor cu intervenții mai puțin invazive;
- Nevoia de consultare cu arhitecții care au lucrat în perioada comunistă la planificarea marilor ansamblurilor de locuințe colective care beneficiază de o dotare bună cu funcțiuni de interes general (comerciale, educaționale, sociale etc.)
- Reglementarea rapidă de către Comisia de Circulație, a restricțiilor de viteză specifice zonelor rezidențiale (30 km/h) pe străzile secundare
- Nevoia de detaliere a modului în care autoritatea legală își propune să schime mentalitatea / paradigma cetățenilor cu privire la preferința pentru deplasarea cu autoturismul propriu, chiar și pe distanțe scurte
- Detalierea planurilor concrete pentru extinderea transportului în comun în afara inelului I al ZMC
- Corelarea indicatorilor asumați prin SIDU cu Strategia SACET 2021-2031
- Clarificarea stadiului de maturitate al proiectelor cuprinse în SIDU, PMUD și Strategia de Transformare Digitală
- Clarificarea impactului măsurilor de digitalizare implementate și planificate asupra debirocratizării, numărului de angajați ai Primăriei și costurile cu salariile asociate
- Nevoia de clarificare a calendarului pentru pregătirea, aprobarea și bugetarea multianuală a proiectelor din SIDU
- Corelarea SIDU cu PUG-ul în cursul de elaborare

- Publicarea rezultatelor chestionarului aplicat în rândul cetățenilor cu privire la obiectivele, prioritățile și proiectele SIDU
- Prezentarea stadiului de implementare a proiectelor finanțate din Axa 4 a POR 2014-2020
- Nevoia de formulare scrisă și transmitere a opiniilor formulate la evenimentele de consultare publică
- Prezentarea raportului de progres cu privire la proiectele cuprinse în SIDU 2014-2020
- Necesitatea de prezentare a unor exemple de bune practice din alte țări
- Aprecierea preluării în SIDU a celor mai multe dintre proiectele formulate de Consiliul Civic Local
- Propunerea de amânare a proiectului de construcție a metroului, în contextul impactului negativ al proiectului asupra poluării pe durata construcției, a vestigiilor din subteran
- Nevoia de urbanizare / extindere a infrastructurii de acces și tehnico-edilitare în zonele cu potențial de dezvoltare (de ex. zona Palocsay)
- Organizarea unor piețe volante cu fructe produse în zonele adiacente municipiului
- Importanța amenajării unor coridoare ecologice de-a lungul cursurilor de apă, inclusiv secundare, din municipiu (de ex. Becaș), integrarea lor cu alte proiecte (de ex. viitoarea centură, spitalul pediatric monobloc), cu asigurarea continuității traseelor pietonale / velo
- Importanța stației de tren metropolitan Sopor pentru viitorul Parcul Est
- Nevoia de detaliere țintelor / intervențiilor cu privire la infrastructura velo

13.3.2. Punctele de vedere transmise în scris/prin email

Suplimentar la opiniile formulate public în cadrul dezbaterii online din data de 15 noiembrie 2021, o serie de organizații civice și persoane au transmis puncte de vedere scrise cu privire la conținutul SIDU. Acestea au vizat, în principal, următoarele teme:

- Prezentarea unui raport cu privire la stadiul implementării proiectelor din SIDU 2014-2020, a cauzelor nerealizărilor, a celor responsabili etc.
- Nevoia de aprofundare a procesului de consultare cu un număr cât mai mare de actori locali relevanți
- Considerarea extinderii rețelei de transport cu tramvai ca alternativă mai ieftină și mai rapidă la proiectul de metrou
- Acordarea unei atenții speciale măsurilor care vizează învățământul dual, activități sau servicii și produse multi-senzoriale, robotizare etc.
- Corelarea cu direcțiile strategice ale Comisiei Europene, dar și cele globale
- Reducerea perioadei de timp acoperite de SIDU pentru intervalul 2021-2026, adică perioada de implementare a PNRR
- Nevoia de consultare permanentă cu ADR Nord-Vest cu privire la conținutul SIDU
- Detalierea secțiunii de monitorizare și evaluare a SIDU
- Sublinierea rolului vital al societății civile în demararea unor proiecte majore (de ex. reamenajarea malurilor râului Someș sau Parcul Est)

- Clarificarea stadiului actual al proiectului Park&Ride din zona Aeroportului, al Podului Porțelanului, al Parkingului din zona Albac-Azuga, al celui de extindere a rețelei de troleibuz pe str. Liviu Rebreanu, al Centrului Cultural Transilvania
- Nevoia de a accesa fonduri pentru investiții în creșe, grădinițe și școli
- Propunerea de finalizare a implementării conceptului de shared-space în toată zona centrală, de pietonalizare a laturii est a Pieței Unirii, de extindere a intervențiilor de tip "orașul pentru pietoni" către cartiere
- Accentul pe crearea de noi locuri de parcare la sol, inclusiv pentru biciclete, în locul garajelor demolate
- Nevoia de a include în SIDU informații cu privire la raportul dintre venitul mediul lunar și coșul minim / puterea de cumpărare
- Nevoia de corelare a PMUD cu SIDU
- Propunerea de amenajare a unor dispensare / centre de permanență în cartiere
- Prezentarea unui calendar de realizare a infrastructurii publice din viitorul cartier Sopor
- Nevoia de realizare a unor intervenții de realizare a facilităților / dotărilor de interes public pentru zonele periferice (Borhanci, Becaș etc.)
- Clarificarea stadiul implementării soluțiilor GIS la nivelul primăriilor
- Nevoia de revitalizare / reinventare a procesului de bugetare participativă
- Clarificarea viziunii locale asupra politicii de parcare, a construcției de noi parking-uri
- Considerarea nu doar a suprafeței de noi spații verzi, ci a accesibilității acestora pentru cât mai mulți cetățeni
- Stabilirea modului de implementare a obiectivului de cartier cu servicii esențiale la 20 de minute de mers pe jos în cartierele deja compromise
- Nevoia de scoatere din uz a autobuzelor vechi, poluante
- Nevoia de detaliere a unor proiecte de regenerare urbană din cartiere
- Clarificarea conceptelor de locuințe publice, sociale, cu chirie redusă, pentru specialiști, a modului în care a fost determinat necesarul pentru acestea
- Accelerarea construcției de locuințe sociale, în linie cu numărul existent și potențial de cereri, cu identificarea de terenuri disponibile, a responsabililor cu coordonarea acestor intervenții
- Detalierea procedurilor care vor fi parcurse după adoptarea SIDU în vederea implementării acesteia și, mai ales, a proiectelor
- Clarificarea eligibilității beneficiarilor din Cluj-Napoca pentru accesarea locuințelor ridicate din fonduri publice în alte localități din ZMC
- Indicarea exactă a țintelor cu privire la construcția de locuințe din fonduri publice, a locației exacte și a modalității de atribuire a acestora
- Clarificări cu privire la funcționarea viitorului Comitet de Monitorizare a SIDU
- Definirea abordării SIDU cu privire la evacuarea forțată

CAPITOLUL 14.

Managementul riscurilor

CAPITOLUL 14. Managementul riscurilor/1333

14.1. Managamentul riscurilor sociale/1335
- 14.1.1. Considerarea potențialului impact social negativ al proiectelor publice/1335
- 14.1.2. Atenție pentru persoane cu dizabilități și pentru părinți cu cărucioare/1335
- 14.1.3. Atenție pentru copii/1336
- 14.1.4. Exproprieri/1336
- 14.1.5. Protecția muncii/1337
- 14.1.6. Protecția comunității/1337
- 14.1.7. Implicarea comunităților marginalizate/1337
- 14.1.8. Considerarea nevoilor comunităților marginalizate în proiectele de infrastructură publică/1338
- 14.1.9. Accesul la locuire/1338

14.2. Managamentul riscurilor de mediu/1338
- 14.2.1. Utilizarea eficientă a resurselor și prevenirea și managementul poluării/1338
- 14.2.2. Conservarea zonelor cu biodiversitate și gestiunea sustenabilă a resurselor naturale/1339
- 14.2.3. Accesul facil și echitabil al comunității la zone verzi-albastre/1339

14.3. Managementul riscurilor economice/1339
- 14.3.1. Sustenabilitatea financiară/1339
- 14.3.2. Scenarii privind costurile/1340
- 14.3.3. Diverse și neprevăzute/1340

14.4. Managementul riscurilor ce țin de patrimoniu construit/1340

14.5. Managementul riscurilor ce țin de capacitatea administrativă și maturitatea instituțiilor/1340
- 14.5.1. Colaborare metropolitană/1340
- 14.5.2. Capacitatea redusă de planificare și implementare a proiectelor de investiții/1341
- 14.5.3. Lipsa unor competențe în domenii cheie/1341

MATRICEA Riscurilor/1341

MANAGEMENTUL RISCURILOR

Implementare unei strategii de dezvoltare urbană trebuie să aibe în vedere și o multitudine de riscuri. Este important ca focusul pe atragerea fondurilor europene si realizarea investițiilor de capital să nu piardă din vedere lucruri precum costurile de operare pe termen mediu și lung sau riscuri de ordin social, de mediu, sau economic. . În mod ideal, atunci când va fi definitivată lista de proiecte prioritare pentru perioada 2021-2030, Primăria at trebui să elaboreze un Plan de Acțiune pentru Managementul Riscurilor, pentru ca proiectarea acestor proiecte prioritare să ia în considerare și potențialul impact negativ al acestor proiecte.

14.1. Managamentul riscurilor sociale

Un proiect public nu va avea același impact asupra tuturor cetățenilor și este posibil ca unii oamenii să fie afectați într-un mod advers de astfel de proiecte. De exemplu, un nou drum poate îmbunătăți accesul la oportunități pentru un număr mare de oameni, dar poate duce și la o rată mai mare a poluării pentru unele comunități. Secțiunile următoare includ câteva riscuri sociale ce ar putea fi avute în vedere în implementarea SIDU.

14.1.1. Considerarea potențialului impact social negativ al proiectelor publice

Nu toate proiectele publice au un efect pozitiv, nu toți cetățenii beneficiază în mod egal de pe urma unei investiții publice, și un impact pozitiv pe termen scurt se poate transforma în impact negativ pe termen lung. De exemplu, un proces amplu de regenerare urbană poate duce nu numai la creșterea calității vieții pentru cei ce trăiesc acolo dar poate duce și la creșterea costului vieții, ducând în cele din urmă la excluderea celor cu venituri mai scăzute. Pe de altă parte, lipsa intervențiilor în zone ce necesită regenerare urbană pot duce la fuga celor cu venituri mai ridicate din acea zonă și la accentuarea problemelor sociale. Ca atare, orice investiție publică trebuie să cântărească atent impactul acelui proiect/program – pentru toți membrii comunității, pe termen scurt, mediu și lung.

14.1.2. Atenție pentru persoane cu dizabilități și pentru părinți cu cărucioare

Proiectele de infrastructură publică din România sunt de multe ori proiectate fără a lua în considerare nevoile persoanelor cu dizabilități sau ale părinților cu cărucioare. De multe ori, trotuarele nu sunt ușor de navigat pentru persoanele cu dizabilități motorii sau de vedere, sau pentru cărucioare pentru copii. De asemenea, mijloacele de transport public, mai ales flota mai veche, nu sunt echipate pentru a permite accesul facil al persoanelor cu dizabilități sau al părinților cu cărucioare.

În acest sens, este important ca atunci când se pregătesc caietele de sarcini pentru dezvoltarea/reabilitarea/modernizarea infrastructurii publice, să fie avute în vedere și nevoile persoanelor cu dizabilități și ale părinților tineri. Atunci când se achiziționează noi mijloace de transport public în comun, acestea ar trebui să fie prietenoase cu toți cei care ar putea folosi aceste mijloace de transport. De asemenea, când se proiectează/reabilitează stațiile de transport public în comun (de exemplu, metrou sau tren metropolitan), trebuie gândite soluții care să înlesnească accesul tuturor la sistemul de transport public. În ceea ce privește proiectarea infrastructurii publice, Banca Mondială a pregătit un Ghid de Regenerare Urbană a Infrastructurii Publice ce include o serie de elemente pentru o proiectare mai bună (mai prietenoasă cu oamenii și cu mediul). Ghidul include o serie de opțiuni pentru regândirea infrastructurii publice, în așa fel încât ea să fie mai prietenoasă cu pietonii, bicicliștii, părinții cu cărucioare, precum și cu cei cu dificultăți locomotorii sau de vedere.

Primăria Cluj-Napoca a început deja reabilitarea infrastructurii publice pentru a fi mai prietenoasă pentru cei cu dizabilități de vedere și trebuie regândit întreg orașul, precum și zona metropolitană, pentru a fi cât mai inclusiv cu toți participanții la viața orașului.

14.1.3. Atenție pentru copii

Chiar și atunci când proiectele de infrastructură publică includ punctele de vedere ale cetățenilor, ele de multe ori nu sunt proiectate cu o considerare a nevoilor copiilor din acea comunitate. Un oraș gândit din start pentru copii, este un oraș mai prietenos și mai inclusiv pentru toți cetățenii orașului. O importanță aparte o au spațiile publice sigure, fără trafic auto, și cu mobilier urban prietenos cu copii. Astfel de spații publice au un rol important în coagularea unei comunități, încurajează interacțiunea dintre oameni și are și efecte economice benefice (numărul de firme și profitabilitatea lor crește în zone cu trafic pietonal intens). Ca atare, proiectarea și implementarea proiectelor din SIDU ar trebui să aibă în vedere și nevoile copiilor din comunitate.

14.1.4. Exproprieri

Unele proiecte propuse în SIDU vor necesita și exproprieri. Legea pe Exproprieri 255/2010 a fost introdusă relativ târziu în legislația românească și a venit ca urmare a întârzierilor majore în implementarea proiectelor finanțate cu fonduri europene. Această lege urmează standardele europene în domeniu și de-a lungul timpului a fost amendată pentru a include mai multe tipuri de proiecte pentru care se poate face exproprierea (de exemplu, pentru spatii verzi sau regenerare urbană). Legea 255/2010 prevede compensarea celor expropriați la valoarea justa a terenului sau clădirii, si permite celor expropriați cai legale pentru a contesta sumele oferite de expriatori. Este important însă ca orice proiect de infrastructură publică ce presupune și exproprieri să aibă în vedere o gamă mai largă de considerente socio-economice. De exemplu, un proces de expropriere poate reprezenta pentru unele familii sau indivizi pierderea unei surse stabile de venit, și în astfel de cazuri măsurile compensatorii trebuie ajustate sau proiectul tehnic trebuie regândit. O serie de bune practici ce ar trebui avute în vedere pentru proiectele ce presupun exproprieri sunt listate mai jos:

- Evitați sau minimizați relocarea involuntară explorând diferite alternative la stadiul de proiectare;
- Evitați evacuarea forțată a oamenilor;
- Atenuați efectele negative sau impactul negativ al exproprierilor și strămutării oamenilor și activităților, prin acordarea de compensații la costul de înlocuire și asistență persoanelor strămutate să revină la un standard de viață și mijloace de trai similare sau superioare celor dinaintea începerii proiectului;

- Îmbunătățiți condițiile de viață ale persoanelor sărace sau vulnerabile care sunt fizic strămutate, prin furnizarea de locuințe adecvate, acces la servicii și facilități publice de calitate și sprijin cu securizarea unui loc de muncă;
- Conceperea și executarea activităților de relocare ca programe de dezvoltare durabilă;
- Asigurați-vă că activitățile de relocare sunt planificate și implementate cu divulgarea adecvată a informațiilor, consultări semnificative și participarea informată a celor afectați.

O atenție aparte trebuie acordată strămutării persoanelor fără titlu de proprietate sau cei ce locuiesc în locuințe informale. Legea Expropierii nu are previzii pentru astfel de cazuri, și chiar dacă numărul cazurilor de strămutare a unor grupuri vulnerabile este redus, de cele mai multe ori aceste grupuri nu primesc nici un fel de compensație pentru strămutare. De asemenea, nu există nici o directivă la nivelul Comisiei Europene care să trateze în mod explicit exproprierea grupurilor vulnerabile ce trăiesc în locuințe informale.

14.1.5. Protecția muncii

Legea 319/2006 privind securitatea și sănătatea în muncă este racordată la principiile de bună practică din Uniunea Europeană și include prevederi clare privind salarizarea, siguranța și sănătatea angajaților, condiții adecvate de muncă, precum și atenție la pericolele ce pot afecta anumite grupuri sensibile la riscuri (femeile gravide, femeile care alăptează, tinerii, persoanele cu dizabilități). Primăria trebuie să se asigure de implementarea condițiilor legale de către toți contractorii cu care lucrează. Inspecția Muncii reprezintă autoritatea competentă in ceea ce privește controlul aplicării legislației referitoare la securitatea si sănătatea in munca.

14.1.6. Protecția comunității

Orice proiect public poate avea nu numai impact pozitiv asupra comunității, ci și potențiale efecte negative. Atunci când sunt pregătite noi proiecte/programe publice, este important să se aibă în vedere următoarele:

- Anticipați sau evitați efectele negative asupra sănătății și siguranței comunităților afectate de proiect în timpul proiectului și după implementarea proiectului, datorită unor circumstanțe obișnuite sau excepționale;
- Promovați calitatea, siguranța și considerații ce țin de schimbările climatice în proiectarea proiectelor publice;
- Evitați sau reduceți la minimum expunerea comunității la materiale periculoase, risc în trafic datorat proiectului;
- Puneți în aplicare măsuri eficiente pentru soluționarea situațiilor de urgență;
- Asigurați-vă că protecția comunității, a personalului și a bunurilor este efectuată într-un mod clar și coerent.

14.1.7. Implicarea comunităților marginalizate

Primăria Cluj-Napoca, precum și celelalte primării din zona metropolitană și Consiliul Județean Cluj, ar trebui să aibă în vederea implicarea sau încurajarea implicării comunităților marginalizate, mai ales comunitatea Roma, în proiectele de dezvoltare/reabilitare/modernizare a infrastructurii publice, atât în proiectele desfășurate în regie proprie cât și în proiectele implementate de contractori.

14.1.8. Considerarea nevoilor comunităților marginalizate în proiectele de infrastructură publică

Elaborarea unor noi proiecte de infrastructură publică ar trebui să includă de la început și nevoile comunităților marginalizate, mai ales comunitatea Roma, și să determine cum aceste proiecte pot răspunde acestor nevoi. La nivel minim, ar trebui avut grijă ca aceste proiecte să nu accentueze problemele sociale deja existente. De exemplu, pregătirea noului Plan Urbanistic General, ar putea prevedea extinderea intravilanului pentru a putea formaliza locuințele informale din Pata Rât și pentru a putea veni cu investiții urbane ce permit creștere calității vieții a celor ce trăiesc acolo. Extinderea sistemului de transport public, poate avea în vedere nevoile aparte ale comunităților marginalizate din Zona Metropolitană Cluj. De asemenea, politica de dezvoltare economică locală trebuie să răspundă și nevoilor comunităților marginalizate, cu o grijă pentru crearea de locuri de muncă și pentru aceste grupuri. Primăria, în sine, ca unul dintre cei mai mari angajatori locali, poate să gândească o politică de angajare pentru cei ce provin din comunități marginalizate.

14.1.9. Accesul la locuire

Accesul la locuire este una din principalele probleme a Zonei Metropolitane Cluj-Napoca, identificată ca atare în cadrul mai multor anchete sociologice efectuate la nivel național și la nivel local. Pe de o parte, pe măsură ce orașul a devenit tot mai atractiv pentru migranți interni, și pe măsură ce salariile în anumite sectoare au continuat să crească, accesul la locuire de calitate este tot mai dificil pentru un număr tot mia mare de oameni. Rezultatul acestei dinamici este creșterea numărului de locuințe dezvoltate fără autorizație de construcție, în zone precum Valea Fânațelor sau Valea Chintăului. Primăria Cluj-Napoca pregătește împreună cu Banca Mondială o Strategie Locală pe Locuire, iar această strategie va trebui să includă măsuri concrete pentru a adresa problemele din sector, inclusiv dezvoltarea unui fond de locuințe sociale. Trebuie de asemenea identificate mecanismele (de exemplu reguli și proceduri de urbanism) care să permită sectorului imobiliar să răspundă mai eficient cererii din domeniu.

14.2. Managamentul riscurilor de mediu

Toate investițiile publice din România trebuie să se conformeze considerentelor de mediu de la nivelul Uniunii Europene și trebuie să includă o evaluare a impactului asupra mediului, în conformitate cu prevederile Legii 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și cu respectarea următoarelor principii: a) principiul acțiunii preventive; b) principiul corectitudinii și plenitudinii informației; c) principiul transparenței și accesibilității; d) principiul participativ; e) principiul precauției; f) principiul „poluatorul plătește". Chiar dacă, cadrul legal privind managementul riscurilor de mediu este clar, extensiv, și racordat la principiile de bună practică ale Uniunii Europene, este important ca pregătirea proiectelor din SIDU să includă de la început considerente de mediu. Câteva din aceste considerente sunt discutate mai jos.

14.2.1. Utilizarea eficientă a resurselor și prevenirea și managementul poluării

Chiar dacă ar putea necesita costuri mai mari de proiectare și costuri mai mari la implementare, toate proiectele publice implementate la nivelul Zonei Metropolitane Cluj-Napoca ar trebui să:

- Promoveze utilizarea sustenabilă a resurselor, inclusiv energia, apa și materiile prime;

- Evite sau să minimizeze impactul avers asupra sănătății umane și asupra mediului, ca urmare a poluării generate de activitățile proiectului;
- Evite sau să minimizeze emisiile generate de proiect și poluanții cu impact pe termen scurt și lung;
- Evite sau să minimizeze generarea deșeurilor periculoase sau ne-periculoase;
- Minimizeze și să gestioneze riscurile și impactul asociat cu folosirea pesticidelor.

14.2.2. Conservarea zonelor cu biodiversitate și gestiunea sustenabilă a resurselor naturale

Legea 137/1995 privind protecția mediului include toate principiile și dispozițiile ce trebuie avute în vedere în ceea ce privește protecția mediului atunci când se pregătesc proiecte publice. Principiile cheie ce stau la baza Legii 137/1995 sunt: a) principiul precauției în luarea deciziei; b) principiul prevenirii riscurilor ecologice și a producerii daunelor; c) principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural; d) principul "poluatorul plătește"; e) înlăturarea cu prioritate a poluanților care pericliteaza nemijlocit și grav sănătatea oamenilor; f) crearea sistemului național de monitorizare integrată a mediului; g) utilizarea durabilă; h) menținerea, ameliorarea calității mediului și reconstrucția zonelor deteriorate; i) crearea unui cadru de participare a organizațiilor neguvernamentale și a populației la elaborarea și aplicarea deciziilor; j) dezvoltarea colaborării internaționale pentru asigurarea calității mediului.

14.2.3. Accesul facil și echitabil al comunității la zone verzi-albastre

Gândirea pachetului de proiecte și programe prioritare din SIDU trebuie să aibă în vedere înlesnirea accesului facil și echitabil al comunității la zone naturale, având în vedere importanța pe care aceste zone o au pentru creșterea calității vieții. Ca atare, noile proiecte de dezvoltare ale Clujului, atât cele publice cât și cele private, trebuie să aibă în vedere creșterea suprafețelor verzi din zona metropolitană (de exemplu, dezvoltatorii imobiliari pot dezvolta noi spații verzi și spații publice pentru comunitate) în așa fel încât toți cetățenii să aibă un acces rapid la această infrastructură.

14.3. Managementul riscurilor economice

Implementarea unei strategii de dezvoltare trebuie să aibă în vedere și o serie de riscuri economice. Câteva dintre acestea vor fi discutate mai jos.

14.3.1. Sustenabilitatea financiară

Accesul la fonduri europene poate veni cu o serie de efecte secundare cu impact negativ, și este important ca autoritățile locale să aibă în vedere aceste riscuri economice când pregătesc un nou portofoliu de investiții. În primul rând, este important să nu se uite că bună parte a investițiilor publice presupun cheltuieli ulterioare de operare și mentenanță (de exemplu, costuri de îngrijire și toaletare a unui parc). Dintr-un imbold de a atrage cât mai multe fonduri europene, administrațiile publice locale pot risca să ajungă în situația că nu își permit să întrețină investițiile făcute, sau să greveze bugetul local într-o asemenea măsură încât noi investiții nu mai sunt posibile. Ca atare, planificarea unui program de investiții trebuie făcut cu grijă, luând în considerare costurile de operare și funcționare ale noilor investiții pe termen scurt, mediu și lung. De asemenea, toate primăriile trebuie să identifice noi surse de venituri locale, pentru a limita dependența de granturi europene sau transferuri de la bugetul de stat.

14.3.2. Scenarii privind costurile

Atunci când se pregătește un proiect public este important să fie avute în vedere mai multe scenarii privind costurile de implementare ale proiectului. Salariile in domeniul construcției pot crește într-o anumită perioadă, salariul minim poate fi ajustat de către Guvern, costurile materialelor pot suferi schimbări datorită unor dinamici locale, naționale, regionale sau internaționale. Aceste schimbări sunt greu de previzionat, dar este important să existe un plan alternativ în cazul în care ele se întâmplă. De exemplu, multe administrații publice locale licitează o lucrare la un anumit preț, iar pe parcursul implementării proiectului costurile pot crește neașteptat, făcând imposibilă proiectului dacă nu există soluții alternative.

14.3.3. Diverse și neprevăzute

Orice proiect, oricât de bine ar fi pregătit, se poate confrunta cu o serie de situații diverse și neprevăzute la momentul implementării. Pot fi descoperite vestigii arheologice neprevăzute, pot apărea condiții naturale nefavorabile, pot interveni evenimente (de exemplu, o grevă generală într-un sector relevant pentru proiect) ce necesită întreruperea lucrului. Aceste evenimente pot afecta nu numai calendarul de implementare al proiectului, ci și costul general al proiectului. Cu cât se planifică mai bine pentru astfel de situații, cu atât impactul potențial negativ poate fi mai redus.

14.4. Managementul riscurilor ce țin de patrimoniu construit

Patrimoniul construit, odată dispărut, nu mai poate fi adus înapoi. Orice adminsitrație locală trebuie să acorde o importanță aparte prezervării patrimoniului cultural și protejării acestui patrimoniu de potențialul impact advers al proiectelor/programelor propuse în SIDU. Ca bună practică, conservarea patrimoniului cultural și natural ar trebui să fie parte a proiectării fiecărui proiect/program, iar beneficiile rezultate din folosirea patrimoniului cultural ar trebui să se reflecte asupra cât mai multor membrii ai comunității.

14.5. Managementul riscurilor ce țin de capacitatea administrativă și maturitatea instituțiilor

Clujul, și România în general, au trecut printr-un proces rapid de creștere și transformare economică în ultimii ani. Acest proces a presupus o schimbare rapidă a sectorului privat, dar sectorul public nu a reușit întotdeauna să țină pasul. Aceasta înseamnă că implementarea proiectelor de dezvoltare locale se lovesc frecvent de probleme ce țin de capacitatea administrativă a autorităților publice și de maturitatea instituțiilor implicate în implementarea proiectelor. Mai jos discutăm câteva astfel de riscuri.

14.5.1. Colaborare metropolitană

Pregătirea unei viziuni metropolitane și implementarea acestei viziuni necesită un consens politic și un numitor comun între diferitele primării parte a zonei metropolitane. În lipsa unui cadru legislativ clar pentru zone metropolitane, succesul inițiativelor metropolitane țin, de cele mai multe ori, de capacitatea administraților locale de a colabora pentru un scop comun.

14.5.2. Capacitatea redusă de planificare și implementare a proiectelor de investiții

Dacă Primăria Cluj-Napoca și-a dezvoltat în ultimii ani capacitatea de planificare și implementare a proiectelor de investiții, comunele din zona metropolitană au avut o performanță fluctuantă în ultimii ani și au, în cele mai multe cazuri, nevoie de sprijin pentru pregătirea și implementarea unor programe integrate de investiții. Până și Primăria Cluj-Napoca riscă să își vadă capacitatea de implementare proiecte redusă dacă unii oameni cheie vor părăsi Primăria.

14.5.3. Lipsa unor competențe în domenii cheie

Chiar dacă salariile din sectorul public au devenit mai atractive în ultimii ani, administrațiile publice locale au de multe ori probleme în a atrage oameni calificați pe posturi cheie. Această carență de personal poate afecta capacitatea de planificare și implementare a programelor de investiții și este, de cele mai multe ori, motivul pentru performanța slabă a unor primării în ceea ce privește investițiile de capital.

MATRICEA RISCURILOR

Riscul potențial identificat	Probabilitatea de manifestare	Impactul asupra SIDU	Soluții posibile pentru eliminarea / atenuarea impactului
RISCURI SOCIALE			
Proiecte de dezvoltare urbană pot avea efecte sociale adverse neanticipate	Medie	Mediu	Pregătirea unui Plan de Acțiune pentru Managementul Riscurilor, pentru a anticipa potențiale efecte secundare negative și a pregăti un set de măsuri pentru combaterea acestor efecte.
Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea infrastructurii publice fără a ține seama de nevoile oamenilor cu dizabilități și a proaspeților părinți	Ridicată	Ridicat	Includerea în caietele de sarcini pentru contractarea lucrărilor de proiectare tehnică a unor principii de bună practică în design-ul infrastructurii urbane. Banca Mondială a pregătit mai multe ghiduri de regenerare urbană ce pot fi de folos în acest sens.
Reabilitarea / modernizarea / dezvoltarea infrastructurii publice fără a ține seama de nevoile oamenilor cu dizabilități și a proaspeților părinți	Ridicată	Ridicat	Includerea în caietele de sarcini pentru contractarea lucrărilor de proiectare tehnică a unor principii de bună practică în design-ul infrastructurii urbane. Banca Mondială a pregătit mai multe ghiduri de regenerare urbană ce pot fi de folos în acest sens.
Implementarea unor exproprieri pentru cauză de utilitate publică ce pot crea și exacerba probleme socială	Scăzută	Mediu	Legislația prevede nu numai compensații la valoarea justă a terenului/proprietății, ci permite celor expropriați căi legale pentru a contesta/ ajusta sumele alocate
Nerespectarea regulilor de protecția muncii în implementarea proiectelor din SIDU	Scăzută	Scăzut	Legislația în domeniu și aplicarea legislației sunt riguroase, precum arată experiența ultimilor ani.

Riscul potențial identificat	Probabilitatea de manifestare	Impactul asupra SIDU	Soluții posibile pentru eliminarea / atenuarea impactului
Descurajarea potențialelor efecte negative asupra comunității	Scăzută	Scăzut	Legislația în domeniu și aplicarea legislației sunt riguroase, precum arată experiența ultimilor ani.
Neconsiderarea nevoilor comunităților marginalizate în implementarea proiectelor din SIDU	Ridicată	Ridicat	Gândirea proiectelor/programelor de investiții prin perspectiva comunităților marginalizate, pentru a vedea cum ajustări de proiect pot aduce beneficii mai mari pentru aceste comunități.
Creșterea costului vieții și a accesului populației la locuire la preț rezonabil	Ridicată	Ridicat	Primăria Cluj-Napoca pregătește împreună cu Banca Mondială o Strategie Locală pe Locuire, ce își propune să elaboreze un set elaborat de măsuri necesar pentru a adresa problemele de locuire.
RISCURI DE MEDIU			
Utilizarea eficientă a resurselor și prevenirea și managementul poluării	Ridicată	Ridicat	Legislația este suficient de cuprinzătoare pe acest capitol, dar este important ca administrațiile locale din Zona Metropolitană din Cluj-Napoca să își asume pro-activ limitarea intervențiilor publice ce au un efect negativ asupra mediului. Pregătirea unui Plan de Acțiune pentru Managementul Riscurilor, pentru a anticipa potențiale efecte secundare negative și a pregăti un set de măsuri pentru combaterea acestor efecte.
Riscul activităților antropice asupra conservării zonelor cu biodiversitate și gestiunea sustenabilă a resurselor naturale	Ridicată	Ridicat	Legislația este suficient de cuprinzătoare pe acest capitol, dar este important ca administrațiile locale din Zona Metropolitană din Cluj-Napoca să își asume pro-activ limitarea intervențiilor publice ce au un efect negativ asupra mediului. Pregătirea unui Plan de Acțiune pentru Managementul Riscurilor, pentru a anticipa potențiale efecte secundare negative și a pregăti un set de măsuri pentru combaterea acestor efecte.
RISCURI ECONOMICE			
Resursele financiare proprii ale bugetelor locale raportate la volumul preconizat al investițiilor publice	Ridicată	Ridicat	Contractarea de împrumuturi bancare / emiterea de obligațiuni municipale "Lobby" la nivel guvernamental pentru atragerea de fonduri suplimentare de la bugetul de stat pentru lucrări de investiții Pregătirea din timp a unui portofoliu solid de proiecte mature, inclusiv de rezervă, în vederea atragerii unui volum cât mai mare de fonduri europene Creșterea bazei de impozitare locale, atât prin măsuri active de atragere de noi investiții private, cât și prin reforma impozitării proprietăților Eficientizarea unor cheltuieli publice (de ex. reducerea consumurilor de energie, restructurarea unor companii municipale generatoare de pierderi etc.)
Riscul unor modificări neprevăzute ale costurilor de construcție și ale condițiilor de implementare a proiectelor/programelor din SIDU	Ridicată	Scăzut	Majoritatea administrațiilor publice locale au experiență cu implementarea investițiilor de capital și pot previziona astfel de schimbări. Dezvoltarea unui set de măsuri care să permită un răspuns rapid la astfel de situații.
RISCURI CE ȚIN DE PATRIMONIUL CONSTRUIT			
Riscul impactului negativ asupra patrimoniului cultural pe măsură ce orașul se dezvoltă și trebuie să răspundă unor provocări socio-economice tot mai diverse	Ridicată	Scăzut	Elaborarea unor Planuri Urbane Zonale de protecție pentru toate zonele istorice, pentru a reglementa clar intervențiile ce se pot face în aceste zone.
Menținerea unui nivel incipient de colaborare între UAT-urile din ZMC pentru proiecte de interes comun	Ridicată	Ridicat	Înființarea unui revolving fund (fond de investiții metropolitan) Consolidarea dialogului, formal și informal, între UAT-urile din ZMC
Capacitatea redusă de planificare și implementare a proiectelor de investiții de la nivelul comunelor din ZMC	Ridicată	Ridicat	Consolidarea rolului Arhitectului-Șef al Județului în domeniul urbanismului Elaborarea PATZ Metropolitan Conceperea și operaționalizarea unei baze de date urbane GIS unice la nivel metropolitan Extinderea mandatului și întărirea capacității ADI ZMC de a furniza servicii suplimentare membrilor, inclusiv în domeniul pregătirii și implementării investițiilor Achiziționarea de servicii de consultanță specializată de pe piața privată
Competențe și resursele umane limitate ale administrațiilor locale pentru oferirea anumitor servicii publice (de ex. în domeniul social, cultural, sportiv etc.)	Ridicată	Mediu	Extinderea programelor de acordarea a finanțărilor nerambursabile pentru proiecte și activități ale entităților private din domeniul culturii, sportului, serviciilor sociale etc.